Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor..

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserțiuni

Un șir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacțiunea și Administrațiunea **Unirii**« în Blaș.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul XI. Blaș 5 Ianuariŭ 1901. Numĕrul 1.

În jurul unuĭ leagăn.

(X) Sĕrbătórea Nascerii ne adună éră-și în jurul leagănuluĭ sfînt, în care a zăcut pentru noĭ și pentru a nóstră mântuire, Cuvîntul cel împreună fără de început al Tatăluĭ.

De atunci s'a început o nóuă viață a popórelor și de atunci s'a început o nóuă numĕrare a veacurilor.

Acum am împlinit nóuĕ-spre-zece veacurĭ, și intrăm în al dóuĕ-zecilea, ca an de an să reamintim cu taĭnă Taĭna cea mare ce s'a făcut pentru noĭ.

Cu pruncul Isus încunjurăm deci și leagănul veaculuĭ ce acum s'a născut.

Și pe cum aŭ alergat odinióră filosofiĭ de la rĕsărit, ca să vadă pe noul născut, așa și noĭ să ne adunăm în jurul leagănuluĭ acestuĭ noŭ născut veac, și închinându-ne Pruncului, de odată să-l rugăm, ca veacul în care am întrat să fie nóuĕ veac de mântuire, veac de bunăprimire înaintea Domnuluĭ.

Leagănul veaculuĭ e nedespărțit de leagănul Mântuitoruluĭ Isus, care a făcut veacurile.

Cel ce vrea deci a cunósce cărările pe carĭ trebue să umble, trebue negreșit să urmeze steleĭ celeĭ luminóse de la Rĕsărit, și acea Stea este Christos. Și cel ce se opresce la leagănul veaculuĭ noŭ născut, să scie că să găsesce în fața leagănuluĭ Pruncului Isus.

Nu se pot despărți vremile de Cel ce le-a făcut. Și orĭ ce viață fără de Isvorul și Dătătoriul eĭ, este o curată neputință, o amăgire crudă.

Întîmplările veaculuĭ trecut și a celor de maĭ înainte, ne spun, că fericire, binecuvîntare, progres aŭ venit asupra neamuluĭ omenesc atunci, când acela era maĭ devotat Pruncului Isus. Rĕcirea religiosităței și a evlavieĭ aŭ adus tot de una cu sine catastrofe.

Evenimentele aŭ dovedit în decursul alor 19 veacurĭ adevĕrul cuvintelor Mântuitoruluĭ: „Eŭ sînt calea, adevĕrul și viața", aŭ dovedit, că a petrece a fără de corabia luĭ Noe, a fără de sînul bisericiĭ luĭ Christos, însémnă a peri în valurile potopuluĭ.

Fie de ajuns a ne aduce a minte de veacul acum trecut. Nu este óre cunoscut, că în privința descoperirilor maĭ ales pe calea sciințelor naturale, veacul acesta a fost un veac de progres ne maĭ pomenit. Căile ferate, telegraful și telefonul aŭ derîmat distanțele și s'aŭ dovedit a fi mijlócele potrivite, pentru a apropia pe fiĭ luĭ Dumnezeŭ și pentru a face din eĭ o singură familie, familia cea mare a luĭ Christos.

Și totuși ce am vĕdut? Ómenii și neamurile sînt maĭ învrăjbite ca orĭ și când maĭ înainte. Orizonurile nóuĕ ce s'aŭ arĕtat omenimeĭ aŭ orbit'o. Ea n'a alungat pe Satana, pe cum l'a alungat Christos, când l'a ispitit ducêndu-l pe un munte înalt deosebĭ, ca să-ĭ arete și să-ĭ făgăduiéscă mărirele pămîntuluĭ. Omenimea a ascultat de Satana, și azĭ pofta de domnie și de avere „sacra auri fames" — își celebréză orgiile cele maĭ sĕlbatice. Azĭ tótă lumea umblă după bogățiĭ și nu caută mijlóce, numaĭ să-și ajungă scopul. Azĭ vițĕlul de aur și-a redobîndit îndreptățirea de a fi, și dacă un noŭ Moïse s'ar pogorî de pe muntele Domnuluĭ, ar sfărma și maĭ cu îngrozire sfintele Table ale Legiĭ.

Durere, că neamul nostru, scumpul neam românesc, încă s'a lăsat a fi răpit de valurĭ.

Lucsul a cuprins nu numaĭ societatea inteligentă, ci și staturile poporuluĭ. E rară casă unde femeia pregătesce tótă îmbrăcămintea la aĭ sĕĭ.

Preoțimea e copleșită de miserie și în consecință, maĭ mult de cât de sufletele credincioșilor, să îngrijesce de traiul familieĭ sale. Statul o tractéză vitreg, pe când în interesul sĕŭ binepriceput ar trebui să o părtinéscă și să-ĭ facă posibil, a fi acel element moralisător, care tocmaĭ în interesul statuluĭ ar trebui și ar puté să fie.

Inteligința e indiferentă față de biserică. Socotesce a face o mare cinste luĭ Dumnezeŭ, dacă de câte va orĭ la an, la sĕrbătorile cele marĭ, se arată pe la biserică, dacă adecă peste tot se arată.

Învĕțătorimea în loc de a fi, ceea ce în trecut aŭ fost dascăliĭ simpli, ceĭ fără atâtea diplome, în loc de a fi lumina poporuluĭ, umblă după salare și cuincuenale, fie de orĭ unde și cu orĭ ce urmărĭ pentru caractĕrul școlelor nóstre.

Băieții învĕță multe de tóte, dar nu mult. Le îndópă capul cu 5—6 limbĭ, din carĭ apoĭ nu ajung să învețe nicĭ una cum se cuvine, și cu 10—12 alte obiecte, și apoĭ urmarea e, că ajung în viață fără nicĭ o cultură solidă, și fără să-ĭ poți întrebuința la ceva. De formarea de caractere nicĭ vorbă; asta — zice planul școlelor — nicĭ nu e tocmaĭ chemarea școleĭ.

Fetele încep a umbla la gimnasiŭ, le trebue emancipație, posturĭ, oficiĭ. și își uită de tóte câte tac farmecul femeiĭ. Când să fac mame — cine scie până când vor vré să se maĭ facă — nu sciŭ ferbe o supă de daĭ Dómne, nu sciŭ cârpi o pereche de ciorapĭ, și apoĭ copiiĭ le umblă desculți, ér bărbațiĭ cu pĕrul ieșit prin pălărie, ér de ele vaĭ și amar.

Étă relele ce ne apasă. Sînt crude lucrurĭ cele ce le-am spus, dar spună cineva, sînt ele, orĭ nu sînt, adevĕrate?

Dacă e vorba să îndreptăm relele, a căror esistință cu toțiĭ o admitem, atunci maĭ întâiŭ trebue să cunóscem relele și rădăcina lor.

Dacă așa dară voim, ca veacul în care am întrat, binecuvîntare se aducă asupra neamuluĭ nostru, atunci a sosit timpul de a ne apuca de îndreptarea relelor, sub carĭ gemem.

Și reforma moravurilor să o începem de sus.

Să dăm cu toțiĭ, mic și mare, pildă poporuluĭ. Să arĕtăm întru tóte cumpĕt. Să nu mĕsurăm venitele după trebuințe, ci trebuințele nóstre să le reducem în proporția venitelor nóstre. Cumpĕtul și cruțarea vor trezi și poporul și acesta va fi primul pas în opera regenerăriĭ.

Să ne apropiăm apoĭ cu smerenie de Pruncul Isus. Să învĕțăm de la Dênsul *umilința*, să învĕțăm *abnegațiune*, să învĕțăm *răbdare*, să învĕțăm *nevinovăție*, să învĕțăm *iubire*. Să ne însemnăm, că a fără de numele luĭ Isus în alt nume nu putem găsi mântuire.

Și să ne adunăm în jurul bisericeĭ nóstre sfinte, să ascultăm de povețele eĭ. În biserică am ajuns la ceea ce sîntem și numaĭ cu biserica putem înainta.

Neamul fără de Dumnezeŭ perdut este și loc n'are între popórele lumiĭ.

Ér în crescerea fiilor nostri, frica Domnuluĭ s'o păzim. Să nu ne luăm după rătăcirile fiilor veaculuĭ acestuia, ci ca fiĭ aĭ lumineĭ să umblăm.

Étă idealele pentru carĭ am luptat un deceniŭ.

Intrăm în veacul noŭ și pentru noĭ în a dóua decadă de anĭ, cu aceleași ideale, cu același dor: dorul de a vedé mare și fericit neamul scump românesc pe acest pământ și maĭ vîrtos de a vedé fericiți pe toțĭ fiĭ luĭ întru împărăția cea nevestejitóre a luĭ Dumnezeŭ.

Așa să ne ajute Pruncul Isus, căruia în sĕrbătórea Nascerii îi închinăm inimile nóstre și ca dar îi aducem curățénia iubireĭ nóstre, a iubireĭ de Dumnezeŭ și de aprópele nostru.

Întru cât am ajuns a realisa scopul nostru, judece-ne cetitoriĭ.

Constatăm un lucru, pe care îl vor fi constatat de sigur mulți: că după un deceniŭ de luptă am ajuns acolo, de unele atacuri venite din o parte anumită asupra bisericiĭ nóstre, aŭ amuțit și că dintr'altă parte atacurile s'aŭ făcut și să fac din ce în ce mai violente.

Cine petrece evenimentele cu atențiune trebue să observe, că să lucră sistematice de sus și de jos la surparea bisericiĭ nóstre, și că de instrumente înconsciente să prestéză chiar unii fiĭ nefericiți aĭ bisericiĭ nóstre, ca odinióra Iuda cel fără-de-lege. Și nu observă nefericiții, că la surparea neamuluĭ nostru lucră, ceĭ ce unirea sfîntă vor să stingă din mijlocul neamuluĭ românesc. Eĭ nu simțesc recéla mâneĭ, care îl pornesce. E recéla de la méză-nópte, e recéla morții.

A sta acum la pândă, maĭ mult ca orĭ și când, e chemarea tuturor românilor de bine, e și chemarea nóstră, carĭ avem ființă numaĭ pentru apĕrarea bisericiĭ nóstre, pentru apĕrarea și propagarea sfinteĭ uniriĭ, a unireĭ dintre frați.

La lupta acésta cerem și avem drept să așteptăm sprijinul cleruluĭ și poporuluĭ, a archiereilor și a cărturarilor.

Cutezăm a zice, că cel nu este cu noĭ, e contrar al bisericiĭ nóstre.

Nu nóuĕ Dómne, nu nóuĕ, ci Numeluĭ Tĕŭ dă glorie!

„Vin Românii."

Acéstă strigare de alarm o vedem fórte des repetîndu-se prin ziarele magiare. Cu deosebire fóia fostuluĭ ministru president b. Bánffy face adevĕrat „sport" spăriând lumea cu strigarea: „vin Românii!" „E pace de noi, se înmulțesc românii!" „În scurt nobila vița ungurésc㠠are să se stîngă de tot de pe fața pămîntuluĭ: că românii cu clerurile lor, cu băncile lor cu advocații lor ne copleșesc și înghit de tot!"

Câte strigărĭ de aceste, atâtea fățării.

Ungurii cunosc bine pe români și sciŭ apreția însușirile lor, atât cele bune, cât și cele rele.

Când e vorbă de ponderarea elementelor, carĭ susțin Ungaria, ungurii sciŭ fórte bine, ce valóre însemnată are românul. În istoriă sînt momente, carĭ nicĭ vrênd nu le poți uĭta, — ungurii de secur nu aŭ uĭtat, și nu vor uĭta nicĭ o dată, că în seclul al 16. Ungaria a căduț sub jugul turcilor. Capitala țăriĭ și cea maĭ mare parte din Ungaria în curs de 150 de anĭ a gemut sub călcâiul unuĭ pașa cu treĭ códe, care își avea reședința în Buda. Și partea robită a Ungarieĭ este aceea, unde elementul unguresc e în preponderanță.

Pe atunci partea despre rĕsărit a țăriĭ, unde precumpenesce elementul românesc, se bucura de independință, — și armele fiilor eĭ purtate maĭ mult de brațe române, înaintaŭ victorióse peste Cașovia în colo, până prin Moravia, și încheiaŭ pace pe la Nicolsburg.

Din fapte de aceste, a căror adevĕr nime nu-l póte trage la îndoiélă, ungurii nostri sciŭ trage conclusiunile. Deci nu este vorbă, ca dînșiĭ să nu dorésc㠠întru inimile lor înmulțirea românilor.

Nu de aceea se sparia unii din eĭ, că se înmulțesc brațele vigoróse, atât de probate, de câte orĭ a fost vorbă de apĕrarea patrieĭ. Buni aŭ fost și buni sînt românii spre acésta.

Buba e alta. Printre românii de acum se află multișorĭ de aceia, carĭ luptă, pentru-ca elementul român, atât de recunoscut și considerat când e vorbă de jertfe pentru patriă, — să fie împărtășit și din binecuvîntările eĭ în mĕsură egală cu cele alalte elemente constitutive.

„Români, carĭ să plătésc㠠contribuțiune, români, carĭ să pórte pușca, fie cât de mulți; dară ceĭ ce umblă după egalitate. poftésc㠠peste munte." Aceste și de aceste am audit, de ni-s'aŭ tocit urechile.

Altmintrea ce privesce sporirea românilor, aceea — durere — nu merge așa, pe cum ar cere interesele țăriĭ. Cel puțin o probă, ce am făcut în zilele aceste, mĭ-a arĕtat resultat fórte trist.

Ca să vĕd adecă: óre strigările de atâtea orĭ repetîte, aŭ ceva basă numerică? am ales 12 comune din centrul Transilvanieĭ și am combinat numĕrul românilor, ce locuiesc într'însele acum, cu numĕrul românilor, ce eraŭ într'însele cu 50 de anĭ înainte.

Am ales chiar comunele, carĭ se vĕd înșirate maĭ jos: pentru că ele a) sînt în mijlocul țăriĭ, — prin urmare maĭ la adăpost, b) sînt situate lângă olaltă, prin urmare locuitoriĭ lor să află în relațiunĭ maĭ omogene și c) pentru că în comunele aceste toți românii sînt uniți și aŭ fost uniți și cu 50 de anĭ înainte, — prin urmare aveam date de la 1842 și de la 1896, ĕră despre fluctuațiunea numĕruluĭ românilor prin trecere la neuniți, întru aceste comune nu póte fi vorbă.

Datele numerice sînt scóse din șematismele de la Blaș, din aniĭ 1842 și 1896; ĕră comunele sînt următórele:

1. *comune mestecate cu magiarĭ.*

Bagiu	1842	avé	316	rom.	În 1896	are	279.
Chiend	„	„	116	„	„	„	24.
Poiana	„	„	370	„	„	„	386.
Șonfalăŭ	„	„	200	„	„	„	201.
Varfalăŭ	„	„	289	„	„	„	196.
Rachiș	„	„	171	„	„	„	154.

2. *curat române.*

Cicĕŭ	1842	avé	685	rom.	În 1896	are	606.
Dumbrăŭ	„	„	696	„	„	„	679.
Inoc	„	„	368	„	„	„	355.
Măhaciŭ	„	„	889	„	„	„	820.
Ormeniș	„	„	554	„	„	„	379.
Vereșmort	„	„	576	„	„	„	719.
	„	„	5230	„	„	„	4798.

Étă tristul adevĕr: în aceste 12 comune avem scădere de 442 suflete, adecă maĭ 10 procente!

Nu voesc să afirm, că elementul românesc în Ungaria pe tot locul este în decadență. Din contra sum deplin convins, că peste tot avem sporiŭ însemnat întru aceștĭ 50 de anĭ. Și acest sporiŭ póte fi în proporțiune egal cu al magiarilor.

Dară afirm numaĭ aceea, că alarmul, ce se ridica în contra nóstră, este apucătură fățarnică, contrară intereselor adevĕrate ale patrieĭ, — și că de s'ar stînge de pe aicĭ elementul român, și alte elemente vigoróse, tot așa de urgisite unora din „patrioții potentați," Bánffy et consortes de secur s'ar putè pune să cânte: finis Hungariae! cum vor fi cântat magiariĭ necunoscĕtorĭ de frîŭ la an. 1526.

Vină dară românii! crésc㠠și înflorésc㠠pentru că cu cât eĭ vor fi maĭ mulți, cu atât vor contribui maĭ mult la fericirea patrieĭ comune.

m. m.

Pentru Africa de sud. — Nu le-a fost destul Anglezilor caiĭ, cumpĕrați cu banĭ scumpi, pentru soldații lor din Transvaal, acum le trebue ómeni. Se anunță din maĭ multe părți ale Ardealuluĭ. că emisarĭ anglezĭ umblă în lungul și latul țăriĭ, spre a înrola sîmbriași pentru luptele din Africa de sud. Nu maĭ credem. că e de trĕbuință să facem atentă preoțimea nóstră asupra acestuĭ fapt, ea își va sci datorința și va împiedeca din rĕsputerĭ pe credincioșiĭ sĕĭ ca să-și părăsésc㠠pămîntul scump al țăriĭ, în care s'a născut și să mérgă să-și verse sângele alăturea cu asupritoriĭ. În pieptul Românuluĭ bate inima pentru libertate, nu pentru subjugare.

Revistă bisericéscă.

Franța. Ziarul catolic din Paris „La Croix" publică o epistolă a Papeĭ adresată archiepiscopuluĭ din Paris. Într'însa Papa laudă meritele, ce congregațiunile religióse din Franța și le-aŭ câștigat față de biserică și patrie în Orient. Ar fi o nerecunoscință inesplicabilă, zice Pontificele, dacă congregațiunilor religióse li s'ar rĕsplăti serviții cu răpirea libertățiĭ și a păcĭĭ interne. Maĭ mult, acésta ar fi și o violare a concordatuluĭ, ce Scaunul apostolic a încheiat cu Franța. Dacă însă totuși guvernul francez, ar afla în concordat unele puncte, pe carĭ acum nu le ar puté admite, Scaunul apostolic e gata a le esamina și eventual a le remedia. Maĭ spune s. Părinte, că el nicĭ o dată nu a încetat a-și da tótă silința, ca să realiseze pacea dintre biserică și stat în

Franța. Ar fi tare dureros deci, dacă acum la sfârșitul vieții sale ar trebui să vadă, că fructul ostenelelor sale este isbucnirea mai înfocată a luptelor dintre partide. El depărtéză de la sine ori ce responsabilitate în direcțiunea acésta. În urmă provócă episcopatul, căruia este adresată epistola, ca să-și dea tóte puterile întru apărarea drepturilor și intereselor bisericesci.

Revistă politică.

Austria. Fóia oficiósă din jumătatea de din colo a imperiului publică mai multe ordinațiuni împărătesci. E vorba ér de punerea în práxă a §-lui 14. Parlamentul nu s'a îngrijit și nu s'a putut îngriji de susținerea statului și de promovarea industriei pe anul 1900, de aceea îngrijirea érăși a căduț pe umerii Monarchului. În ordinațiunile acelea e vorbă între altele de budgetul provisor pentru prima jumătate a anului curent. S'a decretat acesta pentru o jumătate de an, pentru că considerând disolvarea parlamentului, conchiemarea noului parlament și capacitatea lui de lucru dedusă din trecut, nu va puté să se îngrijéscă de budgetul statului mai curund.

China. De astă dată n'avem de înregistrat de cât o scurtă scire: Împăratul a primit neschimbate tóte condițiunile de pace, pe cari le-am comunicat și noi în numĕrul trecut, rugând de odată pe representanții puterile interesate, să incépă cât mai curund pertractările de pace, ca să se pótă reîntórce în Peking. Scirea acésta a surprins nu numai pe europeni, cât mai vîrtos pe chinezi, cari nu credem să se liniscéscă chiar așa curund cum doresce împĕratul.

Transvaal. Lucrurile Anglezilor în Africa de sud merg rĕŭ de tot. Holandezii din partea nordică a țării Cap s'aŭ rĕsculat și s'aŭ dat pe partea Burilor. Periclul era mare. Ca să restabiléscă ordinea merse însuși generalul Kitchener și mobilisă tótă armata din Capland. Pe Holandezi însĕ nu i-a înfrânt, căci partea cea mai mare a acestora trecu în Oranje.

Înțelegênd situația, guvernul anglez, ca să evite agitația, ce ar fi produs'o în Anglia scirea, că comandantul suprem Kitchener petrece în țara Cap, pe acesta l'a provocat să se reîntórcă în Transvaal.

A mai primit Kitchener și o altă provocare de la guvernul sĕŭ. El adecă mai înainte publicase un edict prin care familiile acelor Burĭ, cari se luptă în contra Anglezilor aveaŭ să fie despoiate de tóte și omorîte cu fómea. Dispositiunea acésta a ajuns la urechile guvernelor din Statele-Unite, Germania și Rusia. Aceste din urmă aŭ și făcut atent pe guvernul anglez, că dacă Kitchener nu va înceta cu barbariile puse în edictul sĕŭ, ele nu vor puté păstra neutralitatea ce și-aŭ propus-o de la început. Așa apoi guvernul din Londra a provocat pe Kitchener ca să-și abróge edictul de mai înainte și să-l înlocuiéscă cu altul. În edictul din urmă generalul anglez promite, că familiile Burilor, cari încă nu s'aŭ supus Anglezilor, vor fi duse ce e drept în castrele acestora, dar acolo vor fi tractate cum se cuvine și vor fi provĕdute cu tóte cele de lipsă. Mai promite Kitchener și aceea, că tóte daunele, ce le vor fi suferit familiile acestea vor fi restituite. Póte că prin acésta Kitchener voesce să pună cursă Burilor și să scótă ochii guvernelor din Europa.

Pentru ca pe Burĭ să-i abată de la continuarea rĕsboiului, stingênd în ei entusiasmul pentru apĕrarea independenței, ziarele angleze din țara Cap, aŭ început a publica scornitura, că generalul Botha a primit de la Krüger încunoscințarea, că Burii în continuarea luptei sînt avisați la puterile propriĭ, după ce din Europa nu se pot aștepta la nicĭ un ajutoriŭ.

De altmintrea norocul Burilor nu s'a schimbat în timpul din urmă. Pe cum a telegrafat Kitchener guvernului sĕŭ, Burii aŭ ocupat Helvetia, punctul de pază al Anglezilor, cu care ocasiune aŭ picat 58 Anglezi, ér 200 aŭ căduț în prinsóre.

Corespondințe.

Scrisóre din Budapesta.

— *26 Jan. n.*

Bisericile — Universitatea — Pressa — Teatru — Sĕracii — Moda —

Acum a fost Crăciunul rom. catolicilor. În ziua acésta în zădar ai voi să te rogi lui Dumnezeŭ — în Pesta, e imposibil, căci ómenii sînt mulți, ér bisericile puține. Bisericile tóte sînt îndesate, în cât în continuŭ ametesce óre cine va. Chiar și stradele și pieţele în jurul bisericilor sînt pline. Ómenii cari nu cunosc capitalele aŭ o judecată fórte rea despre viața etică a orașelor mari. În dată sînt gata cu judecata, că capitalele sînt Sodoma și Gomora. Că întru cât e de greșită opiniunea acésta, se vede acum la sĕrbători. Ori pe sate și în orașele mici se întîmplă de multe ori asemenea casuri?

Pom de Crăciun își fac și jidanii.

— Tati-leben — întrébă un Itig micuț pe tată-sĕŭ — spune-mi capĕtă și copii de creștin pom de Crăciun?

Petru Pázmány primatele Ungariei a edificat universitatea din Pesta (atunci în Sâmbăta mare) cu o sută de mii fiorini. Acum după 300 de ani facultățile se dispută, că óre pe păretele auleĭ să fie cruce saŭ ba. Senatul universitar îndopat de jidani și reformați aŭ învins — și astfel în universitatea catolică a lui Petru Pázmány nu e permisă crucea. Sĕrmanul primate, cred că de ar fi visat sórtea universității sale, ar fi aruncat mia de sute mai bine în Dunăre.

Cea mai mare putere a civilisațiuneĭ e pressa. Pressa te înalță, pressa îți pórtă ideile bune în lume — ér dacă pressa e în mâni próste, póte încurca tótă omenimea.

Aicĭ, în luna trecută, un dascăl a lins cu palma pe fiul unui jurnalist, cu numele Kozma. Acesta, cu un pretin al sĕŭ Toth Béla, s'aŭ pus și în „Pesti Hirlap“ aŭ dat sfat pruncilor (căci aicĭ și copilul de 6—7 ani cetesce regulat fóia cuotidiană) că dascălilor, cari ar cuteza să-i cam lingă, stante-pede să le dee înderĕt palma. Sfatul acesta prost a cutrĕmurat tótă societatea din Pesta. În cafenele, în cercuri private, cluburi, tot cestiunea acésta o discutaŭ — destul că sfatul a prins rădăcini, căci în sĕptĕmâna trecută un părinte, pe a cărui fiŭ dascălul în școlă l'a dojenit — a întrat în școlă înfuriat și a tras nisce palme dascălului în fața pruncilor.

Scandal ne mai audit. Respectivul își va căpĕta pedépsa meritată.

Luna lui Decembre e luna cea mai critică. De la luna acésta depinde tot sesonul. În Pesta sînt următórele teatre: Opera regéscă și teatrul național — institute ale statului. A fară de aceste: teatrul poporal, teatrul magiar și teatrul comic — institute private.

Teatrul național sub direcțiunea de acum începe a cultiva cu mai mare avênt classicii. Alt cum acésta îi e menirea. E interesant, că teatrul național acum a înscenat o piesă a lui Schakespeare așa zicĕnd necunoscută: Troilus și Cressida. Acum sînt 160 de ani, de când aŭ predat-o ultima óră în Viena. Directorul a modernisat-o ast fel, că ce a fost în ea picant o a prelucrat — ér ce a cugetat că în secul acesta nu ar avea efect, o a lăsat a fără. Alt cum e interesantă. Din acésta scim, cât de tare simpatisa Schakespeare cu trojenii. Căci până când satiriséză pe Ulisses, Menelaus, Achille și Ajax etc. — pe Hector et consortes îi înalță. Amorul între persónele classice Troilus și Cressida e modern — ér îmbrăcămintea prea clasică. Nu ar fi stricat mai multă pânză.

În operă domnesce Wagner.

Teatrul poporal numai piese poporale nu cultivă. Se vede că nu aŭ trecere. Aicĭ și în teatrul magiar se cultivă operetele angleze cu larmă întru adevĕr londoneză.

În teatrul comic piesele francese și picante sînt la rênd. Public mai mult are teatrul acesta — căci și actorii staŭ pe un piedestal înalt artistic.

Teatrul e pentru ómenii bogați!

Omul sĕrac în tot locul e prăpădit. Dar mai prăpădit e în capitală. În sat, omul sĕrac mai capĕtă câte ceva, când de la Dan, când de la Stan — dar aicĭ e lipsit și strein peste mĕsură. În sate și orășele nicĭ nu sciŭ ómenii ce e miseria adevĕrată. Aicĭ se vedĭ cum mii și mii de ómeni trĕmură de frig și învinețesc de fóme. Apropiindu-se Crăciunul, sĕrbătórea deapropelui, în capitală aŭ început o acțiune spre ajutorarea sĕracilor. În strada Podmaniczky orĭ ce om sĕrac, ori de câte ori pe zi, póte căpĕta o fălie de pâne. Nime nu-l întrébă cine e, fără primesce pânea. Am fost acolo să vĕd prăvălia aceea. Ochii mi s'aŭ umplut de lacrămi, vĕdênd atâta lume de ómeni — toți cu câte o fălie de pâne în mână. Sĕrmanii, îmbucaŭ ca lupii. Ĕri aŭ împărțit 14 mii de fălii! Hotelierii și crâșmarii zilnic daŭ fiesce care câte 50—100 de bilete — pentru câte un prânz. Ĕri aŭ prânzit alt fel vre o 6000 de ómeni. Un lăptariŭ a oferit sĕracilor în decurs de o lună, zilnic câte o mie litre de lapte. Alții trimit primărieĭ banĭ, cărbunĭ, lemne etc. E fórte interesantă hotărîrea cârnățarilor. Aceștia oferă, supa în care și fierb cârnații primărieĭ — și zilnic încă câte 1000 de cârnați. Ast fel din supa aceea, cu puțină făină saŭ crumpi, primesc de mâncare zilnic vre o 3—4 mii de ómeni.

Durere, că între aceia, cari ajutoră pe sĕracĭ nu vĕd magnații — ci sĕracii ajută pe sĕracĭ. Să fim mulțumiți cu puținul sigur — căci milióne de ómeni sînt, cari nicĭ atâta nu aŭ.

Pentru surorile preotese mi-am angajat un colaborator de modă, carele în tótă luna va scrie despre varietatea eĭ. Raportul trimis e următoriul:

Îmbrăcămîntul de casă.

E ușor a zice să scriŭ ceva despre modă, care e așa de capriciósă și variabilă.

Nu-mi este scopul a transplânta mai de parte tóte nebuniile modeĭ. Scopul îmĭ este a spune, cum se ne îmbrăcăm conform pungeĭ și stării sociale.

Acésta, damelor, este una dintre cele mai grele cestiuni.

Dintre 100 de dame, de abia afli câte 10, cari sciŭ să se îmbrace frumos.

Cele mai multe dame sînt în aceea opiniune greşită, că acasă sînt bune şi hainele scóse din modă, învechite. Acésta e fórte réü şi nedrept. Căci, óre unde trebue să fie dama mai frumos îmbrăcată? Óre nu acasă, înaintea acelui, carele îi câştigă pânea de tóte zilele prin muncă? Éră nu pe stradă pentru atâta ómenî necunoscuţi!

Nu zic eü aceea, că pe stradă să nu fim drăgălaş îmbrăcate. Fără se nu punem tot pondul numai pe hainele de stradă.

Condiţia unei haine de casă nu este aceea, că să fie cât de înfloratâ. Trebue luată în tot de una în considerare punga. Dama, care singură îşi lucrézâ lucru de casă, aceea să nu-şi cóse haine pline cu creţuri şi şlep de mătasă, căci s'ar împedeca în el. O astfel de damă să-şi cóse haina din materiă bună de spălat, căci acésta e frumósă, ieftină şi drăgălaş cusută, în tot de una spălată şi netezită, stă fórte bine unei dame casnice.

Care e în stare, ca înainte de amiazî să nu lucre, aceea póte să-şi cóse şi haine de mătasă.

Pestanul.

Învitare de abonament.

Învităm la abonament nou, rugându-ne a renoi cât mai grabnic abonamentul, pentru ca să nu se facă întrerumpere cu spedarea foiî.

Preţurile rémân cele vechî şi sînt indicate în fruntea foiî.

Tot o dată rugăm pe P. T. Domnî abonenţi, carî sînt în restanţă cu abonamentul, să binevoéscă a grăbi cu achitarea acestuia, pentru ca să putem acoperi spesele edăriî foiî.

Administraţia.

NOUTĂŢI.

Sĕrbătorî fericite dorim din inimă tuturor amicilor şi cetitorilor nostrî!

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. După sfinţirea bisericiî nóstre gr. cat. din Mureş-Dateş, creştinii buni, ómenii de inimă, — considerând greutăţile şi spesele împreunate cu edificarea bisericiî, pe cum şi împrejurările grele ale timpului vitreg — aŭ concurs cu sprijinul material pentru înfrumseţarea sfinteî nóstre biserici. Pentru aceea în numele aceleî sfinte biserici aduc tuturor binefăcătorilor marinimoşi cea mai ferbinte mulţămită, anume: On. Domn Ioan Boeriŭ, preot gr. cat. în Mur.-Lechinţă, care pe lângă sprijinul moral a mai dăruit Icóna Diui Christos în valóre de 8 cor.; St. Dómne Elena Catona născ. Bucşa, învĕţătorésă în M.-Dateş, care a dăruit s. biserică 2 feşnice micî pe masa altaruluî, în valóre de 8 cor.; Sp. Domn notar cercual Szövérdfy József şi soţiei sale, care a dăruit o cruce mică de argint de china pe masa altaruluî şi 6 luminărî marî în valóre de 12—15 coróne; St. Domn Bedőházi Pál din Cuciŭ, care a donat 21 cor.; St. Domn Dănilă Muntean, notar cercual în Cuciŭ, care a donat 10 cor. şi soţia-sa Veturia Muntean, care a donat 3 cor.; Spect. Dómnă Zsigmond Ester 12 cor.; Boer József din Cuciŭ 10 cor.; St. Domn Ioan Catona, mare proprietar în Dateş 10 cor.; On. Domn Valeriŭ Catona, fost preot şi proprietar în M.-Dateş 10 cor.; Dl Alesandru Crăciunean şi soţia, proprietar în Ernut 8 cor.; Filon Botezan, proprietar în Orosia 2 cor.; St. Dómnă Elena C. Bucşa 4 cor.; Femeile gr. cat. din M.-Dateş 140 cor., în scopul de a se procura un clopot, şi în urmă toţi aceia, carî aŭ contribuit la înfrumseţarea bisericiî nóstre cu feţe de masă, luminarî ş. a. Tuturor bine fie-le primită jertfă înaintea înaltului tron ceresc. M.-Dateş, 18 Decembre 1900. *Basiliŭ Angel* paroch gr. cat.

Din Archidiecesă. Din prilejul serbărilor iubilare ale st. Unirî s'aŭ făcut următórele promovărî: S'aŭ numit *Protopopî actualî*, vice-protopopiî: *Simion Pop* în Luna-de-Arieş, *Ştefan Câmpean* Ibaşfalăŭ, *Ales. Dobrescu* Sebeşul-săsesc şi *Ioan Şolnai* K. Polyán. — *Vice-protopop actual* administratorul protop: *Laurenţiu Pascu* în D.-St.-Martin. *Parochi*, adminstratoriî: *Aureliu Giurca* în Bucerdea-vinósă, *Filip Pojar* în Coşlariŭ, *Samuil Porut* în Ceanul-deşert, *Iacob Cornea* în Vinţul-de-jos, *Aureliu Pop* în Ghiriş, *Ioan Pop* în Ormeniş (Arieş). *Isidor Rus* în Broşteni, *Victor Moldovan* în Veza, *Ieronim Danila* în Budatelec. *Ioan Pop* în Visuia, *Ioan Şara* în Vulpĕr, *Vasiliu Cândea* în Beşinĕŭ. *Georgiŭ Todor* în Sân-Paul, *Georgiŭ Şerban* Smig, *Iosif Florian* în Sălicea, *Basiliu Vlassa* în Budiŭ, *Ioan Bozdoc* în Cicad, *Macaveiŭ Groze* în Cooc. *Ioan Boer* în Lechinţa-de-Mureş, *Ioan Mera* în Şeica-mică, *Ştefan Boroş* în în Csit-Szt.-Iván. *Vasiliŭ Tătar* în Kebele-Szt.-Iván, *Ioan Pop* în Filpişul-mare, *Aureliu Dumbravă* în Habic, *Vasiliŭ Scridon* în Şerbeni, *Ioan Magda* în Ciugud, *Ioan Popas* în Presaca-de-Secaş, *Mihaiŭ Mărginean* în Ungureî, *Alexiŭ Lazar* în Alamor, *Demetriŭ Clain* în Brad, *Dionisiŭ Aron* în Gura-rîuluî, *Mărian Păculea* în Stenea, *Simion Luca* în Mischiŭ. *Alosandru Bene* în Petridul-de-mijloc, *Ştefan Mezei*, Petridul-de-sus, *Georgiŭ Modorcea* în Grid, *Ioan Crişan jun.* Ohaba (Fogaras). Tot cu acest prilej aŭ fost distinşi cu titlul de *vice-protopopî: Alesandru Ternovean* în G.-Hodac, *Georgiŭ Boeriŭ* în Ciugudul-de-jos, *Augustin Cosma* în Feiurd, *Demetriŭ Metea* în Acintiş. *Demetriŭ Aron* în Cichindeal, *Vasiliŭ Pop Masca* în Beiŭ. Afară de acestia: *Aurel Pascu*, admin. în Aiudul-de-sus. *Trăian Fodor*, în Cacova, *Basiliŭ Morariŭ*, în Vale, distr. protop. Aiud, *Iuliu Ilian*, cooper. în Grind, distr. Uióra, *Ioan Simoc jun*, în Restoltul-mare, distr. Almaş, aŭ fost numiţi *parochi*, ér *Ioan Bîrlea*, cooper. paroch. în Mogoş-Coşocani, a fost numit *administrator parochial*.

Scirî personale. Escel. Sa Episcopul *Dr. Ioan Szabó* — după cum se comunică prin circularul nr. 37, a fost primit la 31 Oct. n. 1900. de Sfinţia Sa Papa Leo, căruia i-a presentat omagiul sĕŭ şi l'a asigurat de alipirea şi fidelitatea întregeî diecese, guvernate de dînsul. Sfinţia Sa a primit cu bucurie espresia acestor sentimente şi a dat binecuvîntarea apostolică clerului şi tuturor credincioşilor din acesta diecesă.

Liturgia română în Viena: Ni se scrie din Viena, cumcă Duminecă în 6 Jan. n. se va celebra liturgia română în biserica gr. cat. s. Barbara (I Postgasse Nr. 8—10) pentru ultima óră la 8½; ér din ziua de Crăciun începênd în fie care Duminecă şi Sĕrbătóre se va sluji românesce de la 9—10 óre. Cântările le va esecuta în tot de una corul tinerimeî academice.

O instituţiune folositóre. Pentru administrarea mai uşóră a realităţilor fondurilor şi fundaţiunilor archidiecesane, Vener. Capitlu Mitropolitan a înfiinţat un nou oficiolat sub numirea: *Administraţiunea centrală capitulară*, care e în strînsă legătură cu Cassa centrală. Amîndóue oficiile acestea sînt aşezate în casa capitulară Nro 6. lângă Curtea mitropolitană. Preşedinte e şi aci Rev. *Ioan M. Moldovan*, inspector Rsml *Dr. Vasile Hossu*, insp. adj. inter. Rsml *Dr. Victor Szmigelski*, actuar *Alesiŭ Pop*. Personalul ataşat acestui oficiŭ sînt: *David Radeş*, forestier, *Ioan Marele*, provisor Sâncel, *Traian Stoia*, provisor Petrifalăŭ. *Ioan Puşcaş*, provisor Veza, *Ioan Borz* şi *Niculae Aghîrbician*, vigilî silvanalî.

Concert. Tinerimea română din Oradea-Mare aranjézâ: concert şi teatru urmat de dans la 24. Januarie st. n. 1901. în sala cea mare a hotelului „Arborele verde.“ pentru ajutorarea ştudenţilor lipsiţi şi augmentarea fondului tinerimeî române din loc.

Serata Casineî din Blaş. Dumineca trecută s'a ţinut serata a treia. Public a fost mai mult, ca altă dată. A disertat dl prof. Dr. *Ioan Raţiŭ*, făcênd mai multe „preumblărî“ prin vastul camp al esteticeî. Disertaţia întreţĕsută cu potrivite esemple a fost ascultată cu atenţiune şi dl Raţiŭ răsplătit cu vii aplause. A urmat apoi dl *Traian Erdélyi*, care a declamat naţionala poesie a lui Alesandri: „Eroiî de la Plevna“. Dnul Erdélyi a încântat pe toţi prin sentimentul şi îngrijirea deosebită, ce a pus în acésta declamaţie. Par că recitând poesia vorbia din sufletele nóstre. Ne place a crede, că vom avé deliciul, de a auzi pe dl Erdélyi şi altă dată. Afară de program a mai cetit dl profesor *Valeriŭ Suciŭ* un humoresc, în care face o mulţime de alusiî potrivite, descriind păţăniile chiar ale unui profesor de estetică. Lectura acésta a stîrnit mult rîs.

Ziaristic. Dl. *T. V. Păcăţian*, şef redactorul „Tribuneî,“ trecênd în aceeaşi calitate la „Telegraful,“ direcţiunea institutului „Tipografia“ a încredinţat conducerea ziarului dlui *Silvestru Moldovan*.

Ziare nóue. Primim următorul comunicat: Din încredinţarea mai multor aderenţi ai partidului naţional român, întruniţi la 25 Decembre a. tr. în Lugoş, vĕ aducem la cunoscinţă, că începênd cu 1-a Ianuar v. 1901 va apăré la Lugoş în editura Dlui *Dr. Valeriŭ Branisce* un ziar naţional cu numele *„Drapelul“*, menit să apere interesele naţionale ale poporului român, curat în principiî şi onest în esecutivă, strict pe basa programului naţional din 1881. Ziarul „Drapelul“ va apăré la început numai de 2 orî pe sĕptĕmână, Miercurî şi Sâmbătă, ér preţul abonamentului va fi 12 coróne pe an. — *„Activitatea“* se va chema un nou ziar, care va apăré de la 1. Ianuar v. în Orăştie sub direcţia dlui *Aurel Muntean*.

Avis. Încurajaţi fiind de sprijinul părtinitor al publicului românesc, vom continua şi mai departe cu edarea *Revisteî ilustrate*, carea cu începutul anului venitoriŭ intră în al patrulea an al esintinţeî sale. Vom susţinea acelaşi program ca şi în trecut, vom reproduce numĕróse ilustraţiunî esecutate cele mai multe de cincograful curţiî imperiale din Viena, şi va *costa abonamentul numaî 2 coróne la jumĕtate de an*, anticipative solvit. Revista va apărea de dóuĕ orî pe lună în mărime de câte o cólă. Ceî ce susţin că abonamentele să pot face şi pe aşteptare orî pe intenţiuni, sînt de părere greşită. Revista ilustrată nu se dă la nime numai pe bani gata, ce sunt *a se trimite la administraţiunea Revisteî ilustrate în Sajó Solymos p. u. Nagy Sajó*.

„Biblioteca clasicilor români“ se va numi o serie splendidă de cărţi format 8° ce vor apăré în editura instit. „Minerva“ din Bucureşcî. Volumul I. va eşi îndată după Ss. sĕrbătorî şi va cuprinde tóte poesiile lui Vasile Alesandri. Prefaţa e scrisă de dnul Ales. Vlăhuţă. Preţul 1 cor. 50 banî Atragem atenţiunea tuturor românilor asupra acesteî nouităţi literare.

Convocare. La 8 Jan. n. a. c. se va ţinea adunarea generală a Reuniunei sodalilor români din Cluş în sala de la „Ujvilág.“ Începutul precis la 7. sara. După adunare urmézâ concert, dat de chorul reuniunii.

Necrolog. † *Nicolaŭ Boţian* preot gr. cat. în Tâmpăhaza-Uifalăŭ şi-a dat nobilul şi blândul sĕŭ suflet în mânile Creatorului în 25 Decembre n. 1900. 9 óre sara, în anul al 28-lea al vieţiî, al 3-lea al fericiteî sale casătoriî şi al preoţiei.

† *Iosif Ciobota* pădurariŭ la domeniul episcopesc din Alba-Julia, a repausat la 31 Dec. 1900. în urma alor dóuĕ împuşcăturî primite, zice se din greşală, cu ocasiunea unei vînătorî de capre.

Ştefan Millea, notar pens., membru pe viaţă al „Asociaţiunii transilv.“, epitrop bisericesc etc., s'a mutat la cele vecinice Lunî, în 31 Decembre 1900 în etate de 71 anî.

În veci amintirea lor!

PARTE LITERARĂ.

O confesiune

de Sarah Bernhard.

Colo sus în Bretagne, se înalţă, căzut în ruină, vechiul castel Vermel, cu turnurile şi crestele sale de zid, în jurul cărora singur numai sbóră de cât ciórele şi corbii. Pustiu şi părăginit e şi parcul care îl încunjură, căci prin el nu calcă picior de om, nu înfloresce nici o flóre, şi pasările, cu ciripitul lor vesel, înfricate, se ţin de parte de el. Printre zidurile de jumătate sfărmate a curţii castelului, cresc într'un belşug luxos, mărăcini şi scăeţi, şi un miros înăduşit, de mucegaiu, trece prin tótă acéstă clădire derăpănată, asupra căreia domneşce o tăcere de mórte.

Aici locuia odinióră, retras de lume şi ocolit de toţi, bătrînul duce Kirberzoff, la care n'avea nime întrare, de cât singur nepotul sĕŭ, tinĕrul conte Robert, un june frumos şi în flóre, cu pĕrul móle, buclat şi cu ochii negri. Acesta era vioiŭ şi vesel, când şedea înse lângă unchiul sĕŭ, şi se uita în ochii aceluia, carî schinteiaŭ neliniştiţi, şi în carî se ogîinda atâta frică, atâta chin mistuitor, simţia cum îl apasă ceva ca şi o greutate tainică, şi el se dorea afară în aerul liber şi curat. Bătrânul nu grăia nici o dată nici un cuvînt; el se rĕdima mut în jeţul sĕŭ înalt, înmărmurind cu ochii aţinţiţi în gol. Lângă el se înalţa o columnă de porfir, şi deasupra ei o candelă de aur, împodobită cu pietrii scumpe. Ea ardea, şi un arap uriaş turna în fie care minut, un picur de oleŭ, asupra flacării. Vaĭ lui, dacă şi-ar fi uitat şi numai o dată, de acésta datorinţă a lui, căci ar fi ispăsit'o cu mórte.

Era o nópte de érnă gerósă şi sĕnină. Sus, pe cer, stelele sĕmĕnate de Dumnezeŭ pe întinderea nesfîrşitului univers, schintelaŭ asemenea unor diamante strălucitóre, şi jos pe pămînt, durmea câmpia, acoperită de un covor de zăpadă móle şi albă.

Sus, în sala strămoşéscă, şedea ducele, mai palid şi mai posomorît ca orî când altă dată, şi pieptul sĕŭ, se ridica în suspine uşóre.

„Aĭ durerî?“ îl întrébă cu interes plin de sfială, contele Robert, care şedea lângă el.

Ducele nu rĕspunse nimic, ci îşĭ plecă capul într'o parte, ascultând.

„Nópte tăcută, nópte preasfîntă!“ se auḑi din depărtare; înăduşit, asemenea unor tonurî din altă lume, şi vibrând încet, pătrunse un glas melodios, de clopot, în chilia pustiă, luminată singur numai de candelă.

„Ascultă, Robert, ascultă!“ Pentru întâia óră, după dóuĕ zecî de anî, eşi un cuvînt din gura moşneagului, şi glasul lui, eşit ca din mormînt, se izbi rĕsunând, în părefii gol.

Pe contele Robert înse îl cuprinse o gróză neaşteptată.

„Ascultă-mĕ, Robert!“ zise bătrânul cu glas încet şi trăgănat, lăsându-şi mâna osósă şi grea, pe umĕrul tinĕrului. „Am avut o dată un ficior. Era tinĕr, viteaz şi cu inimă nobilă. El iubea o fată şi voia, să o ieé de soţie; eŭ înse m'am opus la acésta, fiind că aceea pe care şi-a fost ales'o era de condiţiă de jos, şi eŭ? — eŭ eram nespus de ambiţios. N'aşĭ fi putut suferi nici când aşa o peată pe emblema mea. Eram nebun, băĭete, eram nebun! Păzesce-te de o aşa ambiţiune — ea e un păcat de mórte. Bĕtrânul, istovit de incordarea vorbirii, se lăsă pe spate, suspinând încet; după câte va minute înse, se reculese din noŭ. „Ea era frumósă, plină de virtuţi, şi avea un nume nepătat. Í-am oferit banî, dar ea mi-i aruncă la picióre. În mănia mea am lăsat să o prindă şi să o arunce într'un turn a castelului. Lunî de-arîndul am ţinut'o tot închisă, şi ambiţiunea mea se lupta în contra nestrămutatei credinţe a îndrăgostitei copile, pe cum se luptă doĭ inşi, piept la piept, în focul bătăliei. Atunci îmi propusei a recurge la un mijloc estrem: copila trebuia să móră. Însuşi diavolul mi-a inspirat sacrilegul plan, pe care fără amînare, l'am şi esecutat.

Í-am trimis, ca şi în numele mirelui eĭ, o scăriţă de funiî de mătasă, sfătuindu-o să se foloséscă de ea, pentru fugă. Cu inimă plină de bucurie şi speranţă, căḑu ea în cursa ce i-am întins.

El tăcu érăşi, eşofat, apoi continuă, cu o vóce surdă: În ascuns am lăsat, să se desfacă de olaltă pietrile, carî împrejmuiaŭ ferésta, pentru ca atunci, când fata se va cobori, zăbrelele să se despice, şi fugara să se prăbuşéscă, sdrobită, în curte jos.

Şi în nóptea aceea, în care avea să se întîmple acésta — era nóptea de Crăciun — avuĭ un vis bizar. Ridicat de un nor, fuĭ dus prin nesfîrşitul univers, până ce ajunseĭ la un loc, acoperit de nisce boltiturî puternice. Milióne de candele, atîrnaŭ de lanţurî de aur; unele luminând strălucitor într'o colóre azur-roşietică, altele pâlpâind neliniştite orî stingêndu-se. Îngerî, îmbrăcaţi în vesminte albe, frumóse ca lumina zilii, ţineaŭ strajă celor dintâiŭ, pe când lângă cele din urmă, nisce demonî negri şi rĕî, aşteptaŭ cu o poftă sĕlbatică momentul în care li se vor stinge flacările.

„Ce-i asta?“ întrebaĭ spiritul ce sbura pe lângă mine.

„Candelele acestea sînt sufletele ómenilor.“ rĕspunse el. „Luminile ce strălucesc aşa viŭ, sînt sufletele copiilor noŭ-născuţi, apĕraţi de îngerul nevinovăţiei. Aici veḑi sufletele multora, pentru carî spiritul bun şi rĕŭ se luptă din rĕsputerî, dar la sfîrşitul vieţii totuşi, mai tot de una învinge spiritul cel bun.“

„Arată-mi candela mea“ mĕ rugaĭ.

Însoţitoriul meŭ mĕ duse de parte în jos, şi apoi se opri de o dată. „Uite“, zise el serios. „Acesta-i sufletul tĕŭ!“

Trăsării de spaimă, căci numai un singur picur de oleŭ se mai afla încă în lumina vieţii mele, de asupra căreia plana un demon posomorît, suflând în flacără, ca să se stângă mai curênd.

Şi de o dată mĕ simţiĭ biruit de gróză, de spaimă şi — de laşitate, da, de laşitate!

Bătrânul tăcu, aţintindu-şi privirea în gol.

„Auḑi tu, Robert, ce-ţi spun?“ începu el din noŭ. „Lângă mine ardea o candelă, în lumina cea mai curată şi strălucitóre şi acéstă candelă de aur era păzită de un înger cu aripi albe. Diavolul cel negru înse, sbură până la mine în sus, şi-mi şopti ceva în urechi, întâiŭ încet, apoi tot mai cu insistinţă. Atunci am smuls o peană din aripa lui, şi înmoindu-o în candela cea plină, am lăsat, ca oleul să cadă picur de picur într'a mea. Când nu a mai fost rĕmas de cât un singur picur, diavolul voi să mĕ opréscă, dar atunci, un înger cu sabie de foc, se puse de o dată între noi, şi zise: „Lasă-l voia libĕră, Dumnezeŭ va judeca asupra lui!“ Şi ast fel am luat şi ultimul picur de uleŭ.

După ce am făcut'o acésta, mĕ cuprinse o frică nespusă. „A cui e candela acésta?“ îngânaĭ eŭ, arĕtând spre candela ce se stîngea.

„E sufletul fiului tĕŭ!“

În clipa acésta se stînse lumina şi îngerul îşĭ acoperi faţa, ér diavolul scóse un strigat de biruinţă.

Mĕ trezii paralisat de frică şi scăldat în sudorî rĕcî — era ziuă albă. De o dată uşa se deschise şi servitoriî îmi puseră la picióre trupul zdrobit bucăţi al unuĭ tinĕr şi al uneĭ fete. Tinĕrul — era fiul meŭ! El voi să-l steic iubitei sale într'ajutor la fugă, şi ast fel împărţi sórtea, pe care eŭ i-am fost pregătit'o eĭ.

„Auḑi tu, Robert, ce-ţi spun? Acésta s'a întîmplat înainte cu dóuĕ zecî de anî, în nóptea de Crăciun, în nóptea cea sfîntă a Domnului! Din óra aceea amuţi gura mea, şi eŭ n'am mai putut afla odihnă!“

Moşneagul scóse un geamĕt profund şi înăduşit; tinĕrul şedea înse tăcut, uitându-se plin de frică şi compătimire tot o dată, în sus, la bĕtrânul, care se înălţase în tótă mărimea stăturii sale.

„Tu băiete, mi-aĭ auḑit mărturisirea, acum în sfîrşit voiŭ putea muri! Dar óre erta-va, Dumnezeŭ din cer, pĕcatul meŭ?“

În clipa acésta începu să sune clopotul capelei din castel, care amuţise pe timp aşa îndelungat. Uşa ce conducea din sală, în sus spre aceea, se deschise în laturî, şi în fundul bisericii viŭ luminate, se vedea pruncul Isus, culcat în ieşle şi încunjurat de îngerî.

Şi ducele se ridică, merse şovăind până la uşă şi căḑu în genunchî. Ér din înălţime se auḑi rĕsunând un glas blând: „Ascultă, o născutule din ţĕrînă! Christos veni în lume, ca să sufere pentru fraţiî sĕi, şi muri ca reconciliatoriul omenimii păcătóse! Mare a fost pĕcatul tĕŭ, dar tu te-aĭ pocăit şi Dumnezeŭ e milostiv! Morî în pace!“

Atunci bătrânul îşĭ întórse capul înapoi şi vĕḑu un înger, în vesmînt alb, plutind de-asupra candeleĭ de aur, a cărei flacără ce se stîngea, o strînse la sinul luĭ, sburând cu ea la cerurî. Ér ducele căḑu în braţele tinĕruluĭ, care îngenunchiase lângă el, rugându-se, şi în glas sĕrbătoresc, ca şi cântată de îngerî, se auḑea rĕsunând din înălţime, vechia şi cucernica cântare de Crăciun:

„Nópte tăcută, nópte prea sfîntă!“

Enea.

Dintr'un jurnal.

E sgomot şi gălagie, rîs tiner şi alergărî, sunet de paşi sprinteni şi uşorî. Une orî ţipetele se pornesc din tóte colţurile ca pe vremuri de góna tătarilor şi acuşa amuţesc, ca de farmece bĕtrâne. Atunci curtea institutului, mărginită de înalte ziduri, în roiul eĭ de pulvere se pare un sfînt locaş fără coperiş.

Pedagogul, încet şi cu paşi rarî de bolnav, mĕsura lungul curţii. Cu faţa mută trece pe lângă cei marî, şi e de o copilăréscă veselie când e printre cei micî. Privind la eĭ zimbesce, uitând că pedagogul trebue să fie pururea serios şi aspru, că de nu .... îşĭ perde autoritatea ....

— Dle pedagog! Dle pedagog! Ionescu dintra'ntâia plânge. Zimbetul şi seninătatea feţeĭ dispare, cu glas aspru îi întrébă:

— Ce ia-ţi făcut?

— Dle noĭ nu i-am făcut nimic.

— Ionescu, vin'aicî! De ce plângi? ... Spune micule cine te-a bătut.

Şi nu putea vorbi bietul băiat de plânsul cu sughiţi.

— Dle eŭ sciŭ de ce plânge.

— Spune.

— Í-a fi dor de casă, Duminecă n'avut voe să plece acasă.

— Aşa e Ionescule?

— Nu Dle! ... Mie dor de ....

— De mama?

— De tata ....

— Eĭ las că pe Duminecă rog eŭ pe dl director să-ţi dee voe acasă.

— Nu! ... A murit! ...

O lacrimă am zărit în ochiî pribeagului pedagog. Cu paşi rarî ca de bolnav a plecat din noŭ în lungul curteĭ. Tremurul uşor al buzelor se părea că daŭ o nuanţă fragmentarelor vorbe: Mie dor ... casă ... tată ... mamă ...

L. R.

Lilith

— Novelă de J. Lemaitre. —

I.

„Dacă s'a născut Isus în Vifleimul Iudeï în zilele luï Irod împĕrat, étă Filosofii de la rĕsărit aŭ venit în Ierusalim zicênd: unde este Împĕratul Jidovilor, cel ce s'a născut? că am vĕḑut stéua luï la rĕsărit şi am venit să ne închinăm luï. Şi auḑênd Irod împĕratul s'a turburat . . . şi adunând pe toţï archiereïi şi cărturariï poporuluï, aŭ întrebat de la eï: unde este să se nască Christos? Ĕră eï aŭ zis luï: în Vifleemul Iudeï . . . . . .

Atunci Irod întru ascuns chemând pe Filosofi, i-aŭ întrebat cu amĕruntul de vremea întru carea s'aŭ arĕtat steaua. Şi trimiţêndu-i pe eï în Vifleim aŭ zis: mergeţi şi întrebaţi cu deadinsul de prunc, şi dacă îl veţi afla să-mï faceţi scire, ca să vin şi eŭ să mĕ închin luï. Ĕră eï ascultând pe împĕratul s'aŭ dus: şi étă steaua care o vĕḑuse la rĕsărit mergea înaintea lor, până ce a venit şi a stătut de-asupra unde era pruncul . . . . . Şi luând scire în vis, ca să nu se întórcă la Irod, pe altă cale s'aŭ dus la ţara sa.“

Ĕră Irod vĕḑênd că l'aŭ batjocorit Filosofiï s'a mâniat cu mânie fórte mare.

II.

Lilith, tinĕra fată a luï Irod împĕratul, şedea fantasând în locul eï de odihnă cel purpurat. Sclava saracenă *Noun*, apăra de muscе fruntea stăpânei sale; ĕr Astaratḥ, bĕtrâna pisică dormita la piciórele tinereï.

Lilith era de 15 anï. Lumina ochilor eï era curată şi adêncă, ca şi apa mărei, ĕr buzele eï eraŭ ca flórea de hibiscus.

Lilith sĕ cugeta la mama sa, la împĕrătésa Marianna, pe carea o perduse tare de mult. Lilith nu bănuïa, că chiar tatăl sĕŭ Irod a ucis pe mama sa — din jelosie. Scia înse, că Irod păstra şi acum cu grije trupul înbalsamat al Mariannei.

După aceea cugetul eï s'a reîntors la tatăl sĕŭ, la Irod împĕratul, carele în continuŭ era indispus şi morbos. Se întîmpla şi aceea, că împĕratul se închidea în chilia luï şi ceï ce mergeaŭ pe acolo audiaŭ suspinele şi vaetele luï cele dureróse. În închipuirea luï vedea pe toţï aceia, pe carï cu inimă neîndurată i-a trimis la mórte. Şi Lilith deşi nu avea scire de tóte acestea, totuşi se temea de tatăl sĕŭ.

După aceea i-a venit în minte Rĕscumpĕrătoriul, pe carele Jidoviï cu atâta dor îl aşteptă. Egla, fosta eï doică i-a povestit multe despre Messia, şi deşi i-a spus că Messia are să fie împerat în locul luï Irod, Lilith totuşi doria mult să-l vadă.

În fine a cugetat la micul Hozael, la micul copilaş al Zebondeï, sora eï de lapte, carele împreună cu mama sa locuia în Vifleim. Hozael abia dacă va fi fost de un an şi Lilith îl iubia fórte mult. Mai în fie care zi înhamând catârii la trăsura eï făcută din lemn de cedru, mergea împreună cu Noun în Vifleim ca să vadă pe micul Hozael.

III.

Lilith merse în grădină ca să fantaseze sub umbra marilor sicomorï. Aicï se întîlni cu bĕtrânul Zebulon, carele mai înainte a fost căpitan de gardă la Irod. După cum se scie înse, Irod a schimbat pe gardiştiï judeï cu ostaşi romanï şi ast fel bĕtrânul Zebulon a fost lipsit de slujbă. Fiind înse omul de încredere al regeluï, l'a pus inspector peste palatul sĕŭ.

Bĕtrânul Zebulon era gârbovit de bĕtrâneţe. Barba îï cădea pe pept şi era aşa de albă ca zăpada de pe vîrful munţilor.

Lilith îl agrăi:

— Pentru ce eştï supĕrat bĕtrânule Zebulon?

— Étă de ce: Chiar mai adineaorï spunea un sutaş, că dimineţă la revĕrsatul zorilor, în urma unuï mandat al regeluï, toţi copiï de partea bărbătéscă din Vifleim, carï sînt de la doï anï în jos, aŭ să fie ucişi.

— Pentru ce?

— Filosofiï de la rĕsărit aŭ raportat regeluï că s'a născut Messia. — Şi fiind că nu-l póte cunósce dintre ceï alalţi copiï, împĕratul voesce ca toţi copiiï să fie ucişi ca aşa nicï Messia să nu pótă scăpa de mórte.

— Adevĕrat, ziee Lilith; planul e minunat — şi după puţină cugetare adause: Óre eŭ nu l'aşï putea vedé?

— Pe cine?

— Pe Messia!

— Cred şi eŭ, dacă aşï sci unde se află? Atunci nicï regele nu ar omorî atâţia copiï nevinovaţi.

Lilith îşi plecă ochiï şi zise încet:

— Tatăl meŭ este aşa de rĕŭ!

După aceea repede întórse vorba în altă parte.

— Şi micul Hozael? Ce e cu el?

— Va muri tocmaï aşa ca şi ceï alalţi, rĕspunde Zebulon. — Ostaşiï vor cerceta fie care casă.

— Dar eŭ sciŭ, că micul Hozael nu póte fi Messia. Cum ar şi putea fi? El e dóră fiul surorii mele de lapte.

— Cere graţie pentru el de la regele.

— N'am curagiŭ.

După aceea continuă astfel:

— Voiŭ lua pe micul Hozael de la mama sa şi-l voiŭ ascunde în chilia mea. Acolo nu vor da de el, pentru că regele tare a rare orï vine la mine.

IV.

Când Lilith ajunse cu trăsura eï din lemn de cedru, în Bethlehem, a mers la Zebonda, sora eï de lapte şi îï zise:

— Mï-ar plăcea să-mï petrec cu Hozael. Îl duc cu mine la palat şi-l ţin acolo o nópte şi o zi.

Zebondeï nu-ï spuse de ceea ce a auḑit de la Zebulon, — se temea de regele . . . .

A observat înse că faţa Zebondeï străluce de bucurie.

— Pentru ce te bucurï aşa tare?

Zebonda şovăesce un moment apoï rĕspunde:

— Inima mea se bucură, pentru că vĕḑ cât de tare iubescï pe fiul meŭ.

— Şi unde este bărbatul tĕŭ?

Zebonda ĕră-şi şiovăi apoï zise:

— S'a dus între munţi ca să-şi adune ceata.

V.

Noun învălind pe micul Hozael în giolgiŭ şi muselin l'aŭ luat cu sine. Şi pe când sorele s'a ascuns la spatele Ierusalimuluï, Lilith şi cu sclava sa ajunseseră la palat.

Sosind în chilie, Lilith a luat pe micul Hozael pe genunchiï. Copilul rîdea şi cu mânuţele luï se arunca după cerceiï lungăreţi aï feteï de împĕrat.

Noun, carea ferbea în chilia vecină supă pe sama copiluluï, de odată întră cu repeḑiune şi zise: vine regele!

Lilith abia avu atâta timp ca să ascundă copilul în coşarcă şi să-l acopere cu câte va bucăţi de haine de mĕtasă désă şi de catifea.

Întră regele. Ochiï luï fierb în sânge ĕr buzele-ï se contrag convulsiv.

Întorcêndu-se către Lilith îï zise:

— Unde aï fost?

— În Iericon. — Şi privi la rege cu ochiï eï strălucitorï, a căror privire era mai curată ca luciul mărei.

— Cât de mult samănă cu ea! murmură Irod.

În acel moment se aude un vaet încet din coşarcă.

— Taci, zise Lilith repeḑêndu-se asupra pisiceï, carea dormita pe parchet.

Apoï zise regeluï:

— Eştï trist tată? Te voiŭ înveseli cu o cântare.

Şi apucând citera începu a cânta.

Regele tot într'una murmura:

— Oh, acésta vóce . . . acésta vóce . . .

Şi fugi din chilie, pentru că ochiï şi vócea copileï îï aduceaŭ aminte ochiï şi vócea Mariannei.

VI.

Mai târziŭ Lilith merse în grădină unde se întîlni cu Zebulon, carele plângea dureros.

— Pentru ce plângi bĕtrânule Zebulon?

— Plâng frumósă fată de împĕrat, pentru că împĕratul voesce să ucidă pe Messia.

— Apoi dacă el e Messia, mâna omenéscă nu póte să-l facă nicï o stricăciune.

— Dumnezeŭ să-l scutéscă! — zise Zebulon. Dar ascultă-mĕ, tu care eştï aşa de bună şi atât de nobilă, aï putea face atenţi pe părinţiï pruncului dumnezeesc despre periculŭ ce-l ameninţă!

— Dar unde îï voiŭ afla?

— În Vifleim; ómeniï te vor îndrepta.

— Întru adevĕr óre el e Messia?

— El e! zise Zebulon, profeţiï aŭ prorocit că în Vifleim să va nasce şi filosofiï de la rĕsărit l-aŭ vĕḑut steaua luï.

— Frumos copil trebue să fie!

— Scris este, că între toţi muritoriï el are să fie cel mai frumos.

— Mĕ duc în Vifleim, zise Lilith.

VII.

Când s'a întunecat, Lilith era îmbrăcată şi învăluită în un vĕl negru. Sub vĕl podóbele eï străluciaŭ pe cum strălucesc stelele pe ceriŭ — Şi Lilith era asemenea nopţiï. Numele eï în limba evreéscă însémnă *nópte*. — Dimpreună cu sclava eï s'a furişat afară din palat.

VIII.

Când a întrat Lilith la Zebonda, acésta împreună cu bărbatul sĕŭ se rugaŭ cu multă evlavie. Amîndoï eraŭ tare veselï.

— Hozael e bine, zise Lilith: mâne vi-l aduc înapoï. — Înse fiind că voï sciţi unde este Messia, conduceţi-mĕ la el. Pentru aceea am venit ca să mĕ închin luï.

Methuel fiind om simplu, numaï atâta putu zice:

— Să mergem la el.

IX.

Când Lilith a vĕḑut pe Messia, la privire a creḑut că şi acesta e numaï un copil ca şi ceï alalţi copiï.

Înse când a păşit mai aprópe de el, lumina dumnezeéscă, carea strălucia din ochiï copilului, i-a pĕtruns inima. Numaï atunci a băgat de samă, că ieslea străluce de lumină, numaï din lumina ce se revărsa din ochiï copilului.

Şi Lilith zise cătră tinĕra mamă:

— Cum ţi-e numele?

— Miryiam.

— Şi numele copilului?

— Isus.

— Admirabil copil! Îmï daţi voe să-l sărut?

— Da!

Şi Lilith să pleacă asupra copilului şi-l sărută pe frunte. — Miryiam s'a supĕrat întru inima sa pentru că fata de împĕrat nu a căḑut în genunchi înaintea copilului.

— Acest copil aşa dară e Rĕscumpĕrătoriul?

— Da.

— Şi el va fi împĕratul judeilor?

— Dumnezeŭ pentru acea l'a timis pe pământ.

— Însĕ atuncĭ va causa rĕsboiŭ, va vĕrsa sânge şi va rĕsturna pe Irod de pe tronul lui.

— Nu, zise Miryiam, pentru că împĕrăţia luĭ nu e din lumea acésta. Nu va avé nicĭ gardişti, nicĭ miliţie, nicĭ palate şi nicĭ tesaurĭ lumescĭ. Nu va strînge dare, ci va trăi sĕrac ca pescariĭ de pe ţĕrmul lacului Genezarethului. Va fi sprijinitorul sĕracilor şi a celor suferitorĭ. Va vindeca pe cei bolnavĭ şi va mângăia pe cei întristaţi. Va vesti dreptate pe pământ şi nu va domni peste trupurĭ, ci va fi Domnul sufletelor! Va suferi pentru noĭ şi el va fi împĕratul lacrimilor, al bunătăţiĭ şi al iertărĭĭ de pĕcate. — Şi el va fi iubirea. Şi el va avé şi tron.

— Veḑĭ, zise Lilith.

— Însĕ acest tron va fi crucea. Va muri pe cruce ca să rescumpere lumea de pĕcate, ca să rescumpere pe ómenĭ de greşelele lor, ca să-l priméscă în graţia luĭ Dumnezeŭ.

Lilith ascultă uĭmită. După aceea se întórce cătră Iesle. Pruncul dumnezeesc privea la ea, şi fata de împĕrat, sub infiniţa privirĕĭ dumnezeescĭ, se aruncă în genunchĭ.

— Acésta mie nicĭ odată nu mĭ-aŭ spus-o.

Sclava încă stând în genunchĭ plângea cu hohot.

— Am auḑit, că Irod împĕratul caută pe Messia ca să-l omóre, zise după aceea Lilith. Luaţĭ asinul acesta şi vĕ duceţĭ de aicĭ.

X.

Pe căĭ serpentine de-a-curmezişul: Isus şi Maria şi Iosif, Lilith şi femeia négră, aŭ ajuns până în pustie.

— Aicĭ trebue să ne despărţim de olaltă, zise fata de împĕrat. Aduceţi-vĕ aminte de mine.

Şi Miryiam aşeḑându-se pe asinul, pe care îl conducea Iosif, a luat în braţele sale pe micul Isus şi a pornit pe drumul ce ducea în drépta; Lilith cu ochiĭ sĕĭ urmăria lumina cea strălucitóre, carea încunjura fruntea copilului dumnezeesc.

Şi pe când acéstă lumină a dispărut de odată între sicomorĭ, în aceea-şi minută din stînga s'a auḑit rinchezare de caĭ: o companie de ostaşĭ romanĭ se grăbiaŭ cătră Vifleim.

XI.

Şi fie care scie, că Lilith a fost una dintre acele muierĭ sfinte, carĭ aŭ urmat pe Isus şi că micul Hozael a fost cel dintâiŭ ucenic al Mântuitoriului.

Solovĕstru, în 10 Decembre 1900.

Gregoriŭ Nistor

Cuvînt la noul secol!

Un veac noŭ ne stă în faţă:
Secolul redesceptărĭĭ —
Şi din patru părţĭ a zărĭĭ
Rĕsar neamurĭ pe pământ
Şi privind spre cerul sfînt
Îşĭ cer dreptul la viaţă;

Şi în miĭ şi miĭ de graiurĭ
Prea puternic Dumnezeŭ!
Toţĭ îşĭ zic: „şi io-'s al tĕŭ“ —
De la rĕsărit de sóre, până colo la Apus
Amintirea Ta s'a dus
Peste Mărĭ şi peste plaiurĭ.

Ce măreaţă privelisce!
Câte neamurĭ sînt în lume
Îşĭ aŭ limbă, lege, nume,
Îşĭ aŭ patria lor dragă
De care viaţa -şĭ leagă
Cât nicĭ mórtea să nu-ĭ mişce.

O iubire aŭ cu toţiĭ, —
Şi o ură ne 'mpăcată;
Cu iubire spre cer cată —
Şi spre a neamuluĭ mărire
Şi a patrieĭ fericire, —
Îşĭ urĕsc pe toţĭ despoţiĭ.

Spre a putea ajunge la ţîntă
Îngrijitu-te-aĭ Părinte!
Şi prin fapte şi cuvinte,
Şi profeţĭ ne-aĭ dat şi lege
Şi-acum lumea póte-alege
Care-ĭ voia ta cea sfîntă.

Când e nópte négră — adîncă
De îşĭ perd drumaşiĭ calea
Luminezĭ întrégă valea
Şi-ĭ conducĭ ca 'n ziua mare
Fără punţĭ îĭ treci prin mare
Şi isvorescĭ rîurĭ din stîncă.

Şi-acum stăm în a ta faţă
Miĭ şi iarăşi miĭ de neamurĭ
Ca şi frunzile prin ramurĭ,
Şi ca spicele 'n câmpie
Ne prosternem Dómne ţie!
Cerênd dreptul la viaţă.

Noĭ Româniĭ am fost o flóre
Rĕsădită de-a ta mână
Chiar din Roma cea bĕtrână,
Şi ne-aŭ copleşit streiniĭ
Buruenile şi spiniĭ
Gata, gata să ne omóre.

Limba nóstră -ĭ cea maĭ dulce
Dintre câte sînt în lume,
Cel maĭ mândru al nostru nume
Doina nóstră dulce miere
În ea aflăm mângăiere
Şi speranţa ne străluce.

Legea nóstră ne 'ncântă
Şi ţinem la ea cu toţiĭ,
Nu ne-o vor răpi despoţiĭ,
Pentru ea-am răbdat ocară
Şi viaţă mult amară
Şi-am păstrat-o, că ni-ĭ sfîntă.

Şi acum cu umilinţă
Ne rugăm cucernic ţie!
Dă-ne braţiu-ţĭ de tărie
Şi'ntre noĭ să stăpânéscă
Dulcea dragoste frăţéscă
Şi s'avem în noĭ credinţă.

Dómne! noĭ ţi-o spunem Ţie:
Nu vrem să domnim peste-alţiĭ
Vrem să fim cu toţi ca fraţiĭ,
Dar nicĭ vrem să ne domnéscă
Vre-o putere omenéscă,
Fie, orĭ cine să fie!

Ţara să ne fie vrem
Mamă sinceră şi bună
Ce copiiĭ îşĭ adună
Lângă sin, dându-şĭ chiar sînul,
Şi voim sĕ fim stăpânul
Preste vrerile ce avem.

Şi-acum stând în a ta faţă
Cu alte miĭ şi miĭ de neamurĭ
Cum staŭ frunzele prin ramurĭ
Ca şi spicele în câmpie
Ne prosternem Dómne Ţie!
Cerând dreptul la viaţă:

Vrem să stăpânim pământul
Cel lăsat din moşĭ-strĕmoşĭ
Din secoliĭ întunecoşĭ,
Şi în secolul ce vine
Şi'n ceĭ alaltĭ după sine
Iată! acesta ni-ĭ cuvîntul.

Boziaşiŭ 1901.

V. B. Muntenescu.

La începutul secolului XX.

La 31 Decembre, când clopotul va suna meḑul nopţiĭ, noĭ trecem în secolul al XX-lea; se înţelege, de cumva orologiul va umbla bine. Observaţia acésta va îndemna póte că vre-un cetitor să facă contra observaţia: Eĭ, dar orologiul bate în fie care oraş alt fel! În care oraş se începe aşa dar maĭ întâiŭ secolul cel noŭ, saŭ care timp e cel hotăritor? Rĕspunsul la acésta e: Pentru fie care om se începe secolul al XX-lea atuncĭ, când timpul mijlociŭ al loculuĭ sĕŭ face 31 Decembre 1900. $24^h\ 0^m\ 0^s$. De vreme ce însĕ timpul mijlociŭ al loculuĭ variéză după meridianul, sub care ne aflăm, aşa şi secolul al XX-lea pentru diferitele popóre se va începe diferit.

Maĭ întâiŭ intră în secolul cel noŭ locuitoriĭ insulelor Fidşi, căcĭ eĭ vor avé deja Marţi, în vreme ce restul lumeĭ are încă Luni. În acela-şi timp, în Melbourne şed încă ómenii veseliĭ împreună şi maĭ ciocnesc pocale aşteptând secolul cel noŭ, căcĭ la eĭ sînt abia 10^h séra. În Manila, unde orologiul arată încă numaĭ cam 8^h, póte că tocmaĭ se pun la cină. În Calcutta, unde briţiĭ prânzesc târziŭ, şed ómeniĭ la prânzul lor de la 6 óre, pe când tot atuncĭ locuitoriĭ din Alexandria, unde în acela-şi timp sînt 2^h, îşĭ dorm somnul de după prânz. În London, clopotul numit Big-Ben tocmaĭ anunţă amézăzĭ şi notabiliĭ merg — la dejun! Din colo de „lacul cel mare“, în Rio de Janeiro, cască oficianţiĭ în birourile lor, de óre ce sînt abia 9^h înainte de amézĭ şi până la sfîrşirea órelor de oficiŭ este o veciniciе! În New-york dejună toţĭ ceĭ ce se scólă de diminéţă şi aŭ deja apetit pe la 7^h, în vreme ce consoţiĭ lor din New-Orleans (6^h) tocmaĭ părăsesc caldele pene, în carĭ, la rîndul lor, locuitoriĭ din San-Francisco încă dorm dulce. Pentru că acolo încă nu sînt 4^h diminéţă, aşa dară un timp, în care cel mult nisce beţivĭ, carĭ silesc în spre casă, daŭ viaţă stradelor. În insulele polynesice totul zace în somn adânc. De tot curios stă însĕ lucrul cu locuitoriĭ din insula Taviuni, aparţinĕtóre grupeĭ de insule Fidşi. De vreme ce adecă Meridianul 180 trece prin mijlocul eĭ, locuitoriĭ din partea ostică aŭ revĕrsatul zileĭ ultime din secolul al XIX-lea, pe când veciniĭ lor din partea vestică, în acela-şi timp, vĕḑ deja revĕrsatul zileĭ prime din secolul al XX-lea. Prin urmare se póte întîmpla următorul caz hazliŭ: probabil, că vre-o colibă óre care din Taviuni să zacă pe meridianul 180. Dacă acum în acéstă colibă un locuitor dórme în colţul ostic, ér un altul în cel vestic, atuncĭ acest din urmă intră deja în secolul al XX-lea, în acela-şi timp, în care cel dintâiŭ se află încă în secolul al XIX-lea. De cumva aceştia doĭ sînt din întîmplare gemenĭ, carĭ aŭ vĕḑut lumina zileĭ în nóptea de anul noŭ, atuncĭ insulanul, care dórme în partea vestică, ar fi cu un an maĭ bĕtrân de cât fratele sĕŭ gémen: ar sta însĕ în puterea sa, să se întineréscă numaĭ de cât, dacă s'ar scula şi ar face câţi-va paşĭ spre rĕsărit. În acela-şi chip ar puté face, să serbeze de dóuĕ orĭ atât ziua nascerĭĭ sale cât şi începutul secolului al XX-lea, şi 24 óre în urmă să facă tot acela-şi lucru în colţul ostic al colibeĭ. Ér de cum-va s'ar întinde de alungul, acurat pe linia meridiană, atuncĭ lucrul s'ar

complica nițel: pentru că atunci cu un ochiŭ ar reprivi în secolul (între noi fie zis, miserabil) al XIX-lea, pe când cu ochiul celalalt plin de încredere (speranța dór nu părăsesce pe om nici odată) ar privi în secolul al XX-lea. De cum-va amintiții gemeni s'ar pune la masă, ca să scrie o epistolă (un lucru puțin probabil în Tavinni) și de cum-va meridianul 180 ar înjumětăți masa chiar în dóuĕ, atunci ar avé loc curiosul cas, că dintre cei doi frați, ce-și staŭ față în față, acela, care e întors cu fața în spre nord, trebue să-și dateze în chip corect epistola din 31 Decembre 1900, pe când visa-vis ni sĕŭ, care e întors cu fața spre sud póte deja să scrie datul din 1 Ianuar 1901. De óre-ce mâna drépță, care scrie, a ambilor, se află în doi secli deosebiți.

În speranță, că aceste meditațiuni actuale, nu vor fi plictisit pe cetitorii nostri, terminăm strigându-le un puternic: *Prosit secolul al XX-lea!*

In jalea mea . . .

În jalea mea nemărginită,
În dorul meŭ fără hotar,
La tine alerg mamă iubită,
Să-'mi plâng al inimeĭ amar.

Căci nu găsĕsc în lumea mare,
Pe-'ntinsul tristului pământ,
Durerii mele alinare
De cât la scumpul tĕŭ mormînt.

Acolo merg să-mi plâng durerea
În zorĭ de zi, ș'amurg de sară,
Și ca să-'mi recâștig puterea
Să port a vieții grea povară!

Când staŭ privind prin deasa ceață
La cerĭŭ — din zări îndepărtate,
Par' că-'mi zimbești ca în viață
Cu o nespusă bunătate.

La tine alerg mamă iubită,
Să-'mi plâng al inimeĭ amar,
În jalea mea nemărginită,
Și-'n dorul meŭ fără hotar!

Alba-Iulia.

Toli.

Sfîrșit de veac.

Sórele! . . Sórele! . . .

Ibsen.

În cartea cea mare a lumiĭ se întórce o pagină: veacul al XIX-lea, veacul luminiĭ se stinge.

Abia un trecĕtor joc de colorĭ mai înviorézĕ bolta cerului — un gradios apus de sóre — apoi umbrele se ridică din adîncurĭ de văl, luând lumea în stăpânire.

A fost — nu mai este!

Fără alaĭ și fără lacrimĭ îl îngropăm; rugăciuni și cântărĭ de înmormîntare nu îl întovărășesc în drumul din urmă, nici chiar *cruce* nu-i vom pune la căpătîiŭ.

Și când privim acest mormînt părăsit, clătinăm din cap îndoioșați, gândindu-ne, că cea mai frumósă parte a vieții nóstre e îngropată sub el.

Bĕtrânii își îngrópă amintirile, zilele de însuflețire și de muncă; tinerii, visurile; copiii, — ei bieții nu sciŭ ce îngrópă — cea mai scumpă podóbă a sufletului: nevinovăția.

Și ce ilusiĭ aveam, Dómne, bieții copiĭ ai veacului luminiĭ!

*

„Lumină . . . mai multă lumină!"

Cuvintele lui Goethe aŭ ajuns a fi devisă a veacului. Veacul luminiĭ!

O sforțare uriașă a spiritului omenesc caracterisézĕ secolul al XIX-lea.

Și am fi nedrepți, dacă nu am recunósce frumósele progrese, ce s'aŭ făcut. Veacul a făcut progrese uriașe pe terenul sciințelor naturale de esemplu; e un veac al desevîrșitelor invenții *technice*.

Dar atâta tot.

A rĕspîndit o lumină intensă; dar lumina aceea a fost *artificială:* a luminat, dar nu a încălțit.

Cum am rĕmas cu marile probleme ale omenimeĭ?

Cum am rĕmas cu generósele principiĭ ale revoluției franceze?

Libertatea?

Da, sîntem mai liberi în aparență. De fapt sîntem mult mai încătușați, ca la începutul veacului.

Nu înțeleg aici oprimarea politică. Nici n'o să mĕ provoc la rĕsboiul din Africa de Sud, când singur acesta e de ajuns să desfidă simțul — nu zic de libertate — ci de *umanitate* al Europeĭ întregi.

Înțeleg însĕ complexitatea cătușelor, carĭ ne leagă mâinile și piciórele la fie care pas. Libertatea veacului nostru e o libertate exterióră: o formă gólă, lipsită de fond. Și ce folos de formă? . . . Ce folos de aparință, carea în urma urmeĭ nu contribue, de cât întru a ridiculisa realitatea? Trăim zilnic o serie de manifestațiuni contrare convingerii nóstre; încetul cu încetul glasul convingerii tace și trăim viața într'un fel de inconscință mechanică. Da, fiiĭ luminați ai veacului luminei aŭ ajuns nisce mechanisme — aŭ ajuns a trăi viața cum nu o vor — și abia câte un biet visător de mai gândește la viață „cum ar fi să fie".

În „Minciuni convenționale" Max Nordaŭ precisézĕ în câte-va șire antitesa omului-individ și a omului-social: „Pesimismul ómenilor serioși și scepticismul celor ușoratici e o urmare a contrastului dintre întocmirile sociale de azi și convingerile nóstre".

Egalitatea?

„Nu mai esistă deosebire între om și om, toți sîntem egali, toți avem același drept la fericire". . .

Unde am auzit frasele acestea? Póte în ceva întrunire socialistă, póte le-am cetit în vre-un articol de fond. . .

Da . . . egalitatea nóstră esistă în întruniri socialiste, în articoli de fond, în articoli de lege.

Dar în viață?

Tu favoritule al sorții, care ai singur norocul orb, de a fi căduț în bogăția adunată de alții, spune nu zimbesci a batjocură, când un muncitor sĕrac ar avé aerul a să pune alăturea cu tine?

Și d-ta, drăgălașă dómnă, care strălucescĭ de mĕtasă și diamante, spune, nu îți spelĭ cu îngrijire mâna, de câte orĭ vre-o umilită slugă ți-o sărută?

Spune muncitorule cinstit și sĕrac, dacă *stăpânul tĕŭ* s'ar coborî în lăcașul tĕŭ umilit și ți-ar zice: „vino să-ți daŭ și ție o sfărmitură din prisosul bogăției mele" — spune nu ți-s'ar părĕ, că stăpânul te ia în bătaie de joc?

Și voĭ toți, carĭ vĕ umiliți și vĕ tîriți înaintea marilor vostri, carĭ priviți cu slugarnică smerenie *înainte* și cu suveran dispreț *înapoi* spuneți, dacă sîntem în veacul egalității?

Ĕr cât pentru Frățietate — să n'o batjocorim la acest loc; destul o batjocorim în viață!

*

Umanitarele principiĭ aŭ dat faliment.

Și era natural să dee faliment, când luptătorii aŭ trecut cu vederea *isvorul*, din care aŭ rĕsărit ele.

Înainte cu opt-spre-zece veacurĭ de Voltairiĭ, Diderotiĭ și D'Alamberiĭ Franței, Evangelia vestia principiile acestea umanitare.

Și revoluția franceză a călcat Evangelia în picióre!

A rîsipit și a nimicit întréga clădire a omenimeĭ, voind să zidéscă o altă lume din ruine.

Rațiunea a fost ridicată la trépta zeității. Când ómeniĭ aŭ ajuns a pretinde ca „Dumnezeŭ să-și iscălésca dimisia", involuntar aŭ trebuit să se zeifice pe sine însuși.

Și s'a pornit curentul ateŭ cu întréga lui furie.

Nu mai era lipsă de *raĭ*, decĭ trebuia să se înființeze raiul pământesc, în care toțiĭ ómeniĭ vor fi frațiĭ și vor fi fericiți pe pământ, fără a mai avé trebuință de fericirea de dincolo.

Un vis frumos — un vis efemer — o fericire pământéscă!

Cu toții alergaŭ după acésta fantómă eterică și toți muriaŭ înainte de a o ajunge.

Înainte! înainte! . . .

Și fiiĭ veacului luminiĭ alergaŭ orbiș . . . când și când rĕmânea câte unul în drum . . . celalalți treceaŭ peste trupul lui înainte. . .

Lupta pentru esistință — lupta după fericire!

Ici colo se opria câte un *obosit*, privind cu părere de rĕŭ în urmă-i; se întreba, pentru ce acésta gónă nebună, și pentru ce e viața, dacă cu mórtea totul s'a sfîrșit?

Pentru ce?

Și mintea cea „zeificată" nu putea să-i resólve problema, în vreme, ce în jurul lui lupta decurgea tot mai aprinsă, tot mai desnădĕjduită.

Înainte . . . înainte . . .

*

Zeificarea rațiuneĭ a dat faliment; visul despre o fericire pământéscă s'a spulberat și el. Audim glasurĭ carĭ vorbesc despre „un *noŭ* ideal".

În realitate nu este de cât *vechiul* ideal al Scripturiĭ.

Și idealul acesta începe a-și reocupa terenul, încetul cu încetul.

Față de literatura decadentă a apusului se pornesce curentul sănătos de la rĕsărit.

Bĕtrânul Tolstoi cetesce Scriptura și lumea ascultă uimită o poveste, aprópe uitată.

Și ascultându-l ne aducem aminte, cât de zădarnică a fost întréga activitate a veacului, când el a negles și a omorît partea cea mai nobilă a nóstră: inima.

Da, inima!

*

Îmi vine în minte o scenă din Ibsen.

Pe patul de mórte Oswald se sbate în dureri. După o viață de desfrîu, móre fără nici o mângâiere. E tiner încă, și dacă ar mai putea trăi, ar duce o altă viață. Tremurând își întinde brațele, cerĕnd:

Sórele, sórele, dă-mi sórele mamă!

Mamă-sa îl privesce cu grózĕ, credĕnd, că alucinézĕ. Și bolnavul cu sforțarea din urmă întinde încă odată mânile:

— Sórele . . . sórele . . .

O scenă simbolică, de tótă frumseța!

Și dacă am fi destul de sinceri, am înțelege, că nici noi nu sîntem de cât nisce Oswaldi în miniatură.

Veacul ce móre, orĭ cât de multă lumină ne-ar fi dat; în privința *inimeĭ* ne-a negles cu desĕvîrșire. O desechilibrare între minte și inimă ne caracterisézĕ.

Și noi sîntem *bolnavi* . . . inconscient dorim o lume mai bună, fără să ne dăm sema, că noi înșine nu sîntem destul de buni.

Vlahuță visézĕ „un grandios rĕsărit de sóre peste o lume și o viață nóuă" . . . și mai vedem în depărtările zării, cum cerul se luminézĕ . . . și dornici ne întindem mânile ca și Oswald:

— Sórele . . . sórele . . .

Budapesta.

Al. Ciura.

Mama sfîntului Augustin.

XI.

(Continuare.)

Dar e de lipsă se ascultăm de la el însuşi istorisirea amenunţită a acestor descoperiri fericite, amestecate încă cu atâtea puncte de umbră, în cât se mai recere un descoperitoriu, — şi se învĕţăm chiar de la el cum se pregătesc unele suflete pentru creştinism:

„În aceste cărţi am cetit, ce e drept nu chiar cu aceste cuvinte, însĕ tot în acest înţeles basat pe multe argumente, că: „întru început era Cuvîntul, şi Cuvîntul era la Dumnezeŭ şi Dumnezeŭ era Cuvîntul", că „tóte printr'însul s'aŭ făcut, şi fără de dînsul nimic nu s'a făcut, ce s'a făcut. Într'însul era viaţa şi viaţa era lumina ómenilor; şi lumina întru întunerec luminézĕ, şi întunerecul nu a cuprins"; şi că sufletul omului deşi mărturisesce despre lumină nu el e lumina, ci Cuvîntul luĭ Dumnezeŭ, carele e Dumnezeŭ „lumina cea adevĕrată, carea luminézĕ pe tot omul ce vine în lume. În lume era, şi lumea printr'însul s'a făcut, şi lumea pe el nu l'a cunoscut."

„Etă ce am cetit în aceste cărţi." Adecă el a vĕdut începutul sublim al sfîntului Ioan: „Întru început era Cuvîntul".

„Dar acésta nu am cetit-o — continuă Augustin — că „întru ale sale a venit, şi aĭ sĕĭ pe dînsul nu l'aŭ primit, li-a dat putere, ca să fie fiĭ luĭ Dumnezeŭ, celor, ce cred întru numele luĭ." Am mai cetit încă, că Cuvîntul, care e Dumnezeŭ, nu s'a născut „din sânge, nici din poftă trupéscă, nici din pofta barbătéscă, ci de la Dumnezeŭ s'a născut; — dar că Cuvîntul s'a întrupat şi a locuit între noĭ — acésta încă n'am aflat-o acolo. În multe locurĭ, în diferite varietĭunĭ am aflat în aceste cărţi că „Fiul fiind în forma luĭ Dumnezeŭ nu a considerat de ceva răpire, că e egal cu Dumnezeŭ, pentru că după natură e una cu el. [1]) Însĕ, că s'a eshauriat, îmbrăcând vestmînt servil, s'a făcut asemenea ómenilor, şi la esterior ér ca şi ómeniĭ; că s'a umilit fiind supus până la mórte, şi încă până la mórtea pe cruce. (Filip. 2. 6. 8.) . . . acestea nu ni le-a spus acelea cărţi.

Mai spun ele, că Fiul Tĕŭ unul născut, în esenţiă e imutabil, înainte de tóte şi peste tóte timpurile, şi cu Tine într'o formă etern; că sufletele, carĭ cércă fericirea, trebue să priméscă din plinirea luĭ (Ioan 1. 16) ca să fie fericite; şi se participe la înţelepciunea care rĕmâne în el, ca să fie înţelepte însĕ că Christos a murit la timpul sĕŭ pentru ceĭ pĕcătoşi, că Tu o Dumnezeule nicĭ pe Fiul Tĕŭ nu l'aĭ cruţat ci l'aĭ dat pentru noĭ toţĭ, despre acestea cărţile acelea nu spun nimic. Le-aĭ ascuns acestea dinaintea filosofilor şi le-aĭ descoperit pruncilor, ca se mérgă la El, ceĭ ce se ostenesc şi sînt impovăraţi spre a-ĭ uşura; pentru că e blând şi cu inimă umilită: conduce pe ceĭ umiliţi în judecată şi pe ceĭ blânzĭ îĭ învĕţă în căile sale." [2])

Va să zică, cetind Augustin cărţile luĭ Plato, ce e drept un a aflat în ele nemărginita îubire şi umilire a Cuvîntului, a aflat însĕ mărirea, nascerea din etern şi strălucirea Luĭ în tóte sufletele, a căror lumină adevĕrată El e. Tresărirea de bucurie simţită în etate de nóuĕ-spre-zece anĭ, când cetise cartea luĭ Cicero *„Hortensius"* se repeţi acum dór cu mai multă vioĭciune, pentru că sufletul luĭ era acum mai liber şi Plato îĭ arĕtă sufletele mai pe sus, mai la înălţime, de cât Cicero. Augustin fu răpit!

„Priviĭ în adêncul inimeĭ mele şi vĕdui strălucind lumina, nu o lumină comuna care o vede fie care, nicĭ una mai strălucită de cât acésta, nu o lumină de aceea-şĭ natură cum ar fi lumina acésta când şĭ-ar ajunge culmea intensităţiĭ sale, — ci o lumină cu totul alta, deosebită de acésta . . . . .

„Cel ce cunósce adevĕrul — eselamă s. Augustin — cunósce şi acésta lumină şi cel ce cunósce acésta lumină cunósce eternitatea. — *Iubirea* o cunósce! [1])

„O adevĕr etern" — esclamă mişcat de splendórea luminel acesteia — „o îubire adevĕrată, o eternitate îubită! Tu eştĭ Dumnezeul meŭ! După tine oftez ziua şi nóptea. [2])

Dară vaĭ! în dată ce te-am cunoscut, o Dómne! — continuă el umilit — „mĕ aĭ ridicat şi mi-aĭ arĕtat, că este tare mult de vĕdut şi că eŭ încă nu-s în stare a vedé; mi-aĭ respins privirile ochilor meĭ debilĭ, aruncând cu tărĭă razele tale asupra mea şi eŭ m-am cutremurat cu îubire şi fricĕ. Şi aflându-mĕ de parte de Tine, în regiunile de jos ale pĕcatelor, aşĭ fi desperat de nu aşĭ fi auḑit din înălţime glasul Tĕŭ: „Eŭ sînt nutremîntul celor marĭ; cresce şi mĕ veĭ mânca. Nu pe mine mĕ veĭ preface în tine, pe cum prefaci nutremîntul trupesc al tĕŭ, ci tu te veĭ preface în Mine." [3])

Cevaşĭ mai târziŭ când nóue îngrijirĭ îĭ torturaŭ inima, auḑi éră-şĭ glas strigând cu o auctoritate împunătóre: „Eŭ sînt cine sînt". „Auḑiĭ aceste cuvinte — zice Augustin" — „aşa cum să aude cu inima, şi nu avuĭ de loc causă a mĕ îndoi de acésta. Mai uşor mĕ a-şĭ fi îndoit că trăesc, de cât că nu-l adevĕr!" [4])

Étă aicĭ un esemplu frapant despre felul cum se nasce adevĕrul în suflet. După ce Augustin a cercat mult timp, a cetit mulţime de cărţi, a ţinut dispute obositóre cu sine însuşi şi cu alţiĭ; de odată, după îndeplinirea unuĭ sacrificiŭ, fără de nicĭ un amestec omenesc, tóte obiecţiunile grele dispar ca şi un vînt, ce încetă, noriĭ se resfiră şi adevĕrul rĕsare în suflet. Rĕsare şi esistă în suflet, şi-i simţescĭ fiinţa din lumină şi pacea ce cuprinde sufletul. Cum s'a şi putut îndoi omul până acum? Căcĭ uită, — cum vede de clar!

Cum s'ar mai puté îndoi de aicĭ în colo? Şi când acésta lumină şi acésta pace urmézĕ după o întunecime désă, apĕsătóre, după o nesiguranţă lungă şi torturătóre, ele fac o impresiune aşa de adêncă, în cât nu-se mai şterge nicĭ odată.

Dar orĭ cât de vie ar fi fost acéstă primă rază luminătóre, totuşĭ a fost destulă, pentru că ea nu lumina — dacă mi iertat să zic aşa — de cât numaĭ pe o parte figura dumnezeéscă a luĭ Isus Christos. Cetind scrierile luĭ *Plato* Augustin a cunoscut natura de tot spirituală al luĭ Dumnezeŭ şi esistenţa Cuvîntului, nu a găsit însĕ în aceste cărţi. — după cum vĕdurăm mai adinea orĭ — nicĭ *îubirea*, nicĭ umilirea Cuvîntului întrupat. Plato s'a fost ridicat până la idea unuĭ Dumnezeŭ nevĕḑut, plin de glorie, deosebit de tóte creaturile; ba el a străvĕḑut prin splendórea strălucitóre a naturel divine câte ceva chiar şi din acéstă natură divină: Lumina ce ĭese din lumină şi este egală cu ea.

Privirĭ marĭ acestea, fără îndoiélă, aşa de marĭ, în cât ne întrebăm dacă a putut óre geniul omenesc să ajungă până la atâta? saŭ că dórĕ acésta nu-i ait ceva de cât un echou fidel al tradiţiunilor străvechĭ, un echou resbătut în sufletul frumos al luĭ Plato? Dar despre un Dumnezeŭ sĕrman, despre un Dumnezeŭ umilit despre un Dumnezeŭ care s'a dejosit pe sine până la om pentru om, despre un Dumnezeŭ, care a îubit pe om până la patimă, până la nebunie, care a îubit până a suferi, a muri pentru om, despre acest Dumnezeŭ nicĭ bănuiélă, nicĭ idee nu avea, nicĭ Plato, nicĭ Socrate, nicĭ Cicero, nicĭ Virgil. Aşa ceva nu s'a putut ivi de cât într'o inimă, care era capabilă a realisa. Era deci de lipsă, ca un spirit mai mare de cât Plato să-ĭ vină luĭ Augustin întru ajutor, un spirit mai mare şi tot odată mai sfînt, care să-ĭ ridice apoi spiritul şi mai ales inima luĭ Augustin la nisce misterĭ atât de minunate.

Condus în mod nevĕḑut de aceea mână îndurătóre, care din o depărtare aşa mare l'a fost readus, Augustin deschise Epistolele sfîntuluĭ Pavel. Le deschise însĕ tremurând după nisce turburărĭ şi resisteuţe deosebite, ca şi când ar fi presimţit sacrificiile, ce avea să-ĭ-le pretindă în urmă acéstă lectură.

„Mĕ simţiam constrîns — zice el — a-mĭ îndrepta privirile spre acéstă religiune sfîntă, care încă în copilăriă mi-s'a întipărit aşa de adênc în inimă. Stam însĕ la îndoiélă, nu mĕ puteam hotărî, dar ea mĕ atrase, mĕ răpi în contra voinţeĭ mele. În urmă într'o nesiguranţă crudă, agitat şi cuprins de o nelinişte, vrênd-nevrênd luaĭ în mână *Epistolele* sfîntuluĭ Pavel." [1])

Aci aştepta Dumnezeŭ pe Augustin.

„Pe cel mai mare dintre Doctorĭ, — zice *Fléchier*, — trebuia să-ĭ cucerésca cel mai mare dintre Apostolĭ."

Sfîntul Pavel este altmintrea şi teologul Cuvîntului Întrupat. Luĭ singur l-ar compete titlul acesta, dacă n'ar fi esistat şi sfîntul Ioan. Dar lucru ciudat, că cel ce în intimitate şi gingăşiă pămîntéscă s'a culcat pe pieptul Mântuitoriului, a predicat mai ales despre sublimităţile Cuvîntului; ér cel ce pe calea cătră Damasc şi mai târziŭ în răpirea luĭ până la al treilea ceriŭ a fost mai orbit de *mărirea* luĭ, a vorbit cu deosebire despre *umilirile* Dumnezeului-Om.

S. Pavel, care înainte de a deveni Apostol a fost persecutorul luĭ Christos, înainte de a deveni om drept a fost omul pĕcatului, a produs cu privire la căderea omuluĭ, la misteriul Întrupărĭ şi al Rĕscumpĕrărĭ lumiĭ o lumină aşa de intensivă, în cât la început orbesce, şi a arĕtat o tărĭă de credinţă şi de limbagiŭ, ce ameţesce pe cetitorul nepregătit. După ce însĕ, cetind mai de multe orĭ te dedaĭ tot mai mult cu modul luĭ de vorbire, propriŭ şi rupt óre-şĭ cum, te cuprinde o mare admiraţiune.

Nimenĭ nu-l întrece pe s. Pavel, nicĭ David, nicĭ Isaia, nicĭ chiar s. Ioan; şi pe cum nimenĭ n'a simţit mai profund mărimea căderiĭ omuluĭ de cât el, pe care Dumnezeŭ l'a trântit la pământ chiar atunci, când inima luĭ era mai plină de ura persecutărĭ, tocmaĭ aşa nimenĭ n'a vorbit într'un mod aşa măreţ despre necesitatea rĕscumpĕrărĭ neamuluĭ omenesc prin umilirile, patimile şi mórtea unuĭ Dumnezeŭ — cum a vorbit el

La primele şirurĭ Augustin fu cuprins de admirare.

El, care cu ceva mai înainte a fost atât de pĕtruns de Plato, simţi aicĭ o emoţiune, de care nu-şĭ putea da samă.

„O! dacă aĭ sci tu. — scrie el luĭ Romanian, — ce lumină s'a ivit de o dată în sufletul meŭ! Aşĭ voi să ţĭ-o arĕt nu numaĭ ţie, care doresci de atâta timp să veḑi acéstă lumină necunoscută, ci şi inimiculuĭ tĕŭ, aceluĭ inimic amărît, care te-a purtat pe la tribunale, ca să-ţĭ ĭea bunurile. Şi să fiĭ sigur, că dacă ar zări el lumina acésta, aşa pe cum o vĕḑ eŭ, ar părăsi tot: grădinĭ, case, óspeţe şi tot ce-l amăgesce, şi îubind tare şi cu gingăşiă ar sbura răpit cătră frumseţa acésta." [2])

(Va urma.)

---

[1]) C. Filip. 2. 6.
[2]) V. Confess. VII. c. 9. 10.

[1]) Confess. l. VII. c. X.
[2]) O aeterna veritas et vera caritas et cara aeternitas. Tu es deus meus, tibi suspiro die ac nocte. — Tot acolo.
[3]) Tot acolo.
[4]) Confess. l. VII. c. 10.

[1]) Contra Acad. II. 5.
[2]) Contra Acad. II. 6.

Piculaşul.

Consulul Duilius îşĭ ţinea întrarea triumfală în cetatea eternă după învingerea strălucită, ce a raportat'o asupra floteĭ din Cartagena. — În momentul acela s'ar fi creḑut omul cel maĭ fericit, dacă ar fi putut sta numaĭ ceva maĭ comod în trăsura de gală, acésta însе fiind prea încărcată de amicĭ şi rude samănă mult cu un butoiŭ plin de heringi. — Şi cum nĕcazul nu vine singur, — cununa de laurĭ încă îĭ alunecă puţin de pe cap începênd a-l gâdili de tot neplăcut. De ce nu şĭ-a tocmit'o? va zice cineva. Întrebarea e potrivită, dar numaĭ *încâtva*. Duilius adecă cu o mână strângea sceptrul, cu cea alaltă s'a acăţat sdravĕn de leoitra carului de triumf, căcĭ alt cum ajungea jos înainte de vreme. Stând lucrul astfel, bietul sĕrbătorit, n'avea de cât să sufere în tăcere şi cu multă resignaţiune, ca ceĭ aĭ nostri cu plăţile neridicate.

Alt cum acéstă mică neplăcere e flóre în pălărie, dacă o comparăm cu imensa mărire, de care s'a împărtăşit consulul Duilius în acele fericite momente. Că dóră atunci fie care cetăţan se trudia, să-ĭ atragă atenţiunea, barĕmĭ pe o clipită. Chiar şi caiĭ de la trăsura de gală îşĭ întorceaŭ din când în când capetele spre dînsul, ca să se dogoréscă puţin de privirea luĭ duiceagă.

Observând consulul lucrul acesta s'a convins pe deplin, că el e centrul sĕrbătórel, ceea ce ĭ-a causat o bucurie colosală. Privea cu multă satisfacţie când la publicul numĕros ce-l sĕrbătorea, când la spoiile luate de la vrăşmaş, când la tauriĭ destinaţi pentru jertfă. Aceştia ca să mai întroducă ceva hazliŭ şi picant în seriositatea gravă, ce domnia pretutindenĭ, se aruncaŭ acum pe câte o stradă laterală, acum asupra preoţilor, carĭ îĭ încungiuraŭ. Se vede, că nu eraŭ prea însufleţiţĭ de onórea deosebită de a-şĭ da pielea popilor, chiar şi cu ocasiunĭ aşa festive ca cea de atunci.

De şi ziceaŭ cinci bândĭ, Duilius audia binişor observările indiscrete ale pretinilor individioşĭ, că: putea fi şi mai mult popor, că însufleţirea nu-ĭ chiar de tot grozavă şi altele de acestea, cum se îndatinéză a vorbi ómenii, carĭ staŭ se crepe de ciudă şi nĕcaz. Acestea însе nu-l puteaŭ indispune, căcĭ bine ştia dînsul că tovarăşul nedespărţit al mărireĭ este palida invidie. Chiar pentru aceea în butul observărilor picante ale pretinilor, în butul căldurii infernale, ce-l atingea atât de neplăcut, în butul gădilireĭ continue ce-ĭ causa cununa lunecată. Duilius începea să pricépă, că mărirea, ba numaĭ mărirea dă preţ vieţiĭ omenescĭ, alt cum atât de sarbede. Una însе nu-ĭ vinea la socoteală, că tóte acestea n'aŭ se ţină de cât o zi. Ştia şi el, că nu póte fi tot aşa până-ĭ lumea; dar simţia, că după o zi ca acésta, viaţa luĭ nu va fi de cât un pustiŭ şi o golătate.

Luându-o cineva după feliul acesta de gândire al luĭ Duilius, ar putea veni la credinţa, că dînsul ar fi fost un om fudul, orĭ plane iubitoriŭ de pompe şi mărire. — Nicĭ vorbă! Om maĭ modest şi maĭ liniştit ca Duilius nu era în tótă Roma. Numaĭ cât succesul acesta neaşteptat l'a cam scos din ţiţînl şi nu fără causă îşĭ gândia în *sinea sa*, că cu greŭ i se va maĭ da ocasiune să între în Roma încungiurat de ómenĭ, carĭ suflă în surle şi trimbiţe, în fluere şi *picule*, avênd în urmă tauriĭ destinaţĭ pentru sacrificiŭ.

La pórta triumfală l'a întîmpinat întreg senatul predându-ĭ o adresă de felicitare. Unul dintre edilĭ ĭ-a ţinut o alocuţiune bine simţită. În acésta arĕtând incontestabilele, merite ce şi le-a câştigat, declară în faţa mulţimeĭ inmense a cetăţenilor, că republica se simte deosebit de fericită împlinindu-ĭ orĭ ce dorinţă i va dicta *mintea luĭ sănătósă*.

Duilius buimăcit de marinimea acésta n'a fost în stare, să esploateze situaţia în modul cuvenit. Încurcat, nu ştia ce să céră, că dóră cerênd banĭ, s'ar fi necinstit el însuşĭ. De o dată îĭ plesneşte în minte plăcerea, ce a simţit'o maĭ adineóră, când cu întrarea triumfală, n'a avut însе curagiul să céră de cât numaĭ o frântură din pompa, ce l'a încungiurat.

Drept aceea mulţămind tuturora pentru deosebita amabilitate, ce aŭ arĕtat'o faţă de el şi cu ocasiunea acésta, adauge, că dacă-ĭ vorba, să-ĭ împlinéscă vre o dorinţă, el nu cere alta de cât *un piculaş* din orchestra de astăzĭ. Acesta adecă să-l însoţéscă pretutindenĭ.

Senatu, laudind modesta dorinţă, cu un glas şi cu o inimă, l'a asigurat despre împlinirea eĭ cea maĭ esactă. L'a şi rugat atunci îndată, să iee în revistă pe toţĭ piculaşiĭ, şi să-l reţină pe acela, care îĭ convine maĭ mult. Duilius alegêndu-şĭ pe cel maĭ mare, convoiul s'a pus în mişcare spre Capitoliŭ.

Sara a fost banchet festiv în cinstea luĭ Duilius. Pe cum bine ştim, Romaniĭ *ceĭ vechĭ* beaŭ numaĭ vin veritabil, totuşi sĕrbătoritul numaĭ cu mare greŭ a nimerit a casă. Piculaşul l'a aşedat frumuşel în pat şi l'a adurmit între melodiile cele maĭ moderne de pe accea vreme, cu: „Călugărul din vechiul schit" şi „Pasere nevinovată."

Avênd de cuget să povestim păţaniile eroulŭ nostru cu acurăţeţa unuĭ istoric, nu putem retăcé faptul destul de trist, că Duilius în bucuria luĭ cea mare, a abusat binişor de piculaşul, îl posta în antişambră, unde slobodia nişte melodiĭ oblu de la baterile inimeĭ, de-ţĭ era maĭ mare dragul (?) să-l asculţĭ. De la o vreme toţĭ prietiniĭ s'aŭ săturat de gluma acésta şi când simţiaŭ, că se apropie Duilius, încuiaŭ tóte întrările, orĭ lăsaŭ vorbă la servitorĭ, că stăpânul nu-ĭ acasă.

La biserică mergea urmat de piculaşul, care se retrăgea între orchestriştĭ. În teatru nu şĭ-ar fi pus piciorul. Dne fereşte, dacă directorul nu-ĭ promitea solemn, că piculaşul *va sufla* în bandă, ér între acte va debuta cu câte în solo maĭ remarcabil. Dacă maĭ adaugem, că consulul Duilius se primbla prin for ascultând diverse marşurĭ festive, suflate de piculaşul propriŭ, uşor putem înţelege, că întrégă Roma s'a luat de o grijă de nesdrăvenia acestuĭ lucru.

Chiar şi Duilius senior, tatăl consulului, a aflat situaţia de nesuferibilă. Eĭ ca un Roman veritabil, despreţuia din inimă pompa şi fudulia, musica şi artele frumóse tóte. — Piculaşul cu probele luĭ zilnice l'a înfuriat aşa de tare, în cât în dată ce-l audia prin curte, alerga la fereastă şi de acolo îĭ arunca în cap tóte mobilele, ce-ĭ viniaŭ la îndemână. Piculaşul isteţ însе se feria cu multă desteritate şi prefăcându-se că obiectele aruncate ar fi tot atâtea semne de recunoştinţă pentru destoinicia sa, le aduna în grabă şi le vindea celuĭ dintâiŭ trecătorĭ.

Ne maĭ ştiind cum să-şi răsbune, bĕtrânul Duilius, a cercat să pună mâna pe piculă, ştia el cu ce intenţiune, dar n'a succes, căcĭ piculaşul naibiĭ purta cu sine picula chiar şi pe timpul mâncăriĭ. Vrut'o să-l dedee cu beutura, că dóră ast fel îşĭ va negliga arta, dar în zădar, căcĭ piculaşul fiind membru zelos al cător-va reuniunĭ de temperanţă, nicĭ de buze nu atingea ispititoriul păhărel. Ademenitu-l'a cu parale, dar de unde să ajungă la ceva, căcĭ ambiţia de artist a piculaşuluĭ a spulberat şi acéstă ultimă speranţă de reuşită.

Ast fel bĕtrânuluĭ nu ĭ-a rĕmas alta, de cât se blastăme şi din când în când să se năpustéscă asupra fecioru-s'o, amenincându-l că-l vinde pe un preţ de nimica. Să nu uităm adecă, că istoria nóstră e de pe timpul Romanilor vechĭ, când era încă în vigóre un paragraf afurisit, prin care părintele neîndestulit cu surcelul sĕŭ şi-l póte vinde chiar şi în casul, când acesta şi-ar fi câştigat merite neperitóre faţă de patrie. De sine înţĕles, că consulul Duilius nu se simţia chiar bine, cumpănind amenincţarea tatăluĭ sĕŭ, se vedea espus în o piaţă publică, unde cetăţenĭ invidioşĭ şi plinĭ de maliţie se *răţoiesc*, carĭ să dee maĭ mult pe el. Ba la dreptul vorbind şi el s'a săturat până în grumazĭ de vecinicul sĕŭ piculaş. O dată ĭ-a venit în minte, să dee drumul piculaşuluĭ, dar n'avea curagiul civic, să o facă, temându-se că acela se va simţi ofensat. Atâta însе totuşi şi-a permis, că ĭ-a atras atenţiunea, să nu-l maĭ însoţéscă chiar peste tot locul, ci din când în când să-şi maĭ odihnéscă cele buze muncite.

Póte că Duilius nu se va fi esprimat chiar corect, căcĭ piculaşul întabulând espresiunea de admiraţiune a stăpânuluĭ, începe a sufla şi maĭ dihaiŭ. Spunea că pentru dênsul e o fericire grozavă a sta în slujba unuĭ beliduce aşa renumit. De pieptul şi plămânile luĭ să nu se îngrijéscă nime, că dóră ştie el bine ce-ĭ prieşte şi ce-ĭ strică. Ba a maĭ adaus, că el în slujba acésta face serviţiŭ statuluĭ şi Duilius numaĭ se espune suspiţiuneĭ fundate de nerecunoştinţă către patrie, dacă maĭ cércă să-ĭ desmînte de la împlinirea oficiuluĭ sĕŭ. Apoĭ ca să arete, cât de ferm e convins despre adevĕrătatea sousclor sale şi începe melodia vecheĭ, dar vecinic trist plăcuteĭ poesiĭ: „Ştĭ tu, când te ţineam pe braţe . . ." suflându-o cu atâta sentiment, în cât pe bietul Duilius l'aŭ năpădit lacrămile.

În urma urmelor piculaşul avea dreptate. Apoĭ e lucru prea cunoscut, că republica are o memorie fórte scurtă, de aceea nu-ĭ consult să-ĭ sgadăre omul susceptibilitatea pentru nescarĭ bagatele.

Între acestea o nóuă rază de lumină s'a ivit pe întunecatul cerĭu al tristeĭ vieţi a luĭ Duilius . . . . . s'a amorisat. Pienlaşul însе şi de data asta ĭ-a facut zile negre. Abia îĭ succedea câte o dată să se strecure neobservat de acasă, ca să-şi dee întâlnire cu alésa inimeĭ sale pe banca din bercuţ, nicĭ când însе nu ajungea până la declaraţie, căcĭ în scurt timp melodiĭ cunoscute îĭ atingeaŭ urechile, aducându-ĭ aminte că piculaşul le-a dat de urmă.

După maĭ multe încercărĭ nereuşite a abzis cu totul de a-şĭ declara dragostea fără acompaniament de piculă, ceea ce nu a displăcut dşóreĭ Lucreţia, ba a aflat lucrul de fórte romantic. În urmă şi Duilius, care din fire nu era prea vorbăreţ, a ajuns la convingerea, că piciila suplineşte destul de drăguţ intermezzorile cam lunguţe a conversăreĭ întrerupte.

La câte va sĕptĕmânĭ s'aŭ căsătorit. Mme Lucreţia pricepea minunat tibia, piculaşul deci ĭ-a venit tocmaĭ la îndemână, căcĭ împreună dădeaŭ nişte concerte fórte mult apreţiate. Lucrul acesta însе nu-ĭ convenia luĭ Duilius, de óre ce piculaşul era un băiat bine făcut şi scuturat, şi apoĭ câte nu se pot întîmpla în lumea asta păcătósă! În scurt timp a pus capet dueturilor bine aranjate. Mme Lucreţia plângea şi se răţoia, dar fără pic de resultat. Mama cocónei spunea la frunză şi la iarbă, că Duilius e un bădăran, un necioplit, un om rĕmas de lume, un adevĕrat monstru. Tótă liniştea casnică dispăruse, când o ideie binevenită l'a scăpat pe sĕrmanul Duilius din încurcătură. A proiectat o călătorie maĭ lungă, de sine înţĕles fără — socră.

Planul a rĕmas însе numaĭ plan, căcĭ între acestea l'aŭ părăsit pe Duilius toţĭ pretiniĭ. Părerea generală era, că el s'a făcut imposibil pentru lumea din afară prin nemernicul luĭ de piculaş. Drept aceea a trebuit să recurgă la estrem. Într'o după amiazĭ se duce în berc. Piculaşul după el, dar spre paguba sa, căcĭ Duilius folosindu-se de ocasiune l'a prins de grumazĭ tocmaĭ când era să isprăvéscă sentimentala poesie: „Cât te-am iubit, nu póte-a spune . . . . ." şi . . . . . .

Când a eşit din berc, a fost numaĭ singur. Dacă ar fi dat curênd cine va peste locul cu pricina, n'ar fi aflat de cât câte va bucăţĭ de piculă împrăştiate prin iarbă şi un trup sdrobit vandaliceşte. — Consulul a

mers acasă liniştit la aparenţă, dar îngrijit de urmări. Abia aştepta, să vadă, ce va face senatul, când se va descoperi crima. Póte să-l trimită în exiliŭ, orĭ îl judecă chiar şi la mórte. Una era însă sigură, de piculaş s'a mântuit, radical.

Dar când era să guste maĭ mult plăcerea acésta, un fior îĭ trece prin tot trupul. Lictorii se apropiaŭ de casa dênsului în misiune oficiósă cu obicinuitele legăturĭ de guiele. După salutul oficios primeşte tabla, o priveşte lung, înainte de a o ceti, căci sentinţa lui era pe tabla aceea.

Mare i-a fost însă surprinderea, când cetind a aflat că sentinţa e maĭ mult de cât complesantă, e chiar drăguţă. Senatul adecă a crezut, că mórtea piculaşului a fost întîmplătóre, de aceea îşi esprimă sincerele condolenţe pentru perderea îndurată. Dar când a cetit pasagiul ultim cutrĕmur l'a cuprins, apoĭ furiat sdrobeşte tabla în bucăţi, îşi rumpe hainele, îşi smulge pĕrul şi turburat până în adîncul sufletului se trânteşte la pămînt; căci senatul luând în consideráre meritele netăgăduite ale consulului îl pune la dispoziţie *doĭ piculaşi*, esprimându-şi speranţa, că aceştia vor funcţiona maĭ cu noroc de cât înaintaşul lor.

În urma acestei graţiĭ a senatului. Duilius vĕdêndu-se atât de prigonit de sórte s'a retras în odaie, şi-a făcut testamentul, apoĭ încuind uşa pe din lăuntru s'a străpuns prin inimă. În ziua următóre cei din casă spărgênd uşa aŭ dat de cadavrul lui, avênd pe buze un suris neîndatinat. Mulţi credeaŭ, că acest suris este espresiunea bucurieĭ, că dacă nu a lăsat averĭ immense, cel puţin nu a murit încărcat de datoriĭ ca alţi mulţi. Noĭ însă ştim causa adevĕrată a neîndatinatului suris. A nume cetind testamentul dăm peste un pasagiŭ, în care dispune, că tóte paralele şi averea nemişcătóre să trécă în posesiunea renniunilor de binefacere din Cartagena, inimica lui de mórte; ér nevasta şi sócră-sa întru aducere a minte de traiul bun şi liniştit (?!) să aibă parte fie care de câte un piculaş.

Anstey.

An noŭ fericit.

Ca rĕscumperare a felicitărilor de anul noŭ s'aŭ primit pentru fondul de salarisare a preoţilor următórele sume:

Silvestru Nestor	2	cor.
Dr. Vas. Hossu	5	„
Dr. Elie Dăianu	2	„
Emil Sabo	2	„
A. C. Domşa	2	„
Ioan M. Moldovan	5	„
Dr. Aug. Bunea	5	„
Petru Cosciuc, Mediaş	1	„
Dr. Isidor Marcu	3	„
Dr. Iuliŭ Maniŭ	5	„

Bibliografie.

A apărut:

„Convorbirĭ Literare“, Nro 12., anul 34/1900:

St. O. Iosif Haĭducul (poesie.) — D. Anghel, Din Moschus (poesie.) — I. A. Bassarabescu, În preajma lui Ionescu (schiţă.) — L. Şăineanu. Influenţa orientală asupra limbeĭ şi culturel române (sfîrşit.) — Dr. V. Babeş, Despre pelagra şi tratamentul ei. — N. I. Basilescu, Invitaţie cătră Cecilius (trad. din Catul.) — St. Orăşanu, Frédéric Damé, Histoire de la Roumanie contemporaine (recensiune.) — I. Bogdan, Cronică (Tatăl nostru în limba istro-română, scris la 1824; Doŭe acte privitóre la surghiunul lui N. Bălcescu în 1841; Imitaţiunile lui Ioan de la Bucecĭ şi Academia Română.)

Posta redacţiunii.

On. A. P. în B. ş. Costă suta 16 cor. Aştept avisul. Sĕrbătorĭ fericite!

On. E. D. în F. Veţi concede şi Dvóstre, că nu putem publica o aşa elogiósă corespondinţă pentru un interes pur personal. Ce a fost de interes public am folosit.

Red. de la „Telegraful.“ Sciţi vorba vechie: Cine să mănie, n'are dreptate! Pentru Dumnezeŭ, nu injuraţi aşa, că sîntem în sĕrbătorile Nascerii.

On. I. P. în M. Ne pare rĕŭ, dar nu se póte.

Iacob. Atâta şi nimic maĭ mult, stăm rĕŭ cu finanţele. Sĕrbătorĭ fericite tuturora!

On. E. S. în V. Nu maĭ restă de cât să facem cum ne sfătuiescĭ: să improcesuăm pe restanţierĭ saŭ să-ĭ publicăm cu numele. Vom alege dintre aceste pe cel maĭ potrivit. Mulţumită pentru interesul ce ni-l dovedescĭ.

On. V. B. M. în B. Mulţumită, vom ţiné cont la binevoitórea învitare ce ne-aĭ făcut. Sĕrbătorĭ fericite!

Ticvanul-mic. Primit şi achitat anul 1900.

Feisa. Primit şi achitat anul 1899.

M.-Ciucĭŭ. Primit şi achităm anul 1899.

B.-Szt.-Miklos. Primit şi achităm anul 1900 Ianuariŭ—Martie.

Valea-jidanului. Primit şi achitat anul 1899.

Gâbud. Primit şi achităm aniĭ 1898 sem. 2-le şi 1899 sem. 1.

Ér-Tarcsa. Primit şi achităm aniĭ 1896 sem. 2-le şi 1897 sem. 1.

Şebeş (Fogaras.) Ca quitanţă pentru raţiunĭ să se alăture recipisa postală.

Sân-Mărtinul-sărat. Primit şi achităm an. 1899.

Milaşul-mare. Primit şi achităm anul 1896.

De la Crasna. Primit şi achităm aniĭ 1896 şi 1897.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

Inserate.

Nr. 6384—1900. (1) 1—2

Concurs.

Pentru conferirea alor 3 stipendiĭ de câte 200 corône din fundaţiunea *Alesandru Filip*, fost advocat în Abrud, se publică **concurs până 30 Ianuariŭ 1901.**

Concurenţiĭ aŭ să documenteze:

1. cu atestat de botez că sînt născuţi în cutare comună din Transilvania saŭ Părţile adnexe.

2. cu atestat de la auctoritatea bisericéscă, că să trag din părinţi recunoscuţi de români adevĕraţi.

3. cu testimoniŭ scolastic, că studiézâ cutare gimnasiŭ, şcólă reală orĭ industrială din patriă, — saŭ la vre-o şcólă militară de cadeţi din Monarchie. — şi ca atarĭ aŭ purtare bună, ér în studiĭ fac progres eminent.

Blaş, în 15 Decembre 1900.

Capitulul Mitropolitan.

Indispensabil şi neîntrecut, de un efect sigur.

Marfă universală, export în tóte ţĕrile.

Chief-Office 48, Brixton-Road, London, S. W.

Cea maĭ bună medicină de casă, cea maĭ căutată, sigură şi până acum necunoscută este

Balsamul Apotecarului A. Thierry,

Căutat în tótă lumea pentru efectul sigur **Contra tuturor bólelor interne, de piept, plumâni, stomac şi ficat.** Folosit ca mijloc estern, este cel maĭ renumit

remediŭ de tămăduire a ranelor.

Veritabil numaĭ cu marca de apărare verde, autentic registrată în tóte statele şi provĕdută cu capsula de metal, ce pórtă inscripţia: **Allein echt.** — Producţie anuală 6 milióne borcane. — 12 borcane micĭ s'aŭ 6 marĭ duble, spedate franco **4 coróne.** — Un borcan de probă cu instrucţiune şi cu sumarul tuturor depositelor din lume **1 coróná 40 filerĭ.** — **Se espedézâ numaĭ pe lângă trimiterea anticipativă a preţului.**

UNSÓREA-CENTIFOLIE A LUI A. THIERRY

(numită **făcătóre de minunĭ**), de o putere şi efect miraculos. Face orĭ ce operaţie superfluă. Cu acéstă unsóre s-a vindecat un os-scarabeŭ, ivit înainte de aceea cu 14 anĭ şi declarat incurabil, bóla de óse şi în timpul din urmă un morb gangrenos, greŭ şi vechiŭ de 22 anĭ, numit **rac.** Are un efect antiseptic şi repede la alinarea durerilor; rĕcoreşte şi vindecă orĭ ce fel de rane şi arsurĭ. Înmoie şi curăţă tóte ranele provĕdute prin impunseturĭ. O dosă spedată franco costă **1 coróná 80 filerĭ** după primirea preţului. La comande maĭ marĭ scădĕmînt.

Producţie anuală 100,000 dose.

Pot pune la dispoziţiune un archiv întreg de atestate originale din tótă lumea. Imitaţiile să pot încunjura urmărind cu atenţiune fie care borcan, care pórtă inscripţia: **Apotheke zum Schutzengel des A. Thierry.** Ceĭ carĭ n-aŭ deposit la îndemână, să se ferésca de falsificărĭ saŭ fabricate străine, şi se **comande direct,** adresându-se la:

Apotheker
A. Thierry's Fabrik in Pregrada
bei Rohitsch-Sauerbrunn.
(Lieferant des österr k. k. Staatbeamten-Verbandes.)
(Contractor of the War-Office and the Admiralty, London.)

(33) 8—25

Ornate sacre

de tot soiul și calitatea, de la cele mai ieftine, până la cele mai scumpe, se pot procura de la

Atelierul de ornate sacre

de la *Internatul de fetițe din Blaș*. Conspecte de prețuri și mustre se trimit ori cui. Confecționarea în cel mult 2 săptămâni. La comande să se indice prețul și colórea.

Digestivul

Apotecarului A. Thierry,

este un prav universal, **veritabil englez,** pentru mistuire și apetit. Neîntrecut la ori ce bóle de stomac, face apetit și ajută mistuirea. Fie care cutie portă subscrierea fabricantului și costă, anticipând suma, **3 coróne** spedat franco. A se adresa la:

Apotheker

A. Thierry's Balsam-Fabrik

in Pregrada bei Rohitsch-Sauerbrunn.

La esposițiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și de metal a lui

(34) 7 – 52

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabric

se recomandă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregi armonióse, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provĕdute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întórce cu ușurință în ori ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o latură prin ceea ce sînt mâutuite de crepare. — Cu deosebire recomând

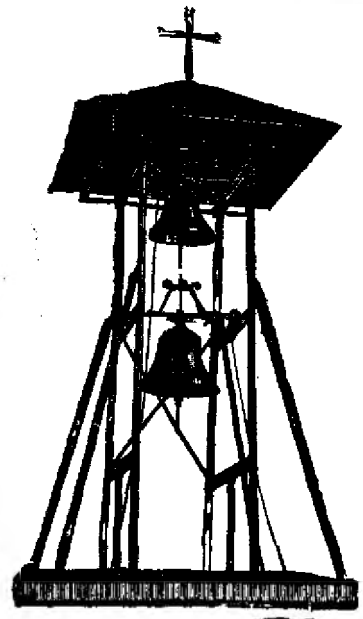

clopotele patentate găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari aŭ un ton intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminósă de cât clopotele turnate după sistemul vechiŭ, așa, că un **clopot patentat cu 300 kg. este egal în tonul unui clopot de 400 kg. făcut după sistemul vechiŭ.** Mai de parte se recomândă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut** — ca și spre turnarea de **tóce de metal**. Clopote în greutate de 300 kg. și mai jos se află tot de una în magazin.

Preț-curanturi ilustrate se trimit la cerere grătuit și franco.

MERSUL TRENURILOR pe liniile orientale ale căiĭ ferate de stat r. u. valabil din 1 Octobre 1900.

Budapesta—Predeal

Tren de persón.	Tren de persón.	Tren accelerat.			Tren de persón.	Tren accelerat.	Tren de persón.
10—	8.50	2.10	pl.	Viena . . . . . sos.	1.50	1.50	6.20
8.30	5.45	9.15		**Budapesta** . .	7.10	7.50	8.20
11.21	9.02	11.12		Szolnok	3.22	5.32	3.25
1.33	11.33	12.47		P. Ladány . .	12 54	3.56	1.12
3.42	1.48	2.11	sos.	Oradea-mare . pl.	11.04	2.38	11.36
3.58	2.06	2.18	pl.	sos.	10 44	2.31	11.17
4.38	3.03	2.50		Mező-Telegd .	10.07	2.01	10.42
5.20	3.45	3.26		Rév	9.32	1.34	10.08
5.43	4.06			Bratca	9.11		9.50
6.31	4.52	4.16		Ciucia	8 37	12.52	9.19
7.16	5.31	4.52		B.-Huiedin . .	7 54	12.20	8.37
8.06	6.24			Ghârbĕŭ . . .	6.54		7.37
8.33	6 59	5.55	sos.	Cluș . . . . . pl.	6.13	11.01	7.—
8.50	8.30	6.11	pl.	sos.	5.24	10.46	6.45
9.07	8.59	6.27		Apahida	5.02		6 27
10.14	10.29	7.26		Ghiriș	3.40	9.23	5.12
10.44	11.16	7.50	sos.	Cucerdea . . . pl.	3.11	8.54	4.43
10.56	11.31	7.52	pl.	sos.	3.04	8.49	4.33
11.03	11.40			Uióra	2.58		4.27
11.12	11.50			Vinţul de sus .	2.51		4 20
11.34	12.20	8.16		Aiud	2 29	8.23	3 59
11.52	12.46	8.32	sos.	Teiuș . . . . . pl.	2.07	8.06	3.38
12.24	1.43	8.37	pl.	sos.	1.42	8 00	3.02
12.53	2.17			Crăciunel . . .	1.09		2.36
1.02	2.26	9.05		Blaș-Küküllőszög . .	12.56	7.34	2.16
1.45	3.14	9.31		Micăsasa . . .	12.11	7.08	1.44
2.01	5.33	9.43	sos.	Copșa-mică . . pl.	11.50	6.56	1.25
2.15	3.48	9.47	pl.	sos.	11.14	6.50	1.06
2.33	4.08	10.01		Mediaș . . .	10.55	6.37	12.49
3.04	4.45	10.26		Elisabetopol .	10.24	6.16	12.18
3.40	5.27	10.53	sos.	Sighișóra . . . pl.	9.45	5.49	11.40
3.57	5.43	11.—	pl.	sos.	9.35	5.42	11.33
4.23	6.08	11.12		Hașfaléŭ . . .	9.12	5.28	11.16
4.35	7.54	12 26		Homorod . . .	7.44	4.23	10.03
6.13	8.32	12.58		Ágostonfalva .	7.03	3.50	9.22
6.43	9.09	1.16		Apața	6.38	3.35	8.57
7.16	9.40	1.35		Feldióra	5.58	3.15	8.27
8.—	10.25	2.09	sos.	Brașov . . . . pl.	5 05	2.45	7.48
8.55		2.19	pl.	sos.	9.27	2.18	5.—
4.40		3.01		Timiș	8.47	1.42	4.24
5.10		3.31		**Predeal** . . .	8.20	1.12	3.32
11.55		9.10	sos.	Bucuresci . . . pl.	3.05	9.15	7.50

Copșa-mică—Sibiiŭ—Avrig—Făgăraș

Tren de persón.	Tren de persón.	Tren de persón.	Tren mixt.	Tren mixt		Tren de persón.	Tren mixt	Tren de persón.	Tren de persón.	Tren de persón.
2.21	4.43	11.30	7.10		pl. Copșa mică . sos.	6.26	9.32	3.25		12.35
3.50	6.36	12 58	8.50		Ocna	5 07	8 15	1.56		11.01
4.12	7.04	1.20	9.15		sos. pl. Sibiiu . . . . pl. sos.	4.40	7.41	1.21		10.30
tr. m.		tr. m.								tr. m.
4.33	Numai Marța și Vinerea comunică.	2.—					7.33	Circ. Marța și Vinerea		8.57
5.23		2.54			Tălmaciu-m. .		6.45			8.04
6.15		3 59			Avrig		6 01			7.15
8.34		6.35			sos. Făgăraș . . . pl.		3.32			4.25

Mureș-Ludoș—Bistrița.

4.—	Numai Marța și Vinerea comunică.	9.06	4.25		Mureș-Ludoș		6.49	7.30	
5.01		10.29	5.39		Zau		5.52	6.35	
6.57		12.48	7.19		Țagu-Budatelic		4.10	4.54	9.44
7.55		1.55			St. Mihaiu de câmpie .			3.44	8.46
8 47		3.02	Numai Marța comun.		Lechința		Circ. Marți și Vineri	2.48	7.43
9.24		3.52			S.-Măghiăruș			2.02	6.52
10 14		4.55			Bistrița			1.16	5.55

Cucerdea — Oșorheiu — Regh.-săsesc.

3 16	8.10	9.—	1.40		pl. Cucerdea . . sos.	7.42	2.38	8.30	12.31
3.57	8.51	9.42	2.32		Ludoș . . .	6.59	1.55	7.37	11.43
4.44	9.40	10.30	3.29		Cipău	6.21	1.19	6.51	10.39
5.34	10.30	11.22	4.32		sos. pl. Oșorheiu . . pl. sos.	5.30	12.25	5.45	9.30
5.45	10 42		4.50				8.36	5.04	9.15
7.14	12.16		6.19		sos. Regh.-săs . pl.		7.15	3.30	7.54

Ghiriș — Turda

7.33	10.50	5.40	10.23	6.05	**Ghiriș — Turda**	7.—	5.05	10.15	3.20	9.12
7.55	11.12	6.02	10.45	6.27		6.40	4.45	9.55	3.00	8.52

Alba-Iulie—Zlatna.

4.37	9.40	4.36					7.22	11.01	6.16
7.28	12.25	7.47			**Alba-Iulia—Zlatna.**		5.—	8.22	3.50

Blaș — Kükülllőszög — Sóvárad.

3.25	2.48				Kükülllőszög-Blaș . . .	10.23		6.50	
4.10	3.30				Sân.-Miclăuș	9.43		6.15	
4.54	4.15				Cetate-de-Baltă	9.07		5.38	
5.52	5.21				D.-Sân.-Mărtin	8.26		5.—	
9.30	8.59				Sóvárad	4.45		1.20	

Notă: Órele însemnate în stânga stațiunilor sînt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în drépta de jos în sus. — Numeriĭ încuadrați cu liniĭ mai negre însemnéză órele de nópte.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul XI. Blaş 12 Ianuariŭ 1901. Numĕrul 2.

În veacul XX.

(ε.) Veacul al 18-lea s'a sfîrşit în faţa Europeĭ, aburat de sânge, cu un cinic zimbet de ironie la adresa bisericeĭ, cu dispreţ pentru religiune şi rebel faţă cu Dumnezeŭ.

Veacul al 19-lea, care s'a născut în necredinţa batjocoritóre a luĭ Voltaire, şi a trăit într'un cras materialism „luminat" pare a se fi sfîrşit cu un sincer regret pentru rătăcirea sa în ale religiuneĭ. Amurgul melancolic al acestuĭ veac pare a se fi contopit în aurora uneĭ renaşteriĭ religióse, în aurora uneĭ epoce de renascere creştină.

Savanţiĭ veaculuĭ *trecut* aŭ dărîmat unele columne ale templuluĭ omenimeĭ, dar n'aŭ putut da nimic în schimb pentru credinţa răpită sufletuluĭ omenesc. Golul rĕmas în sufletele adăpate numaĭ cu sciinţa ateistă a acestuĭ veac, a rĕsunat de atâtea orĭ de oftatele adâncĭ ale omenimeĭ, şi s'a adeverit din noŭ şi în acest veac cuvîntul luĭ Tertulian, că *sufletul omenesc este din firea sa creştin.* („Anima humana naturaliter christiana".)

În zădar aŭ fost tóte scrutările adâncĭ ale sciinţeĭ, în zădar invenţiunile şi descoperirile veaculuĭ al 19-lea — ele n'aŭ putut nicĭ înlocui, nicĭ şterge credinţa în Dumnezeŭ. Şi tótă învĕţătura, scump plătită, ce acest veac, care móre, o lasă omenimeĭ este: *Nimic fără Dumnezeŭ.* Sciinţa şi credinţa trebue să fie *una* şi la *un* scop să ducă, căcĭ de la *un* isvor pornesc: de la Dumnezeŭ.

Acésta învĕţătură o lasă veacul XIX. *omenimeĭ.* Ér *românimeĭ?*

Să vedem. Veacul al 18-lea să încheie pentru noĭ sub egida şcóleĭ latiniste. Ceĭ treĭ luceferĭ aĭ literatureĭ române: *Şincai, Klein şi Maior,* ne pregătesc calea pentru veacul al 19-lea. Fiĭ aĭ Blaşuluĭ şi aĭ Unireĭ cu Roma, eĭ ne arată rostul cultural al aceluĭ mare eveniment de la 1700, cu care Românii încheiaŭ un trecut trist, de maĭ multe orĭ secular, şi începeaŭ epoca redeşteptăriĭ naţionale. *Unirea* inaugurézĕ cu glorie sfârşitul aceluĭ veac, preparându-ne zilele de aur, „*zile cu treĭ sorĭ în frunte*" — cum se esprimă poetul nostru *Eminescu.* Ce minunată dispoziţie a Provedinţeĭ! Pe când era să ne cufundăm în ignoranţă, saŭ să cădem în braţele recĭ ale protestantismuluĭ, ni-se arată printre negurĭ strălucirile Romeĭ. Şi pe când principatele române cad sub stăpânirea nefastă a *fanarioţilor*, pe atunceĭ din Ardeal pleacă trimişiĭ poporuluĭ la Roma, la învĕţătură, şi se reîntorc ca misionariĭ propagatorĭ aĭ românismuluĭ. Şi tocmaĭ pe când bizantinismul amuţise peste Carpaţi orĭ ce suflare a sufletuluĭ românesc, la noĭ se începe şcóla naţională, anunţată prin *Inocenţie Clain,* acésta, „revelaţie a sufletuluĭ de rassă" şi întemeiată de ceĭ treĭ luceferĭ naţionalĭ.

Veacul al 18-lea nutresce românimea tótă cu ideile lor. Tot ce a fost mare şi măreţ pe urmele lor s'a pornit, din şcóla lor s'a ridicat. Emanciparea naţională de la 1848 este datorită lor; şi lupta naţionalistă din a dóua jumĕtate a veaculuĭ, până în zilele nóstre, tot la eĭ se póte reduce. Ideile lor naţionaliste s'aŭ prefăcut în conscienţa naţională comună intreg neamuluĭ românesc. Conscienţa acésta s'a întrupat în parte în forme concrete şi consistente, ér în parte este motorul principal al tuturor celor ce luptă pentru binele obştesc al neamuluĭ.

Latinitatea nóstră este şi acum devisa nóstră şi mândria nóstră. Şi astăzĭ pe tema eĭ ne întrecem uniĭ cu alţiĭ, ceĭ de aicĭ cu ceĭ de peste Carpaţi. Semnificativ că nu de mult un bărbat distins al Românieĭ, de pe tribuna Atheneuluĭ, ţinea să accentueze că Traian împĕratul nu pe la *Blaş,* ci pe la *Turnul-Severin* a întrat în Dacia . . . O fi! Dar spiritul luĭ Traian, spiritul Romeĭ, era să se stîngă din sufletul neamuluĭ, dacă nu făcea Blaşul prin aĭ sĕĭ fiĭ, ca să reînvie acest spirit de viéţă dătător.

Har Domnuluĭ, că şcóla latinistă şi-a avut efectul sĕŭ. Impulsiunea dată de ea indică şi azĭ directiva culturală a neamuluĭ românesc. Anomalia ce fatalitatea istorieĭ ne-a creat, punênd pe ceĭ maĭ mulţiĭ aĭ nostri în raporturĭ străine, s'aŭ chiar duşmănóse cu Roma, obîrşia nóstră, trebue să dispară cu încetul, pe calea sa normală.

Feuilleton.

Ĭérna.

— Sonet —

Cad frunzele şi trist prin aer sbórd,
Ĭernatic vêntul lung şi greŭ vuieşte,
Natura de durere se sfîrşeşte,
Pustietatea ĭerneĭ se scobórd!

Departe 'n ceaţă codrul se zăreşte
Tăcut, pustiŭ, aprópe ca să mórd,
Acest tabloŭ al morţiĭ mĕ 'nfiórd
Şi gânduri triste 'n inimd-mĭ trezesce

Speranţe veştede pe veciĭ sburate
Cum m'a-ţĭ lăsat în braţele durerĭĭ!
Prin inima mea góldă şi pustie

Sĕlbatic vêntul desperărĭĭ bate . . .
Se póte să-mĭ soséscă 'n pragul verĭt
A vieţiĭ mele érnă timpurie?!

Emilian.

La Anul Noŭ.

saŭ

Ce spun şi ce sîmt ómeniĭ.

— şésă scene —

Scena I.

(Pe stradă. Un domn cu joben întîlnesce o dómnă bĕtrână).

Mĕ bucur, stimată dómnă, — zice el — că am avut fericirea de a te întîlni. Acésta de sigur îmĭ va aduce noroc pe întreg anul. Ér în sine gândesce: Ce „pech"! atâta mĭ-a maĭ lipsit să întîlnesc pe scóba asta bĕtrână!

Scena II.

(O antişambră. De cuier atârnă maĭ multe pălăriĭ femeescĭ. O dómnă însoţită de patru copiĭ, vine la gratulat).

Ah, scumpă Auroră, zice dómna casiĭ — ce idee sublimă aĭ avut, aducênd şi pe mititeiĭ cu tine! Dar în sine gândesce: Îmĭ vine să nebunesc de ciudă, — ce drac ĭ-a plesnit la asta prin minte, să aducă cu sine şi pe bróscele acestea?

Scena III.

(La masă sînt întruniţĭ maĭ mulţĭ oficialĭ de la un institut de banĭ).

Trăiéscă domnul cassar! — închină unul — Dumnezeŭ să-l ţină şi în anul acesta în aceeaşĭ sănătate, ca şi în cel trecut! — ér în sine gândesce: De s'ar retrage bĕtrânul ăsta cât maĭ curênd, ca să-l pot eŭ ocupa postul, după care atât de mult aştept!

Scena IV.

(La masă se servesc prăjiturĭ. Un domn mestecă o bucată în gură strîngênd din ochĭ).

Stimată dómnă, — spune el — prăjitura acésta are un gust aşa de fin, în cât e vrednică să începĭ cu ea Anul noŭ! ér în sine gândesce: Prăjitura asta nu-l de mâncat, credĭ că-ĭ făcută din glod şi aschiĭ; de sigur anul întreg voiŭ purta-o între dinţĭ!

Scena V.

(Un romancier şi domnul căsiĭ cu o carte în mână).

El zice: Romanul cel maĭ noŭ al tĕŭ? Ah, cât îţĭ sînt de recunoscător! Nicĭ n'aĭ putut găsi pentru mine un cadoŭ maĭ frumos ca acesta!

Românii trebue redaţi firei lor, menirei lor. Românismul latent al poporului nostru trebue desvoltat în tótă plenitudinea sa. Acésta ne va fi devisa în veacul al XX-lea.

Sîntem fericiţi, că biserica nóstră a conlucrat la deşteptarea şi cultivarea ideiï romane a neamuluï românesc. Sîntem fericiţi, că în ea şi prin ea să desevîrşesce armonia deplină a sufletuluï românesc, şi în raport cu Dumnezeŭ şi în raport cu ómenii. În ea este viéţă religiósă şi românéscă. Prin ea se propagă împăcarea *sciinţei* cu *credinţa*, prin ea se propagă reconciliarea Românilor cu Roma.

Acestea sînt ideile, ce noul veac ni-le sugeréză nóuĕ şi ca ómenï şi ca Românï. Cu aceste ideï întrăm în veacul al XX-lea. Dumnezeŭ să ne ajute să le putem representa cu susces spre mărirea neamuluï sĕŭ.

Activitate? — După cum anunţă ziarele magiare, alegerile pentru nóua sesiune parlamentară, se vor face prin Martie—April. De odată cu vestea despre apropiatele alegerï, tot maï des se scrie prin ziaristică din patrie, despre posiţia, ce am lua-o noï Românii. Şi maï fie care ziar, scie să spună că vom rupe cu pasivitatea şi vom întra în dietă.

Nu e locul să discutăm aci asupra întrebăriï, dacă pentru noï Românii a fost maï priinciósă pasivitatea, saŭ dóră ar fi fost cu mult maï bine, dacă ne trimiteam unu saŭ doï representanţi în dieta ţériï. — ţinem să constatăm, că să lucră mult, fórte mult, pentru părăsirea hotărîrilor aduse în adunarea de la Mercurea.

La Orĕştie a apărut o nóuă fóie, sub numirea *„Activitatea“*, care spune în numĕrul prim, că trebue rupt cu trecutul, care ne-a demoralisat poporul în privinţa politică, şi ne-a dus la un faliment naţional-politic. În acela-şi timp arată, ce folóse marï ar fi resultat, dacă am fi avut în dieta ţériï cel puţin 2—3 representanţi. În fruntea foiï stă dl Aurel Muntean, fratele cav. Muntean, fostul advocat a lui Bánffy.

„Telegraful“, anunţând apariţia acesteï foiï, dă espresie bucuriï „că idea activităţiï politice prinde teren în cercurï tot maï largï românescï, şi că pentru lăţirea acesteï ideï, avem azi chiar şi un tovarăş de muncă“. Şi continuând maï de parte a publica programul foiï de la Orĕştie, îşï termină primul din numĕrul de la 10 crt. cu promisiunea, că în curênd, va desvĕli „din noŭ steagul activităţiï şi vom chema pe toţi ómenii de bine să se înroleze sub el,“ şi acesta din deplina convicţie, că numaï activitatea e în stare să scótă poporul românesc din împasul în care l'a aruncat „politica nóstră naţională“ *„Tribuna pop.“* luând şi ea act de programul „Activităţii“, cere de o cam dată „să ne întrunim negreşit şi să luăm hotărîrï,“ pentru că dacă e vorbă de schimbărï, atunci „toţi Românii vor trebui să-şï spună părerea.“ Şi după ce scie, că Széll nu va permite ţinerea conferenţiï, recomandă întrunirea cluburilor comitatense şi a conferenţelor electorale.

Că mişcarea acésta, pentru abandonarea pasivităţiï, să pare a fi pornită de sus, póte chiar de la guvern, o maï dovedesce şi anunţul din *„Poporul“*, care spune, că de la 1. Jan. v. maï mulţi fruntaşi românï sînt hotăriţi să scótă în capitală un noŭ ziar politic român cu *program naţional independent.*

Fóia dluï Alexics nu spune, nicï cine sînt aceï „fruntaşi românï“, nicï cam ce s'ar cuprinde în programul naţional independent al noului ziar român, care după cum se anunţă în „Poporul“, ar fi redactat în stil modern, cu o mulţime de redactorï, va fi ieftin şi cu tóte acestea voluminos, de cel puţin 16 feţe.

După cum se vede, nóuele alegerï, aŭ darul să facă pe Românï „activï,“ căcï de o cam dată treï ziare nóuĕ vom avé de la anul noŭ!

Ne vom nisui a ţiné în curent pe cetitoriï noştri despre întorsătura, ce se pare, că o vor lua lucrurile în noul secol.

Revistă bisericéscă.

Roma. Acum, după încheierea anuluï ïubilar, statistica începe să dea samă despre numĕrul peregrinilor, carï în decursul anuluï trecut aŭ visitat mormintele s. Apostoli. Ziarele italiene liberale nu sînt îndestulite cu cifrele peregrinilor. Din acelea deduc ele, că prestigiul Romeï a căduţ, căcï pe când cu ocasiunea anilor ïubilarï din trecut, numĕrul peregrinilor se evalua de la un milion până la dóuĕ, pe atunci în anul trecut aŭ fost numaï 223 peregrinaje cu o jumătate milion de peregrinï.

Lucrul însĕ nu stă tocmaï aşa, pe cum ni-l presintă presa liberală. Căcï ce e drept numĕrul peregrinajelor şi al peregrinilor însinuaţi e 223 respective o jumĕtate milion, dar cât de mare e numĕrul acelor peregrinï, carï nu s'aŭ însinuat? Acela de sigur, că egaliséză pe cel al însinuaţilor. — În locul al doilea s'aŭ schimbat împrejurările din trecut. Atunci, graţie comunicaţiunei celeï defectuóse, creştiniï abia în aniï ïubilarï grăbiaŭ la Roma, acum însĕ aceea nu stă, căcï o mulţime de peregrinï visitéză în fie care an cetatea eternă.

Franţa. Ziarul francez „Temps“ se ocupă cu proiectul guvernuluï referitor la congregaţiunile religióse. Considerând faptul, că numitul ziar stă tare aprópe de guvern, putem deduce, că ceï ce sînt puşi în fruntea republicei întîmpină greutăţi în realisarea planuluï lor. — Étă împutările, ce le face numitul ziar. Înainte de tóte împută conservatorilor, că prin ţinuta lor contrară republicei aŭ silit guvernul, ca pentru conservarea

---

Şi în sine gândesce: Ceea ce a scris în opul sĕŭ, póte ar fi un mijloc bun de îngrăşat porciï, că de altă trébă de bună samă nu-i!

Scena VI.

(Bărbatul şi soţia se ţin îmbrăţoşaţi. Prin uşa întredeschisă a culineï, servitórea îï privesce şireată).

Ah, cât e de dulce sunetul vorbelor tale! — zice bărbatul cu gingăşie. — De ar da Dumnezeŭ, ca şi în anul ce începem, vorbele tale să mĕ umple de fericire!

Dar dacă aï tăcé întreg anul — gândesce bărbatul — atunci pământul ar fi pentru mine adevĕratul paradis!

G.

Autorul şi hoţul.

Fabulă ruséscă de Ivan Andrejeviciŭ Krylow.

În imperiul întunecat al umbreï, apărură de o dată doï pĕcătoşi în aintea judecătorului aceleï lumï, spre a-şï primi sentinţa. Unul era un hoţ de drum, care-şï sfîrşise viéţa în furcï; celalalt din contră a fost un scriitor vestit, ale cărui opurï pline de cel maï fin venin al filosofieï sofistice, eraŭ menite pentru lăţirea ateismului şi desfrânului, pe când minunata artă de scriere captiva pe cetitorï. Eraŭ vorbe dulcï ca de sirene, dar tot ca ele de periculóse. În Hades nu duréză lung ceremoniile judecătoresci, amânărï nefolositóre aicï nu se daŭ, sentinţa se dă repede. Dóuĕ căldărï uriaşe fură acăţate de nisce lanţurï de fier grozave şi în fie care fu băgat câte unul din bicţiï pĕcătoşi. Sub căldarea hoţului îndesară un butuc mare de lemn şi o Furie îï dete foc, şi flacăra într'atâta bobotea, cât plesniaŭ chiar cărămidile de pe coperişul infernului. Sentinţa autorului pare că era maï blândă, căcï sub căldarea luï licurea la început numaï un foc slăbuţ, dar cu cât ardea maï mult, cu atât devenia maï mare. Trecură de atunci sute de aniï, dar focul nu se stînsese; flacările de sub hoţ sînt stînse de mult, dar cele de sub autor ardeaŭ din óră 'n óră maï tare. Când vĕdu autorul, că torturile luï nu se maï micşoréză, strigă mănios, că nu este dreptate la zeï, că el a umplut lumea cu renumele luï şi dacă dóră a scris prea liber, totuşi e din sémă afară prea tare pedepsit, că el nu crede să fi pĕcătuit maï mult de cât hoţul. Atunci apăru una dintre surorile infernale în întréga eï gală fiorósă: capul decorat cu şerpï şi în mânile eï vibraŭ sbiciurï sângeróse. „Ticălosule!“ strigă ea, „vreï să facï împutărï zeilor! Te asemenï cu hoţul? Să şti, crimele luï sînt nimica pe lângă ale tale. El a fost periculos pentru lume, prin tiraniile şi nelegiuirile luï, numaï câtă vreme trăia. Dar tu! De mult aŭ putrĕdit ósele tale, dar sórele nu rĕsare nicï în o zi, fără de a lumina vre o nóuă nenorocire, comisă de tine. Veninul, ce conţine tóte scrierile tale nu perde cu timpul din putere, ci se tot lăţesce maï departe şi din an în an devine maï periculos. Privesce colo“, şi pe un moment îl lăsă să privéscă în lume, „vedï tu tóte crimele, miseria, a căror causă tu eştï! Vedï copiiï ceia, carï aŭ adus ruşine familieï lor şi şi-aŭ târăit părinţiï la desperare! Cine le-a stricat capul şi inima? Tu!

Cine se silia să rupă tóte legăturile vieţiï omenescï, batjocorind sfinţenia căsătorieï, respectarea legilor, cinstirea zeilor, onorarea părinţilor, ca pe nisce nebuniï copilărescï? Tu eraï.

Necredinţeï nu tu ï-aï dat frumosul nume de cultură? Pĕcatul şi patima nu le-aï pus tu în lumina ducĕtóre în ispită? Privesce colo! — O întrégă ţéră e plină de omor, sânge, răsboiŭ, răscólă, şi se nimicesce din causa ta, căcï fu condusă de învĕţăturile tale şi prin ele fu stricată. Tótă lacrima şi tot picurul de sânge ce curge acolo, te îngreună pe tine. Şi tu se încercï să înşelï pe zeï? Cine ştie câtă nefericire vor maï aduce încă în lume cărţile tale! Aï să pătimescï dar maï departe, căcï aci ţi-se măsură pedépsa după cum o meriţi.

Aşa zise Furia ardind de mănie şi aruncând éră capacul pe căldare.

I. Pop Reteganul.

acesteia să recurgă la mijlóce atât de estreme, cum ar fi proiectul de lege despre congregaţiunile religióse, pe când, dacă ei ar fi ascultat de glasul Papei, lucrurile n'ar fi ajuns până aci. — Se întórce apoi în contra radicalilor, cari duc guvernul pe o cale plină de pedeci, cari nu se pot delătura. — În urmă dojenesce guvernul pentru proiectul amintit, căci, continuă „Temps“, dacă sînt în Franţa congregaţiuni religióse, cari desfăşură activitate pentru scopuri politice, guvernul póte să le controleze pe cum şi modul în care folosesc acelea bunurile lor. Şi aşa nu a fost de lipsă ca să proiecteze disolvarea congregaţiunilor, cu atât mai virtos, că sînt pe pământul republicei şi corporaţiuni religióse, cari aŭ merite nespuse pentru Francezi şi omenime.

Aşa „Temps“. Semn, că nu toţi cei din guvern consimţesc cu proiectul congregaţiunilor.

Revistă politică.

Austria. Zilele trecute aŭ decurs în întrégă Austria alegerile de deputaţi pentru Reichsrath în curia a V-a. Cu ocasiunea acésta aŭ perdut şi social-creştinii câte-va mandate şi anume în Viena. Causa e atitudinea deputaţilor socialî-creştini, cari simţindu-se siguri de învingere, începură a buciuma, că dacă vor ajunge ei la putere, vor mătura pe toţi socialiştii. Perderea suferită, mică (3 mandate) ce e drept, a fost urmarea îngâmfării. — Cu atât mai mare a fost însă perderea social-democraţilor. Cea mai mare parte a mandatelor acestora a trecut la partidele politice-naţionale, germân, ceh şi polon. Semn, că sentimentul naţional în Austria, în loc să scadă, cresce, căci şi socialiştii, cari eraŭ consideraţi de internaţionali, părăsindu-şi programul de pâne, ca să zic aşa, s'aŭ alipit de sânge.

Transvaal. Sórtea Anglezilor în Africa de mîază-zi se înrĕutăţesce tot mai tare. Burii s'aŭ recules şi în trupe mai mici aŭ străbătut în posesiunile angleze Natal şi ţara Cap. Mai periculóse sînt trupele ceste din urmă, întru cât ele aŭ menirea de a răscula pe Africanderii de acolo. Şi deja s'aŭ şi alipit la Burî 5—6 mii de Africanderî. Ce e drept, armata angleză îşi dă silinţa, ca să oprescă Burii în înaintarea lor spre sud, dar silinţa lor e zădarnică, întru cât Burii încunjură tot de una oştirile angleze şi nu se dimit la luptă, de cât numai cu trupe mai mici. Ţinta Burilor e ca să ajungă la Capstadt, spre a căruî apĕrare se află deja un număr destul de considerabil de Anglezi. Dar cu tóte acestea Anglezii se tem. De aceea comanda militară a recurs la supuşi cu rugarea, că aceştia să se înroleze ca voluntarî orî să susţină pe cheltuelile lor ostaşi. Chiar şi marinarii aŭ părăsit năile şi aŭ mers la Capstadt pentru apĕrarea acestei cetăţi.

În Anglia, în urma scirilor de pe câmpul de luptă, spiritele sînt agitate. Cu sosirea lui Roberts publicul nu mult îşi bate capul. Serbările, ce s'aŭ plănuit în onórea lui, de o cam dată s'aŭ amânat; ér guvernul a recurs la voluntarî pentru Africa sudică. Scriŭ ziarele, că s'ar fi însinuat vre-o 6 mii de voluntarî, dintre cari vre-o 5 mii ar fi fost şi primiţi şi deja espediaţi la Natal, dar póte că numĕrul acesta nu va corĕspunde realităţii. Ziaristicei angleze, fiind vorbă de răsboiul cu Burii, îi place să esagereze entusiasmul poporului şi voinţa lui pentru continuarea aceluia. Aşa în trecut ne spunea, că atât de mare era numĕrul acelora, cari s'aŭ însinuat ca voluntarî pentru Africa de sud, în cât guvernul n'a avut ce face cu atâţa; pe când de fapt, pe cum spune statistica oficiósă angleză, cu finea anului trecut aŭ fost în Africa de mîază-zi abia 7500 voluntarî, pe lângă cei alalţi 193 mii de soldaţi.

Fiind că Kitchener nici cu armele, nici cu cruzimile sale n'a putut să înmóie pe Burî, de aceea acum a recurs la un alt mijloc. Cum, cum nu, destul că i-a succes să compună din cei 4 senatorî rĕmaşi în Pretoria şi din fratele generalului Cronje un consiliŭ de împăcare. Aceştia, pe cum spun foile angleze, vreaŭ să arete poporului poziţia tristă în carea se află el şi aşa să părăsescă lupta, cu atât mai virtos, că Kitchener îea în apĕrare pe toţi aceia, cari se supun de bună voie.

Corespondinţe.

Sfinţire de biserică.

Giurgeŭ la 31 Decembre 1900.

După cele publicate din acest ţinut, în corespondinţa apărută în nrul 47 a. c. a preţuitei „Unirea“, cu tótă stima mĕ rog, a se da ospitalitatea îndatinată în acest iubit organ acum la finea anului jubilar şi a veaculuî ce espiră, şi modestului mieŭ raport, respective mulţămită publică către marinimoşii binefăcători.

Monumentele adevĕrate istorice a-le esistinţei de 200 anî a poporaţiunii române din aceste părţi, sînt bisericile, în cari s'aŭ păstrat caracterul etnic al acestui element. Aşa va fi acesta şi în viitorul cel mai depărtat, ce se póte prevedea.

Acésta aŭ prevĕdut-o cu certitudine conducătorii acestui popor atât cei petrecuţi cât şi cei actuali.

Acest motiv a îndemnat pe înaintaşii nostri, să ridice biserici numĕróse prin tóte văile, crângurile şi satele, orî şi cât de puţin ar fi fost domiciliaţii, şi tot acésta se întîmpla şi în presente.

Se constată acésta şi din împrejurarea că de la anul 1898 s'aŭ edificat în aşa numitul district protopopesc gr. cat. al Giurgeului cu preste 18 mii suflete, 4 biserici nóuĕ, cari tóte s'aŭ şi dat cultului în anul trecut şi curente.

Între acestea primul loc îl cuprinde în tótă privinţa cea din Gyergyó-Szent-Miklos, centrul ţinutului „Giurgeŭ“ şi tot o dată scaunul oficiului protopopesc cu acest nume. —

În primăvara anului curent s'aŭ desgropat rĕmăşiţele bisericii vechi, prefăcută în cenuşă în tómna anului 1869 prin un mare incendiŭ.

În ziua de 6 Iuliŭ n. a. c. s'a pus pétra fundamentală prin Rsmul dn canonic Dr. Vasile Hossu, care era în visitaţie canonică. După care act binecuvîntat şi fericit, lucrările de edificare, aŭ înaintat cu aşa succes, încât în Dumineca din 25 Novembre a. c. a putut fi binecuvîntată, fiind în cea mai mare parte provĕdută şi cu recuisitele recerute la adjustarea internă.

Pre lângă tot timpul nefavorabil, ploios şi pedecele în ale comunicaţiunei, aŭ participat preoţii tractuali: M. On. Michail Dobrean din Tulgheş, care la adâncei bĕtrâneţe în etatea-i de 86 anî, a voit să fie martorul ocular al acestei solemnităţi şi manifestaţiuni religióse naţionale române în acest centru, — manifestaţie, care a pus în uimire pe miile de privitorî de alte confesiuni şi naţionalitate, — Ioan Dobrean parochul din Corbu, Demetriŭ Drăgan adm. parochial în Dămuc, Alesandru D. Donescu paroch în Vaslab şi Virgiliŭ Codarcea parochul din Sermaş, pre cum şi numeroşi credincioşi români din aceste parochii, dar mai cu samă din Varviz, Vaslab, Corbu şi Tulgheş. Solemnitatea acestui sublim act, serviţiul divin, ritul şi obiceiurile străbune, aŭ fost admirate mult de preoţimea de ritul latin şi armén şi de către publicul numeros şi distins, care a fost faţă.

Cântările, fiind esecutate de către învĕţătorii din Vaslab, Sermaş, Varviz şi Tulgheş, cum şi de elevii români de la şcólele din loc, aŭ produs efectul cel mai bun. —

După predica română, ţinută de către pontificante şi delegatul archiepiscopesc, din considerare către credincioşii greco-catolici cari nu poşed limba română, pre cum şi către cei de altă naţionalitate, s'a ţinut cuvêntare ocasională şi în l. magiară de către parochul de rit armén din loc Ioachim Görög. După acésta a urmat serviţiul parastasului şi binecuvîntarea darurilor, aduse de bunii credincioşi din parochiile sus amintite, din cari o bună parte s'aŭ distribuit sĕracilor din loc, cari nici când nu vor uita acésta binefacere, ereditĕ de la primii creştini şi păstrată de credincioşii Români din acest ţinut.

Sfinţirea bisericei s'a eternisat pe o lespede de marmoră, din vestita parochie Vaslab. Tabla, pórtă în litere aurite, următórea inscripţie: *„S'a edificat în 1900, la aniversarea de 200 anî de la unirea cu Biserica Mamă a Romei, din oferte caritative, de la locuitorii de tóte confesiunile din întreg comitatul: Csik, fiind Mitropolit: Dr. Victor Mihályi de Apşa, Paroch v.-protopop: Ilie Câmpean.“*

În terminî generali s'a publicat istoricul edificărei acestei biserice, în lipsa căreia, aprópe s'a nimicit o parochie română străveche din acest ţinut, pierdêndu-se o generaţiune întrégă, care în timp de 30 anî a fost lipsită de scutul şi binefacerile cele mai necesarie. —

Din acesta consideraţiune, acesta nóuă biserică, va avea îndoită chemare, servind de o parte, ca o putere morală atractivă a elementelor şi forţelor isolate şi disperse, atât pentru proprii sĕi credicioşi, cât şi pentru connaţionalii şi correligionarii din giur şi ţinut; de altă parte va servi ca un monument al virtuţilor crestinesci, şi în deosebi a caritătii frăteşti între diferitele

naţionalităţi şi confesiuni din acest ţinut, a carui poporaţiuni, aşezată la cele 5 puncte de trecere către vecinul Regat român, trebue să recunóscă, cumcă e avisată la ajutorul frăţesc comun, ceea ce o documentézá mai bine istoria acestui ţinut, începênd din timpurile cele mai depărtate, până în presinte.

Din datele publicate şi cu ocasiunea binecuvêntării acestei biserice se constată cumcă: Biserica din pétră cu coperiş de ţiglă, ér turnul coperit cu tinichea, lungă de 15m. şi lată de 8m. a costat în bani 5411 c. 87 fil. necomputând materialul prestat de către credincioşii parochieni: 17 orgii piatră vecturată de dênşii, 22 bucăţi lemne şi 994 măsuri nesip, şi cel donat de către alţii binefăcători şi anume: piatră de var de către comuna română Vaslab, 4 orgii de pétră-marmoră şi 5 bucăţi lemne, de către credincioşii aceleiaşi parochii, carî sub conducerea meritatului lor paroch: Alesandru Donia-Donescu şi a învĕţătoriului Nicodim Rus, şi-aŭ câştigat frumóse merite la îndeplinirea acestei frumóse şi nepreţuibile opere. — Asemenea aŭ vecturat şi credincioşii romano-catolici sĕcui din loc: 7 orgii de pétră, 200 mĕsurî nĕsip pe cum şi 2 lemne, necomputând nici alte donaţiuni de bucate şi paramente la adăptarea internă a bisericei, între care de la P. O. D. Ferenczi Carol, pleban şi protopop în loc, un clopot, ér de la M. O. D. Ioachim Görög, paroch armeno-catolic şi asesor consistorial, recuisite în valóre de cel puţin 100 cor. pe cum şi de la alţii, a căror nume se vor de publicităţii cu altă ocasiune, înscrişi fiind în cartea de aur a acestei mult cercate parochii.

Cu ocasia acésta, în interesul adevĕrului, aflu de lipsă a comunica următórele:

Cel de întâi paş serios la edificarea acestei biserice, s'a făcut de către fostul paroch şi v.-protopop Iuliŭ M. Montani la 1886. — Sub păstorirea acestuia, conform concesiunei de la autorităţile bisericesci şi politice, în 1886 s'a format un fond de 736 fl. v. a. parte din o colectă în întreg comitatul Ciucului, dar partea cea mai mare din contribuirî de la parochiile române şi mai ales de la parochii şi inteligenţii Românî din acest protopopiat, carî aŭ oferit sume de la 50—100 fl. v. a. spre acest scop, ne mai putând suferi miseria şi oprobriul, în care se afla chiar scaunul protopopesc românesc în opidul cel mai înaintat şi tot o dată centrul ţinutului.

Al doi-lea paş spre acest scop, s'a făcut sub parochul şi v.-protopopul Artemiŭ Codarcea, când la 23 Januar 1898 credinciosul Grigoriŭ Ciobotariŭ a Mărini cu soţia sa Ioana Dandu, din parochia Vaslab, aflându-se pe patul de mórte, a bună sémă la îndemnul parochului sĕŭ Alesandru D. Donescu, a donat bisericei române gr. cat. din Gyó-Szt-Miklos obligaţiuni, despre nescarî pretesiuni la mai mulţi locuitorî din comunele Tekerŏpatak şi Ujfalu în valóre de 856 fl. şi 66. cr. din care sus numitul paroch a putut încasa suma de 400 fl. v. a. restul încasându-se — după depărtarea dînsului — nu cu puţine greutăţi, de către succesorul sĕŭ, căruia i-a şi succes a duce la îndeplinire opul atât de dorit şi necesariŭ. —

Câştigându-se baremi în parte şi conîncrarea poporenilor rătăciţi şi desperaţi, pe cum şi încrederea confraţilor preoţi, s'a întreprins o nóuă colectă în cele 3 cercurî pretoriale: Tulgheş, Gyó-Szt-Miklos şi Ciucul superior. —

Resultatul acestei colecte, întreprinsă între împrejurările cele mai nefavorabile, cerênd publicul mai cu sémă după ce a mai oferit — mai întâiŭ fapte. — se póte considera cu tot dreptul de succes, întrucât şi cei ce aŭ promis în terminul de 60 zile de colectare, mai apoi convingându-se despre faptele aşteptate de zecî de anî, şi-aŭ împlinit promisiunea. —

Ăst mod. ne computând materialul de edificare mai în sus amintit, pe cum şi recuisitele pentru înfrumseţarea interiorului bisericiĭ, s'a colectat în banî, bucate şi lemn, scânduri prefăcute în banî, la olaltă cu finea an. 1900=1253 cor. şi 01 fil. în care este a se computa şi venitul curat al petrecerei publice ţinută la 28 August a. c. în comuna Corbu, în sumă de 20 cor. 12 fil. publicat în Gazeta Transilvaniei din Octobre a. c. pe cum şi ceea ce a transpus ulterior în 10 Novembre a. c. Spectatul Augustin Dobrean din Tulgheş în sumă de 12 cor.

Pe cum cu ocasiunea sfinţirei acestei biserici în 25 Novembre a. c. aşa şi cu acésta ocasiune, toţi preastimaţii binefăcătorî primésc ceea mai ferbinte şi sinceră mulţumită, atât a credincioşilor, cât şi a subsemnatului în numele seŭ şi a curatoratului bisericesc competent.

Elie Câmpean
paroch şi v.-protopop.

Concubinatele şi încă ceva.

De pe Târnave în Dec. 1900.

„Unirea“ nu admite polemisărî în colónele ei. Principiul acesta îl respectez fórte mult, şi din acest motiv şi scriŭ pe scurt. —

În corespondinţa din urmă despre cestiunea concubinatelor, mi s'aŭ atribuit titli poetici de „idealist, optimist“ etc. . . . singur din motivul, că am scris aceea ce am vĕdut şi cunosc, aceea ce mai vîrtos m'a îndemnat să scriŭ despre monstrul concubinatelor, — şi încă din partea unui ast fel de combatent, care apără şi combate aceea ce nu cunósce, aceea ce nu a esperiat. Prosit! — Regret însĕ fórte mult neputinţa de a scrie mai în concret aceea ce m'am niznit a dovedi în corespondinţa mea ultimă, deşi în casul acesta m'aşi achita în mod definitiv de presumpţiunea „idealismului“ şi a „optimismului.“ — De dragul cuiva nu pot scrie aceea, ce póte nice nu s'ar publica. —

Principiul meŭ constant este, ca „să nu ne amăgim tot cu scăderi esterne şi improprii, pentru ca să ne putem acoperi pe cele interne şi propriI!“ De principiul acesta ascult necondiţionat, şi încât mi-e cu putinţă, îl daŭ şi publicităţii, chiar şi cu risicul de a contrage „antipatie colegială.“ Mĕ folosesc adecă de mediul, pe care nu sciŭ din ce motive îl încungiură toţi de tóte părţile. Şi asta mie nu mi se împare tocmai din motivul dragostei, ce nutresc faţă de clerul şi poporul nostru. —

Mânecând din acest principiŭ, repetit susţin, că causa „principală“ a esistinţei concubinatelor, e lipsa de respect a concubinilor faţă de instituţiunile bisericesci, ér pe tabloul acesta prima şi ceea mai marcantă figură e însuşi preotul. De la constatarea acesta nu mĕ mişc de loc, pentru că am la îndemână ast fel de argumente, pe carî le cunosc chiar mulţi, şi carî mĕ îndreptăţesc a afirma şi mai mult. —

Pe când am mai constatat acésta, nu pot să nu trag conclusiunea logică şi să nu constatez principiul îndreptăţit din amêndóue corespondinţele combatentului meŭ, referitóre la cestiunea concubinatelor. D-Sa adecă repetit şi accentuat ne spune, că atât unicul motiv al concubinatelor, cât şi unicul impedimentu întru stirpirea lor sunt „legile politice-bisericesci.“ Prin urmare în zădar ne-am încerca a estermina vitiul acesta, căci de-o parte nice nu ne-ar succede, ér de altă parte chiar şi dacă ne-ar succede ceva, ar deveni ilusoriŭ, pentru că „motivul unic“ al producerii tot mai esistă încă. Şi care póte să fie conclusiunea logică? — Totala nóstră neputinţă. — Şi care e principiul îndreptăţit scos din tóte scrisele combatentelui meŭ? — Altul nu póte fi, decât ca „să stăm cu mânile în buzunare, şi se aşteptăm *revizia* legilor politice-bisericesci, căci cu sosirea *revizieI* va veni şi *mântuirea concubinatelor!*“ — Şi totuşi „Romeo“ e idealistul şi optimistul! —

Esemplul produs ca contrapond din partea combatenţilor mei despre hărnicia unui preot şi totuşi nesuccesul luI, de a stirpi barem unul din cele şepte concubinate, e întru adevĕr „sporadic,“ ér mĕsurile acelui preot harnic nici de cum nu le pot cualifica de „fórte incordate,“ precum nu pot, să atribui „legilor politice-bisericesci“ importanţă „presidială.“ — Totuşi acolo ar mai resta încă axioma etică „in extremis extrema sunt tentanda.“ Firesce, asta numai după tóte „sinamăgirile!“ —

La locul acesta trebue, să mai declar, că eŭ cestiunea concubinatelor nu o discut din punct de vedere „estetic“ saŭ „politic,“ ci esclusiv din punct de vedere „moral“ şi „pastoral,“ adecă pentru evitarea marei primejdii din sinul poporului şi a bisericei nóstre. —

În legătură cu cele premise, trĕbue să mai ating o córdă (gingaşă), pentru că în ultima analisă şi acésta influinţézá asupra „cinstei“ concubinilor faţă de instituţiunile bisericesci.

Nu de mult am cetit o schiţă de corespondinţă, în cărea un preot se plânge despre absolutismul protopopului prin sinóde, Dacă aşa este, apoi procedura protopopului nu e chiar îndreptăţită. Dar se întórcem puţin fóia, şi se vedem! — Eŭ încă am luat parte în ast fel de sinóde, dar declarând nudul adevăr, unii preoţi poşed încă palidă idee despre disciplină, subordinaţiune şi cred că şi despre órecare parlamentarism. Şi apoi se te miri, dacă protopopul în vederea reputăţiunei sinodale şi a responsabilităţii sale, se vede necesitat a provoca la ordine pe cutare preot nelubitor de disciplină? — De loc! — (În casul citat comparaţia nu se potrivesce, Red. U.)

Apoi încă una! — Atunci, când preotului îi sosesce un ordin Consistorial, pe care are să-l desbată dinpreună cu poporul, dacă în genere doresce respect înaintea turmei sale, trebue să-l desbată cu tótă demnitatea, şi se nu slobódă espresiuni ca acestea: „Se vede, că Blăjenii nu şciŭ ce-i pe la sate, că dacă ar sciI nu ar trimite scrisorî de aceste!“ — Ordinaţiunile proto-

popescl apoi să nu le bată fumul şi pravul prin cutari unghețe, aşa încât nice după câteva ursorii să nu le poţi da de urmă şi să nu poţi satisface, — căci observând poporul disciplină ca asta în sus, uşor îşi póte forma ori şi cine conclusiunea, că în jos va fi şi mai rĕŭ. Apoi „jos“ se află şi „concubinii!“

Romeo.

Tot în acésta cestiune am mai primit încă o lungă corespondinţă, pe care n'o publicăm din motivul, că să repetesc multe din cele scrise până aci, — estragem însă următórele pasagii:

Un lucru am observat, care nu este tocmai la locul sĕŭ şi anume mărturisirea credincioşilor din alte parochii. Nu vreau să zic aci, că ar trebui să se restringă esclusiv numai la preotul propriŭ, pentru că scim cu toţii causele pentru cari acésta nu! se póte. Vreau să zic însĕ atâta: că On. confraţi să îşi dea nisuinţa, a cerca cu de-amănuntul causa, pentru care nu voesce a se mărturisi la preotul propriŭ, şi că óre nu il este denegată mărturisirea şi dacă află, că denegarea mărturisirei este pedépsă, atunci simplu să îi denege mărturisirea, căci alt cum noi înşine ne tăiam crénga de sub picióre, saŭ mai bine zis, ne lipsim de arma cea mai puternică, cu carea am putea face mult, căci poporului nostru nu îi lipsesce simţul ruşinei, şi ast fel cu lipsirea de lucruri şi binecuvîntări sacre, facl fórte mult.

Dl. Romeo zice între altele, că noi înşine purtăm vina la acesta bólă. Trebue ca să aprob cuvintele D-sale, deşi Dl Sirius nu o apróbă. E destul să adaug pentru sprigînirea părerei mele, că nu să pune nicl un pond pe crescerea religioso-morală a pruncilor, cari aŭ să fie mai târziŭ bărbaţi. Sînt fórte mulţi preoţi, cari nu se interesézĕ de propunerea temeinică a religiunei în şcólele nóstre confesionali, *onóre escepţiunilor!* Dar nu mĕ opresc aci, ci merg mai departe şi rog pe Dl. Sirius să nu se supere pe mine când fac întrebarea generală că: În câte parochii se predică în tóte Duminecile şi Sĕrbătorile şi în câte parochii se catechisézĕ tinerimea, luând întreg teritoriul Provinciei nóstre metropolitane? Să asceptăm respunsul, şi atunci ne vom convinge, că acum când mai vîrtos trĕbue ca preoţi să desvoltăm zelul, sîntem mai nepăsători şi ast fel cu durere trĕbue să constatăm, că viţiul concubinatului se începe de la 16 ani în sus, ceea-ce documentézĕ evident, că tinerimea nu are instrucţiunea necesară. Ar trebui să continuŭ, dar mĕ opresc, căci: Sapienti sat, zice Dl Sirius.

Dar totuşi, fiind că scriŭ prima óră, nu pot trece cu vederea o împrejurare, care ar aduce lumină în causă şi anume: Noi scriem şi discutăm causele în „Unirea“, şi totuşi nu ne aducem aminte, că avem lipsă de „unire“ în tóte lucrurile, dar mai vîrtos în lucruri, pentru cari noi sîntem rĕspundĕtori înaintea lumii, dar mai vîrtos, înaintea lui Dumnezeŭ. Noi am uitat cuvintele poetului Andrei Murĕşan „Uniţi să fim în cuget uniţi şi în simţiri,“ ast fel ce folosesce causei“, dacă Dl Romeo va desvolta activitate azi, Dl Sirius mâne, ér eŭ poimâne, şi aşa mai departe. Trebue să desvoltăm acţiune de o dată şi cu toţii, şi atunci nu vom avea lipsă de mari sforţări, ci vom avea numai datorinţă sântă, de a observa şi împlini conscienţios ordinaţiunile primite de la auctoritatea supremă bisericéscă, pe cari trĕbue să le aplicăm cu zel şi prudinţă. Să ne aducem aminte că: Unde-s doi puterea cresce şi duşmanul nu sporesce. Să probăm numai, şi vom vedea, că învingerea va fi a nóstră, căci lucrăm pentru mărirea lui Dumnezeŭ şi a bisericii sale şi Dumnezeŭ ne va ajuta.

Caşva la 21 Decembre 1900.

Iuliŭ Pop
preot.

Învitare de abonament.

Învităm la abonament noŭ, rugându-ne a reînoi cât mai grabnic abonamentul, pentru ca să nu se facă întrerumpere cu spedarea foii.

Preţurile rĕmân cele vechi şi sînt indicate în fruntea foii.

Tot o dată rugăm pe P. T. Domni abonenţi, cari sînt în restanţă cu abonamentul, să binevoéscă a grăbi cu achitarea acestuia, pentru ca să putem acoperi spesele edării foii.

Administraţia.

NOUTĂŢI.

„Anul noŭ“ cu bine! îl dorim tuturor cetitorilor nostri!

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Comanda supremă militară din Sibiŭ, la mijlocirea Clarissimului Domn Dr. Teodor David capelan castrens în Braşov, a dăruit s. Biserici din Jucul-inferior (protopopiatul Coşocnei) 2 rînduri ornate bisericesci, împreună cu apartinentele sale, pe cum aere, mânecări etc. 1 octoech, 1 perinuţă pe masa s. altariŭ şi 1 vĕl tot pe aceia-şi masă, în preţ cam de 220 cor. Subscrişii în numele credincioşilor, venim şi pe acésta cale, a aduce cele mai profunde mulţămite, atât dărnitorului, cât şi mijlocitorului, căci prin acest dar creştinesc marinimos a satisfăcut unei recerinţe arzĕtóre, pe care miseril credincioşi nu ar fi fost în stare a o îndepliui. Rugăciuni ferbinţi s'a înălţat şi se înalţă de pe buzele credincioşilor cătră Atotputernicul Dumnezeŭ, rugându-l să le resplătéscă fapta nobilă din prisosinţa darurilor sale Jucul-inferior la 6 Ianuariŭ 1901. *Vasiliŭ Popescu,* paroch gr. cat. *Ioan Pop,* coop. gr. cat. *Demetriŭ Câmpean,* curator primar. — Bravul poporén Şofron Chiş şi soţia-sa Mărinţă, cari în anii precedenţi aŭ spesat peste 400 coróne pentru s. biserică, şi în anul trecut aŭ mai dăruit un rînd de orunte sacre în preţ de 60 coróne şi în bani gata 100 coróne. Poporénul Şofron Gligor, care de presinte se află în America, a trimis de acolo suma de 20 coróne; poporénul Non Gligor şi soţia sa Catalina, dimpreună cu fiul lor Ioan, aŭ dăruit un epatrafir, 2 cruci şi o masă pe prestol în preţ de 40 coróne. La îndemnul preotului şi a lui Şofron Chiş şi celălalţi poporeni aŭ mai oferit un dar de 100 cor. Tuturor acestor binefăcĕtori ai bisericii li-se esprimă şi pe cale publică mulţumita, oftêndu-le dar şi binecuvîntare de la Dumnezeŭ, ca celea dăruite bisericii să le resplătéscă însuţit, pentru ca şi pe venitoriŭ să mai pótă jertfi pentru locaşul lui Dumnezeŭ, ca prin acésta să-şi depună o comóră neperitóre pentru mântuirea sufletelor lor. Ernea-săséscă în 7 Ianuariŭ 1901. *Milca Ioanasiŭ,* curator bis. gr. cat.

Pentru sĕraci. Prinţii moştenitori ai Romăniei aŭ hotărît să împartă zilnic de mâncare la câte 50 sĕraci din Bucuresci.

Naşterea Domnului Isus Cristos a fost sĕrbătorită aci cu cuvenită pompă. La sânta liturgie a pontificat Escel. Sa înconjurat de asistinţă numĕrósă. Tot Escel. Sa a ţinut şi predica ocasională. În aceia zi a întrunit la masa sa pe membrii Vener. Capitlu, asesorii cons. profesorii de la institutele din loc şi alţii, cu totul 30. persone. În ziua a dóua Escel. Sa a celebrat sânta liturgie la biserica parochială. A predicat capelanul Iuliŭ Nistor.

Serata Casinei. Dumineca în 13 Ian. — sara de Sânvasii, — casina română din Blaş va aranja a patra serată literară în salónele casinei. — Vor fi disertaţii, cântări şi declamaţii. — Începutul la 8½ sĕră.

Producţiune declamatorică-teatrală. Tinerimea română din Şard va aranja în sara de 13 Ian. o producţiune declamatorică-teatrală în edificiul şcólei gr. cat. Se va juca *„Trei doctori“*. Venitul curat e destinat pentru fondul scolastic.

Concert. Tinerimea română din Oradeamare va aranja la 22 crt. un concert în favorul fondului tinerilor lipsiţi. Îşi vor da concursul la acest concert ds. Mariţa şi Aniţa Oniţ, Irina Popovici şi dl Vas. Popovici. — Reuniunea română de caut din Năsĕud va da un concert la 13 Ian. n. Tot atunci se va juca piesa „Întocmai“ de Z. Hodoş.

Dare de samă şi mulţămită publică. Din prilejul consacrării s. nóstre biserici de În. P. S. Domn Dr. Victor Mihályi de Apşa, Archiepiscop şi Mitropolit de Alba Iulia, îndeplinită la 25 Novembre 1900, s'a aranjat o producţiune declamatorică-teatrală împreunată cu dans, la care aŭ luat parte un public distins. Aŭ suprasolvit cu acéstă ocasiune următorii Dni: Dr. Augustin Bunea 2 cor.; Dr. Vasile Hossu 4 cor.; Dr. Isidor Marcu 2 cor.; Dr. Emil Gerasim, adv. 2 cor.; Szász József, primpretor 1 cor.; Valeriŭ Dăian, notar Mihalţ 1 cor.; Alesandru Grama Gârbova-de jos 4 cor.; Toma Pop, preot Lopadea rom. 1 cor.; Ioachim Totoian, preot Chisfalăŭ 3 cor.; Ioan Marian, preot Beldin 1 cor.; Laurenţiŭ Pascu, adm. protopopesc D.-Sân-Mărtin 1 cor.; Ioan Şara, înv. Şard 1 cor.; Gavrilă Raţiŭ, proprietar Teiuş 2 cor.; Iuliŭ Roşca, înv. Alba-Iulia 2 cor.; Iacob Muntean, înv. Lopadea 60 fil.; Ignaţ Domşa, faur Aiud 40 fil.; Lup Ana şi Trifan Maria, Diomal câte 4 cor. Prin postă aŭ venit de la M. On. Domn Aron Boer, vicepotopop emerit Aiud 2 cor.; Galateon Vas, preot Daia-săséscă 1 cor.; Dşora Enfrosina Vas. Daia-săséscă 1 cor.; Ştefan Bretoiŭ, proprietar Teiuş 3 cor.; Spectabilii Domni: Müller Mihály, advocat 10 cor.; Török Bertalan, deputat dietal 10 cor.; Mike István, respicient de finanţe 2 cor. şi Iacob Popa, teolog abs. 1 cor. Suma venitelor aŭ fost de 146 cor., — din care substragêndu-se spesele de 60 cor., — resultă un venit curat de 86 cor., cari s'aŭ depus în cassa bisericii. În numele curatoratului ne ţinem de cea mai plăcută datorinţă a ne esprima şi pe acéstă cale sincerile nóstre mulţămiri tuturor acelor Preastim. domni suprasolvenţi, pe cum şi celor ce ne-aŭ onorat cu presenţa, oftându-le de la Preabunul Dumnezeŭ viéţă lungă şi fericită. Gârbova-de-jos la 2 Ianuariŭ 1901. *Simion Marcu,* pres. curatoratului. *Militon Marian,* cassirul petrecerii.

Ministru sulcid. Fostul ministru de comerciŭ Lukács Bela, într'un moment de alteraţie mentală, a sărit în Dunăre şi scos dintre valurile înghetate, a murit îndată. Ceea ce i-a pricinuit mórtea, se zice, că ar fi învinuirea ridicată contra lui, că ar fi defraudat din banii ţĕrii, în calitate de comisar la esposiţia din Paris.

Iarna. Ar merita şi acest anutimp câteva şire de cronică, de n'ar fi aşa de aspră şi de nu şi-ar fi aşternut acoperemîntul de neauă într'un strat gros, preste tóte lucrurile. E aşa de rece cum n'a mai fost de mult. Termometrul arată mereŭ 27—29° sub 0.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

XI.

(Continuare.)

Atât a vĕḑut Augustin la prima privire. La a dóua, deja vĕḑu cu mult maĭ mult.

El vĕḑu acum desvĕlindu-se înaintea sa un mare mister, încă necunoscut; de care nicĭ Plato nu scia, şi de aceea nu l'a putut învĕţa pe Augustin calea virtuţiĭ, şi pe care Manicheiĭ în deşert se nisuiră să-l descurce prin învĕţătura despre celea dóuĕ principiĭ: şi pe care singur s. Pavel i-l'a arĕtat într'o lumină perfectă. El vĕḑu, că omul nu maĭ e în starea, în care l'a creat Dumnezeŭ; că Dumnezeŭ l'a creat sfînt, nevinovat, plin de lumină şi înţelegere, anume pentru a vedea mărirea luĭ Dumnezeŭ, pe care a şi vĕḑut'o; însĕ omul nu a putut susţinea atâta mărire fără de a cădé în închipuire deşertă despre sine; el a voit să se socotéscă pe sine centrul a tóte şi să fie independent de Dumnezeŭ; că Dumnezeŭ l'a părăsit atunci, l'a orbit şi alungat de la sine şi că în o ast fel de stare de corupţiune locuesce în el păcatul; că e o creatură ticălósă, demnă de dispreţ, inimică adevĕruluĭ, necapabilă de virtute, aplicată spre rĕŭ; „omul păcatuluĭ", cum îl numesce s. Pavel „omul cel vechiŭ", cum îl maĭ numesce într'un loc. Bizare şi fórte triste espresiunĭ acestea, dar cuprind o speranţă sublimă, pentru că ne arată, că aicĭ nu e omul întreg, ci maĭ este şi altul noŭ. A aflat'o Augustin şi acésta în decursul cetireĭ. El vĕḑu pe acelea-şĭ paginĭ, că pentru a învinge pe acest om, acésta amestecătură urîtă de superbie, de concupiscinţă şi de rebeliune, s'a întrupat Cuvîntul; că viéţa Cuvîntuluĭ a fost umilinţa, supunere şi jertfire de sine, că s'a dejosit până la om, ca să-l vindece pe cel ce a voit să se înalţă până la Dumnezeŭ. Întreg misteriul Intrupăriĭ şi al Rĕscumpĕrăriĭ i-se desvĕli înaintea ochilor şi îĭ mări tot maĭ tare admiraţiunea. Acum simţi el, că a trecut peste marginile priceperiĭ omenescĭ, că a ajuns la punctul cel înalt, unde omul dispare şi apare Dumnezeŭ; căḑu în genunchĭ orbit şi mişcat.

„Ah! — oftéză el cuprins de uĭmire, — ce mare diferinţă e între cărţile filosofilor şi între ale trimişilor luĭ Dumnezeŭ! Ceea ce aflĭ bun în acelea, aflĭ şi în acestea, ba încă maĭ mult: anume cunoscinţa darului Teŭ, o Dumnezeul meŭ, că cel ce te cunósce nu numaĭ să nu se mândréscă, ci să se însĕnătoşeze, să se întăréscă şi în sfîrşit să ajungă până la tine."

„Afară de aceea, ce maĭ sciŭ filosofiĭ acestia marĭ despre legea păcatuluĭ, ce locuiesce în noĭ, lege ce se opune legiĭ minţiĭ nóstre şi ne ţine în cursa păcatului? Ce sciŭ eĭ peste tot despre darul Mântuitoruluĭ Nostru Isus Christos, victima nevinovată, care şi-a vĕrsat sângele sĕŭ pentru a şterge sentinţa condamnăriĭ nóstre. Despre tóte acestea cărţile lor sînt mute."

„Nu cunosc aceste cărţĭ nicĭ ce e pietatea creştină, nu sciŭ nicĭ de lacrimile mărturisireĭ, nicĭ de jertfa ţie plăcută: *inimă înfrântă şi umilită* (Ps. 50.) nicĭ de darul păharuluĭ preapreţios, ce cuprinde preţul rĕscumpĕrăriĭ nóstre."

„Nu poţĭ auḑi aci cântecele: *„Aŭ nu luĭ Dumnezeŭ se va supune sufletul meŭ, că de la dînsul este mântuirea mea? Pentru că el este Dumnezeul meŭ şi Mântuitoriul meŭ, sprijinitorul meŭ, nu mĕ voiŭ clăti maĭ mult.* (Ps. 61. 1—2). Nu aflĭ de loc cuvintele dulcĭ de chemare: *Veniţi la mine toţi ceĭ osteniţi şi însărcinaţi şi eŭ voiŭ odihni pe voĭ"* (Mateiŭ. 11, 28). Nu sciŭ aceştĭ învĕţaţi că Cuvîntul coborît pe pământ *„blând e şi smerit cu inima"* (Mat. 11, 29).

„Misteruri dumnezeescĭ sînt acestea, pe care le-aĭ „ascuns, Dómne, de ceĭ înţeleptĭ şi înţelegĕtorĭ şi le-aĭ descoperit pruncilor" (Mateiŭ 11, 25). [1])

Aceste sînt adevĕrurile, ce aŭ pĕtruns în inima luĭ Augustin, când ceti scrierile aceluia, ce se numesce „cel din urmă între apostolĭ," şi la vederea acestor lucrurĭ admirabile, nu s'a putut mira destul.

„O! — zise el atunci închidênd cartea, — cu totul alta e a privi din depărtare, din înălţimea unuĭ pisc sĕlbatic la cetatea unde domnesce pacea, şi a nu afla calea, care duce la ea, a osteni în deşert pe căĭ neumblate, încunjurate de desertorĭ aleşuitorĭ cu principele lor, cu leul şi cu bălaurul; şi érăşĭ cu totul alt ceva e a înainta într'acolo pe calea arĕtată şi scutită de Cerescul împĕrat, pe unde nu tâlhăresc de aceia, ce aŭ părăsit oştirea ceréscă." [2])

Adecă şi cele din urmă umbre aŭ dispărut din mintea luĭ Augustin; ghiéţa i-s'a topit din inimă; s'a renăscut în ea înduioşarea şi lumina, şi vĕḑênd cum ţĕrmuriĭ patrieĭ de atâta timp acoperiţĭ cu negură i-se ivesc înaintea ochilor fărmecaţĭ, era uşor de prevĕḑut, că el acuşĭ va debarca acolo cu tot triumful căinţeĭ sale.

(Va urma.)

Ĭerni grele.

Cu gerul acesta cumplit, mĭ-am adus aminte de o istorióră de pe vremea, când loteria nu începuse încă a umbla la şcóiă, — cel puţin era fără clase. Un vechiŭ cunoscut al meŭ juca cu adevĕrată patimă la loterie. făcea adevĕrată vînătóre asupra norocului, dar norocul se ţiné tot de una cel puţin cu o zi înaintea luĭ. Diligent, cumpĕtat, cruţător, cum era, putea să-şĭ facă avere, dacă nu era loteria, ce îĭ săca tótă agoniséla. Eŭ cred că şi de fumat numaĭ pentru aceea fuma, ca la fumul ţigaretеĭ maĭ uşor să-şĭ pótă ţese planurile de câştig şi de viitor fericit, după ce îşĭ va fi câştigat zecile de miĭ de lipsă.

Într'aceea sosi ĭérna anuluĭ 1887/8, o ĭérnă cumplită cu frig de peste 20° C. dar ce-ĭ pasă cunoscutuluĭ meŭ de frig? Speranţa câştiguluĭ îl încălḑia, maĭ ales după ce îşĭ combinase nisce numerĭ nesortaţĭ, numerĭ bunĭ, cum îĭ numia el. Şi aievea, de astă dată sórtea părea obosită de jocul ce se jucase cu el. Numerĭĭ puşĭ aŭ fost scoşĭ din urnă, toţĭ cincĭ — în ordinea cum i-a pus, dar când să mérgă să-şĭ ridice câştigul, i-se spuse, că trenul care-l ducea numerĭĭ, s'a înglodat în néuă, şi numerĭĭ n'aŭ sosit la biroul central, de cât după tragere.

De când cu întîmplarea acésta, nu a maĭ fost frig aşa de mare ca în anul acesta. Ce-ĭ drept, maĭ zilele trecute am cetit că şi în 1890/1891 încă a fost ĭérnă grea, dar eŭ nu-mĭ aduc aminte. Se póte să fi fost undeva în Europa, se póte chiar că şi în Ungaria, dar că la noĭ în Ardeal, cel puţin în părţile mijlociĭ, nu a fost, nu a putut să fie ger ca în anul acesta, pare că aşĭ puté sta să jor. În 1897/8 încă numaĭ 3 zile a ţinut gerul cel mare de 28—30° C. apoĭ a dat înapoĭ. Cât va ţiné în anul acesta? Cine ar puté să spună?

[1]) Confess. VII. c. 21.

[2]) Tot acolo.

În veacul al 19-lea aŭ maĭ fost ĭernĭ grele în anĭĭ: 1809, 1810, 1812, 1814 1840, 1855, 1859, 1871 şi 1879. Cu intenţiune am zis veacul al 19-lea şi nu „veacul present" saŭ „veacul trecut", căcĭ am început să scriem 1901, deci „veac present" nu-l maĭ putem zice, căcĭ anul noŭ adecă începutul veaculuĭ al 20-lea îl vom serba abia peste câteva zile. În treacăt fie zis, a fost bună idea, ca în loc de gratulărĭ de anul noŭ, să contribuim în favorul Asociaţiuneĭ saŭ a vre unuĭ alt fond de al nostru. Ce bine ar fi, dacă noĭ Românii ne-am puté scăpa de tóte datinile rele, de tóte scăderile şi învĕţurile rele, prin contribuirĭ la cutare fond saŭ spre cutare scop bun!

Dintre ĭernile amintite cea din 1812 a fost cumplită cu deosebire în Rusia. Din armata cea mare a luĭ Napoleon, abia numaĭ nisce frânturĭ aŭ maĭ rĕmas. Ĭérna din 1814 s'a resimţit maĭ ales în Anglia. Riul Temse şi canalul angles aŭ înghĕţat ca tunul şi aŭ stat înghĕţate neobicinuit de mult.

Maĭ lămurit vorbind, însemnările rĕmase din 1812 vorbesc de Rusia, cele din 1814 despre Anglia, pe când despre Ardeal nu am aflat nimica scris. Probabil că tot frig mare va fi fost şi pe la noĭ, dar sigur nu e, căcĭ nu o dată se întîmplă, că în Germania saŭ Rusia e frig mare, ér pe la noĭ nu, şi întors, la noĭ e ger cumplit, pe când aĭrea e vreme de trăit.

Din timpurile maĭ vechĭ încă avem unele date despre ĭernĭ grele. Aşa la 401 d. Christos Marea négră a înghĕţat în tótă întinderea eĭ. La 859 a înghĕţat Marea adriatică în cât corabiile multă vreme nu putură umbla pe ea. În anul 991 aŭ înghĕţat sĕmĕnăturile de tómnă cu totul, şi din lipsă de pâne se ivi fómete şi tifus. La 1067 a fost ger atât de cumplit, în cât aŭ înghĕţat miĭ şi miĭ de ómenĭ. În 1557/8 timp de 6 lunĭ de zile nu s'a maĭ dus néua căḑută încă de tómna. În anul 1708/9 în Germania ĭérna a început în 2 Octobre şi a fost atât de cumplită, în cât aŭ înghĕţat toţĭ pomiĭ şi tóte viile; frigul trecuse peste 30° C. La 1729 în Berlin aŭ înghĕţat tóte fântânile, şi apa din rîurĭ, abia prin April a început a se desghĕţa. În anul 1746 păsĕrile înghĕţaŭ în sbor, vinul şi oleul înghĕţa în butóie.

Dar şi ĭérna din anul acesta încă va rĕmânĕ vestită, numaĭ de nu s'ar pune să întrécă pe tóte cele de până aci, căcĭ e vorba şi de pelea nóstră. Stratul de néuă e de 30 cm. şi frigul de ĭerĭ nópte a fost de 29° C. cel de azĭ nópte de 27° C. De va sta vremea tot sĕnină, pe cum arată semnele şi pe cum prevestesce şi barometrul, frigul încă va maĭ cresce. Sĕrmane păsărele, şi încă şi maĭ sĕrmanĭ ómenĭ fără adăpost!

Scăderea frigului nu o putem aştepta de cât de la acoperirea ceriului cu norĭ saŭ de la un vênt venit de către miază-zi. Noriĭ ar oprĭ rĕcirea prea tare a pământuluĭ, ér vênturile de către miază-zi, cât de cât ar maĭ stîmpĕra gerul acesta cumplit. Noriĭ sînt pentru pământ, cam tot aceea ce este ţolul saŭ plapoma pentru om. Afară de aceea maĭ ştim, că noriĭ staŭ din beşicuţe micĭ de apă, beşicuţe formate din vaporiĭ de apă, ce neîncetat se ridică din fântânĭ, rîurĭ, bălţĭ, lacurĭ şi mărĭ, şi plutesc nevĕḑuţĭ în aer. Când vaporiĭ se prefac în beşicuţe de apă, daŭ de la sine o cantitate însemnată de căldură şi căldura acésta se răspândesce jur în prejur în aer, până la noĭ pe pământ.

Dar speranţa să nu ni-o punem în vaporiĭ de apă de la noĭ, ci în vaporiĭ veniţĭ de aĭrea, de către miază-zi. Pentru ce? Pentru că vaporiĭ de aci ne-ar da înapoĭ, ceea ce tot de la noĭ ar fi luat. Anume, ca apa să se prefacă în vaporĭ, se recere tocmaĭ atâta căldură, câtă se liberéză, când vaporiĭ trec din noŭ în apă. Ast fel dară căldura emisă la condensare nu e alt ceva, de cât căldura

primită cu ocasiunea evaporării. Așa dară spre miază-zi să ne întórcem privirea, spre Africa. încătrău aŭ mers drăgălașele rêndunele, spre Egypt, Marocco, Tunis și țĕrile încă și mai sudice, pe unde e vară și unde acuma frații negri asudă de ferbințelile nesuferite. Dacă nu ne vor da căldură din sentiment de iubire frățéscă, ne vor da cel puțin pentru ca să se mai stîmpere ei de ferbințéla nesuferită. Sĕrmanii Burĭ! cum nu ne-ar da ei căldură, numai să le luăm câteva zeci de mii de Anglezi de pe pept.

Documente.

Comunicate din archiva episcopiei greco-catolice din Oradea-mare de Dr. Ioan Ardelean, profesor emerit.

Epistola lui George Sinkai scrisă din Buda la 18 Maiŭ 1806 Capitulului episcopesc gr. cat. din Oradea-mare. Se descrie în trêsa cele din urmă momente din viéța vestitului scriitor Samoilă Klein, care era atunci revisor și corector a cărților românești, ce se edaŭ în tipografia regéscă a universității din Pesta. Se arată activitatea literară de pe timpul acela a lui Sam. Klein și a lui Sinkai. Acest din urmă se recomândă și pe sine la postul de censor al cărților românești. Éta textul original al prea interesantei epistole:

Venerabile Capitulum Domini Dni Patroni mihi humillime Colendissimi!

Summo cum moerore significare debeo Reverendissimum D. et P. Samuelem Klein de Szád Revisorem et Correctorem librorum Valachicorum penes R. Typographiam Universitatis Hungariae mortuum esse. Fuit ille 11-ma Maji, quum illum invisi, more suo laetus, subsequente 12-ma die mane post septimam sacrum celebravit, post sacrum male valere coepit, morbusque invaluit, 13-ia summo mane Confessorem primum, deinde nepotem suum Dnum Ephremum Klein alias Muntyu ejusque medicum ad se adiri curavit, adcucurri et ego, quibus, sed debili jam cum spiritu, conquerebatur, se pectoris dolore angi. A meridie eadem 13-ia die eundem rursus invisimus, ast tunc jam loqui nequibat. Ego perseveravi apud illum usque tertium quadrantem ad octavam vespertinam, tunc constitutis vigilibus, ad hospitium redivi, ille vero inter nonam et decimam vespertinam animam, nequicquam animadvertentibus vigilibus, placide Deo reddidit.

Exanque corpus die 15-ta hora 4-ta pomeridiana pontificante Illmo Dno Martino Görgei Eppo Patarensi in Cripta Parochiali Rom. Catholica Rascianica tanta cum pompa reconditum est, ut hodiernis Budensibus publice decantari promeruerit, non sine magno totius Nationis nostrae honore, quia tale quid altero Greco-Catolico hic Budae necdum praestitum est.

Obitus tanti viri me ipsum haud parum consternavit, quod amicum incomparabilem amiserim, tum etiam, quod hic loci solus jam pro emolumento Nationis desudare debeam, metuamque, ne non sufficiam, labores quippe sunt actu graves et graviores imminent, si felicitatem Nationis promotam volumus. Uni muneri me quidem satisfacturum (absit verbis propria laus) donec vires quibus me Deus dotavit, durabunt, non diffido, sed et Correctorem et Censorem agendo imparem me esse vel ideo declarare debeo, quod e parte Illirica sint duo, quorum unus potest juvare alterum, e parte nostra, si solus mansero, quis me juvabit dum necesse fuerit.

Facile fuit pie defuncto semet ad correcturam etiam obligare, quia ego, qua Corrector aliarum linquarum, propter quas solas solvor, eum non tantum juvi in correctura valachica, sed ex asse confeci in usum omnium, idest tam unitarum, quam disunitarum scholarum valachicarum:

Aritmeticam cum omnibus suis partibus; Regulas scholasticas; Obligationem Subditorum erga Principem, et Oeconomiam Ruralem.

Historiam Biblicam conscripsit pie defundus et Catechismi jam erant parati.

Dictionario valachico etiam, quod pie defunctus R. Typographiae edendum tradidit, suprema manus imponenda; Kalendarium in annos continuandum, libri de variis materiis a diversis concinati in linqua nostra censurandi, alii item in reedendo corrigendi sunt, haec inquam, et plura et alia peragenda sunt, quia Illyros jam etiam superavimus.

Quae omnia ab uno qui supportari possint, non video, et ideo vili meo judicio censerem, factu, optimum fore, quo dignaretur Venerabile Capitulum, id exoperari, ut duo penes Typographiam esse possimus Valachi, quod ita facillime fieret, si uti factum est e parte Munkatsensi, unus ex actualibus Rdmis Dnis Canonicis semet resolveret pro Censore et mihi salarium quoquo modo augeretur; secus metuendum ne correctoratus, quem gero, in alienigenam transferatur, et onus reliquum mihi uni imponatur.

Pro censura jam concurrit aliquis Onisor, cui cassato ego successeram in correctoratu Valachico, qui cum adventu pie defuncti Kleinii cessavit.

Contingere potest, ut plures alii concurrant ob eamque rem ipsam, quum sparta haec spectet ad almam Dioecesim Magnovaradinensem, censerem cum candidatione trium subjectorum pro censoratu non esse tardandum, in qua candidatione, ut fatigiorum meorum ratio etiam habeatur, dum humillime supplico: in profundo Venerationis cultu emorior

Venerabilis Capituli.

Budae die 18-a Maji 1806.

humillimus servus

Georgius Sinkai

Typi corrector et interimalis Censor Valachicus.

„An nou fericit!“

Ca rĕscumperare a felicitărilor de anul noŭ, s'aŭ primit pentru fondul de salarisare a preoților următórele sume:

	transport	42 cor.
Dumitru Metea, Acintiș	10	»
Ioan Maior, Roșia	5	»
Aurelia Solomon, Blaș	2	»
Dr. Vas. Sucin,	3	»
Basiliŭ Rațiŭ,	3	»
X. Y.	1	»
Niculae Ionaș	1	»
Emil Viciŭ.	2	»
Sim. P. Mateiŭ,	5	»
Alesiŭ Viciŭ,	1	»
George Bărbat,	3	»
Ales. Uilăcan,	2	»
Ioan F. Negruț	4	»
Dion. Florian. Lőcse	4	»
Nic. Togan, Sibiŭ	2	»
Moise Brumboiŭ. Tohan	3	»
Niculae Petru, Gurghiŭ	3	»
Dr. Eug. Bran, Teaca	4	»
Dr. E. F. Negruț	4	»
suma	104	coróne.

Bibliografie.

A apărut:

„Revista Economică“, organ pentru interese economice-financiare, editat din însărcinarea și cu ajutorul băncilor române, cu începere de la Anul noŭ se va transforma dintr'o revistă lunară, într'o *fóie săptĕmânală*. Delegațiunea exmisă de conferența Directorilor de bancă din 1898, s'a întrunit în 16 Decembre a. c. la o ședință în Sibiŭ, și-a decis acéstă schimbare pe motivul, că revista are să servéscă în primul rênd interese practice de tóte zilele și chestiuni de actualitate, cari reclamă o lămurire și resolvire mai grabnică de cum li-se póte da într'o revistă lunară. In vederea dimensiunilor mari, ce le-a luat lucrarea economică a poporului nostru, și-a strinselor legături ce există între diferitele ramuri ale viețiĭ nóstre economice, „Rev. Economică“ va da atențiunea cuvenită tuturor chestiunilor de caracter economic, și ast fel va fi de interes nu numai pentru băncile nóstre, ci și pentru cercuri mai largi. „Rev. Economică“ va apăré în estensiune de 1—2 cóle de tipar, format 4° mare și va costa pe 1 an C. 20·—, pe ½ an C. 10·—. Prenumerațiunile se vor trimite la administrația „Revistei Economice“ în Sibiŭ (Nagy-Szeben)

„Anuarul Băncilor Române“. În editura Delegațiuniĭ Băncilor Române a apărut Anul II (1901) al acestuĭ interesant Anuar financiar, care în partea sa principală cuprinde Șematismul băncilor și societăților comerciale române din țéră. Acest șematism de astă dată a fost compus în estensiune mai mare și cuprinde bilanțul, contul profit și perderi, distribuirea profitului și cuotei de binefacere a anuluĭ de gestiune 1899, împreună cu lista membrilor direcțiuniĭ și comitetuluĭ de supraveghiere, cum și-a funcționarilor tuturor societăților nóstre financiare și comerciale. La fie-care institut se mai daŭ informațiuni detaiate asupra diferitelor dispositiuni statutare cu privire la semnarea firmeĭ, la cupónele de acțiuni, etc., se indică ramurile operațiunilor și condițiunile acestora, apoĭ prețul acțiunilor și cupónelor, etc. Afară de aceste Anuarul mai cuprinde un Calendar (Gregorian și Iulian) cu indicarea termenelor pentru plata contribuțiunilor și competințelor erariale, a tragerilor la sorți, a scădinței cupónelor, — apoĭ Regulamentele Băncii austro-ungare și Casseĭ de păstrare postale, Tabele pentru timbre și competințe, pentru calcularea de interese, Tarifele postale și telegrafice, Instrucțiuni referitóre la monetele statelor europene, la schimbarea și valórea lor, etc.

Anuarul cuprinde mult preste 100 paginĭ 8° mare, este elegant legat în pânză și costă C. 3·—. Se póte procura la Administrația „Revisteĭ Economice“ în Sibiŭ.

„Cântarea Românieĭ“ cu următorul cuprins:

1. Studiŭ făcute asupra eĭ.
2. Ediținnĭ și texte, stabilindu-se adevĕratul text al eĭ.
3. Cine-i autorul, stabilindu-se adevĕratul autor, care nu e Bălcescu. Un preă interesant studiŭ de Petru V. Haneș costă 1 leŭ.

Alesandri în ediție poporală. Cunoscuta „Bibliotecă pentru toți“, trecênd în editura librăriei Alcalay, și-a reînceput apariția, publicând scrierile dulcelui poet Vasile Alesandri. Până acum a apărut *Ovidiu, Doine, Lăcrămióre și Suvenire.* Toți cinci numerii costă broșurați 1 cor. 50 și legați 2 cor. 80. Recomandăm din tótă inima scrierile marelui nostru poet și am dori, ca toți sciutorĭ de carte să se grăbéscă a și-le procura, profitând de ieftinătatea lor.

Posta „Unirii".

M. on. *E. C. în G.* Carta postală a sosit prea târziu. Celealalte pot urma. Aşteptăm cele promise, cât mai curund.

Dlui *I. M. în R.* Va urma în numĕrul proxim. Lucrurĭ de acestea ar trĕbui scrise îndată.

Fratelui *E. Ş. în F.* Am primit cu vină bucurie darurile trimise pentru serbarea iubileului nostru. Mii de mulţumite. An nou fericit!

Vişag. Primit şi achităm anii 1898 şi 1899. Mai rĕmâne în restanţă an. 1900.

M. on. E. Câmpian, Giurgeu. Am primit şi achităm rĕstimpul din $^1/_4$—$^1/_{10}$ 1900.

Ne propunĭ să publicăm numele tuturor restanţierilor, ca astfel simţindu-se fiă care îndemnat a-şi limpezi detoria, să se reguleze odată abonamentele foiĭ.

E adeverat, aşa ar trebui. Mulţi însĕ s'ar supĕra rĕu. Dar, de nu vom avĕ în cătrău, la urma urmelor aşa vom şi face.

Vom publica pe toţi binevoitoriĭ sprijinitori aĭ foiei, cu numele şi după aniĭ, în carĭ aŭ abonat-o. Apoĭ vor urma toţi, cei ce aŭ primit fóia, *dar nu aŭ plătit-o, de împreună cu tóte scrisorile* referitóre la acestia, ca să fiă o oglindă a timpuluĭ, în carele am trăit.

E dureros într'adevĕr, ca o provincie bisericéscă întrégă să nu pótă avĕ un organ, astăzĭ, când ceea din urmă corporaţiune de daĭ Domne, îşĭ are organul sĕŭ, prin carele se închégă şi susţine unitatea membrilor.

Numaĭ membri bisericiĭ nóstre să nu înţelégă poterea preseĭ şi spiritul timpuluĭ?!!

Tótos. Orlat. Primit şi achităm anul 1900.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

Inserate.

Nr. 6384—1900. (1) 2—2

Concurs.

Pentru conferirea alor 3 stipendiĭ de câte 200 coróne din fundaţiunea *Alĕsandru Filip*, fost advocat în Abrud, se publică concurs până 30 Ianuariŭ 1901.

Concurenţiĭ aŭ să documenteze:

1. cu atestat de botez că sînt născuţi în cutare comună din Transilvania saŭ Părţile adnexe.

2. cu atestat de la auctoritatea bisericéscă, că să trag din părinţi recunoscuţi de români adevĕraţi.

3. cu testimoniŭ scolastic, că studiézĕ cutare gimnasiŭ, şcólă reală orĭ industrială din patriă, — saŭ la vre-o şcólă militară de cadeţi din Monarchie. — şi ca atarĭ aŭ purtare bună, ér în ştudiĭ fac progres eminent.

Blaş, în 15 Decembre 1900.

Capitulul Mitropolitan.

Veritabila **pomadă englesă pentru conservarea pielei şi săpunul „Borax" al Dlui Iosif Kriegl,**

libere de orĭ ce materiĭ oprite saŭ stricăcióse, ofer cel mai renumit mijloc de curăţire a pielei. O doză de pomadă şi un săpun »Borax«, să spedézĕ pentru **3 coróne 30 filerĭ**, după înaintarea preţului.

Chief-Office 48, Brixton-Road, London, S. W.

Asemnaţiunile postale să se adreseze la

Apotheker

A. Thierry's Balsam-Fabrik

in Pregrada bei Rohitsch.

Cumpărătorilor en gros li se ofere scădĕmînt convenabil.

La esposiţiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote şi de metal a luĭ

(34) 8—52

Antoniu Novotny

în Timişóra-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor nóue, pe cum la turnarea de nóŭ a clopotelor stricate, maĭ de parte spre facerea de clopote întregĭ armonióse, pe lângă garanţie pe maĭ mulţi aniĭ, provĕdute cu adjustărĭ de fer bătut, construite spre a le întórce cu uşurinţă în orĭ ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o latură prin ceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

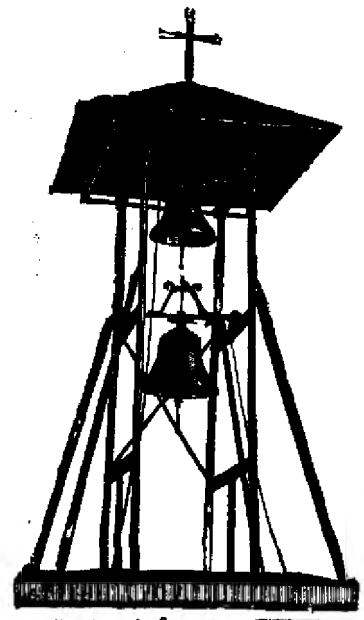

clopotele patentate găurite

de mine inventate şi maĭ de multe orĭ premiate, carĭ aŭ un ton intensiv, maĭ limpede, maĭ plăcut şi cu vibrarea **maĭ** voluminósă de cât clopotele turnate după sistemul vechiŭ, aşa, că un **clopot patentat cu 300 kg. este egal în tonul unui clopot de 400 kg, făcut după sistemul vechiŭ.** Maĭ de parte se recomândă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **preadjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut** — ca şi spre turnarea de **tóce de metal**. Clopote în greutate de 300 kg. şi maĭ jos se află tot de una în magazin.

Preţ-curanturĭ ilustrate se trimit la cerere grătuit şi franco.

Indispensabil şi neîntrecut, de un efect sigur.

Marfă universală, export în tóte ţĕrile.

Chief-Office 48, Brixton-Road, London, S. W.

Cea maĭ bună medicină de casă, cea maĭ căutată, sigură şi până acum necunoscută este

Balsamul Apotecaruluĭ A. Thierry,

Căutat în tótă lumea pentru efectul sigur **Contra tuturor bólelor interne, de piept, plumâni, stomac şi ficat.** Folosit ca mijloc estern, este cel maĭ renumit

remediŭ de tămăduire a ranelor.

Veritabil numaĭ cu marca de apărare verde, autentic registrată în tóte statele şi provĕdută cu capsula de metal, ce pórtă inscripţia: **Allein echt.** — Producţie anuală 6 miliône borcane. — 12 borcane micĭ saŭ 6 maĭ duble, spedate franco **4 coróne.** — Un borcan de probă cu instrucţiune şi cu sumarul tuturor depositelor din lume **1 coróna 40 filerĭ. — Se espedézĕ numaĭ pe lângă trimiterea anticipativă a preţuluĭ.**

UNSÓREA-CENTIFOLIE A LUI A. THIERRY

(numită făcătóre de minuni), de o putere şi efect miraculos. Face orĭ ce operaţie superfluă. Cu acéstă unsóre s-a vindecat un os-scarabeŭ, ivit înainte de aceea cu 14 aniĭ şi declarat incurabil, bóla de óse şi în timpul din urmă un morb gangrenos, greŭ şi vechiŭ de 22 aniĭ, numit **rac.** Are un efect antiseptic şi repede la alinarea durerilor; rĕcorĕşte şi vindecă orĭ ce fel de rane şi arsurĭ. Înmóie şi curăţă tóte ranele provĕdute prin impunseturĭ. O dosă spedată franco costă **1 coróna 80 filerĭ** după primirea preţuluĭ. La comande maĭ marĭ scădĕmînt.

Producţie annală 100,000 dose.

Pot pune la dispositiune un archiv întreg de atestate originale din tótă lumea. Imitaţiile să pot încunjura urmărind cu atenţiune fie care borcan, care pórtă inscripţia: **Apotheke zum Schutzengel des A. Thierry.** Ceĭ carĭ n-aŭ deposit la îndemână să se ferésc̆ă de falsificărĭ saŭ fabricate străine, şi se **comande direct,** adresându-se la:

Apotheker

A. Thierry's Fabrik in Pregrada

bei Rohitsch-Sauerbrunn.

(Lieferant des österr k. k. Staatbeamten-Verbandes.)
(Contractor of the War-Office and the Admiralty, London.)

(33) 9—25

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul XI. Blaş 19 Ianuariŭ 1901. Numĕrul 3.

Estinderea Iubileului universal serbat în Roma în anul Domnului 1900 la întrégă lumea catolică.

Leo Episcopul

servul servilor lui Dumnezeŭ tuturor credincioşilor luĭ Christos, carĭ vor ceti epistola acésta, mântuire şi binecuvîntare apostoléscă.

În ce chip decurgerea anului celui sînt, care l-am închiat ierĭ cu ceremonii sfinte şi sĕrbătorescĭ, Ne-a fost îmbucurătóre, aşa Ne va fi scumpă şi amintirea ei. Căci ceea ce dorise Biserica, şi la ceea ce ţîntise în chip esclusiv, ca adecă sĕrbătórea înoită după şepte zecĭ şi cincĭ de anĭ să misce inimile în chip mântuitoriŭ, aceea Ni-se pare, că cu voea luĭ Dumnezeŭ am şi dobîndit. Nu sînt adecă puţinĭ, ci sute de milĭ şi din tóte straturile societăţilor civile aceia, carĭ s'aŭ silit cu bucurie şi cu mare rîvnă, să se foloséscă de putinţa cea estraordinară de a dobîndi sfînta indulgenţă. Şi nu avem, să Ne îndoim, că din acésta sufletele fórte multora s'aŭ împăcat luĭ Dumnezeŭ cu pocăinţă mântuitóre şi s'aŭ înoit spre vîrtuţile creştinescĭ; şi de aceea credem cu tot dreptul, că din isvorul şi obîrşia acésta a religiei creştine s'a înfrîurit pretutindenia óre care tărie nóuă a credinţei şi evlaviei. Ĕră acum, după cum s'aŭ obicĭnuit a face Înaintaşiĭ Nostri în asemenea casurĭ, Ne-am propus, să lărgim spaţiurile dragostiĭ Apostolescĭ şi să îmbiăm putinţă mai largă de a dobîndi bunătăţile cerescĭ. Voim a nume, ca visteria de indulginţă încredinţată Nóuĕ, carea în anul trecut a fost deschisă în chipul cel mai larg numai în Roma, în jumătatea de anceea mai de aprópe să fie deschisă în tótă lumea catolică tuturor credincioşilor luĭ Christos. Aşa socotim, că acésta va servi mai mult spre a înoi moravurile creştinescĭ, spre a împreuna în chip mai strins inimile cu Scaunul Apostolesc, spre a dobîndi pe sama mulţimiĭ cele alalte bunătăţi, carĭ le-am espus cu de-amĕnuntul, când am publicat mai întâiŭ Iubileul cel mare. Acésta va servi spre a dedica cum se cuvine începutul véculuĭ celuĭ noŭ; căci Ni-se pare, că vécul cel noŭ nu póte, să se încépă în chip mai potrivit de cât aşa, că ómeniĭ încep a se folosi în chip mai bogat de meritele Rĕscumpĕrăriĭ luĭ Christos. Ĕră de loc nu Ne îndoim, că ajutoriul acesta noŭ al mântuiriĭ îl vor primi toţi fiiĭ Bisericiĭ cu acela-şi gând, cu care l-am îmbiat Noĭ. Şi nutrim încrederea, că Venerabiliĭ Fraţi Episcopi şi întreg clerul cu dovedita sa grije şi rîvnă după cuviinţă îşi vor da silinţă, ca bunătăţile comune cele dorite să se dobîndéscă în chipul cel mai desevîrşit.

Aşa dară cu auctoritatea atotputernicului Dumnezeŭ, a fericiţilor Apostoli Petru şi Pavel şi a Nóstră estindem prin epistola acésta la întrégă lumea catolică Iubileul cel mare, care s'a serbat în acéstă sfîntă Cetate, şi-l lungim încă pe şese luni şi vom, ca să se socotéscă de estins şi de lungit.

Concedem decĭ şi împărtăşim în Domnul cu milă o dată indulgenţa, iertarea şi lăsarea cea mai depliuă a pĕcatelor lor tuturor credincioşilor de amîndóuĕ sexurile, orĭ în care latură orĭ parte a lumiĭ ar petrece, chiar şi acelora, carĭ póte că în anul trecut aŭ venit la Roma şi aci orĭ airia aŭ dobîndit în orĭ ce chip Iubileul acesta conces din partea Nóstră, dacă în intervalul de şese luni computate de la ziua publicăriĭ epistoleĭ acesteia, făcute în fiesce care Diecesă, în cincĭ spre zece zile una după alta orĭ învrîstate, fie acelea zile naturale orĭ şi bisericescĭ, adecă de la începutul Înseratului până la deplina înserare a zileĭ următóre, vor cerceta cel puţin o dată pe zi cu evlavie Biserica Catedrală în cetatea episcopéscă, şi cea mai mare în cele alalte comune ale diecesei şi alte treĭ atât în aceea, cât şi în acestea, carĭ le vor statori Ordinariĭ saŭ înşi-şĭ saŭ prin Vicariĭ sĕĭ generalĭ, saŭ prin Parochĭ orĭ prin Vicariĭ foranei, şi vor rosti rugăciuni evlavióse către Dumnezeŭ pentru înălţarea Bisericiĭ, pentru stirpirea ereselor, pentru concordia domnitorilor catolicĭ şi pentru mântuirea poporuluĭ creştinesc şi vor fi cu adevĕrat pocăiţi şi mărturisiţi şi întăriţi cu sfînta Cuminecătură, însă aşa, că mărturisirea anuală şi sfînta Cuminecare cea de la Paschĭ nicĭ de cum să nu pótă servi spre dobîndirea Iubileului. Ĕră în comunele acelea, în carĭ nu sînt patru Bisericĭ, se concede acelora-şi Ordinarĭ în acela-şi chip putinţa de a statori un numĕr mai mic de Bisericĭ orĭ şi numai una, dacă este numai o singură Biserică, în carĭ orĭ în care credincioşiĭ să pótă suplini cercetarea altor Bisericĭ, cercetând acelea orĭ aceea de repetite şi deosebite orĭ în aceea-şi zi naturală orĭ bisericéscă, însă aşa, ca numĕrul tuturor cercetărilor să fie de şese zecĭ şi să se împărtéscă pe cincĭ spre zece zile una după alta orĭ învrîstate. Ĕră ce privesce condiţia particulară, în care se află anumite persóne, statorim următórele:

I. Cei ce corăbiéză şi călătoresc, dacă după trecerea amintitelor şese luni ajung a casă orĭ airia la un loc anumit de petrecere, şi dacă sevîrşesc, cele ce sînt rînduite, şi cercetéză de cincĭ spre zece orĭ Biserica Catedrală orĭ biserica mai mare saŭ parochială a domiciliuluĭ sĕŭ orĭ a loculuĭ, unde petrec, să pótă dobîndi aceea-şi indulgenţă.

II. Ordinarilor locurilor le dăm putinţa de a dispensa de la cercetările rînduite pe călugăriţe, oblate şi alte fete şi muierĭ, carĭ petrec în mănăstirile de călugăriţe orĭ în alte case şi comunităţi pie; asemenea pe anachoreţi şi eremiţi, orĭ alte orĭ ce fel de persóne, carĭ sînt în temniţă orĭ în prinsóre, orĭ pe carĭ îi împedecă bóla orĭ altă pedecă aşa, că nu pot sevîrşi cercetările rînduite; şi acestora tuturor şi singuraticilor să le pótă înlocui cercetările cu alte fapte bune saŭ ei înşi-şĭ saŭ prin superiorii lor călugăreşcĭ saŭ prin confesariĭ lor, şi a nume chiar şi afară de mărturisirea sacramentală; mai de parte putinţa de a dispensa pe pruncii, cei ce încă nu aŭ fost admişi la cuminecarea cea dintâiŭ, şi de a le rîndui alte fapte bune chiar şi în locul cuminecăriĭ sacramentale; şi de a reduce la un numĕr mai mic cercetările acelea pe sama Capitulelor, Congregaţiunilor atât celor de mir cât şi celor călugărescĭ, Sodalităţilor, Confraternităţilor, Universităţilor saŭ Colegiilor de tot felul, pe cum şi credincioşilor, carĭ cu parochul propriŭ orĭ cu alt preot rînduit de acesta cercetéză în procesiune Bisericile statorite.

Cu privire la confesariul Iubileului concedem următórele:

I. Călugăriţele şi noviţele lor spre acest scop pot, să-şi alégă pe orĭ care confesariŭ aprobat de Ordinariul actual al loculuĭ spre a asculta mărturisirile călugăriţelor.

II. Toţi cei alalţi credincioşi de amîndóuĕ sexurile, atât mirenii cât şi bisericanii, cei de mir şi călugării orĭ cărui ord şi institut, chiar şi cei ce aŭ, să se numéscă în chip special, spre acela-şi scop vor puté, să-şi alégă de confesariŭ pe orĭ care preot, fie de mir, fie călugăr al orĭ cărui ord şi institut, chiar şi al altuĭ ord şi institut, dacă pe acela Ordinariul actual al loculuĭ l-a aprobat spre ascultarea mărturisirilor mirenilor; orĭ dacă e vorbă de călugării, carĭ vor, să alégă confesariŭ din ordul propriŭ, pot, să şi-l alégă, dacă pe acela superiorul călugăresc l-a aprobat spre ascultarea mărturisirilor călugărilor sĕĭ.

III. Confesariului ast fel aprobat şi ales spre scopul dobîndiriĭ Iubileului de astă dată îi dăm putinţa, ca în intervalul amintit de şese luni numai în forul consciinţeĭ, impunênd pocăinţă mântuitóre şi altele, carĭ după drept sînt a se impune, să pótă deslega de escomunicare, de suspensiune şi de alte sentenţe şi censurĭ bisericescĭ rostite şi impuse din partea legiĭ orĭ din partea unuĭ om orĭ din ce causă, chiar şi de cele reservate Ordinarilor locurilor, şi Nóuĕ şi Scaunuluĭ Apostolesc, până şi în casurile reservate în mod special orĭ cuĭ şi Pontificeluĭ Suprem şi Scaunuluĭ Apostolesc, şi în casurĭ, carĭ de alte orĭ în concesiune orĭ cât de largă nu s'ar socoti de concese, pe cum şi de tóte pĕcatele şi escesele, orĭ cât de grele şi preste mĕsură de marĭ ar fi ele, chiar şi de acelea, despre carĭ se susţine, că sînt reservate acelora-şi Ordinarĭ şi Nóuĕ şi Scaunului Apostolesc. Escepţie formĕza pĕcatul absolvăriĭ complicelĭ, dacă acela s'a sevîrşit de treĭ orĭ de mai multe orĭ. — Ĕră mai ales pe ereticiĭ, carĭ aŭ învĕţat în public, să nu-ĭ deslege, fără numai dacă osîndindu-şi eresa vor fi îndreptat smintéla, cum se cuvine; tot asemenea să nu deslege nicĭ pe aceia, carĭ fără de permisiune vor fi usurpat bunurĭ orĭ drepturĭ bisericescĭ, fără numai dacă le vor fi restituit orĭ se vor fi împăcat, orĭ vor fi promis în chip sincer, că în timpul cel mai scurt se vor împăca la Ordinariul orĭ la sfîntul Scaun.

IV. Le concedem mai de parte putinţa de a schimba cu alte fapte bune şi mântuitóre orĭ ce fel de juruinţe, chiar şi jurate, şi reservate Scaunuluĭ Apostolesc (formând în tot de una escepţie juruinţele castităţiĭ, ale călugărieĭ şi cele obligătóre, carĭ aŭ fost primite de un al treilea, saŭ întru carĭ e vorbă de paguba unuĭ al treilea, pe cum şi cele întru pedépsă, carĭ se numesc preservative în contra pĕcatuluĭ, de cum va schimbarea nu se socotesce, că va fi de aşa, cât ea să nu înfrîneze mai puţin de la sevîrşirea pĕcatuluĭ ca materia de mai înainte a juruinţeĭ);

pe cum şi ca pe cei ast fel pocăiţi, carî aŭ primit orduri sacre, chiar şi pe călugări, să-i pótă dispensa de iregularitatea ocultă spre a deprinde acele-şi orduri şi spre a primi altele mai înalte, în care iregularitate aŭ căḑut numai prin vătămarea censurilor, numai să nu fie ajuns causa iregularităţii înaintea forului bisericesc orî să nu pótă ajunge uşor acolo.

V. Asemenea numai în forul consciinţei spre a se continua căsătoria să pótă dispensa pe aceia, carî sciind orî nesciind aŭ închiat deja căsătorie cu pedeca rudeniei de sânge orî şi a cumnăţiei provenite din împreunare nelertată, în gradul al cincilea, al şeselea, al şeptelea orî al optulea, numai să rămână ascunsă pedeca acésta.

VI. Asemenea tot numai în forul consciinţei să pótă dispensa după închiarea căsătoriei de impedimentul nimicitoriŭ ascuns de gradul al doilea, al treilea şi al patrulea provenit din împreunare nelertată, dară şi în căsătorie, ce are, să se închie, numai să esiste cause grave şi carî după canóne se socotesc de îndestulitóre, însе aşa, ca dacă ast fel de cumnăţie provine din împreunarea cu mama mireseî actuale orî fiitóre, nascerea acesteia să se fie întîmplat mai înainte de împreunarea aceea şi nu altmintrea.

VII. Tot asemenea în acela-şi for să pótă dispensa atât înainte, cât şi după închiarea căsătoriei de impedimentul rudeniei spirituale, pe cum şi de impedimentul ascuns al crimei, însе fără ca vre unul să fie uneltit, adecă când se însoţesc numai adulteriul şi promisia de a închia căsătoria după mórtea soţului de căsătorie.

VIII. Să pótă dispensa spre a cere debitul conjugal în casul cumnăţiei incestuóse, carea s'a adaus după închiarea căsătoriei.

IX. Asemenea spre a cere debitul conjugal să pótă dispensa pe aceia, carî legaţi fiind cu juruinţa simplă a castităţii aŭ închiat căsătorie, dară făcêndu-i atenţi, că ei ar lucra în contra juruinţei aceleia, dacă păcătuesc afară de căsătorie, şi că rămân legaţi cu juruinţă ca şi mai înainte, dacă le va muri soţul de căsătorie.

X. Nu voim însе, ca prin epistola acésta să dispensăm de vre-o altă iregularitate, fie publică orî ascunsă, saŭ de vre un defect orî notă şi de vre-o altă incapacitate orî inhabilitate, orî în ce chip ar fi căḑut óre cine într'însa, orî să dăm vre-o putinţă de a dispensa de acestea saŭ de a habilita şi de a restitui în starea de mai înainte chiar şi numai în forul consciinţei; nu voim, să dăm nicî unuî confesariŭ puţinţa de a deslega pe complice în orî ce păcat nehonest în contra poruncii a şésa; orî de a da complicelui voe de a alege ast fel de confesariŭ spre a dobîndi efectul epistoleî de faţă, pe cum s'a declerat deja în Constituţiunea aceea a luî Benedict XIV, carea se începe cu „Sacramentum Poenitentiae"; nicî nu voim, să derogăm câtu-şi de puţin Constituţiunilî acesteia şi altor Constituţiunî pontificiî, întru cât privesce obligămîntul de a denunţa; nicî nu voim în sfârşit, ca epistola acésta să pótă fi în vre un chip de folos acelora, carî din partea Nóstră şi a Scaunului Apostolesc orî din a vre unuî Prelat saŭ Judecătoriŭ bisericesc aŭ fost cu numele escomunicaţi, suspinşi orî puşi sub interdict orî aŭ fost declaraţi şi publicaţi, că aŭ căḑut în alte osînde şi censurî, fără numai dacă în intervalul amintitelor şese luni aŭ satisfăcut şi s'aŭ împăcat cu partea contrară în casul, când acésta a fost de lipsă.

De altmintrea dacă óre carî cu gândul de a dobîndi Iubileul acesta arî fi început faptele rînduite, dară împedecaţî fiind prin bólă nu vor fi putut, să împlinéscă numĕrul statorit al cercetărilor, Noî doriud întru milă, să facem favor voinţeî lor celeî evlavióse şi gata spre a împlini cele rînduite, voim, ca eî să fie părtaşî în Indulgenţa şi lertarea amintită, dacă dînşiî sînt întru adevĕr pocăiţi şi mărturisiţi şi întăriţi cu sfînta Cuminecătură. Ĕră dacă óre cine a dobîndit deslegarea de censură orî schimbarea juruinţeî orî dispensările înşirate şi apoî îşi va fi schimbat seriosul şi sincerul şi de almintrea spre aceea recerutul propus de a dobîndi Iubileul acesta şi de a împlini cele alalte lucrărî necesare, adevĕrat că chiar pentru acésta abia se va puté socoti liber de vina păcatuluî, însе cu tóte acestea decretăm şi declarăm, că rĕmân valide deslegările, schimbările şi dispensările acelea, carî le dobîndise cu disposiţia amintită a sufletuluî

Voim şi decretăm, ca epistola de faţă să fie validă şi eficace şi să ajungă şi dobîndéscă efectele sale depline, orî unde se vor fi publicat şi esecutat, şi să le pótă lua folosul în chipul cel mai desevârşit toţi credincioşiî, carî petrec în graţia Scaunuluî Apostolesc; şi să nu i-se impotrivéscă Constituţiunile de Indulgentiis non concendendi ad instar, şi Constituţiunile, Ordinaţiunile şi reservaţiunile acelea generale orî speciale ale deslegărilor, relaxărilor şi dispensărilor, carî le-aŭ edat sinódele universale, provinciale şi diecesane, pe cum nicî statutele, legile, usurile şi obiceiurile orî căror Ordurî, Congregaţiunî şi Institute, nicî chiar ale Ordurilor mendicante şi militare, nicî chiar dacă acelea ar fi întărite cu jurămînt, cu confirmare Apostoléscă orî cu orî ce întărire; pe cum nicî privilegiile, Indultele şi Epistolele Apostolice, carî li-s'aŭ conces lor, mai ales acelea, în carî se esprimă a nume cautela, că juruiţiî vre unuî Ord, aî vre uneî Congregaţiunî şi aî vre unuî Institut se opresc a mărturisi pĕcatele sale afară de Ordul sĕŭ; acestora tuturor şi singuraticelor le derogăm de astă dată în chipul cel mai desevârşit şi a nume numai spre ajungerea efectului celor spuse mai la deal şi neîmpedecându-se derogarea acésta prin nicî o altă hotărîre contrară, chiar şi dacă despre derogarea îndestulitóre a lor şi a tótă continuarea valoriî lor ar căuta, să se facă amintire sprecială, specifică, espresă şi neîmpărţită, orî să se observe spre acésta vre-o altă formă anumită, şi hotărîm, să se socotéscă acestea ca făcute şi observate.

Voim mai de parte, ca copielor acesteî epistole, pe cum şi esemplarelor lor tipărite, dacă sînt subscrise de mâna vre unuî Notariŭ public şi întărite cu sigilul vre uneî persóne înzestrate cu dignitate bisericéscă, toţi să le prestea aceea-şi credinţă, carea o ar presta epistoleî de faţă, dacă li-s'ar arĕta acésta.

Acest act de estensiune, îndemnare, comisiune, concesiune, derogare, decret şi voinţă să nu-l zădărnicéscă nime, nicî să îndrăznéscă a i-se împotrivi. Ĕră dacă ar îndrăzni, să o facă acésta, să scie, că mânia atotputerniculuî Dumnezeŭ şi a fericiţilor Petru şi Pavel Apostolilor luî va fi asupra luî.

Dat în Roma la Sfîntul Petru în 24. Decembre anul Întrupăriî Domnuluî 1900, al Pontificatuluî Nostru anul al 23-lea.

C. Card. Aloisi-Masella Pro-Dat. —

A. Card. Macchi.

Visa

De Curia I. De Aquila e Vicecomitibus.

Loco + *Plumbi.*

Reg. in Secret. Brevium

I. Cugnonius.

Omaj sf. Părinte. — În ziua de 1 Ian. n. începutul veaculuî al XX-lea Ill. Sa Dl Dr. Demetriŭ Radu, episcopul Lugoşuluî, a trimis S. S. Papa Leo XIII. următórea telegramă omagială:

Episcopul, clerul şi poporul dieceseî Lugoşuluî, la începutul veaculuî al XX-lea reînoind profesiunea de fidelitate perpetuă către scaunul sfîntuluî Petru, depunem cu umilinţă la piciórele Sfîntuluî Părinte omagiul iubireî fieseî şi a nemărginiteî devoţiunî şi implorăm binecuvîntarea apostolică.

Feuilleton.

Icóne.

IV.

După culise.

Dacă viéţa e un teatru, atunci *culisele* sînt indispensabile mai mult ca orî când. Ceea ce se petrece în faţa lumiî este numai aparinţă, ér adevĕrata valóre a pieseî decurge în dosul culiselor, fără aplause, fără foc bengalic, fără prefăcătoriî. După culise este intimitatea unuî pretin scump, care ştie tot ce lumea nu ştie. După culise eşti sincer, ér pe bină, în faţa publiculuî, trebue să rîḑi, când aî plânge mai bucuros, să faci haz, când inima ţi-se sbate în piept de durere. Şi dacă nu aî pretiniî? Atunci „după culise" -le sînt propria ta inimă. Trăiescî viéţa fără să o iubescî, trecî ca un mechanism printre ómenii-mechanisme. Şi în clipe de linisce, te gândescî cu milă la viéţa ta — la viéţa semenilor tĕî. Te gândescî cum *este* viéţa — şi cum *ar fi să fie* . . .

Dar n'am de gând să fac teoriî de sociologie. Voî numai să ridic puţin vĕlul de pe viéţa nóstră din seminar, să vedem o scenă — după culise.

Eram treî — alle gute Dinge sind drei, vorba aluia. Fiind că pomeniî de „gute Dinge", cetitorul inteligent ştie deja, că e vorbă de vre o ştrengărie.

Nu încreţi fruntea, dragă cetitorule; eram pe atunci de opt-spre-zece anî şi la vrîsta aceea nicî d-ta nu eraî mai bun.

E vorbă de câte un păhar de bere beut pe sub ascuns, de câte un ceaî beut în întunerec. Ce bune eraŭ, ispititor de bune, pentru că eraŭ oprite.

Azî? Da . . . nicî azî nu sînt rele, dar nu maî aŭ amăgirea lucrului oprit.

Azî, nu-mî mai póte cânta poetul „nitimur in vetitum" — şi mĕ uit desilusionat la luceafĕrul căzut de pe cer.

Da, berea era luceafĕrul neajuns, în vremea când era oprită, ér azî, azî e în cel mai bun cas — bere.

Şi atâta!

Dar atunci — atunci!

(Ilusiile perdute se esprimă tot de una prin „atunci"!)

Parcă-l vĕḑ pe pretinul B. — azî Dr. B. — cum venia Dumineca să ne cerceteze. Rîdea pe sub mustaţe, şi când eram numai noî de noî, scotea de sub palton sticla cu rum. Din sticla aceea beam ceaî o săptĕmână întĕgă. Şi în Dumineca venitóre alta.

Spuneam, că eram treî.

Ne-am fost şi constituit într'un fel de „comitet naţional". Preşedinte era fratele Pĕtru. Î-am dat cinstea acésta, în vederea alor dóuĕ calităţi superióre, ce poşede. Întîiŭ şi mai întîiŭ, era duşman de mórte al femeilor; a dóua óră, avea la disposiţie cheia de la o chilie ascunsă de ochiî lumiî.

Chilia aceea preţuia mai mult ca tóte treî etagele seminaruluî!

Diminéţa, înainte de rugăciuni, un membru din comitet, avea dorinţa să facă foc în chilie şi să pună apă pentru teia. Când ieşiam de la rugăciuni, în chilie era cald, apa clocotia.

Încuiam uşa şi ne puneam la poveşti.

Ce dulce era ceaiul; n'am maî beut aşa dulce de atunci . . .

— Aşî avea o propunere.

La acésta telegramă S. S. Papa prin Em. S. Cardinal Rampolla, secretar de stat, tot telegrafice, s'a îndurat a rĕspunde următórele:

Sfîntul Părinte primind cu plăcere omagiul de devoţiune, cu dragoste dă binecuvîntarea Ţie, Clerului şi poporului.

Cardinal Rampolla.

Papa şi Franţa. — Luni în 15 a. c. s'a început în camera francesă desbaterea proiectului despre congregaţiuni. În dată la începutul şedinţei deputatul socialist Sembat, a interpelat guvernul asupra amestecului, ce Papa îl face în afacerile interne ale republicei, prin epistola adresată episcopatului francez. Deputatul Ribot spune, că Papa are dreptul de aşi ridica cuvîntul, când crede că sînt periclitate interesele religióse. Ministrul president Waldek-Rousseau enunţă apoi, că el nu vede nici o ameninţare în epistola Papei, spunênd tot o dată, că el nu va permite, ca Papa să influinţeze în direcţiune contrară proiectului despre congregaţiuni, îndată ce acesta va fi devenit lege. De altmintrea prim-ministrul recunósce, că Papa, în calitate de cap al bisericei, are drepturi, dar statul încă îşi are drepturile sale recunoscute şi în concordat. El va apăra din tóte puterile drepturile garantate. Ribot şi maioritatea s'a alipit la rĕspunsul prim-ministrului francez, şi s'a primit următórea ordine de zi: Parlamentul aprobă declaraţiunile guvernului si contézĕ la solidaritate, ca să asigure drepturile statului.

Nu va fi fără interes, ca să facem cunoscut cetitorilor nostri la acest loc, istoricul proiectului despre congregaţiuni.

Dreptul de întrunire în Franţa şi astăzi e regulat prin o lege din 1810, în carea se zice, că corporaţiunile, carî numĕră mai mult de 20 membrii, şi carî se întrunesc în fie care zi, orî în anumite zile, cu scopul, de a se ocupa cu chestiuni religióse, literare orî politice, nu se pot forma, de cât numai cu permisiunea guvernului şi pe lângă condiţiunile, ce se vor statori din partea auctorităţii publice.

Pe lângă tótă disposiţiunea asta a legii, congregaţiunile religióse, carî pe timpul revoluţiunei aŭ fost desfiinţate orî scóse afară din ţĕră, la 1816 s'aŭ restabilit, respective s'aŭ reîntors, ba în 1817 s'a adus şi o lege, carea le permitea câştigarea de averi. Republica a II-a şi imperiul al II-lea aŭ fost tare priincióse congregaţiunilor religióse, aşa în cât la 1871 numĕrul călugărilor şi al călugăriţelor întrecea peste 108 mii, ér averile lor representaŭ un capital enorm. Republica a III-a a păşit în contra congregaţiunilor religióse la 1880, când numĕrul persónelor religióse era aprópe de 200 mii. Atunci Jules Ferry, ministrul de culte şi instrucţiune în ministeriul Freycinet, a prelucrat un proiect de lege, prin care li-se interzicea tuturor congregaţiunilor religióse nerecunoscute, propunerea în orî ce soiŭ de şcólă. Proiectul a fost primit în cameră, dar respins în senat.

Vĕdêndu-şi planul nimicit, Ferry în 29 Martie a dat o ordinaţiune, prin carea desfiinţézĕ ordul Jesuiţilor, pe cum şi tóte congregaţiunile nerecunoscute, dar spune tot o dată, că cestor din urmă, le stă în voe a cere concesiune. În 21 Iunie, congregaţiunile declarară, că nu cer concesiune, şi aşa în 29 a aceleiaşi luni, se începu esecutarea ordinaţiunei. Dar asta mergea tare încet şi cu multe reserve. Motivul era, că ministrul president Freycinet, pactase cu episcopatul, că el va lăsa tóte congregaţiunile în ţĕră, dacă vaticanul va revoca Jesuiţii. Sciindu-se acésta, Freycinet a picat şi locul luî l'a luat Ferry. În 1 Septembre Jesuiţii aŭ fost scoşi din Franţa şi împreună cu ei tóte ordurile călugăresci, afară de trapiştî şi carthauzianî. Dar totul a fost numai o formalitate, căci cu câteva luni după aceea, totul a fost ca mai nainte.

Acum de resolvarea aceleiaşi chestiuni s'a apucat Waldek-Rousseau cu deosebirea, că el numai congregaţiunile acelea le face dependente de guvern, a căror membrii locuesc împreună, orî al căror centru nu este în Franţa, orî cel puţin superiorul general nu este francez. Congregaţiunilor acestora, pe cum spuneam în unul din numerii trecuţi, ministrul le dă dreptul ca în decurs de 6 luni să recurgă după concesiune la guvern.

„Drapelul." — Avem înaintea nóstră întîiul număr din noul ziar de la Lugoş, subscris de dl Dr. Valeriŭ Branisce, ca proprietar-editor şi dl Dr. Corneliŭ Jurca, ca redactor responsabil.

Estragem din programul „Drapelului" următórele linii, pe carî nu le mai întîlnim în programele altor ziare. Étă ce zice noul nostru confrate:

Scopul nostru pe cum şi al tuturor Românilor de bine nu póte fi altul, de cât: Solidaritatea naţională, politică, socială şi culturală a tuturor Românilor din ţĕrile corónei Sfîntului Ştefan.

Vom apăra bisericile nóstre, scutul istoric al naţionalităţii nóstre şi depositariul credinţei nóstre strămoşesci în Dumnezeŭ. Vom propaga pacea şi bunăînţelegerea între bisericile nóstre, ca întregul popor, cu ambele sale biserici, să stee ca un om în linia apărării avutului nostru naţional: limbei, legii şi moşiei strămoşesci.

Salutăm cu tótă dragostea fóia de la Lugoş, şi îi dorim tărie, ca să-şi pótă duce la bun sfîrşit frumosul program, ce şi-l'a luat.

Érăşi activitatea. — „Bud. Hirlap" publică o corespondinţă din Sibiŭ, în care fiind vorbă de părăsirea pasivităţii, spune că nu s'a făcut nimic, de vreme ce pentru „nisuinţele politice ale Românilor nu esistă centru", şi multe alte bazaconii. „Trib. pop." reflectând la scrisele foii pestane, adauge „cât privesce afirmarea privitóre la centrul românesc, dacă Sibiul e în decadenţă, asta nu însemnézĕ, că toţi Românii sînt în amorţire,

---

— Aĭ bea un păhar?

— Nu, Dómne fereşte, dar aşi propune să bem şi séra.

— Se înţelege, să bem, atunci e mai bun.

Eram ast fel dóuĕ voturi, dar după ce preşedintele nu şi-a dat învoirea, am rĕmas pe jos.

Preşedintele nostru era cam absolutist, dar la urma urmei tot e bine, ca cel puţin preşedintele să fie „guvernamental" . . .

Nu ne lăsa nici când să bem mai mult de un păhar.

În preséra Crăciunului românesc am făcut escepţie.

Presidiul avea voe de chef.

— Pe séră bem!

. . . Ardea focul . . . la gura sobei flacări neastîmpĕrate se sbăteaŭ . . . pâlpăitul lor ne amintea vatra părintéscă . . . ne gândiam la colindătorii cu stéua . . . la îngerul — şi noi eram departe, departe, în străinî . . .

De o dată am ciocnit păharĕle:

— Servus! Sĕrbătorî fericite!

Flacăra de la gura cuptorului proiecta umbre bizare pe păretele din faţă; fumul de ţigară se întindea leneş şi somnoros în aerul cald al chilieî.

Povestiam şi visam „la gura sobei".

— Aşi avea o propunere . . .

— Nu se póte, am beut deja dóuĕ păharĕ.

— Apoi Petre dragă, mâne-î Crăciunul, tot atâta-î de lumea asta.

Şi preşedintele zimbea: „Mâne-î Crăciunul" . . .

Şi am mai beut un păhar.

Acésta a fost ultima voe bună. A dóua zi n'a fost permis, să ne cerceteze nimenî. Portarul ridica din umerî, scuzându-se:

— Aşa mi-a poruncit Măria Sa.

Adio serate de tea, adio visurî „la gura sobei"!

Diminéţa eram în chilie toţi treî, posomorîţi ca poetul pe ruinele Tîrgovişteî. Mai eraŭ câteva picăturî de rum şi nisce bucăţi de zăhar. Am luat fie care câte o bucată, am picurat rum peste ea — şi fie care cita în gând, ultimul şir din „Doina" luî Coşbuc:

Atât ne-a mai rĕmas!

Bĕtrâna „Muatter" întră să măture în chilie.

O idee!

— Mă, sciţi ce, să ne înţelegem cu bĕtrâna, să ne aducă ea câte ceva.

Pĕtru rĕspunse supărat:

— Nu vĕ faceţi de lucru cu muierî . . .

„Fraŭ Muater" era singura fiinţă femenină, care avea dreptul de a urca la noi în etaj. Măturа coridórele şi dormitórele. Şi era slabă şi bĕtrână, săraca — de vre o şeptezecî de anî.

Ideea era cam salutară.

— Acultă d-ta „Frau Muater" sîntem cam rĕciţi . . . trebue să bem tea diminéţa . . . Eştî d-ta aşa de bună, să ne aducî câte ceva şi să nî-o fierbî?

Biéta bĕtrână cât de veselă s'a angajat. Am spedat-o să procure cele trebuincióse.

— Dar ascultă . . . să nu te vadă cumva portarul, să nu te vadă nime.

Bĕtrâna clipi din ochî şiret:

— Ştiŭ eŭ.

— Vedî măi Petre, bĕtrâna cum rîde de şiret!

El rĕspunse cu o linişte de filosof:

— Pentru ca o femee, să nu mai rîdă şiret, nu-î de ajuns să fie de şepte-zĕcî de anî.

De aci încolo lucrul mergea încă mai bine ca înainte.

Diminéţa tea era fiértă şi trasă la o parte, păharele spălate şi sterse cum e cristalul.

— Vedî, Petre, tot nu póte trăi omul fără muiere. Ce am face noi fără bĕtrână?

şi că nu s'au puté porni mişcarea politică din alt centru, care se crează.“ Care va să zică, e vorbă, că pe viitor Sibiul să-şi pérdă nimbul de odinióră şi tótă aureola de centru politic să trécă la Arad. Fie, n'avem nimic în contră, numai să se facă ceva!

Date statistice. — Vener Ordinariat de Lugoş, publică prin cercularíul de sub Nr. XXXVII. un interesant raport, presentat de Rsmul canonic Ioan Boroş, despre starea diecesei de Lugoş.

Scótem câteva date din acest preţios raport.

I. Diecesa gr. cat. de Lugoş, cu finea anului 1896 a numĕrat 159 parochii, împărţite în 15 protopopiate şi 1 vicariat, (în părţile transilvane 96, în cele bănăţene 63) În acestea parochii numĕrul sufletelor a fost de 90124 (în părţile bănăţene 37,973, în părţile transilvane 52,151).

Din aceste parochii aŭ fost: sub conferire liberă 139.; sub patronat 20.

În parochiile aceste aŭ fost biserici proprii 137 (108 de pétră, 29 de lemn); capele 36.; ér în locuinţe esarendate 26.

Avere inmobilă, adecă realităţi de pămînturi aŭ fost 1734 jug. 67□ cu venit catastral de 2178 fl. 85 cr.

Averea mobilă, consistă din capitale de bani elocate la credincioşi, depuse în casse de păstrare, orí plasate în acţii şi alte hârtii de valóre, şi în remanenţă de bani gata. Cu finea anului 1896 bisericile aŭ avut 89870 fl. 58 cr.

Averea acésta a consistat în Capitale 78458 fl. 80 cr.; Bani gata 11412 fl. 78 cr.

II. Pe teritoriul diecesei s'a aflat 62, şcóle, din carí 51 din material solid. Esarendate 20 În edif. Fondul religiunii 1. Pruncí obligaţi la şcóla de tóte zilele aŭ fost 9122 feciorí 4832.; fete 4290.; ér la şcóla de repetiţie 3809.; feciorí 1962 fete 1847. Din aceştia aŭ frequentat şcóla de tóte zilele 6266.; feciorí 3680.; fete 2586.; ér cea de repetiţie 1934.; feciorí 1043.; fete 891.

Averea imobilă a şcólelor a fost de 237 jug. 772°□ averea în bani: 17,433·17 fl.

III. În parochiile diecesane cu finea anului 1896 aŭ funcţionat 163 preoţi dintre carí aŭ fost: parochi 106.; adm. parochiali 47.; cooperatorí 7.; capelani 3. Din carí în părţile ardelene aŭ funcţionat 93.; ér în părţile bănăţene 70. Dintre acestia teologi sistematici aŭ fost 64 moralişti 99. Dotaţiunea preoţilor beneficiaţi constă din bani gata (numerar), din folosul realităţilor bisericesci şi din naturalii (grâŭ, cucuruz, lemne, zile de lucru, vin şi altele).

Dotaţiunea preoţilor în numerar face suma totală de 24606·57 fl. Din acesta sumă preoţimea transilvană capătă 3852·99 fl. cea bănăţénă capetă 20753·58 fl. La dotaţiunea acésta pentru preoţimea ardelenéscă contribue: Fondul Religiunii 808 fl. Erariul cu 1416 fl. Societ. priv. mont. cu 540 fl. Comun. polit (cassele allod.) 788·99 fl. Venitul dreptului regal 300 fl. ér pentru preoţimea bănăţénă contribue: Fondul Religiunii 13913·18 fl. Erariul 2877 fl. Societatea C. fer. 2663·40fl.. Dóuĕ cetăţi libere 1300 fl.

Dotaţiunea în realităţi a fost de 2391 jug 1519°□ din carí pe parochiile transilvane cad 1266 jug. 168°□ pe cele banaţéne 1125 jug. 1351°□

La şcólele esistente aŭ funcţionat cu totul învĕţători 82. şi anume peparanzi-docenţi 63.; preparanzi-preoţi 8.; preoţi 11.; Din carí aŭ fost cualificaţi 50.; necualificaţi 32. Întrégă dotaţiune docento-cantorală face 22666·62 fl.

Se observă că staţiunile sunt împreunate cu cantorat în 45 comune. Împreunarea acésta a celor dóuĕ oficii este în preponderanţă în părţile bănăţene, ér în părţile ardelene numai 3 staţiuni sînt de acele unde canteratul este împreunat cu docentura.

Averea în numĕrar a bisericilor este în capital şi bani gata 89870·58 fl. a şcólelor 17433·17 fl. La olaltă 107,303·75 fl.

Din carí obvin pe părţile transilvane 55,988·86 fl. pe părţile bănăţene 51314·89 fl.

Dotaţiunea. Preoţilor 24407·07 fl. Docenţilor 29488·62 fl. La olaltă 53,895·69 fl.

În sumă medie mai fie care parochie din Bănat primesce din cassa publică mai bine de 552 fl. anuali, pe când în părţile transilvane o parochie primeşte abia 45 fl.

— Bĕtrâna? Înşală pe servitorí pe portar — şi n'o vede nime. Femeia — tot femeie. Să nu-í credí nicí mórtă!

Într'o diminéţă, când întrăm în chilie, ne pomenim cu bĕtrâna frîngându-şí mânile şi plângênd.

— Mĕ rog . . . să nu vĕ supăraţí . . . eŭ nu-s de vină . . . Măria Sa . . .

Am încremenit. Bĕtrâna se întâlnise cu prefectul, tocmaí când aducea în şurţă zăharul pentru tea.

Ce noroc că era numaí zăhar! . . .

La moment am părăsit chilia. Petru (pe semne în calitate de preşedinte) a fost citat ad audiendum verbum, unde după un dorgatoriŭ strașnic, i-s'a luat cheia.

Cu acésta s'a sfîrşit povestea.

Ne-am plecat capul în faţa ursiteí şi am zis „aşa a fost scris“ . . .

Numaí Petru nu putea să uite. De câte orí îí venia în minte, era furios şi îşí descărca mănia asupra bietei bĕtrâne:

— Nu v'am spus eŭ? Cine drac v'a pus, să vĕ faceţí de lucru cu muierí?

Simin.

Revistă bisericéscă.

Roma. În zilele trecute a primit Sfinţia Sa Papa Leo peregrinajul anglez în capela sixtină. În numele peregrinilor, carí eraŭ ca la 800 alocuţiunea a ţinut-o priuţul de Norfolk în limba angleză, căruia í-a răspuns Papa în limba franceză, lăudând zelul Anglezilor pentru religiune şi alipirea lor de scaunul apostolic. Între ceí presenţi era James Hick, care are în Londra o fabrică de aparate sciinţifice, în carea lucră şi 300 de catolicí. Acesta a cerut de la Papa o audienţă specială. Cu ocasiunea acesteia a presentat sfîntului Părinte un aparat complet pentru observaţiunile meteorologice de cea mai mare esactitate, pregătit anume pentru observatoriul meteorologic din Vatican.

Revistă politică.

Austria. În jumătatea de din colo a imperiului, decurg încă alegerile de deputaţi pentru parlamentul imperial. Lupta la alegerí e tare înfocată. Social-creştinii aŭ perdut până acum 10 mandate, carí aŭ trecut la partidul progresist german şi la cel radical german.

Sêrbia. Cu ocasiunea deschiderii scupcinei, regele Alesandru a ţinut mesagiul de tron, în care înainte de tóte spune, că Sêrbia are regină, şi a nume pe aceea, pe carea regele a socotit-o de fericitóre a sa. Cu bucurie îşí aduce regele amintite de faptul, că Ţarul Rusiei a primit să fie representat ca martor la căsătoria regelui, după datina veche sêrbéscă. Relaţiunile cu marile puterí vecine, Austro-Ungaria şi Turcia, pe cum şi cu cele alalte state sînt fórte amicabile, spune regele. Revenind la starea internă a ţérii spune regele, că guvernul anterior a fost neputincios şi îi-a lipsit bunăvoinţa întru conservarea păcii. Coróna aŭ adus-o în încurcătură. Nu aşa e însĕ guvernul actual, în care are deplină încredere şi de la care speréză fórte mult cu deosebire după ce Milan a întrerupt de tot legăturile cu Sêrbia.

Răspunsul camerei la mesagiul tronului a fost primit cu unanimitate.

Transvaal. Situaţiunea Burilor e ca mai înainte. Ei înaintéză cu tótă siguranţa în ţéra Cap, alipindu-se la eí holandezií de acolo. Şi Anglezií la tóte acestea se arată neputincioşi. Le ar mai trebui soldaţi, dar n'aŭ de unde. De aceea încep acum a se gândi la pace. Ziarul din Londra „Daily News“ promite, că se va lupta pentru pace, şi chiar şi guvernul anglez a luat iniţiativa păcií, prin ministrul president din Canada. Acesta a făcut propunerea, ca statele Oranje şi Transvaal să rĕmână şi de aci în colo ale Burilor, dar să lase Anglezilor minele de aur. Afară de aceea să dea şi Uitlenderilor anumite drepturí, ér tunurile să le predea Angliei. Condiţiunile acestea aŭ fost comunicate şi luí Krüger, care însĕ în starea acésta norocósă a lucrurilor nu vre să scie de condiţiunî atât de ruşinóse.

Corespondinţe.

La închierea veacului al XIX-lea.

Borşa la 10 Ianuar 1901.

Cu permisiunea On. redacţiunî a Uniriî — îndrăznesc a aduce la publicitate un act măreţ săvîrşit în parochia gr. cat. Borşa, la închierea veacuiui al XIX-lea. act care merită să fie cunoscut şi de publicul român.

Să ştie din jurnale, că poporul român gr. cat. din Borşa, în decursul alor doí anî, şi-a zidit o biserică de pétră de model, în

preț de peste 20.000 fiorenĭ — cu scopul să fie monument iubilar de 200 anĭ de la sânta unire, după cum arată și inscripțiunea comemorativă, așezată în păretele de către miază-zi. care așa se începe; „S'a zidit în anul 1900 din banii poporuluĭ român gr. cat. din Borșa, ca monument iubilar de 200 de anĭ de la unirea făcută cu sânta maica biserică catolică a Romeĭ“. . . . .

Acésta biserică împunătóre, cu patru turnurĭ și pe din lăuntru împodobită după ritul oriental, e meritul principal a neobositului preot actual *Ioan Bochiș* — care în anul 1895 a venit în acésta parochie, și pentru edificarea bisericiĭ a aflat un capital de 11707 fl. 50 cr. în réstimp de 5 anĭ a mai câștigat încă 8000 fiorenĭ. — Acésta întêmplare a o întrețese, mi-am ținut de datorință, pentru că mulțĭ, mai ales din cei invidioșĭ — de carĭ ómenii ceĭ cu țînută distinsă aŭ destul. — ausțin, că suma pentru edificarea bisericiĭ o a aflat gata. când actualul preot a venit în acésta parochie, și așa i-a fost ușor a edifica biserică din sudórea altora.

Acésta biserică, prin delegatul episcopesc de Gherla, Magnificul domn Ioan Giorgiŭ canonic, a fost dată destinățiunii sale în anul trecut 1900 Octobre 21. — În dumineca următóre, zelosul preot On. D. Ioan Bochiș a publicat de pe amvon păstorala corului episcopesc a provinciei mitropolitane gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș din 18 Januar 1900 — că mai nainte n'a avut loc, de unde să o publice, — din care s'aŭ văzut multele darurĭ sufletescĭ ce le împarte capul vĕzut a bisericiĭ celeĭ adevĕrate a lui Isus Christos. Preotul local cu cuvinte bine înțĕlese. a esplicat ce este de a se pricepe sub indulgințe plenare, ce aŭ de făcut credincioșiĭ, ca să fie părtașĭ acestuĭ mare dar sufletesc.

Ne-a esplicat. că în Roma tótă lumea catolică nu póte să mérgă în persónă — pe cum nicĭ noĭ româniĭ, dar pentru aceea dacă vom săvîrși rugăciunĭ și fapte de îndurare meritóre la intențiunea Sânțieĭ Sale și a bisericiĭ, adecă vom ținea rugăciunĭ pentru înflorirea și mărirea sântelĭ biserice, pentru stîrpirea erezurilor, pentru bună înțĕlegerea domnitorilor catolicĭ și pentru pacea și liniștea poporuluĭ creștinesc. și noĭ ne vom face vrednicĭ darurilor indulgențiĭ plenare.

Și așa părintele nostru sufletesc, punêndu-și tótă grigea casnică la o parte, începênd cu 28 Octobre st. nou în tótă dumineca și sĕrbătórea. după sânta liturgie a cetit pastorala corului episcopesc a mitropolieĭ gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș — dată din 18 Septembre, în treĭ dumineciĭ după olaltă; ér la însĕrate în genunchĭ, s'a recitat „rozariul îmbucurător“ — ce a făcut mare impresiune a supra întregului popor. — Recitarea acestuĭ rozariŭ, s'a ținut în tóte duminecile și sĕrbătorile după însĕrat până în 30 Decembre st. nou séra, când éră-și de pe amvon s'a publicat, că în zilele următóre se vor începe sântele mărturisirĭ. — Din 1 până în 6 Januar st. nou o adevĕrată misiune apostolică s'a pornit în parochia Borșa — peste zi se mărturiseaŭ, și în ziua următóre la sânta liturgie se cumineca. În 6 Januar a fost ultima zi de cumînecare, care a durat mai bine de o óră. După sânta cumînecătură s'aŭ cetit rugăciunile de mulțămită de după cumînecare. În urmă ni s'a făcut cunoscut, că după amiazĭ să va ținea însĕratul cel mare împreunat cu litia, să va închia veacul al XIX-lea prin cântarea doxogieĭ celeĭ marĭ, și prin tragerea alor patru clopote timp de o jumetate cias.

Biserica la 3 óre după amiazĭ în 6 Januar st. nou era înfrumsețată cum se póte mai splendid. mulțimea luminilor aprinse te rĕdica într-o regiune suprafirescă.

S'a celebrat însĕratul cu litie și binecuvîntarea pânilor, carĭ apoĭ s'aŭ împărțit poporuluĭ ca anaforă. În o scurtă cuvîntare dl preot înșirá darurile, de carĭ s'aŭ învrednicit cei ce aŭ făcut destul intențiunilor Sf. Sale Pontificeluĭ, — și apoĭ la glasul clopotelor ne am depărtat din sf. Biserică, cu inimile pline de multă mângâlere sufletéscă și de ajuns pregătițĭ spre primirea noului veac.

Iuliŭ Murĕșan
învĕțător.

„An nou fericit!“

Ca rĕscumperare a felicitărilor de anul nou, s'aŭ primit pentru fondul de salarisare a preoților următórele sume:

	transport 104	cor.
Ioan Orga, Blaș	2	„
Ioan Triff. K.-Szt.-Márton . . .	2	„
Vas. Rus. Șeulia rom..	2	„
Const. Colbasi. Spring	2	„
suma 112 coróne.		

NOUTĂȚI.

Séra de Sân-Vasiĭ în Blaș. Cu prilejul închieriĭ anului și începutul unuĭ veac nou. Casina română din loc, ne-a întrunit la o ședință literară. Public, mai ales dame mai mult ca de altă dată. Conferențiar a fost dl *Dr. Elie Dăianu.* Dsa a vorbit aprópe un ceas. făcênd o revistă asupra secoluluĭ ce apune, a vorbit liber, fiind ascultat cu multă atențiune de toțĭ ceĭ presenți și la sfîrșit viŭ aplaudat. După o scurta pausă Ds. *Elisa Bodocan,* a declamat o frumósă poesie de Paun. Ca tot de una Dsa a fost mult aplaudată. Din pricina. că nu se sfîrșise încă anul vechiŭ. publicul s'a distras cu feliurite jocurĭ. Musica cânta. De o dată lampa se stinge, anul vechiŭ móre, veacul al XIX-lea se duce în vecĭnicie și cu reapariția luminei salutăm un an și un veac nou. Dl secretar al Casineĭ prof. *Precup* salută publicul la începutul anului dorind tuturor să li se împlinéscă oftările. La dorința generală Dl *Erdélyi,* declamézá poesia „Eroiĭ de la Plevna. Dl *I. Chirilă* cântă dóuĕ bucățĭ cu frumósa-i vóce de bariton, ér dl *Aurel Ciato* predă cu multă pricepere și simț poesia „Dormi iubito“ de Vlăhuță.

Ziua de Sân-Vasiĭ și Anul nou a fost serbat în Blaș cu deosebită solemnitate. La sta Liturgie a pontificat Escel. Sa Mitropolitul, încunjurat de membriĭ Vener. Capitlu și alțĭ preoți gremialĭ. După cetirea sfinteĭ Evangelii Î. P. S. Domn Mitropolit a ținut predica ocasionala. La órele 12 preoțimea gremială s'a presentat la Esc. Sa și prin graiul Rmuluĭ Dn Preposit ĭ-a dorit de la Dumnezeŭ, tărie, ca să pótă înfrunta greutățile și luptele ce are de purtat pentru mărirea bisericeĭ și desvoltarea eĭ. Mitropolitul rĕspunzînd, mulțumesce pentru urările ce i-se aduc și-și esprimă deplina nedejde în ajutoruĭ luĭ Dumnezeŭ. La 1 óră a fost prânz festiv, la care afară de membriĭ Ven. Capitlu aŭ fost învitațĭ funcționariĭ superiorĭ de la diferitele oficiĭ civile.

Din diecesa de Lugoș. Sântele sĕrbătorĭ ale Nașterei Dluĭ și Anuluĭ nou aŭ fost serbătorite în un mod demn de mărimea lor de către credincioșiĭ din Lugoș. În ziua primă a Crăciunuluĭ a pontificat Il. S. D. Dr. Demetriŭ Radu ajutat de către membriĭ Vener. Capitlu și clerul gremial, fiind de față un numĕr mare de credincioșĭ. În decursul S. Liturgiĭ Il. Sa, a conferit sacrul ord al preoțieĭ teologuluĭ moral abs. Ioan Pepenariŭ dispus de adm. par. în Bărbăteniĭ superiorĭ, tractul Jiului. ér Rss, Ioan Boros a esplicat credincioșilor sublimele învățături despre Isus, calea, adevĕrul și viața, cuprinse în admirabilă Enciclică despre Isus Rĕscumpărătoriul, dată de către S. S. Papa Leo XIII din incidentul închiereĭ veaculuĭ XIX și începutul celuĭ al XX. A dóna zi Il. Sa a întrunit la prânz afară de membri Vener. Capitlu și clerul gremial încă vre o 30 persóne, dintre inteligența din loc, fără deosebire de confesiune. În ziua anuluĭ nou S. Liturgie a celebrat'o Vener. Capitlu și clerul gremial ér la capetul servițiuluĭ divin Il. S. Di. Episcop asistat de către preoțiĭ concelebranți după cântarea doxologieĭ celeĭ marĭ, a cetit rugăciunea de mulțumită pentru binefacerile ce atotpoternicul Dumnezeŭ le-a vĕrsat preste părinții nostri și prest noĭ în veacul acum trecut. În tóte sĕrbătorile cântările liturgice le-a cântat spre deplină mulțumită a tuturor corul Bisericiĭ catedrale condus de către Dl învĕțător Iosif Micleŭ.

Afacerea directorului Oniț. Primim la închierea foiĭ, următórea scire scurtă: Consistorul din Sibiŭ n'a primit dimisia directoruluĭ Oniț, ci din contră l'a învitat să-și ocupe postul avut. În acelaș timp, hotărîrea de suspendare a Eforieĭ o anuléză.

„Deșteptarea“ și cenzura austriacă. Îĭ merge rĕŭ soțiĭ nóstre din Cernăuțĭ. A avut parte până acum de șésăzecișișésă, confiscărĭ. Curios e, că din vorbirea unuĭ căpitan din Rottenburg n'a mai rĕmas de cât frasa „noĭ trăim în Austria.“ Puțin ajung confiscările acestea. ele nu fac. de cât să măréscă amărăciunea Românilor contra guvernuluĭ.

Remaniere ministerială. Se scrie tot mai des despre retragerea br. Fejérváry din minister. După cum se scie, br. Fejérváry, a fost cea mai plăcută persónă Curțiĭ din Viena. De ministru de rĕsboiŭ se combină un civil.

Constituire. În 9. crt. s'a constitnit comitetul reuniuniĭ femeilor române din Bucium, alegêndu-se oficialiĭ. și anume: presid. Dna *Aurelia Popa;* vicepresid. dna *Maria David;* cassieră dna *Lucrețiu Macaveiŭ;* controlóră dna *Maria Macaveiŭ* și secretar *Ariton M. Popa.*

Avis. Subscrișiĭ anunțând, că tragerea la sorțĭ a tombolei aranjate de „Reuniunea femeilor române gr. cat. din parochia Sâncelului pentru decorarea bisericiĭ“ să amână pe 3 Februarie st. n. 1901, rugăm pe toțĭ aceia, carĭ aŭ primit losurĭ și până acuma n'aŭ rĕspuns, să binevoéscă a trimite saŭ prețul losurilor saŭ losurile la adresa: Vasile Smigelschi, parochul gr. cat. al Sâncelului (Szancsal, p. Balázsfalva). Sâncel la 13 Januarie n. 1901 *Vasilie Smigelschi* secretarul reuniuniĭ *Maria Vlassa* presidentă.

Învitare de abonament.

Învităm la abonament nou, rugându-ne a renoi cât mai grabnic abonamentul, pentru ca să nu se facă întrerumpere cu spedarea foiĭ.

Prețurile rĕmâu cele vechĭ și sînt indicate în fruntea foiĭ.

Tot o dată rugăm pe P. T. Domnĭ abonenți, carĭ sînt în restanță cu abonamentul, să binevoéscă a grăbi cu achitarea acestuia, pentru ca să putem acoperi spesele edăriĭ foiĭ.

Administrația.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

(Continuare.)

XII.

Cele din urmă neliniștirĭ. — Simplician — Victorin. — Potițian. — Întórcerea lui Augustin. — Lacrimĭ de bucurie.

— 386. —

Étă, Augustin posede acum acea fericită lumină, după care el ofta de atâta timp, și pe care mamă-sa i-o ceruse prin atâtea lacrimĭ. Rupsese și cel din urmă vĕl, și acum, după ce a ajuns până la Dumnezeŭ și până la Fiul lui Dumnezeŭ, Domnul nostru Isus Christos, cel mort din iubire pentru noĭ, se părea, că nu mai restéză alta, de cât ca să se scóle, să alérge la mamă-sa și să-ĭ zică: „Nu mai plânge, eŭ sînt creștin!“

Augustin însĕ nu ajunsese până aci! Rada acésta de lumină a pĕtruns ce e drept printre noriĭ întunecoșĭ, dar nu l-a resfirat. Mai era o mulțime de ideĭ false, greșite, nedeplinite, supte de prin cărțile manicheilor, de carĭ abia se scăpa; mai erau ultimele umbre, carĭ numaĭ pe încetul dispar.

Cu tóte aceste le-ar fi putut el alunga, numaĭ de ar fi avut destulă tărie, ca să îngenunchie, să-și bată peptul, să se róge și să se pregătéscă pentru primirea sfintelor taĭne, a pocăinței și a sfintei cuminecăturĭ, pentru că în cercarea cea mare a adevĕrului, obvine de multe orĭ câte un moment când sufletul nu se póte face vrednic de vederea deplină a adevĕrului, de cât prin o faptă de umilință și ascultare credincióșă față de Dumnezeŭ. N'avem să ne retragem de la acéstă jertfă, dacă voim să alungăm și ultimele umbre. Dumnezeŭ numaĭ așa împarte darul sĕŭ.

Augustin simția acésta, dar se temea. Maĭ întâiŭ voia să fie în chiar, și numaĭ după aceea să se plece, cu tóte că chiar pentru aceea trebue să ne plecăm maĭ întâiŭ, ca să fim și maĭ lămuriți. Ast fel așteptând el învĕța și cetia și maĭ mult, își încorda sufletul și maĭ tare, ca să întăréscă în sine lumina, ale cărei prime raze îĭ străluciseră deja.

Sfînta Monică, care asista neliniștită, dar totuși fericită la acésta renascere domólă, cu drag ar fi voit să grăbéscă deslegarea. În singurătate, la treptele altaruluĭ, de câte orĭ ruga ea pe Dumnezeŭ, în rugăciunile sale, în cuminecările sale, ca să îndeplinéscă odată lucrarea începută și să pĕtrundă, fie și cu sîla în sufletul fiuluĭ sĕŭ iubit. Speranțele, ce-ĭ cresceaŭ din zi în zi, de câte orĭ le împărtășia ea lui Ambrosie, carele o învĕța, să fie blândă, răbdătóre și delicată față cu Augustin, să-l cruțe, așa după cum cruțăm viéța unuĭ morbos iubit. Ca martoră a progresuluĭ fiuluĭ sĕŭ, de câte orĭ îĭ va fi îndemnat și îĭ va fi zis: „Înainte, decide-te; étă acum credĭ, pentru ce nu lucrĭ conform credinței?“

Pentru ce? Ni-o spune el însuși: îĭ lipsiaŭ dóuĕ aripĭ, fără de care nime nu se póte ridica la vîrtute, nicĭ nu se póte susține timp maĭ îndelungat în lumina adevĕrului: *umilința*, aripa sufletuluĭ, și *curățénia*, aripa inimeĭ.

„În cele ale credinței eram eŭ sigur, dar eram tare slab ca să trăiesc cu Tine: fiecăriam, ca și cum aș fi un învĕțat .... voiam să mĕ arĕt înțelept, și în loc de a plânge, mĕ îngâmfam și mĕ umflam de sciința mea.“ [1])

Și fiind că nu era umilit, Isus Christos în rĕmase necunoscut, în ceea ce e maĭ sublim. „Încă nu cunósceam pe Domnul meŭ umilit, pe Isus Christos, și încă nu pricepeam misteriul profund al umilinței lui. Pentru că Cuvîntul tĕŭ, o Adevĕr veciuic, carele întrece creaturile tale cele maĭ mărețe, însuși ridică la sine pe cei supuși. Ér aicĭ pe pămînt el și-a zidit casă umilită din lutul nostru (adecă Domnul Christos a îmbrăcat trup omenesc) ca prin sine însu-și să umiléscă pe cei mândri, și să-ĭ cheme la sine — vindecându-ĭ de fală și nutrind iubirea; ca să nu mérgă maĭ de parte în încrederea lor, ci maĭ vîrtos să se slăbéscă, vĕdĕnd înaintea picióreloř lor dumnezeirea îmbrăcată în corp neputincios, să îngenunchie înaintea Eĭ, și ostenindu-se să se culce la sînul Eĭ, ĕră Ea ridicându-se să-ĭ ridice și pe eĭ.“ [2])

Acésta este prima aripă, care îĭ lipsia lui Augustin, ca să se pótă înălța până la Dumnezeŭ prin Isus Christos. Dară îĭ maĭ lipsia încă una, căcĭ deși rupsese legăturile cele maĭ urîte și maĭ pĕcătóse, maĭ avea încă în fundul inimeĭ sale mulțime de rane ascunse. Să-l ascultăm numaĭ; el vorbesce cu o umilință și maĭ mare: „Mĕ miram, că deja Te iubiam și totuși nu eram statornic în îmbrățișarea Ta, pentru că dacă mĕ răpia frumseța ta, iute mĕ retrăgea povara mea, apoĭ cu un suspin dureros cădeam: ĕră povara aceea erau pĕcatele îndatinate ale trupuluĭ meŭ. Cu mine însĕ rĕmânea aducerea aminte de Tine, și nicĭ de cum nu mĕ maĭ îndoiam că Tu estĭ, și că de Tine trebue să mĕ alipesc; eŭ însĕ nu eram încă în stare să mĕ țin la Tine, pentru că *trupul cel putrezitor îngreunéză sufletul, și locuința pămîntéscă apasă mintea cea cu multă grije.*“ (Înțelep. l. Solom. 9. 15). [3])

Cu tóte că luĭ Augustin îĭ lipsiaŭ aripile divine, a umilinței și a curățeniei, aripĭ tarĭ și ușóre, cu ajutorul cărora sufletul se înalță și să cobóră, *totuși el* începu a se ridica în cercul unei luminĭ maĭ înalte. Adese orĭ se înalță în sbor peste lucrurile create, se înalță în lumea corpurilor, tréptă de tréptă, în lumea sufletelor, de la suflete la îngerĭ, de la îngerĭ la Dumnezeŭ; — el rupse și vĕlul cel din urmă, străbătĕnd până la aceea Ființă, a cărei lucire nu se póte privi de cât tremurând. „Dar vaĭ! privirea mea slabă nu putu contempla acésta lumină — ast fel se tânguesce, — și în slăbiciunea mea mĕ resturnaĭ ĕră-și la cele îndatinate, ne aducĕnd cu mine alt ceva, de cât o suvenire plăcută și o poftă nestîmpĕrată după nutremîntul, pe care nu l'am putut gusta, dar m'am fost îmbĕtat de aróma luĭ minunată.“ [4])

Écă cum se schimbă viéța; odată e luminată de o rază lucitóre, în dată după aceea vin norĭ negrĭ și o întunecă, apoĭ o amintire plăcută, un miros plăcut, carĭ trec, și ĕră-și vin părerile de rĕŭ. Ast fel lucră Dumnezeŭ sufletele, cu deosebire în zilele cele de întâiŭ ale întórcerei; le ridică puțin de la pămînt și ĕră le lasă în jos, apoĭ ca să le dee destulă tărie pentru desprețuirea celor trecătóre și pentru dorirea celuĭ, le arétă și lucrurile fericitóre, veciuice.

De odată cu lumina crescea și neliniștea în conșciința luĭ Augustin și încă în mĕsură maĭ mare, ca orĭ când. Conșciința îĭ mustra și îĭ resuna în urechĭ cuvinte, carĭ nicĭ când nu aŭ încetat a resuna în fundul inimeĭ luĭ și carĭ ca un tunĕt l-aŭ străbătut în suflet. „Până acum ziceaĭ, că pentru adevĕrul nesigur nu depun povara deșertăciunei. Eĭ bine! Étă acum adevĕrul sigur îți stă înainte și povara deșertăciunei tot te maĭ apasă!?“ Augustin audia bine acésta vóce, dar nu voia să o audă!

„Eŭ însĕ cu câte părerĭ nu-mĭ bătea sufletul sdrobit, ca să mĕ urmeze, când vréŭ să vin după Tine Dómne, el însĕ se trăgea înapoĭ, se împotrivia, deși nu se putea scusa nicĭ de cum. Orĭ ce scusă, orĭ ce argument ar fi adus, era disputat și nimicit. Numaĭ frica și temerea l-a maĭ rĕmas, și se îngrozia ca de mórte, când audia că trebue să se lase de datinile îmbĕtrânite, în carĭ lânceția amorțit.“ [1])

Și într'adevĕr Augustin timp îndelungat nu avusese curajul să crédă; acum credea, dar n'avea destulă putere, ca să lucre după credință. La început îl nĕcăjia întunerecul credinței, acum însĕ îl înfiora lipsa de virtute. „Aflasem mărgăritarul cel adevĕrat, pe care trebuia să-l câștig cu prețul a tot ce aveam — însĕ eŭ tot steteam la îndoiélă.“ [2])

Neliniștit, nehotărît, îndemnat de mamă sa, condus de conșciință, în fine se hotărî, să céră sfat de la un preot, cu numele *Simplician,* de a cărui viéță sfîntă se minuna încă de mult timp.

Simplician era unul din acei bĕtrânĭ venerabilĭ, de carĭ la tot pașul întîlnim în sinul Bisericiĭ catolice, și carĭ după o tinerĕță nevinovată, ajung la o bărbăție și maĭ curată, și în fine binecuvîntați de Dumnezeŭ cu o bĕtrânĕță așa zicĕnd verde, se arată ca tot atâtea figurĭ ale păciĭ și virtuțiĭ, tuturor celor ce îĭ întîlnesc sau se apropiă de eĭ. Tinĕrul sbiciuit de furtuna patimilor cu plăcere se apropie de acești bĕtrânĭ albĭ de căruntețe și liniștiți, ca să păuseze și el la sînul lor.

Și Augustin vine și-și concrede luĭ *Simplician* neliniștea vieții și slăbiciunile sale ascunse, ce-l împedecaŭ acum, nu în calea adevĕrului, ci în calea vîrtuții. Bunul bĕtrân îl primesce cu un suris blând, îĭ ascultă cu liniște povestea rătăcirilor, și-și esprimă bucuria, că în loc de cărțile materialiste și fără Dumnezeŭ, el învĕță pe *Plato* și pe *Socrate,* carĭ îĭ înalță inima și sufletul. *Simplician,* ca orĭ care preot bĕtrân, cunóscea bine ómeniĭ. El era în legătură de prietinie nu numaĭ cu sfîntul Ambrosie, pe care l'a fost condus în tinerețe, și l'a chiar botezat, ci și cu un numĕr mare de filosofĭ, poețĭ și oratorĭ Romanĭ, cu deosebire cu acel Victorin, care a fost tradus în latinesce cărțile luĭ Plato, pe carĭ le studia atuncĭ și Augustin.

Ca tuturor bĕtrânilor și luĭ Simplician îĭ plăcea să povestéscă lucrurĭ din trecut, și cu o îndemânare admirabilă în fie care istorisire a sa scia ascunde fórte bine și câte o învĕțătură morală. Vĕdĕnd așa dar înaintea sa pe acest tinĕr nobil și însuflețit, pe care îl ajunsese deja darul luĭ Dumnezeŭ, dar se feria de a-l folosi, Simplician întrebuință fórte fin numele luĭ Victorin, fiind că chiar și Augustin l-a fost spus despre el numaĭ maĭ înainte. După ce îĭ spuse, cum făcuse cunoscință cu acest bărbat elocuent în Roma, voind să-ĭ arete pe de parte și luĭ Augustin calea curajuluĭ și a virtuții creștinescĭ, îĭ povesti, cam cu aceste cuvinte următórele:

(Va urma.)

---

[1]) Confess. VII. c. 20.
[2]) Confess. VII. c. 10.
[3]) Confess. VII. c. 17.
[4]) Tot acolo.

[1]) Confess. VIII. c. 7.
[2]) Confess. VIII. c. 1.

Documente.

Comunicate din archiva episcopiei greco-catolice din Oradea-mare de Dr. Ioan Ardelean, profesor emerit.

II.

Epistola lui George Sinkai scrisă din Buda la 22 Martie 1807 canonicului gr. cat. din Oradea-mare Corneli: Date interesante despre Samoilă Klein și dĕspre dicționarul acestuia. Pertractări pentru a se stabili o ortografie română cu litere latine obligătóre pentru toți. Opul lui Sinkai: „Memoria Daco-Romanorum sive Valachorum, et affinium populorum.“ Originalul este acesta:

Reverendissime Domine Canonice!

Domine et Amice peculiater Colendissime!

Litteras, quas 27-ma proxime elapsi mensis Februarii ad me dare dignabatur, eo, quo par erat, honore percepi, . . .

Nunc igitur dignetur scire, quod quoad censoratum nulla adhuc Resolutio Regia advenerit, quoad Directoratum scholarum Nationalium autem propositio facta sit in pleno Consilio 3-ia Martii et 21-a ejusdem sive heri, favorabilis opinio ad suam Mattem Caeo-Regiam expedita. Igitur propter relevatum officium contristari amplius non habet, sed potius dijudicare. num Directoratum Censoratui. vel hunc illi preferre debeat; e duobus enim unum pro certo consequetur. utinam et actualitatem in Canonia, sine qua (uti jam scripsi) Budam pro Censore ne veniat. nisi forte defunctum P. Klein imitari voluerit, volo dicere, nisi voluerit debita contrahere, uti ille contraxit, et necdum exoluta sunt.

Dnus Kolosi scripsit ad officium Regiae Tipographiae intuitu Dictionarii, et Dictionarium Kleinianum ea sub conditione sibi transmittendum rogavit, ut ipse loco defuncti 180. Rflorenos Regiae Typographiae persolvere teneatur, delatumque fuit petitioni ejusdem. Nunc monendus esset idem Dnus Kolosi, ut opus acceleret, et in scribendo Valachice Litteris Latinis se accomodet Normae, quam sua Illustritas cum Venerabili Consistorio, me, aliisque peritis viris exauditis, determinare dignabitur, quam Normam adamussim ego quoque observabo in „*Memoria Daco-Romanorum sive Valachorum, et Affinium Populorum*“, sic namque baptizatum est ultimo meum opus, primum per Clarissimum Dnum Profesorum Schedius. dein per alios eruditos viros, quibus et ego consentio, ut una sim cum Strittero magno illo viro! qui sic suum opus nominavit.

Opus hocce meum edetur, ut primum Diaeta convenerit. publicis sumtibus, sed, fateor, cum meo damno (nisi aliud Patrocinium invenire potero) nam ab omni impressa Philera tantum 5 Rflorenos habiturus sum. Manebit autem in Linqua, in qua scriptum est, propter authentiam, sŏli Valachicae Linquae addetur Parallelum Latinum. Sic Docti suadent; ergo minus laboris et fatigii habiturus sum ex hac parte.

Dni Mets oblationem accepto pro edendo, sed succintius, eodem opere in linqua Valachica, in quibus linquis nempe scriptum est opus, ut edatur, requiruntur ad minus duodecim millia florenorum, ad quorum mutationem majus marsupium requiritur, licet Regia Typographia, accepto opere, de pluribus etiam millibus cavere parata. sit.

Budae 22 Martii 1807.

humillimus servus et amicus

***Georgius Sinkai** m. p. de Eadem.*

III.

Epistola lui G. Sinkai din Buda la 21 Iunie 1807 către canonicul gr. cat. din Orade Corneli: Canonicul Corneli este numit censor și corector al cărților românești la tipografia universității din Pesta. Sinkai se hotărește a părăsi Buda. Vinderea prin licitațiune a averii lui Sam. Klein pentru datoriile lui. Sinkai se recomandă patrociniului episcopului Vulcan. Originalul epistolei este acesta:

Reverendissime Domine Canonice et Censor!
Domine et Amice mihi singulariter Colendissime!

Etsi non dubitem, quin invitatorias ad suscipiendum novum munus jam percepit; mei nihilominus officii esse duco. ad eas, quas octava currentis ad me dare dignabatur, pro rerum angustia breviter respondere. Itaque benigna resolutio Regia, quoad Rdmam DVram jam advenit cum additamentis tamen hucusque inusitatis, scilicet ut salarium percipiat ab inchoato munere, simulque Correctorem agat. Per ultimum quam primum huc advenerit, praegestum a me Correctoratus officium illico cessabit; factus enim fueram Corrector ad juvandum defunctum Seniculum Kleinium potius, quam ob aliam rationem: Senectute vero Censoris jam cessante, meum etiam munus cesset, necesse est. Pergratum igitur mihi foret, si Rma DVra quantocijus huc advolaret, ut et ego, solutus onere et faenore, tempestive at adhuc de aestate prospicere mihi queam. Iam quippe persuasum habeo, nec hunc mihi favere locum; ob eamque rem ipsam ibo, quo me superi viridesque nefors Danubii vocabunt Dei, ad quod faciendum aestas requiritur. Ista hic sic se habent.

Defuncti Kleinii reculae brevi deistrahentur licitatione mediante; utinam tantum ex iis acquiri possit, quanta passiva ejusdem debita exsolvi possint. Hoc illi causavit Censoratus Budensis! Quid adhuc, si Spectabilis Dnus Ephrem Klein eum non juvisset.?

Ego, quod me adtinet. tanquam qui in vicissitudinibus callum jam obduxi, nuncio isthoc parum sum consternatus, quia confido providentiae Divinae, eorumque patrociniis, qui mea opera uti volunt, sive in privatis, seu in publicis pro patria, et natione negotiis; idcirco sustineo me humillime recommendare etiam Suae Illustritati Episcopali. . . .

Expertis favoribus commendatus emorior

Rmae DVrae

Budae 21-ma Iunii 1807.

humillimus servus et amicus

***Georgius Sinkai** m. p. de Eadem.*

IV.

Sinkai cu dto Buda, 3 Iulie 1808 către episcopul unit Vulcan din Oradea-mare: Sinkai cere ajutor de la episcopul Vulcan spre a puté merge la familia comiților Wass, unde are de gând să-și termineze Chronica. Mulțămesce eppului, că l'a recomandat la postul de censor și corector al cărților românescĭ la tipografia universității din Pesta, și că i-s'a promis ajutor pe tótă viața. Primul tom din Cronică este terminat. Boerul Ștefan Marcella din Moldova a promis, că va plăti cheltuielile cu edarea Chronicei. Octoicul lui Molnár revĕdut de Sinkai. Pe la sfîrșitul lui August Sinkai va pleca la conții Wass. Originalul cuprinde acestea:

Illustrissime ac Reverendissime Domine Episcope!
Domine et Patrone mihi Gratiosissime,
Colendissime!

Omnes docti et sapientes viri id suadent, quod vestra Illustritas Reverendissimo Domino a Tarkovics scribere dignata fuerat, hoc est, ut pro ultimo vitae meae curriculo pergam ad Dominos Comites Wass.

Quod me inter candidatos pro Censura Valachica apponere dignata est Illtras Vra, humillimas ago gratias; munus namque Censoris et Correctoris praesertim generalis. uti egi explere diu impossibile mihi est.

Pro adpromisso mihi perpetuo subsidio, dum tali indigneo, et Vra Illtas supervixerit, summas, itidem, et quas possum ago gratias, et dabo operam, ut gratiam hanc remereri quibus quibus modis possim et valeam.

E cronico Wallachico primum Tomum habeo paratum, reliquos 3 parabo apud Comites Wass. quodsi vita duraverit, sin minus, scripta juxta factum jam Testamentum, ibunt ad Dioecesim Vrae Illustritatis ea Lege, ut Dioecesis opus ultra continuet.

Pro editione Stephanus Marcella Boero e Moldavia nuperioribus diebus sumptus gratis adpromisit.

Ego usque ultimum Augusti hic manere debeo adhuc; quia debeo censurare Magnum Octoikion, quod Dominus Molnár propriis expensis excudere vult. Hoc finito discedam ad Comites Wass. idcirco pro aliquo subsidio Viatico Illtati Vrae humillime supplico. Qui in reliquo gratiis et favoribus commendatus penes paternae Dextrae osculum, aeterne sum Illustritatis Vestrae.

Budae 3-a Iulii 1808.

humillimus servus et cliens

***Georgius Sinkai** m. p. ex Eadem.*

Spicuiri literare.

Poesia religiósă.

Din articolul „*Poesia română în secolul al XIX.,*“ publicat în *Nóua Revistă Română*, Nr. 25. 1 Ian. 1901:

»Un singur punct a fost neglijat la noĭ: cultivarea poesiei religióse. Scim ce deosebită predilecțiune aŭ avut pentru acésta poesie Victor Hugo, Lamartine, de Vigny, etc. *Lamartine*, în special, datoresce bibliei unele din cele mai înalte creațiuni ale sale. Reînviată în literatură de Chateaubriand, prin paginile entusiaste, din *Le génie du christianisme*, religiunea creștină a dat poesieĭ romanticilor câte va subiecte înălțătóre, și i-a infiltrat un spirit, care nu putea fi de cât binefăcĕtor, pentru reînoirea artei. Poeții nostri n'aŭ înțeles acésta și aŭ exclus din opera lor inspirațiunea creștină. Cultura nóstră religiósă a fost tot de una prea slabă, pentru ca să pĕtrundă adânc în sufiet și să desvolte sentimente, carĭ în alte părți n'aŭ lipsit niciodată și n'aŭ fost disprețuite de artist. La noĭ credința a ridicat biserici, a îmbogățit mănăstirile, dar *n'a atins inima poeților*. Ea a fost *prea puțin simțită*, ca să inspire versuri.«

Ovid Densușanu
prof. univ. la București.

Peregrinajul.

În Nr. 248. de la 30 Dec. v. „Tribuna“ scrie în primul sĕŭ întitulat „*Anul vechiŭ*“:

„În viéța bisericilor nóstre surori, carĭ aŭ de luptat și ele cu greutățĭ enorme, mai vîrtos în vremile din urmă, sîntem veseli de a observa dor și voința pentru apĕrarea drepturilor nóstre istorice și pentru ridicarea nivelului religios și moral al credincioșilor. Pare că și »frecările« confesionale s'aŭ mai tocit, perdêndu-și din ascuțișul lor veninos. *Găsim însĕ un rĕŭ de regretat în indiferența cu care a fost primită și suprimată ideea unuĭ peregrinaj la Roma al fraților gr. cat., din care paș am fi avut și politicesce ceva de profitat la tot casul.*“

Bibliografie.

A apărut:

I. F. Negruțiu — P. Ungurean: **Esercițiĭ pentru învĕțarea limbeĭ magiare**, ed. V. îndreptată. Blaș 1900, prețul 50 fil.

„Nóua Revistă română“ vol. III., nrl 1. cu un bogat și prețios cuprins.

„Revista ilustrată“, red. *Ioan Baciu*, cuprins variat, ilustrațiĭ frumóse.

Datinile Romanilor de la înmormîntări în raport cu ale nóstre de Gavril Pop canonic, Blaș 1900. Cărticica acésta de 23 pag. e un mic studiŭ comparativ asupra datinelor la înmormîntări. Costă 20 fil. și se recomandă mai ales studenților din clasele superióre. O parte din venitul curat, dl autor l'a destinat despărț. Blaș al Asociațiunii.

Viața și operile lui Andreiŭ Murĕșan. Studiŭ istorico-literar de Dr. Ioan Rațiŭ, profesor. Blaș 1900. Tipografia Seminariului archidiecesan. Pag. 182. Prețul 2 cor.

Posta „Unirii“.

Aduc mulțumitele mele tuturor celor ce m'aŭ felicitat de anul noŭ. Dumnezeŭ să ne aivă pe toți sub paza sa.

Redactorul.

Mon. *E. C. în G.* — *A. D. D. în V.* Mulțumim fórte mult pentru celea trimise. Primiți salutările nóstre cele mai sincere!

Sititelec. Primit și achităm anul 1899.
Câmpeni. Primit și achităm anul 1900
Hosszuliget. Primit și achităm an. 1899.
Sasari. Primit și achităm an. 1900.
Mineiŭ. Sîntem în rînd; se achită an. 1901.
Buciumi (Almaș). Se achită an. 1900.
Spânlaca. Se achită an. 1900.
Tăuni. Se achită an. 1899.
Giralt. Se achită an. 1900 semestrul 2-lea.

Editor și redactor răspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

Inserate.

Veritabila **pomadă engleză „Tannochichinin“**
a Drului Iosif Kriegl,

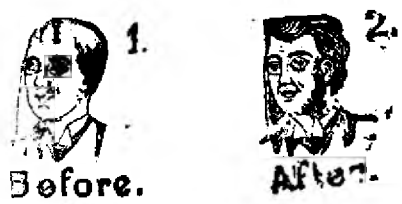

(înainte) (după)

împiedecă căderea și încărunțeala timpurie a părului și a barbeĭ, și ajută creșterea lor. O doză costă, anticipând prețul, 3 coróne.

Chief-Office 48, Brixton-Road, London, S. W.

Asemnațiunile postale să se adreseze la:

Apotheker
A. Thierry's Balsam-Fabrik
în Pregrada bei Rohitsch-Sauerbrunn

Cumpărătorilor en gros li se ofere cădămînt convenabil.

La esposițiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și de metal a luĭ

(34) 9 - 52

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea de noŭ a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregĭ armonióse, pe lângă garanție pe mai mulți anĭ, provĕdute cu adjustărĭ de fer bătut, construite spre a le întórce cu ușurință în orĭ ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o laturе prin ceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

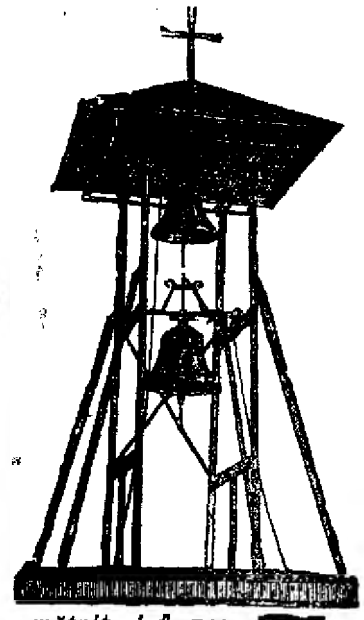

clopotele patentate găurite

de mine inventate și mai de multe orĭ premiate, carĭ aŭ un ton intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminósă de cât clopotele turnate după sistemul vechiŭ, așa, că un **clopot patentat cu 300 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 400 kg, făcut după sistemul vechiŭ.** Mai de parte se recomândă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **preadjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut** — ca și spre turnarea de tóce de **metal**. Clopote în greutate de 300 kg. și mai jos se află tot de una în magazin.

Preț-ouranturĭ ilustrate se trimit la cerere grătuit și franco.

Indispensabil și neîntrecut, de un efect sigur.

Marfă universală, export în tóte țĕrile.

Chief-Office 48, Brixton-Road, London, S. W.

Cea mai bună medicină de casă, cea mai căutată, sigură și până acum necunoscută este

Balsamul Apotecarului A. Thierry,

Căutat în tótă lumea pentru efectul sigur **Contra tuturor bólelor interne, de piept, plumâni, stomac și ficat.** Folosit ca mijloc estern, este cel mai renumit

remediŭ de tămăduire a ranelor.

Veritabil numai cu marca de apărare verde, autentic registrată în tóte statele și provĕdută cu capsula de metal, ce pórtă inscripția: **Allein echt.** — Producție anuală 6 milióne borcane. — 12 borcane micĭ s'aŭ 6 marĭ duble, spedate franco **4 coróne.** — Un borcan de probă cu instrucțiune și cu sumarul tuturor depositelor din lume **1 coróna 40 filerĭ.** — **Se espedéză numai pe lângă trimiterea anticipativă a prețului.**

UNSÓREA-CENTIFOLIE A LUI A. THIERRY

(numită **făcătóre de minunĭ**), de o putere și efect miraculos. Face orĭ ce operație superfluă. Cu acéstă unsóre s-a vindecat un os-scarabeŭ, ivit înainte de aceea cu 14 anĭ și declarat incurabil, bóla de ósе și în timpul din urmă un morb gangrenos, greŭ și vechiŭ de 22 anĭ, numit **rac.** Are un efect antiseptic și repede la alinarea durerilor; răcorește și vindecă orĭ ce fel de rane și arsurĭ. Înmóie și curăță tóte ranele provĕdute prin impunseturĭ. O dosă spedată franco costă **1 coróna 80 filerĭ** după primirea prețului. La comande mai marĭ scădămînt.

Producție anuală 100,000 dose.

Pot pune la dispositiune un archiv întreg de atestate originale din tótă lumea. Imitațiile să pot încunjura urmărind cu atențiune fie care borcan, care pórtă inscripția: **Apotheke zum Schutzengel des A. Thierry.** Cei carĭ n-aŭ deposit la îndemână, să se ferescă de falsificărĭ saŭ fabricate străine, și se **comande direct,** adresându-se la:

Apotheker
A. Thierry's Fabrik in Pregrada
bei Rohitsch-Sauerbrunn.

(Lieferant des österr k. k. Staatbeamten-Verbandes.)
(Contractor of the War-Office and the Admiralty, London.)

(33) 10—25

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul XI. Blaş 26 Ianuariŭ 1901. Numĕrul 4.

Spre comunism.

Averile bisericescĭ de mult sînt un spine în ochiĭ liberalilor nostri, şi nu o dată s'aŭ auḑit vocĭ, carĭ pretindeaŭ secularisarea acestor averĭ şi la noĭ, ca bună óră în Franţa. În zilele trecute, un ziar radical din Budapesta, din noŭ a resuscitat acéstă cestiune, insistând pentru secularisarea averilor călugărescĭ. Presa catolică n'a întârziat a da rĕspunsul meritat la pretensiunea acestuĭ ziar, de óre ce secularisarea averilor mănăstirescĭ. care o pretinde organul kossuthist „Egyetértés“. este injuriósă în sine, daunăciósă societăţiĭ şi periculósă în consecinţele sale, nu numaĭ pentru tóte bisericile. ci chiar şi pentru stat.

Motivul principal pentru secularisarea averilor călugărescĭ ar fi, că aceste averĭ sînt donaţiunĭ regescĭ, pe carĭ statul le póte revoca. Eĭ bine, dară donaţiunea e o cale legală şi onestă de aquisiţiune şi dacă ea s'a făcut necondiţionat, donatoriul nu o póte revoca după plac. Apoĭ, óre numaĭ ordurile monachalĭ aŭ primit donaţiunĭ de la regĭ, óre n'aŭ fost recompensate cu donaţiunĭ grase, pentru meritele lor, multe familiĭ nobilitare din ţĕră? Nimenuĭ înse nu-ĭ trece prin minte să pretindă a se confisca averile acestor familie, fiind că prin acésta li-s'ar face o mare nedreptate. Dară nu maĭ puţină nedreptate s'ar face ordurilor călugărescĭ prin secularisarea averilor pe motivul, că ele sînt de fundaţiune regie. Cu atât maĭ vîrtos s'ar face înjurie călugărilor, cu cât eĭ, nu aŭ prădat averea, ce li-s'a donat, ci aŭ conservat'o bine şi sporit'o, întrebuinţându-o spre promovarea binelui public. Este dóră în general cunoscut, că în Ungaria călugăriĭ susţin un considerabil numĕr de gimnasiĭ şi alte institute pentru instrucţiunea şi educaţiunea tinerimeĭ. Tot membri ordurilor şi congregaţiunilor religióse, la a căror averĭ lăcomesc cu atâta nesaţ liberaliĭ, pe lângă institutele de educaţiune, aŭ înfiinţat şi susţin cu marĭ jertfe şi institute filantropice. Ca să tăcem despre altele, credem a fi destul a aminti, că călugăriĭ misericordianĭ în anul trecut 1900 aŭ primit şi ingrijit în spitalele lor 9773 morboşi anume 7452 bărbaţi şi 1511 femeĭ, dintre carĭ aŭ fost dimişi ca însănătoşaţi 6994 bărbaţi şi 1460 femeĭ. Numĕrul zilelor pentru grijea de morboşi se urca la 240.883. Óre pute-ne-ar arăta şi liberaliĭ vre-o instituţiune proprie a lor, care să fi deprins în aşa măsură şi faţă de atâţi nefericiţi în decursul anuluĭ vîrtutea iubireĭ de aprópeluĭ? Faptele caritative ale călugărilor nu se marginesc numaĭ la catolicĭ, ci se estind la toţi ceĭ miserĭ şi lipsiţi, carĭ recurg la ajutorul lor, de óre ce caritatea creştină — după norma samaritanuluĭ îndurător, nu caută la confesiunea orĭ naţionalitatea, ci la miseria, în care se află şi din care voesce a-l scăpa pe cel lipsit de ajutor.

Şcólele şi institutele susţinute de călugăriţe pentru educaţiunea fetelor, sînt cele maĭ bune şi chiar pentru aceea cele maĭ bine cercetate în tótă ţĕra. Înşi-şĭ liberaliĭ, carĭ propagă ură şi urgie contra călugăriţelor, îşĭ concred acestora educaţiunea copilelor sale.

Dară averea mănăstirilor nu consistă numaĭ din donaţiunĭ regescĭ, căcĭ sînt multe congregaţiunĭ religióse, carĭ se susţin din donaţiunĭ private şi chiar din cerşit. Că atarĭ orduri şi congregaţiunĭ totuşĭ prosperéză, este a se ascrie înainte de tóte traiuluĭ lor modest şi cruţător şi economisării înţelepte. Cu ce titlu de drept vin aşa dară liberaliĭ şi pretind secularisarea averilor călugărescĭ pe cale legală şi onestă câştigate, spre binele obştesc aplicate şi înţelepţesce chivernisite?

Prin secularisarea averilor călugărescĭ, nu ar perde atât călugăriĭ, carĭ şi alt cum aŭ îmbrăţoşat sĕrăcia de bună voe, ci maĭ mult ar perde institutele şi instituţiunile culturalĭ şi umanitare înfiinţate de eĭ, ar perde miile de tinerĭ, carĭ în fie care an primesc instrucţiune de la călugărĭ şi zecile de miĭ, cărora eĭ le vin în ajutor în variele lipse sufletescĭ şi trupescĭ, prin secularizare ar suferi chiar binele public şi prin acésta însuşĭ statul, a cărui prosperare stă în prosperarea cetăţenilor sĕĭ.

Apoĭ să nu crédă cineva, că averile călugărescĭ ar fi atât de enorme, ele dispar în comparaţiune cu averea privată a capitaliştilor din capitala ţĕriĭ. Ziarul

Feuilleton.

În cimitir.

E ziua tuturor morţilor . . .

Tăcută rătăcesc prin cimitir. pe sub ramurile tristelor sălcĭ, carĭ sînt podóba acestuĭ loc al păciĭ de vecĭ.

Cu privirea abătută. trec prin mijlocul mulţimeĭ de morminte.

Aicĭ un tată întristat, dincolo o mamă sdrobită, varsă lacrămĭ la mormîntul unicului lor copil. în altă parte o mirésă fidelă, o soţie credinciósă, se sbuciumă la grópa. ce le ascunde fiinţa iubită.

Numaĭ câte-un mormînt stă părăsit şi uitat, nime nu îngenunchie. nime nu udă cu lacrimĭ gliile luĭ rĕcĭ . . . numaĭ şuerul vêntuluĭ plânge de-asupra celuĭ mort.

Fără de voe mĕ întreb, de ce nu vine nime aicĭ, de ce nu-l înconjunĕză nime cu florĭ . . . saŭ dóră nefericitul nu are pe nime?

Privesc lung la crucea de lemn, bătută de vremurĭ şi mâncată de carĭ, ca şi când aşĭ aştepta un rĕspuns, o destăinuire. . .

Acésta înse tace. şi numaĭ sălcile triste mişcate de vênturĭ. par-că îmĭ şoptesc lin în glas misterios: „Uitarea e sórtea nóstră a tuturora. Azĭ sdrobită de durere observ o mirésă, o soţie credinciósă plângênd deasupra unuĭ sicriŭ. şi peste câţi-va anĭ, când din întîmplare i-va ajunge în mâna o bucată de cârpă neagră. nu va maĭ şti. nu-şĭ va maĭ aduce aminte . . pentru cine s'a îmbrăcat o dată în doliu?“

Maĭ departe merg. şi par-că mĭ-ar suna mereŭ în urechĭ aceste cuvinte . . . Fără de voe privesc înapoĭ şi suspin . . . sĕrmanul mort. . . . . .

Óre, dacă şi eŭ voiŭ adormi o dată pentru vecie, şi un mormînt şi un mic sicriu. vor fi tot ce voĭ puté numi al meŭ: se va afla cineva, care cu mână tremurândă să pună vre-o cunună pe crucea-mĭ de la cresceț . . . orĭ cel puţin să-l lovéscă mila, vĕḑêndu-mĭ mormîntul părăsit şi uitat?!

Sibiŭ 1899.

† **Leontina Sabo.**

Repósată în etate abea de 16 anĭ. A scris câteva bucăţĭ în l. germână şi maghiară. O atare scriere e şi cea de faţă, în traducere românéscă.

Nota Red.

Din inimă.

„Celor ce nu maĭ sînt.“

Era ceasul despărţireĭ . . . mĕ despărţiam de iubiţiĭ de-acasă, să plec acolo unde datorinţa mĕ chiamă, unde aveam să-mĭ trăiesc de acum zilele, şi să-mĭ croiesc viitoriul . . .

Tata zăcea slab şi palid în aşternut. Capul şi-l proptise pe mână, şi mĕ învăluia în o privire dulce şi caldă, ca şi când m'ar privi pentru cea din urmă dată, rĕsuflarea îĭ era greóie şi năduşită . . . . .

În jurul patuluĭ sta *mama* şi *sora,* cu ochiĭ plinĭ de lacrimĭ . . .

— Tată — am întrerupt eŭ tăcerea — eŭ nu mĕ duc nicăirĭ, eŭ rĕmân aicĭ lângă tine, să vĕ fiŭ de ajutor, veḑĭ eştĭ aşa de debil şi bolnav.

Şi mama mĕ privia rugător: Rĕmâĭ . . . rĕmâĭ, — ér sora plângea. . . .

— La ce bun aĭ rĕmâné — rĕspunse tata blând — de va vrea Dumnezeŭ să maĭ am zile de trăit, vom năcăji noĭ şi fără tine, de nu, nicĭ tu nu-mĭ poţĭ lungi firul vieţiĭ. Dute . . .

„Alkotmány“ arată, că în Austria doi fraţi Rotschild aŭ mai mult, de cât face la olaltă averea tuturor ordurilor religióse; şi că averea familiei Rotschild, care în an. 1875 se urca la 5000 milióne franci şi tot la 15 ani să duplică, aduce pe an atâta, cât ar face câştigul alor 1.160.000 de ómeni. Nu este cunoscut, că atari capitalişti se susţină şcóle publice şi alte institute culturali şi filantropice folositóre statului.

Desmerdaţii liberali, când agită pentru secularisarea averilor călugăresci, nu îndémnă numai la fapte injurióse, ci tot o dată fac o propagandă fórte periculósă; ei se jócă cu focul.

Când ar începe secularisarea, ea sigur nu se va opri la averea călugărilor, ci ar trece şi la cea alaltă avere a bisericii catolice. Şi fiind că la noi între religiunea catolică şi confesiunile recepte este în vigóre principiul paritătii, aceea-şi sórte comună ar ave-o şi averile acestora.

Apoi dacă în ochii liberalilor francmasoni, dreptul de proprietate al bisericii nu este înviolabil, pentru ce ar fi mai pe sus dreptul altor societăţi ori corporaţiuni morali? Pe ce motiv s'ar garanta dreptul de proprietate al individului, când se desconsideră al societăţii? Secularisarea ar aşterne calea altor confiscări şi în ultima consecinţă, statul ar ajunge unicul proprietar, ceea ce este identic cu comunismul, de care se infióră şi ceî mai radicali liberali.

Avertizăm deci pe domnii liberali, să nu se jóce cu focul, pe care îl pot aţîţa, dară se póte să nu stea în puterea lor a-l mai stinge. *„Principiis obsta“*; să nu prea escite liberalii în public lacomia după avere străină, nici să nu confunde conceptele între al meŭ şi al tĕŭ; să aibă bine grije, că ceî ce confundă deosebirea între aceste concépte şi pe lângă aceea sînt mai escitaţi la lacomie după averea străină, nu întrébă, că de unde să ia, ci pot să năvălésca chiar asupra agitatorului lor; să nu agite şi împingă mulţimea spre socialism şi comunism, care şi alt cum a devenit destul de ameninţător, de o potrivă, atât pentru biserică, cât şi pentru statele europene.

Doliul Angliei.

(Al.) Când scriem şirele aceste, clopotele din capitala puterniculuî imperiŭ britanic plâng — lumea se îngrămădesce pe strade, ca să cetéscă placatele încadrate în negru — femeile isbucnesc în plâns . . . şi în castelul din Osborne, regina Victoria-Alexandra dórme somnul din urmă.

Şi când şirele nóstre vor vedea lumina zilei, capul încoronat al celuî mai puternic stat din lume, se va pleca neputincios în faţa grózniculuî adevĕr al scripturii: „Când dobîndim lumea, atunci în mormînt ne aşeḑăm, unde împreună sînt *împăraţii* şi *sĕracii*.“

Împreună sînt . . .

Înainte cu 64 ani, o fecióră tinĕră urcă tronul, o copilă de 18 ani. Şi poporul privesce cu încredere în faţa tinerei domnitóre, şi ca prin farmec viitorul ţĕriî se înseninéză, orizonurile se lărgesc . . .

Copila cea de 18 ani a îmbĕtrânit. A devenit mamă, bunică, strămóşă.

Şi sub domnirea ei, Anglia s'a ridicat la cea mai înaltă culme a puterii.

Azi, zace fără viéţă şi în cele patru părţi a vastuluî imperiŭ — în care sórele nu apune — suspine se ridică şi lacrimi se cobóră.

E cel mai curat omaj, ce un popor îl póte aduce Domnitoruluî.

Înainte de mórte cu câte va óre, regina a întrebat pe ceî din jur: „Ce zice poporul, óre mai îubesce-mĕ?“

Şi ea nu mai trăesce să vadă lacrimile, să audă suspinele.

Şi a vrednicit regina Victoria acésta dragoste.

Copila farmecătóre a rĕmas pentru tótă viéţa: femeie. Nu a guvernat, ci a *domnit* în adevĕratul înţeles al cuvîntuluî. A fost un ideal al domnitorilor parlamentarî. Niciî când parlamentarismul Angliei nu a luat un aşa avînt, ca sub fericita stăpânire a defunctei regine. Toleranţa acésta parlamentară, nu a întârziat a-şi manifesta efectele fericitóre. În jurul reginei se grupéză ceî mai marî ómeni de stat, cele mai apreţiate celebrităţi, şi ea nu avea, de cât să sancţioneze cu votul eî regal înalta gândire a sfetnicilor eî. Ast fel se esplică avîntul cel uimitor, cu care Anglia s'a ridicat sus peste cele alalte puterî ce o încunjóră.

Dar în aceea-şi vreme, prea multa mână liberă ce s'a dat acestor bărbaţi de stat, carî urmăriaŭ în tóte *câştigul*, a încurcat-o pe biéta regină octogenară într'un rĕsboiŭ, care i-va fi amărît în mare parte cele din urmă zile a bătrâneţelor.

Înţelegem rĕsboiul cu Burii.

Tótă lumea scie, că în punctul acesta, Anglia a trecut de mult peste limitele dreptuluî ginţilor, şi tótă lumea se revóltă la motivul brusc al presseî engleze, de a continua măcelul de exterminare, numai pentru ca coloniştii să pórte frica Angliei stăpâne. E un drept al pumnului acesta în cea mai medievală ediţie. Şi adormita în Domnul regină a fost femeia inimiî şi a păciî. Rĕsboiul s'a purtat „în numele eî“, dar fără voia eî. Sângele vĕrsat strigă respiătire la cer, dar el va cădea în primul rînd asupra adevĕraţilor pricinuitori aî rĕsboiuluî. El va rĕsbuna pofta de câştig a politicianilor fără suflet, şi nu va căta corôna uneî betrâne neputincióse, care în tot rĕsboiul nu are de cât vina de a purta corôna Angliei.

Să nu precipităm deci o judecată greşită faţă de o domnitóre trecută în domeniul istoriei.

— Dar, mi-se pare că sum un ingrat — i-am rĕspuns — am stat sub grija vóstră până mi-aŭ crescut aripi să sbor, şi acum să vĕ părăsesc, când aţi avea lipsă de grija mea . . . ?

— Pasĕrea de aceea îşi nutresce puiî, ca să le créscă aripi cât mai curênd şi să bucură când aŭ aripile lor şi-şi pot părăsi cuibul, ca să se nutréscă! Aşa mĕ bucur şi eŭ . . . Dute . . . sum mângăiat, vĕḑênd că aî aripi de a trăi în lume . . .

— Şi voi îubiţiî meî cu cine veţi rĕmâné . . . ?! — am întrebat cu ochiî plinî de lacrimi . . .

— Cu Dumnezeŭ . . . *mĕ va griji Dumnezeŭ şi pe mine* . . . şi pe voi . . .

Şi am plecat urmat de binecuvîntările tatii, şi de lacrimile mameî şi a suroreî îubite . . . lăsându-i în grija luî Dumnezeŭ . . .

* * *

Şi m'am întors acasă, mai curênd de cum am creḑut, la câteva zile . . . cu inima grea şi ochiî plinî de lacrimi . . .

Cât de durerósă a fost revederea Dómne!

Tata zăcea rece şi nemişcat, întins pe catafalc . . . a fost murit . . .

L'am lăsat în grija luî Dumnezeŭ, şi luî Dumnezeŭ i-a fost milă de durerile şi de suferinţele luî, l'a chemat la sine în împărăţia veciniceî liniştî . . . să-l grijéscă.

Cât de senină îţî era faţa tată deşi era-î mort . . . Ochiî tĕî închişi şi zimbetul blând ce-ţi plana pe buzĕle rĕcî, îmî facea impresiunea, ca şi când numai aî durmi . . .

Şi cum stam sdrobit de durere în faţa trupuluî tĕŭ rece, de o dată par-că-aşi fi auḑit glasul tĕŭ blând şi cu minte, misterios, ca şi când ar fi venit din altă lume: . . . „Razim bĕtrâneî tale mamă şi scut suroreî tale să-î fiî . . . “

. . . Apoi s'a închis cosciugul, ca să nu te mai vedem în viéţă niciî o dată . . . Te-aŭ scos din casă . . . din mijlocul îubiţilor tĕi . . . te-aŭ aşeḑat în mormînt spre vecinică odihnă . . .

Mulţimea ce te-a petrecut la grópă, aruncă câte-o mână de ţărână, de-asupra ta, zicêndu-ţi ultimul „Dumnezeŭ să-i ierte“ . . .

Eŭ am stat nemişcat, ca împetrit lângă grópa ta, până te-aŭ astupat de tot . . .

Şi par-că din bubuitul bulgărilor de pământ, mereŭ mi-ar fi sunat în urechi cuvintele: „Razim bătrâneî tale mamă, şi scut suroreî tale să fiî . . . “

Dormi în pace tată, fiî liniştit . . . şi dormi . . . şi dormi . . .

* * *

Şi érăşi era la ceasul despărţireî . . .

Sora mea zăcea albă ca păretele, palidă şi istovită de bólă, în patul din care tatăl nu de mult, s'a fost mutat se odihnéscă în recele mormînt . . .

Ochiî eî marî şi negri ardeaŭ în văpaia bóleî, şi cu mânile slăbite, galbine ca ceara, îşi ştergea sudorile rĕcî de pe fruntea sĕnină ca un crin, şi neacoperită de creţe . . .

O! Dómne ajută-mi să mĕ însănătoşez, — ofta, — că dór e aşa de frumósă viéţa, când eştî încă numai de şésă-spre-zece anî . . . Aşi vrea să mai trăesc încă . . . Ştiŭ că mai trăiesc, că simţesc în mine tinereţa şi puterea de viéţă . . .

Mama plângea la căpătîiul patuluî . . . şi eŭ stam ca nănc, încremenit de cugetul că trebue să plec şi să le las singure . . .

— Dragă — am zis într'un târziŭ — eŭ nu mĕ duc nicăirea, eŭ rĕmân acasă, aprópe de tine să vĕ grijesc. Ce veţi şti face singure . . . ?!

Atunci şi-a ridicat ochiî marî şi cuminţi asupra mea . . .

— Tu aî datorinţele tale de la carî nu te poţi subtrage . . . Dute dragă, lasă-ne şi singure . . . *Pe mine mĕ va griji Dumnezeŭ* . . .

Şi m'a îndemnat să merg cu ultimele cuvinte ale tatii, şi m'am dus plângênd amar lăsându-le singure . . . în grija luî Dumnezeŭ . . .

* * *

Şi érşi sînt la casa părintéscă . . .

În prag mĕ aştéptă numai mama plângênd şi smulgêndu-şi părul în desperare . . . ér sora rece şi nesimţitóre e întinsă pe catafelc . . .

Şi să credem, că dacă chiar Krüger — care ar trebui să-i fie duşman de mórte — şi-a esprimat condolenţa la scirea trecerei ei din viéţă, a fost într'adevĕr un nobil suflet de femeie încoronat.

Indolenţa învĕţătorilor nostri. — Aflăm din foile nóstre de zi, că „Fóia pedagogică“, din Sibiŭ, a încetat de a mai apăré, din lipsa de abonenţi.

Probabil, azi mâne, se va anunţa acela-şi lucru şi despre „Fóia şcolastică“ din Blaş, organul reuniunei învĕţătorilor din archidiecesă.

Toţi, carî am luat parte la adunarea generală a reuniunei învĕţătorilor din tómna trecută, ne aducem bine aminte despre tristul tabloŭ, ce comitetul central l'a presentat despre starea foii.

Învĕţătorii nostri nu o abonézĕ nu mai vre-o câţi va, cei carî o abonézĕ nu o plătesc, şi rĕmân în restanţă cu abonamentele, şi aşa numai se mâncă fondul reuniunei şi fóia se luptă cu deficit, în cât în curênd ori mai târziŭ va trebui să înceté de a mai apăré.

Indolenţa acésta a învĕţătorilor nostri e un simptom fórte caracteristic. Pentru ce jertfesc atunci baremi cevaşi, când nici organul lor pedagogic, organul reuniunei lor nu-l cetesc, când preţul abonamentului e un bagatel.

Nu ar fi o ruşine pentru corpul învĕţătoresc gr. cat. din archidiecesă, când „Fóia şcolastică“ ar fi silită să-şi sisteze apariţia. după cum e o ruşine şi pentru învĕţătorimea greco-ort. încetarea „Foii pedagogice“ din Sibiŭ?!

Érăşi activitatea. — Tóte foile, se ocupă cu întrarea Românilor în dietă. Cu deosebire foile ungurescî iaŭ ca sigur lucrul, că Românii vor părăsi pasivitatea. „Egyetértés“ într'un articol publicat sub titlul „Românii în parlament“ între altele scrie:

„Deputaţii români vor fi primiţi la tot casul cu dragoste frăţéscă din partea celor alalţi membri ai parlamentului magiar; nimenî nu-i va împedeca în a-şi lua partea, fără scurtare, din tot ce — ca noroc, bunăstare şi fericire — produce în Ungaria sórele libertăţii (o fi, o fi. Red.) în tocmai cum se cuvine membrilor unei marî familii politice.“

Tot în cestiune activităţii şi pasivităţii scrie şi „Tribuna poporului“ între altele următórele:

„Dacă noi n'am luat atitudine hotărîtă *pentru* orî *contra* activităţii, causa este că n'am voit să prejudecăm. Scim anume că în curêndă vreme amicii ziarului nostru şi fruntaşi carî s'aŭ alăturat „Tribunei poporului“, de la fundarea ei în cóce, vor ţiné o conferenţă, în care vor discuta atât chestii de organisare, cât şi *chestia abandonării parţiale* orî susţinerea pasivităţii absolute în luptele electorale.“

Revistă bisericéscă.

Franţa. Proiectul despre congregaţiunî a început să fie pertractat zilele trecute în camera francesă. Referentele Troulillot, cu cea mai mare căldură, îl recomándă spre primire. După el, congregaţiunile dispun de o avere de un miliard de francî, care capital fiind în mâna congregaţiunilor religióse, periclitézĕ esistinţa statului. N'aŭ lipsit nici de aceia, carî să-l combată, arĕtând în locul prim, că sumele enorme, pe carî le afirmă guvernul, de fapt nu esistă. Pentru că guvernul a considerat în suma acésta şi bunurile acelor congregaţiunî, carî sînt recunoscute de guvernul frances, pe cum şi acele moşii, pe carî congregaţiunile le ţin în arîndă. Acela-şi deputaţi catolici, arătară în iocul al doilea influenţa, ce Franţa, prin mijlocirea congregaţiunilor religióse a câştigat-o în orient; meritele, ce congregaţiunile şi le-aŭ câştigat pe terenul instrucţiunei şi al umanitarismului în Franţa, încheiându-şi vorbirile lor cu demonstrarea nedreptăţii, ce se face catolicilor din republică, întru cât prin disolvarea congregaţiunilor, ei sînt împedecaţi în esercitiul cultului şi se vatĕmă concordatul, încheiat sĕrbătorésce cu Scaunul apostolic.

Pe când guvernul frances în proiectul sĕŭ despre congregaţiunî, ni se presintă de o auctoritate, carea prin anumite legî voesce să asigure dreptul de întrunire şi prin acésta însăşi esistinţa statului, pe atunci deputaţii socialişti spun mai clar, care este intenţiunea proiectului des amintit. Ei aŭ propus adecă, ca bunurile congregaţiunilor să fie confiscate şi adause la fondul sĕracilor. Scurt şi la înţeles: Nu se tractézĕ aievea despre dreptul de întrunire, ci sub fantóma acestuia, e vorba de a ajunge la avere, prin confiscarea averilor posedute pe dreptul.

Revistă politică.

Austria. Alegerile de deputaţi pentru parlamentul imperial s'aŭ terminat şi încă confirmându-se părerea lăţită mai nainte, că în Austria legislativa e incapace de lucru. Multe aŭ fost partidele politice în Austria şi până acum, dar numĕrul lor în parlamentul actual e esorbitant. Cu totul sînt preste 20 de partide politice. Întărite eşiră din alegerî clubul polon, poporal german şi cu deosĕbire clubul radical-german. Românii aŭ 5 representanţi, cu 1 mai puţin ca în trecut.

Partidul radical, încuragiat de învingerile raportate, acum îşi spune pe faţă planul. Ţinta lor e să efeptuéscă o atare alianţă între provinţele austriace şi imperiul german, în cât să fie asigurate

---

Chilia are aceeaşi podóbă tristă ca şi înainte de acésta cu câteva sĕptĕmâni . . . Acelaşi e catafalcul, aceiaşi sînt păreţii obduşi în negru, aceleaşi sînt feşnicile, carî sînt aşedate în jurul sicriului . . .

Numai mortul nu e acelaşi . . . atunci *tatăl* — azi *sora* îşi dórme somnul de veci . . .

Ce frumósă ai fost scumpă sorióră şi mórtă, în haina ta albă, cu cununa de mort pe cap, ca o mirésă . . . De tinĕră te-a ales de mirésă scumpa mea mórtea . . . !

Şi când te-aŭ închis pentru tot de una în sicriŭ, şi te-aŭ aşedat în mormînt spre vecinica odihnă, alăturea de tatăl nostru iubit, mama a ameţit în braţele mele, de durere sdrobită . . .

Ér din bubuitul bulgărilor, ce te acoperiaŭ pentru vecie, par-că ţi-aşi fi audit glasul dulce, şi rugător:

„Grijesce de mama . . . de mama nóstră scumpă.“

Dormi în pace sora dragă şi fiî liniştită . . . şi dormi . . . şi dormi!!

* * *

E ceasul despărţirii érăşi . . . Cea mai amară şi mai durerósă despărţire ce-am avut-o în tótă viéţa mea . . .

Pe patul durerii zăcea acum *mama* şi lângă patul ei nu priveghia nime . . . afară de *mine* . . .

Dór de-asupra patului de nu planaŭ sufletele tatii şi-a surorei, ca doi îngerî sfinţi de pază . . .

Sĕrmana şi dulcea mea mamă, cât de istovită eştî sub povóra loviturilor ce le-ai îndurat . . .

Cât de veştedă e faţa ta şi părul ţi-e albit ca néua, ér ochii tĕi frumoşi acum se strîng în plânsul tĕŭ vecinic . . .

Nu plânge mamă . . .

Dómne, cum să te mângăi, când nu mĕ pot mângâia eŭ . . . ?!

— Să plec mamă dragă?! — o întreb într'un târziŭ.

— Pleacă — îmi rĕspunde blând şi începe să plângă.

— Nu, nu pot pleca . . . şi mĕ arunc în grumaziî ei, şi plângem împreună, şi lacrimile nóstre se amestecă . . .

— De ce plângi? — mĕ mustră ea blând — aşa a fost să fie . . . Tu trebue să pleci, datorinţa te chiamă . . .

— Şi tu cum vei rĕmâné singură mamă scumpă?!

— Mĕ va griji Dumnezeŭ şi pe mine — mi-a rĕpuns blând — pleacă . . .

* * *

Şi am plecat . . .

Caiî buestriî, trufaşi aleargă ducênd repede sania mică pe luciul drum acoperit de néuă . . .

Vêntul rece îţi arde faţa . . . fiorî reci îmi trec prin întreg trupul, şi mĕ învĕlui mai bine în blănile calzi . . .

Trecem pe lângă cimitir . . . vĕd mormîntul tatii şi a sorióreî acoperite de zăpadă.

Îmi întorc capul în altă parte, şi-mi închid ochii să nu le vĕd . . .

Atunci mi-se arată înaintea ochilor sufletescî *mama*, cum zăce bolnavă în aşternut şi plânge . . . şi nime nu-i lângă patul eî, nime nu-i să o mângâie . . . . . nimenia nimenia . . .

Ochii mi-se umplu de lacrimi şi încep să plâng cu hohot . . .

Surugiul se uită cu milă la mine . . .

Înţelege şi el că „mormintele“ mi-aŭ stors lacrimi în ochi, isbesce cu biciul în cai, ca să ieşim o dată din hotarul satului, din acestea locurî pline de amintirî dureróse pentru sufletul meŭ.

Caiî pornesc în gónă nebună şi sania alunecă cu iuţéla fulgerului pe luciul drumului . . .

Lacrimile îmi tremură şi îmi înghiaţă pe pleópe . . .

Eŭ mĕ duc mamă dragă . . . ér tu rĕmâi singură . . . singură cu Dumnezeŭ.

Blaş, Ianuar 1901.

Emil Sabo.

pentru tot de a una interesele germânismului. Pe scurt, Schönerer şi partida sa, ar dori unirea lor cu Germania. Ei vor combate orî ce guvern, care s'ar împotrivi acestui plan. Îşi vor apăra mai de parte naţiunea de orî ce influinţă streină, prin urmare ruperea de Roma încă formézá un scop al lor.

Ministrul president Körber, voind să cerce pulsul, a conferit cu capiî partidelor, dar fără resultat. Căcî, pe cum se spune, chiar si mesagiul de tron se va abţiné de la amĕnunte, rĕmânênd numai în lineaminte generale. Legea despre regularea limbeî nu se va mai aduce în parlamentul austriac.

Germania. În 17 şi 18 l. c. s'aŭ ţinut în Berlin festivităţile jubilare, din incidentul aniversăriî a 200-a a regatuluî prusian. La serbările acestea luară parte şi representanţiî celor alalte curţi europene. A fost o revistă peste armată, apoi câte o adresă a împĕratuluî la armată şi marină şi în fine conferirea mai multor distincţiunî şi înfiinţarea unuî ord nou de distincţiune: coróna prusiană. Amnestia, carea cu asemenea ocasiunî pe airia era în modă, aci n'a avut loc.

România. Ministrul president Carp, a fost zilele trecute la Berlin. Scopul visiteî sale, se spune, a fost să-sî cerceteze rudeniile. Nu scim întru cât e adevĕrată spusă acésta. Faptul e, că a fost primit în audienţă de împĕratul Wilhelm şi că ambasadorul nostru Szögény-Marich a dat o serată musicală în onórea luî. De la Berlin, în drumul cătră casă, s'a oprit la Viena, unde a fost în audienţă la Maiestatea Sa, care l'a decorat cu marea cruce a ordinuluî leopoldin, ér Ministrul de esterne, contele Goluchowski a dat în onórea luî un prânz diplomatic, la care aŭ fost învitaţi toţî ministriî, generaliî din garnisóná şi funcţionariî superiorî.

Cu adevĕratul scop aî acestei visite se aduce conflictul româno-bulgar, făcêndu-se provocare la un articlu apărut în o fóie semi oficiósă din Viena, în care se spune, că să vor lua cele mai aspre măsurî contra conspiratorilor bulgarî, şi că la Sofia cercurile dătătóre de ton îs de acord, întru a da Românieî completă satisfactie. De altcum se asigură, că în un cas de refus, Germania şi Austria apróbă tóte măsurile, ce România le ar lua spre a-şi primi cuvenita satisfacţie.

Anglia. În Anglia, politiciî nu se mai ocupă cu Africa. A zis, ce e drept, un ministru mai zilele trecute, că guvernul anglez, tocmai aşa e de puţin aplecat spre pace, ca si mai nainte. Dar asta póte că a fost un resens, pentru rĕspunsul negativ ce l'a dat Krüger, la îmbierea, păciî, ce s'a făcut din partea Canadezilor. Angleziî se ocupă acum cu destinele ţerii, carea a rĕmas fără conducĕtor, murind regina Victoria în 22 l. c. la 7 óre sara.

Victoria, regina Mareî Britanii şi a Irlandeî, împĕrătésa Indiilor, s'a născut în 24 Maiŭ 1819. după mórtea regeluî Wilhelm IV. Princesa Victoria *a urcat tronul Angliei în 28 Ianuar 1838* în etate de 19 anî. S'a mărităt după prinţul Adalbert de Saxa- Coburg.

Soţul î-a murit la 1861. după o căsătorie fórte fericită. A avut 9 copiî, între carî amintim pe Victoria Adelaide, împĕrătésa Germanieî şi mama actualuluî împĕrat german, şi pe *Adalbert Eduard* care va urma pe tron în locul mameî sale.

Noul rege s'a născut în 9 Novembre 1841 va se zică e de 60 anî. S'a căsătorit în 10 Martie 1863 cu Alexandra fica regeluî Cristian IX al Danimarceî. Are doî fiî şi treî fete.

Transvaal. Lucrurile în Africa sudică nu s'aŭ schimbat, orî dacă s'a făcut ceva schimbare, aceea e în favorul Burilor, întru cât le-a succes a nimici o trupă de 600 anglezî şi a strica drumul de fer în mai multe locurî. Scopul Burilor de present e de a străpune érăşî teatrul luptelor pe pămînt strein, în Natal.

Şi în ţéra Cap norocul e de tot favorabil Burilor. Armata lor, graţie alipiriî Africanderilor, cresce pe zi ce merge.

Corespondinţe.

În faţa primejdiî.

Din Câmpie 16 Ian. n.

În desele mele conveniri cu preoţiî nostri, am audit şi de data asta, că mai tot de una, aprópe vecînica întrebare: ce e cu congrua nóstră, când s'a face óre?

Nu sînt chemat, să daŭ eŭ rĕspunsul la întrebările acestea, ţin însĕ să-mî spun şi părerea mea, la care ţin cu atât mai mult, cu cât e sinceră şi făcută pe basa esperinţelor, ce mi le-am câştigat în ultimii anî.

Am observat, că în aniî din urmă, când adjutul regesc nu se mai împărţia din partea Consistoriuluî, ci din a Ministrului, în purtarea uneî părţî însemnate a preoţimeî nóstre s'a făcut o schimbare spontană.

În vreme ce mai înainte, înţĕleg mai ales pe preoţiî lipsiţî, — se nisuîa, să-şi îndeplinéscă fie care datorinţa sa, cât nu se póte mai bine, ca ast fel să câştige bunăvoinţa superiorilor sĕî acum nu mai e vorbă de acésta.

Mai înainte preoţiî fiind zeloşi în sfera lor de activitate, promovaŭ şi interesele credincioşilor lor, fiind mereŭ între eî, şi mereŭ povĕţuindu-î spre bine; el le era „părintele“ lor, şi ca o familie bine alcătuită, unul fie care lucra pentru progresul celuî alalt. Vorba preotuluî era ascultată şi credincioşiî se întrecea întru a face destul dorinţelor sale.

Azi, situaţia e schimbată. Guvernul a ţinut să o schimbe, spre a rupe strînsa legătură dintre preot şi popor, a sparge solidaritatea, a ne desconcentra.

Şi . . . cu durerea trĕbue să spunem, că î-a şi succes.

A lovit mai întâiŭ în şcólă, ca mai puţin întărită şi a umplut capul învĕţătorilor cu idei de o falsă independenţă şi emancipare de sub superioritatea confesională.

Şi î-a succes Învĕţătorilor nostri, nu mai de directorul şcolar să nu le vorbescî. Îţi rîd în faţă. Pentru el totul e inspectorul, care îl ia cu vorbe bune şi îî promite ajutóre cu sutele, din punga statului, — care e mare şi plină.

Al doilea atac l'a îndreptat contra preoţimeî. Atacul acesta nu l'a făcut de o dată, ci mai cu chibzuială. Preoţimea nóstră în partea sa preponderantă, e conscie de posiţia sa, are şi cuvenita ambiţie, şi cunósce trecutul, cu rolul mărec ce l'a avut. A trebuit decî ca guvernul să cerce mai întâiŭ a-l înstrĕina óre cum de superioritatea sa şi după ce îî va succede a-l rĕci faţă de mai marii sĕi să-l scótă şi din inima poporului.

A început cu împărţirea adjutului regesc; l'a dat, cuî a voit, fără de a ţinea samă, de merite şi nevrednicie, de cualificaţie orî prostie. Şi din întâiele împărţirî ale ajutorului aŭ ieşit ca mai favorisaţi preoţiî ceî mai slabî cualificaţi şi cu purtări mai puţin corĕspundĕtóre. Asta pentru ca să turbure massa preoţimeî lipsite şi vrednice. Şi preoţiî s'aŭ turburat. Cum însĕ banu îl ochiul draculuî, şi cum preoţimea de azî, fie că nicî nu scie, dar nici nu póte lupta contra feliuritelor lipse, a început a să deda cu idea, că în sfîrşit ajutorul de stat îl putea primi, chiar şi din mâna guvernului. La prima privire, tot lucrul pare inofensiv. Privit mai de aprópe, tabloul se întunecă. Dacă mai nainte, primiaŭ din ajutor, pe lângă ceî lipsiţî şi ceî cu purtări vrednice, ceî ce lucraŭ cu spor în viia Domnului, — azî îl primesc mai ales acela, carî plac altora, nu Consistorului şi carî sînt străinî de zelul pentru casa Domnului, carî nu grijesc turma, de dragul turmeî, ci de dragul plăţiî, ce o vor primi. Azî cel mai multî din preoţi, par a fi nu păstorî, cât mai ales năimiţi.

Azî, preoţiî o parte însĕmnată, nu mai aŭ inima poporului, sînt străinî de durerile luî şi la rîndul luî poporul se înstrăinéză şi el de biserică. El nu mai găsesce în persóna preotuluî sĕŭ pe cel ce îî alină durerile şi îl sfătuiesce spre fapte bune, ci . . . . . adese pe un simplu funcţionar, care muncesce pentru plată.

Şi asta se întîmplă, când e vorba de 50. până la cel mult 100 fl. Dar când va fi vorba de adevĕrata congruă? Când preoţiî nostri vor lua din visteria statului cu sutele? Ce va fi atunci? Par că îmî vine greŭ a mĕ şi gândi.

Am cetit unde va, că poporul Bucovineî fuge de preoţiî sĕî, pentru că aceştia se ocupă mai mult cu „gheşefturî“, de cât cu lucrurile bisericeî, l'a părăsit cu totul şi nu-î mai pórtă grija. Urmarea e rutenisarea en masse a poporaţiunii române.

Se ajungem şi noî acele vremurî? Se fie congrua pentru preoţimea română, banul luî Iuda, pentru ca să-şi părăséscă biserica şi poporul?

Grijéscă toţi fraţiî preoţi, staŭ în faţa uneî primejdiî fără sĕmĕn de grele, mântuirea nu mai de la sine póte să vină şi să-l ajute.

—*l.*

Spicuiri literare.

Călindarul „Minervei".

Şi în anul acesta *Călindarul Minervei* din Bucuresci este o comóră de tablouri artistice şi învěţături preţióse. Şi nu e un simplu *Călindar* acésta carte. E un organ de propagandă în mânile unui grup de bărbaţi tineri, talentaţi şi conscienţi de ce e bun şi folositor neamului (Costă un leŭ, saŭ 1 corónă, şi-l recomandăm.)

Reproducem din acest escelent *Călindar*, c-va în *chestiunea călindarului*:

„Orî ce Român cult trebue să fie *pentru* acésta reformă (introducerea călindarului noŭ, gregorian) care ne va apropia şi mai mult de popórele civilisate ale Occidentului Europei. *Ca popor de viţă latină*, strîns legat cu lumea civilisată europeană de apus, *nu putem admite să fim mult timp despărţiţi de ea prin călindarul moştenit de la neamurile Résăritului, străine neamului nostru daco-roman.*

După cum s'a introdus *alfabetul latin*, sistemul metric francez, etc. trebue să introducem în România cât de curênd şi *călindarul lumei civilisate*".

„An noŭ fericit!"

Ca résumperare a felicitărilor de anul noŭ, s'aŭ primit pentru fondul de salarisare a preoţilor următórele sume:

	transport 112	cor.
Arilon M. Popa, Bucium-şésă . .	2	„
Petru Suciŭ, Săbad	1	„
Ier. Crişan, Abafaia	2	„
Vas. Tătar, K.-Szt.-Iván	2	„
Ştef. Colcer, Dêmb	2	„
Ajtai Géza, mare propr. Dêmb .	6	„
suma	127	cor.

NOUTĂŢI.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. Marinimosul credincios *Ioan Zsurzse*, locuitor în Vezend cottul Sătmar, carele până acum aprópe la 17000 fl. a dăruit spre zidirea şi înfrumseţarea diferitelor biserici, mai de curênd de noŭ a dăruit Steĭ Biserici de Istrau 800 coróne. Steĭ Biserici de Sânmiclăuş 800 coróne. Steĭ Biserici de Sărăuad 400 coróne. Părintele luminilor, spre a cărui mărire atâta a sacrificat sus numitul credicios, să-l ţină la mulţi anĭ fericiţi, şi să-i résplătéscă cu abundanţă jertfele aduse ne altarinl luĭ Dumnezeŭ. Istrau 18 Ian. 1901. *Valeriŭ Kiss* parochul Istraului. — Pentru repararea, şi eventual, renovarea frumóseĭ biserici gr. cat. din Sebeşul-săsésc, aŭ binevoit a contribui următorii marinimoşi creştini: Ioan Dregan notar public 200 coróne. Dr. I. Eleches 20 cor., Eugenia Paraschiv 20 cor., Leontina A. Roman 20 cor., Zinca Balomiri 10 cor., Aurel Barbu not. în Laucrem 20 cor., Aron Preşia 10 cor., Maria de Popp 6 cor., Elena Henteş 6 cor., Victor Săbăduş 4 cor., Ştefan Schenk 4 cor., Georgiŭ Ştefan 4 cor., Georgiŭ Boncutz 4 cor., Dr. P. Barbu 2 cor., Victor de Popp 2 cor., Ioan Pandria 2 cor., Rachila A. Popoviciŭ 2 cor., Iosif Oniţiŭ 2 cor., Andreiŭ Popa 2 cor., Ioan Bercean 1 cor., Simeon Popoviciŭ 1 cor. şi Vasiliŭ Dura 1 cor. — Sfinţesce Dómne pe aceia ce ĭubesc podóba caseĭ Tale, Tu pe aceia-l preamăresce cu Dumnezeéscă puterea Ta! Fiind însă că sîntem de parte de suma recerută la renovarea totală a sfinteĭ nóstre biserici, apelăm la concursul darnicilor creştinĭ de aprópe şi din depărtare, carĭ încă ar binevoi să ne sté în ajutoriŭ; ofertele marinimóse se vor publica. — Banii sînt a se adresa la: Alesandru Dobrescu protopop gr. cat. în Sebeşul-săsésc, (Szász-Sebes). Sebeş 23 Ianuariŭ 1901. *A. Dobrescu* protopop gr. cat. — Curatorul bisericeĭ gr. cat. din Vistea inferióră, Domnul *Iosif Neagoe*, ca semn de ĭubire faţă de biserica nóstră, a donat cu ocasiunea serbăriĭ Nasterei Mântuitorinlui nostru un frumos candelabru în preţ de 32 coróne. Pentru acésta faptă creştinéscă se aduce donatorinlui în numele poporenilor sincere mulţămirĭ. *I. Stanciu* teolog absolut.

Prinţul Carol către Urechia. „Apăr. Naţ." din Bucuresci, publică în nrl din 6 crt. facsimilul uneĭ carte postale, adresate de micul principe bătrânului profesor. Dl Urechia e fórte voios de primirea acesteĭ cărţi postale „Am primit la sufletul mieŭ o rază luminósă şi caldă de la acel viitor, până la hotarêle căruia eŭ nu voiŭ străbate! . . ." a esclamat betrânul cu inima caldă şi tinéră. Carta postală e o ilustrată cu chipul Principelui. Pe locul alb sînt scrise aceste cuvinte: „Joi 28/XII 1900. Mulţumesc pentru cartea, ce mi-aţi dat. O voiŭ citi cu plăcere. Carol."

Distincţiune. Dl *Aurel Diaconovici*, un fiŭ al Bănatului Timişan, de presinte şef al serviciului technic din judeţul Jiul-de-sus, din România, cu domiciliul în Târgu-Jiului, pentru meritele sale estraordinare, dovedite pe terenul technic, a fost de noŭ distins. A nume Maestatea Sa Regele Carol al Românieĭ a denumit pe Dl Aurel Diaconovici *Cavaler al Corónei Românieĭ* predându-i ordul respectiv. Ne bucurăm şi noĭ de succesele fraţilor nostri în România şi felicităm pe Dl Diaconovici.

Redacţional. „Biserica şi Şcóla", organul oficios al dieceseĭ Aradului de la 1 Ian. a trecut sub redacţia dlui prof. *Romul Ciorogariŭ*.

Serată literară-musicală. Societatea de lectură „Inocenţiu-Micu-Clain" a teologilor din Blaş va aranja Duminecă în 27 Ianuariŭ st. n. c. o serată literară-musicală în sala de gimnastică. Începutul precis la 5 óre séra. Program: 1. Cuvînt. de deschidere. *P. Sântoma*, preş. soc.; 2. *C. Porumbescu:* „Marşul cântăreţilor", chor bărb. 3. *Iulian Aldica:* „Teoriile despre originea balcanică a Românilor şi falsitatea acestor teorii". Disertaţie. 4. *A. Popovici:* „Mazurcă". Duet cu acompaniament de pian. 5. *G. Coşbuc:* „Ghiaura". Declamare. 6. *A. Popovici:* „Sânt, sânt . . . ." Quartet. 7. *Oct. Popa:* „Miseriĭ din trecut". Schiţă. 8. *Bönicke:* „Coróna cufundată" chor bărb. 9. *V. Alesandri:* „Ovidiŭ" fragment: Întâlnirea luĭ Ovidiŭ cu Ibis în Tomis. Dialog. 10. *C. Porumbescu:* „Cisla" chor bărb. 11. *V. Alesandri:* „Şurugiul". Monolog. 12. *Flotow:* „Martha". Solo de violină acompaniament de pian. 13. *P. Sântoma:* Cuvînt de închidere.

Pentru fondul de salarisare. În loc de cunună pe mormîntul regretatului Ştefan Milea, not. pensionat în Tilişca, *Paul Popescu* preot gr. cat. în Bórta şi soţia sa năse. *Sofia Domşa* a depus la fondul de salarisare a preoţilor 10 coróne.

Învitare. Subscrişiĭ ne luăm voie a Vă învita pe Duminecă în 3 Februariŭ n. 1901 la sorţirea de obiecte a tombolei aranjate de „Reuniunea femeilor rom. gr. cat. din parochia Sâncelului pentru decorarea bisericii", ce se va începe séra la 6 óre, după care va urma petrecere cu joc în edificiul şcolii din Sâncel. Atât la sorţire, cât şi la petrecere are întrare liberă fie care, ce póte dovedi, că a cumpărat losuri, ér pentru ceĭ carĭ n'aŭ cumpărat losurĭ, e statorită ca taxă de întrare 1 (o) corónă de persónă. Învitări speciale nu se fac. Aceia, carĭ aŭ primit losurĭ şi n'aŭ réspuns, se grăbéscă a trimite saŭ preţul losurilor, saŭ losurile. Sâncel la 23 Ianuariŭ n. 1901. *Maria Vlassa* presidentă. *Vasilie Smigelschi* secretarul reuniunii.

Colecta crucerilului. Ca în toţi anii şi de data asta, parochia *Bucium-şésă* a trimis cuvenita sumă de 7 fl. cu care s'a angajat fericitul Iosif Ciura, că o colectéză pentru fondul acesta. Când ne aducem aminte, cu ce entusiasm se inscriaŭ preoţii nostri, că vor conlucra la augmentarea fondului acestuia, şi cum primul an a adus peste 2000 fl. şi apoi îl comparăm cu presentul, când, din mulţimea acésta *o singură parochie* a rămas constantă, fără voe cădem în braţele pesimismului şi ne perdem ilusia pentru orî ce feliŭ de fapte, pentru orî ce lucrări, carî cer o mai lungă trăinicie. Din suma adunată la Colecta cruceriului în un an, se subvenţionéză deja o şcólă cu 100 fl. Ce nu s'ar fi putut face, dacă colecta s'ar fi continuat! dacă entusiasmul şi zelul ar fi împodobit şi mai de parte preoţimea nóstră? Din tot trecutul de înălţare n'a rămas nimic. Aşa sîntem de alt cum noi.

Un glonţ de revolver. Ministrul de justiţie al Italiei a primit de la procuratura supremă din Milan glonţul de revolver scos din inima regelui Umberto, care a figurat ca corpus delicti. Aflând de acésta, regina Margareta imediat l-a avisat pe ministru, că ea doreşte a păstra glonţul. Ministrul însă, din considerare că aşa ceva ar lega necontenit gândul reginei de tristul sfîrşit al soţului eĭ, a hesitat a-i împlini dorinţa. Dar regina, insistând, l-a trimis ministrului Giantureo următórea scrisóre: „Dle ministru! Înţéleg hesitarea dtale, care este întemeiată în considerarea ce o aĭ faţă de mine, dar eŭ cu orî ce preţ vreaŭ să am glonţul care a zdrobit inima acelui binecuvîntat rege a soţului meŭ. *Margareta*". Ministrul n'a avut în cătrău, presentându-se în audienţă i-a predat glonţul.

Noul tarif de persóne al căilor ferate ung. de stat. La 1 Ian. a. c. a întrat în vigóre pe liniile căilor ferate ungare un noŭ tarif de persóne, care afară de condiţiile pentru transportul bagajului, în general este de alt cum tot cel vechiŭ. Mai de interes sînt următórele schimbări: Combinarea de bilete de călătorie pentru trenurĭ accelerate şi de persóne s'a restrins într'atâta, în cât ast fel de combinări, cu escepţia comunicaţieĭ vicinale, sînt permise numai în comunicaţiunea la îndepărtări. — Pentru casul când un voiajor trebue să se oprescă în o staţiune de legătură din causa, că trenul care pléca mai departe nu se opresce în staţiunea ce voiesce a o ajunge, s'aŭ fixat, că călătorul póte pleca mai departe şi a dóua zi, însă numai în decursul alor 24 de óre alt cum biletul nu mai este valabil. — Până aci, când se luaŭ bilete într'o staţiune, în cupeŭ, pentru continuarea călătorieĭ, depindea de conducétor să apreţieze dacă mai are timp saŭ nu, pentru luarea biletului la ghişeŭ, şi conform resultatului se încasa taxa supletorie de 1 corónă. Acum s'a stabilit, că acésta taxă nu se va încassa, dacă oprirea trenului în Budapesta nu trece peste 30 minute, ér în alte staţiunĭ peste 15 minute. — Taxa pentru bagaj până la 50 kgr. rămâne neschimbată; o reducere se va face numai la obiecte grele şi la predarea de mai multe colete de bagaj. Pentru voiajor tarifnl noŭ va avé acel avantaj, că pe viitor compartimentele nu vor mai fi încărcate cu geamantane marĭ şi grele, şi organele de staţiune sînt avisate a îngriji ca acéstă calamitate pentru public să dispară.

Taxă de cinci piţule pentru magiarisarea numelor s'a şters, Dl ministru de interne aviséză pe toţi ceĭ ce vreaŭ să-şi schimbe numele în unguresce, că s'a şters obligatul timbru de cinci piţule şi ast fel totul se face acum mai uşor şi mai ieftin.

Necrolog. † *Vasilie Dumbrava* învěţător la institutul corector din Gheria, după un morb greŭ, provědut cu S. Sacramente ale moribundilor, a repausat în 16 l. c. în al 68-lea an al vieţii şi 31-lea al fericitei sale căsătorii.

În veci amintirea luĭ!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

XII.

(Continuare.)

Victorin s'a făcut renumit chiar pe acésta carieră, pe care era și Augustin. Ca profesor de retorică, el vedea în jurul catedreĭ sale nu numaĭ întrégă tinerimea romană, dar și cea maĭ mare parte dintre senatorĭ.

A fost tradus cele maĭ frumóse opere ale filosofieĭ celeĭ vechĭ, le-a esplicat și înavuțit cu comentare luminate și prin capacitatea sa oratorică și-a eluptat o specială și tot de una rară distincțiune: o *statuă în for*. După ce studiă tóte operele clasice ale geniuluĭ omenesc, îĭ veni ideia să deschidă și sfînta Scriptură: o ceti cu atențiune, apoĭ în secret și cu încredere amicală ast fel agrăi pe *Simplician:* „Sciĭ tu, că sînt creștin?“ — „Nu te cred — îĭ replică acesta, până ce nu te voiŭ vedé în biserica luĭ Christos.“ — „Ce? Dóră păreții bisericiĭ fac pe creștin?“ — adaugе Victorin zimbind cu ironiă. Întru adevĕr înse el se temea, după cum zice Augustin, să nu-și vateme prietiniĭ sĕĭ păgâni și mândri, ca nu cumva acești cedri aĭ Libanuluĭ pe carĭ încă nu ĭ-a doborît Dumnezeŭ, maĭ târziŭ să se întórcă asupra luĭ cu ură și dispreț. Dar continua cu cetirea, se ruga mult și pĕtrunʤĕnd tot maĭ mult Sfînta Scriptură, simți curagiŭ și putere în sine. Veni în urmă o zi, când maĭ tare se temea să nu-l eschidă pe el Isus Christos, de cât că dóră să nu-l batjocorésca și desprețuésca prietiniĭ și tremurând de trădarea adevĕruluĭ veni la Simplician și-ĭ zise: „Să mergem la biserică, voiesc să fiŭ creștin.“ Roma se umplu de admirațiune, ér Biserica salta de bucuriă.

Când sosi timpul mărturisireĭ credinței, ce după datină se făcea înaintea poporuluĭ credincios, i-s'a recomandat luĭ Victorin, că el să o facă în secret, pe cum făceaŭ uniĭ, ce se feriaŭ de ceremoniile publice.

El înse refusă acésta cu tóte energia și se sui curagios pe amvon. Un murmur viŭ de bucuriă se porni între popor, în dată ce îl vĕdură pe amvon. Numele luĭ sbura din gură în gură și toți cunoscuții îșĭ șoptiaŭ cu bucurie: „Victorin, Victorin!“ Dorul înse de a-l auʤi la moment făcu liniște și el zise *„Credeul“* cu o admirabilă credință. Toți credincioșiĭ, câțĭ eraŭ de față mângâiați de atâta curaj, par'că l'ar fi băgat în sîn. *Bucuria* și cu *iubirea* lor eraŭ cele dóuĕ mâniĭ, cu care de fapt și l'aŭ băgat în inimă. [1])

„După aceea,“ continuă Simplician apăsând și maĭ mult aceste cuvinte pĕtrunʤĕtóre. — „după aceea, îșĭ țiŋu de gloriă că póte fi prunc în școla luĭ Christos. Cu umilință se lăsa să fie lăptat cu laptele sfinteĭ Biserici, cu bucuriă îșĭ pleca sub jugul rușinos al crucеĭ capul sĕŭ încununat de atâtea orĭ cu coróne de laur. Nu mult după aceea Împĕratul Iulian apostatul alungă pe creștinĭ de pe catedrele profesorale, de aceea Victorin îșĭ închise buzele frumos cuvîntătóre și ast fel îșĭ încunună viéța cu cel maĭ frumos, dar și cel maĭ dureros sacrificiŭ. [2])

[1]) Confess. c. VIII. c. 2.

[2]) Tot acolo c. 5.

Acest esemplu așa de bine ales și așa de potrivit luĭ Augustin îl și străbătu până în suflet. Însuflețit, dar nĕcăjit pentru slăbiciunea și lășitatea sa se întórse a casă, unde mamă-sa îl aștepta rugându-se și se determina să punĕ capĕt clătinăriĭ sale și să urmeze esemplul luĭ Victorin.

„O Dumnezeul meŭ alérgă-mĭ întru ajutoriŭ!“ esclamă Augustin răpit. „Lucră și fă Dómne.“ „Deșteptă-mĕ și rechiamă-mĕ! aprinde-mĕ și mĕ răpesce, înflacără-mĕ și mĕ îndulcesce ca pe Tine să te iubesc și să grăbesc la Tine.“ [1])

Durere! însc lanțurile purtate în decurs de atâția anĭ, aŭ fost cu mult maĭ grele, de cum cugeta el la început. Și fiind că le purta pe mâniĭ, n'a fost în stare a le frânge. Nu era în stare să rostéscă un „ba“, dar n'avea nicĭ curajul de a zice un „da“.

„Inimicul îmĭ ținea legată voința, din care și-a fost făcut lanțurĭ și m'a legat cu ele. Pentru că din voința cea rea s'a născut pofta. Din împlinirea pofteĭ s'a născut datina, din datina neînfrînată a isvorit silа. Cu acestea ca și cu nisce inele încopciate una de alta, (de aceea le-am și numit lanț) — m'a fost legat sclăvia amară. Voința mea cea *nóuă,* ce a fost început a se trezi și cu care voiam să te onorez și să te doresc pe Tine, o Dumnezeule, unica mea plăcere sigură, nu era destul de tare ca să învingă voința *cea veche* și înrădăcinată. Ast fel dóuĕ voințe ale mele, una veche, alta nóuă, ceea trupéscă, acésta sufletéscă, se luptaŭ între sine și luptându-se îmĭ sfâșiaŭ sufletul.“ [2])

Așteptând ast fel, el se silia a-și liniști conscііnța și când ea îl îndemna să se decidă odată nu scia ce să rĕspundă de cât cuvintele unuĭ om somnuros și leneș. „Acușĭ, acușĭ; maĭ lasă-mĕ numaĭ o țîră!“ Înse acest *„acușĭ, acușĭ“* nu maĭ sosia, ĕră acea *„o țîră“* era tare mult. [3])

Ușor ne putem închipui ce speranțe l-a adus Monicеĭ acésta visită a luĭ Augustin la preotul Simplician. Acest paș între atarĭ împrejurărĭ eĭ i-se părea ca și o întórcere deplină. Pentru că nu se maĭ îndoia, că sfîntul bĕtrân nu va fi îndemnat pe fiul eĭ și la acésta ultimă faptă, care îndeplinită o dată și luĭ ĭ-ar fi adus onóre și bucuriă. Ast fel o nóuă întristare cuprinse inima Monicеĭ vĕʤĕnd, că Augustin și după acéstă visită maĭ stă la îndoiélă și nu se decide. Unica mângâiere îĭ era, că îl vedea că-ĭ tot maĭ neliniștit, că cerceta biserica maĭ zelos ca orĭ când și tot timpul liber, ce-ĭ maĭ rĕmânea după pregătirea pentru prelegerile din oratorie, îl petrecea numaĭ cu cetirea și studiarea epistolelor sfîntuluĭ Pavel. [4])

Într'acestea un amic vechiŭ a luĭ Augustin, cu numele *Potițian,* îl face visita. Amîndoĭ eraŭ din Africa și acolo s'aŭ cunoscut de mult. Numaĭ atâta era deosebirea între eĭ, că pe când Augustin picat în erórе și abătut de la Dumnezeŭ, îșĭ urma calea cea lungă și tristă, ce am descris'o până aci, pe atunci *Potițian* a rĕmas creștin bun, zelos. El încă locuia în Milan în curtea împĕrătéscă, unde ávea o funcțiune militară, înaltă. Sfînta Monică se simția fórte fericită, că îl póte revede în Italia și că în societatea acestor junĭ clătinătorĭ în credință, ca Augustin, Alimpiŭ și Nebridiŭ, póte introduce un suflet așa de bine întărit, pe care nicĭ resbelele, nicĭ curtea împĕrătéscă nu l'aŭ putut clătina în credință, nicĭ macar pe un moment.

Cu ocasiunea acesteĭ visite povestind Potițian cu Augustin și cu Alimpiŭ, observă o carte pe mésă. Vorbind așa, una și alta, el deschide cartea, éca așa cum se întîmplă de multe orĭ în decursul conversăriĭ. Cugeta, că e vre-o carte de a luĭ Cicero orĭ Quintilian, când ce să vedĭ? — eraŭ epistolele sfîntuluĭ Pavel. Suprins puțin se ultă la Augustin surideʤĕnd. Augustin îĭ spuse, că de un timp în cóce se ocupă fórte mult cu Sfînta Scriptură și o cetesce cu multă plăcere. De aci, de sine se înțelege conversația s'a schimbat dintr'odată în spirit creștinesc.

Potițian călătorise fórte mult. Cunóscea Galia, Spania, Italia, Africa, Egiptul, și le cunóscea ca creștin: adecă în tot locul studia cu deamĕruntul minunile, ce le făcea credința cea adevĕrată în Biserica catolică.

Dintre tóte aceste minunĭ nimic nu se desvolta în mod așa de ulmitoriŭ, ca *verguria, caritatea creștină* și *viéța monachală.* Deșerturile Egiptuluĭ și ale Tebeĭ eraŭ pline de miresme plăcute. Pe malurile Nilului și în centrul Egiptuluĭ, unde odinióră nu puteaĭ vedé de cât lucrurĭ înfiorătóre, apărură cete de vergurĭ, carĭ trăiaŭ ca ângeriĭ în trupurĭ muritóre și carĭ sub acest ceriŭ de foc, în acésta climă uciʤĕtóre, desvoltaŭ cea maĭ supranaturală energiă în serviciul celeĭ maĭ curate iubirĭ aluĭ Dumnezeŭ.

Aci se adunaŭ toțĭ aceia, ce aŭ părăsit lumea, pentru că desprețuiaŭ deșertăciunea eĭ, urîaŭ corupțiunea, se înfioraŭ de lasitățile și dejosirile eĭ, toțĭ ceĭ ce doriaŭ a-și sacrifica viéța unuĭ scop măreț: vergurĭ nepĕtate, mame nemângâiate de mórtea copiilor lor, învĕțațĭ și filosofĭ nutriți cu sciințele cele vechĭ ale școlelor din Alesandria și sĕtoșĭ după liniște și devoțiune. Ostași, carĭ aŭ străbătut lumea tótă și n'aŭ aflat pe Dumnezeŭ, martirĭ aĭ adevĕruluĭ, și confesorĭ aĭ credinței, carĭ stropiți de sânge și sângerați aŭ scăpat aci de pe locurile de perzare ca să-și întăréscă curajul în apele recoritóre ale rugăciuniĭ și pocăinții. Numĕrul lor era de minune de mare. Numaĭ pe muntele *Nitria* eraŭ la *cinci miĭ;* cale de o jumĕtate de zi maĭ de parte în lăuntrul deșertuluĭ într'un loc numit *Cella* încă dóuĕ miĭ. În apropierea acestora sub conducerea Sfîntuluĭ *Serapion* eraŭ maĭ *zece miĭ* și tot atâția sub conducerea Sfîntuluĭ *Macarie.* Pe sfîntul *Pachomie,* care tocmaĭ atunci murise, îl deplângeaŭ vre-o șepte miĭ în deșerturile *Tabenei,* ér la adunarea generală mănăstirile ce urmaŭ regula luĭ, trimiteaŭ în fie care an câte *cinci zecĭ de miĭ* de representanțĭ. Chiar și orașele eraŭ pline. În *Ancira* trăiaŭ zece miĭ de vergurĭ, ér la anul 356 un călător numaĭ în orașul *Oxiringa* află dóuĕ zecĭ de miĭ de vergure consacrate luĭ Dumnezeŭ.

Aceste minunĭ, timp îndelungat necunoscute, pe începutul începură a pune lumea în mirare și a însufleți inimile creștine. Sfîntul *Atanasie* descrie viéța minunată a celuĭ maĭ mare eremit, a sfîntuluĭ *Antoniŭ.* Curĕnd după aceea tótă lumea cetia biografiile celor maĭ glorioșĭ patriarchĭ din *Teba,* adecă a sfîntuluĭ Paul, Ilariŭ, Pachochomie și Macarie, scrise tot de bărbațĭ, carĭ înșiș-și eraŭ minunĭ, bărbați ca S. Ieronim, S. Epifaniŭ și S. Efrem.

(Va urma.)

[1]) Tot acolo c. 4.

[2]) Ibidem. c. 5.

[3]) Ibidem.

[4]) Confess c. VIII. c. 6.

Documente.

Comunicate din archiva episcopiei greco-catolice din Oradea-mare de Dr. Ioan Ardelean, profesor emerit.

V.

Capitlul gr. cat. din Oradea-marea cu dto 30 Septembre 1806 către consiliul regesc: Capitlul candidéză pentru postul de censor şi corector al cărţilor românesci la Tipografia universităţii din Buda pe Ioan Corneli, Petru Major şi George Sinkai. În propunerea tabelară se află date interesante despre aceştĭ trei bărbaţi. Din ea vedem, că Sinkai tipărise: Gramatica Daco-Romană, disertaţiunea despre folosirea literilor latine în scrierea limbeĭ române şi o carte despre economia câmpuluĭ, tóte în limba latină. Textul original al acestor documente este acesta:

Excelso Consilio Regio.

30 Septembris 1806.

Siquidem per mortem Patris Samuelis Klein penes Typographiam Regiae Scientiarum Universitatis Pestiensis Censoris et Correctoris Valachici munus vacaret et virtute Benigno Gratiosi—Intimati sub 2-da Julii a. c. et Nro. 13,886-to editi, Capitulo huic Benigno—Gratiose demandare dignetur, ut pro supplendo vacante hoc munere, Individua requisitis dotibus et scientiis instructa Regiae Celsitudini Vrae proponamus, non moramur Benigno—Gratioso huic mandato, praesentibus humillimum gerere morem.

In ejus proinde obsequium humillime exhibemus propositionem Individuorum, partim eorum, qui penes transmissam Instantiam ad Regiam Celsitudinem Vram et Excelsum Consilium Regium, partim qui ad Capitulum isthoc recurrerunt Tabellariter efformatam.

Ex hac uniuscuiusque status Ecclesiasticus nempe aut saecularis, dein character, ac denique merita eorum cum adjectis reflexionibus palam elucescunt.

1. Jam quod ad Individua maternae dioecesis adtinet praeferentiam mereri primo loco positum Dnum Joannem Kornéli, nullus nostrum in dubium revocat.

Praeter merita enim in Tabella exposita non exiguum addere videtur momentum et illud, quod Praefectoratus officium Scholarum Nationalium Valachicarum Dioecesis hujus, etsi 14 annorum spatio laudabiter cum plena Eppi sui et Directionis satisfactione, insigni porro, ut ex effectu referimus, cum Juventutis emolumento, tam relate ad profectum in Litteris, quam et ipsam moralitatem gesserit, propriis nihil parcendo sumptibus, quos supra 600 f. expendit, quin extraordinario in educationem Juventutis abreptus zelo, ullam unquam etsi jure poterat, petierit bonificationem, per novissimum tamen benigno Gratiosum Intimatum sub 8-a Aprilis a. c. et Nro. 5524-to emanatum de benigna voluntate Regia ex rationibus, quas nobis scrutari non licet, ab hoc officio relevatus sit: qua de causa eum ad consequendum Censoratus isthoc officium Regiae Celsitudini Vestrae etc humillime peculiariter commendamus.

2. Dnum Petrum Major, quin eum commendare oporteat, propria ejus tam Capitulo huic in quantum illa innotescere potuerant, quam et toti suae Doecesi cognita merita, dignum omnino pro hoc officio prout virum solidae omnino eruditionis probant.

3. De Georgio Sinkai non aliud addendum habemus, atque quod in Tabellari reflexione nostra humillime retulimus:

Quae omnia, dum Regiae Celsitudini Vestrae Altissimae humillime substernimus judicio et electioni penes remissionem Instantiarum per Regiam Celsitudinem Vram Capitulo huic submissarum, quam et earum, quas Recurrentes Capitulo huic exhibuerunt, Litteris A. B. C. D. E et F. insignitarum plena nostri cum subjectione emorimur.

(Va urma.)

Bibliografie.

Chestia autonomieĭ

— recensiune. —

Am primit în zilele acestea o broşură intitulată: *„Chestia autonomiei bisericĭ române unite în şirul luptelor nóstre pentru existinţa naţională, de Lucian Bolcaş, Bucuresci, institut de arte grafice şi editură „Minerva“, 1900.“*

Broşura acésta abia are 58 pagine, tipărite fórte frumos pe hârtie fórte bună.

Dar pe cât îĭ este esteriorul de frumos, pe atât îĭ este cuprinsul de sărăcăcios şi fără de preţ.

O parte însemnată din cărticica dluĭ Bolcaş se razimă pe broşura dluĭ Nicolaŭ Densuşan despre *„Independenţa bisericéscă“* şi pe o scriere fără nicĭ o valóre literară şi sciinţifică a luĭ Nicolaŭ Măneguţ despre *„Reunirea Românilor.“*

Este dureros, că dl Lucian Bolcaş nu scie că tóte aberaţiunile luĭ Densuşan şi Măneguţ aŭ fost desvĕlite şi spulberate prin dóuĕ volume apologetice apărute în Blaş la 1893 sub titlu de „Cestiunĭ din dreptul şi istoria bisericiĭ românesci unite.“ De aceea el reeditéză acelea-şĭ neadevĕruri, spunêndu-ne, că textul latin al manifestuluĭ Unirĭi din 1698 este un *„fals“*, că Conciliul provincial al bisericiĭ românesci unite din 1872 a fost o adunare de „conspiratorĭ“ şi aşa mai de parte, ponegrind şi înaintea Românilor din Bucuresci o biserică, care mai mult de cât orĭ care altă instituţiune românéscă şi-a câştigat merite neperitóre pentru formarea consciinţeĭ latinităţiĭ în sinul poporuluĭ român şi pentru desvoltarea nóstră naţională şi culturală.

Nu găsim în broşura dluĭ Bolcaş nicĭ istoricul cestiuneĭ, de care se ocupă d-sa, nicĭ cele mai importante documente, pe basa cărora cetitorul însu-şĭ să-şĭ pótă depăna firul istoric.

Aşa d. e. el vorbesce numaĭ despre statutul organic al autonomieĭ catolice făcut la 1871, şi pe basa acestuia voesce să arete, în ce primejdie mare se află biserica română unită, deşi acel statut n'a fost aprobat de Maestatea Sa, ci din contră respins. Dar de altă parte nu amintesce nicĭ cu un cuvînt de statutul autonomic, pregătit şi votat de congresul catolicilor în anii 1897—1899 deşi de present în acest statut se află cea mai mare primejdie pentru biserica unită, de cumva va fi aprobat de factoriĭ competenţĭ.

Fiind că memoriul publicat înainte de conferenţa română ţinută în Cluş, este unicul isvor, de care s'a servit dl Bolcaş în espunerea faselor, prin care a trecut în timpul din urmă cestiunea autonomieĭ, d-sa nu are cunoscinţă de importantul manifest publicat de acéstă conferinţă, nicĭ de conclusul admirabil al Sinodului archidiecesan din Blaş ţinut în anul 1899, deşi aceste acte sînt cele mai corecte în doctrină şi atitudine, şi marchéză tótă direcţiunea, ce trebue să o urmăm în acéstă cestiune gravă.

În loc de a lămuri posiţia de drept public a bisericĭ românescĭ unite, dl Bolcaş se încércă, deşi fără succes, a sgudui tóte temeliile istorice şi juridice, carĭ aŭ format până acum tăria acesteĭ biserici în contra uneltirilor celor ce voiaŭ şi voesc a o contopi în biserica unguréscă de rit latin. Aşa d. e. vorbind dl Bolcaş despre articolul de lege XXXIX. din 1868. prin care s'a înarticolat în legile ţĕriĭ Mitropolia română gr.-catolică, zice: „Şi dacă vine vorba despre legile statuluĭ ungar, dóră nu va trebui să mai spun, că nu să mai simţesce nicĭ o nevoie, ca acelea să fie schimbate şi înlocuite cu altele, pentru că aceĭ chiar, carĭ le-aŭ făcut să pótă trece cu o veselă *uşurătate* preste ele.“

Ce voesce dl Bolcaş cu acéstă procedură potrivită numaĭ pentru un duşman al neamuluĭ românesc? — Nu scim! Un pasagiŭ, pe care dl Bolcaş ni-l citéză ca motto la pag. 60. din un articol ziaristic al d.-luĭ Alesandru Vajda, ne îndreptăţesce totuşĭ a presupune, că d-sa atacând posiţia de drept public a bisericiĭ românescĭ unite, voesce să convingă şi pe Româniĭ uniţĭ, că biserica lor este perdută şi că nu le mai rĕmâne alta de făcut, de cât ca să trécă şi eĭ în sinul bisericiĭ neunite.

Dar atunci cum rĕmânem cu autonomia bisericiĭ neunite, în care dl Bolcaş cu o „veselă uşurătate“ voesce să înfunde şi pe uniţĭ, pentru a le asigura existinţa naţională?

Tótă lumea scie, că autonomia neuniţilor nu are altă basă, de cât o lege a statuluĭ ungar şi anume articolul de lege IX. din 1868.

Acum dacă aceĭ, carĭ aŭ făcut legile statuluĭ ungar pot trece cu o „veselă uşurătate“ peste articolul 39. din 1868, care garantéză autonomia uniţilor, pentru ce nu ar putea eĭ trece şi peste articolul de lege 9. din 1868. care garantéză autonomia neuniţilor, şi peste care guvernul ungar a trecut de mult în ceea ce privesce pe Sêrbĭ? În casul acesta, ce garanţă ne-ar oferi pentru naţionalitatea română o biserică neunită, care fără de autonomie şi fără de influinţa spiritului dătător de viéţă, ce-l primesc şi astăzĭ de la biserica unită, ar ajunge la starea ticălósă, în care fusese înainte de unire, când era să-şĭ pérdă şi credinţa şi ritul şi caractĕrul românesc, dacă nu ne-ar fi chemat provedinţa dumnezeéscă la unire?

Caute dl Bolcaş la scutul, ce-l ofere naţionalităţiĭ române biserica neunită din Bucovina, Basarabia, Macedonia şi Sêrbia, şi la impotenţa şi de multe orĭ inclinaţiunea spre rusism a bisericiĭ neunite din România, şi atunci se vină şi să ne recomânde şi nóuĕ uniţilor a ne căuta salvarea existinţeĭ naţionale în sinul bisericiĭ neunite, care prin un *„fatal destin“* a împedecat poporul român încă în evul mediŭ a forma un stat puternic în văile Carpaţilor şi în şesurile Dunăriĭ şi Tiseĭ.

Dacă am voi să reflectăm la tóte greşelile, în carĭ a căduţ dl Bolcaş, ar trebui să scriem un volum, şi nu o scurtă recensiune. Dar credem, că şi cele indigitate până acum ne îndreptăţesc a zice: pagubă de hârtia şi tiparul „Minervei“ cu o broşură, care nu luminéză, nu instruéză, ci numaĭ póte zăpăci pe ceĭ ce nu cunosc lucrul.

A apărut:

„Convorbirĭ literare“, Nr. 1., anul 35/1901:

G. Murnu. Homer: Iliada, Cântul III. — Dr. V. Babeş. Regenerarea poporuluĭ român. — S. Mehedinţi, Obiectul şi definiţiunea geografieĭ. — Pompiliŭ Eliade, Filosofia luĭ la Fontaine. — N. Iorga, O contribuţie la istoria luĭ Mihaiŭ Viteazul. — G. Bogan-Duică. Ioan Raţiŭ. Viéţa şi operile luĭ Andreiŭ Murĕşan, Blaş, 1900.

Posta „Unirii“.

Dlui *C. C. în S.* Am primit cele trimise, ziua Iubileului va fi în 2 Faur n. Și până atunci primesce sincerile nóstre mulțumite. Vivant sequentes!

On. *I. M. în Ș.* A sosit prea târziu. Gândesc, că să nu mai revenim. De alt cum vom vedea. Salutări frățesci!

On. *V. C. în Ș.* Merçi. Vor prinde fórte bine pe serbările Iubilare, ce le vom ține la 2 faur, n. Salutări!

Ormenișul de Câmpiă. Am primit și achităm anul 1900.

Sz.-Lőrincz. Am primit și achităm anul 1899.

Lunca-Cernei. Am primit și achităm an. 1900.

Bobota. Achităm an. 1900 semestrul 2-lea.

Băgău. Primit și achităm anii 1898, 1899 și 1900.

Săcuieu. Achităm an. 1899.

Găldlin. Achităm an. 1898.

Ighiu. Achităm an. 1899 semestrul 2-lea.

Rěvășel. Achităm an. 1899 semestrul 2-lea.

Editor și redactor respundětor:
Aurel C. Domșa.

Inserate.

Cea mai bună și mai acomodată *fóie beletristică* pentru stimabilele dómne preotese și învețătorese, pe cum și pentru gentilele domnișóre de la sate și tot omul sciutor de carte este:

„REVISTA ILUSTRATĂ“,

fóie enciclopedică-literară

ce apare

de 2-ori pe lună în Șoimuș,

cu numěróse ilustrațiuni esecutate cele mai multe de cincografia curții imperiale din Viena și costă pe o jumětate de an numai **dóuě coróne.**

Este în interesul tuturor abonenților de a face propagandă pentru respândirea „Revistei Ilustrate“. Cu cât numěrul abonenților va fi mai mare, cu atât va apăre Revista mai bogat ilustrată și mai elegantă.

Abonamentul costă numai 2 coróne pe o jumětate de an.

Abonamentele se fac de-a dreptul prin mandat postal.

Manuscriptele și banii de prenumerațiune sunt de a se trimite la administrațiunea *„Revistei Ilustrate“* în *Șoimuș (Sajó-Solymos)*, posta ultimă *Nagy-Sajó.*

(3) 1—3

Veritabilul

sirup zagorian pentru piept,

îl folosesc atât bărbații cât și copii, ca pe un remediu plăcut contra tuturor bólelor de piept, contra tusei convulsive, contra înădușelei, a gâfâirei (rěsuflare grea), a catarrhului de piept și a flegmei. O sticlă, anticipând prețul costă **3 coróne 30 filerі.** A se adresa la:

Apotheker

A. Thierry's Balsam-Fabrik

in Pregrada bei Rohitsch-Sauerbrunn.

Grijiți la capsula de metal și firma tipărită pe dop: **A. Thierry's Schutzengel-Apotheke.**

La espositiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și de metal a lui

(34) 10 - 52

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabric

se recomandă spre pregătirea clopotelor nóuě, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregi armonióse, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provědute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întórce cu ușurință în ori ce parte, în dată ce clopotele sunt bătute de o latură prin ceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

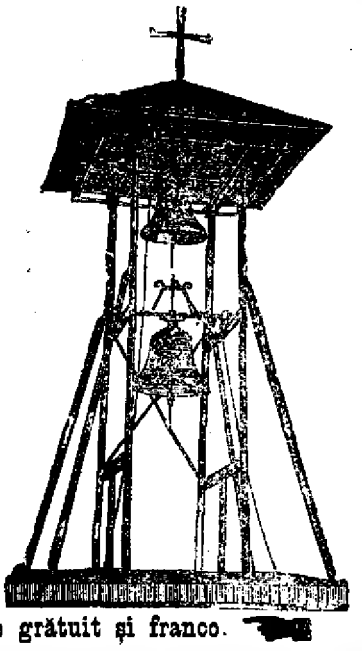

clopotele patentate găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari aŭ un ton intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminóză de cât clopotele turnate după sistemul vechiŭ, așa, că un **clopot patentat cu 300 kg. este egal în tonul unui clopot de 400 kg, făcut după sistemul vechiŭ.** Mai de parte se recomandă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut** — ca și spre turnarea de **tóce de metal**. Clopote în greutate de 300 kg. și mai jos se află tot de una în magazin.

Preț-ouranturi ilustrate se trimit la cerere grătuit și franco.

Indispensabil și neintrecut, de un efect sigur.

Marfă universală, export în tóte țările.

Chief-Office 48, Brixton-Road, London, S. W.

Cea mai bună medicină de casă, cea mai căutată, sigură și până acum necunoscută este

Balsamul Apotecarului A. Thierry,

Căutat în tótă lumea pentru efectul sigur **Contra tuturor bólelor interne, de piept, plumâni, stomac și ficat.** Folosit ca mijloc estern este cel mai renumit

remediŭ de tămăduire a ranelor.

Veritabil numai cu marca de apărare verde, autentic registrată în tóte statele și provědută cu capsula de metal, ce pórtă inscripția: **Allein echt.** — Producție anuală 6 milióne borcane. — 12 borcane mici s'aŭ 6 mari duble, spedate franco **4 coróne.** — Un borcan de probă cu instrucțiune și cu sumarul tuturor depositelor din lume **1 coróna 40 filerі. — Se espedéză numai pe lângă trimiterea anticipativă a prețului.**

UNSÓREA-CENTIFOLIE A LUI A. THIERRY

(numită **făcătóre de minuni**), de o putere și efect miraculos. Face ori ce operație superfluă. Cu acésta unsóre s-a vindecat un os-scarabeŭ, ivit înainte de aceea cu 14 ani și declarat incurabil, bóla de óse și în timpul din urmă un morb gangrenos, greŭ și vechiŭ de 22 ani, numit **rac.** Are un efect antiseptic și repede la alinarea durerilor; răcorește și vindecă ori ce fel de rane și arsuri. Înmoie și curăță tóte ranele provědute prin impunseturi. O dosă spedată franco costă **1 coróna 80 filerі** după primirea prețului. La comande mai mari scădămînt.

Producție anuală 100,000 dose.

Pot pune la dispositiune un archiv întreg de atestate originale din tótă lumea. Imitațiile să pot încunjura urmărind cu atențiune fie care borcan, care pórtă inscripția: **Apotheke zum Schutzengel des A. Thierry.** Cei cari n-aŭ deposit la îndemână, să se ferescă de falsificări saŭ fabricate străine, și se **comande direct,** adresându-se la:

Apotheker

A. Thierry's Fabrik in Pregrada

bei Rohitsch-Sauerbrunn.

(Lieferant des österr k. k. Staatbeamten-Verbandes.)

(Contractor of the War-Office and the Admiralty, London.)

(33) 11—25

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond:
o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Uniriĭ**« în Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul XI. Blaş 2 Februariŭ 1901. Numĕrul 5.

Contra usureĭ.

În presa din patrie, de câţi va anĭ în cóce, se ventiléză tot maĭ mult cestiunea agrară; toţĭ vĕd şi recunosc, că poporul agricol sĕrăcesce pe zi ce merge şi ceĭ scăpătaţi orĭ emigréză, orĭ dacă rĕmân a casă înmulţesc numĕrul proletarilor. Acestia apoĭ lipsiţi şi de cele maĭ elementarĭ mijlóce de traiŭ onest, sînt accesibilĭ pentru orĭ ce fel de agitaţiunĭ revoluţionare şi subversive. Este chiar în formaţiune un partid parlamentar agrar, care ar fi chemat să pună capĕt sistemuluĭ mercantil, dominant de un şir de anĭ în ţéra nóstră; zicem, ar fi chemat a pune sistemuluĭ mercantil, în cât acesta sprijinesce numaĭ industria şi comerciul în detrimentul agricultureĭ; căcĭ până ce vor puté arăta agrariĭ ceva succese favorabile poporuluĭ agricol, va trece timp îndelungat. Pe noĭ cestiunea acésta ne intereséză maĭ de aprópe. fiind că poporul nostru credincios e compus maĭ numaĭ din agricultorĭ, dacă acestia vor emigra orĭ vor deveni proletarĭ, cine va maĭ susţiné bisericile şi şcólele nóstre?

Sînt multe causele, carĭ aŭ contribuit şi contribue încă la sĕrăcirea şi espropriarea poporuluĭ nostru ţĕran, aşa e luxul şi viţiul beţieĭ, carĭ aŭ luat dimensiunĭ înspăimîntătóre, apoĭ sarcinile publice, carĭ din an în an cresc şi devin maĭ nesuportabile. Dară o causă generală a deposedăriĭ poporuluĭ ni-se pare a fi cămătăria.

Încă în anii 1870, când ne esistând nicĭ o lege, care se determine mărimea usureĭ, judecătoriile regescĭ scoteaŭ camete şi de câte 10° percente, mulţĭ ţĕranĭ aŭ căḑut jertfă usurarilor, vîndḑêndu-li-se moşiile pe un preţ de nimica.

Ca remediŭ în contra usureĭ s'a adus articolul de lege VIII. din 1877. în care se ezice, că judecătoriile regescĭ se nu încasséză usură maĭ mare de 8% Acéstă lege a fost şi este eludată până în ziua de azĭ, pentru că usurariĭ deja când daŭ banĭ împrumut îşĭ capitaliséză interesele; p. es. un ţĕran are lipsă de 100 fl. v. a. pe 1/2 an, cămătariul îĭ dă 100 fl., îl face înse să deie obligaţiune de 125 fl. v. a. şi la cas de proces acéstă sumă se consideră întrégă de capital, cu tóte că 25 fl. sînt usură.

Chiar nicĭ articolul de lege XXV. din 1883, care cualifică usura de delict încă nu e în stare a înfrîna lacomia şi astuţia usurărilor. După ce însi-şĭ usurăriĭ umplu cambiile şi respective formuléză obligaţiunile de împrumut, cu anevoie se póte dovedi culpabilitatea lor; organele judiciarĭ din oficiŭ nu-ĭ urmăresc pe cămătarĭ, ĕră însi-şĭ ceĭ interesaţi şi despoiaţi de cătră acestia întru atâta sînt de storşĭ şi slăbiţi, cât nicĭ nu cutéză a întreprinde nimica spre propria apĕrare. Esemplu avem pe nefericiţiĭ Ruteni, carĭ după ce aŭ fost espropriaţi de cămătarĭ, îşĭ cércă norocul în America; tóte încercările comisiuneĭ instituite de guvern spre ridicarea acestuĭ nefericit popor, sînt zădarnice, şi acum nicĭ cu forţa nu se maĭ pot împedeca emigrările din părţile nordice ale ţĕriĭ. Ceea ce se întîmplă între Ruteni, în un chip atât de marcant şi revoltător, se practiséză în o formă maĭ puţin bătătóre la ochĭ în Ardeal şi chiar şi în Bănat, Canalul Ungarieĭ. Şi am ajuns acolo, cât dătoriile, ce apăsaŭ moşia poporuluĭ în fórte multe ţinuturĭ sînt maĭ marĭ de cât face preţul aceleia, un lucru, care trebue să ne inspire serióse îngrijirĭ.

Deşi toţĭ trăiesc după popor şi de la popor, totuşĭ puţin se intereséză de el; maioritatea deputaţilor, carĭ se geréză de representanţiĭ poporuluĭ, nicĭ nu are simţ pentru maioritatea poporuluĭ, pe care o compun ţĕranii, chiar pentru aceea de la legislativă să nu ne aşteptăm în curênd la mĕsurĭ eficace pentru salvarea ţĕrănimeĭ de la totala ruină economică.

Noĭ, carĭ petrecem continuŭ în mijlocul poporuluĭ e să escugetăm şi aplicăm mijlócele de a paraliza activitatea distructivă a usurărilor şi împedeca ruina ţĕrănimeĭ nóstre. Aceste mijlóce sînt materialĭ şi moralĭ.

Ca mijlóce materialĭ, ar fi deschiderea isvórelor de credit ieftine şi solide, adecă carĭ se acorde împrumuturĭ pe lângă percente micĭ şi numaĭ acolo, unde în adevĕr e necesar. Băncile nóstre, pe lângă tóte părţile lor cele bune, nu s'aŭ dovedit suficiente spre a scăpa poporul de ruina materială; causa e că şi unele din băncĭ ieaŭ camete prea marĭ, avênd în vedere în rîndul prim interesele acţionarilor şi nu ale debitorilor, apoĭ creditéză prea uşor, ceea ce-ĭ face pe ómenĭ să împrumute şi când ar puté fi şi fără acel împrumut. Maĭ acomodate ni-se par reuniunile de credit, în carĭ însi-şĭ ţĕranii să fie acţionarĭ, aşa cât eventualul câştig după împrumutărĭ să fie tot al lor, cum sînt bună óră cele după sistemul Raiffeisen.

Maĭ mult se îngloḑă ţĕranii în datoriĭ, când sînt anĭ slabĭ, neroditorĭ; lipsindu-ĭ atuncĭ mijlócele de traiŭ e silit omul să contragă împrumut şi pe lângă cele maĭ grele condiţiunĭ. Aicĭ ca remediŭ şi mijloc de ajutorare servesc magazinele de bucate bisericescĭ şi şcolastice. Ţĕraniĭ, unde magazinele sînt destul de abundante, scapă de cămătarĭ, ĕră din câştigurile realisate se supórtă sarcinile bisericescĭ-şcolastice, prin ce tot eĭ se sîmt uşuraţi, scăḑênd în aceea-şĭ proporţiune reparţiile. Chiar din acest motiv nu putem îndestul îndemna preoţimea şi învĕţătorimea, că în interesul poporuluĭ, a bisericiĭ şi şcóleĭ, să stăruéscă din tóte puterile a se înfiinţa atarĭ magazine acolo, unde încă nu esistă. şi a se manipula bine şi conscienţios cele esistente.

În fine să nu uĭtăm, că munca neobosită şi cruţarea înţeléptă, sînt cele maĭ sigure isvóre a prosperăriĭ materiale, căcĭ fără de acestea nicĭ cele maĭ practice mĕsurĭ de apĕrare şi nicĭ cele maĭ rigoróse legĭ omenescĭ nu vor puté să înfrîne egoismul şi cu el astuţia cămătarilor.

Să convingem poporul despre pericolul, ce-l ameninţă prin contragerea de dătoriĭ şi să aplicăm mijlócele spre a împedeca ruina materială şi morală a poporuluĭ agricol, până ce nu ajunge la sórtea Rutenilor, căcĭ atuncĭ e prea târziŭ.

Calendariul Iulian. — În „Apăr. naţ.“ din 31 Ian. aflăm un proiect de lege, prin care se dă prima lovitură calendariuluĭ vechiŭ, scoţindu-se din tóte oficiile.

Étă textualul cuprins al proiectuluĭ:

Art. 1. — ziua de 19 Iulie anul 1901 va fi considerată în tótă România drept ziua de 1 August, şi cu începere de la acéstă dată calendarul numit Gregorian saŭ stil noŭ va fi singurul calendar întrebuinţat pentru exprimarea datelor în tóte actele vieţiĭ civile şi religióse şi ale tuturor autorităţilor publice.

Art. 2. — Se vor respecta, după 19 Iulie stil vechiŭ 1901, tóte datele şi termenele fixate în stilul vechiŭ înainte de punerea în aplicare a acesteĭ legĭ, transformându-se în date corespunzătóre stiluluĭ noŭ, devenit singur legal.

Art. 3. — Sĕrbătorile naţionale şi religióse îşĭ vor păstra datele actuale, socotite înse în stilul noŭ.

Misiunile rusesci. — *„Echos d'Orient“ III.* (Constantinople-Paris 1900) la p. 312—316 publică nisce comunicate împrumutate din ultimul raport oficial, ce „sfîntul sinod“ l'a făcut împăratului Nicolaŭ II. Ni-se spune acolo, că pe lângă păstorirea ordinară clerul rusesc s'a dedicat şi misiunii de a converti pe păgâni şi pe eterodocşi. În Rusia europénă şi asiatică după raportul acela sînt 23 misiuni, pentru susţinerea cărora cei 14.243 membri ai „Societăţii misiunilor ortodoxe“ în anul 1897 aŭ colectat 384.509 ruble, éră în anul 1897 aŭ colectat 396.961 ruble. Terenurile, în carî misiunile acestea îşi desvóltă activitatea, sînt Finlanda, Georgia şi — Polonia. Resultatele activităţii acesteia sînt următórele:

Convertiţi dintre	1896	1897
Luteranî	1874	1754
Catolicî	1500	2081
Uniţi.	312	185
Reformaţi	21	32
Armenî	26	47
Protestanţi . . .	70	41
Rascolnicî	7800	8196
Iudeî	901	873
Mohamedanî . . .	451	485
Păgânî	2226	2667
La olaltă .	15.181	16.361

Afară de imperiul rusesc are biserica rusésca misiunî în Ţaponia şi în America. În Ţaponia după raportul amintit în anul 1897 aŭ fost 23.856 creştinî ortodocşi în 225 comune, pe carî îi guvernaŭ 1 episcop, 1 archimandrit, 27 preoţi şi 5 diaconi. Dintre aceştia 26 preoţi şi 4 diaconi sînt Ţaponi. Misiunea are 3 gazete, o şcólă de catechisare în Tokio, un seminar, o şcólă de cant, o şcólă de prunci, cu carea e împreunat un laboratoriŭ pentru pictura bisericéscă. Numĕrul botezărilor a fost 937 în anul 1896, éră 993 în anul 1897.

În America sînt 29 misiunî rusescî cu 30 bisericî şi 70 capele. Ele sînt subordinate unuî episcop, carele locuesce în San-Francisco. Se dă cu socotéla, că în misiunile acestea sînt 50.000 de creştinî „ortodocşi“, între carî şi convertiţi Eschimoşi. Aleuţi, Sinezî şi Ţaponi. În anul 1897 numĕrul convertiţilor va fi fost cam 700. Din anul 1896 apare o gazetă pe sama „ortodocşilor“ din America, dară şcolî aŭ eî numaî 3.

Se plănuia întemeiarea uneî misiunî în Corea, dară până la sfârşitul anuluî 1897 misiunea acésta încă nu era întemeiată.

Atâta ne spune raportul oficial al „sfîntuluî sinod“ despre activitatea bisericiî rusescî neunite întru convertirea păgânilor şi eterodocşilor. Alte biserici neunite nu fac nicî atâta, staŭ în amorţélă, pentru că le lipsesce spiritul de viéţă dătător a bisericiî celeî adevĕrate, căreia, Dl Christos î-a promis, că va fi cu ea „în tóte zilele până la sfârşitul veaculuî.“

Revistă bisericéscă.

Roma. Cu datul de 18 Ian. a. c. Sfinţia Sa Leo XIII, căruia atât de muit îî zace la inimă cestiunea socială, a dat o enciclică despre democraţia creştină. Într'însa s. Părinte reamintind enciclicele „Quod apostoli muneris“ şi „Rerum novarum“ înşiră instituţiunile, ce catolicii le-aŭ făcut în folosul lucrătorilor, îndemnându-î ca şi de aci în colo, lăsând la o parte cestiunile inutile speculative, activitatea lor să şî-o manifesteze în pracsă prin ajutorarea şi promovarea stăriî lucrătoriior. Pe aceştia apoî şi poporul, îî face atenţi ca să se abstină de la tóte mişcările ce ar avé caracter resvrătitor, să dea tuturor ceea ce e al sĕŭ şi să practiseze religiunea. În forma acésta viéţa socială va reînflori din noŭ pretutindenea.

Franţa. Zilele trecute s'a continuat desbaterea în general asupra proiectuluî despre congregaţiunî. Dintre vorbirile, ce s'aŭ ţinut, maî însemnată a fost a prim-ministruluî de odinióră Ribot. El a zis, că doresce ce e drept supremaţia puteriî civile, dar cu tóte acestea nu póte sprijini guvernul în răsboiul, ce l-a pornit în contra congregaţiunilor. Voesce libertate pentru toţî cetăţenii şi ia în apĕrare concordatul, garanţa păciî religióse. Vorbirea şî-a terminat-o apĕrâud libertatea instrucţiunii şi împutând guvernuluî că turbură liniştea consciinţiî.

Terminând cu desbaterea în general, în 28 l. c. parlamentul frances a trecut la desbaterea în special a numituluî proiect. Opoziţia se pregătesce la o resistinţă démnă de însemnătatea causeî. La începutul şedinţiî deputatul Gayroud a făcut o contra-propunere, în carea pretinde libertate deplină pe sama congregaţiunilor. Contra-propunerea înse a fost respinsă. Începêndu-se desbaterea în special, opoziţia a înaintat până acum peste 60 de modificărî, ce ar trebui să se facă la proiectul congregaţiunilor.

Revistă politică.

Austria. Pe Joia trecută ($^{31}/_{1}$) s'a conchemat parlamentul imperial. Partidele şî-aŭ ţinut adunările lor, în carî aŭ ales pe şefî şi aŭ statorit în general programul, ce aŭ de cuget a-l urma. Partidul radical german şî-a ţinut de datorinţă a-şî esprima şi cu ocasiunea aceea nisuinţa sa nestrămutată de a se pune la cale o federaţiune cu imperiul german şi de a combate orî ce influinţă străină. Pentru ca în grupul lor politic să pótă intra şi deputaţi catolicî aŭ enunţat, că ruperea lor de către Roma nu are colorit religios, ci pur politic.

De alt cum prin nóuĕle alegerî, parlamentul imperial chiar de loc nu s'a făcut maî apt de lucru. De aceea guvernul se va îngriji, să nu aducă înaintea parlamentuluî, de cât numaî proiecte de acelea, în contra cărora nu va avé de obiecţionat nicî un grup politic. Chiar şi alegerea de preşedinte al camereî încă se pare tare anevoiósă. Pentru preşedinte, grupurile politice aŭ recurs la partidul poporal-catolic, dar acesta nu vre să priméscă.

Feuilleton.

Icóne.

Fata morgana.

În preséra sĕrbătorilor ne cânta orchestra seminariştilor.

Era adevĕrat deliciŭ pentru noî musica.

Acordurile plângĕtóre aduceaŭ par'că accente din lume — din lumea depărtată şi necunoscută.

În deosebî ne plăcea „Ştiî tu“. Nu ştiŭ, póte unde era singura piesă românéscă, dar aveam o deosebită dragoste pentru ea. Chiar şi ungurii se însufleţiaŭ auḑind-o şi aplaudaŭ, de le roşiaŭ pălmile.

Ştiî tu . . . rotocóle de fum planézĕ în aer, grupurî-grupurî staŭ la mese clericiî; ochiî lor se fixézĕ în vag. — o amintire nelămurită se oglindesce în eî — în vreme ce acordurile musiceî plâng şi reproşézĕ pierdute aduceri a minte.

Ştiî tu . . . valurile de fum ieaŭ forme bizare atingerea lor caldă îţî dă sensaţia unor mângăierî de femeie.

La ce ne gândiam noî?

Póte la nimic; póte la o iubire imaginară, eterică — la un vis de iubire.

Da, în închipuirea nóstră era o fiinţă imaterială.

O cunosceam de sus — de departe. O vedeam trecênd zimbitóre ca un vis fericit, şi adese o vedeam îngenunchiată în faţa altaruluî; ochiî eî frumoşi eraŭ plinî de credinţă şi de — lacrimî.

Şi imaginaţia nóstră arunca un vĕl de lumină asupra acesteî *necunoscute,* căreia natura î-a dat atâta farmec şi atâta graţie, numaî ca să fie iubită.

— La ce te gândeşcî? — mĕ întrerupse un prietin ungur.

— Eŭ? . . . la nimic.

— Spune-mî, ce însemnézĕ „Ştiî tu“?

Şi cum conversaţia decurgea ungurésce, î-am circumscris sensul, căcî traducţia verbală nu mi se părea corĕspunḑĕtóre.

— Înţeleg, zise el, aşa dară ceva de dragoste?

— Aşa ceva . . .

Şi începu să zimbéscă.

Pe urmă mĕ întrebă érăşi:

— Spune drept, fost-aî vre o dată amorisat?

Îmî era prietin bun şi aşî fi voit să fiŭ sincer, dar însu-mî nu scieam *anumit* fost'am amorisat orî nu. Îmî trecea prin minte o prietină, tovarăşa jocurilor mele din copilărie: doî ochî frumoşi şi neastîmpĕraţi, un pĕr risipit pe frunte — da, era drăguţă, mî-a plăcut de ea, dar amorisat nu am fost.

— Să-ţî spun drept, nicî eŭ nu sciŭ, fost-am orî ba.

— Atunci îţî spun eŭ că n'aî fost, Dacă aî fi fost, de sigur aî ţinea minte.

Apoî adause încet ca şoptind:

— Veḑî, eŭ ţin minte.

Şi zimbi de noŭ.

— Spune-mî şi mie, — îl rugaî.

— Sînt treî anî de atuncî, eram în liceŭ. Ne cunosceam de copiî şi nu-mî aflam locul, când nu era lângă mine, şi când plecam la şcolî ea plângea tótă nóptea.

— Apoî dóră eraţi copiî.

— Tot atât — ne-am obicinuit, şi pe urmă ne-am despărţit ca şi eî.

— Cum? A murit?

Anglia. Principele de Wales Adalbert Eduard în 23 Ian. a. c. a urcat tronul Angliei în locul mamei sale Victoria. În virtutea legilor angleze, moştenitoriul de tron devine rege fără încoronarea previe, orî recunóscerea premergétóre a parlamentului. Încoronarea se întîmplă mai târziŭ, în biserica din Westminster prin archiepiscopul din Canterbury. Regina Victoria s'a încoronat la anul după suirea sa pe tron.

Ceremoniile împreunate cu suirea pe tron sînt, că, eredele se presentéză în palatul St-Iames, unde sînt adunaţi membriî consiliului secret. În presenţa acestora spune numele, sub care voesce să domnéscă şi depune juramîntul pentru observarea constituţiei. (Principele de Wales, moştenitoriul de tron Adalbert Eduard, a luat numele de Eduard VII.) După depunerea jurămîntului regelui pe constituţie, depun în mânile acestuia jurămîntul de fidelitate membriî consiliului secret, 130 la numĕr, prin aceea, că fie care trece şi îngenunche înaintea regelui. Urméză jurămîntul de fidelitate în cameră şi senat. Cu mórtea regelui parlamentul şi senatul şî-a terminat misiunea.

Îndeplinindu-se ceremoniile acestea, suirea pe tron se publică înaintea St-Iames şi Royal-Exchange.

Ziua înmormîntăriî reginei óre când Victoria aŭ stabilit-o pe 2 Februarie, când cadavrul din Osborne îl vor transporta la Windsor. La înmormîntare vor fi representate tóte puteriile europene.

Transvaal. Stările din Africa sudică sînt neschimbate. Burii înaintéză tot mai tare spre sud şi în Natal. Preşedintele Krüger, petrece acum în Utrecht, şi tóte scirile din republicele sud-africane le primesce prin mijlocirea guvernului francez, care, pe cum se spune din unele părţi, se va şi angaja, ca să ieà iniţiativă de a se încheia pacea.

Tot în favorul Burilor, aŭ păşit la mijloc mai mulţi membriî de aî congresului de pace ce se ţinuse la Haga mai anii trecuţi, trimiţênd o notă la puterile europene şi Statele-Unite, în carea se rógă, ca pe basa hotărîrilor aduse atunci şi primite, să întrevină în favorul familiilor bure, carî sînt maltratate, şi în general în favorul Burilor, carî se luptă pentru conservarea drepturilor lor.

Corespondinţe.

Congrua şi preoţimea.

De pe vatra Murĕşului, 29 Ian. st. n.

Am cetit în „Unirea“ Nro. 4. o corespondinţă din Câmpie, cu datul de 16 Ianuarie n. intitulată *„In faţa primejdiî.“*

În acésta corespondinţă, un confrate, cu numele *l.* polemiséză cu unii preoţi, carî însetéză după congruă, şi adese orî îl întrebă, când se va face óre? Îşi esprimă tot o dată temerea, că prin salarisarea congruală să va rupe legătura şi solidaritatea, ce trebue să esiste între păstoriul sufletesc şi turma sa; să va înmulţi ceata naimiţilor, pentru că preotul nu va mai griji aşa bine de poporul sĕŭ, prin ce acesta se va înstrăina de la el şi de biserică.

Să nu se supere confratele *l.* dacă îî voiŭ face unele observărî. Preoţi mai neactivî, aşa zicênd naimiţi, aŭ fost tot de una şi vor fi, dară şi preoţi după rînduiala lui Melchisedek încă aŭ fost, şi vor fi şi pe venitor. Pentru lămurirea chestieî congruale, voiesc a face numai unele reflesiunî la ideile desfăşurate în corespondinţă, precizând motivul, pentru care o parte a preoţimeî nóstre însetéză după ea.

Sum convis, că confratele corespondent, cunósce bine divergînţa, ce esistă între venitele parochiale ale parochiilor aflătóre în Archidiecesa gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş.

O scie aceea, că sînt parochiî pe teritoriul câmpieî cu canonice de peste 100 jugĕre. În acestea preotul, prin o economie bună rațională, îşî póte face venite la 1500 coróne anualî şi şi mai mult. Ba date numai cu 5—6% pe arêndă, aduc venite de 1000 coróne anualî.

În ast fel de parochiî, e uşóră sarcina preotului, el e în stare aşî procura cărţî folositóre şi ziare, are din ce-şî plăti servitoriî, din ce-şî cresce familia, are şi timp de cetit.

Uniî ca aceştia nu însetéză după congruă, pentru că de alt cum niciî se vor salarisa prin congruă, saŭ dacă da, atunci numai cu fórte puţin, de óre ce venitul canonicel cu stolariile, mai se urcă la suma congruală de 600 fl. saŭ 1200 coróne.

Cu totul alta e sórtea la mulţimea cea mare a preoţilor, aflătoriî în parochiî cu câte 10—20 jugĕre canonică, carî, fie chiar de clasa I şi de se vor computa cu 10% pe arêndă, totuşî aduc numai 200—400 coróne venite anualî.

Se mai adauge aicî puţinătatea sufletelor, şi de aicî a stolarielor.

Ca să ne lămurim bine în chestie, voiŭ aduce la cunoscinţa corespondentului *l.* dóuă casurî, ce le sciŭ, din gura credincioşilor meî.

O dată unul dintre eî îmî spune, că la ficiorul luî, î-aŭ dat Dnul părinte din satul vecin, simbrie 50 fl. şi un car de cucuruz cu tuleul, încărcând carul din grămada, din şură, în cât preotului nu î-aŭ mai rĕmas pe atâta. Am cugetat în mine: sĕrmane popă, nu ţî-aŭ rĕmas din tótă canonica, încă un car de cucuruz, şi din acela se te susţiî cu preotésa şi cu pruncii, cu servitor şi servitóre pe alt an.

Cu altă ocasiune, éră îmî spune unul, că la băietul luî de 17 anî, ce aŭ fost servitor la alt preot în altă comună, pe la anul noŭ, î-a mai restat din simbrie 16 fl. şi nevrênd respectivul să-l mai aştepte, aŭ fost silit bietul popă, să împrumute restul simbrieî de la banca comunală.

Din acestea, şi altele asemenea vedem zilnic pe preoţiî nostri, schimbând vaca de jug, pe o junincă neînvĕţată, şi rîmătorul îngrăşat de ucis, pe altul mai mic, ca să plătéscă servitorul scump, orî quartirul pentru pruncul de la şcólă, şi nu e decî mirare, dacă mulţi preoţi de aî nostri, însetéză după congruă, prin ce-şî vor vedea asecurată îmbrăcămintea familieî şi plata servitorilor.

Apoî la salarisarea nóstră prin congruă, eŭ zic, că avem şi drept, pentru că noî avem datorinţă de a sădi în popor bunacuviinţă şi moralitate, prin ce cu toţiî conlucrăm, ca orî care funcţionar în interesul şi pentru fericirea statului. Statul numai prin popor moral póte fi fericit.

Eŭ nu am temere, că să va înmulţi céta preoţilor neînteresaţi de turmă, ci din contră zic, că va scădea; pentru că fie care preot va sci, că el salariul congrual numai ca preot îl póte căpĕta, alt cum ba, şi pentru aceea avênd şi timp mai mult, şi modru, se va sili mai cu efect aşî împlini

---

— Murit . . . Eram lângă patul eî, o aud şi acum zicêndu-mî: „Uită tot, eŭ sînt mórtă tu eştî viŭ; cărările nóstre s'aŭ despărţit.“

M'a podidit plânsul. Abia î-am putut răspunde: „Tu nu eştî mórtă, şi chiar de aî muri, numai *tu* vei trăi pentru mine. Să ştiî, că mĕ duc în seminar.“ Şi ea avu un zimbet ceresc; vanitatea eî de femeie era satisfăcută în clipa din urmă, când ştiea, că şi după mórte va fi iubită. Zimbind a trecut în cealaltă lume, ér eŭ am venit în seminar. Eram desperat. Dar mai târziŭ, când mĕ cugetam la *vanitatum vanitas,* îmî venia aşa o bucurie, când mĕ gândiam, la fiinţa aceea scumpă, care a murit cu numele meŭ pe buze . . . Cine ştie, dacă trăia, m'ar fi iubit ea tot aşa de mult?

Şi mî-a arĕtat posa mórteî, şi câte va şuviţe din blondul eî pĕr. Le avea tot de una la sine.

Eram emoţionat. Îl compătimiam şi îl invidiam în aceea-şî vreme.

Aşî fi vrut să fiŭ în locul luî, să am consciinţa fericiriî pierdute — să ştiŭ că m'a iubit şi a murit, apoî nu-mî pasă, nu mĕ mai iubéscă nime!

Şi mĕ gândiam: óre iubi-voiŭ şi eŭ o dată?

Şi rîdeam.

. . . Mlădirea valurilor de fum părea a lua forme distincte . . . ca o întrupare a gândurilor mele, vedeam un chip de femeie. Avea haine negre şi ochî albastri. În zimbetul eî părea că-mî zice: „Vino, lasă visările de mărire, vino cu mine, te voiŭ iubi.“

Mî-am închis ochiî, să nu mai vĕd ispita.

Şi cu ochiî închişi vedeam (vedeam orî visam?) o căsuţă mică şi curată. Un preot şedea la masă, cetind un ziar. Pe o clipă o umbră de invidie îî întunecă faţa: cetia despre cariera strălucită a unuî fost camerad de studiî. Dar umbra de invidie dispăru. Ce are a face deşarta pompă a lumiî cu adevĕrata fericire a unuî preot sĕrac şi cinstit? La gura sobeî un mic ştrengar descult se jócă cu mâţa. Din ceealaltă odaie vine nevasta şi se aşéză lângă el. „Tot mai tuşescî, dragă, ţî-am adus ciaiŭ.“ Şi beaŭ amîndoî dintr'un păhar şi copilul se acaţă de genunchiî lor şi cere şi el . . . Pe urmă îl la mamă-sa şi-l culcă. Şi bărbatul îşî întrerupe lectura şi ascultă cum micuţul se rógă înainte de culcare: „Dómne ţine pe tata şi pe mama“ . . . .

Icóna Mântuitoriului de asupra patului, par'că zimbeşce în cadru.

Şi bărbatul cel de la masă eram — eŭ.

. . . . . .

Ce frumósă a fost vedenia acésta.

Vedenie, vis . . .

Azî nu mai pot crede visurilor, niciî amăgirilor optice.

Şi totuşî — ce fericit aşî fi fost!

Simin.

chemarea sa de preot. El va avea respect mai mare de Consistor, care de secur va deprinde asupra lui o putere mai mare disciplinară, silindu-l să stee cu de adinsul de conţiunî, catechisare şi de şcólă.

Cu salarisarea învĕţătorilor peste tot, eŭ nu vĕd nicî o schimbare spre rĕŭ, deşi sciŭ, că sînt unii salarisaţi de la stat cu câte 200 coróne şi mai bine.

Ei aŭ respect de preot ca director şcolar, de protopop ca de inspector şcolastic şi-l aşcéptă cu frică la esamen, dară aŭ frică şi de Inspectorul reg. şi cu cât îl visitézĕ mai mulţi, cu atâta stă mai bine de şcólă, nu absentézĕ nicî o dată, pentru că nu scie ziua, nicî ciasul, în care va veni óre carele în şcólă.

Drept aceea, în interesul preoţimeî vorbind, zic, să nu fim pessimiştî; ceî din parochiî mai bune, să nu ne mirăm de ceî alaiţi că însetézĕ după o sórte mai bună, ci să ne iubim şi compătimim unii pe alţii.

i.

Încă un cuvînt la cestiunea concubinatelor.

De pe Tîrnave, în Ian. 1901.

Valurî furióse s'aŭ năpăstuit asupra bisericeî şi neamuluî în decursul veacurilor, dar preoţimea nóstră de 200 anî tot de una a triumfat peste ele, — asta e convingerea mea, câştigată din istoria fidelă a trecutuluî nostru preoţesc. Acesta a fost titlul divin şi nobilitar, pe temeiul cărnia preoţimea neîncetat a fost căpetenia organelor nóstre. Cum că pe venitor va mai putea reflecta la acest titlu? ne póte spune presentul, timpul cel mai obiectiv şi neînşelător! —

Preotul catolic român pe temeiul şciinţelor sale câştigate în decurs de 16 anî, póte să figureze ca căpetenia poporuluî în relaţiune cu orî şi care persónă şi instituţiune, ér asta cu atât mai vîrtos, cu cât sânge şi cóstă este el din corpul turmeî sale. Şi până când are cu sine încrederea poporuluî, figura preotuluî trebue să aparţină importanţeî istorice a bisericeî şi neamuluî nostru. Materialismul nice ca concept şi nice ca factor nu póte să-l împedece, pentru că alta e menirea preotuluî, şi dacă totuşî îl împedecă, va fi póte mai mult „lipsa“, de cât „lăcomia“ de materie.

„Şi totuşî se mişcă!“

Anticipez, că bunăstarea materială o consider de un factor important, atât în familiă, cât şi în viéţa popórelor, pe cum recunosc şi aceea, că preoţiî nostri trebue să fie şi economî de model. Contestez însĕ lăcomia cutăruî preot în detrimentul moral al turmeî sale. Apoî protestez mai ales în contra aceleî lăcomiî ordinare, carea pe preot îl degradézĕ la „subiectul imediat al economieî brute“, prin ceea ce de bună voie se desbracă de respectul poporuluî şi a altor factorî, cu carî preotul vine în atingere cotidiană.

Vorbind adecă în general, economia brută pe omul destinat de conducător inteligent, ca subiect imediat, adecă ca sclavul economieî, îl face nervos şi chiar rustic, aşa, în cât în scurt timp, numaî de pe vesminte îl mai poţî deosebi de cătră plugariî ordinarî. Mai târdiŭ apoî devine odios şi despreţuit, pentru că în lipsa progresuluî moral şi superior, îşi perde tóte prerogativele unuî om inteligent, şi, reflectând aicî la însaşî persóna preotuluî, acesta ne mai putĕnd avea influinţa inteligenţeî sale pastorale, viţiile în popor nu numaî că se sporesc, dar însuşî preotul devine póte prima jertfă a acestor viţiî. — Rotaţiunea timpuluî duce cu sine ceea ce a fost. Astăzî poporul învaţă şcólă, şi preotul totuşî trebue să-î fie superior în tóte, căcî la din contră devine inferior şi lipsit de orî şi care influinţă. — Apoî cum că un ast fel de preot nu póte progresa, nice în bunăstarea materială, urmézĕ din firea lucruluî. Asta o putem vedé cu ochiî!

Acum se revenim strict la obiect!

Dacă preotul prin mĕsurî energice şi totuşî cumpătate, nu-şî póte ajunge scopul întru stirpirea concubinatelor, nice după sforţărî îndelungate în cadrul competinţeî sale, atunci — pe cum am zis — caută, să recurgă la ajutoriul puteriî civile, adecă la antistia comunală. Dacă acésta nu e aplicată a satisface dorinţeî juste a preotuluî, póte sub pretestul lipseî de legî, după părerea mea, recurgerea la oficiile mai înalte nice nu e consultă şi nice ajungătóre de scop. În casul acesta, preotul mai bine va face, dacă în consonanţă cu comitetul parochial va compune o arĕtare scripturistică cătră comitetul comunal, unde preotul însuşî se află ca membru. În adunarea comitetuluî comunal preotul va şci să-şî dovedéscă cu argumente puternice cererea justă, şi anevoiă cred, că va esista un comitet comunal atât de scelerat, în cât să nu considere de îndreptăţită cererea preotuluî, de a deveni sbiciuite concubinatele în însuşî favorul binepriceput al comuneî întregî. După ce comitetul comunal a hotărît sprijin preotuluî, antistia comunală devine obligată a lua mĕsurî sănătóse contra viţiuluî, pe lângă rĕspunderea de a esecuta conclusul adus de comitet. Acest remediŭ nu e de despreţuit.

Se póte totuşî întîmpla, ca nicî acésta mĕsură se nu conducă la resultatul dorit. În casul acesta preotul, dacă totuşî nu voieşce a înceta cu insistinţa, apoî e necesitat a recurge la mijlocul cel din urmă, adecă la axioma etică „in extremis extrema sunt tentanda.“ Un ast fel de creştin adecă, care „nu ascultă de biserică, să-î fie ca un păgân şi vameş.“ Ér dacă prin neascultare chiar scandaliséză, să fie eschis de la orî şi ce legătură cu biserica şi preotul!

Îndoit şi întreit accentuez însĕ, că acest mijloc se póte aplica numaî „in extremis“, adecă când tóte cele alalte sforţărî posibile nu aŭ putut ajuta, şi şi asta numaî atunci, dacă însuşî poporul scandalisat va cere mĕsura acésta, căcî la din contră póte să intervină primejdia de a cădea în alt estrem.

După părerea mea, un concubin despreţuit de ómenî şi eschis de biserică, totuşî s'ar îndrepta. Şi dacă nu, atunci vrednic mai este unul ca acela de toleranţa s. bisericî?

Îmî permit în fine a reflecta la casul special produs într'o corespondinţă, unde se vorbeşce despre concubiniî, carî şi-aŭ părăsit pe soţiî lor legitimî şi veţuiesc în concubinat cu alte persóne. Se póte întîmpla, ca ambiî concubinî să-şî fi părăsit pe soţiî lor, dar aşa ceva încă nu am vĕdut. Am esperiat însĕ casul, că soţia părăsindu-şî soţul, s'a dus la un altul ca concubină sub pretestul de a-î fi servitóre. Casurile de genul acesta sînt şi mai probabile. Aci îmî permit a adauge, că legea nu concede, ba espres opreşce pe tóte oficiile, de a estrada „carte de slujit“ uneî muierî căsătorite, fără de şcirea şi învoirea soţuluî eî. Dacă pe temeiul acesta preotul va conturba cu energiă pe ast feî de concubiniî, atunci fără de multă vorbă îî póte desbăra de cătră olaltă.

Vor fi ele şi alte casurî analóge, şi póte şi mai complicate, dar fórte rarî fiind ele, merita mai mult sbiciuire locală, de cât atenţiune deosebită.

În colo recunosc, că e cu mult mai anevoiósă stirpirea concubinatelor, de cât împedecarea ivireî lor. Dar dacă saŭ ivit o dată, apoî se stai şi se te uiţî la ele?!

Romeo.

Serata societăţiî „Inocenţiu M. Clain“.

— Raport special —

Societatea de lectură a harnicilor nostri clericî, a aranjat Duminecă sara o serată literară-musicală, în sala de gimnastică. Programul l-am comunicat deja cetitoriilor nostri, el a fost esecutat cu multă precisiune şi spre deplina îndestulire a asistenţilor, carî umpleaŭ vasta sală. Între ceî presenţî am remarcat înalta presenţă a Escel. Sale Mitropolituluî Victor, care şi azî ca tot de una, a ţinut să onoreze acéstă producţiune a cleruluî tinĕr, viitoriî sĕî preoţi. Aŭ mai fost de faţă canoniciî Dr Bunea, Dr Hossu, Dr Szmigelski, direct. Muntean, secret. Dr Marcu, mulţi profesorî de la teologie, gimnas şi preparandie şi un distins public.

Preş. soc. clericul *Sântoma* deschidind serata, salută pe ceî de faţă, rugându-î să fie cu indulgenţă faţă cu prestaţiunile membrilor. Apelul acesta a fost superfluu, clericiî aŭ stors viforóse apiause, n'aŭ avut lipsă de indulgenţă.

A urmat *„Marşul cântăreţilor“* de regretatul Porumbescu. Chorul acesta, ca şi tóte cele următóre, aŭ fost nu se póte mai bine. Cântăreţiî, conduşî de inteligentul lor coleg *Aurel Popovicî* aŭ esecutat piesele cu multă precisiune şi acurateţă, secerând apiausele publiculuî.

Dl Popovicî s'a remarcat şi ca compositor al frumosuluî cuartet *„Sânt, sânt“*, esecutat de Aron, Poşar, Berghian şi Popovicî, şi a bucăţiî *„Mazurca“*, duet pe vióră ţinut de Popovicî şi Groze, acompaniaţi cu multă artă de cunoscuta nóstră pianistă Dş. M. Brĕnduşan. Cu multă plăcere a fost ascultată şi piesa *„Martha“* de Flotow, esecutată pe vióră de dl Popovicî, acompaniat cu pianul. Valurî de armonie eşiaŭ de sub arcuşul sĕŭ măiestru, deşteptând în inimî dulóse sentimente. Ca soliştî aŭ mai escelat în *„Cisla“*, clericiî: Poşar, Aron, Popovicî şi Jernia.

Cu multă pricepere a fost predat dialogul dintre *Ovidiŭ şi Ibis* la Tomis. Dl Florian, ca Ovidiŭ şi Ticaciŭ ca Ibis, aŭ fost la locul lor. Mult haz aŭ deşteptat dl Tătar în *„Surugiul“* de Alesandri, cu jocul sĕŭ natural şi cu mult spirit. Nu mai puţin a plăcut dl Pĕcurar în *„Ghiaura“* de Coşbuc.

În sfârșit amintesc cu laudă lucrările dlor Aldica: *despre originea Românilor* și Popa: *„Miserii din trecut“*.

După cuvîntul de închidere, Escelența Sa Mitropolitul aduce a minte clericilor cuvintele Psalmistului, „Tótă făptura se laude pe Domnul“ felicită pe clerici pentru escelenta producție. îndemnându-i ca și pe viitor să se nisuéscă ca în tot chipul posibil să măréscă pe Dumnezeŭ, lucrând în acela-și timp pentru înmulțirea cunoscințelor și împodobirea sufletului cu cele mai frumóse însușiri.

Vii aclamațiuni acoper ultimele cuvinte ale Mitropolitului, care se departă și cu el tot publicul.

Felicităm pe membrii Societății „In.-M.-Clain“ de acest succes, și dorim din inimă societății progres și prosperare.

Rap.

Spicuiri literare.

Știința și credința.

Am înregistrat și noi, că noul profesor de fisiologie de la facultatea de medicină din Bucurescĭ dl dr Paulescu, și-a terminat lecția inaugurală cu cuvintele *Cred în Dumnezeŭ*. Informația am luat-o din *„Apostolul,“* o importantă fóie de dincolo, care și-a esprimat bucuria pentru aceste vorbe spuse de pe catedra facultățiĭ universitare. Și a avut perfectă dreptate! »Adevĕrul«, revenind asupra acestei întîmplări, impută »Apostolului«, că pentru ce s'a bucurat așa mult, ca fóie *ortodoxă*, când prof. Paulescu e un *catolic*. La imputarea acésta »Apostolul« rĕspunde între altele următórele:

Se putea óre ca atunci, când un profesor universitar, care. după propria mărturisire a *Adevĕrului*, a făcut la Paris „studiĭ serióse și are lucrări bune“. își termină lecțiunea inaugurală cu cuvintele: *„Cred în Dumnezeŭ!“*, ziarul nostru să nu releveze acésta și să nu-și exprime bucuria?

Căci ce arĕtam a nume noi prin acestă bucurie? Arĕtăm, că într'un timp. când în țéra nóstră se socotește de imensa maioritate a compatrioților nostri, că *știința* și *credința* ar fi dóuĕ noțiuni cu desăvîrșire incompatibile. adevĕrații ómeni de știință. aceia carĭ nu și-aŭ făcut educațiunea științifică la vitrinele librăriilor, considerĕ din potrivă că credința într'o forță superióră și conștientă este încheerea inevitabilă cătră care tótă știința ne îndrumézĕ.

„Apostolul“, 7 Dec. 1900.

Ortodoxism.

În nrul de la 15 Sept. 1900 al distinsei *„Nóua Revistă Română“* prof. univ. C. R. Motru scrie un interesant articlu sub titlul »Cât costă pe țéră politica antisemită« în care se cuprind și următórele:

Pe idea unei dogmatici *ortodoxe* se basézĕ în Rusia curentul în contra civilisațiunii apusane și ura în contra străinilor în genere.

Tendințele obscurantiste, carĭ stăpânesc astăzi cercurile dirigente ale Rusieĭ, cu sprijinul bisericiĭ ortodoxe se mențiu și se lățésc.

Ast fel fiind, ne este témă. că și biserica nóstră națională. chemată fiind să jóce un rol activ în resolvarea cestiunilor sociale, să nu urmeze pilda *suroreĭ* eĭ mai marĭ. . . Aceași influență bizantină în trecut; aceleași împrejurări, carĭ aŭ făcut din biserica nóstră o biserică națională; *aceeași lipsă de epocĭ culturale* și de frămîntări intelectuale în sînul bisericiĭ, ceea ce a avut de resultat la noĭ ca și la Rușĭ *precumpĕnirea ritualului asupra fondului pur religios;* din aceleași motive acea-și organisație a îobăgieĭ țĕranilor și a liberăriĭ acestora; aceeași credință în puterea liberatóre a Țarului. . . . Antisemitismul va avea de resultat să le readucă érăși la lumina ziliĭ . . . . Antisemiții nostri vor sci să tragă tóte conclusiunile. pe carĭ le indică *dogma* ortodoxismului . . . . Cine cetesce ziarele (nóstre, Culeg.) antisemite. se póte convinge ușor. că ura în contra științeĭ și a cultureĭ europene formézĕ obiectul de predilecție al acestor ziare . . . .

Bizantinism și necredință.

Dóuĕ maladiĭ sociale aŭ năpădit consecutiv biata țéră românéscă: a) *morala pesimistă a Orientului și decrepit,* morala aceea disolvantă, de care o cunóscem sub numele de *bizantinism,* levantinism, etc.; și b) politica umanitaristă a Occidentului copleșit un moment de elucubrațiile pretinsei *filosofiĭ naturale.*

Amîndóuĕ maladiile acestea n'aŭ găsit în țéră nicĭ o *resistență organisată* (Biserica ortodoxă? *Red. Unirii.*) nicĭ o putere socială conștientă despre necesitatea unei desvoltări istorice a societățiĭ; ele aŭ esercitat deja o influență nenorocită asupra firei nóstre etnice; ele aŭ întunecat mărețele instincte naționale dovedite de poporul român în lungul curs al veacurilor de nĕcazurĭ, ele aŭ schimonosit rostul tuturor instituțiilor politice importate de la națiile valide ale occidentului . . .

(Nr 12 de la 15 Ian. 1901.)

„Apĕrarea Națională“.

Apel.

Convins de netăgăduitul folos ce-l aduc bibliotecele înființate între poporul nostru, mi-am propus a *forma* o *bibliotecă școlară-poporală**) în Căpâlna inferiór̆ (Com. Târnaveĭ micĭ). spre care scop îmi permit a apela la generositatea P. T. public român, rugându-i să donézĕ unele opurĭ. reviste etc. spre acest scop.

Eventualele donurĭ trimise la adresa subscrisului (posta Zsidve) se vor primi cu mulțumită și se vor cuita pe cale ziaristică.

Căpâlna infer. Ianuariŭ 1901.

Demetriŭ Laz. Todoran
învĕțător gr. cat.

NOUTĂȚI.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ și amintirea bicentenară a s. Uniri, pentru biserica gr. cat. a ss. Archangelĭ din Ocna-Dejului: Constantin Seplacan și Ana Pop aŭ procurat s. Evangelie cu 25 cor.; Maria Seplacan măritată Teușan un Apostoleriŭ cu 13 cor.; Ioan Suarășan cu soții un Euchologiŭ cu 11 cor., tóte cu litere străbune latine. Dumnezeŭ să le priméscă aceste jertfe! Ocna Dejului la 25 Ianuariŭ 1901. *Augustin P. Murășan* adm.-paroch — Subscrisul cu tótă stima vin a vĕ ruga. să binevoiți a da loc espresiunilor de mulțămită, pentru marinimósele darurĭ dărnite bisericiĭ gr. cat. din Kézdi-Polyán cu ocasiunea iubileului de 200 anĭ de la S. Unire cu Mama Roma și a nume: On. D. Ioan Iavorski credincios gr. cat. cu locuința în Zerneștĭ și soția sa Anna Szabó aŭ donat un rînd de vesminte de colóre négră cu tóte aparținĕtórele în preț de 60 coróne. Maria Dragomir credincióșă gr. cat. a donat 2 Icóne, una a Mântuitoriului și cealaltă cu chipul Preacuratei Verg. Maria ambele pe sticlă cu margini întraurite în preț de 20 coróne, pentru carĭ jertfe acestor binefăcătorĭ aĭ bisericiĭ li se esprimă și pe cale publică din inimă mulțumită, dorindu-le dar și binecuvîntare de la Dumnezeŭ — tot o dată cerênd ca pentru celea donate bisericiĭ se își capete rĕsplată într̆u fericirea cerésc̆ă. K. Polyán 1901 1/2. *Ioan Șolnai* protopop.

*) Până ce Căpâlna, aparținea despărț. Blaș al Asociațiunei, sciam, că acolo esistă o bibliotecă poporală, dărnită de Comitetul acelui despărțĕmînt. Biblioteca aceea se pare, că a dispărut, cu agentură cu tot, căci nu se mai pomenesce nicĭ chiar în »Transilvania«, și acum se face apel pentru a se pune basă la alta nóuă. E trist de tot! *Red. Unirii.*

Scirĭ personale. Aflăm cu bucurie, că Sâmbătă la 26 Ian. n. clericul archidiecesan *Iuliu Florian,* a depus cu bun succes la universitatea din Pesta esamenul rigoros din studiul biblic și limbile orientale. Felicităm pe bravul cleric de succes și-l dorim să mai putem înregistra și altele.

Jubileul „Unirii“. Azi la 2 Faur se serbézĕ trecerea primului deceniŭ de la apariția foiĭ nóstre. În semn de mulțumită Provedințiĭ. azi dimineața s'a celebrat o sf. liturgie împrennată cu Doxologia și cu troparele morților într̆u amintirea repausatului *Dr. Alesandru Grama,* unul dintre fundatoriĭ foiĭ. Liturgia a fost celebrată de *A. C. Domșa,* redactorul nostru. asistat de prof. *Emil Sabo,* ca lector. Cântările le-a esecutat prof. *Ionaș* și *Papiŭ.* Aŭ fost de față Dniĭ Dr. Hossu, Dr. Szmigelski, Uilăcan, Dr. Marcu, Dr. Suciŭ. Dr. Dăianu. Dr. Rațiŭ, Iacob Murășan și Val. Suciŭ. La 9 óre proprietariĭ foiĭ, însoțiți de membrii redacțiunii și unii colaboratorĭ, (di tre cei esterni păr. V. B. Muntenescu de la Boziaș). s'aŭ presentat la Escel. Sa Mitropolitul. rugându-l să dele binecuvîntarea Sa foiĭ, ca pe cum în deceniul trecut, așa și în cel ce vine, să pótă apăra sfînta biserica și poporul credincios. Escel. Sa ne-a primit cu multă bunăvoință, dorind depline succese și în viitor. La órele 4 a fost întrunire, în care administrația a dat samă de partea financiară, ér la órele 6 prânz comun la locuința Redactorului.

Stipendiĭ pentru meseriași. Preavener. Consistor Mitropolitan, escrie concurs la 1 ajutor de 120 cor. din fundațiunea *Vancea „Cassa archidiecesană“,* destinat unui sodal, care se face mălestru, spre a-și procura recuisitele de lipsă. — 1 ajutor de 80 cor. pentru învĕțăcel. carele terminéză cursul de elev și devine sodal. spre acoperirea speselor ce întîmpină; și în urmă la 3 ajutóre de câte 40 cor. și 1 de 13 cor. 33 b. destinate tóte pentru învĕțăceiĭ de meseriĭ orĭ măiestriĭ. — Concurenții vor trebui să dovedéscă că sînt gr. cat. și fiĭ aĭ Archidiecesei. și cu atestat de la parochul locului. că ieŭ parte la catechisare. — Concursele sînt a se trimite Consistoriului din Blaș până la 20 Martie.

Hymen. *Valer Giurgiŭ,* cleric absolut, comptabil la cassa centrală diecesană din Lugoș. anunță căsătoria sa cu Ds. *Victoria Popoviciŭ,* care se va sevîrși în Lugoș la 17 Faur. c. Sincerile nóstre felicitări!

Prințul Grigorie M. Sturdza. Din Bucurescĭ se vestesce mórtea lui Grig. Sturdza, fiul fostului principe al Moldovei Mich. Sturdza. Repausatul a avut vrista de 81 anĭ. Bărbat distins, el a luat parte în viéța publică și numele lui va rĕmâné neuitat pentru nenumĕratele binefaceri. ce le făcea față cu ceĭ sĕracĭ. În timpul din urmă chiar își terminase un splendid palat în capitală, la ridicarea căruia a întrebuințat însĕ tot măiestriĭ români. dându-le de lucru. acum în vremea criseĭ.

† Guiseppe Verdi, cel mai mare compositor al timpului modern a repausat Duminecă la 27 Ian. la Milano în vrîstă de 88. anĭ. Eșit din straturile inferióre ale populațiĭ. Verdi a fost modest și cruțător, și din sumele adunate a ridicat un ospiciu pentru artiștiĭ-musicanți. lăsându-lo fundațiune de câte va miliône. Dintre compositiile lui pomenim Nabuco, Aida. Ernani, Traviata și multe altele.

Necrolog. † *Paul Papp,* A. D On. V. archidiacon emerit al districtului protopopesc de Vașad. asesor consistorial. paroch gr. cat. de Vașad etc. a repausat la 28 Ian. a. c. în anul 83 al vieții. 58 al preoției și al fericitei căsătoriĭ.

În vecĭ amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

XII.

(Continuare.)

Augustin nicĭ ideiă n'avea de tóte acestea. Și el, ca mulțĭ alțiĭ, ce trec pe lângă Biserică, fără a se uĭta măcar la ea — a trăit vre-o treĭ-zecĭ de anĭ în Africa, aprópe de porțile Alesandrieĭ, fără să fi audit ceva, nicĭ despre S. Antoniŭ, nicĭ despre acești eremiți, despre aceste vergure și cu un cuvînt, despre tóte acele lucrurĭ admirabile, prin carĭ Biserica și atunci arĕta, că ea este adevĕrată *Mirésa* luĭ Isus Christos. Nu scia Augustin, că chiar și în Milan înaintea ochilor luĭ e o mulțime de vergure, ce trăiesc în o curățĕniă îngerésc㠹 pentru carĭ Ambrosie a fost scris treĭ cărțĭ despre „*Vergure*“, și chiar atunci scria o disertațiune frumósă despre *Verguriă*.

Așa dar uĭmit asculta el spusele luĭ Potițian, pe cum însuși mărturisesce: „Noĭ ascultam înmărmuriți minunile acestea așa de probate, ce Tu le-aĭ făcut, Dómne, în credința cea adevĕrată, în Biserica catolică și încă așa de aprópe de noĭ, aprópe în zilele nóstre. Toți ne miram. Noĭ pentru mărimea lucrurilor spuse de Potițian, ér el se mira, că noĭ nu scim nimic despre tóte acestea.“ [1])

Aceste lucrurĭ minunate deși aŭ rĕmas neobservate de Augustin, aŭ servit spre mare bucuriă Bisericiĭ, și aŭ adeverit originea eĭ dumnezeéscă arĕtând ce spirit puternic trăiesce în sinul eĭ. Pentru că pe cum odinióră sângele martirilor, așa și atunci viĕța originală și parfumurile pustieĭ aŭ dat Biserice㠹 atâția apostoli, doctorĭ și eroĭ.

Potițian scia despre acésta un esemplu frumos și îndemnat de curiositatea amicilor sĕĭ, le-a povestit ce s'a întîmplat odată într'un oraș al Galieĭ, în *Trier*. Într'o zi după amézĭ, pe când împĕratul își petrecea în circ, Potițian cu treĭ amicĭ aĭ sĕĭ se duseră la preumblare, către grădinile de după zidul orașuluĭ. Pe cale doĭ dintre eĭ întrară într'o căsuță, unde ședeaŭ nisce sĕracĭ de aceia, cărora este împĕrăția ceriurilor. Acolo în chiliuța aceea aflară eĭ un manuscript, ce conținea viĕța sfîntuluĭ Antoniŭ. Unul începe a ceti, și étă! răpit de admirațiune, inima i-se înflăcărézĕ și-l cuprinde dorul de a părăsi lumea și de a începe și el o viĕță așa de frumósă. Iubirea de Dumnezeŭ și rușinea de sine însuși se întâlniră în sufletul luĭ. Nĕcăjit pe sine însuși ast fel grăiesce către amicul sĕŭ: „Spune-mĭ rogu-te ce vrem noĭ să ajungem cu atâta trudă? ce căutăm? pentru ce servim la óste? ce putem spera maĭ mult, de cât ca să fim amicĭ împĕratuluĭ? Ce ne folosesce amiciția împĕratuluĭ? O! vaĭ cât e de trecĕtóre și cât e de periculósă acésta sórte! Prin câte pericole poțĭ ajunge la o gloriă și maĭ periculósă! Dar când o să ajungem și la acésta? Din contră dacă vreaŭ să fiŭ amic al luĭ Dumnezeŭ, écă acum pot fi în dată!“ Ast fel a vorbit turburat de tot de trezirea uneĭ nóuĕ vieți în sufletul sĕŭ; ceti maĭ de parte. Inima-ĭ era torturată de valurile puternice ale uneĭ lupte interne, din noŭ agrăesce pe amicul sĕŭ, dar acum ca adevĕrat credincios al luĭ Dumnezeŭ:

„Am rupt deja cu speranțele nóstre deșerte, m'am decis să servesc luĭ Dumnezeŭ și încă chiar acum, chiar în acest loc; ér tu dacă ți-e greŭ să mĕ urmezĭ cel puțin nu mi-te opune.“ — „Și eŭ îțĭ urmez“ — rĕspunse cel alalt — „vreaŭ să-ți fiŭ soț într'o ostire așa minunată pentru o resplată așa de mare.“ Ambiĭ hotărîțĭ a nu maĭ întra în lume începură a-și edifica turnul mântuiriĭ cu cuvenită cheltuélă — părăsindu-și tóte și urmând luĭ Dumnezeŭ.

Potițian însĕ, cu cel alalt amic al sĕŭ, se preumbla în timpul acesta prin grădină; vĕdĕnd, că se apropiă sĕra, îĭ căutară și aflându-i le zise să vină că e târziŭ. Aceștia cât ce-ĭ vĕd, le spun cele întîmplate, și cum li-a venit voia să se dedice luĭ Dumnezeŭ și îĭ rugară că dacă nu le convine să-ĭ urmeze cel puțin, să nu-ĭ împedece în esecutarea planuluĭ lor. Ce e drept Potițian și soțul sĕŭ nu l-aŭ urmat, dar deplângĕndu-se pe sine însu-și l-aŭ felicitat pe cei doĭ și s'aŭ recomandat rugăciunilor lor. Eĭ, atrași în inimă de cele pământescĭ s'aŭ reîntors în palatul împĕrătesc, ér celalalțĭ doĭ atrași de cele cerescĭ rĕmaserĕ în coliba cea umilită. Amîndoĭ avuserĕ deja logodnice, dar audînd despre acésta și ele își oferiră luĭ Dumnezeŭ verguria. [1])

Potițian era cu totul cufundat în narațiunea sa. Nicĭ nu observa ce vifor începu în inima luĭ Augustin. Pe când el vorbia despre minunile inocențiĭ, vergurieĭ, înfrânăriĭ și curajuluĭ, carĭ minunĭ făcură așa de cinstite și parfumate deșerturile pustiuluĭ, Augustin asculta cu bucuriă liniștită. Când însĕ a amintit despre ceĭ doĭ oficerĭ, carĭ din iubire față de Dumnezeŭ aŭ părăsit tot, maĭ ales când a repețit cuvintele unuia: „Ce facem? — ce dorim? — vrem să fim amicĭĭ împĕratuluĭ? — dar pentru ce? — pentru ce să nu fim maĭ bine amicĭĭ luĭ Dumnezeŭ?“ — Augustin simția și audia vócea consciinței sale maĭ puternică ca orĭ și când.

Vorbirea luĭ Potițian îĭ sfâșia inima. — „Plin de fiorĭ vedeam cât sum de urît pĕtat și mângit — plin de necurățeniă . . . Și cu cât iubiam maĭ tare pe ceĭ ce s'aŭ concredut mânilor Tale vindecătóre, cu atât maĭ tare mĕ uriam pe mine însu-mĭ asemĕnându-mĕ cu eĭ. Câțĭ anĭ aŭ trecut — dóră doĭ-spre-zece, de când în etate de nóuĕ-spre-zece anĭ, cetind pe „*Hortensius*“ al luĭ Cicero s'a trezit în mine iubirea de filosofiă și eŭ refusăĭ sacrificarea noroculuĭ pământesc pentru aceea fericire, cu tóte că nu numaĭ poșederea, dar și numaĭ cercarea eĭ, face maĭ mult de cât tóte comorile, și împĕrățiile popórelor, maĭ mult, de cât tóte plăcerile trupuluĭ . . . . De mult deja m'am amăgit, că numaĭ de aceea n'am desprețuit plăcerile lumescĭ, urmându-Te pe Tine singur, fiind că îmĭ lipsia lumina, ce să-mĭ îndrepteze calea. A sosit însĕ ziua, care mĭ-a descoperit amăgirea și vócea consciinței mele îmĭ strigă: „Până acum ziceaĭ, că pentru încertitudinea adevĕruluĭ nu depuneĭ povara deșertăciuniĭ. — Étă acum îțĭ stă înainte adevĕrul și povara aceea tot te maĭ apasă; étă te întrec alțiĭ; étă cu aripĭ ușóre se ridică și de aceia, carĭ nu s'aŭ trudit atâta pentru aflarea adevĕruluĭ, nicĭ nu s'aŭ cugetat zece, saŭ maĭ mulțĭ anĭ asupra luĭ.“ — Ast fel mĕ rodeam în lăuntrul meŭ, și cu rușine m'am rușinat, audînd pe Potițian vorbind despre acestea.“ [2]) Lupta sa spirituală internă pe cum și confusia cea mare i-se oglindaŭ în trăsurile feței.

În urmă Potițian se depărtă. Augustin neputêndu-se predomina porni către grădină: Alympiŭ îl urmă și el. Monica însĕ, fie că ea încă a ascultat conversația lor și în inima sa de mamă a observat turburările fiuluĭ sĕŭ, fie că ĭ-a șoptit Alympiŭ ceva, saŭ Dumnezeŭ ĭ-a spus că momentul deciditoriŭ se apropiă, se retrase în chilia sa, cădênd în genunchĭ, cu tótă flacăra iubireĭ sale de *mamă*, cu iubirea inimeĭ sale, de *sfîntă*, se ruga din tóte puterile pentru sufletul fiuluĭ sĕŭ, care atunci lupta, lupta cea de pe urmă în contra luĭ Dumnezeŭ.

După ce se duse Potițian și Augustin rĕmase singur cu Alympiŭ întorcêndu-se către el îl agrăiesce ast fel: „Pentru ce o suferim? — ce e acésta? — n'aĭ audit? Se scólă ceĭ neînvĕțațĭ și cuprind ceriul, ér noĭ cu tótă învĕțătura nóstră fără inimă, étă unde ne tăvălim în carne și sânge. Aŭ dóră ni-e rușine a-ĭ urma, pentru că ne-aŭ întrecut? și nu e maĭ mare rușine, că ne-aŭ întrecut? Și nu e mare rușine a nu avé curajul să le urmăm?“ — Ast fel grăi și fără de a maĭ aștepta vre-un rĕspuns se depărtă de lângă Alympiŭ. Acesta îl privesce înmărmurit, pentru că și în vóce avea ceva străin, neîndătinat. „Maĭ mult spunea despre starea mea sufletéscă, fruntea, ochiĭ, colórea feței și glasul meŭ, de cât cuvintele ce le-am fost zis“ [1])

Lângă casa lor era o grădinuță. — „Acolo m'a alungat furtuna sufletuluĭ meŭ. Acolo nime nu mĕ împedeca se desbat procesul aspru ce am fost început în contra mea. . . Așa dară m'am dus în grădină, unde mĕ însoțiĭ și Alympiŭ, pentru că el nu mĕ părăsia în lupta mea spirituală, dar fiindu-mi el așa plăcut, nicĭ nu mĕ împedeca a fi singur și când eram cu el. Ne-am pus jos pe cât se putea de parte de casă. Ferbea în mine sufletul și cu mare năcas mĕ nĕcăjam pe mine însu-mi, că de ce nu umblu întru voia ta, și de ce nu mĕ unesc cu tine, o Dumnezeul meŭ, la ce mĕ îndemnaŭ tóte ósele mele, lăudându-te cu laude până la ceriŭ.“ [2])

Ast fel boliam și mĕ torturam acusându-mĕ cu o amărăciune neîndatinată, svîrcolindu-mĕ și rostogolindu-mĕ în legăturile mele până ce nu s'ar rumpe de tot și firul cel slab, ce abia mĕ maĭ ținea, dar tot mĕ maĭ ținea legat. . . . Eŭ îmĭ ziceam în mine: „Écă acum, acum înainte!“ Cu vorba plecaĭ deja pe căile tale. Inima urmă deja cuvintelor. Acușĭ era să fac și éră-și mĕ lăsam . . . . și cu cât se apropia maĭ tare timpul ca să mĕ schimb, să mĕ fac altul, cu atâta mĕ cuprindea un fior maĭ mare — însĕ acesta nicĭ nu mĕ arunca înapoĭ, nicĭ nu se da la o parte, — ci mĕ făcea să staŭ la îndoiélă, să amân lucrul. Mĕ reținеaŭ nimicurile nimicurilor și vanitățile vanităților, prietinele mele maĭ vechĭ; mĕ trăgeaŭ de vestmîntul trupesc al meŭ, și îmĭ șoptiaŭ în urechĭ: „D'apoĭ ne părăsescĭ? Și din minuta acésta nu vom maĭ fi cu tine în vecĭ? De aicĭ în colo nu-ți va maĭ fi iertat *césta* saŭ *ceea?* Și câte îmĭ maĭ ziceaŭ și flecăriaŭ fiind că am zis *césta* și *ceea*. — O, câte nu-mĭ maĭ șoptiaŭ. Dumnezeule! Îndurarea Ta să le ștergă din sufletul șerbuluĭ Tĕŭ! Oh! ce blăstĕmățiĭ și ce murdăriĭ îmĭ maĭ puteaŭ șopti!“ „Dar nu mi-se maĭ împotriviaŭ față în față; murmuraŭ numaĭ pe la spate, ér când mĕ depărtam, mĕ smânciaŭ pe furiș, ca să mĕ maĭ uĭt odată la ele. Năravul cel înrădăcinat îmĭ striga: Cugețĭ dóră că veĭ putĕ trăi fără de acestea?“

(Va urma.)

[1]) Confess. VIII. c. 6.

[1]) Confess. c. VIII. 6.
[2]) Confess. c. VIII. c. 7.

[1]) Confess. l. VIII. c. 7.
[2]) Confess. c. VIII. c. 7.

Documente.

Comunicate din archiva episcopieĭ greco-catolice din Oradea-mare de Dr. Ioan Ardelean, profesor emerit.

(Fine.)

Propositio

Individuorum partim Ecclesiasticorum cum subjunctis Dioecesibus, ad quas pertinent, uti et characteribus eorumque meritis, in Reflexionibus expressis, partim saecularium cum simili adnotatione Characteris et meritorum, pro vacante officio Censoratus et

Revisoratus Librorum Valachicorum penes Typographiam Regiae scientiarum Universitatis Pesthiensis recurrentium in conformitate Benigno—Gratiosi Intimati sub 22-da Julii a. c. et Nro. 13886-to emanati. facta:

1. Joannes Korneli. Dioecesis Varadinensis, Canonicus Honorarius. Vice-Praefectus seminarii Eppalis, emeritus Praefectus scholarum Nationalium Valachicarum: Consistorialis. et Cottus Bihariensis Tabulae Iudriae Assessor. Pro hoc officio praeferenter habilis Theologus enim bonus. Litteraturam Valachicam callet insigniter: Callet insuper Linquas. praeter maternam, etiam Germanicam, Hungaricam bene, et Graecam Literalem, quam etiam in seminario Agriensi quondam Gli docuit; intelligit praeterea Gallicam et Italicam: dignus proinde qui praefereater commendetur.

2. Petrus Major. Dioecesis Fogarasiensis, in Transylvania; Parochus Szász-Regényiensis, et Archi-Diaconus Görgényiensis. In Instantia sua, per Excelsum Consilium Regium remisse, sequentia eaque vera exponit merita: a) Quod linguam Valachicam ita calleat, ut prouti Phrases et proverbia in eadem occurrentia ita et Idiotismos etiam intelligat, et explanare per longioris temporis exercitium noverit. b) Quod studia Philosophica et Theologica Romae, Jus vero Canonicum Vienae cum laude absolverit. c) Quod Balazsfalvae Philosophiam et Theologiam docuerit. d) Quod Oeconomiam Ruralem ita familiarem sibi reddiderit. ut occurrentes in ea terminos probe intelligat. e) Quod Linquas. Latinam, Italicam et Graecam calleat; vir. ad notitiam Capituli, singularis, in quantum Capitulo innotescere potuit, pro hoc officio commendabilis.

3. Georgius Siukai saecularis. Typi corrector. Quidquid in Instantia pro sui commendatione adfert, verum esse, Capitulum recognovit; an interim pro hoc officio aptus sit, quum in localitate praesens. et ideo Excelso Consilio notus sit, ejus ad hoc officium assumtio humillime substernitur; finaliter quod Daco-Romano Grammaticam. Philologicam item de usu Litterarum Latinarum apud Valachos Dissertationem ediderit; et Oeconomiam Ruralem ad usum Valachicarum Scholarum typis vulgaverit. In Instantia Capitulo exhibita. provocat ad testimonia sub A, B, C, D, E et F sed non producit: his probare vult, quod studia Philosophica et Theologica Romae cum Eminentia absolverit, et desuper Doctoratus etiam consecutus sit: dein quod Jus Canonicum et methodum normalem cathechisandi Viennae absolverit: demum quod in Transylvania 12 annis Scholarum G.-Catholicarum Directorem egerit: denique, quod linquam Valachicam, Latinam, Hungaricam, Italicam, Graecam et Germanicam calleat.

Ad urum Protocolli 8-vam de 27 7bris 1806, fasciculus II. (Archivio Varadinensi).

Observațiune.

În urma acestei propuneri Consiliul reg. în 26 Maiŭ 1807 a numit censor și revisor pe Ioan Korneli cu salar de 500 fl. Acesta însă deși provocat de guvern, nu și-a ocupat postul De aceea în 13 Iuniu 1808. Consiliul regesc a numit censor si corector pe Petru Maior, care era în acest oficiu și pe la anul 1820. pe cum se vede din epistola lui din Buda la 5 Nov. 1820 scrisă Propagandei din Roma. Dar nici Petru Maior nu și-a ocupat postul până 1 1809. căci în 1 Decembre 1808 scria Propagandei: Puto proinde futuro mense, vita comite, Budam in Hungariam proficisci. (După datele comunicate de Dr. I. Ardeleanu)

Cătră un noŭ ideal.

Sîntem la început de veac. Un secol móre. și altul învie. Suta de anĭ a nóuĕspre-zecea a dispărut în noianul uitării și a dóuĕ-zecea vine să-i ĭea locul, plină de nădejde și de ilusiĭ. Din marginile veacului apus, trecut'am deja pragul secolului ce urmézĕ. Și dacă e cu scop. ca la sfârșitul fie cărei lucrări. să mai privim o dată peste ea, și dacă ne-am îndatinat, să ne mai uităm încă o dată plini de mângâiere, orĭ de întristare, peste ceea ce rod al unei muncĭ îndelungate e, óre nu e oportun și chiar de lipsă, ca acum, la capĕtul veacului apus, să facem o ochire retrospectivă peste tendința cătră ideal, de care a fost condusă omenimea în decursul vremilor, și mai cu samă peste aspirațiunile neamului nostru? —

Secolul, care trece, ne lasă sensația unui lanț de contradicții întristătóre pentru sufletele ideale. pentru inimile simțitóre și gingașe, pe carĭ sbuciumările acesteĭ vieți le impresionară mai mult, tocmai pentru că ele voesc să-și dea samă despre rostul acestor sbuciumărĭ și lupte.

Și în adevĕr. — Pare că veacul al XIX-lea a fost a nume menit să fie un mare dușman al idealismului. Torenții positiviști și ateĭ din secoliĭ trecuți amenințaŭ deja cu spargerea, cu rumperea totală a zăgazurilor, carĭ ne mai țineaŭ legați de lumea veche. Încă cultura Grecilor și Romanilor a dat impuls și teren de ajuns minții omenescĭ spre crearea de ideale: din colo de lumea acésta visibilă — o lume de închipuirĭ poetice. în carĭ s'a legănat fantasia veacurilor de adolescență a omenirii. Ér când s'a întîmplat apropierea lumeĭ păgâne de lumea creștină — tendința acésta spre ideal a omenimeĭ a căpĕtat o formă nóuă, mai frumósă. mai mângâitóre și mai plină de speranță. În locul idealului păgân a urmat idealul sublim. înălțător și măreț al lui Christos. Și dacă înainte de El omenimea nu a avut idealul adecuat naturiĭ și eseginților omului, acésta încă nu ne póte da cuvînt să zicem că lumea veche n'ar fi avut ideal.

Din contră. —

Ér după Christos veacurĭ deja nóuĕspre-zece a trăit omenimea ațintindu-și privirea și îndreptându-și mersul și nisuințele spre acésta lume a idealului.

Cât de frumósă și atrăgătóre e lumea idealului! Și totuși cât s'a abătut omenimea de la calea ce conduce cătră ea! Din ciocnirea filosofieĭ vechĭ grecescĭ și romane cu filosofia și religia creștină. s'aŭ născut mai multe sisteme filosofice greșite, fie care cu menire deosebită. Și pare că a fost o fatalitate, că tóte s'aŭ unit în a abate pe ómenĭ de la calea ce ducea așa de sigur spre lumea închipuiriĭ, spre acea lume transcendentală unde nu mai e sbucium, lipsă. nĕcaz. silă și ură — ci o viĕță dulce, liniștită, plină de bîlnde desfătărĭ. —

Marea revoluție franceză — căreia liberaliĭ îĭ atribue așa influință decizĕtóre în tóte — a rupt legăturile, ce ne mai țineaŭ încopciați de lumea de odinióră și a lăsat în urma-ĭ întrare liberă pe tóte terenele curentelor ostile religiuniĭ creștine și idealului eĭ. S'a început lupta în contra a tot ce nu era positivist și ateŭ. în potriva religiuniĭ adevĕrate a lui Christos. Ómeniĭ, la început amăgiți și tîrîți de curentele acestea ușor aŭ secundat lor; și numaĭ noĭ, fiiĭ veacului, pe care îĭ înmormîntăm. numaĭ noĭ putem vedea teribilele urmărĭ, ce aŭ succes acestor lupte în potriva idealului. Și dacă privim peste acest secol, eĭ ne lasă impresia unui întins câmp de luptă, plin de cadavrele sufletelor idealiste. Căcĭ dacă aŭ fost și în acest veac spirite marĭ. carĭ viĕța și-aŭ jertfit'o idealului lor nobil, acelea nu aŭ fost pricepute și aŭ trebuit să ducă o luptă continuă în contra tendințelor potrivnice.

Cât de greŭ și consumător e, când vedĭ că lumea din jurul tĕŭ nu te înțelege, zic nu te înțelege, orĭ că nu voesce, orĭ din rĕutate! Și în ce și-aŭ aflat eĭ totuși mângâierea lor? De sigur că în idealul *uneĭ lumi suprasensibile,* în care toți se iubesc și se pricep. Cât de mângâitor e, când ceĭ ce te încunjóră te înțeleg, îți pricep tainele gândiriĭ tóte; îți pricep nisuințele nobile; te ajută dacă pot. te încurajézĕ dacă ajuta nu-ți pot, îți pregătesc calea ca mai ușor să ajungĭ la îmbrățoșarea idealului tĕŭ!

„Dumnezeŭ", ființa acésta tainică și necuprinsă, „ne pătrunde conștiința și nasce într'însa concepțiunea idealului, acest unificator suprem al operiĭ umane." —

Ce e idealul, și în ce stă el? E „ceea ce esistă numaĭ în imaginație"; „ceea ce întrunesce tóte perfecțiunile; tipul perfecțiuniĭ." Ér idealul creștin. e tipul perfecțiuniĭ lui Dumnezeŭ. „A avé ideal însĕmnă a avé o țintă în viitor, a te încălți la gândul că el va fi atins când va, a te sacrifica pe tine în dorința de a-l ajunge pe el. Pasionându-te pentru o idee mare, te înalți, nu mai eștĭ omul mic de până ierĭ, nu mai mărginescĭ totul la ziua de azĭ, întrezărescĭ ceea ce nu-ți va fi dat să vedĭ."

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

„Nóua Revistă Română" pentru politică, literatură, sciință și artă. Nr. 26. Vol. 3 cu următorul sumar:

Paul Grecian. Proiectul de reformă generală a contribuțiunilor directe. — C. R. Motru, Socialiștiĭ și partidul liberal. — N. Iorga, Studiile dlui Șăineanu despre influențile orientale exercitate asupra nóstră. — Dr. Em. Grigorovitza, Restul de Goți și Românii în Crimeea. — H. Sanielevici, Manasse (dramă de Ronetti Roman). — Artur Stavri. În larg (poesie). — Ioan Pop-Reteganul. Pribeagul (nuvelă). — Ioan Dafin. Nópte de Maiŭ (poesie). — Kean. Salon carré (Gioconda). — D. Dan. Hailerul Dómne (studiŭ linguistic). — A. Macedonsky. În chestiunea fonetismului. — Zamfir C. Arbore. Piatra porții Cetățiĭ Albe. — Ștefan Orășanu. Din istoria Românieĭ contimporane (de N. Iorga). — C. Alimănșteanu. Chestiunea concedăriĭ terenurilor petrolifere. — Revista revistelor.

Posta „Unirii".

„Frate mic". Escĭ în rătăcire, când credĭ, că redacția ți-a descoperit cuiva pseudonimul. În numĕrul acesta nu s'a mai putut. Vom vedea în cel viitor.

On. *A. M. P. în B. ș.* Ne-aŭ atins fórte plăcut felicitările trimise. Ne vom da tótă silința să fim la culmea chemăriĭ nóstre și am face destul și dorințiĭ esprimate din multe părți, de a scóte adecă fóia mai de multe orĭ, dacă... abonamentele ar incurge mai regulat. »Statutele« le veĭ primi zilele acestea.

„Pestanul". Escĭ fórte prompt. Mulțumite sincere!

Simin. Aĭ primit deslegarea enigmeĭ? Caută la universitate. Salve!

On. *P. B. în V. J.* Am primit, mulțumită. Nicĭ odată nu ni-aŭ sunat mai frumos în urechĭ vorbele »va urma«, ca de data asta. Vom aștepta! Salutare!

Dlui *Dr. George Maior* prof. *Bucuresci.* Regretăm, dar nu putem anunță, de cât cărțile ce ni-se trimit.

Geoagiul-de-jos. Primit și achităm an. 1898 și 1899. Adresa o am schimbat.

G. P. Ilyésfalva. Primit și achităm an. 1899. Restéză încă an. 1900 și 1901.

Aiudul-de-sus. Primit și achităm an. 1898. Restéză 1899, 1900 și 1901.

Morlaca. Cu mulțumită primit. *Bociu*-l se achită pe 1898, și așa mai restéză an. 1899 și 1900.

Vetés. Achităm an. 1899.

Telciu. Achităm an. 1900.

Hidig. Primit cu mulțumită. În rînd perfect.

Năsĕud, Reuniune. Primit și chităm Oct.— Decembre 1900.

Sicĭu. Achităm an. 1898 semestrul 2-lea.

Șomcuta-mare. Primit cu mulțumită.

Porumbacul-inferior. Primit și achităm an. 1895.

Szt.-József. Primit și achităm an. 1901. Mineul nu va apărè în curênd. Acum se lucră la el. Ediția va fi cea mică, în *un* tom, pe întreg anul.

Măgura. Primit și achităm an. 1898.

Craiſalău-de-C. Primit și achităm anii 1898 și 1899.

Dridif. Primit și achităm an. 1895.

Solymos (p. Zsibó). Primit și achităm an. 1895.

Cianul-mare. Primit și achităm an. 1900 sem. 2-lea.

Cuieșd (Selagiŭ). Primit și achităm an. 1895.

Tritul-superior. Achităm an. 1899.

Felső-Sebes. Se achită an. 1899.

Șamșud. Primit și achităm anii 1895 și 1896.

Mihalț. Achităm an. 1900.

Unimét. Achităm restimpul din 1 Octobre 1900 până în 31 Martie 1901.

P. P. M. Băcaŭ. Ultima plătire a fost în 29 Decembre 1899 pe sem. prim al aceluia-și an. Cu plătirea de acum se achită an. 1899 sem. 2-lea și 1900 sem. 1. Mai restéză 1900 sem. 2-lea și sem. 1. din anul curent, dacă binevoiți a ne trimite abonamentul înainte.

Corbu. Achităm an. 1899.

Editor și redactor respundĕtor:
Aurel C. Domșa.

Inserate.

Cea mai bună și mai acomodată *fóie beletristică* pentru stimabilele dómne preotese și învĕțătorese, pe cum și pentru gentilele domnișóre de la sate și tot omul sciutor de carte este:

„REVISTA ILUSTRATĂ“,

fóie enciclopedică-literară

ce apare

de 2-ori pe lună în Șoimuș,

cu numeróse ilustrațiuni esecutate cele mai multe de cincografuł curții imperiale din Viena și costă pe o jumĕtate de an numai **dóuĕ coróne.**

Este în interesul tuturór abonenților de a face propagandă pentru respándirea „Revisteĭ Ilustrate“. Cu cât numĕrul abonenților va fi mai mare, cu atât va apăré Revista mai bogat ilustrată și mai elegantă.

Abonamentul costă numai 2 coróne pe o jumĕtate de an.

Abonamentele se fac de-a dreptul prin mandat postal.

Manuscriptele și banii de prenumĕrațiune sînt de a se trimite la administrațiunea *„Revisteĭ Ilustrate“* în *Șoimuș (Sajó-Solymos)*, posta ultimă *Nagy-Sajó.*

(3) 2—3

Chief-Office 48, Brixton-Road, London, S. W.

Pastilele—Hämatine

ale apotecarului A. Thierry,

sînt cel mai sigur și veritabil mijloc nutritor și sangifer, contra anemieĭ, lipseĭ de sânge și morburilor consequente. Pastilele acestea ușor de mistuit aŭ să înlocuiască vinurile feruginóse, carĭ irită nervii stomacali și aŭ un efect amețitor. Fie care cutie va purta subscrierea fabricantuluĭ și costă după anticiparea prețuluĭ, **4 coróne**, spedată franco. Adresa:

Apotheker

A. Thierry's Balsam-Fabrik

în Pregrada bei Rohitsch-Sauerbrunn.

La esposițiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și de metal a luĭ

(34) 11—52

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabric

se recomándă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea de noŭ a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregĭ armonióse, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provĕdute cu adjustărĭ de fer bătut, construite spre a le întórce cu ușurință în orĭ ce parte, în dată ce *clopotele* sînt bătute de o latore prin ceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recománd

clopotele patentate găurite

de mine inventate și mai de multe orĭ premiate, carĭ aŭ un ton intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminósă de cât clopotele turnate după sistemul vechiŭ, așa, că un **clopot patentat cu 300 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 400 kg, făcut după sistemul vechiŭ.** Mai de parte se recomándă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **preadjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut** — ca și spre turnarea de **tóce de metal.** Clopote în greutate de 300 kg. și mai jos se află tot de una în magazin.

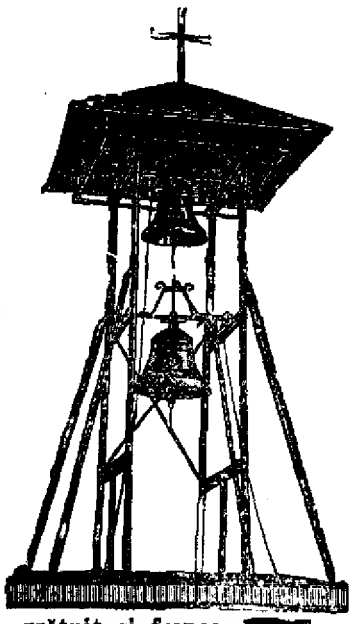

Preț-curanturĭ ilustrate se trimit la cerere grătuit și franco.

Indispensabil și neîntrecut, de un efect sigur.

Marfă universală, export în tóte țĕrile.

Chief-Office 48, Brixton-Road, London, S. W.

Cea mai bună medicină de casă, cea mai căutată, sigură și până acum necunoscută este

Balsamul Apotecarului A. Thierry,

Căutat în tótă lumea pentru efectul sigur **Contra tuturor bólelor interne, de piept, plumâni, stomac și ficat.** Folosit ca mijloc estern, este cel mai renumit

remediŭ de tămăduire a ranelor.

Veritabil numai cu marca de apărare verde, autentic registrată în tóte statele și provĕdută cu capsula de metal, ce pórtă inscripția: **Allein echt.** — Producție anuală 6 milióne borcane. — 12 borcane micĭ saŭ 6 marĭ duble, spedate franco **4 coróne.** — Un borcan de probă cu instrucțiune și cu sumarul tuturor depositelor din lume **1 coróną 40 filerĭ.** — **Se espedézĕ numai pe lângă trimiterea anticipativă a prețuluĭ.**

UNSÓREA-CENTIFOLIE A LUI A. THIERRY

(numită **făcătóre de minuni**), de o putere și efect miraculos. Face orĭ ce operație superfluă. Cu acéstă unsóre s-a vindecat un os-scarabeŭ, ivit înainte de aceea cu 14 anĭ și declarat incurabil, bóla de ósc și în timpul din urmă un morb gangrenos, greŭ și vechiŭ de 22 anĭ, numit **rac.** Are un efect antiseptic și repede la alinarea durerilor; rĕcorește și vindecă orĭ ce felĭ de rane și arsurĭ. Înmóie și curăță tóte ranele provĕdute prin impunseturĭ. O dosă spedată franco costă **1 coróną 80 filerĭ** după primirea prețuluĭ. La comande mai marĭ scădĕmînt.

Producție anuală 100,000 dose.

Pot pune la dispositiune un archiv întreg de atestate originale din tótă lumea. Imitațiile să pot înconjura urmărind cu atențiune fie care borcan, care pórtă inscripția: **Apotheke zum Schutzengel des A. Thierry.** Ceĭ carĭ n-aŭ deposit la îndemână, să se ferésca de falsificărĭ saŭ fabricate străine, și se **comande direct,** adresându-se la:

Apotheker

A. Thierry's Fabrik in Pregrada

bei Rohitsch-Sauerbrunn.

(Lieferant des österr k. k. Staatbeamten-Verbandes.)
(Contractor of the War-Office and the Admiralty, London.)

(33) 12—25

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un sir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul XI. Blaş 9 Februariŭ 1901. Numĕrul 6.

Epistola enciclică
a Sfinţiei Sale Papa Leo XIII.
despre democraţia creştină.

Venerabili Fraţi
Salutare şi binecuvîntare apostolésca.

Discusiile cele adânc pătrunzĕtóre despre cestiunea socială, carî deja de multă vreme sgudue concordia spiritelor în multe popóre, se fac zilnic tot mai intensive şi mai înfocate aşa, că cu drept cuvînt provócă şi cumpĕnirea şi îngrijarea ómenilor mai cu minte. Punctul de mânecare le-aŭ fost părerî greşite şi fórte lăţite, atât teoretice cât şi practice. Lupta o aŭ mai înăsprit invenţiile cele nóue ale timpului nostru, înţéla comunicaţiunil şi folosirea de maşine, carî servesc spre cruţarea muncil şi spre potentarea câştigului. Când apoi prin agitaţiunl puse la cale de nisce ómenl neliniştiţi s'a înăsprit lupta dintre bogaţi şi dintre proletarî, atuncia rĕul a crescut aşa de tare, cât statele s'aŭ vĕdut espuse la turburărî dese şi chiar şi la catastrofe marî.

În dată întru începutul pontificatului Nostru Ne-am îndreptat luarea a minte spre primejdiile acelea, carî ameninţă în privinţa acésta societatea civilă. Noi am socotit de datorinţa Nóstră, să arĕtăm pe faţă catolicilor, cât de mare e rătăcirea, ce e ascunsă în învĕţăturile socialismului, şi ce primejdie mare ameninţă dintr'însele nu numai bunătăţile esterne ale vieţii, ci şi curăţenia moravurilor şi religia. Acest scop l-a avut enciclica „Quod Apostolici muneris", carea o am publicat în 28 Decembre 1878. — Ĕră după ce primejdiile acelea aŭ crescut păgubind pe zi ce merge tot mai tare atât pe singuraticĭ cât şi societatea întrĕgă, am dovedit din noŭ şi cu atât mai în adins grijea Nóstră. Şi asemenea publicând în 15 Maiŭ 1891 enciclica „Rerum novarum" am tractat pe larg despre raportul de drepturĭ şi datorinţe dintre cele dóuĕ classe de civĭ, adecă dintre dătătorii de muncă şi dintre muncitorĭ; şi tot de o dată am arĕtat din poruncile evangelice lécurile acelea, carî le-am socotit mai folositóre spre a scuti causa dreptăţii şi religiei şi spre a decide tótă lupta cea dintre classele societăţii civile.

Şi har Domnului încrederea Nóstră nu a fost zădarnică. Până şi acatolicii, mişcaţi de puterea adevĕrului, aŭ recunoscut, că Biserica aplică grijea sa tuturor straturilor societăţii civile şi mai ales sĕracilor. Şi din manifestările acestea ale Nóstre catolicii aŭ dobîndit róde destul de bogate. Dintr'însele adecă nu numai aŭ scos îndemnurĭ şi puterĭ spre urmărirea ţîntelor celor mai bune, ci aŭ dobîndit şi luminarea binevenită, cu carea să urmărésca cu atât mai sigur şi mai cu rod ast fel de tendenţe. Aşa s'a făcut, de diferinţele de părerĭ între eĭ orĭ s'aŭ delăturat orĭ s'aŭ domolit. Ĕră în privinţă practică s'a dobîndit aceea, că spre îmbunătăţirea stărĭ proletarilor, mai ales pe unde aceea era mai rea, cu botărîre statornică orĭ s'aŭ introdus din noŭ orĭ s'aŭ lărgit în chip folositoriŭ instituţiĭ de binefacere, cum sînt bună óră bureaurile poporale spre a da nesciutorilor ajutoriŭ iuridic, institutele de credit pentru sătenĭ, reuniunĭ spre sprigin împrumutat şi spre ajutoriŭ în cas de nenorocirĭ, reuniunile de lucrătorĭ şi alte însoţirĭ şi instituţiĭ de felul acestora.

Aşa s'a născut deci sub povĕţuirea Bisericii între catolicĭ óre care chip comun de acţiune şi óre care îngrijire de instituţiĭ întru ajutoriul poporului celui asuprit nu mai puţin de alesurĭ şi de primejdiĭ ca de lipse şi de nĕcasurĭ. Acest chip de binefacere poporală întru început nu se obicinuia a se osebi prin o numire specială; numirea „socialism creştin", carea o întroduseră unil, şi altele derivate dintr'însa aŭ fost părăsite cu tot dreptul. Apoĭ a plăcut multora a o numi pe dreptul „acţiune creştină poporală". Pe airia, ceĭ ce deprind acţiunea acésta, se numesc „social-creştinĭ"; ĕră pe airia însă-şi acţiunea se numesce „democraţie creştine", ĕră ceĭ ce o deprind, se numesc „democraţi creştinĭ" în opositic cu aceea, carea socialiştiĭ o numesc „democraţie socială". — Ĕră dintre ceste din urmă dóuĕ numirĭ dacă nu cea dintâiŭ, adecă „social-creştinĭ", totuşi a bună samă a dóua, adecă „democraţie creştină" a dat de împotrivire la mulţi ómenĭ de altmintrea cu bun gând, pentru că socotesc, că într'însa se cuprinde óre care moment cu dóuĕ sensurĭ şi primejdios. De numirea acésta se tem adecă din mai multe cause, şi a nume, ca nu cum va printr'însa să se favorisezе în chip indirect forma poporală a societăţiĭ civile orĭ să se preferéscă celor alalte forme politice; mai de parte ca nu cum va în interesul masseĭ poporului, aşa zicêndu-se cu nebăgarea în samă a celor alalte straturĭ civile, să se strîmtorésca puterea religiei creştine între margiul prea ânguste; şi în sfârşit ca nu cum va sub numire falsă să se ascundă silinţa de a nebăga în samă orĭ ce putere de guvernare, fie civilă, fie bisericéscă. — Fiind că discusia asupra lucrului acestuia a luat deja dimensiunl marĭ şi une oria s'a făcut înverşunată, conscinţa oficiului Nostru Ne îndémnă, să domolim discusia definind, de ce aŭ, să se ţină catolicii în lucrul acesta; afară de aceea avem de gând, să le mai dăm şi alte câte va rînduelĭ, ca acţiunea lor să se facă mai largă şi cu mult mai rodnică pentru societatea civilă.

Nimenĭ nu póte, să se îndoéscă, ce va „democraţia socială", şi ce cantă să voéscă „democraţia creştină". Căcĭ pe cea dintâiŭ, mărturiséscă-o ómenii în chip mai reservat orĭ cu mai puţină reservă, mulţi o mână până la o mĕsură aşa de mare de rĕutate, cât ea nu socotesce nimica mai pe sus de cât ceea ce e pământesc, ci urmăresce numai bunătăţile trupescĭ şi esterne şi privesce de fericirea omului numai dobîndirea şi gustarea bunătăţilor acestora. De aceea vor dînşiĭ, ca în stat puterea guvernăriĭ să fie a masseĭ poporului aşa, că delăturându-se deosebirile condiţiilor şi egalându-se civiĭ, să se ajungă între eĭ şi la o egalitate a bunurilor; de aceea vor, ca dreptul de proprietate să se delăture, şi tóte averile singuraticilor şi înse-şi mijlócele traiului să se socotéscă de comune. Democraţieĭ creştine dimpotrivă, chiar şi numaĭ pentru că se numesce creştină, îĭ caută, să se aşeqe pe principiile date de credinţa dumnezeéscă ca şi pe temeiul sĕŭ propriŭ, purtând grije de folósele celor mai de rînd aşa, cât să perfecţioneze în chip potrivit sufletele cele create pentru vecinicie. Eĭ de aceea să nu-ĭ fie nimica mai sfînt de cât dreptatea; ea să poruncéscă inviolabilitatea dreptului de a câştiga şi posedé; ea să apere diversitatea condiţiilor, carĭ a bună samă sînt propriĭ ale statului bine întocmit; eĭ în sfârşit îĭ caută, să ţintéscă la forma şi firea aceea a societăţii omenescĭ, carea i-a dat-o Dumnezeŭ Ziditoriul. E deci limpede, că nu este niciĭ o legătură între democraţia socială şi între cea creştină; ele se osebesc adecă una de alta în tocmaĭ aşa de tare ca şi eresa socialismului şi mărturisirea legiĭ creştine.

Ar fi însă o greşélă, dacă numirea de democraţie creştină s'ar esplica în sens politic. Adevĕrat că „democraţia" după însemnarea etimologică a cuvîntului şi după usul filosofilor însémnă stăpânia poporului; dară ea în casul de faţă are să se înţelégă aşa, ca ea, lăsându-se la o parte orĭ ce sens politic, să nu aibă alt sens afară de însă-şi acţiunea aceea binefăcĕtóre, asupra poporului creştin. Căcĭ poruncile naturiĭ şi ale Evangeliei în sine privite sînt aşedate afară de schimbările lucrurilor pământescĭ, şi prin urmare e de lipsă, ca ele să nu atîrne de la niciĭ o formă de guvernare a statului civil, ci să se pótă uni cu orĭ ce formă de guvernare, numaĭ să nu se împotrivéscă acésta onestităţiĭ şi dreptăţiĭ. Ele nu aŭ deci de loc de a face cu certele de partide şi cu diferitele schimbărĭ ale lucrurilor omenescĭ; aşa că în sfârşit sub orĭ ce constituţie a statului civilor să le fie cu putinţă şi să le trebuéscă a păzi acele-şi poruncĭ, carĭ le poruncesc, ca pe Dumnezeŭ să-l iubéscă mai pe sus de cât tóte, ĕră pe deaprópele ca pe sine înşi-şi. Acésta a fost neîncetata învĕţătură a Bisericii; de acésta s'aŭ folosit Pontificiĭ romanĭ în tot de una ca de îndreptariŭ în tractarea faţă cu statele, orĭ care le-ar fi fost forma de guvernare. Stând deci acestea, catolicii silindu-se în teorie şi în praxă, să promoveze binele proletarilor, niciĭ de cum nu vor puté, să preferéscă şi să întroducă o constituţie a statului mai vîrtos de cât alta.

Tot asemenea are democraţia creştină, să delăture şi un alt motiv de smintélă, că adecă ea se îngrijesce de binele straturilor mai de rînd ale poporului aşa de tare, cât pare a nebăga în samă pe cele mai înalte, pe când ceste din urmă dóră nu sînt mai puţin importante, când e vorbă de păzirea şi deplinirea societăţii civile. Acésta o opresce legea aceea creştină, carea am amintit-o adineaorĭ, adecă legea iubirii. Ea îmbrăţişéză adecă pe toţi ómenii tuturor straturilor ca pe membriĭ uneia şi aceleia-şi familiĭ, pe carĭ i-a dăruit cu fiinţă acela-şi Părinte preabun şi acela-şi Mântuitoriŭ i-a rĕscumpĕrat şi ĭ-a chemat la aceea-şi moştenire vecinică. Dóră acésta e învĕţătura şi îndemnarea Apostolului: „Un trup, şi un spirit, pe cum şi chemaţi sînteţi întru o sperare a chemării vóstre. Un Domn, o credinţă, un botez. Un Dumnezeŭ şi Tatăl tuturor, ca-

rele este preste tóte, şi prin tóte, şi întru noi toţi.“ [1]) Aşa dară fiind că massa poporului e împreunată cu cele alalte straturi prin o legătură firéscă, şi fiind că legătura acésta o a făcut încă şi mai strînsă frăţia creştină, de aceea şi asupra lor înrîurésce a bună samă orî ce silinţă, carea se dă spre a ajutora massa poporului, şi acésta cu atât mai vîrtos, de óre ce, pe cum vom arĕta mai la vale, pentru ca lucrul să reuşéscă bine, se cuvine şi e de lipsă, să se cheme spre conlucrare şi straturile acelea.

Tot asemenea să nu fie nicî aceea, ca numiriî democraţie creştină să i-se ascrie gândul de a lăpĕda orî ce ascultare şi de a se împotrivi celor ce pe lege sînt povĕţuitorî. Legea naturală în tocmai ca şi cea creştină poruncesce, ca ómeniî să respecteze pe cei ce în stat sînt superiorî, pe fiesce care după trépta, pe carea e pus, şi să asculte de eî, când poruncesc pe dreptul. Pentru ca lucrul acesta să fie vrednic de om şi de creştin, el are, să se prestea din inimă şi din simţul de datorinţă, adecă „pentru conscienţă“, în ce chip a poruncit însu-şi Apostolul, când a declarat: „Tot sufletul să se supună stăpâniilor celor mai înalte.“ [2]) Ĕră se împotrivesce deprinderiî vieţii creştinescî, ca óre cine să nu voéscă a presta supunere şi ascultare acelora, carî stau în fruntea Bisericiî înzestraţi cu putere, în rîndul cel dintâiŭ Episcopilor, pe carî, fără de a se păgubi auctoritatea Pontificelui roman faţă cu toţi, „Spiritul sfînt î-a pus Episcopî, ca să pască Biserica lui Dumnezeŭ, carea o a câştigat cu sângele sĕŭ“. [3]) Cel ce simţesce orî lucră altmintrea, acela fără îndoélă a dat uitării porunca aceea de tot aspră a aceluia-şi Apostol: „Ascultaţi pe mai marii vostri şi vĕ plecaţi lor. Că aceia priveghézĕ pentru sufletele vóstre, ca cei ce aŭ, să dea samă.“ [4]) Este fórte de lipsă, ca cuvintele acestea toţi credincioşiî să şi-le tipăréscă adânc în sufletele sale şi să se siléscă a le deprinde în orî care condiţie a vieţii; ĕră preoţiî să nu întrelase nicî o dată a şi-le ţiné cu grije în minte şi a îndupléca pe cei alalţi nu numai cu admoniarea, ci şi cu esemplul la păzirea lor.

După ce am împrospĕtat în amintire învĕţăturile acestea de căpetenie, carî le esplicasem cu de-adinsul deja cu alt prilej,

[1]) Ef. 4, 4 urr.
[2]) Rom. 13, 1. 5.
[3]) Fapt. 20, 28.
[4]) Evr. 13, 17.

sperăm, că se va delătura orî ce cértă de părerî asupra numiriî democraţie creştină şi orî ce îngrijare de vre o primejdie, ce s'ar cuprinde în lucrul esprimat cu numirea acésta. Şi pe dreptul o sperăm acésta. Căcî după ce se vor părăsi părerile acelea ale unora despre firea şi însemnarea acesteî democraţiî creştine, carî părerî nu sînt lipsite de óre care esagerare orî greşélă, a bună samă nimenî nu va reproba silinţa aceea, carea în conformitate cu legea naturală şi dumnezeéscă ţîntesce singur numaî la aceea, ca aceia, carî îşî susţin viaţa cu munca şi isteţimea mânilor sale, să ajungă la o stare mai de suferit şi să dobîndéscă pe încet putinţa de a se îngriji de sine înşi-şî, de a deprinde libĕr în familie şi în viaţa publică datorinţele vîrtuţilor şi ale religieî, de a simţi, că nu sînt animale, ci ómenî, nicî păgânî, ci creştinî, şi în sfârşit de a se sili şi mai uşor şi mai cu rîvnă spre acel „un lucru“, care „trebuesce“, spre binele cel mai de pe urmă, pentru carele ne-am născut. Ĕră chiar acésta e ţînta, acésta e lucrarea acelora, carî vor, ca massa poporului să fie bine înălţat întru spiritul creştinesc şi păzit de ciuma socialismului.

Într'adins am amintit adineaorî datorinţele vîrtuţilor şi ale religieî. Unii nutresc adecă părerea, carea s'a lăţit şi în massa poporului, că aşa numita „cestie socială“ ar fi numaî „economică“, pe când dimpotrivă e fórte adevĕrat, că ea este în rîndul cel dintâiŭ morală şi religiósă, şi chiar de aceea are să se deslege mai ales după legea morală şi după hotărîrea religieî. Dea-se adecă muncitorilor simbrie îndoită, reducă-se timpul lucrului, ieftinéscă-se mijlócele traiului, şi totuşi se va întîmpla neapĕrat, că dacă muncitoriul ascultă de învĕţăturile acelea, pe cum se face de obiceiŭ, şi urméză esemplele acelea, carî ademenesc la lăpĕdarea reverinţeî faţă cu Dumnezeŭ şi la stricarea moravurilor, se fac nimica oboséla şi agoniséla luî. Esperinţa a constatat, că petrec în strîmtóre şi în miserie ceî mai muiţi din muncitoriî aceia, carî cu tóte că aŭ timp mai scurtat de lucru şi simbrie mai bună, totuşi trăesc în moravurî stricate şi afară de înrîurinţa religieî. Delătură din suflete sentimentele acelea, carî le sădesce şi le lucră înţelepciunea creştină, delătură grijea prevĕdĕtóre, modestia, cruţarea, răbdarea şi cele alalte însuşirî bune ale firiî, şi înzădar veî cerca, să ajungî la bunăstare, chiar şi dacă ţi-aî da multă silinţă. Chiar de aceea nicî nu am îndemnat nicî o dată pe catoliciî, să închie reuniunî spre îmbunătăţirea stăriî poporului şi să introducă alte instituţiî de felul acesta, fără ca să-î fim admoniat cu o cale, ca acestea să le facă în spiritul, cu ajutoriul şi cu povĕţuirea religieî.

Rîvna acésta a catolicilor pentru a îmbunătăţi starea proletarilor pare a fi cu atât mai vrednică de laudă, cu cât ea se deprinde pe acela-şi teren, pe carele în tot de una în chip potrivit timpului cu îndemnul cel binefăcĕtoriŭ al Bisericiî a emulat în chip statornic şi rodnic spiritul iubiriî lucrătóre. După legea iubiriî acesteia împrumutate, carea óre cum deplinesce legea dreptăţiî, avem nu numaî să dăm fiesce cuî, ceea ce este a luî, şi să nu împedecăm pe nimenia întru deprinderea drepturilor luî, ci să ne şi ajutorăm împrumutat „nu cu cuvîntul, nicî cu limba, ci cu fapta şi cu adevĕrul“ [1]), aducêndu-ne a minte de ceea ce Christos plin de dragoste a zis cătră aî sĕî: „Poruncă nóuă vĕ daŭ vóuĕ, ca să vĕ iubiţi unul cu altul, cum v'am iubit eŭ pe voî, şi voî să vĕ iubiţi unul cu altul. Întru acésta vor cunósce toţi, că sînteţi aî mei învĕţăceî, de veţi avé dragoste între voî.“ [2]) Silinţa acésta de ajutorare împrumutată adevĕrat că în rîndul cel dintâiŭ are, să pórte grije de binele cel netrecĕtoriŭ al sufleteloŕ, dară totuşi nicî de cum nu are, să nesocotéscă, cele ce servesc spre nutrirea şi uşurarea vieţii. În privinţa acésta să ne aducem a minte, că Christos la sciricirea învĕţăceilor Botezătoriuluî: „Tu eştî, cel ce vine, aŭ pe altul să aşteptăm?“ misiunea cea încredinţată luî între ómenî o reduce chiar la învĕţătura acésta a dragostiî provocându-se la cuvintele luî Isaie: „Orbiî vĕd, şi schiopiî umblă, leproşiî se curăţesc, şi surdiî aud, morţiî se scólă, sĕracilor bine se vestesce.“ [3]) Şi tot el grăind despre judecata cea mai de pe urmă şi despre rĕsplătirile şi pedepsele, carî se vor hotărî, a declarat, că va lua în chip deosebit în socotinţă, ce dragoste aŭ dovedit ómeniî unul faţă cu altul. În cuvîntarea aceea a luî Christos e vrednic de mirare, că el trecêndu cu tăcere preste milostenia cea mângăitóre de suflete a amintit numaî lucrările milosteniei esterne şi încă aşa, ca şi cum ele i-s'ar fi dovedit luî: „Că am

[1]) I Ĭo. 3, 18.
[2]) Ĭo. 13, 34 ur.
[3]) Mt. 11, 5.

Feuilleton.

De la Ĭubileŭ.

În anul iubilar al *uniriî* cu Roma — an, care ar trebui să dureze până în Septembre 1901 — a iubilat şi „Unirea“ aniversarea a zecea a nascerii sale. Dór ea organ a fost al bisericiî unite în decursul unuî deceniŭ. Iubileul *Uniriî* a căduţ aprópe de Iubileul *Ligeî culturale,* care la 5 Febr. n. (24 Ian. v. datul *Uniriî* principatelor române) a serbat şi ea iubileul sĕŭ de zece aní. O simplă coincidenţă acésta, dar totuşi o coincidenţă plăcută. Orî cât de de parte stă Blaşul de Bucurescî, şi *Unirea* de *Ligă,* cine ar puté nega, că în sferele mai înalte ale principiilor ideale ele totuşi se întîlnesc şi se completézĕ.

Temeiurile, pe care staŭ, sînt *uniriî* şi *unităţi* marî, frumóse, de dorit. Ĕr elementul, care le adapă şi nutresce, e unu şi acela-şi: românismul unit în cugete şi în simţiriî. Vorba poetului:

Uniţi să fiţi în cugete,
Uniţi în Dumnezeŭ!

* * *

Uniţi în Dumnezeŭ! Mai întâiŭ ne-am dus la biserică. Şi nu la catedrală, unde merg mulţi, şi unde mulţi ne sciŭ. Ne-am dus în mica bisericuţă a curţiî mitropolitane. Şi ne-am rugat. Redactorul a servit sfînta liturgie, cronicarul a lectorat, un colaborator a cetit apostolul, un culegĕtor a ţinut cădelniţa, şi toţi am cântat şi ne-am rugat. Noî de noî, ceî uniţi în gândurî, uniţi şi în simţirî, ne-am unit în Dumnezeŭ, în cugetul la Dumnezeŭ şi la biserica nóstră.

Sub acel sfînt altar, la care s'a adus jertfa *Uniriî,* zac osemintele aprópe ale tuturor archiereilor din Blaş. Afară de primiî doî Mitropoliţi, mai lipsesc de aci *Şuluţiŭ,* care e în cimiterul bisericiî parochiale, vestind prin momonumentul sĕŭ spre *Câmpul Libertăţiî,* că *Numaî mórtea mĕ desparte de naţiune. Leményi,* care ajmurit în esil la Viena, de unde sperăm, că în curênd va fi adus la Blaş, şi marele *Clain,* care e în *Roma,* sigilând cu mórtea sa *eterna unire* cu urbea eternă, pentru care a trăit şi a murit. Toţi ceî alalţi odihnesc aci, sub petrile recî, de-asupra cărora ne-am adunat, într'un gând şi o simţire, ca să dăm mulţămită Tatăluî ceresc pentru tóte darurile, ce ni-le-a dat în decurs de un deceniŭ, şi să cerem şi pe viitor scutul puterniculuî sĕŭ braţ.

Spiritele archiereilor nostri s'aŭ unit de sigur cu noî în rugăciunile nóstre, şi mai ales spiritul bunuluî şi nobiluluî coleg şi întemeiĕtor al *Uniriî, Dr. Ales. Grama,* pentru care deosebit s'aŭ făcut rugăciunî, de sigur îşî va fi împreunat rugăciunile sale cu ale nóstre la tronul ceresc pentru buna prosperare a acesteî foî, căreia mult î-a jertfit în viĕţă din munca şi erudiţiunea sa.

* * *

După ce am jertfit luî Dumnezeŭ, închinându-î tótă lauda şi mulţumita, şi după ce am jertfit şi memorieî celor ce nu mai sînt cu noî, ne-am presentat archiereuluî, prea bunuluî nostru Mitropolit. S'aŭ arĕtat aci în călduróse şi sincere cuvinte motivele presentăriî nóstre, şi ni-s'a rĕspuns tot aşa de sincer. Ceea ce reeşia clar din acéstă recepţiune, era, că *Unirea* de la întemeiarea sa este un *organ bisericesc independent.* Că archiereiî n'aŭ influinţat nicî când direcţiunea eî, nicî într'o parte, nicî într'alta, şi că în tot decursul vieţii eî nicî unul nu î-a arĕtat de cât bunăvoinţă curată şi părintéscă, dar în colo nimic mai mult. Şi chiar aceea, ce unul orî altul î-ar fi arĕtat preste acéstă linie, s'a făcut absolut imposibil prin modul nou, ce s'a introdus la împărţirea *ajutoruluî* . . . . .

De la iubitul nostru Archiereŭ am ieşit mângăiaţi şi conscii, că *Unirea* în scurta sa esistenţă a umblat pe piciórele sale, urmată de binecuvîntările părintescî ale capilor bisericiî, şi ast fel avem nădejdea, că cu ajutorul luî Dumnezeŭ, care nu ne va lipsi în urma acelora-şi părintescî binecuvîntărî archieresc, ea va cresce, progresând în vrîstă şi în înţelepciune.

* * *

flămîndit, și mi-ați dat, de am mâncat, însetoșat-am, și mi-ați dat, de am beut, străin am fost, și m'ați primit, gol, și m'ați îmbrăcat, bolnav am fost, și m'ați cercetat pe mine, în temniță am fost, și ați venit la mine.“ [1])

(Va urma.)

La cestiunea congruei.

Foile magiare ne aduc scirea, că consistoriul mitropolitan gr. oriental din Sibiiu în zilele acestea s'a ocupat cu împărțirea congruei de stat între cele trei episcopate ale bisericei române greco-orientale.

Din acésta notiță s'ar păre, că suma, care se dă din partea statului pentru întregirea congruei preoților români greco-orientali, să plătesce întrégă pentru tóte trei diecesele la mâna Mitropolitului. Acesta împreună cu Consistoriul mitropolitan o împarte în proporțiune dréptă între cele trei diecese și apoi Episcopul cu Consistoriul fie căreï diecese o distribue între preoții séi în proporțiune dréptă după venitele și cualificațiunea lor.

Dacă lucrul stă ast fel, atunci numai gratula putem bisericei române greco-orientale, pentru că prin acésta se respectézá mai întâiu drepturile Mitropolitului, și auctoritatea fie căruia dintre episcopii lui sufragani, și apoi în acela-și timp se face și o împărțire dréptă între preoți.

Dar după ce legea pentru dotarea clerului acatolic, până la regularea definitivă a congruei catolice din partea statului în conțelegere cu episcopatul catolic, are valóre și pentru biserica română greco-catolică, întrebăm, că pentru ce nu se purcede din partea guvernului macar cu aceea bunăvoință, cu care se purcede față cu biserica română greco-orientală? Pentru ce banii destinați pentru întregirea interimală a congruei preoților greco-catolici se împart de însu-și ministrul de culte între cele patru diecese greco-catolice, și încă în patru chipuri, unul mai injust de cât cel alalt, unul mai înjositor de cât cel alalt, atât pentru episcopi, cât și pentru preoți? Pentru ce nu se împarte ajutorul de stat la toți preoții, și în proporție cu venitele lor? Unii fórte sĕraci nu capĕtă absolut nimica, fără să se fi probat vre o data din partea cuiva, că nu ar merita ajutor. Alții capĕtă sume atât de mari, cât acestea nu stau în proporție nici cu meritele lor, nici cu starea lor materială. Peste tot sumele variază în archidiecesă de la 60 coróne până la 1200 coróne, în cât tótá lumea se scandalisézá de acéstă împărțire, și mai vîrtos preoții, cari în loc să se bucure de acest ajutor, în feliurite chipuri își esprimă indignațiunea lor deplin justificată.

Acestea sînt tóte lucruri notorii, și de aceea nu mai insistăm asupra lor. Voim înse să relevăm procedura nedréptă, ce se urmézá din partea păzitorilor și esecutorilor legilor țĕreï. Pentru ce dl ministru purcede în un fel față cu biserica română greco-orientală, și în alt fel față cu biserica greco-catolică? Este acésta iertat în o țară constituțională? Este acésta prudență de stat? Este acésta procedură justă și veritabilă? Nimic din tóte acestea. Noi în procedura acésta nu putem vedé alt ceva de cât o persecuție a unei părți însemnate a poporului românesc și o prigonire detestabilă a bisericei române greco-catolice.

Ar fi timpul, ca cei chemați să intervină cu tótă energia la locul competent pentru încetarea acestor prigoniri. Este de datorința lor a o face acésta chiar și pentru asigurarea esistenței bisericei române greco-catolice prea destul amenințată din alte părți.

[1]) Mt. 25, 35 ur.

Fondul Avram Iancu. — În sfîrșit s'a terminat și afacerea acestui fond, care prin nesocotitele cuvinte ale procurorului Lázár alarmase întrégă opinia publică românéscă. Curia din Budapesta, pe basa referadei judelui Bêrlogia, a aflat de vinovat pe Albini pentru delapidare și a întărit sentința tablei regesci din Cluș. În puterea acestui decis nou, Liviu Albini e osândit la zece luni închisóre, cari se socotesc înse de împlinite prin timpul petrecut în închisóre preventivă. Rĕmâne, să se hotărésca asupra banilor colectați, pe cari, cum se scie, ministrul de interne i-a confiscat de la asociație, unde fuseseră depuse libelele de la „Victoria.“

Calendar catolic. — Nu vĕ îngroziți, titula asta modernă, n'am inventat-o noi, e importată de la frații de dincolo, étă istoria acestei nóne nomenclaturi. Am pomenit de noul proiect de lege, împărțit în camera României, relativ la introducerea calculării în *stilul nou*. Proiectul a trecut prin tóte secțiile Camerei și în curĕnd va fi desbătut. De raportor a fost ales dl N. Coșăcescu. Părerea generală era, că proiectul va fi votat. Azi ne surprinde următórea notiță, ce o scótem din „Ap. nat.“ de la 4 crt.

„După însași declarațiunea facută de dl general *Manu*, unor deputați, sîntem în mĕsură de a afirma cu singuranță, că votarea proiectului de lege relativ la schimbarea calendarului nostru strămoșesc în cel *catolic* (?! Red. U.) va întîmpina în Cameră o vie resistență. În afară de dl general *Manu*, ale cărui sentimente naționaliste le cunóscem, se vor mai ralia la nevotarea inovațiunei calendaristice, un mare numĕr de deputați.“

Ne-au surprins aceste șire, cu distincția subtilă de calendar strămoșesc și catolic. Care va se zică, calendarul gregorian nu póte fi introdus în țĕrile ortodoxe, pentru că e primejdie de a duce la papistașism pe toți!

Grozave lucruri acum la începutul veaculuï al XX-lea.

Sîntem curioși acum să cunóscem desbaterile și vorbirile ce se vor ține în jurul acestui proiect atât de primejdios pentru dl general Manu și consoții séi.

Ce a dovedit *Unirea* la vrîsta ei de 10 ani? Că nici la începutul secolului al XX. nu se apreciézá din destul necesitatea, să nu zic importanța, unui organ bisericesc. Că în acest moment *Unirea* are la *restanțieri*, acești tradiționalii sprijinitori ai foilor românesci, 22,000 de coróne. (Avere destul de frumósă, nu-i așa?)

Că în fine — și astăzi cei ce țin la esistența *Unirei* trebue să jertféscă muncă și bani, și multe alte imponderabilii, ca să o pótă susține întru apĕrarea bisericii și a drepturilor ei.

* * *

Cu ast fel de gânduri, mai sombre ca o zi de iarnă, ne-am adunat séra la banchet, ca să uităm trecutul trist, și să privim într'un viitor mai primăveratec. Grație redactorului nostru și preastimatei sale Dómne, care ne-au primit în salónele lor, am reușit a ne înveseli în curînd. Cum să nu? Cele mai rafinate mijlóce erau aplicate întru a ne face voia bună. Mĕ tem, să le enumĕr, ca nu cumva să se încăpățineze restanțierii foii, credĕnd că trăim prea bine (în zece ani o dată!) Și, Dómne, de ar sci ei cu ce chin și vai s'au adunat și acele bunătăți, din atâtea colțuri ale de Dumnezeu păziteï archidiecese de Alba-Iulia și Făgăraș . . . !

Dar ce are a face? Vorba e — să revin la raport. Sala de redacție se prefăcuse într'un parc de brădet. Între brați se întinsese o masă în forma unui *u*. (Amintirea lui *ŭ final*, pe care și *Unirea* l'a părăsit în decursul deceniului ultim al veaculuï al XIX.)

Printre mâncări și voie bună s'a început o veselă șezĕtóre redacțională. Mai mult. În curĕnd s'a început redactarea *Unirei iubilare* (numĕr unic). Nici când *Unirea* n'a avut atâția colaboratori. Erau vre-o 25 — și toți harnici, unul ca unul. Trebue să iese un numĕr splendid.

Prim articolul a fost „primit din afară“ de la un vechiu colaborator, un distins bărbat al bisericii și neamului nostru. Frumos articol, trebue să o declar solemn: voluminos, ponderos și grav. Scris într'un limbaj *vechiu*, dar colorat, cu *spirit* mult, cu vervă și căldură. Însuflețit și însuflețitor. Adevĕrat „articol — *din fundul* buții“. (quomodo oporto). A fost primit cu aclamațiuni, și întrunind consimțemîntul și complăcerea, (mai ales *complăcerea)* tuturor, a fost împărțit numai de cât între *culegĕtori*. S'a cules imediat, (căci toți ne făcurăm culegĕtori) și s'a trimis în grabă la *revisie*. Durere, că revisia n'a sosit imediat. Ni-s'a promis cum ar fi pe *mâne*, dar în urmă a rĕmas, că și revisia să o facem *noi*, dacă l'am cules . . . .

Veselia crescea. De restanțieri uitasem, și grijea fie căruia era să nu rĕmână el în *restanță* cu culesul materialului împărțit.

Mai sosiseră nisce articoli din afară; un articol *iubilar* de pe Secaș, o corespondență bogată și binerotunzită de la *Micesci*, și altele. (Cea de la Micescï n'a putut întra tótă în numĕrul iubilar). Rînd pe rînd tóte s'au prelucrat, și în curĕnd redactorii au început să vină cu articoli secundari, entrefilete, noutăți, foițe etc. . . .

Nestorul nostru a contribuit cu un *entrefilet* oficios, salutând pe colaboratori. După un alt entrefilet mai scurt, de la un colaborator estern, *întâiul* dintre redactori a făcut reprivirï istorice, arĕtând împrejurările între cari s'a întemeiat fóea, și causele proxime — atacurile dușmanóse esterne și interne, mai ales interne, — cari au dat ansă, ca să se întemeieze fóea.

Redactorul nostru, modest ca tot de una, a ținut să decline de la sine tóte complimentele ce i-s'au făcut de antevorbitori, cu deosebire de întâiul redactor, și să facă a redunda tot meritul și tótă gloria asupra întemeietorilor și colaboratorilor.

„Stolz lieb ich mir den Spanier“ — dar îmi plac redactorii modești, fiind că sînt așa de rari.

Redactorul *Foii școlastice* a contribuit apoi cu un sentimental articol de salutare, care a întîmpinat multe aclamațiuni.

Într'aceea se audiau observări: *Ce zic laicii? Să audim cuvîntul laicilor!*

S'a ridicat în fine unul, unul *ales* dintre cei *chemați* și a spus un clasic cuvînt, arĕtând harmonia firéscă și sublimă între lupta bisericii și lupta poporului, între interesele bisericii și libertatea națională. *Advocatul* distins al acestei mari cause a reușit a răpi întreg auditorul, și dacă ar fi atîrnat de la noi *procesul* națiunei române ar fi fost câștigat.

Revistă politică.

Austria. Bunăînţelegerea nu va conduce nicĭ pe viitor desbaterile parlamentuluĭ austriac, deschis zilele acestea în Kofaurg. Mesagiul deschiderĭĭ cetit de Maestatea Sa a fost fórte volumins. Se amintesce cu regret mórtea regeluĭ Umberto şi a regineĭ Victoria şi să constată, că Austria e în cea maĭ bună înţelegere cu tóte statele străine şi ast fel din partea sa contribue la susţinerea păcĭĭ universale. Vorbesce apoĭ de China şi de succesele trupeĭ trimise acolo. Înşiră un întreg catalog de legĭ, carĭ vor veni la desbatere în actuala sesiune, cum şi de unele reforme pe terenul învĕţămîntuluĭ, legea de pressă, armată ş. a.

A urmat apoĭ partea cea maĭ interesantă, în care se pomenesce de constituţie şi de susţinerea aceleia şi în legătură de înfructuositatea trecutelor sesiunĭ parlamentare. Maestatea Sa a provocat espres pe membriĭ camerelor la lucru provocându-ĭ să absteie de la cestiunea limbeĭ, care zădărnicesce orĭ ce altă lucrare şi nu duce la nicĭ un resultat. „Guvernul meŭ este dator a susţinea neatinsă unitatea limbiĭ în anumite sfere ale administraţiunĭĭ.“ Mesagiul se încheie cu un noŭ apel la activitate.

A fost bătător la ochĭ că maĭ multe grupărĭ parlamentare Schönerianĭ, socialdemocraţiĭ şi radicalĭĭ cehĭ aŭ absentat de la deschiderea parlamentuluĭ.

Transvaal. În vreme ce Angleziĭ gelesc acasă mórtea regineĭ lor, de parte în sudul Africeĭ, soldaţiĭ Mareĭ-Britaniĭ îşĭ varsă sângele lor pentru nisce interese particulare ale câtorva financiarĭ bogaţĭ. Burĭĭ sînt plinĭ de curaj şi entusiasm. Tóte încercările făcute pentru încheierea păcĭĭ sînt zădarnice. Generalul Botha nu vrea să scie nimic de o înţelegere cu Anglezĭ, deşi o parte însemnată a preseĭ brite cer închierea păcĭĭ cu Burĭĭ şi chiar Regina Victoria, zice-se, că ar fi murit cu gândul la pace, zicênd celor din jurul sĕŭ: „Îngrijiţi-vĕ ca pacea să fie cât de curînd restabilită.“ În acela-şĭ timp se telegrafézĕ, că Burĭĭ aŭ prins întrégă garnisóna angleză din Modderfontein, că gener. Dewett a plecat spre Kapland cu 3000 ómenĭ, şi că din tóte părţile năvălesc cete de burĭ spre colonia angleză.

Corespondinţe.

Scrisóre din Budapesta.

1 Februarie 1901.

(Parochiĭ. — Mutarea uneĭ biserici. — Magnaţiĭ în episcopatul latin. — »Federaţiunea.« — Teatru. — Lukács Béla. — Moda.)

(Parochiĭ) Senatul orăşănesc luând în considerare numĕrul înalt al populaţiuneĭ, principialiter a hotărît, ca în aniĭ viitorĭ să edifice încă nisce biserici, ĕră parochiile marĭ, carĭ aŭ peste 90.000 suflete să le despartă în dóuă. E şi ceva ne maĭ auḑit, ca un pleban să aibă câte 90.000 suflete. Alt cum eĭ nu aŭ ce se văeta, căcĭ şi venitul este conform numĕrului sufletelor. Sînt plebanĭ a căror venit li se urcă la suma de 40 miĭ coróne pe an. Ĕră cel maĭ sĕrac din Viziváros, are minimum 12 miĭ coróne venit annual. În parochiile maĭ marĭ sînt câte 7—8 capelanĭ, a căror venit ĕrăşĭ se urcă la un minim de 6 miĭ coróne şi întrĕga provisiune. Drept aceea în Pesta aflĭ capelanĭ şi în etate de 50—60 anĭ — căcĭ mulţĭ sînt carĭ maĭ bucuros rĕmân capelanĭ pe viéţă în Pesta, de cât se mérgă de plebanĭ în provinţă.

(Mutarea uneĭ biserici.) Oraşul e plin de gândurĭ, căcĭ biserica, aşa zicênd cea maĭ frumósă din Belváros, cu regularea oraşuluĭ nu póte rĕmânea în locul acela, unde e acum. Oraşul, numaĭ acum sînt câţĭ va anĭ a restaurat-o cu o sumă enormă. Decĭ nu sciŭ ce se facă cu ea.

O societate din America a făcut propunerea, că o mută în alt loc, aşa cum stă acum. Senatoriĭ s'aŭ umflat de rîs la auzul propunerĭĭ — căcĭ cine naiba a maĭ auzit, ca o biserică aşa de monumentală să o muţĭ de icĭ colea, ca pe o jucăriă. Senatoriĭ aŭ luat la desbatere propunerea şi preliminariul americanilor, dar ingineriĭ oraşuluĭ aŭ demonstrat, că mutarea va consta maĭ mult, de cât edificarea uneĭ biserici nóuĕ.

Eŭ din parte-mĭ aşĭ dori ca să o mute, din dóuĕ considerăţiunĭ: 1. Am cunósce o technică nóuă 2. ar salva una dintre cele maĭ frumóse biserici din ţéră.

(Magnaţĭ în episcopatul latin.) În episcopatul latin sînt vacante treĭ episcopiĭ; cea din Győr, Szombathely şi Székesfejérvár. Se svonesce, că aceste treĭ episcopiĭ să vor complini de o dată, şi candidaţiĭ serioşĭ ar fi la Győr: contele Széchényi, rectorul Pazmaneuluĭ din Viena; la Székesfejérvár: Fischer-Colbrie, canonic în Strigoniŭ, ĕră la Szombathely: Várossy, rectorul seminariuluĭ central din Budapesta. Pe lângă episcopul din Nyitra voesc să denuméscă pe contele Batthyányi de coadjutor cum jure successionis. Aşa se vorbesce, că Curtea are de scop a ridica ĕrăşĭ familiile magnaţilor sĕrăciţĭ, prin aceea, că episcopatul latin îl recrutézĕ din magnaţĭ.

E vorbă numaĭ, că óre ecclesia militans avea-va ceva folos din denumirile acestea.

(„Federaţiunea“.) La anul noŭ aşteptam cu nerăbdare fóea cea cu atât sgomot şi reclam anunţată. Destul, că toţĭ românĭĭ de aicĭ sciam din gazetele magiare, că o să apară, dar că cine va fi redactor, colaboratorĭ numaĭ presupuneam.

— Mĕĭ, nu scĭĭ cine va redacta fóea „Federaţiunea“?— ne era întrebarea stereotipă.

Cu dóuĕ-treĭ zile înainte de anul noŭ am auzit că Alexics. După zisele Dsale, fóea era să apară cam ca „Budapesti Hirlap“ de mare şi zilnic. Să vede că isvorul a sĕcat, ĕră fóea s'a păpat.

Vĕ rog să nu o daţĭ maĭ de parte, dar Unirĭĭ ĭ-o şoptesc în urechiă, că „Federaţiunea“ ar fi apărut cu banĭĭ alianţeĭ israelite. Pĕcat că Dl Alexics nu a putut trage pe sfóră nisce jidanĭ. Scop moral scim cu toţĭĭ că Dl Alexics nu ar fi avut — dar baremĭ şĭ-ar fi umplut el et consortes busunariul cu nisce parale jidovescĭ.

Dar să vede, că jidanĭĭ aŭ minte şi aŭ mirosat ceva.

(Teatru.) Opera şi teatrul naţional fórte mult costă statuluĭ, căcĭ ambele institute lucră cu deficit. Cum se nu aibă deficit, când opera are în o sĕră spese 7596 coróne? Din spesele acestea — în casul când se vînd tóte biletele — supórtă opera numaĭ 2656 coróne — decĭ cele alalte 5 miĭ în tótă sĕra le plătesce statul din busunariul ţĕriĭ.

De multe orĭ mĕ cuget, că dacă opera s'ar sista pe un an, cu banĭĭ cât s'ar cruţa (circa $1^1/_2$ milion) s'ar putea pe vecie asigura bunăstarea preoţimiĭ nóstre.

Sînt sĕrĭ, în carĭ pe scenă sînt maĭ bine de 800 de ómenĭ. Aceştia papă mult. A fară de aceştia sînt actriţe, carĭ aŭ plată la an circa 40—50 miĭ de coróne.

Teatrul naţional nu are aşa marĭ spese, căcĭ o sĕră ĭĭ costă numaĭ 2867 coróne — ĕră venitul zilnic e 1800 coróne — deficit la zi numaĭ o mie de coróne.

Teatrele private, considerând crisa acésta mare de banĭ, tóte staŭ cam rĕŭ. Teatrul poporal l-aŭ arêndat nisce jidanĭ — şi pe lângă tóte încordările nu înaintézĕ. Alt cum nicĭ nu póte prospera, când are vre o şésă

Se sperĕ însĕ, că ast fel de cuvinte nu vor rĕmâné isolate şi vechiul ideal se va întrupa printr'o frăţéscă *unire* de forţe.

A urmat apoĭ un binesimţit articol de ocasie spus cu multă căldură comunicativă de unul dintre marĭĭ colaboratorĭ aĭ foiĭ. *Bune* aŭ fost observările sincere făcute de ilustrul orator, al cărui nume e distins azĭ de tótă suflarea inteligentă românéscă. Am vĕḑut aci ilusiile aurite ale unuĭ suflet tinĕr, ilusiĭ, carĭ nu s'aŭ realisat; cum însĕ nădejdile nóuĕ stropesc din noŭ cu pulbere de aur cadrele icónelor din viitor, e garanţie că se vor realisa.

„Nouĭ lucéfer al Unireĭ“ — cum l'a chemat *cantor loci* — a aruncat o faşie de raze viĭ, schinteetóre, asupra figureĭ luĭ Traian, căruia unĭĭ marĭ bărbaţĭ îĭ oferiaŭ aureola de creştin, deşi nebotezat. În opera luĭ vedea un program, care şi azĭ stă în faţa neamuluĭ românesc ca program. Prin Unirea de acum dóuĕ veacurĭ s'a scos din cenuşa vremurilor de urgie jăraticul aceluĭ foc, care a încălḑit inimile poporuluĭ cu căldura *latinităţiĭ*. Azĭ, când duşmaniĭ ne numesc *„fet monstru al slavismuluĭ“*, ar trebui să reeditĕm în ediţie amplificată programul stabilit nóuĕ de Dumnezeŭ prin Traian împĕratul, dovedindu-ne de un *„fet frumos al Romeĭ în Orient“*, tarĭ fiind în convingerea, că nu este altă mântuire de cât în numele *Isus* şi *Roma*, după cum întăriţĭ aŭ fost în acésta convingere ceĭ *„treĭ luceferĭ literatureĭ române“*, carĭ neuitaţĭ vor fi din veac în veac . . .

Sub impresiunea căldurósele cuvîntărĭ bĕtrânĭĭ aŭ întinerit şi anticvaţiĭ s'aŭ înnoit. Un vechiŭ redactor, dintr'un *noŭ lăcaş*, pe un vechiŭ rĕsboiŭ, cu nóuĕ şi tinerescĭ puterĭ a urzit şi a ţesut o pânză, pe care frumos a descris un tabloŭ, în care se vĕḑ strălucind *treĭ noĭ luceferĭ* pe orisontul Blaşuluĭ.

Şi a curs cuvîntul ca mierea cea dulce încă de pe *multe* buze binegrăitóre, şi nu fără efect. Zicea un membru estern: „Mĕ duc acasă mângăiat. Am provisiune sufletéscă pe un an de zile. Pagubă numaĭ, că n'aŭ fost aci 20,000 de Românĭ, ca să nu fi resunat între aşa puţinĭ cuvintele adevĕrurilor mântuitóre.“

Sub ast fel de auguriĭ Unirea póte păşi cu mândrie în deceniul al II. a frumóseĭ sale vieţĭ.

Pas cu curaj şi credinţă înainte, copilă *Unire*, şi veĭ cuceri multe inimĭ!

Delacruce.

primadone. tóte cu un salariŭ anual de 30—40 de mii corône.

(Lukács Béla.) Sinuciderea fostului ministru Lukács Béla a causat o ne mai pomenită panică în tóte cercurile — căci tótă lumea sciea, că Lukács e unul dintre cei mai onesti politicianĭ magiarĭ. Suspiţionarea unei fiţuice „Olvasd“ a lui Szeless Adorján. carele acum şésă anĭ a aruncat bomba în statua lui Henczi, i-a luat mintile. Caracterul sĕŭ pur nu a putut suporta nicĭ cea mai mică suspiţionare. Chiar zilele trecute a declarat ministrul Hegedüs. că banii espoziţiunei din Paris sînt în cea mai mare ordine. E pĕcat de dînsul, chiar şi pentru aceea, că a fost filoromân. De mai multe orĭ am vorbit cu el, şi îi plăcea fórte să vorbéscă românesce.

(Moda.) E o ideă fórte eronată a cugeta — şi mulţi sînt de părerea acésta — că moda e făcută spre înaintarea industriei. Idea acésta noi damele. nu o putem accepta — căci pretindem ca industria să fie „ancilla modei.“ Moda e o parte constitutivă a esteticei. Pe cum estetica dominéză în poetică — aşa dominéză estetica şi în modă. Scim, că în o epopee trebue se fie armonie între eroŭ şi episóde — aşa şi în modă trebue să domineze armonia. O damă numai atunci e elegantă, dacă îmbrăcămintea de la picióre până la creşcet e în armonie.

Aicĭ în Pesta avem ocasiune a vedea multe dame — carĭ la aparinţă se vĕd elegante, ĕră de le esaminezĭ îmbrăcămintea, observĭ cât sînt de prost îmbrăcate. Nu în pănzlice şi chiţibuşurĭ consistă eleganţa — ci în simplicitate. Cea mai frumósă şi elegantă haină e cea angleză simplu cusută. De multe orĭ chiar şi cusutoriţele ne strică gustul — căci şi dînsele tot în înflorărĭ îşĭ caută gustul. Principiul în îmbrăcăminte să ne fie simplicitatea. Fórte puţine dame sînt. carĭ cunosc misteriile hainelor angleze, pentru că hainele angleze nu sufer pălăriĭ înflorate — ci numai simple. Pe cum o haină de batist franceză e comică cu o pălăriă simplă, aşa apare comic o haină angleză cu o pălărie plină de florĭ.

Principiile aşa dară în îmbrăcăminte sînt „armonia şi simplicitatea“.

Pestanul.

Nr. 2—1901.

Învitare.

Casina română din Blaş. îşĭ va ţiné „Adunarea generală ordinară“, Duminecă în 17 Februar 1901. órele 10 a. m. în salónele casinei.

Program:

1. Raportul comitetului.
2. Raţiunile anului 1900 şi proiectul de buget pe 1901.
3. Alegerea alor dóue comisiunĭ pentru censurarea raportului. a raţiunilor şi a proiectului de buget.
4. Eventuale propunerĭ.

Din şedinţa comitetului.

Blaş la 7 Februar 1901.

President: secretar:
Dr. Aug. Bunea. ***G. Precup.***

„An noŭ fericit!“

Ca rĕscumperare a felicitărilor de anul noŭ, s'aŭ primit pentru fondul de salarisare a preoţilor următórele sume:

transport	127 cor.
Dion. P. Decei. Orlat	2 „
George Vlassa. Miskolcz	4 „
suma	133 cor.

NOUTĂŢĬ.

Iubileul „Unirii“. În decursul zilei de Sâmbătă. aŭ sosit mai multe felicitărĭ telegrafice şi în scris. de la amicii şi colaboratorii Unirii. La 4. óre d. p. s'a ţinut şedinţă. în care s'aŭ espus din partea administraţii resultatele materiali la carĭ am ajuns până acum. Se înşir câte va: 10500 cor. cauţiune. luată împrumut pe rĕspunderea personală a celor opt proprietarĭ ai foii. — 22 mii cor. abonamente restante, muncă şi osteneală nerĕsplătită, datorii cu ridicata. etc. etc. Tot cu acest prilej s'aŭ cetit felicitările sosite de la P. S. Dn Episcop Dr Radu, Protopopii: Câmpean (Giurgeŭ), Dr Radu (Uióra). Prof. Dr Siegescu (Pesta), preoţii Bota (Şard). Popa (Bucium-şésă) şi alţii, la auḑul cărora a mers vestea despre Iubileul nostru. făcut în linisce. Sara a fost prânz comun la redactorul. Aprópe tóte mâncările şi beuturile s'aŭ primit în dar de la cetitorii foii. Aŭ luat parte la banchet Rsmii: Dr Bunea, Dr Hossu Dr Szmigelski şi Uilăcan. secret mitrop. Dr Marcu, prof. Popescu, Nestor. Alesiŭ şi Emil Viciŭ, Dr Suciŭ. Dr Dăian. Dr Maniu. Precup, Fodor, Ionaş, Murĕşan, Papiŭ. Sabo. Dr Raţ, Val. Suciŭ. Negruţ redact. „Foii şcolastice“, Alesiŭ Pop. actuar la admin. domin. şi dintre esternĭ păr. Vas Muntenescu de la Boziaş şi prof. Smigelschi. de la Ibaşfalăŭ. pictorul „Unirii“ cu totul 25 persóne. Banchetul a decurs cu multă veselie şi s'aŭ rostit din acest prilej frumóse şi interesante toaste. Duminecă Escel. Sa Episcopul Pavel a felicitat telegrafic „Unirea“. cu ocasia Iubileului de zece anĭ.

„Patria“, instit. nostru de credit şi-a ţinut Marţi a 15. adunare generelă. Din raportul presentat de direcţiune se vede, că institutul a progresat sigur în toţi ramiĭ de operaţiune. Tot în acest an o parte a fondului de reservă a fost plasat în hârtiĭ de stat în valóre nominală de cor. 45 mii. Special însĕmnăm. că la finea anului depunerile aŭ fost de peste 1 milion 331. mii cor. fondul de reservă a trecut cu 12 mii capitalul social, fondul de pensiuni s'a ridicat şi el la aprópe 20 mii cor. Întrĕga circulaţiunea anului a trecut peste 13. mil. Venitul curat a fost de 49.495·18 cor. Din acesta, după împărţirea procentelor statuare, restul s'a dat fondului de reservă şi ca dividendă acţionarilor. În chipul acesta fondul de reservă a crescut la enorma sumă de 243.841·85 cor. Dividenda anului s'a statorit în 26 cor. de acţie. Spre scopurĭ de binefacere s'aŭ dat 1539.84 cor. şi a nume: 1000 cor. pentru spitalul de studenţi, ce se va înfiinţa, 300 cor. casinei române. 100 cor. şcólei elevilor de meseriĭ, ér restul s'a lăsat la dispoziţia Direcţiunii. Ceĭ treĭ membriĭ esiţi din direcţiune: Dr Bunea, Dr Ales. Pop şi George Bărbat, — aŭ fost realeşi.

Ziua celor Trii Ierarchi. patroniĭ gimnasiului nostru, se va serba şi în anul acesta cu festivităţile din trecut. Marţi după Ss. liturgie va fi şedinţă festivă a societăţii studenţilor. cu musică şi cântărĭ. Se vor declama în tóte limbile. în carĭ se propun la gimnas şi se va diserta despre Sf. Vasilie-cel-mare. Séra va fi bal. în favorul studenţilor bolnavi.

Serată literară-declamatorică aranjéză „Reuniunea femeilor din Bucium-şésa“ la 14 Februar st. n. a. c. în edificiul şcólei. Disertéză dl advocat Dr. Vasile Fodor din Abrud despre folosul însoţirilor. Taxe de intrare benevole.

Petreceri. Marţi în 12 faur n. se va aranja în şcóla greco-catolică din Alba-Iulie o producţiune teatrală împreunată cu cântărĭ, declamărĭ şi urmată de dans. Venitul curat este destinat în folosul şcólei.

Iubileŭ. Reuniunea femeilor române din Braşov îşi va serba Marţi în 12 Februar 1901 iubileul de 50 anĭ de la înfiinţare. Programul festivităţilor ce se vor aranja în acéstă zi e următorul: I. 1. La 9 óre diminéţa părăstas pentru iniţiatoriĭ, înfiinţătoriĭ şi binefăcătoriĭ Reuniunei în biserica sf. Niculae din Scheiŭ. 2. După părăstas încununarea mormintelor iniţiatorilor, a preşedintelor şi a membrelor repausate din primul comitet, pe cum şi a secretarilor repausaţi ai Reuniunii. II. Şedinţă festivă, care se va ţiné în sala cea mare a gimnasiului român gr. or. la 11 óre a. m. după următoriul program: 1. Deschiderea şedinţei din partea presidentei Dna Agneş Duşoiŭ. 2. „Psalmul XVI“, de Eusebiŭ Mandyczewki. esecutat de corul Reuniunei române de gimn. şi cântărĭ condus de G. Dima. 3. Discurs festiv, ţinut de Dna Elena A. Murĕşan. 4. Declamaţiune. esecutată de o elevă din internatul orfanelor întreţinut de Reuniune. 5. „Misiunea femeii române“. disertaţiune de Dna Maria B. Baiulescu. 6. „Imn de mulţămită“ S. Iadassohn, esecutat de corul Reuniunei române de gimn. şi cântărĭ condus de dl G. Dima. III. La 9 óre séra bal în sala Reduteĭ orăşănescĭ. — Grăbim şi noĭ a felicita prima Reuniune a femeilor române din Ardeal. care are anĭ de-a rîndul a subvenţionat şcóla nóstră de fetiţe din Blaş, şi acum în urmă întreţine un internat al orfanelor în Braşov.

Hymen. *Aurel Chinteuanu* teolog absolut şi *Alesandrina Sohorca,* anunţă cununia lor, care se va celebra la 10 Febr. st. n. a. c. 3 óre d. a. în biserica gr. cat. din Sângeorgiul român. — *Iustin Bora,* teolog abs. şi Dşóra *Lucreţia Pop Bociat* îşi vor serba cununia în 17 Febr. st. n. 3 óre p. m. în biserica gr. cat. din Grădiste.

O constatare tristă. Primim următórea scrisóre: În pretiósa fóie „Unirea“ nrul 45. din anul 1900 s'a putut ceti o veste fórte îmbucurătóre comunicată de On. Ioan Sándor preot în Szt.-Erzsébet. cum că, în comuna Feriház. filia Szent-Erzsébetului 11 familiĭ s'a întors în sinul bisericei greco-catolice. Cu cât este mai mare bucuria acésta, cu atât e mai dureros. că s'a constatat. că atât în comuna Szent-Erzsébetului, cât şi în filia Bodogaia-inf. aflătóre sub administrarea On. Ioan Sándor. aŭ trecut la calvini. greco-orientalĭ şi la unitarĭ mai multe familii de frunte greco-catolice. Cu atât e mai durerósă fapta acésta, cu cât că M. O. D. Viceprotopop al Odorheiului-sĕcuiesc. având în comuna Szent-Erzsébet casă şi moşie, frumósă având ocasiune de a umbla pe acolo mai de multe orĭ, ar fi putut să lucre şi intrevină, ca să se împedece trecerile acestea. Cum aud, chiar şi credincioşiĭ din Szent-Erzsébet îs pe cale de a trece la calvini. Ce face dl Sándor, cum grijesce de turma sa? — *Călĕtorul.*

La şcólele de cadeţi-artilerişti se primesc tinerĭ în vrîstă de 14—17 anĭ carĭ aŭ terminat 5 clase medii cu suficient, orĭ 4 cl. cu bine. Didactrul e de 24 cor. pentru fiĭ de militarĭ, 150 cor. pentru fiĭ de soldaţi în reservă. pentru alţiĭ 300 cor. Cererile să se adreseze până la 15 Aug. n. la „Comando der Artillerie-Cadettenschule. Wien X/2.“

Români decoraţi la expoziţia din Paris. Ziarele francese publică 52. decrete de decoraţiuni cu „legiunea de onóre“, acordate Românilor cu ocasia espoziţii.

Dr Svetozar Miletici. Din Vêrşeţ se anunţă mórtea marelui martir şi naţionalist sêrb Dr Miletici. Născut la 1826. din părinţi sĕraci, Miletici a studiat drepturile la Poşon. a luat doctoratul la Viena şi a practisat în Neoplanta. La 1866. a început cu edarea foii „Zastava“. în care a apărat cu mult curaj şi demnitate drepturile poporului sĕŭ. A murit Luni dim. în vrîsta de 75. anĭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

XII.

(Continuare.)

„Dar vocea-ĭ era maĭ slabă ca de altă dată. Pentru că din partea unde îmĭ îndreptam privirile și unde mĕ temeam să trec, mi-se arĕta maiestatea continenței caste, senină, veselă, dar modestă, măgulitóre, dar onestă, și mĕ chema să merg, și să nu maĭ staŭ la îndoiélă. Și-și întinsese brațele grațióse, ca să mĕ îmbrățoșeze cu mânile eĭ pline de mulțimea esemplelor frumóse. Acolo eraŭ pruncĭ, copiĭ și copile, mulțime de tineret, ómenĭ de tótă vrîsta, vĕduve onorabile și vergure bĕtrâne. Și castitatea lor nicĭ de cum nu era stérpă, că era mama multor fiĭ voioși, a căror Tată Tu aĭ fost, o Dumnezeule! Apoĭ mĕ rîdea cu o blândă și îndemnătóre luare în rîs și părea că îmĭ zice: Tu óre să nu potĭ, ceea ce *acestia* și *acestea* pot? Credĭ dóră, că acestia și acestea din puterea lor pot și nu din ajutorul Domnuluĭ și Dumnezeuluĭ lor? Dumnezeŭ mĕ a dat pe mine lor. La ce staĭ pe puterile tale și te clătini? Lasă-te pe Dumnezeŭ! Nu te teme, el nu se va trage înapoĭ, ca să cadĭ. Aruncă-te cu curagiŭ în brațele luĭ. El te va primi și te va vindeca! Și fórte tare mĕ rușinam și mĕ rușiam, pentru că audiam încă murmurul acelor nimicurĭ, șoptindu-mĭ în urechĭ și eŭ stam ca în cumpene, nehotărît, om-neom. Alympiŭ înse era lângă mine așteptând în tăcere sfârșitul luptelĭ mele neîndatinate.“ [1])

„Și când meditațiunea acésta profundă a adunat și a scos din ascunzișurile mele tótă miseria mea înaintea ochilor inimeĭ mele de odată s'a pornit o furtună grozavă în sufletul meŭ aducênd o ploĭe mare de lăcrimĭ, și ca să-mĭ pot vĕrsa inima tótă cu tóte graiurile eĭ, m'am sculat și m'am depărtat de lângă Alympiŭ. Singurătatea mi-se părea maĭ bună, ca să pot plânge destul și m'am dus maĭ de parte de cât să mĕ pótă supĕra și presența luĭ, de alt cum mie așa de plăcută. Așa eram atuncĭ, și eĭ a simțit nu sciŭ ce. Póte am zis ceva și s'a vĕdut, că tonul meŭ e îngreunat de plâns și atuncĭ m'am sculat. Él așa dară rĕmase unde am ședut maĭ înainte, uimit înse de tot; și așa m'am trântit sub un smochin — nicĭ nu sciŭ cum — și am dat curs libĕr lacrimilor mele și s'aŭ pornit rîurile ochilor meĭ. Și dacă nu chiar cu cuvintele acestea, dar cel puțin cam ast fel am suspinat: „Și Tu, Dómne, până când? (Ps. 6. 4). Până când, Dómne, mĕ veĭ uĭta până în capĕt? (Ps. 12. 1). Nu aminti fărădelegile nóstre din trecut.“ (Ps. 78. 8). Simțiam, că ele mĕ maĭ reținu, și de aceea strigam cu amar: „Până când? până când? Mâne, mâne! Pentru ce nu chiar acum? pentru ce nu punĭ în óra acésta capĕt rușineĭ mele? Și pe când le ziceam acestea și mĕ tânguiam ast fel cu inima frântă de durere amară — étă, că aud din casa vecină o voce ca de copil saŭ de copilă, ce cântând repetia adese aceste cuvinte: „tolle, lege — tolle, lege! *(deschide și cetesce — deschide și cetesce!)*“ „Și în dată cu fața schimbată, începuĭ a mĕ cugeta óre îndătinéză-se copiiĭ a cânta în vre'un joc așa ceva? — dar nu mĭ-am adus a minte să fi audit vre'odată atarĭ cuvinte. Așa dară înădușindu-mĭ plânsul m'am ridicat și fiind că nicĭ cum nu mĭ-am putut esplica aceste cuvinte, de cât, ca o poruncă divină, să-mĭ deschid codicele (cartea) și să cetesc cel dintâiŭ capitlu ce *voiŭ* afla, grăbesc înapoĭ la Alympiŭ — pentru că acolo îmĭ lăsasem epistolele sfîntuluĭ Apostol. Ieaŭ cartea a mână, o deschid și în tăcere cetesc capitlul, unde mĭ-aŭ căḑut ochiĭ maĭ întâiŭ: *„Ca ziua cu cuviință să umblăm, nu în ospețe și în beții, nu întru curvii și întru fapte de rușine, nu în certe și învidiă, ci vĕ îmbrăcați cu Domnul nostru Isus Chrristos, și plăcerea trupuluĭ să nu o faceți întru pofte.“* Nicĭ n'am vrut să cetesc maĭ de parte, nicĭ nu era de lipsă; pentru că d'abia am cetit sentința acésta, ca și o rază a securității a străbătut în adîncul inimeĭ, alungând toțiĭ noriĭ întunecoșiĭ aĭ îndoelelor. — După aceea însemnând cu degetul saŭ — nu sciŭ cu ce — am închis cartea și cu sufletul liniștit ĭ-am spus-o luĭ Alympiŭ.

Éră el mĭ-a spus ce s'a petrecut de atuncĭ în sufletul sĕŭ, despre ce eŭ încă nu sciam nimic, s'a rugat apoĭ să-ĭ arĕt și luĭ ce am cetit. Ĭ-am arĕtat; și el cetesce maĭ de parte de unde am cetit și eŭ și urma: „Pe cel slab în credință primiți-l (Rom. 14. 1.) ceea ce el a luat'o că se referesce la el. Întărit prin admonițiune în mod cuvenincios și fără pic de îndoélă se alătură și el lângă mine — și amîndoĭ mergem la mama.“ [1])

Ast fel s'a predat Augustin după șepte-spre-zece anĭ: s'a supus — *lacrimilor Moniceĭ.* Lucru demn de amintit, că ultima lovitură ce sfârșesce o asemenea luptă, lupta cea maĭ însemnată dintre tóte câte ni-le arată istoria Bisericiĭ și istoria inimeĭ omenescĭ — n'a fost o rază maĭ viĕ de lumină a credinței, ce să fi luminat de tot mintea luĭ Augustin, lovitura aceea a fost descoperirea curățeniel și a nevinovățieĭ coborîte în inima luĭ: și étă un nou argument, că e maĭ ușor a reafla adevĕrul, de cât a te reîntórce la virtute.

Biserica privesce acésta întórcere ca o minune așa de mare a grațieĭ, în cât afară de întórcerea s. Pavel numaĭ acésta e, a căreĭ amintire o serbézĕ, și prin o atențiune deosebită. Biserica a pus acésta amintire pe ziua de 5 Maiŭ, adecă în ziua următóre după sĕrbătórea steĭ Monice. [2]) Cântecele de laudă ale steĭ Monice sînt întrețesute cu imnurĭ în carĭ se prémărésce întórcerea luĭ Augustin și tot aceea sĕrbătóre împreună și glorifică lacrimile mameĭ, carĭ aŭ mântuit pe fiŭ și lacrimile fiuluĭ, carĭ aŭ mângâiat pe mamă.

Augustin într'adevĕr în dată după întórcerea sa alérgă la mama sa, i-se aruncă în brațe și o stropesce cu lacrimile sale. Mama și fiul se țin strînși într'o îmbrățoșare lungă și mută, acésta pare că e limba omuluĭ când emoțiunea nu-l lasă să vorbéscă altcum. [3]) Augustin era cu totul răpit și în lumina cea nóuă ce-l inunda recunoscu prețul lacrimilor mameĭ sale. Neputênd grăi o stringea la sînul sĕŭ. Dar în tăcerea sa el îĭ zicea cea ce tótă viéța a repetit în tóte tonurile: „Oh Dómne, eŭ șerbul Tĕŭ, eŭ șerbul Tĕŭ și fiul șerbitóreĭ Tale“ (Ps. 115. 7), adecă, de aceea am devenit șerbitorul Tĕŭ, fiind că mĭ-aĭ dat de mamă una din șerbitórele Tale. — Și éră-și: „Ceea ce sînt o pot mulțămi numaĭ mameĭ mele“ [4]) éră într'alt loc: „Cred și mărturisesc sincer că numaĭ pentru lacrimile mameĭ mĭ-a dat Dumnezeŭ, ca nimic să nu preferesc, nimic să nu voesc, să nu cuget și nimic să nu iubesc de cât aflarea adevĕrului.“ [5]) Altă dată: „Dacă nu m'am prăpădit în vîrtejul pĕcatuluĭ și al fărădelegilor, lacrimilor fidele și neîntrerupte ale mameĭ o pot mulțămi.“ [6])

Acestea umplu tóte scrierile luĭ Augustin, acestea le simția el atuncĭ, acestea se încerca el să le spună mameĭ sale prin privirile, prin îmbrățoșările sale, prin aceea stringere la sin, de care nu se maĭ putea desface.

De altă parte nicĭ Monica nu-și putea stîmpĕra bucuria; și ea îl scăldă pe Augustin în lacrimile sale, și par-că îl sorbea cu privirea sa fericită. Tóte rugăciunile eĭ de până acum se îndreptaŭ într'acolo, ca să-l vĕdă pe calea mântuiriĭ ca creștin bun, om cinstit, bărbat brav. Și credea, că va muri fericită dacă Dumnezeŭ ĭ-ar împlini acésta unică dorință ferbinte și când emoțiunea deschise buzele luĭ Augustin, ea presimți în inima sa *minunile neașteptate.* Luĭ îĭ era puțin acum a fi numaĭ creștin, el voia și doria acum continență, singurătate, fugă de lume, disprețul a tóte și iubirea numaĭ a luĭ Dumnezeŭ.

La tot cuvîntul inima Moniceĭ trăsăria de o bucurie nóuă, și cine scie óre nu i va fi arĕtat Dumnezeŭ în acel moment evenimentele cele marĭ ce aveaŭ să urmeze — și ca rĕsplată pentru chinul celor dóuĕ zecĭ de anĭ, óre nu va fi lăsat'o să pótă prevedé pe fruntea fiuluĭ sĕŭ cununa de doctor și aureola de sfînt?

Éră ce zice Augustin în Confesiuni, cartea 8-a c. 12: „Mama te binecuvîntă, o Dómne, care poți face maĭ mult de cât cerem și pricepem noĭ, fiind că maĭ mult ĭ-aĭ dăruit în mine de cât cerea în plânsetele și gemetele eĭ misere. Tu maĭ întors la tine, Dómne, să nu-mĭ maĭ caut soția, și nicĭ o speranță a véculuĭ acestuia, ci să staŭ statornic în credință, pe cum ĭ-aĭ fost descoperit eĭ, cu atâția anĭ maĭ înainte. Și schimbat-aĭ jalea eĭ în bucuriă maĭ mare de cum a voit, în bucuriă cu mult maĭ plăcută și maĭ curată de cât aștepta ea de la copiiĭ și nepoțiĭ meĭ trupescĭ.“

O fericit moment, în care o mamă își află fiul, pe care-l credea mort! Da, o! moment încă cu mult maĭ fericit, în care o mamă creștină vede în sufletul fiuluĭ sĕŭ renăscându-se credința, curățenia, tăria de suflet și virtutea; când o creștină amărîtă pentru suferințele Biserieĭ presimte, că acest fiŭ renăscut al eĭ va fi splendórea, mărirea și eroul strălucireĭ viitóre a Bisericeĭ!

În Milan și acum maĭ arată ómenilĭ chiliuța unde se ruga S. Monica, grădina în care s'aŭ petrecut aceste scene pĕtrunḑĕtóre și încă vor maĭ arĕta-o tîmp îndelungat. Și când vremea, ce nu scie de respect, va fi împrăsciat tóte petrile din zidurile aceleĭ căsuțe, și va fi șters și urma eĭ — și atuncĭ vor maĭ cerceta ómenii cu pietate și admirațiune locul cel gol, pustiŭ.

Frumseța acestuĭ tinĕr, în care ardea de o dată focul geniuluĭ și al iubireĭ celeĭ maĭ fragede; rătăcirile luĭ și în mijlocul rătăcirilor căința luĭ cea mărétă, ce ĭ-a deschis calea la simpatia tuturor inimilor nevinovate saŭ pĕcătóse; îndelungata luĭ împotrivire cu darul luĭ Dumnezeŭ, suspinele luĭ, lupta luĭ desperată ca a vulturuluĭ rănit, ce nu vrea să se predee; apoĭ față cu aceste împotriviri, îndelunga răbdare a luĭ Dumnezeŭ, care cu o cruțare delicată îĭ trimite lumină și care învingĕtor în fine fără a-ĭ restringe libertatea îl ridică cu triumf din abisurile îndoielilor și ale patimilor până la cele maĭ înalte culmi ale adevĕrului, curățeniel și iubireĭ de Dumnezeŭ și apoĭ ca cunună a tóte acestea, lacrĕmile acesteĭ mame fără sémĕn care silesce pe Dumnezeŭ să vină întru ajutoriul fiuluĭ eĭ; tóte aceste sînt lucrurĭ pe carĭ omenimea nu le va uita nicĭ când și carĭ până la sfîrșitul vécurilor o vor conduce, — îmblânḑindu-o și îmbunătățindu-o, — la locurile ce aŭ fost martoriĭ tuturor acestora.

(Va urma.)

---

[1]) Confess. VIII. c. 9.

[1]) Confess. V. c. 12.

[2]) În Biserica latină la 4 Maiŭ se face amintirea steĭ Monice.

[3]) *Ad matrem ingredimur, indicamus, gaudet,* narramus quem admodum gestum sit, exsultat et triumphat. Confess. l. VIII. c. 12.

[4]) De Beat. Vit.

[5]) De ordine II. c. 20.

[6]) De dono perseverantiae c. XX. v. 53.

Documente.

Comunicate din archiva episcopiei greco-catolice din Oradea-mare de Dr. Ioan Ardelean, profesor emerit.

VI.

Epistola lui Ioan Corneli de dto 8 Iuniŭ 1807 cătră George Sinkai: Corneli arétă că fără de nicĭ o vină a fost absolvat de postul de director al şcólelor române, şi că fără de voia sa şi numaĭ îndemnat de canonicĭi gr. cat. din Oradea-mare a cerut să fie numit revisor al cărţilor românescĭ la tipografia universităţiĭ din Pesta. Textul original este acesta:

Dno Georgio Sinkai Budam die 8-a Iunii 1807.

Miror autem, quô factum sit, ut posteaquam per 20 annos utilia utrique reipublicae obsequia praestitissem, id promereri potuerim, ut citra omnem meam culpam, et causae expositionem repente adeo munere, salario, et honore privari debuerim, jamque nunc duodecim in mensem vergente tempore, facto licet ad Altissimum Thronum, pro Clementissima mei repositione, cum omnibus, demissimum hocce petitum fuicientibus probis, in summa demissione et amaritudine cordis suâ viâ recursu, tam fortunato nihilominus mihi adhuc esse non licuit, ut in ademtum tandem restabilirer munus, revisoratum enim, evolutis nonnisi 4 mensibus post factum recursum, cum de prioris officii recuperatione desperarem, in maximo constitutus animi moerore, perpetuis, atque importunis Dnorum Capitularium solicitationibus expugnatus, ut me tandem liberem, petii, neutiquam vero ex animi sententia.

Curiosa sane res, si omnibus Scholarum Directoribus, per talia fata, uti nobis duobus, quod impigre rem Scholarem tractaverimus, accidit, necesse fuerit transire: Sed benignum Numen non sinet justam perire causam, quantumvis nostram exerceri velit patientiam.

Perillustri Grae Dvae

humillimus

Ioannes Kornéli *m. p.*

VII.

George Sinkai cu dto Oradea-mare 2 Novembre 1811 cătră episcopul unit Samoilă Vulcan: Sinkai a terminat Chronica Daco-Românilor până la timpul împărătesei M. Theresia. Cere de la episcopul numirea bărbaţilor carĭ să-l revéză opul acesta. Textul original este acesta:

Ad Illustrissimum ac Reverendissimum Dominum Dnum Samuelem Vulkán Dei gratia Eppum Graeco-Catholicum M. Varadinensem Georgii Sinkai

supplex libellus.

Illustrissime ac Reverendissime Domine Episcope! Domine mihi Patrone Gratiosissime humillime Colendissime!

Posteaquam Daco-Romanum Chronicon usque ad tempus Augustae Mariae Theresiae magno cum fatigio conscripsissem, aliud mihi praeprimis faciendum non puto, quam et Illustritatem Vestram suppliciter orem, ut pro ejusdem revisione, quos voluerit, gratiose denominare dignetur.

Meum erit, denominatorum virorum voluntati ita memet accomodem, ut, quidquid iidem judicaverint, ego in communi postea celebrando consessu acceptaturus sim.

Hanc Gratiam, dum iteratis precibus exorarem, penes paternae Dexterae osculum in profundissimo Venerationis cultu emorior.

Illustritatis Vestrae

MVaradini die 2-da Novembris 1811.

clientum et servorum humillimus

Georgius Sinkai *m. p. de Eadem.*

Cătră un noŭ ideal.

(Continuare.)

Ce sublim şi nobil, ce măreţ şi grandios concept!

Şi óre secolul adurmit avut'a ideal?

Da a avut, numaĭ nu idealul acela, care e tipul perfecţiuniĭ, ci idealul luĭ a fost lumină pe tóte terenele sciinţiĭ; dar o lumină fără de Dumnezeŭ. A dorit secolul ce móre lumina, a dorit o deslegare a celor maĭ ascunse probleme, dar spre ajungerea acelei dorinţe a luat de ajutor numaĭ raţiunea, negând pe Dumnezeŭ. Spiritul acestui veac îl caracterisézá progresele sciinţiĭ. E drept că mintea omenească a isbutit să ridice vĕlul misterios, care ascundea atâtea probleme, atâtea înlănţuirĭ de cause în natură. A cultivat toţĭ ramiĭ sciinţelor, aĭ artelor; pe terenul social a progresat mult; cu un cuvînt lumină a rĕspândit în tóte părţile. Şi totuşĭ, — lumina de el rĕspândită a fost rece, fără viaţă. A luminat secolul, care a trecut, dar n'a încălḑit, n'a evocat viaţă.

Şi de ce óre?

Nu pot să daŭ rĕspunsul autorităţiĭ, ci susţin numaĭ ca părere, că *lipsa de ideal adevĕrat* a fost causa de ea n'a încălḑit. *Lipsa de ideal* şi când zic ideal înţĕleg idealul creştin. Căcĭ, dacă fie care ram al sciinţelor, al artelor, al sociologieĭ şi-ar fi pus de scop ajungerea adevĕratuluĭ ideal — recunóşcerea şi mărirea aceleĭ fiinţe supreme, de la care depind tóte, — dacă ele şĭ-ar fi pus de scop netedirea, pregătirea şi arĕtarea căliĭ ce duce la acel ideal, atunciĭ de bună samă ar fi încălḑit. Dar nu, căcĭ locul idealuluĭ transcendent l'a luat idealul positiv al lumeĭ reale. Câţĭ ómenĭ, câte minţĭ, nu s'ar fi însufleţit, câte inimĭ nu s'ar fi încălḑit la privirea, cetirea, studierea şi pătrunderea produselor minţiĭ omenescĭ din acest veac, dacă ele tóte le-ar fi îndreptat spre idealul acela fericitor, care constitue scopul ultim al nostru şi care e metodul tuturor acţiunilor şi lucrărilor omenescĭ!

„Viaţa nóstră întrégă în esenţa eĭ e o luptă pentru ideal.“

Dacă vom începe de la creerul celuĭ din urmă om cu raţiunea întrégă, şi până la cel maĭ mare geniŭ, la toţĭ vedem o îmbulḑire, o tendinţă, care irezistibil îĭ împinge spre o ţîntă, cătră un ideal. Şi cu cât fiinţa raţională desvóltă maĭ multă energie, cu cât sbuciumările sînt maĭ marĭ, cu atât îĭ va fi maĭ mare mângăerea, când se va vedea aprópe de scara, care duce la vîrful cu dor, unde idealul îşĭ are lăcaşul sĕŭ.

Omul primitiv ca şi înţelepciunea întrupată cércă, să pătrundă înţelesul vieţiĭ; fie care însĕ o pricepe după modul luĭ de gândire şi după gradul sĕŭ de desvoltare intelectuală. Ér cunoscinţele, pe carĭ ni le câştigăm despre lumea reală, le numim *ideĭ*. Cercând dar fie care să pătrundă sensul vieţiĭ, şi pe basa ideilor câştigate despre lume, cu ajutoriul raţiunii sănătósa, îşĭ croesce idealul, care în viaţa luĭ întrégă îĭ va fi stea conducĕtóre şi lucĕfăr călăuzitor.

De la cunoscinţa lumiĭ reale prin contrast ne ridicăm, ne nisuim a ne crea o lume nóuă, o lume de închipuirĭ poetice. În asta lume subiectivă fenomenele din lumea reală ieaŭ o altă formă, maĭ frumósă şi maĭ lămurită. Şi cu cât ne ridicăm maĭ sus în sferele sĕniue ale idealuluĭ, cu atât perdem maĭ mult terenul realităţiĭ, şi perḑindu-l noĭ trăim o viaţă ca în poveste, o lume lipsită de miseriile esistinţiĭ.

„Stă în firea minţiĭ omenescĭ nisuinţa continuă spre ideal.“ Mintea şi fantasia tinḑênd în continuŭ spre generalisare, transfórmă isvórĕle realităţiĭ în concepte maĭ ample, maĭ vagĭ, — le dă óre cum timbrul, nota idealisărĭĭ. Şi isvorul nisuinţeĭ spre idealisare stă tocmaĭ în tendinţa asta a minţiĭ de a generalisa şi transforma conceptele reale ale lumiĭ visibile.

Însĕ nisuinţele astea sînt de multe orĭ împedecate de factorĭ contrarĭ şi de aci se nasce lupta pentru ideal. Şi fiind că tendinţa spre ideal ţine viaţa întrégă, urmézá că viaţa nóstră se afirmă în o luptă continuă. Obosit câte o dată oşténul viteaz îşĭ clădesce în creer o lume închipuită, în care nu maĭ vede rĕsboiul acela aşa zicênd desperat al elementelor, tóte în potriva nisuinţelor sale spre ideal. „Obosit de luptele zileĭ, nemulţămit cu formele vieţiĭ sociale, în care dreptatea e un privilegiŭ, în care respectul binelui şi al frumosuluĭ e un instrument de dresare a mulţimiĭ inconsciente“, în care orĭ ce tendinţă nobilă e nimicită în germenele eĭ, — omul îşĭ crează o lume ideală, în care dreptatea, binele, adevĕrul, iubirea şi virtuţile, tóte să fie preţuite şi rĕsplătite după cuvenioţă. „Şi lumea de închipuirĭ, care e sintesa aspiraţiilor nóstre, ne susţine în desfăşurarea luptelor vieţiĭ.“

„A trăi fără ideal! Dar asta însamnă a nu trăi de loc.“ Îmĭ vine se asamăn ómenii fără ideal cu undele liniscite ale apeĭ. Cum un uşor vînt le mişcă, le leagănă, şi apoĭ le lasă de se perd în întinsul verde, ast fel pe ómenii fără ideal, sensaţiile lumeĭ acesteia, sbuciumările şi durerile eĭ, îĭ mişcă puţin, îĭ alintă uşor, îĭ lasă apoĭ érăşĭ în starea apatică, în care i-aŭ aflat. Puţin orĭ maĭ de loc nu-ĭ influinţézá mersul lumiĭ, le privesc tóte cu ochiul actualităţiĭ, ér viitoriul e pentru eĭ o poveste, cum trecutul e o legendă.

„Când te uiţĭ în juru-ţĭ şi vedĭ atâtea fiinţe, carĭ se agită în diferite direcţiunĭ, absolut fără nicĭ un scop; când te gândescĭ că viaţa lor de mâne nu va avea nicĭ un raport cu cea de azĭ, după cum cea de azĭ e lipsită de orĭ ce legătură logică cu ziua de erĭ, o milă profundă te cuprinde despre nimicirea esistinţiĭ atâtor fiinţe înzestrate cu un creer nehrănit, cu o natură pasională nedesvoltată, cu o inimă a cărueĭ córde tóte nu maĭ pot fi puse în vibrare prin nimic, afară de împrejurările neînsĕmnătóre a uneĭ vieţĭ meschine şi banale.“ Şi fiind că idealul pentru toţĭ e comun, ér căile şi cărările, pe carĭ ne punem ca să-l ajungem, sînt multe şi ne staŭ la îndemână numaĭ voinţă să avem, urmézá că toţĭ sîntem óre cum datorĭ a ne nisui, să ne urcăm tot maĭ sus; idealul tuturor e de a se urca până la vîrf. E drept că vîrful acesta aşa e de parte, aşa e de sus, în cât în viaţa asta scurtă ne e imposibil să-l ajungem, însĕ cu atât maĭ adevĕrat e şi aceea, că avênd noĭ privirea pururea aţiutită spre acel ideal, fie care dintre noĭ va contribui cu un paş maĭ mult la mersul înainte al omenimeĭ cătră idealul eĭ, care e şi al nostru.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Datinile Romanilor de la înmormîntări în raport cu ale nóstre de Gavril Pop canonic, Blaş 1900. Cărticica acésta de 23 pag. e un mic studiŭ comparativ asupra datinelor la înmormîntări. Costă 20 fil. şi se recomandă maĭ ales studenţilor din clasele superióre. O parte din venitul curat, dl autor l'a destinat despărţ. Blaş al Asociaţiunii.

Posta „Unirii“.

On. *V. D.* Nu se pot publica în colónele »Unirii« ast fel de lucrurĭ. Noĭ ne respectăm cetitoriĭ.

De lângă Luţ. Partea întâiŭ am lăsat-o, pentru că după cum vedĭ cestiunea e discutată. La celea scrise poţĭ să-ţĭ facĭ observările.

On. *L. S. în S.* Nu credem, că ar fi în interesul respectiveĭ persóne, fórte onorabile pentru orĭ cine, — de a se publica cele trimise. Te rugăm nu insista, altceva bucuros.

Un participant. A sosit prea târziŭ pentru numĕrul acesta. De altcum credem, că n'are tot lucrul atâta importanţă, cât să-l maĭ publicăm. Dacă ar scrie toţĭ, atunciĭ tótă »Unirea« ar fi plină de ast fel corespondinţe. Dl *C.* de bună samă nu doresce ast fel de elogiĭ.

Muntele Băișórei. Achităm sem. 1. din an. 1893.

Nevrincea. Achităm an. 1896.

Cucerdea-rom. Achităm an. 1899 și 1900.

Bórta. În 23 Dec. 1900 am primit 20 coróne, prin carî se achită an. 1899 și 1900 până la 31 Aug. Abia acum am ajuns la rînd.

Beiü. Achităm anîi 1899 și 1900.

Silvașul-rom. (Ulióra). Fóea vé merge regulat.

De la Crasna. Restanțiile an. 1893 și 1894 ne-aŭ adus în încurcătură. Primit cele amintite, și achităm anîi 1898, 1899 și 1900.

Barul-mare. Achităm an. 1900.

Bilbor. Sîntem în rînd până la finea an. 1900, afară de sem. al 2-lea din 1896, carele restéză.

Tîrnova. Primit și achităm an. 1898 semestrul 2-lea și 1899 întreg.

Dr. C. Szombatság. Achităm an. 1898 sem. al 2-lea.

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

Inserate.

Cea mai bună și mai acomodată *fóie beletristică* pentru stimabilele dómne preotese și învĕțătorese. pe cum și pentru gentilele domnișóre de la sate și tot omul sciutor de carte este:

„REVISTA ILUSTRATĂ“,

fóie enciclopedică-literară

ce apare

de 2-orî pe lună în Șoimuș,

cu numĕróse ilustrațiunî esecutate cele mai multe de cincograful curții imperiale din Viena și costă pe o jumĕtate de an numai **dóuĕ coróne.**

Este în interesul tuturor abonenților de a face propagandă pentru rĕspândirea „Revistei Ilustrate“. Cu cât numĕrul abonenților va fi mai mare, cu atât va apăré Revista mai bogat ilustrată și mai elegantă.

Abonamentul costă numai 2 coróne pe o jumĕtate de an.

Abonamentele se fac de-a dreptul prin mandat postal.

Manuscriptele și banîi de prenumĕrațiune sînt de a se trimite la administrațiunea *„Revistei Ilustrate“* în *Șoimuș (Sajó-Solymos),* posta ultimă *Nagy-Sajó.*

(3) 3—3

Digestivul

Apotecarului A. Thierry,

este un prav universal, **veritabil englez,** pentru mistuire și apetit. Neîntrecut la orî ce bóle de stomac. face apetit și ajută mistuirea. Fie care cutie pórtă subscrierea fabricantului și costă, anticipând suma, **3 coróne** spedat franco. A se adresa la:

Apotheker

A. Thierry's Balsam-Fabrik

in Pregrada bei Rohitsch-Sauerbrunn.

La esposițiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și de metal a luĭ

(34) 12—52

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabric

se recomándă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea de noŭ a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregî armonióse, pe lângă garanție pe mai mulți anî, provĕdute cu adjustărî de fer bătut, construite spre a le întórce cu ușurință în orî ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o latúre prin ceea ce sînt mántuite de crepare. — Cu deosebire recomând

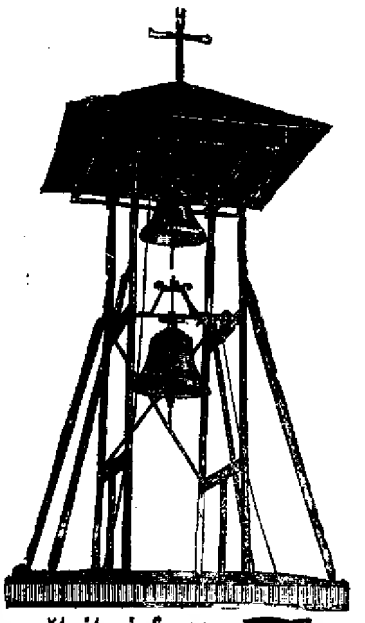

clopotele patentate găurite

de mine inventate și mai de multe orî premiate, carî aŭ un ton intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminósă de cât clopotele turnate după sistemul vechiŭ, așa, că un **clopot patentat cu 300 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 400 kg, făcut după sistemul vechiŭ.** Mai de parte se recomándă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **preadjustarea clopotelor vechî cu adjustare de fer bătut** — ca și spre turnarea de **tóce de metal**. Clopote în greutate de 300 kg. și mai jos se află tot de una în magazin.

Preț-ouranturî ilustrate se trimit la cerere grătuit și franco.

Indispensabil și neîntrecut, de un efect sigur.

Marfă universală, export în tóte țĕrile.

Chief-Office 48, Brixton-Road, London, S. W.

Cea mai bună medicină de casă. cea mai căutată. sigură și până acum necunoscută este

Balsamul Apotecarului A. Thierry,

Căutat în tótă lumea pentru efectul sigur **Contra tuturor bólelor interne, de piept, plumânî, stomac și ficat.** Folosit ca mijloc estern. este cel mai renumit

remediŭ de tămăduire a ranelor.

Veritabil numai cu marca de apărare verde. autentic registrată în tóte statele și provĕdută cu capsula de metal. ce pórtă inscripția: **Allein echt.** — Producție anuală 6 milióne borcane. — 12 borcane micî s'aŭ 6 marî duble. spedate franco **4 coróne.** — Un borcan de probă cu instrucțiune și cu sumarul tuturor depositelor din lume **1 corónă 40 filerî.** — **Se espedézĕ numai pe lângă trimiterea anticipativă a prețuluĭ.**

UNSÓREA-CENTIFOLIE A LUI A. THIERRY

(numită **făcătóre de minunî**), de o putere și efect miraculos. Face orî ce operație superfluă. Cu acéstă unsóre s-a vindecat un os-scarabeŭ, ivit înainte de aceea cu 14 anî și declarat incurabil. bóla de óse și în timpul din urmă un morb gangrenos. greŭ și vechiŭ de 22 anî, numit **rac.** Are un efect antiseptic și repede la alinarea durerilor; rĕcorește și vindecă orî ce fel de rane și arsurî. Înmóie și curăță tóte ranele provĕdute prin impunseturî. O dosă spedată franco costă **1 corónă 80 filerî** după primirea prețuluî. La comande mai marî scădĕmînt.

Producție anuală 100.000 dose.

Pot pune la dispositiune un archiv întreg de atestate originale din tótă lumea. Imitațiile să pot înconjura urmărind cu atențiune fie care borcan. care pórtă inscripția: **Apotheke zum Schutzengel des A. Thierry.** Cel carî n-aŭ deposit la îndemână. să se ferescă de falsificărî saŭ fabricate străine. și se **comande direct,** adresându-se la:

Apotheker

A. Thierry's Fabrik in Pregrada

bei Rohitsch-Sauerbrunn.

(Lieferant des österr k. k. Staatbeamten-Verbandes.)
(Contractor of the War-Office and the Admiralty, London.)

(33) 13—25

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond:
o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul XI. Blaş 16 Februariŭ 1901. Numĕrul 7.

Epistola enciclică a Sfinţiei Sale Papa Leo XIII. despre democraţia creştină.

Venerabili Fraţi
Salutare şi binecuvîntare apostolésc㠖.

(Fine)

La dovedile acestea ale dragostii, celeĭ ce se manifestéză atât spre binele sufletuluĭ, cât şi spre al trupuluĭ, pe cum scim cu toţiĭ, Christos a mai adaus şi însu-şĭ esemple şi încă de cele mai alese. În privinţa obiectuluĭ de faţă e a bună sama fórte plăcută reamintirea cuvintelor luĭ ieşite din inimă părintéscă: „Milă-mi e de popor.“ [1]) şi tot asemenea de tare l-a fost şi voinţa de a ajuta chiar şi cu minuni; despre milostenia acésta a luĭ aflăm cuvîntul de laudă: „A umblat binefăcênd şi vindecând pe toţi cei împresuraţi de diavolul.“ [2]) — Învĕţătura dragostii primită de la dînsul Apostolii mai de aprópe o aŭ deprins în chip conscienţios şi cu rîvnă; éră cel ce după dînşiĭ aŭ îmbrăţişat credinţa creştină, aŭ inventat o mulţime felurită de instituţii spre uşurarea tuturor miseriilor, carĭ împresuraŭ pe ómenĭ. Instituţiile acestea, carĭ aŭ înaintat cu cresceri neîncetate, sînt podóbele propriĭ şi alese ale creştinismuluĭ şi ale civilisaţieĭ celeĭ născute dintr'însul aşa, cât ómenii cei cu judecată sănătósă nu pot, să le admire în de-ajuns, mai ales că dóră fiesce cine e aşa de aplicat spre a purta grije de avantajul sĕŭ şi nesocotesce pe al altora.

De felul acesta de binefacerĭ se ţine şi darea de ajutoriŭ întru milostenie. La acestea se referesc cuvintele luĭ Christos: „Din cele ce aveţi voĭ, daţi milostenie.“ [3]) De acésta se smintesc adecă socialiştiĭ şi vor, ca ea să se delăture, pentru că ea ar fi injuriósă onoriĭ născute a omuluĭ. Dacă se face însĕ în conformitate cu poruncile Evangelieĭ şi în chip creştinesc, ea nicĭ nu nutresce sumeţia dătătorilor, nicĭ nu ruşinéză pe primitorĭ. Ea nu numaĭ că nu e ruşinătóre pentru om, ci dimpotrivă promovéză asoţiarea ómenilor promovând între ómenĭ legătura datorinţelor. Că nu este om aşa de bogat, cât să nu aibă lipsă de nimenĭ altul, şi nu este om aşa de sĕrac, cât să nu pótă fi altuia folositoriŭ în vre un lucru; e înăscut firiĭ omenescĭ, că ómeniĭ cer cu încredere unul de la altul şi daŭ bucuros unul altuia. — Dreptatea şi dragostea astfel împreunate una cu alta ţin cu dreptul cel just şi blând al luĭ Christos la olaltă în chip minunat structura societăţiĭ omenescĭ şi conduc cu grije pe membriĭ singuraticĭ la binele propriŭ şi comun.

Are asemenea, să se socotéscă dragostiĭ întru laudă şi aceea, că poporuluĭ celuĭ suferitoriŭ i-se vine întru ajutoriŭ nu numaĭ cu ajutóre trecĕtóre, ci cu instituţiĭ statornice; căcĭ aşa se pórtă grijea celor lipsiţi în chip mai sigur şi mai cu efect. Cu atât mai vîrtos are, să se laude silinţa, carea va, ca spiritele acelora, carĭ deprind meseriĭ orĭ muncesc, să le créscă spre cruţare şi grije aşa, cât la bĕtrâneţe să se îngrijéscă eĭ înşi-şĭ de sine cel puţin în parte. Acest gând nu numaĭ înalţă activitatea bogaţiloŕ îndreptată spre binele proletariloŕ, ci nobilitéză şi pe proletarĭ înşi-şi; căcĭ pe când îĭ îndémnă, să-şĭ gătéscă o sórte mai de suferit, pe atuncia îĭ feresce şi de la primejdiĭ şi-i reţine de la desfrîul poftelor şi-l chémă la deprinderea virtuţilor. Fiind deci lucrul acesta de folos aşa de mare şi aşa de potrivit timpuluĭ, el e a bună sama vrednic, ca dragostea celor buni să se siléscă cu rîvnă şi cu cuminţie, să-l şi realiseze.

Nu sufere deci îndoélă, că silinţa acésta a catolicilor de a mângâia şi înălţa poporul se potrivesce în chip desevârşit spiritului Bisericiĭ şi corĕspunde fórte bine pildelor eĭ celor neîncetate. Éră fórte puţin impórtă, dacă cele ce duc la acésta, se numesc „acţiune creştină poporală“ orĭ „democraţie creştină“, numaĭ să se păzéscă întregĭ cu ascultarea cuvenită învĕţăturile acelea, carĭ le-am dat Noĭ. Impórtă însĕ fórte mult, ca în un lucru aşa de momentos catoliciĭ să aibă acela-şi gând, să nutréscă aceea-şi hotărîre a voinţeĭ şi să lucre în aceea-şi direcţie. Şi tot aşa de important e, ca însă-şi acţiunea să créscă şi să se lărgéscă prin aceea, că se înmulţesc conlucrătoriĭ şi mijlócele. — Să se cheme întru ajutoriŭ mai ales bunăvoitórea conlucrare a acelora, carĭ pe temeiul posiţieĭ, al bogăţieĭ şi al culturiĭ de minte şi de inimă aŭ óre care trecere mai mare în societate. Dacă lipsesce conlucrarea acésta, atuncĭ abia se va puté sevârşi óre ce, ce să satisfacă întru adevĕr după dorinţă lipselor de traiŭ ale poporului. A bună sama se va ajunge acest scop în chip mai sigur şi în timp mai scurt, cu cât va conlucra spre acela în chip mai bogat lucrarea felurită a civilor mai de frunte. Éră vom, ca aceştia înşi-şĭ să socotéscă, că nu atîrnă de la placul lor a purta orĭ a nu purta grije de sórtea celor mai de rînd, ci că eĭ aŭ datorinţa de a purta grijea acésta. Căcĭ în stat fiesce cine trăesce nu numaĭ spre binele sĕŭ propriŭ ci şi spre binele comun, pentru ca ceea ce unii din parte-şi nu pot, să contribuéscă spre binele comun, aceea să o contribuéscă într'un chip cu atât mai bogat alţiĭ, carĭ pot, să o facă. Cât de însemnată e datorinţa acésta, ne arată însă-şi precelinţa bunătăţilor primite, căcĭ eĭ îĭ corĕspunde menirea restrictivă, că tóte aŭ, să se înapoieze luĭ Dumnezeŭ dăruitoriuluĭ lor celuĭ mai înalt. Acela-şi lucru îl arată şi potopul de rele, carele se va porni óre când spre nimicirea tuturor straturilor, dacă nu se foloseşte la timp mijlocul spre împedecarea luĭ; aşa că cel ce nu pórtă grije de poporul cel asuprit de nĕcasurĭ, acela pórtă rĕŭ grije de sine însu-şi şi de stat. — Éră dacă acţiunea acésta socială creştină are, să se lărgéscă şi să se întăréscă, din causa acésta a bună sama nu are, să se întîmple aceea, ca instituţiile cele alalte, carĭ din evlavia şi îngrijirea înaintaşilor esistă şi înfloresc deja de multă vreme, saŭ să se usce, saŭ absorbêndu-se de instituţiile cele nóuĕ să înceteze. Căcĭ acestea şi acelea s'aŭ născut din acela-şi gând al religieĭ şi al dragostiĭ şi întru nimica nu pot, să se împotrivéscă unele altora, şi chiar de aceea pot, să esiste bine împreună şi să se aducă în legatură aşa de potrivit, cât împreunându-se meritósele silinţe cu atât mai uşor să se pótă purta grije de primejdiile din ce în ce tot mai grele. — Înteţitóre, fórte înteţitóre e adecă lipsa de spirite cutezătóre şi de împreunarea forţelor; căcĭ ochiĭ nostri vĕd a bună sama o semĕnătură fórte mare de nĕcasurĭ, şi primejdiĭ înfricoşate de turburări nimicitóre ameninţă mai ales din partea forţeĭ tot mai marĭ a socialiştilor. Cu şireţie se vînă eĭ în sînul societăţiĭ civile; în întunerecul adunărilor ascunse şi pe faţă la lumina zileĭ aţiţă eĭ mulţimea la revoluţie atât cu graiul cât şi cu scrierĭ; eĭ aŭ lăpădat rînduelile religieĭ şi nesocotesc datorinţele şi urgitéză numaĭ drepturile şi se îndréptă cătră cetele cele din zi în zi tot mai multe ale celor lipsiţi, carĭ în lipsele sale sînt mai espuse înşelăciuniĭ şi mai uşor se răpesc pe căĭ rătăcite. — Statul şi religia sînt de o potrivă în primejdie; e datorinţa sfîntă a tuturor celor buni, să apere onórea amîndouora.

Pentru ca să se ajungă la doritul consens al voinţelor, mai e afară de aceea de lipsă, ca ómenii să se reţină de la tóte causele de cértă, carĭ vatémă şi despărţesc spiritele. În gazete şi în adunările poporale să nu se tracteze deci despre nisce cestiuni subtile, carĭ nu sînt aprópe de nicĭ un folos, a căror esplicare nu e uşóră, şi spre a căror înţelegere bună se pretinde o inteligenţă deosebită şi un studiŭ estraordinar. E a bună sama lucru omenesc a nutri în multe lucrurĭ îndoelĭ şi diferenţe de părerĭ; dară acelora, carĭ urmăresc din inimă adevĕrul, li-se şede, ca în o cestiune încă îndoiósă să păzéscă linişte, reservă şi consideraţie împrumutată, ca nu cum va diferind părerile să diferéscă şi voinţele. Éră orĭ care părere ar preferi singuraticul în cestiunĭ, carĭ sînt supuse îndoelii, totuşi să-şĭ păzéscă spiritul în tot de una aşa, cât el să fie gata a asculta în chipul cel mai conscienţios de glasul Scaunuluĭ Apostolesc.

Şi acţiunea acésta a catolicilor, orĭ cum ar fi întocmită, va fi împreunată cu efect mai mare, dacă tóte reuniunile pe lângă păzirea neatîrnării fiesce căreia vor purcede povĕţuite şi îndemnate de aceea-şi putere iniţiatóre. În Italia povĕţuitórea acésta să le fie instituţia aceea, carea a primit laude de la congresele şi adunările catolice şi de multe orĭ şi de la Noi, şi căreia i-am încredinţat Înaintaşul Nostru şi Noi Înşi-ne grijea de a conduce acţiunea comună a catolicilor sub auctoritatea şi povĕţuirea Archiereilor. Tot asemenea să se facă şi la naţiunile cele alalte, de cum va esistă vre o atare asoţiare mai de frunte, căreia i-s'a încredinţat pe cale legitimă lucrul acesta.

Éră acum e limpede, că în întrégă afacerea acésta, carea stă în legătură strînsă cu interesele Bisericiĭ şi ale poporuluĭ creştinesc, ce misiune specială aŭ aceia, carĭ deprind oficiul cel sfînt, şi câtă sîrguinţă de învĕţătură, cuminţie şi dragoste le e de lipsă, ca să şi-o pótă împlini. De multe orĭ am aflat a fi cu cale ca agrăind bărbaţi

[1]) Mr. 8, 2.
[2]) Fapt. 10, 38.
[3]) Lc. 1, 41.

din cler să accentuăm, că e potrivit lucrurilor şi timpurilor, ca ei să se mestece în popor şi să deprindă în mijlocul lui o activitate binefăcătóre. În epistolele îndreptate către Episcopi şi către alţi bărbaţi din tagma preoţéscă şi chiar şi în timpul din urmă [1]) am lăudat mai a dese ori însă-şi îngrijirea acésta iubitóre de popor şi o am declarat de misiunea proprie a clerului mirean şi călugăresc. Firesce că ei împlinind datorinţele misiunii acesteia aŭ, să păzéscă mare precauţiune şi cuminţie, în ce chip aŭ făcut ómenii cei sfinţi. Acel Francisc sĕrac şi umilit, acel Vincenţiŭ a Paulo părintele celor nefericiţi, şi alţii mai mulţi, pe cari Biserica îi amintesce onorându-i, s'aŭ obicinuit a dedica poporului neobosita sa îngrijire aşa, cât nu aŭ fost cuprinşi preste mĕsura cuvenită de lucrul acesta şi nu şi-aŭ uitat nici de sine înşi-şi, ci cu aceea-şi rîvnă aŭ cultivat şi spiritul sĕŭ propriŭ spre desevârşirea a tótă vîrtutea. — Mai ales un lucru Ne place a accentua aci, prin observarea căruia nu numai preoţii, ci şi toţi rîvnitorii binelui poporului pot, să-şi câştige în chip uşor merite fórte mari de binele acesta. Cu tot prilejul binevenit să se siléscă adecă a întipări cu cuvinte frăţesci în inimile poporului mai ales acestea: a se păzi pretutindenia de turburări şi de turburători, a respecta nevătĕmate drepturile fiesce cui, a presta bucuros stăpânilor supunerea şi serviţul, ce li-se cuvine, să nu se urésca de traiul casnic cel bogat de binecuvîntări, mai ales să deprindă religia şi de la ea să cerce mângăiare sigură în nĕcasurile vieţii. De mare folos e în împlinirea propusurilor acestora a reaminti mai ales preaalésa pildă a sfintei Familii din Nazaret şi a recomanda cercarea scutului ei ori a propune pildele acelora, pe cari chiar viaţa cea cu lipse i-a dus la înălţimea vîrtuţii, ori şi a nutri sperarea răsplăţii celei din viaţa cea viitóre şi mai bună.

Mai pe urmă înoim admoniarea stăruitóre, ca ómenii singuratici şi însoţirile lor întru tóte silinţele sale pe terenul acesta să-şi aducă a minte, că aŭ întru tóte, să urmeze auctoritatea Episcopilor. Să ne se lase a se înşela de óre care rîvnă mai mare a dragostii; de cum va acésta îndémnă la vătĕmarea ascultării datorite, ea nu e curată, nu aduce folos statornic şi nu e plăcută lui Dumnezeŭ. Dumnezeŭ îşi află bucurie în aceia, cari nesocotind părerea sa ascuită porunca mai marilor Bisericii în tocmai ca pe a lui; acelora bucuros le stă întru ajutoriŭ, chiar şi dacă se silesc spre lucruri grele, şi se obicinuesce a duce întru bunătate întreprinderile lor la sfârşitul dorit. — Acestora să li-se mai adaugă pilde corĕspundĕtóre de vîrtute, mai ales de acelea, cari dovedesc pe creştin, că e urîtoriul leneviriĭ şi al plăcerilor, că e un împărtăşitoriŭ bucuros din mulţimea averilor lui spre folosul altora, şi că e statornic şi neînvins în nĕcasuri. Pildele acestea aŭ adecă putere mare spre a trezi în popor gânduri bune, şi aŭ putere mai mare, când împodobesc viaţa civilor mai fruntaşi.

Vĕ îndemnăm, Venerabili Fraţi, ca de acestea să vĕ îngrijiţi după cuminţia şi energia vóstră acomodându-vĕ lipselor ómenilor şi locurilor. Despre acele-şi lucruri să vĕ sfătuiţi, când după obiceiŭ vĕ adunaţi. De aceea să purtaţi grije şi spre aceea să lucre auctoritatea vóstră conţinând, reţinĕnd şi punĕnd stavilă, ca nu cum va sub vre un pretext de a servi binelui să se micşoreze disciplina bisericéscă ori să se turbure rînduéla, carea o a statorit Christos pe sama Bisericii sale. — Fiind deci lucrarea tuturor catolicilor drĕptă şi de un gând şi întocmită spre progres, să se dovedéscă cu atât mai limpede, că liniştea, rîndul bun şi bunăstarea popórĕlor înfloresce mai ales pe lângă povĕţuirea şi ajutoriul Bisericii; dóră oficiul ei cel mai sfînt e, să aducă tuturor a minte de datorinţa lor cea isvorîtă din poruncile creştinesci, ca pe bogaţi şi pe sĕraci să-i împreune întru dragoste frăţéscă, să înalţe şi întăréscă spiritele în nĕcasurile vieţii omenesci.

Poruncile şi dorinţele nóstre să le întăréscă admoniarea cea plină de dragoste apostoléscă a lui Pavel îndreptată către Romani: „Rogu-vĕ — să vĕ prefaceţi întru înoirea minţii vóstre. — Cel ce dărnuesce, întru neviclenie; cel ce este ispravnic, întru purtare de grije; cel ce miluesce, întru buna voinţă. Dragostea nefăţarnică fiind; urînd rĕul, şi lipindu-vĕ de lucru bun, cu dragoste frăţéscă unul pe altul iubind, unul pe altul cu cinstea întrecând; întru nevoinţă neleneşi, — întru sperare bucurându-vĕ, în nĕcasuri răbdători, întru rugăciune petrecând, împărtăşind trebuinţelor sfinţilor, iubirea de străini urmând. Bucuraţi-vĕ cu cei ce se bucură, şi plângeţi cu cei ce plâng, una între voi gândind, — niminui rĕŭ pentru rĕŭ răsplătind, mai înainte gândind cele bune înaintea tuturor ómenilor.“ [1])

Garanţa bunurilor acestora fie binecuvîntarea Apostoléscă, carea cu dragoste v'o împărtăşim întru Domnul vóstĕ. Venerabili Fraţi, şi Clerului şi poporului vostru.

Dat în Roma la Sfîntul Petru în 18 Ianuariŭ 1901, al Pontificatului Nostru anul al dóuĕ zeci şi treilea.

Leo PP. XIII.

O faptă vrednică de laudă. — Aflăm cu viuă plăcere, că dl Vas. L. Pop, viceprot. distr. protop. al Almaşului, a colectat şi administrat fondului de salarisare a preoţilor suma de cor. 45 92. Fapta acésta n'are lipsă de lauda nóstră, ea se ridică prin sine însă-şi. O singură dorinţă am avé, că să se afle cât mai mulţi imitători. Zelul şi entusiasmul e, ce ne lipsesce nóuĕ; de le-am avé acestea Dómne bine ar fi!

Ca să se scie, că zelul şi entusiasmul acesta dorit de noi pe sama ómenilor nostri nu e un lucru utopic, comunicăm, că reuniunea sfintei pruncii a lui Isus, o reuniune a şcolarilor catolici estinsă preste tótă faţa pământului, în anul scolastic 1899/1900 a colectat pentru misiunile catolice numai sumuliţa de 3.521.343 c. Din suma acésta s'aŭ ajutat 199 misiuni cu preste 933 orfanotrofii, 5676 şcoli şi 574 ateliere de meseriĭ, 240 stabilimente agronomice şi 1285 apotece, s'aŭ răscumpĕrat 22.916 prunci păgâni şi aŭ primit hrană şi crescere 318.501 prunci din popórĕle păgâne. — Observăm, că reuniunea acésta e numai una din reuniunile catolice cele multe, cari ajutoră misiunile.

---

[1]) Ad Ministrum Generalem Ordinis Fratrum Minorum, 25 Nov. an. 1898.

[1]) 12, 1—17.

Feuilleton.

Petru Maior.

— Aniversare. —

În cursul tĕŭ uniform şi neîntrerupt, te opreşce pe o clipă, nestatornică Vreme, şi spune-i poporului românesc, să se plece cu pietate în faţa slăvitelor umbre ale strămoşilor lui.

Spune-i, să uite pe o clipă micele neînţelegeri şi miseriĭ zilnice; să uite norii negri ce-i întunecă esistinţa naţională — şi fă-i să se oprésca în acésta sfîntă clipă înaintea memoriei nemuritoriului luceafĕr al renaşcerii nóstre naţionale: Petru Maior.

Spune-i să -şi descopere capul cu evlavie, *căci astăzi se împlinesc optzeci de ani de la mórtea lui.*

Optzeci de ani!

Vedem în depărtări de vremuri un intuneric de mormînt — — o dibuire prin intuneric a unui neam obidit de veacuri.... Ingerul morţii îşi întinde aripele cernite asupra acestui neam urzit peririĭ şi Clio se pregătesce să-i ştérgă din marea carte a neamurilor lumii. . . .

Dar acel ce „stăpân e fără marginĭ peste marginile lumii“ alt cum hotărise.

În nóptea, carea avea să acopere în întunerec trecutul şi viitorul nostru, treĭ stele luminătóre se arată, şi lumina lor dă viéţă celor ce pierduţi eraŭ vieţii — „şi celor din morminte viéţă le-a dăruit. . . . .“

Clain, Şincai, Maior!

O luptă titanică, o luptă de urias.

Azi, când drumul pe care avem să mergem e marcat prin dragostea de neam a părinţilor nostri — ici colo vedem câţi-va stropi de sânge şi de lacrimi — azi ar trebui să ne fie mai uşor, când păşim pe urmele altora. Şi totuşi umerii ni se plécă sub povara nĕcasurilor, genunchii ni se incovóie, şi credinţa în viitorul nostru se clătină şi ea.

Şi când obosiţi căutăm în urmă — o lumină dulce şi mângăitóre ne impresură, şi lumina aceea ne dă putere şi ne dă viéţă.

Din trecutul lor de mărire cei treĭ apostoli ai iubirii de neam ne îndémnă şi ne mână înainte.

Succesor al lui Clain şi Şincai, Petru Maior a fost unul dintre cei ce drum aŭ făcut prin intuneric, el este Moise al Românilor după-cum îl numesce Eliade.

Inzestrat cu frumóse cunoscinţe din Roma şi Viena, după câţiva ani de călugărie — profesură în Blaş, mai apoi de preoţie în Reghin, la 1809 plécă la Buda, să-şi ocupe oficiul de revisor-censor pentru cărţi românesci. Cei 12 ani petrecuţi aici sînt cei mai productivi ani din viéţa lui pe terenul literar: istoric-filologic.

Acum scrie el nemuritórea sa operă „Istoria pentru începutul Românilor în Dacia“ — carea n'ar trebui să lipséscă din nici o casă românéscă. Îşi póte închipui ori-cine câte nĕcasuri a intimpinat, până a scos-o la lumină, pe vremurile acele.

În prefaţa istoriei sale bisericesci scrie: *pentru dragostea adevĕrului,* cu care-mi este învăpăiată inima, mai bucuros am fost să sufĕr primejdia de va fi aşa voia celui înalt, de cât să las saŭ a se înşela cei venitori, saŭ a nu sci causa schimbărilor, celor în veacul meŭ întîmplate.“

Nu sînt încăpĕtóre cadrele unui articol de ziar, pentru a espune întréga activitate literară a unui scriitor de talia lui Petru Maior — de aceea ne reservăm a mai pomeni numai: „Istoria bisericeĭ românilor,“ care după mărturisirea competentă a unui istoric al nostru — I. M. Moldovan — n'a ajuns în publicitate de cât în esemplare matamorfosate.

Istoria acésta a scris-o în decurs de 11 sĕptĕmâni „cu ajutorul nopţilor celor lungi.“

Nu mai înşiruim cele alalte opuri, nici manuscrisele apărute fragmentar în „Archivul“ lui Ciparĭu.

Nu facem biografie.

Recitarea Rosariului. — Încă în nrl 10. din an. tr. respundînd unuĭ frate preot, ce ne cerea învĕţătura recitării rosariului, am spus, că nu aprobăm introducerea luĭ în ritul bisericeĭ nóstre, cu atât maĭ mult, că Sfinţia Sa gloriosul nostru Pontifice, a interzis cu rigóre amestecarea riturilor. Azĭ primim o scrisóre de la un alt preot tot în acest obiect. O lăsăm să urmeze, pentru a da prilej celuĭ vizat, să rĕspundă:

„În Nrul 3. al Unireĭ din a. c. a apărut o corĕspondinţă datată Borşa 10 Ian. 1901. În acésta corĕspondinţă după ce se espun frumósele merite a preotuluĭ actual din aceea parochie Ioan Bochiş, ni se arată cum a cetit în treĭ Dumineci după s. Liturgie, pastorala corului episcopesc a mitropolieĭ gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş, ér la inserate să zice că în genunchĭ s'a recitat: *„rozarul îmbucurător"*. Aci mĕ opresc, căci la acestea cuvinte subliniate vreaŭ să reflectez. Vreaŭ adecă să întreb pe On. Confrate Ioan Bochiş, că după care ritual al bisericeĭ nóstre a dispus On. Frăţia Sa în biserica sa greco-catolică recitarea rosariului fie îmbucurător, fie glorios orĭ dureros? În cât şciŭ şi cunosc şi eŭ ritualul bisericeĭ nóstre, la noĭ nu esistă rosariŭ, fără avem alte rugăciunĭ frumóse şi de inimĭ înălţătóre ca Paraclisul, Acatistul etc. carĭ tóte, cetite numaĭ cu pietatea cuvenită, te străpun într'altă lume. Sum de părere deci, că până avem noĭ ceremonialul şi rugăciunile propriĭ bisericeĭ nóstre, să nu tindem a introduce în aceea rugăciunĭ şi datinĭ străine poporuluĭ nostru, fie acelea chiar din biserica catolică de rit latin, căci prin aceea în loc de a edifica poporul, ajungem la resultate contrarie.

Ritul şi ceremoniele bisericeĭ nóstre sînt lăudate şi recunoscute chiar şi de străinĭ ca frumóse şi înălţătóre de inimĭ şi deci nu avem lipsă a introduce în biserica nóstră datinĭ streine. Am zis! — *Cruce.*

Revistă bisericéscă.

Franţa. Desbaterea în special a proiectuluĭ despre congregaţiunĭ merge tare încet, şi de o cam dată s'aŭ şi amânat desbaterile, nu că dóră guvernul frances şĭ-ar fi schimbat propusul, ci fiind cam morbos ministrul president Waldeck-Rousseau, acesta n'ar puté lua parte la desbaterĭ.

Întraceea deputaţiĭ catolicĭ se încercă să câştige pe partea lor pe deputaţiĭ socialiştĭ, ca cu ajutoriul acestora să estindă proiectul numit asupra tuturor congregaţiunilor religióse şi a celor recunoscute. Dacă le va succede acésta, atuncĭ la cetirea finală, voind guvernul manţinerea ordurilor călugărescĭ recunoscute, va vota şi el în contra proiectuluĭ despre congregaţiunĭ şi aşa vor rĕmâné lucrurile ca maĭ înainte.

Cu deosebire ziarele liberale, ca să pótă augmenta ura faţă de congregaţiunĭ şi aşa să pótă accelera votarea proiectuluĭ amintit aŭ născocit scirea, că prinţul de Orleans ar fi îndemnat din Bruxella unde petrece pe partisanĭĭ sĕĭ monarchiştĭ şi royaliştĭ ca să se lupte din tóte puterile în contra proiectuluĭ despre congregaţiunĭ. Asta însĕ nu stă, căci prinţul nu mult îşĭ bate capul cu congregaţiunile religióse.

Revistă politică.

Austria. După prima şedinţă sgomotósă a urmat o şedinţă maĭ liniştită în carea s'a ales preşedintele camereĭ în persóna baronuluĭ Wetter, care neavênd trecut politic pronunţat a fost pe placul tuturor. Preşedintele camereĭ în vorbirea sa de mulţămită pentru onórea, ce i s'a făcut promite că va fi imparţial şi că în tóte cestiunile se va înţelege maĭ întâiŭ cu deputaţiĭ diferitelor partide. În consfătuirea, ce a avut loc până acum, Cehiĭ aŭ promis, că nu vor maĭ interpela şi vorbi în limba lor, până se vor pertracta suplicele cehe, ce s'aŭ înaintat palamentuluĭ imperial.

În şedinţa de Marţĭ aŭ fost presentate spre aprobare 58 ordinaţiunĭ imperiale emanate pe basa §-luĭ 14. Tot atuncĭ a desfăşurat prim-ministrul Körber programul sesiuneĭ actuale.

Sêrbia. Luniĭ după 4 óre séra a murit la Viena Milan fostul rege al Sêrbieĭ de aprindere de plămânĭ. La primirea veştiĭ despre mórtea tatâluĭ sĕŭ, regele Alesandru a închis sesiunea actuală a scupcineĭ. La început în ce privesce înmormîntarea, nu s'a fost stabilit nicĭ macar locul. Unĭĭ credeaŭ să-l îngrópe în vre o mănăstire din sudul Ungarieĭ, fiind că regiunile acestea l-aŭ plăcut fórte mult până a fost în viéţă. Regele Alesandru însĕ a hotărît, să fie înmormîntat la Belgrad, cu pompa datorită unuĭ suveran.

Nu va fi fără interes dacă cu acéstă ocasiune vom da pe scurt biografia bărbatuluĭ, care atât a făcut să se vorbéscă despre sine până era în viéţă. Milan a fost nepotul luĭ Efraim, fratele luĭ Milos, care fu întemeietoriul dinastieĭ Obrenovicĭ. Moşul sĕŭ Efraim cu politica nu s'a ocupat. Grijea luĭ tótă se învîrtea în jurul economieĭ, pe carea o conducea el însuşĭ în România, unde avea dominiĭ estinse.

Miloş fiul luĭ Efraim căsătorindu-se, a luat de soţie pe fica unuĭ boeriŭ avut Catargiŭ, cu carea însĕ n'a trăit bine. Din căsătoria acésta s'a născut Milan. Tatăl sĕŭ l'a dat la şcólă la Paris, unde de crescerea luĭ s'a îngrijit principele Sêrbieĭ Mihail, care neavênd fiĭ, pe Milan şi l'a fost desiguat de următor. Educătoriul luĭ Milan în Paris fu profesorul de filosofie Huet. Pe lângă educaţiunea, ce o primia acasă în internatul al cărui conducĕtor era Huet, copilul Milan (atuncĭ era de 10 anĭ) cerceta şi liceul public Ludovic Marele. Fiind asasinat în 10 Iulie 1868 principele Mihail, copilul atuncĭ de 14 anĭ Milan, a trebuit să se întórcă în ţară. Fiind minoren Sêrbia a fost guvernată de Blaznavac, Risticĭ şi Garasanin. În etate apoĭ de 18 anĭ în 1871 s'a declarat de maioren şi a luat în mânĭ frânele guvernăriĭ.

Timpul, când şi-a început domnia era fórte critic din causa neliniştiĭ ce domnia în Balcanĭ. În 1875 s'a căsătorit cu Natalia Kecko fica unuĭ general rusesc, din care căsătorie s'a născut Alesandru, actualul rege al Sêrbieĭ. Curînd după aceea Milan a declarat răsboiŭ Turcieĭ, care de şi a fost nenorocos pentru Sêrbĭ, totuşi aceştia câştigară teritoriu şi în congresul de la Berlin, Sêrbia fu ridicată la rangul de regat. Pace în familie însĕ n'a avut din causa simţĕmintelor şi inclinaţiunilor rusescĭ a soţieĭ sale. Tot din causa acesteia s'a mestecat în răsboiŭ cu Bulgaria. Discordia din familie a devenit publică şi pentru a o sista, mitropolitul Teodosiu i-a divorţat. Curund după aceea Milan dorind linisce abzise de tronul Sêrbieĭ în favorul fiuluĭ sĕŭ Alesandru, pe atuncĭ de 13 anĭ. Dar lucrurile în Sêrbia nu decurgeaŭ aşa pe cum doria Milan, de aceea din Paris s'a întors înapoĭ. Aci însĕ a aflat opositie. Abia maĭ târziŭ i s'a votat din partea Scupcineĭ o rentă de 1 milion de frcĭ, ér fiul sĕŭ, devenind maioren, l'a denumit de general suprem al armateĭ sêrbescĭ.

Aducem numaĭ cu inimă curată tributul pietăţiĭ nóstre.

Deschidem pagina cea dintâiŭ a istorieĭ luĭ şi inima ne svîcnesce maĭ cu putere când cetim dedicaţia:

„Poporuluĭ românesc.

„Acelui popor, pentru care s'a scris acésta carte. Aceluĭ popor, care şi-a păstrat cu scumpĕtate: numele, limba, datinele şi virtuţile sale strămoşescĭ. Aceluĭ popor, care în decursul atâtor secolĭ furtunoşĭ, câţĭ aŭ trecut peste capul sĕŭ, şi-a susţinut continuitatea neintreruptă în Dacia, în patria sa nóuă."

Şi cum îşĭ manifestéză poporul românesc recunoscinţa faţă de slăvitul luĭ dascăl?

Cum?

Pierdut şi *necunoscut e mormîntul luĭ* în cimiteriul comun din Buda. Zădarnice aŭ fost cercetările ómenilor de inimă; nu s'a putut afla unde anume zac osemintele marelui istoric.

E o fatalitate naţională, să nu scim măcar sub care movilă odihnesce inima aceea nobilă, sufletul acela mare, care şi-a iubit neamul maĭ pe sus de tóte.

Am avea cu un altar maĭ mult.

Dar, póte, n'am vrednicit să avem altarul acesta, când nicĭ alte morminte ale ómenilor marĭ nu le venerăm cum s'ar cere!

Cât de înfrînţi ne-am ispăşi azĭ indolenţa acésta.

Ce fericiţi am fi să putem împodobi mormîntul luĭ în sĕmn de dragoste.

Dar mormintele staŭ recĭ şi tăcute, şi Petru Maior nu cere podóbe, nicĭ cruce de marmoră, nicĭ florĭ. . . .

Sufletul luĭ mare înţelege pe deplin, că cea maĭ frumósă podóbă e dragostea şi pietatea, ce-ĭ vor păstra numele din neam în neam...

Budapesta.

Al. Ciura.

Relaţiunile dintre fiŭ şi părinţi s'aŭ stricat érăşi, când acela s'a căsătorit în anul trecut cu Draga Masin în contra voinţeĭ părinţilor. Înainte de mórte exregele Milan a dorit, să-şĭ maĭ vadă fiul, dar urmând în scurt timp mórtea, dorinţa acésta nu i s'a putut împlini.

Transvaal. După multe încercărĭ i-a succes generalului bur De Wett, ca pe lângă tótă paza angleză să trécă în ţara Cap. Generalul Botha apoĭ, fiind încunjurat de armata brită, cu isteţimea luĭ a făcut ca Anglezii să fie respinşĭ lăsând maĭ mulţi morţi, ér el a scăpat téfér.

Numĕrul total al Burilor se suie la 38,000.

Corespondinţe.

Ultim cuvînt.

Din Vicariatul Haţegului, Ianuar 1901.

Sperăm, că discuţia concubinatelor s'a terminat. Din tóte părţile, fraţiĭ preoţi s'aŭ grăbit a-şĭ spune fie care părerile şi esperinţele sale, şi din celea scrise, orĭ cine, care a urmărit cu atenţiune discuţia, a putut să-şĭ alégă mijlócele cele maĭ potrivite împrejurărilor, în carĭ trăĭesce. Ca încheĭere, dăm în estras câte va pasagiĭ maĭ marcante, scóse din o lungă scrisóre, ce primim de la un harnic preot din diecesa de Lugoş:

Resum sfaturile mele în următórele:

Să nu ne basăm pe puterea civilă, pentru că statul nu ne ajută; devisa luĭ e: să afle mijlóce nóuĕ de a ne subjuga şi maĭ tare.

Asemenea să nu asceptăm şi să nu ne basăm pe abrogarea legilor civile, pentru că aceea, deşi e de dorit, cine şcie când va fi şi óre fi va când va?

Conced, că şi legile civile ajută mult concubinagiuluĭ pentru că: acum, când eŭ maĭ tare mĕ lupt, să cunun concubinariĭ din parochia mea, şi aşa zicênd, îĭ adun de pe strade în căncelaria parochială, de unde împlinind celea de împlinit, îĭ trimet la notariul, ca matriculante civil să le publice promulgările, acela, în loc de a-ĭ primi, îĭ trimite înderépt, necununaţi şi cu nisce înjurăturĭ de ale lor, sub pretext că: acum nu are timp pentru acelea, fiind ocupat cu „bagatelele", ci să vină peste vre o 3—4 zile, când ér va veni în comună. Când a venit, ér n'a avut timp. Acésta o face notariul nostru, carele nu se ţine între ceĭ rĕĭ, dar ce vor face alţiĭ, carĭ sînt şi maĭ rĕĭ? Atuncĭ-am prins cum ĭ-am prins, dar óre când va avea notariul timp pute-voiŭ să-ĭ maĭ prind?

În fine maĭ aduc la cunoscinţa Veneratuluĭ cler că: esistă o ordinaţiune ministerială — publicată în fóia oficiósă a matriculanţilor — contra concubinilor minorenĭ, carĭ trebue arĕtaţi sedrieĭ orfanale, pentru a fi pedepsiţĭ. Am umblat şi pe calea asta, dar scopul nu mi-l'am ajuns.

De aceea încă o dată recomând Veneratului Cler, să nu aşcepte de o cam dată, ajutor civil de nicăirĭ, ci fie care să lucre din puterĭ, după împrejurărĭ; să foloséscă tóte mijlócele posibile, dar cu mare prudinţă pastorală; unde comunele sînt mixte, acolo să se pună în conţĕlegere cu preoţiĭ gr. ort. să lucre pe o mână, pentru că, har Domnuluĭ, şi între eĭ sînt ómenĭ de daĭ Dómne.

Prudenter age et respice finem.

Pe basa asta, îmĭ place a crede că mulţi Fraţi se vor bucura, pe cum m'am bucurat şi eŭ.

Câmpeanul.

În chestia foilor pedagogice.

Bogdana 3 Faur 1901.

În Nr 4 a foiĭ bisericescĭ „Unirea" am cerit un comunicat trist sub titlul „Indolenţa învĕţătorilor nostri", în care se spune, că „Fóia pedagogică" din Sibiŭ, organul învĕţătorilor greco-orientalĭ, a încetat de a maĭ apăré din lipsa de abonenţĭ şi probabil aceeaşĭ sórte va ajunge şi pe „Fóia şcolastică" din Blaş, organul învĕţătorilor greco-catolicĭ.

E cunoscut, că numaĭ naţiunea aceea are viéţă şi înfloresce, care are cultură; cultura de lipsă se câştigă prin şcóle bune cu învĕţătorĭ destoinicĭ, zeloşĭ întru împlinirea sacreĭ lor misiunĭ. Ca un mijloc conducĕtor, spre ajungerea acesteia, sînt cărţile bune şi foile pedagogice, carĭ daŭ nutremînt spiritului spre ajungerea scopului cultural a corpului didactic. Puterea de viéţă a uneĭ naţiunĭ se judecă după activitatea, ce se desvóltă încontinuŭ pentru luminarea şi desceptarea poporului. A avé un corp învĕţătoresc destoinic, luminat şi bine preparat, dornic de muncă, este cea maĭ scumpă avere a uneĭ naţiunĭ, este spiritul ei, care îĭ dă viéţă.

Bărbaţiĭ devotaţi aĭ causeĭ învĕţămîntului poporal de lângă celea dóuĕ mitropoliĭ românescĭ, conduşĭ de aceste vederĭ, aŭ edat fie care pentru învĕţătoriĭ sĕĭ foĭ pedagogice, carĭ să contribue la formarea unuĭ corp didactic sănătos, în interesul cultural bine priceput al neamului întreg românesc din acest regat.

Apariţiunea acestor foĭ aŭ fost salutată cu bucurie, de ceĭ ce lucră pentru răspândirea culturei adevĕrate creştineştĭ la întreg corpul didactic românesc. Aŭ fost şi de aceia, carĭ nu aŭ cunoscut scopul sublim, la care s'aŭ ţintit prin cetirea acestor foĭ, şi aşa prenumerarea lor s'aŭ făcut cu greŭ, şchiopătând, aşa, cât ceĭ ce muncesc din greŭ cu edarea foilor, aŭ început a despera, de a puté ajunge scopul dorit. Şi după cheltuielĭ şi muncă zădarnică de 2—3. anĭ, întrégă învĕţătorimea din cele dóuĕ provinciĭ mitropolitane e pe cale de a fi fără nutremîntul spiritual, ce i se presta pe calea foilor pedagogice.

Către întreg corpul învĕţătoresc îmĭ îndrept versul meŭ rugându-l, ca unul fie care să grăbim a prenumera „Fóia şcolastică", care ne-a maĭ rĕmas, să ne valorăm acum maĭ mult, ca orĭ şi când până aci; să formăm împreună un corp compact, o falangă puternică; să susţinem sus şi tare drapelul reformeĭ regeneratóre şi să nu întârziem cu prenumerarea acestor foĭ necesarĭ şi de mare momentuositate pentru noĭ!

Rog cu căldură pe Veneratul Cler, să mijlocéscă învĕţătorimeĭ posibilitatea de a prenumĕra foĭ pedagogice, ca să-şĭ pótă însuşĭ aptitudinea recerută acela, care se ocupă zilnic cu crescerea tinereĭ generaţiunĭ; îndemnând, şi unde mijlócele conced, ajutând cu preţul de prenumerare.

Să se pună în conţelegere fie care învĕţător cu preotul sĕŭ, să foloséscă tóte mijlócele ce le staŭ la dispositie, şi maĭ ales când se face proiectul de buget pe sama cultului şcóleĭ, şi cu alte ocasiunĭ, să se dee atenţiunea şi interesarea recerută şi spre acest scop, ca aşa să putem face posibilă abonarea uneĭ foĭ pedagogice.

Să nu lăsăm să apună şi acésta, pe cum aŭ apus „Colecta crucerului" pentru crearea fondului şcolastic, din care să se ajute în cas de lipsă şcólele sĕrace.

Să prenumerăm fie care barem câte o fóie pedagogică, aceea la finea fie căruĭ an să o compactăm şi să o păstrăm cu scumpătate

Dorind ferbinte, ca versul meŭ să afle résunetul dorit în sufletul şi inima fie căruĭ învĕţător, fie căruĭ preot şi a tuturor bărbaţilor doritorĭ de binele şi fericirea scumpeĭ nóstre naţiunĭ, acestea să fie zise şi scrise într'un cias cu noroc!

Gavriliă Labo
docente gr. cat. şi preş. reuniuneĭ învĕţătorilor din tr. »Almaşului.«

O lămurire.

Căpâlna de jos la 14 februar 1901.

Pentru dumerirea On. comitet al despărţĕmîntului XI (Blaş) al Asociaţiunii, escitat prin publicarea apelului din „Unirea" Nr 5. şi „Tribuna" Nr 13., în causa biblioteceĭ poporale din Căpâlna, binevoiţi a publica următórea lămurire:

În 15 Decembre 1898 am primit de la comitetul sus numitului despărţĕmînt 41 cărţi pentru formarea biblioteceĭ poporale şi 20 bucăţi din broşura: „cultura cucuruzului" de prof. I. F. Negruţ pentru ale distribui între ţĕranii nostri şciutorĭ de carte.

În sĕrbătorile Naşterii Dluĭ din acel an, într'o adunare generală, am adus la cunoştiţa poporului acéstă instituţie salutară şi folositóre recomandandu-o cu tótă căldura, ca să o îmbrăţişeze; dar poporul tot popor rĕmâne, când este vorba de vre o inovaţiune şi încă de contribuit, căcĭ pe lângă tótă opintirea mea abia am putut angaja vre o 9 membri, carĭ în decursul anuluĭ 1899 cât timp aŭ stat cărţile la mine aŭ plătit pe lângă taxa de 10 cr. şi câte o ferdelă nóuă de cucuruz (20 l), ca să punem basă la ceva fund.

La începutul anuluĭ 1900 ne-am compus biroul biblioteceĭ, predând cărţile învĕţătoriului D. Todoran, ca să o lăţéscă dumnealuĭ maĭ de parte, dispunênd şi de timp şi avênd şi ocasiune maĭ bună, după împrejurările locale, în carĭ trăim noĭ. Dar ce să veţi? cu ocasiunea şedinţeĭ din 16 Decembre 1900 învĕţătoriul Todoran nicĭ nu s'a presentat la şedinţă — avênd póte cuget reservat pentru ideala luĭ bibliotecă.

Acum înse a eşit în public cu un lucru noŭ, cu formarea alteĭ bibliotecĭ în Căpâlna, spre care scop a şi publicat un călduros apel (?) Ar fi fost o ideă bună, folositóre şi progresistă nu-ĭ vorbă, dacă acésta era înainte de formarea biblioteceĭ pop. prin despărţĕmîntul XI, dară după ce o dată s'a pus basa la o bibliotecă pop., era de datorinta nóstră a tuturor prin urmare şi a învĕţătoriului Todoran, ca să o susţinem,

provedem, înmulțim și divulgăm aceea ce era și pentru acésta trebuea făcut și idealul apel. Un ast fel de apel trebuea se rĕsune dintr'o comună, unde nu esista nici un fel de bibliotecă, dară fiind că a rĕsunat de la noi, unde esista deja biblioteca poporală, acésta aruncă asupra dlui Todoran o tristă umbră. Altmentrea rugându-mĕ pentru publicarea rugării alăturate (veḑ înrre „noutăți", Red. U.) las se judece On. public cetitoriŭ dacă a fost la loc apelul din cestiune orĭ ba.

Pantelĭă Vălean
paroch.

Ziua de treĭ sfinți în Blaș.

Ziua S-lor Treĭ Ierarchĭ, patronii institutelor de învĕțămînt din loc. a fost serbată și în anul acesta ca în toți anii cu o deosebită solemnitate.

La s. liturgie aŭ servit profesorii de la gimnas și preparandie, în frunte cu directorul gimnasial.

După s. liturgie, în frunte cu Escelența Sa Mitropolitul, aprópe întrégă inteligința din Blaș s'a dus în spațiósa sală de gimnastică, spre a participa la ședința festivă aranjată de societatea de lectură a studenților gimnasiali, în onórea S-lor Treĭ Ierarchĭ. Ședința a avut următoriul program:

1. *„Marș"* Orchestra gimnasială. 2. *S. Vasile Marele,* disertaț. de N. Ciura, președinte. 3. *„Coróna cufundată"* de Bŏnike, cor. gimn. 4. *„Locul fericirei"*, A. Murĕșan, declam. de I. Beșcheri, cl. VIII-a. 5. *„Fohászkodás"*, Berzsenyi D., declam. Q. Viciŭ, cl. VII-a 6. *„Cântec de Sevilla"* Gavotă de Czibulka, Orch. gimn. 7. *„Sancti Basilii Magni"* descriptio, de Emil Pop, stud. cl. VIII-a. 8. *„Calipso dimite pe Odiseŭ"*, decl. de V. L. Pop, stud. cl. VIII-a. 9. a) *„Primăvara"* de Reichbarot. b) *„Călărețul"* de I. Murĕșan, cor. gimn. 10. *„Das Glöcklein des Glück's"*, I. G. Seide, decl. Aug. Rață cl. VII-a. 11. *„Marș final"* Orch. gimn.

Disertația despre S. Vasile Marele, a fost bine și cu diligință lucrată.

Declamările tóte aŭ fost bine succese, corul și orchestra încă s'aŭ produs bine. Disertantele și declamatorii aŭ fost remunerați din o fundațiune înființată anume spre acest scop încă de archiereul Maior.

După eshaurirea programului Escelența Sa Mitropolitul, prin cuvinte frumóse și părintesci o îmbărbătat tinerimea la diligință și pentru viitor, avĕnd de ideal, viéța sfîntă a celor treĭ mari ierarchĭ, patronii institutelor în carĭ studiézĕ.

Sara a fost bal, venitul caruia, e destinat pentru fondul de ajutorare a studenților lipsiți în cas de morb. A fost fórte bine cercetat, mai cu samă aŭ fost mulți óspeți din provincie.

Spicuirĭ literare.

Românii în Basarabia.

Dl *Z. C. Arbure,* fiŭ al Basarabieĭ, autor al unuĭ mare volum editat de Academia Română, despre *Basarabia,* publică un articol în *Călindarul Minervei* pe 1901. Reproducem următórele declarațiunĭ:

»Cu ajutorul școlei *Rusia* a isbutit să rusifice aprópe desevîrșit pătura cultă din Basarabia; cu *ajutorul bisericĭ dînsa nădăjduiește să rusifice și poporațiunea rurală.*

»De aceea noĭ pretindem, ca și strămoșiĭ nostri Romanĭ, că cel cucerit are dreptul etern în contra cuceritorului: *adversus hostem aeterna auctoritas esto.*

»În pretențiunile lor de a rusifica poporul român din Basarabia, istoricianiĭ ruși se *întemeiézĕ mai cu samă pe faptul că sîntem de aceeași religie (ortodoxă de la Rĕsărit,) cu Rușii . . .*

Z. C. Arbure.

Internatul de fetițe.

În favorul internatului de fetițe din Blaș aŭ contribuit următoriĭ frați preoți:

Nic. Ungurean, Câmpeni	c.	11·70,
Laurențiŭ Pascu, vp. D.-S.-Mărtin	„	11·70,
Ioan Micu, Sevestreni	„	14·63,
Aron Macariŭ, Hopârta	„	14·62,
Ioan Păcurariŭ, Tŭr	„	14·04.
Ioan Popescu, Felsa	„	11·70,
Ioan Moldovan, preot Catina	„	11·70,
Candid Oristea, Spălnaca	„	11·80,
Petru Cristea, Somostelnic	„	11·70.
Alesiŭ H. Coste, Tihaŭ	„	11·70.
Ariton Popa, Buciuu	„	11·70,
Simeon Pop, preot Luna	„	11.70,
Amos Frâncu, Benic	„	11·70,
Georgiŭ Pop, Mihalț	„	11·70,
Simeon Rus, Turda-Tur	„	11·70,
Emil Pop, adm. Feneș	„	11·70.
Augustin Nilca, Vaidaeuta	„	11·70,
Augustin Cosma, Feiurd	„	11·78.
suma cor.		218·89.

NOUTĂȚĬ.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. Credincioșiĭ nostri din parochia Vișag tractul Morilacel la insistința și stăruința parochuluĭ lor Ioan Șancu și a protopopuluĭ Ioan Pop, au cu micĭ jertfe materiali în aceste timpurĭ grele îngrijitu-s'aŭ de mărirea luĭ Dzĕŭ prin renoirea coperișuluĭ de pe casa domnuluĭ și prin edificarea superedificatelor economice pe intravilanul conducĕtoriuluĭ lor spiritual. Ca zelul lor să fie dedinit, cugetându-se la lipsele bisericiĭ și sfaturile conducătorilor lor naturalĭ ascultându-le, din averea comunei politice dăruit'aŭ aceleia frumósa sumă de 2 miĭ coróne. Baremĭ de esemplul credincioșilor din Vișag și al acestora conducĕtorĭ ar fi imitat și din partea celor alaltĭ credincioșĭ și preoți ai archidiecesei. — Subscrișiĭ pre acésta cale esprimă profundă mulțumită zelosuluĭ nostru preot *Ioan Alesandru* și soției sale *Maria Siolnai,* carĭ în mai multe rânduri, în ne numĕrate moduri s'aŭ destins prin înzestrarea și înfrumsețarea bisericiĭ nóstre, încât azi numaĭ a ne mândri putem, aci între străinĭ. Și acum întru amintirea bicentenare a S Unirĭ ca să rămână urme demne de amintire, aŭ donat spre podóba altariuluĭ treĭ icóne pe pânză zugrăvite în cadru înaurit și anume, a Mântuitoriuluĭ Isus Cristos, Preacurata Verg. Maria și a Chramuluĭ bisericiĭ S. Giorgiŭ în preț cam 60 cor. Tot la îndemnul On. Dsale mai multe credincióse gr. cat. aŭ donat un stindard alb, în onórea Verg. Maria, un covor pe amvon, o stihare (camașă) și o camașă pentru predici în preț cam 25 cor. După ce prin aceste daruri marinimóse aŭ satisfăcut recerințelor crestinescĭ, bunul Dumnezeŭ le resplătéscă faptele nobile, cu viéță îndelungată și pe urmă fericirea eternă. Cluș-S-Giorgiŭ 7/2 1901. *Giorgiŭ Rŏvid* curator bisericesc *Iacob Vaidosiŭ* cantor gr. cat. — Anul 1900 al 200-lea de la s. Unire n'a trecut fără să fie eternisat și în parochia nóstră gr. cat. Beica magiară. Întru amintirea luĭ aŭ dărunit: N. N. un potir de argint întraurit cu tóte apartinentele luĭ în sumă de 171 cor. Încărunțitul fĕt Vasile Hurghiș, cu soția sa Maria Moldovan o s. evangelie în sumă de 25 coróne, veduva Maria Olteau un prapor în sumă de 20 coróne. Ĕr pentru biserica gr. cat. din Nadășa-română vĕduva maria Cioba — deși seracă, n'are o brézdă de loc, — a donat un rênd de ornate pentru înmormêntare în sumă de 56 coróne. Priméscă deci toți acești dărunitorĭ și pre acésta cale cele mai marĭ mulțămite din partea poporenilor din aceste 2 parochiĭ. Dumnezeŭ atot puternicul bunăvoința lor le-o resplătéscă în zĕcit!!! Beica magiară la 11 Febr. 1901. *Valer Popescu* administr. paroch.

† **Grigorie Maior,** teolog absolut și fost redactor la „Gazeta Transilvanieĭ", a repausat în 12 a l. c. în Viena, unde era dus spre a-și repara sănătatea sdruncinată. Repausatul a desvoltat o muncă febrilă în ziaristica nóstră timp de 15 anĭ, și chiar acéstă activitate neobosită îl submină și sănătatea.

Hymen. *Ioan Popeneciŭ* teolog abs. și *Amalia Lațiŭ* anunță celebrarea religiósă a a cununiei lor, ce se va sĕvêrși Duminecă, în 4 (17) Februarie 1901, la órele 3 p. m. în biserica cr.-cat. din Crăciunelul inf. — *Ilarian Gaël* teolog abs. și *Otilia Caba* anunță cununia lor care se va serba în 21 febr. st. n. la 3 óre d. m. în biserica gr. cat. din Chend. — *Vasiliŭ Indrean* teolog absolut și *Lucreția Centea* anunță cununia lor, ce se va celebra la 17 Febr. 1901 în Biserica gr. cat. din Asuaginl-de-jos la 3 óre p. m.

Petreceri. Tinerimea universitară din Cluș aranjézĕ la 21 faur n. un *Picnic,* în sala otelului central. Venitul curat se va folosi spre scopurĭ filantropice. — La 23 crt. meseriașiĭ romînĭ din Turda aranjézĕ o petrecere împreunată cu produ-țiune teatrală. Venitul curat e destinat pentru ajutarea învĕțăceilor de meseriași.

O carte folositóre. Librăria Krafft din Sibiŭ anunță, că, dacă până la 15 Martie n. se vor insinua destui prenumeranți, va publica scrierea dlui învĕțător Petru Conda, *„Drepturile și datorințele învĕțătorilor confesionali romînĭ".* Prețul de prenumĕrare s'a statorit în 3 cor. Cartea va fi împărțită în 9 capitule și se ocupa cu tótă viéța învĕțătorului de când e ales în cutare stațiune, cum și cu tóte drepturile ce le are. O recomandăm atențiunei deosebite a învĕțătorilor.

Rugare. Pentru înmulțirea bibliotecii poporale din Căpâlna-de-jos înființată prin despărțĕmîntul XI (Blaș) al Asociațiunii în 1898, ne rugăm ca binevoitorul public român, special P. T. Domni autorĭ și editorĭ de cărți poporale, să binevoéscă a ne dona câte un esemplar. — Cărțile trimise să se adreseze: Bibliotecii poporale în Căpâlna-de-jos, p. u. Zsitve. Căpâlna-de-jos la 14 Februar 1901. *Pantelĭă Vălean* pres. *Iacob Bunea* bibliotecar.

Mulțămită publică. Pentru înființarea uneĭ bibliotecĭ școlară-poporală, pe lângă 10 esemplare donate de subscrisul, Ilustra Academie Română a binevoit a dona 33 opurĭ în 35 volume, a căror preț este de 123 leĭ 10 banĭ. Pentru care faptă laudabilă și demnă de imitat i se aduce sinceră mulțămită. Căpâlna inf. la 6 Febr. 1901 *Dimetriŭ Laz. Todoran* înv. — Curatoratul bisericesc gr. cat. din Ghelar (comitatul Hunedóra) a aranjat în 2 Februar 1901 un bal în favorul bisericiĭ lor cu care ocasiune aŭ suprasolvit Onoriții: Simirean Antoniŭ 2 cor., Toni a Florii 2 cor., Lascuțian Nică 4 cor., Murĕșan Ioan 4 cor., Pasc Ioan 2 cor. toți din Gavosdia. Se primésc binevoitorii și pe acésta cale sincerile nóstre mulțumirĭ. Ghelar în 12 Februar 1901. *Cornel Lengyel de Bagota* adm. par.

Necrolog. † *Gregoriŭ Pop,* paroch gr. cat. emerit, după scurte suferințe împărtășit cu ss. Sacramente și-a dat blândul sĕŭ suflet în mânile Creatoriuluĭ Duminecă în 13 Febr. st. n. la 8 óre séra, în al 76-lea an al vieții și 46-lea al preoției.

† *Petru Anca de Csolt* fost orecând v. comite al com. Solnoc-Doboca și pres. în pens. al scaunuluĭ orfanal al aceluĭ com. după îndelungate suferinte, provĕdut cu s. sacramente, în 12 Febr. a. c. după amĕzĭ la 3 óre, a încetat din viéță la Cluș în al 71 an al vieții, și al fericitei căsătorie al 36-a.

George Russu, tatăl dluĭ Dr. George Alexici, a repausat în Budapesta la 2 Febr. a. c. în vrîstă de 64 anĭ și în al 33-lea an al fericitei sale căsătoriĭ.

În vecĭ amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

(Continuare.)

XIII.

Cassiacum. — Augustin se pregătesce de botez. — Dispute filosofice. — Mama luĭ Plato cel creștin.

Septemvrie 386 — Ianuariŭ 387.

„O Dómne, eŭ șerbul tĕŭ și fiul șerbitórei Tale; rupt'aĭ legăturile mele, Ție îți voiŭ jertfi jertfa laudeĭ (Ps. 115 v. 7=8). Inima și limba mea să te laude și tóte ósele mele să zică: „Dómne, Dómne, cine e asemenea Ție!? (Ps. 34 v. 10). Să zică, — Tu însĕ rĕspunde-mi mie și spune sufletuluĭ meŭ: „Eŭ sînt mântuirea ta“ (Ps. 34 v. 3). Isuse Christóse, ajutoriul meŭ!“ [1])

La acest cel dintâiŭ sentiment de admirațiune și recunoscință, ce umpluse inima luĭ Augustin în diminéța întórcereĭ sale, s'a maĭ adaus și un altul, nu maĭ puțin profund și dulce. Augustin se simția plin de un fel de nouțate sfîntă, de care nicĭ ideiă nu avuse până aci; ceea ce ierĭ îl fermeca, astăzĭ, nu-ĭ maĭ însufla de cât disprețŭ. „Cât mĭ-a fost de plăcut, că de o dată m'am lipsit de plăcerile deșertăciunilor. Acum mĕ bucuram, că mĕ scap de ele, pe când maĭ înainte mĕ temeam nu cum va să le perd. Pentru că Tu le-aĭ aruncat din mine, Tu plăcerea cea adevĕrată și cea maĭ înaltă. Le aĭ aruncat și în locul lor aĭ întrat Tu, cel, ce eștĭ maĭ dulce de cât orĭ ce dulcéță, dară nu dulcéța trupuluĭ și sângeluĭ; maĭ luminat de cât orĭ ce lumină, maĭ profund de cât orĭ ce secret, maĭ sublim de cât orĭ ce gloriă, dară nu gloria îngâmfaților. Sufletul meŭ era deja liber de grijile mistuitóre ale iubireĭ de rangurĭ și averĭ, liber de dorința poftelor rușinóse și pĕcătóse. Și ciripiam voios înaintea Ta, lumina mea, avuția mea, mântuirea mea, Domnul și Dumnezeul meŭ!“

S. Monică asculta cu nespusă bucuriă aceste prime mișcărĭ ale sufletuluĭ luĭ Augustin. Fiind ea așa de fericită a contribuit, nu maĭ puțin de cât Augustin însu-și, cu tótă puterea vóceĭ și inimeĭ sale la nașcerea acestor imnurĭ de laudă, și ajungênd la cea maĭ înaltă culme a grațieĭ și sfințenieĭ, plină de esperiență în lucrurile dumnezeescĭ, a condus cu o mână gingașă pe fiul sĕŭ, pe acéstă cale frumósă, pe care și ea era numaĭ la început, dar îĭ cunóscea deja tóte secretele.

Ca să se pótă dedica după placul sĕŭ simțĕmintelor de pietăte, părereĭ de rĕŭ și mulțămiteĭ, Augustin doria să fie numaĭ cu mamă-sa, într'un loc singuratic, unde să pótă contempla, binecuvînta și preamări pe Dumnezeŭ într'o liniște neturburată de nimenĭ; însĕ spre nenorocirea luĭ greutatea lucruluĭ îl reținea, de óre ce în fie care sĕptĕmână trebuia să propună maĭ de multe orĭ, să țină vorbirĭ publice și să instrueze în retorică o mulțime de tinerĭ; acésta însĕ pretindea o pregătire îndelungată și seriósă, ceea ce pentru el era o adevĕrată tortură! La început cugeta să-și dea dimisiunea și să le spună că abzice de catedra sa. Dar era pe la finea luĭ August; feriile se începeaŭ cu 16 Sept. și ast fel nu maĭ avea de cât 20 de zile. Óre nu ar fi decĭ maĭ bine să fie cu răbdare și să se retragă fără sgomot, fără a se face bătĕtoriŭ la ochĭ, și fără a supune judecățiĭ ómenilor un lucru, ce trebuia să-l scie numaĭ Dumnezeŭ? De sigur, nu pentru că s'ar fi temut de judecata lor. „Cu iubirea Ta Dómne aĭ săgetat inimile nóstre, și cuvintele Tale aŭ pătruns în interiorul nostru. Și esemplele șerbilor Tĕĭ, pe carĭ din negri ĭ-aĭ făcut albĭ ca neaua și din mórte ĭ-aĭ înviat la viéță, esemplele lor adunate în sinul cugetăriĭ nóstre aŭ ars și aŭ nimicit letargia nóstră, ca să nu petrecem în cele de jos; ne-aŭ aprins tare, că tótă suflarea de împotrivire a limbilor viclene, maĭ mult să înflăcăreze, de cât să stîngă focul însuflețireĭ nóstre.“ [1])

Dar dacă Augustin nu se temea de clevetirile unuia saŭ altuia, nu trebuia óre să înconjure cel puțin laudele? pentru că făcênd sensație s'ar fi espus a atrage asupra-și privirile tuturor și póte chiar laude marĭ? Aceste cause învinseră; și parte din prudență, parte din modestia se decise să aștepte feriile, de l'ar costa măcar orĭ și cât.

Chiar și cu aceste precauțiunĭ nu era ușor a-și realisa retragerea. De doĭ anĭ propunea Augustin în Milan cu un suces estraordinar. Spiritul luĭ, oratoria, inima și vorbirea luĭ, ca tot atâtea darurĭ strălucite împreunate încă cu tóte erorile timpuluĭ sĕŭ și cu și maĭ mult farmec, îĭ asigură aceea simpatie căldurósă de care se bucură fie care bărbat, care scie vorbi de la inimă. Durere însĕ, că punêndu-și el ast fel tot sufletul în vorbire, îșĭ puse și sănătatea. Peptul îĭ era atacat; gâtu-ĭ bolnav nu maĭ dedea de cât o vóce slabă, fără putere fermecătóre. Orĭ cine prevedea, că acest bărbat tinĕr, consumat de propriul sĕŭ foc și rĕŭ servit de delicatele sale organe, nu mult se va maĭ puté dedica oratorieĭ. Când a presimțit Augustin prima dată acest viitor, — a plâns. Acum însĕ, când nu maĭ visa de cât despre contemplarea și iubirea luĭ Dumnezeŭ în singurătate, saluta cu bucurie acest pretest binevenit și era fericit, că și fără a spune adevĕratul motiv, aducênd de pretest numaĭ sănătatea sdruncinată, îșĭ va puté câștiga liniștea dulce, de care sufletul luĭ avea o atât de mare lipsă.

O altă greutate l'ar maĭ fi putut împedeca! Anume Augustin era sĕrac; unicul isvor de traiŭ pentru el și mamă-sa era talentul sĕŭ și prelegerile publice ce le ținea. Norocul luĭ însĕ, că *Romanian* cel delicat și marinimos, care maĭ de multe orĭ îĭ oferise, dacă ĭ-ar conveni, singurătatea și o viéță fără grijĭ de care așa mare lipsă are geniul — era chiar atunci în Milan. Étă ce îĭ scrie Augustin după acea: „Tu, amice nobile, care aĭ scutit deja légănul, așa zicênd cuibul studiilor mele și care maĭ târziŭ m'aĭ îndemnat la curajiŭ în primul avînt al sboruluĭ meŭ, tu mĭ-aĭ alergat într'ajutoriŭ și atunci. Da! Dacă în liniștea, ce gust acum, mĕ bucur, a fi liber de atâtea grijĭ netrebnice; — dacă resuflu maĭ ușor, dacă mĕ pot dedica de tot contemplării adevĕruluĭ, — fericirea acésta ție ți-o datoresc. Pentru că, după ce într'o zi ți-am descoperit neliniștirile și turburările sufletuluĭ meŭ, și după ce ți-am dechiarat, că eŭ nu cunosc viéță fericită, de cât ca liber de orĭ ce grijĭ să mĕ pot da cu totul studiuluĭ filosofieĭ, ér de la acésta mĕ împedecă împrejurarea, că trebue să mĕ îngrijesc de susținerea mameĭ și a fiuluĭ meŭ, — tu, iubite amice, însuflețit mĭ-aĭ promis, nu numaĭ că mi-veĭ da acéstă libertate, ci, că te veĭ împărtăși și tu de ea.“ [2])

Liniștit din acéstă parte — mulțămită marinimosuluĭ Romanian — și cu prospecte frumóse de singurătatea, de care inima luĭ avea atâta lipsă. Augustin își încheiă prelegerile din oratoriă. Cele 20 de zile ce maĭ restaŭ încă i-se părură un veac. Nimic nu îĭ maĭ putea reține la aceste studiĭ, tóte îĭ atrăgeaŭ în altă parte. Unica mângâiere îĭ era séra, când întorcêndu-se acasă, obosit de lucrul zileĭ, încuia pórta și singur, cu mamă-sa, vorbia despre minunile ce le-a făcut Dumnezeŭ în sufletul luĭ.

Începêndu-se feriile, Monica numaĭ de cât duse pe Augustin la țĕră. Ea, nu maĭ puțin de cât el, doria singurătatea, ca și ea să pótă fi de față la transformarea, ce se făcea în sufletul luĭ Augustin, și prin care Dumnezeŭ împlinia lucrul început cu 20 de zile maĭ înainte. Un amic și coleg de profesură cu Augustin, *Verecund*, atras în familiaritatea lor, le oferise vila sa din provinciă. Monica primi și în 16 saŭ 17 Sept. 386 se așeză cu fiul sĕŭ acolo. Locul acesteĭ case nu se scie acurat, avem însĕ o descriere atât de perfectă a eĭ; și ținutul unde era, încă e destul de cunoscut. Era o casă spațiósă și plăcută, după cum le plăcea Romanilor pe timpul apuneriĭ imperiuluĭ; o casă cu sale spațióse, galeriĭ de columne, acoperite, cu scăldĭ, bibliotecă, cu balcóne și jur împrejur umbră plăcută, curțĭ largĭ, lumină și aer curat, cu un cuvînt nu lipsia nimic ce doresce un om, care din vila sa își face un loc de repaus și bucuriă. Aprópe de casă era o pagiște verde, pe care ochiĭ pasc voioșĭ, cărările frumóse par'că te învită la preumblare, ér arboriĭ cu umbră désă ofer locurĭ bune de conversare saŭ cetire.

Marginea pagișteĭ e brezdată de alvia petrósă a unuĭ rîuleț, care în o parte a anuluĭ e sĕc, ér când se topesce neaua ierneĭ și pe timpul ploilor de tómnă, se umflă și éră întrerumpe liniștea acesteĭ văĭ prin murmurul monoton al apelor sale. Din ferestrele saŭ galeriile caseĭ se vede un ținut plăcut, liniștit, destul de larg ca să-ți alergĭ privirile pe el. În depărtare orisontul e închis de délurĭ înalte, ca și când și ele ar voi să ajute privirile a se înălța spre ceriŭ. Délurile acestea sînt pólele Alpilor și Apeninilor. Ele formézĕ un cerc fórte mare, în care vedĭ grădinĭ de pomet, câmpiĭ, viĭ, coline acoperite de arborĭ marĭ, și lacurĭ albastre, ce strălucesc frumos la sóre; este aci câte ceva din verdéța ținuturilor helveție ne, amestecată cu colorile înfocate ale ceriuluĭ Italieĭ. Casa era edificată pe o colină, ca să fie cu atât maĭ desfătătóre mărimea și liniștea acesteĭ priveliștĭ plăcute. [1])

Vara trecuse. Sórele de tómnă își revĕrsa peste câmpiă razele sale maĭ domóle; frunzele încă nu căduseră, dar începeaŭ a prinde colorĭ galbine, roșiĭ, ce în luna luĭ Septembre împrumută câmpieĭ o strălucire fórte plăcută. Era timpul când tótă natura, par'că îmbracă un vestmînt maĭ serios, cam trist, ca și când s'ar pregăti de mórte. Sînt stărĭ sufletescĭ, când omul simte un farmec nemărginit preumblându-se într'o atare natură.

Chiar pe acest timp conduse fericită Monica pe fiul sĕŭ în acest loc frumos, în acéstă singurătate sĕnină și liniștită, unde amîndoĭ își puteaŭ ascunde bucuria și își puteaŭ pregăti sufletele pentru zina cea mare a sfîntuluĭ botez. Câțĭ va tinerĭ îĭ maĭ însoțiră. Consângenitatea și simpatia, — avênd el aceia-și origine, acelea-și studiĭ și acelea-și patimĭ — l-a grupat în jurul luĭ Augustin și fiind maĭ toțĭ în acela-și întunerec, vĕdură maĭ toțĭ, cum rĕsare în suflete voiósa auroră a aceleia-și credințe. Vom aminti numaĭ pe cel maĭ însemnațĭ.

(Va urma.)

---

[1]) Confess. c. IX, 6.

[1]) Confess. c. IX, 2.

[2]) Contra Acad. c. III, 2.

[1]) Acéstă descriere e scósă din diferite cărțĭ ale luĭ Augustin scrise în Cassiacum.

Documente.

Comunicate din archiva episcopiei greco-catolice din Oradea-mare de Dr. Ioan Ardelean, profesor emerit.

VIII.

Ioan Corneli cu dtul Buda 8. Octobre 1815 cere pentru sine și pentru Petru Maior ajutor de la episcopul unit Samoilă Vulcan din Oradea-mare. Epistola este interesantă, pentru că ne arată, cum să scria pe atunci românesce cu litere latine. În tipografia din Pesta pentru sunetul *i* înainte de *n* să vĕrsase litera e cu punct de asupra. Etă originalul, pe cât l'am putut reproduce după starea actuală a tipografiei din Blaș:

Préluminate, și Présânțite Dómne Episcópe! Dómne mie Grațiosissime!

Cu detornică umilienție fac cunoscută Mărirei Tuale acéstă înpregiurare a stârei méle de aicĭ. quum che eu, dopô ce s'au plenitŭ trei luni, pentru subtiérea sumturilor și redicarea Costului, am încetatŭ de a âmblare la costŭ de rêndŭ, ci am custatŭ. quum am potutŭ pôn'aquum. socotendŭ a fi mai cuviosŭ lucru, se me acomodézŭ însumĭ lipsei. de quât sê se plângâ cineva asupra mé, quô nu-i plătescŭ costul.

Qua sê facŭ așie, âmĭ căută și pentru acé smèntélâ a mea: che aducându'mĭ D. Samuel Gálbori 90. de florinți, am abâtutŭ. de am plătitŭ îndată costul prandiului si pre a trea lună pentru amêndoi și asie. fiindŭ che aquum. ce se cuvenie pe costŭ, dêdussem, ne socotend. qu'asĭ mai avé o dare de acolo ânche pe quartierŭ, si alte chieltuéle. pônè în sfîrșitulŭ lunei atrea. adequô pôn' în 7-a a lui Septemvrie. am scrisŭ prequum și era atuncĭ la mene, mai bene de 40 de flor. quô mai sûnt în cassâ pe a patra lunâ ânche fl. 41. Xr. 17. Iar la capetul lunei dopô mai bună socotenție luându si acéle chieltuele in Computŭ; quare s'au făcutŭ din 27 alui Augustŭ, pôn' în 8-a alui Septembrie, am aflatŭ smentéla, și quum quô n'au remasŭ aiéve, quâtŭ am dișŭ în relație, quô remâne în cassa sumturilor, ci cu multŭ mai puținŭ.

Sê aîbe valorŭ banii de aquum, și sê facâ atâtŭ, quâtŭ arétâ numerul lor, cu 500 fl., quarii Te aĭ milostivitŭ Mărirea Tua amĭ dá, quându m'aĭ trâmis în susŭ, adevêratŭ multŭ ne-amŭ fi ajuns' aicĭ, ci fiênd che banii acestĭ de hârtíe ḑicŭ multŭ numaĭ, dar' facŭ puținŭ; și unŭ florenŭ de papirŭ, pequum ne ânvéța speriénția. și din cursul preținlui lucrurilor chiarŭ se dovedésce, nu se iea în mai multŭ, de quâtŭ 5 groșiçe (de argentŭ), și trecŭ quași paele, quare facŭ numaĭ fiacârâ, darè nu ținŭ câldurâ, mai nesciendŭ, pe ce se ducŭ, ne aflâmŭ numaĭ, quô numai sûnt.

Quare lucru pentru ace'a îndresnescŭ al aduce în ante Mărirei Tuale, quô mi s'au ciontatŭ amŭ tótă prenderea, și nu potŭ vîșca mai multŭ. nece nu sciu. de unde, și de la cine, sê me inpromutŭ, qua sê mĭ quêștigŭ céle de lipsâ. Insè fôr de mâncare quâtŭ de pe subțire, a fire omul nu póte, nèce fôr de céle de lipsâ, a meare cu lucru în ante.

Drept acésta cu plecare cadŭ în antea Mărirei Tuale. și me rogŭ, sê Te îndurĭ, pônè ce mi a veni óre ce ajutoriŭ și din angarie, spre resplătirea împromutârei din cassa sumturilor, Grațiose a-mĭ trâmitere dorita imputerire, qua quêstigându'mĭ âncaĭ cele mai de lipsâ, se potșiŭ stá de lucru: che éccâ iérna è la ușiâ, și n'am ânche nece o provisie pentru ne averea prènderei.

Cele mai de lipsâ, aforî de custŭ, și de quarteriŭ ar fi:

a) Maquar un stênșènŭ de lemne, și vro 20 de pondi de luminĭ. Ce se atinge de mene.

b) Aforî de alte mărunțiusurĭ, așĭ avé opŭ de o pâreche de ciobóte (încâlçeante) și de unŭ Câpênégŭ mai curêndŭ, che cu celŭ de aquum, și cumva nu'l oiŭ puté intorque, și reformá, în publicŭ nu potŭ âmblare, așié è de hîdŭ, și sfêrticatŭ.

Unŭ stênșènŭ aquum ânche se póte compará cu 30 de flor. iar' cu adusŭ, cu tâietŭ cu totŭ s'ar sui la 40 de florinĭ.

Un pondŭ de luminĭ aquum ânche s'ar poté câpêtá cu 1. fl. și 15. cr. iar la iérnă póte sê se sue pônâ la unŭ Thalerŭ. Quându s'ar poté trâmite de la Oradie, ar fi bine.

Pârechia de ciobóte bârbâtescĭ (stivle) a costa aicĭ 20 fl.

Unŭ câpenégŭ ord. cu o sută de flor. nu se póte face. și questigá.

Costul prândiului (de rêndŭ) aforî de vre unŭ saidel de vinŭ) pe o lună è 30, 36 de flor., și pe mai susŭ pentru una persónâ.

Sî ne fi potutŭ apucá de lucru acesta la Oradie, și mie m'ar fi fostŭ mai ușorŭ, și Mărirei Tuale mai fôrde chieltuélâ, și lucru ar fi mersŭ mai repede în ante, de quâtŭ aicĭ: Inse și aicĭ ar meare, daqu'așĭ avé potere de bani, prequum n'am, che ne supêrânduTe pre Mărirea Tua în acéste stârĭ înpregiuru, cu astâ forî de querere, tóte bucurosŭ le așĭ plèni de la mene și le așĭ face, ci n'am modru.

Mai pe urmâ și de aquésta me rogŭ Mărirei Tuale, dache Te veĭ milostivi a ne mai trâmiete chieltuélâ, sê facĭ bene Mărirea Tua, a mărginĭ, quâtŭ sê dau de acolo Dluĭ Major, che mi cade mai lesne, dache nu sŭ legatŭ cu costul și indetorit altuĭ.

Cu alta novella nu potŭ corteni Mărirei Tuale. fôriquô întrarea Inâlțimei Suale, a Dnului Palatinului Țerei, cu Inâlțimea Sua, Principissa Ermina soția sua, au fost fórte cu mare paradâ, și pompâ, în Vènerea trecută de quótră sérâ.

Cu quarea umilitâ a mea insciéntiátóre rogâmènte, Pârêntesceĭ Graței Mărirei Tuale închinatu, pe lôngô sarutarea s. drepteĭ, in adûncâ plecare, și detornică Veneratione remânŭ

Al Mărirei Tuale

Buda, în 9-a alui 8-vrie anul 815.

preumilitŭ șerbŭ

Ioannŭ Cornelĭ *m. p.*

a cath. gr. c. Beser. de M. Varad canonicŭ cartophil.

Cătră un noŭ ideal.

(Fine.)

Ideal nobil și măreț trebue să avem fie care individ și spre ajungerea luĭ trebue să ne îndreptăm noĭ tóte acțiunile nóstre; ideal sublim are omenirea și spre obținerea luĭ să cade să conlucrăm noĭ cu puterĭ unite, ca ajungându-l să ne bucurăm și noĭ individiĭ singuraticĭ și societatea omenéscă, din care parte facem. Și să vedem acum, în cât am făcut și facem și noĭ parte din omenime. și mai ales ca fiĭ aĭ secolului acestuia, ce ideal am avut. dacă am avut.

Frumos a fost idealul Românilor de odinióră!

Fiĭ aĭ divului Traian, aduși aci și pușĭ de sentinelă la părțile Orientului — venit'au strămoșii nostri plinĭ de însuflețire și curaj, plinĭ de fală. inspirați de nobilul și mărețul ideal, de a lăți pe aceste plaiurĭ roditórele semințe ale învĕțăturiĭ luĭ Christos, de a respândi lumina culturiĭ și civilisațieĭ romane. Aŭ venit și cu lanțurile tarĭ ale sângelui și credințeĭ. legatu-ne-aŭ de fiiĭ cetățiĭ eterne. Roiul de popóre sĕlbatice înse nimicesc fructele acesteĭ culturĭ, și idealul acestui tinĕr popor e sdrobit. Veacurĭ trecut'aŭ de a rîndul — ĕră poporul ședea în întunerec, lipsit de lumina conducĕtóre a idealuluĭ. Dar nu se putea, ca un neam cu așa menire sublimă, să stea în miseria nopțiĭ culturale. Un vînt de însuflețire începe să sufle și strămoșiĭ nostri se trezesc la o nóuă viață; și ajung la consciința trĕză sub împĕratul Ioanițiŭ, al cărui ideal noĭ și azĭ îl întrezărim prin negurele trecutului îndepărtat. Dar ceĭ din jur nu l'aŭ priceput, orĭ nu aŭ voit a-l înțelege. Idealul luĭ a apus cu el de odată.

De atuncĭ vremurĭ trecut'aŭ de a rîndul.

Aŭ trebuit să mĕrgă din aceste plaiurĭ voĭvoḑi cu mândre cete de voinicĭ, ca ĕră-și să trezéscă ginție adurmite. Și a trebuit să se nască un Mircea, un Ștefan cel Mare, un Mihaiŭ Eroul, ca ĕră-și să ridice vulturul roman la vitejia de odinióră, ĕr idealul să-l întrupeze în fapte vrednice de admirat.

Și apoĭ ĕră-și vremurĭ trecut'aŭ la mijloc. Pe când fraților de din colo pe încetul s'aŭ cufundat în sclăvie politică — pe atuncĭ Românii din Ardeal, după veacurĭ multe petrecute în o lume fără ideal, după o viĕță trăită fără sens și fără scop, — se trezesc de odată la glasul tainic al consciinței, care nu putea să rabde atâta înjosire din partea nepoților lui Traian. fiĭ aĭ vechiĭ cetățiĭ a Romeĭ. Neamul reînviat vestesce bĕtrâneĭ Rome esistința sa; un popor tinĕr și de muncă dornic se deștĕptă spre un noŭ ideal. Ce măreț ideal!

Ajunși prin voia întîmplăriĭ a fi o insulă în mijlocul mării de popóre barbare; ajunși prin urgiile timpului a-și vedea idealul nimicit. — eĭ nu desperézĕ. nu-și perd nădejdea în un viitor mai bun, nu, căcĭ eraŭ prin sânge și tradițiĭ fiĭ aĭ eterneĭ cetățĭ. Treziți apoĭ la o nóuă viĕță, acum sînt 200 anĭ, eĭ aŭ dat întărirea cea mai eclatantă sentințeĭ mult cuprinḑĕtóre: *„Gesta Dei per Romanos.“* —

Prin actul accla în vecĭ memorabil, prin sf. Unire cu mama Roma, ni-s'a deschis ĕră-și calea spre adevĕratul ideal. Conduși de acest ideal aŭ fost toți conducĕtoriĭ neamului de dupâ Unire. Dar dacă eĭ ca nisce luceferĭ aŭ strălucit în calea spre ideal, óre ceĭ alalți înaintașiĭ aĭ nostri și noĭ rĕmas'am neatinși de curentele ostile idealismului?

Ne-a influințat și pe noĭ și pe antecesoriĭ nostri, veacul trecut, cu învĕțăturile luĭ pline de venin în contra credinței. Trebue să admitem, că la noĭ în genere indiferentismul religios, rod al acestor doctrine, a crescut. Curentele inimice idealului creștin își arată efectele pe tóte terenele, atât religios, cât și politic, atât cultural, cât și social.

Dar nu. — căcĭ ceĭ ce deja pórtă în pĕrul cărunt érna vieții le sciŭ acestea mai bine.

Avut'am dar și noĭ Românii idealul de a fi una în credință și ca națiune, dar dacă nu ne-a fost dat să-l vedem întrupat. va fi opera viitoriului, ca urmașiĭ să lucre spre realisarea luĭ. —

Ĕr acum ajuns la capĕtul scrisului meŭ, după ce vĕḑurăm că idealul e necesar fie cărui individ. după ce v'am arĕtat care e idealul cătră care trebue să tindem fie care dintre noĭ în special și toți în comun, — pare că fără voie mi-se pune întrebarea că cu ce țîntă vom întra noĭ în al 20-lea veac al ereĭ creștine și al 3-lea al sf. Uniriĭ; ce atitudine. ce mijlóce, ce cale vom apuca spre a ajunge, spre a contribui un paș mai mult. ca biserica și neamul să mĕrgă sigur și nesovăitor spre idealul sĕŭ prefipt de Dumnezeŭ?

Din spre apus, patria idealului, un cald vînt de idealism începu să bată de un timp în cóce. Și acest vînt suflă și peste câmpiile nóstre. Ĕr la adierea luĭ, bărbații luminați

şi însufleţiţi vor împrăştia sĕmânţa idealului. vor arunca-o, ca vîntul să o ducă departe — departe, peste văi şi dealuri. peste munţi şi lanuri. ca róde multe să aducă spre fericirea bisericii şi a neamului mărire. Ér ca sĕmînţa róde să aducă, e de lipsă ca din sfărmăturile veacului apus să alegem numai ce e bun, nobil şi adevĕrat.

Mai pe sus de tóte să ne fie iubirea lui Dumnezeŭ şi păzirea învĕţăturilor luĭ; în sciinţe, primirea adevĕrurilor şi a principiilor consonante cu doctrina luĭ Christos; în artă, tendinţa spre idealismul sincer şi curat; în politică, desinteresul şi iubirea; în viéţa socială, altruismul, abnegaţia şi iubirea; pe tóte terenele, în tóte şcólele, între tóte păturile societăţii trebue rĕspândite ideile sacre ale religiunei creştine, şi mai pe sus de tóte dragostea de biserică şi de naţiune.

N'am pretenţia să daŭ sfaturĭ.

Bărbaţi luminaţi, conduşi de ideĭ mari şi „alţiĭ, plini de dorurĭ, cuprinşi de idealurĭ, blândĭ serafimĭ aĭ minţii," vor înălţa stindardul pe lângă care avem să luptăm lupta pentru idealul scump al nostru în veacul pe care îl salutăm. —

În luptă să afirmă viéţa — să arĕtăm deci că trăim! —

Prin armonia inteligenţeĭ şi concordia voinţeĭ să ne nisuim cătră acest ideal!!!

Blaş 1901.

Iacob C. Domşa.

Posta „Unirii".

Ortelec, Orăscia, T. B. Beiuş şi *M. Lechinţa.* Suntem în rĕnd.

Aţel, Juriul de Câmp., Tuşin, Lumperd şi *Ploscăbaia.* Se achită an. 1900.

Groşi. Achităm Nov. Dec. din 1899 şi 1900 sem. I. — Pentru filia am făcut întocmaĭ şi ţinem cont de promisiune.

Cămăraşul deşert. Achităm an. 1899. Restéză 1900, şi 1901 sem I.

Kendi-Lóna. Achităm restimpul din 1892 sem. 2-lea până în 1894 sem. I.

Editor şi redactor răspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

Inserate.

Ornate sacre

de tot soĭul şi calitatea. de la cele maĭ ieftine, până la cele maĭ scumpe. se pot procura de la

Atelierul de ornate sacre

de la *Internatul de fetiţe din Blaş.* Conspecte de preţurĭ şi mustre se trimit orĭ cuĭ. Confecţionarea în cel mult 2 săptĕmâni. La comande să se indice preţul şi colórea.

(2) 2—

Mabila **pomadă englesă pentru conservarea pieleĭ şi săpunul „Borax" aĭ Druluĭ Iosif Kriegl,**

(înainte) (după)

libere de orĭ ce materiĭ oprite saŭ stricăcióse, ofer cel maĭ renumit mijloc de curăţire a pieleĭ O doză de pomadă şi un săpun »Borax«, să spedéză pentru **3 coróne 30 filerĭ**, după înaintarea preţului.

Chief-Office 48, Brixton-Road, London, S. W.

Asemnaţiunile postale să se adreseze la

Apotheker
A. Thierry's Balsam-Fabrik
in Pregrada bei Rohitsch.

Cumpărătorilor en gros li se ofere scădĕmînt convenabil.

La esposiţiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote şi de metal a luĭ

(34) 13—52

Antoniu Novotny

în Timişóra-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea de noŭ a clopotelor stricate, maĭ de parte spre facerea de clopote întregĭ armonióse, pe lângă garanţie pe maĭ mulţi anĭ, provĕdute cu adjustărĭ de fer bătut, construite spre a le întórce cu uşurinţă în orĭ ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o laturе prin ceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

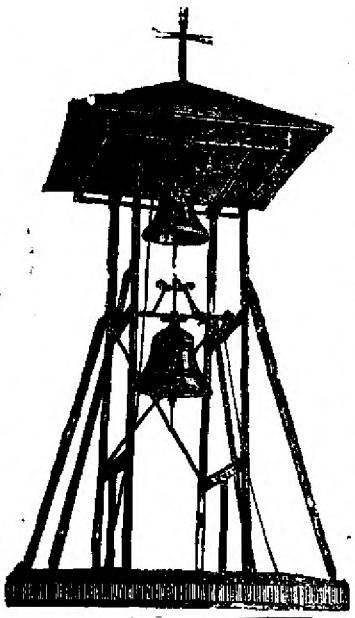

clopotele patentate găurite

de mine inventate şi maĭ de multe orĭ premiate, carĭ aŭ un ton intensiv, maĭ limpede, maĭ plăcut şi cu vibrarea maĭ voluminósă de cât clopotele turnate după sistemul vechiŭ, aşa, că un **clopot patentat cu 300 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 400 kg, făcut după sistemul vechiŭ.** Maĭ de parte se recomândă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **preadjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut** — ca şi spre turnarea de **tóce de metal** Clopote în greutate de 300 kg. şi maĭ jos se află tot de una în magazin.

Preţ-ouranturĭ ilustrate se trimit la cerere grătuit şi franco.

Indispensabil şi neîntrecut, de un efect sigur.

Marfă universală, export în tóte ţĕrile.

Chief-Office 48, Brixton-Road, London, S. W.

Cea maĭ bună medicină de casă. cea maĭ căutată. sigură şi până acum necunoscută este

Balsamul Apotecaruluĭ A. Thierry,

Căutat în tótă lumea pentru efectul sigur **Contra tuturor bólelor interne, de piept, plumâni, stomac şi ficat.** Folosit ca mijloc estern este cel maĭ renumit

remediŭ de tămăduire a ranelor.

Veritabil numaĭ cu marca de apărare verde. autentic registrată în tóte statele şi provĕdută cu capsula de metal. ce pórtă inscripţia: **Allein echt.** — Producţie anuală 6 miliône borcane. — 12 borcane micĭ saŭ 6 marĭ duble. spedate franco **4 coróne.** — Un borcan de probă cu instrucţiune şi cu sumarul tuturor depositelor din lume **1 corónă 40 filerĭ.** — **Se espedéză numaĭ pe lângă trimiterea anticipativă a preţului.**

UNSÓREA-CENTIFOLIE A LUI A. THIERRY

(numită **făcătóre de minunĭ),** de o putere şi efect miraculos. Face orĭ ce operaţie superfluă. Cu acésta unsóre s-a vindecat un os-scarabeŭ. ivit înainte de aceea cu 14 anĭ şi declarat incurabil. bóla de óse şi în timpul din urmă un morb gangrenos. greŭ şi vechiŭ de 22 anĭ. numit **rac.** Are un efect antiseptic şi repede la alinarea durerilor; răcorĕşte şi vindecă orĭ ce fel de rane şi arsurĭ. Înmoĭe şi curăţă tóte ranele provĕdute prin impunsetură. O dosă spedată franco costă **1 corónă 80 filerĭ** după primirea preţului. La comande maĭ marĭ scădĕmînt.

Producţie anuală 100.000 dose.

Pot pune la dispoziţiune un archiv întreg de atestate originale din tótă lumea. Imitaţiile să pot încunjura urmărind cu atenţiune fie care borcan care pórtă inscripţia: **Apotheke zum Schutzengel des A. Thierry.** Ceĭ carĭ n-aŭ deposit la îndemână să se ferescă de falsificărĭ saŭ fabricate străine. şi se **comande direct,** adresându-se la:

Apotheker
A. Thierry's Fabrik in Pregrada
bei Rohitsch-Sauerbrunn.
(Lieferant des österr k. k. Staatbeamten-Verbandes.)
(Contractor of the War-Office and the Admiralty, London.)

(35) 14—25

Tipografia Seminarului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul XI. Blaş 23 Februariŭ 1901. Numĕrul 8.

Democraţie creştină.

„Milă-mi e de popor.“

Ev. Marcu 8, 2.

(ε.) Enciclica cea mai nóuă a S. Sale Papa Leo XIII., a produs cu drept cuvînt o mare impresiune nu numai în lumea catolică, ci în tótă lumea. Prin acest celebru act, despre *democraţia creştină,* Papa a inaugurat în mod vrednic de înălţimea şi gloria Romei eterne, acest veac al XX., care este de sigur menit să dee o resolvare mareĭ probleme, care preocupă azi lumea, ameninţându-o de pe o zi pe alta cu sguduiri resoluţionare. Noi sîntem prea de parte de cursul mare al lumeĭ, ca să resimţim ferberea ce produce socialismul, orĭ să presimţim pericolele cu care el ameninţă.

Póte însĕ că nu va trece multă oreme, până va ajunge şi la noi acest curent, şi atunci de sigur că am sci apreţia mai mult de cât astăzi cuvintele apostolice ale Patriarculuĭ nostru luminat din Roma cea veche. Dar aceia carĭ îşĭ daŭ bine samă de problemele sociale, ce acuşi-acuşi primézĕ peste tóte cele alalte probleme, ce aŭ pasionat în decurs de secolĭ omenimea, aceia apreţiézĕ cu adevĕrată încântare şi cu entusiasm neobicĭnuit enciclica primă a acestuĭ veac. Chiar şi necatoliciĭ, scriŭ în terminiĭ ceĭ mai elogioşi, cu cea mai mare admiraţiune despre ea, după cum ne-am convins dintr'un prim-articol al unuĭ ziar, de alt fel judeo-liberal din Budapesta.

Cetitoriĭ nostri cunosc acum în întregime cuprinsul Encicliceĭ papale. Dacă revenim asupra eĭ aicĭ, e ca să relevăm câte va momente, carĭ trebue să ne intereseze special şi pe noi Românii din Transilvania şi Ungaria, deşi de alt fel noi nu prea avem a face cu socialismul. Şi chiar pentru aceea trebue să ne intereseze, ca nicĭ când să nu avem de lucru, nicĭ în viitor, cu acest bolnăvicios şi primejdios curent al timpuluĭ.

La noi nu se prea scie, ce e drept, despre „Discusiile cele adânc pĕtrundĕtóre despre cestiunea socială, carĭ deja de multă vreme sgudue concordia spiritelor în multe popóre;“ nicĭ nu se înţelege la noi lupta ce se dă la alte popóre asupra numirilor: *„democraţie creştină“, „socialism creştin“* saŭ *„democraţie socială“*. Cu tóte acestea ne cade aşa de bine când vedem cum scaunul apostolic dilucidézĕ conceptul *democraţieĭ,* arĕtând cum trebue să fie adevĕrata *democraţie* conform principiilor eterne ale creştinismuluĭ.

De alt fel scopul adevĕrat şi tendinţa principală a Encicliceĭ este de a preveni pericolul socialismuluĭ revoluţionar prin stabilirea armonieĭ şi a uneĭ proceduri unitare între aceĭ creştinĭ, carĭ îngrijesc de *„instituţiuni întru ajutorul poporiuluĭ celuĭ asuprit* nu mai puţin de aleşuirĭ şi de primejdiĭ, ca de *lipse* şi de *nĕcasurĭ.“*

Poporul nostru, dacă nu este ameninţat direct de „aleşuirĭ şi primejdiĭ“ socialiste, apoĭ este şi el *asuprit* peste mĕsură *„de lipse şi de nĕcasurĭ.“* Şi cu tóte că nóuĕ ne place tuturor a parada cu numele de „democraţi“, totuşi trebue să recunóscem cu toţiĭ că prea puţin ne îngrijim de *„instituţiuni întru ajutorul poporuluĭ celuĭ asuprit.“* Nu-i vorbă, de câte va decenii s'a pornit şi la noi o mişcare „economică“; sînt mulţi carĭ vorbesc de acţiuni economice, şi ne ţinem pe sus cu băncile nóstre. Socotind însĕ mai profund asupra chestiuneĭ uşor ne putem convinge că n'avem de ce ne încrede; că orĭ câtă importanţă ar avé băncile nóstre, totuşi folosul lor adevĕrat nu redundă asupra masselor poporuluĭ, ci numaĭ asupra uneĭ păturĭ fórte puţin estinsă, şi că tóte folósele băncilor se storc de pe massele ţĕrănimeĭ nóstre, basa *democraţieĭ române.* Şi n'ar trebui să cădem şi noi în greşéla acelora, despre carĭ vorbesce espres Encicliea papală.

»Uniĭ nutresc adecă părerea — ast fel scrie Papa Leo XIII. — că aşa numita *„cestie socială“* ar fi numaĭ »economică«, pe când dimpotrivă e fórte adevĕrat, că ea este în rîndul cel dintâiŭ *morală* şi *religiósă,* şi chiar de aceea are să se deslege mai ales după legea morală şi după hotărîrea religieĭ.«

Ar trebui decĭ ca ceĭ ce conduc „acţiunea economică“ la noi să nu uĭte că spre folosul neamuluĭ lucră numaĭ atunci, când ţin în vedere şi legea morală. În casul acesta ar trebui să dispară *egoismul* cel nemĕsurat, care a provocat în multe părţi lupte desperate în jurul băncilor; ar trebui să se ţină mai mult cont de binele de obşte, de cât s'a făcut până acum, ca poporul să se pótă folosi şi el mai pe uşor de ajutorul băncilor, chiar şi cu risicul de a da acţionarilor dividende mai moderate; saŭ apoĭ la împărţirea profitului să se arete mai multă îngrijire faţă cu *„instituţiuni întru ajutorul poporuluĭ celuĭ asuprit.“*

Am fi mai democraţi, şi cu adevĕrat democraţi, dacă în ast fel de acţiuni economice am validita şi *legea iubirii împrumutate,* care — după cum zice Enciclica — „óre cum deplinesce legea *dreptăţii*“.

După legea acésta, avem nu numaĭ să dăm fiesce căruia ce este a luĭ şi să nu împedecăm pe nimenea întru deprinderea drepturilor luĭ, *ci să ne ajutorăm împrumutat,* „nu cu cuvîntul, nicĭ cu limba, *ci cu fapta şi cu adevĕrul“* — după cum zice Mântuitorul Isus.

Inspirată de sentimentul celeĭ mai curate iubirĭ faţă cu poporul — după cuvîntul eşit din inima părintéscă a Mântuitoruluĭ: *„Milă-mi e de popor“* — Enciclica Papeĭ dă lecţiuni binevenite şi celor ce guvernézĕ statele, desconsiderând legea mântuitórelor adevĕruri creştine. Cât de mult se nimerésc chiar la noi următórele cuvinte ale Papeĭ:

„Cel ce nu pórtă grije de poporul cel asuprit de nĕcasurĭ, acela pórtă rĕŭ grije de sine însu-şĭ şi de stat.“

Recomandăm cetitorilor nostri, mai ales preoţilor, să studieze acésta frumósă şi bogată Enciclică, şi meditând asupra eĭ să propage cu graiŭ viŭ adevĕrurile ce cuprinde.

Poporul nostru va câştiga ast fel multă învĕţătură şi mângăiere. Ér nóuĕ *să ne fie milă de popor,* să-l mângăiem şi să-l învĕţăm.

Treĭcolorul. — În Basarabia a apucat pe guvernanţiĭ de acolo o adevĕrată furie în potriva treĭ-coloruluĭ românesc. Zilele trecute a şi decurs la Suceava o pertractare judecătorésc㠖 acusat fiind un căpitan districtual pentru nisce ofense aduse asupra Românilor din pricina treĭ-coloruluĭ. Valorosul organ „Deşteptarea“ din 15 crt. are în articlul prim 7 pasagiĭ confiscate. În acest articlu se vestejesce nesocotita purtare a organelor administrative. În acelaşi numĕr publică o scrisóre a vener. nostru preposit, adresată dluĭ Bianu Ioan, în care se arată că treĭ-colorul roşu-galbin-vînĕt tot de una a fost considerat ca colorile Transilvanieĭ, citând pentru întărirea scriselor sale vechĭ diplome şi documente.

Mijlóce nóuĕ. — S'aŭ convins în sfîrşit guvernanţiĭ nostri, că totuşĭ nu se face aşa uşor magiarisarea românilor, şi că în butul asprelor legĭ pentru propunerea limbeĭ magiare în şcólele poporale, resultatele ajunse până acum se reduc la zero. De câţi-va anĭ aŭ început-o pe altă córdă, încércă mijlóce nóuĕ. Calea acésta, pe care vreaŭ să pornéscă de acum înainte, e terenul economic şi special colonisările. Statul cumpĕră moşiĭ de miĭ de jugĕre, pe carĭ colonisézĕ apoĭ sĕcuĭ, în scopul vĕdit să contopéscă elementul românesc din împrejurime în marea massă magiară.

Cu ocasiunea desbaterilĭ budgetuluĭ de agricultură, dl Daránÿi, titularul aceluĭ resort, a ţinut un important discurs, în care arată cu cifre, că până acuma a cumpĕrat aprópe 15 miĭ de jugĕre pămînt în scopul magiarisăriĭ. E în pertractărĭ încă cu o moşie la Ferihaza, cu alta la Bogata şi Ludoş. „În Ardeal — a zis ministrul — afară de ţinutul Tĕrnaveĭ, unde trebue întărită sĕcuimea, am pus pond pe Câmpie . . . , care e cea maĭ potrivită pentru colonisare".

Aceste vorbe spuse în mijlocul aplauselor mamelucilor guvernuluĭ, arată în adevĕrată lumină, că aci nu e vorbă de ocârmuirea după dreptate a tuturor popórĕlor corónei Sf. Ştefan, nicĭ nu se îngrijesc ceĭ puşĭ în fruntea administraţiuneĭ de ocrotirea intereselor tuturor cetăţenilor, carĭ compun acest stat poliglot, ci guvernul pur şi simplu are să se intereseze de binele şi fericirea numaĭ a magiarilor, deşi în privinţa numerică, eĭ sînt în minoritate faţă cu celelalte popórĕ, şi deşi când e vorbă de suportarea grelelor impoşite, umerilĭ ţĕranuluĭ român cu nimic nu-s maĭ uşuraţĭ, ca a magiaruluĭ.

Tótă vorbirea ministruĭ e un vĕdit semnal de luptă, dat împotriva nóstră.

Şi ziaristica magiară l'a priceput şi a şi început la luptă pe acéstă temă.

Maĭ mult ca orĭ când trebue să fim cu cu luare a minte. Lupta tinde la desmoştenirea nóstră. „Ţĕra e a celuia, a căruia e pămîntul", e o veche vorbă, şi dacă ţinem să fim, datorinţă avem şi încă sfîntă, să ţinem cu jalusie la brazda moştenită de la strămoşi. Ea să ne fie scumpă, căcĭ adese udată a fost cu sângele părinţilor nostri.

La cestiunea congruei. — În ziarul partidului poporal „Alkotmány", numĕrul 42 de la 17 Februar 1901, un preot din diecesa Muncaciuluĭ arată, că parochiile aceleĭ diecese sînt împărţite în 5. clase. Preoţiĭ din clasa I şi II nu capĕtă ajutor de la stat, ceea ce nu este mirare, de óre ce în clasa a III sînt parochiĭ, carĭ fără ajutor de la stat, aŭ venit de 600—1800 coróne. Preoţiĭ din clasa III capĕtă ajutor de la stat de 200 coróne, ceĭ din clasa IV primesc 400 coróne, şi ceĭ din clasa V 600 coróne.

Preotul ruteau, care scrie acestea în „Alkotmány", se plânge, că împărţirea acésta nu ar fi dréptă. Se póte! Dar ce se zicem atunci noĭ, preoţiĭ din provincia mitropolitană gr. cat. română, cărora ajutoriul de stat nu li-se împarte după nicĭ un principiŭ, şi nu se ié de basă nicĭ conscrierile pentru congruă, nicĭ clasificările parochiilor, când se face împărţirea. La noĭ un singur principiŭ domnesce: arbitriul Ministruluĭ. Acesta la o mulţime de preoţi, carĭ staŭ să sgărie părepĭĭ de sărăcie, nu le împarte nimic, la alţiĭ le împarte o sumă mică, cum se dă la cerşitorĭ, şi pe alţiĭ îĭ înfundă cu sume relative marĭ. Până când vom suferi să fim ast fel batjocoriţi şi nedreptăţiţi nu numaĭ faţă cu acatolicĭ, ci şi faţă cu greco-catolicĭ rutenĭ?

Revistă politică.

Austria. Parlamentul imperial pare că să împedecă éră-şĭ, căcĭ certele de maĭ înainte dintre Cehĭ şi Nemţĭ aŭ ajuns din noŭ la ordinea zileĭ. Cehiĭ înaintaseră unele petiţiĭ în limba lor, dar Nemţiĭ nu se învoesc să fie resolvate. Tot asemenea făcură Cehiĭ şi interpelărĭ şi pretinseră să fie luate la protocol şi în limba cehă, dar la acésta se opun Nemţiĭ, carĭ nu conced nicĭ atâta macar, ca luându-se în protocol numaĭ în limba germână, verbal să se rostéscă şi în limba cehă. De aci sînt neînţelegerile.

Frecările naţionale aŭ făcut ca chiar şi asupra rĕspunsuluĭ la mesagiul tronuluĭ să se întîmple discuţiĭ. Dar în fine totuşĭ s'a primit rĕspunsul luĭ Baernreither, care rĕmânênd în generalităţi terminézĕ cu profesiunea de fidelitate.

România. Zilele trecute a erupt în Regatul vecin o crisă ministerială din causa nóuĕlor imposite. Ministeriul Carp şi-a dat demisia. Nu s'a putut face înse nicĭ o nóuă combinare printre conservatorĭ şi junimiştĭ, carĭ se alcătuiéscă un noŭ minister. În sfîrşit la sfatul luĭ Cantacuzino, şeful partiduluĭ conservator. Regele a respins abzicerea şi guvernul Carp a rĕmas. Se speră să se facă o înţelegere între guvern şi delegaţiunile, în carĭ se desbat proiectele financiare a Dluĭ Carp. Opoziţia acestora aŭ fost de altcum şi motivul demisiuniĭ guvernuluĭ.

„Apăr. naţională" aduce scirea, că din causa crisel financiare, ce bântue şi acum ţĕră. Regele Carol s'a arĕtat aplicat de a abzice de jumĕtate din lista sa civilă. Guvernul l'a sfătuit să n'o facă, pentru că acest pas ar slăbi şi maĭ mult creditul în străinătate.

Feuilleton.

Icóne.

Ziua morţilor.

De o dată cu mórtea naturiĭ biserica apusénă serbézĕ amintirea tuturor morţilor — pro fidelibus defunctis.

Era o adevĕrată plăcere, când în 1 Novembre ni se da voe, să cercetăm mormintele din cimiterul „Kerepes."

În cimitir — o linişte şi o seninătate mĕ cuprinde tot de una, când sînt în cimitir. Dumas a scris: „mórtea e maĭ profundă de cât viéţa, căcĭ acésta face parte din timp, dar aceea din eternitate."

E o sĕră frumósă de tómnă.

Se scutură salcâmiĭ de *tómnă* şi de vînt,
Se bat încet de ramurĭ . . . .

Frumósele monumente de marmură sînt împodobite cu florĭ şi cu luminĭ. În semi umbra sĕriĭ luminile aceste îmĭ fac impresia unor stele cădute pe gropĭ de fiinţe iubite. Stele eraŭ sus, stele eraŭ jos: „şi stele, făcliĭ" . . .

Adierea vîntuluĭ le făcea să tremure şi în tremurul lor era ceva mistic, ca şi când flacările ar fi fost mişcate de nevĕdute duhurĭ.

Liniştita împĕrăţie a Morţiĭ e plină de sgomot şi lumină şi morţiĭ dorm somnul cel neconturbat de visurĭ. Fruntea lor e ţĕrînă, inima lor e pulbere şi induioşaţĭ de manifestaţia de dragoste a celor rĕmaşĭ în lume, eĭ par a spune în tăcerea lor sepulcrală: „pământ eştĭ şi în pământ te veĭ întórce."

Privesc îngerii de marmoră, statuele geniilor morţilor cu facle întórse.

. . . Şi de o dată crucile de marmoră să clătină, mormintele se deschid, şi duhurĭ nevĕdute planézĕ deasupra capetelor nóstre. Simţesc respirarea lor rece, atingerea lor eterică.

Mĕ opresc înaintea crucifixuluĭ de pétră. Sute de ómenĭ se îndesuesc în prejma luĭ. Mĕ apropriŭ şi eŭ, şi spre marea mea mirare observ, că înaintea crucii un domn a cărui esterior nu era nicĭ de cum preoţesc, ţine un fel de predică. Eraŭ cuvinte de la inimă rostite, fără pretenţiĭ dogmatice maĭ înalte. Şi publicul asculta cu capetele descoperite, damele plângeaŭ. Icĭ colo vedeaĭ câte un mititel Voltaire zimbind ironic. Atunci s'a petrecut o hazlie scenă de hiperzel. Un jidan se apropie cu pălăria în cap şi cu ţigareta între dinţĭ. „Iea-ţĭ pălăria, dle" îl provócă un bărbat imposant, care asculta cuvintele oratoruluĭ cu vĕdită evlavie. „Nu vréŭ" îĭ rĕspunde impertinent jidanul. „Atunci du-te de aicĭ" îĭ zice străinul de noŭ. „Nu vreaŭ", rĕspunde jidanul a dóua óră. Urmézĕ o palmă sdravĕnă şi pălăria semituluĭ sbóră în vĕzduh. Împodobit cu florĭ şi cu luminĭ, chipul Rĕstignitului privesce cu un zimbet de milă la mulţimea, ce mişună pe dinainte-ĭ. Şi buzele de pétră se deschid, rostind cu neţĕrmurită dragoste: „Părinte, ĭertă-le lor!"

La o parte o damă bĕtrână îngenunchiézĕ înaintea unuĭ mormînt şi plânge. Şi umbra mortuluĭ se aplécă gingaş la urechia eĭ şoptindu-ĭ: „nu plânge, scumpa mea, o să viĭ în curînd şi tu lângă mine."

Alăturea una tinĕră şi frumósă simuléză plâns. Şi umbra mortuluĭ o priveşce cu batjocură: „Iea-ţĭ batista de la ochĭ, nu veḑĭ, că nu-ţĭ vin lacrimile? Atunci să fi plâns — atunci! Acum fiĭ veselă; eştĭ tinĕră şi frumósă, şi de aĭ şti ce bine te prinde haina de doliu!" . . . Femeia cea frumósă privesce aiurită; luminile plâng cu lacrimĭ de ceară.

La alt mormînt un bărbat tinĕr cu capul descoperit, se rógă. Lângă el o copilă ca de patru anĭ priveşce cu ochĭ marĭ podóba de florĭ şi de lumină. „Aicĭ e mama?" — „Aicĭ." — „Şi nu vine nicĭ o dată afară?" — „Nu". — „Tată dragă, de ce nu vine mama nicĭ o dată?" Şi el o ridică în braţe şi o sărută cu foc, în vreme ce lacrimile îĭ curg în neştire. Ér umbra nevĕḑută a mameĭ pluteşce de asupra lor ca o binecuvîntare.

Îmĭ întorc capul şi plec. La câţĭ va paşĭ o statuă de marmoră, înfăţişézĕ o fecióră durmind: e mormîntul uneĭ mirese.

Spania. Mai zilele trecute orașele mai mari din Spania aŭ fost teatrul unor turburări îndreptate în contra bisericii și a casei domnitóre. Din incidentul proiectului de a se impune sarcini nóuĕ pe popor, acesta s'a rĕsculat și a fost aţiţat în contra mănăstirilor din partea acelora, cărora nu le place situaţia actuală a lucrurilor. Guvernul spre potolirea rĕscólei a umplut orașele cu gendarmărie și Madridul l'a pus sub stare de asediŭ. Rĕscóla acum e potolită.

Anglia. În sĕptĕmâna trecută noul rege al Angliei Eduard al VII cu mari ceremonii și-a ţinut primul mesagiŭ de tron. Lumea întrégă era curiósă să audă ideile ce le va desfășura regele. Mulţi se aşteptaŭ să audă, că se va pune capet vĕrsărilor de sânge din Africa de sud. Dar aşteptările aŭ rĕmas numai aşteptări. Regele, se înţelege la sfatul guvernului, care rĕmâne și mai departe, voiesce continuarea războiului. Cunósce el sacrificiile cele mari de sânge și bani, câte le-a adus până acum Anglia și pe cari va trebui încă să le mai aducă. Se îngrozesce de ele, și pentru aceea doresce, ca războiul să se termineze cât se póte mai iute. Dar cum? Așa că Burii să capituleze, și apoi Anglia va da drepturi egale tuturor locuitorilor albi, ér pe cei negrii îi va pune sub scutul legii. Va să zică, Burii să capituleze și să priméscă condiţiunea pentru ei grea, de a-și perde independenţa și câtă aŭ avut-o și să se pună pe-o tréptă cu veneticii Anglezi.

Fiind vorbă despre războiul cu Burii ostășimea și ofiţerimea engleză se arată neîndestulite. Motivul e, că ostașii sînt rĕŭ provĕduţi și totuși se pretinde mult de la dînșii. Ofiţerimea apoi s'a indignat pentru unele ordinaţiuni ministeriale, cari pentru ei sînt vătĕmătóre. Anume s'a zis, că dintre ofiţerii căduţi în prinsóre numai aceia vor fi distinși, cari vor puté documenta, că s'aŭ luptat vitejesce. În asta ofiţerii vĕd o vătĕmare, ca și când ei nu s'ar lupta tot de una cum se cuvine. Indignare causézĕ între soldaţi și împrejurarea. că escontentările finale, pentru cei ce din causa ranelor primite sînt neapţi de a mai servi, nu se împărţesc după vrednicie, ci după proptele.

Sêrbia. Nu de mult se rostise în Scupcina sêrbéscă un mesagiŭ regal, ca și care de mult nu s'a mai rostit altul, care se vestéscă atâta pace și unitate de vederi. Pe dreptul se aşteptaŭ deci ómenii, ca lucrurile să mérgă în rînd pe timp mai îndelungat. O! chiar și dacă unii mai pesimiști nu speraŭ atâta, de sigur nu puteaŭ să se témă de o aşa curîndă neînţelegere, deplasare și crisă ministerială. Ansă la acestea a dat mórtea fostului rege Milan. Pe cum se zice Milan înainte de mórte a dorit să-și vadă fiul. Alesandru s'a și sfătuit cu ministrii sĕi, că óre să satisfacă ori nu acestei dorinţe părinţesci. După lungi discuţii s'a adus hotărîrea, ca regele să nu mérgă la tatăl sĕŭ, pentru că atunci ar contrazice cuvintelor, pe cari nu de mult cu mare entusiasm le zisese în Scupcină că Milan e esilat pentru tot de una din Sêrbia. Murind Milan, s'a ţinut un al doilea consiliŭ, că óre să mérgă regele să vadă cel puţin mort pe tatăl sĕŭ? Rĕspunsul a fost, să nu mérgă, căci după ei Milan și aşa avea să fie înmormîntat în Belgrad. Hotărîrei acesteia însĕ s'a opus Monarchul nostru, care pe basa unei epistole de a lui Milan din August a. tr. a decis, ca să fie înmormîntat în mănăstirea sêrbéscă din Cruşedol din Ungaria de sud. În forma asta, Alesandru nu a vĕdut pe tatăl sĕŭ, nici până era încă în viéţă, nici după ce a murit. Fiind însĕ, că faptul acesta e rĕŭ vĕdut înaintea curţilor europene, cari întrînsul vĕd, pe cum și este, o neglegere a oficiului de pietate faţă de părinţi, a erupt neînţelegere între ministrii Sêrbiei.

Spun, că ar fi fost și bătăi. Atâta însĕ e cert, că doi și-aŭ dat abzicerea.

Corespondinţe.

Din nordul Bihării.

Timpuri curióse — Svon între preoţi — Un preot zelos Mișcare salutară între preoţii diecesani. »Misiunile sacre.«

Luna Faur 1901.

De mult timp nu s'aŭ mai pomenit pe la noi vremuri, ca cele de acum. În una din sĕptĕmânile trecute adecă, s'a năpustit asupra nóstră un viscol grozav, care a descoperit multe zidiri, făcênd și alte daune enorme. Vîntul a fost urmat de tunete și fulgere oribile, după cari se încinse o plóie de ghiaţă. Mulţi dintre cei mai slabi la înger aŭ cugetat. că a sosit sfîrșitul lumii. Din aceste semne neobicinuite bĕtrânii profeţesc recóltă mănósă. De-ar da bunul Dumnezeŭ!

Printre fraţii preoţi de pe aici se svonesce, că guvernul estimp va întregi congrua la 1600 coróne. Mulţi aștéptă cu nerăbdare. bine înţelésă, sosirea ajutorului de stat. Ori cum să fie, — confratele „i“ „de pe vatra Murĕșului“ are dreptate, când susţine, că preoţimei chiar aşa-i compete ajutorul de stat și respective întregirea congruei, ca și altor funcţionari plata lor onestă. Datoria Clerului în raport cu gradul sĕŭ de educaţiune, — e un ce necesar, și acésta datorie nici de cum nu invólvă încă și supunere servilă faţă de guvern. Fie cine e singurul stăpân al faptelor și cugetelor sale, — deci cine are aplicare spre tradare, acela o va comite acésta și fără ajutorul de stat. Barĕmi asta e convingerea mea.

În zilele acestea s'a lansat în tractul nostru protopopesc de Leta-mare un „Apel“, scris cu multă căldură și zel, pentru binele sfintei Maice biserici. Îl public în întregime, ca să se însufleţéscă și alte tracte la cele espuse în acest Apel. Étă-l deci: „Mult iubite în Christos frate! Când pe de o parte cu cea mai înflăcărată dragoste frăţéscă vin a te saluta ca pe un confrate și conlucrător devotat al vilei Domnului din acest tract protopresbiteral, — de altă parte, la cercetarea frăţiei tale prin aceste modeste ordurele, mĕ îndémnă apreţiarea zelului ardent, ce-l desvolţi zilnic întru promovarea binelui obștesc spiritual-material al turmei concredute grijei păstorescĕ a frăţiei tale. Acest zel învăpăiat și veciuic eficace al frăţiei Tale faţă de carele simţesc un respect óre care-va plin de admiraţie, — mĕ împinge cu o forţă iresistibilă de a-Ţi cere spriginul moral la ajungerea unui scop, carele după modesta mea părere este de-o importanţă necalculabilă. — Știut este anume în deobște, că dóră nimic alta nu desvóltă mai temeinic

---

Doi bĕtrâni plângeaŭ dinaintea lui. Și umbra fetei se ridică din grópă. albă și frumósă, cu cunună de mirt, cu vĕl de mirésă. Și umbra întrébă mirată: „unde e *el?*“ Privește în jur și în vălmășala publicului i-se pare, că îl cunóste. Mergea alăturea de o străină și îi zimbia. Mórta își duce mâna la frunte. În alte vremuri ar fi fost jalusă. Acum zimbi ușor. Sărută pe cei doi bĕtrâni, apoi se reîntórce érăși în mormînt, albă și frumósă, cu cunună de mirt, cu vĕl de mirésă . . .

Mĕ opresc înaintea unei cruci de lemn. O cunună simplă de flori naturale, câte va luminî resfirate pe un mormînt próspĕt. O fată plânge rĕzimată de cruce. Trezit de suspinele ei. umbra mortului cércă să o mângăie: „Nu plânge. dragă, aflii tu altul.“ Și ea își smulge pĕrul: „Nu vreaŭ — mai bine să mor și eŭ.“ Și mortul îi șoptește de liniștea lor. Să móră și ea. să o îngrópe alături și vîntul să împreune ţĕrinele lor . . .

De parte se aude sgomotul vieţii. Iubire — și ură — lumină și întunerec — virtute și viţiŭ tóte se amestecă în acest sgomot caotic.

Dacă mormintele aceste ar ști să vorbéscă. ele ar spune aceeași poveste, despre lupte zădarnice, speranţe pierdute și ilusii risipite.

Dar ele tac.

Și în tăcerea lor sombră, ele ne aduc aminte sublimul adevĕr. că dacă în viéţă se pune stavilă despărţitóre între om și om, mórtea îi unește pe toţi, „împreună sînt bogaţii și săracii.“

Pe când fac reflesiunile aceste, mĕ pomenesc, că luminile încep a se rări din ce în ce mai mult, abia vedĕi ici colo câte un muc de luminare: am ajuns la mormintele săracilor.

Mormintele săracilor — minorum gentium!

Aşa dară, totuși este deosebire și după mórte?

Și aici, ca și în viéţă, ei staŭ la o parte umiliţi și tăcuţi.

Nu mai vĕd monumente de marmură, nici florî, nici luminî. Ici colo câte o cruce de lemn. de pe care urgia vremii a șters de mult pe „Aici odihnește în Domnul.“

Îi vĕd cum dorm osteniţi de viéţă. bucurându-se, că nu-i mai tulbură nimenî.

Și aşa o duioșie mĕ apucă. când mĕ uit la mormintele aceste uitate și părăsite.

Câtă dragoste, câtă durere și cât amar ascund ele în adîncul lor!

Liu trĕmură ramurile deasupra lor. scuturându-și cele din urmă frunze, tainic clipesc stelele din ochii lor de lumină.

Și aşa un dor nebun îmi vine, să mĕ culc și eŭ între ei, și să mor.

Ce bine mi-ar fi, Dómne!

Uitat și părăsit să-mi fie mormîntul — ca și al lor — și nimenî să nu-mi turbure odihna, nimenî . . .

Simin.

spiritul. de cât convenirile sociale, carî îşĭ aŭ basa sculptată în petrile vîrtóse ale principiilor etice... Durere, nóuĕ preoţilor acestuĭ tract. ne lipsesc încă ast fel de convenirĭ, măcar că şi aceea e ştiut, că — dacă cuĭ-va. atunci de sigur preoţilor le este în prima linie neapărat de lipsă de desvoltare neîntreruptă în spiritul evangelic. . . Preaveneratul Ordinariat a şi observat acésta lipsă de hrană sufletéscă a preoţilor sĕĭ. şi împins de nemĕsurata dragoste faţă de preoţiĭ sĕĭ iubiţĭ a şi grăbit a umplé golul adênc simţit, când sub Nr. 2789—1899, — în conformitate cu cele cuprinse în Decr. III. § 25—26 al Sinodului diecesan. ţinut la anul 1882, — a dispus preagraţios resuscitarea vecheĭ, dar pururea salutareĭ datinĭ — am putĕ-o numi juridice — *a ţinerii şedinţelor protopopescĭ*... Cred, că sînt în deplin acord cu intenţia fraţieĭ Tale, când Te rog cu insistinţă, *să întrĕvenim cu toţĭ preoţiĭ districtuluĭ la Reverendissimul Domn Anton Papdan, protopop districtual,* — carele şi până acuma a dovedit în adevĕr zel apostolic întru reguiarea trebilor bisericescĭ desolate cu desevîrşire sub oblăduirea fie ĭertatului sĕŭ antecesor bĕtrîn. şi chiar pentru aceea impotent — *şi să rugăm pe Reverend. Sa, să binevoiéscă de acum înainte în tot anul, măcar o dată a ne convoca în sinod protopresbiteral,* unde ne aştéptă muncă cinstită şi seriósă, dar şi indispensabilă tot o dată... În dulcea nĕdejde, că glasul meŭ debil şi prea modest va găsi rĕsunet viŭ în inima fraţieĭ Tale, sperând, că zelul tinerese al fraţieĭ Tale nu se va linişti, până nu va vedé realisată şi acéstă causă mare a sfinteĭ biserici, — sînt al fraţieĭ Tale în Hosszú-Pályi, la 10/II. 1901, în Christos frate iubitor *G. Hubic,* preot greco-catolic". — Étă On. Red. apelul înălţător de inimă al Dluĭ Hubic. Cetitoriĭ preţuiteĭ nóstre „Unirea" cunosc deja de timp îndelungat sufletul zelos al confrateluĭ Hubic. decĭ aflu de superflu a mai adauge ceva la renumele bun, ce-l are dluĭ pretutindenea. Eŭ unul din tóte puterile voiŭ sprigi propunerea fratelui Hubic, în adevĕr ardent-necesară, cred că şi confraţiĭ celalalţĭ vor face asemenea.

În urmă trebue se Vĕ fac cunoscută o inovaţie nobilă, ce s'a pornit în sînul Clerului nostru diecesan, orĭ cel puţin va porni. Este vorbă adecă de întroducerea aşa numitelor „misiunĭ sacre", carĭ consistă în aceea, că doĭ saŭ mai mulţĭ preoţi vor face escursiunĭ prin parochiĭ, ţinênd aicĭ întreg poporului predicĭ publice spre îndreptarea moravurilor şi întărire în credinţă. — vor administra sacramintele Penitinţeĭ şi Eucharistieĭ. A bună sémă aşa ceva mult ar lucra la renascerea vieţiĭ sufletescĭ a poporuluĭ. carele pe zi ce merge e mai infectat de curentul socialismuluĭ fără Dumnezeŭ, şi de „indiferetismul" în de ale religiuneĭ. — Cu alta ocasiune voiŭ relata în detail despre resultatul acestor „misiunĭ sacre"; — de-ar da bunul Dumnezeŭ, să pot refera numaĭ despre *„succese strălucite"*.

—ŭ.—ŭ.—

De la Bucium-şésă.

14 Faur 1901.

Am pomenit, că tinĕra nóstră Reuniune de femeĭ va aranja la 14 Faur o serată în favorul fondului sĕŭ şi pentru cultivarea membrilor.

Serata s'a ţinut azĭ la órele 6 şi a disertat dl advocat Dr. Vas. Fodor din Abrud, — vorbind despre însoţirĭ

În ton sonor şi limbaj dulce D-Sa desfăşură cele maĭ curate ideĭ de progres de pe filele rĕsfoite. După prinosul de laudă. adus fruntaşilor din Bucium, carĭ în scurtul timp de 5 anĭ aŭ dat fiinţă la treĭ instituţiunĭ importante (2 economice: „Detunata" şi „Buciumana". ér una culturală-socială „Reuniunea femeilor din B.-sésa"). dl disertant preumblă auditoriul cu dibăcie prin câmpul roditor al însoţirilor de tot felinl. Desvoltarea principiilor de însoţire spre progres o ilustréză cu esemple viĭ de acasă şi din depărtare. Nu scapă din vedere însoţirile de muncitorĭ din Anglia. carĭ de la numĕrul de 35 membri la începutul veaculuĭ se urcă acum la milióne. Amintesce cu căldură de însoţirile din Danemarca — universităţile de cultură poporală. — Din cercul economieĭ casnice înşiră date şi cifre interesante despre cultura galiţelor în Francia. Espunerea clară şi interesantă face publicul de faţă să simtă satisfacţia de a fi dat viéţă la instituţiunĭ folositóre şi dorul de a merge tot înainte pe căile apucate.

Distinsul disertant însoţit de urările publiculuĭ asistent se dă jos de pe tribună. ca să-ĭ ĭee locul dl Simeon David. medicinist. *„Cununia întârziată"* bucată comică în proză e predată de dînsul cu dexteritatea sa de specialist. Ilaritatea publiculuĭ cresce cu înaintarea declamatoruluĭ. Multele botezurĭ cu pretinĭ şi „câţĭ toţi flămânzĭ" desparte. ér de alta bagatele venite îl fac pe bietul Irimie Mutăfleche să-şĭ frământe mult creriĭ. Banĭ nu-s! Ţidule de zălog 5... Le numĕră. dar sînt 6. Atunci îĭ plesnesce în minte. că şi-a pus şi ghetele şi cămeşile. Şi-apoĭ să maĭ mergĭ la cununie? Dar cu ce? Are 25 anĭ. Până la 60 după analogia luĭ Ioniţă ar avé 50 botezurĭ. E scandal pentru bietul Irimie Mutăfleche. În fine se socotesce. că nu-ĭ de el încă însurătórea. şi scriind în notiţ. că cununia îĭ va fi la 1926. scobóră între aclamările asistenţilor.

Urcând tribuna secretarul reuniuneĭ femeilor, constată din cele petrecute intenţiunile reuniuneĭ în vtitor pe terenul social cultural şi implóră binevoitorul sprigin al publiculuĭ buciuman. Distinşilor vorbitorĭ şi în special spect. domn Dr. Fodor le esprimă cele maĭ călduróse mulţumite ale reuniuneĭ femeilor pentru preţiosul şi binevoitorul concurs. prin carĭ ni-aŭ procurat o sĕră din cele maĭ plăcute şi instructive.

S'aŭ încassat din taxele benevole peste 70 corône — curat. — Să dee ceriul, ca începutul bun să ne ducă din isbândă în isbândă, din an în an.

Şesanul.

Reuniunea sodalilor români.

— dare de sémă. —

Cluş, la 15 Febr. 1901.

Adunarea generală a reuniuneĭ sodalilor românĭ din Cluş, avu loc a dóua zi de Crăciun în localitatea „Uj-Világ", unde la órele 7½ era deja adunat un public numĕros.

Preş. reuniuneĭ B. Podóbă prin un discurs scurt, dar bine nimerit deschide adunarea, salută pe óspeţiĭ şi membri presenţi. După acésta urmă raportul secretaruluĭ Iacob Murĕşan, din care credem de neapărat de lipsă a comunica unele pasage, cu atât mai vîrtos. că în acest raport e cuprins şi raportul special al cassaruluĭ, controloruluĭ. bibliotecaruluĭ de chor. Comunicăm decĭ următórele:

„În decursul anuluĭ acesta. reuniunea nóstră a dispus aranjarea şi deschiderea uneĭ bibliote. carea s'a pus la dispoziţia membrilor. Acésta conţine 204 tomurĭ, între carĭ abia sînt 19 de conţinut beletristic. drept aceea comitetul recomăndă adun. gen. ca fie prin donaţiunĭ benevole, oferte saŭ comande să se nisuiéscă întru înmulţirea secţiuneĭ beletristice.

Tot în decursul acestuĭ an comitetul a înfiinţat un chor miest, a cărui conducere a luat-o asupra sa dl Tr. Brătescu. Conform raportuluĭ făcut de directorul acestuĭ chor I. Niţu Pop. s'aŭ ţinut în fie care sĕptĕmână câte 4 probe. Chorul dispune de 11 bucăţĭ musicale".

Tot acest raport se spune, că comitetul „a ţinut în decursul anuluĭ 1900 cinci şedinţe" — că — „în decursul anuluĭ s'aŭ înscris ca membri noĭ 7 inşi. între carĭ 1 fund., 6 ord.. aşa, că azĭ reuniunea numĕră 61 membri".

Din raportul despre starea averiĭ reuniuneĭ estragem următórele:

„Averea reuniuneĭ face: a) *fondul sodalilor:*

1.	Restul casseĭ din a. tr. hârtiĭ de valóre. cupóne. libele, etc. Cor.	1461.41	banĭ
2	Percepţiunĭ în anul 1900 . . . . . „	171.15	„
3.	Tacsele de membri în restanţă . . . . . „	195.70	„
	suma: Cor.	1828 26	banĭ
4.	Erogaţiunĭ . . „	104.65	„
	restul casseĭ Cor.	1723.61	banĭ
b)	Fondul elevilor:		
1.	Percepţiunĭ . . Cor.	921.42	banĭ
2.	Erogaţiunĭ . . „	896 24	„
	restul casseĭ Cor.	25.18	banĭ

„În anul 1900 reuniunea a ajutat 43 elevĭ".

Acestea le-am aflat cu cale a le publica drept estras din raportul secretaruluĭ. spre orientarea On. public ajutător şi cetitor.

Alegêndu-se comisiunile conform programuluĭ d. Ioan Duma, ca referintele comisiuneĭ de revisiune, raportéză că socotelile sînt în tótă regula şi cassaruluĭ i-se póte da absolutorul. D. Andreiŭ Casian, ca referintele comisiuneĭ pentru înscrierea de membri noĭ raportéză, că s'aŭ înscris ca membri fund. dnii Dr. Georgiŭ Ilea, Ioan Marinca şi Nicolaŭ Oltean, pe carĭ preş. îĭ declară de membri. ér publicul îĭ salută cu strigatele: „să trăiéscă"!

Remarcăm, că tot cu acésta ocasiune s'a adus pe tapet şi formarea uneĭ asociaţiunĭ de înmormîntare. cu a cărei esecutare s'a încredinţat noul comitet ales cu unnimitate la propunerea comisiuneĭ candidatóre pe cum urméză: preş. B. Podóbă. v.-preş. Alexa Hurducaş. cassar A. Casian. controlor Chir. Chiorian, bibliot. I. Niţu Pop. secret. Iacob Murĕşan. pe cum şi 5 membri în comitet.

Preşedintele reales mulţămi publiculuĭ pentru bunăvoinţă, membrilor pentru încredere, şi declară adunarea de închiată.

După acésta urmă concertul, care a succes pe deplin. Publicul a fost încântat şi a aplaudat frenetic fie care piesă predată. Resultatul material al concertului conform cólelor de cassă, este următorul:

1. Percepţiuni: a) rescumpărarea bilételor de onóre trimise Coróne 72.40 bani
b) Tacse de întrare
solv. benevol în sara adun. „ 145.10 „
suma Coróne 277.50 bani
2. Erogaţiuni . . „ 206.76 „
profit curat Coróne 10.74 bani

adecă zece coróne 74 bani.

E puţin fórte puţin, dar pentru primul paş de acésta natură, ne este destul şi împrejurarea că am reuşit.

Adaugem, că tipografia A. Todoran ni-a tipărit învitările gratuit, pentru care faptă i-s'a esprimat mulţămită protocolară.

Credem firm, că On. public pe venitor ne vr sprigini şi mai mult.

După concert a urmat o petrecere veselă şi dans animat până în ziua dalbă.

Din încrederea Comitetului:

Vasile Rus. ***I. Niţu Pop.***

Spicuiri literare.

Inima românismului.

E vorba că prin satele din România aŭ început să se înfiinţeze *societăţi economice*, la iniţiativa şi sub conducerea învĕţătorilor. Ziarele din Bucureşti semnaléză cu bucurie acest bun început şi laudă pe învĕţătorĭ, că imitéză — cum zic — *„pilda fraţilor din Ardeal.“* Etă ce scrie din acest prilej un mare ziar, în prim articolul sĕŭ (nr. 29, de la 2 Februar v. 1901.:

. . . „În adevĕr *esemplul societăţilor ţĕrăneşti de economie* ne-a venit din Ardeal. Se dovedeşte ast fel, nu ştiŭ pentru a câtea óră, că centrul de viéţă al românismului e Ardealul; că *inima care împarte sângele regenerator în tot organismul neamului românesc e Ardealul.*

Acolo simburele romanic sădit de *Traian* pe pămînt dacic a încolţit, a rĕsărit şi a crescut stejar puternic, ale cărui ramurĭ aŭ ajuns până la mare. Din Ardeal aŭ pornit întemeietorii *Moldovei* şi *Valachiei mari*. Şi când aceste dóuĕ ramurĭ, prin vijeliile veacurilor erau aprópe să se *usuce* şi să *piérĕ*, se va dătătóre de viéţă şi mântuitóre tot din Ardeal a venit, căci acolo e *rădăcina sănătósă şi trunchiul puternic al neamului nostru.*

Aşa şi acum, la sfîrşitul celui de al XIX veac de la Naşterea lui Christos, şi aprópe al XVIII. de la naşterea poporului românesc, ramurile acestuĭ popor dintre Dunăre, Prut şi Carpaţi, érăşi dând semne de „traiŭ rĕŭ“ — din noŭ îşi capĕtă regenerarea de la trunchiul ardelenesc . . . .“

„Apĕrarea naţională.“

NOUTĂŢĬ.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Spre eternisarea sutei a dóua de la s. Unire şi poporenii meĭ s'aŭ silit a face unele daruri spre sama s. biserici şi anume: Erezii repausatului Luca Rusu, fost curator a procurat s. Evangelie nóuă cu litere latine în preţ de 25 coróne; Georgiŭ Pop cu soţia sa şi fiĭ sĕĭ o cruce de mână de metal cu crucifics şi un stihariŭ în preţ de 30 coróne; Teodor Simionaş cu soţia şi fiĭ sĕĭ un prapore cu colóre vînătă a 20 coróne. Ioan Rusu cu soţia şi fiĭ sĕĭ o icónă în rame aurite şi un ştergar; pentru carĭ daruri din partea poporenilor şi pe acésta cale li se aduce mulţumită, ca Dumnezeŭ să le rĕsplătéscă din abundanţa darurilor Sale. Ghirişul-rom., la 20 Ianuar 1901. *Ioan Blaga*, paroch gr. cat.

Ĭubileul reuniunii femeilor române de la Braşov aŭ decurs cu mare solemnitate. Atât la liturgie, cât şi la şedinţă a asistat multă lume distinsă. S'a representat reuniunea femeilor de la Abrud prin dna presidentă Ana Filip. Reuniunea nóstră din Blaş a trimis o adresă de felicitare. Séra a fost bal festiv, cu care ocasie s'a jucat *Romana ĭubilară* de 18 părechĭ, damele fiind îmbrăcate în costum naţional, representând portul din diferite ţinuturĭ.

Serată. Sâmbătă se va ţinea a cincea serată-literară, din iniţiativa reuniunii femeilor române de aci. Vor ceti lucrărĭ dnil Emil Sabo şi Ĭustin Nestor. — va declama dş. Lucreţia Viciŭ. — va cânta cu vócea dş. Lucreţia Bunea, şi la pian dşórele: Valeria Uilăcan, Eugenia şi Cornelia Deac. Serata promite să fie fórtinteresantă.

Petrecerĭ. „Societatea de lectură“ a şcolarilor de la gimnasiul superior fundaţional din Năsĕud va aranja la 23 Februar st. n. 1901 o serată literară-musicală urmată de dans în sala de gimnastică de la gimnasiŭ.

„România-Junĕ“. Comitetul soc. acad. „România-Junĕ“ face cunoscut tuturor binefăcĕtorilor şi cunoscuţilor, că localul societăţii din IX. Lazarethgasse 26 s'a mutat în VIII. Laudongasse 18 I. Viena în 14 Faur 1901. *Tr. Păscuţiŭ* preşedinte. *G. Barbul* secr. I.

Nuntă de aur. Marţi, concetăţénul nostru *Ioan Strejan* şi-a serbat a 50 aniversare a cununii sale. Numĕroşi cunoscuţi şi rudeniĭ aŭ grăbit să felicite pe ĭubilant, care prin hărnicia şi onestitatea sa, cum şi în calitate de curator al bisericii parochiale şi-a câştigat numĕróse simpatiĭ. La mulţi anĭ!

Osîndirea lui Krivány. Sâmbătă trecuta s'a publicat la tribunalul din Arad sentinţa adusă în contra lui Krivány, pentru colosala defraudare sĕvîrşită la cassa orfanală. În puterea acestei sentinţe Krivány e osîndit la 9 anĭ robie, din carĭ 2 se socotesc că făcuţi în închisórea preventivă, — şi la perderea oficiului pe 10 anĭ.

Faptă vrednică de urmat. Ni-se scriŭ următórele: Un mijloc potrivit de moralisare şi cultivare a ţĕrănimei sînt fără îndoélă corurile tinerimei. Poporul nostru e apt spre tot lucrul bun, dacă are cine să-l conducă. În Jucul-inf. la îndemnul coop. Ioan Pop şi a învĕţ. pens. Dem. Câmpean, tinerii mai în tóte sĕrile de ĭernă s'aŭ deprins în cântărĭ. În zelul lor aŭ mers până acolo, de aŭ procurat pe cheltuéla lor materialul de lipsă şi şi-aŭ făcut chor în biserică, de unde cântă Dumineca şi în sĕrbătorĭ, ridicând fórte mult evlavia credincioşilor, cât pot fi de pildă şi altora. — *Ospele.* — În vara anului trecut a ajuns grindina şi peste o parte a hotarului comunei Şĕulia-română, mai ales peste grâul nesecerat. Şi din acest rĕŭ, prin întrevenirea harnicului preot din loc Ioan Doctor, aŭ urmat dóuĕ lucrurĭ bune, conform ziseĭ, că nicĭ un rĕŭ, fără bine. A nume: 1. Locuitoriĭ s'aŭ legat sub pedépsă că nu vor mai lucra nimic Dumineca. 2. Că nu vor mai bea vinars de la Jidovii din sat. Urmarea e că multele rele, carĭ să nasc din beţie, aşa bătăile, certele la crişmă şi în familie sînt evitate, banii cruţaţi, şi în genere ómenii sînt mai cumpĕtaţi, căci rar aŭ ocasiune pentru beut.

Mulţămită publică. Ca sfîrşit al seratelor literare, ce s'aŭ ţinut în decursul acestor câşlegĭ la şcóla nóstră, şi carĭ tóte în mod mulţămitor şi-aŭ ajuns scopul, în 12 Febr. a. c. s'a ţinut o producţiune teatraiă împreunată cu cântărĭ şi declamărĭ. Programul a stat din: *„Săpătorul de banĭ“* comedie în treĭ acte de A. Pop., urmată de declamările: *„Sentinela“* — *„Soldan vitézul“* monolog, *„Limba mea“* — *„Ţiganul cu puşca“* şi cântările; *„Sub Ştefan Vodă“* — *„Vivandiera“* — *„Românaşului îi place“*, esecutate de corul mixt condus de învĕţătorul Ĭosif Barb. Cu marĭ mulţămite datorim dlui învĕţător T. Hurducaciŭ din Coşocna, care în fruntea alor 8 tinerĭ şi 6 fete toţi şi tóte în frumóse costume românescĭ aŭ jucat admirabil „Căluşeriul“, „Bătuta“ şi „Romanu“, apoĭ cu fetele hore ardelene şi alte jocurĭ naţionale, ne mai vĕdute pe aicĭ. Aşisderea învĕţătoriului Ioan Corpădean din Desmir, care cu 7 tinerĭ la timp aŭ sosit la şcóla nóstră şi în cor frumos aŭ cântat mai multe piese românescĭ, şi érăşi fórte bine aŭ jucat „Bătuta“ şi „Căluşeriul“. Participanţi aŭ fost mulţi; inteligenţa fruntaşă din loc — deşi streină, totuşi a participat, şi a esprimat laude pentru succesul avut. Venitul a fost până acum 43 coróne. Aŭ suprasolvit M. On. Aureliŭ Poruţiŭ din Desmir 2 cor., ficiorii din Desmir 3 cor. 20 fil., Ioan Corpădean din Desmir 1 cor. 40 fil. învĕţătorul Hurducaciŭ 1 cor. 60 fil.; ficiorii şi fetele din Coşocna 4 cor. 80 fil., Dl Kosma Albert procuror pens. în loc 50 fil., Dl Pompeiŭ Poşar not. în loc 50 fil., Dl Ioan Butnariŭ din Booş 50 fil., cărora pe calea asta li-se aduc mulţumite. — Venitul se folosesce pentru întemeiarea uneĭ bibliotecĭ poporale. Pata în 12 Febr. 1901. *M. Hodârneŭ*, paroch. — În favorul şcóleĭ nóstre din filia Lovész, a binevoit a contribui Illustritatea Sa Episcopul rom. cath. din Alba-Iulia Contele *Majláth Gustáv Károly*, cu 100 coróne, éră Rsmul Dr. *Vasile Hossu*, canonic în Blaş, cu 20 cor. În numele senatului şcolastic aduc viile mele mulţumite acestor marinimoşi donatorĭ, carĭ aŭ uşurat în chipul acesta în mod simţitor miserul popor din Lovész întru cumpărarea unui edificiŭ pentru şcólă. Dăruiéscă-le Dumnezeŭ viéţă îndelungată şi fericirile celea dorite de dînşiĭ. Csik-Szépviz în 31 Ianuar 1901. *Georgiŭ Gergely*, paroch şi director şcolastic.

Adunarea generală a casineĭ române. În 17 Februar la órele 10 a. m. şi-a ţinut casina română din loc a V. adunare generală. În raport cu anii trecuţi a fost destul de bine cercetată. Adunarea a fost deschisă de către preşedintele casineĭ dl canonic Dr. Aug. Bunea, care constatând cu bucurie avîntul, ce l'a luat casina română de când este în noul local şi cerênd sprijinul membrilor şi pe viitor, încheie cu dorinţa ca casina nóstră să devină focularul vieţii sociali-culturalĭ din Blaş. Din raportul general al comitetului ţinem să relevăm aranjarea alor cincĭ serate literarĭ şi iniţiată comitetului casineĭ la aranjarea festivităţilor, carĭ aŭ avut loc în Blaş cu ocasiunea ĭubileului ducentenar al Unirii. Numĕrul membrilor este: 1 fundator, 11 pe viéţă, 44 ordinarĭ, 6 estraordinarĭ şi 9 ajutătorĭ. Biblioteca dispune de 42 volume şi 20 jurnale şi reviste. Averea casineĭ cu finea anului 1900 face în numĕr de 590.19 coróne a fără de mobiliar; ér „Fondul Ĭuliŭ Mihályi“, 126.40 coróne.

† Grigorie Maior. Mĭercurĭ a fost înmormîntat la Viena regretatul şi zelosul redactor al „Gazeteĭ“ Grigorie Maior, născut la Ormenişul-de-câmpie şi teolog absolut de Blaş. Înmormîntarea s'a făcut în capela de la sta Barbara. Aŭ celebrat preoţii *Valer Frenţ* şi *Victor Macaveiŭ*, alumnĭ aĭ Augustineului, şi cler. abs. *Vasile Suciŭ*. Preotul Macaveiŭ a rostit cuvîntarea funebrală. A asistat la înmormîntare întréga tinerime universitară. La mormînt stud. Sturza a vorbit în numele redacţiunii „Gazeteĭ“, ér dl Păscuţ, în numele societăţii „România Junĕ“. În amintirea regretatului redacţia „Gazeteĭ“ a ţinut la 17 Faur un părăstas. După serviciul divin, celebrat de păr. Baiulescu, prof. Bârsanu, preş. despărţ. Braşov. al Astreĭ, ţinu un mişcător cuvînt, amintind de zelul deosebit manifestat de repausatul pentru înfiinţarea bibliotecelor poporalĭ. În numele „Gazeteĭ“ a vorbit redactorul Traian Pop, dând espresiune durerii pentru perderea fostului redactor şi coleg.

În vecĭ amintirea luĭ!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

XIII.

(Continuare.)

Cel de întâiŭ era fiul luĭ Augustin *Adeodat,* (adecă *Cel dat de Dumnezeŭ.)* Trecuse deja peste anii copilărieĭ și se presimția, că într'o zi óre când, va fi asemenea tatâluĭ sĕŭ. Avea întreg talentul luĭ. „Luasem cu noĭ și pe Adeodat, fiul meŭ natural, din pĕcatul meŭ.

„Bine l'aĭ făcut pe el Dómne; abia era de 15 anĭ și cu mintea sa agerĕ întrecea pe mulțĭ bărbațĭ înaintațĭ în vrîstă și în sciință . . . Dar talentul acela mĕ îngrozia.[1]) Norocul luĭ, că la acel talent maĭ adause o pietate și o nevinovățiă extraordinară. Când într'o zi l'a întrebat că despre cine se póte zice, că posĕde pe Dumnezeŭ — el rĕspunse ast fel: „despre cel, care duce o viéță curată.“ Și când Augustin îl întreba maĭ de parte, — voind să scie dacă sub acésta înțelege el numaĭ încunjurarea pĕcatelor marĭ, opuse acesteĭ vîrtuțĭ frumóse, — ast fel rĕspunse: „O nu! numaĭ acela duce o viéță întru adevĕr curată care neîncetat considerĕ pe Dumnezeŭ și numaĭ de el să alipesce.“

Încă nu primise botezul dar se pregătia cu atâta pietate și zel, în cât Monica afla de bine a-l maĭ reținé La vederea acestuĭ geniŭ precoce și a acesteĭ castităț virginale, ómeniĭ se întrebaŭ: „Óre ce a reservat Dumnezeŭ Bisericiĭ sale pe ziua în care mintea și inima luĭ Adeodat îșĭ vor fi ajuns deplina lor desvoltare.“ Acea zi însĕ nu rĕsări nicĭ odată: O copilăriă îngerĕscă, o tinereță încă și maĭ curată, primirea sfîntuluĭ botez cu dispositiunea unuĭ sfînt și puțin maĭ apoĭ mórtea; acésta a fost să fie destinul scurt, dar prețios al acestuĭ prunc. „De timpuriŭ aĭ luat de pe pămînt viéța luĭ“ — scrie Augustin — „și cu atât maĭ cu siguritate îmĭ aduc aminte de el. Nimic, nicĭ din copilăria, nicĭ din prima tinerétă a luĭ; nimic din viéța omuluĭ acestuia nu-mĭ tulbură suvenirul dulce, ce mi-l'a lăsat amintirea lui.“ [2])

Acolo era apoĭ *Navigiu,* fratele luĭ Augustin, al doilea fiŭ al Moniceĭ. Botezat fiind de maĭ înainte, blând, piŭ, paĭnic, însĕ maĭ în continuŭ morbos; neavênd nimic din geniul luĭ Augustin, ci mult din pietatea contemplativă a Moniceĭ, îșĭ petrecea viéța în liniște și rugăciune.

Cu el era și *Alypiu,* pe care îl cunóscem. El nu era consângean cu Augustin, dar era amicul cel maĭ intim al luĭ. Acesta era fratele inimeĭ luĭ, — după cum zice fórte frumos însu-și s. Augustin. — După ce și el era agitat de acelea-și grijĭ, turburat de acelea-și rĕtăcirĭ, dar nu și de acelea-și pasiunĭ, ajunse să fie luminat și el de acea-și lumină, în acela-și loc și timp. Nu voia decĭ să-și maĭ părăséscă amicul. Deodată se pregătiră pentru s. botez și Biserica trebui să-l vĕdă într'o zi pe amîndoĭ episcopĭ, jertfindu-i-se elĭ, dacă nu cu acela-și talent, cel puțin cu acea-și inimă.

Augustin maĭ duse cu sine doĭ tinerĭ: *Licențiŭ* și *Trigestin,* pe carĭ nu-l considera chiar amicĭ, — fiind eĭ fórte tinerĭ, — ci ca pe elevĭ aĭ sĕĭ, pe carĭ îĭ iubia ca un tată și-l educa cu cea maĭ mare îngrijire. Trigestin era un tinĕr de 20 anĭ cu gust de studiŭ, înălțime de spirit și iubire față de tot ce i-se părea mare, nobil și frumos. La început păsise pe cariera militară, revoltat însĕ de asprimea și brutalitatea, ce a întimpinat acolo, ĕră-și s'a reîntors la sciință și iubia cu deosebire istoria, ca și un bĕtrân.“ [1]) Naturelul vesel și vial al acestuĭ tinĕr îĭ plăcea mult luĭ Augustin și-l privia cu bucuriă cum se pregatesce și el să priméscă botezul. Maĭ mult îl neliniștea Licențiŭ; o natură înfocată, pe care nu-l putea nicĭ înfrîna, nicĭ îndestuli. Poesia îĭ era o pasiune. La enararea vreuneĭ fapte aprópe îngălbinea; chiar și la prânz scria poesiĭ. Cânta cu o sentimentalitate estraordinară cântările din tragediele luĭ Sofocle; și lăcrima cetind pe Virgiliŭ; cestiunile filosofice însĕ îl interesaŭ puțin, și maĭ puțin cestiunile religióse. [2]) Acéstă aplicare îngrijia pe Augustin cu atât maĭ tare, cu cât acest tinĕr strălucit era fiul luĭ *Romanian,* care îl concrezu încă de micuț. — După cum enaréză s. Paulin: „Augustin îl purta așa zicĕnd în sîn și se nisuia să-l fie tată, mamă, nutritóre, cu un cuvînt: tóte. Prin acéstă îngrijire escepțională, se vedea că Augustin voesce să-și plătéscă tributul de recunoscință și să dee fiuluĭ cea, ce el primise de la tatăl luĭ; nu se spăria de nicĭ un sacrificiŭ, ca să facă din Licențiŭ un bărbat escelent și un creștin bun. Ceea dintâiŭ i-a succes ușor, după a dóua însĕ trebui să aștepte încă mult. Dacă maĭ amintim încă doĭ consângenĭ aĭ luĭ Augustin: *Lastidian* și *Rustic,* despre carĭ nu scim nimica, ĕcă cunóscem întrĕgă societatea tinerilor, carĭ însoțiaŭ pe Monica și Augustin la *Cassiacum.*

Din acéstă societate maĭ lipsiaŭ doĭ amicĭ aĭ luĭ Augustin, și anume *Nebridiu* și *Verecund;* durere eĭ trebuiaŭ să lipséscă pentru tot deuna. Nebridiu, despre care am vorbit maĭ pre sus a lăsat tóte: tată, mamă, patriă, numaĭ ca să pótă urma luĭ Augustin, și să pótă asculta învĕțătura tinĕruluĭ sĕŭ măiestru. Deși trăi în mare rĕtăcire despre Isus Christos totuși ardea de dorul adevĕruluĭ și ofta după el. Era blând, modest, fugia de lume, urîa sgomotul, iubia singurătatea, ca așa să pótă sacrifica maĭ mult timp pentru cestiunile marĭ, ce îĭ preocupaŭ spiriul; înaintând spre adevĕr pe aceea-și cale cu Augustin, locul luĭ ar fi fost în Cassiacum. Locul luĭ însĕ era gol, și golul acesta îl simția tótă lumea, nime însĕ așa ca Augustin. Însĕ deși era departe cu trupul; cu sufletul și inima totuși era de față. El neîncetat scria epistole luĭ Augustin. În fie care zi îĭ punea întrebărĭ nóuĕ despre adevĕrurile cele maĭ sublime și cu atâta zel urgita rĕspunsurile în cât Augustin îĭ cerea iertare și-l ruga să-l lase să maĭ resufle puțin și el. De altmintrea și el se pregătia de odată cu ceĭ alalțĭ amicĭ spre a primi botezul. Spălat cu apele botezuluĭ, însuflețit ca și un apostol, murind apoĭ în dată după acea, plin de credință și pietate, trecŭ — cum zice Augustin — *în sinul luĭ Avram.* „Pentru că orĭ ce însemnéză sinul luĭ Avram — scrie Augustin cu mare elocință — acolo trăiesce Nebridiu al meŭ, amicul meŭ plăcut și fiul tĕŭ adoptiv, o Dómne; acolo trăiesce, pentru că unde ar și puté fi alt undeva loc pentru un atare suflet? El trăiesce în locul, despre care atâta întreba de mine omul cel neînvĕțat. Acum nu-și maĭ pune urechia la gura mea, ci își pune sufletul la Tine, isvorul vieții și fericit fără de margini, bea înțelepciune, câtă póte, după pofta sa. Dar nu cred să bea din ea atât de tare, în cât să-și uite de mine, pentru că bentura luĭ Tu ieștĭ, o Dumnezeul meŭ, carele îți aducĭ a minte de noĭ.“ [3])

În cât despre Verecund, cel ce își predete vila sa Moniceĭ, deși era un bărbat blând, onest și de un spirit înalt, căsătorit cu o femeiă piă, totuși nu se scie din ce causă sta la îndoiélă și hesita de a fi creștin. În urmă primi și el botezul și nu mult după aceea muri, adorând în ultima sa suflare pe acel Dumnezeŭ, pe care era vrednic să-l cunóscă. „Judecătoriŭ aĭ fost o Dómne, nu numaĭ spre el, ci și spre noĭ — zice s. Augustin — ca nu cumva aducêndu-ne a minte de amicul nostru, nenumĕrându-l în turma ta, să ne cuprindă o durere de nesuferit. Dăĭ, Dómne, luĭ Verecund pentru vila din *Cassiacum,* unde ne am odichnit în Tine, de arșița arzĕtóre a acesteĭ lumĭ, dăĭ: desfătarea eterneĭ primăverĭ a paradisuluĭ tĕŭ.“ [1])

Étă ce era Cassiacum. Un atare loc, o atare liniște, atare timp, atare societate de amicĭ, în tóte o atare plăcută armoniă cu dispusețiunea, gustul și aspirațiunile luĭ Augustin, numaĭ o mamă a putut alege ca lĕgăn pentru fiul sĕŭ *renăscut,* S. Monică a ales acéstă singurătate condusă fiind de inima de *mamă* — și a luminat'o cu credința, sublimitatea, frăgedimea și ardórea eroică a inimeĭ sale de *sfîntă.*

De alt cum iubirea, ce o avea față de fiul sĕŭ o împărtășia tuturor amicilor luĭ, tuturor acelor suflete tinere, turmentate, neliniștite, dar așa de frumóse, din carĭ Monica cu presimțul sfinților prevedea, că vor deveni creștinĭ, póte și episcopĭ, doctorĭ și apostolĭ. „Așa s'a îngrijit de noĭ, ca și cum toțĭ am fi fost *fiiĭ eĭ,* și așa ne-a servit ca și cum unul fie care am fi fost *tatăl eĭ.*“ [2])

Respectul ce îl avea nu împedeca a da tinerilor acestora directivă ce o și așteptaŭ de la ea; la ceea ce etatea, sfințenia și titlul eĭ de mamă, de bunică și amică venerabilă o și îndreptăția. Ea îĭ admonia cu blândeță și îĭ înfrunta cu tótă seriositatea; cu câte un cuvînt, cu câte o singură privire, ea le ridica inimile la Dumnezeŭ. Pe scurt tot spiritul, tóte facultățile, tótă inima, credința, pietatea și tot geniul iubireĭ sale, și l'a folosit spre a pregăti în eĭ calea darului Dumnezeesc. Ea era apostolul acesteĭ micuțe societățĭ.

Înainte de ce ar fi părăsit Milanul, prima grije î-a fost să însciințeze pe Ambrosie, acel episcop sfînt, despre schimbarea minunată a luĭ Augustin și să-ĭ céră sfatul cum să-l prepare spre a primi sfîntul botez. Ambrosie pe lângă singurătate și rugăciune l-a recomandat meditarea sfinteĭ scripturĭ, maĭ cu samă profetul *Isaia.* El credea fără îndoiélă, că sublimitatea neasemănată a descrierilor acestuĭ profet, va răpi fantasia și inima luĭ Augustin. Și într'u adevĕr dintre toțĭ profeții, Isaia vorbesce maĭ clar despre întórcerea popórelor la Christos, și în scrierea sa inspirată el vorbesce maĭ frumos, despre pregătirea inimeĭ pentru venirea luĭ Isus Christos. Numaĭ cât pe când Isaia adresa popórelor cuvinte ca acestea: „Întórceți-vĕ, întórceți-vĕ popórelor, pregătițĭ calea Domnului.“ el maĭ auḑi și altele, carĭ îĭ răpiră sufletul luĭ și cu a luĭ vor răpi tot de una sufletele tuturora, în profunḑimea misterielor eterne.

Augustin începu a ceti din Isaia; pe paginile cele dintâiŭ însĕ a dat de greutățĭ pe carĭ voia să le aprofundeze; simțind că dacă va continua cetirea acésta va degenera într'un studiŭ, puse cartea la o parte și în locul eĭ — probabil la îndemnul mameĭ sale. — începŭ a ceti *Psaltirea.* În acésta a aflat ce îĭ trebuia: a învĕța adecă a *se ruga* și *a plânge.*

(Va urma.)

---

[1]) Confess lib. IX. c. 6.
[2]) Tot acolo.

[1]) Contra acad. c. I, De ordine c. I.
[2]) Contra acad. p. 463; De ordine p. 563.
[3]) Confess. lib. IX. c. 3.

[1]) Confess. IX, 3.
[2]) Ita curam gessit, quasi omnes genuisset, ita servit, quasi ab omnibus genita fuisset. Confess. l. IX, c. 9.

Documente.

Comunicate din archiva episcopiei greco-catolice din Oradea-mare de Dr. Ioan Ardelean, profesor emerit.

IX.

O hotărîre a Consistoriului gr. oriental din Timişóra de dto 24. August 1822 scrisă cu litere latine:

Bine Incuviinczate Domnule Protopresbyter!

Excellentia Sa Domnul Archi Episcop shi Mitropolit al Carloveczuluy dupa csa de totdeuna Parintyasca a Sa purtare de grizse, ca se se cziné bune rendujalé intru toate lucrurile cse se ating de Beseriké, shi de Turma csa Duchovnicsaské, bine au voit shi pènè atuncsa pènè kènd sau Episcop pentru Eparchia acsasta pre calya sa seva rèndui, sau altà rèndujalè pentru Administratie seva facse, pe Nobilitatya sà Prya Csinstitul Domn Archimandrit al Gergeteguluy Grof Antonie Brancovics cu milostivire incoace al trimite cu acseja Plenipotentia, ca Inaltpomenitul Domn Archimandrit in numele Excellentii Sale kètrè czinyerja rènduluy cseluy bun intru sèvèrshirya lucrurilor Eparchii acsestia precum shi kètrè deplinirya Fundusuluy Instructum a Episcopatuluy acsestuja, darè may pe urmè kètrè grèbirya descurkèrì a Massi fericsit reposatuluy Domnuluy Episcop cu Inczelyezserya D. D. Assistenczy osele de lipsè se lucreze, shi dupè stèrile Inprezsur Instiinczare Excellentii Sale depe vreme pe vreme sè fakè.

Din Sessia Consistorialnikè in 24. August 1822 in Temesoara czinute

Consistorium Vostocsnia Cerque Episcopato Temisvar Scago.

MATER DOLOROSA

de Carl May.

I.

Fatima Marryah.

— Eşti nebun, effendi, de zece orî nebun, de o sută de orî nebun, aşa dar de tot nebun, şi nimenî nu te póte vindeca, dacă rĕmâi pe lângă propusul tĕu. Voescî să faci pe soţia mea vĕduvă şi pe copiiî tĕi încă să se nădujéscă în valurile lacrimilor şi să se înece în apele tristeţeî? Dacă însisti ca să mergem şi mai departe de a lungul acestuî rîu al nefericireî, atuncî în scurt timp vom fi îngropaţi în stomacurile uliilor, şacalilor şi a hienelor!

— Eŭ n'am nicî femeî, nicî copiî. Aşa dar nimenî n'ar plânge după mine.

— Allahi, vallahi, tallahi! Dacă pe tine nu te jelesce nimenî, nu urméză, ca să plângă cineva după sufletul meŭ! Tu scii, că eŭ îs bărbat curagios; a merge înse la Curdiî acestia însemnéză chiar atâta, ca şi când aî năvăli în gura morţiî sigure!

— Atuncî, rĕmâi înapoî, laşule! — strigă mănios micul meŭ Hagi Halef Omar. — Eşti un fiŭ al fricheî, un nepot al timiditătiî. Te numescî curagios, şi inima ta trĕmură de frică, cât ce vedî, că voim a ne abate chiar şi numai cu un paş de la calea cea dréptă. Ne eştî dat să ne aperî, şi îngheţî de spaimă, când zărescî o flintă străină. Fie-ţi ruşine! Vină, sihdi (domn); mergem mai de parte şi lăsăm aci pe fepurele acesta!

Eŭ şi cu Halef am fost în Kercuc óspeţî aî mutessarifuluî, carele ne-a tractat fórte amical şi la plecarea nóstră ne-a dat ca însoţitor pe un chavass. Eŭ, ce e drept, nu eram aplicat, să am a face cu un ast fel de „ocrotitor“ superfluŭ, pentru că sciam înainte, că voiŭ avea menirea, ca eŭ să fiŭ ocrotitorul ocrotitoruluî nostru; mutessariful înse mi-a declarat, că fără de un chavass voiŭ fi perdut între curdî. şi insistă atât de mult pe lângă mine, până când am primit, numai ca să nu apar nerecunoscĕtor.

Ceea ce am prevĕdut, se implini: Kasem, aşa să numia chavassul, se dovedi ca un om fricos, carele pe lângă aceea nu cunóscea destul nicî limba curdică. Dacă nu mi-ar fi fost cunoscute mai multe dialecte curdice, ar fi trebuit să renunţăm de a călĕtori mai de parte. Din fericire el poseda o însuşire, carea mĕ împăca cu defectele amintite: avea o inimă bună şi înfruntările cu carî îl încărca Halef, le primia aşa de liniştit şi surideând ca şi când acele nicî n'ar fi fost adresate lui.

Din Kercuc am mers la Suleimaniah, de aci la Revandis şi voiam acum a trece pe pămînt persic, spre a ajunge la lacul Urmiah Chavassul nostru ne-a propus, să înaintăm de-alungul Saviului, care este braţul principal al Zabuluî superior; înse fiind că prin acésta făceam încunjur prea mare, eŭ insistai, să urmărim cursul rîuleţuluî Sidaca, carele ne conducea cu mult mai lute peste graniţă. El înse se opunea, fiind că să temea de Chosnaf-curdiî, carî atuncî şi-aŭ fost aşezat corturile la ţĕrmiî rîului Sidaca. Aceşti curdî sînt descrişi ca fórte fanaticî şi tălharî, de óre ce înse toţi curdiî nomadi sînt cam ast fel, eŭ am rĕmas pe lângă propusul meŭ şi aşa am trebuit să aud vorbirea cea lungă de la începutul naraţiuneî acesteia. După cum am amintit, Halef era de aceea-şi părere cu mine, îl numi laş şi-şi îndreptă calul spre drépta, în care direcţiune curgea rîul Sidaca. Eŭ făcui asemenea şi ast fel chavassul, vrênd nevrênd, trebui să ne urmeze, făcênd înse mai întâiŭ observaţia:

— Voi alergaţi spre perire, dacă nu daţi ascultare voceî mele. Eŭ cunosc pe tălhariî aceştia de chosnafi. Eî sînt desbinaţi în dóuĕ părţi: mir-Mahmalli şi mir-Jussufi, dintre carî ceî dintâiŭ locuesc la stânga, ér ceî din urmă la drépta rîului. Aceste dóuĕ triburi trăiesc la olaltă în cértă continuă; când înse este vorba ca să jăfuiéscă şi să ucidă pe vre-un străin, atuncî ţin la olaltă. Reîntórceţi-vĕ, căcî faţă de acestia n'am nicî o putere!

— Nu mai vorbi de puterea ta! — răspunse Halef. — Autoritatea mutessarifuluî tĕŭ nu se estinde până la curdiî ceî sĕlbaticî; eî nu se tem nicî chiar de padişach; decî, ce putere zicî tu că aî? De tine nu ascultă nimenî, nicî chiar în Kercuc. Voinţa ta este asemenea cu ceea a unuî ţinţar, pe carele cu o suflare îl depart de mine.

Din Revadis am plecat diminéţa de timpuriŭ şi acum era deja după amézî. Drum bătut nu era; caiî nostri mergeaŭ tot printre petri, carî eraŭ rĕmase aci din esundările de primăvară a rîuleţuluî. Acest petriş se mărginea cu o pădure désă de stejar, carea se urca drept în sus de ambele laturî ale apeî. Acéstă călĕtorie era fórte ostenicióssă pentru caî, înse mai târziŭ valea rîului deveni maî largă; deterăm de érbă, pe care caiî mergeaŭ mai móle. Icî-cólea se întindea din pădure până la apă câte un tufiş, prin care numai cu silă puteam pĕtrunde.

Eŭ şi Halef călăriam înainte. Chavassul venia o bucată de loc în urma nóstră. Făcea o faţă fórte îngrijată. De óre ce înse prin lérbă n'am observat nicî o urmă de ómenî saŭ de animale, încă nu credeam, că vom întâlni pe curdî. M'am înşelat, căcî n'am luat în considerare casul, că cele dóuĕ triburî, carî trăiaŭ aci de ambele părţi ale rîului, eraŭ certate la olaltă. De bună samă, că triburile inimice locuesc la o depărtare mai mare între sine, de cum este lăţimea unuî rîuleţ. Ast fel a trebuit să înţeleg, că mir-Mahmalliî şi mir-Jussufiî să păziaŭ de a-şi mâna turmele lor în valea rîului. Eî şi-aŭ aşezat corturile în mijlocul pădureî, ér animalele şi-le adăposteaŭ în poene, unde puteaŭ să le păzéscă mai uşor.

Chiar călăriam éră-şi printr'un tufiş des, când înaintea nóstră, înse tare de parte, auduî un strigăt după ajutor. Era o vóce femeéscă. Credeam, se înţelege, că cine va să află în pericol decî îmî silii calul, să mérgă mai lute prin tufiş Halef se ţinea în urma mea. Chavassul înse, carele încă a auduit strigatul, se opri şi ne strigă cu frică:

— Opriţi-vĕ, opriţi-vĕ! Effendi, te rog, să rĕmâî ascuns aci în tufiş! Las să strige, cine vrea! Cine se aruncă în pericol, acela să şi prăpădesce cu totul!

Se înţelege, că nu l'am ascultat şi înaintaî mai de parte. Strigatele devenirâ maî timide; se tot apropiaŭ. Când am ajuns la marginea tufişuluî, vĕduî ţĕrmul de din cóce, ca o poénă lungă, îngustă, carea la drépta era mărginită cu rîul, la stânga cu înălţimea pădurósă, ér dinainte cu un tufiş asemenea aceluia, care se afla înapoia mea. Acéstă poénă era lungă cam de vre-o opt sute de paşi. O femee alerga din resputeri peste poénă, strigând mereŭ după ajutor, ca şi când ar fi fost urmărită de vre-o fiinţă duşmană. Şi totuşi, cât îmî ajungea privirea, nu vedeam pe nimenî.

Femeia venia din tufişul de din colo şi se depărtase deja de acela cam vreo sută cincî-zecî de paşi. Acum se îndrepta cătră rîŭ, ca şi când ar fi voit să facă din acesta zid apĕrător între sine şi persecutoriî sĕi. De o dată dete cu ochiî de mine şi de Halef; atuncî se îndreptă repede spre noî, strigând mereŭ. Chavassul, carele încă îşi luă curagiul de a ne urma până la marginea tufişuluî, vĕdu pe femee şi strigă rîzênd:

— Allahi, vallahi, tallahi! Femeia asta e nebună. Ea strigă după ajutor, şi nu se află nicî într'un pericol.

Înse în momentul următor deja se vĕdu, că strigătele eî nu eraŭ fără motiv. Din tufişul din faţă năvăli un câne, după el altul şi apoî încă unul. Eraŭ nisce câinî uriaşi, de mărimea unuî viţĕl. Un ast fel de câne, asmuţit odată pe urma vre unuî om, este ast fel dresat, că nu să odihnesce, până ce nu-l ajunge şi sfăşie gâtlejul. Decî femeia se afla în cel mai mare pericol. Dacă o ajungeaŭ câniî, era perdută. Trebuia să-î vin în ajutor şi aşa alergaî călare înaintea eî.

— Opresce, opresce; pentru Dumnezeŭ, opresce! Câniî te trag jos de pe cal şi te sfăşie! — strigă după mine chavassul.

Nu l-am dat atenţiune, ci am alergat înainte, ca să scurtez depărtarea şi să am ţintă sigură. Apoî mĕ oprii şi luaî la mână puşca cea cu repetiţie. Când ţinteam, calul meŭ stetea ca ziduî; scia că voiŭ puşca şi că atuncî nu-î era permis să se misce. Treî puşcăturî după olaltă, şi ceî treî câinî se tăvăliaŭ pe ierbă. Cu tóte acestea, femeia alerga maî de parte. Eŭ, urmat de Halef, călăriî înainte-î şi când am ajuns maî aprópe de dînsa, l-am strigat:

— Staî pe loc! Eşti scăpată. Câniî îs morţi.

M'am folosit de dialectul curmangic şi se vede că ea era curmangă, căcî m'a priceput, se opri din fugă, privi îndĕrĕt şi când vĕdu câniî zăcênd, strigă:

— Dumnezeŭ e atotputernic! El m'a mântuit. Laudă şi mulţămită luî!

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

„Convorbiri literare“, Nr. 2., anul 35/1901 cu următorul cuprins:

D. Evolcean, Doĭ poeţi dramatici (H. C. Lecca şi R. D. Rosetti). — Pompiliu Eliade, Filosofia lui La Fontaine (studiŭ literar). — N. Iorga. Lucrurĭ nóuĕ despre Vlad Ţepeş. — G. Bogdan-Duică, Salamon Gessner în literatura română. — N. Iorga. Un document de la Despot. Un act românesc din 1600. — I. Bogdan. O istorie a limbeĭ române (bibliografie).

Datinile Romanilor de la înmormîntări în raport cu ale nóstre de Gavril Pop canonic, Blaş 1900. Cărticica acésta de 23 pag. e un mic studiŭ comparativ asupra datinelor la înmormîntări. Costă 20 fil. şi se recomandă mai ales studenţilor din clasele superióre. O parte din venitul curat. dl autor l'a destinat despărţ. Blaş al Asociaţiunii.

Ĭ. F. Negruţiŭ — P. Ungurean: **Esercitĭi pentru învĕţarea limbeĭ magiare**. ed. V. îndreptată. Blaş 1900, preţul 50 fil.

Viaţa şi operile lui Andreiŭ Murĕşan. Studiŭ istorico-literar de Dr. Ioan Raţiŭ. profesor. Blaş 1900. Tipografia Seminariului archidiecesan. Pag. 182. Preţul 2 cor.

Posta „Unirii“.

M. N'am putut-o folosi. Ceea ce ne-a privit pe noĭ am luat spre scire, celelalte nu *potŭ* fi date publicităţii.

~~Dalse~~ *I. P. în B.* Mulţumită sinceră. Zilele acestea V'am scris.

On. *I. C. în Z.* A sosit prea târziŭ pentru numĕrul acesta.

Bilbor. Am primit şi plătirĭ pe jumătate de an. Binevoiţĭ a cerca de esemplu: În 9 Ian. 1891 3 fl., în 8 Iulie 1891 3 fl., în 22 Ian. 1892 3 fl., în 8 Iuliu 1892 3 fl., în 22 Ian. 1897 3 fl., Plătirea asta a fost pe sem. 1. din 1896, şi jumătatea a dóua a anuluĭ 1896 e încă în suspens, ca neachitată.

Editor şi redactor răspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

Inserate.

Veritabila **pomadă engleză „Tannochinin“**

a Druluĭ Iosif Kriegl,

(înainte) (după)

împiedecă căderea şi încărunţeala timpurie a părului şi a barbeĭ, şi ajută creşterea lor. O doză costă, anticipând preţul, 3 coróne.

Chief-Office 48, Brixton-Road, London, S. W.

Asemnaţiunile postale să se adreseze la:

Apotheker

A. Thierry's Balsam Fabrik

in Pregrada bei Rohitsch Sauerbrunn.

Cumpărătorilor en gros li se ofere scădămînt convenabil.

La espositiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote şi de metal a luĭ

(34) 14–52

Antoniu Novotny

în Timişóra-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea de nóu a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregĭ armonióse, pe lângă garanţie pe mai mulţĭ anĭ, provĕdute cu adjustărĭ de fer bătut, construite spre a le întórce cu uşurinţă în orĭ ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o latură prin ceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

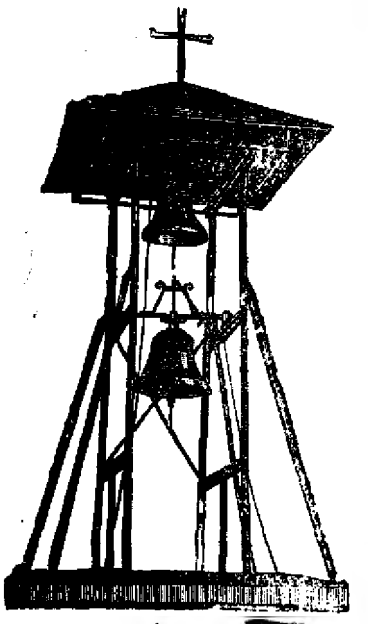

clopotele patentate găurite

de mine inventate şi mai de multe orĭ premiate, carĭ aŭ un ton intensiv, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminósă de cât *clopotele turnate* după sistemul vechiŭ, aşa, că un **clopot patentat cu 300 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 400 kg, făcut după sistemul vechiŭ.** Mai de parte se recomândă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător, — spre preadjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut** — ca şi spre turnarea de **tóce de metal** Clopote în greutate de 300 kg. şi mai jos se află tot de una în magazin.

Preţ-curanturĭ ilustrate se trimit la cerere gratuit şi franco.

Indispensabil şi neîntrecut, de un efect sigur.

Marfă universală, export în tóte ţĕrile.

Chief-Office 48, Brixton-Road, London, S. W.

Cea mai bună medicină de casă, cea mai căutată, sigură şi până acum necunoscută este

Balsamul Apotecaruluĭ A. Thierry,

Căutat în tótă lumea pentru efectul sigur **Contra tuturor bólelor interne, de piept, plumânĭ, stomac şi ficat.** Folosit ca mijloc estern este cel mai renumit

remediŭ de tămăduire a ranelor.

Veritabil numaĭ cu marca de apărare verde, autentic registrată în tóte statele şi provĕdută cu capsula de metal, ce pórtă inscripţia: **Allein echt.** — Producţie anuală 6 milióne borcane. — 12 borcane micĭ s'aŭ 6 marĭ duble, spedate franco **4 coróne.** — Un borcan de probă cu instrucţiune şi cu sumarul tuturor depositelor din lume **1 coróna 40 filerĭ. — Se espedéză numaĭ pe lângă trimiterea anticipativă a preţuluĭ.**

UNSÓREA-CENTIFOLIE A LUI A. THIERRY

(numită **făcătóre de minunĭ**), de o putere şi efect miraculos. Face orĭ ce operaţie superfluă. Cu acésta unsóre s-a vindecat un os-scarabeŭ, ivit înainte de aceea cu 14 anĭ şi declarat incurabil, bóla de óse şi în timpul din urmă un morb gangrenos, greŭ şi vechiŭ de 22 anĭ, numit **rac.** Are un efect antiseptic şi repede la alinarea durerilor; răcoreşte şi vindecă orĭ ce fel de rane şi arsurĭ. Înmóie şi curăţă tóte ranele provĕdute prin impunsetură. O dosă spedată franco costă **1 coróna 80 filerĭ** după primirea preţuluĭ. La comande maĭ marĭ scădămînt.

Producţie anuală 100.000 dose.

Pot pune la dispositiune un archiv întreg de atestate originale din tótă lumea. Imitaţiile să pot încunjura urmărind cu atenţiune fie care borcan, care pórtă inscripţia: **Apotheke zum Schutzengel des A. Thierry.** Ceĭ carĭ n-aŭ deposit la îndemână, să se ferésca de falsificărĭ saŭ fabricate străine, şi se **comande direct,** adresându-se la:

Apotheker

A. Thierry's Fabrik in Pregrada

bei Rohitsch-Sauerbrunn.

(Lieferant des österr k. k. Staatbeamten-Verbandes.)

(Contractor of the War-Office and the Admiralty, London.)

(33) 15—25

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul XI. Blaş 2 Martie 1901. Numĕrul 9.

Gimnasiile nóstre.

Cu ocasia desbaterii bugetului ministeriului de culte, deputatul Koşutist Bartha, a ţinut să-şi mai arete încă o dată şovinismul sĕu încarnat şi nespusa ură, ce o are faţă de tot ce e strein naţiunii magiare.

El nu s'a mulţumit cu espunerile dlui Wlassics, în care era vorbă de noile mĕsuri de rigóre, luate faţă de şcólele naţionalităţilor, ci, cu o rĕutate disgustătóre a calumniat tótă profesorimea de la şcólele nemagiare, insinuându-o, că cresce cetăţeni contra statului, cari împedecă şi mai mult ajungerea idealului, atât de mult visat, a unui stat unitar magiar.

Şi să nu se uite, că archişovinistul deputat a rostit aceste acuse grave în faţa parlamentului ţĕrii, şi că n'a adus nici un singur argument pentru dovedirea spuselor sale. A grăit cu patima proprie firii sale, concludând pur şi simplu, că e de trebuinţă să se introducă în tóte gimnasiile nu numai limba, dar şi spritul magiar.

„ . . . . Sîntem stat magiar, — zice Bartha. — vorbim despre cultură naţională, despre unitate naţională, despre unitatea culturii naţionale. vĕd, însĕ că în Ungaria în Sibiiu. Braşov, Sighişóra. Bistriţa, Năsĕud, Blaş, Mediaş. Beiuş în vre o 10—12 gimnasii şi şcóle medii nici limba de propunere, nici spiritul nu e magiar. Aceste gimnasii cresc pe sama statului ungar profesori, pictori, oficeri, oficianţi, advocaţi, medici, ingineri, adecă chiar clasa medie, care prin cultură, nivoul ştiinţei sale dă directiva ţĕrii, şi conduce ţéra. Din aceste 10—12 gimnasii, să zicem, că 200 inşi depun anual maturitatea. Aşa dar noi prin lege şi guvernament suferim, ca o invasiune de 200 de ómeni să se ridice contra statului cu o aşa lume de gândiri. Nu mai merge, ca noi pentru serviciul statului magiar să creştem Nemţi şi Români, căci atunci a vorbi despre unitatea culturală magiară şi despre unitatea naţională magiară este numai o ilusie deşértă. Pentru că, cine ne servesce pe noi, acela trebue să se unifice cu trup cu suflet, cu inimă, cu tóte pasiunile lui, cu istoria, cu tradiţiunile, cu vechile nóstre obiceiuri bune, cu literatura nóstră. Acela trebue să cunóscă pe Vörösmarty, Petöfi. Eötvös şi Madách. ér nu pe Goethe. Schiller, Lessing!

„Orî cât voeşte deci stim. domn ministru. să controleze acele gimnasii prin inspectorii sĕi supremi, eŭ, care însumi am studiat în ast fel de gimnasii şi şi de atunci încóce urmăresc cu atenţiune felul de gândire. organisarea acelor gimnasii. spiritul profesorilor. cari, în special cei de la gimnasiile săseşti, îşi câştigă cultura prin Germania, ştiŭ, că nu pot creşte oficianţi, advocaţi şi profesori pentru statul magiar.

„Ştiŭ, că aici este lipsă de o dispoziţiune legislativă. Dar fiind că dl ministru a promis reformă, mi-ar plăcé, dacă ar linişti onor. casă, că punctul cardinal al reformei va fi, că în acele şcóle medii şi în special în gimnasii, atât limba, cât şi spiritul va fi magiar".

Étă câte va pasagii din acel făimos discurs.

Nu ni e scopul să desmintim frasele bombastice ale dlui Bartha, cetitorii nostri sînt convinşi, că ele sînt numai vorbe góle, constatăm, ceea ce am mai spus'o şi de altă dată cu mult regret, că în ţéra acésta nu naţionalităţile sînt cari agită, ci în potriva lor e sumuţat, chiar de cei mai mari, întreg neamul magiar. Căci ce conţin vorbele dlui deputat. dacă nu cea mai aprigă agitaţie contra naţionalităţilor, şi special contra Românilor şi Saşilor?

Şi faţă de aceste vorbe nesocotite a ţinut cineva să-şi ridice glasul? S'a aflat vre un ministru din făimósa „eră nóuă" a lui Széll. care să netezéscă puţin ascuţişul acestor vorbe?

Nime!

Şi dacă acum cei atăcaţi, vor păşi la rîndul lor să se apere contra acestor neîntemeiate acuse, vede-se-va, că să va zice, că agită contra legilor, contra ţĕrii, contra idealului naţional.

Dacă dl Bartha, ţiné să-şi arete dragostea faţă de progresele culturali ale ţĕrii şi de viitori cetăţeni ai patriei, avé ce reforme să propună.

S'a gândit Dsa vreodată la creşterea ce se dă tinerimii în gimnasii? Şi dacă s'a gândit şi a asĕmĕnat creşterea acésta cu resultatele eĭ, cu tabloul ce ni-l presintă tinerimea, crescută în ideile şi principiile liberalismului, a putut să zică, că e liniştit şi îndestulit în consciinţa sa?

Nu credem!

Spiritul destructiv al veaculuĭ nostru a pĕtruns prin şcóle şi favorisat de planul de învĕţămînt, a nimicit orî ce pornire spre bine în inimile tinerii generaţii. Principiile liberale, de care e călăuzit învĕţămîntul la noi, pune în întimă legătură tóte obiectele de învĕţămînt, dar isolézĕ cu totul studiul moralei, al religiunii creştine. Prin şcólele de azi, se nisuesce la desvoltarea corpului, trecêndu-se cu vederea desvoltarea şi cultivarea inimii. Şi în vreme ce tinerimea nóstră are trup sĕnătos, inima sa rĕmâne şi pe mai de parte bolnavă. Şi mai târziŭ, când, scăpat de sub grija părinţilor şi a profesorilor şi lăsat în libertate deplină, tinĕrul, mai adese, se cufundă cu totul în abisul fără fund al imoralităţii.

Nu mai continuăm firul descriptiv al acestuĭ trist tabloŭ.

Şi ar trebui să mai spunem de chipul cum se desvóltă caractĕrul, de astă dată nu în şcólele magiare, ci chiar în ale nóstre.

Supraveghiat cu nespusă rigóre de toţi, spionat din tóte părţile, bietul profesor se teme să vorbéscă şi măcar odată la inima elevului, îi e frică să trezéscă şi măcar odată sentimente de acele, cari aŭ lipsă să fie cultivate, pentru ca mai târziŭ să susţină cu forţa sufletul espus la atât de multe şi feliurite miserii. Urmarea fórte naturală e, că în celea mai multe casuri tinerii nostri să cresc cu un caractĕr şovăitor şi nedecis, care la vremea sa aduce róde desastróse.

Dar la de acestea nu s'a gândit dl Bartha. Pentru el nu esistă, de cât stat unitar magiar, nu esistă de cât naţiune magiară, şi tot ce e strein de aceste dóuĕ concepte, trebue nimicit.

Mult ne temem, că în chipul acesta, nici odată nu se va ajunge la ceva înţĕlegere între Magiari şi naţionalităţile din patrie, şi pururea vom avé în faţă pe asupriţi şi asupritori.

Noul guvern al României. — La închierea numĕrului aflăm lista întregului guvern liberal, care a şi depus jurămîntul în mânile regelui, s'a presentat corpurilor legiuitóre, le-aŭ disolvat şi aŭ ordonat alegeri nóuĕ.

Étă dar lista persónelor. cari compun noul guvern:

Dim. A. Sturdza, preşedinte de consiliŭ, ministru de esterne şi ad interim la rĕsboiŭ.

P. S. Aurelian, ministru de interne.

Const. Stoicescu, ministru de justiţie.

G. Pallade, ministru de finanţe.

Spiru Haret, ministru de culte şi instrucţiune publică.

Ionel Brătianu, ministru de lucrări publice şi

V. Missir, ministru de domenii.

Căsătoria civilă. — Cu introducerea legilor bisericescĭ, s'aŭ iscat adesę divergințe între purtătorii de matriculę și credincioșĭ, din motivul, că unĭĭ dintre matriculanțĭ, în zelul lor prea mare, cercaŭ să desmînte pe nupturienții de la încheierea căsătorieĭ bisericescĭ sub cuvîntul, că fac spese superflue, și că adevĕrata căsătorie e cea încheiată înaintea lor. În legătură cu acésta pretindeaŭ, că atât mirele, cât și mirésa, să se presinte în haine de sĕrbătóre. cu cununĭ și podóbe, cum se îndatinézĕ a merge la biserică. De la mirĭ poftiaŭ mai departe, să nu se presinte, de cât cu doĭ martorĭ, carĭ aŭ datorința să subscrie protocolul luat.

Se înțelege, că din aceste pretensiunĭ esagerate s'aŭ născut divergințe serióse și multe neplăcerĭ. Pentru curmarea acestora, ministrul de interne a dat treĭ ordinațiunĭ, carĭ e bine să fie cunoscute în cercurĭ cât mai largĭ.

Dăm — după „Telegraful“ — ordinațiunea ministerială de dto 11 Faur 1896, Nro. 12500 atrăgênd luarea a minte a preoților nostri asupra eĭ.

„E dator oficialul civil, care fungézĕ la încheierea actuluĭ căsătorieĭ civile, să pretindă strict, ca nupturienții și martoriĭ lor să se presinte în haine cinstite, demne de caracterul solemn al încheierĭĭ căsătorieĭ și amĕsurat referințelor lor.

Nu este însę permis oficiantuluĭ a trece peste marginile acesteĭ recerințe.

Le este oprit, deosebĭ, să facă pendentă funcțiunea luĭ la încheierea căsătorieĭ, de la condiția, ca mirésa să se presinte cu cunună de mirésă, orĭ ca nupturienții saŭ unul dintre eĭ, saŭ însoțitoriĭ lor să foloséscă insignii (podóbe) orĭ să sevîrșéscă formalităț obicinuite la cununia religiósă.

Le este interzis, mai departe a pretinde, ca nupturienții să aducă cu sine nuntașĭ. afară de ceĭ doĭ martorĭ. pe carĭ îĭ recere §. 39 al art. de lege XXXI din 1894.

De óre ce însę conform §-luĭ 37 al suscitatuluĭ articol de lege actul încheierĭĭ căsătorieĭ e public, de sine se înțelege, că dacă voiesc, pot să asiste și nuntașĭ, și oficiantuluĭ nu-ĭ este permis să-ĭ opréscă de la acésta.

În ceea ce privesce după acestea procedura de urmat, când nupturienții orĭ óre carele dintre martorĭ, saŭ toț împreună, cu provocare la convingerea lor religióză, denégă subscrierea protocolului despre încheierea căsătorieĭ, — datorința oficiantuluĭ este. să-ĭ clarifice, că încheierea legală a căsătorieĭ este îndeplinită deja prin enunciațiunea, prin care oficiantul declară pe nupturienț soț și soție (§. 34 art. XXXI din 1894) în urma căreia nupturienților. după acéstă enunciațiune a oficiantului, sînt soț și soție după lege.

Întru cât apoĭ nupturienții orĭ martoriĭ nu ar voi să suscrie protocolul nicĭ după acéstă clarificare, oficiantul să înducă în clausula matriculărĭĭ (protocolului de căsătorie), conform dispositiunilor din pt. 5 §. 22 al art. XXXIII din 1894. observarea. nupturienților, cu provocare la convingerea lor religióză. aŭ denegat subscrierea.

Atestatul de căsătorie trebue estradat nupturienților — gratis și scutit de timbru — chiar și în casul când aceia orĭ martoriĭ aŭ denegat subscrierea protocolului.

De óre ce. conform acestora, împrejurarea că nupturienții orĭ martoriĭ lor aŭ denegat subscrierea protocolului. nu are nicĭ o influință asupra validităț căsătorieĭ, — e necondițional interzis oficiantuluĭ să revóce enunciațiunea prin care declarase pe nupturienț soț și soție conform legiĭ; necondițional îĭ este interzis mai departe. a denega nupturienților estradarea — gratis și scutit de timbru — a atestatuluĭ de căsătorie.“

Celelalte dóuĕ ordinațiunĭ se ocupă în detaiŭ tot cu obiectele acestea.

Un memento catolicilor din Ungaria. — Sub acest titlu „Germania“, ziarul centruluĭ catolic din Berlin, publică în nrl de la 23 Faur, următórea corespundință din Budapesta, care merită să fie relevată:

Liberalĭĭ din Ungaria își șoptesc surprinși la ureche și naivĭĭ din țĕră, carĭ credeaŭ și predicaŭ, că catolicismuluĭ din Ungaria, la umbra deviseĭ luĭ Széll: lege, drept și dreptate, i-ar prĭĭ numaĭ quieta non movere, staŭ în fața uneĭ ilusiĭ nimicite. Ce a pricinuit aceste efecte îmbucurătóre, este pastorala de păresimĭ, edată zilele aceste de archiepiscopul de Agria Samassa József. Pe airia în faptul, că un păstor din prilejul începerĭĭ postuluĭ se nisuesce, să-și întăréscă preoțiĭ și credincioșiĭ în credință pe calea uneĭ epistole pastorale, nu e nimic sensațional. Numaĭ atunci daĭ cu socóta. de ce e vorbă, dacă auḑĭ unele din cuvintele, ce archiepiscopul Dr Samassa le adreséză diecesanilor sĕĭ. El, neadevĕruluĭ, carele în timpul din urmă își ridică tot mai îndrăzneț capul, îĭ opune în pastorala sa aceea, că episcopatul catolic, ca apĕrătoriul chemat al intereselor bisericiĭ catolice din Ungaria, însetézĕ după pace și nu doresce luptă, cum se susține din parte liberală. Chiar pentru aceea se póte înțelege efectul, ce l-a provocat în Ungaria pastorala archiepiscopuluĭ de Agria.

Purceḑênd din cercările, ca biserica, a căreĭ origine e supranaturală și care nemărginită de botarĕle țĕrilor e nesupusă nicĭ uneĭ puteri pământescĭ, nu póte să fie subordinată supremațieĭ statuluĭ, archiepiscopul zice următórele: „Biserica catolică învață, să dăm luĭ Dumnezeŭ. ce e a luĭ Dumnezeŭ, și cesaruluĭ, ce e a cesaruluĭ; ea pe când recunósce puterea statuluĭ de nemărginită cu privire la afacerile lumescĭ și la raporturile civile. în acelaș timp poftesce și pentru sine putere nemărginită și liberă în ce privesce afacerile. ce ating mântuirea vecinică a sufletelor; ĕră pe lângă acestea în sfera de drept. ce compete statuluĭ și bisericiĭ de o potrivă, ea în privința hotarĕlor dintre puterea statuluĭ și a bisericiĭ, socotesce de cel mai corect. raportul întemeiat pe înțelegere pacinică și concordie împrumutată. Vestitoriĭ principiilor de drept din timpul mai nou pătrund însę fără scrupul în sfera afacerilor religióse. creézĕ pentru

---

Feuilleton.

I c ó n e.

Dóuĕ cărări.

Secundianiții aveaŭ o taină.

Îĭ vedeam agitați; séra în fumătoriŭ se adunaŭ cu toțiĭ și vorbiaŭ pe șoptite.

A dóua zi taina a ieșit la ivélă: un cleric a repășit din seminariŭ.

Repășirea unuĭ cleric pentru noĭ avea o importanță deosebită; așĭ putea-o asĕmĕna cu impresia ce ar face-o în cercurĭ politice dimisia unuĭ ministru.

Era o fierbere neobicinuită.

— Cum? Pentru ce a repășit?

— Spunea, că nu se póte împăca cu viéța asta dintre ziduri, și că nu vrea să fie preot, de óre ce are de gând să se însóre.

Acesta era călcâiul luĭ Achille.

Fórte arare orĭ atingeam tema acésta, de óre ce da ansă la discuțiĭ vehemente. Ales noĭ Românii, ne feriam a o pomeni colegilor de rit latin, ca să nu le causăm durere.

Și nu ne-am înșelat în acest fin prepus al nostru.

Înainte de a părăsi seminarul. ședeam împreună într'o séră reamintindu ne „zileie visate împreună.“ Povestiam despre greutățile, ce le vom întîmpina în viéța. Sufletele nóstre eraŭ stăpânite de frica nedesluș a necunoscutuluĭ. În deosebĭ. noĭ Românii spuneam, cât de amară e pânea clerului nostru.

Atunci un coleg călugăr spuse cu un zimbet de sinceritate:

— Sĕrăcia? De sĕrăcie nu mĭ-ar fi frică nicĭ o dată. M'aș duce cu dragă inimă în cel mai sĕrac sat din lume numaĭ — și glasul i-se induioșă — numaĭ să ne fie permis și nóuĕ, să ne însurăm.

După o pausă continuă:

— Așa e, prietine, voĭ veț fi sĕracĭ dar veț avea un tovarĕș iubitor și nedespărțit. Ĕr noĭ vom fi singurĭ în lume . . . . nimenĭ nu ne va întreba ce ne dóre, nimenĭ nu va plânge la mórtea nóstră. Așa e; cărările nóstre se despărțesc!

Era o séră de Maĭ — în minunata lună Maĭ — vîntul clătina ușor ramiĭ castanilor, și noĭ stam muțĭ în fața acestor confesiĭ.

Gândurile nóstre sburaŭ de parte. în lume; imaginația îmbrăca în lumină acest tĕrîm necunoscut și acum, că ne vedeam în préjma eșirĭĭ în lume, regretam că nu maĭ putem visa, și ne era témă, că realitatea nu va avea verguria și farmecul imaginațieĭ.

Cărările nóstre se despărțiaŭ.

Și óre, cine e mai fericit, acel ce cunóște viéța cum *este,* risipindu-și ilusie de ilusie; orĭ acel ce trăește în lumea luĭ imaginară, păstrîndu-și până în sfîrșit ilusia viețiĭ cum *ar fi să fie?*

Nu știŭ.

Știŭ numaĭ, că deși eram dușman de mórte al singurătățiĭ, în séra aceea — în minunata lună Maĭ — m'a prins așa un dor nebun de singurătate.

Singur . . . să-ĭ iubescĭ pe toțĭ dar pe tine să nu te iubéscă nimenĭ, să nu te întrebe nimenĭ ce te dóre, și nimenĭ să nu plângă, când morĭ . . . .

*

Am trecut în digresiĭ — cer iertare cetitoruluĭ. și revenim. Colegul nostru. care ne-a părăsit era un băiat frumos și inteligent.

Acum. că nu maĭ trăesce. să nu-ĭ spunem numele întreg, ci să-ĭ zicem numaĭ: „Ioan.“

Venia Duminecile să ne cerceteze și să ne baiocurésc.

Par'că-ĭ aud:

acestea legi și nici pe de parte nu se gândesc, că legile lor din defectul competinței interne sînt nule. Ei fac tot, ca să micéscă puterea, vaḍa și dignitatea bisericii. Și de aci provine apoi, că pe când de o parte favorisézá confesiunile acatolice, pe atunci de altă parte, predică ură și mânie împotriva ordurilor călugăresci, împotriva instituțiilor întemeiate spre cultivarea causei scolastice catolice, împotriva dignitarilor bisericesci, împotriva bărbaților laici distinși în lupta pentru credință și adevĕr, pe cari îi bănuesc numindu-i ultramontani, zicĕndu-le în batjocură jesuiți, pentru că ei resping cu bărbăție atacurile, ce se îndréptă sub devisa falsă a progresului sciinței. Pe când sub pretextul egalității și al iubirii de patrie protegézá în chip darnic instituțiile acatolice și pe individii acatolici, pe atunci inventézá tot posibilul, să împedece în efectul lor învĕțăturile cele binefăcĕtóre ale bisericii catolice."

În cuvinte energice provócă apoi archiepiscopul pe toți aceia, cari își pun de țintă apĕrarea învĕțăturilor și drepturilor bisericii, ca să se unéscă spre a sana relele, ce pe tóte terenurile vieții publice și politice vĕdesc o recădere rușinósă în starea păgânismului și cu tóte mijlócele constituționale să ajungă la realisarea silințelor lor. Concordia, unirea neclătinată a catolicismului, — zice archiepiscopul Dr Samassa, — nici când n'a fost mai de lipsă în chip mai zoritoriu ca azi, când inimicii creștinismului dau năvală cu puteri unite din tóte părțile asupra bisericii catolice, căci nici în lupta ideilor nu trebue să se uite, ca aceea să nu trécă granițele statorite de legile iubirii și ecuității.

După cum se vede, tenorul acestui momento al archiepiscopului de Agria cătră catolici, mai de aprópe cătră diecesani, ér mai de parte cătră catolicii din Ungaria, este fórte deosebit de cântecul acela de pace, ce în timpul din urmă s'a declarat de musica favorită a episcopatului din Ungaria, chiar din partea aceea, carea, folosindu-se de mii de prilejuri a cercat, ca sciința lămurită, toleranța și iubirea preoțéscă a archiepiscopului Dr Samassa, să o folosésca pentru silințele cele așa de limpede zugrăvite de aceia și să pună pe archiereul acesta de model. Acésta dorință a lor póte se va și lua curênd în socotință. Dar chiar și pentru casul, când pastorala archiepiscopului ar rĕmâné isolată, ea invólvă un fapt, asupra căruia se va medita încă mult în Ungaria.

Revistă bisericéscă.

Franța. Reînsănătoșindu-se ministrul president Waldeck-Rousseau, camera franceză a reluat firul desbaterilor cu privire la proiectul despre congregațiuni. Până acuma s'au primit primii 12 §-i, între cari e și acela, care prevede disolvarea prin ordinațiune ministerială a congregațiunilor, cari stau din membrii în maioritate streini, ori cari au sediul principal în a fară de Franța.

Revistă politică.

Austria. Scenele de odinióră din parlamentul imperial au ajuns éră la ordinea zilei. Cehii și Nemții și-au adus aminte, că ei să țin de neamuri diferite, ér Schönerenianii au continuat cu punerea în pracsă a deviseĭ lor de a o rupe cu Roma.

Frecările dintre cei dintâi provin din interpelările Cehilor făcute în limba lor și din declararea președintelui camerei, Wetter, care a enunțat, că primesce interpelări și în altă limbă a fară de cea germână. Certele personale, și bătăile mai mici sînt primul resultat al frecărilor ceho-germâne.

Schönerer apoi cu ai sĕi, ca să discrediteze biserica catolică, au început să-i falsifice învĕțăturile de morală și așa în butul indignărilor tuturor celor alalți deputați să le aducă înaintea parlamentului.

Ast fel stând lucrurile e prea natural, că Reichsrathul, de la deschiderea sa până acum, n'a făcut nimica. În cât e pentru venitoriu, partidele promit, că nu vor obstrua atunci, când va fi vorbă de alegerea comisiunilor. Dar póte, că promisiune va fi totul și nimic mai mult.

România. Ministerul Carp în sfârșit totuși s'a retras de la putere. Neînțelegerile dintre guvern și comitetul delegaților au devenit așa de acute, în cât nu putea fi vorbă de nici o înțelegere. În ședința de Luni ministrul president Carp comunică Camerei starea lucrului. Hiotu propune o moțiune de încredere guvernului. Înainte de ce s'ar fi votat moțiunea acésta, lea cuvîntul Tache Ionescu, care critică fórte aspru împositul pe patente. După acésta făcĕndu-se votare secretă moțiunea de încredere pentru guvern a fost respinsă cu 75 bile negre contra a 74, fiind și 8 abțineri. În urma acestora caderea guvernului a devenit inevitabilă. Dl Carp a presentat Regelui demisia întregului cabinet. După ultimele sciri dl Sturdza a fost chemat la putere și încredințat cu formarea ministeriului.

Italia. Se vestesce din Roma, că guvernul italian a avisat pe colegii din tripla alianță, adecă pe guvernele din Germania și Austro-Ungaria, că Italia nu mai e aplecată a rĕmânea în tripla alianță, de cât pentru casul, când se vor închia convențiuni vamale favorabile regatului. S'a mai adaus în nota diplomatică și aceea, că condițiunea acésta e impusă de poporațiunea, așa de mult apăsată de dările grele și storsă de cheltuielile reclamate de faptul, că țéra e în tripla alianță.

Bulgaria. Zilele comitetului Macedo-Bulgar se par numĕrate. Din tóte părțile s'a pornit o puternică gónă contra lui. După cum se scrie, Rusia e în fruntea acesteĭ prigoniri. În consecință, atât guvernul bulgar, cât și cel turcesc au luat aspre mĕsuri contra comitetului, care revoltat a hotărît cu tóte voturile

---

— Voi sînteți proști! Partea cea mai frumósă a vieții v'o mâncați aici. Voi nu sciți ce-i viéța, voi n'ați gustat-o . . .

Și buzele i-se contractau într'un zimbet batjocoritor — un zimbet de Mefisto.

De la o vreme venia mai rar: nu ne mai înțelegeam unii pe alții.

Tinĕr și doritor de viéță, amețit de cântul sirenic al vieții, s'a afundat din ce în ce mai mult în vavilonul capitaleĭ, sorbind cu lacomie partea lui de fericire pe lumea asta.

Și s'a pierdut . . .

L'am fi uitat, dacă într'o diminéță de Decembre nu ne-ar fi întrebat spiritualul:

— Vĕ mai aduceți aminte de colegul vostru I.?

— Da . . .

— Astăzi l'am cuminecat în spital, e în agonie.

Am rĕmas consternați.

— Nu era băiat rĕu, continuă, dar era un ușuratic și jumătate. Asĕră mi-a spus un preot, că în spital se află un fost cleric, care nu voește să se spovedéscă. Am mers să încerc și eu. La început m'a respins, apoi după ce m'a cunoscut, și-a acoperit fața cu mânile și a plâns. Pe urmă s'a spovedit și s'a cuminecat. Nu-i părea rĕu că móre, ci regreta numai, că n'a murit în seminar.

Séra pe timpul „studiului" ne-a adus vestea:

— A murit!

Și în rugăciunile de séra ne-am adus aminte și de el:

— Oremus pro fratre nostro defuncto, Ioanne . . .

Simin.

Notiță literară.

Nóua Bibliotecă Teatrală Nr. 1. A. Kellner: Doi prinși în cursă, comedie într'un act localisată de I. Em. Bobancu. Prețul 24 fil. Brașov 1901. 30. pag. form. 8° mic. De un timp încóce apar din ce în ce tot mai multe piese teatrale, fie traduceri fie originale.

Faptul în sine e îmbucurător, ceea ce înse ne face să scriem câteva șire, e că cea mai mare parte a traducătorilor acestora nu-și dau sămă de dóuĕ lucruri: 1. să traducă piese bune, 2. să pĕtrundă însĕmnătatea vorbii „localisare". E bine, ca societățile nóstre de diletanți să aivă un repertor de piese, din care să alégă pe cele mai potrivite; dar, e regretabil, că lipseĭ acesteia nu se face destul dându-se piese din autori *buni*. E bine și aceea, ca, din lipsa pieselor originale românescĭ, să recurgem la scriitori streini, dar e greșit a pune pe scenă năravuri streine de neamul nostru sub firma, că sînt din viéța nóstră. Căci se mĕ ierte dnii localisatori, dînșii uită, că a localisa, nu însémnă a boteza pe românesce persónele pieseĭ, ci a potrivi intriga după obiceiurile poporului, pe séma căruia traducĭ bucata respectivă. Atât dnii de la „Biblioteca teatrală" din Gherla, cu vecinic nesĕcatul Kotzebue, cât și dl Bobancu cu Kellner-ul dsale sînt pĕcătoși contra celor mai sus spuse. Unde mai pui limba barbară și indigestă, în care se presintă multe din piesele aceste traduse, și carĭ corump și împedecă cu totul orĭ ce avînt în curățirea și frumseța limbeĭ?

Încă o vorbă. Avem societatea de teatru, care a inițiat publicarea uneĭ bibliotecĭ teatrale, lucrul isprăvit până acuma e mulțămitor, — să-l lăsăm și pe viitor acesteia sarcina de a alege piesele bune de publicat și potrivite pentru poporul nostru. Căci alt cum în loc să facem ceva bine, stricăm și ruinăm și ceea ce au făcut alții.

contra a dónă uciderea prinţului Ferdinand, însărcinând pe membrii din Rusciuc şi Salonic cu execuţia.

Transvaal. Pe ziua de 27 Febr. ziaristica angleză s'a îngrijit ca să surprindă publicul cetitor cu o noutate îmbucurătóre. Ziua aceea e aniversară pentru lupta perdută la Mainba-Hill. În anul trecut pe ziua aceea telegraful anunţase predarea generalului Cronje, şi ca ziua vestită să nu rémână în est an mai pe jos de cum fu în anul trecut, depeşele deja spuneaŭ, că generalul Botha e încunjurat de Anglezi, şi că îi stă capul să se predea cu întrégă trupa lui, cam de 2000 de ómeni; ér De Wett spuneaŭ foile, e urmărit de alţi generali anglezi. Terenul pentru isbindă era pregătit. Trebuiaŭ acum să se dea de scire visurile împlinite. Unii aŭ şi spus, că Botha s'a predat, ér De Wett a fost nimicit şi aşa pe hârtie răsboiul s'a terminat. Din fericirea Burilor însă lucrul nu stă tocmai aşa. Botha, ce e drept, fusese încunjurat, dar i-a succes, ca rupênd linia angleză să se mântuiéscă pe sine şi ai séi. Trupa lui De Wett aşişderea s'a împrăştiat, dar nu de Anglezi, ci la comanda capitanului, ca trecênd mai uşor în forma acésta peste rîul Oranje, umflat acum din causa ploilor, să se reunéscă din noŭ de cealaltă parte a rîului.

Situaţia Anglezilor în Africa de sud o descrie mai bine de cât ori şi cine ministrul de răsboiŭ al Angliei, care la o interpelare, ce îi s'a făcut a răspuns, că a trimis încă în Africa câte-va mii de pedestri şi călăreţi şi că în curînd vor merge acolo şi generalii, pe cari îi doresce Kitchener, ca să înlocuiéscă pe cei din Transvaal şi Oranje, cari acum s'aŭ săturat de hărţueli de 15 luni fără resultat.

În acela-şi timp se vestesce, că generalii De Wett şi Stein aŭ publicat un manifest, în care arată lumii civilisate, barbaria cu care luptă Anglezii, ne mai ţinênd samă de nici o convenţie internaţională. Aşa: aŭ pus mâna pe ambulanţe, aŭ prins pe doctori, pe femei, pe copii, pe bătrâni şi chiar pe bolnavi.

Corespondinţe.

Scrisóre din Bucuresci.

— Corespondinţă particulară a »Unirii«. —

— *26 Faur n.*

Am observat Dle Redactor, că pentru cetitorii ziarului DV. „Unirea“, aveţi fórte rar corespondinţe din Bucuresci, deşi cred, că pre cum noi sîntem doritori de vesti bune de la fraţii nostri de acolo, tot ast fel şi pe DV. Vă interesézá ceea ce se petrece aici la noi în ori ce direcţiune, care conduce la prosperarea Românieĭ şi a românismului...

De mult mi-am propus a Vă servi şi eŭ cu câte-o asemenea corespondinţă pentru publicul „Unirei“, dar tot atât de adese propusele mele aŭ rămas zădarnice.

Astăzi în sfîrşit am isbutit să-mi pun la o parte ocupaţiunile zilnice mĕ şi grăbesc deci a Vă trimite acéstă serisóre.

Dar cu ce să încep, căci atâtea aşi putea relată de aici, în cât ar trebui să Vĕ trimit zilnic câte-o corespondinţă, şi tot zilnic ar trebui să apară atunci şi „Unirea“. ceea ce o doresc toţi aceia, cari nu uită Blaşul.

Voi începe cu politica, căci asta consumă cel mai mult timp şi mănâncă mai mulţi baní; politica este aici la noi un fel de „pânea nóstră cea de tóte zilele“, slăbesce mereŭ corpul acestei ţĕri.

Politica ce se face aici la noi, se póte resuma în acestea cuvinte „scólă-te şă şed eŭ“, şi din acéstă politică isvorĕsc apoi discordiile, intrigile şi luptele cari duc ţéra spre povîrniş!

Sînt aici dóuĕ partide de guvernament: conservatorii şi liberalii. de socialişti nu se mai vorbesce, căci acestia. deşi luaseră un început sgomotos, prin certuri şi ambiţiuni egoiste, s'aŭ divisat şi ei şi o parte din căpeteniile lor aŭ trecut la partidul liberal, pe care-l cred mai înrudit cu principiile lor. Mai tot aşa s'ar puté vorbi şi de partidul radical al Dlui Panu, care era de temut o dată. mai mult prin personalitatea acestuia; astăzi acest partid nu mai presintă autoritatea de odiniórá, căci fusionând cu conservatorii. în speranţa de a li se da măcar un portofoliŭ ministerial. astăzi aŭ cam perdut acéstă speranţă şi deci aŭ început a face opositie guvernului conservator.

Să revenim deci la cele dóuĕ partide aşa zise istorice: conservatori şi liberali. E dureros că şi în sînul lor s'aŭ născut zizanii şi disidente, şi nu atunci, când sînt în opositie, căci în opositie fiind, fac ce fac şi de bine. de rĕŭ. luptă uniţi. dar îndată ce isbutesc să rĕstórne guvernul şi să iele ei puterea, atunci se cértă pentru portofoliuri şi provóacă desbinări şi clubulete a parte combătând pe fraţii de aceeaşi familie politică.

Aşa a fost cu liberalii. aşa e astăzi şi cu conservatorii. Până trăia Brătianu şi Catargiŭ şefii lor. amêndóuĕ aceste partide eraŭ mai disciplinate, dar îndată după mórtea acestor şefi. şi într'o parte şi în alta s'aŭ ivit mai mulţi pretendenţi la şefia partidului.

La liberali era ceva mai uşor. acésta succesiune la şefie. căci ea trecu la Dl Sturdza, fără ca cineva să-i facă vre-o concurenţă seriósă şi pe faţă. şi la dreptul vorbind nici nu prea eraŭ alţii între liberali, cari să-i discute acest drept. Atunci numai când cu scandalul alungării mitropolitului Ghenade, şefia Dlui Sturdza deveni discutabilă. şi ea şi trecu în mod provisor asupra Domnului Aurelian.

La conservatori era şi este şi astăzi acest lucru mai greŭ, căci în partidul lor se găsiaŭ şi aŭ mai întrat încă multe personalităţi alese prin positiunea lor politică din trecut. prin cultura şi talentul lor superior în discuţiunile parlamentare.

Din acésta causă, îndată după mórtea lui Catargiŭ. bătrânul şef al conservatorilor, s'aŭ ivit aspiraţiuni şi pretensiuni la presedenţa consiliului şi şefia partidului şi chiar la anumite scaune ministeriale. şi asta mai mult din causa, că o bună şi smperióră parte din căpeteniile conservatóre, formaŭ o grupare a parte. asia numită „gruparea junimistă“, (numire derivată de la vechia societatea culturală „Junimea“ de la Iaşi) saŭ partidul „constituţional“, cum se numiaŭ dînşii până la fusionarea cu vechii conservatori, şi şeful acestui partid fiind Dl Carp, un om cult diplomat şi apreciat şi în streinătate ca atare.

Nu Vĕ pot însă descrie într'un singur articol tóte amenuntele şi întrigile, cari se nasc din o asemenea stare de lucruri, destul că după căderea liberalilor se formă un minister sub preşedinţa Dlui Cantacuzino (omul cel mai bogat din ţéra, cum se spune.)

Pentru acest post de prim Ministru însă, să credea mai potrivit Dl Carp, şi după opiniunea multora, trebuia să se facă acésta schimbare. În adevĕr Dl Cantacuzino, sub impresiunea acestei opiniuni, cedéză şi Dl Carp devine prim-Ministru, aşteptându-se acuma pacea în partid şi o conlucrare unanimă pentru sanarea stării financiare a ţĕrii devenită insuportabilă.

S'a constatat însă şi de astă dată, că mai sînt nemulţumiţi. şi încă nemulţumiţi de aceia, cari aŭ adus lucrurile acolo, că peste câte-va luni Ministrul Carp îşi dă demisia.

Acestor nemulţumiţi nu le convenia adecă de loc contopirea junimiştilor cu conservatorii din causă, că prin acésta contopire nu le prea suridea moştenirea la şefie în linie drépţă după Dl Cantacuzino, ci acéstă moştenire era mai sigură căpeteniilor junimiste.

După demisionarea Dlui Carp, se credea un moment, că vor veni liberalii la putere, mai ales că şi Dl Sturdza fu chemat şi consultat de rege. Dar fie, că liberalii încă nu-s prea dispuşi să iele asupra-şi puterea în starea de crisă financiară. în care se află ţéra. fie că în puterea altor precedente create cu liberalii, Regele a trebuit să mai cerce o formaţiune cu conservatorii. deci însarcină tot pe Dl Cantacuzino cu formarea unui noŭ cabinet conservator, dar îi fu imposibil a forma un minister fără junimişti şi atunci Regele respinse demisia Dlui Carp şi acesta revine cu ministerul complet de mai înainte; şi credeţi póte că acuma lucrurile s'aŭ aplanat, nemulţumirile, abnegaţiunile şi întrigile aŭ amuţit? Deja se vorbesce ĕră de crisa ministerială.

Cum vedeţi. politica asta ce se face în ţéra nóstră e un fel de bólă. care în limba poporului de aici se zice „încurcătură de maţe“. şi pe cum e de periculósă bóla acésta pentru individ, tot aşa este de periculósă ţĕrii.

Dar ce vreţi? dór nu de jaba sîntem de sînge latin; fraţii nostri francezi, italieni şi spanioli. nu fac şi ei tot ast fel? Noi să rĕmânem mai pe jos?

N'a zis poetul. că „Latina ginte e regină“ şi „merge în fruntea altor ginţi“?... Şi póte că e menit ca acésta ginte să întrécă pe alte neamuri şi în defecte şi în lupte fraterne cari o duc la nenorociri! Am uitat de sfatul strămoşilor cari ne spuneaŭ:

Concordia res parvae crescunt. discordia maximae dilabuntur!

Nici măcar acuma, când ţéra e sugrumată de o crisă financiară teribilă, când ar trebui să tăiem chiar din hainele de pe noi ca să-i acoperim hainele, numai şi numai ca să nu mai facem împrumuturi de la bancherii jidani din Berlin. nici acuma zic, nu voim să lăsăm pe cei chemaţi. să lucreze fără a le mai pune beţe în róte şi se scape ţéra de prăpastia spre carea aŭ împins-o politicianii nepatrioţi şi ambiţioşi. Căci apropos, sciţi ce ar fi zis un bancher jidan cu ocasia ultimului împrumut de 175 milióne făcut de statul român? „Un împrumut dat Românieĭ

este un cuiŭ mai mult la coşciugul de înmormîntare al ei“ şi aŭ dat împrumutul!... Şi când veḑi că acestea cuvinte sémănă a fi o profeţie realisabilă, şi de altă parte nu veḑi o unire, o concordie între toţi aceia cari sînt chemaţi unii mai mult, alţii mai puţin să conducă destinele acestei ţĕri, ţi se strînge inima de durere!

Dar Dle Redactor, deşi la început promiseĭ a vĕ scie mai multe, vĕḑ că am prea lungit vorba cu politica, rĕmâne decĭ se vĕ scriŭ despre altele în alt numĕr. Decĭ la revedere!

Delarupea.

Scrisóre din Budapesta.

— de la colaboratorul nostru. —

— Érăşĭ crucea. — Turburările muncitorilor. — Tinerimea aristocrată magiară. — Miserie şi desfriŭ. —

— *24 Faur.*

Faptul, că tinerimea creştină de la universitatea de aicĭ — drept reacţiune la batjocorirea crucel de pe coróna ţĕriĭ — a cerut, ca în tóte salele de propunere să se espună chipul Rĕstignitului, încă nu a trecut în domeniul uitării. E adevĕrat, că în consiliul universităţii s'a respins cererea tinerimii cu maioritate de dóuĕ voturi. Ce mai bucurie era în pressa jidano-magiara! Cât de mult se felicitaŭ „liberalii“, vĕḑênd, că va fi isgonit din salele universităţii şi cel din urmă sĕmn al catolicilor medievali. Înţĕleg bucuria jidanilor, cari fug de cruce ca dracul de tămâie; dar nu înţeleg, cum se pot alătura la bucuria acésta şi protestanţii? Căci orĭ cât de protestant ar fi cineva, nu se póte să nu înţĕlégă, că crucea nu este un simbol esclusiv al *catolicilor,* ci al *creştinismului* în general. Şi dacă protestanţii se bucură de acésta palmă, ce s'a dat creştinismului, e o dovadă mai mult, că temeliile credinţiĭ să clătină, că ţéra sfîntului Ştefan azĭ mâne nu va mai avea dreptul a se pune în şirul statelor creştine . . . . . Ca să fiŭ înse drept, trebue să spun, că în afară de pressa catolică, acésta desconsiderare a crucii, a produs resens şi indignare chiar şi în cercurĭ, cari nu pot fi acusate nicĭ de cum cu vederĭ „catolice“. Chestiunea nu este finită, dar lupta a trecut deja în parlament. Interpelaţia contelui *Zichy* ne-a convins, că elementul catolic e conşciŭ de marea importanţă a chestiunii. Probabil, va ajunge lucru până la tron. Şi se va vedea, dacă coróna apróbă isgonirea crucii din universitatea lui Pázmány şi a Mariei Terezia; se va vedea, dacă coróna va aproba batjocorirea crucii în o ţéră care are a-şi mulţămi esistinţa milenară numai şi numai creştinismului.

*

Săptĕmâna trecută şi ceealaltă aŭ fost martore la nesce mişcărĭ socialiste de un caractĕr revoluţionar. Sînt aicĭ în capitală câte va mii de muncitorĭ, cari nu capĕtă aplicaţie. Nu e nimic mai trist, de cât să veḑi nesce bieţi ómeni, cari îşi oferesc serviciul lor, dar nu este *cine* să-l priméscă. Câte va zile trăesc din chivernisala ce şi-aŭ adunat-o în sudórea feţii, pe urmă, când şi aceea s'a isprăvit ajung la — fóme. Eĭ nu sînt nisce părăsiţi, nicĭ cerşitorĭ nu sînt, cari cer *pomană* — ci sînt ómeni în deplină putere, cari voiesc să lucre, dar nu aĭ *cui.*

Şi cine să se mire, dacă aceştĭ ómeni ajunşi la desperare sînt în stare a sfărma tot ce le cade în cale, mai ales când nu lipsesc aşa numiţii „luminătorĭ“ (socialiştĭ) aĭ glótelor?

În săptĕmâna precedentă aŭ avut permisiune de la poliţie, pentru a se aduna şi a percurge astfel stradele corporativ, în sĕmn de demonstraţie. Miĭ şi miĭ de muncitorĭ, înşiruindu-se în rîndurĭ de câte 4 aŭ percus astfel străḑile, la început în linişte. Icĭ colo vedeaĭ câte o tablă cu inscripţia „pâne şi drepturĭ!“, „pâne şi lucru!“ Ajunşi în faţa uneĭ cafenele, de o dată liniştea dispare şi o ploĭe de pietriĭ sbóră în geamurile cele scumpe. Poliţia era prea puţină, ca să-l pótă împedeca. S'a pornit apoĭ un adevĕrat vandalism. Tóte cafenelele, ce eraŭ în drum aŭ fost năpustite cu pietriĭ; bieţii cafegiĭ, aŭ îndurat pagube de miĭ de florenĭ! Mulţimea s'a prăbuşit apoĭ asupra parlamentului, voind să-l spargă geamurile, dar pe atuncĭ se adunaseră mai mulţi poliţaĭ, cari s'aŭ încăerat apoĭ cu mulţimea furibundă.

A fost o greşală próstă din partea muncitorilor, când s'aŭ descărcat chiar asupra cafegiilor, cari aŭ arĕtat multă bunăvoinţă faţă de eĭ. (Chiar şi azĭ se împărţesce în multe birturĭ *mâncare gratuită* unuĭ numĕr anumit de sĕracĭ.) Dar cine póte lua în dreaptă judecată actele bieţilor muncitorĭ flămânḑĭ, când ştiut este, că *fómea* e cel mai periculos sfetnic.

Atâtea miĭ de ómenĭ fără lucru, atâtea forţe neluate în samă, constitue la tot casul o *anomalie,* care póte să aibă urmărĭ mult mai sinistre, dacă guvernul nu se va îngriji de sanarea rĕulŭĭ până nu-l târziŭ.

*

Opiniunea publică magiară este adânc scandalisată de purtarea unor tinerĭ aristocraţi cu prilejul uneĭ petrecerĭ. Faptul e retăcut, dar nu se mai póte ascunde, după ce chiar astăzĭ a fost infierat după vrednicie de un distins profesor universitar — Dr Kovács — *în decursul prelegerii.* E vorbă de un „soirée“ aranjat de o înaltă familie de aicĭ. La acest soirée aŭ fost invitaţi vre o 80 de tinerĭ, aprópe toţi universitarĭ, din familiĭ de frunte. Aceştĭ 80 de tinerĭ aŭ dus cu sine vre o alţi 80. Şi s'aŭ pus pe petrecere „elegantă“.

După masa luculică, aŭ început a arunca cu sticlele de champagner prin oglinḑi, a sfărma păharĕle, a arde perdelele cele scumpe cu cigaretele . . . cu un cuvînt: o adevĕrată orgie romană în ediţie ungurĕscă. Singur păharĕle sparte întrec suma de 150 florenĭ.

Casul e destul de caracteristic. Vedem îmbuibarea domnişorilor, cari după ce nu mai ştiŭ ce să facă de îmbuibaţi, sfarmă oglinḑi şi sticle în o casă unde sînt chemaţi ca *óspeţi* — şi ne gândim la viitorul sĕrmaneĭ ţĕrĭ, când va ajunge azĭ mâne pe mâna acestor nobile odrasle arpadiane.

De o parte mulţimea de lucrătorĭ, cari ar lucra, dar nime nu-i ia în samă; de altă parte tinerimea coruptă şi îmbuibată — şi totuşi se mai miră lumea, când bietulŭ muncitor chinuit de fóme îĭ vine să isbéscă cu pietriĭ în aceştĭ favoriţi destrăbălaţi?

Eŭ *nu* mĕ mir!

Coresp.

Nr. 5—1901.

Convocare.

„Reuniunea Femeilor române greco-catolice din Blaş“ Duminecă în 10 Martie a. c. la órele 4 d. a. îşi va ţinĕ *adunarea generală* în sala cea mare a Casineĭ române din loc. La acésta adunare se invită cu tótă stima toţi membri şi binevoitoriĭ Reuniunii.

Ordinea de zi:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul Comitetului.
3. Raportul comisiunii despre raţiunile anului 1900.
4. Alegerea comisiunilor: a) pentru censurarea raportului de sub p. 2; b) pentru censurarea raportului de sub p. 3; c) pentru înscrierea membrilor noĭ şi incassarea taxelor de la membri vechĭ.
5. Rapórtele comisiunilor.
6. Eventuale propuneri.
7. Verificarea procesului verbal.
8. Închiderea adunării.

Blaş din şedinţa Comitetului „Reuniunii Femeilor române gr. cat. din Blaş“, ţinută la 6 Februar 1901.

A. n. Solomon presidentă. ***Dr A. Cheţian*** secretar.

NOUTĂŢI.

Scirĭ personale. Azĭ în 2 Martie n. gloriosul Pontifice Papa Leon XIII va celebra a 91 aniversare a nascerii sale. Ne alăturăm şi noĭ la rugăciunile ce se vor ridica la ceriurĭ în acéstă zi pentru sănătatea marelui Cap al bisericii catolice.

Cardinalĭ noŭĭ. Se vestesce din Roma, că în proximul consistor, se vor crea cardinalĭ Msgr. Tripepi vicesecret. de stat. Della Volpe majordom, Gennari, membru al incuisiţiĭ, Martinelli, delegat apostolic în statele unite, apoĭ episcopiĭ de Praga, Cracovia, Verona, Ferara şi Benevent.

Serata literară din Sâmbăta trecută, pe lângă, că a fost cea mai cercetată, în acelaşi timp a fost şi cea mai succésă şi variată. În disertaţia sa Dl prof. *Sabo,* desvĕlesce vechĭ icóne din vadcurile de mult trecute ale evuluĭ de mijloc şi în o limbă plăcută spune interesante lucrurĭ, ţinĕnd încordată atenţia ascultătorilor până la sfîrşit. Numai puţin succésă a fost disertaţia Dluĭ *Iustin Nestor,* care a vorbit despre sexul frumos, spre plăcerea marelui public de dame. S'a produs apoĭ Dş. *Lucreţia Viciŭ,* prin declamarea succésă a poesieĭ „Puterea cânteculuĭ“ de Bolintineanu. Dş. *Lucr. Bunea,* a cântat cu vócea greaua bucată „La Sevilla“ şi „Retraşĭ de ochiĭ lumeĭ“. Special bucata ultimă a plăcut aşa de mult pentru accentul liric al întregiĭ cântărĭ. Ca pianiste s'aŭ distins Dş. *Valeria Uilăcan,* cu aşa de precis şi frumos esecutatul „Rondo“ de Mendelssohn, apoĭ Dşórele *Eugenia* şi *Cornelia Deac* prin predarea uşóră a pieselor românescĭ. Un cald sentiment s'a remarcat în cântecul Dş. Cornelia Deac, care deşi încă copilă, (elevă în gimn. superior), dovedesce mult talent şi pătrundere. După serată a urmat petrecere, care a ţinut până târziŭ.

Procesul „Deşteptării“. Organul fraţilor din Bucovina n'a fost nicĭ el scutit de proces. Nu e destul că e secuestrat mereŭ, trĕbuia să mai fie şi împrocesuat. Acusator a figurat dna Prelipcean, învĕţătóre în Câmpulung, despre care s'a spus, că părtinesce mult pe elevele de naţionalitate germane, şi persecută pe Române. Sfîrşitul procesului a fost osîndirea redact. Atan. German la 2 luni arest, purtarea speselor şi publicarea sentenţiĭ în ziar.

În memoria lui Petru-Maior. Societatea de lectură „Petru Maior“ invită la şedinţa festivă ce se va ţinea în memoria patronului eĭ Duminecă în 3 Martie n. a. c., la órele 8 p. m. în sala cea mare a hotelului „Archiducele Ştefan“ (Akadémia-uteza 1) Şedinţa va fi precedată de un Părăstas, care se va celebra pentru fericitul patron tot Duminecă la 10 óre a. m. în capela gr. ort. română din loc (Holló-uteza 8.)

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

XIII.

(Continuare.)

David e însă-şĭ vocea rugăciuneĭ, maĭ ales a rugăciuneĭ de pocăinţă. Aĭ sta se zicĭ că Dumnezeŭ l'a certat numaĭ pentru ca să nu fie nicĭ un feliŭ de supĕrare, pericol, părere de rĕŭ, durere saŭ insufleţire, ce să nu se afle şi în inima luĭ, şi ast fel între tóte împrejurările vieţiĭ să aibă omul cântece şi lacrĕmĭ propriĭ. El se nasce într'o colibă şi móre pe un tron; păzesce turma pe văile Vifleimuluĭ şi apoĭ comandézĕ oştile pe câmpul de luptă; tóte gloriile şi onorurile cad asupra luĭ; poesia, religiunea, amiciţia şi învingerile strălucite îl ridica ca pe întrecute; după aceea înse îl vedem tradat, persecutat, învins, esilat, silit să fugă dinaintea propriuluĭ sĕŭ fiŭ, care peri cu ruşine înaintea ochilor luĭ, fără a-l fi putut mântui. O jucăreia dubiă a noroculuĭ şi nenoroculuĭ, ce îşĭ dispută domnia asupra luĭ, îl alungă în extremităţile împrejurărilor vieţiĭ omenescĭ. Acésta înse e numaĭ partea cea maĭ neînsĕmnată a vieţiĭ sale. Binecuvîntat de Dumnezeŭ încă în légăn, după o pruncie şi juniă sfîntă, ajunse o etate de bărbat şi maĭ sfîntă şi luminat cu maĭ multă lumină cerĕscă de cât toţĭ profeţiĭ, salută pe *Mesia* cu căldura celeĭ maĭ viĭ iubirĭ înfocate, cade dintr'odată în abisul adulteriuluĭ, tradăriĭ şi a uciderei de om. Dar aci în fundul acestuĭ abis, nu desperézĕ nicĭ de frumseţa sufletuluĭ, nicĭ de bunătatea luĭ Dumnezeŭ; el îşĭ ridică ochiĭ scăldaţĭ în lacrĕmĭ până la puritatea Dumnezeéscă şi prin părerea sa de rĕŭ, se înalţă maĭ sus de cât s'a înălţat cândva. Numaĭ cât lacrĕmile luĭ nu maĭ încetézĕ şi durerea, recunoscinţa şi iubirea de Dumnezeŭ împreună scot din harfa luĭ acele accente, pe carĭ nu le-a maĭ întrecut nicĭ Evangeliul, şi carĭ până la capetul lumeĭ vor deştepta rĕsunete în fundul tuturor sufletelor.

Cum să nu-şĭ fi scos Augustin de aicĭ inspiraţiunea de care avea lipsă? Situaţiile lor se asemenaŭ mult, ca şi sufletele lor. Abia începù decĭ a ceti *Psaltirea* şi în inima luĭ tóte simţĕmintele aŭ esundat şi aŭ erupt. „Cu ce cuvinte m'am întors la Tine, o Dumnezeul meŭ — zice el, — pe când ca începĕtor în iubirea ta curată şi ca catecumen, cetiam Psalmiĭ luĭ David, acele cântece însuflate de credinţă, acele resunete de pietate, ce nu admit spiritul îngâmfat. Ce cuvinte îndreptam cătră Tine din aceştĭ Psalmĭ şi cum mi-s'a topit inima mea de acelea flacărĭ; cât doriam de ferbinte să îĭ pot cânta înaintea întregiĭ lumĭ, ca să nimicesc îngâmfarea întreg neamuluĭ omenesc! Înfiorat mĕ temeam, dar în dată mĕ îmbărbătam sperând şi bucurându-mĕ de îndurarea Ta, o Părinte! Tóte acestea se vedeaŭ din ochiĭ meĭ şi din vocea mea, pe când spiritul Tĕŭ cel bun întorcêndu-se la noĭ ne zicea: *„Fiĭ ómenilor până când veţĭ fi greĭ la inimă, pentru ce iubiţĭ deşertăciunea? şi căutaţĭ minciuna?“* (Psalm. 4. v. 3). Pentru că şi eŭ am iubit deşertăciunea şi am căutat minciuna. Şi pentru aceea am audit şi m'am cutrĕmurat, pentru că acestea se zic atăror ómenĭ, cum îmĭ aduceam a minte, că am fost şi eŭ. Am cetit maĭ de parte: *„Măniaţi-vĕ şi nu pĕcătuiţi.“* (Psalm. 4. v. 5). Şi cât am fost mişcat de tóte acestea, o Dumnezeul meŭ, eŭ carele învĕţasem a mĕ mânia pe mine pentru pĕcatele comise, ca să nu maĭ pĕcătuesc după aceea. Şi atuncĭ când din tótă inima m'am mâniat pe mine şi m'am căit, atuncĭ când am fost jertfit slăbiciunile mele cele vechĭ şi sperând întru Tine am început a medita despre renoirea mea, atuncĭ aĭ început a mĕ îndulci şi mĭ-aĭ umplut inima de bucuria Ta. Şi am esclamat cetindu-le cu gura şi recunoscêndu-le în lăuntrul inimeĭ. Cu o vóce puternică a inimeĭ mele am intonat versul următoriŭ: *„Cu pacea împreună mĕ voiŭ culca şi voiŭ durmi.“* (Psalm. 4. v. 9). Da, pentru că Tu Dómne eştĭ, cela ce nu te schimbĭ şi în Tine e rĕpausul ce şi ultă de tóte ostenelile. Cetiam şi mĕ înflăcăram şi nu aflam nicĭ un mijloc spre a deştepta acele suflete surde, mórte, dintre carĭ şi eŭ eram unul, rebel, infectătoriŭ, amărît şi orb în contra sfinteĭ scripturĭ, cea dulce de mierea cerĕscă şi luminată de lumina Ta şi mĕ nĕcăjiam rĕŭ pe inimiciiĭ steĭ scripturĭ. O Dómne, când îmĭ voiŭ aduce a minte de tóte simţĕmintele aceleĭ zile fericite?!“ [1])

Şi până când Augustin îşĭ continua ast fel cu foc lectura şi studiul şi îşĭ lăsa sufletul răpit de avînturile credinţeĭ celeĭ nóuĕ — Monica plină de bucuriă şi admiraţiune era ca şi legată de el. Ea nu-l maĭ părăsia. Îĭ arĕta Psalmiĭ ce îĭ conveniaŭ luĭ maĭ bine şi îĭ cetia cu el împreună. — „Alypiŭ cetia cu mine — zice Augustin — asemenea şi mama, care nu mĕ maĭ putea lăsa singur.“ Ea îĭ esplica chiar Psalmiĭ, pentru că maĭ întărită în iubirea luĭ Dumnezeŭ de cât fiul eĭ şi ca mama luĭ şi de a dóua óră, ea îĭ deschise fericită acea lume de lumină, în care el de abia întrase numaĭ, şi în care umbla numaĭ pipăind. — „Eŭ eram încă neînvĕţat în iubirea adevĕrată, eram numaĭ un catecumen pregătindu-mĕ într'o vilă cu catecumenul Alypiŭ împreună; cu noĭ a fost şi mama, ce e drept în îmbrăcăminte muierĕscă, înse cu credinţă démnă de un bărbat, liniştită şi aşezată ca o bĕtrână, iubitóre ca o mamă, evlaviósă ca o creştină.“ [2])

Dar orĭ şi cât de ocupat ar fi Augustin cu pregătirea sufletuluĭ sĕŭ spre a primi s. botez, totuşi el nu-şĭ uĭtă nicĭ de studiile sale plăcute, de filosofiă. După ce cetia în órele de diminéţă Psalmiĭ şi medita asupra lor singur saŭ cu mamă-sa şi cu Alypiŭ, către amézĭ îşĭ aduna amiciiĭ ceĭ tinerĭ în jurul sĕŭ. Dacă ceriul era frumos şi sĕnin îĭ învita la preumblare şi se aşeza cu eĭ sub câte un arbore în mijlocul pajişteĭ. [3])

Éră când era timp ploios saŭ rece, se retrăgeaŭ într'o sală a scăldătóreĭ, al căreĭ aer móle avea o înrîurinţă binefăcĕtóre asupra peptuluĭ slăbuţ al luĭ Augustin. [4]) Aci, cât şi din colo, petreceaŭ óre întregĭ conversând serios, dar plăcut, despre filosofiă şi sciinţe. Câte odată cetiaŭ din *Virgil*, pe care Augustin l'a fost îndrăgit şi îl iubia încă mult. Altă dată cetiaŭ câte un tratat de *Cicero*, maĭ ales cel intitulat: *„Hortensius“*, pentru care Augustin avea o admiraţiune recunoscĕtóre. [5]) Înse maĭ de multe orĭ eĭ tractaŭ temele cele maĭ frumóse ale filosofieĭ, pe cum despre *fericire* şi în ce constă ea *(De beata vita)*, despre *ordinea*, în care Dumnezeŭ le-a provĕdut pe tóte cu un sĕmn dumnezeesc *(De ordine)*; apoĭ despre lipsa ce o símte sufletul după adevĕr şi despre neputinţa filosofieĭ de a îndestuli sufletul *(Contra Manichaeos)*; în fine vorbiaŭ despre Dumnezeŭ şi despre suflet, pe atuncĭ obiectul principal al studiilor luĭ Augustin, obiect pe care el s'a şi nisuit să-l clarifice cu tótă strălucirea geniuluĭ sĕŭ.

Augustin se numesce şi Plato cel creştin. În *Cassiacum* şi-a câştigat el acest nume. Maĭ târziŭ el va deveni episcop, apologet, doctor; va scrie în contra Donatiştilor şi a Pelagianilor, va plana ca şi un vulture în înălţimile sublime ale dogmelor creştine. Pe atuncĭ înse fiind prea tinĕr, neumblat, necutezând a se atinge de sicriul legiĭ, s'a îndestulit a atinge numaĭ întrebările sublime despre Dumnezeŭ şi suflet, pe carĭ Plato le întrezări numaĭ, ér Augustin le vede acum în lumină deplină.

Plato şi *Augustin* sînt doĭ fraţĭ, deosebiţĭ numaĭ în etate!

Primul în aurora vieţiĭ, în primăvéra sa blândă şi poetică, arĕtă maĭ multe florĭ de cât fructe. El visézĕ maĭ mult de cât are întru adevĕr. Zăresce un ideal sublim, trĕsaltă de entusiasm. — dar nu-l ajunge. Cantă cărarea, — o vede şi o descrie — dar nu póte păşi pe ea şi móre, fără ca florile sufletuluĭ sĕŭ din tinereţă să-ĭ producă şi fructe.

Al doilea după lupte crunte, după o ostenélă curagiósă de anĭ întregĭ, păşesce cu hotărîre pe calea arĕtată de cel dintâiŭ. Plato zicea: pentru ca omul să pótă vedé pe Dumnezeŭ, maĭ întâiŭ trebue să se curăţéscă, să se vindece, trebue să se scape de cele pământescĭ, şi să rumpă tóte legăturile, cu carĭ pofta de plăcerĭ şi averĭ îl légă de lumea acésta. Augustin se curăţesce şi rumpe tóte legăturile acelea. Plato maĭ zicea: „a filosofa înseamnă a învĕţa a muri.“ Zicea: „Ce se recere pentru ca să vedem pe Dumnezeŭ? Să fim curaţĭ şi să murim?!“ Augustin învĕţă măestria acésta mare; el o pune în practică la *Cassiacum*, şi lumina, ca şi un rîŭ, ce esundézĕ, se rĕvérsă peste mintea luĭ cea mare. Augustin vede ceea ce Plato spera numaĭ, saŭ presimţia conjecturând. Ceea ce prin fantasia bogată a *filosofuluĭ* trece ca o presimţire confusă, dar sublimă, înaintea minţiiĭ *sfîntuluĭ* se presintă curat şi luminos şi erumpe din inima luĭ în nisce accente, de carĭ Plato nicĭ n'a visat vre odată.

Cine vrea să cunóscă primele încercărĭ de avînt ale luĭ Augustin, înainte de a-şĭ fi luat sborul sĕŭ cel puternic, în tot casul trebue să studieze convorbirile şi conferenţele din *Cassiacum*. Acolo se află prima flóre a tinereţiĭ luĭ, ce nu se maĭ reîntórce; acolo s'a zorit lumina sĕnină a sóreluĭ, ce rĕsare. Prosperitate de ideĭ şi simţeminte, o însufleţire liniştită şi o bucuriă blândă caracterisézĕ aceste convorbirĭ. Geniul luĭ înlănţuit până aci îşĭ recapĕtă forţele, se înalţă cu un elan de fericire cătră adevĕr, bine şi frumos.

Monica tot aşa de puţin a părăsit pe fiul sĕŭ acum, când geniul acestuia se ridica şi se înalţa, ca şi atuncĭ când inima luĭ îşĭ revĕrsa simţemintele sale de pocăinţă. Numaĭ cât pe timpul, când credinţa şi pietatea luĭ îşĭ luaŭ sborul, nu voia *ea* să se despartă de el, ér acum, când se ocupa cu studiĭ şi dispute filosofice, cerea *el* să nu-l părăséscă. El voia ca mamă-sa să fie de faţă la tóte conferenţele, ce le ţinea cu amiciĭ sĕĭ, şi când ea se scusa cu modestiă şi zicea, că nicĭ când nu a vĕdut, ca o femeiă să se aşeze la dispute filosofice cu bărbaţiĭ. Augustin îĭ răspundea: „apoĭ dacă ar fi chiar adevĕrat ceea ce zicĭ — ce are a face? Óre *filosofia* nu însemnă iubirea *adevĕruluĭ?* Şi óre tu, mamă dragă, nu iubescĭ adevĕrul? Apoĭ de ce să nu ocupĭ loc între noĭ? Tu nu iubescĭ adevĕrul numaĭ aşa de rînd; dar şi atuncĭ eŭ ar trebui să ascult şi să maĭ învĕţ de la tine. Cu atât maĭ vîrtos o fac acésta după ce îl iubescĭ maĭ mult de cât mĕ iubescĭ pe mine, şi apoĭ eŭ sciŭ cât de mult mĕ iubescĭ pe mine. Nimica nu te va despărţi de *adevĕr*, nicĭ frica, nicĭ durerea ce o causézĕ, nicĭ chiar mórtea. Şi nu e óre acésta, după părerea tuturor, punctul suprem al filosofieĭ? Prin urmare cum voiŭ maĭ sta eŭ la îndoélă să mĕ declar de învĕţăcelul tĕŭ?“ [1])

(Va urma.)

---

[1]) Confess. lib. IX. c. 4.

[2]) Tot acolo.

[3]) »Eşirăm a fară — zice Augustin — era o zi aşa de plăcută şi curată, în cât ni-se părea că întru adevĕr e făcută anume ca să ne curăţéscă şi lumineze sufletele.«

[4]) Contra Acad. c. III, 4.

[5]) Tot acolo p. 425.

[1]) De ordine, lib. I. c. XI. n. 32.

MATER DOLOROSA

de Carl May.

(Continuare.)

Resuflarea îi era așa de repede. în cât numaĭ cu întreruperĭ putu să scótă vorbele aceste. Punêndu-și mânile pe pept, ea cercă să se liniștéscă. Nu mai era tinêră; avea vre-o patru-zecĭ de anĭ. Fața îi era brăzdată de crețe, mai mult póte din causa grijilor, de cât de bĕtrânéță. Îmbrăcămintea-i sĕrăcăcióșă consta numaĭ dintr'o haĭnă de pânză, în forma cămeșeĭ. Pe cap purta un vĕl vechiŭ, carele înnecase de laturĭ, căcĭ altmintre trebuia să-ĭ acopere fața.

— Aĭ iritat pe acești cânĭ, orĭ aŭ fost asmuțațĭ asupra ta? — întrebaĭ eŭ.

— Asmuțațĭ, asmuțațĭ! — rĕspunse ea, abia rĕsuflând. — Eraŭ să mĕ sfâșie.

— A cuĭ eraŭ?

— A lui Șir Seleki, căpetenia mir-Mahmallilor, acei hoțĭ și ucigașĭ, carĭ nu cruță pe nicĭ un om, nicĭ macar pe o femeie sermană.

— Cu ce aĭ supĕrat pe acest bărbat?

— Supĕrat? El ucide, fără a fi mânios, căcĭ omorul este o plăcere pentru el. Am perdut capra, din a cărei lapte trăim noĭ, fiind că sîntem fórte sĕracĭ și n'avem de cât numaĭ pe acest animal. Am plecat să o caut și am ajuns la rîŭ. O zării pe țĕrmul cel alalt și trecuĭ prin apă după ea. Chiar voiam s'o prind și s'o conduc înderĕt; atunci veni Șir Seleki, neîndurатul, cel mai mare dintre ucigașĭ, cu o ceată de rĕsboinicĭ mir-Mahmalli. L'am rugat, să fie îndurător față de mine, căcĭ noĭ sîntem pe picior de bătae cu tribul sĕŭ; el însĕ își bătu joc de rugăciunea mea și-mĭ străpunse capra. Apoĭ se sfătui cu soțiĭ sĕĭ, ce să se întîmple cu mine. Acești neómenĭ nu voiaŭ, ce e drept, să-și mânjéscă armele cu sângele uneĭ femeĭ, pentru aceea însĕ totuși trebuia ca să mor. În sfîrșit hotărîră, să asmuțe cânii asupra mea, carĭ apoĭ aveaŭ să mĕ sfâșie. Eŭ trebuia să fug înainte până în tufișul cel mai apropiat; numaĭ atâta avantagiŭ voiaŭ să-mĭ dea. Am fugit până la tufiș, am pĕtruns printr'însul, și apoĭ tot înainte. În frica mea de mórte strigam la Dumnezeŭ după ajutor. El mi-a auḑit strigatul, și m'a mântuit prin tine, o domnule. Numele sĕŭ fie lăudat în vecĭ!

— Așa dar, mir-Mahmallii să află acum pe urma ta?

— Eĭ viu de sigur, ca să-mĭ găséscă cadavrul sfâșiat — —

Se opri. În urma întrebăriĭ mele, ea privi involuntar înapoĭ și vĕḑu o trupă de călărețĭ, carĭ pĕtrunseră prin tufișul din fața nóstră și carĭ, la vederea nóstră, se opriră pentru câte-va momente.

— Étă-i că vin! — strigă ea înspăimîntată. — Fugĭ, căcĭ altcum eștĭ perdut! Eŭ încă fug!

Ea alerga de-a dreptul către rîŭ, spre a să refugia pe țĕrmul cel alalt. Chavassul era încă și acum de parte din dĕrĕtul nostru; el ne strigă:

— Allah să se îndure spre noĭ! Veniți înapoĭ! Trebue să fugim — să fugim!

Curḑii vĕzură cânii morțĭ zăcênd în érbă, și, scoțênd un urlet de turbare și amenințând cu armele, năvăliră spre noĭ. Eraŭ dóuĕ-spre-zece persóne. Halef își luă pușca de pe umĕr și întrebă liniștit:

— Dóră nu ne vom retrage, sihdi?

— Nu! Depărtéză-te puțin de mine, și dacă eĭ nu se opresc, pușcă, însĕ numaĭ în caĭ. Nu trebue să-ĭ lăsăm, să ne încunjure!

În locul celor treĭ glónțe pușcate băgaĭ altele și puseĭ pușca la ochiŭ. Î-am lăsat să se apropie până la o sută de pașĭ de noĭ, apoĭ le-am strigat: „Stațĭ, nu mai veniți, căcĭ altcum pușcăm!“

Doĭ-spre-zece contra doĭ! Eĭ rĕspunseră cu un hohot batjocuritor și călăriră mai de parte. După cum vedeam, șepte dintre eĭ aveaŭ puscĭ. De aceste nu purtam atâta frică, ca de lăncile cele lungĭ, carĭ cei alalțĭ cincĭ le îndreptară către noĭ.

— Caĭĭ celor doĭ lănceriĭ dinainte! — strigaĭ către Halef. El ascultă, și în acela-și timp deteĭ și eŭ treĭ pușcăturĭ. Cincĭ caĭ se rostogoliră; călărețiĭ fură aruncați în laturĭ. Doĭ saŭ treĭ caĭ ce urmaŭ se împedecară peste cei picați și se rostogoliră și eĭ; prin acésta întrégă trupa ajunse în încălcitură. Cei carĭ eraŭ călărĭ încă, se opriră cam la treĭ-zecĭ de pașĭ de parte de noĭ, pe când cei alalțĭ se ridicară care cum putură și căutaŭ după caĭĭ lor.

Aspectul acestor blăstĕmațĭ nu era nicĭ de cum liniștitor, cu tóte acestea însĕ armătura lor nu-mĭ inspira temă. Acum de lăncĭ nu ne mai păsa, ér puscile lor eraŭ rele și vechĭ. Ce privesce costumurile, acele variaŭ în tóte colorile; curdului îĭ place să se îmbrace cât să póte mai pestriț. Unul dintre dînșiĭ, care se osebia prin aceea, că avea un pistol, purta pe cap un turban, cu diametru de cel puțin treĭ urme. El era conducătorul, călări câți-va pașĭ înainte și ne strigă, cu o vóce tunătóre:

— Allah vĕ nimicéscă! V'aț perdut mintea, de ne atăcați la noĭ a casă? Cine sînteți voĭ, cânilor?

— Sîntem străinĭ, — rĕspunseĭ eŭ și prefăcêndu-mĕ că n'am auḑit ultimul sĕŭ cuvînt vătĕmător.

— Asta să înțĕlege de sine. Dacă n'aț fi străinĭ, v'aț fi păzit, ca prin acéstă faptă să vĕ deschideți porțile perireĭ sigure. Sufletele vóstre aparțin Iadului și glónțele nóstre vĕ vor și trimite acolo.

El voi să ridice pușca. Eŭ însĕ l'am luat deja la ochĭ și i-am strigat: — Jos cu pușca, căcĭ altcum îți trimit mórtea în creerĭ!

— Palavragiule! — rîse el. — Puscile vóstre sînt góle!

— A mea pușcă mereŭ. Bagă de sémă!

Eŭ deteĭ repede după olaltă treĭ, patru, cincĭ pușcăturĭ asupra calului sĕŭ. Acesta căḑu mort. El încă se prăvăli și și scăpă flinta din mână.

— Allahi, Allahi! — urlă el turbat, în timp ce se ridică. — De unde aĭ pușca acésta? A făcut'o dracul, pentru tine? Cum te numescĭ?

— Sum un creștin dintr'o țĕră depărtată și mĕ numesc Kara Ben Nemsi Effendi.

— Un câne creștin? Allah te afuriséscă! Morĭ prin mâna mea!

El își apucă pușca spre a ținti asupra mea, dar atunci unul dintre lăncerĭ îĭ prinse brațul și-i strigă cu timiditate vedită:

— Opresce! Ne uciḑi pe toți! Arma acestuĭ creștin pușcă o sută, chiar o mie de glónțe după olaltă, fără ca să trebuiéscă a fi încărcată vre-odată. Eŭ îl cunosc! Până puneți voĭ mâna pe trăgaciŭ, el vĕ pușcă pe toți grămadă.

— Ce — — ce — — ziceĭ? — întrebă căpetenia, lăsându-și pușca în jos și privind cu gura căscată la vorbitor.

Acesta rĕspunse, însĕ cu o vóce atât de încétă în cât nu-l putuĭ înțĕlege. Toți să strînsĕră în jurul luĭ și-l ascultaŭ cu mirare, observându-mĕ cu nisce priviriĭ, ca și când te mirĭ ce minune aș fi. Eŭ însu-mĭ eram de tot curios, să aflu, de unde mĕ cunóscea acest om. După ce și-a sfârșit vorbirea, se ținu o sfătuire scurtă și apoĭ căpetenia se întórse spre mine:

— Domnule, aĭ fost vre-odată la curḑiĭ Zibar?

— Fost.

— Și aĭ fost óspele căpeteniei lor?

— Eŭ sum obicinuit a locui numaĭ la căpeteniĭ, — rĕspunseĭ eŭ fălos.

— Atunci tu eștĭ acela-și străin, care a mântuit de la perire tribul Haddedihnilor numaĭ prin aceea, că a ademenit treĭ triburĭ de ale inimicilor în valea Deraj, unde aŭ trebuit să se predee?

— Acela sum, de sigur.

— Și bărbatul cel mic de lângă tine nu este cum-va servitorul tĕŭ Hagi Halef Omar?

— El este.

— Fiind că voĭ sînteți aceia, sîntem aplecați a vĕ ierta, dacă veĭ împlini aceea, ce-ți pretindem.

— Spune, ce pretinḑi?

— Mai întâiŭ plătescĭ caiĭ, ce i-aț pușcat.

— Și apoĭ cânii?

— De sigur! A dóua, ne dăruiți tóte armele, carĭ le purtați la voĭ.

— Și a treia?

— Alt ceva nimic. De aci poțĭ vedea, că noĭ sîntem fórte modeștĭ. Dacă te învoescĭ cu aceste condițiuni, atunci eștĭ óspele și amicul meŭ și voĭ puteți locui la noĭ, până voițĭ, chiar așa de siguri, ca și când a-ți aparținea tribului nostru.

— Dar dacă mĕ voiŭ opune?

— Atunci vĕ vom considera ca pe inimicĭ de mórte și sórele zileĭ acesteia va fi cel din urmă, pe care-l veți vedea. Te sfătuesc, a asculta modesta mea pretensiune!

— Aceea nu-mĭ este destul de modestă. Eŭ vĕ voiŭ arĕta, că puteți fi cu mult mai modeștĭ.

— Nu crede! Cine ți-a dat dreptul, să-mĭ omorĭ cânii?

— Nu eraŭ se sfâșie pe femeie?

— Ba da! Între noĭ și tribul eĭ domnesce rĕsbunarea de sânge. A fără de aceea ea este o șiită afurisită, carea vorbesce încă chiar și despre Mântuitorul creștinilor. Sângele eĭ aparține cânilor. Să numesce Fatima Marryah și-și va avea sfîrșitul în fundul Iadului.

Așa dar femeia era o șiită! Șunniții urĕsc pe șiiți; ma îĭ tractézĕ cu un dispreț mai mare, de cât pe cei „necredincioșĭ“. Și ea vorbia despre Mântuitorul? Să fi pĕtruns óre-și cum la urechia, saŭ chiar în inima eĭ, vestea despre El? Atunci mĕ puteam bucura și mai mult, că am mântuit'o. Am rĕspuns:

— Eŭ sum creștin; ea vorbesce despre Mântuitorul meŭ; pentru aceea mĕ simt fericit, că ți-am pușcat bestiile. Dacă nu le-aĭ fi asmuțat asupra sĕrmanei femeĭ ele ar trăi încă. Așa dar tu însuți eștĭ de vină la perderea ta. Și să-ți plătesc și caiĭ? Nu v'am spus se stați locului, căcĭ altcum pușcăm? Nu aț ascultat, și de aceea am pușcat. Deci, cine este de vină pentru mórtea cailor vostri?

— Tu, nu noĭ! Cine îți dă ție dreptul, să puscĭ?

— Eŭ însumĭ mi-l daŭ. Când sum atăcat, mĕ apĕr. Mulțumiți luĭ Allah, că sum creștin! Dacă așĭ fi musulman, n'am fi pușcat asupra cailor, ci asupra vóstră. Și ne pretindeți armele? Ca apoĭ să ne măcelăriți! Renunț a fi óspele și amicul unuĭ bărbat, carele își lasă cânii sĕĭ să sfâșie pe nisce femeĭ neputincióse, să-ți fie rușine!

— Tacĭ! — urlă el. — Dacă maĭ rostescĭ numaĭ un singur cuvînt ca acesta, atunci deja azĭ saŭ mâne te rod vermiĭ!

— Te compătimesc! Neputința ta nu e în stare să-ți îndeplinéscă amenințarea. Cu acéstă pușcă am nimerit treĭ cânĭ și treĭ caĭ; calul tĕŭ încă a primit cincĭ pușcăturĭ. Vĕḑutu-m'aĭ încărcând? Să maĭ slobod încă dóuĕ-spre-zece glónțe în capetele vóstre?

— De bună sémă că dracul ți-a făcut pușca acésta! — mormăĭ el înădușit. — Ce musulman însĕ póte să lupte cu dracul! Așa dar nu vreaĭ să ne plătescĭ?

— Nu.

— Și nicĭ nu viĭ cu noĭ?

— Nicĭ că-mĭ plăsnesce prin minte!

— Unde mergeți?

— Acolo, unde ne convine. N'aĭ lipsă să o scĭĭ. Maĭ întâiŭ rĕmânem aci încă cincĭ minute. Siguranța nóstră pretinde, ca voĭ să vĕ depărtați de aci. Acela dintre voĭ, care după cele cincĭ minute nu s'a depărtat încă, va fi împușcat!

— Glumesci?

— Vorbesc fórte serios.

— Dar. trebue să ducem de aci caii ceĭ morți.

— Spre acest scop puteți să vĕ întorceți maĭ târziŭ. Îți daŭ cuvîntul meŭ, că nici o silabă nu maĭ vorbesc cu voĭ. Depărtați-vĕ! Acum încep a numĕra cele cinci minute!

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Viața și operile luĭ Andreiŭ Murĕșan. Studiŭ istorico-literar de Dr. Ioan Rațiŭ, profesor. Blaș 1900. Tipografia Seminariului archidiecesan. Pag. 182. Prețul 2 cor.

Ĭ. F. Negruțiŭ — P. Ungurean: **Esercițiĭ pentru învĕțarea limbeĭ magiare**, ed. V. îndreptată. Blaș 1900, prețul 50 fil.

Posta „Unirii".

Verax. Nu s'a putut de cât așa scurtat. Să nu fie cu supĕrare.

Bănățanul. Am primit, va urma în numĕrul viitor.

Delarupea. N'aț primit scrisórea nóstră? Am tot așteptat după rĕspuns.

Cruce. »Mulțumita« de care amintescĭ s'a perdut printre hârtiĭ, n'o maĭ aflu. Încolo nu cred, să fie așa mare pagubă.

Peregrinul. A sosit prea târziŭ pentru numĕrul acesta. I vom face loc în cel viitor.

Romos. Achităm an. 1895.
Vad (Mara). Achităm an. 1896 sem. 2-lea.
Velț. Achităm an. 1899.
Csög. Achităm an. 1895 sem. 2-lea, 1897 sem. 2-lea și 1899.
Uricani. Achităm an. 1898.
Beica rom. Achităm an. 1899.
Farnos. Achităm an. 1898 și 1899.
Hădărĕu. Achităm an. 1899 și 1900.
Varadia. Paul J., *Csegöld* și *M. Ghegia.* Achităm an. 1900.
Icloda. Achităm an. 1900 sem. 1.
Gyireș, Monó și *Sécărémb.* Achităm an. 1901 întreg.
Lugoș. Dr. M., *M. Ghegia, Turda-vechiă, Gherla* Dr. F. și *Subcetate.* Achităm an. 1901 sem. 1.
Bățiș. Achităm an. 1901 sem. 1. De aci vĕ merge fóia regulat; póte la posta de acolo să se întîmplă ceva greșelĭ.

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

Inserate.

Veritabilul
sirup zagorian pentru piept,

îl folosesc atât bărbațiĭ cât și copiiĭ, ca pe un remediŭ plăcut contra tuturor bólelor de piept, contra tuseĭ convulsive, contra înădușeleĭ, a gâfâireĭ (rĕsuflare grea), a catarrhuluĭ de piept și a flegmeĭ. O sticlă, anticipând prețul costă 3 corône 30 fileri. A se adresa la:

Apotheker
A. Thierry's Balsam-Fabrik
in Pregrada bei Rohitsch-Sauerbrunn.

Grijiți la capsula de metal și firma tipărită pe dop: **A. Thierry's Schutzengel-Apotheke.**

La esposițiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și de metal a luĭ

(34) 15—52

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea de noŭ a clopotelor stricate, maĭ de parte spre facerea de clopote întregĭ armonióse, pe lângă garanție pe maĭ mulți anĭ, provĕdute cu adjustărĭ de fer bătut, construite spre a le întórce cu ușurință în orĭ ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o latură prin ceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele patentate găurite

de mine inventate și maĭ de multe orĭ premiate, carĭ aŭ un ton intensiv, maĭ limpede, maĭ plăcut și cu vibrarea maĭ voluminósă de cât clopotele turnate după sistemul vechiŭ, așa, că un **clopot patentat cu 300 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 400 kg, făcut după sistemul vechiŭ.** Maĭ de parte se recomândă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **preadjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut** — ca și spre turnarea de **tóce de metal.** Clopote în greutate de 300 kg. și maĭ jos se află tot de una în magazin.

Preț-curanturĭ ilustrate se trimit la cerere grătuit și franco.

Indispensabil și neîntrecut, de un efect sigur.

Marfă universală, export în tóte țĕrile.

Chief-Office 48, Brixton-Road, London, S. W.

Cea maĭ bună medicină de casă, cea maĭ căurată, sigură și până acum necunoscută este

Balsamul Apotecaruluĭ A. Thierry,

Căutat în tótă lumea pentru efectul sigur **Contra tuturor bólelor interne, de piept, plumâni, stomac și ficat.** Folosit ca mijloc estern, este cel maĭ renumit

remediŭ de tămăduire a ranelor.

Veritabil numaĭ cu marca de apărare verde, autentic registrată în tóte statele și provĕdută cu capsula de metal, ce pórtă inscripția: **Allein echt.** — Producție anuală 6 milióne borcane. — 12 borcane micĭ s'aŭ 6 marĭ duble, spedate franco **4 coróne.** — Un borcan de probă cu instrucțiune și cu sumarul tuturor depositelor din lume **1 corónă 40 fileri.** — **Se espedéză numaĭ pe lângă trimiterea anticipativă a prețuluĭ.**

UNSÓREA-CENTIFOLIE A LUI A. THIERRY

(numită **făcătóre de minuni**), de o putere și efect miraculos. Face orĭ ce operație superfluă. Cu acéstă unsóre s-a vindecat un os-scarabeŭ, ivit înainte de aceea cu 14 anĭ și declarat incurabil, bóla de óse și în timpul din urmă un morb gangrenos, greŭ și vechiŭ de 22 anĭ, numit **rac.** Are un efect antiseptic și repede la alinarea durerilor; rĕcorește și vindecă orĭ ce fel de rane și arsurĭ. Înmoĭe și curăță tóte ranele provĕdute prin impunseturĭ. O dosă spedată franco costă **1 corónă 80 fileri** după primirea prețuluĭ. La comande maĭ marĭ scădămînt.

Producție anuală 100.000 dose.

Pot pune la dispositiune un archiv întreg de atestate originale din tótă lumea. Imitațiile să pot înconjura urmărind cu atențiune fie care borcan, care pórtă inscripția: **Apotheke zum Schutzengel des A. Thierry.** Ceĭ carĭ n-aŭ deposit la îndemână, să se ferésca de falsificărĭ saŭ fabricate străine, și se **comande direct,** adresându-se la:

Apotheker
A. Thierry's Fabrik in Pregrada
bei Rohitsch-Sauerbrunn.
(Lieferant des österr k. k. Staatbeamten-Verbandes.)
(Contractor of the War-Office and the Admiralty, London.)

(33) 16—25

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea., să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul XI. **Blaş 9 Martie 1901.** **Numĕrul 10.**

În atenţia preoţilor nostri.

— *Articol primit din afară.* —

I.

(I. S.) Cu începutul anuluĭ acestuia, am întrat cu ajutorul luĭ Dumnezeŭ într'un noŭ secol al ereĭ creştine şi într'un veac noŭ de la s. Unire. Să cade, ca într'un moment aşa însemnat al mĕsurării timpuluĭ, ce tot trece, să ne dăm samă şi noĭ preoţiĭ, cum stăm, ce am făcut în trecut şi să ne punem probleme de resolvit pentru viitor.

Mântuitoriul nostru Isus Christos ne zice nóuĕ preoţilor: „*Voĭ sînteţĭ sarea pămîntuluĭ, voĭ sînteţĭ lumina lumeĭ. Dacă se va strica sarea, cu ce se va maĭ săra. Şi nimene aprinzînd lumina o pune sub obroc, ci în sfeşnic, ca să lumineze tuturor celor din casă. Aşa se lumineze lumina vóstră înaintea ómenilor ca vĕzînd eĭ faptele vóstre cele bune, sc preamăréscă pe părintele vostru cel din Ceriurĭ.*“ (Mat. 5. 13. 17).

Noĭ preoţiĭ sîntem sarea pămîntuluĭ. acel condiment. care are să ţină societatea omenéscă nestricată. Noĭ preoţiĭ avem chemarea de a direge şi reforma societatea omenéscă prin învĕţătură şi esemplu.

Lumină sîntem în lume, după zisa Mântuitoriuluĭ nostru şi lumina nóstră nu trebue să o ascundem.

Nu a sta dară în nelucrare este chemarea nóstră, ci a învĕţa, a îndrepta, a fi esemplu lumeĭ în tot ce este bun şi folositor.

Sînt însĕ mulţĭ dintre noĭ, carĭ se escusă uşor pe sine şi pe alţĭ confraţĭ de la orĭ ce activitate privitóre la binele comun, la binele public. cu acea împrejurare, că nu sîntem provĕduţĭ cu cele de lipsă pentru traiul nostru şi al familieĭ nóstre. Prin urmare am fi în drept, ca tótă activitatea nóstră să o îndreptăm întru a ne câştiga cele de lipsă pentru susţinerea nóstră şi a familieĭ nóstre. Căcĭ dacă societatea pretinde de la preot să aĭbă multă învĕţătură şi să steie cu tot zelul de împlinirea înalteĭ sale diregĕtoriĭ, îngrijéscă-se de susţinerea preotuluĭ în aşa chip, în cât să nu fie distras prin grija pentru pânea de tóte zilele de la sublima sa misiune.

Conced, că sîntem crescuţĭ astăzĭ noĭ preoţiĭ cu multe şcóle, cu multă învĕţătură, că sîntem ridicaţĭ la o cultură superióră şi cu pretensiunĭ îndreptăţite la emolumente maĭ abundante, de cum le avem astăzĭ.

Dar întreb, óre nu de la noĭ şi de la zelul nostru atîrnă să ne îmbunătăţim sórtea?

Să voim dară şi să cerem ajutorul luĭ Dumnezeŭ, să voim dară şi să ne apucăm de lucru, şi Dumnezeŭ ne va sta întru ajutor cu darul Luĭ.

Căcĭ sîntem datorĭ a desvolta activitate neadurmită, nu numaĭ pentru fiĭ credincioşĭ concreduţĭ păstorireĭ, ci şi pentru noĭ. Una să o facem şi altă să nu o întrelăsăm. Şi cu atât maĭ vîrtos să ne apucăm cu tot zelul de lucru, spre îmbunătăţirea sorţiĭ nóstre materialĭ. cu cât eluptându-ne nóuĕ o sórte maĭ bună, vom asigura un viitor maĭ bun şi bisericiĭ nóstre.

Să nu aşteptăm îmbunătăţirea sorţiĭ nóstre, de cât prin noĭ înşine. Căcĭ vedem, că guvernul ţĕriĭ este dispus duşmănesce faţă de noĭ. Pentru că pe când pentru confesiunĭ s'a îngrijit, să le îmbunătăţéscă starea materială, pe noĭ ne lasă în miserie.

Ajutor din partea statuluĭ dară nu putem aştepta, deşi am fi în drept să-l pretindem. Însĕ la condiţiunĭ umilitóre şi stricăcióse pentru biserica nóstră nu ne putem învoi, decĭ sîntem avisaţĭ la puterile nóstre proprieĭ.

Eĭ. dar nu este bine să stăm aşa cu mâuile în sin, în nelucrare. căcĭ dacă vom sta aşa. sórtea nóstră nu se va schimba curênd în maĭ bine, ci se póte că în maĭ rĕŭ. Căcĭ guvernul liberal (?) nu se îndestulesce cu aceea, că nu ne ajutoră în lipsa materială, ci el umblă să strice disciplina, să ne demoraliseze preoţimea. Căcĭ ce altă ţintesce el prin ajutórele. ce le împarte între clerul nostru în mod atât de injust? Ce altă ţintesce el prin ignorarea autorităţiĭ nóstre bisericescĭ, căreia la împărţirea ajutoruluĭ de stat nu-ĭ dă altă rolă, de cât de mijlocitóre, dacă nu să înstrăineze pe fiĭ de părintele adevĕrat şi să-ĭ subsape tótă autoritatea? Ce altă vrea guvernul ţĕriĭ prin aceea, că dá ajutóre preoţilor celor maĭ puţin cualificaţĭ şi celor cu purtare maĭ dubiă, de cât. să samene semînţa neîncrederiĭ. a pismeĭ între fraţĭ şi să ducă la demoralisare şi pe ceĭ maĭ bunĭ şi harnicĭ preoţi?

Apoĭ unde nu este încredere reciprocă, acolo nu este lucrare comună spre aceeaşĭ ţiută, unde nu este iubire frăţéscă. acolo nu este unitate de voinţă, unde a întrat demoralisarea şi nu este disciplină, de la aceea armată nu maĭ poţĭ aştepta învingere.

Maĭ mult, îmbunătăţirea sorţiĭ nóstre prin noĭ înşine, o pretinde şi privirea înteléptă într'un viitor maĭ îndepărtat.

Căcĭ statul, şi dacă va resolvi cestiunea congrueĭ şi faţă de noĭ, el îşĭ va urmări maĭ de parte scopurile sale, carĭ pentru noĭ formézĕ un pericol de mórte. El va da congrua, ca şi ajutorul de stat de acuma, celor ce va voĭ, celor maĭ slabĭ, ba pot zice celor maĭ nedemnĭ. El va pretinde, ca preoţiĭ în schimb pentru congruă să se facă trădătorĭ aĭ bisericiĭ şi aĭ neamuluĭ lor, să-şĭ renege cele maĭ sfinte simţeminte şi să-şĭ neglégă cele maĭ marĭ datorinţe. Eră celor cu caractĕr firm, le va detrage ajutorul orĭ congrua.

Noĭ trebue decĭ, să ne pregătim, ca la vremea sa să fim în stare a purta o luptă morală de resistinţă, faţă cu tendinţele duşmănóse, şi să le facem înofensive pentru noĭ şi biserica nóstră. Să ne pregătim decĭ forţele de resistinţă, să adunăm ce vom puté şi cum vom puté, ca să putem ajutora noĭ pe ceĭ harnicĭ şi vrednicĭ şi urgisiţĭ de guvern, dacă el cu cuget rĕŭ ajutoră pe ceĭ slabĭ şi nevrednicĭ, şi ast fel să-ĭ contrabalansăm efectul stricăcios.

E greŭ a câştiga învingerĭ cu o armată, în care ceĭ maĭ bravĭ sînt flămînzĭ şi golĭ, pe când ceĭ maĭ rĕĭ sînt sătuĭ şi bine îmbrăcaţĭ.

Să ne apucăm decĭ de lucru pentru a îmbunătăţi sórtea preoţimeĭ nóstre prin noĭ înşine, căcĭ a aştepta maĭ mult, ar însemna ceea ce zice Horaţiŭ în versul: „*Rusticus expectat dum defluat amnis, at ille labitur et labetur in omne volubilis aevum.*“

Să póte, că la cele desfăşurate până aci să zică cineva: E lesne a da sfat; însĕ cel ce-ţĭ dă sfat, nu-ţĭ dă şi pungă. De unde am puté noĭ să facem fond de subsidiŭ pentru preoţiĭ nostri, căcĭ sîntem sĕracĭ, lipsurile nóstre sînt legion?!

Eŭ însĕ mĕ voiŭ încerca a cauta şi a afla şi pungă după sfat.

Rog numaĭ pe fraţiĭ preoţi, ca să nu mĕ lase singur în cautarea acesteĭ pungĭ, ci cu toţiĭ să ostenéscă în cautarea eĭ.

Colónele „Unirii“, ne staŭ deschise. Aci avem teren de convenire, de consfătuire. Aci nu ne maĭ despart nicĭ văĭ, nicĭ munţĭ. nicĭ alte mete nu ne

împedecă. Aci putem face schimb de ideĭ şi să cautăm mijlóce de ajutorare.

Apoĭ se apropie primăvara, timpul conferinţelor preoţescĭ, timpul când aŭ ocasiune preoţiĭ a se aduna, a se consfătui. Şi ce temă maĭ bună de desbătut şi ce problemă maĭ acomodată de resolvit s'ar puté să li-se pună înainte, de cât acéstă problemă, de la a căreia fericită deslegare atîrnă viitorul deschis saŭ posomorît al preoţimeĭ.

Franţa şi S. Scaun Apostolic. — Guvernul nobileĭ Franţe, stăpânit de francmasonĭ şi socialiştĭ, carĭ când e vorbă de persecutarea Bisericiĭ catolice se înţeleg de minune, dă tot maĭ multe dovedĭ, că voesce să realiseze satanicul principiŭ voiterian că: Franţa orĭ va fi atea, orĭ nu va maĭ fi. Condus aşa dară de acel principiŭ, guvernul francez, după multele loviturĭ date Bisericiĭ aceleĭ naţiunĭ, şĭ-a întins acum mânile sacrilege asupra acelor ordurĭ şi instituţiunĭ religióse, carĭ aduc Franţeĭ maĭ mult serviţiŭ în străinătate, şi carĭ maĭ mult ca în orĭ care altă ţeră, arată în chipul cel maĭ strălucit, cum că charitatea creştină şi în timpul acesta egoist şi materialist, este isvor nesecat de abnegaţiune şi jertfire eroică pentru binele deaprópeluĭ şi îmboldul cel maĭ puternic al iubireĭ de patrie. Şi orbit de ura diabolică în contra a tot ce e creştin acel guvern nu vede, orĭ nu voesce să vadă, că persecutând Biserica vatămă marile interese ale patrieĭ şi de hatîrul uneĭ secte afurisite şi al unuĭ partid distrugĕtor este gata a lipsi Franţa de un drept şi privilej secular, în puterea căruia numele şi puterea aceleĭ ţĕrĭ s'aŭ lăţit şi întărit în cele maĭ depărtate colţurĭ ale Orientuluĭ. Acel privilegiŭ este protectoratorul creştinilor în Orient, care din timpurĭ vechĭ a fost dat de către S. Scaun Apostolic Franţeĭ. şi pe care guvernul presidat de Dl Waldeck-Rousseau, după informaţiunile trimise din Roma jurnaluluĭ „La Croix“ (Nro din 28 Februar 1901), îl va perde, dacă proiectul: „Despre Asociaţiunii“, care se discută acuma în camera, va deveni lege.

De fapt în epistola adresată, din incidentul presentăreĭ numituluĭ proiect de lege, de către SS. Papa Leo XIII. Archiepiscopuluĭ-Cardinal de Paris, E. S. Richard, se află un pasaj, în care SS. făcênd alusiune la protectoratul din chestiune zicea, că în faţa atitudineĭ duşmănóse a guvernuluĭ francez, S. Scaun Apostolic va ajunge în imposibilitate de a maĭ garanta dreptul aceluia esclusiv pentru Franţa.

Profitând de aceste dispoziţiunĭ Dl Ruthenhan, ambasadorul Germanieĭ pe lângă Vatican, în numele guvernuluĭ sĕŭ, a cerut protectoratul creştinilor din Orient, promiţênd o protecţiune maĭ bună de cât guvernul francez. Acesta înse auḑind despre demersurile Germanieĭ, atât prin ambasadorul Vissard, cât şi prin 2 deputaţi trimişĭ anume la Roma, s'a încercat să arete S. Scaun inconvenienţele şi daunele ce ar resulta pentru Biserica din acea schimbare a protectorilor creştinilor în Orient. Tóte insistenţele înse aŭ fost zădarnice, din considerare faţă de interesele maĭ înalte ale Bisericiĭ.

În urma acestora înse a început a se mişca şi Italia, căreia prietinia Papeĭ cu Franţa nu-ĭ causa multe gânduri, binesciind, că Franţa actuală nu va turbura de dragul Papeĭ apele Italieĭ nóuĕ. tot atât de ostilă Bisericiĭ catolice ca şi Franţa. conduse fiind ambe ţĕrile surorĭ de francmasonĭ. O înţelegere înse, şi maĭ ales o alianţă a Vaticanuluĭ cu Germania póte fi Italieĭ oficiale fórte periculóse; putêndu-se întîmpla fórte uşor, ca Germania în schimbul însemnatuluĭ privilej al protectoratuluĭ din Orient, să scótă la ivélă regularea chestiuneĭ romane, ale căreĭ spese tot Italia ar trebui apoĭ să le plătéscă şi încă cam scump.

Ast feĭ în vederea acestor eventualităţĭ, a început a lucra maĭ întâiŭ francmasoneria italiană, care prin şefuleĭ, jidanul E. Nathan, a învitat francmasoneria franceză ca să esamineze lucrul serios, să împedece cu orĭ ce preţ înţelegerea Germanieĭ cu Vaticanul, şi fie chiar şi făcêud cele maĭ marĭ sacrificiĭ să nu lase a se rumpe legăturile de până acum ale Franţeĭ cu S. Scaun. De altă parte Italia, ca să pótă contrabalansa în cas de lipsă influinţa Germanieĭ, caută să se apropie, prin mijlocirea principeluĭ Nechita, de Rusia, sperând astfeĭ să-şĭ asigure prietinia şi sprijinul Franţeĭ.

Din aceste putem vedé cum Provedinţa divină, carea conduce destinele Bisericiĭ luĭ Christos a făcut, ca Venerabilul eĭ Cap să devină aprópe arbitrul Europeĭ şi ca aceia, carĭ se par a-ĭ despreţui maĭ mult puterea, caută să-şĭ asigure protecţiunea Luĭ, implorându-ĭ favorurile saŭ căutând să se asigureze în contra urmărilor, ce ar proveni din denegarea orĭ subtragerea favorurilor, de carĭ s'aŭ împărtăşit în trecut.

Se pare înse, că Roma nu se va mărgini faţă de Franţa numaĭ la lipsirea eĭ de protectoratul des amintit, ci în unele cercurĭ se presupune cu temeĭ, că Papa va aplica contra jefuitorilor averilor bisericescĭ, censurile cele maĭ aspre, adecă excomunicarea. Acésta se va păré póte multora, un ce ridicol în zilele nóstre, dar considerând spiritul religios, care domnesce şi azĭ în partea cea mare a Francezilor, o atare măsură póte avé consecinţele cele maĭ grave pentru ceĭ atinşĭ de ea.

Feuilleton.

Icóne.

(Fine.)

Te Deum . . .

Numĕram impacienţĭ în fie care zi: „Încă dóuĕ săptĕmâni . . . încă una . . . încă treĭ zile . . . mâne!“

Gândul nostru trăia deja dincolo de zidurĭ, clădind şi risipind castele aeriane: visurĭ de seminarist.

Sara deschideam ferestrile în dormitor şi priviam până târziŭ — în lume.

Era o ferbere şi un clocot, o enigmă, pe care noĭ nu o puteam pricepe — şi doriam să o pricepem şi noĭ.

Cel din urmă trecător ne-ar fi putut reproşa: „Cine sînteţĭ voĭ, carĭ priviţĭ viéţa din catul al treilea? Aveţĭ aerul de a-mĭ da lecţiĭ? Eŭ n'am învĕţat viéţa din cărţĭ, ca voĭ; *eŭ am trăit-o.*“

Şi trecătorul ar fi spus adevĕrul.

Atunci doriam să mĕ smulg din lumea mea de linisce, să mĕ arunc în vălmăşagul vieţiĭ, să trăiesc şi eŭ alăturea semenilor meĭ şi să pot sta atunci de vorbă cu trecătorul de pe stradă.

Să-ĭ spun, că înţeleg mâhnirea ce-ĭ întunecă faţa, căci şi eŭ am simţit-o; înţeleg miseria luĭ, — căci şi eŭ am fost sĕrac; înţeleg viéţa, căci şi eŭ am trăit-o.

Atunci — numaĭ atunci ne-am înţelege.

Transiţia dintre vis şi viéţă — frumosul vis al anilor seminarialĭ — era sfîrşită.

Viéţa ne stă înainte, şi noĭ nu cunóscem de cât suprafaţa-ĭ scăldată în lumină.

Şi sub acésta suprafaţă strălucitóre, şciam, că se ascunde tótă miseria şi tótă ticăloşia omenéscă.

Un simţemînt de frică ne stăpânia, — cum încercĭ înainte de a te arunca în o baie rece.

Dar simţemîntul acesta era copleşit de dorul eşiriĭ în lume.

O vóce tainică ne mâna înainte, în spre vălmăşagul necunoscut:

— Passons!

*

Absolvenţiĭ eram grupaţĭ împrejurul altaruluĭ, pentru cea din urmă dată. Adînc emoţionaţĭ, aveam sensaţia uneĭ despărţirĭ sfăşietóre.

Sunetele orgeĭ acompaniaŭ imnul de laudă, ce-l aduceam dumnezeiriĭ la închierea celor patru anĭ de viéţă seminarială:

— *Te Deum laudamus . . .*

Un public numĕros era postat în faţa sanctuarului.

Spiritualul începu vorbirea de adio:

— Ecce ego mitto vos sicut agnos — porţile se deschid înainte-vĕ, întraţĭ în lume. Ştiţĭ voĭ unde mergeţĭ? Entusiasm, credinţă şi căldură duceţĭ cu voĭ şi lumea vĕ întimpină cu rĕcélă şi batjocură. Şi când veţĭ sta singurĭ în mijlocul valurilor agitate, când veţĭ simţi, că flacăra credinţeĭ e pe stînsete — gândiţi-vĕ la zidurile seminariuluĭ şi împrumutaţĭ căldură de la zidurile, între carĭ s'a scris cea maĭ curată pagină a tinereţelor vóstre . . .

Nu ştiŭ, vorbia spiritualul aievea fórte frumos, orĭ noĭ eram din cale afară prea impresionabilĭ în clipele acelea.

Rînd pe rînd ne duceam batistele la ochĭ, ér damele din public plângeaŭ cu tóte.

Îmĭ strîngeam buzele, ca să-mĭ năbuşesc plânsul, privind cu ochiĭ umezĭ la luminile altaruluĭ.. Luminile plângeaŭ şi ele.

Şi încet, simţiam cum o lacrimă mi-se desprinde, alunecă încetineĭ de-alungul feţiĭ, apoĭ cade pe trépta altaruluĭ.

A fost cea maĭ curată lacrimă din viéţa mea.

Când mĕ gândesc la lacrima aceea, îmĭ vine în minte adorabila poesie în prosă a luĭ Haek:

„O iubiam mult şi o maĭ iubesc şi astăzĭ, când am pierdut-o pe veci. Cine ar fi crédut, că aşa o să fie, cine ar fi gândit, că *ea* să mĕ lase? Şciam eŭ bine, că aşa are să fie, dar nu voiam s'o şciŭ. Zăriam lumina zileĭ de *mâne,* în care o voĭ pierde, dar credeam că acest mâne nu va fi niciodată *astăzĭ*. Şi numaĭ acum şciŭ, ce mĭ-a fost ea. Ah, numaĭ o zi, numaĭ un ceas s'o maĭ am.

Acésta se póte deduce şi de acolo, că în Franţa sînt mulţi bărbaţi distinşi, carî deşi aparţin diferitelor grupurî politice. dar atât din punct de vedere al libertăţii, care este patrimoniul tuturor fiilor patriei, cât şi din considerare faţă de serviţiile, pe carî congregaţiunile le aduc mai ales în străinătatea Franţei, sînt contrarî proiectului de lege din chestiune. Conduşi de aceste consideraţiuni vre-o 15 bărbaţi, între carî 9 membrii ai Academiei franceze, aŭ adresat preşedintelui Comisiunei Asociaţiunilor o epistolă, în care arată daunele însemnate ce s'ar causa Franţei prin suprimarea Congregaţiunilor religióse neauctorisate şi atrag atenţiunea Parlamentului, să nu se lase a fi răpit de patima ureî de partid spre dauna intereselor patriei. La epistolă adaug şi un conspect al şcólelor susţinute în străinătate de către congregaţiunile neauctorisate. Din acel conspect, deşi necomplet, se vede, că acele şcóle, în carî în prima linie se propune limba franceză, sînt în numĕr de peste 4758 cu 162.685 elevi, pe lângă acele apoi mai sînt 109 spitale şi asile. Congregaţiunile auctorisate susţin 4189 şcóle cu 109.813 elevi. Suprimându-se aşa dară Congregaţiunile neauctorisate şi confiscându-li-se averile, peste 160 mii şcolarî s'ar subtrage de sub influinţa franceză.

Dacă dară pe lângă tóte aceste guvernul şi parlamentul francez va aduce în deplinire proiectul sĕŭ şi va lovi într'un chip atât de barbar, un numĕr însemnat de fii devotaţi ai patriei, carî tótă viéţa şi-o jertfesc pentru instrucţiunea şi educaţiunea religióse a sute de mii de tinerî şi pentru îngrijirea a unuî numĕr tot aşa de mare de neputincioşi şi bolnavi, trebue să zicem, că guvern şi parlament sînt lipsiţi nu numai de simţemîntul libertăţii, de care nu încétă a trimbiţa în lumea largă, că sînt pururea conduşi, ci şi de cel mai elementar simţ de umanitate.

Credem însĕ, că nobila naţiune franceză nu va suferi, ca să se îndeplinéscă şi acésta infamie, pusă la cale de către francmasonii şi socialiştii internaţionalî, carî şi prin acesta dovedesc, că nu binele patriei, ci dauna şi dejosirea aceleia o caută. La tot casul însĕ Biserica catolică va trece şi peste furtuna acésta, şi îşi va continua opera sa civilisătóre de suflet. — *Frère Jaques.*

Revistă bisericéscă.

Roma. În 2 Martie Sfinţia Sa Papa Leo XIII a împlinit anul al 91-lea al etăţii şi al 20-lea de la încoronarea sa de Pontifice. Cu ocasiunea aceea a primit pe cardinalii şi prelaţii din Roma, carî prin rostul card. decan Oreglia şi-aŭ esprimat simţĕmintele, ce le nutresc faţă de persóna dînsului.

Respundĕnd la adresa de felicitare s. Părinte, mulţumesce înainte de tóte lui Dumnezeŭ, care îi dă putere, ca să pótă conduce destinele bisericeî şi în etatea acésta înaintată, şi mai cu samă în timpurile acestea, când din tóte părţile se ridică greutăţi peste greutăţi în calea, ce biserica din mandat divin, trebue să o percurgă. De altmintrelea nu se teme de învingerea bisericeî. Făcĕnd apoi o revistă generală îşi esprimă bucuria, că tóte popórĕle catolice trăesc în raporturi bune unele cu altele şi se simţesc fericite alipindu-se de scaunul apostolic. Reîmprospetézĕ drepturile imprescriptibile ale scaunului apostolic şi laudă zelul, ce catolicii l'aŭ desvoltat pentru propagarea civilisaţiuneî la popórĕle pĕgâne. Între acestea un loc de onóre ocupă Franţa, asupra căreia însĕ de presinte s'aŭ lăsat norî greî, carî ameninţă cu distrugere tótă mărirea din trecut. Dar nu desperĕză şi pentru aceea cere ajutorul dumnezeesc.

Revistă politică.

Austria. Certele şi frecările din parlamentul imperial în loc să se domoléscă cresc. Prim-ministrul Körber s'a pus, ce e drept, în conţelegere cu şefii partidelor germane şi cu aî Cehilor, ca să afle un modus vivendi, dar nu i-a succes. Căci Cehiî, numaî pe lângă condiţia aceea aŭ promis, că nu vor împedeca desbaterea proiectului despre recruţi, dacă guvernul va promite, că va întemeia o universitate cehă în Brünn şi dacă va face unele concesiuni financiare, ca să se pótă aduce în rînd finanţele Pragei Neînvoindu-se la acésta Nemţii, certele nu s'aŭ aplanat. Ba merseră mai de parte. Până Marţi Cehiî şi Germâniî se băteaŭ numaî cu vorba, atunci însĕ începură şi cu pumniî. Dar parlamentul, pe cum se vede, dedat cu vărsare de sânge, nefăcĕnd nimica din tot lucrul, în aceeaşi şedinţă a început să desbată proiectul despre recruţi.

Germania. Se comentézĕ viŭ rĕceala neîndatinată, cu care a fost întîmpinat regele Eduard, din partea poporuluî german, cu ocasia călătorieî făcute la Cronberg. Motivul e de a se cerca, în aceea, că împĕratul Germanieî face politică prea personală şi nu ţine în

---

— Lasă prietine, ce a fost, a trecut. Dar spune-mi, cine pórtă vina? Aî părăsit-o tu, saŭ te-a părăsit ea?

— Nu sciŭ. Nu pot spune hotărît.

— Şi cum se numesce frumósa stăpână a visurilor tale?

— Tinereţa prietine, tinereţa!

Eŭ aşi înlocui esclamaţia din urmă cu:

— Nevinovăţia prietine, nevinovăţia!

* * *

E mult de atunci! — sînt numaî doî anî — şi-mi pare că-s aşa de mulţi.

Şi dacă vreaŭ să trăiesc de noŭ visul de o dată, îmi închid ochiî, aştept până se face linisce în inimă, — şi îmi rĕsare luminos şi mângăitor ca icóna unuî priétin înbit.

Se póte óre un prietin mai bun de cât *amintirea?*

Ea ne însoţesce în toţi paşiî vieţiî; ea este povestitorul sentimental, ce ne adórme cu basme, ea este dascălul cu minte, care scóte învĕţăturî pentru viitor şi în aceeaşi vreme judecătorul trecutului.

Cu o adorabilă gingăşie alege ce e mai frumos din viéţă-ne şi în clipe de odihnă ne-o povestesce érăşi şi érăşi.

Ea légă inimile nóstre de ale părinţilor nostri; ea face să fim iubiţi şi după mórte.

Amintirea e fica iubiriî.

Budapesta, 1900.

Simin.

Notiţă literară.

În Drapelul Nriî 9 şi al 14 dî Dr. V. Branisce face interesante comunicărî din o fóie sĕptĕmânală, „despre care bibliografiile şi istoriile nóstre literare nu sciŭ nimic şi despre care nicî chiar contimporanul istoriograf George Baritiŭ nu face nicî o amintire.“

Acea fóie este „Învĕţătorul poporuluî“, fundată la 12 Maiŭ 1848 în Blaş de Timoteiŭ Cipariŭ în format 4°. nu numĕr de 8 paginî şi tipărit cu litere cirile (a fară de capul foiî care e cu litere latine) în tipografia priv. a seminariului din Blaş. Descoperitorul este dl Emil. Micu, care a găsit'o între hârtiile cărnăţarilor din piaţa Lugoşului. Î-a succes să găséscă Nriî 1—21, apăruţi în restimpul de la 12 Maiŭ 1848 până la 29 Septembre 1848. — Dl Branisce înainte de a întra în apreciare îşî esprimă dorinţa ca „Academia română“ saŭ „Asociaţiunea“, să grăbéscă cu cumpĕrarea acesteî importante foi. ca să nu ajungă în mână străină.

Cetind acestea comunicărî fără voe mî-a venit întrebarea: „Óre se póte ca să fi tipărit Timoteiŭ Cipariŭ o fóie sĕptĕmânală în Blaş şi Blăşenii de astăzî să n'aîbă cunoscinţa ei?“ — Muncit de acest gând am plecat la venerabilul preposit Î. M. Moldovan, cel mai bun cunoscĕtor al marelui Cipariŭ, şi l-am spus ce am cetit. — Dl Î. Moldovan fără a fi surprins îmi spune, că cunósce fóia şi o şi are. — Mĕ conduce la biblioteca-î bogată în documente şi scrierî de valóre şi cercăm după „Învĕţătorul poporuluî“; dar n'am putut să-l găsim în dată. Reclamat de afacerî am plecat acasă cu promisiunea, că în dată ce s'a găsi voiŭ fi avisat. — După o jumĕtate de ceas un băiat îmi presintă o legătură de hârtiî însoţite de următórea scrisóre:

Domnule Precup!

„Trimit fascicolul, unde s'a ascuns „Învĕţătorul poporuluî“. ca să veţi societatea de tot mestecată, în care se ascunde câte un învĕţător.

1/3 1901.

Ioan M. Moldovan.

Fără astimpĕr desfac fascicolul şi din amestecul de hârtiî apare Învĕţătorul poporuluî. Îl resfoiesc şi-l întorc, şi spre marea mea bucurie constat, că e chiar Învĕţătorul, pe care mi-l fotografiézĕ dl Branisce în Drapelul Dsale. În fascicolul, ce mi-s'a trimis sînt Nriî II. în dóuĕ esemplare, III—VIII, XVII, XIX apoi XXI, în 8 esemplare. Tóte cele spuse de dl Branisce se potrivesc aîdoma la numĕriî indicaţi de mine cu deosebirea următóre: Dl Branisce ne spune, că un numĕr e de 8 paginî, pe când în realitate e de 4 paginî de câte dóuĕ columne. Între colaboratorî dl Branisce pe „Segur“, îl crede de pseodonym. Eŭ sînt aplicat a crede, că Segur nu e pseodonim, ci e poetul francez Segur d'Aguesseau, din a cărui „Galerie morale et politique“, (edit. 1817 şi 1843), a tradus T. Cipariŭ, sentinţele publicate în Învĕţător. În nădejdea că să vor găsi şi alţi numerî încheiŭ cu atâta pentru ceî interesaţi.

Prof. G. Precup.

samă sentimentul poporaţiuneĭ. Poporul german n'a uĭtat, că bĕtrânul Krüger a fost respins de la curtea berlineză şi Roberts a fost decorat, şi la rîndul sĕŭ ţine să arete, că nu împărtăşesce simpatiile împĕratuluĭ pentru anglezĭ.

Se mai crede, că împĕratul complimentézĕ aşa mult pe Anglezĭ, din pricina relaţiunilor încordate, ce esistă între Rusia şi Germania, mai ales pentru afacerile din China. Pressa ruséscă, fără osebire scrie contra Germanieĭ, aducêndu-ĭ tot felŭ de acuse. Aşa între altele se zice, că Germania aştéptă cu împaciinţă mórtea Maest. S. Francisc-Ĭosif spre a nimici imperiul austriac, şi că spre acest sfîrşit Germania întreţine agitaţia pangermanistă din Austria.

Transvaal. Din scirile contrazicĕtóre, ce sosiaŭ din Africa de sud în zilele trecute, omul nu putea să-şĭ formeze nicĭ o judecată sigură despre starea lucrurilor. Unĭĭ ziceaŭ, că generalĭĭ burĭ s'ar fi predat, alţiĭ susţineaŭ, că nicĭ vorbă nu póte fi de predare. Mai pe urmă o telegramă din Bruxella pare, că aruncă ceva lumină asupra caosuluĭ din zilele trecute. Se zice anume în telegrama aceea, că Botha a fost autorisat, să capituleze pe lângă următórele condiţiunĭ: 1. Toţĭ Burĭĭ deportaţĭ pe insula St. Elena, să fie puşĭ în libertate. 2. Holandezĭĭ din ţéra Cap, carĭ s'aŭ aliat cu Burĭĭ, să fie agraţiaţĭ. 3. Transvaalul şi Orange să fie ce e drept sub supremaţia Angliеĭ, dar să aibă anumite independenţe. 4. Tóte bunurile răpite de Anglezĭ să se restitue posesorilor. Kitchener se arată aplicat să priméscă ofertul, în cale stă însĕ guvernul anglez, care pretinde supunere necondiţionată şi afară de aceea mai cere, ca Krüger şi toţĭ oficialiĭ din guvernul republicelor să fie esilaţĭ pentru tot de una. Ofertul acesta s'ar fi făcut în vederea stărĭĭ misere, în care se află armata luĭ Botha. Generalul de-Wett din parte-şĭ declară, că el va continua lupta în orĭ ce împrejurărĭ.

China. Zilele acestea a avut loc decapitarea alor doĭ ministrĭĭ chinezĭ, carĭ aŭ pus la cale şi aŭ susţinut rĕscóla Boxerilor. La decapitaţie, pe lângă representanţiĭ puterilor europene, luară parte delegatul curţiĭ chineze, oficialiĭ chinezĭ şi o mulţime de popor.

Pe când însĕ representanţiĭ puterilor europene insistă la curtea chineză, ca să împlinéscă tóte condiţiunile de împăcare, pe atunci Rusia, pe sub mână, a întrat în legătură cu guvernul chinez, cu privire la unele concesiunĭ, fie chiar şi de teritoriĭ, pe carĭ acesta le-ar face în favorul Rusieĭ. Se înţelege, că pasul acesta e rĕŭ vĕdut şi desaprobat din partea Japanezilor şi Anglezilor, carĭ întrînsul vĕd o neloialitate. Rusia din parte-şĭ ca să se legitimeze, a declarat în chestiunea acésta nu o dată, că nu e vorbă de concesiune teritorială, ci numaĭ de construirea unor liniĭ ferate şi de regularea unor încurcăturĭ chineze.

Corespondinţe.

În chestia rosariuluĭ.

Din diecesa Orădană 7 Martie.

În timpul din urmă mai de multe orĭ a fost vorbă în colónele „Unirĭĭ“ despre recitarea rosariuluĭ în biserica nóstră. A fost opiniĭ pro şi contra. Nu m'a convins argumentele niciunuia. Fie-mĭ permis, să-mĭ predaŭ şi eŭ modesta mea părere.

Conced, să apărăm originalitatea frumosuluĭ nostru rit rĕsăritén, şi prin unele învecţiunĭ străine să nu confundăm caracterul luĭ tipic. Dar óre străin e rosariul pentru biserica orientală? Şi de ar fi chiar aşa, să-l aversăm şi să nu-l primim, deşi îl aflăm bun pentru promovarea moralităţiĭ şi pentru stîrnirea pietăţiĭ? Ce e rosariul? De unde îşĭ are originea?

Rosariul este o serie frumósă de rugăciunĭ cunoscute tuturor, şi chiar pentru aceea fórte uşor de recitat orĭ şi cui. Nu se póte sci óre în orient orĭ occident îşĭ are originea. Originea luĭ se póte duce la secliĭ primĭ a creştinismuluĭ. când eremiţiĭ (de acestia în orient mai de timpurĭŭ şi mai mulţĭ aŭ fost ca în occident), apoĭ şi credincioşiĭ evlavioşĭ repetînd, mai de multe orĭ aceleaşĭ rugăciunĭ, lăsaŭ printre degete nisce mărgele înşirate, să scie numĕrul acelora. Este sciut, că rosariul în forma cum se usitézĕ acuma în biserica apusénă este după tocmeala st-luĭ Dominic, din evul al XIII. (1208), şi că popularitatea, saŭ estinderea în public şi-o are mai vîrtos din secluI al XVI-lea la dispusăţiunea pontificeluĭ Piu al V-lea, întru memoria învingerii creştinilor asupra turcilor la Lepanto în 7 Octobre anul 1571.

Dar şi alt cum rogaţiunea în sine nu este rĕsăriténă saŭ apusénă. mai vîrtos despre cele din rosariŭ nu se póte zice că-s rĕsăritene orĭ apusene, căcĭ nomenclatura asta numaĭ la ceremonie orĭ la rit se póte aplica. Este apusénă întocmeala rosariuluĭ în forma de acuma, dar pentru aceea *nu s'ar putea întocmi óre şi după geniul ritului nostru măiestos din acele rugăciunĭ de toţĭ cunoscute o serie de rogaţiunĭ?*

Şi pentru că eŭ pun întrebarea asta, nu permit a deduce, saŭ a presupune despre mine, că aşĭ trage la indoiélă faptul, că noĭ avem rugăciunĭ frumóse. Recunosc frumseţa Paracliselor, Acaftistelor şcl., dar cunosc şi complicaţia acestora, şi cu durere adaug, că analfabeţiĭ nicĭ când nu le zic acele, ba chiar şi cărturariĭ numaĭ sporadice, pentru greutatea lor. şi pentru că recitarea acelora presupune nu puţine cunoscinţe tipicalĭ.

În timpurile grele, carĭ din ce în ce ne impresóră, vĕd lipsa mare a rugăciuniĭ şi a rugăciunilor publice; sînt ómenĭ piĭ, carĭ doresc des şi mult a se ruga; am cetit despre canonicul gherlan, care şi la preumblările sale de recreare recita rugăciunĭ (chiar rosariul), dar şi în cercurile mai de jos a poporuluĭ sînt. carĭ bucuros petrec mai îndelungat în rugăciunĭ, mai vîrtos la unele primejdiĭ, saŭ la casurĭ de morburĭ şi mórte, ne avênd însĕ nicĭ o cinosură, eĭ îşĭ formézĕ metod de rugăciunĭ, de multe orĭ însĕ trec în superstiţiunĭ.

Óre pĕcat contra ritului ar fi a le tinde acestora un sistem în rugăciune? Eŭ aşa cred, că nu. De aceea aşĭ dori, să compunĕ cine-va rosariu şi pentru ritul rĕsăritén, şi se esopereze de la forul competent aprobare pentru acela. Rosariul şi aşa în multe părţĭ e cunoscut, ba chiar usitat si la popor.

Cu vre-o 15 anĭ înainte de asta a fost în mânile scriitoriului acestor şire o broşuriţă scrisă în limba română, în care era modul de recitare a rosariuluĭ, pe lângă rugăciunile cunoscute; „misteriile“ eraŭ esprimate prin tropare fórte bine potrivite.

Se póte, că vócea mea debilă va străbate până la plaiurile Beiuşuluĭ, şi compunĕtorul de atunci a broşuriţeĭ pomenite se va simţi îndemnat să céră aprobarea lucrărilĭ sale. Orĭ eĭ, orĭ altul. — Eŭ aşĭ dori!

I. S.

Din Bănat.

Valea Pogoniciului în Febr. 1901.

Aşĭ voi să vĕ scriŭ ceva din părţile aceste bănatice, dar mĕ tem, că în loc de interes şi plăcere, voiŭ causa numaĭ disgust şi resens, de óre ce nóuĕ românilor a rare orĭ ne este dat a ne lăuda cu fapte mai remarcabile, sevîrşite de ceĭ cu inimă iubitóre de înaintarea acestuĭ neam prigonit de sórte.

Nu cu lamentărĭ şi recriminărĭ, ci cu fapte bine precugetate. cu învĕţăturĭ continue şi cu esemple bune se póte ridica un popor din starea sa decăduţă şi umilită.

Mult preţuitul organ „Unirea“, a indigitat unele mijlóce, carĭ singure mai corespund stărilor critice de astăzĭ ale poporuluĭ. Aşa s'a amintit de înfiinţarea băncilor poporale, apoĭ a magazinelor de bucate, ca cele mai bune remedii spre ajutorarea claseĭ scăpătate a poporuluĭ, acestora ar urma reuniunile de temperanţă, aplicarea la comerciŭ şi industrie ş. a. Aci se deschide fie căruĭ inteligent teren vast de lucrare mănósă aducĕtóre de fructe durabile.

Ce vom zice însĕ, când nu fără strîngere de inimă observăm, că pe când faţă de atarĭ lucrărĭ şi întreprinderĭ salutare spiritele sînt cuprinse de o apatie şi indiferentism neesplicabil. pe atunci cu atât mai mare activitate şi zel desfăşură, când e vorba de interese materiale. Ast felŭ vedem cum poporul e lăsat în voia sorţiĭ şi cine se scólă mai de diminéţă, acela îl esploatézĕ în interesul sĕŭ. Îngropat în datoriĭ nesfîrşite şi stors prin multele dărĭ, imposite şi cămătărĭ, poporul merge cu grăbire spre ruină materială sigură.

Dar nicĭ pe terenul instrucţiuneĭ religióse nu stăm mai bine. Instrăinarea de biserică şi de instituţiunile eĭ se remarcă la acest popor în grad înspăimîntător. Partea cea mai mare a poporuluĭ nu frecuentézĕ cu anul biserica; sînt carĭ în tóta viéţa lor nu întră în acest sacru aşeḑĕmînt. Disciplinarea ar fi aicĭ indispensabilă, dacă nu i-s'ar opune divergînţa de religiune, care distruge orĭ ce nisuinţă nobilă.

Instrucţiunea şcolară încă lasă mult de dorit. Pe lângă tot avîntul, ce a luat acésta în timpul din urmă, nu póte arăta resultatele recerute de progresul poporuluĭ,

din contră vedem, că cei mai mulți — ca să nu zic toți — cari au părăsit băncile școlei recad în starea primitivă de analfabeți, sau devin și mai periculoși prin falsificări de cambii și alte acte publice.

Ce se mai zic de catechisarea tinerimei, pe care — în butul ordinațiunilor stricte bisericesci — se pune așa puțin pond?

În fine așă mai amiuti, per tangentem și de studiul istoriei naționale. Sentiment național este prea puțin, sau nici de cât desvoltat la poporul bănățan, ar fi deci un postulat al conservării proprie cunoscința originei și trecutului său glorios și formarea idealurilor și aspirațiunilor măreție pentru viitor.

În tote însе se recer bărbați cu chemare sfîntă, gata spre ori ce jertfă. Fără eroi și martiri nu este învingere și mântuire, și de acestia are lipsă poporul român atât de amenințat astăzi în esistența sa.

Bănățanul.

Spicuiri literare.

Cine sînt adevěrații ortodoxi?

Ca să se vadă cât de mult se prețuesc între sine singuraticile popóre ortodoxe din peninsula balcanică, cităm un scurt pasaj din o scrisórea publicată în o fóie de din colo. Scrisórea a fost trimisă din Bitolia.

„Dumineca trecută am asistat la serviciul divin la biserica grecéscă și l'am auzit pe P. S. S. Ambrosiu spunênd, în auzul tuturor și de la înălțimea amvonului, că „cu adevěrat ortodoxi sînt numai grecii și că cei alalți muritori negreci nu pot fi considerați ca atari.“ La cine făcea alusie înaltul prelat, când afirma o prostie așa de mare? La Bulgari nu, pentru că aceștia de mult nu sînt considerați ca adevěrați creștini. Nu cum-va prin negreci a vrut să înțelégă pe Români și contestându-le ortodoxismul lor a căutat să dea întru cât-va o satisfacție acelor, pe cari îl indispusese atitudinea cam binevoitóre a Mitropolitului față de noi? Se prea póte să fie și așa.“

„Gazeta Macedoniei“.

Mulțumită publică.

Subscrișii aducem la cunoscință celor ce iubesc casa Domnului, că „Reuniunea femeilor rom. gr. cat. din parochia Sâncelului pentru decorarea bisericei“ întemeiată la anul al 200-lea de la S. Unire posede astăzi un fond general de 257 cor. 23 fil. și un fond special de 600 cor. resultat al tombolei aranjate de reuniune, menit pentru pregătirea iconostasului de la biserica gr. cat. din Sâncel.

La acésta reușită frumósă ne-au ajutat și creștini din alte sate. Și anume au contribuit cu obiecte prea stimatele dómne și domni din Petelca: Eugenia Rosciu, preotésă, 2 fundure de perină, Valeria Domșa, învățătóre, un ștergar; Domnica Domșa, o straiță; Măcinica Ciortea, o crătință; Susana Domșa, o fóie de covor; Vironica Domșa, o crătință; Maria Domșa, o crătință; Maria Ciortea, 6 tăiere de porcelan; Ileana Domșa, o față de perină; Maria Domșa, o păr. desagi; Maria Giurgiu, o față de perină; Maria Ciortea, n. Domșa, o față de perină; Susana Domșa, un ștergar; Iudita Domșa a lui Ionuț a dăruit un covorel, menit a să pune pe s. prestol al bisericei din Sâncel. — Din Mișcreac: Nicuța Radu, preotésă, o fóie de covor. — Din Lőrincz: Maria German, 6 tăiere de porcelan. — Din Teiuș: Carolina Pop, un ștergar. — Din Pănade: Dna Szabó n. Márton, 6 servete de cafea; învățătórea Nitu, o coperitóre de tasă; dșórele Margit Szabó, o coperitóre de tasă și Vilma Szakács, un ștergar. — Din Băgaci: Gizella Rusz n. Kovács, un blid pentru prăjituri. — Din Iclod: învățătórea Suciu, o fóie de covor; Ana Lat, un văl; Susana Bărbat, 2 coți de pânză; Vuța Barna, $2^1/_2$ coți pânză; Maria Popa, o învělitóre de cap; Ludovica Ciotea, 2 coți pânză; Dochița Dămian, învělitóre de cap; Vironica Docolin, 2 coți pânză și Onica Barna, 4 coți pânză.

Ér banî la fondul iconostasului bisericei au contribuit: femei creștine din Iclod suma de 2 cor. 30 fil. și prea stimatele Dómne și Domni din Petelca: Maria Ciortea n. Domșa, 1 cor.; Augustin Ciortea, 2 cor.; Tănasie Domșa, 2 cor.; dșórele Lucreția și Cornelia David, câte 1 cor.; și Maria Pop n. Domșa din Teiuș 2 coróne.

Subscrișii din încredințarea comitetului Reuniunei ne luăm voe a aduce mulțumită generoșilor contribuenți amintiți, dorindu-le mult bine și o viéță îndelungată spre a mai face atari jertfe întru mărirea lui Dumnezeu.

Sâncel la 27 Februar n. 1901.

Maria Vlassa presidentă. **Vasilie Smigelschi** secret. reun.

Fondul subsidiar al preoților.

Aŭ contribuit:

X. și *Y.*	4	cor.
Dem. Căliman, Ciavașul-de-câmpie .	2	„
Moïse Brumboiŭ, Tohan	16	„
George Florian, Sânger	10	„

Aceste dóuĕ sume din urmă în loc de cunună pe cosciugul regretatului Grig. Maior, fost redactor al „Gazetei“.

Ce bine ar fi, dacă preoțimea nóstră și-ar aduce mai adese aminte de acest fond, cu o menire așa de frumósă.

„Gutta cavat lapidem, non vi, sed *saepe* cadendo.“

NOUTĂȚI.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Onoratul Domn Andreiŭ Cighi, Oficial reg. de dare în Orșova, născut în Bocșa-română, ca recunoscĕtor de sfintele biserici române, cari l'aŭ crescut ca mame bune, întru aducere aminte și de un Bărnuțiŭ, și locurile plăcute natale, ca un devotat bun român — din puțina-i plată, a dărnit și procurat pentru biserica din Bocșa o S. Evangelie, grandios legată cu 120 coróne; un rînd de ornate bisericesci fórte frumóse în preț de 160 coróne, și tot la insistința și întrevenirea subscrisului și din compătimire, că în vara anului trecut de patru ori grindina total a ruinat poporul din parochia învecinată a „Siciului“ așa și la biserica mea a dărnit o s. evangelie în preț de 25 coróne și un rînd de vesminte negre bisericesci cu 60 cor., pentru cari marinimóse dărnuiri i-se esprimă profunda mulțumită — și pe acésta cale în numele acelor dóuĕ popóre — ca protopop districtual *Ioan Papiriŭ Pop* și paroch gr. cat. al Siciului. — Subscrisul în numele poporului gr. cat. din Booș, își ține de plăcută datorința a aduce și pe acésta cale mulțumită publică, acelor credincioși, cari aŭ contribuit spre înfrumsețarea sf. nóstre biserici, anume: Moldovan Vasilie l. Sándor cu soția sa Ilișca, un ornat complet în preț de 70 coróne. — Crișan Vasilie cu soția sa din otarul Turdei, alt ornat complet în preț de 70 coróne. — Hodorean Gligor cu soția sa Ana, un epatrafir în preț de 14 coróne și o față de bumbac pe s. altar. — Mocea Nistor cu soția sa Maria s. evangelie cu litere latine în preț de 25 coróne și apostoleriul în preț de 12 cor. 80 fil. — Dordai Marie o pătură de geolgiŭ frumos gătită la icóna P. C. Vergure Marie, — Rus Marie, o vĕduvă sĕrmană, o cruce de argint de China cu crucificsul pe ea, în preț de 24 coróne. — Frățean Simion din otarul Turdei, o față curată la proscomedier. — Pop Todor a Monului cu soția sa Todora, un epatrafir în preț de 14 coróne și un prapor de postav roșu de 20 coróne. — și Călugăr Iacob alt prapor de postav roșu în preț de 20 coróne; pentru cari fapte adevěrat creștinesci Dumnezeŭ să le răsplătéscă, atât pe pământ, cât mai vîrtos, dincolo de mormînt. Booș în 28 Februar 1901. *Ilariŭ Ciungan,* paroch gr. cat. — Anul iubilar 1900 va rĕmânea neuitat și pentru biserica gr. cat. din Șomoștolnic: Ioan Frâncu și soția-sa Susana, aŭ cumpĕrat o Sfîntă Evangelie cu 25 cor.; Simeon Bichiș și soția-sa Saveta, aŭ dăruit un rînd de ornate bisericesci în preț de 100 coróne; Maria Pop, un Apostoler în preț de 12 coróne. Dumnezeŭ să le lungéscă firul vieți, ca să mai pótă face mult bine bisericei! Șomoștelnic în 6 Martie 1901. *Petru Cristea,* adm. parochial.

Din diecesa de Orade. Esc. Sa Mihail Pavel în 3 l. c. a conferit ordul preoției clericilor absoluți: *Victor Cinca, Valeriŭ Hetco, Adrian Muntean, Ioan D. Szilágyi și Petru Tămâian,* cest din urmă dispus de prefect în Internatul Pavelian de băieți din Beiuș.

Cele 10 porunci ale limbei. Fruntașii poporului flamand din Belgia, pentru a întări sentimentul național între concetățenii lor, aŭ răspîndit în popor următórele 10 porunci, cari se potrivesc de minune și pentru noi Românii. Éta-le: 1. Gândiți-vĕ, că în tótă viéța trebue să dați locul întâiŭ limbei vóstre strămoșesci. — 2. Vorbiți în limba vóstră acasă, cu ai vostri, cu prietinii și cu ori cine, chiar și în fața unui străin, căci se cade ca străinul să-ți învețe limba ta, nu tu pe a lui. — 3. Cresceți pe copiii vostri în limba vóstră, și învețați mai ales pe fete să vorbéscă și să iubéscă limba maternă. — 4. Feriți-vĕ de școlele străinilor, căci numai așa veți lucra înțelepțesce. — 5. Cumpĕrați numai cărți, reviste și jurnale scrise în limba vóstră, căci așa veți scăpa de influența străinilor. — 6. La ori ce petrecere ca și în salóne, vorbiți numai limba vóstră, dar vorbiț-o frumos. — 7. Ori cui aveți de scris, scrieți-i în limba vóstră. — 8. Dacă comandați marfă în străinătate, scrieți în limba vóstră, căci câștigul deschide urechile și ascute limba. — 9. Dați mărfurilor numiri numai în limba vóstră și 10. Tóte inscripțiile prăvăliilor, etichetele mărfurilor și ori ce reclamă, faceți-le numai în limba vóstră, numai așa vĕ veți impune străinilor.

Pentru că nu și-a luat pălăria. Un anumit Anton Helbing din Marburg a fost pedepsit cu 8 zile închisóre grea, pentru că nu și-a luat pălăria înaintea unui preot catolic, care ducea taina cea din urmă la un bolnav. Curtea de cassație din Viena a întărit judecata cu motivarea, că desi cineva nu e catolic (pedepsitul era protestant), dacă nu-și ia pălăria înaintea unei ceremonii catolice, când se îndésă aprópe de aceea, comite scandal public, care trebue pedepsit.

Avis. Cei ce aŭ câștigat la tombola din Sâncel, sînt rugați să trimită împreună cu losurile și 12 fil. pentru biletele de mesagerie (szállitó-levél). — *Comitetul.*

Necrolog. † *Basiliŭ Gyenge de Csikjenőfalva,* protopopul districtului Coseului, paroch în Călinesci, membru al congregațiunei comitatense din Maramurĕș, a repausat la 23 Februar st. n. 1901 în etate de 70 ani, în anul 45 al preoției și 26 al căsătoriei sale.

† *Emil M. Montani,* student al clasei VI-a gimn din Blaș, după un morb îndelungat, împărtășit cu sfintele taine ale muribunților, a repausat la Zlatna Miercuri în 6 Martie st. n. 1901 la órele 9 a. m. în etate de 17 ani.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

XIII.

(Continuare.)

La acésta laudă, făcută înaintea tuturor, Monica de abia află cuvinte potrivite, să-ĭ spună luĭ Augustin, cu modestia eĭ blândă, că nicĭ odată n'a mințit el ca în ziua aceea. [1])

Augustin nu numaĭ pentru aceea doria, ca mamă-sa să fie de față la convorbirile lor, pentru că ea iubia adevĕrul și și-ar fi dat și viéța pentru el, ci și pentru că era dăruită cu o judecată sănătósă și cu pricepere pĕtrundĕtóre. Mintea eĭ, dacă dăm credĕmînt spuselor luĭ Augustin, se apropia de geniŭ. Nu era cestiune orĭ cât de înaltă și întunecată, în care Monica să nu fi pĕtruns cu destoiniciă și cu ușurătate deosebită. Într'o zi, spre esemplu, Augustin trata înaintea amicilor sĕĭ despre numerĭ și anume despre importanța lor în geometriă și musică. De odată el se opresce la punctul cel maĭ greŭ, privesce la mamă-sa și o agrăiesce cu aceste frumóse cuvinte: „Pe tine înse, maică, să nu te înspăimînte aceste cestiunĭ grele, ce sînt ca și nisce pădurĭ îngrozitóre . . . Tu, a cărei pricepere în fie care zi îmĭ apare nóuă, și aĭ căreĭ suflet, din causa etățiĭ saŭ a temperanțeĭ admirabile, se ridică peste tóte vanitățile și slăbiciunile trupuluĭ, — tu tot *așa de ușor* veĭ pricepe lucrurile acestea, *pe cât de greŭ* le înțeleg ceĭ maĭ sĕrmanĭ, greoĭ la minte. Pentru că, de aș zice, că ușor veĭ ajunge la un limbaj lipsit de erorĭ, de bună samă aș spune un neadevĕr. Dóră chiar și pe mine, care obligat am fost a studia limba acésta, mĕ mustră ceĭ din Italia de multe orĭ în cea ce privesce pronunțarea. Póte că orĭ ce învĕțat atent ar afla în vorbirea mea așa numiții *solecismĭ*, ba am aflat ómenĭ de aceia, carĭ îmĭ demonstraŭ cu mult aparat scientific, că chiar și Cicero a comis ast fel de greșelĭ. Apoĭ cât despre *barbarismĭ* atâția aŭ aflat, în cât și vorbirea, cu care a mântuit el Roma, se pare barbară. Tu înse nedând mult pe aceste lucrurĭ copilărescĭ, ce nu se țin de tine, areți, că cunoscĭ puterea și natura așa zicênd *divină* a gramaticeĭ, și că deși nu te îngrijescĭ de esterior, de trupul eĭ, totuși posedĭ spiritul eĭ.“ [2])

Din aceste dóuĕ cause, anume pentru că Monica iubia adevĕrul maĭ mult de cât viéța și pentru că ea avea o minte atât de sublimă și ageră, voia Augustin, ca mamă-sa să fie de față la disputele lor filosofice. La aceste dóuĕ cause s'a maĭ adaus și alta de un caractĕr maĭ general. E un lucru folositor, ca și câte o muiere să fie de față chiar și în convorbirile și conversațiunile bărbaților maĭ superiorĭ și maĭ serioșĭ, căcĭ presența eĭ impune reservă, cere finețĭ și frăgedime.

Pe când bărbatul, maĭ ales cel învĕțat e ispitit a-și întreba numaĭ *mintea*, muierea își întrĕbă *inima*. Muierea depărtéză, alungă ceea, ce Bossuet fórte nimerit numesce: *sciință sécă*. Și dacă conversațiunile despre Dumnezeŭ, suflet, nemărginit, se termină cu imnurĭ și rugăciunĭ, pe cum și trebue să se termineze tot de una, muierea e, care dă avînt imnuluĭ și accente rugăciuneĭ.

În privința acésta *Cassiacum* ne arĕtă un esemplu minunat. Augustin vorbise despre Providență; arĕtase cât e de admirabilă providența și în distribuirea binelui și în permiterea rĕuluĭ. Ajungênd după o tractare îndelungată la momentul, când asupra mințiĭ se revérsă lumina, éră inima e mișcată, și când tóte aceste meditațiunĭ se sfârșesc în adorare și iubire, — Augustin de odată își întrerumpe vorbirea, se întórce cătră mamă-sa agrăindu-o cu nisce cuvinte, în carĭ de o parte se reoglindéză Augustin întreg, éră de altă parte se cuprinde o onóre perpetuă pentru s. Monica: „Ca aceste rugăciunĭ și voturĭ să fie împlinite în modul cel maĭ cuvenincios, ție ți-le concredem o mamă, pentru ale căreĭ rugăciunĭ și lacrĕmĭ — o cred și o mărturisesc cu tărie, — mĭ-a dat Dumnezeŭ mintea acésta bună, — ca nimic să nu preferesc, să nu cuget, să nu voiesc, să nu iubesc maĭ mult de cât *cercetarea* și *aflarea adevĕrului*. Și nicĭ nu voiŭ înceta a crede, că acest bun atât de mare, ce din meritele tale l'am dorit, numaĭ prin rugăciunile tale îl voiŭ și câștiga.“ [1])

Altcum Monica nu se îndestuli a asista numaĭ la aceste conferențe; ea și lua câte odată cuvîntul, și fiind că Dumnezeŭ rĕsplătesce iubirea și curățenia sufletuluĭ cu darul cel maĭ escelent al luminel spirituală, ea pronunța cuvinte, pe carĭ Augustin în dată le și însĕmna pe tăbliță sa de scris. Noĭ, la rîndul nostru, vom aduna aceste cuvinte ca să cunóscem din ele maĭ complet pe mama luĭ Plato cel creștin.

Cea maĭ renumita dintre conferențele din Cassiacum, s'a ținut la 13 Novembre a. 386; în acésta sufletul cel frumos al Moniceĭ a revĕrsat maĭ multă lumină, éră ziua nașterĭĭ luĭ Augustin, chiar atunci a fost împlinit anul al 32-lea.

Monica întruni în jurul meseĭ pe toțiĭ amicĭĭ fiuluĭ sĕŭ și le servi cu unul dintre prânzurile acelea creștinescĭ, la carĭ cumpĕtul și vioiciunea nu împedecă de loc avîntarea și libertatea spiritului. În decursul prânzuluĭ, lucru prea firesc, conversația decurse despre viéță, fiind că era aniversarea aceleĭ zile, în care Augustin a cunoscut primele surisurĭ și lacrĕmĭ; după aceea despre *fericirea* vieții, fiind că viéța de sine doresce fericirea. După prânz se retraseră într'o sală de băĭ, de óre ce timpul era rece și ploios, și continuară conversațiunea asupra aceluia-și obiect sub conducerea luĭ Augustin, carele însu-și punea întrebările și îndemna pe juniĭ sĕĭ amicĭ să-ĭ rĕspundă. El apărea óreși-cum ca și un vultur, care își ĭea sub aripĭ puișorii și se înalță cu eĭ în sus spre sóre.

Ce e dară viéța? În ce constă ea? Unde este focularĭul, care o renoiesce și susține?

Dar iute lăsară acéstă viéță trupéscă miserabilă și trecĕtóre, care se petrece pe pământ și din pământ își primesce nutremîntul, ca fiind nedémnă de atâta atențiune, și trecură la viéța singură vrednică de acest nume, la *viéța sufletéscă*.

„Ce este nutremîntul sufletului?“ — întrebă Augustin.

„Sufletul, nu cred, să-și afle nutremîntul în alt ceva — replică s. Monică — de cât *în cunóscerea și iubirea adevĕrului*.“ [2]) Trigețius contesta; el admitea dóuĕ nutremînte pentru suflet: unul bun și altul rĕŭ; și afirma, că dacă sînt suflete, carĭ se nutresc cu adevĕrul, atunci sînt și de acele, carĭ își află nutremîntul în erorĭ, în deșertăciunĭ și amăgirĭ. Dar în dată luă Augustin cuvîntul. El arĕta, că Trigețiu se înșélă; căcĭ erorile, deșertăciunile și amăgiriile — de parte de a nutri sufletul — îl flămînzesc, îl golesc și îl fac sterp și lânged; și că așt fel drept a avut mamă-sa, când a zis, că numaĭ un singur nutremînt să află, demn de sufletul omenesc și capace de a-l îndestuli: *adevĕrul*.

„Dar unde conduce viéța? Ea e o activitate, o mișcare; care îl este scopul? Ce voim și ce dorim noĭ pe acest pământ trist, în acésta vale a plângerilor, unde bem tótă apa acésta amară, pe care o numim viéță? Nu dorim noĭ să fim fericiți?“ — Toți rĕspunseră aprobând prin aplause. [1])

Într'adevĕr acesta e scopul cel mare al vieții. Abia se naște omul și se și deștéptă în el dorul de fericire, și cât trăiesce nu are în suflet nicĭ un gând, nicĭ un simțemînt, nicĭ o însufleție orĭ rĕsuflare, care să nu doréscă fericirea!

Dar unde este fericirea? Cum se póte ajunge la ea? Carĭ sînt condițiunile, sub carĭ am puté fi fericiți? Sîntul Augustin puse și întrebarea acésta maĭ de frunte: „Spuneți-mĭ, fericit este acela, care câștigă tot, cea ce doresce?“ — „Oh! nu,“ rĕspunse iute s. Monică, „dacă cineva doresce binele și-l câștigă, e fericit; dacă înse el doresce rĕul, chiar și de îl câștigă, totuși e nefericit!“ — Augustin mișcat, observă surîdênd: „Oh! dulce maică, tu aĭ atins chiar culmea filosofieĭ.“ [2]) Și acésta afirmare și-a și întărit'o cu cuvintele clasice, ale luĭ Cicero din *„Hortensius“*: „Éca, nu filosofiĭ, ci ómeniĭ aplicați spre dispute declară de fericiți pe aceia, carĭ aŭ tot, ce doresc. Asta-ĭ eróre: de óre ce a dori rĕul, e miseria cea maĭ mare. Nu-ĭ așa mare nefericire a nu avé, ceea ce doresci, ca și a dori să aĭbĭ ceea ce nu-ĭ ĭertat. Ce e drept, o voință stricată maĭ mult rĕu îĭ póte causa sufletuluĭ, de cât bine ĭ-ar puté procura cuiva sórtea norocósă.“ [3]) — Monica ascultă cu atențiune aceste cuvinte frumóse, apoĭ începu ea a vorbi; le esplică, desvoltă înțelesul lor sublim așa, în cât toțĭ ceĭ de față, uitând sexul eĭ, „credeaŭ — zice s. Augustin — că în mijlocul lor stă un bărbat mare; cât pentru mine eŭ priviam răpit la isvorul divin, de unde eșiaŭ lucrurĭ așa de frumóse.“ [4])

Conversarea se continuă. Augustin voia să aprofundeze chestiunea despre fericire. Despre rĕŭ nicĭ n'aŭ întrat în vorbă, ca despre un ce necapace de a procura sufletului fericire; după aceea începură a vorbi despre cea, ce în sine nu e lucru culpabil, dar totuși trecĕtoriŭ, temporal și peritor: adecă despre avuțiă, despre sănătate, gloriă și frumsĕță. Potu-l ferici acestea pe om? „Nicĭ de cât — zise s. Augustin; — pentru că ceea ce trece și ceea ce móre, cum să o putem posede pe când și până când noĭ o dorim, și câștigându-o cum să ni-o păstrăm?“ La cuvintele acestea toțĭ aŭ erupt în aplause. „Totuși — zise Trigețiŭ sînt mulțĭ ómenĭ norocoșĭ, carĭ posed în așa abundanță aceste lucrurĭ trecĕtóre și supuse întîmplărĭĭ, în cât nu le lipsesce nimic din câte doresc eĭ.“ [5])

(Va urma.)

---

[1]) De ordine l. I. c. 11. n. 33.

[2]) De ordine l. II. c. XVII. nr. 45.

[1]) L. c. XX. n. 52.

[2]) De Beata vita. n. 8.

[1]) De Beata vita. n. 10.

[2]) Tot acolo, n. 10.

[3]) Tot acolo, n. 10.

[4]) Tot acolo, n. 10.

[5]) Tot acolo, n. 10.

MATER DOLOROSA

de Carl May.

(Continuare.)

Cu aceste ridicaĭ pușca și țintiĭ asupra luĭ. Halef făcu asemenea. Frica de pușca mea avu efectul intenționat. Curdiĭ îmĭ aruncară priviri mănióse, înse nu îndrăsniră să se opune. Șoptiră între dînșiĭ și se luară pe aceĭ încolo, unii călare, alțiĭ pe jos. Când ajunseră la tufișul din care aŭ fost ieșit, căpetenia lor se întórse spre noĭ și amenințând cu pușca, strigă: „Sângele este roșu! Păzesce-te dinaintea șerpilor!“

Asta a fost o neprecauțiune din partea sa, căcĭ prin acésta el trada, că are intențiunea, să ne urmărésca pe sub ascuns, spre a se rĕsbuna. Trebuia decĭ să fim tare precauțiĭ, căcĭ deși n'am ucis ómenĭ, ci numaĭ nisce caĭ, efectul rĕmânea tot acelașĭ.

II.

Jussuf Ali.

După ce aŭ dispărut mir-Mahmalli, Halef irupse într'un rîs vesel și zise:

— Étă-i, aŭ plecat doĭ-spre-zece eroĭ, carĭ fug dinaintea alor doĭ bărbațiĭ! Ce rușine! Noĭ înse nu ne-am dat înapoĭ nicĭ barĕm un pas. Am învins, înse numaĭ fiind că să temeaŭ de pușca ta. Omul, care te-a cunoscut, trebue că a fost atuncĭ la curdiĭ zibari. Dacă el n'ar fi atras atențiunea căpeteniei asupra pușcei taĭe, ne-ar fi umbiat cam rĕŭ.

— Nicĭ de cum; numaĭ cât ar fi curs și sânge omenesc, deși nu de al nostru. Până când stăteŭ cu toțiĭ dinaintea nóstră, nu eraŭ de temut. Acum înse se vor tîrâ după noĭ, ca „șerpiĭ“, cum a zis căpetenia, și acésta este cu mult maĭ periculos pentru noĭ.

— Maĭ lute cred, că ne vor pândi, dacă plecăm acum maĭ departe. Se pare, că vom trece prin ținutul lor.

— Și cugețĭ, că dóră vreaŭ să continuŭ drumul pe țĕrmul acesta? Până acum am crezut, că mĕ cunoscĭ maĭ bine. Dincóce de apă locuesc mir-Mahmalliĭ, dincolo mir-Jussufiĭ, la tribul cărora, după cum se pare, aparține și acéstă Fatima Marryah. De óre ce ĭ-am făcut un astfel de serviciŭ, putem aștepta cu siguranță, că soțiĭ eĭ ne vor primi cu prietinie și în cas de lipsă ne vor apăra contra mir-Mahmallilor. Decĭ acum vom trece rîul.

Zicĕnd aceste, m'am întors, să vĕd de chavass. Acesta nu se vedea nicăirĭ; de aceea călărirăm înapoĭ și-l aflarăm numaĭ după ce ĭ-am scrutat cu deamĕruntul urma prin érbă.

De frică, chavassul și-a condus calul în tufiș, l-a legat acolo, ér el s'a vîrît într'un desiș de spinĭ, ca să nu-l vadă curdiĭ.

— S'aŭ dus? — întrebă el, după ce l-am tras de picior afară. — Tu trăieștĭ, Effendi? Așa dar nu te-aŭ omorît?

— Ba da! M'aŭ lovit în cap.

— Dar — dar, tu staĭ aci înaintea mea!

— Acesta este numaĭ spiritul meŭ, care te va urmări ziua-nóptea pentru curajul cu care ne-aĭ apărat.

— Ér spiritul meŭ ți-se va arăta în tótă óra de zece—dóuĕ-spre-zece orĭ, moș și strămoș aĭ fricei, — zise Halef. — Pentru ce aĭ rĕmas îndărĕt și pentru ce te-aĭ ascuns?

— Numaĭ din considerare pentru voĭ. Curdiĭ urĕsc pe chavassiĭ sultanului. Dacă mĕ vedeaŭ la voĭ, atuncĭ de bună sémă că nu scăpațĭ așa cu pelea curată.

— Și mutessarifu! ni-te-a dat ca să ne aperĭ? Allah sĕ-l schimbe pentru aceea într'un ariciŭ întors cu spinii din lăuntru, ca aceia să-ĭ înțepe și să-ĭ chinuiéscă sufletul!

El făcu un gest desprețuitor cu mâna și-mĭ urmă mie, plecase-mĭ deja către rîŭ. Acesta avea aci o adîncime de o urmă și jumĕtate, așa că femeia a putut trece cu ușurință peste el. De altcum ea a fost și dispărut.

Ajunși dincolo, călărirăm în sus de-a-lungul țĕrmului, ne ferirăm înse a ne ține în apropierea apeĭ. Curdiĭ puteaŭ să fie ascunși dincolo și să pusce asupra nóstră. Înaintam maĭ mult pe sub póla pădurii, printre arboriĭ, carĭ ne scuteaŭ destul de bine.

Acéstă precauțiune a fost bună, căcĭ încă n'am ajuns departe, și din tufișul de dincolo să auzi o pușcătură, înse nicĭ unul dintre noĭ n'a fost nimeritt. Câte-va momente maĭ târziŭ audiĭ o a dóua pușcătură, înse nu dincolo, ci din dărĕtul meŭ. M'am întors repede și vĕdui pe chavass, carele spre a puté țînti maĭ sigur, se coborî de pe cal, ținĕnd aplecată pușca sa golită. Dincolo de rîŭ, curdiĭ scóseră un strigăt turbat. Ca să mĕ previnĕ, el îmĭ strigă repede:

— L-am nimerit Effendi! L-am vĕdut stând în tufiș și pușcând asupra nóstră; atuncĭ l-am trimis un glonț și l-am vĕdut căděnd.

— Care a fost? Căpetenia?

— Nu, un altul. Credĭ acum, că am curaj și că sînt un rĕsboinic brav?

— Ba. Nu este artă, ca din ascudět6re să puscĭ asupra cui-va. De ce nu m'aĭ întrebat? Graba ta póte să ne strice fórte mult. Din strigatul curdilor să póte vedé, că aĭ nimerit. Nu te-aĭ gândit la rĕsbunarea sângeluĭ?

— Rĕsbunarea sâegeluĭ? O, Allah, de asta am uitat! Credĭ tu, că vor veni să-și rĕsbune?

— Natural! Nici un popor nu ține așa mult la rĕsbunarea sângeluĭ, ca acestĭ curdi! Dacă-ți vor tăia gâtul, n'am nimic în contră!

Să înțelege, că n'am luat în serios aceste cuvinte, înse totuși eram supărat pe eĭ. Deja ne aflam în pericol și purtarea sa nesocotită puté numaĭ să-l mărésca încă, maĭ cu samă, că acum rîul făcea o cotitură și se apropia așa de tare de póla munteluĭ, în cât între noĭ rĕmase numaĭ o limbă de érbă, fórte îngustă, preste care negreșit trebuia să trecem. Acéstă posițiune puté să fie fatală pentru noĭ, fiind că aci eram espușĭ glónțelor curdilor carĭ eraŭ ascunșĭ în tufișurile de dincolo. De aceea am preferit, ca cel puțin o bucatăde loc să trecem prin pădure. De óre ce înse terenul era petros și țepiș, am fost siliți să ne dăm jos de pe caĭ. Conducĕndu-ĭ de frâne, ne acățarăm la deal și spre mirarea nóstră deterăm preste un fel de potecă, carea părea a conduce de-a lungul cómeĭ munteluĭ. Înaintarăm spre poteca acésta, fără a afla de lipsă să ne pregătim pentru o întâlnire cu inimiciĭ, pentru că pe țĕrmul acésta locuiaŭ mir-Jussufiĭ, de la carĭ așteptam, că ne vor primi amical.

Aci puturăm să ne urcăm érăși pe caĭ, n'am ajuns înse departe și am trebuit să ne oprim. Deterăm adecă de o stîncă, carea aci, unde se gată poteca, părea că formézĕ o pórtă. Nu puteam ferĭ nicĭ într'o parte, pentru că și la stînga și la drépta terenul era așa de țepiș, în cât nu se putea trece preste el. Deschidĕtura înse, pe care am numit-o pórtă, era încuiată printr'o îngrăditură tare de spinĭ. Am întrebat cu vóce înaltă dacă se află cine-va îndĕrĕtul eĭ. O vóce puternică din lăuntru răspunse:

— Este. Cine sînteți voĭ?

— Sîntem străinĭ și venim de la Revandis.

— Unde voițĭ să mergețĭ?

— Preste graniță.

— Sînteți sunniți orĭ șiiți?

— Eŭ sînt creștin,; soțiĭ meĭ înse sînt musulmanĭ sunniți. Putem fi în nóptea acésta óspeții vostri?

— Vĕ voiŭ deschide. Legați caiĭ afară!

Ușa cea de spinĭ fu depărtată și acum apăru un bărbat de o mărime așa de colosală, cum n'am maĭ vĕdut în viéța mea. Era cu mult maĭ înalt și maĭ gros de cât mine și pe capul sĕŭ, tuns altcum până la piele, avea o códă lungă și subțire de pĕr, care-ĭ ajungea până pe spate în jos. Șalvariĭ (pantaloniĭ) sĕĭ fórte largĭ aveaŭ vergĭ negre și roșiĭ, ér de-asupra și de-desubt eraŭ legați cu curele. Piciórele aveaŭ dimensiuni și maĭ marĭ, de cât mânile luĭ cele puternice, pentru carĭ l'ar fi putut învidia și un matroz irlandez. Peste umerĭ îĭ atîrna un guler de piele, tăiat în fașiĭ lungĭ, așa că i-se putea vedea corpul pĕros și brațele mu[illegible]e. În mână ținea un cuțit, cu care se vede, că chiar a fost ocupat. Ne observă cu o privire aprópe mănióșă și zise:

— Veniți în lăuntru și așteptați aci! Voiŭ înscinția pe Malk-hoe-gund (cel maĭ bĕtrân în sat) despre sosirea vóstră.

El dispăru prin o a dóua ușă de spinĭ, pe care o închise ĕră-și pe din afară, și noĭ întrarăm în lăuntru, lăsând caiĭ afară. Ne aflam într'un spațiŭ neregulat, pătrat, care putea cuprinde vre-o dóuĕ-zecĭ de persóne și aĭ căruĭ pereți de asemenea eraŭ îmbrăcați cu îngrăditurĭ de spinĭ. Pentru ce atâta spinet? În curĕnd aveam s'o aflăm. Ca scaune serviaŭ maĭ multe petri marĭ. Șezurăm. Alt ceva nu vĕzurăm nimic în jurul nostru.

Chiar am isprăvit cu încărcatul puscei mele, când ușa de din dĕrĕt se deschise și în lăuntru întră curdul cu un bărbat, despre care zicea că este Malk-hoe-gund. Acesta, de o statură mijlocie, avea un aspect cutezător și tot odată astut. El încă purta un turban uriaș și era îmbrăcat în costum turcesc. În cingătóre avea un cuțit și un pistol. La curdi numaĭ căpeteniile aveaŭ pistóle. El ne privi scrutător și apoĭ mĕ întrebă:

— Aceĭ doĭ bărbațiĭ sînt sunniți?

— Da.

— Noĭ credem în Șia și serbăm mórtea luĭ Hussein, martirul. Tu înse eștĭ creștin și totuși porți hamaïlul!

Hamaïl este un coran scris în Mecca, pe care toți peregrinii ce aŭ fost acolo și aŭ avut mijlóce ca să-și cumpere unul, îl pórtă ca amintire, atîrnat de gât. De aceea am răspuns:

— L'am cumpĕrat în Mecca.

Atuncĭ el mĕ observă cu o privire și maĭ scrutătóre ca maĭ înainte și păși apoĭ la întrare, spre a se uĭta la caiĭ nostri. Abia dete cu ochiĭ de calul meŭ, și cu o bucurie vĕdită strigă:

— Ja Hassan, ia Hussein! Acesta este un armăsar de rasa cea maĭ curată. Cum să numesce?

— Rih, — răspunseĭ.

— Rih? De la cine-l aĭ?

— De la Mohammed Emin, șeicul Haddedihnilor din tribul Șammar.,

— Cunosc pe Haddedihni și tóte păteniile lor. Atuncĭ tu eștĭ acel creștin, căruia el a dăruit acest cal, pentru că ĭ-aĭ mântuit tribul sĕŭ, în luptă cu alte treĭ treĭ triburĭ inimice?

— Da.

— Aĭ trecut apoĭ prin Curdistan și aĭ luptat alături cu adoratoriĭ draculuĭ?

— Le-am ținut parte, fiind că aveaŭ drept.

— Luptaŭ înse contra credincioșilor Profetului! — irupse el.

— Prin participarea mea înse s'a împedecat vĕrsarea de sânge, — mĕ apĕraĭ eŭ.

— Am auzit vorbindu-se despre tine, — continuă el maĭ moderat, — și despre aceea, că aĭ o pușcă, cu care poțĭ pușca în continuŭ, fără ca s'o maĭ încarcĭ. O maĭ aĭ încă?

— Da, aci este, — declarai eŭ, arĕtânduĭ-o.

— Dă-mĭ-o în cóce! Vreaŭ s'o vĕd.

— Numaĭ atuncĭ o daŭ din mâna mea, când sciŭ, că vrea s'o vadă un amic. Eștĭ învoit, să ne primescĭ ca óspeți?

(Va urma.)

Posta „Unirii".

Alfius. Am primit, mulţumite şi salutări.

Ofic. paroch., Cujir. Cercularîul diecesan Nr. LVIII.—2630—1890 dispune „unde preoţii şi docenţii sînt mai miseri, preţul de prenumeraţiune (a »Unirii«) să se plătéscă din cassele bisericilor şi din fondurile scolastice." Dacă pentru Cujir nu s'a permis abonarea din cassa bisericii, este pentru că preoţii de acolo nu pot fi clasaţi între cei »mai miseri«. Am fi totuşi aplicaţi a da fóla cu preţ redus, dacă am sci, care din cei doi parochi ai Cujirului aŭ lipsă de acest favor? Pe carta postală ce ni-s'a trimis nu era însemnat nici un nume.

Iacob. Invitări s'a spedat în tóte locurile pomenite de tine. Dacă n'a venit nime, nu purtăm vina. Salutare. Ieri ţi-am spedat statutele dorite.

On. *I. S. în P.* Ast fel de scirî primim bucuros, cât de adese.

On. *G. N. în S.* A sosit cu bine, nu i-a venit încă rîndul. *G.* pare, că nici nu trăiesce, nu primim nimic de la el. Salutări frăţescî.

On. *Ioan Tărnăvan, Vălaszut* şi *Cas. Moldovan, Cristolţel.* Regretăm, dar nu se póte.

Dlui *G. M. în F.* Cetea comunicate nu aŭ titlu de a fi date publicităţii. Preotul Dvóstre n'a făcut alt alt ceva, de cât ce a fost de datoria sa. Mărcile vĕ staŭ la dispositie.

I. C. D. în N. Nu se póte.

Editor şi redactor rĕspunzĕtor:
Aurel C. Domşa.

Inserate.

Chief-Office 48, Brixton-Road, London, S. W.

Pastilele—Hämatine

ale apotecarului A. Thierry,

sînt cel mai sigur şi veritabil mijloc nutritor şi sangifer, contra anemiei, lipsei de sânge şi morburilor consequente. Pastilele acestea uşor de mistuit aŭ să înlocuiască vinurile feruginóse, carî irită nervii stomacali şi aŭ un efect amet̨itor. Fie care cutie va purta subscrierea fabricantului şi costă după anticiparea preţului, **4 coróne**, spedată franco. Adresa:

Apotheker

A. Thierry's Balsam-Fabrik

în Pregrada bei Rohitsch-Sauerbrunn.

Comunicarea trenurilor

prin gara Kükülloszög (Blaş)

(valabil din 1 Octobre 1900).

către	gara	de la
	Teuş—Tövis	
226	persóne — persóne	102
1258	mixt — mixt	226
735	accelerat — accelerat	904
	Copşa—Kis-Kapus	
107	persóne — persóne	221
228	mixt — mixt	1256
905	accelerat — accelerat	734
	Sóvárad	
325	mixt — mixt	1023
248		650

La esposiţiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote şi de metal a lui

(34) 16—52

Antoniu Novotny

în Timişóra-Fabric

se recomándă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregi armonióse, pe lângă garanţie pe mai mulţi anî, provĕdute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întórce cu uşurinţă în orî ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o latură prin ceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

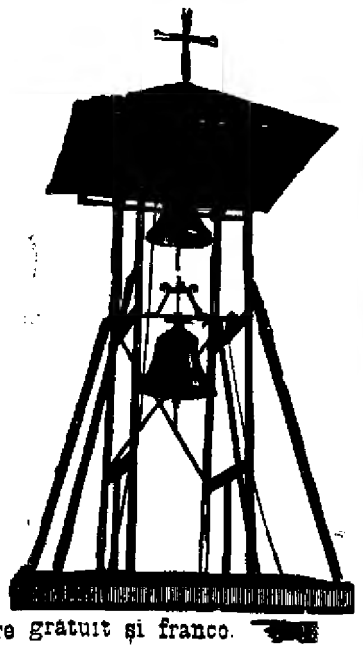

clopotele patentate găurite

de mine inventate şi mai de multe orî premiate, carî aŭ un ton intensiv, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminósă de cât clopotele turnate după sistemul vechiŭ, aşa, că un **clopot patentat cu 300 kg. este egal în tonul unui clopot de 400 kg, făcut după sistemul vechiŭ.** Mai de parte se recomándă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut** — ca şi spre turnarea de **tóce de metal.** Clopote în greutate de 300 kg. şi mai jos se află tot de una în magazin.

Preţ-curanturi ilustrate se trimit la cerere gratuit şi franco.

Indispensabil şi neîntrecut, de un efect sigur.

Marfă universală, export în tóte ţĕrile.

Chief-Office 48, Brixton-Road, London, S. W.

Cea mai bună medicină de casă, cea mai căutată, sigură şi până acum necunoscută este

Balsamul Apotecarului A. Thierry,

Căutat în tótă lumea pentru efectul sigur **Contra tuturor bólelor interne, de piept, plumâni, stomac şi ficat.** Folosit ca mijloc estern, este cel mai renumit

remediŭ de tămăduire a ranelor.

Veritabil numai cu marca de apărare verde, autentic registrată în tóte statele şi provĕdută cu capsula de metal, ce pórtă inscripţia: **Allein echt.** — Producţie anuală 6 milióne borcane. — 12 borcane mici s'aŭ 6 mari duble, spedate franco **4 coróne.** — Un borcan de probă cu instrucţiune şi cu sumarul tuturor depositelor din lume **1 corónă 40 filerî.** — **Se espedéză numai pe lângă trimiterea anticipativă a preţului.**

UNSÓREA-CENTIFOLIE A LUI A. THIERRY

(numită **făcătóre de minuni**), de o putere şi efect miraculos. Face orî ce operaţie superfluă. Cu acéstă unsóre s-a vindecat un os-scarabeŭ, ivit înainte de aceea cu 14 anî şi declarat incurabil, bóla de óse şi în timpul din urmă un morb gangrenos, greŭ şi vechiŭ de 22 anî, numit **rac.** Are un efect antiseptic şi repede la alinarea durerilor; rĕcorĕşte şi vindecă orî ce fel de rane şi arsurî. Înmóie şi curăţă tóte ranele provĕdute prin impunseturî. O dosă spedată franco costă **1 corónă 80 filerî** după primirea preţului. La comande mai marî scădămînt.

Producţie anuală 100.000 dose.

Pot pune la dispositiune un archiv întreg de atestate originale din tótă lumea. Imitaţiile să pot încunjura urmărind cu atenţiune fie care borcan, care pórtă inscripţia: **Apotheke zum Schutzengel des A. Thierry.** Ceî carî n-aŭ deposit la îndemână, să se ferescă de falsificări saŭ fabricate străine, şi se **comande direct,** adresându-se la:

Apotheker

A. Thierry's Fabrik in Pregrada

bei Rohitsch-Sauerbrunn.

(Lieferant des österr k. k. Staatbeamten-Verbandes.)
(Contractor of the War-Office and the Admiralty, London.)

(33) 17—25

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserțiuni

Un șir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacțiunea și Administrațiunea **Unirii**« în Blaș.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul XI. Blaș 16 Martie 1901. **Numĕrul 11.**

În atenția preoților nostri.

II.

(I. S.) Am promis în articolul din nrul trecut, că mĕ voiŭ încerca, nu numaĭ a da sfaturĭ, ci și a arĕta cum s'ar puté de fapt ajuta preoțimea nóstră, ea pe sine însaș̆i.

Nu vreaŭ să susțin, că scrisele mele și propunerile ce voiŭ face, sînt infalibile, și că nu s'ar puté afla alte căĭ și maĭ potrivite pentru ajungerea scopuluĭ comun, — eŭ le aflu pe acestea de maĭ ușor ducĕtóre la scop, alțiĭ să propună altele și în sfîrșit vom conveni cu toțiĭ în a alege pe cele maĭ bune.

Părerea mea ar fi acésta:

Să se întemeieze și organiseze un fond de subsidiŭ pentru clerul întregeĭ provinciĭ mitropolitane în Blaș, la mitropolie, în centrul unităței provincieĭ nóstre și acésta *și pentru maĭ strînsa legătură frățéscă și pentru unitatea și uniformitatea de acțiune* și din alte considerațiunĭ binecuvîntate. Căcĭ zis este: *„Unde-i unnl nu-i putere . . . . unde-s doĭ puterea cresce“.*

Isvórĕle de înființare și alimentare să fie cam aceste:

1. Tóte fondurile esistente la archiepiscopie, pe cum și la episcopiile sufragane, să contribue cu câte 2 percente o dată pentru tot de una la întemeierea fondului de subsidiŭ al preoților din provincia mitropolitană.

2. Tóte bisericile, atât matre cât și filiĭ, să deie ca tacsă de fundare câte 10 fl. o dată pentru tot de una la acel fond de subsidiŭ.

3. Anual, fie care biserică matre saŭ filie, să fie îndatorită a contribui cu câte 1 percent al averiĭ esistente în baniș̆i în bucate, adecă câte 1 fl. după fie care sută de florenĭ și câte 1 mierță de bucate după fie sută de mierțe de bucate, ce le are biserica respectivă.

4. Fie care preot aflător în beneficiŭ să deie o tacsă de fundare de 10 fl. acuma la întemeierea fondului și fie care protopop să contribue cu 20 fl. tacsă de fundare.

5. Anual fie care preot și protopop să contribue cu 1 percent după venitul sĕŭ preoțesc statorit cu ocasiunea conscrieriĭ venitelor pentru regularea congrueĭ.

6. Să rugăm pe bunĭĭ nostri Archiereĭ, ca pentru binele păstorilor și al bisericeĭ, să se îndure a lua sarcina și a face jertfa de a contribui și eĭ, după cât se vor îndura, la fundare și a contribui barĕm cu câte 1 percent al venituluĭ lor la mărirea fonduluĭ de subsidiŭ.

7. Așisderea și ceialalțĭ dignitarĭ bisericescĭ, cum sînt canonicĭĭ, să fie rugați a contribui cu o anumită tacsă la fundare și cu câte un percent după venitul anual.

8. Pe lângă aceste apoĭ, să folosim tótă ocasiunea, ce ni-se ofere pentru a îndemna și pe laicĭĭ nostri inteligenți a contribui și dînșiĭ la augmentarea acestuĭ fond.

9. Spre scopul acesta să facem colecte benevole între popor cu diferite ocasiunĭ.

10. Să folosim spre acest scop sumele de rĕscumpărare a felicitărilor de anul noŭ, a anunțurilor de logodnă și cununiĭ, a cununilor de pe sicriul iubiților repausați și altele.

11. Să aranjăm petreceri și eventualul venit curat să-l vĕrsăm în acel fond și în acéstă privință să fie o emulare nobilă între preoți, care va colecta și va vĕrsa maĭ mult în acest fond.

12. Să fie rugați domniĭ autorĭ de opurĭ, ca anumite esemplare din opurile tipărite să le doneze pentru a fi vîndute în folosul fonduluĭ.

Cu modul acesta am înșgheba un fond, care dacă la început nu ar fi așa mare, ar cresce cu timpul și ar fi un razim pentru preoțiĭ bravĭ, înse urgisiți și prigoniți de ceĭ fără simț de echitate.

Apoĭ contribuirile aceste să nu înceteze nicĭ atuncĭ, când statul ar da congrua, căcĭ atuncĭ adaugêndu-se plata preoților, ar puté contribui și maĭ mult și maĭ ușor și s'ar puté acel fond folosi cu timpul și pentru pensionarea preoteselor vĕduve și a orfanilor de preoți.

Fondurile încă ar puté fi tacsate în favorul fonduluĭ acestuia, căcĭ în ultima analisă, tóte aceste sînt fundate din contribuirile preoțimeĭ.

Apoĭ bisericile cu drept cuvînt ar puté fi tacsate în folosul preoților, dacă ele și până aci aŭ suportat tacsa maĭ grea pentru fondul de pensiune a învĕțătorilor. Dóră în tot de una a făcut maĭ mult preotul pentru biserică, de cât învĕțătoriul; și un percent ar avé dreptul să-l pretindă preotul chiar pentru persóna sa de la cassa bisericeĭ, pentru purtarea socotelilor bisericescĭ, carĭ cu atâta sînt maĭ marĭ, cu cât e maĭ mare averea bisericeĭ.

Preoțiĭ cred, că bucuroș̆i ar contribui atât tacsa de fundare, cât și cea anuală fiind vorbă de îmbunătățirea stăriĭ lor.

Ĕră bunĭĭ nostriĭ Archiereĭ și ceĭalalțĭ dignitarĭ bisericescĭ, sperez, că ar face jertfa acésta în vederea periculuĭ, ce s'ar delătura prin înființarea acestuĭ fond de de-asupra bisericeĭ și în vederea salvăreĭ autorităței lor amenințate prin procedura din timpul din urmă a guvernuluĭ. Ba eĭ vor face acésta și numaĭ din iubire părintéscă față de noĭ preoțiĭ.

Noĭ preoțiĭ sîntem oficerĭĭ armatelor, ale căror generalĭ sînt Archiereiĭ. Un general bun, care are să câștige învingerĭ și glorie, iubesce ostașiĭ sĕĭ și corpul sĕŭ ofițéresc și împarte cu dînșiĭ sórtea în bine și în rĕŭ.

Istoria ne spune esemple, că împĕrați și-aŭ sfîrticat mantaua pentru a lega rana ostașuluĭ de rînd.

Și archiereiĭ nostri vor face acésta, își vor sfîrtica un petec din mantaua lor, ca să ne lege rana nóstră, își vor detrage ceva, ca să ne dee și nóuĕ.

Cu sĕrăcia dară să nu ne escusăm. Să trezim numaĭ interesare maĭ intensivă de noĭ înșine și vom afla mijlóce destule pentru a ne ajutora noĭ din puterile nóstre.

Alte popóre, nu numaĭ că-și acoper lipsurile lor, ci maĭ contribue pentru scopurĭ caritative cu sume colosale și nu în folosul lor, al bisericeĭ lor, al neamuluĭ lor, ci pentru popóre din alte părțĭ de lume. Cu milióne contribue Anglesiĭ, Francesiĭ, Germaniĭ pentru misiunile catolice. Noĭ se nu putem face acésta pentru chiar salvarea nóstră? Atuncĭ nu am fi demnĭ de viéță, nu am fi demnĭ de respectul altor popóre!

„Unirea“ de la 16 Februar a. c. ne dă nisce date fórte elocuente. Ea ne spune, că reuniunea sfinteĭ pruncii a luĭ Isus, o reuniune a școlarilor catolicĭ, estinsă peste tótă fața pămîntuluĭ, a colectat într'un singur an școl. suma de 3.521.343 coróne pentru misiunile catolice. — Dacă nisce copiĭ pot arĕta așa resultat, ce am puté face noĭ cu voință și stăruință tare și cu inima gata de jertfă?

Sus dară inimile și Dumnezeŭ să ne ajute!

Efectele legilor politico-bisericesci. — Ministeriul r. u. de culte și instrucțiunea publică, și-a publicat nu de mult în broșură separată, raportul statistic despre instrucțiunea publică, viéța ecclesiastică și religionară.

Din acest raport estragem câte va date caracteristice cu privire la viéța religiósă din 1899.

Ministrul ne spune, că în 1899 aŭ repășit din legătura confesională 1.361 individi cu 1.159 mai puțin de cât în anul imediat precedent și cu 3.574 mai puțin de cât în an. 1897. Din contră dintre neconfesionali s'aŭ reîntors în sinul confesiunilor recepte 210 individi, cu 37 mai mulți de cât în 1898 și cu 134 mai mulți de cât în 1897. Deci repășirea de la confesiuni din an în an scade, pe când reîntórcerea cresce.

Prin repășiri mai mare perdere aŭ avut reformații, dintre cari s'aŭ făcut aconfesionali 452 (33·21% din totalitatea celor repășiți), mai tot atâța aŭ repășit și din biserica greco-orientală. Dintre romano-catolici s'aŭ făcut aconfesionali 214, ev. luterani 202, greco-catolici 29, unitari 2 și israeliți 16. Altcum în aceste trei confesiuni din urmă sînt rari casurile de repășiri.

După națiunalitate din cei 1361 repășiți în an. 1899 sînt magiari 617 (45·3%), români 249 (18·3%), sêrbi 205 (15·06%), dintre cele alalte națiunalități aŭ repășit mai puțini, așa dintre germâni 46 (3·38%), éră dintre ruteni nici unul. Dintre cei repășiți mai mult de $^2/_3$ s'aŭ lipit de secta nazarenă saŭ baptistă. De causă a repășiriĭ aŭ adus 240 sarcinele cultului (a nume 109 reformați, 63 gr. or., 58 ev. lut., 9 rom. cat., 1 israelit), éră în 41 casuri causa repășiriĭ a fost certele cu preotul (33 rom. cat. și 8 ev. lut.). Ca și în anii precedenți cei repășiți din sinul confesiunilor recepte sînt mai mulți în comitatele Torontal, Bacî-Bodrog, Arad, Bihor, Bichiș, Baranya și Timiș.

Ce privesce direcțiunea și nisuințele de estindere a bisericilor, în 1899 s'aŭ întîmplat 5.802 trecerî de la o confesiune la alta, nu e chiar cu 100 mai multe de cât în anul precedent. La trecerî câștigul principal și constant îl are biserica romano-catolică și numai ca escepțiune mai câștigă în câte un an și alte biserici. Așa în 1899 romano-catolicii aŭ câștigat 124, din contră aŭ avut perderî ev. ref. de 814, ev. lut. 313, israeliții 308, greco-catolicii 252, greco-orientalii 125, alte confesiuni 13.

Dintre căsătoriile încheiate între persóne de aceea-și confesiune aŭ fost binecuvîntate de biserică 93·3—95·1%; éră dintre căsătoriile mixte aŭ primit și binecuvîntarea bisericéscă numai 29·3—30·6%.

Din datele acestea ièsă la lumină, că perderile cele mai marî le aŭ acatolicii și a nume reformații, cari aŭ militat pentru aducerea legilor politico-bisericescî. Deducțiunea Ministrului, că viéță religiósă nu ar suferi prin nóuele legi, după ce repășirile la aconfesionalism scad din an în an, nu corĕspunde adevĕrului; de óre ce mulți rĕmân în sinul bisericiĭ, dară sînt credincioși numai cu numele neînplinindu-și datorințele religióse. Atarî individi lățesc indiferentismul religios, și nu grešim dacă afirmăm, că mai multă stricăciune causéză bisericiĭ, în sinul căreia se află, de cât dacă ar părăsi-o. Însăși împrejurarea, că legea civilă le permite să fie aconfesionali în parte paraliséză activitatea bisericiĭ de a regulamenta pe cei perverși și a-i face imposibili de a da esemplu rĕŭ și altora.

Revistă politică.

Austria. Mai liniștindu-se în câtva spiritele, parlamentul imperial a purces la alegerea definitivă a președinteluĭ și vice-președinților parlamentarî. Aleși aŭ fost tot aceia, cărora și până acum li-s'a concreḑut conducerea ședințelor.

În ședința de Luni apoi, camera a trecut la a dóua cetire a proiectuluĭ de recruți. Cehii îl votézĕ dar prin aceea nu vreaŭ să zică, că și-ar schimba cu totul atitudinea de până aci. Din contră accentuară și cu ocasiunea aceea, că viéța parlamentară în Austria a suferit naufragiŭ. Despre activitate parlamentară nici vorbă nu póte fi. Crisa actuală parlamentară mai bine s'ar puté numi crisă constituțională. Și apoi, continuă deputatul ceh Fort, că numai dóuĕ căi sînt deschise înaintea Austrieĭ, pe carî mergênd și-ar puté asigura venitoriul: absolutismul și federalismul.

Dacă Austria va pleca pe a dóua cale, atunci pe timp îndelungat s'a îngrijit de rolul sĕŭ de mare putere. Oratorul e convins, că mai curênd orî mai târziŭ, dar în fine tot vor ajunge lucrurile acolo de se va întrupa planul luĭ.

Italia. Pe la începutul luĭ Februarie a picat guvernul Saracco fiind că disolvase camera lucrătorilor din Genova. După multe tentative isbuti Zanardelli să compună noul cabinet în care resortul esternelor căḑu pe Prinetti. Împrejurarea acésta însĕ causă mult sânge rĕŭ în Germania, fiind că Prinetti nu era un călduros apĕrătoriŭ al tripleĭ alianțe.

Feuilleton.

Notițe literare.

„Învĕțătorul poporuluĭ".

Nădejdea, cu care am încheiat notița literară din Nrul 10 al „Unirii", referitor la fóia „Învĕțătorul poporuluĭ", mi-s'a împlinit. Ce n'am putut găsi în biblioteca dluĭ preposit Ioan M. Moldovan, s'a găsit în dată în biblioteca gimnasială. Aicî se conservă un esemplar complet din fóia luĭ Cipariŭ. Ast fel sîntem în posiția de a fi în chiar cu viéța acesteĭ foĭ.

Esemplarul din biblioteca gimnasiuluĭ e legat și bine conservat. Numĕrul prim are stampila luĭ Cipariŭ, ce mĕ face să cred, că esemplarul acesta e donațiunea luĭ Cipariŭ. Constă din 22 numerî. Numĕrul 1. pórtă datul de 12 Maiŭ 1848; ér numĕrul 22 de 6 Octobre 1848. La călcâiul acestuĭ numĕr cetim: *„Pentru împrejurările crâncene de aicî, până la mai bune încetăm de a mai da fóia acésta. — Redacțiunea."* Așa dar numĕrul 22 este cel din urmă și are următorul cuprins: Catechismul constituțional pentru popor (capet) cu capitolele: Despre garda națională; Despre tribunalele juraților; apoi Cugete morali și noutățî politice.

Bănuiéla dluĭ Dr. Branisce a fost întemeiată. [1]) „Învĕțătorul poporuluĭ" n'a încetat cu numĕrul 21. Nu s'a adeverit însĕ presupunerea Dsale „că guvernul să fi suprimat continuarea aparițieĭ foiĭ."

Nota redacțiuniĭ citată mai sus ne spune că „împrejurările crâncene," adecă începerea rĕsboiuluĭ civil aŭ sistat apariția.

„Învĕțătorul poporuluĭ" fără îndoiélă este aparițiune însemnată în istoricul ziaristicei române. El este prima „Fóia poporuluĭ" de astăzî — la Românii de din cóce. Necesitatea unei atarî foĭ a simțit'o mai întâiŭ Blașul înainte cu 50 anî și nicî de cum nu e opera ultimuluĭ deceniŭ al veaculuĭ al 19-lea pe cum ne place a ne lăuda.

Drept încheiere las să urmézĕ din numĕrul ultim capitolul: Despre libertatea tiparuluĭ, Garda-națională și o parte din noutățile politice.

Despre libertatea tiparuluĭ.

„Libertatea tiparuluĭ e dreptul înăscut omuluĭ, ca concetățenilor se pótă împărtăși neîmpedecat prin cuvînt, scrisóre și tipar tóte cugetele sale, carî nu sînt stricătóre omenimeĭ.

Libertatea tiparuluĭ e una din cele mai marî bunurî morali ale omenimeĭ, ea e cea mai pĕtrunḑĕtóre și mai repede mijlocitóre a luminăriĭ poporuluĭ, cea mai potente armă apĕrătóre în contra despotismuluĭ și nedreptățiĭ, cea mai înfricoșată resbunătóre a inocenției — nevinovăției — apăsate, cea mai sécură garanție — chizeșiă — pentru susținerea drepturirilor și libertăților câștigate ale poporuluĭ; ea e sufletul constituțiuneĭ adevĕrate.

I. Cum se póte efeptui, ca tiparul să nu lățéscă și ideî de acele, carî societățiĭ sînt stricătóre și periculóse?

R. Acest rĕŭ al libertățiĭ tiparuluĭ se departă prin aceea, că tiparuluĭ subt amĕsurate pedepse să opresce atingerea temelielor de stat, religiune și morale, pe care zace binele și înaintarea societățiĭ marî a statuluĭ, pe cum de esemplu persóna Domnitoruluĭ țĕriĭ, care e sfîntă și nevĕtămăciósă, învĕțăturile fundamentali a religiuneĭ creștinesci, moralitatea înfrumsĕțătórea omuluĭ, onórea — cinstea — saŭ numele cel bun al fie căruia cetățén al statuluĭ ș. c. l." *)

Despre Garda-națională.

„I. Ce se înțelege sub cuvintele Gardă-națională?

R. Se înțeleg cetățenii statuluĭ, căror e încredințată susținerea ordiniuluĭ și securității în comunitățile opidane, cetățene și sătesci.

I. Spre acest scop lăudat póte-se arma fie care supus?

R. De óre ce cu consciință și tărĭă ales numai acele persóne staŭ a susține ordul și securitatea, care la resturnarea acestora ar avé să sufere scadere materiale saŭ spirituale, așa numai bărbații ce aŭ avere și pricepere sînt iertați de a se deprinde spre ajungerea scopuluĭ mai sus atins, carea e susținerea ordiniuluĭ și a securității. Dreptul de Maestatea Sa al nostru, Împĕrat prea îndurat dat spre a purta arme, e mijlocul cel mai secur de a susține ordul și

[1]) Vedî »Drapelul« Nr. 14. p. 2.

*) Așa dar libertatea tiparuluĭ nu stă întru aceea, ca să tipărim orî și ce, nicî întru aceea, ca să nu plătim lucrătorilor ce tipăresc, pe cum cu mirare am auḑit de la unii, că înțeleseră libertatea tiparuluĭ așa, ca să nu plătéscă.

S'aŭ făcut deci întrebări şi s'aŭ dat răspunsuri satisfăcătóre.

Presentându-se zilele trecute noul guvern înaintea camerei a fost interpelat şi asupra ţinutei, ce are de scop a o observa cu privire la tripla alianţă. Şi atunci ministrul de esterne spuse, că el nu e inimic al triplei alianţe, dacă din partea Austro-Ungariei şi Germaniei să vor face anumite concesiuni pe sama Italiei pe terenul economic. Se înţelege, ca răspunsul acesta alui Prinetti a causat mare bucurie în Francezi, cari, în faptul că Italia numai pe lângă anumite mai vrea să stea în tripla alianţă, véd o răcire a aceluia faţă de imperiul german.

Bulgaria. Comitetul macedonean nu are de gând să se liniştéscă şi la rîndul séŭ guvernele se formézĕ, apoi cad şi urmézĕ altele, fără ca să facă ceva întru pedepsirea turburătorilor şi asasinilor. România primesce mereŭ promisiuni, dar numai atât. În timpul din urmă s'a pus Turcia să-i reguleze, trimiţênd putere armată asupra lor şi făcênd mai multe arestări. În acţiunea acésta *se zice,* că ar fi îndemnată de Rusia. Am subliniat cuvîntul „se zice", pentru că o comisie de Bulgari, cari aŭ visitat pe ambasadorul rus din Constantinopol, a primit asigurarea, că va întreveni la guvernul turcesc pentru eliberarea celor prinşi. Întru sprijinirea Turciei a păşit guvernul anglez, care cere ca în interesul păcii din orientul Europei, guvernul turcesc să albă asigurat sprijinul întregei Europe, ca aşa să impună comitetului macedoneau şi tuturor celor ce aŭ gânduri de răsvrătire. Rusia şi acum, ca tot de una are rol de duplicitate, cu politica acésta a trăit tot de una şi nici nu vré să o părăséscă.

Transvaal. Sórtea Burilor merge spre mai réŭ. Reduşi la numĕr, lipsiţi de proviantul de răsboiŭ şi încunjuraţi de colosala óste (300,000) angleză, generalul Botha a reînceput pertractările de pace cu generalul Kitchener. Dar fiind că la înţelegere deplină tot n'aŭ ajuns, de o cam dată încheiară numai armistiţiŭ. Lăsând de o parte dependinţa orĭ independinţă republicelor sud-africane, despre carea pe cum s'ar vedé n'a fost vorbă, Kitchener a promis agraţiare tuturor Burilor, cari s'aŭ luptat în contra Anglezilor, escepţionându-se De Wett şi Steyn pe cum şi Hollandezii din ţéra Cap, cari s'aŭ aliat cu Burii. Prinsonerii buri încă vor fi puşi în libertate. Condiţiunile acestea naturalminte nu sînt primite de generalul De Wett, care promite, că nu-şi va depune arma din mână şi-şi va răsbuna cu orĭ ce ocasiune asupra Anglezilor.

Că într'adevĕr între Kitchener şi Botha ar decurge pertractări de pace aceea s'ar părĕ de admisibil, considerând sórtea Burilor lipsiţi de tóte mijlócele şi nesprijiniţi de nime, pe cum şi din împrejurarea, că secretarul ministeriului de esterne anglez încă le a recunoscut. Dar nu se par verosimile condiţiunile de împăcare, la cari s'ar fi supus Botha, cu atât mai vîrtos, că preşedintele Krüger nu scie nimica despre acelea. De altmintrea Krüger ţine şi astăzi la independinţa republicelor.

Corespondinţe.

Serbătorirea lui Petru Maior.

— raport special al »Unirii«. —

Budapesta, Martie 1901.

Pentru ce nu am raportat la timp despre părăstasul şi şedinţa festivă ţinută cu ocasiunea aniversării a 80-a de la mórtea luĭ Petru Maior?

Pentru că e un obiceiŭ *naţional* la noi, să se scrie despre ast fel de festivităţi în terminĭ superlativi; şi dacă aşi fi urmat şi eŭ acestuĭ obiceiŭ enfemistic — nu aşi fi spus adevĕrul.

De aceea credeam, mai bine să nu scriŭ nimic, căci dacă e vorbă numai de elogii, avem ziare cuotidiane la dispoziţie quantum — satis!

Dar în *adevĕrata* viéţă gazetărésca nu sînt de acceptat reservele acestea, ci cronicarul trebue să înşirue fidel totul — mi-am zis, când m'am pomenit cu ursoriul domnului Redactor.

Să-mi fac deci datorinţa!

În 3 a. l. c. societatea de lectură „Petru Maior" a ţinut o şedinţă festivă, întru amintirea luĭ Petru Maior. În diminéţa aceleiaşi zile s'a oficiat serviciul divin în capela gr. ort. de aicĭ, împreunat cu părăstas „pentru odihna adurmitului rob al luĭ Dumnezeŭ Petru". Răspunsurile le-a esecutat corul tinerimei, sub conducerea stud. med. *Leonida Domide.* Capela era apópe îndesuită de lume. Un adînc sentiment de mângăere naţională mĕ stăpânia, vĕdênd cum colonia română de aicĭ, şi-a împlinit datorinţa de pietate faţă de marele defunct, presentându-se la serviciul divin în numĕr aşa de frumos; universitarii eraŭ cu toţii presenţi.

---

securitatea, dreptul şi libertatea în patrie şi a o scuti de orĭ ce năvălire străină. Drept aceea, fie care cetăţén bine simţitor are datorinţă de a se deprinde în purtarea armelor, ca să păzéscă şi apere aceste bunurĭ scumpe ale vieţiĭ omenescĭ."

Noutăţi.

„În ţéra ungurésca e bătaiă cu Jelacicĭ, banul Croaţiei, asupra căruia e resculată tótă ungurimea; o lovire se întîmplă cu el, aşa în cât fu respins, şi o luă către Viena, dóră pentru ca să capete de acolo ajutor, o parte din óstea luĭ s'a prins şi s'a dus la Budapesta. Pe lângă tóte acestea Maestatea Sa Împĕratul a denumit pe Jelacicĭ de Plenipotenţiatul séŭ peste Ungaria, Transilvania şi tóte ţĕrile ce să ţin de coróna Ungariei. Dieta e desfiinţată. Căpitan locuţinĕtoriul gardei ungurescĭ de Viena, Baronul Adam Récsei e denumit de ministru primar. Aşa nicĭ Gr. Batianĭ, nicĭ B. Vaĭ nu sînt ministri primarĭ. Ci cu tóte acestea dieta din Pesta tot ţine, şi n'a voit a recunósce ordineala Maestăţiĭ Sale a Împĕratuluĭ, ce e mai mult dieta a compus un guvern privitor, al cărui cap e Koşut. Dumnezeŭ scie, ce capĕt vor avé tóte schimbările acestea.

Destul că nicĭ în ţéra nóstră nu e bine, că ni-să prind Românii şi să spênzură prin care să aprinseră inimile fórte.

Mult atîrna de la o adunare a secuilor la Agiagfalva, ca să nu erumpă resbel între români şi ungurĭ, care ar fi réŭ pentru amîndóuĕ părţile!

Din Blaş putem scrie, că prefectura gardeĭ adunate aicĭ în numĕr mare a dat legĭ pentru purtarea bună atât aicĭ în Blaş, cât şi acasă pe la sate. În timpul de acum nimica e mai folositóre de cât regala bună!"

Prof. G. Precup.

„România Ilustrată".

De treĭ lunĭ apare la Bucurescĭ prima revistă modernă — *România Ilustrată,* redactată din doĭ din cei mai cunoscuţi ziarişti, compatriotul nostru domnul Ioan Rusu Abrudeanul şi dl George Rădulescu. Cuprinzênd o materie din cele mai variata literară şi politică, redactată într'o limbă alésă şi conţinênd ilustraţiunĭ bogate şi perfect reuşite, *România Ilustrată,* care şi-a asigurat colaborarea celor mai distinşi literaţi şi ómenĭ politicĭ din România, ca dniĭ Take Ionescu, Grigore Tocilescu, Luca Caragiale, George Coşbuc, Alexandru Ciurcu, G. Ionescu-Gion, Ioan Popescu, George Ghibănescu, Radu Rosetti etc. etc., este menită a umplé un gol simţit în presa nóstră.

Deşi la începutul vieţiĭ sale, acéstă revistă judecând după numele abonaţilor, publicate în dosul primeĭ foĭ a coperteĭ, şi-a deschis un frumos drum în publicul cetitor românesc.

Acum aflăm că administraţia *Românieĭ Ilustrate,* condusă de ideia de a răspândi revista în tóte păturile poporuluĭ nostru, a luat, cu tóte sacrificiile ce costă o asemenea publicaţiune, laudabila hotărîre, *de a reduce, pentru toţi preoţii şi învĕţătoriĭ din ţĕrile locuite de Românĭ, abonamentul de la 20 leĭ pe an la 12 leĭ pe an, adecă un leŭ saŭ o corónă pe lună.*

Nu putem de cât să îndemnăm pe toţi amicii nostri, preoţi şi învĕţători, să beneficieze de acéstă simţitóre reducere.

Éta de pildă sumarul nruluĭ 3. ca dovadă de bogăţia şi varietatea materialuluĭ ales, ce cuprinde fie care numĕr, cum şi a escelentelor ilustraţiĭ, cu care e îmbodobit:

Nicolae Filipescu (cu portret) de d. G. Rădulescu. — *Cronica* de Cornel. — *Capitala şi budgetul ţĕriĭ* de d. G. Ghibănescu. — *Chestia pasivităţiĭ politice a Românilor din Ungaria,* (interview în scris) cu d. dr. Ioan Raţ. — *Bucurescĭul artistic,* de d. St. Petică. — *O călĕtorie romantică* (cu o ilustraţie) de d. Al. Ciurcu. — *Luminărica,* (poesie) de d. G. Coşbuc. — *Artele în România* de d. St. Petică. — *Prietiniĭ poporuluĭ* (comedie actul III.) de Ywann. — *Societatea agrară* (cu portretul d-luĭ Sava Şomănescu) de Agronom. — *Nămolul terapeutic şi lacurile sărate din România* de d. dr. Th. Bastaky. — *Expoziţia Antonescu* de Miquel. — O curiositate literară. — Maxime şi cugetărĭ. — Revista exterióră. — Cum înţelege românul colórea „alb"? — Teatrul Naţional (d-ra Agata Bîrsescu). — Diverse. — Grija zileĭ de mâne. — Carnetul luneĭ. — Recensiĭ literare.

Revista *România Ilustrată,* va aparé cu începere de la Nro acesta regulat, la 15 ale fie căreĭ luni. Redacţia şi administraţia: Str. Regală 1.

Pĕcat numaĭ, că părăstasul ce s'a servit nu a fost părăstas. L'aşĭ numi părăstas prescurtat, saŭ quasi-părăstas. Nu mĕ estind maĭ pe larg asupra acestuĭ lucru, de óre ce Sfinţia Sa părintele *Bogoeviciŭ* va sci dór maĭ bine de cât mine, că părăstasul servit de DSa, nu a corĕspuns „rînduelii“ din tipic.

Sara a fost apoĭ şedinţă festivă în sala otelului „Archiducele Ştefan“.

În presenţa unuĭ public numĕros, şedinţa s'a deschis după 8 óre.

Nu mĕ voiŭ estinde asupra singuraticelor puncte din program, ci mĕ voiŭ opri la cele *literare*, dată fiind şi prestaţiunea uneĭ societăţi literare.

Disertaţiunea dluĭ *Iosif Enescu*, „Viĕţa şi activitatea luĭ Petru Maior“ a fost întru adevĕr frumósă, scrisă cu dragoste de neam. Dar nu-ĭ pot face elogiŭ, după ce este sciut, că înainte cu 3 aniĭ s'a cetit încă o dată *aceiaşĭ lucrare*, érăşĭ cu prilejul uneĭ şedinţe festive a societăţiĭ. Eĭ bine, dacă e vorbă să sĕrbătorim la 80 aniĭ numele *patronuluĭ* societăţiĭ, s'ar fi cuvenit, ca vre-un *alt* membru să-şĭ iea ostenéla de a schiţa viĕţa şi activitatea luĭ — ér nu să se *cetéscă a dóua óră aceiaşĭ lucrare*. Acésta póte fi un lucru uşor şi fără ostenélă, dar nu e potrivit cu memoria bărbatuluĭ slăvit. Căcĭ dacă s'ar urma sistemul acesta, ar fi consult, ca lucrarea dluĭ *Enescu* să se pună în „Archivul“ societăţiĭ, şi după 20 de aniĭ — când se va serba aniversarea de 10 aniĭ de la mórtea patronuluĭ — să se scótă la ivélă şi să se cetéscă — *pentru a treia óră* . . .

Lucrarea dluĭ *Minea* „Influenţa literaturiĭ asupra păciĭ universale“ a fost prea superficială pentru titlu pretenţios ce i-l'a dat. O temă atât de vastă presupune o lucrare maĭ adîncită şi maĭ temeinică — lucruriĭ, carĭ despre „studiuĭ“ dluĭ Minea nu le-aşĭ puté afirma.

Despre cele alalte puncte din program, prestaţiunea coruluĭ şi a violiniştilor domniĭ *E. Şincaĭ, I. Şiandru, L. Domide* şi *A. Iorga* (pian) n'am de cât cuvinte de laudă. Şi îndeosebĭ trebue să-l îngrămădesc cu laude pe dl *A. Rusu*, pentru prea frumósa doină, cu care ne-a delectat, cântându-ni-o din viórĕ cu multă artă şi mult sentiment.

În definitiv faptul, că tocmaĭ prestaţiunile literare nu ajung nivelul succesuluĭ, îmĭ face impresia, că întréga producţiune a fost *improvisată*. Şi în acésta convingere a mea, mĕ întăresce şi împrejurarea, că societatea şĭ-a împlinit datorinţa faţă de patronul eĭ, numaĭ după ce trecuseră *dóuĕ săptĕmâni* de la ziua aniversară!

Şi Petru Maior ar fi meritat maĭ mult de cât o improvisaţie!

Coresp.

Scrisóre din Budapesta.

— de la corespondentul nostru. —

Basilica — Învĕţătoriĭ — Teatru.

(Basilica). Biserica aşa numită Basilica, e una dintre cele maĭ frumóse monumente din Europa. Edificarea eĭ a costat maĭ multe milióne. De 20 de aniĭ o tot edifică şi nicĭ acum nu e încă gata. Înfrumseţarea internă aŭ început-o acum, şi senatul orăşănesc a procurat nisce chipuriĭ pentru altar, unul cu un preţ de 20.000 florenĭ, éră dóuĕ cu câte 10.000 florenĭ.

Din suma acésta la noĭ câte comune ar putea să-şĭ edifice biserică întregĭ!

(Învĕţătoriĭ). În contra învĕţătorilor s'a pornit în oraş o haită ne maĭ pomenită. Oraşul, stând înaintea uneĭ crise — în tot modul voĭesce să economiseze. Începe înainte de tóte cu învĕţătoriĭ. Până acum era datina, ca în edificiul şcóleĭ avea locuinţă elegantă şi directorul şcóleĭ. Oraşul a hotărît, că de aicĭ înainte în edificiul şcóleĭ nu va maĭ edifica şi locuinţă pentru director, — căcĭ maĭ bucuros dă censul de 430 florenĭ directoruluĭ; de cât locuinţă. După socotéla lor, din locuinţele directorilor, pot face în tot locul 2—3 sale de învĕţământ. Cea maĭ mare prostie, să laşĭ şcóla peste nópte fără supraveghiere. În capitală sînt şcóle elementare câte cu 36 clase, aşa dară căsarme întregĭ.

Alteum în tótă Europa nu sînt învĕţătoriĭ aşa de bine situaţi, ca în capitală. Acésta îĭ dóre pe senatorĭ. Să vedem, câtă plată are un dascăl saŭ dăscăliţă la şcólele elementare.

În anul prim 1200 coróne, fără banĭ de cuartir. După alegere, care se întîmpla — dacă are protecţie — cam după un an, atunci în decurs de 3 aniĭ are 1200 coróne plată şi 400 banĭ de cuartir; — după treĭ aniĭ lise urcă plata la 1600 coróne şi 480 cuartir. Soluţiunea acésta ţine 4 aniĭ. — După trecerea acestor 4 aniĭ — capĕtă soluţiunea de 2200 coróne şi 720 coróne banĭ de cuartir. Quinquenalul le este 220 coróne. Aşa dară simpliĭ învĕţătorĭ sînt în privinţa quinquenaluluĭ maĭ bine situaţi, de cât profesoriĭ gimnasialĭ de stat, a căror quinqueniŭ e numaĭ 200 coróne. Afară de acésta le este conces aşa numita „óră de repetiţiune“ — pentru care plătesce câte un învĕţăcel la lună 2 coróne. Cursul acesta, putem lua un numĕr medial, îl frecuentéză din tótă clasa cel puţin 20. Venit lunar are aşa dară din aceste 40 coróne. Cel puţin $^2/_3$ părţĭ dintre învĕţătorĭ sînt aplicaţi şi la şcóla de meseriaşĭ — pentru ce primesc anual 800 coróne. Cu un cuvînt în capitală abia afli dascăl, a căruĭ venit să fie maĭ mic de 4000 coróne.

(Teatru). Curentul politic şĭ-a băgat nasul şi în literatură. Herczeg Ferencz, cel maĭ bun scriitor modern, a scris o piesă cu numele „brigaderul Ocskai“ — omul luĭ Rákoczi. Herczeg în piesa sa — alteum minunată — scrie că curtea luĭ Rákoczi ar fi fost plină cu lingăĭ şi lacăĭ francesĭ, căcĭ când Ocskai, fulgerul luĭ Rákoczy, voesce să între la dînsul, lingăiĭ îl opresc, zicênd că Rákoczy n'are timp a primi acum pe cine-va — tot în momentul acesta un lacăŭ vine şi zice, că Rákoczy poftesce a-şĭ vedea cânele sĕŭ plăcut. Ocskai înfuriat — trece pe partea némţuluĭ, — dar regretându-şĭ tradarea, de bună voe se duce pe eşafodul luĭ Rákoczy. Partidul independent din parlament, aŭ început a sbiera, că Herczeg e trădător etc.. — dar vĕdênd că publicul e pe partea luĭ Herczeg, aŭ slăbit din sbierăturĭ. Teatrul comic a dobîndit mult din cérta acésta, — căcĭ nu cred, să fie om în Pesta, care să nu grăbéscă a vedé piesa acésta. Aşa crede direcţiunea, că în 50 de sărĭ să va preda în continuŭ. Cred, că nicĭ luĭ Herczeg nu-ĭ pare rĕŭ de hăituiéla acésta, căcĭ tantiemele sale în tótă sara se urcă la 420 coróne.

Pestanul.

Din diecesa de Orade.

Chestia rosariuluĭ — Conferinţele preoţescĭ — — Pericolul sectelĕ pocăiţilor. —

Hosszú-Pályi, la 12/III. 1901.

Confratele „I. S.“ a adus la tapet de noŭ *cestiunea rosariuluĭ*, — şi bine a făcut. E o cesiune acésta, ce trebue în timpul cel maĭ scurt să se resolveze. Confratele „I. S.“ ne-a descris frumos istoricul desvoltăriĭ Rosariuluĭ, spunêndu-ne, că acesta de la început chiar aşa a fost usitat de rĕsăriteniĭ, ca şi de apuseniĭ. Eŭ decĭ nicĭ nu mĕ voiŭ ocupa cu repetarea celor deja cunoscute, — doresc numaĭ a demustra pe scurt, cu câtă necesitate se impune întroducerea şi aprobarea Rosariuluĭ şi în biserica nóstră rĕsăriténă, şi maĭ vîrtos în diecesa nóstră oradană, unde credincioşiĭ nostri fiind în zilnică atingere cu ceĭ romano-catolicĭ, usul Rosariuluĭ a trecut şi la cea maĭ mare parte a poporuluĭ nostru. În cât îmĭ este cunoscut, Rosariul îşĭ are aderenţĭ atât în părţile sătmărene, cât şi în cele din Bihor, Saboleiŭ, ba şi în cele aradane, pe cum m'am convins însumĭ, de pe timpul, când eram preot în acele părţĭ. — Ast feĭ stând lucrul, — ni-se pune întrebarea, — ce e de făcut? Să tolerăm şi maĭ departe acest cult, în sine piŭ, dar neaprobat de forurile nóstre supreme? — orĭ să-l estirpăm cu desevîrşire? În casul din urmă vom întimpina opunerea cea maĭ vehementă din partea creştinilor, la carĭ acest cult s'a înrădăcinat, ér în celalalt cas érăşĭ ne ameninţă un pericol nu de maĭ puţină importanţă. Ştim anume, că neavênd noĭ gr.-catoliciĭ formular aprobat pentru recitarea Rosariuluĭ în limba nóstră, — poporeniĭ nostri îl recitézĕ aşa, pe cum l'aŭ auḑit de la rom.-catoliciĭ, va se zică după *rit latin*, şi — ce merită atenţiune — îl recitézĕ *în limba magiară!* Étă unde vĕd eŭ pericolul! — De aicĭ îmĭ pot acum esplica, cum, de pildă, o comună din vecinătate, unde maĭ înainte cu 10 aniĭ nu se auḑia alt graiŭ în biserică, de cât cel românesc, poporul nu vorbia alteum la vatra sa şi în public, numaĭ românesce. — azĭ comuna e perdută pentru românism! Şi acésta, pentru că femeile şĭ-aŭ lăpădat limba maternă de dragul Rosariuluĭ, să-l pótă acesta recita, firesce *ungurésce!* Nu e apoĭ de mirat, dacă aceste femeĭ ca mame, învĕţându-şĭ acasă băieţiĭ la rugăciuni şi cântărĭ, — căcĭ după recitarea Rosariuluĭ să şi cântă cântărĭ evlavióse întru preamărirea Feciórelĕ Maria, firesce tot *ungurésce* — însuşite de la latiniĭ ungurĭ, — şi aceştĭ băieţĭ se vor lăpăda mereŭ-mereŭ — ba uniĭ sînt chiar lăpădaţĭ gata — de naţionalitatea lor . . . Aşĭ puté înşira multe comune de aceste, şi nicĭ parochia mea nu stă alteum. Unica scusă o are a mea, că fiind situată între ungurĭ calvinĭ, şi încă lânga Mecca calvinistă, acésta parochie deja înainte de 48 şĭ-a perdut caractĕrul naţional român. Dar cele alalte parochiĭ nu posed nicĭ acésta scuză, căcĭ de abia de 5—10 aniĭ se datézĕ la ele perderea pe încet a acestuĭ caractĕr. — Deşi aceste *„strălucite succese“* de magiarisare nu se pot atribui esclusiv numaĭ Rosariuluĭ, partea leului înse o poşede acest cult . . . Étă decĭ unde avem să ajungem prin tolerarea şi maĭ departe a Rosariuluĭ în forma sa de astăzĭ. Eŭ cuget de sosit timpul, ca maĭ mariĭ nostri să se apuce şi de resolvarea acestor cestiuni vitale, alteum rĕmâne pentru noĭ

Rosariul o armă cu dóuĕ tăiuşuri, din carĭ unul taie adînc în corpul ritului nostru rĕsăritén, ér celalalt ni-se înfige acolo, unde ne dóre mai cumplit — în mijloeul inimii limbel nóstre scumpe . . . Să se compună deci în românesce o formulă de recitare. — saŭ să se revidieze. completeze şi apoi aprobeze încercarea în acest obiect, făcută cu mai mulţi ani mai înainte de Dl Cupar. azi profesor în Beiuş. — dar să se facă ceva. căci aşa cum stăm astăzi cu Rosarinl. numai la bine nu ne putem aştepta. Acésta o doresc şi eŭ de-o potrivă cu fratele „I. S.“, şi cred şi alţii confraţi! Qui habet aures . . . !

(Va urma).

Convocare.

„Ulpiana“ institut de credit şi economil ca societate pe acţiunl în *Grădişce* îşi va ţinea

adunarea generală ordinară

Sâmbătă la 30 Martie n. cu începutul la 10 óre a. m. în localul institutului în Grădişce. la care acţionarii sînt învitaţi a lua parte în persónă saŭ prin delegaţi.

Program:

1. Raportul direcţiunel şi comisiunel de supraveghiare. proiectul despre împărţirea profitului curat şi darea absolutorului.
2. Alegerea comisiunel de supraveghiare.
3. Statorirea salarelor şi marcelor de presenţă pro an. 1901.
4. Diverse propuneri.
5. Raportul Direcţiunel despre vinderea acţiunilor din emisiunea nóuă.

Din şedinţa consiliului administrativ ţinută la 26 Ianuar 1901.

Direcţiunea.

§. 33. *din statutele institutului.*

☛ În adunarea generală numai acel acţionarl pot participa. carĭ cel puţin cu ½ óră înaintea adunărll generale şi-aŭ depus pe lângă revers la cassa institutului acţiunile sale respective şi ale plenipotenţaţilor lor împreună cu plenipotenţa.

☛ Bilanţul original e pus la dispositia acţionarilor în biroŭ la órele oficióse.

Din incidentul trist şi regretabil a morţii neuitatului meŭ frate Constantin, întîmplate în 9 Martie st. n. a. c. mulţi amicl. cunoscuţi şi binevoitorl, aŭ încercat ca prin espresiunea simţĕmintelor lor de condolenţe să-mi aline durerea mea, cum şi a familiel scumpului defunct; după ce însĕ îmi este imposibil a mulţumi special fie căruia, viŭ pe calea acésta a le esprima în numele meŭ şi a familiel cele mai sincere şi supuse mulţumite.

Blaş în 14 Martie 1901.

George Bărbat
paroch v.-protop. gr. cat.

Internatul de fetiţe.

În favorul internatului de fetiţe din Blaş aŭ contribuit următorii fraţi preoţi:

Alesandru Mărincaş, Nireş	c.	14.01
Petru Rus, Chiciud	„	23.36
Alesandru Bărbulescu, Băla	„	17.52
Teodor Hărşan, Chimitelnic	„	23.36
Ioan Deac, Roşia	„	5.84
Vasiliŭ Masca, Beiŭ	„	17.52
Enea P. Bota, Şard	„	17.52
Andreiŭ Voda, Ormeniş	„	17.52
Laurian Voda, Ormeniş	„	17.52
Vasiliŭ Saltelechi, Bardoş	„	17.52
Vasiliŭ Suciŭ, Căpuş	„	17.52
Ioan Mera, Şeica-mică	„	23.36
Alesandru Bugnĕr, Noul-rom.	„	23.36
Alesandru Tîrnăvean, Hodac	„	17.52
Dionisiŭ Decei, Orlat	„	23.36
Victor Varga, Poptelec	„	17.52
Nicolaŭ Galea, Inoc	„	14.24
Iuliu Socol, Ceanul-mare	„	16.41
Demetriŭ Murĕşan, Chechiş	„	34.53
Ioan Scridon, Bord	„	23.03
Simeon Zehan, Breţc	„	23.36
Ieronim Man, Băgăŭ	„	35.04
Alesandru Valea, Sân-Mărtin	„	29.20
Ioan Bunea, Vad	„	11.68
Artemiŭ Boer, Cason	„	14.01
Michail Hodĕrnăŭ, Pata	„	23.36
Aureliŭ Pascu, Feleiud	„	11.68
Ioan Marian, Beldiŭ	„	11.68
Ioan Maior, Roşia-m.	„	11.68
Isidor Butnariŭ, Roşia-m.	„	11.68
Petru Cordea, Şprig	„	11.68
Valeriŭ Comşa, Copăcel	„	23.36
Moise Brumboiŭ, Tohan	„	11.68
Nicolaŭ Vişoli, Netot	„	11.68
Ioan Oros, Sadu	„	23.36
Nic. Coroiŭ Ponorean, Ponorel	„	11.68
Ioan Pop, Morlaca	„	11.68
Toma Pop, Lopadea	„	11.68
Ioan Fulicea, Şinca	„	11.68
Pompeiŭ Butnariŭ, Valea-Jidanului	„	11.68
Demetriŭ Bouriŭ, Bobohalma	„	11.68
Ieronim Dănilă, Budatelec	„	12.34
Simeon Marcu, Gârbova-inf.	„	11.68
Vasiliŭ L. Pop, M.-Sân-Georgiŭ	„	11.68
Gavriil Oltean, Băişóra	„	23.36
Nicolaŭ Pop, Săcal	„	11.68
Georgiŭ Micu, Alecuş	„	11.68
Aron Mihuleţ, Şura-mică	„	11.68
Iosif Lita, Iclod	„	14.01
Alesandru Papiŭ, Bistră	„	11.68
Petru Simu, Bistra	„	11.68
Romul Marcu, Bistra	„	11.68
Aurel C. Domşa, Blaş	„	15.21
Dr. Isidor Marcu, Blaş	„	14.61
suma cor.		890 72

Adaugênd la suma acésta banii colectaţi în trecut, cum şi cei adunaţi prin „lanţul de scrisori“, avem o sumă frumósă de aprópe 2000 cor. câştigată în un timp fórte scurt. Cu zel şi interes *tóte* se pot face.

NOUTĂŢI.

Din Archidiecesă. Se escrie concurs cu terminul de 31 Martie n. pentru ocuparea parochiei *Ticului*, din distr. protop. Cluş. Beneficiile sînt: porţiune canonică 26 jug. 1443□ 1° lemne, câte o zi de lucru de la 45 familii şi câte o metretă cucuruz. stola îndatinată. Case parochiale nu sînt, dar se vor face. cât ce va fi preot.

Din diecesa de Orade. Între clericil absoluţi, carĭ aŭ fost ordinaţi de preoţi în timpul din urmă. a fost trecut şi Victor Cinca, pe când în realitate trebuia pus *Alesandru Brancovan*. Corespondentul nostru face cuvenita rectificare.

Academia Română. Sesiunea generală a Academiei Române s'a deschis Marţi la 1 óră d. a. În absenţa preşedintelui *P. Poni*, şedinţa a fost presidată de dl vice-preşedinte *V. A. Urechiă*. După deschidere secretarul general dl D. *A. Sturdza*, a cetit raportul asupra lucrărilor făcute în 1900—1901. Dintre membrii de la noi ai Academiei aŭ fost de faţă la şedinţa de deschidere, dnii *At. Marienescu*, *Iosif Vulcan* şi *Ioan Puşcariŭ*.

Ioan Neniţescu. „Apăr. naţională“ de Duminecă ne anunţă durerósa scire despre mórtea prefectului de Tulcea: Ioan Neniţescu. La vrîstă de 47 anl, Neniţescu e cunoscut tuturor Românilor, atât pentru versurile sale rĕsboinice „Şoimii de la Rĕsboieni“ şi „Puĭ de leĭ“. cât şi pentru activitatea desvoltată ca prefect al judeţelor Constanţa şi Tulcea din Dobrogea. Sub el s'a ridicat în Tulcea monumentul comemorativ al reanexărll Dobrogel la ţéra mamă, apoi statua lui Mircea cel bĕtrân, ér pe delta Dunărll s'aŭ fundat cinci sate nóuĕ. Venind de la Bacăŭ spre Bucuresci, a murit la gara Buzĕŭ, de unde a fost transportat mai departe în capitală, unde a fost înmormîntat Luni cu cuvenită onóre.

Cunună eternă. M. On. Dn George Bărbat vice-protopop, ca cunună veclnică întru pomenirea neuitatului sĕŭ frate Constantin, a dăruit Soc. de lect. „Inoc. M. Clain“ a teologilor de aicĭ 10 cor.; pentru care faptă nobilă priméscă sincerile nóstre mulţămite. Blaş 12 Martie 1901. *Petru Sântoma* preşed. *Iacob C. Domşa* secretar. — On. Ioan Albon, paroch în Doştat, a trimis fondului de salarisare a preoţilor 5 cor. în loc de cunună pe mormîntul lui Gregoriŭ Maĭor.

O statistică din Roma. În Roma sînt 20 cardinali. 35 episcopi. 1369 preoţi, 2832 călugări şi 3215 călugărite, cu totul deci 6481 între 400.000 locuitori. Tot la 61 locuitori se vine deci 1 spiritual. Biserici sînt în Roma 400, ér mănăstiri şi capele nenumĕrate.

Foi Vechi. Se caută spre cumpĕrare *Gazeta Transilvaniei* (1838—1897). *Fóia pentru minte* (1838—1865). *Organul luminărll* (1847—1848). *Învĕţătorlul poporal* (1848). *Organul naţional* (1848) tipărite în Blaş. — Asemenea *Istoria bisericéscă* de Petru Maior Buda 1813 se cumpĕră cu 20 fl. v. a. Ĕră *Activitatea Vicarilor foranel a Năsăudului* de Maxim Pop. Pesta 1875 cu 2 fl. v. a. Bélincz în 6/III st. n. 1901. A se adresa la dl *Emilian Micu*, preot.

Tren electric în aer. *Romanoff*, unul din cei mai distinşi inginerl ruşi. a construit astă vară pe *Gatşina*, în apropierea Peterburgului un tren electric în aer, care a şi succes în chip admirabil. Sistemul acesta de trenurl acum îl aplică Romanoff şi la linia ferată *Nicolai*, care este cea mai dreptă linie dintre *Moscva* şi *Petersburg*. El vrea să întroducă şi la acest tren puterea electrică şi să-l prefacă în tren spânzurat în aer. Cheltuielile împreunate cu acéstă transformare ar face 350 milióne franci. ér cheltuielile anuale de comunicaţie aprópe 35 milióne. Noul tren va face pe óră 120 chm. şi taxa de călătorie de fie care chilometru ar fi numai 4 bănuţi. Trenul acesta în aer s'a impus mai ales din consideraţiune la siguranţa Ţarului în decursul călătoriei sale.

Necrolog. † *Constantin Bărbat*, fratele vice-protopopului din Blaş. a repausat la 9 crt. în vrîstă de 41 anl, după lungi şi dureróse suferinţe. răbdate cu paciinţă creştinéscă. Adormitul în Domnul, a fost econom priceput şi un ţĕran ales şi simpatic tuturor; anl de-arîndul curator bisericesc şi primar al comunei Blaş-sat. La înmormîntare a luat parte un fórte numĕros public în frunte cu Escel. Sa Dl Mitropolit, Dnii canonicl, profesori, funcţionari, inteligenţi şi mult popor din satele vecine. A pontificat Rsmul Dr. *Vas. Hossu*, asistat de 6 preoţi şi 2 diaconi. Cuvîntarea funebră a rostit-o capelanul *Iuliŭ Nistor*, ér la mormînt a vorbit Redactorul nostru.

În veci amintirea lui!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

XIII.

(Continuare.)

Atunci zise Augustin: „Spune-mĭ Trigeție, póte fi fericit cel, ce se teme?“

„Ba, nu,“ zise Trigețiu.

„Apoĭ cel, ce ĭubesce, dacă póte perde ceea ce ĭubesce, — nu trebue óre să se teamă?“

„Ba, da,“ zise Trigețiu.

„Dar óre tot ce e trecătoriŭ și peritoriŭ nu se póte și perde?“

„Ba, să póte.“

„Așa dar cel, ce posede și ĭubesce lucrurile acestea trecătóre, nu póte fi nicĭ când fericit?! [1])

„Nu, fără îndoiélă — continuă Monica; ba chiar și de ar fi sigur, că nu le va perde nicĭ odată, eŭ totuși l'așĭ socoti nefericit, pentru că tot ce e trecător e nimic în asemănare cu sufletul omenesc. Și cu cât le va căuta mai mult pe acestea, cu atât va fi mai vrednic de compătimire și mai lipsit.“ [2])

— „Ce!? — zise s. Augustin, — dacă cine va ar avé în abundanță tóte lucrurile acestea pământescĭ, dacă și-ar sci pune frîŭ poftelor sale și ar învĕța măiestria de a-se folosi de ele cu cuviință și cumpĕtare, un atare om n'ar fi óre fericit?“ [3])

— „Dar și acela nu prin aceste lucrurĭ trecătóre e fericit, ci prin cumpĕtul sufletuluĭ sĕŭ! Pentru că lucrurile acestea trecătóre nicĭ când nu vor face un suflet fericit.“ [4])

„Aĭ rĕspuns minunat,“ zise Augustin; „Nicĭ nu s'ar fi putut da un rĕspuns mai minunat la acéstă întrebare!“

„Da într'adevĕr, dacă vrea cineva să fie fericit, trebue să se nisuiéscă după cele vecĭnice, pe carĭ schimbarea norocului nicĭ când nu i-le póte răpi. Și de óre ce singur Dumnezeŭ e vecĭnic, numaĭ în Dumnezeŭ să află fericirea.“

Toți se închinară aprobând cu o bucuriă fericită a inimeĭ.

Dar dacă a fară de Dumnezeŭ nicĭ un lucru creat, fie acela cât de frumos, nu póte potoli fómea internă, care mistue sufletul omuluĭ, și dacă numaĭ Dumnezeŭ ne póte sătura, cum am puté noĭ ajunge la Dumnezeŭ? — pentru că după ce de o parte noĭ nisuim spre fericire, ér de altă parte acéstă fericire nu se află, de cât numaĭ în Dumnezeŭ, trebue să-l scim câștiga pe El, și între anumite marginĭ să ne scim validita în El și prin El împlinirea tuturor dorințelor nóstre și dispărerea tuturor temerilor. S. Augustin puse întrebarea acésta nóuă ast fel: „Numaĭ acela póte fi fericit, care îl posede pe Dumnezeŭ, — vĕ întreb decĭ, spuneți-mĭ: cine îl posede pe Dumnezeŭ?“ [5])

„Eŭ“ — zise Licențiu — „așa cred, că cel, ce face binele, îl posede pe Dumnezeŭ.“ [6])

„Cel, ce împlinesce voia luĭ Dumnezeŭ — rĕspunse Trigețiu — acela îl posede pe Dumnezeŭ.“ [7])

Atunci luând cuvîntul *Adeodat* zise: „Acela îl posede pe Dumnezeŭ, care-i curat la suflet.“ S. Monică aplaudă. [8])

[1]) De Beata vita, n. 11.
[2]) Tot acolo, n. 11.
[3]) Tot acolo, n. 11.
[4]) Tot acolo, n. 11.
[5]) Tot acolo, n. 12.
[6]) Tot acolo, n. 12.
[7]) Tot acolo, n. 12.
[8]) Tot acolo, n. 12.

„Și care om ți-se pare ție curat la suflet?“ zise s. Augustin, ca să-l dea luĭ Adeodat ocasiune de a-și esplica ideia. [1])

„Cel, ce duce o viéță curată, (qui caste vivit) — zise băĕtul.“ [2])

„Și ce e acésta: a duce o viéță curată? E óre a înconjura pĕcatele cele marĭ?“ [3])

„O! nu,“ rĕspunse Adeodat. „Acela este suflet într'adevĕr curat, care ĭubesce pe Dumnezeŭ, numaĭ de El se alipesce și Luĭ singur îĭ servesce.“ [4])

Așa dară băĕtul acesta, — ce e drept fiul luĭ Augustin și nepotul s. Monice. — prin câte va cuvinte și prin câte va salturĭ a esprimat scopul ultim, atât al întregiĭ filosofiĭ, cât și al religiuneĭ.

Nimic omenesc, nimic trecĕtor nu póte îndestuli sufletul. Numaĭ prin posederea luĭ Dumnezeŭ póte el deveni fericit. Și unicul mijloc de a-l posede, atât aicĭ, cât și în lumea venitóre, este ĭubirea Luĭ. Pentru că ĭubirea nu cunósce distanțiĭ, ea se jócă numaĭ cu spațul, ea unesce sufletele rĕspândite în lume, și unindu-le, le fericesce și glorifică. Și dacă e drept, că chiar și ĭubirea lucrurilor temporale face sufletul nepăsătoriŭ față de ostenele, durerĭ și lipse; dacă acésta ĭubire comunică sufletuluĭ pace, sigurătate și o forță neînvinsă, dacă îĭ produce nu numaĭ bucuriă, ci îl chiar răpesce cu totul, ce va fi atunci cu ĭubirea îndreptată cătră Dumnezeŭ? Sfinții aŭ fost tot de una fericiți, chiar și pe cruce — și dacă lumea vede bucuria lor și fără a o înțelege, acésta însémnă, că lumea nu scie, ce-l ĭubirea!

În diminéța următóre se reîncepu din noŭ conferența. Începură a vorbi despre cel, ce caută pe Dumnezeŭ. S'a fost zis, că numaĭ aceia sînt fericiți, carĭ îl posed pe Dumnezeŭ. Înse ce va fi cu aceia, carĭ, ce e drept, încă nu-l posed, dar îl caută? Întrebarea acésta o puse s. Augustin: pentru că marele luĭ suflet aruncă o privire melancolică asupra acelora, carĭ petreceaŭ încă în mijlocul îndoielelor, nesigurităților, pe carĭ el le cunoscea deja atât de bine.

Mai întâiŭ vorbiră despre *academicĭ*, adecă despre filosofiĭ aceia, carĭ cercând adevĕrul și neaflându-l, desperéză cu totul și mărturisesc înaintea lumeĭ, că eĭ se îndoiesc despre tóte. „Fericiții acestia!“ zise s. Monică cu un suris și un joc de cuvinte ce nu să póte traduce: *„Caducarii sunt!“* va se zică, eĭ sînt legați de lucrurile trecĕtóre, cad împreună cu ele, ca nisce ologĭ, adecă în tótă forma nefericiți. Acésta ideiă istéța produse surise și un aplaus general. [5])

Trecênd peste acestia, ajunseră la ceia ce îl caută pe Dumnezeŭ. „Închipuiți-vĕ un om, care de loc nu desperéză cu privire la adevĕr, are destulă încredere în Dumnezeŭ, crede, că Dumnezeŭ nu subtrage de la ómenĭ lumina sa, și caută acésta lumină; — e óre fericit orĭ nefericit un atare om?“

„E nefericit,“ rĕspunseră tineriĭ, „pentru că nu posede pe Dumnezeŭ.“

„O sciți voĭ sigur acésta?“ zise mai de parte Augustin, care în tótă conversarea acésta a pledat pentru causa acelora, de a căror nesiguritate și el însu-și s'a împărtășit odinióră. „Tu, Licențiu, tu ziciĭ, că acela îl posede pe Dumnezeŭ, care îĭ împlinesce vóia Luĭ: acela înse, care îl caută pe El, nu face óre ceea ce voiesce Dumnezeŭ? Tu, Trigețiu ziciĭ, că acela îl posede pe Dumnezeŭ, care lucră înțelepțesce, dar apoĭ acela, care îl caută pe El, nu lucră înțelepțesce? Și în urmă pe tine Adeodat numaĭ una te întreb: póte fi suflet necurat acela, care îl caută pe Dumnezeŭ?

[1]) De Beata vita, n. 18.
[2]) Tot acolo, n. 18.
[3]) Tot acolo, n. 18.
[4]) Tot acolo, n. 18.
[5]) Tot acolo, n. 17.

Ceĭ treĭ s'aŭ vĕdut prinși, și căutaŭ la Augustin, pe jumătate surideud, pe jumĕtate confundându-se, nesciind, ce să rĕspundă. Monica le grăbi într'ajutoriŭ clarificând cu fineța și istețimea admirabilă a spiritului sĕŭ argumentele ceva-și cam subtile ale luĭ Augustin. Ea arĕtă, că pentru a fi fericit, nu-ĭ destul numaĭ a-l avé pe Dumnezeŭ, pentru că tótă lumea îl are, atât ceĭ ce-l caută, cât și ceĭ cel posed; — ci trebue să-l avem drept *binevoitorul nostru graţios,* și acésta numaĭ în casul cest din urmă se póte.

Acum ajunse rîndul la tineriĭ, să maĭ vorbéscă și eĭ. „Dacă aceia, carĭ îl caută pe Dumnezeŭ nu-l aŭ ca binevoitor, atunci îl aŭ ca inimic — zise Licențiu — ceea ce eŭ de loc nu pot admite.“

„Nicĭ eŭ,“ — zise Trigețiu — „fără trebue să admitem o cale mijlociă între a-l avé pe Dumnezeŭ ca binevoitor și a-l avé ca inimic!“

„Da, da,“ zise Monica. „Nu este tot una a posede pe Dumnezeŭ și a nu fi fără de Dumnezeŭ. Cel, ce trăiesce după cum se cuvine, îl are pe Dumnezeŭ și încă drept binevoitor; cel, ce nu trăiesce cuviincios, încă îl are pe Dumnezeŭ, înse ca inimic; cel, ce îl caută pe Dumnezeŭ și nu l'a aflat încă, n'are pe Dumnezeŭ nicĭ ca binevoitor, nicĭ ca inimic; totuși nicĭ de el nu e de parte Dumnezeŭ. Admiteți și voĭ acésta?“ [1])

„Da,“ rĕspunseră eĭ.

„Spuneți-mĭ, rogu-vĕ“ — continuă s. Augustin nefiind îndestulit cu sórtea creată celor, ce caută pe Dumnezeŭ: „Nu e așa, că Dumnezeŭ e îndurător față de acela, căruia îĭ este binevoitor?“

„Ba, da,“ ziseră eĭ.

„Și nu e binevoitor Dumnezeŭ față de aceia, carĭ îl caută pe El?

„Ba, da, în tot casul.“

„Étă dar acésta e deosebirea. Cel, ce îl caută pe Dumnezeŭ și îl află, îl are pe Dumnezeŭ ca binevoitor și e fericit. În urmă cel, ce se departă de Dumnezeŭ și nu vrea să-l cunóscă, covîrșit fiind de pĕcate, acela — zic — nu-l are pe Dumnezeŭ ca binevoitor, și cu atât maĭ puțin e fericit.“ [2])

Admirabilă învĕțătură, deși cevași cam înaltă; întru adevĕr vrednică de un om mare, care a trecut prin tóte împrejurările acestea și scia din propria esperiență, cât de *aprópe* e Dumnezeŭ de sufletele, carĭ îl caută pe El și cât de *dulce* e pentru celea, carĭ l'aŭ aflat deja.

(Va urma.

[1]) De Beata vita, n. 21.
[2]) Tot acolo, n. 21.

MATER DOLOROSA

de Carl May.

(Continuare.)

Acéstă pușcă, cu cele dóuĕ-zecĭ și una de glónțe ale sale, era arma mea cea maĭ bună, înse tot o dată și un pericol pentru mine, de óre ce fie care dorea s'o posédă.

— Arată-mĭ-o, și-apoĭ îțĭ voiŭ rĕspunde!

— Rĕspunde, și-apoĭ țĭ-o voiŭ arăta!

— Nu te încrezĭ în mine? — mĕ apostrofă el mănios și bătênd în pălmĭ. — Veĭ vedea, ce urméză dintr'asta!

Bătaia în pălmĭ a fost un semn și vorbirea sa cea tare avea să facă ne audibil ceea ce se întîmplă acum; cu tóte acestea audiĭ dinapoia nóstră un sgomot, ca și când s'ar mișca un părete de spinĭ. Mĕ întorseĭ repede. Părețele era dispărut și în lăuntru năvălirĕ vre-o zece curdĭ înarmați. Ceĭ dinainte erau

deja în imediată apropiere de noi. Voiam să sar înderĕt şi să pun puşca la ochĭ; era însĕ deja prea tîrziŭ, căcĭ curdul, care ne-a lăsat în lăuntru şi către care eram întorş cu spatele, apucă o lance şi aşa mĕ lovi în cap, în cât căduĭ jos.

Ce se întîmplă mai departe, nu putuĭ nicĭ vedé, nicĭ auḑi, de óre ce lovitura puternică mĕ ameţi. Când îmĭ veniĭ érăşi în orĭ, nu mĕ mai aflam acolo, unde am fost doborît, ci zăceam în liber, desbrăcat şi cu mâinile şi piciórele legate. Lângă mine zăceaŭ Halef şi chavassul, legaţi şi desbrăcaţi ca şi mine. Tóte obiectele ne-aŭ fost răpite.

Era încă ziuă şi aşa am putut cerceta cu privirea tótă împrejurimea nóstră. În mijlocul pădurii era un luminiş mare, pătrat. La marginile acestuĭ luminiş eraŭ aşeḑaţi pesteolaltă arborĭ tăiaţi, ast fel că formaŭ o închidĕtură nepătrunḑibilă, ér ca întrare rĕmase o apertură numaĭ aşa de mare, cât putea pătrunde un călăreţ singuratic prin trînsa. Nóptea şi în timp de pericol, acéstă apertură era închiată. Mai târziŭ am aflat, că maĭ era o a dóna întrare şi anume pórta de stîncă, prin care am venit noi. Acéstă pórtă era ast fel îmbrăcată cu amintitele îngrăduriĭ de spiniĭ, în cât luminişul numaĭ în partea de către pădure sĕmĕna ca un fel de odae, o împrejurare, care mĕ înşélă şi pe mine. Era însĕ deschis de treĭ laturĭ. Pe o latură am întrat noi, pe ceealaltă Malk-hol-gund, ér pe a treia ceĭ carĭ aŭ năvălit asupra nóstră.

În acest luminiş se aflaŭ colibele curḑilor, construite din trunchĭ şi din ramurĭ. Turmele, carĭ sara eraŭ mânate aci, acum se aḑaŭ la păşune prin pădure, păzite de numĕroşi păstorĭ înarmaţi. Aci se aflaŭ acum numaĭ vre-o treĭ-zecĭ de bărbaţi, dintre carĭ zece şedeaŭ în jurul nostru. Copiĭ şi femeĭ cu feţele învĕlite, în numĕr cu mult mai mare, alergaŭ încóce şi încolo, saŭ steteaŭ aci, sgâindu-se la noi cu curiositate şi cu mânie. Caiĭ eraŭ legaţi în apropierea nóstră. Între ceĭ zece se aflaŭ Malk-hol-gund şi curdul care ne-a primit. După îmbrăcăminte acest din urmă părea a fi ceĭ mai sĕrac dintre eĭ. Când ceĭ dintâiŭ, pe carele maĭ pe scurt vreaŭ să-l numesc şeic, vĕḑuĭ, că mi-am deschis ochiĭ, mĕ agrăiĭ mânios:

— Acum poţi vedé, ce urmărĭ a avut neîncrederea ta. Veţi trebui să muriţi.

— Chiar şi dacă m'aşi fi încreḑut în tine, totuşi am zăcea acum aci, — rĕspunseĭ eŭ. — Aţi voit să ne luaţi tóte celea şi maĭ cu samă calul şi puşca mea; prin urmare tot atâta era dacă ne încredeam, saŭ nu. La nicĭ un caz însĕ nu vom muri.

— Te înşelĭ. Pe sară, când vom fi adunaţi cu toţiĭ, vĕ vom ucide. Voĭ sînteţi nisce afurisiţi de creştinĭ şi sunniţi, carĭ n'au să aştepte graţie.

— Şi eŭ îţi spun, că nicĭ unul dintre voĭ nu va cuteza să pună mâna pe noi.

— Îţi jur pe Allah, pe Hussein şi —.

— Staĭ, nu jura, căcĭ aĭ jura strîmb, — l'am întrerupt eŭ. — Dacă într'adevĕr aĭ auḑit despre mine, atunciĭ de bună samă veĭ sci, că m'am aflat în pericole cu mult maĭ marĭ de cât acesta, şi cu tóte acestea n'am perit. Pe mine nu mĕ ucide cine-va aşa uşor. Ce-ţi foloseşte prada ce ne-aţi răpit-o? Calul meŭ nu ţi-se va supune, ér cu puşca mea nu sci să umbli. Mâna ta nu va puté scóte nicĭ o puşcătură din trînsa.

Puşca mea se afla dinaintea şeicului. Pe aceea mi-am basat planul de scăpare. Voiam bucuros, ca eŭ însumĭ să fiŭ liberatorul nostru; numaĭ în ultimul moment voiam să amintesc întâlnirea nóstră cu Fatima Marryah. După ultimele mele cuvinte, Halef, care zăcea la drépta mea, zise în limba arabă, pe carea curḑiĭ nu o pricepeaŭ:

— Sihdi, deja în timpul cât aĭ zăcut ameţit el a probat în continuŭ să pusce, dar nu i-a succes. Fiĭ cu minte şi prefăte, ca şi când aĭ vrea să-ĭ areţi, cum să umblă cu ea. Atunciĭ ne mântuiescĭ!

— Chiar acesta îmĭ este planul, — îĭ rĕspunseĭ în acelaşi dialect. — Îĭ voiŭ —

— Tacĭ! — îmĭ strigă şeicul. — N'aveţi să vorbiţi la olaltă aceea ce noi nu înţelegem. Ce privesce puşca ta, veĭ trebui să-mĭ descoperĭ secretul eĭ.

— Şi dacă nu vreaŭ?

— Atunciĭ veĭ suferi o mórte şi maĭ crâncenă. Veţi fi puşcaţi; dacă însĕ nu ne spuĭ aceea ce vrem să scim, te vom lega de un arbore şi te vom arde pe încetul.

Ast fel de cruḑimĭ nu sînt raritate la curḑi. M'am prefăcut că-s spăriat şi că mi-e témă, m'am opus însĕ totuşi în aparinţă, să-ĭ împlinesc cererea, până când, după maĭ multe ameninţărĭ, m'am arĕtat aplecat a o face, observând însĕ, că cu mâinile legate nu pot să-ĭ arăt, cum se umble cu puşca.

— Îţi vom desface mâinile, — rĕspunse el cu bucurie. — Voiŭ deslega cureaua.

Se apropie repede şi-mĭ deslégă mâinile. Apoĭ îmĭ întinse puşca. Acum am câştigat. Acum puteam merge, încătrăŭ voiam. M'am ridicat, am pus puşca la ochĭ şi l-am zis:

— Bagă de samă, cum pusc! Privesce la ramul cel maĭ lung de la stejarul de colo. Pe el sînt patru gogóşe. Le voiŭ doborî jos. Băgaţi de samă!

Stejarul era la o depărtare de şeptezecĭ de paşĭ. Curḑiĭ ce şedeaŭ lângă noi, sar în sus şi alérgă acolo. Celalalţi bărbaţi se luară după eĭ; femeile şi copiiĭ asemenea. Numaĭ şeicul remase lângă noi. De bucurie îmĭ venia să rîd cu hohot. La depărtarea acésta, gogóşele apăreaŭ numaĭ ca nesce bóbe de piper. Părea imposibil să le pot nimeri. Am sloboḑit patru puşcăturĭ. Un strigat victorios arĕtă resultatul. Eŭ însĕ puseĭ repede puşca jos, apucaĭ pe şeic, îl trăseĭ jos la mine, cu stânga l'am prins de grumaz, cu drépta l-am smâncit cuţitul din cingĕtóre, am tăiat curelele cu carĭ îmĭ eraŭ legate piciórele, pe cum şi legătorile mâinilor luĭ Halef şi-ĭ strigaĭ acestuia:

— Ĭea cuţitul şi taie legăturile tale şi ale chavassuluĭ, apoĭ deslégă şi caiĭ.

Eĭ luă cuţitul. Acum aveam libere amĕnḑouĕ mâinile, m'am înălţat din poziţia mea de maĭ nainte şi smâncind în sus şi pe şeic l'am împins de la mine, şi apoĭ luând puşca şi ţintind asupra luĭ, îĭ strigaĭ:

— Mânile jos, şi nu te mişca, căcĭ alt cum capeţi o sută de glónţe din acéstă puşcă drăcéscă!

El se supuse trĕmurând. Tóte aceste se întîmplară în decurs de o minută. Curḑiĭ ne vĕḑură de departe. Eĭ alergară încóce urlând; le strigaĭ şi lor:

— Opriţi-vĕ, căcĭ de nu, vĕ puşc şeicul! Care dintre voĭ îndréptă vre-o armă asupra nóstră, aceluia îl trimit un glonţ în cap!

Eĭ încă se supuseră, oprindu-se; aşa mare frică duceaŭ de puşca mea. Chiar acum Halef şi chavasul aduceaŭ caiĭ nostri.

— Veḑi acum, că aĭ fi jurat strîmb? — întrebaĭ eŭ pe şeic. — Noi nu sîntem ómenĭ de aceia, cu carĭ cine-va póte face ce vrea. Acum veĭ trimite îndată pe cine-va ca să ne aducă tóte lucrurile furate şi-apoĭ —

— Chodeh ih Chodeh, — mĕ întrerupse o vóce femeiéscă din dĕrĕtul meŭ — Dómne, o Dómne, ce se întîmplă aci?

Mĕ întorseĭ şi vĕḑuĭ pe Fatima Marryah, care chiar acum sosi prin pórta de stîncă.

— Ne-aŭ făcut prinsonerĭ şi ne-aŭ jăfuit, ca după aceea să ne omóre. — l-am rĕspuns eŭ. — Noi însĕ ne-am eliberat şi-ĭ vom puşca pe toţi, dacă nu ne lasă să plecăm.

— Prinsonerĭ — jăfuiţi — omorîţi, voĭ, mântuitori meĭ, cărora am să le mulţumesc viéţa mea? Nicĭ un pĕr din cap nu vi-se va strîmba; vĕ asigur de acésta!

Ea se apropiă apoĭ şi vorbi cu atâta însistinţă şi grabă cu şeicul şi ómenii sĕĭ, în cât nu-ĭ puteam urmări cuvintele, deşi pricepeam fórte bine dialectul curmangic. Încă în decursul vorbireĭ sale, veni la mine curdul, care-mĭ dete lovitura în cap şi-mĭ strigă:

— Domnule! tu aĭ mântuit-o; eŭ mĕ numesc Jussuf Ali şi ea este soţia mea. Permite-mĭ, să mĕ postez lânga tine şi să fiŭ apărătorul vostru. Pe Hassan şi pe Hussein, eŭ staŭ bun cu viéţa mea, pentru voĭ şi avutul vostru.

De óre ce acesta este jurămîntul cel maĭ sfînt al unuĭ şiit, m'am învoit, şi el se postă lângă mine. După ce a sfîrşit soţia sa, începu şi el a vorbi pentru noi şi încă în ast fel de mod, că recunoscuĭ, că îşĭ va ţinea jurămîntul la orĭ şi ce cas. Credeam, că vorbirea sa va avé de resultat, că curḑiĭ se vor aduna maĭ întâiŭ să ţină sfat, dar m'am înşelat, căcĭ după ce a isprăvit Jussuf Ali, şeicul se întórce către mine şi zice:

— Domnule! asta n'am sciut-o; de aceea trebue să ne iertaţi. Voĭ aţi scăpat de la mórte pe una dintre femeile nóstre; doĭ dintre voĭ aŭ învins pe doĭ-spre-zece Mahmalĭ afurisiţi, cum putem noi atunci să vĕ fim inimicĭ? Nu, noi sîntem voĭ, şi voĭ sînteţi noi; sîntem fraţi; asta o jur pe Mohamed şi pe Hassan şi Hussein, carĭ aŭ sângerat sub loviturile suniţilor. Veniţi în casa mea! Acolo veţi afla tóte obiectele vóstre.

— Nu! — strigă Jussuf Ali. — Eĭ mi-aŭ scăpat soţia mea; de aceea trebue să fie óspeţiĭ meĭ, nu aĭ tĕĭ. Aĭ meŭ este dreptul maĭ mare!

Maĭ întâiŭ era să fim omorîţi şi acum se băteaŭ pentru noi, la carĭ să fim óspeţi. Fiind că nu se putură înţelege, mĕ rugară pe mine, să-ĭ împac, ér eŭ hotărîĭ, ca Halef şi chavassul să locuiéscă la şeic, ér eŭ să rĕmân la Jussuf Ali. Ast fel ambele părţi aŭ fost îndestulite.

Într'aceea însĕră şi păstoriĭ sosiră cu turmele, carĭ nu eraŭ prea marĭ. Aceştĭ siiţi se susţineaŭ din venitul turmelor lor micĭ, din adunatul gogóşelor, carĭ formézĕ un articol important de esport, şi din — jaf, ceea ce la curḑi, era fórte natural, de óre ce curdul ţine jaful de o faptă cavalerésc.

Când auḑiră păstoriĭ, ce s'a întîmplat, ne încărcară cu laude şi dederă espresiune mâniei lor faţă de Mahmalĭ printr'un urlet, pe care aceia de bună samă l'aŭ auzit, de óre ce eĭ locuiaŭ dincolo de rîŭ, pe înălţimea munteluĭ din faţă, într'un luminiş asemenea acestuia de dincóce. Înainte de a însĕra, l'am vĕḑut cum se cade ér acum se zăriaŭ desiuşit focurile ce ardeaŭ dincolo.

Şi la noi se aprinse dinaintea fie căreĭ case câte un foc, în jurul căruia se adunară locuitoriĭ spre a pregăti cina. Casa luĭ Jussuf Ali era cea maĭ mică; o puteam numi maĭ mult o colibă, despărţită în dóuĕ prin un gard de nuiele. Una dintre aceste dóuĕ încăperĭ era îndispensabila odaie a femeilor, haremul, astăzĭ odaia acésta mi s'a pus mie la disposiţie. Domnul caseĭ avea numaĭ capra, pe care l-aŭ ucis-o Mahmalliĭ. El trăia din laptele aceleia şi din venitul gogóşelor. Afară de aceea maĭ primia o mică părticică din fie care pradă, fiind că a luat asupra sa paza porţiĭ de stâncĭ.

Cu ce să-şĭ omenéscă el acum óspele? Acéstă întrebare nu-l aduse în perplesitate. Dacă un nomad sĕrac, fie acela beduin, curd, saŭ chirgis, capĕtă un óspe şi n'are, ce să-ĭ dea de mâncare, atunciĭ el merge simplu la cel dintâiŭ vecin, saŭ maĭ bine la cel maĭ avut din sat şi de la acesta capĕtă îndată ceea ce îĭ lipsesce. Jussuf Ali merse deciĭ la şeic şi aduse fărină, urez şi un miel tăiat, aşa că din partea mâncăriĭ n'avea să maĭ pórte grijă.

Durere însĕ, îĭ lipsia lucrul cel maĭ principal — tutunul. Acesta nu se ţine de obiectele, carĭ le poţi pretinde gratis pentru un óspe. El avea legată de gât o pipă vechie, pe carea o mişca încóce şi încolo, uitându-se perplecs la mie. Atunciĭ am scos eŭ ciubucul meŭ şi punga cu tutun şi l'am îmbiat cu ele. La vederea tutunuluĭ, faţa luĭ începu a strălunci şi el esclamă:

— Ce noroc, Domnule, că tu însuţi aĭ aşa proviant din acest isvor al plăcerii. Eram supărat, că n'aveam cu ce te îmbia. Acum însĕ supărarea mi-s'a prefăcut în voluptate. — Dumnezeŭ să-ţi înmulţéscă avuţia, scumpul meŭ amic! — — —

(Va urma.)

Posta „Unirii".

Dlui *G. T. în C.* Nu putem publica răspunsurĭ la articliĭ apăruţi în alte ziare. Ne pare rĕŭ.

Dlui *A. R. în A.* Cercularĭul mitrop. nrul 96. din 1900. se ocupă chiar cu aceea ce ne scrieĭ Dta. Şi în »Unirea« s'a scris de lucrul acesta şi a fost combătut. Doresc! să revenim? e zădarnic pentru ceĭ ce nu cetesc nimic!

M. On. *G. Ş. în M.* Pentru numĕrul acesta a sosit prea târziŭ.

De la Luţ. A sosit la închierea foiĭ. Veĭ avé răspunsul în numĕrul viitor. Salutare!

Preotul Iacob. Trimiteţi-o, ca să ne putem da părerea. În cas de refus, vom ţiné samă de dorinţa Dtale.

Panticeŭ. Achităm an. 1900.

Vaidacuta. Achităm 1899 sem. 2-lea şi din an. 1900 până în 1-a Martie.

Şeica-mică. Sîntem în rînd. Achitat tot până la finea an. 1900.

Borgo-Tiha. Achităm an. 1901 sem. 1.

Craidorolţ. Achităm an. 1900.

Wheatland (N.-America) *Frafil O.* Primit 9.99 coróne şi achităm o parte a anuluĭ 1901.

Vad (Făgăraş). Achităm an. 1900. Cele promise le aşteptăm.

Nántŭ. Achităm an. 1896.

Ghişasa-super. Achităm an. 1901 sem. 1.

Editor şi redactor răspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

Inserate.

Digestivul

Apotecarului A. Thierry,

este un prav universal, **veritabil englez,** pentru mistuire şi apetit. Neîntrecut la orĭ ce bóle de stomac, face apetit şi ajută mistuirea. Fie care cutie pórtă subscrierea fabricantului şi costă, anticipând suma. **3 coróne** spedat franco. A se adresa la:

Apotheker
A. Thierry's Balsam-Fabrik
in Pregrada bei Rohitsch-Sauerbrunn.

Comunicarea trenurilor

prin gara Kükülloszög (Blaş)
(valabil din 1 Octobre 1900).

către	gara		de la
	Teuş—Tövis		
2$\frac{26}{}$	persóne	persóne	1$\frac{02}{}$
1258	mixt	mixt	226
7$\frac{35}{}$	accelerat	accelerat	904
	Copşa—Kis-Kapus		
107	persóne	persóne	2$\frac{21}{}$
228	mixt	mixt	1256
905	accelerat	accelerat	7$\frac{34}{}$
	Sóvárad		
3$\frac{25}{}$	mixt	mixt	1023
248			6$\frac{50}{}$

La esposiţiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote şi de metal a luĭ

(34) 17—52

Antoniu Novotny

în Timişóra-Fabric

se recomándă spre pregătirea clopotelor nóuă, pe cum la turnarea de noŭ a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregi armonióse, pe lângă garanţie pe mulţi anĭ, provĕdute cu adjustărĭ de fer bătut, construite spre a le întórce cu uşurinţă în orĭ ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o laturе prin ceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

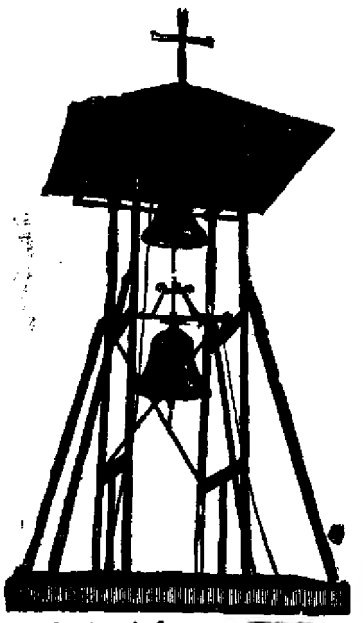

clopotele patentate găurite

de mine inventate şi mai de multe orĭ premiate, carĭ aŭ un ton intensiv, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminósă de cât clopotele turnate după sistemul vechiŭ, aşa, că un **clopot patentat cu 300 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 400 kg, făcut după sistemul vechiŭ.** Mai de parte se recomándă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **preadjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut** — ca şi spre turnarea de **tóce de metal.** Clopote în greutate de 300 kg. şi mai jos se află tot de una în magazin.

Preţ-curanturĭ ilustrate se trimit la cerere grătuit şi franco.

Indispensabil şi neîntrecut, de un efect sigur.

Marfă universală, export în tóte ţĕrile.

Chief-Office 48, Brixton-Road, London, S. W.

Cea mai bună medicină de casă, cea mai căutată, sigură şi până acum necunoscută este

Balsamul Apotecarului A. Thierry,

Căutat în tótă lumea pentru efectul sigur **Contra tuturor bólelor interne, de piept, plumâni, stomac şi ficat.** Folosit ca mijloc estern, este cel mai renumit

remediŭ de tămăduire a ranelor.

Veritabil numaĭ cu marca de apărare verde, autentic registrată în tóte statele şi provĕdută cu capsula de metal, ce pórtă inscripţia: **Allein echt.** — Producţie anuală 6 milióne borcane. — 12 borcane micĭ s'aŭ 6 marĭ duble, spedate franco **4 coróne.** — Un borcan de probă cu instrucţiune şi cu sumarul tuturor depositelor din lume **1 coróná 40 filerĭ. — Se espedéză numaĭ pe lângă trimiterea anticipativă a preţului.**

UNSÓREA-CENTIFOLIE A LUI A. THIERRY

(numită **făcătóre de minunĭ**), de o putere şi efect miraculos. Face orĭ ce operaţie superfluă. Cu acéstă unsóre s-a vindecat un os-scarabeŭ, ivit înainte de aceea cu 14 anĭ şi declarat incurabil, bóla de óse şi în timpul din urmă un morb gangrenos, greŭ şi vechiŭ de 22 anĭ, numit **rac.** Are un efect antiseptic şi repede la alinarea durerilor; răcoreşte şi vindecă orĭ ce fel de rane şi arsurĭ. Înmoie şi curăţă tóte ranele provĕdute prin impunsetură. O dosă spedată franco costă **1 coróná 80 filerĭ** după primirea preţului. La comande mai mari scădămînt.

Producţie anuală 100.000 dose.

Pot pune la dispositiune un archiv întreg de atestate originale din tótă lumea. Imitaţiile să pot încunjura urmărind cu atenţiune fie care borcan, care pórtă inscripţia: **Apotheke zum Schutzengel des A. Thierry.** Ceĭ carĭ n-aŭ deposit la îndemână, să se ferésca de falsificărĭ saŭ fabricate străine, şi se **comande direct,** adresându-se la:

Apotheker
A. Thierry's Fabrik in Pregrada
bei Rohitsch-Sauerbrunn.
(Lieferant des österr k. k. Staatbeamten-Verbandes.)
(Contractor of the War-Office and the Admiralty, London.)

(33) 18—25

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Uniriĭ**« în Blaş.

Anul XI. Blaş 23 Martie 1901. Numĕrul 12.

Guvernul şi autonomia catolică.

Aŭ trecut treĭ decenii, de când se lucră pentru înfiinţarea unuĭ organism autonomic pentru biserica catolică, în care să se determine sfera de activitate şi pentru elementul laĭc. Cu tóte că aŭ trecut treĭ-zeci de anĭ, de când catolicii s'aŭ încercat să dobîndéscă autonomia, totuşi până acum se află numaĭ la începutul lucrăriĭ.

Congresul autonomic de maĭ bine de doĭ anĭ în cóce, n'a făcut altceva, de cât a esmis o comisiune de 27, care a elaborat dóuĕ proiecte, unul al maioritățiĭ, altul al minorităţiĭ, amêndóuĕ înse defectuóse.

Maestatea Sa a îndrumat congresul actual, ca să prelucre proiectul de organisaţiune autonomică din 1871 cu aceea observare, că dreptul patronuluĭ suprem şi dreptul ĭerarchieĭ se rĕmână neatins.

La cestiunea, că cu ce drepturĭ şi cu ce atribute să fie învestit organismul autonomic, fără a vătĕma drepturile Regeluĭ de patron suprem şi fără de a se atinge de drepturile ĭerarchieĭ, congresul era cu totul neorientat. Pentru clarificarea lucruluĭ congresul a dat mandat comisiuniĭ de 27 să se pună în înţelegere atât cu corul episcopesc cât şi cu guvernul. Atitudinea episcopatuluĭ e clară: constituţiunea bisericiĭ fiind dumnezeéscă, ea nu se póte schimba, deci orĭ ce organisare autonomică numaĭ în cadrul acesteĭ constituţiunĭ e admisibilă.

Alteum stă lucrul cu drepturile patronuluĭ suprem. Autonomiştiĭ nu voesc a vătĕma drepturile de patron ale Regeluĭ, ci numaĭ doresc, ca drepturile, carĭ Regele le deprinde prin ministerul sĕŭ responsabil, să le deprindă pe viitor prin organismul autonomic, anume, administraţiunea fondurilor şi fundaţiunilor catolice, carĭ azĭ se face de stat, să trécă la organismul autonomic; de asemenea să trécă la acest organism drepturile de a dispune asupra şcólelor, susţinute din fonduri şi fundaţiunĭ catolice, pe cum şi propunerea pentru umplerea beneficiilor marĭ; fără de atributele acestea organismul autonomic nu are raţiune de a fi.

În privinţa acestor puncte cardinali ministerul de culte a declarat delegaţilor comisiuniĭ de 27:

I. Că ce privesce *administrarea fondului religionar şi de studiĭ, pe cum şi a altor fonduri şi fundaţiunĭ catolice,* care compete Regeluĭ, ca la patron suprem, în sensul §. 4 şi 18 art. de lege III. din 1848. Regele deprinde acest drept prin ministeriul sĕŭ responsabil, deci pretensiunea comisiuniĭ de 27 de a trece acest drept la organismul autonomic e neacceptabilă.

II. *În cestiunea şcólelor poporale,* guvernul nu se póte abate de la legile vigente (art. de lege XXXVIII—1868, XXVIII—1887, XXVI—1893), éră în ce privesce *gimnasiile,* fără sguduire nu se póte schimba dispoziţiunile art. de lege XXX—1883. Aşa dară nicĭ aci nu concede nimica.

III. *Umplerea beneficiilor de dotaţiune regie,* e regulată prin §. 7. art. de lege III. din 1848, în sensul căruĭ §. denumirea o face Regele la propunerea şi pe lângă contrasignarea ministeruluĭ responsabil. Acésta lege declara dl Ministru, că nu se póte schimba. De asemenea doresce să rĕmână nealterată şi praxa, de a presenta pe candidaţiĭ aleşi pentru demnitatea de Archiepiscop şi Mitropolit de Alba-Iulia şi Făgăraş, şi de abaţi şi prepoziţi în ordurile religióse.

A maĭ declarat Ministrul, că e aplicat a comunica congresuluĭ autonomic calculiĭ preliminarĭ şi finalĭ despre administrarea fondurilor şi fundaţiunilor, îĭ permite să controleze şi conducă educaţiunea religiósă a tinerimeĭ şi nu e străin a-ĭ cere părerea la denumirĭ pentru beneficiile marĭ, dară nu e aplicat a schimba din legile esistente, nicĭ una în favorul autonomieĭ. În cadrul legilor vigente şi Ministerul doresce organisarea autonomică a catolicilor.

O autonomie catolică înse, cum doresce dl Wlassics, nu doresce nicĭ un catolic. Chiar şi deputaţiĭ guvernamentalĭ, carĭ fac parte din comisiunea de 27, sînt nemulţămiţi cu declaraţiunile guvernuluĭ.

Deprinderea drepturilor, ce compet patronuluĭ suprem după firea lor ar puté să trécă de la guvern la organismul catolic autonom, fără de a se vătĕma prin acésta dreptul Regeluĭ de patron suprem; de óre ce Maestatea Sa neputêndu-le deprinde singur, are lipsă de consiliul şi conlucrarea altor factorĭ; dară factoriĭ ceĭ maĭ competenţi sînt înşi-şi membriĭ bisericiĭ catolice, şi în specie organismul autonomic, care de sigur va nutri maĭ viŭ interes pentru prosperarea bisericiĭ, de cum nutresce guvernul, care se compune nu numaĭ din catolicĭ, ci şi din heterodoxĭ. Când s'ar învesti organismul autonomic cu drepturile şi atributele, carĭ le are azĭ guvernul faţă de biserica catolică, atunci ar trebui să se modifice maĭ multe dispuseţiunĭ ale legilor esistente, dară ceea ce nu e aplicat a face în favorul autonomieĭ guvernul actual, nu e speranţă, că o vor face guvernele, ce ar urma în viitor.

Dóră e cunoscut, că fie care guvern ţintesce să-şi asigure puterea şi influinţa în ţéră. Dară dreptul de patronat aşa cum se deprinde el azĭ, asigură ministeruluĭ cea maĭ mare influinţa asupra bisericiĭ catolice, a căreĭ membriĭ constituesc maioritatea ţériĭ.

Prin administrarea averilor catolice, în care administrare se consumă aprópe jumĕtate din venitul lor, guvernul dă pâne la un numĕr considerabil de persóne adicte, carĭ, reslăţite în diversele părţi ale ţériĭ, fac guvernuluĭ bune serviciĭ politice. Prin denumirea dignitarilor bisericescĭ voesce guvernul a-şi deobliga lamura clerului catolic din Ungaria; éră prin dreptul de a dispune asupra şcólelor susţinute din fondurile şi fundăţiunile catolice, are guvernul domniă deplină peste profesorime şi spiritul, în carĭ aŭ să se crésca generaţiunile venitóre.

Cine póte crede, că vre-un guvern va da de bună voe din mână mijlócele, prin carĭ el îşĭ póte asigura o influinţă atât de mare în ţéră? şi cine ar fi atât de naiv, cât să presupună, că ar face-o acésta chiar un guvern liberal în favorul bisericiĭ catolice?

Fără a trece la organismul autonomic catolic drepturile şi atributele, ce le are azĭ guvernul în deprinderea dreptuluĭ de patronat, acest organism ar fi numaĭ un balast pentru biserică. Catolicilor înse le lipsesce energia de constringe pe guvern să-ĭ cedeze organismuluĭ catolic drepturĭ, ce i-s'ar cuveni. Acésta lipsă de energie şi timiditate o dovedesce şi conclusul luat în 19 a c. de cătră comisiunea de 27, care în loc de a lua poziţie contra declaraţiunilor guvernuluĭ, decide a să cerca, că ce drept compet catolicilor asupra fondurilor şi fundaţiunilor. Guvernul pe cum să vede, scie cu cine are de lucru, şi pentru aceea e hotărît a nu face nicĭ o concesiune în favorul organismuluĭ autonomic. Fără de a renunţa guvernul la influinţa, ce o deprinde în biserică şi fără o lucrare energică din partea catolicilor organisaţia autonomieĭ nu se póte realisa.

Sus cu crucea!

Orĭ ce acţiune nasce reacţiune.

Tinerimea universitară creştină revoltată de batjocorirea crucii în sanctuarul universităţii, — a pornit o acţiune, pentru ca crucea să-şĭ reocupe locul de onóre în salele de propunere ale universităţii.

E cunoscut cetitorilor nostri, că tinerimea a cerut, ca în tóte salele să se espună crucea — după cum a fost obiceiul de la înfiinţarea universităţii până acum 30 de anĭ. Consiliul universităţiĭ — după cum am scris la timpul sĕŭ — a *respins* cererea universitarilor. Chestiunea a ajuns în dietă şi probabil, va ajunge înaintea Tronuluĭ. Dar trăgănarea acésta a lucrurilor nu era de ajuns pentru a mulcomi agitaţiunea tinerimiĭ creştine. *Trebuia o satisfacţie pentru cruce şi nu era; trebuia o satisfacţie grabnică — şi satifacţia întârzia mereŭ . . .*

Şi cum sufletele tinere nu se pot împăca aşa uşor cu „trăgănărĭ“ şi cu ofense, aduse sentimentelor celor mai curate — de o dată ne pomenim, că în o bună diminéţă, crucea e aşedată la locul de onóre în tóte salele universităţii.

Cu a cuĭ permisiune?

Cu permisiunea luĭ Dumnezeŭ!

Avem motive de a ne bucura de acéstă demonstraţie, căcĭ vedem în ea o deşteptare, o reacţiune a tinerimeĭ creştine în contra elementelor jidane şi cosmopolite.

Dăm în următórele raportul corespondentuluĭ nostru:

I.

Budapesta, 18 Martie

Când mai anul trecut s'a comis atentatul ruşinos asupra crucii de pe coridórele universităţii, am fi aşteptat o indignare mai pronunţată a tinerimeĭ creştine. E totuşi prea mare cutezanţă, ca într'o ţéră *creştină*, să insulte cineva crucea într'o universitate fundată de catolicĭ. Reacţiunea tinerimeĭ creştine a fost cam târzie, după cum în general acţiunile creştinilor rĕmân în urmă . . .

Dar astăzĭ am fost martor la o manifestaţie prea frumósă. Când scriŭ şirele aceste, *crucĭ de lemn sînt ficsate cu cuie în tóte salele universităţii.*

Deşteptarea.

A fost o ideie însufleţitóre. Diminéţa pe la órele şepte, vedeaĭ deja grupurĭ de tinerĭ, preumblându-se prin coridórele universităţiĭ. Eĭ aveaŭ crucĭ de lemn în busunare, cuie şi ciocane, aşteptând cu neastîmpĕr deschiderea salelor. Şi părea că era făcătură, astăzĭ s'aŭ deschis mai târziŭ salele, ca de obiceiŭ. Orĭ póte persónele oficióse aveaŭ cunoscinţă de planurile tinerimeĭ? Nu sciŭ. Vedeam numaĭ o agitaţie febrilă în şirurile tinerimeĭ — şi mĕ bucuram, când constatam un avînt, care deşi e târziŭ, dar totuşi e frumos.

O deşteptare . . .

Sus cu crucea!

În sfîrşit servitorul se ivesce cu cheile. Tineriĭ se grămădesc în jurul luĭ şi o dată sala deschisă, întră în lăuntru. Şi deasupra catedreĭ ficséză în părete cu cuie o cruce de lemn. Servitorul se împotrivesce, dar e aruncat afară.

O erupţiune de ovaţiunĭ umple sala: Sus cu crucea! . . . Şi acum priviam la crucea simplă de lemn, colórea eĭ *négră* îmĭ amintea un fel de jale. Ca şi când sfîntul simbol al creştinismuluĭ ar fi spus în simplicitatea luĭ: „Veḑĭ, aşa de modestă şi nepretenţiósă cum sînt, totuşi nu vor să mĕ sufere între zidurile universităţiĭ“.

Era un entusiasm de nedescris.

Mulţimea a trecut la salele vecine, carĭ eraŭ *încuiate,* la poruncă mai înaltă. Se aud bubuiturĭ prin uşĭ, lovicurĭ de bastóne.

Şi îndată ce se deschidea vre-o sală, lucrul cel dintâiŭ era: ficsarea crucii deasupra catedreĭ. Apoĭ se afişaŭ pe uşă placate. Eraŭ aşa de frumóse placatele acelea, în carĭ se spunea, că tinerimea creştină nu voiesce să atace pe nimenĭ, ci restitue numaĭ crucea în onórea de mai nainte. Şi să nu cuteze nimenĭ să o iee de acolo! . . .

Incăierărĭ.

Jidaniĭ de la universitate aŭ rĕmas frapaţi de demonstraţia creştinilor. Icĭ colo auḑiaĭ câte un strigăt de protestare, dar era năbuşit numaĭ de cât. După ce s'aŭ adunat în numĕr mai complet, aŭ început a păşi mai cutezător. Într'o sală s'aŭ încăierat. În vreme-ce un tinĕr creştin bătea crucea cu cuie de-asupra catedreĭ, un alt tinĕr a sărit asupra luĭ, voind să-ĭ smulgă crucea din mână. O mică încăierare; jidanul a fost adus la reson.

Şi când crucea a fost ficsată, ovaţiunile erump de noŭ. Un strigăt s'aude în sală:

— Jos cu pălăriile!

Şi *toţi* şi-aŭ descoperit capetele.

Aprópe în tóte salele era cruce. Mai resta sala de conferinţă a profesorilor — *şi s'a pus şi acolo.*

Un oficiant de la cancelaria centrală a universităţiĭ, cerca în zădar să-şi validiteze autoritatea. — Ieşiţĭ afară din sală, dnilor, căcĭ treĭ zile nu vor mai fi prelegerĭ!

Şi nu aŭ eşit, până n'a făcut promisiune, că nimenĭ nu se va atinge de cruce, până nu va decide Rectorul.

Rectorul.

Cuvîntul Rectoruluĭ va decide. Dar cuvîntul Rectoruluĭ nu va puté veni aşa uşor. În calitate de Rector ar trebui să *amoveze* crucile, după ce decisul senatuluĭ universitar e în sensul acesta. Dar în calitate de *preot* şi profesor de teologie — nu va puté da niciĭ când edictul de esterminare pe sama crucii! Ce va face Rectorul? E o întrebare, care azĭ ne preocupă mai mult ca orĭ când.

Aşteptăm.

II.

Budapesta, 20 Martie.

Luni după amiazĭ s'aŭ închis porţile universităţiĭ. Întrarea e păzită de detectivĭ şi numaĭ profesoriĭ aŭ voe să între.

Afişul, prin care s'a adus de ştire universitarilor sistarea prelegerilor, e afişat din lăuntru pe uşa de sticlă. La început prelegerile s'aŭ sistat numaĭ pentru zilele 18 şi 19 a l. c. Astăzĭ însĕ, în 20 s'a afişat un noŭ edict, care anunţă sistarea prelegerilor şi pentru mai departe, *pe timp nedeterminat.* Grupurĭ-grupurĭ de universitarĭ se grămădesc la porţile „Almeĭ Mater“, dar porţile staŭ închise, cine scie până când.

Amovarea crucii.

Senatul universitar convocat în pripă, a decis încă Luni, ca crucile să fie depărtate „cu respect“. Aşa dară subliniez cuvîntul: *cu respect!* căcĭ ast fel sună hotărîrea senatuluĭ universitar. Într'adevĕr, pentru ca senatul universitar să-şi manifesteze *respectul* faţă de simbolul creştinismuluĭ, nu putea purcede de cât ast fel?

Căcĭ e ridicul de a pomeni de respectarea crucii, când nu-ĭ permit niciĭ măcar dreptul de esistinţă între zidurile universităţiĭ!

Crucile aŭ fost depărtate din sale încă Luni, şi de presinte s'aŭ depus la Rectorul universităţiĭ, ca *corpus delicti* . . .

Edictul Rectoruluĭ.

De o dată cu hotărîrea senatuluĭ universitar, Rectorul a afişat un edict, în care amintind tulburările *regretabile* (sajnos) ale tinerimeĭ, o provócă să se abştină de la alte manifestaţiĭ, căcĭ cea mai mică transgresiune va involva închiderea universităţiĭ.

Înţeleg partea oficiósă a scrisoriĭ Rectoruluĭ; dar nu înţeleg, cum Magnificenţa Sa în calitate de preot catolic, a putut da mişcăriĭ tinerimeĭ cualificativul: „regretabil“!

Cu adevĕrat — regretabil! . . .

Cercetarea disciplinară.

Senatul universitar a decis între altele cercetare disciplinară în contra iniţiatorilor mişcăriĭ.

S'a mobilisat personalul poliţieĭ, detectiviĭ. O adevĕrată gónă.

Dar pe semne, detectiviĭ nu vor avea să se ostenéscă mult cu căutarea tinerilor, carĭ aŭ luat parte la acésta démnă manifestaţie, *de óre ce tinerii se vor însinua înşişĭ de bună voe!*

Coresp.

În legătură cu aceste lăsăm să urmeze apreţierele ce le face „Germania“ din Berlin, în nrul sĕŭ de la 21 crt.

„Dacă a guverna însémnă a prevedé, atuncia talentul „politician“ cel lăudat în tóte acordurile al ministruluĭ ungurese de culte şi instrucţie, în cunoscuta afacere cu crucea de la universitatea din Budapesta, s'a blamat în chip temeĭnic. Când ministrul de ună zi apărase în parlament decisul senatuluĭ universitar, cu care a fost respinsă rugarea tinerimiĭ studióse creştine, pentru a se aplica crucea în salele de prelecţie de la universitatea din Budapesta, atuncia orĭ cine, care nu voia, să falsifice într'adins caractĕrul afaceriĭ acesteia, putea, să fie convins, că declaraţiile ministruluĭ nu aŭ resolvit afacerea. Pe cum acésta s'a manifestat astăzĭ din noŭ, rĕspunderea nu cade pe nimenĭ altul fără numaĭ pe ministrul, carele cu cuvintele sale cele aspre de atuncia numaĭ a potenţat încă şi mai tare iritarea şi amărăciunea în tinerimea universitară creştină. Consciinţa religiósă s'a desvoltat adecă în Ungaria în chip mai hotărît în aniĭ din urmă în urmarea uneĭ atitudiniĭ mai energice a catolicismuluĭ, şi dacă supremul conducĕtoriŭ al afacerilor de instrucţie din Ungaria nu vrea, să priméscă în calculul sĕŭ scandalul acesta, atuncia pentru urmările politiciĭ acesteia de struţ va fi rĕspunḑĕtoriŭ numaĭ el şi niciĭ de cum partidul poporal catolic.“

Ajutorul de stat în diecesa Lugoşului. — Înaltul Minister de culte şi instrucţiunea publică, după cum sîntem informaţi, acum de curênd a asemnat ca ajutor de stat pentru clerul din diecesa Lugoşului pe anul 1900, suma de 37,418 coróne. Împărţirea acestei sume singuraticilor preoţi s'a făcut pe basa propuneriĭ Ordinariatului, aměsurat principiului deja stabilit, cu puţine escepţiuni, de întregire a venitelor fasionate la ultima conscriere de congruă, şi anume pentru preoţiĭ moraliştiĭ la 600 cor., ér pentru preoţiĭ teologĭ absoluţi la 1000 cor. respective (pentru ceĭ ce nu aŭ sesie de pămînt) la 1100 cor. — După acest principiŭ ecuitabil unuĭ preot bună óră i-s'a aplacidat 1000 cor., ér altuia 36 cor. — La asignarea banilor nu s'a pus nicĭ o condiţiune, ci în schimb şi în anul acesta s'a zis, că dacă cutare preot ar fi repausat, baniĭ să se dea urmaşilor sĕĭ legalĭ.

Baniĭ pe lângă reţinerea contribuireĭ de 2% după întreg venitul parochial în favorul fondurilor diecesane viduo-orfanal şi al preoţilor deficienţi, se vor trimite de-a dreptul fie căruĭ preot, după modalitatea iniţiată şi observată deja de 2 aniĭ încóce din partea Ordinariatului.

Corespondinţe.

Din diecesa de Oradea.

Chestia rosariului — Conferinţele preoţescĭ — Pericolul secteĭ pocăiţilor.

(Fine)

Dar ca să putem ajunge la ţînta multelor şi feliuritelor dorinţe — *ni-se impune cu severitate resuscitarea şedinţelor tractuale!* Acest lucru nu sufere maĭ mult amânare! Dumnezeul meŭ! — eŭ mĕ mir, ba mĕ cuprinde un fel de indignare pie, — cum de dispoziţiile sinodului diecesan, — cum inviaţiunile consistorialĭ, emanate în acésta materie, — aŭ putut rĕmâné şi până în ziua de astăzĭ nerespectate, ér împlinirea acestora baltă?! În adevĕr, te înfiorezĭ până la mĕduvă de acest indiferentism cras! Tristă degenerare! Trândăvie păcătósă! Nepăsare necualificabilă! . . . Şi cine pórtă vina? Archiereiĭ nostri de sigur nu, căcĭ acestia, în nenumĕrate casurĭ aŭ urgitat renascerea acestor sinóde, — şefiĭ tractualĭ încă nu, căcĭ la adecă, cuĭ se presidieze, când nime, nicĭ poménă să se presenteze la adunare?! Sîntem înse de vină noĭ, preoţimea, căcĭ nu ne luăm niţică ostenélă, să convenim din când în când, spre ne consulta asupra intereselor vitale a s. biserici, carea dóră totuşi ar merita atâta atenţie, barĕm de la fiiĭ sĕĭ! . . . N'am ţinut de necesar a aduce acésta chestiune până acuma în public, căcĭ am sperat, că noĭ între noĭ vom puté aduce la cale reînfiinţarea sinódelor protopopescĭ.

De aceea şi apelul meŭ modest — publicat deunăzĭ fără consimţĕmîntul meŭ în preţuita nóstră „Unirea“ — a fost lansat între fraţiĭ condistrictualĭ *în secret.* Fiind înse, că confratele „ŭ. ŭ.“ nu sciŭ din ce motive, a vĕdut de bine a rumpe vĕlul discreţiuneĭ prin publicarea luĭ, mĕ simt prin acésta şi eŭ dispensat de a maĭ tăcé, şi strig din rĕsputerĭ tuturor confraţilor la urechĭ: Până când o fraţilor, cu somnul vostru veciĭnic? Până când acéstă nerespectare a dispoziţiilor archipăstorescĭ?! Aŭ nu vedeţĭ, ce norĭ se ridică de cătră apus? Sînt noriĭ gróznic de ameninţătorĭ a *interconfesionalismuluĭ* blăstămat, — maĭ mult a *nazarenismuluĭ* stupid, — şi maĭ mult a *curentuluĭ fără Dumnezeŭ şi orĭ ce lege positivă, a anarchieĭ* distrugĕtóre!!! Undele acestuĭ potop fără de lege, aŭ ajuns deja până la noĭ. Jos cu pânzele trândavieĭ! Întăriţi catartele şi barierile de securitate! Sloboziţi ancora afund, nu cumva uraganul înfiorător apucându-vĕ pe aripile sale negre, să vĕ rostogoléscă cu naie cu tot în abis! . . . Să fiŭ înse bine priceput, voiŭ vorbi clar, desperat de clar. Marginile dieceseĭ nóstre sînt atinse deja de primele unde a potopericlelor. Cel puţin asupra parochieĭ nevredniciĕĭ mele s'aŭ năpustit deja grămadă de plăgĭ. Dintre tóte înse maĭ ameninţător mi-se pare a fi *nazarenismul* obscur, orĭ cum îl numesc în alte părţi: secta *pocăiţilor.* Vor fi póte între fraţiĭ preoţi, carĭ vor zimbi sarcastic şi neîncrĕdĕtor la auḑul acestuĭ pericol grozav. Eĭ bine, frate, zimbesce numaĭ şi despreţuiesce mărimea acestuĭ pericol până aĭ timp, — căcĭ de loc îţĭ va îngheţa pe buze acel suris, dacă îţĭ voiŭ spune, că *abia de o sĕptĕmână peste o sută inşi se făcură pocăiţi!* şi acésta sectă diavolésca continuă zi pe zi a-şi câştiga învĕţăceĭ noĭ. Fie lăudat bunul Dumnezeŭ, până acuma credincioşiĭ meĭ — afară de unicul nefericit — aŭ rĕmas neinfectaţi de acésta bólă urîtă sufletéscă, — dar că de la întrarea acesteĭ secte în comuna nóstră, nu am o zi şi nópte liniştită — vĕ puteţĭ închipui. — Şi acuma suride frate, de cumva aĭ atragere de inimă cătră acéstă petrecere, — ér voĭ ceĭ alalţĭ fraţi, puneţi-vĕ numaĭ liniştiţi la culcate, orĭ ceĭ ce maĭ dorm în linisce — întórceţi-vĕ pe cea lătare, şi vĕ durmiţĭ somnul vostru secular, — dacă vĕ lasă inima la acésta plăcere. Una înse să nu uitaţi, că vaĭ va fi vóuĕ, dacă potopul în carele eŭ deja înot până în gât — aşĭ zice cu desperare, de cumva credinţa în ajutorul dumnezeesc nu mi-ar da forţe a mĕ susţiné pe suprafaţă — zic, dacă acesta potop se va năpusti asupra vóstră, şi vĕ va

Feuilleton.

„Băieţiĭ nostri sînt azĭ prea îngreunaţi în şcólă.“

(Umorescă după Paul de Schönthau.)

— Ceea ce se pretinde azĭ în şcólă de la băieţiĭ nostri, te asigur, că pe noĭ, ceĭ adulţi, ne aduce în perplesitate — se tânguia unul din amiciĭ meĭ. — maĭ ales cu tesele de limba maternă îşĭ fac de cap. Ascultă numaĭ: Venind de unăzĭ acasă, aflu pe Lisişóra, fetiţa mea drăgălaşă, — la Pascĭ va fi de 12 aniĭ, — în stare de totală desperaţiune.

„Ce s'a întîmplat?“ întreb eŭ.

Copila plângênd îşĭ ascunde faţa, şi la întrebările mele din ce în ce maĭ insistente, ea între sughiţurĭ pline de lacrimĭ, nu póte scóte de cât nisce frase neînţelese, din carĭ numaĭ atâta am putut pricepe: „Temă din română . . . . escursiune cu gondola.“

Eŭ continuŭ incuisiţiile la femeia mea şi aflu în fine, că Lisişóra în prelucrarea temeĭ scolastice, ce are să o predee pe ziua următóre, a dat de pedecĭ neînvingibile, că adecă ocuparea scripturistică: „Descrierea uneĭ escursiunĭ cu gondola“ ea nu o póte resolva. Dómne Sfinte! copila dóră nu e poetă, şi pe legea mea, nicĭ nu voiŭ, ca să devină.

După ce mĭ-a succes a mulcomi copila în cât va şi a linişti sufletul eĭ sbuciumat de fricĕ şi ruşine, mĭ-a arĕtat impurul ocupăreĭ. Titula: „Escursiunea cu gondola“, era neescepţionabilă şi scrisă fluent, apoĭ venia rîndul prim:

„Mi *se* pare o plăcere pompósă, într'o sĕră căldurósă a mĕ legăna aşa într'o gondolă . . . .“

Acest început tot nu mi-se părea chiar aşa de rĕŭ.

Cuvintele următóre eraŭ şterse gros, apoĭ urma un cuvînt început şi neterminat apoĭ cocârlĭturĭ neînţelese. trăsurĭ şi urme de péná străină, un „purcelaş“ grăsuţ şi fóia întrégă acoperită cu lacrimĭ, carĭ se uscaserĕ şi pe alocurea se împreunaserĕ cu negréla.

Lisişóra, carea mi se părea maĭ palidă ca altă dată, acum avea faţa uscată de lacrimĭ, dar din timp în timp tot maĭ suspina şi în închipuirea eĭ vedea pe macra Domnişóră Uscăţescu, directóra şcóleĭ, cu privirea eĭ severă, cum le cere temele şi cum Lisişóra — neavêndu-o — se vede ruşinată înaintea claseĭ întregĭ . . . Trebue să recunóscă omul, că pentru fantasia unuĭ copil de şcólă conscienţios şi ambiţios nimic nu póte fi maĭ grozav, de cât aşa ceva.

Aceste sînt cele dintâiŭ lucrurĭ ale sorţiĭ şi ele rănesc cumplit.

Am luat copila pe genunchĭ şi am grămădit-o cu desmerdărĭ am alintat-o pe genunchĭ, ca pe un copil. mic, — ceea ce nu era cam acomodat după etatea eĭ, am făcut tóte, ca să o desbar de la afurisita escursiune cu gondola. — dar spiritul Lisişóreĭ plutia ăsupra apelor, ea nu se maĭ gândia la alt ceva, de cât că ocuparea trebuia făcută, orĭ ce altceva, era străină de sufletul eĭ.

— De ce nu te-aĭ rugat să-ţĭ ajute mămucă? întreb în modul cel maĭ cruţător şi fără apărinţă de împutare. Emoţiunea Lisişóreĭ se potolise numaĭ la aparinţă, în momentul acesta flacările erupserĕ din noŭ.

— Mama nu mĭ-a ajutat, ea a zis, că nicĭ o dată nu a călĕtorit cu gondola . . .— isbuceni fetişóra în plâus şi durerea o cuprinse érăşĭ cu tótă vehemenţa. Aruncaĭ o privire de împutare blândă asupra soţieĭ mele, carea şedea la masă şi în urma acestor întîmplărĭ era evident indispusă.

— Sofie, tu nu aĭ gondolat nicĭ o dată? — ziseĭ în tonul cel maĭ blând, — adă-ţĭ numaĭ bine aminte, aşa ceva uşor uită omul. Ea nega supĕrată. De cumva nu are esperinţe propriĭ, atuncĭ nu-ĭ pot lua în nume de rĕŭ, că a lăsat pe Lisişóra să despereze la tema acésta; de altmintrea cred, că femeia mea n'a fost nicĭ când o şcolăriţă prea deasupra, că numaĭ maĭ deunăzĭ am băgat de samă, că ea scrie „rădiche“ cu *ie* în urmă. Alt cum pe timpul eĭ nu eraŭ torturaţi cu esagerate eserciţiĭ de stil.

Lisişóra, vĕdêndu-se tradată şi părăsită de propria sa mamă, s'a adresat cătră „Domnişóra“, pe carea o ţin la casă pentru băiatul cel mic, o bonnă frobeliană, nesĕcată în desmerdărĭ şi păcălĭturĭ, în jocurĭ de intuiţiune şi ocupaţiunĭ de tot felĭul, dar pentru tema din română se dovedi total necapace, aşa m'a asigurat Lisişóra. Ea nicĭ de cât nu denegă concursul sĕŭ. şi se şi reculese la un început, carele avea să sune astfel:

„Ionel avea tomaĭ o după amiază liberă şi acésta voiam să o petrecem la olaltă în gondolă pe lacul din apropriere. . . . “

(Va urma.)

afla adînc dormitând. Căci nu cugetaţi, că dóră acest potop îl voiŭ puté opri eŭ, fisicul unui *om singur* e insuficient contra unei puteri aşa oribile, — oh nu, — nu se va opri, veţi avé şi voi parte de ei . . . „Unde-i unul, nu-i putere . . .“ zice poetul, — „unde vor fi doi saŭ trei adunaţi în numele meŭ, acolo voiŭ fi şi eŭ“ zice Domnul. Deci ce mai staţi fraţilor cu mânile în sîn? La moment cu toţii în sinóde protopopesci, se ne sfătuim aici, în ce mod să ne scăpăm turma de pericolele, cari acum încă numai ne ameninţă, dar în scurt se vor şi arunca asupra nóstră a tuturora cu tótă furia. Fără hesitare la lucru! Socotiţi, că resuscitarea acestor sinóde ni-s'aŭ impus de prea iubitul nostru părinte Episcop. Vĕ rog, respectaţi acest mandat, de cumva nu voiţi a veni în colisie cu principiul ecclesiastic-luridic, ce ordinéză relaţiunea dintre fiii şi Părinte, — supuşi şi şef. La adunări tractuali! Devisa: *„Unde-i unul, nu-i putere . . .“, — „unde vor fi adunaţi doi saŭ trei în numele meŭ, acolo voiŭ fi şi eŭ“.*

G. Hubic
preot gr. cat.

În chestia Rosariului.

Din diecesa Orădană 14 Martie 1901.

Biserica creştină în primii secoli, avé numai un singur rit, şi numai în decursul veacurilor, a început a se desvolta în direcţiune diversă cel din Orient, de cel din Apus, căci ritul în viéţa bisericéscă este un ceva espus schimbărilor, pe cum frumos se esprimă şi Chateaubriand „Sanctuariul trebue să rĕmână nestrămutat, dar podóbele aceluia, pot să se schimbe după epoce“. Strămoşii nostri sĕmânţa creştinătăţii o aŭ adus în Dacia din Apus, şi numai prin o fatalitate a împrejurărilor, ajungênd sub jurisdicţiunea Patriarchilor din Rĕsărit, aŭ primit ritul grecesc. Bine a fost asta aşa, saŭ ba? Eŭ nu îndrăsnesc a ispiti căile lui Dumnezeŭ. Biserica, şi una şi alta, aŭ devenit un însemnat şi puternic factor cultural al popórĕlor. Că deosebirea riturilor împedecă o biserică în misiunea sa civilisătóre, orî ba? N'aşi cuteza să afirm, căci însuşi Pontificele Roman Piŭ al IX-lea aşa se esprimă referitor la asta chestie: „Fidei unitas cum legitimorum rituum varietate optime consistit, ex quibus imo maior in Ecclesiam ipsam splendor et majestas mirifice redundat“. Éră, că strămoşii cât de tare aŭ ţinut la ritul şi obiceiurile bisericei lor, apare din actul unirei „că pe noi şi rĕmăşiţele nóstre, din obiceiul bisericei nóstre a Rĕsăritului, nime să nu ne clătéscă“. Istoria ni-e martoră, că poporul nostru, ţinênd cont de acest reson, a fost în stare a da piept cu tóte încercările de nimicire ale duşmanilor sĕi secularî. Când cultul şi instituţiunile unei biserici nu sînt în armonie cu ideile, moravurile şi obiceiurile ómenilor, şi e incapabilă de a-şi împlini misiunea sa civilisătóre, li-se impune datorinţă factorilor competenţi, să dele cultului şi instituţiunilor forma reclamată de cursul timpului şi de civilisaţiune. E un lucru firesc, pe cum trupul are lipsă de alimentare, ca să pótă viĕţui, aşa şi sufletul îşi reclamă nutremîntul sĕŭ. Dacă omul n'are pâne, îşi întinde mâna şi după cele mai nefirescî nutreminte, spre a-şi alina fómea. Fómea e credinţa religiósă, ér sufletul în continuŭ flămânḑesce după dumnezeescul. Că cultul, fără de samă gol al Calvinilor, e incapabil de a da şi cel mai mic avînt sufletului, că acésta golătate îl silesce pe calvin a-şi alina fómea sufletului din Biblie, dar înţelesul aceleia nepricepêndu-l, îl mână spre nazarenism, — acésta o înţeleg; dar că biserica gr. cat. şi cultul ei atât de maiestos, n'ar mai fi capabile a alimenta şi a potenţa cultura intereselor nóstre religióse, morale, naţionale şi patriotice, şi că prosperarea bisericei române unite ar reclama recitarea rosariului, purtarea scapularului, serbarea Joiei verde, întroducerea cultului S. Antoniŭ de Padua scl. acésta într'adevĕr nu o înţeleg. În Sătmar m'am născut, în Sătmar preoţesc de 31 de anî, deci cunosc tóte raporturile poporului din Sătmar. În aceste părţi credincioşii cercetéză biserica de trei orî în Dumineci şi sĕrbătorî, deci are ocasiune destulă, atât poporul a satisface indigiuţelor sale spirituale, cât şi preotului i-se deschide destul teren de a-şi pasce oile sale cuvîntătóre, ba unii lamentéză, că liturgiile îs atât de lungî, ca pe timpul S. Vasile şi Ioan gură-de-aur, deci n'ar strica scurtate. Că în timpurile de azi, când e aşa de greŭ traiul vieţii, cercetarea bisericei de trei orî într'o zi, n'ar fi destulă, ci pentru potenţarea vieţii religióse-morale a poporului, se recere a cercета biserica şi a patra óră spre a recita rosariul, acela saŭ n'a fost pe sate niciî când, saŭ de a fost, nu s'a ocupat serios cu indigiuţele spirituale ale poporului sĕŭ. Ar pretinde dóră acésta devoţiune cultul specific al Maicei Prea curate? Dar, nu e destul desvoltat acest cult în diecesa nóstră? Poporul serbéză cu tóte solemnităţile posibile serbările Marieî, încă şi conceperea S. Ane e ridicată în diecesă la festum fori. Ér bunul nostru Episcop, prin circulariul sĕŭ ce pórtă datul Nr. 1019—1889 a dispus, că întréga lună Octobre să fie dedicată Marieî şi mirelui ei S. Iosif, recitând fiesce care preot la finea liturgieî: trei Născĕtóre şi rugăciunile prescrise. Eŭ cred, că este un teren destul de vast pentru preot, de a promova între credincioşi cultul Maicei Prea Curate. Că acum esecutéză preoţii aceste dispuseţiunî, orî ba? Nu sciŭ! Să póte, că niciî unul dintre aceia, în a căror biserică e întrodusă recitarea rosariilor prin muierî. Pe lângă acésta poporul peregrinéză în tot anul de dóuĕ orî la ruga din M.-Pócs şi la mănăstirea din Bicsad. Aşa dară în cadrul ritului oriental se póte desvolta şi potenţa şi acest cult, fără de a subversa necesităţi de a întroduce recitarea rosariului între credincioşi. Ér unde a fost reclamată întroducerea aceluia, asta am a o ascrie la pasivul preotului. Femeia are să tacă în biserică, şi în zisa S. Pavel, niciî nu e consult în interesul bine înţeles al preotului, ca acesta să dele muierilor aceia importanţă în cultul bisericeî, ce-şi atribuesc aceste pe sama lor. N'o alteréză acésta aserţiune nici împrejurarea, că dómnele preotese staŭ în unele locurî în fruntea rosariilor, ca conducĕtóre; căci am fost într'o biserică, unde preotésa era conducĕtóre, dar n'am aflat atâta loc curat pe altar, unde să-l fi putut săruta. Óre respectiva dómnă, nu făcé un lucru mai plăcut înaintea lui Dumnezeŭ, dacă împreunaŭ rugăciunea cu lucru, şi se constituiaŭ într'o reuniune pentru înfrumseţarea bisericeî? „Ora et labora“ zice şi sfînta Scriptură. De vom lua în considerare şi aceea împrejurare, că pe la noi rosariile îs introduse în acele parochii, pe unde poporenii deja îs magiarisaţi, saŭ îs pe cale de a fi magiarisaţi, conservarea bisericeî române unite ne impune datorinţa de a nu accelera procesul desnaţionalisăriî poporului nostru. Cărările, prin carî se propagă ast fel de devoţiuni îs scrise în limbî străine, poporul le procură de prin tîrguri, din acelea se rógă, din acelea cântă întâiŭ pe acasă, în paresimi sara pe la rĕstigniri la privigheri, şi dacă acele cântări îs destul, de încĕtăţénite, unul saŭ altul dintre cântăreţi probéză să le cânte şi în biserică. Preotul trebue să păşéscă cu tótă energia contra ástor fel de înoiri. Nu înzădar veghiéză Pontificii Romanî asupra ritului şi obiceiurile bisericeî rĕsăritului, în cât nu permit trecerea de la un rit la altul. Să sperăm, că preoţii nostrii să vor trezi, şi vor preţui frumseţa şi maiestatea ritului nostru; şi cred, că din internatul Pavelian de fetiţe va rĕsări mântuirea nóstră. Eŭ sper, că ficele acesteî diecese, crescute acolo, vor fi evlavióse, muncitóre, şi dacă cu timpul vor deveni mame, preotese, vor fi superióre în tótă privinţa acelor preotese, carî conduc azi rosariile pe la sate. Că poporul să serbeze Joia verde a latiniilor, când în sĕrbătorile nóstre abia îl putem reţiné de la lucru; să adunăm muierile spre recitarea rosariului, când bisericile la liturgie îs góle; să colectăm banî în bursa S. Antoniŭ pentru sĕraci, cînd între toţi sĕracii, biserica şi şcóla nóstră e cea mai sĕracă, — óre nu facem aseaceluî preot, care a tălmăcit literalminte cuvintele Psalmului al 50-lea „fă bine Dómne . . . să se zidéscă zidurile Ierusalimului“ şi s'a întrebat mirat. „Óre noi Românii nu mai avem nimic de zidit?“

George Şuta
paroch în Moftinul-mic.

„Proselitismul“ şi dl Mangra.

Decăneşdi, la 16 Martie n. 1901.

Numĕrul 36. al „Tribuneî Poporului“, a vĕdut lumina într'o formă prea interesantă, tóte colónele paginei prime se ocupă numai de „primejdia mare“, ce se descarcă asupra neamului românesc din partea românilor uniţi cu biserica mamă din Roma. Sîntem dedaţi cu apucăturile şi manierile necinstite ale acestui ziar, care încă şi acum are cutezanţa de a crede, că servesce interesele de bine ale neamului românesc, şi de loc nu ni-a surprins direcţia nóuă, ce a apucat-o ca fóe semioficiósă a bisericii „drept măritóre“ a rĕsăritului (cum zic eî). Nu li-a fost destul acestor ómenî grupaţi pe lângă acest ziar, că aŭ nimicit bunăînţelegerea dintre românî prin cértă şi zîzănie; nu li-a fost destul, că cu mânile lor sacrilege aŭ atăcat sanctuariul unor familiî oneste de frunte, nu s'aŭ îndestulit cu aceea, că aŭ sguduit temelia şi ast fel slabă a bisericii ortodoxe române, din care fac parte, atăcând chiar pe capul lor bisericesc, ci s'aŭ atins şi aŭ atăcat şi pe dignitariî bisericii nóstre unite, într'un mod prea obicinuit la eî!! . . . De la aşa ómenî, niciî nu poţi aştepta altceva, acésta li-e profesiunea lor plăcută, ci mai bine e dacă niciî nu-i băgăm în samă, căci „Dómne lĕrtă-le lor, că nu sciŭ ce fac.“ Niciî subscrisul nu m'aşi ocupa de eî, dacă Vicarul Vasiliŭ Mangra, „păstoriul cel adevĕrat“ al turmeî

„dreptcredincióse“ nu m'ar sili să o fac. Acest „păstor adevĕrat“ a trimis episcopului meŭ diecesan, Escelenței Sale Michail Pavel, o adresă bájbăitóre de minciuni și neadevĕruri — carea adresă, a și apărut tot în acela-și numĕr al „Trib. Pop.“, căci n'aĭ ce face. ast fel tălmăcesce Preacuvioșia Sa V. Mangra secretul oficios!!! . . . . .

Îl înțeleg, a trebuit să deie dovadă publicului, că „ce păstor adevĕrat“ e, și a înfățoșat publicului ca resultatul muncei sale de Vicar adresa susnumită. . . . .

Dl Mangra în adresa amintită, mĕ acusă, că *am făcut vînătóre de suflete și am răpit turma lui din Miclo-Lasuri!* E drept, că pentru orĭ ce fapt ilegal, în ce privesce datorințele și drepturile mele preoțescĭ, sum respunzĕtor numaĭ forului meŭ diecesan, înaintea căruia am și dat samă pentru faptele mele, — însĕ fiind că Dlui Mangra așa i-a plăcut ca să lésă cu chestia în publicitate, îs necesitat, ca să o fac și eŭ pentru interesul adevĕrului și dreptăților.

Starea adevĕrată a unirei din Miclo-Lasurĭ e următórea:

Acéstă comună e situată în depărtare de 5 chm. de comuna mea Decăneșdi, unde păstoresc de 2 anĭ. În 25 Ianuarie a. c. poporenii din Miclo-Lasurĭ vin la mine — 106 la numĕr — și mĕ întrébă, cum să purcédă dînșiĭ, să se unéscă, de óre ce deja de 6 anĭ tot probézĕ să facă acest pas, însĕ notarul și preotul lor — de presinte ambiĭ suspendați — cu maĭ multe și nenumĕrate înfricări și apucăturĭ i-aŭ oprit. Eŭ pe basa legilor din 1868 §. LIII. le-am spus și dat îndrumările necesare. Ei decĭ în 27 Ianuarie a. c. s'aŭ și insinuat la preotul de acolo Nicolae Bogdan, pentru declararea trecerii, însĕ când le-a sciut intenționea, într'un mod brutal și necuviincios unuĭ preot, i-a alungat și li-a zis că nu-ĭ aude. Omenii conform legilor — s'aŭ presentat câte cu dóuĕ mărturiĭ. Neprimindu-i, asemenea s'aŭ insinuat și a dóua óră în 15 Faur. când poporul întreg i-a declarat, că *vrem să ne unim!!* . . .

Împlinindu-se decĭ legal cele 2 insinuărĭ — în restimp de 14 zile — aŭ venit la mine, unde eŭ apoĭ conscĭŭ de chemarea și datorințele mele preoțescĭ, am luat protocol în ambele rînduri și o declarațiune, *conform voinței lor, că nu din interese materiale saŭ alte cause trec la sfînta „Unire“ — în sfînta biserică gr. cat., ci numaĭ din convingere religionară.* Tóte aceste acte le-am spedat Veneratului meŭ Consistor diecesan, rugându-l să binevoéscă preagrațios a primi acest popor în sinul mameĭ bisericĭ a nóstre unite cu Roma.

Decĭ tóte acusele dlui Mangra cu cea maĭ mare indignare le delătur. Căcĭ nu eŭ am fost acela, care în contínuŭ am jicnit popoporul. Eŭ numaĭ atunci am mers în comuna Lasurĭ, când am fost chemat. Și chemat am fost în maĭ multe rînduri, pentru că ómeniĭ eraŭ molestațĭ de cătră preoțiĭ gr. or. esmișĭ din Orade. Aŭ fost o grămadă, ca: Toma Păcală, A. Horvath, R. Mangra și uniĭ învĕțătorĭ. Ómeniĭ se temeaŭ, și venind la mine să céră sfat, că ce să facă, le spuneam, să nu aĭbă nicĭ o frică, căcĭ eĭ dacă sînt decișĭ să trécă în biserica catolică, *nime nu-ĭ póte opri.* Am avut datorința ca preot să o fac acésta.

Ér afirmările dlui Mangra, că eŭ a-și fi făcut promisiuni mincinóse, saŭ orĭ ce promisiune bagatelă, pot s'o dovedesc cu tot poporul.

Maĭ am însĕ la mână și alte declarațiuni, pe basa cărora clar se dovedesce, că nu eŭ, ci domniĭ preoțĭ gr. or. aŭ făcut promisiuni. La data ocasiune voiŭ puté să ies în public cu ele.

Nicĭ aceea aserțiune din adresă nu e adevĕrată, ca și cum eŭ aș fi întrat fără scrupul înaintea delegaților esmiși și aș fi agitat poporul și *numaĭ după provocarea delegaților aș fi părăsit sala. Minciuni peste minciuni.* Eŭ am mers atunci în Lasurĭ fiind chemat de credincioșiĭ deja întorși. Ér dniĭ delegați aŭ aflat de bine a merge acolo cu mult înainte, ca adunând vre-o 3—4 fruntași la nepotul dlui Mangra, să pótă bea tótă nóptea și îmbătând poporul, să-l întórcă de la hotărîrea, carea și-a luat deja și trup. Ómeniĭ s'aŭ temut de terorisariĭ, de aceea m'aŭ chemat. E adevĕrat, că nepotul dlui vicar — Mitru Mangra — care a fost capul celor „uniți“ — făcêndu-i-se promisiuni, — a și părăsit unirea, dar e bine așa, ca să nu fie mĕr putréd între cele bune. Fiind de față în sala de învestigare, numaĭ atunci mĭ-am ridicat vócea de protestare și indignare, când dintre delegați A. Horvath în vorbirea ținută poporului, s'a folosit de unele espresiuni mincinóse și rĕutăcióse referitor la sfînta „Unire“, — și vĕdênd că dl Horvath în presența mea nu se sfiesce de a-mĭ ofensa religiunea sfîntă, scârbit de apucăturile folosite de Dsa — pentru ca să nu maĭ fiŭ espus la audirea cuvintelor eșite din o gură mincinósă, am părăsit sala, fără să fiŭ provocat la așa ceva. Faptul, că mĭ-am apărat comóra cea maĭ scumpă religiunea catolică, nu póte să-l supere nicĭ pe dl Mangra. — mĭ-a fost datorința, căcĭ altcum eram un om netrebnic, fiind nedemn a purta sĕmnul preoției.

Aceste îmĭ sînt reflexiile referitor la adresa Preacuvioșeĭ Sale Dluĭ Vasiliŭ Magra. Fie care om nepreocupat póte să observe, că procedura mea în chestia anumită a fost corectă, nu numaĭ în ce privesce *ținuta mea preoțéscă și cea românéscă, ci și cât privesce legile țĕrii — la carĭ se provócă.* Consciința îmĭ este liniștită, căcĭ mĭ-am împlinit numaĭ o datorință sfîntă și plăcută. Ér pe dl Mangra îl sfătuesc, că *relele, ce bântuesc în sinul bisericii luĭ, unde mulți dintre preoți în loc să se îngrijéscă de turma lor, să le predice cuvîntul luĭ Dumnezeŭ și să-și împlinéscă datorințele preoțescĭ, gândesc că aceste tóte le-aŭ achitat, dacă își bat joc și hulesc cu cuvinte blăstĕmate pe frații lor uniți cu Roma — să nu se încerce, ca și în casul present, să le saneze prin o procedură atât de scrintită, căcĭ nu-și va ajunge scopul.*

Sfîrșesc: Nu aveți să Vĕ temeți dle Mangra și ceĭ de la „Trib. Pop.“ de *„primejdia mare“* ce se descarcă din partea fraților uniți, care témă vĕ urmărescе tot mereŭ, ca o fantómă vecînică, pentru că dacă vreți să vĕ lecuiți ranele grele de carĭ suferiți, nu e de cât un medicament dle vicar și un „modus vivendi“, anume: *„pe cum leagănul ne este Roma, ast fel și calea mântuireĭ numaĭ prin Roma ne póte duce la fericirea vecînică!!!“*

Eugen Ardelean
preot gr. cat. de diec. Orădană.

NOUTĂȚĬ.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. Curatoratul bisericesc gr. cat. din Iscroni, comit. Huniadóra, aduce mulțumitele sale Dómneĭ Maria Pușcaș, pentru darurile sale făcute întru mărirea luĭ Dumnezeŭ la biserica din Iscroni și Bărbătenii-inf. Dumnezeŭ să o răsplătéscă după merit.

De la Academia română. Mercurĭ s'a ținut ședință publică sub presidența Regeluĭ. Cu acest prilej Regele a cetit un interesant studiŭ asupra corespondențelor regeluĭ Frideric II. de Prusia, privitóre la relațiile Moldoveĭ cu Turcia, pomenind de acele timpurĭ, când Domniĭ românĭ eraŭ puși sub epitropia Turcieĭ, „până când la 1877 am dovedit cu brava nóstră armată, că ne putem guverna și singurĭ“. A vorbit apoĭ ilustrul V. A. Ureche și Gr. Tocilescu.

Reuniunea femeilor române gr. cat. din Blaș, și-a ținut adunarea generală a XXI. Duminecă în 10 Martie a. c. sub presidiul dómneĭ vice-presidente Elena Nestor. Comitetul, pe cum s'a putut vedea din raport, a făcut tot ce a fost cu putință pentru prosperarea Reuniuneĭ, și cu óre care regret a constatat, că uniĭ membriĭ întârzie cu plătirea taceloră anualĭ. Din care causă venitele, carĭ în mare parte se folosesc pentru ajutorarea fetițelor de la școla din Blaș, nu maĭ sînt de ajuns și comitetul a fost necesitat a reduce ajutórele anuluĭ școlar 1900—1901 de la 600 coróne la 400. Regretăm și noĭ că comitetul este împedecat în esecutarea idealuluĭ de a mări ajutórele fetițelor din an în an și cu timpul a ține pe unele chiar gratuit în internat. Ar fi de dorit, ca la acésta Reuniune binefăcĕtóre, să se înscrie cât de muițĭ membri esternĭ, maĭ ales preotese și învĕțătóre, copilele cărora tot de una aŭ avut și aŭ întâĭetate la conferirea ajutórelor. Acésta intențione a avut-o în vedere și Preaven. Consistor mitropolitan din loc, când prin circulariul sĕŭ de dato Dec. 1890 Nr. 4592 a recomandat Reuniunea femeilor din Blaș „celeĭ maĭ călduróse părtinirĭ din partea cleruluĭ și poporuluĭ nostru archidiecesan.“ Pentru ceĭ, ce ar dori a se înscrie ca membri, amintim că: *membru pe viéță* este fie care femeiă română, care plătesce odată pentru tot de una 40 coróne; *m. ajutător* este fie care bărbat, care plătesce la an 4 coróne, și fie care femeiă, care plătesce la an maĭ puțin de 4 coróne. În adunarea din 10 Martie s'aŭ înscris ca membre pe viéță dnele: Florentina Muntean și Virginia Precup; ér ca membri ajutătorĭ dniĭ: Dr. Eliă Dăianu, Alesandru Herbay, Ioan Chirilă, Traian Erdélyi și Ioan Vancea. Numĕrul membrilor de presinte este 133, ér averea cu finea anuluĭ 1900 coróne 9404·58.

Numĕrătórea poporațiuneĭ. Birourile statistice terminându-și lucrările, putem spune resultatul recensiuneĭ pe 1900. În țĕrile austriace aŭ fost 26 mil. în țĕrile coróneĭ sf. Ștefan 19 mil. ér în Bosnia și Herțegovina 1 mil. 59 miĭ, cu totul dară 46 mil. 89 miĭ locuitorĭ.

Adunarea de primăvară a comit. Alba-inf. e convocată pe 28 crt. în Aiud. Adunăriĭ îĭ va premerge deschiderea nóuĕlor case a comitatuluĭ, prin o vorbire a dluĭ Gáspár J. protonotar comitatens. Tot cu acest prilej se va lua la pertractare contractul comuneĭ Blaș pentru cumpĕrarea caseĭ comunale și sistemisarea unuĭ post de polițist.

Necrolog. † *Ștefan Bilțiŭ de Jood,* fost paroch gr. cat. rom. în Baia mare, protopopul tractuluĭ Baieĭ-marĭ, membru municipal etc., a repausat la 16 Martie a. c. st. n. după un morb îndelungat, în etate de 62 anĭ, în al 37 al preoției și căsătorieĭ și 33 a protopopieĭ sale.

† *Maria Maxim n. Pușcaș,* vĕduva preotésă din Buciumĭ (tractul Almașului), după lungĭ suferințe, împărtășită cu ss. Taine ale muribunzilor, a trecut la celea eterne Marți în 19 l. c. în vrîstă de 66 anĭ.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

XIII.

(Continuare.)

Conferența nu s'a terminat până a 3-a zi. Noriĭ cei greĭ de ploiă, carĭ aŭ silit mica societate ieri și alaltăieri să se închidă în sala de băĭ, se împrăsciară acum. Ceriul s'a înseninat. Se coborîră deci în grădină și se așezară sub un arbore. [1])

În prima zi aŭ fost vorbit despre cel, ce îl poseḑ pe Dumnezeŭ, în a dóua zi despre cel, ce îl caută pe El; în a treia zi trebuiaŭ dar să vorbéscă și despre starea tristă a acelora, carĭ nu-l aŭ; despre miseria, lipsa și sterilitatea lor. Monica fu de față și vorbi în dóuĕ rînduri la obiect. Trigețiu aduse pe tapet cestiunea, drept cevașĭ cam delicată, că óre toți cei lipsiți sînt tot odată și nefericiți. El aduse ca esemplu un bogat, despre Cicero care zice, că avea tóte bunătățile: avea un renume mare, avere mare, o reputațiune frumósă, vaḑă mare și onor, înse nu s'a bucurat de loc de ele, pentru că se temea în contînuŭ, că și le va perde. „El era nefericit," zise Trigețiu, „dar nu era lipsit."

Aicĭ luă cuvîntul s. Monică.

„Eŭ nu sciŭ și nu pot înțelege încă pe deplin — zise ea — tóte deosebirile acestea, și nu pricep cum s'ar puté separa *nefericirea* de *lipsă*, și lipsa de nefericire. Pentru că și acesta, care era avut și avea de tóte, așa că nu mai doria nimic — pe cum ziceți — totuși fiind că se temea, că le va perde, avea *lipsă* de — înțelepciune.

Așa dar, dacă pe cel, ce n'are banĭ și avuție, îl numim om *lipsit;* pentru ce să nu numim așa și pe cel, ce e *lipsit* de înțelepciune?" [2])

Aceste cuvinte, carĭ puneaŭ drept condițiune a fericireĭ pămîntescĭ bunurile sufletuluĭ, aŭ fost urmate de o admirațiune generală. Augustin se simția fericit, fiind că chiar iubita sa mamă a aflat deslegarea acésta, pe care el voia să o păstreze pentru încheiere, ca unul dintre lucrurile cele mai frumóse, ce le-a învețat el din cărțile filosofice. „Vedeți voĭ. — zise el junilor sĕĭ amicĭ — ce mare deosebire este între a fi învețat multe cărți și între a fi *unit* în modul cel mai intim *cu Dumnezeŭ*. Căcĭ óre nu în acéstă *unire intimă* află sufletul aceste cugete sublime, ce le admirăm la mama mea?" [3])

Terminând și făcênd un scurt resumat al convorbirilor acestora, Augustin se ridică prin câte-va cuvinte pline de credință și însuflețire până la Dumnezeŭ, isvorul, nutremîntul și patria sufletelor. „Se ne gândim la Dumnezeŭ, zicea el, „să-L căutăm, să însetăm după Dînsul; El e sórele intern, care ne luminéză. Chiar și dacă ochiĭ nostri debilĭ saŭ de abia acum deschișĭ, nu-l pot privi în față, tot adevĕrul, ce pronunțam, de la El ne vine. Fără îndoélă, până când îl căutăm, până când n'am beut încă din isvor, trebue să recunóscem, că încă nu sîntem la țînta, unde trebue să ajungem. Nu sîntem până atunci nicĭ înțelept, nicĭ fericiți. Nu vom fi fericiți nicĭ îndestuliți, până când nu-l vom cunósce cu inima pe deplin: pe Dumnezeŭ Tatăl, care ne conduce la adevĕr; pe Dumnezeŭ Fiul, care e însuși acest adevĕr; și pe Spiritul Sfînt, care ne unesce cu acest adevĕr; și aceștĭ treĭ nu-s de cât un singur Dumnezeŭ pentru sufletele luminate."

[1]) De Beata vita, n. 23.
[2]) Tot acolo, n. 27.
[3]) Tot acolo, n. 27.

La cuvintele acestea, s. Monica, recunoscênd în ele cuvintele grave ale părintelui sĕŭ sufletesc, ale marelui și strălucitului s. *Ambrosie*, pe carĭ însă-și le-a cântat adese orĭ în biserica din Milan, transportată cu totul începu imnul:

»Sfîntă Treime, ascultă-ne!« [1])

Și după ce a recitat întreg imnul plină de entusiasm ast fel continuă: „Întru adevĕr acésta e viața fericită, care e perfectă, și după care trebue să ne nisuim prin o credință tare, prin o speranță arḑendă și prin o iubire înflăcărată." [2])

Și prin cuvintele acestea clasice s. Monică a resumat întrégă conferența cea lungă de treĭ zile.

Ast fel unele femeĭ umilite află câte odată în inimile lor atarĭ adevĕruri luminate, pe carĭ nicĭ chiar cei mai învețați bărbați nu le află une orĭ cu tótă mintea lor.

Ast fel se scie înălța către Dumnezeŭ curățenia inimeĭ și iubirea, în cât le ar puté invidia și geniul. Și acésta tot de una va fi așa. Tóte lucrurile luĭ Dumnezeŭ sînt purceḑênd din inima luĭ — și aceia le înțeleg mai bine, carĭ îl iubesc mai ferbinte.

XIV.

Botezul sfîntuluĭ Augustin. — Bucuria sfinteĭ Monice. — Fructele botezuluĭ pentru amîndoĭ.

25 April 387.

Cam 6 luni a ținut acésta fericită viață familiară din Cassiacum; ceĭ o parte a zileĭ o petreceaŭ cu studiul, cea mai mare parte înse în rugăciuni și meditațiuni asupra sfintelor scripturĭ.

Aceste 6 luni aŭ influințat asupra luĭ Augustin ca și un botez anticipat. În timpul acesta el și-a spĕlat sufletul, și l'a curățit înainte de tótă pĕta, pregătindu-l ast fel prin focul iubirĭ divine pentru o nevinovățiă mai curată ca cea dintâiŭ „Oh! cât mi-e de rușine — zicea el amicilor sĕĭ. — când vĕḑ ranele și veștezirea sufletuluĭ meŭ! În tótă ziua le spĕl în lacrĕmile mele și-l rog pe Dumnezeŭ să mi-le vindece; dar bine sciŭ de altă parte cât de puțin merit o atare grație."

Ast fel erumpe el între suspine: „Sînt viĭ încă în memoria mea acele imaginĭ, pe carĭ le-a săpat trista îndatinare; slabe și palide, până ce sînt trĕz, ele mi-se înfățoșéză în vis pentru a-mĭ insinua câte o desfătare, pentru a-mĭ stórce o umbră de consimțire. Atâta putere aŭ asupra trupuluĭ și sufletuluĭ meŭ aceste ilusiuni, în cât mĕ desfătéză în somn, cu ce nu mĕ pot înșela fiind deștept! — Dar nu are atâta putere mâna Ta, Dómne, ca să-mĭ vindece tóte ranele sufletuluĭ și să-mi stingă cu grația Ta și închinăciunile acestea murdare ale somnuluĭ meŭ?" [3])

După ce își plângea ast fel pĕcatele suspinând, după ce își pleca capul și își bătea peptul, sĕ întorcea către Dumnezeŭ, pe care îl iubia în un mod așa de învăpăiat. Te iubesc, o Dómne, o sciŭ sigur, că te iubesc! Cu cuvîntul tĕŭ aĭ străpuns inima mea și eŭ te am iubit. . . Dar ce iubesc eŭ când te iubesc pe Tine? Nu frumseța corpuluĭ, nu splendórea feței, nu strălucirea luminei, plăcută ochilor, nu melodia desfătătóre a cântecelor de tot soiul, nu mirosul florilor saŭ a arómelor, nu mana și mierea, nu membrele plăcute îmbrățoșărilor trupescĭ. Nu acestea le iubesc eŭ, când iubesc pe Dumnezeŭ. Și totuși iubesc o lumină, o melodiă, un miros, o mâncare și óre care îmbrățoșare, când îl iubesc pe Dumnezeŭ, lumina, melodia, mirésma, mâncarea, îmbrățoșarea internuluĭ meŭ propriŭ; — în acest intern al inimeĭ mele strălucesce o lumină, ce nu cunósce marginĭ, o melodiă, ce nu se póte mĕsura, un miros, pe care vîntul nu-l împrăștiă, — o mâncare care satură, fără a omorî fómea, o îmbrățoșare, pe care nu o desface urîtul. Étă ce iubesc eŭ, când iubesc pe Dumnezeul meŭ." [1])

Adese orĭ, ca să-și facă iubirea acésta și mai vină, rĕtăcind pe sub arborĭ înalți din Cassiacum, se punea și îndrepta întrebărĭ către întrégă natura; și acésta singurătate plăcută. — unde totul respiră pace și libertate, de parte de ómeni, mai aprópe de Dumnezeŭ. — înălța și mai mult meditațiunile luĭ Augustin și-l răpia sufletul.

„Și ce-l aceea, ce iubesc?" — ast fel continuă. Am întrebat pămîntul și mi-a rĕspuns: „nu sînt eŭ"; și tot ce se află pe el acela-și rĕspuns mi-a dat. Am întrebat suflarea vîntuluĭ, dar mi-a replicat aerul cu toți locuitorii luĭ: „Anaximenes se înșélă, căcĭ nu noĭ sîntem Dumnezeŭ." Am întrebat cerul, sórele, luna și stelele, și mi-aŭ rĕspuns: nu noĭ sîntem Dumnezeul, pe care îl cauți. Am provocat tóte lucrurile ce sînt afară de mine, să-mĭ spună ceva despre Dumnezeŭ și aŭ strigat cu vóce mare: „Însu-și El ne-a făcut pe noĭ." [2])

Dar abia apăru înaintea luĭ icóna luĭ Dumnezeŭ, — și ideia miserieĭ, a pĕcatelor și a contrazicerilor spiritului sĕŭ încă i-se arĕta din noŭ, și începu a se tângui în modul următoriŭ: „Îndură-te spre mine Dumnezeule! Întristarea mea pĕcătósă se luptă cu bucuriile mele sfinte. În care parte va fi învingerea, nu o sciŭ. Îndură-te spre mine Dumnezeule, îndură-te. Étă eŭ nu-mĭ ascund ranele mele. Tu eștĭ medic, eŭ morbos, Tu aĭ misericordie, eŭ sînt miser." — Atunci își îndreptă privirea spre crucea Mântuitoriuluĭ Nostru Isus Christos, scăparea, vindecarea, speranța și mângăierea pĕcătoșilor și zise: „Cum ne-aĭ iubit, părinte prea bune, care nu aĭ cruțat pe Fiul tĕŭ unul născut, ci l'aĭ dat pentru noĭ pĕcătoșiĭ (Rom. VIII. 32) cât de tare ne-aĭ iubit pe noĭ, pentru carĭ cel, ce nu a socotit de răpire a-ți fi Ție asemenea, s'a supus până la mórte, la mórtea crucel (Philip. II. 6) care înaintea Ta a fost învingĕtor și victimă, și chiar pentru aceea învingĕtor, fiind că e victimă; care se face preot și sacrificiŭ și chiar pentru aceea preot, pentru că e sacrificiŭ, făcêndu-ne din servi fiĭ, născêndu-se din Tine, și servindu-ne nóuĕ. Prin urmare pot avé speranță tare, că-mĭ veĭ vindeca tóte nĕcazurile mele (Rom. VIII. 34) prin Acela, care șede de a drépta Ta, și se întrepune la Tine pentru noĭ, căcĭ altcum a-și despera, după ce nĕcazurile mele sînt așa de multe și de marĭ; dar medicina Ta e mai puternică." [3])

Continua apoĭ cu o încredere de admirat: „Îngrozindu-mĕ de mulțimea pĕcatelor și de greutatea miserieĭ mele m'am cugetat, să merg în singurătate, dar m'aĭ oprit de la acésta, o Dómne, întorcêndu-mĕ cu cuvintele: „Christos a murit pentru toți, ca cei ce trăiesc, să nu mai trăiéscă pentru sine, ci pentru Acela, care a murit pentru ei (II Cor. V. 15). Étă în mânile Tale depun tóte îngrijirile mele, ca să trăiesc, și ast fel vor cunósce minunile din legea Ta (Ps. 118, 18). Tu îmĭ cunoscĭ nesciința și neputința mea, înveță-mĕ și mĕ vindecă. Unul născut fiul Tĕŭ, în care sînt ascunși toți tesaurii înțelepciuneĭ și aĭ consciinței, m'a rĕscumpĕrat cu sângele sĕŭ (Colos. II. 3). Pentru aceea să nu mĕ calumnieze ceĭ superbi, că mĕ cuget asupra rĕscumpĕrariĭ mele; acésta mi-e mâncarea, beutura, cu acésta doresc eŭ sĕrmanul să mĕ satur în mijlocul acelora, carĭ mâncă și se satură, și laudă pe Dumnezeŭ, pe care îl caută (Ps. XXI. 27)." [4])

(Va urma.)

[1]) În imnul sfîntuluĭ Ambrosie: *„Deus creator omnium"*.
[2]) De Beata vita, n. 35.
[3]) Confess. lib. X. c. 30.

[1]) Confess. l. X. c. 6.
[2]) Confess. l. X. c. 28.
[3]) Confess. l. X. c. 43.
[4]) Tot acolo.

MATER DOLOROSA

de Carl May.

(Continuare.)

III.

Hussein Isa.

În timp, ce noi doi ne-am dat plăcerii fumatului, Fatima Marryah era ocupată cu pregătirea cinei. Avea să cócă aluat, să fórbă urez şi să frigă mielul în frigare. De óre ce eŭ sînt tare greţos, mĕ uitam cu multă atenţiune la lucrul ei, Hamdulillah! Era cu mult mai curată, de cât cum presupuneam despre o femeie curdă! Puteam mânca cu poftă. Pe când ea-şi făcea lucrul în tăcere, eŭ mĕ întreţineam cu soţul ei despre o mulţime de lucruri, ce ne interesaŭ pe amêndoi şi în decursul conversaţiunei l'am întrebat şi despre aceea, dacă Allah nu i-a denegat bucuria, să aibă vre-un copil. Atunci faţa sa până aci sĕninĕ şi veselă, deveni de o dată fórte seriósă; el privi gânditor înaintea sa, apoi îmi rĕspunse:

— Nu, domnule, nu mi-a fost denegată acéstă bucurie, pe carea mai bine aşi puté-o numi nefericire.

— Nefericire? Atunci iértă, că am vorbit despre acésta! Dacă ţi-a murit vre-un copil iubit, atunci să scii, că acela să află la Allah. Nu mai vorbim despre acésta!

— Din contră, să vorbim! Tu tóte le scii şi le cunosci. Póte că-mi vei sci da vre-un sfat, care să-mi uşureze inima de greutatea ce o apasă. Am un fiŭ, el n'a murit, şi totuşi să póte, că e deja mort.

— Să póte? Aşa dară n'o scii încă cu siguritate? S'a dus el în străinătate şi nu s'a mai reîntors?

— Este dus între străini şi vine adese orî să ne cerceteze, căci ne iubesce mult şi ne aduce tot ce póte economisa. Aşa dară el trăiesce şi totuşi să póte, că pentru noi e deja mort.

— Nu te înţeleg.

— Îţi voiŭ spune. După un timp îndelungat de asceptare, Allah se îndură şi ne dărui un fiŭ. Să-l fi vĕdut, domnule, ce mai copil! Avea nisce ochi ca diamantul, o faţă rîdĕtóre ca roşaţa diminéţii, o inimă plină de iubire faţă de noi şi o minte, ah, o minte, carea din an în an devenia mai mare şi mai bogată. L'am trimis la Diarbekir, la un învĕţat renumit. Am trebuit să flămânzim, ca să putem plăti pe acest bărbat, dar am făcut-o bucuroşi. După trei ani s'a întors. Acum scia pe din afară întreg coranul şi cărţile sfinte ale nóstre. Eram încântaţi. Am mulţumit în genunchi lui Allah şi l'am rugat pentru binecuvîntarea sa şi pe viitor. Fiul nostru, pe care l'am numit Hussein Isa, trebuia — —

— Hussein Isa? — l'am întrerupt eŭ, mirat de acest nume, de óre ce Isa însemnézĕ Isus.

— Da, l'am numit Hussein, căci acesta a fost numele celui mai mare şi mai sfînt chalif al nostru. Ér numele de Isa i-l'am dat după întemeietorul creştinismului, pe care şi noi îl ţinem de un profet, şi carele a fost un predicator mare. Aşa un predicator, aşa un profet avea să devină fiul nostru şi de aceea pe lângă numele Hussein, a primit şi pe acela de Isa.

— Curios! Să fie acesta un presĕmn?

— Nu înţeleg, ce vrei să zici.

— Cele trei nume ale vóstre sînt Jussuf Ali, Fatima Marryah şi Hussein Isa. Fie care aveţi un nume musulman şi unul creştin. Ali şi Fatima aŭ fost părinţii lui Hussein, care a fost ucis prin contrarii sĕi. Jussuf (Iosif) şi Marryah (Maria) aŭ fost părinţii lui Isa, pe care inimicii sĕi l'aŭ rĕstignit pe cruce. Nu-i ăsta un lucru curios?

— Nu sciŭ, ce să zic, domnule! Dar m'ai întrerupt. Am voit să-ţi spun, că fiul nostru acum trĕbuia să mérgă la Meşhed-Ali, ca acolo să studieze învĕţăturile mai profunde ale şiiţilor. L'am gătit de drum şi l'am trimis în societate cu nisce cunoscuţi, carî călĕtoriaŭ la Mossul, spre a lifera acolo gogóşe. Acestia se reîntórseră şi ne spuseră, că el a sosit cu pace în Mossul. Mai târziŭ érăşi aŭ fost acolo nisce ómeni de aci, carî afirmaŭ, că l'aŭ vĕdut în Mossul. Noi nu voiam s'o credem, dar peste puţin timp, am primit chiar de la el scirea, că n'a mers la Meşhed-Ali, ci a rĕmas în Mossul ca chizmicar (servitor) al patriarchului de Ei Koş. Nu cunoscî cumva pe acest bărbat?

— Ba da. Am fost la el şi am vorbit la olaltă. Este un bărbat fórte piŭ, pe care eŭ îl stimez mult. Oraşul El Koş de asemenea este renumit. Se zice, că acolo s'ar fi născut profetul Nahum.

— Dacă ai fost la patriarch, atunci trĕbue că ai vĕdut pe fiul nostru?

— Posibil. Patriarchul are mai mulţi servitorî, dintre carî numai pe doi inşi i-am vĕdut. Enarézĕ mai departe! Istoria ta mĕ intereséză nespus de mult.

— Ah, de ar vré Allah, ca ea să fie mai puţin tristă! Fiul meŭ, care avea să mérgă la Meşhed-Ali, spre a deveni un învĕţător al şiiţilor, póte chiar un Mahdi, — să rĕmână la patriarchul creştin din Mossul! Era lucru înspăimîntător! M'am gătat de drum şi am călĕtorit însumi acolo. L'am aflat. L'am rugat, l'am certat, dar înzădar. Din întîmplare, el a făcut un serviţiŭ patriarchului şi din causa acésta a trebuit să-l cerceteze. Acest bĕtrân, acest ghiaur, pe care Allah să-l nimicéscă, a făcut asupra luî o ast fel de impresiune, în cât nu-l mai puteam depărta de lângă dînsul. Am trebuit să mĕ reîntorc acasă, ér el a rĕmas acolo. Când şi când el ne cerceta şi ne aducea daruri feliurite. L'am rugat, să rĕmână aci. L'am amenińţat cum am sciut mai bine; însĕ n'a ajutat nimic. El îmi rĕspundea cu nisce vorbirî lungi, pe carî nu-mi era permis să le pricep, şi a plecat iarăşi. În mai multe rînduri am trimis la dînsul pe soţia mea, pentru că credeam, că de mamă-sa va asculta mai bucuros, de cat de tatăl sĕŭ; a captivat-o însĕ, căci la reîntórcere şi ea începu să vorbéscă despre lumina, carea a apărut, spre a convîrti întrégă omenimea, şi despre stéua ce să zice că ar fi vĕdut-o regii de la rĕsărit. Dacă asta va merge tot aşa, atunci fiul meŭ este mort pentru noi şi — —

— Pentru mine nu! — îl întrerupse soţia sa suspinând. — El e fiul meŭ, unicul şi iubitul meŭ copil şi va rĕmâné acelaşi până ce trăiesc!

(Va urma.)

Economiă.

Pe lângă tótă asprimea ierneĭ, stupii carî aŭ fost corect aşezaţi pentru iernare, aŭ iernat fórte bine. Aŭ consumat miere relative tare puţină, de óre ce clocitul nu l'aŭ început chiar nici cei mai buni, de cât numai cu finea lui Faur, şi începutul lui Mărţişor. Ceî mai slabi de abia acum după curăţire încep clocitul. De aci înainte însĕ vor consuma miere fórte multă, de óre ce trebue să nutréscă larvele, carî sînt fórte mâncăcióse şi să producă căldură suficientă pentru desvoltarea clociturei. Stupariul deci trebue să fie atent, că óre aŭ stupii miere destulă orî nu? — Dacă pe fagurele ultim de către uşa, este miere acoperită, atunci stupul mai are încă miere de ajuns; la din contră, trebue căutat mai în lăuntru, să vedem cum stă cu mierea, şi de nu are miere acoperită, trebue să-i dăm. De nu avem miere acoperită, adecă cu fagurul, îl vom da miere fluidă, subţiată puţin cu apă şi cevaşi cam călduţă. Firesce o dăm numai de către sară pe la 4—5 óre, în vas potrivit şi prăsărată de-asupra cu gozuri ca să nu se înece albinele. Numai acel stup trebue nutrit, care nu are miere, pentru că numai prin miere se desvóltă stupul; fără miere, saŭ cu miere puţină, chiar şi stupul cu albine numĕróse piere, orî stagnézĕ. În loc de miere se póte da şi candis (zăhar galbĕn), acesta se piséză mĕrunt, şi se dă cu puţină apă. Cele zise se referesc numai la mântuirea stupilor de perire, nu şi la nutritul mălestrit. Nutrirea mălestrită se începe numai prin 10 orî 15 April, se face des şi în porţiuni mici, şi se face fără considerare la cuantul de miere ce îl are stupul. Prin nutrirea acésta se întetesce instinctul de productivitate a stupului. Nu este bine a începe prea de timpuriŭ cu nutrirea mălestrită şi nici a o face pe timp ploios. Pentru că: prin nutrirea acésta stupul îşi estinde fórte tare clocitura, şi de dă un timp rece, albinele se contrag şi clocitura piere. Asemenea pe timp ploios, albinele nu pot ieşi spre a se curăţi, şi capĕtă diaree. Apoi mai este şi rĕul acela: că dacă stupul şi-a estins tare clocitura, apoi albinele pentru a-şi procura cele de lipsă pentru clocitură, sbóră afară şi pe timp urît, şi aşa mai multe pier, de cât se desvóltă din clocitură. Ca să le dăm în lăuntru, în coşniţă, apă, miere etc., nu ajută nimic, de óre ce totuşi sbóră; aşa li e firea. În coşniţele raţionale, la unii stupi, se adună de către feréstră fórte multe albine mórte peste iérnă. Din umedéla de pe feréstră apoi aceste se lipsesc unele de altele, aşa că albinele nu le pot căra afară. Apoi se mucezesc, se împuţesc şi fac vermi, ér stupul din causa acesteĭ necurăţĕniĭ sufere fórte mult şi nu se desvóltă. Deci aceste trebue curăţite fără amânare. Stupul numai atunci trebue lărgit, numai atunci să i-se dee fagurî noi, când stupariul observă că începe ici-cóle a edifica. Mai bine e a-i da fagurî depliu făcuţi şi de se póte negri, de óre ce în fagurî albi, orî noi, nu bucuros îşi estinde clocitura. Firesce, că vara dă stupariul tot fagurî noi, deşi stupul şi atunci mai bucuros primesce pe ceî vechi.

Roşia 17 Martie 1901.

Ioan Maior
paroch.

Posta „Unirii“.

On. *A. B. în L.* Sîntem siguri că greşéla nu s'a făcut din rĕutate, — după cum veţi s'a şi îndreptat. Un rĕŭ este însĕ, care nu póte fi trecut cu vederea: nici în Orade şi nici în Gherla nu se află *nime,* să scrie câte o corespondenţă cu 4 fil. dând vre-o informaţie „Unirii“, şi asta e fórte dureros.

Mon. *St. Sándor, Odorheiŭ.* Dacă Dta aşa de puţin te preţuescî, n'avem ce-ţi face, noi ne preţuim cu mult mai mult cetitoriî, de cât să publicăm ast fel de lucruri. Ce privesce dorinţa, ca pe viitor să-ţi cerem »opiniunea«, când ni-se trimite o scrisóre ce te privesce, credem, că nu mai e lipsă să spunem, că nu-ţi putem împlini »umilita rugare«.

Mielul, Viena. Pentru ce anonim chiar şi faţă de noi?

Verax. Ţi-am împlinit dorinţa, »corespondinţa« a fost pusă . . . în corfă.

Romeo. Va urma.

De la Luţ. E în pregătire o dare de samă mai amĕnunţită şi cu cuvenitele rĕspunsuri. Dacă va întârzia prea mult, orî póte nu se va face, voiŭ publica asta trimisă de tine. Salutare!

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

Inserate.

(5) 1—1

Anunţ.

Se dă în întreprindere edificarea Şcolei gr. cat. din Săbad. După ce însĕ tot materialul îl prestézĕ comuna bisericéscă, aşa fie care lucrare, ca zidărit, bărdăşit şi măsărit, se licitézĕ separat. Licitaţiunea minuendă se va ţinĕ la *31 Martie n. 1901* la 3 óre d. p. în Săbad (Mezŏ-Szabad, gara M.-Vásárhely). Orî ce deslusiri dă Oficiul parochial gr. cat.

„CONSUM“ SOCIETATE COMERCIALĂ PE ACȚIĬ ÎN BLAȘ.

Convocator.

P. T. Domniĭ acționarĭ aĭ societățiĭ comerciale pe acțiĭ „CONSUM“ sŏ învită cu onóre — în sensul §. 18 din statute — la a IX (nóua) adunare generală ordinară, care se va ține la Blaș în 6 April st. n. după ameazĭ la 4 óre în localul „Patrieĭ“.

Obiectele vor fi:

1. Deschiderea adunăriĭ și esmiterea alor doĭ membriĭ pentru supraveghierea scrutiniuluĭ și verificarea procesuluĭ verbal.
2. Raportul direcțiuneĭ și a comitetuluĭ de supraveghiere; bilanțul pe anul 1900; distribuirea profituluĭ și darea absolutoriuluĭ.
3. Fixarea marcelor de presență pe anul 1901; fixarea terminuluĭ pentru plătirea dividendeĭ.
4. Alegerea alor 4 membriĭ în direcțiune.
5. Eventuale propuneriĭ.

Domniĭ acționarĭ, carĭ voesc a participa la adunare în persónă, saŭ prin plenipotențat, sunt rugați a-și depune la cassa societățiĭ (§. 23) acțiile și documentul cel mult până în 5 April la 12 óre.

Blaș, 16 Martie 1901.

Direcțiunea.

(6) 1—1

Onorată Adunare generală!

Comitetul de supraveghiere — conformându-se îndatoririlor, ce-ĭ impun statutele a esaminat de repețite orĭ bilanțele lunarĭ, a scontrat cassa și le-a alăturat cu cărțile de comptabilitate; pe carĭ le-a găsit bine deduse. — S'aŭ visitat magazinele și pivnițele, unde s'a convins despre buna ordine. Acelașĭ comitet esaminând bilanțul de pe anul 1900 îl primesce fără nicĭ o observare.

Pe basa raportuluĭ nostru propunem Onor. adunărĭ generalĭ: să binevoițĭ a lua spre știre aprobătóre bilanțul pro 1900; să dațĭ absolutorul direcțiuneĭ precum și comitetuluĭ de supraveghiere.

Blaș la 17 Martie 1901.

Comitetul de supraveghiere.

Contul Bilanțuluĭ.

Active.			**Pasive.**		
Numĕrar in cassă — Pénztár készlet .	1616	89	Capital de acțiĭ — Részvénytőke 80000		
Debitori — Adósok	34144	03	Rate versate — Befizetett rèszletek .	76494	—
Mărfuri — Árukészlet	146024	21	Imprumut — Kölcsön	53236	90
Mobilar — Szerelvény	5096	32	Creditorĭ — Hitelezők	54108	43
Cheque — Cheque	318	12	Cauțiunĭ — Ovadékok	588	28
Timbre — Bélyeg készlet	494	87	Diverse — Különfélék	1864	94
			Dividendă nerid. — Fel nem vett osztalék	728	94
			Profit curat — Tiszta nyereség . . .	272	95
	187694	44		187694	44

Contul profitului și perderilor.

Eșite.			**Întrate.**		
Asigurărĭ — Biztositások	201	52	Din vênzare de mărfurĭ —		
Chirie — Házbér	1838	06	Aruczikkek árulásából	24408	61
Interese — Kamatok	4665	23			
Spese curente — Fentartási költségek	2533	07			
Fracturĭ și Porto — Fuvardij és Postabér	4119	76			
Dare — Adó	2405	65			
Salariĭ — Fizetések	8240	80			
Competință de timbru — Bélyegilleték	131	57			
Profit curat — Tiszta nyereség . . .	272	95			
	24408	61		24408	61

Blaș, din ședința direcțiuneĭ ținută în 16 Martie 1901.

Victor Muntean m. p.
comptabil.

Direcțiunea:

Gavril Pop m. p. — **Dr. V. Szmigelski** m. p. — **Dr. V. Hossu** m. p. — **Domșa** m. p.
Hodosiu m. p. — **Dr I. Maniu** m. p. — **I. F. Negrutiu** m. p. — **S. Muntean** m. p.

S'a găsit în ordine:

Dr. Isidor Marcu m. p. — **Iacob Mureșanu** m. p. — **Sofron Stan** m. p. — **D. Trifan** m. p. — **G. Precup** m. p.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul XI. Blaş 30 Martie 1901. **Numĕrul 13.**

Constatări îngrijitóre.

(?) Preocupaţia de căpetenie a preoţimeĭ nóstre în tîmpul din urmă, e atât da mult ventilata chestie a congrueĭ.

Şi e fórte natural, ca preoţiĭ nostri să se gândéscă de vreme la chipul, cum ar puté maĭ uşor şi maĭ bine să asigure viitorul familieĭ lor, adese fórte numeróse.

E regretabil însе, că în acelaşĭ timp, în care eĭ spun, că numaĭ mânaţi de acest gând, arată aşa mare interes chestiuneĭ congrueĭ, negligă cu totul o instituţiune fórte folositóre, căreia maĭ ales şi chiar pentru consideraţiile de maĭ sus, ar trebui să-ĭ arete o deosebită importanţă şi interes.

Înţelegem fondul de pensiune a preoţilor deficienţi.

Înşelaţi de visul, că în scurtă vreme vor fi salarisaţi în tótă forma, preoţiĭ nostri sub farmecul acestuĭ viitor, care în realitate, par că devine tot maĭ îndoĭos, negligă cu totul aşĭ face datorinţele împuse de statute. Eĭ nu vreaŭ să scie nimic de ajutorul, pe care acest fond li-l póte da atât lor, cât şi familiilor lor în venitor, ci continuă a aştepta visul de aur promis.

Şi fac fórte rĕŭ preoţiĭ nostri.

Până când congrua va fi ast fel regulată, cât să întregéscă venitele preoţilor la cuantul prescris de lege, şi ast fel să le facă traiul maĭ suportabil, va maĭ trece încă multă vreme, şi dacă până atuncĭ, eĭ vor continua cu indiferentismul acesta revoltător, dovedit până acuma, şi în special în anul trecut, îndoit îşĭ vor strica.

Nu vrem să acusăm pe nime, lăsăm să vorbéscă cifrele, aşa după cum le aflăm aceste în circulariul mitropolitan Nrul IX.

Fundat înainte cu maĭ bine de 10 anĭ, prin o donaţiune de 5000 fl. făcută de fericitul mitropolit Vancea, averea acestuĭ fond, de abia s'a ridicat până la sfîrşitul anuluĭ trecut la suma de peste 63 miĭ coróne. E adevĕrat şi aceea, că din taxele anuale numaĭ o parte remân în acest fond, ér dóuĕ trec la fondul vĕduvelor şi orfanilor de preoţi. E drept însе şi aceea, că şi taxa solvită în aniĭ trecuţi a fost aprópe ridiculă. Cine plătesce la vre-un fond de pensie 2. 3 orĭ 5 fl. anual?

Să spună profesoriĭ nostri de la gimnasiul din Blaş, cât aŭ plătit eĭ în ceĭ 10 anĭ trecuţi? La ceĭ maĭ mulţĭ, taxa solvită era saŭ peste, saŭ aprópe de 100 fl., ér după aceea anual 4% din salar. Şi cu tótea acestea nicĭ fondul lor n'ajunge încă cifra de 100 miĭ cor.

Şi în butul taxeĭ de tot neînsemnate, ceĭ 10—15 preoţiĭ deficienţi primiaŭ în timpul din urmă anual 120 fl. respective 180 fl.

După trecerea primuluĭ ciclu, se spera, că cu prilejul Sinodului din 1899 preoţimea prevĕdînd, că va fi înşelată în aşteptarea unuĭ viitor maĭ bun, îşĭ va aduna tóte forţele, ca să se întăréscă prin puterile sale proprii, fără de a conta la ajutor străin. Naiviĭ, carĭ aŭ crĕdut aşa ceva tare s'aŭ înşelat. De abia s'aŭ putut ridica taxele la 4. 6. şi 8, respective 10 fl., s'aŭ maĭ taxat şi bisericile cam cu 1000 fl. anual, s'aŭ stabilit unele taxe de promovărĭ şi denumirĭ, carĭ de abia aduc la an 100 fl. în colo totul a remas ca maĭ înainte. Totuşĭ s'a făcut o înoire: s'aŭ redus anii de serviciŭ de la 50 la 45 anĭ. De alte jertfe, majoritatea Sinodului n'a voit să scie, aşa cât tuturor le făcea impresia, că aci nu e vorbă de un fond, din care cu timpul ér preoţilor să se dee ajutóre, ci maĭ curênd, de nisce banĭ, pe carĭ preoţiĭ sînt constrînşĭ să-ĭ deie, fără ca eĭ să aştepte ceva.

La presupunerea acésta ne maĭ întăresce şi faptul, că la sfîrşitul anuluĭ 1900, care a urmat după clasificarea nóuă, restanţele de taxe s'aŭ ridicat de odată de la 5000 cor. cât era maĭ înainte, la 9168 cor., ér din taxele, ce ar fi trĕbuit să le solvéscă bisericele şi carĭ, după cum am spus, de abia fac 2000 cor., aŭ rĕmas restante peste 1400 cor. În total restanţa primuluĭ an din noul ciclu, se ridică la considerabila sumă de peste 10 miĭ cor.

În faţa acesteĭ nepăsărĭ pĕcătóse, nu scie omul ce se zică şi îl cuprinde pe orĭ cine mirarea, de puţinul interes, pe care preoţiĭ şi-l arată lor însişĭ, dar maĭ ales familor lor.

Pentru că, o sciŭ acesta cu ţoţiĭ, cămenirea fondului acestuia d maĭ ales să ajute pe cel alalt fond, pe al vĕduvelor şi orfanilor depreoţi.

Până póte bietul preot muncesce, dar, când el nu maĭ este, cum se va ajuta urmaşiĭ sĕĭ? cine le va întinde ajutorul de care aŭ lipsă? étă întrebarea, la care aşa de rece rĕspund, chiar aceĭa, carĭ datorĭ ar fi să jertféscă maĭ mult. Saŭ dóră e suficientă suma de peste 13 miĭ cor,, care se împarte anual între câte va sute de vĕduve şi orfanĭ şi din care unuĭ orfan de abia îĭ vine 40 cor., ér uneĭ vĕduve fără avere 80 cor.? nu o credem!

Étă pentru ce maĭ ales nu pricepem, de ce preoţimea nóstră nu îmbrăţoşézĕ cu maĭ multă căldură fondul deficienţilor şi de ce restanţele se ridică an de an.

Sînt îngrijitóre constatările acestea, şi ele n'aŭ putut fi trecute cu vederea nicĭ de noĭ fără a le remarca. Avem însе 'speranţa, că totuşĭ nu aŭ fost zădarnice aceste câte va şire scrise în favorul preoţilor de la sate, pentru prosperarea cărora am luptat tot de una, şi, că până încă nu-ĭ târziŭ, fraţiĭ preoţi vor ajunge la adevĕratea vorbelor, că nime nu te ajută, dacă însuţi nu vreĭ să te ajuţi!

Lupta pentru cruce. — Porţile universităţiĭ, carĭ aŭ fost închise în sĕptĕmâna trecută, din pricina tulburărilor iscate din lupta pentru cruce a tinerimeĭ universitare, s'aŭ deschis, şi prelegerile s'aŭ început.

O mulţime de felicitărĭ a primit tinerimea pentru ţinuta-ĭ démnă, îndemnată fiind la perseverenţă şi luptă maĭ de parte.

De remarcat este memoriul publicat şi subscris de doctoriĭ promovaţi la universitatea din Budapesta.

Memoriul e adresat rectoruluĭ şi senatuluĭ universitar, şi cere restitnirea crucеĭ în vechile sale drepturĭ la universitate.

Între altele zice memoriul:

Instrucţia universitară este în timpul din urmă lipsită de idealismul religios-moral, care în cultivarea sciinţeĭ îndémnă pe om la ambiţie maĭ înaltă; căcĭ îĭ lipsesce direcţia aceea mărĕţă, pe care crucea o simbolisézĕ maĭ strălucit, iubirea de ómenĭ. . . . Desnădăjduită vedem naţiunea nóstră rătăcind pe căile sărăcireĭ, ireligiositătiĭ, imoralităţiĭ şi lipseĭ de patriotism. Resultatul acesteĭ rătăcirĭ este emigrarea, saŭ — ceea ce e şi maĭ rĕŭ — anarchia. Tóte acestea din causă, că poporul nu ne recunósce pe noĭ de conducătorĭ adevĕraţi, ci luându-se după vorbele agenţilor plătiţi aĭ socialismului internaţional, privesce în noĭ numaĭ o clasă a domnilor, pentru carĭ el muncesce.

Dar cum să şi fim conducătorĭ, când noĭ înşine nu avem în viéţă vre-o stea conducătóre, căcĭ *din şcólă n'am adus cu noĭ altceva, de cât sarbeda spoială de sciinţă şi dorul de a face cu orĭ ce preţ avere şi* de a trăi în tihnă şi comoditate. — Cum vom puté fi conducătorĭ aĭ poporuluĭ sĕrac şi mărginit, când sîntem lipsiţi de principiul necesar pentru acésta, de mărĕţul principiŭ fundamental al religiuneĭ creştine, de iubirea cea mare de ómenĭ! Căcĭ unde ne-am fi şi putut însuşi acest principiŭ mărĕţ de viéţă, dacă idealismul şi simbolul luĭ, sfînta cruce, sînt alungate de la universitate!

În chestia rosariului. — Cetitorii nostri s'au putut convinge, că în ori ce chestie, ce preocupă preoţimea nóstră, permitem cea mai largă discuţie. Aşa am făcut şi în chestia rosariului. S'a scris mult şi de mulţi şi „pentru“ şi „contra“, şi credem că s'a scris destul. Putem dar închide discuţia, cu un cuvînt de închiere.

E mai pe sus de ori ce îndoiélă, că „rosariul“ e o înoire în biserica nóstră şi înoirile sînt strîns oprite, dacă nu aŭ în favorul lor aprobarea forului superior. Cu atât mai vîrtos trebue combătute aceste înoiri, când mai sînt desastróse şi în urmările lor, când contribue la introducerea unei limbi străine în cultul dumnezeesc. În casul acesta mai ales, preoţimea nóstră trebue să păşéscă cu tótă energia.

Un preot, „adict al rosariului“, ne trimite chiar o cărticică pentru societăţile „rosariilor“, aprobată de Ordinariatul de Muncaciŭ. Cărticica e tipărită în limba magiară şi rugăciunile sînt compuse „din rugăciunile ritului, orologierului şi acatistierului nostru oriental“, cum adauge respectivul preot. Am frunzărit cărticica, dar în rosariul propriŭ zis, n'am aflat nici o rugăciune din Orologier. Rugăciunile de diminéţa, carî preced rînduiéla rosariului, cum şi celea carî încheie acest cult, da, sînt din orologieriŭ, cele alalte „emelkedés“-urî şi „fohász“-urî însе nu. Că vor fi „esenţa evangeliilor alor 15 sĕrbători împĕrăteşcĭ“, — se póte. Dar e un fapt în de obşte cunoscut, că nici o rugăciune, nu póte fi introdusă şi obligatóre pentru nici un credincios, până nu e revĕduta şi aprobată de Ordinariat. Că „imakönyv“-ul trimis e permis de Ordinariatul de Muncaciŭ e fapt, dar el e numai pentru credincioşii ruteni, şi preoţii nostri din părţile nordice, fac rĕŭ, dacă conced, ca credincioşii să se foloséscă de ast fel de cărţi şi ce e mai mult. dacă permit, ca sub conducerea dómnelor preotese să se facă cult public în biserică şi încă în o limbă străină.

Un prietin al foii nóstre ne trimite din Viena o scrisóre, în care ne spune, că la 1897 a apărut o cărticică tradusă de Dl Cupcea, acum profesor la Orade. în care se cuprinde şi rînduiéla rosariului cu tainele lui. „Tot rosariul — se zice în aceea scrisóre, — constă din 1 Credeŭ, 6 Tatăl nostru şi 53 Născĕtóre. cu tainele corespunzĕtóre. Cred, că părţile acestea nu sînt contra ritului oriental, deci nici rosariul nu póte fi contra ritului. După părerea mea e o devotaţiune privată.“

Mai e un soiŭ de rînduiéla a rosariului, fórte simplă şi constă din 1 Credeŭ (crucea rosariului), 6 Tatăl nostru (bóbele cele mari) şi 53 Născĕtóre (bóbele cele mici). Că în rînduiéla acésta, nu e nimic potrivnic ritului, nu mai încape discuţia. şi în casul acesta rosariul hotărît e o devoţiune privată, un obiect, cu care cineva îşi numĕră rugăciunile, pe carî vrea să le reciteze.

Asta e în întregime chestia rosariului. Sîntem de acord şi noi cu părintele Şuta, că într'adevĕr biserica gr. cat. şi cultul eĭ atât de măiestos. sînt capabile să alimenteze şi potenţeze viéţa religióză a credincioşilor, şi că pentru cultivarea mai departe a acesteia, nu avem lipsă să recurgem la înoiri. Unde aŭ fost reclamate înoirile acestea, e vina preotului, care întrelasă a face cunoscut poporului frumuseţile ritului şi cultului bisericeĭ nóstre grecescĭ.

Revistă bisericéscă.

Roma. Pe cum se anunţă din Roma Sfinţia Sa Papa Leo XIII în consistoriul cel mai apropiat va crea 16 cardinalĭ. Între acestia vor fi doi streinĭ: archiepiscopul de Praga Skrbensky şi episcopul din Cracovia Puzina. Prin crearea noilor cardinalĭ, sacrul colegiŭ va consta din 71 membriĭ, dintre carĭ 43 vor fi italianĭ; ér restul de 28 străinĭ.

Revistă politică.

Din Patrie. Ministrul president Széll, încă de la denumirea sa de prim-ministru şi provisor ministru de interne, a promis reforme, cu privire la simplificarea administraţiuneĭ. Proiectul de reforme acum se gată, şi pe cum se susţine, după s. Pascĭ va fi şi presentat înaintea camereĭ spre desbatere.

Dispusĕţiunea mai însemnată a numitului proiect se referesce la cassarea manipulaţiuneĭ de bani comitatense. Cassele comitatense cu finea lui Decembre a. c. trec la perceptoratele regescĭ; ér foştiĭ oficiali, vor fi denumiţi din partea statului la de acelea-şi oficiĭ, de carĭ aŭ avut mai înainte. De cumva însе cu unii nu s'ar puté face aşa ceva, guvernul îşi reservă dreptul de aĭ puté aplica la alte oficiĭ finanţiare cum ar fi s. e. de vamă, sare, tăbac etc. Dispoziţia acésta a ministrului vre să înlăture prea multele pensionări, prin carĭ fără nicĭ un rost s'ar îngreuna fondul de pensiune.

Feuilleton.

„Băieţii nostri sînt azi prea îngreunaţi în şcólă.“

(Umorescă după Paul de Schönthau.)

(Fine.)

Lisişóra. care pe lângă tótă strîmtórea sa, e copilă cu tact sigur, declară, că la o atare escursiune cu gondola, nu vrea să scie nimic de participarea nice unui „Jonel“ şi numai de cât observă, că acest început ar fi, ce e drept, la loc la o ĕtate mai matură, dar e contrar cu dispoziţia temeĭ, în carea despre o însoţire bărbătéscă nu ocură nimic. Natural, că bonna o pusese acésta la cale cu un Jonel galant. Neisbutind, se arată ca şi când ar fi fost ofensată şi denégă ori ce conlucrare mai departe. Altcum ea nicĭ nu e angajată pentru acésta, dar totuşi îĭ iaŭ în nume de rĕŭ tăcerea sa cerbicósă, când Lisişóra îi ceru sfat în privinţa gramaticală, fiind în dubiŭ, scrie-se: mi-*se* pare, orĭ mi-*să* pare.

Dilema acésta ar fi provocat, se spune, cea dintâiŭ catastrófă mai mare. Lisişóra, părăsită de tótă lumea, se vĕdu în faţa uneĭ lucrări spirituali titanice neînvingibile. a căreĭ terminare devenia din ce în ce tot mai înteţitóre. Ea aruncă aşa zicĕnd puşca în buruienĭ şi după cum îĭ era datina în casuri de desperare estremă, s'a refugiat în chilia de scaldă şi aicĭ în singurătate a vĕrsat lacrimi dureróse. Cristina, bucătăresa, a căreĭ merit principal consta într'un suflet milos şi credincios, ne mai putĕnd suferi atâta miserie, înduplecă în cele din urmă pe Lisişóra, să-ĭ deschidă uşa chilieĭ şi inima sa.

Durere, nice ea nu scia, scrie-se: mi-*se* pare, orĭ mi-*să* pare, ér despre o escursiune cu gondola nu avea nicĭ ideiă. Ea-şi uni durerea sa cu desperaţiunea Lisişóreĭ şi se lăsă a fi răpită la o condamnare sumară a nisuinţelor pedagogice din timpul nostru, a căreĭ vîrf ascuţit era îndreptat în contra personalităţii şi constituţiuneĭ mentale a sus ziseĭ directóre.

O nóuă dovadă despre bunătatea gata de ajutoriŭ şi de jerfire a acesteĭ fiinţe simple o prestéză altmintrea şi faptul, că ea nu se sfii a întra pe trepte într'o conversare cu portariul. Conversaţia se învîrtia asupra plăcereĭ uneĭ escursiunĭ cu gondola, pe cum zice femeia mea, că ar fi auḑit. Dar chestiunea cu *se* şi *să* rĕmase nedeslegată şi tesa nu înainta. Póte că Lisişóra s'ar fi mai liniştit şi ar fi învĕţat a se supune sorţii, dacă n'ar fi nimerit atunci şi cumnatul meŭ şi dacă el — fără leac de pricepere despre seriositatea situaţieĭ — nu ar fi fost atât de neprecaut, să ieie lucrul din punctul cel mai neacomodat, adecă din partea comică. Mĕ rog a face lucru comic din o dramă familiară! El începu a nĕcăji copila şi a o urmări în modul sĕŭ glumeţ cu versiculul glumeţ.

„Pe marea-linĕ, carea suspină . . . “ şi „o gondolă în treĭ (între) gondole . . . “

Barĕm de i-ar fi spus ceva lucru cu minte!

În urma acestor esperinţe, copila era dar îndreptăţită, de a renunţa cu totul la orĭ ce speranţă în ajutoriul omenesc. Tradată. părăsită si luată în rîs, se aruncase în braţĕle desperăriĭ şi aşa o aflasem la sosirea mea acasă. Acésta era la 8 óre sara.

Curate 12 óre scurte ne mai despărţia de terminul de a preda ocuparea, dar escursiunea cu gondola trebuia descrisă.

— „Tatăl tĕŭ îţi va mântui onórea, copila mea. după cină vom scrie temă împreună. — ziseĭ eŭ. sărutându-o pe fruntea arḑĕtóre. Ea se linişti. Câte o dată mai răsufla greŭ şi convulsiv, cutrĕmurându-se în întreg corpul eĭ delicat, dar mâncă şi beŭ.

Era la 9 óre, când noĭ. adecă eŭ şi copila, pornirăm la cea mai liniştită şi separată chilie a locuinţeĭ nóstre — tăcuţi şi serioşi, conscĭ de însemnătatea propusului nostru — escursiunea cu gondola avea să fie descrisă. Am dat ordin strict, ca nimenia să nu cuteze a se apropia de acel loc retras, lampa de lucru era din noŭ umplută, celor rĕmaşi le ziserăm: nópte bună! cu o anumită solemnitate după însemnătatea momentului. Lisişóra era deplin liniştită, ea se alipi de mine — fiind mai înainte predată perireĭ sigure, ea să prinse acum, cum am zice, de rădăcina puternică a unui stejar, era mântuită şi nóua putere de viéţă trecu întrînsa.

Ne aşedărăm la masă, eŭ puseĭ mânile pe piept şi cu capul puţin plecat privii meditativ, — sciţi dóră Dvóstre posiţia cunoscută a mareluĭ Napoleon. — aveam lipsă de dispoziţie şi de reculegere. Dar fetiţa, carea nu scia nimic de aceste pregătirĭ talnice ale fantasieĭ şi nu-şi lua ochiĭ de la mine, mĕ apostrofă în fine: „Tată, dar începe o dată!“

Austria. Despre parlamentul din Austria nu putem zice decât, că pe lângă multe certe şi batjocurĭ reciproce lucră puţin, dacă nu chiar nimica.

O ideă bună însе totuşĭ a ieşit din parlamentul imperial şi tocmaĭ din capul lui Schönerer. E vorba adecă, ca ministeriul din Austria în conţelegere cu cel din Ungaria, să facă paşiĭ de lipsă la ministeriul comun de esterne, ca Austro-Ungaria, ca una ce a subscris hotărîrile conferinţeĭ de pace de la Haaga, să mijlocéscă împăcarea între Burĭ şi Anglezĭ.

Franţa. Parlamentul francez continuă cu desbaterea proiectuluĭ despre congregaţiunĭ. Paragraful referitor la Desfiinţarea congregaţiunilor neaprobate s'a primit. Acum se tractézĕ despre cassarea şcólelor susţinute de congregaţiunile religióse si de a nu se permite instruarea ulterióră făcută din partea călugărilor nerecunoscuţĭ.

România. Maĭ zilele trecute era să erumpă crisă în armată. Vre-o 23 generalĭ şi 31 colonelĭ, carĭ luaseră parte în răsboiul cu Turcii şĭ-aŭ dat abzicerea. Motivul a fost, că ministeriul Sturdza voia să facă la armată o economie de 10 milióne frcl. Crisa însе s'a delăturat prin păşirea la mijloc a Regeluĭ. S'a primit abzicerea alor 7 generalĭ şi 5 colonelĭ maĭ bĕtrânĭ, ér restul a rĕmas şi maĭ departe în postul ce l'aŭ avut. De şef al statuluĭ maior fu denumit fostul ministru de răsboiŭ Lahovary. Ca totuşĭ însе să se facă ceva economie şi la armată, s'a hotărît, ca oficiile din armată, devenite vacante să rămână aşa cam pe timp de doĭ anĭ, până când va trece crisa finanţiară, şi ostăşimea să fie dimisă pe rînd pe 45 zile.

Se înţelege, că comitetul macedonean din Bulgaria, s'a îmbucurat de crisa, ce era să isbucnéscă în armata română şi a provocat pe soţiĭ sĕĭ să-şĭ continue maĭ intensiv activitatea (Acestea tóte sînt posibile după ce Bulgaria a ajuns într'o nesiguranţă atât de mare în cât şi prim-ministrul bulgar e de părerea ca ducându-se prinţul Ferdinand de unde a venit, Bulgaria să se prefacă în republică sub protectoratul Rusieĭ.)

Transvaal. S'a vorbit mult despre tractativele de pace dintre Botha şi Kitchener. Opiniunea generală era, că acelea de fapt esistă. Aŭ fost da pertractărĭ de pace, dar fără resultat. Pe cum se vede din documintele, ce ministrul coloniilor angleze Chamberlain, le-a presentat parlamentuluĭ, prima pedecă pentru împăcare a fost, că Kitchener n'a voit să dea amnestie şi Hollandezilor din ţara Cap, pe cum ceruse Botha. O altă pedecă a fost, că Anglezii pretindeaŭ, ca de aci încolo nicĭ unuĭ bur să nu-ĭ fie permis a ţiné arme fără concesiune. Cea maĭ mare pedecă însе a pus-o cestiunea Caferilor. Botha pretinse, ca aceştia să rĕmână în starea, în carea fuseseră înainte de răsboiŭ, la ce însе nu s'a învoit Kitchener. Starea maĭ detaliată a lucrurilor nu se póte cunósce, pentru că alte documinte Chamberlain n'a pus la dispoziţia deputaţilor. Ma nicĭ chiar condiţiunile, pe lângă carĭ Burii s'ar învoi la depunerea armelor, încă nu sînt cunoscute. Într'altele spun uniĭ, că Burii nu încheie pace, de cât numaĭ pe lângă recunóscerea independinţeĭ absolute, alţiĭ din contră susţin, că Burii se predaŭ şi se învoiesc la anexarea republicelor lor, dacă din partea Angliei li se va concede independinţa internă, dacă instrucţiunea va rĕmâné şi pe maĭ departe hollandeză, dacă se va da amnestie generală şi în fine, dacă din venitul băilor de aur, carĭ vor trece în posesiunea Angliei, vor întrebuinţa în tot anul 3 milióne de funţĭ pentru restaurarea farmelor pustiite. Dar aceste tóte sînt numaĭ combinaţiunĭ; adevĕrata stare a lucrurilor e necunoscută.

Corespondinţe.

Nu avem Biblie . . .

De la Jiu, luna lui Martie 1901.

„Buzele preotuluĭ să păzéscă sciinţa". Şi care este acéstă sciinţă? — Fără îndoiélă, că profetul înţelege sciinţa sfîntă, sciinţa dumnezeéscă, sciinţa adevĕrurilor eterne. Şi unde se cuprind aceste adevĕrurĭ? — Toţĭ mărturisim, că în *s. Scriptură!*

Adecă noĭ preoţiĭ să păzim sciinţa s. scripturĭ. Bine, dar de unde s'o păzim, când nicĭ nu o avem. Adecă, ca să nu fiŭ rĕŭ înţeles, mĕ esplic, — înţeleg, că nóuĕ poporuluĭ unit cu biserica Romeĭ, ne lipsesce cu desevîrşire ediţiunea românéscă a s. scripturĭ.

Se póte un lucru maĭ paradocs? Jidovul îşĭ are talmudul sĕŭ, Turcul coranul etc., — şi noĭ lege sfîntă avênd, cu misiune apostolică, — ne lipsesce cartea nóstră sfîntă!

Într'adevĕr, ce ne maĭ şi folosesce ambiţiunea, că sîntem ram din uriaşul pom al catolicismuluĭ, când nicĭ după 200 anĭ de unire cu Roma, nu dispunem de o ediţiune a s. scripturĭ, din carea alţiĭ fraţiĭ aĭ nostri aŭ zecĭ şi sute de ediţiunĭ!?

Hm! uşor de zis, lucrul totuşĭ nu era aşa de simplu, Réscolilĭ în reminiscinţele mele după o escursiune cu gondola, dar tot de una reveniam asupra partieĭ de sâniat în munţiĭ metalicĭ, apoĭ érăşĭ îmĭ trecea prin minte capul cel comic, pleşug al socruluĭ meŭ; — am făcut descoperirea, că nu poşedeam nicĭ cea maĭ mică facultate, de a descrie fie şi cea maĭ simplă întîmplare. Tot de o dată se trezi în inima mea conscliinţa, că acésta însuşire, care pentru Lisişóra deveni atât de fatală, copila de la mine a moştenit-o. — Era formal ridicul, dar fapt e, că nu mĕ puteam urni maĭ departe. Neliniştea Lisişóreĭ începu din noŭ să se deştepte. Înfiorată vedea, că tot întruna ştergeam érăşĭ ce scrisesem ceva maĭ înainte, — pentru că era curată prostie. Adevĕrat lucru de Penelopă. La 10 óre am dus copila la culcare, pentru că presenţa eĭ stîrnia în mine un fel de timiditate; ĭ-am dat însе parola, că diminéţa când se va trezi, va afla tema gata pe scaunul de dinaintea patuluĭ, într'o óră apoĭ póte să o decopieze şi aşa onórea eĭ e mântuită.

Cu un oftat liu m'am îutors în chilia de lucru. M'am preumblat în sus şi în jos, apoĭ ér m'am pus la masă, am beut cafea négră, am fumat, dar nimic nu a promovat dispoziţia mea de lucru. Mărturisesc, că am şi suduit, şi între părenţĭ a rĕsunat multe cuvinte aspre . . . Dómne, ce nĕcaz a adus acésta ocupaţiune şcolastică în casa nóstră! O ultimă încercare, făcută în cele din urmă cu câte-va pahare de vin vechiŭ, roşu, se părea, că are să fie încoronată de succes. Către miezul nopţiĭ dispărură noriĭ indispuneriĭ, o dispoziţie veselă, conciliantă eşi de-asupra undeĭ, péna sbura, aşa zicênd peste hârtie, mergea lucrul ca — uns. Simţiam un adevĕrat deliciŭ, a comite în tăcerea nopţiĭ aşa o nevinovată falsificare de monetă, şi eŭ cred, că stilul mĭ-a succes tare bine. Am încheiat cu cuvintele, pline de convicţiune veselă: „ . . . Tóte amicele mele, carĭ aŭ participat la acésta măreţă partie pe apă, vor păstra în memorie acésta sară plăcută şi le va servi spre mângăiere şi în órele triste ale vieţiĭ". Apoĭ sculându-mĕ de la masă, simţiam în mine o adevĕrată mulţumire. M'am furişat la patul Lisişóreĭ şi ĭ-am pus foiţele pe scaun. „Dormĭ în pace, îngerel mic. — Directóra ta nu va escugeta uşor vre-o temă, carea tatăl tăŭ să n'o pótă resolvi splendid!"

În ziua următóre credeam că afacerea s'a terminat acum, şi pacea şi liniştea érăşĭ vor întra în casa nóstră. S'a întîmplat însе altcum. Întârzierea Lisişóreĭ în venirea de la şcólă ne-a pus pe toţĭ într'o emoţiune plină de temere. Bătuse ½ la 2,—2 óre, Lisişóra nu veni; în fine la un pătrariŭ pe 3 óre apăru, dar în ce dispuseţiune? Iertaţi-mĕ, dar acésta a o descrie o inimă de părinte nu o póte face. Era o miserie.

Plângea, — ba nu, urla cum se zice.

Pentru tema mea ea a trebuit să stee închisă! Învĕţătórea nu se putu reţiné, de a o ceti publice înaintea claseĭ întregĭ, firesce, cu observărĭ batjocoritóre, şi întrégă clasa erumpea în hohote, când aflaŭ câte o espresiune slabă.

Veţĭ zice: vinul . . . pe cuvîntul meŭ, am fost treaz, când am scris tema!

Pentru acésta dară am şedut maĭ o nópte întrégă la masă, — o, e oribil, şi biata copilă, óre nu avea tot dreptul, să mĕ grămădéscă cu împutărĭ: „Tată, rĕŭ aĭ făcut tema, aĭ făcut o grămadă de erorĭ!" — Pentru acésta dară a trebuit să sufere ea, să sufere încă aspru.

Puneţi-vĕ în posiţia mea, eŭ, carele până acum am ajuns etatea de 40 anĭ fără a fi pedepsit, am trebuit să staŭ închis într'o şcólă de fetiţe, pentru „Espresiunĭ scripturistice defectuóse, ortografia plină de erorĭ şi folosirea de forme gramaticale învechite", — n'o pot spune la nime, căcĭ m'aşĭ face de rîs. E însе neaudit, ce să pretinde astăzĭ în şcólă de la băĭeţiĭ nostri.

„De ce rîdĭ?"

Într'o fóe străină am cetit întîmplarea următóre. Când şi unde s'a petrecut nu să scie. Cetitoriul crédă ce va vrea. Eŭ o cred destul de interesantă, ca să v'o comunic aci. Ét'o: Într'un oraş maĭ mare trăia un neguţător de bucate, om cu avere frumósă. El, ca mulţĭ ómenĭ din clasa luĭ, avea maĭ mare grije de neguţătoria luĭ, de cât de religiune. O dată totuşĭ a mers şi neguţetoriul nostru să se mărturiséscă. Nu sciŭ, observat-a preotul stîngăcia luĭ în cele religióse, orĭ alt ceva l'a îndemnat, destul că l'a întrebat pe neguţător: „Sci Tatăl nostru?" Şi în adevĕr, penitentul a fost silit să rĕspundă, că nu-l sciŭ.

— Sci DTa ceti şi scrie?

— Ba!

— Atunci cum poţĭ ţiné în minte, cuĭ aĭ împrumutat bucate saŭ banĭ?

— Cu multă greutate destul!

— Îţĭ daŭ dar canon, ca săracilor, carĭ vor veni în zilele maĭ deaprópe, să le

Jelea te cuprinde, când gândescĭ, cum la anul 1785 Samuilă Clain, atuncĭ când limba literară era în procesul de formaţiune, duşmănia în contra unirii destul de turbată, lipsa de mijlóce, — fără marginĭ, cărturarĭ românĭ, — să-ĭ numerĭ pe degete, — îndrăsnesce totuşĭ fiul Romeĭ a tradnce şi tipări Biblia în limba română! Éră noĭ . . . *„noĭ epigonĭ . . . . . simţirĭ rĕcĭ“* — niciĭ după o sută de anĭ, între condiţiĭ însutit mai favorabile, să nu putem face barĕm cât a făcut el atuncĭ?

Am avut archiereĭ, carĭ prin cruţarea lor aŭ ridicat pompóse institute de învĕţământ, aŭ creat frumóse fundaţiunĭ pentru tinerii universitarĭ, dar pare că a fost cruda fatalitate, că niciĭ unul nu a creat o fundaţiune pentru rĕspândirea cărţilor sfinte, tot atâtea monumente pentru massa cea mare a poporului, care trăiesce din sudórea feţiĭ sale şi *„cu cuvîntul lui Dnmnezeŭ!“*

Preotul catechiséză în şcólă, voesce să esplice ceva mai pe larg înţelesul cutăreĭ istorióre biblice, dar de unde? căcĭ niciĭ el nu are altă carte afară de manualul de şcólă! Îşĭ va aduce aminte cum a învĕţat în teologie? — ah! dar asta-ĭ de mult, póte că a uitat-o şi el!

Vrea să predice în biserică, — îĭ trebue un text, dar de unde să-l ieie? — Citéză din memorie, orĭ mai bine tace! Cu lecsicóne biblice nu ne putem făli, ca să le folosescĭ la ocasie, dar ce nĭ-ar fi şi bune, dacă nu avem rădăcina şi isvorul, la care te îndréptă, — nu avem Scriptura însaşĭ. Ne lipsesce nóuĕ preoţilor *pânea spirituală cea de tóte zilele*.

În anii trecuţi, Dl canonic Szmigeski, făcuse încercarea de a eda Biblia în limba română. A remas numaĭ încercarea; se zice, că din lipsa de sprigin nu s'a putut scóte de sub tipar. Atât însĕ nu-ĭ destul. Trăim în lumea *reclamelor*, de ce se nu ne folosim şi aci de îndemnul s. Pavel: *„ce e bun să ţineţĭ!?“* Să ne dăm şi noĭ după lume, când vrea să-şĭ valoreze marfa. De ce să nu ne fie iertat să batem şi noĭ de multe orĭ, în repetite rînduri, — doba cea mare a reclamuluĭ în urechia românului? Şi érăşĭ să o batem de multe orĭ şi în diferite forme, pentru că la noĭ, ca la nime, — mulţĭ niciĭ nu sciŭ ce este aceea: sf. scriptură?

Avem patru diecese; din un centru óre care să se ieie iniţiativa în înţelegere comună cu Archiereiĭ nostri, ca să asigneze din fie care centru câte un individ pentru colaborare la editarea s. scripturĭ. Acésta ar fi de lipsă, nu pentru că lucrul nu s'ar puté face în un singur loc, ci pentru ca să fie satisfăcute şi ambiţiunile personale şi locale, ca să nu se zădărnicéscă scopul. De sine se înţelege, că revisiunea şi dispunerea materialului se va face în un singur loc, şi avênd o dată Biblia tipărită, archiereiĭ vor puté constrînge în cas de lipsă pe fie care preot, ca să aibă pe masă s. scriptură. — Cu mijlocul acesta, cam forţat ce-ĭ drept, dar totuşĭ ar fi asigurată ediţiunea; sînt însĕ şi alte mijlóce.

În casul acesta s'ar da primul ajutor în mâna preoţilor, am face atâta, cât a făcut Clain mai înainte cu o sută de anĭ. Dar ca să ne oprim aicĭ nĭ-ar fi ruşine. Trebue să facem mai mult. Să ne îngrijim de ediţiunea poporală a Bibliei, ca pe cum la alte neamurĭ, aşa şi la noĭ, să se dedee poporul cu cetirea aceleia, căcĭ numaĭ aşa ne vom cresce fiĭ vrednicĭ de biserica catolică. Ast fel vom fi tot unde sîntem astăzĭ, saŭ mai bine unde am fost înainte cu 200 anĭ, când am îmbrăţoşat unirea, — adecă popor creştin *formal*, care nu scie să facă deosebire între credinţă şi superstiţiune, între ceremonie religióasă şi descântec!

Să se cerce înfiinţarea uneĭ societăţĭ pentru editarea cărţilor moralisătóre şi interesante pentru popor, căcĭ numaĭ aşa se vor stîrpi sutele de superstiţiunĭ ce-ĭ învĕlue capul.

Dar ca să nu mĕ abat de la temă, revin érăşĭ. La fie care episcopie se administréză o mulţime de fondurĭ maĭ marĭ şi maĭ micĭ. Cele maĭ multe constaŭ din banĭ, carĭ se plasézĕ în diferite forme. Unĭĭ se învestesc în pămînturĭ, alţiĭ în obligaţiĭ, scrisurĭ fone. etc. Întru nimic nu s'ar altera intenţiunea piuluĭ fundator şi niciĭ risico nu ar fi, dacă s'ar angaja cutare fond la edarea sf. scripturĭ, sub condiţiunea, ca să încasseze preţul aceleia. De sine să înţelege, că acésta s'ar puté face érăşĭ, cu înţelegerea tuturor Ordinariatelor.

Avem în tóte centrele bărbaţĭ luminaţĭ, ceĭ maĭ mulţĭ cu titulĭ academicĭ, — fala nóstră a celor de pe la marginĭ ar fi atuncĭ, când s'ar validita cât de multe orĭ în praxa titulĭĭ. Nu cumva privind cineva din vecinĭ în fortăréţa provinciei nóstre, să zică: *conticuere omnes . . .* *)

Pictor.

Să ne lămurim! . . .

De pe Tĕrnave 1901.

Cu privire la chestiunea referenţelor dintre preot şi învĕţător, în Fóia nóstră şcolastică, prin unĭĭ corespondenţĭ aĭ sĕĭ, s'a ajuns chiar şi la împutărĭ reciproce, deşi — după părerea mea — nu ar fi fost chiar de lipsă.

Eŭ din parte-mĭ mĕ încred fórte mult în convingerea, că dacă — pe cum se vede, din necesitate — ne vom lămuri şi apreţia în mod general situaţia fie căruia, apoĭ reflectând la bunul simţ atât al preoţilor, cât şi al învĕţătorilor, relaţiunea lor se limpedesce de la sine.

Aşa sciŭ eŭ de mult, că preotul e „directorul şcólei“ şi „preşedintele senatuluĭ şcolastic“, ér nu „domn absolut“ faţă de învĕţătoriul din parochia sa. Asta am învĕţat-o noĭ preoţiĭ încă fiind în seminar. Superiorii nostri cu tótă ocasiunea ne-aŭ pus-o la inimă, ca faţă de învĕţătorĭ să manifestăm aceea frăgedime, pe carea o reclamă şi numaĭ direcţiunea pastorală, abstrăgênd de la cualificaţiunea şi munca unuĭ învĕţător încă nu destul de apreţiate. Mânecând din constatarea acésta, apoĭ preotul nu va desvolta forţă, ci scut şi bunăvoinţă faţă de orĭ şi care învĕţător. Escepţiune de la regulă pot să formeze numaĭ aceĭ preoţĭ, carĭ spre detrimentul propriŭ respectézĕ „personalităţile“.

Învĕţătoriul de altă parte nu e „supus absolut“, ci în sensul organismului nostru e „subaltern relativ“ faţă de preot, în cât ădecă primesce de la directorul sĕŭ şcolastic vre-o inviaţir e necesară, subînţelésă fiind condiţiunea . discutabilă, că învĕţătoriului neîndestulit cu procedura preotuluĭ, nu-ĭ este permis a-şĭ satisface, saŭ póte a-şĭ chiar rĕsbuna prin forţe de diferite soiurĭ, ci are a-şĭ căuta sanarea neîndestulireĭ tot pe căĭ oneste şi legale. Cel puţin aşa cred, că învaţă şi pedagogiĭ nostri. De la acésta

*) După cât scim noĭ, deja propunere pentru tipărirea sf. Scripturĭ s'a făcut la Sinodul provincial ţinut tómna trecută. — Red. »Uniriĭ«.

împrumuţĭ bucatele, de carĭ aŭ lipsă, să înţelege de sine, cu condiţia, ca după secere să le întórcă.

— Bucuros mĕ învoiesc, zise neguţătorul, şi s'a depărtat.

În aceeaşĭ zi chiemă preotul la sine maĭ mulţĭ sĕracĭ, şi le spuse, că în scumpetea asta mare, pot împrumuta bucate de la neguţătoriul Buza. Le dede şi îndrumările, cum să umble.

Primul sĕrac s'a dus la neguţător şi a cerut 2 metrete de sĕcară.

— Care-ţĭ e numele de botez?

— „Tatăl nostru“, rĕspunse după îndrumarea preotuluĭ.

— Şi conumele?

— „Carele eştĭ în ceriurĭ“.

— Bine, zise neguţătoriul, aicĭ e ce poftescĭ.

Nu peste mult a venit al 2-lea sĕrac şi a cerut o mĕsură de grâŭ.

— Care-ţĭ e numele de botez?

— „Sfinţéscă-se numele tĕŭ“.

— Conumele?

— „Vie împĕrăţia ta“.

— Bine, aicĭ e ce poftescĭ.

Nu trece mult şi vine al 3-lea sĕrac. Acesta cere o mĕsură de grâŭ şi 2 metrete de sĕcară.

— Numele de botez?

— „Fie voia ta“.

— Conumele?

— „Pe cum în cer, aşa şi pe pământ“.

Abia s'a depărtat acesta, şi étă al 4-lea cu asemenea rugare. Numele acestuia era „Pânea nóstră cea de tóte zilele“, ér conumele „dă-ni-o nóuĕ astăzĭ“ ş. c. a. Veni apoĭ al 5-lea, al 6-lea şi numele celuĭ din urmă a fost „ci ne mântuiesce de cel rĕŭ. Amin“.

În curênd l'a cercetat pe neguţător şi preotul.

— Aşa aĭ făcut, întrebă el, cum ţĭ-am zis?

— Aşa, dară fie care are un nume curios.

— Le-aĭ însemnat numele?

— Cum se nu, rĕspunse el, că dóră trebue să sciŭ cuĭ am împrumutat.

— Te rog numesce-mi.

— Numele celuĭ dintâiŭ: Tatăl nostru, carele eştĭ în ceriurĭ. A celuĭ de al 2-lea: Sfinţéscă-se numele tĕŭ, vie împĕrăţia ta. — Şi continuând aşa a zis „Tatăl nostru“.

Preotul a rîs, ér neguţătoriul l'a întrebat:

— De ce rîdĭ?

— Căcĭ aĭ învĕţat aşa de bine rugăciunea Domnuluĭ. Ţine-o în minte, nu atât pentru bucate, cât maĭ vîrtos pentru Dumnezeŭ. Zi rugăciunea acésta cu diligenţă şi pietate în tótă diminéţa şi sara pentru Dumnezeŭ, şi atuncĭ mântuirea — dacă trăiescĭ şi altcum creştinesce — ţĭ-e aşa de sigură în cer, pe cât de bine îţĭ merge neguţătoria pe pământ.

Nu cumva eştĭ şi tu aşa, scumpe cetitoriule? Fiind vorba de folos pământesc, înveţĭ, asudĭ, ostĕnescĭ; dar când trebue să facĭ ceva pentru sufletul tĕŭ? Eĭ, fă de acum alt fel. „Ce folos, că am dobândit lumea întrégă, ér sufletul l'am pierdut?“

A. M. P.

regulă pot să facă escepţiune numaĭ aceĭ învĕţătorĭ, carĭ spre ruina proprie calcă cinosura singură mântuitóre a disciplineĭ.

Asta ar fi partea subiectivă a chestiuneĭ.

Avem însĕ o faţă şi maĭ gingaşe în lămurire, şi asta e partea obiectivă.

Sciut este, că preotul nu are de a reflecta numaĭ la titliĭ sĕĭ de „director“ şi „preşedinte“ în chestiile şcolastice, ci are de a considera pururea şi neîncetat chemarea sa generală de „păstor al turmeĭ“. Poporul îşĭ încórdă atenţiunea sa maĭ ales asupra preotuluĭ, ba pot zice, că tóte le aşteptă de la preotul sĕŭ. Tocmaĭ din motivul acesta, preotul între graniţele tuturor resónelor, e necesitat a-şĭ respecta situaţia între orĭ şi ce relaţiunĭ. Asta în fine nicĭ nu conţine motiv de a se supĕra învĕţătoriĭ nostri, pentru că numaĭ aşa póte fi bine, şi dacă poporul scie apreţia aşa ceva, cu atât maĭ vîrtos va sci învĕţătoriul. Atâta trebue să maĭ adaug, că preotul numaĭ aşa va corĕspunde titlului sĕŭ de „director şcolastic“, dacă va sci cât se póte de bine şi „învĕţătorescе“. Dacă astfel va fi preotul, apoĭ la situaţia sa nu maĭ încape discusiune.

În colo din esperinţă trebue să relevez aci o antitesă. Pe când adecă uniĭ învĕţătorĭ, insistă şi cer mereŭ influinţa pastorală de la directorul şcolastic întru uşurarea sorţiĭ lor, şi acésta cu tot dreptul, pe atunci tot dinşiĭ oftézĕ, ca aci graniţă să fie influinţeĭ preoţescĭ, ba uniĭ o chiar spun pe faţă, că „preotul să rĕmână la evangelie şi nu are de a se amesteca în trebile şcoleĭ“. Asta e o antitesă chiar nostimă, şi ştergerea eĭ atîrnă maĭ mult de la învăţătorĭ, la din contră preoţiĭ „vrĕnd-nevrĕnd“ sînt necesitaţi a-şĭ proba superioritatea.

Datoresc în fine cu dóuĕ reflecsiunĭ la scrisórea unuĭ învĕţător din numĕrul penultim al „Foiĭ şcolastice“.

Acolo se afirmă adecă, că sistemisarea salariului învĕţătoresc „face supĕrare preoţilor“. Asta va fi ceva maĭ mult de cât închipuire. Eŭ din parte-mĭ pot asigura tótă suflarea, că salariul docental nu conţine absolut nimica de invidiat, şi cu atât maĭ puţin din partea preoţilor, carĭ nu numaĭ că s'aŭ nĕcăjit cu sistemisarea, dar dînşiĭ îşĭ bat capetele şi cu scóterea salariuluĭ. Pe când constatez aşa, nu pot să nu afirm de altă parte, că la nicĭ un cas învĕţătoriĭ nostri, pe motivul nemotivat al salariuluĭ, nu-s îndreptăţiţĭ a-şĭ aroga óre care spirit dominant saŭ chiar opositional faţă de preoţĭ, pentru că aşa ceva recunosc şi eŭ, aĭevea produce supĕrare. Avem noĭ destule complicaţiunĭ şi neplăcerĭ cu poporul, din causa deselor strămutărĭ ale învĕţătorilor, pe cum şi cu scóterea salariuluĭ, şi nu ne maĭ remâne timp pentru a maĭ şi invidia acel salar.

Se afirmă maĭ departe, că preoţiĭ îşĭ pregetă a lua parte la adunările învĕţătorescĭ. Aci eŭ nutresc opiniunea îndreptăţită, că da, preotul chiar şi în urma puseţiuneĭ sale de director şcolastic, e moralminte obligat a sprigini şi a cerceta aceste adunărĭ, cel puţin pe cele ţinute maĭ în apropiere. De cât că preotul şi acolo să fie onorat, cel puţin reciproc, şi să nu audă de la cutare învĕţător bună-óră espresiunea, că „aci nu e adunare popéscă!“ — Aşa ceva pentru un director şcolastic, care tinde a se interesa, nu conţine nicĭ un farmec, ci el maĭ bine se va resolva a ceti acasă şi a studia fără daună morală şi materială. În colo adunările învĕţătorescĭ lasă încă mult de dorit. Asta nu o spun ca împutare, pentru că ne aflăm încă la început.

Maĭ multă consideraţiune şi toleranţă din partea unor preoţi şi maĭ multă cinste şi recunóscere din partea multor învĕţătorĭ, ar repune pentru vecĭnicie o discuţie atât de odiósă şi întru nimic folositóre.

Romeo.

Internatul de fetiţe.

În favorul Internatuluĭ de fetiţe din Blaş aŭ contribuit următoriĭ fraţi preoţĭ:

Iosif Socol, Lăscud	cor.	11·70
Dem. Măcelariŭ, Berchiş	„	29·25
Vas. Micuşan, Şuciag	„	17·55
Ioan Mihalca, Aghireş	„	17·55
Ioan Pop, Daia-rom.	„	17·55
Ioan Bucur, Sân-Georgiŭ	„	23·40
Macaveiŭ Groze, Cooc	„	23·40
Georgiŭ Şerban, Şmig	„	23·40
Petru Suciŭ, Săbad	„	23.40
Ştefan Mariş, Şutu	„	11.70
Mihail Iliş, Şarpatoc	„	11·70
Ioan Negrea, Buciumĭ	„	11·70
Ioan Simoc, Reştoltul-mare	„	11·70
Sim. Mărincaş, Bogdana	„	11·70
Florian Petran, Almaşul-mare	„	11·70
Eliseiŭ Meseşan, Nierţa	„	11·70
Iuliŭ Laslo, Szt-Lörincz	„	11·70
Ioan Popa, Cergăul-mare	„	11·70
Georgiŭ Muntean, Blaş	„	11·70
Aron Deac, Blaş	„	11·70
Vas. Smigelschi, Sâncel	„	11·70
Iuliŭ Nistor, Blaş	„	11·70
Ioan Fodor, Blaş	„	11·70
	suma cor.	351·—

NOUTĂŢĬ.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. Curatoratul bisericesc gr. cat. din Mihalţ, aduce sincerile sale mulţumite Spect. Domn *Valeriŭ Dăian,* notar comunal, care a dăruit sf. bisericĭ 2 sfeşnice în valóre de 60 cor. şi 1 cruce de 20 cor. Dumnezeŭ să-l răsplătéscă după vrednicie. — *George Pop,* paroch gr. cat.

Din Archidiecesă. Duminecă în 17 aŭ fost făcuţi diaconi, şi Duminecă în 24 crt. aŭ fost chirotoniţi întru preoţi clericiĭ absoluţi: *Ioan Pop,* dispus administrator parochial în Vamoş-Odriheiŭ, distr. Ibaşfalăŭ; — *Ioan Popeneciŭ,* în Veneţia-inf., vic. Făgăraş; — *Ioan Coc,* în Mogoş-Bîrleştĭ, distr. Alba-Iulia; — *Ales. Gligor,* în Andrásfalva, distr. Murĕş; — *Vasile Şerban,* în Almamică-săséscă, distr. Ibaşfalăŭ — şi *Mihail Piroşca,* în Bözöd-Ujfalu, distr. Odorheiŭ. — *Nicolae Mărculeţ,* preot disponibil, a fost numit cooperator parochial în Bucerdeagránósă distr. Blaş.

Sciriĭ personale. Superitendentul reformat Dr. Bartok György a visitat Marţi dim. comunitatea religiósă din Tür, ér după prânz a plecat cu trăsura la Aiud.

De la Academia română. Vinerea trecută şi-a ţinut discursul de recepţiune noul membru al Academieĭ *caval. Ioan Puşcariŭ,* vorbind despre Ugrinus, scriitor din veacul XIV. A răspuns membrul Haşdeŭ, salutând pe noul membru şi vorbind apoĭ despre vechia şi nóua generaţie română. La propunerea secţiĭ literare aŭ fost aleşĭ membriĭ corespondenţi *Barbu Ştefanescu-Delavrancea* şi *Virgil Oniţ.*

Concurse. Se escrie concurs pentru ocuparea parochieĭ *Oaşva,* distr. protop. Reghin. Beneficiĭ parochiale; casă cu 5 încăperĭ, grajd, şură, şopru, pivniţă şi coteţ. Porţiunea canonică 5. jug. 1275□° arător, 13 jug. 675□° fênaţ, drept de păşunat pentru 6. vite, 33 jug. 645□° pădure. Lectical de la 200. familiĭ, câte 8 cupe cucuruz şi o zi de lucru. Venitele stolare îndatinate. În filia Glajerie, lectical câte 2 cor. de la 50 familiĭ, 5° lemne şi stola îndatinată. — Pentru ocuparea parochieĭ *Ciştelec,* distr. Catina, cu următórele beneficiĭ: casă parochială cu 3. încăperĭ, culină de vară, staul şi şură. Porţiune canonică 36 jug. Lectical, câte dóuĕ zile de lucru de la 110 familiĭ. Stola îndatinată. — Terminul concursuluĭ e 15 April n. 1901.

Ĕră-şĭ afacerea Ĭancu. Tribunalul reg. din Deva, în urma escepţiunilor advocatuluĭ Franc. Hossu-Longin, a respins acusa ridicată de viceprocurorul Horváth, contra studenţilor Scurtu şi Novacovicĭ, pentru pretinsă agitaţie, cu ocasia încununărĭ mormîntuluĭ luĭ Ĭancu de la Cebea. Tribunalul n'a aflat în vorbirile numiţilor nimic agitatoric. Horváth a însinuat recurs.

Şcólele de cadeţi. Primim de la comanda şcoleĭ de cadeţĭ din Sibiŭ o înscinţare, referitóre la cursurile şcoleĭ de cadeţĭ. În înţelesul acesteia, pe viitoriul an şcolatic, vor fi primiţĭ în şcóla din Sibiŭ vre-o 40 elevĭ, carĭ pe lângă cuvenita desvoltare trupéscă, vor trebui să fie absolvat 4 clase medii, să fie ajuns etatea de 14 şi să nu fi trecut de 17 aniĭ. Tacsa de întreţinere pentru fiiĭ oficerilor, capelanilor, funcţionarilor militarĭ, suboficerilor activĭ, pensioniştilor şi invaliziloŗ e de 24 cor. anual; — pentru a celor din reservă şi a funcţionarilor de stat e de 160 cor. — ér pentru toţi ceialalţĭ de 300 cor. — Afară de acestea elevul trebue să aivă şi albiturile de lipsă. Petiţiunile sînt de a se trimite până la 15 August n. comandeĭ şcoleĭ de cadeţĭ în Sibiŭ.

Spital în Beiuş. Congregaţia comitatului Bihor, ţinută Mercurĭ, a hotărît înfiinţarea unuĭ spital public în Beiuş. Tot o dată a votat mulţumită protocolară episcopuluĭ *Pavel* din Oradea-mare, care spre acest scop a oferit gratis intravilanul şi materialul de zidire.

Vasile Maniu. Din Bucurescĭ vine scirea despre mórtea ilustruluĭ membru al Academieĭ române *Vasile Maniu,* originar din Lugoş. Istoriograf şi ĭurist apreţiat, Maniu a ocupat multă vreme oficiul de preşedinte al curţiĭ de apel, a fost senator şi deputat. Înmormîntarea i-s'a făcut Lunĭ. În numele Academieĭ a vorbit membrul Iosif Vulcan, ér în a românilor lugoşenĭ, prof. Virgil Popescu.

Necrolog. † *Dănilă Nicóră,* paroch în Sălcud, distr. Ernot, a repausat la 1 crt. în etate de 53 aniĭ, în al 28 au al preoţieĭ.

† *Leon Circa,* preot deficient în Gâmbuţ, distr. Uióra, a repausat la 9 crt. în etate de 50 aniĭ în al 22 au al preoţieĭ.

† *Anna Bulzan* născ. *Dragoş,* soţia preotuluĭ Ambr. Bulzan din Maladia, a repausat la 20 Martie a. c. în anul al 49-lea al etăţiĭ şi 31 al căsătorieĭ.

† *Ariton Nicola,* fost preot în Palatca, distr. Cătina, după un morb scurt dar greŭ, împărtăşit cu ss. sacraminte ale muribunzilor, a repausat în 22 l. c. în anul al 52-lea al vieţiĭ şi 25-lea al preoţieĭ. Pe decedatul îl jălesc cinci pruncĭ minorenĭ, remaşĭ fără nicĭ un scut şi adăpost, pe cum şi alte numĕróse rudeniĭ.

† *Gerasim Vana,* teolog absolut, subprefect în Seminariul junimeĭ rom. gr. cat. stud. din loc, după un morb greŭ, împărtăşit cu ss. taine ale muribunzilor, şi-a dat sufletul în mânile Creatoriuluĭ azĭ în 29 Martie la 9 óre a. m. în anul al 25-lea al vieţiĭ. Reposatul s'a născut în Micuş, a absolvat clasele gimnasialĭ la Blaş, ér teologia la seminariul din Budapesta. Bóla nemilósă, care nu iértă, i-a pus capet vieţiĭ în flórea vrîstiĭ.

În veciĭ amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

XIV.

(Continuare.)

Augustin bucuros ar fi adaus la lacrĕmile sale, la oftările sale de speranță și iubire, și unele mortificațiunĭ corporale, ca ast fel cel puțin în parte să se facă părtaș suferințelor Dlui nostru Isus Christos. Îl învidia pe Alypiu, că pregătindu-se pentru botez își puse la o probă așa de aspră trupul, umblând în cap de iĕrnă desculț prin locurile înghețate ale Italieĭ. [1]) Luĭ Augustin sănătatea cea slăbită nu-ĭ permitea atarĭ esercițiĭ. Nicĭ posti nu putea. Deși singurătatea liniștită din Cassiacum l'a ușurat în cât-va, totuși peptul îĭ ardea neîncetat de un foc intern. Lucrul și iritarea l'aŭ stors de puterĭ, ferbințelĭ continue îl mistuiaŭ. Vorbirea îĭ causa de multe orĭ durerĭ marĭ, și eraŭ zile, când nicĭ scrie nu putea. Nu odată trebuiaŭ să întrerumpă conversațiunile, căcĭ el nu putea vorbi. Sufletul ĭ-a fost usat trupul de tot, și acum avea lipsă de multĭ anĭ, că să-și pótă recâștiga puterile prin liniște, cruțare și îngrijire.

Aceste ferbințelĭ îĭ atăcaŭ une orĭ capul, dinții saŭ urechile și-l causaŭ durerĭ cumplite. Odată durerea ĭ-a cuprins obrazul și dinții, așa de tare, în cât nicĭ nu și-ar fi putut închipui, că va fi în stare să sufere așa de crâncene durerĭ. „Așa m'aŭ durut odată dinții de tare — scrie el însu-și, — în cât n'am mai putut vorbi. Într'aceea mĭ-a venit în minte să îndemn pe cei de față, să se róge pentru mine la Tine, Dumnezeul a tótă sănătatea. Mĭ-am scris dorința pe tablă de cĕră și li-am dat'o să cetéscă. Abiam ne-am plecat genunchiĭ spre rugăciune, mĭ-a trecut durerea. Și ce durere?! Și cum mĭ-a trecut?! Cu uĭmire m'am mirat, mărturisescu-ți Ție, Dómne Dumnezeul meŭ, căcĭ, așa ceva n'am esperiat, de când-s." [2])

Vedem aci cu ochiĭ sufletuluĭ pe toțĭ aceia, carĭ căd̨ênd în genunchĭ se rógă luĭ Dumnezeŭ pentru ușurarea luĭ Augustin, pe Alypiu, pe Adeodat, pe Navigiu; dar nicĭ unul nu se rógă cu atâta căldură ca s. Monica. Ea rógă pe Dumnezeŭ să se îndure a-ĭ acorda luĭ Augustin acésta grațiă, cu scop de a aprinde prin acésta dovadă a îndurărilĭ dumnezeescĭ, inima fiuluĭ sĕŭ; ĭ-a și succes, de óre ce credința luĭ firmă, — pe care în tot de una a păstrat'o — că cu el s'a întîmplat atuncĭ o minune ĭ-a mărit și mai mult iubirea față cu Dumnezeŭ.

Miseria sufletéscă nu și-a putut'o suporta maĭ mult; nu putea căuta la sufletul sĕŭ acoperit cu rănĭ, mort, desĕcat, și ofilit (pe cum se esprimă el însuși) și cu un dor nespus însĕta după apa curățitóre a botezuluĭ. „Cât de târziŭ am început a Te iubi, o frumseță atât de vechiă, și totuși atât de nóuă! — cât de târziŭ Te-am iubit! Tu eraĭ în internul meŭ și eŭ eram a fară de Tine, și a fară Te și căutam. Rîvnind după frumsețele acestea create de mâna Ta, perdeam însă-și frumseța mea. Eraĭ cu mine, dar eŭ nu eram cu Tine. Lucrurile acelea mĕ țineaŭ de parte de Tine, carĭ dacă nu ar fi în Tine, *nicĭ nu ar fi*. — Dar m'aĭ chemat, mĭ-aĭ strigat și aĭ rupt surdenia mea. Aĭ luminat, aĭ strălucit și aĭ alungat orbia mea. Aĭ respândit un miros plăcut, eŭ Te-am inspirat și acum étă suspin după Tine. M'aĭ atins și ard după pacea Ta." [3])

[1]) Confess. l. IX. c. 6.
[2]) Confess. l. IX c. 4.
[3]) Confess. l. X. c. 21.

Și maĭ de parte. „O adevĕr, lumina sufletuluĭ meŭ. M'am alipit de el, și m'am întunecat, dar pe Tine Te-am iubit și dintru întunerec. Am rĕtăcit, de tine însĕ mĭ-am adus aminte. Am audit cuvîntul Tĕŭ cel blând, care mĕ rechema, dar abia l'am audit de sgomotul cel mare al inimicilor meĭ. Acum étă, mĕ reîntorc, între suspine și cu dor ferbinte la isvorul Tĕŭ cel sfînt. O nu lăsa să mĕ reție ceva de la el! ajută-mĭ să beŭ acum și să trăiesc prin el." [1])

„O! iubire, ce ardĭ necontenit, și nu te stingĭ nicĭ odată! O! Dumnezeul iubireĭ aprinde-mĭ inima. Tu poruncescĭ continență; o dă-mi ceea ce poruncescĭ și poruncesce ce voiescĭ." [2]) Cugetând la s. botez ast fel continuă: „Cu fricĭ și cu cutremur îmĭ aduc aminte, bucurându-mĕ de aceea, ce mĭ-aĭ dat acum și mĕ tânguiesc, că nu-s încă perfect; dar sperez, că veĭ duce întru îndeplinire îndurările Tale în mine până la o pace perfectă, pe care o va gusta trupul și sufletul meŭ unit cu Tine în ziua, când mórtea va fi învinsă." [3]) (Cor. XV. 54.)

Monica încă a simțit cu întreg sufletul sĕŭ tóte dorințele, tótă tristeța și durerea luĭ Augustin, pe cum și însufleția și bucuriile luĭ sfinte. S'a rugat mult timp la Dumnezeŭ, ca să străpungă cu săgéta iubireĭ inima fiuluĭ sĕŭ, cu săgéta aceea, despre care vorbesce s. Scriptură. Și când aceea săgétă a fost deja în rană, s'a rugat și maĭ cu zel, ca să o înfigă maĭ afund, și să nu lasă rana să se vindece.

Ea, care timp îndelungat a veghiat posomorîtă lângă cenușa stinsă din inima luĭ Augustin, care a aprins din noŭ în acea inimă focul iubireĭ dumnezeescĭ, a suflat cu putere în acel foc, ca să-l facă capabil de a consuma inima fiuluĭ sĕŭ. Aruncă flacărĭ, o foc sfînt, aprins de dóuĕ orĭ prin suflarea mameĭ! Curățesce, schimbă și consumă inima luĭ Augustin! Fă din acest tinĕr rătĕcit un creștin, un preot, un doctor al Bisericiĭ, un martir! — fă-ĭ sufletul eră-și fecioresc, până în ziua, când inima acésta muritóre, ce o folosescĭ de altar, ne maĭ putênd suporta flacările Tale, va fi consumată de tine, și până când veĭ duce pe fiul și mama luĭ de parte de acéstă vale a plângeriĭ, în patria iubireĭ eterne și a bucuriilor fără de capet.

Într'aceea se apropia postul Pascilor; era datină, că ceĭ ce doriaŭ să se boteze la Pascĭ, se presentaŭ în Miercuria „Cinerum", [4]) ca ast fel să pótă lua parte la instrucțiunea, ce se da în cele 40 zile ale postuluĭ maĭ cu sémă pentru eĭ. Decĭ și Augustin, părăsind Cassiacum, s'a reîntors cu mamă-sa la Milan. El tare ușor ar fi putut câștiga dispensare de la acésta instrucțiune pregătitóre; dar n'a voit. Era o privelisce plăcută a vedé pe acest june elocuent, care și-a fost câștigat deja un renume óre care și care a ajuns, ba a și întrecut pe ceĭ maĭ învețați, asistând ca și un copil la instrucția catecumenilor și manifestând o atențiune răpitóre, o blândeță, o modestiă și o umilință uimitóre. Altcum Dumnezeŭ ĭ-a și resplătit în interesul luĭ acest esemplu sublim, ce l'a dat Bisericiĭ, și cu fericire își aducea aminte după 20 de anĭ de simțemintele dulcĕ ce ĭ-aŭ împlut inima în acel timp sacru aĭ postuluĭ. [5])

În fine sosi și timpul sfîntuluĭ botez. Spre împlinirea acestuĭ act sfînt după o datină vechiă era designată nóptea „Sâmbătelĭ marĭ". În nóptea acésta tótă suflarea veghia acolo, căcĭ botezul se primia între oficiul divin de séră și liturgia de diminéță. Nóptea de 24 spre 25 April a fost aceea nópte însemnată, care a putut da bisericiĭ pe cel maĭ mare dintre doctoriĭ sĕĭ. [1]) Cu pietate cercetéză călătoriul și astăzĭ mica biserică din Milan, care atuncĭ era folosită de capelă pentru botezat, și din care până în ziua de azĭ a rĕmas o parte. Maĭ înainte purta numele sfîntuluĭ Ioan Botezătoriul, de când însĕ a servit de légăn acestuĭ june glorios, ea păstréză amintirea luĭ. [2])

La óra prefiptă Augustin vine la biserică cu mamă-s'a, însoțițĭ de nevinovatul și sincerul Adeodat, care s'a făcut demn de Augustin prin geniŭ, ér de Monică prin credința sa. Maĭ vin Alypiu, pĕtruns și penitent, Trigetiu, însuflețit și fericit, și mulțĭ alțiĭ, carĭ ocupă loc dinpreună cu Augustin aprópe de baptisteriŭ. Câțĭ-va fruntașĭ creștinĭ încă aŭ reușit să pĕtrundă până aprópe de locul sacru. Ochiĭ tuturora eraŭ îndreptațĭ spre junele, de la care biserica sfășiată de eresiile nenumĕrate, spera mult; pe a cărui față strălucia: credința și geniul, căința și iubirea, ca de odată să-l încununeze în mod nevĕdut cu tóte cununile. Monica îmbrăcată în vestmînt alb, trist, cu purpura vĕduvelor și învĕlită cu un vĕl lung, se încerca în zădar a-și ascunde bucuria dinaintea celor de față. [3])

Între acestea sosesce s. Ambrosie, îngenunchiă, se rógă câte-va minute, și începe ceremonia. Augustin stă lângă baptisteriŭ cu fața întórsă cătră apus. La un sĕmn al episcopuluĭ se întórce cătră rĕsărit, ca să salute lumina, ce atâta timp n'a cunoscut'o, și care acuma îĭ rĕsare în suflet. [4])

Apoĭ pășesce spre isvorul sfînt, se cufundă de treĭ orĭ în apă, ridicându-se din ea tot de atâtea orĭ rostind câte un adevĕr de credință: cred într'un unul Dumnezeŭ (Tatăl) cred în Isus Christos, cred în Spiritul Sfînt. [5])

Apoĭ episcopul sfînt al Milanuluĭ se duce la altar, își ridică mânile, se rógă cu ton înalt; tórnă apă pe capul umilit al junelui, ce își bate peptul, — și zice: „Eŭ te botez în numele Tatăluĭ și al Fiuluĭ și al Spiritului Sfînt." [6]) Și Augustin renăscu luĭ Dumnezeŭ, Bisericiĭ, credincioșilor și șie-și.

În dată după actul acesta Ambrosie amĕsurat datineĭ Bisericiĭ din Milan se încinge cu un ștergar de pânză, îngenunchiă înaintea luĭ Augustin și-ĭ spélă piciórele; [7]) ér noul botezat să îmbrace cu un vestmînt lung alb, ca sĕmn al nevinovățieĭ recâștigate. [8]) Acest vestmînt alb a fost țesut de mamă-sa și era încă umed de lacrĕmile de bucuriă ale eĭ. [9])

Augustin ĭea în mână o lumină aprinsă, ca sĕmn al aceluĭ foc blând și curat, care i-va mistui inima de aicĭ înainte și ast fel ornat, cu inima înflăcărată de focul celui maĭ curat, încununat cu crinul feciorieĭ recâștigate, cu aureola nevĕdută de doctor al Bisericiĭ, el se apropiă de altar, ca pentru întâia dată să primescă la sine pe Dumnezeŭ, care înveselesce și înnoesce tinerița luĭ.

(Va urma.)

[1]) Confess. l. XII. c. 10.
[2]) Confess. l. X. c. 29.
[3]) Confess. l. X. c. 30.
[4]) Prima Miercure a postuluĭ.
[5]) August. de fide et operibus c. 6.

[1]) Possidius Vita s. Aug. c. 1.
[2]) *Mabillon.* Iter italicum p. 16.
[3]) Brev. Praedicat. in Festo conversionis. Aug. 15 Maiŭ — lect. VI.
[4]) *Ambros.* de Imit. l. I. c. 2.
[5]) *Ambros.* De sacram. l. II. c. 7.
[6]) Tot acolo.
[7]) Tot acolo. l. III. c. 1.
[8]) *Ambros.* Ad virgin. Caps. c. 5.
[9]) Brev. Rom. Aug. die 5 Maii.

MATER DOLOROSA

de Carl May.

(Continuare.)

În timpul enărării bărbatu-sĕŭ, am vĕdut în repetite rînduri, cum ea îşi băga mâna sub vĕl, de bună samă ca să-şi ştergă lacrimele. Acum înse nu se mai putu reţine; trebuia să vorbéscă şi o făcu acésta cu o voce aşa de tânguitóre, în cât în dată mi-se umedíră ochii.

— Taci, femeie! — îl demândă el. — Te-a sedus şi pe tine. Voesci dóră să te faci şi tu creştină şi să te rogi la Restignitul? Acest Isa a fost un profet şi predicator mare; dar ce este el faţă de Mohamed, faţă de Ali, faţă de Hassan şi Hussein? Dacă voesci să aperi pe fiul cel hain, atunci vaĭ lui, când va veni érăşi! El m'a părăsit şi acum voesce să-mi răpéscă şi soţia! Eŭ sciŭ, în ce am să cred şi — —

El fu întrerupt prin un strigăt ce resună de la focul cel mai depărtat. El însuşi era, pe care-l strigaŭ; de aceea se sculă şi plecă într'acolo.

— Domnule, — zise femeia, — tóte cele spuse de bărbatul meŭ is adevĕrate, deşi nu chiar în tocmai. Eŭ am vĕrsat multe lacrimi pentru Hassan şi Hussein, carĭ aŭ fost omorîţi, pentru că mĕ gândiam la Fatima, mama lor. Acum înse plâng pentru Isa, restignitul, care a murit pentru întrégă omenimea, şi mĕ gândesc la Marryah, mama durerilor, care a stat lângă crucea lui. Fiul meŭ mi-a enarat multe, fórte multe despre el şi ea, şi cred ceea ce zice el, pentru că îl iubesc. Acele enărări le-am repetit adese orĭ şi bărbatului meŭ. El le-a păstrat în tăcere în inima sa, o sciŭ; asta am observat'o, de óre ce câte odată el însuşi începea a vorbi despre Isa şi Marryah. În sufletul sĕŭ se iscă o cértă; cu tóte aceste până acum, într'însul Mohamed este mai tare de cât Mântuitorul. Eŭ înse mĕ rog în tăcere lui Dumnezeŭ, ca să învingă pe Mohamed şi să-l facă a cunósce adevĕrul etern. O, Dómne, óre pe cine aduce cu sine!

Mĕ uitaĭ în direcţiunea, unde arĕta femeia. Ea stetea ca încremenită. Nu sciam, de spaimă, orĭ de bucurie. Soţul eĭ se reîntórcea şi alăturea cu el păşi un alt bărbat, pe care nu-l puteam recunósce bine; flacările focurilor fălfăiaŭ prea tare. Femeĭ şi bărbaţi veniaŭ în urma lor. Atunci Fatima strigă:

— Fiul meŭ, fiul meŭ! Este el, da, el este!

Ea alergă către el, îl cuprinse cu braţele şi-l strinse la inimă. Acum recunoscuĭ şi eŭ pe junele bărbat. L'am fost vĕdut la bĕtrânul patriarch, dar atunci se înţelege nu gândiam, că mai târziŭ el va juca un ast fel de rol în viéţa mea. Privitorii feriră în laturĭ, căci mama şi fiul se sărutaŭ, şi încă publice, ceea ce la mohamedanĭ este un păcat nelertat contra bunei cuviinţe. Jussuf Ali îi şi despărţi repede şi strigă mănios:

— Ce faceţi aci? Ce vĕ piesuesce prin minte! Aşa de mult aţi uitat poruncile credinţeĭ nóstre, în cât vĕ faceţi de ruşine aci, înaintea ómenilor? Vină în cóce şi salută mai întâiŭ pe acest domn, care astăzi a scăpat de la mórte pe mamă-ta! După aceea am să vorbesc cu tine un cuvînt serios.

Cu aceste împinse pe fiul sĕŭ către mine. Acesta mĕ recunoscu şi întinzêndu-mi mâna, zise:

— Ce surprindere şi ce bucurie, să te vĕd aci, effendi! Tată, acest effendi a fost óspele patriarchului meŭ, care atât de mult l'a stimat, în cât tu poţi fi fălos, că-ţi este permis a şedea cu dînsul la acelaşi foc. Dar, ce s'a întîmplat cu mama? S'a aflat în vre-un pericol?

— Da, era să o sfăşie cânii Mahmalilor. Dar, despre acésta veĭ auzi mai târziŭ. Acum să-mi răspundĭ la o întrebare: Veĭ rĕmâné la patriarch, orĭ viĭ érăşi la noĭ? — şi bĕtrânul îşi încrucişă braţele peste peptul sĕŭ puternic şi stetea drept dinaintea fiului sĕŭ, care, deşi se miră, că în loc de bunăvenire i-se adresă acéstă întrebare, şi încă într'un ast fel de ton, totuşi răspunse liniştit:

— Tată, aşi veni bucuros la voĭ, dar acum n'o mai pot face.

— Nu! Pentru ce?

— Pentru că trebue să veniţi voĭ la mine.

— Noĭ — —? La patriarch?

— Da. Dinsul m'a trimis, să vĕ duc la el. Voĭ sînteţi sĕracĭ şi trăiţi prea năcăjiţi în pădurile aceste. Am dorit, să mĕ pot îngriji de voĭ şi de aci înainte sum în stare s'o fac. Patriarchul m'a făcut de o cam dată catib (scriitor) al sĕŭ; ast fel am o locuinţă frumósă, mare şi tóte cele trebuincióse pentru voĭ. Mai târziŭ apoĭ va fi şi mai bine.

— Şi mai bine? — întrebă uriaşul batjocuritor. — Dar cum?

— Pentru-că atunci nu voiŭ mai fi catib, ci Kha — — Khassis.

El scóse acest cuvînt numai cu întrerupere, pentru că Khassis însĕmnéză preot.

— Khassis? — strigă tatăl sĕŭ. — Tu vreaĭ să deviĭ un preot creştin! Să fiĭ tu un superior al cânilor necredincioşi! Vreaĭ să te lapezi de islam?

— Tată, nu mĕ certa; értă-mĕ! Nu puteam altcum. Am făcut'o deja. Sum creştin; am primit Il Kurban il mukad'das er Ritas (sfîntul sacrament al botezului).

— Aşa dar . . . tu eştĭ deja . . . un ghiaur . . . blăstĕmat? — irupse bĕtrânul, gâfâind de mânie.

— Am trebuit s'o fac, tată! Mĕ aflam între Mohamed şi Isa Ben Marryam; am luptat cu el, zile şi nopţi îndelungate. Mohamed m'a părăsit, Isa înse m'a primit în sinul singurului adevĕr, în strălucirea speranţeĭ eterne, care nu înşélă pe nimenĭ. Eŭ — —

— Tacĭ, — urlă tatăl sĕŭ. — Tu eştĭ creştin şi ast fel nu maĭ poţi să viĭ înapoĭ. Aşa e?

— Da; sum şi rĕmân creştin.

— Atunci, să fi blăstĕmat în tótă — —

— Tată! — strigă fiul, aruncându-i-se la picióre. — Opresce! Nu esprima acest cuvînt înfricoşat! Eşti prea iritat. După ce te veĭ fi liniştit, altcum veĭ gândi şi veĭ vorbi. Eŭ n'am voit să-ţi spun aceste lucrurĭ ast fel, nu aşa iute şi nepregătit. Stăpânesce-te! Nu gândi numai la mine, ci şi la mama, care-ţi zace la picióre le tale!

Femeia se aruncă în genunchĭ înaintea bărbatu-sĕŭ şi-ĭ cuprinse picióre le. Acesta o împinse de la sine, îşi ridică braţul, năvăli asupra fiul-sĕŭ şi strigă:

— Să mĕ stăpânesc eŭ! Asta mi-o spuĭ tu mie, tu, bróscă, tu, câne! La moment veĭ jura, că te lapezi de Isa tĕŭ cel restignit, căci altcum — —

Eŭ m'am fost ridicat de lângă foc. Bărbatul cel iritat era în pornire, să-şi bată copilul. Asta voiam s'o împedec; de aceea păşiĭ între el şi ziseĭ cu un ton liniştitor:

— Jussuf Ali, lucrul acesta nu aci trebue isprăvit, ci în casă la tine. Ascultă sfatul meŭ şi — —

— Tacĭ! — strigă el. — Tu încă eştĭ aşa un ghiaur, aşa un câne, a cărui carne n'o mâncă nicĭ ulii. Vorbele tale mĕ îngreţoşéză. Dacă mai vorbescĭ numai un singur cuvînt, atunci îmĭ uit. că eştĭ óspele meŭ!

— Asta aĭ uitat'o deja!

— Am uitat'o? Aşa? Atunci pot să completez lucrul. Aci, primesce — — —

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

O nouă carte de contabilitate. A eşit de sub tipar broşura *„Introducere în contabilitate, şi contabilitatea în partidă simplă“* de I. C. *Panţu,* profesor la şcóla comercială superióră din Braşov. Cartea acésta, scrisă într'un limbagiŭ cât se póte mai uşor, este menită a lăţi cunoscinţele de contabilitate la poporul nostru. Purcedênd din mici esemple practice, autorul stabilesce regulele de lipsă şi principiile contabilităţii, făcênd un curs complet al acesteĭ sciinţe, ast-fel că orĭ cine are interes se póte iniţia cu uşurinţă în contabilitate. Recomandăm acésta carte cu deosebire învĕţătorilor, preoţilor, comercianţilor precum şi tuturora, carĭ stau în legăturĭ cu băncile nóstre. Cartea se estinde pe 14 cóle de tipar 8° mare I—VIII+213 pagine. *Preţul este 2 coróne + porto poştal 20 b.* Se póte procura de la *librăria archidiecesană* de la *Sibiu,* dela Tipografia *A. Mureşian* şi de la librăria *N. I. Ciurcu* în Braşov.

„Convorbirĭ Literare“, Nr. 3., Anul 35/1901:

St. O. Iosif, Bunica (poesie). — G. Murnu, Printre neguri (poesie). — D. Evolceanu, Doĭ poeţi dramaticĭ (studiŭ). — Panait Cerna, Repaos, Albatrozul (trad. din Fr. Coppée şi Ch. Baudelaire). — I. A. Brătescu-Voinescĭ, Ianko muzicantul (trad. după Sienkiewicz). — Thehari Antonescu, Din literatura egipteană (studiŭ). — Florian I. Becescu, Viéţa (poesie). — G. Bogdan-Duică, Despre spătarul Nicolae Milescu. — I. Bogdan, Inscripţia de la 1484 de pe pórta cea mare a Cetăţii Albe. — I. Bogdan, Lucrările filologice ale D-lui Ovidiŭ Densuşanu (recensiune). — Sava Athanasiŭ. Geologia Carpaţilor în Marele Dicţionar geografic (critică). — N. Iorga, I. Bogdan: Comunicări mărunte.

A apărut şi se află de vîndare la **Tipografia seminarială din Blaş:**

Din Istoria Românilor. Episcopul Ioan-Inocenţiŭ Klein, de Dr. Augustin Bunea, Blaş 1900. Opul acesta nu este o carte numai de istorie bisericéscă, ci o istorie completă a vieţiĭ politice, religióse, culturale şi sociale a Românilor de pe timpul episcopului Klein, şi pentru aceea se recomandă nu numai celor ce se interesézĕ de istoria bisericéscă, ci tuturor, carĭ voesc să cunóscă trecutul întreg al Românilor. Credem înse că maĭ vêrtos din nicĭ o bilioteca parochială nu ar trĕbui să lipséscă.

Posta „Unirii“.

On. *V. L. T. în P.* Pagubă de »reflesiunile« trimise, sînt aşa de confus scrise, cât nu le putem publica.

On. *B. M. S. în P.* Aŭ sosit, îi vom face loc la vremea sa.

On. *I. S. în L. C.* După cum veţi te-a întrecut altul. Pentru partea sciinţifică sîntem aprovisionaţi cu materialul destul.

Uifalău Teaca). Achităm aniĭ 1892 şi 1893. Maĭ restéză aniĭ: 1894 până în present.

Călacea. Achităm an. 1900.
Sântimbru. Achităm an. 1900.
Boziaş. Achităm aniĭ 1894, 1895, 1896 şi 1897 până în 1 Maiŭ.
Nagy-Lozna. Achităm an. 1900.
Sucutard. Achităm până la finea an. 1900.
Brescu. Achităm an. 1900.
Mediaş. Achităm an. 1899.
Ciugudul-de-jos. Achităm lunile Novembre şi Decembre din an. 1897, şi aniĭ 1898 şi 1899.
Bilbor. Aveţi dreptate. Anul 1896 e achitat întreg prin plătirea din 22 Ian. 1897, şi până la finea an. 1900 nu maĭ restéză nimic.

Editor şi redactor răspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

Inserate.

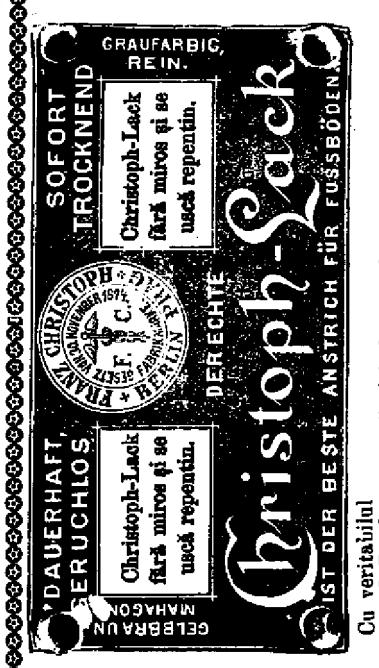

Cu veritabilul **Christoph-Lack** se pot văpsi (colora) padimentele caselor, fără de a se întrerumpe folosirea acestora, fiind că nu are *mirosul cel neplăcut* cum și uscarea târzie și scorțoșă, ce o au văpselile și lacul de olei. A fără de aceastea modul întrebuințării lui e de tot simplu, în cât îl póte face fie cine.

Depositie în: (7) 1—15

Blaș: **Ludovic Schuller.** Sibiiu: **Franz Jahn Söhne.**

Veritabila **pomadă engleză pentru conservarea pieleĭ și săpunul „Borax' al Druluĭ Iosif Kriegl,**

libere de orĭ ce materiĭ oprite saŭ stricăcióse, ofer cel maĭ renumit mijloc de curățire a pieleĭ. O dóză de pomadă și un săpun »Borax«, să spedézĕ pentru **3 coróne 30 filerĭ**, după înaintarea prețuluĭ.

Chief-Office 48, Brixton-Road, London, S. W.

Asemnațiunile postale să se adreseze la

Apotheker

A. Thierry's Balsam-Fabrik

in Pregrada bei Rohitsch.

Cumpărătorilor en gros li se ofere scădămînt convenabil.

Comunicarea trenurilor

prin gara Küküllőszög (Blaș)

(valabil din 1 Octobre 1900).

către	gara	de la
	Teuș — Tövis	
226	persóne persóne	102
1258	mixt mixt	226
735	accelerat accelerat	904
	Copșa — Kis-Kapus	
107	persóne persóne	221
228	mixt mixt	1256
905	accelerat accelerat	734
	Sóvárad	
325	mixt mixt	1023
248		650

La espesițiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medaĭa cea mare.

Turnătoria de clopote și de metal a luĭ

(34) 18—52

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabric

se recomándă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea de noŭ a clopotelor stricate, maĭ de parte spre facerea de clopote întregĭ armonióse, pe lângă garanție pe maĭ mulți anĭ, provĕdute cu adjustărĭ de fer bătut, construite spre a le întórce cu ușurință în orĭ ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o latură prin ceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recománd

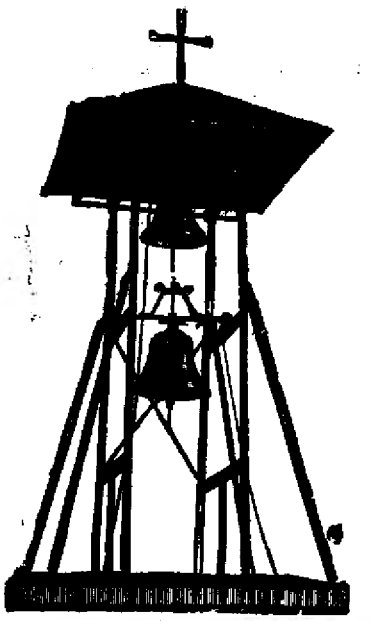

clopotele patentate găurite

de mine inventate și maĭ de multe orĭ premiate, carĭ aŭ un ton intensiv, maĭ limpede, maĭ plăcut și cu vibrarea maĭ voluminósă de cât clopotele turnate după sistemul vechiŭ, așa, că un **clopot patentat cu 300 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 400 kg, făcut după sistemul vechiŭ.** Maĭ de parte se recomándă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **preadjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut** — ca și spre turnarea de **tóce de metal.** Clopote în greutate de 300 kg. și maĭ jos se află tot de una în magazin.

Preț-curanturĭ ilustrate se trimit la cerere grătuit și franco.

Indispensabil și neîntrecut, de un efect sigur.

Marfă universală, export în tóte țĕrile.

Chief-Office 48, Brixton-Road, London, S. W.

Cea maĭ bună medicină de casă, cea maĭ căutată, sigură și până acum necunoscută este

Balsamul Apotecaruluĭ A. Thierry,

Căutat în tótă lumea pentru efectul sigur **Contra tuturor bólelor interne, de piept, plumânĭ, stomac și ficat.** Folosit ca mijloc estern, este cel maĭ renumit

remediŭ de tămăduire a ranelor.

Veritabil numaĭ cu marca de apărare verde, autentic registrată în tóte statele și provĕdută cu capsula de metal, ce pórtă inscripția: **Allein echt.** — Producție anuală 6 milióne borcane. — 12 borcane micĭ s'aŭ 6 marĭ duble spedate franco **4 coróne.** — Un borcan de probă cu instrucțiune și cu sumarul tuturor depositelor din lume **1 corónă 40 filerĭ. — Se espedézĕ numaĭ pe lângă trimiterea anticipativă a prețuluĭ.**

UNSÓREA-CENTIFOLIE A LUI A. THIERRY

(numită **făcătóre de minunĭ**), de o putere și efect miraculos. Face orĭ ce operație superfluă. Cu acéstă unsóre s-a vindecat un os-scarabeŭ, ivit înainte de aceea cu 14 anĭ și declarat incurabil, bóla de óse și în timpul din urmă un morb gangrenos, greŭ și vechiŭ de 22 anĭ, numit **rac.** Are un efect antiseptic și repede la alinarea durerilor; răcorește și vindecă orĭ ce felĭ de rane și arsurĭ. Înmoie și curăță tóte ranele provĕdute prin impunseturĭ. O dosă spedată franco costă **1 corónă 80 filerĭ** după primirea prețuluĭ. La comande maĭ marĭ scădămînt.

Producție anuală 100,000 dose.

Pot pune la dispositiune un archiv întreg de atestate originale din tótă lumea. Imitațiile să pot încunjura urmărind cu atențiune fie care borcan, care pórtă inscripția: **Apotheke zum Schutzengel des A. Thierry.** Cel carĭ n-aŭ deposit la îndemână, să se ferésc㠄 de falsificărĭ saŭ fabricate străine, și se **comande direct,** adresându-se la:

Apotheker

A. Thierry's Fabrik in Pregrada

bei Rohitsch-Sauerbrunn.

(Lieferant des österr k. k. Staatbeamten-Verbandes.)

(Contractor of the War-Office and the Admiralty, London.)

(33) 19—25

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blas.

Anul XI. Blaş 7 April 1901. Numĕrul 14.

De la Roma.

Azi, înainte de începutul sf. liturgii, s'a publicat în Biserica catedrală decretul Sf. Sale Pontificelui roman, prin care distinsul nostru preposit Rssmul ***ÎOAN MICU MOLDOVAN*** e numit ***prelat domestic al Sfinţiei Sale Pontificelui Leo XIII.*** Salutat de Escel. Sa Mitropolitul prin cuvinte de cea mai viuă afecţiune, Ilustritatea Sa Dnul Prelat mulţumesce de acéstă neaşteptată onóre. Publicul numĕros a aclamat îndelung pe noul prelat. Din partea nóstră aducem binemeritatului bărbat cele mai sincere urări, dorindu-i deplină sănătate, spre a purta timp îndelungat acésta înaltă distincţiune.

Salarisarea preoţilor.

— Articol sosit de afară. —

(V. P.) Sîntem de convicţia, că chestiunea acésta, despre îmbunătăţirea stărei materiale a preoţimei nóstre gr. cat., este atât de actuală, atât de momentósă pentru Biserica nóstră, în cât se pretinde, ca toţi câţi pot contribui la ajungerea unei soluţiuni fericite a aceleïa, să grăbéscă aşi espune părerile după cea mai bună a lor cunoscinţă.

Întru resolvarea acesteï întrebări de o gravitate recunoscută, ni-se pare, că discusiunile în cercuri private şi în publicistica nóstră, se învîrtesc cu deosebire pe lângă dóuĕ păreri:

Unii cred, că numai cu ajutorul din partea statului, să póte resolva.

Alţii din contră aştéptă, să o resolvéscă singură numai Biserica, adecă preoţimea şi poporul.

Se vedem, după cari din acestea putem avé prospecte de reuşită.

De când am îmbrăţişat s. Unire cu Biserica Romeï vechi, avem casuri multe, că Statul, în loc să ne ajute în lipsurile nóstre, în loc să ne sprijinéscă întru desvoltarea şi întărirea bisericii nóstre, mai vîrtos ne-a pus pedeci.

Acésta a făcut-o în trecut, acésta o vor face şi în viitor, pentru că Biserica nóstră, după natura sa şi aşedĕmintele, cari işi aŭ basa în trecutul îndepărtat, pórtă neştersul caractĕr naţional.

Ca să nu amintim de diplomele împĕrătesci şi alte enunciaţiuni a forurilor supreme civile şi bisericesci, prin cari ni-se făceaŭ asigurări, că Clerul bisericii nóstre va fi beneficiat, ecuivalent Clerului din biserica latină, cu care ne-am unit, şi din cari mai nimic nu s'a ţinut, — avem atâtea casuri mai recente, unde succesive ni-s'a subtras şi puţinul, ce ni-se dădé, în cât orî cine póte să vadă, că de la străini nici un bine nu putem aştepta.

Casul, cu aducerea legilor aşa numite politice-bisericesci, încă este destul de instructiv. La obiecţiunea, că prin activarea acelora să micşoréză simţitor venitele preoţimeï, Ministrul de resort, făcu în dieta ţării enunciaţiunea, că toţi preoţii vor căpĕta de la stat rebonificare, prin ce se vor egala perderile îndurate.

Promisia ministrului de la culte fu însĕ numai o vorbă gólă. Sîntem deja în anul al şaselea, de când dăinuesc şi nĕcăjesc bietul popor acelea legi nefericite, la umbra cărora an de an ni-se ciungăresc venitele, şi de altmintrea tare modeste, cu tóte acestea nimene nu are grije a da valóre făgăduinţeï făcute în plenul parlamentului.

Dacă sînt totuşi câte-va casuri escepţionale, că după multe şi nedemne poclóne să dă unora promisa rebonificare, în chipul aşa zisului: *ajutor de stat,* — acésta este mai mult o insultă adusă în total preoţimeï, pentru că e înjust, că deşi fie care simte perderea pricinuită prin legile acestea şi fie care preot are drept la rebonificare, totuşi numai unii sînt favorisaţi.

Dacă nici aceea ce ni-s'a luat din venitele nóstre, încă nu ni-se restitue, după cum legea şi dreptul o demândă acésta, — mai putem spera ca străinii să ne înbunătăţéscă sórtea vitregă, de care preoţimea nóstră de secolî are parte?

E şi o naivitate a crede, că străinul să voéscă a-ţi da ţie bucătura, când el are legion de goli şi flămînzi, pe cari trebue să-i sature şi îmbrace.

În ast fel de împrejurări, nu e óre lucru firesc, ca noi însine să ne gândim la acésta; ca noi de noi se lucrăm din rĕsputerî spre a ne ajutora?

„Ajută-te însu-ţi, dacă vreï ca şi Dumnezeŭ să te ajute," este proverbul de o vechime cu omul.

Avem poporul nostru de peste un milion suflete, cu o falangă frumósă de inteligenţi, avem o preoţime, care în întrégă provincia mitropolitană ni-se pare, trece peste numĕrul de 1600 indivizi — mai toţi cu studii academice şi universitare, avem fonduri bisericesci, parochiale şi diecesane de mai multe milióne, aşa dară avem aptitudini, avem şi mijlóce, numai să fie cine să le aranjeze — şi va fi admirabil succesul, ce îl va produce mintea înţeléptă care cu vîrtutea energieï, va sci aplica acestea puteri.

Cu dóuĕ decenii mai înainte, cine ar fi crezut, că vom avé azi 79 institute de bani, cari tóte progresézĕ întru ridicarea stărei nóstre economice, avênd în circulaţiune, ca fonduri proprii, peste 12 milióne coróne.

Atâtea capete luminate ce avem azi în Cler şi între mireni, când dispunem de fonduri cu miliónele, cu un popor, deşi nu relative avut, dar nici decăzut, — mai póte fi îndoiélă despre putinţa îmbunătăţireï stărei de subsistinţă a celui mai chemat factor din viéţa nóstră publică, cum este preotul?

Dacă cu toţii vom voi, vom şi puté!

Între multe feluri de opiniuni, câte s'a lansat la chestia acésta fórte importantă, cu deosebire a făcut bună impresiune la publicul interesat doi articoli, apăruţi unul în „Gazeta Transilvanieï", nr. 9, scris de cătră „Un preot" de „lângă Gherla", — altul ca prim în nrii 10 şi 11 a „Unirii", sĕmnat (I. S.).

Special cele scrise în fóia „Unirea", pot servi ca basă de program pentru o lucrare mai intensivă în adunările tractuale preoţesci şi chiar şi mai de parte.

Am informaţiune sigură, că ven. Oficiŭ vicarial al Silvanieï a şi luat mĕsurile în acel înţĕles, ca să recerce pe toţi dnii protopopi din Sĕlagiŭ, ca în adunările preoţesci de primăvĕră, să nu pregete a lua sub desbatere publicaţiunile din nrii 10 şi 11 a „Unirii", pe cum şi alte opiniuni, ce tractézĕ tema acésta.

S'a auzit şi păreri de acestea: dacă căpeteniile naturale a preoţimeï nu vor lua iniţiativa, spre a ne aduna la sfat comun, întru desbaterea mijlócelor, cu ajutorul cărora să se pună temelia de fundaţiuni spre ameliorarea stărei de subsistinţă a preoţimeï, — putem face noi planuri cât de frumóse, tóte svîrcolirile ne vor fi zădarnice.

Dar aici e vorbă de un lucru, care pórtă în embrionul sĕŭ întreg viitorul Bisericii, cine dar să mai póte îndoi, că Ilustrii Archierei, ca primo

loco chemaţi de Dumnezeŭ a apăra interesele preoţimeĭ, nu vor păşi în fruntea acţiuneĭ, spre a uşura calea ce duce la resolvarea chestiuneĭ?

Inima lor nobilă nu este maĭ puţin preocupată de sórtea preoţilor sĕĭ, dar până când noĭ cu toţiĭ nu vom fi închegaţi spre un scop unitar şi cu un program de muncă bine precisat, până când nu vom solicita cu inteţire aducerea causeĭ la desbatere, — forurile nóstre supreme bisericescĭ vor sta aşteptând — să ne vadă de ce sîntem capacĭ.

La lucru deci fraţilor! Să ne strîngem în rinduri bine disciplinate şi să muncim cu tótă virtutea, formându-ne un program bine definit. Dniĭ protopopi să conchieme conferinţele tractuale, acolo să se desbată asupra obiectuluĭ, luându-se ca basă publicaţiunile din „Unirea“ maĭ sus amintite, să se aducă decisiunĭ după celea maĭ bune vederĭ conducĕtóre la scop, apoĭ să se róge ven. Ordinariate diecesane, ca să binevoéscă a dispune convocarea Sinódelor la fie care diecesă, unde va fi locul a se discuta, amĕnunţit tot soĭul de propuneri şi mijlóce spre ajungerea ţinteĭ atât de mult dorite!

Tripla alianţă. Zi de zi se repetesce tot maĭ des scirea, că tripla alianţă e pe cale de a se desface. Cea dintâiŭ, care ar repăşi din ea, va fi Italia, a căreĭ finanţe sînt aşa de încurcate, cât de ună-zi proiectele ministruluĭ de finanţe aŭ fost rĕspinse tóte. Şi se asigură chiar, că desechilibrarea acésta e o urmare a tripleĭ, după ce Italia era datóre să ţină la dispositia aliaţilor un contingent de armată, prea îngreunător pentru puterile eĭ. Ieşită din acéstă alianţă, de tot nenaturală pentru o ţară latină, Italia se va alătura la Franţa, formând astfel o nóuă alianţă triplă, care se va cimenta cu ocasia visiteĭ, ce escadra italiană va face celeĭ franceze în portul Toulon, unde va sosi şi presidentul Loubet şi cuirasatul rusesc Alecsandru II. şi vor fi marĭ serbărĭ.

Şi de vreme ce turburările parlamentare din Austria, nu sînt de natură liniscitóre, Germania încă va părăsi alianţa şi se va alătura de Anglia, rĕmânênd Austria singură, amenintată de potopul slavilor şi de marea germană.

Revistă politică.

Afaceri interne. În sĕptĕmâna trecută, Joĭ, s'aŭ întrunit în Viena delegaţiunile pentru statorirea cuoteĭ. Subcomisiunea magiară de 7, prin referentul sĕŭ Falk, a propus subcomisiuneĭ austriace proporţiunea de 34·4 : 65·6, în carea s'a statorit anul trecut ca să concurgă la suportarea speselor comune cele dóuĕ jumĕtăţi ale monarchieĭ. Dificultăţi maĭ serióse n'aŭ fost puse din nicĭ o parte. Proporţiunea de maĭ sus rĕmâne în vigóre până la finea anuluĭ 1909.

Franţa. Camera franceză a terminat desbaterea în special asupra proiectuluĭ despre congregaţiunĭ. Paragrafiĭ aŭ fost primiţi toţi. Numaĭ o modificare s'a făcut cu privire la averile congregaţiunilor, ce ar fi de a se desfiinţa. La propunerea guvernuluĭ paragrafiĭ aceia s'aŭ schimbat într'acolo, că o parte a numitelor averĭ să servéscă de fond, de unde să se susţină bĕtrânĭ neputincioşi şi alţi ómenĭ, carĭ n'ar fi în stare a-şi câştiga pânea. Tot din bunurile acelea vor avé să capete o anumită rentă anuală şi călugăriĭ, carĭ prin nóua lege trebuind să părăséscă mănăstirea, n'ar avé din ce trăi. E de însemnat o altă dispositiune a numiteĭ modificărĭ. În vîrtutea aceleia ereditĭ acelor binefăcĕtorĭ, carĭ prin testamenta aŭ lăsat fundaţiunĭ pe sama congregaţiunilor, dar fără ca să determine în special scopul donaţiuniĭ, pot să le recâştige.

Unele congregaţiunĭ religióse franceze în forma acésta sînt condamnate în esistinţa lor ulterióră din partea parlamentuluĭ francez. Tótă speranţa rĕmâne pusă în senat, de nu va cădé cum va guvernul Waldek-Rousseau până la tómnă, când proiectul despre congregaţiunĭ se va pertracta şi în senat.

România. Alegerile pentru noul parlament s'aŭ terminat. Guvernul are maioritate sdrobitóre atât în cameră, cât şi un senat. Partidul conservător are puţinĭ representanţi, fie pentru că opinia publică e dornică întru a vedé proiectele de cruţare ale liberalilor puse în praxă, fie pentru că capiĭ partiduluĭ conservator sînt înduşmăniţi şi astfel nu s'aŭ putut presenta în faţa alegĕrorilor ca un partid destoinic de a face opositie guvernuluĭ. Unĭ dintre şefiĭ partiduluĭ, ca de pildă Nic. Filipescu, nicĭ n'aŭ luat parte la alegerĭ, stând în retragere. În câte va cercurĭ junimiştiĭ dluĭ Carp aŭ avut carteluri cu liberaliĭ. Remarcabilă e căderea domnuluĭ Take Ionescu în tóte cercurile electorale.

Feuilleton.

Promisiunea.

— Prietinuluĭ meŭ † *Gerasim Vana.* —

Ce bine îmĭ aduc aminte de sara aceea — sînt treĭ anĭ de atunci.

Înainte de a părăsi seminarul cu o lună mĭ-aĭ zis:

— Să-ţi cer ceva. Promite-mĭ, că dacă mor, îmĭ scriĭ o foiţă.

— Nu face comedii!

— Spune-mĭ, vreĭ orĭ ba?

— Ba!

— Te rog . . . te rog frumos, promite-mĭ.

Am rîs de insistinţa ta, pe urmă ţi-am promis cu jumĕtate de gură:

— Bine bine, o să scriŭ; dar spune-mĭ cam pe când aĭ de gând să-ţi ieĭ catrafusele?

Şi am rîs amîndoĭ, fără să ne dăm sama, că cererea ta era o prevestire aşa de întunecată.

I.

În cealaltă zi am avut „Maial“-ul. Un fel de maial clerical, fórte inocent. O escursie afară de sgomotul capitaleĭ, o pribegire de o zi prin pădure, apoĭ ceva musică, ceva bere . . .

Eram aşa de fericiţi.

Îmĭ spuneaĭ atunci:

— Să scriĭ şi după ce nu maĭ eştĭ în seminar . . . când voĭ fi popă să-ĭ cetesc la nevastă şi să-ĭ spun: vezĭ dragă, ăla mi-e prietin?

— Apoĭ cum? Adecă te însorĭ?

Şi tu zîmbiaĭ cu un fel de hotărîre:

— Se 'nţelege că mĕ însor!

— Şi mie nu-mĭ spuĭ nimic?

— N'am ce-ţĭ spune.

Abia la bere, aĭ maĭ scăpat încă o dată vorba:

— Trăiéscă *ea!*

— Cine „ea“?

Şi mĭ-aĭ şoptit la ureche:

— Mirésa!

II.

Mirésa . . .

Astăzĭ, când primesc scirea că tu nu maĭ eştĭ, îmĭ aduc aminte de vorba ta, dragă prietine, şi maşinalicesce îmĭ sună versurile:

O mândră crăiésă
A lumiĭ *mirésă* —
— — — — — —
Şi la nunta mea
A căduto o stea!

Cea maĭ frumósă dintre mirese, mirésa lumiĭ: Mórtea!

Da! Mórtea nu e grozavă cum o zugrăvim, ci e blândă şi alinătóre. Ea e cea maĭ dulce odihnă pentru cel ce se *duce* — şi e cea maĭ gróznică lovitură pentru cel ce *rĕmân.*

Şi te-aĭ dus . . .

Mórtea e un înger frumos . . . cu pĕr blond, risipit pe umerĭ . . . cu zîmbet blând pe buzele-ĭ de ghiaţă. Fâlfâindu-şĭ aripele negre de-asupra capetelor nóstre, ea ne compătimesce, când vede în lume atâta suferinţă şi atâta miserie. Şi nu înţĕlege, pentru ce ómenii caută să-şi amărască reciproc viéţa, când viéţa e destul de amară şi fără asta.

De o dată se opresce la ţintă.

Pe patul de durere bolnavul se sbate în nescire. Şi în dată ce îngerul Morţii se aşĕză la căpătâiul luĭ, el se simte maĭ uşurat. Îngerul îĭ suride şi îĭ face semne . . . numaĭ el le vede . . . ceĭ alalţi nu înţĕleg pentru ce se uită aşa de fix, pentru ce ochiĭ luĭ se împăinginéză . . . Şi bolnavul nu maĭ aude plânsul iubiţilor, nicĭ nu maĭ înţĕlege graiul lor pămîntean, în auz îĭ sună o musică feerică — o musică, ce trebue să samene cu musica sferelor — nu maĭ cunósce pe nimenĭ, numaĭ pe îngerul acela frumos, care îĭ şterge sudórea de pe frunte şi îĭ închide ochiĭ şi îĭ închide gura cu un sărut de ghiaţă: Sărutul Morţiĭ!

Astfel îmĭ închipuesc mórtea ta.

În sborul sĕŭ, îngerul şĭ-a pus ochiĭ pe tine.

Eraĭ prea *bun* şi prea *nevinovat,* ca să te lase în o lume, în care *noi* trăim.

Şi „mirésa“ ţĭ-a făcut sĕmn.

— Vino cu mine . . . Te voĭ iubi maĭ statornic ca orĭ ce femeie din lume . . . te voĭ culca pe sînul meŭ . . . te voĭ duce lângă tatăl tĕŭ şi lângă mamă-ta . . .

Şi farmecul vorbelor eĭ te-a atras, nu maĭ simţiaĭ durerile morbuluĭ — şi ochiĭ tĕĭ priviaŭ din colo de zidurile chilieĭ . . . din colo de lume!

III.

Şi când Mórtea îşĭ întinde braţele să te cuprindă, un duios sunet de lîră vrea să-ĭ ţină calea.

Sêrbia. Sêrbiĭ s'aŭ pus pe reforme. Constituţia de maĭ înainte, carea lor numaĭ rele le-a produs s'a dovedit de neacomodată şi aşa şĭ-aŭ propus să o schimbe. În virtutea nóuei constituţiĭ familia Obrenovicĭ se declară de ereditară nu numaĭ în linia directă bărbătéscă, ci şi femeiéscă. Corpurile legiuitóre apoĭ vor constă de aci în colo şi în Sêrbia din camera deputaţilor şi din senat. Acest din urmă se va compune din 50 membriĭ, dintre carĭ 30 vor fi numiţĭ de rege, ér restul din partea camereĭ. Legile ca să pótă fi sancţionate trebue primite şi din partea senatuluĭ.

Rusia. În tinerimea universitară ruséscă aŭ isbucnit revólte din pricina, că Ţarul vrea să revadă legea universităţilor. În Petersburg lupte crâncene aŭ decurs între armată şi studenţime. Tot cu acest prilej s'a rĕsculat şi populaţiunea maĭ miseră a oraşuluĭ, carea însĕ de asemenea a fost adusă la ordine. Guvernul rusesc, se înţelege, nu permite ca scirile acestea, pentru Rusia triste, să pótă ajunge la cunoscinţa celor alaltĭ muritorĭ, de abia cu mult nĕcaz se strecóră câte una în lumea mare.

Transvaal. Terminându-se fără resultat tractativele de pace dintre Kitchener şi Botha, Buriĭ aŭ reînceput érăşĭ ofensiva, cu deosebire după ce aŭ succes a-şĭ uni trupele. Angleziĭ sînt îngrijaţĭ, căcĭ preved, că nicĭ cele 24 miĭ soldaţĭ, ce le aŭ espedat de curund în Africa-sudică nu vor fi de ajuns. Ba unele ziare angleze merg până acolo de ne spun, că considerând trecutul, răsboiul cu Burĭ póte încă ţiné şi treĭ anĭ. Tractativele de pace apoĭ, ne spun acelea-şĭ ziare, n'aŭ fost începute din partea Angliеĭ din punct de vedere umanitar, ci militar, pentru că soldaţiĭ anglezĭ s'aŭ fost săturat de atâta hârţuiélă şi în Transvaalul de ost norocul nu-i chiar sprijinia.

Corespondinţe.

Scrisóre din Bucuresci.

(Corespondinţă particulară a „Unirĭĭ".)

— 30 Martie 1901.

În corespondinţa ce v'am trimis şi pe care aţĭ publicat-o în Nr. 9 al „Unirĭĭ", vorbind de luptele politice de aicĭ şi despre întrigile de culise în ambele partide politice când sînt la putere, ziceam, că deşi căpeteniile conservatorilor şi junimiştilor şĭ-aŭ făcut óre carĭ concesiunĭ reciproce, pentru a-şĭ prelungi deţinerea puterĭĭ, şi spre acest scop cedase Dl Cantacuzino locul de premier Dluĭ Carp, totuşĭ acésta împăcare a fost numaĭ „de joĭ până maĭ apoĭ", căcĭ după câte-va zile, fu silit chiar să demisioneze. Însărcinat atuncĭ ér Dl Cantacuzino cu formarea altuĭ minister conservator, nu putu reuşi, refusându-ĭ colaborarea Dl Carp cu statmajorul sĕŭ; atuncĭ Regele respinse demisiunea Dluĭ Carp şi rĕmase la putere, şi frămîntările se credeaŭ sfîrşite acuma.

Din cele ce se svoniaŭ şi se puteaŭ observa, v'am scris, că nu să crede încă resolvată difinitiv pacea în partidul conservator şi că sînt pe drum alte furtunĭ. Şi în adevĕr, lucrurile s'aŭ precipitat astfel, că pe când aţĭ publicat corespondinţa mea, Dl Carp, în urma opositiuneĭ, ce i-s'a făcut proiectelor sale financiare, de către o parte din vechiĭ conservatorĭ — şi carĭ acum regretă faptele — şĭ-a dat demisia definitiv, şi Regele a chemat la cârma ţărĭĭ partidul liberal cu Dl Sturdza în frunte.

Cum vedeţĭ, aicĭ ministeriile sînt fórte schimbăcióse, deşi nestatornicia acésta aduce daune imense ţărĭĭ.

Un proverb zice, „schimbarea Domnilor, bucuria nebunilor". Da, vor fi şi nebunĭ, carĭ se bucură că vin când „aĭ nostri" la putere, când „aĭ nostri", adecă partidul căruia eĭ aparţin şi care are să-ĭ procopséscă dându-ĭe slujbele, din carĭ sînt scoşĭ funcţionarĭĭ de sub partidul cădut de la putere; dar ómeniĭ serioşĭ, patrioţiĭ adevĕraţĭ şi ţara întrégă, care nu trăiesce din căpătuielĭ, nu póte vedea cu ochĭ bunĭ şi inimă liniştită acésta nestatornicie a lucrurilor. Astăzĭ maĭ ales, când ţara trece prin o crisă teribilă, e lipsă de un guvern, care să lecuiéscă acésta crisă, fără a maĭ apela la bancherĭ după împrumuturĭ, şi încă tot la bancherĭ ovreĭ.

Ambele partide cunosc rĕul şi voiesc a-l vindeca, de cât diferă în mijlóce: Dl Carp voĭa, să nu atace numaĭ lefurile funcţionarilor, ci să plătéscă şi alte clase de ómenĭ, carĭ prin averea saŭ meseria lor, pot şi sînt datorĭ să contribuiéscă pentru salvarea ţărĭĭ, maĭ mult încă de cât funcţionariĭ, şi fără a simţi vre-o suferinţă cum simţesce un biet funcţionar, când îĭ ieĭ 10—20 fr. la sută din leafa luĭ. . . .

Acésta soluţiune nu a plăcut liberalilor şi unor conservatorĭ şi astfel a provocat căderea Dluĭ Carp.

Acum ţara e în ferbere, căcĭ ca de obiceiŭ, după fie care căderе de la putere a unuĭ partid, cel noŭ venit face alegerĭ nóuĕ pentru corpurile legiuitóre, şi spre acest scop

---

Sînt acordurile poetuluĭ, care cere cu atâta măhnire:

„O mórte, maĭ aştéptă, căcĭ eŭ sînt tinĕr încă."

În versul acesta e un ocean de durere.

Maĭ aştéptă — cerul e aşa de curat şi vîntul aduce miros de primăvară şi de viorele!

Maĭ aştéptă — rîndunicele vesele, când vor venĭ mâne la cuĭbul lor, voĭ să le vĕd şi eŭ.

Maĭ aştéptă — în depărtărĭ aud o doină trăgănată şi voĭ să o ascult până în sfîrşit . . . prin geamul meŭ străbate sgomotul vesel al vieţiĭ — şi vreaŭ să trăiesc şi eŭ!

Maĭ aştéptă . . .

Acordurile lireĭ încetéză, sunetul lor nu te maĭ amăgesce, şi capul tĕŭ se plécă încetişor, luminile ochilor se sting şi cu ele de odată se stinge o lume de speranţe, şi se isprăvesce o poveste aşa de frumósă şi aşa de tristă.

*

Când scriŭ şirele aceste, aud dangătul clopotelor, vĕd sicriul . . .

Mi-e aşa de greŭ la inimă, că nu sînt şi eŭ acolo, să te vĕd măcar mort şi să arunc o mână de ţĕrină. . . .

Şi étă îţĭ împlinesc dorinţa, dragă prietine — ce mult aşĭ fi dorit să nu-ţĭ împlinesc dorinţa asta nicĭ odată . . . nicĭ odată!

Budapesta.

Simin.

Din trecut.

— reminiscinţe. —

I.

Pretine!

Îţĭ maĭ aducĭ aminte de vremile acelea? Dómne cum curge de îngrabă timpul! De multe orĭ, când staŭ şi mĕ cuget la viéţa trecută, nu-mĭ pot da bine sama, cum s'a putut scurge aşa de îngrabă. Şi o durere mĕ copleşesce, un dor vag îmĭ umple inima. De multe orĭ îmĭ daŭ silinţa, ca cel puţin acum în present, să fiŭ maĭ băgător de samă la trecerea vremiĭ, să observ fie care clipă cum se nasce, cum alérgă, cum trece, să o pătrund, să o gust până în fund, aşa ca dispărută o dată, să nu-mĭ pară rĕŭ după ea. Şi în momentele acestea sînt cum mi-se încórdă tótă firea, cum îs de pătruns de însemnătatea cercetărĭĭ mele . . . dar până sînt cufundat în trecerea unuĭ clipe, sbóră altele nebăgate în samă, şi se plerd în noiamul veşniciеĭ, cu iuţéla fulgerului ce se stinge . . . Şi am înţeles, că chiar şi când nu aĭ face în tótă viéţa ta alt ceva, de cât să contemplezĭ — să fiĭ o stâncă vie — nicĭ atuncĭ nu aĭ puté pătrunde trecerea timpuluĭ. Cum socotescĭ tu, că ar fi maĭ bine? Aşa cum e: să curgă timpul fără să ne putem da sama cum, fără să ne intereseze, orĭ aşa, ca atenţiunea nóstră să fie vecĭnic încordată spre acéstă curgere? De bună samă, că tot e maĭ bine aşa cum e. Casul al doilea, saŭ ne-ar duce la desperare — sdrobindu-ne inima, — saŭ ne-ar înebuni — nicidĕndu-ne mintea. Veḑĭ, iubite pretine, cât de mare e înţelepciunea luĭ Dumnezeŭ — acestuĭ nemărginit Domn al universuluĭ. El ne-a dat puterea amintirĭĭ — ca să ne putem vedea trecutul, mintea pentru presinte şi viitor, şi pentru cest din urmă ne-a maĭ dat şi fantasia. La prima privire s'ar părĕ, că a viitoriuluĭ e numaĭ fantasia — ea scie ţese idealurĭ, ea póte sbura departe—departe; dar, dacă nu e condusă de minte, idealurile se sfarmă, şi biata fantasie se întórce cu aripele rupte, ameţită de sborul sĕŭ nebunatic. Şi de ce însemnătate sînt acestea treĭ darurĭ? . . . Ar fi tot atâta, ca şi când aĭ întreba ce însemnătate are viéţa. . . .

. . . . . .

Eŭ simt, cum mi-se suĭe căldura în inimă, cum mĕ cuprinde o beţie dulce, de câte orĭ mĕ cuget la viéţa „nóstră". Căcĭ, óre n'a fost a nóstră a amîndorora acésta viéţă scurtă, n'am petrecut-o la olaltă, nu ĭ-am gustat cu o singură inimă plăcerile, şi vitregimile nu i-le-am suferit tot cu aceeaşĭ inimă? Eŭ nu mĕ pot gândi la trecut, fără să nu te vĕd şi pe tine în el, să te simt, să te pipăiŭ. . . . . .

Îţĭ maĭ aducĭ aminte de preumblările nóstre cu luntrea pe „lac"? Sci, ziua era roiŭ de copiĭ şi de alţĭ muritorĭ, carĭ gustaŭ farmecul lunecăriĭ pe apă. Rîndul nostru era sara . . . Îmbătaţĭ de gândul, că acuşĭ vom simţi farmecul plutireĭ, mergeam repede, tăcuţĭ. Într'un lan din apropierea laculuĭ ne aveam ascunse lopeţile. Le ridicam din cuiburile lor şi le strîngeam cu patimă la piept, cum un părinte îşĭ strînge fiiĭ sĕĭ. Încă vre-o câţĭ-va paşĭ, şi sîntem lângă lac. În vecĭ nu voiŭ uita sările acelea. Lacul liniştit, părea că se gată de culcare. Luntrea — iubita nóstră luntre, sta la ţĕrmure, părea cufundată în gândurĭ. Când o loviam uşurel

schimbă prefecții, schimbă primarii și alți funcționari de la ministerii și alte administrațiuni, pentru a-i înlocui cu persóne cunoscute și de aceeași partidă politică și acestia la rîndul lor, mai scot din slujbe alți funcționari mai inferiori; așa că dacă cu schimbarea unui guvern ajung în pâne mulți flămânditi, dar tot atâția sînt lăsați pe drumuri cu familiile lor!

Acesta este acuma aspectul țării! În zilele acestea am avut alegeri și bine înțeles că guvernul — ca tot de una — a reușit învingétor, oposanții se pot numěra pe degete; a fost și un omor în orașul Alexandria la colegiul I de senat, deși s'ar fi putut evita, căci oposiția în general: saŭ nu a pus candidați, saŭ unde a pus, n'a provocat bătăi!

Am observat însě un lucru, că atât în camerele conservatóre, cât și în cele liberale tot de una să strěcură cate 3, 4, 5 nume neromânescĭ . . . de ce? Și cine le înlesnesce, drumul? La acestea întrebări, póte voiŭ răspunde altă dată; ér acelora, carĭ mi-ar obiecta acuma zicênd: apoĭ bine, acestia sînt înpămînteniți si deci fiiĭ țării . . . acestora răspunděnd le-așĭ zice: dar când indiferentismul și slăbiciunea nóstră vor contribui, ca să între în camere 50, 100, 200 de acestia cu nume neromânescĭ, mai putem pretinde cu tărie, că acestia vor simți și lucra numai românesce, și că străinătatea nu va recunósce, după numele străine ale representanților țării, că țara nu e locuită numai de români, din contră, naționalitatea numelor românescĭ ale acestor representanți, arată că și alte neamurĭ populéză România?

Dar să reviŭ la firul evenimentelor.

Cea mai mare problemă a guvernului actual este acuma îmbunătățirea stării financiare. Oratoriĭ guvernului actual, încă pe când eraŭ în oposiție, vorbiaŭ nu atât de imposite noĭ, cât mai ales de economiĭ prin reducerea lefilor funcționarilor și a unor servicii întregĭ, și din acésta causă funcționariĭ sînt fórte consternați.

Astăzĭ funcționariĭ, carĭ nu aŭ mai mult ca 3—400 fr. pe lună, sînt mai de compătimit de cât negustătoriĭ și profesioniștiĭ; acestia, dacă meseria saŭ marfa lor e supusă unor taxe, eĭ urcă prețul mărfeĭ și o vînd mai scump, ca să-și scóță taxele ce li-s'aŭ pus de fisc; dar funcționariĭ cu ce își pot suplini golurile ce li-se face în salariul lor? plus, că eĭ fiind încă cumpărători și consumători, cumpără mai scumpĭ articoliĭ supra taxați de fisc și negustător, așa că funcționariĭ în acest chip pățésc ceea ce spune anecdota că a pățit țiganul, care scăpat bătut bine din mânile unuĭ român, se mira nepricepênd, cu ce va fi dat românul în el, căci zicea „da cu una și mĕ lovia cu dónĕ, mi-a dat vre-o 5 loviturĭ și mĕ dóre în 10 locurĭ . . . " adecă ce era? Românul îl bătuse cu o furcă de fân ce avea 2 córne și firesce, că din o lovitură córnele furceĭ îĭ făcea 2 umflăturĭ. . . .

Acésta soluțiune a crisei financiare cu reducerea lefilor funcționarilor însě, profetesce de pe acuma o criză ministerială, căci să scie, că aicĭ nu tot de una cad guvernele prin oposițiuni compacte — avênd mai tot de una unanimități — ci, saŭ prin întrigĭ între membriĭ aceluiași partid, cum aŭ căḑut acuma conservatoriĭ, orĭ prin vre-un scandal de stradă, cum s'a întîmplat mai înainte cu liberaliĭ. Cu un asemenea perpetuŭ antagonism și nestatornicie în conducerea afacerilor țării progresul stagnéză. În alte țărĭ ca Bavaria de esemplu, staŭ ministriĭ si câte 20—30 anĭ în posturile lor, și de la asemenea ómenĭ plinĭ de esperiență te poți aștepta cu dreptul la înflorirea nației și a patriei. La noĭ uniĭ ministriĭ abia aŭ atâta durată, ca să-și imprime bilete de visită cu titlu de ministru, și dacă și apucă să facă vre-o reformă: orĭ acésta rĕmâne în cartónele cabinetului, orĭ succesorul sĕŭ din un motiv saŭ altul: egoism, ambiție, glorie etc. o reformézĭ din noŭ. Sînt ministere, carĭ de câte orĭ aŭ venit noĭ titularĭ, aŭ reorganisat ministerinl lor. Aceste „reforme" și „reorganisărĭ" semĕnă însě mai de grabă a „forme rele" și „desorganisărĭ". Ele produc numaĭ zăpăcélă și obstacule în desvoltarea și resolvarea afacerilor.

Dintre nouțățile curente ce v'așĭ puté relata astăzĭ de aicĭ ar fi un omor sensațional, comis de doĭ studențĭ: Alesandru Candiano-Popescu și Ștefan Vlădoian, asupra unei dame vĕduve din clasă mai de sămă, dar cam desechilibrată.

Acestĭ 2 studențĭ, primul de vre-o 20 anĭ, al doilea de 15 anĭ, aŭ decis să omóre vre-o 2—3 dame vĕduve, la carĭ credeaŭ să afle banĭ. Sensaționalitatea crimeĭ stă în aceea mai mult, că ambiĭ tinerĭ sînt de bune familiĭ, și chiar cel mai mare este fiul unic al generalului Candiano Popescu.

Ambiĭ aŭ fost prinșĭ după comiterea omoruluĭ dameĭ Iarcu, pe care Candiano a junghiat-o cu un pumnal, pe când complicele Ștefan pândea la pórtă și aștepta să-ĭ dete și luĭ 10 la sută din furt, conform înțelegerii anterióre.

Eĭ aŭ mărturisit fapta, pe cum și planul ce aveaŭ de a mai comite asemenea omorurĭ pentru banĭ. Ziarele aci, în câte-va zile aŭ umplut colóne și paginĭ întregĭ cu descrierea acesteĭ crime adevĕrat sensaționale, și nu sciŭ cărui mediŭ și împrejurărĭ fatale se atribue precocitatea denaturată a acestor tinerĭ din o societate alésă, unde aŭ avut totul la dispositie: traĭ bun, îmbrăcăminte și desmerdărĭ destule.

---

cu piciorul, tresăria ca deșteptată din somn și o bucurie copilărésca părea că o cuprinde. Ne urcam. Tu te puĭ la cârmă cu lopata în mână, eŭ cu altă lopată mĕ așeḑ pe margine. Și lopețile se cufundă în apă, se razimă în argintul eĭ cel curat, se lasă a lene pe spate . . . și luntrea se pune în mișcare. Și valurile produse de mișcarea eĭ încep a se lăți pe luciul neturburat al lacului. Se formézĭ cercurĭ, elipse, diferite alte figurĭ, când aruncam câte-o petricea . . . așa de regulate, așa de frumóse, în cât o milă mestecată cu durere ne cuprindea, când începeaŭ a se nimici. . . . .

Ca să vad' un chip ea cată
Cum alérgă apa 'n cercurĭ,
Căci vrăgit de mult e lacul
De cuvîntul sfinteĭ Mercurĭ.

Noĭ nu căutăm să vedem chipurĭ în apă — ca zina din poesia luĭ Eminescu — dar totuși nu sciŭ cum părea, că ceva tainic să ascunde în cercurile acestea . . . Și recitam în gând strofa luĭ Eminescu . . . . La mijlocul lacului ne oprim. Trestiile de pe margini încep să cânte încet și uscat, clătinate de o bóre lină, ce-a început să sufle. Se plécă mlădióșă una către alta, par că ar voi să-și spună ceva tainic la ureche, apoĭ ér să ridice, mișcându-și cu gingășie măciuliile lor. Mi-ar plăcea tare mult să sciŭ, ce-și spun când se plécă una spre alta. Póte istorisesc nisce poveștĭ vechĭ despre moșiĭ și strămoșiĭ, carĭ aicĭ pe marginea lacului, în apă, își dorm somnul cel de vecĭ. Cine scie, cât de interesante vor fi acestea poveștĭ! Și la locurile unde vine ceva mai tainic, ceva secret, își spun la ureche, să nu audă vîntul, căci vîntul e viclean, și el nu scie ține ceva în secret. . . . Póte își povestesc de rațele sĕlbatice, carĭ și-aŭ făcut cuibul în stufuĭ lor. . . . Póte, de óuĕle cele frumóse și de puiĭ ceĭ micuți. Póte . . . eĭ, dar de unde să sciŭ cu siguranță, dacă nu le cunosc graiul. — Trestiile sciŭ atâta: aicĭ pe marginea lacului aŭ rĕsărit din apă, aicĭ aŭ simțit mai întâiŭ căldura sórelui, tot aicĭ aŭ învĕțat de la vînt să cânte și să se mlădie. Se bucură, când vre-o rață lunecă printre ele, orĭ când un roiŭ de pasĕrĭ se așéḑă pe măciuliile lor. Aicĭ s'aŭ născut, aicĭ vreaŭ să móră. . . . Și noĭ, pironiți cu ochiĭ într'o parte a lacului, stăm muți. Și luntrea — ca și când ar respecta tăcerea nóstră — abia se clătină din când în când. De câte orĭ voim să gustăm plăcerile uneĭ întregĭ priveliscĭ, unuĭ întreg tablou — tot de una ne năucim și — saŭ ne pironim privirea pe un singur punct al tabloului, saŭ în vag, în largurĭ, și stăm nemișcați ca o stâncă.

Chiar când privim partea cea mai sublimă a tabloului, puțin ne stă gândul asupra eĭ. Ochiĭ, ce e drept, rĕmân acolo, dar mintea, gândurile nóstre nicĭ nu-ți poți da sama, de mai fac ceva, de nu s'aŭ tîmpit. saŭ și dacă sînt încă în activitate, nu sciŭ încătrăŭ aŭ apucat, unde aŭ fugit. Să fie acésta uimirea — în gradul cel mai potențat — ce o produc asupra nóstră frumsețile naturiĭ, — saŭ dóră să provină din firea omuluĭ, care nicĭ o dată nu se mulțumesce cu ceea ce vede, ci caută mai ales ceea ce e ascuns, caută causele? Care din aceste dóuĕ, lucră cu atâta putere asupra omuluĭ, în cât își uită cu totul de ceea ee-ĭ stă înaintea ochilor, și numaĭ după ce o impresiune esternă îl deștéptă din visare saŭ amorțire — cum să-ĭ zic? — începe să admire din noŭ peisagiul respectiv? Eŭ cred că e și una și ceealaltă. . . . Și să nu mĕ fi deșteptat tu dragă pretine din starea asta — așĭ fi putut sta nóptea întrégă pe lac, fără să sciŭ da sama de mine. Nu-ĭ vorbă, tu sciaĭ chipul cel mai bun de deșteptat întru cât mĕ privesce pe mine. „Frate Ioane! mi-se pare că ar fi bună o „cuba" în rĕcórea și liniștea asta, ce zicĭ? . . . „Eĭ, bun' ar fi, bat-o binele s-o bată, dar de unde?" Și tu — cu bunătatea unuĭ cerșitor, ce-și dă bucățica de pâne altuĭ cerșitor mai flămând de cât el — cauți prin buzunare . . . și o cuba melancolică ĭesă la lumină, să apropie din ce în ce de mine, până când — slavă Ție Dómne — ajunge în posesiunea fiitoriului sĕŭ distrugĕtor. Sci, — cam aveaĭ obiceiul să mĕ nĕcăjescĭ până mĭ-o daĭ. Eŭ, cu bucuria, ce privesce un om, ce n'a mâncat de treĭ zile la o bucată de pâne — priviam la sĕrmana cubă, care acușĭ avea să fie prefăcută în fum și cenușă. Dar ea privia la mine tot melancolică și gălbinie (póte să greșesc în privința colorii, căci de când m'am despărțit de tine, și tu de Dr. . . . , nu am mai avut fericirea să mĕ cerceteze). . . . O aprind, și fumul greoiŭ și alb se ridică încet în pâlcurĭ rupte. Așa se vedea de frumos fumul în lumina cea tainică a luneĭ. Fumul se ridică în sus, cine scie până unde? cenușa se cufundă în apă, cine scie ce se va alege „din ea". La mórte sufletul nostru se ridică, se tot ridică — cine scie până unde. . . . Trupul se pune în pămînt, cine scie ce să va alege „din el"! . . . . . .

(Va urma.)

Nimenea însă nu spune ceea ce cam cred eŭ, că chiar belşugul prea mare şi rĕsfăţul şi prea mare libertate, în care sînt crescuţi o sumă de coconaşi de aicĭ, conduc la asemenea fapte . . . „O libertate prea mare — ne spunea o dată un profesor de teologie de la D.-Vóstră — trece în desfrânare şi un individ desfrânat e fiul ce merge la perire“.

Comisiunea de medicĭ e însărcinată se constate, că óre Candiano, principalul autor al crimeĭ, nu e cumva nebun? Făcută o dată acéstă constatare, Candiano va fi declarat irresponsabil de fapta sa, saŭ cel puţin i-se va uşura pedépsa prescrisă de lege, căci de! e fiŭ de general, nu-ĭ ca alţi muritorĭ de rîud. . . .

Nu-ĭ vorbă, nebun va fi el, căcĭ un tinĕr cu mintea întrégă şi încă student bogat şi fiŭ de general, nu póte să comită asemenea fapte; dar e un nebun, care totuşĭ merită 2—3 anĭ închisóre şi el şi complicele minor şi în acest interval câte-va bastonade repetate — ceea ce aci cu regret legea nu prescrie — ca ast fel pe viitor, eşind din carceră, să nu mai cuteze a repeta fapta lor! . . .

Azĭ Duminecă la 30 Marte st. n. la óra 9 şi 10 min. dim. a fost aci un puternic cutrĕmur de pămînt.

În corespondenţa viitóre Vĕ voiŭ scrie ceva despre conferinţele de la Ateneŭ şi viéţa literară de aicĭ.

I. P. Delarupe.

Importanţa catechisării.

Tractul Dĕrgei, April 1901.

Una din cestiunile cele mai însemnate, ce ar trebui să intereseze nu numai preoţimea rurală şi autorităţile mai înalte bisericescĭ, ci întrégă inteligenţa română este catechisarea, apoĭ în ramul catechisării, fără îndoiélă, locul prim îl ocupă catechisarea şcolarilor de la şcólele elementare de stat.

Pentru că şcolariĭ din acele institute arătă prin spiritul instrucţiuneĭ din acele şcóle, cât şi prin contactul social, sînt în pericol de a-şi perde, dacă nu religiunea, cel puţin alipirea către ritul bisericeĭ, limba maternă şi naţionalitatea lor străbună.

Pentru că cine se adună la şcolile de stat? Copiĭ de servitorĭ sĕracĭ pe la proprietarĭ străinĭ, de măiestrĭ, carĭ trăiesc mai mult în căsătorii mixte, şi puţinĭ copiĭ de ţăranĭ, mai cu sămă de aceĭ cu ceva aspiraţiĭ la posturĭ comunalĭ. Dacă lésă de la şcólele de stat, unuĭ dintre eĭ să împrăştie ca ucenicĭ la străinĭ, carĭ de sigur la dragoste faţă de religiunea şi de neamul nostru nu-ĭ învéţă, saŭ rĕmân servitorĭ ca părinţiĭ lor în corupţiunea curţilor străine, saŭ se pregătesc prin lingusiturĭ pe lângă administraţiĭ să capete un oscior. Nu sînt aceştia de cât un element aşa zicênd pornit de părinţiĭ lor spre povîrnişul perderei.

Acela, care póte împedeca perderea lor din sînul bisericeĭ şi naţionalităţiĭ nóstre este numaĭ catechetul. De multe orĭ în viéţă bietul om, nu mai are ocasie de a auzi ceva bine de biserică şi neamul sĕŭ, şi cât ce a trecut pragul şcóleĭ se împrăştie în lumea largă, unde toţi, între carĭ petrece, să întrec a-ĭ batjocori neamul şi biserica.

Pentru aceea misiunea catechetuluĭ nu stă numaĭ în instrucţiune, ci stă în însufleţirea elevilor la iubirea, alipirea şi atragerea către religiune, rit şi limba, întru a-ĭ deda a se ruga lui Dumnezeŭ în limba rituală, a ceti şi scrie românesce, a cunósce, preţui şi vorbi limba română.

Ca catechetul să o pótă face acésta, trebue să aibă la îndemână mijlócele necesare, carĭ după părerea mea modestă sînt: manuale de religiune acomodate, în prima ordine spre catechisare apoĭ opşóre de istorióre moralĭ-religióse, carĭ să le împartă catechetul gratuit între elevĭ, din carĭ ĭ-ar învĕţa a se ruga, a cunósce şi iubi limba nóstră rituală.

Durere, că ce privesce acestea ducem lipsă mare. — Întâiŭ ce privesce catechisme *acomodate,* de acele nu prea avem, apoĭ nime nu se îngrijesc, să pună gratuit la dispoziţia catecheţilor manuale mai multe, ér el din mijlócele propriĭ nu e în stare a procura şi părinţiĭ nu voiesc.

Lipsa acésta de manuale corespundĕtóre împedecă mult progresul, decĭ ar fi bine de s'ar pune la dispoziţia catecheţilor, manuale mai uşóre şi mai scurte.

Societatea română ar trebui să pună la dispoziţia catecheţilor, nu numaĭ manualele şcolastice de lipsă, ci un numĕr frumos de cărţi de rugăciunĭ, istorióre morale, din carĭ catechetul ĭ-ar deda a se ruga după ritul nostru, — a zice „păraclisul“ nu „rosariul“, a ceti românesce, a cunósce frumseţa limbeĭ şi a-o iubi.

Cu atât mai vîrtos, că între elevĭ de acestia se află destuĭ, carĭ nicĭ vorbi nu sciŭ românesce — cum vor fi aceia acum capabilĭ aşĭ iubi ritul şi limba, dacă în casa părintéscă nu le-a auzit, la şcólă nu le-a învĕţat, ér în viéţa socială numaĭ batjocura acelora ĭ-a străbătut la urechĭ.

Apoĭ după părerea mea în afacerea acésta nu ar strica cevaşĭ controlă. — E drept că Vener. Ordinariate dispun cu tótă rigórea catechisarea — cu acésta însă nu aŭ făcut totul ce ar trebui să facă, — ci ar trebui controlat, că óre ordinaţiunile acelea esecută-se orĭ ba, şi cum?

Sînt destule şcóle de stat, unde elevii nu vĕd catecheţi de loc; în multe se face superficial, saŭ afacerea acésta e fórte momentósă şi orĭ ce întrelăsare să rĕsbună, orĭ ce pierdere nu se mai póte recâştiga.

—*f.*—

NOUTĂŢĬ.

Din diecesa de Gherla. Mâne în 7 April vor fi chirotoniţi ca preoţi clericiĭ absoluţi: *Ioan Pop, Ioan Butean, Aurel Chintăuan, Eugen Balint, Ilarian Gael, Vasile Indrean, Valer Filipan, Teofil Varna* şi *Aurel Pop Papiŭ.*

Sciri personale. Aflăm cu plăcere, că tinĕrul *Victor Poruţ,* fiul bravuluĭ preot din Desmir, a fost promovat zilele acestea de *doctor juris,* din partea universităţiĭ din Budapesta, ér *Cornel Bárdossy,* practicant auditor la tribunalul de garnisónă din Viena, a făcut esamenul de jude militar cu succes fórte bun. — Aducem sincere felicitărĭ fostilor elevĭ aĭ şcólelor nóstre.

Cununĭ eterne. Alumniĭ Seminariuluĭ teologic din Blaş, în loc de cunună veştedítóre pe sicriul neuitatuluĭ confrate Gerasim Vana, teolog absolut şi subprefect la Internatul Vancean de băeţi, aŭ dăruit pe sama fondului de salarisare al preoţilor *suma de 24 coróne,* ér redactorul nostru a dăruit fondului întru amintirea iubiţilor repausaţi, *suma de 10 cor.* în loc de cunună pe sicriul repausatuluĭ George Boeriŭ.

Pentru fondul studenţilor bolnavĭ. Adunarea generală a institutului „Albina“, a votat şi de data acésta, ca de un lung şir de anĭ, suma de 200 cor. pentru fondul studenţilor miserĭ în cas de bólă, de la gimnasiul nostru.

Progresul limbeĭ române în Basarabia. Guvernul actualuluĭ ţar a dat un ucaz favorabil fraţilor nostri din Basarabia, concedîndu-le, să-şi pótă tipări cărţi bisericescĭ în limba lor, însă cu litere cirilice. De asemenea vor putea avé cărţi, broşurĭ şi foĭ cu conţinut moral-religios, după ce însă acestea mai întâiŭ, în manuscris, vor fi censurate de o comisiune anume alésă.

Vindecarea cancerului. O fóie americană anunţă, că unuĭ profesor universitar ĭ-a succes să dovedéscă, că bóla cunoscută sub numirea de rac (cancer) e pricinuită de nisce parasite animalice. Cunoscute odată parasitele acestea, profesorul a aflat şi mijlocul pentru a le vindeca. Alăturea cu tuberculosa, şi cancerul seceră o mulţime de victime şi ar fi un nepreţuit folos pentru omenime, dacă s'ar afla medicina potrivită pentru vindecarea lor.

† George Boeriŭ. În „Gazeta“ din 4 crt. aflăm trista scire, despre mórtea supralocotenentuluĭ c. şi reg. George Boeriŭ. Necunoscut de mulţi, Boeriŭ móre în linişte în Vad, satul sĕŭ natal, la vrîsta de 74 anĭ, urmat de sincerile regrete ale acelor, carĭ l'aŭ cunoscut. Înrolat în regim. I. de graniţă, îşi face serviciul militar chiar în anii rĕsboiuluĭ civil. După desfiinţarea regim de graniţă trece în regim. de infant. 46, unde înaintéză până la gradul de supralocot., luând parte la rĕsboiul cu Italia, petrecênd doĭ anĭ cu garnisóna în Veneţia. În urmă la 1866 se pensionéză din causa morbuluĭ de picióre, locuind când la Vad, când la Blaş, de unde la 1892 se reîntórce ér la satul sĕŭ. Din mica pensiune Boeriŭ se înscrie de membru fundator, mai la tóte societăţile şi reuniunile nóstre, ajutând şi din a sa parte progresul neamuluĭ sĕŭ, pe care l'a iubit fórte mult şi a cărui progres l'a dorit din inimă. — Noĭ, carĭ am cunoscut în persónă pe acest harnic bărbat, vĕrsăm o lacrimă pe mormîntul sĕŭ.

† Gerasim Vana. Înmormîntarea de toţi regretatuluĭ Gerasim Vana, s'a sevîrşit Duminecă. Aŭ luat parte elevii de la tóte institutele de învĕţămînt şi un public distins. În frunte cu Escel. Sa Mitropolitul. Aŭ pontificat Rsmul Dr. Vas. Hossu, canonic mitrop. asistat de 6 preoţi şi 2 diaconi. Cuvîntarea funebrală a restit-o prof. Dr. Vasile Suciŭ. La grópă a vorbit în numele clericilor români din Budapesta prof. Dr. E. Dăianu, ér în numele studenţilor din Internatul de băieţi octavanul Vasiliŭ Pop.

Necrolog. † *Ana Socan n. Silaşi,* vĕduvă preotésă gr. cat. din Căpuşiŭ-de-Câmpie, a repausat la 27 Martie n. în anul 62 al etăţiĭ şi 18 a vĕduvieĭ.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

XIV.

(Continuare.)

Penelul nicĭ unuĭ pictor n'ar fi în stare să zugrăvéscă acésta scenă, în care se unesc bucuriile cele maĭ curate cu presimțirile cele maĭ sublime: pe acest june emoționat, care păşesce la altar cu triumful umilit al părerii de rĕŭ; — pe acest episcop veteran, eroul ne învins al credinței, care slăbind din puterĭ află în Augustin un apĕrător al Bisericiĭ, apĕrător maĭ puternic de cât el însuşĭ, şi care se simte fericit, că acum póte muri, póte tăcé, fiind că vorbesce Augustin; — în fine pe acésta mamă, care îşĭ ascunde sub vĕl fruntea strălucitóre de lacrĕmĭ, şi care se silesce, deşi înzădar, să îşĭ ascundă bucuria cea nespus de mare, dinaintea celor de faţă.

Se zice, că la sfîrşitul ceremonieĭ însufleţirea a răpit tóte inimile şi că Ambrosie, împins de o inspiraţiune maĭ înaltă, înălţându-şĭ braţele şi inima cătră ceriŭ a esclamat:

„Pe Tine Te lăudăm, Dumnezeule, pe Tine Domn te mărturisim.“

Ér Augustin, cu un vers trĕmurător de bucurie, continuă:

„Pe Tine, Părintele etern, Te adorézĕ tot pămîntul.“

Ambrosie: „Toţĭ îngeriĭ şi tóte puterile ceresc!“

Augustin: „Cheruvimiĭ şi Seraphimiĭ Ţĭ strigă Ţie cu vers neîncetat:

„Sfînt, Sfînt, Sfînt e Domnul Sabaoth!“

Şi ast fel însufleţindu-se unul de altul, ca şi doĭ îngerĭ inspiraţĭ, creaseră cântecul măreţ: *„Te Deum.“* . . .

Începutul acesteĭ cântărĭ e viŭ, curagios şi înfocat ca şi însufleţirea alor doĭ sfinţĭ; din treĭ avînturĭ eĭ sînt deja în ceriŭ. Acolo se opresc pe un moment. Se odihnesc ascultând cântăcile îngerilor. Preamăresc dinpreună cu eĭ pe Tatăl şi pe Fiul şi pe Spiritul Sfînt, în al căror nume s'a renăscut Augustin cu puţin maĭ înainte. Apoĭ de odată li-se schimbă tonul, ca şi când realitatea rece l-ar fi aruncat la pămînt, şi prin melodia de bucurie se amestecă o plângere plină de lacrĕmĭ. Dar curĕnd îşĭ întorc ĕră-şĭ privirea spre ceriŭ, focul entusiasmului se înflăcără din noŭ în inimile lor, şi doxologia se sfîrşesce cu un manifest de speranţă şi încredere în Dumnezeŭ.

Monica sta lângă eĭ. Ea cânta cu inima, pe când ceĭ doĭ sfinţĭ cântaŭ cu buzele. Era cu totul pĕtrunsă de fericire; din inima eĭ nimic n'a resunat maĭ tare, ca acele esclamaţiunĭ de credinţă, iubire şi recunoscinţă, cu care se sfîrşesce acest imn minunat. [1])

Augustin, schimbat cu totul, a părăsit mica capelă, în care a primit s. sacrament al botezuluĭ şi s'a împărtăşit cu s. cuminecătură pentru prima óră. Orĭ cum a apărut el de umilit, curat şi pĕtruns de iubirea luĭ Dumnezeŭ şi până atuncĭ, dar din momentul acela începĕnd nicĭ nu l'aĭ maĭ fi putut cunósce.

Tristeţa şi neliniştea, ce o simţia, când îşĭ aducea aminte de pĕcatele sale de maĭ înainte, aŭ dispărut pentru tot de una.

[1]) De Maistre. Soirées de Saint-Pétersbourg, tome II, Entretien VII-e.

Tóte cugetele eraŭ îndreptate spre observarea în tăcere a îndurării dumnezeeschĭ şi a căilor minunate, prin carĭ l'a scăpat Dumnezeŭ de rĕŭ. Ce ar fi putut face alta drept mulţămită pentru atâtea graţiĭ, de cât să caute în sinul Bisericiĭ acea viéţă sfîntă, de care sufletul luĭ avea atâta lipsă

„Ca un om chinuit de o sete îndelungată, aşa m'am aruncat eŭ — zice Augustin — la sinul s. Biserice, cu o lăcomiă nespusă. Gemând în miseria mea şi plângĕndu-mĭ trecutul, voiam să sug de la acel sîn nutrĕmîntul, de care aveam lipsă, ca să mĕ ridic din lângeşimea mea şi să mĭ recâştig sfinţĕnia şi puterea sufletuluĭ meŭ.“ [1])

De câte orĭ intra în biserică şi asculta versurile de laudă ale credincioşilor şi privia vre-o icónă sfîntă, tot de una i-se deschidea în adîncul inimeĭ isvorul lacrĕmilor sfinte, ce a erupt în momentul conversiuneĭ sale. „Cât am plâns eŭ ascultând imnurile şi cântecele Bisericiĭ Tale! Sunetele acele aŭ pĕtruns în urechile mele, şi în acelaşĭ timp simţiam că şi adevĕrul tĕŭ încă pĕtrunde în inima mea, îndemnându-mĕ la simţĕminte sfinte. Îmĭ curgeaŭ lacrĕmile şi cu ele mĕ simţiam fericit.“ [2])

Cugetul, că acele-şĭ cântărĭ maĭ înainte îĭ lăsaŭ inima rece, şi ochiĭ uscaţĭ, acum îĭ scurgea lacrĕmile şi maĭ tare. [3])

Nime n'ar fi cređut, că Augustin e junele, care şĭ-a petrecut o parte a vieţĭ servind patimilor urîte. Apa cea sfîntă a botezuluĭ ĭ-a rĕdat frăgeşimea şi simţibilitatea sufletuluĭ: florile alese ale inimeĭ simţitóre, acel tesaur nepreţuit, care de regulă e resplata şi ornamentul inimeĭ celeĭ curate.

Sufletul luĭ deja nu maĭ petrecea pe pămînt. El se ţinea acum de casa cea eternă, a cărui simbol e Biserica, în care a primit el botezul; şi inima luĭ era cuprinsă de ŭn simţĕmînt de recunoscinţă, de iubire şi de un dor sfînt, când se cugeta la cântările frumóse, la armonia sfîntă şi la poşederea eternă a Aceluia, al cărui fiŭ a devenit acum.

„O locuinţă pompósă şi strălucitóre, iubesc ornamentul tĕŭ, iubesc casa gloriеĭ Domnuluĭ meŭ; a Creatoruluĭ şi a Domnuluĭ tĕŭ. (Ps. XXV. v. 8.)

După tine oftez din esiliul acesta depărtat şi rog pe cel ce te-a făcut, să-mĭ dea şi mie loc în tine; căcĭ şi pe mine El m'a creat.

Rătĕcit'am ca şi o óie perdută, (Ps. c. XVIII. 176) sperez însĕ, că Păstoriul meŭ cel bun, Creatorul tĕŭ, mĕ va duce la tine pe umeriĭ luĭ!“ Până atuncĭ . . . mĕ căiesc şi Îţĭ cânt versurile iubireĭ, Ţie Dumnezeule!

Îţĭ cânt plângerile nenumĕrate ale peregrinajuluĭ meŭ, ér inima-mĭ ridicându-se de pe pămîntul acesta ticălos prin aducerea aminte de Ierusalimul ceresc, nu va avé să maĭ suspine, de cât după Ierusalim, pătria mea, după Ierusalim, maica mea; după Ierusalim şi după Tine, care eştĭ regele luĭ, luminătoriul, părintele, tutorul şi soţul luĭ, plăcerea-ĭ curată şi tare, bucuria luĭ neperitóre! Într'altă parte nu mĕ întorc, până când nu mĕ veĭ împărtăşi de pacea acesteĭ mame iubite, şi până când mâna ta binevoitóre nu va fi gata a reda sufletuluĭ meŭ schimbat frumseţa, care nu o va maĭ perde, o îndurarea mea, o Dumnezeul meŭ! [4])

[1]) De utilitate credendi c. 1.

[2]) Confess. l. IX. c. 6.

[3]) Confess. l. IX. c. 7.

[4]) Confess. l. XII. c. 15 şi 16.

Orĭ cât aŭ fost de măreţe róđele botezuluĭ pentru Augustin, în acea zi a botezuluĭ, totuşĭ póte, că şi maĭ măreţe aŭ fost ele în inima mameĭ luĭ. În ea vedem trăsăturile ultime, cu carĭ măiestrul îşĭ perfecţionézĕ opera.

Acésta femeie venerabilă, care maĭ avea numaĭ câte-va lunĭ din viéţa pămîntéscă, a ajuns punctul, când se desvóltă şi să cóce tótă lumina şi puterea, ce a dat Dumnezeŭ sufletuluĭ; tótă credinţa, umilinţa, curăţĕnia, sacrificarea de sine şi iubirea divină, ce sufletul însuşĭ şi-le câştigă prin luptele sale cele secrete.

Epoca ultimă din viéţa sfinţilor e o vĕră ferbinte şi fructiferă. Acésta vĕră a vieţiĭ a ajuns'o şi s. Monica. — Tóte vîrtuţile eĭ şi-aŭ produs fructele.

Să ne aducem numaĭ aminte, cât de viă şi înflăcărată ĭ-a fost credinţa deja în aniĭ primiĭ aĭ copilărieĭ şi feciorieĭ. Şi apoĭ e lucru cunoscut, că nimic nu se desvóltă aşa repede şi frumos, ca credinţa sufletuluĭ credincios.

Credinciosul progresézĕ la început într'un semi-întunerec, maĭ apoĭ e încunjurat de o lumină clară şi din ce în ce maĭ strălucitóre. Dumnezeŭ, care la începutul vieţiĭ se face că se ascunde, îndată se arétă; Îl observăm între ispite şi pericole; ne apropiăm maĭ tare de El în durere; când ne-aŭ părăsit toţĭ, El stă lângă noĭ; — când am perdut totul, El ne mântuesce.

Cine nu va fi avut în viéţa sa momente, în carĭ îĭ apare Dumnezeŭ în tótă lumina? Vĕlul cade pe încetul şi în aniĭ ultimĭ aĭ vieţiĭ sufletul maĭ credincios se înalţă într'o lumină aprópe fără nicĭ o umbră. În o ast fel de stare era Monica. Maĭ înainte a cređut, acum înse a vĕđut.

Maĭ curĕnd s'ar fi îndoit despre sine însă-şĭ, de cât despre Dumnezeŭ, care de atâtea orĭ şĭ-a manifestat puterea şi îndurarea în decursul vieţiĭ eĭ.

Speranţa încă îĭ crescea în aceea-şĭ mĕsură, de óre ce scia, că Dumnezeŭ îşĭ ţine cuvîntul. A câştigat de la dînsul, tot ce a dorit. — A avut dorinţă ferbinte, ca bărbatu-sĕŭ să se întórcă la religiunea creştină şi Patriciŭ s'a întors, deşi se părea ca obstacole neînvinse îĭ staŭ în cale.

S'a rugat mult timp pentru mântuirea sufletuluĭ luĭ Augustin: şi étă a câştigat maĭ mult, căcĭ a vĕđut pe fiul sĕŭ umblând în blândeţă, castitate, zel şi sfinţĕniă.

Ultima dorinţă ĭ-a fost: să ajungă în ceriŭ dinpreună cu fiul sĕŭ, unde să abundeze amêndoĭ în iubirea luĭ Dumnezeŭ, şi ca era sigură, că i-se va împlini şi acéstă dorinţă.

Credinţa eĭ nestrămutată, care tot maĭ tare i-s'a oţĕlit în suflet în decursul anilor, nu se putea îndoi, nicĭ pe un moment, orĭ şi cât să i-se fi părut lucrurile de contrarĭ.

O pace nemărginită şi nespusă ĭ-a cuprins inima, cu care pacea tinereţeĭ eĭ încă nu se putea asemĕna. Pe cum în o sĕră frumósă de vĕră de o dată cu sórele încétă şi sgomotul, se sfîrşesce tot sunetul şi din fundul văilor se ridică o linişte adâncă, care te răpesce; aşa în amurgul acesteĭ vieţi frumóse, s'aŭ domolit tóte dorinţele în inima sfinteĭ Monice; neliniştea şi îngrijirile eĭ nemărginite aŭ dispărut, încrederea necondiţionată în Dumnezeŭ ĭ-a umplut sufletul de o bucurie plăcută şi neconturbată. Liniştea internă, acest raz de lumină, îĭ strălucia pe frunte, împrumutându-ĭ un farmec supra-pământenesc.

(Va urma.)

MATER DOLOROSA

de Carl May.

(Continuare.)

Se opri înspăimîntat. A făcut o faptă, ce nu el, ci dracul l'a îndemnat s'o facă — m'a lovit. De óre ce eŭ nu-mĭ puteam închipui aşa ceva, n'am fost pregătit pentru apĕrare. Mĕ retrăseĭ ameţit, şi-mĭ duseĭ mâna la ochiŭ. Lovitura a fost îndreptată asupra nasuluĭ meŭ, ér degetul cel mare îĭ alunecă în orbita ochiuluĭ. Sângele îmĭ ţîşni din nas, ér cu ochiul drept nu vedeam nimic.

Un singur strigăt de vocĭ multe rĕsună în jurul nostru. Un óspe a fost mai întâiŭ insultat de către domnul caseĭ şi apoĭ după aceea chiar şi bătut! Aşa ceva nu s'a mai întîmplat niciŏ când. De altmintrea Jussuf Ali însuşĭ era încremenit, de ceea ce a făcut. El îşĭ lăsă braţele în jos, se sgâi la mine, apucă apoĭ pe fiul sĕŭ de braţ şi trăgêndu-l după sine, zise:

— Vină! Are dreptate. Acest lucru n'are loc aci, înaintea altora. Eŭ singur am să vorbesc cu tine.

Eĭ dispărură. Femeia îşĭ puse mânile pe umeriĭ meĭ şi zise suspinând:

— Domnule, értă-l; el n'a sciut ce face! Altcum el este aşa de bun; dar când e mânios, nu sufere niciŏ contrazicere. Te-a lovit rĕŭ? Simţĭ durerĭ?

— Vină în casă şi-mĭ adă apă!

Întraĭ cu dînsa în casă. Halef ne urmă. Mĭ-am oprit curgerea sângeluĭ şi mĭ-am aplicat un compres ud. În decursul acestuĭ lucru auḑirăm un strigăt îndelungat, căreia însĕ niciŏ unul nu ĭ-am dat atenţiune. Mai târziŭ veni şeicul şi mĕ învită să merg la dînsul, ca óspe. Se înţelege, că am primit, căcĭ la Jussuf Ali nu puteam să mai remân. Când am eşit din casă, acesta şedea singur lângă focul sĕŭ. Am trecut pe lângă dînsul, fără a-l băga în samă.

Şeicul mĕ învită să şed la focul sĕŭ şi să cinez cu dînsul; n'aveam însĕ poftă. Nasul şi ochiul mĕ dureaŭ, ér când mĕ gândiam la Hussein Isa şi la sĕrmana sa mamă, îmĭ era peste putinţă, să mânc ceva. De aceea întraĭ în apartamentul destinat mie, unde culcându-mĕ l'am pus pe Halef să-mĭ renoiéscă mereŭ compresele ude.

După un timp îndelungat auḑiĭ un sgomot depărtat, carele rĕsuna ca un rîset batjocoritor, ce pĕtrunde din vale în sus. Afară, dinaintea caseĭ, se auḑiră vocĭ. Părea că se cértă; nu ĭ-am băgat în samă. De o dată întră la mine şeicul şi zise:

— Domnule, Jussuf Ali vrea să vorbéscă cu tine. L'am respins, dar totuşĭ insistă. Femeia sa încă te rógă mult, să-ĭ împlinescĭ dorinţa.

— Viŭ îndată.

Am eşit, dimpreună cu Halef. Afară steteaŭ Jussuf Ali şi femeia sa. Celalalţĭ curdĭ se ţineaŭ la o depărtare mai mare de dînşiĭ, pentru ce, îmĭ era uşor de esplicat.

— Domnule, ajută-ne; fiul meŭ e prins! ne întîmpină Fatima Marryah, căḑênd în genunchĭ dinaintea mea:

— Prins? — întrebaĭ eĭ. — De cine?

— De mir-Mahmalli.

— De unde sci?

— Ne-aŭ strigat-o eĭ dincóce.

— Ah! Sgomotul ce l'am auzit şi eŭ!

— L'aĭ auḑit? Eĭ strigaŭ în continuŭ: Hussein Isa e prins! Hussein Isa e prins!

— Dar cum a ajuns în mânile lor? A părăsit dóră acest loc?

— A fost silit. După ce tatăl sĕŭ te-a lovit, l'a condus pe pórtă afară şi l'a oprit de a se mai reîntórce vre-o dată. Copilul se depărtă în tăcere. Mir-Mahmallii trebue că se aflaŭ pe aci în apropiere, căcĭ eŭ auḑiĭ un strigăt îndelungat de frică.

— Eĭ numaĭ pentru mine s'aŭ apropiat de locuinţele vóstre. Şi eŭ am auḑit acel strigăt, dar nu ĭ-am dat atenţiune.

— Nici eŭ, pentru că numaĭ mai târziŭ am aflat de la bărbatul meŭ, că fiul s'a depărtat. Afară l'aŭ prins, şi când el a strigat, l'aŭ dus cu el. Apoĭ ne-aŭ strigat de dincolo, că l'aŭ prins. Ajută-ne domnule! Tu eştĭ singurul, carele póte să ajute!

— Eŭ? Pentru ce numaĭ eŭ? Aci sînt peste cinci-zeci de bărbaţĭ înarmaţĭ. Sus, şeicule! Trebue să trecem de grabă spre a-l mântui, pentru că Mahmallii, după cele întîmplate astăzĭ, nu vor esita a-l ucide.

Şeicul clătină din cap şi rĕspunse:

— Dacă-l ucid, nóuĕ ne pare bine. El s'a făcut creştin şi astfel nu ne maĭ interesézĕ.

— Dar el este un om, şi încă din tribul vostru!

— A fost; acum nu maĭ este. Tribul îl esilézĕ.

— Aşa dară vĕ lăpădaţĭ cu totul de dînsul?

— De tot!

— Atunci cugetaţĭ la aceea, că eŭ sînt óspele vostru! Eŭ îl declar de frate al meŭ; aşa dară este şi al vostru şi trebue să-l scăpaţĭ.

— Un apostat nu póte fi fratele nostru, nici chiar sub astfel de pretecste. El s'a lăpădat de Mohamed; mântuiéscă-l Isa, în carele crede acum!

Atunci Jussuf Ali, care până acum tăcu, repeţi în ton năduşit aceste cuvinte:

— El s'a lăpădat de Mohamed; mântuiéscă-l Isa! Isa n'o póte face. Mahmallii sînt prea sĕtoşĭ de sânge şi prea puternicĭ!

— Însĕ Isa este maĭ puternic de cât eĭ şi de cât toţĭ ómeniĭ, — rĕspunseĭ eŭ. — Halef! viĭ cu mine?

— Vin, — rĕspunse repede micul şi bravul Hagi.

— Dar ne espunem viéţa şi nu cunóscem ţinutul!

— Ţinutul îl vom cunósce în curênd şi unde tu cutezĭ ceva, acolo trebue să fiŭ şi eŭ. Mĕ duc să-mĭ aduc flinta.

— Aceea e de prisos, de asemenea şi pistolul. Îţĭ daŭ revolverele mele; lângă acele cuţitul tĕŭ, şi atâta e de ajuns.

De óre ce ne-am fost recăpĕtat tóte obiectele nóstre, aşa eŭ érăşĭ aveam revolverele mele. Am întrat în casă şi mĭ-am adus puşca. Când am eşit, se apropie de mine Jussuf Ali cu lancea lui lungă şi zise:

— Domnule, şi eŭ viŭ cu voĭ. Trebue să-mĭ scap copilul.

— Rĕmâĭ! — îĭ demândaĭ eŭ. — nu ne poţĭ ajuta nimic.

Numaĭ târziŭ l'am putut capacita, că ne este spre pedecă şi astfel se supuse. Eĭ şi soţia sa ne petrecură până la pórtă, spre a ne lăsa afară. Aci ea îmĭ strînse mâna plângênd şi se rugă:

— Fă tot ce poţĭ, domnule; dar cruţă-ţĭ şi viéţa ta. Dumnezeŭ te va însoţi şi-mĭ va mântui copilul prin tine, pentru că eŭ mĕ voiŭ ruga pentru tine şi pentru el, până veţĭ veni. — — —

(Va urma.)

Economiă.

În atenţiunea învĕţătorilor. De la 15—24 April n. se va ţinĕ în Cluş-Mănăştur un *curs de pomărit*. La acest curs se primesc 20 învĕţătorĭ, dându-i-se fie căruia 30 cor. spese de călĕtorie şi câte 3 cor. pe zi ca diurn. — La 19 April n. se încep cursurile de viticultură, ce se vor ţinĕ pe lângă şcólele de specialitate de la Aiud, Miniş, Dioszeg ş. a. Cererile sînt de a se înainta prin inspectoratele şcolare respective. Învĕţătoriĭ, carĭ vor fi primiţĭ la cursurile de vĭĭerit primesc un ajutor de 120 coróne.

Bibliografie.

A apărut:

Ugrinus—1291, discurs rostit la 9 (22) Martie 1901 în şedinţă solemnă, de *Ioan Puşcariŭ*, membru al Academieĭ române, cu rĕspuns de *B. Petriceicu-Hasdeu*. Bucurescĭ 1901. Preţul 20 banĭ. Totul se estinde pe 17 pag., din carĭ 14 e discursul şi 3 rĕspunsul. Dl Hasdeu laudă aşa de mult pe noul membru pe cât de mult şĭ-a arĕtat tot de una aversiunea faţă de transilvăneni. Asamĕnă pe Puşcariŭ cu Ion Ghica, marele patriot şi literat român, de care însĕ stă fórte de parte şi ca patriot şi ca literat, şi mai ales ca literat. Ce importanţă literară aŭ de pildă poemele: Mĕrul şi Struguriĭ, citaţĭ în rĕspuns? De o scriere literară a uĭtat Dl Hasdeu, şi pagubă, că n'a pomenit'o, căcĭ acésta singură l'a făcut nemuritor pe Ion de la Buceci!

Raportul societ. „Petru Maior" din Budapesta pe anul administrativ 1899—1900. Din datele înşirate în raport reĭese, că în anul indicat numĕrul membrilor ordinarĭ a fost 59, onorarĭ 35, fundatorĭ 38. Cabinetul de lectură a numĕrat 36 foĭ şi reviste; starea bibliotecieĭ la sfîrşitul anuluĭ a fost 2240 opurĭ în 2856 volume. Starea averiĭ societăţiĭ la 30 Sept. 1900: fondul permanent 11,140 cor. 88 banĭ; fondul disponibil 1297 cor. 33 banĭ; fondul corulŭĭ 115 cor. 17 banĭ. Total 12553 38 cor. Societatea a aranjat dóuĕ convenirĭ, o şedinţă festivă comemorativă şi o serată lilerară cu concert şi danş.

Amicul poporuluĭ român Nr. 2. cu următorul cuprins: Uscarea fructelor. — Producţiunea mătaseĭ. — Arboriĭ cu fructe explosive. — Grânele de sĕmînţă. — Legenda Ceaiuluĭ. — Crisa Agricolă. — Situaţiunea Agricultureĭ. — Arăturile adînci, Indoita lor necesitate. — Crescere şi îngrăşare. — Îngrăşarea repede a porcilor. — Mĕsuratul şi cubatul arborilor. — Apicultură, Varietăţĭ, Avicultura, Horticultură, Industriile Naţionale, Ecourĭ de Pretutindenĭ, Fierberea cartofilor. — Termometrul la fiertul óuĕlor. — Adrese către redacţie, Secolul XX. Poemă închinată M. S. Regeluĭ. — Un Echo. Sciinţe, Fotografia gânduluĭ (cu 2 ilustraţiunĭ). — — Câinele Credincios. — Paginĭ Alese. — Psichologie, Influenţa asupra asociaţiunilor de ideĭ. — Recreaţiunĭ Literare, Fantasiĭ Literare, Medicina Populară, Economia Casnică, Sfaturĭ casnice, Cunoscinţe folositóre, Bucătăria caseĭ, Hazul Medicineĭ, Paricidul, Roman.

A apărut şi se află de vîndare la **Tipografia seminarială din Blaş:**

Din Istoria Românilor. Episcopul Ioan-Inocenţiŭ Klein, de Dr. Augustin Bunea, Blaş 1900, Opul acesta nu este o carte numaĭ de istorie bisericéscă, ci o istorie completă a vieţiĭ politice, religióse, culturale şi sociale a Românilor de pe timpul episcopuluĭ Klein, şi pentru aceea se recomandă nu numaĭ celor ce se interesézĕ de istoria bisericéscă, ci tuturor, carĭ voesc să cunóscă trecutul întreg al Românilor. Credem însĕ că maĭ vêrtos din niciŏ biliotecă parochială nu ar trĕbui să lipséscă.

Posta „Unirii".

On. *A. P. P. în G.* Destul de regretabil, dar adevĕrat.

On. *I. S. în L. C.* Am primtt studiul Dvóstre, se vede, că n'aţĭ ajuns să cetiţĭ rĕspunsul ce v'am adresat.

On. *P. S. în S.* Sci vorba veche: cânĭĭ latră, caravana trece. Noĭ nu scim înjura şi aşa nu putem niciŏ rĕspnnde. Adio!

Lopadea-rom. Achităm anul 1899.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

Inserate.

(8) 1—1

Convocare.

De óre ce adunarea generală ordinară a Institutului de credit şi economii „Ulpiana“ în Grădisce, convocată pe ziua de 30 Martie a. c. nu s'a putut ţiné din lipsa participanţilor în numĕr îndestulilor, în sensul §-lui 34 din statute prin acésta să convócă o nóuă adunare generală ordinară pe ziua de 18 April n. a. c. cu programa deja publicată.

Grădisce, la 1 April 1901.

Direcţiunea.

Veritabila **pomadă engleză „Tanno-chiohinin“**

a Druluĭ Iosif Kriegl,

(înainte) (după)

împiedecă căderea şi încărunţeala timpurie a părului şi a barbeĭ, şi ajută creşterea lor O dóză costă, anticipând preţul, 3 coróne.

Chief-Office 48, Brixton-Road, London, S. W.

Asemnaţiunile postale să se adreseze la:

Apotheker

A. Thierry's Balsam Fabrik

in Pregrada bei Rohitsch-Sauerbrunn.

Cumpărătorilor en gros li se of[illegible] scădĕmînt convenabil.

Comunicarea trenurilor

prin gara Kükűllószög (Blaş)

(valabil din 1 Octobre 1900).

către	gara	de la
	Teuş — Tövis	
2²⁶	persóne persóne	10²/₂
12⁵⁸	mixt mixt	2²⁶
7³⁵	accelerat accelerat	9⁰⁴
	Copşa — Kis-Kapus	
1⁰⁷	persóne persóne	2²¹
2²⁸	mixt mixt	12⁵⁶
9⁰⁵	accelerat accelerat	7³⁴
	Sóvárad	
3²⁵	mixt mixt	10²³
2⁴⁸		6⁵⁰

La esposiţiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote şi de metal a luĭ

(34) 19—52

Antoniu Novotny

în Timişóra-Fabric

se recomándă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea de nóu a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregĭ armonióse, pe lângă garanţie pe mai mulţĭ anĭ, provĕdute cu adjustărĭ de fer bătut, construite spre a le întórce cu uşurinţă în orĭ ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o latură prin ceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele patentate găurite

de mine inventate şi mai de multe orĭ premiate, carĭ aŭ un ton intensiv, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminósă de cât clopotele turnate după sistemul vechiŭ, aşa, că un **clopot patentat cu 300 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 400 kg, făcut după sistemul vechiŭ.** Mai de parte se recomándă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător.** — spre **preadjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut** — ca şi spre turnarea de **tóce de metal**. Clopote în greutate de 300 kg. şi mai jos se află tot de una în magazin.

Preţ-curanturĭ ilustrate se trimit la cerere grătuit şi franco.

Indispensabil şi neîntrecut, de un efect sigur.

Marfă universală, export în tóte ţĕrile.

Chief-Office 48, Brixton-Road, London, S. W.

Cea mai bună medicină de casă, cea mai căutată, sigură şi până acum necunoscută este

Balsamul Apotecaruluĭ A. Thierry,

Căutat în tótă lumea pentru efectul sigur **Contra tuturor bólelor interne, de piept, plumânĭ, stomac şi ficat.** Folosit ca mijloc estern, este cel mai renumit

remediŭ de tămăduire a ranelor.

Veritabil numaĭ cu marca de apărare verde, autentic registrată în tóte statele şi provĕdută cu capsula de metal, ce pórtă inscripţia: **Allein echt.** — Producţie anuală 6 milióne borcane. — 12 borcane micĭ s'aŭ 6 marĭ duble, spedate franco **4 coróne.** — Un borcan de probă cu instrucţiune şi cu sumarul tuturor depositelor din lume **1 corónă 40 filerĭ.** — **Se espedéză numaĭ pe lângă trimiterea anticipativă a preţului.**

UNSÓREA-CENTIFOLIE A LUI A. THIERRY

(numită **făcătóre de minunĭ**), de o putere şi efect miraculos. Face orĭ ce operaţie superfluă. Cu acéstă unsóre s-a vindecat un os-scarabeŭ, ivit înainte de aceea cu 14 anĭ şi declarat incurabil, bóla de óse şi în timpul din urmă un morb gangrenos, greŭ şi vechiŭ de 22 anĭ, numit **rac.** Are un efect antiseptic şi repede la alinarea durerilor; răcorĕşte şi vindecă orĭ ce felĭ de rane şi arsurĭ. Înmoie şi curăţă tóte ranele provĕdute prin impunseturĭ. O dósă spedată franco costă **1 corónă 80 filerĭ** după primirea preţuluĭ. La comande maĭ marĭ scădĕmînt.

Producţie anuală 100,000 dose.

Pot pune la dispositiune un archiv întreg de atestate originale din tótă lumea. Imitaţiile să pot înconjura urmărind cu atenţiune fie care borcan, care pórtă inscripţia: **Apotheke zum Schutzengel des A. Thierry.** Cei carĭ n-aŭ deposit la îndemână, să se ferésca de falsificărĭ saŭ fabricate străine, şi se **comande direct,** adresându-se la:

Apotheker

A. Thierry's Fabrik in Pregrada

bei Rohitsch-Sauerbrunn.

(Lieferant des österr. k. k. Staatbeamten-Verbandes.)

(Contractor of the War-Office and the Admiralty, London.)

(33) 20—25

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul XI. Blaş 13 April 1901. Numĕrul 15.

Christos a înviat!

Christos a înviat!

Acesta e salutul, ce în aceste sfinte zile cu drag rĕsună pe buzele tuturor.

Christos a înviat!

Acest salut e credeul mântuirei, credeul nădejdei nóstre.

Câte învĕţături adênci în trei cuvinte.

„Christos s'a sculat din morţi, începĕtura morţilor s'a făcut,“ aşa ne spune Sfîntul Apostol Pavel. Care va să zică, învierea luĭ Christos este începĕtura, este arvuna, este dovada învierii *nóstre*.

Lucru minunat, zice S. Ioan Gură-de-aur: Isus este Cuvîntul, Cuvintul din firea sa e viaţă, şi după firea sa viaţă fiind, pórtă în sine o vîrtute dătătóre de viaţă, vîrtute atotputernică, nepĕrmurită.

„Aşa dară, continuă S. Paul, de credem, că Isus a murit şi a înviat, aşa şi Dumnezeŭ pe ceĭ adurmiţi întru Isus aduce-i-va împreună cu el.“

Isus a murit şi a înviat, începĕtura morţilor s'a făcut. E cineva, care se îndoiesce? Atunci întréga istorie e o scornitură. Pe faptul morţiĭ şi învieriĭ Domnuluĭ Christos s'a zidit o lume nóuă. Pentru credinţa în mórtea şi învierea luĭ Isus cu dragă voe şi-aŭ jertfit milióne şi milióne viaţa lor. Cine s'ar îndoi decĭ?

Atunci însĕ adevĕrat rĕmâne, că învierea Domnuluĭ a fost dovada învieriĭ nóstre. Da, învierea Domnuluĭ a sĕmănat în trupul nostru stricăcios semînţa nestricăciuneĭ, şi semînţa acésta va încolţi şi va rĕsări, când însuşĭ Domnul întru poruncă cu versul archangeluluĭ şi întru trimbiţa luĭ Dumnezeŭ se va scoborî din ceriŭ şi ceĭ morţi întru Christos vor învia.

Cum să póte aşa ceva, când vedem, că trupul se descompune şi se alege ţĕrînă şi mâncare vermilor?

Cum să póte?

Dar să-mi spună cineva, cum să póte, ca arboriĭ aceia, carĭ înainte de acésta cu puţine zile, păreaŭ nisce trunchĭ nefolositorĭ, acum aŭ dat muguri, înfloresc şi acuşi ne vor desfăta cu neîntrecutul lor veşmînt de frunze? În eĭ de gerul ierniĭ a stat amorţit germenele vieţiĭ, în tocmaĭ pe cum amorţit e în rĕmăşiţele trupescĭ sucul de viaţă dătător al luĭ Christos. Şi care e acel suc de viaţă?

Ascultaţi pe Domnul Christos: „Ceĭ ce mânâncă trupul meŭ şi bé sângele meŭ are viaţa vecilor şi eŭ îl voiŭ învia pe el în ziua cea de apoĭ.“

Pricepeţi acum, de ce a trebuit să vină Cuvîntul Tatăluĭ, ca în trupul nostru să sdrobéscă pĕcatul şi lăsându-ne nóuĕ trupul sĕŭ, să ne arunce în trupurile nóstre semînţa sa, semînţa învieriĭ şi nemorireĭ?

Dar de ce a fost lipsă, ca după învierea luĭ Isus, să maĭ stăpânéscă mórtea şi sufletul nostru silit să fie a-se desface de trup? Nu era óre maĭ deplinită opera de rĕscumpĕrare, dacă prin triumful Domnuluĭ Christos peste mórte, s'ar fi şters de odată şi mórtea şi s'ar fi redat nemurirea de la început trupurilor omenescĭ? O minune! Ce taĭnă e acésta, care s'a făcut pentru noĭ? Cum ne-am dat stricăciuneĭ? Cum ne-am înjugat cu mórtea?

Étă îndoiéla ce muncesce gândul nostru isvorit din boldul nemurireĭ şi din iubirea acestuĭ slab vas al trupuluĭ nostru.

Rĕspunsul însĕ ni-l dă sfînta credinţă, ni-l dă şi mintea.

Biserica nóstră rĕspunde: După porunca luĭ Dumnezeŭ, pe cum este scris, celuĭ ce dă odihnă celuĭ repausat.

Dumnezeŭ, în nepĕtrunsa sa înţĕlepciune, a lăsat puterea morţiĭ peste trupurile nóstre până la a dóua venire a Mântuitoruluĭ. Şi óre de ce? Nu e óre mórtea pedépsa şi urmarea pĕcatuluĭ? Nu e decĭ cu dreptate, ca până când nu se va stîrpi din lume pĕcatul, să rĕmână şi efectul luĭ?

Şi apoĭ étă că şi aşa, că scim, că cu mórte vom muri, totuşi trăim, ca şi când n'am avé să murim nicĭ odată, ca şi când n'am avé a ne presenta înaintea înfricoşateĭ judecăţi a luĭ Christos?

Nu ne este nóuĕ destulă mângăierea, că murim cu sperarea învieriĭ? Sfîntul Profet David cu mare mângăiere cânta, că trupul luĭ întru sperare va odihni. Şi nu ne spune óre despre trupul nostru Spiritul Sfînt prin rostul Apostoluluĭ Pavel: „Sémănă-se întru stricăciune, scula-se-va întru nestricăciune; sémănă-se întru ocară, scula-se-va întru mărire; sémănă-se întru slăbiciune, scula-se-va întru tărie; sémănă-se trup muritor, scula-se-va trup spiritual?“

Sórte fericită, care ne aşteptă pe noĭ, dacă vom fi vrednicĭ a o câştiga prin viaţă creştinéscă, fără de patimĭ, ne daţi de ruşine şi cu pace!

Să ne gândim în aceste sfinte şi luminate zile şi la lucrurile aceste, carĭ maĭ pe sus de tóte ne privesc.

Să primim cu fricĭ şi cu cutrĕmur arvuna învieriĭ nóstre în inimile nóstre, apropiându-ne de trupul şi sângele cel sfînt al Domnuluĭ nostru.

Atunci, dar numaĭ atunci, învierea luĭ Christos ne va fi de folos.

Christos a înviat!

ÎNVIEREA.

— *Sĕlagiŭ, 1901.*

Timpurĭ de restriste trăim, ilusiile, ce le-am avut pentru secolul nouŭ aŭ dispărut deja până acum, pe cum a dispărut veacul XIX, cel plin de evenimente epocale în istoria popórelor, dornice de drept şi libertate. Câte speranţe dulcĭ s'a legat de acest secol nouŭ, câte inimĭ a bătut maĭ vehement la sunetul vócelĭ Fiinţeĭ eterne, când ni-s'a anunţat momentul de momentositate memorabilă, a trecereĭ peste pragul plin de praf a veacului învechit! Am vĕdut cum trece în registrul istorieĭ acest secol, care a fost şi va fi în etern împodobit cu cununĕ de laurĭ, pentru că a fost martorele eluptării dulceĭ libertăţi a milióne de indivizi subjugaţi şi lănţuiţi în catenele amare ale lobăgieĭ; abundant în cele maĭ miraculóse invenţiunĭ ale geniilor omenescĭ, martorele suspinelor numĕróse şi suferinţelor grele a celor slabĭ şi loviţi de sórte, a lacrimilor vĕrsate în abundanţă de ceĭ, carĭ aruncând o privire la presentul lor şi la viitor, vedeaŭ dispărênd nădejdile, vĕdênd sângele vĕrsat, văĭ fără resultatul aşteptat. Cele din trecutul apropiat şi cele ce azĭ decurg înaintea nóstră, ne-ar îndreptăţi óre cum, ca să renunţăm la simţĕmîntul sublim a speranţeĭ, a căreĭ urmare naturală ar fi apoĭ — lucru de sine înţeles — stagnare, nelucrare în tóte. Dar étă fălfăind crucea, étă mormîntul Rĕscumpĕrătoruluĭ se deschide şi „Christos a înviat!“ Acest act Dumnezeesc ne îndémnă, ba chiar ne provócă a nu despera, căcĭ şi noĭ trebue să înviem din starea mortală, în care sîntem şi se va resturna pétra grea a machinaţiunilor inimicilor de pe mormîntul curat a Bisericiĭ, căcĭ şi „Christos a înviat!“

Păgânul Cicerone a zis înainte cu 2000 anĭ: „Signa ostenduntur a diis rerum futurarum“ (de nat. Deor.), cu cât maĭ mult trebue să credem noĭ, căcĭ noĭ nu numaĭ presupunem acésta despre Dumnezeire, ci

ne-am şi convins, ba chiar am şi vĕdut cu ochiĭ nostri propriĭ „signa rerum futurarum“: „Christos a înviat!“ Singur acest act ne dă drept, a ne ridica cu puteri unite pentru eluptarea celor necesare şi pentru obţinerea resultatelor binemeritate.

Prea e destul a privi desolaţia morală şi esternă. în care erau — putem zice — tóte popórele la începutul veacului 19. Unde sînt azi? Cât de înalt e acel nivel, pe care s'a ridicat timp de 100 ani? Dar a ajuns aicĭ prin muncă, prin luptă şi abnegaţiune, carĭ însuşiri aŭ şi fost încununate de Providinţa divină cu succese glorióse.

Sincer vorbind: noĭ azi sîntem într'o stare mai tot atât de desolată, ca şi popórĕle Europeĭ, înainte cu un veac. Ca popor, ce sîntem? Cele mai frumóse, mai principale drepturi ne sînt răpite; luptele eroice susţinute în solidaritate timp de dóuĕ decenii s'aŭ desvoltat mai la nimica şi ce ne-a mai rĕmas, sînt suvenirile dulci şi înălţătóre de inimă a câtor va momente glorióse, a manifestăriĭ impunătóre de unitate în tóte, a fiilor unui neam mult muncit. Hydra neînţelegereĭ a sprijinit din rĕsputeri intenţiunile şi atentatele perverse îndreptate contra esistinţeĭ nóstre ca popor.

Ér ca Biserică!? Ca Biserică unită?! În acest punct ni-se pun aşa pedecĭ, carĭ şi numerice şi specifice sînt de atare natură, că ne încătuşézĕ, ca să nu putem lucra nimic. Autonomie, congruă, ajutor de stat etc. etc., câte şi mai câte, sînt nisce chestiuni, carĭ fiind în unul şi acelaşĭ timp pe tapet, ne împart puterile, şi altcum destul de slabe. Egoism, indiferentism în lăuntru, intrigile esterne şi . . . dar nu e lipsă de o specificare mai varie — sînt de atare natură, că în loc să vedem progres, ne trezim, că sîntem de parte rĕmaşi. De parte să fie de noĭ recriminările. E fapt, că vermiĭ mai sus numiţi rod în trunchiŭ, rădăcini şi ramurĭ cu scirea nóstră, şi va fi trist, dacă morbul intern va nimici şi florile esterne.

Fóia nóstră *sĕptĕmânală* (pentru ce nicĭ acuma zilnică?) ne presintă dovedĭ de interes destul de frumos a confraţilor (barĕm ale unor dintre eĭ), cu privire la cestiunile, ce sînt azĭ pe tapet. Ba cetim şi despre alte cause mai interne referitóre la viaţa ethică a poporuluĭ, mai apoĭ nenumĕrate modalităţi salutare, pentru ridicarea prestigiuluĭ clerului şi a membrilor sĕĭ singuratici. Pĕcat ar fi să se dea aceĭ articli ultăriĭ, demni ar fi să fie păstraţi ca un album preţios pentru viitor, pentru urmaşiĭ nostri, ca să vadă multele ideĭ salutare sulevate între confraţi.

Ce e decĭ de făcut? Idealismul fără realitate, rĕmâne tot de una un noŭ sens; decĭ ceea ce în discuţiuni scripturistice s'a desbătut, să le îmbrăcăm în veşmîntul realităţiĭ, punêndu-le în praxă. E un ce greŭ lucrul acesta? Ca tot începutul, dar mai mult la aparenţă.

Ĕtă cum s'ar puté pune în praxă mai pe uşor:

1. *La sinódele protopopescĭ de primăvară, să fie invitaţi din fie care parochie 2 saŭ 3 mireni, anterior aleşi din sinul poporuluĭ.* Resultatul natural mai de aprópe: că mirenii vĕdênd îmbrăţoşarea din partea clerului, cu voe se vor interesa de causele preoţescĭ; resultatul mai îndepărtat: acţiunea şi informaţiunile celor participanţi pentru realisarea causelor vitale.

2. *În aceste sinóde punctele principale de desbătut să fie causele, carĭ sînt de interes mai actual* şi între tóte punctul cardinal să fie susţinerea şi enunţarea din noŭ a decisiunilor referitóre la autonomie şcl.

3. Să-şi dea părere sinódele, că *pentru resolvarea cestiunilor principiare, nu ar fi óre necesar a se ţiné sinóde diecesane mixte?* că aşa Î. P. S. S. nostri buni Archierel să fie informaţi despre dorinţa clerului şi a poporuluĭ.

Aceste de o cam dată despre stările de azĭ. Lucrul de căpetenie, să nu perdem speranţa, în muncă să nu slăbim şi atunci vom învinge, căci *„Christos a înviat!“* Şi şi noĭ vom învia şi vom trăi!

Măgureanul.

Întâiul nostru Prelat.

Am anunţat pe scurt în numĕrul trecut, despre distincţiunea conferită venerabiluluĭ nostru Preposit capitular, Ioan M. Moldovan, care a fost numit de Sfinţia Sa Prelat domestic; completăm azĭ raportul nostru.

Publicarea acesteĭ îmbucurătóre sciriĭ s'a făcut prin surprindere. Se vorbia, că înainte de sta liturgie are să se întîmple ceva memorabil, dar până în ultimul moment nu se scia, că ce anume. Escel. Sa Mitropolitul o doria acésta, spre a face o plăcută surprindere aceluia, care atâta a lucrat pentru acésta de Dumnezeŭ păzită Archidiecesă, fără ca vre-odată să fi reflectat la onoruri trecĕtóre.

Escel. Sa Mitropolitul sosînd la Biserică, spre a servi liturgie pontificală, după ce se îmbracă în tóte ornatele sacre, ĭésă în presbiter încunjurat de tot clerul şi ocupând loc pe tetrapod, adresézĕ Vener. Capitlu următórea cuvîntare, în care e schiţată cu multă căldură viaţa Vicaruluĭ nostru general, şi din care vorbire transpiră tótă alipirea, pe care Capul Bisericiĭ nóstre o are faţă de cel mai ilustru fiŭ al Sĕŭ.

Ĕtă cuvintele Mitropolitului:

Preavenerat Capitul Mitropolitan!

Bunătatea vieţiĭ şi destoinicia sînt acele însuşirĭ, prin carĭ, ca prin nisce aripe se póte cineva avînta la vre-un grad óre care mai important în societatea omenéscă.

Vîrtutea şi hărnicia pe lângă binele, care îl procura prin esemplu, prin învĕţătură şi prin celelalte fapte ale îndurăriĭ spiritualĭ şi corporalĭ, mai aŭ şi acea laudă specială, că în butul intereselor adese contrare, şi pe lângă tótă disparitatea în vederĭ şi în judecăţi, straturile societăţiĭ se întrec în stima meritului adevĕrat, şi se dovedesc conglăsuitóre, când se vĕd îndemnate de a presta vredniciei tributul de recunoscinţă.

Providenţa divină a căutat cu îndurare spre acest Capitul al Bisericiĭ Catedrale Mitropolitane de Alba Iulia şi Făgăraş, când i-a plăcut a concede ca în fruntea aceluia la demnitatea de preposit se ajungă Preaonorata Frăţia Sa Ioan Micu Moldovan, bărbat înzestrat cu însuşirĭ alese, şi stimat de către toţi ceĭ ce-l cunosc.

Pe acesta Veneratul Capitul Bobian l'a onorat cu încrederea-i întrégă atunci, când în 8 Iuliŭ 1879 cu unanimitate îl alese de canonic teolog, ca pe cel ce ani îndelungaţi ostenise ca profesor la gimnasiul archiepiscopesc din Blaş, şi cu elucubraţiuni importante adause literatura sacră.

Acesta află har la pólele preaînaltuluĭ tron al Maiestăţiĭ Sale Sacratissime Francisc Iosif I., împĕrat al Austrieĭ şi rege Apostolic al Ungarieĭ, care în puterea dreptuluĭ de Patronat preaînalt, de care se bucură peste tóte bisericile din patriă, şi care i-se cuvine şi în sensul literelor fundaţionale ale Ven. Capitul Bobian, s'a îndurat a-i încuviinţa promoţiunea treptată până şi la gradul de preposit.

Adunarea generală a Asociaţiuneĭ pentru literatura română şi pentru cultura poporuluĭ român în repetite rinduri îşi concentră în dînsul voturile la alegerea de presidente al aceleĭ corporaţiuni, de înaltă chemare pentru neamul nostru.

Cetăţenii opidului nostru sub presidiul Frăţieĭ Sale, îşi vĕd garantate interesele lor, pentru ale căror ocrotire mai bună înfiinţară cassa de economie „Patria“ din Blaş.

Academia română din Bucurescĭ, acest areopag de scienţiaţi, l'a judecat pe Frăţia Sa vrednic de înalta distincţiune, de a cuprinde loc între membriĭ ordinarĭ aĭ eĭ.

Veneratul Cler adunat în Sinodul electoral din 16 Aprilie 1893 nu s'a îndoit cătuşi de puţin, al onora cu voturĭ de ajuns, cât se între în ternariul ce era să se propună locului preaînalt pentru complinirea scaunului mitropolitan de Alba-Iulia şi Făgăraş.

Comitatul Albeĭ-Inferióre încă judecase a fi priincios binelui de obsce, ca în mai multe perióde după olaltă să-l alégă în Comisiunea-i de administraţiune.

Aceste mărturisirĭ fórte luminate, pe cât sînt de varie dacă le cauţi proveninţa, pe atâta le cresce importanţa din consunetul după care se întrec a presta vredniciei tributul de recunoscinţă.

Mĕ simt însĕ astăzi fórte mângâiat că mi-s'a dat a puté împărtăşi Preaveneratului Capitul Mitropolitan, cum că mărturisirile mai sus înşirate acum îşi primiră cununa prin aceea, că Sfinţia Sa Preafericitul Părinte Leon al XIII. Papa de la Roma s'a îndurat pe Frăţia Sa Preonorată Ioan Micu Moldovan Prepositul Capitului Mitropolitan de Alba-Iulia şi Făgăraş a-l distinge cu titlul demnităţiĭ ecclesiastice, şi a-l numĕra în collegiul Prelaţilor sĕĭ domesticĭ, pe cum mai pe larg se póte înţelege din preaînaltul Breve Apostolic de dto 28 Martie 1901, care să se cetéscă!

Dilecto Filio Joanni Moldovanu, Praeposito metropolitanae Albae-Julien. Vicario Generali.

LEO P. P. XIII.

Dilecte fili salutem et Apostolicam benedictionem. Singulare studium a te positum in propugnanda conciliatione et coniunctione salutari Orientalis Ecclesiae cum Occidentali, obsequium constans erga Nos et hanc Apostolicam Sedem, et commendationes Antistitis tui, qui te socio ac participe curarum et laborum in administratione Dioecesis valde utitur, persuadent Nobis ut tibi deferamus Ecclesiasticae dignitatis titulum, qui tua merita Nostramque in te benevolentiam cumulate testetur. Quare te a quibusvis excommunicationis et interdicti, aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, si quas forte incurreris, huius tantum rei gratia absolventes et absolutum fore censentes, his litteris te Praelatum Nostrum Domesticum facimus, constituimus, renunciamus. Tibi propterea, dilecte fili, concedimus, ut violacei coloris vestem et lineum amiculum manicatum vulgo dictum „Rochetto“ in Romana etiam Curia tibi licite possis induere utque utaris fruaris singulis quibusque iuribus, honoribus, privilegiis, quibus alii eodem titulo aucti utuntur et fruuntur. Non obstantibus contrariis quibuscumque. Datum Romae apud S. Petrum sub Annulo Piscatoris die XXVIII Martii MDCCCCI Pontificatus Nostri Anno Vigesimoquarto.

Leo XIII. Pont. Max.

Alois. Card. Macchi m. p.

în versiune românéscă:

Iubitului Fiŭ Ioan Moldovan, Prepositul Capitl. mitrop. de Alba-Iulia Vicar General.

Leo P. P. XIII.

Iubite Fiule, mântuire şi binecuvîntare apostolescă! Zelul deosebit ce l'ai desfăşurat întru promovarea împăcării şi uniunei salutare a bisericei rĕsăritene cu cea apusană, statornica veneraţiune cătră noi şi cătră acest Scaun Apostolic, în fine recomandările Archiereului tĕŭ, căruia tu îi eşci de mare folos ca soţ şi părtaş întru grija şi ostenéla la administrarea diecesei, ne-aŭ îndemnat să îţi conferim o demnitate bisericéscă, care să arete cu prisosinţă meritele tale şi bunăvoinţa Nóstră cătră tine. Drept aceea spre scopul acesta absolvându-te şi declarându-te de deslegat de orî ce escomunicare şi interdict, pre cum şi de la alte sentinţe, censurî şi pedepse bisericescî, ce eventual le-aî fi contras, prin scrisórea acésta te numim, constituim şi declarăm Prelat al nostru domestic. De aceea îţi şi dăm voe iubite Fiule! ca fără nicî o pedecă, să poţi îmbrăca veşmînt violet şi superpeliţie de in, numită de comun rochetto, chiar şi la Curia Romană şi să te poţi folosi şi bucura de tóte drepturile, onorurile, privilegiile de carî se folosesc şi bucură şi alţiî, aşedaţi în acéstă demnitate, fără de nicî o pedecă. Dat în Roma la Sf. Petru cu sigilul inelului Pescariului în ziua de 28 Martie 1901. a Pontificatului nostru anul al 24-lea.

Îndelungate aclamărî aŭ urmat după cetirea acesteî breve.

După câte-va clipite Escel. Sa luând éră-şi cuvîntul continuă:

Mântuitoriul nostru Isus Christos cu prilejul întrării sale solemne în Ierusalim, carea a o prăsnui ne-am învrednicit întru acéstă Duminecă a Floriilor, nu s'a subtras dinaintea mulţimei, pe cum făcuse altă dată dinaintea celor ce voiaŭ să-l proclame împĕrat, — că a dóua zi după ce a înviat pe Lazar „popor mult carele venise la prasnic, auḑînd că vine Isus în Ierusalim: aŭ luat stêlpărî de finic, şi aŭ ieşit întru întîmpinarea lui şi strigă: Osana! binecuvîntat cel ce vine întru numele Domnului, Împĕratul lui Israil".

Acelaşi Domn Isus, nu a despreţuit nicî lauda ce ieşia din buzele nevinovate ale pruncilor evreescî, carî strigaŭ în biserică şi ziceaŭ: „Osana Fiul lui David", ca să se umple scriptura, „că din gura pruncilor şi sugĕtorilor aî sevîrşit lauda".

Cade-ni-se dară şi nóuĕ Illustrissime în Christos Frate Preposite! să ne bucurăm în Domnul, şi să primim cu credinţă viuă, şi cu caritate filială laudele sosite la adresa vóstră de la locoţinĕtoriul Domnului Isus Christos, de la următoriul S. Apostol Petru şi capul vĕḑut a tótă biserica.

Preafericitul Părinte ne spune, că spre aceea, ca să Te numere în colegiul Prelaţilor sĕi Domesticî, l'a îndemnat studiul şi nisuinţa constantă a Frăţieî Tale Illustrissime de a apăra sînta Unire, adecă de a propti cu doveḑi reconciliaţiunea şi conjuncţiunea Bisericei Rĕsĕritene cu cea Apusană; mai departe reverenţa, ce o nutrescî din tinereţe cătră S. Scaun Apostolic al Romeî şi supunerea omagială, carea o areţi cătră persóna preaînaltă a Sfinţieî Sale; în urmă şi comendaţiunea archiepiscopului propriŭ, căruia îî sînt fórte de mare folos întru administraţiunea dieceseî serviciile, carî le-aî prestat cu sfatul şi cu ostenéla, ca Vicar general archiepiscopesc.

Din aceste îndemnurî a voit Sfinţia Sa să facă adeverite cu prisosinţă, atât meritele Frăţieî Tale, cât şi bunăvoinţa Sfinţieî Sale, cooptându-Te în colegiul Prelaţilor Domesticî.

Dă-mî voie Frate în Christos! să Te salut cu căldura înbirei frăţescî într'acéstă demnitate ecclesiastică a Prelaturei, şi augurându-Ţî de la Dătătoriul tuturor bunătăţilor prosperitate de tot soiul, să am mângâierea a mĕ împărtăşi şi de aci încolo de iscusinţa sfaturilor şi de folosul ostenelelor, întru carî a petrece Ţî-a fost plăcut în tótă viéţa.

Mai de cu samă acum, ajuns la vrîstă, când pe lângă alte neajunse şi puterile slăbesc, ferice mĕ voiŭ sîmţi, de a mĕ puté bucura de conlucrarea neobosită din partea Illustrităţii Tale, că dulce sfătuindu-ne în Domnul, se aflăm între nenumĕrate stăruinţe spre interese private, calea secură, carea scóte la valóre binele de obsce; întru învălmăşala trebilor omenescî se putem păstra în cler şi popor disciplina sacră, cea reapărat necesară pentru bunăstarea sfintelor lui Dumnezeŭ biserici; éră întru apele neversate ale influenţelor de tot soiul să apărăm cu statornicie staulul oilor, ca întratul la beneficiî şi la demnităţi ecclesiastice de-a pururea să fie deschis pe sama celor vrednicî, cu carî şi prin carî cu toţiî să preamărescă pe Tatăl nostru cel din ceriurî. Acelaşi pe Frăţia Ta Illustrissimă să te custe întru lungime de zile!

Ovaţiunile se repet din noŭ şi din feţele tuturor se cetesce bucuria pentru acéstă înaltă distincţiune, care a venit celui mai bine meritat şi distins bărbat al Bisericii nóstre.

Emoţionat, noul prelat mulţumesce de neaşteptata onóre ce l-a ajuns şi la care n'a visat nicî o dată; mulţumesce Escel. Sale Mitropolitutuî, care cu multă bunăvoinţă vede faptele sale cu mult mai marî de cum sînt în realitate; mulţumesce Sfinţieî Sale Pontificeluî şi le doresce tuturor viaţă îndelungată spre gloria bisericiî creştine.

Corul cântă un întrĕit „Mulţi anî!" şi ceremonia acésta primă în Archidiecesa nóstră, se terminä.

După sfînta Liturgie, Capitlul mitropolitan, sub conducerea Rsmului *Sim. Pop Mateiu* se presintă înaintea Ilustr. Sale Dlui Prelat, felicitându-l de acéstă onóre. Rînd pe rînd numĕrul felicitatorilor cresce, căcî toţi se grăbesc a-î ura îndelungă viaţă spre binele bisericiî şi neamului nostru românesc.

De închiere lăsăm să urmeze textual clausula de publicare întrodusă pe breva pontificie.

Nr. 11—1901
presid.

Acest preaînalt rescript apostolic s'a publicat azî în Biserica catedrală mitropolitană de Alba-Iulia şi Făgăraş cu hramul Prea sfinteî Treimi, înainte de Sf. Liturgie pontificală, şi între aplausul clerului şi al poporului credincios s'a luat cu omagială devoţiune spre sciinţă.

Blaş în dumineca Floriilor 7 April n. 1901.

L. S.

***Victor Mihályi** m. p.*
Mitropolitul de Alba-Iulie.

Revistă politică.

Franţa. În 10 l. c. a sosit flota italiană în Toulon. Francezii, carî pretutindenia î-şi caută amicî, în acésta vĕḑ o apropiere a Italieî. De aci se esplică bucuria generală francesă şi serbările ce Toulonezii le aranjéză în onórea Italienilor. Puţînă surprindere le a causat retragerea năilor rusescî înainte de sosirea marinarilor italienî. Dar surprinderea a încetat îndată ce faptul s'a esplicat ca o dispositie de bunăcuviinţă, că adecă onorurile ce se fac pentru Italienî să nu se atribue din partea cuîva Ruşilor.

România. Sâmbăta trecută s'aŭ deschis corpurile legiuitóre cu ceremonialul îndatinat. Mesagiul de tron se ocupă numaî de economiî, ca de cea mai de căpetenie lucrare ce o aŭ representanţiî naţiuneî. Regele accentuéză, că consolidarea stărei economice se póte face cu atât mai uşor, „cu cât pacea europeana e asigurată, prin hotărîrea unanimă e Puterilor celor marî, şi că România se găsesce în relaţiunile cele mai amicale cu tóte statele."

Ca un fel de completare a Mesagiului „Monitoriul oficial" publică o scrisóre a Regelui adresată dlui Sturdza, preşedintele consiliului de ministri, în care Regele doresce, ca în vederea economiilor ce vor trebui să se facă, *„tóte reducerile, ce se vor aplica în viitor acelora, carî slujesc Statului, să fie de asemenea aplicate şi listeî civile,"* de óre ce Regele socotesce de o datorie a Sa, *„de a uşura sarcinile Statului."*

Scrisórea regelui a făcut cea mai bună impresie pretutindenea şi e reprodusă de tóte ziarele.

Bulgaria. O scire sensaţională circuléză în ziaristică; e vorbă adecă, de arestarea întregului comitet macedo-bulgar în frunte cu Sarafoff, şi secuestrarea localurilor societăţii. Acésta, zice-se, în urma tonului revoluţionar al foiî comitetului şi a intervenţiunii energice a Turcieî de a se face o dată dreptate în afacerea cu omorîrea lui Mihăilean şi complotul contra regelui Carol. Cercurile guvernamentale bulgare, consideră tótă arestarea acésta, ca având un caracter pur criminal, ea a fost aprobată de toţi ceî cu sentimente bune, carî ţin la consolidarea Bulgarieî.

Rusia. Turburările par că s'aŭ mai liniscit, câte-o scire ajunsă în pressă mai vestesce numĕrul cel mare al celor prinşi şi închişi. De unä-zi era vorbă de un atentat îndreptat contra ţarului, din fericire fără de a avé ceva resultat. Azî scirea acésta se desminte, în schimb cetim, că în locul fostului ministru de culte, căḑut jertfă unui atentat, a fost numit adjutantul general Wamrowsky, având ca cea dintâiŭ chemare reorganisarea învĕţămîntului într'o direcţie mai bună. Ţarul accentuéză în rescriptul de numire, că sperä mult de la acéstă organisare, care va regenera tinerimea şi de împreună cu ea întreg poporul.

Corespondințe.

Scrisóre din Budapesta.

— de la corespondentul nostru. —

— 6 April n.

(Învețătorii de la civile. — Fumatul. — Împrumut. — Crucea în piept. — Barnum și Bailey. — Parlament.)

(Învețătorii de la civile) În epistola trecută am arétat, câtă plată are aicĭ un dascăl de la norme. Profesorii, saŭ mai bine zis dascălii și dăscălițele de la școlele civile sînt cu mult mai bine situați. Plata lor, cea mai mică e 2000 coróne și 600 coróre banĭ de cuartir. Gradul acesta duréză treĭ anĭ. În gradul al doilea aŭ 2400 cor. plată — și 720 coróne cortel. Gradul acesta duréză patru anĭ — după acestĭ șepte anĭ ajung la salariul adevĕrat, anume 3000 coróne — și 900 coróne banĭ de cuartir. Cuincuenalul acestora e 10% din plată, anume 300 cor. Se vorbesce, că orașul voesce a introduce un noŭ sistem de pensionare, și anume, ca în pensiune să se socotéscă și banii de cuartir, nu numaĭ salariul.

Mai bine dotați de cât canonicii nostri.

(Fumatul) Senatul orășănesc într'o ședință a luneĭ acesteĭa a oprit fumatul în edificiul școleĭ. A provocat directoriĭ școlarĭ, ca să grijéscă, ca în edificiul școleĭ, nicĭ chiar învețătoriĭ să nu fumeze — căcĭ esempiul e fórte lipicios. Nu ar strica, dacă și la noĭ s'ar interzice fumatul — căcĭ, pe câți învĕțătorĭ am vĕdut eŭ fumând chiar și în sala de învĕțămînt!

(Împrumut) Crisa de banĭ a cufundat în datoriĭ și orașul Pesta — deși sciut este, că în tot continentul, după Paris, Budapesta e cel mai bogat oraș. Orașul a voit a lua un împrumut de 30 milióne — și a provocat băncile Europeĭ, ca să-și înainteze planul și modul, cum ar voi a da acest împrumut. Băncile aŭ făcut între sine un compromis, și aŭ propus orașuluĭ, că vor da împrumut, însĕ cu un curs de 84 la sută. Anume orașul să le dee obligațiunĭ, saŭ acțiunĭ, de 100 coróne — ĕră eĭ vor da 84 coróne numaĭ. Percentele banilor, firesce, că vor fi 4·6%. Propunerea acésta senatul nu a primit-o ci la propunerea unor civĭ bogătanĭ, orașul la împrumut de la civĭ în modul de mai sus — dar cu curs de 87 la sută. În primele zile aŭ subscris atât aicĭ în oraș, cât și în provință, mai bine de 30 milióne. Cine are banĭ, și voesce a și-I depune bine — întru adevĕr s'ar plăti a se folosi de ocasiunea acésta binevenită. Orașul dintre subscripțiunile acestea alege, că de la cine primesce — și zilele acestea va decide definitiv.

(Crucea în pept.) Despre repunerea crucii în universitate vi s'a trimis raport. Am se însemn, că tinerii acestĭ bravĭ, de acum înainte, pórtă pe pept o cruce de medalion și așa se plimblă pe boulevardele capitaleĭ. Ar fi minunat, dacă toți creștinii ar purta semnul crucii — ca perciunații să se cunóscă unii pe alții.

(Barnum & Bailey.) Toți așteptăm cu nerăbdare ziua luĭ 7 aprilie, căcĭ atuncĭ sosesce în Budapesta Barnum și Bailey. Acesta e numele celuĭ mai mare circus în lume. Acum de vre-o 3 sĕptĕmânĭ se fac reclame în mod american. Sînt părețĭ câte de 10—15 metri de lungĭ, pe carĭ sînt lipite publicațiunile și ilustrațiunile producțiunilor lor. Nu este prăvălie pe boulevarde și strade laterale, în care să nu fie câte o ilustrațiune. Dintrun oraș întraltul merg cu tren separat — ĕră trenul întreg constă din 67 vagóne marĭ — carĭ sînt proprietatea lor.

De o dată se produc cam 850 de ómenĭ, și circa o mie de animale. În șatra principală ce o ridică, va fi loc pentru 12.000 persóne. Acest circus se opresce numaĭ în capitale — și pe timp scurt, căcĭ regiele zilnice îĭ sînt 24.000 coróne. Acestia se pricep la reclamă — căcĭ nicĭ nu aŭ sosit, și tótă lumea tot de eĭ vorbesce. Directoriĭ teatrelor se iaŭ de pĕr, căcĭ se tem, că teatrele lor în decursul acestor dóuĕ sĕptĕmânĭ vor fi góle. Aŭ înaintat recurs senatuluĭ, rugându-l, ca la nicĭ un cas, să nu prelungéscă concediul luĭ Barnum & Bailey. Că americaniĭ acestia sînt ómeniĭ naibiĭ — se vede și din casul următoriŭ. Societatea, care a luat în arêndă de la oraș stîlpiĭ destinați pentru publicațiunĭ — abia a așteptat să vină Barnum, ca să mi-l beléscă. A cerut de la Barnum sume enorme. Advocatul luĭ Barnum, studiând ordinațiunile orașuluĭ a ăflat, că în ordinațiune stă numaĭ că e oprit, a „lipi“ publicațiunĭ, dar a „acăța“ de ceva nu e oprit. Barnum a făcut din scândurĭ părețĭ de câte 10—15 metri — și în locurĭ, unde nu sînt edificiĭ a acățat părețiĭ propriĭ. — Ast fel a rĕmas intreprinzĕtoriĭ cu buzele umflate.

(Parlament.) În parlament iarmă grozavă. Să vede, ca să apropie alegerile, și deputațiĭ carĭ cugetă, că la alegerile următóre vor rĕmânea acasă — își arată acum tótă puterea. Contractul cu „Adria“ a provocat grozave certe, duelurĭ. Rakovszky, membrul partidului poporal nu-I cruță.

Alt cum e om cu mână curată, braț tare și bogat — nu are de ce se teme. Se și tem de el toți, ceĭ cu mânile cam aurite, ca dracul de tămâie. Se svonesce, că alegerile vor fi la începutul luĭ Iunie — saŭ póte chiar la începutul luĭ Maĭ. Pe tómnă însĕ la nicĭ un cas. Partidul poporal speréză, că se va inmulți cu vre-o 50 de membriĭ — chiar în zilele trecute dep. Förster a trecut în tabera lor.

Pestanul.

Sinódele protopopescĭ.

— districtul Blaș. —

Districtul protopopesc al Blașuluĭ, conform decisuluĭ din anul trecut, și-a ținut sinodul de primăvară în parochia Lunca la 2 April n.

La 9 óre a. m. se începe serviciul divin, celebrându-se sta liturgie de cătră șeful tractual M. On. Georgiŭ Bărbat cu asistința preoților Iuliŭ Nistor, revisor archidiecesan și capelan în Blaș și Nicolaŭ Latiŭ din Crăciunelul inferior.

Respunsurile s'aŭ cântat de cătră corul improvisat al preoțimeĭ tractuale, sub conducerea luĭ Vasiliŭ Băcilă, preot în Lodroman. La finea sânteĭ liturgiĭ s'a rostit predica ocasională de cătră Ioan Handrea preotul Mănărădiĭ, fiind ascultată cu mult interes din partea mulțimeĭ de popor, avênd caractĕr de actualitate, tractând sfînta mărturisire.

După aceea dimițiudu-se poporul, toți preoții se mărturisesc și imediat se începe ședința sinodală în localitatea școleĭ gr. cat.

Din programul sinoduluĭ cred a fi de interes general următórele: a) S'a constatat spre bucuria tuturor, că mersul învĕțămîntuluĭ școlar progresézĕ și în genere e satisfăcător; — b) Moralitatea credincioșilor e mulțumitóre; — c) S'a eiectat tacsele la fondul esactoratuluĭ și de salarisare al preoților, atragêndu-se din partea presidiuluĭ atențiunea tuturor, ca în viitor să nu mai obvină atâtea restanțiĭ; și d, se alege în urmă parochia Glogovet ca loc de întrunire al proximuluĭ sinod, designându-se de concionator tinĕrul preot al Șoroștinuluĭ V. Maior.

Așĭ comite o mare nedreptate, când nu așĭ releva la acest loc, buna impresie ce a făcut-o asupra preoțimeĭ tractuale, edificiul sfinteĭ bisericĭ, edificiul școlastic, curățenia esemplară și buna conservare, ce se observa, la tóte superedificatele parochialiĭ, construite tóte în timpul din urmă, și carĭ ar face onóre orĭ căreĭ alte parochiĭ, nu numaĭ micuteĭ comune Lunca. Mai departe numĕrul ceĭ așa de mare al bunuluĭ popor, care a participat la sfînta liturgie, deși întréga parochie abia numĕră 500 suflete.

Laudă fruntașilor comuneĭ și în deosebĭ actualuluĭ preot Ștefan Lita.

Un preot tractual.

Spicuirĭ literare.

Serviciul divin cu taxă.

Orĭ cât de curios s'ar părĕ, dar e un fapt. Dl căpitan Leonte, din armata Românieĭ, propune întroducerea serviciuluĭ religios cu taxă.

În nrl 25 din fóia bisericéscă „Apostolul“ din Bucuresci, scriind de mișcarea, ce s'a pornit la fraților din România „spre reculegere sufletéscă“, propune „completarea serviciuluĭ religios prin predicĭ și bune coruri bisericescĭ.“ Cum însĕ din colo pentru coruri se recer fonduri spre a plăti pe cântăreți, dsa e de părere, ca în bisericile sĕrace, pentru formarea fondurilor de lipsă, să se întroducă *„serviciile religióse cu întrare, făcute de câte un Prea Sfînt Episcop în bisericile orașelor de reședință ale eparchielor, încunjurat de clerul bisericesc și de cătră Sf. Protoereĭ în cele alalte orașe. Cu ocasia acestor servicĭi unul din ceĭ mai de samă predicatorĭ, va predica creștinilor însĕmnătatea sĕrbătorilor și tot ce va găsi folositor creștinilor“*.

Lăsam în chibzuința cetitorilor nostri să judece, cum vor atrage serviciile acestea religióse, unde credincioșiĭ vor trebui să plătéscă, ca la teatru? . . .

Și sînt ómenĭ, carĭ se supĕră că spicuim așt fel de lucrurĭ . . .

Christos a înviat!

Din ceriul sfînt Te-aĭ pogorît
Şi chip de om aĭ îmbrăcat,
Şi pentru noĭ Te-aĭ umilit
Aşa de mult Tu ne-aĭ iubit
Christóse adorat!

Mântuitor dumnezeesc
Şi Domn etern al lumiĭ 'ntregĭ,
Lăsat-aĭ tronul Tĕŭ ceresc
Ca de păcatul strămoşesc
Pe noĭ să ne deslegĭ!

Jugul sclăvieĭ l'aĭ sfărmat,
Părinte-aĭ fost celor orfanĭ,
Pe asupriţĭ i-aĭ mângâiat
Şi pocăinţ'aĭ predicat
Celor tiranĭ.

Cuvîntul Tĕŭ liberator
Eĭ n'aŭ voit a-l asculta,
Orbiţĭ de rĕutatea lor,
Aĭ diavolului slujitorĭ,
Aŭ stîns viaţa Ta.

Te-aŭ prins, amar te-aŭ chinuit
Cununĭ de spinĭ pe cap Ţ'aŭ pus,
Şi Te-aŭ scuipat şi te-aŭ hulit,
Pe cruce crud Te-aŭ pironit
O bunule Isus!

Dar când păcatul se credea
C'a reuşit triumfător,
Şi când Minciuna predomnea
Şi Tirania stăpânea
Asupra tuturor:

Din temeliĭ s'a sguduit
Domnia lor: s'a ruinat!
Lumină nóuă a rĕsărit
Şi din mormînt pecetluit
Christos a înviat!

Emilian.

MORITURI.

— Gândirĭ de Paschĭ. —

E sóre şi e primăvară.

Şi prin geamurile întredeschise o caldă suflare de vînt me chiémă şi me ispitesce.

Şi plec aşa, afară de oraş, şi mĕ aşeţ pe o bancă.

Scot din busunar ceva notiţiĭ, să cetesc. Dar literile îmĭ fug dinaintea ochilor, si în cap îmĭ sună ca o ciudată cadenţă: Mo-ri-tu-ri . . . Mo-ri-tu-ri . . .

Citisem în treacăt placatele şi cuvîntul ăsta — titlul pieseĭ luĭ Sudermann — mi-a rĕmas ţiutuit în minte şi nu-l maĭ pot scóte de acolo.

E cald şi e primăvară, vîntul aduce parfum de viorele şi de ierbă próspetă — cine s'a gândi atuncĭ la mórte?

Şi ca o întrupare a cuvîntului, ce nu maĭ voia să-mĭ iésă din cap, un car frumos împodobit trece drumul. Şi caiĭ păşesc încet şi trist, ca şi când ar şti şi eĭ, că nu se cuvine să alerge, când duc un sicriŭ.

Împodobit cu florĭ, un mic sicriŭ de metal, strălucesce în bătaia razelor de sóre. Î-l petrec cu ochiĭ, până îl pierd la cotitura drumuluĭ.

Şi abia l-am pierdut şi apare un alt car mortuar, apoĭ ierăşĭ altul.

În câteva óre numĕr al *şeptelea* car.

Şi me gândesc: ce multe sînt, şi cât de multe aŭ să maĭ fie!

Şi cum privesc în urma lor, sicriile încep să vorbéscă şi morţiĭ povestesc povestea vieţiĭ lor.

Şi-ĭ ascult.

*

Sicriul cel mic de metal începe povestea:

— Te mirĭ, că mor aşa de mic, să nu te mirĭ; eŭ am voit aşa. Eram în leagăn. şi toţĭ ceĭ din casă durmiaŭ, când m'am trezit de o lumină mare. La căpătîiul meŭ era îngerul Vieţiĭ şi îngerul Morţiĭ. Şi cel dintâĭ mi-a zis: „Dacă vreĭ să fiĭ al meŭ, veĭ cunósce viaţa cu bucuriile şi durerile eĭ; veĭ avea mângâierĭ şi supĕrărĭ nenumĕrate, dar eŭ voĭ fi lângă tine şi te voiŭ apăra şi-ţĭ voĭ da puterĭ. Şi când veĭ ieşi din lume, te veĭ duce cu mângâierea, că aĭ cunoscut viaţa şi — aĭ *trăit-o*". Şi îngerul a făcut un sĕmn şi am vĕzut viaţa, m'am vĕzut pe mine însu-mĭ trecênd prin lume — şi mi s'a făcut frică de câte aveaŭ să se întîmple cu mine.

Apoĭ a vorbit îngerul Morţiĭ: „Dacă vreĭ să fiĭ al meŭ, nu veĭ cunósce nicĭ o durere şi nicĭ un chin. Durerile sînt numaĭ pentru ómenĭ. Eŭ îţĭ voĭ da odihnă şi linişte."

Şi era aşa de frumos îngerul acela, şi era aşa de dulce graiul luĭ, încât mi-am întins braţele şi l'am rugat să me ia.

Viaţa e plină de durerĭ; mi-e frică de ea.

*

Pe sicriul cel alalt cetesc: „a trăit 84 anĭ."

Şi îşĭ începe povestea:

— Sînt obosît; odihna asta îmĭ face bine . . . aşa de bine! Şi când privesc în urma mea, me duc aşa de liniştit, cu tóte că n'am să maĭ viŭ înapoĭ. Am lucrat în tóte viaţa — am suferit — dar nu-mĭ pare rĕŭ c-am trăit-o. M'am rugat luĭ Dumnezeŭ în o vreme: „Dă-mĭ, Dómne zile, dacă nu pentru mine, cel puţin pentru *ea*." Maĭ târziŭ me rugam: „Ţine-mĭ Dómne puterile, dacă nu pentru mine, cel puţin pentru *eĭ*." Eraŭ aşa de mititeĭ sĕrmanĭ, ce ar fi făcut eĭ fără mine? şi eĭ mi-aŭ dat puterĭ să lucru, eĭ m'aŭ făcut să nu cunosc ostenéla, eĭ m'aŭ învĕţat ce dulce e să trăiescĭ *pentru alţiĭ*. Şi când pe urmă ĭ-am vĕzut marĭ, simţiam. că spatele mi se încovoie; eram obosît. Şi nu am maĭ cerut de la Dumnezeŭ puterĭ . , . nu maĭ era lipsă de mine. Legănam nepoţeiĭ pe genunchĭ şi eĭ se jucaŭ cu barba mea albă. Şi sara, când me închinam, ziceam cu inimă liniştită: „De acum, Dómne, fie voia Ta." . . Şi o să merg în faţa Luĭ, să-ĭ cer — odihnă.

Viaţa e luptă — mórtea e odihnă.

*

Pe dinainte trece un sicriŭ, ce abia se vede din florĭ.

Pe o petea ce atîrnă, cetesc: „Flóre am fost şi m'am veştejit."

Povestea sicriului e aşa de înduioşetóre:

— Eram de şepte-spre-zece anĭ . . . şi ómenii spuneaŭ că sînt frumósă . . . Ce bunĭ eraŭ ómeniĭ, ce frumósă era lumea!... A fost un vis frumos, din care n'aşĭ fi voit să mĕ deştept aşa curênd. Cum zimbiaŭ ómenĭ, când se uitaŭ la mine! Cum zimbiaŭ maĭ ales, când am fost la baĭ . . . ca prin vis aud valsul . . . eŭ sbor în vălmăşag ameţită . . . şi -mĭ pare aşa de bine, şi nu ştiŭ de ce . . . Da, a fost un vis frumos, şi póte, că visez şi acum . . . Şi mâne o să-ĭ spun mamiĭ, că m'am visat mórtă şi o se mĕ sĕrute pe frunte zicênd . . . Da, visezĭ şi acum, căcĭ nu pot muri aşa de curênd, când viaţa e aşa de dulce, când lumea e aşa de frumósă.

Da, visez . . .

*

Şi rînd pe rînd trec carĕle şi fie care îşĭ are povestea luĭ.

Şi cum privesc în urma lor, de o dată mi se pare, că şirul lor se măreşce. E un şir lung, nesfîrşit de lung: lumea întrégă e înşiruită . . .

Şi toţĭ păşesc liniştiţĭ şi gravĭ.

Pe un tron de aur, îngerul Morţiĭ priveşce cu un zimbet înduioşĕtor la lumea înşirată înainte-ĭ.

Şi toţĭ îşĭ descoperă capul, salutând cu resignare:

— Ave Caesar! Morituri te salutant!

. . . . . .

. . . Din depărtărĭ aud sunete de clopot: biserica serbéză Învierea . . .

Budapesta.

Al. Ciura.

Ziua Învierii.

Din braţul gerului cumplit
S'a desfăcut acum pământul,
Şi crivĕţul, frate cu vîntul,
În fund de munţi a 'ncremenit.

Natura 'ntrégă a reînviat.
Pădurea veştedă 'nverzesce, —
Ér câmpu 'n florĭ se 'mpodobesce...
E primăvară . . . Ér în sat

Serbare mare s'a pornit
Cu rugăciunĭ şi slujbă multă.
Chiar Domnul Sfînt din cer ascultă
Cum fiul Sĕŭ e preamărit . . .

Prin văĭ, pe deal rĕsună cântul
De bucuria Învieriĭ . . .
Şi de scirea primăveriĭ
A 'nmărmurit deja pământul. —

Sînt astăzĭ Pascile în sat.
Maĭ mândru sórele rĕsare,
Merg credincioşiĭ la 'nchinare:
Căcĭ Domnul Sfînt a înviat.

Şi doĭ de se 'ntîlnesc prin sat
Să 'mbrăţişézĕ cu iubire;
Cetescĭ par'că 'n a lor privire:
Christos din morţi a înviat! —

Iacob C. Domşa.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Mama sfîntuluĭ Augustin.

XIV.

(Continuare.)

Cu tóte acestea, nu credinţa, nu speranţa, nu resignaţiunea în voia lui Dumnezeŭ, nu pacea aŭ fost acelea, carĭ aŭ crescut maĭ mult în s. Monica; nu, ci — iubirea.

Cum să şi descriem crescerea treptată a acesteĭ iubirĭ? Deja ca copilă tinĕră se alipesce de Isus cu acea iubire sinceră, fragedă, familiară şi plină de farmec, care mişcă inima lui Dumnezeŭ, fiind că ea pĕtrunde chiar şi inima de ghiéţă a omuluĭ. Ca femeie tinĕră, copleşită de durere, amăgită şi părăsită plânge la piciórele Mântuitoriuluĭ, şi când a vĕdut, că iubirea pământéscă e mincinósă, că numaĭ Dumnezeŭ e amic credincios, care nicĭ nu ne înşélă, nicĭ nu ne părăsesce, nicĭ o dată, când a observat zic tóte aceste, atunci din ce i-se măriaŭ durerile şi-l dispăreaŭ visurile frumóse, din ce îĭ crescea şi iubirea.

Ca mamă tinĕră după ce a gustat pentru un moment bucuriile iubireĭ recunoscĕtóre lângă légănul prunculuĭ sĕŭ, fiind cuprinsă în dată de grijea pentru mântuirea fiuluĭ sĕŭ; fără léc de ajutor din partea consoţuluĭ sĕŭ, s'a refugiat la Dumnezeŭ, unica eĭ speranţă. Timp de 30 de anĭ Dumnezeŭ ĭ-a fost unicul consilieriŭ în mijlocul fricеĭ, îngrijireĭ, speranţeĭ şi presimţirilor sinistre.

Treĭ zecĭ de anĭ de-a rîndul şĭ-a trimis ea cătră ceriŭ plângerile, carĭ îĭ măriaŭ din ce în ce maĭ mult iubirea; căcĭ, ca să fie cu atât maĭ sigură despre câştigarea lui Dumnezeŭ, se silia să-l iubéscă tot maĭ ferbinte.

Acum când şĭ-a vĕdut dorinţa realisată, fericita mamă a vĕrsat înaintea Dumnezeuluĭ sĕŭ din noŭ lacrĕmĭ, şi încă lacrĕmĭ de acelea, carĭ până aci îĭ erau cu totul necunoscute.

Oh! cine ar puté espune iubirea acesteĭ femeĭ faţă de Dumnezeŭ, faţă de Isus Christos?

Durerea, îngrijirea, speranţa, frica şi lumina îĭ măriaŭ iubirea, care numaĭ într'atâta se schimba, în cât căpĕta puterĭ nóuĕ.

Petrecea óre întregĭ lângă s. altar cufundată în rugăciuni.

Se cumineca în tóte zilele cu o frăgeđime din ce în ce maĭ mare.

Şi acum, după ce ĭ-a sĕcat isvorul lacrĕmilor de durere, a început a vĕrsa înaintea crucеĭ luĭ Isus alte lacrĕmĭ, acele lacrĕmĭ de bucuriă, carĭ nu sĕcă nicĭ odată, pentru că pe acelea le adună şi le vĕrsă iubirea.

Şi ceea ce e nespus de frumos la s. Monica, este, că iubirea eĭ faţă de Isus Christos şi iubirea faţă de fiul sĕŭ Augustin era una şi aceeaşĭ.

Acésta iubire dublă s'a desvoltat la olaltă în decursul anilor; aŭ crescut împreună, aşa zicĕnd, s'aŭ îmbrăţoşat. Monica nu cugeta nicĭ o dată la Isus Christos, fără a-ĭ aduce aminte şi de Augustin, nu căuta la Augustin, fără de a avé înaintea ochilor sĕĭ şi pe Isus Christos. Causa, că a suferit atâta, că aşa de mult ĭ-a sângerat inima, a fost, că obiectul iubireĭ eĭ: Isus şi Augustin s'aŭ despărţit, s'aŭ depărtat unul de altul.

Tot din aceeaşĭ causă provenia, că acum, când a vĕdut, cât de tare iubesce Augustin pe Isus Christos şi Isus Christos pe Augustin, a cuprins'o o bucuriă aşa de mare, în cât nu şĭ-o putea ascunde dinaintea ómenilor.

Durerea nu a putut'o duce în pământ; dar acum era de temut, să nu móră de bucuriă. Şi până aci nu o dată era răpită până la estas în rugăciunile sale; se împărtăşia de una dintre acele înrîuriri maĭ puternice ale graţieĭ divine, prin care Dumnezeŭ se face stăpân peste suflete şi le ridică la sine, nelăsându-le lor de cât facultăţile privireĭ, rugăciuneĭ şi iubircĭ. Era lucru deja cunoscut, că de la botez în cóce a participat maĭ de multe orĭ în graţia acésta. Câte o dată aşa era de beată de acésta fericire, în cât ziua întrégă rĕmânea tăcută, nesimţitóre faţă de lumea din afară, cufundată în sine, şi ocupându-se în internul inimeĭ numaĭ cu Dumnezeŭ. Cu altă ocasiune aşa de tare a cuprins'o bucuria acésta, ce se numesce estas, în cât şĭ-a perdut simţirile, şi vecinĭĭ s'aŭ nĕcăjit fără succes se o trezéscă din acest somn plăcut! [1])

Cu deosebire după s. cumineCătură avea parte de acest isvor de bucuriĭ dulcĭ.

În ziua de Rusalie, a 50. zi de la botezarea luĭ Augustin într'atâta ĭ-a răpit sufletul, în cât n'a putut mânca nimic nicĭ în ziua aceea, nicĭ în nóptea următóre. [2]) Toţĭ ceĭ din jurul eĭ aŭ observat, că de când s'a botezat Augustin, cugetele eĭ aŭ luat o altă direcţiune. Nu se maĭ cugeta, de la cât ceriŭ, şi era uşor a prevesti, că nu va maĭ trăi mult.

Să ne aducem numaĭ aminte de planul ce l'a fost conceput Augustin, când graţia divină a început a-l ridica pe încetul.

Încă nu era creştin, dar făcĕndu-i-se urît de lume, şi ostenit fiind de golătatea zilelor miserabile, ce nu le-a fost umplut încă Dumnezeŭ: el era cuprins de visul uneĭ singurătăţĭ, unde cu amicĭ de accea-şĭ vrîstă, de aceea-şĭ inimă şi acela-şĭ gust pentru lucrurile maĭ înalte să-şĭ petrécă viéţa de parte de acésta lume jalnică, în cercetarea şi contemplarea adevĕruluĭ. Dar când voĭ să realiseze acest vis, el înţĕlese, că e prea legat de pământ; că inima luĭ nu e liberă şi inimile amicilór sĕĭ încă-s robite ca şi a luĭ. Şi atunci şi reieptă acest plan, cu un suris amar pe buze.

Acest vis ér i-se reîntórse în suflet în primele zile după botez. Pedecile cele marĭ nu maĭ erau: „Dacă ĭ-ar fi presentat cineva o fată tinĕră înzestrată cu tóte farmecile vrîsteĭ, frumseţiĭ şi spiritului şi chiar şi dacă ĭ-ar fi putut-o da luĭ în cea maĭ legitimă şi maĭ sfîntă unire, — el nicĭ nu s'ar fi uĭtat la ea.“ [3]) Inima lui, acésta rĕmăşiţă a inimeĭ, să fie totde una numaĭ pentru Dumnezeŭ. Amicĭĭ luĭ plinĭ de aceleşĭ graţiĭ erau şi de aceleşĭ simţeminte. De ce dar să nu încerce a realisa acum visul de óre când? Augustin îĭ vorbi luĭ Alypiu, care trĕsări de bucuriă. Navigiu primi cu aplaus. Evodiu se alătură lângă eĭ. Adeodat nu voia să părăséscă pe tatăl sĕŭ.

Numaĭ Monica ĭ-ar maĭ fi putut împedeca. Dar ce!? Monica să fie ope decă? Din contră, ea devine mama, modelul, îndemnul, rugăciunea şi provedinţa ne'ncetată a micеĭ comunităţĭ. Tótă lumea consimţia — şi ast fel să născu prima încercare de viéţă călugăréscă, din care ĭese „Regula“ neperitóre a sfîntului Augustin.

Maĭ era o întrebare încă: unde să se aşeze acéstă societate, ca să trăiéscă? Augustin, Navigiu, Adeodat, Evodiu, Alypiu, toţĭ erau din Africa, din Thagasta sau din împrejurimea eĭ. Cine să-ĭ pótă reţiné în Italia? De ce să nu se re'ntórcă la părinţiĭ lor, între rudeniile şi amicĭĭ lor, de ce să nu ducă *poporuluĭ lor* prima mirésma a credinţeĭ lor recâştigate, şi când vor fi cel puţin noviţiĭ, primele flacărĭ ale apostolatului lor? Nu steteră la îndoiélă; pe la capetul luĭ Oct. 387 plecară cătră Ostia, unde speraŭ că vor afla ocasiune să se re'ntórcă în dată în Africa.

---

[1]) Boll. die 4 Maii.
[2]) Ibidem.
[3]) Soliloquia, lib. I. c. X.

Ce diferinţă între dónĕ călătoriĭ! Treĭ anĭ maĭ înainte eĭ veniră câte unul, despărţiţĭ, neliniştiţĭ. Întâiŭ Augustin fugind de mamă-sa şi înşelându-o, plecă cu o inimă maĭ tulbure ca valurile peste carĭ trecea; apoĭ Monica urmărind pe fiul sĕŭ prin tempestăţĭ, voind să-l ajungă în contra furtunilor şi a depărtărilor, udând cu lacrĕmĭ calea, ce o făcea. Ér acum? Acum, eĭ se reîntorc la olaltă, împăcaţĭ, fericiţĭ, mână în mână, purtând ambiĭ pe faţă aceea-şĭ espresiune a păciĭ, aceea-şĭ lumină strălucitóre.

Şi Monica cât se împotrivia acelor călătoriĭ! Cât a plâns ea în capela sfîntului Ciprian! Cât s'a rugat luĭ Dumnezeŭ, ca să depărteze pe fiul eĭ de Italia, să-l reţină în Africa! Şi acum? ea vedea chiar că Dumnezeŭ din iubire n'a ascultat'o atunci, şi că o bunătate nemărginită era ascunsă în întîmplarea acea, ce ĭ-a causat atâta supĕrare. Aceste şi alte asemenea lucrurĭ răpesc sufletele şi câte o dată tóte le laşĭ în grijea luĭ Dumnezeŭ: copiĭ, amicĭ, planuri, viitor; şi îĭ zicĕ: „Fă Dómne, ce-Ţĭ pare maĭ bun, — maĭ bine veđĭ decât mine şi maĭ mult mĕ iubescĭ, de cum am credut.“ Sfîntul Ambrosie primi pe călătorĭ, îĭ binecuvîntă pentru cea din urmă óră şi îmbrăţoşând pe Augustin, îĭ ură pentru călătorie binecuvîntările ce aşa de roditóre aveaŭ să fie.

(Va urma cap. XV.)

DIN DEPĂRTARE.

Picură-mĭ mereŭ în minte
Farmecul trecutuluĭ,
Ér gându 'n voia luĭ
Fuge, sbóră. 'Chipurĭ sfinte
Trec pe din'aintea mea . . .
Cum le-aşĭ pironi în minte-mĭ,
De-aşĭ putea.

O! aşa de dulcĭ îs tóte
Dac'odată aŭ trecut . . .
Miere azĭ mi-s'a părut
Ce-am ţinut venin de mórte
Altă dată . . . vreme, mergĭ
Prea cu zor . . . dar tu puţine
Înţelegĭ.

O! va fi pădurea verde . . .
Primăvara vine ér . . .
Şi un dor fără hotar
Mĕ cuprinde şi mĕ perde:
Să-mĭ revĕd sătuţul drag,
Casa, lunca şi pădurea
Cea de fag.

Se apropie voióse
Zilele de sĕrbătorĭ,
Le-am gustat de atâtea orĭ,
Bucuriĭ din inimĭ scóse,
Dar cum mi-s'aŭ arĕtat
Astăzĭ, că-s străin, o n'aŭ fost
Nicĭ o dată!

Aŭ şi alţiĭ 'n astă lume
Sĕrbătorĭ şi bucuriĭ . . .
O! dar nu sciŭ cum va fi:
Le-am gustat şi nu aŭ nume,
Nicĭ un farmec nu cuprind,
Nicĭ un foc în al tĕŭ suflet
Nu aprind.

Rĕcĭ sosesc, când trec sînt ghiață.
Unde e seninul lor,
Și mirosu 'nbătător?
Unde e a lor viață?
Ca la noĭ — să-mĭ credețĭ mie
La alțĭ nu maĭ sînt și vecĭnic
N'o să fie!

Plécă-mĭ decĭ închipuire
Pe la noĭ, căcĭ eŭ nu pot,
Vedĭ ce-o fi, și-mĭ spune tot
Rumĕnă de fericire
Când te veĭ întórce ér . . . . .
Dar povestea mea n'o spune:
E 'nzădar.

I. Agârbiceanu

Tragedia Calvarului.

— Impresiĭ. —

Prĭetinului.

Tragedia Calvarului? — Și numaĭ atâta de ajuns este a înălța sufletul unuĭ creștin dedat a gândi și a sîmți.

Moment înduioșător de sublim clipa, în carea jidovĭ încarnațĭ privesc cu satisfacție diavoléscă la svîrcolirile de durere, ce le îndură Jertfa neprihănită pe altariul crucĭĭ de lemn!

Moment înălțător de inimĭ, care pentru fie care veac înoĭ-se-va în tot atâtea sute de anĭ! . . .

Veacurĭ nóuĕ-spe-zece după olaltă petrecutu-s'aŭ de atuncĭ și pare-mi-se totuși, ca și cum sub ochiĭ meĭ s'ar fi sevîrșit acéstă sublimă Tragedie. . . . . .

Cam în chipul acesta s'a urmat jalnica Tragedie. Zidoviĭ aveŭ pe urmă în deplină stăpânire pe Isus.

Acum ziua arĕtărĭĭ Luĭ a fost sosit. Lumea de prin prejur se strînge a vedé pe noul Isaac, care slab și istovit, potienind sub sarcina apăsătóre a crucĭĭ, — trece drumul cătră Calvar.

„Vaĭ neam pĕcătos, norod plin de pĕcate, sĕmînță rea, fiĭ fără de lege“, așa a grăit proorocul pe sama acestuĭ nelegiut popor, care nu a cruțat atâta jertfă a iubirĭĭ!

Ajuns alaiul pe piscul Calvarului, călăiĭ încep a duce în desevîrșire aceea, ce le-a fost poruncit lor proorocul împĕrat.

Deja într'o clipă crucea era gata, ér cuiele la îndemână.

Isus fu aruncat pe cruce — câte-va lovituri de ciocan, o țîșnitură de sânge și — pironirea e isprăvită.

Acum călăiĭ ridică în sus crucea îngreunată de trupul celuĭ pironit.

Durerile încep a-l copleși . . . cresc, neputința îl sugrumă — atuncĭ neprihănitul Isus murmură psalmul acela resignat și plin de amărăciune, a cărĭ fie care frasă, tótă vorba sângerézĕ: „Eli, Eli, lamma sabacthani!“

Și maĭ mult durerile se intețesc — setea îl mistue.

Adăpare îaŭ dat Luĭ atuncĭ un burete înmuiat în oțĕt — scris-aŭ scripturile dór că până la sfîrșit batjocurĭ și torturĭ trebuiaŭ să însoțéscă pe nevinovatul rĕstignit.

O dată se maĭ ivesce viața în fața luĭ — a fost clipa când zise Isus: „Părinte în mânile tale îmĭ daŭ sufletul meŭ“, — apoĭ frumosul Luĭ cap îndurerat și plin de sânge se înclină înainte.

A repausat! . . . . . .

Dragă prĭetine, acésta e Tragedia, care nu va perĭ pentru niciuna dintre generațiile veacurilor ce vor urma!

Pe când cetiam acéstă frumósă și alésă carte — pare că simțiam cum gândul mi-se sulia departe în sus, până pe piscul Calvaruluĭ.

Acolo apoĭ vedeam mulțimea cea de ómenĭ și crucea de lemn — părea ca și cum tóte orgiile acesteĭ lumĭ se rĕsbunaŭ în clipa, când rĕstignirea decurgea.

Sângele ferbia în mine de atâta mișeléscă tractare — voĭam să rĕsbun Jertfa omenirĭĭ.

Dar nu maĭ continuaŭ — reîntorceu-mĕ ĕră în veacurile nóstre.

Veacurĭ 19. de-arîndul perindatu-s'aŭ de atuncĭ, noĭ maĭ serbăm încă amintirea acesteĭ Tragedĭĭ.

Numaĭ cât mi-se pare — înduioșarea de inimĭ a credincioșilor de atuncĭ, cari tânguiaŭ înăbușit privind acésta jalnică perdare — azĭ să se fi stîns din ale nóstre inimĭ.

Rece și fără pic de emoțiune creștinéscă privesce lumea în ziua Patimilor sfinte, tabloul de pe Calvar! . . .

Unde-s lacrimile tale, lume? De ce nu plângĭ, de ce nu te înduioșezĭ, când vedĭ sângele picurând din ranele Domnuluĭ și Stăpânitorul tĕŭ — Isus?

Acele vorbe de dojană, de drĕptă mustrare pe cari proroocul le-a fost prezis pe sama aceluĭ norod jidovesc — să nu se întórcă asupra nemuluĭ nostru!

„Vaĭ neam pĕcătos . . . fiĭ fără de lege“ așa a fost vorbit proorocul.

Vaĭ neam pĕcătos! Și dacă mânile tale nu îmĭ maĭ străpung cóstele mele — preoțiĭ tĕĭ săvîrșesc acésta jertfă cruntată pe mesele altarelor — dar tu mĕ osîndescĭ desprețuindu-mĕ . . . Aceĭa nu aveaŭ lumină, care luminézĕ ție, ér tu mărturisescĭ credința, pe care eĭ nu o mărturiseaŭ! . . .

Atuncĭ de ce mĕ nesocotescĭ! . . .

În chipul acesta glăsuind îndurerat cobóră — în ziua patimilor Luĭ — glasul dumnezeesc de pe piscul Calvaruluĭ, care maĭ stă încă — în tot atâtea biserici.

Mĕ întreb, să fie óre așa poporul meŭ, neamul acela de-o lege cu mine? . . .

— — — — — — — — — — — — —

Un veac după altul trec repezĭ în noianul uĭtărĭĭ — gândirea luĭ de maĭ licăre în urmă. Ca o dulce suvenire saŭ tristă rĕmășiță a acelor trecuturĭ de vremĭ maĭ perdurézĕ amintirea lor, până ce pe urmă piere, se stînge și aceea . . . . Veacurĭ 19. de vremurĭ perîndatu-s'aŭ după olaltă și ziua aceea memorabilă a Tragedieĭ sublime e próspetă încă în gândul omenimeĭ . . .

Un alt veac, maĭ bătrîn, cu alte idealurĭ trăim acum. Pare, ca și cum razele sóreluĭ de acum ar fi maĭ cu îndurare, — căcĭ împrăsciind cu căldura lor de raze înfocate rĕceala și scepticismul din inimile nóstre — aprind în locul lor o credință maĭ viuă, maĭ apropiată de idealul omenimeĭ — de Christos.

Acum credința începe a se plămădi și dragostea a întineri pe rĕmășițele uneĭ necredințe mórte, desnădejduite . . .

În ziua de astăzĭ — maĭ nainte de timpuriul revĕrsat al zileĭ frumóse — clopotele cu tînguiosul de dulce glas al lor spun „Învierea“ la lume, la munțĭ și la văĭ.

Azĭ vremea de doliŭ cernit se sfîrșesce și lacrimile celor îndurerațĭ se uscă — dar urma sângeluĭ picurat la pólele crucĭĭ, de maĭ vestesce orgia trecută . . .

Azĭ, unde e solul care să vestéscă lumiĭ învierea credinții nóstre, care mórtă a fost?

Unde e el?

Dór maĭ erĭ slugarniciĭ plătițĭ de vrăjmașiĭ credinții, aŭ rĕstignit între urlete păgânescĭ necredința nóstră.

Și după treĭ zile de îngropare pămîntéscă — azĭ din jertfita necredință, credința a trebuit să învie . . .

Și solul care să spună acéstă înviere, unde e el? . . .

Azĭ — maĭ nainte de revĕrsatul zileĭ, când clopotul bisericiĭ împrejmuită în sĕrbătóre, anunță preste hotare învierea luĭ Isus, pe aceeași vreme anunțat-aŭ și inimile nóstre *învierea credinței.*

Christos a înviat! Credința a biruit!

A înviat Christos, cu el credința nóstră de veacurĭ adormită — și stînsa dragoste de El . . .

Și par-că aud cum preste veacurĭ înainte, un glas omenesc va grăi, pe crucea, în care Christos a sfîrșit, a perit atuncĭ și necredința nóstră!

Credință, iubire! . . . dóue vorbe scurte! .

— — — — — — — — — — — — —

Dragă Prietine, tu dóră cetit-aĭ acéstă Tragedie a Calvarului?

Să o cetescĭ dacă nu.

E o carte, carea cel puțin în rĕstîmpurĭ te înalță cu gândul pe piscul Calvaruluĭ de unde viața isvoresce.

Sufletul omuluĭ gol de sentimente curate, de credință creștinéscă, și care nu scie ce sînt aceste, află întrînsa aceea, după ce însetézĕ . . .

Pe urma acesteĭ cetirĭ, rămîĭ împăcat cu viața-ți miseră aŭ bogată, saŭ cum va fi ea.

Eŭ cetindu-o am cules, aceste impresiĭ pe cari ție ți-le dedic. Cetesce-o și îndémnă și pe alțiĭ a o ceti.

O îmbrățoșare de la pretinul tĕŭ.

April 1901.

Petru Sântoma.

Din trecut.

— reminiscințe. —

(Continuare.)

Eram încă tot în mijlocul laculuĭ.. Nu ne înduram să ne mișcăm de acolo. Concertul bróscelor devenia din ce în ce maĭ animat. E de tot interesant să asculțĭ cântecul lor. Unele — pe semne cele maĭ tinere — strigă repede și suptire, altele maĭ în vîrstă daŭ maĭ pe grosul, ér cele bătrâne, numaĭ din când în când, își slobod răgușitul lor glas. Bróscelea acestea, în ceea ce privesce natura lor — cred, că sînt fórte rĕutăcióse, ursuze și fricóse. Cumcă epitetul cest din urmă e adevĕrat și un iepure a esperiat-o. Sci când a desperat sĕrmanul de el, căcĭ nu maĭ avea linisce niciu cât batĭ o dată în pălmĭ. De audia lătratul unuĭ câne — la fugă, de să mișca vre-un ram bătut de vînt — la talpă bălete, de suna frunzișul uscat al pădurĭĭ — ține-te Niculiță, — fugea mâncând pământul. Se credea cel maĭ nefericit

animal din lume, îi venia să blasteme natura ce l'a făcut aşa fricos, şi aşa de fără apărare. Perdêndu-şi orî ce speranţă, plécă să-şi pună capĕt ticălóseî sale vieţi. Şi — póte că dus de norocul cel ţepuresc, ajunge la un lac. Voîa să se înece. Dar când ajunge pe marginea lacului, un popor întreg de bróscе, care eşise la sóre, îngrozit de presenţa nouluî şi nemaî vĕdutului animal — sare huştiuluc — în apă, şi se cam maî pierd în afundime. Şi vĕdêndu ţepuraşul nostru, că sînt bidigániî maî fricóse şi de cât el, s'a reîntors pocăit în pădure.

Cumcă îs şi rĕutăcióse am aflat ascultându-le cânteculu. Când una, răpită cu totul de farmecul cântăriî — ajunge la cel maî înalt grad al glasuluî sĕŭ, când crede că un popor întreg o ascultă cu uimire — alta de lângă ea, începe să strige rĕutăciósă, tare şi urît, de stă să-ţi astupe urechile, numaî şi numaî să nu se audă vócea vecineî sale. Ceva asemenea poţî vedea maî la tot paşul în vieţa omenéscă, fiind vorbă despre vre-un lucru bun. Ceva érăşî asemenea la formă, dar deosebit în esenţă observăm la copiî. Uite-î numaî colo în năsip se jócă treî frăţiorî. Mama a dat în grija celor doî maî marişorî pe micuţul cel de al treilea. Cum, cum nu, micuţul îşi umple ochişoriî de năsip, şi începe să sbiere ca din gură de şerpe. Ceî doî — sub pretecst că-l înbună — încep a face un tălălău — de ferî Dómne! Mama nu aude plânsul, şi aşa ceî doî scapă de bătaîe. Bróscele şi ómeniî marî fac tăraboiul cel mare din rĕutate şi invidie — copiiî — în casul acesta — din frica de bătaîe.

. . . . . .

De-asupra nóstră ceriul — acoperit de nenumĕratele stele, cu luna, ce-şi face veşnicul drum, galbină şi rece, — are un aspect blând şi îndurător, şi pare că o milă. — ne spus de mare e închegată în acel albastru imens. E ascuns în acest vineţiŭ depărtat ceva, ce ne légă mintea, ce atrage óre cum spre el. Un fluid cald pare că se varsă în tot trupul nostru, pare că ne topim încetul cu încetul. . . . Şi închipuirea nóstră e departe, departe. . . . către imensul albastru. . . . . .

Din când în când, câte o raţă sĕlbatică trece de la un ţĕrm la altul, lunecând aşa de graţios şi tăind argintul apeî într'o linie albă. Altele dóuĕ — sosite cine scie de unde — se rotesc puţin de-asupra apeî, apoî se lasă pe lac plescăind de vre-o câte-va orî prin bătaîa aripelor. Şi îşi iaŭ drumul spre stufuî din apropiere. Concertul bróscelor urmézĕ neîntrerupt, trestişul sună uscat; de-asupra nóstră stele, în apă oglinda lor; vîntul suspină molatic. Armonie şi fericire! Ce bine e să trăiescî! Ne împlântăm din noŭ lopeţile în apă. Şi ele se cufundă la vale, apoî se lasă încet şi cu minte înapoî . . . şi luntrea pornesce. De câte orî le ridicăm, un caler de stropî se ridică cu ele, apoî cad luminaţî de lumina lunii, ca tot atâtea mărgăritare — poenind pe luciuî lacului. Încunjurăm lacul o dată şi încă o dată şi érăşî. Cum lunecă de lin şi fermecător luntrea! Mĕ gândeam, cât ar fi de bine să fiŭ într'o luntre mălestră, ce alérgă cu sborul paseriî pe un lac infinit! Să mĕ ducă departe, departe, să mi-se pérdă urma. Óre de unde se nasce dorul acesta vag după infinit în sufletul omuluî? Pentru ce ne place atât de mult să ne desbrăcăm de materie şi să plutim pe aripele fantasieî în depărtarea nemărginitului? . . . Să fie acésta manifestarea inconsciei a simţemîntuluî de eternitate? . . . . . .

În lovirile cadenţate a apeî prin lopeţile nóstre, în sunetul fermecător şi regulat a acestor loviriî, părea că să ascunde cadenţa, ritmul celeî maî perfecte poesiî. Şi în braţele nóstre se urcă o putere necunoscută, o căldură binefăcĕtóre ni-se suîe la inimă, şi de acolo se împrăscie în tot trupul, ne copleşesce. . . . . .

Ne îndreptăm spre ţermurele de unde am plecat, şi unde era un pociumb pentru legatul luntriî. Era târziŭ şi trebuia să mergem. Şi-am maî fi stat, dar eram siliţi să ne ducem. De astă dată mergeam încet, de tot încet. Şi luntreî îî părea rĕŭ că ne ducem. Laculuî? Póte că luî nu-î părea rĕŭ . . . căcî nu-l tulburam din visările luî. Lacul? . . . De bună samă era maî înţelept şi de cât noî, şi de cât luntrea. . . . Priviam la dunga ce o lasă lopata mea în apă. Cum dispare îndată, copleşită de multul apeî ce se îmbuldesce cu o sete nespusă. . . . Să fie ceva stătător? Ómeniî încă îşi croiesc drumurî în vieţa acésta. Un drum, ce are şi început şi sfîrşit. Şi calea acésta, fie ea cât de cutezată, cât de luminósă — va rĕmânea dóră aşa şi după stîngerea individuluî? După dóuĕ momente se maî cunósce calea ce-a făcut-o o stea luminósă în căderea eî? După un singur moment să maî cunósce urma fulgeruluî? În natură e o sete înspăimîntătóre de a umplé tot, de a se nivela óre cum tóte proeminenţele şi aberaţiunile, de a se păstra forma întreguluî, „totuluî" neconturbată, forma aceea compactă şi plină . . . . o schinteîe a Dumnezeiriî. . . . . .

„Uh . . . ce-î asta?" „Eî, bată-te să te bată, dă mâna şi saî maî iute afară, nu vedî că aî sărit în apă?" Adecă în decursul cugetăriî mele am fost ajuns la ţermure, luntrea se opresce, tu saî pe uscat, eŭ buimăcit îmî las trupul în voîa luî — gândul încă îmî era departe. Saî şi eŭ — aşa înconsciŭ de ce fac . . . şi mĕ trezesc în apă. Norocul că nu am fost pe largul laculuî. Aşî maî fi adus şi eŭ o probă la „nestatornicia lumeî".

Pare că te vĕd şi acuma cum aî rîs de cu gust atuncia. Eî, dar acestea aŭ trecut de mult . . . şi ceea ce mî-a rĕmas din ele eştî tu, lacul şi luntrea.

(Va urma.)

Ultimul carnivor.

— Povestire din veacurile viitóre. —

— Şi tu scumpă, cum te maî afli? întrébă dna casiî pe mdme Rica, care a venit să o cerceteze. Pare că eştî cam palidă.

— Ba bine că nu! O sută şésă-zecî de anî nu-s glumă, rĕspunde Rica.

Era adecă 14 Aprilie, anul Domnuluî 2354.

— Dómne, Dumnezeule, cât de uşor suporţî tu povóra alor 160 de anî, continuă Reta, şi eŭ? Eŭ abia am trecut de 150 şi totuşî sînt tot bolnăviciósă.

— Înzădar, omul numaî cu greŭ să împretinesce cu ideîa, că trebue să îmbĕtrânim aşa repede.

— Abia ne învîrtim de câte-va orî prin lume, şi-î gata cu vieţa asta. Dar apoî pentru niţică tusă nu trebue să desperezî, maî virtos, că tu eştî aplicată spre hipocondrie.

— Ţî-e uşor ţie, carea nicî nu scî ce-î morbul!

— Vorbind adevĕrul, nicî n'am fost bolnavă tótă vieţa, afară de un singur cas. Peste *morbul electric* a trebuit să trec şi eŭ — bine înţeles — dar după aceea am fost maî sănătósă ca orî când.

— Cât te invidiezî! Eŭ am suferit fórte mult. Când eram fată, în fie care deceniŭ căpĕtam o dată oftică. După aceea am avut destul lucru cu cancerul, ce m'a plictisit până la vrîsta de 60 anî. Dar abstrăgênd de la miseriile acestea neînsemnate, ce e drept, dar fórte moleste, tu nu aî ideîe, cât m'a necăjit bóla telefonică şi bóla electrică. Şi azî aşa-s de electrică, de nu poţî crede.

— Vedî, Retă scumpă, în aşa stare n'ar fi iertat să primescî óspeţî, căcî acestia te fac şi maî nervósă.

— O, dragă, n'aŭ să vină de cât nisce amicî fórte intimî.

— Retă scumpă, primesce-mî sfatul. Pune-te în pat şi nu primi pe nime. Eŭ încă plec imediat, numaî să fac dispositiile. să-mî aducă în ordine balonul.

— Nu te las pentru lumea asta. Şi de ce n'aşî primi óspeţî? Pe mine mĕ face electrică singurătatea. ér nu societatea. În special tu dragă, trebue să rĕmâî, căcî aştept un óspe de tot interesant, cu care aî să facî cunoscinţă.

— Cine e acel óspe ilustru?

— Admiralul Laurean, despre care a bună samă aî auđit şi tu câte-va amĕnunte interesante.

— Pare că îmî aduc aminte de numele acesta. Nu ni-s'a propus şi în istorie?

— Cum să nu! Scî când eram noî fetişcane, ni-se propunea o istorie, edată în metropola sciinţelor în Blaş. În tomul al 25-lea era vorbă de lupta de la Constanţa, în care amintitul Laurean a raportat o învingere splendidă asupra Muscanilor. Eŭ îmî aduc aminte fórte bine de bătaîa aceea, căcî chiar atunci am rĕspuns şi încă pe „fórte bine". Se începe la p. 542, alineatul al doilea. În lupta aceea Laurean s'a purtat atât de brav, în cât presidentul republicei l'a distins cu titlul de conte de Constanţa şi cu un dominiŭ admirabil în poetica Dobrogea. Şi ca să te fac şi maî curiósă de óspele ce îl aştept, trebue să-ţi spun, că el este ultimul om, care a mâncat . . . carne.

— Grozav! esclamă înspăimîntată dna Rica, când şi cum a putut comite o faptă aşa de neomenósă?

— Asta ne va spune-o el însuşi. Nicî eŭ nu-mî aduc aminte de tóte amĕnuntele. Atâta sciŭ, că e un roman întreg, şi încă un roman înfiorător, ce-ţi sburlesce pĕrul în cap. Mie mi-l'a povestit o dată, înainte de asta cu vre-o 70 anî, dar în anii ultimî încep a uita cam uşor.

Între acestea aŭ sosit óspeţî noî, cărora bine instruata servitorime, le-a servit beuturî oritóre, nu chiar bune, dar de tot scumpe. Rica dădea pe melancolica. Sa cugeta la eroul de la Constanţa, la omul din vremurî apuse, care a participat la vĕrsărî de sânge, ca odinióră Hannibal, Atilla, Roberts şi alţî crudelî representanţi aî puteriî. Dînsa ca o fică a secoluluî al 24-lea se înfiora de orî ce crudelitate, de orî ce sĕlbătăcie de moravurî şi amintirea faptelor eroice ale admiraluluî, în contra convictieî propriî, o ţinea în o agitaţie continuă. Brutalitatea o socotea de ceva înfiorător, dar în acelaşî timp şi de ceva sublim.

În sfîrşit sosesce şi mult aşteptatul admiral, martorul atâtor vremî trecute. În butul celor 200 anî se purta uşor, şi îndată la întrare, după moda din tinereţe, şi-a lovit călcâîele şi s'a închinat cu o eleganţă démnă de un locotenent fără mustaţă.

— Credeam, că n'o să te areţî pe la noî astăzî, îî întimpină dna casei într'un ton cam mustrător, dar tot o dată şi mulţumită de venirea luî.

— Maî că era să nu pot veni, rĕspunde admiralul. De câte-va zile mĕ sîmt cam debil.

— Pentru Dumnezeŭ! grijesce-te maî bine, replică îngrijată dna Reta. Dtale nu-ţî maî este permis să îeî lucrurile în glumă, căcî dóră nu te maî poţî numĕra între copiî.

— O nimica tótă, zice Laurean. Am trecut peste o aprindere de plămânî, complicată cu ciumă. A trebuit să mĕ supun la o micĕ vaccinare, atâta-î totul. Numaî aceea m'a cam supĕrat, că părechea de şóreci cu ciumă se vindea cu 3—4000 de leî şi ast fel cura m'a costat cam binişor.

— Şi nobilele animale, ce ţî-aŭ redat vieţa, continuă dna Reta, ce s'aŭ făcut?

— Şórecii s'aŭ prăpădit, rĕspunde admiralul într'un ton sĕrbătoresc.

La vorbele acestea întrégă societatea s'a făcut maî tăcută, isteţul admiral însĕ îndată a trecut la alte obiecte maî vesele.

— Dta aî trecut prin multe întîmplărî înfiorătóre, începe dna Rica, când î-a fost presentat admiralul, ţî-aî câştigat frumósă esperinţă, adevĕrat, că pe un preţ cam mărişor. După cât sciŭ eŭ, aî participat şi la

ultima luptă pe pămînt, carea trebue că a fost grozavă!

— Nicĭ pe departe nu a fost aşa înfiorătóre, pe cum vĕd că presupui Dta, stimată dnă. Pe atunci ,dreptul internaţional a fost ajuns la culmea perfecţiuneĭ şi ambele părţi beligerante ĭ-aŭ respectat prescrisele cu acurateţă. Dar la urma urmelor nicĭ nu se puteaŭ altcum.

Póte vĕ este cunoscut, că deja în seclul al 22-lea a fost descoperită materia esplosivă numită *„praf şi cenuşă“*. Din materia acésta, un singur butoiŭ ar fi fost de ajuns, să nimicéscă întreg pămîntul. Invenţiunea acésta a făcut imposibil rĕsboiul în înţelesul veaculuĭ al 19-lea şi a celor precedente. De atunci începênd ómeniĭ aŭ ajuns la convingerea nealterabilă, că o luptă cu mijlóce materiale ar produce o ruină perfectă, de aceea tótă măiestria rĕsboiuluĭ stătea în strategie. — Dacă mai adaug, că *pistolul electric* inventat în seclul al 23-lea póte distruge miĭ de vieţi, uşor te convingĭ, că lupta pe mórte, pe viéţă, a trebuit să dispară. Cugetă numaĭ stimată dómnă, că cu pistolul electric, din care se mai află câte-va esemplare şi în colosalul muséŭ al „Caseĭ naţionale“ din Sibiiŭ, cu pistolul acela un copil mic putea stînge miĭ de vieţi, şi încă fără a fi vĕdut de cine-va, căcĭ tot lucrul stătea în apăsarea unuĭ bumb. Spre norocul omenimeĭ însĕ, acésta s'a întîmplat în fórte puţinu rînduri. Spaima, ce a cuprins lumea prin descoperireae esplosivuluĭ „praf şi cenuşă“, a îmblânzit poporaţiunea tuturor continentelor. Consciinţa, că orĭ care samĕn al nostru ne póte nimici cu uşurinţă nespusă, a făcut pe ómeni fórte umiliţi. Cu cât s'aŭ perfecţionat mijlócele de distrugere, cu atâta a scăzut dorul de a le lua folosul. Cu un cuvînt, pe timpul luptei de la Constanţa, feliul rĕsboiul a fost perfect regulat şi apoĭ cuĭ ĭ-ar fi trecut prin minte, să calce acestea dispoziţiĭ salutare tuturora. Ast fel s'a întîmplat, că tótă bătaia de la Constanţa n'a fost de cât o manevrare de balóne şi vapóre. Unicul lucru, ce mĭ-ar fi amintit de vărsările de sânge din trecut, aŭ fost nisce încăierărĭ mărunte între matrozĭ.

— Să ne iertaţĭ, dle admiral, dar după cât îmĭ aduc aminte din istorie, lupta de la Constanţa a fost o înfrângere colosală pentru duşman.

— Perdere grozavă la tot casul. Rusia adecă a trebuit să ne plătéscă 2 biliarde de leĭ ca spese de rĕsboiŭ. Prin asta apoĭ acolo s'a escat o scumpete atât de mare, în cât un păhărel de rachiŭ costa 5 leĭ. Pâne mâncaŭ numaĭ ceĭ mai avuţi. Aĭ nostri din contră trăiaŭ ca nisce boĭerĭ. Chiar şi ucenicii de păpuşarĭ fumaŭ „Sultan flor“ şi beaŭ ceaiŭ pregătit cu rum veritabil de Brasilia.

— Cu tóte acestea Dta aĭ primit rangul de admiral, pentru o faptă eroică, dar sângerósă!

— Tótă fapta eroică a stat în aceea, că am cumpĕrat pe un Muscan, care apăra o posiţie fórte gingaşă. Pentru acésta m'aŭ făcut supra locotenent. Titlul de admiral l'am dobândit mai târziŭ prin activitatea mea desvoltată pe terenul economieĭ naţionale.

— Pe cum observ, Dta ascundĭ epiródele cele mai interesante din viéţa Dtale de soldat, şi dna caseĭ m'a făcut atentă, că aĭ să ne spuĭ lucrurĭ de tot minunate. — Dar să lăsăm acestea la o parte. Numaĭ una te mai întreb. Adevĕrat e că Dta aĭ mâncat . . . carne!? Întrebarea acésta l'a cam abătut pe dl admiral, căcĭ cu un ton de tot scrios şi cam ruşinat zice:

— Da, dar numaĭ o dată! Dta însĕ stimată dómnă eştĭ puţin tirană, că-mĭ mai amintescĭ acest paş greşit din tinereţe. Când gândesc la întîmplarea aceea, un fior îmĭ trece prin tot trupul, ameţesc şi sudorĭ rĕcĭ îmĭ copleşesc fruntea, altcum dedată cu nĕcasurĭ.

Cu tóte acestea, dna Rica din ce în ce mai agitată, îl rógă cu insistinţă, să-l enareze întîmplarea cu de-amĕruntul, căcĭ se promitea a fi fórte interesantă.

— Nu v'o pot spune, stimată dnă, replică admiralul, căcĭ nerviĭ Dvóstre n'ar puté suporta crudimea acesteĭ istorisirĭ. Numaĭ legenda naufragiaţilor din Creta se póte asemĕna cu păţania mea. Aceia adecă ne mai avênd cu ce să-şĭ potoléscă neastîmpĕrata fóme, aŭ ucis pe un camerad al lor şi l'aŭ mâncat.

— Trebue să mĭ-o spuĭ. N'aş fi în stare să închid un ochiŭ la nópte, dacă aşĭ rĕmâné în agitaţia acésta. Dacă vĕ cade greu s'o enaraţĭ la societatea întrégă, te rog apropie-te de mine şi mĭ-o şoptesce numaĭ mie. Ce animal a fost?

— Un porc sĕlbatic! esclamă de tot încet admiralulul. Zicênd acésta ĭ-a stat glasul şi l'aŭ pornit lacrimele.

— Te rog mai departe. Continuă, te rog, esprimă dna Rica.

— L'am ucis în duel cinstit. Mĕ preumblam prin secularele pădurĭ sădite de zelosul Alexă, în jurul vestitelor scalde de la Türenĭ. De o dată apare un puternic porc sĕlbatic, şi fără să mai am timp de cugetare, mĕ atacă cu tótă furia. Eŭ mĕ apĕr, căcĭ îmĭ era în joc viéţa. Am înviîrtit însĕ pumnalul atât de miserabil, în cât . . .

— Sĕrmanul mistreţ! esclamă dna Rica.

— Durere, de o mie de orĭ durere, că la nenorocirea primă, s'a mai adaus şi a dóua. Bietul dobitoc a fost de genul femenin. Da, trebue să recunosc, că a fost de sexul debil. Când am sciut lucrul acesta, era să mĕ sinucid, dar sângele vĕrsat deja, m'a înfiorat atât de mult, în cât mĭ-am perdut curajul să vĕrs şi alt sânge, şi aşa am rĕmas în viéţă.

— Şi ce s'a întîmplat mai departe? continuă dna Rica, aplecată de tot spre admiralul, care-şĭ ştergea şiroiul de sudorĭ rĕcĭ, ce ĭ-aŭ inundat faţa.

— Am voit să-l ard trupul cu pompa cuvenită, ér cenuşa să ĭ-o astup în pădure, ca acolo cu timpul să se prefacă în plante şi tufişurĭ. Servitorimea însĕ, aceste fiere crudele, aŭ furat dobitocul ucis şi l'aŭ fript. Ér mie mĭ-aŭ spus alte celea. — Părăsind, îndată scaldele amintite, am dat de altă nefericire. Mĭ-s'a stricat maşinăria balonuluĭ, tocmaĭ când eram de-asupra uneĭ insule sterpe. Mai că nu nĭ-am prăpădit în cădere. Noĭ aveam proviant numaĭ pe 2 zile şi a trebuit să aşteptăm 5, până să vină un vapor, care să ne ducă la destinaţiune. În ziua a patra, însoţitoriĭ meĭ scot victima cuţitului meŭ . . . friptă şi rece. M'am înfiorat. Dar înzădar căutam spre ceriŭ, că dóră, dóră se va arĕta vre-un balon, orĭ un vapor, care să ne scótă din încurcătură. Am rĕmas numaĭ cu speranţa, ce mângâie pe tot muritoriul. Să mĕ credeţĭ stimată dnă am resistat fórte mult, dar în urmă . . . . fómea m'a muiat de tot şi în ziua a cincia am gustat şi eŭ din nefericitul animal!

— Cel puţin bun a fost? întrerupe dna Rica.

— Minunată bucătură, cu adevĕrat. Cel puţin atunci aşa mĭ-s'a părut. Mai târziŭ însĕ, de atâte orĭ mĭ-s'a arĕtat în somn şi cum mĕ mustra iutîmparea acésta.

— Grozav! esclamă dna Rica şi cuprinsă de o amorţélă delicióasă dar şi durerósă, alunecă de pe canapă.

— Acum mĭ-s'a cam tîmpit consciinţa, sfîrşesce admiralul, dar Dta n'aĭ nicĭ idele, cât de mult mĕ supĕră şi acum, cât de tare mĕ agită şi mĕ face să roşesc acest paş greşit din tinereţe.

— O lasă-mĕ în pace şi pe mine, adauge dna Rica, şi eŭ am pétră pe inimă, căcĭ eŭ încă am stîns o viéţă. În zilele trecute un drăgălaş ţinţar mĭ-s'a pus pe frunte. Rugatu-l'am fel şi formă să se depărteze, să vede însĕ, că alta ĭ-a fost sórtea. Eŭ adecă, după multa aşteptare, involuntar mişc mâna, ca să-l fac să sbóre. Am fost însĕ atât de stângace, în cât bietul animal atins brusc, şĭ-a dat obştescul sfîrşit. Sĕrmanul!

Şi un povoiŭ de lacrămĭ ĭ-a acoperit faţa.

A. Z.

MATER DOLOROSA

de Carl May.

(Continuare.)

IV.

Es Salib.

Drept spunênd, nu mĕ aflam prea bine, nasul mĕ durea, şi ochiul îmĭ ardea ca focul. Şi cât de indispensabilă îmĭ era vederea acum în nóptea întunecósă şi în loc necunoscut! Vĕ închipuiţĭ părerea cea bună a Mahmalilor, dacă ne-ar fi prins. Acéstă faptă a nóstră nu era curaj, ci cutezanţă. Şi lângă tóte acestea n'aveam timp de gândit, pentru că dacă într'adevĕr voiam să ajutăm, atunci trebuia să ne hotărim repede.

Deja de ziua am vedut luminişul de dincolo, ér séra focurile ardênde şi ast fel sciam cel puţin direcţiunea, încătrăŭ avem să ne îndreptăm; atâta însĕ era prea puţin. Să-şĭ închipuiéscă cineva, că se află într'o pădure curdică şi că are să urce pe un deal ţepiş şi încă în graba cea mai mare şi fără a face cel mai mic sgomot!

Şi încă n'am ajuns. Înainte de a ne putea urca dincolo, trebuia să coborîm mai întâĭ pe partea de dincóce şi apoĭ să trecem prin apă. La coborîş nu ne-am dat silinţă, să încunjurăm sgomotul; asta ne-ar fi reţinut prea mult. Se înţelege, că nu puteam înainta decât pe pipăite. Eŭ coboriam înainte, Halef îmĭ urma. Dacă dedeam preste vre-o pedecă, i-o împărtăşam şi luĭ. Mĕ loveam de arborĭ, alunecam printre tufe, mĕ acăţam de ramurĭ şi de spiniĭ. Ast fel coborîrăm, ne acăţarăm alunecarăm şi ne tîrîrăm tot înainte, până ce ajunsĕrăm jos la ţĕrmul erbos. Acum întrarăm în riŭ. N'aveam timp să căutăm un loc mai puţin adênc. Apa ne ajungea până la briŭ, dar pentru aceea era cu atât mai îngustă; ajunsĕrăm curênd dincolo. Compresele mele eraŭ uscate; spre a cruţa timpul, mi-am plecat capul şi l'am vîrît cu totul în apă; ast fel şi capul şi legăturile fură udate. După aceea alergarăm repede spre ceealaltă margine de pădure şi începurăm a ne urca la deal, pe sub arborĭ.

Acum trebue să fim mai precauţĭ. Din partea luĭ Halef nu duceam nicĭ o grijă, de óre ce el deja din călĕtoria nóstră de mai nainte a învĕţat de la mine tîrîtul. El se ţinea în imediată apropiere dinapoia mea şi cu tóte acestea a trĕbuit să mĕ róge, ca să păşesc puţin mai tare, de óre ce nu-mĭ auḑia paşiĭ şi ast fel nicĭ nu scia, unde mĕ aflu. Ast fel fugirăm, ne urcarăm şi ne acăţarăm la deal, acuşĭ pe picióre, acuşĭ pe brâncĭ, după cum se schimba terenul. Dacă în acéstă întunecime, puteam să ţinem direcţiunea, era fórte dubiŭ; nasul încă trebuia să ne servéscă de conducător şi să cerceteze după mirosul de fum al focurilor. Durere, că al meŭ era tare indispus. În urma loviturei primite, el se umfla mereŭ, aşa că nu mai putea deosebi un miros de altul. Ast fel am fost silit să-mĭ pun încrederea în nasul luĭ Halef, şi acesta în sfîrşit mĕ înscinţă, că simte un miros de fum, care se înăspresce tot mai mult. Aşa dar acum ne apropiam de ţintă.

După o jumĕtate de ceas ajunsĕrăm lângă îngrăditura de arborĭ, dincolo de care se afla luminişul. Cum să trecem prin ea?

— Trebue să intrăm înlăuntru, sihdi? — mĕ întrebă Halef.

— Nu. Mai întâiŭ ne vom urca pe un arbore şi după ce vom vedea, cum stă treaba acolo, vom sci şi ce să facem mai departe.

Ne aflam lângă un arbore de abanos, a cărui înălţime ajungea cu mult mai sus de cât îngrăditura. Mi-am depus puşca şi apoĭ ne urcarăm în sus. Ajunşĭ aci, puturăm vedea întreg luminişul, care era cu mult mai mare de cât aĭ mĭr Jussufilor, dar avea

aceeaşi puseţiune. La drépta nóstră, de alungul peretelui, zăceaŭ animalele; acolo se afla şi o pórtă de spini. Înaintea nóstră dealungul părétului de lângă noi, stăteaŭ case şi colibe, asemenea şi dealungul părétului din stânga nóstră. Al patrulea părete din faţa nóstră era liber, afară de un stejar mare, care se afla în apropierea îngrăditurei. Lângă stejar steteaŭ Mahmalliï, bărbaţi, femei şi copiï, vre-o treï sute de inşi, şi făceaŭ un sgomot infernal. Acest sgomot să făcea în onórea sermanului Hussein Isa, care era legat de trunchiul arborelui.

— Étă-l, colo, — zise Halef. — Cum întrăm înlăuntru şi cum îl eliberăm, noï doï faţă de atâţa ómeni?

— Mai întâi trebue să mergem acolo, deşi nu înlăuntru, — rĕspunseĭ eŭ.

Ne coborirăm de pe abanos şi, după ce îmï reluai puşca, ne tîrîirăm de alungul îngrăditurei, până am ajuns la locul preste care stejarul de dinlăuntru îşi întindea ramurile sale.

Dincolo de îngrăditură auziam pe curdï lărmuind, dar nu-ï puteam vedea, de óre ce aci din afară încă a fost un înminiş, carele înse acum era invescut cu o mulţime de arboreï tinerï, pe carï nu ne puteam urca. Nu ne rĕmânea de cât o singură cale, anume prin îngrăditura, pe carea trebuia să o cercetăm cu deamăruntul.

Arborii eraŭ şi aci ast fel aşeḑaţi, ca şi la mir Jussufi. De óre ce nu puteam pătrunde printre trunchiurï, trebuia să ne căutăm întrare printre corónele lor. Norocul ne favorisă. Chiar între noï şi între stejar se afla coróna désă a unuï plop, aşa dar un arbore, acăruï lemn móle nu prea putea resista cuţitelor nóstre. Îngenunchiarăm şi scoţênd cuţitele, începurăm a tăia la ramurï, aşa că în curênd făcurăm o gaură măricică.

Acum puteam, nu numaï vedea, ci şi auḑi. Din parte-mï nu puteam zice, că chiar vedeam, căcï compresele érăşi mi se uscară; durerea ochiuluï rănit era aprópe nesuportabilă şi atăca şi pe ochiul sănĕtos, aşa că maï mult trebuia să-l ţin închis, de cât deschis.

Stejarul era de vre-o opt metri departe de noï. Dincolo de el stătea glóta întrégă de curḑi; dincóce se afla şeicul, pe care l'am fugărit azï, dimpreună cu patru bărbaţi, carï se vede, că formaŭ pe sfetniciï sĕï. Mulţimea acum păstra tăcere, cu atât maï mult însĕ vorbeaŭ cestialalţï cinci. Se părea, că decide asupra sorţiï prinsonerului. Chiar când noï ne aşeḑarăm la pândă, auḑirăm pe şeicul zicênd:

— El se ţine mândru, că este botezat şi că crede în Salib Isa (crucea luï Christos). A mărturisit, că cunósce pe effendi cel străin, care ne-a puşcat câniï, caiï şi pe un rĕsboinic al nostru. Afară de aceea el este un şiit blăstĕmat şi fiŭ al mir Jussufilor, al căror sânge trebue să-l bem noï. Apoï zice, că femeea care ne-a cauzat astăzi atâtea perderï, este mamă-sa. Trebue să móră, şi fiind că atât de mult adóră Salib Isa, atuncï să guste şi dulcéţa aceleia şi să-şï aibă sfîrşitul pe cruce. Cine are ceva de contrazis, acela să se insinue!

Toţï îşi deteră cu bucurie învoirea la acéstă propunere neomenéscă.

— Sus cu el, pe cruce! Faceţi o cruce! Trebue restignit! — aşa urlaŭ cu toţiï.

— Nu trebue construită nicï o cruce! — strigă şeicul. — Un par gros, înţepenit orisontal de trunchiul arborelui de care-ï legat el, şi crucea este gata.

Alt chiot de bucurie, în restimpul căruia Halef mĕ întrĕbă:

— Nu-ï un lucru diavolesc acesta, sihdi? Adu-ţï repede puşca! Trebue la moment să întrăm înlăuntru!

— Nicï de cum, pentru că aceea ar fi spre perirea nóstră. Sînt prea mulţi faţă de noï. Nu l-am putea mântui ci ar trebui să murim dimpreună cu dînsul.

— Dar, ce facem atuncï?

— Voiŭ alerga la mir Jussufï, carï nesmintit trebue să ne ajute. Sper, că ajungem la timp. Tu rĕmâï aci, ca să ne poţi spune, ce s'a întîmplat în absenţa mea.

— Aşa dar eŭ rĕmâu aci, în gaura acésta?

— Ba nu, ci te veï urca pe abanosul unde am fost maï nainte şi veï rĕmânea neclintit acolo, până ce mĕ reîntorc.

Grăbiï înḑerĕt până la abanos, pe care se urca el. Ï-am dat şi puşca mea, căcï fără aceea puteam înainta maï uşor şi maï repede, apoï am alergat maï departe.

Şi astăzï îmï este o enigmă, cum am putut ajunge în cincï minute la rîŭ. Maï întâi mi-am băgat capul în apă, ca să-mï recorésc ochiï, apoï trecuï repede dincolo şi întraï în pădure. După alte cincï minute am ajuns la pórtă. Aceea era închisă dar am strigat; mi-s'a deschis repede. Aci steteaŭ Jussuf Ali şi soţia luï.

— Unde este fiul meŭ? — întrebă ea — Nu vine şi el?

— Încă nu. Acum am lipsă de ajutorul rĕsboinicilor vostri.

— O Dómne, o Dómne! Aşa dar e rĕŭ cu dênsul! Ĭn continuu m-am rugat, mi-am făcut cruce şi am chemat în ajutor pe maica sfîntă, după cum m'a învĕţat el. N-a ajutat nimic, chiar nimic!

— Rógă-te numaï maï departe, tot mereŭ, şi ţi-se va ajuta!

Eŭ alergăi maï departe; el îmï urmară. Ĭn fugă, Jussuf Ali găfăi:

— Eŭ încă mĕ rog la Dumnezeŭ şi vreaŭ să fac semnele crucii, cum m-a învĕţat soţia mea, după ce te-aï depărtat tu. Eŭ sînt de vină la tóte! O Dómne! ce frică duc din causa aceea!

Mir Jussufiï şeḑeaŭ încă lângă focurile lor. Ï-am chemaţ la olaltă şi le ziseiŭ în tonul cel maï stăruitor:

— Ascultaţi, răsboinicilor! Dacă voï sînteţi bărbaţi curagioşi şi nu vreţi ca să vĕ despreţuesc, atuncï trebue să mă urmaţi, căcï alt cum mórtea chinuitóre a fratelui vostru vine pe sufletele vóstre. Vreaŭ să-l restignéscă. Auziţi? Să móră pe cruce! Asta e mórtea cea maï înfricoşată şi — — —

Aci am fost întrerupt prin Jussuf Ali, care scóse un strigăt şi se depărtă în grabă. Soţia luï strigă asemenea şi alérgă după el. Nu puteam fugi după eï, spre a-ï readuce, căcï perdeam prea mult timp. Vorbiï decï maï departe, dar ascultătoriï eraŭ nepăsătorï. În sfîrşit ï-am adus până acolo, de se adunară la un sfat îndelungat, al căruï resultat şeicul mi-l împărtăşi cu urmăţórele cuvinte:

— Domnule, tu eştï óspele nostru şi noï toţi ne vom purta cu amiciţie şi iubire faţă de tine; acest Husseiŭ Isa înse a trecut la Salib Isa, şi dacă el acuma are să fie, restignit, noï vedem într'aceea numaï pedépsa meritată a luï Mohamed, care stă lângă tronul luï Allah. Noï am comite cel maï mare păcat, dacă am vrea să ajutăm apostatului. Tu nu eştï de credinţa nóstră; dacă tu vreaï să-l mântuescï, fă-o, pe noï înse cruţă-ne cu rugăciunile tale.

(Va urma.)

NOUTĂŢĬ.

Dorim din inimă cele maï fericite sĕrbători prietinilor şi cetitorilor foiï nóstre. Christos a înviat!

Întru mărirea luï Dumnezeŭ. Subscrisul aduc în numele comitetului parochial din comuna Ţapu, distr. protop. Blaş, cele maï sincere mulţumite credinciosuluï *Ioan Coman* şi soţieï sale *Óna n. Vasu,* carï aŭ cruţat din puţina lor avere suma necesară la facerea unuï Iconostas, care lipsia bisericiï nóstre şi din 1862. până azï nu s'aŭ aflat nime să-l facă, ér poporaţiunea miseră şi încărcată cu alte greutăţi încă nu l'a putut. Preţul Iconostasuluï, care pentru noï e de tótă frumseţa a costat 700 cor. Afară de acésta numiţiï aŭ maï dăruit, cărţi liturgice în valóre de 50 cor. Dărnéscă-le Dumnezeŭ îndelungă viaţă spre a maï face ast fel de lucrurï frumóse şi plăcute pe sama sfinteï Biserici. Ţapu 7 April n. 1901. — *Basiliŭ Dancu,* preot gr. cat.

Din Archidiecesă. Clericiï de an. III: *George Bitea, Adrian Gostin, Augustin David, Sever I. Frăţilă, Virgil Hăţĕgan, Carol Ignat, Vasile Moldovan, Ioan Şuteŭ, Valer Vêrv* şi ascultătoriï cursuluï bienal: *Antoniŭ Tămaş, Victor Maior, Emanoil Oros* şi *Ioan Bojan;* — aŭ primit Duminecă ordul lectoratului.

Din diecesa de Gherla. În 4. crt. a fost chirotonit diacon şi în 7. preot, clericul *Valer Vîrtic.*

Sĕptĕmâna sfinţilor Patimi s'aŭ celebrat la noï în chipul următor: Luni dimin. după manecat prof. Dr. Vas. Suciŭ a ţinut esercitiï spirituale, la carï aŭ luat parte preoţimea întrégă în frunte cu Esc. Sa Dl. Mitropolit. La 10 óre s'a făcut liturgia înainte-sfinţitelor. D. a. la órele 3/4 3 după serviţiul dupacinariuluï a urmat esercitiile, carï s'aŭ încheiat Marţi dim. cu Doxologia cea mare. Joï s'a sfinţit sf. Mir, s'aŭ spĕlat piciórele la 12 clericï, carï la prânz aŭ fost ospeţiï Escel. Sale, şi sara s'aŭ cetit 12 Evangeliï. Vinerï dim. s'aŭ făcut serviciul órelor cu evangelie. După amiaḑï a fost înscratul şi sara ceremonia îngropării. În tot timpul cât a fost espus trupul Domnului, a fost asistat de câte 2 pompierï. Procesiunea îngropării a încunjurat piaţa şi biserica catedrală. Sîmbătă s'a celebrat sfînta Liturgie a sfîntului Vasiliŭ-cel-mare şi mâne Duminecă la órele 4 se va face serviciul Învierii. Va cânta chorul prof. Mureşian, asistat de prof. Ionaş şi Papiŭ. Sfînta Evangelie se va ceti, ca de comun: românesce, grecesce, latinesce, ungurésce, nemţesce, franţozesce, italienesce şi apoï ér românesce.

Scirï personale. Rsmul dn. canonic *Dr. Augustin Bunea,* propus în unanitate de secţia istorică, a fost ales de membru corespondent al Academieï române. Acéstă distincţiune s'a dat *„apreţiindu-se scrierile luï istorice"*, pe cum să dice în nota Academieï, cu care a fost avisat despre alegere. Felicităm din inimă pe dnl. dr. Bunea, dorindu-ï sănătate spre a continua maï departe istoria bisericiï şi naţiuneï nóstre.

De la Academia română. Comisia premiilor şi-a presentat raportul sĕŭ. În urmarea acestuia, premiul *Eliade* de 5000 s'a dat Dluï Radulescu Niger, pentru scrierea Rustice. Premiul *Adamachi* a fost divisat între dniï Haral. Lecca. Dr. Stavrescu şi Kabic. Cele alalte premiï nu s'aŭ acordat nimenuï. — În secţia istorică a maï fost ales membru corespondent dl. Dr. Ioan Mihályi, protofiscal comitatens în Sighet, fratele Escel. Sale Mitropolitului nostru. — Preşedintele de până acum dl P. Poni împlinind treï anï, şi în sensul statutelor ne maï putênd fi ales, se alege unanim ca preşedinte dl *P. S. Aurelian.* Vicepresidenţi se aleg dniï Iac. Negruzzi, Ion Kalinderu şi Aug. Saligny.

Un noŭ volum de poesiï de George Coşbuc. Aflăm cu multă bucurie, din „Familia", că iubitul nostru compatriot, dulcele poet George Coşbuc, pregătesce un noŭ volum de poesiï, din care s'aŭ şi tipărit deja câte va cóle. Volumul va fi sfîrşit peste câte-va luni. Se vor tipări în acest volum unele poesiï inedite.

Şcolastic. Adunarea generală a despărţ. Făgăraş. a Reuniunii învĕţătorilor archid. e convocată pe zina de 6 Maiŭ n. în comuna *Archiud.*

Întru amintirea luï Mihaiŭ Viteazul. La începutul luï Maiŭ Liga culturală din Bucurescï va serba a 300-a aniversară a morţiï eroului domn, ucis mişelesce pe câmpia Turdiï.

Un fiŭ credincios. Dl. *Iosif Hordobetz,* din Ilembac, emigrat la America nordică, nu şi-a uitat de misera biserică din comuna sa, şi acolo departe în continent străin a întreprins o colectă în favorul eï, adunând până acum cum ne scrie, 70 fl. Dumnezeŭ să-ï ajute să ducă la bun sfîrşit acéstă faptă nobilă.

„Consum“ societatea comercială din Blaș și-a ținut în 6 crt. adunarea generală. Aŭ luat parte 29. acționari, cu 316. acțiuni și 195 voturi. Din bilanțul presintat estragem următórele date: capitalul social a fost de 76494 cor. depositul de mărfuri aprópe 150 mil cor. debitorii 34144·03 ér creditorii 54108·43 Profitul curat a fost de 272·95 cor. pe care adunarea generală a hotărît să-l trécă la an. viitor. Direcțiunea a propus, ca pe cum nici în trecut, așa nici pe viitor să nu se voteze marce de presență, pân ce societatea se va reculege din crisa prin care trece, provenită din rigórea, cu care s'a făcut inventarul la sfîrșitul anului trecut. Vînzarea a fost în an 1900. de 24408·61 cor. Raportul direcțiunii presintat adunării a fost luat spre sciință. În direcțiune s'aŭ ales membrii: Gavril Pop. Dr. Ales. Pop, Sim. Muntean și Brut Hodoșiŭ.

Necrolog. † *Alesandru Pop Romanțian,* paroch gr. cat. în Turda-vechie, a repausat la 11. crt. în al 67 an al etății și 42-al preoției.

Bibliografie.

A apărut:

România Ilustrată din Bucuresci, Nr. 4. pe luna Martie, de sub direcțiunea dnilor Ioan Rusu Abrudeanul și George Rădulescu, cu următoriul sumar:

Generalul George Manu (cu portret) de d. G. Rădulescu. — *Cronica* de d. I. Rusu Abrudeanul. — *Anul 1900 în istorie* de Bujor. — *Ghestia pasivității politice a Românilor din Ungaria* (o scrisóre a dlui Al. Mocsonyi). — *Noul Minister* (cu portretele dlor ministri) de Cornel. — *Maxime și cugetări.* — *O călătorie romantică* (cu o ilustrație) de d. Al. Ciurcu. — *Alexandru Lahovari* (studiŭ critic) de d. P. Ștefan. — *La Polul Nord* (expediția ducelui de Abruzzi) de H. Mana. — *Arta națională* de d. St. Petică. — *Din literatura spaniolă* de D. Cosco. — *Nămolul terapeutic și lacurile sărate din România* de d. Dr. Th. Bastaky. — *Administrația domeniului Coróneĭ.* — *Recensii literare.* — *Carnetul lunei.* — *Diverse.*

Silvestru Moldovan: **În Panteon,** morminte marilor nostri bărbați de la 1848—1849. Sibiŭ 1901. 92 pag. prețul 1 corónă. Era de dorită o carte de acest cuprins. Un jumětate de veac ne desparte de zilele memorabile ale anilor 48/9 și generațiunea, care acum se ridică, aprópe nu cunósce pe bărbații acelor vremi de vitejie și mândrie națională. Felicităm pe dl Moldovan pentru scrierea acésta, îl dorim să scótă în curînd o altă ediție împodobită cu portretele tuturor celor 22 mari bărbați. Credem, că e superfluu a mai fi recomandată o așa scrisóre, pe care toți trebue să o alvă și scie de-a rostul.

„Enciclopedia Română“, publicată din însărcinarea și sub auspiciile „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, de *Dr. C. Diaconovich,* prim-secretarul Asociațiunii.

Din acésta folositóre publicațiune a apărut fasc. XXIII. care cuprinde cuvintele *Manlius—Mira,* la olaltă aprópe 1300 articole, între cari un bogat material istoric și biografic de interes deosebit pentru Români.

Abonamentele se fac la *W. Krafft în Sibiŭ* (deposit general pentru România: *E. Storck, Bucuresci)* și se primesc numai pentru publicațiunea întrégă. Prețul de prenumerare: pentru un tom broșurat cor. 20.—, legat cor. 23.20 (în România: leĭ 25.—, resp. 28.50).

Dicționar Mitologic, conținětor de diferite numiri de persóne și lucruri din vechia mitologie grecă și latină, pentru usul școlar și privat de Gavril Pop, canonic. Fasc. I. Blaș 1901 prețul 40 fil. Sub acest titlu zelosul canonic mitrop. Gavr. Pop. a început să publice o folositóre scriere pentru tinerimea școlară mai ales, cum și pentru cei ce le place să se ocupe cu poetica mitologie vechie. Broșura I. începe cu Abaris și merge până la Deucalion, se estinde pe 80. pag. tipar garmond, și prețul de 40 fil. e cât se póte de ieftin. Recomandăm acésta scriere cetitorilor nostri.

Din Istoria Românilor. Episcopul Ioan-Inocențiŭ Klein, de Dr. Augustin Bunea, Blaș 1900, Opul acesta nu este o carte numai de istorie bisericéscă, ci o istorie completă a vieții politice, religióse, culturale și sociale a Românilor de pe timpul episcopului Klein, și pentru aceea se recomandă nu numai celor ce se interesézĕ de istoria bisericéscă, ci tuturor, cari voesc să cunóscă trecutul întreg al Românilor. Credem însă că mai vêrtos din nici o bilioteca parochială nu ar trĕbui să lipséscă.

Posta „Unirii“.

B. M S. A dóua a sosit prea târziŭ; am declarat chestiunea de închisă. Veți afla póte, alte obiecte de tractat.

Un veteran. Am completat notița nóstră, care apăruse deja. Sperăm, că pe viitor ne veĭ comunica mai curînd și alte scirĭ. Așteptăm răspunsul și numele.

On. *I. C. în Z.* Am primit, va urma în numĕrul viitor.

Dlui *C. în B.* Resultatul vi-l vom comunica în scris.

Frații Oros, Sharon Pa, Nord-America. V'am îndreptat adresa, după cum ați dorit.

Iosif Hordobetz, Hubard-Ohio, Nord-America. Cărțile comandate le vom trimite îndată după serbătorĭ. De cealaltă am luat notă.

Chintău. Primit și achităm anii 1895, 1896 și 1897. Mai restézĕ 1898, 1899 și 1900.

Galtiŭ. Achităm an. 1898.

T. B. Beiuș. Achităm an. 1901 sem. al 2-lea.

Ciula-mare. Achităm an. 1895 sem. al 2-lea.

Chișfalău. Achităm anii 1897, 1898, 1899, 1900 și 1901.

Erdőszáda. Achităm an. 1895.

Săcalul-de-Câmp. Achităm an. 1897.

Odorheiŭ. Achităm an. 1900.

Babța. Achităm an. 1901.

V. Mihăiță, Huși. Achităm an. 1901 sem. 1.

Csandlos. Achităm an. 1901 April — Iuniŭ.

Betfia. Achităm an. 1900.

Kebele-Sz.-Iván. Achităm an. 1900.

G. H. în G. Achităm an. 1901 Ian. — Martie.

B.-Monor. Achităm an. 1901.

Casonul-mare. Am dispus trimitérea numĕrului. Restanță e pe 1900 sem. 2-lea și 1901 sem. prim.

Curciu. Achităm anul 1899.

G. M. în B. Achităm lunile April—Iuniŭ 1901.

Chinceș. Achităm rĕstimpul din 1 Aug. 1899 până la finea anului 1900.

Cianul-deșert. Achităm anul 1899.

Démb. Achităm anul 1900.

Editor și redactor răspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

Indispensabil și neîntrecut, de un efect sigur.

Marfă universală, export în tóte țĕrile.

Chief-Office 48, Brixton-Road, London, S. W.

Cea mai bună medicină de casă, cea mai căutată, sigură și până acum necunoscută este

Balsamul Apotecarului A. Thierry,

Căutat în tótă lumea pentru efectul sigur **Contra tuturor bólelor interne, de piept, plumâni, stomac și ficat.** Folosit ca mijloc estern, este cel mai renumit

remediŭ de tămăduire a ranelor.

Veritabil numai cu marca de apărare verde, autentic registrată în tóte statele și provĕdută cu capsula de metal, ce pórtă inscripția: **Allein echt.** — Producție anuală 6 milióne borcane. — 12 borcane micĭ s'aŭ 6 marĭ duble, spedate franco **4 coróne.** — Un borcan de probă cu instrucțiune și cu sumarul tuturor depositelor din lume **1 corónă 40 filerĭ.** — **Se espedéză numai pe lângă trimiterea anticipativă a prețului.**

UNSÓREA-CENTIFOLIE A LUI A. THIERRY

(numită **făcătóre de minuni),** de o putere și efect miraculos. Face orĭ ce operație superfluă. Cu acésta unsóre s-a vindecat un os-scarabeŭ, ivit înainte de aceea cu 14 anĭ și declarat incurabil, bóla de ósе și în timpul din urmă un morb gangrenos, greŭ și vechiŭ de 22 anĭ, numit **rac.** Are un efect antiseptic și repede la alinarea durerilor; răcorește și vindecă orĭ ce fel de rane și arsurĭ. Înmóie și curăță tóte ranele provĕdute prin impunseturĭ. O dosă spedată franco costă **1 corónă 80 filerĭ** după primirea prețului. La comande mai marĭ scădĕmînt.

Producție anuală 100,000 dose.

Pot pune la dispositiune un archiv întreg de atestate originale din tótă lumea. Imitațiile să pot încunjura urmărind cu atențiune fie care borcan, care pórtă inscripția: **Apotheke zum Schutzengel des A. Thierry.** Cei cari n-aŭ deposit la îndemână, să se ferésсă de falsificări saŭ fabricate străine, și se **comande direct,** adresându-se la:

Apotheker

A. Thierry's Fabrik in Pregrada

bei Rohitsch-Sauerbrunn.

(Lieferant des österr k. k. Staatbeamten-Verbandes.)

(Contractor of the War-Office and the Admiralty, London.)

(33) 20—25

Veritabilul

sirup zagorian pentru piept,

îl folosesc atât bărbaţii cât şi copiii, ca pe un remediu plăcut contra tuturor bólelor de piept, contra tusei convulsive, contra înăduşelei, a gâfâirei (rĕsuflare grea), a catarrhului de piept şi a fiegmei. O sticlă, anticipând preţul costă 3 coróne 30 fileri. A se adresa la:

Apotheker

A. Thierry's Balsam-Fabrik

în Pregrada bei Rohitsch-Sauerbrunn.

Grijiţi la capsula de metal şi firma tipărită pe dop: **A. Thierry's Schutzengel-Apotheke.**

La espositiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote şi de metal a lui

(34) 20 - 52

Antoniu Novotny

în Timişóra-Fabric

se recomándă spre pregătirea clopotelor nóue, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregi armonióse, pe lângă garanţie pe mai mulţi ani, provĕdute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întórce cu uşurinţă în orî ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o latură prin ceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

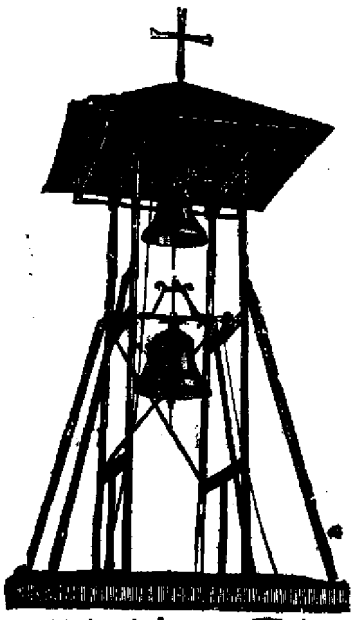

clopotele patentate găurite

de mine inventate şi mai de multe orî premiate, carî aŭ un ton intensiv, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminósă de cât clopotele turnate după sistemul vechiŭ, aşa, că un **clopot patentat cu 300 kg. este egal în tonul unui clopot de 400 kg, făcut după sistemul vechiŭ.** Mai de parte se recomándă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **preadjustarea clopotelor vechî cu adjustare de fer bătut** — ca şi spre turnarea de **tóce de metal**. Clopote în greutate de 300 kg. şi mai jos se află tot de una în magazin.

Preţ-curanturî ilustrate se trimit la cerere grătuit şi franco.

Ornate sacre

de tot soiul şi calitatea, de la cele mai ieftine, până la cele mai scumpe, se pot procura de la

Atelierul de ornate sacre

de la *Internatul de fetiţe din Blaş*. Conspecte de preţurî şi mustre se trimit orî cui. Confecţionarea în cel mult 2 sĕptĕmâni. La comande să se indice preţul şi colórea.

(2) 3—

MERSUL TRENURILOR pe liniile orientale ale căĭ ferate de stat r. u. valabil din 1 Octobre 1900.

Budapesta—Predeal

Tren de persón.	Tren de persón.	Tren accelerat				Tren de persón.	Tren accelerat	Tren de persón.
10—	8.50	2.10	pl.	Viena	sos.	1.50	1.50	6.20
8.30	5.45	9.15		**Budapesta**		7.10	7.50	6.20
11.21	9.02	11.12		Szolnok		3.22	5.32	3.25
1.33	11.33	12.47		P. Ladány		12.54	3.56	1.12
3.42	1.48	2.11	sos. pl.	Oradea-mare	pl. sos.	11.04	2.38	11.36
3.58	2.06	2.18				10 44	2.31	11.17
4.38	3.03	2.50		Mező-Telegd		10.07	2.01	10.42
5.20	3.45	3.26		Rév		9.32	1.34	10.08
5.48	4.06			Bratca		9.11		9.50
6.31	4.52	4.16		Ciucia		8.37	12.52	9.19
7.16	5.31	4.52		B.-Huiedin		7.54	12.20	8.37
8.06	6.24			Ghârbĕŭ		6.54		7.37
8.38	6.59	5.55	sos. pl.	Cluş	pl. sos.	6.13	11.01	7.—
8.50	8.30	6.11				5.24	10.46	6.45
9.07	8.59	6.27		Apahida		5.02		6 27
10.14	10.29	7.26		Ghiriş		3.40	9.23	5.12
10.44	11.16	7.50	sos. pl.	Cucerdea	pl. sos.	3.11	8.54	4.43
10.56	11.31	7.52				3.04	8.49	4.33
11.03	11.40			Uióra		2.58		4.27
11.12	11.50			Vinţul de sus		2.51		4 20
11.34	12.20	8.16		Aiud		2 29	8.23	3 59
11.52	12.46	8.32	sos. pl.	Teiuş	pl. sos.	2.07	8.06	3.38
12.24	1.43	8.37				1.42	8.00	3.02
12.53	2.17			Crăciunel		1.09		2.36
1.02	2.26	9.05		Blaş-Küküllőszög		12.56	7.34	2.16
1.45	3.14	9.31		Micăsasa		12.11	7.08	1.44
2.01	3.33	9.43	sos. pl.	Copşa-mică	pl. sos.	11.50	6.56	1.25
2.15	3.48	9.47				11.14	6.50	1.06
2.33	4.08	10.01		Mediaş		10.55	6.37	12.49
3.04	4.45	10.25		Elisabetopol		10.24	6.16	12.18
3.40	5.27	10.53	sos. pl.	Sighişóra	pl. sos.	9.45	5.49	11.40
3.47	5.43	11.—				9.35	5.42	11.33
4.03	6.08	11.12		Hasfaléň		9.12	5.28	11.16
5.35	7.54	12.26		Homorod		7.44	4.23	10.08
6.13	8.32	12.58		Ágostonfalva		7.05	3.50	9.22
6.43	9.09	1.16		Apaţa		6.38	3.35	8.57
7.16	9.40	1.35		Feldióra		5.58	3.15	8.27
8.—	10.25	2.09	sos. pl.	Braşov	pl. sos.	5.08	2.45	7.48
3.55		2.19				9.27	2.18	5.—
4.40		3.01		Timiş		8.47	1.42	4.24
5.10		3.31		Predeal		8.20	1.12	3.32
11.55		9.10	sos.	Bucuresci	pl.	3.05	9.15	7.50

Copşa-mică—Sibiŭ—Avrig—Făgăraş

Tren de persón.	Tren de persón	Tren de persón	Tren mixt.	Tren mixt		Tren de persón.	Tren mixt	Tren de persón.	Tren de persón.	Tren de persón.
2.21	4.43	11.30	7.10		pl. Copşa mică sos.	6.25	9.32	3.25		12.35
3.50	6.36	12.58	8.50		Ocna	5 07	8.15	1.56		11.01
4.12	7.04	1.20	9.15		sos. pl. Sibiiu pl. sos.	4.40	7.41	1.21		10.30
tr. m.		tr. m.								tr. m.
4.33	Numai Marţa şi Vinerea comunică.	2.—					7.33	Circ. Marţa şi Vinerea		8.57
5.23		2.54					6.45			8.04
6.15		3.59			Tălmaciu-m.		6.01			7.15
8.34		6.35			Avrig sos. Făgăraş pl.		3.32			4.25

Mureş-Ludoş—Bistriţa.

4.—	Numai Luna, Joia şi Sâmbăta comună.	9.06	4.25		Mureş-Ludoş		6.49	7.30	
5.01		10.29	5.39		Zau		5.52	6.35	
6.57		12.48	7.19		Ţagu-Budatelic		4.10	4.54	9.44
7.55		1.56			St. Mihaiu de câmpie			3.44	8.46
8.47		3.02	Numai Marţa comun		Lechinţa		Circ.	2.48	7.43
9.24		3.52			S.-Măghiăruş		Marţi şi Vineri	2.02	6.52
10.14		4.55			Bistriţa			1.16	5.55

Cucerdea — Oşorheiŭ — Regh.-săsesc.

3 16	8.10	9.—	1.40		pl. Cucerdea sos.		7.42	2.38	8.30	12.31
3.57	8.51	9.42	2.32		Ludoş		6.59	1.55	7.37	11.43
4.44	9.40	10.30	3.29		Cipău		6.24	1.19	6.51	10.39
5.34	10.30	11.22	4.32		sos. pl. Oşorheiŭ pl. sos.		5.30	12.25	5.43	9.30
5.45	10 42		4.50					8.36	5.04	9.15
7.14	12.16		6.13		sos. Regh.-săs pl.			7.15	3.30	7.54

Ghiriş — Turda

7.33	10.50	5.40	10.23	6.05	**Ghiriş — Turda**	7.—	5.05	10.15	3.20	9.12
7.55	11.12	6.02	10.45	6.27		6.40	4.45	9.55	3.00	8.52

Alba-Iulie—Zlatna.

4.37	9.40	4.36					7.22	11.01	6.16
7.28	12.25	7.47			**Alba-Iulia—Zlatna.**		5.—	8.22	3.50

Blaş — Kükülloszög — Sóvárad.

3.25	2.48				Kükülloszög-Blaş		10.23		6.50
4.10	3.30				Sân.-Miclăuş		9.43		6.15
4.54	4.15				Cetate-de-Baltă		9.07		5.38
5.52	5.21				D.-Sân.-Mărtin		8.25		5.—
9.30	8.59				Sóvárad		4.45		1.20

Notă: Órele însemnate în stânga staţiunilor sînt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în drépta de jos în sus. — Numerii încuadraţi cu linii mai negre însemnézá órele de nópte.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul XI. Blaş 20 April 1901. Numĕrul 16.

Ajutorul de stat.

Zilele acestea a sosit şi la Ordinariatul mitropolitan ajutorul, dat din partea statului preoţimei nóstre, pe anul 1900.

Suma asignată de dl Ministru de culte e de 94.195 cor. în carî e cuprins şi aşa numitul subsidiu împĕrătesc de 36 miî cor. aşa cât proprie, din partea sa dl ministru, n'a dat de cât abĭa peste 50 miî cor.

Ca şi în trecut, şi de data acésta n'aŭ fost ajutoraţi toţi preoţii, propuşi din partea Ordinariatului şi nu după proporţiunea stabilită de lege, nicĭ după cualificaţia lor.

Cerculariul mitropolitan ne spune, că aŭ fost recomandaţi 625. preoţi, aŭ fost împărtăşiţi 483, va se zică aŭ fost şterşi 142 preoţi.

Am anunţat în unul din numeriî trecuţi, că de pildă în diecesa de Lugoş, s'a asignat suma propusă de Ordinariat; va se zică, s'a ţinut o proporţie între venitele şi cualificaţia singuraticilor preoţi şi pe lângă aceea, s'a dat voe Ordinariatului, să subtragă de la ceî dotaţi, taxele, ce datoresc fondurilor archidiecesane.

Am adus de pildă diecesa de Lugoş, pentru că e maî recent casul, şi pentru că avem informaţiî sigure, că aşa s'a întîmplat. Credem, că şi în celealalte diecese aşa stă lucru. Nu ne trece nicĭ prin minte, să ne asĕmĕnăm cu diecesele greco-orientale române. unde se scie, că suma întrégă a fost pusă la dispoziţia Ordinariatelor.

Cunóscem în de ajuns deosebitele simpatiî, pe carî marele apărator pus în fruntea cultelor, le are faţă de biserica catolică şi recentele demonstraţiî cu crucea la Universitatea din Budapesta, o dovedesc şi maî mult. Rĕmânem nedumeriţi înse în faţa acesteî volniciî, ce se face numaî asupra Archidieceseî nóstre, împărţindu-se din ajutoriul de stat contra propunerii Ordinariatului şi contra orî căreî ecuităţi.

Cine póte cunósce maî bine de cât un Archiereŭ. orî un Consistor, pe preoţii crescuţi de el, şi aflătorî sub ocârmuirea sa? Cine póte sci maî bine meritele şi vredniciile fie căruia, lipsele şi miseria, cu care îndoit aŭ să lupte acum, de cât în trecut? Consistórele şi Ordinariatele bisericescî îşî aŭ organele sale şi canónele sale, şi ceî carî lucră conform acestora, îşi fac datorinţa, îşî cunosc chemarea, şi se fac vrednicî de ajutoriul şi rĕsplata maî marilor Şi legile acestea sînt adevĕrata mĕsură, şi unica, după care se cunósce vrednicia preoţimeî.

De ce mĕsură s'a folosit dl Ministru, când a dat unor preoţi 1200 cor. ér altora 60 cor.? unde e aicî proporţia şi ecuitatea? Şi ce speră Dsa să ajungă în chipul acesta?

Cu ce s'aŭ făcut vinovaţi ceî aprópe 200 preoţi, pe carî Dsa î-a şters din lista trimisă de aicî?

După cunoscinţele nóstre, nu scim, ca eî să fi făcut ceva contra statului şi contra legilor aceluîa, căcî n'am auḑit, că vre-un preot să fi fost tras în cercetare, — şi nicĭ aceea nu scim, că cutare va să fi fost judecat de superioritatea sa bisericéscă, ci din contră am aflat şi noî, că aŭ fost împărtăşiţi din ajutor, chiar preoţi osîndiţi de superioritatea singură competentă.

E tristă constatarea ce trebue să facem, şi e dureros, că tot maî mult ne întărim în convicţia, că prin ast fel de dispoziţiî înjuste, nu se ţintesce la ajutorarea celor vrednicî şi miserî, nu se rĕsplătesc meritele, făcute în îngrijirea sufletelor, ci din contră alte serviciî nedemne de caractĕrul unuî preot.

Atunci, când după punerea în vigóre a legilor bisericescî, s'a hotărît ajutorarea preoţimeî scurtate în venitele sale, era vorbă de *ajutorare,* ér nu de corupţie şi demoralisare. Şi mult ne temem, că împărţirea asta arbitrară a ajutórelor din partea statului, chiar la acésta ţintesce. Şi maî credem, că datorinţa celor de la guvern, e ca să atragă pe cetăţenî, pentru o conlucrare comună la înflorirea patrieî, să deştepte şi ţină viuă în inima lor dragostea faţă de legî şi dispoziţiile menite la fericirea lor, ér nu să-î înstrăineze şi umple de rĕceală.

Ómeniî guvernului se supĕră, când naţionalităţile îî consideră de străinî, de la carî nu-î bine să primescî nimica, căcî nimica nu-ţi daŭ cu inimă şi cu gând bun.

Dar eî uĭtă în acela-şi timp, că eî sînt vina, că dispoziţiile lor sînt direct îndreptate contra intereselor naturale ale naţionalităţilor şi menite să sdrobéscă şi înece în eî orî ce sentiment de independinţă individuală.

Cetitoriî nostri, în absoluta maioritate preoţi, vor avé ocasia să se convingă de dreptatea, cu care dl Ministru î-a fericit şi de data asta. Eî, carî se cunosc uniî pe alţiî, vor sci maî bine ca noî, ce vrednicii a făcut cutare confrate, pe care dl Ministrul l'a alduit, cu mână largă şi din prisosinţă, şi sîntem siguri, că resultatul, la care vor ajunge, nu va fi satisfăcător guvernului.

Airea Ordinariatului îî stă în drept, să reţină de la preoţi sumele, cu carî datoresc fondurilor archidiecesane. La noî, nu! deşi, Dómne, ce bine ar prinde, dacă s'ar incassa pentru fondul preoţilor deficienţi suma de peste 10 miî coróne şi cât nu s'ar putea ajutora deficienţiî şi preotesele vĕduve!

Eî, dar dl Ministru nu vrea să scie de acésta, Ordinariatului archidiecesan îî e interzis, să facă vre-o subtragere.

Pentru ce? rĕspunsul se impune: Ordinariatul nostru nu se bucură de încrederea dluî Ministru, şi Dsa se teme, că, în butul opreliştiî sale, baniî subtraşi aŭ cu totul altă menire.

Nu ne încercăm noî a dovedi, cât de nedréptă este suspiţiunea acésta şi cât de mult se vatămă prin ea capul uneî Provinciî mitropolitane. Constatăm faptul, pentru ca el să nu fie dat uităriî.

Aşa stă decî Archidiecesa nóstră faţă cu împărţirea maî nóuă a ajutoriului de stat, prin care s'a desconsiderat de o parte drepturile Ordinariatului şi de altă parte se demoralisézĕ preoţimea.

Ce va fi apoî la împărţirea congrueî? — orî cine şî-o póte închipui. Noî ne împlinim datorinţa, făcênd băgătorî de samă pe preoţi, asupra primejdiî ce se grămădesce de asupra capului lor şi care e menită să sguduîe din temeliî biserica nóstră şi clerul eî, fala alor dóuĕ veacurî!

Patriarchul ecumenic de la Constantinopol. — Zilele trecute se vestia de la Constantinopol, că sinodul ecumenic a dat patriarchului vot de blam. În consecinţă, sultanul a provocat pe patriarch să demisioneze. Acesta nevoind, trimisul Sultanului, a cetit o iradea, prin care se apróbă hotărîrea adusă de majoritatea sinodului, pentru destituirea patriarchului. Ca locoţiitor a fost numit Natanail, mitropolitul de Brussa.

Care va se zică, Sultanul regulézĕ afacerile bisericeî orientale şi esecută hotărîrile sfîntului Sinod.

Nóuĕ ordinaţiuni pentru matriculanţii civili. — Ministrul de culte, în înţelegere cu cel de justiţie şi de interne, a dat o nóuă ordinaţiune, menită în prima linie să măréscă numĕrul magiarilor şi să provóce confusiuni între naţionalităţi. E vorba de astă dată de ortografia, cu care sînt de a se scrie numele de familie a nemagiarilor şi a se trece numele comunelor.

Ministrul dispune următórele:

„Când óre care nume de familie magiar cunoscut, se află întrodus în matricula confesională nu schimosit, ce-i drept, dar totuşi după ortografia respectivei limbi de naţionalitate (de es. Suciŭ în loc de Szücs, Chişiŭ în loc de Kis), conducĕtorul de matriculă e dator *a introduce numele de familie respectiv numai în limba magiară.* Mai departe, în casuri de acelea, când vre-un nume de familie de origine magiar ar obveni în matricula confesională schimosît şi schimosirea s'ar puté dovedi clar, fie prin numitul individ, fie prin folosinţa familiei, saŭ prin cunoscinţa publică, respectivul nume de familie magiar, trebue întrodus în matriculă cu ortografia magiară, ér spre încunjurarea erorilor, la schimosîrile mai bătĕtóre la ochi, lângă numele magiar să se însemne în parantesă şi numele schimosît.

„Ce privesce în fine, numele localităţilor, cari adese orî se întroduc necorect în matricula civilă, trebue să se scrie numele comunelor, conform numirilor stabilite în lexiconul oficial al localităţilor.“

E evident dar ceea ce am spus mai sus. Uită însĕ dl ministru, că din acéstă ordinaţiune pot să urmeze o mulţime de încurcături în chestii de ereditate. Dar lor puţin le pasă de aşa ceva, e vorba, ca naţia să crésca şi mai mult, şi să se dovedéscă înaintea lumii, că în acésta fericită ţară nu sînt de cât tot magiari. Dar nită şi aceea, că cele mai multe nume familiare, cari sună a unguresce, nu indică pe fostii magiari de odinióră, acum valachisaţi, ci din contră, sînt reminiscinţele unor vremi de asuprire, când ca şi azi, era un singur ideal, ca toţi să fie magiari.

Sĕrbătórea naţională. — Sub acest titlu „Nyitramegyei szemle“, de la 14 crt. publică următórele şire fórte caracteristice, pe cari ne grăbim a le reproduce, spre a se vedé, cât de puţin se sciŭ entusiasma compatrioţii nostri de ziua de 11 April. „Ziua de 11 April, ce ni-a acăţat-o Bánffy în grumaz fără de vre-o basă istorică mai însemnată, a trecut la veĕnicie, fără să fie provocat o mişcare mai însemnată. Şi numai la casa comitatului, la casa oraşului, judecătorie, oficiul de cărţi funduare, gimnasiul superior, pretură, postă şi clubul liberal fluturaŭ flamurile naţionale în aerul próspet de primăvară. Numĕrul neînsemnat a flamurilor, compromiteaŭ numai „sĕrbătórea naţională.“ Pe casele private nu era absolut nicĭ o flamură, dovadă, cât de rĕcĭ lasă pe cetăţenĭ sĕrbătórea oficiósă. De aceea sfătuim sincer oficiile din loc, ca pe viitor mai bine ar fi dacă nicĭ n'ar mai arbora flamurĭ, căcĭ atunci cel puţin, nu va fi bătĕtóre la ochi rĕcéla, ce însoţesce sĕrbătórea. Şi constatăm, că direcţia financiară a şi făcut începutul, lăsând, ca tóte celea patru rudĭ, pe cari se arboréză flamura, să se înalţe spre ceriŭ góle.“

Revistă bisericéscă.

Roma. În 15 April a ţinut Sfinţia Sa Papa Leo consistoriul secret. În alocuţiunea, cu carea Sfîntul Părinte a deschis consistoriul, a făcut menţiune de patimele omenescĭ, cari în tóte părţile s'aŭ deslănţuit asupra catolicismului, şi mai ales în Franţa, unde furia a ajuns până acolo, în cât voesc desfiinţarea congregaţiunilor. În mânia lor Francezii n'aŭ ţinut cont nicĭ de dreptate, nicĭ de merite, nicĭ de aceea, că din şcóiele congregaţiunilor religióse aŭ ieşit atâţa bărbaţi însemnaţi. Presentul e trist şi venitoriul póte să fie şi mai întunecat. De aceea provócă consistoriul, ca să se róge lui Dumnezeŭ pentru luminarea minţilor.

După aceea a creat pe noiĭ cardinalĭ în numĕr de 11, cari afară de 2 austriacĭ, sînt toţi italianĭ.

Se vestesce, că nunţiu la Viena, în locul actualului nunţiu Taliani, va fi internunţiul din Haga Monsignore Tarnassi, carele mai de de mult a fost auditor la nunţiatura din Viena.

Revistă politică.

Austria. Pentru împăcarea Cehilor cu Nemţiĭ a voit să concurgă şi Maestatea Sa Monarchul. Prin un autograf adresat ministruluĭ-president, Maestatea Sa dispune, ca în Praga să se înfiinţeze museul pentru pictura modernă, artele plastice şi architectură, ca prin acestea dându-se ocasiune poporului să-şi nobiliteze inima, în urmă să se ajungă la de mult dorita pace internă.

Feuilleton.

Treĭ sonete—inedite.

I.

De ce nu-ţi scriŭ? Iubitul meŭ — aştéptă
De sute de-anĭ germanul blond, să vie
Pe Frideric Barbarosa — din robie
Să-l mântue cu mâna luĭ cea dréptă.

Naţiunea nóstră aştépt'o împĕrăţie
De când în lumea asta-ĭ deşteptată . . .
Şi visul eĭ de aur nu s'arată . . .
Dar ea aştéptă, crede c'o să fie.

De patru luni de zile aştept într'una
Ca cineva cu bani să mĕ îmbie —
Dar nu s'a deslegat încă furtuna. —

Şi totuşĭ cred c'odat a fi să fie
Ĭs optimist, cum veţi — în tot de una
Vr'un fir, orĭ dóuĕ de melancolie.

II.

Aştéptă deci şi tu, şi crede frate
În bunătatea sorţii, „ţi voĭ scrie“
. . . . . .
Cu ceva mai la deal era să fie
Sonet . . Acuma le-am stricat pe tóte.

Eŭ nu sciŭ cum eştĭ tu! Să fiŭ ca tine
N'aşĭ fi aşa cum sînt, de bună samă . . .
De ce să porţi în sîn un car de teamă
Şi să nu credĭ, să nu spereţi în bine?

Dar, ţĭ ajută ceva desperarea,
Că plângĭ, te tânguescĭ şi ţĭ smulgĭ pĕrul?
Le pasă dór că tulbure e marea

Celor de pe uscat? — Saŭ adevĕrul
Vreaĭ astfel să-l găsescĭ? — E largă zarea,
Pe alţi altoĭ mai sănătos e mĕrul!

III.

Dintr'o greşală s'a născut sonetul
Al doilea, pe cum tu veţi iubite,
Şi dac'aşa numaĭ pe nimerite
Al treilea s'ar mai nasce acum pe'ncetul?!

Şi tot aşa, din locurĭ nicĭ gândite,
Pot — cum nu! — bani să-mĭ vie! Şi reţetul
Să fie scris frumos, străin pecetul —
Şi ţĭ voĭ scrie rînduri fericite!

Veţi am cuvînt, să cred. Şi tu nebune
Ş'acum te îndoescĭ, că ţĭ voĭ scrie?
Şi n'aĭ credinţă 'n baniĭ meĭ, ĭa'n spune?

Când din nimic ş'acest sonet învie,
Tot din nimic, nu póte să s'adune
Bănet în punga mea, — scrisóre ţie?!

Alfius.

Din trecut.

— reminiscinţe. —

(Fine.)

II.

Ţĭ maĭ aducĭ aminte de sările nóstre de ĭérnă? Ce s'a ales de soba cea dedată să desgheţe o mulţime de prietinĭ, care ne-a scos pe noĭ doĭ din atâtea ĭernĭ? Mult bine a făcut; de va fi murit poţĭ fi sigur, că deşi a fost négră, nu va ajunge în Iad.

Când ĭérna începea să-şi scuture cojócele, duceam cu braţul în casă, lemnele tăĭate de noĭ le tocmiam frumos într'un unghet lângă sobă. Sci, tu eraĭ fórte dibaciŭ în aţiţarea focului. Cu dóuĕ-treĭ aschiĭ si cu o fóe de hârtie îĭ daĭ viaţă. Nu-mĭ aduc aminte să fi stricat la aprinderea unui foc maĭ mult de cât un lemnuş. Şi în momentele acelea îmĭ venia strănia idele, cum aĭ putea tu aprinde un sat, un oraş întreg . . . Şi apucat de acest gând, părea că te vĕd cum alergĭ de la o casă la alta, punênd la streşina fie căreia mistuitórea flacără. Cum cresce focul, cum se ridică bobotăile, luminând vĕzduhul . . . Şi tu disparĭ, fugĭ te ascundĭ, cine scie unde. Ómeniĭ spăriaţi, cu vasĕle de apă în mână şi cu ghiaţă în sîn staŭ năuciţi, nesciind ce să facă . . . Plânsurĭ de femeĭ, copiĭ . . . Învĕlmăşală . . . De o dată am strigăt cât m'aŭ luat plumânile . . . şi mĕ deştept . . . Cum stam că mâna pe soba rece şi meditam, soba s'a încĭdit bine, mĭ-a fript degetele . . . Eŭ cugetam că mĭ-a

În cercurile politice domnesce credința, că Cehii chiar de loc nu se vor înmuia prin nóua concesiune făcută de Monarchul. Concesiunî pe terenul instrucțiunii le-a făcut și prim-ministrul Körber, dar ei n'aŭ fost îndestuliți. Nemții din contră, în autograful Maestății Sale vĕd o concesiune de fórte mare însemnătate, pentru că ei până acum eraŭ dedați, să considere Viena de unicul centru al artelor în Austria.

În timpul din urmă o nóuă întîmplare pare, că va turbura pacea parlamentară, pe care Maestatea Sa, cu atâta pricepere a sciut, să o molcoméscă, în cât privesce pe Cehi. Archiducele Francisc-Ferdinand, presumptivul moștenitor, a primit protectoratul, Schulvereinului catolic și când presidiul reuniunei s'a presintat, ca să-i mulțuméscă, archiducele a rostit o cuvîntare, în care a atăcat fórte aspru pe cei carî aŭ drept lozincă desfacerea de Roma, care în sfîrșit ascunde tendința politică de a se desface de Austria. Crede de lipsă, ca chiar pentru aceea reuniunea să continue a desvolta și pe viitor acțiunea religiósă din trecut.

Cuvintele acestea aŭ făcut o deosebită sensație cu atât mai mult, cu cât se zice, că ele sînt destinate anume să fie date publicității, spre a se cunósce opiniunea Archiducelui în afacerea acésta.

Partida pangermană din Reichsrath în cea dintâi ședință, a și interpelat pe Körber în acéstă afacere, pe care el a declarat-o ca un act personal al Archiducelui, pentru care nu póte fi făcut responsabil. Se înțelege că Wolf și consoții lui aŭ făcut mare tărăboĭ.

Dumineca trecută a sosit la Viena principele moștenitor al Germaniei. Scopul acestei visite nu e politic, ci privat, ca o mulțumită Monarchului nostru, care a luat parte la actul declarării principelui de maioren. Serbări și prânzurî în onórea lui, n'aŭ lipsit. Nu s'a relevat nicăirî ceva bătător la ochi. Joĭ dim. prințul Frideric-Wilhelm a părăsit Viena, ér Maestatea Sa a plecat la Pesta.

Statele-Unite. Pe cum se vede, marea republică din America de Nord, chiar de loc nu e norocósă cu colonii. Pe insulele Filipine i-a fost succes, ce e drept, să sufóce pe cât-va timp rĕscóla prin aceea, că a prins prin tradare pe conducĕtoriul Aquinaldo. Filipinenii însĕ n'aŭ lăsat lucrul într'atâta. În locul lui Aquinaldo aŭ ales de general suprem pe San Dico, pe care l'aŭ învestit tot o dată și cu puterea de dictator. Răsboiul în forma acésta va mai de curge încă.

Nu cu mult mai îmbucurătóre e fața lucrurilor pe insula Cuba. Adunarea constituantă a Cubanilor a primit cu maioritate de voturî propunerea lui Juan Gomez, în virtutea căreia Cubanii rĕsping a priori orî ce pretensiune a Statelor-Unite. Enunțară tot o dată Cubanii, că lor mai buçuros le ar plăcé domnia spaniolă de cât cea a Statelor-Unite, și mai bine încep de acum lupta pentru neatîrnare, de cât să se supună guvernului american ipocrit, care cu numele le dă independința, dar le răpesce autonomia, pentru carea ei s'aŭ luptat zecî de anî de a rîndul.

Transvaal. Între multele sciri, ce zilnic sosesc din Africa-sudică, omul nu scie ce să alĕgă. Câte o dată se spunea ca Botha a fost prins, și nu mult după aceea o altă telegramă vestia lumiĭ despre învingerea lui Botha asupra Angleziior. Nu mai zic nimica despre succesul luptelor mĕrunte, ce decurg pretutindenia între Burî și Anglezi. În un loc învinge unii, în celalalt ies biruitorî cei alalți. Acum mai pe urmă se svonea, că Botha ar fi aplicat a întra din nou în pertractărî de pace cu Kitchener. Motivul, după unii ar fi neînțelegerile dintre el și De Wett, după alții ca să câștige timp să se întăréscă, orî din lipsa de proviant. Foile angleze mai crudele, la svonurile acestea și încep să alarmeze, că condițiunile de pace să fie cu mult mai grele pentru Burî, de cum s'aŭ fost croit până acum. Despre tóte acestea însĕ președintele Krüger nu scie nimic. El spune, că Burii mai aŭ încă atâta provisiune de răsboiŭ, în cât le póte fi de ajuns pe un an și mai bine. Despre aceea, ca să se încheie pace cu sacrificarea independinței republicelor, Krüger nici nu vrea să audă.

China. O telegramă sosită de la Peking, vestesce, că palatul împĕrătesc, în care își avé locuință contele Waldersee, generalissimul armatelor străine din China, a ars cu desevîrșire, neputêndu-se mântui, de cât puține hârtiĭ. Însuși Waldersee a scăpat numai sărind pe feréstră, un general a pierit în flacărî. E suspițiunea aprópe fundată, că focul a fost de Chinezî, carî nu se pot de loc împăca, cu tutoratul puterilor europene.

---

căḑut în cap o bârnă aprinsă din focul cel închipuit, aţiţat de tine . . . Şi-apoĭ am rîs amêndoĭ pe socotéla mea. . . .

Ne aşeḑam pe dunga patuluĭ — scaunele eraŭ superflue — şi discutam de câte nimicurî, de tóte . . . Noĭ ne uniam cu totul în părerî. „Eul“ unuia se topia órecum în „eul“ celui alalt. De alt fel prĭetinie adevĕrată, nicĭ nu póte esista între ómenĭ cu principiĭ diverse. Eram contrarî jocului. Contrarî în ceea ce ne privesce pe noĭ înșine și modul nostru de judecată. — Şi totuși — póte din glumă orî curiositate — ne-am înscris și noĭ la jocurî. Era mai mare rușinea — după cum ne asiguraŭ nisce conșcolarî — ca ómenî marî, azi-mâne cu maturitatea în mână, să nu scim juca. Pe multe să basĕză un student — mai pe laudele unor profesorî, mai pe indicele din perióde, pe testimónele de la finea anului, pe premierî — dar când e vorbă de atestatul de maturitate — care în cele mai multe casurî, numai de maturitate nu-ĭ — când e vorbă de acest atestat colosal, își ajung culmea încrederiĭ în ei, în ceea ce pot, în ceea ce sînt. Şi-apoĭ logica lor e asta: când ajunge omul „matur“, în ceea ce privesce studiile, trebue să fie matur și în ceea ce privesce cavalerismul de azi — cu tóte ce să țin de el. Căcĭ dóră lumea — o mare parte din ea — după acest din urmă judecă pe baieții tinerî. Îmĭ aduc aminte, cum îmĭ profeția unul — voind să mĕ capaciteze — ce rușine voiŭ păți, când la vară d. e. se va face o petrecere în satul nostru — orî în cele vecine, și pe mine — ca om cu maturitate — mĕ vor alege de aranjer suprem — mai ales „titlul“ acesta a scălciat mințile multora. — Ce voiŭ face eŭ atunci, cu ce mĕ voiŭ scuza? . . . Şi avea drept, după modul lui de judecare și a unei marĭ părți a societățiĭ de azi — și eŭ asemenea aveam drept, după modul meŭ de judecare — ca să nu-ĭ ascult poveţele, și să nu-mi bat capul cu asemenea lucrurî . . . Noĭ am făcut puțin sporiŭ, saŭ mai bine zicênd, n'am făcut nicĭ un sporiŭ — căcĭ după cât îmĭ amintesc numai o dată am fost la „jocurî“ și și atunci ca privitorĭ. Şi — mi-se pare și de astă dată am făcut rea impresiune printre „domnișorî“. Halal de pricopséla. . . .

La urma urmelor, óre ce să fie jocul — așa cum îl practisézĕ societatea de acum? Unde e simplicitatea, sinceritatea și originalitatea din el? Jocul, în societatea cultă, nu mai e păstrarea unei datinî comune întregului gen omenesc. Balurile. în ziua de azi se fac mai mult pentru arĕtarea bogăției respectivilor și respectivelor — mai ales acestor din urmă; bogății, carî — în cele mai multe casurî, — sînt saŭ împrumutate saŭ furate. Se fac pentru arĕtarea frumseții umerilor, pieptului și brațelor pudruite, pentru înșghebarea de aventurî amoróse; se fac în urmă pentru manifestarea bogăției de „spirit“, de grațiositate, de cultură. În manifestarea acestora — dacă ar fi în adevĕr naturale, cum e la popor bună óră — negreșit ai afla plăcere. Simpla mulțumire a simțurilor diferite, de bunăsamă, nu constitue ceea ce îți place, ci causele, carî contribue la escitarea acestor simțurî, e ceea ce te farmecă. Cumcă plăcerea aceea — pe cum și amintirea ei — trece cu zorii zileî, poți vedé, dacă întrebi peste o zi saŭ dóuĕ, pe un atare individ și-ți va spune, că a fost o prostie. Asemenea rĕspuns îți va da totuși numai acela, care a pĕtruns și causele plăcerii. Cel care a simțit causele plăcerii, însĕ nu le-a sciut descóse, a rĕmas înșelat, ținênd causele acestea de adevĕrate — și așa va fi mulțumit. Dar primul — care a înțeles și s'a convins, că grațiositatea, ce s'a arĕtat în cutare petrecere, a fost bine esaminată înaintea oglinḑii cu 3—4 zile înainte; că efectul tuturor privirilor. modularea vocii, sfaturile și câte altele — asemenea aŭ fost puse la probă mai înainte; că vorbele — la părere de spirit — pe carî le rostesce un respectiv saŭ o respectivă — aŭ fost învĕțate de rost, de prin romane și alte prostii, ca să facă furóre cu ele ... acela, crede-mĕ prĭetine — nu va mai merge la petrecerî de acestea, de cât dóră ca privitor, ca să se întăréscă în principiul ce a început a și-l forma. Căcĭ dacă plăcerea simțurilor trece, scrutarea causelor ce escitézĕ acestea simțurî îți arată spoiéla . . . . . spunemi ce rĕmâne din „petrecerile moderne“? . . . Tóte animalele fug de cătuși și de lanțurî — singur omul — fiind că e „rațional“ — sub forma culturiĭ, își légă prin regule de modă gura, mânile, privirile, activitatea sa intelectuală. Ei pe el se deșpóte de libertate . . . și devine o simplă mașinărie. . . . . .

. . . . . .

Privesce la o petrecere poporală, țĕrănéscă! Câtă originalitate, francheță, câtă naturalitate! Ei, dar în o petrecere domnéscă trebue să observî coduri întregi de legi, de nu, devii ridicul. Dar legile acele trebue sfărmate, căcĭ sînt fără nicĭ o bază, sînt stupide, nu-s demne de natura omenéscă. Dar póte cu secolî în urmă să se întîmple așa ceva! Azi sîntem prea culți. . . . . .

. . . . . .

Corespondințe.

Sinódele protopopescĭ.

— Distr. Vermeș, diec. Lugoș. —

Interesele nóstre religióse-morale și culturale, pretind din ce în ce mai imperios, ca preoțimea tractuală — dacă nu mai adese orĭ, cel puțin o dată în an, să se întrunéscă în sinod, unde i-se ofere cea mai bună ocasiune de a-și validita ideile și dorințele, de carĭ este însuflețită și condusă întru îndeplinirea greleĭ sale misiunĭ.

Constatat este, cumcă situațiunea preoțimeĭ în timpul presinte este cât se póte de dificilă și plină de tentațiunĭ periculóse avênd să trécă printre Scyla și Carybde cu poporul sĕŭ.

Din aceste considerate, întrunirile consoțiilor de luptă, spre a-și lămuri ținta și a-și oțĕli puterile, spre a alege și pregăti armele de apărare și mijlócele de înaintare, devin foculare de viață și farul luminător spre urmarea uneĭ direcțiunĭ salutare, ținênd pept cu orĭ ce tendențe agresive, vină ele din orĭ care parte.

Dar să revenim la obiect. Conform conclusului luat în anul precedent, acésta adunare a fost convocată pe ziua de 31 Martie la 9 óre a. m. în comuna Vermeș. Trebue să premit, că comuna Vermeș este situată la marginea estremă a tractului protopopesc de acest nume, cu drumurĭ de comunicațiune în starea cea mai deplorabilă, mai ales pentru preoțiĭ din depărtărĭ mai marĭ.

Acésta preoțime are să călătoréscă timp de 5—6 óre pe aceste drumurĭ, spre a-și împlini o sacră datorință.

Departe de mine, de a preveni opiniunĭ mai competente, și cu atât mai puțin de a atinge și numaĭ pe departe simțul nobil al acelui, ce azĭ stă cu demnitate în fruntea acestui tract, însĕ dacă vom mai reflecta și la greutățile, de multe orĭ învingibile, cu carĭ este împreunată visitațiunea acestui tract, cred a nu greși, dacă din aceste motive esprim dorința pentru o nóuă arondare a acestui tract protopopesc.

Dar cu tóte pedecile ivite din causa acésta și pe un timp nefavorabil, preoțimea — cu o singură escepțiune — s'a presentat la timpul și locul determinat.

Conform programului stabilit, după cântarea mânecariului, s'a îndeplinit sta mărturisire, urmând imediat celebrarea s. liturgiĭ cu pontificarea M. On. D. protopop tractual.

Poporul conveni în număr destul de considerabil, umplênd frumósa și spațiósa biserică.

Cântările liturgice le-a condus docentele local cu prunciĭ școlarĭ din cor, în mod îndestulitor, dând frumósă dovadă, despre desteritatea și zelul sĕŭ întru instruarea lor.

La finea s. liturgiĭ se ținu predica îndatinată, de preotul designat spre acésta.

Constituindu-ne în sinod, președintele rostesce cuvîntul de deschidere, plin de călduróse sentimente și ideĭ salutare, trăgênd — între altele, atențiunea sinodului asupra gravelor probleme ce are de resolvit în mijlocul poporului și îndemnându-l la unire și concordie frățéscă. După cetirea și autenticarea protocolului, luat în adunarea din anul trecut, la ordinea zileĭ se puse cetirea rațiunilor fondului protopopesc, carĭ se aprobară în genere. După acestea notarul tractual, Mult On. Georgiŭ Morar, Iegar, presintă un elaborat de statute ale fondului districtual. Din aceste statute relevez, că un scop frumos al acelora este — între altele — și ajutorarea preoților miserĭ din tract și a familiilor orfane de preoțĭ.

După desbaterĭ meritóre, se primiră și aceste cu modificările recerute.

Urméză apoĭ pe rînd alte obiecte și propunerĭ de caractĕr religióso-moral, cum sînt: stîrpirea vițiului concubinatelor din popor și frecuentarea bisericeĭ.

Pentru ca și alțiĭ, carĭ ar dori să facă asemenea, să se pótă orienta, notez, cumcă contra concubinarilor s'a statorit, ca pentru constrîngerea lor de a părăsi acest pĕcat, să li-se detragă unele serviciĭ și ceremoniĭ bisericescĭ, atât până ce sînt în viață, cât și la mortea lor, însĕ numaĭ după esoperarea consensului forurilor superióre bisericescĭ.

Tot astfel să se procédă și față de ceĭ indiferenți întru frecuentarea bisericeĭ, cu observarea, ca spre acest scop să se recerce organele civile competente, spre a ordina închiderea birturilor pe timpul serviciului divin.

Cu aceste terminându-se în bună înțelegere și ordine agendele oficióse, ne-am despărțit cu dorul de a lupta tot mai mult pentru binele comun sfinteĭ nóstre biserici.

Raportor.

— Distr. Sibiŭ. —

Sinodul protopopesc al distr. Sibiŭ s'a ținut la 4. crt. în sala școleĭ greco-catolice din Sibiŭ.

La acésta adunare de primăvară, aŭ luat parte aprópe toțiĭ preoțiĭ, aducênd cu sine fie care și pe învĕțătoriul sĕŭ, căcĭ sinodul a fost mixt, luând parte și un număr însemnat de mireni din Sibiŭ si tract.

Din cele desbătute relevăm următórele:

La 9. óre membriĭ sinodului eraŭ întruniți în spațiósa sală a școleĭ, și după învocarea Spiritului sfînt și rugăciunile îndatinate, bine meritatul și de toțiĭ stimatul protopop Ioan V. Rusu, își cetesce cuvîntul de deschidere.

E remarcabilă cuvîntarea dluĭ protopop și mai mult semĕnă cu un raport studiat și amĕnunțit despre tóte chestiunile bisericescĭ și școlare din tractul protop. gr. cat. al Sibiuluĭ pe anul 1900.

La început se spune însemnătatea sinódelor, „carĭ sînt o parte esențială din autonomia și independența sf. nóstre Biserici, pentru a cărei realisare cu toțiĭ din tóte părțile și cu tóte mijlócele legale, datorĭ sîntem a nisui".

Îndémnă apoĭ pe preoțiĭ, ca în conțelegere și iubire frățéscă, să se nisuiéscă a purta cu resignațiune nĕcazurile, carĭ le îngreunézĕ starea, să se mângâie reciproc, și ca adevărațiĭ apostoliĭ aĭ poporului să lucre împreună la înaintarea culturală și morală a poporului român, apoĭ continuă: „așĭ dori din tótă inima să vĕ pot comunica veștiĭ îmbucurătóre cu privire la îmbunătățirea stăriĭ materiale a cerului nostru, stare atât de dorită de părinții, moșiĭ și strămoșiĭ nostri, carĭ încă mult s'aŭ luptat între împrejurărĭ cu mult mai grele de cât noĭ; eĭ aŭ rĕmas însĕ cu speranțele și ilusiunile, pe carĭ ni-le-aŭ lăsat și nóuĕ moștenire; moștenire măsteră, care póte se va realisa barĕm în secIul al XX-lea, probabil însĕ contra tuturor dorințelor și aspirațiunilor nóstre legitime și de interes național românesc. Dar să mĕ iertați fraților, eŭ pentru Biserica și națiunea mea nu sperez așa mare bine de la mult dorita congruă, căcĭ mĕ țin

---

Îțĭ maĭ aducĭ aminte cum ne năcăjiam de „unele" novele, ce se publicaŭ prin „unele" foĭ? Eram aprópe disgustațĭ să le maĭ cetim; aprópe fie care avea acelașĭ cuprins. D. e.: I. Un tinĕr iubesce o fată; ea nu, el se sinucide. II. Unuĭ tinĕr îĭ dragă o fată; fata încă îĭ are la inimă; părinții nu se învoiesc la cununia lor; mórte din amêndouĕ părțile. III. O fetiță melancolică iubesce de la prima vedere — un tinĕr sanguinic și fluștiratic, pe care nicĭ capul nu-l dóre de ea; — fetița se sinucide. Așa noĭ — după ce am făcut o esperință destul de lungă în privința acésta — când dam cu ochiĭ de vre-o novelă, în care pe la șirul 3—4 găsiam frasele: „O iubia cu tot focul tinereții luĭ", saŭ — „îl iubia cu tótă patima uneĭ copile de 16 anĭ," — saŭ în fine — „s'aŭ iubit de la prima vedere" — ne opriam cu cetitul și n'aveam de cât să alegem unul din ecle spuse mai sus. E raritate ca să se deslege ceva în bine, și-apoĭ publicului — uneĭ marĭ părțĭ din el — scirile acestea sensaționale, îĭ plac. Și o fată după ce a cetit așa lucru, să pune la esaminare: Ce are ea comun, întru cât semĕnă, cu cât o întrece pe cea descrisă, din causa căreia s'a sinucis un tinĕr. Și află mult, află fórte mult. Pentru ce dar nu s'ar sinucide și pentru ele un óre care tinĕr când-va? . . . Și gâscuțele acestea ar voi într'adevĕr să se întîmple o nenorocire ca acésta pentru ele, numaĭ și numaĭ să samene a „roman" . . . ceva tainic. . . . A face „amoruri", e póte ocupația cea mai predilectă a studentului. Conversația despre „intrigi" — cu tótă cĕta lor — ocupă cea mai mare parte din timpul lor liber. Lucrul acesta să începe prin clasele IV—V, și-apoĭ cresce cu pătratul apropieriĭ de matură, — saŭ póte mai bine zicênd cu pătratul *depărtăriĭ* lor de maturitate.

Nu mĕ îndolesc — deși n'am esperiat — că și la celalalt sex tot așa stă lucrul. Numaĭ cât acolo nefiind matură, trebue să începă mai din bună vreme. Tineriĭ acestia vor fi „viitoriĭ" paterfamilias, fetițele acestea, vor fi „viitóre" matróne. Trebue că maĭ de mult a început prostia asta, căcĭ în timpul nostru avema, aievea mame de tagma acelora ce vor eși din multe din fetele de acuma. O astfel de mamă își învață copiiĭ — mai ales copilele — să vorbéscă de amor, amorisat etc., înainte de a le fi învĕțat „Tatăl nostru". Acestea mame își lasă apoĭ copiiĭ în grija slugilor — de la carĭ numaĭ „bun" nu învață, ér ele își țin în brațe în loc de copiĭ — cățĕĭ orĭ pisicĭ. Vaĭ, că n'aŭ limbă animalele acestea, că ele ar bate doba în lume, ar striga în gura mare, rîdênd de prostia acestor mame „culte". Asemenea ființe, sînt maĭ rele de cât animalele sĕlbatice, căcĭ acelea își apĕră puiĭ lor de primejdiĭ cu pericolul vieții — acestea, își îndópă copiiĭ cu cel maĭ periculos venin din câte esistă — venin, ce-ĭ omóră pe bieții copiĭ înainte de vreme. Nu gătelile și romanele sensaționale, ci crescerea morală a copiilor, crescerea generațiilor viitóre! Vor înțelege óre!??

Alfius.

de maxima: do ut des? Îndată ce cine-va îţi face servicii nu mai eşti independent, ér a face contra servicii păgubitóre bisericei şi naţiunei tale e contra caractĕrului adevĕratului preot romăn.'

Să ne ajutăm noi de noi! . . .“

Raportul espune apoi starea bisericelor şi şcólelor din tract şi îndémnă pe preoţi şi învĕţători la conlucrarea armonică pentru înaintarea şi prosperarea lor, la jertfă şi muncă continuă, căci numai aşa ni-le vom puté păstra nepĕtate, în mijlocul vremilor nefaste, carî trec preste bietul popor român.

Raportul se încheie cu unele date statistice interesante, despre mişcarea populaţiunei din acest tract, pe cum şi înaintarea culturală peste tot.

În anul 1900 aŭ fost 613 casurî de nascere şi 519 casurî de mórte. Casurî de căsătoriî aŭ fost 117, dintre carî 7 numaî înaintea oficiului civil politic. Din întreg protopopiatul la şcoli străine aŭ umblat 66 elevî, ér la meseriî 41.

Raportul a fost ascultat cu multă atenţiune de cei presenţi.

S'a purces apoi la desbaterea obiectelor cuprinse în program. Chestiunile bisericescî şi şcolare s'aŭ tractat cu cea mai mare seriositate.

În chestiunea congruei s'a făcut propunerea, ca Escelenţa Sa Dl Archiepiscop şi Mitropolit, să fie rugat, a urgita la locurile competente, chiar şi în persónă — resolvirea mult trăgănatei congrue şi eventual să se esmită o deputaţiune din cler.

O propunere mai de moment, a cărei resolvire înse cade în competinţa senatului şcolar protopopesc, a fost şi cea făcută de preotul D. Deac, ca în fie care parochie să se înfiinţeze bibliotecî bisericescî şcolare cu aşa numitele „cercurî de cetire“. Acestea „cercurî de cetire“ ar avea meritul, că în popor s'ar nasce dorul de cetire şi cultivare în timp relativ scurt.

La stîrşitul sinodului s'aŭ ales apoi confesariî şi toţi preoţiî s'aŭ mărturisit.

frate mic.

Turda, 17 April 1901.

— Sinodul de primăvară. — Alesandru Ramonţan. —

Deşi cam târziŭ, totuşi îmi leŭ voe a Vĕ raporta în scurt, despre ţinerea sinodului de primăvară a tractului Turda. Scopul ţinerii sinódelor nu este numai îndeplinirea prescriptelor legilor bisericescî, pe cum cu durere am esperiat în unele tracte, ci şi cultivarea preoţimei în sciinţele sacre şi prin conlucrare comună, stirpirea deosebitelor viţii, pe cum şi promovarea religiósă-morală a credincioşilor încredinţaţi păstoririei lor.

Cu bucurie constatat, că de când se află în fruntea acestui tract Prea Onoratul Domn Artemiŭ Codarcea, tot de una sinódele sînt la culmea chemării. Arată un zel neobosit spre stîrpirea a tot ce e rĕŭ şi necontenit lucră, pentru promovarea instrucţiunei, silindu-se a pune în tract tot învĕţători harnicî, îngrijindu-se şi pentru scóterea regulată a salarelor.

Să revenim la sinodul care s'a ţinut tot în Turda-vechie la 4 April st. n. După celebrarea serviciului divin s'a deschis în s. biserică sinodul de cătră Preaon. Dn Protopop prin o vorbire însufleţitóre, punĕnd la inima fie cărui preot, ca în timpurile acestea grele pentru s. biserică, să se lupte din tóte puterile pentru promovarea religiositĕţii. S'a cetit scripta Escelenţiei Sale de datul 6/XI 1900 Nrul 5560, prin care mulţumesce sinodului şi împărtăşesce binecuvîntarea Archierésca, pentru omagiul adus astă tómnă, din incidentul iubileului, finindu-se cu urale de *se trăiésca*, la adresa Preabunului Archiereŭ. On. Domn Nicolaŭ Raţiŭ a propus, ca tractul Turda să-şi înfiinţeze un fond deosebit pentru ajutorarea preoţilor, solvind fie care o taxă fundamentală şi pe lângă acea taxă anuală. Acéstă propunere, care e fórte salutară, s'a primit în principiŭ, alegĕndu-se o comisiune de 3. ca să elaboreze un statut, şi după aprobarea Preaveu. Consistor, să intre în putere de lege. S'a decis, ca pe sinodul venitor fie care preot să-şi conscrie venitele stolare şi să le subştérnă oficiului protopopesc, ca ast fel să se pótă face o uniformitate în ele. On. Dn Nicolaŭ Raţiŭ, a ţinut şi o disertaţie despre chiemarea preotului şi datorinţele împreunate cu oficiul sĕŭ. Dsa a disertat fórte bine, aplaudat fiind din partea tuturora. Presenţi aŭ fost toţi preoţii şi învĕţătoriî, carî mărturisindu-se, s'a închis sinodul, mergĕnd fie care mângâiat în inima sa şi cu mai multe cunoscinţe atât în privinţa spirituală cât şi morală.

*

În Sâmbăta Pascilor, am petrecut la odihna vecinică, pe mult regretatul preot Alesandru Ramonţan din Turda-vechie, fiind un preot cu frica lui Dumnezeŭ, care şi-a împlinit cu conscienţiositate oficiul sĕŭ de preot, deşi a avut a se lupta cu multe nĕcazurî, rĕmânĕnd vĕduv de tinĕr şi cu prunci. A fost iubit din partea fraţilor sĕi colegi şi din partea tuturor celor ce l'aŭ cunoscut. A avut o îngropăciune frumósă, participând un public mare fără deosebire de naţionalitate. Ceremonialul bisericesc s'a îndeplinit în s. biserică, pontificând Preaon. Dn protopop cu 10 preoţi şi un lector. Aŭ conţionat On. Dnî Samoilă Poruţiŭ şi Nicolaŭ Raţiŭ. Repausatul a fost de 69 anî, a servit la altarul Domnului 42 anî, ér ca notar tractual aprópe la 30 anî.

În veci amintirea lui!

Empo.

NOUTĂŢI.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Curatoratul bisericesc gr. cat. din Petromanî, aduce sincerile sale mulţumite Spect. Domn Dr. Enea Nicola, medic în Ciacova, care ca un devotat bun român, a dăruit s. biserici o s. Evangelie frumos legată; mai de parte Stimatului Domn Octavian Manciŭ, care întru aducerea a minte a anului iubilar 1900 a dăruit tot acestei s. biserici dóuĕ stégurî marî fórte frumóse. Dumnezeŭ să le lungéscă firul vieţii, ca să mai pótă face mult bine bisericii! Petromanî la 15 April 1901. *Mihail C. Jivanca*, adm. parochial.

Sĕrbătorile Învierii Domnului Christos s'aŭ celebrat cu tótă pompa. În ziua primă Escel. Sa Mitropolitul a pontificat tóte serviciile dumnezeescî, încunjurat de numerósă asistinţă şi la sf. liturgie a spus predica festivă. A cântat cu multă precisiune şi frumuseţă chorul mixt a profes. Murĕşan, care a răpit pe credincioşi prin plinele de pietate cântărî. Tot în ziua primă a fost prânz la curtea mitropolitană, învitată fiind tóte preoţimea gremială: canonicî, profesorî şi funcţionarî gremialî. A dóua zi Mitropolitul a servit la biserica parochială, ţinĕnd canonicul Dr. Vasile Hossu o prea frumósă predică despre înviere. Plóia din ziua primă de sfintele Pascî a conturbat puţin aceste ceremonii mărete, altcum totul a fost înălţător de inimi.

„Inocenţiŭ Klain“ la Academia română. Se scie, că distinsul nostru canonic mitrop. dl Dr. Aug. Bunea, a presintat scrierea sa la concursul Academiei, pentru premiul Eliade-Rădulescu de 5000. leî. Despre succesul obţinut cu acest prilej, cetim în „Familia“ următórele: „Dl Gr. G. Tocilescu, raportorul comisiunii de 9. arată, că la acest premiŭ, aŭ întrat 15 lucrărî. În comisiune aŭ întrunit maioritate: dl Radulescu-Niger, cu volumul IV din „Rustice“, autorul romanului „Străin în ţara lui“, avênd unanimitate de 6. voturî; de împreună cu dl dr. Augustin Bunea, pentru scrierea sa „Episcopul Ioan Inocenţiŭ Klain“ (6 voturî pentru, 1 contra.) Se credea în şedinţa plenară, că se va decerne premiul dlui Bunea, a cărui lucrare dl Gr. G. Tocilescu a presintat'o cu un raport elogios, scris cu multă căldură. În momentul din urmă însĕ, prin graiul dlui A. D. Xenopol, la care a reflectat dl Vinc. Babeş, s'a format un alt curent. Astfel la a dóua votare dl Rădulescu-Niger, întrunind majoritate de dóuĕ treimi, premiul i-s'a decernut“. Cetitorii nostri vor aprecia acest mare succes, ce l'a avut dl Bunea, cu scrierea sa, am dori însĕ un singur lucru, să cunóscem motivele învocate de dl Xenopol, ridicând un roman peste o istorie.

De la „Asociaţiune“. A treia zi de Pascî s'aŭ întrunit la Sibiŭ membriî secţii istorice a Asociaţiunei; aŭ fost de faţă dniî: Iosif Sterca-Şuluţ, Dr. Augustin Bunea şi prof. Vasile Goldiş. Între altele s'a primit propunerea dlui canonic Dr. Bunea, de a se tipări pe spesele Asociaţiunii numĕrătórea poporaţiunei din Ardeal, făcută pe timpul împĕrătesei Maria Teresia. Documentele respective se află în archiva consistorială, şi publicaţiunea se va face sub îngrijirea dlui canonic. De asemenea s'a mai decis adunarea materialului trebuincios pentru edarea unui lexicon al numelor de localităţi românescî din Ardeal şi Ungaria. Cu conducerea acestei lucrări a fost încredinţat dl prof. Goldiş.

Şcolastic. Despărţemîntul Reghin al reuniunei învĕţătorilor archidiecesanî, îşi va ţiné adunarea generală de primăvară la 4. Maiŭ n. în comuna Căcuciŭ.

Mulţămită publică. Ne luăm voe a aduce cele mai sincere mulţumite onorabilelor direcţiunî şi stimabililor acţionarî ai Institutului de credit şi economii *„Auraria“* din Abrud, pentru ajutorul de 50 cor.; *„Racoţana“* din Şeica mare pentru 10 cor.; *„Arieşana“* din Turda pentru 5 cor. cum şi dlui Nicolae Racoţa, medic în Şeica mare pentru 10 cor., dăruite *fondului de 20 bani*, creat de Reuniunea nóstră, cu scop de a *acuira un local cu eventuală hală de vĕndare pe sama meseriaşilor români din Sibiŭ*. Sibiŭ 3/16 Aprilie 1901 Comitetul Reuniniei sodalilor români din Sibiŭ. *Vict. Tordăsian* president. *Ioan Apolzan* notar.

Necrolog. Din Caransebeş se anunţă mórtea locotenentului-mareşal campestru *Teodor cav. de Seracin*. S'a născut în comuna Ruenî la 1836 din părinţi grăniţerî. La 1854 a absolvat cu succes strălucit Academia militară din Wiener-Neustadt, şi apoi după ce a servit 7 anî la trupă în 1861, a întrat în şcóla de răsboiŭ, pe care a absolvat-o cu deosebit succes. La 1864 ie parte la răsboiul contra Danemarcei, la 1866 contra Germaniei, la 1876 la ocuparea Bosniei şi Herţegovinei, pretutindenea, făcênd escelente servicii, şi fiind decorat şi înaintat. La 1888 a fost numit general-maior şi la 1893, loc. mareşal-campestru. La 1894 se retrage din armată în viaţa privată. Seracin a fost înmormîntat în ziua Sf. Învierî, cu el se stînge şi ultimul român, ajuns la celea mai înalte grade în armată.

În veci amintirea lui!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntului Augustin.

(Continuare.)

XV.

Sfînta Monică móre de bucuriă vĕdĕndu-și fiul întors.

— 387. —

Puțin înainte de plecare, saŭ póte chiar când eraŭ pe drum, — nesciindu-se cu siguritate ziua, în care Augustin și mamă-sa aŭ părăsit Milanul, — Monica avu un estas, care arĕta tot mai mult țînta, spre care tindeaŭ cugetele eĭ. Era ziua sîntului Ciprian. [1]) Ea porni de diminĕță la s. cuminecătură și ca tot de una, se reîntórse acasă, recolésă și adâncită în cugete. Póte că recunoscința arzîndă îĭ revoca în memoriă nóptea anului 384, pe care a petrecut-o, cu treĭ anĭ mai înainte, în capela sîntului Ciprian și acésta suvenire îĭ umplu sufletul de bucuriă. Orĭ și cum ar fi fost, ea îșĭ păru dintr'odată ca și ridicată de pe pămînt și ca scósă din minți începu a striga: „Să sburăm la ceriŭ, să sburăm la ceriŭ!“ Toți o priviaŭ miraț, căci mișcările-ĭ iuți nu corĕspundeaŭ natureĭ sale blânde.

Augustin, Adeodat și Alipiu grăbiră numaĭ de cât la ea; la întrebările lor însĕ nu rĕspunse nimic. Pe față i-se putea vedé strălucind o bucuriă cerĕscă și nu putu rĕspunde, de cât cu cuvintele Psalmistuluĭ: „Inima mea și trupul meŭ s'aŭ bucurat de Dumnezeul cel viŭ.“ [2])

De atunci nu s'a mai putut despărți de acésta ideiă cerĕscă. Nu dóră că înainte de aceea ea n'ar fi desprețuit lumea acésta și n'ar fi avut ca toți sînții, un dor ferbinte după patria cerĕscă; ci ca ea să părăséscă lumea înainte de întórcerea luĭ Augustin, să-șĭ lase fiul în lumea pĕcătósă, în întunerec și pericol, ĕr ea să mérgă la bucuriă și rĕpaus în ceriŭ, o așa ideiă nicĭ când nu i-a trecut prin minte. Chiar de ĭ-ar fi și venit în minte vre odată o atare idee, i-s'ar fi opus din resputerĭ. Ea voia să întórcă pe Augustin și până la îndeplinirea acestuĭ propus alte cugete nu mai puteaŭ avé loc în sufletul eĭ. Și acuma numaĭ pentru aceea a ajuns la putere în sufletul eĭ acéstă cugetare, căcĭ fiul sĕŭ întors și blând nu mai avea lipsă de scutul mameĭ. Necontenit vorbia numaĭ despre ceriŭ, îl privia cu o sete ferbinte; și pe cum dorul de patriă torturéză pe cel esilat, astfel o tortura și pe ea dorul după patria cerĕscă.

Călătoria nu ĭ-a întrerupt aceste cugete, ci din contră i-le-a mai mărit, ridicându-ĭ sufletul de la contemplarea nestătorniceĭ lucrurilor pămîntescĭ la un dor din ce în ce mai viŭ după o locuință statornică. Liniștită, unită și împăcată cu Dumnezeŭ, ocupată fiind numaĭ cu eternitatea i-se părea că se îndréptă spre Africa, în realitate însĕ ea tindea spre ceriŭ.

Dacă călătoria n'a conturbat pe sfînta Monica în contemplările sale, nu l'a împedecat aceea nicĭ pe fiul eĭ în rugăciunile și studiile sale. După întórcerea sa Augustin șĭ-a împărțit tot timpul în dóuĕ părțĭ. O parte a destinat-o rugăciunilor, recitărĭ psalmilor, cetireĭ s. Scripturĭ, cu un cuvînt vieții intime cu Dumnezeŭ, care e singura și adevĕrata fericire și pace pe pământ. Cealaltă parte a consacrat-o celor mai adâncĭ cercetărĭ filosofice și teologice. Abia șĭ-a terminat în Milan tractatul în contra Manicheilor și deja avea de gând să scrie un tractat dĕspre religiune; avênîndu-se cu cugetul în sferele cele mai înalte, începu a-șĭ îndrepta privirile adêncĭ asupra misteriilor Prea Sîntеĭ Treimĭ și Intrupărĭ Mântuitoriului; chiar și în decursul călătorieĭ lucra.

Împreună cu mamă-sa a pregătit el planul aceleĭ vieți comune, simple, serióse, retrase și ascunse în Dumnezeŭ, ce o aŭ încercat cu destul succes în *Cassiacum* și pe care se hotărîse a nu o mai părăsi. Spre scopul acesta ajungênd s. Monică cu Augustin în *Pisa* s'aŭ abătut puțin din cale, ca să cerceteze ceva, ce tare le atrăgea pietatea. Pădurile umbróse și dese ale Apeninilor dederă asil piilor eremiți, carĭ aŭ renoit aicĭ minunile deșerturilor *Thebaidei*. Înainte de a părăsi Milanul eĭ visitară pe călugării și feciórele, carĭ eraŭ sub conducerea sîntului Ambrosiŭ, ca convorbirea cu acestia, pe cum și blândeța lor, să le verse mai mare lumină asupra vieții, ce se pregătiaŭ a o începe. Aŭ voit decĭ să védă și pe acești eremiți și să vorbéscă cu eĭ. Durere, că ne lipsesc amĕnunte despre acésta escursiune. Căcĭ și acest fapt e dintre acelea despre carĭ Augustin scrie: „Multe le las, căcĭ mĕ grăbesc fórte; primesce însĕ, o Dumnezeul meŭ, mărturisirea și mulțămita mea, deși le fac în tăcere.“ [1])

Nu ne mai întîlnim cu călĕtoriĭ nostri, de cât în *Civita-Vecchia*. Tradițiunea ni-a păstrat suvenirul uneĭ întîmplărĭ miraculóse, ce s'a petrecut aicĭ și care confirmă ceea ce am zis mai sus, despre cercetările filosofice și teologice, cărora s'a fost dedicat Augustin în decursul aceleĭ călătoriĭ. Călătoria cum se făcea atuncĭ prin Italia, lăsa destule óre libere călătorilor. Era chiar într'o óră de acelea; Augustin se preumbla în sus și în jos pe țĕrmurul mării în *Civita-Vecchia*. Încerca cu óre-șĭ care cutezanță să pĕtrundă misteriul Prea Sînteĭ Treimĭ. Fără de veste însĕ el zări un copilaș drăgălaș, care și-a fost făcut o gropiță în pământ și aducênd apă din mare cu o scoică o turna în ea. Augustin stă pe loc, caută la copil și-l întrébă cu un suris binevoitor, crede el că o să pótă duce tótă apa oceanului în gropița sa. „Și pentru ce nu? — rĕspunse pruncul cu o seriositate plăcută „mai ușor s'ar puté îndeplini acésta, de cât ca mintea ta să cuprindă oceanul nemărginit al Sînteĭ Treimĭ.“ Și azĭ se mai vede pe țĕrmul mării locul, unde s'a petrecut acésta scenă plăcută și unde încă în timpurile cele mai vechĭ s'a ridicat o biserică în onórea sîntului Augustin.

Din *Civita-Vecchia* călătoriĭ nostri aŭ mers la Roma. Ar fi putut eĭ óre în momentul, când aveaŭ să părăséscă pentru tot de una Italia, să nu ducă la mormîntul ss. *Petru* și *Paul*, Augustin bucuria renascerĭl sale în credință, ĕr Monica fericirea sa pentru fiul reaflat? Fiind că eĭ se tot cugetaŭ la viĕța călugărésca, și ca să vadă și unele esemple aŭ făcut o călătorie până la strîmtorile munților Apeninĭ, óre Roma nu ar fi putut arĕta evlavieĭ lor mănăstirile sale, acele celule ale călugărilor și fecióreloř, al căror numĕr, viĕță nepĕtată și frumsĕță atât de mult o a preamărit'o Augustin mai târziŭ? Călătoriĭ nostri întrară decĭ în Roma. Despre acésta nu ne putem îndoi. Însĕ amenințați de ĭérna, ce se apropia, și a căreĭ primă neauă o vĕduseră deja pe Apeninĭ, n'aŭ putut rĕmâné aicĭ, de cât câte-va zile. Monica și de altcum era fórte îngrijorată de peptul slăbuț al fiuluĭ sĕŭ. Se grăbia decĭ să ajungă la *Ostia*, unde spera, că va afla vre-o naiă, care să-ĭ trécă în Africa.

În *Ostia* trebuia să aștepte câte-va zile; în timpul acesta avu Monica al doilea estas, care ce e drept n'a fost așa de puternic ca cel amintit mai sus, dar ĭ-a răpit sufletul în sfere și mai înalte.

Ea ședea la o feréstră, de unde putea privi țĕrmurul mării. Era una din acele sĕrĭ de tómnă, carĭ nicăirĭ nu sînt așa de plăcute, ca în Italia. Sórele, ce se pleca spre apus își trimitea ultimele raze aurii peste vasta și sclipiciósă singuritate a mării. Augustin ședea lângă Monica ca să guste și el frumseța acestei priveliște. Liniștea sĕrii, frumseța cerului, estensiunea nemărginită a mării și acel nemărginit, și mai sublim, ce le umplea inimile, pacea și liniștea sufletelor lor și mai profundă, de cât liniștea ce-ĭ încunjura; tóte acestea le înălțară inimile și aduseră pe buzele lor o conversațiune de acelea, carĭ nu mai sînt din lumea acésta.

„Fiind singurĭ la feréstră“ — zice Augustin — „conversam cu nespusă plăcere; uitând trecutul, căutam numaĭ în viitoriŭ și ajunserăm a ne întreba cum va să fie viața de vecĭ, fericirea sînților, acea fericire, pe care ochiŭ de om n'a vĕdut'o, și urechiă de om n'a auḑit'o, și în inima omuluĭ n'a străbătut. Noĭ oftam din adâncul inimeĭ după apa misterióșă a isvoruluĭ vieții, care e la tine, cu Dumnezeul meŭ, ca stropiți și întăriți acea apă după priceperea nóstră să putem cugeta óreși cum și despre aceste lucruri sublime.“

„Și când ajunse în urmă vorba acolo, că orĭ ce plăcere senzuală, nu numaĭ că nu e demnă a fi comparată, dar nicĭ amintită față de plăcerile vieții venitóre, înălțându-ne cu un zel mai ferbinte către viața acésta, percuserăm cu mintea în pripă tóte lucrurile acestea trecĕtóre, chiar și ceriul de unde lucesc asupra pământuluĭ sórele, luna și stelele. Ne avîntarăm și mai mai sus, contemplând, aprețuind și admirând făpturile tale. Ne-am ocupat și cu propria-ne rațiune, dar am mers și mai de parte, ca să dăm în urmă de acea regiune, unde e viață adevĕrată, abundantă, veclnică, unde în etern saturĭ poporul tĕŭ Israil cu nutremîntul dreptățiĭ și unde însăși *Înțĕlepciunea* e viață, prin care aŭ fost, sînt și vor fi tóte. Și când vorbiam despre acea regiune și o doriam aprópe că o am ajuns cu palpitarea inimeĭ nóstre.“ [1])

S. Monică și Augustin se ridică pe aripile iubireĭ lor până la tronul divin și îl ating cu un sbor măiestos: étă ceea ce numim noĭ *estas*. Cât timp vor fi petrecut în starea acésta? De sigur că nicĭ eĭ nu ni-ar fi putut spune. Căcĭ în estas, când sînt suspendate tóte facultățile, sufletul fericit nu mai mĕsură timpul. De ar fi durat chiar un secol acésta stare, sufletuluĭ totuși nu i-s'ar fi părut de cât ca un fulger, ca o cortină, ce se ridică pe un moment și în dată cade éră-șĭ. Dintr'o atare stare omul se trezesce numaĭ oftând. „Am suspinat, lăsându-ne acolo prinse dorințele fragede ale sufletului nostru, și ne-am reîntors acolo, unde resună sgomotul nostru propriŭ și unde cuvîntul are și început și capĕt.“ [2])

(Va urma.)

---

[1]) 16 Septembre.

[2]) Psalm. 83. v. 2.

[1]) Confess. l. XI. c. 8.

[1]) Confess. l. c. 10.

[2]) Tot acolo.

MATER DOLOROSA

de Carl May.

(Continuare.)

Aci nu mai era nimic de făcut și de sperat. Am remas avisat numai la mine și la Halef și ast fel mĕ depărtai érăși repede. Venirea mea, nu numai că n'a folosit nimic, ci a agravat încă lucrul, pentru că era de creḑut, că Jussuf Ali și femeea sa vor face numai prostii. Alergai cât putui mai iute, cugetându-mĕ mereŭ, pe ce cale așĭ putea aduce mântuire. În graba cea mare nu mai băgai de samă, că m'am prăvălit de mai multe orĭ și că mi-am spintecat veșmintele și mi-am sgăriat pielea. Ajuns la rîŭ, mi-am băgat mai întâiŭ capul în apă, pentru că ochii-mĭ ardeaŭ ca focul — — — focul, ah, acesta era cuvêntul mântuitor! Da, numai prin foc putea fi scăpat Husseiŭ Isa, și eŭ aveam în busunar o scatulă de chibrite.

În timpul când treceam prin apă, resună la Mahmallĭ un chiot de bucurie. Aŭ prins óre pe părinții lui Hussein Isa? Alergaĭ mai departe și în curênd auzii o lătrătură vehementă de câni. Acum póte că totul era perdut! De óre ce inimicĭ aŭ descoperit pe ceĭ doĭ, ei credeaŭ, că în apropiere se află încă și alți mir-Jussufĭ și prin urmare s'aŭ grăbit a da drumul la câniĭ lor. Dacă acestia descopereaŭ pe Halef! Și eŭ trebuia să merg sus, și n'aveam la mine numai cuțitul meŭ! Depindea de la aceea, câțĭ câni eraŭ; cu unul saŭ cu doĭ speram, că voiŭ isprăvi și fără glonț. Să înțelege, că de o cam dată pușcăturile trebuiaŭ evitate, pentru ca acele ar fi tradat prea de timpuriŭ presența nóstră.

Tóte aceste gânduri îmĭ trecură prin cap, în timp ce sîleam la deal cu graba cea mai mare. Lătrătura încetă; acésta mĕ liniști întru cât-va. În sfîrșit am ajuns la abanos.

— Halef, eștĭ încă sus?

— Da. Vorbesce mai încet, să nu te simțéscă câniĭ, și urcă-te iute sus!

În câte-va secunde eram lângă el.

— E târziŭ, sihdi! — zise el. — Privesce colo!

Corpul îmĭ fu pătruns de o spaimă, cum n'am mai simțit nicĭ odată. Hussein Isa atîrna pe cruce, ér părinții sĕĭ eraŭ legați de-desupt, de trunchiul acesteia.

— Să fie óre mort? — întrebă Halef. — El atîrnă deja de un sfert de ceas. În dată după aceea părinții sĕĭ strigară, să fie lăsați în lăuntru.

— Nebunii! Cu ce a fost legat?

— Cu curele.

— L'aŭ împuns?

— Nu.

— Atunci în mai puțin de o zi nu póte muri. Mir-Jussufii n'aŭ voit să-mĭ ajute; dar, iubite Halef, noĭ doĭ îĭ vom mântui pe toți treĭ. Cum stăm cu câniĭ? Câți sînt și unde se află ei acum?

— Sînt treĭ câni. Ei aŭ fost sloboziți afară, în dată după sosirea părinților. Aŭ lătrat puțin; după aceea încetară și începură a alerga unul câte unul în jurul îngrăditureĭ, fără ca să mĕ afle. Aŭ nasurĭ rele.

— Nasurile lor sînt bune, după ce mai întâiŭ li-s'a arĕtat urma. Ascultă!

De o dată un câne singuratic alergă pe de-desubtul nostru; ei eraŭ dresați a nu se ține la olaltă și acésta mĕ îmbucura.

— Acum ascultă planul meŭ! — continuaĭ eŭ. — Înainte de tóte trebue delăturați câniĭ. Ne coborîm jos; a pușca nu ne este permis. Tu te așezĭ dinapoia mea; eŭ îĭ apuc pe fie care, cât ce se apropie, îl țin în loc și tu îĭ înfigĭ cuțitul în inimă.

— Nu, effendi, nu! Îți vor rupe gâtlejul!

— N'avea grijă pentru mine! Ei nu-mĭ vor face nimic. De așĭ puté numai vedé cu amîndoĭ ochiĭ! După ce câniĭ vor fi morți, începem lucrul, și încă cu ajutorul focului. Aprindem îngrăditura cea uscată, și încă chiar de partea acésta, ca să atragem atențiunea de la cealaltă parte, unde atîrnă Hussein Isa.

— Ei îĭ vor ucide, înainte de a alerga în cóce!

— Asta voiŭ împedeca-o cu pușca mea.

— Dacă te afli de partea asta?

— Eŭ sînt din colo, în gaura tăiată de noĭ. Pentru ca tóte să se potrivéscă și focul să se încingă în momentul potrivit, eŭ trebue să merg din colo, ér tu rĕmâĭ aci. Veĭ îngriji, ca să aibĭ uscături la îndemână și în dată ce veĭ audi o lătrătură triplă de șacal, le veĭ aprinde și veĭ avé de grijă, ca focul să se lățéscă mai de parte și să nu pótă fi stîns, apoi veĭ fugi repede la mine.

— Voiŭ face mai multe focurĭ — treĭ — patru — cincĭ.

— Aci aĭ chibrite. Și acum vină!

Ne coborîrăm. Mĭ-am desbrăcat rocul, l'am resucit dealungul și mĭ-am învelit cu el grumaziĭ. Halef îșĭ scóse cuțitul. Puțin după aceea, la stînga nóstră auzirăm un sfornăit.

— Bagă de samă — vine unul, — zise lui Halef, carele, tremurând pentru mine, se postă din dĕrĕtul meŭ.

Focurile ce ardeaŭ în interiorul îngrăditureĭ, împrăștiaŭ totuși ceva lumină și în a fară, unde ne aflam noĭ, așa că era cu putință să recunóscem câniĭ cei marĭ. Sfornăitul se apropiă repede; cânele alerga în galop, mĕ zări, și oprindu-se un moment, sări către grumazii meĭ. În acela-și moment mĭ-am desfăcut brațele, m'am plecat înainte, ca să nu mĕ dobóre, și, chiar când se pregătia să mĕ muște, l'am prins de gât. Dinții sĕĭ deteră de rocul resucit și nu mĕ putu răni; eŭ însuși l-am apăsat gâtul și capul de peptul meŭ, așa, că nu mai putea rĕsufla, și corpul îĭ atîrna la vale.

— Străpunge-l acum, Halef!

Acesta înfipse de cincĭ orĭ cuțitul în peptul câneluĭ; apoi l'am lăsat să cadă. Nu se mai mișca.

— Hamdullilah, a succes! — suspină Halef ușurat. Asta n'așĭ fi ținut'o cu putință, sihdi! Dacă ceĭ alalțĭ — — —

— Tacĭ! — l'am întrerupt. — Éră-și vine unul, de astă dată însĕ de la drépta.

Ne întórserăm în direcțiunea acésta. Al doilea câne sosi. Cu acesta încă isprăvirăm în acelaș mod. Târziŭ numai sosi și al treilea, ultimul câne, care de asemenea fu ucis. Acum ajutaĭ lui Halef să adune material uscat pentru foc, apoi îmĭ luaĭ pușca și alergaĭ de partea cealaltă a închizăturei. Sosind aci, mĕ vîrîĭ în gaura făcută de noĭ mai înainte. Astfel aveam înaintea ochilor meĭ întrégă scena restignirei.

Isa, carele avea să devină un lucéfĕr al Islamului, acum atîrna de cruce, dar nu pironit cu cuie, ca Mântuitorul, ci legat cu curele. Cu tóte acestea, fața lui era schimonosită de durere. Părinții sĕĭ eraŭ legați de trunchiul stejarului într'un mod așa de rafinat, că toți treĭ eraŭ cu fețele unul către altul. Părinților li-se lăsară mânile libere, ca eĭ să se pótă atinge, dar să nu-și pótă ajuta.

Într'aceea mulți dintre curdĭ s'aŭ săturat să-ĭ mai privéscă și se depărtară de acolo; ceĭ alalțĭ formară în fața crucei un semicerc și se desfătaŭ de chinurile celor legați.

Aceștia nu eraŭ nicĭ de cum liniștiți; ei își spuneaŭ unul altuia cuvinte de mângâiere și speranță, pe carĭ privitoriĭ le critisaŭ în mod batjocoritor.

— Fi cu răbdare! — se ruga mama de fiŭ. — El vine de bună samă; a promis, că te va mântui. Tu îĭ cunoscĭ. Ce promite el, aceea o și împlinesce.

(Va urma.)

Bibliografie.

A anărut:

„Convorbirĭ Literare“. Nr. 4., Anul 35/1901. cu următorul cuprins:

G. Murnu, Homer: Iliada, Cântul IV. — Sextil Pușcariŭ, Primăvară (poesie.) — Dr. N. Leon, Câte va observațiuni asupra medicineĭ poporuluĭ român. — N. Iorga, Relațiile Moldoveĭ cu Polonia după documente nóue. — I. Bogdan, Un document de la Alexandru cel Bun din 1403. — C. Litzica, Din domnia lui Mircea Vodă. — N. Iorga, Comunicărĭ mărunte.

Dicționar Mitologic, conținĕtor de diferite numirĭ de persóne și lucrurĭ din vechia mitologie grecă și latină, pentru usul școlar și privat de Gavril Pop, canonic. Fasc. I. Blaș 1901 prețul 40 fil. Sub acest titlu, zelosul canonic mitrop. Gavr. Pop, a început să publice o folositóre scriere pentru tinerimea școlară mai ales, cum și pentru ceĭ ce le place să se ocupe cu poetica mitologie vechie. Broșura I. începe cu Abaris și merge până la Deucalion, se estinde pe 80. pag. tipar garmond, și prețul de 40 fil. e cât se póte de ieftin. Recomandăm acésta scriere cetitorilor nostri.

Viața și operile lui Andreiŭ Murĕșan. Studiŭ istorico-literar de Dr. Ioan Rațiŭ, profesor. Blaș 1900. Tipografia Seminariului archidiecesan. Pag. 182. Prețul 2 cor.

Posta „Unirii“.

M. o. n. *V. P. în H.* Ne-ar părĕ fórte bine, când ne-ați scrie și scirĭ mai scurte din părțile acelea. Salutărĭ cordiale.

Alfius. „Idila“ rĕmâne până mai târziŭ. Mulțumită, pentru tóte. La revedere.

Preaon. *L. L. în C. m.* Am predat-o destinațiunii.

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

Inserate.

Nr. 36. (9) 1—3

Edict de licitare minuendă.

Prin aceste se aduce la cunoscința celor interesați, cum că Duminecă în 5 Maiŭ a. c. se va da în întreprindere pe cale de licitațiune publică minuendă, edificarea bisericiĭ celeĭ nóue în parochia Nepos la 11 óre a. m. în localitatea școleĭ confesionale din loc.

Prețul de strigare este statorit 66.667 cor. 34 filerĭ. Licitanții vor avé să depună vadiŭ legal. Planul și condițiunile de spese staŭ espuse spre studiare în cancelaria parochială din Nepos în órele oficióse.

Nepos, 11 April 1901.

În numele senatuluĭ bisericesc gr. cat.

Președintele: Notariul:
Georgiŭ Moldovan. ***Andron Petri.***
preot gr. cat.

Miron Bota ***Dionisiŭ Istrate***
curator primar. membru în sen. bis.

Cu veritabilul **Christoph-Lack** se pot vărsi (colora) padimentele **caselor**, fără de a se întrerumpe folosirea acestora, fiind că nu are *mirosul cel neplăcut* cum şi uscarea târzie şi scorţoşă, ce o aŭ vărseliile şi lacul de olei. A fără de acestea modul întrebuinţării lui e de tot simplu, în cât îl póte face fie cine.

Depositе în: Sibiiŭ: **Franz Jahn Söhne.**

Blaş: **Ludovic Schuller.**

(7) 2—15

Chief-Office 48, Brixton-Road, London, S. W.

Pastilele—Hämatine

ale apotecarului A. Thierry,

sînt cel mai sigur şi veritabil mijloc nutritor şi sangifer, contra anemiei, lipsei de sânge şi morburilor consequente. Pastilele acestea uşor de mistuit aŭ să înlocuiască vinurile feruginóse, carî irită nervii stomacali şi aŭ un efect amețitor. Fie care cutie va purta subscrierea fabricantului şi costă după anticiparea preţului, **4 coróne**, spedată franco. Adresa:

Apotheker

A. Thierry's Balsam-Fabrik

in Pregrada bei Rohitsch-Sauerbrunn.

Comunicarea trenurilor

prin gara Küküllőszög (Blaş)

(valabil din 1 Octobre 1900).

către	gara	de la
	Teuş—Tövis	
2^{26}	persóne persóne	1^{02}
1258	mixt mixt	226
7^{35}	accelerat accelerat	904
	Copşa—Kis-Kapus	
1^{07}	persóne persóne	2^{21}
228	mixt mixt	1256
905	accelerat accelerat	7^{34}
	Sóvárad	
3^{25}	mixt mixt	1023
248		6^{50}

La espoziţiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote şi de metal a luĭ

(34) 21—52

Antoniu Novotny

în Timişóra-Fabric

se recomándă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea de nóŭ a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote intregi armonióse, pe lângă garanţie pe mai mulţi anî, provĕdute cu adjustărî de fer bătut, construite spre a le întórce cu uşurinţă în orî ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o laturе prin ceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

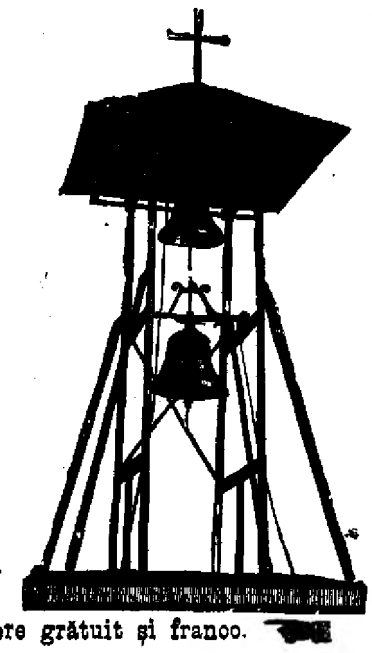

clopotele patentate găurite

de mine inventate şi mai de multe orî premiate, carî aŭ un ton intensiv, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminósă de cât clopotele turnate după sistemul vechiŭ, aşa, că un **clopot patentat cu 300 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 400 kg, făcut după sistemul vechiŭ.** Mai de parte se recomándă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **preadjustarea clopotelor vechî cu adjustare de fer bătut** — ca şi spre turnarea de **tóce de metal** Clopote în greutate de 300 kg. şi mai jos se află tot de una în magazin.

Preţ-curanturî ilustrate se trimit la cerere grătuit şi franco.

Indispensabil şi neîntrecut, de un efect sigur.

Marfă universală, export în tóte ţérile.

Chief-Office 48, Brixton-Road, London, S. W.

Cea mai bună medicină de casă, cea mai căutată, sigură şi până acum necunoscută este

Balsamul Apotecarului A. Thierry,

Căutat în tótă lumea pentru efectul sigur **Contra tuturor bólelor interne, de piept, plumâni, stomac şi ficat.** Folosit ca mijloc estern, este cel mai renumit

remediŭ de tămăduire a ranelor.

Veritabil numai cu marca de apărare verde, autentic registrată în tóte statele şi provĕdută cu capsula de metal, ce pórtă inscripţia: **Allein echt.** — Producţie anuală 6 milióne borcane. — 12 borcane micî s'aŭ 6 marî duble, spedate franco **4 coróne.** — Un borcan de probă cu instrucţiune şi cu sumarul tuturor depositelor din lume **1 coróna 40 fierî.** — **Se espedéză numai pe lângă trimiterea anticipativă a preţului.**

UNSÓREA-CENTIFOLIE A LUI A. THIERRY

(numită **făcătóre de minunî**), de o putere şi efect miraculos. Face orî ce operaţie superfluă. Cu acéstă unsóre s-a vindecat un os-scarabeŭ, ivit înainte de aceea cu 14 anî şi declarat incurabil, bóla de óse şi în timpul din urmă un morb gangrenos, greŭ şi vechiŭ de 22 anî, numit **rac.** Are un efect antiseptic şi repede la alinarea durerilor; răcoreşte şi vindecă orî ce fel de rane şi arsurî. Înmóie şi curăţă tóte ranele provĕdute prin impunseturî. O dosă spedată franco costă **1 coróna 80 fierî** după primirea preţului. La comande mai marî scădămînt.

Producţie anuală 100.000 dose.

Pot pune la dispositiune un archiv întreg de atestate originale din tótă lumea. Imitaţiile să pot încunjura urmărind cu atenţiune fie care borcan, care pórtă inscripţia: **Apotheke zum Schutzengel des A. Thierry.** Cei carî n-aŭ deposit la îndemână, să se ferésca de falsificărî saŭ fabricate străine, şi se **comande direct,** adresându-se la:

Apotheker

A. Thierry's Fabrik in Pregrada

bei Rohitsch-Sauerbrunn.

(Lieferant des österr k. k. Staatbeamten-Verbandes.)

(Contractor of the War-Office and the Admiralty, London.)

(33) 22—25

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul XI. Blaş 27 April 1901. Numĕrul 17.

Duşmanii Sfinteĭ Uniri.

Sîntem încă tot în sĕrbătóre; sufletele nóstre încă tot chemate sînt, să prăsnuéscă cu bucurie epocalul eveniment, care a luat fiinţă înainte cu dóuĕ veacurĭ.

Orĭ cât de multe şi feliurite ar fi miseriile, ce ne copleşesc, şi orĭ cât de tarĭ, ar fi duşmanii, ce ne atacă Biserica, la aniversarea alor dóuĕ sute anĭ de la Unirea tuturor Românilor din Ungaria şi Ardeal cu scaunul sf. Petru, uĭtate trebue să fie tóte, ca în cea mai sfîntă zi de sĕrbătóre.

Şi am uĭtat cât am putut nĕcazurile, şi am părăsit posiţia de apĕrare, spre a ne dedica serbării, dar, cu tóte acestea n'am putut rĕmâné liniştiţi şi neconturbaţi până în sfîrşit.

Acuşi e un an, de când sĕrbătorile Unirii s'aŭ început la Bĕlgrăd, scaunul vechiĭ Mitropoliĭ.

Pacinicĭ şi inofensivĭ, credincioşiĭ Bisericiĭ nóstre aŭ sĕrbătorit apoĭ în feliurite locurĭ şichipurĭ acel act înveci memorabil.

Dar, dacă pacinicĭ am fost noĭ, nu tot aşa aŭ fost şi aceĭa, carĭ trăiesc şi azĭ în rĕtăcire. Dacă inofensivĭ am ţinut noĭ să ne facem serbările nóstre, fraţiĭ greco-orientalĭ nu ne-aŭ putut privi liniştiţi, ci aprópe zi de zi ne-aŭ atăcat în tóte modurile posibile. Şi am lăsat, să vorbéscă, să scrie ce vor, pentru că n'am voit să ne amărîm şi puţinele ceasurĭ de bucurie, ce aveam.

Atacurile acestea însĕ n'aŭ încetat, ci ele aŭ devenit tot mai temerare şi în acelaşĭ timp mai insolente. Dacă aŭvĕdut, că tăcem, ne-aŭ crĕdut neputincioşi întru a ne apĕra şi aŭ crĕdut de sosit timpul, să ne sdrobéscă cu desevîrşire.

De la cel mai tinĕr scrib, şi trecênd înainte prin redacţiile organelor oficióse şi neoficióse ale dieceselor neunite, până sus la Episcopĭ, fie care şĭ-aŭ ţinut de datorinţă sacră, să încarce Biserica nóstră, cu tot ce mintea lor putea să născocéscă.

Eraŭ prea sgomotóse une orĭ sĕrbările nóstre, era prea sinceră alipirea, pe care credincioşiĭ nostri, preoţi şi laĭcĭ, o manifestaŭ sf. Uniri, şi prea din cale afară eraŭ scóse la iveală şi recunoscute, meritele neperitóre ale Unirii cu Roma şi de aci spiritul de jertfă al Archiereilor acesteĭ sfinte Bisericĭ.

Şi acestea eĭ nu le puteaŭ mistui. Legea „străbună“ nu se putea lăuda cu ast fel de róde, şi „spiritul“, de care a fost călăuzită şi însufleţită Biserica nóstră tot de una, la eĭ se prefăcuse în „duh“ fără viaţă.

Nu vrem să reeditĕm seria întrĕgă a acelor succese neajunse, pe carĭ Biserica unită le-a avut în mijlocul poporuluĭ român, fără osĕbire de granite politice, — ele sînt cunoscute azĭ de toţĭ Româniĭ, carĭ vor să înţelĕgă. Archiereiĭ Bisericiĭ nóstre şi-aŭ cunoscut chemarea lor de păstorĭ aĭ turmeĭ lor încredinţate, mai mult încă, eĭ aŭ depăşit adese limita de păstorĭ sufletescĭ aĭ Românilor uniţi, şi s'aŭ espus de multe orĭ pentru mântuirea întregului neam. Dacă se mai află cineva în generaţia cultă de azĭ, carĭ nu le scie acestea, nu va trece mult, credem noĭ, când pe paginile rigide ale istorieĭ se va desvĕli trecutul în adevĕrata luĭ lumină.

Un lucru ne preocupă acum, ce vor fraţiĭ greco-orientalĭ cu aceste atacurĭ nedemne de o Biserică, de un popor cult şi de ómenĭ luminaţi? Ce speră să ajungă prin ele? dóră întărîrea bisericeĭ ortodoxe în paguba bisericiĭ nóstre? orĭ dóră atacurile aceste sînt ţĕrînă în ochiĭ, carĭ aŭ început să vadă şi cunóscă adevĕrul?

Nu scim, şi nu putem pricepe rostul lor.

Una scim, că e nespus de trist, când fiiĭ unuĭ neam destul de înapoiat în cultură, destul de sărac în bogăţie, lipsit de multe aşedeminte folositóre, îşĭ pierd şi cheltuiesc timpul şi inteligenţă în bârfele şi clevetirĭ ordinare. De la parintele Mâneguţ înainte şi până la drl Popovicĭ de la Lugoş, orĭ ce lucrare istorică de samă, orĭ ce scriere teologică publicată în biserica ortodoxilor românĭ, bâjbăie de frase sforăitóre contra catolicismuluĭ în general şi „unaţiei“ în special. În „Fóia diecesană“ din Caransebeş, apoĭ în „Biserica şi şcóla“ din Arad şi mai de mult în „Telegraful“ din Sibiiŭ, zilnic aflam îmbolditurĭ date bisericeĭ unite.

De dragul acesteĭ urĭ, bărbaţi sus puşĭ în biserica ortodoxă, paradaŭ în a presenta străinilor pe uniţi, ca pe nesce infamĭ, carĭ s'aŭ rupt de sînul neamuluĭ, spre a se lipi cu ceĭ de altă ginte.

Neadevĕrul si bârfĕla eraŭ scóse la modă, puse în locul prim. Ziaristica, nu numaĭ de aci, era folosită spre a atăca unirea şi pe bărbaţiĭ eĭ vrednicĭ.

Şi de ce acésta? cu ce scop?

Repeţim, că nu pricepem rostul acestora? Orĭ dóră crede „Biserica şi şcóla“ din Arad, că combătênd „Papalitatea“, cu scrierile unuĭ protestant, va da lovitura de graţie Bisericeĭ catolice? Se înşală! Marĭ primejdiĭ, cu mult maĭ marĭ, a avut de înfruntat Roma, şi le-a biruit pe tóte, şi după dóuă zecĭ de veacurĭ Scaunul sfintuluĭ Petru stă şi azĭ, ca o mare putere morală!

Crede dl dr Popovicĭ, om de altcum inteligent şi cu vază, că pervertind adevĕrul istoric va convinge lumea românéscă, că biserica unită e nimica, că actul unirĭi a fost o înşelăciune? De dóuĕ veacurĭ s.-ta Unire s'a înfiltrat cu mult maĭ adênc în inima poporuluĭ românesc de aci, de cât ca să-o pótă nimici scrierile dsale.

Cred în sfîrşit, colegiĭ nostri din ziaristica română, că atunci, când alarmézĕ lumea, pentru că cutare comună trece la unire, a mântuit biserica ortodoxă de germenul descompunereĭ, care e înrădăcinat în fiinţa sa? cred, dlor, că şi-aŭ făcut datorinţa de ziarişti?

Durere! puţin îşĭ pricep situaţia şi îşĭ daŭ samă de lipsele poporuluĭ nostru!

Religia poporuluĭ nostru e strîns legată de naţionalitate, şi amîndóuĕ trebue să fie tarĭ ca piatra de granit şi să nu le pótă sdrobi picurĭĭ materialismuluĭ şi a corupţiĭ. Acésta ar trebui să o întăréscă în popor ziaristica nóstră, ér nu să-şĭ umple colónele cu „hidra proselitismuluĭ“, de care se sparie numaĭ ceĭ slabĭ şi neputincioşi. Biserica şi religia să fie sfinte înaintea tuturora, ferite de orĭ ce atac şi clevetire, pentru că, îndată ce temelia acésta e sguduită, se ruinézĕ întreg edificiul zidit pe ea. Şi apoĭ nu acum e locul să spunem, ce póte face un popor fără religie.

E timpul credem noĭ, să încete odată aceste clevetirĭ şi să ne îngrijim cu toţiĭ de lucrurĭ cu mult maĭ folositóre, de carĭ avem lipsă, căcĭ lupta acésta a bisericeĭ neunite, contra celeĭ unite, nicĭ o dată nu va fi încoronată de biruinţă.

„ . . . porţile ĭaduluĭ nu o vor învinge!“

„APA MINERALĂ (AMARĂ) FRANCISC IOSIF“ este unicul **purgativ-natural** şi plăcut la gust.

Esplicarea turburărilor celor mai nóuĕ în contra congregaţiunilor călugăresci ne-o îmbie organul oficial al francmasonilor italiani. El ne spune următórele:

În urma hotărîriĭ unanime a Marelui Orient de Italia din 15 Februar 1901 Marele Magistru italian Fr. E. Nathan în numele francmasonerieĭ italiane a trimis logiĭ marĭ de Franţa următórea depeşă:

„Binevoiţi a da de scire sublimului president al senatului ordului dorinţele, carĭ Marele Orient de Italia le nutresce, pentru restaurarea deplină din morbul dînsului, şi a esprima cu prilejul acesta şi viua satisfacţie, cu care Marele Orient italian urmăresce lupta actuală, cea purtată în chip aşa de energic şi cu convicţie aşa de credinciósă, care ţîntesce, ca domniile (congregaţiunilor călugăresci) usurpate în numele religiuneĭ şi folosite spre nutrirea rebeliuneĭ şi a reacţiuneĭ, în numele adevĕrateĭ religiuni civile şi umane să se confisce, pentru ca să se înalţe şi lumineze spiritele şi consciinţele poporului frances“.

Aşa „Rivista della Massoneria Italiana“ 1901. p. 38. Spre esplicare servéscă aceea, că fratele E. Nathan e Iudeŭ, éră „sublimul president al senatului ordului“ e ministrul francés Waldek-Rousseau.

Tot aceeaşi revistă ne spune la p. 40, că celor dóuĕ Orienturĭ Marĭ de Spania li-s'a trimis asemenea în urma hotărîriĭ unanime a Marelui Orient de Italia din 17 Februar 1901 următórea adresă:

„Marele Orient de Italia. Roma, în 20. Februar 1901. Sublime, Preaputernice Mare Magistru! Sublimĭ şi scumpĭ fr. . ' . ! Îmĭ servesce spre bucurie a Vĕ împărtăşi următórea hotărîre, carea la propunerea mea Marele Orient de Italia în şedinţa sa din 17 Februar 1901. a adus-o cu unanimitate. Aceea dovedéscă solidaritatea frăţéscă dintre bărbaţi, carĭ representéză aceleaşi ideĭ şi silinţe ale libertăţiĭ. dreptăţiĭ şi progresului în ciuda stavilelor, carĭ osebesc sfera de acţiune a popórĕlor singuratice. În numele fracmasonerieĭ italiane Marele Orient de Italia aduce tributul sĕŭ de complăcere atitudineĭ partidului liberal spaniol, care nicĭ nu voesce să scie sórtea conducĕtorilor sĕĭ legată de cea a unor dinastiĭ, debilitatea cărora representéză recăderea în robia poporului şi a consciinţelor; nicĭ nu permite, ca jugul secteĭ Iesuitice să siléscă spiritul naţional a se pleca sub pretensiunile uneĭ dogme, carea în urma buĭecireĭ unor interese de castă s'a despoiat de tótă religiositatea, — şi carele de aceea s'a ridicat cu bărbăţie spre a apĕra causa libertăţiĭ şi a progresului. Primiţi, Preasublime şi Preaputernice Mare Magistru, Sublimĭ şi Scumpĭ Fr. . ' ., salutările mele frăţescĭ şi cordiale. Marele Magistru al francmasonerieĭ italiane: Ernest Nathan“.

Învĕţămîntul religios în şcólele din România. — În timpul din urmă a început a se semnala, o întórcere spre bine în chestiĭ de religiune, chiar în ţările acelea, unde se părea, că sentimentul religios era aprópe şters. În România. partea cea mai însemnată a inteligenţiĭ, afectéză o aversiune faţă de tot ce privesce religia. Şi chiar de aceea, s'a salutat cu multă bucurie la vremea sa, apariţia scrieriĭ dluĭ Filipescu „Cătră un noŭ ideal“. Am rĕmas surprinşĭ fórte, când în nrl 15. din „Viitorul“, revistă bisericéscă, ce apare în Iaşi, cetim un prim articol, în care se spune, că în şcólele de acolo religiunea „abĭa este tolerată.“ Spre a se vedé, că n'avem intenţia de a supĕra pe nime. vom lăsa să urmeze câte va pasagiĭ din acel articol:

„În şcólele nóstre religiunea am puté zice abia este tolerată. Acest fapt se constată imediat ce cine-va observă cum este organisat învĕţămîntul religiuniĭ în şcóle. De unde vine acésta, pare ceva misterios, mai misterios, de cât dogmele, pe care învĕţaţiĭ nostri le daŭ drept pedecĭ ale orĭ cărui progres. Vedem în tot de una solicitudine pentru religiune în discursurile ce se ţin, orĭ de câte orĭ este vorbă de programe politice. Programa însĕ a şcólelor secundare este o dovadă. că nu se pune temeiŭ pe acest studiŭ. Sîntem o ţară cu religiune dominantă. cu religinne de stat; dar ne aflăm mai rĕŭ cu studiul religiuniĭ, chiar de cât acolo, unde ea este numaĭ tolerată. Luăm esemplu de la străinĭ. ne punem de multe orĭ haine, ce nu se potrivesc cu trupul nostru, dar aceea ce este bun şi folositor nu se prinde de noĭ. De ce adecă s'ar da aşa mare însemnătate religiuniĭ în Germania, dacă studiul eĭ nu este folositor? . . . . Este o nedumerire mare, ca pe de o parte. să ne presentăm ómenĭ religioşĭ şi evlavioşĭ, ér pe de altă să considerăm religia, ca pe ceva vechiŭ. pe care să-i ţinem numaĭ cu reparaţiunĭ, ér încolo nimic. Cheltuim banĭ cu restaurarea monumentelor religióse, pentru că ne amintesc de epocele glorióse ale fundatorilor şi în glorificarea acestor epoce uităm influenţa cea mare a religiuniĭ, ér tinerelor generaţiunĭ pare că le spunem: Religiunea este un ce, la care ţinem numaĭ pentru că este o rĕmăşiţă de la strămoşĭ; nu ne răsboim cu ea, dar nicĭ n'o ajutăm, ci o lăsăm să se pérdă de la sine. Căcĭ, ce alt însemnéză a avé o programă întocmită pe fugă, din care copiiĭ să nu înveţe aprópe nimic sistematic?

Ce însemnéză ca în seminariĭ, unde se educă viitoriĭ preoţĭ, să nu se înveţe de loc religia în clasa IV-a?

E sistem aci? . . . .

Conscie de rolul religiuneĭ în şcóle, Germania nu neglige nimic pentru a da acestuĭ studiŭ cât mai mare însemnătate. Numaĭ când şcolariĭ vor respira adevĕrata religiune creştină. numaĭ când eĭ se vor deprinde a-ĭ cunósce însemnătatea şi a urma povetele eĭ, numaĭ atunci vom face progrese

---

Feuilleton.

Cătĕlul pĭerdut.

De I. O. Hansen.

I.

Înainte cu câţi-va anĭ, regimul frances luă hotărîrea, să vîndă rĕmăşiţele odórelor corónei, cu escepţiunea câtor-va bucăţi, de carĭ era legat un înalt interes istoric şi carĭ ast fel aveaŭ să fie espuse în museele publice.

Îşĭ póte închipui orĭ şi cine, că publicarea acesteĭ licitaţiuni, atrase atenţiunea multor juvelierĭ şi ómenĭ bogaţĭ. Tóte obiectele se vîndură cu preţurĭ fórte bune. La licitare se presintă şi juvelierul Louis Belmont din Nantes, care a cumpĕrat parte pentru sine, parte pe sama unuĭ nobil breton, odóre în preţ de vre-o sută de miĭ francĭ.

După ce petrecu maĭ multe zile în Paris, punêndu-şĭ acéstă comóră în buzunarul intern al paltonului sĕŭ, plecă cu trenul accelerat, într'un cupeŭ de clasa a II-a, cătră Nantes.

Belmont, un bărbat june şi vesel, încă înainte de a ajunge la Orleans, făcu cunoscinţa alor doĭ domnĭ, ce călĕtoriaŭ în acelaşĭ cupeŭ şi carĭ se recomandară ca agenţi negustĕtorescĭ.

Afară de acestia se maĭ aflaŭ în cupeŭ încă dóuĕ dame bĕtrâne şi o copiliţă.

Era cam târziŭ şi fórte întunerec, când trenul, după o pausă scurtă, părăsi Orleansul şi înainta în direcţiune sud-vestică pe ţĕrmul drept al riuluĭ Loire.

În Blois, unde trenul se opri vre-o zece minute, cele dóuĕ dame bĕtrâne şi copiliţa se deteră jos. În cupeŭ rĕmaseră numaĭ Belmont şi ceĭ doĭ agenţĭ.

Trenul se puse în mişcare. Plóia vĕrsa torenţi, isbindu-se de geamurile cupenluĭ. Ca o fantómă focósă alerga trenul prin nóptea întunecósă.

— Sînt fórte ostenit. — zise căscând Robinet, aşa se recomandă unul dintre agenţĭ. — Ce timp miserabil afară. Aci în cupeŭ însĕ e fórte comod. Vreaŭ să dorm puţin.

Eĭ îşĭ răzimă capul îndărĕt şi închise ochiĭ.

Soţul sĕŭ, un june fórte frumos. dar cam perit la faţă şi carele îşĭ dete numele de Lemoine, continuă încă puţin timp conversaţia cu juvelierul. până ce îşĭ isprăvi ţigara de fumat. Apoĭ începu şi el a căsca şi peste puţin urmă esemplul luĭ Robinet şi adormi.

După cum să scie. somnul este lipicios; dacă doĭ inşĭ încep să casce, în curînd îĭ imitéză şi al treilea; acéstă esperinţă o făcu şi Belmont. Gândindu-se la aventurile sale parisiene, adormi şi el. Respiraţiunea regulată a sa trada somnul adînc.

Ast fel trecu un sfert de ceas. Acum Robinet îşĭ deschise ochiĭ şi la lumina slabă a lampeĭ cupeuluĭ aruncă o privire scrutătóre asupra juvelieruluĭ dormind.

Să vede că era mulţumit, pentru că el se plecă la o parte şi îmboldind încet pe soţul sĕŭ, îĭ şopti la urechie: — He, Isidor!

Acesta la moment încetă cu horcăitul şi-şĭ deschise asemenea ochiĭ; somnul lor fusese numaĭ prefăcut. Eĭ se priviră semnificativ şi-şĭ şoptiră în urechĭ: — Dórme ca un sobol.

— Dacă e să se întîmple, apoĭ acum e cea maĭ potrivită ocasie.

— Eşti sigur, că e dînsul? Ar fi o păcălitură próstă. dacă ne-am înşela.

— N'avea grijă: sciŭ cu sigurătate. că este omul nostru. Din momentul când a cumpĕrat juvelele la hotelul Dronot, unde am fost şi eŭ de faţă la licitaţie. l'am urmărit într'una şi m'am informat, când avea să plece cătră casă.

— Atunci la lucru! Cu anevoie maĭ găsim o ast fel de ocasie. Dacă acum nu ne succede. am perdut tóte spesele ce le-am făcut spre acest scop.

— De n'ar veni numaĭ la timp nepotrivit vre-un călĕuz spre a revisui biletele ca să ne surprindă la lucru. . . .

— Pe acest timp miserabil nu e de credut că va veni.

— Cât maĭ avem de călĕtorit până la staţiunea cea maĭ apropiată?

— O jumĕtate de ceas, cred eŭ.

— Bine, atunci dar să aplicăm mijlocul cunoscut.

— Aĭ buretele şi sticluţa?

— Da.

— Fiĭ precaut!

Se audi un sgomot lin. ca şi când s'ar scóte un astupuş dintr'o sticlă şi tot o dată în cupeŭ se răspândi un miros aspru.

Unul dintre ceĭ doĭ blăstĕmaţĭ luă un burete. şi după ce îl mulă în fluidul din sticluţă, îl apăsă pe buzele juvelieruluĭ, aşa că acesta trebuia să respire opiul şi ast fel să ameţéscă.

reale și vom avé pe lângă ómenĭ cu cunoscințe și ómenĭ cu educațiune. Trebue însé a se da adevĕrata valóre acestuĭ studiŭ, trebue ca profesoriĭ de religiune sĕ caute a convinge pe copiĭ, ér nu numaĭ a le da încă câte-va foĭ pentru memorisare. În religiune trebue a se arĕta copiilor aceea ce este creștinismul, pentru că eĭ sînt creștinĭ, așa după cum i-se spune despre Istorie, pentru că eĭ sînt românĭ."

În acelașĭ timp, când ne ating dureros aceste șire, fiind conscĭĭ de relele ce urmézĕ din stîngerea simțĕmîntuluĭ religios, ne licură o rază de speranță, că totuși și massa pretinsă cultă a poporuluĭ românesc, va reveni la convicția, că e sfîntă vorba „nimic fără de Dumnezeŭ!"

Date statistice. — Credem de importanță sĕ scótem din raportul pe 1900 a vicecomiteluĭ comitatuluĭ Alba-inf. câte-va date de însĕmnătate.

Pasurĭ de călĕtorie s'aŭ estradat 1246, cele maĭ multe 1181 pentru România și 36 pentru America. Dovadă acésta, că emigrarea, chiar și numaĭ temporală spre țara vecină, continuă și acum. Din cetățenia magiară a ieșit Valente Macariŭ din Hopârta.

Maĭ interesante însé sînt datele scolastice. Aflăm din acestea, că numĕrul celor obligați de a cerceta școla a fost în anul trecut 36082 cu peste 1000 maĭ puțin, ca maĭ înainte. Din acestia, obligați la școla de tóte zilele 24855, la cea de repetiție 11227. Din prunciĭ obligați la cercetarea școleĭ aŭ fost: 13683 gr. cat. și 15406 gr. ort., total 29089, ér românĭ 29084, care va se zică 5 aŭ fost de altă naționalitate.

Aŭ cercetat alevea școla 23415, adecă 65% a celor obligați; din acestia, aŭ fost gr. cat. 9001, gr. ort. 7842, românĭ 16846, și de data asta 3 n'aŭ fost românĭ.

Numĕrul școlelor din comitat aŭ fost de 256 cu 6 maĭ puține, ca în anul scol. trecut. Din acestea aŭ fost 89 gr. cat. (cu 1 maĭ puține) și 84 gr. ort. (cu 2 maĭ puține). Școle de stat nóue s'aŭ ridicat 2.

Limba românéscă aŭ fost limba de propunere în 1 școlă comunală, în 89 gr. cat., 84 gr. ort. și 1 școlă de a societății.

Ce privesce progresul, fără dór și póte el a fost maĭ bun în școlele comunale și de stat; în partea preponderantă a școlelor confesionale a fost mic, cu puține escepțiunĭ vrednice de laudă. Puțin modest se arată dl inspector, ca și cum învĕțătoriĭ de la școlele statuluĭ, ar avé o cualificație cu mult maĭ superióră.

Ce privesce asilele, cle în întreg comitatul aŭ fost numaĭ 12, din acestea 1 cu instrucția în limba română (Blaș).

De interes ținem, sĕ relevăm și resultatul conscripțiĭ sevîrșite la începutul anuluĭ. După datele din acest raport, numĕrul locuitorilor din comitatul nostru aŭ fost de 209.570, arĕtând o crescere în ultimiĭ 10 anĭ de 16498, adecă 8%. Orașul nostru a avut 3250 locuitorĭ, din carĭ în oraș 2114, ér în sat 1136, crescerea a fost de 929 (699+230), în suma acésta se înțelege și tinerimea studiósă, a căreĭ numĕr se ridică la 1000.

Ioan In. Klein în „societatea istorică" a studenților în litere din Bucuresci. — Cercurĭ tot maĭ largĭ se ocupă cu cartea Dluĭ Dr. A. Bunea despre episcopul Klein. Pe cum am cetit în numĕriĭ din urmă (63—67) aĭ *„Tribuneĭ Poporuluĭ"* din Arad domnul Al. I. L. a făcut o comunicare elogiósă asupra acesteĭ scrierĭ în societatea istorică a studenților din Bucuresci. Vom cita aci câte va pasagiĭ din acéstă comunicare:

„Acéstă operă va constitui pentru ceĭ viitorĭ un eveniment de samă în viața istoriografieĭ române ardelene, fiind lucrată conscĭințios, cu multă pricepere și pe basa, pot zice, a tuturor isvórelor referitóre la viața și activitatea episcopuluĭ Ioan Inocenție Klein și la epoca sa, pentru care lucru autorul eĭ, dl canonic mitropolitan Dr. Augustin Bunea, și-a dobîndit un loc frumos printre istoriografiĭ românĭ din Ardeal."

. . . . . .

„Klein, fiind tot el și conducĕtor bisericesc și conducĕtor politic, înțelegem de ce istoria vieții și activității luĭ politice e însă-și istoria aprópe a întreg poporuluĭ român din Ardeal. Înțelegênd acésta, autorul își ia ca normă a opereĭ sale biografia episcopuluĭ Klein, grupând în jurul eĭ în mod amĕnunțit și pretutindenĭ documentat, activitatea luĭ politică, și în legătură cu acestea și alte evenimente din viața poporuluĭ român din acea epocă. Totul e expus și controlat pe basa isvórelor, ce autorul le-a adunat de prin archivele Blașuluĭ, Orădiĭ-marĭ, Lugoșuluĭ, Sibiuluĭ, Pesteĭ și Vieneĭ. Partea a dóna a opereĭ conține chiar cele maĭ însemnate din aceste isvóre documentale.

„Drul Bunea scrie frumos, avêntat și cu mult sentiment, calități carĭ — după părerea mea — nu trebue să lipséscă scriitorilor de istorie."

. . . . . .

„În resumat, autorul s'a achitat într'un mod conscĭințios față de subiectul, ce și-a ales a trata. Ni l'a redat pe Klein în adevĕrata luĭ înfățișare istorică; a scos de pe fruntea luĭ tótă acea sumedenie de neexactități și insulte pătimașe, cu carĭ îl încărcaseră istoriciĭ ungurĭ și sașĭ; a pus adevĕrul istoric acolo, pe unde chiar condeele istoricilor românĭ de maĭ înainte alunecaseră — fără voință însé — ci numaĭ fiind că subiectul însuși e de natură a stîrni sentimente tarĭ, în fața cărora adevĕrul se încovoie.

— Eștĭ gata curînd? — întrebă unul.

— Îndată va avea destul, — șopti celalalt.

— Cât va dura amețéla?

— Cel puțin dóuĕ-spre-zece óre. Maĭ curînd nu-l póte trezi niciun medic. Deschide o ferésta!

— Pentru ce?

— Vreaŭ sĕ arunc buretele și sticluța și sĕ las puțin aer próspet în lăuntru, căci altcum, acest miros infernal ne póte îmbăta și pe noĭ.

Feréstra fu deschisă și buretele cu sticluța fura aruncate afară. Apoĭ ambiĭ blăstĕmați se apucară de jaf.

Isidor desfăcu paltonul juvelieruluĭ și cercetă cu atențiune tóte busunarele. Un fulger de bucurie se vĕdu în ochiĭ sĕĭ frumoși, când în buzunarul interior dete peste portmoneul cu juvaericalele. El îl desfăcu și arată soțuluĭ sĕŭ briliantele strălucitóre.

— Aci este comóra, — zise el. — Întreprinderea nóstră, carea la început ți-s'a părut așa de problematică, acum a succes. Pentru aceste petri juvelierul a plătit o sută de miĭ francĭ. Se înțelege, că noĭ abia vom căpĕta pe ele vre-o șepte-zecĭ de miĭ.

— Eĭ, acesta încă este un venit frumușel, — adese Robinet. — De am putea numaĭ pune la adăpost acéstă pradă!

— La stațiunea următóre, unde trenul se opresce numaĭ câte-va minute, nu este consult, sĕ ne dăm jos, căci ar fi prea bătător la ochĭ. Numaĭ în Tours ne vom perde urma.

— Da, asta e și părerea mea. Dar se lăsăm acestuĭ brav bărbat ceasul și punga?

— De sigur, acésta e maĭ consult. Presupunênd, că starea sa ar atrage atențiunea cuiva, înainte ca sĕ-l putem părăsi, atunci, fiind că se află la dînsul punga și ceasul, nu esistă niciun dovadă contra nóstră.

— Aĭ dreptate! Dar cu tóte acestea pentru ce sĕ nu schimb eŭ ceasul meŭ cu al sĕŭ, carele dimpreună cu lanțul, este de zece orĭ maĭ vrednic. Afară de aceea maĭ putem sĕ luăm și o parte bunicică din banĭ ce se află în pungă.

Chiar așa se și întîmplă, peutru că soțul sĕŭ primi propunerea. După aceea Isidor încheiă paltonul juvelierului și acesta zăcea aci, ca și când nu i-s'ar fi întîmplat nimic suspect. Din precauțiune, Isidor a luat la sine și biletul de călĕtorie a luĭ Belmont.

La stațiunea următóre în ușa cupeului apăru un călĕuz, spre a revidia biletele. Robinet și Isidor îșĭ presentară biletele lor și-apoĭ și pe cel al pasagerului al treilea.

Domnul dórme, — dechiară Isidor cu sânge rece. — Ne-a rugat pe noĭ, sĕ-țĭ presentăm biletul sĕŭ. Dînsul călĕtorésce la Nantes.

— Fórte bine, domniĭ meĭ; tóte sînt în ordine, — adause călĕuzul, înapoindu-le biletele. Apoĭ el se depărtă, fără cea maĭ mică suspițiune.

— Peste acésta am fi trecut, — murmură Robinet cu îndestulire. — Peste un ceas sîntem în Tours. Acolo părăsim trenul și făcênd un încunjur, ne reîntórcem în Paris. Ajunși o dată în capitală, nu ne maĭ pasă de niciun urmărire.

— Da, și atunci îmĭ voiŭ esecuta și eŭ planurile mele. Până acum mĭ-a lipsit căpitalul îndestulitor, ca sĕ pot înainta. Vreaŭ sĕ speculez la bursă, sĕ devin milioner. Apoĭ vreaŭ sĕ încep o viață solidă, adecă vreaŭ sĕ mĕ căsătoresc.

— Cu blondina cea micĕ de la teatru?

— Da, cu artista cea încântătóre. Ĭ-am mințit că am sĕ erezesc o avere mare și că în causa aceea trebue sĕ întreprind o călĕtorie de maĭ multe zile. Acum moștenirea e ridicată și căsătoria se póte face fără niciun pedecă. Se înțelege, că tu încă veĭ fi învitat.

— Îțĭ gratulez, Isidor! — vorbi Robinet. — Mĭ-ar face multă plăcere sĕ pot juca la nunta ta. Tu sciĭ, că în tóte balurile eŭ trec de cel maĭ bun dansator.

Întreținêndu-se cu ast fel de conversațiuni plăcute, ajunseră la Tours. Aci părăsiră repede cupeul și dispărură în întunerecul ce învĕlia stațiunea.

După câte-va minute întră în cupeŭ un oficial de tren și privi scrutător în lăuntru. El vĕdu cufĕrul, pe care era înțepenit, cu ajutorul unuĭ ac, biletul de călătorie a luĭ Belmont, care încă dormia. Vĕdênd oficialul, că biletul sună până la Nantes, nu află de lipsă sĕ trezéscă pe călĕtor și sĕ depărtă fără cea maĭ mică presupunere, închidênd după sine ușa cupeului. Puține momente după aceea trenul porni maĭ departe.

După dóuĕ óre de călĕtorie, trenul zurui peste podul rîuluĭ Mayenne, carele cu un mil maĭ jos de Angers se varsă în Loire.

(Va urma.)

„Şi fiind că e vorba de o carte apărută în Transilvania şi mai ales la Blaş — acolo, unde mai trăiesc epigonii de ai etimologiştilor şi latiniştilor. — nu se cade a încheia acésta recensiune fără a spune câte-va vorbe despre stilul şi limba, în care e scrisă. Limba e cea românéscă-literară, ce o întrebuinţăm şi noi în România; stilul e frumos, vioiu şi sentimental pe alocurea. lipsit aprópe cu desevîrşire de provincialisme orî neologisme. aşa că aşi puté recomanda acéstă carte spre cetire acelora, carî cred — fără a cerceta, — şi acum, că în Ardeal — peste tot — să scrie réu şi neromânesce.“

Acésta recensiune a dlui Al. I. L. este o nóuă dovadă, cât de preţiósă este cartea dlui canonic Bunea. De aceea noi nu o putem recomanda de ajuns cetitorilor nostri cu atât mai vîrtos, că prin cumpărarea ei vor face posibilă publicarea şi a altor lucrări ale distinsului istoriograf. Opul se póte procura de la autorul pentru 4 coróne + 30 filerî porto, ér pentru România cu 5 leî.

Corespondinţe.

Érăşi crucea.

— *corespondinţă particulară.* —

— O scriere volantă. — Duel pentru cruce. — — Crucea la judecătorie. —

Budapesta, 23 April.

Mişcarea pornită în sînul universitarilor de aicî. pare a lua proporţii din ce în ce mai hotărîtóre. Între zidurile universităţii e de altcum linisce; valurile mişcării aŭ trecut în afară.

În sĕptĕmâna trecută a apărut o broşură întitulată „Crucea“, din condeiul unui universitar creştin. În broşură să spune istoricul crucii la universitate; pe cum şi ţinuta universitarilor creştini de la începutul tulburărilor, iscate prin batjocorirea crucii.

Broşura e de o importanţă netăgăduită.

Vedem într'însa reacţiunea spiritului *creştin,* faţă de spiritul *ateu* şi cosmopolit al civilisaţiei moderne.

Şi ca importanţa broşurei să fie şi mai mare, trebue să amintesc, că broşura e scrisă de un tinĕr *protestant.*

Aŭ ajuns şi protestanţii a înţelege, că pseudo-liberalismul e o sgudnire a temeliilor ţării.

La început foile cosmopolite (mai corect zis *jidovite)* de aicî, spuneaŭ, că întrégă mişcarea pe tema crucii, nu e de cât acţiunea unor universitarî catolicî, carî sînt în serviciul partidului poporal.

Conducĕtorii tinerimei şi-aŭ dat cuvîntul de onóre, că nu sînt în serviciul nicî unui partid, ci lucră din curată convingere de creştinî.

În urma acestei declaraţii, tinerimea protestantă s'a declarat *solidară* cu acţiunea pornită în tinerime.

*

Broşura „Crucea“ a produs mult sânge réŭ în cercurile jidano-liberale. Tinerimea liberală, sub presidiul lui *Silberstein Leo* (ungur!!) a luat un conclus vătămător la adresa autorului, în cas când acesta nu-şi va retrage unele pasaje din broşură.

Conclusul a fost publicat în jurnale.

Réspunsul autorului a fost, că a provocat numai de cât la duel pe Silberstein; în calitate de preşedinte. Voinicosul tinĕr liberal nu a primit mânuşa aruncată, punênd vina asupra tinerimei liberale. Atunci autorul — Brázovai — a provocat la duel *întreg partidul liberal.*

S'a făcut sorţire între liberalî şi s'a ţinut duelul. Brázovay s'a ales cu o rană uşóră la braţ.

Duelanţii s'aŭ despărţit, fără de a-şi întinde mâna de pace.

*

Mai în zilele trecute, s'a petrecut un cas fórte interesant la judecătoria districtului al VI-lea de aicî.

Pe masa judecătorului Petz era o cruce.

Un candidat de advocat jidan interpeléză:

— Crucea e pusă pe masă din mandat guvernial, saŭ numai aşa din capriţul dlui jude?

Judele i-a réspuns:

— Asta nu te privesce pe dta.

(De fapt ordinul ministerial din 1895 nr. 54 001. prescrie şi crucea pentru salele de judecătorie).

Se începe pertractarea, dar candidatul de advocat nu voesce să se apropie de masă, esclamând:

— Nu mĕ pot apropia de masă. până nu veî lua crucea de acolo!

Judele îl îndrumă la ordine, dar persistând jidanul pe lângă enunţiaţiunea sa — *îl pedepsesce cu 100 coróne,* pe motivul purtării necuviincióse în faţa judecătoriei.

*

Ca martorî ai acesteî mişcărî. nu putem de cât să ne bucurăm din inimă, vĕdênd direcţia, în care se desvóltă lucrurile.

De o parte liberalismul jidovit îşi arată *arama;* de altă parte vedem o trezire a creştinismului, care până orî alaltă-erî dormita, suferind să-l copleşéscă şi să-l insulte toţi ceî fără credinţă.

Şi când constatăm acésta *trezire* din letargie, avem motive a ne aştepta la efecte mult mai îmbucurătóre, ca cele de până acum.

Sus cu crucea!

Coresp.

Sinódele protopopesci.

— *Districtul Cluş.* —

Vĕdênd, că a-ţi luat folositórea hotărîre, de a publica rapórte despre sinódele protopopescî, deşi cam târziŭ. vĕ scriŭ şi eŭ ceva despre sinodul nostru, ţinut la 4 crt. în Cluş.

Adunându-ne în biserică, aprópe toţi preoţii tractuali, ne-am mărturisit şi cuminecat. Tinĕrul preot din Feneş, fratele Emil Pop, a ţinut o cuvîntare potrivită.

După sta liturgie Sinodul s'a deschis în localităţile şcóleî, prin dl protopop Ioan Laslo.

Din rapórtele presintate cu acéstă ocasiune însemn, că preoţimea acestui tract are un fond cultural de aprópe 900 cor. şi a fost înfiinţat cu nobila menire, de a se ajuta şcólele poporale, atât de sĕrace şi atât de ameninţate din tóte părţile. Afară de acest fond, mai este fondul de înmormîntare, a cărui active încă întreg peste 1000 cor.

Ca o amintire de anul iubilar, s'a fost ales o comisiune, care să pregătéscă tot soiul de statute, pentru înfiinţarea de societăţi şi reuniuni, de primă necesitate pentru popor. Cu multă bucurie vĕ pot scrie, că comisiunea s'a achitat, cât se póte de bine de însărcinarea primită, ne-a presintat statute pentru reuniuni de femeî, reuniuni de temperanţă, reuniuni de asigurare a vitelor, reuniuni de înmormîntare ş. a., aşa cât orî unde va fi lipsă să se înfiinţeze vre-o reuniune, statutele îi staŭ la dispositie. Nu s'aŭ uitat nicî de bibliotecele poporali, hotărîndu-se, că acestea să se înfiinţeze sub firma Asociaţiunei.

Asta ar fi pe scurt cuprinsul hotărîrilor Sinodului nostru, noi avem consciinţa că am făcut tot, ce ne-a stat în putere.

Sinodalul.

— *Tractul Dêrgei.* —

Cred, că nu voiŭ abusa de bunăvoinţa on. Redacţiunî. când vin a vĕ raporta pe scurt. despre decursul sinodului de primăvară al tractului Dêrgea.

Acest sinod de primăvară, al esercitiilor spirituale, s'aŭ ţinut în Joia floriilor, în parochia Trestia, o comună mică situată chiar în mijlocul tractului.

La acest sinod, afară de doî preoţi bĕtrâni, aŭ luat parte toţi preoţii, pe cum şi docenţii tractualî.

Sinodului a premers serviciul divin celebrat sub pontificarea protopopului Ioan Hăţĕgan, cu asistinţa alor 4. preoţi, — la finea căruia vrednicul şef tractual a ţinut o predică fórte instructivă.

După serviciul divin preoţii şi docenţii adunându-se în sala şcóleî gr. cat., vrednicul protopop, după învocarea Spiritului sfînt, cântându-se „Împĕrate ceresc“, prin o cuvîntare, arĕtând însemnătatea sinódelor, mai ales în timpul present, — când norî greî să ridică asupra bisericeî şi şcóleî nóstre, rugând pe toţi să fie unul fiesce care la postul sĕŭ, dechiară sinodul de deschis.

Din obiectele mai însemnate, puse în programul zileî, mĕ restrîng la celea mai marcante.

1. Raportul despre starea fondului cultului al acestui tract. Acest fond, adunat din taxele anuali a preoţilor, se urcă azî aprópe la suma de 1600 cor., menirea lui este cumpĕrarea de cărţi şi recuisite şcolare pentru şcólele şi elevii lipsiţi.

Cassar a fost până azî protopopul, care abzicênd de acéstă sarcină, ales a fost I. Şerban, paroch în Fizeş şi notar tractual.

2. Rescriptul vice-comitelui comitatului Sălagiŭ, prin care se demândă strict, ca crişmele de prin comunele aparţinĕtóre comit. Sălagiŭ, până după serviciul vecerniî în tóte Dumineciile să fie închise. — Asemenea rescript aŭ primit şi comunele de prin comitatul S.-Doboca. Meritul, că s'aŭ putut mijloci atarî porunci este, a neobositului nostru protopop, care purtând tot de una la inimă prosperarea poporului — aŭ recercat în scris pe vice-comitele ambelor comitate, ca interesul moralităţii şi a binelui de obşte, să interzică, ca localurile publice Dumineca să nu fie deschise. Étă un vrednic şi neobosît luptător cât bine póte face!!

3. S'aŭ discutat cu mult interes starea fondului viduo-orfanal, şi a preoţilor deficienţi şi motivele, carî fac ca din an în an rĕmân atâtea restanţii, şi s'aŭ esprimăt do-

rința, ca atât din partea dlor protopopi, cât și din partea preoților, ar trebui să se arete mai mult interes.

4. S'au incassat taxele de la docenți și preoți la fondul Reuniunei docentale în suma de 70. cor., care sumă s'a administrat comitetului central din Blaș de o dată s'a făcut eiectarea și pentru f. esactoratului.

Dintre propuneri mai însemnată a fost: ca Prea Ven. Ord. Mitr. să fie rugat, ca decisul sinodului Archidiecesan, de a esopera sfinte liturgii, spre a fi ajutat și clerul, și ca să se augmenteze și fondul preoților deficienți, să se pună în praxă. — După finirea sinodului toți preoții și docenții s'au mărturisit și ast fel împăcați cu Dumnezeu și mângâiați, ne-am depărtat la ale nóstre.

— *i.* —

Apel.

O întîmplare tragică și desastrósă în urmările ei, mĕ face, ca folosîndu-mĕ de ospitalitatea D-vóstre, să mĕ adresez pe calea acésta către tótă suflarea românéscă, carea vĕdĕnd nĕcazul și nefericirea ce ne-a ajuns, să nu-și pregete a ne întinde mână de ajutor.

În diminéța zilei de 14. l. c. adecă în ziua primă a sf. Paști, pe când abia începusem serviciul divin, spre spaima și cutrĕmurul meŭ cel mai mare, observ de o dată, că tot internul bisericei nóstre e în flacără. Focul a provenit de la vre-o lumină, ce ardea înaintea altariului, și cum pe frontariul altariului erau o mulțime de cununi atârnate, una din acelea s'a aprins și de la acésta cu repedĕiunea fulgerului, s'a estins mai departe, așa în cât în timp de o óră, întrégă biserica, fiind de lemn, a ars până în fundament, nerĕmânĕnd de cât câți-va tăciuni. Salva abia s'au putut veșmintele și cărțile. Acésta biserică numai cu 7. ani înainte de acésta a fost reparată cu mari spese, cari în cea mai mare parte, nici azi încă nu sînt plătite, și étă că acum ne-a ajuns altă nefericire și mai mare cu arderea bisericei, ce să potențéză și prin împrejurarea, că fiind de tot sĕracă și fără venite, nici asecurată nu a fost.

Prea stimat public cetitoriŭ și prea stimați frați colegi! Când cu inima sângerândă îmi permit a vĕ aduce acestea la cunoscință, vĕ rog tot o dată, ca apreciind starea desperată în carea ne aflăm de presinte — eŭ și poporul meŭ credincios — să vĕ îndurați a ne veni în ajutor cu obolul vostru, fie cât de neînsemnat, carele pentru noi va fi de mare preț, ca să ne putem érăși edifica o bisericuță cât de modestă. Poporul de aici e fórte sĕrac și cea mai mare parte constă din zilerí și servitorí pe la diferitele curți cari sînt în comună, așa în cât pe lângă cea mai mare încordare și iubire de jertfă, nu va fi în stare nici când a contribui atâta, ca să se pótă face altă biserică, deci speranța în casul de față ne este în Dumnezeu și în marinimositatea publicului, la ajutoriul și sprigiunul cărora sîntem avisați. „Dumnezeŭ voesce, ca fie care așa să simțéscă lipsele altora, că dacă l'ar ajunge vre-o dată și pe el vre-o nefericire, pe cum ar voi, ca să-l ajute pe el alții, nice el să nu întrelase a ajuta pe alții pentru Dumnezeŭ".

Eventualele ajutóre și contribuiri rog să se adreseze la subscrisul, carele la timpul sĕŭ își va ține de datorință a da rațiociniŭ public despre contribuirile întrate.

Primiți On. Dle Redactor espresiunea deosebitei mele stime.

Zaŭ (Mezŏ-Záh) 20 April 1901.

Posta în Loc.

Teodor Nagy
preot gr. cat.

N. B. Onor. Redacțiuni ale foilor române sînt rugate a publica acest apel.

Convocare.

După ce adunarea generală a societății de ajutorare „Concordia" din Blaș, nu s'a putut ține din lipsa numĕrului suficient de membri, convocăm o nóuă adunare pe ziua de Duminecă în 5 Maiŭ n. c în localitățile institutului preparandial, la órele 2 d. p. — De astă dată adunarea se va ține și dacă nu va fi numĕrul recerut de membri.

Blaș 21 April 1901.

Dem. Turcu, jun.
preș.

Mihaiŭ Rațiŭ
secretar.

Mai nouĕ.

Maestatea Sa Împĕratul și Regele *Francisc Iosif,* s'a îndurat a aproba promovarea graduală a canonicilor din fundațiune bobiană, a căror numĕr scăduse, prin mórtea preatimpurie a Rever. Dn Dr. Ioan Rațiŭ. În urma acesteĭ preaînalte aprobări Rsmul *Simeon Pop Mateiu,* canonic cantor, va fi promovat de canonic lector, — canonicul custode *Gavriil Pop,* de canonic cantor, — canonicul scolastic *Dr. Augustin Bunea,* de canonic custode, — canonicul cancelar *Dr. Vasile Hossu,* de canonic scolastic și canonicul teolog *Dr. Victor Szmigelski,* de canonic cancelar.

Se sperĕ, că în scurt timp se vor umplé și cele dóuĕ locurí vacante (regesc și bobian).

NOUTĂȚI.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. Dl Dr. I. T. Cheția advocat în Craiova (România) a donat pentru edificarea bisericiĭ nóstre parochiale din comuna Șopteriŭ, suma de 500 leĭ, pentru care faptă démnă de imitat, subscrisul în numele tuturor credincioșilor din acésta comună mĕ simt obligat a-i aduce și pe acésta cale mulțumitele nóstre, dorindu-i sănătate și mulți și fericiți ani. Șopteriŭ, 23 April 1901. În numele credincioșilor: *Dănilă Turcu,* paroch. — Vĕd. Anica Drăgan a donat bisericiĭ gr. cat. din comuna Șonfalăŭ un frumos *Euchologiŭ* legat în lux în valóre de 11 cor. 60 fil. Dumnezeŭ să-i dăruéscă viață îndelungată, ca să-i pótă face bisericiĭ nóstre de multe orí bine. Șionfalăŭ, 23 April 1901. *Aureliŭ B. Gajia,* teolog.

Scirí personale. Escel. Sa Mitropolitul Victor, a plecat Marți sara la Budapesta, însoțit de secretarul sĕŭ Dr. Isidor Marcu. — Ni-se scrie din Bucium-șésă, că tinĕrul Dr. George David, fost elev al gimnasiuluĭ nostru, a trecut în sĕptĕmâna luminată cu succes peste censura de advocat la tabla regéscă din Murĕș-Oșorheiŭ. Felicitările nóstre.

Sinódele diecesane s'aŭ deschis în fie care diecesă gr. ort. română în Dumineca Tomiĭ. Obiectele de discutat le formézĕ mai ales rapórtele de pe anul trecut.

Școlastic. Cercul filial Ardusat-Someș al Reuniunii învĕțătorilor rom. gr. cat. din Archidiaconatul Sătmaruluĭ, diec. de Orade, își va ține adunarea de primăvară în Jegărișteа-vechie la 7 Maiŭ n. Cu acest prilej se va ține părăstas pentru membrii repausați.

Concertul tinerimeĭ din Cluj. Tinerimea universitară din Cluj învită la concertul împreunat cu dans ce se va ține la 9 Maiŭ st. n. 1901, cu preagrațiosul concurs al mult stimatelor dșóre: *Virginia Gall,* absolventă a conservatoruluĭ din Pesta, *Aurelia Gerbert,* absolventă a conservatoruluĭ din Pesta, *Valeria Isac, Adelina Piso,* absolventă a conservatoruluĭ din Viena, *Netti Vancea,* elevă a conservatoruluĭ din Cluj; *Vasile Popoviciŭ* din Brașov, solist tenor și *Gulelm Șorban,* rig. în drept și absolvent al conservatoruluĭ din Viena. Orchestra militară a regim. ces. reg. de inf. nr. 51. va ține piesele de dans. În pausă se va juca „Călușerul" și „Bătuta". Venitul curat e destinat pentru ajutorarea tinerilor universitarí lipsiți de mijlóce. Prețul de întrare: de persónă 4 coróne; de familie 10 corone. Ofertele marinimóse se primesc cu mulțumită și se vor cuita ziaristice. (Adresa casiruluĭ: Mihail Dobrean, Linczeg utcza 2).

Producțiune teatrală. Luni în 6 Maiŭ n. se va da în școla gr. cat. din Ighiŭ o producțiune teatrală, din prilejul adunăriĭ generale a despărțĕmîntuluĭ Alba-Iulia, a reuniuniĭ învĕțătorilor archidiecesani. Venitul curat se va împărți între despărțĕmînt și școlă.

Cartea de aur, e titlul uneĭ prețióse colecțiuni de material istoric, din care se va puté compune istoria critică a vieții politice din trecutul neamuluĭ românesc din țara acésta. Cartea întrĕga va sta din opt volume de câte 55—60 cóle tipar. Autorul acesteĭ interesante publicațiuni dl *Teodor V. Păcățian* redactor respons. la „Telegraful român". În numĕrul viitor vom publica învitarea de abonament.

Concurse. Cu ziua de 1 Iuniŭ n. espiră concursul pentru postul de învĕțător în *Ațĕl,* distr. Mediaș. Ajutor de la stat 520 cor., din alodiul comuneĭ 40 cor., repartiție 40 cor., cuartir și grădină de legumi. Tot până atunci e sub concurs postul de cantor-învĕțător în *Buda-vechiă* și *Deuș,* distr. Cluș. Salar 200 cor. din repartiție, cuartir, stólele îndatinate. 90 metrete cucuruz, 30 zile de lucru, 4 jug. 800° arător și finaț, pentru lemne 32 cor.

Apel. Societatea studențimeĭ române din München *„Patria",* aduce la cunoscință generală, că în ședința de la 30 Martie s'a constituit comitetul de conducere pe semestrul de vară 1901 și s'a ales comisiunea de revisiune și primire a cassei și averei societății de la vechiul comitet și predărei noului ales. De președinte aŭ fost ales Dl Ioan V. Artimescu. Din raportul semestral al dluĭ președinte Adrian Cristea se constată, că în decursul semestrului de ĭérnă aŭ fost 15 membrii activi, 8 membrii pasivi și 2 membrii de onóre. S'aŭ ținut 16 ședințe ordinare și una generală. În afară de ședința festivă de la 25 Decembre, aŭ fost 3 ședințe literare, anunțate de Dnii Ĭ. Artimescu, Cristea și Tr. Mihaiŭ. Biblioteca societății s'a sporit cu 6 vol. donate de membrul activ A. Liuba și 2 vol. donate de membrul activ A. Vicenz, fiind în total 127 volume și broșurí. Dl Ĭ. Ladu, membru pasiv, a dărnit o marcă simbolistă a Românimeĭ, lucrată de D-sa. S'aŭ primit în mod grătuit: Buletinul societății politecnice și ziarele: Epoca (din România) și Telegraful Român, Tribuna Poporului și Unirea (din Transilvania). A fost abonată: Nóua Revistă Română (Bucurescĭ). Cassa societății presintă la finele semestrului un excedent de 74 M. 11 Pf. Societatea „Patria" face din noŭ apel călduros către On. Dnĭ Autorí și Editorí, rugându-i a contribui benevol cu opurile Domniilor-lor la sporirea bibliotecei de curund înființate. Același apel îl face și redacțiunilor ziarelor românescĭ rugându-le tot odată a publica și apelul de față. Nóua adresă a societății este: Rumänischer Studenten Verein „Patria" München, Schraudolfstrasse 44/0 l. (Restaurant).

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

XV.

(Continuare.)

După momentul acesta de plăcere — orĭ și cât ar fi ținut acela, și în care Augustin și Monica scoși din fire, își uĭtară de sine în contemplarea luĭ Dumnezeŭ — eĭ continuară conversațiunea cam ast fel: „Să presupunem că în óre cine încétă mișcările tumultuóse ale trupuluĭ. încétă fenomenele pămîntuluĭ, ale apelor și aerului, tace chiar și sufletul și se înalță peste sine, încétă tóte visurile și închipuirile, tóte cuvintele, tóte semnele și tot ce e trecétoriŭ; să presupunem că încétă chiar și acel cuvînt sublim, ce se aude în jurul creaturilor: „Nu noĭ ne-am făcut, ci Acela, care trăiesce în etern.“ Să presupunem, că tac tóte acestea și vorbesce însuși Dumnezeŭ, nu prin creaturĭ, ci El însuși în persónă, ca să-l audim cuvintele; nu prin vre-o limbă omenéscă, nu prin vre'un ânger, nicĭ prin tunetele ceriuluĭ, nicĭ prin întunecimea aseměnărilor; ca să îl audim pe El însuși, pe care îl iubim în acestea, să-l audim fără de acestea, așa pe cum l'am esperiat acuma, ajungênd prin un sbor repede la Înțelepciunea eternă și nestrămutată; în urmă să presupunem că contemplațiunea acésta duréză în etern și că tóte celelalte arĕtărĭ mai puțin însemnate ale spiritului dispărênd, acésta singură răpesce, deobligă și absórbe cu bunătățĭ interne pe cel ce meditéză asupra eĭ, așa în cât i-se pare că viața eternă e asemenea acesteĭ sublime arĕtărĭ fugitive: de sigur acésta e despre ce S. Scriptură zice: „Întră în bucuriile Domnuluĭ tĕŭ.“

Ast fel de cugete aveaŭ Augustin și mamă sa. Într'atâta le-a umplut sufletul acea bucuriă cerésca, uĭtarea a tot ce e trecétoriŭ, iubirea de Dumnezeŭ, dorul din ce în ce mai ferbinte după împĕrăția cerésca, pe carĭ tóte le-aŭ produs în sufletele lor evenimentele mai sus amintite.

Ședênd la o feréstră, în Ostia, mână în mână, îndreptându-și ochiĭ și inimile spre înălțime, contemplaŭ pe rînd pămîntul, marea stelele, tóte lucrurile create, și aflându-le tóte trecétóre și prea micĭ, s'aŭ silit a se ridica din valea acésta a plângerilĭ în patria frumseții netrecétóre și a vieții eterne.

„Fiule!“ — sfîrșesce Monica cu un ton serios, dar gingaș, — „pe mine nimic nu mĕ mai desfătéză în viața acésta. Nu sciŭ pentru ce să mai și trăiesc pe lume; căcĭ acum mi-s'aŭ împlinit tóte dorințele, ce le-am avut aicĭ, pe acest pămînt. Numaĭ pentru una voiam să mai trăiesc: să te vĕd pe tine creștin catolic, până a nu muri. Bunul Dumnezeŭ mi-a dat și mai mult, căcĭ tu desprețuiescĭ fericirea pămîntéscă și étă, că te vĕd șerbitoriul Luĭ. Ce să mai fac eŭ aicĭ?“

Și o altă dată, cu gingășiă fină, profitând de absența luĭ Augustin, vorbia cu înfocare despre desprețuirea vieții acesteia și despre fericirea morții. Și când Alypiu, Navigiu și ceĭ alaltĭ admirând în femeia acésta, simplă vîrtutea bărbătéscă o întrebaŭ, că óre nu s'ar teme a muri de parte de patria sa, le rĕspundea ast fel: „Oh nu, pentru Dumnezeŭ nu esistă depărtare și nicĭ nu mĕ pot teme, că dóră nu mĕ va cunósce la capĕtul lumiĭ și că nu va sci de unde să mĕ reînvie!“ [1])

[1]) Confess. lib. IX. cap. 11.

Dar numaĭ la capĕtul vieții s'a putut mântui de tóte într'un mod atât de liniștit. Acésta despărțire a fost flórea cea alésă, ce s'a desvoltat, ultima după celelalte.

Până atunci ne spune Augustin, că era fórte îngrijată de locul înmormîntării sale. Ea și l'a fost pregătit deja în Tagasta. Și chiar pentru că a suferit fórte mult de la Patriciŭ, soțul sĕŭ, ea ar fi simțit cea mai mare bucuriă și fericire, dacă ar fi fost înmormîntată alături de eĭ. Cu mult mai tare o doria acésta după întórcerea luĭ Patriciŭ, mai ales pentru că ea, care a întors pe soțul sĕŭ la Dumnezeŭ, s'a purtat cu o finețĕ estraordinară față de sufletul acesta iubit, după cum am amintit mai sus. Când a părăsit Africa pentru ca să caute pe Augustin, a făcut tóte dispusețiunile de lipsă, că de cumva s'ar întîmpla să móră în Italia să i-se aducă trupul în Tagasta. Ea voia ca ómeniĭ să-ĭ pomenéscă norocul, că adecă deși a făcut o călĕtorie așa de lungă pe mare, totuși pe ambiĭ soțĭ îĭ acopere pămîntul aceluiași mormînt comun.

Cu cât înse se apropia mai tare de ceriŭ, cu atât i-se întunecaŭ aceste cugete frumóse ale sufletuluĭ sĕŭ. Ce importă a adurmi aicĭ, saŭ colé, în Italia saŭ în Africa? Numaĭ să te trezescĭ în ceriŭ! Ce folos că óre cenușa repauséză în același mormînt? Lucru principal e ca sufletele să fie unite în etern! Patriciŭ a repausat *în Domnul:* — ca asemenea așa voia să móră și doria ca Augustin să le urmeze lor. Celelalte nu meritá nicĭ aducere aminte, nicĭ părere de rĕŭ. Liberă decĭ de tóte grijile, căcĭ își împlinise scopul pământesc, ea aștepta sĕmnalul fără de frică, și cu liniștea obicĭnuită a inimeĭ sale. Și nicĭ n'a întârziat mult.

De fapt, la cincĭ zile după conversația amintită, sfînta Monica fu cuprinsă de niscĕ friguri, carĭ o culcară la pat. La început credeaŭ că nu e de cât o obosélă, causată de călĕtoria îndelungată; ea înse totuși nu se lăsa înșelată. Pricepu, că o chiamă *mirele,* și ast fel nu se mai cugeta la alt ceva, de cât să se pregătéscă bine pentru primirea *Luĭ.*

Și mai bine pricepu acest lucru, cevași mai târziŭ. Fiind pe pat cufundată în rugăciuni, ea avu un noŭ estas; unul dintre acele estasurĭ dulcĭ și puternice, carĭ ridică sufletul la sine, lăsând corpul nemișcat și fără simțirĭ. O credeaŭ mórtă și îĭ împresurară patul. Augustin, Adeodat și Navigiu încă grăbiră la ea. Se siliaŭ și cercaŭ vre'un mijloc spre a o rechema la viață, când étă că își deschide ochiĭ cu blândeță. „Unde eram eŭ?“ — întrebă ea mirându-se, și ca să le descopere cel puțin cu un cuvînt, că din ce ținuturĭ s'a coborît, și că ce a vĕdut acolo, continuă: *„Aicĭ se înmormîntați pe mama vóstră!“* [1])

La vorba acésta pe Augustin îl năpădirĕ lacrimile, totuși avu tărie de a se reține. Navigiu înse, mai debil de inimă, cuprins de durere esclamă: „Să morĭ, și încă aicĭ?! . . . de aĭ fi cel puțin acasă, în patriă!“ Monica îl înțelese și-și întórse ochiĭ spre el cu o dojénă blândă. Apoĭ adresându-se către Augustin, ca mai tare de spirit, zise: „Auditu-l'aĭ ce a zis?“ apoĭ privindu-ĭ pe amîndoĭ, ca să nu dubiteze nicĭ unul despre ultima sa voință, le zise: „Puneți trupul meŭ unde voițĭ, pentru acésta nu mult vĕ îngrijiți, numaĭ una vĕ rog, că voĭ, orĭ unde veți fi, să vĕ aduceți aminte de mine la altarul Domnuluĭ!“

Din momentul acesta Monica nu mai vorbi. Era ocupată numaĭ cu sufletul sĕŭ, pe care voia să și-l întărească și pregătéscă pentru primirea mirelui ceresc. Și l'a esaminat pe încetul și cu mare grije, ca să depărteze din el și cea mai neînsemnată pulvere, ce póte atinge chiar și celea mai plăcute florĭ; își împreună tot focul inimeĭ, ca credința, iubirea, speranța, umilința și libertatea inimeĭ, să-și ajungă gradul cel mai înalt și mai perfect mai înainte de a sosi *Cel* așteptat. Ea a suferit durerĭ cumplite, înse durerea nu împedecă glorificarea sufletelor, ci din contră o ajută puternic. Numaĭ iubirea e mai puternică de cât durerea, și mórtea, și dacă tóte acestea treĭ curățesc și împodobesc sufletul, atunci acela ajunge o frumseță neaseměnată.

Augustin asista în cea mai adêncă tăcere la acésta glorificare a mameĭ sale. Cu un an mai înainte un atare spectacol, încă necuprins de mintea luĭ, l'ar fi nimicit, înse în decursul acestuĭ an s'a sădit în el creștinismul și în inima luĭ creștină era ascunsă deja sĕmînța roditóre a fiitóreĭ preoții. Plin de frăgedime și tărie sufletéscă el nu părăsi pe mamă-sa nicĭ pe un moment, ci acum răpit, acum sdrobit de durere, privia pe mamă-sa, și o ajuta, chiar cu rugăciunile sale, cu iubirea ferbinte a inimeĭ sale, în acésta muncă miraculósă și grea, care avea să-ĭ scape sufletul de învĕlitórea-ĭ pământéscă. Ĕr ea mai întărită puțin, încurăgia cu privirea pe fiul sĕŭ. Suferind mult, ce e mai mult, simțind că i-se apropie capĕtul, muiță mi luĭ Augustin pentru tóte serviții, câte îĭ făcuse în viață. Îl numi fiul sĕŭ cel iubit și bun. Și când observă pe fața luĭ Augustin părerea de rĕŭ, că de atâția anĭ l-a fost causa atâtor lacrimi, îl strînse la pept și-l asigură cu o iubire ferbinte, că ea nicĭ când n'a audit din gura luĭ vre'un cuvînt, care să-ĭ fi causat neplăcere. [1])

Așa trecură nóuĕ zile, după carĭ sună în fine și óra liberăriĭ! Bunul Dumnezeŭ așa a voit, că la durerile ultimuluĭ moment să se mai adaugă un sacrificiŭ mare. Monica doria să priméscă s. Eucharistiă, ca merinde pentru călĕtoria, ce avea să întreprindă. Durerile-ĭ interne înse o împedecaŭ de a se puté împărtăși de acésta mângăiere. În lipsa trupuluĭ și a sângeluĭ Domnuluĭ i-se puse în mână o cruce, la care ea își aținti privirile până la ultima suflare. Se ruga în tăcere, plină de încredere, liberă de tóte gândurile, fericită, vĕdênd, că ea merge mai întâiŭ în locul, unde o va urma și Augustin. Acest cuget lăsa să se reflecteze pe față-ĭ rade de lumină, de bucuriă și de pace, ca și radele sórelui, ce apune în o splendóre răpitóre, în sĕrile frumóse de vară.

Spun, că în momentul ultim, când cu cea mai mare insistență ceru trupul Domnuluĭ — refusându-i-se acela din noŭ, întră în chilia eĭ un copil mic, asemenea aceluia, pe care îl întîlni Augustin, cu câte va zile mai înainte pe malul mării, în Civita-Vecchia. Se apropiă de patul eĭ, o îmbrățoșă și atunci ea numaĭ de cât, ca și când ar fi strigat'o cineva, înclinându-și capul, își dede sufletul. Augustin, Adeodat, Navigiu, Alypiu și Evodiu steteaŭ în genunchĭ înaintea patuluĭ. „În momentul, când acest suflet sfînt și nobil se despărți de trup.“ Acésta se întîmplă în a nóua zi a morbuluĭ sĕŭ, al *56*-lea an al etățiĭ sale, și al 33-lea al luĭ Augustin, nu cu mult înainte de *13 Novembre an. 387,* fiind că chiar ziua nu se scie. [2])

(Va urma.)

[1]) Confess. l. IX. c. 11.

[1]) Confess. l. IX. c. 9.

[2]) Confess. l. IX. c. 11.

MATER DOLOROSA

de Carl May.

(Fine.)

Apoĭ érăşĭ începu a plânge, a se ruga şi a-şĭ face la crucĭ. Asemenea făcea şi Jussuf Ali. Ei îşĭ întrerupse rugăciunea, spre a striga fiuluĭ sĕŭ:

— Eŭ sînt de vină, eŭ singur! Eŭ voĭam să ţin la Allah, carele totuşĭ nu te va mântui. Acum durerile mele sînt maĭ marĭ de cât ale tale; dar póte că effendi ne vine într'ajutor. Dacă vine, îmĭ voiŭ tăia cu cuţitul pe pĭept o Salib Isa, spre amintire de acest ceas al durerilor celor nesuportabile.

— Nu plânge mamă. — se ruga Hussein Isa. — Mama Mântuitoriuluĭ a suferit durerĭ cu mult maĭ marĭ, ca ale tale. Şi nu plânge tată, pentru că eŭ sînt de invidiat; mórtea pentru credinţă, deschide calea spre paradis. Eŭ nu mĕ îngrijesc pentru mine, ci pentru voĭ. Voĭ aţĭ venit să ne liberaţĭ, şi acum voĭ înşivĕ sînteţĭ osândiţĭ la mórte. Dar póte că totuşĭ va veni effendi, ca să vĕ scape cel puţîn pe voĭ. Mĕ voiŭ ruga pentru voĭ ca să vină.

Ei îşĭ ridică capul şi începu a se ruga cu vóce tare către Dumnezeŭ şi mama Mântuitoriuluĭ, ca să le vină într'ajutor. Mahmalliĭ înse îl întrerupeaŭ cu vorbe batjocoritóre. Eŭ nu puteam şi nu-mĭ era permis să maĭ aştept. deşi nu sciam cum vom putea, numaĭ eŭ şi cu Halef, să mântuim pe cei treĭ. Mĭ-am pus mânile la gură şi am imitat de treĭ orĭ lătratul şacalului. Ficsându-mĭ ochiĭ spre îngrăditura unde se afla Halef, vĕdúĭ îndată o flacără, căreia îĭ urmă repede alte dóuĕ, treĭ, patru, cinci. După o jumĕtate de minut, întrégă partea aceea a îngrăditureĭ, era încinsă în flacările ce se lăţiaŭ cu o repedĭune uimitóre.

Focul fu observat şi a produs efectul întenţionat de noĭ. Toţĭ strigaŭ, urlaŭ şi alergaŭ după arme. Animalele ce zăceaŭ la stânga se spăriară şi începură a fugi printre colibĭ şi printre ómenĭ. Curdiĭ înspăimântaţĭ alergară în locuinţele lor, spre a-şĭ mântui avutul. Nimenia nu maĭ avea grija stejaruluĭ; eŭ înse mĕ aflam deja lângă el.

— Sînt aci! — îĭ mângâiam eŭ pe ceĭ treĭ. — Maĭ întâiŭ vĕ liberez repede pe voĭ, apoĭ vine fiul la rînd!

— O, sfîntă Marryah, mamă a durerilor, cât îţĭ sînt de mulţumitóre! — strigă femeĭea, după ce ĭ-am tăiat legăturile.

— O, Salib Isa, — strigă bărbatul sĕŭ, — tu într'adevĕr eştĭ maĭ puternică de cât semiluna profetuluĭ! Femeile, eŭ încă nu cunosc ca tine pe acéstă mamă, dar de azĭ înainte o voiŭ adora!

Ambiĭ eraŭ liberĭ. Cu o mişcare în sus am tăiat legătura de la piciórele fiuluĭ. Luându-mĭ cuţitul în dinţĭ, m'am acăţat pe la spatele sĕŭ, pe stejar în sus şi pe braţul stâng al paruluĭ orisontal. Chiar în momentul acela năvăli şi Halef prin gaură.

— Repede sus şi pe celalalt braţ al crucĭĭ! — îĭ provocaĭ eŭ. — Trebuie ca legăturile luĭ Hussein Isa să fie de o dată tăiate, căcĭ de nu, de sigur îşĭ rupe o mână. Tatăl sĕŭ este destul de tare, ca să-l pótă prinde.

Halef se urcă în sus, ca o veveriţă; Jussuf Ali stătea din jos, cu braţele desfăcute. O tăietură dincóce şi una dincolo. — Isa căḑu în braţele tată-sĕŭ, carele îl strînse la pieptul sĕŭ puternic şi chiui de bucurie. Mama îl îmbrăţoşă pe amêndoĭ şi chiui dimpreună cu eĭ. Atuncĭ vĕḑuĭ, că am fost observaţĭ. Maĭ mulţĭ Mahmallĭ fugiră către noĭ; alţiĭ îĭ urmaŭ. Eŭ sărĭĭ jos. Halef asemenea, şi-mĭ ridicaĭ puşca, pe careamaĭ maĭ înainte am fost pus-o jos.

— Fugiţĭ repede cu toţiĭ, în pădurea întunecósă şi-apoĭ dincolo în luminişul vostru! — le demândaĭ repede. — Nu purtaţĭ grija mea; eŭ voiŭ acoperi retragerea. — Mie nu mi-se întîmplă nimic.

Ei ascultară. Hussein Isa nu putea să umble; a trebuit, ca tatăl sĕŭ să-l ducă pe sus. Nu aveam timp să mĕ uit, cum îl scot afară, pentru că Mahmallĭĭ eraŭ aprópe. Din fericire eĭ nu aveaŭ puscĭ la sine. Am ţîntit asupra lor şi le-am demândat să se opréscă; după ce înse eĭ totuşĭ alergaŭ maĭ departe, am sloboḑit treĭ puşcăturĭ asupra picióreloŕ. Nu voiam să omor pe nicĭ unul. Cei nimeriţĭ se prăvăliră; ceialalţĭ se opriră; toţĭ urlară înfuriaţĭ. M'am bucurat, că aŭ stat pe loc, fiind că după ce cu ochiul drept nu vedeam, trebuia să ţĕlesc cu cel stâng, la ceea ce nu eram eserciat destul. După aceea m'am retras înapoĭ prin gaură, fără ca eĭ să fi cutezat a mĕ urmări.

Acum ardeaŭ deja doĭ părеţĭ a îngrăditureĭ. Pădurea era luminată ca ziua. De óre ce acum n'aveam să mĕ maĭ tem de inimicĭ, n'am maĭ făcut înconjur, ci am luat calea dréptă spre rîŭ şi-apoĭ sus spre luminişul nostru. La întrare am ajuns pe Halef cu ceĭ treĭ mântuiţĭ.

Mir-Jussufĭ steteaŭ şi se sgâieaŭ la foc, pe care nu şi-l putea esplica. Jussuf Ali, cu fiul sĕŭ pe braţe, trecu printre eĭ, fără a băga în sumă întrebările lor. Eŭ le urmam cu femeĭa. Halef nu se putu suferi; el se opri, pentru a le enara cele întîmplate.

Noĭ ceialalţĭ întrarăm în coliba luĭ Jussuf Ali, unde se aprinseră îndată dóuĕ hopaiţurĭ, ca să pot cerceta starea fiuluĭ sĕŭ. Din fericire el n'a stat mult legat pe cruce şi muschiĭ eraŭ tarĭ. E drept, că avea durerĭ marĭ şi se simţia ca sdrobit, rănire periculósă înse nu avea nicĭ una.

Cât mĕ privesce pe mine, m'am spăriat de mine însumĭ, când am privit într'un vas cu apă, care-mĭ servia ca oglindă. Ochiul şi nasul formaŭ o singură umflătură rosievînĕtă. Sciam înse, că mĕ voiŭ vindeca în curênd, dacă voiŭ avea odihnă şi voiŭ aplica cu diligenţă comprese ude. Acum Jussuf Ali se apropiă de mine şi se rugă de ĭertare, într'un mod aşa de tânguitor, în cât ĭ-am ĭertat bucuros, maĭ cu samă după ce ĭ-am vĕḑut pocăinţa. Părinţiĭ mĕ încărcară cu mulţumitele lor, asemenea şi fiul, acesta înse în mod maĭ liniscit, de óre ce era încă prea slab pentru a putea vorbi mult.

Când veni Halef, Fatima Marryah eşi afară, spre a aprinde din noŭ focul şi a completa frigerea mieluluĭ. Cina întreruptă într'un mod aşa de nefericit, acum deveni o mâncare festivă, pe care o luarăm în colibă, pentru că eram supĕraţĭ pe mir-Jussufĭ şi nu lăsarăm pe nicĭ unul în lăuntru.

După mâncare, Hussein Isa trebui să dórmă; noĭ ceialalţĭ înse rĕmaserăm încă multă vreme sculaţĭ, spre a discuta despre cele pătite. După aceea eŭ am trebuit să le povestesc despre familia sfîntă, despre Jussuf, dulgherul, despre Marryah, fecióra binecuvîntată şi despre Isa, fiul luĭ Dumnezeŭ. Le-am povestit despre mórtea, învierea şi înălţarea la ceriŭ a Mântuitoriuluĭ.

Ast fel de momente sînt sfinte şi nu potĭ scrie aşa uşor despre ele. Ascultătoriĭ meĭ eraŭ aşa de pătrunşĭ de povestea mea, cum nu maĭ puteam să doresc, şi eŭ cred, că nicĭ un misionar n'a secerat resultate maĭ frumóse ca eŭ atuncĭ. Jussuf Ali se închipuia a fi Iosif, dulgherul şi se ţinea mândru, a fi tatăl unuĭ creştin aşa de piŭ, carele a fost chiar şi rĕstignit. El să şi declară hotărît a merge cu dînsul la Mossul, şi în fine strigă însufleţit:

— Domnule, ziua de astăzĭ m'a învrăjbit pentru tot de una cu Mohamed. Mĕ voiŭ face creştin şi ţin de cea maĭ mare fericire a vedé pe fiul meŭ preot. Amin!

Fatima Marryah îl îmbrăţoşă suspinând şi îl sărută înaintea ochilor meĭ şi a luĭ Halef. Fiul eĭ deja maĭ înainte ĭ-a povestit despre mama sfîntă şi aceea ĭ-a rĕmas în memorie. Dintre persónele sfinte, despre carĭ am povestit eŭ, pe lângă Mântuitoriul, ea avea atragere maĭ mare către mama durerilĭ. Ea îmĭ strînse mânile plângênd şi zise:

— Astăzĭ simţesc, ce a avut să sufere acéstă mamă; mama cea maĭ sfîntă a depărtat de la mine durerea; fiul meŭ să-ĭ aparţină eĭ cu totul şi eŭ nu voiŭ fi de cât servitórea lor. Acésta mĭ-a fost legătura ce am făcut-o înaintea luĭ Dumnezeŭ, şi o voiŭ şi ţinĕ.

Către ziuă ne culcarăm şi noĭ. Când ne trezirăm la amiazĭ, Hussein Isa se simţia cu mult maĭ bine şi umflătura din faţa mea încă a scăḑut puţin.

De ore ce era peste putinţă ca să şi plecăm, a trebuĭ să ne împăcăm cu mir-Jussufiĭ. Halef şi cu bravul chavass rĕmaseră ca óspeţĭ aĭ şeiculuĭ, eŭ înse am rĕmas la Jussuf Ali, căruia şeicul îĭ lifera mâncările. Curdiĭ eraŭ nespus de mândriĭ pentru noĭ, pentru că doĭ aŭ scăpat pe treĭ din mânile alor trei-sute de inimicĭ. Se maĭ întîmplă apoĭ, că pădurea de dincolo arse încă câte-va zile; Mahmallĭĭ aŭ pĭerdut o mulţime de animale şi afară de aceea aŭ suferit încă şi alte perderĭ; îngrăditura lor a fost distrusă prin foc şi de óre ce trebuiaŭ să-şĭ caute alt loc de aşeḑat, mir-Jussufiĭ puteaŭ avea pace de eĭ pe timp maĭ îndelungat. Ast fel acestĭ din urmă ne eraŭ datorĭ cu mulţumită şi eĭ să şi purtară cu multă prietinie faţă de noĭ. Pe mine înse ziceaŭ eĭ, Mahmallĭĭ nu mĕ vor uita nicĭ o dată.

Vindecarea mea înainta maĭ repede de cât a luĭ Hussein Isa. Ochiul şi nasul meŭ îşĭ recăpĕtară colórea lor ordinară, el simţia încă ostenélă mare în mânĭ şi picióre. El trebuia se maĭ rĕmână încă aci. Era hotărît, să-şĭ ĭea părinţiĭ cu sine şi eŭ l'am rugat, ca cu ocasiunea aceea să lifereze şi pe bravul meŭ chavass în Kerkuk. Acesta era tare vesel din causa acésta, pentru că şi-a perdut tótă voia de a călĕtori maĭ departe cu un om, care în tótă ziua comite crima, de a se acăţa de o mulţime de curdĭ şi apoĭ a le aprinde încă şi căsile, gardurile şi pădurile lor. Ei căpĕtă de la mine un bacşiş, cu care a fost maĭ mulţumit de cât cu mine.

Diminéţa am plecat cu Halef. Toţĭ mir-Jussufiĭ ne însoţiră o bucată de loc. Când ne despărţirăm, Fatima Marryah îmĭ sărută mânile plângênd şi se rugă:

— Gândesce-te la mine domnule, cum mĕ voiŭ gândi eŭ tot de una la tine! Tu n'aĭ soţie, dar aĭ mamă. Salută-o din parte-mĭ! Eŭ mĕ voiŭ ruga tot de una pentru ea şi pentru tine.

Jussuf Ali înse îşĭ desfăcu gulerul sĕŭ, scóse cuţitul şi tăiă dóuĕ rane adînci pe pĭept, în forma crucĭĭ şi zise:

— Acésta m'am legat că o voiŭ face acesta e sĕmnul meŭ: Es Salib, crucea, Es Salib Isa, crucea luĭ Christos, în carea de aci înainte eŭ voiŭ trăi şi voiŭ şi muri. Ţie am să-ţi mulţumesc. Călĕtorésce în grija luĭ Dumnezeŭ şi fi aşa de fericit, pe cum sînt eŭ acum!

Hussein Isa îşĭ luă rĕmas bun ca un amic iubit, ca un frate. El promise, a-mĭ trimite vestĭ despre sine şi s'a şi ţinut de cuvînt. Mir-Jussufiĭ încă ne întinseră fie care mână, mulţumindu-ne. Când, după acéstă despărţire, eŭ şi cu Halef călăriam singurĭ pe drum, acesta zise:

— Sihdi, odinióră voiam să te fac moslem; s'a întîmplat contrarul. Şi eŭ cred, că crucea este maĭ puternică de cât Mohamed. Mĕ voiŭ înţelege cu Hanneh, soţia mea, cea maĭ frumósă dintre ficele tuturor mamelor. Deşi nu mĕ voiŭ face preot, totuşĭ voiŭ deveni alt ceva, de cât aceea ce sînt acuma!

G.

Bibliografie.

A apărut:

Istoricul episcopiilor nóuĕ, studiŭ istoric de *George Ardelean,* advocat Timişóra. Espune desvoltarea cronologică a cestiuneĭ episcopiilor nóuĕ, ce ar fi de a se pune în fiinţă în biserica română greco-orientală din Ungaria şi Transilvania.

Esplicarea istoriilor biblice, partea I., legea veche de Adjutus secundus, preot rom. cat. în Sătmar, cu o mulţime de ilustraţiuni, preţul 6 cor., pag. 576. form. 8° mare. Manual, care póte fi de mult folos preoţimeĭ.

Posta „Unirii".

Delarupea. Am primit ziarele trimise. Nu uitaţi vĕ rog a-mĭ trimite tot de una „M." salutărĭ!

Argus. Nu se póte. Ar fi avut caracter tendenţios.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

Inserate.

Nr. 36. (9) 2—3

Edict de licitare minuendă.

Prin aceste se aduce la cunoscinţa celor interesaţi, cum că Duminecă în 5 Maiŭ a. c. se va da în întreprindere pe cale de licitaţiune publică minuendă, edificarea bisericiĭ celeĭ nóue în parochia Nepos la 11 óre a. m. în localitatea şcóleĭ confesionale din loc.

Preţul de strigare este statorit 66.667 cor. 34 filerĭ. Licitanţiĭ vor avé să depună vadiŭ legal. Planul şi condiţiunile de spese staŭ espuse spre studiare în cancelaria parochială din Nepos în órele oficióse.

Nepos, 11 April 1901.

În numele senatuluĭ bisericesc gr. cat.

Preşedintele: Notariul:
Georgiŭ Moldovan, preot gr. cat. *Andron Petri.*

Miron Bota curator primar. *Dionisiŭ Istrate* membru în sen. bis.

La esposiţiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote şi de metal a luĭ

(34) 22—52

Antoniu Novotny

în Timişóra-Fabric

se recomándă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea de noŭ a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregĭ armonióse, pe lângă **garanţie** pe maĭ mulţi anĭ, provĕdute cu adjustărĭ de fer bătut, construite spre a le întórce cu uşurinţă în orĭ ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o latură prin ceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

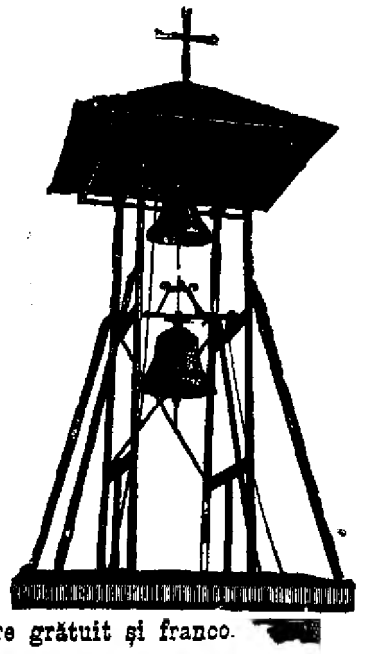

clopotele patentate găurite

de mine inventate şi maĭ de multe orĭ premiate, carĭ aŭ un ton intensiv, maĭ limpede, maĭ plăcut şi cu vibrarea maĭ voluminósă de cât clopotele turnate după sistemul vechiŭ, aşa, că un **clopot patentat cu 300 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 400 kg, făcut după sistemul vechiŭ.** Maĭ de parte se recomándă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătătór,** — spre **preadjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut** — ca şi spre turnarea de **tóce de metal.** Clopote în greutate de 300 kg. şi maĭ jos se află tot de una în magazin.

Preţ-curanturĭ ilustrate se trimit la cerere grătuit şi franco.

Indispensabil şi neîntrecut, de un efect sigur.

Marfă universală, export în tóte ţĕrile.

Chief-Office 48, Brixton-Road, London, S. W.

Cea maĭ bună medicină de casă. cea maĭ căutată. sigură şi până acum necunoscută este

Balsamul Apotecaruluĭ A. Thierry,

Căutat în tótă lumea pentru efectul sigur **Contra tuturor bólelor interne, de piept, plumâni, stomac şi ficat.** Folosit ca mijloc estern. este cel maĭ renumit

remediŭ de tămăduire a ranelor.

Veritabil numaĭ cu marca de apărare verde, autentic registrată în tóte statele şi provĕdută cu capsula de metal, ce pórtă inscripţia: **Allein echt.** — Producţie anuală 6 milióne borcane. — 12 borcane micĭ s'aŭ 6 marĭ duble. spedate franco **4 coróne.** — Un borcan de probă cu instrucţiune şi cu sumarul tuturor depositelor din lume **1 coróna 40 filerĭ.** — **Se espedéză numaĭ pe lângă trimiterea anticipativă a preţuluĭ.**

UNSÓREA-CENTIFOLIE A LUI A. THIERRY

(numită **făcătóre de minunĭ),** de o putere şi efect miraculos. Face orĭ ce operaţie superfluă. Cu acéstă unsóre s-a vindecat un os-scarabeŭ. ivit înainte de aceea cu 14 anĭ şi declarat incurabil. bóla de óse şi în timpul din urmă un morb gangrenos. greŭ şi vechiŭ de 22 anĭ, numit **rac.** Are un efect antiseptic şi repede la alinarea durerilor; răcoreşte şi vindecă orĭ ce feĭ de rane şi arsurĭ. Înmóie şi curăţă tóte ranele provĕdute prin impunseturĭ. O dosă spedată franco costă **1 coróna 80 filerĭ** după primirea preţuluĭ. La comande maĭ marĭ scădămînt.

Producţie anuală 100,000 dose.

Pot pune la dispositiune un archiv întreg de atestate originale din tótă lumea. Imitaţiile să pot încunjura urmărind cu atenţiune fie care borcan. care pórtă inscripţia: **Apotheke zum Schutzengel des A. Thierry.** Ceĭ carĭ n-aŭ deposit la îndemână, să se feréscă de falsificărĭ saŭ fabricate străine. şi se **comande direct,** adresându-se la:

Apotheker
A. Thierry's Fabrik in Pregrada
bei Rohitsch-Sauerbrunn.
(Lieferant des österr k. k. Staatbeamten-Verbandes.)
(Contractor of the War-Office and the Admiralty, London.)

(33) 23—25

Digestivul

Apotecaruluĭ A. Thierry,

este un prav universal, **veritabil englez,** pentru mistuire şi apetit. Neîntrecut la orĭ ce bóle de stomac, face apetit şi ajută mistuirea. Fie care cutie pórtă subscrierea fabricantuluĭ şi costă, anticipând suma, **3 coróne** spedat franco. A se adresa la:

Apotheker
A. Thierry's Balsam-Fabrik
în Pregrada bei Rohitsch-Sauerbrunn.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea Unirii« în Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul XI. Blaş 4 Maiŭ 1901. Numĕrul 18.

Religiune, Naţiune.

(ε.) Simptome remarcabile se arată în viaţa publică din ţară; cu deosebire în Budapesta. Simptome, cari tot mai mult vedesc, că se apropie, ori *trebue* să se apropie, zorile unei reacţiuni sănĕtóse, creştine, în contra spiritului păgân al liberalismului impiŭ, nedrept şi ateist.

N'a trecut anul, de când s'a întîmplat, că de mai multe ori după olaltă a fost ruptă, de *„făptuitorĭ necunoscuţi“* crucea din emblema sculpată în părepţii universităţii reg. din Budapesta, universitate care-şi deduce originea de la *cardinalul* Petru Pazman şi regina *apostolică* Maria Theresia! „Făptuitorii“ aceia „necunoscuţi“ aŭ rĕmas până în ziua de azi, şi nime nu şi-a bătut mult capul să-i descopere. Să fi fost vorbă, — orĭ măcar să fi *putut* fi vorbă, — despre nisce *Românĭ*, de bună samă „chestiunea“ nu adurmia aşa cu una, cu dóuĕ. Ast fel însĕ a adurmit.

De abia s'a mai *gândit* lumea la ea, când nisce universitarĭ bravĭ, aŭ luat hotărîrea de a pune pe faţă şi cinstit, în salele aceleĭ universităţi batjocorite câte o cruce, semnul şi simbolul sfînt al creştinătăţii.

Tinerii acestia n'aŭ dĕrîmat, ci aŭ edificat. N'aŭ atentat din ascuns, în mod laş, ci cu o bărbăţie laudabilă, eĭ aŭ făcut act de mărturisire a credinţeĭ lor, nevătĕmând pe nime altul, de cât dór pe „necunoscuţiĭ“ atentatorĭ mişeĭ şi pe — aderenţiĭ acelora.

Totuşi aceştĭ tinerĭ bravĭ aŭ fost căutaţi; poliţia s'a pornit întru eruarea lor; ér după ce s'aŭ presentat de bunăvoie, cu bărbăţie, aŭ fost luaţi în cercetare, acusaţi, osândiţi şi pedepsiţi; pe când „făptuitorii necunoscuţi“ şi criminalĭ aŭ fost lăsaţi în pace şi predaţi uĭtării.

Nu o spunem, ca să ne plângem. N'avem de *ce* ne plânge, nicĭ n'am avé *cui*. O spunem numaĭ ca să caracterisăm procedeurile; să scótem în relief faptele, ca să se vedéscă simptómele.

De o parte vedem obrăznicia liberalismului jidano-magiar la culme, păşind nu numaĭ contra *nóstră*, cum era până mai de unăzi, ci *contra a tot*, ce nu-l liberal şi jidovesc. De altă parte vedem *echoul* firesc al acestor nóuĕ strigăte de: *„Restignesce-l, restignesce-l“*. Vedem *reacţiunea* născêndă din *acţiunea* prea de tot îndrăznéţă a celor fără de lege, şi fără de Dumnezeŭ.

Céta aceea mică a tinerilor *cruciaţi*, ne dovedesce, că o reacţiune s'a pornit, că nu e de desperat, că totuşi mai e cu putinţă o renoire a spiritului public din acésta nenorocită ţară. Orĭ cât de mică acésta céta, ea ne dovedesce că *reacţiunea* e în *bună* pornire, pentru că pe când atacul s'a făcut în *ascuns*, apĕrarea s'a dat pe *faţă*; pe când aderenţiĭ *atacului* n'aŭ cutezat să se manifeste, pe atuncĭ apĕrătorii crucii, representanţii creştinismului, cu multă bărbăţie, aŭ păşit în şiruri închegate, cu frunţile ridicate, atât la punerea *crucii*, cât şi la primirea *osândeĭ* pentru ea.

Rĕmâne decĭ şi aci crucea drept semnul învingereĭ, cum a fost tot de una.

* * *

Deunăzi un noŭ atentat s'a sevîrşit la universitatea din Pesta contra crucii. Deosebirea între acesta şi cel de mai înainte este numaĭ atât, că acum făptuitorii nu-s „necunoscuţi“. Nu, acum *el* este cunoscut, şi încă celebru: e profesorul de la facultatea ĭuridică, *Dr. Pikler*.

Acest „savant“ profesor propune „filosofia dreptului“, şi în prelegerile sale află prilej de a accentua că *religiunea* ar fi numaĭ productul stupidităţii, al ângustimeĭ minţii omenescĭ.

Va să zică, el atacă nu numaĭ simbolul creştinismului, ci însuşi creştinismul, însă-şi basa creştinismului: *religiunea*.

Din pricina acésta nóuĕ ferberĭ s'aŭ produs la universitatea din Budapesta. Tinerimea creştină, care s'a săturat de insultele jidovescĭ şi nu mai vrea să tolereze a fi terorisată şi batjocorită, în tot ce are mai scump şi sfînt, s'a revoltat de „învĕţăturile“ învĕţatului profesor, şi a demonstrat contra luĭ. Aderenţii liberalului profesor aŭ voit să-i dea o adresă de simpatie şi încurajare. Acésta însĕ a dat numaĭ ansă la contramanifestaţiuni şi mai puternice, la conflicte de părerĭ aşa de serióse, în cât studenţiĭ s'aŭ încăierat, şi s'aŭ bătut până la *sânge*. . . . .

Acum din noŭ opinia publică este îndreptată spre luptele de la universitatea pestană, lupte cari se pórtă *pentru* şi *contra* crucii şi a creştinismului.

Póte, că de astă dată lucrurile n'ar fi ajuns la atâta, şi póte, că atacul nicĭ nu s'ar fi remarcat cu atâta indignare, dacă dl Pikler ar fi atăcat numaĭ *religiunea*. Savantul „filosof“ al dreptului a ţinut însĕ să mai accentueze că el tot aşa de puţin preţuesce şi *patria* şi *naţiunea*, ca şi *religiunea*.

„Scopul meŭ este — zicea Pikler către ascultătorii sĕĭ universitarĭ — *ca aceste concepţiuni meschine, ca patrie, naţiune, să vi-le stîrpesc din inimă.“*

„Religiunea este o manifestaţiune a prostieĭ şi mărgineriĭ omenescĭ.“

„Despre morală nu vorbesc de loc, fiind că ómenii sînt absolut egoişti şi nu sînt capabili de nicĭ o acţiune morală.“

Étă de ce acum aprópe tóte ziarele, mai puţin jidovescĭ, strigă contra mihilistului cosmopolit, „Herr Pikler“, şi cer de la ministrul Wlassics să facă cercetare contra luĭ.

Bartha Miklós, voinicul secuiu, scrie în „M—g“ violent contra anarchistului, şi ţine să propună tinerimeĭ magiare următórele sentenţe, pe cari să le ţin aminte:

1. Cine n'are patrie — e un vagabund;
2. Cine n'are naţiune — e un „bitang“
3. Cine n'are religiune — e un măgar.

S'a făcut chiar şi o interpelaţie în dietă, din partea conteluĭ *Zichy Aladár*, şi chestiunea se prevede a deveni celebră.

Drept că foile pur liberale, cum sînt a luĭ *Vészi* şi a luĭ *Max Falk*, sînt fórte moderate, dacă nu binevoitóre faţă cu dl Pikler; ba unele se întorc în contra tinerimeĭ, strigând că e periclitată *libertatea catedreĭ*, pentru că, vedeţi Dvóstră, un tinĕr universitar a cutezat a interpela pe dl Pikler şi a-l ruga să se declare: dacă sînt adevĕrate „acusele“ ce i-s'aŭ adus? Va să zică ortaciĭ dluĭ Pikler, — căci sînt mulţi aceştia — încércă şi eĭ a face diversiuni, şi a cocoloşi chestiunea „anarchismului“.

Nóuĕ de alt fel nu ne pasă, cum se va desvolta chestiunea. Nicĭ nu impórtă mult, dacă va fi pedepsit, cu depunere, Pikler, orĭ vor fi pedepsiţi din noŭ tinerii aceia bravĭ, carĭ nu vor să mai sufere a fi insultaţi şi bruscaţi în sentimentele şi credinţele lor cele mai intime. Póte, că pentru causa ce o representăm, mai bine ar fi casul din urmă.

E destul pentru noĭ să constatăm faptul; destul că faptul esistă. Destul că în viaţa publică maghiară, aşa cum

s'a desvoltat ca de o jumĕtate de veac, se manifestă tot mai des semnele decadenţeĭ şi ale descompunerii.

Elementele sănătóse ale ţării în continuŭ aŭ fost paralisate, lovite şi prigonite. În schimb înse tóte elementele disolvante aŭ fost îmbrăţoşate şi favorisate.

Naţionalităţile, vechĭ şi bine întemeiate pe principiĭ sănĕtóse, creştine şi naţional-patriotice, aŭ fost osândite perireĭ; ér jidovimea, coruptă şi coruptivă, a fost erigeată întru principiŭ patriotic.

Cu adevĕrat faptul caracterisat de *Eminescu:*

.... Tot ce 'n ţările vecine e smintit, e stîrpitură,
Tot ce-l însemnat cu pata *putregiuneĭ* de natură,
Tot ce e perfid şi lacom, tot *„Cazarul"*, toţi iloţiĭ,
Toţi se scutură aicia şi formézĕ *patrioţiĭ* . . . . .

Magiariĭ îşĭ pot zice acum şi eĭ:

„Spuma asta înveninată, astă plebe, ăst gunoiŭ
A ajuns a fi stăpână şi pe ţară, şi pe *noĭ!*"

* * *

„Stăpânirea" acésta şĭ-a produs *ródele* sale, şi Magiariĭ trebue să le culégă şi să le guste. Sînt cam amare, nu-ĭ vorbă, unele sînt chiar *veninóse,* dar *eĭ* aŭ importat acestĭ arborĭ esoticĭ, în grădina patrieĭ, *eĭ* ĭ-aŭ cultivat, eĭ ĭ-aŭ îngrijit cu *negligearea,* ba chiar cu *sufocarea* pomilor indigenĭ, carĭ aŭ făcut podóba şi frumuseţa acesteĭ grădinĭ în decursul unuĭ mileniŭ şi mai bine.

Acum dór se vor deştepta, cel puţin uniĭ. Şovinismul rasseĭ magiare este productul ortacilor luĭ Pikler. Din idea legitimă şi frumósă a naţionalismuluĭ, Piklerii acestia aŭ format esclusivismul, şovinismul, *egoismul* naţional. Pentru că filosofia şi morala acestor „patrioţi" a *fost* şi este *egoismul* în tóte.

Şi după ce aŭ făcut mare şi tare *şovinismul,* eĭ merg mai departe în *filosofia* lor. Eĭ proclamă egoismul animalic al omuluĭ. Nu esistă religiune, naţiune, patrie! Tóte-s prostiĭ. Nu esistă morală. Omul e egoist, şi *egoismul* erigeat în prim principiŭ nu admite moralitate.

Un lucru trebue să i-se recunóscă luĭ Pikler, e consecuent în „învĕţăturile" sale. Din principiul, ce şi-l'a stabilit, el deduce logic tóte consecuenţele. Aşa şi este. Cine nu are Dumnezeŭ, nu póte avé nicĭ naţiune, nicĭ religiune, nicĭ patrie. Acela nu are pe nime, de cât pe sine însusĭ. *Eu*-l sĕŭ e alfa şi omega, tot şi tóte. *Eu*-l sĕŭ e Dumnezeul sĕŭ. Despre acestia zice s. scriptură, că „Dumnezeul lor e pântecele lor".

Dacă omul e numaĭ productul întîmplător al evoluţiuneĭ inconscie a natureĭ, ieşit din lupta pentru esistenţă, atunci aşa-ĭ, el nu are nicĭ o datorinţă faţă cu nime, de cât faţă cu sine însuşĭ, şi are *atâta* drept, cât póte să valideze cu forţa sa fisică.

Dacă înse esistă o fiinţă supremă, perfectă şi înţeléptă, care a creat ceriul şi pămîntul, şi tóte câte sînt într'însele, şi a creat pe om după chipul şi asemĕnarea sa, atunci omul are drepturĭ şi are datorinţe. Are datorinţe faţă cu Dumnezeŭ şi faţă cu semenĭĭ sĕĭ. Şi fiind că pe toţĭ nu-ĭ póte cuprinde de o dată în inima sa, cuprinde mai întâiŭ şi mai mult pe ceĭ mai de aprópe, pe ceĭ de o limbă, de un neam, pe ceĭ carĭ locuesc împreună cu el, fără a eschide cu totul pe toţĭ ceialalţĭ.

Caritatea creştină ne légă pe toţĭ ómenĭĭ din lume, ca pe fraţĭ, fiĭ aĭ aceluiaşĭ Părinte, moştenĭ aĭ aceleiaşĭ împĕrăţiĭ cerescĭ.

Ĭustiţia creştină stabilesce înse şi drepturile fie căreĭ persóne.

Caritatea ne împreună, ĭustiţia ne desparte; una ne *universaliséză,* alta ne *individualiséză.*

Sfera de acţiune a acestor dóuĕ principiĭ e vastă: tot terenul moral dintre *egoism* şi *altruism* este terenul lor de operaţiune. În acest teren se desfăşură cercul familieĭ, cercul rudeniilor, cercul *naţiuneĭ,* cercul *patrieĭ*...

Tóte acestea se impreună şi se légă prin *religiune.* Unitate în varietate, şi armonie întru tóte, étă ideala stare sufletéscă şi posiţie în univers, creată de idea religiuneĭ creştine. Ea sfinţesce legăturile naturale, limpedesce şi nobilitézĕ sentimentele naţionale şi patriotice, ridicându-ne până la ideĭa cea mai înaltă a omenimeĭ, universuluĭ, Dumnezeireĭ.

Fără de ea întreg universul devine un chaos; întrégă omenimea un răsboiŭ nebun şi inegal a unor fiinţe nenorocite, ce caută a se devora una pe alta. Sufletul omuluĭ se întunecă, fără de religiune, pentru că nu are Dumnezeŭ, nu are causa primă şi ultimă. Fiinţa cea admirabilă, omul, fără religiune, devine un dobitoc monstruos. Fără de ea naţionalistul devine un şovinist, patriotul un tiran, profesorul un rĕtăcit, orb conducĕtor al orbilor, ca Pikler.

În faţa acestuĭ cas noĭ ne bucurăm că poporul nostru a conservat nestricate doctrinele creştine. crede în Dumnezeŭ, ţine la neam şi patrie, întemeiat pe principiĭ morale. Ne dóre de altă parte, că pe Maghiarĭ îĭ vedem conduşĭ de principiĭ păgâne, greşite şi absurde. Dar acestea sînt numaĭ efectele rĕtăcireĭ lor faţă cu naţionalităţile. Sînt bătaia luĭ Dumnezeŭ.

Şovinismuluĭ maghiar îĭ putem zice: *ale tale dintru ale tale.* Noĭ înse să prindem noŭ curaj din acestea, şi să mergem pe calea cea bună, luptând înainte, cu Dumnezeŭ, pentru *biserică* şi *naţiune!*

Feuilleton.

Cățelul pĭerdut.

De I. O. Hansen.

(Continuare.)

În Angers starea nantesuluĭ deşteptă atenţiunea oficialuluĭ revisuitor. Era şi pentru ce. Scuturătura cupeuluĭ, când a trecut peste pod, a făcut ca corpul călĕtoruluĭ să-şĭ pĭerdă echilibrul. Belmont alunecă de pe bancă şi căḑu pe padimentul cupeuluĭ. La început creḑură că e mort, lovit de gută, ceea ce se întîmplă câte-o dată în călĕtorie. Dar în curênd se descoperiră semne evidente de viaţă şi un medic ce fu chĭemat în grabă, luă asupra-şĭ îngrijirea bolnavuluĭ. De-o-cam dată nimenĭ nu se gândia la vre-o crimă, de óre ce inconscĭul avea la sine punga şi ceasul.

Numaĭ peste 8 óre îşĭ veni Belmont în orĭ, şi se trezi cu o durere acută de cap. I-se spuse cu precauţiune, în ce stare a fost aflat. Atunci el îşĭ ceru paltonul şi căută trĕmurând după punga, carea conţiné petrile cele preţióse.

— Furat, jăfuit! — gâfâi el pălind. — Briliantele mele în preţ de o sută de milĭ francĭ sînt furate! Sînt ruinat ca un cerşitor!

Şi acéstă iritare grozavă era să-l facă aprópe să maĭ leşine o dată. Numaĭ cu multă trudă isbuti medicul amicabil să-l liniştéscă. Apoĭ fu chĭemat un comisar poliţienesc, cu carele se înţeleseră asupra acestel chestiunĭ.

Să putea uşor gâci, că ceĭ doĭ agenţĭ, ce ziceaŭ, că călĕtoresc la Angers, n'aŭ sosit acolo şi după ce se informară telegrafice, aflară, că aceia aŭ părăsit cupeul în Tours.

Cercetându-se cu de-amĕruntul cupeul, nu se află nimic suspect, de cât o faşie îngustă de hârtie, pe care după multă trudă se putură descifra următórele cuvinte, scrise de mână femeiéscă: — . . . . . oh malheur! Fidèle est per . . . — (— . . . . . o nefericire! Fidel e pĭer . . . —) Acésta faşie de hârtie era înfăşurată în formă de astupuş. După tótă probabilitatea ea a fost înfăşurată în jurul unuĭ dop de plută. Afară de aceea hârtia rĕspîndia un miros particular.

Aşa dar aci póte că era vre-o urmă!

— De bună samă, sînt nisce coţcarĭ blăstĕmaţi din Paris, — zise comisarul din Angers. — Îţĭ recomand, să te reîntorcĭ cât maĭ curênd în capitală şi mergênd la prefectura poliţieĭ, să cerĭ albumul criminalilor. Póte că într'acela veĭ afla pe cunoscenţiĭ Dtale din cupeŭ. Dacă nu, atunci te adreséză cu tótă încrederea către Domnul Jacques Levasseur, Rue de la Roquette, Nrul 41.

— Cine este acest domn?

— Un fost poliţist secret, acum e pensionat şi detectiv privat, renumit prin isteţimea sa, de a scóte la lumină cele maĭ misterióse crime, despre ce a dat multe probe. Inmanuéză-ĭ faşia de hârtie. Dacă aceea stă în óre care legătură cu crima, Levasseur cu astuţia sa va descoperi tâlhariĭ. Dar nu trăgăna prea mult! La ast fel de ocasiunĭ, fie care minută póte se albă o însĕmnătate mare.

Juvelierul îĭ înţelese prea bine. El scrise repede o epistolă la Nantes, spre a-şĭ linişti familia. Apoĭ se reîntórse la Paris — cu inima îngreunată şi cu puţină speranţă, de óre ce n'avea la mână altceva de cât faşia de hârtie cu scrisórea de damă.

II.

În dată după sosirea sa în capitală, juvelierul merse la prefectura poliţieĭ, făcu arĕtare despre furt şi se rugă să i-se arete albumul tâlharilor. Poliţistul către care se adresă, îĭ promise, că îĭ va sta cu tóte ai jlócele într'ajutor, spre a descoperi pe

„APA MINERALĂ (AMARĂ) FRANCISC IOSIF" este unicul **purgativ-natural** şi plăcut la gust.

Afacerea crucii la universitatea din Budapesta. — Cetitorii nostri cunosc stadiul, la care a ajuns mişcarea studenţimei universitare, spre a reda crucei onórea ce o merită în universitate. Din tóte părţile ţării s'aŭ trimis tinerimei aderinţe şi vorbe de încuragiare în acéstă luptă nobilă. Senatul universităţii singur a tras în cercetare pe „turburătorii ordinei“ şi sentinţa adusă a şi fost comunicată la 70. tineri universitari. Cu acéstă ocasiune rectorul Dr. Kisfaludy a ţinut o vorbire, în care, spre a îndulci sentinţa, spune tinerilor, că nu e vorbă de o pedepsire a cultului crucii, ci de nesupunere la dispoşiţiile universitare. Intenţia tinerilor e laudabilă, dar chipul cum a procedat, acela e punibil. Nu trebue luptat pentru restituirea crucii în drepturile şi onorurile ce a avut în trecut, pentru că crucea este în universitate la locul şi onórea ce i-se cuvine.

Vorbirea rectorului a fost salutată cu aclamaţii din partea studenţilor, şi a făcut fórte bună impresiune tonul blând, în care a fost ţinută.

„Metropolit orĭ fisolgăbirae“? — Sub acest titlu „Tribuna“ din Sibiŭ publica următoriul articol în chestia ajutoriului de stat:

Cine dispune la adecă, cine judecă, cine apreciéză meritele saŭ combate rĕul, cine pedepsesce saŭ remunerézĕ în archidiecesa Blaşului? Noi şi cu noi tótă lumea ar rĕspunde: Metropolitul Dr. Victor Mihályi! Se înţelege, că e vorba de preoţi. E vorba de activitatea preoţilor pe teren bisericesc. E vorba de purtarea lor morală. Mai e vorba de cualificaţia si starea lor materială, de disciplină şi ordine în biserică în genere şi în parochii în special.

Pentru ca preoţii să-şi pótă împlini chemarea lor mai bine, legea le-a pus în perspectivă ameliorarea stării materiale. La preoţii romaŭi gr. cat. în mod provisor, subsidiar, până la regularea autonomiei.

Legea, în privinţa acésta deşi e făcută ungurésce, totuşi e precisă, clară, numai într'un chip să póte esplica: vrednicia preoţilor în activitatea lor bisericéscă, purtarea lor démnă, morală şi starea materială a parochiilor, étă indiciile dătătóre de mĕsură la împărţirea ajutórelor de stat. Şi judecătoriul preoţilor în raportul împlinirei chemării lor de preoţi, *numai* autoritatea bisericéscă póte fi. E natural să fie aşa. Ungur să fii, şi totuşi trebue să admiţi acésta. Căci cine cunósce mai bine, de cât Metropolitul, orĭ consistoriul, pe preoţii crescuţi de el şi aflători sub ocârmuirea sa?

Aşa ar fi să fie. Dar e cu totul alt fel. În biserica română unită se întîmplă azĭ lucrurĭ revoltătóre. *Preoţimea română unită e pusă la discreţiunea fisolgăbiraelor în ce privesce ajutoriul de stat.*

Preoţimea română unită e pusă într'un raport de dependenţă faţă de fisolgăbirae. În biserica română unită aŭ decĭ rol fisolgăbiraele. Aşa *trebue* să jóce preoţii, cum fisolgăbiraele vreaŭ, la cas contrar pot avé vrednicia luĭ Christos, statul le denégă ajutorul asigurat prin leg

Să nu fim superficiali. E un scandal ne mai pomenit. E revoltător ceea ce fac fisolgăbiraele cu preoţimea unită. Trebue să se sfîrşéscă o dată acéstă ticăloşie.

Câteva casurĭ generale.

Fisolgăbirăului nu-i plac ochii popii; s'a isprăvit cu ajutorul de stat. Fisolgăbirăul volesce d. e. să pună pe vre-un ucmernic de primar într'un sat; popa se sfătulesce cu ómenii să ĭee posiţie contrară, s'a isprăvit cu ajutorul de stat. Popa nu umblă la bere şi nu jócă cărţi cu fisolgăbirăul, e păcat de hârtie să mai petiţioneze după ajutor de stat. Vine o alegere de deputat, saŭ duce stég popa unit în bandieriul fisolgăbirăului şi pune pénă de corteş la pălărie — am vĕdut eŭ cu ochii mei un cas în vara trecută în Marmaţia — saŭ îşi pierde protecţia fisolgăbirăului şi atunci nicĭ o palidă speranţă nu mai póte avé să capete vre-un ajutor de stat. Spun unii, — nu o afirm ca fapt împlinit. — că obvin casurĭ, când fisolgăbirăul împarte cu popa ajutorul de stat, şi se învoiesc ómenii la acésta, căci atunci capétă un ajutor mult mai considerabil, are cu ce se împărţi.

Nu mai înşir la posibilităţi de discreţiune solgăbirăiéscă. Sînt destule cele câteva amintite, pentru ca să vedem unde a ajuns preoţimea română unită

Şi preoţimea stă cu mânile în sîn. Unii vor a face ceva. Comunică câte un cas foilor române. Doresc discuţie publică în speranţa, că autorităţile bisericescĭ vor face ceva paşi la guvern, saŭ la Maestatea Sa, ca să se pună capĕt o dată batjocurei ne mai pomenite. D. e. un preot sărac cu familie grea, vĕduv, pus în fruntea unei slabe parochii, ne scrie, că fisolgăbirăul cu forţa a vrut să înduplece pe ómenĭ, ca să priméscă *şcólă de stat*. Preotul demn şi harnic, s'a opus acesteĭ volniciĭ şi cu deplin succes. Resultatul: n'a primit ajutor de stat, deşi a fost recomandat de ordinariatul blăşan ca unul dintre ceĭ mai harnicĭ preoţi! Şi are patru băieţi la şcólă în oraş şi treĭ fetiţe! Să-şi închipuiéscă cineva acum lupta pentru esistinţă a unuĭ părinte a şepte copiĭ într'un sat mic şi sărac.

E un cas acesta, de felul căruia se întîmplă sute şi sute.

Guvernul magiar pentru vre-o cinci-zecĭ de miĭ de coróne volesce să cumpere conscienţa clerului român unit. Guvernul magiar prin faptul contrar legiĭ, că pune preoţimea română gr. cat. la discuţiunea organelor administrative, propagă demoralisare şi corupţie.

Să scie ministrul Wlassics o dată pentru tot de una, că cu elemente demoralisate nu se póte augmenta forţa unui stat. Să scie, că acest sistem de procedură ilegală, scandalósă şi discreţionară va produce în sînul bisericeĭ române unite o sgudure aşa de puternică, o revoltă aşa de mare, ca şi care n'a mai vĕdut guvernul ungurésc. Poporul român unit din Ungaria şi Transilvania nu va suferi în faţa altarului presenţa unor preoţi, despre carĭ scie, că să pupă în bot şi bat în pinteni la o masă cu zilnicii sĕi asupritorĭ. Şi când în inima unui popor este desechilibrat sentimentul de stimă şi veneraţiune până şi faţă de biserică, când nicĭ religia nu-i mai póte oferi vre-o mângăiere sufletéscă, e capabil să dee mâna şi cu ladul pentru curăţirea lumiĭ de infecţi. Când nicĭ în popa luĭ nu va mai avé românul încredere, ne vom găsi în faţa uneĭ stărĭ îngrozitóre. Şi e pe cale să-şi pĭérdă orĭ ce

---

făptuitorii blăstĕmaţi. Albumul fu frunzărit timp fórte îndelungat, dar Belmont n'a fost în stare, ca din mulţimea imensă de fotografii, să recunóscă cu siguritate fisionomia vre unuia dintre ceĭ doĭ blăstĕmaţi.

De aceea el spuse, cu óre care timiditate, că comisarul de poliţie din Angers l'a sfătuit să mérgă la detectivul Jacques Levasseur.

— Într'adevĕr, acesta este un sfat bun, — aprobă comisarul parisian. — Levasseur este chiar omul potrivit pentru causa Dtale. Mai de mult, când era în oficiŭ, el a făcut servicii estraordinare şi pentru aceea capétă o pensiune frumósă. Chiar şi acum, în casurĭ încurcate, îl folosim şi-l cerem sfatul. Poţi merge cu tótă încrederea la dînsul!

Belmont îşi luă rĕmas bun şi plecă imediat spre strada de la Roquette.

Din fericire, Levasseur era acasă. Detectivul era un bărbat bĕtrân mic, cu pĕrul cărunt, ochi pĕtrunzĕtorĭ, trăsurile feţeĭ cam ordinare, tradând însĕ inteligenţă. Pensionatul prinzĕtor de tălharĭ schiopĕta puţin; asta provenia de acolo, că odinióră având un atac cu nisce blăstĕmaţi, fu aruncat pe trepte la vale; ér la mâna stîngă îi lipsiaŭ dóuĕ degere, pe carĭ i-le muşcă un uriaş falsificător de banĭ, când voia să-l aresteze.

La întrarea juveliérului, el puse la o parte cartea din care cetia, se ridică şi întrebă cu politeţă: „Cu ce-ţi pot servi, domnul meŭ?“

Belmont enară cu de-amĕruntul întrégă păţania sa.

— Hm, hm, chestia e destul de clară, — zise bĕtrânul detectiv clătinându-şi capul. — Dta de sigur aĭ picat pe mâna unor aşa numiţi „adormitorĭ“.

— Cum o înţelegĭ asta?

— Printr'un mijloc ameţitor, somnul cel sănătos al Dtale ţi-l'aŭ schimbat într'o amorţire bolnăvicióşă, pentru ca să te pótă jăfui cu tótă comoditatea. O, acésta nu e lucru noŭ.

— Trebue să-ţi spun, că medicul meŭ din Angers încă a presupus aşa ceva. Aşa dar ast fel de blăstĕmaţi se numesc „adormitorĭ“?

— Da, aşa i-a botezat deja cu anĭ înainte măestrul Vidocq, în escelenta sa clasificaţiune a criminalilor parisianĭ. Mijlocul cŭ care Dta aĭ fost ameţit, a fost conservat într'o sticlă, un fluid, care a fost picurat pe o batistă saŭ pe un burete şi pe urmă apĕsat pe buzele Dtale. După cum dovedesce mirosul particular, acéstă faşie de hârtie a fost înfăşurată în jurul astupuşului, spre a fi mai potrivit în gâtul sticleĭ. Tălharii n'aŭ băgat în samă pierderea acesteĭ hârtiuţe şi prin acéstă neatenţiune saŭ neprecauţiune eĭ vor cădea în cursă.

— Aşa dară Dta sperezĭ că-ĭ veĭ descoperi?

— Lucrul nu mi-se pare împreunat cu greutăţi. Da, dacă n'am avé acéstă hârtiuţă! Atunci ar fi mai greŭ. Din cuvintele scrise pe ea se vede, că s'a pĭérdut un animal, numit Fidel; că ce soiŭ de animal este acela, câne, pisică orĭ papagal, în curênd voiŭ afla-o. După ce am aflat mai întâiŭ pe scriitórea epistoleĭ, atunci şi adresatul este ca şi descoperit.

— Dar dacă adresatul nu este nicĭ unul dintre ceĭ doĭ blăstĕmaţi?

— Atunci trebue cercat mai de parte şi aflat, că ce a făcut cu scrisórea dameĭ sale. În descrierea persónelor celor doĭ blăstĕmaţi, aĭ fost zis, că cel mai tinĕr dintre dînşiĭ, carele s'a numit Lemoine, ar fi un bărbat de tot frumos.

— Da, nespus de frumos.

— Bine, atunci se póte întîmpla fórte uşor, ca vre-o damă să fie amorisată în băiat. „Căutaţi femeia!“ obicinuia a zice Fouché, când voia să prindă pe cineva, care a dispărut. Aşa dar mai întâiŭ voiŭ căuta femeia. Dacă îţi voiŭ reafla juvaericalele, pentru ostenéla mea, îţi pretind treĭ procente din valórea lor.

Belmont se învoi bucuros. Apoi cu inima uşurată se reîntórse la hotelul sĕŭ, unde avea să aştepte celelalte scirĭ.

(Va urma.)

nădejde în preoţi când observă, că nu *binele obştesc*, ci protecţia fisolgăbirăului o vênéză popa lui.

Nu credem, că Escelenţa Sa Metropolitul să nu-şi fi dat samă de resultatul la care va duce acest sistem de împărţire a ajutórelor de stat între preoţii uniţi. Şi dacă şi-a dat samă de rĕul insuportabil, nu credem că va rĕmâné şi mai departe contemplativ. Cea mai frumósă ocasie o are acum Metropolitul din Blaş, să legitimeze tóte speranţele puse în El atunci, când a ajuns în fruntea bisericei române unite. Să iee pildă de la marii sĕi antecesori. Nu o dată archiereii Blaşului aŭ aşternut jalbe înaintea tronului. Să accepteze Esc. Sa Metropolitul Mihályi planul unic potrivit, propus de un preot unit, anume: *Un memorand subscris de întreg clerul greco-catolic să fie presentat guvernului şi Maest. Sale Monarchului. În înţelegere cu ceialalţi trei episcopi uniţi să pună la cale acest paş.* Căci stările sînt la fel pe tot locul. *Saŭ să fie dat ajutorul de stat consistoriului, ca acesta să-l împartă după merit, saŭ să fie rĕspins pe tótă linia.* Căci e sub demnitatea unui preot să-l arunce guvernul unguresc, ca şi o milă şésă-zeci de corône!

Să cumpănéscă bine Esc. Sa Metropolitul urmările fatale, ce vor resulta din continuarea acestui sistem de corupţie şi demoralisare. Să scie Metropolitul din Blaş, că indată ce preoţimea se va întrece în căutarea protecţiei fisolgabiraelor, biserica română va ajunge la marginea prăpastiei, şi atunci nimenĭ nu va fi în stare să restabiléscă armonia sentimentului religios în sufletul masselor disgustate de purtarea preoţimei. Să se gîndéscă Escel. Sa, că e capul bisericesc a peste un milion de Romînĭ.

Să gândéscă, că pórtă rĕspunderea în faţa istoriei pentru mai mult de un milion de Romînĭ

Credem, că ar fi bine ca Escelenţia Sa şi consistoriul să se pună în fruntea mişcării imediat. Să facă paşi energicĭ în mod resolut şi demn de capul unei biserici. Să nu hesiteze nicĭ pentru un moment. În acţiunea sa va fi secundat de românimea întrégă.

Cu fie care zi situaţia se agravéză. Valurile dacă se prea măresc, nu pot fi înfrînate. Să oprim valurile demoralisării şi corupţiei, până când nu ne umple biserica de noroiŭ.

Am spus acésta conduşi de dragostea şi interesul ce-l avem faţă de biserica unită.

—*r.*

N'am avé nimic de observat la acest articol, dacă autorul lui n'ar fi deviat în espectoraţiunile sale şi n'ar fi acusat prea greŭ preoţimea unită, aţiţând pe credincioşi contra eĭ.

E mai pe sus de orĭ ce îndoĭală adevĕrat, că chipul cum se împarte *acum* ajutoriul de stat în diecesa de Gherla şi mai ales în Archidiecesă, e umilitor pentru Capiĭ bisericiĭ şi demoralisator pentru preoţi. Nu e bine înse, credem noi, ecea ce scrie „Tribuna“ şi nu aceea e calea adevĕrată, prin care s'ar puté salva radical rĕul acesta. Nu aţiţând pe uniĭ contra altora, ci din contră ajutându-se cu toţiĭ, sperăm să se pótă ajunge la o soluţiune demnă a *rĕului, care e general în amîndóuĕ bisericile române.* Şi în vreme ce scriitoriul articolului din „Tribuna“, vede în colorĭ aşa de triste moralul şi primejdia în biserica unită, nu observă, că aceĭa-şi e situaţiunea preoţimei şi în biserica greco-orientală. Şi dacă *numaĭ* preoţiĭ uniţi, umplu cu tânguirile lor pressa română, e fapt evident, că în eĭ e mai viŭ şi acum sentimentul vrednicieĭ, de cât la preoţiĭ alteĭ bisericĭ.

Să nu fim superficialĭ — zicem şi noi cu „Tribuna“. Dacă prin regularea congruei s'ar părea că situaţia preoţimei neunite s'a ameliorat, e numaĭ la părere. Şi acum ministrul dă congrua numaĭ acelor preoţi, cărora voesce el, şi e suficient, ca un preot, să lupte din rĕsputerĭ de pildă, contra înfiinţăriĭ uneĭ şcóle de stat în comuna sa, ca să fie lipsit de congruă. Şi noĭ credem, că teama acésta, într'o formă e demoralisătóre pentru preoţiĭ neuniţi, ca şi pentru aĭ nostri.

Dar mai mult încă! Cu tótă regularea congruei, Ministrul şi-a reservat şie-şi împărţirea aşa numiteĭ „mile împĕrătescĭ“, din care dă cui îĭ face servicii. Scim protopresbiterĭ gr. ort., carĭ pe lângă congruă primesc din „milă“ încă 6—7 sute la an. De ce? dóră pentru că nu-şĭ petrece cu solgăbirăul, nu-şi pune la pălărie peană de corteş şi nu „se pupă în bot cu zilniciĭ sĕĭ asupritorĭ?“ Nu credem!

Scim preoţi gr. ort. nevrednicĭ, carĭ cércă să-şi câştige merite prin aceea, că după ce în representanţa comunală votéză pentru şcóla de stat, ca să se facă şi mai plăcuţi înaintea solgăbiraelor, ieŭ pe băieţi de guler şi aşa îĭ duc la şcóla de stat.

Şi mai zilele trecute „Bud. Hirlap“ pomenea de venerabilul preot neunit din Vinţ, care a ţinut o vorbire patriotică deputatului Szöts Pál, preamărind guvernul Széll.

Nu le scie „Tribuna“ aceste? nu prevede că elementele aceste demoralisate vor produce „sguduire“ şi „revóltă“ în sinul bisericiĭ neunite? De ce nu provócă poporaţiunea neunită contra ástor feliŭ de păstorĭ, nevrednicĭ să slujéscă altarului? De ce nu face atent şi pe mitrop. Meţianu, că „pórtă rĕspundere în faţa istoriei,“ că „valurile dacă se mărese nu pot fi înfrînate?“

De ce?

E trist, că „Tribuna“ devine unilaterală şi dă alarmă numaĭ contra unor pĕcătoşi preoţi uniţi.

Accentuăm încă odată: rĕul e general în amîndóuĕ bisericele şi o acţiune comună se impune. Se simte necesitatea, ca ceĭ puşi în fruntea bisericilor române să lucre solidarĭ, pentru curmarea rĕuluĭ, a căror urmărĭ funeste, se vor cunósce din zi în zi tot mai mult.

Revistă politică.

Bulgaria. După deţinerea comitetului macedonian din Sofia, acum urmézâ gonirea şefilor numitului comitet în Macedonia. Zilele trecute auctorităţile turcescĭ aŭ transportat la Constantinopol pe episcopul bulgar din Strumniţa Grigorieĭ, care a fost acusat cu tradare de patrie şi uneltirĭ în contra unităţiĭ Turcieĭ. Făcêndu-se perchisiţie domiciliară s'aŭ aflat la episcopul numit mai multe scrisorĭ compromiţĕtóre. Fiind că din incidentul acesta Bulgariĭ aŭ ameninţat Pórta otomană, guvernul turcesc a dat de scire Bulgarieĭ, că dacă doresce va apĕra cu arma în mână integritatea statului.

Vĕdêndu-se Bulgariĭ persecutaţi pretutindenia, şi-aŭ întors mânia asupra Jidovilor. Nu de mult aŭ făcut demonstraţiuni în contra Jidovilor în Sofia, ér acum o cétă de demonstranţi a năvălit în sinagoga din Kistendil, unde dintre Jidoviĭ, ce eraŭ adunaţi 5 aŭ fost greŭ răniţi.

Anglia. Deja de pe la 1870 Gladstone, pe atunci ministru president a făcut un proiect pentru înfiinţarea uneĭ universităţi catolice în Irlanda. Proiectul înse aşa a fost conceput, în cât n'a putut fi primit din partea episcopatului irlandez. De atunci în cóce apoĭ nime nu s'a mai ocupat cu idea acésta, până acum, când deputatul irlandez Roche a păşit în parlament cu proiectul uneĭ universităţi catolice în Dublin. Motivele, între altele aŭ fost, pentru că tineriĭ irlandezĭ trebue să cerceteze universităţile angleze, unde sînt batjocoriţi şi unde limba celtică, de mare însemnătate pentru filologie şi cea a Irlandezilor e neglésă cu totul.

Proiectul înse a fost respins, pentru că în înfiinţarea uneĭ universităţi catolice în Irlanda, Angleziĭ vĕd nimicirea protestantismului de acolo, care şi aşa stă numaĭ ca frunza pe apă. Dar Irlandeziĭ n'aŭ desperat, şi şi-aŭ propus resuscitarea cestiuneĭ irlandeze.

China. Suma rebonificărilor, ce le aŭ propus Chineĭ delegaţiĭ puterilor europene întrece cifra de 65 milióne funţi şterling. Pretensiunea Rusieĭ e peste 18 milióne funţi, şi din 1 Aprilie în colo de fie care lună încă câte 200,000 funţi. Pretensiunea Italieĭ e cam de 3 milióne şi din 1 Maiŭ în colo de fie care lună 100,000 funţi. În casul apoĭ, când asediarea n'ar înceta până la ĭérnă, Italia mai pretinde cam 3 milióne de funţi.

Armata chineză de altmintrea s'a retras numaĭ la aparinţă şi pe cum se pare va mai da de lucru puterilor europene, căci întâlnindu-se cu divisiunea germână, acésta fu silită să se retragă. Espediţiuni nóuĕ înse nu se fac, până ce se va vedé resultatul ordinaţiunilor împĕrătescĭ.

Corespondinţe.

Sinódele protopopesci.

— *districtul Jiŭ, diecesa de Lugoş.* —

Ţin şi eŭ să vĕ scriŭ câte-va şire, dându-vĕ informaţiĭ, despre hotărîrile sinodului nostru protopopesc, pentru ca în chipul acesta, cunoscêndu cetitoriĭ „Unirii“ ideile, de carĭ sînt conduşi preoţiĭ, să se nisuiéscă cu toţiĭ, din tóte părţile, a conlucra la cimentarea şi întărirea şi mai mult a măreţului edificiŭ: biserica greco-catolică română.

Sinodul nostru s'a ţinut la sfîrşitul luneĭ lui Martie, în centrul protopopiatului, la Petroşeni, pentru ca apoĭ pe viitor, conform hotărîrilor aduse, să trécă rînd pe rînd prin tóte parochiile districtului protopopesc. Aŭ fost de faţă la sinod aprópe toţiĭ preoţiĭ (aŭ lipsit doĭ) şi învĕţătoriĭ, carĭ aŭ primit mai întâiŭ taina sf. mărturisirĭ.

Însemn în ordine decisiunile de interes mai general:

La propunerea presidiului se alege prin votisare secretă notariul tractual; maĭoritatea absolută o întrunesce Atanasie P. Bologa, noul preot din Lupeni. Tot prin votisare sînt aleşi de asesorĭ la scaunul protopopesc: Isidor Saturn şi Niculae Zugrav.

Presidiul comunică disposițiile consistoriale, referitóre la pregătirea datelor statistice, asigurarea realităților bisericesc și școlastice la Reuniunea archidiecesană din Blaș, solvirea taxei la fondul convictului diecesan, la fondul regnicolar al învățătorilor ș. a.

În vederea demoralisării tot mai îngrijitóre a poporațiunei prin vițiul alcoolismului, dl protopop pune la discuție chestiunea aflării remediilor mai potrivite, pentru vindecarea acestui rĕŭ, cu urmări așa de funeste. După o viuă discuție se hotărésce înființarea reuniunilor de temperanță, cari airea sînt de mult înființate și promit a fi folositóre și ducĕtóre la scop. S'aŭ acentuat multele pedecĭ, cari staŭ în calea înființării acestor fel de reuniuni, eŭ cred însĕ, că tóte se pot delătura, dacă preoții împreună cu învĕțătorii vor lucra în bună înțelegere și vor premerge cu esemplu. De asemenea a fost vorba și de înființarea magazinelor de cucuruz, cari ar fi érăși de mult folos. Din raportul cassarului se constată că biblioteca districtuală are avere de 159·26 coróne, depusă aprópe întrégă la „Hațĕgana".

Aŭ venit apoi pe tapet chestiuni școlastice. Presidiul comunică, că i-s'aŭ făcut reclamări pentru încassarea neregulată a salariului protopopesc, întrevine pentru încetarea acestui rĕŭ dăunăcios corpului învĕțătoresc. Se mai discută introducerea în școle a conspectului despre materia propusă și apoi alegêndu-se ca loc unde să se țină viitoriul sinod, comuna Livadia, — se închide ședința.

Jianul.

Avis!

Esamenul de cualificațiune cu învĕțătorii interimalĭ de la școlele poporale elementare gr. cat. din Archidiecesă, în anul școlastic curente se vor ține în 6. și zilele următóre ale lunei lui Iunie a. c. st. n. la Institutul preparandial gr. cat. din Blaș.

Suplicele de admitere la acest examen se primesc pe calea *Consistoriului Mitropolitan* până în *26. Maiŭ* a. c. n. Cele întrate mai târziŭ nu se vor lua în considerare.

Suplicele trebue instruate cu documentele următóre:

1. Estras matricular de botez.
2. Testimoniŭ despre absolvarea întregului curs preparandial.
3. Atestat oficios despre purtarea morală.
4. Atestat oficios despre progresul făcut cu elevii de la școla cuotidiană și cea de repetițiune, unde aŭ fost aplicați.
5. Înainte de începerea examenului trebue să se depună taxa prevĕdută în Regulamentul din vigóre.

Blaș, în 30. April 1901.

Direcțiunea.

Dare de samă și mulțumită publică.

Cu prilejul balului aranjat în 11 Februar a. c. pentru „fondul studenților miseri în cas de morb" de la gimnasiul sup. gr. cat. din Blaș aŭ fost:

Întrate	cor. 370·20.
Eșite	„ 135·10.
Rest de cassă	cor. 235·10.

Cu ocasiunea acésta aŭ binevoit a trimite oferte:

Escelența Sa Dl Dr. Victor Mihályi de Apșa, metr. 10. cor., Ioan Săbădean, comerciant, Brașov, 10. cor., Salamon Sinberger, Blaș 5. cor., Alesandru Dobrescu, protopop, S.-Sebeș; Simion Dragomir, notar, Gurasada; Teodor Filip, protopop, F.-Lugaș; Teodor Filip, preot, F.-Lugaș; George Mezei, măcelar, Blaș; Ioan Ianza, primar, Blaș câte 4 coróne. Ioan Stoica, preot, Ezereș; Moise Brumboiŭ, preot, Tohanul-vechiŭ; Basiliŭ Rațiŭ, rector sem., Blaș; Gavrilă Pop, canonic mitr., Blaș câte 3. coróne. Zoe Vitez de Zsadány, din Teaca; Petru Rus, preot, Chiciud; Ioan Király, notar, Chiciud; Teodor Hârșan, preot, Chimitelnic; Vasile Saltelechi, preot, Bardoș; Rudolf Rițiŭ, proprietar, Blaș; Ladislaŭ Popa, căpitan de artilerie, Brașov; Vasile Solomon, cojocar, Blaș; Ștefan Dragoș, pantofar, Blaș câte 2. coróne. Filip Pop, Band, 1. corónă. Gligor Rațiŭ, Ștefan Tămaș, Dumitru Tămaș, Gligor Pop, Ioan Pădurean, câte 40. filerĭ. Teodor Costin, 20. filerĭ.

Sara la cassă aŭ fost următórele suprasolvirĭ:

Dr. Iuliŭ Maniŭ, advocat, Blaș; Pongrácz Simon, comptabil de bancă, Blaș, câte 8 coróne. Vasile Stoian, Ațĕl; Ioan Oltean, preot, Suciul-de sus; Dna Moga, Sibiŭ, câte 4. coróne. Simonffy Alajos, protopretor, Blaș 3. coróne. Emil Solomon, forestier; Imreh József, pretor, Blaș; Carol Schiesl, farmacist, Blaș; Dr. Eugen Porea, medic, Basna; Mihailă Rațiŭ, industriaș, Blaș câte 2. coróne. Ioan Horsia, protopop, Bila; Dionisiŭ Aron, preot, Gurarĭului; Emil Tămaș, comerciant, Blaș; Vasile Fulicea, preot, Șinca-vechĭe; Ioan Deac, preot, Roșia-de-Sĕcaș; Dna I. Trif, Kun-szt-Márton; Dumitru Trifan, croitor, Blaș câte 1. corónă.

Subscrișiĭ ne ținem de o plăcută datorință să aducem mulțumită publică tuturor acestor binevoitorĭ și sprijinitorĭ ai sus amintitului fond.

Blaș 24. April 1901.

Valeriŭ Suciŭ controlor. ***Octavian Bonfiniŭ*** cassar.

NOUTĂȚI.

Venind o parte din abonenții nostri în posițiunea, de a-și puté achita abonamentul, — îi rugăm, să binevoiéscă a-și aduce aminte și de noi, și a ne trimite restanțiile ce datoresc, ca să venim o dată în rînd și să ne putem plăti și noi datoriile făcute cu edarea foiĭ.

Administrațiunea.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Iubileul ducentenar al sf. Unirĭ a fost serbat cu tótă demnitatea și în parochia nóstră și amintirea acestui act memorabil a fost eternisat prin procurarea mai multor utensilii sacre pentru sf. biserică și anume: St. Dnă Sofia Dr. Chirtop, a dăruit o cutie de argint de China aurită, pentru păstrarea sf. Cumineĕturĭ a bolnavilor, în preț de 13. coróne. St. Dnă Eufemia Pop n. Aranyosi, preotésă vĕduvă, o învĕlitóre de potir și una pentru disc. St. Dșóră Domnica Chirtop asemenea o învĕlitóre de potir frumos brodată. S'aŭ colectat apoi de la mai mulțĭ poporeni suma de 43. cor. 40. fil. între carĭ notez pe Dna Rosalia Sabo, care a dăruit 10 cor. — din carĭ s'aŭ procurat o sf. Evangelie în preț de 25. cor., un clopoțĕl în 4. voci, gravat pe el anul iubilar 1900. în preț de 15 cor. 44. filerĭ. Priméscă deci toți nobilii donatorĭ și în specia St. familia a Dlui Dr. Zosim Chirtop care cu tótă ocasiunea spriginesce s. biserică, dăruind peste anul întreg și vinul necesar la celebrarea sf. liturgiĭ — cele mai călduróse mulțumite. Fie jertfa dînșilor binepriimită înaintea tronului ceresc, ér fapta esempla de urmat și din partea altora. Câmpenĭ 23. April 1901. *Nicolae Ungurean,* cooperator greco-catolic. — În fața sfintei Învieri din anul acesta, aŭ procurat pe sama bisericeĭ din Șeica-mică, vĕduva Ana Coman o sf. Evangelie prețiósă din Blaș; Maria Verzan, Maria Lupu și Constantin Molfa câte un tablou frumos; Lina Micu, 2. lingurĭ de argint curat. A lui Dumnezeŭ e mărirea, a donatorilor binele sufletesc, ér a nóstră e mulțumita și pe acésta cale. Comitetul parochial. — *George Oltean* din Ghimeș, a cumpĕrat un Apostoleriŭ în preț de 12. cor. 80. filerĭ pentru biserica gr. cat. din Ghimeș, ér tatăl sĕŭ *Nicolae Oltean* și *Constantin Porcu* aŭ donat un potir de argint întraurit în preț de 58. coróne, pentru carĭ fapte li-se aduc mulțumite. *Gavril Ciobotar,* paroch greco-catolic. — Subscrisul în numele credincioșilor din parochia gr. cat. Chinceș, comitatul Murĕș-Turda, aduc prin acésta cea mai fierbinte mulțumită următorilor credincioșĭ carĭ s'aŭ îndurat a contribui spre înfrumsețarea sfintei nóstre biserici și anume: Dl Vasilie Moldovan, învĕțător pensionat, jude comunal și curator primar cu soția sa Maria, o frumósă Evangelie cu literere latine în preț de 25. coróne. Ioan Truța, supravigil financial cu locuința în Bandul-de-câmp, doi praporĭ negri pentru înmormîntărĭ, în preț de 40. coróne. vĕduva Măria Mariș lui Mihăilă, un rînd de ornate cu apertinențele în preț de 50. coróne și Nițu Truța locuitor din Orșova cu soția sa Mate Antinia, alt rînd de ornate cu apertinențele în preț de 56. coróne. Dumnezeŭ să le răsplătéscă după vrednicie. Chinceș, la 20. April 1901. *Demetriŭ Moldovan,* preot gr. cat.

Scirĭ personale. Escel. Sa Mitropolitul Victor s'a întors Vineri de la Pesta. Cum cetim în foile din capitală, la marele bal de curte aŭ luat parte toți Archiereiĭ nostri. „Bud. Hirlap" scrie, că Maestatea Sa s'a întreținut mult cu Escel. Sa Mitropolitul nostru, vorbind cu el de chestia congrueĭ. Joi Escelența Sa a fost în audiență la Maestatea Sa. — Sâmbătă în 27. April a fost promovat la universitatea din Cluș de Dr. în medicină tinĕrul *Emil Tĕrnăvean,* fiul vice-protopopului on. din Hodac Alesandru Tĕnăvian.

Predicĭ. Mâne Duminecă în 5 Maiŭ n. va predica în biserica catedrală din loc dl prof. *Emil Sabo.*

Întru amintirea lui Mihaiŭ Viteazul. Serbările iubilare pentru amintirea morții eroului domn, s'a fixat definitiv. La 20 Maiŭ va fi procesiune la mănăstirea Dealul, unde e îngropat Mihaiŭ, la 21. congresul Ligeĭ culturale. Afară de aceste vor fi servicĭi bisericescĭ în capitală și județe, conferența dluĭ prof. Onciul, teatru, banchet, ș. a.

Casa meseriașilor din Sibiŭ. Reuniunea sodalilor romînĭ din Sibiŭ își are astăzĭ casa proprie, în care s'a și mutat. Posibilitatea de a cumpĕra, i-a dat-o Consistoriul greco-ort., care a avansat prețul de cumpĕrare, avênd reuniunea să-l restitue atuncĭ, când va puté aduna sumele necesare, din darurile de câte 20 banĭ de persónă, puse la cale cu arâta zel din partea presidentului reuniuneĭ, dl *Victor Tordășanu.*

Proces de presă. Dl Andreiŭ Balteș, responsabil pentru redacția „Tribuneĭ" e pe zilele 20. și 22. Maiŭ la pertractare finală în dóuĕ procese de pressă.

Necrolog. † *Ioan Prădan,* cleric absolut, prefect de studiĭ în seminariul din Gherla și catechet preparandial, a repausat la 29. April 1901. la 8. óre diminĕța, în etate de 34. anĭ.

† *Teodor Pop,* preot deficient în Fărăgaŭ, a repausat la 28. April n. în etate de 85. anĭ în al 60-lea al preoțieĭ.

În vecĭ amintirea lor!

Anunț. *Avisez cu tot onorul pe vechiĭ meĭ clienți și cunoscuți, că de la 1. Maiŭ n. am luat hotelul* ***„Coróna"*** *din Blaș, (strada tipografieĭ), și sînt ast fel din noŭ în plăcuta posiție de a servi on. óspeți mâncări gustos pregătite, vinurĭ naturale și bune, chilii curate și serviciŭ prompt și ieftin. Contez la binevoitorul sprigin al stim. óspeți.*

Augustin Coltor.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

XV.

(Continuare.)

În dată ce s. Monica își dădu sufletul, Adeodat începu să strige cât póte, și se plecă pe trupul bunicei sale, scăldându-l cu lacrimi. Îl făcură să tacă; pentru că acésta mórte era asemenea unui triumf, și nu voiaŭ s'o turbure nici măcar prin o lacrimă. După ce împăcară pe bălét, se puseră éră-și în genunchi și începură a se ruga în tăcere. Augustin însé abia se mai putea reține. Simțind în sufletul séŭ o durere nespusă, și încercându-se din tóte puterile a împedeca șiróiele de lacrimi, ce eraŭ pe aci să-l năpădéscă, se ridică încet și apropiându-se de pat privi pentru ultima óră lung la fața mamei-sale, ér după ce a închis cu o mână recunoscétóre acei ochi, cari atât de mult plânseră, se depărtă în grabă, pentru că nu voia de loc, ca însu-și, prin lacrimile fiului să facă jelnică o scenă, care după mărturisirea inimei sale de creștin, trebuia să însufle numai bucuriă. [1])

Într'aceea lățindu-se vestea despre mórtea sfintei Monice, o mulțime de bărbați creștini și femei pie alergară aci. Deși numai câte va zile petrecuse în *Ostia-Tiberină*, totuși, fie, că reputațiunea lui Augustin și faima, ce s'a fost lățit despre întórcerea lui la creștinism și botezul aceluia îi premerseră, fie mai vîrtos, că a ieșit vestea în popor despre minunile ce s'aŭ întîmplat în zilele mai de pe urmă a sfintei Monice; fie póte și că — pe cum s'a întîmplat mai adese orî în viața sfinților — Dumnezeŭ a descoperit vre unui suflet misteriul împlinit al pietățiĭ: destul, că mica odaiă, unde muri s. Monica se umplu de creștini, cari lăudaŭ pe Dumnezeŭ pentru o mórte atât de sfîntă.

În timpul acesta Navigiu, Evodiu, Alypiu și Adeodat — recitaŭ cu ton înalt psalmiĭ lui David. Augustin sta în mijlocul lor, cuprins de o agoniă dublă. De o parte simția, că își rupe dupla viață, ce consta din a mamei sale și a sa propriă și care până acuma formase una singură, și fu pětruns de o durere pětrundétóre până în adêncul inimei, și ochiĭ îi vĕrsaŭ șiróie de lacrimi; de altă parte însé răpit de minunile, ce însoțiră mórtea mamei sale și convins prin acelea, că mórtea eĭ n'a fost de cât o adevĕrată învingere și că el ast fel n'ar trebui să mai plângă, se opuse din resputerĭ lacrimilor și se decise să nu mai plângă. „Ast fel" — zice el — „fiind că eram părăsit de mângăierea eĭ atât de mare, mi-se sfășiă inima, și eram ca și cum mi-s'ar rumpe viața, care din a mea și din a eĭ se alcătuia una singură. Simțiam în sufletul meŭ o nespusă durere, gata a erumpe în rîurĭ de lacrimi, ochiĭ meĭ însé ca la o comandă a sufletului secară mai cu totul de lacrimi și acéstă luptă îmi sfășia inima." [2])

Și într'adevĕr cu cât plângea mai puțin, cu atât durerea îl apăsa mai tare. Lacrimile, neputêndu-și deschide drum libĕr, îi inundară inima și îi causară un adevĕrat martiriŭ. „Mi-am înfrînat debilitatea simțĕmintelor și mi-am înădușit tristeța" — adauge el — „mi-a și succes pentru un timp scurt; însé în curênd reveni la propria sa putere, totuși fără a mĕ puté face să erump în lacrimi, saŭ să-mi schimb fața. Singur eŭ sciam ce durere mĕ apasă la inimă." [3])

[1]) Confess. l. IX. c. 12.
[2]) Tot acolo.
[3]) Tot acolo.

Ast fel petrecu Augustin ziua morțiĭ s. Monice, pe cum și ziua următóre, veghiând lângă mamă-sa, rugându-se și recitând psalmiĭ dimpreună cu alțiĭ amiciĭ aĭ séĭ în o chiliă vecină; în fine însoți cortegiul funebru, palid, tăcut, sdrobit cu totul și fără a vĕrsa lacrimi. „Petrecuĭ corpul, care îl duceaŭ la s. biserică — zice el — și m'am reîntors de acolo fără a vĕrsa vre-o lacrimă. N'am plâns de loc, nici chiar în decursul acelor rugăciunĭ, ce le ridicam în momentul, când Ți-s'a oferit Ție, o Dómne! sacrificiul mântuireĭ nóstre pentru ea, când cadavrul era deja aședat pe marginea mormîntului, în care avea să se așeze, după cum e datina pe acolo, — nici în acele rugăciunĭ, zic nu am vĕrsat o lacrimă cel puțin; ci tótă ziua am stat singur, adênc întristat, neliniștit — și Te rugam pe Tine, Părinte ceresc, cum numai puteam, și sciam, ca să mĕ scapi de durerea cumplită." [1])

În sara înmormîntăriĭ ei cercă mai multe din acele mijlóce, pe carĭ le învĕță de la ceĭ vechĭ; pentru că fiind ei încă noviț în credință și așa debil, era fórte zăpăcit de principiile cele învechite ale *Stoicilor*. Ei aștepta ușorare de la vre-o scaldă, plimbare saŭ somn. El voi cu tot prețul să se rețină de la plâns, însé nu se putu. În diminéța următóre, când se trezi și nu mai află pe iubita sa mamă; cugetând la bunătatea, blândeța, gingășia adêncă și statornică, cu care îl încunjura — cugetând la acele serviții credincióse, ce i-le făcea în decurs de 30 anĭ, părea, că i-se rupe inima. „Am dat — zice el — curs libĕr lacrimilor, ce până atunci le reținusem, să curgă cât vor voi; și ședênd pe patul încă scăldat în lacrimi, am gustat fericirea de a plânge, fără de acel martor, care a plâns atât de mult pentru mine în decurs de atâța anĭ." [2])

Sfîntul Augustin până la mórte a purtat acéstă jale adêncă în inima sa. El n'a uitat nici când pe mamă-sa iubită. În fie care zi se ruga pentru ea. În tóte diminețile își aducea aminte de ea la s. Altariŭ, după cum i-a fost recomândat, când era pe patul morții. În fie care moment i-se părea, că vede fața eĭ blândă plecându-se spre el într'un mod nevĕdut, și îndemnându-l la vîrtute și curaj, la datorință și la supunere față de Dumnezeŭ.

Adese orî vorbia el amicilor séĭ despre ea și nu odată poporenilor séĭ. Așa de esemplu în o zi, când Augustin era deja fórte înaintat în etate, după ce trecură mai mult ca 30 de anĭ de la mórtea s. Monice; — vorbia el despre morți, despre respectul, ce-l datorim amintireĭ acelora, despre rugăciunile, carĭ trebue să le îndeplinim pentru eĭ, despre credința deșértă, care trebue încunjurată, cum e de esemplu a crede, că eĭ pot să vină éră-și pe pămînt și să ne apară nóuĕ. Pe neobservate îl răpi o dulce aducere aminte de iubita sa mamă și continuă ast fel: „Oh! morții nu se mai reîntorc, căcĭ dacă asta ar sta în puterea lor, n'ar fi o nópte, în carea — ca să nu mai amintesc altele — nu mi-ar apăré pia mea mamă; ea, care în tótă viața sa nu putea trăi fără de mine; care m'a însoțit pe uscat și pe mare până în ținuturile cele mai depărtate, numai ca să fie tot lângă mine.

Feréscă bunul Dumnezeŭ, că mergênd la o viață mai fericită, să fi devenit mai puțin iubitóre, așa în cât să nu mĕ mai mângăiă, când sufer; ea, care așa de tare m'a iubit." [3])

(Va urma.)

[1]) Confess. l. IX. c. 12.
[2]) Confess. IX. c. 12.
[3]) Sermo 68.

Cum scriŭ ortodocșiĭ istorie.

Dnul Dr. George Popoviciŭ, protopresbiter gr.-or. în Lugoș, a publicat o broșură întitulată: *Unirea Românilor din Transilvania cu biserica romano-catolică sub împĕratul Leopold I. Lugoș. 1901*".

Fiind că scrierea acésta și-a ales un subiect, care pe noĭ ne interesézĕ de aprópe, am cetit-o cu dorul de a afla ceva nou, ce nu a fost cunoscut până acum, căcĭ nu ne-am putut închipui că dnul Dr. George Popoviciŭ este un om, care nu scie face altceva, de cât să reediteze ce aŭ scris și tipărit alțiĭ.

Am rĕmas însé fórte desamăgițĭ. Nici un document nou, nici un autor necunoscut până acum nu figurézĕ în scrierea dlui Popoviciŭ, și ast fel cartea D-sale nu însémnă nici un pas de progres în istoriografia română și considerată din acest punct de vedere, nu are absolut nici o valóre.

Dar dacă dnul Popoviciŭ ar fi compus cartea sa, ținênd samă de tot ce s'a scris până acuma în chestiunea unireĭ românilor, atunci ar puté avé macar meritul, de a fi adunat și prelucrat într'o singură carte, tot materialul împrăsciat prin numĕrósele opere apărute mai înainte.

Cartea D.-sale însé nu are nici acest merit. Așa de esemplu d-sa nici nu a cetit cele dóuĕ volume ce aŭ apărut în Blaș la 1893, sub titlul de *„Chestiuni din dreptul și istoria bisericeĭ românescĭ unite"*, carĭ se ocupă cu tóte aberațiunile dlui Nicolaŭ Densușan, publicate în chestiunea sfinteĭ Unirĭ, căcĭ dacă le-ar fi cetit, ar fi fost imposibil, ca d-sa să îmbrățoșeze și să apróbe fără nici o reservă, fără nici o schimbare, tóte greșelile, în carĭ a căduț dl Densușan, carele nici până în ziua de astăzi, nu a încercat a-și mai apăra punctul séŭ de vedere fórte greșit, nici nu a cutezat a combate cele publicate în „Chestiuni".

Cartea dlui Dr. Popoviciŭ să póte deci de acum considera, ca combătută în tóte chestiunile principale, de carĭ se ocupă, și mai vîrtos în chestiunea autenticității actelor de unire. Ea ne apare din acest punct de vedere ca un anachronism.

Dar și pe autoriĭ, carĭ îĭ citézĕ, dl Popoviciŭ îĭ folosesce, nu spre a scóte adevĕrul la lumină, ci spre a propaga neadevĕrul și a seduce pe cetitoriĭ séĭ.

Așa d. es. d-sa citézĕ pasagiĭ întregĭ, din mai toțĭ sciitoriĭ uniți și neuniți, carĭ vorbesc despre folósele și pagubele, ce ni le-a adus sfînta Unire. Însé să nu credeți, că citézĕ și vre-un pasagiŭ, în care acești autoriĭ recunosc și folósele marĭ, ce ni-le-a adus unirea pentru viața nóstră națională și culturală. Așa ceva nu ar fi fost compatibil cu tendența d-sale, de a ponegri o operă importantă de emancipare națională. De aceea d-sa citézĕ numai acele pasagiĭ, carĭ într'o privință saŭ alta, arată, că anumite succese nu le-am dobândit prin sfînta unire; dar nici aceste pasagiĭ nu le comentézĕ după adevĕratul lor înțeles, și ast fel cartea d-sale este tendențiósă și sufere de parțialitate și unilateralitate. Aci érăși trebue să relevăm, că dacă dl Popoviciŭ ar fi învrednicit de atențiunea sa „Chestiunile" apărute în Blaș la 1893, ar fi găsit acolo aprețiarea justă și obiectivă a tuturor părerilor emise de scriitoriĭ români asupra actuluĭ sf. unirĭ, și presupunênd, că are macar o schintee de bunăcredință, nu și-ar fi împodobit cartea sa cu cele mai grosolane erorĭ și calumniĭ la adresa sf. unirĭ.

O lipsă totală de conscienționsitate caracteriséză tótă scrierea dlui Dr. Popoviciŭ. Am puté aduce numĕróse esemple, spre a dovedi aserțiunea nóstră. Dar cartea dlui Popoviciŭ este cu mult mai de puțină valóre, de cât să ne estindem așa departe. Un esemplu încă este de ajuns spre a confirma aserțiunea nóstră. La pagina 81 în notă, dl Popoviciŭ scrie așa: *„Șincai tom. cit. pag. 184. scrie:*

Pe vremea acésta aŭ început romano-catolicii a îndulci şi a trage cătră sine pe Românii din Ardeal etc.“

Caute acum cetitoriul în Cronica lui Şincai la anul 1698. (pag. 289. din tom. III. al ediţiei a dóua, tipărită de ministrul cultelor din Bucuresci), şi se va convinge despre buna credinţă, saŭ mai bine zicênd, rea-credinţa dlui Popoviciŭ, căci pasagiul citat se începe aşa: *„Bod Péter încă scrie:* Pe vremea acésta aŭ început romano-catolicii a îndulci şi a trage cătră sine pe românii din Ardeal etc.“ Aşa dară cuvintele citate nu sînt ale lui Şincai, cum le presentă dl Popoviciŭ, ci ale protestantului Bod Péter.

Dl Popoviciŭ dovedesce, că se lasă a fi orbit din samă afară de prejudiţii, carî nu staŭ bine unui istoriograf. Aşa de esemplu, orî ce act emanat de la catolici, este pentru d-sa suspect, şi nevrednic de credinţă, ca şi când în religiunea cea mai mare creştinéscă, care este a romano-catolicilor, nicî nu s'ar găsi ómenî cinstiţi şi iubitorî de adevĕr. Din contră, orî ce absurditate şi minciună, scrisă de vre-un protestant, pentru d-sa este aur lămurit. Cu o lipsă totală de critică îşi întemeléză asertele sale cu citate din Bethlen Miklós şi Cserei Mihály, macar că ar fi putut vedé din însu-şi *„meritosul“* Şincai, cum îl numesce d-sa, că acei doi scriitorî calvinî nu merită credinţă. Étă ce scrie Şincai (Chr. an. 1698. ediţ. citată pag. 285 din tom. III): „Vedî că împĕratul Leopold pe nimenia n'a silit la unirea cu romano-catolicii, fără numai a vrut să ajute pe românii cei ticăloşi, carî până astăzi nu-şi cunosc binele şi folosul lor, (însemneze-şi dl Popoviciŭ aceste cuvinte!) ca să fie povăţuiţi de bărbaţi născuţi din sângele lor, pe carî îi dóre de neamul nóstru, nu ca pe neamurile cele străine, carî numai pentru aceea cârtesc asupra povăţuitorilor celor din neamul nostru, ca să pótă suge sângele românilor; că altmintrea nu ar puté trai, ar fi mai ticăloşi de cât românii! *Vai neamului românesc, de nu-i va da Dumnezeŭ înţelepciune! Aşa dară cetitoriule! de veî ceti pe Bethlen Miklós şi pe Cserei Mihály, să nu le credi, că acestia numai clevete scriŭ asupra resoluţiei mai sus aduse; pentru că ne uriaŭ neamul, credinţa şi legea ca nisce calvinî, dară romano-catolicii credinţa Românilor nu o pot urî, fiind una cu a lor“.* Cuvinte sînt aceste de aur, pe carî tocmai pentru aceea nu le găsim citate în cartea dlui Popoviciŭ.

Domnul Popoviciŭ se svîrcoleşce din tóte puterile, ca să înfirmeze valórea manifestelor de uniune din 1698. şi 1700. şi ast fel să pótă ajunge la conclusiunea lui Popea „că necum naţiunea întrégă, dar nicî macar jumĕtate, *ci numai o parte mică şi neînsemnată a ei,* şi adecă numai Mitropolitul Atanasiŭ cu unii din protopopi, preoţi şi mirenî nobilî îmbrăţoşară unirea“ (pag. 139.)

Înzădar sînt înse tóte svîrcolirile şi pagubă de timpul pierdut. Dacă dl Popoviciŭ nu vrea să crédă lui Petru Maior, care are la tótă întîmplarea atâta auctoritate cât Preasfinţia Sa Popea, nici actelor contimporane emanate de la catolicî şi uniţi, putea să crédă unui neunit, care cu tótă ura, ce o dovedesce în contra uniunei, nu se póte reţiné a nu spune adevĕrul. Este vorba de manuscriptul lui Radu Tempea, protopop în Braşov, carele repausând în 1742. a trăit pe timpul când s'a făcut unirea. Acest manuscript l'a publicat dl Sterie Stinghe în 1899. sub titlul: *Istoria Şcheilor Braşovului, Braşov 1899.* Domnul Popoviciŭ din acésta scriere nu citéză nimic ce puté lămuri obiectul, despre care scrie d-sa, ci se mărginesce a cita la pag. 160. în nota 6. o sĕcătură, că adecă cu ocasiunea instalării mitropolitului Atanasiŭ, *„praporul a căduţ din suliţă în jos“*, ca semn, că *„s'a dus de la el blagoslovenia“*.

Dacă înse ar fi voit dl Popoviciŭ să nu se ocupe cu sĕcăturî de ómenî simplî, ar fi putut vedé din acel manuscript, că chiar şi Braşovenii s'aŭ unit la 1698 cu biserica Romei, căci altcum nu ar fi făcut „vlădica“ Theodosie din Bucuresci îndată după sinodul din 1698. *„o carte cu mare şi înfricoşată afurisenie“* asupra preoţilor bisericeî din Braşov (pag. 23.) Este adevĕrat că preoţii acestia, ca să nu pérdă venitele cele marî, carî le căpétaŭ din ţările românescî, aŭ ticluit nisce documente, ca să dovedéscă, că eî nu s'aŭ unit cu Roma, dar însa-şi împrejurarea, că vlădica Theodosie n'a crédut deplin acestor documente, ci l-a citat la sine în Bucuresci, arată, că mitropolitul numit nu fără temeiŭ l-a afurisit.

Dar chiar şi când am admite, că mitropolitul Theodosie din Bucuresci a excomunicat pe preoţii Braşovului pe basa unor informaţiuni false despre unirea lor, ceea ce e greŭ de crédut, totuşi pe basa manuscriptului lui Radu Tempea, astăzi şi cel mai încăpăţinat „ortodox“ încă trebue să recunóscă adevĕrul, *că afară de disparente fracţiuni, amăgite de Grecî, Bulgarî, Ungurî şi Saşi, toţi Românii din Ardeal s'aŭ unit cu biserica Romei la anii 1698—1700.*

La pag. 25 (1701 Iun. 4) Radu Tempea arăta, că cine a trecut la unire: „Ajutaţi-ne a plânge pentru fraţii nostri, carii aŭ rătăcit din pravoslavie, mai mulţi de o mie de preoţi bogaţi şi din mirenî, orbî tragênd pe orbî, toţi într'o zi cădură într'o grópă.“

Dacă vom considera acum, că preoţii numai după unire aŭ început a se spori, ca să se bucure cât mai mulţi de privilegiile acordate, atunci sub cifra *„mai mult de o mie preoţi“* să póte zice, că se cuprindea în sens moral întreg clerul.

La pag. următóre 26. Radu Tempea ne spune şi cine nu s'a unit, s'aŭ mai bine zicênd, cine s'a lăpĕdat de unire după afurisânia lui Theodosie mitropolitul Bucurescilor: „Étă cu voia lui Dumnezeŭ aŭ *rĕmas* preoţii din Braşov şi de la Făgăraş, împreună cu bisericile din ţinutul Bârseî, din fetele Sionului, care nu şi-aŭ stricat logodna de cătră mirele sĕŭ Christos şi Grecii din Ardeal, şi unii din Rumâni.“ Sub *unii* din *Rumâni* nu se pot înţelege alţii, de cât Românii din ţara Bârseî şi din Făgăraş, că pe credincioşii din Braşov, Radu Tempea îi consideră de Bulgarî.

Mai lămurit grăesce Tempea la pag. 44. unde zice: „După vremea ce s'a unit Athanasie cu popii Ardealului *şi a rĕmas* ţara Bârseî şi Făgăraşul numit, câţi preoţi aŭ tribuit, nu s'aŭ mai preoţit la Athanasie, ce s'aŭ preoţit tot în ţara muntenéscă, numai da şi lui Athanasie *câte ceva cinste, şi dăjdiile,* ér de alte aŭ fost în pace.“

Aşa dară numai Bulgarii [1]) din Şcheii Braşovului, carî după cum arată cartea lui Radu Tempea, se temeaŭ de pierderea averilor frumóse, carî le căpétaŭ din ţările românescî, — Românii din ţara Bârseî pe carî, după cum dovedesce aceeaşi carte, magistratul săsesc al Braşovului, ca să bage zizanie între Românî, îi ţinea cu forţa supuşi protopopului neunit din Braşov, — amestecătura de Grecî şi Românî din Făgăraş, carî se temeaŭ, că-şi pierd prin uniune venitele de la vama românéscă din Rucăr, — şi compania Grecilor, răspândiţi prin câte-va oraşe şi mai virtos la Sibiŭ şi Braşov, a căror descendenţi din Braşov nicî astăzi nu vreaŭ să se supună mitropolitului din Sibiŭ, — aŭ rĕmas neuniţi, saŭ mai bine zicênd s'aŭ lăpĕdat cu ocasiunea instalării lui Athanasie la 1701 de sfînta unire. Este decî fórte adevĕrat ceea ce scria Maria Terezia în decretul din 10 Iuniŭ 1752. că în unire aŭ stăruit neîntrerupt numai câte-va comune din ţinutul Făgăraşului şi Bârseî şi compania Grecilor din Braşov şi Sibiŭ. [2])

Într'un timp scurt (1723—1726) chiar şi Românii din ţara Bârseî s'aŭ supus protopopului unit Jipa din Braşov, până când acesta a fost atât de prigonit din partea Bulgarilor de acolo, în cât a trebuit să ieé lumea în cap, pe cum se vede tot din scrierea lui Radu Tempea.

[1]) Aşa-i numesce însuşi Radu Tempea.

[2]) Vedî actul la Dr. A. Bunea: Episcopul I. I. Klein pag. 136.

Tot acéstă scriere ne arată, că chiar şi comunele bisericescî din Braşov, din ţinutul Bârseî şi din Făgăraş, carî rĕmaseră neunite, s'aŭ supus episcopilor uniţi Athanasie şi Ioan Giurgiŭ, fără contrazicere, în tóte afacerile aparţinĕtóre forurilor bisericescî, afară de lucrurile de credinţă, şi plătiaŭ acestor episcopî *„dăjdiile“*, carî le plătiaŭ preoţii şi credincioşii uniţi. Aceste comune abia numai pe timpul lui Klein aŭ rupt orî ce legătură cu biserica unită. Grecii din Sibiŭ înse şi mai târziŭ, pe timpul lui Aron, eraŭ judecaţi în tóte afacerile lor, afară de credinţă, numai în Consistoriul episcopului unit din Blaş, pe cum arată mai multe scrisori ale lui Aron din 1755 aflătóre în archivul din Blaş.

Tótă sofisticăria lui Dr. Popoviciŭ cu privire la autenticitatea actelor de unire şi la numĕrul celor uniţi sub Athanasiŭ, o răstórnă aşa dară un scriitor „ortodox“, Radu Tempea, care trăind înainte de 1742, va fi sciut mai bine ce s'a întîmplat pe atuncia, de cât Dr. Popoviciŭ, Nicolaŭ Densuşanu, e tutti quanti din veacul al 20-lea.

Am fi din samă afară prea lungî, dacă am reflecta la tóte erorile conscii ale dlui Popoviciŭ. De aceea încheiăm cu acésta ultimă observare, că domnul Popoviciŭ însu-şi degradéză cartea sa la un simplu pamflet, când despre unire vorbesce cu terminul de batjocură „unaţia“. I-se pare omului că nu scrie un Român, care trebue să arete iubire faţă de toţi Românii, ci un — Sêrb.

Bibliografie.

A apărut:

„Introducere în contabilitate, şi contabilitatea în partidă simplă“ de I. C. *Panţu,* profesor la şcóla comercială superióră din Braşov. Cartea acésta, scrisă într'un limbagiŭ cât se póte mai uşor, este menită a lăţi cunoscinţele de contabilitate la poporul nostru. Cartea se estinde pe 14 cóle de tipar 8° mare I—VIII+213 pagine. *Preţul este 2 coróne + porto postal 20 b.* Se póte procura de la *librăria archidiecesană* de la *Sibiŭ,* de la Tipografia *A. Murĕşan* şi de la librăria *N. I. Ciurcu* în Braşov.

Posta „Unirii“.

Avis! Publicăm bucuros la rubrica „întru mărirea lui Dumnezeŭ“ orî ce daruri făcute bisericilor, rugăm numai, să ni se comunice pe scurt şi numai persónele, carî aŭ contribuit sume mai însemnate; altcum se pierde scopul cel bun.

On. *I. N. în C. — A. S. în O.* Puţină răbdare, pe rînd vor urma tóte.

Fratelui — i. — A apărut deja airea, noi nu o mai putem publica.

Al. Mai trăiesci? Nu daî nicî un sĕmn de viaţă, acum, când sînt chestiuni, aşa de importante.

Cehalul-rom. Achităm an. 1898.
Ér-Hatvan. Achităm an. 1900.
Bogata-rom. Achităm pe 1901, April—Iuniŭ.
Ér-Tarcsa. Achităm an. 1897 sem. 2-lea şi 1898 sem. 1.
Sângeorgiul-de-Meseş. Achităm an. 1899.
Imbuz. Achităm pe 1901, April—Iuniŭ.
Krestameneş. Achităm an. 1900.
Căpud, Belotinţ, Csukics, Budacul-rom. Achităm an. 1900.
Ios. R. în Or. Achităm 1901 sem. 1.
Basna. Achităm an. 1900.
Vama. Achităm pe 1901, April—Iuniŭ.
Molosig. Achităm an. 1901.
Bociu. Achităm an. 1899.
Vălióra. Achităm an. 1900.
Berivoiul-mare. Achităm an 1900.
Siciu. Achităm an. 1899 şi 1900.
Turdaş. Achităm an 1899 şi 1900.
Ponor (p. Puj). Achităm an. 1901.
Budatelec. Achităm an 1899 şi 1900.
Uifalău (Teaca). Achităm an. 1894 şi 1895.

Editor şi redactor răspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

Inserate.

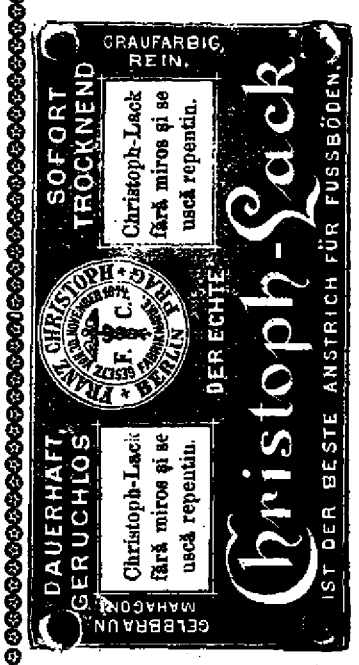

Cu veritabilul **Christoph-Lack** se pot vărsi (colora) padimentele caselor, fără de a se întrerumpe folosirea acestora, fiind că nu are *mirosul cel neplăcut* cum și uscarea târâie și scorțoșă, ce o aŭ văpselile și lacul de olei. A fără de acestea modul întrebuințării lui e de tot simplu, în cât îl póte face fie cine.

Depositu în: Sibiiŭ: **Franz Jahn Söhne.**

(7) 3—15

Blaș: **Ludovic Schuller.**

Nr. 36. (9) 3—3

Edict de licitare minuendă.

Prin aceste se aduce la cunoscința celor interesanți, cum că Dumineeă în 5 Maiŭ a. c. se va da în întreprindere pe cale de licitațiune publică minuendă, edificarea bisericei celei nóue în parochia Nepos la 11 óre a. m. în localitatea școlei confesionale din loc.

Prețul de strigare este statorit 66.667 cor. 34 filerĭ. Licitanții vor avé să depună vadiŭ legal. Planul și condițiunile de spese staŭ espuse spre studiare în cancelaria parochială din Nepos în órele oficióse.

Nepos, 11 April 1901.

În numele senatului bisericesc gr. cat.

Președintele: *Georgiŭ Moldovan.* preot gr. cat.

Notariul: *Andron Petri.*

Miron Bota curator primar.

Dionisiŭ Istrate membru în sen. bis.

Veritabila **pomadă englesă pentru conservarea pielei și săpunul „Borax" al Dlui Iosif Kriegl,**

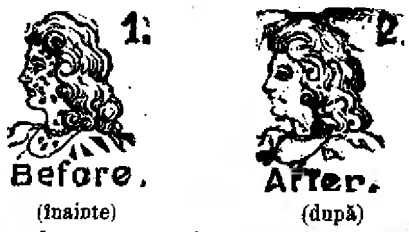

(înainte) (după)

libere de orĭ ce materiĭ oprite saŭ stricăcióse, ofer cel mai renumit mijloc de curățire a pieleĭ. O doză de pomadă și un săpun »Borax«, să spedéză pentru **3 coróne 30 filerĭ**, după înaintarea prețului.

Chief-Office 48, Brixton-Road, London, S. W.

Asemnațiunile postale să se adreseze la

Apotheker

A. Thierry's Balsam-Fabrik

în Pregrada bei Rohitsch.

Cumpărătorilor en gros li se ofere scădămînt convenabil.

La esposițiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și de metal a luĭ

(34) 23—52

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea de nóŭ a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregĭ armonióse, pe lângă garanție pe maĭ mulți anĭ, provĕdute cu adjustărĭ de fer bătut, construite spre a le întórce cu ușurință în orĭ ce parte, în dată ce clopotele siut bătute de o latură prin ceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele patentate găurite

de mine inventate și maĭ de multe orĭ premiate, carĭ sunt provĕdute în partea superiórĕ — ca violina —, cu găurĭ după figura *S* și pentru aceea aŭ un ton maĭ intensiv, maĭ adînc, maĭ limpede, maĭ plăcut și cu vibrarea maĭ voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, **așa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 408 kg. făcut după sistemul vechiŭ.** Maĭ departe se recomândă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător, — spre preadjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut** — ca și spre turnarea de **tóce de metal**. Clopote în greutate de 300 kg. și mai jos se află tot de una în magazin.

Preț-curanturĭ ilustrate se trimit la cerere grătuit și franco.

Indispensabil și neîntrecut, de un efect sigur.

Marfă universală, export în tóte țĕrile.

Chief-Office 48, Brixton-Road, London, S. W.

Cea maĭ bună medicină de casă, cea maĭ căutată, sigură și până acum necunoscută este

Balsamul Apotecarului A. Thierry,

Căutat în tótă lumea pentru efectul sigur **Contra tuturor bólelor interne, de piept, plumânĭ, stomac și ficat.** Folosit ca mijloc estern, este cel mai renumit

remediŭ de tămăduire a ranelor.

Veritabil numaĭ cu marca de apărare verde, autentic registrată în tóte statele și provĕdută cu capsula de metal, ce pórtă inscripția: **Allein echt.** — Producție anuală 6 milióne borcane. — 12 borcane micĭ saŭ 6 marĭ duble, spedate franco **4 coróne.** — Un borcan de probă cu instrucțiune și cu sumarul tuturor depositelor din lume **1 coróna 40 filerĭ.** — **Se espedéză numaĭ pe lângă trimiterea anticipativă a prețuluĭ.**

UNSÓREA-CENTIFOLIE A LUI A. THIERRY

(numită **făcătóre de minunĭ**), de o putere și efect miraculos. Face orĭ ce operație superfluă. Cu acéstă unsóre s-a vindecat un os-scarabeŭ, ivit înainte de aceea cu 14 anĭ și declarat incurabil, bóla de óse și în timpul din urmă un morb gangrenos, greŭ și vechiŭ de 22 anĭ, numit **rac.** Are un efect antiseptic și repede la alinarea durerilor; récorește și vindecă orĭ ce fel de rane și arsurĭ. Înmoĭe și curăță tóte ranele provĕdute prin impunseturĭ. O dosă spedată franco costă **1 coróna 80 filerĭ** după primirea prețuluĭ. La comande maĭ marĭ scădămînt.

Producție anuală 100.000 dose.

Pot pune la dispositiune un archiv întreg de atestate originale din tótă lumea. Imitațiile să pot încunjura urmărind cu atențiune fie care borcan, care pórtă inscripția: **Apotheke zum Schutzengel des A. Thierry.** Cel carĭ n-aŭ deposit la îndemână, să se feréscă de falsificărĭ saŭ fabricate străine, și se **comande direct,** adresându-se la:

Apotheker

A. Thierry's Fabrik in Pregrada

bei Rohitsch-Sauerbrunn.

(Lieferant des österr k. k. Staatbeamten-Verbandes.)

(Contractor of the War-Office and the Admiralty, London.)

(33) 24—25

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul XI. Blaş 11 Maiŭ 1901. Numĕrul 19.

La chestiunea ajutoriuluĭ de stat.

Am relevat în unul din numerii trecuţi ai foiĭ nóstre felul nevrednic şi umilitor, după care s'a împărţit şi ăst timp ajutoriul de stat la preoţimea nóstră din Archidiecesă.

Cele scrise de noi aŭ aflat resunet în ziaristica nóstră întrĕgă. care n'a şovăit a înfiera procedura acésta escepţională urmată faţă de preoţimea nóstră şi numaĭ faţă de preoţimea nóstră.

În special ne-a înveselit atitudinea confraţilor de la „Telegraful Român". Eĭ pentru moment sînt „beati possidentes", şi cu tóte acestea vĕd, că nu este bine a ne încredinţa ajutoriului omenesc, ci stărue, ca noi de noĭ şi de la noi să ne creăm condiţiunile unei vieţi, ceea ce le face onóre. Ne pare bine, că nu-ĭ orbesce constelaţia momentului. Ne pare bine, că şi eĭ nutresc convingerea: Timeo Danaos et dona ferentes.

Atitudinea conglăsuitóre a ziarelor nóstre în chestia ajutoriuluĭ nostru de stat e binevenită pentru noi şi din alt punct de vedere. Anume în aniĭ trecuţi, la locurile maĭ înalte, vina pentru neîndreptăţirea clerului nostru se arunca pe umeriĭ nostri. Dacă „Unirea" nu agita — aşa se zicea — atunci trebile se puteaŭ compune şi împăca, dar după agitaţiile „Unirii" se impune guvernului o atitudine întransigentă.

Am înghiţit şi imputarea aceea nedréptă. Am arĕtat numaĭ, că „Unirea" nu este organ oficios, nicĭ chiar semioficios al mitropolitului. Pe córdele „Unirii" am aplicat „sordina" şi am înăduşit isbucnirea durerii nóstre cumplite, ce o simţiam la vederea chipului sfînt, al Sionului românesc, scuipat şi batjocorit. N'am voit să maĭ ridicăm greutăţi în calea regulării ecuitabile şi corespundĕtóre a ajutoriului de stat.

Şi ca să dovedim, că nu stăm sub stăpânirea patimeĭ, vom recunósce, că ceva paş de îndreptare s'a făcut. Anume s'a şters condiţia cea maĭ umilitóre a împărţireĭ ajutórelor de stat: vidimarea solgăbiraelor. Condiţia acésta era nesuferită; ea însĕmna ridicarea solgăbiraelor peste auctoritatea singur competentă a preotului, peste auctoritatea Ordinariatului.

S'a maĭ şters şi *opreliştea de a subtrage preoţilor din ajutoriul de stat sumele cu carĭ datoresc fondurilor diecesane amĕsurat statutelor vigente.*

Nu denegăm acestor îmbunătăţirĭ recunoscinţa nóstră. Dar nu putem să retăcem, că prin aceste aprópe nimic nu s'a sanat din relele de maĭ înainte. Întru adevĕr, ajutoriul de stat se dă pentru despăgubirea preoţilor după pĭerderile ce le-aŭ suferit prin introducerea legilor politico-bisericescĭ. Dacă e aşa, atunci unica dreptate posibilă este, ca atâta să se deĭe proporţional fie căruĭ preot, pe cât a pĭerdut, şi ca la împărţirea ajutoriului de stat afară de criteriul acesta, altul să nu pótă avé loc.

În schimb vedem, că tocmaĭ de acest principiŭ nu se ţine nicĭ un cont.

Nu mergem noĭ până acolo, cât pe toţi preoţiĭ nostri împărtăşiţi din ajutor să-ĭ declarăm de vînduţi, de unelte ale organelor politice. În cele maĭ multe casurĭ nicĭ vorbă nu póte fi de aşa ceva. Şi să-şi ferescă Dumnezeŭ. că altcum n'ar rĕmâne, de cât se desperăm de viitoriul neamului şi a bisericiĭ nóstre.

Orĭ cum ar fi însĕ, dar împărtăşirea unora cu sume relativ enorme şi preterarea altora, arată, că de principiul maĭ sus amintit, ca toţi preoţiĭ să fie desdăunaţi în proporţia pĭerderilor suferite, nu se ţine cont. Şi aicĭ e nedreptatea, şi aicĭ e nesocotirea Ordinariatelor, şi aicĭ e isvorul demoralisăriĭ.

Noĭ scim, că Archiereiĭ bisericiĭ nóstre n'aŭ întrelăsat nicĭ o ocasiune, pentru a sana acest rĕŭ; scim că şi maĭ de curênd s'aŭ făcut paşi pentru a întórce lucrurile spre maĭ bine. Care va fi resultatul demersurilor? — nu scim.

Dar tocmaĭ fiind că nesigur e succesul, de altă parte fiind că posiţia nóstră e fórte gingaşă, ne bucurăm de consensul unanim al foilor nóstre întru relevarea mareĭ şi strigătóreĭ nedreptăţi, ce să face clerului nostru prin împărţirea de până aicĭ a ajutoriului de stat.

Fraţiĭ de la „Telegraful român" din păţania nóstră aŭ tras învĕţăturĭ, şi sinodul lor în butul bunăstăriĭ actuale a decis înfiinţarea unuĭ fond central pentru dotarea preoţimeĭ, ca la un moment de nevoie biserica fraţilor nostri să pótă renunţa la congrua dată din vistieria statului.

Noĭ — o mărturisim cu durere — n'am avé curajul, a ne gândi măcar la un asemenea lucru. Raţiunile fondului viduo-orfanal arată, că pe preoţii nostri nu-ĭ dóre nicĭ de sórtea vĕduvelor şi orfanilor sĕĭ. Sînt puţinĭ, carĭ îşi plătesc tacsele, şi carĭ le plătesc, le plătesc cu chiŭ şi văĭ. Să maĭ cerem de la eĭ contribuirĭ la un fond de congruă?

Este scris, că n'a perit încă nicĭ un popor, de cât numaĭ din vina sa propriă.

Dacă robia ne va fi sórtea şi pentru viitor, apoĭ noi vom fi de vină.

Dar sĕrăcia, sĕrăcia! Cu aceste vorbe vom fi întîmpinaţi.

Recunóscem. E cu adevĕrat ruşinósă remuneraţia după oficiŭ a preoţilor nostri.

Dar cu tóte aceste să ne punem mâna pe inimă. Spună fiesce care preot, cât cheltuiesce pe an pe nimicurĭ, pe tutun şi pe alte lucrurĭ, carĭ absolut nu aŭ de a face cu necesităţile vieţiĭ. Óre tacsa de 2—4 florenĭ să n'o pótă nicĭ cum plăti la fondul, care asigură subsistenţa vĕduveĭ sale şi a orfanilor sĕĭ? Şi n'ar puté da tot pe atâta, pentru ca cel puţin următoriĭ sĕĭ să se pótă bucura de un viitor maĭ bun?

Nu maĭ continuăm.

Constatăm, că preoţimea nóstră are drept la congruă de la stat, fiind că împlinesce cea maĭ nobilă parte din datoriile statului faţă de cetăţenĭ: e îngrijitoriul ordineĭ morale.

Să nu uĭtăm însĕ, că statul dă pentru scopurile sale. Şi dacă aceste scopurĭ sînt contrare cu basele de ordine morală a preotului, preotul ipso facto ajunge în conflict cu statul.

Şi atunci statul să face contrar bisericiĭ şi în consecinţă şi preotuluĭ.

Nu e decĭ mântuire în ajutórele de stat. Şi de aceea dreptate aŭ fraţiĭ neuniţi, când îşi creézĕ fond de salarisare.

Noĭ?

Noĭ nu ne îngrijim nicĭ de sórtea vĕduvelor şi orfanilor, ci le lăsăm în uliţe.

Dacă nu ne îngrijim noĭ de noĭ, apoĭ nu sîntem vrednicĭ de o tractare maĭ bună, de cum ne împărtăşesce guvernul cu împărţirea ajutoriului.

Peregrinagiŭ la Mănăstirea Prislopului.

(Districtul Haţeg).

P. S. Sa Episcopul Lugosului Dr. Demetriŭ Radu în *Epistolă Pastorală,* publică Iubileul anului sfînt în diecesa Lugoşului pe timpul de la 10 Maĭ până la 10 Novembre a. c. După respectivul document pontificiŭ şi după o potrivită esplicare a Indulgenţeĭ saŭ iertăreĭ păcatelor, acordată prin Iubileul anului sfînt şi în fine după ce spune, că în urma rugăreĭ ce a dat-o la S. Scaun Apostolic, numerul cercetărilor de biserică, prescrise pentru Iubileŭ, s'a redus de la şésă-zecĭ la *şésă* în aceeaşĭ Diecesă continuă:

„Veneratul Cler şi Iubitul nostru popor credincios de sigur îşĭ vor aduce aminte, că înainte de acésta cu treĭ anĭ, cu a Nóstră Archieréscă aprobare şi binecuvêntare, un Comitet, compus din membriĭ Ven. Cler şi din Laicĭ fruntaşĭ gr. cat. din ţara Haţeguluĭ, a fost iniţiat o colectă publică pentru repararea atât de vestiteĭ Mănăstirĭ de la Prislopul Silvaşuluĭ. Graţie inimelor generóse şi dornice de păstrarea monumentelor străbune, din obolul ast fel adunat, în anul acesta ne-a reuşit a puté face reparaţiunile maĭ de căpetenie şi a scóte din ruine acest monument sacru, vechie şi strălucită dovadă despre evlavia creştinéscă a Părinţilor nostri.

„Buniĭ nostri credincioşĭ din satele dimpregiurul Sfinteĭ Mănăstirĭ, aveaŭ deja obiceiul frumos, de a merge acolo în peregrinagiŭ de dóuĕ orĭ în an, la sĕrbătórea S-tuluĭ Ioan Evangelistul, hramul mănăstireĭ, căḑétóre în 21. Maĭ s. n., dar care sĕrbătóre deja din bătrînĭ se serbézá în dumineca cea maĭ apropiată, şi, în mesură maĭ mică, la ziua Sfinteĭ Crucĭ. Indemnaţĭ de acest obiceiŭ evlavios, Noĭ, din causa restaurărilor făcute, şi maĭ vîrtos pentru fericitul eveniment al Iubileuluĭ anuluĭ sacru şi tot odată al Iubileuluĭ de dóuĕ sute de anĭ de la S. Unire, ne am propus a da anul acesta un impuls maĭ tare şi o strălucire maĭ mare peregrinaguluĭ sacru la aceeaşĭ Sfîntă Mănăstire. Spre scopul acesta, asemenea am ţinut de bine, a da rugare la S-tul Scaun Apostolic, spre a înlesni încă şi maĭ mult condiţiunile prescrise la dobândirea îndulgenţeĭ Iubileuluĭ pentru toţĭ ceĭ ce în numitele ḑile vor lua parte la pergrinagiul sacru la Mănăstirea Prislopuluĭ. Cu viuă îndestulire constatăm, că şi rugarea acésta Ni-s'a împlinit din partea Sfîntuluĭ Părinte. Şi anume în sensul, că toţĭ ceĭ ce vor lua parte la peregrinagiul nostru în zilele 19 Maiŭ şi 27 Septembre, pentru dobândirea deplină a iertăreĭ pecatelor lor, vor avé să facă înainte de pereprinagiŭ dóuĕ visite în biserică, şi tot odată să-şĭ mărturiséscă păcatele şi să se cuminece. Spre maĭ bună înţelegere însĕ lăsăm să urmeze însuşĭ Rescriptul în versiune română.

Preafericite Părinte!

Episcopul Lugoşuluĭ în Ungaria, plecat cu umilinţă înaintea tronuluĭ S. V. din considerarea împrejurărilor cu totul deosebite ale Dieceseĭ sale se rógă:

1. Ca numĕrul visitelor în biserică pentru Iubileul anuluĭ sfînt să se reducă la cincĭ saŭ cel mult zece;

2. Ca toţĭ ceĭ ce vor merge în peregrinagiŭ în zilele 19 Maiŭ şi 27 Septembre din anul curgĕtor la Mănăstirea Prislopuluĭ din aceeaşĭ diecesă, cu aceea unică visitare să satisfacă condiţiuneĭ visitelor de biserică, prescrise pentru dobândirea Iubileuluĭ; remânênd însĕ în amêndóuĕ casurile acesteĭ graţiĭ mult dorite neatinsă cealaltă condiţiune de mărturisire şi cuminecare, aşişderea prescrisă pentru dobândirea aceluiaşĭ Iubileŭ.

S. Penitenţerie luând în considerare deosebitele împrejurărĭ espuse, prin specială şi espresă Auctoritate Apostolică, şi ast fel cu îndurare învoindu-se Preasfinţitul Nostru Domn Papa Leon XIII, privitor la partea *întâia* a rugăreĭ concede *reducerea visitarilor la cel puţin şésă* în una şi aceeaşĭ biserică, numaĭ să se ţină acolo eserciţiĭ speciale de pietate pentru dobândirea îndulgenţeĭ Iubileuluĭ. — Privitor la partea a *dóua* a rugăreĭ, asemenea acórdă favorul graţieĭ pentru aceĭ peregrinĭ, carĭ maĭ înainte de peregrinagiŭ vor fi făcut cel puţin dóuĕ visite în modul arătat maĭ sus. — Dat în Roma de la S. Penitenţerie la 29 Martie 1901.

„Favorul ce ni-s'a făcut prin acest Rescript pontificiŭ, pe cât de mare şi de deosebit, pe atât şi de rar; iar în privinţa peregrinagiuluĭ nostru este identic cu cela ce s'a acordat de curênd peregrinilor, carĭ vor merge în anul acesta la renumitul Sanctuariu al Prea Curateĭ Fecióre Maria din oraşul Lourdes în Francia.

„Pentru împlinirea condiţiuneĭ pe lângă care s'a redus numerul visitărilor de biserică la şésă, de a se face adecă în acelaşĭ timp acolo deprinderĭ deosebite de pietate, aflăm de bine a dispune, ca tot de atâtea orĭ, acuma saŭ în postul Sfinteĭ Mariĭ, saŭ când Purtătoriĭ oficielor paroehiale vor crede maĭ potrivit timpul în decursul celor şésă luni, la finea Manecatuluĭ unde acesta se celebrézá neîmpreunat cu S. Liturgie, saŭ la finea Vecerneĭ să se ţină *Paraclisul* Prea Curateĭ Fecióre. În ţinuturile acelea însĕ, unde ómeniĭ s'ar pregăti să mérgă în peregrinagiŭ la Sfînta Mănăstire în ziua de 19 Maiŭ, se va cânta Paraclisul de dóuĕ orĭ maĭ înainte de ziua acésta. Peregrinii se vor puté mărturisi şi cumineca şi la Mănă-

---

Feuilleton.

Căţélul pĭerdut.

De I. O. Hansen.

(Continuare.)

III.

Abia se depărtă juvelierul, când Levasseur încă se pregăti de plecare. El merse la cel dintâiŭ cabinet de lectură, unde pentru o taxă mică se pot ceti tóte jurnalele din capitală. Aci ceru, să i-se aducă jurnalele din sĕptĕmânile ultime.

El se adânci cu tot zelul în lectura anunţurilor, maĭ cu samă în rubrica aceea, carea tracta despre cânĭ perduţĭ saŭ rătăciţĭ. De óre ce, ast fel de anunţurĭ, de comun sînt aşeḑate la un anumit loc din jurnale, căutarea sa nu fu grea. Cu tóte acestea el avu de căutat maĭ multe óre şi se făcu sĕră, când în sfîrşit paciinţa sa fu rĕsplătită. Într'o fóe de bulevard, se anunţa, că un căţel cu numele Fidel, un bolognes mic alb, s'a perdut, şi că persóna care-l va afla este rugată a-l preda saŭ a da informaţiunĭ despre el la tutungeria madameĭ Bertrand în strada Copeau. Anunţul era de zece zile.

Detectivul îndestulit scrise câte-va însĕmnărĭ în cartea sa de notiţe şi merse acasă.

În diminéţa următóre el îmbrăcă costumul sĕŭ cel maĭ miserabil, îşĭ puse perucă şi barbă falsă şi ast fel sĕmăna cu un meseriaş serman. Plecând de acasă, trecu peste Seina, apoĭ pe lângă grădina botanică şi ajungênd în strada Copeau, întră în tutungeria madameĭ Bertrand.

Aci îşĭ cumpĕră nisce tutun şi cu aceea ocasiune întrebă: „Madamă, mi-se pare că aĭ anunţat în jurnale, că ţi-s'a perdut un căţel mic, alb?“

— Ah, da; un bolognes mic alb, care se numesce Fidel, — rĕspunse negustorésa.

— Şi s'a găsit căţélul?

— Durere, nu! Din causa acésta domnişóra Adela este nemângâiată.

— Cine este domnişóra Adela?

— Proprietara căţéluluĭ, o actriţă talentată de la teatrul Montparnasse, carea locuesce în casa acésta, în catul al treilea. Ea se numesce Adela Colombes; o artistă fórte amabilă şi plăcută. Sciĭ póte Dta ceva despre Fidel?

— Hm, înainte de asta cu o sĕptĕmână, am cumpĕrat de la un negustor de cânĭ, pentru cincĭ francĭ, un bolognes alb şi după ce am cetit anunţul în jurnal, am presupus, că micul câne ar putea fi furat.

Negustorésa îl privi cam scrutător; póte că-şĭ gândia: „Esteriorul te arată, ca şi când tu însu-ţĭ aĭ fi hoţul!“ Apoĭ zise cu voce tare: „Dacă căţélul este cel adevĕrat, domnişóra Adela îţĭ va da cu plăcere cincĭ-spre-zece francĭ pentru el. Dînsa îl iubesce mult, atât de mult, în cât era aprópe să rupă legătura cu fidanţatul el, căci el a fost causa, că s'a rătăcit căţélul. L'a luat adecă odată cu sine la plimbare şi nu a băgat de samă, când a dispărut de lângă el.“

— Aşa dar domnişora Adela are un mire?

— Eĭ, da, pentru ce să nu aibă? Este Domnul Isidor Lurine, un bărbat june frumos, carele este agent pentru tot soiul de afacerĭ şi acum de curênd a erezit o avere mare, aşa că în curênd va fi cununia, la care şi eŭ sînt învitată.

După părerea sa, Levasseur a aflat destul de la negustorésa fiecară. Deci zise: „Voiŭ merge sus la domnişóra Colombes, ca să vorbesc cu dînsa despre câne.“

— Da, da, fórte bine faci!

— Este acasă?

— Acum da. Numaĭ la zece óre trebue să mérgă la probă.

Detectivul părăsi prăvălia şi se urcă în catul al treilea, la locuinţa actriţeĭ. O femeie bĕtrână îl conduse în lăuntru.

Adela Colombes, o june damă, fórte frumósă şi plăcută, şedea pe un divan roşu, studiind o rolă, fumând o ţigaretă şi din când în când jucându-se cu o pisică galbină.

„APA MINERALĂ (AMARĂ) FRANCISC IOSIF“ este unicul **purgativ-natural** şi plăcut la gust.

stire cu ocasiunea peregrinagiului; din causa multimei celei mari de credincioşi însе, ce va fi acolo, este mai bine, ca aceiaşi peregrini, să-şi împlinéscă acésta a dóua condiţiune prescrisă pentru dobândirea Iubileului mai înainte de începerea peregrinagiului. — Spre ştiinţă şi orientare Purtătorii oficielor parohiale vor esplica tóte acestea îndreptate spre binele sufletesc credincioşilor lor.

„La urmă plăcut Ni-este a adauga, că, însufleţit de veneraţiunea cătră memoria Părinţilor nostri, cari, pe lângă tóte greutăţile vremilor ce le aveaŭ şi ei, ni-aŭ lăsat în mostenire Mănăstirea Prislopului, şi mai vîrtos mişcat şi silit de dorul şi chiar de datorinţa de a implora la olaltă cu bunii Nostri credincioşi din valea Haţegului şi cu ceilalţi ce se vor aduna, mila Domnului preste noi toţi. — ne-am hotărit a conduce Noi înşine peregrinagiul şi de a împlini funcţiunile sacre la aceeaşi Sfîntă Mănăstire în ziua de 19 Maiŭ. Şi darul Domnului a tóte povăţuitor, veghiând preste noi, conducă în pace paşii celor ce într'acolo vom pleca, şi facă ca toţi să ne putem reîntórce îmbogăţiţi la suflet cu cerésca milă sa: şi preste tot mai facă acelaşi dar, ca din Iubileul anului sînt să putem trage cu toţii nepreţuitele folóse împreunate cu el spre binele sufletelor nóstre, şi ast fel să fim din ce în ce mai mult tari şi pururea neclătinaţi în credinţă, înflăcăraţi de netărmurit devotament cătră scăunul S-tului Petru, şi plini de rîvnă sfîntă pentru strălucirea S-tei Unirî şi pentru propăşirea instituţiunilor ei!

„Darul Domnului nostru Isus Christos şi dragostea lui Dumnezeŭ şi împărtăşirea Spiritului Sfînt fie cu voi cu toţi. Amin.

Dat în Lugoş din Reşedinţa Nóstră episcopéscă la 3 Maiŭ 1901.

Episcop Demetriŭ Radu.

Idea organisărei acestui peregrinagiŭ la rêndul nostru o aflăm fórte nimerită şi o salutăm cu tótă căldura. Era în adevĕr timpul ca peregrinagelor, ce le face poporul nostru la unele locurî de evlavie, cum sînt mănăstirile: de la Nicula, Bicsad, Prislop, Strîmba, etc. să li-se dee o strălucire mai mare prin presenţa archierésca.

Mănăstirea Prislopului, pentru a cărei restaurare s'a fost adunat prin colectă publică preste 2500 corône, se află situată într'o posiţie din cele mai romantice, în munţii din ţara Haţegului, la o depărtare de dóuĕ óre de la oraşul Haţeg. După cum sîntem informaţi peregrinagiul va fi tare numeros.

Peregrinii se vor aduna la biserica din Silvaşul superior şi de acolo în procesiune sacră în frunte cu archiereul, vor merge pe jos cale de una jumetate de óra până la S. Mănăstire.

Fie aşa dară cuvêntul nostru: *La Prislop!*

Revistă bisericéscă.

Franţa. În urma proiectului despre congregaţiuni, primit din partea parlamentului, relaţiunile diplomatice dintre s. Scaun apostolic şi Franţa s'aŭ înrĕutăţit, ca să nu zic, că s'aŭ rupt. Nunţiul apostolic din Paris s'a reîntors în Roma, şi se zice, că nu va merge la Paris, până când ministrul-president Waldeck-Rousseau nu va promite, că proiectul amintit nu-l va presenta înaintea senatului. Asemenea s'aŭ întrerupt şi tractativele pentru umplerea scaunelor episcopesci devenite vacante. Şi pe cum se svonesce, nicî nu se vor reîncepe până la reîntórcerea nunţiului papal.

Revistă politică.

Austria. Înaintea parlamentului austriac se va presenta spre desbatere un proiect referitor la regularea rîurilor şi la canalisarea Austriei. Pentru ca guvernul să pótă isbuti cu proiectul sĕŭ, a cercat să câştige pe partea sa clubul germân şi pe cel ceh. Acest din urmă a şi promis adhesiunea sa sub condiţiunea, dacă se vor regula şi rîurile, ce le propune el.

Germania. Guvernul prusian presentase înaintea parlamentului un proiect de lege referitor la agrarî. Ministrul de finanţe Miquel, mare aderent al agrarilor însĕ s'a opus şi î-a îndemnat şi pe aceştia la opunere. Urmarea a fost neprimirea proiectului. Născêndu-se de aci neînţelegerî în sinul cabinetului, Miquel şi împreună cu ei alţi doi ministrî şi-aŭ dat abzicerea, carea a fost primită de cătră împĕratul. Pentru serviţiile sale împĕratul Wilhelm l'a făcut membru al casei magnaţilor.

Bulgaria. Pentru ca să-şi mai ulte de nĕcazurî, Bulgarii Miercuria trecută şi-aŭ făcut sĕrbătóre. Împlinindu-se atunci a 25-a aniversare a rĕscólei din April 1876, aŭ pus fundamentul unei statue, ce o vor ridica întru amintirea liberatoriului Bulgarilor Alesandru II-lea Ţarul Rusiei. Piétra fundamentală, a pus-o însu-şi prinţul Ferdinand în presenţa plenipotenţiatului rusesc. De aci a plecat un cortej cu facle la reşedinţa prinţiară, unde prinţul a mulţămit

---

— Aha, sciŭ deja, pentru ce aî venit! — strigă ea la întrarea bĕtrânului. — Dta eştî bărbatul spălătoresei mele celei nóuĕ şi aî venit după banî. Ah, buna dómnă Duplessis să mai albă numai puţină răbdare încă; eŭ mĕ mărit în curênd după un agent avut şi atunci voiŭ plăti cinstit tóte datoriile mele.

— Scusă, domnişóră, eŭ n'am fericirea de a fi soţul spălătoresei Dtale, şi nicî nu viŭ după banî. — adause Levasseur, carele în timpul cât a urcat treptele şi-a croit planul. — Presenţa mea are cu totul alt scop.

— Cu atât mai bine! — strigă actriţa rîdînd.

— Dta aî pierdut un bolognes mic alb, cu numele Fidel?

Adela sări în sus iritată. — Fidel al meŭ, Fidel al meŭ! — strigă ea.

— Ah, da aşa este anunţat numele sĕŭ în jurnal!

— Aî găsit cânele?

— Asta nu; dar póte că l'am cumpĕrat. Înainte cu o sĕptĕmână, adecă am cumpĕrat de la un negustător de cânî, pentru cincî franci, un căţĕl alb. . . .

— Heî, bĕtrânule, spuî adevĕrul?

— O, dar ce gândescî despre mine domnişóră?

— Bine; şi acum dar îmî aducî căţĕluşul meŭ iubit? Unde-i Fidel?

— În locuinţa mea. Mî-am ţinut de datorinţă a-ţi împărtăşi, că am făcut o ast fel de cumpĕrătură, carea acum mi-se pare suspectă. Se póte, că cânele a fost furat.

— Şi ce pretindî Dta?

— Să-mî restituî cei cincî franci ce î-am dat pentru el, apoî o mică remunerare pentru ostenéla mea şi atunci îţi predaŭ cânele, întru cât se va dovedi, că este proprietatea Dtale.

— Fórte bine. Când îmî poţî aduce căţĕlul?

— Astăzî nu, fiind că ocupaţiunea mea nu-mî permite, ca să mai viŭ o dată azî aci. Mâne însĕ!

— N'aşî aştepta atât de mult. Aşî vrea bucuros să-l capĕt cât mai curênd înderĕt. Unde locuescî Dta?

— În strada St. Lazare Nr. 17.

— Aceea e departe de aci. Cum te numescî?

— Piere Leroux. Sînt mecanic.

— Îmî voiŭ însemna adresa Dtale, pentru că am de gând să trimit pe cineva după câne.

Artista merse la masa de scris şi făcu repede câteva notiţe pe o fóe de hârtie.

— Este permis să vĕd, dacă aî scris bine adresa mea? — întrebă detectivul.

— Privesce! — strigă domnişóra Colombes, întinzêndu-î hârtia.

Levasseur esamină trăsurile scrisórei. Un suris fugitiv alunecă peste faţa sa, când vĕdu, că acéstă scrisóre este asemenea celei de pe faşia de hârtie, ce î-a dat-o juvelierul.

— E fórte corect. — zise el. — Cred, că vei trimite o persónă, carea-ţi cunósce căţĕlul, ca nu cumva să se întîmple o eróre, dacă acela n'ar fi al Dtale.

— Se înţelege, voiŭ trimite pe mirele meŭ, domnul Lurine. El pórtă vina, că s'a pierdut Fidel; pentru aceea el trebue să-l şi aducă înderĕt şi să plătéscă pentru dînsul cei cincî franci.

— La ce timp pot aştepta pe domnul Lurine?

— Îndată sînt nóuĕ óre. La zece vine mirele meŭ spre a mĕ însoţi la teatru, unde are să se ţină proba unui vodevil noŭ. După aceea va merge la Dta. Cam cătră un-sprezece óre poţî să-l aştepţi.

— Fórte bine, domnişóră. La un-sprezece óre voiŭ fi acasă. Salutare!

— Adio, domnule Leroux!

Detectivul părăsi odaia şi scobori repede treptele.

— Sermana junĕ! — murmură el în barba sa cea faisă. — Pe tine te aştéptă acum o supĕrare şi mai mare de cât aceea pentru pierderea lui Fidel. Dar totuşi este bine, că cel puţin nu veî cădea în cursa acestui ticălos!

La eşirea sa din strada Copeaŭ, luă o birjă şi merse la hotelul clientului sĕŭ, care-l primi cu speranţă şi cu grijă. Vĕ puteţî închipui mirarea şi bucuria sa, când audi despre resultatele de până aci ale cercetările detectivului.

— Acum trebue să viî şi Dta în strada St. Lazare la amicul meŭ, mecanicul Leroux, a cărui locuinţă şi nume le voiŭ închiria pe timp de o óră pentru zece franci. — zise Levasser la finea raportului sĕŭ. — Îndată ce se presentézá Lorine şi Dta recunoscî într'însul pe tâlharul Lemoine, îl arestez, pentru care scop voiŭ recuira şi un poliţist. Dacă însĕ Lorine totuşi nu este cel căutat, atunci trebue să purced ast fel, ca el să nu presupună nimic, căcî altcum m'ar împedeca în cercetările mele mai departe. De aceea mĕ voiŭ îngriji şi pentru un câne, care să-l pótă fi arĕtat.

(Va urma.)

pentru manifestaţie şi a zis între altele, că deşi astăzi Bulgarii sînt persecutaţi preotot[illegible]dinî, totuşi el încrediêndu-se în isteţimea şi constanţa Bulgarilor speréză, că aceştia vor deveni cel dintâiu popor în peninsula balcanică. Cortejul de aci a mers la consulatul rusesc. Apoi la temniţa unde e deţinut Saraffof. În ziua precedentă o cétă de studenţi demonstraseră în contra Rusiei, cu care ocasiune fură deţinuţi mai mulţi inşi, după aşezarea pietrii fundamentale însă aŭ fost eliberaţi.

România. Din Bucuresci se anunţă o veste, care e menită să restabilésca în mare mĕsură creditul ţării în străinătate. Se telegrafézĕ, că cele mai bogate bănci împreună cu unii dintre bancherii din capitală, aŭ compus sub conducerea Băncei naţionale un sindicat, cu scopul de a veni în ajutor statului în lipsele sale de bani. Împrumuturile acestea vor fi date statului în cont curent.

Transvaal. În timpul din urmă norocul începe să fie din noŭ pe partea Burilor. Generalului bur Dewett i-a succes să împrăştie corpul de armată angiez de sub conducerea lui Babington luându-i tóte tunurile şi făcênd prinsoneri şi dóuĕ aripi, din armata angleză.

Cu succesul răsboiului nu sînt îndestuliţi nici chiar aceia, cari l'aŭ provocat, dintre cari locul prim fără îndoiélă îl ocupa Cecil Rhodes.

Acesta anume spune în ziarele înspirate de dînsul, că cu armata actuală angleză nu se póte face nici o ispravă. Aprópe o sută de mii de soldaţi anglezi, trebue să apere linia ferată, apoi éră-şi mai pe atâţa trebue să rĕmână în oraşe pentru suprimarea eventualelor rĕscóle ale Burilor, aşa în cât din o armată de 250 mii abia o terţialitate, póte să se lupte cu Burii. Ba chiar şi în acésta terţialitate cei ce nu sînt morboşi sînt malcontenţi. Urmarea ar fi să se trimită trupe nóuĕ în Africa sudică. Dar fiind că acésta e imposibil, de aceea se sfătuiesce încheiarea păcii înainte de sosirea frigului, pentru că în casul contrar, răsboiul ar mai puté ţiné un an.

Corespondinţe.

Scrisóre din Budapesta

— corespondenţă particulară a „Unirii“. —

— Sentinţa Rectorului. — Turburări antisemite la universitate. — Aprecierile presii. — Conclusii. —

Budapesta, Maiŭ.

Sentinţa Rectorului, despre care s'a luat notiţă în nrl precedent, a fost cu adevĕrat mai mult o laudă, de cât o dojană la adresa tinerimei.

Rectorul a ţinut să accentueze, că prin depărtarea crucilor, nu s'a ţintit nici de cum la vătĕmarea simţului religios al celor ce aŭ ţintuit crucile în salele de propunere. S'aŭ depărtat din motivul, că modul de purcedere al tinerimei a fost demonstrativ, în contra decisului senatului universitar.

La sfîrşit a adaus: „Crucea şi în viitor va fi tot de una la locul de onóre — şi nimenĭ nu va îndrăsni să o depărteze de acolo, de cât nisce făptuitori *laşi*, cari s'aŭ ascuns în întunerec“ . . . (Alusiune la ruperea crucilor de pe emblema ţării).

Universitarii aŭ erupt în ovaţiuni la adresa Rectorului.

*

De un caracter mai vehement aŭ fost turburările, iscate din prilejul prelegerilor profesorului Pikler.

La colegiul de filosofia dreptului numitul profesor, între alte conclusii filosofice a stabilit şi următórele: *patria e o noţiune învechită şi îngustă; ér religiunea e numai pentru proşti.*

Atacurile presseĭ de astă aŭ fost mai făţişe. Era, vedi Dómne, vorbă şi de — patrie!

Şi totuşi s'aŭ aflat organe, cari aŭ sprijinit ideile profesorului Pikler sub egida „libertăţii de propunere la universitate.“

Ascultătorii numitului profesor s'aŭ grupat în dóuĕ taberi: creştini şi jidovi.

Se pregătiaŭ să demontreze unii pro, alţii contra.

Jidanii aŭ pregătit un fel de manifest, în care îşi esprimă dragostea şi alipirea faţă de profesor; creştinii voiŭ să împedece predarea manifestului.

Dar profesorul nu a ajuns a fi martor al acestor manifestări de adhesiune saŭ aversiune — de óre ce înainte de a întra în sală, ascultătorii s'aŭ încăierat în adevĕratul înţeles al cuvîntului.

Pe când se cetia manifestul, un ascultător strigă cu vóce detunătóre:

— *Jos cu Jidanii!*

Pe un moment se face tăcere.

— Cine a strigat?

Creştinii se îmbulzesc care de care să se insinue, că el a strigat.

Un jidan esclamă:

— Acel ce a zis vorba aceea, e un ticălos . . .

N'a apucat să-şi isprăvéscă dicţia, căci numai de cât la isbit unul cu bastonul peste cap, încât a căduţ plin de sânge.

S'a început încăierarea generală.

Nu auziaĭ de cât plesnituri de pălmi, şi nu vedeaĭ de cât braţe ridicându-se în aer şi bastóne şuerând. Jidanii aŭ fost bătuţi rĕŭ.

Bătaia s'a lăţit în coridóre şi icĭ-colo vedeaĭ câte un biet „individ“, scoborînd treptele cu o iuţélă aşa de mare, în cât nu-i eraŭ de ajuns piciórele, ci se mai ajuta şi cu mânile . . .

A urmat o serie nesfârşită de dueluri. Despre aceste n'am să raportez. Amintesc numai faptul hazliŭ, că în după améza zileĭ cu pricina, pe uşa saleĭ, care a servit drept teatru de răsboiŭ, se afla un afiş, prin care un anumit universitar creştin *provócă la duel pe toţi jidanii* („az összes zsidókat.“)

Turburările s'aŭ sfîrşit numai în urma uneĭ tactice destul de măiestre a Decanului. S'a postat adecă în uşa săliĭ însuşi Decanul şi numai aceluia îi permitea să între, care îşi da cuvîntul de onóre, că nu va demonstra.

S'a pornit cercetare.

*

Şi care e „morala“ fabuleĭ?

S'ar părea, că prea se dă multă atenţiune unor turburări, cari în ultima analisă dóră nici nu ne privesc aşa de aprópe.

Modesta mea părere, e că mişcările aceste totuşi ne privesc aşa de aprópe.

Să ne aducem aminte de *fraternisarea* ce ieri-alaltăieri era între unguri şi jidani. Şi să ne aducem aminte, că urmările acesteĭ fraternisări aŭ fost cât se póte de triste pentru ţara întrégă şi pentru noi — naţionalităţile — în special.

Naţionalismul a ajuns un monopol — şi viniturile aŭ ajuns să fie mai preţuite în ochiĭ lumiĭ, de cât locuitorii băştinaşi, cari nu aveaŭ darul de a-şi face reclam din dragostea lor de ţară.

Să ne áducem aminte de haita porniţă în presa magiaro-jidană în contra nóstră, şi să ne dăm samă de pescuirile în tulbure.

Zădarnice aŭ fost protestele nóstre; zădarnice opintirile de a nu se accepta legile *politico-bisericesci!*

Spuneam atunci, că vor urma efectele rele — şi astăzi chiar reformaţii constatézĕ cu multă părere de rĕŭ, că de la întrarea în vigóre a legilor politice-bisericesci nivoul religios-moral al credincioşilor s'a coborît în mod îngrijitor.

Cât pentru publicul şi pressa magiară obiectivă *creştină*, am cetit nu odată erupţiuni pline de amărăciune la adressa Jidanilor.

Şi astăzi vedem tinerimea ajunsă la aceea-şi conclusie; validitându-şi convicţia în mod cât se póte de intuitiv: cu palma şi cu pumnul.

Şi cred, că ne intereséză şi pe noi acest *proces de curăţire*, când constatăm în publicul ungurese o însufleţire pentru causa creştină şi un afront fraţiilor de cruce de mai înainte, scumpilor lor Jidani!

Coresp.

Sĕrbătorile la sate.

Comitatul S.-Doboca, Maiŭ 1901.

Fiind preoţimea unicul element chemat de a conduce poporul în lucrurile spirituale, ei îi este dat a se interesa şi de tóte chestiunile, cari privesc moralitatea lui.

Între chestiunile acestea un loc de frunte îl ocupă chestiunea sĕrbătorilor.

Deşi fórte mult ar fi de a se face chiar în ce privesce sĕrbătorile legate şi duminecile, aşa d. e. ar trebui regulat chiar timpul ţinerii serviciilor sacre — cu tóte acestea nu mĕ voiŭ ocupa, de cât de unele sĕrbători nelegate, rugând pe alţii din cler mai competenţi — să binevoiéscă a se interesa de modul observării sĕrbătorilor şi a-şi espune opiniunile, ca şi noi cei de la sate să ne mai instruăm.

În unele comune, poporul nostru pe lângă sĕrbătorile legate, serbézĕ unele zile, cari nici ce privesce naţionalitatea, nici biserica, nu aŭ ceva importanţă, de cumva nu aŭ ceva în sĕmnătate mitologică, de când străbunii nostri eraŭ păgâni.

Faţă de aceste zile, poporul pórtă o frică deosebită, le consideră ca pe unele, în cari Dumnezeŭ cu o deosebită asprime pedepsesce prin elemente naturali, pe cei ce ar cuteza a profana acele zile prin lucrul şi mai ales prin lucrul la câmp.

Nu le consideră poporul de sĕrbătorĭ adevĕrate, nicĭ nu se consideră obligat a le venera positive, prin cercetarea cultuluĭ divin, ci fiind sĕrbătorĭ laterale, spre venerarea lor, crede că-ĭ destul de a nu lucra la câmp, ér profanarea acestor zile nu se póte face, de cât prin lucru, — jocul, beţia, clăcile etc., fiind ĭertate după opiniunea luĭ.

Din cele espuse până aci să vede, că motivele, din cari purcede poporul la ţinerea acestor zile, sînt superstiţióse şi necorecte din punct de vedere moral. — Anume vedem 1. că eĭ cred cumcă esistă unele zile spre a căror sărbătorire e destul a nu lucra la câmp. 2. că esistă zile, în carĭ Dumnezeŭ pedepsesce transgresiunea sĕrbătóreĭ făcute esclusiv numaĭ prn lucrul la câmp în mod deosebit prin tempestăţĭ etc. 3. că jocul, beţia şi alte lucrurĭ rele nu sînt oprite şi nu sînt pedepsite de Dumnezeŭ în acele zile, saŭ cel puţin că nu sînt menite a profana sĕrbătórea şi a atrage mănia luĭ **Dumnezeŭ.**

În unele comune, poporul merge şi maĭ departe, anume din luna luĭ Maĭŭ, până în Octobre, ţine câte-o zi pe sĕptămână, pe cum am eŭ cunoscinţă, acele zile sînt Joile şi Vinerile; acele sînt anumite sĕrbătorĭ votivale, cu destinaţiunea indirectă de a dobândi de la Dumnezeŭ product bun, şi indirecte spre a le feri hotarul de elementele naturale.

Fiind vremile grele şi poporul lipsit, le este óre cum cu neputinţă a lăsa atâtea zile, fără de a câştiga ceva.

De aceea membriĭ din acele comune aŭ luat refugiŭ la o apucătură farisaică şi cu totul contrară spiritului evangelic. Anume în acele zile nu lucră la eĭ în locurile lor proprii, ci se duc pentru banĭ pe alte comune, saŭ pe banĭ saŭ în clacă pe la proprietarĭ evreĭ şi de alte confesiunĭ din comuna lor.

Prin apucătura acésta vreaŭ să înşele pe Dumnezeŭ, căruia pretind a-ĭ fi împlinit votul prin aceea, că nu aŭ lucrat în ţarina proprie, apoĭ voiesc a-şĭ face şi ceva venit, adecă aşĭ serba luĭ Dumnezeŭ şi a şi lucra — în una şi aceeaşĭ zi.

Când ast fel de individĭ sînt interpelaţĭ de credincioşiĭ din alte comune, că dacă aŭ depus votul de a sĕrbători, pentru ce fug pe sat la lucru? — rĕspund, că votul lor e ast fel, „că lor numaĭ în ţarina lor propriĕ nu le este ĭertat a lucra airea înse, le este ĭertat".

Acum dacă analisăm faptul, respective procedura de sĕrbătorire a acestor comune, aflăm nu numaĭ superstiţiunile înşirate maĭ sus, ci vom descoperi şi un fel de cult idololatric, căcĭ pe cine veneréză eĭ atunci, când în acele zile nu lucră în ţarina lor proprie? Pe Dumnezeŭ nu, căcĭ de ar voi să venereze pe Dumnezeŭ, atuncĭ nu ar lucra nicĭ airea, căcĭ tot membrele luĭ lucră orĭ şi unde. Veneraţiunna o daŭ ţarineĭ lor.

Maĭ observăm, o opiniune falsă despre vot, împlinirea aceluia şi o negare a tot sciinţeĭ luĭ Dumnezeŭ etc., pe lângă scandalisarea credincioşilor nostri din comunele acelea unde lucră, şi rîsul altor confesiunĭ de nepriceperea ţăranuluĭ nostru — şi de slaba instrucţiune religiósă, de care îl împărtăşesce preoţimea.

Aci se ivesce întrebarea, că ce are preotul de făcut faţă cu ast fel de sĕrbătoriri. Trebue să lucre la ştergerea saŭ susţinerea lor maĭ departe?

După părerea mea, aceste sĕrbătoriri sînt de a se nimici, pentru că:

a) Motivele nu le sînt de ajuns, căcĭ purced din motive lumescĭ: product bun, frică de tempestăţĭ etc.

b) Poporul nu le voĭesce, căcĭ nu le observă; şi cum le observă, vatămă pe Dumnezeŭ, nu-l veneréză.

c) Sînt împreunate cu superstiţiunĭ, cult fals, ceea ce nicĭ unuĭ preot nu-ĭ este ĭertat a concede în parochia sa.

d) Nu propagă moralitatea, ci din contra de moraliséză poporul şi în comunele unde s'a obligat la observarea lor, şi unde se duc să lucrue.

e) Compromit poporul şi preoţimea nóstră în faţa străinilor.

De alteum mi-ar plăcé să aud şi pe alţiĭ.

—*f.*—

NOUTĂŢĬ.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. Credinciósa Şara Astinia a adus pe sama s. bisericĭ din Clopotiva, un clopoţĕl trisen în valóre de 15. cor., un epatrachil 7. cor., un liturgier 7. cor., o evangelie cu litere latine 25. cor., pentru s. biserică din Hobiţa un stichar 6. cor., un ţelinar de ĭer 4. cor.; peste tot 64. corône. Credinciosul poporean şi cantor secundar Petru Pĕtruca, un chivot lucrat cu multă măestrie, carĕ póte face onóre orĭ cărui iscusit măestru, în valóre minimal socotită de 50. cor., dóuĕ ţelinare de acaţ frumos lucrate cu dóuĕ braţe, în valóre de 10. corône. Dómna Sofia Fărcaş, o perină de catifea frumos cusută ca ornament pe s. altar, lucrată cu mâna proprie. Maria Niculescu, o măsăriţă de altar cu dantele, icóna Preacuratĕĭ Fecióre cu inscripţia între ţesută. „Regina angelorum ora pro nobis" Dumnezeŭ să le rĕsplătéscă. Clopotiva, 10. Aprilĭ 1901. *Iacob Nicolescu,* preot gr. cat. — Alexă Voda, cantorul bisericeĭ nóstre a donat un candelabru şi o steluţă în preţ de 20. cor., Ilie Dobleŭ şi soţia Veselina o faţă de masă de 4. cor. Ioan Moldovan, Simion Toma, Iovu Moldovan, Nicon Toma şi sociile lor din Şeuşa-de-câmpie, aŭ donat un rînd de veşminte de colóre négră de barşon cu tóte aparţinĕtórele în preţ de 60. corône, pentru carĭ jertfe acestor binefĕcĕtorĭ li-se esprimă şi pe acéstă cale din inimă mulţumită, dorindu-le ca Parintele ceresc să le rĕsplătéscă cu bine. Sănmărghita, la 28/IV 1901. *Augustin Almăşan,* preot gr. cat.

Din Archidiecesă. *Concurse:* Până la 1. Iuliŭ n. se escrie concurs pentru ocuparea parochieĭ *Frâua,* distr. Medias. Beneficiile sînt: casa parochială de piatră, şură de lemn, 5. jug. 1305° porţiune canonică, lecticaĭ şi stola îndatinată. — Până la 10. Iuniŭ n. e sub concurs staţiunea învĕţătorésca din *Şola* distr. Mediaş. Beneficiile sînt: ajutor de stat 500. cor. repartiţie 100. cor. cuartir şi grădină.

Din diecesa de Orade. Aflăm din „Familia". că On. *Ioan Genţ,* paroch în Haleŭ, a fost numit paroch şi protopop în Oradea-Olosîg. Instalarea solemnă s'a ţinut în 28 April n. de către Ill. Sa dl Dr. Augustin Lauran, canonic-abate şi prelat papal.

Scirĭ personale. Distinsul advocat *Dr. Amos Frâncu,* domiciliat până acuma în Sibiŭ, de la 1 Maiŭ n. şĭ-a mutat cancelăria advocaţială la Cluş, str. Szentegyház. Nr. 24.

Predicĭ. Lunĭ, sĕrbătórea sf. George, a predicat în Biserica catedrală dl prof. Dr. *Ioan Sâmpălean,* ér mâne Duminecă va predica dl asesor consistorial *Aron Papiŭ.*

Ziaristic. Miercurĭ la 2 Maiŭ c. va apăré la Bucuresci ziarul cotidian *„Cronica"*, în editura tipografieĭ Toma Basilescu şi sub conducerea politică a dluĭ George Panu, deputat.

Serată literară-musicală. Societatea de lectură „Petru Maior" va aranja la 16 Maiŭ n. o *serată literară-musicală* urmată de dans sub patronajul Ilustrilor Dnĭ: Dr. Alesandru Mocsonyi de Foen şi Dr. Iosif Gall, în sala hotelului „Royal", cu binevoitorul concurs al Dşórelor: Clotilda Oltean, Valeria Opris, Margareta Ruva şi al tinĕruluĭ artist Desideriŭ Lenghel. Începutul la $7^1/_2$ óre séra. Venitul curat este destinat pentru augmentarea fondului societăţiĭ.

În atenţia studenţilor absoluţĭ. Ministr. de rĕsboiŭ conferesce stipendiĭ la medicină, chiar şi acelor tinerĭ, carĭ numaĭ la tómnă se vor înscrie la universitate, cu obligamîntul, să servéscă 6 anĭ, ca medicĭ militarĭ. Până la întâiul rigoros stipendiul va fi de 480 cor., după aceea de 720 cor., ér de la sem. IX. până la obţinerea diplomeĭ 1000 cor. Petiţiunile sînt de a se adresa până la 10 Aug. şcóleĭ pentru aplicarea de medicĭ militarĭ (Viena, Währingerstrasse 25.) şi aŭ să fie instruate cu carte de botez, atestat de pe cl. VIII-a atestat de maturitate şi atestat de cetăţenie.

Averile congregaţiunilor franceze. S'aŭ calculat în cifră rotundă, că congregaţiunile franceze aŭ tóte la olaltă o avere de 50 milióne francĭ. În acela-şĭ timp socotindu-se de toţĭ 160 miĭ membri aĭ acestor congregaţiunĭ, s'ar veni pe unul 3125 fr. Rothschild posĕde singur 10 miliarde. Cei dintâiŭ folosesc averea spre scopurĭ piĭ şi umanitare, ér cel din urmă spre strivirea şi subjugarea creştinilor. Unĭi sînt conduşĭ de iubire, celalaţĭ de patimă.

Producţiune. Artistul prestigiator, Stanleĭ, sosind în turneul seŭ şi prin oraşul nostru, va da azĭ Sâmbătă şi mâne Duminecă dóuĕ representaţiunĭ în sala otelului „Univers".

Mulţumită publică. Ne putênd în special rĕspunde fie căruia, pe acésta cale vin a aduce mulţumitele mele cele maĭ fierbinţi tuturor acelora, carĭ cu ocasiunea serbărilor iubilare la împlinirea alor 40. de anĭ de profesură la gimnasiul gr. cat. din Beiuş, aranjate în 5. Maiŭ st. n. a. c., parte aŭ conlucrat la aceste, parte prin gratulaţiunile lor trimise din depărtărĭ aŭ înălţat acésta sĕrbătóre şi mĭ-aŭ făcut ziua aceea neuitată. Dumnezeŭ să le rĕsplătéscă însutit şi înmiit. Beiuş, 8. Maiŭ n. 1901. *Georgiŭ M. Mărinescu,* prof. gim.

Necrolog. Redactorul nostru a fost ajuns de marea durere de a-şĭ pierde pe scumpul sĕŭ tată *Isidor Domşa,* legător de cărţi, mort Duminecă în 5. Maiŭ n. la órele 2. d. a. la vrîstă de 62. anĭ, în al 38-lea al fericiteĭ căsătoriĭ. Înmormîntarea adormitului în Domnul a avut loc Marţi d. a., celebrând Rsmul Dr. Vasile Hossu, canonic mitrop. cu asistinţa alor 6. preoţi şi 2. lectorĭ. Aŭ cântat prof. Ionaş şi Papiŭ. Cuvîntarea funebrală a rostit-o capelanul Blaşuluĭ Iuliŭ Nistor. Un distins şi numĕros public, în frunte cu Escel Sa Mitropolitul, aŭ ţinut să deie ultima onóre fericitului adormit, iubit şi stimat de toţĭ pentru însuşirile plăcute şi inima sa blândă şi nobilă.

Odihnéscă în pace!

† *Elena Posmuşian,* fica preotuluĭ gr. cat. Elia Posmuşian din Ragla, a repausat în urma unuĭ morb grav de plept, Sâmbătă în 4. Maiŭ 1901. la 6. óre diminéţa, în etate de 19. anĭ, provĕdută fiind cu ss. taine.

În vecĭ amintirea eĭ!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

XV.

(Continuare.)

Înse mai mult și de cât vorbele acestea documentéză cartea „*Mărturisirilor*“ cât de delicat și profund a păstrat el suvenirul mameĭ sale. Din acea carte neperitóre, care Augustin o scrise pentru ca să amuțéscă admirațiunea, ce-l încunjura și care tocmaĭ resultatul contrariŭ dorinței sale îl avu, din acea *carte* zic — se vede cât de tare a iubit el pe mamă-sa. Și cu tóte că vrênd a se umili pe sine însu-și și peste ea aruncă câte o umbră, temêndu-se, că aureola sfîntă a eĭ i-va impresura și capul luĭ; totuși din acea, în ciuda rătăcireĭ sale, în ciuda cuvintelor sale numaĭ pe de jumătate pronunțate, făcu el să strălucéscă ca printr'un vĕl străvĕdĕtoriŭ blândeța, pietatea, modestia virginală, castitatea, eroismul de mamă și iubirea de Dumnezeŭ cu totul divină a acesteĭ femeĭ fără sĕmĕn. Din acésta carte învĕțăm în fine, *ce e o mamă creștină,* ce póte ea *face* pentru copiiĭ sĕĭ și că dacă i-a mântuit, vindecat și adus prin rugăciunile sale la o viață cu totul nóuă, ce suveniri pii și recunoscință delicată și neperitóre le stîrnesce în inimă.

O singură probă să maĭ aducem și apoĭ să punem capĕt istorisireĭ despre acéstă mórte admirabilă, așa pe cum o finesce însuși Augustin, citând o pagină din „Mărturisirile“ luĭ, unde plânge cu o frumséță naturală, în tonul profund, ne maĭ auḑit, al inimeĭ sale durerea fiéscă, pe care timpul o alină, dar nu o slăbesce, și unde resună iubirea, pe care despărțirea numaĭ o întăresce, fiind că o tot curățesce.

„Acum înse — ast feĭ scrie s. Augustin la 13 anĭ după mórtea mameĭ sale — după ce mi-s'a vindecat deja sufletul de rana, în care póte carnea și sângele îșĭ puteaŭ avé partea, înaintea feței Tale, o Dumnezeul meŭ, vĕrs *lacrimĭ pentru* șerbitórea Ta; cu totul alt feĭ de lacrimĭ, de cât carĭ provin dintr'un suflet sdrobit, considerând pericolele orĭ căreĭ inimĭ, care móre în Adam. Cu tóte, că trăind în Christos, încă înainte de a se despărți sufletul eĭ de trup, a trăit ast feĭ, în cât în credința și moravurile eĭ era mărit numele Tĕŭ; totuși nu cutez a zice, că de la botezul sĕŭ, n'a ieșit din gura eĭ nicĭ un cuvînt contrariŭ legiĭ Tale“.

„Pentru aceea decĭ, o Dumnezeul sufletuluĭ meŭ, mărirea și viața mea, retăcênd pentru puțin timp faptele eĭ bune, pentru carĭ Îțĭ daŭ laudă și mulțămită, mĕ rog acum înaintea feței Tale pentru pĕcatele mameĭ mele; auḑi-mĕ Dómne în numele Mediculuĭ ranelor nóstre, care a atîrnat pe lemnul crucĭĭ și ședênd de-a drépta Ta se întrepune pentru noĭ. Sciŭ, că ea a lucrat în mod îndurătoriŭ și că a iertat din inimă celor, ce i-aŭ greșit; iértă-i și Tu greșelele, carĭ din întîmplare le va fi făcut în decurs de atâția anĭ de la botezul eĭ. Iértă-i, o Dumnezeul meŭ, iértă-i, te rog, și să nu întri la judecată cu șerbitórea Ta.“ [1])

„Cred, că i-aĭ și dat acea, de ce Te rog, o Dumnezeul meŭ; înse primesce bucuros acest sacrificiŭ de bună voe a buzelor mele, ca să n'o desfacă nime de sprijinul tĕŭ. Să n'o amenințe leul, diabolul, nicĭ prin putere, nicĭ prin cursă; nicĭ nu va zice ea, că nu datorésce cu nimic, de témă ca să n'o convingă și prin viclenia sa acusatoriulŭi cel isteț, ci va zice, că greșelele eĭ le-a iertat Acela, căruia nime nu-ĭ póte reîntórce, ceea ce a dat de bună voe pentru noĭ.“ [1])

„Repauseze în pace cu bărbatul sĕŭ, afară de care, nicĭ înainte, nicĭ după el, n'a cunoscut pe altul, căruia i-a servit cu iubire și răbdare, numaĭ ca să-l pótă câștiga și pe el pentru Tine. Inspiră, o Domnul și Dumnezeul meŭ pe șerbiĭ tĕĭ, frațiĭ meĭ, fiiĭ tĕĭ și domniĭ meĭ, cărora le servesc cu cuvîntul, cu inima și cu péna, ca orĭ cât vor ceti aceste pagine, să-și aducă aminte la altarul tĕŭ de șerbitórea Ta, Monica, și de bărbatul eĭ Patriciŭ, prin carĭ m'aĭ făcut să mĕ nasc în lumea acésta, fără să sciŭ eŭ cum. Să-și aducă aminte cu o iubire piă de părinții meĭ, carĭ m'aŭ adus la lumina acésta trecătóre. Ca ceea ce a cerut de la mine pe patul morții să i-se dee eĭ din destul prin rugăciunile multora, maĭ mult prin „*Mărturisirile*“ mele, de cât prin rugăciunile mele.“ [2])

XVI.

Fiul atâtor lacrimĭ.

387—430.

În ceasul sĕŭ din urmă, vĕḑênd sfînta Monică pietatea și zelul, în care îl lasă pe Augustin, se umplu de bucuriă. Ce ar fi fost înse, dacă acéstă mamă venerabilă ar fi putut vedé urmările frumóse ale ostenelelor sale; dacă ar fi putut fi de față la desvoltarea aceea admirabilă a sfințenieĭ și a talentuluĭ luĭ Augustin, față de care viața luĭ din *Cassiacum* nu era de cât o palidă auroră? Dumnezeŭ n'a voit așa. Acésta ar fi fost o prea mare fericire pentru lumea acésta. O atare fericire e pentru viața eternă.

Noŭĕ, carĭ ne încercăm a pĕtrunde prin întunecimea istorieĭ și a înțelege, ce a fost acésta sfîntă femeĭă, ne va fi iertat a ne opri pe un moment la acest spectacol admirabil. Dacă e drept, că ea n'a avut numaĭ chemarea, de a-și întórce fiul, ci și de a pregăti și a da s. Biserieĭ pe cel maĭ mare dintre doctoriĭ sĕĭ, atunci, studiând noĭ și sfințenia și geniul s. Augustin în tótă desvoltarea lor ulterióră, nu facem alta, de cât continuăm studiul început asupra mameĭ, contemplând pe fiul, ce l'a lăsat după sine pe pământ.

De cum va ne va succede acésta descriere a spiritului și a inimeĭ luĭ Augustin, ea va puté servi ca „un fond într'aurit“, din care figură venerabilă a sfinteĭ Monice va apăré în tótă splendórea sa.

Grijea cea dintâiŭ a s. Augustin, după înmormîntarea mameĭ sale, fu de a se reîntórce la Roma. El nu simția în sine destul curaj ca să se pótă despărți de mormîntul cel scump, și rĕmânênd în Italia, el voia să câștige numaĭ ușurința de a puté veni maĭ adese orĭ să se róge și să céră acele luminări și inspirațiuni sfinte, pe carĭ o mamă, chiar și mórtă, nu le denégă nicĭ când fiuluĭ sĕŭ. El rĕmase decĭ în Roma un an întreg, continuând modul de viață, care îl începuse în *Cassiacum:* diminéța o destinase pentru rugăciuni, și meditațiuni asupra s. Scripture, de care n'a maĭ putut abzice, pe cum și pentru compunerea maĭ multor opurĭ, despre carĭ vom vorbi în curênd. Sara cerceta bisericile și locurile sfinte, de carĭ atâtea sînt în Roma: catacombele, unde uda cu lacrimile sale móștele martirilor; apoĭ cu deosebire mănăstirile, pe carĭ nu le-a maĭ părăsit și unde s'a introdus cu încetul în viața aceea religiósă, care de la convertirea sa îl era dorul cel maĭ de căpĕteniă, și pe care avea de gând să o introducă și în Africa. Acele câte-va epistole, carĭ le scrise în epoca acésta, ni arată zelul, cu totul sfînt, de care era cuprins din ce în ce maĭ tare.

Nu-l încunjura de cât numaĭ tăcerea, sĕrăcia și umilința; suspina după singurătatea, în care, după cum însu-și se esprimă, omul se póte sfinți și ridica în ceriurĭ maĭ ușor, de cât orĭ unde; mórtea o numia el „însoțitórea credinciósă a iubireĭ, care ne deschide pórta și ne lasă să ajungem la *Acela,* pe care îl iubim.“ Veḑi bine visitele, ce le făcea la mormîntul mameĭ sale își aveaŭ partea lor în acest progres spiritual.

Ele l'aŭ ajutat să se pótă despărți de lumea acésta, să-și pótă ridica inima la ceriurĭ.

Trecênd anul dolinluĭ fiesc, Augustin s'a reîntors în Africa, însoțit de Adeodat, Alipiu, Evodiu și alțiĭ; și după ce și-a vîndut și împărțit sĕracilor puțina avere, ce i-a rĕmas de la tatăl sĕŭ, atât el cât și soțiĭ sĕĭ îmbrăcară câte o tunică négră, încinsă peste mijloc cu o curea de piele, și după datina călugărilor egipteni, rădêndu-și capul în formă de corónă, dimpreună cu amiciĭ sĕĭ a inaugurat lângă porțile *Tagasteĭ,* viața aceea de rugăciune, sĕrăciă și supunere, despre care visa de atâta timp.

„Așa petrecu el aprópe treĭ anĭ, — zice biograful sĕŭ — liber de orĭ ce gând lumesc, trăind dimpreună cu soțiĭ sĕĭ numaĭ pentru Dumnezeŭ în postire, rugăciune și fapte bune; meditând ziua și nóptea asupra misteriile legiĭ creștine, și comunicând celor presenți și celor absenți, prin conversărĭ și prin epistole, luminile, ce i-le da Dumnezeŭ în contemplațiunile sale.“ [1]) De alt feĭ el scria maĭ puțin, nu ieșia maĭ de loc din casă, și încunjura cu mare băgare de samă se arĕta în public, maĭ cu samă în orașele, unde nu eraŭ preoți orĭ episcop. Căci de când s'a fost lățit falma despre el se temea, că va ajunge sórtea sfîntuluĭ Ambrosiŭ și a multor altora, pe carĭ poporul așa zicênd l-a prins și l-a făcut să se sfințéscă de preoți saŭ episcopĭ contra voinței lor.

A venit înse óra hotărîtă de Dumnezeŭ, ca să pună în luminar lumina acésta și tóte precauțiunile umilite ale acestuĭ suflet mare nu l-aŭ maĭ folosit nimic.

Într'o zi se duse în *Hippo,* cu gândul de a câștiga pentru viața călugărésca un suflet mare, care i-se părea demn de acésta. Pe când asista el la sfînta liturgie cu cea maĭ mare reverință și de alteum fără nicĭ o bănuĭélă, pentru că acolo era deja episcop; étă că episcopul, un bĕtrân venerabil, se sui pe amvon și începu a se plânge, din întîmplare, chiar despre greutățile oficiuluĭ sĕŭ și despre aceea, că ce mare lipsă ar avé el de un preot tinĕr, care să-l maĭ ajute în suportarea acelora. La cuvintele acestea ochiĭ tuturora se îndreptară spre Augustin; îl prinseră, îl duseră cu sila înaintea episcopuluĭ și în gură mare, cu o nespusă însufleție, pretindeaŭ să fie ordinat de preot. Junele sfînt, care de loc nu se aștepta la asemenea scenă, începu a suspina și a vĕrsa lacrimĭ.

„Aceia, carĭ nu l'aŭ cunoscut — zice biograful sĕŭ — credeaŭ, că dóră îl vor puté mângâia, șoptindu-ĭ la ureche, că deși oficiul de simplu preot e inferior meritului sĕŭ, totuși îl apropie de demnitatea episcopéscă. Dar un cuget cu mult maĭ sublim îl făcea pe el să suspine,“ — zice maĭ de parte Possidius. [2]) El se gândia la viața-ĭ trecută și plângea, cugetând la responsabilitatea, ce o va pretinde Dumnezeŭ de la el în o demnitate așa înaltă, pentru atâtea suflete, ce aveaŭ să-ĭ fie concredute.

---

[1]) Conf. lib. IX. c. 13.

[1]) Confess lib. IX. c. 13.
[2]) Tot acolo.

[1]) Possidius, cap. III.
[2]) Possidius, cap. IV.

Ordinat fiind de preot nu numai că n'a părăsit modul de viață, ce-i începuse în Tagasta, ci din contră era gata să se facă și mai sĕrac și mai umilit. Cu învoirea episcopului, el adună înaintea porților din *Hippo* pe toți soții sĕi de mai înainte, la cari s'aŭ mai adaus și alții, și a ridicat într'un loc, unde domnia pacea și liniștea, o mănăstire, care în curênd deveni o adevĕrată școlă a sfinției, din care aŭ ieșit toți episcopii cei mai mari ai Africei din timpul acela: Sfîntul Alipiu, episcopul din Tagasta; s. Evodiu, episcopul din Uzale; s. *Sever*, Episcopul din Mileva; s. Possidiu episcopul din Calama, cel ce ni-a lăsat o scurtă dar fórte prețiósa biografiă a s. Augustin; s. Profutur, episcopul din Cyrta și alții, mai mult de zece bărbați, distinși prin sfințenia lor, cari asemenea sfîntului Augustin aŭ ridicat mănăstiri și — pe cum zice Possidiu — întrecêndu-se în predicarea cuvîntului lui Dumnezeŭ, aŭ adus pretutindenea pacea și unirea în Biserică.

„S. Augustin, asemenea unei stele, începu a rĕspândi între ei lumina, care și-a câștigat-o în decursul alor cinci ani atât de roditori de la întórcerea sa, predicând în fie care Duminecă în Biserica din *Hippo*, provocând pe ereticĭ la dispute publice, scriind o mulțime de epistole, improvisând opuri, fiind tot de una gata. — continuă Possidiu, — se anunțe cuvintele mântuirei, atât în public, cât și cercuri private, acasă și în biserică. Lucrările și cuvîntările sale stîrniră o admirațiune și o bucuriă nespusă între creștini. Cărțile sale, cari prin îndurarea lui Dumnezeŭ dĕmnă de admirat, urmaŭ unele după altele în restimpuri scurte și se respândiaŭ cu iuțélă, eraŭ primite cu mare sete de ereticĭ și catolicĭ, cari se întreceaŭ în dorul de a le ceti, și se nisniaŭ cu orĭ ce preț să câștige decopiatorĭ, ca să póță aduna și cuvintele cele mai neînsemnate. Ast fel biserica Africeĭ, umilită de atâta timp, ér și-a înălțat fruntea sa, ba bucuria ei străbătu de parte peste mărĭ." [1])

Ceea ce era și mai frumos de cât acésta desvoltare neașteptată a geniului și sfințéniei unui bărbat așa de tinĕr, botezat numai de cinci ani și ordinat de preot numai de câte-va zile, — era purtarea bĕtrânului episcop, care se bucura mai mult de cât orĭ cine și mărîa pe Dumnezeŭ cu lacrimi pentru că i-a trimis un atare ajutor. El se opunea învidioșilor, cari acusaŭ pe Augustin — pe basa nu sciŭ cărei legi — numai, ca să-i astupe gura, și primia cu un surîs umilit pe aceia, cari voiaŭ se stîrnéscă chiar și în ei jalusia. Ca nu cum-va să-l pótă despoia de razimul sĕŭ puternic cele alalte biserici, ascunse pe Augustin într'un loc retras, așteptând acolo, până ce căpĕtá de la primatele Africeĭ învoirea de a și-l sfinți întru coajutoriŭ. După câștigarea învoirei, s'a început o luptă minunată: bĕtrânul episcop suindu-se pe amvon își descoperi între strigătele însuflețite ale poporului intențiunea de a-l ordina pe Augustin de Episcop. Augustin refusa între șiróie de lacrimi, provocându-se atât la legile Bisericiĭ, cât și la datinile Africeĭ, și la nevrednicia sa; cu tóte acestea el fu sfințit de episcop aprópe cu sîla. Pentru asta în tótă viața s'a plâns, repetind în mii de forme, că el n'a fost demn de o atare demnitate, pe care de alt fel n'a folosit-o, de cât pentru a vesti și apĕra credința cu mai mare zel, cu mai mult foc și autoritate.

(Va urma.)

[1]) Possidius, cap. VII.

Bibliografie.

Învitare de abonament.

Sibiŭ, April 1901.

P. T. Domnule!

De un șir lung de ani adun materialul necesar pentru compunerea unei istorii complete a *luptelor nóstre politice-naționale*, cu începere din vremile îndepărtate, până la *procesul Memorandului*.

Sînt atât de înaintat, nu numai în adunarea, ci și în aranjarea potrivită a materialului, în cât *pot să încep cu tipărirea cărții*, căreia cred că i-am dat titlul cel mai corĕspundĕtor, numindu-o:

„Cartea de Aur".

Cartea mea nu are pretenția de a fi, saŭ de a cere să fie considerată de *istorie critică* a vieții nóstre politice naționale din trecut, pentru că sevîrșirea unei ast fel de lucrări reclamă alte puterĭ, mult mai destoinice de cum sînt ale mele; ci *„Cartea de Aur"* va fi o simplă, dar credincióză și amĕnunțită *istorie* a tuturor evenimentelor politice-naționale, prin care a trecut neamul nostru în trecut, va fi o adunare de *material brut*, din care altă putere, alt condeĭ va avé să compună la timpul saŭ opera monumentală a *istoriei critice* despre luptele nóstre.

Scopul meŭ este numai, să înlesnesc lucrarea pe sama *celui ce are să vină* și să-l dispensez de migălósa muncă de a-și aduna el singur materialul trebuincios, pe care-l primesce gata de la mine.

În consecință:

„Cartea de Aur"

va conține:

1. Descrierea tuturor întrunirilor, adunărilor și conferințelor nóstre *politice-naționale* din trecut, împreună cu resoluțiunile votate din partea lor și cu vorbirile mai remarcabile rostite cu acestĕ ocasiuni.

2. Tóte memorandele, petițiunile și representațiunile adresate din partea *națiuneĭ române* și din partea representanților eĭ Monarchului și guvernelor de pe vremurĭ.

3. Tóte verbiriile *autentice* ale deputaților nostri naționali, rostite în dieta țării, atât din Ungaria, cât și din Ardeal, împreună cu vorbirile *prelaților nostri*, rostite în casa magnaților, și cu vorbirile senatorilor români, ținute în senatul imperial de la Viena.

4. Descrierea tuturor evenimentelor, carĭ deși nu se refer la viața nóstră publică, aŭ putut să aibă totuși influență directă saŭ indirectă asupra determinăriĭ atitudineĭ nóstre politice din trecut, și aŭ putut să contribue la precisarea linieĭ nóstre de conduită politică.

Vorbirile deputaților români, rostite în dietă, sînt traduse cu tótă esactitatea din textul original, publicat în analele dietale, pe basa notelor stenografice.

Cartea mĭ-a eșit fórte voluminósă, pentru că va da *opt tomurĭ*, de câte 55—60 cóle tipărite, formatul *octav mare*.

Materialul pe care-l va cuprinde l'am împărțit ast fel:

a) *Volumul I și II* conține luptele nóstre naționale din vremile mai îndepărtate până la anul 1865, — *inclusive dieta din Cluș* — cu o amĕnunțită descriere a evenimentelor politice din 1848—1849 și a impunĕtórelor lupte parlamentare și estraparlamentare, de la anul 1861.

b) *Volumul III și IV* conține luptele parlamentare, purtate din partea deputaților nostri naționali în dieta de la Budapesta, la anii 1865—1868.

c) *Volumul V și VI* conține luptele parlamentare, purtate în dietă și în casa magnaților, între anii 1869 și 1881, împreună cu mișcările politice-naționale estraparlamentare din acești ani.

d) *Volumul VII* va cuprinde luptele parlamentare și estraparlamentare dintre anii 1881 și 1892; ér

c) *Volumul VIII* procesul *„Replicei"* și al *„Memorandului"*, — descrise *pe basa datelor autentice*.

Sînt de credința, că pentru a ne puté pune de nou în mișcare în politica militantă, fie pe calea vechĭe saŭ pe o cale nóuă, e neîncunjurat de lipsă să cunóscem în modul cel mai amĕunțit *tot* ce am făcut pe terenul acesta în trecut, pentru că numai așa putem afla busola adevĕrată, care are să ne conducă în luptele viitóre.

În scopul acesta m'am decis decĭ a da publicului cetitor român

„Cartea de Aur",

o carte, care va fi oglinda fidelă a faptelor nóstre politice din trecut, atât de frumóse și atât de puțin cunoscute, în deosebĭ generațiilor mai nóuĕ ale națiuneĭ nóstre.

Pentru a mi-se face posibilă tipărirea acesteĭ voluminóse cărți, — după părerea mea de neapărată trebuință pentru actualii și pentru viitorii conducĕtorĭ politicĭ ai neamului nostru, — *fac apel la publicul român*, la actualii fruntași naționali, carĭ vor afla depusă în ea, pe lângă titanica muncă a înaintașilor lor o bună parte și din munca lor proprie și fac apel și la viitorii conducĕtorĭ ai poporului român, la *tinerimea română*, care va afla în acest îndreptar politic o comóră bogată, un isvor nesĕcat de însuflețire națională, de muncă uimitóre și de abnegațiune, — însușirile impunĕtóre și caracteristice ale înaintașilor nostri; *și-i rog pe toți, să-mi acórde tot spriginul posibil a puté scóte de sub tipar cartea acésta.*

Deschid decĭ abonament *pentru primele dóuĕ volume*, carĭ vor apĕré *în decursul anului acestuia*, cu prețul de *20 coróne amêndóuĕ*, (prețul de boltă va fi mai mare), în speranța că aceia dintre inteligenții nostri, cărora dată le este posibilitatea de a jertfi, vor aduce acéstă jertfă pe altarul mult cercateĭ nóstre națiuni.

Am trebuință de 300 abonenți pentru a puté face față speselor de tipar și cred, că acest mic numĕr va puté fi scos cu ușurință din frumósa cunună de inteligință pe care o avem astăzi.

Lista abonenților va fi publicată.

Listele de abonament sînt a se retrimite subscrisului la Sibiŭ (Nagyszeben), până la finea lunei Maiŭ, c. n.

Intențiunea mea este, ca asigurându-mi-se posibilitatea tipăririĭ cărții, prin adunarea necesarelor 300 de subscrieri, se scot de sub tipar în fie care an câte dóuĕ volume din cartea anunțată, așa ca în decurs de *patru ani* întréga lucrare să fie depusă în mâniile publicului cetitor român.

Cu distinsă stimă:

Teodor V. Păcățian

Red. resp. al ziarului *„Telegraful Român"*.

Notă. O cólă de subscriere e depusă și la Redacția nóstră.

A apărut:

Constantin Berariŭ: **Tricolorul românesc,** Cernăuți 1901. O interesantă broșură, ce se ocupă cu afacerea colorilor naționale, atât de prigonite și la frații din Bucovina. Vom reveni.

Din Istoria Românilor. Episcopul Ioan-Inocențiŭ Klein, de Dr. Augustin Bunea, Blaș 1900. Opul acesta nu este o carte numai de istorie bisericéscă, ci o istorie completă a vieții politice, religióse, culturale și sociale a Românilor de pe timpul episcopului Klein, și pentru aceea se recomandă nu numai celor ce se interesézĕ de istoria bisericéscă, ci tuturor, carĭ voesc să cunóscă trecutul întreg al Românilor. Credem însĕ că mai vêrtos din nicĭ o bilioteca parochială nu ar trĕbui să lipséscă.

Posta „Unirii“.

On. *A. M. P. în B.* Aŭ sosit, vor urma pe rînd. Mulțumită.

D. *G. C. în B.* Cât ce vom dispune de spaț mai mult, până atunci puțină răbdare.

Belotinț. Achităm întreg anul 1901.

Ragla. Achităm anii 1898 și 1899.

Bujdos, Alsó-Várcza. Achit an. 1900 sem. 2. și 1901 sem. I.

Sevestrenî. Achităm an. 1900.

M. în Budapesta. Achităm an. 1901, April—Iuniŭ.

Homorod. Achităm an. 1899 și 1900. Notiță separată sub fașa ziariului nu putem. E de ajuns recipisa, cu provocarea la acest număr.

Iacob. Am primit și una și alta. Achităm an. 1900. În restanță mai este sem. I. din 1901.

Sân-Nicolaul-mare. Achităm an. 1900 și 1901 Ianuar—August.

Ercea. Achităm an. 1900.

Sân-Georgiul-de-Câmpie. Achităm an. 1899.

Editor și redactor răspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

Inserate.

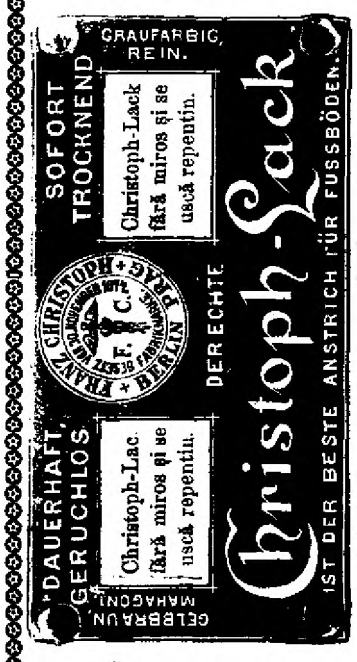

Cu veritabilul **Christoph-Lack** se pot vărsi (colora) pădimenteie caselor, fără de a se întrerumpe folosirea acestora, fiind că nu are *mirosul cel neplăcut* cum și uscarea târzie și scorțoșă, ce o aŭ vărsielile și lacul de olei. A fără de acestea modul întrebuințării lui e de tot simplu, în cât îl póte face fie cine.

Deposite în:
Sibiŭ: **Franz Jahn Söhne.** (7) 4—15
Blaș: Ludovic Schuller.

Veritabila **pomadă engleză „Tannochichinin“**

a Drului Iosif Kriegl,

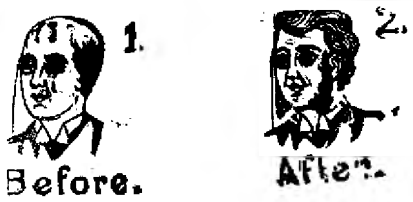

(înainte) (după)

împiedecă căderea și încărunțeala timpurie a părului și a barbei, și ajută creșterea lor. O doză costă, anticipând prețul, **3 coróne.**

Chief-Office 48, Brixton-Road, London, S. W.

Asemnațiunile postale să se adreseze la:

Apotheker

A. Thierry's Balsam Fabrik

in Pregrada bei Rohitsch-Sauerbrunn.

Cumpărătorilor en gros li se of scădĕmînt convenabil.

La esposițiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și de metal a luĭ

(34) 24—52

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea de nóŭ a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregĭ armonióse, pe lângă garanție pe mai mulți anĭ, provĕdute cu adjustărĭ de fer bătut, construite spre a le întórce cu ușurință în orĭ ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o latură prin ceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele patentate găurite

de mine inventate și mai de multe orĭ premiate, carĭ **sunt** provĕdute în partea superióră — ca violina — cu găurĭ după figura *S* și pentru aceea aŭ un ton mai intensiv, mai adînc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, **așa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 408 kg. făcut după sistemul vechiŭ.** Mai departe se recomândă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător, — spre pre-adjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut** — ca și spre turnarea de **tóce de metal** Clopote în greutate de 300 kg. și mai jos se află tot de una în magazin.

Preț-curanturĭ ilustrate se trimit la cerere grătuit și francо.

Indispensabil și neîntrecut, de un efect sigur.

Marfă universală, export în tóte țĕrile.

Chief-Office 48, Brixton-Road, London, S. W.

Cea mai bună mediciună de casă, cea mai căutată, sigură și până acum necunoscută este

Balsamul Apotecarului A. Thierry,

Căutat în tótă lumea pentru efectul sigur **Contra tuturor bólelor interne, de piept, plumânĭ, stomac și ficat.** Folosit ca mijloc estern, este cel mai renumit

remediŭ de tămăduire a ranelor.

Veritabil numaĭ cu marca de apărare verde, autentic registrată în tóte statele și provĕdută cu capsula de metal, ce pórtă inscripția: **Allein echt.** — Producție anuală 6 milióne borcane. — 12 borcane micĭ saŭ 6 marĭ dubie, spedate franco **4 coróne.** — Un borcan de probă cu instrucțiune și cu sumarul tuturor depositelor din lume **1 corónă 40 filerĭ.** — **Se espedézĕ numaĭ pe lângă trimiterea anticipativă a prețuluĭ.**

UNSÓREA-CENTIFOLIE A LUI A. THIERRY

(numită făcătóre de minuni), de o putere și efect miraculos. Face orĭ ce operație superfluă. Cu acéstă unsóre s-a vindecat un os-scarabeŭ, ivit înainte de aceea cu 14 anĭ și declarat incurabil. Bóla de óse și în timpul din urmă un morb gangrenos, greŭ și vechiŭ de 22 anĭ, numit **rac.** Are un efect antiseptic și repede la alinarea durerilor; răcorește și vindecă orĭ ce fel de rane și arsurĭ. Înmóie și curăță tóte ranele provĕdute prin impunseturĭ. O dosă spedată franco costă **1 corónă 80 filerĭ** după primirea prețuluĭ. La comande maĭ marĭ scădĕmînt.

Producție anuală 100.000 dose.

Pot pune la dispoziție un archiv întreg de atestate originale din tótă lumea. Imitațiile să pot înconjura urmărind cu atenție fie care borcan, care pórtă inscripția: **Apotheke zum Schutzengel des A. Thierry.** Cel carĭ n-aŭ deposit la îndemână, să se ferésc de falsificărĭ saŭ fabricate străine, și se **comande direct,** adresându-se la:

Apotheker

A. Thierry's Fabrik in Pregrada

bei Rohitsch-Sauerbrunn.

(Lieferant des österr k. k. Staatbeamten-Verbandes.)

(Contractor of the War-Office and the Admiralty, London.)

(33) 25—25

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul XI. Blaş 18 Maiŭ 1901. Numĕrul 20.

Completarea Capitlului Mitropolitan.

La inchierea numĕrului trecut a sosit la Blaş scirea oficiósă, că Preaon. Domn ***Ioan V. Rusu***, paroch şi protopop în Sibiŭ, unul dintre cei mai distinşi protopópi, a fost numit de Maestatea Sa, la stalul vacant de canonic de fundaţiune regéscă. Fost mult timp profesor la şcólele din Blaş, autorul unui volum de „Istoria Transilvaniei“, trecut apoi la Sibiŭ ca protopop, pe lângă oficiul greŭ de administraţie, pe care l'a îndeplinit tot de una spre mulţumirea mai marilor sĕi, Rusu a propus vreme îndelungată limba română la gimnasiul de stat din Sibiŭ, a fost secretar şi membru în comitetul central al Asociaţiunei, şi la ultima vacanţă de Mitropolit, a fost candidat în locul al treilea. Încă cu mult înainte, fericitul Mitropolit Vancea l'a fost recomandat spre a fi numit canonic.

Luni în 13., membrii Capitulului bobian, întruniţi sub presidiul Escelenţei Sale Mitropolitului, aŭ ales canonic, în locul rĕmas vacant prin mórtea fericitului Dr. Ioan Raţiŭ, pe secretariul ***Dr. Isidor Marcu.*** Bărbat în flórea vrîstei, noul canonic, a luat doctoratul în teologie la universitatea din Viena, a funcţionat apoi ca prefect şi profesor de teologie la Seminariul clerical, propunênd şi religiunea la gimnas. Din 1898. e secretar mitropolitan şi asesor consistorial. A publicat un Catechism pentru gimnasii şi acum tipăresce un alt manual de teologie pastorală pentru seminarii. Cu prilejul iubileului Stei Unirĭ, a fost numit protopop onorar.

Întru mulţi ani!

15 Maiŭ 1848.

(ε.) Să ne aducem aminte de măréţa zi a *deşteptării* nóstre naţionale.

Să ne reîmprospetăm în minte şi în inimă faptul cel mai înălţător ce ni-l arată istoria politică a poporului nostru în decursul veaculuĭ al 19-lea. Marea adunare naţională, ţinută la Blaş, pe *Câmpul Libertăţii*, este culmea evoluţiunei istorice dintr'un secol a poporului nostru.

Măréţă prin felul, cum a fost pregătită şi cum a decurs, măreaţă prin înălţimea şi curăţenia principiilor, de care a fost călĕuzită şi pe carĭ le-a proclamat cu solemnitate religiósă înaintea luĭ Dumnezeŭ şi a lumei întregi, măréţă chiar şi prin efectele ei, carĭ aŭ pus temelie largă desvoltării de mai târziŭ, — adunarea celor 40,000 de Români pe *Câmpul Libertăţii* rĕmâne şi azi încă fenomenul cel mai admirabil al vieţii nóstre politice şi morale.

Cade-se deci cu adevĕrat, ca în tot anul măcar odată să ne gândim cu de-adinsul la acésta mare manifestaţie a voinţei poporului nostru, şi meditând asupra energiei şi însufleţirei celor ce aŭ realisat'o, să luăm de la ei pildă de energie şi însufleţire pentru causa publică naţională a poporului nostru.

Să ne aducem aminte de *tinerimea* zelósă şi învăpăiată de cele mai alese sentimente altruiste; să ne aducem aminte de esemplul înţelepţilor *archierei*, carĭ şi-aŭ dat mâna frăţéscă, spre a da un bun esemplu fiilor lor credincioşi, fraţi de un sânge şi de o limbă. Şi să admirăm dorul acela svăpăiat după libertate, de care aŭ dat dovedĭ cetele, miile şi sutele de miĭ de iobagĭ, carĭ de sub jugul sclăviei s'aŭ ridicat de o dată la consciinţa de cetăţenĭ şi de sub poruncile umilitóre şi insultătóre ale unor stăpânitorĭ fără inimă s'aŭ scos cu hotărîre spre a se grupa în jurul *stindardelor* naţionale şi a se pune sub comanda *conducĕtorilor* firescĭ, din neamul lor ieşiţi, pe carĭ cu dragoste şi încredere abnegată i-aŭ urmat.

Să ne aducem aminte de tóte acestea mai ales *astăzi*, când manifestarea vieţii nóstre de popor consciŭ de de sine s'a redus în mesură aşa de mare. Dacă ideile ce la 1848 străbătuseră lumea, aŭ scuturat jugul iobăgiei rusinóse, apoi, durere, că astăzi sîntem cuprinşi de o indolenţă tândălósă cu atât mai rusinósă, cu cât ea este efluxul unei inerţii naţionale. Nu ne gândim atâta la adunări şi conferenţe, pentru că sistemul pecătos de guvernare, menţinut chiar şi în era poreclită a „legii, dreptului şi dreptăţii“ — ne-a răpit şi cel mai preţios drept proclamat la 1848: *dreptul libereĭ întruniri*. Ne gândim însă la multele simptome carĭ dovedesc totală nepăsare şi lipsă de interes faţă cu cele mai importante ideale ale esistenţei nóstre ca naţiune. Un spirit materialist a luat locul entusiasmului altruist al generaţiunei de la 48, a căruĭ căldură înviorătóre se resimţia până mai anii trecuţi.

Trĕbue să ne reamintim titanicele sforţări şi lupte ale părinţilor nostri de acum 53 ani mai ales în zilele acestea posomorite, când dat ne este să vedem, că nici chiar cei chemaţi a cultiva spiritul naţional, nu mai serbézĕ, cum s'ar cuveni, aniversarul serbătorii istorice a neamuluĭ, ziua de 3/15 Maiŭ 1848; d'apoi ce să mai zicem atunci de restul „inteligenţilor“, carĭ se preocupă mai mult — dacă un esclusiv — de trebşóre, de cât de treburĭ politice, mai mult de chestiunĭ private, de cât de causele comune ale bisericii, şcólei, culturei şi înaintării naţionale.

Cade-se să accentuăm şi să relevăm principiile marĭ naţionale, carĭ formează condiţia *sine qua non* a esistinţii nóstre: iubirea de neam, lege, patrie şi moşie, mai ales acum, când de pe catedrele universităţilor se propagă nihilismul politic şi religios, ér din partea puterii de stat zilnic se fac încercărĭ nóuĕ şi atacurĭ nóuĕ spre a ne sgudui credinţa în aceste mântuitóre principiĭ.

Noi ţinem cu tărie la religiune şi la naţionalitate; la biserică şi la neam. În sufletul nostru aceste dóuĕ categorii de ideĭ şi sentimente se contopesc într'o perfectă armonie, completându-se şi perfecţionându-se reciproc.

Suntem chiar mândri că biserica nóstră a fost nu numaĭ scutul limbii şi naţionalităţii, ci chiar pregătitórea deşteptării nóstre naţionale, care s'a început la 1700, s'a manifestat la 1848, dar mai este încă mult de muncit ca să se desevîrşéscă deplin.

Nu este o coincidenţă întîmplătóre, ci un fapt elocvent grăitóriŭ, împrejurarea că fiĭ bisericii nóstre crescuţi în Roma aŭ propagat principiile naţionale carĭ aŭ preparat terenul adunării din *Câmpul libertăţii;* că clericii Blaşului

aŭ fost ceĭ mai zeloşi campioni aĭ *deşteptăriĭ,* aĭ căreĭ imn la întonat *Andreiŭ Murĕşan,* şi a căreĭ primă manifestare s'a făcut chiar la *Blaş,* metropola bisericiĭ nóstre.

Noĭ considerăm ca o moştenire legitimă din moşĭ-strămoşĭ tóte principiile de morală şi politică, ce sînt legate de *15 Maiŭ 1848,* şi considerăm ca o datorinţă sfîntă pentru noĭ, nu numaĭ a păstra, ci şi a propaga tóte aceste principiĭ. Împlinindu-ne acésta datorinţă nu facem alta de cât mărturisim iubirea de biserică şi neam, ce încălzesce inimile nóstre în tot de una, cu deosebire înse la aniversariul măreţeĭ zi de *15 Maiŭ 1848*.

Duşmaniĭ sfinteĭ Unirĭ. — Era de prevĕdut. că aceĭa dintre bunĭ nostri fraţi greco-orientalĭ, carĭ aŭ fost atinşĭ prin articlul de ună zi sub titlul de mai sus, vor alarma ér lumea. că biserica „drept măritóre şi naţională". a fost din noŭ atăcată de „papistaşiĭ românĭ." Şi spre a preveni acusa acésta, dar şi de altcum dedaţĭ a nu vorbi din vînt, am documentat ad literam, cum de pildă „smerenia" sa dl protopresbiter Dr. George Popovicĭ, pe care noĭ de alt cum îl ţineam de un om cu mult mai pe sus de cum s'a dovedit, — de dragul. ca să ne discrediteze pe noĭ şi unirea. falsifică cu un pĕcătos scop citatele. ce le aduce contra unirĭĭ.

Crescuţĭ înse în neadevĕr şi dedaţĭ de micĭ a bârfi, tot ce nu e făcut pe calapodul ortodox. organele bisericescĭ de la Arad şi Caransebeş, pervertesc şi articolul nostru, presentându-ne ca apĕrătorĭ aĭ „papistaşilor şi papismului", ca şi cum biserica acésta, chiar de apĕrarea nóstră ar avé lipsă.

Nu reflectăm în special la tóte scrisele acestea, pentru că nu ne putem scoborî pe un grad aşa inferior de bunăcuviinţă, şi pentru că ceĭ de la „Biserica şi Şcóla" din Arad. sînt cunoscuţĭ în întrégă lumea românéscă. de nisce esistinţe veninóse, — ne oprim la scrisele foiĭ de la Caransebeş. şi special la rĕspunsul diui Popovicĭ de la Lugoş.

„Fóia diecesană" sare tare înţĕpată, şi nu-şĭ póte închipui, ca „valorosul op" a şi mai valorosului domn Dr. Popovicĭ să fie combătut de cineva, şi face pe curagiosul şi neadurmitul păzitor al bisericiĭ ortodoxe, sloboḑênd într'o suflare următórea rodomontadă: „Ca uniĭ, carĭ cu ochiĭ în patru trebue să veghiem asupra poporuluĭ concreḑut nóuĕ, datorĭ sîntem să ne ridicăm vocea. contra celor ce în mod criminal mâna sacrilegă şi o ridică spre a calumnia biserica nóstră şi a desavua renumele celor mai distinşĭ bărbaţĭ aĭ nostri. Córda răbdăriĭ nóstre e prea întinsă. nu mai putem suferi tóte acestea cu mânile în sîn." Grozav! ne vom ascunde şi în gaura de şórece, amenin̦tarea acésta ne încărun̦tesce de frică!

Auḑiţi! cine să-ţi mai vorbéscă „că-s cu ochiĭ în patru". când chiar statistica oficiósă a bisericiĭ neunite însă-şĭ mărturisesce de duhul blasat şi de crasul indiferentism ce stăpânesce acéstă biserică! — Dar pentru Dumnezeŭ, nu vĕ e greŭ, să spuneţĭ aşa neadevĕruri. când lumea scie cum concubinatele înfloresc în Bănat, chiar cu scirea preoţimeĭ, — cum secta pocăiţilor se estinde chiar printre credincioşiĭ acesteĭ biserici, cum în cele mai multe locurĭ, preoţiĭ nu sînt „păstoriĭ", ci „belitoriĭ" credincioşilor?

Nu în hainele lungĭ, nicĭ în camilafcă orĭ în mĕtăniile de chilimbar, stă viaţa bisericiĭ. Dlor de la Caransebeş. ci în spiritul, care la Dvóstre e amorţit şi mort. Vĕ putem cita un şir întreg de bărbaţĭ uniţĭ, carĭ conduşĭ de acest spirit s'aŭ jertfit pentru biserică şi neamul românesc *întreg.* Dvóstre? spuneţĭ pe cine va . . . a! marele Andreiŭ! dar şi acesta numaĭ până la un loc. Póte Jon de la Bucecĭ, cine scie?

„Roma" — „propaganda". sînt bucate prea grele de stomachul Dvóstre, stricat cu diresurĭ bizantine; — dar din acestea aŭ venit mântuirea neamuluĭ românesc. Toţĭ o sciŭ numaĭ Dvóstre nu!

Şi nu o scie. orĭ nu vrea s'o scie nicĭ chiar dl Popovicĭ, pe care „Fóia diecesană" îl încarcă cu o mulţime de elogiĭ false, şi care în rĕspunsul sĕŭ reeditéză subterfugiile ţiganuluĭ prins cu mâna în sac.

Stă-ĭ de vorbă dle protopresbiter şi spune-ne, *cum stăm cu citatul din Şincaĭ?* cine a zis cuvintele citate de Dta: Şincaĭ orĭ Bod?

Cum stăm cu unirea uneĭ părţĭ micĭ a Românilor ardeleni? carĭ sînt isvórele studiate de Dta? Episcopul Popea? de sigur! nicĭ nu póte fi un protopresbiter mai cu minte, ca Episcopul sĕŭ.

Cum stăm cu scrierile studiate de Dta? Ziceĭ, că cunoscĭ „Cestiunile" nóstre. dar în acela-şĭ timp nu aĭ cetit scrisele „Gazeteĭ" şi numaĭ acum vreĭ să ţi-le procurĭ.

Nu cutezăm a spune, că aĭ pervertit adevĕrul istoric. ar fi pĕcat să şi presupunem aşa ceva de Dta cel mai „smerit", un „scriitor atât de perfect", un bărbat, de care „nicĭ umbra vre-uneĭ suspiciuniĭ nu se póte apropia."

Ne dóre. că trebue să scriem ast fel de lucruri. şi ne mai dóre. când sîntem siliţĭ a constata. cum fraţiĭ greco-orientalĭ provócă mereŭ cĕrtă. mereŭ ne sgândaresc, ca şi cum n'am avé noĭ Românii atâtea lucruri de isprăvit. Póte ăsta e fatalu destin al istorieĭ!

Feuilleton.

Cățĕlul pĭerdut.

De I. O. Hansen.

(Fine.)

După acésta ambiĭ părăsiră hotelul şi merseră către strada St. Lazare. Pe drum se opriră înaintea unuĭ post de poliţie. unde Levasseur ceru să i-se deie un poliţist.

Cererea cunocutului detectiv fu împlinită cu plăcere.

Mecanicul Leroux locuia într'o casă vechie în catul de jos. Levasseur vorbi cu dînsul câteva minute şi-ĭ înfundă în mână o piesă de zece francĭ. Leroux puse cu plăcere locuinţa sa la dispoziţia detectivuluĭ.

— Acum mai lipsesce numaĭ câne, ca bucată ademenitóre în acéstă cursă poliţienéscă, — zise cest din urmă. — Leroux, nu poţi să ne aducĭ de prin vecinĭ un cățĕl?

— Croitorul din casa dinapoĭ are unul, îl voiŭ aduce pe acela, — adause mecanicul.

El se depărtă şi după câteva minute se reîntórse cu un câne mic, urît şi bătrîn, care se sbătea rĕŭ în braţele sale.

— Acesta e un animal urît; domnişóra Colombes de sigur nu va fi mulţumită cu dînsul. — murmură detectivul. — Dar nu face nimic. Vîră-l într'o coşarcă şi închide acoperişul.

Se făcu întocmaĭ. Micul câne urla înse aşa de tare, în cât a trebuit să i-se arunce în coşarcă şi un os, spre a se linisci.

Într'un colţ al odaleĭ săracăcióse era aplicată o scândură treĭ-unghiulară, de carea atîrna o perdea; acésta era garderoba mecanicului. Vestmintele aflătóre întrînsa fură scóse afară, ér juvelierul se vîrî în lăuntru, pentru ca însuşĭ nevĕḑut. să pótă observa tot ce se va întîmpla în odaie. Într'o încheperе laterală se postă poliţistul. gata să vină la primul strigăt. Detectivul străformat rĕmase în odaie lângă coşarca cu câne.

Aşt fel aşteptară cu paciinţă până când se auḑi bătênd un-spre-zece.

Îndată după aceea întră în odaie un domn tinĕr, frumos, îmbrăcat elegant şi întrebă după mecanic.

— Eŭ sînt Leroux, — zise Levasseur. — Dta eştĭ de sigur trimisul domnişóreĭ Colombes. care aĭ să plătescĭ cincĭ francĭ pentru Fidel?

— Aşa este, — adause junele.

— Dta eştĭ domnul Isidor Lurine, mirele fericit al frumoseĭ domnisóre?

— Da scumpul meŭ. Eĭ, dar unde este dobitocul cel afurisit?

— Aci! — Cu aceste falsul Leroux deschise coşarca şi scóse cânele afară.

— Ha ha! — rîse Isidor. — Acéstă scârnăvie să fie Fidel cel frumos frisat!

— Nu este acesta bolognesul căutat?

— Nu la dracu, ce prostie, să mĕ facă să viŭ aci pentru un ast fel de dobitoc!

În decursul acestel convorbirĭ. juvelierul dete perdéua la o parte, se apropie încet şi făcu detectivuluĭ semne afirmative.

— Dacă acesta nu este Fidel, — zise Levasseur batjocoritor. — atunci şi eŭ pot jura, că Dta nu eştĭ Isidor Lurine!

— Mi-se pare, că eştĭ nebun.

— Nicĭ de cum! Eŭ adecă te ţin de un om ce se numesce Lemoine şi care-ĭ cunoscut, că-ĭ place a se împodobi cu briliantele altor ómenĭ.

Tinĕrul păli şi începu să tremure.

— Ce vreĭ să zicĭ prin acésta domnule Leroux? — bâlbâi el.

— Privesce indărĕtul Dtale!

Isidor Lurine se întorse şi dete cu ochiĭ de juvelierul Belmont din Nantes, pe care el l'a jăfuit cu o cutezanţă atât de mare.

„APA MINERALĂ (AMARĂ) FRANCISC IOSIF" este unicul **purgativ-natural** şi plăcut la gust.

Limba liturgică — ebraică. — În nrul de azi a lui „Alkotmány“. găsim o notiță interesantă, pe care ne grăbim a o comunica cetitorilor nostri.

Când aŭ apărut mai întâiŭ în ziarul „Hazánk“ estrase din prelecțiunile lui Pikler, deputatul conte Zichy Aladár, s'a grăbit a interpela pe ministrul de culte asupra mĕsurilor ce crede de cuviință să ieie. Interpelarea energică a lui Zichy a făcut sânge rĕŭ în tabĕra mamelucilor guvernamentali și archimamelucul Vészi (jidan) acusă în presă biserica catolică și pe Zichy cu cosmopolitism. Și fiind că acesta a protestat contra acuseĭ, Vészi îl îndémnă. că dacă nu-i cosmopolit. atunci să interpeleze pe Ministru de culte. cum se face de un capelan din Hajdu-Dorog lucră pentru reîntroducerea liturgieĭ slave? La aceste Zichy rĕspunde următórele: Fie liniscit dl Vészi. că „n'am să interpelez pe dnul ministru asupra casului de la Hajdu-Dorog, orĭ câți laurĭ îmĭ pune în prospect presa liberală. Și n'am să-l interpelez. pentru că sciŭ. că interpelația mea ar fi la loc rĕŭ îndreptată. de vreme ce în cause liturgice dl ministru nu-i for hotărîtor. . . . . Dacă însĕ cu tóte acestea. dl Vészi susține. ceea ce eŭ socotesc de gresit, că ministrul de culte e chemat să hotărĕscă în afacerĭ liturgice, atunci spun drept. că mult mĕ mir. cum de DSa a întârziat până azi a interpela pe dl ministru, că are cunoscință. că în multe orașe din provință. (bună óră în Orade, Poșon. Miskolcz, Rozsahegy ș. a.) și chiar și în Pesta, în șésă din șepte temple jidovescĭ, să țin predicatorĭ germânĭ. și că scie dl ministru, că în Ungaria limba liturgică la jidovĭ e cea ebraică? Dacă scie acestea, și dacă mai ales, are cunoscință despre faptul pomenit în urmă: aplicat e să insiste de aci înainte ca limba liturgică jidovéscă să fie cea magiară? ceea ce o póte face cu atât mai vîrtos, cu cât jidovimea prin nimic nu póte dovedi necesitatea folosirii limbei ebraice ca limba liturgică“.

Serisele acestea a contelui Zichy vor aduce la reson pe dl Vészi, și în acelaș timp vor fi bine primite și de dl ministru de culte, care în timpul din urmă, mai ales cu prilejul turburărilor de la universitate și-a arătat în tótă nuditatea sentimentele sale filosemite.

Revistă bisericéscă.

Franța. Ca să-și celebreze învingerea raportată cu proiectul de lege despre congregațiuni, francmasoneria franceză, în sĕptămâna patimilor a ținut o mare întrunire în Paris, unde oratorii, care de care aŭ vorbit în ton mai batjocoritor la adresa bisericeĭ Pentru ca să pună un contrapond acesteĭ manifestații antibisericescĭ, în timpul din urmă catolicii francezĭ în numĕr de 70,000 bărbați, aŭ întreprins un peregrinagiŭ la Lourdes Manifestarea acésta grandiósă a sentimentului catolic puse, în uimire chiar și presa guvernamentală-francmasonă, care ne putênd nega faptul, se îndestuli cu a zice, că simțĕmîntul religios e atât de înrădăcinat în poporul francez, în cât nu se póte stîrpi cu una cu dóuĕ.

Guvernul francez apoĭ încă pare că și-a tras pe samă, orĭ cel puțin pare că o să faca unele concesiuni bisericeĭ, căcĭl nunțiul apostolic s'a reîntors pe neașteptate în Paris. Ziarele guvernului încă aŭ mai lăsat din atitudinea ostilă la adresa bisericeĭ.

Anglia. Treĭ sute patru-zecĭ de anĭ aŭ trecut, de când episcopiĭ catolicĭ din Anglia, ca atarĭ nu s'aŭ presentat înaintea regelui. Acum însĕ după suirea sa pe tron, regele Eduard și-a esprimat dorința de a i-se presenta episcopatul catolic. Episcopiĭ în numĕr de 11 s'aŭ și presentat, împreună cu principele de Norfolk și alte notabilități catolice angleze. Prin rostul cardinalului Vaughau, archiepiscop de Westminster, cel de față și-aŭ esprimat condolințele pentru perderea reginei, și bucuria, ce o simțesc pentru suirea pe tron a regelui Eduard. În fine aŭ asigurat pe regele de fidelitatea și supunerea credincioșilor catolicĭ. În rĕspunsul sĕŭ, regele Eduard, mulțumind episcopatului pentru simțĕmintele esprimate, promise, că se va lupta din tóte puterile, pentru ca să fie pace și bunăînțelegere între supușii sĕĭ.

Revistă politică.

Spania. Guvernul spaniol acum culege ródele negligințeĭ din trecut. El a tolerat până acum, ca francmasoniĭ să țină adunărĭ și să se constitue în societățĭ. Și când apoĭ devenirá destul de tarĭ, în timpul din urmă păsirá pe față în contra bisericeĭ, sumuțând glótele asupra ministrilor s. altar. Dar acesta a fost numai începutul mișcărilĭ, căcĭ acum lăsând la o parte biserica, s'aŭ însoțit cu anarchiștiĭ, fie aceia spaniolĭ, fie străinĭ, și cu republicaniĭ, punĕnd în fierbere țara întrégă. În Barcelona și Valencia ordinea publică era așa de sdruncinată în zilele trecute, în cât guvernul s'a vĕdut silit să declare starea de asediŭ. Numai după vĕrsărĭ de sânge și după încarcerarea alor 30—40 matadorĭ anarchiștĭ putu să fie restabilită ordinea.

România. În zilele trecute a fost la Abbazia, unde era familia regală, o întrevedere între regele Carol și regele George al Greciei. Visita regelui Greciei a fost viŭ comentată de întrégă pressa, și pare că ea a fost menită să pună basă uneĭ înțelegerĭ între aceste dóuĕ state asupra chestiuneĭ Macedonene. Se pare mai de parte, că întâlnirea s'a făcut cu aprobarea tripleĭ alianțe, de óre ce Malestatea Sa Francisc Iosif a adresat o telegramă căldurósă regelui Greciei, felicitându-l pentru prietinéscă întâlnire cu regele Carol, pe teritor austriac.

Transvaal. Norocul armelor stă încă tot pe partea Burilor, ce vĕdênd Hollandezii din țara Cap, încep a trece din noŭ în cete marĭ la armata burĕ. Óstea lor, pe lângă tóte pierderile ce aŭ trebuit să le sufere, totuși este aprópe 20 miĭ, ér după alțiĭ 30 miĭ. Proviant aŭ din abundanță. De aceea Kitchener, care prevede, că rĕsboiul va mai ținé încă mult, a scris guvernului din Londra, ca să pună condițiuni acceptabile pentru împăcare, și în acelaș timp a mijlocit, ca soția generalului Botha să vină în

---

— Ah, domnule Lemoine! — vorbi juvelierul. — Sînt încântat, că te revĕd. veselul meŭ soț de călĕtorie! Îmĭ este permis a te ruga. să binevoiescĭ a-mĭ reînapoia briliantele și bancnotele mele? Lanțul de la orologiul meŭ lucesce tare frumos pe vesta dtale de atlas!

Tâlharul amuți de spaimă.

— Unul este prins, — zise detectivul. — Pe celalalt încă-l vom vom avea în curând. Da, privesce numai la mine Lorine; eŭ nu sînt mecanicul Leroux. ci detectivul Levasseur. Heĭ, amice Martin! Pune mâna pe acest băiat și-l du la comisariat!

Polițistul îl legă fără multă greutate.

— Îl cunosc prea bine pe domnișorul acesta. — zise el. — La tóte balurile el este cunoscut la dame sub numele de — Isidor cel frumos. — El are un prĭetin Villaume. cu care umblă mereŭ împreună.

— Așa dară acela va fi domnul Robinet. — observă Levasseur. — Nu-i așa domnule Isidor?

Lurine nu rĕspunse.

— Bine. în curênd îți vom presenta și pe acest Villaume. domnule Belmont. și nu mĕ îndoiesc, că întrînsul veĭ recunósce pe al doilea soț de călĕtorie al Dtale. Și acum să mergem.

Eĭ părăsirĕ locuința mecanicului și merserĕ la biroul poliției.

După mai multe cercetărĭ să descoperi. că amintitul Villaume era într'adevĕr cântatul — Robinet. — El încă fu arestat. Se aflară la dînșiĭ aprópe tóte obiectele furate. de óre ce până acĭĭ încă nu li-s'a dat ocasiune, să le póță valora cu prețurĭ destul de bune.

Se înțelege. că ambiĭ blăstĕmați fură pedepsiți dupĕ tótă rigórea legiĭ.

Domnișóra Adela Colombes leșină, când audi. că mirele eĭ. Isidor cel frumos. este un ast fel de ticălos. În curênd însĕ ea se mângăie. gândindu-se. că ar fi fost și mai înspăimîntător. dacă s'ar fi chiar măritat după un ast fel de om. Un an mai târziŭ ea se căsători cu un bancher avut, carele nu numai că îl plăti cu plăcere tóte datoriile. ci îĭ dărui și un cățĕluș drăgălaș în locul lui Fidel cel pierdut. carele nu mai fu regăsit și cu tóte acestea a ajutat la demascarea alor doĭ tâlharĭ periculoși.

G.

Ornate sacre

de tot soiul și calitatea. de la cele mai ieftine. până la cele mai scumpe. se pot procura de la

Atelierul de ornate sacre

de la *Internatul de fetițe din Blaș.* Conspecte de prețurĭ și mustre se trimit orĭ cui. Confecționarea în cel mult 2 sĕptĕmâni. La comande să se indice prețul și colórea.

(2) 4—

Europa la Krüger, pentru ca să-l înduplece la încheierea păcii. Condițiunile păcii, ce le pune Krüger sînt cunoscute: Independența deplină a celor dóuĕ republicĭ.

Inițiatorii rĕsboiului apoĭ, pe cum e Salisbury, fiind că nu se pot lăuda cu fapte, trebue să recurgă la cuvinte înaintea publicului. Așa spuse, cu ocasiunea unuĭ banchet, lordul Salisbury, că rĕsboiul din Africa de sud, a arĕtat înaintea Europeĭ, carea credea, că Anglia acum e neputinciósă, puterea de carea ea dispune. Și s'a putut convinge orĭ cine, că cel ce provócă asupra sa mânia Angliei, se pune în față cu un inimic puternic. Rĕsboiul, maĭ adauge Salisbury, chiar și când n'ar fi avut alt efect, ar fi fost pe deplin rĕsplătit cu aceea, că s'aŭ vĕdut defectele, ce aŭ fost de a se îndrepta în armata angleză. În fine maĭ zice, că justul rĕsboiŭ, ce Anglia îl pórtă cu Burii, a fost necesar, pentru că acestia în cadrul libertățiĭ ce aŭ avut, s'aŭ pregătit în continuŭ, ca să subsape auctoritatea Angliei în Africa de sud. Nu se puteaŭ decĭ lăsa pe maĭ departe nepedepsite tendințele Burilor. Și fiind că nu póte, înghite pretensiunile drepte ale Irlandezilor, de a-și avé și eĭ guvernul lor, Salisbury face comparațiune între Burĭ și Irlandezĭ, și enunță, că pe cum s'aŭ purtat Burii față de Anglezĭ, adunându-și material, ca să se rĕscóle în contra lor, întocmaĭ așa ar fi făcut și ar face și Irlandezii, dacă ar primi guvern propriŭ.

China. La nota colectivă a puterilor, referitóre la plătirea speselor, curtea chineză a dat rĕspunsul. Rebonificarea se va face prin urcarea dărilor de import și export. Puterile, la condițiunea acésta și-aŭ dat consimțĕmîntul, după ce o parte a Chineĭ va fi declarată de deschisă pentru comerciŭ. Ca întrégă China să fie deschisă înaintea Europenilor e moralminte imposibil, pentru că în starea actuală a imperiului chinez, lipsesc garanțiele și puterea necesară pentru singuranța europenilor, carĭ ar străbate maĭ în internul imperiului ceresc.

Corespondințe.

La chestia ajutului de stat.

Câmpie 10. Maiŭ n.

Am primit cercularul consistorial de dto 17. April Nr. 2034—1901. despre ajutul erarial pe 1900; și cetindu-l, m'am convins, că și acum, ca și în trecut, trăim în tristul timp al suspițiunărilor celor maĭ crase. Și cine ar fi crezut, că și după căderea guvernului banffist, să dăinuéscă încă suspițiunările de nepatriotism, maĭ ales, că cu venirea actualului guvern, Dl Széll promitea multe bune, și se părea din ale luĭ promisiĭ, că în viitor se va maĭ mulcomi duhul acelui patriotism bolnav-estravagant?

Durere! Totul se învîrte în aceeași tocită osie. De sus se suflă și în jos, și se scie de unde și încătrăŭ se umflă vîntul. Toți jócă după vechiul șablon.

Și azĭ, de se aranjéză vre-o petrecere românéscă, inocentă, ca tot ce-l românesc, administrația vîntului vede demonstrație contra statului. De se ține undeva adunare școlastică, saŭ sinod protopopesc, administrația vede complot contra patrieĭ. Sciŭ însu-mĭ sinóde, în carĭ stîlpul poliției era de față.

Dacă edă cineva vre-un manual de școlă, carte, orĭ se compun nisce statute pentru ceva reuniune etc. și numaĭ o dată de ocur numirile de *român, românesc,* — se opresce, se secuestréză, se socot ca contrarĭ ideĭ de stat. De se fundéză ceva institut de economiĭ românesc, acela-l socotit contra patrieĭ, ér acționariĭ, eventual ómenii de încredere și de ceva legături cu acel institut, sînt socotiți de contrarĭ patrieĭ, și după putință persecutați. Dacă un oficial, e născut român, și cutézá a-și păstra legea sa, și *câte o dată* a maĭ vorbi și românesce; acela-l daco-român; — gravitéză spre Bucurescĭ, visézá despre marea Daco-Românie. — Esemple bogate!

Dacă preotul e cu durere de biserică și școlă și de poporul sĕŭ. — cum e și fie care — e socotit unul ca acela de contrar statului; trebue umilit, și aicĭ e mĕrul pomului oprit, — ajutul erarial!

Că óre cugetat-aŭ ceĭ de la cârmă, că unde pot să ajungă cu suspițiunile lor?, dubitez, că de ar fi cugetat, ar fi trebuit să afle, că suspițiunările aŭ adus tot de una despotismul, și suprimarea libertățiĭ. Și omul de principiŭ și de ambiție nobilă, când se vede așa pălmuit și lipsit de darul libertățiĭ sale, în loc să se umiléscă, se ambițiunéză maĭ mult și nu dă înapoĭ, căcĭ nu se póte. Acțiunea își are reacțiune.

Pe calea asta, în loc să se lățéscă concordia și dragostea între popórĕ și indivizĭ, ascultarea între superiorĭ și subalternĭ, se lățesce invidia, ura, neascultarea și tot felĭul de vițiĭ dăunóse omenimeĭ și statului. Pe calea asta, părețele despărțitor între fiiĭ aceleĭ patriĭ, devine tot maĭ tare, ér noĭ, carĭ dorim pace și bunăînțelegere ca să putem lucra pentru interesele cele maĭ sfinte ale poporului, contra acestuĭ curent trebue să luptăm, să apărăm și arătăm, că biserica cu preoții eĭ, școla cu dascăliĭ eĭ, la noĭ *numaĭ românescĭ pot să fie,* căcĭ altcum nu se póte, *nu se póte.*

Pună frâŭ acestor suspițiunărĭ, ceĭ de la cârmă, de vreaŭ pace. Aducă la ordine pe aceĭ denunciați fără suflet, fără Dumnezeŭ. Învețá-ĭ, arete-le legea, că chemarea lor e sfîntă, ér nu ca să calumnieze, să suspiționeze până și espresiunile, privirile, ba chiar și starea psichologică a câtorva milióne de fiiĭ aĭ patrieĭ, carĭ la olaltă supórtă greutățile țăriĭ. Reguleze, disciplineze pe atarĭ subalternĭ. Curețe țara de atarĭ elemente lipsite de adevĕratul patriotism. Gândéscă, câte familiĭ cinstite nu jertfesc eĭ prin suspițiunărĭ, și dacă . . . apoĭ ar maĭ fi liniștiți în conscințá? . . . . . .

. . . . . .

Urmărĭ ale atâtor suspițiunărĭ e și jertfirea familiilor alor 142 preoțĭ nevinovați întru nimic, carĭ nu pot primi ajutorul, de multe orĭ, așa de dorit.

N'ar fi cu cale, ca împreună, în un *„libelus“*, să arătăm ministrului nedreptatea ce ni-se face, și împreună să pretindem și pentru noĭ *„regularea congrueĭ suplitóre“*, căcĭ și noĭ servim Archidieceseĭ?

M. H.

Sĕrbătorile la sate.

B . . . . ., în 15 Maiŭ 1901.

Corespondentul Dv. din Nrul 19 a. c. sulevézá cestiunea așa ziselor sĕrbătorĭ nelegate, usate de poporul nostru și combătându-le doresce să audă, ce zic și alțiĭ la obiectul din cestiune.

Voind decĭ a satisface dorinței dînsului, cu permisiunea On. Redacțiunĭ, viu a-mĭ descoperi și eŭ vederile și esperințele mele.

Sĕrbătorile nelegate sînt de dóuĕ categoriĭ, și anume unele de origine creștină ținute în memoria cutăruĭ Sfînt aflător în Mineiŭ, ér altele sînt de origine păgână-romană.

Referitor la cele de întâiŭ este de observat, că óre când și acelea aŭ fost sĕrbătorĭ legate, dar cu timpul s'aŭ scos din numĕrul acelora reducându-se sĕrbătorile. Pentru ultima óră atare reducere s'a întîmplat cu aprobarea Scaunului Apostolic sub împĕratul Iosif II. Deși atarĭ sĕrbătorĭ aŭ devenit abolite, totuși prin tradițiune s'aŭ păstrat în memoria poporului român de ambe confesiunile, dar maĭ cu samă la greco-orientalĭ. Aceea înse nu se póte afirma în general că poporul nostru pretutindenea ar observa atarĭ serbătorĭ, ci în mod sporadic, numaĭ pe unele locurĭ. Eŭ de es. și cred, că și altĭ confrați aflătorĭ între împrejurărĭ analoge și avênd parochiĭ mixte cu locuitorĭ reformațĭ orĭ luteranĭ, carĭ afară de Duminecă nu cunosc altă sĕrbătóre, ne-am póte plânge chiar de contrarul, că adecă nicĭ sĕrbătorile legate ca Sf. George, Tălarea Capului Sf. Ioan, Schimbarea la față, Sf. Dumitru și altele, nu le observă poporul cum trebue.

Ce privesce sĕrbătorile de origine păgână, acelea s'aŭ păstrat în memoria poporului nostru de la străbunii romanĭ. Acestea se observă maĭ cu samă în părțile muntóse, unde poporul este maĭ înapoiat în cultură, și n'a venit așa tare în contact cu alte confesiunĭ. Așa p. e. în ținutul Hațĕgului, dar în specie în Valea Jiului am aflat fórte multe sĕrbătorĭ, carĭ tradézá acésta origine. *) Așa de es. ziua lupului (Lupercalia) a ursului (Ursalia), a gadinelui, a gadinetului etc. Ba după a mea părere, chiar și așa numitele nedeĭ (rugi), nu sînt alt ceva de cât Bachanaliile străbunilor nostri, căcĭ deși se țin ce e drept Dumineca, dar nu sînt împrennate cu nicĭ o ceremonie religiósă, ci constaŭ numaĭ din jocurĭ și ospețe și nu se țin în ziua hramului bisericiĭ.

Așa dară observarea sĕrbătorilor nelegate, fie acelea de origine creștină orĭ păgână, nu este un vițiŭ general al poporului nostru, ci este pendentă de la positiune, gradul de cultură și de la contactul ce l'a avut cu alte confesiunĭ. În părțile muntóse, superstițiunea și bigotismul fals este maĭ mare, ca în părțile de la centru și de la orașe, căcĭ acolo poporul nostru a fost maĭ isolat și maĭ înapoiat în privința școlelor și a preoților luminați, ér în aceste părțĭ a fost între împrejurărĭ maĭ favorabile.

*) Azĭ avem și în acelea părțĭ preoțĭ apți și deplin cualificați, carĭ ar face un bun serviciŭ literaturei nóstre, când ni-ar da o descriere maĭ amĕnunțită a acelora.

Astăzĭ, har Domnuluĭ, sîntem între împrejurărĭ cu mult maĭ prielnice pretutindenia şi numaĭ preoţiĭ şi învĕţătoriĭ să fie la culmea misiuneĭ lor, şi eŭ sînt de convingerea, că defecte de natura acésta, purcédă ele din esces de zel orĭ din esces de defect, cu timpul se vor delătura, căcĭ de odată nu se póte.

Confrateluĭ deci, care a sulevat acésta cestiune, numaĭ atâta pot să-ĭ spun: Nu aştepte ca maĭ marĭĭ să-ĭ stabiléscă sĕrbătorile, carĭ sînt de ţinut, şi carĭ nu, căcĭ acelea sînt deja stabilite, ci cu cuvenită prudenţă pastorală nisuiéscă a instrua şi lumina poporul, atât dînsul, cât şi alţiĭ aflătorĭ între împrejurărĭ analóge, ér învĕţătorul din şcólă, plânteze de timpurĭŭ în elevĭ simburele atot, ce e bun şi de urmat.

Între altele îĭ recomând, că dacă în parochia se află abusurĭ provenite din exces de zel în privinţa sĕrbătorilor, atuncĭ pentru combaterea rĕuluĭ se aplice chiar acelea mijlóce, carĭ le propune publiculuĭ în „Unirea“, şi-ĭ asigur, că va ajunge la resultatul dorit.

Atâta eŭ, în causa din cestiune.

De la Luţ.

Mulţumită publică.

Curatoratul bisericese din Órda-de-sus îşĭ ţine de datorinţă, aducênd mulţumitele sale şi pe calea publicităţiĭ, înainte de tóte — Escelenţiei Sale Î. P. Sfinţitului Archiepiscop şi Mitropolit şi Prea Mărituluĭ Consistor Archidiecesan din Blaş, pentru prea graţiosul şi părintescul ajutor de 100. cor. dat pentru s. biserică din noŭ edificată, pe cum şi următorilor, marinimoşilor şi generoşilor adevĕraţi creştinĭ şi binefăcĕtorĭ pentru darurile oferite şi trimise şi anume:

Stimabilului domn Basiliŭ Hăţegan, proprietar şi notar cercual, pentru o s. cruce frumósă la altar, cu 34. cor. Spectabilului domn Nicolae de Pop, secretar de finanţe în Oradea-mare, pentru o tócă de oţĕl, care preţuiesce 32. coróne. Stimabilului domn Ioan Pleşa, notar cercual în Berghin, pentru un tămâier (cădelniţa), cu 28. coróne. DSale Irimie Opriţa, proprietar în Mureş-Porŭ, pentru un lustru de sticlă în preţ de 25. coróne. Stimabilei dómne Firuţa Paloşian, m. Bota, serg. pens. şi proprietar în Alba-Iulia, pentru frumósele perdele la Dverile altarului, cu 18. coróne. Stimatei dómne Varvara, m. Nicolae Sêrbu, măestru zidar Alba-Iulie, pentru un stichar frumos 16. cor. Măestrul bisericeĭ nóstre în numele soţieĭ sale Christina, o frumósă cruce pe vîrful *turnuluĭ*, cu 34. coróne. Stimatul domn Artenie Stoia, jude comunal şi curator bisericesc, o Icónă frumósă şi corĕspundĕtóre la fruntariul altarului. Domnul Romulus Munteau, pantofar în Alba-Iulia, 5. icóne frumóse. Piósele şi credinciósele poporene, 8. sfetnice, 4. micĭ şi 4. marĭ. Domnul Augustin Cinbulescu, agent în Alba-Iulia, o cruce pontificală, Icóna sf. Nicolae în Mare şi un Epatrafir tare frumos. DSa Nicolae Stoia, ne-a dat gratuit locul acomodat pentru facerea cărămidiĭ necesare pentru nóua zidită biserică. Toţi acestĭ dărnuitorĭ şi binefăcĕtorĭ aĭ bisericeĭ nóstre, pentru acestea darurĭ preţióse şi de îndoită valóre pentru noĭ, priméscă omagiile nóstre de recunoscinţă, şi cea maĭ fierbinte mulţumită a întreg poporuluĭ, Dumnezeŭ să le răsplătéscă jertfele aduse pe altarul bisericeĭ nóstre însutit şi înmiit.

Órda-de-sus, în săptĕmâna cea luminată a Sf. Paschĭ, 1901.

În numele întregului popor:

Avram Stoian
paroch.

NOUTĂŢĬ.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. Buniĭ meĭ poporenĭ: Nestor Ludoşan şi soţia-sa Anica n. Grecu, aŭ cumpĕrat şi dăruit s. biserice din loc, o Stă Evangelie nóuă cu litere străbune, în preţ de 25 coróne, pentru care faptă li-se aduce cea maĭ căldurósă mulţumită şi pe calea acésta. Deie Dumnezeŭ, ca fapta lor nobilă să aibă mulţĭ imitatorĭ între consăteniĭ dînşilor. Chimitelnic la 12 Maiŭ 1901. *T. Hărşan*, paroch. — Nobila ducésă de San-Marco. Alteţa sa *Mileva Naco*, şi-a maĭ sporit numĕrul faptelor de binefacere faţă cu parochia nóstră, îngrădind pe spesele sale cu mur de cărămidă arsă, cemeteriul gr. cat. în estensiune cam de 1700□. A costat la 3000. coróne. Dacă resumăm tóte ajutórele materiale prestate până acum de acéstă înaltă Dómnă parochieĭ nóstre, atuncĭ trec peste 12,000 coróne, pentru noĭ înse face înzecit maĭ mult, căcĭ fără liberalitatea dînşiĭ, nu sciŭ putut-am fi ajuns vre-o dată în starea în care sîntem. Numaĭ înainte cu vre-o 12. anĭ eram sîrmanĭ, în cât dacă se abăté câte vre-un străin pe la noĭ din curiositate să vadă *slujbă unită*, nóuĕ înşine ne era sfială de starea umilită, în care ne afla, dar acum nu numaĭ că nu ne sfiim, fără sîmţim şi o bucurie sufletéscă, dacă ne visitéză cineva. — Pentru tóte fie numele Domnuluĭ binecuvîntat şi darul sĕŭ cu ceĭ ce-l mărésc şi onoréză. Comloşul-mare 14. Maiŭ 1901. *Dr. Laurean Luca*, protopop-paroch.

Din diecesa de Lugoş. I. *Schimbărĭ în Cler.* Onor. *Atanasiŭ Bologa*, adm. par. în Rudabaia, a fost dispus în aceeaşĭ calitate la parochia Lupenĭ. — Onor. *Ioan Todoran*, adm. par. în Lupenĭ, a fost transferat la parochia Sălaşul-superior. — Onor. *Romul Barbu*, preot neo-ordinat, a fost denumit adm. par. în Jittin. — Onor. *Ioan Pepenariŭ*, preot neo-ordinat, a fost dispus de adm. par. la parochia Bărbăteniĭ-superiorĭ. — Onor. *Iustin Bora*, preot neo-ordinat, a fost denumit adm. par. în Bucova. — On. *Valeriŭ Giurgiŭ*, comptabil la Cassa Centrală Diecesană, a fost ordinat de Preot. — Onor. Dn. Dr. *Epaminonda Lucaciŭ*, a fost dispus de admin. parochial în Cenadul-Sêrbesc. II. *Concurse.* La parochia *Rudabaia*, din districtul protopopesc al Haĭmagiuluĭ, se escrie concurs public cu terminul de 15. Iuniŭ 1901. Emolumentele sînt: Cuartir în natură cu 3 încăperĭ, culină, grajd, şopru şi grădină de legumĭ; 3° lemne. Venite stolarĭ 40. coróne; Salar de la societatea de mine „12 Apostolĭ“ 480. coróne; întregire de congruă din fondul religiuneĭ 357. cor. 60. fil.

Predicĭ. Mâne Duminecă la 19 crt. va prédica în biserica catedrală dl prof. de teologie *Dr. Vasile Suciu*, ér în Joĭa-înălţăriĭ dl prof. *Dr. Elie Dăianu*.

Directoriul fund. Şuluţane e convocat pe ziua de 1 Iuniŭ n. Cu o zi maĭ înainte e chemată comisiunea pentru revederea raţiunilor fundaţiunii.

Şedinţă festivă. Societatea academică social-literară „România Junĕ“, serbându-şĭ aniversarea de 30 de anĭ a înfiinţărĭĭ sale, are onórea a Vĕ învita la şedinţa festivă, care se va ţinĕ Duminecă în 19 Maiŭ st. n. în sala de la Restaurant „zum grünen Baum“, VII., Mariahilferstrasse 56. Viena, în Maiŭ 1901. Pentru comitet: Gavril Barbul, preşedinte. Grigorie Bârtoiŭ, secretar I. Începutul la órele 8 sara. Ordinea de zi: I. Partea oficiósă. 1. Cuvînt de deschidere. 2. Discurs festiv. 3. Salutarea óspeţilor. II. Partea socială.

Cununi eterne. În loc de cunună trecĕtóre pe mormîntul repausatului Isidor Domşa, s'aŭ dăruit fondului „întru amintirea iubiţilor repausaţi“ următórele sume: On. *Petru Suciŭ*, preot în Săbad 10. cor. familia *Domşa* Blaş 30. cor.

Şcólă de stat în Blaş. În ultimul numĕr din „Közérdek“, cetim, că Ministrul de culte a încuviinţat suma de 62800 cor. pentru edificarea uneĭ şcóle de stat în Blaş. Licitarea pentru edificare se va ţinĕ la 11 Iuniŭ n. în Aiud la oficiul edil. Zidirea va fi cu etaj şi va avé 6 sale de învĕţămînt plus cele alalte chiliĭ prescrise pentru locuinţa directoruluĭ, museŭ ş. a.

Măĭal. Junimea studiósă de la gimnasiul din Năsĕud va aranja la 25 Maiŭ n. maĭal în grădina gimnasiuluĭ resp. sala de gimnastică. Începutul la 10 óre a. m.

Tricolorul. „Deşteptarea“ din Cernăuţĭ ne comunică următórele date interesante, cu privire la tricolorul naţional: În catalogul obiectelor din arsenalul i. r. vienez, pag. 302, capitolul „Zweiter Waffensaal“, la numĕrul 362 sub rubrica: „Schaukasten, enthaltend Fahnen und Standartenbänder aus den Jahren 1853 bis 1857, und zwar“: — „Zwei Fahnenbänder des 13. Romänen-Banater-Grenz-Infanterie-Regiments vom Jahre 1854“. Stégul constă din 3 panglice: a) pe cea roşă să află inscripţia; „A luĭ Romul vitejie între noĭ Românĭ să fie“. Caransebeş 30 April 1854; b) pe cea galbenă: „Cu cinste vom trăi şi muri, amin“, pe o parte, ér pe ceealaltă: „Ne jurăm pe Dumnezĕul cel atotputernic“. c) ér pe panglica albastră stă inscripţia: „Avere şi sânge pentru împĕratul nostru“. Caransebeş 30 April 1854. Tot în acel catalog, pe aceeaşĭ pagină, ceva maĭ jos, aflăm: — Drei Fahnenbänder, dem 50. Infanterie-Regiment verliehen 1855 von Erzherzogin Sophie, von der Fürstin (Hospodarin) Elisabeth Stirbey von Rumänien und der Fürstin Aurora von Thurn und Taxis. Pe panglica vineţie dăruită de princésa Elisabeta Ştirbeĭ din România este o stemă frumósă, în formă de corónă, cu cruce deasupra, ér la mijloc tricolorul românesc în tótă măreţia sa, şi anume sub corónă în direcţie orizontală sus roşu, la mijloc galbĕn, jos albastru. Panglica pórtă inscripţia: „Pentru împĕratul onóre!“ şi „Trăéscă Elisabeta“ Românii. Tóte inscripţiile acestea sunt în limba română.“

Lupta în comitate. „Drapelul“ din Lugoş publică un lung raport despre lupta bărbătéscă purtată de românii din comit. Caraş-Severin în congregaţia de primăvară. Îmbulzitĭ cu material n'am putut da un estras maĭ detaĭat despre desbaterile acestea, constatăm, că activitatea desvoltată de fraţiĭ nostri întru apĕrarea dreptnrilor poporuluĭ român din acel comitat, sînt vrednice de tótă lauda şi ar trebui imitate din tóte părţile. Relevăm propunerile pentru decretarea unuĭ curs obligător de limbă română la gimnasiul din Lugoş, hotărîrea de a se publica raportul vice-comiteluĭ şi în limba română ş. a.

Procesele „Tribuneĭ“. Celea dóuĕ procese ale Tribuneĭ, de carĭ am luat notiţă, se vor pertracta amêndóuĕ de o dată la 20. Maiŭ n. la 8. óre diminĕţa în sala redutelĭ orăşenescĭ.

Necrolog. † *Aron Boeriŭ*, paroch gr. cat. în Aiud şi vice-protopop emerit, a repausat Joĭ în 16 crt. în vrîsta de 67 anĭ în al 37 an al preoţieĭ. Din Blaş vor lua parte la înmormîntare Rsmul *Dr. Isidor Marcu*, prof. *Aron Papiŭ* şi cler. abs. *Iacob Popa*, canc. mitrop.

În vecĭ amintirea luĭ!

Mulţumesc din inimă tuturor, carĭ mĭ-aŭ esprimat condolenţele lor, din incidentul adormiriĭ în Domnul a neuitatuluĭ meŭ tată.

Blaş, 17. Maiŭ 1901.

Aurel C. Domşa.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

XVI.

(Continuare.)

Ast fel fu aprinsă și pusă în luminariŭ lumina acésta, pe care Dumnezeŭ avea s'o facă atât de frumósă. După ce petrecu Augustin cinci-spre-zece anĭ în rătăcire și păcate, în carĭ pentru acea l'a lăsat Dumnezeŭ, ca să cunóscă cu atât mai bine slăbiciunea sufletuluĭ omenesc și slăbiciunea încă și mai mare a sufletuluĭ *sĕŭ* propriŭ, și după ce a trăit încă cinci anĭ, cel dintâiŭ în *Cassiacum,* al doilea în *Roma,* cei alalțĭ treĭ în *Tagasta,* mai toțĭ în o tăcere aprópe continuă și în rugăciune, pe cum și în un studiŭ profund asupra tuturor misteriilor religiuneĭ: el ocupă postul destinat de provedință, din care a luminat Biserică și lumea întrégă.

Pentru acest lucru greŭ Dumnezeŭ l'a dăruit cu o minte mare și cu o fantasiă puternică, cu spiritul cel mai ager, mai vast și mai pĕtrundĕtoriŭ, cu un spirit filosofic de primul rang, care a străbătut tot de una ca și într'o săritură în tóte lucrurile până la rădăcină și până la causa primă. El avea o inimă de o gingășiă rară, în care ardea un foc deosebit al iubireĭ, ca nu numaĭ să védă clar ideile, carĭ le presta geniul, ci să și pótă pĕtrunde adĕuc lucrurile, carĭ provin din puterea adĕncă a sufletuluĭ. Sfințenia — lucrarea admirabilă a mameĭ sale — a desevîrșit acest *cap d'operă.* Și fiind că împrejurările sînt neîncunjurat de lipsă la deșteptarea geniuluĭ. Dumnezeŭ l'a făcut să se nască în mijlocul tuturor eresiilor; atunci când se înmulțiaŭ în sinul Bisericiĭ Arianiĭ, Manicheiĭ, Donatiștiĭ și Pelagianiĭ; ca atacând tóte erorile acestea să fie silit a esplica tóte adevĕrurile de credință, a scruta tóte misteriile, a apĕra tóte principiile moralităței și a ridica ast fel, ceva-și înainte de invasiunile barbarilor, în timpul cât pământul era acoperit de întunerec, un monument religios atât de frumos, atât de larg, de luminos și de puternic, în cât să întrécă tóte timpurile și să sustee între tóte dărîmările.

Monumentul acesta însĕ nu l'a putut zidi de odată! Nicĭ n'a cutezat el a se cugeta la așa ceva. Timpul, când era cu putință, ca un singur om, ca spre esemplu Sfîntul Toma de Aquino, să încerce espunerea completă a marelui plan dumnezeesc, era încă de parte. Augustin, născut fiind mai curênd, a făcut alt ceva. El a luat și a reluat de miĭ de orĭ și în miĭ de forme tóte părticelele acestuĭ edificiŭ nemĕsurat; împrăștiând materialul luĭ măreț icĭ-colé în jurul sĕŭ. După ce însĕ a ordinat tóte obiectele deosebite, cu carĭ s'a ocupat după împrejurărĭ, zidirea bisericiĭ era deja cu putință. Acéstă biserică era aprópe terminată și póte cea mai măréță dintre bisericile, carĭ le-aŭ ridicat vre-odată mânile omenescĭ întru onórea luĭ Dumnezeŭ. Ca să putem da iubiților cetitorĭ cel puțin o ideiă despre ea, ne vom încerca a organisa galeria acestuĭ cap d'operă.

În dată, ca frontispiciŭ, cred, că va fi mai consult a așeza lucrările compuse în Cassiacum: tractatul *despre viața fericită* (De beata vita), cele dóuĕ cărțĭ despre *Ordinea morală,* saŭ despre *Provedință* (De ordine), de asemenea cele 3 cărțĭ *Contra Academicilor;* tot de aci se mai țin *Monologurile* (Soliloquia), despre carĭ n'am vorbit încă, cartea *Magistrul* (De magistro), care cuprinde conversarea luĭ Augustin cu fiul sĕŭ Adeodat; cărțile *despre musică* (De Musica), dintre carĭ cu deosebire cea din urmă tractéză cu o originalitate și profunditate de admirat teoria despre Dumnezeŭ și despre creare; cartea *despre sufletul și originea luĭ,* tractatul *despre nemurirea sufletului* și mai pe urmă un alt tractat mic întitulat: *Despre mărimea sufletuluĭ* care l'a compus în preumblările făcute cu Evodiu. În tótă seria acésta a primelor luĭ lucrărĭ, scrise saŭ numaĭ proiectate în *Cassiacum,* în perióda poetică a juneței înfloritóre și a întórcerei sale, s. Augustin ajunge la cele treĭ cestiunĭ frumóse: Despre *Dumnezeŭ,* despre *suflet* și despre *legătura,* care le împreună, și acésta legătură apoĭ o cercetéză și o clarifică din tóte punctele de vedere.

Ce este Dumnezeŭ? Ce este sufletul? Ce raport esiste între ele? Prin ce se deosebesc, și prin ce se unesc între sine? Étă acesta-i porticul bisericeĭ!

Fiind încă sub influința tradițiilor anticității profane, acest portic îl înfrumsețéză cu titulăturile: „Divinul Piato", pe cum se îndătinéză a-l numi; „venerabilul și aprópe divinul Pythagora", și „Magistrul Aristotele"; dar le revérsă o lumină, de care nicĭ presupune nu a putut nicĭ unul dintre eĭ. Cu ce putere cercetéză el profundimile luĭ Dumnezeŭ, esistința, natura, viața internă și atributele Lui! Aci poet, aci metafisic (filosof); e un filosof, ceva-și cam subțil câte odată, dar cu tóte acestea original, profund, întemeiat, și tot de una elocuent.

Și alăturea cu cercetarea acésta profundă despre Dumnezeŭ, ce studiŭ continuă el a face asupra sufletuluĭ! El esclamă: „Nicĭ pământul, nicĭ marea, nicĭ stelele n'ajung nimic pe lângă suflet." [1]) Dar de unde-i sufletul acesta? Ce natură are el? Cum se compun și descompun facultățile luĭ? Pentru ce-i el unit cu corpul? Unde se duce, când se desparte de corp? ce devine el după mórte? [2]) „Dacă ar voi vre-un cap luminat — zicea Fénelon, — să adune din cărțile luĭ Augustin, tóte adevĕrurile sublime, carĭ le-a rĕspândit acest om mare în cestiunile despre Dumnezeŭ, numaĭ ca din întîmplare, estrasul acesta ales ar fi cu mult mai pe sus, de cât *„Meditările"* luĭ Descartes, deși meditările acestea sînt fructele celor mai marĭ încordărĭ spirituale ale luĭ." [3])

Cu deosebire însĕ atunci a strălucit geniul luĭ Augustin, când a ajuns la frumósa cestiune a raportuluĭ dintre Dumnezeŭ și suflet. Atunci și-a amestecat și inima luĭ; apoĭ când sufletul și inima își unesc luminile, nimic nu se póte asemĕna cu lumina, ce o produc. Nimene nu a marcat mai bine abisul, ce-l desparte pe Dumnezeŭ de suflet și vice-versa, dar apoĭ ér nimenea n'a arĕtat mai bine, cum se póte umplé acel abis.

„Sufletul e făcut pentru Dumnezeŭ. Sufletul e un ochiŭ deschis, care îl privesce pe Dumnezeŭ. Sufletul e o iubire, care oftéză după infinit. Dumnezeŭ e patria sufletuluĭ." [4]) El amintesce una după alta tóte facultățile sufletuluĭ și-l arată pe Dumnezeŭ în fie care din ele. Ca o mare, ce esundéză, așa grăbesc tóte facultățile spre Dumnezeŭ în valurĭ, ce se urméză și se ridică. Dar nu se îndestulesce cu atâta. Nu numaĭ sufletul e creat pentru Dumnezeŭ. Ceva mai mult. Augustin zice, că și Dumnezeŭ pentru suflet trăiesce. Cât de minunat îl arată pe El, cum se apropie de om, care în lipsa sa aspiră la Dumnezeŭ, îl arată, ca pe pământul sĕtos, care doresce să priméscă în sine acele ape! și cu ce precisiune și frăgedime analiséză el tóte treptele, pe carĭ se înalță sufletul la Dumnezeŭ! Căcĭ sufletul curat nu se ridică la Dumnezeŭ — zice el — dintr'odată, ca printr'un sbor, ci gradat și pe încetul. „Când se cugetă sufletul cu atențiune la puterea cea mare a numerilor, i-se póte păré de tot nedemn și deplorabil, că pe când cu scirea luĭ versurile riméză bine și sunetul harfeĭ e armonic, — pe atunci viața-ĭ propriă, adecă el însu-și (sufletul) umblă pe căĭ disordinate și cuprins de patimĭ întonéză sgomotul urît al pĕcatelor, dacă însĕ se reculege, se pune în ordine, se îmbracă frumos și armonic, îl vede pe Dumnezeŭ, vede însu-și isvorul, din care isvoresce tot adevĕrul, însa-și calea adevĕruluĭ!" [1])

„Să ne suim dar pe treptele inimeĭ și să întonăm „cântecul treptelor"." [2])

După aceea Augustin își începe cântecul și arată după olaltă cele septe trepte, peste carĭ trebue să trécă sufletul. După cele treĭ dintâiŭ, carĭ aŭ mai puțină însĕmnătate, ajunge la a patra. Acésta îl face să-și prețuiéscă sufletul mai mult nu numaĭ de cât corpul sĕŭ, ci de cât tot, ce e material; bunurile pământescĭ nu le mai privesce de ale sale, ci le desprețuiesce, asemĕnându-le cu fericirea și cu puterea-ĭ propriă; și cu cât se bucură mai tare de altă parte se silesce a se scăpa de pĕcat, a se curăți și împodobi pe sine însu-și.

De aci se înalță sufletul — continuă Augustin — prin un sbor măiestos cătră Dumnezeŭ. Acolo e trépta a cincia; sufletul începe a contempla pe Dumnezeŭ și suspiră după fericirea de a-l vedé.

Trépta a șésea e însă-și lucrarea, căcĭ contemplarea încă nu e totul, ci se recere și lucru; n'ajunge nimic a vedé numaĭ *Adevĕrul,* trebue să meriți a te și *uni* cu el.

După aceea se începe și nicĭ nu se mai sfîrșesce *contemplarea* unită cu viața vîrtósă — acésta e trépta a șeptea și cea din urmă. — Acésta e pacea și fericirea anticipată a eternității! „Óre să pot eŭ descrie starea acésta fericită?" strigă el. O nu! Suflete cu mult mai înalte și fără părechiă, despre carĭ credem, că aŭ vĕdut și gustă și acum acéstă fericire, nu ne-aŭ spus despre ea totul. Ceea ce însĕ pot afirma și eŭ fără frică este, că și noĭ putem ajunge la acésta fericire cu ajutoriul graței dumnezeescĭ. Când vom ajunge acolo, vom vedé, că tot ce e sub sóre e deșertăciune și nimic alta. Atunci vom vedé schimbările cele multe și admirabile ale naturei nóstre trupescĭ; chiar și învierea trupului, pe carea mulțĭ cu greŭ o cred, mulțĭ cu îndoiélă o cred, o vom ține așa de sigură, pe cum credem, că sórele, care apune, ér va rĕsări".

„Atunci în urmă și despre ceĭ, ce ne desprețuiesc misteriile sfinte ale religiuneĭ nóstre ne vom face aceea-și ideiă, ce ni-o facem despre băiétul, care vĕdĕnd pe pictor când își face primele trăsurĭ pe pânză nicĭ închipui nu-și póte, ce figură va leși din penelul luĭ. O! ce plăcere nemărginită se cuprinde în contemplarea adevĕruluĭ! În dorul ferbinte după adevĕr, chiar și mórtea, la care numaĭ cu gróza se putea cugeta sufletul, chiar și mórtea devine dulce și de dorit, ca și bunul cel mai mare din lume". [3])

(Va urma.)

---

[1]) De quantitate animae, c. XXXIV.

[2]) De duabus animabus, c. IV.

[3]) Lettres sur divers sujets de metaphysique et de religion, lettre IV.

[4]) S. August, op., tom. I. pag. 401.

---

[1]) De Ordine, lib. II. cap. 19.

[2]) Confess. lib. XIII. cap. 9. (graduale).

[3]) De quantitate animae c. 30—33.

Chestiunea ordurilor religióse în Franța.

(după »Messager du Coeur de Jésus«).

În butul urei, ce revoluția franceză a nutrit'o față de Asociațiuni, în butul Codului Penal și a legilor coercitive posterióre, Francezii, începênd din a dóua jumětate a secolului XIX, aŭ simțit lipsă imperiósă de a se uni, de a se asocia, și înainte de întruparea acestei ideĭ, legile învechite aŭ avut datorința să o atîțe.

O ast fel de stare a lucrurilor nu a putut dura, și étă că de 20 de anĭ maioritatea politicianilor și-a ales de program al sĕŭ: proiectul unei legĭ definitive despre Asociațiuni.

În fine ministrul actual a propus acésta mare reformă, care se discută acum în parlamentele nóstre unite; dar preocupațiunea cea mare nu va acorda libertatea, Congregațiunilor religióse, ci va eschide cu sîrguință pe aceia, carĭ îl suspicionézĕ, de óre ce el esențialminte e francmason.

Astăzĭ toți Francezii se pot uni și asocia în tótă libertatea, chiar francmasonii — societate secretă, și prin urmare suspectă, — chiar socialiștii, carĭ nu pretind altceva, de cât nimicirea proprietățiĭ, chiar revoluționariĭ fără patrie, carĭ apelézĕ la inimicii cei mai marĭ aĭ Franței, toți, afară de călugări. Pentru aceștia nu numaĭ că nu aŭ abrogat opririle vechĭ, ci aŭ introdus altele nóuĕ. Deja nu mai pot suferi, ca să-ĭ priméscă bine, și tóte le-aŭ făcut în ceea ce privesce ținerea lor în sclavagiŭ, ca să-ĭ încarce cu dări enorme — pe cât numaĭ se póte — fără ca cineva să fi protestat.

Și, óre, pentru ce acésta tractare draconică? Auctorii proiectului de lege afirmă fără genare în raporturile lor, că călugării nu sînt vrednicĭ de libertate, că sînt suspecți pentru stat: 1° pentru mulțimea averilor, 2° pentru doctrina, 3° pentru acțiunea socială, 4° pentru acțiunea politică.

Deși acusele acestea nu merită onórea de a fi combătute, le studiăm totuși, pentru ca să ajutăm pe creștinii cei buni să le înțelégă, și ca — data occasione — să se demunstre și arete și altora tóte mincinunile, perfidia și scopul special, ce se ascund sub învinuirile de mai sus.

De alt fel, pentru ca să ne spunem părerea în direcțiunea acésta, avem la îndemână cuvîntul Sfinției Sale Părintelui Leo XIII, care de unĕ zi a mângâiat pe credincioșĭ, a învĕțat pe ómenii de bună nvoire și a făcut să hesiteze chiar și pe inimicii lui Dumnezeŭ.

I.

Se pare așa dară, că Congregațiunile religióse sînt fórte avute, și că conglomerarea averilor, acésta „mână mórtă“ [1] — cuvînt în genere de puținĭ înțeles și atât de înspăimîntător — e o primejdie pentru stat. Așa dar nicĭ un strop de libertate celor ce sînt un pericol social!

„Odinióră averea congregațiunilor s'a prețuit într'un miliard (de francĭ). Să vedem cum. [2])

„Averea totală — mobilă și imobilă — la 1881 a fost de 900 milióne — după cum a spus comisia. Dar în 1890 oficiul de înregistrare a scoborît prețuirea la 560 milióne. În 1892 Dl Henric Brisson nu vorbia de cât de 500 milióne. Acésta e cifra, care a fost susținută înaintea Senatului în 1895 de cătră guvern; și încă nicĭ atâta. Substragênd datoriile și hypotecele — ceea ce e fórte logic, — preotul Gayrand a prețuit venitul curat în 393 milióne.

„Și óre nu sînt undeva în lume averĭ particulare, carĭ să întrécă suma acésta? Dl I. Gould are 1 miliard. 250 milióne, familia Rothschild 1 miliard, Vanderbilt 680 milióne. Așa dară, înainte de a ne spăria de 500 milióne, împărțite pe 160,000 de călugărĭ și călugărițe, am puté murmura cu mai mult dreut în contra capitalelor îngrămădite în mâna unor individi.

„Dar puțin impórtă. 500 de milióne se par o sumă mare, dacă pe nedreptate le despărțim de numĕrul acelora, ce trăiesc din ele. Dacă am calcula pentru 160 miĭ de bancherĭ, orĭ pentru 160 miĭ de servitorĭ, saŭ pentru tot atâția negustători micĭ, am obținea sume, carĭ nicĭ nu se pot compara cu a nóstră.

„Așa dară nu este de cât un singur mod de a apreția averea Congregațiunilor: de a calcula cât cade pe fie care membru. Dar dacă 500 milióne le împărțim în 160,000, căpĕtăm 3.125 fr. pe fie care parte, ceea ce asigură fie cărui religios un venit anual de 94 fr., dacă acest „capital“ ar fi productiv, asigură mai puțin de cât nimica.

„Să ne oprim puțin la acésta cifră. Étă dar pe acești bocotanĭ scandalosĭ, parasiți aĭ societățiĭ: fie care posedĕ un capital de 3 125 francĭ, adecă fie care ridică pe zi după rentă 26 centime, în schimbul serviciilor nenumĕrate, ce le prestézĕ, pe carĭ Taine le recunósce cu toialitate și admirație.

„Dar în realitate acești 94 francĭ după rentă sînt o ilusie, de óre ce capitalul nu aduce multă vreme nimic, de cât dărĭ, și încă ce felĭ! Adaugeți la acestea și spesele întreținerii.

„Averea imobilă figurézĕ în suma totală a averilor Congregațiunilor în proporție de 83¼ la sută. Dar venitele de la spitale? . . . . Care e venitul unei case îndesuite cu bĕtrânĭ și orfanĭ? — Colegiile încă sînt într'o tristă stare financiară. Se scie că tóte stabilimentele universitare nu trăiesc de cât mâncând din budgetul statuluĭ și încă mult.

„„Statul speséză în fie care an sume enorme pentru susținerea bursierilor și pentru a ecuilibra budgetul liceelor sale, carĭ aŭ deficit“. Ast fel să esprimă dl de Lamarzelle în Crise Universitaire“, pag. 3, după mărturisirea dlui M. Moreau, inspector general de finanțe, făcută comisiei esaminătóre (Enquête, tom. II, pag. 530).

„Instrucția liberă, lipsită de acéstă mană guvernamentală, nu a putut raporta, de cât despre modeste beneficiĭ.

„Scurt, în cele mai multe casurĭ, susnumitele venite de 94. fr. nu esistă. Unde însĕ esistă, sînt absorbite de imposite și reparărĭ, așa în cât singurul avantaj câștigat religioșilor de aceste imobile frumóse la aparință, e refugiul, care îl câștigă adesĕ orĭ într'un magasin într'un dormitor pentru elevĭ, orĭ într'o infirmărie.

„Și dacă Dvóstre vĕ bucurați că acestĭ ómenĭ, acestea muierĭ, sînt condamnați a trăi cu acest venit fictiv în mijlocul atâtor lipse și nĕcazurĭ, fără familie, fără fericire omenéscă, fără de venitor aicĭ pe pământ, spuneți-mĭ, rogu-vĕ, nu sîntem ómenĭ fără de inimă, imputându-le acésta avere?“

„Dacă averea congregațiunilor ar deveni de 10, orĭ, de 20, de orĭ mai mare, acésta nu ar puté asigura fie cărui membru venitul unuĭ rentier micĭ.

„Acesta e în resumat resultatul analiseĭ basate pe fapte și cifre. Resultă că averea colosală a Congregațiunilor să reduce la 3.125, francĭ pe unul, capital folosit aprópe întreg în serviciul sĕracilor — și pentru care religioșiĭ nu se retrag, dacă aŭ o locuință modestă și póte — zic póte — și un venit de vre-o câteva zecĭ de francĭ pe an. Prețul pentru întreținerea lor, trebue câștigat prin lucru și devotament. Și de e așa, că între eĭ sînt mulțĭ avuțĭ, în lume mulțĭ ar fi putut ajunge la demnitățĭ!“

Dar va zice cineva, aceste bunurĭ nu aduc statului nimic folos. De ar fi în mânile particularilor ar aduce frumóse venite. — Asta e folos.

Nu numaĭ că Asociațiunile religióse plătesc dare ca și celalalțĭ contribuenți, dar plătesc mai multă. Deci, de se face escepțiune, acésta e în favorul acelora, carĭ aduc atâta câștig și alte servicĭĭ marĭ societățiĭ. Nu putem resuma aicĭ argumentele pentru aserțiunea acésta, care unora se va puté părĕ neverosimilă, noĭ îndrumăm pe cetitor la cartea așa de bine documentată, și în acelaș timp, așa de splendid scrisă de Părintele Belanger: Les Méconnus.

Și congregațiunile supunêndu-se s'aŭ învoit să plătéscă dările acele enorme. Într'aceea statul a aflat, că sarcina asta nu e de ajuns, căcĭ a voit să-ĭ încarce pe călugărĭ cu ast fel de dărĭ, carĭ le fac traiul imposibil. Legislatorii francmasoni încă în 1884, inventară renumita dare de crescere, destinată după cum zic, ca fiscul să cerceteze dările de succesiune, carĭ nu le plătesc Congregațiunile autorisate, fiind că ele, ca și comunele, despărțĕmintele, fabricele și altele, formézĕ o „persónă morală“. [1])

Principiul era injust, căcĭ dacă Congregațiunile nu plătesc dările de succesiune, ele plătesc darea de „mână mórtă“, care e fórte grea.

Dar s'a stabilit pentru acésta dare de crescere o ast fel de basă, care grabnic a ajuns la resultate fantastice. Ast fel, de la o Congregație din Girande, fiscul a reclamat o dare de 1800, francĭ, pentru o moștenire de 877, francĭ; de la Tailon (în acelaș cerc) ceru 229, fr. 50, pentru o moștenire de 27, francĭ 10. În fine tribunalul de Charlenille constată cu uimire (în 7. Iul. 1892) că, reclamă dările, ridicând de 6,000, de orĭ valórea unei părți. [2])

Acésta procedură nu merită numele — destul de dur — de despoiare, — și numele de furt e destul de indulgent. Nu este cuvînt în limba nóstră, cu care să putem cualifica acésta răpire, obrăznicie și fă țărnicie.

Congregațiuniln nu aŭ putut plăti ast fel de dărĭ, fără de a se espune pericolului de a muri de fóme, ele s'aŭ adresat tribunalelor, carĭ le-aŭ dat drept. Administrațiunea înregistrărĭĭ nu ține nicĭ un cont de judecățile magistratelor, și nicĭ chiar de resoluțiile făcute de curtea de Casație.

Deputați aŭ înțeles, că bunul simț al poporului nu póte fi nevătămat, supunêndu-se aceloraș probe, eĭ aŭ propus și votat o nóuă lege, căreia ĭ-aŭ pus un nume plăcut, legea de abonament (închiriare). Acésta lege încă mai tare apasă ca cea precedentă, dar are avantajul, că rare orĭ permite poporului simplu să înțelégă nedreptatea ce o conține. 30% saŭ 40% peste valórea brută a bunurilor, câți Francesĭ, chiar și culțĭ, provĕduțĭ cu diplome juridice, sînt orĭ aŭ să fie preocupați cu cercarea și înțelegerea, ce vrea să zică și să facă legea acésta? Dacă voĭesc să chiarifice chestia — și într'acolo merge trĕba — să cetéscă cu atențiune capul al III-lea din Méconnus, unde auctorul, cu o precisiune matematică, clarifică calculiĭ acesta „încălciți“ — cum ĭ-aŭ numit lagislatorii.

Noĭ nu citărn aicĭ, de cât vre-o câteva pasage, carĭ espuse prin lumina unuĭ esemplu concret, arată odiosul resultat al isteților machinațiunĭ.

„Am comparat dările ce le plătesce o societate de rente pe viață, care are un activ brut de 20. milióne, și acelea, carĭ aŭ fost reclamate unei Congregațiunĭ autorisate, carea are aceeași avere.

„Am ajuns la următorul resultat:

„Unde societatea anonimă plătesce 14.496. fr., Congregațiunea plătesce 117 596, adecă de 8. orĭ mai mult. De alt fel esistă

---

[1]) Așa se numesc — în dreptul francez averile, carĭ nu mai revin moștenitorilor, cum este averea lăsată comunităților, spitalelor etc. Nota trad.

[2]) Les Méconnus: Ce que sont les religieux, ce qu, ils font, à quoi ils servent de P. Belanger S. I.

[1]) Va fi bine să nu uităm. Comunele aŭ avere „mână mórtă de 2 miliarde 750 milióne; societățile anonime 2 miliarde 300 milióne; stabilimentele de binefacere laice 850 milióne, și congregațiunile maximum 300 milióne, căcĭ bunurile neautorisate ale Congregațiunilor nu sînt bunurĭ mână mórtă“.

[2]) Les Méconnus cp. III.

un mijloc simplu în stricteța sa matematică, de a demustra, că dările Congregațiunilor sînt instrumentele ruinei inevitabile.

„Am vědut, că activul brut, deși în general nu aduce mai nimica, saŭ aprópe nimica, ar produce 50% de ar fi exploatat prin o societate istéță, ocupată cu realisarea bunurilor. (Puternica Banque de France nu dă de cât 56% din acest activ brut, Rentes Viagéres 32%.) Dar prin darea de închiriare se iaŭ 30% din activul brut, prin darea de 4% din venit se urcă 20%. Ceea ce face 50% din activul brut.

„Deci, dacă ar fi venite, ele ar fi absorbite total prin aceste dóue dări. Sînt 100% pe venit. Deci rěmâne încă a plăti tóte dările comune, mai mari de cât celea a „mânei mórte".

„Să vede, că fiscul nu se îndestulesce cu absorbirea tuturor venitelor, el cere mai mult. Acésta nu înspăimîntă pe ómenii de omenie. Ce privesce pe contrarii, ei sciŭ fórte bine că scopul acestor legi e ruinarea". — Să mai îndrăsnéscă deci cineva să zică, că Congregațiile sînt scandalos de avute, că ele nu aduc statului nimic, saŭ că ele nu-și împlinesc datorința.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

„Convorbiri literare", Nro 5., anul 35/1901 cu următoriul cuprins:

St. O. Iosif: Patriarchale (poesii). Romanțe și cântece (trad. din Heine). — N. Iorga, Relațiile Moldovei cu Polonia după documente nóuă (urmare). — Florian I. Becescu, Primăvara (poesie). — S. Mehedinți, Studiul Geografiei în învětămîntul secundar (studiŭ). — G. Bogdan-Duică, Despre țiganiada lui Budai-Deleanu (studiŭ literar). — I. Tanoviceanu, Data rezidirei Cetății-Albe. — **I. Bogdan, Notiță asupra inscripțiunei din 1484 de la Cetatea-Albă.** — N. Iorga. Cu privire la luptele lui Mircea cu Turcii. — I. Bogdan, D. Evolceanu: Comunicări mĕrunte.

Dr. Pop. N: **Geografia Ungariei și Elemente din Geografia generală** pentru școlele poporale. Prețul 50 fileri.

Posta „Unirii".

De la Luț. Recensiunea o păstrăm, dar ne pare prea scurtă, fiind cestiunea tractată așa de momentósă Vom mai vedé. Salutări.

Pestanul. Nimic pentru noi în „dulcea lună Maiŭ"?

Densuș, Drág, M.-Bĕld. Achităm an. 1900.

Cuțetnic. Achităm anii 1899 și 1900.

P. D. P.—o., Galați (Rom.) Achităm an. 1901.

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

Inserate.

241 v. szám (11) 1—1
1901.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1901. évi 387. számu végzése következtében Dr. Maniu Gyula ügyvéd által képviselt „Patria takarék pénztár" javára Zeyk Endre és társa ellen 83 kor. — fill. s jár. erejéig 1901. évi Márczius hó 20-án foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 620 kor. — fillérre becsült következő ingóságok. u. m.: 1 tehén és 2 ökör nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a M.-Ujvári kir. járásbiróság 1901. évi V. 97/2. számu végzése folytán 83 kor. — fil. tőkekövetelés, ennek 1899. évi November hó 19-ik napjától járó 6% kamatai, 1/3% váltó dij és eddig összesen 77 kor. 64 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig M.-Szt.-Benedeken végrehajtást szenvedők lakásán leendő eszközlésére 1901. évi Május hó 22-ik napjának délutáni 3 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt M.-Ujvártt 1901. évi Május hó 1-sö napján.

Dergán János,
kir. jbirósági végrehajtó.

156 v. szám (12) 1—1
1901.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1899 évi 7073. számu végzése következtében Dr. Maniu Gyula ügyvéd által képviselt „Patria takarék pénztár" javára Arasu Juon és társai ellen 123 kor. 40 fil. s jár. erejéig 1899 évi Augusztus hó 4-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 620 kor. — fillérre becsült következő ingóságok. u. m.: 90 kalangya buza és 2 szekér nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a Vizaknai kir. jbiróság 1901. évi V. 70. számu végzése folytán 123 kor. 40 fil. tőkekövetelés, ennek 1898. évi Augusztus hó 7-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 80 kor. 48 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig Örményszékesen végrehajtást szenvedőknél leendő eszközlésére 1901. évi Május hó 25-ik napjának délelötti 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Vizaknán 1901. évi Május hó 12-ik napján.

Eielmer Károly,
kir. jbirósági végrehajtó.

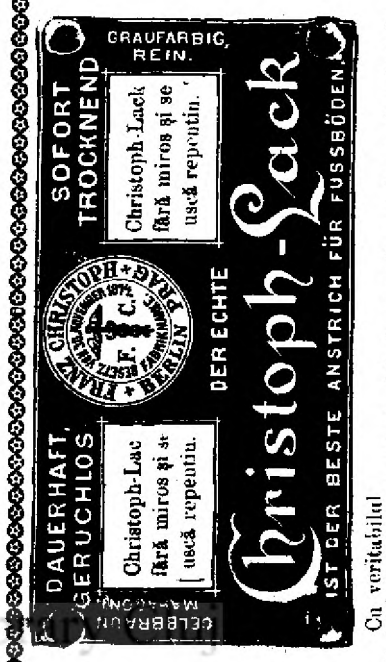

Cu veritabilul **Christoph-Lack** se pot vărsi (colora) pardimentele vaselor, fără de a se întrerumpe folosirea acestora, fiind că nu are *mirosul cel neplăcut* cum și uscarea târzie și scorțoșă, ce o au vărsellile și lacul de olei. A fără de acestea modul întrebuințării lui e de tot simplu, în cât il pote face fie cine.

Deposite în: (7) 5—15
Sibiiu: **Franz Jahn Söhne.**
Blaj: **Ludovic Schuller.**

La esposițiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și de metal a lui

(34) 25 - 52

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor nóue, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregi armonióse, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provědute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întórce cu ușurință în ori ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o latură prin ceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele patentate găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provědute în partea superióră — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea aŭ un ton mai intensiv, mai adinc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, **așa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 408 kg. făcut după sistemul vechiŭ.** Mai departe se recomândă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător, — spre pre-adjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut** — ca și spre turnarea de **tóce de metal.** Clopote în greutate de 300 kg. și mai jos se află tot de una în magazin.

Preț-curanturi ilustrate se trimit la cerere grătuit și franco.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserțiuni

Un șir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacțiunea și Administrațiunea **Uniriĭ**« în Blaș.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul XI. Blaș 26 Maiŭ 1901. Numĕrul 21.

Pentru limbă.

Numĕrul din urmă a foiĭ comitatuluĭ nostru, cuprinde o notiță, care deși póte neînsemnată în sine, privită maĭ de aprópe meritá atâta importanță, cât să n'o lăsăm nu maĭ așa, fĕr de nicĭ o vorbă.

Cu prilejul morțiĭ regretatuluĭ protopop al Aiudului, Aron Boeriŭ, familia a tipărit usitatele necrológe la o tipografie de acolo. După datină, locul imprimărieĭ a fost trecut cu următórele cuvinte: „Tipografie soțietate pe acțiĭ în Aiud.“ Aceste câteva cuvinte, tipărite în românesce, aŭ fost de ajuns, să învenineze pe acționariĭ numitului institut tipografic și să scóle în capul directoruluĭ o furtună canicularĕ.

Nu avem date amĕnunțite despre cérta iscată între acționarĭ și director, putem presupune însĕ ce s'a întîmplat din „nyilatkozat“-ul publicat de numitul director în nrl 40 din 19 crt. a foiĭ „Közérdek“.

Étă ce declară dl Lázár István, directorul aceluĭ institut:

„Pe necrológele de dto 17 crt. ale repausatuluĭ protopop gr. cat. Aron Boeriŭ, edate în limba română, împrimarea (impresziuna) tipografieĭ și papetărieĭ soc. pe acțiĭ, s'a cules și tipărit în traducere românéscă. Ca directorul numiteĭ societățĭ, declar spre liniscirea tuturor acelora, *carĭ împreună cu mine s'aŭ scandalisat pe dreptul pentru acest lucru,* că traducerea de pe ungurésce a loculuĭ imprimăreĭ pe *o limbă strĕină* s'a întîmplat fără scirea subscrisuluĭ și a conducĕtoruluĭ, și a fost o greșélă a culegĕtoruluĭ. Inmediat am și dispus, ca ast fel de greșelĭ să nu maĭ obvină. — Lázár István“.

Înainte de ce am merge înainte, declarăm, că sublinierile noĭ le-am făcut.

Să ne dăm samă ce se cuprinde în declarația de maĭ sus.

Va recunósce orĭ cine, că „scandalisarea“ Aiudenilor cuprinde o bună dosă de desprețuire a limbeĭ române. În un comitat, în care sdrobitórea maioritate a locuitorilor sînt românĭ, conlocuitoriĭ magiarĭ se scandalisézĕ, dacă pe un product tipografic să pune locul împrimăriĭ în limba română.

Ce însémnă scandalisarea acésta alt ceva, de cât că e ceva dejositor, a te și esprima în limba acésta. Chiar faptul, că dl director s'a vĕdut nevoit să deie o declarație publică, ne arată în deplină lumină turburarea, ce a pricinuit acéstă greșală a culegĕtoruluĭ tipograf.

Dar bine dlor de la Aiud, chiar atâta rĕŭ face limba nóstră, orĭ póte așa de încultă e, e așa de barbară, așa de „străină“, cât vi-e teamă, că n'o pricepe nime? Saŭ dór vĕ temeți, că prin făptul pomenit maĭ sus, s'a primejduit limba dvóstre, ridicându-se limba românéscă în paguba celeĭ magiare?

Nu fiți așa de timiḑi! Étă de pildă „Poporul“, scie tótă lumea, că să edă spre a îndulci pe sĕlbaticiĭ români față de părintescul guvern și culta literatură magiară, și cu tóte acestea redacția și administrația e în „Budapesta“ și se tipăresce în „tipografia Franklin-társulat“. Maĭ am înaintea mea o altă carte românéscă, e tipărită tot în capitală, în „tipografia luĭ Robert Lampel (Wodianer și fiĭ)“, vedeți, aicĭ și firma e tradusă în românesce, și cu tóte acestea țara stă, și din 1900, data tipăririĭ. nu s'a prăpădit nicĭ un magiar. Am o carte românéscă tipărită în Berlin „tipografia A. Schulze“, nu scim ca tipograful să se fi valahisat pentru aceea, nicĭ să fi produs o furtună de scandalisărĭ, după cum se vede, că s'a întîmplat la Dvóstre.

Unde vreți să ajungeți cultivând acest spirit estrem de șovinist? Nu-ĭ destul, că detentoriĭ puteriĭ de stat ne asupresc, că pentru noĭ să croĭesc legĭ escepționale, că la tot pașul sîntem suspicionați și urmăriți, vĕ grăbiți să ne șicanați mereŭ, chiar și în viața privată? Cu ce scop?

Ziaristica română și inteligința nóstră peste tot, înaintea Dvóstre nu face alt ceva de cât agitézĕ. Dar cine sînt aceia, carĭ mereŭ o sgândără și o neliniștesc, nu sînteți tot Dvóstre, carĭ de multă iubire ce ne păstrați, ați dori să nu maĭ fim?

Sînt triste aparițiunile acestea și îngrijitor spiritul, ce ve nisuiți a-l desvolta și ținé viŭ în poporul magiar. Dacă *Dvóstre* o faceți acésta, carĭ trăiți în mijlocul românilor și din sudórea luĭ, ce se așteptăm de la acela, carĭ nu ne cunosc, de cât ca memorandiști și revoluționarĭ?

Nu zicem să vĕ desprețuiți limba, nicĭ să vi-o renegați, păstrați-o și cultivați-o, căcĭ e cel maĭ scump dar, ce-l avem de la cel ce ne-a zidit; dar un lucru vĕ rugăm, nu desprețuiți nicĭ limba altor neamurĭ și dați-ĭ cinstea ce o meritá.

Pentru noĭ întîmplarea acésta încă e de ceva folos. Prea ne-am dedat a fi complesanți cu tótă lumea, a ciripi în limbĭ străine, numaĭ să ne câștigăm simpatiĭ.

E cinstit și lucrul acesta, când se face între ceĭ ce staŭ pe aceĭa-și tréptă de cultură. Celor maĭ mulți însĕ li-se pare, că o facem acésta nesocotindu-ne limba nóstră și neaflându-o potrivită pentru usul comun.

Ni-e cunoscută tuturor lupta încordată, ce se duce în cealaltă parte a monarchieĭ, pe tema chestiuniĭ de limbă. Nu dorim estremele recomandând acéstă luptă, ținem însĕ să reamintim vechiul adagiŭ, că poporul românesc tot de una pentru limbă s'a luptat maĭ adese și că „limba, țara . . . : vorbe sfinte la strămoși eraŭ!“

Dacă alțiĭ își iubesc și prețuesc limba, în care sînt crescuți, noĭ de ce ne-am desprețui-o și pentru ce nu ĭ-am da importanța, ce o meritá?

Acțiunea trebue să nască reacțiune!

Lupta în comitate. — Ni-se ofere din noŭ plăcuta ocasiune, de a înregistra o bărbătéscă luptă, purtată de braviĭ românĭ de la Brașov, contra șovinismului magiar întolerant.

E vorba de cunoscuta circulară a secuilor din comitatul Treĭscaunelor, prin care s'a cerut abrogarea legiĭ de naționalitate.

Congregația a decis, trecerea la ordinea zileĭ. Românĭĭ nu s'aŭ îndestulit cu acésta, ci aŭ pledat pentru respingerea eĭ, cerênd prin graiul dluĭ Dr. Aurel Murĕșan, ca adunarea generală să respingă și reprobe representația comitatului Treĭscaune, fiind că este îndreptată în contra libertățiĭ, a dreptuluĭ de limbă și a egaleĭ îndreptățirĭ a popórelor nemagiare din statul ungar.

Propunerea acésta a fost sprijinită cu puternice argumente de membriĭ Lengher și Goldiș.

Accentuăm, ceea ce am spus și de altă dată, că e de mare importanță, ca Românĭĭ să lucre într'acolo, să-și asigure cât de multe locurĭ în congregațiunile comitatense, și la adunările generale să se presinte cu toțiĭ, spre a apĕra interesele maĭ înalte ale populațiuniĭ române din comitat.

O întrebare. — În nrul 34. al foiĭ „Deșteptarea“ din Cernăuți, în rubrica scirilor „tinerimea română teologică“ publică o informație, pentru care „redacția nu primesce rĕspunderea.“ Credem, că e destul de interesantă informația acésta, ca ea să merite a fi reprodusă. Étă-o:

Serbarea din Graț. În numĕrul ultim al „Deșteptării“, tinerii români de la facultățile lumene declară, că la serbarea din Graț vor fi representați numaĭ eĭ; declarațiunea e sinceră și modestă și tocmaĭ acésta ne bucură, sciind din care parte bate vîntul; dacă e însĕ adevĕrat, că la mormîntul regretatului Candrea va celebra un preot gr.-unit, ceea ce niciĭ nu contestăm, după informațiunea primită, apoĭ putem fi și noĭ liniștiți cu representanța tinerilor de la facultățile lumene. Ce ne privesce pe noĭ tinerii români de la facultatea teologică, Vĕ declarăm, dacă versiunea e adevĕrată, următórele: biserica, școla și neamul în sinul nostru una sînt, formând tăria uneĭ trinități pămîntescĭ — și pe acésta trebue să ne-o apărăm fără prihană în făptura sa, să o cultivăm, căcĭ prin ea existăm și prin noĭ există ea și când vermele corupțiuniĭ ar pĕtrunde în acéstă tărie, deschis va fi drumul perireĭ. O dătorință morală îĭ impune acuma fie cărui creștin ortodox de națiune română a sprijini și întări acéstă treime; de voiți a urma acestuĭ principiŭ sfînt, Vĕ stăm cu brațele deschise.

Tinerimea rom. teologică.

Dorind o mică lămurire, ne luăm voe a pune următórea întrebare „tinerimeĭ române teologice“:

Cred dlor, că prin unirea românilor cu Roma s'a primejduit neamul românesc, s'a periclitat școla și biserica românéscă? Cred, că prin ea s'a deschis drumul la corupțiune și s'a făcut începutul perireĭ Românilor?

Ne place a crede, că informația din „Deșteptarea“ s'a conceput prea pripit, căcĭ altcum ea ar dovedi o slabă cunoscință a istorieĭ printre membriĭ tinerimeĭ teologice din Cernăuți. Și dniĭ Dr. Popoviciĭ și Dr. Barbu, ar puté grăbi în ajutorul confraților lor, spre a feri de o așa mare pată universitatea, unde și dlor aŭ luat doctoratul în teologie.

Saŭ dórĕ așa se propune și în Cernăuți istoria?

E bine să se scie și acésta, spre „a puté restabili responsabilitățile“, când va maĭ fi vorba de aceea, că cine propagă desbinarea printre Români.

De la sinóde. — La 16 Maiŭ a. c. ni-se scrie, că s'a ținut sinodul protopopesc din districtul Roșieĭ-montane în parochia Roșia. Din cele comunicate publicăm la locul acesta următórele: La finea serviciuluĭ divin s'a ridicat parastas pentru adurmitul Timoteiŭ Ciparĭŭ, filologul distins și fostul preposit în Capitlul mitrop. de Alba-Iulia și Făgăraș, fiind atunci ziua M. Timoteiŭ. M. On. Radu Jantea, preotul din Sohodol, a declamat o poesie proprie în memoria eruditului bărbat al bisericiĭ și națiuniĭ nóstre. La ceremoniile din s. biserică a asistat popor numĕros, între carĭ St. Dnă Eufemia vĕd. Caian, zelósa sprijinitóre a reuniuniĭ femeilor rom. din Roșia, a căreĭ activitate se vĕdesce frumos prin podóba internă a bisericiĭ nóstre de acolo. Remarcăm cu plăcere datele statistice, comunicate sinodului prin protopopul tractual. Pentru publicul mare românesc sînt de interes netăgăduit ast fel de date, maĭ ales urmând a fi publicate în mod general și sistematic. Lăsăm să urmeze aci tabloul comparativ între stările din 1890 și 1900:

	Anul 1890:	*Anul 1900:*	
suflete	11,621	12,595	spor 974.
prunci obl. la școlă	1,276	1,560	» 284.

Din aceștia aŭ frecuentat școla în 1900 numaĭ 381 ficiorĭ și 318 fete. Aŭ rĕmas fără instrucție cu totul 861.

Aŭ frecuentat școle gr. cat. 273 ficiorĭ și 162 fete; școle de alt caracter 95 ficiorĭ și 147 fete; ér școle din afară de district 13 ficiorĭ și 9 fete.

Cununiĭ aŭ fost în 1890 cu totul 107, pe când în 1900 numaĭ 98. Din acestea s'aŭ celebrat 80 în bisericĭ gr. cat., 16 în oratoriĭ acatolice, ér 2 numaĭ înaintea matriculantuluĭ civil (Corna).

Preoțimea și învĕțătorimea tractuală, întrunită apoĭ la casa ospitală a parochuluĭ Ioan Maĭor, a petrecut câte-va momente între discuțiĭ interesante din câmpul păstoririĭ sufletescĭ și a învĕțămîntuluĭ poporal.

Revistă politică.

Afaceri interne. Delegațiunile monarchieĭ nóstre chiar acum sînt întrunite în Viena. Delegațiunea austriacă a ales președinte pe prințul Lobkowitz, ér cea ungară pe contele Szapáry. Marți amîndóue delegațiunile aŭ fost primite de Maestatea Sa, care la vorbirea de salutare a pomenit cu regret de mórtea regeluĭ Italieĭ și a regineĭ Angliei. A spus, că raporturile cu tóte statele, și

---

Feuilleton.

ZECE MAIŬ.

În ziua cea sfîntă și mare
La zece ale luneĭ luĭ Maiŭ,
Se vede-o ciudat' arătare
Pe-un deal de la Plevna, pe-un platiŭ.

Când zorile 'ncep să s'arete
Acolo 'n tăcutele văĭ,
Din grópă ies mórtele cete,
De-apururĭ jăliții flăcăĭ.

Striviți și cu mânile rupte
Și galbenĭ ca 'n jalnicul loc
În ziua sĕlbaticeĭ lupte
Când băieții periseră 'n foc.

Fac rótă, și-o rugă murmură
Ér Valter și Șonțu și toți
Maĭ marĭi ce 'n frunte căḑură
Stau jalnicĭ acolo 'ntre soți.

De-odată eĭ capul ridică
Dau chiot și 'n zare privesc
Spre țara din care ieșiră,
Spre scumpul pămînt românesc —

Și-ascultă, căcĭ tunul azĭ cântă
Departe 'n iubitul pămînt,
Puternic ca 'n ziua luptăriĭ,
Dar alt fel de cântec maĭ sfînt.

Și-ascultă . . . ér țara-ĭ departe
Sînt dealurĭ la mijloc, și văĭ,
Și rîul cel mare-ĭ desparte
De mame pe bieții flăcăĭ.

Ce spun eĭ în șópte pe vremea
Ce-ascultă cântarea de tun
Eŭ nu sciŭ, căcĭ nimenĭ nu póte
Pe morții să-ĭ audă ce spun.

Dar sciŭ că se rógă, sîrmaniĭ:
„Noĭ liberĭ pe voĭ v'am făcut
Ér Tatăl din cer să vĕ aibă
De-apururĭ sub sfîntul sĕŭ scut!“

(*„Albina“*). **G. Coșbuc.**

Flórea de lotos.*)

(Legendă indică de Enric Sienkiewicz).

Într'o nópte frumósă cu lună plină, se trezi marele și înțeleptul Krișna dintr'o visare lungă și profundă, și îșĭ grăi ast fel:

„Până acum am vĕḑut în om cea maĭ frumósă creațiune a pămîntuluĭ; dar trebue să mărturisesc, că a fost o rătăcire. De aicĭ vĕd eŭ flórea de lotos, legănându-se în vîntul de nópte — cât de tare întrece ea în frumseță pe tóte rivalele sale! Foile eĭ s'aŭ deschis în razele de argint ale asrului nopțiĭ, și eŭ nu-mĭ pot lua ochiĭ de la ele. Nu, nu esistă nimic asemenea“, adause el cu un suspin, și ca și când ar fi luat o hotărîre momentană, continuă:

„De ce să nu creez o ființă, care să fie pentru ómenĭ ceea ce e lotosul pentru florĭ? Da, așa să fie spre bucuria tuturor vĭețuitórelor de pe pămînt! Lotos, prefă-te într'o fecióră neasemuită și aparĭ în fața mea!“

În aceeași clipă unda se cutremură, ca și când ar fi atins-o aripa uneĭ rîndunele; nóptea se făcu maĭ luminósă, luna străluci în lumină maĭ viuă, cântecul pasĕrilor de nópte sună maĭ vesel; apoĭ totul se făcu ér

*) O specie de nufĕr. (Nelumbium speciosum W.)

„APA MINERALĂ (AMARĂ) FRANCISC IOSIF“ este unicul **purgativ-natural** și plăcut la gust.

special cu puterile aliate, sînt din cele mai intime şi amicale, astfel că e speranţă pentru menţinerea şi mai departe a păcii. Împăratul-rege a făcut amintire şi de partea neînsemnată, ce a luat monarchia nóstră în turburările din China şi a încheiat spunênd, că cheltuielile ministeriului de rĕsboiŭ sînt cât se póte de restrinse. Doresce delegaţiunilor deplin succes.

După primirea fie cărei delegeţiuni Maestatea Sa a adresat câteva cuvinte fie cărui delegat. Deosebită atenţiune a dat delegaţilor cehi, zicêud lui dr. Stransky, că cunósce durinţele poporului ceh, trĕbue însĕ mult tact la resolvirea lor şi a promis că în curênd va visita Praga

---

România. Cercurile politice din Bucuresci ţin ca sigur, că în Septembre regele George al Greciei, împreună cu soţia sa merge să cerceteze familia regală română în capitala ţării. Scopul visitării, pe cum se spune, va fi ca de o parte domnitoriul Greciei să reintórcă regelui Carol visita, ce acesta împeună cu regina Elisabeta i-aŭ făcut-o pe naea curţii regale din Atena (considerându-se naea de teritoriŭ grecesc ér de altă parte ca să încheie alianţă cu România pentru apărarea intereselor românesci şi grecesci în Macedonia în contra resvrătirilor slave.

Spania. Turburările spaniole păreaŭ că se liniştesc şi guvernul a şi dispus ridicarea stării de asediŭ de la Barcelona şi Sevilla. Acum însă cu ocasiunea alegerilor de deputaţi, frecările s'aŭ reînceput. În mai multe oraşe poporaţiunea s'a rĕsculat, aşa cât a trebuit să întrevină gendarmeria folosindu-se de arme. Urmarea a fos, că mai mulţi inşi aŭ rĕmas morţi, şi mai mulţi încă răniţi. Din alegerî, cu maioritatatea covîrşitore aŭ eşit liberalii.

Bulgaria. Încurcăturile, în câte a ajuns Bulgaria în timpul din urmă, tóte aŭ fost puse la cale de liga macedo-bulgară. Deţinêndu-i-se pălimaşul preşedinte, Saraffov, se credea, că activităţii ligei îi s'a pus capet. Guvernul bulgar însĕ nu peste mult se convinse, că ligă e un duşman cu mult mai puternic, de cum se susţinea. de aceea a intrat în pertractărî cu noul preşedinte Stoian Mihailov, şi în urmă s'a făcut un compromis între guvern şi între ligă. În vîrtutea aceluia, guvernul bulgar mijlocesce de la Pórtă unele îmbunătăţirî în Macedonia, pentru ce liga în schimb promite, că va absta de la agitaţiuni ulterióre şi va amâna meetingul conchemat pe Iunie în Sofia.

Scăpând de ligă, deşi nu cu multă onóre, Bulgarii aŭ căduţ într'altă încurcătură. O comisiune esmisă din partea sobranieî, a hotărî să pună sub acusă pe toţi ministrii fostului cabinet Ivanciov, afară de Papricov actualul ministru de răsboiŭ, pentu abusurile, ce le aŭ comis în procurarea de vagóne. Că învoi-se-va sobrania la începerea acestuî proces monstru, fără păreche în analele parlamentarismului nu e sigur. Sigur este faptul, că Bulgariî ne putênd face altcum ca lumea să vorbéscă despre eî fac scandale.

Rusia. O scire scurtă sosită prin Paris vestesce, că ţarul e aplicat a introduce în Rusia constituţia, compusă la vremea sa de Loris Melikov. Studenţii, cari pentru turburările inscenate mai azî primăvară aŭ fost înrolaţi în armată, vor fi în scurtă vreme eliberaţi.

Sêrbia. Nu din plăcere, ci fiind că s'a făcut larmă mare despre scandalul de la curtea din Belgrad, însemnăm şi noi ca simpli cronicarî fapta din cestiune. Vĕduva de odinióră Draga, acum regină a Sêrbieî, deja de vre-o 9 luni începu a da de scire urbi et orbi, că mare bucurie aştéptă pe rege, întru cât va avé succesor. Pe tema acésta, nicî n'a voit să iea parte la escursiî prin ţară, ba a făcut pe soţul sĕŭ să aducă vestea îmbucurătóre şi la cunoscinţa parlamentului, mai apoi la schimbarea constituţieî, în virtutea căreia, moştenirea tronului trece la următoriî direcţi aî regelui Alexandru, fie aceia fiî orî fice. Timpul trecea şi acum se aştepta nascerea noului moştenitor de tron. S'a invitat ţarul ca naş, s'a alarmat opinia publică, şi cându-i la adecă totul a fost după uniî o sinamăgire, după alţiî o înşelăciune. Sinamăgire zic medicii chemaţi pentru visitarea reginei din Paris, Viena, Bucuresci şi Petersburg, întru cât regina sufere de un morb, care atât eî, cât şi celor din jur le a putut pune în minte idea stării binecuvîntate. Înşelăciune zic alţiî, mai mult rĕŭ voitorî, întru cât regina ar fi voit să adopteze în taină fiul, ce avé să se nască surorii sale. Conclusiunea la tóte acestea e că regele s'a mai lovit o dată cu capul de prag, ér regina plânge nemângâiată.

---

liniscе . . . şi minunea se efeptui: flórea de lotos apăru în faţa luî Krişna în chip de om.

Zeul era încântat.

„Tu fuseşi flórea laculuî; fiî de aicî înainte flórea gândurilor mele şi grăiesce!“

Şi fecióra grăi aşa de blând şi aşa de dulce, însĕ cât părea, că auḑi uşorul vîjeit al potirelor de lotos, pe carî sărutul zefirului de vară tocmaî le-a adus la maturitate.

„Dómne, Tu m'aî schimbat în fiinţă vieţuitóre; ce locuinţă îmî asignezî? Nu uita, că pe mine orî ce adiere de vînt mĕ face să mĕ cutremur şi îmî închide foile. Eŭ mĕ înspăimîntam de furtunile vehemente şi de povóie, de fulger şi de tunet; chiar şi de razele arḑĕtóre ale sórelui încă mĕ temeam. Cu tótă schimbarea mea, eŭ mî-am păstrat natura de mai 'nainte şi mĕ tem de pământ şi de tóte câte trăiesc pe el. Ce locuinţă îmî asignezî Tu, o Dómne?“

Krişna ridică ochiî spre stele, se gândi un moment şi apoi întrebă:

„Vreaî tu să locuiescî pe vîrful munţilor?“

„Dómne, acolo e néuă şi ghiaţă; mĕ tem“.

„Aşa dară îţi voiŭ zidi un palat de cristal în mijlocul undelor“.

„Adîncurile oceanului ascund şerpi şi alţi monstri; mĕ tem, o Dómne!“

„Vreaî dóră în stepele nesfîrşite?“

„O Dómne, furtunele şi orcanele pustiesc stepele ca nisce órde barbare!“

„Aşa dară ce să fac cu tine. flóre întrupată în om? . . . Peşterele de la Ellora daŭ sfinţilor putnicî scut şi ocrotire . . . . . vreaî tu ca şi eî, să-ţi cauţi locaşul tĕŭ în inima stâncilor. departe de tot sgomotul lumiî?“

„Acolo Dómne, e aşa de întunerec!“

Krişna se aşeḑă pe o pĕtră şi-şi strînse capul în pălmi. Fecióra rĕmase stând în faţa luî, timidă şi tremurând.

Într'aceea aurora începu să coloreze cerul cu lumina sa blândă. Apele laculuî, palmieriî şi tufele de bambus arĕtaŭ reflexe auriî; cucórĕle cu penele vineţii şi bătlaniî albi întonaŭ în cor, pe ţĕrmul laculuî, cântecul lor de diminéţă; păuniî şi marabuiî pădurii le rĕspundeaŭ şi în aceeaşi clipită, ca o acompaniare ceréscă, se auḑiaŭ tonurile armonióse ale unei voci omenescî şi ale unuî instrument cu córde. . . .

Krişna se deşteptă şi-şi ridică capul.

„Acesta e Walmiki, poetul, care salută aurora . . . . . “

În scurt după aceea se mişcă perdéua de florî, care acoperia lianele, şi la ţĕrmul laculuî apăru Walmiki.

La vederea lotosuluî, lira îi căḑu din mânî. braţele îi căḑură pe lângă corp în jos, şi rĕmase de o dată stând, nemişcat, ca şi când marele Krişna l'ar fi schimbat într'o statuă.

Încântat de opera sa grăi zeul:

„Vină-ţi în orî, Walmiki, şi grăiesce!“

Atunci grăi Walmiki:

„Iubesc!“

Acesta fu singurul cuvînt, de care era consciŭ, singurul, pe care el îl putu exprima în minutul acesta.

Faţa luî Krişna se lumină de o dată:

„Fecióră minunată, eŭ am aflat un locaş pe lumea asta, care e vrednic de tine. . . . Întră în inima poetului!“

Şi Walmiki mai repetă o dată:

„Iubesc!“

Voinţa atotputerniculuî Krişna, voinţa zeului conduse pe fecióra la inima poetului, pe care el o păstrase pentru ea şi o crease aşa de străvĕḑĕciósă, ca cristalul.

Rîḑĕtóre ca o zi de vară, veselă ca o undă a Gangesului întră fecióra în sanctuarul destinat eî. Dar când privi în creţele inimeî luî Walmiki, o cuprinse un sentiment puternic de frică, credea că o suflă un vînt de ghiaţă şi îngălbini.

Krişna era de tot mirat pentru asta şi şi zise:

„Flóre în chip de om, te temî tu şi de inima poetului?“

„Dómne“, replică fecióra, „ce locaş îmî asignezî? În acéstă unică inimă am vĕḑut eŭ vîrfurile pline de nea ale munţilor şi adîncurile apelor, împopulate cu cele mai curióse fiinţe, stepele cu furtunele şi orcanele lor; da, chiar şi peşterile sombre de la Ellora, şi pentru aceea mĕ ţem!“

Atunci rĕspunse marele şi înţeleptul Krişna:

„N'avea témă, flóre în chip de om! Când néua se va aşeḑa în inima luî Walmiki, atunci tu să fiî suflarea caldă de primăvară, care o topesce; de afli ape adîncî. fiî tu mărgăritarul lor; de veḑî stepe pustiî, samănă în ele florile fericireî, şi de cumva descoperî în inima luî sombrele peşteriî de la Ellora, atunci fiî raza de sóre, care duce lumină în acest întunerec.

Şi Walmiki, care într'aceea ér îşi redobândise graiul, adause:

„Da, fă-o şi fiî binecuvîntată!“

Vĕdênd desfăşurarea lucrurilor sîrbesci, familia Karagheorgevici, pretendentă la tronul Sêrbiei, şi-a trimis emisarii pentru pregătirea terenului pe sama sa pe contul, se înţelege, al Obrenoviceştilor. Guvernul, îndată ce a fost încunoscinţat despre manevrele antidinastice, îndată a şi dispus auctorităţilor din provinţă, ca pe emisarî îndată ce-î observă să-i încarcereze şi tragă la judecată.

Peregrinajul de la Prislop.

— Raport special. —

Ca o continuare a sĕrbărilor sfintei Unirî, ilustrul Episcop al dieceseî de Lugoş a chemat pe credincioşii sĕi la sfînta Mănăstire a Prislopului, ridicată de domniţa Zamfira a Românieî. De odată cu visitarea acesteî solitare Mănăstirî, situate în mijlocul munţilor, Preasfinţia Sa a esoperat de la Pontificele roman îndulgenţe plenare.

Glasul blândului păstor a pĕtruns cu dulcéţa sa la inima poporului sĕu, şi în ziua de peregrinaj, cóstele dealurilor din préjma Mănăstirii eraŭ albe de albele haine ale piilor credincioşi, carî din marî depărtărî înfruntând osteneala şi nefavorabilul timp a grăbit spre locaşul tăinuit, din mijlocul codrilor verdî.

Preasfinţitul Domn Episcop *Dr. Demetriŭ Radu* a plecat din Lugoş Sâmbătă la 18. Maiŭ dim. însoţit de Rssmul *Ioan Boroş,* canonic, *Dr. Iacob Radu,* asesor cons. şi cantorul *Jivanca.* La gara din Dobra poporul credincios în frunte cu preotul *Muntean* a ieşit înaintea Episcopului dorindu-i drum bun. Asemenea la gara din Deva a venit inteligința de acolo, comitele suprem şi alţi oficialî. La Piski eraŭ adunaţi protopopii din jur, o mulţime de preoţi şi popor.

La întrarea în oraşul Haţeg se ridica o pórtă triumfală, aci Episcopul a fost salutat din partea magistratului orăşenesc. A mers direct la sta biserică frumos renovată şi după aceea s'a găzduit la casa vicarială, unde a primit deputaţiunile bisericiî catolice, orientale ş. a.

Cu trenul de la 6. a sosit din Blaş, spre a lua parte la peregrinaj Rsmiî *Dr. Aug. Bunea, Dr. Vasile Hossu,* prof. *Silv. Nestor* şi redactorul nostru *A. C. Domşa,* carî aŭ adus Episcopului un cald salut din valea Têrnavelor şi a Murĕşului, atât de scumpe inimiî sale.

După puţină recreare Episcopul a făcut visite prin oraş.

Sara vicariul Nestor a dat cină în onórea ilustrului óspe, învitând pe representanţiî bisericilor din Haţeg, oficiile civile şi alţi inteligenţi românî. Sub decursul cineî credincioşiî românî din Haţeg aŭ aranjat un conduct de torţe în onórea Episcopului, salutându-l prin graiul învĕţ. pens. *Paul Oltean.*

Diminéţa pe plóie s'a făcut plecarea spre Silvaşul-sup., de unde peregriniî aveaŭ să continue calea spre Prislop.

Nu vreaŭ să pomenesc de greutăţile acestui drum, căcî a fost vorba de a face penitenţă, constat că pe la 9. óre peregriniî eraŭ adunaţi în numĕr frumos în mica biserică din Silvaş, unde Episcopul cetind în faţa mulţimeî adunate rugăciunea cătră Preasf. Născĕtóre de Dumnezeŭ, am plecat pe jos spre mănăstire, preoţiî cu patrachire, ér Episcopul în mandie. Era înălţător de inimî, să veḑî şireagul preoţilor şi mulţimea credincioşilor, carî cu capetele descoperite şi ridicând imnî de laudă lui Dumnezeŭ, grăbiaŭ pe un drum adese impracticabil, spre a primi de la Cel de sus dar şi mângăiere.

Ceea ce a stors lacrimî din ochiî multora, eraŭ patru copilițe venite pe jos de la Hunedóra, carî duceaŭ o statuie a Preasfinteî Fecióre.

În drumul spre mănăstire numĕrul peregrinilor crescea tot întruna, plóia încetase şi câte un snop de raze luminóse străluciaŭ printre norii posomoriţi spre a deştepta în inimî nădejdî de bine.

După o cale de mai mult de o óră, convoiul ajunse să vadă în faţă-i mica mănăstire, dar în acelaşi timp avurăm şi bucuria de a constata, că mii de credincioşi aşteptaŭ pe îubitul Archireŭ. Cămeşile lor albe şi sumanele de aceeaşi colóre, arĕtaŭ ochilor nostri icóna sufletelor nóstre. Eraŭ aci credincioşi adunaţi din cele mai marî depărtărî de pe Jiurî, din marginea ţării de pe la Lupenî, de sub pólele Retezatului, de la Bucova, Clopotiva, de prin Zăicanî, Grădisce, Densuş, Ştei, toţi veniţi spre a se închina cu tótă inima lor marelui Dumnezeŭ.

Îndată după sosire se începu Sta Liturgie pontificată de Episcopul Radu, asistat de 30 preoţi şi un diacon. Sta Slujbă se ţinu în un cort improvisat din crengi verdi. În mănăstirea frumos reparată, din colecta făcută anii trecuţi, unul după altul se îngrămădiaŭ credincioşiî la mormîntul domniţeî Zamfira, fundatórea acestui loc de peregrinaj, — ér în casele din apropiere, doi preoţi mărturisiaŭ în continuŭ. Atât de mare a fost numĕrul celor ce s'aŭ cuminecat cu acest prilej, cât două potire n'aŭ fost de ajuns; s'a pus mir consacrat şi o sticlă. După cetirea Evangelieî II. Sa a spus o cuvîntare despre Sta Unire şi datorinţa credincioşilor, de a persevera în dragoste şi legătură cu Roma, leagănul némului românesc,

Cuvintele Episcopului, spuse cu căldura şi entusiasmul ecela, cu care numai el scie vorbi, aŭ electrisat adînc miile de credincioşi, storcênd lacrimi din ochi.

După Sta Liturgie, care s'a terminat după 1 óră, a fost o mică gustare, pentru Episcop şi suita Sa. La sfîrşitul acesteia Archiereul a închinat păharul în sănătatea poporului credincios, care a luat parte la peregrinaj, şi a cărui numĕr a fost aprópe de 5000. S'a ridicat apoi can. Dr. Bunea şi a vorbit pentru episcopul zelos, care n'a considerat nicî o pedecă, nicî o ostenélă, ci a grăbit, ca în mijlocul poporului sĕu să se róge pentru fericirea bisericiî sale. A accentuat în deosebî armonia, ce a vĕḑut-o azî între capul bisericiî şi representantul puteriî civile, care a dat tot ajutorul spre a ridica măreţa acestor frumóse sĕrbărî. Era vorba de protopretorul Pics, care şi-a dat tot concursul sĕu spre a face mai accesibil poporului peregrinajul la mănăstire. După Dr. Bunea a vorbit can. Dr. Hossu, făcênd elogii preoţimiî, care în numĕr aşa de mare, eraŭ 46. aŭ grăbit la glasul Archiereului şi a terminat golind păharul pentru vicariul Nestor, zelosul răstaurator al acestui sfînt lăcaş.

Protopretorul Pics în alese cuvinte mulţumesce dlui Bunea pentru cuvintele, ce l-a adresat şi spune, că nu numai slujba sa l'a adus aci, ci şi dorinţa evlaviósă de a se împărtăşi şi el din darurile bisericii catolice, a cărui fiŭ credincios e şi el.

În sfîrşit vorbesce vic. Nestor, spunênd, că are o singură dorinţă, să fie îngropat la acésta sfîntă mănăstire.

Binecuvîntând apoi poporul, peregriniî s'aŭ întors la ale lor.

Observ, că în favorul Mănăstirii s'aŭ adunat, sub titlu de pomenirî, suma de 260 coróne.

Ceî mai mulţi dintre peregrinî s'aŭ întors până la Silvaş ér pe jos. În fruntea lor era Episcopul Demetriŭ, căruia poporul i-a făcut îndelungate ovaţiunî.

Până sara, ziua a rĕmas sĕnină, diminéţa următóre Ill. Sa a putut să continue visitarea comunelor din districtul Ulpieî-Traiane.

A fost aşa de înălţător peregrinajul acesta, aşa de fermecătóre icónele, ce s'aŭ desfăşurat înaintea ochilor celor ce aŭ luat parte la el, cât mult timp neşterse vor rĕmâné în inimile nóstre.

Rap.

Corespondinţe.

Scrisóre din Budapesta.

— De la corespondentul nostru. —

(Profesoriî de la şcólele medii. — Clubul binefăcĕtorilor. — Polgármesterul. — Neunire în Pesta. — Biserică greco-catolică. — Teatru).

(Profesoriî de la şcólele medii). În epistolele trecute am vorbit despre dotaţiunea dascălilor aplicaţi în serviciul oraşului. Trebue să amintesc, că oraşul susţine şi şcoli medii, la carî nu ar fi constrîns prin lege.

Are anume: dóuĕ şcoli medii reale, dóuĕ şcoli superióre de fete şi vre-o şepte academice comerciale. Profesoriî de aicî sînt cu mult mai bine situaţi, de cât ceî de la gimnasiile de stat. Dotaţiunea acestora e următórea: III. clase (3 ani) 2600 cor. + 800 cens. II. clase (duréză 4 ani) 3000 cor. + 900 cens; I. clasă (după serviciŭ de şepte ani) 3400 cor. + 1200 cens. Quinquenalul acestora e 340 cor. Aşa zicênd dupînl quinquenalului profesorilor de la gimnasiî.

(Clubul binefăcĕtorilor). Oraşul, spre a-şi rîndui trebile financiare, se svîrcolesce în drépta şi în stânga. În cercul senatorilor s'a constituit un club, aşa numit „Clubul binefăcĕtorilor“. Acestia în tótă ziua propun câte-o absurditate — voind ast fel să mântue oraşul. Absurditatea, ce ne interesézĕ şi pe noi e, că aŭ propus, ca în şcólele elementare să se introducă învĕţămîntul după specialitate. Adecă *în normale* un dascăl să propună numai geografia, altul socóta, altul limbile etc. Să fie adecă ca la gimnasiî. Propunerea acésta aŭ făcut-o nu din punct de vedere pedagogic, ci financiar. Conform legiî, dascăliî sînt îndatoraţi a da la sĕptămână 26 óre. Acum, conducêndu o classă, daŭ numai 19—24 óre. Deci, ca să pótă constrînge pe toţi dascăliî la maximul órelor

— voiesc a introduce absurditatea acésta. Aŭ socotit, că ast fel ar economisa vre-o 50 de dascăli.

Curentul acesta nepedagogic a vătămat simţemintele învĕţătorilor. — carî lucră cu atâta zel. Aŭ ţinut un meeting de protestare, în care şi-aŭ esprimat neîncrederea faţă de clubul binefăcĕtor, şi le-aŭ dat de scire, că tot ţiganul să stea lângă nicovala sa. Curagiul acesta a impus — şi aşa se vede, că senatoriî rĕmân cu buzele umflate — şi cu propunerea în busunar.

(Polgármesterul). Curagiul corpului învĕţătoresc s'a vĕdut şi în şedinţa din sĕptĕmâna trecută, la care aŭ luat parte vre-o 1000 de dascăli. Polgármesterul într'o şedinţă s'a esprimat, că dascălii luând în considerare mica lor cualificaţiune, carea nu ecuivaléză nicî cu maturitatea, sînt prea bine plătiţi. Pentru vătămarea acésta aŭ ţinut eî şedinţă, dar încă înainte de a se începe, polgármesterul prin un plenipotenţat al sĕŭ a trimis vorbă, că el nicî în gând nu a avut a vătăma dăscălimea. Numaî ast fel se póte susţiné nimbul dăscălimiî.

(Neunire în Pesta). Fraţiî greco-orientalî aŭ acum aicî o capelă românéscă. Merită laudă atât episcopiî lor, cât şi eî înşişi. Ne pare bine, că barĕm eî aŭ aceea, ce noî de mult nu maî sperăm. Vorbind cu maî mulţi greco-catolici, carî aŭ copiî, mi-aŭ declarat, că vor face din noŭ paşiî necesarî, spre a căpĕta un catechet român, carele se ţină religia cu copiii lor în românesce. Maî mulţi erau fórte indignaţi asupra nepăsării generale ce esistă în causa acésta şi aŭ dechiarat, că dacă chestia acésta nu se va resolva îndată, ne vom pomeni, că românii greco-catolicî de aicî ne vor părăsi — şi din lipsa de catechet — în interesul pruncilor lor, vor trece la neunire.

Ar fi bine, ca episcopiî să iea la cunoscinţă curentul acesta încă acum, până ce nu e târziŭ. Eŭ ca publicist mi-am făcut datorinţa, şi am arătat cu degetul, că unde e isvorul pericolului — sanarea e datorinţa acelora, carî sînt de Dumnezeŭ puşî a păzi oile din depărtare.

(Biserică greco-catolică). În cercul al VII-lea (Erzsébetváros) a fost zilele trecute sfinţire de biserică. Însuşi regele a luat parte, priu ce a înălţat actul sfinţiriî. Tótă lumea mare şi aristocrată a luat parte. Actul sfinţiriî l'a sevîrşit Schlauch episcopul cardinal al Orăduî-marî. Regele, mulţumită luî Dumnezeŭ, e în sănătate bună şi a agrăit pe maî mulţi dintre cei de faţă. La întrebarea regelui, că ce va fi cu biserica vechîe, plebanul Tothfalusi a răspuns, că oraşul o va dona greco-catolicilor. Noî aicî nu scim nimic de acésta. Se vede, că nu pe greco-catoliciî românî l-a înţeles.

(Teatru). În teatre nimic noŭ. În teatrul comic şi acum domnesce piesa luî Herczeg Ferencz: „Oeskay Brigaderos", despre care am făcut amintire în epistola trecută. Acum Vineri aŭ predat-o a 74 óră. Sĕptămâna viitóre va juca o trupă de operette din London, în sĕptămâna trecută aŭ fost aicî actoriî teatrului imperial din Berlin. Aŭ jucat minunat. În celelalte teatre se vede, că se apropie vacanţa.

Pestanul.

Noutăţi.

Întru mărirea luî Dumnezeŭ. Iubileul ducentenar al sfinteî Unirî a fost serbat cu tótă solemnitatea şi în parochia nóstră Borşa — diecesa Gherleî — în 21 Octobre a anului trecut 1900 cu ocasiunea sfinţireî nóueî biserici, ridicată întru amintirea acestuî act memorabil din jertfa poporuluî român credincios, cu o sumă aprópe de 40000 coróne. Peste acésta jertfă, pentru împrumseţarea nóueî biserici, a maî donat următoriî particularî: On. Maria Bochiş n. Ciurilean, preotésă din loc, dóuĕ luminare pe altar câte cu treî ramurî în preţ de 40 cor.; Susana Bochiş, fica preotuluî local, dóuĕ luminare pe altar câte cu dóuĕ ramurî în mijloc cu cruce grecă în preţ de 40 cor.; Reverendissimul domn Alimpiŭ Barboloviciŭ, vicarul Silvanieî, o cruce pe altar în preţ de 20 cor.; Spt. domn Ioan Boroş, notar cercual în Jucuî-superior cu soţia Cornelia Vaida, o cădelniţă şi alte utensiliî sacre în preţ de 80 cor.; Soţia luî Székely Mihály, architectul bisericiî, dóuĕ perinî de catifea bordo pe altar în preţ de 40 cor.; Dl Petru Pop, logofĕtul luî Br. Bánffy Ernŏ, un tapet pe trĕpta altariuluî în preţ de 40 cor.; Szász Amalia, un tapet de lână lucrat frumos în preţ de 20 cor.; Indrei Bochiş cu soţia-sa Simina Şerdean, aŭ cumpĕrat o evangelie cu litere latine, legată în catifea roşie cu decoraţiuni aurite în preţ de 70 cor.; Petru Cotîrlă cu soţia-sa Marişca Mocan, aŭ cumpĕrat icóna sfinteî Treimi în preţ de 140 cor.; Ioan Bochiş, preotul local cu spesele sale a făcut un tabernacul şi amvonul cu baldachin în preţ de 260 cor.; Todor Petran şi soţia-sa Oana Hni, aŭ cumpĕrat un clopoţĕl de-asupra sanctuariuluî în preţ de 100 cor.; Flóre Mezeî cu soţia-sa Nastasia Petroş, aŭ cumpĕrat un luster de bronz aurit în preţ de 272 cor.; George Cotîrlă, curator primar şi cantor, a legat din noŭ tóte cărţile corali în preţ de 20 cor.; Baronul Bánffy Ernŏ cu soţia-sa Grof Eszterházy Cecilia, aŭ cumpĕrat în turnul cel mare un clopot în preţ de 824 cor.; Fraţiî George şi Alesandru Bochiş cu soţiile lor aŭ donat 400 coróne. Dumnezeŭ să le răsplătéscă la fie care după mărimea darurilor sale. Borşa în ziua Sfîntuluî George 1901. *George Cotîrlă,* curator primar.

Scirî personale. Aflăm din „Tribuna", ca Ill. Sa dl *Ioan M. Moldovan,* prepositprelat, a abzis, pentru motive de sănătate din postul de preşedinte al Asociaţiuniî. — Dl *Neculaî Iorga,* distinsul prof. de la universitatea din Bucurescî, a sosit în Blaş, spre a face câteva studiî în archivele şi bibliotecele de aicî.

Predicî. Mâne Duminecă la 26 crt. va predica în biserica catedrală dl prof. *Teodor Vandor.*

În memoria Mitrop. Vancea. După o prea frumósă datină introdusă la Internatul de băieţi, ridicat de fericitul mitrop. Vancea, ziua sf. Ioan evang. e sĕrbătorită în mod special şi de data acésta Duminecă după sf. liturgie s'a ţinut o frumósă festivitate cu un variat program. Singuraticele puncte aŭ fost bine esecutate şi cu mult sentiment. La sfârşit Mitrop. Victor, gata să încurajeze tot de una orî ce lucrare nobilă şi mărĕţă, a pus la inima elevilor icóna neuitatuluî Mitropolit, îndemnându-i să ducă tot de una o ast fel de viaţă virtuósă, cât să se vadă, că aŭ fost elevî aî internatuluî zidit de el.

Cununi eterne. Întru amintirea fericitului Isidor Domşa, aŭ maî contribuit la fondul iubiţilor repausaţi: Augustin Coltor, Octavian Măcelariŭ, Augustin Gruiţa, Mateiŭ Corvin, George Both, Mihaiŭ Măcelariŭ, George Ioanoviciŭ şi Silvestru Gruiţa câte 2 cor. total 18 coróne.

De la Asociaţiune. Comitetul central a Asociaţiuniî a decis ţinerea adunăriî generale la Sibiŭ la 21 Sept. n. (Stă-Mărie-mică). Lipoveniî şi-aŭ retras învitarea.

Procesul „Tribunei". La pertractarea din 20 Maiŭ n. dl Balteş, aflat vinovat, a fost pedepsit la 1 an 3 luni temniţă şi 1100 cor. amendă. Acusatul a fost apărat de dl advocat Cassiu Maniu, care a însinuat recurs contra sentinţiî.

Pentru trei-color. Poliţia din Hunedóra a urmărit pe maî mulţi domnî românî din Hunedórea şi Deva, pentru purtarea trei-colorului. Vicespanul încă a întărit sentinţa adusă de căpitan şi ast fel ceî osândiţi aŭ recurs contra sentinţiî la ministru. Zilele acestea a sosit şi hotărîrea maî înaltă, care a scăriţat ce e drept pedépsa, dar a învocat şi ea ca motiv punibil folosirea colorilor străine. În urma sentinţiî forului de a III-a instanţă aŭ fost pedepsiţi dniî Fr. Hossu Longin, Duica şi Scurtu cu câte 2 zile arest şi 35 cor. pedépsă, Const. Dinca 3 zile şi 50 cor. Bucşa, Popescu, Schuster şi Macrea 1 zi şi 20 cor. Atât zilele de carcer, cât şi pedepsele în banî se pot schimba saŭ în banî saŭ în carcer.

În favorul fondurilor archidiecesane s'aŭ primit următórele daruri: de la Mon. *Alesiŭ Viciŭ,* prof. gimn. Blaş 23 cor. 40 fil. pentru fondul deficienţilor; — de la Preaon. *Nicolaŭ Solomon,* protopop Ludoş la fondul deficienţilor 20 cor. la fondul de salarisare a preoţilor 20 cor. la fondul reuniuniî bisericilor archid. 10 cor. la fondul internatuluî de fetiţe 10 cor.; — de la Mon. *Gavr. Ciobotar,* paroch-vice-protop. Ghimeş, la fondul de salarisare a preoţilor 10 cor. la fondul internatuluî de fetiţe 5 cor. şi la fondul gimnasiului 5 coróne. — Vivant secuentes!

Maialurî. Duminecă în 26 Maiŭ st. n. 1901 se va aranja în Grădina Comşa din Veza un Maial în folosul Reuniuniî Femeilor şi al Casineî Române din loc. Începutul la 3 óre p. m. — Reuniunea femeilor române din Abrud. Abrudsat şi jur învită la Maialul ce-l va aranja în favorul şcóleî de fetiţe rom. din Abrud, în a dóua zi de Rusaliî, adecă în 3 Iuniŭ a. c. în grădina „Incze". Începutul la 2. óre p. m. Preţul de întrare: de persónă 1. cor. de familie 2. cor. La cas, când timpul ar fi maî puţin favorabil, petrecerea se va ţiné, respective se va continua în pavilonul de vară din grădina „Incze". Abrud în Maiŭ 1901. Comitetul. — Luni în 3 Iunie st. n. a. c. se va ţiné Maialul, ceî vor aranja învĕţătoriî de la ambele şcóle române din Alba-Iulia în „Grădina popilor". Începutul la 2 óre p. m. Venitul curat este destinat ca premiî elevilor la examen.

Afacerî postalî. Direcţiunea postală face atent din noŭ pe on. public, să fie cu atenţiune la spedarea scrisorilor în străinătate, pentru că din causă, că nu sînt francate de ajuns pricinuîesc o mulţime de confusiî. Să se scie deci, că orî ce scrisóre, ce se trimite în străinătate, trebue să fie francată cu 25 filerî, ér cărţile postale cu 10 filerî. Portul uneî scrisorî în Austria, Herţegovina, Germania, Sêrbia şi Muntenegru e de 10 filerî, ér a uneî corespondinţe de 5 filerî.

Necrolog. † *Alesandru Silaşi,* parochprotopop gr. cat. în Bistriţa, preşedinte al institutuluî de credit şi economiî „Bistriţana" şi membru al maî multor instituţiunî culturale, după o viaţă plină de activitate, desvoltată cu mult zel şi laudabilă ardóre pe terenul bisericesc şi şcolastic, după un morb grav, împărtăşit cu ss. Sacramінte, şi-a dat nobilul suflet în mânile Atotputernicului Dumnezeŭ, Duminecă în 19. Maiŭ st. n. la 6½ óre diminéţa, în al 67-lea an al etăţiî sale, al 39-lea al preoţieî şi al fericiteî sale căsătoriî.

† *Ioan Popescu,* preot în Feisa, distr. Bila, a repausat la 21 crt. în al 67-lea an al etăţiî şi 38 al preoţieî.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

XVI.

(Continuare.)

Dacă esistă armoniă între Dumnezeŭ și suflet, dacă negreșit îĭ légă o *legătură* (religiune, religio) unde este acésta legătură? Unde se póte afla acésta religiune, care trebue să esiste în tot de una și să se manifesteze tot de una prin atarĭ semne caracteristice, carĭ sînt în stare a le deschide ómenilor ochiĭ, să o cunóscă. Acésta întrebare vrênd nevrênd se impune sufletuluĭ. Augustin se ocupa cu ea deja pe timpul, când părăsind *Cassiacum* trecu peste Apenini; și ca să o pótă resolva, în dată ce sosi în Roma, își scrise: „Tractatul *despre religiunea cea adevĕrată.*“

In tractatul acesta se simte cea din urmă resuflare a filosofieĭ luĭ Plato, căci părăsindu-o din ce în ce maĭ mult începu a se ținé maĭ strîns de formele teologice. Acesta este ultimul op clasic de felul celor dintâiŭ.

Introducerea e fórte pe larg și de o admirabilă frumseță: „Dacă Plato ar maĭ trăi și nu mĭ-ar respinge o întrebare, saŭ maĭ bine, dacă pe când trăia el, l'ar fi întrebat vre-un discipol al luĭ, că ce ar zice el despre un bărbat, care așa convinge lumea cu învĕțătura sa sublimă, în cât și aceia îĭ cred, carĭ nu-ĭ pricep învĕțătura, ér cel, ce o și pricep, pe lângă tótă opiniunea publică rea nu pot fi aduși la pĕcatul de a se lăpĕda de ea — óre ce ar fi răspuns? Un atare bărbat de sigur i-s'ar fi părut om supraomenesc. Pentru că, ar fi zis înțeleptul Plato, — omul nu e în stare a face așa ceva, dacă nu cum-va Dumnezeŭ prin atotputernicia și înțelepciunea sa nu-l ridică din rîndul firesc al lucrurilor, dacă nu cum îl provede din légăn, nu cu învĕțătură omenéscă, ci cu o lumină internă, și îl ornéză cu grația sa. îi întărește cumva cu puterea sa și îl ridică la așa un punct al mălestățiĭ sale înalte, în cât despreținând tot, ce corupțiunea omenéscă poftesce, suferind tot, de ce omul se îngrozesce și făcênd tot lucrurĭ, ce storc admirațiunea altora, prin iubirea și auctoritatea sa să pótă atrage némul omenesc la credința mântuireĭ.

Și dacă acum tóte aceste minunĭ s'aŭ împlinit, dacă scripturile și monumentele, ce aŭ păstrat amintirea acestora, sînt renumite peste tot pămîntul; dacă din unica țară, în care adorau pe Dumnezeul cel adevĕrat și în care s'a născut acest bărbat (Isus Christos), ieșiră în tóte părțile bărbațĭ aleșĭ, ca prin puterea cuvîntuluĭ și a faptelor să aprindă focul iubireĭ față de Dumnezeŭ; dacă acestia lățind de parte învĕțătura mântuireĭ aŭ lăsat-o drept moștenire tuturor urmașilor, și ca să nu vorbesc de cele trecute, carĭ póte n'ar afla credĕmînt, dacă și astăzĭ tóte popórele din tótă lumea învĕță acéstă învĕțătură și o ascultă cu respect și plăcere; dacă Biserica în ciuda tuturor sforțărilor violente, ce aŭ vĕrsat sângele atâtor martirĭ, în ciuda tuturor persecuțiunilor și torturilor, se lățesce tot maĭ mult între popóre; dacă miĭ de tinerĭ, feciorĭ și fecióre, abzic de căsătoriă, se decid la continență perpetuă, fără a maĭ pune pe cineva în uĭmire; dacă, în urmă, întreg universul a devenit un templu vast, în care neîncetat résună *„sus s'avem inimile!“* („sursum corda“) — la tóte aceste, maĭ întreb încă odată, ce ar zice Plato? Cu ce uĭmire ar esclama el: „Étă visurile nóstre! Étă, cea, ce noĭ nu cutezarăm a propune popórĕlor, ceea ce noĭ nicĭ când nu am fi sciut însufla, e *crĕdut, practisat* și *iubit* peste tótă fața pămîntuluĭ.“ [1])

După acest început măreț, — după ce de o parte arată *neputința luĭ Plato,* adecă a filosofieĭ antice, de a conduce omenimea la adevĕr și la vîrtute, de altă parte arată *atotputința luĭ Isus Christos,* — S. Augustin cercetéză pe rînd tóte fundamentele religiuneĭ: *istoria,* care îĭ reduce originea până la légănul lumeĭ; *profețiile,* carĭ îĭ asecură perpetuitatea până la capĕtul lumeĭ; *minunile,* semnele învederate ale conlucrărĭĭ luĭ Dumnezeŭ; *puterea străformătóre* a religiunĭĭ, pentru că dacă nu ne putem apropia de un om genial saŭ virtuos, fără a nu înainta și noĭ sub influința luĭ, cum ar puté religiunea apropia ómenĭĭ de Dumnezeŭ fără a-ĭ face maĭ bunĭ? — Aicĭ apoĭ descrie, celebra icóna a *omuluĭ bun,* pe lângă care dispare cu totul icóna *omuluĭ drept* a luĭ Plato. În urmă ne presintă frumseța fără de părechiă a vieții luĭ Isus Christos, idealul omuluĭ renăscut.

„Ómenii alérgă cu o poftă nesăturată după avuțiile pămîntuluĭ; — Isus Christos a voit a se nasce în miseriă.

„Îngâmfarea nóstră nu sufere nicĭ cea maĭ mică vătĕmare; — El a suferit și cele maĭ grozave vătĕmărĭ.

„Noĭ ne revoltăm în contra nedreptățiĭ, — El a suferit nedreptate până la mórte.

„Durerea pentru noĭ e de nesuferit, — El a fost bătut cu vĕrgĭ, legat și încoronat cu cunună de spinĭ.

„Ómenii fug de mórte; — El muri de bună voiă.

„Mórtea cea maĭ rușinósă era mórtea crucĭĭ; acésta și-a ales-o El.

„Lipsindu-se în urmă de tóte bunurile, a căror iubire ne perde, și espunêndu-se tuturor relelor, de carĭ ferindu-ne noĭ ne ferim de virtute, — El le-a învins pe tóte. Ast fel tótă viața luĭ deveni o școlă de moralitate pentru om, a cărui natură a îmbrăcat-o.“

Cum a putut decĭ zice *D. de Willemain,* [2]) că „acest tractat, monumentul inimeĭ luĭ Augustin, era destinat maĭ mult spre a significa un pas de progres religios în sufletul luĭ, de cât spre a proba adevĕrul îmbrățoșat de el?“ Din contră, să zicem maĭ bine cu *Arnauld,* [3]) *Tillemont,* [4]) *Bossuet,* [5]) și cu întreg secĭul al 17-lea, că „acest op a luĭ Augustin chiar așa, ba póte și maĭ mult de cât altele, ne dă ocasiune a puté admira strălucirea admirabilă a geniuluĭ și înțelepciunea estraordinară a acestuĭ bărbat fără părechiă. Pentru că cine nu-l va admira, că deși abia a ajuns a cunósce misteriile religiunĭ creștine și deși n'are în Biserică alt rol de cât a unuĭ simplu credincios, totuși a putut vorbi într'un ton așa de sublim și nobil despre religiunea acésta dumnezeéscă și și-a putut face o ideiă așa de minunată despre sublimitatea și măreția aceleia, în cât nu poți urmări cu ochiĭ sborul acestul vultur, nu poți pĕtrunde în temeinicia argumintelor luĭ, nu poți privi înălțimea adevĕrurilor, ce propune, tóte fără a nu fi orbit de o lumină așa de strălucitóre?“

La sfârșitul acesteĭ cărți, după cetirea căreia Romanian, căruĭ-a fost dedicată, s'a întors la religiunea creștină, se află patru cărțĭ *despre doctrina creștină,* în carĭ Augustin arată, că tótă religiunea se reduce la *iubire.* Despre acestea *Bossuet* zice, că cuprind maĭ multe principiĭ conducĕtóre la înțelegerea sfinteĭ scripturĭ, de cât tóte cărțile celor alalțĭ ss. Părinți la olaltă luate.

Apoĭ urmĕză clasica epistola *„cătră Volusianus.“* Acésta a stors admirarea tuturor și în curênd produse o adevĕrată însuflețire în tótă Biserica. În acésta epistolă Augustin nu maĭ sbóră cu aripile luĭ Plato, ci cu ale profeților și se înalță până la lumina, unde locuesce *Cuvîntul.*

Acest *Cuvînt,* acésta vorbă negrăită a luĭ Dumnezeŭ, nu cumva să vi-l închipuiți, ca un cuvînt, ce trece. Eternitatea acestuĭ Cuvînt, generațiunea luĭ înainte de timpurĭ, arĕtarea luĭ pe pămînt; întruparea și suferințele luĭ, faptele luĭ în ale luminеĭ, sfințenieĭ, și ale iubireĭ, imposibilitatea de a se asemĕna vre-un om cu Dumnezeŭ Omul; chemarea poporuluĭ israelitean pentru ca să-l aștepte, să-l vestéscă, să-l doréscă și să păstreze pe pămînt ideia sosireĭ luĭ; ér după sosirea luĭ *Biserica* născută din sângele luĭ și rĕspândită pretutindenia spre a-l face cunoscut și iubit și spre a regenera pe om prin cunóscerea și iubirea luĭ; tóte acestea sînt tractate cu atâtea strălucire, cu atâta profunzime și cu atâta foc răpitoriŭ, în cât *Bossuet* e silit să esclame de admirare. Din acéstă epistolă a rĕsărit óre-și cum, ceea ce episcopul de *Meaux* nu négă și se și vede în dată: partea a dóua a *„Discursuluĭ despre istoria universală“* a luĭ Bossuet: lumină din lumină, geniŭ redeșteptat de un alt geniŭ, însuflețit până la culme, nu atât prin imitare, cât maĭ mult prin emulare.

Dar de pe ce semne se póte cunósce acéstă religiune, care născutu-s'a la începutul lumeĭ, ĕră capĕt nu va avé; — acéstă Biserică a luĭ Isus Christos, care are chemarea de a lăți adevĕrul, sfințenia, și iubirea Luĭ până la sfârșitul lucrurilor și timpurilor? Chiar întrebarea acésta preocupa și turbura Africa întrégă pe timpul, când Augustin sosi acolo. Îndemnat de cursul studiilor sale și cu deosebire în urma disputelor sale cu *Donatiștiĭ,* [1]) spre a puté privi de maĭ aprópe edificiul măreț, ce îl numim: *Biserică catolică,* Augustin se apuca cu o plăcere pasionată de studiarea acesteĭ chestiuni. Geniul luĭ nobil și vast se simte bine în acest nemărginit edificiŭ monumental, întru înălțimea acestuĭ templu sublim. Schimbându-se pe rînd, acum contemplând, acum luptând, mișcat de lumina ce o descopere, și maĭ mișcat încă de nefericirea celor ce nu o vĕd, el își înmulțesce vorbirile, [2]) conferențele, [3]) epistolile [4]) și disertațiunile [5]) ca să facă să strălucéscă în ochiĭ tuturor adevĕrătatea și frumseța dumnezeéscă a sfinteĭ Biserică. El tractéză pe rînd și în diferite forme: *originea* Bisericiĭ, *aședĕmîntul* eĭ minunat, *viața* eĭ, în care neîncetat se vede mâna luĭ Dumnezeŭ, *minunea unității* eĭ, *certitudinea* eĭ *istorică, universalitatea* eĭ, prin care nimicesce pe Donatiștiĭ cei rĕstrînși într'un punct al globuluĭ pămîntesc; *sfințenia* eĭ, prin care străformézĕ nu numaĭ pe singuraticĭ, ci chiar și legile, moravurile, popórele, în ciuda tuturor împotrivirilor grozave ale patimilor omenescĭ. Și când își vede contrariĭ nimiciți înaintea sa, constrînși a se recunósce de învinși în disputele publice, saŭ când sfarmă în cărțile sale aserțiunile lor și spulberă tóte obiecțiunile lor deșerte, chiar și atunci el scóte suspine de iubire din inima sa. Gigantele își depune buzduganul teribil. Se face ca un tată, ca o mamă. (Va urma.)

---

[1]) De vera religione c. 3—4.
[2]) *Les Pères du IV-e siècle,* s. Augustin.
[3]) *Préface* du *Traité de la vraie* relig., tradus de el.
[4]) *Memoires* . . . tom. XIII. p. 139.
[5]) A. Floquet, *Études,* t. II. p. 517.

[1]) Donatiștiĭ . . . . .
[2]) Serm. 37, 45, 62, 75, 78—9, 91, 116, 129, 138, 144, 267.
[3]) S. Augustin a ținut conferențe (dispute) cu manicheul *Felix,* cu *Donatiștii,* în Cartagena, cu *Emeritus,* în presența maĭ multor episcopĭ ș. a.
[4]) *Epistolile:* 23, 33—35, 43—4, 49, 51, 70, 76, 87, 93, 105 ș. a.
[5]) Liber de utilitate credendi. — De moribus Ecclesiae cath. et de moribus Manichaeorum l. II. — Libri 33 contra Faustum manichaeum. — Psalmus contra partem Donati. — C. Epistolam Parmeniani, 3. — C. litteras Petiliani l. 3. — Libri 4 c. Cresconium. lib. — Ep. ad. cath. c. Donatistas. — Breviculus coliationis cum Donatistis. — Lib. ad Donatistas post coll. — Sermo ad Caesareensis Eccae plebem. etc.

Chestiunea ordurilor religióse în Franța.

(după »Messager du Coeur de Jésus«).

(Continuare.)

II.

Vom fi scurți cu a dóua imputare, ce se face congregațiunilor, învățăturilor lor, prin rațiune simplă, că ordurile religióse aŭ o doctrină proprie deosebită de cea a bisericeĭ, de nu cumva în chestiunile libere și curat scientifice. Doctrina Congregațiunilor — ca și a tuturor creștinilor preoți și laicĭ — e supusă puterii bisericesci, Pontificelui, prin episcopi și prin congregațiunile Cardinalilor, carĭ sînt ajutătorii Pontificelui în gubernarea bisericeĭ. Deci a atăca călugării însémnă a atăca biserica. [1])

Vrea să vorbéscă cineva despre învățătura predată de călugări în colegiile lor? E evident, că nu póte fi vorbă despre matematică, fisică, geografie. Punctele, carĭ ar puté fi suspiționate de Iacobinii nostri, demagogi exaltați, probabil că sînt filosofia, istoria politică saŭ a literaturei.

O, e sigur, că profesorii congregaționiști nu susțin înaintea elevilor lor darvinismul — după cum prescrie o ordinațiune ministerială nóuă, nicĭ în istorie nu țin parte Albigensilor, reformaților, Ianseniștilor, lui Voltaire, Rousseau și septemvirilor, cum fac profesorii de universitate. Dar pe contul acesta, educatorii nostri, carĭ asemenea voesc să restabiléscă în favorul lor încuisiția, și o incuisiție cu mult mai aspră de cât aceea, cu carea îi învinuesce pe catolicĭ, trebue să opréscă învățătura aceea tuturor preoților seculari, și tuturor laicilor supuși bisericeĭ, fiind că un adevĕrat creștin nu va lăți nicĭ o dată asemenea doctrine, nicĭ se va lăuda cu asemenea vederĭ greșite.

Noĭ scim, socialiștii grabuicĭ nu se retrag dinaintea acesteĭ consecuențe, și ei strigă în gură mare, că ceea ce vreaŭ să facă, este în folosul bisericeĭ, religiunei catolice, Evangeliului. Ómenii acestia sînt impiĭ și revoluționarĭ pe față, dar cu atât mai puțin sînt sinceri și vorbesc fără fățărnicie despre scopul, la care țintesc; ei aŭ sinceritatea de a recunósce, că biserica și religiunile constitue un singur lucru, și acesta e trunchiul, de care voesc să se prindă. Acești francmasonĭ perverși și fățarnicĭ aĭ radicalei stânge, afectézá că disting, separă ceea ce bunul sînt, ceea ce epistola cea mai nóuă a Sfinției Sale declară unic, indisolubil. Biserica o respectézá, pe Pontifice îl încarcă cu elogiĭ, ce se ține de călugărĭ, ei compromit biserica, ei împedecă lucrarea clerului secular și a episcopilor, ei sînt o rugină nefolositóre și detrăgĕtóre, sînt dușmanii concordatului etc.

Leon al XIII-lea, care de bunăsamă mai bine scie ce convine bisericeĭ, de cât francmasonii de la ministeriŭ, le răspunde:

„Congregațiunile religióse represintă praxa publică a perfecțiuneĭ creștine, și dacă e sigur, că în biserică sînt și vor fi tot de una suflete bune, carĭ să țîntéscă într'acolo, (spre perfecțiune) sub influința gratieĭ, e nedreptate să opresci, să împedeci opurile lor. Ar fi un atentat în contra bisericeĭ, care în Franța e garantată prin un pact solemn; pentru că tot ce împedecă ducerea sufletelor la perfecțiune, strică esercițiului libĕr a misiuneĭ sale divine.

„A lovi în ordurile religióse, însemnézá a despoia Biserica de cooperatorĭ devotați, de *ajutătorĭ necesarĭ* aĭ episcopatului și aĭ clerului în îndeplinirea ministeriului lor sfînt, și în oficiul învățăturiĭ catolice, aĭ aceleĭ învățături, pe care biserica are dreptul și datorința să o lățéscă, și care o pretinde conșciința credincioșilor. Noĭ scim, că pentru a colora stricteța, ei vreaŭ să deducă, că congregațiunile religióse se amestecă în jurisdicțiunea episcopilor, și vatămă dreptul clerului secular. Acésta nu să póte susține, dacă cineva vrea să se provóce la legile date de biserică, cu privire la punctul acesta, carĭ noĭ le-am amintit mai de unăzi. Ele în perfectă armonie cu dispositiunile și spiritul concilului tridentin, ordinézá de o parte condițiunile de esistință ale persónelor devotate praxeĭ consiliilor evangelice și a apostolatului, pe de altă parte respectézá atâta, cât se cuvine autoritatea episcopilor în diecesele respective.

„Tot în apărarea independenței, ce îĭ compete capului bisericeĭ, ele nu întârzie, în cel mai bun cas, a da episcopilor autoritatea lor supremă peste congregațiuni, pe calea delegațiuneĭ apostolice. Ce privesce respectarea episcopatului și clerului francez, carĭ sînt aplicați a privi favorabil exilarea congregațiunilor religióse, acésta e o insultă, pe care episcopiĭ și preoții nu pot, de cât să o respingă cu tótă energia inimeĭ lor sacerdotale!“

III.

Acțiunea socială a congregațiunilor să pare că-i neliniscesce fórte pe autorii proiectului de lege. E greŭ să combați obiecțiunea după cum să cuvine, căci e fórte vagă, și să póte aplica în multe feliurĭ. De alt fel autorii legiĭ îșĭ află plăcerea în ast fel de formule, carĭ prin caractĕrul lor general, încunjură tótă discuția. Acésta încă a zis-o dl Waldeck-Rousseau în 21. Ianuar, că voturile sînt contrare ordinei publice, și că nu este libertate contra-ordinei publice. Asemenea dl Ribot, mai suspect de clericalism, a strigat în ziua următóre între aplausele uneĭ marĭ părți a Camerei:

„Noĭ nu scim protesta în deajuns în contra uneĭ ast fel de teoriĭ. Nu este un stat în Europa, unde să fie admise ast fel de vorbe“.

Ce vrea să zică „ordinea publică“? Óre nu ar vrea să zică mai bine „binele public“? Acésta așa ar fi de clar, cu mult mai clar, căcĭ acela mai bine l'aŭ îndreptat Iacobinii în 1793, și tótă producțiunea lor.

Să vedem dară, în ce acțiune socială se află ceva în contra ordinei publice. Evident, că acțiunea socială e influența esercitată asupra societății. Óre care e influența congregațiunilor religióse asupra societății nóstre franceze? Înainte de tóte resultatul direct al lucrărilor diverse: bĕtrânii adunați la adăpost, sĕracĭ ajutați, bolnavĭ îngrijiți, copiiĭ orfani instruați și crescuți. Crede cineva, că societatea are multe cause de a se plânge de acestia, carĭ îĭ prestézá atâtea servicii, și pe lângă aceea, că pe ea nu o cóstă nimica saŭ aprópe nimica? Binefacerile private nu aduc alt venit, de cât elemosine particulare, și nu scad budgetul cu o centimă, din contră, noĭ am probat mai sus, că ele îl îmbogățesc cu dările marĭ, carĭ li-se storc. Stabilimentele de binefacere publică, carĭ se folosesc de serviciile călugărilor, realisézá prin acésta o economie considerabilă, nesocotind că ele sînt cu mult mai deobligate. Tótă lumea scie, că o soră de caritate cóstă de 3 orĭ, 4, saŭ 5 orĭ mai puțin de cât o îngrijitóre laică, și că îngrijesce cu mult mai bine bolnaviĭ. Aŭ spus jurnalele ce cóstă spitalele laice, și ce grozăveniĭ se comit în cele mai multe.

Ce privesce aședemintele instrucțiuneĭ congregaționiste, statisticele oficióse aŭ probat în deajuns, că ele nu staŭ mai pe jos de cât școlele de stat, une orĭ staŭ mai bine, căcĭ acelea se vĕd a fi ajuns acolo, în cât neliniscesc pe amicii universității.

Lăsând la o parte învățăturile profesate, despre carĭ noĭ am vorbit deja, și netractând de cât punctul de vedere pedagogic, e o pierdere pentru națiune, când prin învățăturĭ să obțin ast fel de resultate? Și dacă nu ar fi de alt folos, de cât că asigură traiul profesorilor prin îndemnarea energică și binefăcĕtóre, ar fi fórte folositóre statului, și acésta e singura rațiune, pentru care trebue conservate. Ne aducem aminte în ce stare deplorabilă se aflaŭ liceele în 1840. Și ce le-aŭ schimbat? — Concurența școlelor libere începând de la 1850.

Dar ast fel se împarte Franța! Aceste școli rivale cresc dóue tinerimĭ potrivnice și neîmpăcate. Înainte de tóte acésta nu-i la loc. Ba mai mult, dacă sînt germenii împărecherii cine i-a sĕmănat? Nu biserica, care nu a schimbat nimic în învățătura sa, ci e statul, care dă învățămîntului o direcție din ce în ce mai anti-catolică. Și si aicĭ, ca și în paragraful de mai 'nainte, nu staŭ în față cu călugării, ci cu biserica.

Dacă lângă resultatele enumĕrate punem resultatele indirecte, dar reale, a presenței și acțiunei călugărilor asupra societății, sîntem siliți să recunóscem, că influența esemplului lor e un puternic factor moralisător pentru întrĕgă țara.

Cum zice sfîntul Părinte în epistola din urmă: „asupra uneĭ societăți, unde bâjbâe elemente sgomotóse, dușmanóse, influințézá mult esempleie de abnegațiune, iubire și altruism. Și ceea ce e mai mult a cresce și a împăca, căcĭ spectacolul ómenilor și femeilor acestora, carĭ sacrificându-și o posiție fericită, distinsă și adese orĭ chiar ilustră, de bună voe se fac frați și surorĭ copiilor poporului, practisând față de ei adevĕrată egalitate, și un devotament fără deosebire, celor desmoșteniți, celor părăsiți și celor suferinzi!“

Socialiștii doresc să i-se vorbéscă poporului despre pace, resignațiune, speranță în supranaturale, în vreme ce ei propun rĕsboiŭ civil, împărțirea bunurilor și gustarea imediată a acelora. Dar catechismul și călugării învață contrariul. Deci nimiciți călugării și sfirticați catechismul.

Ce socotesc în genere despre teoria socialistă francmasonii milionarĭ, regii băncilor jidovescĭ, carĭ astăzi se fac complicii acestor atentate? Ei sînt orbiți, dacă nu vreaŭ să-și însemne, că milióne călugărilor nu vor fi de cât o bucată aruncată, saŭ mai bine, dată de departe monstruluĭ, după care aruncă cu milióne reale și palpabile ale marilor capitaliști și puternicilor industriași.

Socialismului, poliția l-a dat acéstă formulă picantă: „atîtă poporul înainte de a să servi de el“. Crescătorii nostri atîtă poporul spre a să servi de el în ajungerea scopurilor lor, dar că staŭ la pază; acésta nu e fără pierdere pentru lucrător.

Nu numai în internul țăriĭ, ci și în afară să esercită binefăcĕtrea și moralisătórea lucrare a călugărilor. Să audim și despre obiectul acesta epistola pontificelui:

„Așa de admirabilă e activitatea congregațiunilor franceze, că ele nu aŭ putut fi oprite de frontierele naționale, și că aŭ pornit să ducă evangeliul până la marginile lumiĭ, și cu Evangeliul: limba, numele, onórea Franciei. Esilați de bună voe, misionariĭ francezĭ se duc, suferind tempestățile oceanului, arcanele deșertului, căutând suflete în regiuni depărtate. Îi vedem aședându-se în mijlocul popórelor, dornicĭ de a le civilisa în religia creștină, iubirea lui Dumnezeŭ și a deaprópelui; și ei să dedică, fără a aștepta vre-o rĕsplată pământéscă, până la mórte — adese orĭ grăbită prin osteneli, climă saŭ cete de tâlharĭ. Respectând legile, supuși autorităților stabilite, ei nu aduc — orĭ unde merg — altceva, de cât civilisațiune și pace, ei nu aŭ altă ambițiune, de cât să lumineze pe nefericiții, cătră carĭ se adresézá, să-ĭ introducă în morala creștină și să-ĭ învețe a-și cunósce demnitatea lor omenéscă.

„Să vede, că aicĭ e vorbă de o lucrare grea, împreunată cu multe osteneli și suferințe, a acestor misionarĭ admirabilĭ, carĭ cu deosebire aŭ întemeiat protectoratul Franciei, pe care guvernele următóre ale acesteĭ țărĭ,

[1]) Dl preot Gayrand a demonstrat clar și cu mult spirit în 28. Ianuar, că »enormitățile teologice« ale Dlui Tronillot, cu carĭ a acusat pe Iesuiți, aŭ fost justificate de cei mai buni moralistĭ catolicĭ, carĭ în lucrurĭ de acestea sînt cu mult mai severĭ de cât Codul civil și penal.

s'a temut să-l conserve, şi chiar noĭ l'am declarat în public. Mai adaugem alipirea neînfrîntă a misionarilor de patria lor, serviciile eminente ce le prestéză, influenţa mare ce l-o câştigă mai ales în Orient, carĭ sînt fapte recunoscute de către ómenĭ cu diferite părerĭ, şi mai de ună zi aŭ fost proclamate de ceĭ mai autorisaţi".

Faţă cu raţiunile acestea clare, precise, convingĕtóre, espuse aicea pe scurt, ce vreaŭ să zică proclamările vagĭ despre pericolul cu care ameninţă congregaţiunile ordinea publica?

(Va urma.)

Economie.

Curs de stupărit în Cugir.

Onorată Redacţiune!

În anul trecut am făcut o modestă încercare, adecă am deschis un curs de stupărit şi pomărit la şcóla nóstră comunală fóstă graniţerescă din Cugir, despre ce a-ţi binevoit a lua notiţă în preţuitul DVóstre ziar publicându-mi tot odată şi programul relativ.

La curs aŭ luat parte 15 învĕţătorĭ, 2 preoţĭ şi 1 măsar. S'a ţinut în tótă regula conform programului şi a succes pe deplin.

O surprindere neaşteptată însĕ fórte plăcută mi-a fost, că însu-şi Ministrul cultelor din România a trimis 8 învĕţătorĭ la curs, — din deosebite judeţe, — pe carĭ instruându-i pe deplin, la fine i-am provĕdut cu câte o coşniţă complectă şi cu alte instrumente ce s'aŭ lucrat aicĭ.

În cât sciŭ, un raport despre decurgerea aceluia nu s'a publicat prin foile nóstre şi acésta din causă, că de aicĭ aŭ participat numaĭ învĕţătorĭ şi preoţĭ din comunele vecine, carĭ se înţelege aŭ mai întrerupt prelegerile pe câte o zi, fiind timpul cel mai inteţit cu lucrul câmpului.

În foile din România, însĕ s'aŭ publicat rapórte fórte frumóse despre curs, făcêndu-şĭ fie care datorinţa şi în cât am cunoscinţă, aŭ întemeiat stupărĭ şi unĭĭ umblă prin judeţul lor, ţinênd conferinţe în ale stupăritului.

Ce e drept, statul le dă tot ajutorul posibil şi chiar acum întemeiéză o stupărie mare în judeţul Muscel sub conducerea unui învĕţător, care a fost la curs.

Ceĭ de aicĭ şi din jur asemenea şĭ-aŭ făcut stupărĭ moderne şi cu tot de-adinsul se interesézĕ de cultura albinelor.

În 18 l. c. ţinêndu-şĭ învĕţătorĭĭ de stat şi comunalĭ din cercurile Hunedóra, Orăştie şi Geogiul-de-jos, adunarea în Cugir mĭ-aŭ visitat în corpore stupăria de unde pot zice, s'aŭ depărtat încântaţi.

Deci vĕdêndu-mĭ ostenelele încoronate de ast fel de succese, m'am decis a ţinea şi în anul acesta curs de stupărit din 23 Iunie până în 6 Iulie st. n., la care învit pe toţĭ învĕţătorĭĭ români şi pe ceĭ ce ar dori a-se instrua în stupăritul raţional.

Condiţiunile sînt cele din trecut, cuartir, nuos cost bun, à 2 cor. la zi, instrucţie gratis.

Doritorĭĭ de a lua parte, să binevoéscă a se însinua până în 16 Iunie st. n.

Cugir, în 20 Maiŭ 1901.

Cu tótă stima:

Ioan Muntean

învĕţător dirigent Cugir (Kudsir) Hunyad megye.

N. B. Celelalte foĭ sînt rugate a lua notiţe despre acésta învitare.

Bibliografie.

A apărut:

În editura lui *W. Krafft* în Sibiiŭ a apărut: **Drepturile şi datorinţele învĕţătorilor confesionalĭ români**, de înv. P. Conda. Preţul de boltă e de cor. 3.50 Se póte procura de prin tóte librăriile.

Causa nemulţumirii şi conflictului, ce adese se ivesce între învĕţătorĭ şi autorităţile şcolare, în cele mai multe casurĭ nu e alta, de cât necunóscerea drepturilor şi datorinţelor, — atât din partea învĕţătorilor, cât şi a autorităţilor şcolare. Învĕţătorĭĭ mai vechĭ se mai sciŭ orienta în unele afacerĭ pe basa esperienţeĭ, ceĭ noĭ însĕ sînt aprópe cu totul neorientaţĭ asupra datorinţelor, şi mai alest asupra drepturilor, ce le compet. Cartea dlui Conda e menită a pune capĕt acestor triste stărĭ de lucrurĭ, dând indigetările cele mai de lipsă în tóte afacerile ce privesc pe învĕţătorĭ, pe scaunele şcol. şi pe inspectorĭĭ de şcóle confesionali.

Recomandăm acéstă carte tuturor învĕţătorilor conscĭĭ de chemarea lor, căcĭ ea nu e iertat să lipséscă de pe masa niciĭ unuĭ învĕţător.

Posta „Unirii".

Mon. *I. C. în Z. m.* Regretăm, dar nu se póte, e prea subiectivă.

Pestanul. Mulţumită. Partea ultimă a rĕmas pentru celalalt numĕr.

On. *A. P. B. în L.* Am primit, va urma în numĕrul viitor. Să ne vedem, cât de des.

Delarupe. Nimic în causa sciută? Primim bucuros orĭ când. Aşteptăm preţiosul Dvóstre avis.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:

Aurel C. Domşa.

Inserate.

55 v. szám (13) 1—1
1901.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1901. évi 442. számu végzése következtében Dr. Maniu Gyula ügyvéd által képviselt „Patria takarék pénztár" javára Pincsiu Valerie és társai ellen 2376 kor. — fill. s jár. erejéig 1901. évi Márczius hó 13-án foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 7421 kor. — fillérre becsült következő ingóságok, u. m.: Pincsiu Valeriunál: szarvasmarhák, lovak, juhok, kocsák, kocsi, ökörszekér, 1 kas kukoriczával; Pincsiu Annánál: szarvasmarhák, borjuk, kocsák, kukoricza kas, kukoricza, buza, szekér; és Boár Vasziliánál: szarvasmarhák, 1 kancza és 1 paripa nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a hosszúaszói kir. járásbiróság 1901. évi V. 45/2. számu végzése folytán 2376 kor. — fil. tőkekövetelés, ennek 1900. évi Február hó 28-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 122 kor. 90 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig Mikeszásza községben végrehajtást szenvedők lakásán leendő eszközlésére 1901. évi Junius hó 1-sö napjának délelőtti 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Hosszúaszón 1901. évi Május hó 6-ik napján.

Kónya János,
kir. jbirósági végrehajtó.

La esposiţiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote şi de metal a luĭ

(34) 26—52

Antoniu Novotny

în Timişóra-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea de noŭ a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregĭ armonióse, pe lângă garanţie pe maĭ multĭ anĭ, provĕdute cu adjustărĭ de fer bătut, construite spre a le întórce cu uşurinţă în orĭ ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o latore prin ceea ce sînt mântnite de crepare. — Cu deosebire recomând

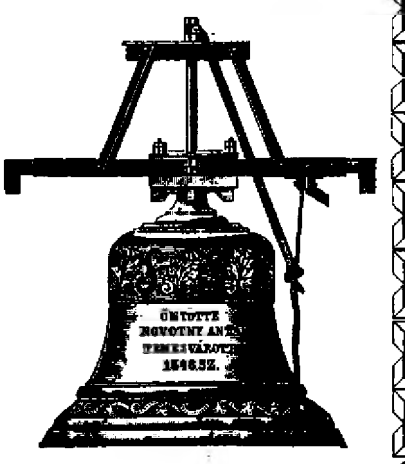

clopotele patentate găurite

de mine inventate şi mai de multe orĭ premiate, carĭ sunt provĕdute în partea superióră — ca violina — cu găurĭ după figura *S* şi pentru aceea aŭ un ton mai intensiv, mai adiuc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, **aşa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal in tonul unuĭ clopot de 408 kg. făcut după sistemul vechiŭ.** Mai departe se recomândă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **pre-adjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut** — ca şi spre turnarea de **tóce de metal**. Clopote în greutate de 300 kg. şi mai jos se află tot de una în magazin.

Preţ-curanturĭ ilustrate se trimit la cerere grătuit şi franco.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul XI. Blaş 1 Iunie 1901. Numĕrul 22.

Momente înălţătóre.

(ε) Mâne serbézĕ biserica nóstră mângăitórea sĕrbătóre a *Pogorîrii Spiritului Sfînt.*

Este *ziua* aniversară a aceluĭ moment din istoria rĕscumpărării némului omenesc, când s'a împlinit promisiunea Mântuitorului, de a trimite Învĕţăceilor sĕĭ apostoli un Mângăitor, după ce îl părăsise de pe pământ, înălţându-se la ceriurĭ.

Este *ziua,* în care Spiritul Sfînt în forma limbilor de foc s'a pogorît din Ceriurĭ asupra Apostolilor, dându-le lor tóte darurile de lipsă pentru a întemeia biserica mântuirĭĭ luĭ Christos, după cuvintele testamentare ale Domnuluĭ: Mergeţi în tótă lumea şi propovĕduiţi Evangelia la tótă făptura.

Este *ziua* aceea mare — nóuĕ, ca şi tuturor popórĕlor asuprite de dóuĕ orĭ sfînta. — în care Dumnezeŭ a consfinţit dreptul limbilor naţionale, după cum ne spune Scriptura, în faptele Apostolilor, că *„aŭ început a vorbi într'alte limbĭ, după cum le da lor Spiritul a grăi"*. (Fapt. Ap. 2. 4.)

Este *ziua* sfîntă a darurilor Spiritului sfînt, darurĭ carĭ se daŭ tot sufletului creştinesc, care le cere cu credinţă, speranţă şi iubire.

Aşteptăm cu multă mulţumire sufletéscă sĕrbătórea acésta a mângăierii, pentru că acum, maĭ mult ca orĭ când, pregătite sînt sufletele nóstre pentru harurile ceresc.

A fost fericită idea de a face tocmaĭ în zilele acesteĭ sĕptămânĭ procesiunile pentru câştigarea indulgenţelor plenare, concese de Sfinţia Sa Papa în anul acesta iubilar pentru întrégă lumea catolică.

Ele aŭ fost tot o dată şi o vrednică pregătire, cu deosebire a tinerimiĭ nóstre, pentru marea sĕrbătóre a Spiritului Sfînt.

Înălţătóre şi pĕtrunzĕtóre momente aŭ fost pentru noĭ toţi procesiunile, pe carĭ le-a făcut în tot decursul sĕptămâniĭ acesteia tinerimea de la tóte şcólele nóstre din Blaş, pe cum peste tot faptul, că mulţi, fórte mulţi credincioşi aĭ bisericiĭ nóstre s'aŭ nisuit a se învrednici şi a se împărtăşi de indulgenţele anuluĭ sfînt.

Adevĕrat e, că pe la noĭ sînt lucrurĭ nóuĕ acestea, şi e trist, că şi acum maĭ sînt *nóuĕ,* dar *înoirĭ* nu sînt după cum póte i-s'ar păré cuiva. Ele cel mult pot să *înoiască* spiritul nostru public, atmosfera nóstră morală, după cuvîntul psalmistuluĭ: „spirit drept *înoiesce* întru cele din lăuntru ale mele". Dar despre o *înoire* a disciplineĭ nóstre bisericescĭ, despre o înoire a obiceiurilor străbune în paguba bisericiĭ nóstre, nicĭ vorbă nu póte fi. Har Domnuluĭ, că şi în cadrul obiceiurilor şi riturilor bisericiĭ orientale se póte omul ruga zicênd de atâtea orĭ *„Tatăl nostru"* şi *„Născătórea"* — „pentru *înălţarea bisericiĭ,* pentru stîrpirea eresiilor, pentru concordia Domnitorilor şi pentru mântuirea poporuluĭ creştinesc" — după cum prescrie scrisórea apostolică a Papeĭ Leo al XIII-lea.

Din partea acésta pot fi liniscitĭ toţi aceĭ buni Românĭ şi bravĭ creştini, carĭ cu ochĭ de Argus veghiază asupra întregităţiĭ caracteruluĭ oriental al bisericiĭ nóstre unite cu Roma.

Din alt punct de vedere însĕ cine ar puté ignora marele element înălţător şi moralisător, ce-l cuprind aceste frumóse procesiunĭ pentru indulgenţe. Întru adevĕr, câte suflete s'aŭ preocupat în aceste zile de datorinţele sale creştinescĭ, câte suflete s'aŭ pĕtruns de pocăinţă, şi s'aŭ scăldat în apele sacramentale, curăţindu-se de întinăciunea pĕcatelor şi înflăcărându-se, fie şi pe un moment măcar, de dragostea cea curată către Dumnezeŭ.

Dacă stările sufletescĭ s'ar puté traduce în afară prin vedirĭ materiale, şi dacă Tîrnavele ar fi ape cristaline, şi tóte sufletele câte s'aŭ curăţit în aceste zile, s'ar fi spălat în undele lor de uriciunea pĕcatelor: ele ar fi devenit de sigur maĭ tulbure de cum sînt de comun după ploĭ torenţiale. În schimb însĕ, dacă curăţenia sufletéscă ar avé efectul chemic de a limpedi apele murdare, apoĭ de sigur, că Tîrnavele ar deveni maĭ curate de cât părăuaşul isvorîtor din munte, în care veţi păstraviĭ notând, în momentul ce li-s'ar puté aplica curăţenia sufletéscă — fie şi trecĕtóre — a atâtor inimĭ tinere, carĭ s'aŭ purificat în aceste zile.

Şi câte jertfe, câte abnegaţiunĭ, câte oboselĭ, câte rugărĭ ferbinţi de la inimă isvorîte, câte acte bune s'aŭ adunat, ca într'o comóră spirituală, în zilele acestea! Şi pentru tóte acestea Dumnezeŭ să nu deĭe în schimb un *plus* din comóra nesăcată a harurilor sale, pentru noĭ, ómeniĭ, destinate? Cine ar cuteza, să susţină acésta fără blasfemie?

Maĭ este însĕ un moment, de altă ordine, care s'a stabilit prin procesiunile acestea.

Momentul sublim al catolicităţiĭ, al universalităţiĭ, care ridică pe om, ca om, şi îl înalţă la conceptul mare şi măreţ al *omenimiĭ.*

Să sciĭ tu, prunc de Român, că în acest moment, în care tu visitezĭ bîsericile modeste din Blaş, acest mic focular din Ardeal, în acelaşi moment, fac acelaşi lucru miĭ şi miĭ de ómenĭ creştinĭ, în tóte părţile pământuluĭ, de la rĕsărit până la sfîrşitul apusuluĭ, şi de la miază-nópte până la sfîrşit de miază-zi; să sciĭ tu, că te întâlnescĭ în gând şi în sentiment, cu atâtea miĭ şi miĭ de miĭ de ómenĭ, carĭ în acelaşi timp visitézĕ în procesiunĭ, póte mult maĭ selemne, bisericĭ póte mult maĭ grandióse şi maĭ preţióse, dar se rógă şi eĭ — în fel de fel de limbĭ — către acelaşi Dumnezeŭ şi pentru acelaşi lucru: înălţarea bisericiĭ şi mântuirea poporuluĭ creştinesc — o, acésta e ceva ce te înalţă, te nobilitézĕ şi te mângâie.

Şi acest miracol, acésta minunată privelisce, acésta armonisare a sufletelor de pe întreg rotogolul pământuluĭ, prin mijlóce şi forme aşa variate, se face la un singur signal părintesc, dat din Roma, din urbea eternă, care — între alte multe momente ale sale — maĭ este şi leagănul poporuluĭ românesc.

Pare că întreg neamul omenesc cântă într'un măreţ şi aprópe nemărginit cor un imn simplu dar sublim către Tatăl sĕŭ ceresc, acum în momentul începerii unuĭ noŭ secol. Ce act sublim de religiune; ce act înălţător de suflet!

Pare că pământul întreg se preface într'o biserica largă şi deschisă. Altarul acesteĭ *bisericĭ* e Roma. Preotul eĭ e pontificele roman. Toţi ceĭ din Biserică cântă rugăciunĭ publice către Dumnezeŭ, creatura preamărind pe Creatorul sĕŭ. Şi noĭ, modeştiĭ Românĭ, sîntem şi noĭ între ceĭ ce cântă în acest cor, şi se rógă cu acésta lume rugătóre. Şi o facem tocmaĭ acum, când trecem pragul unuĭ noŭ secol al *mântuireĭ,* unuĭ noŭ secol al *unireĭ!*

Etă ce va să zică sublimitatea religiuneĭ, sublimitatea catolicismuluĭ, sublimitatea unireĭ Românilor cu Roma!

Ajutorul de stat în diecesa de Gherla. — Un distins preot din diecesa de Gherla ne avisézá, cá şi acolo împărţirea ajutorului din partea statului, s'a făcut aşa de injust, ca la noi. O mulţime de preoţi din acésta diecesă nu aŭ fost împărtăşiţi cu nicĭ un cruceriŭ de domnul ministru, pe când pe alţiĭ ĭ-a împărtăşit cu sume considerabile de la 250—500 florenĭ. E drept, că a dat unora şi suma de batjocură de 30 fl., bagsama după proporţia, cum s'aŭ sciut recomanda în graţia micelor paşale. „Primirea ajutorului de stat în ast fel de condiţiuni, constitue pentru biserica nóstră cel mai mare pericol, pericolul de demoralisare al clerului. Căcĭ 500—600 fl. nu aduce o parochiă de clasa primă din părţile nóstre într'un an. Şi să-ĭ capeţi aşa pe uşor, e lucru ispititor."

Insistând apoĭ asupra ispiteĭ acesteĭa, şi asupra altor presiuni de tot soiul, ce se fac asupra preoţilor, spune, că chiar şi aceĭa cu caracter integru, nu odată sînt pe cale de aşĭ uita de datorinţele lor. Şi apoĭ continuă:

„În ast fel de împrejurări se impune Archiereilor nostri, să întrevină cu tótă auctoritatea la locul cel maĭ înalt, la Coróna, ca Ea cu un cuvînt, să curme acest abus păcătos al guvernului şi să mijlocéscă, ca ajutul de stat, dacă se dă, să fie dat după dreptate şi nu cu tendinţa de a corumpe caracterele factorilor celor maĭ însemnaţi, carĭ aŭ de a susţiné moralitatea în cetăţeni şi prin acésta ordinea morală şi socială, basa staturilor. La din contra se respingă necondiţionat orĭ ce ajutor de stat."

Atâta din scrisórea primită! Se vede prea bine, că şi în diecesa gherlană, preoţiĭ sînt tractaţi tot aşa de maşter, ca la noi. Pentru românii uniţi sînt considerante speciale şi legile nu sînt aduse şi pentru eĭ!

Revistă politică.

Afaceri interne. Vineri în 24 Maiŭ subcomisiunea finanţiară a delegaţiuneĭ magiare a pertractat bugetul ministeriului comun de finanţe pentru anul 1902. Mercuria şi Joia trecută apoĭ s'aŭ întrunit subcomisiunile esmise pentru censurarea budgetului ministeriului comun de armată şi celui de marină. Cu ocasiunea acésta deputatul Ugron şi-a esprimat neîndestulirea faţă de armară şi indignarea faţă de sistemul dominant de a transfora regimente şi ofiţerĭ magiarĭ în Austria şi viceversa. Şedinţele plenare ale delegaţiuneĭ magiare vor începe în 3 Iunie.

Franţa. Pe cum se vede, în timpul din urmă guvernul francez insistă ca proiectul de lege despre congregaţiunile religióse, primit deja din partea parlamentului să trécă şi prin senat. Spre scopul acesta s'a şi ales o comisiune a senatului pentru studiarea numitului proiect. Dintre ceĭ 18 membri aĭ comisiuneĭ abia 6 sînt în contra primiriĭ proiectului.

În provinţă apoĭ socialiştiĭ aŭ ţinut o mare întrunire în Lyon în causa atitudineĭ, ce aŭ să o ĭea faţă de ministrul Millerand. Pe cum se scie, acesta lăsând pe soţiĭ sĕĭ de principiĭ socialiştĭ a întrat în ministeriul civil, şi ca atare a fost silit ca nu o dată să purcédă în contra socialiştilor resvrătitorĭ. De aceea, ca să-şi răsbune, unii dintre deputaţiĭ socialiştĭ aŭ propus escomunicarea lui Millerand din tagma socialiştilor. Maioritatea adunăriĭ însĕ lăsând la o parte escomunicarea s'aŭ îndestulit cu declararea, că eĭ se vor purta faţă de Millerand, ca faţă de orĭ ce ministru civil.

Sêrbia. Încarcerările şi punerile sub pază în Belgrad aŭ ajuns érăşi la ordinea zileĭ. Mai multe peesóne de posiţie înaltă, carĭ s'aŭ esprimat rĕŭ despre regina Draga aŭ fost deţinute.

Şi fiind că acum se dă ca sigur, că regina nicĭ când nu va da moştenitoriŭ de tron Sêrbieĭ, ziarele încep să facă combinaţiunile pentru tron. Ca şi de aci încolo să fie familia Obrenovicĭ domnitóre, e imposibil, de óre ce regele n'are moştenitor, şi aşa Sêrbia, după mórtea regeluĭ Alesandru, va trebui să-şi alégă rege. Între candidaţiĭ mai serioşi pentru oficiul acesta sînt: prinţul de Leuchtenberg Georgiŭ Macsimilianovicĭ, care ţine în căsătorie pe Anastasia Stana, fica principeluĭ de Muntenegru şi de presinte servesce în garda de onóre a Ţaruluĭ apoĭ Mirco fiul prinţuluĭ de Muntenegru. Eĭ, dar fiind că amîndoĭ aceştia sînt din familiă muntenegrină orĭ înrudiţi cu ea, şi ca atarĭ rĕŭ vĕduţi înaintea Austro-Ungarieĭ, de aceea se ĭea o a treia persónă în combinaţie, adecă baronul şi membrul pe viaţă al caseĭ magnaţilor din Ungaria, Fedor Nicolicĭ, care încă se trage din familia regéscă a Sêrbieĭ.

Spania. Opiniunea publică spaniolă e agitată acum din causa alegerilor dietalĭ. Ministrul president Sagasta recomandase alegerile libere. Conducĕtoriĭ alegerilor însĕ n'aŭ voit să ţină cont de sfatul ministrului şi aŭ recurs la înşelăciuni. În locurile unde speraŭ voturĭ aŭ înmulţit (pe hârtie) numĕrul caselor, şi eĭ înşişĭ aruncaŭ nu o dată voturĭ cu gramada în urnă, de aceea poporul

Feuilleton.

IDILĂ

Pân' acum aŭ alergat
Cât e uliţa de lungă,
Chiuind, sărind în fugă,
Norĭ de prav aŭ ridicat.
Şi-aŭ pornit acum spre gârlă
La scăldat.

Cămĕşuţa — négră tot,
La genunchĭ de-abia le-ajunge;
Sînt desculţi şi nu-ĭ ajunge
Polomida. Nicĭ socot
Pălăriĭ pe cap să-şi pună,
Şi de pot.

Şi-aŭ ajuns, suflând din greŭ,
Gâfăiaŭ să-şi deie duchul,
Le ieşia 'n obraz năduhul,
Ochiĭ le clipiaŭ mereŭ . . .
Sar şi fac în jurul gârliĭ
Tălălaŭ.

Ceĭ maĭ îndrăsneţi acum
În rĕstócă sar grămadă
Plinĭ de rîs — se ĭaŭ la sfadă
Pentru eĭ ĭ-acelaşĭ drum,
Ceĭ fricoşi nu vor să sară
Nicĭ de cum.

Dornicĭ de pe mal privesc
Cum se 'mpung şi se cufundă
Ceĭ din gârlă . . . Nu-ĭ afundă,
„Dar rĕstóca", îşi şoptesc,
Mi-se 'ndémnă, şi-apoĭ érăşi
Se gândesc.

. . . . . .

Însĕ, étă un ştrengar
Din rĕstócă ĭas' afară,
Fluieră, să nu se pară
Cu gând rĕŭ; păşesce rar,
Şi privesce cum pe cale
Trece-un car.

Dar de-odată, hop a prins
Pe-unul scurt, dar gros la pântec,
Mi-l înhaţă cu'n descântec,
Zup în baltă, e învins . . .
Rîs cu hohote nebune
I-a cuprins.

Cela şórec moţăit —
Protestând, că nu-ĭ dreptate,
Jalnic într'un colţ rĕsbate,
Dar rîdea, când aiurit
Altul, ca şi el, în gârlă
E svîrlit.

Céta întrégă ĭas' acum . . .
Şi se 'ntind pe-o fugă neică,
Apoĭ grabnic o suveică,
Ér se 'ntorc pe-acelaşĭ drum,
Lălăind s'aruncă 'n apă
Prav şi fum.

Şi acum doĭ s'aŭ desbrăcat
Dintre ceĭ fricoşĭ să sară,
Se avîntă, apoĭ éră
Locului din noŭ aŭ stat.
De vre-o zece orĭ de-a rîndul
Aŭ cercat.

Cum găina une-orĭ,
Vrea pe-un gard înalt să sbóre.
Se înalţă din picióre,
Ér s'adun' adese-orĭ
Sbóră chiar, dar cade plină
De fiorĭ.

Unde-ĭ maĭ puţin înalt
Gardul, ea-şi îndréptă mersul.
Ast fel eĭ stricând diresul,
Ér să 'mbracă. Şi plouat
Capul, eĭ şi-l ţin la vale
Atîrnat.

Unul mic, dar ager foc,
Vrea să-ĭ facă de ruşine:
Grabnic la rĕstócă vine,
Jos cămaşa. Dar pe loc
Împetrit în loc rĕmâne,
Nu-ĭ noroc!

Şi se pune-apoĭ pe-un plâns
Cu sughiţurĭ. Ia cămaşa
Cea cusută de nănaşa,
Şi în mân' o ţine strîns,
Dar uituc — o scapă 'n gârlă
Érăşi rîs.

. . . . . .

indignându-se s'a rĕsculat în mai multe locurĭ, aşa cât a fost de lipsă să intrevină armata şi să se foloséscă de arme.

China. Împĕratul chinez săturându-se de esilul voluntar, a dat ordin la delegaţiĭ sĕĭ, ca să termineze mai curînd tractativele de pace, ca aşa să se pótă întórce şi el la reşedinţă în Peking. Plenipotenţiaţiĭ puterilor europene din partea lor aŭ promis, că eĭ îndată ce împĕratul va pleca spre Peking, eĭ încă vor părăsi oraşul. În locul trupelor europene, carĭ se vor retrage, pazirea ordineĭ se încredinţéză trupelor luĭ Juansikkai. Cu privire la suma rebonificărilor, delegaţiĭ puterilor aŭ fost de acord, singur numaĭ plenipotenţiatul Statelor-Unite a socotit-o de prea mare.

Transvaal. Din unele declaraţiunĭ, ce le a făcut în timpul din urmă Krüger, resultă că sórtea Burilor nu e aşa de desperată pe cum o presintă ziaristica angleză. Acésta ca să înşele opiniunea publică făurésce fel de fel de sciriĭ false. Adevĕrătatea cuvintelor luĭ Krüger e sprijinită de o telegramă din Pretoria, în carea se zice, că Kitchener ar fi scris guvernuluĭ din Londra, că la cas când nu va statori condiţiunĭ de pace acceptabile să-l revóce. Tot în favorul aserţiuniĭ luĭ Krüger sînt şi reproşurile, ce presa angleză le face la adresa ofiţerimeĭ din Africa sudică, că nu e sinceră în raporturile sale, întru cât multe perderĭ, ce le-aŭ suferit Angleziĭ, nu li-a notificat.

Corespondinţe.

Sfinţire de biserică şi visitaţiune canonică.

Ţara Haţegului, 25 Maiŭ 1901.

Aţĭ binevoit a lua notiţă, că Sâmbătă în 18 a. c. Illustritatea Sa Episcopul Lugoşuluĭ Dr. Demetriŭ Radu a descins la gara de la Haţeg, spre a conduce în persónă peregrinagiul la mănăstirea de la Prislopul Silvaşuluĭ. După sevîrşirea acestuĭ act de pietate, care a procurat poporuluĭ credincios din întrĕgă ţara Haţegului, zile de adevĕrată fericire şi mângăiere, în 20 l. c. şi-a început seria visitaţiunilor canonice, însoţit de Reverendissimul Dn canonic Ioan Boroş, Preaonoratul Dn Vicar foraneŭ al Haţegului Nicolaŭ Nestor şi Spect. Dn protopretor al Haţegului, Alesandru Pietsch, precedat de un banderiŭ frumos, aranjat din comunele, pe unde avea să trécă. A visitat în ziua aceea parochiile: Totescĭ, Păchişa, Cârnescĭ, Ostrov şi Clopotiva, ér pentru nópte a tras la Grădisce. În diminéţa următóre visitând parochia Grădisce, a continuat a cerceta Pesceana, Hăţegĕl şi Densuş, unde a şi posposit pe nópte. În 22 l. c. a visitat parochiile: Tuscea, Fărcădinul-inferior şi superior, Ciula-mare, Vălióra şi pe la 6 óre sara a ajuns în Rechitova.

În tot decursul călĕtorieĭ sale prin numitele parochiĭ, cu cea mai mare dragoste fiéscă a fost întîmpinat preaiubitul Archiereŭ din partea preoţilor şi a poporuluĭ credincios. Acésta înţelegêndu-o Preasfinţia Sa, condus de aceeaşĭ iubire părintéscă şi spirit de abnegaţiune, nu a întrelăsat de a învĕţa pe credincioşĭ, a-ĭ mângâia, a le încălzi inimile, a-ĭ întări în credinţa cea adevĕrată. Şi mărturisesc din esperinţa făcută, că tóte cuvintele Archiereuluĭ şi-aŭ avut efectul cel mai bun. Şi dele Dumnezeŭ, ca efectul acela în venitor să se prefacă în binecuvîntare ceréscă peste poporul acesta, cuprins cu multe felurĭ de nĕcasurĭ.

În tóte parochiile, Illustritatea Sa visita bisericile, şcólele şi casele parochiale.

La sosirea în Rechitova, după ce în uşa bisericiĭ fu primit de poporul adunat şi de câţĭ-va preoţĭ din vecinĭ, în frunte cu vrednicul paroch al loculuĭ Şofronie Oltean, s'a început a se cânta îndată Inseratul, împreunat cu Litia şi cu mânecatul.

În ziua următóre, sĕrbătórea Înălţărieĭ Domnuluĭ, Illustritatea Sa s'a îndurat a consacra s. biserică din Rechitova, o biserică frumósă şi spaţiósă, zidită cu spesele poporuluĭ credincios la insistinţa şi prin zelul vrednic de tótă lauda a actululuĭ paroch Şofronie Oltean.

Un act frumos şi măreţ e consacrarea uneĭ bisericĭ, aşa că cel ce nu a mai vĕdut, dar înţelege însemnătatea acţiuneĭ sacre, rĕmâne adînc impresionat.

Diminéţa la órele 8½ Archiereul a fost condus cu Litia de preoţĭ şi popor, în sunetul campanelor şi tunetul treascurilor, aşedate pe dealul bisericiĭ. Sosiţĭ în biserică, între aclamările entusiate ale poporuluĭ, după ce Archiereul şi-a luat timp a se îmbrăca în ornatele sacre, — s'a început actul consacraţiuniĭ.

Îndeplinindu-se consacrarea, Illustritatea Sa Episcopul, încunjurat de 10 preoţĭ şi un diacon, a servit s. Liturgie pontificală.

După cetirea Evangelieĭ, Preasfinţia Sa a ţinut de pe amvonul din presbiter cuvîntare cătră popor. Făcênd asĕmĕnare între vechiul şi noul Sion, între biserica cea pompósă, pe care a sfinţit-o Solomon luĭ Jehova, şi între biserica cea adevĕrată a Domnuluĭ Chrisos, scóte la arĕtare măreţia, sfinţenia,

---

Până când se ostenesc
Rîd şi strigă — dară 'naintea,
Când maĭ vin apoĭ la minte
Pe acasă se gândesc . . .
Îmbrăcaţĭ în cămĕşuţe
Eĭ pornesc.

Şi-ĭ acelaşĭ chiŭ şi cânt
Şi-ĭ aceeaşĭ veselie,
Dar mălaiul să se ţie.
Lupiĭ flămânzĭ aŭ tăbărît
. . . . . .
Créscă marĭ şi nu-ĭ păzéscă
„Domnul sfînt".

Ĭ. Agârbicean.

Procesiuni de rugă.

În sĕptĕmâna acésta, ce espiră, de la 26 Maiŭ până în 1 Iunie, Blaşuluĭ i-s'aŭ oferit priveliştĭ pĕtrundĕtóre, cum rar se maĭ vĕd. În aceste zile tinerimea de la tóte institutele de învĕţămînt, a făcut procesiunĭ şi rugĭ în tóte bisericile de aicĭ, ca să se împărtăşéscă de îndulgenţele plenarĭ ale anuluĭ sfînt saŭ iubilar.

Aşa ceva — se zice — nu s'a maĭ făcut în Blaş. Şi a fost frumos, înălţător de suflet, pĕtrundĕtor de inimĭ.

Diminéţa, când cerul era împurpurat de aurora, ca şi în liniştitul amurg al sării, când sórele plecat spre culmĭ, într'auria orisontul şi rumenia conturele nourilor, resunaŭ line, şi până de parte străbătătóre cântărĭ sfinte de rugăciune. . . .

Şi ce scene se oferiaŭ ochilor în acele momente ale zilelor!

Diminéţa pe la órele 5½, când altă dată orăşelul era încă fórte pustiŭ, acum vedeaĭ pruncĭ şi fetiţe, singuraticĭ şi grupurĭ, păşind cu zor, dar fără sgomot, spre şcólele lor. Şi când ceasornicul din turnul catedraleĭ bătea órele 6, de odată resăriaŭ de icĭ şi de colea, din Seminariŭ, şi din gimnasiŭ, şi de la preparandie, şireagurĭ lungĭ de tinerĭ, în frunte cu prapori şi flamure, păşind încet, evlavios, cântând frumósele cântărĭ ale bisericiĭ nóstre.

Teologiĭ, serioşĭ şi gravĭ, în talarele lor negre, păşiaŭ în lung convoiŭ spre biserica din curtea mitropolitană, percurgênd piaţa. În frunte pe lângă prapor aveaŭ o flamură mare albă, de fină mĕtasă, care flota în zefirul dimineţiĭ ca un suflet curat, ce îşĭ încércă sborul spre cerurĭ. Şi cântările lor puternice, melodióse, în liniştea absolută, a atmosferiĭ străbăteaŭ de sigur de parte prin văile Târnavelor.

În acela-şĭ moment, pe când teologiĭ treceaŭ peste piaţă, convoiul cu mult maĭ lung al studenţilor din gimnas (4 clase de odată) păşiaŭ lin, în sus, pe treptele catedraleĭ şi dispăreaŭ, cu vast echoŭ de cântărĭ, dinaintea privitorilor, spre a îngenunchia înaintea altariuluĭ, înaintea Ochiuluĭ, care tóte le vede, şi a se ruga acolo, cu toţiĭ. . . .

Pe atuncĭ cortegiul elevilor preparandialĭ înainta, oferind aceea-şĭ împunătóre privelişte, făcênd aceea-şĭ impresiune evlaviósă, spre biserica parochială, unde dispăreaŭ subt un şireag de acăţĭ înfloriţĭ, ce împrăştiaŭ dulce parfum pe aripele bórei line.

Şi la anumite intervale, cam de 10—12 minute, ieşia câte un convoiŭ dintr'o biserică şi se îndrepta spre alta, întonând în mersul sĕŭ, nóuĕ şi nóuĕ cântărĭ bisericescĭ, carĭ resunaŭ şi dispăreaŭ ca nisce valurĭ, ce fug, şi se sting, maĭ curênd orĭ maĭ târziŭ, după cum era cortegiul maĭ lung orĭ maĭ puţin lung.

Şi pe unde treceaŭ aceste cete de peregrinĭ cântătorĭ, creştiniĭ ieşiaŭ la ferestĭ şi la uşĭ, descoperindu-şĭ capetele şi făcêndu-şĭ cruce, ca să participe şi eĭ, fie şi pe un scurt moment, la acésta rugă spontană şi publică a atâtor suflete. Unele femeĭ maĭ pióse cădeaŭ în genunchĭ, în casele lor, şi cu mânile cruce, rugătóre, priviaŭ pe ferestră până trecea şi dispărea cortegiul.

Pe la 7 óre diminéţa tóte cetele acestea de tinerĭ se întîlneaŭ în larga catedrală, unde în ordinea obicinuită asistaŭ la sfînta liturgia. În unele zile apoĭ s'aŭ cuminecat, rînd pe rînd, toţi, une orĭ câte 150—200 de odată. Ast fel *Marţi* s'aŭ cuminecat băieţiĭ din cl. I.—II. gimnasială; *Mercurĭ* elevii din cl. III.—IV. şi toţi preparandĭ; *Joĭ* toţi teologiĭ şi unĭ profesorĭ nehirotoniţĭ. În zilele următóre celalalţĭ studenţĭ.

După amĕzĭ pe la 4 óre se oferiaŭ din noŭ acele-şĭ scene, acele-şĭ priveliştĭ, dar în alte diferite forme. Atuncĭ mergeaŭ în procesiune fetiţele de la şcólă şi internat, avênd în frunte şi alăturia cu ele, ca şi celalalţĭ elevĭ, pe profesórele şi profesorii lor.

Cortegiul fetiţelor oferia, firesce, o privelişte şi maĭ frumósă, colorată maĭ variat, nuansată maĭ uşurel şi peste tot zugrăvită maĭ fin. Cântările lor, carĭ dedeaŭ viaţă tabloului, aveaŭ un timbru corespundĕtor, argintiŭ, fin şi dulciŭ.

Numaĭ o inimă împetrită ar fi putut rĕmâné nemişcată la vederea acestor scene şi la audul acestor glasurĭ rugătóre.

Dela Cruce.

sublimitatea şi puterea de mântuire a acestei din urmă. Cuvîntărea acésta, celebră prin claritatea ideilor predate la înţelesul tuturor, prin oratoria neasemănabilă a Preasfinţiei Sale, a produs efect grandios asupra tuturor celor presenţi, inteligenţă şi popor; dar măiestos, şi ca o scenă înduioşătóre s'a arĕtat ochilor nostri şi sufletului nostru, când Archiereul s'a întors cu faţa cătră sf. altar, acum consacrat, şi ca epilog al cuvîntării sacre, începe a mulţumi Domnului, a ruga darul, binecuvîntarea şi îndurarea ceriului peste biserica cea sfinţită, peste poporul credincios al parochiei, peste feciorii şi fetele lor. O! atunci când Archiereul cu vóce înălţată şi în ton rugător şi pătrunzĕtor, înalţă cătră Dumnezeŭ glasul sĕŭ, atunci pe feţele luminate de mângăiere şi bucurie, vedeam cum se scoboriaŭ picuri strălucitori, mai strălucitori de cât róua Ermonului în lumina sórelui de diminéţa. — Îmi însoţesc rugăciunea mea cu a poporului: „Binecuvîntat fie-i darul, întru mulţi ani!“.

După finitul sf. Liturgii şi după ce de trei ori s'a încunjurat biserica — după preseris, — Preasfinţia Sa a visitat şcóla cea nóuă, edificată în anul trecut, tot prin zelul parochului, — după tóte recerinţele legii şi ale timpului. — A ascultat rĕspunsurile precise ale pruncilor instruaţi de învĕţătoriul Pompeiŭ Dariŭ. De aci depliin mulţumit am mers la casa parochială, unde s'a servit prânzul, la care aŭ luat parte peste trei-zeci de persóne, domni şi dame.

Puţin după prânz, Illustritatea Sa cu suita a plecat la Haţeg, de unde în 24 l. c. s'a reîntors la reşedinţă în Lugos. Înainte de plecare însĕ, la cuvîntarea de mulţumită şi de bună călĕtorie a parochului, Preasfinţia Sa prin cuvinte aventate, s'a îndurat încă o dată a entusiasma poporul adunat în numĕr mare — spre ţinerea credinţii, spre păstrarea cu pietate a memoriei părinţilor nostri, carî ne-aŭ redat s. Maice adevĕrate bisericî. — Între însufleţite urale ale tuturor apoi a plecat.

Laudă aducem luĭ Dumnezeŭ pentru mângăierile acestor zile, mulţumită preafierbinte iubitului Archiereŭ, şi înşine toţi ne felicităm din incidentul mai sus amintitelor evenimente, la carî ne-am învrednicit a lua parte.

C. I.

La chestiunea sĕrbătorilor.

Din Valea-Jiului, luna Maiŭ 1901.

La chestiunea sĕrbătorilor, sulevată în colónele preţuitei nóstre „Unirea“, aşa mi-se pare, că avem fórte mulţe de zis şi de discutat, şi eŭ din parte-mi, şi cu mine de împreună, cred, că toţi ceî ce se interesézĕ de cultura morală a iubitului nostru popor, numai gratula îi putem fratelui, care a pus la desbatere acésta chestiune momentuósă, ér pe Onorabila Redacţiune o rugăm să ţină tot de una colónele „Unirii“ deschise, dând loc la atarî chestiunî. Ne interesézĕ ţinerea sĕbătorilor de cătră poporul nostru, în deosebi pe noi preoţii, dar bine sciind, că viaţa nóstră din punct de vedere naţional absolut nu se póte separa de cătră cel bisericesc, pe toţi aceia, carî ar puté rĕmâné indiferenţi, am fi în drept să-l timbrăm ca pe nisce cosmopoliţi păcătoşi.

Fie-mi permis şi mie a zice un cuvînt. Am înaintea mea porunca bisericéscă, care ast fel ne îndémnă şi învaţă: Să ţii sĕrbătorile cele alese şi legate; si étă fraţilor, acésta poruncă ne arată calea şi modul, cum avem să purcedem în instrucţiunea poporului faţă de ţinerea sĕrbătorilor. Trebue să facem adecă deosebire între sĕrbătorî, pe cum deosebire face tipicul ritului nostru oriental fórte bogat, dar tot o dată — prin interpretare rea — fórte alunecăcios spre superstiţiuni. Facem deosebire între sĕrbătorî marî şi micî, între sĕrbătorî legate şi nelegate, între sĕrbătorî alese şi de rînd, şi esplicăm apoi, carî şi cum trebue ţinute. Pe calea acésta ajungem un scop duplu: estirpăm pe încetul superstiţiunile înrădĕcinate în mintea şi inima poporului, carî vatămă sîmţul religios al creştinismului, dar de altă parte păstrăm cu scumpĕtate tradiţiunile strălucite. Căcî pe când prima nóstră datorinţă este conducerea turmei la păşune bună şi ferirea ei de morăştină, pe atunci nu ne este iertat a pierde din vedere, că tocmai turma nóuă încredinţată este depositarul cel credincos al naţionalităţii nóstre; şi dacă conservatismul poporului nostru în multe privinţe póte fi dăunăcios, apoi în acésta privinţă, ne-a fost scutul în trecut şi garanţa pentru viitor, că am rĕmas şi vom rĕmâné aceea ce sîntem ca individualitate naţională. Mai cu samă poporul din ţara Haţegului şi în special cel din Valea-Jiului, din lipsa de conducĕtorî în trecut, se află ce e drept pe un grad de cultură fórte inferior, însĕ el ne-a conservat limba cea mai curată şi tradiţiunile cele mai scumpe. A nóstră este datorinţa a-l lumina şi conduce pe calea cea bună, dar să-l lăsăm obiceiurile moştenite de la strămoşi. — O mică observare îmi permit a face aci fratelui „De la Luţ“. Da, şi eŭ conced, că aşa numitele nedeî pot fi Bachanaliile strămoşilor Romani, astăzi însĕ ele sînt cu adevĕrat chramul bisericii şi petrecerii cu joc de după amiazî îi premerge serviciul divin dinainte de amiazî, împreunat cu procesiune solemnă la ţarină, orî la rîŭ, unde de comun se sevîrşesce sfinţirea apeî şi binecuvîntarea ţarineî cu darul şi mila luĭ Dumnezeŭ, şi încă în celea mai multe locurî, cu asistinţa unuia saŭ mai multor preoţi din vecinătate.

S'auḑim şi pe alţi fraţi!

A. P. B.

† Protop. Alesandru Silaşi.

Sèplac, la 23 Maiŭ 1901.

Marţi în 21 ale curentei îu petrecut la vecînicie Pr. On. Alesandru Silaşi, paroch şi protopop al Bistriţei, cu carele se mai rări una dintre figurile cele mai marcante ale generaţiunii mai vechi. Născut la 1834 în Sân-Miclăuşul-Gherlii, ajunse în curînd paroch şi protopop al Bistriţei şi al tractului cu acelaşi nume şi se distinse prin zel întru împlinirea oficiului sĕŭ, prin iubire de biserică şi neam. A lucrat din tóte puterile spre înaintarea bisericii şi a şcólei române, nu numai din oraşul Bistriţa, ci din întreg tractul sĕŭ. Venit în parochia în anul 1862, întreg progresul care-l făcu acésta parochie, este legat nedespărţit de numele luĭ Alesandru Silaşi şi dacă nu i-se póte atribui luĭ esclusiv succesul dobândit în tóte direcţiunile, totuşi i-se póte atribui meritul, că şi-a sciut alege ómenii, pentru conlucrare şi între eî a sciut susţiné armonia de vederi şi acţiunî, prin ce succesul l-a fost asecurat.

Ce era Bistriţa pentru Românî la 1862? Un oraş săsesc, în care elementul românesc era fórte neînsemnat şi fórte puţin băgat în samă, avea o bisericuţă modestă de lemn, ascunsă într'un loc şi mai modest, în suburbiul de cătră apus-miézĕ-nópte a oraşului. Avea o şcólă, căsuţă scundă, cu o singură chilie de învĕţămînt, casă parochială slabă. Şi cum s'aŭ scumbat aceste tóte, ca printr'o minune! În locul micei bisericuţe de lemn ascunsă cu sfială, acuma măreţ se înalţă fosta mănăstire a minoriţilor în loc de frunte în oraş, şi pare că vestesce, că şi Românii din Bistriţa, prin progresul ce l'aŭ făcut în patru decenii, cât le-a stat în frunte neobositul stegar Alesandru Silaşi, s'a învrednicit de a fi primiţi în şirul popórelor culte şi civilisate. Astăzi în locul căsuţii modeste se înalţă o şcólă modernă cu 2 învĕţătorî la înălţimea chemării lor şi în locul unei case parochiale fórte modeste, se ridică o casă parochială démnă a unui servitor al altariului. Şi întocmai s'a făcut mare schimbare şi în privinţa stării culturale şi sociale. Poporul neînsemnat şi puţin băgat în samă de odinióră, astăzi numĕră din mijlocul sĕŭ bărbaţi distinşi, o pleiadă de tinerî ajunşi la frumóse trepte în diferite branşe sociale. Poporul însuşi deşteptat, constituit în diferite societăţi şi asociaţiunî, carî tóte asigură un progres constat pentru poporul român din Bistriţa. Aşa că poporul săsesc, şi magiarii, aşeḑaţi în decursul deceniilor acestora în acest oraş, privesce astăzi cu stimă, dacă nu cu admiraţiune, la poporul românesc.

Puté dară să fie altcum, puté, ca cel ce ca stegar a mers în fruntea unuî popor doritor de progres, să nu fie iubit, să nu fie stimat şi respectat?!

Acéstă stimă, acest respect, i-s'a arĕtat meritosului bărbat acuma la înmormîntarea sa. Inteligenţă şi popor, mic şi mare a grăbit să deie tributul cuvenit de onóre, stimă şi recunoscinţă, celui ce în frunte a mers şi a brăzdat ogorul cultural. Dar nu numai Românii, fiii sĕi sufletescî, ci şi alte naţionalităţi şi-aŭ dovedit cu acésta ocasiune stima cătră protopopul Silaşi, participând la înmormîntarea luĭ în numĕr însemnat. Aşa că nu esagerez, când zic, că conductul funebral a fost grandios. Veneratul Capitol Episcopesc din Gherla, apreţiând pe acest bărbat, a ţinut să se represinte la actul funebral prin Magnificul Domn canonic Ioan Georgiŭ, Preaon. Vasiliŭ Pordea, profesor de teologie, notar consistorial şi secretar episcopesc şi prin clarissimul Dr. Octavian Domide, care a rostit şi predica funebrală. Aŭ fungat vre-o 24 preoţi îmbrăcaţi în ornate bisericescî, parte tractualiştî, parte din alte tracte ca onoratorî ai defunctului şi s'aŭ vĕḑut veniţi din depărtărî considerabile stimatorî de aî defunctului, între carî Magnificul Domn Dr. Vasiliŭ Hossu, canonic mitropolitan din Blaş şi alţii.

Fraţii neuniţi aŭ fost representaţi prin bărbaţi distinşi, pe cum protopopul Simeon Monda din Borgo-Bistriţa, Vrăşmaş din Borgo-Prund, Hangó din Gherla, Bălan din Braşfalăŭ şi alţii.

Catolicii din Bistrița aŭ fost representați prin Pr. On. Domn Decei. parochul protopop., ĕră confesiunea săsĕscă luthĕrană și cea reformată prin decanul Budacker și parochul respectiv.

Ceremonialul de înmormîntare s'a început la 1 óră p. m.

Prohodul s'a ținut în biserică. Răspunsurile le-a dat chorul reuniunii de cântări din Bistrița. condus de învĕțătorul primar Chitta.

Finindu-se prohodul. distinsul advocat și bun orator Dr. Gavril Tripon. prin un cuvînt bine simțit și prin un limbagiŭ bine ales a arĕtat rolul conducĕtor al regretatului protopop Silași și urma binecuvîntată ce o lasă după sine.

Ca unul ce am gustat binefacerĭ din mâna ta. te-am petrecut cu binecuvîntare.

Fie-ți odihna din mormînt dulce. și memoria binecuvîntată!

Ioan Șonea.
paroch.

Mai nou.

Mâne, în ziua Ss. Rusaliĭ, se va face în biserica catedrală promovarea graduală a membrilor veneratului Capitlu. De odată se va face și instalarea noilor canonicĭ. Spre acest scop Rsmul Ioan V. Rusu a sosit la Blaș.

Spicuirĭ literare.

În „Istoria literaturĭĭ române", pe care acum o publică distinsul prof. *N. Iorga,* și din care a apărut până acum partea I. întâlnim la pag. 512. următorul pasaj remarcabil:

E un curent. slab încă. represintat prin puține, risipite și modeste publicații. care crescênd de odată în periódia a treia. când pedecile ce-l stăteaŭ în cale fură înlăturate, năvăli pe terenurĭ mai bogate de cât acel al tălmăcirii de cărți bisericescĭ. luă înainte prejudecăți și superstiții. și aduse regenerarea gândirii românescĭ. *E curentul ardelean, pornit din Unire,* curent care crescu pe atât de încet. pe cât de puternic se dovedi pe urmă. Pentru moment se observă abia icĭ și colo o scînteiere de lumină fugare între bălăriile ignoranții și inconscienții naționale. N'ar folosi la mare lucru. dacă ne-am opri la aceste slabe începuturĭ, în loc să-l urmărim de la un capĕt până la altul. când își dă tótă mĕsura izbăvitórei sale puterĭ.

Noutățĭ.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Dl *Ioan Mihalache,* proprietar în Sibiŭ. a dăruit 120 cor. pentru repararea bisericiĭ gr. cat. din Găinariŭ. — Repausata *Maria Leményi n. Bardosy* din Reghinul-săsesc a testat 600 cor. bisericiĭ gr. cat. din Reghinul-săsesc și 400 cor. celeĭ din Reghinul-mag.

Din Archidiecesă. Cu terminul de 15 Iuniŭ se escrie concurs la *parochia Aiudului, împreunat cu oficiul protopopesc.* Beneficiile sînt: Casă parochială cu treĭ încăperĭ. grădină. grajd cu șopru. 9 jugh. 1027° porțiune canonică comasate în o tablă. 1200° cositor. Lectical 1 felderă cucuruz și 3 m. cubicĭ lemne. Stolarele îndatinate. Salar protopopesc și subsidiŭ 400 cor. și taxele îndatinate. — Tot până la acel termin se escrie concurs pentru ocuparea postului de *spiritual la corectoriul din Aiud.* Salariŭ 1600 cor. 420 cor. bani de cuartir. De la concurenți se recere cualificația de lipsă. vocațiune și cunóscerea perfectă a limbeĭ magiare. Suplicele trebue să fie timbrate.

Scirĭ personale. Dl prof. universitar *N. Iorga* a petrecut în orașul nostru Sâmbătă și Duminecă. adunând prețios material pentru istoria literaturĭĭ române. pe care acum o publică. Dsa a visitat prețiósele bibliotecĭ din loc. a cercetat pe Il. Sa dl preposit Moldovan și a fost Duminecă óspete Escel. Sale a Dluĭ Mitropolit. Dumineca sara a plecat cu trenul accelerat la Oradea-mare, unde a rĕmas până Marți. spre a face cercetărĭ în archivele episcopieĭ unite.

Promoție. Dl *Ioan Petran,* prof. preparandial în Arad, a fost promovat la Universitatea din Pesta de „Doctor philosophiae".

Hymen. Dșóra *Delia Marienescu* din Sibiŭ. anunță logodna sa cu dl *Dr. Lazar Popovici,* simpaticul medic, cunoscut publicului blășan. din timpul cât a petrecut aicĭ. Felicitărĭ sincere! — *Emiliŭ Pop,* teolog absolut și *Valeria Bighian,* anunță cununia lor. care se va ține Duminecă în 9 Iunie st. n. în biserica gr. cat. din Berchieșiŭ.

În memoria lui G. Candrea. La 20 Maiŭ st. v. sĕrbătórea Sf. Rusaliĭ. urmând să se desvĕlescă la Gratz. monumentul comemorativ al regretatului naționalist și profesor *George Candrea,* — Comitetul de inițiativă a stabilit următórea programă a serbării. Diminĕță órele 9½: I. *Fărăstas,* oficiat de un preot român. venit anume în acest scop. — La órele 10½ a. m.: II. *Solemnitatea desvĕlirii monumentului,* în asistența întregeĭ colonii române din Gratz. și a delegațiunilor venite din diferite centre românescĭ. Cu acésta ocasiune se vor pronunța discursurĭ și se vor depune mai multe corône. — Sara órele 5½: III. *Ședință festivă* în memoria lui George Candrea. — La órele 7½: IV. *Masă comună,* la care se vor ceti telegramele și scrisorile de ocasie sosite din patrie. Domniĭ. carĭ doresc a lua parte la acésta românéscă serbare. sînt rugați a se anunța Dlui *Drd. Valer Popescu,* (Allgemeines-krankenhaus — Gratz). Profităm de acéstă ultimă ocasiune, pentru a ruga pe puținiĭ domni în întârziere cu listele, să le înapoieze de urgență, cu orĭ ce resultat. Anunțăm în acela-și timp, că după acésta serbare. *Comitetul de inițiativă va scóte o broșură, cu o amĕnunțită dare de samă asupra întregeĭ gestiuni financiare,* și pe care o va distribui la gazete și la tóte persónele. carĭ aŭ subscris sume. Pe cât sîntem informați, monumentul acesta se va desvăli cu o deosebită pompă. Până acum și-aŭ anunțat sosirea delegațiuni de studenți români de la Universitățile din Viena, Cernăuți. Cluș. Pesta. Leoben. Munich, Lipsca. Zürich și Bucurescĭ.

Moștenire. O femeie originară din comuna Salașul-superior de lângă Hațeg, murind de curênd în orașul Galați în România. prin testament făcut după tóte formalitățile legale. a lăsat Bisericiĭ greco-catolice române din Salașul-superior o moștenire de peste 20 000 Leĭ. A dispus adecă, ca averea sa imobilă, constătătóre din o casă cu etaj într'o stradă de frunte din Galați și prețuită cu 50,000 Leĭ, să se vîndă, ér din suma obținută să se plătéscă mai multe legate în suma totală de 29.000 Leĭ, și apoĭ restul să fie al Bisericiĭ din numita comună. Pentru regularea moștenireĭ și respective pentru apĕrarea intereselor Bisericiĭ nóstre din Salașul-superior. zilele aceste a plecat la Galați ca plenipotențat al curatoratului respectiv și al P. S. Sale Episcopului de Lugoș. Cl. Dr. Iacob Radu. asesor consistorial în Lugoș. Asupra faselor, prin carĭ va trece acéstă moștenire. la timpul sĕŭ „Unirea" va publica detaliile de lipsă.

Haz. Ni-se comunică din Pesta următorul cas. Un advocat și-a fidențat o domnișóră. Aŭ mers la olaltă la bal — unde aŭ făcut cunoscință cu un înginer din Viena. Inginerului i-a plăcut fata și încă la bal i-a făcut ofert de căsătoriă. Mâne advocatul primesce în dĕrĕt inelul. Advocatul era convins, că fata numai din neprecugetare a făcut pașul acesta — și se cugetă cum să-și recapete fericirea perdută. Scrie dóuĕ epistóle. una înginerului și una viitórei sócre! „Onorată Dómnă! Gratulez la noul noroc! Ca un amic al familiĭ vĕ fac atent la o împrejurare. Înginerul e om altcum de omenie — numaĭ nasul nu-i natural. Acum doĭ anĭ i-a picat și la clinica din Viena i-aŭ pus altul. Pentru aceea are datină a și-i prinde: Convingeți-vĕ!" Cealaltă epistolă: „Stimate Domnule! În durere mĕ mângâiă cugetul. ca tosta mea mirésă e acum a unuĭ om brav. Ca cunoscut al familiĭ te fac atent, — ca să nu te surprindă tréba — Dómna are mania a mușca nasuriele ómenilor. Te asigur, că mușcarea nu e în tot de una periculósă. La început ți-a fi cam curios. după aceea te veĭ deda." Etc. Nicĭ unul nu dă credĕmînt epistolelĭ, dar curioși fiind. d'abia așteptaŭ convenirea. Înginerul intră! Dómna își ține ochiĭ spre nasul înginerului. Înginerul — firesce — de frică însĕ își prinde nasul. Ambiĭ cugetă la epistólă — și se conving despre adevĕrul el. Dómna grăesce: Domnule. înainte de a mĕ dechiara. aĭ bunătate a veni cu mine în chilia cealaltă. — Pardonați dómnă . . . dar . . . și gălbinind de frică, o urmărésce. — Die! Fă-mĭ plăcerea aceea. concede-mĭ te rog, ca să-ți prind nițel nasul. Înginerului nu i-a maĭ trebuit altă, fără sănătate, se lea la sănătósă și de frică nu s'a maĭ oprit până în Viena. Acolo de frica nasuluĭ a zăcut vre-o 10 zile. Advocatul s'a cununat!

Petrecerĭ. Reuniunea de cant „Unirea" din Varadia va aranja Duminecă în 2 Iunie n. un concert împreunat cu teatru. — Luni, reuniunea pompierilor din Blaș își va avé îndatinata petrecere de vară. — Marți va fi maĭalul tinerimeĭ studióse de la școlele din Blaș, împreunat cu escursiune, emulațiune în cântărĭ, declamărĭ, gimnastică ș. a. Dansul se va începe la 8 óre sara în sala de gimnastică. Invitărĭ speciale nu se fac.

Necrolog. Din Pesta se anunță trista scire despre mórtea dluĭ *Eugeniŭ de Mocsonyi,* care în 26 Maiŭ a. c. sara după o scurtă suferință în anul 56 al etățiĭ sale și în anul al 19 al fericiteĭ sale căsătoriĭ, și-a dat nobilul sĕŭ suflet în mâinile Creatoruluĭ.

† *Ioan Catone,* preot gr. cat. în Vaĭda-Sântióna, a repausat la 13 April 1901 în al 45 an al etățiĭ și 22 al preoțieĭ și căsătorieĭ. Repausatul a fost un mare cântăreț bisericesc. La 5 Maiŭ n. a repausat și *Aurelia Catone,* fica preotuluĭ de maĭ sus. Repausata era în vrîsta de 19 anĭ.

† *Ioan Cismaș,* notar pensionat, a repausat în 26 Maiŭ 1901 în anul al 76 al etățiĭ și 37 al fericiteĭ sale căsătoriĭ.

În vecĭ amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

XVI.

(Continuare.)

Încă nicĭ un om nu a împreunat în sufletul sĕŭ o rigóre așa de neînfrântă a logicei cu atâta frăgedime de inimă. — În fine, după 20 de anĭ de luptă, ca să stirpéscă de tot eresia, și ca să-ĭ dea ultima lovitură de grațiă, el convócă într'un sinod pe toțĭ episcopiĭ catolicĭ și ereticĭ din Africa; *căștigă promisiunea celor catolicĭ de a-și da toțĭ dimisiunea, dacă ar cere interesul unității;* deschide acéstă adunare de un renume neperitoriŭ în care eraŭ mai mult ca 400 de episcopi, prin o vorbire *despre pace,* în care își arată tótă blândețea sufletuluĭ sĕŭ; apoĭ se cobóră pe câmpul de luptă și susține singur în decurs de mai multe zile disputa, constrînge pe adversarĭ să se dea învinșĭ, apoĭ între aplausele Bisericiĭ întregĭ încheiă acéstă luptă *restituind pacea și unitatea Africeĭ.* [1])

Acesta e începutul ostenelelor luĭ Augustin, și noĭ, cetitoriĭ, vom vedé și continuarea și mărimea acestuĭ început. *Dumnezeŭ, sufletul,* și legătura lor: *religiunea;* centrul religiuneĭ: Isus Christos, și continuarea luĭ Isus Christos: Biserica — ce adunare minunată fac la olaltă!! Și acestea încă nu-s de cât aședămintele prime ale edificiuluĭ.

Într-u adevĕr, aședându-se Augustin tare pe acéstă stîncă neclătită, intră în lăuntrul Bisericiĭ, încuragiându-se înaintézâ din ce în ce mai mult, esaminéză tóte afundimile și înălțimile eĭ.

Începutul luĭ Dumnezeŭ! — Dar nu Dumnezeul, pe care îl căuta în Cassiacum cu lumina *minții* creștine, ci Dumnezeul luminat de sórele *revelațiunii,* Dumnezeul *unu* și *trin;* unu în natură, trin în persóne: Tatăl isvorul Fiiuluĭ; Fiul din Tatăl e născut de înainte de vecĭ; Spiritul Sfînt, carele purcede de la Tatăl și Fiul; tóte aceste misteriĭ înfricoșate sînt tractate pe rînd în cele 15 cărțĭ ale frumosuluĭ tractat, despre *S. Treime* — ce-l „începu încă tinĕr și-l termină bĕtrân“ după cum se esprimă eĭ însu-și. [2])

Nicĭ un s. Părinte n'a cercetat aceste cestiuni mai profund de cât *Tertulian;* ideile luĭ Augustin înse sînt mai înalte, mai filosofice, și dacă e ĭertat să zic așa, mai puțin materiale, dar nu mai puțin mărețe. Póte acest „Tractat“ și Meditățiunile luĭ Bossuet („Élévations.“) sînt cuvintele cele mai sublime, ce s'aŭ grăit despre acea lumină neapropiată, în care locuesce *Acela,* pe carele nime nu l'a vĕdut.

Dar Dumnezeŭ ĭese din liniște. Creézâ! — Cum? Pentru ce? Augustin desbate și acest misteriŭ, înfricoșat chiar și după cel al Sfinteĭ Treimĭ, misteriŭ, care și pe filosofiĭ cei mai marĭ aĭ anticităților l-a ținut încurcați. În dóuĕ moduri se ocupă cu eĭ; ca *metafisic* îl scrutéză, ér ca *poet* îl cântă. Celea dintâiŭ treĭ capitole din Genesă — (Cartea Facereĭ) — le esplică în 12 cărțĭ și încă într'un mod ulmitor, cu o erudițiune și amplitudine, cu o elocență și o pĕtrundere deosebită, atât principiile fundamentale ale sciințelor naturalĭ, cât și cele mai minuțióse părțĭ, fără a se lăsa legat de zile (cele 6 zile) propriŭ zise, prevĕdând óre-și cum periódele ce le pretinde sciința modernă, aruncând rațe de geniŭ asupra creăriĭ luminei, a apeĭ, a aeruluĭ și mai ales a omuluĭ, își desvóltă într'un mod genial și în miĭ de forme teoria sa, cu care din noŭ ne întîlnim la capetul tractatuluĭ sĕŭ *„despre musică“;* o privire surprinzĕtóre în fundul lucrurilor — zice P. Gratry — care de altcum e în deplină armoniă cu rĕspunsul, ce-l dă sciința de astăzĭ la întrebarea: ce-I materia? [1])

Și pe lângă metafisic, încă ce poet mai e el! Poet și filosof, pe una și aceea-și pagină. Cetițĭ numaĭ cele din urmă 3 cărțĭ din *„Mărturisirile“* luĭ! (Libri Confessionum 13). Veți afla acolo o poemă în 3 cânturĭ despre creațiune, o epopeiă fórte măreță, în care o lume după alta vine să cânte mărirea luĭ Dumnezeŭ, care le-a creat.

În sinul acesteĭ frumóse creațiunĭ însă étă se vede și rĕul, disordinea spirituală, morală și materială. De unde? A creat Dumnezeŭ rĕul? Și dacă nu l'a creat cum de esistă? — O întrebare înfiorătóre acésta, care, după cum scim, încă din tinereță neliniștia pe Augustin, aruncându-l în brațele manicheismuluĭ și torturându-l sufletul în decurs de 19 anĭ. Augustin înse chiar acéstă întrebare a chiarificat-o în modul cel mai evident. După întórcerea sa îndată se și apucă de ea și nicĭ că o părăsi mai mult. În 20 tractate își desvóltă el cugetele sale profunde, că rĕul nu e substanță, nu e un ce esistent, ci numaĭ o negațiune, o slăbiciune a voințiĭ, o lipsă a bunuluĭ, pe cum întunerecul nu e alt ceva de cât lipsa luminei; că Dumnezeŭ nu a creat întunerecul, pe cum nu a creat nicĭ mórtea, nicĭ rĕul; că mai întâiŭ ângeriĭ, apoĭ ómeniĭ aŭ produs rĕul; ângeriĭ sumeți, rebelĭ și ómeniĭ stricați; că Dumnezeŭ, care nu l'a creat, l'a putut permite, pentru că îl va pedepsi odată; pentru că a vedé rĕul pedepsit va fi chiar așa de frumos ca și a vedé binele glorificat. Neîncetat se tot întórce și reîntórce la originea acésta a rĕuluĭ. De 20 de orĭ cântă și rescânta repetind fie care cânt al acesteĭ poesiĭ triste, în care vedem pe îngerul căduț cum face-să decadă și omul; și vedem pe omul decăduț cum trage după sine tot neamul omenesc în vultóre. Acésta poemă ar fi fără de mĕsură jalnică dacă peste aceste scene triste nu ar străbate și o rază de lumină și nu ni-ar permite să străvedem: *Rĕscumpĕrarea.*

Ajuns la acest punct și timp, când vinovatul, dar pocăitul Adam și Eva cea doborîtă, dar ridicată de o mare speranță, își încep cursul vieții purtând tot neamul omenesc în cópsele lor, Augustin esclamă așt fel: „Dóuĕ iubirĭ aŭ edificat dóuĕ cetățĭ. Iubirea luĭ Dumnezeŭ, ce se estinde până la desprețuirea propriă, a edificat una, cetatea luĭ Dumnezeŭ; iubirea de sine, ce se estinde până la desprețuirea luĭ Dumnezeŭ, a edificat alta, cetatea diavolului. Aceste dóuĕ s'aŭ amestecat acum una cu alta și numaĭ la capĕtul lumiĭ se vor separa. Amîndóuĕ pórtă luptă continuă între sine, una *pentru* rĕutate, alta în *contra* dreptățiĭ. Suferiți-o pe aceea; oftați după acésta.“

Ajuns o dată în posesiunea acesteĭ mărețe ideĭ, Augustin o desfășură în unul din cele mai minunate opurĭ, numit: *„Despre cetatea luĭ Dumnezeŭ“.* („De civitate Dei“). În cartea primă, ce servesce de introducere, el începe a arĕta cele 2 cetățĭ amestecate una cu alta așt fel cum aŭ fost în decursul seclilor; espuse acelora-și catastrofe, acelora-și ispite, lovite de acele-și loviturĭ. Numaĭ cât pe când cetatea rĕuluĭ e slăbită de cele, ce sufere, pe atunci cetatea luĭ Dumnezeŭ din contră e înfrumsețată, curățită și mărita prin acelea — și aci, pe vre-o câteva paginĭ, Augustin depune esența acelor considerațiunĭ frumóse și profunde, pe carĭ *D. de Maistre* le-a desvoltat cu 15 secolĭ mai târziŭ în mijlocul uneĭ asemenea corupțiunĭ, unor asemenea grozăveniĭ și scandale.

După reflexiunile acestea preliminare Augustin se apucă de atăcarea cetățiĭ rĕuluĭ cu armele și cu puterea unuĭ atlet pregătit cu de-adinsul, în decurs de 20 de anĭ, la acéstă luptă mare.

Deiĭ eĭ falșĭ și mincinoșĭ; filosofia eĭ falsă și imperfectă, dar tot de una sumĕță și de tot stérpă; povestile eĭ ridicole saŭ stricăcióse; moravurile eĭ corupte și rușinóse, teatrele cele necurate, onorurile cele false, virtuțile de aparență și de lustru fără basă, obiecțiunile cele stupide în contra cetățiĭ luĭ Dumnezeŭ, tóte, tóte le sbiciuesce cu o ironiă pișcătóre și cercetând de amĕruntul întrégă cetatea nu mai lasă pétră pe pétră.

După ce apoĭ a rĕspuns în primele 10 cărțĭ inimicilor cetățiĭ sfinte, începe a vorbi despre originea, crescerea și scopul cetățiĭ luĭ Dumnezeŭ și despre amestecul eĭ cu cetatea celuĭ rĕŭ.

Originea eĭ în cerĭŭ prin separarea în dóuĕ a ângerilor, arĕtarea eĭ pe pământ de o dată cu omul; *Abel,* cetățénul și icóna cetățiĭ cerescĭ; *Gain,* cetățénul și icóna cetățiĭ pământescĭ; promisiunile făcute luĭ Avram, Isac și Iacob; David regele cel victorios al cetățiĭ sfinte, prototipul luĭ Isus Christos; toțĭ profețiĭ ridicându-se unul după altul, ca să prevestéscă venirea Mântuitoriuluĭ; împĕrățiile Asirienilor, Persilor, Grecilor și Romanilor din timpurile acestea, urmându-se una pe alta; Isus Christos arĕtându-se la timpul prezis și murind pentru om și prin om; Biserica născută din Isus Christos având aceea-și sórte ca și El, întărindu-se între nemărginite temerĭ, durerĭ, ostenelĭ și ispite, fără de a avé altă bucuriă de cât *speranța;* rătăciții cei mulțĭ dimpreună cu cei aleși în sinul Bisericiĭ, și unii și cei alaiți închiși în rețéua evangelieĭ înnotând amestecați prin marea acesteĭ vieți pământescĭ, până ce ajungând la țĕrmure se aleg cei rĕĭ de ceĭ bunĭ, eresiele folositóre pentru desvoltarea și lățirea dogmelor credinții; cele 10 persecuțiunĭ contra Bisericiĭ fără a o puté nimici saŭ împedeca în conducerea alesilor la cerĭŭ; cerĭul deschis după ce a primit deja o parte a bisericiĭ, dornic să priméscă și pe cealaltă; Dumnezeŭ în cerĭŭ așteptând să fie *totul tuturor;* în urmă se face separarea celor dóuĕ cetățĭ și Dumnezeŭ e într'o formă glorificat prin pedepsirea crudă, dar dréptă, a unora, ca și prin învingerea triumfală a celor alaiți; — étă acestea sînt cântate cu o putere aprópe supraomenéscă în cele 22 cărțĭ „despre cetatea luĭ Dumnezeŭ.“ În acésta epopeiă vastă, epopeia omenimeĭ, se desfășură tótă teologia.

Aparițiia acesteĭ minunate cărțĭ a produs o însuflețire generală în Africa și în întrégă Biserica. Cu privire la celelalte opurĭ de până aci ale luĭ, pe cum: despre *s. Treime,* despre *pĕcatul strămoșesc* ș. a. a mai avut premergĕtorĭ, carĭ deși nu se pot aseména cu eĭ, totuși l-aŭ pregătit calea; în opul acesta înse totul e noŭ; nicĭ o pénă creștină n'a dăruit încă Biserica cu un op așa de monumental, ca acesta.

(Va urma.)

---

[1]) Vedĭ: Lib. de gestis cum Emerito.

[2]) V. Lib. c. sermonem Arianorum. — Collatio cum Maximino Arianorum Episcopo. — Libri 2 contra Maximinum.

[1]) De la connaissance de l'âme t. I. p. 251.

Chestiunea ordurilor religióse în Franța.

(după »Messager du Coeur de Jésus«).

(Fine.)

IV.

În urmă trebue să ne ocupăm și cu ultima obiecțiune, despre care să face atâta larmă: acțiunea politică a congregațiunilor. La acésta respundem fórte ușor: 1°. Acésta acțiune politică nu esistă, 2°. De esistă nu e în contra legii, 3°. Dacă le acusă cineva cu acésta, lucrul acesta nu trebue să îl facă aceia, carî într'adevĕr aŭ o acțiune politică în contra legii.

1°. *Nu, ordurile religióse nu esercită acțiune politică* în adevĕratu sens al cuvîntului. Dacă o ast fel de sentință ar fi adusă înaintea parlamentului, ce fluerături ar provoca în partea stîngă. Înjurături, sberate, strigăte, bateri în mese, nimic n'ar lipsi. Și totuși alt fel stă tréba. Eŭ socotesc, că nu e nime cine să acuse că fac politică Surorile micĭ ale sĕracilor, Surorile de caritate și nici Frații S. Ioan, a lui Dumnezeŭ. — Dar călugării predicatori și învĕțători Iesuiți! Vedĭ bine, cred că în *Quai d'Orsay* și în strada *Oadet* călugării Iesuiți, — în tot locul Iesuiții — nu fac alt ceva, de cât să ocupă cu politică. Ce însémnă astăzi a face politică? Însémnă a te nisui să câștigĭ un candidat, a doborî saŭ a întări un ministeriŭ, a vota saŭ a nimici o lege, a schimba forma de guvernare. Eĭ bine, citeze un singur fapt, un singur cas de acesta — de 50 anĭ — în care cércă — nu zic că afirmă — cércă întrevenirea călugărilor și mai ales a Iesuiților.

În secolul acesta nu aŭ avut în parlament, de cât un singur deputat, pe părintele *Lacordaire*, și și acesta iute s'a urît, căci nu se arĕta de multe orĭ.

Dar eĭ lucră în secret, eĭ aŭ frumóse scopurĭ! Când cu frumósa afacere *Dreyfus* câte n'a cercat ca să-i compromită! Și ce le-a succes? Nimic, absolut nimic.

În unele casurĭ particulare, mai ales când îĭ amenință în special, eĭ și-aŭ ridicat vócea ca să se apere. Și cine le trage la îndoiélă dreptul acesta? În afară nimenia. Une-orĭ trăgeaŭ în judecată unele vorbirĭ de ale lor, când îĭ acusa că sînt rebelĭ. Aceste procese nu aŭ arĕtat, de cât inocența acusaților, și că acusatorii, adese-orĭ ómenĭ puțin inteligenți, calumniézĕ.

Saŭ dóră în colegiile lor fac politică? Nu e de ajuns, mai ales în casul acesta, numaĭ să se afirmeze! Trebue dovedit lucrul! Cum zisese mai de una zi un călugăr elocuent, pe care îl acusaseră, că presidéză în adunările generalilor, apoĭ că organisézĕ fórte simplu societați de sĕracĭ croitorĭ. Colegiile congregaționiste, și mai ales ale Iesuiților, în tótă ziua aŭ închis eleve, carî aŭ fost indiferente. Sfîrșindu-se studiile, ce fel de principiĭ profesézĕ aceste fete tinere. Principiile părinților, carî le-aŭ conservat în colegiĭ și nu acelea cu carî le acusă, că le-aŭ băgat în cap învĕțătoriĭ lor.

Într'un avînt oratoric zise dna *Mun:* „când cineva denunță înaintea țării, când propune ca să-i scótă din tóte oficiile publice, când acusă pe învĕțătoriĭ lor cu corumpere, trebue să probeze. Căcĭ de 50 de anĭ, de când învață acestĭ profesorĭ, étă ce bine îĭ corump. Pentru că sînt dintre eĭ pe tot locul, pe tóte carierele, în cameră și până la portofoliile ministeriale. Și aceia totuși să scólă, vorbesc, aceea sciŭ!“

Nime nu s'a ridicat, căcĭ pentru ca să se foloséscă de acusațiunĭ precise, trebue să mintéscă.

2°. Eŭ merg mai departe. Dacă călugării ar face politică, ar fi în dreptul lor, statornic, dat de regim. Saŭ dóră nu sîntem noĭ într'o țară, unde constituția permite fie căruĭ cetățan să-și spună pĕrerea conformându-o cu legea adusă? Atunci prin ce se vatăme constituția, căcĭ călugării aŭ jurnale esclusiv politice, se presentézĕ la alegerĭ, ocupă loc în cameră, se ocupă cu rĕsturnarea saŭ consolidarea ministeriilor, cu propunerea saŭ combaterea proiectelor de legĭ? Eĭ sînt cetățenĭ alegĕtorĭ și alegibilĭ; decĭ eĭ aŭ dreptul de a face tóte acelea, și mai mult. Preoții saŭ chiar și episcopiĭ aŭ ocupat, saŭ încă ocupă loc în cameră, și guvernul, care într'aceea îĭ privesce — abusând; va fi bine să fim atenți — ca și pe funcționariĭ ministrului de culte retribuiți de el, nu le-a simțit absența. De ce să aibă călugării aceeași libertate? Nime n'a pretins cândva, ca să fie călugăriĭ funcționarĭ. Eĭ nu numaĭ că nu sînt privilegiați, dar mai puțin, cine îĭ póte numi privilegiați pe aceia, carî aŭ onóre de a plăti mai multă dare de cât alții?

Părinții *Assumpționiști* nu aŭ mers așa de departe: folosindu-se de dreptul lor aŭ fundat *„Croix“* în Paris. Nime nu póte proba, că în jurnalele redactate directe de cătră eĭ, ar fi fost vre-o dată chiar și cel mai mic atac neconstituțional în contra formeĭ de guvernare, cea mai mică luptă cu vre-un monarchist. Eĭ se simțesc îndestuliți, urmând instrucțiunile sfîntului Părinte, date catolicilor din Francia: să se opună legislațiuniĭ ce apasă libertatea religiósă, și ómenilor carĭ susțin și vreaŭ să facă mai dușmanósă legislațiunea acésta. Eĭ aŭ fundat și redactat un ziar catolic, esclusiv catolic, destinat numaĭ ca să susțină drepturile bisericiĭ. Eĭ aŭ lucrat atâta, cât le-a permis capul lor suprem, Suveranul Pontifice, în ziua când sfîntul Părinte a credut, că pentru binele comun, trebue să se retragă de pe terenul de combatere, eĭ aŭ ascultat așa de admirabilĭ în supunerea lor, ca și atunci, când i-a îndemnat la luptă. Eĭ bine, ce merit aŭ aicĭ virtuțile și gurile lingușitóre a ómenilor, — de alt fel puțin scrupuloși, când e vorba de ast fel de lucru și de binele comun?

3°. Orĭ cum ar fi, nu să ține de francmasonĭ să vorbéscă despre amestec, ingerință politică, eĭ, carĭ în butul unuĭ articol formal al regulamentului lor, nu sînt altceva (după espresiunea dluĭ *Piou* din discursul sĕŭ de la 19 Ianuar 1901) „de cât o putere organisată, care închide tóte vămile, și tractéză cu guvernul de la putere la putere, luând rolul și drepturile uneĭ autorități constituite“.

Să comparăm numĕrul francmasonilor deputați saŭ aplicați în orĭ ce oficiŭ public, cu al călugărilor, carĭ ocupă asemenea oficiĭ. Câte jurnale politice sînt în mânile francmasonilor, câte într'ale călugărilor? În comploturile secrete, conciliabule, „afacerile“ de tótă pănura, carĭ umplu istoria nóstră parlamentară de un secol, câți călugărĭ sînt și câți francmasonĭ? Și acestĭ din urmă aŭ fost ajutați după puterea de loje, luând tot de una cuvîntul de ordine al lojelor, și fac să înainteze tot interesul lojelor.

Să finim acésta discuție necesar provocată, cu vorbele Sfinției Sale Leon XIII:

„În urmă noĭ voim să atragem atențiunea înspre aceea, că lovind în congregațiunile religióse, însémnă a nu observa — spre detrimentul propriŭ — principiile democratice, libertatea și egalitatea, care formézĕ azĭ basa dreptului constituțional în Francia, și garantézĕ libertatea individuală și generală a tuturor cetățenilor, când lucrările și modul lor de viață aŭ un scop onest, care nu vatămă drepturile si interesele legitime ale nimĕnuĭ.

„Nu, într'un stat, unde civilisațiunea e așa înaintată ca în Francia, noĭ nu putem presupune, că să nu fie nicĭ protecțiune și nicĭ respect pentru o clasă de cetățenĭ onestĭ, suferitorĭ, plinĭ de devotament față de țara lor, carĭ având tóte drepturile și împlinindu-și datorințele politice, nu-și propun, fie în voia celor ce îĭ trimit, fie în viața care ne așteptă în ziua cea mare, de cât a lucra spre perfecțiunea lor și spre binele propriŭ, nimica cerênd, de cât libertate. Măsurile luate în contra lor se par cu atât mai nedrepte, că în același timp societățile de altă pănură le tractéză cu mult mai indiferent“.

Vócea Pontificeluĭ, vócea bunuluĭ simț, vócea justițieĭ, fi-va ascultată de contrariĭ, carĭ simțind că opinia țării nu e cu eĭ, să grăbesc a face tot rĕul ce-l pot, până când socotesc încă că pot? Scie Dumnezeŭ.

Papa și-a făcut datorința față de episcopiĭ Franciei, „luminând spiritele despre drepturile și interesele congregațiunilor“, despre carĭ se declară Sf. Sa, că „le iubesce din tótă inima sa părintéscă“.

Să începem și noĭ cu Sf. Sa, și să lucrăm și noĭ toți, câți sintem învĕțați și neînvĕțați, bărbați și femeĭ, să facem cunoscut celor ce ne încunjură, care este pericolul, ce amenință credința și țara nóstră. Să studiem noĭ chestia și să învĕțăm pe alțiĭ, ce am învĕțat noĭ; să împărțim broșure, cărți tractate, carĭ pot îndrepta ideile greșite, saŭ împrăștia erorile. Nu face nimica că mișeiĭ nu cunosc adevĕrata stare a lucrurilor; mulți ómenĭ de omenie nimic nu sciŭ, ca și eĭ despre lucrul acesta. Să-ĭ învĕțăm dacă ni-se dă ocasiune, și de nu ni-se dă, să o căutăm. Dar să nu încetăm a ne ruga. Dacă Sf. Părinte „iubesce călugării cu tótă inima părintéscă“. Isus îĭ iubesce cu tótă inima sa dumnezeéscă și Dumnezeŭ e Atotputernic. Adesc-orĭ să ne aducem aminte de stichul acesta din ps. 67: *„Să se scóle Dumnezeŭ, și să se risipéscă contrariĭ luĭ“.*

Iob.

Economie.

STUPIĬ.

Primăvara anuluĭ acestuia a fost de tot nefavorabilă pentru stupĭ. Răceala, și cu deosebire timpul îndelungat noros, a oprit ieșitul albinelor pe afară după nutrĕmînt. În urma acesteia, albinele aŭ consumat mierea rĕmasă de peste ĭérnă, și clocitura totuși nu s'aŭ putut întări din causa rĕceleĭ. — De vre-o dóue sĕptĕmâni însc timpul s'a schimbat repentin, din rece și umĕd, în călduros și natura s'a împodobit — cu deosebire pe la noĭ prin munți — cu o floră fórte abundantă. Mai multă miere nu a fost niciĭ când; dar folosul totuși e puțin, de óre ce nu sînt albine lucrătóre să o adune. Stupiĭ acum își estind clocitura fórte repede, și se gătesc de roit, carele la ceĭ mai mulți totuși nu va putea urma, de cât prin jumĕtatea luĭ Iuniŭ Ast fel de vom lăsa stupiĭ de sine, roĭ vom avé, dar miere nu, de óre ce prin Iuliŭ e sciut că e puțină miere. Stupariul decĭ, carele voesce să aibă miere, la stupul la carele albinele ĭ-aŭ acoperit toți fagurii de desubt, până la feréstră, să-ĭ deschidă despărțĕmîntul de-asupra, de miere, în carele e consult să pună și câți-va fagurĭ negri, orĭ vre-un fagure cu clocitură, pentru ca albinele să se întețéscă spre lucru. Prin acésta mulți stupĭ să împedecă de la roit; dar uniĭ totuși roesc, ce e drept cu câte-va zile mai târziŭ, dară daŭ roĭ fórte puternicĭ, și e sciut, că miere putem avé numaĭ de la roĭ puternicĭ. Ca să împedecăm roitul, nu e destul că am deschis despărțĕmîntul pentru miere, ci trebue luată mierea cu diligință, și încă fără a aștepta ca să se umplă toți fagurii. — În dricul vereĭ e fórte greŭ a lua mierea, de óre ce sînt fórte multe albine, și pe lângă multele înțepăturĭ ce le primim, apoĭ ne răpesce și fórte mult timp. Uniĭ stupariĭ germâni și ungurĭ, se laudă că eĭ ieaŭ mierea în dricul vereĭ fórte practic, ușor și în timp scurt. Anume: scot fagurii cu miere, din despărțĕmîntul de miere cu albine cu tot, și îĭ bagă în o altă coșniță gólă, așa însă, că distanța dintre fagure și fagure, să fie mai mare de cum pretinde natura, bună óră să fie de 4—5 cm. Apoĭ coșnița se închide și urdinișul se lasă deschis. Albinele de pe acești fagurĭ în timp de 3—4 óre părăsesc fagurii și se duc acasă. Firesce acésta succede numaĭ de nu va fi absolute de loc clocitură pe acești fagurĭ, niciĭ matcă. Acésta manipulare merge ușor în dricul vereĭ, când este miere din abundanță în natură, și albinele nu aŭ poftă de

răpire. Când mierea însе se înpuţinéză în natură acest metod numaĭ aşa se póte practisa, dacă urdinişul să provede cu o încuetóre — ca cea contra trântorilor — carea albinelor le permite să iésă din coşniţă, dar înapoĭ să nu se maĭ pótă întórce. Ast fel de încuetorĭ până acum sînt puţin folosite, şi nu sînt aduse în comerciŭ; să pregătesc însela comandă şi se dă şi instrucţiune specială. Ele sînt întru tóte ca cele de trântorĭ, numaĭ cât clapenele trebue să fie maĭ dese şi maĭ uşóre, aşa, ca albinele silindu-se să iésă din coşniţă, să nu pótă străbate printre ele. — Poftiţĭ şi cercaţĭ, de óre ce metodul e fórte simplu, dar avantajul e nespus de mare. La nicĭ un cas, din doĭ stupĭ să nu se bage faguri cu albine în o coşniţă, de óre ce se bat.

Roşia-montană, 27 Maiŭ 1901.

Ioan Maior
paroch.

Posta „Unirii".

Foilor de la Arad. »Răspunsul« Dvóstre nu ne impune. Membriĭ bisericiĭ nóstre n'aŭ avut nicĭ odată lipsă, să priméscă lecţiĭ de naţionalism, chiar de la Dvóstre — şi să sperăm, că nicĭ pe viitor nu va fi lipsă.

Fratelui I. în Ş. Dl M. e maĭ bine. Am spus că la sfîrşitul anuluĭ veĭ veni la noĭ. Până atunci să ne maĭ scriĭ. Servus!

Clar. *Dr. D. F. în L.* Regretăm, dar după cum vedeţĭ, v'aŭ întrecut altul. De altă dată póte veţĭ fi maĭ norocos. Mulţumită!

On. *A. T. în Ch.* A sosit prea târziŭ pentru numĕrul acesta.

Editor şi redactor răspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

Inserate.

La espositiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medaĭa cea mare.

Turnătoria de clopote şi de metal a luĭ

(34) 27–52

Antoniu Novotny

în Timişóra-Fabric

se recomándă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea de noŭ a clopotelor stricate, maĭ de parte spre facerea de clopote întregĭ armonióse, pe lângă garanţie pe maĭ mulţĭ anĭ, provĕdute cu adjustărĭ de fer bătut, construite spre a le întórce cu uşurinţă în orĭ ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o latură prin ceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele patentate găurite

de mine inventate şi maĭ de multe orĭ premiate, carĭ sunt provĕdute în partea superiórĕ — ca violina — cu găurĭ după figura *S* şi pentru aceea aŭ un ton **maĭ intensiv, maĭ adînc**, maĭ limpede, maĭ plăcut şi cu vibrarea maĭ voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, **aşa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 408 kg. făcut după sistemul vechiŭ.** Maĭ departe se recomándă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **preadjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut** — ca şi spre turnarea de **tóce de metal**. Clopote în greutate de 300 kg. şi maĭ jos se află tot de una în magazin.

Preţ-curanturĭ ilustrate se trimit la cerere grătuit şi franco.

MERSUL TRENURILOR pe liniile orientale ale căĭ ferate de stat r. u. valabil din 1 Maiŭ 1901

Budapesta—Predeal

Tren de persón.	Tren de persón.	Tren accelerat			Tren de persón.	Tren accelerat	Tren de persón.
10—	8.50	2.10	pl.	Viena ..... sos.	1.50	1.50	6.20
8.50	5.45	9.15		**Budapesta** ..	7.10	7.50	6 20
11.31	9.02	11.12		Szolnok	3.22	5.32	3.25
1.33	11.33	12 47		P. Ladány ..	12 54	3.56	1.12
3.42	1.48	2.11	sos. pl.	Oradea-mare . pl. sos.	11.04	2.38	11.36
3.58	2.06	2.18			10.44	2.31	11.17
4.38	3.03	2.50		Mező-Telegd .	10.07	2.01	10.42
5.20	3.45	3.26		Rév	9.32	1.34	10.08
5.43	4.06			Bratca	9.11		9.50
6.31	4.52	4.16		Ciucia	8 37	12.52	9.19
7.16	5.32	4.52		B.-Huiedin ..	7.54	12.20	8.37
8.06	6.24			Ghârbĕŭ	6.54		7.37
8.38	6 59	5.55	sos. pl.	Cluş ..... pl. sos.	6.13	11.01	7.—
8.50	8.30	6.11			5.24	10.46	6.45
9.07	8.59	6.27		Apahida	5.02		6 27
10.14	10.29	7.26		Ghiriş	3.40	9.23	5.12
10.44	11.16	7.50	sos. pl.	Cucerdea ... pl. sos.	3.11	8.54	4.43
10.56	11.31	7.52			3.04	8.49	4.33
11.03	11.40			Uióra	2.58		4.27
11.12	11.50			Vinţul de sus .	2.51		4 20
11.34	12.20	8.16		Aiud	2 29	8.23	3 59
11.52	12.46	8.32	sos. pl.	Teiuş ..... pl. sos.	2.07	8.06	3.38
12.24	1.43	8.37			1.42	8.00	3.02
12.53	2.17			Crăciunel ...	1.09		2.36
1.02	2.26	9.04		Blaş-Küküllőszög . .	12.56	7.34	2.16
1.45	3.14	9.31		Micăsasa ...	12.11	7.08	1.44
2.01	3.33	9.43	sos. pl.	Copşa-mică . . pl. sos.	11.50	6.56	1.25
2.15	3.48	9.47			11.14	6.50	1.06
2.33	4.08	10.01		Mediaş ...	10.55	6.37	12.49
3.04	4.45	10.25		Elisabetopol .	10.24	6.16	12.18
3.40	5.27	10.53	sos. pl.	Sighişóra ... pl. sos.	9.45	5.49	11.40
3.47	5.43	11.—			9.35	5.42	11.35
4.03	6.08	11.14		Haşfalĕŭ ...	9.12	5.28	11.16
5.35	7.52	12 26		Homorod ...	7.46	4.23	10.03
6.13	8.32	12.58		Ágostonfalva .	7.03	3.50	9.22
6.43	9.09	1.16		Apaţa	6.38	3.35	8.57
7.16	9.40	1.35		Feldióra	5.58	3.15	8.27
8.—	10.25	2.09	sos. pl.	Braşov .... pl. sos.	5.08	2.45	7.48
3.55		2.19				2.18	5.—
4.40		3.01		Timiş		1.42	4.24
5.10		3.31		Predeal ...		1.12	3.32
11.55		9.10	sos.	Bucurescĭ ... pl.		9.15	7.50

Copşa-mică—Sibiiŭ—Avrig—Făgăraş

Tren de persón.	Tren de persón	Tren de persón	Tren mixt.		Tren de persón.	Tren mixt	Tren de persón.		Tren de persón
2.21	4.43	11.30	7.10	pl. Copşa mică .. sos.	6.25	9.32	3.25		12.35
3.50	6.36	12 58	8.50	Ocna	5 07	8 15	1.56		11.01
4.12	7.04	1.20	9.15	sos. pl. Sibiiu .... pl. sos.	4.40	7.41	1.21		10.30
tr. m.		tr. m.							tr. m.
4.33	Numai Marta şi Vinerea comunică.	2.—				7.33	Circ. Marţa şi Vinerea		8.57
5.23		2.54		Tălmaciu-m. .		6.45			8.04
6.15		3.59		Avrig		6.01			7.15
8.34		6.55		sos. Făgăraş ... pl.		3.32			4.25

Mureş-Ludoş—Bistriţa.

4.—	9.06	4.25		Mureş-Ludoş	6.49	7.30	Numai Luni şi Joi	
5.01	10.29	5.39		Zau	5.52	6.35		
6.57	12.48	7.19		Tagu-Budatelic	4.10	4.54		9.44
7.55	1.55			St. Mihaiu de câmpie .		3.44		8.46
8.47	3.02	Numaĭ Marţa comun		Lechinţa	Circ.	2.48	Circ. Luni şi Joi	7.43
9.24	3.52			S.-Măghiăruş	Marţi şi Vineri	2.02		6.52
10 14	4.55			Bistriţa		1.16		5.56

Cucerdea — Oşorheiŭ — Regh.-săsĕsc.

3 16	8.10	9.—	2.06	pl. Cucerdea .. sos.		7.39	2.38	8.30	12.31
3.57	8.51	9.47	2.52	Ludoş ...		6.59	1.55	7.37	11.43
4.44	9.40	10.30	3.56	Cipău		6.24	1.19	6.51	10.39
5.34	10.30	11.22	4.59	sos. pl. Oşorheiŭ .. pl. sos.		5 30	12.25	5.45	9.30
5.45	10 42		5.15				9.—	5.04	9.15
7.14	12.16		6.44	sos. Regh.-săs . pl.			7.39	3 30	7.54

Ghiriş — Turda

7.33	10.50	5.40	10.23	6.05	**Ghiriş — Turda**	7.—	5.05	10.15	3 20	9.12
7.55	11.12	6.02	10.45	6.27		6.40	4.45	9.55	3.00	8.52

Alba-Iulie—Zlatna.

4.37	9.40	4.36		**Alba-Iulia—Zlatna.**		7.23	11.03	6.14
7.33	12.32	7.47				4.55	8.20	3.43

Blaş — Kükülloszög — Sóvárad.

3.25	2.48		Kükülloszög-Blaş ...		8.48		6.50
4.02	3.30		Sâu.-Micläuş		8.13		6.15
4.30	4.15		Cetate-de-Baltă		7.41		5 38
5.18	5.21		D.-Sân.-Mărtin		7.05		5.—
8.24	8.59		Sóvárad		4.05		1.53

Notă: Órele însemnate în stânga staţiunilor sînt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în drépta de jos în sus. — Numerĭi încuadraţi cu linĭi maĭ negre însemnéză órele de nópte.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul XI. Blaş 8 Ţunie 1901. Numĕrul 23.

Unirea şi toleranţa.

(+) O fóe românéscă se plânge, în numĕrul sĕŭ de Rusalii, de cearta confesională ce ar purta-o foile mitropoliilor românéşti, pe cum şi cele dóuĕ foi eparchiale, din Caransebeş şi Arad. În acelaşi timp înse, chiar în acelaşi numĕr, bagsam ca să-şi dovedéscă imparţialitatea sa în chestiĭ confesionale, ţine să facă nişte *„simple constatări“*, prin carĭ hulesce Blaşul, centrul de cultură şi unicul centru glorios al românimeĭ din Ardeal. Şi macar de ar fi *constatări,* cele ce se daŭ sub titlul acesta, dar ele sînt simple — *mistificări.*

Departe de a ne perde liniştea în faţa uneĭ atitudini aşa de inconsecvente, — de a *predica* pace, şi a face răsboĭ, — noĭ vom face la rîndul nostru câteva *adevĕrate constatări.*

Sînt nişte fapte, carĭ se impun; căcĭ prea sînt multe, prea sînt frapante, şi prea ignorate de aceia, carĭ după un vechiŭ obiceiŭ, vor să poseze drept păciuitorĭi Românilor în chestiĭ confesionale, pe când de fapt aţiţă, cu vreme şi fără vreme, în tot de una înse cu ură şi dispreţ, în contra bisericiĭ nóstre. Că noĭ am fi fanaticĭ, iesuiţi, intoleranţi. Acesta este cuvîntul lor repeţit, adese pe ascuns, adese înse pe faţă spus.

Nu este adevĕrat. Ne ĭubim biserica şi neamul maĭ pe sus de tóte, maĭ pe sus de noĭ înşine. Ĭubirea acésta înse nu eschide nicĭ de cum ĭubirea acelor fraţĭ aĭ nostri pe carĭ „fatalul destin al istoriei“ — după cuvîntul nimerit al dluĭ Onciul, — i-a deosebit de noĭ prin confesiunea lor religiósă. Simţim înse cu mâhnire şi durere, că mulţĭ din aceştĭ fraţĭ ţin a-şi manifesta ĭubirea lor de biserică tocmaĭ prin ura ce ni-o arată nóuĕ, şi alţiĭ din eĭ cred că împlinesc o datorie naţională, aţiţând încă aceasta nenorocită ură, născută din Bizanţ, nutrită de fanarioţi, şi întărită prin protestanţi.

Faptele vorbesc.

În *Cernăuţi,* tineriĭ universitarĭ ascultătorĭ de teologie ţin să declare *urbi et orbi,* că *eĭ* nu vor participa, nicĭ prin delegaţi la serbările ce se arangéză în Graţ întru memoria bunuluĭ Român Ghiţă Candrea . . . . Pentru ce? Pentru că aŭ aflat, aŭ aflat cu *siguritate,* că părăstasul pentru odihna sufletuluĭ luĭ Candrea îl va sevîrşi un — *preot greco-unit!*

Da! Un preot greco-unit va slugi parastasul pentru odihna sufletéscă a ortodoxuluĭ Candrea!

Şi acest fapt nu le convine studenţilor universitarĭ de teologiă din Cernăuţi, macar că după principiile lor de toleranţă, cu carĭ pururea se laudă, ar trebui să se bucure, că la un act de pietate naţională se întâlnesc la rugă cătră Dumnezĕŭ tóte sufletele româneşti, fără deosebire dacă ţin la Roma maĭ mult ca la Bizanţ; în loc să salute cu dragoste de frate pe fratele, care deşi de altă confesiune îşi dă concursul sĕŭ însemnat la un act serbătoresc naţional; harnicĭi Românĭ, şi bravĭi teologĭ ortodoxĭ de la Cernăuţi protestéză, cu cel maĭ energic protest faptic contra faptuluĭ frumos, şi ţin să se declare în vileag, ca tótă lumea românéscă să ştie acest lucru! — Ér bunĭi naţionalişti, carĭ pe noĭ ne timbréză cu titlul de fanaticĭ, intoleranţĭ, şi alte graţiosităţi, tac. Tac tăcerea peştelui.

Dar maĭ în primăvară ce mare tărăboiŭ făceaŭ aceĭaşi domnĭ contra tuturor uniţilor, tinerĭ şi bĕtrânĭ, laĭcĭ şi mirenĭ, pentru că părintele Lauran, acum un an şi maĭ bine, răspunse sinodului aradan, că . . . Ştiţĭ bine ce a răspuns! Şi cum ne maĭ acusau pe *toţi,* pentru *unul,* pe tema că nu am voĭ un lucru. care la venerata Mitropolie din Blaş s'a iniţiat şi s'a pus în pracsă mult înainte de a se şti, că cine va fi azĭ-mâne în fruntea eparchieĭ de la Arad.

Alt fapt. — Aceĭaşi bunĭ domnĭ naţionalişti persecută până la repunere pe un fruntaş al oraşuluĭ lor pe simplul motiv, că e — greco-unit.

În acelaşi timp la *Caransebeş* un profesor de teologie critică aspru pe un bărbat sus pus în ierachia bisericiĭ ortodoxe române, fiind că într'o carte ce a scris (Mitropolia ortodoxă de Dr. Ilarion Puşcariŭ) numeşte şi biserica Romeĭ *ecumenică,* şi se necăjesce foc de ce nu-ĭ zice *eretică.*

Pe când la Lugoş blândul protopresbiter. de alt fel doctor de la *Cernăuţi,* află de bine să publice o voluminósă carte în contra *unireĭ,* tocmaĭ acum în anul ĭubilar al acesteĭ epocale *unirĭ,* şi ţine să reediteze tóte neadevĕrurile de mult spulberate, şi tóte acusele, de mult zdrobitor combătute, în contra — *„unaţilor.“*

Ér organul eparchieĭ de Dumnezĕŭ sĕutită a Caransebeşuluĭ, redactată tot de un doctor de la Cernăuţi, ţine să-şi motiveze adoptarea acestuĭ *barbarism* batjocoritor în limba română, şi drept argument spune o anecdotă cu dracul . . .

„Se zice, — aşa glăsuiesce fóia oficiósă a eparchieĭ de Caransebeş, — că Dumnezĕŭ şi cu Sân-Petru umblaŭ o dată pe pământ şi împărţiaŭ diferite daruri ómenilor. O dată, ce s'aŭ gândit eĭ, ce nu saŭ gândit, destul că aŭ hotărît să dee ómenilor şi felurite legĭ (religiunĭ.) Unora li-a dat legea românéscă (greco-orientală) cu capul Christos, altora cea nemţască (catolică) cu papa de la Roma în frunte; altora cea jidovéscă în frunte cu Moise, altora cea turcéscă cu Mohamed şi aşa maĭ departe. După ce toţĭ ómenĭĭ de pe pământ şi-aŭ avut religia şi căpetenia numaĭ ce étă, că vine şi Satana şi se rógă de Dumnezĕŭ, ca să-ĭ dee şi luĭ câţĭ-va credincioşĭ. Atuncĭ Dumnezĕŭ îĭ zice: „Uniĭ ie-ţĭ!“ Satana şi-a ales câţĭ-va şi ceĭ aleşĭ şi luaţĭ de el şi astăzĭ se numesc „unieţĭ“. . .

Aţĭ înţeles acum, de ce trebue să fie batjocorită limba românesculuĭ popor, ca să fim batjocoriţĭ noĭ, *Românĭĭ uniţi cu Roma.*

Şi toţĭ acestĭ domnĭ, carĭ *ast fel* se relevéză atenţiuneĭ publice româneşti aŭ luat doctoratul în teologie la universitatea din Cernăuţi, la aceeaşi facultate, de la care ascultătorĭĭ ţin să absenteze de lângă mormîntul luĭ Candrea, fiind că acolo se va ruga un preot greco-unit!

Coincidenţa acésta nu-ĭ vorbă esplică în cât-va fenomenul simptomatic, ce am relevat, dar nu-l scusă nicĭ de cum. Maĭ ales că la facultatea din Cernăuţi, ca peste tot în Bucovina, Românĭĭ şi Rutenĭĭ sînt la olaltă şi una în cele bisericesti. Şi apoĭ maĭ ştim şi ce influenţă fatală eserciéză aceştĭ Rutenĭ asupra întregeĭ masse a poporuluĭ român din Bucovina.

Relevăm aceste fapte pentru că-s triste şi simptomatice. Pe lângă altele se maĭ vede din ele un lucru: că dacă e vorba de intoleranţă, aceea nu în biserica nóstră, nu în şirurile *Românilor uniţi cu Roma,* este a se căuta.

Dimpotrivă tótă lumea obiectiv judecătóre trebue să recunóscă, şi mulţĭ aŭ recunoscut'o de fapt, că aĭ nostri nu-s fanaticĭ şi intoleranţĭ faţă cu fraţiĭ sĕĭ ortocşĭ.

E şi esplicabil. Idea bisericiĭ catolice este de aşa, încât ea ne impune ĭubire faţă cu toţĭ, maĭ ales înse faţă cu ceĭ maĭ de aprópe, cu fraţiĭ de un sânge şi o limbă, pe care trebue să-ĭ ĭubim, ca pe fraţĭ, şi trebue să le voim bincle. Mintea sănetósă ne spune, că cu dragoste maĭ mult bine poţĭ face, de cât cu ura.

E caracteristica bisericilor acatolice înse, că manifestaţiunea vieţeĭ lor e maĭ mult negativă. Ea se resumă cu

deosebire în atacarea și batjocorirea bisericiĭ catolice. Ortodoxul veritabil pravoslavnic găsește virtute într'o ură cât mai intensivă a *látinelor păgâne*. El ține, că e cu atât mai bun ortodox, cu cât mai mult urește și batjocorește pe papistași. Mai ales că *alt fel*, de cât cu dispreț și cu hulă, nu póte sta în fața catolicismuluĭ plin de viață și lucrare positivă,

Ura acésta aŭ moștenit'o Românii de la Grecĭ. Rușii, Rutenii și Sêrbii aŭ cultivat'o necontenit. Ungurii protestanți, ca și Sașii, aŭ atițat'o consecvent în scopurile lor. În timpul mai nou ura acésta a primit un nou impuls de pe la universitățile protestante din Germania, unde mulți tineri, azi fruntași ai bisericii ortodoxe, și-aŭ făcut cu preferință studiile. A mai trebuit, în fine, să vină și impulsul rutenesc din Bucovina ca să completeze a pismeĭ rĕutate.

Noĭ *uniții* sub influința *ástor fel* de curente n'am stat și nu stăm. Din contră actul însuși al unireĭ a fost un act de mare toleranță. Căcĭ a recunóște, tu Român, tu popă românesc, crescut în școla acelor urĭ seculare, că Papa de la Roma nu e Anticrist, ci capul bisericiĭ luĭ Cristos, urmașul sfântuluĭ Petru, și că nu-s eretici catolicii deși aŭ alt rit, alte obiceiurĭ; apoĭ că sfânta cuminecătură e cuminecătură sfântă și când se face în azimă nedospită, și că sĕmnul cruceĭ se póte face și de la stânga la drépta, etc. etc. acestea tóte sînt acte de toleranță.

Zămislită ast fel în toleranță *unirea* nu putea produce de cât ce a produs: legăturĭ de dragoste binefăcĕtóre și împăciuitóre.

Intoleranții de la Cernăuți. — Am remarcat scrisórea. pe care studenții de la facultatea teologică din Cernăuți aŭ publicat în „Deșteptarea“ și prin care vestesc. că nu vor lua parte la festivitățile desvăliriĭ monumentuluĭ luĭ Candrea, pentru grozavul motiv, că acolo va sluji un *preot greco-unit.*

N'am primit nicĭ un rĕspuns, o manieră, care de altcum e la modă, când prindĭ pe cineva cu ușa. În același timp însĕ în „Deșteptarea“ de la 30 Maiŭ, aflăm o scrisóre-rĕspuns a tinerimeĭ din Graz, pe care o lăsăm să urmeze în întregime:

„Fraților! Nu putem sci causa, care v'a îndemnat. să recurgeți la opinia publică românéscă. spre a esplica neparticiparea vóstră la serbarea Candrea.

Noĭ reflectam numaĭ la partea a dóua a declarațiuneĭ:

Sĕrbarea în amintirea regr. Dr. George Candrea — dovedesce sentimentele de recunoscință ale națiuneĭ române față cu luptătoriĭ sĕĭ. — dovedesce cultuĭ luptătorilor martirĭ.

Caractĕrul acesteĭ serbărĭ nu e legat nicĭ de dogmele bisericeĭ unite. nicĭ a celeĭ ortodoxe — prin urmare nu este teren, de a se purta luptă pentru supremația confesională — pe cum nicĭ a se isca certe confesionale.

Caractĕrul serbăriĭ e pur național românesc în consonanță cu dogmele intereselor neamuluĭ nostru.

Sîntem în fața străinătățiĭ — și óre nu ar fi bine. ca manifestările să fie espresia unuĭ suflet într'un corp bine închegat românesc? Ĕr dacă acasă capriciile unor persóne aŭ de urmare neînțelegerile, îndușmănirile. acestea aŭ să fie acasă tranșate și ceĭ vinovați trași la rĕspundere.

Este sciut, că la înmormîntarea marelui Ĭancu, aŭ servit preoți de ambele confesiuni române.

Așa de tare să fie acum destrămat organismul nostru. în cât ajunși la o desvoltare, să desconsiderăm acest act și să ne reîntórcem ĕră la trecutul desbinărilor?

Credința bisericéscă — este credința nóstră națională moștenită din moș-strămoș, dar acésta să fie bineînțelésă.

Și ca să ne folosim tocmaĭ de un ecsemplu clasic din Bucovina: — acolo sînt atât rutenii, cât și frații Românĭ de aceeași confesiune!

Întrebăm: Ce este acel ceva, care vĕ deosebesce — vĕ face să stați la luptă pentru esistența națională?

Consciința naționalității — consciința datoriniței de români și în general este cuvîntul „Român“ — de sub a cărui înțeles nu trebue să ne scótem reciproc.

Ast fel stând lucrurile din nou vĕ învităm — ca fiind aicĭ cu toții. să ne facem datorința. — Cu dragoste frățéscă: Tinerimea română din Graz“.

Vor mai tăcé dniĭ de la facultatea teologică și după acéstă scrisóre, pe care le-o adreséză, nu nisce clericĭ și încă uniți, ci tinerĭ români, carĭ cunosc sentimentul poporuluĭ român.

Revistă politică.

Spania. Nu peste mult, turburările din Spania se vor repeți În 1 Iulie se va deschide noul parlament, cu care ocasiune se va ceti și mesagiul regal, care se concipiéză acum Întrînsul se va face mențiune despre ultimele turburărĭ, pe cum și despre autonomia Cataloniei. Căcĭ pe cum este sciut, ceĭ din Catalonia aŭ ținut mai zilele trecute un congres în Tarrasa. Aicĭ stabilirĕ programul în vîrtutea căruia provințele Barcelona, Tarragona, Gerona și Lerida aŭ să formeze un principat independent de guvernul din Madrid. Guvernuluĭ îĭ lasă numaĭ dreptul de a statori dările, de a încheia contractele internaționale, dreptul referitor la armată și la zidirile publice; ĕr celealalte. cum ar fi incassarea dărilor,

Feuilleton.

O scrisóre de la Muselim-Selo)*

Măicuță dragă, cartea mea
Găsésc̆ă-mi-te 'n pace!
Pe-aicĭ e vînt și vreme grea,
Și-Anton al Aneĭ zace
De patru luni, și-i slab și tras,
Să-l vedĭ, că-ți vine plânsul,
Că numaĭ ósele-aŭ rĕmas
Și sufletul dintr'însul.

Apoĭ, să știĭ c'a fost răsboiŭ
Și mórte-aicĭ, nu șagă:
Căzeaŭ pe dealurĭ, dĭ'ntre noĭ
Ca frunza mamă dragă.
Și-acolo 'n deal, cum fulgera,
Un plumb simțiĭ că vine
Și n'avu loc, cât larg era,
De cât în piept la mine.

Mĭ-e bine-acum, și-așa socot
Că nu va trece luna
Și-oiŭ fi scăpat de-aicĭ de tot
Dar vezĭ te rog de una:
Să nu maĭ facĭ cum aĭ făcut
S'aduni la tine satul
De veselă că ți-aĭ vĕzut
Acasă ĭar băiatul!

Să vezĭ pe-aicĭ și cĭungĭ și-ologĭ!
Christos să-ĭ miluéscă!
Tu mergĭ la popa în sat, să-l rogĭ
O slujbă să-mĭ cetéscă.
Futerĭ de nu veĭ fi avênd
De plată, vorba-ĭ lasă
Că-ĭ voiŭ lucra o zi, orĭ când
La 'ntorsul meŭ acasă

Pe Nuțu vi-l lăsasem mic,
Cu creștetul cât masa —
O fi acum strengar voinic
Și vĕ răstórnă casa?
Făcutu-ĭ-ați și luĭ la fel
Căciulă, cum am vrut-o?
Aveam o piele 'n pod, de miel,
Dór nu veți fi vîndut-o?

Nevesteĭ mele să-ĭ maĭ spuĭ
Să-mĭ cumpere o cósă,
Gea veche nu știŭ este-orĭ nu-ĭ
Și-o fi acum și rósă
De când rugina scurmă 'n ea.
Să-mĭ vĕd, o dare-ar Sfîntul,
Cum cade ĭarba 'n fața mea
Și-mĭ bate 'n plete vîntul.

Ea lupte-se cum biet o știi,
C'așa ne dete sórtea,
Că și noĭ ne-am luptat pe-aci
Cu greul și cu mórtea;
Dar l-a ajuns și pe Harap
Blăstemele și plânsul,
Că noĭ i ne-am ținut de cap
Și 'ntrarăm după dînsul.

Și ĭ-am făcut. măicuță, vînt
L'am scos de tot din țară
Măcar stetea pe sub pămînt
Și nu eșea pe-afară.
Și-am prins și pe 'mpĕratul lor
Pe-Osman nebiruitul
Că-l împușcase 'ntr'un picior
Și-așa ĭ-a fost sfîrșitul.

Păĭ, ne ținea pe semne proștĭ,
Să-și jóce hopa-tropa,
Că nu putem să batem ostĭ;
Dar póte taica popa
V'a spus de prin gazeturĭ tot —

*) În răsboiul nostru de la 1877—78 spitalul cel mai apropiat de Plevna era la Mecica. Al doilea pe drumul către Dunăre, era la Muselim-Selo.

„APA MINERALĂ (AMARĂ) FRANCISC IOSIF“ este unicul **purgativ-natural** și plăcut la gust.

instrucţia, administraţia să fie în mânile guvernului provincial. Limba oficiósă ar avé să fie cea catalonică. Partida guvernului dispune de o majoritate neînsemnată şi pe lângă aceea mai are nefericirea de a fi divisată în mai multe fracţiuni.

Muntenegru. Guvernul păstorilor muntenegrini, de când capul lor politic a intrat, prin căsătorii, în legături cu puternicii de ai Europei, începe să viseze lucruri mari şi să fie susceptibil. Nu de mult îşi făcuse planul aerian de a câştiga pe sama sa partea aceea a Macedoniei, carea odinióră aparţiné la regatul sêrbesc, cu tóte că marile puteri vecinaşe impuse micelor state balcanice pace şi menţinerea stării actuale a Macedoniei. Ér mai pe urmă s'a supĕrat pe Sêrbi, a) pentru că guvernul sêrbesc a socotit de neacomodat timpul, ca prinţul din Muntenegru Mirco, care din partea multora e combinat de fiitoriul rege al Sêrbiei, chiar acum să-şi facă visita în Belgrad, după cum ceruse guvernul din Cetinge; şi b) pentru că regele Alesandru în necasurile sale familiare, nu şi-a adus aminte să gratuleze la sĕrbătórea familiară a dinastiei muntenegrine. De aceea atotputernicii ministrii muntenegrini, pretind de la prinţul lor, ca să întrerupă legăturile cu Sêrbia.

Transvaal. Guvernul anglez pentru amăgirea opiniunii publice a dispus ca să îi să fărnéscă din noŭ telegrame după plac, în carî zilnic câte dóuĕ cete de Burî sînt prinse şi câte zece fugărite. Motivul este pentru că Chamberlain vrea să domnéscă şi însinuând starea desperată a Burilor, opiniunea publică să se învoiéscă ca în fruntea Transvaalului să fie pus Milner, omul lui Chamberlain şi urgisitul Burilor.

Despre tractativele de pace dintre Kitchener şi Botha, carî aŭ fost fals comentate de ziaristica angleză, în zilele trecute medicul din óstea lui Botha Viereus De Haan a făcut o descriere amĕnunţită. După el deja prin Iulie 1900 generalissimul Roberts a însciinţat pe Botha, că ar dori să se întâlnéscă cu dînsul pentru începerea tractativelor de pace. Dar fiind că Roberts spuse că despre independenţa republicelor nu póte fi vorbă, Botha întâlnirea dorită a socotit-o de superfluă. Mai târziŭ soţia lui Botha a cerut pasaport de la autorităţile angleze din Pretoria ca să pótă merge la soţul sĕŭ. Autorităţile angleze i-aŭ promis pasul, cu condiţiunea, ca ea să mijlocéscă la bărbatul sĕŭ sistarea duşmăniei, dar fiind că dînsa la aşa ceva nu s'a angajat îi s'a denegat pasul. Auḑind generalul Kitchener despre cele întîmplate, a cercat să se întâlnéscă cu soţia neînfrântului general. I-a dat pasul dorit şi şi-a esprimat dorinţa de a se întâlni cu bărbatul ei în Standerton. Tot Kitchener i-a mijlocit şi trăsură şi primire bună pe unde a trecut. Cu solemnitate specială a fost ea primită de ofiţerimea din armata lui French. Aceştia însĕ aŭ fost fórte rĕŭ informaţi despre petrecerea generalului Botha, ei îl credeaŭ înaintea lor, pe când de fapt era la spatele lor. Nu după mult Madame Botha se întâlni cu soţul sĕŭ general între Ermelo şi Carolina. Acesta sciindu-şi armata în siguritate a şi plecat la guvernul Transvaalului, care pe atunci se afla în Tantesberg. Guvernul l'a plenipotenţat, ca să dea întâlnire lui Kitchener în Heiddelburg. În 28 Februar, cale de o jumătate de óră de la Middelburg, Botha a fost întîmpinat de ofiţerimea agleză, care l'a însoţit până la cuartierul generalului Kitchener, care eşindu-i înainte spre întîmpinare l'a condus de braţ în apartamentele sale. Pe generalul Botha l'aŭ însoţit şi doi generalî de ai sĕi. În decursul convorbirii Botha spuse că trebue să ocupe teren idea despre independenţa republicelor. La ce reflectă Kitchener, că e imposibil, opunêndu-se la acésta guvernul anglez, sfat însĕ i-a dat, ca să se pună în conţelegere cu guvernatorul Milner, la acésta însĕ nu s'a învoit Botha, cunoscênd pe Milner de un rĕŭ voitor al Burilor şi de om nedrept. Mai espuse Botha în decursul convorbirii şi tânguirile Burilor la adresa armatei angleze, că femeile şi pruncii sînt maltractaţi, averile lor jăfuite şi pe lângă aceea soldaţii anglezi aŭ dat arme Caferilor în contra Burilor. La tóte acestea rĕspunse Kitchener, că nu s'aŭ întîmplat cu scirea lui şi că pe venitor va lua mĕsurile de lipsă. După convorbire, carea s'a terminat, cu aceea că Botha n'a fost aplicat a primi propunerea lui Kithener, s'a dat un banchet.

Din acestea resultă: 1. că întâlnirea s'a întîmplat la dorinţa lui Kitchener. 2. că n'aŭ fost mai multe întâlniri. 3. că n'aŭ legat armistiţiŭ. 4. că Botha nu s'a învoit la predare. Ceea ce se póte vedé mai bine din circulară despre întâlnirea fără resultat, ce a adresat-o cetăţenilor, şi carea o terminéză zicênd: Cu cât mai mult suferim din partea inimicului, cu atât mai strins trebue să ţinem la causa nóstră dréptă. Dumne-

---

El cum şi-a dat juncanii?
Acum i-aşĭ cumpĕra să pot,
Dar numaĭ am azĭ baniĭ.

Mĕ dóre 'n piept, dar nu să ţip.
Şi-aşa mi-e dor de-acasă,
Şi-aşĭ vrea să plec, dar nu e chip
Că Vodă nu mĕ lasă.
Dar uite, nu e nu ştiŭ cât
O lună chinuită,
Şi-o să te strîng de după gât
Măicuţa mea iubită . . .

. . . . . .

Aşa mi-a spus Ion să-ţi scriŭ,
Iubéscă-ţi-l pământul!
Şi-am tot lăsat, pân'o fost viŭ,
Şi-mĭ ţin acum cuvîntul.
Să te mângâie Dumneḑeŭ,
C'uşa e la bătae —
Şi-am scris acéstă carte eŭ
Căprarul Nicolae.

(*„Gazeta Săteanului“.*) ***G. Coşbuc***

Ochiul ca acusator.

Pe timpul când renumitul olandes Van Dyck (1599-1641) se afla în culmea creaţiunilor sale, fu sdruncinat adênc prin vestea, că unul dintre cei mai stimaţi cunoscĕtorî de artă, amicul sĕŭ Mynheer Vandermuylen, fu asasinat în vila sa de lângă Amsterdam. Numaĭ de cât alergă acolo, şi bĕtrânul servitor Jan îl introduse în sala, în care se aşeḑase rĕmăşiţele pământesci ale defunctului. Pe când contempla el trăsurile scumpe ale amicului, întră în lăuntru un funcţionar mai înalt de la poliţie. Van Dyck îşi spuse numele şi funcţionarul, carele cunoştia bine relaţiunile pictorului cu adormitul, îi strinse mâna esprimându-şi condolenţa. Natural, că cea de întâiŭ întrebare a lui Van Dyck a fost după ucigaş.

Funcţionarul strinse din umerî. „N-am aflat încă nice o urmă directă,“ zise el.

„Şi nu aveţi nicĭ chiar o suspiţiune măcar?“

„Ba da, şi încă cam destul de hotărîtă. Auctorul infamiei nu póte fi de cât decăḑutul nepot, cel mai de aprópe crede al ucisului. Dar numaĭ auctor spiritual, că-ci pe timpul faptei el se afla în Brüsela. Adevĕratul ucigaş trebue căutat între cei trei servitorî ai lui Vandermuylen. După câte am investigat până acum, nu se póte admite altă conclusiune.“

„Cei trei servitorî? Bĕtrânul Jan firesce că dóră nu póte veni în prepus?“

„La tot casul nu póte fi vorba de aceea ca betrânul, carele se află acum de 20 de anî în casă, să fi fost părtaş la fapta criminală. Dar un criminalist nu póte considera nimic de neprobabil. Cu tóte acestea pe bĕtrânul, pe cum veḑi, îl lăsăm pe picior liber, pe când celalalţi doi servitorî: Pieter şi Anton sunt deja arestaţi. Toţi trei négă cerbicos orî ce vină, şi singurul indiciŭ este pumnalul, cu care a fost asasinat Vandermuylen. Se află în rana mortală.“

Cât-va timp stete pictorul înaintea catafalculuî meditând, apoî se întórse de o dată cătră poliţist: „Scil D-ta, că Vandermuylen a fost orb de un ochiŭ?“

„Nu“ replică agrăitul surprins.

„Vreî să sciî, pentru ce întreb de acésta? Pentru-că acésta împrejurare póte să conducă la descoperirea asasinului, şi înainte de tóte te rog, să mĕ conduci în prinsóre şi să-mi areţi pe servitorii arestaţi. Şi arma ucigaşă aşĭ vré bucuros să o vĕḑ.“

Câte-va zile după aceea se ţinu în vila asasinatului un interogatoriŭ judecătoresc. Întâiŭ a fost dus înaintea judecătorului servitoriul Pieter şi întrebat, de se recunósce de vinovat. Servitoriul văetându-se căḑu în genunchi şi jură, că pe nedreptul e inculpat.

„Eŭ însĕ îţi voiŭ demustra contrariul,“ strigă judele, „urméză-mi.“ Întrară în sala laterală, în care tot se mai afla pe catafalc cadavrul lui Vandermuylen.

„Vină aicî aprópe,“ continuă judele cu vóce amenințătóre, „şi uită-te în ochiul drept al asasinatului. Veî sci dór'aceea, că asasinul îşi lasă tipul în ochiul victimeî sale. Recunosci-te?“

Sdruncinat căḑu servitoriul la pământ. În faptă pe retina ochiului drept, de pe care se împinsese pleópa înapoi, vĕḑu icóna sa proprie avêntând pumnalul.

„Acesta-i lucrul satanei,“ suspină greŭ Pieter. „me jur pe toţi sfinţii, că sum nevinovat.“

„Duce-ţi-l de aci!“ demândă judecătorul.

Întocmaĭ acea-şi scenă se repeţi cu servitorul Anton. Numaĭ cât el arătă mai puţină teamă de cât companionul sĕŭ acusat,

zeul, în care s'a încredut profetul Daniil aruncat în grópa leilor, şi în care singur avem să ne încredem şi noi, de bună samă că ne va ajuta şi nóuĕ la timpul şi în modul potrivit.

În timpul din urmă cerênd preşedintele Krüger un tribunal ales, care să judece şi să termineze rĕsboiul din Africa de sud, ziaristica angleză se luptă într'acolo, să arete că un atare tribunal în casul de faţă nu póte avé loc. Motivele sînt, că Transvaalul n'a fost nicî când stat independent, nicî n'a fost representat la conferinţa din Haaga. Afară de aceea, dacă Burilor le-a trebuit tribunal internaţional, care să-i împace cu Anglezii să o fi făcut acésta înainte de isbucnirea rĕsboiului, şi să nu declare rĕsboiŭ Angliei. Adevĕratele motive înse sînt, că fiind întrégă opiniunea publică pe partea Burilor, Anglia alegêndu-se tribunal ar trebui să piardă.

Veştile celea mai nouĕ ne spun despre o nóua învingere a Burilor, întîmplată în apropierea Pretoriei. Vre-o 60 Anglezi ar fi picat în luptă, la vre-o 200 ar fi fost rĕniţi şi vre-o 6 tunurî pierdute. De aceea opiniunea angleză începe a se agita din noŭ.

Instalarea membrilor Veneratului Capitul.

În ziua sf. Rusaliî s'a îndeplinit din partea Escel. Sale Dlui Mitropolit instalarea membrilor promovaţi şi noŭ denumiţi în Vener. Capitul din Blaş. Actul festiv s'a sevîrşit în biserica catedrală înainte de începerea serviciului diviu. Mitropolitul adus cu litie de la reşedinţă, după ce se îmbracă în ornatele sacre, se aşédă pe tronul de pe amvon şi adreséză Vener. Capitul următórea vorbire:

Preavenerat Capitul Metropolitan! Învrednicitu-ne-a Pronia cerésca de bucuriî alese în şirul sĕrbătorilor anului trecut 1900, când biserica nóstră avu sórtea, de a încheia vécul al doilea de la unirea ei cu S. Scaun Apostolic al Romei.

Acest Preavenerat Capitul Metropolitan înse în decursul aceluiaşi an avu de a deplora mórtea alor doi membri ai sĕi, că în 23 Iuliŭ st. n. 1900 trecu la cele eterne canonicul penitenţiar Antoniŭ cândva Vestemian, care singur mai rĕmase dintre cei dintâi canonicî de denominaţiune regéscă; ér în 27 Novembre st. n. 1900 fu chiemat dintre cei vii canonicul lector Dr. Ioan cândva Raţiŭ, care până în zilele cele din urmă ale vieţii sale ostenise împreună cu noi. Fie-i ţĕrîna uşóra! şi partea cu dreptii.

Demnitatea de canonic lector, în sensul punctului 10 din Constituţiunile Capitului metropolitan, avea să se împlinéscă prin promoţiunea graduală a membrilor Veneratului Capitul Bobian, de aceea în conţelegere cu Veneratul Capitul cu dto 3 Decembre 1900 Nr. 6726 susternusem la locul preaînalt propuseţiunea pentru aceea promoţiune.

Ĕră canonicatul de fundaţiune regéscă avea să se umple prin denominaţiune regéscă, spre care scop cu dto 21 Ianuar 1901 Nr. 3964 ex 1900 făcusem preaumilita propuseţiune ternarie.

Maestatea Sa cesarea, Regele nostru Apostolic Francisc Iosif I cu resoluţiunea-i preaînaltă de dto Viena 9 April 1901, întimată nóuĕ cu rescriptul Escelenţiei Sale a Domnului Ministru reg. ung. de culte şi instrucţiunea publică Dr. Iuliŭ Wlassics de dto 23 April 1901 Nr. 26656, s'a îndurat preagraţios a aproba şi a confirma promoţiunea graduală a canonicului cantor Preaonoratul Simeon Pop Mateiŭ de canonic lector; a canonicului custode Preaonoratul Gavrilă Pop de canonic cantor; a canonicului scoliarcha Preaon. Dr. Augustin Bunea de canonic custode; a canonicului cancelar Preaon. Dr. Vasiliŭ Hossu de canonic scholiarcha; şi a canonicului teolog Preaon. Dr. Victor Szmigelski de canonic cancelar.

Acecaşi Maestate Sacratissimă cu resoluţiunea preaînaltă de dto Budapesta 23 April 1901, întimată cu rescriptul aceluiaşi Ministru reg. ung. de culte de dto 8 Maiŭ 1901 Nr. 29733, s'a îndurat canonicatul de fundaţiune regéscă preagraţios a-l dărui Preaonoratului în Christos Frate Ioan V. Rusu protopopului şi parochului din Sibiŭ.

Şi de óre ce în înţelesul celor prescrise în punctul 14 din Constituţiunile Preaveneratului Capitul Metropolitan, promoţiunea graduală a canonicilor de fundaţiune regéscă, cărora beneficiile tóte treî sînt egale, se face singur prin Metropolitul, fără ca să fie de lipsă aprobaţiune si confirmaţiune nóuă din partea Patronului Preaînalt: aşa cu dto 11 Maiŭ 1901 Nr. 2488 am aflat în Domnul pe canonicul referendar Preaon. Iosif Hossu a-l înainta la gradul devenit vacant al canonicului penitenţiar; ér pe canonicul Prebendat Preaon. Alesandru Uilăcan la gradul de canonic referendar.

În urmă prin promoţiunea graduală întîmplată în Ven. Capitul Bobian, trépta de canonic teolog devenise vacante de drept şi în faptă: de aceea Veneratul Capitul Bobian, amĕsurat constituţiunei sale ţinênd şedinţa electorală în 13 Maiŭ st. n. 1901, alese la stalul de canonic teolog pe Fraţia Sa Preaonorat şi Clarissim Dr. Isidor Marcu, directorul cancelariei archiepiscopesci şi secretarul metropolitan, căruia îi şi dede decret collaţional, după cum aceste tóte mai rĕspicat se înţeleg din preaînaltele diplome regesci, şi din promoţionale respective collaţionalul decret metropolitan, carî cetéscă-se:

După acésta diaconii Brut Micu şi Iac. Popa cetesc decretele de promovare a Rlui Sim. P. Mateiŭ, Iosif Hossu, Gavril Pop. Dr. Aug. Bunea. Dr. Vas. Hossu. Dr. V. Szmigelski şi Ales. Uilăcan şi decretul de denumire a Preaon. Ioan V. Rus şi Dr. Isidor Marcu. Terminată cetirea decretelor preaînalte. Escel. Sa continuă:

Aceste preaînalte diplome regesci, pe cum şi decretele metropolitane în şedinţa capitulară din 1 Iunie st. n. 1901 presentându-se, cetindu-se şi publicându-se s'aŭ primit cu devoţiune omagială, respective fiéscă: ĕră canonicii în sensul prescriselor din punctul 17 al Constituţiunilor Capitului Metropolitan de Alba-Iulia şi Făgăraş, şi amĕsurat dispuseţiunei §-lui 3. Titlu I. al Decretelor Sinodului nostru provincial din anul 1882, aŭ făcut mărturisirea credinţei catolice după formularul prescris pentru Orientalî.

La dorinţa espresă din partea Preaveneratului Capitul Metropolitan, mie mi-s'a dat ocasiune plăcută, ca într'acésta sf. zi de Dumineca Rusaliilor să introduc cu solemnitate îndatinată în gradurile dobândite pe canonicii înaintaţi, pe cum şi pe cei acum constituiţi, şi aşĕdêndu-i în locul ce li-se cuvine în chorul acestei sfinte biserici metropolitane, să-i fac arĕtaţi, că pe cei ce de aicî încolo aŭ să cuprindă treptele de demnitate ecclesiastică, conferite lor în sensul Sfintelor Canóne.

Rogu-te dară Frate în Christos Preaonorate Simeóne Pop Mateiŭ canonice cantor, cuprinde scaunul de canonic lector, şi ca cel ce ai servit Domnului pân'aci sub treî archiereî cu multa credinţă, şi cu rara abnegaţiune, întărit cu darul lui, să fii şi de aci încolo columna neclătită a acestei s. biserice metropolitane întru lungime de zile!

Binevoiesce Frate în Christos Preaonorate Iosife Hossu canonice referendar a înainta în scaunul canonicului penitenţiar; deregătoria acestuia în partea-i relativă la grija tineretului, care de pe la marginile cele mai depărtate se adună la şcólele nóstre, o porţi de mult cu îndelungă răbdare; să afli deapururea mângăierea, că-l povĕţuescî la învĕţături sănătóse, şi cu mână tare-l contenestî întru cărările Domnului!

Să nu pregeţi Frate în Christos Preaonorate Gavrile Pop canonice custode a cuprinde scaunul de canonic cantor, că înaintând pân' aci, pe cum în treptele demnităţii, aşa şi în vrîstă, n'aî sciut de obosală; întări-te veî şi de aci încolo „după făgăduinţa vieţii, care este întru Christos Isus!“ (II Tim. I 1.)

Apropie-te Frate în Christos Preaonorate Dr. Augustine Bunea canonice scholiarcha, şi te aşadă în scaunul de canonic custode. „Lucrul bun cel încredinţat Fraţiei tale să-l păzescî prin Spiritul Sfînt, care locuesce întru noi!“ (l. c. 14.)

---

ma suridea chĭar, când jurula nevinovaţia sa. Când pe retina ochiului drept a cadavrului î-şi vĕdu în miniatură portretul sĕŭ avêntând arma mortiferă, a fost gata cu presenţa sa bine simulată până aci. Sdruncinat de un sgârciŭ se svîrcolia la picióre catafalcului, şi după-ce-şi veni în orî depuse o fasiune amĕnunţită. El a asasinat pe Vandermuylen la instigarea nepotului acestuia.

Servitoriul criminal suferi pedépsa de mórte. Vandermuylen îşi perdu urma în străinătate.

Mai restă, să clarificăm, că credinţa aceea veche cumcă tipul asasinului s'ar oglindi în ochiul asasinului, e o superstiţiune, şi stă în contrast cu tóte regulele fisicei. Icónele obiectelor esterne întocmai aşa de puţin pot remâné durabil pe reţéua unui ochiŭ ca şi într'o oglindă, mutată dintr'un loc într'altul.

Vandermuylen înse pórtă în orbita ochiului drept un ochiŭ de sticlă, carele era aşa de natural imitat, în cât numai puţin intimî sciaŭ despre acest defect al defunctului. Van Dyck depinse acum pe doi ochi de sticlă portretele celor doi servitorî în positiune de asasinî, aşa de artificial, în cât impresiunea asupra respectivilor trebui să fie sguduitóre. Aceste dóuĕ micî capete de operă s'aŭ păstrat mult timp în archivul politiei criminale din Amsterdam, mai târziŭ înse aŭ dispărut

Nicu.

Grăbesce Frate în Christos Preaonorate Dr. Vasile Hossu canonice cancelar, de cuprinde scaunul de canonic scholiarcha; (l. c. 13.) „tipul cuvintelor celor săuătóse“ avêndu-l, după acela îndréptă pe toţi. cărora aï încredinţat patrimoniul săracilor „ca acestora să le poţi da brana la vreme“. (S. Mateiŭ XXIV. 45.)

Vino Frate în Christos Dr. Victor Szmigeski canonice teolog, şi-ţi ïea scaunul de canonic cancelar. şi păzesce cu scumpĕtate aşeḑĕmintele binefăcĕtorilor, ca cu toţiï să înţelégă, că dorim şi scim să ţinem samă de intenţiunile salutare ale celor ce ne-aŭ încredinţat averile lor.

Mergï Frate în Christos Preaonorate Alesandre Uilăcan canonice prebendat. şi ţine scaunul de canonic referendar; cu fierbinţala caritĕţii să staï întru ajutor Nóuĕ cu svatul, fraţilor cu ostenéla lucrului, de câte orï te vom ruga!

Mângăitu-m'am Frate în Christos Preaonorate Ioane V. Rusu protopop al Sibiiului, că îndurarea Maestĕţiï Sale a Preaînaltului nostru Patron, Frăţiei Tale ca unuï bărbat plin de merite în Clerul nostru, ţi-a dăruit canonicatul de fundaţiune regéscă; cuprinde dară scaunul de canonic prebendat, şi ca cel ce aï servit Domnului cu rîvna apostolică sub patru archierei, lăudă-l de acum sub umbra acesteï sf. mănăstirï întru lungime de zile!

Îndrăsnesc în urmă Frate în Christos Preaonorate Dr. Isidóre Marcu directorul cancelarieï archiepiscopesc şi secretar metropolitan, şi întră în Veneratul Capitul, aşeḑându-te în scaunul de canonic teolog, la care te-a chemat şi te-a ales încrederea Veneratului Capitul Bobian; mulţï anï aï povăţuit clerul cel tinĕr, ĕră maï pe urmă te făcuşi şi nóuĕ mână drépiă, şi maï de aprópe ajutor întru guberniul acesteï archidiecese de Dumnezeŭ păzite.

Să aibï mângăierea, că pe carï i-aï luminat cu învĕţătura sacră, pe aceia maï departe îï edificï cu esemplul blândeţelor. ca ast fel şi ale lor „blândeţe să fie cunoscute tuturor ómenilor!“

Şi acum Preavenerat Capitul Metropolitan! instaurat cu numĕrul deplin al membrilor. să învocăm ajutorul Sfîntului şi de viaţă dătătorului Spirit, al Mângăitoriului trimis de la Tatăl de către Fiul, şi pe cum a luminat, şi cu zel a însufleţit pe Sfinţiï Apostoli şi pe învĕţăceiï Domnului, aşa să vina într'acésta sfîntă zi a Rusaliilor şi peste noï, şi peste toţi ceï încredinţaţi grijeï nóstre, ca şi noï aşisderea ca şi aceia róḑă multă de mântuire să aducem, şi dacă „trăim cu Spiritul (Domnului), cu Spiritul să şi umblăm“, ca ceï ce ne-am învĕţat de la S. Apostol Pavel, (Galateni V. 22), că „róḑa Spiritului este dragostea, bucuria. pacea, îndelungă rădarea, bunătatea, facerea de bine, credinţa, blândeţele, infrînarea poftelor. „În potriva acestora,“ carï ast fel de róḑe aduc „nu este lege“, carea să mustre şi să pedepséscă, „şi de vĕ purtaţi cu spiritul, nu sînteţi sub lege“, (l. c. 18.) că răsplată vĕ aştéptă, ĕră nu pedepsele legiï călcate.

Acésta răsplată să o dobândim cu părtinirea preasfinteï Dómneï Nóstre, de Dumnezeŭ Născătóreï şi pururea Fecióreï Marieï, ca să lăudăm pe Fiul împreună cu cel fără de început al luï Părinte, cu preasfîntul şi bunul şi de viaţă făcĕtoriul Spiritul luï; acum şi pururea şi în veciï vecilor. Amin.

Fie care dn canonic, la ocuparea scaunuluï sĕŭ era viŭ salutat de numĕrosul public. Special aŭ fost întîmpinaţi cu căldură şi aclamaţi noiï canoniciï. După ce chorul cântă un întreit, „să trăiéscă!“ ïea cuvîntul Rsmul Sim. P. Mateiŭ şi mulţumesce Mitropolitului pentru rara solicitudine ce a dovedit întru completarea stalelor vacante. Mulţumesce Maestăţiï Sale pentru preaînalta denumire şi salută cu căldură pe noiï canoniciï. Nesfîrşite aclamărï acoper ultimele cuvinte, după carï se şi începe sf. liturgie pontificată de Mitropolitul cu asistinţa alor 14 preoţi şi 2 diaconi.

După sf. liturgie a fost recepţiune la dl preposit, restaurat puţin din morbul, în care suferise.

La óra 1 a fost prânz la În. Pr. Sf. Domn Mitropolit.

Mulţumită publică.

Subscrişiï curatorï ne rugăm. să ne da-Ţi loc în preţuitul nostru ziar „Unirea“, ca în numele credincioşilor din parochia nóstră Nierţa. districtul protopopesc Almaş, să aducem sincerile nóstre mulţumite zelosului şi neobositului nostru preot On. Eliseŭ Meseşan. care în anul trecut, vĕḑênd miseria, în care ne aflăm. prin o grindină descărcată asupra otarului nostru. în 11 August 1900, care ni-a sdrobit aşa tóte săméneturile cât mulţï aŭ rĕmas. fără pâne — aŭ dăruit din salarul sĕŭ docental, pentru zidirea şcóleï. suma de 120 coróne. adecă una sută dóuĕ-zecï coróne. Dumnezeŭ să-i dărueéscă îndelungă viaţă, căcï tot de una a ostenit cu cuvîntul şi cu fapta, pentru binele nostru, înflorirea bisericiï şi a şcóleï. deşteptându-ne şi îndemnându-ne la fapte bune. Ér în timp de 16 anï cât a funcţionat şi ca învĕţător, ne-a luminat şi deşteptat pruncï, înfiinţând cor cu dênşiï. spre fala şi bucuria nóstră, a tuturora.

Tot cu acésta ocasiune, aducem sincerile nóstre mulţumite bravilor nostri credincioşi. Vasiliŭ Popiţa alui David, şi soţieï Elena născută Negrea, carï deşi din servitor şi nemoştenind avere de la părinţi, şi în stare materială cam scăpătaţi, totuşi avêndu inimă bună către sf. nóstră maïca biserică, a cumpĕrat pe sama sf. nóstre bisericï un luster de bronz aurit, fórte frumos, cu 18 luminări în preţ de 160 cor., care pentru noï şi biserica nóstră, e de tótă frumseţa. ca şi care numaï la oraşe, în bisericile cele marï se póte afla, ér acum se promite cu 10 coróne, la zidirea şcóleï. Ér bravul nostru jude comunal Ioan Ranta (Butica) şi soţia Dsale Dochiţa născută Mastan. aŭ cumpĕrat pe sf. Prestol un feşnic aurit frumos cu 5 braţe, cu suma de 30 coróne, care înfrumseţéză întreg altarul.

Tot din sinul credincioşilor nostri fraţiï Măstănescï, anume Onuţ. Vasiliŭ. Petru şi Gligor Mastan, aŭ cumpĕrat un prapor negru pentru morţi, pe lângă suma de 20 cor.

Ér On. Dómnă preotese încă a dăruit pe sama sf. nóstre bisericeï. treï perdele ţĕsute frumos în uşile altaruluï maï multe ştergure şi a contribuit şi colectat de la muerile evlavióse din parochia nóstră şi jur, suma de 30 cor., cu carï s'aŭ cumpĕrat o cruce de argint pe prestol.

Bunul şi înduratul Dumnezeŭ, acestor buniï creştini şi creştine, să le resplătéscă însuţit şi să le facă parte de bine. atât în lumea acésta, cât şi în cealaltă, ca să .aï pótă face ast fel de lucruri bune, frumóse, plăcute înaintea luï Dumnezeŭ, pe sama sf. nóstre biserice şi să afle cât de mulţi imitatorï în mijlocul poporului nostru.

Dat Nierţia, 19 Maiŭ 1901.

În numele credincioşilor:

Gligor Mastan, cur. prim. *Ştefan Trebe, Elie Trebe, Toma Cărabă, Gavril Gordea, Vasiliŭ Trebe,* curatorï.

Noutăţi.

Întru mărirea luï Dumnezeŭ. În favorul sfinteï biserici din parochia nóstră Şoroştin, aŭ contribuit următoriï: Victor Maior cancelist advocaţial Blaş cu 2 coróne; şi credinciosul N. N. în loc de „poména“ pentru un scump al sĕŭ decedat 10 cor.; Niculae Bian 4 c.; Mihailă Bugner 2 c.; Ioan Coţiofan 2 cor.; Petru Sitea crîsnic 2 cor.; Achim Bian jun 1 cor.; Iar Şofron Stoia a cumpărat un Euchologiu ed. nóuă legat în piele şi aurit în preţ de 7 cor. 60 fill.; Niculae Lăpădat neorustic a procurat un liturgier în preţ de 6 cor. 40 fill.; Ioan Coman din parochia Ţapu, a donat pentru s. biserică a nóstră un „Ochtoich mare“ în preţ de 8 cor. 40 fill. — Dumnezeŭ le resplătéscă nobilele lor jertfe, cu bunurile celea cerescï şi să fie esemple de imitat şi celoralalţi credincioşi din părochia mea. — Şoroştin 28 Maiŭ 1901. Valeriŭ P. Maior, preot gr. cat. român.

Directoriul fundaţiunei Şuluţane a ţinut Sâmbătă şedinţă. aprobând raţiunile anului 1900 preliminariul pe 1901 şi tóte lucrările făcute în interesul fundaţiuneï. Dintre membriï directoruluï aŭ fost de faţă Ilustri Dni *Iosif Pop* şi *Ioan Mezeï,* juḑi de curie în Budapesta. *George Pop,* director de finanţe în Nyiregyháza, *Iuliŭ Bardoşi,* insp. scol. pens. şi *Bas. P. Harşan,* adv. Sibiŭ *Ioan Simionaş,* preş. la sedria orf. în Deva. *Patriciŭ Barbu,* adv. Reghin, *Vas. Zehan,* adv. D.-S.-Mărtin şi Dr *Ales. Pop,* medic arch. Blaş.

Predicï. Mâne Duminecă la 9 crt. va predica în biserica catedrală dl *Vasile Moldovan,* canc. metrop.

Concurse. Până la ziua de 15 Iuliŭ n. se publică concurs pentru ocuparea staţiuneï învĕţătorescï din *Grebenişul-de-câmpie,* distr. Pogăcéua. Emolumentele sînt: cuartir, grădină. 400 cor. repartiţie şi 200 cor. din venitul uneï table comasate.

Scirï militare. Joï dim. a sosit aïcï şeful statului major al armateï Feldzeugmeisterul *br. Beck* însoţit de Feldmarschalul *Pitreich,* de gener. *Kummer, Zieyler,* ş. a. de colonelii *Kritek, Horstein, Pflanzer* ş. a., cu totul aprópe 50 oficerï din statul major între eï şi căpitanul *Domaşnean,* spre a inspicia şi studia terenul din jurul Blaşuluï. Br. Beck şi ajutanţiï sĕï aŭ fost încuartiraţi la Esc. Sa Dl Mitropolit, care a dat în onórea lor un prânz festiv, la care aŭ fost învitaţi toţi oficeriï. membriï vener. capitul ş. a. cu totul peste 60 persóne. Vinerï dim. br. Beck cu suita sa a plecat maï de parte călare spre Şeica-mare.

Necrolog. † La 3 Iunie st. n. la órele 6 a. m. a trecut la eternitate meritatul paroch gr. cat. din Rodna-nóuă, vicariatul Rodneï, *Ilarion Filipoiŭ,* după un morb greŭ de treï lunï, împărtăşit fiind cu sfintele Sacraminte, după o laborióşă viaţă, în etate de 67 anï, servind la altarul Domnului 47 anï.

În veci amintirea luï!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

XVI.

(Continuare.)

Și pe când Augustin spunea aceste lucrurĭ ómenilor celor culțĭ și învețațĭ îngrijindu-și stilul și sacrificând zece anĭ scrierei acestuĭ cap'deoperă, pe atuncĭ el își cântă din noŭ pe o altă strună a lireĭ sale întrégă poema sa într'un mod și maĭ răpitor înaintea corăbierilor și femeilor sĕrmane din Hippo, carĭ nu se maĭ ostenesc a-l asculta. Luați numaĭ a mână cele 12 cărți despre *Cartea facerii* amintite maĭ sus, *Întrebările,* carĭ tractézĕ testamentul vechiŭ, *Esplicarea* psalmilor, cele 124 de *Disertațiunĭ* asupra evangelieĭ sîntuluĭ Ioan și cele 12 *Tractate* asupra Epistoleĭ prime a sîntuluĭ Ioan, și étă veți afla acolo, ca într'o conversațiune de Duminecă, conversațiune vióiă, cutezătóre, confidențială, gingașă, plină de de spirit și elocență — reproducțiunea aceleĭ poeme marĭ, despre care vorbirăm maĭ adinea orĭ, și care se estinde, *„ab aeterno in aeternum“*, „din veac și până în capul veaculuĭ“. Marele artist și-a schimbat instrumentul, sufletul însе a rĕmas acela-și și elocința sa asemenea.

Orĭ cât de admirabile ar fi aceste opurĭ, totuși e de lipsă, ca să avem înaintea ochilor întreg edificiul, ce l'a ridicat geniul luĭ Augustin întru onórea luĭ Dumnezeŭ. Abia dacă am vĕdut o jumĕtate a aceluia.

Étă acum Biserica întemeiată de Christos, cetatea sfîntă coborîtă din ceriŭ și la ceriŭ reîntórsă! Dar cum întră omul acolo? De unde își câștigă el puterea de a puté trăi ca călĕtoriŭ al pămîntului și ca cetățén al ceriuluĭ? Ce putere misterióză îĭ ridică inima la înălțimea chemărĭ sale divine?

Grația!! — La acest cuvînt vedem apărênd un noŭ șir de opurĭ ale luĭ Augustin, acele neperitóre opurĭ despre grațiă, carĭ într'u atâta îĭ răpiră pe *Bossuet,* în cât nu maĭ scia cum să-l maĭ laude, numindu-l: „acest măiestru așa de înțelept, și așa zicênd, așa de măiestru“ [1] „acest vultur al sfinților Părinți“ [2] „acest învețat al învețaților“ [3] „Augustin cel fără de părechiă“ — „geniul gigantic, care a ajuns gradul cel maĭ înalt al inteligenții, până unde numaĭ se póte ridica omul“ — „apostolul grației“ — „predicătoriul predestinațiuneĭ“. [4] Acesta este într'u adevĕr titlul suprem a luĭ Augustin la recunoscința și admirarea veacurilor. Gloria luĭ cea mare e, că în zece anĭ de lupte neperitóre și prin dóuĕ-zecĭ și patru de opurĭ clasice a statorit necesitatea grației, l-a definit natura și a esplicat lucrările eĭ misterióse. El își ajunsese chiar cócerea geniuluĭ și a sfințeniеĭ sale când apăru *Pelagiu,* învețând, că omul nu are lipsă de grațiă, că îĭ e destulă voința, care de sine e bună, destul de luminată în sine însa-și și care póte face tot binele. — Eĭ! Dar cine scia contrarul maĭ bine, de cât Augustin? Spiritul luĭ cel mare în decurs de câțĭ anĭ a căutat adevĕrul, binele, fără a-l afla? Unde a rătĕcit de parte de Dumnezeŭ inima luĭ cea nobilă? În ce necurățeniĭ se cufundase viața luĭ chemată de alteum la virtuți înalte?!

Mișcat de acésta nerecunoscință a luĭ Pelagiu față de Isus Christos, Mântuitorul sufletuluĭ sĕŭ și al tuturor. Augustin apucă péna și începu lupta. De alteum întrégă Biserica o cerea acésta de la eĭ. „Mireniĭ, episcopiĭ, sinódele, papiĭ — zice Bossuet — toțĭ în fine, atât în *Orient,* cât și în *Occident,* toți își ațintira privirile spre cel ce, — după judecata tuturor, — singur posedea destulă pĕtrundere spre a demasca eresia pelagiană, care în astuție, subtilitate și rĕutate a ajuns deja cel din urmă grad, până la care póte ajunge o rațiune depravată.“ [1])

Și ce cestiuni marĭ! A concorda libertatea voințiĭ cu grația, meritul cu predestinațiunea, pĕcatul original cu perseverența până în fine; cestiuni nemărginite și colosale, carĭ și din gura sf. Pavel aŭ scos acest strigăt de uimire: „O adêncul bogățieĭ, și al înțelepciuneĭ și al sciințeĭ luĭ Dumnezeŭ.“ (Rom. 11. 33). Augustin se apucă de lucru cu atâta ardóre, în cât nimic nu-l póte ostení, și cu agerime așa de pĕtrundĕtóre, cât nicĭ un fel de subtilitate nu-l póte încurca. Tótă puterea de viață, ce i-a dăruit'o Dumnezeŭ — și-a întrebuințat'o aci; își întrebuința cele din urmă și tot odată cele maĭ marĭ puterĭ; încă și pe patul de mórte el scria. Dar e și perfectă, e și uimitóre cunoscința misteriuluĭ grațieĭ! Abia apărură cărțile luĭ, în dată toțĭ recunoscură în ele o învețătură cerésca. Toți se supun; toțĭ tac uimiți. Însu-și bĕtrânul *Ieronim* gârbovit de povara ostenelelor sale își depune péna sa cea fatală atâtor eresiĭ și nu maĭ zice nimic alta, de cât, că după Augustin nu maĭ are ce zice. În fine Biserica îl dechiară de Doctor al grațieĭ și ca să-și esprime admirarea sa față de eĭ, îl numesce: *Divus Augustinus,* (Dumnezeescul Augustin).

Pe când studia ast fel ca teolog consumat și ca filosof natura grațieĭ stătorind adevĕrata eĭ relațiune fața de libertatea voințiĭ, precum altă dată a fost statorit relațiunea dintre rațiune și credință, — pentru că proprie cestiunea e tot aceeași — el scrutézĕ cu diligință și consideră ne încetat și diversele canale, prin carĭ grația își vĕrsă apele sale cele vii în omenime. Aceste canale sînt sacramentele! — Augustin le-a studiat, saŭ apărat, saŭ le-a cântat maĭ pe tóte. *Botezul,* care e întrânsă legătură cu păcatul strămoșesc însuși îl face obiect uneĭ discusiunĭ fórte serióse. [2]) *Mirul* (confirmațiunea) care atuncĭ se conferia de o dată cu botezul, și el la olaltă le tractézĕ. [3]) *Penitința* ca sacrament [4]) o-a studiat cu o putere și o logică deosĕbită — ér ca virtute [5]) cu o gingășiă sublimă lăsând penitenților pentru tot de una de moștenire esemple frumóse de părere de rĕŭ, în carĭ numaĭ David l-a fost întrecut Față de s. *Eucharistiă* el avea o iubire nemărginită; la primirea sfinteĭ cumineceturĭ se pregătia cu atarĭ rugăciunĭ pline de teologiă, încât Biserica latină și astăzĭ le maĭ întrebuințéză. [6]) În contra manicheilor a apĕrat indisolubilitatea, unitatea și sfințenia *căsătorieĭ* și în maĭ multe epistole preamărește frăgedimea, curățenia și pacea eĭ sub jugul luĭ Christos. [7]) *Despre ungerea de pe urmă* (maslu) și pregătirea la mórte vorbesce de maĭ multe orĭ și le esplică cu o durere melancolică, cu sublimitate și sĕninătate nespusă.

Parcă mĕ dóre se trec peste aceste opurĭ mărețe fără a cita câte ceva din ele; dar timpul trece și încă nu am sfârșit cu opul grandios, ce voiŭ a descrie.

Și óre ce va eși din acéstă revĕrsare de plóiă cerésca peste omenime? De sigur o înflorire divină! Virtuți necunoscute în vechime, carĭ desvoltându-se pe pământul sacru al Bisericeĭ și nedesvoltându-se alt undeva, de cât aci, vór anunța în tóte timpurile rodnicia cerésca a aceleia. — S. Augustin vorbesce pe rînd despre tóte aceste florĭ frumóse: despre credință, speranță și iubire și maĭ ales despre iubire; el întrégă evangelia o reduce la iubire și de atâtea orĭ, în așa mod sublim o cântă, în cât evulul mediŭ nicĭ nu și-l póte închipui pe Aug. alt fel, de cât cu o inimă a mână. Apoĭ despre virtuțile maĭ înalte: castitate, paupertate și obedință: despre misteriile acelor suflete fermecate de frumseța puternică a Mântuitoriuluĭ, carĭ doresc rĕpausul măreț al *crucii* și din aceea scot o putere mântuitóre trasformatóre a neamuluĭ omenesc. Aug. ni-arată acéstă trasformare: omul neaședat în demnitatea sa originală; apoĭ familia reconstituită, societatea devenită maĭ credinciósă legilor eterne a adevĕruluĭ; grozăvenia păgânismuluĭ, ce se ascunde neputêndu-se hotărî la mórte; sfânta egalitate crescândă a dreptățiĭ; și, deși în aniĭ aceia nefericiți, ce se încep cu *Alaric* și finesc cu *Genseric,* lumea plîia așa zicênd de tóte părțile, societatea sĕmêna cu o corabiă, ce merge spre perire și omenimea înspăimêntată 'și aștéptă óra ultimă. — Augustin refusă energic a crede în sfîrșirea lumeĭ, și convins, că creștinismul are putere vindecătóre de o potrivă pentru tóte ranele, el saluta peste ruinele presentuluĭ un viitoriŭ maĭ bun și secoliĭ, ce vin unul câte unul, liniscițĭ și schimbați reîntorcêndu-se sub toiagul luĭ Christos.

Étă o ideiă și o schițare repede a edificiuluĭ monumental ridicat de geniul sîntuluĭ Augustin întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. Totul e minunat! Imensitatea măiestósă a planuluĭ, frumseța măsurilor colosalĭ, cuantitatea materialuluĭ, perfecțiunea unor părțĭ anumite atinsĕ de mâna măiestruluĭ atât de măiestru, cum zice Bossuet, nimic nu i-se póte detrage, de nu póte stilul, ce pórtă sigilul timpuluĭ sĕŭ. — De alt cum în fața unuĭ geniŭ, a uneĭ elocințe, minte și erudițiune așa de mare nu trebue să insistăm asupra unuĭ singur punct, de alt fel secundariŭ, ca nu cumva sĕ ne rĕsune și nóuĕ cuvintele luĭ Bossuet: „Presupunênd, că și Augustin are greșelĭ, pe cum sórele pete, eŭ nu-s demn nicĭ a-i-le cunósce, nicĭ a-i-le nega; nicĭ a-le escusa, nicĭ a le apĕra. Tot ce sciŭ sigur e, că orĭ cine va pătrunde în teologia luĭ pe cât de temeinică, pe atât de sublimă, scósă din fondul lucrurilor și din împresiunea adevĕruluĭ, nu va simți de cât dispreț și compătimire față de cel ce, fără de gust și fără de simț față de lucrurile înalte, se cred autorisați în urma criticăriĭ unor nimicurĭ mĕrunte, a despreți pe S. Augustin, pe care — nu-l înțeleg. [1])

Ne putem închipui bucuria cea mare a catolicilor turburați de atâtea eresiĭ și îngroziți de murmurul surd al uneĭ lumĭ aprópe de perire, când vĕdură eșind din pământ tóte părțile acestuĭ monumênt: adĭ o pétră, mâne alta, în fie care zi câte un cap de operă. *O mie, o sută și treizecĭ de opere în 40 de anĭ!* Surprindere după surprindere; și uimirea, ce crescea din zi în zi scóse strigăte de bucuriă, ce aŭ ajuns până la noi.

(Va urma.)

---

[1]) *Oeuvres compl.* t. III. p. 424; *Défense de la Tradition* etc. c. IV. c. 16.

[2]) Idem ibid. cartea IX. c. 14.

[3]) *Sermon* pour la vêture d'une postulante bernardine à Metz.

[4]) *Défense* de la Tradition, cartea a IV-a cap. 9.

[1]) D'efenze de la Tradition.

[2]) Libri VII de Baptismo. — Liber de unico Baptismo.

[3]) Expositio in Psalm. 132 Libri II. — c. Petilianum. Contra Epistolam Petiliani lib. II.

[4]) *Serm.* 98, 99, 194, 275, 278, 351. Lib. de natura boni et mali. — Contra adversarium legis et prophetarum. — De civitate Dei liber. XX. c. 9. Epist. 13, 185.

[5]) Vedĭ „Mărturisirile“ (Libri confessionum XIII.)

[6]) De trinitate l. III. 10. — Con. Faustum l. XX. — De civ. Dei. l. XX. Epist. 2. 13. Serm. 1—3, 6, 59, 95. — Contra Julianum. l. II. — Explanatio Psalmi 33. etc etc.

[7]) De bono matrimonii l. I. De matrimoniis adulterinis l. II. De matr. et concupiscentia l. II. Epist. 137, 150, 200, 262.

[1]) *Défense de la Tradition,* cartea a IV-a cap. 18.

Concursul literar

al »Nóuei Reviste Române«.

Începutul secolului al XX-lea se arată încă şi mai puţin priélnic literaturii de cum a fost sfîrşitul secolului apus. În ultimii doi ani atenţiunea publicului a fost îndreptată cu atâta încordare asupra chestiunilor politice şi economice, în cât până şi cele mai elementare drepturi ale literaturii aŭ fost nesocotite. Împrejurările extraordinare, pe cari le cunóscem cu toţii, aŭ făcut, ca fenomenul, ce teoreticesce îl credeam posibil numai în viaţa popórelor selbatice, să-l vedem desfăşurându-se în întregime sub privirile nóstre. Timp de doi ani, poporul românesc n'a avut, de cât un singur gând şi o singură ţîntă: mulţumirea stomacului, bugetul . . . Tóte veleităţile nóstre a ne mândri cu o literatură naţională, s'aŭ spulberat înaintea fricei, că se apropie ziua, în care să nu mai avem ce cheltui!

Acéstă situaţiune, destul de esplicabilă pentru moment, nu póte dura însă mai departe, fără a aduce după sine un prejudeţ îngrijitor viitorului culturii române.

Brutalităţii împrejurărilor este natural să se plece cei slabi; dar nu inteligenţa unui popor energic. Acésta trebue să ţie lupta cu tótă încrederea şi mai pe sus de tóte, cu tot prestigiul.

E momentul ca să chemăm inteligenţa română, pe care o credem a fi a unui popor energic, la îndeplinirea acestei datorii!

Literatura cere sacrificii, e adevĕrat; dar în schimb ea este singura, care unesce viitorimea cu cugetul şi aspiraţiunile nóstre. Din situaţiunea de astăzi, sĕrăcia materială va fi cu timpul potolită şi uitată; singură ea, sĕrăcia literară, cu care începem a ne obicinui, va fi veciinic reamintită în conscinţa celor după noi. Sîntem în momente de grea cumpĕnă, fie; dar să fim óre aşa de departe reîntorşi la obîrşa popórelor primitive, în cât nimic să nu ne mai atingă, din câte nu aŭ o directă legătură cu interesul zilei, cu ecuilibrarea bugetului?! Şi ast fel să confirmăm părerea pesimistă, după care România este o simplă colonie economică a Europei!?

Să sperăm că nu! Să sperăm, că aceste triste supoziţiuni vor întâlni o protestare unanimă în cugetul tuturor Românilor.

Ca un început al acestei protestări, *Nóua Revistă Română* la iniţiativa unui apel către public în următorul scop:

Esistă la noi, mai des póte ca la alte neamuri, destui scriitori de talent, condamnaţi a rĕmânè în umbră din causa grelelor relaţiuni, în cari trăiesc. Acesti scriitori îşi vĕd cu amărăciune munca lor întreruptă şi distrusă după voia întîmplării; împrejurările îi opresc de a se forma pe deplin, de a publica volume pentru a-şi disputa premiile Academiei; ér vocaţiunea îi îndémnă să mérgă tot înainte. Adevĕrate victime ale culturei şi ale idealului, acesti scriitori aştéptă, şi merită să fie încurajiaţi.

„Un an de linisce, dacă aşi avé numai, îşi zice fie care dintre dênşii, aşi reuşi să-mi adun gândurile, aşi sci încătră merg . . . " — *Un an de linisce,* din nenorocire e greŭ să se asigure tuturor, dar unuia singur, celui mai talentat, acésta e cu putinţă, acésta se póte încerca. . . . De aceea facem un apel călduros la publicul român, ca generositatea lui, — dacă mai esistă, — să ne înlesnéscă adunarea sumei necesare, pentru a asigura unuia dintre acesti scriitori, liberarea de sub jugul grijilor materiale pe timp de un an; şi fixăm acéstă sumă la *3.000 lei.*

Numele donatorilor vor fi publicate în fruntea „Nóuei Reviste"; ér banii primiţi pe adresa administraţiunei Revistei: Bucuresci, Pasagiul Român 20, vor fi depuşi la „Banca de Scont" până la 1 Octobre viitor, când urmézĕ să se înmâneze celui în drept.

Alegerea scriitorului beneficiar se va face în următórele condiţiuni.

Cu începere de la 1 Iunie până la 1 Septembre anul curent, colónele „Nóuei Reviste Române" rĕmân deschise concurenţilor. Acestia, — înţelegem pe cei indicaţi mai sus: scriitori în primăvara talentului, — vor trimite Revistei spre publicare o poesie, saŭ nuvelă o schiţă de roman, saŭ teatru, etc., o lucrare, în sfîrşit, pe care ei o cred că anunţă mai neîndoelnic vocaţiunea lor literară; şi pentru a le procura un relief mai pronunţat, ei vor însoţi tot de-o dată fie care din aceste lucrări cu o scurtă caracterisare a momentului în care a fost produsă, din care cetitorul să pótă întrevedè pe cât posibil firea şi felul de viaţă a personalităţii autorului.

Subiectul şi genul literar rĕmân pe deplin la voia scriitorului; redacţia îşi reservă numai dreptul de a împedeca publicarea lucrărilor mediocre, cari ar puté indirect întuneca şi pe cele bune.

Judecătorii în acest concurs sînt înşişi cetitorii Revistei. Pătura socială, din care sînt recrutaţi acestia, inspiră o garanţie suficientă, că gustul şi nepărtinirea vor fi singuratice criterii, după cari se va decide succesul.

Un buletin special va însoţi esemplarele Revistei cu începere de la 1 Iunie viitor şi pe un asemenea buletin cetitorii vor avea să-şi înscrie opinia lor.

Acesta este începutul protestării nóstre în contră atmosferii grele, care apasă asupra poporului românesc de astăzi.

Dele Dumnezeŭ, ca aceste rînduri să întîlnéscă mulţi cetitori, şi nu numai din acei cu sufletul obosit de calcularea reducerilor bugetare, ci şi din acei înviorăţi de aerul cald al zilelor de Maiŭ: cugete generóse, cari se întrevadă în podóba ce şi-o dă natura în fie care primăvară un simbol al vieţii popórelor. . . .

Un popor nu e destul să trăiéscă, ci el trebue să trăiéscă cu demnitate!

10 Maiŭ 1901.

C. Rădulescu-Motru.

Învitare de abonament.

Este aprópe generală căinţa, că orientarea poporului nostru cu privire la cunoscinţele cari duc la fericirea eternă, lasă încă multe de dorit.

Unii zic, că vina pentru acésta o pórtă preoţii, atât ca oratori sacri, cât şi ca catecheţi, şi de aici apoi cĕţa grósă pe sufletul celor mai mulţi încredinţaţi păstoriréi sale sufletesci; alţii iară-şi şi acestia sînt dintre preoţi şi catecheţi, zic, că de unde putem noi se facem spor de daŭ Dómne, întru sanarea rĕului de mai sus atunci, când n'avem la îndemână manualele de lipsă, dar mai ales că nu dispunem de ast fel de îndreptare practice, din cari să putem scóte cu înlesnire cele de lipsă întru îndeplinirea uneia dintre cele mai sacre datorinţe ale nóstre, întru conducerea turmei nóstre cuvîntătóre la Dumnezĕŭ, la adevĕrul cel etern.

Ca şi cel mai neînsemnat ziler al sântei nóstre cause pentru biserică şi neam, pentru delaturarea celui mai mare rĕŭ dintre cele multe rele ce ne împresóră, consultat-am — după ale mele mărginite puteri — şi un auctor şi altul în acéstă privinţă, atât de neîntrecut însă în felul acesta pe vastul câmp al literaturei bisericesci, ca şi pe oratorul şi catechetul german Aloisiŭ Melcher n'am aflat.

Cele o sută şi cinci-zeci cuvêntări catechetice ale lui Melcher, sînt o adevĕrată enciclopedie sufletéscă, un adevĕrat magazin de nutremînt spiritual, materia întrégă a credinţei crestine este esplicată din tóte părţile, ér spre împroptirea acestor adevĕruri sînt indicate tóte locurile s. Scripturi; cu privire la adevĕrurile singuratice, acestea sunt ilustrate cu cele mai frumóse exemple din istoria sacră, din istoria universală, şi din experinţa de tóte zilele a genului omenesc.

Tot de ce aĭ lipsă şi ca predicator şi ca catechet, poţi afla în cele trei tomuri mari ale cărţii lui Melcher, afli într'insa gata scris într'un stil frumos, dulce şi atât de uşor, încât te pot înţelege cu înlesnire încă şi pruncii; fiind aceste vorbiri ţesute cu multă îngrijire, sînt atât de măduóse, încât în decurs de cel mult o óră de studiŭ, la olaltă cu meditaţiune cu tot, poţi să te pregătesci perfect ori pentru predică, ori pentru óra de catechisare, ĕră acesta este un avantaj fórte mare mai ales pentru oratorul sacru de la sate, carele numai aşa o póte amîna de pe o zi pe alta, dacă îşi risipesce o bună parte a timpului sĕŭ cu procurarea celor mai de lipsă a traiului.

Tomul I despre credinţă; Tom. II. despre Porunci; Tom. III. despre Mijlócele darului, adecă întrégă cartea lui Melcher, în estensiune de 70—75 cóle de tipar, îmi stă gata în versiune română, concediul proprietarului am fost ferice a-l dobîndi; tustrele Tomurile sînt deja trecute prin recensiune, sînt deja aprobate şi recomandate din partea Veneratului Ordinariat gr. cat. de Oradea-Mare, un lucru ce-mi lipsesce încă, acela este, ca să mĕ şciŭ orienta cu privire la numĕrul esemplarelor. Doritorii de a avea cartea, să se adreseze într'o corespondenţă postală la traducĕtorul cărţii în Kerülős (Cot. Arad) p. u. Szintye.

Preţul unui Tom de vr'o 20—25 cóle tipărite l-am fixat la suma de 2 cor. 20 fil. aşa cred că carte românéscă mai ieftină nu se póte afla azi. Am onóre a observa aici, că venitul ce va rĕmânea după subtragerea speselor de tipar şi a portului postal, l-am *destinat întreg pe scopuri culturale românesci,* şi aşa eŭ nu reflectez nici la un singur ban.

Chereluş, la 28 Maiŭ st. n. 1901.

Augustin Târziŭ.
paroch rom. gr. cat.

N. B. Tóte celelalte foi românesci sînt rugate a lua şi a publica notiţă despre acéstă carte.

Bibliografie.

A apărut:

Istoria legii vechi scrisă de Dr. Victor Szmigelski, tom. I., pag. 432, preţul 3 cor. 80 fil., se estinde până la Solomon, tractând cu multă competenţă şi în stil ales, istoria veche a poporului lui Israil din timpurile mai vechi şi ţinênd cont de literatură biblică mai nóuă. Venitul curat realisat va fi o contribuire la un fond provincial de salarisare pentru preoţi şi învĕţători. O recomandăm cu căldură.

Nóua Revistă Română pentru Politică Literatură, Sciinţă şi Artă Nr. 34. 15 Maiŭ 1901. vol. 3. Sumarul: Cătră cetitori. C. Rădulescu Motru. — Concursul literar al „Nóuei Reviste Române". Cronica politică. Ioan A. Rădulescu. — Chestiunea evreiască în România. Filologie. Ovid Densuşan. — Cum se falsifică la noi titlurile sciinţifice. Ilie Bărbulescu. — Noi contribuţiuni la chestiunea: „Scrisu-s'a românesce înainte de ivirea propagandei Calvine?" Literatură. Adrian Verea. — Visătorii (poesie). Almeida. — Între pretini. Petru V. Haneş. — Alesandri la Sevastopol. Chestiuni de învĕţămînt. G. G. Longinescu. — Fisică şi Chemie în şcólele nóstre secundare. Medicină legală. Dr. Leon. — Insecte şi Medicina legală. Note şi Discuţiuni. C. Ionescu. — O casă a artiştilor. Mişcarea literară şi sciinţifică. Jean Bart. — Jurnal de bord. Schiţe marine şi militare.

Biblioteca Centrală University Library Cluj

Posta „Unirii“.

Ticvaniul mare. Achităm an. 1901.
Bernadea. Achit. an. 1899, până la finea an. 1902.
Nandra. Achit. an. 1901.
Agribiciu. Achit. restimpul din 1 Oct. 1894 până în 30 Sept. 1895.
Ernea săsésca. Achit. an. 1898.
Rodna nóuă. Achit. an. 1901. sem. 2-lea.
Rechitova. Achit. anii 1897 până la finea an. 1899.
Felménes, Alsó-Ujfalu, Sumurduc și *Gârbova de mijloc.* Achităm an. 1900.
Ilembac. Achit. an. 1899.
Gelința. Achit. restimpul din 1 Aug. 1899 până în 1 Aug. 1900.

Editor și redactor respundétor:
Aurel C. Domșa.

(14) 1—1

Edict de licitare minuendă.

Pentru reedificarea caseĭ capitulare din Blaș de sub Nr. 198. se escrie *licitație minuendă* cu terminul de *13 Iunie 1901 la órele 9 a. m.* Licitația se va ține în *sala de ședință a Capitululuĭ mitropolitan* din casa capitulară de sub Nr. 7.

Planul, preliminariul și condițiunile de licitare se pot vedé în *localul administrațiuneĭ centrale capitulare* în fiesce care zi de la 8—12 și 3—6.

Doritorii de a licita vor avé a depune vadiŭ de 10% de la suma de strigare, care e preliminată în *coróne 10657·96.*

Capitulul își reservă dreptul de a alege dintre licitanți pe orĭ carele, fără considerare la suma oferită.

Oferte sigilate provédute cu vadiŭ se primesc numai până la începerea licitațiuneĭ.

Blaș, la 7 Iunie 1901.

Capitulul mitropolitan.

Inserate.

La espositiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și de metal a luĭ

(34) 28 - 52

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabric

se recomándă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea de noŭ a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregĭ armonióse, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provédute cu adjustărĭ de fer bătut, construite spre a le întórce cu ușurință în orĭ ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o latură prin ceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

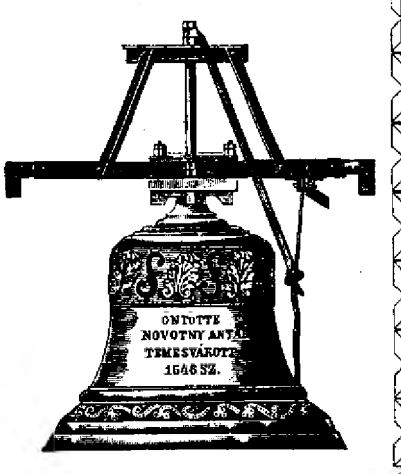

clopotele patentate găurite

de mine inventate și mai de multe orĭ premiate, carĭ sunt provédute în partea superiórĕ — ca violina — cu găurĭ după figura *S* și pentru aceea aŭ un ton mai intensiv, mai adînc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, **așa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 408 kg. făcut după sistemul vechiŭ.** Mai departe se recomándă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **pre-adjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut** — ca și spre turnarea de **tóce de metal.** Clopote în greutate de 300 kg. și mai jos se află tot de una în magazin.

Preț-curanturĭ ilustrate se trimit la cerere grătuit și franco.

MERSUL TRENURILOR pe liniile orientale ale căĭ ferate de stat r. u. valabil din 1 Maiŭ 1901.

Budapesta—Predeal

Tren de persón.	Tren de persón.	Tren accelerat			Tren de persón.	Tren accelerat	Tren de persón.
10—	8.50	2.10	pl.	Viena sos.	1.50	1.50	6.20
8.30	5.45	9.15		Budapesta	7.10	7.50	6.20
11.31	9.02	11.12		Szolnok	3.22	5.32	3.25
1.33	11.38	12 47		P. Ladány	12.54	3.56	1.12
3.42	1.48	2.11	sos. pl.	Oradea-mare pl. sos.	11.04	2.38	11.36
5.58	2.06	2.18		Mező-Telegd	10.44	2.31	11.17
4.38	3.03	2.50		Rév	10.07	2.01	10.42
5.20	3.45	3.26		Bratca	9.32	1.34	10.08
5.43	4.06			Ciucia	9.11		9.50
6.31	4.52	4.16		B.-Huiedin	8 37	12.52	9.19
7.16	5.32	4.52		Ghârbĕŭ	7.54	12.20	8.37
8.06	6.24			Cluș pl. sos.	6.54		7.37
8.33	6 59	5.55	sos. pl.		6.13	11.01	7.—
8.50	8.30	6.11		Apahida	5.24	10.46	6.45
9.07	8.59	6.27		Ghiriș	5.02		6 27
10.14	10.29	7.26		Cucerdea pl. sos.	3.40	9.23	5.12
10.44	11.16	7.50	sos. pl.		3.11	8.54	4.43
10.56	11.31	7.52		Uióra	3.04	8.49	4.33
11.08	11.40			Vîntul de sus	2.58		4.27
11.12	11.50			Aiud	2.51		4 20
11.34	12.20	8.16		Teiuș pl. sos.	2 29	8.23	3.59
11.52	12.46	8.32	sos. pl.		2.07	8.06	3.38
12.24	1.43	8.37		Crăciunel	1.42	8.00	3.02
12.53	2.17			Blaș-Kükülőszög	1.09		2.36
1.02	2.26	9.04		Micăsasa	12.56	7.34	2.16
1.45	3.14	9.31		Copșa-mică pl. sos.	12.11	7.08	1.44
2.01	3.33	9.43	sos. pl.		11.50	6.56	1.25
2.15	3.48	9.47		Mediaș	11.14	6.50	1.06
2.33	4.08	10.01		Elisabetopol	10.55	6.37	12.49
3.04	4.45	10.25		Sighișóra pl. sos.	10.24	6.16	12.18
3.40	5.27	10.53	sos. pl.		9.45	5.49	11.40
3.47	5.43	11.—		Hașfaléŭ	9.35	5.42	11.33
4.03	6.08	11.14		Homorod	9.12	5.28	11.16
5.35	7.52	12 26		Ágostonfalva	7.46	4.23	10.03
6.13	8.32	12.58		Apața	7.03	3.50	9.22
6.43	9.09	1.16		Feldióra	6.38	3.35	8.57
7.16	9.40	1.35		Brașov pl. sos.	5.58	3.15	8.27
8.—	10.25	2.09	sos. pl.		5.08	2.45	7.48
3.55		2.19		Timiș		2.18	5.—
4.40		3.01		Predeal		1.42	4.24
5.10		3.31				1.12	3.32
11.55		9.10	sos.	București pl.		9.15	7.50

Copșa-mică—Sibiŭ—Avriș—Făgăraș

Tren de persón.	Tren de persón.	Tren de persón.	Tren mixt.		Tren de persón.	Tren mixt	Tren de persón.		Tren de persón.
2.21	4.48	11.30	7.10	pl. Copșa mică sos.	6.25	9.32	3.25		12.35
3.50	6.36	12 58	8.50	Ocna	5 07	8.15	1.56		11.01
4.12	7.04	1.20	9.15	sos. pl. Sibiiu pl. sos.	4.40	7.41	1.21		10.30
tr. m.		tr. m.							tr. m.
4.33	Numai Marția și Vinerea comunică.	2.—				7.33	Circ. Marția și Vinerea		8.57
5.23		2.54		Tălmaciu-m.		6.45			8.04
6.15		3.59		Avrig		6.01			7.15
8.34		6.35		sos. Făgăraș pl.		3.32			4.25

Mureș-Ludoș—Bistrița.

4.—	9.06	4.25		Mureș-Ludoș		6.49	7.30	
5.01	10.29	5.39		Zau		5.52	6.35	
6.57	12.48	7.19		Țagu-Budatelic		4.10	4.54	9.44
7.55	1.55			St. Mihaiu de câmpie			3.44	8.46
8 47	3.02	Numaĭ Marța comun		Lechința		Circ.	2.48	7.43
9.24	3.52			S.-Măghiăruș		Marți și Vineri	2.02	6.52
10 14	4.55			Bistrița			1.16	5 55

Numaĭ Luna și Joia comun. — Circul. Luna și Joia

Cucerdea — Oșorheiŭ — Regh.-săsésc.

3 16	8.10	9.—	2.06	pl. Cucerdea sos.		7.39	2.38	8.30	12.31
3.57	8.51	9.47	2.52	Ludoș		6.59	1.55	7.37	11.43
4.44	9.40	10.30	3.56	Cipău		6.24	1.19	6.51	10.39
5.34	10.30	11.22	4.59	sos. pl. Oșorheiŭ pl. sos.		5.30	12.25	5.45	9.30
5.45	10.42		5.15				9.—	5.04	9.15
7.14	12.16		6.44	sos. Regh.-săs pl.			7.39	3.30	7.54

Ghiriș — Turda

7.33	10.50	5.40	10.23	6.05	Ghiriș — Turda	7.—	5.05	10.15	3 20	9.12
7.55	11.12	6.02	10.45	6.27		6.40	4.45	9.55	3.00	8.52

Alba-Iulie — Zlatna.

4.37	9.40	4.36	Alba-Iulia—Zlatna.			7.23	11.03	6.14
7.33	12.32	7.47				4.55	8.20	3.43

Blaș — Kükülloszög — Sóvárad.

3.25	2.48	Kükülloszög-Blaș		8.48		6.50
4.02	3.30	Sân.-Miclăuș		8.13		6.15
4.30	4.15	Cetate-de-Baltă		7.41		5.38
5.18	5.21	D.-Sân.-Mărtin		7.05		5.—
8.24	8.59	Sóvárad		4.05		1.53

Notă: Órele însemnate în stânga stațiunilor sînt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în drépta de jos în sus. — Numerii încuadrați cu linii mai negre însemnéză órele de nópte.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul XI. Blaş 15 Iunie 1901. Numĕrul 24.

Apropiindu-se finea semestrului prim din anul acesta, rugăm pe P. T. Cetitorĭ şi abonenţi aĭ fóieĭ nóstre, să binevoéscă a ne trimite abonamentul restant al fóieĭ, căcĭ avem multe datorii şi spese, pe carĭ trebue să le achităm.

Administraţiunea.

Viaţa nóstră culturală.

(Z) E fapt, necontestabil că de un timp încóce viaţa nóstră publică, aprópe în tóte manifestaţiunile sale, ne dă priveliştea tristă a uneĭ decepţiunĭ — la aparenţa — inesplicabile.

Indiferentism şi resignaţiune în tóte părţile.

Chesţiunile marĭ ale vieţiĭ nóstre românescĭ, problemele arzetóre. carĭ zi de zi în mod imperios ni se impun, abia sînt în stare a mişca micĭ valurĭ trecătóre.

Maĭ puţină acţiune am vĕzut la început, apoĭ maĭ puţină vorbă, şi pe urmă nicĭ gândirile nu ne vor maĭ „incomoda". — Acesta-i mersul firesc.

Fără voinţă, fără energie, lăsăm uitării pe încetul aspiraţiunile nóstre culturalĭ şi naţionalĭ.

Lăsăm necultivate preocupările şi gândirile nóstre, carĭ nicĭ convingerĭ n'aŭ ajuns să devie.

Sórtea şi ómeniĭ se jócă cu noĭ după plac. —

Am ajuns a nu fi factorĭ.

*

Mult ne-ar mângâia credinţa, că aceste triste aparĭţiunĭ sînt închipuirĭ subiective numaĭ de noĭ vĕzute. Trebue înse cu durere să constatăm, că acele sînt adevĕrate şi tot o dată esplicabile.

Viaţa uneĭ naţiunĭ e un organism viŭ cu diverse organe carĭ tóte de o potrivă şi congruent se pun în mişcare ca eflux al voinţeĭ centrale, a conscinţeĭ naţionale, dând naşcere diferitelor manifestărĭ ale vieţiĭ publice.

Nicĭ când nu vom puté vedé înflorind şi prosperând un ram al vieţiĭ naţionale, isolat de alte moduri de manifestare ale eĭ.

Nicĭ când nu vom puté ajunge la o neconturbată desvoltare intelectuală, fără intregitatea întregului organism naţional şi nicĭ când o sănătósă viaţă culturală şi economică, fără o energică şi conscientă mişcare politică.

Este prea natural, că contrariĭ unuĭ popor, ajungênd la puterea publică, să nisuiesc a-se menţinè la cârma ţărĭĭ şi în nisuinţa lor orbită de patimĭ, să silesc a tăia cât se póte de adînc în esistinţa luĭ. E natural decĭ, că tendinţele de emancipare economică, nisuinţele propăşirĭĭ şi desvoltărĭĭ culturale şi intelectuale nu vor întîmpina ocrotire la stăpânitorĭ, ci din contră neconturbaţĭ fiind eĭ de resistenţa şi de tendenţa emancipărĭĭ politice, pe încetul şi la început pe neobservate, dar cu o atât maĭ mare cutezanţă la urmă, se vor nisui a pune pedecĭ întregului proces de desvoltare.

Pe cât de adeverat este decĭ, că fără libertate naţională nu póte esista adevĕrată viaţă culturală naţională, pe atât de netăgăduit e, că fără luptă politică, fără tendenţe de emancipare naţională, nu se póte închipui desvoltare culturală, fie economică, fie intelectuală.

Adevĕrate fiind acestea, ni-se pare esplicabilă lâncezeala ce a cuprins poporul român din Transilvania şi Ungaria în manifestaţiunile sale publice, căcĭ ea este firésca urmare a continuelor decepţiunĭ şi desamăgirĭ pe tóte terenele.

Fiind resistenţa nóstră politică şi acţiunile pentru emanciparea şi libertatea naţională disparente, ba aprópe nule, ocârmuitorĭĭ ţărĭĭ de la fire contrarĭ aspiraţiunilor nóstre naţionalĭ, fără reservă atacă, când pe faţă, când pe căĭ lăturalnice, aşedĕmintele nóstre naţionalĭ, culturalĭ şi bisericescĭ, şi ast fel ne fac imposibil să vedem resultatele muncĭĭ grele ce am pus pentru desvoltarea naţională.

Nesuccesele continue, pĭerderile zilnice, causézĕ decepţiune şi resignare, şi numaĭ o conscientă şi energică luptă politică va fi în stare a delătura aceste bolnăvicióse aparĭţiunĭ psichice de o potrivă cu causele eĭ.

Ajungênd la aceste deduceri, e imposibil să nu reflectăm la trista împrejurare, că viaţa nóstră politică, care-şi luase cu câţĭ-va anĭ înainte puternic avênt, s'a devalvat la micĭ întrigĭ şi certe interne, carĭ nu pot avea alt resultat, de cât despreţuire din partea contrarilor şi totală desorientare internă.

În faţa imensuluĭ pericol ce ne ameninţă, însamnă lipsă totală de conscienţă naţională a sta indiferenţĭ faţă de cele ce se întîmplă în jurul nostru, în contra nóstră şi a privi cu simpatie orĭ antipatie, dar neactivĭ, certele interne.

Viaţa nóstră politică îşĭ are organismul, îşĭ are scopul sĕŭ statorit prin voinţa poporuluĭ, şi voinţa unuĭ popor ajunsă la conscienţa naţională, nu se póte nimici prin arbitrare ordinaţiunĭ ostile, căcĭ nu legile fac voinţa unuĭ popor, ci voinţa poporuluĭ legile.

Avêndu-ne decĭ scopul, avêndu-ne organismul încă nesters din voinţa naţională, este naturală, şi în faţa atacurilor zilnice imperios necesară delăturarea pedecilor ce din noĭ înşine s'aŭ ivit întru ajungerea scopuluĭ şi funcţionarea organismuluĭ nostru politic.

Credem a fi sosit supremul timp pentru redesteptarea vieţiĭ politice naţionale.

Monarchul în Praga. — Evenimentul cel maĭ însemnat al zileĭ cu predilecţie desbătut în ziarele din patrie. e călĕtoria Monarchuluĭ la Praga, capitala Bohemieĭ. — Primit cu mare entusiasm şi strălucită pompă din partea Cehilor, Maestatea Sa a rĕspuns cu călduróse cuvinte vorbireĭ prefectuluĭ orăşănesc, dând espresiune prin măgulitóre cuvinte pentru Cehĭ, mulţumirĭĭ Sale preaînalte în faţa desvoltărĭĭ culturale şi economice a poporuluĭ Ceh.

Lumea politică vede în acésta visită a Monarchuluĭ, aprobarea stărilor politice schimbate din Austria. — Sînt aprópe fabulóse resultatele, carĭ le-a ajuns poporul Ceh, prin consciinţa şi intrasigenta lor politică naţională în decursul abia a câtor-va anĭ. — Şicanărĭ, persecuţiunĭ, calumniĭ la locurile cele maĭ înalte, suspiţiunĭ, dojenirĭ, tóte aŭ fost desconsiderate din partea bărbaţilor conducĕtorĭ aĭ politiceĭ naţionale şi partidul naţional cehesc de treĭ anĭ, din cel maĭ urgisit a ajuns în Austria partid agreat din partea Monarchuluĭ şi conducĕtor ale destinelor statuluĭ. — Este înălţător şi încurăjător a vedé munca energică şi coscientă ast fel rĕsplătită. Poporul ceh póte fi fălos pe resultatele ce le-a ajuns pe tóte terenele vieţiĭ publice naţionale esclusiv din propriile sale puterĭ.

Monarchul în decursul vieţiĭ sale întreţinêndu-se cu un deputat ceh, a pus în perspectivă reactivarea dreptурilor istorice naţionale ale poporuluĭ Ceh.

Lupta în comitate. — Congregaţiunile comitatelor Hunedóra şi Sibiiŭ aŭ fost martore unei strașnice lupte, purtate de membrii români pentru apĕrarea intereselor neamului.

La Deva, tinĕrul advocat Dr. Aurel Vlad, a propus ca congregaţia să decidă trimiterea unei adrese cătră ministrul de interne, în care să solicite revocarea nedreptelor ordinaţiuni ale fostului ministru Hieronymi, prin cari s'aŭ oprit funcţionarea partidului naţional. Propunerea acésta a fost subscrisă şi de bravii advocaţi Dr. Ales. Hossu şi Franc. Hossu, cest din urmă motivând primirea ei. Se înţelege, că maioritatea a respins-o, învingerea a rĕmas însĕ tot a românilor, cari aŭ arĕtat încă odată mĕsurile volnice ce se iau contra nóstră.

Tot în acest sens a fost şi interpelarea adresată de dl Dr. Frâncu, în congregaţia comitatului Sibiiŭ. După ce dsa arată câtă ilegalitate cuprind ordinaţiunile lui Hieronymi, cum prin acelea se violéză dreptatea, se calcă legea şi se subminéză însă-şi constituţia parlamentară, lovindu-se în legea despre egala îndreptăţire a naţionalităţilor, interpeléză pe vicecomite, în numele clubului naţional român, că dispus e, ca în faţa alegerilor parlamentare viitóre, să refuse aplicarea opreliştel de liberă întrunire şi a pedepselor decretate în ordonanţele ilegale şi anticonstituţionale ale fostului ministru Hieronymi, referitóre la partidul naţional român?

Vicecomitele, neputincios în faţa motivelor grave aduse de dl Frâncu, promite că va rĕspunde la proxima congregaţie. Presupunĕnd ast fel, că alegerile vor fi la tómnă şi că congregaţiile se ţin prin Octobre — Novembre, rĕspunsul va fi „după plóie chepeneac“.

Tot cu acest prilej interpeléză dl Ivan, pentru brutalităţile gendarmilor, cari aŭ atăcat pe cetăţenii paciniel din Seliște, cari voiaŭ să serbeze zina de 15 Maiŭ 1848 cum şi dl Bran, referitor la adresa secuilor şi păr. Florian, în chestia abusurilor, ce le fac organele administrative cu recomandarea preoţilor uniţi, spre a fi împărtăşiţi din ajutorul de stat.

Vom vedé, dacă aceste proteste şi interpelări, ţinute în un ton demn, vor avé ceva resultat, şi că dl Széll, va ţiné óre să ne arete, până unde merge dsa cu devisa atât de mult bucinată de lege, drept şi dreptate.

Atâta e fapt, că starea asta nu mai póte să dăinuéscă. Când fie care grupare politică din ţară, póte să se manifeste şi să iele posiţia, ce singură o află de mai potrivită, pe atunci, numai partidul naţional român nu se póte pronunţa în faţa alegerilor.

Că potrivită e óre calea acésta de a protesta cu ocasia adunărilor comitatense, e o întrebare, la care „Telegraful“ rĕspunde negativ.

Cum sînt şicanaţi învĕţătorii nostri? — E veche povestea, că cea mai ingrată deregătorie e ceea de învĕţător. Şicanele, la cari sînt espuşi din partea tuturor în aprópe fără numĕr. Nimic nu-ţi cade însĕ mai greŭ, de cât atunci, când vedi şi scii ómeni de ai tĕi, cari se pun în capul nepricepuţilor ţărani şi le îndópă capul, şi aşa destul de plin, cu aceea, că şcóla şi învĕţătorul sînt o sarcină pe sat, de care uşor se pot scăpa prin şcólele de stat, ca şi cum la acelea n'ar trĕbui plătite procentele prescrise. De aci urmézĕ apoi între altele şi aceea, că nimic nu se plătesce aşa greŭ, ca salarul învĕţătorului şi pentru nimic nu se turbură aşa mult ţăranul, ca atunci când e vorba de plătit dascălului. Antipatia acésta în mare parte e de a se ascrie rĕutăţii acelora, cari sînt puşi în fruntea comunelor, antistiilor comunale adecă primarilor.

Étă un cas ce ni se comunica:

În Cergăul-mare salarul învĕţătoresc pe anul curent e aprópe întreg neincassat, ér de pe anii 1898 şi 1899 mai restéză o sumă de 54 coróne. S'a făcut destule încercări la antistia comunală cerêndu-i ajutorul deobligat, dară fără de nici un resultat. În celea din urmă senatul scolastic a pregătit lista tuturor restanţierilor şi a trimes-o Dlui fisolgăbiraŭ al Blaşului, rugându-l a ne da ajutorul de lipsă. După mai multe urgitări acest oficiŭ a trimes un esecutor, cu ordinul, ca din comună să nu iesc până nu scóte întreg salarul ce se află ca restant. Cu tóte acestea acest esecutor a fost scos afară din comună de trei ori în decurs de dóuĕ sĕptĕmâni, şi acésta s'a făcut din partea antistiel, căreia nu-i cădé bine, fiind toţi membri antistiei în restanţe. Esecutorul deşi a petrecut în comună vre-o 3 zile, preumblându-se prin comună, totuşi n'a isprăvit nimic. Ceea ce s'a isprăvit a fost numai batjocură, căci antistia comunală nu i-a dat lista restanţierilor şi execuţia se făcea asupra acelora, cari deja eraŭ plătiţi şi faţă de cari nu s'a cerut execuţie. Acésta s'a făcut cu scopul de a contumba linişlea poporului. De la restanţierii vechi nici nu s'a cerut nimic. Dar tot s'a făcut ceva şi cu acestia! Pe unul l'a şters din liste afară antistia cu propria-i auctoritate, rĕmânĕnd încă 27 inşi, pentru cari antistia a dat *atestate de paupertate*, pe basa cărora a sistat executiunea. Ast fel învĕţătorul de la acela nu a primit nici o parale, ér de la celalalţi restanţieri, asemenea spunêndu-i se aştepte până la tómna. Tóte acestea s'aŭ întîmplat în anul curent, luna lui Aprii. Dintre acestea 27 atestate de paupertate sînt drepte numai 5, celelalte sînt tóte false, pentru că unii dintre aceĭ ómeni sînt cu stare bună, avêndvite, bucate, etc., ér alţii aŭ şi azi zălóge

---

Feuilleton.

Catolicismul în America.

— Spicuiri. —

Elisabeta Gallitzin.

O congregaţiune religiósă cu cultură înaltă este congregaţiunea femenină „Sacré-Coeur“. Casa din New-Jork a congregaţiunei acesteia e zidită de o femeie miraculósă. Acésta nu era alta, de cât principesa rusă Elisabeta Gallitzin. Viaţa ei ne reamintesce pe feciórele bisericei creştine din primele veacuri, deşi ea n'a suferit martiriŭ. Convertirea ei ar putĕ servi de obiect unei drame complicate. Lucrarea ei apostolică o făcu una din eroinele, cari fac fala Americei. Dama acésta cu avere fabulósă, îşi părăsesce salónele sumptuóse, rangul strălucit, dominiile vaste; acésta junĕ delicată rupe cu voinţa de fier a ţarului alb, cu legile muscălesci, cu tradiţiile rĕci şi necruţătóre ale societăţii, făcêndu-se un simplu membru al unei congregaţiunĭ catolice. Ce a provocat schimbarea acésta ciudată? un Iesuit, care da lecţii de italiană la casa lor. Iesuiţii fiind pe atunci eschişi din alte ţări, trăiaŭ negenaţi în Prusia şi Rusia. Mulţumită culturei lor înalte, eraŭ luaţi ca profesori în familiile cele mai aristocrate.

Sub titlul acesta a cercetat şi pe familia Gallitzin un Păr. Iesuit. Succesul acestor cercetări a fost, că dómna casei a trecut în secret la catolicism. P. Iesuit n'a căutat proseliţi, ci efectul l'a produs singur purtarea lui ireproşabilă, sciinţa lui adêncă, păşirea lui modestă şi religiositatea lui profundă. Elisabeta nu scia nimic de convertirea mamei sale, până când însaşi i-a descoperit la a 15-a aniversare a nascerii ficei sale. Pe atunci aşa ceva se pedepsia cu mórte, saŭ cu deportare în Siberia — dacă se scia. — Aşa se esplică spaima Elisabetei la audul tainei îngrozitóre. Ea plângea cu amar şi avea cea mai mare temere faţă cu profesorul sĕŭ de italiană. Repentin i-a venit gândul să concipieze o rugăciune-jurământ, că nici când şi sub nici o împrejurare nu-şi va părăsi religia rusĕscă, şi acésta rugăciune să o reciteze în fie care zi. Din momentul acela a fost mai liniscită, „a dormit, — scrie însaşi. — mai dulce ca ori când“.

De acum s'a schimbat cu totul tinĕră damă. Secretul sciut îl apasă inima, ca o povară grea, şi cu tóte că ziua se părea veselă, nóptea îşi uda în lacrimi aşternutul sĕŭ. Faţă de mamă-sa totuşi a păstrat cea mai adêncă stimă. Din motivul acesta n'a întrerupt definitiv nici cu profesorul de italiană, temêndu-se, că în chipul acesta ar trada secretul înfiorător al mamei sale, ceea ce nu voia, ori cât de păcătos i-se părea acel secret.

Dar peste câte-va luni a murit profesorul, şi ea, la provocarea mamei sale, a luat parte la înmormîntarea lui, deşi cu greŭ s'a înduplecat. Când a păşit în biserică, o vóce internă i-a strigat: „Tu urgisesci pe catolici, şi cu timpul însaţi vei fi catolică“. Gândul acesta într'atâta a tulburat-o, în cât a erupt în plâns amar.

Înclinarea naturală a inimii ei nobile a făcut-o atentă, că nu e iertat să pórte ură faţă de nime. Conscinţa i-a făcut imputare pentru ura cătră catolici şi Iesuiţi, ér ea căděnd în genunchi s'a rugat fierbinte pentru profesorul sĕŭ mort. — Convertirea unei alte femei, înrudită cu ea, a accelerat şi mai mult triumful adevĕrului. Aceea i-a recomandat cărţi, din cari se înveţe a cunósce şi a iubi religiunea catolică, ea însă cu respect — ce e drept, — dar şi cu tótă hotărîrea a respins, afirmând, că e atât de convinsă despre adevĕrătatea religiunei sale, în cât nu simte lipsa de a mai ceti apologia nici unei credinţe; în urmă totuşi a primit. Aurora adevĕrului se lupta deja cu întunerecul erorii. Când sosi acasă, era numai în formă eretică, căci fondul era deja catolic. De 12 luni acum a fost primul cas, că n'a recitat rugăciunea-jurământ. Simţia, că a purces grăbit, a ţinut o pausă scurtă, înainte de a-şi recita vorbele solemne — n'a succes, de óre ce graţia a apărut deja puternic în inima ei. Aruncând la o parte hârtia, s'a dus la odihnă. Mintea îi era de tot agitată. Nu era chip să adórmă. A luat în mână cartea căpĕtată diminĕţa. Abia cetesce câte-va foi. Raza graţiei dumnezeesci îi luminézĕ tótă fiinţa şi întórcerea ei e finită. Cu grăbire mare prinde péna şi scrie şirele acestea: „Trimite-mi cărţile, — rógă-te pentru mine şi speréză“. Peste câte-va óre între şiróe de lacrimi a comunicat mamei sale secretul înveselitor, povestindu-i tóte, câte i-s'aŭ întîmplat în nóptea cea însemnată. Înse Dumnezeŭ, cel Atotputernic, nu s'a îndestulit nici cu faptul fericitei întórceri. Graţia Lui o destinase şi la altele; să fie mirésa Dlui, ea, care abia eşise din anii

în haine, carî tóte stau de dóuĕ şi trei luni la cassir, formând cuib şorecilor. E de notat, că sumele pentru carî s'a dat atestate false sînt de la 5—80 cr. Senatul scolastic parochial a făcut arĕtare Prea On. oficiŭ protopopesc al Blaşului, căre a cerut atestatele spre urmărire legală.

Urmarea la tóte acestea va fi scîrbă în potriva învĕţătorului şi a şcólei.

E mult încă, până ce poporul nostru va ajunge să cunóscă şi preţuéscă după vrednicie folósele şcólei şi ostenelile învĕţătorilor, macar că Saşii, cu carî adese sîntem în atingere, ne dau frumóse pilde.

Şovinismul osândit. — Cetim în „Tribuna" de Joi: Contele Iuliŭ Andrássy a tipărit de curênd o carte despre causele conservării statului ungar şi a constituţiunii sale liberale. Interesant e în acéstă carte pasajul despre sentimentul naţional, toleranţă şi *şovinism*. El zice:

„Posiţia nóstră strîmtorată a reînviat una din cele mai preţióse vîrtuţi ale rassei nóstre: puternicul sentiment naţional. Acestuia trebue să-i mulţumim conservarea unităţii nóstre, pe când alte popóre s'aŭ divisat; luĭ îi mulţumim, că am putut resista unor factorî mai puternicî ca noi, că prin menţinerea guvernării nóstre autonome am putut presta în decurs de o mie de anî lucrurî, carî ne sînt spre fală şi ne fac vrednicî de-a ocupa un loc în şirul naţiunilor importante. Şi pe viitor ne vom puté susţiné numai în casul, când ne vom păstra puternicul nostru sentiment naţional, când îl vom sci aduce în consonanţă cu conceptul mai larg, mai uman, cu spiritul european al lumiĭ moderne, fără ca să pîardă ceva din intensitatea, adâncimea şi veracitatea luĭ, şi când pe lângă o caldă şi indestructibilă dragoste cătră rassa nóstră, ne vom sci feri de orî ce ură faţă de alţiĭ. Posiţia nóstră periculósă a dat nascere sentimentului de unire între noi şi acéstă conscliinţă a fost cel mai mare noroc al nostru în trecut. Acesta să ne păzéscă şi pentru viitor de şovinismul descreerat, care nu însémnă putere, nicî acea liniştită conscliinţă de sine, care singură face onóre ómenilor şi naţiunilor, ci e vanitate gólă, care orbesce, face ómenii şi naţiuni slabî şi ridicolî, îi împedecă în recunóscerea propriilor greşelî şi-i seduce la întreprinderî îndrăzneţe, fiind că produce o închipuire esagerată în privinţa propriei puterî. Şovinismul nu deştéptă simpatiĭ, pentru că el póte numai vătéma, nicî nu aduce stimă, pentru că nu meritá altceva, fără să fie luat în rîs, ca orî ce fanfaronadă."

E caracteristic pentru onestitatea publicisticĕ a foilor maghiaro-evreescî, că aprópe tóte aŭ scris articolî lungî despre opul luĭ Andrássy, dar nicî una n'a citat şi pasajul acesta. Nu-î vorbă, le-ar fi şi stricat rostul.

Revistă bisericéscă.

Franţa. În 11 c. senatul francez a început pertractarea renumitului proiect despre congregaţiunî, primit deja de parlament. Comisiunea, ce s'a fost esmis pentru studiarea luĭ, în loc să-l facă mai blând faţă de congregaţiunî, l'aŭ înăsprit, întru cât timpul de aprobare pentru congregaţiunî l'aŭ redus de la 6 la 3 lunî. Presentat proiectul senatului zădarnice aŭ fost observările senatorilor conservatorî, că prin nimicirea congregaţiunilor se vatămă concordatul cu Scaunul apostolic şi scade vaza Franţeî în afară, aducênd înainte şi invitarea ce a făcut-o călugărilor trapişti împĕratul Germanieî, că dacă vor fi scoşi din Franţa să se aşeţe în Germania, zădarnice zic aŭ fost tóte acestea, căci senatul cu 176 voturî contra 96 aŭ primit în general proiectul votat de parlament. Fiind că în 24 c. senatul se va preface în tribunal de stat, îşî va da silinţa, ca până atunci să isprăvéscă cu proiectul.

Unii ar vré să scie, că şi dacă se va primi des amintitul proiect, totuşi s. Scaun va fi îndestulit, întru cât guvernul se va îngriji, ca esecutarea luĭ să fie pe cât se póte mai umană.

Revistă politică.

Afaceri interne. Delegaţiunile, carî prin 21 Maiŭ s'aŭ fost întrunit pentru statorirea cheltuelilor comune pe anul 1902, în 12 l. c şi-aŭ terminat şedinţele. Urcărî mai însemnate de budget nu s'aŭ întîmplat, căci ministeriul de răsboiŭ de-o cam dată, până se vor face probele cu tunurile cele nóuĕ, a abstat de la introducerea acelora, pe cum şi de la ridicarea contingentului de armată. Cheltuielile s'aŭ ridicat la marină, pentru constituirea de năi nóuĕ de răsboiŭ. Diferinţă între anul 1902 şi trecut s'a arĕtat cu privire la întrate, întru cât pentru 1902, venitele din vămi sînt prevĕdute cu 15 milióne mai puţin. Ceea ce dacă e aşa numai bucura ne póte, întru cât s'a desvoltat şi în monarchia nóstră industria într'atâta, în cât pentru un mare numĕr de articliĭ nu mai recurgem la străinătate.

Opoziţie la pretenţiunile ministeriilor comune abia s'a făcut din partea delegatului Ugron, care a criticat armata din punct de vedere naţional magiar, pe cum şi politica esternă, în carea regatul Ungariei de abia figurézĕ.

---

copilărieî. A chemat-o la Roma, ca acolo în congregaţiunea „Sacré Coeur" să-şi închine Luĭ inima eî inocentă. Acest lucru drept că s'a putut ajunge numai după o luptă îndelungată, în care trebuia înfrîntă voinţa atotputernică a ţarului. Terminând tinĕra principesă noviţiatul în Cetatea eternă, în curênd ocupă posiţiî de frunte în congregaţiune, până când în urmă a fost trimisă în America. Aci în curênd câştigă stima şi atragerea tuturor, câţi o cunosceaŭ, prin zelul şi maniera eî plină de tact şi fineţă. Dóuĕ ideî o preocupaŭ cu deosebire: înfiinţarea unui claustru în New-Jork şi a aituia în misiunea Pottowatainne. Energia eî neînfrîntă a învins în amêndóuĕ. Claustrul din New-Jork este azî institutul cel mai de frunte al Americeî pentru crescerea femeilor, pe când staţiunea Pottowatainne e cel mai iubit loc al ordului. Principésa Gallitzin a visitat şi casele congregaţiuneî din părţile sudice şi pentru împlinirea chemării sale a navigat de 2 orî din New-Orleans la Paris. Blândă, iubitóre, pururea gata la serviciŭ! Ast fel servia spre edificarea tuturora, până în 8 Decembre 1843, când Prea Sfînta Fecióră Maria a chemat-o, ca să serbeze împreună conceperea fără maculă.

Surorile congr. Sacré Coeur s'aŭ dedicat la început numaî crescerii Indianilor, dar navigând mai apoî în sus pe valurile tulburate ale rîului Mississippi, aŭ observat, că mai mare lipsă de crescere bună aŭ cei din societatea civilisată, de cât barbariî cei cu pielea roşie. Aşa s'aŭ resolvat pe urmă a-şi estinde lucrarea lor moralisatóre şi asupra Albilor. Azî ordul Inimeî Sfinte a luĭ Isus promovézĕ opera mare a catolicismului în 19 diecese americane, având 28 clanstre de la Boston la Chicago şi de la New-Orleans la San Francisco, deşi abia la 1817 s'aŭ stabilit pentru prima óră în America (Missouri).

Sfinţirea Dumineciî.

Constituţia Statelor Unite nu face amintirî despre Dumineca creştinilor, statele singuratice însĕ adusĕră legî mai mult, orî mai puţin rigoróse în acest obiect. Fondul acestor legiuirî, adevĕrat că e de a se căuta în alipirea aprópe nimitóre a Englezilor faţă de Dumineci, mai mult de cât în punctul de vedere esclusiv religios. E cunoscut dóră casul cancelarului Bismarck, publicat prin 1889 în Reichstag-ul din Berlin, că preumblându-se el prin aniî 40 ca student pe lângă portul din Dover, s'a apropiat cineva grabnic de el şi cu tóră seriositatea l'a făcut atent, că azî nu-î permis a fluera căci e Duminecă. Azî drept că rigórea acésta nu mai esistă, cu tóte acestea nu-î stat american, în care ziua Domnului să nu se observe mai strict, de cât orî unde în „bĕtrâna Europă".

Abstrăgênd de la prescrierile legislaţiunei civile, idea acésta creştinéscă are raziŭ şi mai puternic în spiritul poporului şi în tradiţiile familiare. Acestea se rĕscólă în contra alergării după dolarî şi cel puţin o zi din sĕptămână o dedică odihneî.

Statele Unite serbézĕ Dumineca, nu ţin numai repaus, cum o facem noi cu anumită civilisaţie închipuită. Stradele góle, bazarele închise şi tăcute şi ospĕtăriile, în carî de altă dată clocote mulţimea, tóte mărturisesc de acésta. Dumineca totul e gol, mort, numai bisericile sînt pline. Comerciantul, care mĕsura ierî postav, transporta bucate orî încărca carne pe năi, azî şede colo în biserică, ascultă cuvîntul dumnezeesc, orî se rógă. — Acésta póte fi ceva curios şi neobicinuit, la nicî un cas însĕ nenatural. Ba se póte afirma, că în aceste resida garanţa durabilă a relaţiunilor din America. Omul, care înótă în banî, e făcut atent o dată pe sĕptămână, că ómenii, carî îl servesc, nu-s identicî cu vitele din staul, ci-s deaprópele luĭ şi că nu puterea banului, ci alt principiŭ moral are să-î regulieze domnirea asupra acelora.

Avîntul frumos al catolicismului tocmaî sfinţirii dumineciloi este de a se atribui. În zilele acestea eî nu pausaŭ numaî, ci se şi rugaŭ. Spiritul pururea viŭ şi activ al Americanului este activ şi în biserică. Şi-a închis cassa scutită de foc, şi-a aşedat cărţile de afaceri şi gândul luĭ activ se ocupă acum cu aceea, ce pe neobservate i-se îmbie: prelegerile sufletescî. De aci vine, că cel ce tótă sĕptămâna cu banii s'a ocupat, natural că şi Dumineca se gândesce la dolarî, dar nu să primésca, ci să deie. De aci se esplică spiritul de jertfă al Americanilor catolicî, fără pareche la popórĕle Europeî.

În desert am căuta în lumea vechie şi cu lampa rărechie spitalelor, orfanotrofilor, asilelor şi palatelor americane, destinate crescerii. Tóte le-aŭ produs ţinerea strictă a dumineciî şi cercetarea punctuósă a bisericeî. Cardinalul Archiepiscop din New-Jork socotesce la 60 000 numĕrul acelora, carî dumineca ascultă s missă în biserica catedrală.

Urma să se statorésca acum proporţia, în care aveaŭ să concurgă cele dóuĕ părţi ale monarchieĭ nóstre la suportarea speselor comune. Dar fiind că parlamentul imperial, care în timpul din urmă părea mai liniscit, şi-a amânat şedinţele până la tómnă. deputaţiunile pentru scopul acela, nu s'aŭ întrunit. De aceea tot Monarchul va statori cuota, dar cu ocasiunea acésta, pe cum se spune, numaĭ pe o jumĕtate de an. sperându-se că la tómnă se va puté statori şi în Austria pe cale constituţională pe timp maĭ îndelungat.

Spania. În 11 l. c. s'a deschis prin mesagiŭ regal noul parlament spaniol. În mesagiul, ce regina regentă l'a cetit în presenţa tinĕrului rege Alfons, se spune, că guvernul va presenta maĭ multe proĭecte momentóse, carĭ vor corĕspunde dorinţelor poporului. Altă datorinţă a guvernului va fi ca să restabilésca legăturile cu ţările din America-sudică. În fine se bucură regina, că Spania stă în legăturĭ de pretinie cu tóte statele şi că în Papa află un părtinitor puternic al poporului spaniol. Proiectele despre carĭ vorbesce regina, vor tracta despre reforma legilor comunale şi electorale, pe cum şi despre reformarea justiţieĭ, a instrucţieĭ şi a congregaţiunilor pe basa legilor esistente. Maĭ departe guvernul se va îngriji despre reformarea concordatului, despre întărirea patrieĭ, fără ca prin acestea să se nimicéscă echilibrul finanţiar al statului.

În vorbirea, ce a ţinut-o apoĭ ministrul president Sagasta în adunarea maioritătĭĭ guvernamentale, a zis între altele, că se va nisui să ecuilibreze budgetul finanţiar al statului prin reducerea cheltuelilor şi reformarea dărĭĭ şi va lucra din tóte puterile, ca să fie satisfăcuţi toţĭ creditoriĭ Spanieĭ; cu congregaţiunile religióse se va ocupa şi el, dar fără să causeze supĕrare Scaunului apostolic, întru cât congregaţiunile necuprinse în concordat, se vor supune dreptului comun.

Bulgaria. Instrucţia contra principalilor autorĭ implicaţi în afacerea Mihăĭleanu şi Fitowski, continuă. Tot maĭ mult iésă la iveală complicitatea luĭ Sarafoff. Condamnaţii aŭ mărturisit, că Sarafoff a dat instrucţiĭ pentru asasinarea regelui Carol, ceea ce s'a dovedit şi prin faptul că scrisórea, care se ocupa cu acest plan, a fost recunoscută ca alui Sarafoff, care la sfirşit a mărturit şi el adevĕrul. Afacerea se complică cu aceea, că acum Sarafoff vrea să mestece şi pe principele Ferdinand.

Transvaal. Unele foĭ din Anglia cred a sci din isvor sigur, că în urma uneĭ întâlniri, ce ar fi avut-o Botha cu Kitchener în Sanderthon, s'ar fi încheiat pe cât-va timp pace, a cărei condiţiunĭ însе ar fi ascunse. Acésta, zic numitele ziare, îşĭ află confirmarea şi în aceea, că năile ce eraŭ să plece în Africa, cu 24 óre înainte de plecare aŭ primit mandatul să rĕmână.

Soţia generalului Botha în 10 crt. a sosit în Anglia, unde a fost primită de şeful oficiului de colonii. Maĭ târziŭ ea a vorbit cu Roberts şi cu ministrul de răsboiŭ. Scopul venirii eĭ în Europa, pe cum spune însoţitorul Fischer, e ca să-şĭ vadă de sănătate, dar din iniţiativă privată voiesce, ca, dacă s'ar puté să uşureze sórtea Burilor.

Corespondinţe.

Din Diecesa de Gherla.

— Conferinţă preoţéscă — Preparandia din Gherla — — Congrua. —

Sĕplac la 7 Iuniŭ 1901.

În a treia zi de Rusalĭ adecă în 4 Iunie a. c.. tractul protopopesc al Gherleĭ şi-a ţinut conferinţa de primăvară în parochia Şintereag. despre al căreia decurs vin a vĕ raporta pe scurt în următórele:

Preoţimea acestui tract, conscia de chemarea sa, deşi Şintereagul este situat în marginea estremă a tractului, a ţinut de a sa datorinţă să se presenteze şi se ieie parte la lucrările sinodului de primăvară. S'aŭ şi presentat toţĭ (afară de unul), în frunte cu veteranul şi binemeritatul protopop Alesandru Leményi. care deşi cu 70 anĭ pe umerĭ sĕĭ. nu lipsesce nicĭ o dată datorinţeĭ sale.

La órele 8 a. m. preoţiĭ tractului să mărturisesc. La 8 şi ½ să înceapă s. liturgie sub pontificarea protopopului tractual şi cu asistinţa preoţimeĭ tractualĭ. La finea s. liturgiĭ Aureliŭ Oltean, preotul din Pinticul-românesc. rosti o predică frumósă şi edificătóre, avĕnd de temă: Casa luĭ Dumnezeŭ, şi arĕtând datorinţa ce o aŭ credincioşiĭ de a ridica luĭ Dumnezeŭ casă vrednică de a sa mărire, ceea ce a fost fórte nimerit maĭ cu samă faţă cu poporul din acéstă comunitate, căcĭ bisericuţa din Şintereag, care este din lemn, slabă şi spartă la acoperiş, de plóuă într'însa. — arată, că parochienii din acésta comună, nu sînt prea zeloşĭ faţă de casa Domnului. A arĕtat maĭ departe predicatorul modul, cum aŭ să se pórte credincioşiĭ în s. biserică, şi rĕsplata. ce Dumnezeŭ a promis-o. celor ce-i ridică casă vrednică de mărirea sa.

După îndeplinirea s. liturgiĭ ne-am întrunit pentru ţinerea conferinţeĭ.

Preaonoratul Alesandru Leményi. protopop. prin cuvinte calde, purcese din inimă, salută preoţimea adunată în sinod şi implorând darul şi binecuvîntarea luĭ Dumnezeŭ peste lucrurile nóstre, dechiară conferinţa de deschisă.

Apoĭ se constituiesce conferinţa. alegĕnd un vice-preşedinte şi un notar ad hoc în persónele luĭ Constantin Hossu şi Ioan Sonea, carĭ ocupându-şĭ locurile, notarul dă cetire scrisórei Prea Veneratului Consistor, prin carea a luat spre cunoscinţă protocolul conferinţeĭ preoţescĭ din anul trecut cu unele observărĭ. Ceea ce sinodul ie spre cunoscinţă şi acomodare.

După aceste Zorovavel Perhaiţa. preot în Gichişul-de-jos, dă cetire disertaţiuneĭ sale despre jurămînt, o disertaţiune lucrată cu diligintă, pentru care şi fu rĕsplătit cu aplaudărĭ din partea confraţilor. Atât predica, cât şi disertaţia, fură date spre critisare preoţilor George Manu din Nima şi Ioan Sonea din Sĕplac.

Preaon. protopop luă apoĭ cuvîntul şi cu inima îngrijată arată, că preparandia nóstră diecesană este amenintată de mare pericol, de când preoţiĭ nu maĭ primesc ajutorul împĕrătesc, din care atunci se subtrăgea tacsa de 3 fl. după fie care parochie atât matre cât şi filia, şi care tacsă acuma nu se maĭ póte incassa pe acésta cale, după ce uniĭ preoţĭ nu sînt împărtăşiţĭ de loc cu ajutor, de altă parte, celor ce sînt împărtăşiţĭ, li-se asignéză de a dreptul banĭ ad

---

În celelalte 80 biserici şi 40 capele din New-Jork, după computul mijlociŭ a luĭ Vicomte de Meaux se presentă la missă în fie care Duminecă şi sĕrbătóre câte 600.000 ómenĭ. Biserica în Statele Unite constitue adevĕratul „acasă". Familiile o consideră de a lor. Copiiĭ, carĭ aŭ cercetat-o regulat. se alipesc maĭ strîns de ea cu deosebire, când înaintând în etate li-se deschid şi unele drepturĭ şi aspiraţiunĭ în ea.

A fi religios în America e lucru de onóre, atât la oraşele marĭ, cât şi la cele micĭ, în acestea şi maĭ mult. În cele din urmă cine nu umblă la biserică îşĭ periclitéză bunul renume în societate, familiile îl primesc cu rĕcélă, orĭ în genere îl încunjură. Religiositatea e virtute naţională; cel vinovat e privit, ca la noĭ un trădător de patrie. Şi póte că acesta e norocul Americeĭ, de óre ce *struggle for life,* în lupta egoistă a susţinerĭĭ proprie, când fie care umblă numaĭ să se înavuţéscă fără considerare la dauna deaprópelui, acesta e unicul mijloc, care opresce pe acestĭ canibalĭ moralĭ să nu se mânce uniĭ pe alţiĭ.

Aşa de strictă e serbarea duminecii, că în multe state nu comunică nicĭ posta, nicĭ trenul. În mersul trenurilor cetescĭ prettutindenia: „Trenul acesta comunică zi de zi, afară de Dumineca". Atunci încétă comunicarea postelor, nu tipăresc nicĭ nu spedéză ziare. berăriile şi cafenelele sînt închise, tot omul se retrage la casa luĭ. orĭ cercetéză biserica.

În 1876 era închisă Dumineca şi la esposiţia universală din Filadelfia, pe când alte expositĭ sînt cercetate chiar Dumineca maĭ mult. În Statele Unite încă s'a încins atunci o luptă vie în jurul acesteĭ chestiĭ. S'aŭ ţinut meetinguri şi adunărĭ de popor, vorbindu-se pro şi contra cu tot felul de argumente. Antreprenoriĭ financiarĭ tocmaĭ din motive materiale purtaŭ lupta. Ba maĭ mult, se provocaŭ la muncitorĭ, carĭ nu pot cerceta de loc expositia, fiind închisă Dumineca.

N'aŭ folosit nimic. Partidul opositional, provocându-se chiar la interesele muncitorilor, enunţă, că Dumineca e zi de repaus şi odihnă, că de acestea chiar muncitoriĭ aŭ maĭ mare lipsă, de cât expositia. Se provocaŭ la codul de legĭ din Pennsylvania, unde sfinţirea duminecii e luată într'un articol fundamental. Pennsylvania — ziceaŭ — e stat creştin şi creştinismul înainte de tóte trebue ţinut în stimă. Vorbirile acestea nu le ţineaŭ numaĭ preoţi, ci destuĭ laicĭ, oficialĭ înalţi şi chiar generalĭ. În butul tuturor sforţărilor, stimătoriĭ dumineciĭ totuşi aŭ eluptat, că templul luĭ Mercur a stat Dumineca închis pe tótă durata expositieĭ.

Trad. de

A. M. P.

personam. din partea guvernului. Ér'ă comunităţile bisericesci solvesc fórte neregulat şi anevoie acésta tacsă, rémânênd multe în restanţe cu anii, ast fel, că preparandia póte să cadă, dacă nu se va îndrepta rĕul. Pune deci la inima fie cărui preot, ca să-i fie scump un atare institut de cultură naţională şi să se esopereze solvirea regulată a tacsei pentru preparandia din partea comunelor bisericesci. Conferinţa decide, să se îngrijéscă preoţimea, ca curatorii primarii în tot de una cu ocasiunea eşirei protopopului la revederea şi publicarea raţiunilor bisericesci, să aibă banii de îndemână şi să-i predee la mâna protopopului.

A venit apoi érăşi pe tapet chestiunea congruei, şi clerul acestui tract în congiăsuire cu clerul din întréga diecesă, îşi exprimă mirarea, ce să voiéscă guvernul, când fraţilor neuniţi, reformaţilor şi unitarilor, israeliţilor, ba chiar şi luteranilor, celor atât de bine dotaţi din partea confesiunei lor, le dă întregire congruală, ér'ă nóuĕ preoţilor gr. catolici uniţi, deşi dintre toţi cei mai slab dotaţi materialminte, nu ne dă congruă, ci ne batjocorésce cu ajutul de stat, aşa că unnia, póte chiar celui mai puţin lipsit şi vrednic îi dă 5—600 florenі, ér'ă altuia 30 fl. saŭ altuia chiar nici un cruceriŭ. Şi după ce la acest obiect iau parte aprópe toţi preoţii tractuali şi toţi află necorectă şi injustă procedura guvernului, cu unanimitate să ie decisiunea, ca să fie rugat Escelenţia Sa Domnul Episcop diecesan şi Prea Veneratul Consistor a întreveni cu tótă auctoritatea pe lângă factorii competenţi, ca să ni-se deie şi nóuĕ congrua, căci nici în privinţa calificaţiunei şi nici în privinţa serviciilor bune, ce le facem statului, nu stăm îndĕrĕptul celora, ce deja se bucură de congruă. Făcutu-s'a reflexiune şi la acea împrejurare, că prin legile aşa numite politice-bisericesci şi nóuĕ ni-s'a făcut daună şi ministrul de culte atunci, când în dietă s'a deshătut asupra acestui proiect de lege, a promis acolo în parlament, că va rebonifica preoţimei dauna, însĕ faţă de noi, nu şi-a împlinit acéstă promisiune.

Tot de-o dată clerul din acest tract, accesibil pentru ideі marі, generóse, apreciând principiile desfăşurate în Nrii 10 şi 11 din anul curent ai „Unireі", carі fără cetiţi în acest sinod, salută cu bucurie idea înfiinţăriі unui fond pentru salarisarea preoţilor din puterile nóstre proprii, după modalităţile indigitate acolo şi se dechiară gata şi bucurosi a contribui la înfiinţarea aceluia şi rógă pe Escelenţia Sa Domnul Episcop şi pe Prea Veneratul Consistor să se îndure a conchema sinod diecesan, care se hotăréscă înfiinţarea acelui fond.

Recomand în atenţiunea Veneratului Cler, nu numaі din diecesa nóstră, ci din întrégă provincia nóstră bisericéscă, îmbrăţişarea cu căldură a acesteі ideі în sinódele de primăvară, făcênd un început cât de modest, acest fond cu timpul ar cresce şi ar deveni dintr'un părĕuaş neînsemnat un rîu de binecuvîntare pentru clerul şi biserica nóstră.

Terminându-se programa şi alegându-se şi designându-se predicatorul şi disertantele pe cum şi locul de întrunire a viitóreі conferinţe, ne-am despărţit cu sufletele sĕnine şi dorindu-ne fericită revedere la altă conferinţă.

Ioan Sonea.

Spicuiri literare.

Ortodoxia bizantină.

»Gazeta« în nrl sĕŭ de la 6 Iunie publică o lungă corespondinţă din Bucuresci, din care estragem câte va pasaje, pe carі dacă le-am fi scris noi, s'ar fi zis de sigur, că vătămăm religia statului român.

Şi fiind că în ţară, creştinătatea: *ortodoxia bizantină*, se confundă încă chiar şi azi mult cu *naţionalitatea*, li-aŭ fost uşor elementelor venetice levantine să se cocoţéscă în fruntea mesei, aşedându-se în *grupări*, pe când noi *Românii* n'avem *nici o grupare*. Naţionalismul nostru e înăbuşit de sumanul patriotismului rĕŭ înţeles şi de aceea rĕŭ practicat în sens cosmopolit şi umanitar.

. . . . . .

Levantinii, însĕ nu pot admite concurenţa pe terenul cultural al apusenilor şi de aceea păzesc bine porţile cetăţeniei române, cetăţenia, în care eі aŭ intrat pe ferestrii, graţiă confusiunei dintre ortodoxia şi naţionalitate, şi ajunşi în capul trebilor aŭ zăpăcit pe Românі, în cât ca rassă distinctă nu mai pot cârmui ţara *conform intereselor de rassă latină*, care populéză satele fără a beneficia de instituţiunile umanitare şi cosmopolite urbane, aşa că noi nu sîntem în realitate un *stat naţional*, ci un stat umanitar cosmopolit.

Avis!

Adunarea generală a societăţiі „Concordia" din Blaş, se convócă irevocabil pe Duminecă în 23 Iuniŭ, când se vor aduce hotărîrі, fără considerare la numĕrul membrilor presenţi.

Blaş, 9 Iuniŭ n. 1901.

Dem. Turcu jun.
preş.

Mihaiŭ Raţ
notar.

Ordinea esamenelor publice

ce se vor ţinè cu elevele şcóleі superióre de fetiţe din Blaş cu ocasia închieriі an. 1900/1901.

Joі 20 Iuniŭ:

De la 4—5 óre p. m. Esamenul de musică, cu tóte elevele.

Vineri 21 Iuniŭ:

Clasa I. şi II. De la 8—10. Esamen din tóte obiectele de învĕţămînt.

Clasa III. şi IV. De la 10—12. Esamen din tóte obiectele de învĕţămînt.

Clasa V. şi VI. De la 3—6 óre p. m. Esamen din tóte obiectele de învĕţămînt.

Sâmbătă 22 Iuniŭ:

Clasa VIII. De la 8—12. Esamen din religiune, higienă, l. magiară, istorie, fisică şi mat. geomet.

Clasa VII. De la 3—6 óre p. m. Esamen din religiune, geografie, l. română şi istoria naturală.

Tot timpul cât vor dura esamenele vor fi espuse la vedere publică lucrurile de mână pregătite de fetiţe în decursul anului şcolar.

Blaş, 11 Iuniŭ 1901.

Direcţiunea şcóleі superióre de fetiţe.

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Fiul credincios al parochieі mele George Scurtea cu soţia sa Elena, aŭ cumpĕrat pe sama bisericiі nóstre un prapor frumos de mĕtasă roşie în valóre de 67 cor. 90 filerі. Rĕsplătéscă-le înduratul Dumnezeŭ fapta frumósă cu atât mai bogat, cu cât starea lor nu e dintre cele mai bune, ci din contră abia de mijloc! Bucium-şésa, în 5 Iunie 1901. *Ariton M. Popa,* adm. paroch.

Sciri personale. Dl *Dr. Romulus L. Crăciunu* de la facultatea din Viena, specialist în bólele interne, s'a reîntors de la studiul sĕŭ specialistic din Paris, şi dă consulaţiunі ca şi în anii trecuţi în Karlsbad, Alte Wiese „Strauss".

Predici. Mâne Duminecă la 16 crt. va predica în biserica catedrală dl prof. de teologie *Dr. Elie Dăianu.*

Esamenele la gimnasul din Blaş se vor începe Luni dim. şi vor ţinè până Sâmbătă. Duminecă va fi închierea anului şi împărţirea premiilor.

Şcóla civilă a Asociaţiunii. Esamenele publice la şcóla civilă de fete a Asociaţiuniі se vor începe la 24 Iunie n. Joі va fi esamenul din musică şi închierea solemnă a anului scolastic.

Viaţa culturală în Selagiŭ. La 1 Iuliŭ n. c. se va ţinè în *Guceu* adunarea generală atât a Reuniunii femeilor române selăgene, cât şi a despărţĕmîntului selagian-chioran al Asociaţiunii. Presidenta reuniunei e dna Maria Cosma, ér a despărţĕmîntului vicarul Barbulovici, secretar la amîndóuĕ e neobositul paroch Augustin Vicaş.

Monumentul lui Candrea s'a desvălit Dumineca trecută. Părăstasul a fost servit de păr. *Dr. Vasile Lucaciŭ,* în biserica parochială din Sf.-Leonhardt. Un public numĕros a fost de faţă la părăstas şi desvelire, deputaţiunі de tinerі universitarі românі de pretutindenea. Păr. Lucaciŭ a rostit un pĕtrundĕtor discurs comemorativ. Aŭ mai vorbit stud. *Popescu,* pentru tinerii din Graz, *Giurgiŭ,* pentru ceі din Cluş şi *Barbul,* pentru ceі din Viena.

Împĕratul şi poliţaiul. Tóte foile nóstre aŭ reprodus după „Deşteptarea" din Cernăuţi povestirea despre audienţa, pe care un bĕtrân poliţist român din Rădăuţ, a avut'o la împĕratul. Primit în audienţă poliţistul a vorbit numaі românesce şi împĕratul, zice-se, a vorbit cu el ér'ă-şi numaі în limba nóstră. Reîntors de la Viena bĕtrânul poliţist a spus tuturor, cât de bine vorbesce împĕratul limba română.

Bancnotele de 5 fl. nu mai pot fi folosite de cât până la 1 Sept. n. când vor fi scóse din curs, ér până la 1 Dec. n. se mai pot schimba la perceptorate şi cassele publice.

Mulţumită publică. Cu ocasiunea petrecerii de vară aranjate de studenţii gimn. sup. din loc în 4 Iuniŭ a. c. în favorul bibliotecii studenţilor, aŭ binevoit a suprasolvi stimaţii dnі: Dr. Iuliŭ Maniŭ, advocat, Blaş 5 cor.; Ioan Maior, provisor dom., Blaş 3 cor.; Iuniŭ Brut Hodosiŭ, dir. de bancă, Blaş şi George Mezei, măcelar, Blaş câte 2 cor.; Ioan Ianza, primar, Blaş, Dion. Trifan, croitor, Blaş, Art. Blăşan, preot, Obreja, Iacob Truţa, notar, Alecuş, Ioan Dumitrean, înv. pens., Şard, Simonffy Alajos, protopretor, Blaş şi Ioan Horşa, protopop, Biia câte 1 cor.; Nerva Traian, ĭurist şef., M. Ilca, înv. câte 40 fil. Subscrişii ne luăm voie a le aduce mulţumită şi pe acéstă cale pentru binevoitorul ajutor dat sus amintiteі bibliotece. Blaş, 10 Iunie 1901. *Oct. Bonfiniŭ,* cassar. *Valeriŭ Suciu,* controlor.

Necrolog. † *Otilia E. Pop,* fica v.-protopopului nostru de la Morlaca, a repausat la 9 crt. — Trimitem întristaţilor părinţi sincerile nóstre condolenţe. Dumnezeŭ s'o odihnéscă în pace!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

XVI.

(Continuare.)

Și chiar atunci, când tóte inimile băteaŭ de un fel de ambițiune creștină, tóte fură mișcate până la lacrĕmi de bucuriă la vestea, că acest bărbat mare, acest geniŭ extraordinar, e și cel mai blând, cel mai umilit, cel mai sĕrac, cel mai curat și cel mai sfînt dintre toți creștinii. Schinteiuțele, ce străluciaŭ din spiritul lui cel mare, eraŭ numai licurirĭ palide, pe lângă flacările arzĕtóre, ce ieșiaŭ din inima lui. Iubirea de Dumnezeŭ îl mistuia, pe lângă acéstă iubire un dispreț pentru cele pămîntesci, o despărțire de creaturi, un dor de mórte, în urma acestuia spiritul paupertățiĭ, acestea se arĕtaŭ în tóte căile lui. Locuința lui simplă, patul lui dur, masa frugală, vestmintele lui nu se deosebiaŭ, de ale celui din urmă cleric al sĕŭ. Celor ce îl îmbiaŭ cu câte un vestmînt bogat le mulțămia frumos zicêndu-le: „Acest vestmînt póte fi bun pentru un episcop, dar pentru Augustin, care e sĕrac și din părinți sĕraci, — e prea frumos.“ Altă dată ast fel se esprimă: „O haină scumpă mĕ face să rușesc; nu se potrivesce cu statul meŭ, cu obligațiunea mea de predicătoriŭ, nicĭ cu căruntețele mele.“

O singură abatere făcu de la acéstă lege neschimbată, și chiar și la acésta îl îndemnă numai inima. O fată tinĕră cususe o tunică pentru frate-sĕŭ, carele era preot în Hippo; ea i-o aduse voiósă, însĕ când ajunse acĭ, îl află bolnav, și în curênd muri, fără ca să fi probat măcar tunica cea nóuă. Cuprinsă de durere sĕrmana sorióră, o dona sfîntuluĭ Augustin, ér acest bĕtrân blând se îmbrăcă cu ea, ca să o mângăiă și îĭ promise, că va purta-o până se va rupe.

Din inima acésta, atât de schimbată și liberă de orĭ ce grigĭ prin iubirea lui Dumnezeŭ, străluciă o curățănia îngerésca, care îl inspira reservă, rușine și îngrijirĭ uĭmitóre.

Își aduse aminte de pĕcatele de odinióră și fiind că se credea și să numia pe sine cel mai slab dintre toți ómenii, — n'a mai suferit în casa sa femelă. Nu voli să mai sufere în casa sa nicĭ chiar pe sora și pe nepótele sale, nu pentru ele — pe carĭ le iubia ferbinte, — ci pentru prietinele lor, carĭ le-ar fi cercetat, ceea ce n'ar fi cuvenincios — zice el — în casa lui Augustin. Așa scia el pronunța aceste cuvinte, în cât stórcea lacrĕmĭ din ochĭ.

Umilința lui era cu totul dumnezeéscă. Póte că nicĭ un muritoriŭ pe pămînt, n'a fost obiectul uneĭ asemenea admirațiunĭ, ca s. Augustin; însĕ cu cât îl înălțaŭ mai tare, cu atât mai mult el se cufunda în micimea sa. „Voĭ nu îl cunósceți pe Augustin“ repetia el adese. Și ca să-l cunóscă, și să pună odată capet admirațiuneĭ celeĭ mari, pe neașteptate el puse în fața lumeĭ, cuprinse mai întâiŭ de mirare, ér după aceea de însuflețire, — cartea „*Mărturisirilor*“ sale.

Sînt lutru adevĕr și mărturisirĭ de acelea, carĭ n'aŭ nicĭ un preț! Dar când aud eŭ tonul acela, în care vorbesce Augustin despre greșelele sale: când în loc de a vorbi despre pĕcatele copilărieĭ sale, despre legăturile pĕcătóse ale junețeĭ, despre nascerea lui Adeodat, tot atâtea lucrurĭ cam cunoscute, despre carĭ ar fi putut scrie un roman întreg, — el rĕscolesce prin afundimile conscințeĭ sale, ca să scótă de acolo secretele cele mai rușinóse și mai ascunse, când mĕ gândesc la anumite pagine ale *Mărturisirilor* sale, la anumite recăderĭ, unde nu numai credința și conscința, ci chiar și onórea și caracterul îĭ sînt micșorate și călcate în piciore, și unde trebue și fără voiă să rușim în locul lui Augustin; și în urmă când mĕ gândesc că acestea pagine le-a scris un episcop bĕtrân, ajuns la culmea măririĭ sale și le-a pus înaintea preoților și a credincioșilor sĕĭ, și a întregeĭ Biserici, pentru ca să facă să înceteze odată multele aplause, cu carĭ îl încărcaŭ și prin carĭ îĭ causaŭ atâta durere: oh! numai atunci cunosc întru adevĕr sublimitatea acesteĭ umilințe mărețe, de cât care nimic nu e mai frumos în tótă istoria acesteĭ vîrtuți eroice!

Însĕ nicĭ acésta umilință, nicĭ sinceritatea lui, n'aŭ stricat nimic, auctorității și zelului lui delicat. Ca să mai putem da de o iubire așa de mare și tot odată așa de gingașă a sufletelor, trebue să ne întórcem până la s. Pavel și de la el până la s. Francisc de Sales. Ca și cel de întâiŭ nicĭ el nu doria ceriul, dacă acela l'ar despărți de sufletele cele scumpe, pentru carĭ doria să fie anatemă.

„Nu voesc să mĕ mântuiesc fără de voĭ, — zicea el, — nu, Dumnezeul meŭ, eŭ nu vreŭ să fiŭ mântuit fără de poporul meŭ! Oh! de a-și vedé, în jurul meŭ pe toți fiiĭ meĭ, când eŭ voiŭ ocupa cel din urmă loc în ceriŭ! Și ce ar fi scopul dorințelor și cuvintelor mele? Pentru ce sum eŭ Episcop? pentru ce m'am născut pe lume, daca nu ca să trăiesc în Isus Christos, dar dimpreună cu voĭ să trăiesc ĕră-și pentru El? Asta-i patima mea, asta onórea și mărirea mea, acesta e tesaurul meŭ“

Și pe când iubirea și supunerea lui străluciaŭ în un atare grad, cum numai la un Apostol Pavel e cu putință, în acela-și timp îĭ umplea inima atâta gingășiă, atâta atențiune binevoitóre și atâta paciință pentru mântuirea sufletelor, câtă numai în s. Francisc de Sales poți afla. Și el ca și sfîntul Episcop de Geneva își înfrunta câte odată credincioșiĭ, dar cu o blândeță fină, ca nu cum va să se stingă din eĭ rada, ce licuria încă, pentru că orĭ cum, el totuși voia să fie credincioșilor sĕĭ tot de una părinte îngrijitoriŭ. „De multe orĭ — zice el într'un ton, ce ne face să ne aducem aminte de s. Francisc de Sales — găina trecêndu pe vre-o potecă strîmtă își calcă, dar nu cu povara întrégă a piciórelor, puișoriĭ, pe carĭ ea îĭ *redeștéptă* din noŭ și nu încĕtă a le fi și mai de parte mamă.“ El încă avea aceea-și gingășiă pentru pĕcătoși și pentru ereticĭ. Și de dóue-zecĭ de orĭ s'a aruncat la piciórele guvernatorilor pentru eĭ să le cĕră grațiă. Și-a oferit viața, și-a oferit sângele, era gata să abzică chiar și de scaunul episcopesc. A câștigat pe toți episcopiĭ Africeĭ ca să iee parte la resoluțiunea acésta mărĕță pentru mântuirea sufletelor.

„*Să ne unim frațiĭ meĭ, să ne unim iubiții meĭ*“ — le repeta neîncetat ereticilor. Noĭ vĕ *iubim* pe voĭ, vĕ *dorim binele* și voim să vĕ *dăm*, tot ceea ce ne dorim nóuĕ însine.“

„Nu e neîncunjurat de lipsă, ca noĭ să fim episcopi, zise el cătră 300 de episcopi aĭ Africeĭ, nu! dar e neîncunjurat de lipsă ca noĭ să ne *mântuim poporul*, de ar trebui macar și să suferim, și să murim pentru el!“

Și tóte acestea: lăpĕdarea de cele pămîntesci, curățénia, umilința și supunerea sa pentru suflete, nu eraŭ, de cât nisce umbre slabe, în raport cu mărimea, îndrăsnéla, încrederea cea sfîntă și profunditatea minunată a iubireĭ lui cătră Dumnezeŭ. Pe când alțiĭ mergeaŭ și veniaŭ în jurul sĕŭ, el petrecea óre în genunchĭ saŭ ședênd cu ochiĭ și buzele închise de jumĕtate numai, nemișcat ca și cum n'ar fi fost acolo. Când apoĭ să trezia din aceste meditațiunĭ lungĭ, luă pĕna a mână și lăsa să transpire din inima sa acele suspine și gelnirĭ, contra lungimeĭ vieții, apoĭ dorul după patria cerésca și flacăra iubireĭ sale, ce-i umpie tóte opurile.“ „Te iubesc, o Dumnezeul meŭ zicea el; da, acésta o sciŭ, o simț și sînt sigur că te iubesc. Temerile mele nu-s servile speranțele mele nu-s din interes. Dacă stingĭ focul infernului, eŭ nu mĕ tem, căcĭ te iubesc; dacă nimicescĭ paradisul: bucuria mea speranța și fericirea mea, numai în aceea constaŭ că te iubesc.“

Tótă inima lui se reoglindéză óre și cum în cuvintele acestea admirabile, carĭ le repeta neîncetat: „Viața acésta pămîntéscă e o pregătire pentru cea cerésca netrecĕtóre, unde nu vom avé altă ocupațiune de cât să iubim.“

Ast fel a îmbĕtrânit bărbatul acesta mare. A fost fericit a ajunge și înaintata vrîstă de 76 anĭ, sănătos, atât trupesce cât și sufletesce și în posesiunea deplină a vederiĭ, auduluĭ și a tuturor facultăților sale, când nenorocirile îngrozitóre, ce ajunseră asupra Africeĭ, veniră să îĭ sdrobéscă și inima și să îĭ amorțéscă tótă puterea de viață.

Órdele barbare, carĭ își vĕrsară undele devăstătóre mai mult de un secol în întreg imperiul roman, inundară de odată și Africa, devastând, răpind, omorînd, aprinzênd și făcênd alte multe spaime înfiorătóre, necruțând și prădând cu fer și foc, femeĭ, copiĭ, preoți și biserici. „Omul lui Dumnezeŭ — zice Possidius — privi primul atac și înaintarea acesteĭ nenorocirĭ cu nisce ochi și cugete cu totul diferite de a celoralalți ómeni. El vĕdu în ele rele și mai cumplite: „pericliul și mórtea sufletelor, și după cum zice s. Scriptură, că în înțelepciune mare și întristarea încă e mare, și cine își câștigă sciință și câștigă și trudă (Ecclesiast I, 18), o el încă petrecu ultimele zile ale bĕtrâneței sale în o tristeță și amărăciune fără sĕmĕn. El tot de una avea înaintea ochilor bisericile arse și fără de preoți, vergurile consacrate lui Dumnezeŭ murind sub sabiĭ și perdêndu-și viața curate la trup; Episcopiĭ și preoțiĭ lipsiți, golĭ și în cea mai mare lipsă; altarele pretutindenia profanate, administrarea sacramintelor împedecată, ér mulțimea creștinilor cerênd botezul saŭ penitința, și murind fără a le primi. Aprins de iubire față de Dumnezeŭ și de mântuirea sufletelor, în suspine petrecea acest bĕtrân sfînt, ziua, nóptea, uscându-se de durere.“ [1])

Nu peste mult, după ce órdele barbare aŭ prădat și dĕrîmat tóte cetățile Africeĭ afară de Cartagena, Cirta și Hippo, o atăcară și pe césta din urmă, unde s'aŭ fost refugiat o mulțime de Episcopi, preoți și alțiĭ credincioși; ca și cum bunul Dumnezeŭ ar fi voit anume să adune în jurul acestuĭ bărbat mare, tótă Biserica Africeĭ, ca să învete de la el, cum trebue să suporte loviturile cele marĭ, și cum trebue să móră națiunile creștine în hotărîre și eroism. El plângea dimpreună cu Episcopiĭ și își amesteca gemetele sale cu ale lor, însĕ mintea sa agerĕ se înălța și mai sus. „Un suflet mare nu trebue să se mire de acea, că cad lemnele, se sfarmă petrile și pĕr ómenii. El vĕrsă lacrĕmĭ pentru alte rele mai marĭ.“

(Va urma.)

[1]) Possidius cap. 28.

Ĭubileul de 200 anĭ al sf. Uniriĭ.

— Disertaţiune. —

Motto. Aduceţi-vĕ aminte de faptele strĕbunilor vostri pomenindu-i pe dênşiĭ, întăriţi-vĕ cu duhul ca şi voĭ înşive să vĕ faceţi măriţi în pomenirea urmaşilor vostri. 1. Macab.

Pe cum în viaţa unuĭ om ast fel şi în viaţa unuĭ popor obvin evenimente, de la carĭ depinde sórtea luĭ ulterióră pentru secoliĭ întregi, dacă nu chiar pentru tótă viaţa.

Atare eveniment trist pentru noĭ românii, adecă pentru biserica nóstră a fost rumperea de biserica mamă a Romeĭ sub patriarchul Michail Cerulariŭ la an. 1053, din causă, că acela nu a voit a recunósce primatul de onóre şi jurisdicţiune al Romeĭ. Ast fel s'aŭ îndeplinit întru noĭ cuvintele s. Scripturĭ: „Rătăcit-am dară din calea adevĕrului şi lumina dreptăţiĭ nu ne-a strălucit nóuĕ şi sórele nu ne-a rĕsărit nóuĕ . . . . . şi am umblat pe cărărĭ neumblate, éră calea Domnului nu o am cunoscut."

Dar óre cum ne-am despărţit de mama care ne-a născut, ĭubit şi hrănit cu laptele adevĕrurilor sfinte? Un neam străin şi duşman strĕbunilor nostri, plin de ură de rasă, pe care spiritul blând a luĭ Isus nu l'a putut modera, s'a ridicat plin de îngâmfare contra Romeĭ, de Dumnezeŭ ciustite şi şi-a creat altă Romă. Şi noĭ am rătăcit în societatea unor barbarĭ duşmanĭ aĭ Romeĭ şi prietinĭ aĭ duşmanilor eĭ; şi prin întrigile grecului Foţie, prin fatala legătură cu Bulgariĭ, ne-am despărţit de lumina vetreĭ strĕbune. În acestea legăturĭ cu Bulgariĭ, Românii din Dacia, ca şi ceĭ din drépta Dunĕreĭ, din cuprinsul imperiului, aŭ împărţit cu eĭ sórtea în stat şi biserica. Prin Bulgarĭ şi odată cu dênşiĭ, noĭ am fost despărţiţi de biserica romană; de la eĭ am primit limba slavonă în biserică şi stat, care domină apoĭ viaţa nóstră până în secolul XVII. Aşa ne-a fost fatalul destin.

Limba nóstră s'a îmbrăcat în haină străină, viaţa publică ni-s'a schimbat la faţă şi am devenit străinĭ în casa proprie.

A fost lung timpul, în care poporul nostru a petrecut în acésta stare în cea maĭ estremă orbie, lăsat pradă uneltirilor duşmane, carĭ numaĭ pentru aceea îl maĭ toleraŭ ca să aĭbă pe cine batjocori, împila şi esploata după plac. Şi în acest lung timp dênsul nu a gustat dulcéţa învĕţăturilor adevĕrate a luĭ Isus Christos, fiind oprit în tot chipul de la isvorul vieţiĭ. Vitregimea timpurilor a înăduşit în peptul luĭ orĭ ce stimul nobil şi avênt maĭ înalt şi „acest popor care — după Lamartine — conţine germenele unuĭ mare popor noŭ şi regeneratoriŭ", — „din care — după W. Hoffmann în Beschreibung der Erde — se desvóltă capete clasice ce se pot folosi ca modele de genii; capete a căror interior conţine aceea ce arată esteriorul; pentru că nicăirĭ nu se află o concepţiune maĭ uşóră, o minte maĭ deschisă, o îngeniositate maĭ mare, împreunată cu o desteritate în conduită, de cât cum se află chiar şi la cel maĭ de rĕud Român . . . . . Acest popor . . . . . care e înzestrat cu o limbă atât de armoniósă — căcĭ:

Saltă inima 'n plăcére când o ascultăm
Şi pe buze-aduce miere când o cuvintăm.
G. Sion.

— şi atât de avută, în cât ar puté conveni specialminte şi poporuluĭ celuĭ maĭ cult de pe pămînt," acest popor care pórtă cu fală un nume de Roman, era aprópe de mormînt.

Dar poporul românesc nu póte să móră căcĭ: Românul are şepte vieţi în peptu-ĭ de aramă. Mor popórele carĭ renunţă la viaţa lor carĭ se înjugă de bună voe în serviţiul altora, şi apoĭ:

Celĭ ce pórtă jugul şi-a trăi maĭ vor
Merită să-l pórte spre ruşinea lor.
D. Bolintineanu.

dar un popor conscĭu de sine, de trecutul şi venitorul sĕŭ, care din luptele cu vitregimea timpurilor a ieşit cu mult maĭ oţĕlit, un ast fel de popor nu póte să plară, căcĭ poetul ne zice:

Vĕcurĭ triste 'ntunecóse peste capu-mĭ aŭ trecut
Cu miĭ órde furióse prea adese m'am bătut
Dar nicĭ valurile grele, nicĭ vandalul cel păgân
N'aŭ curmat zilele mele căcĭ am fost şi sum Român.
G. Tăut.

éră A. Murĕşan asemenea dă espresiune acestuĭ adevĕr când adauge:

Nu maĭ e timp s'apună o viţă strălucită
Ce a dat în zecĭ de secoliĭ din sinul sĕŭ eroi
De-a şi supus-o sórtea a fi nefericită
Rĕsare-ĭ înse stéua şi-o scapă de nevoĭ.

Acésta s'a şi întîmpiat, căcĭ după maĭ multĭ secoliĭ de suferinţe a început a rĕsări, şi pentru biserica şi poporul român din Ardeal, sórele vieţiĭ, adecă lumina adevĕrului şi timpurĭ maĭ favorabile întrând într'o epocă de renascere ast fel că cu tot dreptul putem zice, „că poporul cel ce şedea întru întunerec a vĕdut lumină mare."

Acésta s'a făcut prin unirea ce aŭ încheiat'o românii cu biserica Romeĭ. Unirea este un eveniment epocal în istoria bisericiĭ şi a vieţiĭ nóstre naţionalĭ, căcĭ este puntea, care ne-a trecut de la mórte la viaţă. Pentru aceea noĭ ca credincioşi a bisericiĭ unite avem motiv de a ĭubila cu zel şi însufleţire sfîntă acest an al 200-lea de la sfînta unire, căcĭ ĭubilam, nu numaĭ amintirea faptului că strămoşiĭ nostri s'aŭ întors la sinul bisericiĭ celeĭ adevĕrate, ci tot odată sĕrbătorim anul acesta pentru că Sf. Sa Papa Leo XIII, după esemplul înaintaşilor sĕĭ şi cu puterea dată de Isus Christos, a decherat anul acesta, ca anul ultim al secolului ce espiră, de mare ĭubileŭ, în care toţi aceia, carĭ îndeplinesc actele de pietate după condiţiunile prescrise şi amĕsurat lipselor nóstre multifariĭ, obţin îndulgenţe plenare.

Anul acesta l'a sĕrbătorit şi naţiunea magiară, de óre ce acum s'aŭ împlinit 900 anĭ de la încreştinarea lor.

Ca noĭ să putem apreţia după merit momentuositatea acestuĭ ĭubileŭ şi să putem gusta bucuriile ce le ascunde în sine, e de lipsă, să aruncăm o privire peste acel timp tragic, când noĭ petreceam afară de sinul bisericiĭ mântuitóre, avênd a geme sub jugul calvinismului şi slavismului, ér apoĭ să privim asupra vieţiĭ nóstre ca biserică şi naţiune, după reunirea cu biserica Romeĭ, căcĭ pe cum nime nu póte preţui sănătatea maĭ bine de cât acela, care s'a ridicat din un morb greŭ, pe cum nicĭ libertatea, de cât acela, care după ce a petrecut anĭ întregĭ în întunerecul temniţelor se vede éră-şi redat libertăţiĭ, ast fel şi noĭ numaĭ aşa vom puté preţui după merit însemnătatea acestuĭ ĭubileŭ, dacă ne vom reaminti sórtea bisericiĭ şi a poporului românesc din acele timpurĭ de tristă amintire.

Este trist tabloul vieţiĭ bisericiĭ şi poporuluĭ român din acel period. Zilele de bucurie pentru noĭ aŭ fost corbi albi.

Decadinţa bisericiĭ nóstre înainte de unire, pe cum şi în ajunul şi pe timpul întrupăriĭ eĭ, şi-a ajuns culmea, căcĭ era considerată numaĭ ca un apendice al celeĭ calvinesci. Capul eĭ nu era mitropolitul, ci superitendentele calvin, care chiar înainte de unire se subscriea: episcopus Valachorum, pe care şese protopopĭ trebuiaŭ să-l ducă pe umerĭ în sinod. Prin desbinarea de biserica universală, noĭ am fost închişi de lumina apusuluĭ şi am fost căduţ în acel conservativism fals al bisericiĭ grecilor, care omóră tot progresul şi tótă mişcarea spre progres. De şcólele cele multe ce se ridicaŭ în apus, de viaţa literară şi cultura ce înfloria acolo, biserica rĕsăritului supusă patriarchuluĭ din Constantinopol şi prin urmare românii, nu s'aŭ bucurat; ba chiar mitropoliţiĭ românescĭ, prima persóna în biserică, nu scieaŭ nimic din limba oficială latină şi aşa nu e mirare, dacă eĭ nu-şi puteaŭ împlini misiunea de păstorĭ. Clerul de asemenea înota în cea maĭ mare sĕrăcie materială şi spirituală, căcĭ tótă sciinţa luĭ se reducea la cetirea cu litere cirile şi la cunoscinţa unor cântărĭ.

De aci a urmat că biserica neavênd bărbaţi la culmea misiuneĭ lor, nu s'a putut apĕra contra atacurilor altor confesiunĭ, carĭ dispuneaŭ de un cler maĭ cult, şi ast fel a trebuit să îndure cu ruşinósă umilinţa batjocurile şi împilările celor marĭ şi tarĭ, carĭ împilărĭ, pe timpul principilor calvinĭ şi-aŭ ajuns culmea.

De cum-va clerul român ar fi venit în atingere cu cel apusan, de care înse sta de parte prin diversitatea credinţeĭ, ar fi vĕdut farul luminătoriŭ, s'ar fi bucurat în faptă de eĭ şi întrarmat cu păvaza cultureĭ, care e o putere maĭ mare de cât a armelor, căcĭ deşi nu operézĕ cu cărtuşe, dar operézĕ încet, fără sgomot şi sigur, lăsând urme adêncĭ în viaţa omenéscă, carĭ urme spun urmaşilor gloria şi faptele strĕbunilor, — cu acesta armă ar fi bravat atacurile perfide ale duşmanilor pornite asupra bisericiĭ şi naţiuneĭ române. Ast fel românii din Ardeal, deşi în maioritate, eraŭ batjocoriţi şi asupriţi pe terenul bisericesc şi naţional, căcĭ era o turmă mare, dar fără păstor, care să o scie mâna la păşune bună, ferindu-o de lupii sĕtoşi de sânge.

(Va urma.)

Bibliografie.

A anărut:

Poesia idilică, studiŭ de Dr. Ioan Raţiŭ prof. la gimnasiul nostru. O interesantă broşură de 78 pag., care se ocupă cu istoria idileĭ, fiinţa eĭ, genurile şi originea eĭ, aducênd numĕróse esemple, maĭ ales din poeţiĭ românĭ. Costă 1 cor.

Cursele diavolului saŭ naraţiunĭ populare scóse din viaţa poporuluĭ, scrisă de Ioan Bochiş, preot român în Borşa. Gherla 1901, preţul 1 cor. 20 fileri, pag. 266. Cuprinde 15 povestirĭ, ast fel întocmite, cât să se vadă din ele la câte reie nu duce pe om — diavolul. Intenţia autoruluĭ a fost bună, esecutarea lasă înse fórte mult de dorit atât în ce privesce concepţiunea povestireĭ, cât maĭ ales limba, care e plină de vorbe străine şi de frase nepotrivite firiĭ limbeĭ românescĭ.

Istoria legii vechĭ scrisă de Dr. Victor Szmigelski tom. I., pag. 432, preţul 3 cor. 80 fil., se estinde până la Solomon, tractând cu multă competenţă şi în stil ales, istoria veche a poporuluĭ luĭ Israil din timpurile maĭ vechĭ şi ţinênd cont de literatură biblică maĭ nóuă. Venitul curat realisat va fi o contribuire la un fond provincial de salarisare pentru preoţi şi învĕţătorĭ. O recomandăm cu căldură.

Posta „Unirii".

Avis. Rugăm pe ĭubiţiĭ nostri cetitorĭ să nu se supere, dacă nu publicăm convocărĭ în tótă întregimea lor, pentru o fóe sĕptĕmânală aşa ceva e cu neputinţă.

Verax. Cealaltă am socotit să rĕmână. E bine aşa? Trimite continuare.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

Med. Univ.

Dr. Romulus L. Crăciunu

specialist pentru morburile interne

Karlsbad, Alte Wiese „Strauss".

Consultațiuni de la 1 Maiŭ — 15 Octobre a. c.

(15) 1—3

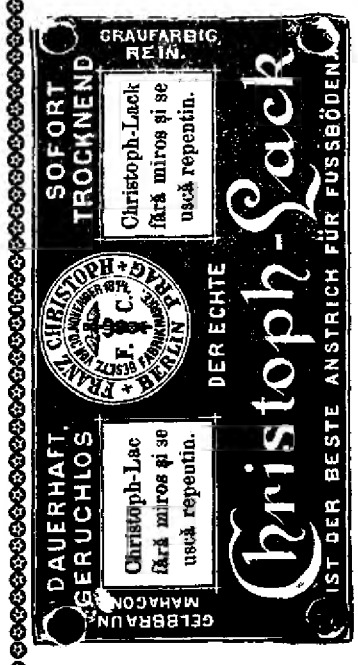

Cu veritabilul **Christoph-Lack** se pot văpsi (colora) pardimentele caselor, fără de a se întrerumpe folosirea acestora, fiind că nu are *mirosul cel respîcat* cum și uscarea târzie și scorțoșă, ce o aŭ văpselile și lacul de olei. A fără de acestea modul întrebuințării lui e de tot simplu, în cât îl póte face fie cine.

(7) 6—15

Deposite în:

Sibiiŭ: **Franz Jahn Söhne.**

Blaș: **Ludovic Schuller.**

Inserate.

La espositiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și de metal a luĭ

(34) 29—52

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabric

se recomándă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea de nóŭ a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregi armonióse, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provĕdute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întórce cu ușurință în ori ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o latură prin ceea ce sînt mántuite de crepare. — Cu deosebire recománd

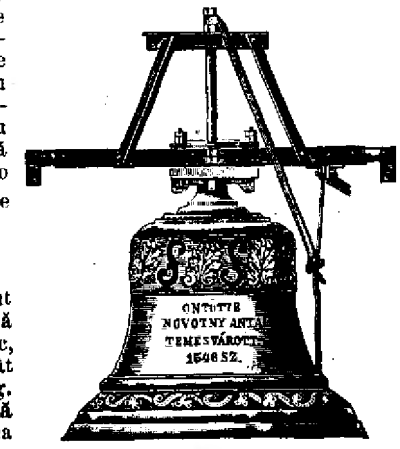

clopotele patentate găurite

de mine inventate și mai de multe orĭ premiate, carĭ sunt provĕdute în partea superióră — ca violina — cu găurĭ după figura *S* și pentru aceea aŭ un ton mai intensiv, mai adinc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, **așa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 408 kg. făcut după sistemul vechiŭ.** Mai departe se recomándă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **pre-adjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut** — ca și spre turnarea de **tóce de metal**. Clopote în greutate de 300 kg. și mai jos se află tot de una în magazin.

Preț-curanturĭ ilustrate se trimit la cerere grătuit și franco.

MERSUL TRENURILOR pe liniile orientale ale căilor ferate de stat r. u. valabil din 1 Maiŭ 1901.

Budapesta—Predeal

Tren de persón.	Tren de persón.	Tren accelerat.				Tren de persón.	Tren accelerat.	Tren de persón.
10—	8.50	2.10	pl.	Viena	sos.	1.50	1.50	6.20
8.30	5.45	9.15		**Budapesta**		7.10	7.50	6.20
11.31	9.02	11.12		Szolnok		3.22	5.32	3.25
1.33	11.33	12.47		P. Ladány		12.54	3.56	1.12
3.42	1.48	2.11	sos.	Oradea-mare	pl.	11.04	2.38	11.36
3.58	2.06	2.18	pl.		sos.	10.44	2.31	11.17
4.38	3.08	2.50		Mező-Telegd		10.07	2.01	10.42
5.20	3.45	3.26		Rév		9.32	1.34	10.08
5.43	4.06			Bratca		9.11		9.50
6.31	4.52	4.16		Ciucia		8 37	12.52	9.19
7.16	5.32	4.52		B.-Huiedin		7.54	12.20	8.37
8.06	6.24			Ghârbĕŭ		6.54		7.37
8.38	6 59	5.55	sos.	Cluș	pl.	6.13	11.01	7.—
8.50	8.30	6.11	pl.		sos.	5.24	10.46	6.45
9.07	8.59	6.27		Apahida		5.02		6 27
10.14	10.29	7.26		Ghiriș		3.40	9.23	5.12
10.44	11.16	7.50	sos.	Cucerdea	pl.	3.11	8.54	4.43
10.56	11.31	7.52	pl.		sos.	3.04	8.49	4.38
11.08	11.40			Uióra		2.58		4.27
11.12	11.50			Vințul de sus		2.51		4 20
11.34	12.20	8.16		Aiud		2.29	8.23	3.59
11.52	12.46	8.32	sos.	Teiuș	pl.	2.07	8.06	3 38
12.24	1.43	8.37	pl.		sos.	1.42	8.00	3.02
12.58	2.17			Crăciunel		1.09		2.36
1.02	2.26	9.04		Blaș-Kükülłószög		12.56	7.34	2.16
1.45	3.14	9.31		Micăsasa		12.11	7.08	1.44
2.01	3.33	9.43	sos.	Copșa-mică	pl.	11.50	6.56	1.25
2.15	3.48	9.47	pl.		sos.	11.14	6.50	1.06
2.38	4.08	10.01		Mediaș		10.55	6.37	12.49
3.04	4.45	10.25		Elisabetopol		10.24	6.16	12.18
3.40	5.27	10.53	sos.	Sighișóra	pl.	9.45	5.49	11.40
3.47	5.43	11.—	pl.		sos.	9.35	5.42	11.33
4.03	6.03	11.14		Hașfaléŭ		9.12	5.28	11.16
5.35	7.52	12 26		Homorod		7.46	4.23	10.03
6.13	8.32	12.58		Ágostonfalva		7.03	3.50	9.22
6.43	9.09	1.16		Apața		6.38	3.35	8.57
7.16	9.40	1.35		Feldióra		5.58	3.15	8.27
8.—	10.25	2.09	sos.	Brașov	pl.	5.08	2.45	7.48
8.55		2.19	pl.		sos.		2.18	5.—
4.40		3.01		Timiș			1.42	4.24
5.10		3.31		**Predeal**			1.12	3.32
11.55		9.10	sos.	Bucuresci	pl.		9.15	7.50

Copșa-mică—Sibiŭ—Avrig—Făgăraș

Tren de persón.	Tren de persón.	Tren de persón.	Tren mixt.				Tren de persón.	Tren mixt	Tren de persón.		Tren de persón.
2.21	4.43	11.30	7.10		pl.	Copșa mică	sos.	6.25	9.32	3.25	12.35
3.50	6.36	12 58	8.50			Ocna		5 07	8.15	1.56	11.01
4.12	7.04	1.20	9.15		sos.	Sibiiu	pl.	4.40	7.41	1.21	10.30
tr. m.		tr. m.			pl.		sos.			Circ. Marța și Vinerea	cr. m.
4.33	Numai Marța și Vinerea comunică.	2.—							7.33		8.57
5.28		2.54				Tălmaciu-m.			6.45		8.04
6.15		3.59				Avrig			6 01		7.15
8.34		6.35			sos.	Făgăras	pl.		3.32		4.25

Mureș-Ludoș—Bistrița.

4.—	Numai Lunia și Joia	9.06	4 25		Mureș-Ludoș		6.49	7.30
5.01		10.29	5.39		Zau		5.52	6.35
6.57		12.48	7.19		Țagu-Budatelic		4.10	4.54 9.44
7.55		1.55			St. Mihaiu de câmpie			3.44 8.46
8 47		3.02	Numai Marța comun		Lechința		Circ. Marți și Vineri	2.48 7.43
9.24		3.52			S.-Măghiăruș			2.02 6.52
10 14		4.55			Bistrița		Circul. Lunia și Joia	1.16 5.55

Cucerdea — Oșorheiŭ — Regh.-săsesc.

3 16	8.10	9.—	2.06	pl.	Cucerdea	sos.	7.39	2.38	8.30 12.31
3.57	8.51	9.47	2.52		Ludoș		6.59	1.55	7.37 11.43
4.44	9.40	10.30	3.56		Cipău		6.24	1.19	6.51 10.39
5.34	10.30	11.22	4.59	sos.	Oșorheiŭ	pl.	5.30	12.25	5.43 9.30
5.45	10 42		5.15	pl.		sos.		9.	5.04 9.15
7.14	12.16		6.44	sos.	Regh.-săs	pl.		7.39	3.30 7.54

Ghiriș — Turda

7.33	10.50	5.40	10.23	6.05	**Ghiriș — Turda**	7.—	5.05	10.15 3 20 9.12
7.55	11.12	6.02	10.45	6.27		6.40	4.45	9.55 3.00 8.52

Alba-Iulie — Zlatna,

4.37	9.40	4.36		**Alba-Iulia—Zlatna.**		7.23	11.03 6.14
7.33	12.32	7.47				4.55	8.20 3.43

Blaș — Kükülłószög — Sóvárad.

3.25	2.48		Kükülłószög-Blaș		8.48	6.50
4.02	3.30		Săn.-Miclăuș		8.13	6.15
4.30	4.15		Cetate-de-Baltă		7.41	5.38
5.18	5.21		D.-Săn.-Mărtin		7.05	5.—
8.24	8.59		Sóvárad		4.05	1.53

Notă: Orele însemnate în stânga stațiunilor sînt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în drépta de jos în sus. — Numeriĭ încuadrați cu liniĭ mai negre însemnéză órele de nópte.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul XI. Blaş 22 Iunie 1901. Numĕrul 25.

Talanţii.

(Al.) Când ţĕranul ajunge cu plugul la celalalt capĕt al ogorului, înainte de a începe o brézdă nóuă, se opresce puţin, îşi şterge cu mâneca cămeşii sudórea de pe frunte şi se închină: „Dómne mulţumescu-ţi!“

În ogorul culturii neamului ne-a învrednicit Dumnezeŭ să tragem o nóuă brézdă.

Şcólele Blaşului, cari aŭ revĕrsat atâta lumină şi atâta viaţă peste poporul românesc — aŭ continuat şi în anul acesta misiunea lor binecuvîntată, adunând şi adăpostind sub aripile lor tinerele mlădiţe ale neamului.

Zidurile catedralei resună de cântări de laudă, tinerimea — asemenea unui stol de paseri ce grăbesc la cuibul lor — se reîntórce la vatra părintéscă.

Dar înainte de a se împrăştia, cuvintele Evangeliei le impun întrebarea atât de momentósă: *„Ce aţi făcut cu talanţii?“* Talanţii, cari Dumnezeŭ vi i-a împărţit şi de cari acum ve cere sama? Talanţii, inteligința, dragostea vóstră de lucru, dorul de sciinţă?

Şi vor veni cei cu zece talanţi şi cu fruntea ridicată vor zice: zece talanţi mi-ai dat Dómne, şi eŭ am agonisit alţi zece talanţi cu ostenéla mea.

Şi vor veni cei cu cinci talanţi şi tot cu fruntea ridicată vor zice: Cinci talanţi mi-ai dat, Dómne, şi eŭ am agonisit alţi cinci cu ostenéla mea.

Şi Evangelia îi binecuvintézĕ cu vorbele: „Bine, slugă bună şi credincióşă.“

La binecuvîntarea Evangeliei se alătură lauda dascălilor, bucuria şi fericirea părinţilor.

Cu dragoste şi mângăiere privim la ei. îndemnându-i să lupte înainte, căci lupta lor va duce la isbândă.

Pe urmă vor veni, cu capul plecat, cei ce şi-aŭ ascuns talantul în pământ.

Vor veni cei *fără talanţi* şi îşi vor pleca ochii la pământ, când le vom cere sama, ce aŭ făcut cu talantul lor; pentru ce l'aŭ ascuns?

La tinerii acestia, cari şi-aŭ ascuns talantul, ne oprim.

Şi ne oprim fiind că viitorul lor ne zace la inimă tot aşa de mult ca şi al celor cu zece talanţi.

Alta e mărirea lunei şi alta e mărirea stelelor.

Darurile sînt împărţite în lume; unuia i-a ajuns mai mult, altuia mai puţin, dar nu va fi nici unul, care să nu însemne ceva, care să fie cu totul superflu pentru societatea omenéscă.

Şi dacă totuşi sînt în lume fiinţe, cari par a nu avé nici un rost, singur cariera greşită pórtă vina.

Ast fel de fiinţe fără rost, ast fel de esistenţe nenorocite devin tinerii fără talent, cari voiesc să ţină pas cu colegii lor mai luminaţi.

Drumul luminii e lung şi e obositor. Acei ce voiesc să-l percurgă, să aibă putere de a lupta, să aibă talent.

Constatăm cu multă mângăiere o vedită dragoste de progres în sînul poporului nostru. Vedem sĕptămână de sĕptămână ţăranii cu desagii în spate aducênd de mâncare copilaşilor — şi bine scim cu câtă miserie se luptă mare parte a tinerimei nóstre.

Şi ne dóre inima, când vedem, că opintirea acésta după lumină e zădarnică în multe casuri.

Mulţi încércă să facă obositorul drum al sciinţei, fără să-şi deie sama, dacă sînt capabili de munca acésta. Adese ori ei observă numai la jumĕtatea drumului, că aŭ greşit cărarea, adese ori observă după ce cu chin cu vai aŭ sfîrşit drumul — dar ei vor rĕmâné în tot de una nisce fiinţe neîndestulite cu sórtea; vor forma substratul *proletariatului intelectual.*

Bine să-şi deie sama părinţii de forţele intelectuale ale odraslelor lor.

Căci în afară de drumul sciinţei mai sînt şi alte drumuri, ce duc la o viaţă liniştită. Cariera meseriilor, bună óră. Cu cât e mai scurtă, cu cât e mai sigură acésta carieră. Şi ce lipsă am avé de o clasă de meseriaşi mai compactă!

Talentele sînt diferite.

Acelor ce li-s'a dat talentul inteliginţei, cu dragoste le ajutăm să mérgă înainte; ér celor ce nu li-s'a dat acest talent, le spunem cu dragoste părintéscă să ieie un alt drum, căci drumul luminei e prea obositor şi prea nerecunoscĕtor pentru dînşii.

Şovinismul la absurd.

(+) Ni-s'a trimis la redacţie broşura, despre care s'a vorbit mult în foile ungurescĭ, întitulată: *Incompatibilitatea şi programele naţionalităţilor,* de contele *Eszterházy János.**) Éta de ce ne impunem sarcina de a o înregistra şi în *Unirea,* unde alt fel n'ar merita să fie nici amintită, atâta e de ultra-şovinistă şi asurdă prin cuprinsul ei. Ne mirăm, într'adevĕr, că între membrii caseĭ magnaţilor, acest matur corp legislativ, sînt şi bărbaţi cuprinşi de un şovinism aşa de esaltat, cum nici prin ziarele ce speculézĕ la naivitatea publicului şi caută sensaţia cu orĭ ce preţ, numai rar se găsesce.

Autorul pare un om tinĕr, care nu de mult şi a făcut serviciul militar, în calitate de ostaş şi-a câştigat „cunoscinţele“ politice, cu cari debutézĕ. În colo e *bánffyist,* contrar „spiritului împăciuitor“ al lui Széll, cunoscĕtor de „şach“, democrat, deşi grof, şi mare dusman a tot ce e românesc. Dînsul n'ar avé nimic contra proiectului de lege despre *incompatibilitate,* deşi se vede, că nu-i convine, dar află în el o mare lacună, pentru că nu conţine dispoziţii speciale contra naţionalităţilor. Adevĕrat, că după ce mai tóte legile create în Ungaria de la 1867 în cóce aŭ avut, pe faţă orĭ în ascuns, tendenţe speciale contra *naţiunilor nemagiare,* e cam de mirat, ca acésta lege să nu conţină nimic în serviciul special al magiarisării. Éta de ce ţine nobilul conte să suplinéscă printr'o *propunere,* ce o va desfăşura şi susţiné şi în *casa magnaţilor,* acésta lipsă a proiectului.

Dînsul propune decĭ fără multă vorbă, să se declare prin lege de *incompatibilĭ,* şi prin urmare să nu pótă fi membrii ai corpurilor leginitóre:

1. *toţi aceia,* cari profesézĕ vre-un *program politic naţionalistic,* cum e programul din 1881 al *Românilor,* programul politic al *Slovacilor, Sêrbilor, Saşilor,* etc.

2. toţi aceia, cari négă *caracterul naţional, unitatea* şi constituţiunea statului magiar. — Acestia odată pentru tot de una; pe timp mai scurt să fie *incompatibili* următorii:

3. Cei ce aŭ fost condamnaţi pe basa §-ului 173. al codicelui penal (pe 5 anĭ după împlinirea pedepseĭ);

4. Cei condamnaţi pe basa §-ului 172. al cod. penal (agitaţia, tot pe 5 anĭ);

5. Cei condamnaţi pe basa §-ului 174. (laudatio criminis);

*) *Az összeférhetetlenség és a nemzetiségi programok,* irta Eszterházy János grófj, a förendiház tagja. — Hornyánszki Viktor cs. és kir. udvari könyvnyomdája Budapesten. — 8° 29 paginĭ.

6. Cei ce aŭ comis delict contra §-ilor 36. şi 37, folosind stégurĭ saŭ embleme străine. (Acestia pe 3 anĭ);

7. Cei ce s'aŭ refugiat pentru procese înainte saŭ după ce aŭ fost condamnaţi, şi li-s'a prescris pedépsă. după reîntórcere în patrie, încă 5 anĭ;

8. „Aceĭ cetăţenĭ ungarĭ — traducem verbal — carĭ agită în străinătate în contra *unităţii naţiunei magiare,* atacă constituţiunea, puterea obligătóre a legii, saŭ participă la demonstraţiunĭ contra naţiunei magiare. e *incompatibil* în decurs de 5 anĭ de la sevîrşirea faptului", (pentru a cărui pedepsire de alt fel nu esistă paragraf în codicele penal!) V. pag. 23!

9. „Incompatibil e şi acela. despre care se dovedesce, că a căpĕtat şi a primit banĭ spre scopurĭ politice naţionalistice de la guverne străine saŭ de societăţi din ţărĭ străine". (pag. 25.)

10. De asemenea *incompatibilĭ* să fie — aşa doresce nobilul conte magiar — şi cei ce sînt membri în direcţiunea *Albinei,* a băncii „*Tatra*", etc., adecă toţi membri direcţiunei băncilor nemagiare, carĭ după cuvîntul autorului „*pórtă un adevĕrat rĕsboiŭ economic de esterminare contra magiarimei.*"

Atât! — La punctul acesta din urmă, de a cărui plesnitură vor tremura cei *mai mulţi,* căci prin şirurile acestora se găsesc cei mai mulţi activişti. — la punctul acesta zic, contele patriotic devine cu adevĕrat energic.

„Nu pricep — esclamă el — şi nu pot permite, ca să fie legislator acela, a cărui întrégă activitate economică are unicul scop de a deposeda clasa proprietarilor *magiarĭ,* a încărca cu datorii poporul *magiar* şi a şterge caractĕrul *magiar* al pămîntului *magiar!*"

Într'adevĕr nu e de priceput! Aci însă, tocmai aci, nobilul conte care se teme de deposedare şi de datorii, e mai puţin precis. Nu spune pe cât timp să fie incompatibilĭ membrii din direcţiunea băncilor; şi óre directorii esecutivĭ cad şi ei sub aceeaşi categorie? Apoi *aspiranţii* la aceste posturĭ — avantposturile în „războiul de esterminare" — n'ar fi şi ei incompatibilĭ? Mai ales că-s aşa de mulţi! Tóte aceste ar trebui bine precisate. ca să ne scim de o parte....

De alt fel lucrul nu e de şagă. Cel ce scrie *ast fel* nu e nici cutare „Sas Ede", nici „Sipos Orbán", nici „Bartha Miklós", nici alt Vészi, scriitorĭ de profesiune, ci este *membru,* probabil prin nascere, al *caseĭ magnaţilor.*

Drept că cu aceste principiĭ şoviniste se duce la absurd însuşi *principiul incompatibilităţii* — şi acesta e póte scopul proxim al autorului — ba devine absurd întreg sistemul parlamentar, cu întreg parlamentarismul magiar cu tot, — dar tocmai de aceea sîntem fórte curioşi să vedem ce atitudine va lua dl prim-ministru *Széll* faţă cu ast fel de propunerĭ. Şi fiind că patrioticul conte magiar mai are şi pretenţia de a-şi întemeia propunerile sale „pe un punct de vedere *etic,* mai înalt", ar fi de dorit, ca vre-un membru *român* al caseĭ de sus să-l lumineze puţin în punctul *eticeĭ,* pe care o înţelege fals, saŭ nu o înţelege de loc.

Mai interesant e că autorul în motivarea absurdelor sale propunerĭ se provócă şi la baronul *Eötvös József,* care tocmai *contra* luĭ e argument puternic. Doar étă ce zice baronul Eötvös la sfîrşitul pasagiului citat (pag. 18.):

„Pentru că *natura* aduce cu sine, că în *casul acesta* (!!) tóte naţionalităţile, carĭ se simt jignite prin domnia absolutistă a *unuĭ singur popor,* să *aliază contra statului*".

Nu vede înţeleptul conte, că Eötvös înainte i-a sdrobit. din punct de vedere al statului. tótă argumentaţiunea, şi de alt fel absurdă?

Cum orbesce şovinismul şi pe ómenĭ, de la care ar fi să aşteptăm judecată calmă de legislatorĭ!

Cestiunea duelului în delegaţiunea austriacă. — Între alte resoluţiunĭ, delegaţiunea austriacă a primit şi pe cea propusă de Dr. Tollinger. carea sună ast fel:

„Administraţiunea ces. şi reg. militară este provocată, să pună la cale o reformă a procedurei militare de juriĭ de onóre în direcţia. ca în venitor în cestiunea duelului între oficerii armatei ces. şi reg. să se prevină conflictele de consciinţă cele fórte penibile, convicţia religiósă să se împărtăşéscă în scutul. ce i-se cade, şi dintr'însa să nu fie iertat a deduce urmărĭ păgubitóre. ci să se ţină şi în privinţa acésta cont deplin de libertatea religiei şi consciinţei garantată prin legea fundamentală a statului, pe cum şi de dispuseţiunile legii penale militare".

„Speram", observă la acésta „Wiener Reichspost", „că advocatul duelului şi ministrul de rĕsboiŭ v. Krieghamer, în praxă va respecta hotărîrea acésta a delegaţiunei austriace".

Observăm, că mişcarea actuală în contra abusului duelurilor s'a pornit din partea celor ce în parlamentele din Berlin, Viena şi Budapesta representéză şi apĕră „orbia spirituală", adecă convicţia religiósă catolică. Dóră ne va ajuta Dumnezeŭ, ca „întunerecul medieval" să reuşéscă a stîrpi şi rolul acesta al civilisaţiei celei fără de Dumnezeŭ, care rod, durere, s'a sĕmĕnat şi a prins rădăcini şi între Romînĭ.

Feuilleton.

Burii la noi.

Motto: Amicus Plato....

Adecă, vorba vine.

Ar fi mai corect să pun în fruntea acestor şire: „Burii la ei", pentru că ei i-aŭ slăvit, ei le-aŭ dat cununi de laur şi tot lor le-aŭ adus eroii Burĭ elogiĭ.

Despre *noi,* póte nici nu sciŭ, că existăm măcar.

Dar să rĕmânem totuşi pe lângă titlul dintâiŭ.

Şi acésta din motivul, că şi noi am urmărit cu dragoste şi entusiasm svîrcolirea lor eroică; şi noi ne plecăm în faţa eroilor, carĭ — o mână de ómenĭ — aŭ sciut să lupte până la cea din urmă opintire, şi aŭ murit mai bine, de cât să se plece.

Cu ce însufleţire urmăriam zi de zi scirile rĕsboiului şi ce satisfacţie aveam, când puteam esclama: „Brava, érăşi le-aŭ tras Angliuşilor o sfîntă părnială".

Şi urmărim şi azi cu interes svîrcolirea bravului popor ce móre, ca un blăstăm la adresa civilisaţiei veacului al XX-lea.

*

Când mai întâiŭ a pornit bĕtrânul Krüger să cerceteze curţile celor puternicĭ — bĕtrâna Europă l'a primit aşa de afabil şi aşa de rece în aceeaşi vreme.

Europa cea adevĕrată — simţemîntul obştesc al popórelor — l'a primit cu entusiasm şi alaĭ. Cu acel entusiasm, ce nu póte să nu se manifesteze în faţa unei muncĭ aşa de uriaşe. Dar în aceeaşi vreme *Europa oficială* — nu a fost acasă pentru bietul luptător al libertăţii. Preşedintele Franţei era ocupat; împĕratul Germaniei — *grozavul* împĕrat al Germaniei — s'a închis ermetice dinaintea luĭ — şi abia tinĕra regină a Olandei a avut curajul a-l primi.

Şi l'a sărutat pe frunte.

E o ironie amară aici. Împĕraţiĭ şi preşedinţiĭ fug — şi o fată tinĕră îl primesce cu dragoste şi îl sărută.

Ce mult aşi fi dorit atunci să dea şi pe aicĭ.

Să vĕd erupţiunea entusiasmului şi pe bĕtrânul luptător tremurând de emoţie, cu lacrimi în ochi.

Când am aflat din jurnale, că vitézul nepot al generalului bur, De Wett, însoţit de căpitanul Walentin, se vor abate pe vre-o 2—3 zile în Capitală, m'am bucurat mult.

Aveaŭ să soséscă cu trenul de şepte. Am îmbucat în grabă ceva de cină şi am luat-o cătră gara de Ost. Era o aglomeraţie de neînchipuit. Şi am stat acolo în aşteptare mai bine de o óră, când de o dată ne pomenim, că publicul începe a se împrăştia. Ce era? Óspeţiĭ burĭ, carĭ n'aŭ primit la timp depeşa, în care erau avisaţi de primirea ce li-se face, s'aŭ dat jos la gara de Vest. Şi erau deja de mult sosiţi. când comitetul de primire tot aştepta la gară cu cununi şi cu steagurĭ — şi mulţimea curiósă căsca gura în zădar.

Năcăjit mĭ-am aruncat ochiĭ pe un placat.

Cu litere cât pumnul, se cerea concursul cetăţenilor la primirea cât mai splendidă a óspeţilor burĭ.

Dar mi-s'a urît şi de placat. Deja în şirele dintâiŭ se spunea. că „orĭ ce politică este eschisă". Câtă precauţiune, Dómne!

Distras am cetit în fugă, ce am putut prinde: prânz comun, serbare la statua luĭ Petöfi etc. Mĭ-am zis: în sfîrşit pe la prânzurĭ comune şi pe la statua luĭ Petöfi n'am ce să caut, decĭ — — fie sănătoşi Burii.

Şi numaĭ în ceealaltă zi am regretat nepăsarea mea, când ediţia de sara a jurnalelor aduse raport despre marea adunare poporală, ce s'a ţinut în cinstea burilor.

*

Întîmplarea a adus cu sine, ca totuşi să fiŭ şi eŭ martor la o frumósă manifestaţie improvisată. De altcum adevĕratele manifestaţiĭ, numaĭ atunci sînt înălţătóre de inimĭ, când sînt improvisate. O manifestaţie calculată înainte, cu program şi cu dicţiĭ

„APA MINERALĂ (AMARĂ) FRANCISC IOSIF" este unicul **purgativ-natural** şi plăcut la gust.

Supĕrare între patrioţi. — Nicĭ nu s'a început edificarea şcólei de stat din Blaş, şi deja patrioţiĭ de aci sînt supĕraţi. Cum numĕrul elevilor de la şcóla susţinută maĭ înainte de Emke, se înmulţise tare, — aşa ne spune „Kőzérdek“, — se numise încă un învĕţător şi o învĕţătóre, dintre carĭ cel dintâiŭ încredinţat şi cu conducerea şcóleĭ. Aflăm acum, că ministrul a şi denumit personalul didactic necesar şi că a numit şi un director nou, delăturând pe cel de până acum şi fără de a maĭ întreba pe inspectorul şcolastic. Publicul de aci — scrie corespondentul blăjan al fóieĭ din Aiud — e supĕrat pentru acésta şi provócă pe inspector să întrevina pentru cassarea acesteĭ numirĭ prea timpurie, căcĭ dóră nicĭ nu este încă edificiŭ şcolar şi până în Septembre nicĭ nu se va zidi şi aşa e şi superfluă numirea noului învĕţător diriginte“.

Întrigile aŭ început, nicĭ nu strică puţin burete la casele nóuĕ!

„Deşteptarea“ din Cernăuţĭ éră are câmpurĭ albe şi în locul articlului prim, de alungul colónelor se resfaţă sinistrul cuvînt: *„Confiscat“*. La noĭ procesele, ér în Bucovina confiscările, ţin să dovedéscă lumiĭ asupririle cu carĭ e cârmuit cel maĭ loĭal popor al monarchieĭ. „Deşteptarea“ îşĭ mărise de unĕ zĭ formatul, se vede, fĕr de previa înţelegere cu guvernul ţărĭĭ şi acum acesta ţine sa se rĕsbune. Imbecile arme de a conduce un popor!

Revistă bisericéscă.

Franţa. Senatul francez, zilele acestea a desbătut în special proiectul despre congregaţiuni, primit de parlament. Zădarnice aŭ fost protestele catolicilor şi a conservativilor, că prin apĕsarea respective suprimarea congregaţiunilor, chiar şi părinţilor li-se ĭea dreptul de a-şĭ cresce fiiĭ, unde le place, căcĭ maioritate liberală-francmasonă, tóte punctele desbătute până acum le-a primit fără modificare. Tótă uşurarea se aşteptă acum de la guvern, care pe cum s'a zis de altă dată, se va nisui, ca proiectul devenit lege, să-şĭ afle esecutare pe cât se póte maĭ blândă.

Revistă politică.

Afaceri interne. Părinţiĭ patrieĭ terminând cu proiectul despre incompatibilitate, în şedinţele din urmă aŭ început desbaterea proiectuluĭ despre simplificarea administraţieĭ, care la timpul sĕŭ s'a lucrat în ministeriul de interne, pe basa părerilor puse în fruntea administraţiunĭĭ

Până când, ceĭ din capitală voesc să fericéscă ţara întrĕgă prin legĭ, până atuncĭ ceĭ din provinţă se nisuesc, să facă din pămîntul Sĕcuilor ţara promisiunĭĭ. E sciut adecă, că compatrioţiĭ nostriĭ Sĕcuĭ daŭ înapoĭ pe zi ce merge. Mulţĭ dintre eĭ, fiind că în lăudata patrie nu maĭ pot trăi, îşĭ caută pânea de tóte zilele în România. De aceea, deja din aniĭ trecuţĭ, publicul magiar din Ardeal, a apelat la cel din Ungaria, ca pentru evitarea emigraţiunilor sĕcuescĭ, să le caute subsistinţă la dînşiĭ. Şi fiind că acésta n'a fost de ajuns, a venit şi guvernul într'ajutor şi moşiile sale le-a împărţit Sĕcuilor. Dar, pe cum se vede, aceste dóuĕ dispoziţiĭ n'aŭ fost de ajuns, pentru ca pe privilegiaţiĭ fiĭ aĭ Ardealuluĭ să-ĭ facă fericiţĭ, de aceea în vara acésta se va ţinĕ un congres, în favorul Sĕcuilor, în care va fi vorbă despre mijlócele, prin carĭ Sĕcuiĭ cu puţină ostenélă, să trăiéscă bine. Mijlocul cel maĭ acomodat, uniĭ maĭ inventioşi l'aŭ şi aflat. E sprijinul guvernuluĭ, care are să le facă tot feliul de concesiunĭ posibile şi imposibile. Şi e raţionabilă pretensiunea acésta, pentru că stingêndu-se Sĕcuiĭ, s'a gătat, zic eĭ, cu rasa magiară în Ardeal. O micĭ neconsecinţă, ca de regulă la patrioţiĭ nostri, s'a întîmplat şi în cestiunea sĕcuiéscă. Uniĭ archi-patrioţi, carĭ se supĕraŭ fórte pe îmigrarea Sĕcuilor în România, s'aŭ supĕrat acum pe dispuseţiunea guvernuluĭ român, în virtutea căreia, ministrul de răsboiŭ va pune la dispoziţia posesorilor de pămînt soldaţi, ca să isprăvéscă lucrul câmpuluĭ, ce nu s'ar puté îndeplini cu braţe române. Şi fiind că în forma acésta nu puţinĭ Sĕcuĭ nu vor căpĕta lucru, de aci lacrĕmile de neconsecuenţă.

Austria. Privirile Austriacilor în zilele din urmă eraŭ ţîntite asupra visiteĭ Monarchuluĭ din Praga şi jur. Uniĭ se aşteptaŭ la neînţelegerĭ, carĭ însĕ nu s'aŭ ivit. Abia a fost un singur cas. Stindardul societăţiĭ studenţilor germânĭ din Praga, care are tricolorul german, la dorinţa şi pretensiunea Cehilor a fost delăturat. Vorbirile şi bineventările, ce s'aŭ zis, s'aŭ ţinut tóte în dóuĕ limbĭ, cehă şi germână, tot aşa rĕspundênd şi Monarchul. În tóte se constată maĭ mult orĭ maĭ puţin pe faţă frecările ceho-germâne şi se esprimă dorinţa împăciuirĭĭ.

învĕţate de rost, are tot de una aer de *clişeŭ* — — şi asta strică totul.

Eram Duminecă la bere, la Vámpetics, cu nisce prĭetinĭ. Capela militară cânta. Grădina era ticsită de lume. De o dată un murmur trece de-alungul meselor. toţĭ îşĭ întorc privirea spre întrare . . . şi cât aĭ bate în pălmĭ toţĭ se ridică de pe scaune, alergând în vălmăşag spre pórtă:

— Burii! Burii!

Se scie, că publicul de aicĭ e grozav de curios şi de aplicat spre neorînduielĭ. Şi dacă în fugă voiŭ fi rĕsturnat şi eŭ vre-o masă saŭ nisce scaune, nu mi-am făcut nicĭ un scrupul: eram şi eŭ „public“. Alţiĭ — maĭ „publicĭ“ de cât mine — s'aŭ urcat pe mese, peste păharĕ şi peste chiflele sărate. . . .

Aclamaţiunile isbucnesc ca un tunet; batiste şi pălăriĭ flutură în aer. Damele îşĭ flutură evantaiele şi trimit sărutărĭ eroului.

Şi era şi vrednic să-ĭ trimită; căcĭ era aşa de tinĕr şi aşa de frumos.

De numele luĭ De Wett cel tinĕr se legă o frumósă pagină din răsboiul ce curge. În calitate de comandant, înaintând prea curagios cu trupa luĭ, a căduţ prins la Anglezĭ. Şi Anglezii de astă dată — numaĭ de astă dată — aŭ făcut pe marinimosul. L'aŭ lăsat liber, după ce l-aŭ luat maĭ întâiŭ *cuvîntul de onóre,* că nu va maĭ lupta în contra lor.

Cu adevĕrat marinimie — englezéscă!

Ar fi putut tot aşa de lesne să-ĭ taie braţele şi pe urmă să-ĭ dea drumul — era tot atât!

Şi tinĕrul vitéz, esilat de pe câmpul de luptă, cutrieră ţară de ţară, ca să alimenteze cel puţin enstusiasmul platonic pentru lupta ce decurge pe mórte — pe viaţă.

Ascultam estasiat vorbele luĭ, şi cu tóte că nu înţelegeam nicĭ un cuvînt — vorbia în limba olandeză — eram aşa de însufleţit, cum n'am maĭ fost numaĭ o dată în viaţa mea, cu prilejul uneĭ conferinţe naţionale, când pentru prima óră am auđit vorbind pe părintele Lucaciŭ. . . .

Dar să nu rĕscolim amintirile trecutuluĭ — să le lăsăm să dórmă. . . .

Să dórmă. . . .

*

Musica întona marşul Burilor şi publicul încetul cu încetul îşĭ ocupă locul. Chiar la masa din mijloc ocupă loc Burii.

Şi cum ne uitam la figura frumósă a eroului, un adînc simţemînt de *ruşine* m'a cuprins.

. . . Departe peste mărĭ şi ţărĭ o mână de ómenĭ are curajul de a ţinĕ piept cu cea maĭ mare putere din lume. . . . Lumea privesce cum uriaşul încércă să gâtue un copil — şi se revóltă.

Dar ce folos de acésta *revóltă platonică.* În urma urmeĭ, tot uriaşul are să iasă biruitor.

Dacă óspeţiĭ Burĭ ar fi fost destul de sinceriĭ, în faţa ovaţiunilor ce li-s'aŭ făcut, ar fi rĕspuns:

— Ce folos de acest foc de paĭe? Ce folos de simpatia vóstră? E uşor să simpatisezĭ în teorie. . . .

Dar eĭ rĕmân tăcuţĭ şi îndoioşaţi.

Şi în tăcerea lor eĭ par á zice:

— Vĕ mulţumim de dragoste. E şi acésta un motiv maĭ mult pentru dreptatea causeĭ nóstre. Ajutor nu vĕ cerem. Sînt de ajuns braţele nóstre . . . şi când ele nu vor maĭ fi de ajuns — vom muri. Şi vom muri liniştiţĭ şi mândri, căcĭ am scris cu sângele nostru cea maĭ strălucită pagină în marea carte a neamurilor lumiĭ.

Budapesta, Iunie.

Simin.

Catolicismul în America.

— Spicuirĭ. —

Averile.

Statele Unite nu cunosc *averea bisericéscă,* pentru că nu cunosc nicĭ biserică. Îndată ce însĕ o comunitate credinciósă e constituită şi anunţată auctorităţilor. ea şi devine prin aceea capabilă de a-şĭ câştiga avere. Proprietarul averiĭ este comunitatea credincioşilor. ér administratorul esclusiv episcopul. El îşĭ deprinde dreptul în persónă, orĭ prin preot. Preotul îşĭ alege consilierĭ din elementul laic. Acestia sînt aşa numiţiĭ „trustee“ bărbaţĭ de încredere, în documentele latinescĭ americane: aeditui.

La capabilitatea de curator se pretind: etate de 21 anĭ, scaun propriŭ în biserică şi primirea sf. sacramente cel puţin la Pascĭ. Corporaţia curatoratorilor, după disciplina presentă, face numaĭ pe consilieriĭ preotuluĭ. Votul alegĕtorilor, carĭ nu întrunesc şi eĭ cele treĭ condiţiĭ de sus, e nul. Presidentul e tot de una parochul, ér în absenţa luĭ capelanul. Causele de divergînţă între eĭ se susţern episcopuluĭ.

România. Pe cum se spune, părechia regală română în rómna ce vine va face visita familiei domnitóre din Atena. Călĕtoria până acolo se va întîmpla pe mare. Scopul ar fi, pe cum se zice, solidificarea prietiniei între România şi Grecia, a căror consecinţă ar fi, unirea Românilor şi Grecilor din Macedonia în contra elementului slav şi câştigarea unei episcopii românesci în mult şi în multe forme agitata provincie.

Bulgaria. Comitetul macedonean din Bulgaria, zilele trecute a ţinut o conferinţă în Sofia, unde s'a tractat despre nóua direcţiune, ce va lua-o comitetul. Fiind că întreprinderile de până acum, cari aŭ fost în legătură cu guvernul, n'aŭ succes, ba aŭ aflat piedecă nedelăturabilă în Rusia, de aceea pe venitor comitetul, agitaţiunilor sale le va da coloritul de întreprinderi umanitare, întru cât va enunţa, că el se luptă pentru independenţa Macedoniei. S'aŭ făcut şi demonstraţiuni la adresa Rusiei, la cari aŭ luat parte vre-o 8 mii de Macedoneni. Ţinută guvernului faţă de ei e timidă.

Transvaal. Soţia generalului Botha după o întreţinere de câte-va zile, a părăsit Londra, spre a se întâlni cu Krüger. Încă înainte de plecare, l'a încunoscinţat despre fiitórea ei visită, dar răspuns n'a primit. Motivul se zice, că lui Krüger nu-i place, ca muierile să se mestece în afaceri politice. În urmă totuşi s'a dat învins şi a primit pe dómna generalului bur, carea i-a adus lui şi o scrisóre de la muiere-s'a. Krüger de altcum e constant în propusul său, şi a enunţat, că la cas, când s'ar încheia pace fără independinţa deplină a republicelor, el declină de la sine orî ce responsabilitate.

Corespondinţe.

Din Diecesa de Gherla.

— Sfinţire de biserică. — Conferinţă preoţéscă. —

Bidiŭ, 5 Iunie 1901.

Ziua de 4 Iunie a. c. adecă a 3-a zi de Rusalii, este pentru preoţimea din tractul Buzeŭ şi pentru poporul credincios din parochia Manic de îndoită însemnătate, de óre ce în aceeaşi zi s'a sevîrşit actul sfinţirii bisericei din sus amintita parochie şi tot pe acésta zi, a fost conchemată, prin cercular protopopesc, conferinţa de primăvară a preoţimei din tractul Buzeŭ. Prea cred, că va fi de interes, dacă în puţine cuvinte se va raporta despre cele decurse.

În aceea zi poporul comunei Manic a avut rara fericire de a asista la actul sfinţirii bisericei, renovate radical din a lor pietate spre mărirea lui Dumnezeŭ, un edificiŭ, pentru care aŭ jertfit până la filerul cel mai de pe urmă şi aŭ suportat totul până aŭ vĕdut gata locaşul lui Dumnezeŭ.

Actul sfinţirei s'a sevîrşit prin Preaon. Domn Petru Cheresteş, adm. protopopesc al tractului Buzeŭ, ca delegat episcopesc.

Deja diminéţa după 6 óre în acésta zi, fiind timp fórte favorabil, sosiaŭ trăsurile cu preoţii şi alţi óspeţi, pe cari grupele de popor îmbrăcat în vestminte sĕrbătorescî îi aşteptaŭ cu inimi vesele.

La 7 óre a. m. se îndeplinesc ceremoniile prescrise în tipic pentru sfinţirea bisericei. A luat parte la acésta ceremonie înălţătóre un public numeros din loc şi satele învecinate şi multă inteligenţă. Sf. liturgie a fost pontificată de Preaon. Petru Cheresteş, asistat de preoţii: On. Teodor Nichi, Lazar Papiŭ, Alesandru Cheresteş, Andreiŭ Vlasin, Ioan B. Pop, Alesandru Măerean, Dănila Oltean, Augustin Cheresteş (acesta din tract. Betlean), Elia Gordon şi diaconii: Demetriŭ Rus şi Elia Blaga, cântările de la s. liturgie le-a esecutat corul plugarilor din Feldióra, instruat cu multă diligenţă de cătră preotul Feldióreî On. Demetriŭ Cupşa. Predica ocasională a ţinut-o preotul Dănilă Oltean, care în cuvinte bine alese, a vorbit despre iubirea şi alipirea ce trebue să o avem cătră s. biserica. După aceea delegatul episcopesc în pĕtrunzĕtóre cuvinte, aduce laude poporului harnic din acea parochie, pentru jertfele aduse cu edificarea casei lui Dumnezeŭ şi tot o dată aduce laude preotului local On. Sever Groze, sub a cărui energică conducere s'a edificat s. biserică, apoi împărtăşi poporului credincios binecuvîntarea Escelentissimului Domn Episcop diecesan şi tot în numele Escelenţiei Sale le predă biserica spre folosinţa cultului.

Eşind din biserică, după o pausă de ½ óră preoţimea se constitue în conferinţă, carea s'a deschis din partea Preaon. Petru Cheresteş, adm. protopopesc, preşedinte, prin o vorbire frumósă şi plină de spirit, şi de óre ce postul de notar tractual este vacant, ca notar ad hoc s'a ales preotul On. Elia Gordon, după care numai de cât s'a purces la constatarea membrilor presenţi şi absenţi şi s'a aflat, că nu lipsia nimenea. Urmézĕ apoi cetirea protocolului conferinţei trecute şi a scriptei Prea Veneratului Consistor episcopesc referitóre la acela, după care preotul On. Elia Gordon cetesce disertaţiunea: *„Care este biserica singură mântuitóre?“* care este ascultată cu atenţiune încordată. Bibliotecarul On. Ioan B. Pop şi cassarul bibliotecii tractuale On. Ioan Andreiŭ, îşi cetesc rapórtele referitóre la biblioteca tractuală, pe cari comisiunea scrutătóre, alésă de conferinţă, esaminându-le şi aflându-le în ordine, le apróbă.

Din decisele conferinţei însemn:

1. Faţă de concubinari hotărésce conferinţa, să se aplice ordinaţiunea înaltului cor episcopesc, edată spre acest scop, acomodându-se fie care preot împrejurărilor şi resolvând şi casurile cari ar obveni.

2. După ce sînt în patrie societăţi catolice, cari lucră pentru înaintarea moralităţii în popor, se alege o comisiune, care în conferinţa venitóre să propună, ce societatea morală ar fi mai acomodată pentru poporul nostru.

3. Luându-se în considerare, că preoţimea gr. cat. în genere luat, pe lângă tótă cualificaţiunea sa superiórá şi pe lângă tótă activitatea ce o desvóltă în instruarea spirituală şi moralisarea poporului credincios, cu tóte acestea este cu totul ignorată şi are a se lupta cu multe lipse în cele necesare, spre susţinerea vieţii şi familiilor, conferinţa rógă pe Escelentissimul Domn Episcop diecesan, să se îndure a esopera de la înaltul guvern întregirea salarelor preoţescî din partea statului în fie care parochie până la regularea definitivă a congruei, amĕsurat venitelor luate de basă la congruare.

4. După ce esperinţa a arĕtat casuri, când preotul mireseî, care îndeplinesce actul cununiei, nu pretinde de la mire litere dimi-

---

Tot episcopul fixéză şi plăţile preoţilor. Ele variază după diecese. În depărtatul Apus, în diecesa de San-Francisco p. es. plata parochului e 3600 cor., a capelanului 2000 cor. Pe lângă plăţi primesc locuinţă mobilată şi încălzit. În archidiecesa de Baltimore sînt plăţile cele mai mari: parochul anual 4800 cor., capelanul 2000 cor.; însă cu timpul se urcă.

Averea bisericei catolice din Statele Unite întrece azi suma frumósă de 1400 milióne de cor., fiind *scutită total de dare.* Câtă prevenire şi cruţare trebue să presupuî la guvernul, care o avere atât de mare o declară liberă de dare, şi acésta într'un timp, când acuşi vor pune sub dare şi umblarea stelelor pe cer. Să adaugem, că averea de mai sus este numai a unei religiuni. Averea celor alalte e cu mult mai mare (după raportul presidentului Grant din 1875 deja atunci trecea peste 4700 milióne de cor.) Considerând acum, că aceste averi colosale, Statul le apĕră, le ţine în evidenţă prin cărţile sale funduare şi *nu trage după ele nici o dare:* venim involuntar la conclusia, că aci nu póte fi separat Statul de biserică, orî dacă da, apoi confesiunile europene pot să schimbe bucuros sprijinul, ce li-l dă Statul, cu o ast fel de separare totală.

Şi aceste averi s'aŭ câştigat şi se câştigă încă prin colecte în lăuntrul parochiei, ér în afară numai cu concesiune episcopéscă. Suma colectată la serviciul de duminecă, se urcă în bisericile mai mari de la 400—2000 coróne. În parochia S.-Ana din Baltimore numĕrul parochienilor e „cam 2000“. *Dăruirile* anuale acestor „cam 2000“ spre scopurile cultului, fac 47.660 coróne, de cap 33·80 coróne (!).

Din sumele acestea se împărtăşesc: preotul, biserica, şcóla, corul bisericesc şi alte instituţii catolice.

Pe lângă colectele ordinare, este în America un chip curios — pentru noi — de dăruire. S'aŭ edificat p. es. biserică, casa parochială saŭ şcóla pe datorie — cas nu prea rar la Americanii moderni — orî preotul doresce un altar frumos, o statuă saŭ organe preţióse, credincioşi pe loc aranjézĕ un picnic. Unul dintre comercianţii de vin saŭ de bere dăruiesce în scopul acesta 10—15 Hl. Brutarul dă prăjiturî, măcelarul carne. Picnicul e publicat în ziare, pe afişe, ba chiar şi de pe amvon.

La ziua făcută vin óspeţii şi lângă sunetul musicei consumă articlii oferiţi, plătindu-i cu *preţuri neobicinuit de urcate.* Îşi petrec minunat fără cea mai mică transgresiune. Şi plătesce fie care bucuros, sciind, că se distrage în scop religios. Orăşenii împrăştiaţi fac aci cunoscinţe, ér câştigul, care l'ar fi încassat cârcimarul, incurge la cassa bisericei.

De la spiritul de durere atîrnă şi bunăstarea parochiei, ba şi a preoţiei. Preoţimea e şi neobosită în împlinirea chemării, făcând minuni din dăruirile credincioşilor.

trad. de

A. M. P.

soriale. ci îi cunună simplaminte pe basa adeverinţei estradate de matriculantele civil, ceea ce este un paş fórte greşit, de óre ce mirele póte merge la cununie nemărturisit şi necuminecat. ba pot subversa impedimente canonice între mirî. carî opresc taina căsătoriei şi pe carî legea civilă nu le recunósce ca atarî, conferinţa hotăresce, ca nicî un preot să nu cunune fără litere dimisoriale şi încât tacsa acelora, mirele nu ar puté. saŭ nu ar voi nicî decum a o presta, preotul să deie literele dimisoriele gratis pentru încunjurarea defectelor amintite.

S'aŭ mai pertractat apoi şi alte chestiunî venite la ordinea zilei, şi se decide în urmă. ca conferinţa venitóre să se ţină în parochia Mateiŭ. de concionator se alege On. Alesandru Maerean, de disertante Demetriŭ Rus.

Aşa a decurs festivitatea sfinţiriî bisericeî gr. cat. din Manic şi a conferinţeî tractuale de primăvară a preoţilor gr. cat. din tracul Buzeî.

Laudă şi onóre se cuvine On. confrate Sever Groze şi poporului sĕŭ, pe cum şi Onoratului Demetriŭ Cupşa pentru zelul cu care a instruat corul, care execută cântările de la s. liturgie.

Apoi linisciţi în consciinţă, că fie care şi-a împlinit datorinţa sa. ducĕnd fie care în inima sa câte-o suvenire plăcută de la acest act, la care rar póte avé omul ocasiune de a asista. ne-am depărtat fie care la ale sale.

Elia Gordon
preot gr. cat. al Bidiului.

La chestia sĕrbătorilor.

Valea-Jiului, 10 Iunie.

Fiind că în mai multe rînduri s'a pomenit în „Unirea“ de sĕrbătorile nelegate, ţin să contribui şi eŭ la lămurirea chestiunei acesteia, însemnând aci sĕrbătorile ce se ţin prin părţile nóstre. Şi o fac acésta şi pentru faptul, ca cei interesaţi şi priceputi să judece, întru cât acele merită să fie prăsnuite şi mai departe. din punct de vedere naţional.

Étă dar aceste sĕrbătorî:

1. *Gădineţiî,* sînt treî la numĕr, să încep înainte de prinderea postului de Crăciun cu dóuĕ zile, ziua primă din post rĕmâne, şi în a dóua zi cade găduneţiul cel schiop, care e mai periculos ca ceialaţî. Acestea treî le ţin cei ce aŭ vite, ca Dumnezeŭ să-i păzéscă de gadinî, — fiare selbatice, mai cu samă de lupî.

2. *Dochia,* pică în postul Pascilor; unii susţin, că zilele eî pică înainte, alţiî după ziua eî. opt zile la numĕr, când de comun e vreme urîtă, vînt, frig cu zăpadă, — nu să serbézĕ aşa tare, mai mult se ţine ca o pomenire de sócra rea şi nora credinciósă. Povestea acesteî sĕrbătorî o cunosc toţi.

3. *Atanasie,* se serbézĕ, căcî atunci nicî rânduinéua nu face cuib.

4. *Verměnul,* nu se lucră, ca vermiî să nu strice bucatele şi viţele, pică între Sfîntul George şi Ispas.

5. *Bartolomeiŭ,* pică în postul Sfîntului Petru, atunci ziua dă înapoi, cucul nu mai cântă, ómeniî nu lucră, ca oile să nu căpieze.

6. *Sânzienele,* pică înaintea Sfîntului Petru cu 5 zile, atunci adună tot felul de florî şi ierburî pentru lecuit, şi serbézĕ şi biserica.

7. Tóte Marţele şi Joile, de la Rusci până la Joia verde, se sĕrbézĕ, ca vînturile şi furtunile să nu strice holdele, e bună sĕrbarea pentru vijoliî. Se crede, că acestea Marţe şi Joî, se ţin din vremea lobăgieî, dară bĕtrâniî spun. că sînt pomeniri tare vechi.

8. *Ziua ursului,* pică în prima zi din postul Dómneî. o ţin. ca ursul să nu strice vitele la munte.

9. *Ciricul pasĕrilor,* pică în prima zi a postului Pascilor. o ţin. ca pasĕrile să nu mânce sĕmânţa de cânepă. — sĕrbare femeiéscă.

Acestea sînt cele mai însemnate. Ceva fond, care să legitimeze ţinerea lor. n'aŭ nicî unele; cele mai multe sînt vechi tradiţii rĕmase din tată în fiî.

I. S.

Spicuirî literare.

Sufletul Romeî prin secolî.

Prof. Benedetto de Lucca, venit să visiteze Bucurescii, a ţinut sĕptĕmâna trecută o conferinţă la Ateneŭ, în care a vorbit despre sufletul Romeî prin secolî. Din o dare de samă asupra acesteî conferinţe, spusă cu o »elocinţă fórte bună«, estragem următórele liniî:

Oratorul descrie în urmă Italia şi Roma în sine. frumósele eî monumente. catacombele şi bisericile, Vaticanu. etc.

Dsa spune, că Roma trăesce în sufletul şi instituţiunile el. şi decî orî cine póte spune. că fericit este acela. care descinde dintr'însa.

Nicî un oraş nu a fost atât cântat şi celebrat ca Roma. Roma, a devenit tronul demnităţiî. Virgiliŭ. Solur. Catone aŭ idealisat în orî ce paginî Roma De unde a pornit creştinismul? Nu din Roma? Roma a avisat sosirea Mântuitorului nostru, dînsa a deschis porţile lumeî moderne. Diplomaţia s'a născut tot în Roma. prin urmare cu drept cuvînt este numită „Civitas Dei“ şi „Sancta Ierusalem“. Dante singur a spus, că Roma a fost. care a transformat totul ce se bucură în Ierusalim şi Athena „Corpus juris“ nu a pornit tot din Roma? Da! Căcî dreptul roman. a fost şi este basa justiţieî de azi.

Unde s'aŭ luminat tinerii celor 35 de naţiuni? Nu la Roma, Bologna Florenţa? De unde a primit artele frumóse? Nu din Roma? Prin urmare, Roma a fost basa, a fost pămîntul civilisaţiuniî. Trăiéscă decî Italia. Trăiéscă Roma şi România, care ne este soră.

Vóuĕ românilor să vĕ palpite inimile pentru mama vóstră Roma, căutaţi de veniţi să o visitaţi, să vedeţi cât este de frumósă, să vedeţi cu câtă bucurie vĕ va îmbrăţişa.

„Apărarea naţională“ Nro 145 din 4 Iunie v.

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. În numele comitetului parochial din Asuagiul-dejos. diecesa Gherleî, aducem şi pe acésta cale cea mai sinceră mulţumită Dlui Florea Murĕşan şi soţieî sale Parasca Bancoş din Murĕş, pentru dăruirea pe sama bisericeî nóstre a uneî sf. Evangelii cu litere latine, legată în lux şi în preţ de 69 cor. Dumnezeŭ să le răsplătéscă binele ce l'aŭ facut. Asuagiul-de-jos. la 16 Iunie 1901, pentru comitet: *Andreiŭ Centea,* preot gr. cat. şi *George Pop,* curator primar.

Din Archidiecesă. *Ioan Maior,* paroch în Roşia-montană, a fost numit *protopop* al districtului Aiud. — Felicitărî sincere.

Scirî personale. *Mihaiŭ Dobrean,* viceprotopop onorar, paroch iubilar în Tulgheş, a fost trecut în deficienţă.

Predicî. Mâne Duminecă în 23 crt. va predica în biserica catedrală dl *Iacob Popa,* cancelist mitropolitan.

Pentru fondurile archidiecesane. Dnul advocat din Aiud *Dr. Emil Gerasim,* din motivul, că Dl Dr. I. Cuparescu, medic în Viena, nu a primit de la dênsul honorariŭ medical. a dăruit fondului pentru ajutorarea studenţilor lipsiţi. de la gimnasiul superior gr. cat. din Blaş 20 coróne. — Prea Onor. *Ştefan Pop,* protopop onor. protonotar capit. a dăruit fond. deficienţilor suma de 23·40 cor. — Mon. *Nicolaŭ Pop,* prof. prepar. a dăruit fond. internatului de fetiţe 5.10 cor., ér *Aurel C. Domşa* aceluia-şi fond 8.50 coróne.

Conourse. Până la ziua de 15 Iulie n. se escrie concurs pentru ocuparea parochieî *Tulgheş,* distr. Giurgeŭ. Emolumente: casă, culină, grădină. lectical de la 160 familiî câte 4 cor. de la 41 câte 2 cor. venitele stolare îndatinate. Suma venitului curat după conscrierea de congruă 656 cor. 68 fil. — Până la ziua de 31 Iunie se escrie concurs pentru ocuparea parochieî *Ciugudul-de-sus,* distr. Arieş. Emolumente: casă, şură, grădină; porţiune canonică 9·186° arător, 11·1079° fînaţ, 10·602° păşune, 2·1025° pădure. lectical de la 85 familiî câte 1 felderă de cucuruz şi o zi de lucru, stola îndatinată. Suma venitului 371·84 cor. — Până la 25 Iulie n. se escrie concurs pentru staţiunea docentală din *Grebeniş,* districtul Pogăceua. Emolumente: cuartir. grădină, 400 cor. repartiţie. 200 cor. venitul uneî table de 60°.

„Concordia“. Adunarea generală a societăţiî de ajutorare „Concordia“ din Blaş se va ţinĕ mâne la 3 óre d. a. în localul şcoleî elevilor de meserie.

Avis literar. *„Revista ilustrată“,* ce apare cu numĕróse ilustraţiunî de dóuĕ orî la lună în Şoimuş p. u. Nagy-Sajó — se póte abona pe timpul de la 1 Iunie până la finea anului cu bagatelul preţ de 2 cor. pentru România 3 franci. Deritoriî de a avea toţi numeriî de la începutul semestrului al doilea, sînt avisaţi de a trimite preţul abonamentului la administraţia fóieî, cel mult până la 25 Iunie a. c., spre a se puté orienta asupra tiragiului de tipărire, de óre ce esemplare întrecĕtóre nu se vor tipări.

Petrecerî. Inteligința română din Csáki-Gârbău şi jur aranjéză la 14 Iulie o petrecere de vară în favorul bisericeî de acolo, care e aprópe de terminare. Patroniî acesteî petrecerî sînt domnul şi dómna Ilyeşiŭ din R.-Cristur.

Necrolog. † Marţi în 18 crt. a fost înmormîntat tinĕrul pedagog de cursul al II-lea *Mateiŭ Muntean,* mort la vrîstă de 19 anî. La trista ceremonie aŭ luat parte profesoriî de la institutul preparandial împreună cu eleviî. Cuvîntarea a rostit-o profesorul *Negruţiŭ,* în numele societăţiî literare a vorbit pedagogul *Isidor Dopp,* ér în numele colegilor sĕi *Trăian Şuteŭ.*

Dórmă în pace!

Med. Univ.

Dr. Romulus L. Crăciunu
specialist pentru morburile interne

Karlsbad, Alte Wiese „Strauss“.

Consultaţiuni de la 1 Maiŭ — 15 Octobre a. c.

(15) 2—3

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

XVI.

(Continuare.)

În urmă consumat de supĕrare, ne mai putênd învinge nĕcazurile lumeĭ acesteia, zise odată cătră celalalțĭ Episcopĭ: „Fraților și părinților, veniți, să ne rugăm împreună, ca să înceteze relele acestea saŭ bunul Dumnezeŭ să mĕ cheme la sine!“ Nu mult după aceea el căḑu la pat, cuprins de nisce friguri grele, causate de durerea, ce îĭ cuprinsese inima gingașă, și toți cei din jur vedeaŭ bine și se temeaŭ, că nu va mai trăi. Sufletul acesta atât de fraged și de tare — nu sciŭ cum — dar chiar în momentul acesta deveni și mai fraged, și mai înbitor.

Își reculese încă odată ultimele sale puteri, ca să compună o epistolă admirabilă cătră toți Episcopiĭ Africeĭ, în care îĭ conjură, să nu-și părăséscă nicĭ când credincioșiĭ daț sub paza lor, ci să le dea esemplu de hotărîre și paciință, *să sufere și să móră dimpreună cu eĭ și pentru eĭ.* Acésta a fost ultima sa scrisóre și tot odată cântecul sĕŭ de lebĕdă; a fost vrednic sufletul acesta mare de strigătul de pe marginea mormîntuluĭ sĕŭ. Într'aceea se lățĭ vestea în întreg orașul Hippo, că Augustin e aprópe de mórte. În dată ĭ-a fost încunjurată casa de ómenĭ. Credincioșiĭ sĕĭ voiaŭ să vadă pentru ultima óră pe episcopul lor. Morboșiĭ se adunaŭ în jurul patuluĭ sĕŭ. Mamele își aduceaŭ pruncĭ, ca să li-ĭ binecuvinte. Mișcat de semnele acestea ale înbireĭ față de el, începu a vĕrsa lacrĕmĭ, rugându-se luĭ Dumnezeŭ. Într'aceea un părinte îĭ rugă să-și pună mânile pe capul fiuluĭ sĕŭ și să-l însănătoșeze. „Dacă aș avé eŭ putere de a însănătoșa — zise surîdênd blândul bĕtrân — mai întâiŭ m'aș însănătoșa pe mine însu-mĭ!“

Cu tóte acestea la rugările părintelui, își puse mânile pe capul pruncului, care s'a și însănătoșat.

Dar Augustin acuși nu se mai numĕra între ceĭ viĭ. S'a scăpat de îmbrățișările poporuluĭ sĕŭ. Răpit de înbirea față de Dumnezeŭ, care l'a consumat cu totul, și tot odată reținut prin aducerea aminte de pĕcatele sale, pe carĭ nicĭ după o pocăință de 40 anĭ nu le-a putut uita, el își folosi órele cele din urmă ale viețiĭ pentru curățirea sufletuluĭ de orĭ ce urmă de pĕcat. A lăsat să-ĭ scrie Psalmiĭ de pocăință pe nisce fașe de ceva materiă și să îĭ pună lângă pat pe părete și așa în ultimele zile de suferință, pe patul morțiĭ, el cetia aceste versurĭ, vĕrsând șiróe neîntrerupte de lacrĕmĭ. „Și în urmă — zice Possidius — ca să nu-l conturbe nimenea în meditațiunile sale, ne-a rugat pe toțĭ, carĭ eram în jurul luĭ, că 10 zile înainte de mórte să nu lăsăm pe nimenĭ să între în chilia luĭ, de cât atunci, când vor veni și mediciĭ să-l visiteze, saŭ când îĭ vor aduce ceva de mâncare. Toți l'am ascultat cu umilință. Zilele cele zece din urmă le-a petrecut bărbatul acesta mare în o tăcere perfectă, ocupându-se numaĭ cu Dumnezeŭ, căruia ĭ-a arĕtat înbirea sa deplină și pocăință mare.

Când în fine a bătut óra, se mai întruniră odată și pentru ultima óră în jurul patuluĭ sĕŭ toțĭ Episcopiĭ și așa între îmbrățoșările și suspinele lor, a sburat în sinul luĭ Dumnezeŭ, sufletul acestuĭ om sfînt.

Erau șepte zeci și șésă de anĭ, de când l'a născut s. Monica, patru zeci și treĭ de când l'a întors prin lacrĕmile sale și patru zeci și doĭ, de când îl aștepta ea în ceriŭ. Alypiu, amicul sĕŭ cel mai vechiŭ, ĭ-a închis ochiĭ și l'a înmormîntat; și cine s'ar îndoi, că Monica nu l'a primit și nu l'a dus însa-și în sinul luĭ Dumnezeŭ?

Un mare sfînt al timpurilor moderne, a fost așa de fericit, că a putut privi în o visiune — întâlnirea în sinul luĭ Dumnezeŭ a lor dóuĕ suflete, carĭ s'aŭ înbit pe pământ cu o înbire gingașă, tare și curată. Sfîntul Vincențiŭ de Paula, vĕḑu sufletul s. Francisc de Sales scoborîndu-se din ceriŭ în forma unuĭ glob de foc, pe când sufletul sfinteĭ Chantal se ridica spre ceriŭ, ca un al doilea glob de foc; atunci cele 2 globuri se apropiară de olaltă, se împreunară într'unul și într'o clipită nu maĭ puteaĭ vedé, de cât o singură flacără, care s'a perdut în lumina ceréscă.

Cam un atare cas a trebuit să fie și la mórtea s. Augustin! Sufletul fiuluĭ și al mameĭ s'aŭ înălțat până în centrul dumnezeesc al înbireĭ împrumutate, unindu-se s'aŭ cufundat în acela, și mai fericiți fiind, de cât în *Ostia,* nu s'aŭ mai scoborît de acolo. Înse priveliștea acésta mărétă, Dumnezeŭ nu a arĕtat'o nimenuia! Pentru ce să ne mai descopere Dumnezeŭ, ceea ce și inima singură póte înțelege? Cel ce n'are în inima sa descoperirea uneĭ atare scene, acela nu merită să o primĕscă de sus.

O Augustine! fericit e pântecele, ce te-a purtat! el a trăsărit astăzĭ de o bucurĭă nespusă. O Monica! deschide-ți brațele înaintea acestuĭ fiŭ, carele întru atâta e al tĕŭ, și bucură-te în veci de fericirea, ce ĭ-aŭ asigurat'o lacrĕmile tale!

XVII.

Mama glorificată. — Cultul sfinteĭ Monice. — Aflarea și transportarea móștelor eĭ la Roma. — Vorbirea Papeĭ Martin al V.

430—1576.

Pe când Alypiu, Possidiu și alțĭ episcopĭ aĭ Africeĭ înmormîntară trupul sfîntuluĭ Augustin în biserica sfîntuluĭ Ștefan din Hippo, unde trebui să stea 50 de anĭ, când apoĭ fu transportat în Sardinia, apoĭ la *Pavia,* unde se odihnesce și acum. — Monica durmia încă tot în acel mormînt, pe care îl făcuse fiul sĕŭ pe malul măriĭ, la *Ostia.* Străinul, care cerceta acest mormînt venerabil, vedea acolo încă în cele maĭ depărtate timpurĭ un mic monument de marmoră de origine necunoscută, pe care mulțĭ îl ascriŭ chiar sfîntuluĭ Augustin. Și întru adevĕr cine ar dubita, că în decursul acestuĭ prim an de mare doliŭ, Augustin să nu fi venit adese-orĭ din Roma în peregrinajiŭ la mormîntul mameĭ sale? Cine s'ar îndoi, că dacă vorba sfinteĭ Monice nu ar fi fost așa de respicată, el n'ar fi făcut dispositiile de lipsă pentru a transporta la Thagasta aceste rĕmășițe prețióse, ca să le împreune în cripta familiară cu cele ale tatâluĭ sĕŭ Patriciu. Cel puțin după ce s. Monică a fost zis cuvintele: „Aicĭ să înmormîntați pe mama vóstră“, el n'a părăsit Italia și n'a zis ultimul adio acestor venerate rĕmășițe fără a se îngriji de mormîntul, ce le conținea și fără de a-l împrejura cu tótă onórea cuvenită.

Orĭ care ar fi istoria acestuĭ monument de marmoră, Monica veacurĭ lungĭ a petrecut în acel sarcofag de piatră dătorit pietățiĭ fiuluĭ sĕŭ. Numele eĭ era cinstit în Ostia, ér după publicarea *„Mărturisirilor“* în tótă lumea. Cult public înse nu ĭ-s'a dat. Sĕrbătórea eĭ nu e însemnată nicĭ în martirologiile universale ale luĭ *Usuard, Adon,* venerabilul *Beda,* nicĭ în călindarele din Africa. Din dispuseținea luĭ Dumnezeŭ s. Monică numaĭ după 1000 de anĭ a ajuns la mărirea unuĭ cult public. Óre pentru ce? De ce s. Philemona, martira celor dintâiŭ timpurĭ numaĭ în seclul al XIX-lea, dar atunci iute, a primit aureola strălucită? Pentru ce gloriosul misteriŭ al Immaculateĭ Concepțiunĭ a strălucit numaĭ în zilele nóstre? De ce sînt pe ceriŭ stele, a căror rațe luminóse, după mărturisirea învețaților, încă n'aŭ ajuns la noĭ? — Sînt secrete ale luĭ Dumnezeŭ.

În viața frumósă a Sfinteĭ nóstre înse misteriul e transparent și considerând lucrul maĭ de aprópe ușor se póte vedé, de ce a trebuit să odihnéscă s. Monică, — deși admirată, dar fără cult esteru, — într'un mormînt umilit, săpat de fiul sĕŭ. *Monica trebuia să devie patróna mamelor, carĭ aŭ Augustinĭ.*

Figura eĭ plăcută de aceea a fost creată de Dumnezeŭ, pentru ca să încurajeze, să ridice din durere și să mângâie pe acele mame nenorocite, a căror fiĭ răréccsc, de parte de credința légănuluĭ lor. Étă pentru ce secoliĭ creștinĭ aĭ evuluĭ mediŭ aŭ cunoscut pe Monica și totuși n'aŭ înțeles'o. O admiraŭ, dar nu-și întindeaŭ cătră ea brațele tremurânde. Ca să poți înțelege acéstă figură blândă și mângâitóre, trebue să o privești plângênd. Pe timpul acela înse numaĭ fórte puține lacrimĭ străluciaŭ în ochiĭ mamelor.

Așa fel curg 1000 de anĭ, și în timpul acela Dumnezeŭ par'că n'are grije de alta, de cât numaĭ să nu piară aceste móște scumpe. „De aceea a murit s. Monică în Italia, — zice un papă mare, Martin al V. — și de aceea a lăsat'o Augustin aci, pentru că dacă ar fi fost transportate acestea oseminte sfinte în Africa, de sigur ar fi perit între năvălirile, ce aŭ urmat, carĭ după ce aŭ ruinat bisericile și altarele și aŭ nimicit móștele, aŭ dĕrîmat și orașele, și din acest nemărginit ținut roditoriŭ aŭ făcut un pustiŭ deșert. Și tot din acea causă maĭ târziŭ — nu se scie bine când anume, dar a trebuit să concadă cu năvălirile Longobarḑiior din secolul al VI, saŭ VII-lea — trupul sfinteĭ Monice a fost transportat fără sgomot, fără ceremoniĭ în biserica sfinteĭ *Aurea* din Ostia și așeḑat acolo sub altariŭ într'o criptă afundă, despre care secret sciaŭ numaĭ preoții acesteĭ bisericĭ.

Dumnezeŭ a păstrat acest trup sfînt pentru alte timpurĭ, l'a păzit ca pe o comóră a îndurăreĭ sale pentru timpurĭ, carĭ aveaŭ să aibă mare lipsă de el.

În urmă cam pe la mijlocul veaculuĭ al 16-lea, în ajunul *protestantismuluĭ,* care a rupt unitatea credințeĭ și a pregătit timpurile triste, în carĭ s. Monică trebuia să apară ca o mângâiere luminósă — étă mormîntul eĭ se deschide în mod providențial, pe cum vom vedé, și ea este ridicată pe altare.

De altcum deja în secl. XII. și XIII. ea începu a ieși din umbră. Sĕrbătórea eĭ începe a se ține pe rînd în maĭ multe locurĭ, dar pretutindenea în 4 Maiŭ, înainte de ziua nemuritóreĭ amintirĭ a întórcereĭ fiuluĭ eĭ, ca și când ar zice credincioșilor, că dacă Augustin după atâte rătăcirĭ și tulburărĭ și-a reaflat credința, consciința, inima, chiar și geniul, și scăpat de tóte întunecimile a putut lumina lumea și Biserica, avem a mulțămi s. Monice. În catedralele vechĭ ale evuluĭ mediŭ i-se dedicară altare; în cinstea eĭ se compuneaŭ immurĭ de laudă. Figura eĭ plăcută și frumósă începu a străluci în picturile de pe pereți și ferestri. Deja un discipol al fericitului *Angelico Fiesole* anume *Benozzo Gozzoli* zugrăvi în corul bisericiĭ *San-Gimignano* câte-va din cele maĭ frumóse scene ale viețiĭ eĭ, anumit mórtea, sperând că o mână necunoscută condusă de un suflet mare va face să strălucéscă chipul eĭ dulce de-asupra altaruluĭ bisericiĭ ruinate din Ostia.

(Va urma.)

Ĭubileul de 200 ani al sf. Uniri.

— Disertaţiune. —

(Continuare.)

Lucru fórte natural, că între ast fel de împrejurări, poporul român a scăpĕtat pe tóte terenele, chiar şi numele străbun ni-l'am perdut şi în faţa lumei nu figuram de cât sub porecla meschină de Valachi. Gloria nóstră ni-s'a făcut în hulă şi în loc de a mai zice cu mândrie cu s. Apostol: „Civis romanus sum", ne ocăriau duşmanii cu titlul nostru de mărire zicĕndu-ne: „lătină păgână."

Literatura română era în stare cea mai primitivă ce să póte închipui şi prin urmare şi instrucţiunea bisericéscă şi şcolară, de cumva mai póte fi vorbă de aşa ceva, era cât se póte de sĕrăcăciósă. Literatura bisericéscă se reducé numai la nisce „Cazanii" şi acestea scrise fórte târziu, mai mult la întetirea principilor calvini, pline de cuvinte străine, fără înţeles şi se repetiau în tot anul, ast fel că bietului popor i-se toceau urechile cu ele. Acésta era tótă învĕţătura ce o primea un popor de câte-va milióne. Ast fel cultul divin era un mecanism gol, lipsit de tótă dulcéţa şi frumseţa lui atrăgĕtóre şi înălţătóre de inimi. Ba acestea timpuri au pocit întru atâta inima şi mintea românului, în cât în multe locuri chiar şi azi, poporul nu dă credĕmînt predicei, de cât numai dacă e cetită din carte. Aşa a decăduţ şi ritul bisericesc până la gradul cel mai de jos, împreună cu artele frumóse: pictura şi musica, cari vivifică întreg ritul. Cui nu-i sînt cunoscute şi acum schiláiturile şi strigatele disonante, ce-ţi vatĕmă auduul, a unor cantori bĕtrâni? — mai ales, când sînt doi saŭ mai mulţi la olaltă şi cântă pe întrecute? — şi acestea tóte nu sînt de cât triste suveniri ale desbinării de biserica adevĕrată a Romei.

Acestea urmări rele se vĕd şi pe terenul vieţii călugăresci. Nu este nici o instituţiune bisericéscă, care ţîntind spre scopul menit cu mijlóce juste, să fie mai folositóre, de cât ordurile călugăresci, căci nime nu póte lucra mai mult, de cât aceia, cari lăpădând tótă grija cea lumésca, trăesc numai binelui moral, eserciind vîrtuţile caritătii creştinesci faţă de deaprópele

În apus menirea călugărilor a fost alinarea diverselor dureri ale omenimei suferinde; grija de morboşi, orfani, străini, miseri, educarea tinerilor, întórcerea păgânilor şi pĕcătoşilor, înmormîntarea morţilor, pe când călugării greci petreceau în celule isolaţi de lume, ducênd o viaţă contemplativă, trăiau adecă numai pentru sine şi ca atari erau nisce ómeni superfluŭ căci „Qui sibi soli vivit homo superfluus est" zice un s. Părinte. Acest morb a întrat şi în biserica română.

Acestea sînt pe scurt pentru noi românii urmările desastróse ale rumperei de biserica Romei.

Pe cât a fost însă de funestă în urmările ei, pentru noi românii, desbinarea de biserica Romei, pe atât a fost de binecuvêntată în acelea Unirea cu aceea-şi biserică.

Legatura acésta între scaunul Romei şi unele părţi locuite de români, nici când n'a încetat cu totul, ci începênd de la Marele Constantin, până la Fotiu (886), la Michail Cerulariu (1054) şi până la sinodul Florentin (1439) s'au făcut neîncetat încercări de a întreţiné unirea, pe unde încă nu era lăţită.

Celea mai multe încercări s'au făcut din partea Grecilor, în numele tuturor românilor, dar fiind că erau numai simulaţiuni, ca să atragă pe români în partea lor, avênd lipsă de forţa fisică a lor în contra Turcilor, cari îi ameninţau, erau fără resultat.

Cu tóte acestea românii şi fără cele alalte popóre desbinate, conscii de originea lor străbună, în diverse rînduri s'au reunit cu Roma, dar patriarchul din Constantinopol a nimicit totul.

Asemenea încercări s'au făcut şi la românii din colo de Dunăre, cari după mai multe pertractări între regele lor Ioaniţiu şi pontificele Inocenţiu III, la 1203 s'au reunit cu Roma, dar din causa unei imprudinţe, prin care Românii fură siliţi să-şi părăsésca şi ritul, ei s'au înstrăinat cu totul de la unire.

În România şi Moldova, încă s'au făcut încercări de unire. La 1370, Clara, vĕduva principelui Alesandru Basarab, trecu la unire, îndemnând şi pe fica sa regina Sêrbiei, ba Papa Urban V. îndemnă şi pe Ştefan, principele Românici. Mai târziu la 1431 umblară prin România şi călugări franciscani ca misionari, dar fără efect, ba pe la începutul secolului 18., la Rîmnic, un episcop, Ilariu fu depus pentru că părtinea unirea.

Principele Moldovei Latzcău la 1370 primi unirea şi pentru supuşii săi, ceea ce şi avu efect, căci şi azi se mai află în Moldova parochii catolice cu rit latin. Ajungênd mitropolit al Moldovei Teoctist, inimic mare al unirei, nimici tot progresul aceleia, ba mijloci să se ardă şi cărţile românesci scrise cu litere latine.

În Ardeal încă s'au făcut încercări de unire aşa Papa Gregoriu IX. la an. 1234 se plânge în o epistolă îndreptată către Bela regele Ungariei, că în episcopatul Cumanilor sînt popóre de ritul grecesc, numite Vlachi, cari nefiind unite cu biserica Romei, nu voesc să primésca sacramintele de la episcopul catolic, ci de la episcopi mincinoşi de rit grecesc, şi-l rógă să nu sufere atari schismatici în regnul său, ci să-i întórcă la unire, dar şi acésta încercare fu fără efect.

O încercare mai rodnică se făcu sub Ioan Corvin, ceea ce se vede de acolo, că în ţinutul Sebeşului erau 30.000 români uniţi cu Roma, dar şi acestea succese fură de o durată scurtă.

Încercări mai mari pentru unire s'au făcut sub împĕratul Leopold şi mitropolitul Teofil. Împĕratul Leopold cât ce luă frînele guvernării voi a uşura sórtea bisericéscă şi politică a Românilor, ceea ce nu se puté numai dacă Românii s'ar fi unit cu una din cele 4 religiuni recunoscute.

Înţelegênd Teofil despre intenţiunile împĕratului, ajutat de Leopold Collonics primatele Ungariei, se decise serios a se uni cu Roma, spre care scop şi convocă sinod la Alba-Iulia, în Februar 1697. Aci s'a primit unirea, rĕmânênd neatinse ritul şi disciplina şi cu condiţiunea, ca Românii să se bucure de asemenea drepturi ca şi romano-catolicii.

Murind Teofil (1697), opera sa a continuat-o nemuritorul Atanasiu Angel. La 22 Ianuariu 1698 fu consacrat de episcop de către mitropolitul Târgovişteĭ. Pe atunci în Ardeal erau tulburări mari. Calvinii se încercau în tot chipul a abate pe români de la unirea cu catolicii, zicênd că deşi se vor uni, totuşi nu vor avé egali drepturi cu ei. Guvernul ţării, care consta mai mult din calvini, voi a trimite o comisiune prin sate, ca să întrebe pe fie care comună, că cu cine voesce să se unésca, cu scop ca să-i atragă la calvinism. Mitropolitul însă în un sinod ţinut la 30 Septembre 1699 protestă contra acestei hotărîri vicléne.

Pentru ca să se taie odată firul tuturor machinaţiunilor nu era mai consult, de cât a îndeplini în mod solemn actul unirei, ceea ce se şi făcu în sinodul convocat la Alba-Iulia prin Atanasie, la 4 Septembre 1700. Aci se primesce unirea mai de toţi românii, afară de locuitorii din comitatul Huniadórei, Sibiului şi districtul Braşovului, dar în urmă „socotind mai cu de a dinsul cele ce sînt ale lui Dumnezeu" pe cum şi „nestătornicia vieţii omenesci", pe cum sună actul, se dechiĕră şi ei gata a o primi, subscriind actul.

Atunci glasul păstorului celui bun „care oile sale le strigă pe nume şi le mână" a străbătut chiar şi colţurile cele mai depărtate locuite de români şi s'au adunat protopopi şi preoţi la o mare adunare românéscă „ca să-şi croéscă altă sórte, la care să se închine şi cruzii lui duşmani." Şi luminaţi la spirit, au priceput, că pe cum tăria unui edificiu atîrnă de la fundamentul lui şi esistinţa unei naţiuni de la acel principiu fundamental, care îi străbate întreg trupul ei moral şi viaţa, ast fel şi noi numai aşa ne putem asigura esistinţa nóstră, ca biserică şi naţiune, dacă vom fi în legătură cu isvorul vieţii, clădiţi pe temelia apostolilor, pe piatra, care porţile Iadului nu o vor învinge.

Ei au priceput, că mlădiţa nu póte aduce rod, de cât numai de va fi în legătură cu trupina, că trupina e Christos, ér noi mlădiţele, şi că prin urmare aceia, cari nu sînt în unire cu acésta trupină — biserica Romei — peri-vor în valurile rătăcirei, ca şi cei ce nu au fost în naia lui Noe pe timpul diluviului.

Ei au fost convinşi, cum că biserica Romei nu desnaţionalisézá pe nime, pe cum o acuză unii invidioşi, ci că sub scutul ei fie care naţiune şi biserică îşi conservă neatinse datinele, ritul, cultul individualităţii naţionale şi independinţa sa.

E drept, că pontificatul roman nu e numai al nostru, ci a întregei lumi catolice creştine; nu e numai naţional, pentru că e a fie cărei naţiuni singuratice, ci e şi internaţional, de óre ce nici o naţiune nu-l póte aroga numai pentru sine. Cu tóte acestea pe dreptul putem zice, că Pontificatul nu e a nici unui neam atâta, cât e al nostru, de óre ce istoria şi desvoltarea nóstră naţională e nedespărţită de Roma, leagănul gintei latine, a cărei fii sîntem noi.

Nóuĕ-spre-zece veacuri fac navală asupra bisericii pescariului Petru, dar cu tóte acestea dînsa şi acum stă neclătită şi numai martirii i-se schimbă din timp în timp. Făcu, dar mai ales au făcut năvală domnitori puternici, dar ori cât s'au încercat a o umili şi suprima, totuşi fiind ca „palma sub pondere crescit", dînsa în butul tuturor prigonirilor străluce glorios şi prin activitatea sa binecuvîntată pune în uimire lumea, făcêndu-o să-i recunósca înţelepciunea, sciinţa, blândeţa şi spiritul ei pacinic, cu cari guvernéză naia lui Isus Christos. Pentru aceea strămoşii nostri sciind, „că nu póte avé pe Isus de tată acela, care nu are biserica de mamă", s'au unit cu aceea, care nu ne póte înşela.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Dr. Elie Cristea: **Proverbe.** Sibiu, 1901. Un volum de aprópe 300 pagini, cuprinzênd maxime, asĕmĕnări şi idiotisme, colectate din graiul Românilor din Transilvania şi Ungaria. În prevorbire, dl Cristea arată, cum purtat de dorul de a scóte la ivélă frumseţele productelor poporale, a emis la 1897 un apel în numele despărţ. Sibiu al Astrei, pentru colectarea proverbelor, apelul a rĕmas fără echo în cercul Sibiu, a rĕsunat însă în alte părţi. Materialul primit se află în publicaţia acésta, ordinat alfabetic, după litera începĕtóre. Ordinarea acésta pare neporivită, întru cât adecă, o ordine după obiectul tractat în proverb, era cu mult mai accesibilă pentru aceia, cari vor să le utiliseze.

Ioan Fop Reteganul: **Novele,** este titlul unui volum ce a apărut acum în Bucuresci, în editura librăriei Leon Alcalay. Conţine bucăţile: *Firuţa Nuţului, Cerşitorul Tudorica, Minte de muiere şi pace! Bietul Istode, Mitru Pasculuĭ, Petrea Iovului,* şi se

află de vîndare la autorul în Retteg, preţul 1 cor. — Tot acolo se află şi scrierea lui *Novele şi schiţe*, asemenea cu preţul de 1 coróna. Acésta scriere conţine: *Biserica pocăinţii, Blândocul, O inimă nobilă, Nenea Alec, Popa Toma, Salvina cea nebună.* Ambele aceste scrieri le recomandăm cetitorilor nostri ca scrieri morale şi lesne de priceput.

N. Iorga: **Istoria literaturei române în secolul al XVIII-lea.** (1688—1821) Vol. I. Epoca lui Dimitrie Cantemir. — Epoca lui Chesarie din Rîmnic. Bucuresci 1901, pag. 550, preţul lucrării, care va sta din dóuĕ volume, e de 20 lei. Recomandăm cu insistinţă cetitorilor nostri preţiósa scriere a dlui prof. Iorga. Volumul I. a apărut deja, vol. II. va apăré peste o lună. Abonamente se primesc şi la redacţia fóiei nóstre.

I. F. Negruţiu: **Manual de stilistică** pentru cl. IV. gimnasială, preparandii, şcóla superiórá de fete ş. a. pe cum şi pentru privaţi. Ediţ. III. Sibiiu 1901. pag. 288, preţul 2 cor. 60 fil. Apreţiarea favorabilă de care a fost împărtăşită cartea acésta în ediţiunile anteriére, aprobarea ministerială şi faptul îmbucurător, că ea e întrodusă ca manual de învĕţămînt la tóte gimnasiile nóstre, dovedesc, că autorul a pus multă sîrguinţă întru a face din ea o carte cât se póte mai neesceptionabilă, din care elevul să cunóscă şi înveţe frumseţile stilului şi să şi câştige perfectă cunoscinţă în punerea în practică a celor învĕţate. Regulele stilistice sînt ilustrate cu esemple luate din cei mai buni stilişti români, ca Alesandri, Coşbuc, Slavici ş. a.

„Convorbiri literare“, Nr. 6 din anul 35/1901, cu următorul cuprins:

G. Murnu, Din Heine (poesii). — G. Bogdan-Duică. Despre ţiganiada lui Budai-Deleanu (studiŭ literar). — P. Dulfu. Euripide, Ifigenia în Aulida (trad. în versuri). — E. Hodoş, Sórele şi Luna (baladă poporală) — I. Bogdan. **Un fragment de cronică moldovenéscă** în limba slavă. — Mihail Dragomirescu, Dóuĕ tinere talente. — St. Orăşan. P. Eliade, Filosofia lui La Fontaine (Recensiune). — M. B. Spicuiri din marele dicţionar geografic al României. — N. Iorga, Comunicări mărunte.

Istoria legii vechi scrisă de Dr. Victor Szmigelski, tom. I., pag. 432, preţul 3 cor. 80 fil., se estinde până la Solomon, tractând cu multă competenţă şi în stil ales, istoria veche a poporului lui Israil din timpurile mai vechi şi ţinênd cont de literatură biblică mai nóuă. Venitul curat realisat va fi o contribuire la un fond provincial de salarisare pentru preoţi şi învĕţători. O recomandăm cu căldură.

Posta „Unirii“.

On. *G. F. în C. u.* A sosit, vom vedé mai târziŭ. Mulţumită.

On. *I. P. în A.* Ne pare rĕŭ, dar nu putem. Multe versuri schiópătă rĕŭ. Limba în multe locuri e fórte nepoetică, pe lângă aceea poesia e scrisă aşa de necetet, cât de multe ori, şire întregi nu scim ce vor să spună.

Participantele. Nu publicăm scrieri anonime.

f. Va urma în numĕrul viitor. Chestia tractată în... merită tótă luarea aminte, cunoscute fiind abusurile, ce se comit airea, cu ast fel de prilejuri. Salutare!

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

Inserate.

155 v. szám (16) 1—1
1901.

Árverési hirdetmény.

Alulirt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1898. évi 7687. számu végzése következtében Dr. Maniu Gyula ügyvéd által képviselt „Patria takarék pénztár“ javára Dokolin Todor puju és társai ellen 82 kor. — fil. s jár. erejéig 1898. évi Október hó 6-án foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 900 kor. — fillérre becsült következő ingóságok, u. m.: Latiu Juonnál: 2 tehén; Latiu Gedeonnál: 2 tehén és Dokolin Todor pujunál: 2 ökör nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a hosszúaszói kir. jbiróság 1901. évi V. 109/2. számu végzése folytán 82 kor. — fil. tőkekövetelés, ennek 1897. évi Május hó 12-ik napjától járó 6% kamatai. ⅓% váltódij és eddig összesen 49 kor. 20 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig Kis-Iklódon végrehajtást szenvedők lakásán leendő eszközlésére 1901. évi Junius hó 28-ik napjának délutáni 3 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Hosszúaszón 1901. évi Junius hó 12-ik napján.

Kónya János,
kir. jbirósági végrehajtó.

---

156 v. szám (17) 1—1
1901.

Árverési hirdetmény.

Alulirt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1898. évi 7082. számu végzése következtében Dr. Maniu Gyula ügyvéd által képviselt „Patria takarék pénztár“ javára Latiu Juon és társai ellen 184 kor. — fill. s jár. erejéig 1898. évi Október hó 6-án foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 990 kor. — fillérre becsült következő ingóságok, u. m.: Latiu Juonnál: 2 tehén; Barna Stefánnál: 1 ártány; Corbean Vasziliénél: 1 ártány; Dokolin Noveánál: 2 ökör és Latiu Augusztinnál: 1 ökör nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a hosszúaszói kir. járásbiróság 1901. évi V. 110/2. számu végzése folytán 184 kor. — fil. tőkekövetelés, ennek 1897. évi Május hó 13-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 70 kor. 62 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig Kis-Iklódon végrehajtást szenvedők lakásán leendő eszközlésére 1901. évi Junius hó 28-ik napjának délelötti 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Hosszúaszón 1901. évi Junius hó 12-ik napján.

Kónya János,
kir. jbirósági végrehajtó.

La espositiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote şi de metal a lui

(34) 30—52

Antoniu Novotny

în Timişóra-Fabric

se recomándă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea de noŭ a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregi armonióse, pe lângă garanţie pe mai mulţi ani, provĕdute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întórce cu uşurinţă în ori ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o latură prin ceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele patentate găurite

de mine inventate şi mai de multe ori premiate, carî sunt provĕdute în partea superiórá — ca violina — cu găuri după figura *S* şi pentru aceea aŭ un ton mai intensiv, mai adînc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, **aşa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 408 kg. făcut după sistemul vechiŭ.** Mai departe se recomándă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut** — ca şi spre turnarea de **tóce de metal**. Clopote în greutate de 300 kg. şi mai jos se află tot de una în magazin.

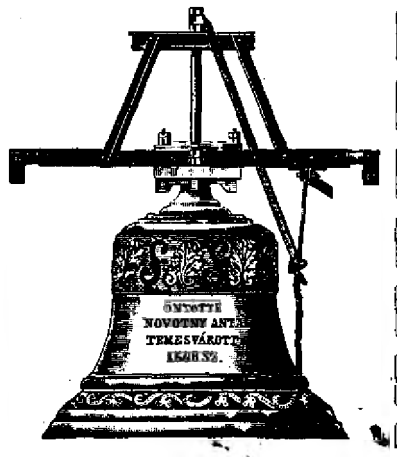

Preţ-curanturi ilustrate se trimit la cerere grătuit şi franco.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare in fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« in Blaş.

Anul XI. Blaş 29 Iunie 1901. Numĕrul 26.

Aflându-ne la finea semestrului prim din anul acesta, rugăm pe P. T. Cetitorĭ şi abonenţi aĭ fóiei nóstre, să binevoéscă a ne trimite abonamentul restant al fóiei, căci avem multe datorii şi spese, pe carĭ trebue să le achităm. Spre care scop alăturăm la acest numĕr câte o asignaţiune postală.

Administraţiunea.

Protopopiĭ şi preoţiĭ.

Tot de una, primăvara, când se face împărţirea ajutorului de stat din partea guvernului, preoţimea nóstră maĭ mult, ca altă dată, dă semne de viaţă. Corespondinţe, voci, resunete, şi câte şi maĭ câte isbucnesc de o dată din mijlocul preoţimeĭ nedreptăţite şi umplu colónele foilor nóstre. Se aud fel de fel de propuneri, ideĭ şi planurĭ măreţe, unul maĭ iscusit alcătuit, de cât altul, tóte avênd menirea, să ridice preoţimea de-asupra valurilor, ce le aruncă împărţirea injustă a ajutorului de stat. Dacă trece unda, totul se liniscesce, şi ómeniĭ îşĭ vĕd de daraverile lor.

Nu acusăm preoţimea de pĕcatul acesta; nepăsarea e ceva propriŭ fireĭ românului, atâta e rĕŭ însĕ, că cu timpul ne facem apaticĭ, indiferenţi de tot ce se întîmplă în viaţa publică. Şi acésta nu póte fi trecută cu vederea.

Cât am putut am combătut indiferentismul acesta şi am lovit chiar cu asprime în preoţime, convinşi că deşi vorba ne-a fost cam aspră, dar am făcut-o în interesul fraţilor preoţi, a căror fericire din inimă o dorim.

„Un preot român unit“ rĕspunde la scrisele nóstre în „Gazeta“ Nr. 107 şi conchide, că vina neinteresării acesteia, e de a se căuta, nu numaĭ în preoţimea de la sate, „ci şi în forurile intermediare, în protopopime“, şi numaĭ în acésta.

„Preoţimea însăşĭ în scara hierarchică este trépta ceea maĭ de jos şi ceea maĭ numĕrósă, firesce. Nu într'ênsa, ci în centru se află motorul principal, care face mişcarea. Dacă centrul însuşĭ, dacă orgarele intermediare, menite a fi factorul cel maĭ important în întreg organismul, nu-şi cunosc chemarea, va fi impotent. Organele intermediare — protopopiĭ, vicariĭ — sînt în organismul acesta factoriĭ cei maĭ importanţi. Ei — protopopiĭ, vicariĭ — sînt puşi să ţină samă în jos şi să deie samă în sus. Ei sînt sufletul, activitatea lor este chemată a îndrepta ce e rĕŭ, a aprecia ce e bun, a însufleţi pe preoţiĭ subalternĭ, a le ridica moraiul, a le da mână de ajutor, a se interesa de purtarea lor, a pune la respect pe cei târziĭ şi neregulaţi, a nu-şi uita de cei harnicĭ, a pregăti teren de nobilă emulare între preoţiĭ sĕĭ, a fi cu un cuvînt ceea ce se cuvine unuĭ protopop.“

Şi apoĭ accentuând, că şi preoţiĭ fiind ómeni, cu slăbiciuni şi pĕcate, nu sînt cu toţiĭ într'o formă de zeloşi, activi şi destoinicĭ, ci „sînt apoĭ preoţi maĭ lăsătorĭ, puţinĭ păsătorĭ în regulă de punctualitate, carĭ aŭ lipsă de îndemn“, conclude

„Pentru aceea sînt puşi nemijlociţiĭ maĭ marĭ — caută să spun din noŭ, că protopopiĭ, vicariĭ — să îndemne, să provóce, să siléscă chiar pe cei din urmă: să aprecieze, încurajieze şi să ţină samă de cei dintâiŭ, fără considerare că-ĭ sînt pe plac, orĭ că nu-ĭ sînt neamurĭ. Ér dacă niciĭ una, niciĭ alta nu se face, carĭ sînt urmările? Urmările sînt acele, pe carĭ noĭ le vedem în biserica nóstră, acum destul de triste şi rele. Cei zeloşi şi buni se descurajiéză şi se fac indiferenţi, ér cei maĭ indolenţi devin incorigibilĭ, şi de va merge tot aşa, toţi vor fi un tot inert şi fĕr de spirit de viaţă.

Vorbim ce scim şi ce am esperiat. Cum se şi póte alt fel esplica faptul, că cei maĭ harnicĭ şi capabilĭ tinerĭ în gimnasiŭ, în teologie, ajunşi în parochiĭ peste cât-va timp se cufundă cât niciĭ nu se maĭ scie, că esistă pe lume? Numaĭ aşa, că n'aŭ niciĭ un teren de desvoltare, emulare, n'aŭ niciĭ o rĕsplată, fie cât de bagatelă din partea niménuĭ, ba pentru spiritul şi vederile lor adese orĭ sînt chiar luaţi la ţintă şi priviţi peste umĕr. Scim apoĭ, că „coruptio optimi pessima“.

Am citat aceste vorbe, pentru că scriitorul lor are aerul de a ne combate, ce se vede şi din faptul, că şi-a publicat articolul în altă fóe, deşi colónele foiĭ nóstre aŭ fost şi sînt deschise pentru întrégă preoţimea nóstră în general. Tóte celea aserate maĭ sus şi reproduse şi de noĭ, sînt lucrurĭ fórte adevĕrate şi niciĭ nu ne trece prin gând să le combatem. Când am acusat preoţimea de nepăsare, n'am înţeles sub cuvîntul acesta numaĭ pe preoţiĭ sătenĭ, ci colectiv am reflectat la tótă preoţimea rurală, la olaltă cu protopopiĭ.

Aşa ar trĕbui să fie, de bună samă, ceĭ carĭ sînt puşĭ de superiorii lor să povăţuiéscă pe preoţime la împlinirea acurată a datorinţeĭ sale; eĭ ar trĕbui tot de una să esceleze prin zel şi promptitudine, gata în a apăra biserica şi în a da sfaturile cele maĭ potrivite preoţimeĭ rurale, întru deslegarea problemelor ce i-se impun adese.

Şi avem satisfacţia, că afară de puţine şi disparente escepţiuni, forurile intermediare în archidiecesa nóstră sînt conscii de chemarea şi datorinţa lor. Şi scriitorul din „Gazeta“ vede prea triste tablouri, e prea pesimist în apreţierile sale, când lasă să se cetéscă printre şire, că protopopiĭ, toţi, unul ca unul, îşi negleg datorinţele lor.

Şi e din cale afară prea hazardată afirmaţia, că „ceĭ maĭ harnicĭ şi capabilĭ tinerĭ“ dacă ajung în parochiĭ, dispar cu totul, ne avênd teren de desvoltare, maĭ mult încă „sînt luaţi la ţintă şi priviţi peste umĕr.“

Cum se póte aşa ceva? Nu póte óre preotul să facă orĭ ce lucrurĭ bune vrea în parochia sa? E împiedecat óre în activitatea sa cel ce asudă pentru promovarea intereselor bisericescĭ şi şcolastice? nu credem, şi niciĭ nu scim niciĭ un cas şi am fi recunoscătorĭ dluĭ autor, dacă ne-ar arăta vre unul.

Spiritele deştepte şi luminate, nu pentru rĕsplată lucră, şi nu e permis niciĭ o dată, ca rĕsplata acésta să fie motorul activităţiĭ nimeruĭ. Dacă de fapt aşa ar fi, preoţimea nóstră numaĭ aşa s'ar însufleţi spre fapte măreţe şi ideale, ar trĕbui să desperăm de viitorul bisericeĭ nóstre.

Avem însĕ convingerea fundată, că scriitorul articoluluĭ din „Gazeta“ a scris în un cias prea amărît şi vede în prea întunecată lumină tóte lucrurile. Încapacitatea forurilor intermediare nu póte să fie motiv, ca preoţiĭ să nu-şi îndeplinéscă chemarea lor, şi nesce conducătorĭ netrebnicĭ nu pot împedeca în desvoltarea lor avînturile nobile ale preoţimeĭ subalterne, ci, cel mult le pot zădărnici pe un timp scurt.

Grăuntul sănătos sparge pătura pămîntuluĭ şi ĭésă la lumină.

„Episcopus Transsylvaniae". — Multă supĕrare a pricinuit tuturor necatolicilor de la noi, pentru ce distinsul Episcop conte Majláth se intitulézĕ: episcopul Transilvaniei. Tóte confesiunile din Ardeal aŭ protestat contra acestei întitulaturi, până chiar şi fraţii greco-neuniţi. Ministrul Wlassics, a închiat discuţia iscată pe tema acésta, mai ales prin foile protestante, spunênd, că acum de cinci veacuri, în 61. articoli de lege, ocură numirea acésta; care va se zică Episc. Majláth, cu tot dreptul se póte folosi de acest titlu, care după dreptate îi compete.

Înfiinţarea teatrului român. — Societatea pentru un fond de teatru român îşi va ţiné anul acesta adunarea generală în Şimleul-Silvaniei, la începutul lunei Augusť. Cu acest prilej, — după cum spune o scrisóre primită de la biroul societăţii, — se va pune la ordinea zilei şi *convocarea unei adunări generale, cu scopul de a decide asupra înfiinţării teatrului român.* Fiind cestiunea acésta de o deosebită importanţă, ar fi fórte de dorit, ca la numita adunare să ieie parte cât mai mulţi membri.

Revistă bisericéscă.

Roma. Sfinţia Sa Pontificele a numit pe cardinalii *Steinhuber, Satolli* şi *Ciasca,* de membrii în comisiunea pentru revederea cărţilor liturgice şi dogmatice a bisericii orientale unite cu Roma. Pe Msgr. *Aversa,* până acum secretar la nunciatura din Viena, l'a numit auditor pe lângă nunţiatura din Münchien, ér la Viena a numit auditor de cl. I. pe Msgr. *Nicotra* în locul Msgr. prinţ *Croy,* trecut canonic la Sf. Petru.

Austria. Despre posiţia, ce o ieă împĕratul faţă cu mişcarea „Los von Rom", dau deslušire mai multe scirĭ. Una oficială spune, că împĕratul la primirea clerului în Praga, a făcut cardinalului archiepiscop observarea: „Interesele bisericii catolice vor avé în mine în tot de una un părtinitoriŭ căiduros." Altă scire, carea o aduce „Deutsches Volksblatt", spune, că monarchul a ascultat descrierea, ce o a făcut o deputaţiune despre agitaţia cea greţósă a mişcăriĭ „Los von Rom", şi apoi a replicat: „E grozav, în ce chip se atacă astăzi biserica catolică. Dară e de lipsă a se lupta." O a treia scire interesantă spune, că monarchul a zis cătră presidentul reuniunii catolice de lucrători din Gmünd: „DVóstre vĕ numiţi reuniune catolică. Asta îmi e dovadă, că sînteţi patrioticĭ."

Franţa. Proiectul de lege despre reuniuni, senatul l'a primit în desbaterea specială mai iute, de cum s'ar fi aşteptat după decurgerea de până acum a pertractărilor. În şedinţa sa de nópte ţinută Sâmbătă trecută, senatul a primit proiectul întreg cu 173 contra la 99 voturi. S'aŭ mai primit şi dóuĕ proiecte întregitóre, carĭ privesc concederea unei rente personale pe sama membrilor congregaţiunilor religióse.

„Pol. Corresp." zice referitoriŭ la legea acésta: „Convicţia, ce domnesce în cercurile vaticane, că raportul dintre Vatican şi dintre Franţa prin nóua lege despre reuniuni nu va suferi nicĭ o alterare, o împărtăşesc şi cercurile hotărîtóre franceze. Sperarea, că guvernul va purta grije de o esecutare cumpĕtată şi precaută a dispoziţiilor legiĭ, pe cum se asigură, a bună samă nu va avé parte de desamăgire." Firesce că scirĭ asemenea acestora vor numai să înduplece pe catolicĭ la resignare.

După cum spune „Memorial diplomatique" mai multe congregaţiuni religióse lovite prin legea acésta şi-aŭ cumpĕrat în Luxemburg imobilĭ estinse şi vor, să întemeieze în Echternach o mănăstire mare.

Anglia. „Osservatore Romano" publică o adresă a colegiului de profesorĭ şi a studenţimiĭ de la universitatea angleză din Glasgow, îndreptată Sfinţiei Sale, din incidentul apropiatei sĕrbări aniversare a 450-a de la înfiinţarea universităţiĭ. Adresa amintesce, că iniţiativa pentru întemeiarea universităţiĭ a pornit de la Papa Nicolaŭ V., şi esprimă dorinţa, ca Sfinţia Sa încă să ieă parte în bucuria colegiului de profesorĭ şi a studenţimiĭ. Sfinţia Sa a rĕspuns cu o scrisóre plină de dragoste, în care mulţumesce pentru atenţiunea acésta şi-şi esprimă dorinţa, ca universitatea să înfloréscă şi înainteze şi de acum înainte.

Revistă politică.

Afaceri interne. Ceea ce preocupă opinia publică în Ungaria e afacerea sensaţionala Ugron-Rimler. A apărut adecă la Paris o broşură scrisă de Rimler sub titlul „Necesitatea alianţeĭ franco-ruse-austriace", în care se povestesc demersurile dintre deputatul independist Ugron şi ministrul de esterne francez Delcassé, pentru începerea unei agitaţiuni în

---

Feuilleton.

Catolicismul în America.

— Spicuiri. —

Lăţirea luĭ.

Ceĭ dintâĭ misionarĭ aĭ catolicismului în Statele Unite aŭ fost Franciscaniĭ spaniolĭ. Eĭ aŭ înfipt stindardul crucii la ţĕrmuriĭ Floridei, şi în curînd li-s'aŭ adaus şi alte cete din oştirea luĭ Christos. A fost un noroc deosebit în viaţa bisericeĭ, că chiar călugăriĭ acestia aŭ adus şi duc rolul de căpetenie în convertirea popórĕlor din America. Ceĭ dintâĭ misionarĭ aŭ trebuit să se lupte cu forţăr uriaşe de pe la 1512—1542. O nenorocire după alta venia peste eĭ. Eroiĭ catolicismului aŭ plecat sub conducerea luĭ Leon, Cordova, Narvaez. La 1539 a ajuns espediţia, condusă de Coronado, la isvórĕle calde Arkansas, de aci cătră Rio Grande, ca să reîntórcă la Mexico. Părinţiĭ Franciscanĭ nu s'aŭ spăimîntat de pericolul, dinaintea căruia s'a refugiat generalul spaniol.

O privelişte neobicĭnuită a fost aceea, când misionariĭ, părăsiţĭ de însoţitoriĭ lor armaţĭ, aŭ căđut cu faţa la pămînt, oferindu-şĭ viaţa de jertfă Provedinţeĭ întru convertirea Indianilor.

Dumnezeŭ le-a şi primit jertfa, căcĭ în ţinutul Quivira doĭ din eĭ aŭ şi căđut sub săgeţile Indianilor, anume: Frater Padilla şi Ioan de la cruce. Acestia aŭ fost primiĭ martirĭ aĭ Statelor Unite, după ce abia cu 50 anĭ înainte a descoperit Columb insula San-Salvador.

În decurs de 40 anĭ aŭ pătruns Franciscaniĭ pe teritorul dieceseĭ de azĭ Santa-Fé, convertind la creştinism întrégă provincia acésta păgână.

Înainte de ce ar fi fondat Anglezĭ şi numaĭ o unică colonie pe ţĕrmuriĭ Americeĭ, deja eraŭ încreştinate tóte semînţiile indiene de la Rio Grande.

Aprópe în acelaşĭ timp şĭ-aŭ trimis cuceritorĭ şi ordul Dominicanilor şi al Ieşuiţilor, înfigênd crucea biruitóre de la o margine la alta a Floridei. Abia a eşit tiparul din faşă şi Ieşuiţiĭ aŭ şi început a tipări cărţĭ în limba indiană. Indieniĭ, la început cu neîncredere, mai apoĭ cu atât mai strîns s'aŭ alipit de eĭ, încărcându-ĭ cu daruri multe şi preţióse. Franciscaniĭ, parte în urma sprijinului de acasă din Europa, parte din donaţiunile indienilor, aŭ înfiinţat claustre admirabile, cu deosebire în Florida. Cel mai însemnat a fost claustrul din S.-Helena, o adevĕrată fortăréţă.

În secolul XVIII. pe la început (1703) aŭ dărîmat fanaticiĭ Anglezĭ imigraţĭ tot ce aŭ edificat fiiĭ s. Francisc. În curs de 50 anĭ tótă Florida a încăput pe mâinile angleze, ştergênd guvernul lor tot ce aŭ cruţat înaintaşiĭ.

Mai norocoşĭ aŭ fost şi eĭ în Virginia de miază-zi, colonia bisericeĭ angleze de stat. S'a adaus la acésta Maryland, cuibul de căpetenie al emigranţilor catolicĭ şi mult timp centrul mişcăriĭ catolice. Fondarea Maryland-ului e destul de ciudată şi ne reamintesce povestile simple din anticitate, deşi s'a petrecut în timpurile mai nóuĕ. Lord Calvert, consilierul secret a luĭ Iacob I, s'a întors la 1642 în sînul bisericeĭ catolice, fiind silit prin acésta să-şĭ părăséscă ţara şi funcţiunile purtate. Însuşĭ Iacob I. i-a recomandat să trécă în America, unde îşĭ póte esercita în libertate religiunea.

Calvert, recte lord Baltimore, ascultând sfatul regeluĭ, a debarcat dimpreună cu aiţĭ aderenţĭ în partea Virginieĭ de miază-zi, unde locuiaŭ credincioşiĭ anglicanĭ. Acestia l'aŭ primit pe Lordul Baltimore, dar aŭ pretins de la eĭ să jóre, că va recunósce pe rege de cap al bisericeĭ. A zis deci un adio la Virginia, căcĭ chiar de aceea îşĭ părăsise el Anglia, şi dimpreună cu soţiĭ sĕĭ s'aŭ aşedat pe ţĕrmuriĭ Potomac-ului, care provincie s'a numit mai târziŭ Maryland.

Provincia Maryland, acésta colonie par excelence catolică, a permis perfectă libertate de religiune. Lord Baltimore, capul expediţieĭ aduse următórea hotărîre: „ . . . considerând, că scopul acesteĭ colonii este susţinerea şi promovarea păcĭĭ şi a linischeĭ, pe cum şi aruncarea sĕmînţeĭ iubirii împrumutate între locuitorĭ: nu e iertat a conturba saŭ a împedeca pe nime în esercitiul religiuneĭ sale, numaĭ să creadă în dumnezeirea luĭ Isus Christos". Murind Lord Baltimore la 1681, biserica anglicană de stat a rĕsplătit infidelul libertatea, ce statul Maryland a fost asigurat tuturor locuitorilor sĕĭ. S'aŭ început apoĭ persecuţiile fără cruţare asupra catolicilor, punêndu-ĭ într'o adevĕrată sclăvie religióşă. Ĭ-aŭ scos din

Austro-Ungaria contra triplei alianțe. Ugron a cerut 1 milion de franci pentru scopuri electorale, o bancă franco-magiară, mai multe ziare în Ungaria, cari se lupte contra triplei alianțe. Rimler a tractatul cu Delcassé în numele lui Ugron. În momentul ultim însă, când era să se încheie aranjamîntul definitiv, Delcassé a abandonat planul acestei alianțe.

E de priceput sgomotul ce au făcut destăinuirile acestea. Ziarele magiare sînt pline de declarații și contradeclarații. Ungron, cércă să se spele de acusa, că ar fi voit să lucre cu bani străini pentru întărîrea partidului séu. Rimler face noi desvěliri, așa cât s'a produs o formală îngălmăcire.

Casul acesta e caracteristic pentru situația publică în Ungaria.

România. Zilele trecute generalul Beck, șeful statului major al armatei nóstre, a visitat pe regele Carol, în Sinaia. Generalul Beck, era însoțit de oficerimea, cu care face studii prin Ardeal. Regele Carol i-a primit fórte afabil, invitându-i la dejun și închinând în onórea Malestății Sale Francisc Iosif.

Toastul acesta, cum și rěspunsul gener. Beck, sînt fórte viu apreciate în ziaristica din Austria și tóte foile congrăsuesc în a arěta de osěbită importanță, ce și-a câștigat'o România, pentru susținerea păcii și promovarea progresului și a culturii, în Peninsula balcanică.

Scopul visitei se zice, că a fost învitarea regelui Carol la marile manevre, ce se vor ține în Ungaria, în împrejurimile orașului Pécs.

Reîntors de la Sinaia, feldmarșalul a sosit la Sibiiu, de unde a visitat Turnul-Roșu și linia de juncțiune cu România, aci încă a fost salutat de doi oficeri români.

Pe Joi au fost convocate corpurile legiuitóre în sesiune estraordinară. Obiectele principali, ce se vor desbate cu acest prilej, sînt mai ales legile financiare, menite să scape România din crisă

Transvaal. Zi de zi lésă tot mai mult la iveală, cât de false au fost celea mai multe scirí publicate despre decursul rěsboiului transvaalian. După informațiunile ziarului „Germania“ din Berlin, Burii stăpânesc întreg Caplandul și Anglezii, deși mai puternici și numeroși, nu li-se pot împotrivi. Olandezii din Cap, în ciuda pedepselor aspre, cu cari îi amenință Anglezii, nu se înspăimântă, ci dau Burilor tot ajutorul posibil. Nici de proviantură nu duc lipsă Burii, grija acesteia o lasă Anglezilor. Așa se vestesce, că aprópe de Colesberg, Burii au pus mâna pe un deposit de remontă, în care erau peste 600 de cai. În Londra situația din Cap e considerată, ca destul de critică și niměnuia nu-i trece prin minte, să aștepte ceva schimbare de la gener. French.

Zilele acestea se lățise prin foi scirea, destul de sensațională, că în sfîrșit totuși împěratul Wilhelm va primi pe bětrânul Krüger. „Kölnische Zeitung“ desminte fórte categoric scirea acésta.

Altă scire e că împěratul Germaniei va păși ca mijlocitor al păcii. Și acésta însă se pare tot așa de nesigură, ca cea de mai înainte.

China. Spiritele în China nici acum nu sînt liniștite, în butul tuturor sforțărilor pe cari le fac puterile europene. După cum i-se anunță acum ziarului Nowoje Wremja, în Corea a isbucnit o revoltă, mai mulți misionari au fost uciși.

Fugiții din Corea spun, că trei năi de rěsboiu rusesci și dóuě angleze au sosit la gura riului Yalu, spre a întreveni pentru liniștirea turburărilor.

Corespondințe.

Ceremoniile sacre, mâncarea și beutura împreunată cu acele.

Tractul Dêrgei, Iunie 1901.

Biserica în tóte timpurile a fost predicătórea și practizătórea iubirii deaprópelui și a filantropiei, silindu-se conform împrejurărilor sociali și lipselor membrilor séi a practisa filantropia.

La început, fiind că biserica consta din sclavi, sclavi eliberați, indivizi persecuați de membrii familiei, căreia aparțineau; din ómeni urmăriți de lege și nescutiți de auctoritatea legală de stat; din indivizi, pe cari ieșirea din locurile ascunse, unde petreceau la lucru, la câștigarea pânei de tóte zilele i-ar fi pus în pericol de a-și pierde viața, — s'a îngrijit de hrana fiilor séi lipsiți, împreunând ceremoniile sacre cu mâncări servite fiilor séi în adevěr avisați la acele.

Schimbându-se împrejurările sociali, când creștinii nu mai aveau lipsă de a fi ajutați cu mâncare, biserica catolică a încetat a mai da hrană fiilor séi, ci căutând la lipsele lor, a început a înființa asile pentru

---

funcțiuni, i-au scos din școle, ba le-au interzis și ținerea cultului divin. Dacă s'a mai susținut, totuși spiritul catolic în ei este de a se mulțumi societății Iesuiților și celoralalte ordurí călugărescí, cari au susținut viața catolică, până când pe timpul rěsboiului pentru neatîrnare și-a recâștigat și biserica catolică neatîrnarea sa. Caroll, acest Washington sau Franclin al bisericei, a folosit și în biserică vestita devisă a lui Monroe: „America este a americanilor“. El a și fost primul reîntemeietor al catolicismului în America și primul episcop catolic în Baltimore. Iohn Caroll abia a primit bățul pastoral și ca un Moise a lovit strânca, scoțind bogat isvor de venite. Abia era episcop de 2 ani și a întemeiat seminar și academie în Georgetown, mai târziu universitate. Avîntul, ce l'au luat institutele aceste înalte sub conducerea Sulpicianilor, aduși din Paris, ér pe la 1814 a Iesuiților cu Augustinianii, Dominicanii, Trappiștii, Lazariștii au produs și resultate uimitóre în viața bisericei catolice din America.

Cel mai zelos soț de muncă a lui Iohn Caroll a fost Demetriu Gallitzin, un principe rus, a cărui convertire miraculósă a făcut sensație în tótă Europa. Proprietarul unui nume strălucit, eredele unei averi fabulóse, prințul Gallitziu a călětorit în America în vrîstă de 21 ani, ca reîntorcênd de acolo să între în garda rusésca. Provědut cu epistole re- comândătóre către Vashington și Iohn Caroll, i-a și cercetat pe acești bărbați mari ai Americei.

Impresiunea, ce a făcut asupra prințului episcopul Iohn Caroll, l'a desarmat cu totul. A abzis de tótă splendórea numelui și a posiției sale, și schimbându-și numele în Schmidt în loc de a se face gardist în Petersburg a ajuns în *garda romană*.

Îmbiat mai târziu cu episcopia, abia a primit vicariatul general al episcopului de Philadelphia, fără să-l pótă despărți însă de parochia sa iubită Loretto.

El a înființat misiunea Loretto în munții Alleghany, care azi s'a prefăcut într'un oraș însemnat.

După mórtea părinților suferia de mijlócele traiului. Acésta nu l'a descurajiat. Către capetul vieții i-a sueces să acopere tótă datoria, contrasă pentru edificarea bisericei, ba avuse și mângăierea de a vedé cum în jurul misiunei fondate de el, s'au sporit și altele, cari constau, ca și Loretto, curat din catolici.

Gallitzin a desvoltat și activitate literară, démnă de cultura lui înaltă. „Defence of Catholic principles“ și „Appellation to the protestant public“ îi asigură renumele de bun disputator. Scrierile acestea au apărut în ediții numeróse, atât în America, cât și în Irlandia.

A murit în 1840 în etate de 70 ani, fără să-și mai fi revědut patria. Viforul revoluțiunei franceze a avut efect binefăcětor asupra misiunilor americane. Pe urma ei s'a suplinit lipsa de preoți, de care suferiau credincioșii lui Caroll.

S'a început apoi pe întrecute organisarea temeinică a vieții bisericesci și câștigarea de averi pentru cultul religios.

Iohn Caroll deja la 2 ani după alegerea sa de episcop a ținut sinod cu cei 19 preoți ai séi, cuprinděnd cu *scurtime americană* în canóne piatra fundamentală a diecesei sale.

Când biserica sub Carol a eșit din *epoca catacumbelor* avea 24 preoți și 25.000 credincioși. La 1815 († Caroll) avea deja 110 preoți și 220,000 credincioși catolici. La 1829 numěra biserica catolică o jumětate de milion suflete, ér în 1890 avea deja 14 mitropoliți, 73 episcopi, 8332 preoți, 7523, biserici, 3302 capele și misiuni, 102 colegii, 635 academii, 8,277,039 suflete catolice și catolici nu ca la noi, ci cu cuvîntul și cu fapta catolici, din convingere și gata a da tot de una ascultare la cuvîntul bisericei. [1])

Trad. de *A. M. P.*

BRADUL GIMNASIULUI.

În grădina gimnasiului nostru era un brad înalt și măiestos. Brad secular și puternic, el nu avea în jur soț, de cât dóră pe istoricul *stejar* din grădina mitropoliei, sub a cărui umbră au stat atâța archierei, atâța bărbați ilustri ai poporului nostru, între cari și Iancu.

Superb strămoș de arbori. . . .

Nu se scie câți ani va fi avênd. Chiar și cei mai bětrâni de pe aici, spun, că „așa l'am pomenit“. Drept de sub zidul vechiului gimnas rěsărit, el pare că-l de-o dată cu el, și a crescut alături de el, ca un frate. S'a tot ridicat, s'a tot înălțat, până ce a ajuns să privéscă peste creștetul gimnasiului în curtea mănăstirei, în piața lui *Inocențiu Clain*, și cine scie óre nu trimetea priviri pretinescí istoricului stejar din „logojul“ mitropoliei, colegul și contimporanul séu...

---

[1]) Sadliers, Catholic Directory. New-York, 1890.

călătorĭ, spitale, şcóle. etc. Biserica resăritului neaptă de progres şi viaţă religiósă, a rĕmas tot pe lângă instituţiunea de la început, exercînd filantropia tot prin împărţirea de mâncare, împreunată cu ceremoniile sacre, deşi fiĭ sĕĭ sufletescĭ. lipsă de aceste nu aveaŭ; ba perdêndu-şĭ creştiniĭ iubirea simplităţiĭ şi a cumpĕtăţiĭ în mâncare şi beutură, instituţiunile aceste degenerézĕ în instituţiunĭ de desfrîu în mâncare şi beutură, devenind astfel biserica însă-şi susţinĕtórea unuĭ pĕcat, pe care apoĭ tot ea îl combate în fie care zi.

Acum, când întrăm în veacul al XX-lea şi al treilea centenar al Unirĭi, nu ne este ĭertat a maĭ sta indiferenţi faţă de acest abus, care strică preoţimeĭ, strică bisericiĭ şi poporuluĭ nespus de mult.

Am zis. că acest abus strică preoţimeĭ pentru că: O detrage de la împlinirea altor afacerĭ pastoralĭ de importanţă: cetirea órelor, vecernieĭ, catechisărilĭ, pregătire la predicare, etc. Abusul acesta e causa, de mulţi preoţi devin necumpĕtaţi în beutură spre ruina lor, dauna bisericiĭ, familieĭ şi a fiilor lor spirituali; lipseşce preoţimea de respectul cuvenit, pentru că poporul vĕdêndu, că preoţimea şede şi mânâncă la una şi aceea-şĭ masă. adese orĭ cu ceĭ maĭ blăstămaţi, se înţelege fără voe, consideră preoţimea pe o trĕptă cu eĭ — prin urmare maĭ jos, ca preoţimea de alte confesiunĭ; detrage preoţimea cu familie prea mult din cercul familieĭ — ér pe cea necăsătorită, de la meditaţiunĭ, exerciţiĭ şi alte afacerĭ absolut necesare preoţilor necăsătoriţi — şi îngustă venitele preoţilor, pentru că în multe locurĭ, multe funcţiunĭ sacre nu sînt împreunate cu remunerărĭ banalĭ, ci remunerarea ostenelei preotuluĭ e mâncare şi beutura — ér de la funcţiunĭ de înmormîntare adese i-se detrage preotuluĭ o parte din competinţă pentru acoperirea acestor fel de spese.

Am zis, că acest abus strică poporuluĭ pentru că: nutrescе în eĭ principiĭ false despre filantropiă; duce poporul la miseriă şi îl împinge spre a esceda în beutură, de óre ce nutrescе în eĭ opiniunea, că vinarsul e o beutură folositóre şi de lipsă. dovadă preotul, care încă bé. şi biserica, care îl binecuvîntézĕ.

Am zis, că strică bisericiĭ, pentru că: detrage din eficacia şi puterea funcţiunilor sacre, respective bagă în popor convingerea, că beutura de vinars şi mâncarea e o faptă chiar aşa de plăcută luĭ Dumnezeŭ şi folositóre ca rugăcinnea, prin urmare o consideră de o parte a cultuluĭ divin şi aduce biserica în posiţie de a nu póte combate viţiul beţieĭ.

Acum să vedem. în ce mod s'ar puté delătura acest abus.

După părerea mea prea modestă, mijlócele ar fi următórele:

1. Predicare despre filantropiă, arĕtarea, că filantropia stă în a ajută numaĭ pe aceĭa, carĭ şi aŭ lipsă, şi că mâncarea şi beutura cum se dă azĭ. nu póte forma o faptă plăcută luĭ Dumnezeŭ, folositóre aceluĭ, ce o dă şi pentru cine dă — ci aceea e o cheltuiélă zădarnică.

2. Preoţimea şi inteligînţa să le părăséscă total.

3. Scrierĭ de acest sens împărţite ca premiŭ la examene.

4. Decisiunĭ sinodalĭ luate în adunările tractualĭ. apoĭ observate de toţĭ cu stricteţă — căcĭ o rândunea nu póte face primăvară.

5. Protopopiĭ în combaterea acestuĭ abus să premérgă cu exemplu preoţimeĭ — ocasionaliter să vorbéscă în acest sens şi dînşiĭ poporului.

6. Epistole pastoralĭ edate în acest sens.

Peste tot eŭ cred, că şi în acest cas, ca şi în alte casurĭ, facem rĕŭ, dacă conduşĭ de principiul înţelepciuneĭ, nu vom desvoltă nicĭ o energiă. Noĭ sîntem conducătoriĭ poporuluĭ — decĭ comitem un pĕcat mortal, atunceĭ când. ca să-ĭ placem, ne acomodăm nepriceperiĭ luĭ, aprobând şi lăudând obiceiurile rele ce le are

Isus nu aşa a făcut. Fiind aci vorba de un abus puternic şi fórte stricăcios, trebue ca preoţimea să lumineze poporul.

Nu mĕ îndoesc, că înaintând în cultură, poporul va cunósce însu-şĭ rĕutatea acestuĭ abus, şi îl va părăsi, cu timpul. Atunceĭ însĕ când o va face. sub impresia cultureĭ false, căpĕtată prin contactul cu alte confesiunĭ, nu va părăsi numaĭ acest obiceiŭ — ci şi acele lucrurĭ scumpe, pe carĭ noĭ preoţiĭ neconscienţioşi şi neenergicĭ, le am lăsat, să le considere de una şi aceea-şĭ importanţă: ritul, religiunea şi naţionalitatea.

Decĭ să ne punem în fruntea luĭ — să-l conducem în progresul social, depărtând influinţa străină de la eĭ, — învĕţându-l la datorinţele religióse, neconcedêndu-l să identifice lucrurile impuse de Dumnezeŭ, funcţiunile sacre, rugăciunile. cu mâncarea şi beutură, să arĕtăm în ce stă filantropia adevĕrată, predicată de biserică, să-l punem în cunoscinţă, că ritul nu prescrie mâncare şi beutură, numaĭ cântărĭ şi rugăciunĭ.

Altcum nicĭ acum nu impun părerile mele, din contră adopt bucuros opiniunile maĭ înţelepte ale altora.

—f.—

Câte va maĭ fi vĕdut acest arbor! Câţĭ dascălĭ încreţiţi la frunte, s'aŭ perindat pe lângă el, şi aŭ trecut înainte, fără a se maĭ reîntórce. Câţĭ sburdalnicĭ şcolarĭ vor fi alergat în jurul luĭ, şi el măiestatic cu ce zimbet de bucurie va fi zimbit adese în inima sa de brad. vĕdêndu generaţiunĭ de generaţiunĭ, cum vin şi se perindă pe sub umbra luĭ, ca să *înveţe* a trăĭ. Şi câte generaţiunĭ vor fi murit învĕţăte, pe când el a rĕmas, prin veacurĭ neînvĕţat, dar veclnic verde, în viaţă.

El va fi vĕdut adunarea din *Câmpul,* ce se întinde aprópe sub privirile luĭ; va fi audit glasul deşteptătór al luĭ Bărnuţiŭ şi va fi vĕdut, cu încântare, entusiasmul deşteptatuluĭ popor de Iobagĭ. Şi a stat neclintit în timpul revoluţiuneĭ ce a urmat. în mijlocul furtuneĭ ce s'a deslănţuit. Nu l'aŭ repus nicĭ tunurĭ, nicĭ glónţe. nicĭ foc, nicĭ furie de om, nicĭ nimic! — Pân acum!

O dată, ci că şi la consistor ar fi fost pârît. S'a ridicat acusă gravă contra luĭ: că *subminézĕ* ca un agent al duşmanilor, temeliile gimnasiuluĭ, cu rădăcinile sale, ce se vîră furiş pe sub zidurĭ; că împedecă el cu ramurile luĭ lumina, ca un obscurant rĕmas din timpurĭ învechite. şi cu cleómbele luĭ bădărane că lovesce coperişul caseĭ. care-l adăpostesce şi-l ocrotesce cu bunătate. Era pe aci, pe aci să fie osândit la mórte, dar nisce ómenĭ buni la inimă, buni prietinĭ aĭ bradului verde. l'aŭ apĕrat, şi hotărîrea maĭ marilor a fost, ca zidurile gimnasiuluĭ cu fĭer să se lege, ér bradul liber şi nevătămat să rĕmână în vechiul sĕŭ drept. — Astfel nicĭ a armelor furie, nicĭ a ómenilor rĕĭ urgie, nicĭ elementele furióse nu l'aŭ putut repune pân acum Marţi, când călindarul însemna Iunie 25, ér césul bătea órele 4.

Orisontul 'se închise din spre miazănópte. Din spre sĕcuime curgea povoiŭ grozav spre Blaş; ploie cu grindină grozavă, cu durduite şi trăsnete îngrozitóre, aducea furtuna cea mare. Se întunecase ceriul, şi se înfuriase tótă inima omenéscă. Numaĭ comisiunea esamenuluĭ de maturitate. rĕmase cu inima împetrită şi nepăsătóre. ascultând — nu trăsnetele şi fulgerile ceriuluĭ, ci rĕspunsurĭ la întrebările ce punea cu insistinţa ce sînt noriĭ, ploia. grindina? ce este electricitatea? şi felĭ de felĭ de întrebărĭ despre *sinurĭ* şi *cosinurĭ, tangente* şi *hipotenuse.*

Şi curgea ploia povoiŭ. şi de pe frunţile bieţilor studenţi curgeaŭ sudorile *bobi,* şi din gura lor rĕspunsurile — nu *bóbe* ci ca ploia. Dar chinul era mare, din cale afară.

Într'un târziŭ, furtuna trece. ceriul să rĕsbună. şi sórele îşĭ îndréptă ultimele sale raze de adio spre Blaş. Tóte aŭ trecut, — numaĭ esamenul durézĕ necontenit. Şi în acel timp — ah, cine scie din ce pricină, bradul secular, frânt tocmaĭ pe la mijloc, s'a rupt şi a cădut pe coperişul vechiuluĭ gimnasiŭ. Ca un prunc, ce cade obosit pe sînul maiceĭ sale adormit, aşa mi-se părea.

S'a sfîrşit! De chin, de durere, de morb intern, de lovituri externe? Nu sciŭ; nime nu scie. Destul, că bradul gimnasiuluĭ nu maĭ este între braziĭ ceĭ viĭ!

. . . . . .

Şi ce coincidenţă! În aceeaşĭ zi, iubitul profesor de cant al şcólelor nóstre, părintele *Ionaş,* fu supus uneĭ operaţiunĭ în Sibiŭ, şi i-s'a amputat un picior, pe din sus de glesne. Vestea s'a respândit în Blaş îndată, şi a produs o impresiune profundă. Toţĭ doresc însănătoşare grabnică bardului nostru iubit, care de atâtea orĭ a emoţionat inimile nóstre cu cântările sale melodióse.

Bradul şi bardul aŭ suferit în aceeaşĭ zi crâncena durere, care cu toţiĭ o resimţim.

Dela Cruce.

Închierea anuluĭ la şcólele din Blaş.

Anul scolastic s'a sfîrşit, şi studenţimea de la gimnasiŭ, elevii de la preparandie, elevele de la şcóla de fete, carĭ la începutul anuluĭ scolastic aŭ grăbit la Blaş, din tóte colţurile locuite de românĭ — s'aŭ depărtat pe la vetrele părintescĭ.

Străzile, pe carĭ până acum bâşbâiaŭ sute de studenţi, aŭ rĕmas aprópe pustiĭ.

Luna acésta, aprópe întrégă, a fost sacrificată esamenelor.

Vom da maĭ la vale un scurt raport despre decursul acestor esamene. pe cum şi câte-va date statistice despre elevii, carĭ aŭ frecuentat în anul scolastic trecut şcólele Blaşuluĭ, şi despre progresul ce l'aŭ făcut în studiĭ.

* * *

Esamenele de cualificare pentru învĕţătorĭ s'aŭ început în 6 Iunie şi aŭ durat până în 15.

S'aŭ însinuat la esamen cu totul 71 de învĕţătorĭ. dintre carĭ 19 fete; s'aŭ presentat 68, dintre carĭ 9 avênd se repetéscă esamenul din l. magiară. La esamenul verbal aŭ fost admişĭ toţĭ. Esamenul verbal a durat maĭ multe zile. sub presidiul inspectoruluĭ de şcóle archidiecesan Rev. canonic *Dr. Augustin Bunea,* de faţă fiind inspectorul regesc de şcóle *Halmágyi.*

Resultatul esamenuluĭ a fost: *55 aŭ fost declaraţĭ de cualificaţĭ, 13 aŭ fost relegaţĭ la repetirea esamenuluĭ parte din l. magiară, parte din alte studiĭ.*

La **şcóla de aplicaţie** de lângă preparandie, esamenul s'a ţinut în 17 l. c.

Aŭ fost înscrişĭ 66. — A desertat 1. 4 aŭ fost relegaţĭ ér 61 aŭ satisfăcut.

La gimnasiŭ esamenele s'aŭ început în 17 l. c. şi aŭ durat până în 21.

Luni în 17 l. c. a avut loc esamenul de musică, în sala de gimnastică, în faţa unui public numĕros.

Esamenul a succes bine, dovedind elevii spor şi progres.

După sfîrşitul esamenului de musică a avut loc esamenul de gimnastică, la care studenţii ér aŭ arĕtat multă desteritate.

Până în 21 aŭ decurs esamenele din celelalte studii. În 22 l. c. s'a servit s. liturgie de corpul profesoral, s'a cântat Doxologia, ér după sfîrşitul s. liturgii, studenţimea întrĕgă, în frunte cu Escelenţa Sa şi Corpul profesoral, s'a dus în sala de gimnastică, unde aŭ fost cetirea clasificărilor şi împărţirea premiilor.

De toţi aŭ fost înscrişi în gimnasiŭ *497 studenţi*. Şi în special:

În clasa VIII. 41. Dintre acestia 1 a fost promovat cu *bun*, 1 a fost relegat la repetirea esamenului din un studiŭ, celalalţi aŭ satisfacut.

În clasa VII. aŭ fost înscrişi 52, a desertat 1. Dintre acestia 1 a fost promovat cu *eminenţie* şi anume: *Pop Traian*. Cu *bun* aŭ fost promovaţi 7. Aŭ satisfăcut 29. Aŭ avut un nesuficient 8; mai mulţi nesuficienţi 6.

În clasa VI. aŭ fost înscrişi 68, aŭ desertat 3, a murit 1. *Eminenţi* din tóte studiile aŭ fost 3: *Fulicea Vasilie, Pop Septimiŭ, Rus Alesandru*. 9 aŭ satisfăcut cu *bun*, 35 cu suficient. Din un studiŭ aŭ avut nesuficient 11, din mai multe 6.

În clasa V. aŭ fost înscrişi 57, aŭ desertat 2. *Eminenţi* din tóte studiile aŭ fost 2: *Goltor Ioan* şi *German Gregoriŭ*. Cu *bun* s'aŭ promovat 16, cu suficient 22. Aŭ avut un nesuficient 10; mai mulţi nesuficienţi 5.

În clasa IV. aŭ fost înscrişi 52. Aŭ desertat 2. *Eminenţi* din tóte studiile aŭ fost 7: *Agârbicean Nicolae, Ghina Ştefan, Comes Iosif, Gergedi Alesandru, Dragomir Alesandru, Dragomir Silviŭ* şi *Pataki Iosif*. Cei alalţi toţi aŭ satisfăcut şi anume 14 cu *bun*, ér 29 cu suficient.

În clasa III. aŭ fost înscrişi 70. *Eminenţi* sînt 3: *Folea Emil, Păclişan Zenovie, Popescu Nicolae*. Cu *bun* s'aŭ promovat 8, cu suficient 37. Nesuficient din un studiŭ aŭ avut 14, din mai multe 8

În clasa II. s'aŭ înscris 69, aŭ desertat 7. *Eminenţi* aŭ fost 2: *Ziler Ioan* şi *Roscan Constantin*, 9 s'aŭ promovat cu *bun*, 32 cu suficient. Aŭ avut un nesuficient 13, mai mulţi 6.

În clasa I. aŭ fost înscrişi 68, a desertat 4. *Eminenţi* din tóte sînt 2: *Codrea Ioan* şi *Măcelar Alesandru*. Cu *bun* aŭ satisfăcut 7, cu suficient 37, aŭ avut un nesuficient 4, mai mulţi nesuficienţi 14.

După cetirea clasificărilor şi distribuirea premiilor, Escelenţa Sa Mitropolitul în calde, frumóse şi alese cuvinte, a salutat tinerimea studiósă, punêndu-i la inimă datorinţele, ce are de împlinit, depărtându-se, pe la vetrile părintesci.

La preparandie esamenele s'aŭ început în 18 şi aŭ durat până în 20, fiind de faţă tot de una inspect. scolastic Rsmul *Dr. Aug. Bunea*.

În 22 a fost serviciŭ divin cu Doxologia, cetirea clasificărilor şi împărţirea premiilor, fiind de faţă şi Escelenţa Sa.

La preparandie aŭ fost înscrişi total 97 elevi, şi în special:

În cursul III. 25, dintre carî 6 aŭ satisfăcut cu *eminenţie*, 9 cu *suficient*.

În cursul II. aŭ fost înscrişi 48, dintre carî 3 aŭ desertat. Dintre acestia 12 aŭ fost promovaţi cu *eminenţie*, 24 cu *suficient* şi 9 aŭ obţinut *nesuficienţi*.

În cursul I. aŭ fost 24, aŭ rĕmas 22. Dintre acestia 7 s'aŭ promovat cu *eminenţie*, 11 cu *suficient*, 4 aŭ dobîndit *nesuficienţi*.

La şcóla de fete esamenele s'aŭ ţinut în 20—22. În 23 a fost serviciŭ divin de mulţumită şi cetirea clasificărilor şi premiarea elevelor. Numĕrul lor a fost 130.

Tóte esamenele aŭ decurs bine, fiind de faţă tot de una mult public.

În 20 l. c. s'a dat esamenul de musică şi s'a deschis esposiţia lucrurilor de mână, care a fost cercetată în contínu de numĕros public, atras de frumósele lucrurî de mână ale elevelor.

Tot Duminecă s'a ţinut esamenul cu elevii **şcólei de meserie**. Preşedinte a fost şi aci dl inspector şcolar, asistând mai mulţi meseriaşi şi sodalî de meserie. Aŭ fost presenţi 40, carî aŭ dat rĕspunsurî bune, spre mulţumirea tuturor. La sfîrşit s'aŭ împărţit ca premiŭ o mulţime de cărţi, potrivite pentru elevi, tóte colectate de la amicii meseriaşilor.

Esamenele de maturitate s'aŭ ţinut din 24—27. Aŭ luat parte directorul suprem *Kuncz Elek*, prof. universitar în Cluş, şi Rsmul *Dr. Vasile Hossu*, delegatul Consistoriului.

La esamenul scripturistic din 40 aŭ picat 3 însĕ pe un an, rĕmânênd la esamenul verbal 37. Dintre acestia 1 a fost declarat matur cu *eminenţie*, şi anume: *Pop Emil*. Cu *bine* aŭ fost declaraţi maturi 6: *Ciura Nicolae, Marcu Nicolae, Muntean Romul, Pop Ştefan, Pop Vasilie* şi *Suciŭ Petru*. Simplu maturi aŭ fost declaraţi 24. La repetirea esamenului din un studiŭ după 3 luni, aŭ fost relegaţi 6.

Mâne Dumineca se va închia anul scolastic şi în **seminariul teologic**. Esamenele începute încă sĕptĕmâna trecută s'aŭ ţinut sub presidiul Escel. Sale Mitropolitului, care a asistat de la început până în sfîrşit, arĕtând mult interes faţă de pregătirea sciinţifică a fiitorilor preoţi.

Aŭ fost cu toţii 56 clericî, în anul IV. 11, III. 9, II. 15, I. 21. Din acestia 10 din diecesa de Lugoş şi 1 din archidiecesa catolică de Bucuresci.

* * *

Numĕrul tuturor tinerilor, carî aŭ făcut esamene zilele acestea la şcólele nóstre aŭ fost de 947.

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Curatoratul bisericesc gr. cat. din Varadia îşi ţine de datorinţă, aducêndu-mulţumitele sale şi pe calea publicităţii, înainte de tóte II. Sale Domnului Baron *Milan Baich* de Varadia, pentru prea graţiosul ajutor de 100 cor. dat pentru pictarea s. bisericĭ gr. cat. din loc, pe cum şi Stimatului Domn *Ioan Cenda*, negutător în Bania, care a donat s. bisericĭ gr. cat. un prapore frumos în preţ de 40 coróne. Acestĭ dăruitorĭ şi binefăcĕtorĭ ai bisericĭ nóstre, pentru acestea darurĭ preţióse şi de îndoita valóre pentru noĭ, priméscă omagiile nóstre de recunoscinţă, şi cea mai ferbinte mulţumită a întreg poporului, Dumnezeŭ să le răsplătéscă jertfele aduse pe altarul bisericĭ nóstre însuţit şi înmiit. Varadia, la 18 Iunie 1901. În numele comunei bisericĭ gr. cat. *Paul Iorgoviciŭ*, preot. — Domnul *George Paşcu*, şeful societăţii creditului agricol în Craiova, a dărnit încă în anul 1900 pe sama bisericei din Zalha, 40 coróne, ér Domnul *Michail Galea*, jude comunal în Ocna Dejului, a dăruit tot acelei biserici 5 sfeşnice frumos încrate şi un stelaj pe pristol în valóre de 20 coróne. Priméscă şi pe acésta cale mulţumită poporenilor din Zalha şi plată multă de la Dumnezeŭ. Zalha, la 24 Iunie 1901. *Simion Peter*, curator.

Din Archidiecesă. On. *Andronic Pop*, paroch în Alecuş, distr. Bîia, a fost trecut în deficienţă cu ziua de 1. Iuliŭ n. 1901.

Sciri personale. Tinerii *Victor Bontescu, Victor Gerasim, Ioan Voevod* şi *Wilhelm Şorban* aŭ fost promovaţi la universitatea din Cluş de doctorĭ în drept. — Felicitările nóstre.

Predici. Mâne Dumineeă în 30 crt. va predica în biserica catedrală On. *Iuniŭ Brut Micu*, cancelist metropolitan.

Profesor nou. *Flaviŭ C. Domşa* elev al şcólei de desemn din Budapesta, a obţinut diploma de profesor de desemn pentru şcólele mediĭ. Noul profesor e fiul preotului nostru din Pintic şi s'a cualificat pentru gimnasiul nostru din Blaş. Sincere felicitărĭ!

Cripta Archiereilor. Cu prilejul reparărilor, ce se fac acum la Biserica de la Curtea metropolitană, se va desface şi cripta de sub numita biserică, în care sînt îngropaţi mai toţi Archiereiĭ nostri şi unde în scurtă vreme vor fi aşedate şi osĕmintele fericitului Episcop Ioan Leményi.

Procesul „Deşteptărĭ." Curtea de casaţie din Viena, a nimicit sentinţa, prin care redactorul *Ath. Gherman*, a fost osândit la 2 luni temniţă, şi a îndrumat reînceperea procesului la altă curte cu juraţi.

Astra. Despărtĕmîntul Hida-Huedin, al asociaţiunei, îşi va ţiné adunarea generală la 7 Iulie n. în Huedin. Sara va fi concert, teatru şi petrecere de vară. La concert îşi vor da concursul şi dşórele Virginia Gall, Irina Gerasim şi Adelina Piso.

De la postă. Oficiul postal din loc avisézĕ publicul, că de aci înainte posta nu va fi deschisă Dumineca d. a. de cât de la 2—3 şi şi atunci numai pentru predarea de telegrame. Afară de aceea se vor ţiné pe viitor sĕrbătorile: Ss. Paschi, Rusaliĭ şi Crăciun (câte 2 zile), ziua St. Ştefan şi celelalte sĕrbătorĭ naţionale. În aceste zile oficiul postal va fi deschis pentru public de la $^1/_2 9 — ^1/_2 12$ şi de la 2—3.

Petrecerĭ. Tinerimea teologică din Sĕlagiŭ şi Chior va aranja la 14 Iuliŭ n. 1901 în comuna Acâş petrecere cu dans în favorul bisericĭ gr. cat. din loc. În fruntea comitetului aranjator stă păr. Ant. Baliban. — *Reuniunea română din Năsăud* învită la „Concertul" împreunat cu represenţiune teatrală şi urmat de dans, care se va aranja în Năsĕud Luni în 1 Iulie st. n. 1901 în sala de gimnastică. Venitul curat e destinat pentru fondul reuniunei. — *Reuniuuea sodalilor români din Sibiŭ* va aranja la 30 Iunie o convenire socială, împreunată cu declamărĭ, cântărĭ şi joc. O parte din venit se va da fondului pentru cumpĕrarea unei case cu hală de vêndare.

Med. Univ.

Dr. Romulus L. Crăciunu

specialist pentru morburile interne

Karlsbad, Alte Wiese „Strauss".

Consultaţiuni de la 1 Maiŭ — 15 Octobre a. c.

(15) 3—3

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntului Augustin.

XVII.

(Continuare.)

Tóte acestea însе erau numai aurora unui cult, ce începea atunci a se arĕta. Trebui să intrevină capul suprem al Bisericei, ca el să aşeze pe s. Monică pe altar.

Pentru acéstă operă mărĕță a ales Dumnezeŭ pe *Martin al V-lea*. Puțini papi aŭ suferit cât a suferit acesta; pentru că deşi înălțarea lui în sfîntul scaun apostolic a pus capet *desbinării celei mari* din Apus şi ast fel a avut parte în bucuria nespusă de a vedé unirea membrelor desfăcute ale Bisericii şi misteriul unității — întunecat pe un moment — strălucind mai luminos, tot el a vĕdut şi scenele triste din conciliul de la Constanța, cari pregătiră calea scandalelor conciliului din *Basel*. Pe timpul lui apărură Wikleff, Ioan Huss, Ieronim de la Praga. A asistat la grozăveniile resbelului husit şi din înaltul tronului sfîntului Petru, unde luminarea geniului şi esperințele omenesci nu sînt alt ceva de cât licurici nesigure în raport cu asistența splendidă a Spiritului Sfînt, — el prevedu cu amărăciune căile triste şi nefericite, pe cari se pregătia lumea să pornéscă în contra lui Dumnezeŭ şi a Bisericii Lui. Când observă el în sinul creştinătății aceste desbinări dureróse, semnele unor nenorociri şi mai mari, ascultând de inspirațiunea divină, ce papii altcum o urmézĕ şi fără a-i pricepe întrégă importanța, dădu auctorisare de a căuta móştele sfintei Monice şi a le transporta la Roma.

Cu acéstă încredință el pe unul dintre cei mai venerabili bărbați ai timpului, pe confesariul sĕŭ: *Francisc Petru Assalbizi*, călugăr din ordul Eremiților sfîntului Augustin, episcop de Aleth, care pretutindenea era ținut de om sfînt. Acesta fericit de o atare misiune îşi luă lângă sine pe priorul general al ordului, fericitul *Augustin Favaroni*, mort mai apoi în reputațiunea sfințeniei, şi ambii însoțiți încă de un numĕr de preoți şi călugări, se grăbiră la Ostia, pentru că se apropia Dumineca Florilor şi era dorința tuturor, ca în aceea zi să se facă transportarea móştelor prețióse la Roma.

Trupul sfintei Monice fu transportat şi înmormîntat mai de de mult — nu se scie anume când — în *biserica sfintei Aurea* din Ostia. Comisarii apostolici se duseră acolo însoțiți de preoții oraşului, îngenunchiând s'aŭ rugat cu zel, apoi aŭ dispus să sape întâiŭ de-a drépta altarului. La adîncime de 8 urme aflară o lespede latĕ de piatră, pe care erau oseminte. Póte erau móşte sfinte, dar acésta nu se putea sci de pe nimica. Atunci se opriră credêndu că aŭ aflat o criptă gólă, póte profanată, apoi îşi întórseră privirea spre celelalte părți ale sanctuariului.

Le cercetară una după alta, dar loviturile făcute în diverse direcțiuni cu instrumente tari de fer nu produseră nici un echoŭ. Deci se reîntórseră ér la lespedea de piatră, pe care de abia o mişcară şi observară în dată o gaură, ce conducea într'o grópă adîncă şi până acum necunoscută. Plini de speranță, comisarii apostolici se scoborîră acolo şi într'o criptă destul de largă observară mai multe sarcofage de mărimi deosebite. Trei erau de-a drépta şi conțineaŭ móştele sfîntului *Linus*, papă şi martir, ale sfîntului *Felix*, asemenea papă şi martir, şi ale sfîntului *Asteriu*, érăşi martir.

Cercetară cu curiositate şi în stînga. Cel dintâiŭ era mormîntul cel mare, în care fuse îngropată s. *Constanță* şi s. *Aurea*, al doilea era mai mult o casetă de móşte, de cât un sicriŭ, aci se aflaŭ móştele sfintei Aurea, vergură şi martiră, despre cari nu se scie când aŭ fost scóse din mormîntul sfintei Constanța şi puse la o parte în caseta aceea. De desupt se află un sarcofag larg de piatră asemenea acelora, în cari îşi aşezaŭ Romanii morții. Comisarii apostolici se apropiară cu lampa şi pe tăbliță de plumb cetiră cu ochi strălucitori de lacrĕmi numele sfintei *Monice*.

Momentul era solemnel. Mama sfîntului Augustin după 12 secoli de întunerec şi tăcere ese în urmă la lumină şi cu ea dimpreună tóte relicviile oraşului Ostia. Într'o zi de grózĕ, în preséra vre-unei năvăliri a Longobarzilor, cari pîrjoliaŭ totul, mai ales móştele sfinților, le aşezară mai adênc de 8 picióre sub pămînt în o criptă binişor ascunsă, şi în urmă ele étă reapar érăşi spre spre bucuria creştinătății, ce le credea perdute, ca prin esemplele lor nemuritóre să încurăjeze pe martirii cei noi, pe cari nu mult după aceea Dumnezeŭ îi cerea Bisericei sale.

După ce toți călugării şi preoții îngenunchiară şi la lumina făcliilor se închinară lui Dumnezeŭ, care triumfézĕ întru Sfinții sĕi, — o mână trĕmurândă de emoțiune deschise sarcofagul de piatră, în care cel mai mare doctor al Bisericei, cel mai iubitor fiŭ, aşezase trupul maicei sale. — Erau numai óse uscate, dar pline de acel parfum al vieții şi nemuririi, ce îl împrăştia mai tot de una trupurile celor sfinți. „Nu sciu, ce arómă venia de la acele móşte prețióse, — zice papa Martin al V. — o arómă, ce umplea mâuile, vesmintele şi nu se mai desfăcea de ele. O arómă, ce nu se póte asemĕna nici cu cele mai alese parfumuri, o arómă, ce ridică sufletul la Dumnezeŭ.“

După ce martorii fericiți ai acestei scene priviră îndelungat acestea venerabile rĕmăşițe, le sărutară şi se rugară lângă ele, le închiseră într'un scrin de lemn anume adus, şi se grăbiră înapoi la Roma.

Nu se făcuse nici o pregătire pentru o transportare solemnă a móştelor sfintei Monice, ba se înțeleseră, ca fără sgomot să între în Roma şi să lase în grijea Pontificelui alegerea zilei pentru sĕrbarea publică. Dar dacă un sfînt s'a sacrificat pentru Dumnezeŭ, osĕmintele lui curățite câştigă ca şi trupul sfînt al Mântuitorului, nu sciu ce putere, nu sciu ce farmec ceresc, ce atrage la sine sufletele şi le mângâiă, le desface de cele pămîntesci şi le înalță sus la Dumnezeŭ. În dată o mulțime mare de popor, ce crescea neîncetat însoți carul simplu, ce aducea rĕmăşițele sfintei Monice. Dar apoi, când întra în oraş?! Era în Dumineca Florilor, zi de tîrg mare în Roma. Oraşul era îndesuit de mulțimea țărenilor, arîndatorilor şi negustătorilor veniți din întreg jurul Romei. Toți se întrebaŭ, ce-i, ce-i? Dacă li-se spunea, că aduc móştele s. Monice, mulți se miraŭ nesciind nimica de numele *„Monica“*. Când le-aŭ spus însĕ, că aduc móştele *mamei sfîntului Augustin*, erupseră în strigăte de bucurie. Tóta lumea doria, să vadă sicriul, să-l atingă, să-l sărute. Comisarii apostolici, călugării şi preoții din Ostia, cari toți formaŭ o gardă de onóre pe lângă car, nu mai puteaŭ înainta.

O minune mări şi mai mult însufleţirea şi descoperi lumii, ce a fost acéstă femeie fără pareche, care îşi face întrarea în Roma.

Până când conducĕtorii se încércă înzădar să-şi deschidă cale prin mulțime, de odată poporul se desface cu respect în dóuĕ părți şi o femeie cu un copilaş în brațe grăbesce cătră car. Îi fac loc, nu sciu cu ce presimțĕmînt ai credinței. Ea se apropie, îşi aşezĕ bĕlĕtul pe sicriŭ cu o privire plină de focul credinței. De odată un murmur nemărginit trece prin mulțime, copilul s'a însănătoşat. Din acel moment entusiasmul nu mai are margini.

Ast fel ajunseră la biserică, şi când întrară şi puseră pe altar scrinul de lemn, în care eraŭ móştele sfintei, îl cuprinse o mare părere de rĕŭ, că aŭ lăsat în cripta sfintei Aurea sarcofagul cel mare de piatră, în care s. Augustin aşezase trupul maicei sale, căci şi acesta era o relicviă. Se întorsĕră deci la Ostia şi în cealaltă zi aduseră cu mare triumf şi sarcofagul gol printr'o mulțime, ce crescea şi nimic nu o putea reține.

O nóuă minune, tot de felul celei dintâiŭ, dar şi mai uimitóre presentă pe s. Monică în tótă lumina ei şi arĕtă lumii, mai ales ce daruri póte cere prin ea. De opt luni de zile veghia o mamă lângă patul fiului sĕŭ căduț într'un morb, ce nu-i mai lăsa nici o speranță. Ea aude despre cele întîmplate, şi cu acea credință înflăcărată şi speranță nerĕsturnabilă, de care numai o inimă de mamă póte fi capabilă, îşi ia bĕlĕtul, îl învĕluțe, vine şi-l depune în sicriul cel de piatră a Sfintei; ea stă drépta lângă el cu ochi plini de credință aşteptând, ca s. Monică să arete, că e *mamă adevĕrată*. Nici nu aştépta înzădar, pentru că copilul îndată se ridica sănĕtos şi se aruncă volos în brațele mamei sale.

„Aceste fapte — esclamă papa *Martin* al V-lea cu ocasiunea sĕrbării, despre care vom mai vorbi — s'aŭ petrecut înaintea ochilor nostri. Ele se repetesc în fie care zi şi încă cu atâta strălucire, în cât trebue să ne inspire o încredere neclintită în acéstă mare şerbitóre alui Dumnezeŭ.“

Şi într'adevĕr încă multe alte minuni aŭ însoțit acéstă transportare. Papa Martin le enumĕră tóte. Însĕmnăm însĕ numai un singur fapt de o lumină şi delicateță deosebită. Afară de copii însănătoşați în brațele mamelor lor, e de însĕmnat, că cele mai multe minuni se întîmplară cu cei orbi.

Pontificele ast fel esplică acésta: „Ori că Dumnezeŭ a voit să preamărésca pe mama acestui doctor mare, care luminézĕ Biserica, ori că ast fel a voit să remunereze lacrĕmile vĕrsate în decurs de 20 de ani de acéstă femeie admirabilă, pentru ca Dumnezeŭ să deschidă ochii lui Augustin.“

Ast fel de la prima sa apariție în lume, Monica ne-a învĕțat dóuĕ lucruri: întâiŭ, că ea nu se va împotrivi nici odată vaietelor unei mame, care îşi deplânge fiul, apoi că dintre toți bolnavii, ce vor învinge inima ei, cei dintâiŭ vor fi orbii, nu într'atâta cei ce nu mai pot vedé lumina sórelui, cât mai mult celalalți orbi prea nenorociți, a căror pricepere fiind întunecată de pasiuni nu mai pot vedé frumosul sóre al credinței.

Martin al V-lea fu mişcat până în adîncul sufletului auzind despre modul, cum s'a făcut transportarea trupului sfintei Monice la Roma, şi fiind că acéstă sĕrbare pompósă n'a fost ordonată de el, ci se escă numai din însufleţirea poporului, judecând că el încă nu şi-a făcut datorința, voi să se facă o solemnitate alésă în biserica, unde fură depuse móştele sfintei, şi îşi descoperi dorința de a conduce însu-şi în persónă acéstă solemnitate.

(Va urma.)

Iubileul de 200 ani al sf. Uniri.

— Disertaţiune. —

(Fine.)

Sînt 200 ani de atunci. Multe din ilusiile de atunci nu ni-s'au realisat, multe însă realisându-se, formézá trecutul si presentul nostru, în dênsa viăm, ne mişcăm şi sîntem. Ridicarea nóstră s'a făcut pe fundamentul de acum 200 ani. În urma ei, céţa ce ne-a pus-o pe ochi întunerecul veacurilor trecute, începe a se împrăştia ca şi negura nopţii la ivirea razélor sórelui, şi noi începem a ne cunósce trecutul, originea şi menirea. O naţiune reînviată anunţa atunci bătrânei Rome esistinţa sa şi prin veriga sfintei uniri, restabilesce legătura între mamă şi fică.

O lumină dulce şi feerică se revarsă peste tótă românimea. Un popor tinér şi dornic de lucru se scólă în diminéţa vieţii sale, pretinţêndu-şi dreptul la viaţă şi esistinţă.

Unirea, îndatá la începutul ei se vedé „vêrsând lumină în urma ei"; lumină, la a cărei zorire poporul se deştéptă din letargia sa seculară şi se apucă cu zel de cultivarea agrilor pustii şi înţeliniţi.

Unirea eliberézá biserica românéscă din cătuşile calviuismului celea nesuportabile, care pe archierei îi umilia, degrada şi schinginea, pe preoţi îi despoia de puterea dumnezeéscă, pe popor de credinţa adevărată şi sfîntă, bisericile de sfintele taine şi casele de binecuvîntările religiunei.

Prin unire, Românilor se deschide calea spre Roma. Tinerii români sînt primiţi în colegiul Urbanian, unde se înarmaă, nu numai cu sciinţele înalte, ci vêţêud în Urbea-eternă la tot pasul urmele gloriei străbune, nu puteaă resista simţemintelor naţionale, ce se aprindeaă spontan în inimile lor şi ast fel se reîntorceaă acasă ca bărbaţi eruditi şi aprinşi de focul iubirii de patrie.

Întorşi acasă, deveniaă tot atâţa apostoli ai luminării si conducétorii neamului nostru şi întăriţi prin acest simţemînt, despre care Iosif Vulcan zice că:

Ni-l'am adus din Roma vechie
Ni-l'a cântat tot la ureche
Măicuţa când ne-a legănat
Şi-am învéţat,
Că-i nalt şi sfînt fără păreche
Să ne 'nchinăm lui ne'ncetat.

Ei îşi ridicaă cuvîntul pentru apărarea neamului şi bisericei peste care „Spiritul sfînt i-a pus episcopi, spre a guberna biserica."

În locul archiereilor de odinióră umiliţi până la dejosire — laudă însă lui Sabba Brancovici, care ca un martir suferi bătaie cu vînă de boi *) în catedrala din Blaş, de unde sculându-se zice:

»Dómne! fă ca locul acesta de supliciă şi de sânge
Să devină focularul neamului românesc ce plânge.«

V. B. Muntenescu.

În locul acestor archierei laşi până la lăpădarea dogmelor creştine, obscuri până la plerirea numelui lor, morţi fără a lăsa urme binecuvîntate în calea vieţii lor, unirea ne dă archierei după inima lui Isus, carii luminaţi cu sciinţa adevărurilor sfinte şi tari ca şi apostolii după primirea Spiritului sfînt, apărând cu tărie drepturile naţiunei şi ale bisericei aduc la cunoscinţa tuturor că:

Sîntem românî un neam în lume
Ce ţine la trécut şi nume,
Avem şi noi un ideal
Naţional,
Pe care n'aă să ni-l sugrume,
Nici fier, nici jug, nici orî ce val.

I. Vulcan.

*) Cronicarul Cserei, vorbind despre acésta tortură zice: »Neauditá crudelitate, fiorósă şi păgânéscă.«

I. Inocenţiu Micu Klain, în dieta din Sibiu „suspina amar pentru dreptate, care — zice dînsul — în dietă nici o dată nu-şi află nici loc, nici vot, când e vorba de români, pentru că nime nu ridică barém un cuvînt pentru uşorarea cea dréptă a românilor, ci cu toţii răcnesc pentru asuprirea lor", pentru ce dînsul căpéta de la un magnat epitetul batjocoritor de „Oprea român, pécurariu. . . " El însă nu tace, ci pretinde, ca poporul român să fie recunoscut de a a patra naţiune politică, nu se plécă, ci mai bucuros sufere a muri în miserie cum plită şi exil amar, de cât să-şi tradeze legea şi neamul.

„Discite a me . . . . . "

Razéle culturei binefăcétóre nu aă trezit numai în românii uniţi simţemintele naţionale, ci în urma contactului ce esistă între toţi românii, le-a străplântat şi în celalalţi, deşteptându-i şi pe aceia la muncă.

Unirei avem de-a mulţumi progresul ce l'a făcut sciinţa şi literatura română, căci pe când înainte de unire nu vedeam nici o şcólă superióră română, nici un demnitar bisericesc destul de erudit, de atunci după unire vedem înfiinţându-se şcoli şi ridicându-se la trépta de mitropolit şi episcop, atarî bărbaţi, carî ne făceaă numai onóre.

Şincai, Maior şi Clain, carî strălucesc viu pe firmamentul literaturei române aă fost lucéferi pentru toţi românii.

»Ei anunţă din înălţimea ce răsună, lumii întregi,
Că românul are nume de la zei şi de la regi.«

V. B. M.

O, unire! cuvînt sfînt, de o însemnătate nemărginită, de o putere divină, de un efect surprinzétor! Tu aî promovat tóte sciinţele şi aî împins lucrările ei şi pe plaiurile cele mai îndepărtate locuite de români. Fiii téi George Barit şi Iacob Murăşan, aă înfiinţat ziaristica română; Timoteiu Ciparîu s'a făcut părintele filologiei; Andreiu Murăşan a ţinut întinsă córda conscinţei naţionale; Aron Pumnul a redeşteptat pe Bucovineni, etc.

Progresul în scinţă şi-a aflat în scurt, espresiunea în înfiinţarea primelor şcóle românesci la Blaş, unde mai întâiu s'aă propus românilor ardeleni sciinţele mai înalte, ast fel că originea culturei şi luminării nóstre spirituale concade cu înfiinţarea acestor şcóle. Aserţiunea acésta o mai întăresce şi constatarea ce o face literatul român Missail, despre şcólele din Blaş. După ce acesta în colori vii descrie starea sciinţifică din România pe timpul domnirei fanariote, adauge: „O singură scânteuţă mai licuréză printre negurile ceriului şi asemenea lucéférului despre zi se apropie de noi. . . . Pe când la noi în România nu mai esistă, de cât vre-o dóuă-trei bucherniţe grecesci, dincolo munţi (în Ardeal) înfloriaă şcólele adevărat române din Blaş. . . . Originea şcólelor transilvane nu datézá mai înapoi de mijlocul secluiui al XVIII-lea. Dar cu cât începutul lor este mai încóce, cu atât soliditatea temeliilor, pe carî fuseră aşeqate, sînt mai sănătóse, cu atât fructele ce aă adus ginteî, sînt mai mântuitóre pentru generalitatea naţiunei. Prin uniune se deschide o nóuă eră pentru cultivarea românilor transilvani". Descrie apoi avîntul şcólelor din Blaş, care cresce vêqêud cu ochii, viaţă şi lumina răsărind în tóte părţile. Părea că geniul vechei Rome se sculă din mormîntul sêu secular spre a mai însufla o dată coloniile lui Traian". *)

Unirei nu i-a lipsit nici folosul material, care a constat în donarea unui domeniu pe sama călugărilor, care a devenit apoi isvor de avere pentru poporul românesc. Din cruţare, reşedinţa diecesei Făgăraşului s'a provêqut în timp relativ scurt, cu tóte instituţiunile necesare.

*) Ist. partic. de Grama, pagina 98.

Prin unire, biserica şi naţiunea română ca şi trupul cu sufletul, devin un întreg nedespărţit, ér stejarul, pe care mâna vrăşmaşă l'a cinngărit de atâtea orî, fără a-l putea extermina cu totul, începe a reîntineri şi a se întări.

Unirea ne-a arétat originea şi destinul nostru, ne-a învéţat a ne cunósce drepturile şi datorinţele nóstre, ne-a descoperit obligămintele faţă de dinastie, faţă de patrie şi faţă de concetăţenii nostri. Unirea zemislită sub sêmnul adevêrului şi al legitimităţii, s'a arétat şi în desvoltarea sa de mai târziu, scut de o potrivă tare neamului, pe cum şi al patriei nóstre mame.

Ast fel am vêqut însine, că prin unire s'aă deschis porţile şcólelor mai înainte închise înaintea fiilor neamului nostru, căci românului nu-i era iertat să-şi trimită fiul la şcólă, ca să nu uite córnele plugului — pe cum ziceaă dênşii — ei să rêmână în nesciinţă, ca aşa să-l pótă esploata după plac; vedem că razéle religiei lui Christos aă străbătut minţile şi aă încălqit inimile, că poporul nostru a ajuns a să cunósce de membru în marea familie a gintei latine, care „e regină într'ale lumei ginte mari", că am ajuns a cunósce înaltele destinuri, ce în concertul popórélor culte ne sînt reservate.

Şi nóuă posterităţii recunoscétóre nu ne rêmâne alt ceva, de cât a consacra sêrbători de gratitudine suvenirei bărbaţilor mari, carî s'aă făcut nemuritori pentru noi, ridicând monumente neperitóre „aere perennius" de cultură şi religiositate, carî aă făcut să mai rêsune aceste plaiuri de graiul dulce românesc.

Spre a da espresiune vina pietăţii, cu care datorim noi aceleî mari umbre — Atanasiă — veniţi să împletim o cunună din cele mai nevinovate flori ale sentimentelor nóstre fiesci şi să încununăm mormîntul, în care îşi aştéptă gloriósa înviere una dintre cele mai măreţe figuri a bisericei şi naţiunei nóstre.

Căci dacă indivizii aă cuvînt de a-şi aduce aminte în fie care an de aniversarea nascerii lor, ceea ce e un punct cardinal în călétoria spre vecînicul liman, cu atât mai vîrtos are datorinţă un popor a se opri la aniversarea de 200 ani a unui eveniment, de la care o nóuă eră îşi lea începutul sêu.

„Aduce-ţi-vê aminte de faptele strămoşilor vostri, pomenindu-i pe dênşii, întăriţi-vê cu spiritul, ca şi voi înşi-vê să vê faceţi măriţi în pomenirea urmaşilor vostri (Cartea I. a Macab.)

Zalha 1900 Septembre.

Iacob Marga
preot.

Bibliografie.

A apărut:

XV. Programa şcolei civile de fete cu internat şi drept de publicitate a Asociaţiunii din Sibiu pe an. şcol. 1900/1 publicată de Dr. Vasile Bologa director. Are la început un studiu despre planul de învéţământ după care apoi urmézá noul plan aprobat de ministeriul de culte. Personalul şcolei a stat din 1. director, 3. învéţători, 2. catecheţi şi 7. instructori. Numérul elevelor carî aă frecuentat şcóla a fost 85. din acestea 21. greco-catolice, în internat aă fost adăpostite 52. din carî şcóla elementară aă cercetat'o 5. greco-catolice aă fost 15. Părinţii celor mai multe eleve aă fost preoţi (22) şi proprietarî (21) Înscrierile pentru anul viitor se ţin din 1—6 Sept. *nou*. Taxa 400 cor. didactru 40 cor. înscriere 4 cor. pentru cele carî merg prima dată. Pentru uniformă, pian şi franceza sînt taxe separate.

N. Iorga: **Istoria literaturei române în secolul al XVIII-lea.** (1688—1821) Vol. I. Epoca lui Dimitrie Cantemir. — Epoca lui Chesarie din Rîmnic. Bucuresci 1901, pag. 550, prețul lucrării, care va sta din dóuĕ volume, e de 20 lei. Recomandăm cu insistință cetitorilor nostri prețiósa scriere a dlui prof. Iorga. Volumul I. a apărut deja, vol. II. va apăre peste o lună. Abonamente se primesc și la redacția fóiei nóstre.

I. F. Negruțiŭ: **Manual de stilistică** pentru cl. IV. gimnasială, preparandii, școla superiórĕ de fete ș. a. pe cum și pentru privați. Ediț. III. Sibiŭ 1901. pag. 288, prețul 2 cor. 60 fil. Aprețiarea favorabilă de care a fost împărtășită cartea acésta în ediținnile anterióre, aprobarea ministerială și faptul îmbucurător, că ea e introdusă ca manual de învĕțămînt la tóte gimnasiile nóstre, dovedesc, că autorul a pus multă sîrguință întru a face din ea o carte cât se póte mai neescepționabilă, din care elevul să cunóscă și învețe frumsețile stilului și să și câștige perfectă cunoscință în punerea în practică a celor învĕțate. Regulele stilistice sînt ilustrate cu esemple luate din cei mai buni stiliști români, ca Alesandri, Coșbuc, Slavici ș. a.

Istoria legii vechi scrisă de Dr. Victor Szmigelski, tom. I., pag. 432, prețul 3 cor. 80 fil., se estinde până la Solomon, tractând cu multă competență și în stil ales, istoria veche a poporului lui Israil din timpurile mai vechi și ținênd cont de literatură biblică mai nóuă. Venitul curat realisat va fi o contribuire la un fond provincial de salarisare pentru preoți și învĕțători. O recomandăm cu căldură.

Din Istoria Românilor. Episcopul Ioan-Inocențiŭ Klein, de Dr. Augustin Bunea, Blaș 1900, Opul acesta nu este o carte numai de istorie bisericéscă, ci o istorie completă a vieții politice, religióse, culturale și sociale a Românilor de pe timpul episcopului Klein, și pentru aceea se recomandă nu numai celor ce se interesézĕ de istoria bisericéscă, ci tuturor, cari voesc să cunóscă trecutul întreg al Românilor, Credem însĕ că mai vêrtos din nicĕ o biliotecă parochială nu ar trĕbui să lipséscă.

Poesia idilică, studiŭ de Dr. Ioan Rațiŭ, prof. la gimnasiul nostru. O interesantă broșură de 78 pag., care se ocupă cu istoria idilei, ființa eĭ, genurile și originea eĭ, aducênd numĕróse esemple, mai ales din poeții români. Costă 1 cor.

Dicționar Mitologic, conținĕtor de diferite numiri de persóne și lucruri din vechia mitologie grecă și latină, pentru usul școlar și privat de Gavril Pop, canonic. Fasc. I. Blaș 1901 prețul 40 fil. Sub acest titlu, zelosul canonic mitrop. Gavr. Pop, a început să publice o folositóre scriere pentru tinerimea școlară mai ales, cum și pentru cei ce le place să se ocupe cu poetica mitologie vechie. Broșura I. începe cu Abaris și merge până la Deucalion, se estinde pe 80. pag. tipar garmond, și prețul de 40 fil. e cât se póte de ieftin. Recomandăm acéstă scriere cetitorilor nostri.

Posta „Unirii".

Iunior. Am dori să-ți cunóscem întreg numele, înainte de ce am publica ceva. Se ține de tipicul gazetăresc, a nu publica nimic de la anonimi.

De la Luț. N'am scris nimic, fiind resultatul cunoscut. Combinația a dóua nu stă.

Dr. S. A sosit la închierea foiĭ, va urma. Petrecere bună la băĭ.

On. J. T. în P. Vom vedé e cam subiectivă și astfel de puțin interes pentru cetitorii nostri.

Ilembac. Achităm an 1900. Drept quită servesce recipisa postală cu provocare la achitarea presentă.

Boșarul-inferior. Achitam an. 1901. Binevoiți a îngrji să se achite ceva și de la Bonțarul-superior, carele restézĕ din an. 1895.

Câmpul l. Neag. Achităm an. 1901 sem. 2-lea.

Csitt. Sz. Iván. Achit. an. 1899 și 1900.

Larga. Achit. an. 1899.

Băița. (Lăposbánya). Achităm an. întreg 1901.

Bidiu. Achit. din 1 Sept. 1899 până în 1 Sept. 1900.

Ofenbaia, Sân-Mărtinul-de-Câmpia, Achităm an. 1900.

Șonfalău. Achit. an. 1899.

Călinesci. Achit. pe an. 1901 sem. 1 în restanță sînt anii 1898, 1899 și 1900; și Vĕ rogăm se binevoiți a mijloci să se achite și acestia.

Giurgeu. Achit. 1901 pătrarul al 2-lea și 3-lea.

Buțag. Achit. din anul 1901 pătrarul prim.

Sân-Petru (Uzdi). Achit. an. 1901.

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

Inserate.

Stupi de vînzare.

Din causa grabnicei mele mutări din comună, *vînd stupina, stupi în coșnițe mobile Dzierzon,* duple, sistem regnicolar, 52 dărabe, deplin adjustate, pe cum și recuisite de stupărit. O coșniță cu stup bun = *10 cor., loco.* De transport are de a se îngriji cumpĕrătorul. Să vînd și câte unul. Cei ce doresc a cumpĕra, să se adreseze către subscrisul cel mult până în *1 August* st. n. anul curent.

Roșia-montană 22. Iunie 1901.

Ioan Maior
prot pop gr.-cat.

(18) 1—2

338 v. szám
1901. (19) 1—1

Árverési hirdetmény.

Alulirt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróság 1901. évi V. 161. számu végzése következtében Dr. Ronai János helyettesitett ügyvéd által képviselt Erdélyi Bank és takarék-pénztár javára Turk Bázil és társai ellen 1612 kor. 90 fil. s jár. erejéig 1901. évi Május hó 15-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 702 korona — fillérre becsült következő ingóságok és pedig Junius Brutt Mikuné, Turk Máriánál: házibutorokból álló ingóságok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. jbiróság 1901. évi V. 161/2. számu végzése folytán 1612 kor. 90 fil. tőkekövetelés, ennek 1901. évi Január hó 2-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 122 korona 58 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig helyben alperes lakásánál leendő eszközlésére 1901. évi Julius hó 1-sö napjának délelötti 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénz fizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Balázsfalván 1901 évi Junius hó 16-ik napján.

Thát György,
kir. jbirósági végrehajtó.

La esposițiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medaiia cea mare.

Turnătoria de clopote și de metal a lui

(34) 31—52

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregi armonióse, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provĕdute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întórce cu ușurință în orl ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o lature prin ceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele patentate găurite

de mine inventate și mai de multe orl premiate, carl sunt provĕdute în partea superiórĕ — ca violina — cu găurl după figura *S* și pentru aceea aŭ un ton mai intensiv, mai adînc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, **așa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 408 kg. făcut după sistemul vechiŭ.** Mai departe se recomândă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut** — ca și spre turnarea de **tóce de metal.** Clopote în greutate de 300 kg. și mai jos se află tot de una în magazin.

Preț-curanturi ilustrate se trimit la cerere grătuit și franco.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchia: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare in fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« in Blaş.

Anul XI. Blaş 6 Iulie 1901. Numĕrul 27.

Aflându-ne la finea semestrului prim din anul acesta, rugăm pe P. T. Cetitorĭ şi abonenţi aĭ fóiei nóstre, să binevoéscă a-şi renoi abonamentul. Éră cei ce sînt în restanţă, să ne trimită ceea ce datoresc, căci şi noĭ avem multe datorii şi spese, pe carĭ trebue să le achităm.

Administraţiunea.

Incompatibilitatea.

(+) Dieta din Budapesta şi-a prorogat şedinţele până la tómnă. Ultima preocupaţiune a eĭ a fost proiectul despre incompatibilitate; ér ultima scenă, ilustrantă atât pentru chestia din proiect, cât în general şi pentru stările din ţară, a fost casul luĭ *Ugron* cu *Riemler*.

Éră-şi casul luĭ Ugron! Nu vrem să ne ocupăm de persóne, dar e cam bătător la ochĭ cât de dese sînt casurile Ugron. Şi acésta împrejurare ilustrézĕ maĭ mult situaţia generală, de cât personalitatea luĭ Ugron. Pentru că dacă în locul luĭ Ugron ar fi figurat alt cineva, în acela-şi rol, vre-un „liberal" de pildă, de bună samă nu s'ar fi făcut atâta sgomot în presă şi în parlament, cât s'a făcut acum. Póte că nicĭ nu s'ar fi remarcat, ci s'ar fi trecut peste el cu o diversiune potrivită, ca şi când nu s'ar fi întîmplat nimic.

Graţie marilor încordărĭ, ce tot maĭ mult se vedesc, între curentul liberal-jidovesc şi între curentul naţional-creştinesc, am ajuns să ni-se pună din nóŭ în vedere una dintre acele *fapte,* pe carĭ adese orĭ Ungurii ni-le aŭ dat *atunci,* când maĭ mare lipsă aveam de *ele,* ca să ne putem apĕra cu succes de acusele, pe cât de oribile, pe atât de neîntemeiate, ce ni-le făceaŭ.

Se scie, că în chestiunea incompatibilităţiĭ şovinismul absurd al fracţiuneĭ banffyste ridicase nóue acuse, pe vechĭ clişeurĭ, în contra nóstră şi cerea, ca prin *lege* să fim eschişi *en bloc* de la *dreptul electoral pasiv.* Contele *Eszterházy János,* prin broşura sa, cunoscută deja cetitorilor nostri, cerea pur şi simplu, ca orĭ cine maĭ ţine la neamul sĕŭ, şi nu propagă magiarisarea, să fie declarat *incompatibil,* şi să nu *pótă* fi ales deputat. — Adevĕrat că şi astăzĭ, până a nu se pune în lege şi în practică „principiĭ" ca cel al conteluĭ Eszterházy, bărbaţiĭ nostri nu *pot fi* aleşi deputaţi, dintr'o sută şi una de cause, pe carĭ tóte considerându-le *partidul naţional român* a decretat pasivitatea. Causele acestea însĕ numaĭ unele se găsesc direct în legĭ, cele maĭ multe se înrădăcinézĕ în esecutarea legilor, în modul cum se *fac* de comun alegerile dietale în ţară. Şi e totuşi o mare deosebire dacă sîntem eschişi prin declaraţiunea legiĭ, orĭ sîntem împedecaţi cu forţa prin abusul de putere al acelora, carĭ deţin pentru moment puterea şi frînele guvernării.

Étă de ce ne a indignat broşura volantă a dluĭ conte din vorbă, cu tótă absurditatea cuprinsuluĭ eĭ.

Între altele broşura acésta maĭ conţinea şi câte-va insinuărĭ perfide la adresa Românilor: că am fi primit spre scopurĭ politice sute şi miĭ de francĭ de la guverne străine şi de la societăţi din România; că eventual la alegerĭ Românii ar întrebuinţa mijlóce din străinătate, etc. Şi de aceea nobilul patriot propunea. şi promite a susţiné în casa magnaţilor, să se introducă în lege şi un pasagiŭ ca acesta:

„Incompatibil e şi acela, despre care se *dovedesce,* că a primit banĭ spre scopurĭ politice naţionaliste de la guvernele unor state străine orĭ de la societăţi din ţĕrĭ străine."

Orĭ cât de revoltătóre era pentru noĭ acésta insinuare, am avut satisfacţia să-l vedem pe contele Eszterházy combătut de ómenii sĕĭ. N'a fost trecut presa la ordinea zileĭ peste broşurica sa, când s'a ivit broşura luĭ Riemler la Paris, în care spunea, că dl deputat Ugron Gábor, a umblat la Paris, şi a făcut demersurĭ la guvernul francez, să-ĭ esopereze ajutóre, ca aicĭ în Ungaria să lucre contra tripleĭ alianţe, şi să prepare terenul uneĭ alianţe cu Franţa şi Rusia; şi pe lângă aceea să întăréscă partidul kossuthist. Adevĕrat că planul n'a succes încă, dar el se póte realisa pe viitor, şi pentru noĭ e destul şi cât s'a făcut până aci, maĭ ales dacă privim maĭ de parte în perspectiva ce acésta încercare deschide . . . .

Va să zică un Magiar, un deputat, un „patriot" dintre ceĭ maĭ veritabilĭ, a umblat la guverne străine după banĭ, ca să înfluinţeze cu ajutorul lor la alegerĭ, să scótă maĭ mulţĭ deputaţi kossuthiştĭ, carĭ la rîndul lor, să lucre tot cu banĭ străinĭ, prin ziare, băncĭ şi broşurĭ, spre a pregăti o alianţă a Ungarieĭ — a Ungarieĭ aranjate după aspiraţiunile kossuthiste, — cu Franţa şi cu Rusia . . . .

Nu noĭ, ci aderenţĭ de aĭ conteluĭ Eszterházy, dl Gajárĭ şi soţiĭ, spun că acest pas al luĭ Ugron însamnă trădare de patrie, şi că Ugron devine incompatibil, şi ar trebui să-şi depună numaĭ de cât mandatul de deputat. Prin urmare ómeniĭ conteluĭ cu broşura, susţin ca *dovedit* despre un deputat ungur, ceea ce nóuĕ Românilor numaĭ prin calomnie ni-se însinuă.

Eĭ bine, dar atuncĭ vine Ugron şi aperându-se le spune, că el n'a făcut de cât să încerce ceea ce acusatoriĭ sĕĭ, *Bánffy & Comp.* de fapt aŭ realisat. El a încercat să-şi apere partidul faţă cu adversariĭ, carĭ de fapt cu *banĭ străinĭ* aŭ lucrat în alegerĭ, cum la timpul sĕŭ i-s'a spus luĭ Bánffy, că alegerile milenare le-a *făcut* nu numaĭ cu ajutorul baionetelor atâtor regimente, ci şi cu ajutorul alor câte-va milióne primite din străinătate. de la societăţi, băncĭ şi póte şi guverne străine.

Şi acesta-ĭ adevĕrul; aŭ şi amuţit la auḑul luĭ acusatoriĭ luĭ Ugron, ba uniĭ şi-aŭ esprimat regretul, de ce l'aŭ maĭ şi atacat. Va să zică recunosc şi eĭ, că *incompatibilĭ* sînt eĭ, în punctul acesta cu toţiĭ, *et intra, et extra.*

Şi acestĭ ómenĭ cutézĕ a ne declara incompatibilĭ pe noĭ Românii, pentru că nu ne închinăm unuĭ sistem de guvernament şi parlamentar, care în însăşi-şi fiinţa sa e falsificat şi corupt, în stil mare, cu milióne din străinătate.

Noĭ nicĭ când n'am umblat pe la guverne străine, nicĭ cu alianţe internaţionale în legătură nu ne am pus. Ne am ferit chiar şi de umbra uneĭ bănuieli în privinţa acésta prin faptul însu-şi, că ne-am retras de pe terenul acela de luptă, pe care am vĕḑut că nu principiile îşi mĕsură forţa inerentă adevĕruluĭ, ci se mĕsură puterea banilor cu slăbiciunea caracterelor; teren, numit parlamentar, pe care de fapt numaĭ curentele cele puternice din afară îşi validitézĕ forţele lor financiare, punênd în scenă acum unele, acum altele figurĭ, după cum se întîmpla să cérĕ lipsa puterilor din afară, carĭ ţin sforile acestor marionete în mână.

Noĭ ne apĕrăm neamul şi biserica, dar cinstit şi pe faţă. fără ajutorul nimenuĭ.

Şi dacă este ceva incompatibil cu adevĕratul parlamentarism, apoĭ este tocmaĭ sistemul acesta de corupţie, ce s'a încuĭbat în ţară. Acesta trebue estirpat, ér nu naţionalităţile!

Convenţia de estradare între România şi Austro-Ungaria. — Corpurile legiuitóre din România, convocate zilele acestea, aŭ desbătut în 28 şi 29 Iunie proiectul de lege presentat de dl Sturdza, relativ la convenţia de estradare între România şi Austro-Ungaria. Modul cum a fost depus spre desbatere proiectul, cererea de urgenţă pentru votarea lui, faptul apoi, că până acuma România nu are cu nici o ţară limitrofă ast fel de convenţie, fac ca ómenii să fie nedumeriţi şi să se întrebe, că óre nu e la mijloc ceva ascuns, ce numai târziŭ să iese la iveală şi să fie în defavorul luptelor nóstre politice naţionale.

Desbaterea urmată la Senat şi Cameră şi vorbirile opoziţiei, întăresc suspiţiunile acestea.

Petre Grădiştean la Senat şi N. T. Pop la Camera aŭ vorbit contra proiectului, esprimând temerile, că pe basa acestei convenţii toţi Românii din Transilvania şi Bucovina, refugiaţi în România, din motive de persecuţie politică, pot să fie estradaţi. În rĕspunsul sĕŭ dl ministru Sturdza declară, că e gravă acusaţia ce se aduce guvernului liberal, ca şi cum acela ar consta din ómeni lipsiţi de simţul naţional şi asigură că nu póte fi vorbă de estradarea delicuenţilor politici, fiind în convenţie espres amintite delictele, pentru cari se va face estradarea.

Proiectul a fost primit atât în cameră, cât şi în senat, fiind câte 4 voturi contra.

Academia română pentru noi. — Ni-s'a trimis spre publicare concursele la premiile Academiei. Spre a nu fi trecut cu vederea în partea literară a foiei nóstre, scótem la iveală la locul acesta subiectul premiului Adamachi de 5000 lei, care e: *Poporul român din Ungaria şi Transilvania de la începutul secolului XVIII. în cóce,* şi va cuprinde:

1. Starea morală, juridică şi economică a poporului român de la începutul secolului XVIII. în cóce. Faptele, cari aŭ avut cea mai mare înrîurire asupra desvoltării culturale a poporului român în decursul acelui secol.

2. Mişcările etnice, politice şi sociale ale Românilor din Ungaria şi Transilvania înainte şi după reformele lui Iosif II.

3. Scopurile urmărite de Magiari până la 1848. Normele şi tendinţele administrative imperialiste; viaţa religiósă, intelectuală şi economică a Românilor până la 1848.

4. Epoca de la 1848 până la 1866. Încercările de înţelegere între Magiari şi Români. Luptele dintre aceste dóuĕ popóre. Mĕsurile luate de guvernul absolutist. Reforme în legislaţiune şi administraţiune. Reorganisarea bisericii române de către Şaguna pe base nóuĕ. Desvoltarea culturală a Românilor.

5. Înfiinţarea regimului dualist. Promisiunile făcute Românilor. Legile naţionalităţilor. Desfiinţarea autonomiei Transilvaniei. Regimul dualismului. Starea Românilor sub acest dualism.

Subiectul e de o deosebită importanţă pentru noi, şi merită să fie tractat cu tóte forţele ce le avem. Terminul presentării manuscriselor este până la 1 Septembre 1904.

Pentru dl Szabó Jenő. — Ziarele magiare sînt înfuriate din noŭ, pentru că . . . nu merge, cum ar dori, magiarisarea Rutenilor şi pentru că acestia fac . . . panslavism. Éta care e pricina indignării. Cu ocasia unui sinod protopopesc, un preot cu numele Chanat Ioan, a propus, ca pe viitor protocólele şedinţelor să nu se mai conducă ca până acum în limba magiară, ci în cea ruteană. Maioritatea preoţimei, după o vehementă discuţie, a primit propunerea. Înaintat protocolul la Episcopul Vályi, acesta i'a luat simplamínte la cunoscinţă, şi i'a trimis fără observare. Urmarea a fost, că protocolul şedinţei din anul acesta a fost luat în limba ruteană. Minoritatea patriotică s'a indignat şi a dat alarmă, că se face agitaţie panslavă. Foile ungurescĭ le secundézĕ şi după datină alarmézĕ tótă lumea. — Ce zice dl Szabó, doresc acestia limbă liturgică magiară, când şi din actele oficióse o eschid? Zădarnic. Rutenii încep a se deştepta tot mai mult şi a se convinge, că dragostea, ce li-se arată, e primejdiósă.

Revistă bisericéscă.

Franţa. Proiectul de lege despre reuniuni modificat din partea senatului camera deputaţilor l-a primit Vineri în 28 Iuniŭ cu 313 contra a 249 voturi. Contele de Mun a zis, că proiectul insémnă răsboiul împotriva catolicismului. „Univers" din Paris însoţesce primirea definitivă a legii acesteia, a preludiului pentru „separarea bisericii de către stat", cu considerări mai lungi, din cari estragem următurele: Catolicii în camera deputaţilor nu s'aŭ dat nici unei amăgiri cu privire la resultatul silinţelor sale cele din urmă. A fost în tot de una de moment, ca ei să-şi înalţe glasul, pentru ca să împrăştie orî ce părere sinistră despre sine. Singura întrebare a fost aceea, dacă catolicii, civi francezi, vor puté, să se întrunéscă spre a împlini rînduelile sale religióse, şi dacă vor puté, să aibă deprin-

---

Feuilleton.

INIMA BUNA.

În „*Wienner Tagblatt*" un cetitor povestesce următórele: Se mai află încă originalĭ în cetatea nóstră. Unuĭ şorecel am de a-i mulţumi, că am dat de un ast fel de om. Stam în pădure şi priviam la jocul unuĭ şorecel, care îşi căuta de mâncare printre frunze. Câţi-va copii se năpustiră asupra şórecelui, dar el se ascunse repede în găuricea sa.

— Staţi numai, că îndată ér va veni la ivélă, — ne strigă un domn bĕtrân, care se apropiă prietinesce de grupa nóstră.

El scóse din buzunar un pachet, plin cu rĕmăşiţe de la prânz, din cari împrăştiă unele sfărmiturĭ pentru şorecel.

— Eŭ nu ies la preumblare fără a mĕ gândi la animale. În buzunarele mele tot de una se află ceva proviant; aci e acum ceva pentru patrupede; pentru păsĕrele port grăunţe cu mine, şi nici pe ómenĭ nu-i uit. La prânz nu pot mânca atâta, cât mi-se aduce. Restul deci îl pachetez, şi întâlnind pe vre-un sĕrman, aflu un bun client pentru provisiunea mea.

Zicênd acestea mai scóte din unul din buzunarele sale alt pachet şi ne arată resturi de carne şi de pâne de mărime considerabilă.

— Conced ce-i drept, că tot de una voiŭ avé pete unsuróse în haine. Dar acésta nu mult impórtă. Eŭ cu provisiunile mele fac bucurie animalelor şi ómenilor, şi acésta îmi este recompensă deplină pentru lucrul, ce mĕ costă curăţirea vesmintelor. Mai departe, nu pot suporta, să vĕd vre-un animal suferind. Când vĕd vre unul, fie orî cât de mic căd̨ênd în apă, îndată îl trag afară. Şi am atâta mulţumire sufletéscă, ca şi când aşi fi mântuit viaţa unuĭ om — că dóră şi aceea este o fiinţă a lui Dumnezeŭ! Dar să nu credeţi, că dóră numai pentru animale şi pentru sĕrmanĭ aşi purta ceva la mine; eŭ nu-mi uit nici de copii.

Zicênd acésta, scóse érăşi din alt buzunar dulceţurĭ, cu cari dărui pe copiii, cari tot mai aşteptaŭ, să se arete şorecelui.

— La copii nu le póte face omul nici o dată bucurie de ajuns! Timpul tinereţii ar trebui să trécă chiar fără nici o suferinţă, că dóră mai târziŭ durerea este inevitabilă. Eŭ nu port acestea cu mine, pentru că sciŭ că le place a lingări, ci pentru ca să le fac bucurie. Cu puţine mijlóce póte omul să facă aşa de mult bine. Eŭ nu-s om bogat. Nici nu are omul lipsă de atâta avuţie, spre a face bine — numai *bunăvoinţă* să aibe spre aceea şi că din aceea, ce nu are omul chiar lipsă necesară, sa facă parte şi altora. Dacă toţi ómenii ar fi inspiraţi de aceste sentimente atunci, e drept, că nu ar dispăré din lume tótă miseria, dar multe durerĭ s'ar puté alina, multe lacrimi s'ar puté şterge, multe suferinţe s'ar uşora. Şi controversele sociale nu ar trebui să créscă la aşa mărime colosală. Iubirea de ómenĭ şi de animale, acestea ar trebui cultivate mai mult ca până acum.

Zicênd acestea, apucă altă cale prin pădure.

Nicu.

Catolicismul în America.

— Spicuiri. —

Imigrările.

Abstrăgênd de la numĕrul nascerilor, catolicismul american cresce în mod însemnat prin imigrări. Irlandezii constitue grosul şi tot o dată esenţa cea mai bună. Lângă ei se adaug Germanii, Francezii şi Polonii, ca elemente mai bune, apoi celelalte popóre.

Însemnăm aci aşa per tangentem, că din punct de vedere liberal, merită desaprobare ţinuta urmată cu deosebire de funcţionarii guvernului magiar cu privire la emigrări. Privind lucrul din punct de vedere creştinesc, omul trebue să aibă o destinaţiune cu mult mai înaltă, de cât să îmulţéscă numai numerii statisticilor. Ce ar zice creatorii opiniunei publice de la noi, dacă „eu-l" lor l'ar întórce păzitorii de la graniţă? Sigur s'ar indigna, că are cineva şi atâta cutezanţă. Apoi „eu-l" acelui sĕrac de la nord, e tot aşa de preţios pentru el, ca şi a jurnalistului saŭ a solgăbirăului de la nord. E drept, că scade numĕrul populaţiunei, dar dacă nu se póte susţiné, n'are nime dreptul, să-l constrîngă la miserie aci acasă, pe când airea îşi póte asigura esistinţa. Creieze industrii pe sama lor şi nu vor merge chiar să-i alunge cu suliţa. Nu puterile lipsesc, ci lucrul şi pânea! Apoi ce însémnă aceea, că în 1889 numai emigranţii din cottul Szepes aŭ trimis celor de acasă 3 milióne de corône? Şi acestea numai cu mandate postale!

derea liberă a religiunii statorită prin concordat. Atât în cameră cât şi în senat a urmat la întrebarea acésta un respuns negativ. Adevĕrul espus limpede din partea contelui de Mun este, că guvernul aflându-se în mânile partidelor revoluţionare pórtă pe faţă răsboiŭ împotriva bisericii, şi că el se va răpi la greşeli, carî póte că nicî când nu vor mai puté, să se îndrepte de cum va nu-l va trezi consciinţa naţională. E adecă vorbă despre lupta împotriva catolicismului, pe cum a spus-o dóră Viviani cu câte va luni mai înainte de acésta, şi Truillot a spus cu plăcere în raportul sĕŭ cel mai de pe urmă, că el prevede în timpul cel mai apropiat abrogarea concordatului. Éră Ribot a numit mai de parte legea acésta o lege de represalii. Maioritatea nu se va dovedi slabă, şi „serviţiile cele admirabile“ ale unor congregaţiuni religióse, carî le-a vestit cu glas tare ministrul Waldeck-Rousseau în senat, nu vor delătura ameninţările legii cu pedepse.

Franţa liberală-socialistă, zice „Germania“ din Berlin, îşi are acum legea sa de „luptă culturală“, carea are menirea de a încătuşa biserica. Dacă va reuşi încătusirea acésta, e altă întrebare. S'aŭ aflat alţii şi mai puternicî de cât Waldeck-Rousseau şi soţii lui, carî s'aŭ apucat de lucrul acesta, şi urmarea a fost un avînt noŭ şi puternic al vieţii catolice. Fie acesta cel dintâiŭ al legii franceze aduse spre încătuşarea bisericii. Catolicii Franţei aŭ un esemplu strălucit, care să-i imiteze, pe catolicii Germaniei de pe timpul „luptei culturale“. Atuncî biserica avea, să se facă róbă staruluî, — aşa voiaŭ ómenii, — şi mai pe urmă aŭ trebuit totuşi, să se convingă, că fără de Roma nu pot nimica.

Éră Sfinţia Sa, — aşa spune agenţia, Wolff“, — nu va publica nicî un manifest în afacerea legii franceze despre reuniuni. Dînsul nutresce părerea, că în epistola trimisă cardinalului Richard a esprimat deplin cugetele sale. De altă parte spune corespondentul roman al lui „XX. Siècle“: Sfîntul Părinte cunosce fórte bine afacerile bisericii catolice în străinătate, şi dacă nu împărtăşesce nimăruî hotărîrile sale, ba îşi impune tăcere, pentru ca să-şi asigure libertate deplină de acţiune, dînsul într'acestea totuşi urmăresce cu grije lupta acésta sacrilegă, pentru ca să scie, când are, să între în acţiune, şi ce formă să-şi însuşéscă purcederea dînsului, pentru ca ea să albă întru adevĕr resultat.“

Revistă politică.

Afaceri interne. După primirea unor proiecte de legi mai mĕrunte cum ar fi îngrijirea statului de copiii părăsiţi până la o etate mai mare, parlamentul în 27 Iuniŭ şi-a încheiat şedinţele.

Maiestatea Sa Monarchul prin dóuĕ autografe din 20 şi 22 Iuniŭ apróbă hotărîrile delegaţiunilor referitóre la bugetul anului 1902 şi prin carî s'aŭ aprobat unele cheltueli făcute în anii trecuţi, şi statoresce proporţiunea în carea aŭ să concurgă din 1 Iuliŭ a. c. până în 30 Iuniŭ 1902 la cheltuelile comune cele dóuĕ părţi ale monarchiei. Proporţiunea e tot cea veche, adecă 33⅓ % pentru Ungaria.

Austria. Zilele trecute Praga a fost visitată de preşedintele consiliului comunal din Paris împreună cu alţi soţi de aî sĕi. În toastele, ce s'aŭ ţinut la banchetul dat în onórea óspeţilor s'a accentuat mult solidaritatea slavă şi s'aŭ preamărit francezii pe contul nemţilor. Se înţelege, că toastele acestea aŭ produs mult sânge rĕŭ în Nemţi şi multă supĕrare în unii patrioţi de aî nostrii, pentru că în ele vĕd o înclinare spre pan-slavism prin mijlocirea Francesilor. Înainte de despărţire Francezii încărcară pe Cehi cu mai multe distincţiuni.

Rusia. Din noŭ se vorbesce de visita, pe care domnitorii statelor balcanice, o vor face ţarului Rusiei. Scopul acestei visite, ar fi să se înţelégă referitor la cestiunea macedoneană. Visita acésta se va face prin luna Septembre. Regele Alesandru va merge cu Regina Draga, despre carî spun ziarele rusescî, că vor fi primiţi fórte cordial. Tot atuncî vor sosi şi principii Ferdinand şi Nichita. După alte versiuni, cu acest prilej se va dovedi şi mai mult, cum căsătoria regelui Alesandru cu vĕduva Draga Masin a fost un act fin iscodit al politicei rusescî. Şi tóte scandalele ce aŭ urmadupă aceea aŭ fost puse la cale de diplomaţia ruséscă. E vorbă, că regele Alesandru, îndemnat de soţia-sa va abzice de tron în favorul unuî membru din familia ţarului şi el va primi în schimb o rentă anuală corespundĕtóre venitului avut. Idea cuceririi peninsulei balcanice pentru marea Rusie, se vede, că nu e părăsită. Rusia vrea cu orî ce preţ să stăpânéscă şi adune sub sceptrul sĕŭ pe toţi Slavii.

Din esportarea ómenilor Evreismul îşi face admirabile treburi de „gschäfft“. Martor este Dr. Cahensly, secretarul societ. S. Rafael şi membru în centrul catolic din Berlin. El a enarat casurî concrete în congresul al II-lea din Viena.

În 1888 peste 60 agenţi făceaŭ trebi de acestea în Oswiecim, un orăşel din Galiţia. Peste 2 milióne de coróne aŭ fost înşelat de la cei 60 imigranţi prin feliurite manopere mişelescî.

Capet înşelăciunilor de feliul acestora vrea să pună societatea germână S. Rafael. Societatea acésta şi-a prefipt scopul nobil de a ocroti trupesce şi sufletesce pe călĕtorî. Cahensly spune, că numai cu 20 anî mai înainte călĕtoriî făceaŭ drumul cel lung neseparaţi în vapórĕ. Dr. Zschokke în opul „Nach Nordamerica und Canada“ amintesce casurî de tótă impudiciţia. Societatea S. Rafael, al cărei cap e prinţul Isenburg-Birstein, ér secretar Dr. Cahensly, ţine comisarî în Brema, Hamburg, Lübeck, Rotterdam şi Antewerpen, carî daŭ celor ce plécă tot feliul de informaţiuni, câştigându-le şi bilete. Schösser, parochul din Brema, într'un singur an a dat sfaturî la 19.830 de emigranţi, împărtăşind, ca la 2000 şi cu ss. sacramente. Acestî comisarî de la 1882—1888 aŭ dat îndrumările de lipsă la peste 166.608 emigranţi. În timpul mai noŭ, mulţumită îngrijirii primateluî din Viena, s'a aplicat în Brema şi un preot slav.

Tot societatea S. Rafael a esoperat nu de mult separarea călĕtorilor după sex cel puţin în timpul nopţii. Membrii societăţii plătesc 1 cor. 20 fil. la an, recitând şi anumite rugăciuni în scopul societăţii. Taxa de membru e împreunată cu indulginţe plenare.

Societatea S. Rafael susţine agenţi şi în America de nord, ba şi în Brazilia şi Argentinia, având ei acelaşi lucru, ca şi cei din Europa. În New-Jork aŭ casa Leo în onórea Pontificelui actual, fondată de Riordan la 1883. Aci imigranţii aŭ parte de refugiŭ, plin de iubire şi gratuit.

Loc de refugiŭ pentru fete, carî vin singure, este în institutul, fondat tot de Riordan pe insula „Castle Garden“ în New-Jork. Aci sînt primite şi îngrijite până ce le capĕtă locurî.

De la 1882 aŭ emigrat cam 2 milióne, debarcând la „Castle Garden“. Acestia — după mărturisirea proprie — aŭ adus cu ei în nóua patrie 140 milióne dollarî. Pe la 1860 episcopul Hugues, mai târziŭ archiepiscop în New-Jork, a fondat banca „Emigrants industrial savings Bank“, ca din banii aduşi să nu li-se alégă nimica. Vicomte de Meaux numesce banca acésta „primul institut de păstrare din lume.“ Aşa emigranţi aduc Americei nu numai puterî de lucru, ci şi banî. Să vedem o mişcare din viaţa catolicismului american.

În 1889 biserica catolică din America a sĕrbătorit iubileul de 100 anî al esistinţei sale. Cu 100 de anî înainte aŭ consacrat întru episcop pe Caroll în capela privată şi ascunsă a unei familii, ér acum (1889) cardinalul Gibbons din Baltimore deprinde primatul peste 87 archierei. Atuncî o casă sĕracă de rugăciune, ér acum 7523 biserici! Şi acestea nu în curs de veacurî, ci într'un singur veac, şi nu ridicate de împăraţi şi regi, ci minunî moderne, din filerii sĕracilor!

Socotind acestea, recunóscem involuntar, că în America nu podul căii ferate peste Missisippi, nicî podul aerian Niagara, ci ridicarea bisericei catolice constitue minunea cea mai mare.

Pentru aceea la deschiderea universităţii din Washington archieppul Msgr. John Ireland zice: „Să iubim secolul al XIX-lea şi să ne pregătim la cel viitor. . . .

Secolul al XIX-lea a avut chemarea să întemeieze biserica catolică în statele unite, secolul XX va avé să facă catolic tot poporul Americei“.

Ziarul cel mai mare din lume „New-Jork Herald“ raportând în 13 Novembre 1889 despre marea adunare catolică din Baltimore scriea: „Dacă membriî congresului de Baltimore sînt în adevĕr representanţii celor, ce i-aŭ trimis, dacă la spatele acestei inteligenţe stă un popor, asemenea ei, atuncî *să fim atenţi!* Peste ½ secol tótă ţara nóstră va fi catolică.“

Chezeşia strălucitului viitor stă în trecutul secular, în decursul cărnia biserica din America a făcut ast fel de cuceriri, a câştigat ast fel de averi între fugĕtoriî după banî, a stîrnit atâta interes religios şi atâta alipire cătră biserică, în cât şi timpul lui Constantin cel mare abia cutezăm a-l asemĕna cu secolul XIX al Americei.

Trad. de ***A. M. P.***

Transvaal. Situaţia Burilor nu e desperată. După telegramele oficióse angleze, acestia aŭ perdut în timpul din urmă, pe lângă 131 soldaţi şi 304 carĕ cu proviant şi muniţie. Entusiasmul Burilor cresce în butul atrocităţilor şi cruḑimilor oficerilor anglezĭ, carĭ se pórtă barbar cu locuitorii africanĭ.

Creta. Prinţul Georgiŭ guvernatorul Cretei voi să realiseze visul Cretenilor şi al Grecilor, de a anecta Creta la Grecia. La acésta însĕ s'aŭ opus puterile. De aceea, ca totuşĭ să lésă cel puţin în parte învingător îşĭ propuse, că de aci în colo cu puterile streine va tracta afacerile Cretei prin consulii Greciei. În timpul din urmă însĕ se trezesce cu o epistolă de la Ţarul, în carea acesta îi dă sfatul, ca să se ţină de hotărîrea puterilor referitóre la Creta, aducêndu-i aminte recunoscinţa, de care va fi împărtăşit, ca unul care a lucrat pentru pacea şi binele public. În rĕspunsul sĕŭ prinţul Georgiŭ mulţumesce Ţarului pentru sfatul părinţesc.

Corespondinţe.

Scrisóre din Budapesta.

— De la corespondentul nostru. —

Băi. — Emanciparea femeilor. — Ugron-Stefanovici. Vörösmarty. — Gură largă. — Teatru.

(Băi). Tótă lumea să pregătesce să plece la băi. Aici nu cred să fie om de dómne ajută, carele să nu se grăbéscă a-şĭ odihni nervii în aceste dóuĕ luni, după o muncă grea, avută în capitală. Omul din provinţă de multe orĭ suride la auḑul vorbelor, că unul saŭ altul, carele corporal şi spiritualminte e sănătos plécă la băi. Viaţa unuĭ om, ce trăiesce în capitală e espusă în continuŭ iritaţiunei. Acasă nu are aer, căcĭ e strîmtorat în locuinţa sa proprie — pe drum miile şi miile de ómenĭ, trenurile electrice cu sguduitul lor, trăsurile carĭ sbóră ca pasĕrile, larma, fumul ce umple atmosfera unei capitale, ĕră sara musica ce-ţĭ atinge urechile, tóte, tóte nu te lasă să odihnescĭ timp de 10 lunĭ. Étă de ce se grăbesce omul din capitală la băĭ! Alţii să îndestulesc şi numaĭ cu un sătuţ; — sînt îndestuliţĭ dacă ochiĭ vĕd verdéţă, mintea odihnesce şi nervii se întăresc. În ultimiĭ cincĭ anĭ fórte mulţĭ cercetézá lacul Balatonuluĭ. Natura nicĭ unde nu a fost aşa de darnică, ca în părţile acestea. După părerea medicilor, scălḑile Balatonuluĭ sînt cu mult maĭ sănătóse, de cât scălḑile de pe malurile mării Adriatice. În ultimiĭ anĭ a crescut aşa zicĕnd din pămînt scălḑile Balaton-Földvár cu vre-o 200 de ville şi restaurante numĕróse. Lângă ea se înşiră Szemes, Tonyód şi Lelle, tóte pe malul comitatului Somogy. Pentru copiĭ e minunată, căcĭ pot întra un chilometru în Balaton şi apa abia le ajunge până la piept.

(Emanciparea femeilor). Emanciparea femeilor cresce din zi în zi. Aci până acum s'aŭ deschis vre-o patru gimnasiĭ de fete Cel din Zöldfa-uteza e maĭ cercetat, căcĭ are vre-o 400 eleve. Acest gimnasiŭ l'a provĕḑut ministrul Wlassics cu dreptul de a împărţi şi testimoniĭ de maturitate. Celelalte treĭ sînt maĭ mult cursurĭ private — a căror eleve trebue să depună esamenele la vre-uu gimnasiŭ de stat. Sĕrmanele fetiţe aŭ avut an rĕŭ, pentru că fórte puţine aŭ ajuns la esamenul de maturitate, de óre ce la esamenul de pe clasa a VIII-a în gimnasiul de stat din cercul al V-a aŭ buctat dintre fete cam 80%. Multe s'aŭ retras cu totul, ĕră altele s'aŭ hotărît, ca peste un an, din noŭ să-şĭ cerce norocul. E grozavă idea emancipării. După cum am cetit o statistică, în anul acesta aŭ absolvat în Pesta diferite şcolĭ, carĭ cualificaŭ la posturĭ egale cu bărbaţii 4646 fete — până când băeţĭ în şcóle medii aŭ absolvat cam 7000. Unde e aicĭ proporţiunea? Óre dacă absolventele acestea nu capĕtă pâne nu vor deveni cu timpul periculóse pentru întrégă societatea? Eŭ cred, că ar fi maĭ bine maĭ puţină învĕtură — şi maĭ multă cultură de inimă şi frică de Dumnezeu.

(Ugron-Stefanovici). În cunoscuta afacere Rimler, ca o interesantă notă a situaţiuneĭ e faptul, că ziaristica nu s'a îndestulit a scorni fel de fel de lucrurĭ fantastice, ci a implicat şi pe advocatul slovac Dr. Miloş-Stefanovici, cunoscut la noĭ din timpul procesului Memorandului, care a declarat, că el nicĭ nu cunósce pe Ugron, nu l'a vĕḑut nicĭ o dată şi nicĭ în vorbă, nicĭ în scris, n'a tractat cu el ast fel de chestiĭ. De altcum procedura asta de a întina şi suspiciona, pe cel maĭ de trébă şi de omenie ómenĭ, e o caracteristică a societăţii moderne (!) de azĭ. Aceia-şĭ însc, carĭ te atacă, sînt gata să dele dosul în modul cel maĭ laş şi să fugă de satisfacţie. În afacerea asta se spune, că chiar şi acusele aduse luĭ Ugron, sînt tóte false, de óre ce acesta deşi şovinist din cale afară, încolo e om de cinste. Ceĭ ce scornesc vorbe din vînt, să nu-şĭ uite, că e primejdios a săpa grópa altuia.

(Vörösmarty). Pururea îmĭ sfăşie inima când mĕ cuget, că noĭ nicĭ nisce sute de florenĭ nu putem aduna, când e vorbă de a ridica vre-un bust ómenilor nostri. Şi de am şi adunat cu sudórea feţii nisce parale, mânĭ sacrilege . . . . altcum maĭ bine să tăcem. În Pesta anul trecut a fost iubileul de 100 de anĭ a nascerii laureatuluĭ preot Vörösmarty. Un apel a fost destul, ca publicul magiar să se însufleţească şi în un interval scurt de jumĕtate de an, s'a adunat suma de 197.000 coróne, zic o sută nóuĕzecĭ şi şepte de miĭ, spre a se ridica un bust în memoria luĭ Vörösmarty. Enormă sumă, când ieĭ în considerare, că în continuŭ sînt colecte, acum pentru copiĭ orfanĭ, acum pentru alte scopurĭ filantropice. Din însufleţirea acésta nu ne-ar strica nicĭ nóuĕ! Chiar şi colecta *cruceriului* s'a prăpădit! Un cruceriŭ — şi românul nicĭ acela nu-l dă pentru scopurĭ culturale!

(Gură largă). Cu timpul acesta de vară se începe lumea „stan-păţiţilor„ şi a mincinoşilor. În cafenele sînt figurĭ, carĭ aşa întortócă minciunile, în cât maĭ pe urmă şi dênşiĭ cred de adevĕrate cele povestite.

— Ierĭ — zice unul — am avut o sară plăcută. În societatea uneĭ dame frumóse mĭ-am petrecut fórte bine.

— Die — îl întrebă unul, carele la masa aceea era cam străin, dar pe „Gură largă" acesta îl cunoscea. — Ĕu spune-mĭ, dómna aceea nu locuiesce în strada x?

— Da acolo!

— Sub Nrul 44?

— Da!

— Etajul al III-lea?

— Da!

— Nrul 10?

— Da!

— Ah! Nevasta mea!

Cu toţii încremeniră! Palma străinului se lipi de faţa luĭ Gură-largă. Panică generală.

Străinul:

— Domnilor, cine vine la un biliard?

— Cum, Dta joci, când te-ai convins că nevasta . . . ?

— Nici vorbă, sînt garçon! Am voit să documentez numaĭ, că impertinentul acela mintesce, de óre ce în strada x nicĭ nu esistă Nrul 44

Rîs şi hohot. Gură-largă şi-a căutat altă societate, unde îşĭ continuă minciunile.

(Teatru). Tóte teatrele şi-aŭ închis porţile. Recreaţiune generală. Numaĭ în pădurícea oraşului şi în teatrele maĭ micĭ se maĭ daŭ representaţiunĭ. Teatrul din pădurice are datină a parodia câte-o piesă, ce a avut cel maĭ mare succes în seson. Anul acesta a parodisat pe „Ocskai brigaderos". Titlul parodieĭ e „Ocska brigadéros".

În locul lobonţilor şi curuţilor în parodie sînt representaţi veteranii şi pompieriĭ. Tisza Ilona — e parodisată cu *Duna* Ilona etc. Încolo parodia e destul de bine succésă. Publicul, careie a vĕḑu pe Ocskai brigadéros rîde mult!

Pestanul.

Impresiuni din Beiuş.

Păucinesci, 27 Iunie 1901.

Necesitat fiind a întreprinde o călătorie la Beiuş, pentru a conduce către casă, pe fia mea, care din bunătatea Escelenţieĭ Sale Mihail Pavel, episcop gr. cat. de Oradeamare, a studiat în şcóla civilă de fete de acolo, profit de ocasie, spre a comunica cetitorilor „Unirii" impresiunile plăcute, ce mĭ-aŭ rĕmas.

Duminecă în 16 Iunie s'a oficiat în frumósa biserică gr. cat. din piaţa Beiuşuluĭ, s. liturgie solemnă, pontificată de către Magnificenţa Sa Domnul canonic orădan Moise Neşiŭ, asistat de 4 concelebranţĭ şi 1 diacon. Respunsurile le-a esecutat cu o dulcéţă, precisiune şi desteritate, ce nu lasă nimica de dorit chorul mixt, compus din studenţi gimnasialĭ şi din eleve ale şcóleĭ civile din internatul de fete Pavelian, sub conducerea simpaticeĭ Dşóre Cornelia Nicola, profesóră ordinară de musică la şcóla civilă de fete, absolventa academieĭ de musică de la „Institutul Notre-Dame de Sion" din Viena. Cu deosebire admirabila şi frumósa compositie a psalmului „la riul Vavilonului", pentru „pricésnă", a fost cântată cu o esactitate aşa de perfectă, în cât a stors admiraţiunea publicului de faţă.

La finea sfinteĭ liturgiĭ s'a cântat „Te deum" de mulţumită, din incidentul închieriĭ anului şcolastic la şcóla civilă de fete. La s. liturgie şi „Te deum", a asistat şi Escelenţia Sa Mihail Pavel, patronul, reîntemeietorul şi fundatorul frumóselor aşezăminte culturale din Beiuş cum şi maĭ mulţĭ părinţĭ.

După eşirea din s. biserică m'am presentat la Escel. Sa. spre a-ĭ mulţumi pentru întreţinerea gratuită a ficeĭ mele şi apoĭ am

mers în internatul de fete Pavelian. Internatul cu şcóla civilă edificat de către Escelenţia Sa Domnul Episcop, ca zidire e un edificiŭ măreţ şi pompos., situat în un loc prea acomodat al oraşului, de unde se deschide un aspect admirabil spre munţii din jur. În etaj se află dormitórele, garderóbele, sală de silenţiŭ, odăile profesórelor educătóre şi a guvernantei, o odae pentru instrumente de musică şi capela internatului. În parter sînt clasele, cabinetul pentru esperimente fisice, locuinţa directórei, sala de primire, refectoriul, sala de gimnastică baia, infirmăria, bucătăria, cămara etc.

Mai este apoi şi un edificiŭ separat, destinat ca infirmărie.

În an. şcol. acum espirat, aŭ fost în internat 79 eleve. Dintre acestea o parte fórte mare a fost întreţinută gratuit, din fundaţiunea creată de către Escelenţia Sa Domnul Episcop Mihail Pavel, ér o parte pentru instrucţiune, educaţiune, provisiune şi uniformă aŭ solvit anual 300 coróne.

Instrucţiunea şi educaţiunea, de care se împărtăşesc elevele în şcólă şi în internat nu lasă nimica de dorit! Un pond deosebit se pune pe frumósa limbă românéscă. Tóte elevele sînt viale, modeste, curate şi cu aşa frumóse şi plăcute maniері, în cât îţi fac cea mai bună impresiune şi te încredinţéză despre multa diligenţă, ce desvóltă personalul institutului, ca elevele să fie înzestrate cu acele facultăţi spirituale, atât de necesare şi atât de reclamate de o bună educaţiune!

Cine a visitat esposiţia lucrurilor de mână a elevelor, din clase şi din internat, espuse în 2 sale ale internatului, a rĕmas uimit de mulţimea obiectelor espuse, cât şi mai vîrtos de frumseţa, desteritatea şi curăţenia, cu care acelea eraŭ lucrate. Fórte mare pond se pune în internat pe lucrurile casnice-practice. Fundamental se propune economia casnică, pe cum sînt: pregătirea mâncărilor, prepararea şi păstrarea acelóra, croitoria de albituri şi vesminte etc. Cu un cuvînt tot de ce are lipsă în viaţa practică o bună şi cultă económă.

Că întreţinerea în internat e abundantă, îngrijită, punctuală şi higienică, documentéză starea sanitară a elevelor. Luxul în ori ce privinţă e aspru combătut şi alungat din institut.

Acest institut, care formézĕ un nepreţuit mărgăritar, în cununa nesfîrşită de binefaceri, cu carî Escelenţia Sa Domnul Episcop Mihail Pavel a înzestrat diecesa gr. cat. de Oradea-mare şi în genere biserica şi întreg neamul omenesc, e menit a îndeplini o frumósă misiune, nu numai instructiv-educativă, ci şi reformatorică social-culturală. E în genere cunoscut, şi prea mult regretabil, că cu deosebire, în comitatele Bihorului, Satmarului şi Maramurĕş, limba românéscă atât de mult s'a deteriorat şi amestecat cu elemente străine. Ba, durere, nu în puţine familii inteligente românesci, nici nu se mai vorbesce. Acestei apariţiuni triste, e menit deci institutul din chestiune a face afront!

Cu bucurie şi cu multă mângăiere o satisfacţiune sufletéscă constat, că personalul conducĕtor şi didactic, în mânile căruia e depusă sórtea institutului, dă o garanţă prea suficientă, că acest institut cu onóre va şi satisface pe deplin angajamîntului şi destinaţiunei sale! În acest institut se cresce şi cultivă adevĕrate vestaline, carî sînt menite a aprinde şi a alimenta focul sacru al românismului. . . .

Că acest institut, cu o viaţă publică abia de 5 ani, operézĕ cu mare succes o dovedesce marea afluinţă, ce din an în an cresce. În anul şcolastic espirat peste 40 cereri de primire, aŭ trebuit să fie respinse din lipsă de loc.

Rector şi curator al institutului e Rev. Dn Alesandru Gera, protopop onor., esactor diecesan şi al domeniului episcopesc gr. cat. din Beiuş. D. Sa e neobosit în conducerea şi controlarea tuturor afacerilor internatului.

Şcóla civilă de fete din internat, o conduce un senat şcolastic, constătător din 12 persóne. Preşedintele sen. şcol. actualmînte e Rev. Domn Ioan Butean, valorosul director al gimnasiului gr. cat. din loc. Director al şcólei civile de fete e Rev. Domn Vasiliŭ Ştefănică, protopop onorar, profesor ordinar la gimnasiŭ. D. Sa, ajutat de frumóse cunoscinţe pedagogice, conduce cu mult zel, punctualitate şi aptitudine agendele direcţionale. Tot numai laudă şi recunoscinţă merită Prea Stimatele Dşóre: Octavia Stolojan, directóra internatului, Angela Butean, Elena Fabian, Elena Butean, Cornelia Nicola, şi Dna Marta Iepure, profesórele ordinare ale şcólei civile de fete, mai tóte absolvente şi diplomate de preparandia de stat civilă din Budapesta, carî cu un zel neobosit şi cu o diligenţă rară îşi îndeplinesc funcţiunea profesorală.

Spiritual al internatului şi profesor de religie la şcóla civilă de fete e Mult Onor. Domn Ilie Stan, profesor gimnasial. Despre modul cum D. Sa îşi împlinesce oficiul, ér numai cu laudă şi recunoscinţă se póte scrie.

După amiazi am cercetat pe Rev. Dn Ioan Butean, directorul gimnasiului. D. Sa m'a primit cu afabilitate.

Sórtea gimnasiului gr. cat. din Beiuş, întemeiat de fericitul Episcop, de pie memorie, Samuel Vulcan, reîntemeiat şi eliberat din pericolul perirei, de către Escelenţia Sa Episcopul Mihail Pavel, nu putea fi depusă în mâni mai abile, mai sigure şi destere, de cât cum e actualminte depusă. Numĕrul elevilor din gimnasiŭ, trece peste 400. În convictul de băieţi, întemeiat tot de către Escelenţia Sa Mihail Pavel, aŭ fost primiţi 130 studenţi, dintre acestia 70 sînt întreţinuţi gratuit, din fundaţiunea şi cu spesele Escelenţiei Sale!

Immediat după 2 óre Rev. Domn Alesandru Gera, în calitatea-i de rector şi curator, presentându-se în internat, a luat dispuseţiunile necesare, ca elevele pregătindu-se de drum, să-şi pună în ordine şi pacheteze lucrurile lor.

Mai mult încă D. Sa a mers în persónă la gară şi a supraveghiat spedarea bagagielor. Nu mĕ încerc a descrie despărţirea elevelor de către olaltă, pentru că acésta îmi este absolut imposibil. De asemenea m-a impresionat adînc despărţirea elevelor de Rev. Gera, care ca un bun părinte aşa mult le-a îngrijit şi ocrotit în decursul anului.

Părăsînd Beiuşul, am rugat pe Dumnezeŭ, că pe cum în nemărginita sa bunătate s'a îndurat a da bisericei şi neamului românesc un bărbat atât de providenţial, un mecenate atât de neîntrecut, un binefăcĕtor atât de marinimos şi desinteresat, în persóna Escelenţiei Sale Mihail Pavel, Episcopul gr. cat. de Oradea-mare; aşa să se îndure a conserva încă mulţi ani scumpa viaţă a Escelenţiei Sale, în cea mai perfectă sănătate şi bună dispuseţiune sufletéscă, ca ast fel se aibă timp şi ocasiune suficientă, a-şi îndeplini tóte planurile măreţe, proiectate din iubirea nelimitată, în nobila-i inimă, care pulséză numai şi numai pentru fericirea, prosperarea şi înflorirea bisericei şi neamului românesc!

Iustin Ţarină.
preot gr. cat.

Noutăţi.

Scirĭ personale. Esc. Sa Mitropolitul *Victor* a plecat cu trenul accelerat de Joi sara la Budapesta, spre a lua parte la şedinţele Caseĭ Magnaţilor. — Rsmul canonic *Simeon Pop Mateiŭ,* împreună cu prof. *Aurel Pop Bota,* aŭ plecat la băile de la Carlsbad. — Prof. *Niculae Ionaş,* care a fost operat săptĕmâna trecută, după cum aflăm cu multă bucurie, se află bine. Piciorul începe a se vindeca.

Statua lui Alesandru Lahovari, Dumineca trecută s'a desvĕlit la Bucuresci statua luĭ Al. Lahovari, fost mare bărbat de stat al Românieĭ şi orator celebru. Aŭ fost de faţă mult public, representanţii regeluĭ, a prinţului moştenitor, ministrii Aurelian şi Brătianu ş. a. A vorbit Cantacuzino, şeful conservatorilor. Tache Ionescu şi Filipescu. Statua e aşezată în mijlocul străduĭ Dorobanţilor şi înfăţişézĕ pe Lahovari vorbind.

Deputat nou. La Braşov a fost zilele acestea alegerea de deputat în locul vacant prin mórtea fostului deputat Brennerberg. A fost ales prof. Lutz Korodi, bun naţionalist şi unul din fruntaşii Saşilor verdi. Alegerea nu convine magiarilor, ca'i acusă pe Saşi că lucră contra patrieĭ.

„Tribuna" în Bucovina. Am scris si noi de confiscarea ultimă a „Deşteptării", căreia i-s'a suprimat întreg articlul de fond. „Tribuna" a publicat însĕ întreg articolul confiscat, de aceea la rîndul eĭ, dl Bourguignon a dispus să se confisce tóte esemplarele *„Tribuneĭ"*. Ce mai dragoste!

„Raport". Programa institutelor de învĕţămînt din Blaş pe anul scol. 1900—1901, a apărut chiar azi sub titlul schimbat, şi mai potrivit de *„Raport* despre inst. de învĕţămînt . . . . etc. Nu numai titlul e schimbat, ci întrĕgă înfăţoşarea esternă şi internă este alta, mai frumósă, mai bine aranjată. E un volum de 175 pag. şi conţine pe lângă studiul despre *„Poesia idilică"* de Dr. Ioan Raţ, date statistice despre gimnasiŭ, inst. pedagogic, şcólele normale, şcóla de fete, şcóla învĕţăcceilor de meseriĭ şi asilul de copiĭ.

Sorores. La Ateneul din Bucurescĭ a fost espus un mic grup esecutat de tinĕrul sculptor Cadorin. Pe un trunchiŭ de capitol roman staŭ dóuĕ surorĭ Italia şi România. Ţĕrăncuţa română ţine în mâna stîngă un snop de grâŭ, ér italianca îşi încolăcesce frumosul braţ pe după grumazii românceĭ. Italianca e îmbrăcată în pitorescul costum al Laţiuluĭ, ér Românca pórtă anticul costum ţĕrănesc roman. Public numĕros admiră acest noŭ semn al frăţieĭ italo-române.

Astra. Adunarea generală a despărţĕmîntului Cluş al Asociaţiunii, se va ţinĕ la Cluş în 12 Iulie n. — Despărţĕmîntul XV. (Mociŭ) al „Asociaţiuneĭ pentru literatura română şi cultura poporului român" îşi va ţinĕ adunarea cercuală la 8/21 Iuliŭ a. c. în comuna Mociŭ la 2 óre p. m. în şcóla română gr. ort.

Scolastic. Despărţĕmîntul Mediaş, al Reuniunii învĕţătorilor archid. îşi va ţinĕ adunarea generală în şcóla din Basna, la 4 Aug. n. a. c.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

XVII.

(Continuare.)

El într'adevĕr și veni în mijlocul mulțimiĭ celeĭ marĭ a poporuluĭ, atras de vestea minunilor nóuĕ, întîmplate la s. mormînt. Însuși celebră sfînta liturgie, după care răpit de o bucurie sfîntă se îndréptă cătră călugărițĭ, cărora concreḑu paza nepreţuituluĭ trup al sfinteĭ Monice și cătră poporul îndesuit în biserică, și ţinu un discurs oratoric și pĕtrunḑĕtor, din care vom reproduce și noĭ câte-va pasage, ca onor. nostri cetitorĭ să-și pótă câștiga o ideie despre el:

„Sĕrbătorim astăzĭ — ast fel începe Pontificele, — pe mama acelui doctor mare, ale cărui virtuți și învingerĭ sînt mărirea tuturor creștinilor, al cărui nume e sĕrbătorit în tótă lumea catolică, pretutindenia unde domnesce credința. Dar cum să nu dăm și mameĭ laudele, ce le aducem fiului; când fie care dintre noĭ scie, că fericita Monică nu i-a fost mamă numaĭ după trup, ci i-a fost maĭ mult mama sufletului și a inimeĭ lui? Întru adevĕr unicul scop al rugăciunilor, ce le îndrepta ea tot de una cătră Dumnezeŭ, unicul obiect al îngrijireĭ eĭ era mântuirea lui Augustin; el însuși ne spune în scrierile sale, că mamă-sa îĭ zicea neîncetat, că ea nu doresce altă bucuriă pe acest pămînt, de cât să-și vadă fiul înflăcărat de dorul celor cerescĭ, despreţuind cele pămîntescĭ. Nu se cuvine așa dară, să mĕ bucur cu dreptul eŭ, căruia i-s'a dat darul de a atinge astăzĭ móștele sfinteĭ Monice și de a da acest trup sfînt chiar nepoţilor, [1]) pe carĭ Augustin i-a născut maiceĭ sale? O cât e de mare, cu ce demnitate înaltă e îmbrăcată aceea mamă, care prin un atare fiŭ strălucesce înaintea tuturor muritorilor! Fericit e pântecele, fericite ţîţĕle, de miĭ de orĭ venerate sînt brațele, demn de tótă onórea e trupul întreg, care a dat lumeĭ un fiŭ așa de strălucit.

Primiți-o călugărilor, cu tótă iubirea, tractați-o cu tot respectul! Luați pe umerii vostri pe Sfînta, aĭ căreĭ fiĭ vĕ bucurați a fi. De aci în colo una și aceea să vĕ fie inima, una și aceea lauda pentru Monica și pentru Augustin. Asemenea și voĭ cetățenĭ și magistrați Romani, bucurați-vĕ voĭ, carĭ ați câștigat un dar așa de mare; nu puneți marginĭ bucurieĭ vóstre, ci vĕ lăsați inima, să salteze de veseliă.“

Ușurându-și ast fel pontificele inima începe a enumera și a descrie virtuțile sfinteĭ Monice: blândeța, răbdarea, îngrijirea eĭ de mamă rĕsplătită prin formarea unui atare fiŭ. „Pentru că avênd pe Augustin, — continuă pontificele, — ce ne maĭ pasă de agerimea lui Aristotele, de oratoria lui Plato, de înțĕlepciunea lui Varro, de seriositatea lui Socrate, de auctoritatea lui Pitagora, de isteţimea lui Empedocles? Nu maĭ avem lipsă de ataĭ ómenĭ. Augustin ni-e destul. El ne esplică prorociile profeților, cuvintele apostolilor, locurile maĭ întunecate din sfînta Scriptură. În el se unesc îngeniile și învĕțăturile Părinților și înțelepților. Dacă cauți adevĕrul, învĕțătura, pietatea, cine-i maĭ învĕțat, cine-i maĭ drept, și ca să vorbesc așa — cine-i maĭ sfînt, de cât Augustin?

„Eĭ bine! Monica cea piă a născut pe acest bărbat mare. Acéstă mamă fericită ni-a dat nóuĕ pe cel, ce atâta mărire a dat Bisericeĭ.

De aceea nu vom lăuda-o destul zicênd, că ea l'a născut, ea l'a lăptat, ea l'a crescut, cum cresc mamele pe copiiĭ lor. O nu! Ea a făcut neasemĕnat maĭ mult! Cui nu-i va plăcé, să audă chiar de la Augustin, ce datină avea mamă-sa cea piă, de a-l face să pronunțe încă până era în lĕgăn numele lui *Isus Christos;* numele dulce, pe care maĭ târziŭ luĭ însuși îĭ plăcea să-l pună pe buzele micuților copilași?

Și ast fel ceea ce începuse bine, o continuă în decursul vieţiĭ sale întregĭ nelăsând și ne negligênd nimic, ce ţîntia spre mântuirea fiuluĭ sĕŭ. Cine va puté spune tóte gemetele și suspinele eĭ trimise ziua și nóptea cătră ceriŭ pentru Augustin, nu pentru sănătatea lui trupéscă, ci pentru mântuirea, adecă fericirea lui sufletéscă? Cine va puté mĕsura lacrĕmile, ce le-a vĕrsat, cine va puté numĕra oftările ieșite de la inima eĭ din iubire pentru fiul sĕŭ? În urmă Dumnezeŭ puse capet suspinelor eĭ dându-i de scire, că fiul atâtor lacrimi nu póte peri, și că el se va ridica ca și ea la acela-și grad de credință și mântuire. De atunci ea n'a avut altă grije, de cât să ducă întru îndeplinire profeția acésta, cugetând necontenit la Augustin, la fiul sĕŭ promis și devotat lui Dumnezeŭ și religiuneĭ, urmărindu-l fie care pas, ca ast fel să-l feréscă de pĕcat și să-l ducă la virtute.

„Nici nu maĭ spun, — continuă Pontificele Roman — prin ce tractare față de bărbatul sĕŭ, prin ce merite înaintea lui Dumnezeŭ câștigă mântuirea acestui soț al sĕŭ, așa. în cât se plinirĕ cuvintele sfîntului Apostol Pavel cătră Corintheni: că se sfințesce „bărbatul necredincios prin muierea credincioșă.“ (I. Cor. 7, 14.), pentru că nici unul din familia întregă să nu lipséscă de acolo, unde ceĭ drepți și aleși sînt înscriși în cartea vieţiĭ.

Dar cine să nu-i admire credința și mărimea iubireĭ, cu care îl urmăresce pe Augustin pe uscat și pe mare? Și nici n'a început călĕtoria de o dată cu fiul sĕŭ, pentru că Augustin însu-și ne spune, că vrênd el să părăséscă Africa, a înșelat pe mamă-sa, ci după ce el ajunse în Milan, ea cuteza să plece în urma lui și plecând pe naĭă din Africa, să-i caute orĭ unde — întrecênd ast fel curajul sexului sĕŭ. *O! muiere,* cât de bine ți-se pot aplica cuvintele Mântuitorului: *„mare este credința ta.“* O cât de mare e credința, care a condus'o fără șovăire, fără frică, peste valurile și tempestățile mării, peste nĕcazurile cele multe ale călĕtorieĭ până în Milan, unde se strîngă la sîn pe fiul sĕŭ, care nici nu visa de mamă-sa! Ér acolo câte grijĭ a avut, nu atât ca mamă pentru fiŭ, cât maĭ vîrtos ca Monica cea sfîntă și curajósă pentru Augustin, ca să-l sfințéscă. Apoĭ cu ce merite, cu ce renume de vîrtute și-a câștigat familiaritatea prețiósă a lui Ambrosiŭ, Simplician, și a altor atâțĭ bărbați marĭ și Părinți sfinți, necercând la nici unul altceva, de cât să concrédă celor maĭ credincioșĭ ómenĭ mântuirea fiuluĭ sĕŭ. Așĭ puté aminti multe fapte, ce a împlinit ea pentru întórcerea lui Augustin, fapte, ce întrec puterea uneĭ femeĭ, — dar nu le maĭ înșir. Ea și ajunse ceea ce dori, adecă să vadă pe Augustin renăscêndu-se prin botez și prin celelalte sacramente ale credincioșilor, ca și cum Curia cerésca învinsă de gemetele acesteĭ femeĭ nu ar maĭ fi putut refusa suspinelor eĭ viața și mântuirea lui Augustin, maĭ ales după ce atâția Părinți sfinți ca Ambrosiŭ și Simplician aŭ îndreptat cătră ceriŭ suspine ferbinți și necontinite în rugăciunea: „Slobozesce-o pe dînsa, că strigă după noĭ“ (Math. c. XV. v. 23).

Enarând apoĭ întórcerea lui Augustin; retragerea lui la Cassiacum, conferințele filosofice, la carĭ participa și s. Monica, sumul Pontifice esclamă: „o, fără îndoĭélă, spiritul eĭ era un spirit cu totul deosebit de cele ce ne îndătinăm a esprima cu buzele omenéscĭ“, — apoĭ continuă:

„Însoțind pe fiul sĕŭ până la Roma și cercetând tot ce-i de vĕḑut în acéstă cetate eternă se întórce dimpreună cu el la Ostia lângă Tibru, ca de acolo părăsind Italia să plece la Cartagena. Dumnezeŭ însă n'a lăsat pe Monica să se întórcă acolo. Înaintea morții sale ea a urmat în cuget pe fiul sĕŭ până la marginile ţĕriĭ, ale patrieĭ lor, apoĭ și-a luat rĕmas bun cam cu următórele cuvinte: „Tu însă fiul meŭ du-te de aicĭ, întórce-te în patria dorită, dar așa ca să-ți aduci a minte, că numaĭ în ceriŭ e unica, adevĕrata patrie neperitóre comună tuturor sfinților. Nici o altă moștenire nu-ți las, de cât sfatul, că după acéstă patrie se te trudescĭ din tóte puterile și în tóte lucrările tale, atunci te voiŭ primi la sînul meŭ. Dumnezeŭ nu vrea ca să te însoțesc și maĭ de parte pe acéstă lume. Aicĭ e sfîrșitul călĕtorieĭ mele, aicĭ să fie capetul vieţiĭ mele muritóre (adecă aci se începe nemurirea în ceriŭ). Trăesce în pace sigur de ajutorul și scutul meŭ. Fericit va fi timpul, când fiiĭ tĕĭ și fiiĭ meĭ rechemându-te pe tine în Italia ne vor privi pe amîndoĭ cu pietate religiósă.“

„Cam ast fel — mi-se pare — a profețit ea. Acesta este timpul prezis de ea cu atâtea veacurĭ maĭ înainte. Cine să nu recunóscă în acésta bunătatea, îndurarea și provedința atot puterniculuĭ Dumnezeŭ, care n'a vrut să lipséscă Italia, și lumea întrégă de acest dar prețios. Pentru că cred, că de ar fi murit ea în Africa, nu ușor s'ar fi aflat cineva, care să fi adunat rĕmășițele eĭ fericite; ba chiar de le-ar fi strîns la un loc memoria lor totuși n'ar fi rĕmas în re atâtea devastărĭ ale Africeĭ. De sigur n'ar fi conservat pe mama aceia, carĭ și pe fiul deja cunoscut în tótă lumea l'ar fi perdut, de nu ar fi fost transportat maĭ înainte din cóce. Póte nici chiar în *Ostia,* n'ar fi fost în siguranță osĕmintele eĭ, dacă ochiul lui Dumnezeŭ nu le-ar fi păzit. Éta de ce a stat ascuns atâția anĭ acest corp sfînt; Dumnezeŭ a voit ca prin voĭ să devină ilustră Mama, prin voĭ, carĭ deja cu atâta pietate onorați numele Fiului. Eŭ din parte-mĭ însu-mĭ mĕ bucur, însu-mĭ mĕ fericesc, că timpurilor nóstre li-s'a dat, să fim auctorĭ unui dar așa de strălucit pentru voĭ.“

Celebrând ast fel virtuțile sfinteĭ Monice, Papa începe a vorbi despre aflarea móștelor eĭ, despre dispositiunile și cercetările făcute, despre minunile, ce însoțiră transportarea la Roma a acestor prețióse rĕmășițe, apoĭ ast fel își continuă discursul:

„Primiți așa cu Părintele (bisericesc) și pe Mama, primiți cu fiul și pe mamă-sa. Folosiți-vĕ în cât se póte de amîndoĭ, pentru că ambiĭ aŭ aceea-și disciplină, aceea-și regulă, aceea-și instituțiune. Faceți din acéstă zi o zi de sĕrbătóre și după concesiunea, voința și sfatul nostru lăsați-o de moștenire și la următorĭ. Deci faceți, cât puteți cunoscută presența și mărirea acesteĭ mame preasfinte. Aduceți la ea pe sĕrmanĭ, pe schiopĭ și slăbănogĭ, chemați-i, să vină aicĭ după ajutor. Publicați și vestiți cele întîmplate în zilele acestea aicĭ în Roma, lângă mormîntul eĭ fericit.

(Va urma.)

[1]) Adecă: călugărilor din ordul Sfîntului Augustin.

ORIGINEA ROSARULUĬ.

Fiind că a fost .vorbă în colónele „Unirei“ despre introducerea rosarului în Biserica nóstră, aflu de bine a servi publicului cetitor cu câte-va date istorice, cu privire la originea şi desvoltarea acesteĭ catene de mărgăritare.

Pe cum multe instituţiunĭ rituale din Biserica latină, aşa şi rosarul îşĭ are primele urme în Orient — lĕgănul creştinismuluĭ — deşi nu în forma perfectă de azĭ. Aşa Sosomen scrie despre Paul pustnicul, care trăit în veacul al IV-lea, că zilnic se îndatina să reciteze câte 300 de rugăciunĭ şi ca să nu greşéscă, îşĭ punea în vesmînt tot atâtea petricele, din carĭ apoĭ la fie care rugăciune arunca câte una. Alţiĭ aŭ înşirat pe o sfóră grăunţe maĭ marĭ, ca să le pótă folosi maĭ uşor şi maĭ des. Modul acesta de a se ruga, cu timpul, s'a lăţit fórte, de óre ce în s. mărturisire de regulă se dădea canon un numĕr mare de „Tatăl nostru“, în cât credincoşiĭ, fără ajutorul acestor grăunţe înşirate, fórte uşor ar fi greşit numĕrul rugăciunilor. Cununa acésta s'a şi numit „Tatăl nostru“, de óre ce rugăciunea Domnului, ca maĭ lăţită, a fost singura care se recita în chipul acesta.

Modul acesta de a se ruga a trecut şi în apus; póte însĕ să fi fost şi acolo o asemenea datină. În Biserica apusană primele urme le aflăm numaĭ în veacul al XII. În timpul acesta, când a început a se lăţi rugăciunea Născătóreĭ de Dumnezeŭ, o mare parte din numĕrul „Tatăl nostru“ s'a înlocuit prin acésta rugăciune, aşa în cât de 15 orĭ se recita câte un „Tatăl nostru“ şi 10 „Ave Maria“. Maĭ târziŭ s'a adaus şi Credeul, ér decadele aŭ fost reduse la numĕrul de 5. Compunĕtorul acestuĭ fel de rugăciunĭ se zice că a fost S. Dominic, întemeĭătorul ordului dominican. Legenda susţine, că Preacurata Fecióră l-a dat acésta armă în contra Albigensilor, carĭ la începutul veaculuĭ XIII. în continuŭ molestaŭ Biserica din Franţa. Albigensiĭ aŭ fost înfrânţi, şi rînd pe rînd s'aŭ întors la Biserica catolică. — Ultima schimbare momentósă aŭ făcut'o doĭ monachĭ cartausianĭ, carĭ aŭ adaus la numele „Jesus“ din „Ave Maria“ aşa numitele misteriĭ, adecă unele alusiunĭ la viaţa şi suferinţele Domnului, pe cum şi a Preacurateĭ Maĭcĭĭ Sale.

Ast feĭ s'a desvoltat rosarul din forma luĭ primitivă până la forma perfectă de astăzĭ. De aci se vede tot odată, că S. Dominic nu a putut primi rosarul de la Preacurata Fecióră în forma de astăzĭ, — pe cum susţine legenda — de óre ce cele maĭ multe schimbărĭ s'aŭ făcut după mórtea luĭ. Am zis legendă, căcĭ pe cum se va arĕta tradiţiunea acésta de abia are ceva basă istorică.

Începênd din veacul al XV—XVIII. toţiĭ aŭ fost de convingerea, că rosarul a fost dat de însă-şĭ Maĭca Domnului sfîntuluĭ Dominic, fără ca cineva să fi căutat după adevĕrul istoric. În veacul XVIII. câţi-va PP. Iesuiţi aŭ tras prima óră la îndoiélă adevĕrătatea acesteĭ tradiţiunĭ pie. Împrejurarea acésta a îndemnat pe călugăriĭ dominicanĭ, ca să resfoiéscă analele Ordului lor şi să scruteze tóte documentele pentru a apĕra meritul întemeĭătorului în lăţirea rosarului. Disputa a durat mult. În zilele nóstre ér-şĭ s'a născut o polemie, din care aşa se pare că dominicaniĭ trebue să renunţe la renumele de a fi împodobit prima óră capul Preacurateĭ Fecióre cu acésta cunună de trandafirĭ.

Argumentele culese de P. Iesuit Thurston aŭ fost publicate în maĭ multe reviste din străinătate; înşir cele maĭ principale.

1. De la mórtea sfîntuluĭ Dominic până la anul 1470 — adecă $2^1/_2$ veacurĭ — nu aflăm nicĭ o amintire despre lucrul acesta, deşi avem 15 biografiĭ ale sfîntuluĭ şi o mulţime de cronice. Tóte descriŭ cu colorĭ viĭ viaţa sfîntuluĭ şi luptele luĭ cu Albigensiĭ, dar de rosar nu pomenesc nimic. Contimporaniĭ luĭ amintesc multe aparițiunĭ, de ale Preacurateĭ Fecióre, dar de rosar nu grăesc nimic.

2. Congresul ordului dominican ţinut la 1255, a luat hotărîrea, ca să se conscrie tóte minunile ce s'aŭ întîmplat în Ord. pe cum şi graţiile extraordinare primite prin mijlocirea Maĭcĭĭ Domnului. S'a şi făcut. S'aŭ conscris între altele rugăciunile sfîntuluĭ Dominic şi a învĕţăceilor sĕĭ; de rosar nu aflăm nimic.

3. Nu grăesc despre rosar, contionatoriĭ Ordului, deşi avem o mulţime de predicĭ, — din veacul al XIII. şi XIV. — despre Preacurata Vergură;

4. Asemenea nicĭ scriitoriĭ acestor 2 veacurĭ, deşi ne-aŭ rĕmas o mulţime de scrierĭ ascetice şi teologice din timpul acesta.

5. Icónele sfîntuluĭ aflate în Bologna şi Florenza nu ne înfăţoşéză nimica despre rosar. Numaĭ 2 icóne aflate după revoluţiunea franceză în ruinele de la Muret şi Toulos ne represintă pe sfîntul Dominic cu rosar, dar probabil, că aceste aŭ fost zugrăvite după veacul al XV, când la iniţiativa călugărului dominican Alanus dela Roche a luat dimensiunĭ maĭ marĭ recitarea rosarului. Tóte legendele îşĭ aŭ originea de pe timpul acesta.

6. Între multele rugăciunĭ prescrise monachilor din Ord nu se află rosarul; înţeleg până la veacul al XV. Nu se face amintire de rosar nicĭ în actele canonisărilĭ. — Bulele papale despre rosar sînt din timpul maĭ nou.

Pentru a accentua tăria acestor argumente e de ajuns a mĕ provoca la cercetările amĕnunţite ale PP. Iesuiţi şi la zelul, cu care se apĕră dominicaniĭ. Argumentele aduse de dînşiĭ, arată esistinţa rosarului în cele 2 veacurĭ. — aşa pe cum s'a descris maĭ sus. — dar nu dovedesc aceea, că Preacurata Fecióră să fi dat rosarul sfîntuluĭ Dominic, ér acesta să fi lăţit frumósa rugăciune în Biserica apusană.

Aprópe de 2 veacurĭ decurge disputa, şi în acest restimp ceĭ maĭ vestiţi PP. dominicanĭ. — ca P. Danzas, — şĭ-aŭ dat tótă nisuinţa să se apere din resputerĭ, dar fără succes, pe cum însi-şĭ mărturisesc.

Rĕmâne dar, că rosarul fără intrevenirea specială a Preacurateĭ Vergure, până în veacul al XV. a ajuns la forma de astăzĭ şi de atunci a început a se lăţi maĭ tare în Biserica apusană; aprobat fiind maĭ întâiŭ de biserici particulare, ér cu timpul de însi-şĭ Pontificiĭ Romanĭ, carĭ aŭ rĕsplătit darnic recitarea luĭ prin indulginţe; aşa în cât azĭ maĭ fie care credincios catolic pórtă cu sine acésta armă neînvinsă.

N'avem dar pentru ce să ne înstrăinăm aşa tare de rosar, căcĭ pe cum am vĕdut şi în Biserica nóstră a esistat o astfel de cunună de trandafirĭ, ce e drept cam spinósă, dar cu timpul am fi stîrpit şi noĭ ghimpiĭ; l-am fi stîrpit zic, dacă nu ne sfăşia schisma, căreia multe avem de aĭ mulţumi. Nicĭ nu a fost dat rosarul numaĭ Bisericiĭ apusane, pe cum însi-şĭ latiniĭ recunosc.

Acum scăpând în braţele Bisericiĭ mame, să lecuim ranele Bisericiĭ nóstre, să nu respingem cununa nóstră împodobită de fraţiĭ apuseni. Nu-ĭ vorbă de amestecarea riturilor, căcĭ nu e de lipsă să se întroducă rosarul ca cult public, ci ca o devoţiune privată maĭ ales pentru analfabeţi, a căror numĕr e copleşitor la noĭ. Dacă nu ne îngrijim noĭ de popor să aĭbă la sine un obiect, care să-ĭ ridice mintea la ceriŭ, să îngrijesce el, astfel că azĭ sînt lăţite o mulţime de cărţi superstiţióse printre românĭ, cărora le daŭ o însĕmnătate deosebită; ba ajunge ţĕranul nostru până acolo de maĭ uşor crede unor scornitură, de cât însu-şĭ preotulŭ.

Junior.

ACADEMIA ROMÂNĂ

CONCURSURĬ PENTRU PREMIĬ.

1901.

A. Premiĭ pentru cărţi publicate.

I. *Premiul Năsturel-Herĕscu,* de 4,000 leĭ se va decerne în sesiunea generală din anul 1902, uneĭ cărţi scrise în limba română, cu conţinut de orĭ ce natură, care se va judeca maĭ meritóre printre cele publicate de la 1 Novembre 1900 până la 31 Octobre 1901.

Terminul depunerĭĭ la cancelaria Academieĭ, în 12 esemplare, a cărţilor propuse la concursul acestuĭ premiŭ este până la 31 Octobre 1901.

II. *Premiul Statulŭ Lazăr,* de 5.000 leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1902, uneĭ cărţi scrise în limba română, cu conţinut sciinţific, care se va judeca maĭ meritóre printre cele publicate de la 1 Novembre 1899, până la 31 Octobre 1901, saŭ celeĭ maĭ importante invenţiunĭ sciinţifice, făcute de la 1 Novembre 1899 până la 31 Octobre 1901.

Terminul depunerĭĭ la cancelaria Academieĭ, în 12 esemplare, a cărţilor propuse pentru concurs este până la 31 Octobre 1901.

III. *Premiul Adamachi,* de 5,000 leĭ se va decerne în sesiunea generală din anul 1902, uneĭ cărţi scrise în limba română, cu cuprins moral de orĭ ce natură, care se va judeca maĭ meritóre între cele publicate de la 1 Novembre 1900 până la 31 Octobre 1901.

Terminul depunerĭĭ la cancelaria Academieĭ, în 12 esemplare, a cărţilor propuse pentru concurs este până la 31 Octobre 1901.

IV. *Premiul Asociaţiunei Craiovene pentru desvoltarea învĕţămîntului public,* de 1,500 leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1903 celeĭ maĭ bune cărţi didactice în limba română dintre cele tipărite de la 1 Novembre 1898 până la 31 Octobre 1902.

Terminul depunerĭĭ la cancelaria Academieĭ, în 6 esemplare, a cărţilor propuse pentru concurs este până la 31 Octobre 1902.

V. *Premiul Statulŭ Eliade-Rădulescu,* de 5,000 leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1903, uneĭ cărţi scrise în limba română, cu conţinut literar, care se va judeca maĭ meritóre printre cele publicate de la 1 Novembre 1900 până la 31 Octobre 1902.

Terminul depunerĭĭ la cancelaria Academieĭ, în 12 esemplare, a cărţilor propuse pentru concurs este până la 31 Octobre 1902.

VI. *Premiul Hagi-Vasile,* de 5,000 leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1906, uneĭ cărţi scrise în limba română şi publicate în timpul de la 1 Novembre 1899, până la 31 Octobre 1905, al căreĭ cuprins va fi:

Istoria comerciuluĭ la Românĭ, saŭ *starea actuală a comerciuluĭ în România,* saŭ *studiĭ asupra legislaţiunei comerciale în Statul român,* saŭ *orĭ ce alte subiecte privitóre la comerciul român.*

Terminul depunerĭĭ la cancelaria Academieĭ, în 6 esemplare, a cărţilor propuse pentru concurs este până la 31 Octobre 1905.

B. Premiĭ pentru lucrări puse la concurs cu subiecte date.

VII. *Premiul Princesa Alina Ştirbeĭ,* se va decerne în sesiunea generală din anul 1902 pentru cea maĭ bună scriere în limba română despre:

Principiile morale şi creştinescĭ de carĭ trebue să se conducă părinţiĭ în educaţiunea copiiloŕ lor.

„Acéstă scriere va arĕta în mod metodic legile morale, carĭ trebuesc să conducă pe om în viaţă şi mijlócele ce trebue întrebuinţate de părinţĭ şi de crescătorĭ, pentru

ca germenii cerințelor morale să fie desvoltați și întăriți treptat în inima copiilor și a tinerimei, pentru ca voința acestora să fie îndrumată cu constanță spre tot ce este bun și virtuos, pe cum și spre îndeplinirea datoriilor multiple ale omului; în fine pentru ca copiii și tinerimea să fie de timpuriu ast fel conduși, ca germenii celor bune să nu fie slăbiți într'înșii, ér germenii celor rele să nu fie oploșiți și încurajați."

(Din Actul de donațiune).

Premiul este de 8,500 lei, în care sumă se cuprinde premiul autorului și cheltuielile de tipărirea scrierii (de minimum 30 cóle de tipar garmond) în 1000 esemplare, din cari 800 ale autorului și 200 ale Academiei.

Terminul presentării manuscriptelor la concurs este până la 1 Septembre 1901.

VIII. *Premiul Statului Eliade Rădulescu*, de 5,000 lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1902, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect:

Studiu comparativ asupra dialectelor și sub-dialectelor române. — (Decis. 11 Martie 1898).

Terminul presentării manuscriptelor la concurs este până la 1 Septembre 1901.

IX. *Premiul Adamachi*, de 5,000 lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1902, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect:

Domnia lui Ștefan cel Mare. — (Decis. 26 Martie 1898).

Terminul presentării manuscriptelor la concurs este până la 1 Septemare 1901.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

A treia dare de sămă despre fondurile mesei studenților de la școlele medii și superióre gr. or. române din Brașov. Cuprinde specificarea sumelor întrate și cheltuite pentru susținerea mesei studenților. Din acest raport se vede, că fondul general e de cor. 14088·90, alte trei fundațiuni particulare de 3360·94, averea totală de cor. 17449·84 și lei 1000. Venitele anului 1900—1 cor. 6033·96, spesele 2973·24, resultând o crescere de cor. 3060·72. În anul scol. trecut aŭ primit prânz gratuit 28 elevi. Felicităm Direcțiunea școlelor de neobositul zel ce-l pune întru realisarea acestei umanitare instituțiuni și dorim cât de curund să-și vadă realisată dorința de a înființa un internat pentru studenții de la școlele din Brașov.

Raportul al XXXVIII-lea despre gimnasiul superior fundațional din Năsăud pentru an. scol. 1900—1. Publicat de Ion Ghetie, dir. gimn. subst. E tipărit în românesce și unguresce. La început are necrologul prof. repausați: Octaviu Barițiu și Ioan Lupóe, cum și cuvintările rostite la înmormîntarea lor de prof. Pecurariu și Pletosu. La gimnas aŭ funcționat 16 prof. ordinari. Elevi înscriși aŭ fost 293 și 8 privatiști, până la sfârșitul anului aŭ rămas 288, dintre cari 279 români, 6 magiari și 3 germâni. Aci aflăm o notă curiósă: după confesiune ar fi gr. cat. 211, gr. ort. 66, total 277, și cu tóte aceste români sînt 279, se póte, ca între cei 5 rom. catolici, 4 israiliți și câte 1 luteran și calvin să se mai afle vre-un român! Părinții celor mai mulți studenți (145) aŭ fost agronomi și puțini (94) sînt fii de cărturari, preoți, profesori etc.

Purtarea morală a studenților a fost bună, progresul mai slăbuț, din 288 elevi, 93 aŭ avut calcul neîndestulitor. Suma spesată de fondul central scolastic pentru susținerea gimnasiului aŭ fost de aprópe 40 mii cor. În administrarea directorului gimnasial aŭ fost fondul pentru ajutarea studenților morboși de cor. 12719·35 bani, fondul pentru recuisite de 11084·75, a bibliotecei și societății studenților s'aŭ ridicat la suma de 1386 cor. Societatea „Nascu" a ajutat 14 studenți cu 140 cor. și a împărțit spre folosință 152 manuale. Fondul societății acesteia la finea anului 1900 a fost de cor. 7332·90.

N. Iorga: **Istoria literaturei române în secolul al XVIII-lea.** (1688—1821) Vol. I. Epoca lui Dimitrie Cantemir. — Epoca lui Chesarie din Rîmnic. Bucuresci 1901, pag. 550, prețul lucrării, care va sta din dóuĕ volume, e de 20 lei. Recomandăm cu insistință cetitorilor nostri prețiósa scriere a dlui prof. Iorga. Volumul I. a apărut deja, vol. II. va apăre peste o lună. Abonamente se primesc și la redacția fóiei nóstre.

Viața și operile lui Andreiu Mureșan. Studiu istorico-literar de Dr. Ioan Rațiu, profesor. Blaș 1900. Tipografia Seminariului archidiecesan. Pag. 182. Prețul 2 cor.

Posta „Unirii".

On. *I. S. în M.* Dacă am spus, că colónele foii nóstre sînt deschise preoțimei, nu urmézĕ, că trebue să publicăm ori ce, ce ni-se trimite. Sînt lucrări, cari nu ajung la nivoul acela, ce se recere spre a puté fi trecute în o fóie bisericéscă săptămânală. Locul acelora e corfa. Cred, că sîntem înțeleși.

Romeo. Va apăre în numĕrul viitor, pentru cel de acum a sosit prea târziŭ. Te salut!

Achităm abonamentul pe anul 1901 de la *Ileni* și *Teuș*, pe anul întreg. De la *Tetiș, Olesiguromân, Zabrani, Timișóra, Buttyin, M.-Ludoș* și *Ațintiș* pe sem. al 2-lea. De la *Șomoștelec* pe sem. 1. De la *Teocul-de-sus* pe lunile Ianuar—April a. c. De la *Csandlos* și *Cichindeal* pe lunile Iulie—Septembre an. crt.

Pe anul 1900 achităm abonam. de la *Pocsaj, Grădisce, Pănade* și *Beica-rom.* întreg, ér de la *Ighiŭ* pe sem. 1. al aceluiași an.

Editor și redactor răspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

Inserate.

Stupi de vînzare.

Din causa grabnicei mele mutări din comună, *vînd stupina, stupi în coșnițe mobile Dzierzon,* duple, sistem regnicolar, 52 dărabe, deplin adjustate, pe cum și recuisite de stupărit. O coșniță cu stup bun = *10 cor., loco.* De transport are de a se îngriji cumpĕrătornl. Să vînd și câte unul. Cei ce dorese a cumpĕra, să se adreseze către subscrisul cel mult până în *1 August* st. n. anul curent.

Roșia-montană 22. Iunie 1901.

Ioan Maior
prot.-pop gr.-cat.

(18) 2—2

Cu veritabilul
Christoph-Lack se pot vărsi (colora) pădimentele caselor, fără de a se întrerumpe folosirea acestora, fiind că nu are *mirosul cel neplăcut* cum și uscarea târzie și scorțósă, ce o aŭ văpselile și lacul de olei. A fără de acestea modul întrebuințării lui e de tot simplu, în câte îl póte face fie cine.

Depositе în:
Sibiiŭ: **Franz John Söhne.**
Blaș: **Ludovic Schuller.**
(7) 7—15

La espositiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și de metal a lui

(34) 32—52

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabric

se recomandă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea de noŭ a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregi armonióse, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provĕdute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întórce cu ușurință în ori ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o latură prin ceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele patentate găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provĕdute în partea superióră — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea aŭ un ton mai intensiv, mai adînc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, așa, că **un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 408 kg. făcut după sistemul vechiŭ.** Mai departe se recomândă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **pre-adjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut** — ca și spre turnarea de **tóce de metal.** Clopote în greutate de 300 kg. și mai jos se află tot de una în magazin.

Preț-ouranturi ilustrate se trimit la cerere grătuit și franco.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul XI. Blaş 13 Iulie 1901. Numĕrul 28.

Rugăm pe P. T. Cetitorĭ şi abonenţi aĭ fóiei nóstre, să binevoéscă a-şĭ renoi abonamentul. Éră cei ce sînt în restanţă, să binevoéscă a ne trimite ceea ce datoresc, ca se ne putem şi noĭ achita faţă de tipografie.

Administraţiunea.

Episcopul Ioan Lemény.

Toţĭ Archiereiĭ, carĭ aŭ ocupat Scaunul din Blaş, aŭ avut de a se lupta cu greutăţĭ fórte marĭ. Toţĭ aŭ fost lipsiţĭ de aceea, ce se numesce „viaţă tignită“. Dară nicĭ unul dintre eĭ n'a avut de a gusta sórte amară ca episcopul Ioan Lemény (1833—1850).

Cel dintâiŭ episcop cu reşedinţa în Blaş: Ioan Inocenţiŭ Klein după stănginirĭ gigantice spre a ridica biserica sa şi spre a câştiga drepturĭ politice românilor din Transilvania, a fost frânt de duşmaniĭ prepotenţĭ aĭ naţiuneĭ nóstre şi silit a petrece peste 20 de anĭ în exiliŭ, unde a şi murit în miserie estremă. Dară el a avut mângăiarea aceea, că iubirea poporuluĭ român l'a însoţit necurmat şi recunoscinţa naţiuneĭ îl petrece şi după mórte.

Al doilea şi al treilea, P. P. Aron şi At. Rednicu, carĭ şĭ-aŭ restrins activitatea la înaintarea românilor pe terenul bisericesc şi cultural, aŭ fost turburaţĭ de întrigile celor, ce voiaŭ a stinge biserica lor, — de carĭ în tótă viaţă n'aŭ avut pace. Gregoriŭ Maior reluând lupta pentru drepturĭ politice, a fost silit şi el a se retrage din Scaun.

Ioan Bob, carele a ţinut Scaunul pe timpul revoluţiuneĭ luĭ Horia şi a celeĭ franceze, dând mâna cu episcopul de la Sibiŭ, a lucrat mult pentru drepturĭ politice, până când esperienţa amară l'a convins, că între împrejurările date orĭ ce încordare în direpţiunea acésta este şi rĕmâne lipsită de resultatul dorit. Contrariĭ la atâta aŭ mers faţă de dînsul, în cât l'aŭ huiduit cu poliţia din Viena, ca să nu pótă lucra la Curte în favórea celor cuprinse în „Supplex libellus“.

Toţĭ acestia însĕ aŭ avut mângăierea, că biserica în lăuntrul sĕŭ n'a fost turburată. Clerul şi poporul aŭ fost cu iubire şi încredere într'înşiĭ.

Alta fu sórtea episcopuluĭ Lemény.

La inceput a fost iubit peste mĕsură de întreg clerul şi poporul, a păstorit în pace şi a făcut mult bine bisericiĭ şi naţiuneĭ sale. Şĭ-a mărit Catedrala şi a înfrumseţat'o cu dóuĕ turnurĭ, pe cât de solide pe atât de frumóse, cu 3 coruri şi edificiĭ laterale, şi o balustradă largă. Asemenea a lărgit reşedinţa episcopéscă, care sub predecesorul sĕŭ rĕmăsese în starea fórte desolată, pe cum a redus'o timpul în 150 de anĭ trecuţĭ de la Apafi. În dominiŭ a făcut multe edificiĭ economice. Tóte aceste aŭ costat sute de miĭ.

Fiind om fórte piŭ şi cu talent administrativ a grijit pentru punerea în rînd bun a administraţiuneĭ eparchieĭ sale, cu care era ocupat zi de zi.

Cu bunătatea inimeĭ sale şi cu liberalitatea sa a farmecat şi deobligat pe toţĭ: că de la dînsul nime nu ieşia nemângăiat.

Şi pentru înaintarea Românilor pe teren cultural a stăruit fórte mult şi ca vicar capitular şi ca episcop, — cu deosebire pentru şcólele poporale şi desvoltarea şcólelor din Blaş.

Pe terenul politic a lucrat, luând parte la dieta ţĕriĭ, şi prin rugămintea de la 1842, care fu subscrisă de dînsul şi de episcopul din Sibiŭ Vasile Moga.

Aşa episcopi dînsul spre mulţumirea fiilor sĕĭ sufletescĭ, secerând laudă din tóte părţile.

Dară se vede, că era ceva nemulţămire ascunsă în inimile câtor-va bărbaţĭ distinşĭ, care a prerupt în urma unuĭ incident în sine fórte mic.

Anume în an. 1843 un cleric fiind pedepsit pentru ceva transgresiune consoţiĭ dînsuluĭ se declarară de solidarĭ cu dînsul şi aşa se încinse un foc, carele turbură pe anĭ înainte pacea şi liniştea episcopuluĭ şi a dieceseĭ sale.

Că bărbaţĭ distinşĭ din cler, canonicĭ, profesorĭ şi protopopĭ făcură causa comună cu clericiĭ. De aci se născu proces lung, la care se împreunară şi nemulţămirile cele ascunse atinse mai sus.

Atunci şĭ-a adus a minte Episcopul de vorbele unuĭ canonic latin de la Orade, carele cu ocasiunea sfinţireĭ sale în 1833 ĭ-a zis: *magnam crucem portandam habebit*. Era adecă acel canonic născut în Germania, din casă princiară, om cu multă învĕţătură, se ocupa cu mesmerismul şi se încumetă a prezice venitorul Luĭ L. i-s'a uĭtat lung în ochĭ şi apoĭ a rostit cuvintele citate mai sus, — carĭ cuvinte s'aŭ împlinit în tótă puterea cuvîntuluĭ: că crucea episcopuluĭ L. a fost într'adevĕr mare şi grea.

Învinuirile ridicate de aĭ sĕĭ eraŭ, nu grijesce de administrarea averilor episcopescĭ: ci lasă pe curteni şi favoriţĭ să le predeze, — că şi el ţine dominiul părinţilor basiliţĭ şi cel de la Cut al Seminariuluĭ pe arêndă bagatelă, cum le-a ţinut şi predecesorul sĕŭ cu învoirea regimuluĭ din an. 1784 până la mórtea sa în 1830, — că dînsul concede prea mare influinţă unor persóne patimaşe şi violente din jurul sĕŭ, ş. a.

Ce a fost basat şi ce nu, se va vedé, când se vor publica actele procesuluĭ din cestiune. Dară aceea stă, că procedura dînşilor a fost greşită, în cât aŭ înnodat lucrurĭ, carĭ mult aŭ împedecat ajungerea scopuluĭ intenţionat de a scóte din administrarea episcopuluĭ moşiele basilitane şi seminariale, şi a înfrîna influinţă abusivă a unor persóne din jurul episcopuluĭ.

Afară de aceea s'a imputat episcopuluĭ L., că a tras cătră domniĭ feudalĭ şi ar fi sprijinit tendinţele de a magiarisa pe românĭ. Însĕ învinuirile acestea pică de sine, îndată ce vom considera cu nepărtinire viaţa şi faptele acestuĭ episcop şi cu deosebire cele ce se amintesc mai jos.

La an. 1848 episcopul Lemény a mijlocit şi a făcut posibilă ţinerea grandióseĭ adunărĭ de pe Câmpul libertăţiĭ, al căreĭ preşedinte a fost împreună cu Şaguna. Apoĭ a condus la Cluş deputaţiunea aceleĭ adunărĭ. După aceea luă parte la dieta din Pesta. Când însĕ a vĕdut abisul, spre care merg lucrurile în Ungaria, a părăsit Pesta şi a plecat la reşedinţa sa; dară revoluţionariĭ nu ĭ-aŭ permis să vină acasă: ci l'aŭ reţinut în Cluş, sub tótă durata revoluţiuneĭ. Câte a suferit el aci numaĭ Dumnezeŭ scie. Viaţa chiar ĭ-a fost de repetite orĭ periclitată.

În 9 Novembre 1848 comandantul general b. Puchner l'a suspins de la funcţiunea de episcop aducênd de motiv: „că sufere a fi întrebuinţat de partida revoluţionară din Cluş ca instrument perjur în contra intereselor statuluĭ şi ale dinastieĭ,“ — éră după trecerea revoluţiuneĭ în 1850 regimul absolutistic l'a silit să abzică, şi cu o pensiune mică l'a internat în mănăstirea franciscanilor din Viena.

Aci şi-a petrecut zilele până la mórtea sa urmată în 29 Martie 1861.

Sub durata exiliului séu nimic nu i-a căşunat atâta durere, ca dorul de patrie şi de a muri pe pământul sacru al ei. Dară acest dor nu i-s'a împlinit: pentru că ómenii se temeaŭ, că va produce — turburări, el bătrânul peste 80 de ani, care abia se putea purta dintr'un unghiŭ al micei sale chilii în celalalt.

* * *

Dară se vedem acum unele fapte mari şi demne de tótă lauda ale lui, cari fac să se topéscă ca céra învinuirile ridicate în contra lui şi amintite mai sus.

După mórtea lui Bob Lemény fu ales de vicar capitular şi apoi de episcop al Făgăraşului. De aci în colo tótă grijea şi activitatea i-a fost îndreptată spre ridicarea naţiunei şi a bisericei sale.

Pe teren politic naţional şi cultural avem dovedi eclatante de activitatea dinsului, cari nime nu le póte trage la îndoiélă.

La 1842 împreună cu episcopul de la Sibiŭ, a subscris şi presentat suplica cunoscută, éră în anul următor protestul Consistorului din Blaş în contra limbei magiare.

La 1848 a mijlocit concesiune pentru ţinerea adunării naţionale.

Dară mai mult a folosit causei naţionale prin ridicarea la nivoŭ mai înalt a şcólelor din Blaş. Anume cursul teologic de la 3 ani s'a ridicat la 4, aşa cât în seminarul din Blaş, propuneaŭ profesori deplin cualificaţi şi tractaŭ pe larg tóte disciplinele teologice, cari se propuneaŭ la facultăţile teologice din Ungaria şi Austria. S'a înfiinţat liceŭ, cum se zicea pe atunci, adecă facultate filosofică completă, în care profesori distinşi propuneaŭ sciinţele: Simeon Bărnuţ filosofia, Ioan Rusu istoria universală, N. Marcu fisica, Ladislaŭ Bas. Pop matematica, Timoteŭ Ciipariŭ religiunea. Aceşti profesori şi cu deosebire Bărnuţ şi Ciipariŭ, după cum recunosc şi străinii, (Jancsó Benedek, román nemz. törekvések II. pag. 390), aŭ fost cu cea mai mare influinţă asupra desvoltării naţionale şi culturale a Românilor." Bărnuţ propunea dreptul natural şi tóte disciplinele filosofice în limba română. Timoteiŭ Ciipariŭ cu studiile sale adênci filologice şi tipărind cărţi cu litere latine, mai târziŭ scoţênd „Organul Luminării", a ajutat fórte mult desvoltarea limbei şi literaturei române. Rusu propunênd în spirit liberal istoria universală şi a câştigat merite neperitóre.

Dacă între Români nu s'ar fi dat avînt prin lucrarea acestor mari apostoli ai cunoscinţelor filositóre omenimei, românii nu ar fi produs faptele lor măreţe din 1848.

Dacă Lemény în viaţa sa nu ar fi făcut nimic de interes pentru biserica şi naţiunea sa, singur prin desvoltarea dată şcólelor din Blaş şi consecinţele urmate de aci a binemeritat pentru românimea întrégă, şi şi-a câştigat drept la recunoscinţa posterităţii.

O bună lecţie. — Zilele trecute a fost la Panciova o nuntă sêrbéscă, la care aŭ luat parte şi câţi-va óspeţi din Serbia, cari purtaŭ la butonieră trelcolorul sêrbesc. Grozavii patrioţi din Panciova, şi-aŭ arétat şi de data acésta arama. La porunca căpitanului de poliţie, cocardele aŭ fost smulse de pe pieptul Sêrbilor, ca colori străine, oprite de legile statului. Sêrbii ofensaţi aŭ înaintat plângere guvernului lor, care a şi făcut paşii la agentul diplomatic din Belgrad. Plângerea a avut efect. După cum se vestesce, căpitanul de poliţie a fost suspendat din post, şi poliţiştii voinicoşi amenințaţi şi ei, că vor fi traşi în cercetare.

Lecţia dată e destul de elocuentă şi ea ar puté fi de mult folos şoviniştilor nostri, cari nu vĕd şi nu vreaŭ să scie nimic, de cât de naţia magiară, ca şi cum afară de ei n'ar mai esista alt popor în lumea asta, în acelaşi timp însă, ca şi lepurele din poveste, se tem şi de brósce.

De la gimnasiile ungurescĭ. — Cetim în fóia séptemânală „Kis-Küküllő", ce apare în Dicső-Szt-Márton, sediul comitatului „Târnava-mică" următórele:

„*Studenţii eminenţi*. La gimnasiul superior de stat din Elisabetopol (Haşfalăŭ, Erzsébetváros) în anul şcolastic 1900—1901 espirat de toţi aŭ fost înscrişi 264 studenţi. În decursul anului aŭ murit 2, aŭ desertat 12, aŭ făcut esamen 250. Dintre acestia *eminenţi din tóte studiile ordinare* aŭ fost 20, şi anume: în clasa I. 5.; în clasa II. 2, (dintre acestia unul românu: Mihail Popoviciŭ); în clasa III. 4. (dintre acestia unul român: Romul Moldovan); în clasa IV. 2; în clasa V. 3; în clasa VI. 2; în clasa VII. nici unul şi în clasa VIII. 2 şi anume: Marcian Caluţiŭ şi Vékony Gyula, cari şi la esamenul de maturitate aŭ fost declaraţi *maturi cu eminenţie*."

Acest gimnasiŭ de stat, după cum scim e noŭ înfiinţat şi numai în anul 1900—1901 a fost completat cu a VIII-a clasă şi în ăst an a fost la acest gimnasiŭ primul esamen

---

Feuilleton.

ST. BÜROCRATIUS.

O prea interesantă istorióră despre o *virgulă „,"* *omisă* enarézăză ziarul italian „Messagero": Într'o zi descopere un oficial al ministeriului X. Y. Z. într'un moment de pausă, în copia unui decret regal, ce avea să se publice în „fóia oficială", că o virgulă, e lăsată afară. Casul e grav, căci sensul decretului, prin acésta se schimba cu totul. Oficialul alérgă la preşedintele birouluĭ, acesta la şeful secţiunei, şi acesta la directorul despărţĕmîntului. Alarm pe tótă linia, chaos în întreg ministeriul; copiştii sînt luaţi la mână, se comparézăză oficios originalul şi copia, se constatézăză grozavul adevĕr — şi în fine se decide o anchetă oficiósă.

„Dar să fie severă" zice directorul.

„Fórte severă" glăsuesc în cor subalternii.

„N'ar fi óre la loc, a se griji de coregerea copiei nenorocite, ca aşa să se împedece publicarea mancă a decretului regal în fóia oficială", . . . cutézăză a se esprima un oficial tinĕr şi de aceea încă cam timid.

Propunerea acésta află aprobare generală.

„Numai de cât prin telefon să se aviseze redactorul şef de la fóia oficială, că virgula după cuvîntul al treilea în şirul al cincilea . . . " zice un alt secretar.

Nu mai póte continua, căci e asurdit de corul celoralalţi: „D'apoi, că dór telefonul nu e mijloc oficial controlabil de comunicare. Pe lângă acésta, cine scie, că redactorul şef dispune óre de vre-un telefon? Lucrul cel mai sigur e, a se face o împărtăşire ministerială timbrată."

Aşa s'a şi luat hotărîrea. Se compune epistola în impur, se pórtă grijă de purisarea cuvenită, carea se revidézăză după regulă, se autentică şi împrotocolézăză; se predă unui servitor ministerial, obligându-l a cere recipisă etc. În momentul, când se plece servitorul, le vine în minte măriţilor lui superiori, că lucrul e grabnic şi îi poruncesc să iele o birje. Servitorul face cum i-se poruncesce şi se reîntórce cu scrisórea liniştitóre despre primire şi cu asigurarea şi mai liniştitóre a redacţiunei de la fóia oficială, că acésta spre mai mare siguranţă va trimite în tipografia fóiei oficiale pe un împlegat special, carele în persónă să supraveghieze corectarea nefericitei virgule.

Toţi resuflară mulţumiţi. (Primul resultat: 1·60 lire pentru birja servitorului încolo şi încóce).

Într'acestea împlegatul special de la redacţiunea fóiei oficiale s'a dus la tipografie, cale de 3 chilometrii şi adecă dincolo de Tibru, aprópe de palatul Corsini. După unele întrebări şi rătăciri încóce şi încolo, află în fine uşa corêspundĕtóre şi sună. Dar clopoţĕlul electric nu funcţionézăză, cel vechiŭ nu mai esistă, bate cu pumnul şi cu piciorul, chiamă şi strigă. Trec 10 minute. În minuta a 11-a se aude vócea dură a unui temniţer, căci tipografia se află în temniţa centrală romană.

„Ce voiesci?"

„Redactorul şef de la fóia oficială m'a trimis la tipografie într'o afacere grabnică. . . . "

„Fără permisiunea directorului eŭ nu pot deschide", zice temniţerul şi închide feréstra.

Împlegatul special e perplex, nu mai scie ce să facă. În fine îi spune un vigil: „Domnule, du-te în jurul edificiului întreg până la pórta principală." Împlegatul o face, ajunge acolo, trage clopoţĕlul, apare un poliţist, întrébă: „de unde" şi „pentru ce" şi ascultă litania, care o audise mai înainte temniţarul. „Aştéptă Domnule, voiŭ chema pe oficerul, şi împlegatul special se înhólbă la uşa încuiată, ce i-se închise dinaintea nasului. În fine vine oficerul şi împlegatul a treia óră e luat la întrebări: „Cine eşti DTa şi de unde? Ce voiesci?" (Veţi mai sus). Şi a treia óră dă acelaşi rĕspuns. Rĕspunsul e: „Aştéptă Domnule, voiŭ întreba telefonice pe directorul."

„APA MINERALĂ (AMARĂ) FRANCISC IOSIF" este unicul **purgativ-natural** şi plăcut la gust.

de maturitate, declarându-se de maturi trei români și anume numitul: *Marcian Caluțiu Pavel Suciu* și *Hilarie Holom.* Acest gimnasiu după cel din Sibiiu și Gherla e al treilea gimnasiu de stat complet în părțile transilvanene, unde populațiunea avisată la el în maioritate e de naționalitatea română și cu tóte acestea regimului nostru, care este chiemat a esecuta legea despre egala îndreptățire a naționalităților, nu-i trece nici prin minte de a dispune, că limba și literatura română să se propună macar ca studiu facultativ bună óră cum e la cel din Sibiiu.

Revistă politică.

Afaceri interne. Sâmbătă a fost închisă sesiunea dietei luând vacanțe până la Septembre, când se speră, că se vor puté presenta bugetele pe anul viitor.

Casa magnaților înainte de închidere a trecut în grabă peste proiectele de lege votate de camera deputaților. Puțină discuție s'a încins numai asupa legii de incompatibilitate. Tinerul conte Eszterházy a ținut să reediteze și înaintea magnaților absurditățile cuprinse în scrierea, de care ne am ocupat și noi.

N'a fost însă sprijinit de nime, ci din contră combătut atât de Széll, cât și de Zichy Nándor și Ernuszt Kelemen.

E interesant însă, că toți vorbitorii apróbă în principiu ideile lui Eszterházy despre incompatibilitatea publică și morală, dar unul nu află de oportun, celalalt găsesce, că e fără tact, a introduce în lege amendamentele acestea și fie care vorbitor lasă să se pricépă, că lucrurile cerute de contele, ar fi un nou motiv pentru naționalități, de a striga contra restringerii libertății. Lucrurile acestea se pot face numai reformându-se codul penal.

Tóte amendamentele propuse de Eszterházy au fost respinse de casa magnaților.

România. Am pomenit și noi, că între motivele visitei gen. Beck la Sinaia, era și acela, de a invita pe regele Carol, la marile manevre din Ungaria. După cum scriu ziarele, regele nu va lua parte la manevrele din Ungaria, ci la celea din Rusia. Spre acest scop, marele duce Alexandu Mihailovici, vĕrul țarului, va visita pe regele Carol la Sinaia. O escadră rusă va manevra pe marea négră, sub comanda marelui duce, care va merge la Varna, unde va avé o întâlnire cu prințul Ferdinand al Bulgariei, de aci va pleca la Constanța, unde va fi intimpinat de câți-va membri ai guvernului, și apoi va călători mai departe cu trenul spre Sinaia.

Pentru sesiunea de tómnă, dl Aurelian pregătesce un proiect de lege despre inamovibilitatea funcționarilor. Actuala sesiune a fost închisă Joi prin mesaj regal.

Anglia. Opinia publică e tot mai mult pe partea Burilor și pentru a se spune odată capet acestui rĕsboiu nedrept. Acésta a ieșit din nou la iveală zilele trecute, cu acasia desbaterei proiectului pentru un nou împrumut. Ministrul de finanțe a acentuat, că guvernul nu e aplicat a încheia pace cu condițiunile respinse anul trecut. La acésta oposiția a cerut abandonarea mijlócelor detestabile și tiranice cu care se pórtă rĕsboiul acuma și împăcarea cu Burii în mod cinstit.

Corespondințe.

Protopopii?...

De pe fondul-regiu, Iulie 1901.

Cumcă corespondentul Gazetei în unele detaliuri vorbesce din esperință și de la inima preoților, nu se póte nega. Dar cumcă pe protopopi îi învestesce cu prea mare putere și în genere îi îngreunéză cu prea mare rĕspundere, dacă nu iubim nedreptatea, încă trebue să recunóscem.

Am îndrăsnéla a afirma și eu, că unii preoți conscii și meritați vor fi întîmpinat în viață și nedreptate, ba mult-puțin vor fi scurs din pocalul disgustului. Apoi mai doresc a sprijini pe corespondentul Gazetei și în punctul, că preoți harnici și deschiși, de multe ori sînt pismuiți, denunțați, suspiționați, ba póte luați și la gónă, chiar la noi acasă. Dar a arunca aceste sĕcături tot pe umerii protopopilor, e curat afront. În respectul acesta contrazicerea corespondentului curând ni-se ivesce. Dênsul numesce pe protopopi „organe intermediare", și totuși doresce remunerațiune și pedépsă directă de la protopopi. Îi numesce „intermediari", și totuși aștéptă resultat necondiționat de la acești intermediari. Óre unde am ajunge, dacă aceste așteptări ar fi fundate? — Eu asigur pe corespondentul Gazetei, că tocmai în sensul scrisorii lui, dênsul ar fi primul, care ar propune mai întâiu ștergerea de pe fața pământului a tuturor protopopilor. — Din contră, să admirăm indulgința multor protopopi, și să regretăm din inimă, că barometrul activității protopopilor se gradnéză după activitatna preoților. O să servesc cu esemplu complet.

Recunosc, cumcă recomandarea obiectivă spre remunerare sau pedépsă a cutărui

---

Aștéptă, dar mult. În urmă vine oficerul și-i împărtășesce permisiunea. Împlegatul special vré să apuce calea cea mai scurtă prin internul temniței, dar oficerul de poliție îl spune, că aceea nu-i permis.

„Că dóră DTa ai o birje, așa dară întórce-te érăși în jurul casei la tipografie și eu într'acésta o voiu avisa telefonice".

Împlegatul stă pe gânduri.

„Apoi da, și spre mai mare siguranță eu îți pot da un polițist să te însoțéscă."

Așa să și întîmplă. Acum în fine i-se deschide ușa tipografiei, dar chiar numai acésta. Vrênd Domnul „special" să păsésca mai încolo, e spăriat prin cuvîntul: „oprit!"

„Dar eu trebue să vorbesc cu metteurul."

„Acela va veni la DTa. Aștéptă numai!"

Și Domnul „special" aștéptă, păzit de polițistul primit spre însoțire.

În fine apare metteurul și ïea în primire ordinul redactorului șef, apoi dispare numai de cât érăși. Solul din nou mai aștéptă. După zece minute vine metteurul și-i arată în trăsătura próspetă, că virgula pierdută acum în adevĕr a fost așezată la locul ei cuvenit.

Oficialul resuflă liniștit.

„La storia e finita. Vivat St. Birocratius!"

Niou.

Catolicismul în America.

— Spicuiri. —

Clerul înalt.

Stindardul S. Petru îl pórtă în frunte în America nisce episcopi, ca și cari póte nice o națiune din lume nu are. Să readucem numai a minte, că prin 1891 foile candidau la scaunul papal pe card. Gibons din Baltimore. Cât de pretimpurie s'ar părè candidarea acésta, ce e o dovadă, cumcă pe archiepiscopul de Baltimore și în Europa îl considerau de personajul cel mai cu vază al bisericei universale. Să vedem, cum se produce personalul acesta cu adevĕrat ilustru.

Alegerea de episcopi se face după rînduielile vechi a s. canóne. Înainte de tóte se cere sfatul preoțimei diecesane. Alegerile fără concursul statului dau archierei buni.

Drept, că archiereii de acolo nu presidiéză comisiunea de rĕsboiu și altele de acest fel, în schimb însă au aceea, ce se cere în primul rînd de la ei: convingeri tari religióse și activitate bisericéscă neobosită. Papa Gregoriu al XVI-lea cu bucurie scriea episcopilor din America, că nicăiuri nu se simte întru atâta Papă, ca în America de nord.

Episcopii conprovinciali susțeru la Roma pe cei candidați, în contelegere cu preoțimea diecesană. Candidarea lor are numai caractĕrul de *recomandare.* Congregațiunea de Propaganda fide nu e obligată a se ține de candidarea făcută, deși de regulă o ïea în considerare. În 1861 Congr. de Propaganda fide a îndrumat pe episcopii americani, ca tot la 3 ani — când țin sinódele — să compună o listă a celor demni de episcopii pe viitor, fără considerare, că este sedis vacanță ori ba. Acest lucru să se facă în cel mai mare secret „ne *forte cujuspiam* ambitio excitetur."

Episcopul, denumit ast fel, nu-i aristocrat, ci omul iubit al poporului. Cu el trăiesce, cu el se mișcă, cu el împarte bucuria și întristarea. De multe ori o diecesă e mai mare de cât Ungaria întrégă și totuși nu este an, în care eppul să nu-și viziteze tóta diecesa, mulțumită relațiilor desvoltate de comunicațiune și preveniriî societăților de la căile ferate (episcopii sînt serviți cu bilet gratuit). Episcopul acasă și în călĕtorie, predică, mărturisesce, catechiséză, visitéză spitale și școle, controlându-le tóte cu cea mai mare stricteță. Tocmai pentru aceea trebue să fie om mai tinĕr. Episcopii americani la denumire n'au de cât 30—40 ani. Acestei împrejurări, e de a se mulțumi avîntul uimitor, ce caracteriséză biserica catolică din America. Acești episcopi sînt adevĕrați bărbați de stat pe terenul guvernării bisericesci. Poporul credincios ține cu scumpĕtate la capii sĕi bisericesci, deși nu ia parte la alegerea lor. Cu tóte că episcopii se ocupă numai cu afacerile bisericesci, totuși sînt patrioții cei mai buni, căci nu în „baterea în plept", ci în împlinirea acurată a datorințelor oficióse stă adevĕratul patriotism. Să audim, ce zicea card. Gibbons prin 1887.

„Cu uimire și invidie cantă spre țara (Statele Unite), unde domnesce libertatea fără înfrînare și guvernéză vaga fără despotism,

preot, cade în sfera de competinţă a protopopilor. Apoi admit, că vor fi obvenit ele şi recomandaţii mai mult de cât subiective, pentru că chiar fără temeiŭ nu va fi scris nice corespondentul Gazetei. Dar să rămânem pe lângă valórea acestor recomandări, ér succesul saŭ nesuccesul să-l atribuim acelor puteri, cărora întru adevĕr li-se compete. — Casurile ne dovedesc.

Să ilustrăm!

Cea mai désă recompensă a preotului meritat, ar fi beneficiul mai proventuos. Să ne întrebăm deci, că întru cât atîrnă de la protopopi conferirea beneficiilor? Cere preotul beneficiŭ de la protopopi? Conferesc protopopii beneficiile? — Nu, ci ei recomandă spre obţinere. Dacă preotul e ca lumina şi ca sarea pămîntului. dacă respectézĕ pe şefui sĕŭ, anevole cred, că îi va face nedreptate. Apoi dacă protopopul l'a lăudat şi recomandat pe preotul sĕŭ, acesta în fine póte fi sigur de aşteptarea sa? — În cele mai multe casuri nu, pentru că beneficiul se destinézĕ numai pentru „unul“ dintre „mai mulţi“, şi încă celui „mai vrednic“, ér pe acesta îl judecă de atare aceia, cari competenţi sînt a-l judeca.

Adevĕrat, că aceste judecăţi şi vrednicii, de multe ori sînt atât de complicate, în cât noi preoţii de abia le pricepem. Pentru acésta şi rătăcim póte. — Tocmai cu atâta resultat putem valora şi contrarul, adecă, când vre-un protopop ar voi (?) să strice unui preot meritat.

O altă recompensă pentru un preot vrednic, póte fi vre-un oficiŭ de onóre în tractul căruia aparţine. Referitor la asta un cas concret: La propunerea sinodului tractual şi al protopopului, un preot substituíe pe notarul tractului în decurs de 2 ani. Urmézĕ alegerea de notar definitiv. Pentru ocasiunea acésta se formézĕ o clică bine improvisată dintre cei mai puţin cualificaţi şi acestia în numĕr mai mare, cer votisare secretă. Se înţelege, că la alegere notarul substitut. deşi mai înainte apt şi deplin cualificat. nu numai că cade, dar i-se aplică şi un vot de blam. póte pentru substituire. Se alege deci un organ mai puţin cualificat. Aci protopopul a purtat vina?

Aşa stăm şi cu celealalte remuneraţiuni.

Acum să vedem, cum am sta cu eventualele pedepse din partea protopopilor?

Se adună sinodul de primăvară. În acesta protopopul spre îndestulirea şi entusiasmul de paĭe al preoţilor, stimulézĕ, încurajiază. laudă şi mustră părintesce. Apoi se disólvă sinodul. a căror membrii să depărtézĕ cu propusul firm de a fi luat la inimă tóte reflesiunile binevoitóre ale protopopului. Urmézĕ terminul legat pentru subşternerea relaţiunilor şi a banilor administrativi. La acest termin dintre 18 preoţi îşi fac datorinţa obiu 4 inşi. Protopopul esmite ursoriul prim. în urma căruia mai subştern câte ceva vre-o 3 inşi. — Apoi urmézĕ ursoriul al 2-lea. plin de mustrare părintéscă, la care érăşi rĕspund vre-o 3 inşi. Vine şi ursoriul a 3-lea. dar acesta amenințărtor cu suspensiune. Acestui ursoriŭ şi dorgator tot o dată, apoi mai satisfac încă 4 inşi. Urmézĕ celalalt sinod de primăvară. chiar la anul, în care protopopul se plânge, că „încă până astăzi nu mi-aŭ subşternut anumiţi 4 inşi câte ceva, deşi i-am amenințat cu suspensiune. ba i-am deferit chiar şi superioritătii.“ — Firesce, cei mai negligenţi şi-aŭ făcut datorinţa faţă de sinodul acesta prin totala lor „absentare“. — Aci ĕră protopopul e de vină? — Să fi poftit numai protopopul respectiv. să fi suspendat pe un preot negligent. şi asigur tótă suflarea, că epitetul cel mai fin şi mai îndelunget la adresa şefului săŭ. era în tótă ţara: *„ce mai tiran?!“* — Crudul adevĕr.

Esperinţa mea îmi impune. să zic aşa: Noi preoţii. tocmai formând cea mai numĕrósă massă ierarchică, să sprijinim pe mai marii nostri prin zel şi devotamînt. şi mai ales prin esemple vrednice de imitat în sînul poporului. Apoi pe temeiul acesta. cu recomandarea Dlor protopopi, să cerem rĕsplata corespundĕtóre de la cei ce chemaţi sînt a ne-o acorda. căci deşi lucrăm pentru mărirea lui Dumnezeŭ. cu toţii avem lipsă de cele ce doresc a obţiné numai unii.

Asta cu atât mai vîrtos, cu cât să devenim scutiţi de ispitele. cari nu se mai furişézĕ, ci se îmbulzesc.

Romeo.

---

unde biserica şi statul în unire amicabilă promovézĕ binele etern şi temporal al poporului; unde pe omul muncitor nu-l ţin de copil, ci de bărbat; ér la legi şi la guvern nu caută, ca la tiran, ci ca la sprijinul lor; unde *drepturile omului* nu le formézĕ revoluţia şi anarchismul, ci dreptatea aceea simplă, care e basa fericirei po órelor. La acestea recugetă popórele Europ i, ca la un vis neajuns şi cu ochiŭ tremurători privesc la ţara aceea fericită, unde totul e adevĕr, şi recunosc, că ţara acésta are speranţă. are viitor.“

Episcopul american e domn neţĕrmurit în afaceri bisericesci, deşi în cele materiale e avisat cu totul la credincioşi, primindu-şi de la ei mijlócele de subsistinţă, fără să-şi plérdă prin acésta neatîrnarea.

Consiliul episcopului nu-l constituie capitlul. Aşa ceva nu esistă în America. Sînt aşa zîşii *diocesan consultors,* a căror numĕr e 6 saŭ 4. Jumĕtate din ei şi-i denumesce episcopul independent. ér jumĕtate prin votul preoţimei. Sfatul lor e dator să-l ceră episcopul saŭ administratorul, căci alt fel hotărirea e nulă, cu tóte acestea nu tot de una e obligat sfatul dat. Episcopul póte să-şi denuméscă înainte de mórte pe suplentul sĕŭ, ér dacă acésta n'a făcut-o el, o face după mórtea lui archiepiscopul.

În amîndóuĕ casurile se aştéptă întărirea, S. Scaun apostolic, care orî când póte încredinţa pe altul cu suplinire.

Trad. de ***A. M. P.***

„INOCENŢIŬ MICU CLAIN“

Societatea teologilor din Blaş.

Raport general pe anul scolastic 1900—1901.

I.

Conduşi de mărĕţa şi frumósa devisă „Dumnezeŭ, patria şi neamul meŭ“ antecesorii nostri în anul 1863—64 aŭ întemeiat acéstă societate şi acest tinĕr focular de cultură. S'aŭ constituit în societate conscii fiind de chemarea ce-i aştéptă în mijlocul poporului, căruia aveaŭ să-i devină conducĕtori şi păstori buni, cari sufletul să-şi pună pentru turma încredinţată lor.

Începutul a fost greŭ, dar sufletele lor nobile, stăpânite de iubirea de Dumnezeŭ şi neam, prin muncă şi zel aŭ trecut peste greutăţile începutului, societatea prin conducĕtorii ei bravi şi vrednici a pornit cu paşi repeziĭ spre înflorire. În cât astăzi e un factor însemnat în pregătirea tinerilor pentru munca ce-i aştéptă ca părinţi sufletesci şi conducĕtori de neam.

Ér noi, în cât am păşit pe urmele antecesorilor şi în cât ne-am dat samă şi de rostul timpului va arĕta raportul despre mersul. starea şi activitatea soc. pe an. şcolastic 1900—1901.

II.

Societatea stă sub supraveghiarea Veneratei Superiorităţi seminariale, carea şi deprinde puterea prin conducĕtoriul societăţii, care în acest an a fost Clarissimul Domn Dr. Vasile Suciŭ profesor şi prefect.

Ér immediata conducere o are comitetul societăţii în frunte cu preşedintele ei.

A) Societatea cu totul a ţinut 18 şedinţe. pintre cari trei şedinţe ordinare administrative. 8 şedinţe extraordinare şi 7 şedinţe literare; pe lângă acestea s'a mai ţinut o şedinţă constituantă. una generală, ér în 27 Ianuar a. c. s'a aranjat şi o serată literară-musicală.

Vom schiţa momenteie mai însemnate din acestea şedinţe.

Anume în prima şedinţă ord. administrativă s'a completat comitetul societăţii, prin alegerea Dlui Iulian Aldica, teol. an. I. de notar al soc. Din causa de morb, Dnul Iulian Aldica nu şi-a putut duce până în capot oficiul de notar. deci abzicênd dênsul, s'a ales Dl Aurel B. Gaja. teol. an. I.

Tot în prima şed. ord. adm. să hotărésce aranjarea unei serate literare-musicale ca un special omagiŭ *sfintei uniri* şi anului Iubilar.

În 27 Ianuar st. n. se şi ţine şedinţa pe lângă presenţa Escel. Sale Dr. Victor Mihályi, numĕroşi canonici şi profesori, şi elita din Blaş.

Reuşita aŭ apreţiat-o destul de obiectv, rapórtele eşite în „Unirea“ şi „Tribuna“ a c.

În şedinţa ordinară admin. a dóua se lea decisiunea ca modificându-se regulamentul şi completându-se în paragrafii privitori la mişcarea literară. să se pună mai mare pond pe ramul religios moral al sciinţei neeschidêndu-se prin acésta lucrările literare, istorice, poesii etc.

Deja cu începutul anului şcolastic se vedeaŭ semnele unui curent noŭ şi mult promiţĕtor în societate.

Un murmur de neîndestulire era între membrii. o şóptă tainică le spunea în continuŭ, fructe mai nobile puteţi aduce.

Membrii toţi aŭ fost convinşi, că activitatea literară în anii din urmă a fost în câtva greşită. n'a fost tocmai acomodată scopului

Fiind apreţiat omul după activitatea ce o desvóltă în mediul sĕŭ social, noi încă avem să ne pregătim pentru luptele multilaterale, ce ne aştéptă şi ne vor întîmpina în viitor, avem să ne câşigăm arme spirituale şi morale acomodate pentru învingere.

Glasul unui popor întreg se aude cerênd ajutor spre a fi scos din vîrtejul perirei.

Un popor întreg e pe povîrnişul materiai şi moral; căci şi în poporul nostru de la sate începe a se înrădăcina necredinţa şi indiferentismul religios prin venirea în contact cu cei lipsiţi de credinţă.

Pe lângă catastrofa morală se apropie şi cea economică, tot mai multe victime secerând.

Acesti doi factori micşoréză în popor consciinţa de sine şi independenţa, făcêndu-l instrument duşmanilor cari lucră contra lui.

(Va urma.)

Concurs de primire în Seminariul junimei române gr. cat. stud. din Blaș.

1. Părinții, carî voiesc să-și aşeze băeții pe an. şcol. 1901/1902 în seminariul junimei române greco-catolice de la gimnasiul superior gr. cat. din Blaș. prin acésta sînt avisați, că terminul concursului de primire este 15 August st. n. a. c. Cererile de primire sînt de a se adresa Prea Veneratului Consistor Mitropolitan din Blaș. şi ce privesce pe băeții, carî în anul şcol. trecut nu aŭ fost elevî ai Seminariului junimii. aŭ să fie instruate cu *extras de botez, testimoniŭ de pe anul şcol. trecut şi atestat de vaccinare.* În cerere părinții saŭ îngrijitorii aŭ să-şi însemne locuința şi posta ultimă cu acurateţe şi *să declare, că cunosc deplin tóte condițiunile şi se obligă a le împlini pe tóte.*

2. *Pentru elevî sînt de a se plăti:* 8 cor. taxă de înscriere. 240 cor. pentru cuartir, vipt, luminat, încălțit, spălat şi în cas de lipsă medic şi medicină, 2 cor. taxă de saldă, 6 cor. taxă pentru scrobitul rufelor, aşa dară cu totul 256 cor. la an. Taxa de înscriere, de saldă şi de scrobit are să se plătéscă tótă de o dată cu ocasiunea inscierii, suma de 240 cor. în 2 respective 4 rate anticipative, ast fel că în 1 Septembre cu ocasiunea presentării sînt a se plăti cel puțin 76 cor. respective 70 cor. În cas de 2 rate, rata a 2-a se va plăti în 1 Februar. în cas de 4 rate, rata a 2-a se va plăti în 15 Novembre, rata a 3-a în 1 Februar, rata a 4-a în 15 April. Sumele acestea sînt atât de mici în cât numai primindu-le regulat şi anticipative se póte satisface atâtor trebuințe, câte sînt cu susținerea şi îngrijirea elevilor. Ast fel rectoratul va fi silit să dimită pe elevii, aî căror părinți saŭ îngijitorî nu-şi vor solvi ratele la timpul sĕŭ

3. *Elevii vor avé să aducă cu sine:*

a) 4 părechi de schimburi de pânză saŭ giolgiŭ bune;

b) cel puțin 4 batiste;

c) 2 părechi de încălțăminte şi cel puțin 4 părechi de ciorapi saŭ obiele;

d) 1 saltea (sac de paie) şi 2 lipidee (cearceafurî de pus pe saltea);

e) 2 perinî şi 4 fețe (de perinî);

f) 1 țol saŭ plapomă şi 2 lipidee de plapomă;

g) 2 lipidee albe de giolgiŭ pentru coperirea patului (de lână şi colorate nu sînt bune. căci nu se póte ajunge la uniformitate);

h) 1 cuțit, 1 furculiță, 1 lingură de metal. 1 păhar şi cel puțin 3 servete;

i) 1 perie de vestminte şi 3 pentru încălțăminte;

l) cel puțin 3 ştergare şi 2 pepteni unul des şi unul rar.

4. *Elevii vor avé provisiunea întrégă şi a nume:*

a) Locuință în sale marî sănĕtóse, luminóse şi provĕdute cu tóte cele de lipsă;

b) Vipt întreg adecă dejun prânz şi cină.

La dejun vor avé lapte cald cu pâne. la prânz 2—3 feluri de mâncărî, la cină 1—2 feluri. La prânz în zile de dulce va fi supă de carne, carne cu sos şi mâncare grósă cu carne, eventual zamă acră cu carne şi mâncare grósă cu carne saŭ friptură cu garnitură, ér în zile de post supă de legume şi mâncare grósă, orî apoi mâncare grósă de legume şi mâncărî făcute cu brânză, lapte saŭ óuĕ. La cină în zile de dulce va fi friptura saŭ mâncarea grósă cu carne, în zile de post mâncărî făcute cu lapte brânză saŭ óuĕ.

c) Spălatul eventual şi scrobitul rufelor;

d) Luminatul în timpul recerut;

e) Încălțitul în timp de iarnă;

f) În cas de lipsă medic, medicine şi îngrijirea de lipsă;

g) Saldă caldă în timpul iernii amĕsurat prescrilelor igienii.

A fară de aceea superioritatea se va îngriji, ca elevii pe lângă controla de lipsă să fie şi ajuturați în studiare.

5. Părinții în decursul anului şcol. să nu trimită la adresa saŭ la mâna elevilor banî, ci banii să vină la adresa superiorității, carea se va îngriji să le procure rechisitele de şcólă. cărțile şi cele alalte ce le sînt de lipsă. Asemenea nici mâncărî să nu le trimită. căci seminariul îi provede cu cele de lipsă. *Mâncările, ce părinții ci tóte acestea le-ar trimite fiilor sĕi, se vor împărți între toți elevii, în cas de cantitate mai mică între conşcolariî respectivului saŭ respectivilor elevi.*

6. Părinții sînt avisați. că pentru eventualele stricăciuinnî făcute de fiii lor sînt respundĕtorî avênd să le rebonifice. De sine se înțelege, că pentru lucrurile şi obiectele, ce se strică prin folosire, fără vina elevilor, nu se va cere nici o desdăunare.

7. Elerii se vor presenta în 1 Sept. st. n. înaintea superiorității seminariale însoțiți de părinții saŭ îngrijitorii lor, unde acestia vor plăti taxele de lipsă şi vor da în samă obiectele şi lucrurile elevilor şi li se va designa mobilarul destinat spre folosința elevilor.

Blaș în 10 Iulin 1901.

Emiliŭ Vicciŭ
rector al Sem. jun. rom. gr. cat. din Blaș.

Nr. 39/1900 - 901.

Convocare.

Adunarea cercuală ordinară a despărțĕmîntului Blaș al „Asociațiunei pentru literatura română şi cultura poporului român", se convócă pe ziua de *4 August* n. a. c. în *Blaș,* la órele 10 a. m. cu următorul

Program:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul comitetului.
3. Alegerea alor dóuĕ comisiunî: pentru censurarea raportului şi înscrierea de membrii noi.
4. Disertațiune.
5. Raportul comisiunilor.
6. Statorirea loculuî unde se va ținé viitórea adunare generală.
7. Alegerea alor doi delegați la adunarea generală de la Sibiiŭ.
8. Alegerea comitetului pe un period noŭ de trei anî.
9. Propunerî.
10. Alegerea comisiunii de verificare.
11. Închierea adunării.

La acésta adunare, care se va ținé în localul Casinei române. se învită toți membrii Asociațiunii şi toți ceî ce doresc progresul poporului român.

Spre orientare însĕmnăm aci, că de acest despărțĕmînt se țin următórele comune:

Din cercul pretorial al Blașului: Mihalț, Obregea. Bucerdea-grânósă. Cisteiul-român, Crăciunel. Blaș. Ciufud. Tiur, Veza, Mănărade. Lupu. Spătac. Cenade. Cergăul-mic, Cergăul-mare. Beşinăŭ. Ohaba. Colibi, Roşia-de-secaș. Țapu, Şoroştin, Broşteni.

Din cercul pretorial al Aiudului: Petelca. Căpud, Mişcreac. Ocnişóra, Uifalăŭ, Sâncraiŭ.

Din cercul pretorial al Hususăului: Petrisat, Iclod. Sâncel, Pănade. Spini, Bia, Valea-sasului. Sân-Miclăuş. Şona, Bălcaciŭ, Jidvei. Chesler. Tăuni, Micăsasa, Lunca, Lodroman, Hususăŭ, Glogoveț.

Şi provisor şi *despărțĕmîntul Uióra.*

Blaș, din şedința comitetului ținută la 1 Iuliŭ 1901.

Ioan German director. ***Aurel C. Domşa*** secretar.

Noutăți.

Sciri personale. Escel. Sa Mitropolitul *Victor* a reîntors Dum. dim. de la Pesta.

Osemintele Episcopului Leményi se vor desgropa din cimiteriul San-Marc din Viena, se vor aduce în săptĕmâna viitóre acasă în Blaș şi se aşeza în cripta de la biserica curții mitropolitane, împreună cu a celor alalți archierei.

Concurse. Pentru oficiul vacant de prefect al convictului Asociațiunei pentru cultura poporului român din Maramureș, se escrie concurs cu termin până la 28 Iulie st. n. 1901. Emolumentele împreunate cu acel oficiŭ, sînt: cuartir, provisiune întrégă şi 480 coróne remunerațiune anuală. Preoții vor avea preferință. Concursul pentru primirea elevilor în convict se va ținea în 2 August st. n. 1901. Taxa întreținerii unui elev peste anul şcolar este 300 coróne. Recursele sînt a se trimite la subscrisul. — Din şedința comitetului Asociațiunei pentru cultura poporului român din Maramureș, ținută în Sighet. la 5 Iulie 1901. *Tit Bud,* v.-președintele Asociațiunei.

Din Şisesci primim în ultimul moment o telegramă iscălită de părintele Dr. Lucaciŭ şi curatorul Andreica, din care putem descifra atâta, că în ziua Ss. ap. *Petru şi Pavel,* de noŭ *50 gendarmi* aŭ împedecat solemnitățile religióse iubilare şi procesiunea poporului credincios. În urma acestei volnicii e mare consternațiune în popor.

Declarație. Onorată redacțiune! Tóte foile magiare din Cluj, aŭ publicat o învitare la petrecerea de vară, ce o aranjéză tinerimea magiară din jurul Clușului la 6 Iulie în Feiurd. Pe timpul tipăririi învitărilor eŭ eram încă în seminarul teologic din Blaș. Venind acasă cu mirare şi indignațiune, vĕd, că şi numele meŭ figuréză între aranjerî, cel puțin aşa cred, că pe mine mĕ înțeleg acei onorați sub „Kozma Sándor". Pentru luminarea publicului român, declar. că eŭ absolut nici o cunoscință nu am avut de acésta distincțiune, pe care o resping şi declar, că nu numai ca factor aranjator, dar nici ca privitor nu voiŭ lua parte la ea. Feiurd la 3 Iulie 1901. *Alesandru Cozma,* teolog.

Scolastic. Reuniunea învĕțătorilor români gr. cat. din com. Sătmar şi Ugocia, îşi va ținé adunarea generală la 8 Aug. n. în Şomcuta-mare.

Mulțumită publică. Acelor domni, carî aŭ avut norocul se câştige la sorțirea de obiecte aranjată de „Reuniunea femeilor rom. gr. cat. din parochia Sâncelului pentru decorarea bisericii", însă cu mare bunăvoință aŭ renunțat de câştigurî în favorul Reuniunii, pe calea acésta din încredințarea comitetului Reuniunii li aducem mulțumită ferbinte. Sâncel, 11 Iuliŭ n. 1901. *Maria Vlassa,* presidentă. *Vasile Smigelschi,* secretarul reuniunii.

Necrolog. † *Ştefan Câmpean,* protopopul districtului Ibașfalăŭ, a repausat Marți la 9 crt. Dăm câte-va date din viața repausatului: S'a născut în Zrapoț la 10 Nov. 1841. Studiile gimnasiale le-a făcut în Cluș, unde depuse esamenul de maturitate. Cursurile teologice le-a absolvat în Viena la an. 1868. Chirotonit la an. 1870 în Blaș. A funcționat de la 1 Septembre 1869—1 Ian. 1870 ca cancelist în cancelaria mitrop.; de la 1 Ian. 1870 până la finea lui August a acelui an ca vice-notar; de la 1 Sept. 1870 – 1 Martie 1872 ca profesor seminarial. denumit prin decretul mitropolitan de dto 30 Dec. 1871 Nr. 3068; prin decretul de dto 2 Aug. 1873 fu dispus de paroch exempt cu titula de vice-protopop onorar, ér prin decretul de dto 18 Septembre 1900 fu înaintat de protopop actual. Înmormîntarea s'a făcut în 11 l. c., servind Revs. *Dr. Vasile Hossu,* canonic cu mare asistință.

În veci amintirea lui!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Petru Maior și frații neuniți.

— Acte inedite. —

Oradea-Mare, Iunie, 1901.

Stimate Domnule Redactor!

Apropiându-se ziua Sfinților Apostoli *Petru* și *Paul,* în acésta zi de mare sĕrbătóre pentru biserica creștină, când celebrez amintirea celor mai marĭ apostoli, nu pot face, ca alăturea cu amintirea Lor, să nu-mĭ aduc a minte și de ceĭ mai de frunte Apostoli aĭ sfinteĭ *Uniri* între Românĭ, carĭ avênd acelea-și nume din tóte puterile lor neîncetat cu însuflețire estraordinară aŭ lucrat pentru reîncopcierea Națiuneĭ nóstre cu biserica — unică mântuitóre, — cu biserica catolică de la Roma, de la care. — pe cum sciut este — se deslipiră prin intrigile dușmanilor poporuluĭ nostru, prin schisma Phoțiană.

Apostolii acestia, — cu numele Petru și Paul, — aĭ națiuneĭ nóstre, despre carĭ voiesc se fac amintire, sînt: *Petru Paul Aaron,* óre când Episcop unit din Transilvania; și *Petru Paul Maior,* óre când censor regesc al cărților din Buda.

Acești doĭ Propagatorĭ aĭ sfinteĭ *Uniri,* — reîncopcierea poporuluĭ român cu biserica Romeĭ numaĭ prin învĕțătură, prin cultura națională aŭ cugetat că o vor póte ajunge mai ușor, și pentru aceea, cel dintâiŭ pentru acest scop a zidit farul vestit de la Blaș, gimnasiul, seminarul teologic și mănăstirea, despre carĭ edificiĭ am scris deja la anul 1889 în *„Fóia bisericéscă și școlastică"* de la Blaș nriĭ: 19. 22. 23., în carĭ am și schițat biografia acestuĭ piŭ bărbat trecut la cele eterne în veste de sfînt; ér al doilea Apostol, — Petru Paul Maior, — pe sama acestor tineri adunați între părețiĭ ziditĭ prin ostenéla luĭ Petru Paul Aaron, a prelucrat manuale scolastice, din carĭ să se pótă cultiva; a scris și istoria bisericéscă, din care să cunóscă trecutul lor și să li arete relele, ce a suferit națiunea română prin deslipirea lor de frațiĭ sĕĭ de un sânge și de acea-și credință.

Memoria acestuĭ Propagator al reîncopcierĭĭ nóstre cu biserica de la Roma, și al redeșteptărĭĭ culturale, voiesc cu ocasiunea acésta, în anul al 80-lea al morțiĭ sale, să o reîmprospetez prin edarea unuĭ manuscript al dînsuluĭ, din care se vede inima luĭ înflăcărată pentru promovarea și lățirea culturĕĭ între conaționaliĭ sĕĭ, deși, — spre durerea luĭ, — neuniți cu biserica Romeĭ.

Acest manuscript — în copie — Vi-l trimit Domnule Redactor atât în textul original, cât și în traducere românéscă, decĭ Vĕ rog să-l publicați în prețuita-Vĕ fóia *„Unirea"*, care cu așa mare zel o redactați pentru binele comun.

Petru Paul Maior în epistola acésta pe cum se vede din text, ne arată atât abusurile ce sînt de a se corege ca și lipsele și defectele, ce sînt de a se delătura și vindeca atât în popor cât și în clerul neunit din Transilvania; îndemn la scrierea acesteĭ epistole ĭ-a dat, provocarea făcută din partea Episcopuluĭ de fericită memorie *S. Vulcan,* de óre ce și Ei a fost provocat de către secretarul aulic din Viena *Iosif Erdödy,* ca să subștérnă Maestățiĭ Sale raport și părerea sa față de promovarea culturel poporuluĭ și cleruluĭ neunit din Transilvania.

Epistola Cancelariuluĭ Iosif Erdödy sună pe cum urmézĕ:

9166. Percept. 28-a Septembr 810.

Illustrissime ac Rndme Dne Episcope! mihi Colend!

Sua Majestas Ssma bgne praecipere dignata est, ut super eo, quidnam ad Promotionem Culturae Populi Valachici R. non Unitor. in Transylvania, tam respectu ejus Cleri, quam et Scholarum Nationalium disponendum esset? Relatio, et opinio ab Illate DVra exigatur abhinc dein eidem Suae Matti Smae humillime substernenda. Proinde Illmae DVrae hisce officiose innuendum habeo, quatenus ad exigentiam positivi hujus Altissimi Jussus, et demandatam Relationem, quo fieri potest, ocyus, horsum praestet, opinionemque Suam depromat. Solito in reliquo cum aestimatione maneo.

Illmae DVrae

ad Servien. paratmus
Comes **Josephus Erdödy.**

Vienae, 31-a Augusti 810.

Illmo Dno Eppo Samueli Vulcan.

*

9166. ✕ Primit la 28 Sept. 810.

Ilustrissie și Reverendissime Domnule Episcop! de către mine Preacinstit!

Maestatea Sa Sacratissimă preagrațios a binevoit a ordina: că pentru promovarea culturel Poporuluĭ român de ritul grec neunit din Transilvania, ce dispusețiunĭ sînt de a se lua atât față de Clerul aceluia, cât și față de școlele naționalĭ? În privința acésta să se céră de la Ilustritatea Vóstră raport și opiniune, ce apoĭ cu umilință să se subștérnă Maestățiĭ Sale. Pentru aceea oficios am a Vĕ provoca pe Ilustritatea Vóstră, că amĕsurat împrejurărilor acesteĭ porunci prealnalte doritul raport, pe cât se póte mai lute să-l faceți, și se Vĕ dați și părerea Vóstră. În celelalte pe lângă stima cuvenită rĕmân

Al Ilustrității Vóstre
spre serviție cel mai prompt
Conte *Iosif Erdödy.*

Viena, 31 Aug. 810.

Ilustrissimului Domn Episcop Samuil Vulcan.

*

Episcopul Samuil Vulcan, ca om înțelept, înainte de a se dechiara și a-și da părerea sa în o cestiune așa delicată și de mare interes, mai întâiŭ se adresă către mai mulți cărturarĭ aĭ timpuluĭ sĕŭ, despre carĭ scia, că cunosc starea dĕmnă de compătimire a Cleruluĭ și poporuluĭ român neunit din Transilvania, și că se interesézĕ de ameliorarea sorțiĭ lor; între aceștia unul era și Petru P. Maior, despre care scia, că nu numaĭ că cunósce starea tristă a poporuluĭ român neunit din Transilvania, dar că și cu mare însuflețire lucra pentru deșteptarea luĭ în spiritul național, și că cu arma sciinței se nisuesce a promova și a lăți sfînta Unire între fiiĭ națiuneĭ sale.

Ce a făcut Petru P. Maior în acésta privință, acum le las, de óre ce nu-mĭ e scopul acuma de a face panegiricul luĭ, ci pe cum am zis mai sus, numaĭ voiesc se reîmprospetez memoria Luĭ prin edarea uneĭ epistole inedite a Luĭ, care multă lumină vĕrsă asupra stării, nu a culturel, ci a întunecimeĭ, în care zăcea pe atunci clerul și poporul român neunit din Transilvania, și că ce mijlóce a propus și a cugetat el, că ar fi de lipsă pentru scóterea luĭ din ignoranță, și cum s'ar puté promova cultura între eĭ.

Las să urmeze epistola luĭ atât în textul latin cât și în traducere:

Ilustrissime ac Reverendissime Domine Praesul! Dne, Patrone mihi Gratiosissime!

In Complementum Gratiosi Mandati Illustritatis Vrae sub 29-a poxime evoluti mensis ad me dati, atque isthuc 9-a currentis adpulsi, utut nihil praeclari capax sum projectandi, quippe qui *de re desperata nunquam serio cogitare in animum induxi,* tamen ne videar, Illtati Vrae, de promovendo publico bono maxime solicitae, nolle obtemperare, sequentia Paterno Illtatis Vrae Judicio substernere sustineo:

In objecto culturae plebis Valachorum in M. Tranniae Ppatu sic statuendum esse opinor: nullum progressum, aut effectum sperari posse, nisi *negotium isthoc ad publicam utilitatem pertinens* supremis Comitibus et Capitaneis serio, atque horum medio subordinatis Officialibus, praecipue V. Judicibus Nobilium Processualibus cum onere responsobilitatis. Altissime committatur. Etsi enim plebeiji Valachorum non minus pollent facultate intelligendi et appetendi, quam alii; quia tamen: ignoti nulla cupido, eominus libenter suas proles litteris institui satagunt, quod in hoc sumtus quoque aliqui, quibus tamen poscere non deberent parentes, requiruntur. Proinde initium culturae plebis Valachorum, quod in aliis etiam gentibus practicatum existit, duci debere a coactione, ut nimirum per Politicos Officiales compellantur plebeji ad omnia ea, quae ad hunc honestum finem conducunt, quae deinceps assuefacti, atque ad suum publicumve bonum pervidendum excitati, sponte cuncta operabuntur. Opinor proinde

1-mo. Siquidem in omni parochia alioquin adsit Ecclesiae Cantor, eundem debere obligari etiam ad docendum pueros. Quo fiet, ut non adstringantur parochiani ad duos distinctim, hoc est, et Cantorem, et Ludimagistrum intertenendos. Ideo

2-do. In omni parochia erigi posse, ac debere Scholam trivialem. Porro ad domum pro schola, et pro Ludimagistro aedificandam singulos patresfamilias, etiam in Filialibus domiciliatos, à proportione facultatum, quae ex Albo contribuentium per Processualem Rectificatorem Comissarium facile determinari possent, constringendos esse. Fundum vero, in quo ejusmodi domus erigantur, ex Comuni territorio excindi debere, aut in hujus defectu per Dominos Terestres, qui Colonos in his scholis institutos multo fideliores habituri sunt, donari oportere. Imo și ipsas domos etiam suis sumtibus Domini terestres aedificare dignarentur: et citius optatus finis obtineretur, ac Domini terestres optime Patriae consulerent, et ipsi Coloni a praestandis consuetis robotis non retardarentur. Verum

3-io. Quum Cantor ad docendum pueros gratis non teneatur, neque ad id obligari debeat, aut possit, non existente alio Fundo in M. Tranniae Ppatu, unde ejusmodi Cantor ac Ludimagister exolvatur, adigantur singuli patresfamilias ad concernentem parochiam pertinentes, pro quorum numero parochus Sydoxiam praestare solet, annue unam metretam puri tritici, et unam metretam fagopyri in natura eidem administrare, per Judicem pagensem desumendas; per quatuor item grossos singulis quatuor anni tempestatibus; nec non foenum ad intertenendos duos boves, unam vaccam, unam equam et viginti oves; sicut etiam ligna focalia pro Ludimagistro una et pro Schola; ubi desunt ligna, arundinem, aut stramina in certa mensura, imo, ubi fieri potest, etiam

quidpiam agri, dare, Facta hac provisione in intertentionem Ludimagistri sequitur

4-to. Directorem scholarum Nationalium satis moneri debere, eidemque adtendi, ut tales ad praedictas scholas, citra ullam propriam interessentiam, disponere velit Ludimagistros, qui et capaces sint, et animum habeant strenue docendi. A quibus nec occasione introductionis, nec alias unquam exigat quidpiam, quin nec sponte oblata munuscula accepter, ne eo agendi modo sensim aut incapaces disponantur ad docendum, aut ipsi Ludimagistri penuria oppressi minus valeant docere. Porro

5-to. Ejusmodi Ludimagistros, utpote qui in publicam utilitatem instituunt pueros, justum esse, tam à taxa capitis, et protectionali, quam à contribuendo à facultatibus immunitari. Demum

6-to. In his scholis pueros, praeter legere, scribere, arithmeticam, principia fidei et morum doceri debere aliquid etiam ex physica, quo vigentes in plebe superstitiones exstirpari queant; quidpiam ex jure naturae et civitatis, ut hoc medio idea publicae utilitatis ingeneretur; imo etiam principia oeconomiae et Politiae. Quia vero tempore ruralis oeconomiae indigent parentes opera suorum filiorum, istius modi scholae a 1-a Novembris solum usque ad finem Martii perdurent. Tempore autem scholastico diligenter invigilent Processuales V. Judices Nobilium, et proximius Judices pagenses cum suis Juratis, ut nullus puerorum, qui sextum aetatis annum excessit, à frequentandâ schola sese absentat. Quod si ejusmodi absentationis parentes esse causam comperiatur, iidem per Processualem V. Judlium corporaliter puniantur. Secus, uti super dixi, cultura sperari non potest.

Quod ad Culturam Cleri Nonunitorum adtinet:

1-mo. Ad sacros Ordines non alii, nisi qui ex ejusmodi scholis prodeuntes Testimoniis primae classis muniti sint candidentur. Atque

2-do. Ad sacros Ordines candidati, non prius ordinentur, quam Theologiam Dogmaticam et Moralem cum laudabili fructu audiverint, quo et ipsi sanis principiis in materia fidei et morum imbuantur, et suos deinde Auditores sana docere valeant. Theologiae vero praelectiones et breviter, et ad ipsorum captum iisdem tradantur, quo et citius, ad parcendum sumtibus, et fructuose Theologiam absolvant. Nec sumtus in percipiendam Theologiam fiendi, ex causa penuriae hic objici possunt. Nam haud ditiores sunt Graeco-Catholici Valachi, qui duobus annis Theologicas praelectiones audire stringuntur prius quam sacris ordinibus initientur. Hinc

3-io. Eorum superiores severe monendi sunt, ut non turpis lucri gratiâ, sed unice merito capacitatis, et honestatis subjecta ad sacerdotium promovere velint. Ne vero sumtus Cleri multiplicentur.

4-to. Candidatos ipse Director Scholarum Nationalium, qui semper è Clero eligi solet, doceat. Unde

5-to. Consequitur, ut munus Directoratus talis semper sustineat, qui apprime callet Theologiam. Tandem

6-to. Sicut proximis annis Rdus *Georgius Lázár* Sumtibus Cleri Vienae in studiis Theologicis alebatur, ita deinceps Semper duo Clerici, absolutis in Patria Philosophicis studiis, sumtibus Cleri Viennae ad percipiendam Theologiam interteneantur. Ex ejusmodi viris et Assessores in V. Consistorio, et per Dioecesim idoneos Archididiaconos, qui multa quae corrigi debent emendaturi sunt, habebit V. Clerus.

Quodsi nondum electio novi Episcopi Non Unitorum in Transilvania est facta, aut si facta etiam est, non absre fortasse esset projectare Suae Maiestati, melius fore, non denominari Episcopum, quo Cassa Cleri Sydoxiâ, quae vacante etiam Episcopatu colligi solet, ad supportanda praenotata adaugeatur. Dum in profundissimo Venerationis cultu persevero

Illustritatis Vestrae

Budae, 11 8-bris 1810.

humillimus famulus
Petrus Major m. p.
Regius Revisor Librorum.

In Rascianica ad Bándi.

P. S. Praeprimis ipsis Magnatibus persuadendum esset â Sua Matte, promotionem culturae plebis Valachorum utilem fore Patriae.

(Va urma.)

Mama sfîntuluĭ Augustin.

XVII.

(Continuare.)

O mulere cu numele Silvia era cuprinsă de o durere grozavă de cap, ea făcu aci un vot și în dată-i trecu. Alta cu numele *Mariola*, soră cu un frate de al vostru, avea o înflătură mare la pept și era cuprinsă de nisce friguri de mórte, atingênd mormîntul se însănătoșa. Un copil, care luând venin, era în gura morții, de abia îl recomândară părinții sfintei Monice, în dată fu mântuit. Nobila ceea Romană paralitică și chinuită de sunĕrare și nevoiă prin atingerea sicriului își recâștigă sănătatea. Să vĕ mai spun de mulerea stérpă a faurului, care a făcut ferĕle sicriului, că făcênd vot lângă mormînt încetă a mai fi stérpă? Ce să zic despre însuși faurul, care fiind mai orb făcênd asemenea vot își recâștigă lumina ochilor? Ce să zic de fata care fiind pe patul de mórte făcu votul, că va purta vestmîntul femeilor de ordul vostru. — și în dată încetă pericolul? Mai e de lipsă să vorbesc despre celalalți — mulți, carî prin ajutorul ei aŭ fost scăpați de diferite morburi, și mai ales despre orbii, cărora le-a redat lumina ochilor? Fără îndoiélă ea și-a împărțit favorurile acestui fel de nenorociți, saŭ pentru că e mama unui doctor, care a luminat lumea cu razele învĕțăturei sale, saŭ mai bine, pentru că în causa aceiuia-și fiŭ a vĕrsat ea lacrimi ferbinți înaintea lui Dumnezeŭ în timp de 20 de anî, ca lumina cerĕscă să-l întórcă. Fericita mamă! Óre când ea esclama cu accentele durerii: „Vai, deplâng mórtea fiului meŭ Augustin,“ ér acum — „Fericita de mine, care prin fiul meŭ Augustin rĕspândesc *lumină* în tótă lumea.“

După aceste admirabile cuvinte, care sînt ca și o bulă de canonisare a sfintei Monice și prin care Pontificele Suveran presentă credincioșilor spre omaj și venerare pe acéstă mamă fără samĕn, Martin al V-lea transpuse rĕmășițele ei scumpe în mormîntul pregătit anume. Era un sicriŭ de marmură albă, împodobit cu sculpturi de mare preț. *Matteo Veggio de Lodi*, secretarul papei, acoperi din pietate spesele, ce trebue, că aŭ fost însĕmnate. Dóuĕ nobile dame Romane donară trei lampe de argint aurite, carî fuseră puse înaintea acestor móște sfinte, și de atunci ard neîncetat, — ziua și nóptea.

Dar aședând trupul sfintei Monice în sarcofagul de marmură, Martin al V-lea află de bine a reține afară capul sfintei. El îl închise într'un scrin de aur țintuit cu cristale, ca credincioșii să pótă ușor vedé, ceea ce mai rĕmase din fața venerabilă a sfintei Monice, să pótă vedé: *fruntea* de atâte ori atinsă de buzele sfîntului Augustin, *ochii* sĕcați acum, din carî aŭ curs lacrĕmi așa frumóse, *limba*, care a trimes cătră ceriŭ strigăte așa mișcătóre și puternice; întréga acésta ființă, care deși fără graiŭ și fără viață, tot mai vorbesce încă mamelor și le mângâie asigurându-le, că Dumnezeŭ nu lasă pe cei ce speréză întru dînsul.

Și ca o vecînică amintire despre transportarea acésta, Martin al V-lea dădu o bulă, ce rĕmase până în ziua de astăzi, punênd ast fel cununĕ pe opera cea mare a recunóscerei autentice a trupului sfintei Monice și a mării numelui ei.

Bula e datată din Roma, la 27 April 1430. Câtva timp după aceea apăru *Luther*, ca să spintece sînul Bisericii, să pregătéscă căile tărădelegilor și să arete adevĕratul înțeles al întîmplărilor enarate până aci, pe carî atunci încă nu le înțelegeaŭ. Pentru că s'a putut vedé, că ceea ce saluta Martin al V-lea în s. Monică, ceea ce glorifica atunci tótă creștinătatea, era, că ea a fost mama marelui doctor al Bisericei, pe când timpurile moderne o salută ca pe mama tinĕrului rătĕcit, și ca la atare se întorc la ea cu tótă simpatia și frăgedimea. În veacul al XV-lea s. Monică încă nu era cunoscută în adevĕrata ei lumină.

Până atunci s. Monică n'avea nici o capelă, nici o biserică. Ea era așezată lângă părețele micei biserici a sfîntului *Trofoniu*, în care serviaŭ eremiții sfîntului Augustin, și peregrinii, ce veniaŭ în mare numĕr, să céră ajutorul sfintei, nu puteaŭ umbla împrejurul mormîntului ei. *Matteo Veggio di Lodi* condus de pietate și voind să împlinéscă lucrul început, edifică lângă mica biserică o capelă dedicată sfintei Monice și transpuse într'însa trupul ei sfînt. Peregrinii veniaŭ în numĕr mare și fiind că între cei ce veniaŭ în fie care zi, ca să-și întindă mânile rugătóre peste grilajul de fĕr din jurul mormîntului — era o mulțime de femei, mai ales mame amărîte de nĕcasuri, papa Eugeniŭ al IV-lea fundă la dorința lor o *asociațiune a mamelor creștine* sub patronajul sfintei Monice, — prima idelе a operei admirabile, despre care va fi vorbă mai târziŭ, dar a cărei óră atunci încă nu sosise, — o flóre înflorită prea de timpuriŭ, și de aceea nici nu vieți de cât o zi. Prin acéstă asociațiune însĕ devoțiunea față de s. Monică pĕtrunse în tóte familiile.

Ast fel secolul nu ajunse la sfârșit, și de tóte părțile începură a dori edificarea unei basilice mari démnă de a păzi în sine comóra, cu care se îmbogățise Roma. — Și ca și când Franța, pentru care ieșirea óre-și cum din mormînt ale sfintei Monice era mai prețiósă de cât pentru tóte celelalte națiuni — ar fi presimțit acea dorință, și ar fi voit să o recunóscă mai întâiŭ, un episcop francez: cardinalul *d'Estouteville*, archiepiscop de *Rouen*, fu cel, ce edifică acéstă biserică și ast fel puse sigilul mării sfintei Monice și-i dede și ultima onóre ce-i mai lipsia în acéstă lume. Numai cât dintr'un simțĕmînt de pietate, în loc de a dedica acéstă biserică sfintei Monice, o dedicară sfîntului Augustin, ca și când ar fi vrut să-i facă bucurie acestui mare sfînt și fraged fiŭ, bucurie, că póte sălășlui în biserica sa mormîntul și trupul maicei sale.

(Va urma.)

ACADEMIA ROMÂNĂ

CONCURSURĬ PENTRU PREMIĬ.

1901.

(Continuare.)

X. *Premiul G. San-Marin,* în sumă de 2,000 leĭ, dimpreună cu procentele acestuĭ fond până la acordarea premiuluĭ (decis. 6 Martie 1895), se va decerne în sesiunea generală din anul 1902, celeĭ maĭ bune lucrărĭ scrise în limba română asupra următoruluĭ subiect:

Consideraţiunĭ asupra comerciuluĭ Românieĭ cu ţările străine, atât la Orient, cât şi la Occident, începând cu secolul al XVI-lea până în anii din urmă. — (Decis. 12 Martie 1898).

Terminul presentărĭĭ manuscriptelor la concurs este până la 1 Septembre 1901.

XI. *Premiul Statuluĭ Lazăr,* de 5,000 leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1903, celeĭ maĭ bune lucrărĭ scrise în limba română asupra următoruluĭ subiect:

Studiul vinurilor din România, din punctul de vedere economic şi al compoşiţiuneĭ lor chimice. — (Decis. 8 April 1897).

Acest studiŭ va trebui să cuprindă cel puţin:

1. Expunerea cunoscinţelor ce avem asupra:

a) Întinderiĭ viilor, valorieĭ şi costuluĭ culturiĭ lor;

b) Producţiuneĭ vinuluĭ saŭ a producţiunilor derivate şi a valorieĭ lor.

Terminul presentărĭĭ manuscriptelor la concurs este până la 1 Septembre 1902.

XII. *Premiul Adamachi,* de 5,000 leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1903, celeĭ maĭ bune lucrărĭ scrise în limba română asupra următoruluĭ subiect:

Alcoolismul în România. — (Decis. 24 Martie 1898).

Terminul presentărĭĭ manuscriptelor la concurs este până la 1 Septembre 1902.

XIII. *Premiul Neuschotz,* de 2,000 leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1903, celeĭ maĭ bune lucrărĭ scrise în limba română asupra următoruluĭ subiect:

Expunerea finanţelor Statuluĭ român de la 1859, până la 1902, cu o introducere asupra finanţelor Domniilor Regulamenture. — (Decis. 12 Martie 1898)

Terminul presentărĭĭ manuscriptelor la concurs este până la 1 Septembre 1902.

XIV. *Premiul Alesandru Ioan Cuza,* de 10,000 leĭ, dimpreună cu procentele acesteĭ sume de la 1891 până la acordarea premiului, se va decerne în sesiunea generală din anul 1904, celeĭ maĭ bune lucrărĭ scrise în limba română asupra următoruluĭ subiect:

Istoria Românilor de la Aurelian până la fundarea Principatelor. — (Decis. 5 April 1900).

Terminul presentărĭĭ manuscriptelor la concurs este până la 1 Septembre 1903.

XV. *Premiul Statuluĭ Eliade-Rădulescu,* de 5.000 leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1904, celeĭ maĭ bune lucrărĭ scrise în limba română asupra următoruluĭ subiect:

Epoca luĭ Mateiŭ Basarab şi Vasile Lupu. — (Decis. 12 April 1899).

Terminul presentărĭĭ manuscriptelor la concurs este până la 1 Septembre 1903.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Dare de samă despre mersul societăţiĭ pentru învĕţătura poporuluĭ român pe anul 1900—1901, de Petru Gârbovicean, directorul şcólelor. Bucurescĭ 1801. Societatea are şcólă frobiliană, primară şi normală, are aprópe 400 membriĭ. De la 1870 aŭ absolvat şcóla normală 465 elevĭ, ér cea primară 333. Venitele anuluĭ şcol. trecut. aŭ fost de 97.177.15 leĭ, din carĭ 23 miĭ subvenţiĭ; a cheltuit ca salariĭ şi spese de întreţinere 70 miĭ de leĭ.

Viaţa şi operile luĭ Andreiŭ Murĕşan. Studiŭ istorico-literar de Dr. Ioan Raţiŭ, profesor. Blaş 1900. Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan. Pag. 182. Preţul 2 cor.

Posta „Unirii“.

On. *V. D. în I. M-m.* În apreţierile trimise scrieţi cu totul alt ceva, şi vĕ abateţi de la chestia de sub întrebare. Nu se póta publica.

Dlui *L. R. în B.* Am primit cu mulţumită, va urma. Lipsind de acasă, scrisórea Dtale a întârziat puţin. După ce va fi resolvită, o voiŭ înainta immediat destinaţieĭ. Nu-ţĭ uita de noĭ. Salutare!

On. *A. B. în B.* Am fost rĕŭ înţeleşĭ. Preoţimea nóstră rurală arată puţin interes faţă de fondurile ce o privesc maĭ de aprópe, nu numaĭ prin aceea, că-şĭ solvesc neregulat taxele, cât maĭ mult că fug de taxe maĭ marĭ. Cu 8, 12, 16 cor. la an, ce poţĭ face?

De la Luf. Va urma.

Maĭ multora. Regretăm, dar spaţiul restrins al foiĭ nóstre nu ne permite să-l ocupăm cu lungĭ mulţumite publice.

Achităm abonamentul pe anul 1901, sem. 1. de la *Rîureana* în *Kăp-Monostor, Blageo, Căţcău, Oraviţa-română.*

Pentru *Imbuz, G. M. Beiuş,* achităm pătrarul al 3-lea din anul 1901

Achităm abonamentul pe anul 1901, sem. al 2-lea de la *Batizvasvári, Baia-de-Criş, Tohanul-vechiŭ. G. V.-Miskolcz, Kapnikbánya, Reşiţa, Desmir, Silvaşul-de-jos, Zorlenţul-mare, G. şi. Orade, Haţeg, Borgo-Tiha, Casina Abrud, Silha, B.-Ujlak, Kis-Somkut, A. S.Orade.*

Achităm abonamentul de la *Şamşud* pe anĭ 1897, 1898, 1899 şi 1900, până în 1 Maiŭ.

Pentru *Revăşel* achităm sem. 1. din anul 1900. *Al. L. Silvaşul-de-câmpie,* achităm anul 1900.

Achităm abonamentul pe anul 1900 de la *Boşa-montană.*

Achităm abonamentul pe întreg anul 1901 de la *Reşiţa-mont. Şardul-ung., Iloba, Şărmaşul-mic.*

Săbad, achităm anul 1898.

Vaida-Recea, achităm anĭĭ 1899 şi 1900.

Somoştelec, achităm sem. al 2-lea din a. 1900.

Bozediŭ, achităm anul 1900 şi din 1901 până în 1 April.

Editor şi redactor răspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

Inserate.

Cu veritabilul
Christoph-Lack se pot văpsi (colora) patimentele caselor, fără de a se întrerumpe folosirea acestora, fiind că nu are *mirosul cel neplăcut* cum şi uscarea târzie şi scorţóşă, ce o aŭ văpselile şi lacul de olei. A fără de acestea modul întrebuinţărĭĭ luĭ e de tot simplu, în cât îl póte face fie cine.

Depositе în:
Blaş: Ludovic Schuller.
Sibiiŭ: Franz Jahn Söhne.

(7) 8—15

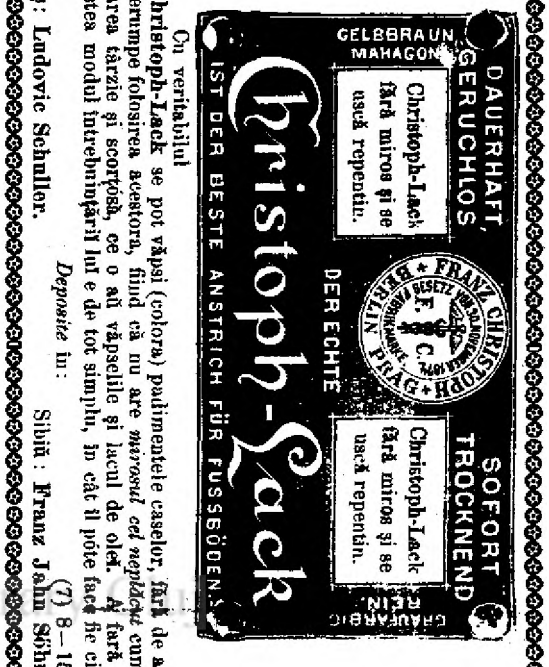

La esposiţiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote şi de metal a luĭ

(34) 33—52

Antoniu Novotny

în Timişóra-Fabric

se recomándă spre pregătirea clopotelor nóuĕ. pe cum la turnarea de noŭ a clopotelor stricate, maĭ de parte spre facerea de clopote întregĭ armoniose, pe lângă garanţie pe maĭ mulţĭ anĭ, provĕdute cu adjustărĭ de fer bătut, construite spre a le întórce cu uşurinţă în orĭ ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o latură prin ceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele patentate găurite

de mine inventate şi maĭ de multe orĭ premiate, carĭ sunt provĕdute în partea superióră — ca violina — cu găurĭ după figura *S* şi pentru acsea aŭ un ton maĭ intensiv, maĭ adînc, maĭ limpede, maĭ plăcut şi cu vibrarea maĭ voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, **aşa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 408 kg. făcut după sistemul vechiŭ. Maĭ departe se recomándă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre pre-**adjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut** — ca şi spre turnarea de **tóce de metal**. Clopote în greutate de 300 kg. şi maĭ jos se află tot de una în magazin.

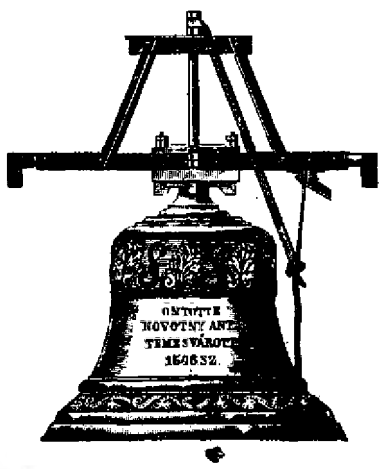

Preţ-curanturĭ ilustrate se trimit la cerere grătuit şi franco.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul XI. Blaş 20 Iulie 1901. Numĕrul 29.

EPISCOPUL LEMÉNYI—ACASĂ.

Blaş, 19 Iulie n. 1901.

În sfîrşit după patru-zeci anĭ de la mórtea sa, nefericitul Episcop Ioan Leményi se întórce în osemintele sale érăşĭ în patria, pe care atât de mult a iubit-o, aşa de fierbinte a dorit să o mai revadă şi vine să-şĭ ieie repausul etern în mijlocul soţilor sĕĭ Archiereĭ.

Sufletul sĕŭ póte privi cu bucurie din fericirea, în care petrece, căcĭ cea mai caldă dorinţă a sa s'a împlinit. El nu mai trebue să se témă, că unghia caluluĭ gotic va împrăştia ţĕrîna mormîntuluĭ sĕŭ, pentru că rĕmăşiţele sale pămîntescĭ, zac azĭ în cripta bisericeĭ Mitropolieĭ din Blaş şi de-asupra grópeĭ sale jertfă sfîntă se aduce mareluĭ Dumnezeŭ.

El póte dormi în pace, căcĭ zace între fraţiĭ sĕĭ iubiţi, în pămîntul scump inimeĭ sale, între fiiĭ sĕĭ, de carĭ vitrejimea timpurilor l'aŭ despărţit cu forţă, pentru ca o dragoste caldă să îmbrăţoşeze rĕcitele sale oseminte la reîntórcerea în mijlocul alor sĕĭ.

Sînt prea aprópe de noĭ vremile, pe carĭ el le-a trăit, sînt póte şi azĭ neliniştite patimile ómenilor, carĭ aŭ turburat viaţa acestuĭ Archiereŭ a bisericeĭ nóstre şi ĭ-aŭ făcut capetul tragic şi n'ar fi póte cu minte să ridicăm vĕlul de pe nisce fapte, de carĭ numaĭ cu regret ne mai putem aduce aminte. Povestitórea nepărtinitóre istorie va smulge la vremea sa vĕlul, pe care azĭ presentul îl reţine, şi va pune şi plină lumină înaintea viitoriméĭ întrigile, prin carĭ adversariĭ sĕĭ de odinioră, aŭ cercat să întunece gloria sa de Archiereŭ, de iubitor părinte al turmeĭ sale şi bun fiŭ a neamuluĭ sĕŭ românesc.

Articolul prim din numĕrul trecut, scris de un venerat membru al cleruluĭ nostru, a lăsat să se întrevadă nedreptatea ce s'a făcut Episcopuluĭ Leményi din partea contimporanilor sĕĭ. Bărbat serios cum a fost Bariţ, atât în fóia sa „Observatorul", cât şi mai târziŭ în „Istoria Transilvanieĭ", nu mai reeditézĕ păcatele, pe carĭ altă dată patimile prea aţitate ale duşmanilor bunuluĭ Archiereŭ, nu mai sciaŭ cum să le îngrămădéscă de-asupra capuluĭ luĭ. Şi sperăm tare, că cu cât se vor studia cu mai multă rĕcélă şi cu mai multă calmitate faptele trecute, cu atâta va ieşi mai mult la ivélă nevinovăţia luĭ.

Dar să le uităm azĭ tóte, să uităm miseriile trecutuluĭ, azĭ, când Leményi revine în mijlocul nostru, şi să ne plecăm capetele nóstre înaintea sufletutuĭ sĕŭ fericit, care azĭ privesce cu mulţumire spre fapta plină de iubirea fiilor bisericeĭ, al căreĭ cap şi el a fost o dată.

Să ne aducem aminte de lucrurile părinţilor nostri, care le-aŭ făcut întru neamurile sale, şi vom lua mărire mare, şi nume vecinic.

Cuvîntul Mitropolitului Mihályi în memoria episcopuluĭ Leményi.

»Aduceţi-vĕ aminte de lucrurile părinţilor nostri, care le-aŭ făcut întru neamurile sale, şi veţi lua mărire mare, şi nume vecinic.« I. Macaveĭ II. 51.

Împlinim un act de pietate datorită memorieĭ Episcopuluĭ Făgăraşuluĭ Ioan cândva Leményi, adurmit în Domnul în 29 Martie 1861 în Viena, unde fu înmormîntat în cemeteriul comun din suburbiul Simmering.

Osĕmintele-ĭ venerande transportate de acolo staŭ închise în sicriul, în jurul căruia ne-am adunat astăzĭ, ca să vĕrsăm lacrĕmĭ spre rugăciune pentru odihna sufletuluĭ unuĭ archiereŭ de bună pomenire, care la patru zecĭ de anĭ de la adurmire, se învrednicise acum în osĕmintele sale a se reîntórce la biserica sa catedrală, ca după cântece sacre funebrale, să fie aşedat în mormîntul, unde zac antecesoriĭ luĭ.

Adunare creştinéscă mult întristată! Voĭ carĭi aţi avut sórtea de a cunósce faţă către faţă pe archiereul Ioan când-va Leményi, şi voĭ cărora bĕtrâniĭ vi-aŭ povestit despre blândeţele şi generositatea aceluĭ bun părinte, voĭ cu toţiĭ carĭ ulmindu-vĕ priviţi la frumseţa acesteĭ mănăstirĭ, la maiestatea turnurilor eĭ, la forma reşedinţeĭ mitropolitane, ambe aceste clădirĭ monumentale restaurate şi străformate din munificenţa aceluĭ dispunĕtor peste ele; voĭ carĭ, cu mândriă vĕ desfĕtaţi de proporţiunile plăcute ale stradeĭ celeĭ nóuĕ din opidul Blaş, — voĭ cu toţiĭ daţi-mĭ voe! ca la locul acest sfînt, cu acest prilej sĕrbătoresc, să vĕ ating unele trăsăturĭ din viaţa episcopuluĭ Ioan, carĭ trăsăturĭ să vĕ arete din destul, că dacă el ca bărbatul doririlor atot Clerul, era mare în culmea prosperităţiĭ, ajuns în împrejurărĭ grele de ispită, rĕmase mare şi ca bărbatul ce scie răbda durere. Rogu-vĕ să mĕ ascultaţi!

I.

În sinodul electoral din 15 Maiŭ 1832 Ioan Leményi fu candidat în locul prim pentru scaunul episcopesc al Făgăraşuluĭ cu 179 din 212 voturĭ. Încrederea acésta în dată la început o a contracambiat archiereul prin aşedĕmintele salutarĭ ale săborului mare din 15/3 Iuliŭ 1833.

Ĕră ca aşedĕmintele acelea, pe cum şi ale săbórelor de mai înainte, să servéscă tuturora de îndreptar, marele archipăstor n'a pregetat ostenéla de a cerceta el însu-şĭ cele mai multe parochiĭ ale dieceseĭ Făgăraşuluĭ; din gura luĭ ca o lumină de foc strălucind darul, luminatu-a marginile de la Bilborul Giurgeuluĭ până la Câmpul luĭ Neag al Jiuluĭ, — de la Preluca Cetăţiĭ-de-pĭatră până la Tohanul-vechiŭ; prin buzele sale pe toţiĭ ĭ-a învĕţat a se închina unuĭ Dumnezeŭ în Treime.

Vestea despre darul cuvîntuluĭ, de care era înzestrat Episcopul Ioan Leményi, pĕtrunse de parte peste marginile dieceseĭ Făgăraşuluĭ, — credincioşiĭ din Lugoş pe la an. 1837 se rugară de Maestatea Sa Regele Apostolic al Ungarieĭ, că de óre ce Episcopia Oradeĭ-marĭ era vacantă: să trimita pe Episcopul Făgăraşuluĭ Ioan Leményi să sfinţéscă pĭatra fundamentală a bisericiĭ, ce era să se zidéscă în piaţul Lugoşuluĭ. — După ce episcopul Ioan făcuse Curţiĭ din Viena raport despre visitaţiunea canonică sevîrşită în cele mai multe parochie ale dieceseĭ Făgăraşuluĭ, se învrednicise a primi recunoscinţa laudatóre, scrisă tótă cu mâna Maestăţiĭ Sale Ferdinand al V. Rege apostolic al Ungarieĭ.

Pe cât era Episcopul Ioan înflăcărat de zel apostolic, ca să vestéscă el însu-şĭ, şi după esemplul dat de dînsul, prin clerul sĕŭ să se predice cuvîntul adevĕruluĭ: pe atâta era îngrijat şi de avîntul şcólelor din Blaş, ĕră instituţiunea creştinésca a fiilor poporuluĭ a o mijloci prin şcóle bune poporalĭ, acésta era una dintre stăruinţele luĭ de căpetenie. Câtă ostenélă a îndurat acest mare archiereŭ în interesul administraţiuneĭ bune a dieceseĭ sale, dovédă sînt protocólele presidialĭ ale Episcopieĭ din aniĭ păstorireĭ

lui, ca cele ce în mare parte cuprind dispuseţiuni formulate şi scrise cu însă-şi mâna Episcopului.

Rugămintea celor doi episcopi românesci aşternută Statutelor dietei de la 1842 în causa Românilor, locuitori pe pământul craiesc, dovedesce simţ pentru modul, după care se póte întări şi conserva biserica însă-şi, că cerură: sub punctul c) „ca din casele comune de bani ..... tineri învěţători ..... să fie ajutoraţi. Pentru zidirea de locaşele popilor şi a cântăreţilor nostri, şi pentru biserică să se rînduie ajutor.“ Sub punctul g) „ca zeciuéla fie care să o dea la popa sĕu“ ..... Sub punctul h) „ca persónelor bisericesci ..... încă să li-se taie ..... loc bisericesc.“

II.

Aceste le atinseï din cele de obsce cunoscute, éră cei ce se bucuraŭ de familiaritatea Episcopului Ioan, pe cum şi cei ce auḑiră de la unii ca şi acestia, vor fi sciind multe alte doveḑi despre virtuţile lui de archiereŭ, de unde în inima lor îl şi preţuiesc, ca pe un bărbat binemeritat de biserica sa şi de patrie.

Înse din slăbiciunea firei se întîmplă a órea, „că despreţuim faptele alese ale deaprópelui, fie cât de multe şi mari; ér dacă i-se ivesce vre-o scădere, fie cât de mică, fie fost întîmplată cât de de mult; îndată o cunóscem, în dată ne prindem de ea, şi nici odată nu o dăm uitării: şi puţină acea şi prea mică scădere adese împuţinézá reputaţiunea multor bărbaţi mari.“ [1])

Adauge, că de cum-va cutare aşeḑat în demnitate şi ordine inferióră, sub ver o privinţă póte să strălucéscă mai mult de cât archiereul sĕŭ: acesta, pe cum ne învěţă S. Ioan Gură-de-aur, are trebuinţă de óre care spirit dumnezeesc, ca să nu fie stăpânit de pismă, nici se cadă în întristare. Pentru că acea, ca cel ce este mai mare după vrednicie, să fie întrecut de cătră inferiori, şi acésta să o rabde cu tăriă: acésta nu este însuşirea unui suflet mic, nici însuşirea sufletului nostru, ci a unui suflet adamantin.“ [2])

Acésta ori asemenea cred eŭ că va fi judecata posterităţii, dacă va cunósce fasele procesului, care a paralisat în parte stăruinţele Episcopului Ioan.

Ér ţinuta Episcopului în faţa judeţului marţial, a o cumpeni, nu ni este dat nóuĕ; că el a preferit a abzice şi a întra în calea esiliului, înfruntând tóte greutăţile aceluia: de aici nu fără temeiŭ am conchide la caracterul hotărît şi la constanţa lui de archiereŭ iubitor de biserica sa, pentru a căreia bine s'a adus el pe sine jertfă binepримită.

Odihnesce în pace Părinte Sfinte! Turma care o aï pověţuit la cărările dreptăţii, cu gratitudine îţi aduce a minte de tóte câte le-aï făcut şi răbdat pentru mântuirea ei; cu ferbinţéla dragostei fiesci se rógă pentru sufletul tĕŭ cel mare, ca să afli îndurare la tronul ceresc pentru tóte cele lucrate ori lăsate; credem că suferinţele Tale îndurate în depărtare de la aï tĕi, Te vor pune lămurit înaintea dreptului judecător; la piciórele Lui cere milă şi ajutoriŭ bisericii, carea implorând binecuvîntarea Ta, întru nădejdea fericitei învieri implóră de la Părintele îndurărilor, ca partea Ta să fie cu drepţii, şi memoria Ta în veci binecuvîntată! Amin.

[1]) S. Io. Chrysost. De sacerdotio Lib. V. 5.

[2]) l. c. 8.

De la Viena la Blaş.

Mormîntul lui Leményi.

În biografia Episcopului Leményi, scrisă de octogenarul fost preposit Const. Papfalvi şi publicată în „Fóia bisericéscă şi scolastică“ Nr. 1 - 3 din 1890, se spune între altele, că „de sórte persecutatul“ Episcop, a avut o singură durere şi un dor, care nu l'a părăsit până la ultima vieţii resuflare, şi a nume, ca „pământescile sale relicuii, să nu se astupe cu ţĕrină străină, făr cu a patriei sale, în care a vĕḑut primele raze a luminei.“ Dorinţa acésta nu i-s'a împlinit şi voe nu i-s'a dat, ca să petrécă ultimele zile ale vieţii în Transilvania. Sdrobit de acéstă durere şi-a cumpĕrat până a fost în viaţă un petec de loc în cemeteriul San-Marc, unde apoi a şi fost îngropat.

Pe piatra mormîntală, o cruce mare, a fost gravat următorul epitaf:

Resurgam!
Illustrissimu-lu şi
Reverendissimu-lu
Domnu
IOAN LEMÉNY
de LEMNII
din anulu 1833.
Archiepiscopu
gr. catolicu a Fagarasiu-lui
in Transilvania.
Nascutu in Desmiru in Transilvania
in 23 Aprile 1780
Reposatu in Vienna
in 29 Martiu 1861.
Fia-i teren'a usióra!

Mormîntul sĕŭ era în seria 96, nrl 4700.

Feuilleton.

DIN VIAŢA EPISCOPULUI LEMÉNYI.

— Fragmente. —

Cuminte băiat era Ioan Leményi la timpul sĕŭ! Născut la anul 1780 — pe când Sinkai îşi ilustra deja numele — el îşi petrecu copilăria în locul nascerei, la Desmir. Acest modest sat, aprópe de Cluş, şi astăḑi mai pórtă dór înfăţoşarea ce o avea pe atunci. Ferit din drumul larg ce duce spre Cluş, aşezat pe nisce coline, în faţa sórelui, el şi-a păstrat neschimbat caracterul vechiŭ al unui sat de lobagi. Căsuţe modeste acoperite cu trestie şi paie, fórte puţine cu şindile saŭ ţigle, aruncate fără rînduială, unele mai în grădină, altele mai spre uliţă, — are nisce ulicióre strîmbe — ele strălucesc în sóre resfirate, cu păreţii lor albi, pare că o taberă din vechi vremuri şi ar fi făcut popasul de o zi dóuĕ pe aceste coline scutite de vênt.

Primăvara, când înfloresc acăţii, fórte numeroşi, satul strălucesce şi mai mult de albéţă şi plin de miresmele dalbelor flori de pe arbori, bâjbâie de murmurul lin al albinelor, par că ar fi o mare stupină întrégă colonia.

Din simplitatea plăcută a acestui sătuţ dór dóuĕ case se relevéză în deosebi atenţiunei privitorului. O casă domnéscă, şi casa Domnului. Ceasta din urmă e mai modestă; făcută din lemn, are un târnaţ, un mic turnişor, dar are şi o frumósă situaţie, pe un loc mai ridicat. Este una dintre cele mai vechi biserici românesci.

Ceea alaltă casă e de zid; are târnaţ şi ea, dar mai frumos; e ca un portal, şi se uită drept la biserică; acésta a fost casa natală a lui Leményi; saŭ cel puţin, aci în locul ei, a stat şi casa în care s'a născut cel dintâiŭ băiat al domnului *Ioan Pop de Leményi*. Era ziua de 23 Aprilie, când se ivi primul prunc, de odată cu drăguliţa primăvară, în tinĕra familie a „domnului“ din Desmir. Numele lui era Ioan.

Tatăl lui Ioan era nobil, avea ceva moşie, şi era şi oficial la comitat. Dar era Român gr. cat. satul întreg de alt-fel era gr. or. pe atunci.

Copilăria până la 7 ani în Desmir şi-a petrecut'o băiatul Ioan Pop de Leményi. (aşa se scria într'un timp şi el.) De aci, de pe colinele Desmirului scăldate în sóre, va fi primit el primele impresiuni luminóse, carî i-aŭ făcut sufletul aşa de dornic de lumină şi inima aşa de blăndă, şi de móle, ca ceara de la sóre. De la albinele cele multe din Desmir va fi învěţat el sirguinţa ceea mare spre mierea sciinţei, care îl caracterisa.

După sburdăluiciile nevinovate alor 7 ani — umblând după fluturi în sóre şi după florile dulci de acăţi — domnişorul Ioan a plecat la şcólă la Cluş. După câţi-va ani apoi a venit la Blaş, unde învěţaŭ părinţii basilitani. Dar pătimind de ochi, băiatul fu dus érá-şi la Cluş, ca să fie mai aprópe de părinţi. Aci învěţa tot la călugĕri, anume la piarişti, carî îl iubiaŭ fórte mult pentru talentele lui. În Cluş absolvă gimnasiul, filosofia, şi mai târziŭ drepturile. În tóte clasele avea tot caiculiï cei mai buni, pe când cei alalţi fraţi — mai avea doi — învěţaŭ rĕŭ. De aceea adese ori îl ziceaŭ conşcolarii rizênd:

— Măi Ioane, tu aï furat mintea şi de la fraţii tĕi!

Cum ziceam, era cuminte băiat Ioan Leményi.

* * *

— Numai popă, numai popă, vreaŭ să fiu.

Asta pare, că era vorba lui Leményi din tinereţe.

La anul 1800 el era — cum s'ar zice — iurist absolut. Dar n'avea de gând să se facă advocat ori amploiat, ci popă, popă românesc.

Îl invitaseră deja piariştii, cu multă dragoste şi cu mare insistinţă să între în cinul lor, dar ei nu se învoi nici de cum. Mulţi tineri distinşi de Român urmaseră unei ast fel de invitări şi ilustraseră ordul piariştilor perduţi petru neam. Leményi însă nu voi să facă asemenea. El voia să fie popă, dar numai popă românesc. Vedea el că şi Românii şi mai ales Românii — aŭ lipsă de ast fel de preoţi, carî să fi trecut prin mai multe scoli, sa-s fi câştigat învěţătură de mai multe feliuri, spre a fi poporului mai de folos. Numai ca în un cas estrem se gândia el la piariști, când Românii nu ar voi să-l priméscă în cler.

Şi se facuseră mai multe încercări, pentru a nu fi primit. Chiar şi părinţii lucraŭ într'aceea pentru ca s -l abată de tot de la popie.

*

Din cronica Franciscanilor.

Despre înmormîntarea Episc. Leményi, cronica mănăstirii franciscanilor, unde a ședut el, povestesce următórele:

Ex Protocollo Conv. Viennensis O. M. 1861.

„Die 29 Martii feria 6 in Parasceve Illustrisimus ac Reverendissimus D. Ioannes Leményi de leményi quietatus Episcopus graeco-catholicus Fogarasiensis, inde ab anno 1850 in nostro Conventu habitans, tum senio, tum gravi imorbo fractus extremum diem clausit, aetatis suae anno 82. Funus solemne servatum est 31 e. m. domineca Resurectionis hora ½3 pomeridiana ritu graeco-catholico. Pro sacra hac functione invitatus erat Illustr. et Rem. D. Episcopus Magnovaradiensis Erdölyi, qui morbo detentus, Canonicum Capituli graeco-catholici D. Szilágyi ad illam servandam obligavit. Benedictione funerali in cubili, quod defunctus inhabitaverat, peracta, cadaver ab alumnis Collegii Graeco-catholici ad ecclesiam S. Barbarae deferebatur, ubi reliqua funeralia absoluta sunt.

Comitabatur funus sub eruce tota hujus Conventus familia, cum alumnis Collegii Pazmanei, et quam plurimis denati Praesulis cultoribus"

Sig Vienne die 13 Iulii 1901.

P. Venantius Schnellbach-Pataky
h. t. Guardianus.

Pregătirĭ pentru eshumare.

Cum la Viena în cemeteriul numit tot la 40 anĭ se eshuméză morții și pun se îu o grópă comună, fericitul preposit, spre a abate o ast fel de profanare a rĕmășițelor acestuĭ, în adevĕr rar, de lume persecutat archiereŭ și părinte, propuse încă în 1890 readucerea lor în patrie.

În anul acesta împlinindu-se cei 40 anĭ, Veneratul Capitul mitropolitan a hotărît să împlinéscă acéstă dorință plină de pietate și a încredințat încă în lérnă pe Ilustr. Sa Dl Preposit *I. M. Moldovan* cu esecutarea eĭ.

Avînd concursul distinsuluĭ medic *Dr. Eman. Doctor,* s'aŭ făcut din vreme tóte cele de lipsă, esoperându-se concesiunea de lipsă, pentru esumare și transportare. Împedecat de morb Il. Sa Dl Preposit n'a putut să împlinéscă acéstă încredințare, pe care atât de cu drag a primit'o. Dar și de alt cum la biserica curții mitropolitane fiind de lipsă unele reparărĭ, aceste încă causară puțină întârziere. La 10 ale lunei curente Rsm. Î. M. Moldovan a plecat în sfârșit la Viena, însoțit de redactorul nostru.

Eshumarea.

În 15 c. s'a făcut esumarea la órele 3 d. a. A fost de față Il. Sa Dl prelat *I. M. Moldovan,* medicii: *Dr. Turcu* și *Dr. Doctor,* alumniĭ din Augustineu *Valer Tr. Frențu* și *Victor Macavĕiŭ,* clericii *Vas. Suciŭ* și *Ioan Bĕlanu,* fisicul orășenesc și redactorul nostru. În fața acestora s'a desgropat fericitul Episcop.

Mai întâiŭ s'a aflat capul, apoĭ a ieșit la ivélă ornatul episcopesc în care a fost îngropat bine conservate amêndouĕ. Un cioclu a ridicat osemintele aflate și le-a depus în cosciugul de metal, care a fost închis ermetice. Pe cosciug în numele colonieĭ române din Viena dl Dr. Doctor și Dr. Turcu aŭ depus o frumósă cunună de florĭ naturale, de carĭ atârnaŭ treĭ frunze în colorile naționale. Pe frunze era următórea inscripție: *„Românii din Viena — Episcopului Leményi — 15/7 1901."*

Spre casă.

Cosciugul așezat în carul mortuar a fost transportat la gară, unde a fost pus în vagon separat. La órele 9 și 22 minute sara a plecat spre Blaș însoțit de redactorul nostru; Illustr. Sa Dl Preposit mai rĕmânênd la Viena. Diminéța la 6 óre a ajuns la Pesta, unde vagonul a fost adaus la trenul personal ce plécă la 8 óre și 30 min. spre Cluș. În chipul acesta Mierculĭ nóptea la 1 óră trenul a sosit în gara din jos (Küküllőszög) a Blașuluĭ, unde aștepta Rev. Domn *Dr. Vasile Hossu,* preoțĭ, mulțĭ tinerĭ, universitarĭ, studenți, cetățenĭ ș. a.

Sosirea acasă.

La gara Blașuluĭ cosciugul a fost așezat în carul mortuar, tras de patru caĭ. Înainte mergea capelanul Blașuluĭ *Iuliŭ Nistor* îmbrăcat în ornate preoțescĭ. De amêndouĕ părțile urmaŭ cei presenți în mânĭ cu luminĭ aprinse și cântând.

În liniscea tainică a nopțiĭ, cântarea se ridica ca pe aripĭ de îngerĭ spre ceriul sĕnin. La lumina plăcută a stelelor, pare că se coborîa binecuvîntarea cerésc spre tristul conduct și dunga de albéță, ce se zăria spre rĕsărit, indica óre cum, că curățit e sufletul ce a sălășluit o dată în aceste óseminte. Era atâta linisce în natură, atâta pace, și acentele cântărĭ „Sfinte Dumnezeule" părea ca imnul sublim, pe care nóptea îl aduce tronuluĭ divin.

Eraŭ trecute 2 óre din nópte, când cortegiul percurgênd satul Blaș, strada cea lungă, strada mică și piața, ajunse la biserica catedrală, zidită de cel ce azĭ revine sub boltele eĭ frumos arcuite.

Deși scirea telegrafică despre sosirea osemintelor ajunse în Blaș, după 5 óre, totuși interiorul catedraleĭ îmbrăcase tristul vesmînt de jale. Stalele canonicescĭ, stranele profesorilor și amvonul eraŭ îmbrăcate în postav negru, și catafalcul era așezat din jos de presbiteriŭ.

Tótă nóptea se cetiră evangeliile patimilor și se făcu întreg serviciul de la îngroparea preoților.

Așezarea în criptă.

Mierculĭ dim. la órele 7 s'a celebrat sta liturgie pontificată de Esc. Sa Mitropolitul, asistat de canonicii: Iosif Hossu, Gavr. Pop, Dr. V. Szmigeșki și Ales. Uilăcan,

---

La 1800 — când Leményi era înrist absolut — Doctorul Molnár, vestitul Molnár, care și-a înscris numele în istoria literaturel, se hotărî să mai mérgă odată la Viena, să mai învețe ceva noŭ într'ale operațiunilor. Cunoscut bine cu familia luĭ Leményi, pe care îl avea drag, póte eraŭ și înrudițĭ, îi făcu propunerea să-l însoțéscă. Firesce, că primi cu entusiasm.

La Beciŭ! Pe vremea aceea o călĕtorie până la Viena era un eveniment. Și pe tinĕrul Leményi îl atrăgea nespus Viena aceea, unde era Înălțatul Împĕrat, de la care Românii — așteptaŭ cu atâta încredere un viitor mai bun.

Pare că destinul îl mâna iresistibil spre acel loc, care mai târziŭ avea să-i fie loc de amar esiliŭ, și loc de mormînt — provisor.

Închipuiți-vĕ dorul tinĕruluĭ înrist absolut de a pleca cu un Dr. Molnar la Viena. Dorul ca dorul, dar trebuia și curaj. Așa o călĕtorie, care se făcea cu diligeanțul peste pustele Ungarieĭ, pline de antecesoriĭ luĭ Rozsa Sándor, și dura cam 18 – 20 de zile, pretindea curaj, căci era plină de pericole. Și — se vede — tinĕrul Leményi avea și curaj, căci a plecat. Era vară și putea risca, mai ales că așa de mult doria să vadă împĕrătescul oraș, și că pe atunci era un titlu de mare merit și mare curaj a fi fost la Viena.

Pe drum aŭ avut și eĭ o aventură. Li-aŭ ieșit și lor în cale o ceată de ficiorĭ de codru, dar norocul lor, nu eraŭ de aĭ luĭ Rozsa Sándor, ci nisce pui de Român. Cum, cum nu, destul că s'aŭ scăpat teferi, și la pungă și la trup. Dór atâta numai că tinĕrul Român Leményi a trebuit să le cânte și le-a cântat nisce frumóse cântărĭ românescĭ, așa cum se cântă la biserică și cum a învĕțat eĭ pe la Blaș. Cântările sfinte de la mănăstirea din Blaș, aŭ muiat inimile puilor de codru, și în loc să facă ceva rĕŭ domnilor de Român, s'aŭ îmbunat și eĭ la suflet, și le-aŭ poftit cale bună către Beciŭ, la împĕrăție.

*

În Viena, între multe altele, și între alțĭ mulțĭ, Leményi a vĕdut și pe Iosif Mehești, consilier de curte de acolo, póte cel mai mare Domn printre Românĭ atunci. Mehești, autorul vestitului *Supplex libellus,* era compatriot cu Leményi. Tatăl sĕŭ, Teod. Mehești, a fost protop. în Cluș-Mănăstur, trebuia să fi fost înainte cunoscut cu familia Leményi. Vesel de visita tinĕruluĭ compatriot, Mehești, ca un bun naționalist ce era, numaĭ de cât se gândi să-l așeze într'un post, cu bun viitor, lângă el. Î-a și propus se rĕmână practicant la cancelaria aulică. Pe lângă tóte sfaturile și insistințele sale însĕ n'a reușit să-l abată de la propusul sĕŭ de a rĕmânĕ să se facă popă românesc.

— Sciŭ că mĕ veți judeca de fanatic — zicea tinĕrul Leményi — dar cu tóte acestea trebue să vĕ spun, că eŭ dacă nu voiŭ fi preot, nu mi-am ajuns scopul vieții.

Și Mehești, vĕdênd firma convingere a tinĕruluĭ înrist, de parte de a-l judeca fanatic, îi laudă hotărîrea.

*

Reîntors de la Viena Leményi alérgă la Blaș, la episcopul Bob cu rugarea să-l priméscă în cler. Bob prevenit de părinții tinĕruluĭ — tatăl sĕŭ era pe atunci *commisarius rectificator,* conscriitor de dare — îi refusă rugarea sub diferite pretexte. Îl făcu însĕ „provisor".

Provisorul pe vremea aceea era să fie un sbiciŭ al ĭobagilor. Avea să înjure, să pocnéscă și să plesnéscă în urma lucrătorilor, ca să se siléscă. Lucrurĭ, carĭ nu se împăcaŭ cu firea sufletuluĭ distins al luĭ Leményi.

Episcopul — vĕdênd că nu-ĭ de aceea trébă — îl îndemnă se mérgă la tabla din Murĕș-Oșorheiŭ, să facă pracsă și esamen de advocat, oferindu-ĭ tóte spesele.

Leményi mulțămia de bunăvoință și-și repetia rugarea sa veche, să fie primit în Seminar, că de nu — el va cerca în altă diecesă. Se gândia la Oradea-mare, unde era bunul episcop Vulcan. Blânda amenințare avu efect, Leményi deveni cleric.

Într'aceea o altă pedecă se pregătia. Fișpanul Clușuluĭ, Anton Jozsika, scia și el de tinĕrul Leményi. Se și interesa la tatăl sĕŭ despre el.

— Unde ți-e ficiorul? — zise fișpanul într'o zi către comisarul de dare.

— E „provisor" în dominiul episcopuluĭ de la Blaș. . . .

— Provisor! Ah, nu e ficiorul dumnitale de provisor. Acela e pentru alte domniĭ născut. Spune-ĭ să vie la mine, îl daŭ eŭ post mai vrednic, de unde va avé viitor. Mai întâiŭ va fi solgăbirăŭ, apoĭ. . . .

Comisarius rectificator mulțămi cu mare închinăciune. În curînd se duse la Blaș, să-și aducă ficiorul. El era deja în Seminar. Viața îi era aspră, dar îi plăcea. *Per aspera, ad astra* — își zicea tinĕrul cleric, după profesorii sĕĭ. Și nu voi să mérgă solgăbirăŭ.

Tatăl sĕŭ, nĕcăjit, se plânse episcopuluĭ, credênd că întrevenirea luĭ va folosi de sigur.

rectorul semin. Bas. Raţiu, director prepar. G. Muntean, asesorii consist. I. German şi N. Popescu, v.-prot. Blaşului Georgiu Bărbat, prof. Silv. Nestor, I. F. Negruţiu, Aron Deac, N. Pop, Emil Viciu, Oct. Bonfiniu, Dr. Vas. Suciu şi Ioan Fodor, proto-not. consist. Şt. Pop, diaconii Br. Micu şi Iacob Popa, cu totul 21 persóne. A cântat corul mixt condus de prof. Murĕşan şi Papiu. Dupa sfirşitul sfintei liturgii, s'a început serviciul înmormîntării, la capetul căruia Escel. Sa Mitropolitul a rostit o pătrundĕtóre cuvîntare, pe care o publicăm la alt loc al foii nóstre.

Cuvintele emoţionate ale vorbitorului, lacrimile cari îi inundară ochii, vócea pătrunsă de durere, făcură, ca întreg publicul de faţă să fie cuprins de o emoţiune durerósă.

Terminând Mitropolitul, chorul întonă „în veci amintirea lui“ şi corteginl se puse în mişcare. În frunte mergeau doi prapori, apoi urmau preoţii, cari nu serviau, purtând în mâni luminî aprinse, apoi chorul, lungul şir al celebranţilor tot cu luminî aprinse, 2 clerici purtând cununele, cosciugul dus de 6 preoţi şi apoi publicul care a fost de faţă. Pe drum se făcură trei stări, cetindu-se evangeliile prescrise la morţi.

Cosciugul a fost dus la biserica Curţii mitropolitane, unde după ce Escel. Sa Mitropolitul Victor a cetit deslegările, a fost aşezat în locul destinat lui, în societatea vrednicilor sĕi înaintaşi şi urmaşi.

La óra 1 d. a. preoţimea, care a celebrat la actul funebru a fost întrunită la masa Escel. Sale. Afară de acestia au mai fost învitaţi Rsmul Dr. Vasile Hossu, prof. Papiu, Murĕşan şi redactorul nostru.

Mitropolitul a mulţumit în alese cuvinte acelora, cari au ostenit să aducă la bun sfîrşit acest act de pietate şi iubire faţă de Episcopul Leményi. I-a rĕspuns canonicul Dr. Vasile Hossu.

Requiem.

Ni se scrie din Viena, că la biserica gr.-cat. de la Sta Barbara, s'a servit un requiem pentru Episcopul Leményi. A celebrat Ill. Sa Dl Preposit Moldovan, asistat de preoţii Frenţ şi Macaveiu, ca diaconi. Înaintea altarului pe un catafalc improvisat era o cruce, potir, disc, stea şi patrahir.

— Sciî ce? — zise bunul episcop Bob, după ce-l ascultă. „Lasă-l în pace unde-i. Cine scie, póte că el e destinat să ocupe când va scaunul acesta, în care mĕ găsesc eu astăzi. . . .

*

În doi ani şi jumĕtate Leményi absolvă teologia în Blaş. La dorinţa lui mai fu trimis pe doi ani la facultatea teologică din Oradea-mare, care era vestită pe atunci.

La 1805 era deja profesor de filosofie în liceu şi de istorie bisericéscă în Seminar.

Îşi ajunse vechia sa dorinţă:

— Numai popă, numai popă vreau să fiu. *)

Dela Cruce.

*) Date biografice despre episcopul Leményi a publicat dl Dr. A. Bunea în „Enciclop. Română“ şi în *Şematismul iubilar* ce va apăré în curând. Asemenea fericitul canonic Cons. Papfalvi, în *„Fóia bis. şi şcolastică“* din 1890. Mai interesanse în felul lor mi se par datele lui Bariţiu publicate în *Observatoriul* 1880 (nrii 17 şi urm.) sub titlul: *„Episóde din viaţa episcopului Ioan Pop de Lemeni.“* De la Bariţiu m'am inspirat şi eu, la aceste fragmente. Pagubă că Bariţiu şi-a curmat »de o cam dată« — zicea — »memoriile« sale, şi mai pagubă că mi-se pare nu le-a mai reluat nici când.

Ast fel deci Viena şi Blaşul aŭ convenit întru a înălţa fierbinţi rugăciuni pentru acela ce de abia după 40 anî de la trecerea sa din acéstă viaţă a putut să repauseze în linisce în pămîntul patriei sale pe care atât de mult a dorit-o să o revadă înainte de ce ar adormi.

Tineri şi bĕtrâni, preoţi şi mireni aŭ simţit azi în inimile lor bucurie şi mângăiere, sciind pe martirul Episcop revenit în mijlocul alor sĕi.

Încheiem şi noi aceste şire cu frumósele cuvinte ale iubitului Părinte şi Păstor.

„Odihnesce în pace Părinte sfinte! Turma care o aî povăţuit la cărările dreptăţii, cu gratitudine îşi aduce aminte de tóte câte le-aî răbdat pentru mântuirea eî . . . . Suferinţele Tale îndurate în depărtare de la aî tĕi, Te vor pune lămurit înaintea dreptului judecător. . . . Fie partea Ta cu drepţii şi memoria în veci binecuvîntată!“

Rap.

Revistă bisericéscă.

Franţa. Vĕdĕndu-şi visul împlinit, primirea proiectului despre congregaţiuni, parlamentul şi senatul francez s'aŭ şi grăbit cu presentarea lui spre sancţionare. Ba mai mult, ca nu cum-va să se amâne timpul meritelor patriotice, în ziua sancţionării numitului proiect, acum lege, aŭ şi ales comisiunea însărcinată cu esecutarea acestuia. Pe cum era natural în comisiune aŭ întrat tot ómenî de aceia, cari sînt cei mai înverşunaţi duşmani ai bisericii. Lege aşa dară s'a făcut şi s'a promulgat, acum vine esecutarea ei. Primul punct al esecutării a fost publicarea căilor, prin cari congregaţiunile nerecunoscute pot să se reguleze.

Pe când acestea se întâmplaŭ în Franţa, pe atunci ambasadorul francez din Constantinopol, Constans cu numele, plângea nimicirea influinţei franceze în în orient atât de strîns legată cu istoria congregaţiunilor. Meritul, că limba franceză era limba internaţională în Orient, îl aŭ călugării francezi cu şcólele lor. Era atât de mare influinţa acestor scoli, în cât Germania cu tótă politica eî şi cu tóte cercurile oficiose, ce le-a pus în mişcare în favorul germanismului, n'a putut isbuti la nimica. Şi acum vin înşişi francezii ca să facă un serviciu Nemţilor, pe care nici eî înşişi nu şi-l'aŭ putut face. Aşa se plânge Constans. Lacrămile lui însĕ sînt prea târzie. De alt mintrea observările lui şi dacă ar fi fost mai naite n'ar fi putut opri pe francezii de la cârmă de la împlinirea dorinţei de mult nutrite, lovirea bisericii catolice, duşmana neîmpăcată a francmasonerieî.

Corespondinţe.

„Protopopii şi preoţii“.

Din Archidiecesă în Iulie 1901.

În primul din Nrul 26 a. c. sub titlul „Protopopii şi preoţii“, Unirea sulevéză o cestiune de mare moment. E vorbă de relaţiunea esistentă între protopop şi preoţimea subalternă pe de o parte, ér pe de alta de cea esistentă între acesta şi auctoritatea supremă bisericéscă.

Fiind că în instituţiunea protopopilor zace aşa zicĕnd aprópe întreg organismul vieţii nóstre bisericesci-şcolare, o cestiune de atâta importanţă, nu o putem petrece fără de a o cerne mai de aprópe.

Nemuritorul *Petru Maior,* instituţiunea protopopilor de astăzi o deduce de la cea a Chor-episcopilor de odinióră, prin urmare protopopia şi numai ca trĕptă în ordul ierarchic este un post de onóre şi mai înalt, de cât preoţia, şi pentru aceea auctoritatea bisericéscă tot de una a grijit a aşeza în oficiile de protopopi preoţi mai apţi şi mai cualificaţi, ca ast fel mai bine să pótă corĕspunde misiuneî lor încredinţate.

Cu atât mai important apare oficiul protopopului, dacă considerăm agendele împreunate cu el. Acestea agende în resumat se pot esprima în dóuĕ cuvinte: *biserica* şi *şcóla.* Cu privire la biserică, protopopul are să se îngrijéscă se înţelege cu conlucrarea preotului, ca aceea să fie în bună ordine, ca averea eî să se administreze esact şi conscienţios, pe preot să-l îmbărbăteze la lucru, să-î dele inviaţiunile necesare, să-l laude dacă e vrednic, ér dacă nu să-l admonieze, ér pe poporeni dându-i-se numai ocasiune să-l instrueze şi îndemne la tot ce e bun şi să-î feréscă de ce e rĕu.

Referitor la şcólă, are să urmăréscă în calitate de inspector şcolastic, mersul învĕţămîntului şi starea învĕţătorului; să visiteze şcolile din tract mai de multe orî pe an, ér nu numai cu ocasiunea esamenului, să îndemne pe părinţi a-şi trimite pruncii la şcólă, să grijéscă de incassarea regulată a salarelor învĕţătorior şi ţinerea edificiilor şcolare în bună ordine. Poporul aştéptă de la protopop vorbiri, când lasă în parochii, şi dacă cu ocasiunea publicării raţiunilor saŭ a luării esamenului, acestea nu le are în vedere, ci numai diurnul şi prânzul, atunci puţin edifică.

Acestea sînt în resumat agendele împreunate cu oficiul unui protopop, în raport cu clerul subaltern şi cu credincioşii din parochii, — dar pe lângă acestea protopopul are agende însemnate şi în raport cu auctoritatea supremă bisericéscă. Protopopul este ochiul Episcopului, şi fiind că Episcopul în persónă nu póte deprinde supraveghierea peste viaţa religoso-morală a clerului şi a credincioşilor, acésta o face prin protopop. — Este o sfîntă datorinţă deci a protopopului, ca să dele Episcopului informaţiuni esacte, atât cu privire la clerul subaltern, cât şi cu privire la credincioşi. Auctoritatea supremă bisericéscă, neputĕnd veni în contact immediat cu clerul subaltern şi cu credincioşii, judecă pe basa informaţiunilor şi a actelor, ce le daŭ protopopii. E de lipsă deci, ca acestea informaţiuni să fie drepte, nepătimaşe şi corĕspunzĕtóre adevĕrului. — Durere! în multe privinţe s'a observat, că acésta nu tot de una e aşa, ci în unele casuri se aŭ în vedere şi interese personale, ceea ce dă ansă la nemulţumiri şi murmurări în cler. Nu susţin acésta în general, dar cu unele casuri ce le am la mână, pot să dovedesc, şi acésta mĕ îndémnă să subscriu eele ce le susţine corĕspondentul *Gazetei* din Nr. 107 din a. c. — Respect şi reverinţă daŭ protopopilor zeloşi şi conscienţioşi, nu sînt dator însĕ cu acestea, faţă de cei negligenţi şi nepăsători.

Zice *Unirea,* că spiritele deştepte şi luminate, nu lucră pentru rĕsplată. E drept

aaésta, însе eŭ nu înţeleg aci rĕsplată cu banĭ, ci óre care recunoscinţă a ostenelelor şi a meritelor; căcĭ aceea te îmbărbătézĕ la lucru mai departe, însе când vedĭ că orĭ lucrĭ, orĭ nu lucrĭ, tot una e; şi de multe orĭ cel care nimic nu face, e preferit celuĭ ce pórtă zaduful zilelĭ, trebue să te disgustezĭ şi să te umplĭ de amărăciune.

Dar nu vreaŭ să fiŭ pessimist, ci din contră sperez, că cu timpul tóte se vor îndrepta şi fie căruia meritată rĕsplată i-se va da.

Un preot archidiecesan.

„INOCENŢIŬ MICU CLAIN"

Societatea teologilor din Blaş.

Raport general pe anul scolastic 1900—1901.

(Continuare.)

În prima linie preotul e chemat a apĕra poporul de acest pericol îndoit, el e chemat a feri turma de păşune infectată, el e responsabil de abaterea poporului din calea adevĕrului.

Preoţiĭ fiind în atingere nemijlocită cu poporul sînt datorĭ să arunce sĕmînţa idealismuluĭ religios şi să ferĕscă mlădiţele tinere de bruma doctrinelor veninóse.

Noĭ ca fiitorĭ preoţĭ aicĭ avem, să ne provedem cu celea necesare, să ne deprindem la muncă, ca la timpul sĕŭ să fim folositorĭ acelora, în fruntea cărora vom fi puşĭ, aicĭ, unde nu sîntem espuşĭ luptelor pentru esistenţă, şi doctrinelor contrazicĕtóre între sine, ridicule şi absurde şi aprópe tot de una funeste în urmărĭ.

Nădejdea pusă în acéstă mişcare, n'a fost zădarnică. În celea 7 şedinţe literare, ţinute în decursul anuluĭ, s'aŭ cetit o parte corĕspundĕtóre aşteptărĭĭ. Prin îndemn şi esemple împrumutate s'a început o activitate mai seriósă, mai febrilă, mai multilaterală.

Deşi timpul a fost scurt totuşĭ aŭ incurs 16 operate vrednice de primire. Chiar şi în praxa uşóră cu bucurie trebue să constatăm trecerea de la novelistica erotică la cea istorică şi încă o trecere cu succes prelucrându-se teme din trecutul neamuluĭ nostru şi din sfînta scriptură.

Disertaţiile de cuprins social filosofic saŭ istoric-filologic numaĭ spre laudă pot servi autorilor, de a căror vrednicie s'a putut convinge On. public, parte cu ocasiunea seratelĭ literare, parte din colónele „Unirĭĭ".

E vrednic de amintit operatul: „Credinţa într'un suflet nemuritor şi într'o viaţă venitóre a sufletelor la Indĭ, Grecĭ şi Romanĭ."

Operatul acesta e un studiŭ făcut pe basa literaturel poporale a acestor popórĕ.

Autorul acestel lucrărĭ pentru succesul în fond şi formă a fost premiat din partea societăţiĭ.

Celealalte operate sînt recensiunĭ şi traducerĭ de conţinut religios, social, destul de bine succese.

Din schiţarea acésta fugitivă On. public îşĭ póte face o idelĕ óre care despre succesul obţinut în acest an, şi că óre îndreptăţiţĭ sîntem a spera, că aurora seclului noŭ va fi o auroră senină şi pentru societatea nóstră.

Pe lângă şedinţele ord. adm. exstraordinare şi literare s'aŭ ţinut 2 şedinţe, una constituantă şi una generală. În cea constituantă conform regulamentuluĭ intern s-a ales noul comitet în modul următor: preşedinte dl Sever Ioan Frăţilă, teol. an. III; vice-preşedinte dl Niculae Ticaciŭ, teol. an. II; secretar dl Vasile Moldovan, teol. an. III; cassar dl Traian German, teol. an. II; archivar dl Eugeniŭ Pop Pĕcurariŭ, teol. an. II; controlor dl Corn. Andrea, teol. an. I; bibliotecar dl Petru Ţîntea, teol. an. I; rĕmânĕnd, ca oficiul de notar să se completeze din fiitorii teologĭ de anul I.

Tot în şedinţa acésta se alege o comisie de 9 membrĭĭ însărcinată cu scrutarea activ. comit. pe anul espirând, avênd fie care secţie de 3 membrĭĭ a-şĭ da raport despre resortul eĭ încredinţat.

B) Societatea de lectură „Inocenţiŭ M. Clain", pentru ajungerea scopuluĭ eĭ sublim, ca de un mijloc indispensabil, dispune şi de avere în banĭ, care formézĕ casa societăţiĭ.

Statul activ cu finea anuluĭ şcol. trecut a fost 2170 cor. 35 fil.

Bilanţ.

Percepţiunĭ în decursul an. crt.	1531·36 c.
Erogaţiunĭ „ „ „ „	1021·71 c.
Rĕmân banĭ gata	509·65 c.

Statul activ cu finea anuluĭ 1901:

În obligaţiunĭ nóuĕ (cu interese cu tot)	856·71 c.
În obligaţiunĭ vechĭ	169·70 c.
Depuşĭ la „Patria" cu libelul Nr. 1278 în fond. de reservă	210·12 c.
Depuşĭ la „Patria" cu lib. Nr. 1448	247·74 c.
Competinţă pentru publicitatea societăţiĭ	9·09 c.
Banĭ gata	509·65 c.
Averea soc. e decĭ în banĭ	2003·01 c.

Averea de acum a soc. comparată cu statul activ din anul trecut arată un minus de 167 cor. 34 fil. Acest scădĕmînt are să se atribue speselor restante pentru opul *„Tragedia Calvaruluĭ"*, carĭ deplin numaĭ în anul acesta s'aŭ achitat.

Pentru orientarea On. public cetitor lăsăm să urmeze datelele mai momentóse referitóre la opul „Tragedia Calvaruluĭ".

Succesul moral obţinut cu traducerea acestuĭ op e necontestabil, căcĭ opul a fost primit şi lăudat de toţĭ.

Suma tuturor speselor avute cu acest op sînt 1160·39 cor., în care sumă se cuprinde şi preţul clişeuluĭ, care acum e proprietatea soc. Câştigul avut până acum e de 586·05 cor. S'a tipărit în 1000 es. Din acestea s'aŭ vîndut şi gratificat 369 es. parte legate, parte broşurate, în comisiĭ la diferite librărĭĭ sînt 169 es. ér restul leg. şi broş. sînt în archivul societăţiĭ.

Pentru cultivarea şi ajungerea scopuluĭ societăţiĭ, care e cultura religiunel morale a membrilor, ne stă la dispositie biblioteca.

C) În decursul anuluĭ curent biblioteca s'a înmulţit, parte prin marinimóse donaţiunĭ, parte prin cumpĕrare cu 113 opurĭ, 125 volumurĭ, 4 fascicolĭ.

Astăzĭ biblioteca dispune de 2394 opurĭ în 3023 tomurĭ, 2987 vol., 2 fragm. 165 fascicolĭ, 30 broş., 2 manuscrise.

(Va urma.)

Noutăţĭ.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. În numele comitetuluĭ parochial din Ciocman, aducem şi pe acéstă cale mulţămită ferbinte tuturor acelor fiĭ credincioşĭ aĭ bisericiĭ, carĭ cu toţiĭ la olaltă a procurat un rînd de vestminte bisericescĭ, un liturgier şi alte utensiliĭ necesarĭ. Preabunul Dumnezeŭ să le resplătéscă tuturor aceste nobile jertfe cu darurĭ cerescĭ şi pămîntescĭ; ca ast fel de frumseţa „Caseĭ Domnuluĭ" să se îndulcéscă din ce în ce mai mulţĭ dintre poporenĭ! Ciocman, la 12 Iuliŭ 1901. *Tit Trif,* preot gr. cat. *Vasiliŭ Câmpean,* curator primar. — Văduva Zamfira Niciŭ a dăruit pe sama s. bisericiĭ nóstre gr. cat. din Lupenĭ un rînd de vestminte preoţescĭ de damast auriŭ în preţ de 72 coróne. Dumnezeŭ să-l resplătéscă! Lupenĭ, la 12 Iuliŭ 1901. *Atanasie P. Bologa,* preot gr. cat.

Din Archidiecesă. Vinerĭ în 12 c. aŭ fost ordinaţĭ întru diaconĭ şi Duminecă în 14 întru preoţĭ *Emiliŭ Pop,* dispus ca administrator parochial în Cistelec, distr. Cătina, — *Aurel Pop,* în Cicĕŭ, distr. Arieş, — *Antoniŭ Tămaş,* în Hănăuglab, distr. D.-Sân-Mărtin. — şi *Grigorie Oprea,* în Vale, distr. Aiud.

Societatea pentru fond de teatru român se va aduna la 1. 2. 3. August n. la Şimleul-Silvanieĭ. Cu acest prilej pe lângă partea oficiósă, va mai fi în 1 Aug. concert şi teatru, în 2, prânz comun, escursiune şi petrecere. Sub tot decursul adunărĭĭ va fi deschisă esposiţia obiectelor industrieĭ de casă aranjate de reuniunile femeilor române din comitatele Hunedóra şi Sĕlagiŭ.

Dl N. Iorga, harnicul profesor al universităţiĭ de Bucurescĭ, a publicat deja şi al II. Volum din marea sa publicaţie; *Istoria literaturel române în secolul* XVIII. (1688—1821) volumul al II. de 638 paginĭ. aprópe cu 100 pag. mai bogat ca cel dintâiŭ, cuprinde *epoca luĭ Petru Maior,* saŭ a *„Marilor Ardelenĭ"* cum îĭ mai zice, şi se estinde până la 1821. Întrĕgă opera, din care va mai apărĕ un volum cu Indice şi documente, costă 20 leĭ. E şi vrednică. — De odată dl *Iorga* a mai scos de sub tipar un al III-lea volum din scrierile sale, anume: Studiĭ şi Documente cu privire la Istoria Românilor I. Socotelile Bistriţeĭ (Ardeal) II. Acte relative la istoria catolicismuluĭ în principate, cu o prefaţă despre propaganda catolică până la 1500. Preţiosul volum are 535 paginĭ. (53 p. conţin Socotelile Bistriţeĭ) şi costă 5 leĭ. E de admirat munca şi talentul dluĭ Iorga!

Hymen. *Grigoriŭ Manoilă,* candidat de preot şi *Roza Ţintariŭ* anunţă cununia lor, ce se va ţiné Duminecă în 28 Iuliŭ st. n. a. c. în biserica gr. cat. din Făgăraş. — *Iuliŭ Baias,* teolog absolut şi *Barbara Boieriŭ* anunţă cununia lor, ce se va celebra Duminecă în 28 Iuliŭ a. c. st. n. la 3 óre p. m. în biserica gr. cat. din Ciuc-Lázárfalva.

Mulţumită publică. Mon. Emil Viciŭ profesor, compătimind luptele mele cu nĕcasurile în decursul anuluĭ, mĭ-a întins mâna de ajutor în tot timpul dar cea mai marcantă bunăvoinţă faţă de mine îşĭ o arată în timpul cel mai critic şi de la carele deprindea întreg viitorul meŭ, adecă în 10 Iuniŭ solvindu-mĭ restanţa didactruluĭ de 21 coróne. La finea anuluĭ lipsindu-mĭ mijlócele necesare pentru călĕtorie M. On. Iuliŭ Nistor şĭ-a luat povóra asupra Dsale de a-mĭ colecta banĭ de la următoriĭ: St. domn Ĭ. Br. Hodoş, dir. la „Patria" 2 cor.; On. Dómnă Matilda Nistor, St. dşóră N. N., Rev. domnĭ canonicĭ: Ĭ. M. Moldovan, S. P. Mateiŭ, G. Pop, Dr. Aug. Bunea, Dr. Vas. Hossu, Dr. Isidor Marcu, M. On. D. Ştefan Pop, not. cons., O. D. V. B. Muntenescu, M. O. D. Ĭ. F. Negruţiŭ, prof. prep., câte 1 cor.; On. D. Ĭ. Băgăian, prof. de gimn., 60 fil.; St. D. Herbay, N. N., Mon. D. Nic. Popescu, prof. pens., On. D. Ĭ. Pĕcurar, paroch în Tiur, câte 40 fil.; D. Constantin Barna, Ĭ. Săbăduş, Dem. Bun, câte 20 fil. Suma 15 cor. 80 fil., din care 9 cor. 10 fil. s'a spesat pentru călĕtorie ér restanţa s'a adaus la cumpĕrarea unuĭ căput de ĭérnă. Priméscă marinimoşiĭ binefăcĕtorĭ sincerile şi căldurósele mele mulţumite. Cherelus, la 1 Iulie 1901. *Petru Panda,* stud. de gimn. sup.

Astra. Despărţĕmîntul Turda al Asociaţiunel îşĭ va ţinĕ adunarea generală la 28 Iuliŭ n. în biserica gr. cat. din Turda-veche. Cu acest prilej inteligînţa română din Turda şi jur aranjézĕ şi o petrecere de vară.

Petreceri. La 28 crt. tinerimea română din Mediaş şi jur aranjézĕ o petrecere cu scop filantropic în *Mediaş.* — Tot atunci se va ţinĕ o petrecere în *Capolnoc-Mănostor* în favorul casinel. — Tot atunci se va ţinĕ o petrecere de vară în *Vasas-Sântióna* în favorul bisericiĭ de acolo. — La 4 Aug. va fi petrecere în *Busna* în favorul bisericiĭ române de acolo.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Petru Maior și frații neuniți.

— Acte inedite. —

(Fine.)

— Traducere. —

Ilustrissime și Reverendissime Domnule Episcop! Domnul și Preagrațiosul meŭ Patron!

În legătură cu Grațiósa epistolă a Ilustrității Vóstre a. c. a lunei trecute. care numaĭ în 9 a lunei curente (Octobre) o am primit, eŭ, care nu mĕ prea pricep la proiecte, și care despre afacerea acésta, — ca despre o trébă cam desperată, — serios nu m'am prea *ocupat, — cam nimica V'așĭ proiecta,* însе ca totuș, să nu mĕ arĕt, că nu voiesc a asculta de vocea Ilustrității Vóstre, care așa tare Vĕ interesațĭ de promovarea binelui public cu cestiunea din întrebare, pentru acea următórele cutez a așterne judecății Părințescĭ a Ilustrității Vóstre.

În cestiunea promovăreĭ culturеĭ poporuluĭ român neunit din Principatul Transilvanieĭ sînt de părerea, că în obiectul acesta nu se póte spera nicĭ un progres saŭ efect, dacă cu afacerea acésta, — care și de altmintrelea se ține strîns de binele public, — din poruncă Înaltă, — aspru sub condițiunea responsabilității nu se vor însarcina Comitiĭ supremĭ, Primariĭ orașelor, și prin acestia județiĭ cercualĭ aĭ Nobililor; căcĭ deși Româniĭ țĕranĭ în privința facultăților spiritualĭ, a priceperеĭ și voinței. nu sînt maĭ inferiorĭ, ca țĕraniĭ altor națiunĭ, de óre ce însе *„Ignoti nulla cupido“, „ce nu cunoscĭ, nu doresc“,* Părinții cu atât maĭ cu anevoie se nisuesc a-și cultiva pe fiiĭ lor în sciințe, căcĭ pentru aceea se poftesc și nisce spese, cu ce n'ar trebui îngreunațĭ aceia. pentru aceea cultura țĕranuluĭ român ar trebui să-și ĭea începutul sĕŭ cu *sila,* cu *forța,* ce și la alte popóre se practisézĕ, adecă: că țĕraniĭ prin oficialiĭ politicĭ să fie constrînși a sevîrși tóte acele, ce conduc, ca mijlóce spre ajungerea acestuĭ scop onest și salutar, la ce după ce cu timpul s'ar fi dedat și deșteptat, vĕdĕnd atât binele lor privat cât și cel public, tóte celelalte de sine, — de bună voie, — vor urma. Sînt așa dară de părere:

1. După ce în fie care parochie este și de alt fel un cantor bisericesc, acela ar trebui obligat să și instrueze pe pruncĭ, prin ce parochienii nu vor fi constrînși a spesa pentru întreținerea alor doĭ individĭ. adecă separat pentru întreținerea cantorului și deschilinit pentru a învĕțătorului.

2. În fie care parochie să se zidéscă școla poporală. La zidirea școleĭ și a caseĭ învĕțătorescĭ să se constringă toți părinții de familia, încă și ceĭ din filiale după proporțiunea averilor, ce ușor se va puté determina din tabela de contribuțiune prin comisarul verificător cercual; fundul, pe care sînt de a se zidi aceste câsĭ, e de a se lua din teritorul comun, saŭ în lipsa acestuia, de óre ce coloniĭ aceia, carĭ se vor cresce în aceste școlĭ maĭ credincioșĭ, vor fi cătră eĭ ca ceĭ maĭ dinainte; și dacă domniĭ de pămînt s'ar resolva a zidi aceste edificie pe spesele lor proprie, atuncĭ și scopul dorit s'ar puté ajunge maĭ lute, și eĭ s'ar face binemeritațĭ de Patrie, și coloniĭ nu s'ar arĕta așa nevoioșĭ întru împlinirea robotelor îndatinat prescrise.

3. De óre ce cantorul nu este îndetorat să instrueze în cinste pe pruncĭ. și la acea nicĭ nu trebue, dar nicĭ nu se póte constringe; în marele Principat al Transilvanieĭ neesistând alt fund din carele să se plătéscă un asemene cantor-învĕțător. pentru aceea să se îndatorésce fie care cap de familie, care se ține de acea parochie, — de la care parochul plătesce sydoxia. — să-ĭ dee acelnia pe an în natură o mĕsură de grâŭ curat (cam 25 litre) și altă mĕsură de cucuruz, ce se adună prin birăul satuluĭ; în cele patru anotimpurĭ fie care să plătéscă câte patru groșĭ (cam 40 fileri), maĭ de parte să-ĭ presteze și fĕn pentru întreținerea alor doĭ boĭ. a uneĭ vacĭ și a uneĭ iepe și pentru 20 de oĭ; maĭ de parte și lemne de foc pentru învĕțător și pentru școla, ér unde lipsesc lemnele, se presteze trestie, saŭ paie în o cantitate determinată, ér unde ar fi pòsibil, să-ĭ dee și puțin pămînt arĕtor. După ce aceste dispuseți unĭ pentru întreținerea învĕțătoruluĭ s'ar fi făcut, urmézĕ a

4. Că aspru trebue impus Directoreluĭ școlelor naționale și el tare să fie atent. că fără de nicĭ un interes al sĕŭ pe atarĭ individĭ să denuméscă de învĕțătorĭ la ast fel de școle, carĭ să fie vrednicĭ de acea. și că aŭ voiă mare pentrŭ instruire; de la acestia nimic să nu pretindă nicĭ cu ocasiunea întroducereĭ nicĭ cu altă ocasiune, și să nu priméscă nicĭ un fel de donurĭ și de bună voiă oferite. ca nu cumva prin o atare datină pe nesimțite saŭ să se denuméscă învĕțătorĭ încapacĭ de oficiul învĕțătoresc, saŭ însi-și învĕțătorĭ apĕsațĭ de sĕrăciă se plĕrdă din voe pentru instruire. Maĭ de parte

5. Aceștĭ învĕțătorĭ. — carĭ instruézĕ pe pruncĭ spre binele public. e cu dreptate. să fie scutiți atât de darea personală cât și de cea comunală, pe cum și de contribuțiunea după averile lor. În urmă

6. În școlele aceste pe pruncĭ afară de cetire și scriere, afară de aritmetica și principiile credințeĭ și ale moralului, trebue să-ĭ învețe ceva și din fisică, prin ce s'ar estirpa din popor maĭ multe superstițiunĭ; să învețe ceva și din dreptul natural și cetățenesc. ca așa să-și câștige idea și despre binele și folosul public, trebue instruițĭ și în principiile economieĭ și a ordineĭ (politieĭ). Și de óre ce Părinții pe timpul economieĭ ruralĭ aŭ lipsă de ajutorul pruncilor, prelegerile în aceste școle să-și ĭea începutul lor cu 1-a Novembre și să dureze până în capetul luneĭ lui Martie. Pe timpul prelegerilor subjudiĭ cercualĭ aĭ Nobililor, și maĭ ales județiĭ comunalĭ dimpreună cu juraților lor să fie cu mare luare aminte. ca să nu absenteze nicĭ un prunc de la frecuentarea școlelor. și dacă s'ar dovedi. că absentarea s'a întîmplat din causa părinților, subjudiĭ cercualĭ aĭ Nobililor, pe acești părinți să-ĭ pedepséscă trupesce, în casul contrar pe cum am zis maĭ în sus. în cultură nu se póte spera nicĭ o înaintare.

Ce se ține de cultura clerului neunit:

1. La preoție să nu se candideze de cât numaĭ aceia, carĭ pot produce testimoniŭ din școlele amintite cel puțin cu calculĭ de clasa primă, și

2. Acești candidațĭ la preoție. să nu fie ordinați înainte de ce nu ar fi ascultat cu succes laudabil — din sciințele teologice. — Dogmatică și Morală, prin ce și eĭ însișĭ și-ar câștiga principiĭ sănătóse în materia credințeĭ și a moralului, și ar fi în stare a învĕța și pe credincioșiĭ sĕĭ spre lucrurĭ mântuitóre și de folos. Prelecțiunile teologice să li-se predee pe scurt și amĕsurat capacității lor. prin ce și maĭ înte, — cu cruțarea speselor, — și cu resultat vor puté absolva teologia. Nicĭ nu se pot escusa cu sĕrăcia, că nu pot suporta spesele, ce se recer pentru studiarea teologieĭ. de óre ce nicĭ Românii greco-catolicĭ nu sînt în stare materială maĭ bună ca eĭ. și acestia sînt deobligați că timp de doĭ anĭ să asculte prelegerile teologice înainte de ce s'ar iniția în ordurile preoțieĭ. Pentru aceea

3. Superiorii lor trebne aspru îndrumați, ca să nu promoveze la preoție individĭ din motivul spurcat al căscigului. ci numaĭ pe individĭ talentați și onestĭ. Dărĭ nóuĕ să nu pună pe capul clerului.

4. Pe candidațĭ în cele teologice să-ĭ instrueze Directorul școlelor naționale, care tot de una se alege din Cler. De unde

5. Urmézĕ, că la oficiul Directoratului atare să fie aplicat, care e bine deprins în sciințele teologice. În urmă

6. Pe cum în anii ceĭ maĭ de aprópe Onoratul D. Georgiŭ Lázár, pentru studiarea sciințelor teologice a fost trimis la Viena pe spesele Clerului. așa și de acum înainte neîntrerupt să se trimită doĭ clericĭ, — carĭ să fie absolvat sciințele filosofice aicĭ în Patrie. — la Viena pentru învĕțarea sciințelor teologice; ast fel Veneratul Cler în Veneratul Consistor va avé din acești babarbi asesorĭ consistorialĭ ér în Diecesă Archidiaconĭ harnicĭ, carĭ defectele și scăderile ce sînt în abundanță le vor corege. Și dacă alegerea noului Episcop neunit din Transilvania nu s'a făcut. nu va fi fără de folos a sfătui Maiestății Sale să nu denuméscă Episcop, prin ce și cassa Clerului cu Sydoxia, — ce și sub vacanța Episcopatului se colectézĕ. — ar cresce. și maĭ lesne ar puté suporta spesele amintite. Pe lângă adâncă veneratiune sum

Al Ilustrității Vóstre

Buda, 11 8-brie 1810.

cel maĭ umilit serv
Petru Maior
Revisor regesc al cărților.

PS. Înainte de tóte Maestatea Sa ar trebui să persuadeze pe Magnații, că promovarea culturеĭ poporului Român va fi spre folosul țĕriĭ.

*

Din epistola acésta apriat se vede, că Petru Paul Maior tare bine a cunoscut pedecile progresului în cultură atât la popor cât și la Clerul neunit din Transilvania; se vede maĭ de parte și acea că: El a cunoscut și scăderile clerului și poporului, pentru acea pentru ambele părți în câte 6 puncte espune modalitățile. cum s'ar puté delătura acele scăderĭ. de unde se dovedesce că el tare s'a interesat de progresul cultural

al tuturor. Acum de sine se nasce întrebarea, că óre azi după 100 de ani delăturatu-s'a aceste pedece împotrivitóre progresului cultural la poporul şi Clerul neunit din Transilvania?

Rĕspundă cei chemaţi şi cei interesaţi!!! Una sciŭ, şi aceea e, ce am cetit în „Gazeta Transilvaniei“ Nr. 122/1901, că azi în sinul poporului român e viŭ şi puternic dorul de învĕţătură şi înaintare, însĕ e puţină însufleţire pe alocurea la cei chemaţi prin învĕţătura lor a conduce şi a da avênt tot mai mare muncii şi mişcării culturale între Romani.

Ce lume întórsă! Ce joc al sorţii! Azi poporul e mai însufleţit pentru progresul şi înaintarea în cultură, ca cei chemaţi prin învĕţătura lor a conduce poporul! Aşa se vede, că zelul si interesul pentru progresul cultural, — de care eraŭ cuprinşi antecesorii nostri si în special aceşti doi Petru Paul adevĕraţi propagatorĭ aĭ progresului cultural în popor, — a dispărut s'a micşorat, de ce nicĭ nu ne putem mira, de óre ce azi în lumea acésta a materialismului, când inteligința nóstră, — cu înfiinţarea băncilor românescĭ pentru salvarea *averilor materiali* a poporului, îşĭ ultă, ba nicĭ nu are timp de a se ocupa cu *averea spirituală* a poporului, căcĭ ocupându-se tot cu materie, tot cu aceea-şĭ sfarmă capul, că cum se-şĭ pótă înmulţi averea, nĭtându-şĭ de binele public şi de ce e mai nobil, de suflet şi de cele ce se ţin de acela de însufleţire, spre un viitor neperitor. Nu e mirare, că poporul puţin se interesézĕ de preoţiĭ sĕĭ şi de cultul dumnezeesc; trecerile de la o confesiune la alta azi pentru el e o jucărie, şi óre inteligința nóstră de azi. — cinste escepţiunilor, — nu asemenea gândesce? Cu durere îmĭ aduc a minte aicĭ, ce am cetit prin foĭ, că în poporul românesc s'a încuibat şi secta Nazarenismului; şi óre cine e de vină? Óre nu inteligința nóstră? Óre nu puţina însufleţire a celor chemaţi prin învĕţătura lor a conduce şi a da avînt mai mare munceĭ şi mişcăriĭ culturale? Dar cărui fel de cultură? De bună samă culturei adevĕrate, ce o aŭ adus aceştĭ doĭ Petru Paul de la Roma şi pe care aŭ *intenţionat* a o propaga în poporul românesc, şi care nu constă în alteeva de cât în lubire, — ce pare a ni-o spune şi cuvîntul Roma cetit din stînga spre drépta *Amor* lubire — şi nu ură, aversiune, ce zilnic o laţesc foile redactate de cătră Românii neuniţi în contra Românilor uniţi cu biserica de la Roma.

Fără Unirea nóstră cu lĕgănul naţiunei şi a credinţei nóstre cu Roma poporul nostru român în adevĕr cult nicĭ când nu va deveni şi nicĭ nu se va puté numi, căcĭ semnul cel mare al neculturei tot cu sine l'ar purta, anume: că i e ruşine şi nu voiesce a recunósce pe mama sa.

Dr. Ioan Ardelean.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

XVII.

(Continuare.)

De a drépta şi de a stînga altarului sînt dóuĕ capele, cea de-a drépta e dedicată sfîntului Augustin, cea de a stînga s. Monice. Amîndóuĕ sînt într'o formă, într'o frumseţă, ca şi cele dóuĕ suflete, în onórea cărora sînt consacrate.

În fundul capeleĭ, ce pórtă numele sfinteĭ Monice, este o urnă de piatră verde *(verde antico)* tălată în formă de sicriŭ, acolo repauséză trupul mameĭ lui Augustin. O scurtă inscripţiune ni-o spune acésta:

HIC · JAC · CORPUS · S. · MATRIS · MONICAE.

(Aci zace trupul sfinteĭ malce Monica).

Tot în aceea-şĭ capelă, de-a stînga de la altar, se vede şi mormîntul cel vechiŭ al sfinteĭ Monice, aşezat lângă părete şi grijit cu pietate. E un sarcofag de piatră albă înfrumseţat cu scobiturĭ în formă de spirale şi cu sculpturĭ vechĭ fórte simple. E aşedat pe patru picióre de leŭ, de-asupra cu icóna sfinteĭ în relief culcată de a lungul şi îmbrăcată de tot. În partea din jos se află următórea inscripţiune:

IC · △ XC.
SEP · VERUM · UBI · B. · MONICAE · CORPUS
APUD · OSTIA · TIBERINA · ANNIS · M. XLI.
JACUIT · OB · IN · EO · EDITA · IN · EJUS
TRANSLATIONE · MIRACULA · EX.
OBSCURO · LOCO · IN · ILLUSTRIOREM
TRANSPONENDUM · FILII · PIENTISS
CURARUNT · ANNO · SALUTIS
MDLXVI.

(Isus Christos. Adevĕratul mormînt, în care 1041 de ani a zăcut trupul sfinteĭ Monice în Ostia Tiberina. Întru amintirea minunilor întîmplate la transpunerea eĭ, fiiĭ eĭ pĭi s'aŭ îngrijit să o transpună din locul întunecat în unul mai strălucit la anul mântuireĭ 1566.)

Părețele din fund şi cei laterali, pe cum şi cerul (platfondul) capeleĭ sînt împodobite cu freşcurĭ, ce represintă viaţa saŭ mai bine zis: tóte speranţele şi bucuriile sfinteĭ Monice. Mai întâiŭ se vede Monica cu ochiĭ în lacrimĭ, pe frunte cu o rază de fericire ascultând cuvintele unuĭ episcop bĕtrân, care îĭ prevestesce întórcerea *„fiului atâtor lacrimi“*. Mai de parte apare aceea-şĭ figură cuprinsă de aceea-şĭ durere, razele bucuriĭ pe frunte însĕ parcă-s mai viĭ, ea ascultă pe un înger care zice: *„ubi tu et ille“* (unde veĭ fi tu, acolo va fi şi el), şi arată în depărtare spre dóuĕ figurĭ fericite împreună: mama cu fiul sĕŭ. În al treilea tablóŭ lacrămile nu i-se mai vĕd pe faţă, dar o dulce şi curată fericire strălucesce în ochiĭ eĭ; acesta e momentul, când Augustin îĭ vestesce întórcerea sa. Apoĭ o vedem pe patul de mórte, cu faţă strălucitóre împresurată de pruncii sĕĭ stringĕnd mâna luĭ Augustin convertit deja cu ochiĭ spre ceriŭ şi cu suris pe buze-şi dă sufletul. De dóuĕ orĭ am vĕdut aceste picturĭ şi cu tóte că atuncĭ eram prea tinĕr, ca să înţĕleg tristeţele timpuluĭ nostru, prin urmare şi tóte lacrĕmile mamelor creştine, şi nicĭ prin minte nu-mĭ tresăria ideia, ca să le daŭ mângăiere şi speranţă, totuşi de amîndóuĕ orĭ am simţit lângă frumseţa acestor picturĭ şi în liniştea acestuĭ sanctuar adênc, tăcut cam întunecat şi plin de speranţă, — că e făcut anume pentru a scăpa de durerĭ marĭ, a le linişti şi a le descânta, — ca să zic aşa — prin speranţe sublime.

De altcum chiar când se gătară aceste picturĭ, veniră timpurĭ din ce în ce mai rele. — *Luther* murise, după ce aprinse tótă Germania. Muri şi Henric al VIII-lea, după ce pustiise şi stricase Anglia. Muri şi *Calvin*, dupa ce turburase Franţa. Afară de Italia şi Spania, carĭ mai gustară pacea încă câţi-va anĭ, tóte ţĕrile celelalte semĕnaŭ cu nisce corăbiĭ pe cale de a se pierde. Vînturile desbinăriĭ şi ale eresieĭ suflaŭ peste lume aducênd furtuna fărădelegilor şi a nepăsăriĭ religióse. Fie care creştin adevĕrat trĕmura de spaimă. Mamele nu-şĭ puteaŭ îmbrăţoşa mititeiĭ fără a îngălbini cugetând la pericolele ce amenințaŭ credința şi conscliința lor.

Era timpul deja, ca Dumnezeŭ să trimită vre-un sĕmn de mângăiere şi speranţă. De aceea s. Monică în fie care zi se ridică puţinel de umbră. Ea începu a străluci în mijlocul viforuluĭ, ca şi cum strălucesce pe ceriŭ un curcubeŭ frumos.

(Va urma.)

ACADEMIA ROMÂNĂ

CONCURSURĬ PENTRU PREMIĬ.

1901.

(Fine).

XVI. *Premiul Adamachi,* de 5,000 leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1904, celeĭ mai bune lucrărĭ scrise în limba română asupra următoruluĭ subiect:

Istoria poesieĭ lirice la Românĭ până la Alecsandri. — (Decis. 7 April 1899).

Scriitorul, care va întreprinde opera acésta, va începe lucrarea sa pentru întrĕga românime, de la timpurile cele mai depărtate ale poesieĭ nóstre, cercetând originile şi începuturile eĭ, până în sînul poesieĭ poporale. Va trece apoĭ în studiŭ pe larg poesia lirică din secolele precedente secolului XVIII, pe cea din secolul XVIII în special, şi va veni până în timpurile nóstre, descriind şi analisând în mod desvoltat pe toţĭ poeţiĭ liricĭ morţi astăzi, până la Alesandri esclusiv.

Lucrarea va fi întemeiată pe cea mai întinsă critică literară şi estetică, punĕnd în evidenţă, nu numai frumuseţile limbeĭ, ale formaţiuniĭ eĭ, ale locuţiunilor poetice, ale deosebitelor dialecte şi ale variantelor de prin provinciile române, ci oglindirea moravurilor, a sentimentelor, şi mai pe sus de tóte, a idealuluĭ urmărit de poporul român în poesia sa.

- O prefaţă largă va introduce pe cetitor în opera acésta; ea va cuprinde un studiŭ pregătit asupra poesieĭ lirice în genere.

Terminul presentăriĭ manuscriptelor la concurs este până la 1 Septembre 1903.

XVII. *Premiul Ales. Bodescu,* de 1.500 leĭ, dimpreună cu 1,000 leĭ dăruiţĭ de dl Ioan Kalinderu, se va decerne în sesiunea generală din anul 1904, celeĭ mai bune lucrărĭ scrise în limba română asupra următoruluĭ subiect:

Monografia economică, statistică şi socială a uneĭ comune rurale din România şi a uneĭ comune rurale românescĭ de peste graniţă.

Monografia situaţiuneĭ economice a câte treĭ familiĭ de ţĕran, fruntaş, mijlocaş şi codaş, luate din cele dóuĕ comune, în total şésă familiĭ. — (Decis. 13 April 1899).

Autorul se póte povăţui, între altele după lucrările şi monografiile publicate de Societatea de Economie socială fundată de Leplay, cu reşedința la Paris (54 rue de Seine) după ale luĭ Buchenberger şi după ale luĭ I. Ionescu.

Se atrage atenţiunea doritorilor de a concura, că ceea ce să cere este mai multe fapte şi cifre şi cât mai puţine vorbe.

Terminul presentăriĭ manuscriptelor la concurs este până la 1 Septembre 1903.

XVIII. *Premiul Statului Lazăr,* de 500 leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1905, celeĭ mai bune lucrărĭ scrise în limba română asupra următoruluĭ subiect:

Starea economică şi socială a Românieĭ actuale. — (Decis. 3 April 1900)

Terminul presentăriĭ manuscriptelor la concurs este până la 1 Septembre 1904.

XIX. *Premiul Adamachi,* de 5.000 leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1905, celeĭ mai bune lucrărĭ scrise în limba română asupra următoruluĭ subiect:

Poporul român din Ungaria şi Transilvania de la începutul secolului al XVIII-lea încóce. — (Decis. 25 Martie 1900).

Terminul presentăriĭ manuscriptelor la concurs este până la 1 Septembre 1904

XX. *Premiul Neuschotz,* de 2 000 leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1905 celeĭ mai bune lucrărĭ scrise în limba română asupra următoruluĭ subiect:

Istoria vămilor în România de la început şi până în zilele nóstre. — (Decis. 4 April 1900).

Terminul presentăriĭ manuscriptelor la concurs este până la 1 Septembre 190.4

XXI. *Premiul Princesa Alina Ştirbeĭ*, se va decerne în sesiunea generală din anul 1906, pentru cea mai bună scriere în limba română despre:

Istoria României de la fundarea Daciei până la finele secolului present pentru usul şi întărirea simţemintelor patriotice ale tuturor cetăţenilor.

„În acéstă istorie trebue să reiasă firul conducĕtor al desvolrării statului român, greutăţile, ce poporul a avut de învins, suferinţele ce a îndurat, efectele înfricoşate ale dominaţiunilor străine, luptele ce ei a purtat, pentru a susţinĕ naţionalitatea sa neatinsă, redeşteptarea neamului românesc dovedită prin luptele eroice interne şi externe susţinute mai ales de la începutul secolului, — încununată prin independenţa redobîndită şi regatul înălţat de vîrtutea românéscă însăşi, — asigurată pentru vecie, pe cum va da Dumnezeŭ, prin succesele şi progresele, ce poporul va desevîrşi neîncetat.“ (Din actul de donaţiune).

Premiul este de 8.500 leĭ, în care sumă se cuprinde premiul autorului şi cheltuielile de tipărirea scrierii (de minimum 30 cóle de tipar garmond) în 1000 esemplare, din carĭ 800 ale autorului şi 200 ale Academieĭ.

Terminul presentării manuscriptelor la concurs este până la 1 Septembre 1905.

XXII. *Premiul Alesandru Ioan Cuza*, de 6,000 leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1906, celeĭ mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect:

Carĭ sînt regiunile ţării, carĭ ar puté fi irigate, avêndu-se în vedere rentabilitatea capitaluluĭ întrebuinţat, şi care ar fi sistemul de irigaţiune pentru fie care regiune? Să se facă pe aceste base un studiŭ mai amănunţit pentru o regiune de o suprafaţă de 5000—10,000hectare. — (Decis. 23 Martie 1901).

Terminul presentării manuscriptelor la concurs este până la 1 Septembre 1905.

XXIII. *Premial Statului Eliade-Rădulescu*, de 5,000 leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1906, celeĭ mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect:

Istoria literaturei române de la Cantemir până la 1800. — (Decis. 23 Martie 1901).

Terminul presentării manuscriptelor la concurs este până la 1 Septembre 1905.

XXIV. *Premiul Adamachi*, de 5,000 leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1906, celeĭ mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect:

Fauna ichtiologică a României. — (Decis. 23 Martie 1901).

Terminul presentării manuscriptelor la concurs este până la 1 Septembre 1905.

XXV. *Premiul Anastasie Fătu*, de 3.000 leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1906, celeĭ mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect:

Petrografia [illegible]ică a României. — (Decis. [illegible]

[illegible]torii de [illegible] sesiu[illegible]; déca [illegible]

[illegible] presentării manuscriptelor la [illegible] până la 1 Septembre 1905.

Premiul G. San-Marin, în sumă împreună cu procentele acestuĭ fond până la acordarea premiuluĭ (decis. 6 Martie 1895), se va decerne în sesiunea generală din anul 1906 celeĭ mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect:

Studiŭ asupa monopolurilor în România. — (Decis. 5 Martie 1901).

Terminul presentării manuscriptelor la concurs este până la 1 Septembre 1905.

XXVII. *Premiul Princesa Alina Ştirbeĭ*, se va decerne în sesiunea generală din anul 1910 pentru cea mai bună:

Carte de lectură pentru şcólele secundare.

„Acéstă carte va cuprinde în prima parte descripţiunĭ ale naturiĭ şi ale puterilor naturiĭ şi în a dóua parte naraţiunĭ despre evenimentele istorice însemnate şi despre viaţa bărbaţilor celor marĭ aĭ naţiuniĭ române şi aĭ altor popóre. Descripţiunile saŭ naraţiunile, vor fi saŭ bucăţi originale, saŭ traduceţiunĭ bine făcute. În tot casul, alegerea se va face din tot ce literatura românéscă saŭ străină posede mai clasic şi va avé în vedere desvoltarea iubireĭ naturiĭ şi a simţemintelor patriotice şi virtuóse.“ (Din Actul de donaţiune).

Premiul este de 8 500 leĭ, în care sumă se cuprinde premiul autorului şi cheltuielile de tipărirea scrieriĭ (de minimum 30 cóle de tipar garmond, în 1000 esemplare, din carĭ 800 ale autoruluĭ şi 200 ale Academieĭ.

Terminul presentării manuscriptelor la concurs este până la 1 Septembre 1909.

* * *

Notă. Manuscriptele lucrărilor puse la concursurile premiilor de sub Nriĭ VII—XXVII se vor presenta anonime, purtând o devisă, care va fi reprodusă pe un plic sigilat cuprinzênd numele concurentuluĭ.

Academia îşĭ reservă dreptul de a tipări în publicaţiunile sale lucrările ce se vor premia.

Premiile se vor da autorilor numaĭ după tipărirea lucrărilor premiate.

Concurenţiĭ sînt obligaţi a arĕta tot de una în scris, pentru care anume premiŭ presintă lucrările la concurs.

Posta „Unirii“.

Traian în V. Sscrisórea va urma. Resalută în numele meŭ pe toţi.

nt. În numĕrul viitor. Mulţumite, sperăm să ne întâlnim mai des.

Corespondenţilor nostri. Cerem scuze pentru amânarea publicăriĭ. Vor urma pe rînd tóte.

Romeo. Din celea publicate veĭ puté să-ţĭ leĭ un rĕspuns.

Bistra. Achităm aniĭ 1899, 1900 şi 1901.

Breb. Achităm anul 1901. Cuită separată, pentru încunjurarea spesĕlor, nu putem trimite. Drept cuită servesce recipisa postală, orĭ provocarea la numĕrul present. Tot o dată vĕ rugăm să binevoiţĭ a regula şi restanţele de pe anul 1893 până la finea anuluĭ 1900.

Almaş, Cosniciu, Hidig, Cristelec, Marca, Porţ şi Şumal; Cătina, B. D. Lugoş, Băiuţ, G. B. Glod, achit. anul 1901 sem. 2-lea.

Năsĕud Reuniune, achit. an. 1901 April—Iunie, *Bogata-rom. şi Reşiţa-mont.* Reuniune, achităm anul 1901 quartalul Iunie—August.

Hollód, Casina Sebeş şi Mintiul-rom. achităm anul 1901 sem. 1.

Iosif H. (America). Achităm până în 1 Iulie 1901.

Feneş (Beiuş) achit. 1901 lunile April—Sept.

Mădăraşul-de-câmpie. Achit. aniĭ 1899 şi 1900.

H. K. Roşia. Achit. anul 1900 sem. 1.

Kis-Sajó, Lechinţa-de-M., Dr. M. în L., Moftinul-mic şi Cluş-Econ. achităm anul. 1901 sem. 2-lea.

Tractul *Crasna, Vălcău şi Şomcuta-mare*, achităm anul 1901 sem. 1.

Szent-Lázár, Căţelul-rom., achităm anul 1901 intreg. Numeriĭ ceruţi Vi-s'aŭ spedat din noŭ. Fóia merge de aicĭ regulat, şi trebue că la posta de acolo se împarte la ómenĭ, carĭ nu o daŭ la adresaţi.

Gurusláŭ, achităm anul 1900 sem. 2-lea. *Felsö-Sebes*, achităm anul 1900 întreg.

Zaŭ, achităm rĕstimpul din 1 Iunie 1899 până în 1 Iunie 1900.

Timişóra. Reun. achităm lunile Iunie şi Iulie a. c. 1901.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

Inserate.

'81 szám
1901. (20) 1—1

Hirdetmény.

A balázsfalvi ev. ref. egyház 12. (tizenkettő) kocsirakomány (1200 mm.), téglaégetésre alkalmas hasogatott száraz tölgyfa szállitására verseny-tárgyalást hirdet. Zárt ajánlatok — a kikötendő egész szállitási dij 5%-ának. — mint bánatpénznek, — csatolásával — alólirt lelkészhez f. évi Aug. 1-ig beküldendők. Később érkező ajánlatok nem fognak figyelembe vétetni. A fa f. évi Aug. 20-ig lesz szállitandó.

Az ev. ref. egyház elöljárósága.

Balázsfalva, 1901 Julius hó 19-én.

Pataki Márton gondnok. **Cseresznyés Ödön** ev. ref. lelkész.

La esposiţiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote şi de metal a luĭ

(34) 34—52

Antoniu Novotny

în Timişóra-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea de noŭ a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregĭ armonióse, pe lângă garanţie pe mai mulţĭ aniĭ, provĕdute cu adjustărĭ de fer bătut, construite spre a le întórce cu uşurinţă în orĭ ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o latură prin ceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

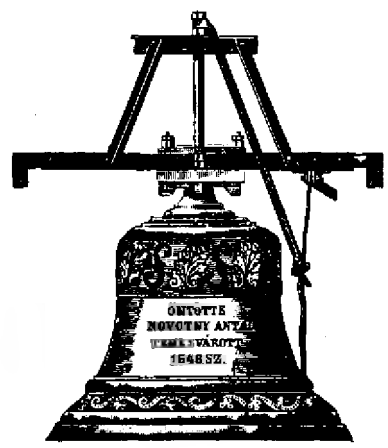

clopotele patentate găurite

de mine inventate şi mai de multe orĭ premiate, carĭ sunt provĕdute în partea superióră — ca violina — cu găurĭ după figura *S* şi pentru aceea aŭ un ton mai intensiv, mai adinc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, **aşa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 408 kg. făcut după sistemul vechiŭ.** Mai departe se recomândă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **preadjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut** — ca şi spre turnarea de **tóce de metal**. Clopote în greutate de 300 kg. şi mai jos se află tot de una în magazin.

Preţ-ouranturĭ ilustrate se trimit la cerere grătuit şi franco.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul XI. Blaş 27 Iulie 1901. Numĕrul 30.

Despărţĕmintele Asociaţiunii.

(Al.) Adunările despărţĕmintelor decurg.

Zilnic cetim rapórte despre decursul lor şi ne bucurăm, când putem constata un progres óre care.

Despărţĕmintele sînt tot atâtea organe, prin cari Asociaţiunea nóstră trăiesce şi se manifestă, şi importanţa lor e cu atât mai mare, cu cât chiar despărţĕmintele aŭ menirea de a mijloci legătura între popor şi sfetnicii conducĕtorĭ aĭ nostri.

Din acest punct considerate adunările despărţĕmintelor, aŭ o misiune pe cât de importantă, pe atât de grea. Importantă, căcĭ dór ţinta principală a Asociaţiunii e cultura *poporului*, ér în despărţĕminte Asociaţiunea vine în contact nemijlocit cu poporul; şi grea, pentru că deşi avem câte-va decenii de muncă, totuşĭ nu putem spune cu mâna pe inimă, că am trecut peste greutăţile începutuluĭ.

Asociaţiunea lucră în stil mare, revĕrsând lumina eĭ de o potrivă asupra lumiĭ românescĭ; ér despărţĕmintele lucră în cercul lor determinat, împărţind poporuluĭ razĕle de lumină, emanate din cercurile mai înalte.

Şi dacă pentru tótă suflarea românéscă cultă adunarea generală a Asociaţiunii e o sĕrbătóre naţională, adunările singuraticelor despărţĕminte ar trebui să fie tot atâtea micĭ sĕrbătorĭ pentru ţărănimea nóstră.

Să scie şi poporul, că „domniĭ“ se intereséză de el, să scie, că eĭ vin cu dragoste în mijlocul luĭ şi să aibă şi el mai multă încredere şi mai multă dragoste pentru cărturariĭ eşiţĭ din sînul luĭ.

Să se umplă *golul* ce ne desparte — să ne apropiem — să nu mai fim o mână de ómenĭ rupţi de masa puternică a poporuluĭ.

Lumea cultă românéscă se scobóră la vatra umilită a ţăranuluĭ, ca să-l lumineze şi să-ĭ însufle dragoste de neam: étă adevĕrata ţintă a adunărilor districtuale.

Şi întru cât a succes lumiĭ culte românescĭ să-şĭ împlinéscă acésta înaltă misiune?

Despre *succese* abia póte fi vorbă.

Organisarea Asociaţiunii în despărţĕminte a decurs încetul cu încetul şi nicĭ chiar astăzĭ nu a cucerit întreg terenul de luptă. De o vreme organisarea decurge destul de frumos, vedem înfiinţându-se despărţĕminte nóuĕ, emulând în zel cu despărţĕmintele surorĭ.

Orĭ cât de îmbucurătóre ar fi constatarea acésta, trebue să spunem, că în mare parte, — despărţĕmintele sînt departe de a satisface cerinţelor culturale, ce ar trebui să le aibă în vedere.

Schiţăm pe scurt o adunare; inteligenţa se adună în numĕr destul de frumos, preşedintele îşĭ începe discursul de deschidere. Ce rĕŭ e, că domniĭ preşedinţĭ grăiesc mai mult cătră inteligenţă, de cât cătră popor. Şi „naţia“ stă cu capetele descoperite, fără să înţelégă deslușit ce vrea anume să spună. Urméză raporturile obicĭnuite — proverbial de lungĭ — din cari poporul continuă a nu înţelege nicĭ pe cât înţelese din discursul de deschidere. Apoĭ vin incassările. Contribue şi poporul cu sudórea luĭ, până să scie *pentru ce* anume se adună baniĭ aceia. Apoĭ disertaţiile. (E un progres, când putem constata, că disertaţiile încep a fi scóse din trebuinţele poporuluĭ). Inteligenţa se adună la banchet. Se ridică toasturĭ însufleţite pentru cultura poporuluĭ român — în vreme ce „poporul român“ stă la uşă şi cască gura la mâncările bogate ale domnilor. . . .

Urméză apoĭ eventual petrecere cu joc — pentru ce nu petrecere pentru popor? — până în zorĭ. Şi toţi se depărtéză mângâiaţĭ în sufletul lor, că şĭ-aŭ achitat datorinţa ce o aveaŭ pentru literatura românéscă şi pentru cultura poporuluĭ român. . . .

Cam ast fel decurg — în general — adunările districtuale.

Ne întrebăm acum, dacă poporul rĕmâne mai luminat ca înainte, dacă a simţit o mângâiere vĕdĕnd cum vin şi îşĭ petrec domniĭ şi apoĭ érăşĭ se duc pe cum aŭ venit?

Ne întrebăm, dacă golul s'a micşorat prin acésta?

Şi nu aflăm rĕspuns!

Căcĭ, pentru ca cineva să rostéscă un discurs savant; pentru ca inteligenţa să ieie un banchet bogat; pentru ca tinerimea să-şĭ petrécă până în zorĭ — pentru tóte acestea nu era trebuinţă a ne adăposti sub egida „Astreĭ“, şi nu era nevoe să ne închipuim, că facem literatură.

Vorba e, că poporul înţelesu-ne-a? Avut-a el bucurie, când a vĕdut pe domnĭ scoborîndu-se la el; alesu-s'a cu ceva câştig moral din tóte acestea?

Fără îndoială avem câte-va despărţĕminte — model.

Numaĭ câte-va!

Acolo vedem începuturĭ frumóse: s'aŭ pus deja base bibliotecelor poporale, cu ocasiunea adunărĭĭ se distribuesc cărţĭ potrivite pentru popor, se aranjéză petreceri poporale.

Să scie, că despărţĕmintele sînt în drept a reţinĕ 20% din baniĭ incurşĭ, pentru trebuinţele propriĭ. Ce bine ar fi, când suma acésta s'ar întrebuinţa pentru ridicarea nivelului adunărĭĭ districtuale. Căcĭ nimic nu va câştiga mai tare poporul pentru Asociaţiune, de cât chiar reuşita cât mai splendidă a acestor adunărĭ: să vadă el efecte immediate, — fie distribuirĭ de cărţĭ la adulţĭ, fie premiĭ la băieţiĭ de şcólă, orĭ meseriĭ, fie petreceri în stil poporal — dar *să vadă ceva,* căcĭ nu putem aştepta de la el adevĕrată alipire pentru Asociaţiune. înainte de a se convinge despre nobilul scop ce-l urmăresce acésta înaltă reuniune culturală.

Am fost martorĭ la câte-va adunărĭ de acestea şi ne crescea inima, când vedeam cu ce sete se îmbulzeaŭ ţăraniĭ la împărţirea cărţilor.

Şi ce bucurie pe urmă.

Sîntem abia la început. S'ar puté face colecte înainte pentru acest scop, s'ar puté redacta broşurĭ destinate pentru popor, şi aşteptăm, ca secţia literară a Asociaţiunii să-şĭ spună cuvîntul în causă, la adunarea din Sibiŭ. S'ar puté redacta broşurĭ economice pentru trebuinţele immediate ale poporuluĭ; apoĭ cine ar puté îndestul aprecţia o ediţie poporală a scriitorilor nostri mai de frunte?

În chipul acesta adunările singuraticelor despărţĕminte ar fi adevĕrate zile de sĕrbătóre.

Căcĭ nu e de ajuns, ca aceste adunărĭ să fie numaĭ prilej de convenire pe sama inteligenţeĭ, ci trebue să avem în vedere poporul, şi să ne folosim de acésta unică ocasie ce ne-a mai rĕmas, ca să-l luminăm şi să-l deşteptăm.

Altcum Asociaţiunea nu va arĕta resultate reale şi va rĕmâné pentru marea masă a poporuluĭ: terra incognita.

Epistola Sfinției Sale către superiorii congregațiunilor din Franța — o a publicat „Osservatore Romano“. Ea pórtă datul de 29 Iunie și are următoriul cuprins:

„Congregațiunile religióse aŭ primit de la Scaunul Apostolesc dovedi de îngrijire plină de dragoste în tot de una, în zile de ale păcii și în vremuri de ale persecuțiunii. Atacurile cele înverșunate, cari s'aŭ făcut în timpul din urmă în câte-va țări asupra ordurilor și congregațiunilor conduse de voi, ne întristézā fórte. Jelesce asupra acestui lucru și sfînta Biserică, de óre ce se vede nu numai vătémată în drepturile sale, ci și păgubită în activitatea sa, carea o desvóltă prin clerul călugăresc în tocmai ca și prin cel de mir; întru adevĕr cel ce-și pune mâna pe preoții de mir ori pe persónele călugărescī, acela vatémă, ceea ce Biserica are mai scump. Cât ne-a fost cu putință, nu am lăsat necercat nicī un mijloc, ca să împedecăm de la voi o persecuțiune așa de nevrednică și să păzim popórele acelea de un pas așa de fatal. De aceea am apĕrat causa vóstră de repetite ori cu tótă energia în numele religiei, a dreptății și a civilisației; dară nu s'a împlinit sperarea nóstră, că cuvintele nóstre admoniatóre vor fi bine primite. În o țară cu deosebire bogată de călugări, căreia Noi în tot de una i-am dedicat grijea cea mai deosebită, corpurile legiuitóre aŭ votat chiar de unăzi nisce legi escepționale, împotriva cărora înălțasem glasul Nostru numai cu puține luni înainte de acésta. — Conscii de sfintele Nóstre datorințe și urmând pilda înaintașilor Nostri ridicăm cu glas tare protest împotriva legilor acestora, cari lovesc în legea naturală și în perceptele Evangeliei, pe cum și în neîncetata tradiție de a se reuni spre o viață, căreia îi este imprimat sigilul sfințeniei. Legile aceste vatémă mai de parte dreptul absolut al Bisericii de a înființa congregațiuni religióse atîrnătóre singur numai de la dînsa, cari o ajută întru împlinirea misiunii ei celei dumnezeescī și sînt religiei în tocmai ca și statului de folosul cel mai mare, de un folos, de care are parte în chipul cel mai deosebit chiar națiunea acésta alésă.

„Ascultând de șoptirea inimii Nóstre am, hotărît să vĕ manifestăm sentimentul Nostru părintesc cu dorința aceea vie, ca în acest chip să vĕ mângâiăm, pentru ca în mijlocul cercărilor să stați și să vĕ adunați merite bogate la Dumnezeŭ și la ómenī. — Dintre îndemnările cele multe ale credinței, cari aŭ, să ne mângâie, aduceți-vĕ aminte iubiți fii, de cuvîntul acela sĕrbătoresc al lui Isus Christos: „Fericiți sînteți, când vĕ vor batjocori pe voi și vĕ vor persecuta, și minținд vor zice tot cuvîntul rĕŭ în contra vostră pentru mine“ (Mt. 5, 11), când ocară, hulă, persecuție pentru mine sînt partea vóstră, atunci sînteți vrednicī, ca să vĕ fericéscă. Ori cât de tare se înmulțesc acusele cele asupra vóstră, adevĕrata causă este ura lumii asupra Cetății lui Dumnezeŭ, asupra Bisericii catolice, și propriul gând țintesce într'acolo, ca de ar fi cu putință, societatea să se despóie de lucrarea cea mântuitóre a lui Christos, deși ea a rĕspândit binecuvîntarea cea mai generală și mai mare.“ Sfîntul Părinte pĕtrunde apoi în firea ordurilor și deduce dintr'însa lupta domnului lumii acesteia cea asupra lor, pentru ca apoi să continue: „Dară dacă așa stă lucrul, atunci póte să se zică despre voi cu adevĕrat: Fericiți sînteți voi; căci voi sînteți persecutați numai din causa misiunii vóstre, carea o ați ales liberī din dragostea lui Christos. Dacă v'ați îndrepta după principiile lumii, lumea nu ar zice nimica împotriva vóstră, ba v'ar încărca cu favorul sĕŭ. „De ați fi din lume, lumea ar iubi pe al sĕŭ;“ ĕră căcī umblați pe căi chiar opuse, ea vĕ declară rĕsboiŭ: „căcī nu sînteți din lume, — pentru aceea vĕ urésce lumea“ (Io. 15, 19). Așa v'a prevestit-o Christos, și de aceea vĕ preferesce pe voi cu atât mai vîrtos cu dragostea sa, cu cât vĕ asemĕnați lui mai tare suferind pentru dreptate. „Pentru că vĕ faceți părtași patimilor lui Christos“ (I Petru 4, 13), rîvniți decī vîrtutea eroilor acelora, cari „se duceaŭ de la fața săborului bucurându-se, că s'aŭ învrednicit pentru numele lui Isus a rĕbda ocară“ (Fapt. 5, 41).

„La lauda, carea este întru mărturisirea consciinței (II. Cor. 1, 12), se mai adauge, că toți cei cu gând bun vĕ prind parte. Ei sînt întru adevĕr îngrijați de binele de obște și socotesc pe membrii congregațiunilor călugărescī de nisce concivī onorabilī, fórte folositorī patriei; ei sînt adânc sguduiți de primejdia de a perde întru voi avantajurī nespus de marī. O mulțime de lipsiți, părăsiți și nefericiți ați susținut cu dragoste admirabilă în diferite institute.“

În nicī un timp nu a fost așa de lipsă ca astăzi o educație sănătósă, întăritóre, rodnică de vîrtuți tarī. „Mulți preoți aŭ întru voi pe ajutătorii cei mai buni în problema sa cea grea și obositóre; bărbați din tóte straturile cércă la voi sfat sprijinit cu pilda, ce o dați prin fapte.“ În rîndul cel dintâiŭ puneaŭ episcopii încredere în călugări, încredințându-le acestora formarea clerului. „Dară nimeni altul nu póte, să apreție mai bine ca Noi, meritele eminente ale congregațiunilor călugărescī; deja în alte manifestațiunī am accentuat-o acésta; avem, să relevăm aci numai aceea, că cu câtă rîvnă împlinesc ei dorințele locțiitoriului lui Christos, de orī ce problemă de

Feuilleton.

DIN VIAȚA EPISCOPULUĬ LEMÉNYI.

— Fragmente. —

II.

Profesura lui Leményi nu dură mult. Îi va fi plăcut lui și acéstă carieră, dar ea nu-i satisfăcea pe deplin vechia dorință, de a fi cu adevĕrat popă românesc. Popă, care să facă slujbe, să boteze, să cunune, să îngrópe, să spovedéscă și să cuminece pe credincioșī; popă care să învețe poporul cel neînvĕțat și să lumineze țĕranii români cei neluminați, pe cari ei îl va fi privit de multe orī cu milă, în munca lor de îobagī pe la curtea tatălui sĕŭ din Desmir; popă, în sfîrșit, care să trăéscă în mijlocul turmei sale ca un păstor, cu prescură românéscă, ér nu cu pânea Seminarului din Blaș.

Și prescura românéscă era pe atunci fórte slabă; négră, amară. Și preoții o mâncaŭ adese udată cu lacrimi de jale pentru nenorocita sórte, a lor și a celor, ce li-o dedeaŭ. De multe orī înse nime nu li dedea nicī acésta prescură amară, că nu avea de unde să o dee.

La 1807 Leményi ajunse și ei la acésta pâne a preotului românesc. Înființându-se atunci capitolul *bobian*, de 7 canonici, între aceia fu ales și Dim. Vajda, protopop în Cluș. În locul lui de protopop fu numit tinĕrul profesor Leményi.

Să nu ne închipuim cum-va că protopopia Clujului ar fi fost ceva lucru mare. Până pe vremea lui Bob, Românii nu aveaŭ în Cluș nicī parochie, nicī biserică. Sub el, și din hărnicia lui s'a edificat în capitala Ardealului — după vremuri — bisericuța și căsuța parochială, care esistă și azi, — care înse abia se observă. Felul cum e făcută acésta biserică umilită, ascunsă în fundul curții, ne arată starea Românilor de pe atunci. Că nu le era ĭertat Valachilor, nicī celor uniți, nicī celor neuniți, să-și facă biserici în orașe, la loc deschis, vĕdut, ci numai mai de o parte, în fundul curților, și și acolo bisericile să nu aibă turnurī și clopote, ca să nu conturbe pe Măriile sale, Domniī de nemeși . . .

Nicī credincioșī nu prea avea biserica în Cluș, ci în Mănăștur. Protopopiatul își purta titlul de Cluș-Mănăștur.

Așa fel sórtea lui Leményi era logodită cu miseria. Că de la un popor sĕrac, de muncitorī fără avere, nu putea să capete nicī popa tóte cele de lipsă unui traiŭ cum se cade.

Norocul lui era numai: răbdarea cea mare, cu care se înzestrase deja prin Seminar, modestia și umilința, cu care se îmbrăcase de cleric. Și mai avea un noroc: Că Desmirul nu era de departe de Cluș. Și părinții, cari l'aŭ ținut la școla basilitanilor din Blaș, și la școla piariștilor din Cluș; nu-l părăsiseră cu îngrijirea lor părintéscă nicī acum, când el era părintele sufletesc al sĕrmanilor credincioșī din Cluș. Cine scie înse, óre ajutórele ce-i trimiteaŭ părinții nu vor fi fost însoțite și de mustrărī, că de ce n'a ascultat de eī, să nu se fi făcut popă, ci să se fi făcut solgăbirăŭ, și pe urmă să fi ajuns alt fel de domn, de cât „popa Valachilor“ din Cluș.

De bună samă mare vîrtuți sufletescī trebuia să aibă acest preot, pentru ca în situația, în care a ajuns, să nu se descurajeze, să nu regrete, a-și fi ales cariera de jertfe a preoției, și să nu-și piardă dragostea pentru slujba frumósă, dar grea, ce avea de împlinit. Și se vede, că Leményi a avut tóte vîrtuțile de lipsă. Căci nicī n'a regretat, nicī n'a descurajat, nicī în dragostea preoției, n'a slăbit.

Din contră, el purtă cu vrednicie și cu multă cinste oficiul sĕŭ; el fu păstor respectat al unei turme desprețuite; și representa cu curaj și succes chiar causa desperată de alt fel a unui popor împilat, în mijlocul chiar al celor mai fanaticī și mai puternicī împilătorī ai sĕi.

Pe la esamenele școlelor din Cluș mergea regulat, pentru ca să vadă ce spor fac școlarii

„APA MINERALĂ (AMARĂ) FRANCISC IOSIF“ este unicul **purgativ-natural** și plăcut la gust.

caractĕr creştinesc şi civilisatoric ar fi vorbă în orĭ ce ţinuturĭ sĕlbatice şi între orĭ ce suferinţe şi chiar şi primejdiĭ de ale vieţiĭ le-ar căuta să mérgă, pe cum aŭ dovedit uniĭ dintr'înşiĭ în turburările cele din urmă din Sina. Şi dacă socotim între amintirile Nóstre cele maĭ scumpe aceea, că cu auctoritatea Nóstră am înălţat mulţi servitorĭ de aĭ lui Dumnezeŭ la onórea, ce se dă sfinţilor, atunci Ne aducem aminte cu bucurie deosebită, că dintr'aceştia ceĭ maĭ mulţi aŭ fost întemeiătorĭ orĭ învĕţăceĭ de aĭ institutelor mănăstirescĭ."

Bărbaţi cu vadă şi cu trecere civilă şi sciinţifică din zilele nóstre aŭ lăudat în chip nepărtinitor şi drept activitatea congregaţiunilor şi s'aŭ ridicat spre apĕrarea dreptuluĭ lor celuĭ inviolabil ca civĭ şi încă şi maĭ mult ca catolicĭ. Omul nepărtinitor nu póte, să nu bage de samă, cât de necuminte şi josnic este a tracta cu nedreptate pe nisce ómenĭ, carĭ nu aştéptă nimica pe sama sa, nu cércă nimica pe sama sa, ci dimpotrivă tótă activitatea sa o dedică binelui claselor sociale; şi să ne aducem aminte numaĭ de aceea, cum călugăriĭ aŭ cultivat în fiiĭ poporuluĭ colţiĭ ceĭ buniĭ, carĭ altmintrea s'ar fi stricat spre paguba lor proprie şi a altora: cunoscinţa adevĕruluĭ, dragostea binelui moral, sentimentul datorinţeĭ, tăria de caractĕr, spiritul de jertfă; tóte acestea pentru ordinea publică şi pentru înflorirea statelor sînt tot atâtea róde, carĭ le-aŭ adus la cócere congregaţiunile.

„Dacă Dumnezeŭ permite, ca astăzĭ dreptul să cedeze forţeĭ, acésta nu o face fără de gânduri înalte spre bine; pe căĭ nesciute se obicinuesce dînsul, să ajutore în chip puternic pe ceĭ ce sufer pentru el şi se încred într'însul. Acelora, carĭ în chip de tot deosebit vĕdesc desevârşirea creştinéscă, le trimite anume cercărĭ, nu numaĭ spre a le întări vîrtutea, ci şi spre a întări spiritele, carĭ pe lângă liniste neîncetată slăbesc. Aşa dară acomodaţi-vĕ în chip vrednic sfaturilor luĭ celor părintescĭ."

Sfinţia Sa recomandă călugărilor o viaţă a credinţeĭ, a rugăciuniĭ şi a lucrărilor sfinte, observarea severă a regulelor călugărescĭ, concordia frătéscă, ascultarea bucurósă şi umilită, deslipirea severă de bunurĭ pămîntescĭ, zel neobosit întru închinarea luĭ Dumnezeŭ şi întru lărgirea împĕrăţieĭ luĭ.

„Dacă acuma din vitregimea timpurilor sînteţi deja asupriţĭ prin legĭ odióse orĭ vĕ aflaţi în primejdia de a fi împrăştiaţi, veţi cunósce, cât de tare cresce şi lipsa, ca să vĕ păziţi cu grijea cea maĭ mare de molipsirea aceea lumésca, carea abate spiritul, şi să vĕ dovediţi destul de puternicĭ spre a ţiné pept cu orĭ ce cercare, fie aceea orĭ cât de grea." Spre acest scop e de lipsă, să se împlinéscă în chip conscienţios îndrumările date de Scaunul Apostolic şi de maĭ marĭi ordurilor; membriĭ tinerĭ şi bĕtrânĭ aĭ ordurilor să aibă în tot de una înaintea ochilor pe întemeiătoriĭ ordurilor şi să se acomodeze regulelor şi pildeĭ lor, carea aŭ dat-o chiar şi în vremile cele maĭ triste lăsând ast fel o moştenire bogată de tărie neînvinsă şi de tóte vîrtuţile alese. Pentru congregaţiune, pentru Biserică, pentru societate rîvnirea acésta va fi de mare însemnătate; Biserica, carea împărţesce diferitelor congregaţiunĭ graţiile sale, drept rĕsplată pentru acestea va primi de la ele un ajutor maĭ credincios şi maĭ cu efect de cât orĭ când în misiunea sa cea de pace şi de mântuire, şi societatea de astăzĭ de pace şi de mântuire are dóră lipsa cea maĭ arzĕtóre; spre a o înălţa, spre a o readuce pocăită la Mântuitorul, sînt de lipsă bărbaţi de vîrtute eminentă, de elocinţă vie, de inimă apostolésca, carĭ să fie de o dată şi mijlocitorĭ aĭ graţieĭ, bineplăcuţi Mântuitoruluĭ. „Şi nu Ne îndoim, că voĭ veţi fi bărbaţi de aceştia."

De închiare zice Sfinţia Sa: „Şi acuma reculegeţi-vĕ în Domnul. Locţinĕtorul luĭ Christos este cu voĭ; cu voĭ este întrĕgă lumea catolică şi caută la voĭ cu dragoste şi recunoscinţă plină de veneraţie; din cer întărésca-vĕ gloriosiĭ părinţi şi fraţi aĭ vostri povĕţuitorul suprem al vostru Isus Christos împrejure-vĕ şi vĕ scutéscă cu puterea sa. Ca fiiĭ luĭ ceĭ cu deosebire iubiţi întórceţi-vĕ cu rugăciune ferbinte către inima luĭ cea dumnezeéscă şi fiţi încredinţaţi, că prin acésta va cresce încrederea şi puterea vóstră, pentru ca întru dînsul să învingeţi ura lumiĭ. Încă şi în zilele acestea sună tare şi mângăitor cuvîntul luĭ: „Îndrăzniţi, că eŭ am învins lumea!"

În memoria Episcopuluĭ Leményi. — Primim din Cluş următórea scrisóre: Onorată Redacţiune! Actuĭ de pietate şi recunoscinţă faţă de Episcopul Ioan Leményi, a aflat resunet şi în parochia gr. cat. a Cluşuluĭ.

Din motivul, că fericitul Archiereŭ a fost capelan, şi maĭ târziŭ protopop în acésta parochie, Duminecă în 21 Iulie a. c. s'a pomenit la s. liturgie şi s'a servit părăstas, cu care ocasiune am înălţat şi noĭ rugăciunĭ pentru vecînica luĭ odihnă.

După cetirea s. Evangelie de la liturgie harnicul capelan de aci Dl Ştefan Roşian a ţinut o potrivită şi pĕtrundĕtóre vorbire. Pornind de la frumseţa actuluĭ de recunoscinţă, ce datorim binefăcĕtorilor, aminteşce poporuluĭ, cum după 40 anĭ, din îngrijirea Escelenţieĭ Sale Î. P. S. D. Dr. Victor Mihályi de Apşa şi a Veneratuluĭ Capitlu Mitropolitan din Blaş, osemintele fericituluĭ Episcop Ioan Leményi a fost exhumate, aduse acasă şi aşezate lângă osemintele celoralaltĭ marĭ archiereĭ aĭ bisericeĭ nóste. În cuvinte alese arată zelul şi activitatea rodnică ce a desvoltat-o Leményi ca protopop pentru consolidarea parochieĭ din Cluş, trece apoĭ la activitatea ce a desfăşurat-o ca Episcop şi zugrăvesce simţemintele luĭ calde pentru biserică şi naţiune, grija ce o avea el pentru binele poporuluĭ şi maĭ ales stăruinţa de a avé în tot locul şcólă bună.

În urmă spune cum fericitul Leményi, care în tótă viaţa sa a ostenit şi a lucrat pentru înaintarea neamuluĭ sĕŭ, a fost silit, ca să mânce pânea amară a exiliuluĭ şi să-şĭ sfîrşéscă viaţa departe de aceia, cu carĭ a trăit şi pentru carĭ mult bine a făcut.

Vorbirea frumósă şi vrednică de memoria blândului Archiereŭ, a fost ascultată cu multă evlavie şi ne-a îndemnat pe toţi a zice: „Dumnezeŭ să-l odihnéscă în pace."

Ch.

Revistă bisericéscă.

Franţa. Luĭ „Pol. Corr." i-se scrie din Paris, că în cercurile maiorităţiĭ parlamentare nu esistă nicĭ o aplicare de a împărtăşi autorisare măcar şi numaĭ uneia din congregaţiunile acelea călugărescĭ, carĭ conduc institute de educare. Republicaniĭ, carĭ votaseră pentru legea despre reuniunĭ, aŭ fost conduşĭ în rîndul cel dintâiŭ de gândul, că să pună stavilă propagăriĭ instrucţieĭ religióse. Ei în

---

românĭ, carĭ se strecuraŭ maĭ rar, prin rîndurile învĕţăceilor. Şi avea o posiţie destul de delicată cu ast fel de prilejurĭ. Apăruseră scrierile luĭ Petru Maior, în special *Istoria pentru începutul Românilor*. Învĕţaţiĭ şi profesoriĭ ungurĭ luaŭ peste picior pe învĕţatul Românilor, care ne deducea de la Romani .... Şi chestiunea se punea de multe orĭ în esamene pe tapet; firesce cu ironie şi saracasm. Leményi însĕ avea nu numaĭ curajul, de a le rĕspunde imediat, ci şi cunoscinţele de lipsă spre a-l înfunda pe îngâmfaţi; şi avea şi autoritatea necesară spre a le impune.

Scene de acestea de pe la esamene — ca şi nisce ciocnirĭ particulare de micĭ cete ale celor dóuĕ marĭ tabere dusmane, eraŭ fórte dese şi trebue să fi fost fórte interesante. Dacă s'ar fi întîmplat, ca vre-un contemporan, Ungur saŭ Român, să le fi însemnat în memoriile sale, şi dacă s'ar întîmpla să se găséscă ast fel de memoriĭ, ele ne-ar releva de bună samă nisce icóne preţióse ale vederilor şi stărilor de pe atuncia. Cine scie, de nu vor esista şi ast fel de memoriĭ....

De alt fel Leményi era păstor de turmă, nu numaĭ apĕrător academic al originieĭ Românilor, ci şi faptic apĕrător al asupriţilor Românĭ contra asupritorilor lor. Era şi advocat, că pe atuncĭ, durere, nu eraŭ advocaţi românĭ în Cluş; (drept că nicĭ certe aşa multe între românĭ nu eraŭ).

Asupririle însĕ eraŭ, dacă nu maĭ dese, de bună samă maĭ marĭ, maĭ revoltătóre. Pe Leményi tóte îl vor fi amărît, şi în tóte va fi încercat, să aducă alinare asupriţilor sĕĭ fraţi, cu deosebire însĕ îl vor fi revoltat asupririle, ce aveaŭ să le îndure preoţiĭ românĭ, uniţi şi neuniţi pe o formă. Pe ei de toţi îl durea inima, pentru că pe toţi îĭ privia drept fraţi aĭ sĕĭ, în batjocorirea orĭ căruia vedea batjocorit caractĕrul sacru al preotuluĭ, se vedea batjocorit pe sine însuşĭ.

Era la modă atuncĭ — înaintea puternicilor zileĭ — prinderea preoţilor românĭ la cătane. Se întîmpla des, cu deosebire cu gr. catoliciĭ, că preoţi tinerĭ de curênd căsătoriţi şi chirotoniţi, eraŭ prinşi cu „funia" — cum se zice — şi aduşĭ la Cluş spre a fi înrolaţi.

Familia celuĭ asuprit alerga atuncĭ în drépta şi în stînga să-l scape pe bietul preot; alerga la Leményi, căcĭ la cine altul să alerge? Şi el făcea ce făcea, şi pe mulţi îĭ scăpa de belea.

Cu un ast fel de prilej i-se întîmplă luĭ Leményi, că avu un aspru conflict cu un oficial, Sas, de alt fel de la guvernul transilvan.

Protopopul se duse la el să-l róge, în causa unuĭ tinĕr preot neunit, care fu prins în cătane. Din vorbă în vorbă oficialul Sas ajunse să-ĭ zică luĭ Leményi:

— Toţi popiĭ Valahĭ ar trebui puşĭ în furcĭ!

— Va să zică şi eŭ ar trebui să fiŭ pus în furcĭ, că şi eŭ sînt popă valach....

— O nu, nu vreaŭ să zic de Dta. Dar numaĭ de aceea fac Vlădiciĭ românescĭ atâţa popi, ca să-ĭ scape de cătane....

Leményi îĭ spuse buchile îngâmfatuluĭ Sas, şi-l lăsă acolo, fără a-l maĭ ruga. Se duse drept la guvernatorul ţării, unul Bánffy, şi bietul popă fu eliberat din cătane.

(Va urma.)

lucrul acesta cred, că nu aŭ să facă deosebire între instrucţia cea prin Ieşuiţi şi între cea prin Dominicanï. Guvernul adevĕrat că pare a cuprinde un punct de mânecare mai puţin intransigent. Cestia de altmintrea nu se va resolvi la Ieşuiţi, Eudişti, Asumpţionişti etc., carï se zice, că nu aŭ de gând, să cĕră autorisarea, ci la Dominicanï, carï se zice, că sînt hotăriţi să o cĕră.

Germania. Primatele general al Benedictinilor îndreptase împĕratului Wilhelm o scrisóre de mulţămită pentru tractarea şi ajutorarea graţiósă a Benedictinilor în Prusia. În 21 a c. a primit primatele general Hemptiune de la împĕratul drept rĕspuns o scrisóre, în carea acesta zice, că tóte, cele ce s'aŭ făcut, le-a făcut cu bucuria cea mai mare, şi în viitoriŭ încă va împărtăşi pe fiiï s. Benedict în ajutorul sĕŭ suveran în mĕsura cea mai mare.

Revistă politică.

Afaceri interne. O deosebită sensaţie a făcut casul unuï jude de la Curie, care a primit banï de la un advocat din Arad, ca să refereze favorabil procesele, pe carï acesta le avea la Curie. După ce nu putea fi vorbă de frase, de vreme ce eraŭ nisce epistole, carï dovedeaŭ până la evidenţa culpabilitatea judelui, s'a pornit cercetare contra luï. Pata ce se aruncă asupra supremului for justiţiar din ţară, trebue să geneze fórte mult guvernul. Ministrul de justiţie va dispune un jude, care se facă cercetarea.

Alt cas tot aşa de interesant, e şi cel desvĕlit de o fóe din Viena. Se spune adecă, cum-că ex-ministrul Bánffy ar fi propus Maestăţiï sale introducerea absolutismuluï şi în Ungaria în causa statoririï cuoteï pentru cheltuelile comune. Pe tema acésta s'a pornit adevĕrată gónă contra luï Bánffy şi uniï deputaţi guvernamentalï, cereaŭ să se convóce dieta, spre a se lămuri situaţia. Se pare însĕ că dieta nu se va convoca şi aşa până la tómnă Banffy va avé destul prilej să se gândéscă, cum să sucéscă afacerea.

Bulgaria. În sfârşit procesul comitetuluï macedonean, implicat în omorurile din Bucurescï, totuşi se va face. Procurorul a ridicat acusă nu numaï contra luï Sarafoff, ci şi contra altor persóne suspecte. Pentru Sarafoff cere pedépsă cu mórte.

Transvaal. După ultimele sciriï Engleziï ar fi prins pe toţi membriï guvernuluï din Oranje, afară de Steyn. Cu acest prilej ar fi căduţ în mânile Englezilor şi mai multe hârtiï preţióse. Cu tóte acestea se accentuézĕ din noŭ, că Buriï sînt hotăriţi să lupte până la unul.

Bĕtrânul Krŭger a fost lovit de durerea de a-şi perde pe soţia sa, care a repausat în Pretoria.

Corespondinţe.

Eminenţiï isolaţi...

De pe Fondul-regiŭ, în Iulie 1901.

Zice mai departe corespondentul „Gazeteï“: „Cum să şi póte alt fel esplica faptul, că ceï mai harnicï şi capabilï tineri în gimnasiŭ, în teologie, ajunşi în parochiï, peste cât-va timp se cufundă, cât niciï nu se mai scie, că esistă pe lume.“

Încă în scrisórea mea precedentă am avut intenţiunea de a reflecta şi la acésta constatare sinistră. Meritä însĕ prilegiŭ şi atenţiune deosebită.

Când am cetit şirele reproduse ale numituluï corespondent, inmediat mi-am adus aminte de un preot „cufundat“ (în legea corespondentuluï), care eminentele sale atestate le purta tot de una în buzunar, şi când cuteza vre-un coleg al sĕŭ a-l imputa frătesce câte-o bócănă comisă, la moment îşi scotea eminenţiile şi riposta ast fel: Când îmi veï arĕta şi tu testimóne ca acestea, orï mai bune (ceea ce nu se pute), atunci veï avé dreptul să-mi faci observărï. Până atunci însĕ aï să taci!“ — Nu reproduc acest esemplu unic în felul sĕŭ, pentru ca prin el să cutez a rĕsturna şovăirea corespondentuluï, dar pentru tema mea îl consideră de un preludiŭ destul de potrivit. Unde ar şi ajunge preoţimea, dacă mai marii nostri pentru o distincţiune saŭ promoţiune ar lua drept basă esclusiv notele de prin gimnasiŭ şi teologie? Ce fel de rost ar mai şi avé zelul şi activitatea din partea massei „aureae mediocritatis“ în viaţa publică, dacă sigur ar trebui să scie, că fără de vîrtutea eminenţiilor espirate, nice la un cas nu póte păşi înainte? — Rĕŭ ar trebui, să fie! Atât de rĕŭ, în cât diligenţa şi capabilitatea, desvoltate în cele mai multe casurï „mai întâiŭ“, ar trebui să despereze şi în realitate să se şi cufunde.

Să dăm la o parte fisiologia şi filosofia notelor de prin şcolï, pe cum şi resultatele lor pentru viaţa publică; apoi să abstragem şi de la faptul, că notele şcolarilor ca „primite“, în cele mai multe casurï nu sînt infalibile, — să ne restrîngem la vatra nóstră, unde avem a lămuri una şi alta.

Eŭ din parte-mi nu am vĕdut niciï când, ca un student eminent să se fi cufundat prin „fortia majora“, dar cumcă tineriï eminenţi s'aŭ cufundat „de-a măganul“, am vĕdut casurï destule, şi încă aşa, în cât „fortia majora“ aŭ devenit impotentă pentru a-ï mai ridica din „cufundare“. Nu am vĕdut casurï, ca hărnicia unuï absolvent să nu fi fost rĕsplătită în de ajuns, deşi eminenţiile singure încă nu pot fi absolut dătătóre de ton. Dar étă cum sună la noï prima distincţiune saŭ promoţiune: „Dacă şi pe venitor veï dovedi zel şi activitate rodnică, veï mai puté conta la favórea nóstră.“ Aşa dară eminenţiilor li-se pun semnele întrebării şi ale apostrofării. Li-se spune categorice, că „eminenţia“ nu e ceva absolut perfect, fără e un ce, care se póte nutri şi desvolta, care se póte apropia şi depărta de perfecţiune, întru cât adecă titularul eï reflectézĕ la mărirea luï Dumnezeu şi la promovare saŭ distincţiune, orï apoi întru cât resignézĕ saŭ chiar despreţuiesce aceste scopurï. Prin urmare, pe eminenţi nu-ï cufundă chiar nime, şi dacă totuşi se cufundă, apoi se folosesc numaï de „libertatea personală.“

Sciŭ mai departe, că fie care absolvent de teologie, îndată ce devine capabil de a ocupa oficiŭ şi beneficiŭ, le obţine pe aceste fără amânare. Apoi cumcă întru cât coincide ocuparea asta cu aspiraţiile, indigenţele şi interesele fie căruia, atîrnă de la ast fel de împrejurări, peste carï noï ómeniï nu putem fi domnï. Destul, că „teren de activitate“ are fie care preot începĕtor saŭ continuător. Şi dacă totuşi se plânge cineva despre lipsa unuï ast fel de „teren“, apoi tânguirea asta nu póte fi, de cât nostimă, ér eminenţiile unuï ast fel de titular sînt întru adevĕr de o valóre prescrisă. Zilnic ne plângem adecă de altă parte, că poporul nostru e pliu de defecte, geme în diferite miserii, că e rĕmas îndărĕt cu câte-va decenii, etc.... şi totuşi lipseşte terenul de activitate? Să poftéscă a-mi arĕta nu un preot începĕtor, dar un preot deja meritat, că în parochia sa nu mai este chiar nimica de dorit, şi atunci... va fi fundată tînguirea asupra lipseï de „teren“. Cred însĕ temeinic, că până atunci se vor mai perînda generaţiuni.

Cumcă uniï preoţi aplicaţi, nu mai poşed bunul prilej de a se desvolta şi mai departe, încă nu pot înţelege. Totuşi în ce soï de direcţiune voiesce a se desvolta un atare? Avem la îndemână cărţi teologice şi pastorale, canóne şi cerculare. Putem ceti fóia nóstră specială şi cu preţ redus şi una cuotidiană. Dacă cere lipsa, putem merge în cancelaria comunală, şi acolo ne putem sătura de legi şi paragrafi, carï la tot casul sînt indispensabile pentru un preot. Apoi ce alte indigenţe scientifice mai avem? Din literatura frumósă şi adeverat folositóre avem prin ziarele nóstre, ér dacă nu să îndestulesce cine-va, e uşóră calea de a ajunge şi mai departe. — Artă încă aflăm, politica nu lipsesce. Apoi ce direcţiune mai rĕmâne? Să fim drepţi!

Recunosc, că dacă e vorbă de „venite“, apoi mulţi nu avem teren de activitate şi de desvoltare (materială). Sperez însĕ, că corespondentul „Gazeteï“ nu aşa va fi înţeles, când a scris.

Sfîrşesc şi eŭ cu Unirea nóstră, când zice, că „grăunţul sănătos sparge pătura pământuluï şi iasă la lumină.“ Adaug însĕ, că sănătatea presentă a grăunţuluï, puţin are de a face cu „eminenţiile“ trecutuluï. Ele rĕmân suveniriï.

Romeo.

Concurs la Internatul Pavelian de fete din Beiuş

an. scol. 1901/1902.

Elevele internatuluï sînt saŭ stipendiste în întreg saŭ stipendiste în jumĕtate, saŭ solvente.

La stipendiï pot concura în prima linie fetiţe orfane de preot din diecesa gr. cat. de Oradea-mare; stipendiste nu pot fi de cât fetiţe de religiunea gr. cat. solvente se primesc atât eleve gr. cat. cât şi gr. or.

Stipendistele, carï se bucură de stipendiŭ întreg, pentru provisiune, instrucţiune şi educaţiune în internat nu solvese nimica;

elevele, carĭ aŭ stipendiŭ numaĭ în jumĕtate solvesc 150 coróne, ér elevele solvente solvesc la an o sumă de 300 coróne în dóuĕ saŭ cel mult 4 rate egale anticipative, adecă: în 1 Septembre, 15 Novembre, 1 Februar şi 15 Aprilie.

Elevele aşezate în internat, pentru sumele amintite primesc provisiunea întrégă, adecă: cuartir, întreţinere corĕspundĕtóre şi bună, luminat, încălzit, spĕlat, instrucţiune specială în studiŭ, în declamărĭ, în cant, în diferite desteritătĭ, în lucrurĭ de mână, economia casnică, în fie care zi în anumite óre instrucţiune conversaţională în limba maternă, magiară, germână, la dorinţa espresă din limba franceză, primesc uniforma, care constă dintr'o haină, 2 şurţe în forma uneĭ haine, o pălărie de lérnă şi una de vară şi o mantea de lérnă. Taxa anuală pentru instrucţiunea în limba franceză 20 coróne, taxa pentru instrucţiunea în pian de 3 óre la sĕptămână ($1^1/_2$ óră instrucţiune, $1^1/_2$ óră deprindere) cu întrebuinţarea pianului 60 coróne la an. Tóte aceste şi spesele pentru cărţile trebuincióse, materialul de scris, de desemn, de lucru de mână etc. nu sînt cuprinse în suma sus amintită de 150 coróne respective 300 coróne, deci despre acoperirea acestora trebue să se îngrijéscă părinţiĭ saŭ tutoriĭ. Pentru instrucţiune de dans încă e a se plăti o sumă óre care moderată, ce se stabilesce din cas în cas în învoială cu măiestrul de dans. Pentru folosirea vestmintelor de gimnastică ale internatului e a se plăti 2 coróne pe an.

În internat se primesc eleve de I.—IV. clasă a şcólelĭ civile şi eleve de I.—IV. clasă a şcólelor elementare poporale. Elevele şcólelĭ civile vor cerceta şcóla civilă publică aparţinĕtóre internatului, ér elevele şcólelĭ poporale vor cerceta şcóla elementară poporală de stat din loc.

Elevele, carĭ voesc a fi primite în internat, aŭ să-şĭ înainteze petiţiunile pentru primire la Veneratul Ordinariat diecesan gr. cat. din Oradea-mare *până în 1 Aug. a. c.* — Petiţiunile sînt de a se instruĭ: 1. Cu carte de botez. 2. Testimoniŭ scolastic. 3. Atestat medical. 4. Atestat de revaccinare; doritórele de a obţinĕ stipendiul vor aclude şi un atestat comunal despre posiţia şi starea materială a lor, eventual a părinţilor lor.

Elevele primite aŭ să aducă cu sine: Albiturĭ şi fuste din fie care câte 6. — din fuste 3 aŭ să fie din barchet colorit; 12 părechĭ ciorapĭ negri; 1 umbrelă mare; 2 părechĭ ghete înalte, carĭ trebue să fie de tot dóuĕ; 1 mantă de primăvară de colóre vinĕtă saŭ négră; 4 haine de casă, din care 2 de barchet, 2 din creton, de tot durabile; 1 plapomă cu dóuĕ învĕlitóre; 2 perinĭ cu 4 feţe albe; 2 cérşafurĭ; 6 ştergare; 6 servete; 2 peptene, unul rar şi altul des; 1 perie de dinţĭ; 1 perie de haine; 2 periĭ de ghete, săpun, praf de dinţĭ.

Elevele să aducă cu sine conscrierea tuturor obiectelor şi uneltelor trebuincióse în dóuĕ esemplare.

În fine cu provocare la dispositiunea Veneratului Ordinariat se atrage atenţiunea părinţilor acelor eleve stipendiste, carĭ aŭ fost *etipendiate condiţionat*, să nu întârzie a-şĭ presenta *din noŭ* petiţiunile la Veneratul Ordinariat diecesan pe timpul hotărît.

Elevele primite aŭ să se presenteze în internat la 6—7 Sept. 1901.

NB. Înscrierile atât în şcóla civilă, cât şi în cea elem. vor fi în 5. 6. 7 Sept. Didactrul cu taxa de înscriere în şcóla civilă e 16 (8 fl.) coróne, în cea elem. e 6 (3 fl.) coróne la an.

Direcţiunea.

Internatul Vancean de fetiţe din Blaş.

Publicare de concurs.

Până la ziua de *15 August n. a. c.* se escrie concurs pentru primirea în *Internatul de fetiţe din Blaş.*

1. Pentru o elevă sînt de a se plăti pe un an scolastic 240 cor. solvibilĭ în dóuĕ saŭ cel mult patru rate anticipative, pe lângă aceea o taxă anuală de înscriere de 6 cor. 30 fil. pentru elevele din clasele elementare şi de 12 cor. 30 fil. pentru cele din clasele superióre, apoĭ 2 cor. pe an pentru bae. Elevele, carĭ vor învĕţa limba franceză orĭ musica instrumentală, vor solvi separat unele taxe moderate.

2. Fiind că elevele vor trebui să pórte vesminte uniforme, se va solvi 28—36 cor. după etatea fie căreia. Uniforma acésta, care se pregătesce în internat, constă din dóuĕ şurţe în formă de rochie, 2 pălării, — una de iarnă şi alta de vară, — şi din o toaletă.

3. La intrarea în Internat fie care elevă va trebui să fie provĕdută cu: *6 cămeşĭ, 6 camisóne, 6 pantalonĭ, 1 fustă de iarnă, 6 servete, 12 batiste, 6 părechĭ de ciorapĭ, 2 părechĭ de păpuci, 1 perie de dinţĭ 1 perie de cap, 2 periĭ de încălţăminte, 1 plapomă, 2 peptenĭ, 1 saltea de lână, 2 perinĭ, 4 feţe de pat, 4 feţe de perină, 2 cuverte de pat din giolgiŭ alb, 1 lavor de spĕlat şi 6 ştergare.*

Obiectele acestea aŭ să fie marcate cu numele eleveĭ.

Pentru suma numită fie care elevă va primi:

1. Instrucţiune în studiile prescrise pe clasele I—VI elementare şi VII—VIII superióre, educaţiune religioso-morală şi deprinderĭ în conversaţiune magiară şi germână.

2. Locuinţă în etajul institutuluĭ în sale marĭ, sănătóse şi luminóse provĕdute cu mobiliarul necesar.

3. Vipt întreg şi anume: a) la dejun cafea cu lapte, b) la amézĭ 3 plese, Dumineca şi în sĕrbătorĭ, 4, c) la cină dóuĕ plese.

4. Spĕlat, luminat şi încălzit. În fie care lună elevele vor lua câte o bae.

5. Instrucţiune în fert, spĕlat, călcatul cu ferul, coptul pânĭĭ, tors, ţesut, curăţit, grădinărit, croit, ducerea socotelelor economieĭ de casă, conservatul şi aşedatul legumelor şi victualelor peste lérnă, îngrăşatul animalelor, prăsirea şi ţinerea galiţelor etc.

La cererile pentru primire e de a se alătura: estras de botez, testimoniŭ de pe clasa absolvată, atestat medical despre sănătatea eleveĭ, atestat de vaccinare şi revaccinare.

Concursele sînt de a se înainta *Preaveneratului Consistoriŭ Mitropolitan în Blaş*, alăturându-se la fie care o marcă de 45 fil. pentru spedarea francată a resoluţiunii. De la cererea de primire *nu sînt dispensate* nicĭ elevele, carĭ aŭ maĭ fost în Internat.

Direcţiunea internatului de fetiţe.

CONCURS.

Pentru ocuparea postuluĭ de *învĕţătóre suplentă pentru lucrul de mână* la şcóla civilă de fete a Asociaţiunii se publică concurs.

Doritórele de a ocupa acest post aŭ să presenteze următórele documente:

a) atestat de botez;

b) document despre cualificaţiunea cerută prin legea statului pentru ocuparea posturilor de învĕţătóre la şcólele civile;

c) o arĕtare despre studiile pregătitóre şi despre ocupaţiunea de până acum;

d) un atestat despre cunoscinţa în teorie şi în praxă a lucrului de mână;

e) să dovedéscă că vorbesc bine românesce şi ungurésce, eventual şi nemţesce.

Vor fi preferite acele concurente, carĭ pe lângă cualificaţia din lucrul de mână mai aŭ cualificaţie şi din óre care categorie de studiĭ, în deosebĭ din grupul limbilor.

Învĕţătórea suplentă primesce o remuneraţie anuală, de 600 cor., solvită în rate lunare anticipative, şi întrégă întreţinerea în internat.

Învĕţătórea angajată va avea să dele directórel mână de ajutor la agendele internatuluĭ.

Postul este a se ocupa cu 1 Septembre st. n. a. crt.

Terminul de concurs espiră la 20 August st. n. a. crt.

Din şedinţa comitetului central al Asociaţiuneĭ pentru literatura şi cultura poporuluĭ român, ţinută în Sibiŭ la 11 Iulie 1901.

Şuluţiŭ. ***Dr. Beu.***
secr. II.

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. *Iosif Hordobetz*, original din Ilembac, distr. Cichindeal, acum locuitor în Edimburg Pa. America de nord, ne avisézĭ, că a colectat pentru biserica din comuna sa natală 45 dolarĭ aprópe 200 cor. Colecta continuă. — Felicităm pe compatriotul nostru de acéstă fericită idee şi ne pare bine, că nicĭ în depărtatul occident n'a uitat de biserica sa.

Scirĭ personale. Sâmbăta trecută s'a promovat la universitatea din Viena la gradul de doctorĭ în medicină, tinerĭĭ *Titu Perţa* şi *Mariu Sturdza*. Felicitările nóstre!

Din Archidiecesă. Cu terminul de 20 August se escrie concurs pentru ocuparea staţiunilor învĕţătorescĭ din *Ciucmandru, Acintiş, Gucerdea-rom., Tulgheş, Şola şi Roşiamontană*, — a celor cantor-învĕţătorescĭ din *Posmuş, Uióra-de-sus, Petrilaca-rom., Futac, Sân-Paulul-ung., Aiton, Dergea şi Săcalul-de-câmpie*, şi a celor ambulante din *Ghirişul-român, Vajda-Cămăraş şi Buda-vechie-Deuş.*

Din Diecesa Lugoşului. Pentru anul şcolastic 1901/1902 se escrie concurs public cu termin până la 8 August st. n. 1901 la stipendiĭ teologice, preparandiale şi gimnasiale din fondul Rudolfian, din fundaţiunea Nicolae Braia şi din fundaţiunea Iova Popovicĭ. Recurenţiĭ la aceste stipendiĭ pot fi numaĭ tinerĭ românĭ greco-catolicĭ, şi aŭ să-şĭ subştérnă recursele lor la Ordinariat pe calea oficiului protopopesc districtual. — Se escrie concurs pentru ocuparea următórelor staţiunĭ învĕţătorescĭ-cantorale: *Vişag, Ticvaniul-mic, Liget, Ghilad, Romos, S-Nicolaul-mare, Hittiaş, Iscroni, Bouţarul-sup., Fărcădinul-sup., Nevrincea, Greovaţ, Chizdia şi Petromant.* Terminul concursului e 20 August n. 1901.

Pentru fondurile archidiecesane. Onor. *Moise Brumboiŭ*, a dăruit fondului de salarisare a preoţilor 12 cor. în loc de cunună pe mormîntul repausatului paroch *Moise Cândea*, din Calbor. — Pentru fondul internatului de fetiţe s'aŭ primit 4 coróne de la X+Y.

Necrolog. În Tîrgovişte a încetat din viaţă generalul *Alesandru Candiano-Popescu*, în de obşte cunoscutul eroŭ de la Grivita, care în fruntea batalionului al 2-lea de vênătorĭ, a deschis cel dintâĭ focul, contra năprasnicelĭ redute. Generalul Popescu de abia ajunsese vrîsta de 60 anĭ şi era acuma comandantul unuĭ corp de armată. A avut o înmormîntare vrednică de un brav soldat.

În 4 Iulie a. c. s'a mutat la o viaţă maĭ fericită parochul gr.-catolic din Calbor, Vicariatul Făgăraşului, † *Moise Cândea*, după un morb îndelungat fiind împărtăşit cu s. sacramente ale muribunzilor, în etate de 75 anĭ, 33 anĭ aĭ preoţieĭ şi 29 aĭ vĕduvieĭ sale. A fost înmormîntat în 6 Iulie.

† *Maria Furnea*, din Blaş, a repausat în anul al 30-lea al etăţiĭ sale.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

(Continuare.)

XVIII.

Cultul Sfinteĭ Monice, în timpurile maĭ nóuĕ. — Armonia acestuia cu lipsele și nĕcasurile nóstre. — Asociațiunea mamelor creștine. — Încheere.

1576—1866.

Devoțiunea față de s. Monica a crescut neîncetat în tot decursul secoluluĭ al XVI-lea, dar maĭ ales în a dóua jumĕtate a aceluia, între apostasiile cele multe, de carĭ tremuraŭ tóte mamele creștine. Numele eĭ, carele încă nu se afla în niciĭ un martirologiŭ, fu înscris într'acele, pe care îl compuse *Baronius* la ordinul Papeĭ, pentru întrégă Biserica, — și de acolo trecu în tóte martirologiile moderne. Sĕrbătórea eĭ, care până acum nu se ținé de cât în Roma și în bisericile călugĕrilor din ordul sfîntuluĭ Augustin, începu a se ținé în tóte bisericile și *oficiul* eĭ fu întrodus în *„Breviarul roman“*. Móștele eĭ, adunate până atunci numaĭ într'o singură biserică, se împart în lumea întrégă. La 1576 Papa Gregoriŭ XIII. trimite o părticea din capul eĭ la *Bologna*. Confraternitatea din Roma a sfinteĭ Monice cere și primesce și ea o părticea. Orașul *Pavia,* care se mândria, că posĕde trupul sfîntuluĭ Augustin doresce să aĭbă și din móștele maĭ însemnate a mameĭ luĭ, și primesce din darul pontificeluĭ o costa a sfinteĭ Monice. Părinții Iesuiți din Münster și eremiții sfîntuluĭ Augustin din Trevir își înavuțesc și eĭ biserica cu oseminte de ale Sfinteĭ. În decursul timpurilor tóte persónele marĭ și sfinte, pe carĭ îĭ născea atunci Biserica, ca prin minune, ca să arete óre-și cum protestantismuluĭ, că ea a fost tot de una adevĕrata Mirésă a luĭ Isus Christos — rĕspândesc în tóte părțile cultul și devoțiunea sufletéscă față de s. Monica.

Am prelungi prea mult istoria, dacă am aduna tóte documentele de pietate și devoțiune, ce a inspirat s. Monica bărbaților marĭ și sfinților din secolul al 16-lea și 17-lea. Nu ne vom opri, pe cum am promis, de cât la unul dintre aceia, la s. Francisc de Sales, și sperăm, că ni-se va ĭerta acéstă preferință. Acest bărbat admirabil, care par'că a avut alésă misiune de a vorbi la inima mamelor creștine și de a le câștiga luĭ Dumnezeŭ, cu înalta-ĭ luĭ inteligință și adânca-ĭ cunoscință de ómenĭ, observa în dată că niciĭ o devoțiune nu le póte mângâia și întări așa de mult, niciĭ le póte arĕta sublima lor misiune și modul cum se rĕspundă aceleia, într'un mod atât de evident — ca și devoțiunea față de s. Monică.

Ast fel în frumósa luĭ carte *„Philothea“* („Introducere la viață bună și pia“) care a reformat din rădĕcină moravurile creștine, neîncetat amintesce pe s. Monica. În dată pe primele paginĭ, vrênd să învețe pe creștine, că nu-ĭ niciĭ o vrîstă, în care se nu pótă tinde la perfecționare, și că acésta se póte pe lângă orĭ și ce chemare saŭ ocupațiune, el le arată pe s. Monică în căsnicia eĭ. [1])

Dacă, vorbindu-le la inimă, vrea să le facă, să pricépă că prea târziŭ se îngrijesc de cultivarea sufletuluĭ copiilor lor, și că deja în cele dintâiŭ zile, încă până îĭ țin în brațe ar trebui să-ĭ învețe credință și spirit creștinesc, — le zice: „Uĭtați-vĕ, la s. Monica! Încă purtând pe Augustin în pântecele sĕŭ, l'a oferit adese orĭ vieții creștine și serviților mărireĭ luĭ Dumnezeŭ, pe cum el însu-și mărturisesce zicênd, că încă în pântecele maĭceĭ sale a gustat *sarea luĭ Dumnezeŭ*. Mare învĕțătură pentru mamele creștine — adauge el — de a-și oferi maiestății divine fruptul pântecelui lor, încă înainte de a-l nasce.“ [2])

Și când copiiĭ prind a cresce și patimile rele încep a se arĕta, așa cât mamele aŭ lipsă de o grije și o tărĭă peste fire pentru a încunjura pericolul, vrênd să le învețe cum să-ĭ apere, să-ĭ scutéscă, să-ĭ mântuéscă și se trezéscă, sufletul copiilor lor, éră-și la sfînta Monică se provócă: „Sta Monica cu atâta zel și stătornicie a combătut aplicările rele al fiuluĭ sĕŭ Augustin, în cât urmărindu-l pe uscat și pe mare, și l'a făcut maĭ mult fiŭ al luĭ lacrimilor sale prin *întórcerea luĭ*, de cum era fiul sângeluĭ și trupuluĭ sĕŭ, prin nascerea luĭ.“ [3])

Ceea ce s. Francisc de Sales spune ast fel într'o carte destinată publicului, — el o repetia în mil de felurĭ în epistolile sale. Dacă de esemplu o femee măritată, una de acele, cari-s ca esilate în lume, carĭ, după ce și-aŭ dat tótă iubirea, fără să afle iubire, simțesc un gol nemărginit în inimile lor, ce strigă după Dumnezeŭ și aprinse ast fel numaĭ de iubirea Luĭ, se uită cu jalusie la călugărițele de după grilajul mănăstireĭ — dacă o atare femeie îĭ cerea sfat, el zicea: „Eŭ în loc de acésta aș vrea să te cugeți maĭ bine, câți sfinți și sfinte aŭ fost în starea Dtale de acum și cu mare bucuriă și resignațiune s'aŭ acomodat împrejurărilor, cum a fost spre esemplu sfînta Monică. Acésta să te însuflețéscă, și te recomândă cât maĭ des rugăciunilor eĭ.“ [3])

Dacă întâlnia vre-o mamă neliniștită, îngrijată, cu teamă de viitor (tóte mamele sînt așa) — dacă întâlnia maĭ ales mame de acele adânc rănite de durere, de carĭ atâtea sînt — în dată avea o vorbă bună, pe care o zicea cu atâta dulcéță pĕtrundĕtóre, în cât singură era o mângâiere și o speranță, adecă: „Rógă-te, rógă-te!“ și apoĭ: „Cetesce viața sfinteĭ Monica; veĭ vedé câtă grije a avut ea de Augustinul sĕŭ, și multe alte lucrurĭ, carĭ te vor mângâia.“ [4])

Dar maĭ ales din conducerea îndelungată, frumósă și instructivă a vieții sufletescĭ a sfinteĭ de *Chantal* — se vede, că ce loc doria el să ocupe sînta Monică în inima uneĭ femeĭ și a uneĭ mame creștine.

Dómna Chantal era de 30 anĭ, avea 4 copiĭ și o avere mare. Se nisuia după perfecțiune, dar n'avea niciĭ idee de viață călugărésca, la care niciĭ nu s'a cugetat; din contră era ocupată cu gândul, cum să-și crésca maĭ bine mica sa familie; era însĕ și neliniștită pentru fiul sĕŭ, care pe lângă însușirile luĭ frumóse, avea și germenii unor defecte, și care răpit de focul patimilor, de originalitatea caracteruluĭ sĕŭ, de lingușirile primejdióse ale prietinilor și de viață flusturată de la curte, îĭ causa și eĭ tot acele îngrijirĭ, ce astăzĭ umplu inimile mamelor creștine.

S. Francisc de Sales, care încă nu cugeta, că D. de Chantal ar voi vre-odată să se retragă în vre-o mănăstire, care niciĭ pe de parte nu bănuia așa ceva, nu umbla de cât se facă din ea o vĕduvă adevĕrată și o adevĕrată mamă. Spre acest scop începe a-ĭ recomênda singurătatea, retragerea din lume și disprețul eĭ, spre ce de alt cum o îndemnaŭ și doliul și jalea vieții sale. Doria, că ea să se retragă în casa sa proprie cu ceĭ 4 copiĭ aĭ sĕĭ și ocupată numaĭ de eĭ să-și facă din castelul sĕŭ o mică mănăstire plină de pace, și de liniște, de unde să-și ulte de cele pământescĭ și să se înalțe ca în sbor la cele cerescĭ. În acésta micuță mănăstire stariță ar fi Preacurata Vergură: ea să fiă conducĕtóre. D. de Chantal va lucra la picĭórele Eĭ, în societatea Eĭ, va asculta de ea ca de o mamă, în fie care diminéță va primi binecuvîntările și ordinile Eĭ, și sărutând picĭórele statueĭ Eĭ, saŭ privind icóna Eĭ se cugete, că-ĭ cere ordinațiunile.

Aceste ideĭ umplu scrisorile sfîntuluĭ Francisc de Sales cătră D. de Chantal cât timp trăesce ea în lume. „Curaj fica mea — așa scrie odată — alipesce-te de stărița Ta sfîntă și rógă-o neîncetat să poți trăi, muri și învia în iubirea scumpuluĭ eĭ Fiŭ.“ [1])

Altă dată: „Păzesce-ți bine zidurile mănăstireĭ și nu ți lăsa gândurile să umble în colo și în cóce, pentru că acésta îți distrage inima.“ [2]) Éră odată, chiar în ziua de Crăciun ast fel scrie: „Dómne, fiica mea, cum ți-așĭ dori să fiĭ acum în Vifleim lângă Dómna Ta sfîntă! Eĭ bine îĭ șede; cum ține în brațe acel copil mic! Cere-ĭ, ea ți-l va da, éră după aceea furăĭ și un picur de acelea din jurul ochilor Eĭ. Acesta-ĭ o minune, un leac bun pentru tóte durerile inimeĭ.“ [3])

Dar când intră cineva în vre-o mănăstire, tinerĕ, începĕtóre fiind în ale vieții perfecte, nu va avea numaĭ o stăriță căreia să-ĭ fie ascultătóre, ca luĭ Dumnezeŭ, ci și o învĕțătóre, învĕțătórea începetórelor așa numită, care îĭ observă cu îngrijire fie care pas, o face atentă la tóte, care corege, pedepsesce, învață și introduce pe calea virtuțiĭ! Cine va fi învĕțătórea Dómneĭ de Chantal, care să o învețe a fi o vĕduvă, o mamă, o dómnă adevĕrată, care să se arete în lume fără a o iubi și se o părăséscă fără a-ĭ păré rĕŭ, pe cum făceaŭ creștinele cele vechĭ? Acésta va fi sfînta Monica.

Și sciți între ce împrejurări ĭ-a designat eĭ s. Francisc de Sales pe acéstă învĕțătóre? Atunci când a vĕdut că ea se ocupă cu gândul, după părerea luĭ nerealisabil, de a părăsi lumea și a se face călugăriță. Atunci îĭ arĕta pe Monica ca și cum ĭ-ar zice: „Dta cauți o viață maĭ perfectă? Uĭtă! părăsitu-și-a acésta maĭcă pe fiul sĕŭ? și deși s'a devotat pentru el, aŭ n'a atins ea culmea cea maĭ înaltă a perfecțiuneĭ? pe acésta ți-o propun eŭ de învĕțătóre!“ Dar să-l ascultăm pe el. Nimic nu se póte asemĕna cu stilul luĭ plăcut, al căruĭ farmec nu se perde niciĭ odată. „Dorința Dtale de a te depărta pe cum zicĭ, de tóte bucuriile lumeĭ, nu póte fi rea căcĭ niciĭ nu te neliniștesce câtu-și de puțin. Dar fiĭ cu răbdare, despre acésta vom vorbi la anul venitor, dacă ne maĭ ține Dumnezeŭ. Despre acésta fie destul atât. Nu vreaŭ să rĕspund niciĭ la dorințele Dtale, de a-ți părăsi patria și a întra în societatea acelora, carĭ aspiră la viața de călugăriță. Tóte aceste, draga mea fică, sînt mult maĭ însĕmnate, de cât să se pótă tracta pe hârtie; maĭ este timp destul! Într'aceea Dtale să nu-ți pice furca din mână, tórce dar nu cu fuse așa marĭ și gróse, căcĭ degetele Dtale nu le vor puté învîrti. Tórce numaĭ după puterile Dtale maĭ slăbuțe. Umilința, răbdarea, supunerea, blândețа, resignațiunea, simplicitatea, iubirea față de morboșiĭ sĕracĭ, suferirea neplăcerilor, și altele de aceste vor începe binișor pe fusul micuț al Dtale; și degetele Dtale le vor învîrti bine în societate cu s. Monica, care zace acolo la picĭórele stariței Dtale.“ [4])

(Va urma.)

---

[1]) Philothea p. I. c. 3.

[1]) Tot acolo p. III. c. 38.
[2]) Tot acolo.
[3]) Epistolile sfîntuluĭ Fr. de Sales c. III. ep. 26.
[4]) Tot acolo c. II. ep. 1.

[1]) Epist. de la 3 Oct. 1605.
[2]) 10 Iul. 1605.
[3]) 23 Oct. 1605.
[4]) 8 Iun. 1605.

Unirea şi dl Popovicĭ.

Cetind opşorul protopresbiterului din Lugoş Dr. G. Popovicĭ, intitulat „Uniunea Românilor din Transilvania cu biserica romano-catolică sub împĕratul Leopold I.“ m'am convins, că nicĭ de cum nu l'a scris, ca un om de sciinţă, ci ca un preot adict bisericiĭ gr. or. Ţinta dînsuluĭ a fost să stîrnéscă aversiune faţă cu biserica gr. cat., pentru aceea aduce înainte tóte opiniunile individuali nefavoritóre unireĭ şi retace cu totul pe scriitoriĭ, carĭ s'aŭ esprimat favoritor despre ea. După dînsul unirea e un réŭ mare, care trebue stîrpit, căcĭ ea a adus tóte relele asupra neamuluĭ românesc. Dacă Românii nu s'ar fi unit, Dómne ce fericire l-ar fi ajuns! Unul dintre relele cele multe e şi acela că Românii gr. cat. aŭ lăpĕdat *Pravila*, ér gr. or. o ţin cu sfinţenie, căcĭ dóră constituţiunea lor bisericéscă — pe care altcum nicĭ Dl Popovicĭ nu o prea măgulesce, deşi nu are curajul să spună verde, pe cum a spus fostul protopresbiter al Timişóreĭ M.-Dreghicĭ, că se contrariéză canónelor — în *Pravilă* îşĭ are basa, ér nu în sistemul presbiterial al Calvinilor, pe cum bine a arĕtat Dr. Grama. Protopresbiteriĭ în biserica gr. or. tot după prescrisele Pravileĭ *Glava pfui!* pot fi directorĭ la institute lumescĭ de banĭ. Greco-orientalii în Ungaria şi azĭ botézĕ afundând copilul de 3 orĭ în fântână. Eĭ tot după Pravilă nicĭ acum nu chirotonesc pe nimenea înainte de a avé 30 anĭ, şi acum în paresemĭ mâncă numaĭ odată în zi sĕc şi nu beaŭ vin, *fără bere*. Eĭ şi astăzĭ depun pe clericul, care lipsesce în 3 dumineci de la biserică. Eĭ şi acuma daŭ afară din cler pe ceĭ l-aŭ camĕtă saŭ mită grea. Eĭ şi acuma respectézĕ canonul de la Sardica, că episcopul depus de sinodul mitropolitan, póte cere, ca să se judece din nouŭ prin episcopul Romeĭ. Eĭ tot după prescrisele Pravileĭ se adresézĕ cătră Papa: Prea fericitului şi prea sfîntului asemenea ângerilor în Christos Părintele părinţilor: şi stăpânul tuturor adeveritelor apostolescĭ biserici, ca nisce servĭ Ţie înainte căděnd, sărutăm urmele piciórelor Mărieĭ şi Prea sfinţieĭ Tale putere şi domnia. Şi altele şi altele.

Când a scris Dl Popovicĭ cuvintele: sine ira et studio, că şi fără voe i-s'a strĕcurat printre buze un suris sarcastic.

Cel maĭ mare rĕŭ e înse, că Românii s'aŭ desbinat în dóuĕ tabere. Da asta e rĕŭ, dar nicĭ de cum nu sînt de vină ceĭ ce aŭ făcut Unirea, ci metechnele calvinilor în legătură cu uneltele lor, ca calvinitul Ioan Circa, Vasile Cristea etc. şi ceĭ de pănura lor. Pe calviniĭ îĭ durea că numaĭ pot calvini pe Românĭ, ér pe grecoteĭ din ţara românéscă, că vor fi azĭ-mâne huiduiţi şi nu vor maĭ putĕ duce sudórea Românuluĭ la muntele Atos şi alte mănăstirĭ grecescĭ. Acestia sînt causa, de nu aŭ rĕmas uniţi toţi Românii şi bunele intenţiunĭ ale împĕratuluĭ Leopold nu s'aŭ putut îndeplini pe cale netedă. Dar ce nu s'a putut atunci, uşor se póte face acum, numaĭ puţină tărie de suflet trebue.

Este sciut şi recunósce şi Dl Popovicĭ, că desbinarea între bisericĭ datézĕ numaĭ de la 1054, decĭ până atunci a esistat uniune între biserica rĕsăritului şi apusului şi prin urmare şi Românii — dacă eĭ şi-aŭ adus credinţa din imperiul roman — încă aŭ trăit în uniune cu biserica romană. Acum, dacă la 1700 s'aŭ unit Românii cu biserica romană, n'aŭ făcut alt ceva, de cât aŭ preînoit legătura de uniune, ce a esistat înainte de 1054, şi care în conciliul de la Florenţa o a primit întreg orientul. Aŭ mărturisit Românii unindu-se aceea, ce la 9 Iunie 1439 a profesat şi „*Ἰωσὴφ, ἐλέῳ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ῥώμης, καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης*“: *„Sosind la sfârşitul vieţii mele şi gata a da naturii ultimul tribut, scriŭ şi subscriŭ eŭ din darul luĭ Dumnezeŭ ultimele mele simţĕminte, despre carĭ vĕ încunoscinţez pe voĭ toţi fiiĭ meĭ. Eŭ declar adecă, că cred şi primesc tóte acelea ce învĕţă biserica catolică şi apostolică a Domnuluĭ nostru Isus Christos, cea a Romeĭ vechĭ. Maĭ departe aduc la cunoscinţă fie căruia, cum că Sfinţia Sa Papa de la Roma este Părintele Părinţilor, primul vicar al Domnuluĭ nostru Isus Christos şi mărturisesc şi esistinţa Purgatoruluĭ.“* (cf. Actele conc. flor. T. I. P. 630). — Decĭ călcaţi-vĕ fraţilor pe cerbicoşie şi vĕ închinaţi adevĕruluĭ, îmbrăţoşaţi şi voĭ legătura de uniune şi frăţietate, care 1054 anĭ aŭ esistat între Apus şi Rĕsărit, şi veţi vedé ce bine va fi, nu numaĭ pentru întrégă biserica creştină, ci pentru noĭ românii. Din fiĭ resvrĕtiţi faceţi-vĕ fiĭ pacinicĭ aĭ bisericiĭ luĭ Christos că ubi Petrus ibi ecclesia Christi. Orientul de sute de anĭ este prea înorat, de nu *„lux“*, dar nicĭ rază de lumină nu lasă de la sine. Şi dacă totuşĭ se pare că are lumină, asta e ca lumina luneĭ împărtăşită de la sóre. Orientele ce are bun de la apus are.

Póte Vĕ temeţi că unindu-vĕ nu veţi maĭ fi românĭ? dar noĭ uniţiĭ de aprópe 1 milion şi jumĕtate nu sîntem românĭ póte maĭ verdĭ şi maĭ vînjoşĭ de cât mulţi pravoslavniciĭ? orĭ póte simţul naţional stă în pĕrul şi barbă lungă? Arĕtaţi câţi greco-catolicĭ şi-aŭ pierdut din causa religiuneĭ naţionalitatea, şi apoĭ eŭ voiŭ arĕta cum prin pravoslovie s'aŭ stirbit comune întregĭ române. — Ci se nu imputăm religiuneĭ rele, la carĭ nu ea este causa. Lupte pentru naţionalitate între popóre aŭ fost şi vor fi, profeseze ele orĭ ce religiune. Că azĭ domnesce curentul magiarisăriĭ pe tóte căile, nicĭ de cum nu religiunea catolică e vina, ci spiritul şovinistic şi principiile darvinistice, că cel tare înghite pe cel slab. Saŭ că greco-orientalii românii şi sêrbiĭ trec la secta pocăiţilor (nazarenĭ) ĕră mâna unionistă, care îşĭ umflă, marionetele e de vină? Căutaţi rĕul unde e şi-l vindecaţi dacă puteţi. Grijiţi de creşterea religiósă a poporuluĭ, care în mare parte este lipsit şi de cele maĭ elementarĭ cunoscinţă a religiuneĭ.

Comloşul-mare, 10 Iulie 1901.

Dr. Laurean Luca.

Scrisorĭ de la Maria-Zell.

— *21 Iuliŭ.*

Nicĭ prin minte nu mĭ-a trecut, să vĕd şi eŭ locul iubit al Maiceĭ Preceste, unde a voit a-şĭ arĕta în special iubirea cea mare faţă de ómenĭ, să vĕd şi eŭ locul sînt Maria-Zell, a cărui însĕmnătate datézĕ din 1157. Voiŭ însĕmna aci câte-va impresiunĭ din peregrinajul acesta.

În 15 l. c. Părintele Iesuit Heinrich Abel, a ţinut vorbirea de introducere, în calitate de conducĕtor al peregrinajului Vienes, pentru bărbaţi al nóuĕlea. O predică minunată şi fórte poporală despre indulginţe, chestia indulgenţelor luĭ Tetzel, şi că óre vrem noĭ să demonstrăm contra social-democraţilor, francmasonilor şi Jidovilor? — Acestea puncte formézĕ conţinutul vorbireĭ celuĭ dintâiŭ predicator Vienes, despre care să spune, că e fiul unuĭ fost ministru preşedinte din Germania. (La întrebarea, că óre vrem noĭ să demonstrăm contra vrăşmaşilor nostri bisericescĭ şi politicĭ, aşa de minunat a răspuns, în cât unul din public a strigat: bravo!)

În 20 l. c. aŭ plecat de la Westbanhof treĭ trenurĭ separate spre Maria-Zell. Deşi eram la locul destinat pe timpul, când era să plece al doilea (6°10' diminéţa) totuşĭ din causa îmbulzeleĭ celeĭ marĭ nu am putut pleca, decât numaĭ cu al treilea. De alt fel nu-mĭ pare rĕŭ, căcĭ după cum am înţeles, noĭ am mers maĭ bine. Timpul nu-mĭ permite să descriŭ maĭ pe lung călĕtoria, căcĭ peste 20 de minute trebue să ne adunăm toţi la o biserică, dar sperez, că voiŭ face-o acésta cu altă ocasiune, maĭ ales pentru modul, cum sciŭ conduce Iesuiţiĭ peregrinajele. Cu trenul am călĕtorit până la Kernhof, de aicĭ până la Maria-Zell. E o cale de 5 óre, dar pentru turiştĭ fórte plăcută, maĭ ales dacă aŭ un Cicerone ca al nostru, la care nu-ĭ maĭ stă gura, şi de alt fel om cult şi bun catolic. Ascultându-l pe el mĭ-am adus aminte de vorbele unuĭ popă sloven „pe lângă ast fel de esemple şi preotul póte fi fórte bun.“

Nicĭ nu am sosit bine, şi convenind cu Părintele Abel, ne face sĕmn, să mergem îndĕrĕt pentru întrarea solemnă, căcĭ preoţiĭ se adună deja. La ½8 sara a fost întrarea solemnă. Mergea în frunte crucea, praporiĭ, parochul de la S. Augustin din Viena asistat de altĭ preoţi, apoĭ preoţiĭ şi laiciĭ. Aŭ fost peste 5000 de ómenĭ, şi numaĭ bărbaţi, căcĭ muierile fac peregrinajele separat. Era ceva minunat. Laudă Părinteluĭ Abel, care şĭ-a dat tótă nisuinţa, ca să succédă peregrinajul cât maĭ bine. Sperez, că de altă dată maĭ mult şi despre acésta.

Ajunşi în biserică, unde e chipul făcĕtor de minuni, conducĕtorul ţine o alocuţiune scurtă, şi după binecuvîntarea cu Sanctissimul, ne ducem cătră cuartir, pe care îl avem într'un loc cu comitetul.

În 21 deja înainte de 4 óre sună tunurile şi clopotele. Nu póte să nu-ţĭ atragă atenţiunea un clopot, care cugeţĭ, că e o compositie de organe, şi sună atât de minunat, în cât te silesce, să te rogĭ împreună cu el. De la 4 óre a fost mărturisire, şi liturgiĭ la tóte altarele. La altarul principal a celebrat la 11 óre Clarissimul Frenţiŭ o liturgie, póte prima românéscă în Maria-Zell.

Trimbiţa de adunare sună. Adio!

Iob.

Bibliografie.

A apărut:

Dare pe vinuri și favorurile ce le face legea în privința proprietarilor ei. O broșură de 16 pag. formézá Nr. 10 din biblioteca reuniunei române de agricultură din comit. Sibiiu și se recomándă cărturarilor sătenî pentru prețiósele sfaturî, ce dă.

Carte de cântece diverse pentru toți și pentru tóte, aranjate de Ión Dariu, Brașov 1900 pag. 252 prețul broș. 50 banî, legat 60 banî. Editura librăriei H Zeidner.

Originea cuvêntului, valah de Dr. Dimitrie Magdu. Sibiiu 1901 pag. 34 Studiu reprodus din, Tribuna, unde a fost publicat mai întâiu.

V. Programa școlei civ. gr.-cat. publice de fete din Beiuș, pe anul 1900/1 redactat de Vas. Ștefanică. Beiuș 1901. Are la început un tractat despre măsurile economice la școlele de repetiție Relevăm următórele date din cuprinsul eî: aŭ fost inscrise 87 eleve tóte române, dintre carî 4 aŭ rĕmas neclasificate. În internatul Pavelian, împreunat cu acéstă școlă aŭ fost găzduite 80 eleve. Corpul didactic al școlei stă din 9 profesorî 3 domnî și 6 dame. Superioritatea internatului din 1. rector, 1. spiritual, 1. medic, 1. directóră, 2. prefecte. 2. guvernante și 2. bone. Aprópe din fie care pagină a acestui raport ĭese mereŭ la iveală osĕbita îngrijire. ce o pórtă față de școlă și internat Escel. Sa Preasf. Episcop al Orădiî Michail Pavel.

N. Iorga: **Istoria literaturei române în secolul al XVIII-lea.** (1688—1821) Vol. I. Epoca lui Dimitrie Cantemir. — Epoca lui Chesarie din Rîmnic. București 1901, pag. 550.

Vol. II. cuprinzênd: *Epoca lui Petru Maior* (marii ardelenî) până la 1821 — *Excursuri.* — 638 paginî.

Tabla numelor. Observații, adaosuri, îndreptări și dovedi documentare. 60 pag.

Prețul lucrării, întregî e de 20 leî. Recomandăm cu insistință cetitorilor nostri prețiósa scriere a dlui prof. Iorga. Abonamente se primesc și la redacția fóiei nóstre.

„Convorbiri literare“, Nro 7., anul 35/1901:

P. Dulfu, Euripide. Ifigenia în Aulida, act. III. (trad. în versurî). — Mihail Dragomirescu. St. O. Iosif. — C. Krupenski, Patru scrisorî ale lui Costache Negruzzi cătră Ioan Ionescu (de la Brad). din 1859. — V. Babeș, Prejudițiile sanitare din punctul de vedere al sciințelor sanitare. — Maria Cioban, Pe sub ferestră, Sară (poesii). — G. Bogdan-Duică, Alecsandru Russo (cu ocasia monografiei Dlui P. V. Hanes) (studiŭ literar). — N. Iorga și I. Bogdan, Comunicări mĕrunte.

Dicționar Mitologic, conținĕtor de di[illegible]mirî de persóne și lucrurî din vechia [illegible]e grecă și latină, pentru usul școlar [illegible]at de Gavril Pop, canonic. Fasc. I. [illegible] 1901 prețul 40 fil. Sub acest titlu, zelosul canonic mitrop. Gavr. Pop, a început să publice o folositóre scriere pentru tinerimea școlară mai ales, cum și pentru cei [illegible] le place să se ocupe cu poetica mitologie [illegible]e. Broșura I. începe cu Abaris și merge [illegible] la Deucalion, se estinde pe 80. pag. tipar garmond, și prețul de 40 fil. e cât se póte de ieftin. Recomandăm acéstă scriere cetitorilor nostri.

Posta „Unirii“.

Maecenas. Va urma; n-aĭ crede cât material avem pe vremea acésta. Trăiéscă Maecenas și tu!

L. R. în B. s'aŭ făcut și spedat în absența mea, cred, că e bine. »O scrisóre« va apărea în curênd. Complimente! Despre afacerea cealaltă, tóte vestile aŭ fost cam premature. Te salut!

On. *G. F. în C. r.* În scurtă vreme îĭ va veni rîndul.

On. *G. N. în S.* Dacă n'am puté publica noĭ povestirea trimisă mai de mult, se u'o spedăm airea? Așteptăm respuns cât de scurt. Pentru noĭ, pare că e prea erotică.

Clar. *Dr. I. A. în O. m.* Mulțumită pentru celea trimise, se vor publica. Special e bună ideea de a le face tot de una câte un comentar.

Ioan. Încă n'am ajuns să o cetim. Te vom avisa de hotărîrea ce o vom lua.

On. *I. A. în C.* Cât ce vom dispune de spaț Ne bucurăm de interesul, ce aŭ început să ni-l arete preoțimea din diecesa de Gherla. Dorința nóstră este, să fim fóia întregeî Provincie, — se înțelege fóia neoficiósă.

On. *E. G. în B.* Nu cred să o putem publica. Motivele vi le vom comunica în scrisóre privată.

De la Luț. Vom lua informațiĭ de la persóne, carî pot să cunóscă afacerea, atunci te vom avisa.

Job. Scrisórea întâie a încheput, a dóua rĕmâne pe alt numĕr. Mulțumită pentru tóte. La revedere cât mai curênd. Salut pe frațĭ.

M. On. *D. M.* în *Acintiș.* Abonamentul l'am primit cu mulțumită, de aci fóia să spedéză regulat. Causa neprimireĭ trebue căutată la cel ce scot posta locală.

Șărmaș (Giurgeŭ). Achităm sem. 2-lea din 1896, an. 1897, 1898 și 1899 sem. 1.

Ortelec, Cluș. Achităm 1901 sem. 2-lea.

Ucea-superióră. Achităm an. 1897 sem. 2-lea și 1898 sem. 1.

Fenețul-săsesc. Achităm an. 1900.

Muntele Băișóreĭ. Achităm din an. 1893 sem. 2-lea.

Hunedóra. Achităm an. 1901.

I. S. Vama. Achităm *Gherța-mică* pe an. 1901 sem 1. Adresa veche s'a schimbat în cea nóuă.

Unimĕt. Achităm din 1901 lunile April—Iuniŭ.

Papfalva. Achităm an. 1899 sem. 2-lea, an. 1900 și din 1901 sem. 1.

Editor și redactor respundĕtor:
Aurel C. Domșa.

Inserate.

Nr. 198—1901. (21) 1—1

EDICT.

După ce Giurca Nicolau, greco-oriental din Feneș, de 7 anî și-a părăsit pe muierea sa legiuită „Florea Petruț“ alias Tóleș. greco-catolică din Feneș; și nu se scie ubicațiunea aceluia, se citéză prin acesta, ca în termin de un an și o zi; să se presenteze înaintea forului matrimonial concernent; căci altcum procesul divorțial urzit în contra-i de cătră numita muiere, se va pertracta și decide și în absența respectivului bărbat.

De la presidiul forului matrimonial greco-catolic, delegat de I-a instanță din districtul protopopesc al „Roșieĭ“.

Zlatna, 21 Iulie 1901.

Iuliu M. Montani
protopop.

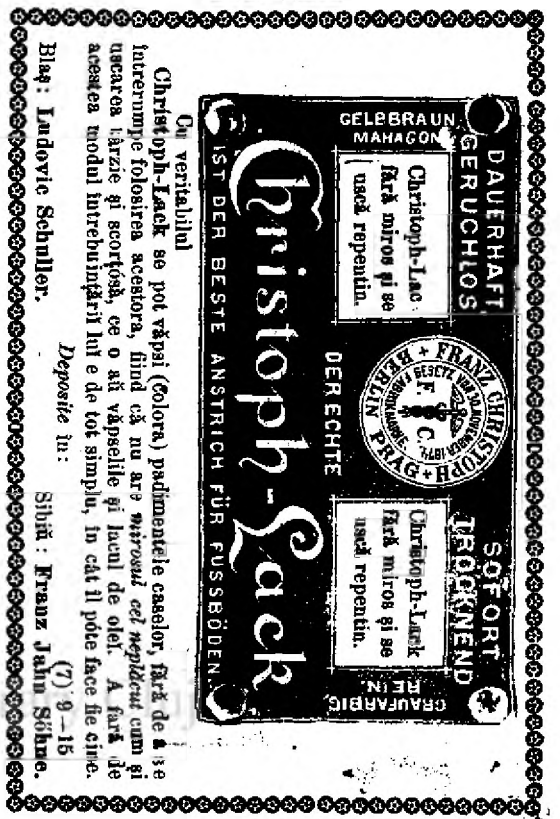

Ou veritabilul **Christoph-Lack** se pot văpsi (colora) pardimentele caselor, fără de a se întrerumpe folosirea acestora, fiind că nu are *mirosul cel neplăcut* cum și uscarea lărzie și scorțișă, ce o aŭ văpselile și lucul de olei. A fără de acestea modul întrebuințăriĭ lui e de tot simplu, în cât îl póte face fie cine.

Deposite în:

Sibiiu: **Franz Jahn Söhne.**

(7) 9—15

La esposițiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și de metal a luĭ

(34) 35—52

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabric

se recomándă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea de noŭ a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregî armonióse, pe lângă garanție pe mai mulțî anî, provĕdute cu adjustărî de fer bătut, construite spre a le întórce cu ușurință în orî ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o laturе prin ceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele patentate găurite

de mine inventate și mai de multe orî premiate, carî sunt provĕdute în partea superióră — ca violina — cu găurî după figura *S* și pentru aceea aŭ un ton mai intensiv, mai adînc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, **așa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 408 kg. făcut după sistemul vechiŭ.** Mai departe se recomándă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut** — ca și spre turnarea de **tóce de metal**. Clopote în greutate de 300 kg. și mai jos se află tot de una în magazin.

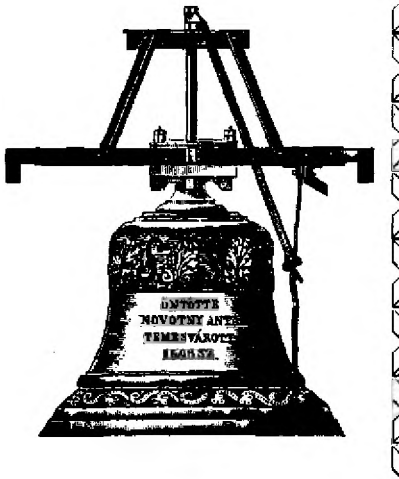

Preț-curanturi ilustrate se trimit la cerere grătuit și franco.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul XI. Blaş 3 August 1901. Numĕrul 31.

Preţul ajutórelor de stat.

(δ) Când s'aŭ adus legile politico bisericescĭ, protestanţii din Ungaria aŭ sprijinit cu tótă puterea guvernul de pe atunci, din motivul, că li-s'aŭ pus în prospect folóse materiale din partea statului. În adevĕr aŭ şi urmat atarĭ folóse. Bisericilor protestante li-s'aŭ înmulţit ajutórele şi subvenţiunile de la stat spre scopurĭ bisericescĭ şi scolastice; éră prin articolul de lege XIV. din 1898 li-s'aŭ întregit venitele preoţescĭ. Se nasce întrebarea, că óre acum mulţămiţi sînt protestanţii cu recompensa primită de la guvern? Rĕspundem, că nu!

Unii din eĭ pretind, să se esecute ad literam §. 3. al articolului de lege XX. din 1848, în care se zice, că tóte lipsele bisericescĭ şi şcolastice ale confesiunilor recepte, să se acopere din budgetul statului. Partea cea mai mare şi mai cu minte a protestanţilor înse e sătulă de ajutórele de stat, şi cum se vede din tânguirea principalului lor organ de publicitate, „Prot-egyházilap, (care tânguire o publicăm la alt loc al numĕrului de faţă), eĭ îşĭ vĕd periclitată prin ajutórele de stat autonomia bisericéscă, şi chiar însaşĭ biserica o vĕd ameninţată cu desorganisare.

Afacerea ajutórelor de stat, la carĭ rîvnesc cu mare dor, mulţĭ din aĭ nostri, merită seriósă consideraţie şi din partea nóstră; căcĭ dacă şi magiarilor protestanţĭ li-se distribue ajutórele numaĭ în schimbul unor jertfe considerabile, cu cât se vor pretinde maĭ marĭ jertfe şi maĭ mare preţ pentru ajutórele, ce ni le distribue guvernul din visteria statului nóuĕ?

Înainte de tóte, ce privesce „dotaţiune clerului, din visteria statului", care unii preoţi o privesc de un ideal, trebue să scim, că guvernul în distribuire, nicĭ când nu se abate de la principiul: do, ut facias. Dacă guvernul împarte ajutóre preoţilor nostri, el şi pretinde, ca eĭ să-ĭ fac serviciĭ politice. În unele casurĭ se mulţumesce cu aceea, că cel ajutat să fie „om de pace", adecă să steie departe de orĭ ce manifestaţie a vieţii publice, nu numaĭ politice, dar şi sociale şi culturale, cu caractĕr românesc. Jertfa, ce se pretinde, e destul de mare.

Óre mulţumi-se-va guvernul şi organele luĭ numaĭ cu acésta atitudine, aşa zicênd pasivă a clerului, şi când interesele politice ale partidului de la putere poftesc, ca toţĭ aderenţiĭ să între în luptă? Sigur nu! Ceĭ ajutaţi vor fi espuşi la grea încercare, orĭ de a-şĭ pĭerde graţia şi favorul stăpânilor, carĭ l'aŭ ajutat, şi de la carĭ aştéptă pe venitor ajutorul, ori de a-şi călca pe consciinţă şi a-şĭ jertfi convingerea drept preţ pentru ajutórele materiale. Să nu credem, că acésta se întîmplă aşa numaĭ la noĭ, unde subsidiul erarial se distribue cu totul după arbitriul guvernului, ci tot aceeaşĭ sórte o aŭ şi clericiĭ confesiunilor acatolice, a căror dotaţiune de la stat e regulată prin lege.

Guvernul în cadrul legiĭ în tot momentul póte sista sub un motiv, orĭ altul, o dotaţiune o dată asemnată.

Ne temem, că alegerile proxime dietale, vor dovedi până la evidenţă, cele scrise de noi.

Docenţiĭ nostri aplicaţi la şcólele ajutate de stat, sînt espuşi la bunul plac al inspectorului reg., căcĭ acesta la orĭ şi care póte afla uşor vre-un motiv de a-l pune sub cercetare disciplinară şi de a-l amova de la respectiva şcólă. Prin acésta, cine nu vede, că un alt factor destul de însemnat în viaţa nóstră publică, adecă învĕţătorimea, se aduce în dependenţă de la organele guvernului, nu numaĭ în cele normate prin legĭ, dară în tóte afacerile vieţiĭ publice şi chiar şi în multe raporturĭ ale vieţii private? Chiar poporul nostru momit prin ajutórele de stat, tot maĭ mult înclină a delătura de pe umerĭĭ sĕĭ sarcina de a-şĭ susţinĕ biserica şi şcóla, aşteptând, ca statul să-ĭ susţină preoţi şi învĕţători. Firesce, că acésta tot pe conta poporului, numaĭ cât în altă formă. Prin aceste ajutóre legătură dintre popor, preoţime şi învĕţătorime se slăbesce şi prin acésta sufer mult interesele nóstre bisericescĭ şi naţionale. Noĭ cu anevoie ne maĭ putem presenta în luptele vieţiĭ publice, ca o armată compactă şi bine disciplinată.

Ce s'ar întîmpla înse în momentul, când statul de o dată ne-ar sista ajutórele sistemisate pentru şcóle orĭ preoţi? Cum am maĭ puté noĭ îndupleca poporul să rĕiĕie asupra-şĭ sarcinile, de carĭ l'a desvĕţat ajutórele de stat? Lăsam să rĕspundă la acésta întrebare ceĭ ce petrec în mijlocul poporului

Noĭ în ajutórele de stat, aşa cum se daŭ la noĭ, vedem o statificare treptată a şcólelor confesionale, şi o umilire şi aservire a clerului, care prin acele ajutóre trebue în casul cel maĭ bun să închidă ochiĭ şi să nu se opună curentelui politic contrar bisericeĭ şi religiunel nóstre.

Părinţiĭ nostrĭĭ, aŭ avut să se lupte cu miserĭĭ, şi cu tóte acestea ne-aŭ susţinut bisericile şi şcólele şi ne-aŭ crescut pe noĭ şi fără ajutóre de la stat. Esemplul părinţilor urmând să aducem şi noĭ jertfe pentru susţinerea instituţiunilor nóstre bisericescĭ şi şcolare cu caractĕr confesional şi românesc şi să nu rivnim după ajutórele de stat, carĭ numaĭ pe lângă preţul consciinţeĭ nóstre ni-se daŭ. Şi dacă împrejurările aduc cu sine, ca să primim ajutóre din visteria statului, orĭ când să fim maĭ gata a renunţa la ele şi a lupta cu lipsă şi miserie, dar avênd consciinţa liniştită şi curată, de cât să primim ajutorul, să lucrăm contra consciinţeĭ şi tradăm interesele bisericeĭ şi ale poporului nostru.

Adunarea de la Şimleŭ. — Zilele acestea o parte însĕmnată a inteligenţiĭ române a grăbit la Şimleŭ, unde societatea teatrală îşĭ ţine adunarea generală. Dorim tot succesul conducĕtorilor acestei instituţiunĭ culturale, carĭ prin activitatea binecuvîntată ce aŭ desvoltat de câţĭ-va anĭ, nu numaĭ aŭ deşteptat o viuă interesare a publicului pentru scopurile frumóse ale societăţii, făr aŭ contribuit în mare mĕsură în a mări capitalul eĭ. Azĭ venitele societăţii aŭ ajuns la o sumă destul de considerabilă, cât se póte acum gândi la modul, cum ar puté să se realiseze mărețul scop al societăţii: teatrul naţional. Sîntem convinşi, că ceĭ adunaţi la Şimleŭ vor grăbi cu un paş maĭ de parte la ajungerea acestuĭ ţĕl, de o netăgăduită influinţă culturală pentru poporul nostru!

Legile politico-bisericescĭ. — „Protestáns Egyházilap", óre când amică a legilor politico-bisericescĭ, azĭ scrie despre efectele acestor legĭ următórele:

„Tóte acelea instituţiunĭ de stat, carĭ s'aŭ făcut în timpul din urmă cu scopul de a ne ajuta, de ajutat în adevĕr nu ne ajută, dar autonomia bisericéscă şi şcolastică aşa ne-aŭ ciungărit-o, în cât din aceea, în mare parte a rĕmas numaĭ numele, fără de conţinut real. Capĕtăm subsidiŭ de stat bisericesc, nu înse la libera dispuseţiune, ci ni-se légă mânile, impunêndu-se în fie

care an raţiocinare rigorósă despre el. Căpětăm ajutor de stat pentru şcóle, dar în schimbul acestuia sîntem datorĭ a recunósce statului denumirea profesorilor la câte-va catedre, a ridica salarele profesorescĭ, a ne îngriji de quinquenale, a ne acomoda după planul de învěţămînt al statului, a tolera deosebirea între profesorii denumiţi de stat şi între ceĭ numiţi de corporaţiunea, care susţine şcóla şi a da sama din an în an despre ajutorul acordat. Căpětăm congruă docentală, dar în schimb sîntem siliţi a suferi nu numaĭ inspecţiune maĭ rigorósă, ci a ne jertfi o bună parte a dreptuluĭ nóstru cu privire la disciplinare şi a ne espune la pericolul, ca învěţătoriĭ de la şcólele nóstre create orĭ susţinute cu ajutor de stat, să nu maĭ recunóscă de superiorĭ aĭ lor auctorităţile bisericescĭ, ba se observe o atitudine hostilă bisericeĭ; pe lângă acestea la casul, când statul şĭ-ar retrage ajutorul, tótă sarcina pică în spinarea comuneĭ bisericescĭ, orĭ dacă nu vrea să o supórte, să-şĭ deie şcóla statuluĭ. Căpětăm şi congrua preoţéscă, în schimb înse a trebuit să suferim, ca arětările nóstre oficióse să fie supraesaminate şi rectificate de către auctorităţile statuluĭ, ér preoţiĭ nostri şi ce privesce viaţa lor privată, să stee sub controla statuluĭ şi a auctorităţilor de stat, şi încă şi atunceĭ, să li-se pótă sista subsidiul, şi când cercetarea disciplinară începută la provocarea ministruluĭ, i-a achitat de sub acusele ridicate asupra lor. Trebue să suferim, ca în casul de a constitui comunităţĭ nóuĕ, statul să judece, că óre necesară este organisarea respectiveĭ comunităţĭ şi vrednică de ajutor; ba încă a tolera şi aceea, ca statul să judece că óre o staţiune preoţéscă cu congruă, e saŭ nu e de a se maĭ susţinĕ şi maĭ departe. — Dacă vom considera orĭ ce instituţiune maĭ nóuă de stat cu scopul de a ne ajuta, tóte dovedesc stîrpirea autonomieĭ nóstre. . . . Maĭ ales legea despre aconfesionalitate a devenit pentru biserica nóstră o rană sângerândă şi consumătóre, a căreĭ vindecare nu sufere niciŏ amânare.“

Revistă politică.

Din Patrie. Agitaţia produsă în ţară de sensaţionalele desvĕlirĭ a tradăriĭ exministruluĭ presidént **Bánffy**, aŭ fost în câtva potolite prin neaşteptata mórte a luĭ Szilágyi Dezső. Bărbat fórte talent, fost ministru de justiţie, preşedinte al caseĭ deputaţilor şi profesor distins, a lăsat un gol prin mórtea luĭ. Pentru noĭ, e de tristă amintire, fiind că sub el a decurs procesul Memorandului şi góna şi întemniţarea celor maĭ distinşĭ fiĭ aĭ neamului nostru. Înmormîntarea luĭ Szilágyi s'a făcut ieriĭ.

Transvaal. Sdrobit prin pierderea soţieĭ sale, bětrânul Krüger face deja pregătirile pentru închierea păciĭ, din care nu va puté fuse să lipséscă lucrul cel maĭ de căpetenie: îndepedenţa statelor sud-africane. În acelaşĭ timp se asigură că atât Buriĭ, cât şi Angleziĭ fac ultimele sforţărĭ. Spun ceĭ ce cunosc împrejurările, că dacă Buriĭ vor puté să se susţină până viue vara, rĕsboiul se va continua încă. De aceea armatele angleze se luptă din tóte părţile să-ĭ nimicéscă înainte de sosirea acestuĭ timp. Ceea ce împedecă în cât-va ajungerea scopuluĭ acestuia e faptul, că soldaţiĭ nu maĭ vreaŭ să lupte, ne primind plata. Eĭ aŭ rĕspins şi ordurile, ce le-aŭ oferit regele, cerênd în schimb plata lor.

Corespondinţe.

Starea învěţămîntuluĭ poporal în districtul protopopesc gr. cat. al Sibiuluĭ în anul şcolar 1900/901.

Sibiŭ, în 10 Iulie 1901.

În 29 Iunie a. c. şi-a ţinut aiciŏ senatul şcolar protopopesc al districtuluĭ Sibiuluĭ şedinţa sa ordinară, în care s'a ocupat cu starea învěţămîntuluĭ poporal şi cu resultatele obţinute pe acest teren în decursul anuluĭ şcolar 1900/901. La acéstă şedinţă ni s'a dat să putem saluta în mijlocul nostru şi pe Reverendissimul Domn canonic metropolitan, *Ioan V. Rusu*, care în calitatea sa de protopop al districtuluĭ Sibiuluĭ în decurs de 39 anĭ atâta a muncit pentru ridicarea şcólelor nóstre poporale la nivelul recerut de spiritul timpuluĭ, în care trăim. Póte că Reverendissimul Domn acum s'a presentat maĭ pe urmă la şedinţa acestuĭ senat, şi de aceea am rĕmas cu toţiĭ adânc impresionaţi, când membrul senatuluĭ dl Iuliŭ Bardosy, relevându-ĭ meritele însĕmnate, ce şi le-a câştigat pentru înaintarea învěţămîntuluĭ poporal, propuse a i-se esprima la protocol recunoscinţa senatuluĭ şcol. protop. pentru tot binele, ce l'a făcut în acest district, şi care de sigur îl va eternisa numele în aceste părţi.

Din incidentul amintit ţin a fi de interes pentru publicul cetitor al foiĭ nóstre „Unirea“, să Vĕ împărtăşesc şi cu asta ocasiune datele maĭ importante despre causa şcolară, din acest district protopopesc, pe cum urméză:

În anul şcolar 1900/901 aŭ funcţionat în protopopiatul Sibiuluĭ 19 şcóle confes. gr. cat. cu 19 învěţătorĭ; dintre aceştia 15 inşĭ aŭ fost provědu̯ţi cu diploma de cualificaţiune,

Feuilleton.

DIN VIAŢA EPISCOPULUĬ LEMÉNYI.

— Fragmente. —

(Continuare.)

Treĭ-spre-zece anĭ petrecu Leményi în parochia Cluşuluĭ. Culmea miseriilor, ce avu să îndure în acest restimp al apostolatuluĭ sĕŭ, o atinse în aniĭ 1815—1817.

Era fómete atunceĭ în tótă ţara Ardealuluĭ, şi maĭ departe încă. Bieţiĭ lobagĭ românĭ nu maĭ aveaŭ acum de unde să deie prescurĭ; nu maĭ aveaŭ niciŏ mălaiŭ, d'apoĭ grâŭ pentru pâne şi prescură. Ceĭ ce maĭ aveaŭ cocenĭ de cucuruz, de-ĭ sfărmaŭ, şi-ĭ mâncaŭ, şi îşĭ coceaŭ un fel de lut din eĭ, se simţiaŭ fericiţi; că barĕm îşĭ ţineaŭ viaţa în truditele óse. Ceĭ maĭ mulţi însĕ nu aveaŭ niciŏ cocenĭ, niciŏ nimica. Şi muriaŭ de fóme; muriaŭ ómenii cu dróia!

Închipuiţi-vĕ starea sufletéscă a preoţilor pe timpul uneĭ năpaste ca aceea. Închipuiţi-vĕ starea sufletéscă a simţitoruluĭ Leményi, care ajuta el cât era posibil să ajute, dar nu putea să-ĭ ajute pe toţi. Şi pe unde nu putea ajunge cu hrana de tóte zilele, trebuia să alerge cu hrana de veci: cu mângăierea cuvîntuluĭ dumnezeesc, cu sfînta taină a pâneĭ vieţiĭ de veci, dacă maĭ ajungea. Dacă nu, trebuia să alerge să îngrópe pe ceĭ căduţi victimă celeĭ maĭ fioróse miseriĭ, fómeteĭ.

Şi alerga zi de zi pe stradele Cluşuluĭ, spre sărăcăciósele locuinţe din suburbiĭ şi din Mănăştur ale sĕrmanilor sĕĭ credincioşi; alerga şi el şi capelanul sĕŭ, Dobra, fratele episcopuluĭ de maĭ târziŭ al Lugoşuluĭ.

Şi când ajungeaŭ sara acasă, obosiţi de munca amarnică a zileĭ, de abia găsiaŭ dór un codru de pâne uscată, pe care o muiaŭ cu apă, şi póte cu lacrimi.

Leményi o ducea şi aşa, că era suflet ales de apostol, înarmat cu tótă răbdarea. Capelanul sĕŭ înse numaĭ fóme nu puteă răbda, ci zicea, să-ĭ deie de mâncare, că alt fel îl lasă aci.

L'a şi lăsat şi s'a dus la Oradea-mare, unde găsi cost maĭ bun.

* * *

O singură dată fu ispitit şi Leményi să părăséscă locul acesta de miserie şi lipsă, în care necontenit îĭ va fi sunat în ureche şóptă părinţilor, carĭ îĭ trimiteaŭ ajutóre: „De ce te-aĭ făcut popă? De ce n'aĭ lăsat revereanda, ca să fiĭ solgăbirăŭ, să fiĭ domn?!“

Era la 1819. De 12 anĭ ducea viaţa acésta umbrită de lipse şi miseriĭ de tot felul. Atunceĭ un punct luminos apăru pe orisontul întunecateĭ sale vieţi.

În Moldova se pregătiaŭ zorile uneĭ epoce de lumină culturală. Mitropolitul *Veniamin Costache* de la Iaşĭ îşĭ puse gând se înfiinţeze şcolĭ marĭ pentru clericĭ şi mirenĭ. *George Asachi*, apostolul cultureĭ moldovene, venia în Ardeal să înroleze aci ostaşĭ pentru armata lumineĭ; armată ce avea să deie rĕsboiŭ contra întunereculuĭ ignoranţeĭ. El câştigă pentru nobila campanie, pe Dr. *Vas. Pop*, pe *Fabian*, alias *Bob*, nepot al episcopuluĭ din Blaş, pe *Costa* şi alţiĭ.

Mitropolitul de la Iaşĭ îĭ scrie direct luĭ Leményi, şi-l învită cu tótă cinstea şi cu tótă dragostea, să mérgă acolo profesor de teologie la Seminarul de la Socola, primul seminar în Moldova. Îĭ promitea onorariŭ frumos, şi pentru a-l delătura orĭ ce scrupuli de conscienţă, în urma deosebireĭ confesionale, Mitropolitul Veniamin îĭ punea o singură condiţie:

„Despre cele patru puncte să tacă.“

Ce ispititóre ocasie pentru Leményi! Să mérgă el apostol în mijlocul unor fraţi dornicĭ de lumină, fraţi, carĭ îl iubesc şi pe care el îĭ iubesce aşa de mult, cu tóte, că — orĭ póte tocmaĭ pentru că — eraŭ de altă confesiune religióşă.

Să propage el de pe catedra cea nóuă din Iaşĭ — el cel dintâiŭ — adevĕrurile acelea eterne, carĭ umpleaŭ inima şi mintea luĭ, întreg sufletul şi întrégă fiinţa luĭ; adevĕrurile, carĭ l'aŭ atras pe el cu farmecul luminel din frageda sa tinereţă, în tocmaĭ cum sórele atrage plăpânda flóre spre raza luminel sale; adevĕrurile carĭ l'aŭ făcut pe el preot, în ciuda atâtor ispitirĭ şi momirĭ contrare; adevĕrurile, carĭ aveaŭ să deştepte la o viaţă luminósă şi curată o parte a neamuluĭ sĕŭ, cufundat acum în bălăriile nesciinţeĭ. El să fie trimbiţa acesteĭ deşteptărĭ; apostolul acesteĭ evangeliĭ de reînviere a unuĭ neam nenorocit prin sórte, dar destinat spre un mare viitor de însuşĭ Dumnezeŭ.

Era mare şi fermecătóre ispita. El era gata să o urmeze; părea că o şóptă tainică a inimeĭ îĭ zicea necontenit, să urmeze ispititóreĭ chemărĭ.

3 inşi aŭ fost preparanḑi abs. încă fără diplomă, şi 1 preot (Ludoşul-mare) fără cualificaţiune învĕţătorĕscă formală. În parochiile cele mai mari şi mai compacte: Orlat, Vestem şi Racoviţa; cum se scie, există şcóle comunale, la cari aŭ funcţionat 7 învĕţători şi 3 învĕţătóre. Edificii şcolare din material solid există în 14 parochii, ér în alte 2 parochii se fac pregătiri pentru a se zidi şcóle nóue. Salarele învĕţătorescĭ la tóte şcólele, afară de cea din Ludoşul-mare, sînt sistemisate conform legii în vigóre. Ajutóre de stat pentru intregirea salarului învĕţătoresc la suma minimală prescrisă de lege, primesc 10 parochii, în suma totală de 2176 coróne.

Numĕrul total al pruncilor aflători în etatea de şcólă în protopopiatul întreg (34 parochii) a fost în anul şcolar expirat de: 2809, anume: 1467 ficiori şi 1342 fete; în special prunci de la 6-12 ani aŭ fost 2034, şi anume: 1079 ficiori şi 955 fete; de la 12-15 ani 775, şi anume: 388 ficiori şi 387 fete. Diutre pruncii obligaţi la şcóla de tóte zilele aŭ cercetat şcólele nóstre confes. în total 997, şi anume: 506 ficiori şi 491 fete, ér dintre cei obligaţi la şcóla de repetiţiune aŭ cercetat şcólele nóstre, 260, şi anume: 123 ficiori şi 137 fete. Alte şcóle (comunale, gr. or. şi de stat) aŭ cercetat în total 950 prunci, şi anume: 509 ficiori şi 441 fete. Prin urmare din numĕrul total de 2809 prunci în etatea de şcólă, s'aŭ împărtăşit de instrucţiune 2207, şi aŭ rĕmas lipsiţi de instrucţiune 602 prunci, şi anume dintre cei obligaţi la şcóla de tóte zilele: 174 ficiori şi 141 fete, ér dintre cei obligaţi la şcóla de repetiţiune: 155 ficiori şi 132 fete.

Resultatul examenelor ţinute cu finea anului şcolar 1900/901 denotă peste tot un progres *îndestulitor,* ér în special în singuraticele parochii s'a dovedit următorul progres, şi anume: *fórte bun* în Gura-rîului (învĕţător Dionisiu Dancea) şi Sibiŭ (învĕţ. Coman Gligor); *laudabil* în Slimnic (învĕţ. Aureliu Pintea); *deplin mulţămitor* în Alămor (învĕţ. Samoilă Florea); *bun* în Calvasĕr (învĕţ. Dumitru Vişa), Brad (învĕţ. Nic. Iftenie Urs), Ghişasa-de-sus (învĕţ. Vasilie Popa), Şura-mică (învĕţ. Nic Tomuţa). şi Vizocna (învĕţ Manase Ciungariu); *suficient* în Armeni (învĕţ. Nic. Petrescu), Bórta (învĕţ. Dumitru Bleoca), Buia (învĕţ. Ioan Fleşeriŭ), Caşolţ (învĕţ. Ioan Dancu), Hamba (învĕţ. Victor Pop). Ludosul-mare (învĕţ. Alexiu Staicu), Şaldorí învĕţ. Dumitru Pleşca), Şeica-mare (învĕţ Ioan Vintilă), Şelcĕŭ (învĕţ. Iosif Comşa) şi Stenea (învĕţ. Isidor Mihaiŭ).

Diutre hotărîrile salutare ale senatului şcol. protopopesc, luate ţn scopul îndreptării scăderilor constatate în mersul învĕţămîntului poporal şi peste tot în interesul înaintării culturii poporului, amintesc următórele:

Pe viitor cu începutul fie cărui an şcolar toţi învĕţătorii confes. se vor presenta la sediul protopopiatului la o conferinţă didactică, în care se vor pertracta şi desbate tóte chestiunile, ce privesc oficiul învĕtătoresc in decursul unui an şcolar. Prin aceste conferinţe se crede, că se vor puté delătura multe din acele scăderi, în contra cărora am luptat până acum înzădar, se va deştepta sentimentul de solidaritate în urmărirea aceluiaşi scop, se va ţiné viŭ sentimentul de datorie, şi causa învĕţămîntului va lua avîntul dorit de toţi.

Pentru îndemnarea învĕţătorilor, ca să cultive cu mai mult zel pomăritul, se vor publica dóuĕ premii de câte 20 cor., dintrĕ cari unul a binevoit a-l oferi de la sine valorosul membru al senatului şcol. protopopesc, dl medic cercual *Nicolaŭ Racoţa* din Şeicamare, ér al doilea se va da din fondul şcolar tractual.

Se vor distribui şi în anul şcolar viitor elevilor sărací şi diligenţi de la şcólele confes. din districtul protopopesc 100 Abecedare şi Legedare, procurate pe cheltuiala fondului şcolar tractual.

Membrul senatului şcol. protopopeşc, preotul *Demetriŭ Deac* din Calvasĕr, conform însărcinării primite în şedinţa sinodului protopopesc din 4 Aprilie a. c., a presentat proectul de statute pentru înfiinţarea de bibliotecĭ parochiale şcolare şi în legătură cu acestea de *cercuri de cetire poporale.* Proiectul presentat s'a dat unei comisiuni spre studiare.

Observ, că în anul şcol. expirat o frumósă bibliotecă şcolară s'a înfiinţat în Şeicamare la stăruinţele şi prin jertfele dlui medic cercual *Nicolaŭ Racoţa,* pentru care senatul protop. i-a votat mulţumita protocolară.

Atâta privitor la învĕţămîntul poporal.

Daţi-mi voe, Ou. Redacţiune, ca tot cu asta ocasiune să Vĕ comunic câte-va date şi cu privire la tinerimea gr. cat. rom., care a cercetat diversele institute de învĕţămînt din Sibiŭ.

În anul şcolar 1900/901 aŭ cercetat diferitele şcóle elem. de aicĭ, şi mai ales cea de stat, 71 băeţi, cu 22 mai mulţi decât în anul precedent; şcólele mediĭ 71, între cari 60 inşi gimnasiul de stat; fetiţe gr. cat. aŭ fost la şcólele elem. 22, ér la cele civile (şcóla civilă a „Asociaţiunii“. şi cea de stat) 23. Învĕţăcei de meserie, cari aŭ cercetat parte şcóla industrială de stat, parte şcóla industrială comunală săsescă, aŭ fost în total 68. Întrégă tinerimea gr. cat. rom. de la diferitele şcóle de acici, afară de şcóla confes. gr. cat., în anul şcolar 1900/901 dă decî cifra de 255; faţă cu anul şcolar precedent un spor de 35 inşi. Tuturor acestor elevi şi eleve li s'a propus studiul religiunii în mod

---

Episcopul sĕŭ Bob înse se opuse. Îşi aducea aminte de ce îi prorocise el când-va. . . . Şi vedea că e îmbĕtrânit tare, că are lipsă de puteri tinere, însufleţite, cari să-i stee în ajutor. Şi se vedea ameninţat a pierde aceste puteri, de nu le va lega mai strîns, de nu le va aduce mai aprópe de sine.

Drept rĕspuns deci, la întrebarea fiéscă ce i-o făcea Leményi, Bob îi scrise să nu se ducă; şi îi asignă o nóuă subvenţiune. În scurt — nu trecu un an — îl aduse apoi lângă sine, ca secretar, canonic *a latere.*

Pentru Leményi se deschise un noŭ cerc de activitate; şi începu o nóuă viaţă.

Dela Cruce.

Catolicismul în America.

— Spicuiri. —

O convertire.

În America nordica s'a întors nu de mult la catolicism preotul protestant Donner, cunoscut ca un polemic isteţ şi înfocat în contra bisericeĭ catolice.

După convertirea sa a fost provocat atât de catolicĭ, cât şi de protestanţi, să-şi espuie motivele, cari l'aŭ îndemnat să se facă catolic. Donner a rĕspuns scriindu-şi istoria întórcerii sale. Dăm şi noi aicĭ un capitol interesant din istoria acésta.

„În lupta mea sufletéscă cu Roma şi cu Luther, mĭ-aŭ stat în faţă, ca spirite pîrâtóre, nu numai suvenirile nevinovate din copilărie şi gândirile mai serióse din tinereţe, ci şi corifeiĭ sciinţeĭ, fostiĭ meĭ învĕţători, încărunţiţi în luptele contra bisericeĭ catolice.

În lupta mea cu protestantismul îmĭ apăreaŭ, ca nisce fantóme un Schenkel, Bluntschli ş. a. Mai de multe orĭ am fost silit să depun arma şi să mĕ retrag în arsenalul sciinţeĭ, ca să mĕ provĕd cu arme, de cari îmĭ îmbiaŭ secoliĭ premergĕtori şi cel de faţă, căci numai în chipul acesta puteam să-mi întărese şi să-mi pregătesc sufletul, care simpatisa cu catolicismul.

Abia ajuns la convingerea despre adevĕrul catolic, aŭ şi năvălit asupra mea cu putere nespusă alte considerante: legăturĭ familiare, relaţiuni de amiciţie, întreprinderĭ fel de fel, cari prin întórcerea mea la catolicism şi dacă nu încetaŭ de tot, dar aveaŭ la tot casul să sufere o ştirbire însemnată.

Îmi apăsa pe consciintă timpul de 10 anĭ, petrecut ca preot protestant.

Adese orĭ nu aveam liniste ziua-nóptea.

Trecut şi peste chinurile acestea, prin studiĭ serióse, am dat de greutăţi şi din partea catolică. Acestea m'aŭ umplut asemenea de o durere profundă.

Mai mult nu consideram aci întru atâta dogmele catolice, cât mai virtos inima credulă a omului. Lucru firesc, nu mĕ prea lingușiam cu gândul, că dóră catolicii mĕ vor primi cu osanale, lipsite de orĭ ce încredere, mai ales, că sciaŭ cât i-am amărît ca raţionalist. Eram convins, că fie care catolic are nu numai dreptul, ci şi datorinţa să afle motivele, cari m'aŭ îndemnat la strămutarea religiuneĭ. N'am luat în nume de rĕŭ, nicĭ preoţimeĭ, nicĭ laicilor, căci daŭ ascultare suspiţionărilor şi calumniilor, venite din parte protestantă.

Mi-a succes în fine să delătur şi pietrile acestea de scandal din drumul, pe care eram decis să urmez înainte. Pot reprivi cu conscliinţa liniştită la cariera de 10 ani a preoţieĭ mele. Cuatóte că mĕ ţin şi eŭ de céta, cu care strig sf. Apostol Pavel: „toţi sîntem păcătoşi,“ totuşi cu încredere mĕ înfăţişez atât la judecătorul dumnezeesc, cât şi la cel lumesc, când ar îndrăsni fanaticĭ turbaţi să se atingă de caractĕrul meŭ ca catolic şi ca protestant.

Aşa mĭ-am petrecut lunile de vară, departe de sgomotul lumiĭ, mai mult în biblioteca Astor. Luteranismul contradictor l'am biruit cu vorbele luĭ Luther: „Pe scurt resultă, că saŭ trebue să credi tot, saŭ să nu credi nimic. Spiritul nu se póte despărţi nicĭ împărţi, ca şi cum o parte a religiuneĭ ar învĕţa-o conform adevĕrului, ér ceealaltă fals.“

Istoria reformaţiuneĭ de Döllinger, care la început am cetit-o fără prejudeţ, a făcut o impresiune adîncă asupra mea. Am pătruns limpede falsificarea istorieĭ prin protestanţi, aşa în cât maestatea bisericeĭ catolice mi-se arĕta acum în tótă splendórea eĭ. Împretinindu-mĕ cu tesaurii de sciinţă aĭ protestanţilor: Fischer, Leibnitz, Lessing, Menzel, Müller, Ranke, Wieland, Grotius şi Friderie al II-lea, regele Prusieĭ, s'aŭ împrăştiat de plin tóte prejudiţiile mele, faţă de biserica catolică. Mai mult n'am luat în samă impresiunile din afară, ci strigătul de durere: „Saule, Saule! pentru ce mĕ persecuţi,“ s'a imprimat în inima mea, ca o sabie cu dóuĕ tăişuri.

sistematic din partea catechetului *Nicolaŭ Togan,* ér în postul ss. Pascĭ s'aŭ mărturisit şi cuminecat creştinesce prin catechetul lor. Examenele din studiul religiunĭ s'aŭ ţinut cu eleviĭ şi cu elevele diferitelor şcóle sub presidiul Rvsmuluĭ Domn canonic metrop. *Ioan V. Rusu* în 8, 13 şi 24 Iunie a. c. examenul din cantul bisericesc cu eleviĭ de la şcólele elementare şi mediĭ s'a ţinut în 8 Iunie după amiazĭ sub acelaşĭ presidiŭ. Cantul bisericesc s'a propus acesteĭ tinerimĭ din partea învĕţătorului gr. cat. local, *Coman Gligor,* care a format cu tinerimea cor. în 2 vocĭ, cântând acesta la serviţiul divin în biserica nóstră parochială în tóte Duminecile, afară de vacanţele şcolare.

Cu cea mai deosebită stimă:

(nt.)

La chestiunea mâncărilor şi beuturilor împreunate cu funcţiunile sacre.

Br. . . . . în Iulie n. 1901.

Nu voiŭ insista a arĕta şi eŭ nonsensul şi urmările rele, pe carĭ le produce acest us. În Nrul 26 al „Unireĭ" din a. c. acésta s'a dovedit destul de lămurit. E vorbă aci de o datină veche, introdusă la poporul nostru de o dată cu creştinismul, saŭ póte chiar înainte de acesta, pe care a o stîrpi acum barĕm în parte, cere multă precauţiune şi tactică pastorală.

Aşa numitele „Agape" din primiĭ secolĭ aĭ creştinismuluĭ, sînt sorgintea acestuĭ us, astăzĭ degenerat şi metamorfosat în forma ce ocură. Pe lângă alte urmărĭ desastruóse, astăzĭ sînt o adevĕrată risipă, căcĭ dacă considerăm numaĭ o simplă înmormîntare, aflăm, că aceea cu priveghiul, cina străină şi pomana sule la 40—50 fl; pe când dacă mâncările şi beuturile s'ar omite, şi spesele s'ar reduce numaĭ la ce este absolut necesar, ar fi de ajuns şi 20—25 fl.; éca dară, câtă risipă zădarnică numaĭ la îngropăciunĭ, dar apoĭ câte asemenea ocasiunĭ maĭ sînt la sfinţirĭ de casă, cununiĭ, boteze etc!

Dacă până acuma am fost indiferenţĭ, nu trebue să fim aşa şi pe viitor, maĭ ales între aceste împrejurărĭ grele de trăit, când tóte trebue să le facem cu calcul. Noĭ dorim şi trebue să dorim, binele şi fericirea credincioşilor, atât cea eternă, cât şi cea vremelnică, căcĭ de la a lor bine şi fericire atîrnă şi a nóstră.

Modalitatea propusă de corespondentul din Nrul 26 o aflu întru tóte de corectă, numaĭ înainte de tóte se recere din partea preoţimeĭ procedere uniformă şi de o dată. Eŭ sînt decĭ de următórea părere:

1. Pastorală episcopéscă în acest sens cătră popor.

2. Consultarea preoţimeĭ în sinóde tractuale asupra moduluĭ şi timpuluĭ când să se începă acţiunea, ca acésta să se întîmple uniform şi de o dată.

3. Predice continue, prin carĭ să se lumineze poporul şi să i-se arete, că maĭ mult folosesc 2—3 liturgiĭ, de cât 20—30 fl. aruncaţĭ pe mâncare şi beutură.

4. Mult va contribui la eficacitatea şi maĭ uşóra ajungere la scop, şi vorbirile protopopilor, când ies între popor, şi scrierĭ de acest soiŭ.

Alte confesiunĭ aŭ părăsit cu totul atare obiceiŭ, pentru că s'aŭ convins de netemeinicia luĭ, óre de ce să-l ţinem numaĭ noĭ? Adevĕrat, că biserica nóstră e conservativă, dar fie conservativă în ceea ce e bun, căci pentru că va omite ce e rĕŭ, nu va pierde nimic din splendórea sa, apoĭ conservatismul acesta ne-a stricat în multe privinţe. Unde este astăzĭ biserica apusană faţă de a nóstră, şi pentru aceea, ceea ce este esenţial şi dogmatic, a păstrat în tóte! Acolo tóte sînt precise şi determinate, ér la noĭ se potrivesce zicala: Graeci .... sine lege vagantur.

Barĕm de ne-ar ajuta Dumnezeŭ, ca veacul al 20-lea şi centenarul al treilea al sfinteĭ Uniriĭ, să fie şi pentru biserica nóstră un period de regenerare şi înflorire în tóte direcţiunile.

Acestea la causa din chestiune.

De la Luţ.

„INOCENŢIŬ MICU CLAIN"

Societatea teologilor din Blaş.

Raport general pe anul scolastic 1900—1901.

(Fine.)

Cu fierbinte mulţumită înregistrăm numele acelor P. T. Domnĭ şi institute scienţifice, carĭ în decursul anuluĭ cu bunăvoinţă aŭ contribuit la înmulţirea bibliotecei nóstre.

	opul	vol.	broş.
1. Academia Română din Bucuresci	11	11	—
2. Academia Magiară din Buda-Pesta	34	41	—
3. Înalt. Ministru reg. ung. de culte prin Preaven. Consistor mitropolitan	8	8	—
4. Spect. Dn Dr. S Horváth Deva	10	10	—
5. Dl Iulian Aldica teol. a. I.	9	9	—
6. Rev. Dn Dr. Aug. Bunea canonic mitrop. . . .	1	1	—
7. Dl Eugen Pop Pĕcurariŭ teolog an. I.	1	1	—
8. Sp. Dn Dr. E. Elefterescu Bucuresci	—	—	8

În mijlocul multelor nevoĭ esterne rĕsuflam liber, şi convins despre esistinţa bisericeĭ militante mĭ-a succes să trec peste ruinele rătăcirilor mele protestante.

În neactivitate nu maĭ puteam rĕmâné, nu-mĭ era ĭertat să rĕmân.

Dacă aniĭ ceĭ maĭ frumoşĭ aĭ vieţiĭ (28—38) ĭ-am jertfit rătăcireĭ, cu atât maĭ sfîntă datorinţă aveam să-mĭ pun puţinele cunoscinţe în serviţiul adevĕruluĭ cunoscut.

Din céţa rătăcirilor mele s'a desprins numele Oertel (redactorul din New-Jork, al foiĭ „Kirchenzeitung"). M'am decis să merg la el în New-Jork.

Ca raţionalist adese orĭ am purtat luptă crâncenă cu acest atlet al bisericeĭ catolice. Nu mĕ îndoiam nicĭ de cât, că Oertel e un părinte Iezuit.

În luna Septembre m'am decis să plec la drum. Cât de mare mĭ-a fost mirarea, când mi-s'a spus, că Oertel nu locuiesce în claustru, pentru că nu e călugăr, ba nicĭ preot, ci laic.

Am păşit în sanctuarul luĭ, care mi-l'a deschis fata luĭ adoptată. Îl aşteptam cu dor fierbinte pe el, pe care mi-l închipuiam cu totul altcum.

În locul unuĭ apĕrător pătimaş al papismuluĭ, mi-s'a presentat un bărbat mic, bărbos, a cărui esterior deschis şi delicat, m'a surprins cu totul.

P. Oertel mi-a întins mâna pretinesce şi mi-a zis:

— Amice, te cunosc; dar nu-mĭ maĭ aduc aminte unde te-am vĕdut.

Eram sigur, că-ĭ în rătăcire. De multe orĭ am fost privit de altul. Ca credenţional ĭ-am întins biletul meŭ de visită. Prin ochilarĭ mĭ-a cetit numele, apoĭ m'a privit cu încredere fără ochilarĭ.

— Cum? Să fie cu putinţă? DTa predicatorul Donner? În casa mea să punem la o parte lupta cu peana. Depune-Ţĭ pardisiul. Fă-te comod! Copilă, adu o sticlă din cel maĭ bun ş. a. m. d.

Mi-se părea, că-s în starea fiuluĭ rătăcit, care rătăcindu-se la tatăl sĕŭ ast fel ĭ-a grăit: „Părinte, greşit-am la cer şi înaintea ta, nu sînt vrednic să mĕ maĭ numescĭ fiul tĕŭ!"

Atâta putere avu asupra mea privirea amicală, întregită cu strîngerea de mână a P. Oertel.

Şĭ-ar pierde farmecul întîlnirea nóstră, dacă aşĭ voĭ să o măresc prin colorire maĭ vivace. Destul, că nóptea am trebuit să petrec la P. Oertel şi luĭ ĭ-am împărtăşit în sara întunecósă secretul sufletuluĭ meŭ.

Serios, cu compătimire dulce şi-a îndreptat asupra mea ochiĭ ceĭ plinĭ de spirit ca şi cum ar fi voit să-mĭ zică: „Omule, omule, e grea calea, pe care voiescĭ să umbli."

Dar nu aveam causă să mĕ maĭ tem. Dór nu maĭ trăiam în contrazicere cu mine însu-mĭ. Ce mĭ-ar fi folosit să maĭ amîn realizarea planuluĭ meŭ!

Am decis dar, ca în ziua următóre să mergem în claustrul Capucinilor şi acolo mĕ voiŭ presenta pe mine.

La amintirea claustruluĭ capucin s'aŭ trezit în sufletul meŭ tóte impresiunile plăcute, carĭ în tinereţă le-am dus cu mine din claustrul din Appenzell. Cu încredere priviam la óra când voiŭ vedé de noŭ în rassa călugărésca pe bărbaţiĭ, carĭ şĭ-aŭ închinat viaţa luĭ Dumnezeŭ spre nobilitarea deaprópelui.

Óra acésta a sosit. Ceea ce am simţit la întrarea în claustrul acela se póte esprima numaĭ prin vorba scurtă „pace".

Paşul prim pe calea întórceriĭ mele la catolicism s'a întîmplat. Ca să mĕ introduc cât maĭ grabnic în cunoscinţa dogmelor catolice, am petrecut câte-va sĕptĕmânĭ la preotul Zeller, care ca şi Oertel, a fost când-va predicator luteran. Aci am avut ocasiune să pĕtrund în viaţa sufletéscă a preoţimeĭ catolice, şĭ pot zice, că zilele petrecute la el, vor rĕmâné neuitate pentru mine.

Fiind că se apropie ziua mărturisiriĭ credinţeĭ catolice, din iubirea, ce aveam faţă de Capucinĭ, m'am retras în claustrul acestora, în liniştea căruia m'am pregătit la clipita aceea sĕrbătorésca, în care pot zice, că sînt catolic."

Trad. de ***A. M. P.***

9.	Ven. Direct. gimn. din loc	1	1	—
10.	„ „ „ „ Braşov	1	1	—
11.	Soc. „Andreiŭ Br. Şaguna“ din Sibiŭ	—	—	1
12.	Preaveneratul Consitor Mitropolitan Blaş . .	1	1	1
13.	Asociaţ. Transilvană Sibiŭ	1	1	—
14	Dl Vasile Suciŭ teolog absolut, Viena	1	1	—
15.	Rever. Dr. Vasile Hossu canonic metrop . . .	1	1	—
16.	Illustr. Dr. Iuliŭ Bárdosy insp. reg. pens. . . .	1	1	—
17.	Dl Ioan Boldor teol. an. I.	2	2	—
18.	Desp. Asociaţiunei Blaş	—	—	1
19	Spect. Dn Dr. I. Mihályi Maramureş	1	1	—
20.	Pr. st. Dn. Dr. I. C. Panţu prof. Braşov	1	1	—
21.	Redacţiunea „Vulturului“	1	1	—
	suma	86	94	11

Marinimoşii donatori şi institutele culturale priméscă pe acéstă cale sincerile nóstre espresiuni de recunoscinţă.

Ziare şi reviste periodice ni-s'aŭ gratificat în anul acesta următórele:

1. Din Blaş . . . . . „Unirea“
2. „ „ . . . . . „Fóia şcolastică“
3. „ Braşov . „Gazeta Transilvaniei“
4. „ B.-Pesta . . . . „Alkotmány“
5. „ Bucurescĭ . . . . . „Albina“
6. „ Orăştie . . . . „Activitatea“
7. „ Caransebeş . . „Fóia diecesană“
8. „ Iaşĭ . . . . . „Archiva“
9. „ Orade-mare . . . . „Familia“
10. „ „ „ . . . . . „Vulturul“
11. „ Sibiŭ . . . . . „Tribuna“
12. „ „ . . . „Telegraful român“
13. „ „ . . . . . „Transilvania“
14. „ Lugoş . . . . . „Drapelul“
15. „ Şoimuş . . . „Revista ilustrată“
16. „ Viena „Katholisches Vereinsblatt“

S'aŭ abonat revistele periodice:

1. Bucurescĭ „Nóua Revistă Română“.
2. Kőln „Alte und neue Welt“.

Onoratele redacţiuni, carĭ aŭ binevoit a ne trimite gratis ziarele şi revistele enumerate mai sus, priméscă şi pe acéstă cale espresia celor mai sincere sentimente de mulţumită, rugându-le, ca şi pe viitor să arete aceeaşĭ bunăvoinţă laudabilă faţă de soc. „Inoc. M. Clain“.

D) Tóte actele şi datele referitóre la societate de la înfiinţarea eĭ şi până în presinte se află depusă în archivul soc.

Tot în archiv se află aşezate publicaţiunile societăţiĭ, a căror stat e următorul:

1.	Epistole către un preot tinér partea I. . . .	192 es.	à 1 50 c.
2.	Epistole către un preot tinér partea II. . . .	439 es.	
3.	„Pregăt. la mórte“ în lux	21 es.	2·80 c.
4.	„ „ „ broş.	118 „	1·60 c.
5.	„Duch muscălesc“ . .	163 „	20 f.
6.	„Tragedia Calvarului“ legate	127 „	4·— c.
7.	„Tragedia Calvarului“ broşurate	334 „	2·— c.

În archiv se află de vîndut şi 13 es. „Catechismul“ de Deharbe t. III.

Cei ce doresc a-şĭ procura vre unul din acestea opurĭ, se pot adresa direct la soc. nóstră „Inocenţiŭ M. Clain“ în Blaş (Balázsfalva) alăturând lângă preţul cărţiĭ şi porto postal. De altcum acestea publicaţiuni se află în comisie la librăria seminarială din loc, A. Todoran („Aurora“) Gherla, A. Murĕşan Braşov, „Tipografia“ Sibiŭ şi librăria archidiecesană Sibiŭ.

E) Soc. „Inoc. M. Clain“ numĕră în sînul eĭ pe lângă membriĭ ordinarĭ, carĭ sînt toţi clericiĭ internĭ ai seminariului şi membriĭ fundatorĭ, onorarĭ şi binefăcĕtorĭ, ér membriĭ extraordinarĭ se pot face toţi aceĭ P. T. Domnĭ, carĭ solvesc anual o taxă de 4 coróne.

Membriĭ ordinarĭ aŭ fost în cursul anului 54.

a) Registrul membrilor fundatorĭ: Esc. Sa Dr. Ioan Vancea de Buteasa (†). Escel. Sa Dr. Victor Mihályi de Apşa; Escel. Sa Mihail Pavel; reverendissimiĭ Domnĭ Const. Papfalvi (†); Sim. P. Mateiŭ; Dr. Vas. Hossu; Basiliŭ Raţiŭ; Spect. Dnĭ Dr. N. Teodorescu; Dr. E. Elefteresçu; G. Petrovicĭ; Georgiŭ Boeriŭ (†); E. Măcelariŭ (†); Nicolae de Kalmutzki; Spect. Dne. Amalia Grama; Iulia Laurenţiŭ; Silvia Socol n. Handrea; On. Dnĭ Ioan Bozac; Ioachim Totoian; Institutele de credit şi economiĭ; „Patria“ şi „Economul“.

b) Membriĭ onorarĭ: Illustr. Sa Dr. Demetriŭ Radu; Illustr. Sa Ioan M. Moldovan; Reverendissimiĭ Domnĭ Alesandru Micu (†); Dr. Victor Smigélski; Dr. Ales. Grama (†); M. On. Dn Ioan German; Dr. Vasile Lucaciŭ; Miron Dascăl; St. Dn Aron Boca Velchereanul.

c) Membriĭ binefăcĕtorĭ: Escel. Sa Dr. Ioan Szabo; Rev. Dnĭ Dr. Ioan Raţiŭ (†); Ioan Georgiŭ; Dr. Isidor Marcu; Illustrul Iuliŭ Bardoşi; M. On. Dnĭ Georgiŭ Bărbat; Ioan Órga; Basiliŭ Podóbă; Ioan F. Negruţ; Clar. Dr. Ioan Sâmpăleau; Spect. Dómne Aurelia n. Solomon; Ana Adamovicĭ; Constanţa Dr. Balint n. Tobias; Elena Popescu; On. Domnĭ V. B. Muntenescu; Ştefan Bota (†); Institutele de credit „Arieşana“ şi „Murĕşana“.

III.

Acestea sînt în conturĭ generale nisuinţele şi silinţele soc. nóstre întru urmărirea scopuluĭ eĭ.

Lucrul început de antecesoriĭ nostri noĭ nu l'am împedecat, ci tóte puterile le-am pus, ca să-l ducem la perfecţie. Sub conducerea marelui patron Inocenţiŭ, al cărui spirit planézĕ peste activitatea eĭ, ea va fi şi pe mai departe, ceea ce trebue să fie: plantatórea iubireĭ lui Dumnezeŭ şi a neamului în inimile membrilor eĭ, — fiitorilor slujitorĭ la altarul Domnului.

Ér acum ne îndreptăm către toţi aceia, carĭ s'aŭ adăpat din isvórĕle limpedĭ ale acesteĭ soc., către toţi aceia, cărora le-a fost la inimă prosperarea şi înaintarea eĭ, către toţi aceia, carĭ aŭ ajutat-o prin sprijinul moral şi material, — rugându-ĭ cu căldura iubireĭ şi a recunoscinţeĭ să sprijinéscă şi de aicĭ înainte acéstă societate însemnată în cultivarea preoţimeĭ nóstre.

Cu încredere în ajutoriul celui de sus şi cu nădejde tare în ajungerea scopului ţintit, ea îşĭ continuă drumul început şi în acest noŭ veac.

Blaş Iunie 1901.

Petru Sântoma, preşed. soc. — *Iacob C. Domşa*, secretar.

Mai noŭ.

Corespondentul nostru de la Şimleŭ ne telegrafézĕ următórele:

Adunarea pentru crearea unuĭ fond de teatru român s'a deschis în presenţa unuĭ public numĕros, sosit din tóte părţile locuite de români. Însufleţirea e mare. Vorbirea presidentuluĭ Vulcan este punctul de forţă. Concertul şi teatrul aŭ succes splendid.

Noutăţi.

Din Archidiecesă. Onor. *Ioan Mera*, paroch în Şeica-mică a fost transpus în aceeaşĭ calitate la *Tulgheş*, distr. Giurgeŭ. — *Consistorul plenar* e convocat pe ziua de 15 August n. când se va face primirea elevilor în Internatele fericitului Mitropolit Vancea, cum şi susceperea candidaţilor la teologie.

Asociaţiunea pentru şcólele poporale. Despărţĕmîntul Blaş al Astreĭ, a votat un premiŭ de 50 cor. pentru un manual de Higienă, ce ar fi să se introducă în şcólele poporale. Premiul a fost dat de Rsmul canonic *Gavril Pop*, ér manuscrisul a fost a medicului *Dr. Erdélyi* din Orăştie. Manualul acesta de 63 pag. se vinde cu bagatelul preţ de 30 banĭ şi a fost recomandat de Preav. Consistor Archidiecesan tuturor organelor scolastice subalterne, prin vener. circulară de dto 13 Iuliŭ c. Nr. 3322. Atragem luarea aminte a învĕţătorilor nostri asupra acesteĭ broşurĭ, la tot casul de un însĕmnat folos elevilor şcólelor poporale.

Amintirea luptei de la Custozza. Regimentul 43 de infanterie, compus aprópe întreg din Românĭ, a serbat săptĕmâna trecută a 35-a aniversare a glorióseĭ lupte de la Custozza. Diminéţa păr. Boldea, capelan militar, a servit sta liturgie în curtea casarmeĭ Albrecht, după sfîrşitul căreia a ţinut un frumos discurs, amintind de bravurile acestui regiment. A urmat apoĭ petrecere poporală, la care 30 ficiorĭ în pitorescul costum naţional, aŭ jucat cu multă desteritate jocurile românescĭ Căluşerul şi Bătuta.

Bucurie familiară. Soţia principelui moştenitor a născut o fică în castelul din Konopischt. Dumineca trecută noŭ născuta a şi fost botezată, primind numele de Sofia Maria Teresia Francisca.

Reuniunea meseriaşilor români din Sebeşul-sás. a aranjat o frumósă espositie din lucrărĭ de a membrilor eĭ. Esposiţia a fost deschisă la 12 Iuliŭ şi a ţinut până în Dumineca trecută, când a fost închisă în mijlocul unor serbărĭ, la carĭ a asistat mult public, cum şi representanţiĭ altor reuniuni surorĭ. Sub tot decursul deschiderii, a atras mulţi visitatorĭ, chiar şi din depărtărĭ şi a deşteptat în acela-şĭ timp invidia compatrioţilor magiarĭ, carĭ vĕd un pericol al raseĭ magiare în desvoltarea neamului nostru pe terenul industrial. Felicităm pe conducĕtoriĭ reuniunii de frumósele resultate obţinute.

Astra. Despărţĕmîntul Sătmar al Asociaţiunii îşĭ va ţiné adunarea generală la 11 Aug. n. în Mezieş.

Petreceri. Tinerimea română din Blaş, aranjézĕ cu prilejul despărţĕmîntului Blaş al Asociaţiunii, o producţie declamatorică teatrală. Se va juca piesa: „Treĭ doctorĭ“ şi declama poesiĭ de Coşbuc.

Pentru montaniştĭ. Societatea „Transilvania“ din Bucurescĭ, conferesce un stipendiŭ de 800 cor. pentru un tinĕr, care ar fi aplicat să studieze montanistica la vre-o Academie din Ungaria. Cererile sînt de a se adresa până la 25 Sept. n. la Bucurescĭ, str. Lucacĭ nr. 60.

„Confiscat“. Nrl 54 al „Deşteptăriĭ“ ér se presintă cinngărit de censura nemilósă. În acest numĕr se reproduce la loc de frunte un articlu din „Tribuna“. Dl Bourguignon n'a putut mistui adevĕrurile crude, cuprinse în el şi ast fel l'a tălat fără milă.

Furtună năprasnică s'a deslănţuit ierĭ asupra Blaşului. La órele 4·20 d. a. s'a întunecat ceriul şi un vînt puternic a început a sufla de către meazĕ-zi. În scurtă vreme a urmat plóia. Vîntul a desfăcut case şi a rupt arborĭ. Furtuna acésta a durat până după 4¾. Plóia a ţinut şi mai mult. De abia pe la 10 s'a înseninat cerul şi luna privea cu jele la isprăvile vîntului şi a ploiĭ.

Necrolog. La 24 Iulie n. a repausat la Bârlad în România, prof. *Ioan Popescu*, originar din Conaş, distr. Cetăţiĭ-de-piatră, în Chioar. Pedagog distins, Popescu a fost fórte mult apreţiat, fiind decorat cu multe distincţiuni şi medaliĭ. Pentru meritele sale cea mai frumósă şi preţiósă recompensă l-aŭ dat-o cetăţeniĭ bârlădeni, oferindu-ĭ o casă în valóre de 30 miĭ de leĭ. El a fost de 72 anĭ.

† *Dr. Ioan Pop*, distinsul vicar al Năsĕudului, preşedintele fondurilor grănicerescĭ, a repausat la 1 August n. lăsând în doliŭ numĕrósa familie şi prietiniĭ, carĭ l'aŭ preţuit şi respectat.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

XVIII.

(Continuare.)

De atunceĭ s. Francisc de Sales nu maĭ desparte pe sfînta Monica de Prea sfînta Fecióră. „Să trăiescĭ voióșă în Domnul — zice el în epistola de 30 Aug. 1605 — și salută cu umilință în numele meŭ pe Dómna stăriță și pe Învĕțătórea Dtale.“ Altă dată: „Draga mea fică, între tóte întunecimile, durerile, părăsită de toți, între spinĭ, se trăiescĭ cu dulcele Isus, cu stărița și Învĕțătórea Dtale.“ Într'alt loc: „Poftesc miĭ de grațiĭ micuților și micuțelor Dtale, pe carĭ îĭ țin de aĭ meĭ în Domnul. Aceste sînt cuvintele fiuluĭ [1]) învĕțătóreĭ Dtale cătră *Italica,* fica luĭ sufletéscă.“ [2])

Ér maĭ târziŭ, când fiul eĭ umbla pe o cale rătĕcită și inima mameĭ începură a o străbate acele durerĭ viĭ, pĕtrundĕtóre, așa grele de suferit — el îĭ scria: „Privesce la învĕțătórea Dtale, cetesce-ĭ viața și ea te va mângăia.“ [3])

Când apoĭ muri sfîntul Francisc de Sales, ér Dómna de Chantal vedea că fiul eĭ tot maĭ mult și maĭ mult rătăcesce, într'o zi, când ea era cuprinsă de tot, — nu de gândul, că póte fiul sĕŭ va peri în duel, ci de gândul și maĭ nesuferibil că póte va peri în mânia luĭ Dumnezeŭ; într'o zi, zic, când ea îngenunchiând înaintea altaruluĭ își vĕrsa sufletul înflăcărat înaintea luĭ Dumnezeŭ și-și încredința Luĭ tóte suferințele sale, ea auzi o vóce, care o făcu se trĕsară: era vócea sfîntuluĭ Francisc de Sales, care ieșind din mormînt, saŭ bine coborîndu-se din cer ĭ-a strigat: „Cetesce cartea a 8-a din „mărturisirile“ sfîntuluĭ Augustin.“ — Ea a cetit și inundând cu lacrĕmile sale acele paginĭ sublime, în carĭ vedea pe Augustin mântuit prin lacrĕmile maĭceĭ sale a cuprins'o presimțul mângăitor, că și ea își va puté mântui pe Celsiu-Benign al sĕŭ cu puterea rugăciunilor, a lacrĕmilor și a sacrificărilor de sine.“ [4])

De atunceĭ ea simția o deosebită iubire față de s. Monica. Recomânda și respândia în tóte părțile devoțiunea față de dînsa. Se scie, că imitându-ĭ viața, a vrut să o imiteze și în mórte. Când ajunse la finea vieții sale, zise să-ĭ cetéscă despre mórtea sfinteĭ Monica. Și ajungênd la locul, unde se spune cât de puțin îĭ păsa, că móre de parte de patria sa — ea strînse mâna Dómneĭ de *Montmorency* și privindu-o grațios îĭ zise: „acésta mie-mĭ sună.“ Și murind de parte de scumpul eĭ *Annecy* ea se uni și în ultimul sĕŭ simțĕmînt cu scumpa sa învĕțătóre. [5])

Ceea ce a făcut s. Francisc de Sales și sfînta Francisca de Chantal pentru respândirea și lățirea cultuluĭ sfinteĭ Monice, în mĕsură maĭ mică saŭ maĭ mare aŭ făcut'o toți sfinții marĭ din timpul acela. Cuvintele lor pornite din acela-și sentiment peste tot locul află acela-și echou.

Ast fel din ce se întuneca timpul maĭ tare, din ce se audia maĭ asurditoriŭ murmurul crescênd al impietății, ce îngrozia pe *Bossuet,* ér pe *Fenelon* îl făcea să trĕsară uĭmit, — mamele înspăimîntate își ridicaŭ ochiĭ spre s. Monica și se îmbulziaŭ în jurul altarelor eĭ. Și trebue să mărturisim, că nimic nu le póte mângâia, întări și umplé de speranță în mĕsură așa de mare, ca privirea acesteĭ mame fericite, care își strînge la pept fiul mântuit prin lacrimile sale.

Dar maĭ ales secolul al 19-lea ar trebui să se respândéscă cultul sfinteĭ Monice. Între multele aparițiuni triste ale acestuĭ veac, se află una, care n'are părechiă. Acest secol a vĕdut reapărênd un fenomen îngrozitoriŭ, pe care lumea nu l'a maĭ vĕdut de cât odată, și și atunceĭ numaĭ în trécăt, un fenomen, de care și anticitatea păgână s'ar fi cutrĕmurat. Vedem bărbați fără Dumnezeŭ, fără altare, fără simț de pietate, fără cult, vedem tineriĭ, carĭ în etate de 16 anĭ își renégă credința — légănul lor și ajung în grópă fără a se fi întrebat vre-odată, dacă aŭ eĭ suflet? dacă nu sînt eĭ datorĭ cu ceva și luĭ Dumnezeŭ, care ĭ-a creat? Vedem inteligenți, bogați în cele pămîntescĭ, sĕracĭ în cele cerescĭ, carĭ n'aŭ credință, nicĭ avînturĭ maĭ nobile, carĭ umblă triștĭ în căile lor, fără a sci unde vor ajunge. Și lângă acești bărbați, la brațul lor vedem maĭ tot de una câte o femeiă: soțiă, mamă, fică orĭ sorióră, care vede sfîrșitul neîncunjurabil și îngrozitoriŭ, și vĕdêndu-l se cufundă în prăpastia durerilor.

În decursul uneĭ jumĕtăți de veac s'a îngrămădit acest val de jălniciă în inimĭ — încet și tăcut; dar a venit ziua, în care umplêndu-se mĕsura s'a vĕrsat la treptele altaruluĭ. Era la 1 Maiŭ 1850. În acéstă zi s'aŭ adunat câte-va femeĭ maĭ ispitite de nĕcasurĭ și maĭ simțitóre ca altele, într'o micĕ capelă din Paris, în capela *„Nôtre-Dame de Sion“* edificată de unul dintre ceĭ maĭ buni preoți aĭ timpuluĭ sĕŭ [1]) și — aducêndu-și aminte de cuvintele luĭ Isus Christos: „dacă se vor aduna doĭ orĭ treĭ în numele meŭ, eŭ voiŭ fi în mijlocul lor“ s'aŭ hotărît să-și verse lacrĕmile împreună, ca ast fel să și-le facă maĭ puternice. Spre scopul acesta ele își compuseră o micĕ rugăcinne pentru copiiĭ lor, și după ce și-aŭ promis, că o vor zice în tótă ziua, aŭ hotărît, că în fie care lună să se întâlnéscă la acel altar.

În dată s'a vĕdut, cât de bine corĕspunde acéstă asociațiune piĕ lipselor timpuluĭ; pentru că abia s'a născut, — și putem zice — ea și-a și împrăștiat strălucirea mărĕță. Nu trecură 4 anĭ și deja își aruncă lumina în orașele: Lille, Amiens, Nantes, Versailles, Cambrai, Valenciennes și către capetul anuluĭ 1854 înfloria în: Belley, Fréjus, Toulon, Bayeux, ba trecu peste hotarĕle Franțeĭ în Anglia și Belgia. [2])

La 1855 se sporesce maĭ bine ca în 1854. Tinĕra societate se ramifică până pe la Constantinopol, Ierusalim, Pondichery, insulele Maurice în Africa, la Martinique, Sidney în Australia; și pe când își aruncă ramurile peste ocean, se înrădăcinĕză tot maĭ bine în Europa, maĭ ales în Franța. — Londra, Dublin, Liverpool, Stockholm, Saint-Petersburg, Odessa, Viena, Stuttgart, Freiburg, Haga, Bologna, Turin, Madrid, Chambery, Florența, Lyon, Bordeaux, Orleans, Amiens, Rouen devin tot atâtea focularie, de unde acéstă întreprindere își împrăștie razele binefăcĕtóre prin cele maĭ micĭ orașe, ba și pe la sate. [3])

Nu trecură 6 anĭ, ce-ĭ drept 6 anĭ de tăcere și umilință, de rugăciunĭ și lacrimĭ, — acele lacrimĭ roditóre, ce curg neobservate, — când Pontificele Piŭ al IX-lea vĕdênd acéstă operă, care de azĭ pe mâne a umplut lumea, o salută cu acea bucuriă, cu care într'un vifor salutăm sĕmnul mângăitoriŭ, ce ne vestesce sfîrșitul aceluia.

E admirabil începutul modest al acesteĭ opere mărețe. Dar Dumnezeŭ tóte așa le face în secolul nostru. Dacă ar fi zis cineva cătră lucrătórele tinere din Lyon, că moneta acea de 2 crucerĭ (1 sou), ce o cerșiaŭ ele din casă în casă pentru propagarea credinței, va produce milióne, l'ar fi rîs. De le-ar fi zis cineva studenților sĕmanĭ din: „quartier latin“ din Paris, carĭ s'aŭ asociat într'o zi pentru ajutorarea sĕracilor, că eĭ sînt avantgarda uneĭ nenumĕrate oștirĭ de caritate, care va cuprinde tótă lumea — s'ar fi mirat.

Dacă întemeietorul societății *„Petites Soeurs de pauvres“* [1]) ĭ-ar fi prezis cineva, că el înainte de mórte nu-și va puté numĕra ficele, de sigur l'ar fi aflat necredincios. Astăzĭ tóte așa se fac, ca și cum în veacul nostru, când omul e îmbĕtat de puterea sa, când el, fiind-că a creat căĭ ferate și a inventat telegraful, crede, că póte fi și fără ajutorul dumnezeesc. — și Dumnezeŭ par'că își află plăcerea, că din partea sa e lipsit de puterile omenescĭ.

Îndată ce s'aŭ asociat mamele creștine, ca să se róge pentru fiiĭ lor rătĕciți, e imposibil, ca figura blândă și mângâitóre a sfinteĭ Monice, să nu fi planat asupra reuniuneĭ lor. Aŭ și gândit la ea de la început, numaĭ cât și-aŭ ales vre-o 6—7 patronĭ, între carĭ s. Monică ocupa numaĭ locul din urmă. Dar cu timpul, încetul cu încetul, figura eĭ ĭese din umbră, se arată pe orisont și strălucesce cu o lumină așa de lină și curată, în cât pe lângă sfîntă Fecióră Maria, cu care nu se va puté asemĕna nicĭ o stea pe cerul sfințeniеĭ, s. Monică devine cea maĭ de încredere, patróna, apĕrătórea, scăparea și părtinitórea tuturor mamelor creștine.

(Va urma.)

„Inocențiŭ Klein“ la Academia română.

Zilele acestea a apărut la Bucurescĭ tom. XXIII. din Analele Academieĭ române, cuprinzêndu partea administrativă și desbaterile anuluĭ 1900—1901.

Se scie, că dl canonic Dr. Augustin Bunea, a presentat în sesiunea trecută valorósa scriere „Episcopul Ioan Inocențiŭ Klein“ pentru premiul Eliade-Rădulescu.

Spre a cunósce și iubiții nostri cetitorĭ meritele ce și-a câștigat dl canonic Bunea, prin scrierea acesteĭ părți însĕmnate din istoria românilor, — lăsăm să urmeze raportul făcut de dl *Grig. G. Tocilescu* asupra eĭ, raport plin de elogióse cuvinte, atât pentru subiectul scrieriĭ, cât și pentru autorul eĭ.

Étă textual acest raport, așa cum îl aflăm la pag. 360—8:

În fine, ultima carte, despre care a maĭ rĕmas să vorbim din cele presentate la Premiul Eliade-Rădulescu, este:

Din Istoria Românilor. Episcopul Ioan Inocențiŭ Klein (1728—1751), de *Dr. Augustin Bunea,* Blaș 1900, 1 vol. in 8°, pag. 422, asupra căreia 'am avut onóre a raporta Comisiunii cele următóre:

O monografie bine studiată și completă asupra Episcopuluĭ Ioan Inocențiŭ Klein și a epocheĭ sale era de mult așteptată.

Acest mare bărbat este inițiatorul mișcăriĭ politice, religióse, sociale și culturale a Românilor din Transilvania, mișcare începută cătră mijlocul secoluluĭ XVIII, și încă nicĭ până azĭ cu totul desevîrșită. El

---

[1]) Adecă a luĭ Augustin.
[2]) Epist. de 29 Iun. 1606.
[3]) Epist. din Iuliŭ 1615.
[4]) Mémoires de la mère de Chaugy, p. 470.
[5]) Idem, p. 286.

[1]) Părintele *Teod. Ratisbonne,* superior general al congregațiuneĭ „Nôtre-Dame de Sion“ și primul director al »Mamelor creștine«.
[2]) Rapport de Mdme *Louisse Josson,* présidente de l'archiconfrérie, — ședința de la 19 Martie 1855.
[3]) Șed. gen. 13 Martie 1856.

[1]) »Soriórele sĕracilor«.

strălucesce în fruntea acelor sorĭ vecĭnic luminătorĭ, ca Grigorie şi Petru Maior. ca Samuil Klein şi ca George Şincai, ca Ţichindél şi George Lazăr. Nu este astăzĭ aspiraţiune naţională, nu este nisuinţă cât de mică pe orĭ ce teren al vieţiĭ poporuluĭ român, care să nu-şĭ tragă obârşia din acea mare epocă, al căreia martir între martirĭ fost-a Inocenţiŭ. Ceĭ 23 anĭ aĭ episcopatuluĭ acestuia aŭ aşternut temeliile puternice pe carĭ stă şi se razimă regenerarea politică şi intelectuală a fraţilor nostri din Ardeal. ast fel că istoria marelui prelat este istoria poporuluĭ român însuşĭ într'una din epocele cele mai agitate ale vieţiĭ sale.

O asemenea istorie a întreprins-o astăzĭ meritosul canonic mitropolitan din Blaş. dl Dr. Augustin Bunea. cunoscut deja prin însemnate alte lucrărĭ în domeniul dreptuluĭ şi istorieĭ bisericiĭ româneşcĭ. şi monografia sa despre Inocenţiŭ Klein póte fi dată ca model pentru studiile de acest fel; obiectivitatea judecăţiĭ sale, cercetarea seriósă a documentelor contimporane. şi utilisarea critică a lor, aŭ pus pe autor în posiţiune de a îndrepta nenumĕrate greşelĭ, a umplé marĭ lacune şi a scóte la ivélă fapte însemnate, carĭ până acĭ rĕmăseserĕ necunoscute.

Pe lângă operele şi documentele deja publicate, dl Dr. Bunea a consultat un mare numĕr de documente inedite aflate în archivul mitropolitan din Blaş, în archivul episcopieĭ Unite din Oradea-mare, în biblioteca „Bruckenthal“ din Sibiŭ, în archiva episcopieĭ Transilvane din Alba-Iulia, în archiva Statuluĭ din Viena. Indicarea isvórelor principale cetitorul o póte găsi în prefaţa opereĭ (de la pag. IV—VII); 11 documente sînt reproduse la addenda; alte scrierĭ şi documente se vĕd citate pe alocurea în cuprinsul cărţiĭ.

Intenţiunea mea nu este de a vĕ presenta o analisă a celor 28 capitole, în care este divisată materia şi în care vedem expuse în mod limpede, într'un stil curgĕtor şi într'o limbă corectă: mai întâiŭ evenimentele carĭ urmară în biserică după mórtea episcopuluĭ Giurgiŭ, numirea episcopuluĭ Klein şi activitatea luĭ în Viena pe lângă Împĕrat, care-ĭ dă titlul de baron şi dreptul de a intra în Dietă; întórcerea luĭ Klein din Viena şi întronisarea luĭ de episcop în Făgăraş; strămutarea reşedinţeĭ episcopale la Blaş şi înfiinţarea mănăstiriĭ. şcólelor şi bisericiĭ catedrale de acolo; luptele apoĭ crâncene ale marelui prelat pentru drepturile bisericiĭ şi naţiuniĭ române sub Carol VI. şi sub Maria Teresia.

Cererile luĭ anume eraŭ: desfiinţarea tuturor legilor, decretelor şi statutelor făcute în potriva poporuluĭ român înainte de Unire; recunóscerea poporuluĭ român de a patra naţiune politică în Transilvania şi Ungaria; episcopul român unit să aibă scaun şi vot în guvernul ţĕriĭ, funcţiunile publice să se dea şi la Românĭ; copiiĭ Românilor nobilĭ să fie admişĭ la învĕţarea artelor şi meseriilor; Românii să póta fi nobilitaţĭ şi să póta poseda avere nemişcătóre; în scurt, el doria şi cerea ca Românii să aibă o posiţiune politică, pe care din nefericire nicĭ până azĭ eĭ n'aŭ ajuns-o.

După aceea se descrie starea S. Unirĭ şi a bisericiĭ sub episcopul Klein, raporturile acestuia cu părinţiĭ Iesuiţĭ, góna şi persecuţiunile pornite contra prelatuluĭ român, fuga luĭ la Roma şi stăruinţele luĭ acolo, turburările religionare şi interne petrecute în lipsa luĭ în biserica transilvană. nóuă revoltă contra Unirĭĭ, abdicarea în fine. silit de fóme şi de bólă. a luĭ Klein, în 7 Maiŭ 1751. mórtea, mormîntul şi epitaful sĕŭ: atâtea momente însemnate în istoria unuĭ om, în istoria unuĭ popor, momente înaintea cărora ar trebui să ne oprim şi să cugetăm.

Cartea respectabiluluĭ canonic Bunea este din acelea, carĭ odată luate în mână, trebuesc cetite de la început şi până la sfârşit; trebuesc cetite şi studiate de toţĭ Românii cu grijă şi interes, cu inima palpitantă şi cu sufletul sângerat, căcĭ lungĭ şi fără de sfârşit mai sînt suferinţele neamuluĭ românesc de-a lungul veacurilor şi în mijlocul asupritorilor luĭ, ér cartea ce ne preocupă nu este de cât un mic capitol din acel martirologiŭ, dar capitol scris cu inimă şi cu minte de român, ba chiar scris cu lacrimĭ şi suspine. De aceea subscrisul, ca un omaj adus memorieĭ uneia din figurile cele mai marĭ ale Românimeĭ, memorieĭ unuia din bărbaţiĭ ceĭ mai îndrăzneţĭ şi mai hotărîţĭ ce a rĕsărit vre odată din sinul fraţilor nostri de din colo, memorieĭ aceluia, care la 1743 ridicându-se în mijlocul Dieteĭ unguresci. cu glas impunĕtor zicea: „De câte orĭ e vorba de Românĭ, nimenĭ nu-şĭ înalţă glasul pentru uşurarea lor, ci toţĭ pentru apĕsarea lor“; memorieĭ aceluia care avea curajul să spună Împĕratuluĭ: „Naţiunea română. după numĕr întrece pe fie care dintre cele treĭ naţiunĭ recepte şi este corporaţiunea cea mai mare în tótă Transilvania; naţiunea română tot de una a fost fidela Maestăţiĭ Tale; este necuviincios, ca naţiunea română, în contra favoruluĭ, ce îĭ dă religiunea, să aibă o situaţiune politică mai desavantagiósă de cât luteranii şi calvinii; nu se póte zice, că naţiunea română nu are bărbaţĭ învĕţaţĭ şi nobilĭ; naţiunea mea, dacă nu ar avé nicĭ un merit, totuşĭ unindu-se cu biserica Romeĭ, a ridicat statul decădut al catolicilor, şi-l susţine şi în zina de astăzĭ“; — ca un omaj, în fine. adus memorieĭ unuĭ asemenea bărbat, şi ca modestă recunóscere a munciĭ aceluia care ĭ-a studiat viaţa şi faptele şi le-a reîmprospĕtat generaţiunilor tinere, subscrisul, zic, în unire cu maioritatea Comisiuniĭ de 6 din 7 membri presenţĭ, propune decernerea Premiuluĭ Statuluĭ Eliade-Rădulescu de 5.000 leĭ preţióseĭ lucrărĭ a respectabiluluĭ canonic Bunea.

Scrisorĭ de la Maria-Zell.

Viena, la 24 Iulie 1901.

La sunetul trimbiţeĭ m'am grăbit la capela. unde era să ne adunăm, când cine-va îmĭ spune, că programul s'a schimbat, şi noĭ trebue să ne adunăm la Sixt. unde la $^1/_2$3 s'a început înmormîntarea Dneĭ Sixt. Acésta a lucrat mai mult ca toţĭ ceĭ din Maria-Zell, ca peregrinajele Vienesilor să-şĭ ajungă scopul dorit. Prohodul ĭ-l'a făcut P. Abel asistat de maĭ mulţĭ preoţĭ. La conductul funebral ne-am asociat aprópe toţĭ, mulţămindu-ĭ ast fel pentru interesul ce l'a purtat pentru Vienesĭ. Ultima eĭ dorinţă ĭ-a fost să vadă încă odată pe „Vienesiĭ ceĭ bunĭ“, dar acésta nu ĭ-s'a împlinit, căcĭ a vĕdut numaĭ o parte din eĭ: pe încuartirătorĭ. Odihnéscă în pace o ast fel de mulĕre, care în butul slujbeĭ sale (era botelieră), nu pregeta a asculta s. liturgie în fie care zi, a se spovedi cel puţin odată într'o lună.

De aicĭ ne-am dus la capela S. Mihail, unde s'aŭ cetit telegramele şi scrisorile sosite. Prima telegramă a fost de la Sfinţia Sa Papa Leo XIII. Urméză un „hoch“ lung. P. Abel zice, în loc de „hoch“ mai bine să ne rugăm pentru învingerea inimicilor Iubitului Nostru Părinte, şi la acésta ne-am rugat o „Născĕtóre“. A dóua a fost de la Maesfatea Sa, dar înainte de a o ceti, P. Abel face un comentar: Duşmaniĭ nostri, între carĭ şi gazetele cu devisa-programul „Los von Rom“, nu se uită cu ochĭ buni la noĭ, că noĭ de aicĭ din M.-Zell tot de una trimetem şi căpĕtăm telegrame de la Iubitul Nostru Părinte Papa, şi de la Bunul Nostru Împĕrat. Eĭ bine, dor nu avem să trimitem luĭ Bismarck? (care se scie, că a făcut tot ce a putut pentru suprimarea catolicilor germani). După cetirea telegrameĭ de la Maestatea Sa, a urmat un „Gott erhalte“ cântat de peste 5000 de ómenĭ, şi apoĭ „hoch“ până în înfinit. Alte telegrame aŭ sosit de la Archiducele Rainer, primatele Gruscha, episcopul Schneider, Lueger şi alţĭ mulţĭ, póte aprópe la 60—70. Când era să cetéscă pe a luĭ Lueger, P. Abel zice: „Şi am maĭ căpĕtat una“, nu spune de la cine, atunci toţĭ „Hoch Lueger!“

Sara a fost procesiunea cu luminĭ, carea din causa timpuluĭ nefavorabil, am făcut-o în biserică şi nu în libĕr. După acésta urmă predică ţinută de Părintele Iesuit Boissl. Durere, că nu aŭ stenografat-o, căcĭ conţinutul publicat de ziarele Vienese e numaĭ o adumbrire slabă. Firul ideilor a fost: Fiĭ credincios, fiĭ unit, fiĭ curajios, şi apoĭ despre ceĭ 3 b, carĭ trebue să-ĭ aibă fie care peregrin: *b*eten, *b*eichten şi *b*essern. Ceva clasic a fost sfîrşitul: apelul şi rugăciunea către Preacurata din Maria-Zell. După predică urmă o cântare şi binecuvîntare cu Sanctissimul dată de Protonotarul Apostolic Dörfler, parochul de la S. Augustin, care pe lângă tóte nĕcasurile bĕtrâneţeĭ sale, nu şĭ-a pregetat a ne însoţi.

Sara a fost întrunire, la care aŭ luat parte preoţimea, şi laicii, între carĭ conţĭ, baronĭ, consiliarĭ imperialĭ, senatorĭ, primarul din Maria-Zell şi alte persóne distinse. Vorbi maĭ întâiŭ Dl Leb, preşedintele laic al Comitetuluĭ. El începênd cu alfabetisarea, dă cuvîntul Părinteluĭ Abel, carĭ îşĭ ridică pocalul pentru bunii catolicĭ şi austriacĭ din Maria-Zell. Aŭ maĭ vorbit şi alţiĭ. E interesant cum îşĭ sciŭ petrece Nemţii şi cu ocasiunĭ de acestea. Nu a fost o vorbire, un toast, din care omul să nu se fi edificat. Vedeaĭ pe laicĭ pĕtrunşĭ şi convinşĭ de principiile religiuneĭ, şi aĭ fi putut învĕţa de la eĭ maĭ mult, de cât orĭ cât timp din cărţĭ. În viitorul Austrieĭ se póte spera, căcĭ deşi Antichrist încă îşĭ are matadoriĭ sĕĭ, dar Christos are maĭ puternicĭ maĭ sdraveni. Îţĭ era maĭ mare dragul să-ĭ asculţĭ, şi ne-a părut fórte rĕŭ, când Dl Leb ne zice: Auf Wiedersehen in Maria-Zell im nächsten Jahr, căcĭ începură a părăsi sala.

Diminéţă în 22 după liturgie a urmat predica luĭ P. Abel. El ne atrage atenţiunea asupra morţiĭ, care azĭ mie, mâne ţie, póte să ne caute cât maĭ curênd, — asupra poruncilor bisericescĭ, arĕtând, că ce uşor se

pot acestea împlini. La urmă un apel — rugăciune, și în procesiune ne luăm adio de la Maîca din Maria-Zell. Musica de aicĭ ne-a însoțit până la pórta de triumf. Aicĭ apoĭ a urmat un lung „hoch“ la adresa luĭ P. Abel, și apoĭ ne-am despărțit, nu puținĭ cu lacrimĭ în ochĭ, dar ér noĭ ne îmbărbătam cu: Auf Wiedersehen im nächsten Jahr! Maĭ aruncându-ne încă odată privirea asupra Maria-Zell-uluĭ lăsat în vale, ne luăm în mână bățul de peregrin, și pornim spre Kernhof. Cu tóte că era o căldură fórte mare, și noĭ eram obosițĭ de drum, totușĭ o óră și jumětate din călětorie (pe jos!) am petrecut-o în rugăciunĭ, recitând rosariul, cartea de rugăciunĭ cea maĭ bună, cea maĭ perfectă și cea maĭ iubită, ce se póte da în mâna poporuluĭ. Ómenĭĭ, pe unde treceam noĭ, îșĭ lăsaŭ din mână furcile și greblele, și ne însoțaŭ în rugăciune până ce ne vedeaŭ. La Kernhof ne am urcat pe tren. Aŭ fost treĭ trenurĭ separate, tóte eraŭ împodobite cu braduri, stejarĭ, stégurĭ. Aprópe la tóte gările am căpětat buchete și pe întrégă calea eram întimpinațĭ cu „hoch“. Noĭ în schimb le dădeam „Grusz von M.-Zell“, pentru care ne mulțămiaŭ, nu odată cu lacrimĭ. Pentru ca și bărbațiĭ și muierile să-și arete dragostea față de noĭ, bărbatul îșĭ conducea de braț muierea la cupeŭ, și așa ne predaŭ buchetele, din carĭ partea cea maĭ frumósă ne-a ajuns clerului. În schimb le dam câte o iconuță, la care priviaŭ cu așa jele, în cât simțiaĭ durerea ce o aŭ, că eĭ nu ne-aŭ putut însoți. La 10 óre sara deja toți eram acasă.

Ast fel s'a sfârșit peregrinajul al nóuĕlea al Vienesilor la Maria-Zell. Multe vede omul, și multe aude, dar maĭ multe simțesce, carĭ scie și spune nu se pot, ci numaĭ simți. Vorba unuĭ preot „minunĭ se întîmplă în Maria-Zell în fie care an“, și apoĭ minunile omul le vede, dar de priceput penitus penitusque nu le póte, și așa nicĭ altora nu le prea póte spune. Atâta pot spune, că cine póte, să mérgă la Maria-Zell, și se va întórce acasă cu mult maĭ ușurat, și cu mult maĭ fericit. Și deși calea e fórte grea, dar omul nu simte nicĭ o obosală, ci din contră. De e un simplu călětor trecênd prin pădurile de brad și prin regiunile celea minunate, numaĭ putere capětă, și de e și peregrin, sciind, că el face calea acésta și din pocăință; zilele ce le va petrece pe aicĭ îĭ vor fi póte celea maĭ plăcute. Azĭ la 8 óre predică încă odată P. Abel, și așa se sfîrșesce partea oficiósă a peregrinajuluĭ.

La revedere în anuĭ viitor.

Iob.

Bibliografie.

A apărut:

Anuarul școleĭ comerciale superióre gr. ort. române din Brașov pe 1900/1, publicat de Arseniŭ Vlaicu, director. Brașov 1901. Are la început dóuĕ tractate interesante despre curenții electricĭ și fisica la exposiția din Paris din an. 1900, de prof. Aurel Ciortea. Școla comercială a avut 11 prof. și 103 elevĭ, dintre carĭ 3 germanĭ. Nesuficient aŭ obținut 39 elevĭ, ér fórte bun 21.

Anuarul XXXVII al gimnasiuluĭ mare public român de religiunea gr. ort. din Brașov pe 1900/1. publicat de Virgil Onițiŭ. începe cu descrierea înălțătórele sĕrbătorĭ ale iubileuluĭ semicentenar. Urmézĕ apoĭ estrase din conferențele metodice ale corpuluĭ profesoral, și anume darea de samă a dluĭ prof. Ciortea despre studiile făcute în 1900 la Berlin și Paris în chestia laboratorilor de fisică ș. a. Personalul didactic a stat la gimnas din 13 persóne. la școla reală din 6. profesorĭ extraordinarĭ aŭ fost 7. La școla elementară de băieți aŭ fost 8, ér la cea de fetițe 9 învețătorĭ și învețătóre. Din datele statistice însemnăm: la școla primară aŭ fost 377 elevĭ și 288 fetițe; la școla reală 88 și la gimnasiŭ 320 studenți. Numĕrul tuturor elevilor de la școlele centrale din Brașov, aŭ fost de 1257. arĕtându-se o crescere de 6. față de anul școlar trecut.

N. Iorga: **Istoria literaturel române în secolul al XVIII-lea.** (1688—1821) Vol. I. Epoca luĭ Dimitrie Cantemir. — Epoca luĭ Chesarie din Rîmnic. Bucurescĭ 1901, pag. 550.

Vol. II. cuprinzênd: *Epoca luĭ Petru Maior* (marĭ ardeleni) până la 1821 — *Excursurĭ*. — 638 paginĭ.

Tabla numelor. Observații, adaosurĭ, îndreptărĭ și dovedĭ documentare. 60 pag.

Prețul lucrărĭĭ, întregĭ e de 20 leĭ. Recomandăm cu insistință cetitorilor nostri prețiósa scriere a dluĭ prof. Iorga. Abonamente se primesc și la redacția fóiel nóstre.

Ĭ. F. Negruțiŭ — P. Ungurean: **Exerciții pentru învețarea limbeĭ magiare**. ed. V. îndreptată. Blaș 1900, prețul 50 fil.

Posta „Unirĭĭ“.

X. Așteptăm continuarea, începutul promite. Doriți ca și numele să vi-se publice?

Preotul J. Nu se póte publica, căci e cu prea multă patimă.

Iacob. Concursele pentru obținerea stipendiilor se vor publica după 10 Aug. până atunci nu scim nimic.

Delarupe. A sosit, mulțumită!

Coaș. Am primit 6 coróne pe 1901 sem. 2-lea. Cuietanță separată însă, pentru încunjurarea speselor, *nu* putem trimite. Oficiuluĭ parochial servesce ca document recepisa postală și provocarea la achitarea presentă.

Dr. C. Szombatszky. Achităm an. 1898 sem. 2-lea și 1899 sem. 1.

Berind. Achităm anul 1900 întreg și 1901 sem. 1., dar rĕmâne în restanță an. 1899. Binevoiți a îngriji de achitarea cât maĭ grabnică și a acestuĭ an.

Kerlés. Achităm 1901 sem. 2-lea.

Lupu. Achităm anĭĭ 1895 și 1896.

Petros. Achităm anĭĭ 1898, 1899 și 1900.

Petroșénul. Publicăm; dar să fie scurte, de interes pentru s. biserică și pentru edificarea morală a credincioșilor.

Editor și redactor răspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

Inserate.

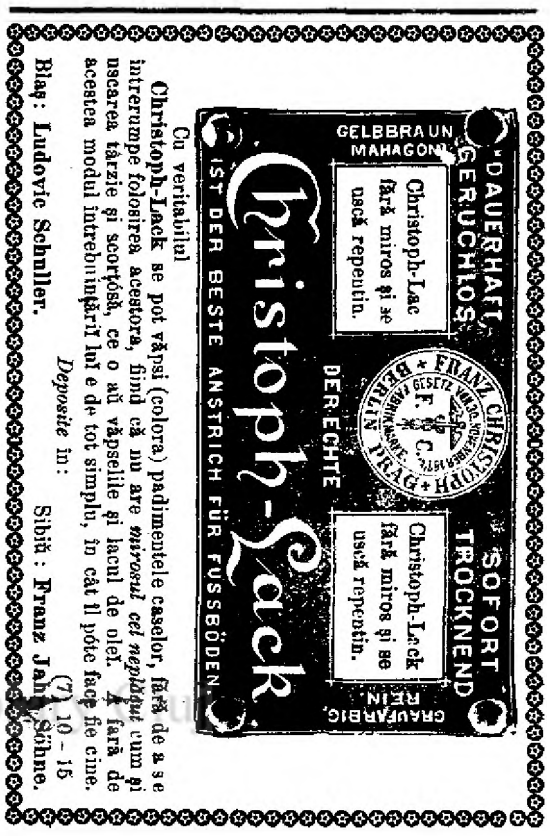

Cu veritabilul
Christoph-Lack se pot vărsi (colora) pardimentele caselor, fără de a se întrerumpe folosirea acestora, fiind că nu are *mirosul cel neplăcut* cum și uscarea târzie și scorțósă, ce o aŭ văpselile și lacul de olei. A fără de acestea modul întrebuințărĭ luĭ e de tot simplu, în cât îl póte face fie cine.

Depositе în: Sibiŭ: **Franz Jahn Sühne.** (7) 10 - 15

Blaș: **Ludovic Schuller.**

La espositiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și de metal a luĭ

(34) 36 - 52

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea de noŭ a clopotelor stricate, maĭ de parte spre facerea de clopote întregĭ armonióse, pe lângă garanție pe maĭ mulți anĭ, provĕdute cu adjustărĭ de fer bătut, construite spre a le întórce cu ușurință în orĭ ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o latură prin ceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

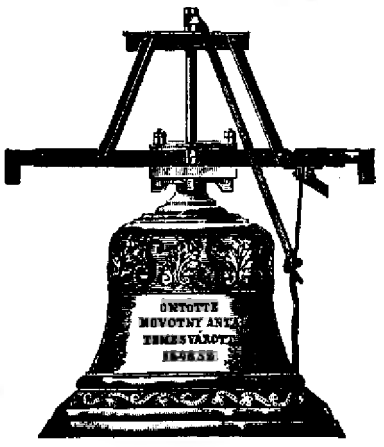

clopotele patentate găurite

de mine inventate și maĭ de multe orĭ premiate, carĭ sunt provĕdute în partea superiórĕ — ca violina — cu găurĭ după figura *S* și pentru aceea aŭ un ton maĭ intensiv, maĭ adînc, maĭ limpede, maĭ plăcut și cu vibrarea maĭ voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, **așa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 408 kg. făcut după sistemul vechiŭ.** Maĭ departe se recomândă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **preadjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut** — ca și spre turnarea de **tóce de metal.** Clopote în greutate de 300 kg. și maĭ jos se află tot de una în magazin.

Preț-curanturĭ ilustrate se trimit la cerere grătuit și franco.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul XI. Blaş 10 August 1901. Numĕrul 32.

Pentru popor.

(?) Esperienţa ce ne-am câştigat-o din luptele, ce trebue să purtăm aprópe zilnic cu contrarii a tot ce e românesc, duce la constatarea, că puţin, orĭ aprópe nimica am făcut pentru ridicarea poporului din orbia sufletéscă, în care petrece. Şi neatenţiunea acésta e desastrósă, nu numaĭ din punct de vedere a susţinerii şi propăşirii neamului nostru, dar ea e pricina, că lupta nóstră politică, şi chiar nisuinţele nóstre de înaintare pe terenul economic, nu sînt încununate de succesul acela, ce-l dorim şi aşteptăm.

Cu ocasia adunării cercuale a despărţĕmîntului Blaş al Asociaţiunei, ţinute în anul trecut, s'a lásat comitetului să compună un tablóu al analfabeţilor din comunele ce-i aparţin. Se înţelege, că câştigarea acestor date merge cu anevoe şi până la adunarea ţinută zilele trecute, nu s'a putut face cerutul tablóu. Dar şi din puţinele date ce aŭ incurs (din 17 comune) aŭ ieşit la lumină, cât de înspăimîntător e numĕrul celor ce nu sciŭ scrie şi ceti. În comune marĭ, cum e de pildă Roşia-de-Sĕcaş. Mihalţul, Sâncelul, Micăsasa. Bĭia. Cenade, Cergăul-mare ş. a. după cele maĭ optimiste calcule, de abia sciŭ ceti 10 la 100, ceĭalalţĭ 90 vĕd numaĭ scrisórea. În unele comune diferinţa e şi maĭ mare. Şi să nu se uite, că în sumele acestea sînt socotiţĭ şi pruncĭĭ de şcólă.

Nu maĭ e de lipsă să înşirăm tóte miseriile acelea, carĭ urmézĕ de aci. Le scim cu toţii şi cel ce are de a face cu poporul, vede cu amar, cum acesta e tras pe sfóră, e înşelat şi e scurtat în tóte, de chiar lipitórele acelea, carĭ trăiesc din sângele luĭ. Ar trebui, ca cineva să fie desbrăcat de orĭ ce sentiment altruist, să fie esemplarul cel maĭ desevîrşit al egoistului, pentru ca să steie nepăsător în faţa unuĭ ast fel de lucru. Şi cu tóte acestea noĭ stăm. Şi staŭ maĭ ales în nepăsare aceia, carĭ ar trebui să-ĭ conducă, să fie părinţiĭ şi povăţuitoriĭ luĭ; petrec în acésta apatie punibilă mulţi preoţi şi învĕţători, singuriĭ ómenĭ cu carte din mijlocul luĭ, singurii, carĭ chemaţi sînt să-l ducă la propăşire şi nu la ruină.

Prevedem, că ni se va zice érăşĭ, că judecăm prea aspru pe preoţi şi învĕţători. Dar nu retragem vorba, am cumpănit bine judecata ce am pronunţat-o.

Să luăm lucrurile cum sînt şi vom vedé, că pe partea nóstră e dreptatea.

De ce maĭ de mult preoţimea era în stare cu mult maĭ înfloritóre ca azĭ? de ce preoţiĭ eraŭ ascultaţi cu pietate de credincioşiĭ lor?

Orĭ cine, care cunósce trecutul nu aşa de depărtat, póte să deie respunsul fără de temă că greşesce.

Preoţiĭ — învĕţătoriĭ îs ceva maĭ noŭ, — eraŭ adevĕraţi preoţi, părinţi adevĕraţi eraŭ eĭ aĭ poporului lor. Glasul lor era plin de bunătate, grija lor era binele sufletesc şi temporal al fiilor lor şi casa lor era tot de una deschisă înaintea celor ce doriaŭ să le cunóscă sfatul şi vorba lor părintéscă.

În schimb pe lângă dragostea şi alipirea poporenilor, aveaŭ şi tot ajutorul lor.

Azĭ s'aŭ întors lucrurile.

Preoţiĭ — onóre celor ce ţin la deregătoria lor! — nu maĭ aŭ timp să steie de vorbă cu poporul, nu mult îl turbură nĕcasurile şi nenorocirea luĭ. De are ceva bólă îl trimite la doctorul, ceva sfadă îĭ arată calea cătră advocat; pentru fiesce care supĕrare şi nĕcaz îl scie trimite la un străin, uitându-şĭ de învĕţătura Apostolului, care spune, cum „tuturor tóte m'am făcut".

Învĕţătoriĭ pe acelaşĭ drum.

În fie care an alt post, altă staţiune învĕţătorésc㠹 vara tótă nu fac alt ceva, de cât o adevĕrată vînătóre după posturile, unde salarul incurge maĭ regulat.

Cunóscem în deajuns miseriile, cu carĭ aŭ să lupte şi preotul şi învĕţătorul, scim, cât de surd e adese ţăranul la tóte vorbele, ce i-se spun, pricepem noĭ, că e greŭ din cale afară şi oficiul preotului şi a învĕţătorului, dar pricepem şi aceea, că rĕul în parte mare vine de acolo, că în amîndóuĕ taberele acestea aŭ întrat individĭ, carĭ nu luptă după ideale, ci pentru pâne, carĭ nu aŭ altă nisuinţă, de cât ajungerea uneĭ stărĭ materiale, cât maĭ înfloritóre. Cu ast fel de ómenĭ, cultura poporului nu va face nicĭ un paş înainte.

Ce folos e, că copiiĭ cercetézĕ şcóla, dacă în scurt după trecerea anilor prescrişĭ, de abia îşĭ maĭ sciŭ scrie numele pe câte un cambiŭ? Nu e mirare, că ţăraniĭ nostri aşa nepriceputi cum sînt, nu se pot entusiasma la jertfă faţă de şcólă, vĕdênd, că spor saŭ nu e de loc, saŭ e neînsemnat.

E de datorinţa acestor doĭ factorĭ, să nisuiéscă a-şĭ cresce o generaţie démnă de ostenéla lor, cu care să se mândréscă, care să preţuiéscă pe ceĭ ce asudă pentru fericirea luĭ. Să mergem înainte, dacă nu voim să rĕmânem ceĭ din urmă!

Cultura e libertate, şi cel ce geme sub cel maĭ greŭ şi ruşinos jug al ignoranţeĭ, în veci nu va fi capabil de fapte marĭ. Tóte acţiunile luĭ sînt inconscĭĭ şi le face că cutare ĭ-a spus, el nu-şĭ póte da samă de rostul lor.

E vremea să lucrăm din rĕsputerĭ pentru regenerarea poporului românesc, să-ĭ dăm carte, căcĭ altcum în butul originei nóstre romane, cu care atâta paradăm, va trebui să privim cum se pierde poporul printre străinĭ.

„Pregătirile naţionalităţilor în faţa alegerilor." — Eterna chestiune a naţionalităţilor, cum îĭ zice „Közérdek", nu trebue să fie trecută cu vederea şi bărbaţiĭ politicĭ, ca şi opinia publică trebue să o privéscă tot de una cu cea maĭ deosebită atenţiune. Şi chiar de aceea, fóĭa comitatului nostru să şi ocupă de ea în rîndul de la 8 crt. analisându-o la aparinţă cu mult aparat, în realitate debitând la frase sforăitóre, printre carĭ găsim unele adevĕrurĭ, ce ar fi pagubă, să fie trecute cu vederea.

Luptele naţionalităţilor pornite în veacul nu de mult trecut contra statului magiar modern, şĭ-aŭ pus de ţintă ast fel de pretensiunĭ, carĭ dacă s'ar realisa, ar fi egal cu sinuciderea. Guvernele magiare ce s'aŭ pĕrîndat, nu aŭ cunoscut în întregime fiinţa lor primejdióză şi a trebuit să vină guvernul luĭ Wekerle, a cărui ministru de interne Hieronimy, a pus apoĭ capet agitaţiunilor românescĭ, disolvând „pe basa legiĭ" comitetul naţional.

Urmézĕ apoĭ şirul întreg al faptelor acelora, carĭ s'aŭ petrecut numaĭ în fantasia ziariştilor magiarĭ şoviniştĭ: agitaţiile ligeĭ împreună cu a panslavilor, sumedenia de „leĭ" mestecaţi cu „ruble", carĭ curgeaŭ din tóte părţile, şi la carĭ apoĭ de odată le-a pus capet iscusitul politician baronul Bánffy.

„Şi după tóte acestea — continuă „Köz.“ — a urmat liniște. dar nu o liniște, care se însemne sanarea situațiunii, ceea ce de altcum e de tot imposibil. dar totuși ne-am ales cu atâta, că agitatorii cunoscuți. nu-și mai jucaŭ rolul așa de provocător ca mai înainte; înaintea străinătății aŭ fost discreditați pentru acusele aduse contra nóstră . . .“ și așa mai de parte. până ce ajunge cu povestea acolo. că după căderea cabinetului Bánffy, Românii aŭ avut de gând să se misce érā-și. închipuindu-și „prostesce“ (botorul) „că sub devisa conciliantă a lui Széll Kálmán pot să afle póte, slăbiciune și concesiune.“

Dar „naționalitățile sub Széll Kálmán, cel cu mâna de catifea. cu nimic nu se pot simți mai libere în nisuințele lor secrete și trădătóre de patrie. ca sub pumnul de fier alui Bánffy, pentru că devisa lui Széll e „fortiter in re, suaviter in modo.“

Terminând aci cu citatele din „Köz“ punem aceste șire înaintea ochilor acelora, carī mai cred, că s'aŭ schimbat sistemul, fóia din Aiud a spus acest adevĕr. póte, fĕr să vrea.

Adunarea de la Șimleul-Silvaniei.

— Raport special al »Unirii«. —

Societatea pentru crearea unui fond de teatru național român și-a ținut adunarea generală în Șimleul-Silvaniei la 1 și 2 Aug. — Problema acesteĭ adunărĭ, adusă la publicitate cu sĕptĕmâni înainte. nu mai puțin bunul nume al Românilor selăgiani cu inima lor deschisă și cu frumseța regiuneĭ, ne-aŭ anticipat cele mai dulcĭ speranțe. față de reușita acesteĭ adunărĭ.

Sosirea Óspeților.

Serbările împreunate cu adunarea generală pentru crearea unui fond de teatru român s'aŭ început la 31 Iulie. — Orășelul Șimleŭ, deși străin în fond și formă. îmbracă haină de sĕrbătóre. — Pe strade o mișcare viuă. — Fruntașii selăgenī în mare ținută în frunte cu pururea tinĕrul vicar Barbolovicĭ întîmpină comitetul. care a sosit din spre Orade. — Óspeții curg din tóte părțile. — Comitetul de primire și de încuartirare e neobosit în îndeplinirea datorințelor

Sara de cunoscință.

Sînt 8 óre din sară. Românii sosiți la Șimleŭ. se adună grupuri în grădina „Hotelului național“. cu dorul fierbinte ca să-și strîngă mâna. să se cunóscă și să pecetluiéscă legătura înfrățirii. — Pe fețele tuturor cetescĭ bucuria. — Prietinī din colțurĭ opuse ale românismului să îmbrățișézā cu căldură. — La mese stă o cunună de óspeți dintre cei mai aleși în frunte cu Dl Ĭosif Vulcan, presidentul societății cu dómna și mulți alții de la Brașov. Blaș. Arad, Rodna etc.

Buna dispositie o potențézā musica escelentă a lui Crișfof din Bistrița. — În special aŭ avut mare efect cântările țiganului Gheorghe. — Seria toastelor a deschis-o părintele Budișan de la Pria. — Aŭ urmat apoĭ presidentul Vulcan, vicarul Barbolovicĭ, Dr. Vasile Lucacĭ, directorul Onițiŭ. Dr. Branisce, Badea George. Dr. Dăianu. Trif și Cosma. Animația e la culme. Óspeții s'aŭ depărtat abia la órele 2 din nópte.

Ziua primă, Joĭ în 1 August.

La biserică.

În piața Șimleului este frumósa biserică română gr. catolică. Aicĭ la 8 óre diminéța s'a început slujba Dumnezeéscă. La altarul sfînt înalță rugăciuni pentru prosperarea Thalieĭ române venerabilul vicar Barbolovicĭ asistat de 5 preoți din tract. Cântările le-aŭ esecutat cu destulă precisiune chorul improvisat a mai multor teologĭ din Gherla. Sînt de față membriĭ comitetului și mulți dintre óspeți; popor mai puțin.

Ședința primă.

Locul menit pentru ședință este sala teatrului orășenesc.

La órele 10 publicul la loc în sală. O comisie de 3 învită pe president la ședință. Publicul îl primesce cu ovațiuni. — La masa presidială ocupă loc: Ĭosif Vulcan president. Virgil Onițiŭ vice-president. Vasilie Goldiș, secretarul societății. George Pap de Băsescl. vicarul Barbolovicĭ. Dr. V. Lucacĭ, Gavriliă Trif. Andreĭ Cosma și I. P. Lazar. Sînt de față o mulțime de óspeți. damele ca în tot de una prevaléză.

Dl Ĭosif Vulcan își cetesce discursul presidial. — Publicul îl ascultă cu interes. — Insistă asupra misiuneĭ teatrului român de a forma caractere. Discursul presidentului este fórte instructiv și potrivit la multe din situațiunile nóstre. — Publicul l'a rĕsplătit cu călduróse aplause.

Dl vicar Barbolovicĭ salută comitetul și adunarea cu focul inimeĭ ce-l caracterisézā și rógă pe toți ceĭ de față să se înroleze sub steagul Thalieĭ române. — Presidiul luând act de acest prea frumos salut, mulțumesce în numeiele comitetului. — Gavril Trif salută adunarea în numele despărțĕmîntului al 16-lea selagian al Asociațiuneĭ; ér Augustin Vicaș, preot în Hidig și secretar al Reuniuneĭ femeilor române din Selagi și Chior. binevenitézā adunarea în numele acelei reuniuni. — Presidiul în termini potriviți mulțumesce ambilor vorbitorĭ.

Să trece la ordinea zileĭ. Să aleg 2 notarĭ: Dl Vasile Goldiș și părintele Antoniŭ Baliban.

Dl Goldiș. în calitate de secretar cetesce raportul general al comitetului. care este ascultat cu multă atențiune.

În absența cassarului, Dl Onițiŭ presintă raportul cassarului.

Dl Goldiș cetesce propunerea comitetului referitóre la înființarea teatrului român,

Feuilleton.

Catolicismul în America.

— Spicuiri. —

Preoțimea.

În mijlocul alergării după dolarī dóuĕ clase de ómenī se mai bucură de încredere necondițională: preoțimea și corpul judecătoresc. La acestia e de a se căuta sciința, capacitatea și caracterul.

Împrejurarea. că corpul judecătoresc ajunge în funcțiuni prin alegere, ne dă garanța mânilor curate. Dacă se mângesce mâna căruĭ-va, acela la alegerile proxime cade jertfă ostracismului poporului. Viconte de Meaux zice. că nu este corp judecătoresc în lume mai independent, mai luminat și mai cinstit, ca tribunalul suprem din Statele unite.

În cât privesce preoțimea în America trĕbue să distingem între călugărī și între preoțimea secularā. Primiĭ de regulă staŭ mai pe sus în tótă privința, de cât ultima. Călugăriĭ ne activi nu s'ar puté susține în America. Unde fie care mișcă și se zolesce, unde fie care se îmbulzesce înainte, acolo e cu neputință să steie loculuĭ călugării. Pentru aceea eĭ înfloresc, cuceresc din an în an tot mai mult. deși lipsiți de orī ce fundațiune saŭ patronaj.

Pe viața din afară a preoțimeĭ pun cel mai mare pond episcopiĭ. Preotul în adevĕr. trebue să fie în viața sa privată oglinda credincioșilor.

Cele mai multe sinóde diecesane și provinciale prescriŭ preoților, ca pe lângă rugăciune și alte obligămînte religióse. să se ocupe și cu literatura. Eĭ lucră și pe terenul literar. Literatura e cu deosebire apologetică și deja are un renume óre care. Clerul secular desvóltă frumósă activitate pe terenul literaturei didactice în urma spoririĭ școlelor catolice. Oemulațiune viuă domnesce între preoți pe terenul oratoriei sacre, pentru că de aci atîrnă urcarea plății. orī eventual destituirea preotului. Plângêndu-se episcopiĭ despre acest lucru, îndémnă preoțimea să sbiciuéscă viciile din urmă. chiar și dacă ar amenința curatoriĭ cu subtragerea plății.

Persónele din cler se întrunesc tot la 3 luni în conferințe în orașele mai de frunte ale diecesei. Negligenților le detrage episcopul potestatea de a mărturisi. [1])

Preotul catolic ajunge de regulă în parochia deplin aranjată. Nicĭ credincioșii nu cer preot de la episcop înainte de a fi aranjată casa. Mobile. recuisite de culină. aranjamentul pivniței, cu un cuvînt tot. preotul își aduce cu sine numai cărțile și hainele. Pe lângă aceea i-se mai pun la dispositie 1—2 odăi pe sama óspeților, ca acestia să nu fie siliți nicī când a scoborī la cârcĭme saŭ în alte locurī necuviincióse.

Orī care preot catolic american trebue să petrécă mai întâiŭ 5 anī ca capelan, apoĭ să facă un esamen înaintea episcopului și alor doĭ preoți din cura animarum. și numai după aceea devine administrator saŭ chiar paroch.

Preoțimea secularā se compunea la inceput aprópe numaĭ din străinī imigrați. Indigenī și numaĭ cu 20 anī înainte abia eraŭ 4%. Așa se pricepe mai bine greutatea chemăriĭ unui preot, sosit într'o lume cu totul străină, a cărcia nicĭ limba n'o scia vorbi de cele mai multe orī!

În timpul mai dincóce aŭ început a se cresce preoți anume pregătiți, parte prin Europa. parte prin America. În Europa cercetézā seminariile din Irlandia, apoĭ apoĭ cele din Roma și Löwen.

Instrucția clerului tinĕr e pusă în mâna Sulpicianilor, pe carī era aprópe să-ĭ recheme în Francia după liniștirea revoluțiuneĭ franceze. Causa fiind adusă și la Piŭ al VII-lea, acesta a resolvat-o cu spirit zicĕnd: „Nu trebue desbrăcat s. Pavel, ca să îmbrăcăm pe s. Petru.“ Și așa s'a și întâmplat. Aŭ îmbrăcat și pe s. Petru. fără să desbrace pe s. Pavel — de Sulpicianiĭ sĕĭ.

[1]) Circular of the Archbishop of Cincinati 8 Sept. 1865.

„APA MINERALĂ (AMARĂ) FRANCISC IOSIF“ este unicul **purgativ-natural** și plăcut la gust.

Urméză alegerea comisiunilor: Pentru censurarea raportului general să aleg Dnii: Teodor Pop protopop, Ioan Gheție (Năsĕud), Dr. Dăianu, G. Precup (Blaș) și Dr. Andrei Pop, advocat în Hunedin; pentru censurarea raportului domnii: Ioan P. Lazar, Demetriŭ Suciŭ, Dr. Coriolan Pop, Dr. George Pop și V. Osvada; pentru adunarea de membrii să aleg dnii: Gavril Trif, Vasile Oros, Eugeniŭ Boroș, Augustin Vicaș, Simion Barbolovici. Pentru propunerea comitetului: George Pop de Băsești, Vasilie Pop, Dr. Vasile Lucaci și Dr. Valer Branisce.

La ordinea zilei este cetirea de discursuri corĕspundĕtóre. Presidiul enunță, că s'aŭ insinuat doi disertanți dl Nicolae Sulica, profesor la Brașov și părintele Ioan Budișan.

Să dă cuvîntul dlui Sulica. Dsa ne presintă „Un capitol din activitatea diaconului Coresi". — Disertația dlui Sulică lucrată cu multă pricepere și într'o românéscă bună e ascultată cu viŭ interes. — Presidiul mulțumind Domnului disertante pentru frumósa lucrare, și anunțând publicarea aceleia în anuarul societății, închide ședința. Proxima ședință să anunță pe 2 August la órele 10.

Banchetul.

La 2 óre d. a. s'a servit banchetul în sala din apropierea teatrului. — Aŭ luat parte peste 120 persóne în frunte cu comitetul și flórea inteligenței selagiane. — Bucatele aŭ fost bune, dispositia óspeților animată. — În mijlocul veseliei generale să ridică o serie de toaste, între cari remarcăm toastele oficióse ale presidentului Iosif Vulcan, George Pop de Băsești, vicarului Barbolovici și Andrei Cosma. — În decursul banchetului a cântat musica escelentă a lui Cristof. — Banchetul s'a sfîrșit abia la órele 5 d. a.

Concert și teatru.

Un punct stabil în programul serbărilor împreunate cu ocasiunea adunărilor societății pentru crearea unui fond de teatru român este concertul și teatru. Frații selagiani și în punctul acesta s'aŭ dovedit vrednici de reputația, ce li-se dă.

Concertul și teatrul s'aŭ ținut în sala teatrului orășenesc.

Deja înainte de 8 óre sara, era îndesită sala de lumea românéscă din Selagi și depărtări. — Frumósa cunună de dame cu toaletele lor multicolori oferiaŭ privitorului un aspect feeric.

În mijlocul asteptării generale se ridică bina. Concertanții s'aŭ achitat spre mulțumirea tuturor de rolurile, ce și-aŭ luat. În deosebi aŭ ridicat renșita concertului debutul Dșórelor Adela Trif și Virginia Gall.

Comedia „Idil la țară", localisată de Dómna Maria Banilescu, a amusat mult publicul. Tóte rolurile aŭ fost bine interpretate. Mi-a plăcut mult Smaranda Dșórei Rea Silvia Langa. — Aplausele publicului aŭ fost îndreptățite. — Singura notă discordantă a fost năduful de nesuferit, care în lipsa de ventilație pe mulți i-a silit să părăséscă sala înainte de vreme.

(Va urma.)

La crescerea clerului se pune pond deosebit pe oratoria sacră și pe apologetică. Acésta se esplică prin multele atacuri, ce se ridică zi de zi din parte contrară asupra bisericei catolice americane în specie.

În casuri de acestea sar pe arenă nu numai preoții, ci de multe ori chiar și episcopii catolici. Cheverus, Spalding, Hughes și cardinalul Gibbons, chiar când eraŭ episcopi, aŭ prins peana sărind în apĕrarea bisericei și a credinței atăcate. Cine nu scie, că cu totul alt fel sună vorba unui episcop, ca a unui simplu preot secular?

Din căsuțele, cari țineaŭ locul seminariilor pe la începutul veacului trecut (XIX), azi s'aŭ făcut splendide palate, ca și cel din New-Jork.

Și tóte din colecte, ér nu din fonduri bogate!

Majoritatea clerului catolic american o constitue Irlandezii, cari sub conducerea Sulpicianilor pe lângă răbdarea celtică își mai însușesc și spiritul și agerimea francezĕ.

Preotul tinĕr păsesce în cura animarum. Îl aștéptă un popor fără cap, fără disciplină, lipsit de biserică și de școlă — de cele mai multe ori. — Și tóte are să le facă din colecte și cu răbdare. Frumos de tot să esprimă despre ei vestitul advocat catolic din New-Jork De Meaux: „Preotul, care fără să aibă un crucer, nu ar cuteza a zidi o biserică de 100,000 coróne, ar crede despre sine, că n'are chemare." Pe când preoțimea de rînd nu póte rivaliza încă cu cea din Apusul Europei, pe atunci clerul înalt american susține proba în fața ori cărui cler înalt de la noi din Europa.

Trad. de *A. M. P.*

Revistă bisericéscă.

Franța. Ministeriul cultelor a terminat consultările cu privire la prescripțiile spre regulamentarea congregațiilor religióse. Resultatul consultărilor acestora se va publica peste câte-va zile. Prescripțiile acestea se compun din 34 articli și se cuprind cu situația creată pe sama congregațiilor prin legea cea nóuă despre reuniuni, dară mai ales cu aceea, că în ce chip să se împărtășéscă din activele congregațiilor membrii lipsiți ai acestora.

Rusia. „Germania" din Berlin în ediția sa a dóua din 6 August i-se scrie din Varșovia, că se observă o apropiare fórte învederată între Poloni și între Ruși cu scopul vĕdit de a uni ceste dóuĕ popóre slave, cele mai mari între popórĕle slave, împotriva primejdiei, de care e amenințat slavismul din partea germanismului. Simptomele apropiării acesteia se observă și pe terenul bisericesc. Așa se spune între altele, că acum în tóte institutele de învĕțămînt din Polonia ruséscă se dă tinerilor poloni instrucția religiósă éră-și în limba lor maternă, și că în Litvania, unde guvernul sub pretextul deteriorării periculóse pentru viețile ómenilor închisese multe biserici catolice, fără ca să fie permis a se clădi altele în locul lor, acum acela-și guvern o permite acésta.

Statele unite. De câte-va luni spiritele catolicilor din Statele unite ale Americei nordice sînt agitate de idea de a forma un partid catolic parlamentar cu scopul de a apĕra interesele bisericii catolice.

Revistă politică.

Din Patrie. Clușul e în plină turburare. În una din sările sĕptĕmână trecute doi polițiști beți s'aŭ prins la cértă cu un sergent de honvezi, pe care l'aŭ omorît. De asemenea aŭ bătut crud pe un industriaș ce-i venise în ajutor. Fapta acésta a revoltat publicul clușan. Duminecă s'aŭ ținut dóuĕ meetinguri de protestare contra poliției. Cătră sară se luară după doi polițiști, cari rănirĕ un om; sdrobirĕ ferestrile casei orașului și de la locuința privată a căpitanului de poliție Deak. Mai târziu apoi se duserĕ la arestul poliției, unde aŭ spart ușile închisórei, aŭ eliberat pe cei deținuți și aŭ nimicit tóte hârtiile aflate; de aci aŭ pornit spre casa lui Deak, pe care asemenea aŭ devastat'o. Polițiștii aŭ denegat cu toții serviciul, s'aŭ cerut de urgență ajutorul miliției, care a ocupat tóte stradele și s'a declarat starea de asediŭ.

România. Escadra ruséscă din apele Mării negre a intrat Duminecă în portul Constanța, unde s'aŭ făcut primirile oficióse și visitele îndatinate. Sara a fost bal în onórea oficerilor escadrei, ér dimineața o delegațiune a plecat cu un tren special la Sinaia, spre a face visită regelui. Oficerii aŭ fost reținuți la dejun, cu care ocasie regele Carol ridicând păharul, spune că se bucură de visita escadrei, care îi reamintesce frățietatea de arme de pe câmpiile Bulgariei. Închină în sănătatea părechei împĕrătescĕ. A rĕspuns admiralul Hildebrand.

Corespondințe.

Sinódele protopopesci.

— Tractul C.-Mănăștur, diecesa Gherla. —

Coaș 24 Iulie 1901.

Tractul protopopesc al C.-Mănăsturului, conform decisului din anul trecut, și-a ținut conferința preoțéscă în parochia Rușor, la 14 Iulie n. 1901; fiind de față toți preoții tractuali în frunte cu conducĕtorul oficiului protopopesc. M. O. D. Ioan Pop, parochul Cernescilor.

Serviciului divin i-a premers mărturisirea tuturor preoților la confesarul tractual. — S. Liturgie s'a celebrat cu solemnitatea cuvenită. — Cuvîntarea bisericéscă s'a ținut prin Alesandru Șimon din textul evangeliei de zi, tractând despre atotsciința și atotpresența lui Dumnezeŭ. La s. Liturgie a asistat mult popor și inteligenți din loc și comunele învecinate.

După îndeplinirea serviciului divin s'a ținut însași conferința. — E de însemnat, că membrii acestei conferințe nu s'aŭ îndestulit numai cu constatarea simplă a situațiunei deprimătóre, în care se află cea mai mare parte a preoților din diecesa Gherlei, ci aŭ decis începerea unei acțiuni pentru susprimarea acestei situațiuni jalnice. — Că ce resultat o să aibă aceea acțiune, va decide viitorul mai recent.

Dintre propunerile primite și ridicate la valóre de conclus, amintesc următórele:

a) Conferința tractuală, pe cum în anii trecuți, ast fel și acum, avênd în vedere necesitatea ardentă, își esprimă și repetĕsce datorința sa pentru ținerea sinodului diecesan.

b) Pentru o purcedere uniformă întru stîrpirea concubinatului se decide a observa în tóte și strict cercularul Înaltului cor episcopesc edat în causa acésta. Asemenea se

BCU Cluj / Central University Library Cluj

decide. ca preotul miresei să nu cunune fără litere dimisoriale pe mirele venit din altă parochie, de óre ce adeverinţa matriculantului civil este document insuficient spre a puté dovedi nesubversarea cutăruia impediment bisericesc.

c) Alesandru Şimon espune, că dênsul, observând cercularul corului episcopesc, pe concubinarii din parochia S.-Copalnic, nu i-a mărturisit, dar i-a mărturisit şi cuminecat preotul gr. or. Ştefan Pop, din aceea parochie.

Conferinta cu indignare iea spre sciinţă acest act scandalisător şi demoralisător a numitului preot gr. ort., şi decide, ca preotul Alesandru Şimon să arete causa detaliată Prea Veneratului Ordinariat diecesan, care să se îndure a întreveni la consistorul mitropolitan gr. or. din Sibiiu, ca numitul paroch gr. or. din S.-Copalnic să fie pedepsit şi îndrumat la observarea legilor morale şi pastorale.

d) Avênd în vedere, că asignarea şi distribuirea ajutorului de stat ca întregire de salariu preoţesc şi în anul acesta s'a făcut într'u modu injust şi nereal; considerând, că parochiile din Chioar sînt fórte modest dotate şi amestecate cu locuitori gr. or., a căror preoţi deja de 2 ani se bucură de ajutorul statului, şi considerând, că posiţia şi misiunea preoţilor catolici în urma acestor demersuri este subminată şi periclitată, se decide a se trimite tractelor învecinate câte un apel, în care să se róge respectivele tracte, ca să esmită câte 2—3 delegaţi la o conferinţă ţinêndă în parochia C.-Mănăstur spre a eda un memorand comun, ce ar fi să se substérnă la forurile mai înalte, pentru întregirea justă şi deplină a salariilor preoţesci până la resolvarea definitivă a congruei. — după cum adecă dispune şi §. 1. a Articolului de lege XIV. din 1898.

Cu îndeplinirea acestei decisiuni se concrede presidiul conferinţei.

e) Considerând, că astăzi şi cel din urmă diregétor la bétrâneţe şi în cas de deficienţă este asigurat prin fond de pensiune, din care cinstit póte subsista, numai preotul şi orfanii preoţilor din diecesa Gherlei sînt espuşi sorţii vitrege şi nesigure, ca după un serviciu îndelungat, ori în cas de neputinţă fisică, să se susţină din o pensiune anuală, ridiculă de 2—300 coróne, apoi nefericita preotésă véduvă şi orfanii de preoţi să trăiască din un ajutor anual de 60—80 coróne; şi avênd în vedere, că este cunoscut, cumcă unii preoţi din acésta diecesă, aŭ primit şi primesc sume mari pentru intenţiuni: Acésta conferinţă umilit se rógă de Prea Vener. Consistor diecesan, să se îndure a pune sfîrşit acestui abus, luând însuşi Prea Vener. Consistor manipularea intenţiunilor ast fel, ca distribuindu-le în numér proporţionat preoţilor mai miseri, tot odată se impună fie căruia preot din diecesă servirea unui anumit numér de intenţiuni, stipendiul, cărora apoi să se subtragă pentru crearea şi respective augmentarea fondului de pensiuni; la ce, în interesul séu, fie care preot cu mulţumită s'ar obliga, ér s. liturgii conscienţios le-ar persolva.

Acestea sînt principalele hotărîri ale conferinţei pe cari mĕ grăbesc a le face cunoscute şi fraţilor preoţi de airea, pentru ca să alégă, ce vor afla bun de urmat.

Ioan Anca
notariul conferinţei.

Scrisóre din Bucuresci

— de la corespondentul nostru. —

— 1 August n. 1901.

Pe când pentru muncitorul agricol, sesonul de muncă, este mai mult pe timpul căldurilor de vară, pe atunci pentru orăşeni şi mai ales pentru locuitorii unei capitale, aşa numitul „seson mort“ se începe de odată cu ivirea căldurilor!

Cărturarii, şi cu deosebire profesorii, cari aŭ şi privilegiul de a avea ex officio, cum s'ar zice, dóuĕ luni şi unii şi mai mult de vacanţă, părăsesc capitala dimpreună cu bogătaşii din alte branşe şi se duc, parte în străinătate, cei mai chiaburi, ér cei mai subţiri la pungă se mulţumesc a se infunda prin umbrele Carpaţilor, pe la băile nóstre saŭ pe la mănăstiri. Şi avem aci în ţară, slavă Domnului, şi mănăstiri multe cu posiţiuni frumóse; şi băi érăşi multe şi încă bune, ba unele superióre celor din străinătate, aşa, că ar fi timpul, ca aristocraţimea nóstră bogată să se desveţe de a mai alerga peste graniţă la băi şi mai próste şi cu spese îndoite şi întreite.

Este adevĕrat, că mulţi, nu tot de una trec graniţa pentru băi străine cu convingerea, că sînt mai bune, ci pentru că sînt stăpâniţi de fanfaronada de a se lăuda, că „aŭ fost în străinătate“, ca şi aceia, cari pe lângă titlul lor universitar de „Doctor“ în cutare sciinţă, mai adaug „de Paris“ „de Berlin“ „de la Filadelfia“ . . . voind a indica prin acésta, că ar fi superiori altora, cari n'aŭ învĕţat la Paris, Berlin etc., pe când să scie, că mulţi din cei mai învĕţaţi omeni ai nostri, cari şi-aŭ făcut un nume nemuritor, póte nici n'aŭ vĕdut Parisul.

Dar să nu deviez prea mult de la subiect!

Am zis, că cu începutul căldurilor şi finitul anului şcolar, capitala nóstră intră în sesonul mort, şi ca tot de una, pe lângă aceea, că conferinţele de la Atheneŭ, de la „Tinerimea română“ şi alte asociaţiuni culturale, aŭ încetat, şi probabil, că şi unele Reviste şi ziare de ocasie vor înceta ca de obiceiŭ, saŭ îşi vor suspenda apariţiunea peste vară, cu tóte acestea, ca în ori care capitală sînt şi în acest sezon de linişte şi la noi lucruri, cari prin însemnătatea lor politică ori dramatică şi sensaţională, emoţionéză publicul; . . . si chiar s'a succedat o mulţime de asemenea fapte, pe cari mi-am propus a le comunica cetitorilor „Unirii“.

Vĕ scrisesem în altă corespondinţă despre crima, ce aŭ comis doi studenţi tineri, Alex. Candiano-Popescu şi Vlădoian, asasinând cel dintâiu ca principal autor, o damă — pe când acésta îi cânta un vals din pian — pentru a găsi la dênsa câţi-va franci, cu cari să-şi plătéscă o datorie ce avea către un chelner.

V'am scris, că acesta este fiul generalului Candiano-Popescu, şi că póte din acésta causă, judecătorii lui o să fie influinţaţi şi declarându-l de nebun să-l achite, saŭ cel mult să-i deie o pedépsă uşóră de vre-o 2—3 ani închisóre.

Până astăzi încă nu a fost judecat, dar fapta acestui tinĕr a atins şi chinuit într'atâta inima părintelui séu, în cât acesta de durere a murit. — Se zice altcum, că generalul Candiano era suferind, dar puté să trăiéscă încă mult. Fapta fiului séu însă, a contribuit cu tótă puterea, ca generalul iubit de ţară şi de ostaşii séi, cu cari aŭ făcut bravuri la Plevna, să trécă dintre cei vii.

A scăpat de ghiuzele tunurilor turcesci de la Griviţa, unde se ducea cu credinţa, că este dulce a muri pentru patrie, s'a întors cu triumf şi acuma, când îşi ducea bĕtrâneţele iubit şi respectat de toţi şi satisfăcut, că a contribuit la independenţa ţării sale, îi trimite desechilibratul séu fiu, prin fapta lui criminală, săgéta morţii drept în inimă. — Tatăl deci e judecat şi condamnat la mórte de fiul séu, pe care l'a crescut în desmerdări şi împlinindu-i tóte gusturile, ér acesta încă nu e condamnat de judecătorii séi, pentru că a asasinat o femeie aşa mai mult pentru un gust de ştrengar prost. Se mai fac încă formalităţi şi apeluri, cu credinţa, că se va puté achita, saŭ cel puţin a i-se câştiga indulginţa judecătorilor.

La timp vĕ voiŭ comunica.

*

Nici nu s'a terminat cu fapta tinĕrului Candiano-Popescu, şi capitala nóstră a fost mişcată de altă faptă criminală:

Doi funcţionari, unul la Primărie şi altul la Ministeriul de culte, şi acesta încă însurat şi cu copii, prin mijlocirea unei femei stricate, seduc o domnişóră, fata minoră a Dómnei Popazu, o vĕduvă onorabilă, a cărei bărbat a fost magistrat, advocat şi ziarist. Acésta desmetecită, mai târziu acasă şi mustrată de mamă-sa, ca şi de viitorul ei mire, îşi dă sama de gravitatea fapteî sale, îşi pune revolverul la inimă şi trage. . . . .

Póte că fapta acestor cavaleri ar fi rĕmas nebăgată în samă, căci multe fapte de asemenea natură se comit în lume şi mai ales în o capitală, dar sfîrşitul tragic şi posiţiunea mai alésă, din care făcea parte tinĕra copilă în societate, ca şi posiţiunea acestor doi cavaleri, fiind funcţionari publici, aŭ alarmat capitala.

Dar cu cât publicul era alarmat şi da asalt, ca să urmărésca cu ochii tóte mĕsurile ce se vor lua de parchet în contra vinovaţilor, şi cu cât parchetul făcea lungi cercetări şi interogatorii înculpaţilor, tot aşa de uşor s'a domolit impacienţa tuturor. După legile ţării, fapta acésta deşi imorală, nu este penală, neputêndu-se considera nici ca crimă, nici ca delict, în consecinţă s'a şi dat ordonanţă de neurmărire şi punerea în libertate a făptuitorilor.

Lumea însĕ se întrĕbă: cum vom aştepta îndreptarea moravurilor nostre, dacă pentru asemenea fapte statul nu are legi suficiente şi precise, cari aplicându-se cu rigóre, să servéscă de esemplu celoralalţi cetăţeni, pe cari i-a alarmat şi indignat acésta faptă miserabilă.

Manifestaţia de indignare, ce publicul a arĕtat cu ocasiunea înmormintării dşóreî Popazu, la care aŭ luat parte mii de omeni, dovedesce nemulţumirea generală că autorii acestei drame sînt lăsaţi liberi.

*

În ordinea faptelor, cari aŭ emoţionat capitala şi ţara, se póte considera şi visita ce ne-a făcut marele Duce Alesandru Mihailovici al Rusiei, la Constanţa, unde a fost

întîmpinat de principele nostru moştenitor şi de primul Ministru Sturdza şi alte căpetenii, şi unde pe bordul vaselor ruse şi române s'aŭ făcut visite reciproce şi s'aŭ dat dejunurĭ şi prânzurĭ cu obicĭnuitele toaste.

Ziarele de aicĭ daŭ o mare importanţă acesteĭ visite făcute României de un demnitar aşa de mare al marelui imperiŭ vecin, visită, firesce făcută din ordinul ţarului.

Ne aşteptam, ca marele Duce să vină şi în Bucuresci orĭ la Sinaia, să facă Regelui personal o visită, dar fiind că nu a fost nicĭ la Sofia, nicĭ la Plevna, unde era aşteptat şi învitat de Bulgarĭ, convenienţele politice dictate de la Petersburg, trebuiaŭ să mărginéscă acésta visită numaĭ în porturile ambelor ţărĭ. Maĭ aşteptăm însă încă o visită rusescă, e vorba, ca peste câte-va zile escadra ruséscă a Mărĭi negre să vină la Constanţa.

*

V'am scris de crisa financiară, ce domnesce la noĭ şi de efectele eĭ desastróse, şi carea în primul rînd a lovit rĕŭ pe funcţionarĭ, cărora li-s'aŭ redus lefile într'un mod fórte simţitor.

Timpul ploios, care a ţinut vre-o 40 de zile, adecă atâta, cât spun nemţiĭ, că plóuă când se întîmplă, ca să fie plóie în ziua de Medardus, ne-a spăriat rĕŭ, credĕnd, că desastrul cu seceta se va perpetua prin ploĭ. S'a îndurat însă cerĭul şi ne-a dat acuma vreme frumósă aşa, că o să avem multe cereale şi cu deosebire porumbul se va face în mare abundanţă, aşa, că ţara pare că a luat o faţă mai veselă.

*

Ceea ce însă ne ţine acuma mințile încordate, mai mult este Dómna Ciumă, carea trage cu cósa la Constantinopol, şi cum noĭ zilnic sîntem în contact prin porturile nóstre Sulina şi Constanţa cu Constantinopolul prin serviciul maritim, a întrat frica rĕŭ în noĭ. Dómne feresce, să nu ne visiteze, că atunci fug toţi cei cu dare de mână din capitală, rĕmânĕnd noĭ cei calicĭ să ne judecăm cu ea, dacă nu va fi de cele obrasnice, ca să nu ne respecteze nicĭ un cuvînt de opunere! . . . Altcum aŭ început şi aicĭ nisce căldurĭ ameţitóre.

I. P. Delarupe.

AVIS ŞCOLASTIC.

Internatul „Pavelian" de băieţi din Beiuş.

Părinţiĭ, carĭ ar dori, ca prunciĭ lor în anul şcol. 1901/1902 să fie aşezaţi în internatul Pavelian gr. cat. de băieţi de lângă gimnasiul sup. gr. cat. din Beiuş sînt avisaţi, ca până la 20 August a. c. să-şi trimită suplicele la rectoratul aceluĭ internat.

Condiţiunile primiriĭ sînt următórele:

1. Pentru un tinĕr vor fi de a se plăti pe un an 153 fl. Din suma acésta să vine 120 fl. pentru întreţinere şi 33 fl. pentru uniformă. *Plătirea are să se întîmple cu tótă punctualitate în dóuĕ rate anticipative.*

2. Pentru remunerarea corepetitorilor aŭ de a solvi 5 fl. la an.

3. Fiesce care tinĕr la începutul anului are să aducă cu sine:

a) 6 saŭ cel puţin 4 părechĭ de schimburĭ de pânză saŭ giolgiŭ,

b) 6 năfrămĭ de busunar şi 2 la grumazĭ,

c) 2 părechĭ de călţunĭ şi 4 părechĭ de ciorapĭ saŭ obiele.

4. Vesminte de pat:

a) 1 saltea (sac de paie), b) 4 ciarciafurĭ (linţiolurĭ, iepedele) albe, c) 2 perinĭ şi 4 feţe de perină şi un ţol saŭ plapomă, d) 2 feţe de acoperit patul, e) 4 ştergare şi 4 servete.

5. Are să se provadă fiesce care elev maĭ deprte cu 2 pieptinĭ, 3 periĭ pentru călţunĭ şi 1 pentru vestminte.

Tóte schimburile şi vesmintele aŭ să fie însemnate cu grije de acasă cu numele elevuluĭ respectiv, fiind numele cusut orĭ scris cu cernélă ce nu se şterge prin spălare, căcĭ altmintrea superioritatea institutuluĭ nu póte lua nicĭ o respundere, la cas când s'ar pierde.

Părinţiĭ saŭ tutoriĭ sînt rugaţi, ca în decursul anuluĭ *să nu trimită tinerilor banĭ, nicĭ articliĭ de mâncare,* carĭ adese orĭ sînt spre dauna educaţiuneĭ şi progresuluĭ în studiĭ, şi pot duce la escese şi transgresiunĭ. *Mâncările, ce părinţiĭ cu tóte acestea le-ar trimite fiilor sĕĭ, se vor împărţi între toţi conşcolariĭ respectivilor elevĭ.*

Tinerilor din Internat li se va da următórea provisiune:

1. a) Locuinţă comódă şi sănătósă, provĕdută cu tóte cele de lipsă; b) încălzit, spălat şi luminat în timpul recerut; c) vipt întreg, regulat şi în special: de dejun lapte, de prânz 3 speciĭ, Dumineca şi în sĕrbătorĭ 4 şi de cină 2 speciĭ.

2. Medic şi medicină pentru morboşi şi scaldă de 2 orĭ la lună

Ce privesce uniforma, pentru taxa de 30 fl. amintită maĭ sus, fiesce care elev va căpĕta 2 rîndurĭ de vesminte de postav, unul de ĭernă şi altul de vară şi un cabat de ĭernă (mencikoff) pe 2 anĭ.

Părinţiĭ sînt avisaţi, că pentru eventualele *stricăciunĭ făcute de fiiĭ lor în mobile orĭ alte obiecte* de ale institutuluĭ date lor spre folos, sînt respundĕtorĭ şi vor avé să le rebonifice.

Elevii se vor presenta în 2 saŭ 3 Sept. st. n. înaintea superioritătiĭ Institutuluĭ însoţiţi de părinţiĭ saŭ îngrijitoriĭ lor, unde acestia vor plăti taxele de lipsă, *fără de a căror solvire elevii nu-şi vor puté ocupa locul în Internat.*

Rectoratul
Internatuluĭ „Pavelian" gr. cat. de băieţi.

Noutăţi.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. *Miron Moïse* din Sângeorgiul-rom. (Oláh-Szt.-György) a cumpĕrat pe sama s. Bisericĭ de acolo o Evangelie legată în catifea bordo, cu iconiţe de email fórte frumóse, în preţ de 76 cor. Dumnezeŭ să-ĭ răsplătéscă!

Din diecesa de Gherla. Aflăm cu multă bucurie, că în locul repausatuluĭ Ales. Silaşi, a fost numit paroch şi protopop în Bistriţa bravul paroch din Rodna-veche, păr. *Gerasim Domide,* cunoscut tuturora ca un bărbat simpatic, român verde şi preot distins. — Sincerile nóstre felicitărĭ!

Instalare. Duminecă la 28 Iuliŭ n. a. c. s'a făcut instalarea noului protopop al Aiudului Preaon. *Ioan Maior.* La 8 óre a. m. s'a celebrat s. liturgie de către M. On. *Teodor Fodor* fostul adm. protopopesc, asistat de noul protopop şi de alţi 3 preoţi. La sfîrşitul s. liturgiĭ după o potrivită cuvîntare a M. On. Teodor Fodor s'aŭ cetit decretele de denumire, şi noul protopop din uşa altaruluĭ a ţinut o fórte frumósă cuvîntare credincioşilor, carĭ se adunaseră în număr respectabil. De faţă aŭ fost vre-o 10 preoţi tractuali şi maĭ mulţi credincioşi din tract.

Adunarea ceroală a desp. Blaş al Asociaţiunii s'a ţinut Dumineca trecută în Blaş, în localităţile Casineĭ române. A fost slab cercetată. Dintre membriĭ esternĭ n'aŭ fost de cât treĭ preoţi. În cuvîntul de deschidere dir. Ioan German amintesce, că chiar acum sînt 40 anĭ, de când s'a înfiinţat Asociaţiunea. Pomenesce de scopurile frumóse ale acesteĭ instituţiunĭ culturale şi de grija desclinită, care ar trebui s'o pună în instruarea masselor poporuluĭ. Se presintă raportul anual în care se ieŭ în revistă tóte actele maĭ momentóse, îndeplinite de acest comitet în restimpul de 7 anĭ, de când a fost ales (11 bibliotecĭ poporale, agenturĭ, espoziţiĭ de lucrurĭ de mână ţĕrănescĭ, prelegerĭ poporale economice, treĭ broşurĭ poporalĭ ş. a.) De asemenea se presintă închierea socotelilor pe an. tr. şi proiectul de buget pe anul viitor. Tóte se predaŭ pentru revisiune la dóuĕ comisiunĭ, carĭ le află în ordine şi propune aprobarea lor. Dl prof. Aron Deac cetesce disertaţia sa „O pagină din istoricul şcólelor din Blaş." tractând despre dreptul de suprema inspecţie peste gimnas. S'aŭ înscris 4 membriĭ noĭ: duiĭ prof. Dr. Ambrosiŭ Cheţan şi Emil Sabo, directorul finanţ. din Nyiregyháza George Pop şi Iacob Popa, canc. mitrop. S'aŭ incassat 120 cor. taxe de la membri vechĭ şi apoĭ s'a făcut alegerea comitetului, esprimându-se dorinţa să rĕmână cel vechiŭ. Propunerea s'a primit, realegându-se tot vechiul comitet cu escepţiunea secretarului A. C. Domşa şi a cassarului Brut Hodosiŭ, carĭ s'aŭ retras. Noul comitet e compus ast fel: Director Ioan German, membriĭ în comitet: Dr. Victor Szmigelski, Alesiŭ Viciŭ, Dr. Iuliŭ Maniŭ şi Iosif Lita, secretar Dr. Ioan Raţiŭ, cassar Ioan Fodor şi controlor Dr. Isidor Marcu. Ca delegaţi la adunarea din Sibiiŭ aŭ fost aleşi Dr. Augustin Bunea şi A. C. Domşa. Adunarea generală proximă a fost învitată să se ţină la Tür. Sara tinerimea română din Blaş a aranjat o frumósă producţiune. Sala a fost plină. S'aŭ declamat cu succes poesiile: *„Noĭ vrem pămînt"*, şi *„Duşmancele"*, de G. Coşbuc şi s'aŭ jucat piesa *„Treĭ doctorĭ"*. S'aŭ distins dl Aurel Maniŭ prin jocul sĕŭ natural şi bine studiat. Bine aŭ jucat şi dşórele Ana Iclodian, Susana Onişor şi Emilia Dragoş, apoĭ duiĭ Aug. Gruiţa, Cornel Gruiţa şi George Both, ér dl Ioan C. Şillĕr a predat bine pe servitorul sdrobit de capriciile dluĭ sĕŭ. După producţie a urmat petrecere cu dans, care a durat cu multă animaţie până în zorĭ.

Pensionare. „Közérdek" fóia comitatuluĭ nostru scrie în numĕrul din urmă, că vicecomitele Csató János, după un îndelungat serviciŭ de 27 anĭ, ca vicecomite al comitatuluĭ Alba-inf. se retrage. Cu prilejul acesteĭ retragerĭ — adaugem noĭ, — s'a şi pornit lupta pentru candidarea persónei, care va avé să ocupe acéstă însemnată funcţiune. Sînt dóuĕ partide, una, care candidéză pe protopretorul *Szász József* din Aiud, ér alta pe protonotarul *Gáspár János*. Amîndóuĕ par în o formă de tarĭ şi hotărîte a lupta din rĕsputerĭ pentru candidatul lor.

Necrolog. *Victoria,* împĕrătésa vĕduvă a Germanieĭ, soţia împĕratului Frideric, a repausat după lungĭ suferinţe la 5 crt. în Cronberg. Repausata e mama împĕratului Wilhelm II. şi de abia ajunsese vrîsta de 60 anĭ.

Din Timişóra se anunţă mórtea Episcopului sêrbesc *Nicanor Popovicĭ*, mort Dumineca dim. în vrîsta de 71 anĭ. Înmormîntarea s'a făcut Marţi.

† *Amalia Şandor n. Şolnai,* v.-protopopésă gr. cat. din Odorheiul-sĕc., după un morb îndelungat, împărtăşită cu s. Sacramente ale muribunzilor, a repausat în 22 Iulie a. c. în etate de 55 anĭ şi 34. al fericiteĭ sale căsătorii.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Samuil Vulcan și fraţiĭ neuniţi.

— Hârtiĭ vechi. —

Stimate Domnule Redactor!

În epistola precedentă, care a-ţi binevoit a o publica în unica nóstră fóe bisericéscă „Unirea“, ce o avem în întrega nóstră Archidiecesă gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş, am amintit, că Episcopul de b. m. Samuil Vulcan, înainte de ce s'ar fi resolvat de a scrie ceva Cancelarului aulic din Viena, în chestia promovăriĭ culturel la poporul neunit din Transilvania, s'a adresat către mai mulţi bărbaţi învĕţaţi şi interesaţi de cultura poporului român în general şi în special de a celui neunit din monarchia austriacă.

Aceştia şi-aŭ desfăşurat părerile sale, cum a făcut şi de eternă memorie vrednicul Petru P. Maior în epistola publicată în preţuita fóe „Unirea“ nr. 28, care nu numaĭ pentru aceea o am trimis spre publicare, ca să fie publicată, ca o relicuie scumpă lăsată de el, ci maĭ vîrtos pentru aceea, ca prin ea să se deştepte şi maĭ tare simţul de *gratitudine şi veneraţiune* în tot sufletul românesc faţă de *persóna Luĭ*, ca şi faţă de cel maĭ zelos propagator al *literaturel române*, şi cel maĭ bine meritat pe terenul şcolar la Românĭ. Şi sciut este, că de la şcólă se începe cultura orĭ cărel naţiuni, căci cine a ostenit maĭ mult pe terenul şcolar, acela a lucrat şi maĭ mult la înaintarea culturel neamuluĭ sĕŭ. În şcólă, — pe cum cu drept cuvînt scrise Episcopul Vulcan în raportul sĕŭ la punctul 4. ce l'a înaintat la Cancelarul aulic. — se câştigă fundamentul culturel; modul înfiinţăriĭ acelor şcóle ni-a descris'o şi Petru Maior în epistola sa menţionată. Dar se lăsăm acum aceste, şi se vedem, că de ce părere a fost Episcopul S. Vulcan în cestiunea promovăriĭ culturiĭ la poporul român neunit? Fie ĭertatul Episcop în raportul sĕŭ înaintat Maestăţiĭ Sale prin înaltul interprete, comitele Erdödy, tótă cestiunea o împarte în dóuĕ părţi; în cele 4. puncte prime desfăşura mijlócele, carĭ ar puté ajuta înaintarea culturel la poporul român, ér în al 5. punct arată causele, carĭ împiedeca progresul culturel în general la poporul român.

Starea ignoranţeĭ Clerului. — pe cum o descrie. — pare a fi incredibilă, dar dacă considerăm împrejurările, între carĭ aceia se născură şi crescură, convine cu starea lor neliterată, ce o descrie el, de óre ce neavênd mijlóce, — institute de învĕţămînt. — pentru cultivarea lor, nu e mirare, că pe cum s'aŭ născut fără carte, aşa aŭ şi murit; pentru aceea delăturarea acesteĭ piedece de frunte a progresăriĭ în cultură, ca un lucru de mare importanţă, o lasă înţelepteĭ purtărĭ de grije a Maestăţiĭ Sale, îndigitând şi modul delăturăriĭ aceleia, adecă prin înfiinţarea Seminariilor pentru Clerul iunior.

Dar vorbéscă tecstul atât în original cât şi în versiune română:

Nro 1095. 10-a Juny 811.

Exllmo Dno Comiti Cancellario Erdödy!

Praeterea quum reflexe ad gratiosas Extae Vestrae praesidiales Literas ddto 19-a Febr. 810. Ritui huic addictis non unitis clementissime favens Suae Mattis animus, illis et justitiae promtam, administrationem praestari imperet, et culturae eorum promovendae desiderio, piissimo corde teneatur: officii mei esse duxi sequentia hanc in rem alto Extae Vestrae judicio humillime sustemere:

Experientia testatum reddit, Rascianos atque Illyricos Valachicae Gentis culturae parum addictos esse: Sic recentissime in locum Gregorii Obradovich Scholarum G. R. n. Unitorum in Circulo Temesiensi Directoris, et habilitate officii sui et plurium linquarum cognitione nonnullorumque librorum in Valachicum sermonem usibus Juventutis versione, ac Concinnatione laudati, — qui tribus in Banaticis Cottibus 422 scholas habentibus, scholas pure Valachicas 336, mixtas 24 tanta industria procurat, ut numerus Juventutis discentis antea multo exilior, jam nunc ad 11662. Valachos et 3085. Illyricos excreverit, — per nuper denominatum Scholarum Illyricarum Inspectorem Dnum Nestorovits, absque omni influxu Regiae Studiorum Directionis provincialis, ab officio removeri, atque non sine detrimento Cassae, pensione jubilare projectatus fertur, substituto in illius locum Luca Kengelar Senatore Districtus Kikidiensis Disciplinae Scholasticae non secus ac linquae Valachicae experte, neque linquam Valachicam debite callente.

Interim ad Valachici non uniti populi tamdiu languentem culturam promovendam plurimum opitulari viderentur sequentia:

1-o. Ut Valachis ubique locorum de sua gente Episcopi constituantur; fine scilicet eo ut Episcopi Nationis, — suae fidelium corda, gentilitia fiducia arctius jam sibi juncta, in obsequio erga Principem et Patriam et adurgere et solidius conservare valeant, atque ut cultura populi Valachici, ad intellectus perfectionem natura sua capacis pronique (cujus vel in hoc Cottu numerus secundum Tabellam apud me praeexistentem, ad 274.604 exsurgit) per Episcopos Gentilitios assidno promovenda, laetiora magisque efficacia tandem capiat incrementa. Unde peculiaris elucescit Suae M. Ssmae paterna providentia, quod Transilvanis Valachis G. R. n. U. 991. parochias tenentibus, recentissime de eadem Natione Eppum denominare dignata sit. — Cui simile ut suo tempore in Dioecesibus quoque Aradinensi, Temesvariensi, et Versetziensi, ex meris fere Valachis consistentibus peraeque accidat, ratio status tenui meo judicio desiderare videtur. — Quippe quod in Dioecesi Versetziensi 234. Valachicae, Illyricae autem nonnisi 24. in Temesvariensi 227 valachicae et 94. Illyricae, in Aradinensi demum 499. valachicae et 3. tantum cum Valachis et Rascianis Mixtae parochiae numerentur.

2-do. Ut Calendarium Gregorianum et apud G. R. Catholicos et apud G. R. n. Unitos sine discrimine introducatur. Quodsi enim et Catholici et Protestantes in Imperio Russico degentes Calendario Juliano uti observantur, ratio sane nulla adesse videtur — cur sub glorioso Austriaco Imperio uniformis Calendarii Gregoriani usus Universos subditos aequa sorte non maneat. Cujus quidem Instituti varia sane insignisque pretii in Universam publicam rem dimanaret utilitas: non tantum quod uniformitate festorum dierum introducta, duplicis Festorum duplicis Calendarii observantia feliciter in unum reducta; Agricolatio, Opificia, Comercia item, lucro plurium dierum singulis Annis accedente, foecunda sibi polliceantur praemia, sed etiam non vana etiam spes adfulgeat, animos, difformem anni dierumque numerationem secutos, uniformitate Calendarii, mox functionum Suarum Civilium aequabili tempore et mensura eundem cum aliis Regni Civibus communis sensus politici spiritum pedetemtim fore adoptaturos.

3-o. Nec parum ad haec omnia conferre videretur, ut Valachi Romani sermonis vestigia idiomate suo ceteroquin prementes, sine discrimine literis Romanis uti docerentur ut nimirum Litterarum Communium Cultioris Europae efficacia, studia scholastica gentis ipsius eo magis facilitentur. Alphabetique ejusdem usura et Romani et Patrii sermonis accessione, homogeneam Cittis Monarchicae, tot e Gentibus compositae virtutem tanto perfectius induere valeant.

4-o. Indubitatum porro omnis Culturae fundamentum praestant Scholae, quas in singula majori possessione ultra 100 domos numerante introducendas, et ideo praevie projectum, adjunctis rerum, temporum, locis, Gentique adcomodum, per viros rei literariae peritos, localiumque circumstantiarum probegnaros, hoc in merito elaborandum fore demisse censerem. Et quia

5-o. Omnis pene ruditas Gentis Valachicae G. R. n. Unitae ab illeterata sorte Cleri illius non inmerito derivanda sit; — eo quod incultissimi quandoque per Eppos pro Presbyteris suscipi observantur, qui vix liturgica rite legere norunt, idcirco nihil magis oportunum demisse adfirmo, quam ut Eppi G. R. n. Uniti districtim eo invientur, ne in futurum alios ulla sub specie Sacris Ordinibus initiare gestiant, quam qui et dogmaticae et Moralis Theologiae placita debite perdiscendo, dignos Candidatos Presbyteratui se exhibuerint. Atque cum haec omnia sine Seminario junioris Cleri coordinari nequeant, neque ullus fere Valachus Carlovicii, in Scholis Theologicis et in Monasteriis ceterisque literariis Institutis erudiri perhibeatur: quanam ratione, de felicitate Gentis Valachicae tantae multitudinis hac quoque in parte augenda sapientissime prospici debeat? Negotium hoc altioris indaginis Singularem Suae Mattis Ssmae providentiam summopere desiderare, humillime existimaverim.

Quae universa dum Suae Matti Ssmae humili de Genu, ex intemerata mea fidelitate, localiumque circumstantiarum penitiore de perscrutatione, tanto Interprete Extta Vestra hisce referre perdemisse sustineo.

Altis devotus Gratiis intima cum Veneratione persisto.

*

Nr. 1095. 10 Iuniŭ 811.

Escellentissimuluĭ Domn Comite Erdödy Cancelar!

Reflectând la graţiósa epistolă presidială a Escelenţieĭ Vóstre din 19 Febr. 810 referitor la poporul neunit, din care am înţeles bunăvoitórea inimă a Maestăţiĭ Sale faţă de dînşiĭ, şi în care poruncesce, ca administraţia pentru eĭ să fie justă, şi că Maestatea Sa Ssma din tot sufletul sĕŭ tare doresce înaintarea Lor în cultură, pentru aceea în afacerea acésta îmĭ ţin de plăcută datorinţă cu umilinţă a Vĕ servi Escelenţieĭ Vóstre cu următórele:

E lucru constatat, că Rascianiĭ şi Illiriciĭ tare puţin se interesézá de cultura poporuluĭ român, ce se dovedesce şi din fapta ce s'a întîmplat acum în zilele aceste. Se istorisesce adecă, că Gregoriŭ Obradovich, prin noŭ denumitul Inspector al şcólelor Illirice, — Nestorovich, — fără scirea Direcţiuneĭ provinciale regescĭ, s'a proiectat să fie amovat de la oficiul séŭ de Director şcolar al cerculuĭ Timişórei şi pus în pensiune, — spre dauna Cassei, — şi înlocuit prin Luca Kengelar, senator al Districtuluĭ Kikindei, care nu cu mult mai tare se pricepe către trebile scolastice, ca către vorba românéscă, pe care tare puţin o cunósce, pe când Obradovich e bărbat harnic de oficiul séŭ, vorbesce mai multe limbĭ; pentru usul tinerimeĭ şcolastice a tradus şi nisce cărţi pe limba română şi e renumit şi ca editor de cărţi scolastice, şi care, şcólele din cele treĭ Comitate bănăţene, unde se află 422 şcóle curat românescĭ, mixte 24, cu atâta zel le-a grijit, că numĕrul tinerimeĭ studióse înainte de aceea neînsemnat, acum s'a urcat la 11.662 Românĭ şi 3085 Illiriciĭ.

Drept aceea pentru promovarea culturel poporuluĭ neunit, — care de atâta timp stagnéză, fórte mult, — pot să fie spre ajutor următórele:

1. Ca pentru Românĭ în tóte locurile să se denuméscă Episcopĭ de naţiunea sa, din motivul, că Episcopiĭ de aceea-şi naţiune avênd deja inimile credincioşilor prin încrederea de naţionalitate alipite către sine, acestia vor fi în stare în mod şi mai puternic a-ĭ îndupleca şi a-ĭ păstra în supunere şi veneraţiune către Principe şi patrie, şi ast fel şi cultura poporuluĭ român, ce prin Episcopiĭ lor neîncetat va trebui să se propage, ar înainta cu paşĭ repedĭ, de óre ce poporul acesta — care singur în Comitatul Bihareĭ numĕră 274.604 suflete, pe cum se dovedesce din Tabella de conscriere a sufletelor, ce se află la mine, — de la natura sa e capace şi apt spre perfecţionarea facultăţilor sale intelectualĭ, şi de aiciĭ se vede, că e o speciala îngrijire părintéscă a Maestăţiĭ Sale faţă de eĭ, că pentru Românii de ritul grec neuniţi din Transilvania, — carĭ numĕra 991 parochiĭ, — acum mai de aprópe s'a îndurat a li denumi Episcop de naţiunea lor; şi că chiar asemene să se facă şi în Diecesele Aradului, Timişórei şi a Verşeţuluĭ locuite în preponderanţă de Românĭ, de óre ce în Diecesa Verşeţuluĭ sînt 224 parochie românescĭ, ér Illirice numai 24; în a Timişórei 227 parochiĭ românescĭ şi 94 Illirice, şi în urmă în a Aradului 499 parochiĭ românescĭ, şi numai 3 parochiĭ mixte Românĭ cu Illiriciĭ; acésta ar pofti, — după mintea mea slabă, — şi politica sănătósă a Statului.

2. Ca fără deosebire atât la greco-catolicĭ cât şi la neuniţiĭ de ritul grec, să se introducă Calendarul Gregorian, căci dacă în Imperiul Rusieĭ atât Catoliciĭ, cât şi Protestanţiĭ trebue să se foloséscă de Calendarul Iulian, nu se vede a fi nicĭ o causă, pentru ce se nu fie obligaţi în asemene mod toţi supuşiĭ Imperiului glorios al Austrieĭ, de a se folosi pentru uniformitate de Calendarul Gregorian.

O atare instituţiune pentru ţara întrégă ar aduce cu sine diverse folóse şi de mare preţ, căci prin aşeđĕmîntul uniform, în una redusă serbarea duplă a zilelor festive din ambele Calendariĭ, pe an s'ar câştiga mai multe zile de lucru; agricultura, industria nu numai că ar avé în prevedere prospecte mai îmbucurătóre, ci şi spera se póte, ca inimile, carĭ până acum aŭ urmărit deosebita numĕrare a anilor şi zilelor, prin uniformitatea Calendarilor şi acuşi a funcţiunilor sale cetăţenescĭ într'un acela-şi timp şi în aceea-şi mĕsură, cu încetul vor accepta acela-şi principiŭ politic uniform comun cu acelor alalţi cetăţenĭ aĭ Patrieĭ.

3. La tóte aceste nu puţin ar contribui şi aceea, dacă Românilor, carĭ de altmintrea în dialectul lor urmăresc vorba latinéscă, fără deosebire li-s'ar impune folosirea literilor latine, că adecă prin folosirea literilor comune a Europeĭ mai culte, şi studiile scolastice pentru tineriĭ naţiuneĭ lor cu atât mai tare să se uşureze, şi ast fel prin folosirea aceluia-şi alfabet şi prin cunoscinţa limbeĭ latine şi a patrieĭ, cu atât mai uşor să se pótă redica la cultura omogenă cu a cetăţenilor din Monarchie, carĭ sînt de atâtea deosebite neamurĭ.

4. E nediscutabil, că fundamentul culturel se câştigă în şcólă, pentru aceea acésta e de a se înfiinţa în fie care comună, care numĕră peste 100 de case, şi pentru aceea, în meritul acesta, aşi fi de aceea părere, ca înainte de tóte în acest respect, să se prelucre un proiect acomodat împrejurărilor, timpului, locurilor şi poporului, de către bărbaţi pricepetorĭ la sciinţele pedagogice şi bine cunoscĕtorĭ a locurilor şi a împrejurărilor. Şi de óre ce

5. tóta rusticitatea poporuluĭ român de ritul grec neunit, nu fără causă să adscrie stărilĭ neculte al acelui Cler, de óre ce prin Episcopiĭ lor câte odată şi ceĭ mai neculţi se primesc la preoţie, carĭ abia sciŭ ceti corect chiar şi cele liturgice, pentru aceea cu umilinţă cutez a propune, ca în punctul acesta, nimica nu ar fi mai salutar, de cât ca Episcopiĭ neuniţi de ritul grec să fie îndrumaţi districtualminte, ca în venitor să nu iniţieze la Ordurile sacre pe nimene sub niciĭ un pretecst, de cât numai pe aceia, carĭ după absolvarea trebuinciósă a sciinţelor teologice (a Dogmaticeĭ şi a Moraleĭ) s'ar dovedi vrednicĭ de a fi candidaţi la preoţie, şi pentru că tóte aceste nu se pot obţiné fără de Seminarul Cleruluĭ Junior şi fiind că nu se pomenesce, ca cel puţin cutareva Român să se cultive în sciinţele teologice saŭ în Carlovit saŭ în Mănăstirĭ saŭ în alte Institute sciinţifice; că în ce mod ar trebui să se provĕdă mai înţeleptesce şi în acésta privinţă de promovarea fericireĭ Poporuluĭ român aşa numĕros? cu cea mai profundă umilinţă a-şi fi de acea părere, că deslegarea acesteĭ cestiunĭ aştéptă speciala purtare de grije a Maestăţiĭ Sale Sacratissime.

Carĭ tóte, când cu genunchĭ plecaţi cutez a le raporta Maestăţiĭ Sale din neclătita mea fidelitate şi din mai profundă perscrutare a împrejurărilor localĭ prin Escelenţia Vóstră, prin aşa Înalt Interprete.

Recomêndat Graţielor Înalte cu intima veneraţiune rĕmân.

Oradea-mare, 20 Iulie n. 1901.

Dr. Ioan Ardelean.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

(Fine.)

XVIII.

Acésta a arĕtat'o un esemplu impunĕtor. Îndurându-se Pontificele roman a ridica *asociaţiunea mamelor creştine* la demnitatea de archiconfraternitate (societate supremă) printr'o brevetă apostolică de datul 11 Martie 1856, Monsignorul Sibour, atunci archiepiscop de Paris, conchemase pe aceste dómne în capela „Nôtre-Dame de Sion“ ca să le facă cunoscută acésta graţie. Se înţelege, le-a ţinut şi o vorbire, din care vom cita numai câte-va părticele, pentru că întregul e resumat în aceste cuvinte: „Dómnelor, de voiţi să fiţi adevĕrate mame creştine, îndreptaţi-vĕ privirile spre s. Monica.“

„Da! zise el, luaţi-vĕ de esemplu pe acésta mamă sfîntă, care prin rugăciunile sale şi-a întors fiul pe căile pietăţiĭ creştine, şi cu ajutorul luĭ Dumnezeŭ l'a făcut un sfînt mare. Póte şi Dvóstre deplângeţi rătĕcirile vre-unuĭ fiŭ?! Eĭ! Nu desperaţi, chemaţi în ajutor pe s. Monică. Imitaţi-o! Nu se póte, ca acésta mamă a luĭ Augustin în înălţimea cerului să nu-şi aducă a minte de grijile, ce avea şi ea pe pămînt. Nu se póte, ca ea, să nu aibă îndurare de inimile vóstre şi să nu vĕ câştige prin întrenunerea sa întórcerea vre-unuĭ fiŭ iubit saŭ stătornicia luĭ pe calea vîrtuţiĭ.“

Şi continuând în acest ton Ms. Sibour le descopere înaintea ochilor de mamă tóta viaţa sfinteĭ Monice, neliniştile, jalea, durerile eĭ amare, pe cum şi rugăciunile eĭ pĕtrunđĕtóre; apoĭ după întórcerea fiuluĭ eĭ bucuriile-ĭ nespuse, mórtea eĭ fericită şi acel estas, în care acésta viaţă admirabilă trece la fericire eternă. În fine adresându-se către dînsele le întrébă: „spuneţi-mi, dómnelor, care dintre Dvóstre nu pricepe starea sufletéscă a sfinteĭ Monice, care nu e atinsă de acela-şi simţĕmînt? Care e aceea, care vĕđêndu-şi fiul pe calea perireĭ nu s'ar ruga luĭ Dumnezeŭ ca şi Monica, ca să-l întórcă? Şi vĕđêndu-l reîntors la Dumnezeŭ, la credinţă şi vîrtute, căreia nu l-ar plăcé, să trécă împreună cu el din acésta lume tristă, să se ducă amîndoĭ acolo, unde nu maĭ sînt erorĭ, nu rătĕcirĭ, nu pĕcate, acolo, — unde nu străbate niciĭ un inimic, unde fericirea e nestrămutată?“

Eĭ le îndemna, să se facă demne de acéstă fericire, ca oficând într'o zi după locaşurile veciĭnice cu s. Monică se pótă zice cu ea: „Ce maĭ am de făcut şi pentru ce se maĭ rĕmân aicia? Nu sciŭ, căci dorul meŭ de pe pămînt mi-s'a împlinit.“ [1])

De sigur asociaţiunea mamelor creştine nu se putea inaugura mai frumos, nici simţĕmîntul, ce cuprindea în acel moment inima fie căreia nu se putea esprima mai bine de aşa.

De atunci asociaţiunea a făcut propăşirĭ nóue, pe carĭ cred, că nu trebue să le maĭ amintesc. Maĭ adaug numai pe lângă oraşele citate: Geneva, Algir, Santiago, Buenos-Ayres şi Indiile. Numele Monica şi suvenirul lacrimelor eĭ veghiéză pretutindenea peste aceste reuniunĭ. Preot nu vorbesce, episcop nu presidéză în cercul lor fără a-ĭ veni pe buze, vrênd nevrênd, acest nume binecuvîntat. Am cetit un mare numĕr de discursurĭ şi raporturĭ despre opera mamelor creştine, carĭ m'aŭ umplut de bucurie şi de speranţă, vĕđêndu acele frumóse adunărĭ, acele rugăciuni ferbinţi şi a-şi putea zice acelea-şi salutări de „bine aĭ venit“ date aceleĭ mame incomparabile, a căreĭ figură acum întristată, acum strălucitóre de bucurie, luminéză acestea reuniunĭ, a căror speranţă, mângăiere şi bucurie este ea.

Da, acéstă stea blândă se arată pe cer. Timpurile trecute puţin aŭ cunoscut'o. Încă nu eraŭ aşa de nenorocite, ca să aibă lipsă de ea. Dumnezeŭ a făcut'o pentru noi. Ea acum rĕsare din umbră şi aruncându-şi razele

---

[1]) Confess. l. IX. c. 10.

luminóse peste mamele creştine le usucă lacrimile vĕrsate, le alină durerile inimei, ér rugăciunile lor le înzestrézā cu o putere neînvinsă, cu speranţă viă, mângăitóre.

Să nu ne îndoim, pot să vină zile mai bune. Dumnezeŭ e bun şi îndurător! Dumnezeŭ, pĕtruns de plânsul vĕduvei de Naim, care îşi petrecea fiul la grópă, nu póte rĕmâné nesimţitor vĕdĕnd sute de mii de mame creştine, carī îngenunchind înaintea Lui îşi deplâng fiii. Nu! Dumnezeŭ nu póte lăsa să piară o întrégă generaţiune tinĕră, pentru care mamele varsă păraie de lacrimi!

Îndeplinesce-ţi lucrarea, o, Monico! şi din cercul mărirei, unde îţi ţiní în braţe pe acel fiŭ, căruia de dóuĕ orī i-aĭ fost mamă, privesce spre atâtea creştine, carī acum împlinesc aceea-şi nobilă şi grea misiune, pe care tu însă-ţi aĭ împlinit'o. Întărésce-le în ispitele grele, prin carī ele trebue să trécă, pentru a fi demne de mântuirea fiilor lor. Nu lăsa, să le scadă puterile! O mamă fericită trimite un suris pentru lacrimile lor! — ca să înveţe cetind *viaţa* tă, că pentru acel foc rĕŭ, ce mistue de atâtea orī sufletul copiilor esistă un stăpân învingĕtor: flacăra sfîntă, ce arde în inimile mamelor.

Cât pentru mine, care cu atâta plăcere am cercat urmele şterse a cursului pământesc din viaţa ta, o femeie fără pĕrechie! — deşi *nu mi-a* succes acéstă încercare, totuşi nicī când nu-mī va părē rĕŭ, că am făcut'o. În acésta am aflat eŭ o lumină neaşteptată. Arĕtându-mī inima ta, o Monico! drept rĕsplată pentru ostenélă mi-aĭ descoperit: cum trebue să fie inima mea. Mulţămită învĕţăturilor tale, acum sciŭ mai bine ca altă dată, cu ce preţ se pot rĕscumpĕra sufletele; de la tine am învĕţat, că dacă e imposibil a fi o adevĕrată mamă fără a avé o inimă de preot, apoĭ e cu mult mai imposibil a fi un adevĕrat preot fără a avé o inimă de mamă. Avĕnd ca preot chemarea a reduce cât mai mulţi Augustinī la Dumnezeŭ, de azi în colo nu voiŭ mai îngenunchia fără mângâiere la sfintele altare, nesciind ce se încep. Tu m'aĭ învĕţat, o mamă! Voiŭ fi fericit, dacă voiŭ profita din învĕţăturile tale şi însufleţit de esemplul tĕŭ, voiŭ aduce în fine după atâtea îndoielī jertfele recerute de la mine; dacă mĕ voiŭ dedica mai mult, mĕ voiŭ consacra întreg artei sublime: de a scăpa sufletele de la rĕŭ şi a le reîntórce la adevĕr, la vîrtute, la — Dumnezeŭ.

Bibliografie.

A apărut:

N. Iorga: **Istoria literaturei române în secolul al XVIII-lea.** (1688—1821) Vol. I. Epoca lui Dimitrie Cantemir. — Epoca lui Chesarie din Rîmnic. Bucuresci 1901, pag. 550.

Vol. II. cuprinzênd: *Epoca lui Petru Maior* (marii ardeleni) până la 1821 — *Excursuri*. — 638 pagini.

Tabla numelor. Observaţii, adaosuri, îndreptări şi dovedi documentare. 60 pag.

Preţul lucrării, întregĭ e de 20 leĭ. Recomandăm cu insistinţă cetitorilor nostri preţiósa scriere a dlui prof. Iorga. Abonamente se primesc şi la redacţia fóieĭ nóstre.

Istoria legiĭ vechĭ scrisă de Dr. Victor Szmigelski, tom. I., pag. 432, preţul 3 cor. 80 fil., se estinde până la Solomon, tractând cu multă competenţă şi în stil ales, istoria veche a poporului lui Israil din timpurile mai vechĭ şi ţinênd cont de literatură biblică mai nóuă. Venitul curat realisat va fi o contribuire la un fond provincial de salarisare pentru preoţi şi învĕţătorĭ. O recomandăm cu căldură.

Din Istoria Românilor. Episcopul Ioan-Inocenţiŭ Klein, de Dr. Augustin Bunea, Blaş 1900. Opul acesta nu este o carte numaĭ de istorie bisericéscă, ci o istorie completă a vieţiĭ politice, religióse, culturale şi sociale a Românilor de pe timpul episcopului Klein, şi pentru aceea se recomandă nu numaĭ celor ce se interesézā de istoria bisericéscă, ci tuturor, carī voesc să cunóscă trecutul întreg al Românilor, Credem însĕ că mai vĕrtos din nicĭ o bilioteca parochială nu ar trĕbui să lipséscă.

Poesia idilică, studiŭ de Dr. Ioan Raţiŭ, prof. la gimnasiul nostru. O interesantă broşură de 78 pag., care se ocupă cu istoria idilieĭ, fiinţa eĭ, genuriile şi originea eĭ, aducênd numeróse esemple, mai ales din poeţiĭ romani. Costă 1 cor

Posta „Unirii".

On. *J. A.* în *C.* Îmbulziţi cu material, nu am putut'o da, de cât prescurtată. Să nu fie cu supĕrare.

Ch. Le-am primit tóte. Se va cerca dacă aŭ fost saŭ nu publicate unde va. Mulţumite.

On. *M. B.* în *T.* Vĕ vom scrie.

On. *I. T.* în *P.*, *V. R.* în *L.* şi *Dr. L. L.* în *C.* Rĕspunsul îl vom da în numĕrul viitor.

Editor şi redactor rĕspunzĕtor:
Aurel C. Domşa.

Inserate.

Nr. 83. (22) 1—3

Ediot de licitare minuendă.

Prin aceste se aduce la cunoscinţa celor interesaţi, cum-că Mierurī în 11 Septembre a. c. se va da în întreprindere pe cale de licitaţiune publică minuendă edificarea bisericiĭ celeĭ nóuĕ în parochia Nepos la 10 óre a. m. în localitatea şcóleĭ confesionale din loc.

Preţul clădireĭ este 66 667 coróne 34 filerī, adecă şese-zecī şi şese miĭ şese sute şese-zecī şi şepte coróne 34 filerī, din care substragêndu-se materialul prestat de comună în preţ de 11 848 coróne 96 filerī, ca pret de strigare va servi suma de 54 818 coróne 38 filerī, adecă cinci-zecī şi patru miĭ opt sute opt-spre-zece coróne treĭ-zecī şi opt filerī. Licitanţiĭ vor avé să depună un vadiŭ legal. Planul şi condiţiunile de spese staŭ espuse spre studiare în cancelaria parochială din Nepos în órele oficióse.

Nepos, în 21 Iuliŭ 1901.

În numele senatului bisericesc gr. cat.

Preşedintele: **George Moldovan** preot gr. cat.

Notarul: **Andron Petri**

Vasile Chibuloutean
membru în senat.

Cu vertialitul **Christoph-Lack** se pot văpsi (colora) pulimentele caselor, fără de a se întrerumpe folosirea acestora, fiind că nu are *mirosul cel neplăcut* cum şi uscarea târzie şi scorţósă, ce o aŭ văpsitele şi lacul de olei. A fără de acestea modul întrebuinţării lui e de tot simplu, în cât îl póte face fie cine.

Depósite în:
Blaş: **Ludovic Schuller.** Sibiiŭ: **Franz Jahn Söhne.**

(7) 11—15

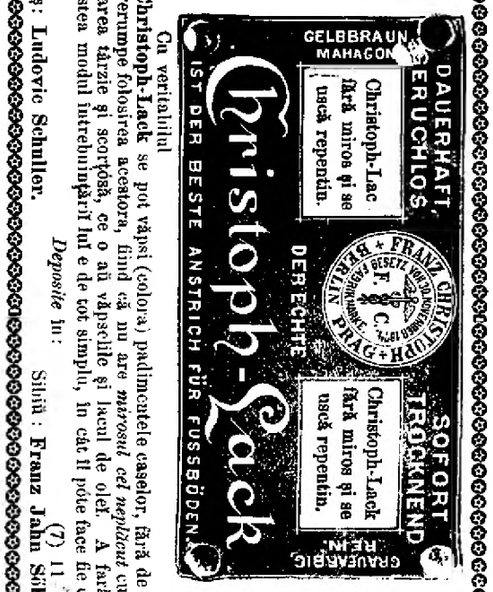

La esposiţiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote şi de metal a luĭ

(34) 37—52

Antoniu Novotny

în Timişóra-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea de noŭ a clopotelor stricate, mai dĕ parte şi re facerea de clopote întregĭ armonióse, pe lângă garanţie pe mai mulţi ani, provĕdute cu adjustă de fer bătut, construite spre a le întórce cu uşurinţă în orī ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o latură prin ceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele patentate gărite

de mine inventate şi mai de multe orī premiate, carī sunt provĕdute în partea superióră — ca violina — cu găurī după figura *S* şi pentru aceea aŭ un ton mai intensiv, mai adînc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, **aşa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unuĭ clopoţ de 408 kg. făcut după sistemul vechiŭ.** Mai departe se recomândă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **pre-adjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut** — ca şi spre turnarea de **tóce de metal**. Clopote în greutate de 300 kg. şi mai jos se află tot de una în magazin.

Preţ-curanturĭ ilustrate se trimit la cerere grătuit şi francoo.

Tipografia Seminarului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul XI. Blaş 17 August 1901. Numĕrul 33.

La începutul anului scolastic.

(?) Orĭ cât de cinic ar fi poporul nostru şi orĭ cât de mare, ca să nu zicem profundă, letargia unora din conducĕtorii luĭ, e mai pe sus de orĭ ce discuţie, că e absolut de lipsă cartea pentru toţi, carĭ mai vor să trăiéscă ca Românĭ şi afirme ca atarĭ.

Ca să dăm o esplicaţie mai largă acesteĭ conclusiunĭ firescĭ, ţinem să tórcem mai departe firul scriselor din numĕrul trecut,

Presupunem că preoţii şi învĕţătorii nostrii insistă cu tótă tăria autorităţii lor, ca pruncii, carĭ aŭ început o dată cu scóla, s'o ducă până la sfîrşit. Înţelegem, să lucre într'acolo, ca celea şese despărţĕminte să le trécă cu toţiĭ. Ceĭ buni pot merge mai departe, ceĭ alalţi să rĕmână acasă, dar nu pentru ca să uite cu totul ceea ce aŭ studiat în cursul inferior, ci pentru ca în cursul de repetiţie să revină asupra materialuluĭ percurs.

E fapt, că poporul ţine, că numaĭ pentru acela e de folos cartea, care să alege cu ceva deregătorie din ea, pentru care ea are să fie pânea de tóte zilele. La totĭ ceĭ alalţi e timp şi banĭ cheltuiţi în zădar.

Nu credem, că e nevoe să combatem acéstă părere eronată. Saŭ dóră nu prinde bine cartea şi ţĕranuluĭ, care rĕmâne a casă, ca să lucre mai departe moşia părintéscă? Câte daraverĭ nu are el în decursul vieţiĭ, peste carĭ póte uşor trece sciind scrie şi ceti! Lipsa acestor cunoscinţe elementarĭ apoĭ, de câte orĭ nu aduc asupra capuluĭ luĭ pierderĭ şi însĕmnate nenorocirĭ. Azĭ pămîntul stors de tot ce are mai bun, nu mai póte să fie cultivat în acelaşi chip, ca mai nainte. Zi de zi se găsesc mijlóce nóuĕ de îmbunătăţire, sfaturĭ şi poveţe economice zilnic se daŭ, — cel ce nu sci ceti, nu numaĭ că nu le póte utilisa, dar el mai are şi neîncredere inesplicabilă faţă de carte. şi nicĭ nu ascultă de ceĭ ce ştiŭ. Strămoşescul „aşa ne-am pomenit!“ cu greŭ îl poţi desrădăcina din mintea luĭ. Se nu mai pomenim de casul, când ástor feliŭ de ţĕrani li se încredinţézĕ grija de averea comunală orĭ bisericéscă. De multe orĭ ast fel de individĭ se ruinézĕ cu totul. Preoţiĭ nostriĭ mai bine ca orĭ cine, sciŭ, cât necaz aŭ cu curatoriĭ analfabeţi şi şi mai mult cu juḑiĭ comunalĭ, carĭ nu cunosc nicĭ măcar „numeruşiĭ.“ Şi dacă aŭ esperiat aceste, e natural, că grija lor îndreptată trebue să fie într'acolo, ca în unire cu învĕţătoriĭ, să-şi crésca ast fel de ómenĭ, carĭ la vremea sa, să-şi pórte cu cinste deregătoria, sa le pótă fi chiar şi lor de ajutor.

Nu-ĭ ideală dorinţa acésta, cum póte ar crede cineva, e impusă de grelele împrejurărĭ în carĭ trăiesc preoţiĭ şi învĕţătoriĭ nostrĭ, aruncaţi şi uĭtaţi adese „după spatele luĭ Dumnezĕŭ.“

Scolariĭ buniĭ pot trece înainte, pot să lase brazda udată cu sudorĭ şi să apuce pe alte cariere. Pot în sfârşit chiar să între ca învĕţăceĭ la cutare meserie. Şi o pot face acésta, nu numaĭ aceĭa, carĭ nu aŭ destulă minte spre a continua scóla, orĭ puţine brezde de împărţit rĕmânênd acasă, ci chiar şi ceĭ buniĭ.

Toţi să se facă ómenĭ „învĕţaţi“, încă nu se prea póte. Se face cu greŭ gimnasiul şi cu multe cheltuĭelĭ, în cât cel serac cu anevoe le mai póte suporta. Meseriile staŭ deschise, ca tot atâtea căĭ, prin carĭ cineva póte să se fericéscă.

Poporul nostru pe alocurea ce e drept, e şi azĭ străin de idea de aşi da copilul la vre-o meserie; pentru el şi azĭ e ceva umilitor şi cam cu ruşine. Povăţuit însĕ cu bunătate se lasă convins.

Un măĭestru cinstit póte să steie alăturea cu orĭ ce oficial de pe la multele deregătoriĭ. Ómeniĭ cu minţi şi azĭ mai preferesc lucrul de atelier, celuĭ ieşit din fabrică, ca mai bun şi mai solid. Şi special pentru noĭ Rumâniĭ, carĭ de atâta vreme luptăm pentru emanciparea pe terenul economic, e o necesitate să avem o clasă compactă de meşteşugurĭ, cărora să te increḑĭ, să contezĭ la eĭ şi să le daĭ cu drag baniĭ, ca la ómeniĭ tĕĭ. Apelul cătră poporul nostru de a-şi da copiĭ şi la meseriĭ, nu va fi nicĭ o dată vorbă spusă în vînt. Şi-ţi rîde inima când veḑĭ, de pildă la scóla elevilor de meserie din Blaş, cum la fie care măĭestrie aprópe, sînt copiĭ deştepţi, curaţi şi sănătoşi, carĭ cu drag spun că învaţă cutare orĭ cutare branşe, şi-s mândri pe ceea ce sciŭ.

Pentru ceĭ ce continuă mai departe scolile, se deschide un câmp mai larg, mai multe cariere staŭ la dispoziţie şi în mai multe chipurĭ pot să se fericéscă. Din parte-ne credem, că mult ar trĕbui recomandată tinerilor cariera militară, unde cu puţina ostenélă ajung la posturĭ bine plătite şi la oficiĭ de onóre. Cariera militară mai are apoĭ atracţiile eĭ, carĭ ademenesc uşor. Cel ce vrea însĕ să-şi caute fericirea pe calea acésta, să nu o facă de dragul uniformeĭ bogate şi împodobite, ci şi aci, ca în tóte, să aivă înaintea ochilor ţinta de a ajuta neamuluĭ sĕŭ şi a-ĭ ridica prestigiul înaintea străinătăţiĭ.

Oficeriĭ superiorĭ ieşiţi din vremile sustării graniţelor dispar pe încetul şi acuşi va sosi timpul, când nu vor mai fi oficerĭ mai înalţi în armată, şi poporul nostru, care a fost tot de una vestit ca un bun soldat, acuşi nu va avé nicĭ un representat în gradurile mai înalte ale armateĭ, şi acéstă titulă de glorie va începe să păléscă, ne avĕnd cine să-ĭ deie splendóre. Din tóte puterile ar trĕbui nisuit într'acolo, ca pierderile, ce le suferim, să fie întreit suplinite.

Dar în sfîrşit nu acésta a fost scopul acestor şire, ele a fost scrise cu menirea, ca acum, când ne aflăm în prejma unuĭ noŭ an scolastic, să servéscă ca un binevoitor povăţuitor pentru aceia, carĭ şovăesc ne sciind în care parte să se hotărască.

Să nu perdem din vedere nicĭ o dată, că noĭ preoţii şi învĕţătoriĭ, carĭ sintem în mai de aprópe atingere cu poporul, avem strinsă datorinţă să lucrăm din rĕsputerĭ pentru cimentarea şi întărirea fundamentuluĭ care este poporul. Dacă negrijim datorinţa acésta, întreg edificiul se prăbuşesce, prefăcênd în ruine zidurile, orĭ cât de mult ar fi ele ornamentate.

Achitarea lui Sarafoff. — La închierea foiĭ nóstre aflăm, că procesul contra asasinilor bulgarĭ, s'a terminat cu achitarea unanimă a celor acusaţi.

Ne grăbim a publica şi noĭ scirea acésta. — la care ne aşteptam. — spre a se vedé în ce mod infam a fost batjocorită justiţia română şi drepturile publice.

În apĕrare advocaţiĭ găsesc, că acusele aduse contra *luĭ Sarafoff* şi soţiĭ nu sînt basate, şi achitarea se impune pentru onórea Macedonenilor, al cărui comitet urmăresce o politică liberatóre, ér nu criminală.

Procurorul în replica sa cere din noŭ o pedépsă esemplară contra terórei inaugurate de comitetul macedonean.

Se vede însĕ, că vorbele sale aŭ sunat în vînt. Juraţiĭ se retrag şi declară nevinovaţi pe toţi acusaţiĭ.

Nu scim, dacă representantul justiţieĭ a apelat orĭ nu acest verdict.

Adunarea de la Şimleul-Silvaniei.

— Raport special al »Unirii«. —

(Fine.)

Ziua a dóua, Vineri în 2 August.

Şedinţa II.

Doi August fiind ziua purtătoriului de vremi sfînt Ilie, ca buni creştini mai întâiŭ am asistat la sfînta slujbă, celebrată cu pompa primei zile. — De astă dată era în prevalinţă ţărănimea, care fiind şi zi de târg, a alergat cu droia la biserică, ca să vadă pe domnii Români sosiţi în Şimleŭ la mare adunare.

Precis la 10 óre se deschide şedinţa a II în sala teatrului. Dupâ verificarea procesului verbal, părintele Ioan Budişan cetesce disertaţia anunţată în prima şedinţă „Teatrul ca factor cultural şi moral“. Ideile espuse de Dl disertante aŭ stîrnit în publicul ascultător aplause.

Se cetesc depeşele de felicitare de la: Sibiŭ, Bocşa română, Deva, Carlsbad, Halas, Alibunar, Gmunden, Dej, St.-Georgiŭ, Şomcuta-mare, Câmpeni, Glod, Cluj, Orăştie, Verşeţ, Braŭ, Lugoş şi Arad.

Rapórtele comisiunilor.

În şedinţa a dóua sînt la ordinea zilei rapórtele comisiunilor.

Comisia pentru censurarea casseĭ prin raportul sĕŭ V. Osvada presintă tabloul casseĭ. Averea totală a societăţii face 286.289 cor. 25 fileri.

Raportor al comissieĭ pentru censurarea raportuluĭ general este Dl Dr. Dăianu. D-sa făcênd un esposeŭ bine precisat asupra raportuluĭ general al secretaruluĭ, presintă adunăriĭ următórele propuneri: a) să se ia spre scire raportul. b) să-şi esprime pietatea prin ridicare faţă cu memoria membrilor repausaţi. c) să dee absolutor comitetului. d) să se însărcineze comitetul a relua legăturile cu membriĭ de încredere.

Dr. Branisce în calitate de raportor al comisiunii pentru censurarea propuneriĭ comitetului, referitóre la convocarea uneĭ adunări generali în an 1902 cu scopul de a decide în afacerea înfiinţăriĭ teatrului român, presintă adunăriĭ generali următórea propunere:

„Adunarea generală a societăţii pentru crearea unuĭ fond de teatru naţional-român, ţinută în zilele de 1 şi 2 August st. n. 1901 la Şimleul-Silvanieĭ îndrumă comitetul acesteĭ societăţi ca la timp şi loc potrivit să convóce pentru anul 1902 o adunare generală, care în sensul §-luĭ 21 din statutele societăţii să chibzuéscă asupra schimbăriĭ acestor statute cu scopul de a face paşiĭ necesarĭ pentru pregătirea înfiinţăriĭ teatrului român contemplat în § 1 al societăţii nóstre. La acea adunare generală comitetul să presinte propuneri amenunţite şi motivate în causă“.

Şimleul-Silvanieĭ în 2 August 1901.

George Pop de Băsesci *Dr. Valer Branisce.*

Propunerea acésta a provocat o viuă discuţie în sînul adunăriĭ generali, la care aŭ luat parte: Dr. Branisce, Dr. Dăianu, Goldiş, G. Precup şi preotul Ioan Mihalca.

Referitor la acésta propunere s'aŭ cetit şi dóuĕ scrisorĭ: una de la Dl Emanuil Ungurean, advocat în Timişóra; a dóua de la Înalt Prea sfinţitul Mitropolit Dr. Victor Mihályi, de la Blaş

Adunarea primesce en bloc tóte propunerile comisiunilor, iar comitetului îĭ dă absolutoriul.

Dl Gavril Trif se presintă cel din urmă ca raportor a comisiunii pentru înscrierea de membriĭ. S'aŭ înscris 6 membriĭ fundatorĭ; 3 pe viaţă, 25 ordinarĭ şi maĭ mulţi ajutătorĭ. Suma încassată face 2003 cor.

Abzicerea şi alegerea comitetului.

Comitetul avînd împlinit un period de treĭ anĭ în conducerea societăţii, conform statutelor prin rostul presidentuluĭ îşĭ dă abzicerea înaintea adunăriĭ generali. Adunarea generală primind abzicerea, sub presidiul vicariului Barbolovici face candidarea, şi la propunerea Dlui George Pop de Băsesci alege de president pe: Dl Iosif Vulcan, de vice-president pe Dl V. Oniţiŭ, iar de membriĭ pe Vasilie Goldiş, George Dima, Petra-Petrescu, Emanuil Ungurean şi Dr. Iosif Blaga. — Dl Iosif Vulcan mulţumind adunăriĭ pentru încrederea pusă în Dlor, crede că, în curênd vor realisa înfiinţarea teatrului, şi încheie cu „Trăiéscă Thalia-română“.

Cu verificarea protocolului se încredinţéză Dniĭ: vicar Barbolovici, Andreĭ Cosma şi Gavril Trif.

Fiind programul esauriat, venerabilul Iosif Vulcan cu cuvinte înduioşătóre îşĭ ia adio de la braviĭ Selăgenĭ.

Dl advocat Vasile Pop, mulţumesce în numele Selăgenilor.

În decursul serbărilor s'a împărţit publicului ziarul de ocasiune „Teatru Român“, redactat de Dl Aciŭ.

Esposiţia industrieĭ de casă.

Reuniunea femeilor române Sălăgene la stăruinţa harniceĭ presidente Dna Cosma n. Dragoş, din prilejul adunăriĭ societăţii fondului de teatru naţional român, a aranjat în edificiul „Silvanieĭ“ din Şimleŭ o frumósă esposiţie de lucrurĭ de mână de ale femeilor de ţăran din Sălagĭ. — La acésta esposiţie şi-a dat concursul şi Reuniunea femeilor române din Hunedóra, a căreĭ presidentă e binecunoscuta în fapte românescĭ Dna Elena Francis Hossu din Deva.

Esposiţia a fost cu gust aranjată şi ni-a dat o viuă dovadă de hărnicia şi gustul estetic a femeiĭ române. Laudă conducătórelor.

Petrecerea de vară.

Ziua a dóua s'a încheiat cu petrecerea de vară. În fosta cetate a Batorescilor, — astăzĭ loc de promenadă a Şimleului, s'a improvisat un frumos pavilon, aicĭ s'a ţinut petrecerea. Aranjarea luĭ a fost drăguţă, peste aşteptare. La 9 óre sara s'a început dansul. Aŭ participat totĭ óspeţiĭ adunăriĭ. Quadrilul şi romana l'aŭ jucat peste 50 părechĭ. Petrecerea a fost cu animo şi óspeţiĭ s'aŭ depărtat numaĭ în dalba ziuă.

Feuilleton.

MAECENAS.

Luĭ Emil.

. . . Atavis edite regibus!

De câte orĭ răsfoiam prin Horaţ, mĕ cuprindea un fel de revoltă: cum se póte ca un talent de talia luĭ, să-şĭ cheltuiéscă jumĕtate din versurĭ întru linguşirea luĭ August şi preamărirea luĭ Mecena?

El, care până la Filippi era cel maĭ încarnat republicam, el care scria aşa de frumos:

— Nihil pententium nudus castra peto!

E o umilire neiertată asta, orĭ cât de puternic ar fi fost August, şi orĭ cât de mare influinţa luĭ Mecena.

Ast fel reţineam până maĭ erĭ-alaltăerĭ până nu cunosceam magica putere, fascinătórea atracţie a Mecenaţilor.

Mi-a răsărit şi mie ca din senin un Maecenas. Şi eŭ, republicanul şi şocial-democratul, am rĕmas perplex în faţa luĭ — şi sînt perplex şi astăzĭ, când scriŭ foiţa. Azĭ nu maĭ critic pe Horaţ, ci îl invidiez. De ce nu am şi eŭ lira luĭ? De nu pot să ridic şi eŭ pe Mecena al meŭ în slavă, ca generaţiile viitóre sĕ-l ştie şi sĕ-l cunóscă?

*

Încerc sĕ-mĭ *ştimulesc* córdele lirieĭ. Cu îngrijire suflu colbul, ce a năpădit-o.

Şi încep:

Flămînd şi gol, fără adăpost . . .

A, ce minunat se potrivesce şirul ăsta din Coşbuc la mine.

De flămînd eram cam flămînd, căcĭ nu mâncasem de cât o chiflă sărată, plus treĭ berĭ în Teiuş; de gol, ce e drept nu eram chiar gol, dar cât pentru adăpost, nu era, domnule, ca 'n palmă.

Când mĕ daŭ jos la gară, de şi eram colegĭ în o vreme — nu era să-l maĭ cunosc.

Cine ar fi crezut, că domnul acela tot numaĭ aur şi diamante să fie prietinul meŭ de o dată. Dar numaĭ era prietinul meŭ — era Mecena.

Când l'am vĕzut zimbind, l'am cunoscut îndată. Mi-am luat pălăria şi am dat să-l sĕrut mâna.

Cu un gest mecenatic m'a oprit:

— Lasă, *fĕtul meŭ*, dór eram conşcolarĭ în o vreme . . .

Condescendenţa asta m'a scos din concept. Învĕţasem anume o odă (proprie!) pentru ca să-l întîmpin, daŭ să încep — nimic, domnule!

El zimbeşte de noŭ, mĕ iea de braţ:

— Vino, ne aştéptă trăsura.

Mi-a oferit locul de-a dreapta.

N'am vrut să-l primesc o dată cu capu. Pe urmă-mĭ zise:

— Şedĭ de-a drépta, nu te ocoşi. Alt cum ar crede lumea, că *nu-ĭ a mea trăsura*.

Avea drept.

M'am aşezat de-a dreapta, cercând să-mĭ ieŭ o privire démnă şi impunĕtóre. Nu sînt eŭ aşa impunător „în sinea meu“, dar când mergeam alăturea luĭ Mecena, trebue să împun şi eŭ, n'aveam în cătrăŭ.

Şi preparandiĭ Blaşuluĭ salutaŭ închinându-se ca spicele de grîŭ suflate de vînt.

Ajunşi acasă, el apăsă soneria electrică. Apăru un lacheŭ în livrea.

— Ce porunceşce Măria-Sa?

Se întórse spre mine:

— El, ai prânzit?

Îmĭ era ruşine să spun adevĕrul; i-am răspuns:

— Da . . . în Teiuş.

— Atunci adă-ne câte o cafă négră şi neşte licheruri.

— Daŭ să-mĭ aprind o ţigară şi când vede că fumez „de treĭsprezece“, îmĭ iea tabachiera şi mi-o aruncă pe feréstă.

— Jean, adă-l la domnu ţigaretele. . .

Pe urmă-mĭ zise:

— Ţi-s caĭm prăfuite hainele. Trimit să-ţĭ aducă altele.

— Dacă, mĕ rog, mĕ periŭ. . . .

La moment îmĭ adusă de la „Consum“: ghete de lac, gulere, mangete, apoĭ câteva rînduri de haine.

În 5 minute nu mĕ maĭ cunosceaĭ; eram tot cu ochiĭ în oglindă şi nu puteam crede, că *eŭ* sĕ fiŭ ficiorul ăla „ferchеş“.

Am povestit mult. De la o vreme mi-s'a dechis şi mie graiul.

Cătră sĕră am mers la plimbare prin oraş.

Înainte de plecare m'a luat la o parte şi m'a întrebat confident:

— Nu te gena de mine, aĭ părale?

Daŭ să scot tot din buzunar: treĭzecĭ şi treĭ de crucerĭ, summa summarum.

El zimbi cu bunăvoinţă.

Pe urmă deschise cassa Wertheimiană, luă un pumn de argint şi, fără să-l numere, mi-l apăsă în mână.

Erăşi începeam a mĕ zăpăci. Atâţa banĭ n'am avut în viaţa mea.

Cu petrecerea aŭ luat sfîrşit serbările din Şimleŭ. Sâmbătă în 3 August ceĭ maĭ mulţĭ dintre óspeţĭ aŭ plecat spre casă. Un numĕr maĭ restrins însĕ aŭ plecat la Bocşa-română. ca să verse o lacrimă la mormîntul marelui Bărnuţiŭ; iar de aicĭ s'aŭ dus la Băsescĭ. ca óspeţĭ a Dluĭ George Pop de Băsescĭ. Despre aceste credem că vom ceti acuşĭ sub altă rubrică.

Revistă politică.

Germania. Mareşalul Waldersee, comandantul suprem al trupelor aliate din China, s'a reîntors acasă. Din incidentul morţiĭ împĕrăteseĭ-mame nu i-s'a făcut primire sgomotósă. La gara din Hamburg l'a aşteptat împĕratul cu moştenitorul. Împĕratul l'a sărutat şi apoĭ în calésă deschisă a plecat spre locuinţă, unde ĭi aştepta împĕrătésa.

Bulgaria. De la Costanţa escadra rusă a plecat la Varna, unde a fost primită cu salve de tunurĭ. ca şi în portul român. S'aŭ făcut visitele indatinate, s'aŭ dat banchete şi ţinut toaste. Admiralul Hildebrandt, a spus între altele, că speră să vadă în o zi flota bulgară, alăturea cu cea rusă.

Românĭĭ aŭ o tristă amintire de visita escadreĭ ruse. Câţĭ va torpilorĭ fără de nicĭ un avis aŭ trecut repede prin apele Dunărĭĭ până la Galaţĭ şi tot aşa s'aŭ şi reîntors. Scopul acesteĭ manevrărĭ suspecte, să fi fost cercarea afundimiĭ.

Ca o consecinţă a visiteĭ escadreĭ ruse la portul bulgar se povestesc şi următórele: Zilele trecute Bulgaria a plătit Turcieĭ tributul de 200.000 funţĭ a declarat însĕ, că acesta va fi ultimul tribut ce-l maĭ solvesce. Se zice, că şi aci a lucrat mâna Rusieĭ, care a îndemnat Bulgaria la acest pas.

În sfîrşit s'a început şi procesul contra luĭ Sarafoff şi a complicilor sĕĭ, ucigaşiĭ luĭ Fitovschi şi Mihăilean. Se spune, că peste tot un interes neînsemnat se arată faţă cu acest proces. Înşişĭ acusaţiĭ sînt fórte nepăsătorĭ, siguri aprópe de achitare. Publicul are aceeaşĭ ţinută.

La 13 crt. a fost ascultarea martorilor, după care procurorul a pronunţat rechisitoriul, stăruind asupra faptuluĭ că crima asasinărĭĭ luĭ Fitowski este o crimă de drept comun. Representantul ministeriuluĭ public a susţinut acusaţia contra luĭ Sarafoff, Kovaceff, Stoianeff şi Troleff. Procurorul a cerut osîndă aspră, care să servéscă de esemplu comitetuluĭ macedonean.

Transvaal. Moment nouŭ în răsboiul sud-african e faptul, că numĕrul desertorilor anglezĭ cresce mereŭ. Cete întregĭ de voluntarĭ trec la Burĭ cu tot ce aŭ, ér alţiĭ depun arma şi nu maĭ vreŭ să lupte, nicĭ chiar pentru soldă duplă. Aşa zilele trecute o ceată din regimentul de Brabant, a trecut la Burĭ, ducênd cu eĭ şi la 3000 vite, cu a căror pază aŭ fost încredinţaţĭ. În schimb Angleziĭ, contra convenţiuniĭ încheiate cu Buriĭ, aŭ început să înarmeze pe indigenĭ, contra lor.

Ultimele scirĭ vestesc că armata bură stă din aprópe 30 miĭ soldaţĭ şi că în Novembre şi Decembre, holandeziĭ din colonia Cap încă se vor rĕscola. Se vede deci, că acest nedrept răsboiŭ nu va înceta curênd şi va continua şi maĭ de parte, în butul civilisaţiĭ şi a umanităţiĭ, cu care le place anglezilor să se mândréscă.

Corespondinţe.

Câte-va episode din viaţa pastorală.

Zorlenţul-mare în Iuliŭ 1901.

I.

Pregătirea teologică a celuĭ chiemat la statul preoţesc nu e alt ceva, de cât un titlu legal de îndreptăţire spre acel stat, este însĕ de parte de a se considera ca sciinţă completă şi suficientă pentru îndeplinirea cu fruct a înaltuluĭ oficiŭ sacerdotal.

Teoriile şi ideile însuşite prin studiŭ îndelungat şi serios aŭ se trécă prin proba de foc a vieţiĭ practice, să se întrupeze în fapte spre a-şĭ rĕvĕrsa bine facerile în regenerarea, îndreptarea şi perfecţionarea vieţiĭ poporuluĭ sub raportul religiuneĭ şi a buneĭ stărĭ materiale.

Terenul care se deschide preotuluĭ în respectul acesta este însuşi poporul. Aicĭ are să-şĭ validiteze sciinţa şi capacitatea sa. Înainte de tóte are să ţină cont de basa pe care va avea să-şĭ edifice planul sĕŭ, ér acésta este gradul de cultură şi moralitate a turmeĭ sale. Şi aicĭ nu o dată îşĭ va revoca în memorie cuvintele Dluĭ către Apostolĭ: étă eŭ vĕ trimit pe voĭ, ca oile în mijlocul lupilor, deci fiţĭ blânzĭ ca porumbiĭ şi înţelepţĭ ca şerpiĭ. După o pracsă de 32 anĭ, subscrisul cred a face un bun serviţiŭ celor interesaţĭ în asemene materie, descriind câte-va episode respective esperinţe avute în maĭ multe parochiĭ.

Ţinta prefiptă de chiemarea sa fie căruĭ preot este în prima linie: cultura religioso-morală a poporuluĭ, ér în a dóua bunăstarea luĭ materială. Ca mijlóce spre ajungerea la acésta ţintă servesc biserica şi scóla. Instituţiunile aceste salutare sînt inseparabile una de alta şi la olaltă formézĕ pe omul întreg.

Se vedem acum cum are să procédă preotul în esercitarea maĭestrieĭ sale, care să zice arsartium, şi ce feĭ de dificultăţĭ trebue să învingă din calea misiuneĭ luĭ.

Étă ce a dovedit esperinţa.

Poporul privit în asemenare cu ogorul necultivat, pe cum acesta numaĭ prin arătură afundă şi muncă îndelungată şi stăruitóre póte deveni fructifer, ast feĭ şi poporul numaĭ cu încetul şi atras maĭ mult prin fapte şi exemple, va puté fi capabil de primirea învĕţăturilor sănătóse şi salutare. Fiind el de la natură egoist va fi bine, să recere chiar, de a i-se invedera prin esemple viĭ binele ce resultă din una saŭ alta reformă, ce este a se introduce cu jertfa luĭ.

Dar, voind preotul a împlini misiunea Apostoluluĭ, nu arare orĭ să va întîmpla ca şi călugăruluĭ aceluĭa, care predicând şi bine făcând unuĭ popor nedemn de el, a fost alungat cu petriĭ ca să se împlinéscă scriptura după cel ce aruncă asupra ta cu petri tu să aruncĭ cu pâne. Oh şi dacă pentru tóte aceste jertfe ar avé preotul vre-o consolare,

---

Şi cum ne plimbam de braţ îmĭ era frică să nu-l calc pe degete. de zăpăcit ce eram.

Séra a aranjat un mare soirée în cinstea mea. S'aŭ angajat spre acest scop vr'o treĭ artiştĭ de la Opera Blaşuluĭ.

El comanda ca un Scipio Africanus:

— Zi mĕ, la domnu la ureche. *(Ĕl* eram domnu!)

Şi trăgeaŭ ariĭ din „Cavaleria rusticana“, „Riggoleto“, „Troubadour“ „Taina Rinului“. „Mignon“. . . . Mascagni, Verdi, Wagner, Meyerbeer — claie peste grămadă. În deosebĭ „Iambo“ a fost sublim. . . .

Eŭ credeam că numaĭ în Pesta e Operă, şi când colo. . . .

Ah cuĭ ĭ-ar fi trecut prin gând
Şi-ar fi crezut vre-o-dată
Că Opera Blăjenilor
E atât de minunată?

Rĕmaşĭ ierăşi singur, el mĕ bătu pe umĕr.

— Maĭ am să-ţĭ spun ceva, prietine. Ştiŭ că te ocupĭ cu literatura. Mie-mĭ plac tinerii, carĭ se ocupă. Scriĭ binişor. (Aicĭ mi-am plecat ochiĭ cu modestie.) Da, da — nu voiŭ uita de tine în viitor!

Atâta bunăvoinţa mĕ zăpăci de noŭ.

Am adurmit curînd şi am visat tot literatură. Vedeam „operile mele complete“ în ediţie de lux, cu o prefaţă de însuşĭ marele Mecena. . . . Nicĭ când n'avusesem până în nóptea aceea visurĭ de autor, dar atunci . . . ce minunată era nóptea aceea, poeţiĭ ceĭ micĭ visaŭ volumul întîĭ; poeţiĭ ceĭ marĭ visaŭ staluri în Academie — şi în vĕzduh s'auḑia trecênd spre ceriurĭ dulcea simfonie a fericiriĭ din vis. . . .

A dóua zi mi-a spus:

— Eĭ. nu-mĭ umbla cu mofturĭ. O sĕptĕmână nu te las de la mine. Ce vreĭ? Să te maĭ întramĭ puţin.

Şi o sĕptĕmână încheiată am trăit o viaţă de basme.

Nu-mĭ puteam esplica dragostea cu care mĕ întîmpinaŭ toţĭ de tóte părţile. Eram purtat pe palme. Acum, numaĭ acum înţeleg, că dragostea asta e a se atribui bunuluĭ meŭ Mecena.

Şi sînt alte multe bunătăţĭ de carĭ m'am împărtăşit în acésta sĕptĕmână „carĭ nu sînt scrise în cartea acésta“.

Dar cine ar fi în stare să înşire totul?

*

Copleşit de atâta dragoste şi marinimie. am de gând să-l dedic ilustruluĭ meŭ Mecena un volum de „Ode şi imnurĭ“.

Acolo voĭ arĕta maĭ pe larg nenumĕratele luĭ merite pe terenul social cultural.

Şi până atunci *declar,* că nu maĭ critic pe Horaţ, de óre ce am ajuns şi eŭ în situaţia luĭ. deci îl înţeleg; nu maĭ profesez ideĭ social-democrate; voĭ lupta din tot sufletul pentru ca Mecenaţiĭ din tótă lumea să ocupe în literatura universală locul de onóre, ce le compete.

Căcĭ fără Mecenaţĭ nu póte să esiste mişcare literară adevĕrată. fără adevĕrată mişcare literară un popor e mort intelectualiceşte. ear un popor intelectualiceşte mort — nu numĕră.

— *min.*

îmbărbătare şi sprigin în lupta sa cu elementele destructive ale întunerecului, însă la aşa ceva să nu conteze, căci scris este: nu speraţi întru boeri, în fii ómenilor întru care nu este mântuire.

Este lipsă de scólă orĭ biserică? Cine se pune în fruntea lucrului? Cine învaţă, sfătuiesce şi mai virtos cine jertfesce timp şi osteneala pentru realisarea scopului camun? Óre nu e preotul ca primul factor? El nu trebue să se intimideze, să deie îndărăt în faţa nicĭ unuĭ obstacul fire-ar orĭ cât de mare, totuşĭ să-şĭ aducă în tóte acţiunile aminte de axioma: plus arte quam marte.

Într'o parochie fiind lipsă neapărată de scólă de şi efeptuirea edificării, între împregiurările date se páre lucru de necrezut, totuşĭ însă o dată în lucrare, poporul nu o mai putu părăsi şi cu încetul mai căpătând şi ajutoriŭ estern, avu bucuria de a o vedé gata şi astăzĭ funcţionéză cu un docente dintre ceĭ mai buni împrasciind lumină şi bunăstare în mijlocul poporuluĭ. Am zis la început că voind preotul a-şĭ desfăşura activitatea luĭ binefăcătóre, în mijlocul poporuluĭ, trebue să ţină cont de gradul de cultură şi mai vîrtos de religiositatea luĭ. Să întîmplă adecă câte o dată, de şi din graţia luĭ Dumnezĕŭ mai rar, că un popor este decădut moralminte fie prin vina conducătorilor, saŭ din altă causă, nu împórtă. Acel preot care are fatalul destin de a servi acestuĭ popor ingrat, se póte considera cu dreptul de cel mai persecutat de sórte. Lumina fiind în luptă cu întunerecul şi tóte viţiile luĭ, presintă cel mai trist spectacol al uneĭ persecuţiunĭ crude contra trimisuluĭ Dluĭ de cătră fiĭ întunerecului. Tótă nisuinţa şi stăruinţa spre bine, orĭ ce faptă nobilă şi orĭ ce învĕţătură, totul este defăimat suspicionat şi derimat de mâuĭ sacrilege si însuşĭ conducătoriul espus de ţinta celor mai furióse patimĭ ale rĕsbunărĭĭ, aşa că în óre care privinţă se pot aplica şi la el cuvintele luĭ Pilat cu carĭ a presentat pe Mântuitoriul maltractat poporuluĭ revoltat zicênd: „ecce homo"!

Aicĭ ne vine aminte afirmaţiunea cu care se laudă unĭĭ din confraţiĭ preoţi, cumcă dênşiĭ prin iubirea şi armonia dintre dênşiĭ şi poporeni, aŭ efeptuit unele lucrurĭ demne de însemnat. Şi eŭ bucuros admit afirmaţiunea acésta, observ însă cumcă pentru crearea uneĭ stărĭ atât de fericite vor fi contribuit în tot casul alţĭ factorĭ şi împrejurărĭ afară de preot. Aşa de e. aŭ potut şi mai pot fi omenĭ de bine şi inteligenţĭ cu influinţă la popor, carĭ aŭ spriginit nisuinţele bune ale preotuluĭ, ér în alt loc vor fi contribuit relaţiunĭ familiarĭ, bună starea materială a preotuluĭ şi alte împrejurărĭ favoritóre.

Ioachim Crişan
paroch gr. cat.

Condiţiunĭ de primire

în şcóla civilă de fete a Asociaţiunĭĭ din Sibiŭ şi în internatul aceleia.

În clasa I a şcólei civile de fete se primesc eleve:

a) carĭ dovedesc prin *atestat de botez*, că aŭ împlinit cel puţîn vrîsta de 9 anĭ;

b) carĭ dovedesc prin *atestat şcolar*, că aŭ absolvat cu succes IV clase elementare (poporale saŭ primare), orĭ apoĭ dovedesc pe basa unuĭ *examen de primire*, că sînt bine orientate în materialul de învĕţămînt prescris pentru clasa a IV-a elementară.

În celelalte clase ale şcólei civile de fete se primesc eleve, carĭ dovedesc prin *atestat şcolar*, că aŭ absolvat cu succes vre-o clasă premergătóre de la altă şcólă de categoria şcólei civile.

În lipsa unuĭ ast fel de atestat, saŭ pe lângă atestat de pe clasa a V şi VI de la şcólă elementară-poporală, primirea în orĭ care clasă a şcólei civile, ce corespunde vrîstei elevei, se póte face numaĭ pe basa unuĭ *examen de primire*, depus cu succes înaintea corpului profesoral al şcólei, în sensul ordinaţiunĭĭ ministeriuluĭ regesc-ungar de culte şi instrucţia publică, dto 11 August 1887, Nr. 29000. Examenul de primire este scutit de taxă.

Elevele carĭ se matriculéză pentru prima dată la şcóla nóstră, *aŭ să producă atestat şcolar, atestat de botez şi certificat de revaccinare.*

În *cursul complementar* (supletoriŭ), împreunat cu şcóla civilă de fete a Asociaţiunĭĭ, în sensul §-iuluĭ 6 din statutul de organisare al şcólei, se primesc eleve, carĭ aŭ absolvat cele patru clase ale şcólei civile. Se pot însă primi şi eléve, carĭ aŭ absolvat cu calculĭ buni numaĭ *dóuĕ clase civile*, dacă aŭ trecut de 15 anĭ şi sînt împedecate a absolva tóte cele patru clase civile.

Înscrierile pentru anul şcolar 1901/1902 se pot face din 1—6 Septembre 1901, *stilul noŭ*.

Examenele de emendare, se ţin în 2 Septembre 1901 st. n. la 8 óre a. m., cu elevele, carĭ saŭ insinuat la direcţiune în terminul prescris.

În 4 Septembre 1901 st. n. la 8 óre a. m. se vor ţinĕ *examenele de primire*, iară în 5 Septembre se vor începe prelegerile regulate.

Didactrul e 4 cor. pe lună, şi pentru elevele, ce se inscriŭ prima dată la acésta şcólă, o taxă de inmatriculare de 4 cor., solvită o dată pentru tot de una. Acelaşi didactru e şi pentru elevele din cursul complementar.

Elevele, carĭ voesc să fie primite *în internat*, fie eleve ale şcólei civile, saŭ ale şcólei elementare a reuniunĭĭ femeilor române, aŭ să fie însinuate de timpuriŭ la direcţiunea şcólei, înainte de începutul anuluĭ şcolar, pentru ca să se pótă face dispositiunile necesare.

Taxa internatuluĭ e *400 cor.* pe an. plătiţĭ înainainte în dóuĕ saŭ cel muit în patru rate. Spesele pentru cărţile trebuincióse, pentru materialul de scris, de desemn şi lucru de mână, nu sunt cuprinse în taxa amintită. Acestea se pórtă separat de părinţi, pe cum şi cheltueile pentru îmbrăcăminte şi încălţăminte, pentru instrucţiune în fortepiano şi în limba francesă.

Taxele pentru instrucţiune în fortepiano sînt de 2 categorii:

a) dacă o elevă voiesce să ĭee órele singură, se compută la 2 óre pe sĕptĕmînă taxa de 18 cor.*) pe lună; dacă 2 eleve împreună ĭaŭ instrucţiune în aceeaşĭ óră, taxa se compută la 2 óre pe sĕptĕmînă cu 9 cor. de elevă; saŭ

b) dacă o elevă voesce să ĭee órele singură, se compută la 2 óre pe sĕptĕmînă taxa de 12 cor.*) pe lună; dacă se întrunesc 2 eleve în aceeaşĭ óră, taxa se compută la 2 óre pe sĕptĕmînă cu 6 cor.*) pe lună de elevă.

Instrucţiunea din limba francesă, câte 2 óre pe sĕptĕmînă se compută pe lună cu 2 cor. de elevă.

Tóte taxele se plătesc direcţiunĭĭ şcolare.

Edificiul internatuluĭ este situat în mijlocul uneĭ grădinĭ frumóse în nemijlocită apropiere de parcul oraşuluĭ şi e provĕdut cu apaduct, baie proprie, lumină electrică, etc. în cât ofere cele mai bune condiţiĭ *higienice*.

Elevele din internat, afară de şcólă aŭ în fie care zi anumite óre de conversaţiune în limba francesă, maghiară şi germană după trebuinţă. Pe lângă aceea ele se prepară şi învaţă lecţiunile sub conducerea şi cu ajutoriul direcţórei, al profesórelor şi guvernantelor.

Elevele carĭ voiesc să fie primite în internat, mai aŭ să aducă cu sine: o saltea, un covorel la pat, 2 perinĭ, 4 feţe de perinĭ, o plapomă saŭ ţol de coperit, 4 ciarşafurĭ, (lintouri, lepedee), 6 ştergare, 6 sarvete, apoĭ perie de dinţĭ, săpun şi 2 pepteni, carĭ tóte rĕmân proprietatea eleveĭ. Afară de acestea schimburile de trup saŭ albiturile, câte $^1/_2$ duzină din fie care, ciorapĭ şi batiste (marămĭ) câte 1 duzină, 1 parapleŭ (cort) şi încălţămintea trebuincióză. Cât pentru toalete nóuĕ, părinţiĭ şi tutoriĭ sînt sfătuiţĭ a nu face de acestea pentru copilele lor, căcĭ pentru uniformitatea îmbrăcămintelĭ elevelor interne, *acele toalete se fac aicĭ cu preţuri moderate*, prin îngrijirea direcţiunĭĭ internatuluĭ. Strîns de uniformă se ţin: o haină, 2 şurţe în forma uneĭ haine, o pălărie de vară şi una de iarnă, carĭ necondiţionat aŭ să se facă aicĭ şi carĭ preste tot vor costa cam 30—40 cor.

De la direcţiunea şcólei se póte primi prin postă: „Statutul de organisare" şi „Regulamentul intern" al şcólei, „Regulamentul pentru cursul complementar", „Planul de învĕţămînt" şi „Regulamentul ministerial pentru examenele publice, private, supletoriĭ şi de emendare", à 10 cr. exemplarul. De la direcţiune se póte primi pentru 2 cor. şi „Monografia" şcólei, în care pe lângă istoricul institutuluĭ, se află descris edificiul şcólei şi al internatuluĭ în tóte amĕnuntele.

Sibiŭ, în 1 August 1901.

Direcţiunea şcólei.

*) Din care sumă 2 cor. se contéză pe lună institutuluĭ, pentru susţinerea fortepianelor în stare bună.

ÎNSCIINŢARE.

Anul scolastic 1901/1902 se va începe în 1-a Septembre st. n. atât la Institutul pedagogic, cât şi la şcóla de aplicaţie şi cea superióră de fete greco-catolice archidiecesane din Blaşiŭ.

Condiţiunile de primire la pedagogie sînt:

1. Ceĭ ce voiesc a fi primiţĭ în Institutul pedagogic aŭ să producă atestat de pe a IV clasă gimnasială reală orĭ civilă cu progres preste tot bun şi portare morală fără notă.

2. Să fie împlinit al 15-lea an al etăţiĭ, ceea ce să constată prin estras matricular de botez.

3. Să fie deplin sănătoşĭ şi să solvéscă didactrul statorit în suma de 22 coróne anticipative.

Vor fi preferiţĭ însă aceia, carĭ pe lângă condiţiunile de sub 1 şi 2 înţĕleg bine limba magiară şi aŭ auz musical.

Aci se aminteşce, că pentru 32—35 cor. se află cuartir în internatul pedagogic. În care se primesc elevĭ, carĭ sînt în stare să solvéscă 6 coróne la lună, va se zică 60 cor. la an. Pentru care sumă eleviĭ beneficiéză de cuartir, spălat, luminat şi încălzit, pe cum şi de fertul mâncărilor din articliĭ lor propriĭ.

La scóla de aplicaţie se suscep băieţĭ carĭ aŭ împlinit anul al 6-lea al etăţiĭ, şi nu aŭ trecut de 11 anĭ. Ceea ce asemenea aŭ să constate prin estras matricular de botez şi să solvéscă anticipative 12 coróne 30 fil. ca didactru.

La scóla de fete se recere ca acelea eleve, carĭ aŭ împlinit anul al 12-lea, să producă testimoniŭ de revaccinare. Mai încolo elevele din clasele elementare să solvéscă 6 cor. 30 filerĭ; iară cele din clasele superióre 12 cor. 30 filerĭ.

Esamenele corectóre să ţin în 30 şi 31 August n. 1901.

Blaşiŭ la 13 August 1901.

Georgiŭ Muntean
director.

Nr. 548—1901.

CONCURS.

Pentru ocuparea unuĭ post de învĕţător (învĕţătóre) ordinar la şcóla civilă de fete a Asociaţiunii se publică concurs cu terminul până la 25 August a. c. st. n.

Doritorii (doritórele) de a ocupa acest post să-şi înainteze cererile până la terminul indicat comitetului Asociaţiunii în Sibiiŭ (Strada Morii Nr. 8) pe lângă următórele documente:

1. Atestat de botez;
2. Documente despre cualificaţiunea cerută prin legea statului, pentru ocuparea posturilor de învĕţători ordinarĭ la şcólele civile, având preferinţă cei ce aŭ cualificaţiune din Istorie şi Geografie ca studiĭ principale;
3. Arătarea despre studiile pregătitóre şi ocupaţiunea de până acuma;
4. Să dovedéscă, că posed perfect limba română în vorbire şi scriere.

Concurentul (concurenta) ales va avé să observe dispoziţiunile statutului de organisare al şcólei.

Învĕţătorul ordinar, până când e provisor, primesce salar anual 1400 cor. solvit în rate lunare anticipative şi 300 cor. banĭ de cuartir, solviţi în 4 rate trilunare, iar devenind definitiv primesce salar anual de 1800 cor. banĭ de cuartir 400 cor., cuincuenale a 200 cor. şi drept de pensiune de la stat, unde va solvi taxele prescrise; învĕţătórea provisorie primesce salar anual de 800 cor. şi întrégă întreţinerea în internatul şcólei iar cea definitivă primesce salar anual de 1200 cor. întrégă întreţinerea în internat, cuincuenale şi drept de pensiune ca învĕţătorul. Învĕţătórea având locuinţa în internat, va da directórei mână de ajutor la agendele internatului.

Cererile întrate după terminu nu se vor lua în considerare.

Din şedinţa comitetului central al Asociaţiunii ţinută în Sibiiŭ la 8 August 1901.

Iosif Sterca Şuluţiŭ. **Dr. Beu**
secr. II.

ad Nr. 553—1901.

Convocare.

În sensul §§-lor 23 şi 26 din statutele „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ se convócă

Adunarea generală ordinară

a Asociaţiunii la Sibiiŭ, pe zilele 21 şi 22 Septembre st. n. 1901, pe lângă următorul

Program:

Şedinţa I.

Sâmbătă în 21 Septembre st. n. 1901 la 11 óre înainte de amézi.

Ordinea de zi:

1. Deschiderea adunăriĭ generale.
2. Constatarea delegaţilor presenţi.
3. Raport despre activitatea comitetului central în anul 1900.
4. Alegerea comisiunilor:
   a) pentru examinarea raportului general;
   b) pentru examinarea raţiociniului pe anul 1900 şi a proiectului de budget pe anul 1902;
   c) pentru studiarea modificărilor propuse la „Regulamentul pentru secţiunile sciinţifice-literare“;
   d) pentru înscrierea de membri.
5. Propunerĭ eventuale.

Şedinţa II.

Duminecă în 22 Septembre st. n. 1901 la 10 óre înainte de amézi.

Ordinea de zi:

1. Rapórtele comisiunilor.
2. Alegerea presidentului, vicepresidentului şi comitetului central.
3. Fixarea locului pentru proxima adunare generală.
4. Dispoziţiuni pentru verificarea proceselor verbale.
5. Închiderea adunăriĭ generale.

Se observă, că eventualele propunerĭ aŭ să fie presentate în scris presidiului Asociaţiunii (în Sibiiŭ, Str. Morii Nr. 8), cu 8 zile înainte de adunarea generală.

Sibiiŭ, din şedinţa comitetului central al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“, ţinută la 8 Aug. 1901.

Iosif Sterca Şuluţiŭ m. p. **Dr. Ilie Beu,** m. p.,
secretar II.

Noutăţi.

Mâne Duminecă tóte popórele Monarchieĭ Austro-Ungare serbéză a 71. aniversare a nascerii Maestăţii Sale Împĕratului Rege Francisc Iosif I. Dorim vigóre şi sănătate iubitului nostru Monarch, spre a puté ferici pe supuşiĭ Sĕi. La mulţi anĭ!

Din Archidiecesă. Se publică concurs pentru ocuparea staţiunilor: de cantor-învĕţător în *Şĕrmaşul-mare*, district. Catina, în *Jucul-inf.*, distr. Coşocna, până la 20 Aug. învĕţător în *Dĕrlos*, distr. Mediaş, în *Filea-inf.* distr. Turda, la staţiunea ambulantă de învĕţător din *Beica-română şi mugiară* şi la cea de cantor-învĕţător în *Chiheriul-sup.* Terminul 25 Aug. n., învĕţător în *Stragea*, distr. Sebeş, terminul 30 Aug.

Sciri personale. *Zeyk Dániel*, comitele comitatului nostru însoţit de secretarul sĕŭ dr *Ebergényi Sándor*, deputat, aŭ sosit Joi dim. la Blaş spre a cercetà cancelăria pretorială. La prânz aŭ fost óspeţiĭ Escelenţiĭ Sale Dlui Mitropolit.

Iubileul lui Fejérvári. Ministrul de rĕsboiŭ baronul Fejérvári Géza şi-a serbat iubileul de 50 anĭ că soldat. Cu acest prilej frumósele serbări aranjate în onórea lui aŭ fost ridicate prin autograful Maestăţiĭ Sale, cu care face amintire de preţiósele serviciĭ aduse şi îl conferesce marea cruce a ordului St. Ştefan.

Consistor plenar. Joi la 15 crt. s'a ţinut consistoriul plenar. Dintre esternĭ aŭ fost de faţă protopopiĭ: Hăţĕgan (Dĕrgea) şi Maior (Aiud), viceprot. Bărbat (Blaş) şi Pascu (D.-Sân-Mărtin). Cu acest prilej s'aŭ declarat vacante 37 stipendiĭ, pentru conferirea cărora s'a escris concurs, cu terminul de 16 Sept. n. S'aŭ primit în Internatul de băieţi 116 studenţi, 16 aŭ fost respinşi, la teologie aŭ fost primiţi 14, respinşi 8. Concursul pentru Internatul de fete a rĕmas deschis. Cu ocasia acĕsta s'a raportat, că în anul scol. trecut din 25 fundaţiunĭ de stipendiĭ s'aŭ împărtăşit 133 tinerĭ, cu suma de 31.070 cor.

Din Maramurĕş. Duminecă, 11 Aug. o frumósă serbare religiósă a avut loc în *Saraseŭ*. Biserica de acolo, póte cea mai veche biserică românéscă din **Marmaţia** fiind reparată de noŭ şi frumos zugrăvită, a fost de noŭ binecuvîntată de vicarul *Tit Bud*, asistat de preoţiĭ Jódy, prot. onor. Doroş, din Slatina, Fanea (Saraseŭ) şi Rednic (Japa) Era de faţă mulţime de popor din loc şi satele vecine, apoĭ membri ilustrelor familiĭ **Mihályi**, şi Jurca din Saraseŭ, Frâncu jude de curie, Dr. Mariş Sighet, Dr. Dăianu (Blaş) etc. Vicariul Bud a rostit afară sub cerinl liber o frumósă predică despre însĕmnătatea bisericeĭ, pe care mulţimea poporului a ascultat'o cu pietate.

Întroducere de paroch. Comitetul bisericesc gr. cat. din Bistriţă învită la actul întroducerei de paroch a Bistriţeĭ Mon. *Gerasim Domide*, fost paroch în Rodna-veche.

Întâlnire de domnitorĭ. Se anunţă din Londra, că regele Eduard, se va întâlni cu ţarul Rusieĭ în Copenhaga. Tot în acela-şi timp va conveni şi cu împĕratul Germanieĭ.

Astra. Despărţĕmîntul *Solnoc-Dobâca* e convocat în adunare cercuală pe 29 Aug. n. în Gherla. — Despărţĕmîntul *Mediaş* al Asociaţiunii îşi va ţinè adunarea generală la 1 Sept. n. în şcóla gr. ort. din Medias. — Adunarea generală ordinară a despărţĕmîntului Făgăraş al Asociaţiuneĭ e convocată pe ziua de 28 August st. n. a. c. în comuna Copăcel în localul şcóleĭ.

Convocare. Adunarea generală a reuniunii femeilor române din Mediaş şi jur. se va ţinè la 1 Sept. n. în şcóla gr. ort, din Mediaş.

Apel. Subscrisul călĕtorind prin Gherla, cu durere m-am convins, că acel bărbat care şi-a jertfit totul numai pentru a puté ajutora studenţiĭ sĕracĭ, ca absolvênd şcolile să fie de folos neamului român — Reverendisimul Domn Lazar Huza, încă nicĭ acuma nu are cruce la mormînt. Rog decĭ prin acésta pe toţi aceia, carĭ s'aŭ împărtăşit de binefacerile neuitatuluĭ de pie memorie Reverendisimul Domn Lazar Huza, a bine voi a contribui după putinţă fiesce carele cu puţinĭ banĭ, pentru a-i se rădica cruce la mormînt. Rog tot odată şi pe Prea Veneratul Consistoriŭ diecesan din Gherla, al cărui mai multe zecĭ de anĭ i-a fost notariŭ — a binevoi a primi sumele benevole şi amĕsurat sumei incurse aĭ ridica crucea de lipsă. *Nicolaŭ Popă* înv. în Berind.

Oficiile postale. Ministrul de comerciŭ a făcut un proiect de reformă a oficiilor postale. Se spune în acest proiect, că în fie care comună de cel puţin 300 suflete se va înfiinţa un oficiŭ postal.

Însciinţare. Voind, să daŭ gratuit câte un esemplar din cartea mea: *„Stilistica practică“* toturor bibliotecilor din patrie, rog pe toţi, carĭ doresc a avé acéstă broşură să-mĭ comunice adresa bibliotecei lor până la 1 Septembre a. c. Blaşiŭ, în 15 Aug. 1901. *Ioan F. Negruţiŭ*. N. B. Tóte revistele nóstre sînt rugate a reproduce acésta însciinţare.

Banĭ noi. Bancnotele de 50 fl. şi cele de 5 fl. se vor scóte la 1 Septembre din circulaţie, când se vor pune în circulaţie bancnote de 10 cor. emise de Banca austro-ungară.

Necrolog. La 6 Aug. n. a murit la Bucuresci *Anastasie Stolojan*, un membru fruntaş al partidului liberal. Născut la 1836 în Craiova, de tinĕr ajunge deputat şi urmézà a lua parte la tóte legislaturile, până la 1875 când e ales ministru de justiţie, apoĭ trece la domeniĭ, de aci la interne şi apoĭ ér la domeniĭ. Înmormîntarea i s'a făcut Joia trecută.

† *Dr. Ioan Pop*. Înmormîntarea vicarului de la Năsĕud, s'a făcut la 4 crt. în mijlocul regretelor generale şi în faţa unuĭ distins şi numĕros public. Delegatul episcopesc Rsmul Ioan Georgiŭ a pontificat serviciul funebru, asistat de 30 preoţiĭ, ér spiritualul seminarului din Gherla, Dr. Oct. Domide a rostit cuvîntul funebru. A mai vorbit apoĭ Ger. Domide, în numele fondurilor şcolare. — prof. Ioan Pĕcurar în numele gimnasiului şi a corpului profesoral şi notarul Macedon Pop, în numele comuneĭ şi poporului din Năsĕud.

† *Ioan Bran*, proprietar în Ţieghea, în 8 August n. c. la 6 óre sara după un incident tragic şi scurtă suferinţă, împărtăşit cu s. Taine a adormit în Domnul în etate de 55 anĭ aĭ vieţiĭ şi al 32-lea al fericiteĭ căsătoriĭ.

În veci amintirea lor!

Mai ieftin ca orĭ unde!

Aug. Coltor — „Hotel-Restaurant Corona“ — în Blaş.

oferesce On. Public român **chiliile** sale de óspeţiĭ **modern mobilate,** vinurĭ **curate** de pe Têrnave şi **prima calitate** de **bere** de la **Steinbruch.**

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

HÂRTIĬ VECHĬ.

Cluș, 30 Iulie 1901.

Capelanul de aci Dl St. Roșian mĭ-a atras atențiunea asupra unuĭ act aflător în archivul parochieĭ gr. cat. din Cluș, prĭn care Episcopul Ioan Bob, la anul 1819, trimite protopopuluĭ de atunceĭ Ioan Lemény manuscriptul unuĭ Lexicon român-latin-magiar, și dă esplicărĭ și inviațiunĭ cu privire la tipărirea aceluia.

Cercând archivul numiteĭ parochiĭ, am aflat încă dóuĕ scrisorĭ din anul 1819 tot cu privire la edarea Lexiconuluĭ.

Nu-mĭ aduc aminte să fi vĕdut, saŭ să fi cetit unde-va despre aceste epistole. Actele aflate eŭ le țin vrednice de atențiune, de aceea le-am copiat, tradus și fără a le comenta vi-le trimet spre publicare. Étă-le:

Dilecto Filio Joanni Lemény Archidiacono Claudiopolitano.

Dilecte Fili!

Acludo hic quinque fileras, quibus perlectis perspicies quomodo tota res procedat. Valachica enim lingua litteris latinis scribitur, sequitur dein latina et hungarica, adeoque aliae litterae non ingrediuntur, nisi latinae et hungaricae. Cointelliges te cum Dno typographiae praefecto et ostendas has fileras, videbitis utrum ex hac scriptura imprimi possit, nam et si aliquae filerae alio caractere sint scriptae, haec tamen est scriptura totius operis.

Difficilis tibi videbitur lectio valachica, quia orthographia est nova sine ullo accentu in valachico, sed si attente legeris, observabis mox observatas per me regulas, atque desuper nos informabis. Qui perenno

Tibi

Balasfalvae, 21 Martii 819.

addictissimus
Eppus Joannes.

NB. C ante E et I est *tse*. D ante I est *Z*.

G ante E et I est *Zsi*. Jót pro ж T ante I est *Tzi*.

D conjunctum cum s est ж E. G. dsos жos.

Românesce: Aclud aci cinceĭ filere, carĭ cetindu-le, veĭ înțelege cum are să fie întrégă lucrarea. Limba română adecă se scrie cu litere latine, urméză apoĭ cea latinéscă și magiară, așa dar alte litere nu se vor folosi de cât latine și magiare. Te veĭ înțelege cu Dl prefect al tipografieĭ, îĭ veĭ arĕta aceste filere, și veț̆ĭ vedé, că póte-se óre tipări de pe acésta scrisóre, pentru că deși unele filere sînt scrise cu alte litere, totuș̆ĭ așta este scrisórea întregeĭ lucrărĭ.

Țĭ-se va păré greóie cetirea românéscă, pentru că ortografia este nóuă, fără accente, dacă înse veĭ ceti cu atențiune, veĭ afla regulele observate de mine, despre celea de mai sus apoĭ ne veĭ informa. Rĕmân Al tĕŭ etc.

*

Scrisórea a dóua autografă a Episcopuluĭ Bob:

Dilecte Frater!

Manuscriptum Synonimorum, aut Lexiconis mitto. In quo observandum quod non retineatur prouti in aliis Dictionariis alphabetum. Sed omne verbum cum suo substantivo et adjectivo, nec non adverbio, si eadem littera incipit ordine positum sit, etiam si mutet litteras, ut significatio et fluxus verbi ordine currat, ne cogatur puer hinc inde querere. Adeoque non tam alphabeti occuratio, quam significatio observandi venit, si penitius inspexeris, videbis, ordo itaque observandus venit prouti est scriptus.

2. In ideomate valachico observationes ratione quarundam litterarum, ut pronunciatio valachica sit, prouti annexa Tabella sub A ostendit, sunt, si itaque error in scribendo accidit juxta hoc corrigendus venit.

3. Reliquae literae non variant solum S nam ad cavendam difficultatem pronunciandi judicari distinguendum esse inter S ita ut S longum sit loco Sz, *s* contractum loco s ordinarii, ideo separavi verba quae efferuntur per Sz ungaricum et quae efferuntur per S ordinarium.

De parvo *s* non erit difficultas ordinarie venit in impressione, sed de majori S quia tale vix habebunt, nisi modo funderetur. Unde si formari non posset tunc super *s* contractum ponatur aliqua strilla et denotavit Sz quod si per *s* debeat vox efferri tunc nulla strilla ponatur v. gra. Semle, Sale, si vero pronunciandum ut Sz ut Simbata, Sare, fiat strilla 'Simbata, 'Sare.

4. In valachico nullus accentus est positus, ne difficilior fiat impressio etsi pronunciatio donec asvefierint difficilis sit futura v. g. camisia, valachice camese debet scribi cжmese v. кжmeше, campus deberet scribi cжmp, sed hinc prouti latine scribitur, ita est scriptum, potuisset etiam sic scribi câmp, sêmn câne, sed difficilior esset impressio, et ideo intermissus est accentus.

Arthemius Popovics capellanus noster Balasfalvensis mittitur cum manuscripto, qui potest manere ibi pro juvamine et revisionis et administrationis parochiae, per quem mitto quatuor mille Rn. fl pro Typographia.

In reliquo persevero tibi

Balasfalvae, 24 Junii 1819.

addictus
Eppus Joannes.

Românesce: Trimit manuscrisul Sinonimelor saŭ Lexiconuluĭ. În care este de observat, că nu se ține alfabetul ca în alte dicționare, ci fie care verb cu substantivul, adjectivul ma chiar și cu adverbiul sĕŭ, dacă se încep cu aceea-și literă sînt puse în ordine, chiar și dacă și-ar schimba literele, pentru ca înțelesul și mersul verbuluĭ să fie în acela-și loc, și să nu fie copilul silit a căuta în cóce în colo. Așa că nu atât ocurința alfabetuluĭ, cât maĭ vîrtos înțelesul este de a se observa, dacă te veĭ uĭta maĭ de aprópe veĭ observa, că ordinea așa este de a se ține pe cum e scrisă.

2. În limba română observațiunile acludate în tabela de sub A s'aŭ făcut din causa unor litere și pentru ca pronunțarea să fie românéscă, prin urmare dacă în scrisóre s'ar fi strecurat ceva greșală, după acésta să se corégă.

3. Celelalte litere nu variéză, numaĭ S de óre ce pentru a încunjura greutatea pronunțărĭ am făcut deosebire între S, așa că S lung să fie în loc de Sz, ér *s* adunat în locul luĭ S ordinar, de aceea am separat verbele, carĭ se pronunță cu Sz magiar, de cele, carĭ se pronunță cu S ordinar.

Cu *s* mic nu va fi nicĭ o greutate, acesta urméză în tipar regulat, va fi înse cu *S* mare, pe care abia îl vor avé, de cum-va nu-l vor vĕrsa acum. De aceea, dacă nu s'ar puté forma pe *s* contras să se pună o strillă și va însemna Sz, ér dacă va trebui esprimat cuvîntul cu *s*, nu se va pune nicĭ un sĕmn, d. es. Semle, Sale, ér când este de a se pronunța ca Sz, ca în Simbată, Sare, S capete strilla 'Simbata, 'Sare.

4. În română nu s'a pus nicĭ un accent, pentru a nu îngreuna tipărirea, deși pronunțarea până se vor deda va fi greóie, d. e. camisia, românesce camese, trebue să se scrie cжmese saŭ кжmeше, campus ar trebui scris cжmp, s'a scris înse așa cum se scrie latinesce. S'ar fi putut scrie și așa, câmp, sêmn, câne, dar tipărirea ar fi fost maĭ grea și din causa asta accentul s'a omis.

Capelanul nostru din Blaș, Artemiŭ Popovicĭ, este trimis cu manuscrisul, el póte rĕmâné ca să ajute la revisiune și la administrarea parochieĭ. Prin el trimit patru miĭ fl. Rn. pentru tipografie. Rĕmân etc.

*

A treia scrisóre.

Dilecte Frater!

Ad litteras fraternitatis Vestrae de 7. currentis mensis Augusti intuitu imprimendi Dictionarii nostri exaratas paterne rescribendum habemus: Nos postquam per Fraternitatem vestram informati fuissemus omnia desiderata pro tali impressione in Typographia Lycei haberi Manuscripta Fraternitati Vestrae transmisisse, simulque comisisse ut servato chartae formato eo, quod in ultima Parizpapaiana editione habetur. Litterae majusculae adhibeantur pro Valachicis et Latinis vocabulis, cursivae dein pro hungaricis, atque ita operi manum admoveas jussisse; tarde certe experimur sex hebdomadarum spatio vix probam unius mediae Philerae potuisse Fraternitatem Vestram nobis transmittere et quidem in formato valde exiguo, longe minori, quam Parizpapaianum Dictionarium est, Litteris obsoletis multis in locis vix legibilibus impressam, quibus hoc opus nec potest, nec debet terminari. Haec quam primum se ita haberi observaverat Fraternitas Vestra debebat nos informare, ut accelerandae pro possibili huic impressioni aliter consuleremus, sed haec jam praeterierunt. Nunc specifice super sequentibus Nos quantocitius facta cum concernentibus Dominis Praefectis Typographiae cointelligentia informes An 1. possint Chartam si non scriptoriam saltem Bibulam tantae magnitudinis comparare ut exacte servetur formatum Parizpapaianum. 2. an Litterae poterunt adhiberi prout eas desideramus, pro Valachicis et latinis vocabulis ordinariae pro hungaricis vero cursivae. 3. A quo pretio possent hac ratione unam Phyleram imprimere. 4. Intra quantum temporis spatium posset totum opus finem sortiri, ut haec omnia contractui de superfiendo inseri possint, si talem iuire partibus ab utriusque visum fuerit. Caeterum in eo sumus ut synonima vocabula semper ab initio imprimantur vel saltem prout habentur in manuscripto. Qui persisto Fraternitati Vestrae

Balasfalvae, 10 Augusti 819.

addictus
Eppus Joannes.

Românesce: Iubite Frate! La scripta frățieĭ Vóstre din 7. a curenteĭ luni a luĭ August, scrise cu privire la tipărirea Dicționaruluĭ nostru, rescriem părintesce: După ce am fost informat prin Frăția vóstră, că tóte cele de lipsă spre tipărirea acésta se află în Tipografia Liceuluĭ. Noĭ am trimis Frățieĭ Vóstre manuscrisele, și de o dată v'am comis, ca păstrându-se formatul acela al hârtieĭ, carele se găsesce în ediția Páriz-Papaiană cea maĭ de pe urmă, literele maiuscule să se folosésc̆ă pentru cuvintele românescĭ și latinescĭ, apoĭ cele cursive pentru cele ungurescĭ, și așa am poruncit, să te apucĭ de lucru; a bună samă târziŭ esperĭăm, că în restimp de șese săptĕmânĭ Frăția Vóstră abia aț̆ĭ putut, să-mĭ trimiteț̆ĭ proba uneĭ jumătăț̆ĭ de fileră și încă în format

fórte mĕrunt, cu mult mai mic. de cum este Dicţionarul Páriz-Papaian. tipărită cu litere învechite. carĭ în multe locurĭ abia se pot ceti. cu de carĭ acest op nicĭ nu póte. nicĭ nu are. să se termineze. Pe loc ce Frăţia Vóstră aţĭ observat, că acestea sînt aşa. ar fi trebuit. să ne informaţi, ca să purtăm altmintrea grije. pentru ca tipărirea acésta după putinţă să se facă mai înte. dar acestea acum aŭ trecut deja. Acum în special înţelegêndu-te cât mai de grab cu respectivii domnĭ Prefecţi aĭ Tipografiei despre următórele lucrurĭ să ne informezĭ: Dacă 1. pot, să procureze hârtie dacă nu de scris. atunci cel puţin sugĕtóre de atâta mărime. ca să se păstreze deplin formatul Pariz-Papaian. 2. Dacă pot. să se foloséscă litere, pe cum le poftim noi. ordinare pentru cuvintele românescĭ şi latinescĭ. ĕră cursive pentru cele ungurescĭ. 3. Cu ce preţ ar puté. să tipărésca filera în acest chip. 4. În ce restimp ar puté. să se sfârşéscă un op aşa de mare, ca acestea tóte să se pótă înşira în contract, de cum va ar afla părţile amîndóuĕ. că ar fi, să se închie contrat. De altmintrea voim, ca cuvintele sinonime în tot de una să se tipărésca de la început, saŭ cel puţin pe cum se află în manuscris. După carĭ rĕmân al Frăţiei Vóstre

Blaş, în 10 August 819.

adict
Episcop Ioan.

Posta „Unirii".

„Maslinul" şi *„Auspiciile"* nu se pot publica, versurile sînt aşa de schiópe, ér limba . . . . !

Horea. De la anonimĭ nu publicăm nimic, dar şi de altcum corespondinţa a apărut şi în alte foĭ.

Dr. I. S. în *P.* Am primit, adresa s'a îndreptat după dorinţă.

Dr. L. L. în *C.* Va urma.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

Inserate.

Nr. 4429—1901. (23) 1—3

Escriere de concurs.

Până în 16 Septembre n. 1901 se publică concurs la următórele stipendiĭ din fundaţiunile archidiecesane:

I. *Din fundaţiunea Şuluţană.*

1. *Un stipendiŭ de 600 cor.* folosit de Flaviŭ Domşa, care a obţinut diploma de profesor de desemn pentru şcólele mediĭ; la acest stipendiŭ pot concurge tinerĭ, carĭ studiézĕ metalurgia. technica. pedagogia saŭ orĭ ce sciinţă reală. 2. *Dóuĕ stipendiĭ de câte 400 cor.* folosite de rigorosanţiĭ în drepturĭ Victor Gerasim şi Ioan Chirilă, destinate pentru juriştĭ la universitatea din Cluş. 3. *Treĭ stipendiĭ de câte 200 cor.,* folosite de Marcian Căluţ, şi Emil Pop gimnasiştĭ şi de Ioan Hidu, care a absolvat şcóla de cadeţĭ din Sibiŭ, destinate pentru gimnasiştĭ din clasele superióre. 4. *Dóuĕ stipendiĭ de 120 cor.* folosite de gimnasistiĭ Tit Trif stud. cl. V. Blaş şi Ioan Creţu, stud. cl. III., Sibiŭ, carĭ nu şi-aŭ legitimat progresul, ambele destinate pentru gimnasiştĭ în clasele inferióre.

Studenţiĭ înscrişĭ ca ordinarĭ la şcólele de mai sus, carĭ doresc a obţinĕ vre unul din stipendiile înşirate, aŭ să întrunéscă următórele condiţiunĭ şi să dovedéscă:

a) Că sînt românĭ gr. cat miserĭ, născuţĭ în Transilvania;

b) că pe lângă purtare morală bună aŭ din studiĭ calculĭ de eminenţă;

c) dintre concurenţĭ vor avé preferinţă, carĭ vor poté dovedi că, sînt consîngenĭ cu piul fundator, spre care scop trebue să producă atestat compus de respectivul oficiŭ parochial, care să cuprinda tabela genealogică esact dedusă.

d) Concurenţiĭ la suplica *scrisă şi subscrisă de mâna lor proprie* în limba română. aŭ să alăture testimoniŭ şcolastic în copie autentică, carte de botez, atestat de paupertate. testimoniŭ medical şi să numéscă expres institutul. la care şi unde vor continua studiile în anul 1901/902. să determine apriat suma şi soiul stipendiului. după care suplică, că altcum suplica nu va fi luată în consideraţiune. pe cum nicĭ suplicele intrate după terminul mai sus statorit.

II. *Din fundaţiunea Vancea numită „cassa archidiecesană".*

1. *Un stipendiŭ de 200 cor.* destinat pentru studenţĭ gimnasiştĭ. 2. *Un stipendiŭ de 300 cor.* format din stipendiul de 200 cor. folosit de Valeria Petruţă. elevă în clasa a IV. a şcólei de fete din Blaş, şi din un plus de 100 cor. al venitelor fundaţională pe anul 1900, destinat pentru elevele ordinare a şcólelor de fete. 3 *Treĭ stipendiĭ de câte 120 cor.* destinate pentru elevĭ preparandialĭ; stipendiile acestea în sensul §-lui 8 din Literele fundaţionalĭ se vor conferi numaĭ pe anul scolastic 1901/1902. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

III. *Din fundaţiunea „Cipariŭ".*

Dóuĕ stipendiĭ de 100 cor. folosite de gimnasistul absolut Nic. Marcu şi Leonte Cipariŭ. stud cl. III Blaş care nu şi-a legitimat progresul. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

IV. *Din fundaţiunea „David Br. Urs".*

Dóuĕ stipendiĭ de câte 200 cor. folosite de Aurelia Bociat şi Lucreţia Popa, carĭ aŭ absolvat scóla super. de fete din Blaş. Concurenţiĭ aŭ să dovedéscă cu carte de botez. că sînt greco-catolicĕ, născuţĭ în vre una din comunele arondate în comitatele Făgăraş, Sibiŭ şi Hunedóra. cu atestat medical, că sînt deplin sănĕtoşĭ. cu atestate de frecuentare. că sînt şcolarĭ în prima clasă a gimnasiului gr. cat. din Blaş. ĕră fetele în a V. clasă a şcólei de fetiţe din Blaş. şi că aŭ purtare morală bună şi fac progres în studiĭ, şi că sînt saŭ pot fi susceputĭ în seminariul junimeĭ române gr. cat., ĕră fetele în Internatul de fetiţe din Blaş.

V. *Din fundaţiunea „Alutan".*

Un stipendiŭ de 80 cor. folosit de Emil Anca. stud. cl. II. gimn în Bistriţa. care nu şi-a legitimat progresul. Cererile aŭ să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

VI. *Din fundaţiunea „Partenie Moldovan".*

Un stipendiŭ de 80 cor. folosit de şcolariul Ioan Moldovan, care nu şi-a legitimat progresul. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

VII. *Din fundaţiunea „Ioan Daniel (Dănuţ)".*

Un stipendiŭ de 600 cor. folosit de gimnasistul Alesandru Bozo. care nu şi-a legitimat progresul. Acest stipendiŭ numaĭ în acel cas îl pot căpĕta şi alţĭ studenţĭ, dacă între concurenţĭ nu se află consângenĭ de aĭ fundatorului. Cererile aŭ să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

VIII. *Din fundaţiunea „Cercul Orăştie".*

Un stipendiŭ de 80 cor. la care pot concurge numaĭ studenţiĭ românĭ gr. cat. carĭ cercetézĕ gimnasiul gr. cat. din Blaş orĭ vre o academie de drepturĭ şi sînt născuţĭ în vre una din comunele următóre ale cercului Orăştie şi anume: Şibot, Orăştióra de jos, Balomir. Binţinţ. Beriŭ, Cióra, Vinerea, Orăştióra de sus, Grid. Ghialmar, Castĕŭ, Dâncu-mic, Ocolişul-mic, Totia-mică Costescĭ, Cugir. Ieledinţĭ, Ludescĭ, Măgura. Mărtinescĭ, Bucium. Dâncu-mare, Totia-mare, Spinĭ, Pricaz. Petriniŭ, Pişchinţ, Repaş, Romos, Romoşel, Şibişelul-vechiŭ, Sereca, Tămăşésca. Tărtăria, Turdaş, Turmaş, Vaideiŭ, Simeria. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

IX. *Din fundaţiunea „Baldi".*

Un stipendiŭ de 160 cor. folosit de gimnasistul Liviŭ Dumbravă. care nu şi-a legitimat progresul. Cererile aŭ să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

X. *Din fundaţiunea „Klein".*

Un stipendiŭ de 360 cor. folosit de juristul Niculae Vlaicu. care nu şi-a legitimat progresul şi *un stipendiŭ de 240 cor.* folosit de Traian Sanciali, stud. la politechnicul din Viena. care nu şi-a legitimat progresul pe an. scol. 1900—1. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

XI. *Din fundaţiunea „Ramonţai".*

1. *Dóuĕ stipendiĭ de câte 630 cor.* folosite de Tit Perţia, care a obţinut diploma de doctor în medicină şi de Ioan Viciŭ, care a absolvat politechnica din Viena. 2. *Un stipendiŭ 200 cor.* folosit de juristul Virgil Radeş. 3. *Dóue stipendiĭ de câte 268 cor.* folosite de technicul Emil Surdu şi montanistul Liviŭ Horşa, carĭ nu şi-aŭ legitimat progresul. 4. *Patru stipendiĭ de câte 126 cor.* folosite de gimnasiştiĭ absoluţi Ştefan Pop şi Petru Suciŭ şi de Aurel Gerasim, jurist în Cluş şi Ilariŭ Rus stud. cl. VIII. Năsĕud; cestĭ doĭ din urmă nu şi-aŭ legitimat progresul în studiĭ. Cererile să se instrueze ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

XII. *Din fundaţiunea „Gavrilă Vajda".*

Un stipendiŭ de 140 cor. folosit de rigor. în drepturĭ Ioan Mora, care nu şi-a legitimat progresul. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

XIII. *Din fundaţiunea „I. Pop Bota".*

Un stipendiŭ de 120 cor. folosit de gimnasistul Liviŭ Dumitrean. care nu şi-a legitimat progresul; stipendiul e destinat pentru tinerii născuţi în Şard. şi cei consângenĭ cu fundatorul. carĭ frecuentă vre-o şcólă mediă. Cererile sînt a se instrui ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

XIV. *Din fundaţiunea Ştefan Ferdinand Hirsch.*

Un stipendiŭ de 400 cor. folosit de Ioan Mesaroş, rigorosant în drepturĭ, care nu şi-a legitimat progresul.

La stipendiul acesta pot concurge numaĭ românĭ greco-cat., carĭ sînt născuţĭ în comunele următóre: Turda, Copand, Tur, Comiţig, Banabic, Aitou, Sânmărtinul-deşert, Agârbiciŭ Mischiŭ. Sînd. Petridul-de-sus, Petridul-de-mijloc. Petridul-de-jos. Berchiş, Măgura. Schioşĭ (Puszta-Egeres), Pusta-Sâncraiŭ. Surduc. Bicalat, Ţara-inferóră. Agriş (Ruha-Egeres). Muntele-Băişóreĭ, Ocolişul-mic, Ocolişul-mare, Runc. Cacova. Săcel. Litamagiară, Lita-română. Filea-de-jos, Filea-de-sus. Ciurila. Selisce. Sĕlicea, Micuş. Hăşmaş, Magiarus (Magyarság), Şutu. Silvaşul-magiar, Indol. Ceanul-mare, Băişóra. Muntele-Fileĭ (F.-Havas) ca unele, carĭ odinióră aŭ format cesaro-regéscă pretură a Turdiĭ, sub presidenţa fericitului fundator.

Cererile să fie provĕdute cu documentele indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Şuluţane.

XV. *Din fundaţiunea „Elie Vlassa".*

Un stipendiŭ de 340 cor. folosit de Eugen Rösler, student de montanistică în Selmeczbánya, care nu şi-a legitimat progresul. pe lângă următórele condiţiunĭ:

1. La acest stipendiŭ pot concurge nu numaĭ elevĭ, ci şi eleve la vre-o şcólă publică. dacă acestea pot dovedi, că sînt în legătură de consângenitate cu piul fundator.

2. Preferinţă aŭ, pe lângă orĭ ce calcul din studiĭ, întru cât acela este cel puţin suficient, consângeniĭ piuluĭ fundator, ér în locul al doilea fiĭ de preoţĭ archidiecesanĭ.

3. Concurenţii aŭ să alăture la cererĭ: atestat de botez, atestat de eventuală consângenitate cu fundatorul, testimoniŭ medical, testimoniŭ de pe anul scolastic espirat 1900/901. testimoniŭ de frecuentare pe anul scolastic curent. şi eventual şi testimoniŭ de paupertate, întru cât ei nu sînt înrudiţi cu fundatorul.

4. Cererile aŭ să se înainteze la acest consistor până la terminul indicat.

Blaş, din şedinţa consistorială ţinută în 15 August 1901.

Victor Mihályi
Archiepiscop şi Mitropolit de Alba-Iulia şi Făgăraş.

---

190 v. szám (24) 1—1
1901.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróság 1901. évi 27. és 16. számu végzése következtében Dr. Ronai János ügyvéd által képviselt Reisner Em. gyulai czég javára Komáromy Albert ellen 33 és 23 kor. — fil. s jár. erejéig 1901. évi Február hó 22-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján felülfoglalt és 712 kor. 90 fillérre becsült következő ingóságok, u. m.: bolti árucikkek és házibutorok, melyekre a jelen árveréshezi csatlakozás, a nagy-szebeni földhitelintézet mint alapfoglaltató javára 1263 kor. 55 fil. s jár. erejéig egyben kimondatik. ugyszintén Gottschlig Ágoston javára 106 kor. 52 fil. s jár. erejéig csatlakozás mondatván ki, nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. járásbiróság 1901. évi V. 27/3. számu végzése folytán 80 kor. 80 fil. tőkekövetelés, ennek kamatai, és eddig összesen 12 kor. 40 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig helyben alperes üzletében leendő eszközlésére 1901. évi Augusztus hó 28-ik napjának délelötti 9 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Balázsfalván 1901. évi Julius hó 27-ik napján.

Thát György,
kir. jbirósági végrehajtó.

[illegible]-szám (25) 1—1
1901.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróság 1901. évi V. 222. számu végzése következtében Dr. Bocz Elek helyetesitett ügyvéd által képviselt Lánszky Sándor javára Gross Reinhold ellen 434 kor. 88 fil. s jár. erejéig 1901. évi Május hó 28-án foganatositott biztositási végrehajtás utján lefoglalt és 1554 kor. — fillérre becsült következő ingóságok, u. m.: bolti árucikkek nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. jbiróság 1901. évi V. 222/2. számu végzése folytán 434 kor. 88 fil. tőkekövetelés, ennek 1901. évi Május hó 15-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 62 korona 90 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig helyben alperes üzletében leendő eszközlésére 1901. évi Augusztus hó 27-ik napjának délelötti 9 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénz fizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Balázsfalván 1901. évi Augusztus hó 9-ik napján.

Thát György,
kir. jbirósági végrehajtó.

---

436 v. szám (26) 1—1
1901.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróság 1901. évi V. 219. számu végzése következtében Dr. Bocz Elek helyetesitett ügyvéd által képviselt Lánszky Sándor javára Gross Reinhold ellen 395 kor. 48 fil. s jár. erejéig 1901. évi Május hó 21-én foganatositott biztositási végrehajtás utján lefoglalt és 1007 kor. — fillérre becsült következő ingóságok, u. m.: bolti árucikkek nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. jbiróság 1901. évi V. 219/2. számu végzése folytán 395 kor. — fil. tőkekövetelés, ennek 1901. évi Április hó 30-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 58 kor. 20 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig helyben alperes üzletében leendő eszközlésére 1901. évi Augusztus hó 27-ik napjának délelötti 9 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Balázsfalván 1901. évi Augusztus hó 9-ik napján.

Thát György,
kir. jbirósági végrehajtó.

Nr. 83. (22) 2—3

Ediot de licitare minuendă.

Prin aceste se aduce la cunoscinţa celor interesaţi, cum-că Miercuri în 11 Septembre a. c. se va da în întreprindere pe cale de licitaţiune publică minuendă edificarea bisericiĭ celeĭ nóuĕ în parochia Nepos la 10 óre a. m. în localitatea şcóleĭ confesionale din loc.

Preţul clădireĭ este 66.667 coróne 34 filerĭ. adecă şese-zecĭ şi şese mii şese sute şese-zecĭ şi şepte coróne 34 filerĭ. din care substragêndu-se materialul prestat de comună în preţ de 11.848 coróne 96 filerĭ. ca preţ de strigare va servi suma de 54.818 coróne 38 filerĭ, adecă cinci-zecĭ şi patru mii opt sute opt-spre-zece coróne treĭ-zecĭ şi opt filerĭ. Licitanţiĭ vor avé să depună un vadiŭ legal. Planul şi condiţiunile de spese staŭ espuse spre studiare în cancelaria parochială din Nepos în órele oficióse.

Nepos, în 21 Iuliŭ 1901.

În numele senatuluĭ bisericesc gr. cat.

Preşedintele: Notarul:
George Moldovan preot gr. cat. **Andron Petri**

Vasile Chibuloutean
membru în senat.

La espositiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote şi de metal a luĭ

(34) 38 - 52

Antoniu Novotny

în Timişóra-Fabric

se recomándă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea de noŭ a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregĭ armonióse, pe lângă garanţie pe mai mulţi anĭ, provĕdute cu adjustărĭ de fer bătut, construite spre a le întórce cu uşurinţă în orĭ ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o late prin ceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

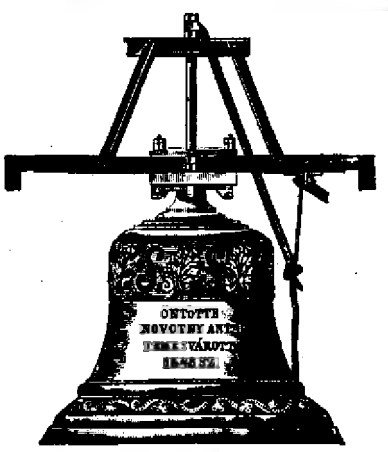

clopotele patentate găurite

de mine inventate şi mai de multe orĭ premiate, carĭ sunt provĕdute în partea superióră — ca violina — cu găurĭ după figura *S* şi pentru aceea aŭ un ton mai intensiv, mai adînc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, **aşa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 408 kg. făcut după sistemul vechiŭ.** Mai departe se recomándă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător, — spre pre-adjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut** — ca şi spre turnarea de **tŏce de metal**. Clopote în greutate de 300 kg. şi mai joş se află tot de una în magazin.

Preţ-curanturĭ ilustrate se trimit la cerere grătuit şi franco.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blas.

Anul XI. Blaş 24 August 1901. Numĕrul 34.

Congrua şi clerul unit.

— *o vóce de afară* —

Starea precară, în care se află de present clerul gr. cat. este recunoscută de toţi şi o ştiŭ acésta contrarii nostri fórte bine, căci atâtea dovezi ne-aŭ dat tot de una, şi mai ales de vr'o câţi-va ani încóce, că acésta stare lor li e bine venită, pentru ca să ne esploateze după bunul plac spre a ajunge la scopul urmărit de ei în decurs de zĕci de ani: la înfrângerea cerbiciei nóstre în cestiuni bisericesci şi naţionale şi supunerea nóstră necondiţionată intenţiunilor lor de interes cultural şi naţional esclusiv magiar.

Ne-am unit cu Biserica Romei şi deci la insistinţa şi promisiunile partidei mai favorisate şi deci mai puternice pe acel timp, strămoşii nostri aŭ contat la un viitor mai fericit din tóte punctele de vedere, şi mai vêrtos aŭ contat la aceea, că clerul unit va fi scos din săracia în care se află şi ast fel se va uşora posibilitatea înaintării independente şi a sale şi a poporului pe care îl păstorésce.

Aŭ trecut mult timp de atunci, aŭ trecut dóuĕ sute de ani şi timpul acesta nu ne-a adus altceva, de cât neclătita credinţă, că promisiunile azi atât de vechi, nu se vor împlini saŭ în casul cel mai rĕŭ, vor ajunge la un sfirşit neasceptat şi nedorit de nimenea.

Tóte confesiunile din ţară, chiar şi fraţii gr.-orientali, atât de urgisiţi pe acelea timpuri, azi sînt împărtăşiţi de o bunăvoinţă, póte neaşteptată de ei, să înţĕlege în forma cum o vĕd ei azi, numai noi gr.-catolicii sîntem supuşi unei probe prea grele, la al cărei sfârşit te îngrozeşti a te şi cugeta.

Şi óre pentru ce? Pentru că clerul nostru înzestrat cu cultura şi inteligenţa recerută de timpul nostru, îşi îndeplineşte cu acurateţă datorinţele sale faţă de stat şi patrie?

Pentru că poporul nostru, condus de acest cler, încă contribue pe altarul patriei în proporţie cu celea alalte popóre cu sângele şi avutul sĕŭ? Saŭ dóră pentru-că ţinem cu atâta cerbicie la sântele nóstre aşezĕminte bisericesci şi naţionale?

Da, o mărturisim pe faţă, că Biserica şi naţiunea ne sînt scumpe ca lumina ochilor, ca sufletul din noi şi nu am permis şi nu vom permite nimănui, nici acum nici în viitor, ca sub anumite îndulciri, fie de ori ce soiŭ, să ni le pângărésca.

Aducă-şi aminte deci aceia, cari cu scopuri ascunse, doresc îmbunătăţirea sorţii nóstre, că o biserică şi naţiune aŭ şi ei, şi ce ar zice şi ce ar face, când ar observa că alţii sub anumite pretexte le împedeca înaintarea saŭ chiar ar voi a-le răpi acestea atât de scumpe elenodii, basa esistinţii ori cărui popor? Cât de mult şi de tare ţin ei la privelegii şi prerogative, dovedesce secolul numai acum apus, plin de lupte pe tóte căile! Nu dorésca deci nici de la noi, ca lasi să fim şi de batjocura lor, şi altor némuri de rîs!

Sîntem cetăţeni devotaţi întru împlinirea tuturor sarcinilor şi datorinţelor impuse nóuĕ, ne sacrificăm totul pe altarul patriei comune, sîntem loiali supuşi Domnitoriului nostru glorios, avem deci dreptul a ne împărtăşi din tóte favorurile acestei patrii, carea nu póte fi numai faţă de noi mastera şi nesimţitóre.

Între ciocan şi nicovală am ajuns prin consultările celea multe ale prelaţilor catolici, referitóre la sistemisarea congruei împreunata cu aşa poreclita „autonomie.“

Protestările iubiţilor nostri Archierei şi celea ale conferinţei din Cluj, că bisericii nóstre nu-i trebuesce o autonomie catolică, termin prea vast, ci autonomia românéscă greco-catolică voim cu toţii; acestea protestări, ca multe altele, aŭ devenit ilusorii, şi azi corul episcopatului catolic întreg nisuesce înainte către ţinta contopirei nóstre în autonomia catolică sperând, că pe noi pentru vr'o sumuliţă bagatelă sub titlu de salar ne vor momi, căci dór săraculuĭ miser întinde-i cât de puţin pentru uşorarea lipsei lui şi étă l'ai deobligat ca să-ţi primésca tóte voinţele şi intenţiunile tale, juste, ne juste fie acelea!

Nu, nici o dată nu! Săraci sîntem o recunóştem, dar avem consciinţa de sine, care ca o stâncă tare va sta ori când în faţa uneltirilor ascunse cât de afund, sub luciul argintului sunător!

Timpurile trecute ne aŭ învĕţat în de ajuns, ca mai trezi să fim în viitor şi apoi vedem şi cunóştem, că şovinismul autonomiştilor azi a devenit atât de îndrăzneţ încât uitându-şi de scopul sfînt şi măreţ al Bisericii lui Christos pe pământ, voesce a să obtrude şi până lângă altariul Domnului puterilor!

Între ast fel de împrejurări critice şi pe lângă prevederea sigură a desastrului ce ameninţă biserica nóstră greco-catolică, devisa nóstră să ne fie: *autonomie românéscă greco-catolică cu abandonarea congruei catolice şi întregirea venitului din partea statului pe calea autorităţilor nóstre supreme bisericesci.*

La acésta se recere însĕ solidaritate, care este principiul pe care se basézĕ ori ce acţiune doritóre de a ajunge la un scop just şi drept.

Şi se pare că e o *făcătură,* că la poporul românesc tocmai acest principiŭ şi aplicarea lui mai în tóte acţiunile sale e cu totul ne băgat în samă, ba chiar uitat.

Ni-o dovedesc acésta desastrele la cari am ajuns pe tóte terenele şi mai ales pe cel naţional.

În contra nóstră ca Biserică, cu drepturi date şi recunoscute prin atâtea decrete şi patente împărătesci, se luptă azi sistematic pe dóuĕ căi, cu scopuri contrare libertăţii şi caracterului religiunei nóstre. Nu e timpul sosit, ca să arătăm desastrele isvorîte din succesele acestor lupte, ori ce bărbat cu inima pentru biserica sa şi care a urmărit cu atenţiune desbaterile în cestiunea congruei, pe cum şi modul împărţirii nefericitului ajutor de stat, póte prevedé uşor sfârşitul.

E timpul suprem ca să ne decidem şi noi a ne apăra libĕrtatea şi autonomia nóstră bisericéscă, basa desvoltării şi consolidării individualităţii nóstre naţionale, dacă nu voim, ca să se rostéscă asupra nóstră judecata lumii civilisate, că sîntem un popor, cari se părăsesce el însuşi pe sine!

Da, să începem cu toţii, cler şi popor, până încă nu e târziŭ, o mişcare solidară şi sistematică întru apărarea sfintelor aşezăminte ale bisericii nóstre şi a asigurării esistinţei nóstre ca cler independent.

Mai înainte de tóte solidari să fim cu toţii, toţi pentru unul şi unul pentru toţi, cu o inimă şi suflet şi într'un cuget şi simţĕmînt solidar, să ne decidem la o defensă legală, chiar la luptă permisă faţă cu toţi, cari nisuesc contra caracterului religiunii nóstre, contra libertăţii şi autonomiei nóstre.

În scopul acesta o adunare de cler și popor imposantă, unde să ne descoperim durerile nóstre, să ne formulăm, precisăm și presentăm postulatele nóstre asigurate prin legi și bule papalĭ, apoĭ chiar o deputațiune la Înaltul și gloriosul nostru Rege apostolic cu un memorand redactat în sensul: că noĭ autonomie românéscă gr. cat. voim și intregirea venitelor preoților de cătră stat pe calea autorităților nóstre supreme bisericescĭ.

La acésta să ne gândim cu toțiĭ între împrejurările critice la carĭ am ajuns, să ne gândim și lucrăm până încă nu e târziŭ!

Să ne facem datorința față de noĭ și posteritate, a căreĭ judecată ne va urmări și în morminte, ér peste ceĭ nemernicĭ și slabĭ de înger să trecem la ordinea zileĭ pe buzele nóstre cu un zimbet de compătimire.

frate mic.

Revistă bisericéscă.

Roma. Aicĭ s'a constituit un comitet, care să pórte de grije de bunul și vrednicul succes al serbărilor iubilare, ce se vor ține din prilejul aniversării a 25 a Pontificatuluĭ Sfinției Sale. Comitetul provócă în cuvinte însuflețite lumea catolică, să participe la serbările acestea.

Revistă politică.

Franța. O vie bucurie a cuprins pe Francezĭ la scirea, că Țarul cu Țarevna vor visita Franța. Ziarele tóte sînt pline de lungĭ articolĭ asupra acestuĭ eveniment îmbucurător. Deși programa nu e statorită încă oficios, totuși să vorbesc de reviste navale și alte serbărĭ ce se vor aranja în onórea marelui aliat.

Transvaal. Generalul Kitchener a dat o proclamație în care spune, că va purcede de aicĭ înainte cu cea maĭ mare asprime. Proclamația acésta a făcut sânge réŭ nu numaĭ la Burĭ, ci chiar și în Anglia. Generalul Botha a rèspuns cu aceea, că a promis să împusce pe toțĭ oficeriĭ englezĭ prinșĭ. Lordul Salisbury a fost provocat să demânde luĭ Kitchener să revóce proclamația care în loc să liniscéscă, va esacerba numaĭ pe Burĭ.

Corespondințe.

Mormîntul lui Acațiŭ Barcsai.

— Scrisóre particulară a „Unireĭ.“ —

În tractul protopopesc al Fărăgăuluĭ, din cottul Clușuluĭ se află comuna românéscă, Cosma. În acéstă comună, în imediată apropiere de grajdul parochial, se află o simplă cruce de lemn, care pórtă inscripțiunea: *„Aci odihnesce în Domnul Krai Borciai,“* ér maĭ în jos: *„Ridicată prin Váradi Simion spre vecinică pomenire.“* — Aci se susține de cătră unĭ, că ar fi înmormîntat principele de odinióră a Transilvanieĭ Acațiŭ Barcsai.

Pentru a face săpăturĭ în fața locului și pe basa documentelor istorice a constatată identitatea mormîntului, o comisiune din Cluș, constătătóre din vice-comitele Dozsa E. Dr. Márki Sándor prof. univ. Dr. Posta Béla prof. univ. Pompeiŭ Hossu protoinginer comitatens. Pákey Lajos architect și Hevesi redactor la M. Polgár din Cluș, însoțiți de doĭ frațĭ Barcsai Domokos dep. dietal și Barcsai Tamás proprietar, ca descendenți ai fostuluĭ principe. pe cum și alțĭ mulțĭ din jur, aŭ eșit în 16 crt. la fața locului în Cosma. Fiind că mormîntul din cestiune este ingremiat cimiteriului gr. cat. și respective intravilanului parochial, vice-comitele a avisat pe Escelența Sa Mitropolitul nostru, cerêndu-i concesiune. care a și binevoit a o da. delegând din parte-i pe protopopul tractului Clemente Raicu și preotul din Cosma S Chibulcutean.

Causa cercetăriĭ mormîntuluĭ.

Pe cum acest mormînt a stat aprópe 250 anĭ necunoscut de nimenea, așa zicêndu, afară de poporul din Cosma. ar fi potut sta și pe viitor, póte încă atâta. Cum am amintit mai sus, grajdul parochial e aprópe de mormînt. Preotul, ca și antecesorul séŭ, gunoiul din grajd îl scóte cătră mormînt. Notariul român, venind în conflict cu preotul, îl provócă pe acesta să ducă gunoiul de acolo. Preotul nu ascultă, ér notarul face aretare la pretură și de aci merge maĭ departe la comitat. Vice-comitele om noŭ, voind să arete zel patriotic. face pașĭ pentru cercetarea mormîntului.

Cercarea documentelor.

La órele 10 a. m. comisiunea sosind, maĭ întâiŭ ïea la desbatere indiciile, carĭ ar poté servi de basă la constatarea identitățiĭ mormîntuluĭ. Un Kelemen, filosof abs. elev al luĭ Dr. Márki. prin datele sale stărulește a arĕta. că în Cosma trebue să fie mormîntul luĭ Acațiŭ Barcsai, ér Simeon Zehan. preotul gr. cat. din Breț basat pe

Feuilleton.

Un scriitor din Maramurĕș.

— Artemiŭ Anderco Honorodeanu. —

Am făcut o călĕtorie prin țara luĭ Dragoș. În decurs de 12 zile am cercetat tot jurul *Sighetuluĭ,* capitala Marmațieĭ, și apoĭ într'o escursiune de 3 zile — grație dluĭ Dr. Florentin Mihályi, advocat în Sighet — am percurs întreg ținutul locuit de Românĭ al comitatuluĭ Maramurĕș, valea *Vișeuluĭ* și valea *Izeĭ.*

Reîntors din acéstă plăcută escursiune, cu bogate impresiĭ și esperiențe, sînt vesel, că aduc cu mine plăcuta descoperire a scrierilor unuĭ genial fiŭ al Maramurĕșuluĭ, regretatul *Artemiŭ Anderco Honorodeanu.* Și de odată cu acéstă veste, de sigur nóuă și înveselitóre pentru publicul românesc, daŭ din aceste scrierĭ o scurtă piesă, de pregustare pentru seria de publicațiunĭ, ce sînt autorisat și încredințat să le fac prin ziarele și revistele române.

Nu mĕ estind acum la detaiurile escursiuneĭ, la bucuria ce am avut în *Borșa,* — ultima comună pe valea Vișeuluĭ, la pólele „Pietrosuluĭ“ — în casa dluĭ Alesandru Anderco, când vĕdênd fotografia fratelui sĕŭ regretat, din vorbă în vorbă, am ajuns să vĕd înaintea sufletuluĭ meŭ figura ideală a unuĭ tinĕr din școla entusiastuluĭ Dr. *Drăgescu,* tinĕr care sub ceriul senin și albastru al Italieĭ, la Turin, a renăscut ca Român și scriitor român, și se vĕd înaintea mea pe masă, vre-o zece volume frumos compactate, de scrierĭ, carĭ cuprind ideile și sentimentele înalte ale sufletuluĭ, care, durere, așa de tinĕr a trecut de la noĭ, spre paguba, aprópe ireparabilă a Maramurĕșuluĭ.

Artemiŭ Anderco era fiul preotuluĭ român din Borșa, Alexe Anderco, care se vede a fi fost un preot fórte instruit. Biblioteca ce a rĕmas după dînsul — sînt numaĭ câțĭ-va anĭ de când a murit — dovedesce, că era un bun teolog, iubitor de literatură, ba însuși un literat. Am vĕdut între scrierile rĕmase de dînsul un fragment de *Lexicon,* care samĕnă cu Lexiconul de Buda. Membriĭ familieĭ spun, că a scris ceva despre invasiunea Tătarilor de la 1717, când aŭ și fost sdrobiți la strimtórea văiĭ Vișeuluĭ, de sus de Borșa, care acum se numesce *Valea Tătaruluĭ.* Scrierea acésta n'am putut'o vedé, căcĭ în grabă — de abia vre-o treĭ óre am petrecut în familie — nu s'a aflat. Sper însĕ că se va găsi.

Tinĕrul Artemiŭ, — saŭ cum îĭ ziceaŭ acasă după tristul obiceiŭ al locului: Arthur — a moștenit de la tatăl sĕŭ un suflet frumos, iubitor de literatură. A studiat tot în școle ungurescĭ; nu scia scrie în limba maternă, póte o și vorbia cu greŭ, dar încă de student gimnasial își purta ziarul sĕŭ, în limba magiară, sub titlul *„Naplóm“.* După cum însuși spune în *„Ziarul“* sĕŭ (acum românesc) din 1872: „scrisul *Naplóm* din 1871 . . . conține maĭ mult de 500 pagine octav mic.“

Absolvând gimnasul la 1871, de sigur cu succes eminent, *Artemiŭ Anderco* a concurs după stipendiul ce societatea *Transilvania* din Bucurescĭ îl dădea și atuncĭ câte unuĭ tinĕr de la noĭ. Cererea luĭ era numaĭ de treĭ șire, și acéstă scurtime și precisiune a plăcut așa de mult președintelui societățiĭ, regretatul *Ales. Papiŭ Ilarian,* în cât l'a ridicat pe Anderco peste toțĭ concurenții. Cu stipendiul de la *Transilvania* fiul Maramurĕșuluĭ s'a dus să studieze medicina la *Turin.* De sub „Petrosul“. cel cu aprópe vecinic omet tinĕrul de 20 de anĭ ajunge sub cerul blând al Italieĭ, la Turin, de unde vede în depărtare Alpiĭ.

Maĭ mult de cât schimbarea de climă și celelalte marĭ schimbărĭ, a influințat asupra luĭ Anderco schimbarea mediuluĭ social. Din mediul străin, orĭ inficiat de străinism al Marmațieĭ, el a ajuns în mijlocul uneĭ tinerimĭ culte de frațĭ, în cercul unor studenți românĭ, al căruĭ suflet era *Drăgescu,* entusiastul poet, autorul volumuluĭ: „Amor și Patrie“ și autorul broșureĭ „Dorurĭ și Speranțe“, ce apărură la Turin.

Ce influință va fi avut asupra luĭ Anderco, cel crescut între Ungurĭ, acest cerc de ómenĭ tinerĭ, apoĭ literatura și arta italiană, cu care s'a făcut în curênd cunoscut, se póte închipui. Dar nicĭ nu trebue să ne

„APA MINERALĂ (AMARĂ) FRANCISC IOSIF“ este unicul **purgativ-natural** și plăcut la gust.

istoricul Bethlen și pe unele notițe inedite aflate la preotul gr. cat. din Gurghiu Nicolae Petru, dovedesce că mormîntul lui Barcsai nu e în Cosma ci în Rîpa, unde tocmai așa i-se pastrézá memoria ca și în Cosma.*) — E de părere, că aci în Cosma póte să fie înmormîntat Barcsai Gáspár fratele lui Acațiu, care a fost trimis de cătră acesta înaintea lui Kemény la Ormeniș și a căzut în lupta de aci. Ormenișul cu Cosma sînt mai aprópe și cad într'o linie, ér între Cosma și Rîpa este o distanță de cel puțin 50 Km. apoi și drumul cătră Cetatea-de-pétră mai direct e pe la Rîpa, de cât pe la Cosma.

După confruntarea documentelor se cércă:

Ce zice tradițiunea?

Se chiamă de față ómeni betrâni, ca un Truța notar pensionat și un Váradi Petre din familia care a conservat crucea la mormînt, ambii în vrîsta cam de 80 ani. Truța spune că la bétrînul protopop din Cosma, Gavriil óre când Chețan, era o carte pe care dînsul a cetit pe un párete scrise cuvintele: Hic jacet Acatius Barcsai princeps Transilvaniae. Mai spune că a audit din bétrâni, că o dată să fi umblat pe acolo doi indivizi din familia principelui și aflându-l mormîntul în stare desolată, s'au înțéles ca să-i perpetueze memoria prin un monument. Acești doi descendenți însé unul era catolic, altul reformat. Catolicul a voit să-i pună cruce, ér reformatul statuă, și nepotêndu-consimți unul cu altul, s'au dus lăsând mormîntul desolat pe cum l-au aflat. Cel alalt bétrân, Váradi, spune, că el a audit de la mosul séu, că acela cine e înmormîntat acolo, a picat în luptă pe hotarul comunei vecine Hărastăș, și că a fost un om scump. Câtă vreme n'a fost pusă crucea, în tot anul bătea ghiața hotarul comunei, ér de când e pusă crucea, de atunci nu mai bate.

Strábunii séi au luat asupraș sarcina de a griji crucea și tot de una când aceea se putrédia punea alta nóuă. Alte indicii tradiția nu póte presta.

*) După Bethlen și notițele aflate, (pe carî păr. Petru, ar face fórte bine să ni le trimită, Red. U.) Barcsai sub pretextul unei vênătorî, a fost chemat din Gurghiu de cătră rivalul séu Ioan Kemény la Jeciu (Véts în castelul acestuia. Aci însé în loc de a merge la vînat a fost prins, legat de o telégă cu 2 boi și trimis la Cetatea-de-pétră (Kővár). Escortătorii, pe cum li-a fost demandat, nóptea la *Rîpa*, l'au lovit cu drugi în cap și l'au omorît, ér trupul lui a stat 6 septemâni neînmormîntat, până când românii de acolo din milă, au săpat o grópă, și în aceea l'au aruncat rămășițele descompuse.

Un incident neplăcut.

Pe când comisiunea confronta documentele și asculta martorii, singurul unguraș scăpătat din Cosma Pataki György, voind să se arete mare patriot, cere cuvînt și începe a spune, că familia Váradi, care a conservat crucea la mormînt, e magiară căci și numele e magiar și începe a revindeca pe parte magiară acest merit. Firesce, că n'a fost ascultat de nimenea și aserțiunea a căzut de sine, căci când Váradi a fost ascultat, a trebuit înterprete nesciind el nice o vorbă ungurésce. Apoi numele Váradi n'are să altereze nimica, căci este sciut, că românii din Cosma toți sînt nobili (nemeși) și apoi în diplomele nobilitare numele ocură ungurésce, de și familiile în sine sînt române.

Eșirea la mormînt.

După acestea comisia hotărésce a eși în fața locului. Aci ajunși cu toți, se inspecționézá mormîntul și experții află de consult să se facă săpături, deși după atâta anî, puțină nădejde e de a afla ceva. Urmézá vorbirî, și anume vice-comitele arată scopul eșirei în comună și mulțumesce Esc. Sale Dlui Mitropolit Mihályi, pentru că a conces cercetarea mormîntului. Apoi preotul reformat din Teaca ține un discurs patriotic, îndemnînd ca prin contribuirî benevole să se colecteze pentru ridicarea unui monument la mormîntul principelui. Acestia ambii au vorbit în limba magiară, ér românesce a vorbit Dl Iuliu Mera propr. în Cosma. Apoi s'au întors în cancelaria notarială unde au luat dejunul ér la ½2 óre au trecut cu toții la Băița, la prânz în curtea dominală afară de dl inginer Pompeiu Hossu, care s'a întors cătră Reghin.

Ast fel s'a terminat acésta escursiune. Că facutu-s'a óre din motive istorice, ori dóră numai din rancóre și reclam, se va vedé mai târziu. Arâta este cert, că dacă așa tare ar fi dorit a afla mormîntul lui Barcsai, atunci pe cum au eșit la Cosma, tocmai așa ar fi trébuit să lasă și la Rîpa, căci documentele mai tarî, tóte stau pe acésta parte.

S. Z.

Câte-va episode din viața pastorală.

Zorlențul-mare, în August 1901.

II.

Altcum stă lucrul, având de a face cu un popor străin de persóna și intențiunile preotului, sau chiar agitat și corupt prin ómenî rêi și interesați.

În general este sciut, cum-că orî ce acțiune produce reacțiune, ast fel și acțiunea preotului se reagéză de cătră popor, de unde nu fără motiv a zis un protopop

---

Las acum să urmeze o mică piesă din *„Ziarul“* lui Anderco. Este introducerea, întitulată *„Cătră tine, geniul limbei . . .“* ce Anderco o pune în fruntea „Ziarului“, atunci când *începe* a scrie românesce, la 1872.

Mai târziu, limbajul séu poetic, devine din ce în ce mai frumos.

Micescî, 22 August 1901.

Dr. E. Dăianu.

Cătră tine geniul limbei. . . .

(Turin, 1/I, 1872.)

Cătră tine, geniul limbei nóstre, cătră tine mě întorc acuma, când îmi ieau *întâia órâ* condeiul în mână, ca să depun cugetele mele în limba-mi proprie, în limba cea dulce maternă. Am comis crime; am fost pécătos: te-am negligeat. Fu un timp, în care eŭ mai nu uitasem darul téŭ, ce mi-ai conces cu laptele maicei. Fu timp, în care mi-se presenta cu tótă goliciunea, lipsirea ta, — și sosi un timp, care fu martorul rușinilor mele; timpurî ce-mi deteră și pocăință și pedépsă.

Și acuma, când cu paginile acestea îți aduc ofertă (prinos) te rog, o geniŭ al limbei nóstre, ca să primescî incensul debil al meŭ: uită trecutul, revérsă-ți darurile asupra rentorsului!

Să fii îndurător; tu scii, că sémînța sub altă climă, în pămînt străin, produce florî de colóre schimbată, de frumseță perdută, — fără miros. Eŭ fui plantat în pămînt străin: doi-spre-zece anî mi limbi străine m'au încunjurat.

Să fii îndurător; tu scii, că cu alte limbi nu mě-au înveninat simțémintele străine. Tu ai vědut disputând pe micul *„Vad oláh“* în club, în școlă, în societatea de lectură, despre originea, despre gloria acelora, pe carî contrarii lui îi numiaŭ: „zagyvalék“.

Să fii îndurător; tu scii, că am lucrat pentru altarele tale: catedra, prelecțiunile unșilor téi *Botezanu* și *Mihali*. *) Tu scii, că *„Dragosiana“* ție s'a consacrat.

Să fii îndurător, dacă mě vedi oferind acuma pentru altarele tale părțile cele mai nobile din mine; dacă-ți promit hecatombă măréță în viitor: consideare, onóre, glorie!

Ție, geniule, ție tóte acestea pentru iertare, pentru darurile tale.

Artemiŭ Anderco Honorodeanu.

*) *Botezanu* și *Laurențiŭ Mihali*, aŭ fost scriitorî buni și buni naționaliști maramureșenî, tot așa de puțin cunoscuți însé — pentru noi — ca și *Anderco Honorodeanu*. — Nota editorului.

veteran: „se constată, cum-că de regulă numai acolo este poporul renitent față de preot, unde acesta este activ, voind a-l trezi din letargia, în care se afla.“(?!)

Şi în adevĕr, multe sînt neplăcerile provocate parte de ignoranță, parte de mălițiа unor ómeni pătimași din popor, carî pot aduce pe preot în situațiunea critică, saŭ a lăsa din mâni frânele conducerei, rĕscumpĕrându-şi pacea şi siguranța esistinței cu sacrificarea celor mai sacre interese, saŭ a nu ceda şi a fi preparat să lupte cu tóte eventualitățile câte le pot inventa sufletele negre ca pĕcatul.

Se ilustrăm aceste afirmațiuni, din multe numai cu unele casurî concrete. În parochia X a fost datina învechită de a fi angajat de învĕțător numai acel individ, care avea mai puține pretensiuni de plată, mai obligându-se a tracta din aceea şi pe corifeiî poporului.

Aicî încercarea preotului de a cassa saŭ sista acea datină absurdă şi desastrósă învĕțământului, se isbi de resistința înverşunată a poporului. Alte casurî: unul dintre fruntaşiî poporului, un lacom, fiind vecin cu sesiunea parochială, se ispitesce de pofta averei străine şi ocupă o parte din acea realitate pentru sine. Preotul observă fapta nelegiuită şi încercă pe cale pacinică a recâştiga locul înstrăinat, însĕ se convinge, că el a pus numai oleŭ pe foc.... Altul, concredut cu administrarea averei bisericescî, în complicitate cu consoțiiî de principiî, o defraudéză şi declină de la sine orî ce responsabilitate. În ast fel de împrejurărî, voind preotul a susține pacea, în casul prim va trebui să sufere daună materială ér în al doilea tacite să se facă însuşi complice cu autorul crimei.....

Într'aceea preotul luptând cu tóte pedecile şi greutățile, carî ca munții se ridica în contra activității lui, nu trebue să uite, că el este lumină pusă pe masă, să lumineze tuturor şi că atare e dător să se perfecționeze mereŭ, mai seiind şi aceea, că el este păstorul turmei cuvîntătóre, rĕscumpĕrată cu prețiosul sânge a Domnului Nostru Isus Christos, pe care are datorință a o nutri cu învĕțături salutare, apĕrându-o de inimicii perdĕtorî.

Peste aceste preotul mai este conducĕtor nu numai în afaceri de religiune şi moralitate, ci în tóte relațiunile vieții poporului, veghind zi şi nópte asupra intereselor lui vitali, spre a deveni un popor plin de viață, viguros şi deştept.

Aceste sînt tot atâte datorințe şi sarcini impuse preotului de însăşi chemarea lui, fiind responsabil de împlinirea lor înaintea lui Dumnezeŭ şi a lumei.

Dar ce e de făcut, când el esauriindu-şi tóte forțele fisice şi spirituali, nu mai póte lupta cu greutățile enorme, ce i-se opun, mai vîrtos, că spre acea luptă nu-l ajută nicî alte mijlóce materiale indispensabile la orî care întreprindere şi acțiune salutară?

Şi acum am venit la acel punct însĕmnat, pe care se basézá tótă activitatea unui preot, adecă: recunoscința şi scutul autorității sale bisericescî; pentru că, ce ar deveni un preot, care ajuns între ast fel de împrejurărî critice, nu va fi susținut de autoritatea competentă? aŭ nu va fi espus acela periculuĭ, de a se prăbuşi în abisul celeî mai crude nefericirî?

Nu voiŭ mai continua cu descrierea casurilor triste, obvenitóre în viață pastorală, ca să nu-mî atrag observarea de pesimist, ci pe basa celor espuse voiŭ constata dóuĕ adevĕruri: primo, că posițiunea preotului stărnitor întru împlinirea datorințelor sale oficióse, este dintre cele mai dificile, atât din respect la popor, cât şi la superiorii sĕi, secundo, că pentru a-şi puté cu efect desfăşura activitatea sa binefăcĕtóre între popor, preotul are neapĕrată lipsă de sprijinul autorității superióre bisericescî.

Ioachim Crişan
paroch gr. cat.

Scrisóre din Budapesta.

— De la corespondentul nostru. —

(Oficianții. — Cremătoriî. — Alegerile. — Ciceroniî. — Szilágyi.)

(Oficianții.) Oficianții de stat aŭ început o mişcare fórte mare spre a-şi puté ajunge ameliorarea salarului. În tótă țara țin şedințe îşi aleg delegați la congresul ce se va ține în causa acésta în 21—23 Septembre în Budapesta. Lukács, ministrul de finanțe, a ținut o vorbire, în care a acusat pe oficianți, că ar avé aplicări spre grevă, şi că ar fi mai bine de s'ar lăsa de ast fel de mişcări. Vorbirea acésta a produs grozavă indignare în tótă țara — şi protestele eraŭ gata. Chiar şi ministrul președinte a declarat prin foile sale, că vorbirea aceea nu a conținut părerea guvernului — ci numai părerea proprie a ministrului. După cum sum informat, mişcarea va avé efect, căcî chiar Lukács a dat apoi ordin, că în ministerul sĕŭ să se facă calcul, cum s'ar puté satisface dorințelor oficianților.

Dorințele lor sînt următórele:

1. Salarul să fie egal cu al oficianților din Austria. Banii de cortel cu a oficirilor.

2. Avanjarea în salar în decurs de cincî ani să fie asigurată.

3. Vĕduvele să capete 50%, şi copiî fiesce carele banî de susținere.

4. Aniî serviților să fie egal cu a profesorilor de la şcólele mediî — treî-zecî.

5. Să se stérgă timbrele cuitanțelor.

(Crematoriî.) În Pesta de mult tot se vaită cercurile — aşa numite higienice — că ar trebui introduse crematorile. Ministrul de interne a aprobat acum propunerea senatului, să ardă cadavrele îngropate în cimiteriŭ înainte de 1875 să ajungă publicul în posesia unui cimiter curat. Secțiunea de ingineri acum studiézá causa, şi nu peste mult se vor ridica în cimiter crematorile.

(Alegerile.) În tótă țara se pregătesc spre alegerî. Se vede că mórtea lui Szilágyi va da o față nóuă parlamentului. E temere, că clica lui Tisza, va ajunge érăşi la putere. Se svonesce ca sigur, că alegerile vor fi numai în Novembre. Trebue să vĕ şoptesc, că e în ferbere un partid aşa numit „creştinesc“ — care va avé cu mult mai mulți aderenți, ca partidul poporal. De voi sci mai mult despre el — vĕ voi informa.

(Ciceroni.) Senatul orăşenesc a hotărît în una din săptĕmânile trecute, ca în Pesta să aplice ciceroni, carî pe lângă plată puțină să călĕuzéscă pe străini. Hotărîrea acésta e laudabilă, căcî până acum de multe orî se întîmpla, că un străin era constrins să cutriere stradele, fără aşi ajunge scopul propus — saŭ să devină pradă unor ómeni periculoşi. Hotărîrea acésta va trece acuşi prin tóte favorurile — şi atunci străiniî la tóte garele vor fi întîmpinați de ciceroni.

(Szilágyi.) Desideriŭ Szilágyi, marele om de stat a murit. Pentru politica magiară e o perdere mare, căcî el a fost „maşina de trierat“ a statului. De el se temeaŭ toți ca dracul de tămâiă. Caracterul sĕŭ pur a impus tuturor. El a trimis pe Bánffy în pensiă — el a esoperat şi a pretins legea de incompatibilitate. Tóte foile sînt pline cu numele sĕŭ şi cu date interesante din viața decedatului. Sora-sa e nevasta unui român cu numele Dionisiŭ Poynár — jude la tabla regéscă.

A început cu jurnalistica, dar după cum s'a esprimat acum fostul sĕŭ redactor — a fost jurnalist slab. A ajuns tot, ce un muritor póte ajunge în politică. A fost profesor universitar, ministru, președintele parlamentului, conducĕtorul clubului etc.

În tótă viața a fost garçon. După cum se esprimá amicii sĕi — dacă-i potem numi aşa — pentru aceea nu sa însurat, căcî ca tinĕr a fost amoresat în o femee, ce a devenit nevasta altuia. Simța cât de greŭ e a trăi sĕngur, fără familie — fără prietinî adevĕrați. De multe orî zicea:

Omul garçon trăesce ca un zeŭ, dar móre ca un câne. Ér omul însurat trălesce ca un câne şi móre ca un înger.

Ca presidentele parlamentului era grozav. Tóte partidele aveaŭ fricá de el. În fluctuațiunile cele mai marî scia să facă pace.

Corpul sĕŭ era grozav de mare. În tot anul mergea la Carlsbad spre a face cură de slăbire. Grăsimea şi-a căpĕtat-o prin apetitul cel mare — de care era renumit. Se zice, că o şoncă saŭ o gâscă îngrăşată o mânca de o dată.

Spre a ține o vorbire se pregătia săptĕmâni întregi. Înainte de a o ține în parlament, nu putea nime vorbi cu el.

Din mai multe întîmplări deduce lumea, că a fost om cu inimă bună — deşi în viață îl țineaŭ de om rĕŭ.

Când era ministru, un deputat a intervenit la dênsul rogându-l ca pe un cunoscut al sĕŭ să-l denuméscă de jude. — Mĕ voi informa rĕspunse Szilágyi.

Peste vre-o câteva zile se întâlnesce cu deputatul respectiv — Frate, nu-l pot denumi.

— Pentru ce?

— M-am informat. Bé mult şi e fórte dur.

Deput. se gândi şi respunse cam în glumă.

— Escelență! Te asigur că nu bé mai mult de cât mine, şi nu e mai dur de cât tine.

Szilágyi îl privi aspru şi în cealaltă zi — pretinul deputatului a fost numit de jude.

Senatul orăşănesc în semn de recunoscință va numi strada, unde a locuit el, Szilágyi Dezső-uteza.

Pestanul.

Convocare.

Adunarea generală a *„Reuniunii“* învĕțătorilor gr. cat. din Archidiecesa gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş, în anul curente se va ține în 23 şi următórele ale lunii lui Septembre, conform conclusului luat în şedința comitetului central din 20 Aprile a. c. p. 6. Programul se va comunica mai târziŭ.

La adunare se invită toți ceî îndreptățiți prin §-l 26 din statutele „Reuniunii“.

Blaşiŭ în 23 August n. 1901

pentru „biroul central“
Georgiŭ Muntean
președinte.

Nr. 208—1901.

ÎNSCHINȚARE.

Pentru anul scolastic 1901/1902 susceperile la gimnasiul superior gr. cat. din Blaș. se vor face în modul următor:

În 31 August se vor ține esamenele corectóre. supletóre pe cum și esamenele de suscepere cu cei ce viu în I-ma clasă gimnasială fără testimoniŭ de pe a IV. cl. elem. pop.

În 2—3 Septembre se vor înscrie studenții, carî aŭ frecuentat în anul scolastic 1900/1901 la acest gimnasiŭ, pe cum și aceia. carî vor veni de la alte școle medie. în cât va admite locul. ce ne stă la dispositiune.

În 4 Septembre la 7 óre diminéța învocarea Spiritului Sfînt și S. liturgie, după aceea cetirea și esplicarea legilor scolastice. ér la 9 óre începerea prelegerilor regulate.

Acei școlari. carî vor veni după 3 Septembre. vor avé să documenteze causele întârzierii. După 8 Septembre directorul gimnasial nu mai póte primi pe nime ca scolar ordinar.

Condițiunile de primire sînt:

1. Fie care școlar. să se presinte la directorul gimnasial cu testimoniul de pe anul scolastic trecut. chiar și dacă ar fi absolvat clasa la gimnasiul nostru.

2. Școlarinl. care vine pentru prima óră la acest gimnasiŭ. are să se înfățișeze cu părintele saŭ tutorul sĕŭ. să producă *carte de botez, testimoniŭ de pe clasa absolvată* în anul scolastic trecut. și *dacă a trecut de 12 anĭ, atestat medical despre revaccinare.* Aceștia în cas de lipsă. se vor supune unui *esamen supletor.*

3. În clasa I gimnasială se vor primi scolariĭ. carî aŭ împlinit 9 anĭ. nu aŭ trecut însé de 12 anĭ. Aceștia trebue să arete că aŭ pregătirea recerută. prin producerea unui testimoniŭ de pe clasa IV poporală. saŭ prin esamen de suscepere Față de aceia carî aŭ trecut de 12 anĭ. decide corpul profesoral.

Despre aceia. carî vin pe clasa a V. tractézĕ adausul. ce urmézĕ mai în jos.

4. Încuartirarea să póte face numaĭ la case. în contra cărora directorul și profesoriĭ de clasă nu fac nicĭ o escepțiune.

5. Cei ce n'aŭ umblat la școlă în anul trecut. aŭ să-și documenteze causa rĕmânerii de la studiŭ. și se vor supune la tot casul unui *esamen supletor,* de la resultatul căruia va depinde susceperea.

6. Școlariĭ sînt datorĭ a se provedé cu tóte cărțile de școlă; le este oprit a se folosi de alte edițiunĭ. de cât de cele prescrise. Cu ocasiunea înscrierilor sînt de a se plăti următórele taxe: *taxa fundamentală,* care pentru cei ce aŭ mai frecuentat la acest gimnasiŭ este *6* cor.; ér pentru cei ce viu prima óră la gimnasiul nostru este *12* cor. De la acésta nu se dispenséză nicĭ un student. Aŭ să solvéscă apoĭ ca *banĭ de școlă* cei din clasa I—IV câte *18* cor. ér cei din clasele V—VIII câte *30* cor.

De la solvirea banilor de școlă se dispenséză *studenții* cu portare morală *bună* și progres — cel puțin — *bun.* Suplicele pentru scutirea de la banii de școlă. provĕdute cu testimoniŭ scolastic și atestat de paupertate. sînt de a se înainta direcțiunii gimnasiali în 3 zile după începerea fie cărui period.

La cele înșirate mai sus se mai adaŭg următórele:

a) Școlariĭ carî aŭ avut nesuficient din vre un studiŭ și doresc să se supună la esamen corector, se vor însinua la acel domn profesor, care i-a fost în anul scolastic 1900/1 profesor de clasă, aducênd cu sine testimoniul din anul scolastic trecut. Esamenele corectóre se vor ține în 31 August a. c. de la 8—11 óre a. m. și de la 3—5 óre d. a.

b) Școlariĭ carî trĕbuesc să facă esamene supletóre saŭ de suscepere. se vor presenta la directorul gimnasial în 31 Aug. la 8 óre diminéța în cancelaria gimnasială. De aci se țin și aceĭ școlari. carî doresc să fie susceputĭ în cl. I. gimnasială fără de a produce testimoniŭ de pe cl. a IV poporală.

c) Școlariĭ carî vin pe clasele II—VIII și aŭ absolvat clasa precedentă la acest gimnasiŭ se vor înscrie prin profesorul de clasă în clasa respectivă în 1, 2. și 3 Sept. de la 10—11 óre a. m. Cu ocasiunea acésta vor produce testimoniul școlastic de pe clasa precedentă și cartea de botez.

d) Școlariĭ. carî vin pe clasa I. pe cum și aceia carî aŭ absolvat clasa precedentă la un alt institut, se vor suscepe prin directorul gimnasial în cancelaria gimnasială și anume în 1. 2 și 3 Septembre în fie care zi cei ce viu pe I cl. la 8 óre și 2 óre, cei alaiți la 10 óre și 4 óre.

e) Susceperile să fac în ordine cronologică până la împlinirea numĕrului prescris, de aceea e în interesul fie căruia să se presinte la înscriere de timpuriŭ. Să póte întîmpla, că o întârziere de câteva minute să tragă după sine denegarea susceperii.

f) Taxele de sub p. 6. sînt de a se plăti la cassa gimnasiului (sala dintre clasa II și III gimn.) pe lângă cuietanță dată de cassar. căci *numaĭ prin plătirea taxelor se completézĕ înmatricularea.* Cuietanțele se vor arĕta profesorului de clasă.

g) Școlariĭ nerevaccinați se vor primi numaĭ condițional și în 4 Sept. la 2 óre d. a. se vor revaccina în localitățile institutului.

h) Se atrage atențiunea școlarilor la §. 50 din legile școlastice, care sună:

„În feriĭ școlariĭ vor avé să se rețină de la tóte faptele oprite prin legile scolastice, în cât cei ce în timpul acesta ar comite fapte vrednice de pedépsă. se vor pedepsi tocmaĭ așa, ca și pentru faptele comise în timp de prelegeri.“

Școlariĭ. carî vor face transgresiuni înainte de suscepere. nu vor fi susceputĭ la gimnasiul nostru, ér transgresoriĭ înscrișĭ deja se vor supune numaĭ de cât cercetăriĭ disciplinare.

i) În 4 Septembre diminéța la 6^{0}45$'$ se vor aduna toțĭ școlariĭ în clasele lor. și la 7 óre vor merge la biserică pentru invocarea S. Spirit. După S. Liturgie vor merge școlariĭ în clasele lor. și Domniĭ profesori de clase le vor da înviațiunile ulterióre.

Blaș 22 August 1901.

Iosif Hossu
dir. gimnasial.

Nr. 16—1901.

CONCURS.

Reuniunea Femeilor gr. cat. din Blaș, conform conclusului luat în adunarea generală din 25 Octobre 1900. escrie concurs la 12 ajutóre de câte 20—60 coróne, destinate pentru elevele școleĭ de fetițe din Blaș.

Elevele carî doresc a obține vre unul din aceste ajutóre, aŭ să-și înainteze cererile provĕzute cu carte de botez, testimoniŭ școlastic și atestat de paupertate, la subscrisa presidentă până în 25 Septembre st. n. 1901.

Blaș. din ședința comitetului ținută la 5 Iunie 1901.

Aurelia n. Solomon — presidentă.
Dr. A. Chețian — secretar.

Noutățĭ.

Sciri personale. Escelența Sa Mitropolitul *Victor,* a plecat Miercuri la amiazĭ la Saraseŭ, spre a-și cerceta familia. I. P. S. Sa e însoțit de Rsmul Dr *Isidor Marcu.*

Ziua nascerii Mălestății Sale. Dumineca trecută s'a celebrat liturgie festivă pontificată de Escel. Sa Mitropolitul Victor cu asistință numĕrósă. La ectenițile pentru Împĕratul s'aŭ cântat câte dóuĕ strofe din imnul poporal. La sfîrșitul sfintei Liturgiĭ s'a cântat doxologia cea mare și s'a cetit de Archiereŭ rugăciunea pentru Împĕratul. La $^{1}/_{2}1$ clerul gremial s'a presentat la Escelența Sa. sub conducerea Rsmului Gavril Pop rugându-l să comunice Mălestății Sale omagiile și ofiările de lungă viață. După aceea s'aŭ presentat oficialiĭ civilĭ sub conducerea protopretorelui Simonffy. La 1 óră a fost masă mare cu aprópe 70 tăcâmurĭ. La șampanie Escel. Sa a ridĭcat păharul întru sănătatea Mălestății Sale.

Sfințire de biserică. La 28 crt. se va face biecuvîntarea bisericeĭ celeĭ nóue din Sânmărtinul-sărat. distr. Uióra. Cu acest prilej se va aranja și o petrecere de vară, împreunată cu teatru, al cărei venit curat e destinat pentru înfrumsețarea nóuei bisericĭ.

Iubileŭ. Duminecă, în 25 c. On. Domn *Valeriŭ Traian Frențiŭ,* preot al dieceseĭ Lugoșului. și membru al institutului sublim s. Augustin din Viena. va celebra în biserica s. Barbara a mia liturgie de la sfințirea sa întru preot. Iubilantul. prin păsirea sa energică. a câștigat tarăși respectarea drepturilor. ce le avea colonia română gr. cat. din Viena. la biserica s. Barbara. și carĭ drepturĭ. de o vreme încóce. eraŭ nesocotite. I-se pregătesce o frumósă întîmpinare. Pár. Frențiŭ e primul preot hirotonit de Ilustritatea Sa Dr. Demetriŭ Radu.

Ziaristic. „Revista ilustrată“ anunță că începênd cu numerul 15 trece în proprietatea dlui Georgiŭ M. Ungurean. fiind redactor responsabil Simion P. Simon. Dl. Ioan Baciŭ s'a retras din causa bólei de care sufere.

Din minunile naturei. Ni se comunică, că în grădina parochială gr. cat.. din Șeuliarom. s'a aflat un fir de cucuruz. carele avênd o singură rădăcină a legat nicĭ mai mulțĭ, nicĭ mai puțini de 20 de tulei (ciucalăi) cucuruzĭ.

Serată. Reuniunea femeilor române din Blaș invită la serata musicală declamatorică-teatrală cu un bogat program, ce se va ține Duminecă la 1 Septembre n. 1901 în sala otelului „Univers“. Începutul precis la $7^{1}/_{2}$ óre sara.

Petreceri. Tinerimea română din M. Uióra și jur aranjézĕ la 28 crt. o petrecere de vară în *Uióra.* Venitul curat e destinat în folosul bisericeĭ gr. cat. din Uióra sup. Tot atunci va fi petrecere și în *Ragla,* în favorul școleĭ gr. cat.

Rugare. Mĕ rog, ca cei ce vor să contribue pentru ridicarea uneĭ crucĭ pe mormîntul rep. Lazar Huza. să trimită banĭ la adresa mea și eŭ mĕ voiŭ cuita pe cale ziaristică. *Nicolaŭ Pop,* învĕțător Berind p. u. M. Nádas.

Mai ieftin ca orĭ unde!

„Hotel-Restaurant Corona“ — Aug. Coltor — Blaș.

oferesce On. Public român **chiliile** sale de óspețĭ **modern mobilate,** vinurĭ **curate** de pe Târnave și **prima calitate** de **bere** de la **Steinbruch.**

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

SFÎNTA UNIRE.

Cine vrea ca *sine ira,* adecă nepreocupat, să scrie despre unirea românilor cu biserica Romei, acela trei lucruri să nu piérdă din vedere: religiunea, naționalitatea și politică. Adecă are se tracteze despre unire ca religiune, despre unire în raport cu naționalitatea și despre efectele politice ale unirei. Aceste trei lucruri le-aŭ avut în vedere și cei ce s'aŭ unit la 1698 și la 1700, pe cum reese din însu-și contextul manifestului de unire. Se vedem.

1. *Unirea ca religiune.*

Este netăgăduit, că scopul principal al religiunei este fericirea sufletéscă, *animae causa omnis religio* zice s. Augustin (l. de utilitate credendi c. 7). — Însе fericire perfectă sufletéscă în lumea acésta nu se dă, ci numai după mórte, deci religiunea este mai mult un act de conscințĕ a cărei efecte bune saŭ rele, le va simți omul numai în cea alaltă viață. Dar nu orî ce religiune procură fericire, ci numai religiunea cea adevĕrată. Noi creștinî credem și afirmăm, că adevĕrata religiune e cea instituită de Domnul Isus Christos. Ci fiind că sînt mai multe biserici creștine, carî tóte susțin despre sine, că posed adevĕrata religiune a lui Christos, orî ce om cu minte, dacă-și doresce mântuirea sufletului în a căruĭ nemurire crede, trebue să-și pună întrebarea, că dintre multele biserici creștine, care e cea adevĕrată a Domnului Isus Christos, căci tóte nu pot fi: *o credință, un Dumnezeŭ, un botez,* — și să nu se odihnéscă până nu-și află rĕspuns satisfăcĕtor. Non facile reperiebatur? cum labore investigaretur, — ne în demnă s. Augustin l. c.

Când cei ce la 1698 și 1700 aŭ făcut unirea, pe lângă tótă simplicitatea că voesc unii a li-o atribui, totuși n'aŭ putut să facă orbesce pașul acésta, ci numai după ce aŭ venit la convingerea, că biserica catolică a cărei medulărî să mărturisesc, conține adevĕrata religiune a Domnului Christos și *neperirea sufletelor căruia în mĕsură mai mare trebue a fi de cât tóte* — nu e de loc periclitată.

Ci fiind că condițiunea mântuirei sufletescî e credința, că *fără de credință e cu neputință a plăce lui Dumnezeŭ* (Evrei 11. 6) Unirea încă a fost de credință saŭ dogmatică, dar nu și în rit și disciplină. — Că unirea a fost dogmatică se vede din cuvintele: „Și *ne mărturisim a fi mădulările cestiĭ Biserici sfinte catolicéscă a Romei.*“ Căci mădularul unei biserici nu poți fi, dacă nu crezi și nu mărturisescî adevĕrurile de credință ce crede și mărturisesce biserica, a cărei mădular te numescî. Saŭ póte fi Dl Dr. Popovicî membru al bisericii greco-orientale, dacă nu crede și nu mărturisesce credința acelei biserici? De aci se vede și aceea, cât de tare forțézĕ lucrul cei ce eu orî ce preț voesc să vadă contrazicere între manifestul de unire de la 7 Octobre 1698 și între cel de la 5 Septembre 1700. Că înzădar se încércă a nega întărirea unirei în anul 1700, pentru că și dacă s'ar fi falsificat actul, nu s'aŭ putut falsifica sutele de mii de credincioși uniți, pe carî și Dl Dr. G. Popovicî și alții îl aŭ înaintea ochilor ca dovedi vii despre închiarea legăturei de unire. — Pentru a nu se ivi vre-o dubietate, că unirea a fost numai de credință în *postcriptul* manifestului se adauge, că obiceiul bisericii rĕsăritului să nu se clătéscă. Se recunósce însе supremația Papei, când se zice că *vlădică să fie cel ales de sĕbor și întărit de Sfinția Sa Papa și Înălțatul împĕrat.*

Acum cine voesce să combată unirea ca religiune și să arete că din acest punct de vedere a fost un pas greșit, poftéscă a dovedi, că biserica catolică nu este depositarea religiunei adevĕrate a lui Christos, ér dacă asta nu-i succéde urméze sfatul ce-l dă s. Augustin: „*sequere viam catholicae disciplinae, quae ab ipso Christo, per apostolos ad nos usque manavit, et ab hinc ad posteros manatura est.*“ l. c.

2. *În raport cu naționalitatea.*

Cum-că *religiune* și *naționalitate* sînt dóuĕ noțiuni cu totul diferite, cred că o scie orî ce om de dai Dómne, cu atât mai vîrtos Dl Dr. G. Popovicî. Ci dacă sînt noțiuni diferite, atunci nici nu trebue confundate. Când Românii s'aŭ unit, s'aŭ făcut mădulările sfintei biserice catolicescî a Romei. Întreb, că prin aceea că să mărturisesce cineva membru al bisericii catolice își pierde óre naționalitatea? Rĕspunsul negativ ni-l dă istoria trecutului și a presentului. Biserica catolică strălúce prin diversitatea popórelor ce cuprinde în sinul sĕŭ. Ea numĕră între fiiî sĕi pe francezi, pe germani, pe italieni, spanioli, anglezi, magiari, sirî, copți, melchiți, maroniți, poloni etc. fără ca din causa religiunei să fie jigniți în simțul lor național. Apoi despre Românii catolicî, putem afirma cu tótă tăria, că nu numai n'aŭ suferit nimic prin acea că s'aŭ făcut mădularele s. catolicescî biserici a Romei, ci chiar faptul acesta a fost deșteptătorul poporului român din amorțală în care zăcea: „*Mórtea înarborézĕ drapelul eĭ, ér geniul pustiirei se gătesce a mai șterge o națiune din cartea vieții .... O singură scânteiuță mai licurésce printre negurele ceruluĭ și asemenea luceafĕrului despre zi se apropie de noĭ .... Prin uniune se deschide o nóuă eră pentru cultivarea Românilor transilvani .... renumele liceului din Blaș cresce vĕdĕnd cu ochiĭ, viață și lumină resărind în tóte părțile. Părea că geniul vechei Rome să scólă din mormîntul sĕŭ secular spre a mai însufla o dată coloniile lui Traian.*“ (Missail în Buletinul instrucțiunei publice, despre școlele din Blaș. Bucurescî 1866 la pag. 145 și 113). — Așa dară unirea Românilor și din punctul acesta de vedere nu numai nu póte fi condemnată, ci trebue chiar stimată din partea tuturor Românilor.

3. *Efectele politice.*

Urmările politice sînt cea ce nemulțămesc pe mulți. Cei mai sanguinicî ar fi voit dóră, ca Românii după unire de odată să fie domni, să ocupe funcțiuni înalte de stat, să li-se împartă pămîntul nobililor și banii catolicilor de rit apusan să se verse în busunarele lor și altele, fără se mai cugete, că óre Românii cei atât de ignoranți descriși, nu ar fi fost capacî de așa ceva. Dar să se considere lucrul mai domol, ținêndu-se cont și de împrejurărî, ér nu după dorința unuia saŭ altuia.

În manifestul de unire se zice „*și cu acele privileghiomurî vom să trăim, cu care . . . trăiesc mădulările și popiĭ acestei biserici sfinte.* — Aceste privileghiomurî li-s'aŭ asigurat prin diplome împĕrătescî, ci că nu s'aŭ realisat numai de cât tóte, este causa starea politică a țării de pe acele timpurî.

Ceea ce s'a intenționat însе prin unirea Românilor în esență s'a ajuns. Scopul a fost adecă, ca Românilor prin unire să li-se deschidă calea la cultură și prin cultură la libertate. Calea acésta s'a deschis și numai de la hărnicia Românilor a depins să se scie folosi de ea. Dar să nu se piérdă din vedere, că un popor decăḑut în cultură, nu se póte ridica numai de cât, chiar nici când nu i-se pune nici o pedecă, ér când i-se mai pun și pedecî, pe lângă, o perseverență de fier, are lipsă de timp îndelungat. Cu tóte acestea Românii aŭ făcut progrese uriașe. Simțul în ei se trezesce, și dacă concesiunile încuviințate nu-i a scutit îndată de tóte impilările, pentru că cu greŭ se desrădăcinézĕ apucăturile strimbătății, totuși dobândiră un folos real, anume învoirea, și de aci și putința de a se cultiva, de a se deda la studiul sciinței, a artelor și a meseriilor, prin ce luară și ei rînd între popórele producĕtóre de ideĭ și putură să-și pună bogatul lor îngeniŭ în serviciul civilisațiunei. Ca cel dintâiŭ luptător apare Episcopul Inocențiŭ (Micu) Klein. Glasul acestui episcop pentru dobîndirea drepturilor poporului român a fost primul după o amorțală așa îndelungată. Dînsul a picat în luptă. Principiile lui însе aŭ triumfat și deveniră credeul politic al poporului român.

Încheiŭ cu cuvintele lui C. Bolliac:

»De ți-ar fi dat norocul, cât aĭ de la natură
»De n'aĭ fi fost tradată de bruta impostură
»Correligionarî, ce-i aĭ privit de frați,
»Aĭ fi mai onorată, ca o suror mai mare
»De rudele-ți de aprópe, ce te nesocotesc.
»*Printr'o fatalitate, fuseși greșită tare*
»*De te rupsesi de Roma* . . . . (Odă la România).

Comloșul-mare, 6 August 1901.

Dr. L. Luca.

Spicuirĭ literare.

Pesimismul.

Dl. Gr. G. Tocilescu, în calitate de raportor al comisiunii pentru distribuirea premiilor Academiei române, face în raportul presentat la ultima sesiune, următórea nimerită apreciare a curentului pesimist, ce cuprinsese literatura românéscă:

»Suferisem până mai erî de pesimism, de nemulțumire sufletéscă, de descurajare. A vedé totul în negru; a lovi fără noimă cu faptele trecutului în faptele presentului; a nu avé încredere în propriile nóstre forțe, în puterile de viață ale neamului nostru, a împrumuta fondul și vesmîntul cugetării române din literaturile străine, a ne micșora cât mai mult în fața orî cărei cestiuni; a fugi de orî ce muncă, pe cuvînt, că alții într'alte țări aŭ făcut de mai înainte mult mai bine de cât noi înșine; a căuta să secĕ în sufletele tinere orî ce isvor de entusiasm și orî ce avînt spre fapte nobile și generóse; a ridiculisa spre uimirea celor simpli, cele mai sfinte credințe și a sgudui din temelie tot ce alcătuesce averea neamului păstrată cu mii de jertfe, în rĕslățirea veacurilor, — iată simptómele carî până mai de ună zi se resimțiaŭ într'o bună parte a vieții nóstre românescî. . . . . Cu bunul simț și drépta judecată care îl caracterisă, neamul nostru nu întârzie a deveni conscĭu de sine, a vedé, că ar fi fost să mérgă în contra firiĭ și a meniriĭ sale, dacă luându-se după nisce temerî închipuite, după vorbe góle și după ademeniri false și înșelătóre, ar fi abdicat de la personalitatea proprie, și-ar fi înegrit inima, și-ar fi înveninat sufletul, pornind pe calea ce i se arăta, cale de descurajare, de nemulțumire sufletéscă, de pesimism corumpĕtor și sec.«

Analele Academiei Române seria II. tomul XXIII. 1900—1. pag. 327—8.

Economie.

Mulsul vacilor.

În revista „Gyakorlati Mezőgazda“ aflăm răspunsul la întrebările:

Cât și de câte ori în zi trebue mulsă o vacă, ca să dee o cuantitate cât mai mare de lapte?

În ce mod să póte mări capacitatea de a da lapte a vacilor primadată fătate, pe întréga lor viață?

Credem de importante scrisele foii specialiste, ca să le comunicăm și cetitorilor nostri.

Asupra cuantității de lapte are o fórte mare influință, calitatea și numĕrul mulsurilor. Ugerul numai așa póte secreta cuantități mari de lapte, dacă prin mulgere este iritat timp destul. Cine umblă prea móle cu ugerul în decursul mulsului și se lasă de muls în dată ce începe a curge lapte puțin, acela nicĭ când nu va mulge lapte mult.

Pentru ca să ilustrăm și cu cifre, că esecutarea mulsului ce influință uriașe are asupra cuantității laptelui, vom comunica în următórele resultatul unui esperiment.

Cinci vaci s'au muls prin un om demn de încredere, fără ca respectivul să fi sciut, că este vorba de vre-un esperiment. El dară a muls ca de obiceiŭ. Laptele muls era sub cea mai strictă controlă. După trecerea alor 14 zile aceleași vacĭ nutrite ca și mai înainte, au fost mulse din partea altei persóne, căreia i-s'a descoperit scopul esperimentării și i-s'a demândat ca să mulgă vacile cât se póte mai bine. Resultatul a fost, că vacile fiind mai bine mulse au dat în calcul mediŭ la zi una cu câte 1·8 kg. lapte mai mult.

Acésta este o cuantitate atât de considerabilă în cât merită, ca economul eventual proprietarul, să fie present la muls, pentru că presența lui îndémnă pe servitorĭ la un lucru mai bun. De altmintrelea acolo, unde e vorbă de mulsul mai multor vacĭ, este mai bine de a împărți lucrul așa, ca omul carele supraveghéză vacile adecă văcarul, să mulgă fiesce care vacă a dóua óră, adecă după ce omul carele mulge vaca a încetat cu mulsul, să continue văcarul mulsul până când de abia mai picură laptele din uger.

După cum resultă din probele făcute, vaca mulsă de 3 orĭ în zi, dă cu 16—20% lapte mai mult, ca și mulsă numai de dóuĕ orĭ la zi. Pe lângă mai multe mulsurĭ de treĭ orĭ la zi îuse, cuantitatea laptelui nu cresce în asemenea proporțiune, căcĭ mulgênd vaca la zi de 5—6 orĭ cuantitatea laptelui în raport cu laptele muls în treĭ mulsurĭ, nu cresce de cât cu 1—2%. Dar așa se vede, că după primul vițĕl mulsul de mai multe orĭ la zi are o fórte mare influință asupra capacității vacei de a da lapte.

Un danez scrie, că o vacă de a sa mulsă în zi de 3 orĭ a dat la zi în cele 3 sĕptĕmâni prime numai 3·5 kg. lapte. De aicĭ în colo aceeași vacă nutrită ca și mai înainte, mulsă de opt orĭ la zi, a dat câte 9—10 kg. lapte. Mulsul de 8 orĭ în zi a fost continuat în decurs de 3 sĕptĕmâni, după care periódă a fost mulsă éră-și numai de 3 la zi, fără nicĭ o trecere treptată. Cantitatea laptelui a rĕmas aprópe aceeași ca și când a fost mulsă de 8 orĭ la zi. Cuantitatea laptelui dat de acésta în un an a fost de 2750 kg.

O altă vacă fătată prima dată, mulsă de 3 orĭ în zi, a dat la zi 5—6 kg. Mulsă de 7 orĭ în zi cuantitatea laptelui la zi s'a ridicat la 14·5 kg., care cuantitate a dat'o și mai târziŭ, când se mulgé numai de treĭ orĭ la zi. O a treia vacă mulsă de treĭ orĭ în zi a dat 9 kg. lapte; éră mulsă de 8 orĭ a dat zilnic până la 16 kg., care cuantitate a dat'o și atunci, când a fost mulsă érăși numai de 3 orĭ la zi.

Încă și după $2^1/_2$ luni de la începutul mulsului de 3 orĭ la zi, încă tot dădea 15·5 kg. lapte la zi. Plecând din aceste resultate *esperimentătorul susține, că în acest mod să póte mări capacitatea de a da lapte a vacei prima dată fătate pe întréga viața ei.* Nu încape îndoélă, că periodul principal de desvoltare al ugerului este timpul după prima concepere și al primeĭ lăptărĭ, respective mulgerĭ. Cu cât mai mult va fi mult ugerul în perióda acésta, cu cât maĭ muls se iritézĕ prin acésta, cu atât mai voluminos se va desvolta, cu atât mai capabil va fi de a secreta lapte mai mult.

n.

Posta „Unirii“.

Părintelui *Elie Gordon*. Aș vrea să vĕ scriŭ, dar nu sciŭ unde, vĕ rog să-mĭ comunicați adresa.

Sentinela și *P. G.* Prea târziŭ pentru numĕrul acesta. Mulțumită.

Izgariŭ, Gherța-mare, Valea-groșilor. Achităm an. 1901.

Vaideĭ (Orasciă) Achităm an. 1900.

Vinc. P. Varadia. Achit. an. 1899.

Zsebely. I. V. R. Sibiŭ. Achit. 1901 sem. 2-le.

Petridul-de-jos. Achit. an. 1895—1898 1-a Maiŭ.

Aghireș. Achit an. 1899 și 1900.

Gherța-mică. Achit. lunile Iuliŭ—Sept. 1901.

Hoszúpályi. Achit. an. 1901. Binevoiți a îngrigi și de *Berzova*.

Dr. Tr. Bistrița. Achităm lunile Octobre—Decembre 1894 și Ian.—Marte 1895.

Aiton. Plătirea din 28/12 1900 a fost de atunci inferită pe an. 1901, și așa anul 1901 e achitat. Ca document póte servi recepisa postală, orĭ provocarea la recunóscerea presentă.

Editor și redactor respundĕtor:
Aurel C. Domșa.

Inserate.

(27) 1—2

CONCURS.

Se escrie concurs cu terminul de 5 Sept. a. c. pentru postul de învĕțătóre la școla comunală din Tohanul-vechiŭ.

Emolumentele: salar 600 cor., cuartir liber, 4 stinjini lemne, $^1/_4$ jug. grădină.

Cererile timbrate și instruate cu documentele de lipsă sînt a se adresa la senatul scol. comunal în Tohanul-vechiŭ (Ó-Tohán).

Numai învĕțătóre de rel. gr. cat. pot concura.

Postul e de a se ocupa în 12 Sept. st. n. 1901.

Senatul scolastic.

Nr. 4429—1901. (23) 2—3

Escriere de concurs.

Până în 16 Septembre n. 1901 se publică concurs la următórele stipendiĭ din fundațiunile archidiecesane:

I. *Din fundațiunea Șuluțană.*

1. *Un stipendiŭ de 600 cor.* folosit de Flaviŭ Domșa, care a obținut diploma de profesor de desemn pentru școlele mediĭ; la acest stipendiŭ pot concurge tinerĭ, carĭ studiézĕ metalurgia, technica, pedagogia saŭ orĭ ce sciință reală. 2. *Dóuĕ stipendiĭ de câte 400 cor.* folosite de rigorosanții în drepturĭ Victor Gerasim și Ioan Chirilă, destinate pentru iuriștĭ la universitatea din Cluș. 3. *Treĭ stipendiĭ de câte 200 cor.,* folosite de Marcian Călnț și Emil Pop, gimnasiștĭ și de Ioan Hidu, care a absolvat școla de cadeți din Sibiŭ, destinate pentru gimnasiștĭ din clasele superióre. 4. *Dóuĕ stipendiĭ de 120 cor.* folosite de gimnasiștiĭ Tit Trif, stud. cl. V. Blaș și Ioan Crețu, stud. cl. III. Sibiŭ, carĭ nu și-aŭ legitimat progresul, ambele destinate pentru gimnasiștĭ în clasele inferióre.

Studenții înscriși ca ordinarĭ la școlele de mai sus, carĭ doresc a obține vre unul din stipendiile înșirate, aŭ să întrunéscă următórele condițiunĭ și să dovedéscă:

a) Că sînt românĭ gr. cat. miserĭ, născuți în Transilvania;

b) că pe lângă purtare morală bună aŭ din studiĭ calculĭ de eminență;

c) dintre concurenți vor avé preferință, carĭ vor puté dovedi, că sînt consângenĭ cu piul fundator, spre care scop trebue să producă atestat compus de respectivul oficiŭ parochial, care să cuprindă tabela genealogică esact dedusă.

d) Concurenții la suplica *scrisă și subscrisă de mâna lor proprie* în limba română, aŭ să alăture testimoniŭ scolastic în copie autentică, carte de botez, atestat de paupertate, testimoniŭ medical și să numéscă expres institutul, la care și unde vor continua studiile în anul 1901/902, să determine apriat suma și soiul stipendiului, după care suplică, că altcum suplica nu va fi luată în considerațiune, pe cum nicĭ suplicele întrate după terminul mai sus statorit.

II. *Din fundațiunea Vancea numită „cassa archidiecesană“.*

1. *Un stipendiŭ de 200 cor.* destinat pentru studenți gimnasiștĭ. 2. *Un stipendiŭ de 300 cor.* format din stipendiul de 200 cor. folosit de Valeria Petruță, elevă în clasa a IV. a școleĭ de fete din Blaș, și din un plus de 100 cor. al venitelor fundațională pe anul 1900, destinat pentru elevele ordinare a școlelor de fete. 3. *Treĭ stipendiĭ de câte 120 cor.* destinate pentru elevĭ preparandialĭ; stipendiile acestea în sensul §-luĭ 8. din Literele fundaționalĭ, se vor conferi numai pe anul scolastic 1901/1902. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

III. *Din fundațiunea „Ciparĭŭ“.*

Dóuĕ stipendiĭ de 100 cor. folosite de gimnasiștul absolut Nic. Marcu și Leonte Ciparĭŭ, stud. cl. III. Blaș, care nu și-a legitimat progresul. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

IV. *Din fundațiunea „David Br. Urs“.*

Dóuĕ stipendiĭ de câte 200 cor. folosite de Aurelia Bociat și Lucreția Popa, carĭ aŭ absolvat școla super. de fete din Blaș. Concurenții aŭ să dovedéscă cu carte de botez, că sînt greco-catolicĭ născuți în vre una din comunele arondate în comitatele Făgăraș, Sibiŭ și Hunedóra, cu atestat medical, că sînt deplin sănĕtoși, cu atestate de frecuentare, că sînt școlarĭ în prima clasă a gimnasuluĭ gr. cat. din Blaș, éră fetele în a V. clasă a școleĭ de fetițe din Blaș, și că aŭ purtare morală bună și fac progres în studiĭ, și că sînt saŭ pot fi susceputĭ în seminariul junimeĭ române gr. cat., éră fetele în Internatul de fetițe din Blaș.

V. *Din fundațiunea „Alutan“.*

Un stipendiŭ de 80 cor. folosit de Emil Anca, stud. cl. II. gimn. în Bistriță, care nu și-a legitimat progresul. Cererile aŭ să fie instruite ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

VI. *Din fundațiunea „Partenie Moldovan“.*

Un stipendiŭ de 80 cor. folosit de școlarul Ioan Moldovan, care nu și-a legitimat progresul. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

VII. *Din fundațiunea „Ioan Daniel (Dănuț)“.*

Un stipendiŭ de 600 cor. folosit de gimnasiștul Alesandru Bozo, care nu și-a legitimat progresul. Acest stipendiŭ numai în acel cas îl pot căpĕta și alțĭ studenți, dacă între concurenți nu se află consângenĭ de ai fundatorului. Cererile aŭ să fie instruite ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

VIII. *Din fundaţiunea „Cercul Orăştie“.*

Un stipendiŭ de 80 cor. la care pot concurge numaĭ studenţiĭ românĭ gr. cat., carĭ cercetézĕ gimnasul gr. cat. din Blaş, orĭ vre o academie de drepturĭ şi sînt născuţĭ în vre una din comunele următóre ale cercului Orăştie şi anume: Şibot, Orăştióra-de-jos, Balomir, Binţinţ, Beriŭ, Cióra, Vinerea, Orăştióra-de-sus, Grid, Ghialmar, Castĕŭ, Dâncu-mic, Ocolişul-mic, Totia-mică, Costescĭ, Cugir, Ieledinţĭ, Ludescĭ, Măgura, Mărtinescĭ, Bucium, Dâncu-mare, Totia-mare, Spinĭ, Pricaz, Petriniŭ, Pişchinţ, Repaş, Romos, Romoşel, Şibişelul-vechiŭ, Sereca, Tămăşésca, Tărtăria, Turdaş, Turmaş, Vaideiŭ, Simeria. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

IX. *Din fundaţiunea „Baldi“.*

Un stipendiŭ de 160 cor. folosit de gimnasiştul Liviŭ Dumbravă, care nu şi-a legitimat progresul. Cererile aŭ să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

X. *Din fundaţiunea „Klein“.*

1. *Un stipendiŭ de 360 cor.* folosit de iuristul Niculae Vlaicu, care nu şi-a legitimat progresul. 2. *Un stipendiŭ de 240 cor.* folosit de Traian Sanciali, stud. la politechnicul din Viena, care nu şi-a legitimat progresul pe an. scol. 1900—1. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

XI. *Din fundaţiunea „Ramonţai“.*

1. *Dóuĕ stipendiĭ de câte 630 cor.* folosite de Tit Perţia, care a obţinut diploma de doctor în medicină şi de Ioan Viciŭ, care a absolvat politechnica din Viena. 2. *Un stipendiŭ de 200 cor.* folosit de iuristul Virgil Radeş. 3. *Dóuĕ stipendiĭ de câte 268 cor.* folosite de techniculŭ Emil Surdu şi montanistul Liviŭ Horşa, carĭ nu şi-aŭ legitimat progresul. 4. *Patru stipendiĭ de câte 126 cor.* folosite de gimnasiştiĭ absoluţĭ Ştefan Pop şi Petru Sucĭŭ şi de Aurel Gerasim, iurist în Cluş şi Ilariŭ Rus, stud. cl. VIII. Năsĕud; cestĭ doĭ din urmă nu şi-aŭ legitimat progresul în studiĭ. Cererile să se instrueze ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

XII. *Din fundaţiunea „Gavrilă Vajda“.*

Un stipendiŭ de 140 cor. folosit de rigor. în drepturĭ Ioan Mora, care nu şi-a legitimat progresul. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

XIII. *Din fundaţiunea „I. Pop Bota“.*

Un stipendiŭ de 120 cor. folosit de gimnasiştul Liviŭ Dumitrean, care nu şi-a legitimat progresul; stipendiul e destinat pentru tinerĭĭ născuţĭ în Şard, şi cei consângenĭ cu fundatorul, carĭ frecuentă vre-o şcólă mediă. Cererile sînt a se instrui ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

XIV. *Din fundaţiunea Ştefan Ferdinand Hirsch.*

Un stipendiŭ de 400 cor. folosit de Ioan Mesaroş, rigorosant în drepturĭ, care nu şi-a legitimat progresul.

La stipendiul acesta pot concurge numaĭ românĭ greco-cat., carĭ sînt născuţĭ în comunele următóre: Turda, Copand, Tur, Comiţig, Banabic, Aiton, Sânmărtinul-deşert, Agârbiciŭ, Mischiŭ, Sînd, Petridul-de-sus, Petridul-de-mijloc, Petridul-de-jos, Berchiş, Măgura, Schiopi (Puszta-Egeres), Pusta-Sâncraiŭ, Surduc, Bicalat, Iara-inferóră, Agriş (Ruha-Egeres), Muntele-Băişórei, Ocolişul-mic, Ocolişul-mare, Runc, Cacova, Săcel, Lita-magiară, Lita-română, Filea-de-jos, Filea-de-sus, Ciurila, Selisce, Sălicea, Micuş, Hăşmaş, Magiarus (Magyarság), Şuiu, Silvaşul-magiar, Indol, Ceanul-mare, Băişóra, Muntele-Fileĭ (F.-Havas) ca unele, carĭ odinióră aŭ format cesaro-regéscă pretură a Turdiĭ, sub presidenţa fericitului fundator.

Cererile să fie provĕdute cu documentele indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Şuluţane.

XV. *Din fundaţiunea „Elie Vlassa“.*

Un stipendiŭ de 340 cor. folosit de Eugen Rösler, student de montanistică în Selmeczbánya, care nu şi-a legitimat progresul, pe lângă următórele condiţiunĭ:

1. La acest stipendiŭ pot concurge nu numaĭ elevĭ, ci şi eleve la vre-o şcólă publică, dacă acestea pot dovedi, că sînt în legătură de consângenitate cu piulŭ fundator.

2. Preferinţă aŭ, pe lângă orĭ ce calculŭ din studiĭ, întru cât acela este cel puţin suficient, consângeniĭ piuluĭ fundator, ér în locul al doilea fiĭ de preoţi archidiecesanĭ.

3. Concurenţiĭ aŭ să alăture la cererĭ: atestat de botez, atestat de eventuală consângenitate cu fundatorul, testimoniŭ medical, testimoniŭ de pe anul scolastic espirat 1900/901, testimoniŭ de frecuentare pe anul scolastic curent, şi eventual şi testimoniŭ de paupertate, întru cât eĭ nu sînt înrudiţĭ cu fundatorul.

4. Cererile aŭ să se înainteze la acest consistor până la terminul indicat.

Blaş, din şedinţa consistorială ţinută în 15 August 1901.

Victor Mihályi
Archiepiscop şi Mitropolit de Alba-Iulia şi Făgăraş.

Nr. 83. (22) 3—8

Ediot de licitare minuendă.

Prin aceste se aduce la cunoscinţa celor interesaţi, cum-că Mierculŭ în 11 Septembre a. c. se va da în întreprindere pe cale de licitaţiune publică minuendă edificarea bisericiĭ celeĭ nóuĕ în parochia Nepos la 10 óre a. m. în localitatea şcoleĭ confesionale din loc.

Preţul clădireĭ este 66.667 coróne 34 filerĭ, adecă şese-zecĭ şi şese miĭ şese sute şese-zecĭ şi şepte coróne 34 filerĭ, din care substragêndu-se materialul prestat de comună în preţ de 11.848 coróne 96 filerĭ, ca preţ de strigare va servi suma de 54.818 coróne 38 filerĭ, adecă cinci-zecĭ şi patru miĭ opt sute opt-spre-zece coróne trei-zecĭ şi opt filerĭ. Licitanţiĭ vor avé să depună un vadiŭ legal. Planul şi condiţiunile de spese staŭ espuse spre studiare în cancelaria parochială din Nepos în órele oficióse.

Nepos, în 21 Iuliŭ 1901.

În numele senatuluĭ bisericesc gr. cat.

Preşedintele: **George Moldovan** preot gr. cat.

Notarul: **Andron Petri**

Vasile Chibulcutean
membru în senat.

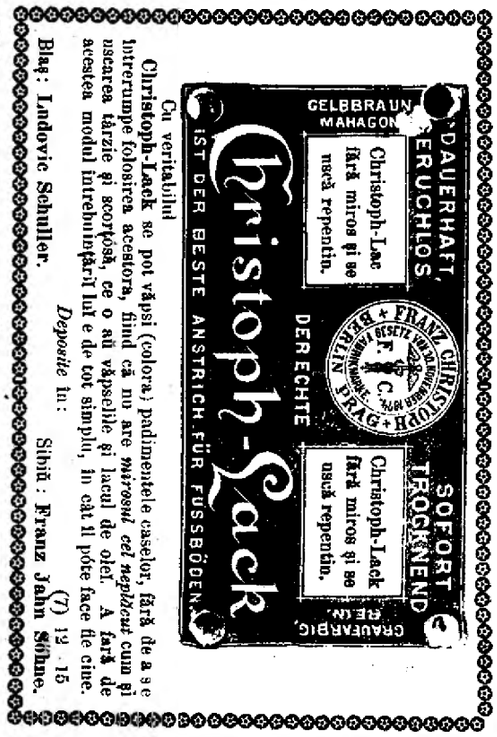

Cu veritabilul **Christoph-Lack** se pot vĕsi (colora) pardoselile caselor, fără de a se întrerumpe folosirea acestora, fiind că nu are *mirosul cel neplăcut* cum şi uscarea târzie şi scorţoşă, ce o aŭ vĕselele şi lacul de olei. A fără de acestea modul întrebuinţărĭ lui e de tot simplu, în cât îl póte face fie cine.

Depositu în: Sibiiŭ: **Franz Jahn Söhne.** (7) 19—15

Blaş: **Ludovic Schuller.**

La espoziţiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medaliia cea mare.

Turnătoria de clopote şi de metal a luĭ

(34) 39—52

Antoniu Novotny

în Timişóra-Fabric

se recomándă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea din noŭ a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregĭ armonióse, pe lângă garanţie pe mai mulţĭ anĭ, provĕdute cu adjustărĭ de fer bătut, construite spre a le întórce cu uşurinţă în orĭ ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o lături, prin ceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele patentate găurite

de mine inventate şi mai de multe orĭ premiate, carĭ sînt provĕdute în partea superióră — ca violina — cu găurĭ după figura *S* şi pentru aceea aŭ un ton mai intensiv, mai adînc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, **aşa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonuĭ unuĭ clopot de 408 kg. făcut după sistemul vechiŭ.** Mai departe se recomándă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **pre-adjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut** — ca şi spre turnarea de **tóce de metal.** Clopote în greutate de 300 kg. şi mai jos se află tot de una în magazin.

Preţ-curanturĭ ilustrate se trimit la cerere grătuit şi franco.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul XI. Blaş 31 August 1901. Numĕrul 35.

Un mijloc de ajutorare.

— Asigurarea vieţii preoţilor. —

Una dintre problemele cele mai cardinali, şi o întrebare de cea mai mare greutate, la cari rĕspunde putem numai noi, preoţimea, pe care ne şi interesézĕ, voiesc a o atinge şi a o pune tuturor fraţilor preoţi la inimă, şi conferinţelor preoţescĭ din diecesă, ba pot zice că din întrégă provincia mitropolitană spre seriósă discusiune, cum şi spre statorirea unei acţiunĭ comune şi punerea ei în lucrare cu puterĭ unite şi fără de marĭ şi simţite jertfe, şi fără concursul străin saŭ mila danaică.

Paşesc din axioma: „rógă-te şi lucră; ajută-te, că şi Dumnezĕŭ te va ajuta.“

Adese orĭ mĕ întreb şi trebue să ne întrebăm cu toţii, şi în specie ceĭ cu familiĭ şi cu stare materială slabă, că: ce va fi cu mine, respective cu noi şi ai nostri, când umerii, dedaţi mereŭ cu povóra, şi trupul stors de sudórea vocaţiuneĭ sfinte şi de greul zilelor, nu va mai puté presta aceea ce a prestat fie pentru viaţa publică, fie pentru cea familiară?

Ce va fi atunci, când în urma uneĭ nenorociri, nu va mai fi apt de oficiŭ şi nici de alt câştig, chiar de ar fi anii vieţiĭ puţini?

Ce va fi cu membriĭ familieĭ avisaţi încă la ajutor? Discusiunĭ şi probleme frumos resolvite, audim în convenirile zilnice, în adunărĭ şi conferinţe; dar problema de sus mai nu se discută, ba ni e şi frică a o pune la ordinea zileĭ. Eŭ o pun.

Ceĭ ce petrecem cu atenţiune evenimentele zileĭ, vedem că lumea pe tóte terenele să pune umĕr la umĕr. Vedem înfiinţându-se reuniunĭ, societăţi de împrumut şi păstrare, reuniunĭ de cant, de înmormîntări etc.

Statul asigură pensiunĭ amploiaţilor, învĕţătorilor, notarilor, ba chiar şi celor dedicaţi agronomieĭ.

Noĭ înse, să pare că asteptăm, ca acuşi-acuşi ne va sosi şi nóuĕ rîndul. Ar trebui să nu ne mai gândim la asta, căci póte, nicĭ când nu se va întîmpla, că dacă aŭ trecut zeci de anĭ cu promisiunĭ dulcĭ de congruă, nicĭ acum, când aşteptăm aprópe realisarea eĭ, încă nu se grăbesce nime cu ea, ba şi când va fi, tot preţ de sânge va fi: sacrificiĭ de drepturĭ şi independinţă.

Eŭ cred de binevenită acésta problemă, şi amintesc aceea, ce o persónă înaltă a creḑut de potrivit pentru noĭ, deşi a vorbit în terminĭ generalĭ, şi cu reflecsiune la întrégă preoţimea, fără deosebire de confesiune.

La anul 1881 contele Lonyai B. îndémnă preoţimea din patrie să se ajute ea pe sine, de óre ce factoriĭ chiemaţi, ba datorĭ spre a sări în ajutoriŭ, de preoţime nicĭ ca de un „malum necesarium“, nu-şi aduc a minte. Aşa zice acel bărbat între altele:

Una din clasele societăţiĭ omenescĭ, şi de stat, ce desvóltă o activitate fórte binecuvîntată şi a căreĭ nisuinţă este de a corespunde celor mai marĭ indiginţe sufletescĭ şi trupescĭ; căreia îĭ este încredinţată cea mai sublimă chiemare: de a conduce moralicesce pe credincioşi, şi care clasă e singură capace de a influinţa mai mult asupra sorţiĭ popórelor, atât cu respect la starea eĭ spirituală-morală, cât şi materială — este preoţimea tuturor confesiunilor.

Între tóte clasele societăţiĭ omenescĭ alcătuitóre de stat, singură acésta clasă, preoţimea, percurge cariera pământéscă în întrégă viaţa cu jertfă de martir, şi adese orĭ trăind în condiţiĭ materialĭ misere, ba nicĭ trăind, ci numai vegetând, dar pentru aceea lucrând pentru fericirea celor încredinţaţi, şi a priorĭ sciind, că până când umerii îĭ vor fi în stare de a suporta greutatea, şi până când suferinţele nu îĭ vor sdrobi trupul, şi poterea lor spirituală nu se va timpi, până atunci îşi vor susţiné cum vor puté viaţa trupéscă, şi-şi vor purta grijile familieĭ, încuragiaţi numai şi numai de convingerea, că-şi îndeplinesc conscienţios misiunea, şi singură acésta convingere suplinesce mai tot de una pânea de tóte zilele.

Dar de altă parte eĭ sciŭ şi accea, că atunci când mâna grea a sorţiĭ va apĕsa asupra lor. şi nefericirile îĭ vor lipsi de puterea şi capacitatea de a lucra, sînt espuşi atât eĭ, cât şi familiele lor, în cele mai multe casurĭ, lipscĭ estreme.

Orĭ cât de mare să fie vîrtutea în preoţime, şi orĭ ce abnegaţiune înaltă să aibă, şi preotul e om, şi acésta convingere, despre sórtea ce-l astéptă, e atât de apăsătóre, încât nu se póte presupune, că nu-şi va neglege în parte implenirea datorinţiĭ faţă de popor.

Considerând decĭ binele cel mare ce aduce preoţimea statelor, şi în acelaşi timp considerând şi accea, că chiar şi azĭ în secolul liberalismuluĭ fals şi a materialismuluĭ obscen, pare că vedem martiriĭ din secoliĭ primiĭ aĭ creştinismuluĭ întrupaţi în preoţime, ne întrebăm. că óre ce ar fi mai just şi mai de dorit, de cât de a se ajutora lipseĭ marĭ şi adênc simţiteĭ stărĭ misere a preoţimeĭ şi a ridica la nivoul ce-l merită şi după cultură şi după munca umanitară ce o desvóltă?

Ar trebui, ca statul să reguleze şi acéstă afacere, cum a regulat'o pentru toţi amploiaţiĭ, şi prin acésta regulare ar dovedi, că în adevĕr e binevoitor preoţimiĭ şi aşa ar achita în parte una din justele pretensiunĭ, respective datorinţe, ce are.

Nu ca auctoritate, nicĭ ca publicist, ci ca simplu lucrător în viia Domnuluĭ, pĕtruns de durere scriŭ aceste, cu dorul de a fi în ajutoriŭ celor ce împărtĕsc o sórte grea.

De mult îmĭ bate la ochĭ neconsecuenţa, că pe când societatea omenéscă se îngrijesce de toţi, câţi o servesc, de preoţime să pare că a uitat. Merită a fi îngrijit soldatul, care îşi jertfesce viaţa pentru patrie, amploiatul, care în lung şir de anĭ îşi împlinesce datorinţele. Dar noĭ preoţimea şi biserica, óre nu servim tot scopurĭ de stat şi mai înalte? Aŭ nu religiunea predicată şi moralul semenat de o conscie preoţime în sufletele cetăţenilor, îĭ face supuşi, loialĭ, aducĕtorĭ aminte de jurămînt şi necoruptibilĭ? Defraudanţi şi desertorĭ sînt ómeniĭ, din a căror suflet corupţia secoluluĭ a scos religiunea şi a detronat pe Dumnezĕŭ. Solidaritatea uneĭ instituţiunĭ, nu prin cauţiune materială, ci prin caractere morale are viaţă. Încredinţézĕ pe un om, fără frica luĭ Dumnezeŭ şi fără consciinţă, cu milióne, şi-ĭ cere cauţiune materială, şi dacă nu are cauţiunea morala, atâta aĭ făcut, că aĭ încredinţat un lup să păstoréscă turma şi el îţĭ garantézĕ numai cu blana.

Multe casurĭ am vĕzut şi vedem, că preoţimea în starea eĭ familiară şi în relaţiunile materialĭ, de care ceĭ mai mulţĭ aŭ parte, nu póte absolut să-şĭ asigure bunăstarea, şi aşa când preotul, cap a familieĭ, şi-a finit cariera vieţiĭ infinită de suferinţe, familia: vĕduva şi orfaniĭ aŭ să deie pept cu viitoriul cel mai deplorabil.

Ce e drept, diecesele în parte cu concursul preoţilor, aŭ făcut fonduri de pensiunĭ şi de ajutóre pentru vĕduve şi orfanĭ. Sînt óre aceste suficiente? Nu, pentru că 50—60 coróne anualĭ

pentru o vĕduvă și în proporțiune pentru orfani, nicĭ de cât nu ecuivaléză nicĭ cu posiția socială a respectivilor, nicĭ cu trebuințele cele mai fundamentalĭ a vietiĭ, și nicĭ cu jertfa serviciuluĭ prestat de capul familieĭ deja decedat.

După părerea mea modestă, ar trebui ca statul primo loco, pe care îl servesce preoțimea, să contribue însuși sume suficiente și să le pună fără scrupul la dispositia Ordinariatelor, ca din acele sume, apoĭ din cuotele de contribuirĭ de la preoțime, și în a treia linie, de la însăși cassele bisericescĭ saŭ de la poporeni, pe carĭ și pentru carĭ jertfesce și se jertfesce preotul, să se formeze un fond suficient pentru pensionarea preoților barĕm la 40 de anĭ, saŭ pentru casul că devine ne apt de câștig, saŭ móre, și așa să se ajute desperata stare familiară.

Spre a ridica și a asigura o mai bună dotațiune preoțimeĭ în deosebitele fase grele a vieții, pe lângă ajutoriul, ce fără de reservă ar trebui să-l întindă statul din fondul religionar și până la regularea congrueĭ, ca mijloc ducătoriŭ la scop ar fi dotațiunĭ și donațiunĭ în favorul unuĭ fond de pensionare și ajutorare; cum și alte isvóre de venit, ce s'ar afla după loc și împrejurărĭ.

Îndemn pe frații preoți la activitate cât de intensivă.

Lipsa e generală, mișcarea încă să fie generală și conferințele preotescĭ să fie organul acestora. Vedem și azĭ că nu toți pot solvi tangentele personalĭ anualĭ la fondurile diecesane. Și de ce aceste să nu le solvéscă cassele bisericelor, carĭ le servim cu atâta abnegațiune? și pe lângă aceste apoĭ și noĭ pentru noĭ câte ceva; nu trebue să trăim numaĭ pentru azĭ, ci și pentru mâne; și mâne e maĭ grea ca azĭ: „mâne" e nepotința, bĕtrânețа și familia.

Pe lângă aceste mijlóce indicate maĭ sus, ar fi posibil ajungerea scopuluĭ și pe altă cale, dar tot prin comună și solida conlucrare și anume: prin asigurărĭ pe viață.

Sînt în patrie atâtea bănci și aŭ atâte modalitățĭ de asigurare, fie pentru o etate anumită, fie pentru nefericirĭ și nepotințe, fie pentru familiĭ. E greŭ a păstra, dar e maĭ dureros a nu avé nimic, atunci când nu eștĭ apt nicĭ de un câștig. La fie care în viață sînt și vin trĕbuințe, parte necesariĭ, dar și superflue; să ieĭe de la cele necesariĭ ceva, și să adaugă la spesele superflue și suma să o deie ca cuotă de asigurare, și din aceste cu timp să póte crea un capital de banĭ albĭ pentru zile negre.

Deobligamentul luat la asigurărĭ, adese îl împlinescĭ cu greŭ, dar sciind că acela va constitui o dată sprijinul tĕŭ, te va îndemna la păstrare și la solvire.

Singuraticĭ o facem acésta, dar e maĭ greŭ; în lucrare comună nu numaĭ ar fi maĭ ușor, dar ar fi și maĭ cu profit.

Ordinariatele nóstre staŭ și azĭ în legătură și convențiune cu bănci de asigurărĭ, cu respect la edificiile bisericelor și a școlelor și încă pe lângă o cuotă procentuală redusă.

Óre tot pe acéstă cale nu ar putĕ păși să facă convențiunĭ cu atarĭ bănci pentru a asigura pensiunĭ preoțescĭ și ajutóre maĭ bune la vĕduve și orfani, bine înțelegênd, că noĭ preoțimea, să dăm mână cu mână toți fără escepțiune și să nisuim apoĭ a solvi regulat cuotele, ce în atarĭ casurĭ ar fi fórte micĭ. Să ne ocupăm serios cu idea acésta și și cu aflarea isvórelor de solvire, pentru aceia, carĭ ar zice că nu aŭ nicĭ atâta venit, cât să solvéscă anual cuota de 20—30 coróne, ceea ce de alt cum să póte ajunge de fie care, că sînt multe cărărĭ de câștig onest, numaĭ să folosim puterile minteĭ sănetóse. Óre petrecerile filantropice, nu ar fi in anumite împrejurărĭ un mijloc de adevĕrat filantropism pentru ceĭ sĕracĭ, carĭ nicĭ pe o cale nu ar putĕ solvi cuota anuală? Și apoĭ noĭ toțĭ, ceĭ ce am putĕ, ne-am subtrage, de a nu contribui ceva spre a susține în companie, pe ceĭ absolut miserĭ și neapțĭ de a solvi, de carĭ cred, că puținĭ saŭ de feliŭ nu vor fi? Chĭar și membriĭ familiĭ a unuĭ orĭ altuia, ba și crestinătatea, poporul și biserica, va sări în ajutor pentru toțĭ, prin sucursul sĕŭ. Er dacă vre o dată se va realisa congrua, fără pericol și vinderea independinței, chestia de asigurare va fi de tot ușor ajutorată. Până atunci să cerem, și cu drept, ca bisericile să solvéscă pentru tangenta ce avem datorința a o solvi in fondurile diecesane, și să lucrăm, să realisăm și resolvăm în mod satisfăcĕtoriŭ o chestie a nóstră vitală: asigurarea vieții nóstre și a familielor, fie și independent de alțĭ factorĭ, prin sfătuirĭ și conlucrare comună. „Voiesce și veĭ potė. Ajută-te că și Dumnezĕŭ te va ajuta!" La lucru fraților!

Rodna-nóuĕ 12 Aug. 1901.

Panfiliŭ Grapini
preot gr.-cat.

Feuilleton.

Din „Ziarul" luĭ Artemiŭ Anderco.

Personalitatea luĭ Anderco e cunoscută acum, cât de cât, cetitorilor »Unireĭ«. (Veți nr. 34) Ei este un fiŭ al Maramurĕșuluĭ, crescut ca de obiceiŭ în școla străinismuluĭ, trezit apoĭ din noŭ la o nóuă viață națională în Italia. Voiŭ reproduce pe rînd câte ceva din *„Ziarul"* luĭ, — prin ce tot maĭ bine îĭ va ieși la lumină caracterul. Articolul ce urmézĕ e caracteristic din multe puncte de vedere. Îl recomand în deosebită atențiune fraților Românĭ din Maramurĕș și din părțile învecinate. Cuvintele unuĭ fiŭ al țĕriĭ lor, — țara luĭ Dragoș — nu le vor cădé așa de greŭ, cum póte le-ar cădé aceleași cuvinte spuse de alt cineva maĭ îndepărtat . . . Acum la începutul unuĭ noŭ an de școlă articolul acesta maĭ cuprinde și observărĭ de actualitate, pe care regretatul autor le-a scos din propria sa esperiență.

Las să urmeze acum însă-și cuvintele luĭ Anderco, care ne sună ca și un glas din ceea lume. Să luăm aminte!

Dr. E. D.

STUDIELE MELE.

(Turin, 25 Novembre 1872.)

Ce este ținta esistenței, scopul vieții mele? — A deveni om; un fiŭ al națiunei; un lucrător al familieĭ umane.

Educațiunea, esperințele îmĭ creară deja credința politică, credința vieții. Dorurile etățiĭ mele se strîng împrejurul unuĭ tip, tipul patriotuluĭ, al sciențiatuluĭ. Părințiĭ și membriĭ familieĭ, cu câtă grije mĕ abăteaŭ de la „direcțiunea flutuantă, periculósă a politiceĭ," cu atâta ardóre îmĭ presentaŭ viitorul unuĭ medic consciențios, laborios; binefăcĕtorul suferitorilor, omul tuturor. Eŭ mĕ voiŭ nisui a face destul dorințelor, ce aŭ părinții și rudele mele; și eŭ pun mare pond pe cariera ce mi-aŭ ales; eŭ ador arta mea. Dar până ce împlinesc un dor, ce este comun, trebue să mĕ închin și simțuluĭ, ce visurile copilărieĭ și ale junimeĭ mi l'aŭ creat, ce internul meŭ mi l'aŭ impus. *Eŭ sînt Român:* Traian nu ne-a plantat pe plaiurile Daciei, ca să „perpetuăm rassa sclavilor".

Prin ce se ridică un popor? Cum devine formidabil oprimătoruluĭ? Prin sciință, prin artă, prin progres. Ideile îmbrățoșate de fiĭ zeloșĭ, cu inimă de bărbațĭ vor forma legiuni. Contra progresuluĭ, contra dorinței generale a unuĭ popor nu este armă. Noĭ prin sciință, cultură am învins. Problema viitoruluĭ nostru stă în progres. Cultura germană a învins, înainte de *Moltke* și *Krupp*, un popor credut neînvins.

Românii nostri s'aŭ trezit din somn. Chemarea nóstră este a sci aprețui acésta deșteptare. Óre face-vom destul numeluĭ, posițiuneĭ ce vom ocupa? „Voința e putința", și eŭ, unul dintre miĭ, aduc sacrificiul voluntariŭ pe altarul uneĭ ideĭ: juneța mea, facultățile mele, voința mea. Folosi-vor? Putĕ-voiŭ fi folositor?

Saŭ putere-aș fi medic, fără ca să încetă a fi Român? Înainte de a fi medic, eram deja Român. Medicĭ devenim cu timpul, Românĭ ne nascem.

Să mĕ fac, nicĭ rece, nicĭ cald, nicĭ Nemț, nicĭ Ungur, nicĭ Român, renegat? Vaĭ de educațiune și posițiune, dacă te-aĭ făcut renegat. *Renegațiĭ sînt rana deschisă a uneĭ națiuni.* Sînt și nu sînt fiiĭ eĭ. Aŭ născut numaĭ spre nefericire, în óră de blăstem. Un om, pe cum nu póte fi părtinitor a dóuĕ interese, ce se esclud, asemenea nu póte avé dóuĕ naționalitățĭ, de nesuințĭ și dorințĭ deosebite. Pe teritorul Daciei nu póte esista numaĭ de cât o politică, politica română.

La noĭ, de din cóce, nu'așĭ putĕ afirma cu siguranță, ce e maĭ mare, temerea în cutezare, saŭ degenerarea. Muițĭ, vĕdênd ambiguitatea părinților, repetă necontenit: perire, perire! Pentru Dumnezeŭ, bĕtrâniĭ nu fac încă națiunea. Dacă părinții nostri, prin purtarea lor, aŭ causat rimproverarea fiilor lor înșiși, se așteptă de la noĭ refacerea erorilor. Speranța, voința aparține tuturor etățiĭ; la dînsele înse aŭ maĭ mult drept juniiĭ.

Nóuĕ ne lipsesce, *nóuĕ ne trebue educațiune națională.* Esplicați copiluluĭ vostru numaĭ odată, ce va să zică Român. Arătați-ĭ, după ce l'ați făcut a cunósce trecutul, presentul, — calea viitoruluĭ, și dacă fiul vostru nu se va entusiasma de acel cuvînt, (Român) de tradițiunile luĭ, dacă nu se va întări la inimă și brațe, să-l plângeți; să sciți că fiul, căruia ĭ-ați dat viață, nu e sângele vostru, că s'a degenerat.

Părinții nostri ne daŭ orĭ ce educațiune, numaĭ pătriotică nu. Se întrébă în tóte părțile, pentru ce e atât de mare numĕrul renegaților? Băgați samă de primele zile ale junimeĭ; grijiți fiiĭ vostri de ideile rele, incompatibile; deșteptați în inima lor simțul național, al mărimeĭ istorice, al mărimeĭ viitóre; faceți-ĭ mândri de numele, ce pórtă, ca să se arete demnĭ de eĭ; și atuncia nu-ți avé renegați.

* * *

Constatări prețióse. — În Nrii 21 și 22 a. c. a luĭ „Magyar Polgár“ din Cluș. sub titlul „mormîntul unuĭ domn magnific“, unul dintre redactoriĭ acesteĭ foĭ își publică impresiile. avute cu ocasiunea escursiunii, care s'a aranjat de către v.-comitele comitatuluĭ Cluș la Cosma unde e mormîntul fostuluĭ principe al Transilvanieĭ, Acațiŭ Barcsai.

Cetitoriĭ nostri cunosc fasele și resultatele acesteĭ escursiunĭ din numĕrul trecut al „Unirii.“ Ne oprim totuși la cele publicate de „M. P.“ aflându-le interesante mai ales întru cât se abat de la obiectul propriŭ al escursiunii.

Étă anume ce scrie „M. P.“

După ce laudă pe românii din Cosma, „fără de a căror pietate, păstrată în decurs de vécurĭ. astăzĭ nime n'ar fi în stare să cerce unde-și dórme somnul vecînic principele național ucis în mod barbar“, se oprește la constatarea, că între cei adunați în 16 August a. c. în jurul mormîntuluĭ luĭ Barcsai. românĭ, magiarĭ și sașĭ. „nu s'a arĕtat nicĭ urmă de cértă saŭ antipatie națională.“ Apoĭ continuă:

„Batăr că poporul de rînd român și sas, nu scie vorbi ungurește; chiar și o parte a ómenilor inteligenți numaĭ o rupe în limba statului. Dar *simțĕmîntul* li-e magiar. Și acésta ne este *perfect de ajuns.* Dumnezĕul magiarilor în decurs de o mie de anĭ tot de una a priceput rugăciunile aduse în maĭ multe limbĭ. Le pricepe și după asta. Și nóuĕ nu ne trĕbue alta, de cât ca acele să isvoréscă din inimĭ patriotice.

Ce spectacol ar provoca un „patriot“ modern din faptul acela spre es., că pe pompieriĭ agricultorilor *românĭ* din Cosma îĭ disciplinézĕ comandantul cu resunătóre comandă nemțéscă! . . . . .

Lucrul se esplică așa. că pompieriĭ aŭ servit în armata comună. De acolo aŭ adus espresiunile comandeĭ nemțescĭ. Organisația lor numaĭ atunci e *militară,* dacă se mișcă pe comanda nemțéscă. Nime nu-ĭ conturbă pentru acésta. Nicĭ să nu-ĭ conturbe. Pentru că *simțĕmîntul* lor n-are nimic de a face cu acésta. Întralte comune. unde ficiorii aŭ servit la honvedime, comanda pompierilor românĭ și sașĭ este *unguréscă.* Și acésta o urmézĕ cu însufleție. Și în urmă: ce procedură brutală ar fi aceea, ca să începem a sumuța și regula pe bieții țĕranĭ valachĭ din Cosma, pentru aceea, pentru, că în armată nu este comanda *pretutindenea magiară.* Pórtă eĭ vina că acésta este *ast fel* și că *ast fel* varsă în el tónele de militar!

Bine fac în comitatul Clușuluĭ. că nu conturbă dispositia poporuluĭ din cause așa de mititele. Chiar susceptibilități de acestea *linguistice,* siluirĭ de tótă sama, s'aŭ obicĭnuit a deveni isvórele cele maĭ abundante a certeĭ de naționalitate și prin urmare a ureĭ.

Ne bucurăm. că în comitatul nostru nu se desfundă ast fel de isvóre. Nicĭ să nu o facă. În sine cunoscința limbiĭ magiare saŭ chiar silirea de a o cunósce încă n'a făcut pe nime nicĭ o dată patriot în simțirĭ. Și orĭ în ce *limbă* să vorbéscă un popor, dacă o dată simțĕmîntul. simpatia și amiciția luĭ este a nóstră: atunci nu mai este între noĭ nice un părete despărțitor.

Așa dară pompierul român din Cosma care nu pricepe nicĭ un cuvînt ungurésce. petrécă-și neconturbat cu comanda sa nemțască. Pentru că până când dă tribut de adevĕrată pietate memorieĭ principeluĭ magiar; până când cu adevĕrată însufleție strigă „szetreaska“ la vorbirea patriotică românéscă. și cu adevĕrată cucernicie ascultă Szozatul: până atunci el este un *ungur,* maĭ bun maĭ patriotic. de cât fórte mulți din némul luĭ. carĭ vorbesc unguresce, ca și un profesor magiar de filologie.

O condițiе fundamentală a buneĭ și înțeleptei politice de naționalități e. ca să nu bonbardăm în mod jignitor limba popórelor de alte buze (masajku). și la nice un cas să nu li-o *impunem* a nóstră.

Straturile inferióre ale poporuluĭ de rînd póte că nicĭ o dată. saŭ cel puțin printr'un proces fórte îndelungat și nesilit ar învĕța limba statului. Trălesc în țară multe sute de miĭ de ómenĭ. carĭ în cadrele de tot restrinse ale vieții lor abia *aud* vre o dată vorbă unguréscă. Și milióne sînt aceia, pe carĭ relațiunile restrinse de viață, lipsele nepretențióse daraverile lor ne însĕmnate numaĭ *cînd și cînd* îĭ conduc la aceea. ca să dele ceva atențiune limbiĭ statuluĭ. După acestea și învață *acele câteva cuvinte* de carĭ aŭ lipsă în prăvălie, în piață saŭ înaintea auctorităților. Dar acésta cunoscință de limbă nu se ridică până la înălțimea construiriĭ uneĭ ziceri corecte.

Straturile maĭ de jos chiar și din limba proprie numaĭ arâta învață, cât e neapĕrat de lipsă spre a se ferici în cercul lor. Acésta lipsă variézĕ după ținuturĭ. Dicționariul poporuluĭ valach din munții Gilăuluĭ și a Hunedórei e neasĕmănat maĭ sĕrac și maĭ turbure. construcțiunea zicerilor maĭ puțin perfectă de cât d. e. a țĕranuluĭ din ținutul Sibiuluĭ și Făgărașuluĭ. avisat la pretensiunĭ maĭ înaintate. Motul de la munte nicĭ chiar limba acésta din ținutul Sibiuluĭ nu ar pute-o învița curênd. Cu atât maĭ puțin limba alésă a inteligințiĭ sale saŭ limba magiară cea arât de grea.

Aducem un esemplu instructiv. Limba sașilor din Ardeal e înrudită cu limba germână. Sășimea a trăit vécurĭ dearîndul sub administrație *esclusiv nemțéscă.* Cultura, literatura îĭ sînt *germâne.* Simțĕmintele o atrag către rasa germână saŭ cel puțin nu-ĭ antipatică înrudirea cu germanii. Afară de aceea poporul săsesc stă pe o anumită trĕptă maĭ înaltă culturală, așa dară scie învița. Pe lângă aceea trăesce aprópe pe *un* teritoriŭ în grupurĭ *dese.* Și maĭ pe sus de tóte idiomul săsesc e maĭ greŭ. și în contactul din afară maĭ puțin practicabil de cât cel nemțésc. *Și cu tóte acestea sînt în poporul săsesc grupurĭ întregĭ, carĭ peste tot nu sciŭ limba nemțéscă.*

Esemplul acesta dovedesce destul de lămurit. că o anumită parte a poporuluĭ de rînd nu e în stare să-și însușéscă *încă o* limbă. Nu numaĭ pentru aceea pentru că nu are lipsă ei și pentru că îĭ lipsesce simțul pentru așa ceva.

Apoĭ straturile maĭ înalte a poporuluĭ de alte buze?

Cu acestea putem isprăvi și maĭ pe scurt. Cel ce se ridică din poporul de rînd

---

Vorbesc despre mine. Esperiențe triste m'aŭ adus la aceste convicțiunĭ. Educațiunea mea fu greșită. Studiam literatura. stilistica străină. Eŭ țineam panegirice asupra strămoșilor. ieremiade asupra ruinelor „Daciei felice“ — în limba unguréscă. Discutam cu contrariĭ națiuneĭ mele, eram *„vad oláh“,* mĕ încercam a mijloci o catedră în liceŭ (pentru limba română *N. ed.)* și *maĭ nu sciam cuvinta românesce.*

În institutele ungurescĭ eram priviți rĕŭ; tractați în mod înjositoriŭ. Din acele momente, când din ura observată *) începuĭ a fi superb, că aparțin poporuluĭ „nimic“ — calea viitoruluĭ era deschisă înaintea ochilor meĭ. Direcțiunea de luat lucea; eŭ o vĕdui. o urmaĭ. Timpul, positiunea. societatea, m'aŭ întărit în idea acésta: ținta-mĭ lucesce maĭ luminos.

Înainte de a păși pe calea ce conduce la ea voesc a fi preparat. Dumnezeŭ a voit, ca eŭ să vĕd Italia; ca pămîntul natal, ca azurul ce suridea la întreprinderile moșilor nostri, sórele ce strălucea la succesele lor, să-mĭ nutrească, întărească idea: să-mĭ dee forță. să mĕ facă demn de a apropia atâtea mărimĭ. Tóte încercările mele se concentraŭ în cercul acesta.

Studiile ce mĕ ocupă sînt scolastice și literare. Scolastice pentru medicul; literare pentru omul vieții civile.

Literare: istorice, beletristice, cât și linguistice. Stilistica este basa viitoruluĭ meŭ în cele ce privesce comunicațiunea ideilor. Trebue să mĕ închin și eŭ recerințeĭ secolului: corespondența, ziarul îmĭ desvóltă, îmĭ îmbunătățesc stilul. În vacanțe cetiĭ pe *Dante;* învățaĭ multe locurĭ din el; aci am început a ceti și a studia clasiciĭ italienĭ.

Luĭ *Dinu* (un coleg *N. ed.)* îĭ daŭ lecțiunĭ din limba italiană; el învață, eŭ mĕ perfecționez. Din „Convorbirile literare“ (Iași) până ce combat criticele Dluĭ Maiorescu, înveț dicțiunea poporală. „Ileana cea șirétă“, „Florița din Codru“, povestĭ, aŭ prosă fluidă. frumósă. Le înveț de rost. Dacă noĭ am avé scriitorĭ, carĭ ar posĕde magica putere a se esprime așa. a cugeta, a simți ast fel. noĭ am ajunge la clasicitate.

Cu *N. Badereu* și *G. Bobeica* (colegĭ *N. ed.)* Joia și Dumineca studiem câte dóuĕ óre gramatica. Eĭ mĕ învață francesa. — sciŭ óre ceva lucă din colegiŭ — éră eŭ îĭ învĕț nemțésca.

Este un studiŭ pentru viitor. Acele studiĭ apoĭ. ce nu se scriŭ. ce de pe carte nu se pot învĕța, rĕmân tot studiĭ.

„Il mondo è l'eterno giudizio; conosci le stesso. — l'uomo è la gioja dell'uomo.“

Artemiŭ Anderco Honorodeanu.

*) În privința modului cum Românii erau, și maĭ sînt, tratați în institutele ungurescĭ, însuși ziarul luĭ Anderco ne dă date interesante sub titlul: *Tury Imre tisztelendő osztályfőnök nevezetesebb mondásai,* Anderco însémnă în *Napló* următórele:

22 Aprilie 1867. Kifüstölöm ezeket a rühes, koszos, taknyos disznókat; menjetek oda Balázsfalvára és ott povedáljatok a magatok nyelvén; mind tertiába rakom.

4 Iunie 1867. (A golyához, Tompától) Ezt nem szabad szavalni, mert ebben az igazság van meg, nehogy alkalmuk legyen megint irni a Gazetába.

TÎRNAVA.

(Imitație.)

Vaĭ așa de 'ntunecată
Tîrnavo, 'ți e shucium mersul
Geamăt 'ți este astăzĭ versul
Doinitor de altă-dată!
Plină ți-e de spume gura,
Și cu gura muscĭ din țĕrmurĭ
Lacomă ți-e plină ura,
Și de multă ciudă tremurĭ!

În adînc îți ferbĭ veninul,
Și 'n obraz veninu-țĭ iasă.
Nu-l acoperĭ, nu îți pasă
Că ți-e negru tină sînul.
Tu, în hohot nebunită,
Saĭ de odată peste maluri
Și ĭaĭ câmpiĭ despletită
Păru-ți curge 'n rupte valurĭ!

Tot maĭ mare crescĭ. Mânia
Vînătă mereŭ îți cresce
Cum alergĭ de nebunesce
Să înecĭ tótă câmpia.
Iat-o salcie rĕmasă
De topor, în brațe-o scuturĭ
Și o smulgĭ. Din umbra-ĭ désă
Sbóră 'ncet de nópte fluturĭ!

Ce apucĭ odată 'n brață
Strîngĭ la piept ca desperarea!

și doresce să-și însușéscă o cualificațiune mai înaltă, să priméscă vre-o slujbă, să ducă rolă publică... *acela și așa nesmintit trebue să învețe limba statul,* pentru că fără de aceea nu se fericesce. Nu numai pe carierele de amploiat, advocat, inginer, medic ș. c. l., dar deja nici în branșa industriel și a comerciului nu póte cineva trăi și progresa fără să scie l. magiară. Dacă am *sili* elementele acestea ca *să nu învețe* ungurésce, și atunci ar învăța. Ba chiar atunci s'ar produce demonstrații naționaliste exacerbate, dacă în mod voinic le-am îngreuna învățarea limbei magiare și ast fel i-am împedeca în nisuința de a ajunge în țară la posiții, influințe și acuisiții corespundétóre lipselor și pretensiunilor lor juste.

Nici nu este deja în inteligința națiunalităților, om cu ceva pretensii, care să nu vorbéscă și scrie ungurésce. Și resultatul acesta l'am fi putut ajunge și fără discursuri patriotice detunătóre și fără articole furióse de ziar, și fără programe și formalități fórte obositóre de propagare a limbei. În lucruri de natură acésta-i conduc pe ómeni esclusiv numai lipsele vieții și pretensiunile naturale ale individului. Poporul de rînd nu are lipsă de limba statului așa dară nici nu o învétă până atunci, până când nu-l conduc la acesta interesele și lipsele lui personale prin bold intern și spontan."

Aduce apoi înainte nisuințele deșerte ale Austriei și de a-și germanisa provinciile și Ungaria, — a căror urmare e ura nemărginită ce o pórtă astăzi limbei germane ungurii, cari în număr mare s'au făcut valachi, sêrbi, tănți și durere, se vor mai face încă, dar nemți nici odată!....

„Dar politica acésta de silnire — mai are o urmare. Aceea anume, că colecțiunea bogată de casuri comice și ridicole când cuceritorul neamț se încerca parte cu sila, parte cu buna, a vérsa în magiar limba și cultura germână, vor rémâné pururea în anecdotele poporale.

Fără să vreau de multe ori mě tem, că și noi vom ajunge în anecdotele poporale ale valachilor, tănților, sêrbilor cu zelul nostru de magiarisare. Chiar așa ca și neamțul.

Se póte un obiect mai potrivit pentru anecdotă de cât aceea spre pildă, că de câte ori un prunc valach boviséză și totorosesce „Talpra magyar", — saŭ învățătorul la esamen îndópă cu câte-va zicerí magiare pe pruncii și copilele împodobiți cu frunze naționale, noi inotăm în valuri de bucurie. Pe învățătorii și pruncii acestia îi încărcăm apoi cu laude și daruri, par'că Dumnezeŭ scie ce serviciŭ mare aŭ prestat națiunii magiare.

Ar trebui să băgăm de samă, că evoluțiunile comice de felul acesta, micșorézá *respectul limbei statului* în ochii poporului. Și ușor pot conduce la aceea, ca să facă batjocură din noi. Pe când nici atâta nu ajungem cu ele, ca pruncul acela să și învéța l. magiară.

. . . . . .

. . . . . .

Atâta mai putem încă aminti aici, că în loc de încercări zădarnice, ba chiar stricációse, întreprinse în ținuturile națiunalităților, — politica culturală magiară să se nisuéscă mai ales într'acolo, ca să întăréscă cultura punctelor magiare. Justiția și administrația să resólve afacerile poporului repede, imparțial și tot de una cu bunăvoință și pretinie. Și mai ales pe poporul de jos absolute la nici un cas să nu-l infestăm, pentru că nu scie l. magiara. Acésta de o parte e fără scop, pentru că în urma silei externe și așa nu o va învéța; de altă parte e periculos, pentru că nasce porniri inimice limbei octroate."

Bucuros constatăm, că espunerile acestea conțin mult adevěr. De cât că pentru noi nu sînt lucruri nóuě, din contră sînt adevěruri pe cari noi Românii le-am spus înainte cu zeci de ani. Ce politică nebună conduce biata nóstră patrie, când după atâtea milióne, forță și energie risipite, abia „Magyar Polgár" vine să constate un adevěr atât de elementar. Și câte milióne, forțe și energia se vor mai risipi, până când cercurile hotărîtóre să ajungă a recunósce adevěrul acesta elementar. Vorba Românului: „înțeleptul învață din paguba altuia, nébunul nici dintr'a sa." Un lucru constatăm, nu ne așteptam la ast fel de constatări, chiar de la „M. Polgár".

De ar fi macar un bun început.

Revistă politică.

România. Rusia nu se stîmpěră. După ce a dat faliment cu politica sa panslavă, acum cércă să se apuce de un nou plan, să adune tóte țările din peninsula balcanică în o confederațiune sub protectoratul Rusiei. Spre a ajunge la resultat cu acest plan, a fundat la București primul ziar ruso-francez, sub titlul „Pravoslavnii Vostok" (Orientul ortodox). Acest ziar are de redactori bărbați distinși și scriitori de renume. După cum se vede deja din titlu, firma ademenitóre sub care luptă noul ziar, e religiunea comună, ce o aŭ tóte popórele din peninsula balcanică. Noul ziar spune, că e dujman a orí ce acțiuni panslave, în schimb face propagandă pentru panrusism. Frații de din colo vor sci să încurce firele politicei rusesci, cari aŭ început din nou a se întinde în Balcani.

Négră ți-e 'nainte zarea
Și 'n dărăpt ai nori de ceață.
Stai. Sălbatic ochiu-ți cată
Și, ca tauru 'n mânie,
Capu 'n piept ți-l pui de odată,
Și pornești o vijelie!

Tu, cu ochii 'nchiși acuma,
Nu mai știi ce-i deal, ce-i vale,
Orí de-ți staŭ dușmanii 'n cale!
Dai din mâni, ți 'ntuneci spuma,
De nu merge dai cu pumnii.
Te trîntești de stavili tótă
Și răsbești, ér stîlpii unii
'N păru-ți, încîlciți, înótă!

Și pădurea stă năucă,
Cu ochi mari la tine cată.
Nu te mai pricepe, fată,
Ce-i cu tine ce te-apucă.
Și de ciudă că nu póte
Taina ta să o 'nțelégă,
Urlet de mânie scóte
Și se sbuciumă întrégă

Dar în calea alergată
Te-ai isbit, șuerătóre,
De-un pripon, și glasu-ți móre
De durere 'nviforată
Ridici capul, și cu ochii
Tulburi tu privești necazul
Ce-ți stă 'n drum... Ce, póla rochii
Ți-o ridici că-i mare iazul?!

Însě nu! Alt gînd te pórtă!
Te-ai oprit de-ți strîngi puterea.
Prea-i amară 'n tine fierea
Și mânia nu ți-e mórtă:
Vrei să-l smulgi din rădăcină
Hohotind să-l duci la vale.....

. . . . . .

Glasul vîntului suspină,
Și 'nvăzduh e-atîta jale!

Și-acum uite-o! Iar vuesce,
Iazul ea l'a prins în brață
Și-l smâncesce, și-l înhață,
Dar nu-l pote, nu-l pornesce.
Și ea lunecă și cade,
Părul i-s'acață însă
Prin grădele. Și o arde,
Sórele pe fața-i plînsă!

Te-a învins, și rușinată
Fugi acum ș'alergi într'una!
Ți-a mărit în piept furtuna
Neisbînda, dragă fată!
Și pădurea de pe culme,
Te-a văzut, ș'a rîs să móră
Par'că nu-i și ea din lume,
De durerea ta s'o dóră!

Dar de ce începi să tremuri,
Tîrnavo, și plîns îți vine?
Ce te dóre, ce-i cu tine?
De c'un glas din alte vremuri
Prinzi să cânți înduioșată?

Haina de ți-o strîngi în cóte
Lîngă trup, și se arată
Pe-a ta față acum blîndețe?

O, 'nțeleg! Pe-un deal de-oparte
Un cioban din fluer cîntă
Doină trăgănată, frântă,
Sînt Români prin astă parte!
Tu-i cunosci, și rěŭ îți pare
C'ai stricat ogóre-atâte,
Munca lor,.. Și-ți cerí ertare,
Palidă 'n suspinuri frînte!

Și-acum vrei, ca dintr'odată
Să-ți aduni din vînt vesmîntul,
Să-l ții strîns. Și-ți plîngi cuvîntul
Că nu poți sermană fată!
Dar pe rînd îl prinzi de-a bine,
Părul despletit pe cale
Plete-l faci, căci îți-e rușine
Să pornești așa la vale!

Iar pe deal Românu-'și cântă
Doina lui tremurătóre,
Par'c'ar fi dintr'o ruptóre
Cu-al tĕŭ glas ce se frămîntă
Tîrnavo! Și câtă jale
Zace 'n ele 'ntr'amîndóuă!
Ah! De-ar fi de-aici o cale,
Prin Carpații rupți în dóuă!

I. Agîrbiceanu.

Corespondințe.

Instalarea părintelui Domide.

— Raport special al »Unirei«. —

Bistrița în 22 Aug. 1901.

După mórtea protopopului Alesandru Szilasi, întîmplată în 19 Mai a. c. inteligența în înțelegere cu fruntașii poporului din Bistrița, prin o deputațiune esmisă din sînul lor, aŭ rugat pe Escelența Sa Episcopul diecesan, să se îndure a denumi la Bistrița un preot vrednic, care atât în împlinirea afacerilor bisericesc-scolare din Bistrița și din tractul aci aparținętor, cât și în viața socială, politică și administrativă să fie la culmea chiămării.

În 2 August n. c. am primit scirea, că Escelența Sa a împlinit deplin dorința Bistrițenilor denumindu-ne de *preot și protopop* pe vrednicul, cunoscutul și simpaticul preot al Rodnei *Gerasim Domide*.

O adevĕrată bucurie a cuprins tóte inimile și cu toții binecuvêntaŭ gândul bun, cu care s'a făcut acésta nimerită denumire.

Se ascepta deci cu neràbdare introducerea noului păstor sufletesc, pentru a cărui primire Românii bistrițeni, inteligință și popor, și-aŭ dat tótă silința, ca aceea să fie vrednică de persóna celui asceptat și vrednic de comuna bisericéscă, care-l ascepta.

Duminecă în 18 Aug. la 2 óre d. a. un banderiŭ de 50 călareți, urmat de inteligință și popor în peste 20 trăsuri, aŭ plecat din Bistrița înaintea iubitului preot-protopop Domide. L'aŭ întîmpinat la comuna Ìaad, a treia de la Bistrița, însoțit de un număr mare de inteligință și popor din Rodna și jur, carî în 25 trăsuri petreceaŭ pe iubitul lor preot și pretin spre a ni-l preda nóuĕ.

Întîmpinarea a fost înduioșătóre și și însuflețitóre. După o binecuvêntare călduróșă din partea advocatului Dr. G. Tripon, părintele protopop Domide urcă în trăsura ce i s'a destinat, însoțit de Dr. Tripon și 2 membri țĕrani din comitetul bisericesc din Bistrița. Plecând în fruntea lungului șir de trăsuri la 5 óre d. a. a sosit în Bistrița între sunetul clopotelor, unde înaintea bisericii, în fața unui public numĕros salutându-l Dr. Demetriŭ Cinta în numele comitetului bisericesc. Dsa în o vorbire plină de emoțiune mulțumesce pentru strălucita primire. Întrând în biserică la urcarea amvonului a fost întîmpinat de bĕtrânul preot Eliseŭ Murĕșan din Șieŭ-Cristur, administratorul parochiei în timpul vacanței, care adresându-i o alocuțiune însuflețită și plină de sfaturi și povețe betrânesci i-a predat crucea.

După celebrarea vecernel, părintele protopop Domide a fost condus de comitetul bisericesc la casa parochială, unde la 8 óre sara reuniunea română de cântări i-a făcut serenadă.

La 9 óre sara în otelul „Regele Ungariei“ a fost sara de cunoscință, unde s'aŭ adunat peste 200 persóne, între carî comitele suprem conte Bethlen Pál, contele Lázár și mulți dintre funcționariĭ mai înalți, sosînd la órele 10 și delegatul episcopesc canonicul Ioan Georgiŭ.

A dóua zi deminéța la 8 óre între sunetele trésc urilor, s'a început serviciul divin, după care delegatul episcopesc în fața unui imens public, între care tóte notabilitățile și representanții autorităților și representanții autorităților și a confesiunilor, a îndeplinit cu multă demnitate ceremonia instalării.

La 1 óră după amĕzi a urmat banchet în otelul Regele Ungariei, la care pe lângă un număr mare de inteligenți și poporeni români din loc și jur, aŭ luat parte și representanții tuturor autorităților civile și militare din localitate.

Seria toastelor a început-o delegatul episcopesc canonicul Ioan Georgiŭ, care a închinat în sănĕtatea și viața lungă și fericită a Pontifĭrelui roman și a Mălestății Sale Regelui Francisc Iosif.

Comitele suprem conte Bethlen și-a ridicat păharul în onórea Escelenței Sale Dlui Dr. Ioan Szabo, episcopul diecesan, făcênd și propunerea, ca acésta poftire de bine de aci de la masă, să i-se comunice telegrafice, ceea ce s'a și făcut. Pentru acésta deosebită atențiune arĕtată față de Episcopul diecesan, canonicul I. Georgiŭ s'a grăbit a ridica păharul și a închina în sănătatea comitetului conte Bethlen.

Aŭ toastat apoi Dr. Leo Seriuon, prim-vicenotar comitatens, pentru delegatul episcopesc advocatul Dr. D. Ciuta și primarul orașului Friedrich Sadler pentru sĕrbătoritul preot-protopop Domide; Dr. G. Tripon pentru confesiunile conlocuitóre, la care respunḑênd protopopul săsesc Csallner din Aldorf, preotul reformat și redactorul foiei locale ungurescĭ „Besztercze“ și administratorul parochial gr. or. din Bistrita Pavel Beșa, aŭ felicitat cu toții pe protop. Domide.

După aceste medicul din loc Dr. Ales. Pop, felicitând armata și pe representanții eĭ de față: colonelul de linia Neudek și majorul de la honvedĭ Forget, colonelul Neudeck într'o vorbire frumósă și pĕtrunsă de idei umanitare, închină în onórea preoțimei și în special a protopopului Domide.

Aŭ toastat candidatul de advocat Dr. Dionisiŭ Login pentru administrație și representantul ei vice-comitele Gottfried Kuales, și pentru Iustiție, representată prin presidentul tribunalului Kendefi, carĭ respunḑênd asemenea aŭ închinat în onórea sĕrbătoritului protopop Domide.

Grigore Seridon, asesor orfanal, a ridicat păharul sĕŭ pentru comitetul bisericesc; luminatul director al gimnasiului săsesc din loc Georg Fischer a vorbit cu mult sentiment pentru tinerimea română; Ignat Seni, învĕțător fundațional în Năsĕud, pentru Domide, în numele reuniunii învĕțătorescĭ „Mariana“ din Năsĕud; Procopiŭ Cutean, asesor orf. pentru primarul orașului Sadler; candidatul Dr. Valeriŭ Moldovan pentru directorul gimnasiului săsesc Fischer și contele Lázár Imre pentru Domide.

La urmă serbătoritul protopop Gerasim Domide în o vorbire plină de sentiment, mulțumesce de strălucita primire, ér delegatul episcopesc esprimă calde mulțămite comitetului suprem conte Bethlen și celor alalți honoratiori și representanți ai autorităților, pentru onórea și bunăvoința arĕtată față de credincioșiĭ bisericiĭ române, ridicând prin presența lor măreția serbăriĭ de azĭ.

Sara a fost petrecere poporală, la care a asistat și părintele protopop Domide, însoțit de mai mulți inteligenți români.

Óspeții din jur s'aŭ depărtat, o parte după sfîrșirea banchetului, ér ceĭ alalți în deminéța zilei următóre, ducênd cu sine fie care frumóse impresii de la o serbare succésă atât de splendid, de carĭ rar să întîmplă în viața românéscă și și mai rar în viața nóstră bisericéscă. *C.*

Mai nou.

Primim următórea telegramă de la Șișesci:

Chramul bisericeĭ și procesiunile iubilare aŭ fost din noŭ împedecate cu arme. O mulțime de gendarmĭ aŭ fost aduși aci.

Cetitoriĭ nostri sciŭ, că la biserica votivă din Șișesci sînt în datină procesiuni la zina de Sântă Mărie. De anĭ de zile, guvernul le împedecă din simplul motiv, că în Șișesci funcționézĕ păr. Lucaciŭ. Că ce primejdie este acésta și cum să esplicăm frica celor mai marĭ, carĭ află de nevoe să oprésc ă cu baĭonete, procesiuni religióse, — nu scim. Un lucru apare din tóte acestea, că stăm încă de parte de libertățite veaculuĭ al XX-lea.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Bunii și pii credincioșĭ aĭ parochiei acesteia: Vasiliŭ Gábor, Vașiliŭ Rus, Ioan Pop Catona, Georgiŭ Gábor tin. și Vasiliŭ Biltiŭ aŭ cumpĕrat pentru s. nóstră biserică locală un rênd de vesminte bisericesci fórte pompósă în preț de 100 coróne; Ioan Pop a Marieĭ cu soția sa Marie Bulbuc și Ioan Someșan cu soția sa Irina Rus aŭ donat sfintei bisericeĭ un ornat bisericesc în preț de 90 cor. mai de prte Ioan Huge alui Nicóră cu soția sa aŭ dăruit s. bisericĭ un prapor frumos ornamentat în preț de 50 coróne; în fine On. Domn Petru Herczeg teol. abs. al dieceseĭ de Orade și prefect în internatul Pavelian de băieți din Beinș a donat bisericeĭ nóstre o cruce în preț de 10 coróne și credinciosul Mihail Pop Catona asemenea a cumpĕrat o cruciță pe altariŭ cu prețul de 30 coróne. Pentru acestea jertfe frumóse și fapte marinimóse subscrisul preot local în numele curatoratului bis. și a întreg poporului credincios aduc donatorilor și pe acéstă cale cele mai călduróse mulțumirĭ, rogând ferbinte Pronia cerésc ă, ca să le lungésc ă firul vieții cu multe zile senine și fericite. La mulți anĭ! Tîrsolțiŭ, tractul prot. al țereĭ Vasului, diecesa Gherleĭ, la 21 Aug. 1901. *Eugeniŭ Dredean* preotul gr.-cat. al Tîrșoltului.

Scirĭ personale. Azĭ Sâmbătă, Escelența Sa Mitropolitul a sosit sănătos la reședința sa.

Hymen. *Iacob C. Domșa,* cleric abs. și *Lucreția P. Bunea,* anunță cununia lor, care se va serba la 8 Sept. n. în biserica catedrală din Blaș.

Noul ministru de răsboiŭ. Tot mai des s'a scris zilele acestea despre retragerea ministrului Krieghamer, de următor a lui se desemnéz ă FZM. br. *Waldstätten,* inspectorul suprem al infanterieĭ.

Alegere de învĕțător. În Sĕcalul-de-Câmpiă dintre 10 concurenți a fost ales în ziua de Sântă Mărie cu maioritate absolută de voturĭ Dl *Ioan Moga* din Șeulia-de-Câmpiă.

Astra. Adunarea cercuală a despărțĕmîntuluĭ Cluș e convocată la Cluș pe 5 Sept. n. în localitățile Casineĭ române.

Necrolog. † *Ioan Laslo,* protopopul Clușului, a repausat Mĭercurĭ nóptea la vrîsta de 60 anĭ. Laslo s'a născut în Petelea la 1841. Studiile gimnasiale le făcu în Blaș, teologia în Blaș și Viena. A fost patru anĭ profesor în Blaș, la 1866 a fost chirotonit de preot, la 1869 numit paroch în Zlatna, la 1880 admin. protopopesc al tractului Roșia, la 1881 de viceprotopop până la 1890, când a fost numit protopop al tractului Cluș.

În veci amintirea lui!

Mai ieftin ca orĭ unde!

— „Hotel-Restaurant Corona“ —

Aug. Coltor — Blaș.

oferesce On. Public român **chiliile** sale de óspeți **modern mobilate,** vinurĭ **curate** de pe Târnave și **prima calitate** de **bere** de la **Steinbruch.**

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Fiasco și reușită.

În zilele trecute foile din Germania aŭ publicat nisce lucrurĭ, carĭ din noŭ dovedesc, că viață este numaĭ în biserica aceea, în care suflă Spiritul lui Christos.

„Berl. N. Nachr.“, o fóe declarat luterană, publică următórele:

„În rîvnire însuflețită a lui Christos se formaseră deja în zilele cele dintâiŭ ale creștinătățiĭ însoțirĭ religióse propriĭ cu scopul de a dedica viața întrégă servițului omenimiĭ pătimitóre. Maĭ ales surorile, carĭ grijesc pe bolnavĭ, sînt vrednice de recunoscința nóstră și de admirarea nóstră. Lucrul lor în servițul caritățiĭ resignate a revĕrsat o bogăție de binecuvîntare. În vremile cele maĭ grele, pe timpul epidemiilor, pe câmpul de luptă, în spital și în coliba părăsiților și-aŭ dovedit ele valórea. Până și un despreținitoriŭ al creștinătățiĭ ca Voltaire încă a rostit laudele cele maĭ frumóse acestor „ângerĭ aĭ iubiriĭ deaprópelui“. „Nu este póte nimica maĭ mare pe pămînt,“ zice el, „ca jertfa aceea, ce o aduce un sex așa de gingaș jertfind tinerețe, frumsétă, posiție și nascere și dedicându-se grijiĭ bolnavilor în spitaluri“. Dintre ordurile și congregațiunile catolice de surorĭ, carĭ grijesc pe bolnavĭ, surorile misericordiane sînt cele maĭ cunoscute. Daĭ de ele în tóte zonele pămîntului la lucru, unde are, să se isprăvéscă o lucrare a dragostiĭ și a milosteniei. Auctorități medicale eminente de tóte confesiunile aŭ recunoscut cu laudă lucrarea lor cea liniștită, nepretențiósă și totuși bucurósă la patul bolnavului, jertfirea lor de sine, cu carea-și împlinesc datorința, petrecerea personalității lor în servițul caritățiĭ. Parochul Teodor Fliedner a transplantat lucrarea cea bogată de binecuvîntare a surorilor acestora în teren protestantic și a înființat în Octobre 1863 în Kaiserswerth lângă Rin cea dintâiŭ casă de diaconise. În emulare nobilă cu surorile misericordiane aŭ deprins de atuncia diaconisele lucrările milostoniei față cu omenimea bolnavă și pătimitóre și pentru activitatea sa cea jertfitóre de sine și-aŭ câștigat din partea tuturor recunoscința cea maĭ caldă și veneratia cea maĭ desevârșită. Dară pe pămînt nicĭ un lucru nu e desevârșit. Crescênd îngrijirea de bolnavĭ, numĕrul și felurimea surorilor evangelice, carĭ grijesc pe bolnavĭ încă aŭ crescut, dară durere, așa se pare, că nu s'a potențat cu o cale în tot de una în accea-și mĕsură și cualitatea surorilor. În timpul din urmă cel puțin se înmulțesc tânguirile asupra servițului surorilor evangelice. Nu numaĭ medicii, ci și ómenĭ din cercurĭ protestantice, cărora religia le este un lucru serios, cred, că sînt îndreptățiți a fi îngrijați cu privire la grijea acésta de bolnavĭ. Unora din însoțirile acestea de surorĭ li-se face imputarea, că surorile lor îmbrățișéză chemarea de surorĭ nu întru atâta din iubire creștinéscă a deaprópelui, ca maĭ vîrtos din iubirea eului sĕŭ propriŭ, întru cât adecă așa li-se face cu putință o adăpostire maĭ pe ușor.“ Din priceperea acésta falsă a chemăriĭ, zice maĭ de parte citata fóe, resultă apoĭ aberațiunĭ vrednice de a fi deplânse: lipsa sentimentuluĭ de datorință, și scărirea spirituluĭ de jertfă și a lăpădăriĭ de sine în servițul bolnavilor și pătimitorilor, silința, ca surorile servițiile maĭ grele și maĭ obositóre să nu le sevârșéscă ele înse-și, ci dimpotrivă să le descarce pe umerii unor grjitóre ajutătóre și aĭ unor servitóre interesate, plătite, lipsa de disciplină și împotrivirea față cu medicii conducĕtorĭ. Învinuirĭ maĭ grele abia vor puté, să se facă unor surorĭ, carĭ grijesc de bolnavĭ. Aceia, carĭ aŭ, să conducă și să sfătuéscă în privință spirituală pe surorile acestea, aŭ și datorința de a cerceta în chip serios tânguirile acestea și de a urgita delăturarea lor în interesul atât al grijiĭ evangelice de bolnavĭ cât și al grijiților. Că tânguirile acestea nu sînt de tot neîndreptățite, acésta în cercurile protestantice bisericescĭ bune o recunosc ómenii deja și singur numaĭ cu privire la porturile și la purtarea esternă a surorilor. O îmbrăcăminte cât se póte de cochetă și ademenitóre, carea scóte la ivélă într'un chip favorabil nuriĭ trupescĭ aĭ persónei, pare a fi unor surorĭ lucru maĭ important de cât adâncirea internă în chemarea lor. Că lucrurile acestea esterne le fac incapabile spre serviții maĭ grele la patul bolnavului, acésta o deplâng medicii. Pe sama surorilor acestora aŭ inventat numirea „Sport-und Versorgungsschwestern“. O învinuire grea acésta, de cum va e îndreptățită. Se maĭ zice și aceea, că multe dintr'însele socotesc servițul în sala de bolnavĭ numaĭ ca o stațiune de trecere la măritiș. În una din foile de aicĭ de unăzĭ s'a constatat din parte medicală, că un numĕr bunișor al surorilor acestora s'aŭ măritat după medicĭ, cu carĭ s'aŭ cunoscut în clinice. Cât de puțin pot, să pricépă multe surorĭ misiunea sa, a dovedit cu adevĕrat de unăzĭ scirea, că în spitalul din Gross-Lichterfeld starița și unsprezece surorĭ Ioanite în urma certeĭ cu medicii conducĕtorĭ aŭ renunțat la activitatea sa, și că până acum numaĭ în parte aŭ putut, să se suplinéscă. Simțibilitatea personală a surorilor le face, să dea cu totul ultăriĭ porunca iubiriĭ deaprópelui, carea în vîrtutea misiunii lor le-ar căuta, să o împlinéscă. Ele părăsesc pe bolnaviĭ, carĭ s'aŭ încredințat grijiĭ lor. Mila față cu ceĭ pătimitorĭ pare a le fi străină. Dacă din purtarea acésta aĭ voi, să facĭ conclusie, cum va fi ceealaltă activitate a lor și raporturile lor față cu medicii, aceea ar căuta, să fie cam nefavorabilă. Întîmplărĭ de acestea provócă în publicitate asemĕnărĭ cu surorile acelea catolice, carĭ grijesc pe bolnavĭ. Aci adevĕrat că nu e eschisă primejdia înrîuririĭ confesionale asupra bolnavilor, — dară de altă parte la surorile acestea tânguirile amintite maĭ la deal lipsesc deja și numaĭ din causa, că ele aŭ juruit castitatea, așa dară și nemăritarea, sĕrăcia de bună voe și ascultarea. Adâncirea în chemarea lor de surorĭ le este totul, de lucrurĭ esterne ele nu sciŭ, ba nicĭ nu le este permis, să scie. Te-aĭ simți aprópe ispitit, ca un cuvînt al principelui Bismarck, care suna, că în străinătate nu póte, să se imiteze locotenentul prusian, mutatis mutandis să-l aplicĭ surorilor acelora ale bisericiĭ catolice, carĭ grijesc pe bolnavĭ.

Așa se vĕd nevoiți, să judece protestanții înșiși despre diaconisele sale. Altmintrea pot, să judece catolicii despre călugărițele sale. De unăzĭ s'aŭ adunat catoliciĭ germanĭ ca în toți anii, de astă dată în Aachen, ca să-și țină așa numitele „Charitastage“ și să-și dea samă, că biserica catolică din Germania cum a deprins în anul trecut dragostea deaprópelui. Acolo oratorul cel dintâiŭ din 16 Iuliŭ, Dr. Bellesheim, a zis despre ordul Franciscanelor: „Aŭ trecut chiar 50 de anĭ, de când Francisca Schervier a întemeiat aci în Aachen ordul acesta. Plină de Spiritul Bisericiĭ, împărtășită în binecuvîntarea Papeĭ, purtată de dragostea credincioșilor, încunjurată de admirarea necredinței, congregațiunea acésta a avut parte de aceea, ca și din partea purtătorilor puteriĭ statuluĭ să fie recunoscută întru activitatea sa, carea e așa de desinteresată, așa de jertfitóre, așa de neînfricată, așa de rodnică. Fericita împĕrătésă Augusta a scutit pe Francisca și congregațiunea eĭ cu braț puternic. Prietenie caldă a împreunat în tot de una pe împĕrătésa cu marea fiică a Aachenului. În 14 Decembre 1876 a murit Francisca; opera eĭ s'a rĕspândit din an în an tot maĭ de parte peste fața pămîntuluĭ. În anul 1891 Franciscanele din Aachen aŭ deprins grijea ambulantă a bolnavilor în 16 cetățĭ germane, și în tot atâtea spitaluri ale Europeĭ servesc ele bolnavilor. În Statele Unite ordul are 14 spitaluri imposante și o casă matre în Cincinnati. Numĕrul surorilor în America e 466, al surorilor în Europa 818. În 8 cetățĭ germane conduc surorile institutele de servitóre. La acestea se adaug 3 asile de lucrătóre și 6 școle de economie. Lucrurile de mână le învață surorile în 6 școlĭ.“ Interesanta sa icónă despre activitatea Franciscanelor o închie cu devisa lor: „Res sacra miser! Lucru sfînt ne este bolnavul, lucru venerabil durerea!“

Ĕră oratorul al doilea, Dr. Schröder, a zis: „Dragostea de mamă e dragostea cea maĭ jertfitóre, ea este idealul caritățiĭ, deprinderea eĭ atât pe terenul spiritual cât și pe cel trupesc e misiunea tuturor fecióreloră și femeilor, maĭ cu samă înse a celor creștine. În activitatea caritativă a fecióreloră și femeilor punctul de mânecare e chemarea de mamă, dragostea de mamă. Caritatea acésta are, să se vĕdéscă după modelul dragostiĭ materne a luĭ Dumnezeŭ față cu ómenii, după modelul dragostiĭ bisericiĭ catolice față cu ceĭ miserĭ și slabĭ. Dumnezeŭ a și împărtășit femeilor și fecióreloră daruri de tot deosebite spre deprinderea chemăriĭ caritative. Un ast fel de dar e în rîndul cel dintâiŭ dragostea față cu sfînta religie, în carea ele în tot de una aŭ întrecut pe bărbațĭ. Altul e o inimă de totuluĭ tot simțitóre față cu miseria, o pricepere a grijilor și lipselor, carĭ le aŭ sĕracii și bolnaviĭ. Gradul cel maĭ înalt al dragostiĭ de mamă ni-l arată surorile călugărițe, activitatea cărora ni-se îmbie privirii aci în Aachen într'o icónă deosebit de vie. Dumnezeŭ rĕsplătéscă-le activitatea lor!“

Bibliografie.

A apărut:

Nóua Revistă Română, Nr. 38 cu următorul cuprins:

C. Rădulescu-Motru. Literatură și patriotism. — T. Raica. „Hailerul Dómne“. — Th. Cornel. Din cartea dragostei. (nuvelă). Andreiu Naum. Stînca. Pîrîul, Marea, (poesii). Anton Eliade Nunta țerănéscă în partea Olteniei de la Dunăre. — S. Fl. Marian. Cățelul Frasinilor. (Din datinile și credințele Românilor despre insecte). — Dr. I. Simionescu. Sciințele naturale în școlele secundare. — Dr. N. Leon. Din terminologia medicală a poporului român. — Dr. I. Simionescu. Un răspuns dlui A. C. Cuza. — Concurs literar. — Mișcarea literară și sciințifică.

„Convorbiri Literare“, Nr. 8. Anul 35/1901:

P. Dulfu. Ifigenia în Aulida. act. IV. V. (trad. în versuri din Euripide). — F. Robin. Cum trebue îndreptată diferința dintre import și export. — C. Litzica. Noul program de limba latină. — D. Onciul. Un act românesc de la muma lui Mihaiu Vitézul. — St. O. Iosif. Blăstămul Bardului (trad. din Uhland). — Gr. Tăușan. Morala lui Kant și adversarii ei (studiu). — St. Orășanu, Pompiliu Eliade. Filosofia lui la Fontaine (recensiune).

Biblioteca săténului: Nr. 1. *Balade alese.* Bistriță. Prețul 20 fil., 8° mic. pag. 24. Acesta e numele unei serie de publicațiuni. ce au început să apară în editura. proprietatea și direcțiunea dlui Theodor A. Bogdan, învețător în Bistriță. Menirea acestei publicațiuni e îmbogățirea literaturei poporale și în ea se va publica în broșuri lunare, tot ce va fi de interes pentru țeranul de la sate. Recomandăm în casul acesta reducerea prețului pe jumětate.

Dicționar Mitologic, de Gavril Pop. Fasc. II. Blaș 1901. prețul 40 fil.. începe cu *Diana* și continuă până la *Mercurius*, pag. 80. aduce prețióse servicii tinerimii. făcêndu-i cunoscute diferite numiri de persone și de lucruri din vechia mitologie grecă și latină, și ast fel ușurându-i mult preceperea scrierilor clasice ce se propun în gimnas.

Tabele de părete de Ioan Tuducescu. învețător în Lipova. a apărut în a III. ediție. Seria întrégă de 18 bucăți plus îndreptarul de procedere. costă 8 cor.

Anuarul IV. al societății pentru crearea unui fond de teatru român pe anul 1900—1. Cuprinde discursul rostit de președintele Vulcan la adunarea de la Abrud; conferența dlui Branisce. ținută tot acolo, apoi scrierea dlui Vas. Podóbă despre „prima societate teatrală română ambulantă în Transilvania.“ Mișcarea teatrală în 1900. Ideî referitóre la înființarea teatrului nostru, de Vas Goldiș. Mai are biografiile și portretele membrilor fundatorî: Hodoș, Secula, Petco, Ungurean. Antonescu. Basiliu Rațiu, Mihail Cîrlea. Dr. Laur. Pop, Dr. Iancu Mețian, Dr. Vecerdea, Des. Borbola. Dr. Chirtop. De închiere: actele adunării de la Abrud și vocile de presă despre acéstă adunare și numele membrilor. Anuarul se presintă ca o lucrare conscienciósă și de valóre.

Posta „Unirii“.

Sentinela. A trebuit să rémână pe numěrul viitor.

„Laicul“. Va urma.

„O propunere“ fără indicarea loculuî unde s'a scris, fără subscrierea autorului, nu póte avé nicî un efect, și lasă să se vadă un curaj . . . de lepure. Realisați propunerea în părțile Dvóstre și vě vom felicita și indemna și pe alții să vě urmeze.

S. Z. Trimite actele acelea pe spesele nóstre. De cele alalte vom vedé după aceea. De loteria din vorbă am întrebat la Gherla, dar *nicî până acum n'am fost milostiviți cu răspuns*, să vede, că încă nu sînt derimați murii chinezescî, ce ne despart. E fórte regretabil.

Editor și redactor răspundětor:
Aurel C. Domșa.

Inserate.

Nr. 198—1901. (21) 2—3

EDICT.

După ce Giurca Nicolaiu. greco-oriental din Feneș, de 7 anî și-a părăsit muierea sa legiuită „Flórea Petruț“ alias Tóieș, greco-catolică din Feneș; și nu se scie ubicațiunea aceluia, se citéză prin acesta. ca în termin de un an și o zi. să se presenteze înaintea forului matrimonial concernent; căci altcum procesul divorțial urzit în contra-i de către numita muiere. se va pertracta și decide și în absența respectivului bărbat.

De la presidiul forului matrimonial greco-catolic. delegat de I-a instanță din districtul protopopesc al „Roșieî“.

Zlatna. 21 Iulie 1901.

Iuliu M. Montani
protopop.

(27) 2—2

CONCURS.

Se escrie concurs cu terminul de 5 Sept. a. c. pentru postul de învețătóre la școla comunală din Tohanul-vechiu.

Emolumentele: salar 600 cor., cuartir liběr. 4 stînjini lemne, ¼ jug. grădină.

Cererile timbrate și instruate cu documentele de lipsă sînt a se adresa la senatul scol. comunal în Tohanul-vechiu (Ó Tohán).

Numai învețătóre de rel. gr. cat. pot concura.

Postul e de a se ocupa în 12 Sept. st. n. 1901.

Senatul scolastic.

Nr. 4429—1901. (23) 3—3

Escriere de concurs.

Până în 16 Septembre n. 1901 se publică concurs la următórele stipendii din fundațiunile archidiecesane:

I. *Din fundațiunea Șuluțană.*

1. *Un stipendiu de 600 cor.* folosit de Flaviu Domșa. care a obținut diploma de profesor de desemn pentru școlele medii; la acest stipendiu pot concurge tinerî. carî studiéză metalurgia. technica. pedagogia saŭ orî ce sciință reală. 2. *Dóuě stipendii de câte 400 cor.* folosite de rigorosanții în drepturi Victor Gerasim și Ioan Chirilă. destinate pentru iuriști la universitatea din Cluș. 3. *Treî stipendii de câte 200 cor.,* folosite de Marcian Căluț și Emil Pop. gimnasiști și de Ioan Hidu, care a absolvat școla de cadeți din Sibiu. destinate pentru gimnasiștî din clasele superióre. 4. *Dóuě stipendii de 120 cor.* folosite de gimnasiștii Tit Trif. stud. cl. V. Blaș și Ioan Crețu, stud. cl. III. Sibiu, carî nu și-au legitimat progresul, ambele destinate pentru gimnasiștî în clasele inferióre.

Studenții înscrișî ca ordinarî la școlele de mai sus, carî doresc a obține vre unul din stipendiile înșirate, aŭ să întrunéscă următórele condițiuni și să dovedéscă:

a) Că sînt românî gr. cat. miserî, născuți în Transilvania;

b) că pe lângă purtare morală bună aŭ din studiî calculî de eminență;

c) dintre concurenți vor avé preferință, carî vor puté dovedi, că sînt consângenî cu piul fundator, spre care scop trebue să producă atestat compus de respectivul oficiu parochial, care să cuprindă tabela genealogică esact dedusă.

d) Concurenții la suplica *scrisă și subscrisă de mâna lor proprie* în limba română, aŭ să alăture testimoniu scolastic în copie autentică, carte de botez, atestat de paupertate, testimoniu medical și să numéscă expres institutul. la care și unde vor continua studiile în anul 1901/902, să determine apriat suma și soiul stipendiului. după care suplică, că altcum suplica nu va fi luată în considerațiune. pe cum nicî suplicele întrate după terminul mai sus statorit.

II. *Din fundațiunea Vancea numită „cassa archidiecesană“.*

1. *Un stipendiu de 200 cor.* destinat pentru studenți gimnasiștî. 2. *Un stipendiu de 300 cor.* format din stipendiul de 200 cor. folosit de Valeria Petruță. elevă în clasa a IV. a școleî de fete din Blaș, și din un plus de 100 cor. al venitelor fundațională pe anul 1900. destinat pentru elevele ordinare a școlelor de fete. 3. *Treî stipendii de câte 120 cor.* destinate pentru elevî preparandialî; stipendiile acestea în sensul §-lui 8. din Literele fundaționalî. se vor conferi numaî pe anul scolastic 1901/1902. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

III. *Din fundațiunea „Ciparîu“.*

Dóuě stipendii de 100 cor. folosite de gimnasiștul absolut Nic. Marcu și Leonte Ciparîu. stud cl. III. Blaș, care nu și-a legitimat progresul. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

IV. *Din fundațiunea „David Br. Urs“.*

Dóuě stipendii de câte 200 cor. folosite de Aurelia Bociat și Lucreția Popa. carî aŭ absolvat școla super. de fete din Blaș, Concurenții aŭ să dovedéscă cu carte de botez, că sînt greco-catolicî născuți în vre una din comunele arondate în comitatele Făgăraș, Sibiu și Hunedóra. cu atestat medical. că sînt deplin sănětoși. cu atestate de frecuentare, că sînt școlarî în prima clasă a gimnasuluî gr. cat. din Blaș, ěră fetele în a V. clasă a școleî de fetițe din Blaș, și că aŭ purtare morală bună și fac progres în studiî, și că sînt saŭ pot fi susceputi în seminariul junimeî române gr. cat., ěră fetele în Internatul de fetițe din Blaș.

V. *Din fundațiunea „Alutan“.*

Un stipendiu de 80 cor. folosit de Emil Anca. stud. cl. II. gimn. în Bistriță, care nu și-a legitimat progresul. Cererile aŭ să fie instruite ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

VI. *Din fundațiunea „Partenie Moldovan“.*

Un stipendiu de 80 cor. folosit de școlarul Ioan Moldovan, care nu și-a legitimat progresul. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

VII. *Din fundațiunea „Ioan Daniel (Dănuț)“.*

Un stipendiu de 600 cor. folosit de gimnasiștul Alesandru Bozo, care nu și-a legitimat progresul. Acest stipendiu numaî în acel cas îl pot căpěta și alțî studenți. dacă între concurenți nu se află consângenî de aî fundatorului. Cererile aŭ să fie instruite ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

VIII. *Din fundațiunea „Cercul Orăștie“.*

Un stipendiu de 80 cor. la care pot concurge numaî studenții românî gr. cat., carî cercetéză gimnasul gr. cat. din Blaș. orî vre o academie de drepturi și sînt născuți în vre una din comunele următóre ale cercului Orăștie și anume: Șibot, Orăștióra-de-jos, Balomir, Bințint, Beriu, Cióra, Vinerea, Orăștióra-de-sus, Grid, Ghialmar, Castěu, Dâncu-mic, Ocolișul-mic, Totia-mică, Costescî, Cugir, Ieledinți, Ludescî, Măgura, Mărtinescî,

Bucium, Dâncu-mare, Totia-mare, Spini. Pricaz, Petriniŭ, Pişchinţ, Repaş, Romos, Romoşel, Şibişelul-vechiŭ, Sereca, Tămăşésca, Tărtăria, Turdaş, Turmaş, Vaideiŭ, Simeria. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

IX. *Din fundaţiunea „Baldi“.*

Un stipendiŭ de 160 cor. folosit de gimnasiştul Liviŭ Dumbravă, care nu şi-a legitimat progresul. Cererile aŭ să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

X. *Din fundaţiunea „Klein“.*

1. *Un stipendiŭ de 360 cor.* folosit de iuristul Niculae Vlaicu, care nu şi-a legitimat progresul. 2. *Un stipendiŭ de 240 cor.* folosit de Traian Sanciali, stud. la politechnicul din Viena, care nu şi-a legitimat progresul pe an. scol. 1900—1. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

XI. *Din fundaţiunea „Ramonţai“.*

1. *Dóuĕ stipendiĭ de câte 630 cor.* folosite de Tit Perţia, care a obţinut diploma de doctor în medicină şi de Ioan Viciŭ, care a absolvat politechnica din Viena. 2. *Un stipendiŭ de 200 cor.* folosit de iuristul Virgil Radeş. 3. *Dóuĕ stipendiĭ de câte 268 cor.* folosite de technicul Emil Surdu şi montanistul Liviŭ Horşa, carĭ nu şi-aŭ legitimat progresul. 4. *Patru stipendiĭ de câte 126 cor.* folosite de gimnasiştiĭ absoluţi Ştefan Pop şi Petru Suciŭ şi de Aurel Gerasim, iurist în Cluş şi Ilariŭ Rus, stud. cl. VIII. Năsĕud; cestĭ doĭ din urmă nu şi-aŭ legitimat progresul în studiĭ. Cererile să se instrueze ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

XII. *Din fundaţiunea „Gavrilă Vajda“.*

Un stipendiŭ de 140 cor. folosit de rigor. în drepturĭ Ioan Mora, care nu şi-a legitimat progresul. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

XIII. *Din fundaţiunea „I. Pop Bota“.*

Un stipendiŭ de 120 cor. folosit de gimnasiştul Liviŭ Dumbrean, care nu şi-a legitimat progresul; stipendiul e destinat pentru tinerii născuţi în Şard, şi ceĭ consângenĭ cu fundatorul, carĭ frecuentă vre-o şcólă mediă. Cererile sînt a se instrui ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

XIV. *Din fundaţiunea Ştefan Ferdinand Hirsch.*

Un stipendiŭ de 400 cor. folosit de Ioan Mesaroş, rigorosant în drepturĭ, care nu şi-a legitimat progresul.

La stipendiul acesta pot concurge numaĭ românĭ greco-cat., carĭ sînt născuţi în comunele următóre: Turda, Copand, Tur, Comiţig, Banabic, Aiton, Sânmărtinul-deşert, Agârbiciŭ, Mischiŭ, Sînd, Petridul-de-sus, Petridul-de-mijloc, Petridul-de-jos, Berchiş, Măgura, Schiopĭ (Puszta-Egeres), Pusta-Sâncraiŭ, Surdnc, Bicalat, Iara-inferóră, Agriş (Egeres), Muntele-Băişórei, Ocolişul-mic, Ocolişul-mare, Runc, Cacova, Săcel, Lita-magiară, Lita-română, Filea-de-jos, Filea-de-sus, Ciurila, Selisce, Sălicea, Micuş, Hăşmaş, Magiaruş (Magyarság), Şutu, Silvaşul-magiar, Idol, Ceanul-mare, Băişóra, Muntele-Fileĭ (T.-Havas) ca unele, carĭ odinióră aŭ format cesaro-regéscă pretură a Turdiĭ, sub presidenţa fericitului fundator.

Cererile să fie provĕdute cu documentele indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Şuluţane.

XV. *Din fundaţiunea „Elie Vlassa“.*

Un stipendiŭ de 340 cor. folosit de Eugen Rösler, student de montanistică în Selmeczbánya, care nu şi-a legitimat progresul, pe lângă următórele condiţiunĭ:

1. La acest stipendiŭ pot concurge nu numaĭ elevĭ, ci şi eleve la vre-o şcólă publică, dacă acestea pot dovedi, că sînt în legătură de consângenitate cu piul fundator.

2. Preferinţă aŭ, pe lângă orĭ ce calcul din studiĭ, întru cât acela este cel puţin suficient, consângeniĭ piului fundator, ér în locul al doilea fiĭ de preoţi archidiecesanĭ.

3. Concurenţiĭ aŭ să alăture la cerere: atestat de botez, atestat de eventuală consângenitate cu fundatorul, testimoniŭ medical, testimoniŭ de pe anul scolastic espirat 1900/901, testimoniŭ de frecuentare pe anul scolastic curent, şi eventual şi testimoniŭ de paupertate, întru cât ei nu sînt înruditĭ cu fundatorul.

4. Cererile aŭ să se înainteze la acest consistor până la terminul indicat.

Blaş, din şedinţa consistorială ţinută în 15 August 1901.

Victor Mihályi
Archiepiscop şi Mitropolit de Alba-Iulia şi Făgăraş.

---

510 v. szám (28) 1—1
1901.

Árverési hirdetmény.

Alulirt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbíróság 1901. évi V. 196. számu végzése következtében Dr. Ronai János ügyvéd által képviselt Reményik L. és fiai czég javára Gross Reinhold ellen 769 kor. 65 fil. s jár. erejéig 1901. évi Május hó 21-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 1328 kor. — fillérre becsült következő ingóságok, u. m.: 10.000 kilo Portland Cement, 70 pár koresolya, 24 tuczat évő kés és villa, 200 drb kasza és 12 garnitura pléh koszt-csésze nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. jbiróság 1901. évi V. 196/6. számu végzése folytán 336 kor. — fil. hátralék tőkekövetelés, ennek 1901. évi Február hó 4-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 70 korona 17 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig helyben alperes üzletében leendő eszközlésére 1901. évi Szeptember hó 5-ik napjának délutáni 2 órája határidőül kitüzetik és abhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénz fizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Balázsfalván 1901 évi Augusztus hó 22-ik napján.

Thát György,
kir. jbirósági végrehajtó.

Ca veritabilul **Christoph-Lack** se pot vânzi (colora) pădimentele caselor, fără de a se întrerumpe folosirea acestora, fiind că nu are *mirosul cel neplăcut* cum şi uscarea târzie şi scorţósă, ce o aŭ vârnsclile şi lacul de olei. A fără de acestea modul întrebuinţărĭl lui e de tot simplu, în cât îl póte face fie cine.

Depósite la:

Blaj: Ludovic Schuller. Sibiŭ: Franz Jahn Söhne. (7) 13—15

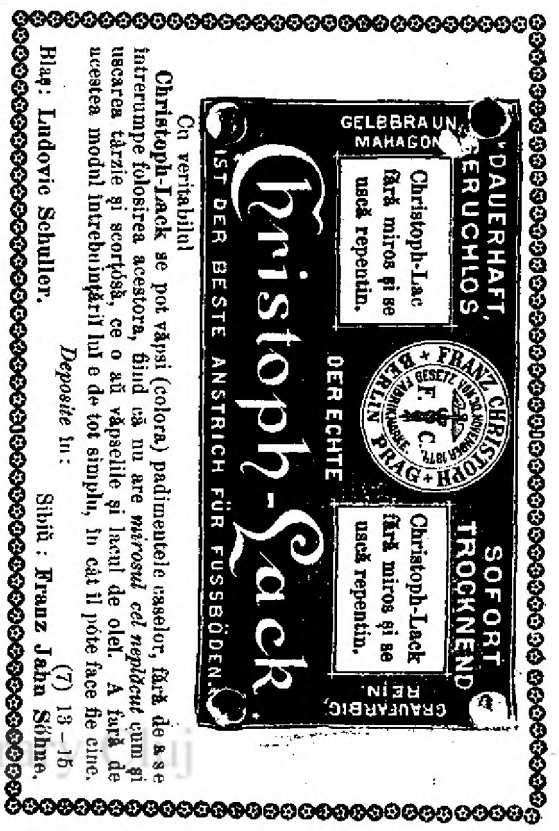

La esposiţiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote şi de metal a luĭ

(34) 40—52

Antoniu Novotny

în Timişóra-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea din nóu a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregĭ armonióse, pe lângă garanţie pe mai mulţi anĭ, provĕdute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întórce cu uşurinţă în orĭ ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o lături, prin ceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele patentate găurite

de mine inventate şi mai de multe orĭ premiate, carĭ sînt provĕdute în partea superióră — ca violina — cu găurĭ după figura *S* şi pentru aceea aŭ un ton mai intensiv, mai adînc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, **aşa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 408 kg. făcut după sistemul vechiŭ.** Mai departe se recomândă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **pre-adjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut** — ca şi spre turnarea de **tóce de metal.** Clopote în greutate de 300 kg. şi mai jos se află tot de una în magazin.

Preţ-curanturĭ ilustrate se trimit la cerere grătuit şi franco.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul XI. Blaş 7 August 1901. Numĕrul 36.

„ . . . PĂRINTE!“

(+) Ast fel îşĭ agrăeşte creştinul nostru pe preotul sĕŭ: *Părinte!* Şi în acest unic, dar fermecător cuvînt, se cuprinde şi programul, scurt dar cuprindĕtor, pe care fie care preot român ar trĕbui să-l aibă vecînic înaintea ochilor sĕi.

Părinte! E cuvîntul fiuluĭ cătră tatăl sĕŭ. Mai mult: e cuvîntul fiuluĭ *sufletesc,* cătră părintele sĕŭ *sufletesc.* Şi pe cât mai superior, şi mai preţios este sufletul de cât trupul, pe cât mai sublimă este renaşterea sufletéscă, de cât generarea trupéscă, pe atât mai mărĕţă, mai sublimă, mai sfîntă este legătura ce desemnézĕ cuvîntul *părinte,* când el resună de pe buzele credinciosuluĭ popor român la adresa preotuluĭ sĕŭ.

Preoţi români, gândiţi-vĕ şi rĕsgândiţi-vĕ la însĕmnătatea faptuluĭ, că vóuĕ sute şi miĭ de *fiĭ aĭ neamuluĭ românesc* vĕ zic: *Părinte!* Părinte sfinte!

* * *

Trecem prin timpurĭ serióse, fórte serióse. Orĭ de privim starea clerului şi starea bisericiĭ nóstre în general; orĭ de ne aruncăm privirea asupra situaţiĭ peste tot a poporuluĭ nostru în această ţară, în lupta ce decurge între popóre şi partide, luptă ce acuşĭ are să se maĭ înflăcăreze încă; orĭ, în fine, dacă ne îndreptăm privirea şi mai departe peste frontierele ţărĭi, saŭ peste marginile înguste ale *presentuluĭ,* şi din faptele şi simptómele surprindĕtóre ce se ivesc pe terenul politicel marĭ, căutăm a întrezări viitorul; — în tot casul trebue să ne convingem de seriositatea gravă a timpurilor ce străbatem. Şi orĭ din care punct de vedere am contempla situaţia, în mare saŭ în mic, a poporuluĭ nostru, trebue să recunóscem, şi toţi recunosc, marea importanţă ce o are preotul român în mijlocul poporuluĭ nostru, şi influinţa hotărîtóre ce el o póte esercita, în o parte orĭ alta, spre bine orĭ spre rĕŭ, asupra sorţiĭ nóstre ca popor.

Scim şi o simţim cu profundă durere, cât de grea şi miseră este starea materială a preoţilor români, şi cu deosebire a preoţilor bisericiĭ nóstre. Înţelegem deci pentru ce astăzĭ cu deosebire preoţimea se preocupă de chestiunea îmbunătăţirii stărĭi sale materiale. Noĭ înşine cu tótă inima şi din tóte puterile nóstre vrem să contribuim şi să conlucrăm spre acest scop îndreptăţit şi bun. Dar să nu uităm, nicĭ uniĭ, nicĭ alţiĭ, că chestiunea stării materiale nu e *prima* problemă a nóstră. Că mai pe sus de chestiunea acésta, ce se impune de alt fel cu necesitate, maĭ sînt multe altele, carĭ se impun cu absolută şi categorică imperiositate.

Sînt sĕracĭ preoţiĭ nostri, e adevĕrat, dar aŭ fost când-va şi *maĭ* sĕracĭ, *mult maĭ* sĕracĭ, şi totuşi de dragul îmbunătăţirii stării sale, nicĭ când n'aŭ abzis de aşĭ împlini chemarea lor, în aşa fel, ca poporul întreg cu dragoste şi alipire fiască să-ĭ cheme *părinţi;* în aşa fel ca istoria întrégă a némuluĭ nostru să întraurésca pe paginile sale *cuvîntul,* ce esprimă adevĕrul despre rolul preotuluĭ român: strălucitorul „*părinte.*“

Laudă Domnuluĭ Dumnezĕŭ, că şi astăzĭ preoţimea nóstră este la înălţimea chemării sale, şi aduce şi astăzĭ, ca şi în trecut, tóte jertfele de muncă şi abnegaţiune, ca să remână şi să fie ce a maĭ fost în decursul veacurilor: *părintele poporuluĭ.*

Părintele acelor sermanĭ şi amăriţi ţeranĭ românĭ, carĭ susţin, ca pétra din temelie, némul nostru românesc şi biserica nóstră. Părintele acelor milióne de oprimaţi, oropsiţi şi impilaţi, carĭ cu jertfe de sudori şi de sânge susţin ţara şi domnia stăpânitorilor. Părintele acelor masse de popor, carĭ pe lângă sarcinile grozave, ce li se impun de sus, maĭ supórtă încă atâtea alte miseriĭ, carĭ nasc din ignoranţă, şi vieţuesc din întunerec şi patimĭ.

S'a năpustit asupra poporuluĭ nostru în unele părţi puhoiul jidovismuluĭ, care pórtă cu sine viţiile beţiĭ, şi tóte mijlócele de corupţiune şi stórcere, ce îĭ sînt propriĭ. S'a năpustit străinismul, cu tóte momelele, ce aŭ de scop desnaţionalisarea. S'a năpustit ciuma necredinţeĭ, ce vesteşte resvrătirea contra bisericiĭ şi lăpedarea de tradiţiile némuluĭ şi lăpĕdarea de cuvîntul etern al adevĕruluĭ dumnezeesc.

Şi în mijlocul atâtor nenorociri, atâtor năpăstuirĭ, preotul trebue să fie sentinela neadurmită a poporuluĭ. În potopul acesta de miseriĭ preotul trebue să fie părinte, părinte bun, apărător, vindecător, alinător.

* * *

Nu-ĭ mirare, dar e estrem de trist, că icĭ colo preoţiĭ îşĭ maĭ uĭtă de chemarea şi datoria lor. Aleşuirile sînt nenumĕrate şi duşmaniĭ, ce caută să înghită poporul sînt miĭ. Dar totuşi nu-ĭ ĭertat, nu-ĭ permis, ca preotul să-şĭ uĭte datorinţele sale superióre. Cu propria sa zolire, cu paguba intereselor sale personale, în dispreţul tuturor ispitirilor amăgitóre, cu pericolul însuşĭ al vieţiĭ sale, preotul trebue să stee la postul sĕŭ de pază lângă poporul sĕŭ credincios. *Părintele trebue să fie de pază lângă fiiĭ sĕi.* E legea firel, şi e porunca luĭ Dumnezĕŭ!

Unde nu e aşa acolo duşmaniĭ ajung de asupra. Acolo poporul se înstrăinézĕ de preot, biserica se derimă, némul pĭerde. Şi acolo vina preotuluĭ nu remâne nepedepsită de însuşĭ prea dreptul Judecător.

Preoţi români, Părinţiĭ poporuluĭ, nu uĭtaţi cu nicĭ un preţ, cu *absolut* nicĭ un preţ, de poporul vostru!

Timpurile sînt grele, ispitirile marĭ şi numĕróse. Fiţi tarĭ, cu spirit neînfrânt, părinţi adevĕraţi, cu cuvîntul şi cu fapta!

Câta vreme preoţimea va sta în strînsă alipire de popor, fidelă chemării sale dumnezeeştĭ, şi sórtea eĭ va fi bună, şi cu toţiĭ vom putĕ nădăjdui o sórte maĭ bună, şi ca biserică, şi ca popor.

Părinţi aĭ poporuluĭ, socotiţi înaintea luĭ Dumnezeŭ acestea şi întru sufletul vostru, şi veţi vedĕ că este cu adevĕr!

Neînţelegere între preot şi învĕţător. — Am pomenit nu odată, cât de desastróse sînt pentru comunele bisericescĭ neînţelegerile dintre preot şi învĕţător şi ce urmărĭ dăunăcióse pot avé chiar asupra poporuluĭ ţăran. De data asta sîntem din noŭ nevoiţĭ să revenim asupra acesteĭ triste apariţiunĭ. Şi prilej ne dă o corespondinţă primită din Bicaz, o mare comună politică cu 6 preoţi, 4 învĕţătorĭ şi maĭ mulţĭ alţi inteligenţi. Are dreptate corespondentul, când accentuézĕ, că certele dintre aceştĭ cărturarĭ sînt folosite şi pândite de duşmaniĭ nostri, de aceia, carĭ doresc cu impaciinţă să punĕ laba pe averea bietuluĭ ţăran „pentru ca să înstrăineze pe popor de conducătoriĭ sĕĭ naturalĭ, să-l corumpă datinele străbune, credinţa şi caracterul de creştin şi de român, pentru ca apoĭ cu atât maĭ uşor să-l pótă face neputincios.“

Nu credem, că maĭ e de trebuinţă, să accentuăm, că şi acum, ca şi în trecut, preotul maĭ ales şi apoĭ învĕţătorul, aŭ strictă

datorință, de a griji de sórtea țĕranului, a-l feri de primejdii, a-l lumina și a-l îndemna spre progres, deșteptând în el conscliința de sine. Și mai ales colo la marginea țării, la frontiera României, fie acești doi factori importanți: preotul și cu învĕțătorul în bună înțelegere, în armonie lucrând și dând pildă fraților din România liberă, că deși apăsați și restrinși în libertatea acțiunilor, ei sciŭ să afle căile și mijlócele cele mai potrivite cari să ducă la înaintare.

Un lucru ne dóre, că certele aceste nu sînt casuri sporadice, ci din potrivă le afli adese prin satele nóstre.

Să sperăm, că cei interesați vor afla de sosit timpul, să încépă o altă viață mai armoniósă și ast fel mai roditóre.

Când se cértă păstorii, lupii sfâșie oile.

Și noi nu-i permis să pierdem pe nime, căci și așa sîntem destul de puțini.

Revistă politică.

Afaceri interne. După espirarea vacanțelor de vară, Marți s'a ținut prima ședință a parlamentului. După deschidere a venit îndată pe tapet chestiunea Banffy. Afacerea cu darea în judecată a ministeriului Bánffy, va rĕmâné probabil baltă. Cererea de acuma a fost predată comisiunii petiționare. Când va face comisia acésa ceva propunere asupra ei, nu se scie, după ce ministrul president a comunicat dietei, că a propus Maestății Sale disolvarea parlamentului și escrierea de nóuĕ alegeri. După cum scriŭ foile din capitală disolvarea dietei se va face la 9 Sept. n. ér în primele zile ale lui Octobre se vor face noile alegeri, cari cu tóte promisiunile guvernului și cu judicatura curiei, nu vor fi mai curate ca mai înainte. Chiar foile ungurești, se înțelege cele opositionale, aŭ început deja a se plânge, că s'aŭ și început presiunile pretorilor în favorul candidaților guvernamentali.

Ca o notă curiósă a situații dăm scirea publicată de „Egyetértés" după care, marile manevre contemplate a se ține la Pécs, aŭ să fie contramandate și în locul lor se va mobilisa armata pe la frontiera română și sĕrbă. Scirea acésta stă în legătură cu concentrarile rusesci la Prut, și nu pare a merita creděmînt, după ce pregătirile la Pécs îs pe sfîrșite și după ce e sigur, că va lua parte la ele și prințul moștenitor al României.

Franța. Un conflict destul de serios a erupt între Franța și Turcia. O societate franceză avé în întrepindere docurile pe un timp determinat. Și fiindcă investise o sumă de aprópe 45 mil. i-se asigurase anumite drepturi. Drepturile acestea, în timpul din urmă i-s'aŭ restrins. Ambasadorul francez a protestat la Portă dar protestele sale n'aŭ avut efect faptic. Urmarea a fost, că la urmă s'a vĕdut nevoit a părăsi Constantinopolul prin ce s'aŭ întrerupt legăturile diplomatice. Purtarea Turciei în afacerea acésta dă de gândit, cu atât mai mult, cu cât toți ministri representanți pe lângă Pórtă aŭ recunoscut dreptatea cererei ministrului francez.

România. Ziarele de dincolo nu încetéză a se ocupa cu propaganda ruséscă, ce se face acum pe față în România, prin ziarul ruso-francez ce a început să apară la București. Visita Țarului în Franța, se zice, că e menită să apropie pe francezi de germani în paguba monarchiei austro-ungare, a cărei influință în Balcani, va fi ast fel tare sdruncinată. Peste tot se observă o schimbare a politicei rusesci, care nu póte fi trecută cu vederea de bărbații serioși din România. Totul tinde a nimici simpatiile față de tripla alianță și a ajunge la o alipire mai intimă față cu Rusia.

Transvaal. Zilele trecute un tren anglez a fost aruncat în aer de Burĭ. Cu prilejul lupteĭ incinse în apropierea căleĭ ferate aŭ căduț mai mulți anglezi, între carĭ un locotenent-colonel.

Anutimpul ce domnesce acum în Africa sudică e priincios pentru Burĭ. E sesonul ploilor torențialĭ, a ruperilor de norĭ și a esundărilor. Burii, cunoscuți cu locurile și dedați cu de acestea, folosesc timpul pentru repaus și pentru aprovisionare, și în vreme ce trupe întregĭ de anglezĭ sînt trimise acasă, ca incapabile de luptă, soldații burĭ se înmulțesc prin ajutóre nóuĕ primite de la Olandezii din țara Cap.

Corespondințe.

Sfințirea bisericii din Santăŭ.

De lângă țerul Sĕlagiului 20 Aug. 1901.

În 11 Aug. s'a făcut consacrarea solemnă a noŭ edificatei biserice în comuna fruntașe *Santăŭ*, care este sediul protopopiatului T. Sărvad, în diecesa Gherlei.

Acéstă comună situată în marginea Sĕlagiului spre apus, este locuită de mai multe confesiuni, între carĭ Românii gr. cat. numĕră 1138 suflete, rom. cat. 448, calvini reform. 336 și 87 evrei.

Feuilleton.

O SCRISÓRE.

Mĕ întreb de multe orĭ, de ce nu rup cu lumea mare, de ce gândurile mele mai trec hotarul plești al satului meŭ. Tot de una am fost slab în fața altora. De ce te folosești chiar tu de acésta scădere? De ce facĭ să cuget, că mai este lume și afară de micul meŭ sat. Nu mai am dor de lume, aș blăstăma-o și urî-o, dacă, altarul căruĭ servesc, nu mi-ar porunci să iubesc și pe dușmanii meĭ. Cei rĕutăcioși sînt dușmani; trĕbue să-i ierți, să le vreĭ binele și dacă ți-aŭ pălmuit sufletul să arunci cu pâne după eĭ. La ce să și uresc lumea când ea a murit. Lumea de acuma e o lume mică. Țăranii meĭ aŭ o inimă atît de bună și simțitóre; iubirea lor o rĕsplătesc cu iubire. Și totuși se pare, că nu am tăria, ce ar trĕbui să aibă servitorul altarului, gândești, că nu sînt scuturat de ajuns de durerile vechĭ; se pare, că tóte lucrurile oficiului meŭ de păstor sufletesc le îndeplinesc cu un fel de silă și nu cu deplină dragoste și zel apostolic. Nu e căldura ce ar trĕbui și așĭ voĭ să fie în ele, ast fel nu simt nicĭ bucuria, nicĭ mângăerea zilnică, ci aprópe aceeași silă și greutate lăuntrică ca și în vremile de mai înainte. Viŭ mĕ simt numai când cetesc manuscrisele, carĭ îmĭ păstréză visele tinereții, durerile trăite și tóte ideile ce mi-aŭ agitat o dată sufletul idealist. În ochiĭ lumeĭ vóstre, o jurnaliștilor, póte, că aceste file scrise nu ar avé nicĭ un preț; și chiar teama, că vor fi batjocurite, de vre-un redactor capriții, m'a îndemnat să le ascund, ca un avar comóra, de ochiul străin.

Am întrerupt scrisul, fiind chemat cu sfînta grijanie la patul unuĭ greŭ bolnav. Am alergat întrun suflet. Bolnavul nu a fost chiar așa de rĕŭ, pe cum mi s'a povestit și cum îmĭ închipuiam eŭ. La reîntórcere, mi-a părut chiar bine, că nu întîlnesc pe nimenĭ în curte și prin odăĭ. Lipsia și Emilia paznicul blînd, și doctorul meŭ înțĕlept. Este atîta dragoste și blîndețĕ în muncă cĭ de a mĕ vedé întreg și sănătos la trup și gândire. Drumul și căldura mĕ obosise, doream recórea odăiĭ mele favorite, liniștea bibliotecei, cum o numesc eŭ, și îmĭ place ca ast fel să o numéscă toți ai caseĭ. Biblioteca? Numele cel puțin face să nu-i simt lipsa; căcĭ totul se reduce la nesce cărți din anii de școlă, câte-va colecțiĭ de jurnale vechĭ, circulare și instrucțiĭ episcopescĭ, nesce cărți rituale, 2—3 autorĭ favoriți și . . . . manuscrisele mele. Ajuns în bibliotecă, am început din noŭ resfoirea manuscriselor mele. Am resfoit mult, și ceteam la întîmplare. În clipe, trăiam zilele de mai înainte, simțiam sensațiile, durerile și bucuriile rarĭ ale trecutului meŭ. Rînd pe rînd slăbea góna resfoitului și ochiĭ pierdeaŭ rîndurile scrisului . . . . . Eram rob gândurilor ce-ți povestesc numaĭ de durerĭ și nemulțumirĭ, ce te fac să fiĭ așa de plictisit și obosit de tine și de aĭ tĕĭ; să nu afli razim muncei tale și nicĭ țînta zilelor de acum.

— Érăși visezĭ! Zise Emilia întrând cu fața înbujorată Am nevoe de nesce hîrtiĭ. . . Ah vĕd aicĭ; și alăturea de câte-va jurnale, adună tóte manuscrisele mele împrăsciate

— De altă dată numaĭ implé masa și casa cu hârtiĭ de acestea, ce nu-s de folos aruncă-le la coș.

A eșit grăbită. Manuscrisele mele! comóra viselor și durerilor mele icóna sufletului meŭ sbuciumat!! Unde sînteți?! S'a dus, și mi-a lipsit tăria să-o opresc. Mi s'a făcut negru înaintea ochilor. Numaĭ puteam zice nimic, dór ea le a înșirat în rîndul celor pentru coș. Câte clipe de durere, câte nopți de nedurmire, până ce le-am scris, până ce am depus în ele tótă lumea visurilor mele, și cu câtă patimă egoistă le păzia și venera bietul autor fără noroc, ca lumea să nu-și pótă bate joc de durerile mele, schimbase-mĭ pe autor în lumea cetitorilor. Și acum, înpresența mea, aŭ fost duse la nimicire. Emilie! Emilie!

Ce sa-ți mai scriŭ? Sînt zăpăcit cu totul. Nu sciŭ și nu aflu nimic

„APA MINERALĂ (AMARĂ) FRANCISC IOSIF" este unicul **purgativ-natural** și plăcut la gust.

Cele dóuĕ confesiuni îşi aŭ biserici zidite din material solid şi în centrul comunei. Românii însc. de sute de ani. aveaŭ o biserică de bârne. aşezată cam la capĕtul satului — atestând pururea despre timpurile feudale de tristă pomenire pentru poporul nostru, căruia îi era înterzis a-şi ridica o casă de rugă la loc mai deschis în comună.

De mulţi ani i-a muncit dorul pe Românii gr. cat. din acéstă comunitate bisericéscă de a avé o casă de rugăciune — vrednic locaş maestăţii dumnezeesculuĭ ei întemeietor. care să corĕspundă numĕrului sufletelor, cerinţelor etice şi higienice şi să fie aşezată în comună la un loc mai ales.

Dorul ferbinte a inimei lor s'a împlinit, căci în ziua sus amintită. biserica cea nóuă a fost sfinţită şi predată destinaţiunei sale.

Despre festivităţile frumóse carĭ aŭ decurs la sfinţirea acesteĭ biserice, doresc a da samă în următórele.

Sosirea delegatuluĭ episcopesc.

După terminarea cu edificatul acestuĭ templu măreţ, parochul loculuĭ, ca tâlcuitor orinţeĭ poporuluĭ sĕŭ. a rugat pe Escelenţa Sa Dl Episcop diecesan, să binevoéscă a sevârşi în persónă actul sfinţireĭ. Bucurie mare s'a lăţit printre poporul din comună şi împrejurime, că vine mai Marele bisericiĭ di diecesa nóstră, a sfinţi biserica din Santăŭ. Sînu fără temeiŭ oftéză poporul aşi vedé pepreasfinţitul Archiereŭ, pentru că de la fericitul Grigorie Maior în cóce, nicĭ un Archiereŭ nu a cercetat acestea locurĭ.

Escelenţa Sa, din causă de bólă nu a putut veni şi pentru efeptuirea acestuĭ act măreţ, a binevoit a delega pe vrednicul Domn canonic, Reverendissimul Ioan Georgiŭ.

În 10 Aug. după serviţul însĕratului, în unte cu dl protopop Demetriŭ Coroian, ca aroch al loculuĭ, mai mulţi preoţi tractuali, inteligenţi şi un numĕr însĕmnat de parochienĭ. a ieşit la gară întru întimpinarea delegatuluĭ episcopesc, care a venit însoţit de veteranul protopop Tóder Pop de la Ortelec. şi alţi domnĭ preoţi, ce i-s'a asociat pe cale.

Pe peronul gareĭ a fost întimpinat din partea protopopuluĭ prin o vorbire frumósă. dând espresiune bucurieĭ generale. ce sîmte poporul, şi simţim cu toţiĭ. când putem saluta pe acestea plaiurĭ mărginaşe pe cel ce e trimis a sevârşi un act de mare momentuositate pentru credincioşiĭ acesteĭ parochiĭ.

Dl delegat episcopesc. prin o vorbire dulce răspunde, că onorurile ce i-s'a făcut, le privesce ca manifest de reverinţă către Escelenţa Sa Dl Episcop diecesan. din al cărui mandat a venit şi mulţumesce pentru iubirea cu care se vede cuprins din partea poporuluĭ şi a conducĕtorilor sĕĭ.

După aceste se îndréptă cu toţiĭ spre locuinţa protopopuluĭ.

Actul consacrăriĭ.

În diminéţa zileĭ de 11 Aug. cete de popor undulaŭ stradele spaţióse a Santăuluĭ, cu deosebire, aceea ce duce de la biserica vechie la cea nóuă, formal era îndesuită.

La 8 óre s'a început serviciul mânecatuluĭ în biserica vechie. după finitul căruia, protopopul-paroch al loculuĭ, în cuvinte doióse a luat rĕmas bun de la „mama dulce" cum a zis, care în curs de 300 anĭ a fost adăpost de mângăiere poporuluĭ, loc de rugă la mai multe generaţiunĭ ce s'a pĕrîndat şi în care dînsul a servit ca preot 27 anĭ.

După vorbirea frumósă. care a stors lacrimĭ. s'a început procesiunea, la care a luat parte cam 6—7 miĭ suflete, de prin comunele din apropiere şi din depărtare.

Pe cale, sub decursul procesiuneĭ spre biserica cea nóua. a cântat alternativ chorul vocal din loc. chorul instrumental şi cel vocal din Hatvan.

Ajunşi la biserica nóuă, după depunerea sacrelor şi a sacratelor, după binecuvîntarea apeĭ şi după îndeplinirea ceremonialuluĭ presciis de cătră ritul nostru la acest feĭ de ocasiunĭ. s'a oficiat sf. liturgie, pontificând delegatul episcopesc. cu asistinţa a 14 preoţi.

Deşi năduful era abia suferibil, serviciile sacre aŭ decurs cu pompa proprie ritului nostru şi în ordine esemplară. La finea liturgieĭ Dl delegat episcopesc a rostit o frumósă şi instructivă predică. După acestea, biserica consacrată a fost predată cultului public.

Banchetul şi petrecerea.

Sevârşindu-se serviciile sacre, a urmat prânzul comun. la care a luat parte întrégă inteligința presentă. şi cu care prilej s'aŭ ridicat toaste pentru Sfinţia Sa Pontificele, Maestatea Sa Monarchul, Episcopul diecesan, delegatul episcopesc ş. a.

După prânz s'a aranjat petrecere pentru inteligință şi popor, la care a luat parte multă lume românéscă. Cu acéstă ocasiune 13 tineri sprinteni şi voinici, îmbrăcaţi ca călueşeri în pitorescul nostru costum naţional, aŭ jucat jocurile istorice: călueşerul şi bătuta. Lucrul acesta a avut o rodnică influenţă nu numaĭ asupra puţinilor străinĭ presenţi, ci şi asupra nóstră a tuturor. cărora ne cade între speciale răritătĭ a asista la surprinderĭ atât de plăcute.

Grăuntul de muştar.

Ca să se pótă ómenii apreţia după vrednicie, las să vorbéscă faptele:

---

ce ĭ-ţi scriŭ din viaţa de la ţară. de ast fel ĭi se pare. că prea puţin o cunosc, prea puţi m'am interesat de ea.

Al tĕŭ prietin

Ciprian.

P.S.

După închierea scrisóreĭ a venit Emilia să urgem la vie. Vişinele sînt pe isprăvite dar peram să găsim caise în pîrgă.

— Nu te mai las să cetescĭ, până ce te fa bine.

— Sînt bine.

— Nu eştĭ! La noĭ, la ţara, ca să fii trecut în rîndul celor sănătoşĭ, trĕbue să fii roşu faţă, ĭ-a vezĭ aşa cum sînt eŭ!

Până la viĭ şi îndărăpt, a fost aşa de povesnică, aşa de veselă, cum nu o maĭ vĕzusĕ. Sub farmecul purtăriĭ se resfiraŭ noriĭ gndirilor mele, şi descoperiam la tot pasul ceva nou în firea eĭ. ceva din fragmentat meŭ ideal de femee. Păşind alăturea de ea mţiam cum ochiĭ meĭ începeaŭ a fi maĭ tinĭ. cum ea înceta de a fi numaĭ femeea prietină, simţiam cum inima mea făcea l unei intimităţi maĭ tinere. Da acum nu era numaĭ buna Emilia acum începea a fi şi iuba mea Emilie. şi îmĭ făcea rĕŭ când veam. că vorbe bune are pentru tot trecător pentru tóte femeile întîlnite, în drum sp viĭ.

— agă de samă. că tóte simpatiile le cîştigĭ. Escĭ prea retras, prea puţin te interesezi de afacerile sătenilor. Să nu-ţi scótă vea că escĭ prea domnos, atuncĭ nu vor maĭ é nicĭ o încredere în sfaturile şi poveţele ce le veĭ da. Eŭ cu sătenele mĕ înţĕleg de minune, şi am de gând, că de la tómnă să începem multe lucrurĭ bune.

Nicĭ nu-mĭ aduc aminte de tot ce mi-a povestit, de alcătuirea planurilor eĭ de munncă, dar vĕd că n'am lucrat nimic de cînd sînt aicĭ. că nu le cunosc nevoile şi nicĭ nu am gândit la mijlócele de ajutorare. Emilia mi-a lămurit de ajuns acéstă greşélă. póte că o muncă nóuă va începe pentru mine; o muncă ce-mĭ va da liniştea şi mulţumirea sufletului meŭ. Crezĭ şi tu? Eŭ sperez.

p. c.

L. R.

Ciprian.

SERATA REUNIUNIĬ.

După cum am anunţat, Dumineca sara s'a ţinut în sala otelului „Univers" una dintre cele maĭ plăcute serate, póte chiar pentru că e aşa rară. Până acum ni s'a dat ocasie să apreţiem prestaţiunile diletanţilor maĭ vrîstnicĭ de astă dată marelui publicul present în sara de 1 Sept. i-s'a oferit o mare desfătare sufletéscă vĕdînd jocul dester a copiilor din societatea blăşană.

În mulţi ochi vedeaĭ lucrind lacrimĭ ca tot atâtea margaritare preţióse. Eraŭ lacrimile de bucurie ale părinţilor, carĭ vedeaŭ pe scenă cum dragii lor copiĭ prin jocul lor natural şi cu mult simţ, făceaŭ să ĭese tot maĭ mult la ivélă intenţiunea, ce autorul a avut în scrierea bucăţilor predate. Şi chiar interpretarea acésta aşa de succésă ne-a dat o nóuă dovadă, că românul e înzestrat cu frumóse talente, carĭ nu trebuesc de cât scóse la ivelă.

Serata s'a început cu piesa „Comóra" prelucrată de N. Baiaş, o piesă fórte potrivită pentru copiĭ. Se spune cum în mijloc de codru o principesă (Sabina Pop) era reţinută în pedépsă, fiind că s'a purtat rĕŭ cu părinţiĭ, şi silită să păzéscă o comóră zece anĭ de arîndul, până când se va afla un copil cum se cade. cu inimă şi purtărĭ bune, care va vrea să găsescă comóra. prin ce apoi şi ea va fi scăpată de blăstăm. Venit-a Şoldan viteazul (Septimiŭ Smigelschi), voinicul soldat, dar pus la încercare de zină (Lucia Murĕşan) prin piticiĭ Barbă-cot (Marg. Hodosiu) şi Piticot (Veturia Pop), n'a putut resista şi-a luat-o la fuga. Apoĭ aŭ maĭ venit dóuĕ copile (Silvia Nestor şi Valeria Pop) amêndóuĕ cu dorul de a afla comóra şi cu gândul, că de o vor afla să-şĭ facă fel de fel de podóbe, dar nicĭ ele n'aŭ putut susţiné încercarea. Pe zina schimbată în cerşitóre aŭ tractat'o aspru şi în loc de milă aŭ alungat'o cu petri; dar arătându-se zina, le-aŭ mustrat şi chorul duhurilor le-a spus

„Haide próstelor fugiţi

„Cu comorĭ nu vĕ întâlniţi!"

În sfîrşit aŭ venit doĭ fraţi: Ionel (Andreĭ Murĕşan) şi Florica (Geta Hodosiŭ) zina i-aŭ pus la încercare şi pe eĭ. atât prin duhurĭ. cât şi prin ea însaşi, dar i-a aflat statornicĭ în bunătate şi în iubire reciprocă, ne dând ascultare piticilor. carĭ îi îndemna să sape comóra singuraticĭ, fără să împărtăşéscă din bunătăţile aflate şi pe celalalt. Dupa tóte incercările a apărut un drăgălaş înger (Irina Nistor), carele trimis de

Înainte cu 27 ani, când actualul parochprotopop a Santăului și-a ocupat acésta parochie, în visteria bisericii, adecă în hârtulii poreclite contracte, se aflaŭ 1500 fl., (dintre carî 500 fl. s'aŭ perdut), și ca la 20 jugere pămînt bisericesc. Dar nu era în parochie școlă, nu era casă parochială și alte superedificate, de cât nisce vechiturî scunde și nesănětóse, ér casa luĭ Dumnezeŭ, o biserică de lemn fórte strîmtă relativ numěruluĭ poporuluĭ, întunecósă și rósă de dinții sutelor de ani.

Să se mai adaugă situațiunea geografică a Santăului, de unde numaĭ treĭ hotare de comune mai sînt unde se vorbesce graiul românesc, în colo tot străinĭ. Un om cu tragere de inimă cătră legea și cătră neamul sĕŭ, nu póte fi indiferent în o ast fel de situațiune, unde în continuŭ se isbesc valurile dușmane, voind a rupe zăgazurile de la margine, spre a cutropi scumpa moștenire de lege și limbă. Aicĭ, cea mai puternică redută de apĕrare sînt aședěmintele naționale de cultură religioso-morală și intelectuală.

Acestea împrejurărĭ bine cumpĕnite, nu va fi greŭ a pricepe, că cel concredut cu grijea acelora, a trebuit să se încingă cu platoșa virtuților: a sci conduce, a sci lucra și a cruța ca în 27 anĭ să se ridice în parochie: o școlă corĕspundĕtóre cerințelor higienice și didactice, de care să se sfarme orĭ ce încercare întru ridicarea școleĭ de stat; o casă bună parochială cu tóte superedificatele economice, construirea caseĭ de locuință pentru învĕțător, a cumpĕra loc de biserică în locul mai deschis a comuneĭ, și azĭ, a vedé în parochie redicată o biserică pompósă, care a costat peste tot la 35 miĭ coróne, și din care nicĭ un ban nu s'a repartițiat pe popor.

Acestea sînt faptele protopopuluĭ-paroch de Santăŭ. El a vorbit puțin, dar a făcut cu atât mai mult în parochia sa.

La edificarea acesteĭ biserice, tinĕrul curator, Dl George Filep, asemenea are merite frumóse. De câțĭ-va anĭ de când a primit curătoria, negligându-și în multe casurĭ afacerile sale private, a fost mâna dréptă parochuluĭ sĕŭ. A strîns baniĭ fără procese, aședěndu-ĭ în cassa de păstrare, a condus edificarea bisericiĭ cu energie și înțelepciune, care îĭ face onóre, și pentru care și-a asigurat stima superiorilor, a poporului și a tuturor câțĭ îl cunosc.

Mai mulțĭ poporenĭ aŭ cumpĕrat ornamente pentru biserica nóuă, între toțĭ înse, mama curatoruluĭ primar, vĕd. Florea Verdeș, a excelat prin dărnicia sa. Fără a aminti de altele, crucea de granit așezată în fața bisericiĭ, care o a costat 1000 coróne, este cel maĭ frumos monument pietățiĭ religióse.

O familie ca acésta, este binecuvîntare în comuna, unde Dumnezeŭ o a așezat.

Închiere.

După zisa străbună: „Romanus memor esse solet . . .“ când aduc acestea la publicitate, nu mĭ-a fost scopul a face numaĭ laudă și a aduce recunoscință celor meritați de acelea vîrtuțĭ. Scopul acestuĭ modest raport, este numaĭ a arĕta, că pe lângă grijea de ale sale, își póte face datoria orĭ și cine — dacă are voe și inimă pentru binele obștesc.

Sentinela.

Domnul sfînt le-a predat comóra acestor buniĭ copiĭ, mântuind din blăstăm și pe principesa, care alt cum ar fi trĕbuit să maĭ sufere încă zece anĭ. Scăpată din peșterĭ, princésa ĭésă la lumină plină de bucurie, că a fost salvată și a întâlnit așa copiĭ buniĭ; îĭ sărută, le mulțumesce și îĭ îmbrățoșézĭ, sfătuindu-ĭ ca niciĭ pe viitor să nu părăséscă calea cea bună, pe care aŭ apucat, ér pe ceialalțĭ povĕțuindu-ĭ să se desbaiere de năravurile rele, să iubéscă pe Dumnezeŭ și să asculte pe părinții și învĕțătorĭ. Apoĭ zina poruncesce piticilor să aducă comóra, o predă copiilor, carĭ fac parte din eă tuturor. Jocul bun, sceneria acomodată, iluminarea feerică la păsirea pe scenă a zinelor și frumosul foc bengalic la fine, a contribuit la reușita splendidă a pieseĭ. Miciĭ actorĭ aŭ fost viŭ și repețit aplaudațĭ.

Punctul doĭ și sésă aŭ fost piese de pian (Ilustrațiunea română de Kárasz și Rapsodia română de Sequens), esecutate de dșórele Cornelia și Eugenia Deac, cunoscute la noĭ încă de maĭ înainte de bune pianiste. Prestațiunile lor aŭ fost mult aplaudate.

Cu mult patos și pricepere a fost predată de ds. Silvia F. Negruț greaua poesie „Regina Ostrogoților,“ de Coșbuc. Culmea și-a ajuns'o în interpretarea cu sentiment a fraselor: „nu omorî un rege . . . ci un șir de regi“ și apoĭ când a spus, că regele a înfipt pumnalul în Amalasunda și l-a învîrtit, „să se scurgă viul tot“. Aplausele binemeritate aŭ fost îndelungate.

„Duetul“ din Mendelssohn cântat de dșórele Irina și Valeria Muntean, cu o vóce mică, dar cu atât maĭ armonică, ne-a făcut impresia uneĭ zile de tómnă line, caldă, dar pĕtrunsă de o adiere recorósă. La prelungitele aplause aŭ adaus cântarea „A căduț o rază lină“.

Cu mult succes a fost predată și bucata „Prima rochie lungă“ de Vulcan. Deși bucata acésta nu se prea potrivesce pentru domnișóre tinere, totuși predarea plină de naivitate a fost ireproșabilă. Noĭ am crede, că bucata acésta, mai bine s'ar potrivi, când s'ar juca de tinerĭ spre a persifla pe „backfisch-urĭ“.

La închierea seratelĭ s'a jucat piesa „La sate“ localisată de Ds. S. F. N. (S. F. Negruț). Piesa ne înfățișézĭ părerile greșite ale orășenilor asupra vieții de la sate. Espresie acestor părerĭ le-a dat dșóra Olga (Maria Nistor) nepóta dneĭ Melinescu, (Lucia Viciŭ), la care venise să petrécă câte-va săptĕmânĭ peste vară. Ea credea, că sătenele nu mâncă de cât mămăligă, urechiuși în borș și alte bazaconiĭ; că nu cetesc de cât Calendare, orĭ în casul cel mai bun foĭ economice; că nu sciŭ pe ce pom cresce eticheta; ca să îmbracă ca pe vremea luĭ Fedeleș Voda; de pian, franceză niciĭ pomenire, și se bucura înainte ce haz va face, când va vedé pe verișóra sa (Elena Nestor) cum se va mira de tóte ce ea va povesti. Dar s'a înșelat amar. Spre marea eĭ surprindere Ileana, fata dneĭ Melinescu, era o copilă plăcută, cu frumóse cunoscințe. Ea nu scia nu mai să pregătéscă de mâncare, dar îĭ era cu totul maĭ superióră. Tóte treĭ domnișórele s'aŭ achitat de rolurile lor spre mulțumirea întregului public, ceea ce a dovedit îndelungatele aplause și ovațiuni de la finea pieseĭ.

Și apoĭ a urmat dans, care cu multă voe bună a ținut până maĭ în zorĭ.

Profităm de ocasie a aminti aci, că idea acesteĭ serate a fost a tinerului stud. technic *I. F. Negruț*, ér partea leului a avut'o dl prof. Murĕșanu, care cu cunoscuta-ĭ bunăvoință a luat asupra-ĭ aranjarea acesteĭ serate ce a succes așa de frumos, peste așteptările tuturor. Am ruga pe dl Murĕșanu să ne facă cât maĭ adese așasĕrĭ plăcute.

Esposiția economică și industrială din Siget.

— *Raport special al „Unirii“.* —

Zilnic cetim și audim, că poporațiunea Marmațieĭ emigrézĭ, din causa, că nu are din ce trăi. De aicĭ s'a născut credința, că comitatul Maramurĕșuluĭ este unul dintre cele mai sĕrace comitate din țară. Că poporul din Maramurĕș e stors și sĕrăcit nime nu o póte nega, n'am puté înse afirma, că comitatul ar fi atât de sterilĭ și slab în privința productelor sale, cât să nu pótă trăi în ele poporațiunea, care o are. Pe valea Tiseĭ și pe celelalte văĭ din Maramurĕș se produc bucate bune, cucuruz, sĕcară, cartofĭ, legumĭ etc. ca și la țară, ma în anul acesta cu mult mai bune de cât pe estinsul șes al Ungarieĭ. Chiar și colinile și délurile sînt în parte însemnată cultivate cu cereale. La Câmpul-lung, Ticeŭ, Saraseŭ, Siget și pe airea, am vĕdut grădinĭ frumóse cu pomĭ: ba se află complexe de sute de jughere cultivate cu pomĭ nobilĭ. Pómele se desvóltă bine, sînt gustóse și în anĭĭ din urmă le-a ajuns renumele și în străinătate, de unde vin neguțătorĭ spre a le cumpĕra. Sute de miĭ coróne întră în Maramurĕș pe póme în fie care an. Munții Marmațieĭ peste tot nu sînt stâncoși și sterilĭ, ci din contră acoperți cu vegetațiune abundantă, cu pădurĭ de stejar, dară mai ales de fag și de brad, pe cum și cu pășunĭ mânóse. Esploatarea pădurilor și economie de vite și de oĭ, se póte purta aicĭ în mĕsură estinsă și e fórte rentabilă. De asemenea se află în muțiĭ Marmațieĭ metale prețióse, aur, argint, fer, quarț și sare în abundanță, pe cum și o mulțime de isvóre minerale, drept că óte acestea până acum sînt prea puțin esploaate și valorate.

Cercurile conducĕtóre din Maramurĕș pentru ca se arete comorile, ce le conține acest ținut, pe cum și modul valorărieĭ lor în present, aŭ aranjat o esposițiune economică și industrială, care s'a deschis la 25 August 1901 de cătră ministrul Hegidüs Sándor în presența numĕroșilor visititorĭ veniți nu numaĭ din comitat, ci și de arĕa, pe cum din Budapesta, Blaș, Ungvár, Debrețin, Solnoc, Sătmar etc.

Obiectele espuse aŭ fost așezate în treĭ pavilóne spațióse. În primul pavilon aŭ fost espuse lucrurile de mână țărănescĭ, obiectele industrialĭ și productele agricole. În pavilonul acesta, la întrarea decorată cu covóre frumóse, atrage privirea visitatorului un mare covor de lână, ce atîrnă pe pĕretele stîng și în care cu gust artistic sînt întrețesute colorile plăcute Românilor. Covorul este espus de dșóra *Sofia Mihályi*, fica dlui deputat Petru Mihályi din Saraseŭ. Tot la întrare pe plafon este întins alt prețios covor în stil românesc, espus de dl Dr. *Ștefan Rednic*.

Întrând în largul coridor al pavilonului, aprópe întreg peretele despre rĕsărit este acoperite cu covóre și alte țesĕturĭ de lână, lucrate de femeile române din ținutul Vișeului. Dintre țesĕturile acestea espuse de soția protopretorelui *Simion Popp*, unele sînt vechĭ ĕră altele maĭ nóuĕ, așa cât ni-se presentă, ca o esposiție istorică a țesĕturilor românescĭ maramurĕșene. Atât în țesĕturile vechĭ, cât și în cele nóuĕ, ocură aprópe tot

acelea-şi figuri simbolice şi sînt predominante colorile roşu, vînĕt, galbin; sĕmn că poporul nostru nu se lapĕdă de tradiţiunile părintescĭ, ci e fórte conservativ. Pe partea apusă sînt formate mai multe cabinete micĭ. în carĭ sînt aranjate manufacturi de ale inteligenţeĭ marmaţiane şi de ale cetăţenilor din Siget. Aicĭ dăm de un mic salon aranjat cu obiectele textile espuse de dómna *Hodor,* soţia notaruluĭ din Japa. În acest salon elegant pe lângă numĕrósele covóre şi alte manufacturĭ aflăm şi un divan şi vre-o 4 scaune umplute, tóte îmbrăcate cu ţesĕtură fină de lână. Credem că acestea din urmă s'aŭ pregătit anume pentru esposiţiune, de óre ce în elc lipsesc colorile îndatinate la popor, carĭ decoréză covórele. În sala din capul de méză zi a coridoruluĭ sînt diverse lucruri de mână femeieschĭ espuse de cetăţenĭĭ din Siget. Ele sînt curate şi cu gust esecutate

Şi aicĭ înse obiectele mai preţióse sînt covórele, ce decoréză păreţiĭ, carĭ în cea mai mare parte sînt productele industriali ale femeilor române de la sate. Pe ţesĕturile ţărencele române atât de bătĕtóre la ochĭ sînt combinaţiunile din colorile roşu, galbin, vînĕt, încât, pe cum am înţeles, unuĭ aŭ făcut observaţiunea că: „acésta vré să fie demonstraţiune valachă.“ Despre demonstraţiunĭ valache în Maramurĕş nicĭ vorbă nu póte fi; ci poporul alege colorile acelea fiind că îĭ plac, şi fiind că frumósa lor combinare a moştenit'o de la părinţi, fără ca să fie conscĭŭ, cum-că ele constituesc tricolor naţional român.

În mijlocul saleĭ acesteia ca o curiositate se înalţă o piramidă, în jurul căreia pe mai multe poliţe sînt aşezate o mulţime de păpuşi, carĭ represintă portul poporan al locuitorilor de diverse naţionalităţi din patrie şi din alte ţărĭ ale Europeĭ. Piramida acésta a ridicat'o şi adjustat'o pe spesele sale familia milionaruluĭ Groedel din Siget, care a adus şi alte jertfe în interesul esposiţiuneĭ. Observăm, că acésta familie israelită, de un lung şir de anĭ are în întreprindere esploatarea pădurilor din Maramurĕş, din ce s'a şi inavuţit, pe când vechiĭ locuitorĭ aĭ Marmaţieĭ peritorĭ de fóme îşĭ caută fericirea în America şi pe airea.

(Va urma.)

Avis!

Cu privire la reducerea preţuluĭ pe liniile căilor ferate ungare pentru membriĭ „Asociaţiunii“, că biletele să liberéză prin presidiul „Asociaţiunii“ la persóna respectivilor membri, carĭ le cer. Avisul e următorul:

Ministrul ung. de comerciŭ cu ordinaţiunea nr. 50211/VI. din 27 Iulie a. c. a încuviinţat membrilor „Asociaţiunii“, carĭ vor participa la adunarea generală din 21—22 Septembre a. c. (st. noŭ), la Sibiŭ, beneficiul de a călĕtori pe liniile căilor ferate ale statului cu preţ redus, şi anume pe clasa I. cu bilet de clasa II., pe clasa II. cu bilet de clasa III., ér pe clasa III. cu $^1/_2$ bilet de clasa II. Aceste bilete, carĭ se vor libera la persónă prin presidiul „Asociaţiunii“, de astă dată vor fi valabile şi pentru trenurile accelerate. Călĕtoria la şi de la Sibiŭ va trebui să se facă între 15 şi 30 Septembre noŭ. (În comunicaţiunea de vecinătate nu se vor puté folosi aceste bilete).

Membriĭ „Asociaţiunii“, carĭ vor participa la adunarea generală, sînt învitaţi a se anunţa la biroul „Asociaţiunii“ (Sibiŭ, strada Morilor nr. 8) până cel mult 15 Septembre noŭ, ca să li-se pótă libera biletul de cale ferată. De o dată cu acéstă anunţare vor fi să se facă şi înscrierile pentru cuartir, banchet şi escursiune, indicându-se dacă participanţiĭ reflectézā la camere de hotel, orĭ la încortelare gratuită în case particulare. La scrisórea de anunţare se va alătura suma de 1 cor., după fie care persónă (în mărcĭ postale) pentru acoperirea speselor biroului şi pentru emblema de membru. Înscrierĭ ce vor sosi după 15 Septembre noŭ, şi fără taxă de 1 cor. nu se vor puté considera.

Sibiŭ, în 16 August 1901.

Biroul „Asociaţiunii“.

Noutăţi.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. Ioanaşiŭ Greţia cu soţia s'a Paraschiva Buta de origine din Sînd, ér acum locuitorĭ şi servitorĭ ódăieşĭ în otarul Turdeĭ-vechĭ, aŭ donat pentru s. biserică gr.-cat. din Mărgăŭ un rînd de ornate bisericescĭ în preţ de 120 coróne. Iubirea şi respectul faţă de fostul lor preot i-a îndemnat pe aceştĭ creştinĭ să trimită în aşa mare depărtare la o biserică lor cu totul necunoscută un aşa preţios dar. Nu sînt în stare ca prin cuvinte să le pot mulţumi în de ajuns acestor foştĭ poporenĭ aĭ meĭ sacrificiul făcut, căcĭ eĭ şĭ-aŭ jertfit tótă averea în banĭ, tótă simbria de servitorĭ pe un an. Dênşiĭ voind să cumpere un prapor pentru o biserica seracă aŭ audit din întêmplare cum-că fostul lor preot în parochia-i nóuă, carea numĕră la 2000 suflete, nu are ornate bisericescĭ, de cât nesce vechituri, şi că tótă stăruinţa de a procura vesminte bisericescĭ prin darurĭ benevole i-a remas aprópe deşartă, s'aŭ decis că eĭ să suplinéscă acésta lipsă, arătând poporuluĭ din Mărgăŭ prin faptă, cum-că atunci când e vorbă de împodobirea caseĭ luĭ Dumnezeŭ, creştinul adevĕrat şi dacă este serac, are de unde jertfi, căcĭ îĭ este avută inima. Îndemn nobil este acest fapt mai vîrtos unor ómenĭ avuţi din acésta parochie, carĭ aŭ miĭ de florenĭ daţi împrumut pe camătă grasă, cum că cu jertfa bagatelă de 20 florenĭ nicĭ când nu vor puté avé ornate bisericescĭ. Fie înse încredinţaţi numiţiĭ donatorĭ, cum-că amesurat dorinţeĭ lor, în tóte duminecile şi serbătorile vor fi amintiţi cu numele la eşirea cu ss. darurĭ, atât eĭ cât şi Alesandru Cadariŭ cu soţia sa Maria Stoica din Ceanulmare şi locuitorĭ în otarul Turdeĭ vechĭ, carĭ tot de odată cu sus numiţiĭ aŭ donat un prapor frumos pentru biserica nóstră în pret de 30 coróne. Dumnezeŭ le resplătéscă însutit acésta jertfă adusă şi să-ĭ ţină în deplină sănătate mulţĭ şi fericiţĭ anĭ: Mărgăŭ la 2 Sept. 1901. *Romul Romonţian* paroch greco catolic.

Din Archidiecesă. Cu terminul de 15 Sept. n. se escrie concurs pertru ocuparea staţiunilor învĕţătorescĭ din *Hamba* (tr. Sibiŭ) *Stupini* (tr. Fărăgăŭ) şi *Vişag* (tr. Morlaca) apoĭ de cantor-învĕţător în *Bociu, Egerişte, Molosig, Retiţia, Traniş,* (tr. Morlaca) şi *Sân-Miclăuş* (tr. Biia).

Din diecesa de Lugoş. Cu terminul de 15 c. sînt de ocupat staţiunile de cantor-învĕţător în *Tîrnova* (tr. Bogşa) *Igriş* (tr. Torontal) şi *Uricanĭ* (tr Petroşenĭ).

Scirĭ personale. Escelenţia Sa Mitropolitul Victor plécă mâne sară la Roma spre a face îndatinata visită ad limina Apostolorum. Înaltul prelat e însoţit în acésta călĕtorie de Rsmul canonic Dr. Vasile Hossu. — Dumnezeŭ să-ĭ pórte în pace!

Predicĭ. Mâne se vor reîncepe predicele la biserica catedrală. Va conciona dl prof. *Alesiŭ Viciŭ.*

De la Asociaţiune. La şcóla civilă de fete din Sibiŭ, aŭ fost aleşĭ de profesorĭ dl Victor Păcala, cleric şi filosof absolut, dşórele Maria Muţiŭ-Ureche şi Mărióra Pop.

Hymen. *Alesandru Pop Şovaroşi* şi *Elisa Pop Masca* învită la serbarea cununieĭ lor, ce se va ţiné Duminecă în 15 Septembre st. n. 1901 în biserica gr. cat. din Beiŭ. — *Petru Sântoma* şi *Elena Raţiŭ,* învită la serbarea cununieĭ lor, ce se va celebra la 15 Sept. n. în Teiuş.

Scirĭ şcolare. Miercurĭ s'aŭ început prelecţiunile la gimnasiul nostru. Dimineţa s'a făcut invocarea sf Spirit şi s'a celebrat s. liturgie pontificată de directorul gimn. Iosif Hossu, cu asistinţa alor 6 profesorĭ Numĕrul elevilor înscrişĭ la gimnas e de 458 cu 19 maĭ puţinĭ ca în an. tr. Anume în cl. I. 68 (mulţĭ aŭ fost respinşĭ) II. 55 III. 68 IV. 63 V. 57 VI. 54 VII. 55 VIII. 38.

Premiĭ pentru studenţi. Ordinariatul din Lugoş, din jumĕtate suma rĕmasă de la stipendiile neîmpărţite, împarte premiĭ la studenţiĭ gimnasialĭ apărţinĕtorĭ aceleĭ diecese. Terminul concursuluĭ e 15 Octobre. Pot concurge numaĭ aceĭa, carĭ n'aŭ putut fi stipendiştĭ din lipsa sumelor disponibile, ci şi aceĭa, carĭ aŭ avut vre-un frate provĕdut cu stipendiŭ.

Aniversărĭ. La 16 Aug. bĕtrânul botanist *Florian Porcius* a împlinit 85 anĭ. Cu acest prilej „Gazeta“ publică preţióse date biografice despre învĕţatul naturalist de la Rodna-veche, scoţind la iveală sucesele obţinute pe terenul sciinţific. — Cu puţine zile maĭ înainte dl şi dna *Vincenţiŭ Babeş* şĭ-aŭ serbat la Budapesta nunta de aur. O mulţime de felicitărĭ aŭ sosit din acest prilej dlui Babeş, amintim felicitarea regineĭ Carmen-Sylva, Kalenderu, gen. Bratian ş. a.

Proces de presse. La 10 crt. se va ţiné la Cluş dóuĕ procese de agitaţie, unul contra dluĭ Novacovicĭ şi unul contra „Tribunelĭ“.

Dare de samă şi mulţumită publică. Cu ocasiunea petrecerii de vară aranjată de „Tinerimea din Basna şi jur“ la 4 Aug. n. în Basna a incurs suma de 272 coróne, din care subtrăgêndusĕ spesele de 159 cor. 34 fil., rĕmâne venit curat 112 coróne 66 filerĭ care sumă s'a predat curatoruluĭ bisericiĭ gr. cat. din Basna. Suprasolvirĭ şi oferte benevole aŭ incurs de la următoriĭ domnĭ. Ioan Mihaiŭ (Orăştie) Constandin Cothişel (Certege) câte 6 cor.; Vasilie Crişan (Boian) Vasilie Todoran (Cetatea de baltă) câte 5 cor.; Atanasie Popoviciŭ (Mediaş) 4 cor.; Simion Ciuchina (Dicio-sân-mărtin) Emil Pop (Bobohalma) câte 3 cor.; Moise Birtolon (Lăscud) Iosif Goga (Reşinar) Ioachim Totoian (Chişfalăŭ) Ioan Boier (M. Lechinţa) Vasilie Călugĕr (Crăciunel) Cristofor Turcea (Şopter) câte 2 cor.; Nicolae Morariŭ (Geacăş) Alesiŭ Trif (Făget) Iosif Cirlea (Alba-Iulia) Vasile Zehan (Dicio-sân-mărtin) Vas. B. Muntenescu (Boziaş) Vicenţiŭ Popoviciŭ (Richişdorf) câte 1 cor. Cuitându-se pe acésta cale sumele de maĭ sus, aducem călduróse mulţumite mult stimatelor persóne marinimóse. Basna în 20 August 1901. *Dr. Eugen Porea* şi *Dr. Dionisiŭ Roman.*

Necrolog. † *Basiliŭ Poruţiŭ,* paroch şi v.-protopop greco-catolic emerit, după o viaţă petrecută în nobilă, exemplară şi ne obosită activitate, a decedat, împărtăşit cu cu Sfintele Sacramente, la locuinţa sa, Almaşul-mare (Comitatul Cluş) la 3 Septembre a. c., órele 4 dimineţa, în etate de 83 anĭ.

† *Iuliana Deac* născuta. *Muntean,* preotésă gr. cat. în Bothaza, a repausat Joi în 29 August a. c. în anul al 34-lea al etăţiĭ şi al 13-lea al fericiteĭ sale căsătorie.

În veci amintirea lor!

Maĭ ieftin ca orĭ unde!
— **„Hotel-Restaurant Corona“** —
Aug. Coltor — Blaş.
oferesce On. Public român **chiliile** sale de óspeţĭ **modern mobilate,** vinurĭ **curate** de pe Târnave şi **prima calitate** de **bere** de la **Steinbruch.**

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

„MAMA ROMA“.

Preaonorate Domnule Redactor!

Vĕ mulțumesc, că aț binevoit a-mĭ trimite Nr. 29. a „Fóeĭ Diecesane“ a Caransebeșuluĭ, în care un mireau x—y reflectézĕ în articolul prim, la cele ce am scris în nrul 29. al prețuiteĭ nóstre fóe *„Unirea“*, că adecă: fără Unirea nóstră cu légănul națiuneĭ și a credinței nóstre, cu Roma, poporul nostru în adevĕr cult nicĭ când nu va deveni, și nicĭ nu se va puté numi, căcĭ semnul cel mare al necultureĭ tot cu sine l'ar purta, anume: că i-e rușine și nu voesce a recunósce pe mamă-sa, — și mĕ învinuesce de insolență confesională conscientă. Din articolul dluĭ x—y pare a se adeveri: că „dum vitant stulti vitia, in contraria ruunt.“ (Horat. Sat. 1. 2. 24). Din documintele inedite ce v'am comunicat, se vede limpede cum fruntașiĭ nostri gr.-catolicĭ, tot de una aŭ purtat la inima lor cel maĭ viŭ interes pentru cultura și bunăstarea neamuluĭ lor, fără deosebire de religiune. Și am comunicat aceste prețióse hârtiĭ, spre a veni în ajutorul acelora, carĭ ar voi să scrie istoria poporuluĭ român din Transilvania și Ungaria de la începutul secoluluĭ al XVIII. în cóce. (Academia română, premiul Adamachi de 5000 leĭ) deplin convins, că lucrarea acésta făr de cunóscerea stărĭĭ culturale a poporuluĭ român, nu póte fi bine făcută.

E evident din celea publicate de mine, că însăș Curtea împĕrătéscă („Unirea“ nr. 28. pag. 230/1901) a poftit de la nemoritorul Episcop de Oradea-mare Samuil Vulcan informațiunĭ oficióse, că ce dispusețiunĭ sînt de a se lua pentru promovarea culturei poporuluĭ român neunit de ritul grec referitóre, atât la cler cât și la școlele naționalĭ?

Din scrisórea Episcopuluĭ Vulcan, cum și a distinșilor bărbațĭ aĭ timpurilor sale, pe carĭ El în meritul acesteĭ cause previe l-a întrebat. („Unirea“ Nr. 28. 29. 32.) se constatézĕ netăgăduit, cum-că promovarea culturei clerului și poporuluĭ român numaĭ așa e posibilă, dacă aceea va fi curat românéscă — adecă provenitóre de la Roma, de unde împreună cu sângele și limba, *avem și credința,* (Istoria diec. Oradeĭ-marĭ p. I. c. 1). Pe acéstă basă neînfrântă a istorieĭ nóstre am scris: că Românul, ca atare în adevĕr cult nicĭ când nu va deveni, și nicĭ nu se va puté numi, căcĭ semnul neculturei tot cu sine l'ar purta, anume că i-e rușine și nu voesce, a recunósce pe mamă-sa.

Și am scris acésta, pentru că direcțiunea luată în chestiunea acésta de nemuritorul Episcop Samuil Vulcan, în urmă chiar și pe calea administrațiuneĭ politice. pe cum arĕta protocolul congregațiuneĭ generale a comitatuluĭ Timișóreĭ din 3 Sept. 1822 — s'a întețit la Mitropolitul neunit din Carloveț, însĕ fără de nicĭ un resultat, pentru că acest cap al bisericiĭ neunite române, tot de una a fost însuflețit de principiul de a ține clerul și poporul român în necultură, și est mod a-și asigura asupra lor stăpânire neț̆ĕrmurită, pe cum o documentézĕ acésta memorandul luĭ Basiliŭ Georgievits, înaintat atât la Maestate și la Primatele Ungarieĭ, cât și la Episcopul Vulcan pentru consideațiune meritóre. Acest principiŭ, fatal pentru clerul și poporul românesc, într'atâta s'a încuĭbat cu timpul chiar și la noĭ Româniĭ, în cât pe la anul 1854 un Episcop român neunit, a anatemisat literile latine străbune, ca pe unele lucrurĭ antidogmatice.

Drept aceea constat aci. că în tóte aceste ce eŭ am scris dogme religionare de loc n'am atins, ci am dovedit numaĭ adevĕrul natural și logic, dinaintea căruia numaĭ cu prețul limbeĭ și a naționalităț̆ĭ sale o póte dosi Românul.

Însĕ față de acest adevĕr pur istoric, scriitorul din „Fóia diecesană“ de la Caransebeș, pitulat sub grapa x—y nu mĕ vede nicĭ pe mine, că cine-s, și și pe dînsul numaĭ mirosul îl vedesce, că e Sêrb. Eŭ adecă Doctor în s. Teologie nu-s, ci numaĭ din filosofie, fiind că pe atunci am creḑut de un lucru maĭ meritor a scruta prin Archivele Romeĭ după documente istorice, referitóre la noĭ, la Românĭ, și aceste a le subministra membrilor Legațiuneĭ Românieĭ la Curtea italiană (Esare și G. Cantacuzin), și tot odată a mi-le păstra și pentru mine. De altă parte, când Domnul x—y zice, că pune în fruntea articoluluĭ sĕŭ cuvintele mele, dar ar puté pune și ale altora uniț̆ĭ (Predica de la Prislop a Domnuluĭ Episcop Dr. Demetriŭ Radu) pentru a arĕta „până unde merge insolența confesională conscientă“, dovedesce, că intenționézĕ seducerea Românilor de la adevĕrata cale a cultureĭ lor naționale, pentru de a-ĭ puté împinge în pericolul, ce maĭ întâiŭ din partea Grecilor, apoĭ a Bulgarilor și a Ungurilor, pe noĭ tot de una ne aŭ amenințat și ne amenință. Dsa se încércă prin conscienta intervertire a unuĭ trop retoric, a căuta să evalueze politicesce preamărirea ortodoxismuluĭ moscovitic, — după care pe acele națiunĭ, pe carĭ le unesce identitatea religiuneĭ și egalitatea drepturilor cetățenescĭ. aceste națiunĭ, delăturând orĭ ce prerogativă saŭ destinațiune, ce de altmintrelea legile nu le cunosc, — să se constitnéscă în o națiune neunită de ritul grec, (veḑi Bas. Georgievits în considerațiunĭ §. 2). Și apoĭ dacă pe noĭ uniț̆ĭ ne ar ajunge tot acésta sórte cu ungurismul catolic, dl x—y pare a se mângâia înainte, spre preamărirea ortodoxismuluĭ moscovitic, că pe noĭ împreună cu Ungurĭ ne ar ajunge nesmintit sórtea Poloniei catolice, și decĭ când El ne sfătuesce să ne ferim ca de foc de Unirea bisericéscă cu catolicismul magiar, atunci dovedesce, că pofta luĭ de a vedé uniț̆ĭ pe Românĭ în sensul luĭ Georgievits cu ortodoxiĭ în genere, în o națiune neunită de ritul grec, nu are astimpĕr.

Fiind vorbă despre cultura Românilor de acum, la care se referesc documentele publicate de mine, acésta o recunosc și o mărturisesc toț̆ĭ Românii de bine, nu numaĭ aĭ Ungarieĭ și Transilvanieĭ, ci și ceĭ din Regatul Românieĭ, cum-că acea cultură și-a luat începutul de la Blaș, éră Blașul o adeveresce cu istoria sa, cum-că cultura propagată de dînsul între Românĭ, și-a însușit-o de la Roma și din îngrijirea părintéscă a Patriarchilor Romeĭ, și prin urmare cultura, la care azĭ noĭ ne aflăm, însă-și este garanția cea maĭ sigură, că prin Unirea nóstră religionară cu Roma, nu numaĭ că nu ne desnaționalisăm, ci din contră, numaĭ Roma Papală este în stare, și sincer voesce a ne conserva, ca pe atarĭ, cu mână tare scoțêndu-ne din cursele, ci tot de una ni li-a pus și ni-ie pun străiniĭ, în calea consolidăriĭ nóstre în *o falangă națională,* și prin urmare și politica-unitară și nedespărț̆ită. Și e un adevĕr ce nu se póte disputa, cum-că simțul religios în om din fire este isvorul și stratul tuturor facultăț̆ilor sale intelectualĭ; decĭ este cu totul în contra fireĭ omenimeĭ a segrega religiunea de politică, și politica de religiune, „căcĭ de aĭ peragra tótă lumea, aĭ afla cetăț̆ĭ fără muri, fără rege, fără sciință, numaĭ cetate fără temple, fără zeĭ nu, cetate, care să nu verse rugăciunĭ, să nu aducă sacrificie spre a câștiga binefacerĭ și spre a delătura prin acele nenorocirĭ“. (Cic. de natura deorum) Din care se vede, că omul fără simțul religiuneĭ nu numaĭ că nu póte forma societate, ci nicĭ om la fire nu se póte cugeta, prin urmare e o înșelăciune fatală a contempla naționalitatea abstras de la religiune, carea este isvorul a tótă cultura și a sociabilităț̆ĭ omenescĭ. Se pare însĕ, că Dluĭ x—y mult i-se măgulesce aceea fatală înșelăciune, numaĭ așa de un drag al fêtuluĭ bâstard al ortodoxismuluĭ, de a întruni tóte popórele fără de consideraț̆iunea originеĭ și destinațiunĭĭ lor, în o națiune neunită de ritul grec, cum zice Georgivits; ce după mintea sănĕtósă tot atâta însemnă, tot numaĭ aceea ispită este, în carea din veac de veacurĭ saŭ nisuit, și se nevoiesc Grecĭĭ. Bulgarĭĭ, Magiarĭĭ, Muscalĭĭ a ne duce spre preamărirea foieĭ diecesane a Caransebeșuluĭ.

Pe când Grecĭĭ apoĭ Bulgarĭĭ și în urmă Sêrbiĭ, pe calea ortodoxismuluĭ nostru bisericesc, și-aŭ introdus limbele lor în bisericele nóstre naționale românescĭ, și tótă literatura nóstră românéscă ni aŭ înăduș̆it'o cu potcóvele lor bulgaro-cirilice. și pe când într'o Vinere-mare, la masa princiară a luĭ Apaffy s'a poruncit mitropolitului român de Alba-Iulia și Făgăraș, Sava Brancovits, a boteza un câne, ce neîmplinind a fost lipsit de viața sa; pe atunci toț̆ĭ româniĭ din Ardeal și Ungaria eraŭ neuniț̆ĭ. pravoslavnicĭ, și ortodoxĭ. De ce atunci ortodoxismul s'a dovedit absolut neputincios de a împedeca pe Calviniĭ magiarĭ de la introducerea calvinismuluĭ în bisericile și școlele nóstre? Pentru ce atunci ortodoxismul nu a putut scuti preoțimea românéscă de la serviciul de a duce pe umerĭĭ sĕĭ în tron pe superitendentul calvin, ca să presideze consistórele nóstre mitropolitane? Principiĭ Transilvanieĭ, împreună cu tot magiarismul pe atunci eraŭ maĭ schimbăcioș̆ĭ, de cât luna pe ceriŭ. vegetând și bisericesce și politicesce din mila Turcilor, cum dară ortodoxismul cu tótă Autochefalia sa n'a potut să împedece întru nimic pericolul ce venia asupra culturiĭ și bisericiĭ nóstre naționale de la o națiune așa de neputinciósă?

La aceste întrebărĭ împreună cu Dl x—y și în mână cu istoria trebue să respundem cu tótă durerea, *cumcă biserica ortodoxă,* așa numită de aĭ sĕĭ, *nicĭ o dată n'a tins, nu tinde și nicĭ nu va puté tinde nicĭ o garanție pentru conservarea caracteruluĭ românesc în biserica și cultura nóstră națională.*

Și acésta slabiciune a bisericiĭ neunite începênd de la Ariu, Foțiu, Cerularie și până în zilele nóstre, trist o documentézĕ

istoria, atât politică cât și cea bisericéscă, pentru că *temeiul autochefaliei bisericei*, așa zisa *ortodoxe, este achefalia* (fără cap), și în acésta biserică ori care din cler și din popor póte zice cu Țarul *„Eŭ sum Patriarchul“*; drept aceea nu e mirare, că Dl x—y, ca mirén, în afacere culturală românéscă aduce ca de pĕr înainte chestiuni de ale religiunei, carĭ totuși a le disputa nu se ține competent. El chiemat nu se sĕmțesce de a scruta și a cunósce adevĕrul în cele sufletescĭ, óre nu din causă, că în biserica neunită și darul preoției se dă pe bani!?! („Tribuna popor.“ numerii ultimi).

Față de aceste dovedĭ sdrobitóre pentru așa numitul ortodoxism bisericesc autochefal, atât timpurile vechĭ, cât aceste mai nóuĕ, în fața a tótă lumea constátézá pe deplin și neîndoit, cumcă: *Mama nóstră „terrarum Dea Gentiumque Roma“, riturile, literatura și caracterul național al diverselor popóre cuprinse în sînul bisericiĭ sale tot de una cu mână tare și cu resultate permanente le a apĕrat de orĭ ce amestec eterogen și distrugĕtoriŭ, și inducerea limbiĭ străine în biserica unui alt popor, chiar nicĭ la cererea acestuia nu o concede* (vedĭ pe Rutenii gr. cat. magiarĭ cu Doroghul), pentru că: „Când s'a pogorît, limbele amestecând, despărțit-a neamurile Cel prea înalt. Era când a împărțit limbĭ de foc, într'o unire pe toți i-a chiemat, și cu un vers mărim pe prea sfîntul Spirit, căci unul e Tatăl, unul e Fiul, unul e Spiritul sfînt și aceste treĭ Unul. Un însuși Dumnezeŭ adevĕrat este, o Putere, o Dumnezeire.“ Și pe cum în lumea vĕdută, Unirea armonică și absolută a diversităților și repugnanților dintre lucrurile cuprinse în întreg universul, constituiesce și represintă unitatea, decorul, și frumseța acestui univers, din carea se cunósce însuși Dumnezĕŭ și mărirea lui cea de veci, chiar așa, unirea perpetuă a némurilor, limbelor și riturilor religióse diverse în biserica catolică, constitue și represintă vĕdut, unitatea, decorul și frumseța lumiĭ spirituale, și ăst mod singură duce la adevĕrata și efectiva credință și cunoscință de Dumnezĕŭ, deci singur în biserica catolică romană se represintă și susță referitoriŭ la lumea spirituală: Unitatea din disparitate, pe carea bază singur póte subsista etern și neîntrerupt adevĕrul credinței, că „tu eștĭ Petru, și pe acésta pétră voĭ zidi biserica mea, și porțile Iadului nu o vor învinge pe ea“.

Ér câte cele culturalĭ și defecționărĭ de la limbă și națiune a adus cu sine alipirea bisericéscă a Românilor de Bizanț, Moscva, Carlovețĭ, acestea le voĭ arĕta după publicarea memorandului scris de Basiliŭ Georgevits, paroch al Suburbiului Fabric, Protopopul districtului Timișóreĭ și asesor al consistoriului neunit diecesan. (la anul 1822) — Ér ce le-a folosit fraților Românĭ neuniți unirea nóstră cu biserica Romiĭ, acea o întrebe Dl x—y de la Principii Transilvaniei dați de rușine cu Calvinismul lor întrodus în biserica nóstră ortodoxă, și cu traducerea cărților nóstre bisericescĭ pe limba magiară; și întrebe Institutele nóstre ale uniților: Blașiŭ, Beușiŭ, unde tot de una s'a crescut și se cresc frații nostri neuniți.

Oradea-mare 3 Septembre 1901.

Dr. Ioan Ardelean m. p.
prof. de clasica filologia.

Hipnotism și somnambulism.

(De Anselm Hatter. Traducere din germână.)

Într'una din zile sosi la poliția din New-York următórea scrisóre:

„Înalt presidiŭ polițial! De o sĕptĕmână se ocupă ziarele cu marele furt de bancă în „Exeter-Street“, și anume cu aceea, unde ar fi putut ascunde furul deja prins banii furați, după ce de la el nu se póte scóte nicĭ o mărturisire. Urmărind eŭ cu deamĕruntul constatările și cercetând localitățile, îs de părere, că banii trebue să fie între staulul de lemn și zid. De cum-va s'ar adeveri acésta, atunci póte că DTa nu mĭ-aĭ refusa vre-o aplicare la poliție, de óre ce cu miseria de pălĕrieriŭ nu pot face nicĭ o ispravă și nicĭ nu am plăcere spre aceea. Richard Lot, pălĕrieriŭ.“

Într-u adevĕr banii se aflară îngropați la locul indicat, și constatându-se, că pălĕrierul nu stă în nicĭ o legătură cu furul, ci e un meseriaș onorabil, cam de treĭ-zecĭ, anĭ carele o ducea cam sprinten, având să nutréscă o familie constătătóre din mai multe capete, obținu o remunerațiune considerabilă, cu carea se putu susține cu aĭ sĕĭ cât-va timp fără griji.

Dar și mai mult. Tótă afacerea stîrni nu puțină sensație și fusese discutată prin ziare. Tóte recunósceaŭ necondițional agerimea lui Richard Lot și ziarul „Sun“ declară, că în Lot s'ar fi pierdut un detectiv de primul rang.

„Pierdut? Acésta o s'o vedem.“ zise Mr. Shrive, directorul celui mai însemnat biroŭ privat de detectivĭ din New-York, și cu tóte că pălĕrierului i-se asignase un loc ce-i drept subordinat la poliție, îl chemă la sine și-i zise:

„Eŭ a-și fi aplicat a te angaja cu salar mare la institutul nostru, dacă DTa aĭ fi în stare, să te dovedescĭ de acel talent, pe cum te țin eŭ deja. Audit-aĭ de casul Davie?“

„Despre rentierul Davie, carele a fost omorît în etajul al 12-lea din „sgăriátorul de norĭ“ în „Third Avenue“? Eŭ cetesc tóte casurile criminalĭ mai însemnate.“

„Așa dară fá-mĭ de o cam dată o descriere scurtă a momentelor principalĭ, ca eŭ la cas de lipsă să mai adaug ceea ce póte nu aĭ scĭ“ zise către dînsul Mr. Shrive.

„După cât sciŭ eŭ Davie era un rentier, dar trăia atât de restrîns, în cât folosia numaĭ o parte mică din rentele sale. Locuia într'o singură chilie și lângă ea o culină în casa amintită; afară de o îngrijitóre bătrână nu ținea servitorĭ și-și vedea singur de economia sa. Singurul om, cu carele mai convenia din când în când, era nepotul sĕŭ de 22 de anĭ negustătorul Jeffers, carele avé să fie și moșteanul sĕŭ.

Dar nicĭ cu acesta, se zice, că nu se putea năravi. Într'o zi, când pe lângă tóte ciocăniturile la ușă nu i-se deschise bătrâneĭ îngrijitóre, acésta fugi la poliție. Davie a fost aflat omorît în patul sĕŭ și o pilă ascuțită era înfiptă în inima lui. Tóte cercetările polițiall rĕmaseră zădarnice. De vre-o spargere nu se observă nicĭ o urmă. Bătrânul Davie fiind cam timid, nu numaĭ ținea în continuŭ ușa încuiată, ci aplicase la dînsa încă și un drug tare de fier, care îl pusese peste ușă și în nóptea, în care fusese omorît. Chilia lui Davie se află în etajul al 12-lea a unui edificiŭ în formă de turn.

A pĕtrunde de din afară, e dar esclus, o scară așa de lungă nu esistă. Pe lângă acésta părețele caseĭ e așa de neted, cât chiar și o moimă nu ar afla destule puncte de razim, să se póță cățăra până în sus. Dintre persónele, cu carĭ sta Davie în legătură, vin în considerare numaĭ bătrâna îngrijitóre și nepotul. Față de bătrâna din mai multe motive e esclusă orĭ ce suspițiune. Nepotul e în stare a arĕta fórte precis un „alibi“. Pe lângă acésta e și cam greoiŭ, așa cât nu i-se póte atribui nicĭ vre-o iscusință de a se sui, saŭ vre-o desteritate de spargere óre care.“

„Fórte bine.“ zise Mr. Shrive. „DTa ieștĭ pe deplin orientat. Eŭ am să-ți maĭ daŭ acum numaĭ încă unele inviațiunĭ, pe cum și o plenipotență, cu care să te legitimezĭ față de poliție. Biroul nostru e însărcinat adecă de către rudeniile mai depărtate și sĕrace ale mortului, carĭ ar veni în considerare, la cas dacă s'ar adeveri, că nepotul a avut óre cum parte la omorul acesta. Spre acésta adeverire este la tot casul până acum puțin prospect. Ce-ĭ drept Jeffers, nepotul, e recunoscut ca un om, care cam fuge de lucru și în manipulațiunile sale negustătorescĭ cam fără nicĭ un scrupul, dar afară de acésta nu esistă nicĭ un indiciŭ, care să-l aducă în legătură cu omorul. Acum mai de aprópe am fi tare îndestuliți, dacă am póte ajunge la cel mai mic punct de razim, cum a putut adecă străbate omorîtorul în chilia omorîtului. Aĭ DTa ceva nădăire în privința acésta?“

Lot scutură din cap.

„O presupunere nicĭ nu ar ajuta nimic, până ce nu-mĭ voiŭ câștiga o cunoscință esactă despre localități.“

(Va urma.)

Posta „Unirii“.

On. *P. P.* în *L. m.* La noĭ nu esistă institute de carĭ întrebați Dvóstre și și de altcum e greŭ să constați înclinări statornice la băieți de 12—14 anĭ.

Alesandru. Chiar voiam să te curentăm. Nu sciam unde »repausezĭ«. Celea dorite se vor face, dar par'că ne-aĭ uitat.

Preaon. *G. M. M.* în *B.* Am primit broșurile și le-am predat librărilĭ spre vindere.

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

Inserate.

Nr. 198—1901. (21) 1—3

EDICT.

După ce Giurca Nicolaŭ, greco-oriental din Feneș, de 7 anĭ și-a părăsit muierea sa legiuită „Fiórea Petruț“ alias Tóieș, greco-catolică din Feneș; și nu se scie ubicațiunea aceluia, se citézá prin acesta, ca în termin de un an și o zi, să se presenteze înaintea forului matrimonial concernent; căci altcum procesul divorțial urzit în contra-ĭ de către numita muiere, se va pertracta și decide și în absența respectivului bărbat.

De la presidiul forului matrimonial greco-catolic, delegat de I-a instanță din districtul protopopesc al „Roșieĭ“.

Zlatna, 21 Iulie 1901.

Iuliŭ M. Montani
protopop.

465 v. szám (29) 1—1
1901.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróság 1901. évi V. 248. számu végzése következtében Dr. Bocz Elek helyettesitett ügyvéd által képviselt Kapusi Károly javára Gross Reinhold ellen 369 kor. 20 fil. s jár. erejéig 1901. évi Julius hó 9-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 1120 kor. — fillérre becsült következő ingóságok, u. m.: vegyes vasárn bolti czikkek nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. jbiróság 1901. évi V. 248/2. számu végzése folytán 369 kor. 20 fil. tőkekövetelés, ennek 1901. évi Márczius hó 31-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 51 korona 60 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig helyben alperes üzletében leendő eszközlésére 1901. évi Szeptember hó 19-ik napjának délutáni 3 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénz fizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Balázsfalván 1901. évi Szeptember hó 2-ik napján.

Thát György,
kir. jbirósági végrehajtó.

La esposiţiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote şi de metal a luĭ

(34) 41—52

Antoniu Novotny

în Timişóra-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea din noŭ a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregi armonióse, pe lângă garanţie pe mai mulţi ani, provĕdute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întórce cu uşurinţă în ori ce parte, în dată ce clopotele sint bătute de o lături, prin ceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele patentate găurite

de mine inventate şi mai de multe orĭ premiate, carĭ sînt provĕdute în partea superióră — ca violina — cu găurĭ după figura *S* şi pentru aceea aŭ un ton mai intensiv, mai adînc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai volumnósă, de cât cele de sistem vechiŭ, **aşa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 408 kg. făcut după sistemul vechiŭ.** Mai departe se recomândă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **pre-adjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut** — ca şi spre turnarea de **tóce de metal.** Clopote în greutate de 300 kg. şi mai jos se află tot de una în magazin.

Preţ-curanturĭ ilustrate se trimit la cerere grătuit şi franco.

MERSUL TRENURILOR pe liniile orientale ale căĭ ferate de stat r. u. valabil din 1 Maiŭ 1901.

Budapesta—Predeal

Tren de persón.	Tren de persón.	Tren accelerat				Tren de persón.	Tren accelerat	Tren de persón.
10—	8.50	2.10	pl.	Viena	sos.	1.50	1.50	6.20
8.30	5.45	9.15		**Budapesta**		7.10	7.50	6 20
11.31	9.02	11.12		Szolnok		3.22	5.32	3.25
1.33	11.33	12.47		P. Ladány		12.54	3.56	1.12
3.42	1.48	2.11	sos.	Oradea-mare	pl.	11.04	2.38	11.36
3.58	2.06	2.18	pl.		sos.	10 44	2.31	11.17
4.38	3.03	2.50		Mező-Telegd		10.07	2.01	10.42
5.20	3.45	3.26		Rév		9.32	1.34	10.08
5.43	4.06			Bratca		9.11		9.50
6.31	4.52	4.16		Ciucia		8.37	12.52	9.19
7.16	5.32	4.52		B.-Huiedin		7.54	12.20	8.37
8.06	6.24			Ghârbĕŭ		6.54		7.37
8.33	6 59	5.55	sos.	Cluş	pl.	6.13	11.01	7.—
8.50	8.30	6.11	pl.		sos.	5.24	10.46	6.45
9.07	8.59	6.27		Apahida		5.02		6 27
10.14	10.29	7.26		Ghiriş		3.40	9.23	5.12
10.44	11.16	7.50	sos.	Cucerdea	pl.	3.11	8.54	4.43
10.56	11.31	7.52	pl.		sos.	3.04	8.49	4.33
11.03	11.40			Uióra		2.58		4.27
11.12	11.50			Vinţul de sus		2.51		4 20
11.34	12.20	8.16		Aiud		2 29	8.23	3.59
11.52	12.46	8.32	sos.	Teiuş	pl.	2.07	8.06	3.38
12.24	1.43	8.37	pl.		sos.	1.42	8.00	3.02
12.—	2.17			Crăciunel		1.09		2.36
12.—	2.26	9.04		Blaş-Kükülőszög		12.56	7.34	2.16
12.—	3.14	9.31		Micăsasa		12.11	7.08	1.44
12.—	5.33	9.43	sos.	Copşa-mică	pl.	11.50	6.56	1.25
12.—	3.48	9.47	pl.		sos.	11.14	6.50	1.06
12.—	4.08	10.01		Mediaş		10.55	6.37	12.42
12.—	4.45	10.25		Elisabetopol		10.24	6.16	12.18
12.—	5.27	10.53	sos.	Sighişóra	pl.	9.45	5.49	11.40
12.—	5.43	11.—	pl.		sos.	9.35	5.42	11.33
12.—	6.08	11.14		Haşfaléŭ		9.12	5.28	11.16
12.—	7.52	12 26		Homorod		7.46	4.23	10.03
12.—	8.32	12.58		Ágostonfalva		7.03	3.50	9.22
12.—	9.09	1.16		Apaţa		6.38	3.35	8.57
12.—	9.40	1.35		Feldióra		5.58	3.15	8.27
12.—	10.25	2.09	sos.	Braşov	pl.	5.08	2.45	7.48
12.—		2.19	pl.		sos.		2.18	5.—
12.—		3.01		Timiş			1.42	4.24
12.—		3.31		**Predeal**			1.12	3.32
11.55		9.10	sos.	Bucuresci	pl.		9.15	7.50

Copşa-mică—Sibiŭ—Avrig—Făgăraş

Tren de persón.	Tren de persón	Tren de persón	Tren mixt.			Tren de persón.	Tren mixt	Tren de persón.		Tren de persón.
2.21	4.43	11.30	7.10	pl.	Copşa mică	sos.	6.25	9.32	3.25	12.35
3.50	6.36	12 58	8.50		Ocna		5 07	8.15	1.56	11.01
4.12	7.04	1.20	9.15	sos.	Sibiiu	pl.	4.40	7.41	1.21	10.30
tr. m.		tr. m.		pl.		sos.				tr. m.
4.33	Numai Marţa şi Vinerea comunică.	2.—						7.38	Circ. Marţa şi Vinerea	8.57
5.23		2.54			Tălmaciu-m.			6.45		8.04
6.15		3.59			Avrig			6.01		7.15
8.34		6.35		sos.	Făgăraş	pl.		3.32		4.25

Mureş-Ludoş—Bistriţa.

4.—	9.06	4.25		Mureş-Ludoş		6.49	7.30	
5.01	10.29	5.39		Zau		5.52	6.35	Tele
6.57	12.48	7.19		Ţagu-Budatelic		4.10	4.54	9.44
7.55	1.55			St. Mihaiu de câmpie			3.44	8.46
8 47	3.02	Numai		Lechinţa		Circ.	2.48	7.43
9.24	3.52	Marţa		S.-Măghiăruş		Marţi şi	2.02	6.52
10.14	4.55	comun		Bistriţa		Vineri	1.16	5.55
Numai Luni şi Joia comun.						Plecă Luni şi Joia		

Cucerdea — Oşorheiŭ — Regh.-săsésc.

3 16	8.10	9.—	2.06	pl.	Cucerdea	sos.	7.39	2.38	8.30	12.31
3.57	8.51	9.47	2.52		Ludoş		6.59	1.55	7.37	11.43
4.44	9.40	10.30	3.56		Cipău		6.24	1.19	6.51	10.39
5.34	10.30	11.22	4.59	sos.	Oşorheiŭ	pl.	5.30	12.25	5.43	9.30
5.45	10.42		5.15	pl.		sos.		9. -	5.04	9.15
7.14	12.16		6.44	sos.	Regh.-săs	pl.		7.39	3.30	7.54

Ghiriş — Turda

7.33	10.50	5.40	10.23	6.05	**Ghiriş — Turda**	7.—	5.05	10.15	3 20	9.12
7.55	11.12	6.02	10.45	6.27		6.40	4.45	9.55	3.00	8.52

Alba-Iulie—Zlatna.

4.37	9.40	4.36		**Alba-Iulia—Zlatna.**		7.23	11.03	6.14
7.33	12.32	7.47				4.55	8.20	3.45

Blaş — Kükülloszög — Sóvárad.

3.25	2.48			Kükülloszög-Blaş		8.48		6.50
4.02	3.30			Sân.-Miclăuş		8.13		6.15
4.30	4.15			Cetate-de-Baltă		7.41		5.38
5.18	5.21			D.-Sân.-Mărtin		7.05		5.—
8.24	8.59			Sóvárad		4.05		1.53

Notă: Órele însemnate în stânga staţiunilor sînt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în drépta de jos în sus. — Numeriĭ încuadraţi cu liniĭ mai negre însemnéză órele de nópte.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentu:
Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.
Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.
Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni
Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.
Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul XI. Blaş 14 Septembre 1901. Numĕrul 37.

În préjma alegerilor.

Disolvându-se parlamentul, nóua sesiune a corpurilor legiuitóre a fost conchemată de Maestatea sa pe ziua de 24 Oct. Până atunci deci vor trebui să se întîmple alegerile de deputaţi în tóte cercurile electorale. Ele vor şi începe de alt cum în primele zile ale lunei viitóre, dar şi până la acest termin, agitaţiuni, candidări şi presiuni aŭ început în tóte părţile. Fostii deputaţi grăbesc prin cercurile lor, pe cari póte nu le-aŭ mai visitat de la alegerea trecută vin spre a se presinta alegătorilor, a le face dare de sămă de activitatea desvoltată şi a le cere din nou sufragiul la proxima votisare.

Sîntem deci în plină agitaţiune electorală.

Cu dreptul se va întreba deci fie care Român, noi cum stăm? noi ce facem?

Prima întrebare se impune, fiind că ne sînt încă în prospetă memorie şirul neînţelegerilor ivite în mijlocul partidului naţional. Ne aducem încă bine aminte de acele certe, cari ne-aŭ desbinat, nu în dóuĕ, ci în zeci de tabere; de suspiţionările grave ce aveam unii faţă de ceilalţi, prin ce ne-am făcut de rîs străinilor, cari aŭ profitat fórte mult de neînţelegerile nóstre.

Urmarea a fost, că duşmanii nostri politici, vĕdîndu-ne desconcentraţi, ne-aŭ bătut de pe tóte terenele. Dar cea mai tristă consecinţă a acestor regretabile isbugniri, a fost o totală blasare a celor mai mulţi în ce privesce lupta nóstră politică, un indiferentism şi nepăsare pentru orî ce acţiune seriósă pe acest teren.

Ca resultat a acestor neînţelegeri e şi păşirea mai pe faţă a celor ce vreaŭ să rupă cu pasivitatea şi să între în viaţa parlamentară. Numĕrul acestora a crescut în timpul din urmă, şi e de prevĕdut, că la o viitóre conferinţă naţională vor fi serióse dispute pro şi contra.

Nu e vorbă acum, să discutăm, dacă ar fi mai bine să întrăm, saŭ nu în lupta parlamentară, ceea ce ne preocupă e, ca dacă sperăm să ajungem la ceva, trebue să fim solidari, să ne presintăm înaintea străinilor tot de una ca un corp tare şi bine închegat, gata a respinge orî ce atac şi încercare de a ne despărţi.

Stăm deci destul de rĕŭ şi numai gândul, că în sfîrşit forţele împrăsciate se vor concentra din noŭ, e singurul care ne mai susţine.

În acésta bună speranţă ne întăresce un comunicat, ieşit din isvor acreditat, ce s'a publicat în ziarele nóstre de zi.

Étă după „Tribuna" de Mercurî ce se spune în comunicatul din vorbă:

„Primim din isvor sigur comunicatul, cum-că un numĕr însĕmnat de bărbaţi cunoscuţi naţiunii şi adicĕi ai partidului naţional român, aŭ avut în Cluş o consfătuire asupra situaţiunii, asupra ţinutei Românilor la alegerile proxime dietale şi în scopul întăririi conducerii partidului. Hotărîrile aduse în bună înţelegere se vor comunica în timpul cel mai scurt şi sperăm, că vor contribui la închegarea forţelor şi conlucrarea solidară a fie cărui membru ai partidului nostru naţional român."

E speranţă fundată deci, că neînţelegerile aŭ dispărut şi membri comitetului au dat uitării tóte certele din trecut, şi ast fel în bună armonie aŭ adus hotăriri asupra situaţiunii şi a ţinutei nóstre în faţa proximelor alegeri.

Nu scim încă, cari ar fi hotărîrile acelea, dar fóia autorisată a partidului, ne lasă să înţelegem, că „sînt de capitală însĕmnătate" şi că ele sînt negreşit în consonanţă cu trecutul nostru politic din deceniile trecute, sînt în cadrul programului naţional de la 1881 şi a decisiunilor conferenţelor naţionale."

Se speräm deci, că fruntaşii neamului nostru, puşi să hotăréscă de ţinuta, ce va trebui să urmăm, vor ţiné cont de faptul, că trecem prin nesce timpuri de o deosebită importanţă, ca şi care póte de mult n'aŭ fost; prin nesce timpuri de acele, în cari se póte, că va fi vorbă de sórtea tuturor Românilor. Ţinênd sămă deci de inourata şi amenințătórea constelaţie politică vor chibzui bine, după esperinţa trecutului, ce trebue să facă poporul nostru, acum, pentru ca viitorimea să nu aibă motive de aî face imputări.

În acelaşi timp e de absolută trebuinţă, ca şi poporul cumpănind poziţia critică în care ne aflăm, va fi solidar, ţinênd la olaltă şi lucrând şi din a sa parte pentru întărirea situaţiî nóstre în acéstă patrie şi pentru întórcerea eî spre bine.

Catolicii din Germania — aŭ ţinut deunăzi adunarea sa generală a 48-a. De astă dată aŭ ţinut-o în Osnabrück. Adunarea a fost mai cercetată de cât orî când de altă dată, deşi locuitorii cetăţii Osnabrück sînt în maioritate luterani. Óspeţii, cari s'aŭ adunat din tóte părţile Germaniei, aŭ fost aşa de mulţi, cât aŭ trebuit să se ţină şedinţe paralele. Sciut e, că viaţa religiósă a catolicilor nicăirî nu e mai pornită spre înflorire frumósă ca în Germania. Dară de acésta nicî nu se va mira nimenî, dacă a urmărit decurgerea adunării şi a cetit resoluţiile aduse într'însa. Nu esistă temă în viaţa publică şi privată, carea să nu se pertracteze în adunările acestea ale catolicilor Germaniei, şi a nume nu numai din punct de vedere teoretic şi aşa dară în chip de veleităţi, ci mai vîrtos din punct de vedere practic. Nu se cuprind adunările acestea cu politica. Singura resoluţiune de natură politică, ce se repetĕsce acum de un şir de ani încóce în adunările acestea, e pretensiunea, ca Sfinţiei Sale să i-se restituéscă libertatea de acţiune recerută spre povĕţuirea turmei lui Christos. Şi cu tóte că nu se ocupă de politică adunările acestea, totuşi ele sînt causa cea mai de frunte, că partidul catolic e hotărîtorîŭ în împĕrăţia luterană a Hohenzollernilor. Mai observăm, că numĕrul preoţilor în adunările acestea dispare faţă cu mulţimea cea mare a laicilor, cari se adună, că afară de episcopul diecesan a rare orî se întîmplă, ca la adunările acestea să se mai înfăţişeze şi vre-un alt episcop, şi că conducĕtorii şi oratorii adunărilor acestora de-a rîndul sînt laicî.

Resoluţiunile adunării din anul acesta sînt: 1) Se protestéză în contra stării de nesuferit a Sfinţiei Sale create în 1870, şi se declară Sfinţia Sa de chemat în rîndul cel dintâiŭ spre a fi arbitru între popórele şi statele creştine; 2) se urgitéză denariul s. Petru; 3) se recomandă ajutorarea misiunilor din Africa; 4) se recomandă ajutarea reuniunii s. Bonifaţiŭ pentru spriginirea catolicismului în ţinuturile luterane ale Germaniei; 5) se mulţămesce Centrului pentru proiectarea legii, carea să asigureze catolicilor în Germania întrégă deprinderea liberă a religiunii; 6) se recomandă spriginirea şi propagarea reuniunilor catolice neguţătorescî 7) se recomandă colecta pentru casa germană de peregrinî din Ierusalim; 8) se recomandă societatea Canisiană spre promovarea cultului sfinţilor; 9) se ieaŭ mĕsurî pentru provederea catolicilor germanî emigraţi cu preoţi germanî; 10) se recomandă spriginirea reuniunilor catolice pentru ajutarea misiunilor; 11) se recomandă spriginirea institutelor întemeiate în London de reuniunea s. Bonifaţiŭ; 12)

se recomandă sprigînirea misiunii din India a Ieşuiţilor germani; 13) se propune. ca reuniunile germane catolice pentru misiuni în fiesce care an să ţină cel puţin câte o conferenţă comună; 14) se recomandă sprigînirea misiunii germane catolice a s. Elisaveta, carea se îngrijesce de binele sufletesc al Germanilor catolici din Paris; 15) se recomandă sprigînirea reuniunii archangelului Rafail pentru scutirea Germanilor catolici, reuniunea carî emigrézá; 16) se recomandă reuniunea s. Fr. Xaveriŭ pentru misiuni; 17) se pretinde readmiterea Ieşuiţilor în Germania; 18) se pretinde readmiterea surorilor du Sacré Coeur în Germania; 19) se recomandă sprigînirea statului în crescerea tinerctului părăsit, mai ales întru cât acesta e catolic; 20) se recunósce activitatea cea fórte rodnică a reuniunii Charitas, şi se recomandă a se sprigini activitatea acésta în tóte direcţiile ei; 21) se recomandă sprigînirea păstoririî sufletescî a Italianilor din Germania cultivate mai ales de reuniunea archangelului Rafaii; 22) se recomandă a se sprigini grijea, ce reuniunea s. Iosif o pórtă catolicilor germani şi mai ales fetelor germane din Italia prin susţinerea de asile; 23) se recomandă sprigînirea asilului pentru învĕţătórele catolice germane din Paris; 24) se recomandă a se sprigini şcolile economice pentru fete. carî şcolî le susţine reuniunea Charitas; 25) se recomandă a se sprigini şi propaga acum înfiinţata reuniune a fetelor, carî servesc în neguţătorii; 26) se recomandă institutele întemeiate în străinătate pentru scutirea fetelor germane catolice; 27) se recomandă a se sprigini reuniunile pentru instrucţia şi scutirea fetelor, carî lucră în ateliere şi fabricî; 28) se recomandă activitatea, ce reuniunea pentru scutirea fetelor o desvóltă în gărî primind şi aşedând fetele, carî sosesc spre a întra în serviţ; 29) se recomandă reuniunea cercetătorilor bolnavilor sătenescî; 30) se provócă societatea întrégă spre combaterea abusului duelului; 31) se recomandă marilor proprietarî. să înlesnéscă lucrătorilor de câmp întemeierea de economii micî; 32) se provócă societatea întrégă, să dea scutul sĕŭ agriculturiî; 33) se recomandă reuniunile de tinerî spre cultivarea religiositĕţiî; 34) se recomandă a sprigini crescerea tinerimii prin îmbiarea de recreărî nobilitătóre; 35) se recomandă combaterea socialismului necreştinesc prin propagarea reuniunilor catolice de lucrătorî; 36) se recomandă sprigînirea literaturii şi presei catolice.

Revistă bisericéscă.

Roma. Se vestesce, că Sfinţia Sa în curênd va publica o epistolă enciclică, în care va provoca guvernele şi popórĕle la luptă în contra anarchismului. În epistola acésta se va arĕta singurul mijloc, cu care póte, să se combată cu resultat anarchismul, adecă întórcerea guvernelor şi popórĕlor la cultivarea religiositĕţiî, şi că mĕsurile politiale în lupta acésta sînt de tot neîndestulitóre.

În acelaşi timp se anunţă ziarelor francese, că mai multe state europene, ca Austria, Germania, Belgia, Spania ş. a. să fi rugat pe Sfinţia Sa Pontificele ca să absólve pe card. Rampola de la postul de secretar de stat.

Scirea acésta are încă lipsă să fie confirmată.

Revistă politică.

Afacerî interne. În 9 crt. după cum am scris, s'a făcut disolvarea parlamentului, după o activitate de cinci anî. Închiderea solemnă s'a întîmplat în castelul din Buda, cu care ocasiune Maestatea Sa a cetit un lung mesagiŭ de tron, în care inregistrézá proectele de lege votate de corpurile legiuitóre.

Nóuĕle alegerî se vor ordina zilele acestea şi în 30 zile de la publicarea în fóia oficiósă, trĕbue să se şi îndeplinéscă. De aceea mişcările electorale s'aŭ şi pornit în tótă ţara.

Afacerea scandalósă a judelui de curie Kormos, care a luat bani spre a referi favorabil procesele advocatului Szelle din Arad, e pe cale de a se resolvi. Tribunalul din Budapesta a ordinat punerea sub acusă a amĕndorora.

Germania. Împĕratul Wilhelm şi ţarul Niculae şi-aŭ dat întâlnire pe marea deschisă, în faţa portului de la Danzig. Tótă întrevederea acésta e acoperită cu un vĕl tainic, nu-î permis nimerui să asiste la acésta întrevedere, orî să urmăréscă manevrele flotelor. Se susţine că nu e vorbă, de cât de reînoirea pretiniei personale şi de desmînţirea scireî despre o neînţelegere ce ar fi isbucnit între Rusia şi Germania.

Bulgaria. În una din ultimele şedinţe a le Sobranieî bulgăresci, s'a hotărît aprópe cu umanitate, darea în judecată a ministrilor bulgarî din fostul cabinet Ivanciov. Dacă e să ţinem samă de scrisele ziarelor, de motiv al acesteî punerî sub acusă ar fi, nu numaî risipa de sume enorme, care a adus Bulgaria în crisă, ci şi uşurinţa condamnabilă cu care s'a purtat faţă cu România, căreia, Bulgaria are atâta să-î mulţuméscă.

Feuilleton.

Scrisóre unui fiitor cleric.

Dragul meŭ.

Dóuĕ sĕptĕmânî te despărţesc de întrarea în seminar.

Şi nu mĕ pot răbda să nu ţi daŭ câteva poveţe. înainte de a te sti îmbrăcat în reverendă.

Te stiŭ de mic şi-mî estî drag. Am urmărit pas de pas progresele tale şi mi-aŭ dat lacrimile de bucurie. când te-am vĕzut cu testimoniul de maturitate în busunar.

Şi dacă Dumnezĕŭ mĕ va ţiné să te vĕd servind la altarul Lui — atunci pot să-mî plec capul îmbĕtrânit spre odihnă.

Îmî tremură peana în mână de emoţie, ştiŭ că nu voî ajunge ziua aceea. şi óre tu aduceţi-veî aminte de bĕtrânul tĕŭ „nuchiŭ“ (cum îmî ziceai) aduceţi-veî aminte să rostestî o rugăciune pentru odihna sufletului meŭ. cum am rostit eŭ pentru fericirea ta?

E aşa de strîmtă lumea în care trăeşte un popă de la sate. Ajunge a cunósce tóte ungherele satului care-l păstoreşce. Şi cu cât vremea înaintéză. lumea începe a nu mai esista dincolo de locul lui de păstorire. Acolo e acasă. acolo îl iubesc aî lui şi ei îl iubeste. Şi când îngerul morţii îî închide ochiî spre odihnă. ce dulce îl va fi liniştea în micul cimiter de lângă bisericuţa satului; ce bine va odihni lângă fiî sĕî sufletescî, carî rînd pe rînd se vor aşeza în prejma lui să odihnéscă. Tot ast fel se aşézá turma în jurul păstorului adurmit. . . .

E aşa de strîmtă lumea în care trăeşte un popă de la sate şi totuşi e aşa de vastă, aşa de necuprins de vastă.

Ce e viéţa la oraş. dragul meŭ? Ce e un individ în amestecul acela varilonic? Ce legătură e între acestî orăşeni. carî nicî nu se cunosc unul pe altul şi totuşi se urĕsc şi se invidiézá pentru o bucată de pâne? Aî vĕzut mutrele aceste rĕcî şi indiferente? Aî vĕzut nepăsarea cu care trec unul pe lângă altul? Aî vĕzut indiferenţa cu care trec pe lângă un car mortuar? A murit cineva? Nu-l cunosc, nu mĕ intereséză!

La sate, o la sate, e alteum, dragul meŭ! Cunoştî toţi băieţiî, carî se jócă în nîsipul drumului, îî vezî crescênd sub ochiî tĕî . . . îî vezî voînici la câmp şi la horă.. îî vezî îmbĕtrânind alăturea cu tine. Şi fiî încredinţat, că nu va muri nicî cel din urmă om. ca satul să nu-l plângă şi să nu-l petrécă până la grópă. Căcî în urma urmeî şi el era de al lor. şi el a petrecut alăturea cu eî zilele de bucurie şi zile de amar . . . şi el săruta aceeaşi icónă a Sfintei-Treimi când mergea la biserică Duminecile. . . .

Cunoştî tu *poporul* de la sate? Ce mult m'am chiuuit cu el în zilele tinereţelor mele. Ce delăsat e, sĕracu! Ce strîmtă e inima şi mintea acestor ómenî, carî nu s'aŭ împărtăşit de nicî o povăţuire Încetul cu încetul ceaţa de pe inimile lor se desprinde, înţeleg că popa ăla totuşi numaî binele lor îl voeşte. Să-î vedî atunci cum se alipesc de tine. să-î vedî cu ce sete îţî ascultă poveţele. . . . Şi ce adîncă e iubirea ce ţi-o păstréză acestî ómenî, a căror inimă n'a ajuns încă a fi coruptă de înţelepciunea deşartă a lumiî!

I.

Înainte de a îmbrăca reverenda, nu te supera, dacă te întreb: *Pentru ce anume vreî să fiî cleric?*

Treci tu pragul seminariului ca alţi mulţi! — numaî pentru că estî sĕrac şi nu poţi urma la altă carieră?

Vreî să fiî cleric numaî pentru că *„n-aî încătrăŭ?“*

Saŭ îmbracî reverenda, ca să aî şi tu o *lefterie*, un mijloc de traî în lumea asta?

Dragul meŭ, dacă ast fel de motive te aduc între zidurile seminariului, atunci te conjur, nu îmbrăca nicî o dată reverenda!

Căcî dacă o carieră greşită e o nenorocire pentru viaţa întrégă, atunci în casul de faţă, e mai mult ca orî când. Nu-mî pot închipui o viaţă mai nefericită, de cât a unui preot, care numaî de sîlă serveşte altarului. Ce rost vor avé pentru acesta sublimele rugăciunî ale cărţilor sfinte? Ce sens va avé serviciul divin, dacă îl va sĕvîrşi numaî mechanice, cu mintea aiurea?

Ér dacă e vorbă numaî de *lefterie*, zĕŭ mult mai bine ar face. dacă şi-ar vedé de alta, mult mai recunoscĕtóre de cât pânea sĕracă a bieţilor popi românescî.

Gândeşte-Te bine!

Corespondinţe.

Peregrinajul la Mân. Strêmba.

— Scrisóre particulară a „Unirii“. —

Vidi Ego jactatos, vario discrimine justos. Et vidi nullum desemisse Deum. Virg.

Poporul binecredincios din părţile nordice ale Transilvaniei, de vremi îndelungate, e dedat ca la ziua Adurmirei Maicei Domnului, în fie care an, să mérgă în peregrinaj pe la Mănăstirile închinate de la Nicula, Maria-Pocs şi Bicsad.

Singură mănăstirea veche a Strêmbei înfiinţată pe la an. 1646, zăcea de parte, uitată de lume. Şi nici la 1860 nimenea nu se întórcea pe la altarul sĕu, afară de 2—3 familie locuitóre în jurul sĕu, până prin 1882, când la iniţiativa protopopului Ioan Hăţegan, se făcu primul peregrinaj cu scopul să se facă şi aici un centru religioso-morale pentru popor.

La început numĕrul celor adunaţi din satele vecine de abia ajungea la 1—200. Pe încetul — convingêndu-se poporul nostru că la de acestea ocasiuni, numai vorbiri, frumóse, cult maestos, împărtăşirea cu s. Sacramente şi alte consolări sufletesci póte auzi şi vedé, — unul de la altul, se duse vestea cu iuţala fulgerului, şi étă pe la 1890 deja numĕrul peregrinilor se suia la 1000—2000 sosiţi din diverse părţi a comit. Solnoc-Dobâca, Cluş şi Sĕlagiu.

Unde este acel om necredincios în lume, care vĕdêud atâta iubire, alipire şi abnegare cătră religia strămoşéscă, să nu i-se îmóie inima şi să nu cugete la Dumnezeŭ?!

Îţi tresaltă inima, şi întreg sentimentul de om reînvie, când vezi, bĕtrâni şi tineri fete şi feciori, orbi, schiopi, bolnavi, şi alţi nĕcăjiţi din lume alergând cu atâta dor la isvorul vindecărilor la *„Rugă“*.

În a. c. deşi timpul aŭ fost fórte nepărtinitor, vĕrsându-se încă din 27 Aug. de după amézi şi tótă nóptea o ploie torenţială, totuşi iubirea învingêud tóte, s'aŭ presentat la Mănăstirea Strêmbei ca la 5—600 suflete din tóte părţile.

Era de faţă preoţimea tractului în frunte cu protopopul sĕŭ şi din tractul Almaş: preoţii din Agriş şi Bercea. Pe lângă aceea mai mulţi învĕţători şi studenţi.

În 27 d. a. la 3 óre s'aŭ servit Paraclisul P. S. Născĕtóre de Dumnezeŭ în altarul castrens „de la Cruce“ şi la 5 óre Inseratul.

După aceea s'aŭ început mărturisirile credincioşilor, şi în restimpul acesta, poporul încunjura mănăstirea cu luminĕ aprinse şi cânta cântările P. S. Născĕtóre de Dumnezeŭ îndatinate a se cânta la mănăstiri. De pe feţele lor cetiam: pietatea, dorul şi alipirea de s. biserică şi neamul sĕŭ.

La 2 óre după medul nopţii s'aŭ făcut liturgie mică prin 4 preoţi şi s'aŭ cuminecat toţi câţi aŭ fost mărturisiţi încă din 27-a a zilei.

În zorii zilei s'aŭ oficiat prin 7 preoţi s. Maslu peste 150 bolnavi.

După care ér s'aŭ început mărturisirile până la 8 óre, când s'aŭ început s. Liturgia la altarul castrens, oficiată sub pontificarea P. O. D. protopop Ioan Hăţegan cu asistinţa de 12 preoţi.

Era ceva impunĕtor şi maestos a vedé cortejul preoţimei 2 cu 2 în ornatele celea mai frumóse, în frunte cu praporii şi în sunetul clopotelor urmaţi de mulţimea poporului şi îndreptându-se cătră altarul castrense „de la S. Cruce“.

După sevârşirea s. liturgii a urmat sfinţirea apei şi în acest restimp alţi preoţi prefăceaŭ s. Maslu peste alţi morboşi veniţi în ziua de s. Mărie, care a fost o zi în luminósă şi fără ploe, şi după acesta preotul Jovian Andreiŭ din Cs.-Gorbó a ţinut conţiunea cătră popor despre însĕmnătatea zilei, căreia i-aŭ urmat vorbirea protopopului despre însĕmnătatea şi folosul sufletesc al acestor peregrinaje, îndemnându-i să vină aici la Rugă în fie care an.

În fine poporul şi inteligenţa primi stropirea cu apă sfinţită şi sărutarea s. Crucі şi ne despărţirăm, dorind ca să ne mai revedem în 1902 în numĕr şi mai însemnat.

Din ofertele credincioşilor s'aŭ spedat:

Pentru fondul de salarisare a preoţilor gr. cat. archidiecesani	20 cor.
La Fondul Icónei Mănăst.	28 cor.
Suma	48 cor.

Un participant.

Din ţara Haţegului.

Făucinesci, 2 Septembre 1901.

În colónele valorosului ziar „Unirea“, s'aŭ publicat corespondinţe, din diverse părţi, ale provinciei mitropolitane gr. cat. de Alba-Iulia; în carі s'aŭ scris şi pertractat multe chestiuni de interes bisericesc şi social-cultural.

Din ţara Haţegului însĕ, acum de mult nu s'a mai scris nimic, ca şi când aici, în viaţa socială, nu ar esista atarі chestiuni, carі se intereseze publicul cetitor al „Unirei“, eventual ar merita, ca factorii chemaţi şi competenţi, să încerce sanarea acelora.

Durere! Chiar aicĕ în acésta aşa numită „tara Haţegului“, pe care natura, atât de mult şi atât de abundant a înzestrat'o cu darurile sale: zic chiar aici, sînt o mulţime de chestiuni economice-morale şi culturale, carі reclamă o grabnică emendare şi durere, nu vĕd din nicі o parte luându-se mĕsurile recerute spre sanarea acelora.

În acest ţinut majoritatea preponderantă a locuitorilor, o formézĕ Românii, împărţiţi în dóuĕ confesiuni; constat cu bucurie, că frecările confesionale aicі nu aŭ prins teren, ci în acésta privinţă e linişte, domnind înţelegerea cuvenită; viaţa culturală însĕ a acestora e puţin desvoltată şi lasă mult de dorit. În acest ţinut, cu o poporaţiune de peste 37.000 locuitori, nu esistă nicі o şcólă secundară, civilă, reală, comercială orі industrială, ci numai şcóle elementare de stat, în aşa numitele comune: „nemeşesci“, confesionale gr. cat. şi orientale române şi fóstele şcóle grăniţeresci acum comunale. Şcólă română abia în timpul mai recent s'a ridicat la un nivoŭ mai demn de sublima sa menire şi misiune culturală. Nu sînt încă 2 decenii de când salarul docental, varia între 80—140 fl. mult 200 fl. Între ast fel de împrejurări nu se puteaŭ aplica docenţi deplin apţi şi cualificaţi. Acum mai la tóte şcólele avem aplicaţi, docenţi cualificaţi şi zeloşi, în împlinirea datoriei lor de a instrua şi educa tinerele mlădiţe. Mult împedecă însĕ progresarea instrucţiunei, faptul, că salarul învĕţătoresc să solvesce fórte neregulat. Altă piedecă e condamnabilul indiferentism, aşi putea zice chiar aversiunea poporaţiunei române din acest ţinut faţă de şcólă. Partea cea mai mare a acesteі poporaţiuni, chiar şi acum, consideră şcóla mai mult de un „malum necesarium“, şi ast fel numai forţa legii scolastice, e capabilă a împopora salele de învĕţământ. Căci fie care părinte, mai bucuros şi fără nicі un scrupul, şi-ar pune pruncul sĕŭ la mei, eḑi, purcei, viţei etc., de cât să-l trimită la şcólă, spre a-i se lumina şi deştepta mintea şi nobilita inima.

În privinţa economică şi morală, dacă nu mai rĕŭ, dar mai bine nu stă acésta poporaţiune, ca în privinţa culturală. Acest popor în genere considerat, e tare deştept, diligent, muncitor şi vigoros „încă“. — dar puţin prevĕḑĕtor şi cruţător; din care causă stă mai rĕŭ materialminte, de cât cum ar putea sta, dacă ar dispune de aceste facultăţi, atât de necesare şi indispensabil reclamate de economia raţională.

Industria de casă şi meseriele, carі aicі ar avea un teren vast de desvoltare, nu sînt îmbrăţişate, după cuviinţă de poporaţiune. Măiestrii şi industriaşi români deştepţi, esercitaţi, conscienţios şi bine educaţi în nicі o categorie de meseriі şi industriі, nu avem pe sate, nicі chiar în opidul Haţeg. De aci provine, că economul român mai pentru tóte necesităţile sale industrial-economice, e constrins a contribui cu filerii sĕі, la susţinerea măestrilor şi industrieşilor străini, carі în Haţeg acum şi drin mai multe sate, sînt aşezaţi şi binesituaţi materialminte.

Tot numai nefavorabil se póte afirma şi susţiné şi despre spiritul mercantil al poporaţiunei române din acest ţinut. Înţeleg

---

II.

Vĕd deja, că te superi, micul meŭ pretin.

Mĕ iartă, că m'am pornit pe glasul ăsta de cazanie, dar sînt bĕtrân — şi bĕtrânilor multe li se iartă.

Spune-mi nu ai simţit în inima ta une-orі dorul de a face altora bine?

Spune-mi, nu erai mâhnit une-orі, când vedeai cum ómenii se urĕsc reciproc şi se cértă, şi nu ai fi dorit o viaţă mai senină şi mai fericită?

Spune-mi, nu simţiai o dulce mângâere, când ieşiai din biserică; nu ţi se părea că ai devenit cu ceva mai bun?

Spune-mi nu simţiai revoltă când vedeai câte nedreptăţi sînt în lume şi nu doriai să le pui capet, de ţi-ar fi stat în putinţă?

Spune, te mai rogi tu sara şi dimineţa rugăciunile, ce le-ai învĕţat de la mamă-ta?

Spune!

Şi dacă veі afla rĕspuns potrivit, fiі liniştit, îmbracă reverenda.

Din parte-mi îţi doresc tot binele.

Dumnezĕŭ se te binecuvinteze!

Popa de la sate.

poporaţiunea rurală, nu şi cea opidană din Haţeg. Nu cunosc o singură comună, pentru că nicĭ esistă o atare, în acest vast ţinut, în care vre-un comerciant român să-şi aibă prăvălióra sa, din contră nu esistă nicĭ o comună românéscă, chiar nicĭ un sătuţ, cât de mic şi ascuns, în umbra falnicilor munţi, care ar fi lipsit de cel puţin un „arîndator de regale“ vulgo birtaş, „boltaş“ şi „geschäftar“ jidan. Aceştĭ individĭ, dintre carĭ unii sînt desbrăcaţi de orĭ ce sentiment umanitar, lucră cu un zel neobosit, cu un plan sistematic bine premeditat şi cu tóte mijlócele posibile, de multe orĭ chiar condamnabile, la ruinarea materială şi morală şi la deposedarea poporaţiunel, fără osebire de naţiune şi confesiune.

Nu sînt încă 3 decenii, de când elementul evreesc era de tot rar în părţile aceste; dar de un timp în cóce, convingându-se, că ţara Haţegului, pentru el e un adevĕrat Eldorado, prin continuă invadare, s'a înmulţit înspăimîntător şi periculos de tare. Aŭ cuprins mult din terenul cultural-industrial, întregul teren comercial şi dreptul a trafica şi vinde: sare, tutun şi beuturĭ alcoholice de tótă specia. Punênd în praxă apucăturile lor rafinate şi şirete, folosind şi esploatând ignoranţa, neprecauţiunea, lipsa de esperinţă şi predispositiă incualificabilă a poporaţiunel române rurale din acest ţinut, spre beutura spirituósă, le-a fost uşor aşi strînge şi agonisi averĭ enorme, aşa în cât se pot numĕra pe degete satele românescĭ, în carĭ jidoviĭ să nu dispună de moşiĭ şi să nu aivă casele lor proprie, mult mai confortabile, mai elegante şi mai mărete ca şcóla, nu zic ca casa parochială, pentru că în prea multe sate, casă parochială nicĭ nu esistă. Mai înainte de a se aşeda aceştĭ individĭ prin comunele românescĭ, moralitatea şi salubrietatea publică eraŭ mult mai bune. Atunci bisericile, dumineca şi în sĕrbătorĭ, eraŭ pline de credincioşĭ; ér nu góle ca acum, când birturile jidovescĭ, chiar şi pe timpul serviţiului divin, sînt îndesate de popor, bênd pe întrecute beuturile jidovescĭ alcoholice. Atunci înfloreaŭ virtuţile, ér acum acestora le iaŭ locul viţiile de tot soiul. Azĭ ţăranul îşi dá tot ce are mai bun, pe beutură, ér ci să nutrescu cu móre de curechiŭ, cu chisăliţă (fluidul rĕmas din prunele, din carĭ s'a fiert vinarsul) şi alte alimente fără putere de nutrire.

Nu e dar de loc mirare, că generaţiunea tinĕră crescută într'o atmosferă morală atât de pestilenţială, atât fisice cât şi spiritualminte, decade înspăimîntător. Caracterele firme, oneste şi idealiste dispar, ocupându-le locul caracterele şovăitóre, false şi frivole. Individiĭ cu statură atletică, cu natura vigurósă şi trupul sănătos şi plin de viaţă, se observă tot mai rar; din contră, figurile enervate, ofilite, debile şi pipernicite se înmulţesc teribil şi tot mai numĕróse se ivesc.

Dómne! cu ce plăcere mi-aşĭ întórce privirea de la aceste figurĭ triste şi aşĭ descrie viaţă socială a Românilor, din acest ţinut, dacă aşi putea barem în acésta privinţă scrie mai favorabil; dar durere, nicĭ acésta bucurie şi mângăere nu-mĭ este concésă. Nu! Pentru că între inteligînţa română nu domnesce armonia, intimitatea, iubirea şi respectul, ci un condamnabil spirit de clică, un nedemn şi detestabil separatism, indiferentism şi egoism, care paralisézĕ orĭ ce acţiune socială. Ér bietul ţăran român, eminaminte agricol şi econom de vite, e esploatat, supt, ars, „tuns şi mulş“, fără îndurare, din tóte părţile. Nu e decĭ mirare, că cu paşĭ gigantici, se precipitézĕ irresistibil, pe povârnişul miseriel, immoralităţiĭ şi perirel. Şi pare că un fatal destin a voit, ca acest popor, altmintrelea blând şi bun, dar credul, ignorant, conservatist şi superstiţios, perdêndu-şi total cumpĕtul, e cuprins de o adevĕrată mânie, de a purta procese mai pentru tóte nimicurile. Nu e chiar mult de atunci, când în opidul Haţeg era numaĭ un judecător, acum la judecătoria cercuală regéscă şi fóia funduară în Haţeg, pe lângă subjudele regese, sînt aplicaţi 4 subjudĕ şi mai mulţi adjuncţi, diurnişti şi scriitorĭ. Advocaţi, carĭ mai înainte numaĭ în opidul Deva se aflaŭ, astăzi şi în Haţeg sînt, şi încă, nu mai puţinĭ ca 7 la numĕr. Şi sînt prospecte visibile, că în curênd se vor mai înmulţi, căci acestia nu sînt de ajuns a muia zelul ómenilor de aicĭ de a se împrocesua alternativ. „Mai bine mânce plocatorul, de cât frate meŭ“. „Mai bucuros îmĭ daŭ tótă avererea, de cât să-l slăbesc în o zală“, „Se sciŭ că-mĭ leŭ 3 plocatorĭ şi nu-l las până îl dobor“ sînt espresiunĭ de tóte zilele în popor. Aşi putea ilustra afirmaţiunea mea cu enerarea, de o mulţime de casurĭ, în carĭ pentru un petec de pământ mai puţin vrednic ca 100 corône, s'aŭ făcut spese advocaţiale, procesuale, comisionale de peste 1000 corône. Pentru afacerĭ bagatele, carĭ uşor şi ieftin le putea compune şi apiana antistia comunală, angajându-se advocat, se fac spese enorme; aducându-se astfel părţile litigante la sapă de lemn. Aşi putea continua încă mult pe tema acésta, dar mĕ oprese şi întreb: póte să mai dureze acésta stare de lucrurĭ, fără un evident, incalculabil şi cu timpul irreparabil pericol, atât al neamului şi bisericiĭ românescĭ, cât şi al statului, al iubiteĭ nóstre patrie? Aŭ dacă sufere un membru nu simte paralisiă întreg corpul?! Şi cine e chemat, cine are obligămîntul a contrabalansa şi a zice un puternic „veto“, curentului destructiv, periculos de immoralitate şi demoralisare, cu care în continu şi neîmpedecat se îmbibézĕ şi infiltrézĕ corpul şi spiritul poporului ţăran român, preparând astfel terenul ca „rătăcirea de apoĭ să fie mai rea ca cea de întâiŭ?“ Pare că aud, cum toţi din tóte părţile, ca în cor, glasuesc: „Acésta e datoria preoţilor, a clerului, că dóră de aceia se nutresce cu prescura poporului!“ Da! zic şi eŭ: „acésta e datoria nóstră a clerului.“ a acelui cler, care din tóte părţile e hulit, batjocorit, şi neîndreptăţit. Tótă responsabilitatea se pune pe umerii acelui cler, care mai slab e remunerat ca orĭ cine, — dar care cu tóte acestea nu e descurajat, avênd pe partea sa atâtea îmbărbătărĭ de la Cel ce a fundat biserica aceea la altarul căreia servesce.

Constatând acest obligămînt al clerului român unit, şi ca acesta mai sigur şi mai uşor să se pótă achita, respective cu mai mare facilitate se pótă satisface acesteĭ misiunĭ sacre, îmĭ permit a propune unele remediĭ de sanare.

(Va urma.)

Esposiţia economică şi industrială din Siget.

— *Raport special al „Unirii“.* —

În sala a dóua se află espuse diverse specĭ de ţĕseturĭ de lână şi cânepă, pregătite de poporul român şi rus din Marmaţia. Aceste ţĕseturĭ ne arată portul poporal şi podóba caselor ţărănescĭ din acel comitat. Începênd de la frumósele covóre de pat şi de masă, până la gubele şi cămeşile ţărănescĭ se află în acésta sală tot felĭul de îmbrăcăminte, vesminte de pat şi pentru decorarea caselor ţărănescĭ. Lucrurile pregătite din ţĕseturile de casă sînt esecutate cu gust. La lucrurile rutenescĭ florile şi simbólele cusute şi respective ţĕsute pe obiectele espuse, sînt mai puţin înfrumseţate şi nu sînt arătĕa, ca la cele românescĭ. Pe ţĕsăturile românilor mai mult de colóre albă, decoraţiunea e în diverse colorĭ bătĕtóre la ochĭ, ne lipsind roşul, vĕnătul şi galbenul; rutenii aŭ şi vesminte (ciórecĭ) roşĭ vineţi, ce la Românĭ nu am vĕdut. Îmbrăcăminte ţărănescĭ proprie ungurescĭ, n'am observat, póte că din causă că ţăranĭ ungurĭ nu cam sînt în Marmaţia.

În gruparea obiectelor, care din punct de vedere estetic merită tótă lauda, s'a comis aceea greşală, că nu s'a aşezat după ţinuturĭ, aşa cât la prima privire se observe visitatorul, că în fie care parte a comitatului, ce lucrurĭ se pregătesc şi ce îmbrăcăminte pórtă poporul; mai de parte ar fi fost de dorit, ca să fie îmbrăcate câte-va busturĭ în costumurĭ ţărănescĭ, căcĭ atunci se presenta mai interesant şi mai pitoresc portul poporal maramurĕşan.

Obiectele de la poporul român le-aŭ colectat, pe cum sînt înformat, inteligînţa nóstră, pe cum şi amploiaţiĭ administrativĭ; de la Rutenĭ a colectat şi espus multe obiecte br. Schönberg, din Hereczke, aprópe de Dolha. În aranjarea lucrurilor ţărănescĭ din acésta sală s'a observat, că obiectelor adunate de la Rutenĭ, li s'a dat loc mai de frunte, ca celor colectate de la poporul român. Motivele le vor sci aranjatorĭi; nu cumva e la mijloc un pic de demonstraţiune antivalachică?

În sala următóre măestri din Siget aŭ espus lucrurĭ industriali pregătite de dênşiĭ; anume pelăria, mobile elegante pregătite din lemn de brad, stejar etc., şi alte obiecte, carĭ sînt frumos lucrate, dară nu presintă nimica deosebit şi caracteristic pentru aceea trecem de ele în sala următóre a productelor agricole.

În sala destinată pentru productele agricole şi fabricatele din acestea, aflăm legumĭ frumóse şi cereale desvoltate, dovadă, că şi pământul marmaţian e productiv, iar pómele maramureşene ar face onóre orĭ cărel esposiţiunĭ agricole. În specie se aflaŭ diverse vinarsurĭ şi liqueurĭ pregătite din póme, apoĭ compoturĭ şi alte preparate. Amintire deosebită merită cepele desvóltate şi cucuruzii frumoşĭ espuşi de D. *Ioan Fanea*, preotul nostru din Saraseŭ; etc. Măcelariĭ din Debreţin aŭ espus între altele o slănină papricată, provĕdută cu inscripţie ungurĕscă de bineventare pentru ministrul Hegedüs. Literile inscripţiel s'a făcut aşa, că s'a ras paprica de pe slănină, alt cum esponenţiĭ aŭ dat dovedĭ că-şĭ pricep bine arta lor,

Mai de valóre în esposiţia agricolă sînt fără îndoială productele economice espuse de dl deputat dietal *Petru Mihályi* de pe moşiile sale de la Sarăseŭ, Rus-Kirva şi Budescĭ. Productele acestea aŭ ocupat aprópe întreg păretele de méză nópte al saleĭ fiind aranjate cu multă pricepere şi gust artististic de d. protopretore *Gavril Mihályi de Apşa*. Aicĭ sînt representaţi toţi ramiĭ de economie, anume grâŭ, sécară, orz, ovĕs, cucuruz, hrişcă; apoĭ mai multe soiurĭ alese de cartofi şi de legumĭ. Pómele din estinsele grădinĭ ale dlui Mihályi de la Saraseŭ pentru carĭ s'aŭ obţinut premiĭ şi diplome de recunoscinţă şi de la alte esposiţiunĭ din ţară şi străinătate, aŭ fost admirate de toţi; şi cu tóte inscripţiile, că „a se atinge de obiecte (espuse) nu este ĭertat", totuşi unii visitatorĭ ne putându-şi înfrîna apetitul aţitat de ele, şi-aŭ résbunat asupra lor, luând şi mâncând câte 1—2 bucăţi; aşa cât în decursul duratei esposiţiunii, ca să nu dispară, aŭ trebuit mai des renoite cu altele próspete. Dintre mere, pere, şi prune se înţelege, că s'aŭ potut espune numai cele ajunse la stadiul cócereĭ. Cu deosebire este renumită în părţile acestea „lăptăria" de pe moşia din Saraseŭ a dlui Petru Mihályi, din care se liferézá în Siget pe fie care zi câte 200 litre lapte de vacă. Din aceste lăptării pe lângă lapte dulce, aŭ fost espus smântână şi unt, éră din laptele de oi nutrite cu paşune de munte, mai multe soiurĭ de caş, care rivaliséză cu caşurile elveţiane. Alt cum am înţeles că s'a şi aşezat în Maramurĕş un elveţian, carĭ pregătind ici caş, îl trimite în patria sa. Cine ne-ar puté garanta, că nu se reîntórce tot acest caş la noĭ sub firma elveţiană plătit îndoit şi întreit?

Din sala productelor agricola am trecut în salele, carĭ cuprindeaŭ obiectele espuse de comitatul Ugocia. Salele acestea sînt micĭ, póte fiind ca şi Ugocia dacă nu mĕ înşel, e cel maĭ mic comitat în ţară. Şi aci partea cea mai mare a obiectelor espuse o constituesc ţăsăturile ţărănescĭ, carĭ samănă cu cele maramureşene ale Rutenilor; apoĭ vase de pământ şi ca o specialitate, o industrie de casă, coşurĭ şi alte obiecte împletite din nueluşe Obiectele împletite sînt destul de frumóse. Cu acest gen de industrie cred uniĭ, că vor scăpa pe mulţi Ruteni de la emigrarea spre America. Coşercile sînt fórte practice pentru pachetatul strugurilor, de carĭ Ugocia are din darul lui Dumnezĕŭ.

Noutăţi.

Din Archidiecesă. Mon. *Ioan Órga,* vicerector seminarial, din causă de morb, a fost trecut în deficienţă. Pentru postul de vicerector s'a escris concurs cu terminul de 25 crt. n. salariŭ *800* cor. cuartir şi întreţinere. De la concurenţi se poftesce să fie preoţi celibi saŭ vĕduvi fără copiĭ şi să alvă cunoscinţe în ale economieĭ.

Din diecesa de Lugoş. Ordinariatul de Lugoş în şedinţele din 8 şi 12 Aug. a împărtăşit din fondurile diecesane la 79 tinerĭ stipendiĭ în valóre de 7270 cor.

Dar preainalt. Maestatea Sa a dăruit bisericiĭ din Daia-săséscă 200 coróne.

Predici. Miercuria trecută, sĕrbătórea tăleriĭ capului sf. Ioan a predicat dl prof. de teologie *Dr. Vasile Suciŭ,* ér mâne Duminecă va predica dl director preparandial *George Muntean.*

Ilustritatea Sa Dr. Aug. Lauran — episcop. „Tribuna" publică scirea, despre care vorbesc toţi în diecesa oradană, că adecă ar fi sigur, că Escelenţa Sa Episcopul Mihail Pavel, ar fi decis, să-l cĕră pe Ill. Sa Dl canonic prelat Dr. Augustin Lauran, de coadjutor, cu drept de succesiune.

Denumire. Ministrul de justiţie a numit pe *Aurel Pop,* preot gr. cat. în Ghiriş, de spiritual la corectorinl din Aiud. — Ministrul de finanţe a numit pe Preaon. *Ioan Hăţĕgan,* protop. în Dêrgea, de paroch în Coşocna, parochie patronată. Felicitările nóstre!

Transferare. Dl *Hegyesi Béla,* controlor la oficiul de dare din loc, a fost transferat la Szigetvár. Esprimăm sincerile nóstre regrete pentru depărtarea dlui Hegyesi din Blaş. Dsa a fost un distins oficial, care cu deosebită atenţiune se purta faţă de orĭ cine, care îi cerea serviciul, şi nu căuta după naţionalitatea nimĕruia. Dorim dlui controlor viaţă îndelungată şi fericită şi în noul oraş, unde a fost permutat.

Escursiune la Atena. Lunia trecută aŭ plecat din Bucurescĭ 300 studenţi sub conducerea prof. Tocilescu, spre a face o escursiune archeologică la Atena.

Fundaţiune marinimósă. Preaon. Domn Nicolaŭ Tamaş, protopop onorar şi parochul gr. cat. al Grindului, din protopopiatul Murĕş-Ulórei, a făcut o frumósă fundaţiune de 1400 coróne, în acţiĭ, care aduce interese anuale de 856 coróne. Acésta fundaţiune a concredut'o Escelenţeĭ Sale Mitropolitului şi Preaveneratului Capitlu archidiecesan din Blaş pentru tóte timpurile, aşa că interesele anuali, să le foloséscă şcólele gr. cat. din Grind, unde a funcţionat ca păstor sufletesc în decurs de 51 anĭ, şi cea din Stragia, protopopiatul Sebeşului, locul sĕŭ natal. Poporenii Stragieĭ, surprinşi de acésta nobilă şi marinimósă faptă, aŭ însărcinat pe subscrisul, ca în numele lor să aducă pe acésta cale recunoscinţa lor fiéscă, dorindu-i încă lungă şi fericită viaţă, asigurându-i că atât eĭ cât şi urmaşiĭ lor în tóte timpurile îi vor păstra iubirea fiéscă, eternă recunoscinţă şi pietate perpetuă. Sebeş, în 10 Septembre 1901. *A. Dobrescu,* protopop.

Pentru biserica din Seliştе Ministeriul de interne a conces ca pentru renovarea bisericiĭ nóstre din Seliştе, protop. Sibiŭ, să se pótă face în tótă ţara colectă timp de treĭ lunĭ. Îndemnăm pe ceitorii nostri să îmbrăţoseze cu dragoste pe bunii creştinĭ din Seliştе, carĭ aŭ luat asupra-le greaua sarcină de a aduna banĭ pentru biserica lor, care de îndelungată vreme aşteptă să fie renovată şi respective terminată.

Procesul „Tribuneĭ". Lunĭ s'a pertractat la Cluş procesul intentat „Tribuneĭ" pentru agitaţie. Deşi autorul articilor din vorbă a fost cunoscut, totuşi nu a fost tras în cercetare. Dl Andreiŭ Balteş, responsabil pentru redacţie nu s'a apĕrat, cu tóte acestea juraţiĭ l'aŭ aflat vinovat şi tribunalul l'a osândit la 2 anĭ închisóre de stat şi 1000 cor. amendă, eventual încă alte 2 lunĭ de închisóre.

Urmările prejudiţiului. În 7 August a. c. Restoltul-deşert fiind amenințat de tempestate grea, fĕtul cu treĭ junĭ se suiră în turnul bisericiĭ şi prinseră a trage clopotele, în credinţa domnitóre şi acum pe multe locurĭ, că prin acésta vor abate tempestatea de la comuna lor. Dară urmările aŭ fost cu totul contrare sperărilor lor: un fulger cumplit se descarcă asupra turnului şi-l risipi de tot, — doĭ dintre junĭ rĕmaseră morţi, al treilea şi fĕtul scăpară cu arsurĭ simţitóre. Edificiul bisericiĭ fu mântuit prin plóia torenţială, carea înnecă flacările. Écă 2 vieţi de om nimicite în flórea etăţii şi o biserică păgubită greŭ în urma unuĭ prejudeţiŭ carele orĭ cum, ar fi timpul, să fie combătut din partea preoţilor şi a învĕţătorilor nostri. Altmintre la ce ne tot lăudăm, că trăim în secoiul luminilor?

Atentat anarchist. Zilele trecute s'a sĕvîrşit un noŭ atentat anarchist. Iovind de astă dată pe Mac Kinley, preşedintele statelor-unite nord-americane. Atentatul s'a făcut cu ocasia esposiţiĭ din Buffalo, oraş aprópe de cataracta Niagareĭ. După vorbirea de deschidere a esposiţiĭ, publicul defilézá pe dinaintea preşedintelui, şi după datina americană, fie care are drept să-i strîngă mâna. Atentatorul a folosit momentul acesta şi a descărcat în preşedinte dóuĕ glónţe de revolver. Se zice, că ranele nu sînt mortale şi în scurtă vreme Mac Kinley va fi vindecat.

Concurs. Pentru dobîndirea stipendiilor din fundaţiunea vicarului Kőszeghy se escrie concurs cu termin până la finea luĭ Septembre st. n. a. c. Pot concurge iuriştĭ şi studenţi de origine nobilĭ Romînĭ din Maramurĕş. La recurse sînt a se alătura carte de botez, atestat despre originea nobilă şi română şi testimoniŭ din anul scol. trecut. Recursele titulate către comitat sînt a se trimite la subscrisul. Siget, la 9 Septembre 1901. *Tit Bud,* vicarul Maramurĕşului.

Convocare. Reuniunile învĕţătorescĭ din ţinutul Lugoşului şi a Haţegului sînt convocate în adunare generala comună pe ziua de 25 şi 26 Sept. n. în Haţeg. Afară de partea oficiósă, cu interesante lecţiunĭ de model şi disertaţii, învĕţătorii vor mai face escursiune la Grădiştе, şi în ziua Sf. Crucĭ peregrinaj la mănăstirea Prislopului, ér Mercurĭ sara corurile din Lugoş şi Oraviţa vor aranja un concert, împreunat cu dans, şi Joi diletanţii corului din Oraviţa vor preda piesa „Cinel Cinel" de Alesandri.

Dare de samă şi mulţumită publică. În 11 August 1901 cu ocasiunea sfinţireĭ uneĭ restignirĭ, s'a aranjat în parochia gr. cat. Cuzaplac (Protopopiatul Almaş) o petrecere de vară, a cărei venit a fost destinat în favorul s. bisericĭ de aicĭ. Venitul total a fost 122 cor. 20 fil. Din acestia s'a spesat: 53 cor. 50 fil. Rĕmâne venit curat: 68 cor. 70 fil., care sumă a trecut în folosul s. biserice. Cu acésta ocasiune aŭ făcut suprasolvirĭ: Dnii Georgiŭ Faragó, notar cerc., Sfăraş 7 cor.; Straub János, pretore, Hida 4 cor. 80 fil.; Vasiliu Dregan, notar cerc., Nădăşel 7 cor.; Iuliŭ Moldovan, notar cerc., Lăpuu şi Ioan Andreiŭ Domşa, preot gr. or., Rachiş, câte 2 cor.; Stein Zsigmond, negutător, Cuzaplac, Schönberger David, arendator, Cuzaplac, Simion Marineaş, preot, Bogdana şi Ioan Giurgiŭ, cantor, Cuzaplac câte 1 cor.; Nicolaŭ Vereş, agronom, Cuzaplac 1 cor. 40 fil.; Ferenczi Károly, proprietar, Cuzaplac, Gelei Imre, cancelist not., Florian Petran, preot Almaş şi Remus Roşca, teolog, St.-Petru câte 80 fil.; Ioan Nosea, teolog, Trestia şi Teodor Păuşan, docente, Păuşa câte 40 fil.; Dna Susana Pop, Drag 20 fil. Primésecă marinimoşiĭ Domni, carĭ aŭ făcut acestea suprasolvirĭ şi pe acésta cale sincera mulţumită. Cuzaplac, la 3 Septembre 1901. *Ioan Galiş,* paroch gr. cat.

Necrolog. † *Alesandru Costea de Ceolt,* fost paroch român gr. cat. în Órţa-de-sus şi în Órţa-de-mijloc, protopopul tractului Órţeĭ, asesor consistorial, membru comitatens etc., a repausat la 6 Septembre st. n. a. c. după un morb îndelungat, în etate de 63 anĭ, a fericiteĭ sale căsătoriĭ 37, preoţieĭ 37 şi 21 anĭ a protopopieĭ sale.

În veci amintirea luĭ!

(30) 5—?

Maĭ ieftin ca orĭ unde!

„Hotel-Restaurant Corona" — Aug. Coltor — Blaş.

oferesce On. Public român **chiliile** sale de óspeţi **modern mobilate,** vinuri **curate** de pe Tĕrnave şi **prima calitate** de **bere** de la **Steinbruch.**

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

La chestia rosariului.

În nrl 12 al „Unirei“ *cu dato de 23 Martie 1901* am cetit o corespondența a lui George Șuta paroch gr.-cat. în Moftinul mic, Diecesa orădană, sub dato de la 14 Martie 1901, despre chestia rosariului. În acest articol am găsit câteva propositiuni, cărora trebuesce să respund.

Propositiunile sînt următórele:

1. „Când cultul și instituțiunile unei biserici nu sînt în armonie cu ideile, moravurile, și obiceiurile ómenilor, și e incapabilă de a-și împlini misiunea sa civilisatóre, li-se impune datorința factorilor competenți să dee cultului și instituțiunilor forma reclamată de cursul timpului și de civilisațiune“.

Rĕspuns. În timpul Apostolilor n'a fost în armonie cu ideile, moravurile, și obiceiurile ómenilor păgâni, nicĭ legea, nicĭ credința lui Christos, dar nicĭ cultul, nicĭ instituțiunile rînduite de însuși Apostolii, cu tóte acéstea Apostolii nu aŭ dat cultului forma reclamată de cursul timpului păgânilor, și de civilisațiunea păgânéscă.

Deosebit de asta, mai este încă o observație de făcut. 1. Nu este cu putință ca cultul, și instituțiunile bisericescĭ să se schimbe dupe cursul timpului și civilisațiunea acesteĭ lumĭ. Dovadă este sacramentariul sfîntului Gelasiŭ Papa, revisuit de sfîntul Gregoriŭ Papa, la sfîrșitul veaculuĭ al V-lea. Sacramentariul sfîntului Gelasiŭ Papa, cuprinde în scurt liturgia și administrațiunea sacramentelor, pe cum rînduise sfîntul Petru Apostolul în Biserica latină și mai ales în Biserica de Roma, și același sacramentariŭ a lui sfîntul Gelasiŭ Papa, tot așa să păstréză și în ziua de astăzĭ, neschimbat în ce privesce esența. 2. Nu este cu putință, ca cultul și instituțiunile bisericescĭ să se schimbe după placul timpului și civilisațiuneĭ din lumea acésta; căcĭ cultul și instituțiunile bisericescĭ nu sînt alt ceva, de cât credința și legea lui Christos în practică; apoĭ credința lui Christos și legea lui este neschimbătóre „coelum et terra transibunt, verba autem mea non transibunt“; prin urmare, nicĭ cultul, nicĭ instituțiunile bisericescĭ, carĭ sînt fundate pe credința, și legea lui Christos, nu se pot schimba după placul lumiĭ și al civilisațiuneĭ lumescĭ.

În urmă, Biserica catolică cu deosebitele rituri ale sale, este copila și mama luminei, și civilisațiunea din lumea acésta este copila întunereculuĭ; de aceea n'are a face una cu alta, încă sînt împotrivă una cu alta.

2. „Că biserica greco-catolică și cultul eĭ atât de maiestos, n'ar mai fi capabilă de a alimenta și a potența cultura intereselor nóstre religióse, morale, naționale și patriotice, și că prosperarea bisericeĭ române unite ar reclama recitarea rosariului . . . . . acésta într'adevĕr n'o înțeleg.“

Rĕspuns. Și la noĭ catolicii latinĭ, ca și la voĭ catolicĭ greco-românĭ e lipsă de ajutorul și darul lui Christos Dumnezeului nostru, ca să facem fapte bune, vrednice de rĕsplata vecínică a raiului; căcĭ însuși Christos în sfînta Sa Evangelie ne învață, că „sine me nihil potestis fecere.“ Înse fără ajutorul lui Christos Dumnezeul nostru, nu va fi nicĭ odată prosperarea intereselor religióse, morale, naționale și patriotice; iar unde este ajutorul lui Christos Dumnezeŭ, acolo este prosperarea religiósă, morală, națională și patriotică. Dovadă este poporul Armeniĭ, carele la veacul al II-lea (cum spune Rohrbacher în Istoria bisericéscă) s'a sculat ca un singur om, și s'a luptat în contra împăratului Roman, și l'a învins, apărând legea lui Christos cu armele în mână.

În altă parte teologiĭ catolicĭ, întemeiați și basați pe învĕțătura sfinților Părinți și doctorĭ ai bisericiĭ, susțin, că tóte darurile și ajutórele sufletescĭ și vremelnice, carĭ ni le dă nóuĕ Dumnezĕŭ, trec prin mâniile prea sfinteĭ Mameĭ sale. Părintele George Șuta póte să cetéscă între altele scrierĭ, pe sfîntul German, fostul patriarch la Constantinopol, mi se pare pe la veacul al optulea. Póte să cetéscă pe sfîntul Epifaniŭ, amîndoĭ părinți, și doctorĭ ai bisericeĭ greco-catolice. Acésta tesă este basată și sprijinită și de argumente teologice. Dacă părintele George Șuta o va nega, eŭ subsemnatul o voĭ mai susține cu argumente nóuĕ.

Fiind că (dacă nu voim să tăgăduim monumentele istorice), cele mai multe bunătăți și dar ur dumnezeescĭ aŭ ploat asupra norodului creștin prin recitarea sfîntului Rosariŭ, de aceea recitarea sfîntului Rosariŭ este o rugăciune puternică spre a dobândi de la Dumnezĕŭ, prin mijlocirea pré sfinteĭ mameĭ sale, tóte ajutórele dumnezeescĭ, fie spirituale, fie vremelnice; adică recitarea sfîntului Rosariŭ este capabilă a potența cultura intereselor religióse, morale, și a prospera națiunea și patria. În adevĕr, cetind Breviariul Roman în Dumineca 1-a din Oct. se găsesce ce urmézĕ: „Cum Albigentium hoeresis per Tolosatium regionem impie grassaretur, atque altius in dies radices ageret; sanctus Dominicus . . . . ad eam convellendam totus incubuit. Id ut procstaret validius, auxilium Beatae Virginis . . . cui datum est cunctas haereses interimere in universo mundo enixis precibus imploravit: a qua cum monitus esset, ut Rosarium populis praedicaret velut singulare haereses, ac vitia praesidium; mirum est . . . quam felici successu injunctum sibi munus sit executus“.

Am citat textul latin; pentru că știŭ că părintele George Șuta cunósce limba latină. Din citatul text latin, saŭ din locul latin sus citat, se deduc următórele consecințe. 1-a că recitarea (și recitarea meditată) a sfîntului Rosariŭ e capabilă de a potența interesele religióse, pentru că Mameĭ lui Dumnezĕŭ este dat de a fărâma și a distruge tóte eresurile. 2. Recitarea sfîntului Rosariŭ e capabilă de a potența și interesele morale; pentru că Rosariul este un presidiŭ singular în contra viciurilor; și prin urmare din recitarea sfîntului Rosariŭ isvoresce și prosperarea Bisericeĭ; căcĭ prin recitarea sfîntului Rosariŭ, rĕmânênd sfărmate și distruse tóte eresurile, se înțelege, că Biserica prosperézĕ. Aicĭ am să maĭ dovedesc, că recitarea sfîntului Rosariŭ, póte apĕra națiunile de vrășmașiĭ lor. În adevĕr, în ziua aceea, când sfîntul Dominic recita împreună cu norodul creștin sfîntul Rosariŭ în Biserica oratoriului *Muret* în Franța, contele de Monteforte Simon, sfărma numaĭ cu o mie de soldați catolicĭ, o mulțime de miĭ de soldați eretici împreună cu generalul lor Pietre d' Aragona. Așa narézĕ monumentele istorice. De sigur prin urmare, că recitarea sfîntului Rosariŭ, este apărarea națiunilor, și neamul românesc, dacă va recita sfîntul Rosariŭ, nu se va contópi cu nicĭ un alt neam de ómenĭ. Încă ceva. Dacă neamul românesc, care este în Transilvania în anul 1717 n'a fost sfărmat de Turcĭ, acest fapt Papa Clement al XI-lea îl ascrie recitării sfîntului Rosariŭ. Dar despre asta destul, căcĭ alt fel n'așĭ mântui nicĭ odată.

3. „Pentru potențarea vieții (urmézĕ părintele Șuta) religióse morale a poporului se recere a cerceta biserica și a patra órĕ spre a recita rosariul, acela saŭ n'a fost pe sate nicĭ când, saŭ de a fost, nu s'a ocupat serios cu indigințele spirituale ale poporului sĕŭ“ . „ . . în timpurile de azĭ, când e așa de greŭ traiul vieții“.

Rĕspuns. Pentru poporul creștin azĭ e greŭ traiul vieții, dacă cercetéza a patra órĕ biserica spre a recita rosariul, cel mult în 15 minute, și apoĭ nu e greŭ traiul vieții, dacă poporul creștin cercetézĕ crișmele, și jocurile oprite? Cum poporul creștin însărăcește dacă cercetézĕ a patra órĕ biserica spre a lăuda pe Maica Domnului recitând sfântul rosariŭ într'un sfert de ceas, și apoĭ îmbogățesce dacă trece tótă ziua Dumineciĭ în beții? Asta nu înțeleg.

4. Înse părintele Șuta urmézĕ: „În Sătmar m'am născut, în Sătmar preoțesc de 31 de anĭ, deci cunosc tóte raporturile poporului din Satmar“.

Rĕspuns. Eĭ bine, dacă cineva trăesce și se ocupă cu ceva, urmézĕ, că experința lui se maĭ desvoltézĕ, și deci câștigă maĭ multă învĕțătură și cunoscință, saŭ alt fel sfinția vóstră părinte Șuta trebue să tăgăduiți progresul științific și experimental. De aceea, tocmaĭ pentru acésta, dacă sfinția vóstră veți păstori încă 31 de anĭ în Sătmar veți cunósce încă maĭ multe raporturĭ de a poporului din Sătmar.

Sfinția vóstră, părinte Șuta, carele v'ați ocupat serios cu indigințele spirituale ale poporului creștin, nu vĕ trebue recitarea sfântului Rosariŭ; pe când Pontificiĭ Romanĭ, și anume reposatul Piŭ IX, și actualul Papa Leon XIII, carĭ s'aŭ ocupat tótă viața lor cu indigințele spirituale ale norodului creștin, să recite Rosariul? Pĕcat! că sus numiți Pontificĭ Romanĭ nu s'aŭ consultat cu sfinția vóstră despre recitarea Rosariului!!!!

(Va urma.)

Hipnotism și somnambulism.

(De Anselm Hatter. Traducere din germână.)

(Fine.)

După trei zile Lot se declară gata, a arĕta directorului pe cum și câtor-va polițiști pe omorîtoriŭ.

Cu încordare vĕdită urmară toți acestia invitărei, care suna pe óra de la medul nopții. Mica cétă se adună într'un loc liber (bar-room) vis-a-vis de edificiul, în care se întîmplase omorul.

Deja stătuseră la pândă dóuĕ óre.

„Ei, cât are să mai țină încă?“ întrébă un polițist impacient.

„Până va ieși luna de sub nor.“

„Apoi dóră flacările de gas luminézá destul stradele.“

„Nu pentru luminare,“ zise Lot.

„Cel fel e cum-va secret? Nu putem sci și noi ceva din el . . . . ?

„Nu, atunci nu mi-ați crede, ci numai m'ați ride — dar étă, că luna plină luminézá acum limpede, băgați de samă Domnilor.“

Un pătrariŭ de óră trecu în așteptare încordată. Atunci se deschise în etajul al 12-lea, spre care țintiaŭ ochii tuturora, o ferestă și pe ea ieși o figură omenéscă numai în cămașă.

„Vrea să se arunce de pe ferestă în jos,“ zise Mr. Shrive sărind în picióre.

„Tăcere! Nici o vorbă! — șopti Lot trăgêndu-l jos.

Frontul edificiului era de tot neted până la un părcan, care se întindea dealungul frontului, cam de o schlópă mai în jos de la fie care rînd de ferești. Dar acest părcan nu era mai gros de cât ca un braț de copil.

Fantóma albă mergea cu tóte aceste sigur pe acest părcan, fără a balansa, ținêndu-și brațele lipite de cóste, ajungênd la capetul zidului fantóma păși înapoi ajunse ér la ferésta, din care ieșise, și dispăru în lăuntru.

„Să nu fi vĕdut cu ochii, n'aș fi crĕdut,“ zise conducătorul polițiștilor, „dar cine-i omul acela?“

„O calfă de măsariŭ, cu numele White,“ replică Lot. „Eŭ adecă observasem de la chilia omorîtului, uitându-mĕ pe ferestă, urme de făină de firez, carî se repețiaŭ în distanții regulate și la un loc sĕmănaŭ bine cu urma degetelor de la picióre. În curênd aflaĭ, că aceste urme duc până la ferésta unei încăperi, în care se află lucrătoria unui măsar. M'am dus la măsar, spunêndu-i, că un amic mi l'a recomandat, și comandaĭ la el o masă. Printre vorbe îmĭ succese a scóte de la el, că unul dintre calfe, anume White e lunatic și aplicat a ieși la lună plină pe ferestă, dacă nu-l provócă omul pe nume și prin aceea îl trezesce. Că cu tóte aceste White ieșise pe ferestă și-și făcuse calea sa cu capul a mână, era necunoscut maĭestrului. Eŭ însĕ mĕ puseĭ la pândă și încă în nóptea aceea avuĭ fericirea de a-l vedé mergênd pe calea aceea înainte și înapoi cu aceea-și siguritate, pe cum a-ți vĕdut și Dvóstre acuma.“

„Așa dară acésta calfă trebue că în timpul umblării sale nocturne a intrat în chilia rentierului Davie?“ întrebă Mr. Shrive.

„Adevĕrat.“

„Dar atunci omorul trebue să-i fi comis în somn, — aĭevea cea mai încredibilă istorie, din câte mi-a venit înainte.“

„La tot casul“ replică Lot, „dacă s'ar fini istoria cu acésta, dar lucrul nu stă așa. Să luăm, că White ar fi comis omorul aĭevea în stadiul acela somnambul, atunci ar fi trebuit să aibă și ceva motiv spre acésta. Înainte de a-și începe preumblarea de nópte ar fi trebuit cu deplină precugetare să-și ascuță pila . . .“

„Fórte adevĕrat,“ întrerupse impiegatul politenesc impacient, „póte că e un individ criminal, carele instinctiv și prin somn își face meseria de ucigaș.“

„Și eŭ cugetam la început așa,“ continuă Lot „dară informațiunile mele a scos la ivélă, că e un om de tot inofensiv și blând, pe cum și aceea, că nici nu cunósce pe omorîtul, nici măcar după nume.“

„Póte ca să fie numai un comediant isteț.“

„Una din dóuĕ,“ respunse noul detectiv la acésta observare. „Eŭ am luat, că e om inofensiv și am aflat acésta presupunere constatată.“

„Nu e dară el ucigașul?“

„Ba da, el e!“

„DTa vorbescĭ în pilde.“

„Ascultați mai de parte. Eŭ m'am informat, că óre cunoscut e White cu vre una din cele dóuĕ persóne, carĭ aŭ stat mai de aprópe cu mortul. El mĭ-a povestit fără pic de témă, că cunósce fórte bine pe Jeffers, fiind cu el din același sat. L'am rugat pe calfă mai de parte, să-mi facă la mine acasă óre care-va lucru de măsariŭ și ĭ-am asigurat o resplată mare în proporțiune cu lucrul. Avêndu-l la mine acasă, unde-l tractam ca pe un membru de familie, îmĭ povesti odată tóte câte le scia și ce voiam și eŭ să sciŭ. Jeffers făcuse cu el încercări de hipnotisare, carĭ cu timpul succedeaŭ tot din ce în ce mai bine. Și despre aceea se convinse Jeffers mai adese orĭ, că White după trezire nu avea nici o idee despre cele ce le îndeplinea în stadiul hipnosei.“

„De tot miraculos! DTa presupuni dară, că Jeffers ar fi demândat calfeĭ hipnotisate a omorî pe Davie?“

„Eŭ nu presupun, eŭ sciŭ acésta.“

„Acésta va să zică DTa aĭ dovedi?“ întrebă impiegatul iritat.

„Fórte adevĕrat! M-a succes adecă și mie a hipnotisa pe White, și în stadiul acesta el fu în stare a-și aduce aminte de tóte, câte le făcuse în hipnosă, mai cu samă, demândându-i eŭ, să priméscă că eŭ sum Jeffers. Se născu între noi următorul dialog:

„Eŭ is Jeffers. Pricepi-mĕ? Cine-s eŭ dara?“

„Jeffers.“

„Aduci-ți aminte, că mai deunăzĭ la ordinul meŭ aĭ omorît un om?“

„Da!“

„Pe rentierul Davie?“

„Nu!“

„Pe cine dară?“

„Pe Newmann, care vrea să-mi ieă mirésa.“

„Cine ți-a spus acésta!“

„Tu însu-ți mi-aĭ spus-o.“

„Ce am zis cătră tine?“

„Ascute o pilă și o vîră lui Newman în inimă. Ieșind nóptea pe ferestă din lucrătóre și mergênd până la a cincea ferestă de la acela-și etaj, intră în lăuntru. Acolo locuesce Newman. Ferésta o veĭ afla numaĭ alipită. Newman vrea să-ți ieă mirésa și să te omóre.“

„Vedeți dar Domnilor,“ continuă Lot, „că până aicĭ tóte sînt în clar. Numaĭ una nu o înțeleg încă. Ce motiv putea avé Jeffers de a omorî pe unchiul sĕŭ? Nu stă aceea, că ar fi avut lipsă neîncunjurată de banĭ. Davie era bĕtrân putea să móră și așa cât de curênd și Jeffers era eredele luĭ maĭ apropiat.“

Dar asupra acestui punct avea să aducă pertractarea judecătorésca deplină claritate. Jeffers, prins încă în diminéța aceea, la început se puse pe negate; vĕdênd însĕ, că întreg planul sĕŭ pregătit cu atâta precauțiune, e scos la lumină, făcu o mărturisire completă.

În ziua premergătóre omorului avuse o ceartă cu unchiul sĕŭ Davie și acesta jurase, că în ziua următóre își va nimici testamentul și va lăsa de ereți pe rudeniile mai depărtate, ér pe Jeffers îl va desmoșteni. Acésta îndemnă pe cest din urmă a grăbi esecutarea planului sĕŭ, pus la cale deja de mai înainte.

Jeffers fu judecat la 10 anĭ de temniță, ér White fu absolvat. Lot încă și azĭ se numĕră între cei mai căutați detectivi din New-York. ***Nicu.***

Bibliografie.

A apărut:

Ioan Băila: **Pe sub arini.** Sibiŭ 1901. 64 pag. prețul 1 cor. O broșură de tótă frumseța în ce privesce partea technică, dar slăbuță în cuprins, concepțiune, metru, vers. ș. a.

Dr. Viotor Onișor: Legiuirea țării, nóstre cunoscințe de drept constituțional. Bistrița 1901 pag. 98 prețul 1 cor. Se ocupă cu legea despre alegerĭ: cercurile electorale, dreptul de alegĕtor ș. a. E menită să facă cunoscut cetitorului, dreptul ce-l are fie care, ca factor constituțional; să lumineze poporul în ce privesce posiția sa în stat și ast fel să cunóscă importanța dreptului de alegĕtor. Cartea era să se publice în biblioteca poporală a Asociațiunei, ér autorul a revocat manuscrisul.

Din Istoria Românilor. Episcopul Ioan-Inocențiŭ Klein, de Dr. Augustin Bunea, Blaș 1900, Opul acesta nu este o carte numaĭ de istorie bisericéscă, ci o istorie completă a vieții politice, religióse, culturale și sociale a Românilor de pe timpul episcopului Klein, și pentru aceea se recomandă nu numaĭ celor ce se interesézá de istoria bisericéscă, ci tuturor, carĭ voesc să cunóscă trecutul întreg al Românilor, Credem însĕ că maĭ vĕrtos din nicĭ o biliotecă parochială nu ar trĕbui să lipséscă.

Dicționar Mitologic, de Gavril Pop, Fasc. II. Blaș 1901, prețul 40 fil., începe cu *Diana* și continuă până la *Mercurius,* pag. 80 aduce prețióse servicii tinerimii, făcêndu-i cunoscute diferite numirĭ de persóne și de lucrurĭ din vechia mitologie grecă și latină, și ast fel ușurându-i mult preceperea scrierilor clasice ce se propun în gimnas.

Posta „Unirii“.

Dr. *L. L.* în *C. m.* Am primit cu mulțumită, va urma.

S. Z. în *B.* Documentele ați sosit, te vom avisa în scurt de tóte. Mulțumită.

Editor și redactor respundetor:
Aurel C. Domșa.

Inserate.

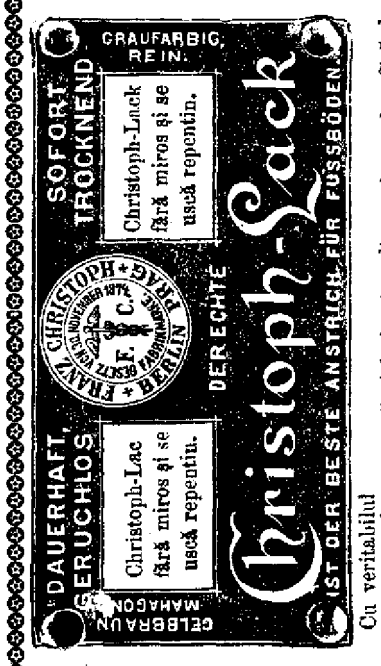

Cu veritabilul **Christoph-Lack** se pot vărsi (colora) padimentele caselor, fără de a se întrerumpe folosirea acestora, fiind că nu are *mirosul cel nepălcut* cum și uscarea fărăie și scorțoșă, ce o au vărsellile și lacul de olei. A fură de acestea modul întrebuințării lui e de tot simplu, în cât îl póte face fie cine.

Depositie în: Sibiiu: **Franz Jahn Söhne.**
Blaș: **Ludovic Schuller.**

(7) 14–15

La esposițiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și de metal a lui

(34) 42 - 52

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabric

se recomándă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea din nóu a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregi armonióse, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provĕdute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întórce cu ușurință în orî ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o lături, **prin ceea ce sînt mântuite** de crepare. — Cu deosebire recomând

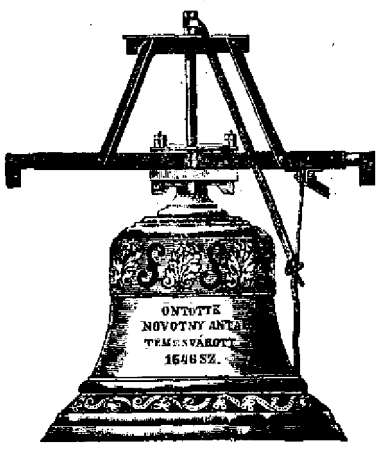

clopotele patentate găurite

de mine inventate și mai de multe orî premiate, carî sînt provĕdute în partea superióră — ca violina — cu găurî după figura *S* și pentru aceea ați un ton mai intensiv, mai adînc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, **așa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 408 kg. făcut după sistemul vechiŭ.** Mai departe se recomándă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **pre-adjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut** — ca și spre turnarea de **tóce de metal.** Clopote în greutate de 300 kg. și mai jos se află tot de una în magazin.

Preț-curanturĭ ilustrate se trimit la cerere grătuit și franco.

MERSUL TRENURILOR pe liniile orientale ale căĭi ferate de stat r. u. valabil din 1 Maiŭ 1901.

Budapesta—Predeal

Tren de persón.	Tren de persón.	Tren accelerat				Tren de persón.	Tren accelerat	Tren de persón.
10—	8.50	2.10	pl.	Viena	sos.	1.50	1.50	6.20
8.30	5.45	9.15		**Budapesta**		7.10	7.50	6 20
11.31	9.02	11.12		Szolnok		3.22	5.32	3.25
1.33	11.33	12 47		P. Ladány		12 54	3.56	1.12
3.42	1.48	2.11	sos.	Oradea-mare	pl.	11.04	2.38	11.36
3.58	2.06	2.18	pl.		sos.	10 44	2.31	11.17
4.38	3.03	2.50		Mező-Telegd		10.07	2.01	10.42
5.20	3.45	3.26		Rév		9.32	1.34	10.08
5.43	4.06			Bratca		9.11		9.50
6.31	4.52	4 16		Ciucia		8 37	12.52	9.19
7.16	5.32	4.52		B.-Huiedin		7 54	12.20	8.37
8.06	6.22			Ghârbĕŭ		6.54		7.37
8.33	6 59	5.55	sos.	Cluș	pl.	6.13	11 01	7.—
8.50	8.30	6.11	pl.		sos.	5.24	10.46	6.45
9.07	8.59	6.27		Apahida		5.02		6 27
[illegible]	[illegible]	[illegible]		Ghiriș		3.40	9.23	5.12
10.44	11.16	7.—	sos.	Cucerdea	pl.	3.11	8.54	4.43
10.56	11.31	7.—	pl.		sos.	3.04	8.49	4.33
11.03	11.40			Uióra		2.58		4.27
11.12	11.50			Vințul de sus		2.51		4 20
11.34	12.20	8.—		Aind		2 29	8.23	3 59
11.52	12.46	8.32	sos.	Teiuș	pl.	2.07	8.06	3.38
12.24	1.43	8.37	pl.		sos	1.42	8 00	3.02
12.53	2.17			Crăciunel		1.09		2.36
1.02	2.26	9.04		Blaș-Kükülőszög		12.56	7.34	2.16
1.45	3.14	9.31		Micăsasa		12.11	7.08	1.44
2.01	5.33	9.43	sos.	Copșa-mică	pl.	11.50	6.56	1.25
2.15	3.48	9.47	pl.		sos.	11.14	6.50	1.06
2.33	4.08	10.01		Mediaș		10.55	6.37	12.49
3.04	4 45	10.35		Elisabetopol		10.24	6.16	12.18
3.40	5.27	10.53	sos.	Sighișóra	pl.	9.45	5.49	11.40
3.47	5.43	11.—	pl.		sos.	9.35	5.42	11.33
4.03	6.08	11.14		Hașfaléŭ		9.12	5.28	11.16
5.35	7.52	12 26		Homorod		7.46	4.23	10.03
6.13	8.32	12.58		Ágostonfalva		7.03	3.50	9.22
6.43	9.09	1 16		Apața		6.38	3.35	8.57
7.16	9.40	1.36		Feldióra		5.58	3.15	8.27
8.—	10.25	2.09	sos.	Brașov	pl.	5.08	2.45	7.48
3.55		2.19	pl.		sos.		2.18	5.—
4.40		3.01		Timiș			1.42	4.24
5.10		3.31		**Predeal**			1.12	3.32
11.55		9.10	sos.	Bucuresci	pl.		9.15	7.50

Copșa-mică—Sibiiŭ—Avrig—Făgăraș

Tren de persón.	Tren de persón	Tren de persón	Tren mixt.				Tren de persón.	Tren mixt	Tren de persón.		Tren de persón.
2.21	4.43	11.30	7.10	pl.	Copșa mică	sos.	6.25	9.32	3.25		12.35
3.50	6.36	12 58	8.50		Ocna		5 07	8.15	1.56		11.01
4.12	7.04	1.20	9.15	sos.	Sibiiŭ	pl.	4.40	7.41	1.21		10.30
tr. m.		tr. m.		pl.		sos.					tr. m.
4.33	Numai Marța și Vinerea comun.	2.—						7.33	Circ. Marța și Vinerea		8.57
5.23		3.54			Tălmaciu-m.			6.45			8.04
6.15		3.59			Avrig			6 01			7.15
8.34		6.35		sos.	Făgăraș	pl.		3.32			4.25

Mureș-Ludoș—Bistrița.

4.—	9.06	4.25		Mureș-Ludoș		6.49	7.30	
5.01	10.29	5.39		Zau		5.52	6.35	
6.57	12.48	7.19		Țagu-Budatelic		4.10	4.54	9.44
7.55	1.55			St. Mihaiu de câmpie			3.44	8.46
8 47	3.02	Numai		Lechința		Circ.	2.48	7.43
9.24	3.52	Marța		S.-Măghiăruș		Marți	2.02	6.52
10 14	4.55	comun		Bistrița		și Vineri	1.16	5.55

Numai Luna și Joia comun. — Circul. Luna și Joia.

Cucerdea — Oșorheiŭ — Regh.-săsesc.

3 16	8.10	9.—	2.06	pl.	Cucerdea	sos.	7.39	2.38	8.30	12.31
3.57	8.51	9.47	2.52		Ludoș		6.59	1.55	7.37	11.43
4.44	9.40	10.30	3.56		Cipău		6.24	1.19	6.51	10.39
5.34	10.30	11.22	4.59	sos.	Oșorheiŭ	pl.	5.30	12.25	5.43	9.30
5.45	10.42		5.15	pl.		sos.		9.	5.04	9.15
7.14	12.16		6.44	sos.	Regh.-săs	pl.		7.39	3 30	7.54

Ghiriș — Turda

7.33	10.50	5.40	10.23	6.05	Ghiriș — Turda	7.—	5.05	10.15	3 20	9.12
7.56	11.12	6.02	10.45	6.27		6.40	4.45	9.55	3.00	8.52

Alba-Iulie—Zlatna.

4.37	9.40	4.36	Alba-Iulia—Zlatna.		7.23	11.03	6.14
7.33	12.32	7.47			4.55	8.20	3.43

Blaș — Kükülloszög — Sóvárad.

3.25	2.48	Kükülloszög-Blaș	8.48	6.50	
4.02	3.30	Sân.-Miclăuș	8.13	6.15	
4.30	4.15	Cetate-de-Baltă	7.41	5.38	
5.18	5.21	D.-Sân.-Mărtin	7.05	5.—	
8.24	8.59	Sóvárad	4.05	1.53	

Notă: Órele însemnate în stânga stațiunilor sînt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în drépta de jos în sus. — Numerii încuadrați cu linii mai negre însemnéză órele de nópte.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul XI. | Blaş 21 Septembre 1901. | Numĕrul 38.

ASOCIAŢIUNEA.

În zilele acestea din nou privirile tuturor Românilor din ţară se vor îndrepta spre Sibiŭ. Pentru că de astă dată adunarea generală a „Astrei“ nóstre se va ţinè în Sibiŭ, sediul comitetului sĕŭ central. „Asociaţiunea“ a ajuns, har Domnului, ca măcar o dată pe an sĕ atragă asupra sa atenţiunea şi interesarea tuturor Românilor. Şi bine este aşa; cade-se ca aşa sĕ fie. Pentru că „Asociaţiunea“ represintă cultura poporului românesc din Transilvania şi Ungaria, ea este chemată a da directiva şi nutremîntul necesar vieţii culturale şi literare a poporului nostru.

Şi noi am fi nişte decăzuţi, nevrednici de o sórte mai bună, dacá nu am da tótă atenţiunea şi nu am areta tot interesul faţă cu societatea, care e menită a cultiva interese aşa de vitale şi superióre ale poporului nostru.

A trecut, mulţămită lui Dumnezĕŭ perióda nepăsării faţi cu „Asociaţiunea“ Azi nu se mai póte plânge că e ignorată; nici nu mai cutézá nime sĕ o ignoreze. De vre-o 6—7 ani, şi cu deosebire credem de la adunarea ţinută în Blaş, la 1895, *Asociaţiunea* a început a cuceri tot mai mult publicul românesc, a început a deştepta pentru sine un interes tot mai viŭ, în presă şi în întrégă viaţa publică, şi astăzi, după ce şi geograficeşte şi-a estins terenul de activitate peste tot pămîntul locuit de Români al ţerii, se póte zice că *Asociaţinea* este factorul cel mai apreciat al vieţii publice româneşti.

Póte că situaţia grea politică, şi zăticnéla în luptele nóstre pe acest teren, a contribuit la crearea acestei stări, dar în mare parte faptul acesta, e a se ascrie şi progresului firesc ce-l facem, ca popor, pe terenul strict cultural.

Ar fi şi minune, şi încă o fórte tristă minune, dacă nici pe terenul acesta n'am putè constata óre care progres.

Că de fapt e vorba de un progres, va dvedi-o şi adunarea de la Sibiŭ a *Asociaţiunei*. Se spune că adunarea acésta va fi fórte cercetată, pentru că mulţi membri din tóte părţile ţerii, şi-aŭ anunţat participarea. Ast fel, pe când alţi compatrioţi, în lupte electorale amestecaţi, se hărţuesc pentru câştigarea vr'unui mandat, orî răsturnarea vre-unui candidat — ai nostri, Românii. carî sînt eschişi printr'o politică de volnicie de la viaţa statului, se vor aduna la Sibiŭ, ca să chibzuéscă în frăţéscă bună înţelegere asupra chestiunilor marî ale culturei naţionale.

Noi salutăm cu dragoste şi frăţie pe ceî adunaţi la Sibiŭ, şi dorim succesul cel mai bun sfătuirilor lor.

Casurile culturale ale unui neam sînt temeiurile vieţii sale ca popor; ele merită în primul loc interesarea fiilor buni ai neamului. De aceea e şi de priceput, şi de lăudat, interesul fraţilor nostri Români pentru *Asociaţiune* şi adunarea eî.

Problemele principale ale adunării de la Sibiŭ sînt alegerea unui comitet central, organisarea definitivă a secţiunilor literare, şi peste tot aflarea căilor şi mijlócelor potrivite pentru a înainta tot mai mult causa culturală a poporului nostru, prin factorul sĕŭ *Asociaţiunea*.

Alegeree comitetului presintă dóuĕ momente deosebite: alegerea preşedintelui şi a vice-preşedintelui, şi alegerea membrilor.

Cât pentru presidenţi nu vom să ne amestecăm; adunarea va chibzui să găséscă, la aceste locurî, atarî doi bărbaţi, carî să fie o podóbă pentru o *Asociaţiune;* ér pentru eî *demnitatea,* ce lî-o dă poporul românesc, să fie o *meritată* recunoscinţă.

Nu se aştéptă adecă de la preşedinţii *Asociaţiunei,* cum nicî de la ceîalalţi membrii să fie muncitorî de biuroŭ, în cancelaria din strada Moriî. Ci se aştéptă ca eî prin caracterul, posiţia, erudiţiunea orî talentele lor dovedite, să împodobéscă cu auctoritate morală şi culturală comitetul central al *Asociaţiunei,* primul nostru areopag cultural.

Posturile de membri în comitetul central sînt de asemenea posturî de onóre şi încredere. Acolo ar trebui să aibă loc, pe rînd, toţi bărbaţii nostri, carî s'aŭ dovedit apĕrătorî, saŭ promovătorî zeloşi ai intereselor nóstre superióre. Ilustrităţile vieţii nóstre publice — ilustrităţi nu după nascere, saŭ rang, ci după valóre etică, — acestea ar trebui să le vedem în comitetul central. Până acum membrii aŭ fost aleşi mai tot numai dintre sibieni. Acum însè terenul „Astrei“ s'a lărgit; în câţi-va anî numĕrul membrilor eî s'a duplicat; tóte centrele vieţii nóstre românescî îşi aŭ representanţi bravî în şirul membrilor eî. Se cade decî, ca şi aceste centre să fie legate mai strîns, prin câte un representant distins al lor, de causa *Asociaţiunei.*

Va trebui negreşit să se ţină samă că sediul *Astrei* e Sibiul, acésta însè nu pretinde, nicî ca membriî comitetului să fie esclusiv *sibieni,* nicî ca să fie necontenit *aceia-şi sibieni.* O premenire mai deasă de persóne nu póte să fie de cât în favorul *Asociaţiunei.*

Activitatea literară a *Asociaţiunei* — e o veche acusă că acésta activitate nu esistă — intră într'o nóuă fasă cu înfiinţarea secţiunilor literare. De doi anî, de când s'a hotărît înfiinţarea lor, sîntem tot numai la începutul începutului. Şi asta e o greşală. Se perde prea mult cu formalităţile constituţionale, pe când noi avem lipsă de lucrărî positive, menite a arunca ródele culturei în agrul masselor poporale.

Pentru că n'ar fi de loc cu cale a aranja în secţiunile literare un joc serios „de a Academia“ . . . — ci e necesar a face din ele nisce ateliere harnice ale producţiunei culturale pe sama poporului. Secţiunile să fie împărţirea muncei în opera de luminare a poporului, prin popularisarea tuturor sciinţelor de lipsă poporului nostru. Firesce în acela-şi timp secţiunile, în totalitatea lor, aŭ să fie şi directiva nóstră, a inteligenţei în chestiî de cultură şi literatură.

De alt fel mersul înainte al Asociaţiunei, spre chemarea sa, nu atîrnă în cele din urmă nicî de la preşedinţi, nicî de la comitet, nicî de la secţiunî; ci atîrnă în mĕsura cea mai mare de la biuroŭ, şi în special de la cel ce trebue să fie sufletul biuroului: de la secretar.

Toţi membriî comitetului şi aî secţiunilor, orî cât de distinşi bărbaţi ar fi, sînt în cele din urmă ómeni cu multe alte ocupaţiunî, cărora trebue să le consacre în primul loc timpul şi energia, de care dispun. Eî aŭ făcut şi vor face pentru Asociaţiune tot — ce *le stă în putinţă,* nu însè tot ce ar *trebui* să se facă. Pentru că eî mai aŭ şi alte datorinţe, mai stricte şi mai înteţitóre, de cât datorinţele morale, ce-î obligă faţă de „Asociaţiune“.

De aceea este absolut de lipsă să esiste un bărbat, saŭ mai mulţi, a căror *întrégă forţă şi energie să fie pusă esclusiv în serviciul Asociaţiunei;* bărbaţi, carî să nu aibă alte îndatoriri, de cât aceea faţă de *Astra,* şi să nu aibă alte preocupaţiunî, de cât pentru causele ce le

represintă „Astra"; să nu aibă altă ambiţie, de cât ambiţia de a servi cât mai bine interesele culturei şi literaturei române, şi să nu aibă altă mândrie, de cât aceea, că trăiesce şi muncesce pentru „Astra", factorul prim al culturei şi literaturei poporului român din acésta ţară.

Un ast fel de bărbat — căci şi unu ar fi de o cam dată destul — ar fi sufletul întregului aparat; iniţiatorul, mişcătorul tuturor rotiţelor aparatului. El ar primi inspiraţiunile comitetului, dacă acela, are idei de inspirat, orî ar inspira el idei comitetului, şi ar iniţia lucrări; el ar urgita secţiunile, le-ar da probleme, orî li-ar arăta ce e mai necesar, de făcut; el ar fi în fine mentorul vieţii despărţemintelor, îndemnându-le prin mijlóce potrivite, scrisorî şi esemple, la o activitate cât mai vie.

El ar fi cea ce trebue să aibă fie care societate, nu *fac totum* . . .

Recunoscênd necesitatea unui ast fel de organ în sinul *Asociaţiuneî,* adunarea din Blaş, a creat la 1895, postul bine dotat de prim-secretar, ca să câştige pe sama *Asociaţiuneî* o forţă, care să fie *întrégă* a eî, şi numaî a eî.

De când s'a ocupat acest post, de la 1895—6, de fapt „Astra" merge mai bine; dar trebue cercetat că óre n'ar puté, n'ar trebui, să mérgă şi *mai* bine? Este chemarea *adunării generale,* să cerceteze şi să afle mijlócele cele mai potrivite, pentru a duce causa Asociaţiuneî, care este causa culturei şi literaturei nóstre, tot mai înainte.

Noî, cum am zis, o salutăm şi îî urăm succes!

Instrucţiunea poporală la noî. — În „Közmüvelődés" din Alba-Iulia, aflăm un interesant prim articol, în care se face statistica şcólelor poporale. Dăm şi noî câte-va date din acest articol.

După ultima conscripţie în Ungaria sînt 16413 şcóle poporale, tot pe 17045 km. □ se vine câte o şcólă. În raport cu Anglia, Ungaria stă cu 7 km. mai réu.

Împărţite după comitate celea mai puţine şcóle, adecă mai puţine ca 100 sînt în comitatul Braşov (76) 100—150 sînt în comitatele Bistriţa şi Făgăraş. (Considerăm mai ales comitatele românescî) 250—300 în Alba-infer. şi Murĕş-Turda; 300—350 în Arad, Hunedóra, Cluş şi Solnoc-Dobâca. Mai multe şcóle sînt în comitatul Pesta (570) şi în com. Bihariei, care are 584 şcóle. E de remarcat şi aceea, că Fiume, pe un teritor de 20 km. are 15 şcóle, adecă mai pe fie care km. □ câte o şcólă, în acelaşi timp la Budapesta de abia pe 12 km. se vine o şcólă. Mai sînt apoî 17 comitate, în carî de abia pe 20—40 km. se vine câte o şcólă. Mai réu stă în acésta privinţă com. Ciucului, în care la 46 km. se vine o şcólă. În comitatul Bihariei, tot la 18 km. se vine una, ér în com. Ugocia, statistica e mai favorabilă tot pe 9 km. este câte o şcólă.

Faţă cu aceste cifre, trebue să constatăm, că sîntem pe o trépţă destul de inferióră în ce privesce învĕţămîntul primar, şi că va trebui mult să trécă, până ce se va ajunge timpul acela, ca şcóla poporală să fie privită cu mai multă simpatie de poporaţiune. De aceea, ca numĕrul cel mare al alfabeţilor, să dispară, saŭ să fie redus macar la jumĕtate, nu pomenim nimic.

Revistă bisericéscă.

Franţa. Congregaţiunea Carthausianilor, cu sediul principal la Grenobie mai preferesce a se disolva, de cât a cere de la guvernul Franţeî admiterea în sensul legiî celeî nóuĕ despre însoţirî. Carthausianiî aŭ hotărit, să emigreze cu toţiî, de cum va Sfinţia Sa nu le va porunci a nume, ca eî să rĕmână în Franţa. Ast fel de poruncă încă nu le-a sosit, şi aşa Carthausianiî staŭ, să pornéscă. Eî aŭ 3 noviţiate, 6 alte mănăstirî de călugărî şi 3 mănăstirî de călugăriţe. „Köln. Ztg." spune, guvernul a ajuns în corn de capră şi a început tractative cu Vaticanul, ca Sfinţia Sa să dea porunca, prin care Carthausianiî să se opréscă a emigra. Dragostea acésta a guvernului faţă cu Carthausianiî o înţelegem uşor, dacă aflăm că eî solvesc statului ca la 2 milióne frcs în contribuţie anuală şi dăruesc în fiesce care an departementului Isere mai bine de 1 milion frcs pe sama institutelor de binefacere, ne mai socotind afară de aceea institutele de binefacere proprii ale Carthausianilor şi isvorul de câştig, ce-l aŭ locuitorii din jurul Carthausianilor după renumita destilaţiune Carthausiană.

Rusia. „Germanieî" din Berlin i-se scriŭ din Varşovia cu datul 10 Septembre următórele: În vreme ce uniţiî până acuma aveaŭ, să sufere pentru credinţa sa din partea oficialilor rusescî persecuţiile cele mai grele, acum în timpul mai nou aŭ început, să cerce într'alt chip a-î îndulci pentru schismă. „Dniewnik Warszawski" împărtăşesce, că ţăranilor uniţi din guvernamentul Siedlec li-se dă

Feuilleton.

Din „Ziariul" lui Art. Anderco.

— Despărţirea de Drăgescu. —

Turin, 20 Novembre, 1872.

Erî la méză zi sosi Drăgescu de la Montiglio. A venit, ca să-şî ĭee rămas bun de la amicî; să plece către Constantinopol.

Îl priviam cu veneraţiune; cine ştie când îl voî revedé.

* * *

În România miseliî, călcarea demnităţiî naţionale, desfrîn, neruşinare, la cele mai vitale interese. În afară vaî de noî! Străinătatea ne despreţuesce; sîntem o specie de barbarî.

Din cóce de Carpaţi? Ar trebui să se decidă, că óre superăm pe ceî de dincolo, nu în desfrîŭ şi răpiturî, fiind că nu-î în ce, ma în fapte naţionale.

Ce viitor, ce speranţĕ!

Junimea coruptă, saŭ renegată; părinţiî nepăsătorî; amiciî, confraţiî egoiştî. În lăuntru cértă, desbinare; în afară „un frumos renume." Apoî ca present, acolo ni-s *evreiî.*

Ţăranul prin beutură se ruină, se va ruina; poporaţiunea degeneră, şi noî prin pĕcatele nóstre înşine ne vom afla. . . .

— Nu! Numele Romeî nu se póte stînge; limba luî Cirin nu va muri.

„Românul nu pĭere."

Mai toţi barbariî Europeî aŭ trecut peste noî, ne-aŭ robit, ucis; anî, ce compun un miriad, nu aŭ vĕdut suris pe buzele nóstre. Am suportat jugul a zece secole; nu ne-a frînt: vitalitatea română este escepţională.

Ce consolare ne-a rĕmas? Trecutul dureros? Vom trăi noî în împrejurările de astăzî, fără luptătorî, fără a fi conscii pericolului?

„Dacă numaî treî drepţî se află într'o voî, veţî fi consideraţi, veţî fi perdonaţi." În sînul uneî naţiunî, între descendenţiî luî Muciu Scaevola, a Deciilor, Fabriciilor să nu se afle treî inşi? Singură speranţa ne mai suride; realitatea e prea amară.

— „Educaţi poporul!" Étă cheia enigmeî: a *trăi.* Tóte forţele să vi se concentreze în aridicarea masselor prin cunoscinţe.

Unde-s însĕ luptătoriî? Nu aŭ fost dóră? Vor veni. Cultura vecinilor continuă, noî ne-am nimici şi fără fer.

Cultura: écă viitorul; *propagarea eî:* écă misiunea nóstră.

* * *

La 12 din zi am petrecut, mai toţi Românii la staţiune pe Drăgescu.

Un june, un amic se depărtase.

Cine a fost Drăgescu? Întrebaţ, inima mea, ca durerea eî să vĕ spună ce-mî fu Drăgescu. Mergeţî, deschideţî, rĕsfoiţî cărţile luî, cetiţî *„Amorul şi Patria", „Doruri şi Speranţe"* şi apoî rĕspundeţî în locul meŭ.

„Spiritul tĕŭ să fie cu noî"; óre simţemintele nóstre avé-vor destulă tărie, spre a nu fi învinse de debilitatea materieî?

Mihaiŭ a dat nascere unuî *Horia.*

Din sângele acestuia renăscu *Iancu.* Cine va fi următorul luî?

Dacă se va renoi istoria trecutului, dacă vom vedé pe toţi nimicindu-se, cine va păşi pe sigurul teren al perireî?

Mihaiŭ fu ucis. Horea frînt; Iancu?...

Ar trebui să ne iludem; să nu-î nicî privim. Părinţiî nostri avură un sfîrşit mai mult de cât dureros. Avut-aŭ următori?

Drăgescule: Salve!

(Copie fidelă.)

„APA MINERALĂ (AMARĂ) FRANCISC IOSIF" este unicul **purgativ-natural** şi plăcut la gust.

bilet gratuit, de cum va vor, să călătorésc̆ă la Chiov spre a cercet̆a bisericile şi mănăstirile ortodoxe de acolo. „Dniewnik“ relevéz̆ă în chip triumfătoriŭ, că mulţi ţărani uniţi se folosesc de favorul acesta şi sînt răpiţi de strălucirea din bisericiile rusesc̆i şi de cântările cele admirabile de acolo. Acum éră s'aŭ insinuat peste 100 de persóne pentru călătoria gratuită până la Chiov, şi guvernorul bucuros le-o va permite. Aşa dară mai întâiŭ cruta, éră acum pânea presărată cu z̆ăhar!

Revistă politică.

Germania. Tot mai mult se accentuéz̆ă, că întrevederea de la Danzig între ţar şi împĕratul Germaniei, nu a avut alt scop, de cât să asigureze pacea în Europa. Acésta a declarat'o chiar împĕratul, într'un discurs ce l'a ţinut după acéstă întrevedere. Şi dacă s'a insistat totuşi asupra uneĭ chestiuni, aceea a fost de a apropia pe Francezi de Germani, saŭ cu alte cuvinte de a atrage dupla alianţă, cătră tripla. Se va vedé într-u cât combinaţiile presei sînt saŭ nu fundate.

Franţa. De la Danzig ţarul Nicolae al Rusieĭ a plecat spre Franţa. Întîmplarea acésta, că în calea spre francezi, ţarul se convină mai întâiŭ cu germani, e viŭ comentată. Francezii însĕ ultă totul, când e vorbă ca republica lor să fie salutată de puternicul ţar. Şi bucuria acésta a crescut în timpul din urmă prin aceea, că ţarul a promis, că totuşi va visita şi Parisul, unde i-se proiectéz̆ă o strălucită primire. Se zice, că promisia acésta încă nu e chiar sigură şi chiar şi pentru casul când s'ar realisa, ţarul doresce să visiteze Parisul în cel mai strict incognito, fără nicĭ o primire.

România. Cetitoriĭ nostri cunosc afacerea, care a făcut sânge rĕŭ din colo de Carpaţi, când cu visita escadreĭ ruse la Constanţa şi când unele torpilóre rusesc̆i aŭ înaintat pe Dunăre până la Galaţi, fără nicĭ o înscinţare, cerută de legile internaţionale. Sub titlul de „Satisfacţie rusésc̆ă României“ ziarului „Bud. Hirlap“ i-se scrie de la Bucurescĭ următórele:

„Consulul român din Ismail prin o lungă depeşă a raportat azĭ (13 l. c. n.) ministruluĭ-president de externe D. Sturdza, că comandantul flotileĭ rusesc̆i de acolo, pe cum şi comandantul a lor cinc̆i torpilóre, apoĭ comandantul garnisónel şi doĭ oficerĭ din statul maior rus de acolo, aŭ fost condamnaţi la arest în odaia proprie, pe timp de câte 30 zile; ér după expirarea pedepseĭ, comandantul garnisónel va fi transferat la Irkuţc, şi comandantul flotileĭ la Vladivostoc. Asta nu e de cât o pedépsă pentru toţi aceĭ ofiţerĭ ruşi, carĭ afirmative, înainte de asta cu o lună, fără ordin mai înalt, aranjaseră o mică demonstraţie de flotă pe Dunăre în faţa Galaţilor lângă Ţiglina, în apropiere de portul de ĭernă al flotel române. Cu un cuvînt, e o satisfacţie dată Românieĭ din partea guvernuluĭ rusesc. Şi pentru ca satisfacţia să fie şi mai deplină, generalul Constantinovicĭ, comandantul divisieĭ rusesc̆i din Basarabia, va face în sĕptĕmâna viitóre o visită generaluluĭ român Baicoianu, comandantul corpuluĭ de armată la Galaţi.“

Statele unite. Joĭ a fost îngropat Mac Kinley, căduţ jertfă anarchiştilor. În locu-ĭ a urmat vice-presidentul Teodor Roosewelt. Ei va fi president până la 4 Martie 1905, când se împlinesce terminul până la carĕ a fost ales decedatul president. Actualul şef al statelor unite s'a distins mai ales în rĕsboiul contra Spanieĭ, când a comandat un regiment de călăreţi, ce s'a luptat cu multă bravură. A fost apoĭ ales guvernator al statuluĭ New-York şi anul trecut vice-president al republiceĭ. Ei va urma politica inaugurată de Mac Kinley. Cu prilejul morţiĭ acestuia, regele Eduard al Angliei a ordinat doliŭ de curte de o sĕptĕmână. Acesta e primul cas când pentru un mort, care nu aparţine familiilor domnitóre se ordinéz̆ă doliŭ.

Corespondinţe.

Din ţara Haţegului.

Făucinesc̆i, 2 Septembre 1901.

(Fine).

Mĕsurile, carĭ le aflu eŭ de mai potrivite pentru sanarea relelor, le specific în următórele:

I. Clerul se întrevină pe lângă organele politice administrative şi poliţialĭ, ca birturile, domineca şi în sĕrbătorĭ, nu numaĭ pe timpul cât duréz̆ă serviciul divin, ci de diminéţa până la 2 óre p. m. să fie închise. Întocmaĭ să se întîmple şi peste nópte închidîndu-se de la 8 iarna şi de la 9 vara, ca ast fel să nu dee prilej la mulţimea de păcate, ce se fac sub vĕiul nopţiĭ şi sub pornirea beuturiĭ. Celce nu s'ar supune acestui ordin să fie aspru pedepsiţi.

II. Să se ia mĕsurĭ ca „pomenile“, „ospeţele.“ „nunţile,“ „prasnicele“ şi în unele părţi „nedeile,“ saŭ să se casseze, saŭ să se reguleze ţinerea lor. Căcĭ aşa cum se ţin azĭ aci aŭ degenerat cu totul de la scopul lor.

Decĭ o reformă a acestora e inomis necesară şi reclamată de interesul bine priceput al némuluĭ şi bisericeĭ românescĭ!

Nu mai e de lipsă să aduc esemple de carĭ fie care preot din părţile acestea ştie spune destule. E sciut, că ţăranul când îĭ móre un membru din familie, fórte lute să mângâie şi cu aceste ocasiuni nu aceea îl dóre, că a pierdut pe unul de aĭ sĕĭ, ci aceea că n'are de unde pune pomană aşa cum „ar fi fost vrednic mortul,“ n'are pe ce cumpĕra rachie să dee de sufletul luĭ. În ast fel de împrejurărĭ să îndatorésce, şi el care n'a mîncat carne de mult, acum aduce pe banĭ luaţi împrumut, ér beutura o ia pe „vecsel.“ De stolă nicĭ că se gândesce. Împrumutătoriului îĭ promite şi îĭ şi face zile de lucru pentru banii împrumutaţi, jidovul crâşmar mai adese îl pârésce pentru rachiă, îĭ vinde văcuţa orĭ singura bucăţică ce mai are în ţarină, ér de bĭetul preot, apăsat şi el de o mulţime de miserii, cine să mai gândesce? „Părintele“ să-l mai aştepte, să nu-ĭ facă şi el încurcăturĭ şi necasurĭ „de nu mai scie unde îĭ stă capul.“ Şi dacă cere ce-i compete, ţăranul ameţit de rachie îĭ şi gata să-ĭ rĕspundă cu impertinenţă:

„Dacă vreĭ să mergĭ să îngropĭ mortul bine, de unde n'nu, am ce face, mĕ duc şi-l bag în grópă şi fără popă, că nu mai pot şi pentru acésta lua banĭ împrumut! La Dĭ notaraş i'am băgat în mátrágună, — vrea se zică matriculă, — şi aşa glóbă nu capăt de l'oĭ îngropa şi fără popă!“ Ce se facă preotul?! uĭmit şi cu inima contrasă, nu că dóră nu-şi póte căpăta ştoluţa, ci observând atâta ignoranţă şi rătăcire la bietul ţĕran! Îşi ia cartea, se duce şi îşi face datoria împărtăşind mortului bineventarea s. bisericĭ.

E bine, se mai póte tolera o datină degenerată şi atât de desastrósă, pentru poporul ţăran român, fără ca biserică, să ia grabnice mĕsurĭ, pentru emendarea acelora, opriud poporul, că din ce e miser şi lipsit să nu se facă şi mai sărac în profitul străinului? E permis ca factoriĭ competenţi, să nu împună preoţilor, ca de pe înălţimea amvonului să instrueze poporul credincios în privinţa originiĭ pomenilor şi aceleia cine e obligat şi cine nu a da şi a pune pomană? şi cuĭ trébue dată acésta? celor seracĭ şi lipsiţi, ĭar nu celor bogaţi. Şi apoĭ când te mai gândescĭ, că pomana nu se pune numaĭ când se înmormântéz̆ă mortul, ci şi la 3 şi la 9 zile, la 6 sĕptĕmânĭ, la $^1/_2$ an şi la an! Orĭ şi cine îşi póte închipui ce risipă se face cu atarĭ ocasiuni. Asemenea să se procédă şi faţă cu ospeţele, nunţile, prasnicele şi nedeile, la carĭ se consumă o enormă cuantitate de vinars jidovesc! Un birtar mi-a împărtăşit, că dînsul la „nedeia“ din satul „X“ în anul curt, care a durat 3 zile de arîndul, a încassat pe diferite specii de beutură şi tutun 800 coróne! În aceea comónă salariul docental mai bine de $^1/_2$ an e în restanţă, şi nicĭ cu asistinţa organelor politice administrative, nu se póte încassa; ér pentru scopuri culturali bisericescĭ scolastice, nicĭ cu cleştele nu scoţi un crucer! Nu stă în poterea clerului român a sufoca şi nimici birturile, dar în poterea, în facultatea luĭ stă a zice turmeĭ sale: „hinc niger est, hunc tu romane caveto.“ În sfera activităţiĭ sale zace obligamîntul a zice turmeĭ cuvêntătóre: „iubită turmă, fereste-te a pasce în aceste bălţi puturóse, pentru că în acele cresce o érbă tare periculósă pentru viaţa şi sănătatea ta, din care mâncând adese te infectezĭ, te umpli de călbéz̆ă şi ast fel perĭ cu zile!“ Decĭ clerul român „ex oficio“ e obligat a pune, cât mai curînd, în activitate tóte forţele sale disponibile şi cu mijlócele permise, oneste şi legali să se silésc̆ă a paralisa acţiunea desastrósă a birturilor!

Şi ca acest resultat mai cu efect să se pótă realisa de aceia propun:

III. Întreg clerul român gr. cat. după diecese, vicariate şi protopopiate, în deplină armonie, cu corpul didactic român, acest important şi considerabil factor moral-cultural să se constitue în Reuniuni de cumpetare. În aceste reuniuni se între întreg clerul şi învĕţătoriĭ. Şi ast fel toţi ca unul şi unul ca toţi, cu puteri unite să conlucre, ca şi poporul să între în aceste reuniuni.

Aceste reuniuni să conlucre, apoi cu tot zelul posibil, la moralisarea iubitului nostru popor țăran român, fundamentul bisericii și némului națiunei românesci! Ce vast câmp de activitate s'ar puté desvolta într'u o atare reuniune, și ce frumóse și fericite resultate morale și materiale s'ar puté obține pe acest teren!

IV. Întreg clerul român gr. cat. după diecese, vicariate și protopopiate să se constitue în reuniuni de înmormîntare în cari eventual ar puté întra și învețătorii și alți credincioși. Ce frumóse resultate aŭ obținut, și câte suspinuri și câte lacrimi aŭ alinat și sters reuniunile de înmormîntări deja înființate! Ce tristă, sfâșietóre de inimă și démnă de compătimit este situațiunea familiei preoțesci în cele mai multe casuri, când le móre cineva și neavênd spesele de îngropare necesarii sînt avisate la mila țăranilor!

E bine! Ce împedecă înființarea reuniunilor de înmormentare? Să ne punem serios pe lucru și să nu mai stăm și se mai așteptăm înzădar. „Ajută-te și-ți va ajuta Dumnezĕŭ!“ și în fine:

V. Propun ca adunările clerului să fie ambulante, cum e acésta nu numai în unele părți a le archidiecesei și diecesei gherlane ci pare mi-se și în diecesa oradană, nu însă și în a lugoșului. Ce adîncă impresiune ar face o adunare respectabilă de preoți în o comună rurală, asupra poporului nostru țăran! care informat despre acésta înainte prin preotul local, unii din îndemn, alții póte din curiositate, s'ar aduna la s. biserică într'un număr considerabil. Aici convingêndu-se „ad oculos“, că și preoții se spovedesc ar face și el așa. Apoi încântat de frumsețea serviciului divin, celebrat de mai mulți preoți, ceea ce partea cea mai mare din popor nu a mai vădut, și pĕtrunși până în adâncul inimei, de frumósa cuvêntare ce unul dintre preoții concelebranți ar ține-o, poporul mult s'ar edifica și moralisa! În predica ținută în stil și concept poporal, ușor de priceput, s'ar puté combate, cu mult succes, cele mai respândite și mai daunabile vicii și păcate, de cari poporul din respectiva comună ar fi mai mult infectat! Ér în adunarea preoților, la care ca factor ascultător, ar puté asista și poporul, și acestuia cetindu-i-se disertațiuni moralisătóre și din sfera economiei practice, câte cunoscințe și povețe i s'ar puté, pe acésta cale infiltra în minte și în inimă! Dar raporturile instructive despre mersul afacerilor reuniilor mai sus contemplate, pe cum și folósele materiale și morale realisate din acele instituțiun lumanitare în decursul anului espirat, ce impresiune, și îndemn de a întra și el în acelea ar face asupra poporului?

Încheiu făcênd apel la frații preoți, ca acum, când am ajuns cu ajutoriul bunului, Dumnezĕŭ, primul an al secului XX-lea, nu ne este iertat să mai așteptăm.

Să ne avîntăm, cu pași grăbiți, sus în munte și óia rătăcită, chiar cu periclitarea vieții nóstre, să o căutăm și aflându-o să o ridicăm pe umĕrul nostru și să o readucem în turma părintelui ceresc, „pentru că mare bucurie să face în cer, pentru un păcătos care se întórce.“

Să trăim spiritualminte, pentru că trăind numai corporalminte, vom muri noi și turma nóstră cuvêntătóre! Și vai nóuĕ! pe cum zice prof. Isaia, pentru tot sufletul perit, din negligința nóstră, vom fi responzabili înaintea lui Dumnezĕŭ!

Să lăpădăm dară „lucrurile întunerecului;“ să ne armăm cu puternica armă a s. crucĭ. „căci óstea e creștină și scopul ei prea sânt,“ să rugăm pe Dumnezĕul îndurărilor, să ne lumineze mintea, ér inima să ni-o umple de credință, speranță și iubire! Ast fel fortificați, să lucrăm cu tot zelul posibil și cât mai curînd, „curățîndu-ne simțirile“ „să vedem pe Christos sórele dreptății tuturor — Românilor — viață rĕsărind!“

În fine vĕ mai rog, eŭ cel mai mic și mai ne demn între frați, „care numai cu darul lui Dumnezĕŭ sum ce sum,“ ca să luați în drépta considerație și desbatere propunerile mele și în colónele iubitei nóstre „Unirea,“ să ne consultăm, cum am puté cu puteri unite, scóte carul moral al némului românesc, din nămolul în care s'a înglodat, și care alt fel ne va întina și pe noi!

Ave-vor cuvintele și propunerile mele isvorîte din o inimă plină de interes și iubire cătră biserica și némul meŭ, resultatul oftat, orĭ vor fi numai „versul celui ce strigă în pustie,“ viitorul mai apropiat va arăta! Eŭ însĕ zisei și-mĭ salvai conscienta! Deci! „videant consules. . . .!“

I. Ț . . . . . .
preot.

Esposiția economică și industrială din Siget.

— *Raport special al „Unirii“.* —

În al doilea pavilon aŭ fost espuse productele silvanalĭ ale Marmației. În acestea Maramurĕșul se numĕră între cele mai avute comitate din țară. Cea mai mare parte a pădurilor e proprietatea erariului regesc Din obiectele esp.use se vede, că pădurile se compun mai ales din fag, brad, stăjer, carpenĭ și mestecăn; din regimul animal se află în pădurĭ: urși, lupĭ, porcĭ sĕlbatecĭ și esemplare fórte frumóse de cerbĭ și căprióre; de la carĭ s'a espus o colecțiune de córne. Pentru multele sĕlbătăcii din munții maramurĕșeni în timpul din urmă alérgă acolo vînătorĭ din tóte părțile. Ca visitorii să-și formeze concept despre situația munților s'aŭ espus mai multe charte și desemnurĭ a locurilor mai însemnate. În miniatură s'a construit jilipurĭ pentru scoborîrea lemnelor din munte, s'aŭ espus trunchiurĭ și rădĕcinĭ pe cum și alte curiosități din acei munți; apoi paserĭ umplute, pieĭ de urs și de alte animale sĕlbatice.

Pavilonul esposițiunii silvice l'a predominat vulturul catedraleĭ din Blaș. Acesta constă din un covor cam de 6 metri lat și de vre-o 12—15 metri lung, în care este țĕsut un vultur impunĕtor, carĭ cu aripele-ĭ estinse atinge cornurile de asupra a covoruluĭ; el stă cu un picior pe murii cetății țĕsute în covor, ér cu cel alalt pe turnul cetățiĭ; cetatea e spĕlată de treĭ rîurĭ. Covorul s'a aședat în acest pavilon, din causă, că airea nu se putea desvĕli fiind salele în raport cu el, scunde. Aicĭ s'a aședat în fundul pavilonului, vis-a-vis cu întrarea principală. Prin mijlocul saleĭ s'a pus pentru decorațiune bradĭ, carĭ împedecă privirea covorului întreg din ușe și ca să-l pótă vedé omul bine, trebue se apropie de el; de aprópe se vede că partea de asupra e îndoită spre plafon, din causă că covorul e mai lung de cât înălțimea pavilonului; cu tóte acestea el se presintă maiestos și impunĕtor umbrind celelalte obiecte espuse, ceea ce nu puțin nĕcas a produs Silvaniștilor; carĭ ziceaŭ, că la numitul covor nu-i este aicĭ locul. S'a rĕspuns, că covorul presintă un vultur, ĕră vulturĭ trăiesc în pădurĭ; pe lângă aceea Silvaniștiĭ aŭ avut numai un singur vultur umplut, care aședat în unghiul drept al pavilonului lângă ușe, dispărea față de vulturul de pe covor. Mulți și-aŭ bătut capul, ce ar simbolisa desĕmnul de pe covor? Unii vedeaŭ în el vulturul rusesc; ceĭ mai mulți conduși de patimĭ politice afirmaŭ, că cetatea cu turnurĭ închipuesce Transilvania, peste care domnesce vulturul român, presentând pe mitropolitul Blașului; în acésta credință eronată póte că i-aŭ întărit colorile transilvane de pe covor. Dându-se esplicările de lipsă aŭ încetat conjecturile neîntemeiate despre însemnătatea vulturului de pe covor.

Istoricul covoruluĭ e următorul:

Pentru serbările iubilarĭ ale aniversariului ducentenariŭ de la s. Unire domnișóra *Sofia Mihályi,* fica dlui deputat dietal Petru Mihályi de Apșa, mare proprietar în Saraseŭ, a pregătit tapetul prescris la consacrarea episcopului, care tapet se numesce *vultur,* fiind că pe el e depinsă respective țĕsută icóna unuĭ vultur. La consacrarea de episcop tapetul acesta se estinde jos între ușa împĕrătéscă și amvon, unde e aședat scaunul episcopului consacrator. Episcopul ales condus de doi preoți păsind pe códa vulturului la întrebarea consacratului. *Dară ce crezi,* recitéză primul simbol de credință; apoi păsind pe mijlocul vulturului, tot la recercarea consacratorului, recitéză al doilea simbol de credință și în urmă, când păsesc pe capul vulturului face a treia mărturisire de credință publice înaintea cleruluĭ și a poporului, ca toți să se convingă despre ortodoxia dînsului. *Cetatea* (desemnată pe tapet) este chipul scaunului saŭ reședinței episcopesci a celui ales. *Riurile* închipuesc sciința sacră și cele treĭ vîrtuți teologice recerute în Episcop, cu carĭ, ca și cu nescarĭ rîurĭ divine să adape pe ceĭ credincioși; ér *Vulturul* de asupra cetății de o parte represinta sublima demnitate și superioritatea ierarchică a episcopului, ér de altă parte representa sublima demnitate și superioritatea ierarchică a episcopului, ér de altă parte desémnă cualitățile? și teologice recerute în cel ales de episcop.

Drept aceea, când cel ales de episcop cu ocasiunea presentării și profesiunii credinței sale are să trécă peste vulturul numit, prin acésta s. biserică vrea să-l facă atent, că pe cum vulturul cu ușurătate se înalță de la cele pămîntescĭ cătră regiunile mai înalte, așa și episcopul prin aripile sciinței sacre, a vîrtuților și a vieții sfinte are să fie mai pe sus de cât supușii sĕĭ și asemenea unuĭ vultur ridicându-se peste patimele omenescĭ se veghieze cu tresvie, guverneze cu dreptate și apere cu zel apostolic turma sa. (v. Ĭ. Boroș: „Ierarchia bisericéscă“ Gherla, 1894, §. 88). Vulturul sta cu un picior pe murul cetății simbolisând puterea lumésca a episcopului, ér cu celalalt pe turn însemnând puterea spirituală a episcopului.

Desĕmnul cetăţii şi a vulturului de pe covorul espus în Siget l'a pregătit dl Octavian Szmigelski, profesor gimnasial în Ibaşfalău; ér combinarea colorilor (vre-o 22—24 de marce) determinarea dimensiunei covorului şi a tiparului de pe el le-a făcut domnişóra Sofia Mihályi. Tot dînsa cu o diligenţă şi paciinţă de admirat şi cu pricepere artistică a condus ţesutul covorului. Spre scopul acesta s'a construit anume un răsboiu, cu suluri de peste 6 metri lungi, la care aŭ ţĕsut de odată câte 12 muieri. Fiind ţĕsutul figurilor greŭ şi delicat, el a durat cam o jumĕtate de an; dară a fost şi esecutat cu promptitudine, cât i-se pare omului, că pe tapet nu e ţesut, ci e desĕmnat vulturul şi cetatea. Muierile, carî aŭ ţĕsut neînţelegênd desĕmnul descompus în bucăţi, aŭ rĕmas uimite, vĕdênd în urmă, că ce lucru ales aŭ îndeplinit ele.

Covorul acesta domnişóra Sofia Mihályi l'a trimis ca present unchiului sĕŭ Escelenţii Sale Î. P. S. Dn Mitropolit Dr. Victor Mihályi de Apşa din incidentul ducentenarului s. Unirĭ. Cu ocasiunea sĕrbărilor ducentenare covorul a decorat catedrala din Blaş, atîrnând din corul cel mare.

Escelenţa Sa a donat acestor covor bisericii catedrale din Blaş.

Fiind că covorul e lucrat în Maramurĕş, Illustra dómnă baronésă Rosner, născută contésă Forgács, a rugat pe Escelenţa Sa, ca să trimită acest covor pentru esposiţiunea din Siget; care rugare împlinindu-se din noŭ a ajuns vulturul în patria sa original, fiind întimpinat cu onóre şi admiraţiune din partea tuturor, ca cel mai de valóre dintre obiectele espuse, şi ca unul, care ar face onóre orî şi cărei esposiţiuni industriali.

În pavilonul al treilea sînt espuse productele minali din Maramurĕş. O parte considerabilă din acest pavilon o ocupă obiectele espuse de cătră fabrica de sodă „Klotild", societate pe acţii din Bocsko; în sticle micî se arată elementele, carî se folosesc la fabricarea sodei; pe cum şi mai multe aparate folosite spre acest scop.

În mijlocul pavilonului se înalţă în formă de cilindru o frumósă columnă de sare cristalină, de asemenea sînt espuse şi diferite figurî formate din cristalî de sare. Mai de parte se află un numĕr mare bucăţi de minerale, de carî ocură în băi: aurul, ferul, aramă, grafit, quarţ şi alte minerale de mare preţ în comerciŭ şi industrie, pe cum şi diverse obiecte fabricate din acele minerale.

Lângă acest pavilon afară aŭ fost espuse instrumente agricole, trasurî, pluguri, grape şi altele.

După acestea urmézĕ rĕsbóiele de ţĕsut. Între acestea aŭ atras asupra-şi atenţiunea tuturor rĕsboiul gigantic, în care s'a ţĕsut „vulturul". Domnişóra Sofia Mihályi a început ţĕsutul altuĭ covor în acela-şi rĕsboiŭ, la care şi pe timpul esposiţiei ţes şepte române; în mijlocul lor ca mai pricepută e Ana Bârsan; cătră care adresându-se ministrul Hegedüs a zis „frumósă fată", apoi a adaus (tot românesce) „şi eŭ sciŭ românesce, am sciut mai bine, dar am mai uitat". La un rĕsboiŭ vecin ţĕsea Ioana Roman, o fată deştéptă care a ţĕsut la „vultur" şi mai târziŭ fu chemat la stabilimentul de ţĕsut al statului în Késmárk.

Pe lângă esposiţia productelor amintite a fost şi esposiţia de vite frumóse şi binegrijite.

În urmă constat, că esposiţia a succes peste tótă aşteptarea; meritul este în deosebi al acelor, carî aŭ colectat şi aranjat obiectele espuse.

Lucrurile espuse sînt o nóuă probă, că în Maramurĕş se află material brut de ajuns pentru că industria să ia avînt, braţe omenesci apte de lucru încă sînt; deci trebue valorate amîndóuĕ şi materialul brut şi forţele de muncă, şi miseria va fi alungată ér poporul nu va avé motiv de a-şi părăsi pămîntul apĕrat şi susţinut de părinţii sĕi şi între cele mai vitrege împrejurări.

După deschiderea esposiţiei s'a ţinut banchet, la care aŭ participat peste 300 persóne; ér sara a fost soire la comitele suprem br. Rosner Ervin, între cei învitaţi a fost şi Escelenţa Sa Î. P. S. Dn Mitropolit Dr. Victor Mihályi şi secretarul sĕŭ Rds. Dr. Isidor Marcu.

Luni în 26 Aug. Dl ministru Hegedüs a chemat pe fruntaşii maramurĕşeni la o conferinţă, ca să póte afla de la ei, carî ar fi cele practice mijlóce de a ajuta poporul din acele părţi. Pe cum sum informat, i-s'a recomandat dlui Ministru ca pădurile şi păşunatul erarial să se dea în arêndă poporului de a dreptul, ér nu prin mijlocirea capitaliştilor, să procure şi împartă între ţărani pe lângă preţuri moderate: lână, cânepă şi alt material recerut la industria de casă, ér productelor acestei industrii să le deschidă piaţă, cât să se pótă valora după merit. S'a mai zis, că în fie care cerc pretorial din Maramurĕş să dărnéscă statul câte un rĕsboiŭ mai perfecţionat ca model. Dl ministru a promis tot sprijinul posibil. Vom vedé, care va fi acel sprijin.

Noutăţi.

Din Archidiecesă. Cu terminul de 15 Oct. n. se escrie concurs pentru ocuparea parochiei patronate *Roşia-montană*, distr. Roşiei. Emolumentele sînt: Casă cu patru odăi; cămară, culină, celariŭ, staule, patru grădinĭ, porţiune canonică 5°1210 jugh. salar 420 cor. venitele stolare îndatinate. Totalul venitelor după congruă 701·32 cor. Suplicele aŭ să cuprindă biografia suplicantelui şi să arete activitatea de până acum. — Până la 25 crt. sînt de a se ocupa staţiunile cantor-învĕţătoresci din *Filpişul-mic*, (tr. Fărăgăŭ), *Gămbuţ*, (tr. Uióra). *Lopadea-română*, (tr. Aiud). *Hodiş*, (tr. Moriaca), apoi de învĕţător auxiliar în *Rîciul-de-câmpie*, (tr. Pogăcéua). aci salariul e de 500 cor. cuartir şi grădină.

Pentru fondurile archidiecesane. Spect. Dn *Alesandru Pop*, medic archid. a depus 20 cor. ca începutul unuĭ fond pentru ajutorarea studenţilor sĕraci de la şcólele din Blaş. On. *Iuniŭ Br. Micu*, cancelist mitrop. a dăruit 9 cor. fondului Internatului de fetiţe de aci.

Predică. Mâne Sâmbătă în 21 l. c. în ziua s. sĕrbători a nascerii Preacuratei Vergure Maria, va predica M. O. D. *Aron Papiŭ*, notar consistorial, ér Duminecă în 22 l. c. Cl. Dn Dr. *Ioan Sâmpălean*, profesor.

Constituiri. Societatea de lectură a tinerimei gimnasiale de la gimnasiul sup. gr. cat. din loc, s'a ţinut în 17 a l. c. şedinţa constitutivă sub conducerea M. O. D. profesor Alesiŭ Viciŭ. Cu acésta ocasiune s'a ales următorul comitet: Preşedinte: *Quintiliŭ Viciŭ* student cl. VIII-a gimn. Secretar: *Eugeniŭ Sâmpetrean* student cl. VIII-a gimn. Bibliotecar: *Georgiŭ Grecu* student cl. VIII-a gimn. Vice-bibliotecar: *Aurel Dobrescu* student cl. VII-a gimn. Notar: *Alesandru Rusu* student cl. VII-a gimn. Cassar: *Andreiŭ Macaveiŭ* student cl. VII-a gimn. Controlor: *Simeon Dragomir* student cl. VIII-a gimn. Tot atunci s'a ales o comisiune de 6 inşi pentru consemnarea operatelor. Aŭ fost aleşi din cl. VIII-a gimn. *Ioan Cârnaţ*, *Ioan Florian* şi *Ioan Isaic*, ér din cl. VII-a gimn. *Ioan Duma*, *Adrian Oţoiŭ* şi *Iacob Trif*.

Viriliştii din comitatul nostru. În 12 crt. s'a espus spre vedere publică lista viriliştilor pe 1902. Sînt cu totul 190, cel din urmă virilist solvesce contribuţie de 356·76 cor. În contra acestei liste se mai póte apela până la 27 crt. Îndemnăm pe cei nedreptăţiţi să se foloséscă de acest drept. Dintre Români sînt trecuţi următorii: Dr. Victor Mihályi, Petru Paul, Ioan Cirlea, Ioan M. Moldovan, Petru Fizeşan, Publiŭ Rozor, Dr. Alex. Pop, Dr. Aug. Dumitrean, Nicolae Trifan, Mihaiŭ Cirlea, Rubin Patiţa, Iosif Muntean, Ioan Rusan, Gregoriŭ Ordace, Ioachim Totoian, Dr. Laur. Pop, Samoil Crăciun, Iuliŭ Moldovan, Ignaţiŭ Chirilă, Ioan Maior, Ludovic Andreiŭ, Ioan Natea, George Vancea, Dr. Ioan Marciac, George Ivaşcu, Ioan Drăgan, Artimon Blăşan Moise Meteş, Fr. Boţian, Silv. Nestor, Iosif Cirlea, Teof. Faur, Const. Colbazi, Ioan Bitea, Ioan Pop şi Silviŭ Lazar.

De la comitat. Adunarea generală a membrilor comitetului municipal a comitatului nostru, a fost convocată pe ierĭ. Cu acéstă ocasiune s'a publicat rescriptul prea înalt în causa convocării dietei pe 24 Oct. şi se vor lua dispoziţiile pentru nóuĕle alegerî de deputaţi.

Reuniunea femeilor române din Mediaş, şi-a ţinut adunarea generală la 1 Sept. n. despre averea reuniunii s'a presentat următorul raport. 1. Cassa în numerar 3706 cor. 48 fil. 2. În obligaţiuni şi cambii 14395 cor. 4 fil. 3. Starea depunerei la institutul „Albina" 98 cor. 4. Mobiliar în valóre de 210 cor. 5. Acţii „Concordia" 408 cor. 6. Spese restituibile 52 cor., averea a Reuniunei deci: 18869 coróne 52 fil. De la adunarea generală din 2 Septembre 1900 până azi s'a făcut: Încassărî titulo capital 6198 cor. 92 fil., titulo interese 1118 cor. 76 fil., titulo taxă 826 cor. 80 fil. suma: 8144 cor. 48 fil. Erogaţiunî: titulo capital 3924 cor., titulo spese nerestituibile 514 cor. suma 4438 cor. Suma incassărilor şi a erogaţiunilor, adecă mişcarea casseî de la 2 Septembre 1900 până azi face deci coróne 12582·48 fil. Subtragênd din venitul brut totalul ieşirilor, resultă un profit net al anului de coróne 1431·56 fil.

Revistă nóuă. La 5 Oct. v. va apăré la Bucuresci o revistă nóuă sub numirea: *Gurierul literar* şi va sta sub îngrijirea dlui I. Constantinescu-Stans. Revista va ieşi o dată la sĕptĕmână şi va fi de cuprins literar şi artistic. Între colaboratorî numĕră câte-va nume cunoscute. Preţul abonamentului 14 coróne anual. Redacţia şi administraţia Bucuresci, Str. Spătarului Nr. 28.

Mak Kinley, presidentul statelor unite, care a fost împuşcat de un anarchist, a murit la 14 crt. în urma înveninării sângelui, se spune că ultimele luĭ cuvinte aŭ fost: „Fie vola luĭ Dumnezeŭ!"

Necrolog. † *Maria Pădurean,* soţia parochului Ioan Baciŭ din Noşlac, în urma unor grele suferinţe, împărtăşita cu s. sacramente, a încetat din viaţă în 26 August a. c. în vrîstă de 34 anî şi 14 aî fericitei căsătoriî, lăsând în jale pe soţul ei cu 6 fiî.

În veci amintirea ei!

(30) 6—?

Mai ieftin ca orî unde!

— „Hotel-Restaurant Corona" —

Aug. Coltor — Blaş.

oferesce On. Public român **chiliile** sale de óspeţi **modern mobilate,** vinurî **curate** de pe Târnave şi **prima calitate** de **bere** de la **Steinbruch.**

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

La chestia rosariului.

(Fine.)

5. După aceea Părintele George Șuta se întrebă: „Dar nu e destul desvoltat cultul Maicei Preacurate în diecesa nóstră?“

Răspuns. Îmi pare réu, că Părintele George Șuta, carele se ocupă serios cu indigințele spirituale al poporului din Sătmar, nu se ocupă tot odată cu studiul scrierilor sfinților părinți, fie greco-catolici, fie latino-catolici. De aceea părintelui Șuta îi se cuvine cuvîntul sfintei scripturi (testamentul vechiŭ) „quia repulisti scientiam repellam te ne sacerdotio fungaris mihi“.

Sîntul Augustin, carele s'a ocupat mai serios cu indigințele spirituale al poporului de cât părintele George Șuta, zice: „Dacă tóte grăunțele de năsip, carele sînt pe malurile mărilor s'ar întórce în limbi, dacă tóte frunzile de pe copaci și a buruenilor s'ar întórce în limbi, și ar lăuda pe sînta Mama lui Dumnezeŭ, nu o ar lăuda de ajuns și cu îndestulare.“ Părintele George Șuta zice: „că în diecesa lui este destul de desvoltat cultul Maicei Preacurate!!!!! Sîntul Ioan-gură-de-aur (carele este un Părinte al bisericii greco-catolice) ne învață: „Care lucru este mai sînt de cât Maica Domnului? nu se póte găsi nici un lucru mai mare saŭ mai strălucit printre fințele create, fie visibile, fie nevisibile; nici Profeți, nici Apostoli, nici Mucenici, nici Patriarchi, nici Îngeri, nici Troni, nici Domnii, nici Serafimi, nici Cheruvimi. Pentru ce? pentru că Ea tot o dată este slujnica și Mama lui Dumnezeŭ. Ea tot o dată este Fecióră și Mamă.“ Acest loc al sîntului Ioan-gură-de-aur se găsesce la Metafrasta. Dragul meŭ părinte George Șuta, după o asemenea învețătură a sfinților Părinți bisericii, nu înțeleg cum puteți susține, că în diecesa sfinției Vóstre este destul de desvoltat cultul Preasfintei Maicei Domnului. Du pă aserțiunea sfinției tale, părinte George Șuta, biserica creștină în primii secoli avea numai un singur rit, apoi dacă este așa, și strămoșii și străbunicii sfinției Tale, carî aŭ trăit în veacul întâiŭ al creștinismului, și carî aŭ fost creștini, aŭ recitat sîntul Rosariŭ; căci (du pe cum afirma sîntul Beda, preot și părinte al bisericii latine) sîntul Bartolomeŭ Apostol a fost fundatorul Rosariului. Și Monahii greco-catolici din pustietățile Egiptului, pe la veacul al cincilea, recitaŭ sîntul Rosariŭ, și recitând sîntul Rosariŭ, dobîndeaŭ cea mai mare mângâiere și pace sufletéscă. Mă mir, părinte Șuta, cum sfinția Vóstră vă opuneți cultului Rosariului, carele a fost cult primit și practicat de strămoșii și străbunicii sfinției Tale.

6. Părintele George Șuta bănuesce că întroducerea cultului Joiei-verde, și întroducerea cultului s. Antoniŭ de Padua în ritul greco-catolic, ar fi un lucru înjositor.

Răspuns. Biserica catolică-latină în ritul sĕŭ a întrodus cultul și serbarea a mai multor sfinți din rit greco-catolic. Și anume a întrodus în ziua 2 Maiŭ în ritul sĕŭ cultul sîntului Ioan-gură-de-aur, fostul Episcop catolic-grec la Constantinopol. La 14 Iuniŭ a întrodus cultul sîntului Vasile, fostul Archiepiscop greco-catolic la Neocesarea, și fundatorul ordinului călugărilor Vasilieni. La 14 Decembre, după ce biserica catolică-latină a pus în rîndul sfinților pe sîntul Josaphat Kunceviții, fostul Archiepiscop greco-ruteno-catolic, a întrodus cultul sĕŭ în ritul ei. În urmă actualul Papa Leon XIII. a întrodus în ritul latino-catolic cultul sîntului Ioan Damascen, fostul preot greco-catolic și călugăr la loura sîntului Saba, aprópe de Ierusalim. Cu acésta biserica latino-catolică nu se înjosesce, nici nu ruinéză ritul sĕŭ. Încă pentru acésta este și prosperarea spirituală în norodul creștin; pentru că „multiplicatis intercessoribus, tu Deus largiaris abundantiam pietatis tua“; (vide Breviarium latinum, oratio in festivitate omnium Sanctorum).

7. De vom lua în considerare (urméză Părintele George Șuta) și acea împrejurare, că pe la noi rosariile sînt întroduse în acele parochii, pe unde poporenii deja sînt magiarisați, saŭ sînt pe cale de a fi magiarisați, conservarea bisericii române unite ne impune datorința de a nu accelera procesul desnaționalisării poporului nostru.

Răspuns. Până acum cetind articolul în chestia Rosariului nu înțelesesem motivul, carele a împins pe parintele George Șuta a se scula cu condeiul în mână, în contra sîntului Rosariŭ. Lăudatul părinte George Șuta s'a sculat cu condeiul în mână în contra sîntului Rosariŭ de frică „că întroducerea rosariului între greco-catolici să nu pricinuéscă cum-va desnaționalisarea poporului român unit.“ Aici este tótă buba.

Acésta frică este chiar frică copilărésca; căci cultul și recitarea sîntului Rosariŭ este în obiceiŭ de mai multe sute de ani între catolicii Italieni, Francezi, Germani, Ungurî, Spanioli, Austriaci, Olandezi, Belgieni, etc. Și fie care din aceste națiuni, pentru că a recitat Rosariul nu s'a desnaționalisat, ci fiesce care a rĕmas în națiunea ei proprie.

În adevĕr e lucru de mirat, că un preot catolic, cum este părintele George Șuta, pentru o frică copilărésca și fără nici un fundament, să oprésca pe poporul creștin de a lăuda pe Preasfinta Mama lui Dumnezeŭ prin sîntul Rosariŭ, carele în poporul creștin a fost tot de una un isvor de sfințenie, un isvor de bunătăți sufletesci, un puternic mijloc de a întórce pe pĕcătoșii cătră Dumnezeŭ, zic încă că recitarea sîntului Rosariŭ a fost printre creștini un isvor de minuni, pe cum este dovedit în nenumĕrate monumente istorice.

În analele Ordinului Dominican adecă sîntului Dominic de Gusman, am cetit între altele, cum că în orașul Colonia doi preoți latino-catolici aŭ fost réŭ pedepsiți de Dumnezeŭ, pentru că aŭ vrut să se lupte în contra sîntului Rosariŭ. Éca cum s'a petrecut afacerea: Unul dintre acei doi preoți a anunțat poporului, cum că Dumineca va fi predică în contra sîntului Rosariŭ. Sâmbătă preotul a fost sănătos. Dumineca des de diminéță biserica se umpluse de norod creștin ca să audă predicația preotului în contra sîntului Rosariŭ. Norodul creștin aștéptă până la timpul hotărît, și preotul nu vine. În urmă s'a trimis după dînsul, și a fost găsit mort în patul sĕŭ. Așa pedepsesce Dumnezeŭ pe dușmanii sîntului Rosariŭ. Luați samă, părinte Șuta, să nu fiți și sfinția vóstră tot așa pedepsit, pentru că ați îndrăznit de a scrie un articol în contra recitării sîntului Rosariŭ.

Dar lumea fiind necredincióșă s'a gândit, că mórtea preotului, carele a vrut să predice în contra sîntului Rosariŭ ar fi fost o întîmplare, un cas.

Atunci s'a sculat celalalt preot tovarăș al defunctului preot, învitând poporul creștin la biserică, că va predica el Dumineca viitóre în contra sîntului Rosariŭ. În ziua Duminecii éră să adună în biserică o mulțime de norod creștin, ca să audă predica în contra sîntului Rosariŭ. Preotul dușman Rosariului se suie pe amvon, când era să pornéscă cuvîntarea lui în contra sîntului Rosariŭ, rĕmâne țapĕu pe loc, în cât nici nu putu să deschide gura, ca să rostéscă bater un cuvînt. Atunci preotul inimic Rosariului, vĕdĕndu-se pedepsit de Dumnezeŭ se întórse cu tótă inima cătră Preasfînta Mama lui Dumnezeŭ, făgăduind că până la mórte va predica în favórea sîntului Rosariŭ. Pe loc după întórcerea și făgăduéla lui éră i-se deslégă limba, și putu să nareze cătră norodul creștin minunile, ce făcuse Dumnezeŭ asupra dînsului. Părinte George Șuta, te rog pentru binele spiritual, și vremelnic al sfinției tale, ca să nu mai scrii în contra sîntului Rosariŭ, și să-l întroduci chiar în parochia sfinției tale, căci Dumnezeŭ, după spusa țăranului creștin, plătesce tot de una Dumineca, dar câte o dată plătesce și Sâmbăta.

Un preot catolic-latin în Moldova, România.

POVESTEA UNEI CĂRȚI

Bougaud: **Mama sîntului Augustin,** trad. de *Salba*.

Habent sua fata libelli . . .

Își aŭ și cărțile povestea lor, de multe ori interesantă. Ast fel e și povestea cărții, care a apărut acum din tipografia Seminariului, de odată cu numĕrul acesta al *„Unirei“*.

Cetitorii nostri diligenți, adecă aceia carî cetesc fie care numĕr *întreg*, cunosc cuprinsul cărții: *Mama sîntului Augustin,* pentru că începĕud cu nrul 12 din 1900 și până la nrul 32 din 1901, în *„Unirea“* a apărut aprópe necontenit. Aceștî cetitorî *diligenți* vor primi acum cu bucurie scirea, că *Mama sîntului Augustin* a apărut deja și în volum separat, — un fórte frumos volum, datorit îngrijirii dlui *Dr. Elie Dăianu*, profesor de teologie, de la care se și póte procura pentru *2 coróne* și porto.

Toți celalalți buni cetitorî, carî aŭ obiceiul de a nu ceti articolii cu „continuări,“ se vor grăbi a-și procura cartea acésta pentru a avé de odată la îndemână o lectură atât de frumósă, pe cât de instructivă și înălțătóre.

Toți împreună vor ceti pe lângă aceea cu interes și *povestea acestei* cărți, pe care o împărțim în dóuĕ.

I.

Din frumosul volum reproducem aci cuvîntul de închiere al editorului, care ne esplică cine e *Salba* şi cum s'a făcut traducerea. Étă acest cuvînt:

EPILOG . . .

Pentru cei ce vor fi cetit cu interes şi folos cartea acésta, mai adaug şi eŭ, editorul, un cuvînt de deslușire şi încheiere.

Traducerea acestei cărți am făcut'o noi, teologii români, elevi ai seminariului central din Budapesta, în anul 1892. „Salba" ce ne am ales drept pseudonim, este o amintire despre societatea *„Salba literară"* a antecesorilor nostri din seminariul *„S. Barbara"* din Viena, cari traduseră şi publicară la timpul sĕŭ *„Fabiola"* de cardinalul Visseman şi *„Catechismul"* lui Deharbe (vol. I.) Activitatea antecesorilor nostri din Viena şi esemplul ce ni-l dedeaŭ colegii maghiari din Budapesta, cari an de an publicaŭ câte un volum pretios, ne-aŭ îndemnat şi pe noi, ca pe lângă studiile obicinuite să lucrăm ceva literar; şi ne-am hotărît să traducem cartea acésta a escelentului scriitor frances. Am lucrat cu totii, unii mai mult, alții mai puțin, unii traducênd, alții purisând traducerea, corésă şi uniformată în stil de condeiul unuia dintre noi. . . .

În 6 luni traducerea a fost gata, şi era să se publice imediat din partea „Reuniunei femeilor române" din Blaș. Planul cu reuniunea însemna'a reușit; ĕră noi traducĕtorii, cum nu aveam societate recunoscută şi tótă lucrarea, ori cât de laudabilă, era sevîrşită în secret, trebuia să ne ferim de a păși pe față ca editori.

În Iunie 1892, eŭ cu câți va colegi absolvând studiile, am părăsit seminariul. Manuscriptul a rĕmas în posesiunea colegilor mai tineri, cari în 1893 aŭ încercat de noŭ să-l publice în editura d-lui A. Todoran, tipograf. în Gheria. În scopul acesta s'a fost lansat ca de obiceiŭ şi o *„Invitare de prenumerațiune"*; — credeam, că acuşi lucrarea nóstră va eşi la lumină. Pentru a-i face propagandă, eŭ am fost publicat chiar şi o foiță în *Tribuna*. Dar şi planul acesta, nu sciŭ din ce causă, a rĕmas plan. Póte că cóla de prenumerațiune nu a adus destuĭ prenumeranți şi editorul nu voia să mai rischeze.

În fine la 1894 colegii de seminar, conlucrători la traducere, mi-aŭ oferit mie editarea cărții, cea ce am şi primit, pe basa condițiunilor cuprinse într'o convențiune, ce las să urmeze cu unele note în parantese.

Convențiune.

Încheiată între Paul Bocca (acum preot în Benefalău, Selagiŭ), Ariton M. Popa (preot în Buciums-Şasa), Emiliŭ Pop (preot în Feneş l. Cluş), Ioan Prădan (fost profes. preparandial în Gherla, † 1901) Iosif Siegescu (profes. gimn. în Budapesta) şi Nicolaŭ Zugrav (preot în Uricani, diec. Lugoşului) teologi în semin. centr. budapestan de o parte şi între O. D. Elie Dăianu teol. abs. şi candidat de prof. pe cum urmézĕ:

Sus numiții teologi predaŭ D. Elie Dăianu opul »Monica« de E. Bougaud manuscris în traducere românéscă, sub următórele condițiuni:

1. D. Dăianu să se îngrijéscă de edarea acestuĭ op.

2. În fruntea opului să figureze ca traducĕtor pseudonimul »Salba«, ear ca editor D. E. Dăianu.

3. După ce va apăré opul, fie-care membru a pseudonimului »Salba«. (Cei de mai sus cu Dl E. Dăianu şi următorii: Gavrilă Murĕşan († 3 Iunie 1896, prof. de prep. O.-Mare), Valentin Diță, (prof. gimn. în Beiuş, † 17 Dec. 1893), Ioan Hossu (preot în Curtiniș diec. Gherlei), Ioan Iepure (prof. gimn. în Beiuş), Ioan Melian (actuar consist. în Gherla), Valeriŭ Suciŭ (prof. gimn. în Blaş), Corneliu Teaha (adm. propopesc în Lighet, diec. Lugoşului), să capete câte 3 esemplare; ér biblioteca teol. români 2 esemplare şi din venitul curat 50 fl. v. a. adecă cinci zĕci fl. v. a.

4. Tóte spesele împreunate cu edarea să le supórte D. Elie Dăianu.

5. Din venitul curat Dl editor pe lângă suma de mai sus de 50 fl. v. a. se obligă în consciință a da o parte spre vre un scop filantropic, care i-se va părĕ dinsuluĭ mai bun.

6. Dl editor se obligă mai departe, că va eda opul cât mai curênd, şi la cas, când după timp mai îndelungat de 5 ani, adecă cinci ani nu i-ar succede, atunci aflându-se din partea ori cărui consorțist un mod óre care, prin care s'ar puté efeptui edarea din partea aceluia: atunci Dl E. Dăianu să fie gata a preda manuscrisul acelui respectiv, pe lângă reboni-ficarea speselor avute cu purisarea etc.

Domnul Elie Dăianu dechiĕră, că primesce aceste condițiuni şi le va împlini.

Cetindu-se din partea nóstră, o primim de a nóstră, şi spre mai marea asigurare o întărim cu propriile nóstre subscrieri.

Budapesta, la 10 Iuniu 1894.

Elie Dăianu.	**Ioan Prădan.**
Paul Bocca.	**Iosif Siegescu.**
Ariton M. Popa.	**Nicolaŭ Zugrav.**
Emiliu Pop.	

* * *

Har Domnului, că ori cât de târziŭ, am putut împlini angajamentul luat de a publica acésta traducere, a cărei apreciere nu mi se potrivesce să o fac eŭ. Ori cum ar aprecia-o cine va, eŭ am mângăierea de a fi putut scóte la lumină rodul ostenelelor nóstre, ale unor tineri teologi — cari entusiasmați de esemplul antecesorilor, de şi lipsiți de libertatea acțiunei în Seminar, am încercat să ne arĕtăm vrednici urmaşi, consacrând şi puținul timp liber ce ne rĕmânea, unor ocupații serióse, spre folosul de obște.

Rog pe toți cei ce ne apróbă, să ne sprijinéscă, şi cu deosebire rog pe iubiții mei foşti colegi de muncă, ca să nu-mi denege o mână de ajutor la desfacerea acestei cărți, al cărei venit curat voiŭ să-i daŭ jumĕtate spre vre un scop național-bisericesc...., pe care îl voiŭ determina mai târziŭ.

Blaş, 15 Septembre n. 1901.

Dr. Elie Dăianu,
profesor.

Istoria — şi dl Popovici.

Dlui Dr. George Popovici îi place să paradeze în opul sĕŭ „Uniunea Românilor etc." cu frasa *„a afirma fără a dovedi în istorie însémnă nimic."* Dar dacă cetim cu atențiune acel opşor, aflăm că multe din cele cuprinse în el se basézĕ numai pe spuse şi afirmațiuni nedovedite. Aşa ca să mĕ mărginesc acum la capitolul I. intitulat „Privire fugitivă asupra bisericii ortodoxe până la încercările de uniune a le reformaților" cele acolo cuprinse Dl Popovici le mistifică saŭ cu intențiune rea, pentru a seduce pe cetitori să crédă că biserica gr.-ort. în sensul de azi adecă neunită, esista de la începutul crestinității, saŭ din nesciință.

Despre încrestinarea românilor ceva cert istoria nu ne spune. „Quo tempore christianam religionem in Dacia Valachi primum amplexi sunt, perplexa est quaestio" zice însuşi citatul Dlui Popovici. Tot ce se zice în obiectul acesta sînt mai mult conjecturi şi opiniuni de ale scriitorilor. Cu atât mai puțin este dovedit, că „Românii *vor fi avut* preoțimea lor cu organisația bisericii *gr. orientale*".

Datele la cari se provócă Dl Popovici chiar nimic nu amintesc despre biserica *gr. orientală*, ci despre biserica grecéscă saŭ răsăriténă, ceea ce nu e tot una. Mănăstirea lui Ahtum a fost mănăstire grecéscă saŭ răsăriténă, asemenea şi cea din Valea Vespremului, nici de cum însĕ n'aŭ fost greco-orientali în sensul de azi ci greco-catolice. Căci desbinarea între apus şi răsărit datézĕ numai de la 1054. Apoi este constatat că în Ungaria şi Ardél greco-orientalii saŭ schisma şi-a ridicat capul numai după pustiirea țării prin tătari, când aŭ început mai tare a năpădi şi a impopola ținuturile pustiite popóre din țările vecine înfectate de schismă (Cf. Katholikus szemle an. 1897 „Magyarországi gör. katholikusok a mohácsi vész előtt) că regele Emeric s'a adresat către Papa a organisa episcopie pentru toți cei de ritul grecesc (nu pentru greco-orientali) din Ungaria dovedesce, că aceia aŭ fost crestini răsăriteni neinfectați de schismă. Alt cum se póte crede, că papii acela cari după Dl Popovici aŭ persecutat pe neuniți, în cât la anul 1234 recércă pe Bela al IV. să nimicéscă scaunul episcopesc ort. din Cumania, tot acei papi, numai cu 30 ani mai înainte adecă la 1204 dispun, să îngrijéscă pentru înființarea episcopiilor orientale. Lucrul mai pe larg a fost aşa, că în anul 1204 regele ung. Emeric se plânge la Roma cum că unele biserici de ale călugărilor greco-catolici, parte din negrija episcopilor diecesani, parte din vina credincioşilor se pustiesc, din care causă rógă pe Papa, să înființeze o episcopie greco-catolică independentă, care să fie subordinată directe scaunului din Roma, saŭ se pună peste mănăstiri abați şi preposiți de rit latin cari se restauréze disciplina şi se susțină bisericele în rînd bun. Papa a însărcinat pe episcopul din Orade şi pe abatele din Piliș să cerceteze nu s'ar puté restaura disciplina din acele mănăstiri tot prin călugări grecesci şi că óre cu învoirea episcopilor diecesani putea-s'ar înființa episcopie greco-catolică? (Cod. Diplom. II. 429).

Alt cum că pe acel timp papii îşi mai eserceaŭ drepturile în răsărit se vede şi de acolo, că tot în anul 1204 pe archiepiscopul bulgar Vasile din Trnovo papa îl denumesce primate al Bulgariei (Jericek Ist. bulg. p. 374. c. XXV:)

Episcopul Macarie a Galațului (1469) cumcă aŭ fost unit şi *„omnibus illis, qui secundum ritum grecorum vivunt et suae jurisdictionis existunt, omnia predicaverit, dixerit ac decreverit, quae tenet, aprobat et observat sancta romana ecclesia, juxta decretum concilii oecumenici florentini dudum celebratae"* este dovedit de ajuns prin bulla Papei Paul al II-lea dată în anul 1466 Jd. Martie, către archiepiscopul de Strigoniŭ şi Calocea. (cf. „Unirea din 1897 Nr. 35 uu).

Mănăstirile de mai târziŭ, despre cari se face amintire, aŭ fost gr. orientali, dar n'aŭ fost românesci, ci sîrbesci Dl Popovici însĕ póte pentru a submina biserica ortodoxă română străbună, légă pe români de códa slavilor şi face causă comună cu biserica lor, alt cum ce înțeles are că în tractul sĕŭ ce se ocupă cu religiunea românilor, vîră şi pe sîrbi?

Ca dovadă însĕ că biserica străbună a tuturor e biserica cea una, sântă, catolică şi apostolică a cărei cap vĕdut e Papa de la Roma, servesce şi împregiurarea, că ceI ce în 1054 aŭ rupt legătura cu acésta biserică, în mai multe rînduri şi-aŭ cunoscut greşala şi aŭ fost aplecați a prenoi legătura de uniune, pe când biserica catolică nici când nu s'a plecat răsăritului desbinat şi nu a cerut să fie primită în sînul luĭ.

Când gândesc cum răsăritul fără causă, din poftă de domnie, a rupt unitatea în biserica Dlui Christos, şi cum după aceea orientul, că şi lipsit de cap, tot mai mult s'a cufundat în netrebniciI până ce l-a copleşit povoiul semiluneI, tot de una îmi aduc aminte de cuvintele profetului Ezechil *„şi iacă în uşa bisericii Domnului, între portic şi altar, ca şi 25 bărbați întorşi cu spatele către biserica Domnului şi cu fețele la resărit şi se închinaŭ spre resăritul sórelui . . . umplênd pământul de fărădelegile lor s'aŭ întors, spre a mĕ irita. Pentru aceea şi eŭ voi lucra cu furie; ochiul meŭ nu va cruța nimic, nici mĕ voi îndura. şi când vor striga auduluĭ meŭ cu glas mare, nu-i voi asculta."* (Cap. VIII. 16—18.

Comloşul-mare la 9 Septembre 1901.

Dr. Laurean Luca.

Bibliografie.

A apărut:

Ioan Băila: **Pe sub arini**. Sibiiu 1901. 64 pag. prețul 1 cor. O broșură de tótă frumseța în ce privesce partea technică, dar slăbuță în cuprins, concepțiune, metru, vers. ș. a.

Din Istoria Românilor. Episcopul Ioan-Inocențiŭ Klein, de Dr. Augustin Bunea, Blaș 1900. Opul acesta nu este o carte numaĭ de istorie bisericéscă, ci o istorie completă a vieții politice, religióse, culturale și sociale a Românilor de pe timpul episcopului Klein, și pentru aceea se recomandă nu numaĭ celor ce se interesézĕ de istoria bisericéscă, ci tuturor, carĭ voesc să cunóscă trecutul întreg al Românilor. Credem însĕ că maĭ vêrtos din nicĭ o bilioteca parochială nu ar trĕbui să lipséscă.

Ĭ. F. Negruțiŭ — P. Ungurean: **Esercițiĭ pentru învĕțarea limbeĭ magiare**, ed. V. îndreptată. Blaș 1900, prețul 50 fil.

Posta „Unirii".

P. D. în *S.* Obiectul de care întrebați nu-l avem.

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

La espositiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și de metal a luĭ

(34) 43—52

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabric

se recomándă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea din noŭ a clopotelor stricate, maĭ de parte spre facerea de clopote întregĭ armonióse, pe lângă garanție pe maĭ mulți anĭ, provĕdute cu adjustărĭ de fer bătut, construite spre a le întórce cu ușurință în orĭ ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o lătură, prin ceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recománd

clopotele patentate găurite

de mine inventate și maĭ de multe orĭ premiate, carĭ sînt provĕdute în partea superiórĕ — ca violina — cu găurĭ după figura *S* și pentru aceea aŭ un ton maĭ intensiv, maĭ adînc, maĭ limpede, maĭ plăcut și cu vibrarea maĭ voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, **așa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 408 kg. făcut după sistemul vechiŭ.** Maĭ departe se recomándă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătătoŕ**, — spre **preadjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut** — ca și spre turnarea de **tóce de metal.** Clopote în greutate de 300 kg. și maĭ jos se află tot de una în magaziu.

Preț-curanturĭ ilustrate se trimit la cerere grătuit și franco.

MERSUL TRENURILOR pe liniile orientale ale căĭ ferate de stat r. u. valabil din 1 Maiŭ 1901

Budapesta—Predeal

Tren de persón.	Tren de persón.	Tren accelerat.			Tren de persón.	Tren accelerat.	Tren de persón.
10—	8.50	2.10	pl.	Viena . . . . . sos.	1.50	1.50	6.20
8.30	5.45	9.15		**Budapesta** . .	7.10	7.50	6.20
11.31	9.02	11.12		Szolnok	3.22	5.32	3.25
1.33	11.33	12.47		P. Ladány . .	12.54	3.56	1.12
3.42	1.48	2.11	sos.	Oradea-mare . pl.	11.04	2.38	11.36
3.58	2.06	2.18	pl.	Mező-Telegd . sos.	10.44	2.31	11.17
4.38	3.03	2.50		Rév	10.07	2.01	10.42
5.20	3.45	3.26		Bratca	9.32	1.34	10.08
5.43	4.06			Ciucia	9.11		9.50
6.31	4.52	4.16		B.-Huiedin . .	8.37	12.52	9.19
7.16	5.32	4.52		Gârbĕŭ	7.54	12.20	8.37
8.06	6.24			Cluș . . . . . pl.	6.54		7.37
8.33	6.59	5.55	sos.	sos.	6.13	11.01	7.—
8.50	8.30	6.11	pl.	Apahida	5.24	10.46	6.45
9.07	8.59	6.27		Ghiriș	5.02		6.27
10.14	10.29	7.26		Cucerdea . . . pl.	3.40	9.23	5.12
10.44	11.16	7.50	sos.	sos.	3.11	8.54	4.43
10.56	11.31	7.52	pl.	Uióra	3.04	8.49	4.33
11.03	11.40			Vințul de sus .	2.58		4.27
11.12	11.50			Aiud	2.51		4.20
11.34	12.20	8.16		Teiuș . . . . . pl.	2.29	8.23	3.59
11.52	12.46	8.32	sos.	sos.	2.07	8.06	3.38
12.24	1.43	8.37	pl.	Crăciunel . . .	1.42	8.00	3.02
12.58	2.17			Blaș-Kükülłszög . .	1.09		2.36
1.02	2.26	9.04		Micăsasa . . .	12.56	7.34	2.16
1.45	3.14	9.31		Copșa-mică . . pl.	12.11	7.08	1.44
2.01	3.33	9.43	sos.	sos.	11.50	6.56	1.25
2.15	3.48	9.47	pl.	Mediaș	11.14	6.50	1.06
2.39	4.08	10.01		Elisabetopol .	10.55	6.37	12.49
3.04	4.45	10.25		Sighișóra . . . pl.	10.24	6.16	12.18
3.40	5.27	10.53	sos.	sos.	9.45	5.49	11.40
3.47	5.48	11.—	pl.	Hașfalĕŭ . . .	9.35	5.42	11.33
4.03	6.08	11.14		Homorod . . .	9.12	5.28	11.16
5.35	7.52	12.26		Ágostonfalva .	7.46	4.23	10.03
6.13	8.32	12.58		Apața	7.03	3.50	9.22
6.43	9.09	1.16		Feldióra . . .	6.38	3.35	8.57
7.16	9.40	1.35		Brașov . . . . pl.	5.58	3.15	8.27
8.—	10.25	2.09	sos.	sos.	5.08	2.45	7.48
3.55		2.19	pl.	Timiș		2.18	5.—
4.40		3.01		**Predeal** . . .		1.42	4.24
5.10		3.31		Bucuresci . . . pl.		1.12	3.32
11.55		9.10	sos.			9.15	7.50

Copșa-mică—Sibiiŭ—Avrig—Făgăraș

Tren de persón.	Tren de persón	Tren de persón	Tren mixt.		Tren de persón.	Tren mixt	Tren de persón.		Tren de persón.
2.21	4.43	11 30	7.10	pl. Copșa mică . sos.	6.25	9.32	3.25		12.35
3.50	6.36	12 58	8.50	Ocna	5 07	8 15	1.56		11.01
4.12	7.04	1.20	9.15	sos. Sibiiu . . . . pl.	4.40	7.41	1.21		10.30
tr. m.		tr. m.		pl. sos.					tr. m.
4.33	Numai Marța și Vinerea comunică.	2.—				7.33	Circ. Marța și Vinerea		8.57
5.23		2.54		Tălmaciu-m. .		6.45			8.04
6.15		3.59		Avrig		6 01			7.15
9.34		6.35		sos. Făgăraș . . . pl.		3.32			4.25

Mureș-Ludoș—Bistrița.

4.—	9.06	4 25		Mureș-Ludoș		6.49	7.30	
5.01	10.29	5.39		Zau		5.52	6.35	
6.57	12.48	7.19		Țagu-Budatelic		4.10	4.54	9.44
7.55	1.55			St. Mihaiu de câmpie .			3.44	8.46
8.47	3.02	Numaĭ Marța comun		Lechința		Circ.	2.48	7.43
9.24	3.52			S.-Măghiăruș		Marți și Vinerĭ	2.02	6.52
10.14	4.55			Bistrița			1.16	5.55
Numaĭ Lunia și Joia comună.							Circul. Lunia și Joia.	

Cucerdea — Oșorheiŭ — Regh.-săsésc.

3 16	8.10	9.—	2.06	pl. Cucerdea . . sos.		7.39	2.38	8.30	12.31
3.57	8.51	9.47	2.52	Ludoș . . .		6.59	1.55	7.37	11.43
4.44	9.40	10.30	3.56	Cipău		6.24	1.19	6.51	10.39
5.34	10.30	11.22	4.59	sos. pl. Oșorheiŭ . . pl.		5.30	12.25	5.43	9.30
5.46	10.42		5.15	sos.			9.	5.04	9.15
7.14	12.16		6.44	sos. Regh.-săs . pl.			7.39	3.30	7.54

Ghiriș — Turda

7.33	10.50	5.40	10.23	6.05	**Ghiriș — Turda**	7.—	5.05	10.15	3 20	9.12
7.55	11.12	6.02	10.45	6.27		6.40	4.45	9.55	3.00	8.52

Alba-Iulie—Zlatna.

4.37	9.40	4.36		**Alba-Iulia—Zlatna.**		7.23	11.03	6.14
7.33	12.32	7.47				4.55	8.20	3.43

Blaș — Kükülłőszög — Sóvárad.

3.25	2.48		Kükülłőszög-Blaș . . .		8.48		6.50
4.02	3.30		Sân.-Miclăuș		8.13		6.15
4.30	4.15		Cetate-de-Baltă		7.41		5.38
5.18	5.21		D.-Sân.-Mărtin		7.05		5.—
8.24	8.59		Sóvárad		4.05		1.53

Notă: Órele însemnate în stânga stațiunilor sînt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în drépta de jos în sus. — Numerii încuadrați cu linĭ maĭ negre însemnézĕ órele de nópte.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul XI. Blaş 28 Septembre 1901. Numĕrul 39.

E. S. EPISCOPUL PAVEL.

Opiniunea publică din Provincia nóstră mitropolitană a fost surprinsă mai zilele trecute, cu o veste, carea, deşi n'a aflat creḑĕmînt nicĭ măcar la ceĭ ce mai întâiŭ aŭ pus'o în circulaţie pe cale ziaristică, a produs totuşĭ pretutindenea nu puţină sensaţie. Vestea era, că s'ar fi pus la cale denumirea Illustrităţiĭ Sale Domnuluĭ *Dr. Augustin Lauran* de episcop coadjutor, şi încă cu dreptul de succesiune, al Escelenţeĭ Sale *Episcopuluĭ Pavel* de Oradea-mare. „Unirea“ încă s'a făcut ecoul acesteĭ veştĭ, întru cât se tracta, fie şi numaĭ sub formă de sensaţie, de o cestiune de fórte mare importanţă pentru Biserica nóstră.

Acuma însĕ, pe basa informaţiunilor, ce ni le-am câştigat de la loc competent şi absolut sigur, sîntem în plăcuta posiţie *de a da cea mai desĕvêrşită desminţire acesteĭ faime,* şi de a declara cu tótă positivitatea, că ea este lipsită de orĭ ce fundament, şi că n'a putut fi născocită fără numaĭ de o fantasie înfierbântată, spre a ne reţinea de la o altă cualificare mult maĭ potrivită.

Prin acéstă desminţire categorică şi absolută, am puté închide, fără de nicĭ un alt cuvînt, penibilul incident, carele negreşit, că va fi amărît pentru un moment inima bunuluĭ Archiereŭ de la Orade, după cum ne pusese în uĭmire şi pe noĭ. Cu tóte aceste, spre a împrăştia orĭ ce umbră de nedumerire, şi spre a pune capat şi uneĭ *legende,* ce s'a adus în legătură cu vestea din cestiune, vom adauga si următórele reflecsiunĭ fugitive.

În Biserica nóstră denumirea de episcop coadjutor, şi încă cu dreptul de succesiune, adecă cu dreptul de a urma *ipso facto* în scaunul archieresc după încetarea din viaţă saŭ după retragererea Titularuluĭ ordinar al aceluia, ar fi un lucru noŭ, neobicinuit şi cu totul necunoscut în deosebĭ în istoria de dóuĕ sute de anĭ de la S. Unire. Prin urmare orĭ cine s'ar presta, în împrejurărĭ normale ale Bisericiĭ nóstre, la întroducerea unuĭ asemenea lucru la noĭ, cu dreptul ar fi taxat de inovator, de om străin de firea şi de spiritul aşeḑămintelor nóstre străbune.

Eĭ bine! E. Sa *Episcopul Pavel* nu este şi nu va fi omul, carele şĭ-ar şti da numele la una ca şi acésta. Da, El, carele, în anumite momente de grea încercare pentru Biserica nóstră, s'a arătat dispus şi hotărît în mod nestrămutat maĭ vîrtos a se coborî chiar şi din Scaunul sĕŭ Archieresc, de cât a a se îndupleca la aceea, ca în persóna sa să se dea ocasiune a se face abatere de la dreptul şi tradiţia perpetuă a aşeḑămintelor nóstre bisericescĭ: El, *Episcopul Pavel,* a bună samă, că nu va permite nicĭ o dată, ca numele sĕŭ să trécă în istoria Bisericiĭ nóstre, şi încă fără de motive estrem de grave, ca întroducĕtor de instituţiunĭ şi obiceiurĭ străine de noĭ, în materie de o aşa de mare importanţă pentru Biserica nóstră.

Pe lângă acestea, chiar şi acolo, unde sînt în us denumirile de coadjutorĭ episcopescĭ, acelea nu se pot întimpla, de cât din cause fórte grave, şi numaĭ cu consîmţĕmîntul respectivilor episcopĭ ordinarĭ. Acéstă din urmă condiţiune a sciut-o şi acela, ce mai întâiŭ a lăţit vestea de sub întrebare în ziarele nóstre, de acéea nicĭ s'a lăsat să nu adaugă tot o dată, că E. Sa *Episcopul Pavel* şĭ-ar fi dat învoirea la închipuita denumire, şi respective, că ar fi fost câştigat spre acésta din partea d-luĭ Lauran.

Modul lămurit al desminţireĭ de faţă ce o dăm însĕ, esclude cu desĕvêrşire presupusul fapt despre învoirea Escelenţeĭ Sale la aşa ceva; ér consideraţiunea făcută maĭ sus esclude până şi posibilitatea de a da, în condiţiunile absolut normale, în carĭ se află diecesa de Oradea-mare, un asemenea consîmţĕmînt.

Pe de altă parte în interesul adevĕruluĭ, al numeluĭ şi al posiţiuneĭ, ce o ocupă d. Lauran în Biserica nóstră, cu nu maĭ puţină îndestulire observăm. tot pe basa informaţiunilor positive, ce le avem, că nicĭ dînsul, nicĭ direct nicĭ indirect, nicĭ de aprópe, nicĭ de departe, n'a solicitat învoirea Episcopuluĭ sĕŭ spre un atare lucru. Însuşirile şi virtuţile creştinescĭ ale acestuĭ distins Prelat, nóuĕ ne sînt cu mult maĭ bine cunoscute, de cât ca să putem presupune în el o natură aşa de sîlnică, ca pe orĭ ce cale şi prin orĭ-ce mijlóce să voéscă şi să umble a ajunge la strălucirile mitreĭ episcopescĭ.

Laudă Domnuluĭ apoĭ, dar sîntem departe chiar şi de gândul de a se sîmţi necesitatea de coadjutor la Scaunul nostru episcopesc de Oradea-mare. Pentru-că Escelenţa Sa *Episcopul Pavel,* pe lângă tótă sarcina venerabilă a acelor 74 de anĭ, ce-ĭ apasă umerĭĭ, în orĭ ce privinţă este în tótă puterea şi vigórea de a-şĭ păstori alésa sa turmă cuvîntătóre

Pe cum vestea lăţită cu atâta uşurinţă despre ceea ce aŭ maĭ numit-o „moştenirea Episcopuluĭ Pavel“, s'a luat din vênt, tot aşişderea din vênt s'a luat, pe aier se baséză, şi tot numaĭ din închipuire nu maĭ puţin înfierbîntată s'a putut născoci şi *legenda,* prin carea unĭĭ ómenĭ, scurţĭ la vedere, şi încă şi maĭ strîmţĭ la inimă şi necunoscătorĭ de firea uneĭ ocârmuirĭ diecesane, se încércă, de ar fi cu putinţă, să arunce umbre peste modul de ocârmuire al acestuĭ Venerabil Archiereŭ, — afirmând cu cutezare, că „adevĕrata cârmă a dieceseĭ este şi acuma aşa zicênd în mâna luĭ Lauran“.

Nu este intenţiunea nóstră, ca să dăm o privire, şi încă critică, peste episcopatul Escelenţeĭ Sale. Faptele grăesc în auḑul tuturora cu o tărie mult mai mare de cum ar putea fi cea a glasuluĭ nostru. şi strălucirea acestor fapte, pe lângă tótă modestia şi creştinésca umilinţă, prin care autorul lor deprins este a o ascunde de la vederea de obşte, — întocmaĭ ca şi lumina zileĭ se impune ochilor limpeḑĭ, obicĭnuiţĭ a căuta maĭ departe şi a nu se învîrti numaĭ într'un orisont ângust şi de regulă străbătut de patimile interesate în fel şi fel de chip.

Fie care Episcop, după dispoşiţiile dreptuluĭ canonic, trĕbue să-şĭ aibă Vicar general, carele să-ĭ stea într'ajutor maĭ de aprópe la ocârmuirea dieceseĭ, şi carele spre acésta şi este învestit cu puterĭ aşa de marĭ, în cât de la judecata luĭ nu se admite recurs la judecata Episcopuluĭ. De aci însĕ nu urmézĕ şi nu se póte deduce, că cârma dieceseĭ, orĭ cât de întinsă ar fi activitatea Vicaruluĭ, ar sta în mâna dînsuluĭ, ér nu în mâna Episcopuluĭ. Pentru ce să fie lucrurile acestea altcum la Orade? — Noĭ admitem că E. S. *Episcopul Pavel,* nefiind din numĕrul bărbaţilor marĭ în lucrurĭ micĭ, dar maĭ cu samă avênd a absenta maĭ adeseorĭ de la reşedinţa Scaunuluĭ sĕŭ, se sîmte uşurat fórte, putênd încredinţa activităţiĭ inteligente şi neobosite a illustruluĭ sĕŭ Vicar, resolvarea causelor legate de şablonul nestrămutateĭ oficiosităţĭ, pe cum şi a acelora, a căror importanţă dispare maĭ mult orĭ maĭ puţin cu momentul resolvăreĭ lor. Ba să concedem şi aceea, că nicĭ în diecesa de Oradea-mare nu vor lipsi, cum nu

lipsesc nicĭ în alte părţi, de ceĭ ce, chiar în lucrurĭ de importanţă trecătóre î-şĭ află preteste de a murmura. îndată ce nu-şĭ véd împlinite tóte dorinţele lor. Dar de asupra tuturor acestora un lucru stă, şi este, că nu se află nicĭ o causă mai însémnată, nicĭ o cestiune de importanţă mai mare, nicĭ o afacere de interes vital pentru diecesă şi în general pentru Biserica nóstră, în care *Episcopul Pavel* să nu aibă sîngur şi la rîndul séu consţiinţa greleĭ sale responsabilităţĭ în mijlocul dificultăţilor de tot felul, cu carĭ aŭ de a se lupta Archiereiĭ nostri din zilele de acuma. Şi mai stă şi aceea, că dacă *Episcopul Pavel* ar fi preferit a se lăsa absorbit de mulţimea tuturor afacerilor mărunte, în loc de a alerga în drépta şi în stînga spre a ţiné ochiul pururea privighetor peste întinsa economie din domeniul episcopesc, dacă nu şĭ-ar fi impus jertfire de sine şi nu şĭ-ar fi dat ostenélă în tóte direcţiunile pentru binele de obşte. — atuncĭ archivul episcopieĭ póte, că ar fi rĕmas îmbogăţit cu mai multe scrisorĭ iscălite de dînsul, dar de sigur, că diecesa nu s'ar fi îmbogăţit cu tóte acele creaţiunĭ şi aşedĕminte culturale şi de binefacere, cu carĭ ea se mândresce acuma, şi cu carĭ fără de încetare se va mândri şi în viitor. Ne tot plângem, şi cu drept cuvînt, că sîntem sĕracĭ în instituţiunĭ sacre şi culturale, şi apoĭ totuşi atuncĭ, când un Archiereŭ se străduesce, fără de nicĭ o cruţare de sine, să contribuéscă la îmbogăţirea şi înaintărea nóstră, noĭ să avem trista privelişte a unor ómenĭ din sînul nostru, carĭ în loc de a fi cu recunoscinţă faţă de el, se daŭ la scornirea uneĭ nevrednice legende!

Noĭ însĕ în faţa marilor sale opere, în faţa tuturor zîlnicelor sforţărĭ, ce şi le dă pentru apărarea drepturilor Bisericeĭ nóstre şi pentru promovarea instituţiunilor eĭ, nu unor asemenea legende dăm ascultare, şi nu la lipsa de coadjutor ne gândim, ci smerit glasul nostru spre Domnul ni-l îndreptăm, cerênd, mai vîrtos acuma în préjma Iubileuluĭ de cincĭdecĭ de anĭ de preoţie a Alesuluĭ sĕŭ, ca pe El, pe *Episcopul Pavel,* să-l trăéscă întru lungime de anĭ fericiţĭ, spre binele Bisericiĭ greco-catolice române, spre binele neamuluĭ românesc!

Partidul naţional în faţa nóuelor alegerĭ. — În congregaţia comitatuluĭ Caraş-Severin ţinută la 20 crt. în Lugoş, fiind vorbă de publicarea rescriptuluĭ regesc. prin care se convócă nóua sesiune parlamentară. membrul George Dobrin a ţinut să peciseze ţinuta partiduluĭ naţional român în faţa nóuelor alegerĭ. Dsa a accentat ilegalitatea ce s'a făcut partiduluĭ naţional român. care singur a fost adus în posiţia. de a nu se putea representa în camera deputaţilor. de şi după importanţa sa culturală şi numerică, poporul român e al doilea în acésta ţară. De aceea declară atât în numele sĕŭ. cât şi a membrilor românĭ din congregaţie. că:

„Partidul naţional român se vede decĭ constrîns să observe pasivitatea şi faţă de aceste alegerĭ, declarând tot odată. că poporul român dacă şi e eschis din cadrele constituţiuneĭ nu va renunţa nicĭ odată la drepturile neperitóre ale individualităţiĭ sale naţionale şi nicĭ nu va părăsi din partea sa basa legală. ci va resista cu tenacitate până la inevitabilul bancrot politic al acestuĭ regim nefiresc, care mai de vreme saŭ mai târziŭ, dar la tot casul trebue să urmeze.“

„În consecinţă decĭ ne vedem nevoiţĭ a ne abţine şi de la lucrările pregătitóre pentru aceste alegerĭ dietale.“

Membrul Cor. Bredicean a luat apoĭ cuvîntul spre a motiva declaraţia dluĭ Dobrin. Ne mai vorbind nimenĭ, rescriptul regesc a fost luat spre sciinţa şi declaraţia alăturată la protocolul şedinţiĭ.

Apel cătră alegĕtoriĭ românĭ.

Mai mulţĭ fruntaşĭ aĭ partidului naţional român, cu prilejul alegerilor de deputaţĭ pentru nóua sesiune dietală. aŭ lansat cătră alegĕtoriĭ românĭ următorul apel, ce-l reproducem şi noĭ după „Tribuna.“

Repeţim, ceea ce am spus şi de altă dată, că dacă e vorba să ajungem la resultate reale, e de absolută trĕbuinţă să fim solidarĭ, cărturarĭ şi popor una să fim, căcĭ numaĭ ast fel putem spera. că justele nóstre pretensiunĭ vor fi considerate.

Dar să auzim vorbele fruntaşilor nostri:

Tendenţa vĕdită a principiuluĭ de guvernare de a eschide din viaţa statuluĭ voinţa poporuluĭ român, ca individualitate politică; *legea electorală* cu dóuĕ censurĭ deosebite; *împărţirea cercurilor electorale;* abusurile fără de marginĭ ale puterĭĭ de stat, carĭ aŭ compromitat cu desĕvîrşire parlamentarismul magiar, — aŭ determinat poporul românesc, ca în conferenţele sale naţionale şi cu deosebire în conferenţa din anul 1892 să decreteze „faţă cu alegerile dietale *pasivitatea generală, absolută, a tuturor Românilor din ţările coróneĭ Sfîntuluĭ Ştefan.*“

Evenimentele vieţiĭ parlamentare aŭ justificat pe deplin atitudinea poporuluĭ român faţă cu alegerile dietale şi în general faţă cu întrégă viaţa parlamentară magiară.

FEUILLETON.

Catolicismul în America.

— Spicuirĭ. —

Şcólele.

Şcóla este motorul principal la renascerea catolică a Americeĭ. Acolo şcóla nu este numaĭ o idelе negativă faţă cu şcólele de stat; ci este întruparea dorulуĭ de activitate publică a catolicilor. Eĭ sînt conscĭĭ de aceea, că şcóla aŭ înfiinţat'o proprie pentru preot, căcĭ a ceti, a scrie şi calcula s'ar puté învĕţa şi în cele de stat. Remarcăm aci împrejurarea aceea edificătóre, că părinţiĭ şĭ-ar puté învĕţa copilaşiĭ *gratuit* în şcólele de stat, dar nu o fac, ci în zelul lor religios înfiinţézĕ cu spese marĭ şcóle catolice şi tot cu spese marĭ le şi susţin.

Aci e îndoit adevĕrat, că „A cuĭ e şcóla, a aceluĭa este viitorul,“ pentru că din şcólă îşĭ ia preotul credincioşiĭ şi încă nu numaĭ calitativ, ci şi cantitativ. Aci o religiune numaĭ pe acela îl consideră de al sĕŭ, care i-s'a alăturat de bună voe. Aci decĭ nu *prin botez,* ci *prin crescere* se sporesce numĕrul credincioşilor. Cum în America sînt fórte multe confesiunĭ creştine, statul abia sciea cum să le împace pe tóte în şcólă. Mai pe urmă la atâta aŭ ajuns, că din religiune se propuneaŭ numaĭ articliĭ conscĭĭ tuturor confesiunilor. Schimbând cu timpul şi singuraticele confesiunĭ în adevĕrurile profesate, s'aŭ depărtat unele de altele, în cât din religiune a rĕmas numaĭ nudul deism.

Catolicĭĭ s'aŭ ridicat contra acesteĭ procedurĭ. Focul redesteptărĭĭ l'a aprins archiepiscopul de New-Jork Huques pe la 1840. Acest prelat prin oratoria sa neîntrecută a arĕtat. că biblia. care se învaţă în şcóle e numaĭ chipul schimosit al S. Scripturĭ, din care s'aŭ eliminat tot ce puté constitui obiect de dispută între confesiunĭ. Când catolicĭĭ s'aŭ convins, că starea fáptică nu se mai póte schimba tot odată aŭ înţĕles, că nu le rĕmâne alta. de cât să se îngrijéscă de instrucţiune din puterile propriĭ. Şi aŭ făcut'o cu atât mai cu succes, căcĭ nu el sta în cale nicĭ o pledecă. Acolo orĭ cine póte instrua unde-ĭ place. Statul nu pretinde esamen special, nu croesce plan de învĕţămînt pentru şcólele confesionale, ba nicĭ drept de supra inspecţiune nu are. Acésta sună aşa de curios în urechile nóstre, carĭ crescem sub comisarĭ şi inspectorĭ ministerialĭ, ba şi sub alţĭ tutori, în cât abia putem să credem. Şi de multe orĭ ne cugetăm, că tocmaĭ aşa ar înflori învĕţămîntul fără de eĭ, ca şi cu eĭ, căcĭ dacă fac şi eĭ câte odată câte un raport saŭ arĕtare, numaĭ pentru aceea le fac, ca să dovedéscă, cumcă nu mâncă pânea în zădar.

Cetăţanul american maĭ mult îşĭ preţuesce libertatea. de cât să pórte frică de neregularitatea învĕţămîntuluĭ.

Dacă odată nu maĭ cercetézĕ şcólele statuluĭ, apoĭ vrea, ca în şcólele propriĭ statul să nu-ĭ facă incomodare. Şi e fórte natural. Şi în Belgiu e liber învĕţămîntul; şi cu tóte acestea unde stăm noĭ după Belgieni!

De la o margine la alta a Statelor unite. pretutindenea aflăm şcóle. Corpul didactic stă cu deosebire din femeĭ. Cam 12 milióne se împărtăşesc de instrucţiune. Totuşi sînt la 2 milióne de alegătorĭ. carĭ nu sciŭ nicĭ scrie nicĭ ceti.

Prima cunoscinţă, ce o face copilul în şcólă, sunt numerilĭ; ca un semn, că formele acelea sucite deslégă gâcitura de a trăi. Americanul înainte de a curósce o literă, numĕră. Scrisul şi cetitul sunt mijlocul de a comunica cu alţiĭ, pe când calcularea e mijlocul de a comunica cu sine însuşĭ. Tocmaĭ de aceea cu socóta trĕbue să fiĭ întâĭ în curat. Se continuă apoĭ cu geografia încă tot intuitive fără să fi pătruns în tainele cetiriĭ. Numaĭ după aceea se începe cetitul paralel cu diferitele studiĭ

Instrucţiunea publică e cu totul gratuită. Odată terminate şcólele mediĭ, se deschid numĕróse şcóle de specialitate. ca technica,

„APA MINERALĂ {AMARĂ} FRANCISC IOSIF“ este unicul **purgativ-natural** şi plăcut la gust.

Cu deosebire ultimele alegerĭ din 1896, aŭ dat dovedile cele maĭ eclatante, cât de mult parlamentarismul din Ungaria merge spre decadenţă; aŭ arĕtat că tŏtă sceneria parlamentară este o ornamentică mincinósă, în care se manifestă nu voinţa maiorităţii popórelor, carĭ compun statul, ci efectul banuluĭ, alcoholuluĭ orĭ al baioneteĭ; aŭ arĕtat maĭ ales, că în Ungaria alegerile nu sînt rodul uneĭ cumpĕnirĭ liniştite a cetăţenilor liberĭ saŭ al lupteĭ de ideĭ, ci efluxul uneĭ situaţiunĭ de silnicie şi forţă brutală, în aşa grad, cât înşişĭ politicianiĭ magiarĭ s'aŭ vĕdut siliţĭ să declare parlamentul de o păpuşerie, în care figurile automate sînt mişcate de interese micĭ egoistice, la comanda detentorilor puterĭ de stat.

Atitudinea observată de poporul românesc, care s'a ferit cu disgust de a participa la un simulacru al vieţiĭ parlamentare, este întărită acum de esperienţa amară a lor 33 de anĭ şi durere, că situaţia acésta a rĕmas nestrămutată până în ziua de astăzĭ.

În acest moment, când Maestatea Sa Monarchul în plenitudinea drepturilor Corónеĭ domnitóre învită la un noŭ periodlegislativ tŏte popórele supuse aceleia, ne ţinem de strînsă datorinţă a ne spune şi noĭ cuvîntul în faţa situaţiunii, în care ne aflăm.

Desĕvîrşita desconsiderare a drepturilor prin legĭ garantate ale poporuluĭ român; şovinismul fără de marginĭ al elementuluĭ dominant şi punerea în practică fără niciŏ considerare, a heghemonieĭ de rassă, drept urmare a ideiĭ de „stat naţional magiar", care este absolut imposibil în ţările corónеĭ Sfîntuluĭ Ştefan şi urmările acestor inconveniente, manifestate prin ordinaţiunĭ ilegale, teroristice şi volnice — tŏte acestea aŭ făcut poporuluĭ românesc cu neputinţă a se întruni, conform drepturilor inerente fiinţeĭ sale, în conferenţă naţională, spre a-şĭ precisa din noŭ atitudinea sa în faţa nŏuelor alegerĭ dietale.

Opritu-s'a cu nesocotirea principiilor parlamentare şi constituţionale, prin simple ordonanţe ministeriale, funcţionarea partiduluĭ naţional român; opritu-s'a întrunirea în conferenţe nu numaĭ a delegaţilor, ci şi a alegĕtorilor românĭ; decretatu-s'a de „disolvat" comitetul nostru naţional; interzisu-ni-s'a orĭ şi ce organisare pe basă naţională; ba chiar şi *esistenţa* nóstră, ca individualitate, a denegat'o în orbia sa şovinismul magiar!

Ast fel, conduşi de esperienţa prea tristă a ultimelor evenimente, e firesc că nu ne rĕmâne alt ceva, de cât ca credincioşi enunciaţiunilor obligătóre ale conferenţeĭ naţionale maĭ din urmă, să persistăm pe lângă singura armă posibilă ce ne-a maĭ rĕmas între împrejurările actuale: pe lângă *resistenţa pasivă*.

Atitudinea acésta a poporuluĭ românesc ni-se impune pentru viitor nu numaĭ prin motivele sale din trecut, ci şi prin forţa împrejurărilor create de nŏuele acte volnice ale puterĭ de stat.

S'a vorbit în timpul din urmă despre o pretinsă schimbare a situaţiuneĭ politice din ţară, care s'ar fi făcut prin schimbarea de persŏne ce s'a sevîrşit în ultimiĭ anĭ la cârma guvernuluĭ, aşa numit liberal. Schimbarea acésta s'a inaugurat ce e drept cu mare aparat de vorbe, frumos sunĕtóre şi a fost presentată înadins ca o eră de dreptate, legalitate şi drept. Esperienţa acestor anĭ înse ne-a convins, maĭ pe sus de orĭ ce îndoélă, că schimbarea făcută a fost pur şi simplu numaĭ o schimbare de persŏne şi de maniere. De fapt înse şi în esenţă, a rĕmas şi maĭ de parte stăpânitor şi conducĕtor acelaşĭ sistem funest de guvernare, care ignorând cu deadinsul stările politice reale din ţară, urmăresce şi acum, în forme maĭ puţin brusce póte, dar cu aceleaşĭ mijlŏce arbitrare şi contrare legilor, şi cu aceeaşĭ ŏrbă îndîrjire: *chimera magiarisării,* spre a realisa imposibila idee de stat unitar naţional magiar.

Dacă în privinţa manierelor şi moravurilor politice, noul guvern a încercat să provŏce impresia uneĭ aparente ere nóuĕ, apoĭ trebue să constatăm, că chiar şi legile nóuĕ, în care şi-a manifestat tendenţele sale, se pare că nu ţintesc atât de mult pentru garantarea curăţenieĭ alegerilor, cât maĭ ales spre a ne împedeca pe noĭ de a participa la lupta electorală.

Ér în ce priveşte peste tot marea chestiune a naţionalităţilor, pe care noĭ o socotim chestiune cardinală a vieţiĭ politice din ţară, guvernul actual bătuceşte şi el, fără remuşcare şi fără adevĕrat patriotism, aceeaşĭ cale nenorocită a antecesorilor sĕĭ. Maĭ mult, el a continuat şi continuă zilnic contra nóstră tot sistemul de prigonirĭ şi volnicilĭ, care se aplică de zecĭ de anĭ contra culturiĭ şi a preseĭ româneştĭ, pre cum şi contra tuturor acelor persŏne, carĭ cutézĕ a mărturisi pe faţă credeul nostru politic naţional, orĭ a manifesta cultul ce-l avem pentru comorile morale şi idealele poporuluĭ nostru. Dacă nu alt ceva, apoĭ singure şi actele acestea de volnicie dovedesc, că şi în era

---

architectura, metalurgia, ingineria maşinilor de electricitate ş. a. m. d.

Tinerĭĭ de la şcóla din Minnesota încheie convenţiunĭ comerciale şi de bancă cu tinerĭĭ de la şcóla similară din Cincinati, dar numaĭ în fantazie. Închid şi deschid cassa, daŭ şi primesc cambiĭ, vînd şi cumpĕră, tot de una în fantazie. Eleviĭ din acésta şcólă fac prin urmare adevĕratul personal de bancă sub conducerea bravilor călugărĭ. Când apoĭ păşesce tinĕrul în viaţă, el e bine deprins în meseria sa.

Corul episcopesc a dat ordine stricte, ca pretutindenea să se ridice şcóle catolice. În timpul maĭ noŭ aŭ dispus, ca în scaunul mărturisirĭĭ să nu fie deslegat părintele, care şĭ-a dat copilul în şcóla de stat fără concesiunea episcopuluĭ. Cerce să păşéscă şi pe la noĭ vr'un prelat cu ast fel de dispositiĭ şi va vedé cum îl înfiérézĕ cu pecetea nepatriotismului!?

Pe America nordică numaĭ cultura o face avută. Nu înţelegem cultura classică, în care póte o întrece Europa, ci cultura relativă a masseĭ poporuluĭ, cultura dată în şcólele inferióre *catolice*.

Şcólele staŭ la înălţimea timpului. Lângă universitatea catolică ocupă locul prim „Georgetown College", institutul condus de 28 P. Iezuiţi. Congresul Statelor unite l'a ridicat la rangul de universitate, cu dreptul de doctorat. Elevii sunt maĭ toţĭ internişti. Institutul acesta la 1890 şĭ-a serbat aniversarul al 100-lea, fiind de faţă şi Cleveland, presidentul Statelor unite. În vorbirea cătră elevĭ ast fel zicea Cleveland: „Póte fi mândru colegiul de Georgetown, căcĭ a imprimat un caracter deosebit ţărĭĭ nóstre. Multe nume sunt în Albumul Eruditilor nostri de a acelora, carĭ cu sciinţa, câştigată în colegiŭ, şĭ-aŭ făcut datorinţele oficióse cu mult maĭ bine, ca alţiĭ şi în acelaşĭ timp alumniĭ aceştia aŭ sporit şirul acelora, carĭ se disting prin inteligenţa lor între cetăţeniĭ americanĭ. Recunoscinta mea faţă cu institutul acesta nu pot să mi-o esprim maĭ bine, de cât dorind să ĭese de aci o cétă de membri eruditĭ, patrioţi şi folositorĭ, a căror scop de căpetenie sa fie concentrarea tuturor puterilor spre binele patrieĭ."

Lauda acésta numaĭ atuncĭ apare în tŏtă plasticitatea eĭ, dacă nu ne ultăm, că presidentul Cleveland era protestant.

Numĕrul ăstor fel de şcóle catolice superióre se urcă în 1890 la 102. Sub conducerea Iezuiţilor staŭ ca 27 din acestea cu 7000 elevĭ.

Aceste institute ale Iezuiţilor staŭ maĭ aprópe de şcólele europene. Ele îşĭ întorc privirile maĭ mult spre clasicĭ, fără să cadă în esagerărĭ, ca óre când la noĭ. Elevii Iezuiţilor cântă adese orĭ cântece grecescĭ şi predaŭ piese teatralĭ latine.

Pe sama femeilor s'aŭ înfiinţat aşa zisele Academiĭ. În 1891 eraŭ cam 3190 de acestea. Ele staŭ sub conducerea Sororilor s. Vincenţiŭ, a Ursulinelor şi a S. Maria.

Univeritatea catolică e în Washington Aŭ întemeiat-o la aniversarea centenară a catolicismuluĭ american. Idea universităţiĭ catolice în America a rĕmas mult timp numaĭ idee, dorinţă pie şi lamentare neactivă, În anul 1866 în fine s'a decis ridicarea uneĭ universităţĭ catolice de sciinţă în sinodul al II-lea de Baltimore. Cel maĭ însufleţit spriginitor al ideiĭ acesteia a fost msgr. Spalding, tinĕrul episcop de Peoria. Cu oratoria luĭ dulce atâta a sbicĭuit opinia publică, până ce în sinodul III de Baltimore (1884) preoţiĭ întruniţĭ aŭ decis, că acum trĕbue să se şi *facă* ceva. Aŭ esmis o comisiune în persónele următóre: Gibbons, archiepiscopul cardinal de Baltimore, Williams I. archiepiscopul din Boston, Ryan din Philadelplia, Corrigan din New-York, Ireland din s. Pauli; patru episcopĭ, tot atâţa din clerul inferior şi 3 mirenĭ: Eugen Kelly, Mihaiŭ Ienkin şi Toma Waggaman. Acesta e Kelly, denumitul ambasabor al al Statelor unile în Viena, care nu şĭ-a ocupat postul, de óre ce în Viena l-aŭ escepţionat, pentru că într'o vorbire a sa încă în America, a pretins redarea potestăţiĭ lumesci a Papeĭ.

Când episcopul a luat odată în mână firul lucrărĭĭ s'a şi început şirul dăruirilor. Miss Mary Gvendolen Caldwell, o fată tinĕră americană, a deschis subscrierile cu 30.000 dolarĭ (peste 700 miĭ florenĭ). „Esemplul acesta fără esemplu" avu o influinţă hotărîtóre asupra tuturor. A urmat sora începĕtóreĭ cu 50 miĭ dolarĭ şi încă 4 femeĭ tot cu câte 50 miĭ dolarĭ. Pe la jumătatea anuluĭ 1888 fondul universităţiĭ numĕra aprópe 5 milióne coróne.

Resultatul acesta a desceptat la conscinţă pe catolicii americanĭ. Acum numaĭ s'aŭ convins, că şi eĭ — ceĭ maĭ seracĭ — numĕră ceva în Statele unite! Drept a avut Leo XIII-lea, că: „Americanuluĭ nu ĭ-e nimic cu neputinţă."

În 10 April 1887 a sancţionat Papa Leo XIII statutele primeĭ universităţĭ americane. Abia a vorbit când-va s. Părinte aşa răpit, ca în bulla, adresată cardinalului archiepiscop. Gibbons. „Fie care şir din epistola papală — zice episcopul Keare, rectorul

poreclită „nóuă“ se practică, în forme nóuĕ, ce e drept, dar cu aceleaşi vechĭ tendenţe: *nedreptatea, ilegalitatea* şi *încălcarea dreptului.*

Voind decĭ noĭ a *condamna* în mod demn şi corĕspunzĕtor tóte abusurile de putere ce caracteriséză sistemul actual de guvernare; — a ne *esprima* profunda nóstră nemulţumire cu starea de lucrurĭ şi marea nóstra amărăciune pentru ilegalităţile şi persecuţiunile, ce sînt şi acum la ordinea zilei, cum şi peste tot ţinuta nóstră faţă cu întréga situaţiune politică creată de guvernele şovinismuluĭ magiar; — şi după ce parlamentarismul ţărĭĭ este lipsit cu totul şi de caracterul constituţionalismuluĭ şi de cel al seriosităţiĭ politice; ĭar noĭ în situaţia acésta: nicĭ nu putem coopera la susţinerea uneĭ stărĭ pseudo-constituţionale, nicĭ nu putem spera o îndreptare de la actualul sistem, nicĭ agravarea ulterióră a acesteĭ situaţiĭ nu o putem împedeca:

ne vedem constrînşi să declarăm sĕrbătoreşte, că poporul românesc din Transilvania şi Ungaria, ţinĕnd la demnitatea fiinţeĭ sale naţionale, persistă solidar pe lângă pasivitatea sa generală faţă cu alegerile dietale, şi faţă cu întregul sistem de guvernare, ce atentéză la însaşĭ esistenţa sa naţională, ĭa atitudinea resistinţeĭ, care i-se impune de împrejurările politice şi de instinctul conservărĭĭ sale naţionale.

Drept aceea, nu ne vom lăsa seduşĭ nicĭ de amăgitórele devise góle ale contrarilor nostri, nicĭ de frasele opor-

---

universităţiĭ — reoglindéză ĭubirea cea intensivă, interesul acela cald, din care isvorésce. Fie care vorbă tradéză, că şcóla acésta înaltă e productul spiritual al Papeĭ, că planul acesta e fluxul sufletuluĭ sĕŭ mare. S. Sa Papa, când vorbesce despre America, şi în special despre nóua universitate a eĭ, aşa apare, ca unul, care se delectéză în visiunea lucrurilor viitóre.“

Universitatea, condusă de corul episcopesc, are până acum numaĭ facultatea teologică şi filosofică, ĭar după-ce va dispune de capitalul necesar se va îmulţi şi cu cea juridică şi de medicină. Planul de învĕţămînt l'a compus Mercier, profesorul din Löwen, chemat anume la Roma în scopul acesta. Puterile didactice s'aŭ recrutat în mare parte din Europa. Între eĭ e şi Dr. Schröder profesorul de dogmatică din Köln. În timpul maĭ nou trimite corul episcopesc pe tineriĭ ceĭ maĭ distinşĭ pe la Paris. Berlin, Roma şi Lipsca, ca să se cualifice şi apoĭ să ocupe catedrele la alma mater.

Universitatea e un edificiŭ imposant cu 5 etage. Inaugurarea s'a făcut la 13 Nov. 1889 ziua aniversară a centenarului hierarchieĭ catolice în America. Eraŭ de faţă toţi episcopiĭ, ca la 600 preoţi, representanţiĭ diferitelor ordurĭ călugăresci şi a preoţimeĭ seculare, pe cum şi maĭ multe miĭ de mireniĭ însufleţiţi. De odată s'aŭ ţinut 2 vorbirĭ fiind poporul imens. ĭar în Americă ne putĕnd fi serbare fără vorbirĭ. A luat parte şi Harrison, presidentul Statelor unite. Dovadă, că catoliciĭ numĕră multîn America. Presidentul mergea la braţ cu cardinalul Gibbons. La vederea lor publicul erupse în aplause nesfîrşite. Publicul a vĕdut în acésta tipul relaţiunilor amicabile dintre biserică şi stat.

Trad. de ***A. M. P.***

tuniştilor rătĕciţi de la sînul némuluĭ lor. Dimpotrivă vom rĕmânea strîns uniţĭ în organismul solidarităţiĭ naţionale, credincioşi programuluĭ nostru naţional şi lucrând cu toţiĭ, în frăţéscă bunăînţelegere, la consolidarea şi prosperarea vieţiĭ nóstre naţionale, pe tóte terenele ce ne staŭ încă deschise după directiva dată de întreg poporul român representat în conferentele sale.

Concentrarea tuturor forţelor nóstre sănĕtóse pe terenul de activitate politică afară de parlament şi pe tóte terenele vieţiĭ culturale, spre luminarea şi deşteptarea la conştienţa naţională tot maĭ vie a poporuluĭ nostru, va contribui la înmulţirea şi oţĕlirea forţelor nóstre, în aşa măsură, cât cu ajutorul bunuluĭ Dumnezĕŭ, judecătorul prea drept al popórĕlor, să putem înfrunta cu succes tóte atacurile duşmănóse, şi să putem elupta libertatea naţională a poporuluĭ, pentru care cu jertfe de avere, de libertate şi de sânge, aŭ luptat, aŭ trăit şi aŭ murit, din neam în neam, părinţiĭ şi strămoşiĭ nostri, şi pentru care gata sîntem a jertfi şi noĭ, chĭar şi viaţa nóstră.

Pĕtrunşĭ da aceste principiĭ şi animaţi de aceste sentimente, apelăm la ĭubirea vóstră de neam, fraţi românĭ din tóte părţile Ardealuluĭ, Bănatuluĭ şi Ungarieĭ, şi vĕ conjurăm, ca în momentele acesteaĭ grele ale vieţiĭ nóstre, să vĕ dovediţi cu toţiĭ bravĭ şi vrednicĭ fiĭ aĭ poporuluĭ românesc!

Împiedecaţi fiind noĭ prin forţă majoră în manifestarea activă a voinţiĭ şi conştiinţiĭ nóstre, să ne afirmăm fiinţa nóstră naţională printr'o impunĕtóre şi solidară abstinenţă de la alegerile dietale, ĭar după aceea prin o vigurósă activitate pe cele alalte terene ale vieţiĭ politice şi culturale.

Neînfricaţi de vijelia grelelor timpurĭ, ce străbatem, printr'o démnă şi neclintită susţinere a principiilor singur fericitóre, statorite şi consfiinţite prin jurămîntul străbunilor nostri, să dovedim solidar, că sîntem şi vrem să fim neclătinaţi aderenţi aĭ programuluĭ nostru naţional, membriĭ conşciĭ aĭ organisaţiuniĭ nóstre naţionale, pe deplin susţinute şi pĕtrunşĭ luptătorĭ pentru mărĕţul ideal naţional.

Să dovedim cu înălţată frunte înaintea lumiĭ întregĭ, că nu lăsăm pradă discuţieĭ si negăriĭ contrarilor nostri esistenţa nóstră, ci neşovăitori o impunem prin însaşĭ afirmarea nóstră démnă de trecutul şi fiinţa nóstră naţională.

Cluş, 5 Septembre 1901.

Dr. Raţiŭ, G. Pop de Băseşti, Iuliŭ Coroian, Dr. T. Mihali, Dr. Vasile Lucaciŭ, Rubin Patiţa, Gerasim Domide, Mihail Popoviciŭ, prot. *Patr. Barbu, Dr. Dem. Ciuta, Dr. Ştefan C. Pop*, adv. *Dr. Gavr. Tripon, Dr. Zosim Chirtop, Dr. Alex. de Vajda-Voevod, Dr. Nicolae Comşa, Dr. Aurel Lazar, Dr. Iuliŭ Maniŭ, Dr. Aurel Vlad.*

Revistă bisericéscă.

Viena. Călugăriĭ Mechitaristĭ de aci, aŭ serbat la 8 a. c. aniversarea de 200 anĭ de la înfiinţarea ordului. De dimineţa de la 5 până la 2 d. a. s'aŭ servit ss. liturgiĭ. La 10 a fost liturgia solemnă în limba armeană, ér la 5 d. p. s'a făcut procesiune cu s. Eucharistie. După ziarele vieneze la acéstă procesie aŭ luat parte 700 copile în vesminte albe, 2 musicĭ militare şi la 200 miĭ ómenĭ. Procesiunea a ţinut o óră. După reîntórcerea în biserica admirabil decorată s'a cântat Doxologia cea mare. În tipografia din Viena a acestor călugărĭ s'aŭ publicat la vremea sa maĭ multe scrierĭ în limba română.

Revistă politică.

Franţa. Ţarul a părăsit pământul francez fără ca să visiteze Parisul, după cum se măguliaŭ republicaniĭ. Miercurĭ în 18 a fost primire splendidă în Compiégne, unde ţarul Niculae a fost salutat de presidentul Loubet. În ziua următóre înaltul óspe a mers la Reims spre a asista la manevrele militare. De aci ér s'a reîntors la Compiégne de unde apoĭ a plecat acasă. În tótă calătoria acésta sute şi miĭ de soldaţi încungiuraŭ pe ţarul spre a-l feri de vre un atentat. Presa e unanimă întru a atribui deosebită importanţă acesteĭ visite.

Sêrbia. Micul regat sêrbesc se vede, că nu e menit să se bucure de linisce. Trecut prin isprăvile regeluĭ Milan, prin loviturile de stat ale regeluĭ Alesandru, prin căsătoria acestuia cu Draga Masin, e sguduit acum din noŭ de cestiunea succesiuneĭ de tron. Până maĭ ierĭ alaltăierĭ se vorbia, că moştenirea tronuluĭ va trece la prinţul Mirco al Muntenegruluĭ, care se va căsători cu o damă din familia Obrenovicĭ. Acum se anunţă din Belgrad, că guvernul a abzis, fiind că nu voiesce să subscrie proclamaţia regeluĭ, care are de gând să-şĭ ieie de moştenitor pe fratele regineĭ Draga.

Se vestesce, că în Belgrad e o adevĕrată revóltă din pricina acésta. Se vede, că mâna Rusieĭ e amestecată şi aicĭ cunoscute fiind sentimentele rusofile ale regineĭ şi neţĕrmurita influinţă ce ea are asupra regeluĭ în afacerile politice.

O telegramă cu data 24 crt. anunţă, că regele Alesandru a proclamat de moştenitor pe subloc. Nicodin Lunievița, fratele regineĭ.

Transvaal. În ultimele zile se vestesc nóuĕ biruinţe a Burilor asupra anglezilor. În Transvaalul de sud Buriĭ aŭ prins 3 tunurĭ, maĭ mulţĭ oficerĭ şi şi maĭ mulţĭ soldaţi aŭ căḑut pe câmpul de luptă. De astă dată Buriĭ eraŭ comandaţi de Botha. În o altă luptă Angleziĭ carĭ voiaŭ să prindă pe Burĭ, aŭ fost respinşĭ şi împrăştiaţi şi de data acésta Engleziĭ aŭ suferit marĭ perderĭ.

Asociațiunea în Sibiŭ.

— *Raport special.* —

Cu prilejul adunării generale a Asociațiunii ținute an. tr. la Băile-Herculane, a sosit o invitare de la Lipova, ca viitórea adunare să se țină acolo. După puțină chibzuire Lipovenii aŭ rugat să fie absolvați de onórea cerută și așa comitetul central a convocat adunarea la Sibiŭ.

Încă de Joi sara aŭ început să se ivéscă óspeții. Vineri pe stradele Sibiiului întâlneai străini, unii sosiți din marĭ depărtărĭ.

Comitetul de primire a fost gentil ca tot de una. Străinii eraŭ încuartirați cu multă bunăvoință pe la hotele cu prețurĭ modeste (?) orĭ gratuit (?!) pe la case particulare. Fie care tren aducea mulțime de óspeți. Sensație și bucuriă mare a făcut sosirea alor 50 frați și sorióre din Pitești și Curtea-de-Argeș. Grupa acésta a sosit Vineri cu trenul de după prânz. Multă lume se adunase pe strada Cisnădiei la sosirea lor. Printre cei sosiți eraŭ fosti senatorĭ. soldați pens. profesorĭ, studenți etc.

Vineri sara în vasta sală de la „Gesellschaftshaus“ eraŭ adunați toți străinii spre a face cunoscință. Mai de multe orĭ „sările“ acestea n'aŭ nici un chichirez. Te aședĭ la o masă cu un prietin orĭ vechiŭ cunoscut și apoĭ dăĭ înainte la poveștĭ, fără să-ți pese de chipurile necunoscute. carĭ defilézĭ pe dinainte-ți. Și la Sibiŭ cam așa a fost. Pitești enii vor sci-o povesti mai bine. Óspeții aŭ fost salutați de dl protopresbiter *Ioan Papiŭ*. Musica luĭ Brașovénu n'a lipsit spre a deștepta în inimĭ uitate amintirĭ cu doinele sale românescĭ de un accent așa de fermecător.

Rînd pe rînd publicul s'a împrăsciat spre a-și odihni membrele oboșite și spre a primi nóuĕ puterĭ pe ziua următóre.

Ședința I.

Sâmbătă, sĕrbătórea Nașteriĭ Preacurateĭ, s'a celebrat solemne ste liturgiĭ în amêndóuĕ bisericele. În biserica gr. ort. a servit I. P. S. Sa Mitropolitul Mețian. asistat de patru preoți și doĭ diaconĭ, a cântat chorul seminarial. Mica biserică era plină de lume. La parochia nóstră a pontificat vicariul Macaveiŭ de la Făgăraș. asistat de 4 preoți și 1 diacon, a cântat chorul băieților de școlă.

La 11 óre s'a deschis ședința primă în sala comitatului. A fost de față public fórte numĕros și o mulțime de dame. O priveliște admirabilă făceaŭ damele piteștene carĭ purtaŭ cu multă fală prea frumóse costume naționale.

La masa preseĭ eraŭ representate *Tribuna* prin dniĭ Silv. Moldovan și Vasile Meșter, *Gazeta* prin dl Dr Sextil Pușcariŭ, *Telegraful* prin dniĭ Teod. V. Păcățan și Aurel Trif. și *Unirea* prin redactorul eĭ.

Membriĭ comitetului Asociațiuniĭ eraŭ aprópe toți de față, lipsia dl Șuluț care e suferind.

Sosirea Mitropolitului a fost salutată de ceĭ presenți cu aclamărĭ. Îndată după sosirea înaltului óspe s'a și deschis ședința prin vicepresidentul Dr *Ilarion Pușcariŭ*.

În vorbirea de deschidere Ill. sa dl Archimandrit face în liniĭ generale istoricul Asociațiunii, fundate chiar înainte cu 40 anĭ. Dsa arată netăgăduita importanță a acesteĭ însĕmnate instituțiunĭ pentru progresul cultural al poporuluĭ, și încércă a rĕspunde celor ce mereŭ spun, că Asociațiunea n'a făcut nimic, și nu și-a împlinit misiunea eĭ culturală. Vorbitorul enumĕră lucrările de căpetenie făcute în anii din urmă, ca lucrărĭ de organisare, de activitate literară, creațiunĭ nóuĕ. Ill. sa sfîrșesce mulțumind de încrederea de care a fost învrednicit timp îndelungat și salută cu un „bine ați venit“ pe ceĭ de față, declarând de deschisă adunarea generală.

După cuvîntul presidențial dl advocat *Emanuil Ungurean* salută Asociațiunea în numele societății fondului de teatru român, represintat prin dsa și dl. *Andreĭ Cosma*. Dsa accentuéză că atât Asoociațiunea, cât și societatea de teatru aŭ acelaș isvor comun și aceĭașĭ țintă, care constă în apĕrarea și conservarea culturiĭ naționale. La rîndul eĭ apoĭ cultura națională e identică cu viața națională, când încétă una, nici cea laltă numaĭ póte rĕmâné în viață. Salută pe aceia carĭ lucră cu deosebit zel pentru ajungerea acestuĭ scop mărețŭ.

Salutul cald al dluĭ Ungurian a fost primit cu viĭ aclamațiunĭ și dl vicepreș. s'a și grăbit aĭ rĕspunde în numele Asociațiunii constatând și dsa unitatea scopurilor acestor dóuĕ societățĭ și făcênd elogiĭ societățiĭ de teatru, care e o fică vrednică a Asociațiuniĭ.

Se constată delegațiĭ presenți, sînt representate 26 despărțeminte prin 41 delegați. Din partea despărțemîntului Blaș a fost de față ca ordinarĭ: Dr. Aug. Bunea și A. C. Domșa, ca suplenți Teod. Onișor. Aŭ mai fost apoĭ dniĭ Brut Hodoșiŭ, Iacob Murĕșan. Ioan F. Negruț, sen. I. F. Negruț jun. Dr. Iuliŭ Maniŭ, Aurel Ciato. Dr. Elie Dăian etc.

Urméză raportul comitetuluĭ. care fiind tipărit se consideră de cetit. și imediat se suspinde ședința spre a se puté combina comisiunile prevĕdute în program.

După redeschidere dl Andr. Cosma propune:

a) în comisiunea pentru esaminarea raportuluĭ general: Ilie Trăilă, adv. în Oravița, Dr. Augustin Bunea, canonic în Blaș, Dr. George Popovicĭ protopresbiter gr. or. în Lugoj. Dr. George Proca, profesor de teologie în Sibiŭ și Iuliŭ Maniŭ adv. în Blaș.

b) în comisiunea pentru censurarea raționiniului pe 1900 și a budgetuluĭ pe 1902: Emanuil Ungurean adv. în Timișóra, Dr. Coriolan Pop, adv. în Oradea-mare și Brut Hodoșiŭ, director de bancă în Blaș.

c) în comisiunea pentru studiarea modificărilor propuse la „Regulamentul pentru secțiunile științifice-literare:“ Gregoriŭ Pletos, profesor și catechet gr. or. în Năsĕud, Silvestru Moldovan, publicist în Sibiŭ și G. Precup. profesor în Blaș.

d) Comisiune pentru inscriere de membri nu s'a ales, ci s'a hotărît, ca inscrierile să facă direct la cassariul Asociațiuniĭ.

Primindu-se propunerea dluĭ Cosma se cetesc telegramele sosite de la Oradea-mare, Abrud, Bucium-șésă. Cluș, Beiuș, Cehul-Silvanieĭ, Blaș, Caransebeș și de airea. După aceste ședința I se închide anunțîndu-se pe 3 óre d. a. ședință literară în sala festivă a școleĭ de fete.

(Va urma.)

Noutăți.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. Domnul George Farago notar și soția Nina Muste a cumpărat o s. Evangelie pentru biserica din Sfăraș în preț de 25 cor., pentru care faptă acestor credincioși evlavioși Dumnezeŭ le lungéscă firul vieții și să-i învrednicéscă de împărăția ceréscă.

Predicĭ. Ieri Vineri, în 27 crt. sĕrbătórea Înălțării S. Crucĭ. a predicat Dl prof. *Alesiŭ Viciŭ*, ér mâne Duminecă în 29 crt. va predica Dl prof. de teologie *Dr. Vasile Suciŭ*.

Alegerile de deputat în comitatul nostru s'aŭ stătorit pe ziua de 2 Octobre n.

Clipe de repaus e titlul unuĭ volum de schițe ce vor apăré la Brașov, scrise de *Sorcova*, pseudonimul unuĭ cunoscut scriitor de la noi. Publicăm la bibliografie prospectul acestuĭ interesant volum, îndemnând pe cetitoriĭ nostri să-l aboneze.

Escursiunea la Athena. Studenții românĭ, de carĭ am pomenit, că aŭ făcut escursiune la Athena, aŭ fost pretutindenea obiectul celor maĭ viĭ manifestațiĭ de simpatie. Cu prilejul unuĭ banchet, rectorul universității din Athena a toastat în sănătatea regelui Carol. Vorbirea acésta a fost comunicată și regeluĭ. care a și rĕspuns. Studenții aŭ mai făcut escursiune la Patras, cel mai modern oraș al Greciei. Pe tot parcursul o mulțime de popor era adunat pe la gărĭ spre a saluta pe studenți. Din Olimpia dl Tocilescu a telegrafat regelui Carol. prințului Ferdinand și regeluĭ George de primirea nespus de entusiastă, ce-li s'a făcut.

Persecuțiĭ nesocotite. Ni se comunică din Șișescĭ, că nicĭ peregrinajul de la Sta Marie-mică nu s'aŭ putut ține, de vreme ce nunumaĭ biserica, ci și comuna aŭ fost asediate de gendarmĭ. E natural. că agitația credincioșilor a fost nespusă de aceea nicĭ nu pricepem rostul acestor nesocotite persecuțiĭ.

Concert. Reuniunea gr.-cat. de cântărĭ „Concordia“ din Oravița-rom. la reîntórcerea sa din Hațeg, arangéză în Hunedóra concert împreunat cu representațiune teatrală Sâmbătă în 28 Sept n. 1901 în sala hotelului „Hunyadi Várhoz“. Venitul curat este destinat în favorul bisericiĭ gr.-cat. din loc. Se va juca piesa: Vlăduțul mameĭ.

Convocare. Adunarea generală a „Reuniuniĭ învĕțătorilor gr.-cat. din arhidiecesa gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș“ se va ține în 4 și următórele ale lunii luĭ Octobre în Blaș.

Necrolog. † *Alexiŭ Popp*, advocat în Cluș, după lungĭ și grele suferințe, împărtășit cu SS. Sacramente și-a dat nobilul și blândul sĕŭ suflet în mânile Creatorului în 25 Sept. st. n. la $2^1/_2$ óre diminéța. în al 70-lea an a laborióseĭ sale vieți și al 39-lea a prea fericiteĭ căsătoriĭ.

† *Vasiliŭ Kiss*, parochul Potenului și asesor consistorial (diecesa Gherlei). după un morb lung suferit cu deplină încredere în Dumnezeŭ și prevĕdut cu S. Sacramente. a repausat în 8 l. c. în etate de 76 anĭ, 50 a preoției și căsătorieĭ sale fericite.

În veci amintirea lor!

(80) 7—?

Maĭ ieftin ca orĭ unde!

— **„Hotel-Restaurant Corona“** —

Aug. Coltor — Blaș.

oferesce On. Public român **chiliile** sale de óspeți **modern mobilate,** vinuri **curate** de pe Târnave și **prima calitate** de **bere** de la **Steinbruch.**

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

POVESTEA UNEÏ CĂRȚÏ

Bougaud: **Mama sfîntuluï Augustin,** trad. de *Salba.*

II.

În numĕrul trecut am arĕtat între ce împrejurărï s'a făcut traducerea românéscă a *„Mameï sfîntuluï Augustin“*. Ar trebui să scim acum și povestea originaluluï francez. Ni-o spune însuși autorul *Bougaud,* în prefața ediținel a II, ast fel:

Nime nu s'a cugetat până acuma să ne scrie istoria Monicel, și de ce să nu o spunem, că prima descoperire a planuluï ce făceam chiar și între amicïï nostri a fost primită cu mirare și neîncredere? Unde s'ar afla materialul de lipsă, — și ce ar puté stîrni interes într'o atare istorie? Materialul? L'am studiat maï mult de un an cu plăcere din ce în ce maï mare.

Cât despre interes, ce póte fi maï interesant de cât drama unuï fiŭ mântuit prin lacrimile mameï sale, care sub rourarea acelor lacrimï dătătóre de viață a devenit un geniŭ și un sfînt mare? Ne am decis a ne apuca de acest lucru contând la binecuvîntarea bunuluï Dumnezeŭ, și la inimile mamelor, carï ne vor ierta, dacă planul nostru e cam cutezat. Nicï nu ni-a părut rĕŭ! — Prima ediținne tipărită într'un numĕr însĕmnat de esemplare a trecut în câte-va sĕptĕmânï și pe lângă tóte încordările ni-a fost cu neputință, a împlini maï iute datorința publiculuï, care de câte va lunï încóce cerea cu insistință a II. ediținne.

Binecuvîntarea luï Dumnezeŭ asupra acesteï cărțï și maï vederat de cât în urgitarea binevoitóre a publiculuï s'a arĕtat în simțĕmintele, cu carï a fost primită. De când a apărut nu-ï zi lăsată de Dumnezeŭ, în care să nu capet epistole subscrise maï ales de nume necunoscute, pline însĕ de tótă jalea și speranța mamelor. De șasĕ lunï de zile ascult baterile de inimă și strigătele mamelor, de șasĕ lunï primesc semnele viï de recunoscință, a căror sinceritate mĕ pĕtrunde.

De abia vĕdu lumină „Întroducerea“ și o dómnă mare, ispitită de marï nenorocirï, prin carï s'a ridicat la culmea vîrtuților, ni-a cerut permisiunea de a tipări „Întroducerea“ într'o *sută de miï* de esemplare „ca să aducă“, cum zicea ea „la o mulțime de mame mângăĭerea, ce și ea o aflase în aceea“.

Tot în ziua aceea primisĕm de la un tată de familie, un bărbat credincios și bun la inimă, cum nu-s mulțï în societatea modernă, următórea epistolă, pe care pentru escesiva eï bunăvoință față de noï numaï în parte voï comunica-o: „Întroducerea la „S. Monica“ scóte suspin din peptul tuturor cetitorilor. Asemenea cuvinte-s bune de a mângăia pe mulțï sĕrmanï, și a picura speranțe în inimile sfâșiate de durere. Mama se cutrĕmură în internul eï și tata își șterge lacrimile, ce DTa li-aï stors din ochï. Da, Domnule părinte, cred, că esprim echoul tuturor capilor de familie spunêndu-vĕ, că ne-aț subjugat pe toți. Inima DTale mișcată ne-a mișcat și pe noï. Cuvintele DTale așa de adevĕrate, așa de elocvente, esprimate cu atâta foc, ne-a mișcat cele din urmă córde ale simțireï, îndemnându-ne să căutăm pe acéstă cale plăcerile serióse, curate, dar sigure, ce ni-le dă credința și deșteptându-ne energia voințiï prin iubirea cea maï nobilă și maï curată, ce póte înflăcăra vre-odată o inimă. Mulțămesc, Domnul meŭ! Serviținl ce ni-l'aï făcut nu se póte rĕsplăti, dar dacă recunoscința unuï părinte are vre-o valóre înaintea DTale, primesce — Te rog, espresiunea“ . . . etc. . . .

Să ascultăm acum vócea uneï mame: „Dacă așï fi reflectat Domnul meŭ, că ce cutezanță e a-Ți scrie, n'așï fi luat péna în mână, dar cedez șóptelor uneï inimï cuprinse de durere, care încă nicï acum nu cutézĕ a se încrede în speranță. Am cetit cartea DTale, am udat cu lacrimile mele pagina, unde ziceț, că o mamă își póte mântui fiul, numaï să voiéscă. Dar Domnule, eŭ sum numaï o sĕrmană pĕcătósă . . . . Și eŭ mi-l pot mântui? Eŭ ar fi trebuit să fiŭ sfîntă, pentru că am fost măritată după un bărbat bun, pe care Dumnezeŭ l'a probat în mil de feluri, ómenii l'aŭ clevetit, calumniat și nimicit; cu care am trăit 14 anï de plânsĕt și lacrimï, ér în anul din urmă și-a terminat viața sdrobit de suferințe. El mï-a lăsat un ficior, dar vaï! chiar acestu a fost isvorul cel maï amar al lacrimilor bietuluï meŭ bărbat. Rógă-te pentru acest copil nefericit, ca să albă tăriă spre a-și părăsi viața, ce o duce, și pentru care și a sacrificat totul: tată, mamă, numele bun și averea. Măcar de nu și-ar perde chiar și sufletul! Oh, Domnul meŭ, DTa trebue să iubescï pe Monica. Rógă-o pe ea pentru o mamă, pe care o ucide durerea, când cugetă la fiul sĕŭ etc.“

Maï mult de 50 de epistole am dinaintea mea, tóte-s scăldate în acelea-și lacrimï, dictate de acela-și simțĕmînt. Le las la o parte, numaï una vreaŭ să Vi-o arĕt, căcï deși e scrisă într'un ton deosebit de celelalte, totuși nu m'a impresionat maï puțin. E a uneï dame renumite, a unuï suflet mare, care însĕ a căḑut odată; s'a sculat însĕ și maï mare, schimbată prin părerea de rĕŭ și sacrificiile inspirate de iubirea luï Dumnezeŭ După câte-va observărï făcute referitoriŭ la carte, adauge: „Să-ț descoper simțĕmîntul ce mi-l'aŭ stîrnit paginile, ce-mï arată pe acea *nefericită fată, care pentru Augustin și-a uĭtat de Dumnezeŭ . . . . . și pentru care Augustin asemenea și-a uĭtat de Dumnezeŭ? . . .* Figura acésta misterióză, pentru mine nu-ï misterióză. Acea e însuși sufletul meŭ, care se luptă 15 anï, în urmă scapă, dar nu-și află repaus de cât în Dumnezeŭ, și restul vieții sale și-l petrece în rugăciunï, în pocăință și fapte de iubire. Istoria nu ne spune nimica despre darurile, carï aŭ fost destul de puternice de a o despărți de Augustin și Adeodat; sufletul meŭ recunoscĕtoriŭ le-ar puté spune. Istoria nu ne spune, nicï că ea a lăsat tot și s'a dedicat luï Dumnezeŭ, ca și fiul sĕŭ să i-se dedice Luï, ca să-și lege inima sa cea tinĕră cu miile de legăturï a rugăciunilor neîncetate, și că, dacă óre când va veni la cunoscința origineï sale pĕcătóse, saŭ s'ar întîmpla să cadă și el, să scie cum să se ridice. Istoria nu ne spune nicï cât de fraged și neîncetat și-a deplâns ea pĕcatul, care i-a dat băĭetul! Aci sînt eŭ și voiŭ spune tot. Nĕcasul meŭ nu va trece iute, dar nu mĕ îndoiesc, că orï cu el, orï fără el, viața-mi se va sfîrși în iubirea luï Dumnezeŭ, care-ï maï puternică de cât tóte. Rógă-Te pentru mine, și cere, ca să se îndeplinéscă întru tóte voia Domnului Nostru peste ruinarea sufletuluï meŭ. O aștept rugându-mĕ cu lacrimi, fără stare, fără repaus, dar în pace.“ Făcêud apoï o alusiune la un pasaj din carte, maï adause: „Dumnezeŭ din ceriŭ și iubițiï meï mântuiți cu puterea lacrimilor mele, și dedicați luï Dumnezeŭ mi-s de ajuns! Și ce ar și trebui maï mult pentru a ajunge în ceriŭ, dacă nu o părere de rĕŭ isvorită maï mult din iubire, decât din temere?“

Étă acum o epistolă cu totuluï alta, de la o fată tinĕră, una din aceï îngereï pii de curățĕnie feciorésc și de modestiă, carï în multe familiï numĕróse și nu prea avute ajută pe mama lor, ér întîmplându-se să o piérdă, o suplinesc, și deja ca tinerele de 19—20 de anï pórtă în sinul lor fecioresc tóte grijile uneï mame.

„Sînt vre-o dóuĕ zile, de când am cetit „Întroducerea“ cărții Dvóstre în „Annales d'Orleans“ și m'am cam întristat cetind, că o mamă e în stare a nasce pe fiiï sĕï la o a dóua viață, — și eŭ m'am vĕḑut eschisă de la bucuria acesteï renașcerï. M'am îndreptat către Dumnezeŭ cu plângerea mea, și el arĕtând cugetul meŭ Dvóstre m'am maï mângăiat, și cetind nota ce aț adaus la întroducere [1]) îmï recâștigaï bucuria. Oh! și eŭ am ast fel de Augustinï, Augustinï de tot micuți. Bunul Dumnezeŭ ï-a lăsat micuți amĕsurat Monicel lor. Acum după ce am cetit cartea Dvóstre vĕḑ, cât este de lipsă, ca să-mï pun tóte puterile pentru eï! Lașitatea, lipsa mea de curaj și de credință, mĕ umplu de supĕrare. Dacă așï fi crĕḑut maï cu tăriă în Dumnezeŭ, dacă așï fi avut maï puternică speranță în lacrimile vĕrsate pentru eï până acuma, azï póte că ar fi sfinți. Da, de m'așï ocupa numaï cu sufletele alor meï — dar vĕḑ atâțiï altiï! . . . . O de ar iubi toți biserica!“

Aicï se póte pipăi, se póte simți cât de dulce e legătura dintre suflete, despre ce cu atâta însuflețire a vorbit părintele Lacordaire, când începêndu-și apostolatul sĕŭ ilustru a început a gusta și plăcerea aceluia, zicêud: „Am esperiat ce sînt relațiunile sufletescï: o adevĕrată fericire pentru preot, când e demn de chemarea sa, fericire, care împrăștie orï ce părere de rĕŭ, că pentru Isus Christos a lăsat tóte legăturile, amiciții și speranțele lumeï. Am vĕḑut cum se nasc afecțiunile de iubire și simțĕmintele de recunoscință a căror isvor nu póte fi vre-o însușire naturală, și carï așa légă pe om de apostolul sufletuluï sĕŭ cu nisce legăturï, a căror dulcéță și tăriă sînt pe o formă divine. Când a gustat omul aceste plăcerï, carï sînt ca și o arómă anticipată a vieții venitóre, tóte celelalte dispar ca o nimică, și superbia nu se maï póte apropia de suflet, de cât ca un vînt necurat, a căruï amărăciune veninósă nu-l maï póte înșela. Am gustat și eŭ acésta dulcéță deja, când am fost publicat „Istoria sfînteï Francisce de Chantal.“ „S. Monică“ îmï descopere astăzï tot acelașï lucru și maï plăcut și maï pĕtrunḑĕtor. Să nu crédă însĕ nime, că ast fel de cărțï ajung tot numaï în mânile celor piï, câte odată se rătăcesc și ele prin cercurï cu totuluï lumescï de pe

[1]) Veḑi nota despre Eugenia de Guerin la »Întroducere«.

unde vin apoi cuvinte, carĭ și ele își aŭ lumina și farmecul lor. „Trebue să mărturisesc Domnule așa îmĭ scrie o mamă, că *viața* uneĭ sfinte nicĭ când nu mĭ-a părut o lectură interesantă, și dacă cartea DTale nu mĭ-ar fi trimis-o fiul meŭ, care a câștigat-o la loterie, fără îndoĭélă nicĭ când nu mĭ-aș fi procurat-o. Mulțămită Ceriului pentru acest noroc și pentru gândul fiului meŭ, de a mi-o dărui. El nu va fi prevĕdut că acésta carte pentru mine va fi o nóuă și puternică manifestare a iubireĭ lui Dumnezeŭ pentru sufletul, care îl caută pe El. S. Augustin Domnule — m'a impresionat mult mai bine — pentru că, durere! mai multă asemĕnare am aflat între sufletul lui tormentat, lipsit de lumina adevĕrului și al meŭ, de cât între miseria mea și vîrtuțile neasemĕnate ale Monicei. Permiteți-mĭ, Domnul meŭ, să-mĭ fac tóte observările la cartea DTale. Mĕ tem, că modelul ce propuneĭ mamelor așa-l de perfect în cât nicĭ una nu va avé curajul să se încerce a-l imita. Noĭ așa sîntem de lașe, așa de puțin iubim pe Dumnezeŭ! Și dacă ne chiar și iubim copiĭ, așa de puțin îĭ iubim pentru Dumnezeŭ. Am crezut că-mĭ iubesc fiul ca o adevĕrată mamă creștină, cel puțin de când darul ceresc m'a făcut cevașĭ maĭ seriósă, și după ce am învins tóte pedecile și l'am așezat într'un institut creștin de educațiune, credeam că am făcut tot ce era de făcut — dar cum m'a deșteptat din amăgire modelul, ce ne propuneți înaintea ochilor! Eĭ, dar cine se póte ridica în timpul nostru la atâta înălțime? Eŭ nu-mĭ pĭerd curajul și mĕ întreb, óre pretinde Dumnezeŭ de la fie care mamă atâta iubire, și dacă pretinde, cum se póte câștiga? A-ți iubi copiĭ ast fel, în cât maĭ bine să-ĭ perdĭ de tot, de cât să-ĭ vedĭ pĕcătuind! De multe orĭ am zis în rugăciunile mele cătră Dumnezeŭ, că acésta o doresc și eŭ, o ziceam odată din gură, dar de câte orĭ o retrăgeam din inimă. Mi-se părea, că ast fel vatĕm iubirea de mamă!“

Oh nu! Nu-ți vatĕmĭ iubirea, o mamă, care zărescĭ culmile cerescĭ ale iubireĭ sublime de mamă, dar te îndoiescĭ a te înălța la ele! Curagiŭ! Nu-ĭ de parte óra când veĭ deveni adevĕrată mamă!

Ce să maĭ adaug la atâtea epistole citate? O carte, care se adresézĕ cătră cele maĭ gingașe simțĕminte ale inimeĭ, acea are norocul de a pĕtrunde de parte încă și în cercurĭ cu totul desbinate de noĭ și și acolo esistă simțĕminte pline de speranță. Dintre atâtea epistóle étă și una **nosită** din Anglia, subscrisă de un preot protestant, neobosit în cercetarea adevĕrului, de carĭ atâța sînt în acea țară nobilă și religiósă: „Am percurs cu plăcere frumósa carte a DTale despre S. Monica, primesce mulțămitele mele pentru ea. Mi-se pare că e cu atât maĭ actuală, cu cât veacul nostru se póte asemĕna cu turburatul Augustin. O! de ar rĕsuna din ce în ce cu maĭ mare succes cuvîntul ceresc: *Tolle, lege* (ia și cetesce) — și de ar readuce cetirea sfinteĭ Scripturĭ și veacul nostru la biserică, acésta mamă întristată a căreĭ misiune este a persevera în rugăciunĭ și lacrimĭ. Aŭ nu credĭ Die, împreună cu mine, că se apropie ziua, când — după promisiunea luĭ Malachia — inimile părinților și ale copiilor se vor apropia maĭ mult una de alta. Șepte sute de milióne de ființe omenescĭ aștéptă întrevenirea nóstră, ca să îmbrățoșeze Evangeliul. Să ne nisuim a le grăbi eliberarea, ca óre când s. Monica, prin rugăciunĭ, oftărĭ pĭĭ și fapte bune. Încă în sara zileĭ când cetisem acéstă carte, am arĕtat-o într'un salon protestant uneĭ Dame înalte, care admira mult pe Dómna de Chantal și care pentru edificarea sa proprie și-a descris multe paginĭ din cele scrise de DTa. Cugetând la nĕcasurile acestuĭ secol, am fost pĕtrunșĭ cu toțiĭ. Așa trebue să fim de cu grije față de el, ca și o mamă față de Augustinul sĕŭ.“

Nu m'aș obosi nicĭ când în rĕsfoirea acestor scrisorĭ, din carĭ în așa cuvinte adâncĭ și vĭĭ rĕsună iubirea părintéscă, suprema nóstră speranță în ziua de astăzĭ, din carĭ se póte vedé tot odată cât de adâncĭ sînt durerile, dar mulțămită luĭ Dumnezeŭ — cât de multe-s și isvórele de vindecare.

Maĭ cetesc încă una, pentru că cuvinte maĭ mângăitóre ca aceste nu cunosc: „Permiteți uneĭ mame simple din *Vende* ca încă sub via impresiune a cărțiĭ Dvóstre „Monica“ se vĕ esprime în numele mamelor creștine cele maĭ cordialĭ mulțămite. Sînt convinsă, că nicĭ o mamă nu o va ceti fără a fi înălțată de pe pămînt, fără a fi adânc mișcată în inima sa și însuflețită de mărirea chemăriĭ și de sublimitatea puterilor sale. Aveți dreptate Domnule! Dacă ea trebue să fie gata a muri pentru mântuirea vieții trupescĭ a fiului sĕŭ, cu cât maĭ mult trebue să fie gata a muri pentru mântuirea vieții sufletescĭ, vieții eterne a aceluia. Și când s'a decis în sufletul sĕŭ pentru acésta, eŭ cred, ba sînt sigură, că nu se póte să nu reușéscă. Am trăsărit la pagina, unde arĕtați, că mama Machabeilor, mama sfîntuluĭ Simforian și altele, ele însе-și aŭ îndemnat pe fiiĭ lor tinerĭ, că maĭ bine să móră, de cât să vateme pe Dumnezeŭ. Dar, Domnule! de ce a-ți citat tot mame din vechime? Aŭ credeți că cele de astăzĭ nu-s capabile de un atare eroism? Nu cunósceți vre-un esemplu din timpurile moderne?“ Și acésta mamă cuprinsă de o jalusie nobilă îmĭ amintesce despre vre-o dóuĕ treĭ femeĭ, a căror ținută în decursul grozaveĭ Resoluțiunĭ se asamĕnă cu eroismul mameĭ Machabeilor. Așa d. e. M-me de la Roche Saint-André condamnată fiind la mórte dimpreună cu 3 fice ale sale a esoperat, ca ele să păséscă maĭ înainte la eșafod, „ca să-mĭ vĕd asigurat — zicea ea — tot ce iubesc.“

M-me Saillous de Saumur, care când o duceaŭ la eșafod dimpreună cu fica sa de 19 anĭ și de o rară frumseță, observând cu neliniște interesul deosebit, ce-l arată față de fica sa un oficer din escórtă, vestit de mișel, și sciind că fata sa supunêndu-se oficerului, ar puté scăpa de mórte, a dat parale călĕuluĭ, ca fica sa să pótă muri înaintea eĭ. S'a uĭtat cum cade capul ficeĭ sale, apoĭ urmând îndată ea, și a desfăcut pĕrul, și scoțind nisce galbinĭ ascunșĭ în el ĭ-aŭ dat călĕuluĭ, și a murit înveselită de cugetul, că a salvat cel puțin virtutea ficeĭ sale.

Étă ce-mĭ scrise acea mamă din Vendé! La aceste 2 fapte ea ar maĭ fi putut adauge și istoria aceleĭ irlandeze, despre care aminti deunăzi O'Connell. Ficiorul acesteĭ femeĭ, de témă, că nu cum-va să-și vadă pe bĕtrâna sa mamă și pe tinĕra sa nevastă scóse cu micuțiĭ sĕĭ din casă și condamnați a trăi în miserie saŭ periți de fóme — era pe aci să *voteze în contra libertăței Irlandeĭ*. În momentul, când învins de aceste vedeniĭ sfășiitóre se duse la urmă să-și pună acolo votul pĕcătos, dintr'odată apare bĕtrâna sa mamă, îl prinde de mână și îl strigă: *„Aduți a minte de suflet și de libertate!“*

Am plâns cetind acésta epistolă și mĭ-am zis: O! drept că seclul acesta e tare turburat; dar inimile mamelor bat pentru simțĕminte cu mult maĭ înalte, de cât ca să desperăm. Da! da! Seclul Augustinilor va fi renăscut prin seclul Monicelor.

De aceea am scris acésta carte, ca să ajut și eŭ mișcarea începută. Binecuvîntat să fie Dumnezeŭ, că a deșteptat așa rĕsunet favorabil în inimĭ și binecuvîntate să fie mamele, carĭ aŭ suplinit în inimile lor lipsa cugetelor mele, și prin agerimea iubireĭ lor aŭ sciut afla printre șire și ceea ce puterile mele debile n'aŭ sciut esprima.

O sciŭ prea bine, că cartea acésta nu corespunde frumseții obiectuluĭ măreț, durere! că nu corespunde nicĭ idealuluĭ meŭ. Între împutările ce mi-se fac înse este una, pe care trebue să o resping, că adecă așĭ fi vorbit prea mult despre s. Augustin. „Las să zică cuĭ îĭ place, îmĭ scrie un orator mare, că istoria Monicei nu-ĭ alta de cât istoria sfîntuluĭ Augustin. Chiar în acéstă stă frumsĕța eĭ mărĕță. Chiar în acéstă stă noutatea și originalitatea cărțiĭ Dvóstre.“ Ér o mamă așa îmĭ scrie: „Ceĭ, carĭ aŭ fost ispitiți a se plânge, că în istoria Monicei sfîntul Augustin e în locul prim, că el ocupă prea mult loc, aceia nu sciŭ ce e o mamă. Atunci sînt fericite mamele, când își pot pune copiiĭ în locul prim și ele se pot ascunde la spatele lor. Dar și de la spate ele îĭ pórtă și îĭ îndréptă. Mamele trăiesc prin copiiĭ lor. Și eŭ cel puțin nu-mĭ pot închipui istoria uneĭ mame, în care să nu aflu și istoria copiilor eĭ.“ Ast fel în ediținea acésta nóuă, departe de a fi scurtat rolul luĭ Augustin, maĭ mult l'am mărit, simțimdu-mĕ prea fericit a urma în acésta sfatul, ce mi-l'a dat într'o scrisóre amabilă, unul dintre ceĭ maĭ marĭ apĕrătorĭ ce-ĭ are biserica luĭ Dumnezeŭ în timpurile nóstre. [1]) După ce cu cuvinte binevoitóre își esprimă neliniștirile, ce le simția când anunțasem pe „Monica“ — adauge: „Mulțămită luĭ Dumnezeŭ, care a binecuvîntat desinteresul și pietatea zelului Dvóstre, acele neliniștirĭ aŭ dispărut făcênd loc uneĭ îndestuliri depline. „Monica“ e chiar bine scrisă, nu maĭ puțin bine, dar maĭ vial de cât „S. Chantal“. E maĭ vială fără înse a puté observa să fie maĭ puțin corectă. Tare norocos aĭ învins și pedecile cu privire la adunarea materialuluĭ. Lipsa de varietate și estinderea subiectuluĭ aĭ suplinit-o prea bine prin adâncimea și sublimitatea ideilor. Acéstă lucrare nóuă a Dvóstre are un cadru și un plan maĭ mic, ca „S. Chantal“ dar nicĭ n'ați vrut dór să cuprindeți în ea o întrégă epocă a istorieĭ sfințĕnieĭ, și nicĭ numaĭ un moment al aceleĭ istoriĭ, ci de cât cea dintâiŭ ceva maĭ puțin; de cât acésta din urmă ceva maĭ mult. DTa înalți o figură prin cealaltă, chiar ca în tabloul luĭ Ary Scheffer. Aceste dóuĕ figurĭ înse sînt „mamă“ și „fiŭ“ și prin acésta stați maĭ aprópe de umanitatea creștină și înaintați causa eĭ. Chiar simplicitatea și îngustimea subiectuluĭ o face pe „Monica“ vóstră asemenea uneĭ săgeți întraripate, care a străpuns inima sfîntuluĭ Augustin.“ După aceste cuvinte simpatice ast fel închele: „Să cutez óre a Vĕ spune, că un capitol încă, în care

[1]) Augusta Nicolas.

aţi arĕta pe scurt avîntul geniului şi sfinţeniei lui Augustin după mórtea mameĭ sale, ar puté fi un preafrumos fond într'aurit, din care figura eĭ s'ar ridica şi maĭ bine.

Urmând sfatul unuĭ atare magistru m'am încercat să scriŭ şi acel capitol. Dar pentru ca să fi făcut din el un. preafrumos *„fond într'aurit“* mĭ-ar fi trebuit penelul aceluĭ apologet elocuent, care a binevoit a-mĭ dărui idea. Acésta-ĭ unica adaugere ce am făcut la ediţia a II-a, şi dacă vom maĭ spune că în unele locurĭ maĭ greĭ în privinţa înţĕlesuluĭ şi a bunuluĭ gust am făcut schimbările indicate cu bunăvoinţă şi primite cu mulţămită, cu acésta am arĕtat tótă diferinţa, ce esistă între a dóua şi prima ediţiune.

Facă-şi dar cursul sĕŭ acésta carte, pe care Dumnezeŭ s'a îndurat a o binecuvînta. Mérgă să mângăie şi să întăréscă din noŭ mamele. Ducă-se să le înveţe cum să se facă marĭ sacrificându-se, cum să se mântuéscă ele însăşĭ iubind sufletele copiilor lor.

Un istoric protestant zise, că Franţa cea veche a fost un regat fundat de episcopĭ. Durere pe Franţa modernă nu o vor reforma nicĭ episcopiĭ, nicĭ preoţiĭ, dacă mamele creştine nu le vor veni într'ajutoriŭ. Dumnezeŭ mamelor a încredinţat lĕgănul omului. Lĕgănul, adecă maĭ tóte cele.

Meurseault, la 29 Iuliŭ 1866.

Emil Bougaud.

Bibliografie.

Clipe de Repaus, de Sorcovă cu următorul cuprius: Sĕrmanul Fekete Jóska. — Într'o carte din anul 1999. — Un signal de foc. — Un om al situaţiunii. — Vodă Dospit, cel cu nerodiile. — Un cățĕl şi un bal, carĭ mĭ-aŭ păpat dóuĕ cariere frumóse. — Din studiile mele despre prostie. — Istoria uneĭ contre. — Moravurĭ contimporane. La băile din Noroiósa. — Rĕsbunarea luĭ Sănduc. — Unul din Gura-Fleanţ. — Popa Şandru. — Mister William Sorcová, riporter of „The New-York Herald“. Un volum elegant de schiţe şi naraţiuni scóse din relaţiunile nóstre de viaţă, scrise de preudonimul *Sorcovă,* sub care se ascunde un autor român ardelean de cel maĭ bun nume, va apare în estensiune de circa 12 cóle de tipar 8⁰ în tipografia A. Murĕşan din Braşov, pe la mijlocul luĭ Octomvrie a. c. *Preţul de abonament:* 2 cor. (Pentru România 2 leĭ 50 banĭ.) Pentru porto postal sînt a se plăti de exemplar: pentru Ungaria 20 banĭ, (pentru România 40 banĭ.) *Sorcovă* se bucură de un nume prea bun la noĭ de cât să-l maĭ recomandăm în special. Toţi ceĭ dornicĭ de o lectură bună, interesantă şi originală românéscă, toţi carĭ vor să aibă în casa lor *o carte frumósă* în cel maĭ larg înţeles al cuvîntuluĭ, să nu întârzie cu abonamentul, care este a se trimite la adresa: Tipografia A. Murĕşan, Brassó. Colectanţiĭ primesc după 10 exemplare abonate şi plătite înainte unul gratuit.

Posta „Unirii“.

Dr. I. A. în *O.* Am primit, mulţumită sinceră. — *f.* — A sosit, va urma.

Editor şi redactor răspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

Inserate.

31) 1—2

ANUNŢ!

Cu onóre sînt rugaţi aceĭ preaonoraţi domnĭ preoţi, carĭ poşed tóte predicele luĭ Iustin Popfiŭ, fost preot de Orade, şi carĭ doresc să le vêndă, să binevoéscă a-şĭ comunica numele şi preţul cu subscrisa, de óre ce se caută spre cumpĕrare.

Blaş, Septembre 1901.

Tipografia seminarială.

537 v. szám (32) 1—1
1901.

Árverési hirdetmény.

Alulírt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróság 1901. évi V. 273. számu végzése következtében Dr. Maniu Gyula ügyvéd által képviselt „Patria takarék pénztár“ javára Friedrich Schuller és társai ellen 140 kor. — fil. s jár. erejéig 1901. évi Augusztus hó 19-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 898 kor. — fillérre becsült következő ingóságok, és pedig: Friedrich Schuller és neje Bettinél: házi butorok. 2 drb ló. 1 lószekér és 112 drb vegyes épitési álványhoz való dészkák és álványfák; Gross Reinholdnál: 1 hordó firnaisz nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. jbiróság 1901. évi V. 273/2. számu végzése folytán 140 kor. — fil. tőkekövetelés, ennek 1900. évi Junius hó 14-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 61 korona 60 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig helyben alperesek lakásánál leendő eszközlésére 1901. évi Szeptember hó 28-ik napjának délelőtti 9 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénz fizetés mellett, a legtőbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Balázsfalván 1901. évi Szeptember hó 15-ik napján.

Thát György,
kir. jbirósági végrehajtó.

Cu veritabilul
Christoph-Lack se pot văpsi (colora) padimentele caselor, fără de a se întrerumpe folosirea acestora, fiind că nu are *miros al cel neplăcut* cum şi uscarea târzie şi scorţóşă, ce o aŭ văpselile şi lacul de olel. A fură de acestea modul întrebuinţărĭ luĭ e de tót simplu, în cât îl póte face fie cine.
Blaş: Ludovic Schuller.
Depositе în: Sibiiŭ: Franz Jahn Söhne.
(7) 15—15

La esposiţiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote şi de metal a luĭ

(34) 44—52

Antoniu Novotny

în Timişóra-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum. şi turnarea din noŭ a clopotelor stricate, maĭ de parte spre facerea de clopote întregĭ armonióse, pe lângă garanţie pe maĭ mulţĭ anĭ, provĕdute cu adjustărĭ de fer bătut, construite spre a le întórce cu uşurinţă în orĭ ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o lături, prin ceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

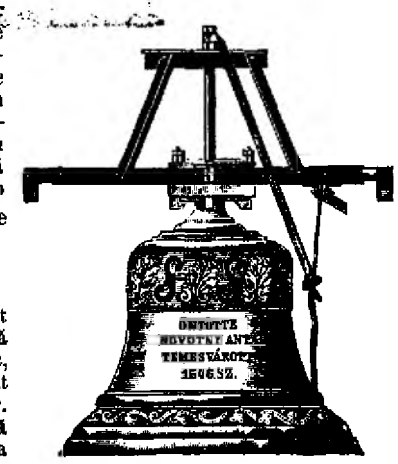

clopotele patentate găurite

de mine inventate şi maĭ de multe orĭ premiate, carĭ sînt provĕdute în partea superióră — ca violina — cu găurĭ după figura *S* şi pentru aceea aŭ un ton maĭ intensiv, maĭ adînc, maĭ limpede, maĭ plăcut şi cu vibrarea maĭ voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, **aşa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 408 kg. făcut după sistemul vechiŭ.** Maĭ departe se recomândă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **pre-adjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut** — ca şi spre turnarea de **tóce de metal.** Clopote în greutate de 300 kg. şi maĭ jos se află tot de una în magaziu.

Preţ-curanturĭ ilustrate se trimit la cerere grătuit şi franco.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul XI. **Blaş 5 Octobre 1901.** **Numĕrul 40.**

Mitropolitul nostru la Sfinţia Sa.

Joi în 19 Septembre a. c. Sfinţia Sa Papa de la Roma a primit în audienţă particulară pe Escelenţa Sa Preasfinţitul Mitropolit Dr. Victor Mihályi de Apşa.

Escelenţa Sa a cerut audienţa Marţi sara în 17 Septembre şi a treia zi, Joi, a şi fost primit de Sfinţia Sa. Singur faptul acesta e de ajuns, pentru cei ce cunosc obiceiurile curţii Pontificie, pentru a judeca stima şi iubirea de care se bucura capul Bisericii nóstre înaintea Următorinluĭ Sfântuluĭ Apostol Petru.

Audienţa a fost defiptă pe 11½ óre, cu tóte aceste abia a sosit Escelenţa Sa la 11¼, îndată a fost introdus în chilia de lucru a Sfinţii Sale, unde a avut loc audienţa. Împrejurarea acésta e o nóuă dovadă despre intimitatea şi cordialitatea primiriĭ de care s'a bucurat înaltul nostru Archipăstor.

Audienţa a durat aprópe 20 minute, în care timp Sfinţia Sa s'a informat cu deamĕruntul despre starea provinciei nóstre bisericescĭ în tóte direcţiunile. Interesul şi dragostea ce Venerabilul nonagenar din Vatican a arĕtat'o bisericiĭ nóstre şi credincioşilor neamuluĭ nostru sînt fórte preţióse şi onorătóre pentru noĭ.

La finea audienţiĭ date Mitropolituluĭ nostru, a fost admis la audienţă şi scritorul acestor şire. Cu aceea ocasiune cu ochiĭ propriĭ am potut să vĕd şi să mĕ conving încă o dată, cât de mult ţine Sfinţia Sa la biserica nóstră şi la persóna Venerabiluluĭ nostru Mitropolit. Înainte de ce ne-ar fi concediat, cu mâna drépră a prins mâna Mitropolituluĭ, cu mâna stângă mâna mea, şi emoţionat a zis de repetite orĭ: *„Dio vi benedică! Addio cari! Dio vi benedică! Vi stringo la mano!“* Era un moment de adênci emoţiunĭ a vedé pe un Bĕtrân de 92 anĭ, pus la paza credinţeĭ şi moraluluĭ din *tóta* lumea, cum îşi arată iubirea şi îngrijirea sa părintéscă faţă de o parte atât de mică a vasteĭ sale împĕrăţiĭ, cum este provincia nóstră bisericéscă.

Impresiunea, cu care am părăsit Vaticanul a fost, că sórtea bisericeĭ nóstre e aşezată sub pază bună.

H.

DUPĂ ADUNARE.

În numĕrul acesta închiem raportul nostru despre adunarea generală a *Asociaţiuneĭ*. Apreciând, cum se cuvine, importanţa acesteĭ adunărĭ, am ţinut să dăm anume un raport, cu atât maĭ fidel, maĭ detailat şi maĭ obiectiv, cu cât am observat că celе alalte foĭ ale nóstre, şi cu deosebire cele din Sibiŭ, tocmaĭ n'aŭ făcut'o.

În tot de una am dat atenţiunea cuvenită *Asociaţiuneĭ*, şi iĭ vom da-o, în măsură şi maĭ mare pe viitor. Dacă pe terenul politic de atâta timp sîntem zăticniţi, şi póte vom maĭ fi încă, se cade, e necesar, ca cel puţin pe terenul cultural să fim maĭ activĭ şi maĭ rodnicĭ.

Adunarea din Sibiŭ noĭ o socotim în acésta privinţă de bun augur. Mulţimea publiculuĭ, ce a asistat la acésta adunare, interesantele şedinţe, frumósele serbărĭ ce le-aŭ urmat, marele interes al publiculuĭ din afară şi al preseĭ în general, tóte aceste sînt dovezĭ, că *Asociaţiunea* a deşteptat deja interesarea Românilor.

Interesarea acésta a produs de bună samă şi discuţiunile acelea viĭ, uneorĭ mişcate şi critice, carĭ unora li-se vor fi părut cine ştie cum, nóuĕ însе ni-se par niştе semne bune. Pentru că noĭ avem firma convingere, că toţi aceia, carĭ cu condeiul şi cu cuvîntul, aŭ tratat chestiunile *Asociaţiuneĭ*, aŭ fost şi sînt conduşi de zel curat şi desinteresat pentru causa culturеĭ nóstre naţionale. Sîntem firm convinşi, că toţi aceia carĭ în plenul şedinţeĭ aŭ luat cuvîntul, ca să pledeze într'o chestiune saŭ alta, aŭ fost conduşi esclusiv numaĭ de gândul de a servi causeĭ culturеĭ şi literaturеĭ nóstre, de parte de orĭ ce consideraţiĭ străine, personale saŭ de altă categorie.

Acésta ţinem să o accentuăm, cu atât maĭ mult, cu cât am urmărit cu atenţiune mersul lucrurilor şi cunóştem şi persónele, carĭ aŭ avut vre un rol în adunare.

De aceea nu putem aproba pe ceĭ ce vedem că încércă, în mod cu totul nevrednic, a batjocori şi pe uniĭ şi pe altiĭ, din incidentul adunăriĭ. Am înţelege critica obiectivă, din orĭ ce parte ar veni ea, fie chiar şi din partea *acelora*, carĭ sînt străinĭ de *Asociaţiune* — cum sînt conducătoriĭ foiĭ din Arad; — nu înţelegem însе acea tendentă nedémnă de a batjocori, în mod uşuratic pe niştе bărbaţi aşa de sus puşi în viaţa nóstră publică, şi în ochiĭ tuturor Românilor de bine, cum sînt bărbaţiĭ, pe care încrederea uneĭ adunărĭ de fruntaşi, cum a fost cea din Sibiŭ, i-a chemat la conducerea celeĭ dintâiŭ asociaţiuni culturale şi literare a Românilor din patrie.

Protestăm în contra acestor procedeurĭ, carĭ ar trebui să lipséscă în fine şi din presa nóstră; şi trebue să ne ridicăm cuvîntul contra lor maĭ ales atunci, când vedem cu indignare, că chiar şi scrisele nóstre sînt citate — firеşte, în mod incorect, şi fals!*) — spre întărirea zeflemelelor nesărate ale nu ştiŭ-cuĭ.

Ast fel de meschinerii, carĭ aŭ inveninat aşa de mult viaţa nóstră politică, nu este ĭertat să se introducă şi în viaţa nóstră culturală. Ér ceĭ ce le introduc, cu atâta maliţie şi uşurătate, trebue să găséscă tótă presa cinstită în contra lor.

Dar să revenim. —

Dintre tóte momentele adunăriĭ din Sibiŭ, cel maĭ important, şi care maĭ mult a preocupat şi pasionat adunarea, a fost de sigur alegerea comitetuluĭ.

Fie, ca resultatul acesteĭ alegerĭ să reese, conform importanţiĭ ce i-s'a dat, spre binele şi prosperarea *Asociaţiuneĭ!*

În însaşĭ alegerea apoĭ, cel maĭ frumos şi maĭ înălţător punct a fost *alegerea preşedinteluĭ*. Toţi ceĭ de faţă, saŭ întâlnit, la acest punct, într'un gând şi într'o simţire, ca să învite în fruntea *Astreĭ* nóstre pre acel bărbat, care ca un *astru* s'a ridicat, încet dar sigur, pe orisontul vieţiĭ nóstre publice, pe dl. *Alesandru Mocsonyi*.

Aclamaţiunea unanimă şi entusiată, cu care domnul *Alesandru Mocsonyi* a fost proclamat de preşedinte al primeĭ nóstre *Asociaţiunĭ*, a fost adevĕrata manifestaţiune, de încredere şi de simpatie, ca şi care maĭ frumósă, nime nu póte primi de la Românĭ, maĭ ales în timpurile acestea nenorocite.

*) Citatul, ce-l scóte Trib. Pop. — de ea e vorbă — din *Unirea* nu se refereşte la *preşedinte*, ci la *secretarul I.* Să fi greşit »Leandru.« orĭ să fi fost de noŭ rĕutăcios? Despre preşedinţi, din contră, se zicea în *Unirea:* »Nu se aştéptă de la preşedinţiĭ Asociaţiuniĭ . . . să fie muncitorĭ de biroŭ. . . . . Ci se aştéptă, ca el prin caracterul, poziţia, erudiţiunea orĭ talentele lor dovedite, să împodobéscă cu *auctoritate morală* şi *culturală* . . . primul nostru areopag cultural.« — *Red.*

Graţie posiţiei, ce dl. Mocsonyi şi-a eluptat în mijlocul neamului sĕŭ; în ciuda atâtor intrigi şi miserii, graţie claritĕţii sale de judecată, cu care de atâtea orĭ a luminat situaţiile cele mai încurcate, şi graţie mai ales caracterului sĕŭ adamantin, firm şi curat, de care probă strălucită a dat în tótă viaţa sa, — astăzi la dînsul privesc toţi Românii de bine din acésta ţară, ca la unul, care este chemat să dee avênt spre progres solid causeĭ nóstre culturale, atât de importante în viaţa poporului nostru.

Noĭ îĭ dorim, de la Dumnezĕŭ, cel mai deplin succes, spre binele nostru al tuturor.

Nóuĕle alegerĭ. Alegerile de deputaţi pentru nóua sesiune parlamentară, a început deja la 2 crt. Orĭ cât de mult s'a lăudat guvernul, că de data acésta prin legea despre judicatura Curieĭ, să póte asigura curăţenia alegerilor şi libertatea votisariĭ, totuşĭ după cum se anunţă, corupţiunile, corteşirile şi tótă céta de păcate electorale, aŭ fost şi acum în deplină înflorire mai ales în tabăra guvernamentală, care n'avé să se témă de baionetele gendarmilor, De altmintrea n'aŭ lipsit nicĭ alegerĭ împreunate cu vĕrsărĭ de sânge şi bătăĭ, aşa în cât se póte zice, că tóte s'aŭ petrecut după vechiul calapod.

Mórtea lui Egan. — Ceitorilor nostri nu le este necunoscut acest nume.

Mai anul trecut apreţiasem într'un prim articol activitatea acestuĭ harnic bărbat, care azĭ nu mai este, şi a cărui mórte e atât de misteriósă.

În nord-ostul Ungarieĭ bietul popor rutean, ajuns la sapă de lemn prin lacomia Jidanilor, deplânge pe cel mai mare binefăcĕtor al sĕŭ; pressa întrégă îl deplânge şi nu ne putem sustrage nicĭ noĭ acesteĭ emoţiĭ obstescĭ, când aşa de puţinĭ sînt astăzĭ luptătoriĭ cu vizirul deschis şi aşa de entropitóre e influinţa desastrósă a Jidanilor.

De vre-o treĭ anĭ miseria Rutenilor a atras asupra-şĭ îngrijirea guvernului. Cam târziŭ, ce e drept, dar încă totuşĭ mai era nădejde de a ridica cât de cât pe acest popor botărît peririĭ.

Eduard Egan — irlandez de origine, a fost pus în fruntea acesteĭ mişcărĭ în calitate de comisar guvernial.

Am apreţiat la timpul sĕŭ activitatea luĭ; a împărţit vite şi grâŭ de sĕmînţă poporului, a înfiinţat societăţi de credit şi de consum, paralisând prin acésta contropitórea putere a cămătarilor semiţi, carĭ aduseseră poporaţiunea la starea acésta de plâns.

Resultatele reale ale acesteĭ activităţi binefăcĕtóre s'aŭ putut erua mai ales din góna fățişă, ce s'a purtat în contra harnicului comisar ministerial: l'aŭ terfelit prin jurnale, că propagă antisemitism, aŭ urmat chiar şi interpelărĭ în dietă. Pressa jidano-magiară spunea cu o cucernicie de mironosiţă că activitatea luĭ Egan nu e *umanitară*, de óre ce persecutézĕ esistinţa elementului semit...

Ca şi când umanitarismul nu ar avea drept limită naturală apărarea proprie.

Acest bărbat, care a avut curajul şi energia a ţinea piept cu elementul ajuns la putere în ţara nóstră, acest eroŭ, care a întins mâna unuĭ popor alunecat pe povîrnişul pierzărĭ — a murit Vinerea trecută între nisce împrejurărĭ atât de misterióse, în cât ţara întrégă e nedumerită dacă e vorbă de o *nenorocire* saŭ de un *asasinat*.

În ziua numită, mergênd cu trăsura din Ungvár spre Szerednye împreună cu silvicultorul Rochlitz, în mijlocul drumului a oprit trăsura ca să continue calea pe jos. Apucând mai înainte cu vre-o 30 de paşĭ, silvicultorul a auzit de o dată o împuşcătură şi a vĕdut cum Egan se rostogolesce de pe cósta dealului.

Singurul martor al acesteĭ tragediĭ — silvicultorul — nu ştie spune, dacă împuşcătura a fost din puşca luĭ Egan (o avea la sine) saŭ de alt undeva.

Şi chiar în momentul când scriem şirele aceste planézĕ o cĕţă misteriósă asupra acestuĭ sfîrşit de viaţă.

Pressa jidovită susţine hotărît, că Egan s'a sinucis de óre ce era încurcat în datorĭ — un lucru, care s'a dovedit deja de absolut neadevĕrat.

Nu sîntem chemaţi a alimenta suspiciunĭ aşa de grave, nu ne ocupăm decĭ de casul când Egan ar fi căzut victimă unuĭ atentat, ci rĕmânem pe lângă presupunerea, că el s'a sinucis.

De o vreme mai îndelungată suferea de nervĭ, efect al activităţiĭ sale încordate. Haita ce presa jidană a pornit-o în contra luĭ nu putea de cât să potenţeze acésta nervositate şi adese orĭ spunea că i-e frică de vre-un atentat.

Aceste tóte aŭ putut să înfrîngă pe omul de fier, să stingă energia unuĭ om, care era prea slab să lupte în contra unuĭ element care din ce în ce se instăpâneşte mai mult în nenorocita nóstră ţară.

E o tristă constatare acésta pentru atmosfera politică a ţărĭ; e un triumf pentru elementul semit atotstăpânitor.

Am putea-o asĕmĕna cu aceea epocă de decadinţă a imperialismuluĭ Romeĭ când toţi ceĭ ce nu se închinaŭ orbeşce Cesarului eraŭ judecaţi la mórte saŭ aruncaţi în exil. . . . .

Asociaţiunea în Sibiŭ.

— *Raport special.* —

(Fine.)

Conferenţa literară.

Unicul punct, cu adevĕrat literar, în decursul adunărĭ, a fost conferenţa literară ţinută de tînĕrul *Dr. Sextil Puşcariŭ*, în sala şcoleĭ de fete, care pe lângă localul adunărĭ e numaĭ un mic salonaş. Cei mai mulţi nu s'aŭ interesat de acésta conferenţă, parte că eraŭ preocupaţi de alte chestiĭ, parte că unora li-se părea că aŭ cetit deja în *Gazeta Transilvaniei* ceea ce conferenţa promitea: ceva despre *Patriarchalele* luĭ *St. O. Iosif*, cel maĭ nou volumaş al celui mai de valóre dintre tinerĭ poeţi românĭ.

S'aŭ înşelat amar acestia, şi aŭ ce regreta toţi aceia carĭ aŭ neglesconferenţa. De altfel dacă veniaŭ toţi, nicĭ loc n'aveaŭ fiind saleta şcoleĭ de fete şi astfel literalminte indesuită.

Printre ceĭ de faţă se remarcă Esc. Sa Mitropolitul, Meţianu, Vicariul Dr. Puşcariŭ, Iosif Puşcariŭ (tatăl conferenţiarului,) S. Mehedinţi, prof. universitar din Bucureşti, fórte multe dame, cu deosebire dşóre, din societatea sibiană.

La 3 óre apare conferenţiarul, un tînĕr elegant, simpatic, cu înfăţoşare de artist. Se apropie de catedra sa. Atunci *Dr. Il. Puşcariŭ*, pres adunărĭ, se ridică, şi spune că după obiceiŭ ar fi trĕbuit să ni-se presinte la acésta adunare un *raport literar* . . . dar în locu-i ni-se dă ocasiune a asculta o conferenţă.

Cuvîntul acesta cu caracter *oficios*, ce conţinea şi o fină alusiune, era ca o deschidere a şedinţeĭ literare.

Tînĕrul conferenţiar începe cu o vóce plăcută, într'un limbaj dulce românesc, cu faţă veselă, radiósă. Are înaintea sa file scrise, dar numaĭ din când în când le priveşte. Vorbeşte absolut libĕr, nu însă improvisat. S'a pregătit bine, chiar şi poesiile ce citézĕ din elegantul volum, ce-l are lângă sine, ni-le spune de rost, declamându-le perfect, cu gesturĭ libere şi potrivite.

Ni-a presintat pe Iosif; ne-a spus că e ardelean, care deşi locueşte în Bucureştĭ, şi a petrecut mult în străinătate, cu sufletul e totuşĭ la noĭ, în Transilvania.

El a trecut, ca alţĭ mulţĭ, graniţa, dar necontenit se uită înderĕpt la plaiurile părăsite şi la ceĭ ce le locuesc. E tot al nostru, ca şi *Coşbuc*. Are chiar, o înrudire sufletéscă cu poetul nostru năsĕudean, deşi e cu totul altul.

Ne-arĕtat care sînt ideile şi sentimentele luĭ Iosif, pe care conferenţiarul îl cunóşte personal şi l'a pĕtruns până în suflet.

În fine . . . ar fi să reproduc întrégă conferenţa, dacă ar fi să spun *tot*, ce ni-a vorbit. Mĕ dispensez însă de acésta sarcină, convins că conferenţa se va publica.

Destul să constat că conferenţa a fost strălucită, elegantă. Liniştea absolută şi atenţiunea încordată, cu care îl ascultaŭ toţi, unii petrunşi şi răpiţi, era dovada despre succesul desĕvîrşit al conferenţiarului.

Eŭ, în special, care înainte priveam în conferenţiar pe autorul *Iuvenililor*, uşuratic, dornic de picanterii şi aprópe ca înrudit şi spiritualiceşte cu Ion de la Buceciŭ, am rĕmas fórte plăcut înşelat. M'a cucerit total şi i-am gratulat cu adeverată mulţumire că mi-a procurat un moment senin şi recreator, în toiul agitateĭ adunărĭ de la Sibiŭ.

De sigur tînĕrul poet Iosif, nu şi-ar fi putut găsi la noĭ un maĭ bun interpretator, şi un mai iscusit recensent, care să-l presinte publicului. Conferenţiarul părea un frate dulce sufletesc al poetului sĕŭ şi al nostru.

„APA MINERALĂ (AMARĂ) FRANCISC IOSIF" este unicul **purgativ-natural** şi plăcut la gust.

Şedinţa II.

Un interes deosebit se manifestă faţă de eventualele decisiuni ale şedinţii acesteia. Toţi eraŭ dornici să scie cu un moment mai înainte, cine va fi president? cine vor fi aleşi în comitet? Şi acésta cu atât mai ales, cu cât se făcuseră o mulţime de combinaţii.

Raportul general.

Îndată la începutul şedinţii comisiunea pentru censurarea raportului general prin referentul sĕŭ dl Dr. *Proca* propune luarea raportului spre sciinţă şi în special referitor la abzicerea presidentului, a Ill. sa Dlui preposit *Ioan M. Moldovan,* propune ca adunarea generală să iele cu regret la cunoscinţă retragerea-i din demnitatea de president, îi mulţumesce pentru conducerea de până acum şi speră, că şi pe viitor va da Aşociaţiunii tot spriginul.

Referitor la *museul etnografic* comisiunea nu crede de sosit încă timpul pentru înfiinţarea lui, aprobă tóte lucrările făcute până acum. De asemenea constată crescere în ce privesce numĕrul membrilor şi-şi esprimă regretul pentru membrii decedaţi.

Ceea ce a dat un mai viŭ interes discuţii a fost cestiunea *fundaţiunei Nichita,* a cărui istoric îl cuprindem în următórele: advoc. Nichita lasă o avere de vreo 40 mii cor. Asociaţiunii, ca erede universal, cu condiţia să ajute şcólele şi bisericile gr. cat. din Sĕlagiŭ. Asociaţiunea a propus respingerea legatului din consideraţie, că fundaţiunea este de caracter pur local şi confesional şi e destinată pentru ajutorarea scólelor şi bisericelor gr. cat. române din Selagiŭ; apoi pentru că e de a se contopi cu un alt fond deja esistent şi administrat de institutul „Silvania“ şi că în sfîrşit nici referinţele de drept ale fundaţiunii nu ar fi pe deplin clarificate. Comisia respinge motivarea acésta şi îndrumă comitetul să continue pertractările pentru limpedirea afacerii şi ajungerea în deplină posesiune a rĕmasului. Dnii *Part. Cosma* şi *Dr. Diaconovich* susţin hotărîrea comitetului, ér dnii *Patiţa* şi *Zev. Mureşan,* cer espres ca fundaţia să fie dată în grija Ordinariatului de Gherla, unde sînt mai sigur, de cât la Asociaţiune Dl. *Andr. Cosma* directorul Silvaniei, dovedesce că nu-i vorbă de nici o confusiune a referinţelor de drept şi că Silvania nu-şi reservă nimic, ci e gata să cedeze Asociaţiunii şi fundaţiunea aflată la ea în deposit. Dnii *Tilea, Dr. Maniŭ şi Dr. Vlad* încă combat vederile comitetului special pe tema confesională, ér Dl dr. *Bunea* învócă argumente din dreptul public, după carl, dacă o fundaţie nu e primită de erede, trece în administraţia statului. La sfîrşit propunerea comisiunii se pune la vot şi se primesce cu 62 contra 60 voturi.

Chestia şcólelor.

Resolvându-se în sfârşit chestiunea fundaţiunei Nichita, raportul comisiunei trece la altă chestiune, chestiunea şcolară; urgitézá esecutarea hotărîrei luată în adunarea generală de la Beiuş (1898).

E o chestiune veche, al cărei istoric trebue să-l schiţăm. Cei ce în adunarea de la Mediaş combăteaŭ întemeiarea *caseĭ naţionale,* cum şi alţi bărbaţi de valóre, cereaŭ cu insistenţă ca *Asociaţiunea* să vie în ajutorul şcólelor nóstre poporale lipsite de ajutor material şi ast fel periclitate în fiinţa lor românéscă. Tóte cererile de acest fel eraŭ consecuent respinse de comitet sub pretest, că nu sînt banĭ destui, şi cu mai puţin nu se póte face nimic. Refusul acesta al şcólelor mulţi nu-l puteaŭ mistui. Căci nu merge — îşi ziceaŭ amicii şcólei române — ca Asociaţiunea nóstră de *cultură* să respingă aşa de rece o instituţie menită a *întemeia* cultura poporului nostru. Dacă nu aĭ chiar banĭ, să-i daĭ tot ce aĭ, să-l daĭ măcar un *sprijin moral.*

Étă de ce în adunarea de la Beiuş comisiunea raportului general, prin referentul sĕŭ Dr. Dăianu, a propus, şi adunarea a hotărît, că comitetul central câştigându-şi de la Ordinariate date sigure despre starea şcólelor, să facă un studiŭ amĕnunţit şi pe basa lui să pornéscă o acţiune morală în sprijinul şcólelor. — Se contempla atunci, că prim-secretarul „Astrei“ ales anume în aceeaşi adunare, pe basa datelor câştigate, va porni o campanie în presă, orĭ va iniţia-o măcar în *Transilvania,* prin care arĕtându-ne adevĕratul pericol ce ameninţă şcólele, va deştepta interesarea mai vie a publicului pentru şcóle, şi va determina astfel pe cei cu banĭ, băncile nóstre, orĭ pe alţi mecenaţi, ca să jertféscă tot ce pot pentru mântuirea şcólelor nóstre de sub înrîurirea statului, care să încuiba în schimbul unui mic ajutor anual, ce dedea şcólelor, ca să corespundă salarului minimal de 300 fl. şi evincvenalelor.

Lucrul n'a eşit pe cum se aştepta. În adunarea generală din 1899 comitetul a raportat, că a cerut datele despre şcóle, dar unele Ordinariate nu aŭ rĕspuns nimic. Adunarea cerea comitetului să insiste pentru câştigarea datelor şi să continue lucrarea.

Greşala era că chestiunea n'a luat'o în mână prim-secretarul căruia i s'ar fi cuvenit, ci secretarul al II. Dînsul căutând să resólve chestiunea în sensul cel mai uşor, propunea comitetului, în primăvara anului 1900, un concius de abandonare, pe motivul că şi după datele câştigate până atunci s'ar recere aşa de mulţi banĭ, câţi „Astra“ nici când nu va puté da.

Va să zică secr. II. confunda acţiunea morală, publicistică, cu acţiunea materială, financiară. Şi fiind-că *acésta* nu se putea realisa, credea că nu mai trebue făcut *nimic.*

La insistenţa unor membri în sfârşit secr. I. a declarat că la el chestiunea în mână şi a promis că va face dînsul studiul cerut.

Asta se întîmpla, mi-se pare, în Iunie 1900. La adunarea generală din 27 Aug. 1900 însĕ adunării generale nu i-s'a mai raportat *nimic* în chestie. Din contră la propunerea unui distins membru estern (nu din Sibiŭ) s'a votat pe sama unor anumite şcóle, ca ajutor, 2000 coróne.

Acesta este istoricul chestiunei, a cărei resolvare comisiunea o urgita acum, în al 3-lea an. de la comitet.

Faţă cu propunerea comisiunei, se ridică dl *Dr. Diaconovich,* I. secr. şi zice că propunerea e fără obiect, pentru că s'aŭ votat 2000 cor. pentru şcóle.

Dr. Aug. Bunea, observă că e vorba de acţiunea morală şi nu de sprijinul material, şi că comisiunea trebuia să insiste pentru esecutarea unei hotărîrĭ a adunării gen. care părea a fi uitată cu totul, pentru că în raport nici pomenire nu se face de ea.

P. Cosma spune că chestia s'a predat comisiunei scolastice, nu mai privesce comitetul. — Ca scusă e bună şi uşóră, dar în meritul lucrului fórte puţin mângâitóre, pentru că dacă tóte secţiunile sînt numai pe la început, apoi sect. scolastică tocmai a lucrat fórte puţin.

Pentru a lumina întrégă starea lucrului, mai adaug ce am auzit de la un financiar, că nici cele dóuĕ mii cor. votate anul trecut, nu s'ar fi dat.

Comisiunea financiară.

Raportéză prin *Dr. Coriolan Pop,* dir. *Bihoreneĭ* din Oradea-mare. Raportorul nu intră în amenunte. Socotelile le a aflat bune, şi propune absolutoriul; asemenea se aprobă bugetul. Relevéză ca dorinţe numai dóuĕ lucrurĭ: a) ca restanţele de taxe ale fostelor eleve de la internat, în suma de *4 mii cor.* să se incasseze curînd; b) ca la inventar edificiile să nu se introducă an de an tot în aceeaşi valóre, care scade an de an, ci să se amortiseze óre care perţent, ca inventarul să fie real. — Se primesc, după scurte observaţii ale Dlor: Simonescu, Dr. V. Bologa şi P. Cosma.

După aceste are cuvîntul dl profesor *Barcian,* care face propunerea, ca comitetul să róge institutele românescĭ de banĭ, ca din sumele destinate în fie care an spre scopurĭ culturale, să transpună Asociaţiunii 50% care apoi la rîndul ei adunându-le tóte într'o sumă, să le deie acelei instituţiuni culturale, pe care o va afla de mai lipsită. În chipul acesta motivéză dl Dr. Barcian, banii acestia nu se vor mai împrăştia în tóte părţile, fără ca să li-se cunóscă efectul, ci vor fi de un mai însĕmnat folos, considerând că cuotele acestea adunate la un loc daŭ o cifră considerabilă.

Propunerea se predă comitetului spre studiare.

Comisiunea literară.

Vorba vine comisie literară. Publicul aşa o privia. Comisiunea raportului general anume nu s'a atins de p. VI. al raportului, ca să-l lase comisiunei mai competente, celei esmise pentru esaminarea modificărilor făcute în *Regulamentul* secţiunilor literare. Când a fost însĕ la adeca, preşedintele, şi toţi cei interesaţi, voiaŭ cu orĭ ce preţ să sufóce orĭ ce discuţie la tema literară . . În parte aŭ şi reuşit, dar numai în parte.

Referent a fost dl *G. Precup,* prof. la liceul nostru. Dînsul arată starea chestiunii privitóre la regulament, modificările ce s'aŭ făcut, pe carĭ le recomandă, şi mai propune şi unele modificărĭ nóuĕ. Anume: între agendele secţiunii scolastice propune şi unificarea terminologiĭ în manualele de şcólă; între agendele prim-secretarului propune raportul anual, prevĕdut sub p. a.) în §. 32.

Preşedintele vrea să treacă la alt punct, dl Dr. Dăianu cere însĕ cuvînt. Se începe o discuţie mai animată.

Preş. La ce vreaĭ să vorbeştĭ, am enunţat, s'a primit, urméză comisiunea financiară.

Dr. Dăianu. Am cerut cuvîntul înainte de a enunţa; şi de alt fel la propunerile primite eŭ voiŭ să fac un adaus.

Dl Dr. Dăianu, arată, că în §. 11 al regulamentului se prevede la p. d.) între agendele secțiunii literare, un repertoriu anual bibliografic statistic al „întregei producțiuni literare române din patrie.“ S'a constatat că este datoria prim-secretariului de a face un atare repertoriu. Secțiunea literară însaș. într'o ședință, a refusat a face acest raport. Prin urmare punctul acesta din „Reg.“ saŭ trebue sters, saŭ trebue trecut la §. 34 între agendele prim-secretarului. Și până acum prim secr. și-a recunoscut de datorința sa a face acest raport. În ást an însă ni-a dat un raport de tot sěc, curat numai o listă cu titluri de cărți, cum s'ar face din partea ori cărui librar.

Dr. Diaconovich: Nu-i adevěrat. Arată unde este în raportul oficios un ast fel de repertoriu. Nu este!

Dr. Dăianu. Mě rog; eŭ am studiat starea lucrului din *Transilvania,* org. oficios; broșura acésta nu o aveam atunci la mână. Constat și rectific, că aci de fapt nu e cuprinsă lista de cărți; dar cu atât mai rěŭ, pentru că atunci n'ați dat absolut nici *un fel de raport!* Și de alt fel țin să relevez că on. com. central pare a avé opinii greșite despre postul de I. secr. Acest post, salarisat cu 1500 fl. s'a creat la 1895, anume cu scopul ca Asociațiunea să-și câștige un om, care să fie întreg al ei, și esclusiv al ei; un om al cărui întrégă activitate și energie să fie consacrată causelor culturale și literare ale Asociațiunii. În cât faptul a respuns dorințelor, nu aparține aici. Constat însě că în ást an nici raport literar nu ni-s'a dat, și peste tot activitatea secretarului prim nu se prea vede nici din raportul general. Mai mult comitetul însuși consideră secretariatul prim ca post administrativ. Relevând instituirea secțiunilor literare raportul general zice, declarativ:

„Organele de pân'aci ale Asociațiunii (adecă și secr. I.) aŭ fost *mai mult* organe administrative, carî nu puteaŭ fi *chemate* a conduce și o acțiune literară, ce reclamă o anumită cualificațiune specială“. . .

Față cu aceste vederi greșite, oratorul constată că adunarea de la Blaș (1895) creând postul bine salarisat de prim-secr. a intenționat să-i delě un organ cultural, care să aibă cualificațiunea literară de a conduce o acțiune culturală și literară, ér nu un organ administrativ. Pentru că dacă și secr. I. e organ administrativ să face prea multă și prea scumpă administrație, și prea puțină literatură. Atunci administrația sěcă a acestui aparat costă anual 3500 fl., și fie care „esibit“ al acestei administrații vine la *4 fl.*

Președintele întrerupe pe orator, sub motiv că peste raportul general s'a trecut.

Dr. Dăianu vrea să se constate că în comis. rap. gen. anume s'a omis a se ocupa de chestii literare, ca să se pertracteze la comisia literară.

Dr. Bunea, președ. comisiunei se declară, că așa e.

P. Cosma zice că referentul a spus, că ce nu ating, însěmnă că apróbă.

Dr. Proca: N'a zis referitoriu la chestia acésta, ci la alt ceva.

Dr. Dăianu își dă propunerea în scris. — Nu se primește. Remâne acum, conform regulamentului, să avem dóuě rapórte, unul al secr. I, altul al secțiunei literare. . . .

Alegerile.

Se propune o comisie de candidare cu privire la alegerea președintelui și comitetului.

Dr. G. Popovici (Lugoș) spune că în înțelegere cu mai mulți a stabilit următórea listă:

Patr. Barbu. Dr. Bunea. Andr. Cosma, Lebu. Dr. Leményi, Dr. Maniŭ. Dr. Vecerdea, Ungurian și Trăila — se primește.

Comisiunea se retrage. Publicul se mișcă; unii discută agitat; alții se primblă nervos.

E târziŭ la 2 óre comisia nu mai revine. Se vorbește să se amâne ședința pe după ameazi. În sfîrșit vine comisiunea și propune următórea listă: Președinte *Dr. Alesandru Mocsonyi,* vpreș: *Iosif Șt. Șuluț.*

Membrii: *Dr. Bunea. Part. Cosma, Grețu, Dr. Diaconovich, Dr. Marienescu, Papiŭ. Ivan. Dr. Roșca. Dr. Rusu, Togan, Dr. Il. Pușcariŭ, Dr. Vas. Hossu, suplenți: Dr. Cristea, Dr. Beu, Bardoșy, Dr. Bologa, Ars. Bunea, Dr. Leményi.*

Când se cetesce numele *Al. Mocsonyi* sala erumpe în aclamațiuni și aplause. La cele lalte nume aclamația lipsește, saŭ e slabă.

Imediat dl *Tilea* anunță altă listă, și cere amânarea votării pe mai târziŭ. Ședința se ridică și se anunță continuarea pe 5 óre.

Mergem —

La banchet.

Aci e de noi Românii. Aci toți sîntem un trup și un suflet, mai ales un trup. Toți sîntem de acord: să mâncăm și să bem. Numai nu prea avem; că chelnerii sînt îngâmfați fórte. Aŭ făcut bune afaceri până acum, și apoi banchetul acesta e ultima ocasie, că ne mai aŭ.

Gluma la o parte. Sala cea mare de la „Gesellschaftshaus“ are alt aspect. Nu-i pravul acela înăduș:tor de la „convenire“, nici disordinea de la „sara de cunoștință.“ Acum avem mese lungi, fórte lungi, bine arangiate. Ordinea acésta umple sala de alt aer, și pe noi ne pětrunde de un sentiment sěrbătoresc. E ospețul solemn al Românilor, carî se interesézá de cultura și literatura lor.

Povestim vecinii, dar povestim încet, șopotind, par'că ne-am teme să nu stricăm armonia sěrbătorésca.

În fruntea mesei e preș. *Dr. I. Pușcariŭ.* La drépta vicecomitele *Reissenberger;* la stânga primariul *Drotleff.* Vis-a-vis, ca un potrivit contrapunct al blondelor figuri sacsone, stă dl Patița, din A.-Iulia. Pe partea președintelui, aprópe se remarcă figura venerabilului *Dr. Rațiŭ,* a senatorului *Dimancea,* conducětorul grupei Piteștenilor. Ei ocupă mare parte a mesei, și damele îmbrăcate în costum național, împodobesc în mod pitoresc tabloul.

Tăcere! Se încep toastele.

Dr. Il. Pușcariŭ toastézá pentru M. Sa și casa domnitóre. Toastul ascultat în picióre e primit cu urale.

P. Cosma închină pentru representantul comitetului și cel orașului,

Vice comitele și primariul respund nemțește, scusându-se ambii, că nu posed limba română în așa mĕsură, ca să o stăpânéscă. Ambii aŭ vorbit cu mlez, și aŭ aretat multă simpatie Românilor.

Dr. Bunea închină, într'un toast avîntat, ca fond și frumósă formă, pentru „Asociațiune“ și comitetul ei central. A fost toastul cel mai călduros primit.

Gr. Pletos închină pentru Sibieni.

I. Papiŭ pentru representanții soc. fondului pentru teatru.

V. Poddbă pentru frații și surorile din Pitești.

D. Dimancea, fost senator, respunde printr'un cuvînt călduros și tinerese. Spunea că Piteștenii voiaŭ să-și arete recunoștința fraților din Ardeal, pentru că ei le-aŭ dat pe G. Lazar, care prin cultură românéscă i-a desrobit din sclăvia grecismului, și i-a deșteptat la o nouă viață.

La 4 óre s'a sfîrșit banchetul.

Petrecerea poporală.

În grădina de alături era petrecerea poporală. Regret că n'am vědut defilarea sutelor de fete și ficiori, care se zice, că a fost splendidă, pentru că s'a făcut în ordine. Pe când am ajuns noi, cei de la banchet, în grădina nu mai era nici o ordine. Era însě și prea multă lume. Numai óspeți privitori, cu taxă de o cor. aŭ întrat 1500. D'apoi actorii, ficiorii și fetele, bărbații și nevestele din satele frumóse din jurul Sibiului.

Era ca un târg; frumos târg. Îți reamintea de târgul *găinei,* pe care un orator îl încinse în urarea sa, la banchet. Ce mai frumsețe de costume, de fețe, de fete și neveste! Și ce de mai variație.

În mijlocul grădinii găsii din întîmplare un cunoscut profesor de la gimn. săsesc din Sibiŭ, care era cu un alt străin, un doctor filosofiae din München, cunoscut publicist politic, contra Magiarilor și în favorul sașilor. Póte e tocmai acela care așa de frumóse observații a scris despre noi în *Kölnische Zeitung.* Am fost presentat interesantului óspe din depărtare și am povestit tot timpul cât am mai stat acolo. Se esprima fórte bine de Români, de costumele lor, de vitalitatea și de limba lor.

Era tocmai momentul când un domn arangeriŭ (d. Bența) publica din etagiul pavilonului, ca vornicii de pe sate, următorul avis:

— Fetele și fiicioriî, carî aŭ bilete, să mérgă cu ele acolo la cassă, unde se vor împărți premiile!

— Asta vedi, zise doctorul din München, e cel puțin o limbă europénă, nu ca cea ungurésca. Am înțeles și eŭ de ce e vorbă.

Cu puțină latinéscă și italienéscă te ajuți ușor. Între ungurî însě absolut nimic nu înțelegi din limba lor.

Deși nu am vědut mult din petrecerea poporală m'am dus mângâiat, că cel puțin a vědut'o un străin asa de ilustru, și așa de simpatic nóuě. De bună samă el va scrie mai mult.

Ședința III.

S'a început la $5^1/_2$ sara. Imediat s'a trecut la votări.

Pe lângă lista comisiei s'a mai ivit o listă, a minorității.

Minoritatea acésta era o grupare de acțiune în sinul Astrei. Gruparea celor ce doresc să vadă comitetul mai activ și mai rodnic, spre a deștepta interes pentru „Asoc.“ nu numai cu devisa culturii și literaturii, ci și cu acte culturale și producte literare.

S'a fost ţinut ĭucă Sâmbătă d. a. o conferenţă intimă pentru a ajunge la înţelegere, dar afară de niște discuţii — mai mult saŭ mai puţin interesante, nu s'a ajuns la alt ceva, de cât la cunóştere reciprocă.

Minoritatea doria în fruntea comitetului pe Dr. Al. Mocsonyi ca preş. şi pe Dr. A. Bunea, ca vicepreş; în comitet admitea numaĭ 6 membri sibieni, din ceĭ maĭ activi, şi 6 suplenţi; propunea însĕ alţi 6 membri esterni, din Blaş. Braşov. Cluj. Lugoş. Timişóra, — carĭ membri să premenéscă spiritul dominant în comitet.

Acésta şi lista comisieĭ aŭ fost listele principale. Unii dintre membri însĕ aŭ făcut schimbări în amêndóuĕ.

Ast fel, după ce s'aŭ dat biletele la urnă şi 3 comisiuni de scrutiniŭ, cu mare muncă, aŭ constatat resultatul, s'a vĕdut, că vreo 50 persóne aŭ fost luate în combinaţie la diferite locurĭ, multe numaĭ cu 1—2 voturĭ.

Dintre acestia aŭ reuşit următoriĭ:

Dr. Al. Mocsonyi, preşedinte, aclamat cu unanimitate.

Ios. St. Şulaţiŭ vice-preş. (cu vreo 82 voturĭ, contra 57, date Drului Bunea.)

Membri în comitet aŭ reuşit ceĭ din lista comisieĭ. (v. maĭ sus.)

Preşed. enunţă resultatul.

Maĭ restéză defigerea locului adunării viitóre. Invitări sînt de la Baĭa-mare şi Oraviţa.

Alesiŭ Pop preot. gr. cat. în Sasarĭ, insistă pentru Baĭa-mare; vorbesce Dr. Bunea, P. Cosma şi Dr. Frâncu.

— Hotărîrea se concrede comitetului.

Ant. Paladi preot gr. cat. în Feneş mulţămeşte Ill. Sale Dlui Puşcariŭ pentru conducerea adunării şi îl rógă ca şi pe viitor să dee tot spriginul sĕŭ „Asociaţiunei“ (Aprobări şi aclamări.)

Preş. mulţămeşte pentru manifestaţia acésta aşa de preţiósă şi închide şedinţa.

Concert.

Dumineca sara a fost concert dat de reun. rom. de musică din Sibiŭ. Sala cea mare de la Gesellschaftshaus era până la ultimul loc plină de public. De prestaţiunile chorului ce am zice, când renumele cel bun al acesteĭ reuniuni e cunoscut pretutinderea. Soliştiĭ: dna Crişan, dşóra Olariŭ, dniĭ Dr. Stroia şi Isaia Popa, aŭ cântat cu deosebită artă şi precisiune. Programa concertului a avut şi bucăţi poporale, dar şi grele piese clasice. Reuniunea a trecut însĕ cu nşurătate peste interpretarea lor, răsplătită cu vii urale şi aclamaţiuni, cu bisări şi rechemări.

Ca ceva noŭ şi interesant la acest concert relevăm p. 1. „Brumărelul“ de profesorul nostru de musică dl Murĕşan. E prima dată dóră, când bucăţi de ale iubitului nostru compositor se esecută de chorul reuniuniĭ din Sibiŭ. Acum începutul e făcut. Succesul neîntrecut ce a avut „Brumărelul“, ne umple cu mândrie şi ne face să sperăm, că publicul sibian va maĭ avé ocasie să guste frumuseţa compositiunilor dluĭ Murĕşan.

Închiem aducênd elogiile nóstre bravelĭ reuniuni de musică şi dirigentului eĭ dluĭ Kirchner.

Luni şi Marţi s'a făcut:

Escursiune

la Rîmnicul-Vălcea şi Călimănesci. Escursioniştiĭ aŭ plecat din Sibiŭ Luni diminéţa cu tren special. În program se prevedé visitarea oraşului Rîmnic, băile de la Călimănescĭ, mănăstirea Cozia şi Turnul.

MAĬ NOŬ.

Azĭ s'a deschis aicĭ adunarea generală a învĕţătoriloru archidiecesanĭ. Sînt presenţi vre-o 70 învĕţătorĭ şi 6 învĕţătóre. La deschiderea adunării a luat parte şi Escel. Sa Mitropolitul *Victor,* canonicĭi: *Gavr. Pop, Dr. Bunea* şi *Dr. Marcu,* Ill. Dn *Iuliŭ Bardoşi* şi maĭ mulţi profesorĭ şi câţi-va preoţi. Preş. *Muntean* deschidĕnd adunarea salută pe Mitropolitul, care răspundĕnd dărnieşce Reuniunii 100 cor., şedinţa s'a continuat şi după prânz şi şi mâne Sâmbătă. Învĕţătorul *Câmpian* din Aghârbiciŭ a fost premiat pentru dóuĕ lucrărĭ pedagogice.

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Dl advocat Dr. *George Popescu* din Turda, a edificat cu tótă cheltuiala sa o casă parochială fórte frumósă în comuna sa natală Jucul-de-jos. tr. Coşocna. Pentru sfinţirea acesteĭ case, care a costat peste 4000 cor. la rugarea marinimosului binefăcĕtor, a fost trimis din partea Preav. Consistor Rsmul canonic *Dr. Augustin Bunea,* care Duminecă, în 29 Sept. n. asistat de protopopiĭ *Simeon Pop* din Luna-de-Arieş, şi de *Art. Godarcea* din Turda şi de preoţiĭ *Vas. Hopârtean* din Gădălin, *Ioan Petean,* Corpadea, *Ioan Pop,* cooper. în Juc, a celebrat maĭ întâiŭ sf. liturgie în presenţa unuĭ numĕros public din comună şi jur. Cu acésta ocasiune dl canonic a ţinut o cuvîntare, îndemnând poporul la jertfă pentru biserică şi şcólă şi la urmarea esemplului dat de dl Dr. Popescu, căruia în numele I. P. S. Dluĭ Mitropolit şi a Preav. Consistor, ĭ-a adus publice recunoscinţă şi mulţumită pentru binele însemnat ce l'a adus parochieĭ. După sfînta liturgie tot în presenţa poporului şi a preoţilor din jur: *Eliseŭ Moga* din Apahida, *Ioan Bochiş* din Topasân-Craiŭ, a notariului *Boroş* din Juc şi not. pens. *Bariţ* din Stremţ şi a altora, a sfinţit casele, cu care ocasiune toţi ceĭ de faţă aŭ fost stropiţi cu apă sfinţită şi aŭ sărutat sf. crucea.

Scirĭ personale. Mercurĭ dim. cu trenul de 9½ Escel. Sa Presf. Dn Mitropolit *Victor* a reîntors la reşedinţa sa însoţit de Rsmul canonic *Dr. Vas. Hossu.* La órele 12. Capitlul mitrop. sub conducerea Ill. Sale a dluĭ preposit *Ioan M. Moldovan* s'a presentat la Escelenţa sa felicitându-l de bun sosit. Mitropolitul a răspuns emoţionat şi plăcut atins de urările de bine ale Vener. Capitiu.

Predică. Mâne Dumineca, în 6 crt. va predica în biserica catedrală dl profesor *Aron Deac.*

Pentru fondurile archidiecesane. Prea cuv. sa Părintele *Dam. E. Domşa* Ieromonach basilitan în Blaş, a dăruit fondului Internatului de fetiţe de aci suma de 10 coróne.

În amintirea bravilor pompieri, carĭ la 25 Sept. 1848 aŭ ţinut cu vitejie piept trupelor turcescĭ, carĭ întrară în Bucuresci, s'a ridicat acum un monument pe dealul Spireĭ în capitala României. Desvĕlirea luĭ s'a făcut cu mare pompă, aŭ fost de faţă şi câţi-va din pompierii de acum 53 anĭ. Monumentul represintă pe îngerul libertăţiĭ, care întinde o mână unuĭ pompier, ér în cealaltă ţine o trimbiţă. Pe monument sînt gravate cuvintele: „Luptătorilor de la 13 Sept. 1848 — Poporul român recunoscĕtor.“ Bĕtrânilor pompierĭ presenţi la acésta festivitate li-s'a dat o medalie comemorativă cu inscripţia „Carol rege al României“ — „România, eroilor de la 1848.“

De la „Reuniunea română de agricultură din com. Sibiŭ.“ Acésta harnică reuniune va aranja la 27 crt. a XII espositie de vite în comuna Ilinbav. Cu acest prilej se vor distribui 29 premiĭ în suma totală de 200 coróne.

Prigoniri şi întemniţări. Dl Balteş, responsabil pentru redacţia Tribuneĭ, a fost din noŭ condamnat în procesul avut cu contele Lázár pentru vătĕmare de onóre la 18 luni temniţă ordinară şi 4200 cor. pedépsă şi la propunerea procurorului a şi fost deţinut în arest preventiv. — Dl. Novacovicĭ a fost osândit la Deva la 10 zile temniţă de stat, 10 cor. pedépsă şi cheltuelile procesului. Aceste tóte în préjma alegerilor şi în vestita eră de dreptate alui Széll.

Constituiri. Cu începerea anului şcol. 1901½ şi elevii de la Institutul pedagogic gr. cat. archidiecesan din loc şi-aŭ ţinut şedinţa constituantă sub presidiul M. O. D. Ioan F. Negruţiŭ ca conducător. Ca oficiali aŭ fost aleşi v. preşedinte: *Valeriŭ Iozon* elev curs. III: secretariŭ: *Ioan Besu* elev curs. III; redactor la fóia inst. „Speranţa“: *Traian Şuteŭ* elev curs. III; controlor: *Gregoriŭ Baciŭ* elev curs. III; bibliotecar: *Ioan Fleşeriŭ* elev curs. III; vice-bibliotecar: *Axente Geamăn* elev curs. III; de archivarĭ pentru singuraticele cursurĭ: *Vasile Rus* elev curs. III; *Mihail Cuciuŭ* elev curs II şi *Ioan Lupp* elev curs. I. ér în comitetul redacţional aŭ fost aleşi: *Nicolaŭ David, Ioan Besu* şi *Dumitru Răchită* elevĭ cursul al III lea; *Traian Brătoiŭ* şi *Valeriŭ Besu* elevĭ cursul II lea şi *Ioan Murĕşan* elev. curs. I. — Societatea de lectură „Andreiŭ Şaguna“ s'a constituit în şedinţa ţinută în ²/₁₅ Sept. a. c. sub presidiul Prea onoratului Domn Director seminarial Dr. Eusebiu R. Roşca în modul următor: Preşedinte Dr. George Proca prof. sem. Vicepreşedinte George Tulbure cl. c. III. Archivar şi not. al com. Dumitru Borcia cl. c. III. Notar al soc. Nicolae Perian cl. c. I. Cassariŭ Ioan Todorean cl. c. II. Controlor Remus Roşca sl. c. I. Bibliotecar Ioan Florariŭ cl. c. II. Vicebibliotecariŭ George Presmerian ped. c. I. Redactor al fóieĭ „Musa“ Zaharie Mihălţan cl. c. III. Econom Ioan Dima ped. c. III. Membri în comisiunea literară: Augustiu Bodea şi Ioan Romoşan clericĭ c. III. George Bărescu şi Nicolae Şonariŭ cleric cl. II. Aurelian Vancoa, şi George Tănt cleric c. I. Eugen Crăciun şi Nicolae Vlad, Stezar, ped. c. III. Ioan Pascu, ped. c. II.

De la postă. Direcţiunea postelor face cunoscut publicului, că pe viitor asignaţiunile de banĭ, de colóre rosa, nu se pot folosi de cât în Ungaria, Croaţia şi Slavonia, ér pentru Austria şi provinciile adnexe, vor trĕbui să se foloséscă mandate internaţionale, carĭ aŭ colóre galbenă, şi pe carĭ va trĕbui să se indice tot de una şi ţara pentru care e destinată.

Ziar noŭ. *„Poporul român“* e titlul unuĭ noŭ ziar ce a început să apară de dóuĕ orĭ la sĕptĕmână în Budapesta, în editura şi redactia dluĭ Dimitrie Birăuţiŭ, tipograf. Costă pe an 4 cor.

„Orientul ortodox.“ Vestitul ziar francorus ce a început să apară la Bucuresci pentru a face propagandă ruséscă — şi-a sistat apariţia, se vede, că n'aŭ teren ideile propagate de el. Fraţiĭ de dincolo aŭ priceput de unde bate vêntul.

(30) 8—?

Maĭ ieftin ca orĭ unde!

— „Hotel-Restaurant Corona“ —

Aug. Coltor — Blaş.

oferesce On. Public român **chiliile** sale de óspeţi **modern mobilate,** vinurĭ **curate** de pe Târnave şi **prima calitate** de **bere** de la **Steinbruch.**

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

HÂRTIÍ VECHÍ

— pentru „Fóia diecesană“. —

Preaonorate Domnule Redactor!

În numĕrul 36. a. c. al prețuitelĕ fói „Unirea“ am promis, că după publicarea „Memorandului“ scris de Basiliŭ Georgievics, paroch al suburbiului T. Fabric, protopopul districtului Timișórei și asesor consistorial neunit de acolo, voiŭ arĕta câte rele culturali și morali și defecțiunĕrĭ de la limbă și națiune a adus cu sine alipirea bisericéscă a Românilor de Bizanț, Moscva, Carloveț.

Drept aceea trimițĕnd pentru publicare acest memorand înseamn următórele:

Póte, că nu puțini dintre frații neuniți s'aŭ supĕrat de cuprinsul celor dóuĕ documente publicate de mine în numĕrii 28, 29, 32 ai „Unireĭ“ referitor la starea deplorabilă a neculturei lor, dar mai tare cred, că se vor fi mângâiat cu acea credință, că acele nu pot fi adevĕrate, de óre ce sînt scrise de bărbați uniți, și carĭ prin urmare aveaŭ misiunea, pe cât li era cu putință, a stîrni aversiune față de confesiunea, carea nu e a lor. Fie liniștiți înse frații neuniți, că aceĭ doĭ bărbați, nu aŭ scris cele desfășurate de dînșiĭ din preocupațiune saŭ antipatie ci din interesul viŭ, ce purtaŭ în inima lor pentru binele public și progresul moral și cultural al bisericiĭ și națiuneĭ lor, cu atât mai vîrtos, pentru că acésta li-s'a poftit și de la împĕrăție (vedĭ Unirea a. c. nrii 28, 32) și că prin urmare, cum-că acești bărbați (Petru Maior, și Vulcan) numai din acest motiv aŭ scris documentele de mai sus, să dovedesc din cele dóuĕ epistole ale luĭ Vasilie Moga, paroch din Szász-Sebes — apoĭ episcop neunit al Transilvanieĭ. Vĕ rog să publicați și aceste documente, până acum înedite, atât de interesante pentru cuprinsul lor. În una din ele se face amintire de doĭ preavredniciĭ preoți și de bunăvoința lor către dînsul. Unul dintre acestia doĭ preoți cred, că va fi fost Petru Maior, care înainte de a ajunge de censor la Buda, a fost în apropierea luĭ, ca paroch în Szász-Régen. Că cele cuprinse în pomenitele scrisorĭ a luĭ Maior și Vulcan sînt adevĕrate și fapte netăgăduite, se adeverésce și din procedura Curții împĕrătescĭ urmată în causa bisericéscă și culturală a fraților nostri neuniți, îndreptată și către comitatele Ungarieĭ locuite de Românĭ neuniți. Spre dovedirea acestuĭ lucru servesce și estrasul protocolului congregațiuneĭ comitatense de Timișóra din 3 Sept. 1822, nr. 2383, pe carele Basiliŭ Georgievics, și l'a luat de basă memorandului sĕŭ, înaintat pe calea aceluĭ comitat la Maestatea Sa, la primatele Ungarieĭ și la Episcopul s. Vulcan, neîndoit adeverind prin acésta, ca *un neunit*, cum-că cele scrise de *bărbații uniți* mai sus memorați, până în punctul lor ultim, sînt adevĕruri curate și fapte istorice nedisputabile. Drept aceea pe fie care om nepreocupat trebue să-l cuprindă mirarea, că tocmai o fóie diecesană, ca și din oficiŭ desaprobă lucrarea mea pur istorică și cu abatere de la meritul eĭ, o convertéză în chestiune confesională și pe mine mĕ învinuesce de insolență confesională conscientă, firesce numaĭ din acea slăbiciune omenéscă, că pe cum zice proverbiul „Dreptatea îți mâncă capul.“ Dar spune-mĭ dl x—y, ce „insolență“ este a publica documente oficióse și autentice, cărora, îndemnată de pretensiunile umanitare și a celeĭ mai nobile binevoințe, le-a dat nascere însă-și Curtea împĕrătéscă?

Decĭ frații neuniți nu aŭ nicĭ un titlu și pretext de a mĕ învinui pe mine, pentru că am scos la lumină documente, carĭ dovedesc starea bisericéscă și culturală *tristă, chiar din motivul nefericitei desbinărĭ bisericescĭ de mama nóstră Roma* (cu carea uniții eram în credință încă și pe timpul regatului romano-bulgar al regeluĭ Ioaniție) *și din alipirea lor cătră Bizanț, Moscva și Carlovet*, pe carĭ istoria tuturor timpurilor îĭ dovedesc de inimicĭĭ neîmpăcați aĭ bisericiĭ și culturei naționale românescĭ.

Drept aceea după modesta-mĭ opiniune prin publicarea documentelor mai sus arĕtate, eŭ par'că aș fi câștigat titlul de mulțămire din partea fraților români neuniți, arĕtându-le tóte acele rele, ce le-a adus și le aduce lor desbinarea de cătră corpul națiuneĭ lor unite cu Roma și alipirea lor cătră străiniĭ ceĭ mai înverșunați inimicĭ a tot ce e Român.

Durere înse, că frații nostri Români neuniți par'că: „gură aŭ și nu vor grăi, ochĭ aŭ și nu vor vede, urechĭ aŭ și nu vor audi că nu este Spirit în gura lor“ și pentru acésta eĭ înșiși se dovedesc a sta încă de parte de adevĕrata însufleție pentru biserica și cultura națională românéscă. Și chiar în sinul bisericiĭ lor așa numite „autochefale“, ca și óre când Cleopatra, înșiși își nutresc șerpele venínos al distrucțiuneĭ, chiar în butul pretensiunilor minteĭ sănătóse de a-și cunósce și încunjura greșala și a urma adevĕrul și dreptatea, continuând și mai de parte a-și provoca înșiși relele și desastrele religionare și culturalĭ bimillenare, îndurate de nefericitele coloniĭ ale Mareluĭ Traian, prin „autochefalia“ lor bisericéscă sepărêndu-se și lovind basele puse de Christos bisericiĭ sale adevĕrate.

Dar, că documentele publicate de mine referitor la starea deplorabilă bisericéscă și culturală a fraților neuniți, cuprind numaĭ adevĕrul netăgăduit, acésta se documentéză nu numaĭ cu memorandul, ce Vi-l trimit, ci în tocmaĭ o adeverésce *și cel mai mare neunit și ortodox al timpurilor nóstre Dl Dr. Georgiŭ Popovicĭ, protopresbiter român în Lugoș în cartea sa întitulată „Uniunea Românilor din Transilvania“* pag. 22. 23. unde vorbind despre timpurile începute de la bătaia nefericită de la Mohaciŭ, 29 Aug. 1526 saŭ mai precis de la 1575, când în dieta Transilvanieĭ se decretă: că secta Valachilor să fie tolerată numaĭ usque ad beneplacitum principis“ până la sfînta Unire, ajunge la următórea conclusiune: *„Starea bisericiĭ or„todoxe din restimpul acela se póte reasuna „în următórele: „autonomia bisericiĭ nu esista „de cât numaĭ nominal.* Mitropolitul și si„nodul, despoiați de drepturile lor, eraŭ su„pușĭ în tóte superintendentului calvin, carele „purta și titlul de episcop român (oláh „püspök). Sinod nu se putea ține fără „scirea și învoirea luĭ. Tóte actele sinodalĭ „trebuiaŭ autorisate de dînsul, neputêndu-se „nicĭ unul emite fără voia luĭ. Sinodul și „consistoriul eraŭ controlați de dînsul, éră „Mitropolitul, dacă se opunea, éră în dată „depus, ba chiar și maltractat.

„Aceste referințe n'aŭ putut rĕmâne „fără urmărĭ fórte triste. Poporul pe lângă „că era în stare helotică de îobagie, decădu „încă mai tare în privința vieții religióse„morale și sociale; éră clerul se află în „asemenea decădință; el fu împins până la „trépta cea mai de jos a culturei. Cunos„cințele preoților nu se întindeaŭ mai de „parte de cât la puțin cetit și scris; de „cultură teologică-sciințifică nu putea fi nicĭ „vorbă, de óre ce în tóta Transilvania nu „se află nicĭ un singur institut de educațiune „pentru preoți ortodoxĭ, și puțina lor instruc„țiune ce o aveaŭ, o primiaŭ pe la mănăstirĭ „scurt înainte de chirotonie.“

„Așa era situațiunea bisericiĭ ortodoxe, „când evenimentele începură a da trebilor „în Transilvania alt curs.“

În urma conclusiuneĭ citate a Dluĭ Dr. Georgiŭ Popovicĭ de sine se impune întrebarea, că în cele ce am scris și publicat eŭ, óre zice-se ceva mai mult despre situațiunea tristă a bisericiĭ ortodoxe din Transilvania, și despre cultura clerului și poporului român neunit? și óre situațiunei acestei triste, nu sfînta unire a nóstră cu Roma i-a dat alt curs? Și că óre situațiunea acésta tristă nu a perdurat și mai de parte la clerul și poporul român rĕmas desbinat de la Roma și bisericesce supus străinilor? (vedĭ Dr. G. Popovicĭ op. cit. pag. 230—231, și memorandul luĭ B. Georgievics). Și óre nu cu ajutorul uniților a scăpat de străiniĭ inimicĭ, mijlocindu-li-se episcop român în Transilvania? (vedĭ ambele epistole ale luĭ Vas. Moga). Drept aceea, după ce în cele publicate de mine nu am desfășurat numaĭ cele ce se constatéză în memorandul luĭ Bas. Georgievics și în istoria „Uniuneĭ“ Dluĭ Dr. Georgiŭ Popovicĭ, cum zice atunci Dl x—y, că aceste constatărĭ sînt o simplă absurditate retorică și logică? pentru că despre altă parte adevĕrat este, că descendința comună a tuturor Românilor atât după limbă pe cât și după religiune este de la Roma, căci *„Românilor!* — zice s. Paul cătră Românĭ c. I. v. 8. — *credința vóstră se vestesce în tótă lumea.“*

Decĭ după tóte documentele mai sus arĕtate, rĕul cel dintâiŭ și mai mare și în carele tóte celelalte se cuprind și carele a causat decăderea nóstră bisericéscă și culturală și defecționarea Magnaților nostri și de la națiune și biserică, a fost și mai este încă: că desbinații bisericesce de la Roma, față de Grecĭ, Bulgarĭ, Illirĭ, Sêrbĭ și Magiarĭ, superiorĭ bisericescĭ, ma nicĭ învĕțătorĭ români în școlele poporalĭ nu am putut avé, și prin urmare aĭ nostri în tóte chestiunile religionare și culturalĭ, necesar aŭ fost împedecați de la tótă influința, și aceia carĭ cutezaŭ a-și ridica cuvîntul lor în interesul națiuneĭ, eraŭ espuși celor mai marĭ persecuțiunĭ și nedreptățirĭ din tóte părțile, nefiind fertat, ca superiorii nostri bisericescĭ și școlarĭ, dacă din întîmplare mai eraŭ, să scie și să vorbéscă românesce și să se numéscă Românĭ. În chipul acesta din jertfele enorme, cu carĭ concurgeaŭ Românii la înființarea și augmentarea fondurilor naționale și pedagogice, eĭ nu aveaŭ nicĭ un folos,

ci din contră, ei cu acelea aŭ contribuit numaĭ la întărirea inimicilor şi voitorilor sĕĭ de rĕŭ înşişĭ pe sine stricându-se amar şi în cultură şi moral şi în avere materială.

Ce se ţine de defecţionările de la naţiune, causate prin înstrăinarea nóstră bisericéscă de la Roma, fie destul a atrage atenţiunea Onoratuluĭ public cetitor la celea ce se întîmplă în Bucovina, şi unde sub influinţa ortodoxismuluĭ românilor se rutenisézĕ.

Deci mea culpa Ortodoxisme autochefale! Cap de sinesĭ însuşĭ Christos a pus bisericiĭ, şi nu ómeniĭ îĭ pun.

Cu aceste sînt ai Preaonorat Dvóstre

Oradea-mare, 24 Sept. 1901.

stimătór:

Dr. Ioan Ardelean *m. p.*
prof. cens. de clasică filologiă şi preot în pensiune.

REFLEXIUNĬ

asupra articlului „la chestia rosariuluĭ" subscris de „Un preot latin din România" apărut în nriĭ 37. şi 38. al „Unirĭĭ" din Blaş.

Orĭ şi care cetitor nepreocupat s'a putut convinge, că articlul subsĕmnatuluĭ ce pórtă datul 23 Martie 1901 şi apărut în nr. 12 al „Unirĭĭ" tractézĕ o chestie rituală, isvorită din raporturile în carĭ ne aflăm azĭ noĭ gr. cat. faţă de rom. cat.

Un on. preot latin din România abatêndu-se de la obiect, cu scop de a scóte la ivélă absurdul teseĭ mele, sare îndĕrĕpt 19 vécurĭ până la timpul Apostolilor, şi mĕ întrébă: „În timpul Apostolilor nu a fost în armonie cu ideile, moravurile şi obiceiurile ómenilor pĕgânĭ, nicĭ credinţa, nicĭ legea luĭ Christos, dar nicĭ cultul, nicĭ instituţiunile rînduite de însuşĭ Apostolii, cu tóte acestea Apostolii n'aŭ dat cultuluĭ forma reclamată de cursul timpuluĭ şi de civilisaţiunea pĕgânéscă?" Firesce că nu; căcĭ nicĭ Christos n'a venit, nicĭ Apostolii n'aŭ fost trimeşĭ de el a regula cultul pĕgânilor, ci a predica Evangelia la tótă zidirea. „Qui bene distinquit, bene docet", dar cine nu scie distinge între credinţă şi lege, între cult şi instituţiunĭ, acela torturézĕ numaĭ sciinţa teologică şi pĕţesce ca Sfinţia Sa, voind a înfunda pe altul, se înfundă ei pe sine. Dar onorabile părinte! unde am zis, că credinţa luĭ Christos trebue saŭ póte fi adusă în armonie cu ideile, moravurile ómenilor? şi de n'am zis, atunci saŭ Sfinţia ta îţĭ permiţĭ a scrie neadevĕruri la adresa mea, saŭ nu sciĭ să facĭ deosebire între credinţă şi între cult.

Credinţa şi legea luĭ Christos ca adevĕruri absolute nu cunosc transiţiunĭ, dar că cultul şi instituţiunile bisericiĭ cad sub alte categoriĭ, acésta o scie fiesce care preot neînduşmănit cu teologia. Biserica luĭ Christos e plăsmuită din elemente divine şi umane. Cele dintâiŭ formézĕ „constituţiunea" bisericiĭ, saŭ acel organism de aşedĕmînt dumnezeesc, care ca „juris divini" rĕmâne pe vecĭ nestrămutat; ér elementele umane constituesc acelea „instituţiunĭ" ale bisericiĭ, carĭ ca „juris humani" se pot schimba în cursul vécurilor prin auctoritatea competentă. Christos pentru aĭ sĕĭ, n'a lăsat anumite norme de ceremoniĭ, el s'a rugat în genunchĭ, prosternut la pămînt saŭ aridicându-şĭ mânile spre binecuvîntare. Apostoliĭ şi învĕţăceiĭ aleşĭ din sinul poporuluĭ jidovesc, îşĭ împliniaŭ rugăciunile în modul lor îndătinat, numaĭ în alt spirit. — dar că aceste rugăciunĭ aŭ avut un adevĕrat timbru creştinesc, apare din frângerea pânilor şi circularea pocaluluĭ — ca sĕmn al creştinatăţiĭ. Credinţa a fost tot una şi în Catacombe, ca şi după suirea creştinismuluĭ pe tron cu Constantin, dar forma cultuluĭ alta a fost în subteranele Romeĭ, şi alta e azĭ în Catedrala S. Iosif din Moldova. Ce e maĭ clasic în lucru, sfinţia sa spre comprobarea teseĭ sale şi spre combaterea mea aduce de dovadă: „Sacramentariul sf. Gelasiŭ Papa, revisuit de sf. Grigoriŭ Papa, care în ce privesce *esenţa* să păstrézĕ până în ziua de astăzĭ în biserica de Roma, pe cum îĭ rîndui-se s. Petru Apostolul." Nicĭ aĭ zis mare, nicĭ noŭ lucru on. confrate! Părţile umane din sacramentariŭ le póte modifica şi Leo al XIII-lea în secolul al XX-lea, pe cum le-a revisuit S. Gregoriŭ Papa în secolul al V-lea; dar materia sacramentelor, învĕţura revelată, elementul divin din acel sacramentariŭ nu-l póte schimba nicĭ sf. Petru apostolul de s'ar scula azĭ din mormînt.

Tot cu aceea resuflare zice maĭ în colo onoratul confrate latin, că „nu este cu putinţă, ca cultul şi instituţiunile bisericiĭ să se schimbe după planul timpuluĭ şi civilisaţiunea din lumea acésta." Referitor la cult n'am ce-ĭ maĭ reflecta, dar faţă de instituţiunĭ am să-ĭ arĕt, că: Christos tot lucrul, ce-l atinge îl sfinţesce şi materia o spiritulisézĕ. Biserica încă începe cu Dumnezeŭ şi gată cu Dumnezeŭ folosindu-se în caletoria sa pămîntéscă de mijlóce esterne şi simţibile; pentru aceea biserica a pĕtruns pururea în modul de cugetare a popórelor, a apreţiat indigineţele vécurilor, s'a asimilat dar nu s'a schimbat; desvoltarea eĭ inse s'a întîmplat în armonie cu principiile dumnezeesc şi în consonanţă cu indigineţele realĭ, dă vlastărĭ noŭĭ şi azĭ şi creézĕ instituţiunĭ nóuĕ. Cum fac albinele faguriĭ, aşa a construit biserica în timpul imigraţiuneĭ popórelor, monarchiile marĭ din apus, şi a tipărit semnul creştin pe civilisaţiunea europénă — (Ghibbon) — şi sinul acesteĭ civilisaţiunĭ îl făcu roditor prin instituţiunĭ operare formate după esemplul şi spiritul moral al comunităţilor religionare — (Blanqui Hist. le econom. politique.) — „Maĭ târziŭ s'a ivit între popóre spiritul cavaleresc, şi pofta de întreprinderĭ îndrăsneţe; deci biserica a sfinţit acest spirit îndreptându-l spre acţiunĭ sfinte: din care a isvorit ordurile militarĭ, resbelele cruciate, apĕrarea şi onórea sesuluĭ debil. Lumea poftea avînturĭ curióse: biserica a sfinţit şi acésta poftă, propunêndu-le de ţintă cercetarea mormîntuluĭ sfînt şi alte peregrinaje. Maĭ târziŭ secularii aŭ arĕtat mare poftă spre viaţa călugărésca: ér biserica plinind pofta acestora, a înfiinţat ordurĭ aşa numite terţiare pentru laicĭ. În zilele nóstre în mod deosebit domnesce iubirea umanităţiĭ şi tendinţa de asociaţiunĭ: şi écă biserica fundézĕ asile, orfanotrofie, casse de păstrare pentru sĕracĭ, instituţiunĭ pentru bĕtrânĭ, pentru tinerĭ, participă în congresele muncitorilor, e social-creştină; din care şi orbul póte vedé, că biserica în ce numaĭ póte să acomodézĕ după lipsele societăţiĭ." — (Revista Cat. din 1889 după G. Franke.)

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Şematismul veneratuluĭ Cler al archidiecesei mitropolitane gr. cat. române de Alba-Iulia şi Făgăraş pe anul Domnuluĭ 1900. de la sta Unire 200. Un preţios volum de 804 pag. cu o mulţime de ilustraţiĭ, hârtie fină, tipar curat şi cuprins important. Se vinde cu preţul de 8 cor. Vom reveni.

Suplex libellus Valachorum text original şi traducere facută de Dr. Elie Dăianu, Sibiŭ 1901. pag. 67. preţul 1 cor. Tinerii din nóua generaţie, de abia cunosc cu de a mĕruntul trecutul luptelor politice ale neamuluĭ nostru. Cărticica ce am primit scóte la ivélă una dintre cele mai însĕmnate acţiunĭ făcute pe acest teren. Supplex libellus e memorabila cerere făcută de Episcopiĭ Ioan Bob şi Gerasim Adamovicĭ, în numele poporuluĭ român şi a fost adresată împĕratuluĭ Leopold II acum sînt 100 şi maĭ bine de anĭ. Recomandăm cetitorilor nostri cărticica acésta tradusă aşa de succes de dl Dr. Dăianu. Se póte procura şi de la Tipografia archidiecesană.

Poveţe pentru apĕrarea împotriva gărgăriţelor carĭ sfredelesc mugurĭĭ, o broşură de 8 pag. format mic, tradusă şi editată de reuniunea de agricultură din comitatul Sibiŭ. Preţul e 10 banĭ, o recomandăm economilor nostri.

Istoria diecesei gr. cat. de Oradea-mare de Dr Ioan Ardeleanu. Partea I. 1 cor. 60 b., partea II. 1 cor. 20 b., ambele 2 cor. 80 b., 20 b. porto, pentru teologĭ şi învĕţătorĭ saŭ pedagogĭ cu 2 cor. 20 b. ambele părţĭ, se află spre vîndare la auctorul. Oradea-mare, Nagy-magyar utcza gör. kath. elemi iskola.

Dr. Victor Onişor: Legiuirea ţărĭĭ nóstre, cunoscinţe de drept constituţional. Bistriţa 1901 pag. 98 preţul 1 cor. Se ocupă cu legea despre alegerĭ: cercurile electorale, dreptul de alegĕtor ş. a. E menită să facă cunoscut cetitoriuluĭ, dreptul ce-l are fie care, ca factor constituţional; să lumineze poporul în ce privesce poziţia sa în stat şi ast fel să cunóscă importanţa dreptuluĭ de alegĕtor. Cartea era să se publice în biblioteca poporală a Asociaţiuneĭ, dar autorul a revocat manuscrisul.

„Convorbirĭ Literare", Nr. 9, anul 35 = 1901 cu următorul cuprins: St. O. Iosif, Cîntece. — St. O. Iosif, Sonete. — I. A. Bassarabescu, Stîmpean, Păunescu & C-nia (schiţă) — P. V. Haneş, Corespondinţa din tinereţe a luĭ Mihail Kogălni[illegible] — Iorga, Mama luĭ Constantin [illegible] — Sextil Puşcariŭ, Studiĭ şi notiţe filologice. I. Etimologiĭ. II. Dóuĕ sufixe nestudiate. — G. Murnu, Drăgostirea între Daphnis şi fată (idila XXVII din Teocrit). — Fl. Becescu, Pe Dunăre (poesie) — E. Hodoş, Vida (baladă populară). — Gr. Tauş, Morala luĭ Kant şi adversariĭ eĭ (urmare şi sfîrşit). — Il. Chendi, Despre traducătorĭ români aĭ luĭ Heine.

Posta „Unirĭĭ".

P. G. în R. n. Articolul, de care întrebaţĭ, n'a sosit la noĭ.

E. I. M. în S. m. Era prea lungă aşa, am redus'o.

I. B. în V. Încă nu ni-aĭ comunicat *datul* de care te rugasem, te rog nu uita.

V. C. în C. Aĭ o promisiune neîmplinită. Aşteptăm.

D. D. în *O.* Îţi atragem atenţia asupra »noutăţilor«. Salutare!

C. I. în *S.* În numĕrul acesta n'a maĭ fost loc, trimite şi continuarea. Mulţumită.

Stana. Achităm an. 1899 şi 1900. Cuietanţă separată nu putem trimite pentru încunjurarea speselor. Ca document la raţiunĭ servesce recepisa postală, cu provocare la recunóscerea presentă.

Sotelec. Achităm anii 1900 și 1901.

Cigani. Achităm anul 1898. În restanță mai sînteți cu anii 1899, 1900 și anul curent 1901.

Ibănesci, Dumbravă, Jucul-nobil, Tușin, Crestomeneș, Ér-Hatvan. Achităm an. 1901.

Kardó. Vă împlinim dorința. Achităm an. 1898 și 1899. Mai rămân în restanță an. 1900 și 1901, pentru achitarea cărora încă binevoiți a Vă îngriji cât se póte mai lute.

N.-Kászon. Achităm an. 1900 sem. 2-lea și întreg anul 1901.

Suatul-de-sus. Achităm an. 1898. Binevoiți a îngriji și de achitarea anilor restanți.

Madarász. Achităm an. 1900 sem. 2-lea și 1901 sem. 1.

Deș (Deés). Achităm an. 1894 sem. 2-lea și 1895 sem. 1.

M. on. *Dem. Cionte.* Am primit 12 coróne, dar *nu* putem descifra parochia de pe cupon. Binevoiți a ne avisa, la ce parochie să înregistrăm plătirea.

Mintiul-rom. Achităm an. 1901 sem. 2-lea.

Tătârlaua. Achităm an. 1899.

Editor și redactor respundętor:
Aurel C. Domșa.

Inserate.

(31) 2—2

ANUNȚ!

Cu onóre sînt rugați acei preaonorați domni preoți, cari posed tóte predicele lui Iustin Popfiu, fost preot de Orade, și cari doresc să le vêndă, să binevoéscă a-și comunica numele și prețul cu subscrisa, de óre ce se caută spre cumpĕrare.

Blaș, Septembre 1901.

Tipografia seminarială.

La espoziținnea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și de metal a lui

(34) 45 - 52

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabric

se recomándă spre pregătirea clopotelor nóue, pe cum la turnarea din nou a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregi armonióse, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provĕdute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întórce cu ușurință în ori ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o lături, prin ceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele patentate găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sînt provĕdute în partea superióră — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea aŭ un ton mai intensiv, mai adînc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, **așa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 408 kg. făcut după sistemul vechiŭ.** Mai departe se recomándă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut** — ca și spre turnarea de **tóce de metal.** Clopote în greutate de 300 kg. și mai jos se află tot de una în magazin.

Preț-curanturi ilustrate se trimit la cerere grătuit și franco.

MERSUL TRENURILOR pe liniile orientale ale căiĭ ferate de stat r. u. valabil din 1 Maiŭ 1901.

Budapesta—Predeal

Tren de persón.	Tren de persón.	Tren accelerat			Tren de persón.	Tren accelerat	Tren de persón.
10—	8.50	2.10	pl.	Viena . . . . . sos.	1.50	1.50	6.20
8.30	5.45	9.15		**Budapesta** . .	7 10	7.50	6 20
11.31	9.02	11.12		Szolnok	3.22	5.32	3 25
1.33	11.33	12 47		P. Ladány . .	12 54	3.56	1.12
3.42	1.48	2.11	sos. pl.	Oradea-mare . pl. sos.	11.04	2.38	11.36
3.58	2.06	2.18			10.44	2.31	11.17
4.38	3.08	2.50		Mező-Telegd .	10.07	2.01	10.42
5.20	3.45	3.26		Rév	9.32	1.34	10.08
5.43	4.06			Bratca	9.11		9.50
6.31	4.52	4 16		Ciucia	8 37	12.52	9.19
7.16	5.32	4 52		B.-Huiedin . .	7.54	12.20	8.37
8.06	6.24			Ghârbĕŭ	6.54		7.37
8.33	6 59	5.55	sos. pl.	Cluș . . . . . pl. sos.	6.13	11 01	7.—
8.50	8.30	6.11			5.24	10.46	6.45
9.07	8.59	6.27		Apahida	5.02		6 27
10.14	10.29	7.26		Ghiriș	3.40	9.23	5.12
10.44	11.16	7.50	sos. pl.	Cucerdea . . . pl. sos.	3.11	8 54	4.45
i de vedere u	[illegible]	7.52			3.04	8.49	4.33
de an				Uióra	2.58		4.27
	11.50			Vîntul de sus .	2.51		4 20
1.34	12.20	8.16		Aiud	2 29	8.23	3 59
1.52	12.46	8.32	sos. pl.	Teiuș . . . . . pl. sos.	2.07	8.06	3 38
2.24	1.43	8.37			1.42	8.00	3.02
2.58	2.17			Crăciunel . . .	1.09		2.36
1.02	2.26	9.04		Blaș-Kükülőszög . .	12.56	7.34	2.16
1.45	3.14	9.31		Micăsasa . . .	12.11	7.08	1.44
2.01	3.33	9.43	sos. pl.	Copșa-mică . . pl. sos.	11.50	6.56	1.25
2.15	3.48	9.47			11.14	6.50	1.06
2.33	4.08	10.01		Mediaș . . .	10.55	6.37	12.49
3.04	4.45	10.25		Elisabetopol	10.24	6.16	12.18
3.40	5.27	10.53	sos. pl.	Sighișóra . . . pl. sos.	9.45	5.49	11.40
3.47	5.43	11.—			9.35	5.42	11.33
4.03	6.08	11.14		Hașfaléŭ . . .	9.12	5.28	11.16
5.35	7.52	12 26		Homorod . . .	7.46	4.23	10.03
6.15	8.32	12.58		Ágostonfalva .	7.03	3.50	9.22
6.45	9.09	1.16		Apața	6.38	3.35	8.57
7.16	9.40	1.35		Feldióra	5.58	3.15	8.27
8.—	10.25	2.09	sos. pl.	Brașov . . . . pl. sos.	5.08	2.45	7.48
3.55		2.19				2.18	5.—
4.40		3.01		Timiș		1.42	4.24
5.10		3.31		**Predeal** . . .		1.12	3.32
11.55		9.10	sos.	București . . . pl.		9.15	7.50

Copșa-mică—Sibiu—Avrig—Făgăraș

Tren de persón.	Tren de persón.	Tren de persón.	Tren mixt.			Tren de persón.	Tren mixt	Tren de persón.		Tren de persón.
2.21	4.43	11.30	7.10	pl.	Copșa mică . sos.	6.25	9.32	3.25		12.35
3.50	6.36	12 58	8.50		Ocna	5 07	8.15	1.56		11.01
4.12	7.04	1.20	9.15	sos. pl.	Sibiiu . . . . pl. sos.	4.40	7.41	1.21		10.30
tr. m.		tr. m.								tr. m.
4.33	Numai Marța și Vinerea comună.	2.—					7.33	Circ. Marța și Vinerea		8.57
5.23		2.54			Tălmaciu-m. .		6.45			8.04
6.16		3.59			Avrig		6 01			7.15
8.34		6.35		sos.	Făgăraș . . . pl.		3.32			4.25

Mureș-Ludoș—Bistrița.

4.—	9.06	4 25		Mureș-Ludoș			6.49	7.30	
5.01	10.29	5.39		Zau			5.52	6.35	
6.57	12.48	7.19		Țagu-Budatelic . . .			4.10	4.54	9.44
7.55	1.55			St. Mihaiu de câmpie .				3.44	8.46
8 47	3.02	Numaĭ Marța comun		Lechința			Circ.	2.48	7.43
9.24	3.52			S.-Măghiăruș			Marți și Vineri	2.02	6.52
10.14	4.55			Bistrița			1.16	Circul. Luna și Joia	5 55

Numai Luna și Joia comun

Cucerdea — Oșorheiŭ — Regh.-săsesc.

3 16	8.10	9.—	2.06	pl.	Cucerdea . . sos.		7.39	2.38	8.30	12.31
3.57	8.51	9.47	2.52		Ludoș . . .		6.59	1.55	7.37	11.43
4.44	9.40	10.30	3.56		Cipău		6.24	1.19	6.51	10.39
5.34	10.30	11.22	4.59	sos. pl.	Oșorheiŭ . . pl. sos.		5.30	12.25	5.43	9.30
5.45	10 42		5.15					9.	5.04	9.15
7.14	12.16		6.44	sos.	Regh.-săs . pl.			7.39	3.30	7.54

Ghiriș — Turda

7.33	10.50	5.40	10.23	6.05	**Ghiriș — Turda**	7.—	5.05	10.15	3 20	9.12
7.55	11.12	6.02	10.45	6.27		6.40	4.45	9.55	3.00	8.52

Alba-Iulie — Zlatna.

4.37	9.40	4.36		**Alba-Iulia—Zlatna.**		7.23	11.05	6.14
7.33	12.32	7.47				4.55	8.20	3.43

Blaș — Kükülloszög — Sóvárad.

3.25	2.48		Kükülloszög-Blaș . . .		8.48		6.50
4.02	3.30		Săn.-Micláuș		8.13		6.15
4.30	4.15		Cetate-de-Baltă		7.41		5.38
5.18	5.21		D.-Săn.-Mărtin		7.05		5.—
8.24	8.59		Sóvárad		4.05		1.53

Notă: Órele însemnate în stânga stațiunilor sînt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în drépta de jos în sus. — Numerii încuadrați cu linii mai negre însemnéză órele de nópte.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul XI. Blaş 12 Octobre 1901. Numĕrul 41.

De nobis — sine nobis.

(Al) Toiul alegerilor a trecut.

Agitaţia ziarelor din urmă începe a se potoli, cursul evenimentelor se retrage în alvia-i obicinuită.

După dóuĕ sĕptĕmâni de fierbere ţara se alege cu resultatul real: deputaţii nóueĭ sesiuni parlamentare.

Agitaţia acésta e inerentă miscărilor electorale, fie ea efluxul convingeriĭ alegĕtorilor — cum e în ţările cu o atmosferă constituţională mai desvoltată — fie din interesele personale ale alegĕtorilor semi-inconscienţi, cum e la noi.

S'aŭ trimbiţat urbi et orbi „alegerile curate“ ale guvernuluĭ Széll, incât inimile naive nu eraŭ străine a crede în întruparea unuĭ ideal constituţional, în crearea unuĭ parlament, care să fie în adevĕratul înţeles al cuvîntuluĭ espresia ţării, voinţa poporuluĭ.

Şi pentru ca să fim sinceri, trebue să mărturisim, că într'adevĕr cursul alegerilor de acum a fost mult mai neted ca al celor precedente. Cel puţin, în general. N'aŭ lipsit nici de astă dată turburările obicinuite, a curs chiar sânge — dar totuşi nu putem compara alegerile de acum cu violenţa şi brutalitatea sistemuluĭ bánffyan.

Atunci presiunea era mai făţişă şi mai violentă: acum mai ascunsă, mai blândă în aparinţă, dar póte tot atât de efectivă.

Faţa nouluĭ parlament presintă unele schimbări.

Celebrităţi necunoscute păşesc pe arenă, în vreme ce unele figuri mai marcante dispar.

În deosebi căderea luĭ Tisza la Oradea-mare a fost o surprindere pentru ţara întrégă. Cel mai puternic stîlp al liberalilor — bĕtrânul, care şi astăzi era *suflerul* guvernuluĭ, dirigind de după culise destinele politice; Tisza puternicul ministru de odată, făimosul „zdrobitor de naţionalităţi“ îşi încheie strălucita carieră politică de 40 anĭ cu fiasco de la Oradea-mare.

Cel mai înverşunat duşman al naţionalităţilor nu va mai avea cuvînt în dietă: sic transit gloria mundi! . .

Încolo nimic nou, aceleaşi partide şi tot cam aceeaşi proporţie între ele, de sine înţeles, cu maĭoritatea absolută a liberalilor.

Şi pentru ca să nu lipséscă şi elementul comic, în cercul Ákosfalva a fost ales deputat un sĕcuĭ simplu — despre care se spune, că dór nici literele nu le cunósce.

Foile ungureşti fac mult haz din alegerea bietuluĭ om, întrebându-se, că óre la deschiderea sesiuneĭ parlamentare fi-i-va permis sĕcuiuluĭ nostru să se presinte în opinci, saŭ va fi silit de împrejurări să iea şi el ghete de lac? . . .

Cât pentru noĭ Românii — nóua sesiune parlamentară nu ne póte interesa mai de aprópe, căci nu este creaţiunea nóstră.

Apelul fruntaşilor nostri deşi în óra ultimă — a restabilit ordinea în şirele şovăitóre. Şi în vreme ce simţim amărăciune în sufletul nostru pentru că am fost necesitaţi şi de astă dată a persista în situaţia nóstră de resistenţă pasivă — avem şi o rază de mângăiere, vĕdĕnd cum poporul ascultă glasul fruntaşilor, cum discordia dispare, cum frontul împrăstiat al luptătorilor se închiégă.

Ţinuta alegĕtorilor Români a fost démnă; escepţiile nu ne impórtă. Sînt şi puţine de o parte, de altă parte e şciut, că escepţiile confirmă regula.

Cu braţele încrucişate am privit sgomotul alegerilor în jurul nostru — şi nu am mers să ne validităm dreptul cetăţenesc — cel mai important drept cetăţenesc — pentru că numai la *datorinţe* sîntem egali cu ceĭ alalţi la *drepturĭ* înse nu.

Am privit indiferenţi sgomotul alegerilor şi tot atât de indiferenţi privim la noĭ aleşiĭ, la „părinţiĭ patrieĭ.“

Cine sînt acestia?

Sînt eĭ espresia ţării, represintă eĭ voinţa poporuluĭ? Pot eĭ să fie espresia ţării, când un popor de treĭ milióne remâne departe de urna electorală?

Da, *părinţiĭ patrieĭ* nu sînt tot o dată şi aĭ nostri.

Şi nu ne emoţionăm la frazele lor sentimentale, nici nu ne facem ilusiĭ în legătură cu activitatea lor — binecuvîntata lor activitate parlamentară.

Isprăvéscă-şi angajamentele faţă cu alegĕtoriĭ lor, călăuzéscă-se de interese egoiste saŭ nu! — pentru noĭ tot una face.

N'avem să aşteptăm nimic de la eĭ, cum n'am aşteptat nicĭ de la antecesoriĭ lor.

Noĭ stăm la o parte şi privim.

Şi amărăciune ne cuprinde, când vedem că în schimbul atâtor jertfe ce aducem ţării, nu ni se dă şi nóuă posibilitatea, de a ne spune cuvîntul în dietă, ca individualitate naţională.

Amărăciune ne cuprinde, când vedem că dieta nu este espresiunea alor 3 milióne de ómeni, prin urmare nici espresia ţării nu póte fi.

Şi privind la strălucitul palaţ al parlamentuluĭ, inima ne dóre, când de asupra întrăriĭ vedem cu ochiĭ sufletescĭ fatala inscripţie:

„*De nobis, sine nobis.*“

Afaceri învĕţătorescĭ.

Dăm în următórele dóuĕ rapórte: despre adunarea generală a reuniunii învĕţătorilor archidiecesanĭ, ţinută la Blaş şi despre adunarea reuniunilor din Banat şi Haţeg, întrunite la Haţeg în adunare comună.

Sîntem veseli, că ni se ofere acest prilej.

Am ţinut să dovedim tot de una, că înaintarea claseĭ învĕţătorilor nostri e un punct al programului nostru. Noĭ sîntem deplin convinşi, că preotul şi învĕţătorul sînt ceĭ mai importanţi factorĭ, carĭ lucrând în bună înţĕlegere şi armonie, vor da un avênt însemnat cultivăriĭ poporului nostru, rĕmas prin vitrejimea timpurilor aşa de înapoĭ. Sîntem încredinţaţi, că sub aripile ocrotitóre ale bisericiĭ, şcóla atât în trecut, cât şi în timpul present, îşi află cel mai sigur şi mai priincios loc de desvoltare. Şi chiar de aceea am luptat tot de una, ca învĕţătoriĭ nostri, sub scutul bisericiĭ, să se simtă acasă, aicĭ să se afle bine şi să fugă de ispitele dujmane, carĭ pierirea şcóleĭ confesionale o vor şi smulgerea eĭ de la sînul bisericiĭ, unde o atrage ca pe o fică bună dragostea de mamă.

Apreţiăm în deajuns necazurile învĕţătorilor şi numai bucura ne putem, când ni se dă ocasie, să înregistrăm sciriĭ înveselitóre, sciriĭ bune, menite să facă şi mai respectaţi pe aceia, carĭ asudă pentru cultivarea poporului ţăran mai ales.

Şi e o coincidinţă fericită, că după raportul despre lucrările societăţiĭ nóstre culturale, publicăm informaţiĭ despre activitatea acelora, carĭ în prima linie sînt chemaţi să lucre pentru ajungerea scopurilor Asociaţiunii: cultura şi literatura poporului român.

E trist înse, numai aceea că e mic numĕrul acelor învĕţători, carĭ staŭ în serviciul Asociaţiunii, deşi locul lor acolo ar fi;

ei ar trebui să fie organul intermediar între Asociaţiune şi popor. dând tot concursul lor spre a uşura ostenelele celei dintâiu.

E trist, că singura nóstră societate culturală, de învĕţătorĭ grijesce mai puţin, deşi aceştia ar puté să fie cei mai învăpăiaţi misionarĭ ai idealelor ei.

Dar se dăm cuvênt raportorilor nostri, carĭ prin celea ce ne comunică, ne fac să întrezărim sosirea cât mai apropiată a acelui timp, când şi acésta dorinţă justă se va realisa.

I.

Adunarea generală a reuniunii învĕţătorilor archidiecesani.

— *Raport special.* —

Şedinţa I.

Pe ziua de 4 crt. a fost convocată în Blaş adunarea generală a reuniunii învĕţătorilor archidiecesanĭ.

Tineră încă, reuniunea nóstră s'a nisuit din resputerĭ să progreseze, şi să fie pentru învĕţătorimea nóstră un mijloc de cultivare, solidaritate şi prosperare.

Încă la început şi-a făcut despărţĕminte, după tractele protopopescĭ. spre a uşura comunicarea cu centru a membrilor esternĭ şi pentru că să deie prilej şi singuraticilor, ca în cercul lor de activitate să lucre pentru înaintarea clasei învĕţătorilor.

Resultatele dobândite până acum, deşi nu se pot numi spledide, sînt totuşi mulţumitóre, întru cât se observă dor de muncă şi zel de a face ceva.

Adunarea din ăst an, a III dóră, ni-a lăsat destul de bună impresie şi ne place să credem, că dacă învĕţătorii nostri vor fi mai bine încuragiaţi, de cât în trecut. dacă li se va da atenţiunea cuvenită, şi din a lor parte nu vor lipsi a fi un adevĕrat factor important în viaţa poporului nostru.

Adunarea generală s'a ţinut în sala de gimnastică; i-a premers ascultarea s. liturgiĭ. Şi aci avem prima observare: Ar fi fost bine. dacă adunarea se convoca pe altă zi, în care să se pótă celebra o sfîntă liturgie festivă. pentru ca încă de la început să se vadă caractĕrul solemn al adunării, ceea ce lă tot casul numai în favorul lucrărilor ei ar fi fost. Dar ceea ce s'a întrelăsat acuma, se va puté face de altă dată.

Îndată la început s'a ales o comisie de 5 membrii sub conducerea vice-preşedintelui Negruţiu, care avé să învite pe Escelenţa Sa Mitropolitul la adunare. Înaltul prelat a primit cu plăcere învitarea, şi a promis, că va veni. La întrarea în sala adunării Esc. Sa a fost salutat cu cântarea „Pe dispunĕtorul şi Mitropolitul nostru, Dómne ţine-l la mulţi anĭ!“ Apoi preşedintele George Muntean salută pe Mitropolitul, ca pe patronul reuniunei şi ca pe unul, care cu multă simpatie urmăresce activitatea învĕţătorilor. şi deschide adunarea generală prin un lung discurs, în care pomenesce de începuturile şcólei la noi şi de desvoltarea ei ulterióră. La închierea cuvintului de deschidere. preşedintele aduce salutul reuniunilor învĕţătorescĭ întrunite la Haţĕg şi dorinţa esprimată cu acel prilej, de a se întruni cu toţii în un congres şcolatic a tuturor învĕţătorilor din Provincia mitropolitană.

La salutul preşed. rĕspunde Mitropolitul dăruind 100 cor. reuniunei şi poftind succes deplin. Pomenesce, că a vĕdut în Tirol gradul înalt de desvoltare, la care a ajuns instrucţia poporală, nu vré să facă comparaţie, pentru că împrejurările aŭ fost cu totul diferite, constată cu mulţumită, că e îndestulit cu învĕţătorimea şi speră, că cu ajutorul lui Dumnezĕu să va face tot mai mult.

Depărtându-se Mitropolitul între viile aclamaţiuni ale celor presenţi, se face abatere de la ordinea de zi, trecându-se imediat la prelegerea practică ţinută de prof. Ungurean cu elevii şcólei de aplicaţie şi tractând numĕrul 3.

Terminându-se prelegerea fórte instructivă se continuă şedinţa, alegându-se comisia de verificare în persónele învĕţătorilor Pănăzau. Făgărăşan şi Dămian şi apoi se cetesce raportul general prin secret. II. Nicolau Pop.

Din acest raport însemnăm următórele:

În decursul anului comitetul central a ţinut 2. şedinţe ér biroul a ţinut 5. în aceste s'aŭ tractat afacerile curente, special s'a esmis o comisie, care să censureze temele întrate la concurs, şi altă comisie. care să studieze „Cartea de cetire“ de Ştef. Pop, să releveze scăderile ce le vor afla şi îndrepte la altă ediţie, eventual să pregătéscă un noŭ manual; s'aŭ aprobat propunerile despărţ. Alba-Iulia, ca adeca să se cĕră portul liber pentru scrisorile oficióse ale Reuniunii, să se încuviinţeze învĕţătorilor spese şi diurne şi cu prilejul adunărilor despărţămintelor şi ca învĕţătorii să fie consideraţi, ca membrii ordinarĭ ai senatului scolastic.

Din acelaşi raport se vede, că la concursul referitor la „rolul intuiţiunii în învĕţămîntul primar“ aŭ întrat dóuĕ operate; la tema „cum să se propună economia?“ a întrat un singur operat, şi la acela „cum să se propună geografia?“ de asemenea numai unul.

Comisiunea a aflat de mai bine lucrat operatul referitor la propunerea geografii şi în locul al doilea manuscrisul întrat la concursul despre rolul întuiţiunii şi avênd o devisă din Pestalozzi, în consecuenţă şi propune premiarea lor.

FEUILLETON.

Catolicismul în America.

— Spicuirĭ. —

Negriĭ şi Indianiĭ.

Punctul negru în istoria Americeĭ de nord îl constitue Negriĭ. Dóuĕ vécurĭ şi jumătate gemură aceştĭ „urmaşi ai luĭ Cham“ sub jugul civilisaţiunii engleze. ca un semn viŭ. ca cetăţénia nu-i identică cu creştinismul. Negriĭ imigraţi aŭ reînviat timp de 2 vécurĭ tipul barbarismului roman şi persic.

Primiĭ negri aŭ fost aduşi în America nordică la 1620, dar în aşa mulţime, în cât statisticianiĭ nu se îndoesc a enunţa, că peste 300 miĭ Negri s'aŭ adus din Africa până la eluptarea independenţeĭ. Espresia bizară de „animal-om“ încă e invenţie americană.

Negriĭ n'aveaŭ proprietate, nu aveaŭ drept să-şi câştige nimic, în schimb înse puteaŭ fi ereziţi, daţi ca moştenire. Puteaŭ să-i flămânzéscă şi să-i pedepséscă după plac numai să-i mutileze nu.

Puteaŭ să se boteze, dar la biserică numai cu concesiunea domnului şi a auctorităţiĭ locale se puteaŭ presenta.

La 1776 s'a făcut Uniunea. Popórĕle americane aŭ scuturat de pe ele jugul englez. S'a întrodus constituţia. Tot cetăţénul era acum libĕr, afară de Negriĭ de la Sud. Saŭ mai corect de ei n'a dispus congresul, lăsându-i la dispoziţia singuraticelor state. Sórtea era cea mai tristă în cele 15 state sudice ale Uniunii. În patria vestită a libertăţii tractaŭ cu Negriĭ, ca cu vitele. Ţineaŭ tîrgurĭ de ţară cu ei. Vestite eraŭ cu deosebire tîrgurile de la Richmond şi New-Orleans până pe la 1861.

Cele 3 953 760 sclavĭ preţuiaŭ pe la 1861 după baniĭ de acum cel puţin 5 miliarde coróne. [1])

În statele sudice sclăvia sta sub scutul legiĭ, pe când în cele nordice nu. Un proprietar de sclavĭ din sud. dacă se muta cu sclaviĭ la nord, îşi perdea dreptul asupra lor. şi ei deveniaŭ liberĭ. Acésta produse rĕsboiul civil între aniĭ 1861—1864. a cărui pĕreche în zădar am mai căuta-o. Rĕsboiul a costat cam 600 miĭ ómenĭ şi 18 miliarde cheltueli. Ba după un raport contimporan al fóiei „Civiltà Catolica“ jertfele aŭ fost şi mai marĭ.

Adevĕrat, că 4 milióne de sclavĭ şi-aŭ câştigat libertatea, dar pe un preţ fórte mare,

Starea sclavilor s'a ameliorat după rĕsboiŭ. De o dată aŭ devenit liberĭ. dar aerul libertăţiĭ i-a năduşit. Părăsindu-şi coloniile s'aŭ tras la orase, dându-se leneviriĭ. În curĕnd a erupt între ei lipsa şi fómea, după carĭ nu arare orĭ se recugetaŭ — ca şi iobagiĭ nostri — la ólele cu carne ale robieĭ. Negrul e de la natură lenios şi lucră numai de sîlă. Pus o dată în lucru înse e răbdurĭŭ şi nu lâncedesce în fierbinţéla sóreluĭ, ca europénul; din contră căldura e elementul luĭ de viaţă.

Încetându-le ocupaţiunile obicinuite. ca să-şi câştige pânea saŭ făcut servitorĭ. De şi liberĭ eraŭ primiţi cu răcélă în societate. La congresul de pace din Frankfurt a luat parte şi saracenul Pennington. pe care universitatea din Heidelberg l'a promovat în doctor theologiae. Domnul Dr. s'a plâns, că la cercetarea morboşilor în New-Jork, „Negrul“ nu póte ocupa loc în nicĭ un omnibus.

Azĭ nu-i ca mai de mult. Pot cerceta teatre, ba închiriezĕ şi loge. Rĕcélă în primire se observă chiar şi acum pretutindenea. Din motivul acesta corul episcopesc stărue, ca negriĭ să constitue. dacă voiesc, parochii separate şi să cĕră parochĭ de ai lor.

Pe zi ce merge, se face mai mult în direcţia apropierii. „Deutsche Zeitung“ din New-Orleans accentuézĕ. cum încap Albiĭ cu Negriĭ în biserica catolică, începênd de la catedrala S. Ludovic până la cea din urmă capelă, nu numai în bănci şi la mărturisirĭ, ci şi pe strade cu ocasiunea conductelor solemne.

Fóea numită, pe lângă tóte observările sale rele, totuşi recunósce, că în modul de tractare cu Negriĭ, întrec catoliciĭ pe toţi

[1]) Conte Széchenyi B. »Amer. Reise« 1863 p. 77.

„APA MINERALĂ (AMARĂ) FRANCISC IOSIF“ este unicul **purgativ-natural** şi plăcut la gust.

Relativ la membrii însemnăm, că reuniunea are 530 membri: ordinari 446, fundatori 21 ajutători 50 şi onorari 13 faţă de trecut o scădere de 11.

Averea reuniuniuni a fost la 31 Aug. de cor 3928·83 din carî pretensiune la „Fóia şcolastică“ cor. 1571. Faţă de trecut o crescere de cor. 192·41 plus taxele restante nesocotite aci.

Despre activitatea despărţemintelor puţin spune raportul, constată din contră că se vedesce fórte puţin interes chiar din partea membrilor.

Se menţionéză şi despre orgenul reuniuniî despre „Fóia scolastică“ relevându-se că în butul lecturiî preţióse ce dă cetitorilor sĕî este slab spriginită.

Raportul se terminâ cu 14 propunerî, de interes pentru prosperarea reuniuniî.

Cetindu-se raportul se predă spre studiare uneî comisiunî compuse din învĕţătoriî: G. Făgărăşan, Ger. Mărginean, Sim. Poruţ, Isid. Dopp. şi dş. Elena Sântion.

Urméză raportul cassariului: întratele anului cor. 1663·63 eşitele cor. 1649·89 averea: cor. 3928·83. se constată din acelaşi raport, că de la 11. despărţăminte n'a întrat nicî un fel de taxă.

Raportul se predă spre censurare uneî comisiunî, compuse din învĕţătoriî: Ioan Domşa, Const. Barna, Iuliŭ Iambor şi învĕţătórele: Anr. Bariţ şi Ana Spinean.

La ordine urméză raportul redacţiuniî, „Foiî scolastice.“ Se spune că fóia se tipăresce în preste 600 es. dar nicî pe jumĕtate nu e plătită, aşa cât conform uneî hotărîrî anterióre, s'a anticipat din fondul reuniuniî suma de lipsă pentru acoperirea cheltuelilor avute. Ca un mijloc de ajutorare să insistă asupra cereriî, ca fóia să fie impusă senatelor scolastice, avênd de a se plăti din banii scóleî.

Raportul se predă uneî comisiunî compuse din Î. F. Negruţ, Iuliŭ Bardoşi, Emil Sabo, Dr. Elie Dăianu, Ioan Pampu, Coman Gligor, Teod. Pănăzan, Aurel Pop şi Elisa Bodocan.

Dupa acestea se închide şedinţa I. anunţându-se la 4 óre prelegerea practică.

Banchetul.

Membriî aduna̧ţi se întrunesc la banchet în salele otelului „Corona.“

Petrecerea a fost cât să póte de intimă şi animată. La banchet s'aŭ rostit mai multe toaste frumóse. Preşedintele G. Muntean, a toastat pentru Împĕratul şi Î. P. S. Mitropolitul. Iuliŭ Bardoşi pentru preşedinte. Dr. Ioan Raţ, profesor, pentru Illustritatea Sa Bardoşi. Dl Î. F. Negruţ, pentru preoţimea de faţă, la care i-a rĕspuns preotul Lita. Învĕţătorul Pampu pentru Dr. Raţ. Dl Dr. Elie Dăianu în un frumos discurs a arĕtat rolul şi datorinţele învĕţătorilor. Ér dl Emil Sabo, profesor, a atras atenţiunea învĕţătorilor întru a îndemna poporul, să-şi deie pruncii şi la meseriî.

Aŭ mai fost şi alte toaste carî ne scapă din minte. În întimitate şi însufleţire petrecêndu-şi toţi, banchetul s'a sfârşit la órele 4.

Şedinţa II.

Până ce comisiunile lucraŭ dl. prof. Ungurean a ţinut o nóuă prelegere pratică: „desvoltarea sunetului **o**“ pe basa treptelor formalî.

Deschidîndu-se şedinţa se încep referadele comisiuniî I. dş. Sânteon referéză, că raportul general s'a luat spre scire şi propune aprobarea luî. În special apróbă concisiunea comisiuneî esmise pentru censurarea operatelor întrate la concurs şi se unesce întru a se premia cu 20 cor manuscrisul cu motto: „Materialul geografic pentru clasa III a scóleî primare nedespărţite îl predăm atuncî, când ni-se îmbie ocasiunea, concentrându-l şi întemeiendu-l pe principiile: învĕţămîntul geografic să fie intuitiv şi de la aprópe la departe.“ Desfăcêndu-se plicul se constată că autorul e harnicul învĕţător din Aghîrbiciŭ: *Elie Câmpean*. La cetirea numeluî colegiî îî fac oraţiuni. De asemenea îî de acord comisia ca al doilea premiŭ de 10 cor. să se deie operatului cu devisa: „Originea şi fundamentul a orî ce cunoscinţă e intuiţiunea, de la dînsa are să plece şi la dînsa trebue să se reducă orî ce cunoscinţă. Intuiţiunea înlocuesce aplicările lungî.“ Desfăcêndu-se plicul apare că şi la acest manuscris e autor tot învĕţ. Câmpian. Uralele de mai înainte se fac mai prelungî şi sgomotóse.

Aci deschidem o parantesă spre a aduce felicitările nóstre dluî Câmpean, pentru zelul desvoltat, şi pentru a-l pune în acelaşi timp de model colegilor sĕî, dintre carî numai unul, orî cel mult doî s'a aflat să concurgă la premiile puse pentru concurs. Trebuie mai multă activitate şi o mai vie emulaţie. Fără de acestea nimic nu se face.

Punctele celealalte se primesc aprópe fără discuţie afară de punctul 14 care se ie de la ordinea zileî.

La p. 7. era vorbă de alegerea uneî teme de interes general, care prelucrată de vre-un membru să fie discutată la adunarea generală proximă. Se esmite o comisie din duiî: Bardoşi, Dr. Raţ, Ioan Pop, Dr. Dăianu şi Ungurean, cu menirea să facă o propunere în acest sens.

Fiind timpul înaintat se amână rapórtele celor alalte comisiî pe ziua următóre şi acum se cetesc dóuĕ telegrame, una de la canonicul Boroş din Lugoş, preş. reun. bănăţene şi ceîalaltă de la învĕţătorul Maior din Reghin.

---

ceî alalţi. „Biserica catolică — continuă D. Zeitung — aşa grăesce către Negriî: Metodiştiî, baptiştiî, congregaţionaliştii şi mai scie Dumnezĕŭ carî secte albe, închid bisericile dinaintea vóstră, pentru peile vóstre negre. Nóuĕ pe o formă ni-e plăcut orî care s'ar alătura la biserica singură mântuitóre. Veniţî deci la noî.“ Nu e de mirat, că propaganda catolică se póte lăuda cu succese uimitóre, carî din an în an iaŭ proporţiunî mai marî.“ Intercalările defaimatóre a foiî, măresc numai şi mai mult valórea celor mărturisite.

În unele provinciî Negriî aprópe îî întunecă pe Albiî. În statul Mississipi, Saraceniî aŭ 48% din totalitatea locuitorilor.

În Carolina sudică aŭ peste 60%. Se sporesc mai tare în Mississipi.

După religiune încă numai 300 de miî sînt catolicî, iar ceî alalţi (3 milióne) protestanţi. Ca la 4 milióne din eî nu aparţin nicî uneî religiunî. Religiunea Negrului e un fel de creştinism protestant de ceî mai inferior, mestecat cu cea mai dură superstiţiune.

„Am mers o dată pe la 11 óre nóptea — zice un scriitor american — pe dinaintea uneî biserici de a Negrilor; încă de departe auḑiî o larmă mare, ca şi cum s'ar bate mai multe sute de ómenî. Mĕ opresc în pragul bisericiî. Oratorul sbiera formal. Mulţi dintre ascultătorî strigaŭ din când în când: O Dómne! O Isuse al meŭ! Pe padimentul bisericiî zăcea o femeie, care acuşi gemea, acuşi se văeta în răpirea eî delirică. „Ce năcaz are?“ întrebaî pe un credincios. „E inspirată“ a fost rĕspunsul. M'am întors întristat şi îngreţoşat de la locul acela de adunare a Negrilor. Oratorul şi femeia sĕmĕnaŭ cu îndrăciţiî pe carî i-a vindecat Mântuitorul lumiî.“

Rar se începe serviciul divin al Negrilor înainte de órele 9 sara şi durézâ 3—4 óre, aşa că omuluî muncitor abia îî mai rĕmân 4—5 óre pentru odihnă. Convenirile acestea nocturne aŭ un nume fórte rĕŭ, şi multe date dovedesc, că nu fără motiv.

Conducătoriî lor sufleteşcî — luând afară pe catolicî — staŭ pe gradul cel mai de jos al culturiî. Mulţi nu sciŭ ceti şi abia îşi scriŭ numele.

Negrul e un popor blând, pacinic, nerĕsbunător şi stă cu mult mai pe sus de cât Indianul roşu la piele. Pedepsele se daŭ de regulă pentru lenevie, negrije, furt şi minciună, şi numai fórte rar pentru rĕsbunare.

El supórtă sórtea sa, dacă e numai cât de cât de sufferit. Bine scie el, că rassa albă stă mai pe sus, deci are drept să-l tracteze şi mai aspru.

În America nordică misiunea Negrilor a înfiinţat-o un prelat angles Msgr. Vaughan, episcopul de Manchester la 1866. Înfiinţătorul marinimos a înţĕles, că preoţimea americană nu póte îndestuli lipsele sufleteşcî a Saracenilor, liberaţi prin aniî 1861—1864. Trĕbuia de urgenţă un corp nou, care să se obligе la missiunile păgâne sub ascultarea de Propaganda şi de ceî alalţi misionarî engleză.

Msgr. Purcell, archiepiscopul de Cincinnati, salută cu bucurie pe missionariî negriî veniţî din Anglia. „Anglia a făcut începutul comerciului cu sclavî în America de nord, zicea în cuvîntul de bineventare, se cuvine deci, ca tot Anglia să începă şi rĕscumpĕrare.“

E părere veche, că Negriî sînt puţin aplicaţi spre civilisaţiune, că facultăţile lor mentalî se pot desvolta numai în mĕsură mică. Ultimele esperinţe ale institutelor catolice înse dovedesc contrarul Azî călugăriţele din Ciucinnati pot spune pe basa esperinţiî, că nu observă nicî o diferinţă între capacitatea elevilor albî şi negri, ma copiî saraceni în predarea verbală şi în comput întrec cu mult pe colegiî lor albî. Fórte mulţi negri învaţă de o dată fluent limbele engleză, spaniolă şi franceză. Ba cunoscutul missionar Francisc Weninger zice, că e cu mult mai greŭ să pregătescî la primirea s. cuminecături pe un alb negligat, de cât pe un saracen adult.

Pe Negriî i-a ambiţionat împrejurarea, că deja aŭ „preoţi propriî“ fără să fie eschişi de la cultul divin al catoliciloră albî.

Biserica catolică în inventiositatea eî nesĕcată a promovat mult convertirea negrilor cu aceea, că a ridicat claustre de femeî, ale căror membre sînt esclusiv saracene. Fetele negrilor se grămădesc între zidurile claustrelor. Călugăriţele aceste în Baltimore staŭ sub conducerea Iesuiţilor, şi lucră cu un tact rar pe terenul educaţiuniî pruncilor negri. Negriî vĕd şi în acésta o apropiere de Albiî şi se umplu de mândrie, că acum şi eî urgisiţiî şi despreţuiţiî aŭ claustre.

Dacă Yankee-ul şi saracenul negru se întîlnesc în sînul bisericiî catolice — zice un scriitor germân — trĕbue să zicem, că a fost o dispositie deosebită a Provedinţiî, ca rassa négră să fie adusă în America, unde e mai aprópe de lumina creştinismuluî, de cât în ascunzişurile Africeî. Aci cu mult mai rar pot arĕta missionariî succese, de carî se arată în America nordică, care dispune de tóte mijlócele civilisaţiuniî. (Va urma).

Trad. de ***A. M. P.***

Şedinţa III.

În numele comisiunei pentru revederea raportului *Iuliŭ Iambor* referéză că raţiocinîul cassariului s'a aflat în deplină ordine, propune deci să i-se dee absolutor. ceea ce se şi primesce. Cu privire la incassarea taxelor restante, se lasă Comitetului central ca prin organele sale să constringă pe restanţieri la solvirea acelora.

E locul aci credem să observăm. că ar fi consult că la adunările generale să se dee comisiunei acesteia şi încredinţarea să incasseze şi taxele de la cei ce vor să le solvéscă şi să înscrie şi membrii noi.

Pentru comisia încredinţată cu studiarea raportului comitetului redacţional al „Foil scolastice“, dl Bardoşi referéză. că acela e în deplină ordine, propune deci să i-se dee absolutor, de asemenea propune ca apariţia foii să nu se sisteze, ci se iese şi mai departe după modalitatea de până acum, făcêndu-se apel la învĕţătorii să sprijinéscă singurul organ pedagogic ce mai aŭ în întrégă monarchia austro-ungară. Nu ne îndoim, că învĕţătorii nostri vor lua în serios acest apel şi vor ajuta apariţia foii. Dacă cu tóte acestea nu se vor puté acoperi cheltuielile tipăririĭ, să autorisézĕ comitetul a avansa sumele necesari din fondul reuniunii.

În sfîrşit ca tema de discutat la proxima adunare se propune: Cercarea mijlócelor, ca cunoscinţele din cetit şi scris câştigate în şcóla primară, să se conserve respective augmenteze.

După acestea preşedintele închide adunarea generală.

Facem şi noi de închiere o ultimă observare: Ar fi fórte potrivit, ca cu prilejul adunărilor generale, spre a se ridica şi mai mult solemnitatea acelora. biroul reuniunii să se îngrijéscă, ca tot de una tinerimea de la institutul pedagogic să predeie vre-o piesă teatrală, orĭ vre-un concert, saŭ ca societatea de lectură să aranjeze şedinţă festivă. Festivităţile acestea de sigur vor atrage şi mai mulţi membri şi le vor mări interesul faţă de lucrările reuniunii.

Rap.

II.

Adunarea învĕţătorilor din diecesa de Lugoş.

— Raport special al „Unirii“. —

Haţĕg, 28 Sept.

Zile de adevĕrată *bucurie* şi *mângăiere* ne aŭ fost nóue celor din ţinutul Haţegului, zilele de 25—26—27 Septembre a. c.,

De bucurie pentru că avut-am fericirea de a saluta pe fraţii nostri bănăţeni, veniţi la noi cu sinceră dragoste, ca să dovedéscă, că acéstă dragoste ni-o nutresc în tot de una, când e vorbă de ridicarea nimbului nostru bisericesc şi naţional. Fraţii bănăţeni aŭ făcut onóre, prin presenţa lor la noi în ţara Haţegului, nu numai lor, nu numai bisericiĭ unite, căreia aparţin, ci şi întregei naţiuni române, arĕtând, şi în faptă demonstrând, că românul, fie el şi numai opincar, e vrednic de numele ce-l pórtă, — e vrednic de stimă şi respect, pe cum pe deplin m'am convins şi în zilele acestea. din ascultarea diverselor părerĭ chiar ale contrarilor nostri.

Din incidentul anului sfînt, reuniunile aceste şi-aŭ ţinut adunarea generală la Lugoş, în comun. Deşi aceste Reuniuni în diecesa Lugoşului pórtă după statutele lor numirĭ diverse, totuşi una sînt, de óre ce acelaşi cap strălucit le ocârmuesce, acelaşi spirit de viaţă le conduce şi încălduesce. aceeaşi menire sfîntă aŭ în mijlocul poporului nostru. tot înainte. şi pot zice acelaşi zel apostolic cultural le este farul şi ţinta cătră care nisuesc într'o formă. O zic acésta după esperinţa făcută, deja mai de mult, şi apoi din adunarea comună. de carea vorbisem mai sus.

Convingerea mi-s'a întărit. şi sînt sigur. că nu mĕ înşel. când afirm. că în anul present în amintitele zile de 25—27 Septembre. după cele vĕdute şi audite. când adecă fraţii învĕţătorĭ şi preoţi bănăţenĭ, respective Reuniunea docenţilor gr. cat. din Bănat ne-aŭ reîntors cu plin visita din anul trecut, — sînt sigur zic. că spiritul şi simţul de unire şi solidaritate domnesce între noi, pe cum se şi cuvine fraţilor. Nu hesitez a atribui acéstă consolidare altei ceva de cât spiritului de jertfă a ambelor Reuniunĭ surorĭ, şi apoi nu numai membrilor lor în parricular, dar mai vîrtos valoroşilor presidenţi. Rrs. Dn canonic din Lugoş *Ioan Boroş* şi Rrs. Dn Vicar al Haţegului *Nicolaŭ Nestor*. Dar o deosebită mângăiere îmi încălduesce inima când vĕd că nisuinţelor culturale ale Reuniunilor nóstre docentale din diecesa Lugoşului, le întind un sprijin puternic şi plin de viaţă Reuniunile nóstre de cântărĭ aflătóre pe teritorul dieceseĭ.

M. On. Die Redactor! Cu dor de înaintare s'aŭ întrunit în Reuniunĭ vrednicii nostri învĕţătorĭ sub oerotirea şi la îndemnul preaiubitului nostru fost Archiereŭ Escelenţa Sa Dr. Victor Mihályi. şi din iubirea de carea s'aŭ bucurat din parte-i. astăzĭ cu bucurie vedem cum se desvóltă de frumos. spre prosperarea s. biserici şi a naţiuneĭ. întocmaĭ corespundênd intenţiunilor nobile şi generóse ale iniţiatorului lor. Dorim ca aceste succese se pótă servi Escelenţiĭ Sale fostului nostru Archiereŭ ca o parte de mângăiere din activitatea binecuvîntată desvoltată spre binele dieceseĭ Lugoşului.

Şi ca să nu mĕ întind prea îndelung cu comentariele. voiŭ înşira pe scurt evenimentele zilelor de 25—27 Septembre petrecute în Haţeg.

Deja în 24 la amézĭ sosi în Haţeg Rs. Dn canonic *Beniamin Densuşan* ca delegatul Ill. Sale Episcopului diecesan, spre a conduce peregrinajul la mănăstirea de la Prislopul Silvaşului, şi Rs. *Ioan Boroş*, canonic în Lugoş, ca president al Reuniunii docentale din ţinutul Lugoşului şi inspector scolastic diecesan.

Întru întimpinare le-aŭ eşit la gara din Subcetate mai mulţi dintre învĕţătorii şi preoţii aflătorĭ deja în Haţeg.

În nóptea următóre aŭ sosit corurile din Oraviţa şi Lugoş.

Şedinţa I.

În 25, după servirea s. liturgii, s'a ţinut în biserica gr. cat. I-a şedinţă comună a Reunilor docentale, mai sus numite, sub presidiul Rs. can. I. Boroş. Reuniunea archid. din Blaş era representată prin preşedintele ei directorul *George Muntean*.

În discursul de deschidere presidiul cu cunoscuta-i erudiţiune, desvoltând istoricul şcólelor nóstre începênd cu veacul al XVI. ne depinge o icónă a acestora de atuncĭ şi până azĭ.

Citând acte şi documente vechi şi nóuĕ de însĕmnătate istorică pentru noi şi şcólele nóstre, eram convinşi că voesce să ne sugereze convingerile şi spiritul sĕŭ pĕtrunse de amintirile trecutului nostru şi iubirea neamului întru cultivarea sciinţei şi a deşteptăriĭ poporului. din care face parte. Istoria şcólei nóstre în discursul acesta, mărturisesc. ne-a fost tuturor, căror nu am avut până acum ocasiune a o cunósce, fórte instructivă. Dorinţa ne ar fi. ca ideile aci desvoltate, împreună cu documentele la carĭ a făcut provocare, să le desvólte în o scriere specială, cu care ar aduce mult folos neamuluĭ şi şcóleĭ nóstre.

Şi cu adevĕrat discursul Rsmului Dn presidînt, în care s'a accentuat în fine şi dorinţa, ca Reuniunile nóstre, avênd în vedere trecutul şi conscienţios considerând presentul, să nisuéscă cu puterĭ unite — în genere — a desevîrşi opera contemplată cu dragoste de neam a înaintaşilor nostri.

Dechiarându-se de deschisă I-a şedinţă a Reuniunilor, conform programului înainte precisat s'a purces la pertractarea agendelor prescrise: Rapórte despre activitatea Reuniunilor în anul espirat; alegerea comisiunilor censurătóre etc. A urmat în fine disertaţiunea bine succésă şi fórte în instructiva a docentelui din Lugoş Iosif Micleŭ: „O paralelă comparativă între metodul vechiŭ şi noŭ“ numit alt cum „Treptele formale“. Un studiu acesta, care tare multor dintre colegi le-a escitat dorul de a studia mai de aprópe acest metod modern, care pe cum practice şi intuitiv ni-a dovedit în şedinţa a III-a docentele Ioan Musteţ din Folea, e chemat a aduce pe terenul instrucţiuneĭ o reformă didactică şi metodică mult mai avantagiósă de cât vechiul sistem autodidactic.

(Va urma.)

Revistă politică.

Afaceri interne. Alegerile de deputaţi îs sfîrşite. Partida guvenamentală are mare maioritate. Kossutiştii încă se ţin bine, aŭ 75 deputaţi, partida poporală 20 ugroniştĭ 10. mai sînt 5. naţioaliştĭ, 1. democrat şi 11 fără partid.

La 24 crt. se va deschide dieta, când se vor face unele opţiunĭ, după carĭ vor urma alegerile suplementare şi se va cunósce apoi adevĕrata grupare părinţilor patrieĭ. Se zice, că Széll regretă căderea luĭ Tisza şi îi va oferi primul cerc rĕmas vacant.

România. Sentimentele de înfrăţire, esprimate de amêndóuĕ părţile cu prilejul escursiuneĭ studenţilor românĭ la Atena, a turburat colosul de la nord. Şi în vreme ce tótă lumea află în înfrăţirea acésta o nóuă garanţie de pace, singure ziarele rusescĭ îs nĕcăjite şi nu-şi pot înghiţi amarul. Aşa de pildă „Nowoje Vremja“ spune, că înfrăţirea acésta nu folosesce nicĭ României, nicĭ Greciei, ci din contră promovézĕ interesele austriace în Balcanĭ. Ziarul rusesc accentuézĕ,

că politica antislavă póte să fie dăunăciósă Românieĭ şi le aduce aminte de asasinarea luĭ Stambuloff şi de sfîrşitul luĭ Milan.

Regele Românieĭ întorcênd spre casă s'a oprit la Viena unde Maestatea Sa Francisc Iosif i-a făcut visita, petrecênd împreună maĭ mult de o óră. După amézĭ a primit pe ministrul Goluchowski şi pe membriĭ legaţiunel române. Visita acésta, se zice, că are şi ea caracter oficios, ar fi adecă închierea definitivă a uneĭ alianţe militare contra Rusieĭ. Sâmbătă regele Românieĭ a ajuns la Sinaia, unde a fost aşteptat de numéros public.

„Orientul ortodox", a căruĭ apunere o înregistrasem şi noĭ după ziarele de din colo, a reînviat. Redactorul, poetul Ilicĭ, s'a reîntors din Sêrbia, unde fusese chemat, şi va continua propaganda pentru dragostea Muscalului.

Transvaal. Zilele acestea s'aŭ împlinit doĭ anĭ, de când Buriĭ luptă cu atâta bravură pentru apĕrarea ţărilor lor contra Englezilor năvălitorĭ. Succesul luptel de doĭ anĭ, pentru Englezĭ e aprópe nul: adnectarea republicelor africane. Adnectarea acésta însă e numaĭ pe hârtie. Revoluţia domnesce în tóte provinciile din Sud Africa, cu tóte mĕsurile aspre luate de Kitchener. Situaţia e favorabilă Burilor întru cât li-s'aŭ alăturat toţĭ Olandezĭi din Orauj şi Natal şi pe lângă aceste şi acum în butul tuturor sforţărilor, lupta decurge pe pământ anglez. Cu óstea ce aŭ Burii azĭ şi care după chiar calculele Englezilor se urcă la cifra de 27 miĭ combatanţi, rĕsboiul se va îndelunga încă multă vreme. Pierderile ce aŭ îndurat Englezii în ómenĭ şi banĭ, pun pe gândurĭ serióse pe ceĭ de acasă şi tot maĭ multe îs vocile, carĭ cer închierea păcil.

Corespondinţe.

Sfinţirea bisericiĭ de Mecenţiŭ.

Sĕlagiŭ Septembre 1901.

Daţi-mĭ voe vĕ rog, să vĕ raportez despre o frumósă sfinţire de biserică, ce s'a sĕvîrşit în 21 Septembre n. c. adecă în ziua de sfântă Măria-mică în parochia Meţentiŭ (Sĕlagiŭ). Acésta comună e situată către marginea Sĕlagiuluĭ de către comit. Sătmariului şi e locuită de treĭ confesiunĭ, românĭ gr.-catolicĭ, romano-catolicĭ şi calvinĭ. Maĭoritatea o formézĭ româniĭ, carĭ cu tóte aceste abia numĕră ceva peste 400 suflete; ér cele alalte confesiunĭ sînt în numĕr cu mult maĭ neînsĕmnat de cât românii fiind calvinĭ vreo 190 suflete, ér latiniĭ vreo 50, carĭ cu tóte aceste şi ele aŭ bisericĭ frumóse şi şcóle bune.

Laudă să cuvine preotului local, părintelui Iuliŭ Pop, la a căruĭ stăruinţă maĭ aniĭ trecuţi s'a zidit o şcólă respective sală de propunere în tótă privinţa corespunzĕtóre, ér acum poporul român din Meţentiŭ cu mult ajutor de la românĭ şi *cu puţin de la străinĭ*, are în locul bisericiĭ celeĭ vechĭ şi scunde un locaş frumos din material solid.

Sfinţirea acestuĭ locaş aluĭ Dumnezĕŭ s'a ţinut cu obicĭnuită pompă şi frumsĕţa ritului nostru pontificând delegatul Escel. Sale Episcopului nostru diecesan M. O. D. Gregoriŭ Pop, protopopul tractului Erieului şi concelebrând M. O. D. Ambrosiŭ Pop protopop în Dorolţ; Vasile Tămaş, preot în Giungiŭ; Vasile Hoblea, preot în Cig; Georgiŭ Stanciŭ, preot în Sărăuad; Ales. Cadar, preot în Chişfalăŭ; I. Ajaki, preot în Domahîda; Ioan Tarcăŭ, preot în Sâncraĭ şi Antoniŭ Băliban, preot în Acâş ér diacon a fost clericul absolut Vasile Başti din Chişfalăŭ.

Cântările sub decursul sfinteĭ liturgiĭ frumos le-a esecutat alternativ corurile instrumentale din Dorolţ, Giurgiŭ şi Sân-Micläuş, precum şi corul vocal din Meţentiŭ.

Predica, prin care am primit frumóse învĕţăturĭ, a rostit-o Părintele protopop Georgiŭ Pop din Unimăt; ér „adio-ul" de la biserica veche l'a zis părintele protopop din Dorolţ Ambrosiŭ Pop, prin care a stors multe lacrimĭ. În numele preotului local şi a poporului credincios marinimoşilor dăruitorĭ pe sama bisericiĭ a rostit mulţămită preotul Băliban din Acâş.

În dăruirĭ a escelat după cum mi-am putut însĕmna: cunoscutul binefăcĕtor al bisericelor sĕrace din giurul acesta badea Ioan Giurgiŭ din Vezend, care a dăruit 800 cor; Maĭestatea Sa Monarchul: 200 cor; Dl Gav. Filip din Cănaş: 100 cor. şi alţiĭ, ér de la maĭ mulţĭ românĭ şi *puţinĭ străinĭ* s'a colectat peste 2500 cor.

După terminarea celor oficióse ne-am întrunit la ospitala masă a părintelui Iuliŭ Pop din loc, unde firește nicĭ toastele nu aŭ lipsit. Întâiŭ s'a ridicat părintele protopop, Gregoriŭ Pop ca delegatul episcopesc rostind un bine simţit toast pentru Sfinţiia Sa Pontificele romăn şi Maĭestatea Sa Împĕratul-Rege; părintele Hoblea din Cig a toastat pentru Escelenţa Sa Episcopul diecesan de Gherla; preotul Băliban pentru M. O. D. delegat episcopesc Georgiŭ Pop din Unimăt; părintele Stanciŭ din Sărăuad pentru preotul locului şi poporul credincios; plebanul şi predicatorul calvin din loc asemenea pentru preotul local şi multe alte toaste, între carĭ pomenesc aci pe cel al părinteluĭ Leşan din Sân-Micläuş pentru Escelenţa Sa Pavel, episcopul.

Sara a urmat *petrecere poporală*, unde o mulţime de tinerĭ şi tinere şi-a petrecut câteva óre în veselie, durere că pe cum portul le-a fost şi li-e străin aşa şi dansurile cele maĭ multe aŭ fost străine; abia din când în când se rĕtăcia câte un dans românesc; dar aicĭ „fiere possumus sed juvare non."

Poporul român din Meţentiŭ póte fi mândru azĭ de cele dóuĕ frumóse zidirĭ ce le are, biserica şi şcóla!

De la Crasna.

Întrând în pătrariul din urmă al anuluĭ, rogăm pe Onoraţiĭ Cetitorĭ ce sînt în restanţă, să binevoiéscă a se îngrigi de achitarea abonamentului şi a ne trimite preţul foiĭ.

Întru adevĕr, sîntem tare îngrigiţi de viitorul acesteĭ foĭ, şi nu aflăm tip şi modru, prin carele se potem acoperi cel puţin spesele tipariului, necum alte multe cerinţe, împreunate cu edarea eĭ.

Administraţiunea.

Noutăţi.

Interview cu Axente. Sub acest titlu Solymosi Elek publică în „Pesti Hirlap" de la 9 a. l. c. o lungă convorbire, ce ar fi avut-o cu veteranul tribun. Atragem atenţiunea dlui Axente asupra acestui comunicat, care nu póte corespunde adevĕrului. Între altele susţine numitul domn Solymosi, că Axente ar fi recunoscut, că aceĭ ce aŭ devastat Aiudul aŭ fost „hoţĭ şi tâlharĭ."

La mormîntul luĭ Mihaiŭ Viteazul. Duminecă în 6 crt. s'a făcut un mare peregrinaj la mănăstirea Dealul, aprópe de Tîrgovişte, unde se află craniul marelui domn, ucis acum 300 anĭ pe câmpia Turdil. S'aŭ depus dóuĕ cununĭ: una de bronz, din partea Ligeĭ culturale, ér alta de frunze de stejar, din partea Uniuneĭ generale a studenţilor. S'aŭ ţinut serviciŭ religios, discursurĭ, conferenţe, s'aŭ cetit poesiĭ etc.

Reuniune jubilantă. Reuniunea învĕţătorilor gr. cat. „Mariana" din Năsĕud îşĭ va ţinĕ la 20 şi 21 crt. adunarea generală, cu care ocasiune îşĭ va serba şi jubileul de 25 aĭ activităţiĭ sale, anume în 20 va fi şedinţa festivă împreunată cu cântărĭ, declamărĭ, concert şi dans, ér Luni în 21 va fi şedinţa ordinară.

Isprăvile luĭ Sarafoff. Scăpat din încurcătura cu asasinatele din Bucurescĭ, Sarafoff s'a pus din noŭ pe lucru. Ómeniĭ sĕĭ aŭ răpit o misionară engleză şi n'o liberézĭ de cât în schimbul alor $^1/_2$ milióne francĭ. Cu banĭ câştigaţi în chipul acesta vrea să-şi continue comitetul macedonean daraverile sale.

Predicĭ. Mâne Duminecă, în 13 crt. va predica în biserica catedrală dl profesor *Aron Deac.*

Mare incendiŭ. În 24 l. c. la 1 óră după amiazĭ s'a aprins un stog de grâŭ la economul Marcu Mateiŭ şi în 50—60 minute 6 poporenĭ aŭ fost nimiciţi în cel maĭ strict înţĕles al cuvîntului. Tóte superedificatele pe cum căsile, graşdurile, şurile cotețe etc. bucatele, tóte nutreţele şi vesmintele aŭ căḑut pradă flacărilor pustiitóre. Focul grózнic a fost ajutorat de un vênt puternic în aşa măsură înspăimântătóre încât în 1 óră numaĭ urma superedificatelor a maĭ rĕmas, pretotindenea a ars totul şi cea din urmă bucată de pâne, vesminte şi tot ce are un biet ţăran român. Flacările aŭ fost atât de puternice de nicĭ a sĕ apropia de foc nu s'a putut. Ómeniĭ aŭ fost la otar şi pe când aŭ sosit în comună nu aŭ potut ajutora nimic. Dintre incendiaţi nicĭ unul nu a fost asecurat în contra focului şi astfel 6 capete de familie cu 46 membriĭ aŭ rĕmas numaĭ cu hainele pe eĭ fără o bucată de pâne, cu sufletele arse de adênca durere a desastrului înfricoşat. Paguba se ridică la 23 miĭ cor. De închiere amintesc că toţĭ locuitoriĭ din comunele învecinate, Muerăŭ, Ştutu, Ciurila şi Sălicea aŭ alergat în ajutoriul poporenilor meĭ cu ocasiunea tristă a focului pentru ce li se aduce mulţămită. Păr. Emil I. Marcu, preot în Silvaş, apelézĭ la bunătatea preoţimeĭ şi a poporului nostru, spre a veni în ajutorul bieţilor ţăranĭ aşa de păgubiţi.

Avis şi rugare. Toţĭ aceĭ P. T. Domnĭ, carĭ aŭ voia a comanda esemplare din opul *„Mama sfîntuluĭ Augustin"* sînt rugaţi a trimite pe lângă preţul cărţiĭ. (2 cor.) şi 30 fil. pentru *porto postal.* Acésta în considerarea mărimiĭ volumului de 494 paginĭ. şi a micimiĭ relative a preţuluĭ cărţiĭ. — Blas, 10 Octobre n. 1901. *Dr. E. Dăianu,* prof, editorul cărţiĭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

HÂRTIÏ VECHÏ.

Considerationes circa culturam Populi Clerique G. u. U. R. Valachici ex incidenti praestitae quoad ejus defectum, ac neglectum per ambos I. Cottus Temesiensis V. comites sub Generali Congregatione 3-a Septembris 1822. ad Nr. Prot: 2385. Relationis, ac eatenus interventae determinationis depromptae.

§. 1.

Paterna Suae Majestatis Sacratissimae Benignitas, ad Culturam Populi, Clerique G. n. u. R. omnia clementer adhibuit adminicula.

Penes liberum Religionis Exercitium, Jusque Civitatis, huic Ritui addictis Regni Hungariae, Partiumque adnexarum Incolis Lege attributum, scholae Triviales, Praeparandialesque surrexerunt; — patent Regni Gymnasia, Academiae, aliaque Literaria Instituta Juventuti Literarum studiosae; — et factis progressibus requisitis, Officiorum, honorumque, ac dignitatum aditus ipsis, aeque ac aliis Regnicolis apertus est.

Nullum Lex discrimen, — nullam Benignissimus Imperator ac Rex distinctionem Nationis, Religionisque noscit. Utque ad imam adeo Classem cultura eo certius penetret, et discat quivis, sciatque debitas DEO, PRINCIPI, Patriae, ac Proximis obligationes: Instituta nunc jam in quâvis Dioecesi pro formandis Parochis. Curae animarum olim admorendis, eriguntur; — idque unice optandum, sperandumque restare videtur: ut (de meliori Parochorum subsistentia praevie congrua Provisione clementer facta; ne scilicet hi, instar Curae ipsorum concreditae Plebis, stivae, agrestibusque propria manu perficiendis laboribus, pro lucrandis vitae mediis alligati maneant, ut potius a sollicitudine, manuali labore promerendi panis quotidiani, sublevati, pro grandi, ad quod vocati sunt, ministerio, semet dietim magis, magisque excolant, ac perficiant) — ad praedicta Dioecesana Instituta. — prout ad Generale quoque, cujus erectio maxime proficua esset, Seminarium. — aut ad Theologica studia Ritus orientalis, in R. Universitate Hungarica, per proprios, saltem quoad Dogmata ac Ritus Professores tractanda, quorum quippe Dotationi — si alter fundus Literarius non sufficeret, — aut ex nationali Illyrico, — aut vero ex Praeparandiali Fundo suppetiae possent demandari, — illi duntaxat recipiantur, qui Gramaticales, ac Humanitatis scholas, et Philosophicarum etiam scientiarum cursum emensi sunt.

§. 2.

Paternae hae suae Majestatis Sacratissimae, statusque publici Intentiones; — tam numerosi populi, — qui perhibente Tabellari consignatione *A*. anno jam 1810 ad summam 2·217.697. animarum excreverat, ex his autem illi ipsius Regni Hungariae, Partiumque annexarum, Croatiae nempe ac Slavoniae, et Banatus Temesiensis Incolae G. R. n. U. quos in unam Archi-Episcopali-Mitropolitanam, ac septem Episcopales, universim itaque octo Dioeceses relatos, alteſatae Intentiones proximius attingunt, 1·409.621. animas numerant. — filicitatem, — principaliter vero salutem publicam pro scopo habentes; ex illa veritate aeterna: *quod in rerum natura, unitas eorum, quae Indole sua conjungi possunt, firmitatem, — sed divisio eorum, quae Indole sua unum esse debent, interitum adferat,* eo etiam tendunt: ut quas Religionis paritas, et Jurium civilium aequalitas unit Nationes, hae omni aut praeferentia, aut destinatione, — quas Leges alioquin non noscunt, — sublatis, in unam nationem Graeci non Uniti Ritus conflentur; laetosque Monarchiae, sic in unum conflata natio, per universalem adipiscendam tam Cleri, quam Populi Culturam fructus ferat.

§. 3.

Complura nihilominus Data, ex altissimo Loco positis querelis, earumque clementer demandata investigatione impartiali resultantia, ad Evidentiam remonstrant: quod Valachos G. N. U. R., — reliquos concives suos ejusdem Orientalis Ritus, numero multum superantes, — non quidem ipsi hi alterius nationis concives; ut potius duntaxat horum sacris, ac studiis praepositi, in omni cultura, tam intellectuali, quam morali impedire studeant; et ita ab officiis quoque, ac dignitatibus, praecipue Ecclesiasticis, minoribus aeque, ac majoribus, praetextu defectiis culturae excludere; — illis taliter praedominari. — Benignas vero, et salutarissimas relate ad totum statum publicum alteſatas Intentiones effectu frustrare pertinaciter nitantur; — illo nefors nunc etiam animati Spiritu, quem Metropolita, ac Archiepiscopus olim Putnik, coram Augustissimo Imperatore, et Rege Josepho II. omnem vitam suam felicitati Populorum sceptro suo subjectorum vivente, proque erigendo Aradini Semiuario Generali, gratuito aedes, cum grandibus etiam in aere suppetiis offerente, testatus est; *ut minirum rudem Clerum, et per hunc in ruditate conservatum populum, in manibus habere, in Eosque irrestrictam potestatem tervare possint.*

(Va urma.)

REFLEXIUNÏ

asupra articlului „la chestia rosariului“ subscris de „Un preot latin din România“ apărut în nrii 37. și 38. al „Unirii“ din Blaș.

(Fine.)

După aceste digresiuni, fie-mi permis să trec la chestia proprie a rosariului. Spun sincer, că am așteptat că sfinția sa care se spune din România, va dovedi cu sentințe din s. Scriptură, cu arguminte nóuĕ scóse din mediul în care trăesce: Că în biserica gr. cat. tângesc sacramentele, viața religioso-morală e în decadință, ritul oriental nu e în consonanță nicĭ cu indigințele spirituali, nicĭ cu firea Românului, datinele, obiceiurile bisericiĭ orientale, de carĭ se alipesc cu atâta tenacitate Româniĭ s'aŭ prefăcut în superstițiuni rușinătóre; deci biserica lor a ajuns la acel hotar, peste care în colo numai este scusă înaintea lui Dumnezeŭ; că écă viața religioso-morală a poporațiuniĭ rom. cat. unde e introdus rosariul, e o adevĕrată grădină morală, bărbații îș trezĭ, tineretul e curat, căsătoriile îș caste. Dar din tóte aceste nimic, ci în locul acestora pune înainte cetitorilor nisce noțiuni elementarĭ ale credinței scóse din cutare catechism, și ne povestesce nisce istoriĭ culese din Breviarul sfinției sale, cum fu distrusă eresa albigensilor din Franța prin rosariŭ. Acésta nisuință a sfinției sale póte fi laudabilă, dar chestia rosariului, la care muncesce din greŭ de șese luni de zile, nicĭ cu un paș n'a ajuns înainte. Eŭ așa cred, că biserica apusului nimic n'are de escepționat față de cultul, în care o împărtășesce biserica orientală pe Maica Domnului; căcĭ rĕsăritul și apusul aŭ rivalisat pururea în prea mărirea Maicei Preacurate. În rĕsărit cu zecĭ de secoli înainte de biserica apusului o a numit în rugăciunile sale pe mama lui Christos de „nespurcată, neîntinuată, fără prihană.“ până ce biserica latină numaĭ în an. 1854 a decretat concepția fără macula a Marieĭ. Sfinții părinți ai rĕsăritului aŭ fost neîntrecuți în laudele Marieĭ; deci e lucru firesc, că o biserică în a cărei vistierie se află în prisosință petri nestimate de a găti din acelea coronă reginei îngerilor, nu va recurge la vistieria altei biserici; pentru că „Spiritul dătător de viața a lui Dumnezeŭ așa lucră în misteriile bisericiĭ rĕsăritului, ca și în a apusului. Preotimea — acest canal viŭ al charului dumnezeesc, nicĭ în biserica rĕsăritului, n'a sĕcat; sângele din cósta lui Christos chiar așa se varsă în prisosință peste altarele acesteia, ca și peste cele ale apusului. Ér referitor la rit așa să esprimă părintele Iesuit Nilles: „Sanctorum Patrum sensum esse: Graecae ecclesiae ritus legitimos et aeque sanctos esse, quam sint latinae ecclesiae“, și dacă rĕsăritul împreună cu apusul sînt logodna lui Christos, nicĭ una, nicĭ cea alta biserică nu póte fi despoiată de acelea efecte ai graticĭ divine, prin carĭ și una și alta să pótă mijloci în calea lor pământéscă mântuirea credincioșilor atât vecinică, cât și vremelnică. Întîmplările miraculóse produse de preotul latin în conprobarea teseĭ sale, nu alterézĕ causa; că de primim de basă acest principiŭ, pe aceste motive ar trebui introduse în biserica nóstră: „Joia verde“ cultul s. Antoniŭ, scapulariul etc., și ușa odată spartă, ar rĕmâne pururea deschisă pentru introducerea întreg cultului și a tuturor instituțiunilor latine; atunci am puté privi peste ruinele Cartagineĭ. Mĭ-ar reflecta póte cineva, că ce pericol ar proveni de aci pentru biserica gr. cat.? rĕspund: biserica s'ar abate de la menirea eĭ, ar deveni o biserică proselită atunci, când de provedință e destinată de biserică misionară; ér prin primirea instituțiunilor latine, părețele despărțitor, ce ne separă de frații de un sânge, nu s'ar micșora ci înălța. Că acésta misiune a provincieĭ nóstre române aŭ fost recunoscută și de Pontificiĭ romani, apare din îndrumările date misionarilor latini, și din enciclicele adresate Capilor bisericiĭ nóstre, în carĭ nimic nu se accentuézĕ mai viguros de cât aceea, că ritul, disciplina și moravurile nóstre să se conserveze în tótă puritatea și întegritatea lor. Ast fel stând lucrul, întreb pe cetitoriĭ nepreocupați ai „Unirii“, cine aŭ pĕtruns mai adânc în vederile Pontificelor și a întregeĭ nóstre provincii bisericescĭ, eŭ, care cu risicul de a fi bănuit nu sciŭ cu ce — mĭ-am aredicat debilul meŭ glas în contra orĭ cărei încercări

de a introduce în biserică ori şi ce fel de inovaţiuni, saŭ aceia cari pledézá pentru introducerea acelora? Aştept liniştit judecata. Eŭ n'am contestat nicí când destinul Mariei în economia divină, designat de Fiul ei sfînt, creştinătatea a avut lipsă de ajutorul ei în tóte vécurile, dar că acela să fie condiţionat de la anii 1200, când a vieţuit s. Dominic urzitorul rosarului — de anumite formule de rugăciuni, acésta nu o pricep. Cum, creştinătatea n'a avut lipsă de acele daruri multe, ce să revarsă peste ea numai prin récitarea rosarului până în secliul al XIII-lea? Dumnezeŭ a ascultat pururea oftările sfinţilor. Apoi episcopii nostri încă în puşi de Spiritul sfînt de a guverna biserica lui Christos, aŭ lucrat pururea pentru binele bisericii adunaţi în concilii, aŭ fost pururea accesibili faţă de indigintele spirituali ale credincioşilor. Aceste nu pentru aceea le amintesc, că ar avé lipsă de protecţiunea saŭ de sfatul meŭ; căci faţă de capii venerandi ai bisericii universale m'am purtat cu cea mai profundă veneraţiune, şi cu mult mĕ simţ mai mic, de cât să ambiţionez a da sfat Pontificilor, că óre de ce nu întrébă Leo al XIII-lea de mine, că să reciteze rosariul ori ba? dar totuşi dacă e vorbă de sfat, îl a-şi da preotului latin din România, că acela, care n'are la dispositie „sare atică" mai bine să tacă, de cât să libereze glume, cari nicí în sărate, nicí în piperate.

Ar fi de prisos după aceste, a insista pe lângă celelalte flori de stil a preotului latin, căci acele şi altcum se vor usca de sine, o voiŭ esamina numai cea din urmă, deşi nicí aceea nu e prea alésă, căci sună cam prost la urechia unui preot în vrîstă de 57 de ani, cum sum eŭ, că cuprins „de frică copilărésca" scriŭ, ce scriŭ; dar n'am ce face dacă fatalitatea m'a adus într'o corso de flori, unde îmi aruncă în póla reverendei tot felul de buruiene — trebue să le culeg. Să mira sfinţia sa: cum un preot gr. cat. cum e părintele Şuta, condus de frică copilărésca să opune întroducerei rosarului între gr. cat. să nu pricinuéscă cum-va desnaţionalisarea poporului român unit? De aí cunósce raporturile nóstre naţionale din ţară nu te-aí mira. Deşi în apreţiarea unui product mental, nu e criteriŭ, că „quis" ci „quid", dar neorientarea ce o tradéză preotul latin din România îl bănuesce, că saŭ e magiar, saŭ e din Ungaria; căci numai magiarii, cu cari trăim de o mie de ani la olaltă, aŭ cunoscinţe atât de negative despre raporturile naţionale din ţară; pentru aceea, aseménarea sfinţiei sale „că catolicii Italieni, Francezi, Germani de multe sute de ani recitéză rosariul totuşi nu s'a desnaţionalisat" nicí e potrivită, nicí e norocósă; căci esistinţa acestor naţiuni mari, nu e atăcată de un şovinism violent, cum e esistinţa nóstră atacată. Biserica nóstră e română. Biserica a fost scutul istoric al naţionalităţii nóstre, şi depositariul credinţei nóstre strămoşesci în Dumnezeŭ. „Sub aripele ocrotitóre ale bisericii n'am adăpostit şi puţina cultură ce o mai avem pe ici pe cole. De aci vedem, cele mai înverşunate atacuri ale duşmanilor că sînt în primul rînd în contra bisericii (şcólele din Blaş) şi altarul bisericii în luptele vécurilor, s'a identificat cu însuşi esistinţa neamului românesc. Limba nóstră românéscă e în aşa strînsă legătură împreunată cu biserica românéscă, în cât perdêndu-şi limba n'are rost de a mai esista. „Cine voesce să facă din românul calvini, are să-l facă mai întâiŭ să-şi ulte limba românéscă, şi să înveţe în locul cea magiară. Atunci calvinismul vine de sine („Unirea".) Stările faptice, zice Toqueville, îs iresistibile! Referitor la minunile enarate spre edificarea cetitorilor „Uniriĭ" şi spre intimidarea subsemnatului" numai atâta zic: „Valeant, quantum valere possunt" numai una am încă de observat, şi am terminat „Dacă neamul românesc n'a fost sfărmat de Turci în anul 1717 acest fapt Papa Clement al XI-lea îl ascrie sfîntului Rosariŭ," aşa ne povestesce preotul latin din România. Am consultat câte-va isvóre istorice ce le am îndemână, şi anume: „Câte-va pagini din suferinţele Românilor bănăţeni" de Patriciŭ Drăgalină referitor la anul 1717, care aşa scrie după date autentice: „Tătarii şi voluntarii crudeli, ca avant garda armatelor turcesci compuse din ianicerĭ şi din spahii, devastară satele, uciseră locuitorii, le răpiră femeile şi copii, şi tot Timişul deveni un deşert aprópe lipsit de locuitorĭ, în cât 663 de sate rĕmaseră deşerte de locuitorii români;" ér Fényes Elek în istoria sa: „Török birodalom" tot despre anul 1717 enaréză: După învingerea raportată asupra Turcilor de Eugeniŭ de Savoia, 6000 mii de ostenĭ valachi trecênd în partea creştinilor. Turcii din resbunare tóte familiele valachilor acestora le estirpiră." Dacă cine-va ast fel dĕnatură faptele istorice în favorul tesci sale: să lăsam desiegarea chestiei Rosarului, factorilor competenţi.

George Şuta
paroch gr. cat.

DIN VENEZUELA.

De Spiridion Gopcevic.

În anul 1835 Carol de Kamenow, un oficer prus talentat, constrîns de împrejurări familiare, se vĕdu silit a-şi părăsi serviciul; şi pentru a nu fi silit să-şi caute altă ocupaţiune în patria sa, acceptă propunerea unui amic, care îl îndemna să mérgă la America.

Ambii prietini plecară mai întâiŭ la Cuba şi debarcară în pace în Havanna, unde căutară vre-o ocupaţiune potrivită. Însĕ înainte de a afla ceva, amicul lui Kamenow se îmbolnăvi de frigurĭ galbine şi muri. Acéstă împrejurare şi lipsa de prospecte favorabile îndemnară pe Kamenow să călĕtoréscă mai de parte. Cu o scrisóre de recomandare şi câţi-va dubloni în buzunar el se îmbarcă pe o corabie ce pleca către La Guayra în Venezuela.

Scrisórea sa de recomandare era adresată unui comerciant bogat de acolo cu numele Pardos, care îl şi primi cu afabilitate şi îl asigură de ajutorul sĕŭ.

— Nu-i aşa de uşor, a afla ceva potrivit, — îi zise comerciantul. Dta însuţi mărturisesci, că în afacerile comerciale şi industriale nu te pricepi, ér ca să te apuci de lucrurĭ mai ordinare nu te értă crescerea şi cultura dtale, decî unicul mijloc ar fi, ca se întri în mica nóstră armată, dar acésta încă nu este o asigurare prea bună.

— Nu face nimic, — zise Kamenow; — după cât am vĕdut, e drept că armata republicană este slabă de tot, dar póte că chiar pentru aceea ar fi o ocupaţiune mulţămitóre, ca să înveţi pe aceşti, aşa numiţi soldaţi, să cunóscă disciplina.

— Nu cred să poţi face ceva cu soldaţii nostri; dacă însĕ o voesci serios, te voiŭ presenta presidentului şi te voiŭ recomanda cât se póte de bine.

Kamenow fu de acord şi ambii călĕtorirá la Caracas la Vargas, carele chiar atunci urmă în presidenţă generalului Paëz.

Vargas primi pe Kamenow mai bine de cât cum spera acesta. Presidentul cunóscea din audite destoinicia şi disciplina armatei germane şi de aceea îşi închipuia fórte mult de la activitatea unui oficer aşa de cualificat. El îi dete la moment patenta unui „comandant", adecă maior, şi îi promise avansament repede, dacă îl va succede a introduce un spirit mai bun în armata venezuelană.

Kamenow se apucă cu zel de lucru, cu tóte greutăţile de necrĕdut, ce i-se puseră în cale. El se înţelese cu presidentul, ca mai întâiŭ să instrueze după regulamentul german un batalion compus din şese sute de bărbaţi. Spre a câştiga ómeni pentru scopul acesta, Vargas ridică soldа acestei „trupe de elită". Seduşi prin aceea, se şi însinuară peste o mie de voluntari, dar deja după câte-va zile dóuĕ treimi dintre ei desertară. Ei nu volaŭ să scie nimic de disciplina germană şi strigaŭ agitaţi: „Noi sîntem ómeni liberi şi nu vrem să ne lăsăm a fi dăscăliţi. Regulamentul cel noŭ nu se potrivesce pe pămîntul libĕr alui Bolivar. Ne este prea aristocratic!"

Înzădar protesta Kamenow contra astor fel de espresiuni. „Fără subordinaţiune şi disciplină", zicea el, „nu esistă nicí o armată, şi ceea ce voi numiţi aşa, este numai caricatura unei asemenea. Un singur batalion disciplinat este mai mult vrednic de cât o brigadă întrégă din acea adunătură, cari în republicele sudamericane se numesc „soldaţi".

Atunci însĕ din tóte părţile se auziră strigate înfuriate.

— Ce? Noi sîntem adunătură? Noi, soldaţii lui Bolivar, cari aŭ învins şi aŭ alungat trupele monarchice şi regulate ale spaniolilor? Ast fel vorbesce un aristocrat! La furci cu el!

Tumultul deveni aşa de periculos, în cât sincerul Kamenow numai prin fugă putu să scape.

— Cu ast fel de gunóle nu pot face nimic! zise el desperat către president.

Acesta, ca bărbat fórte deştept, încercă să-l mângăie.

— Aí fost prea brusc cu ómenii şi le-aí atins partea cea mai simţitóre. Dar pentru aceea nu-ţi perde răbdarea. Cu o tăetură nu cade nicí un arbore. Să fii mai diplomatic şi veí fi ascultat. Îţi voiŭ arĕta, cum trebue se purcezi.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Şematismul veneratului Cler al archidiecesei mitropolitane gr. cat. române de Alba-Iulia şi Făgăraş, pe anul Domnului 1900. de la sta Unire 200. Un preţios volum de 804 pag. cu o mulţime de ilustraţii, hârtie fină, tipar curat şi cuprins important. Se vinde cu preţul de 8 cor. Vom reveni.

Posta „Unirii".

I. B. în *C.* Scrisórea Dtale s'a rătăcit şi de abia zilele acestea ne-a căđut în mâni, când terminul trecuse. Să nu punem alt termin? Rugăm să ne avisezi.

Negrulica. Un modest început. Trebue încă mult, până veţi putea ajunge să publicaţi ceva. Pentru aceea nu pierdeţi curajul, studiaţi înainte.

Alfius. »Grita« a sosit cu bine, deşi e mórtă. Multe salutări!

C. I. în S. Se trălesci cu bine! mulţumită pentru serviciul ce ni-aĭ făcut.

P. G. în R. n. Primit cele trimise, vor urma.

Verax. N'am aflat nimic, voiŭ mai cerca. În scrierile sale literare de sigur ne vorbesce de rĕŭ.

Editor şi redactor răspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

Inserate.

(33) 1—3

Avis!

La subscrisul se pot procura cu preţuri scăđute şi cu trimitere francată opurile următóre.

Îndreptariul practic pentru păstoriĭ sufletesci cu 2 coróne.

Predici funebrale Tom. II. cu 1 cor.

Viaţa Sfinţilor cu 3 cor.

Ritul preoţesc cu 60 filerĭ.

Sziget (Maramurĕş) la 9 Oct. 1901.

Tit Bud
vicariul Maramurĕşuluĭ.

La esposiţiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote şi de metal a luĭ

(34) 46—52

Antoniu Novotny

în Timişóra-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor nóuĕ. pe cum la turnarea din noŭ a clopotelor sfricate. mai de parte spre facerea de clopote întregi armonióse, pe lângă garanţie pe mai mulţi anĭ, provĕđute cu adjustări de fer bătut. construite spre a le întórce cu uşurinţă în orĭ-ce parte, în dată ce clopotele sint bătute de o lături, prin ceea ce sint mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

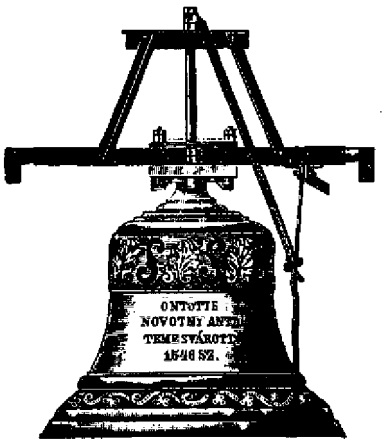

clopotele patentate găurite

de mine inventate şi mai de multe orĭ premiate, carĭ sint provĕđute în partea superióră — ca violina — cu găurĭ după figura *S* şi pentru aceea aŭ un ton mai intensiv, mai adinc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, **aşa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 408 kg. făcut după sistemul vechiŭ.** Mai departe se recomândă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **pre-adjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut** — ca şi spre turnarea de **tóce de metal.** Clopote în greutate de 300 kg. şi mai jos se află tot de una în magazin.

Preţ-ouranturĭ ilustrate se trimit la cerere grătuit şi franco.

MERSUL TRENURILOR pe liniile orientale ale căĭ ferate de stat r. u. valabil din 1 Oct. 1901.

Budapesta—Predeal

Tren de persón.	Tren de persón.	Tren accelerat.			Tren de persón.	Tren accelerat.	Tren de persón.
10—	8.50	2.10	pl.	Viena . . . . . sos.	1.50	1.50	6.20
8.30	5.45	9.15		**Budapesta** . .	7 10	7.50	6 20
11.31	9.02	11.12		Szolnok	3.22	5.32	3.25
1.35	11.33	12 47		P. Ladány . .	12 54	3.56	1.12
3.42	1.48	2.11	sos.	Oradea-mare . pl.	11.04	2.38	11.36
3.58	2.06	2.18	pl.	Oradea-mare . sos.	10.44	2.31	11.17
4.38	3.03	2.50		Mező-Telegd .	10.07	2.01	10.42
5.20	3.45	3.26		Rév	9.32	1.34	10.06
5.43	4.06			Bratca	9.11		9.50
6.31	4.52	4.16		Ciucia	8 37	12.52	9.19
7.16	5.32	4.52		B.-Huiedin . .	7.54	12.20	8.37
8.06	6.24			Ghârbĕŭ	6.54		7.37
8.33	6 59	5.55	sos.	Cluş . . . . . pl.	6.13	11.01	7.—
8.50	8.30	6.11	pl.	Cluş . . . . . sos.	5.24	10.46	6.45
9.07	8.59	6.27		Apahida	5.02		6 27
10.14	10.29	7.26		Ghiriş	3.40	9.23	5.12
10.44	11.16	7.50	sos.	Cucerdea . . . pl.	3.11	8.54	4.43
10.56	11.31	7.52	pl.	Cucerdea . . . sos.	3.04	8.49	4.33
11.0[illegible]	11.40			Uióra	2.58		4.27
[illegible]	11.50			Vinţul de sus .	2.51		4 20
11.34	12.20	8.16		Aiud	2 29	8.23	3 59
11.52	12.46	8.32	sos.	Teiuş . . . . . pl.	2.07	8.06	3 38
12.24	1.43	8.37	pl.	Teiuş . . . . . sos.	1.42	8.00	3.02
12.58	2.17			Crăciunel . . .	1.09		2.36
1.02	2.26	9.04		Blaş-Küküllőszög . .	12.56	7.34	2.21
1.45	3.14	9.31		Micăsasa . . .	12.11	7.08	1.44
2.01	3.33	9.43	sos.	Copşa-mică . . pl.	11.50	6.56	1.25
2.15	3.48	9.47	pl.	Copşa-mică . . sos.	11.14	6.50	1.06
2.33	4.08	10.01		Mediaş	10.55	6.37	12.49
3.04	4.45	10.26		Elisabetopol .	10.24	6.16	12.18
3.40	5.27	10.53	sos.	Sighişóra . . . pl.	9.45	5.49	11.40
3.47	5.43	11.—	pl.	Sighişóra . . . sos.	9.35	5.42	11.33
4.03	6.08	11.14		Haşfalĕŭ . . .	9.12	5.28	11.16
5.35	7.52	12 26		Homorod . . .	7.46	4.23	10.08
6.13	8.32	12.58		Ágostonfalva .	7.03	3.50	9.22
6.43	9.09	1.16		Apaţa	6.38	3.35	8.57
7.16	9.40	1.35		Feldióra	6.58	3.15	8.27
8.—	10.25	2.09	sos.	Braşov . . . . pl.	5.08	2.45	7.48
3.55		2.19	pl.	Braşov . . . . sos.		2.18	5.—
4.40		3.01		Timiş		1.42	4.24
5.10		3.31		**Predeal** . . .		1.12	3.32
11.55		9.10	sos.	Bucuresci . . . pl.		9.15	7.50

Copşa-mică—Sibiŭ—Avrig—Făgăraş

Tren de persón.	Trea de persón	Tren de persón	Tren mixt.		Tren de persón.	Tren mixt	Tren de persón.		Tren de persón.
2.31	4.43	11 30	7.10	pl. Copşa mică . sos.	6.25	9.32	3.25		12.35
3.50	6.36	12 58	8.50	Ocna	5 07	8.15	1.56		11.01
4.12	7.04	1.20	9.15		4.40	7.41	1.21		10.30
tr. m.		tr. m.		sos. / pl. Sibiŭ . . . . pl. / sos.					tr. m.
4.33	Numai Marţa şi Vinerea comun.	2.—				7.33			8.57
5.23		2.54				6.45			8.04
6.15		3.59		Tălmaciu-m. .		6.01			7.15
8.34		6.35		Avrig		3.32			4.25
				sos. Făgăraş . . . pl.					

Mureş-Ludoş—Bistriţa.

4.—	9.06	4.25		Mureş-Ludoş		6.49	7.30	
5.01	10.29	5.39		Zau		5.52	6.35	
6.57	12.48	7.19		Ţagu-Budatelic		4.10	4.54	9.44
7.55	1.55			St. Mihaiu de câmpie .			3.44	8.46
8 47	3.02	Numaĭ Marţa comun		Lechinţa		Circ.	2.48	7.43
9.24	3.52			S.-Măghiăruş		Marţi şi Vineri,	2.02	6.52
10 14	4.55			Bistriţa			1.16	5.55

Cucerdea — Oşorheiu — Regh.-săsesc.

3 16	8.10	9.—	2.06	pl. Cucerdea . . sos.		7.39	2.38	8.30	12.31
3.57	8.51	9.47	2.52	Ludoş . . .		6.59	1.56	7.37	11.43
4.44	9.40	10.30	3.56	Cipău		6.24	1.19	6.5[illegible]	10.39
5.34	10.30	11.22	4.59	sos. / pl. Oşorheiu . . pl. / sos.		5.30	12.35	5.43	9.30
5.45	10 42		5.15				9.	5.04	9.15
7.14	12.16		6.44	sos. Regh.-săs . pl.			7.39	3.30	7.54

Ghiriş — Turda

7.33	10.50	5.40	10.23	6.05	**Ghiriş — Turda**	7—	5.05	10.15	3 20	9.12
7.55	11.12	6.02	10.45	6.27		6.40	4.45	9.55	3.00	8.52

Alba-Iulie — Zlatna.

4.37	9.40	4.36			7.33	11.05	6.14	
7.35	12.32	7.47	**Alba-Iulia—Zlatna.**		4.55	8.20	3.43	

Blaş — Kükülloszög — Sóvárad.

3.25	2.48		Kükülloszög-Blaş . . .		8.48		6.50	
4.02	3.30		Sân.-Miclăuş		8.13		6.15	
4.30	4.15		Cetate-de-Baltă		7.41		5.38	
5.18	5.21		D.-Sân.-Mărtin		7.05		5.—	
8.24	8.59		Sóvárad		4.05		1.53	

Notă: Órele însemnate în stânga staţiunilor sint a se ceti de sus în jos, cele însemnate în drépta de jos în sus. — Numerĭ încuadraţi cu linĭ mai negre însemnézĕ órele de nópte.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul XI. Blaş 19 Octobre 1901. Numĕrul 42.

LITURGIA MAGIARĂ.

Foile magiare, şi după ele şi cele românesci, se ocupă érăşi cu insistinţă de cestiunea liturgiei magiare.

Cestiunea este bine cunoscută cetitorilor nostri. E vorbă de ridicarea limbii magiare la demnitatea de limbă liturgică. Ceĭ ce ţintesc spre acest scop sînt „magiariĭ greco-catolicĭ“ a căror limbă maternă e cea magiară.

E cunoscut şi aceea, că esistă un comitet regnicolar al magiarilor greco-catolicĭ şi că în fruntea acelui comitet e pus membrul caseĭ magnaţilor domnul Szabó Jenő, care mai an a invrednicit de polemie şi fóia nóstră.

E cunoscut mai departe şi aceea, că acest comitet regnicolar anul trecut a condus la Roma un peregrinagiŭ, la care aŭ luat parte şi episcopiĭ Vályi şi Firczák şi că peregrinagiul a presentat Sfinţieĭ Sale un memorand în interesul liturgieĭ magiare.

De atunci causa acésta a stagnat şi n'a mai fost vorbă de ea. A rĕmas ca Sfîntul Scaun să supună acel memorand unuĭ studiŭ şi să aducă decisiune în causă. Acum ér vorbesce presa întrĕgă de afacerea acésta.

Ce e causa? S'a întêmplat dór ceva noŭ? S'a pronunţat dóră Sfîntul Scaun în causă?

Nimic din tóte aceste. Prin urmare alarmarea pe tema acésta nu are loc.

Tot ce s'a întêmplat e, că comitetul regnicolar al magiarilor greco-catolicĭ a dat sama într'un memoriŭ despre lucrările sale, întreprinse în favorul liturgieĭ magiare. Darea acésta de samă o face publicând un volum, care se ocupă mai vêrtos de peregrinagiul la Roma din anul trecut. Numirea acestuĭ memoriŭ este „Emlékkönyv a görög szert. katholikus magyarok romai zarándoklatáról.“

N-ĭ vorbă, ca product tipografic volumul se póte numi splendid. Cuprinsul luĭ încă va contribui ca material istoric pentru istoriograful, care va scrie epoca presentă a bisericilor orientale din patria nóstră.

Asupra cuprinsului însuşi n'avem să ne pronunţăm, de óre ce e o dare de samă despre nesce întâmplărĭ publice, asupra cărora ne-am pronunţat. A polemisa din noŭ ar fi fără de scop, ar provoca iritaţiunĭ superflue şi n'ar avé nicĭ un înţĕles, după ce lucrul numai întru atâta e actual, întru cât a apărut cartea din cestiune.

Un singur lucru dorim a repeţi şi la acest loc. Anume noĭ am zis, că greşesce comitetul regnicolar când pentru aşi apĕra causa proprie se provócă la biserica românéscă, în care limba liturgică e cea vorbită de popor.

Anume greşala e acolo, că pe noĭ Unirea ne-a găsit în folosinţa limbii nóstre românescĭ; decĭ Sfântul Scaun a găsit limba română ca limbă liturgică ab immemorabili. Din contră acum e vorbă, să se concédă o limbă liturgică nóuă, o limbă, care până acum n'a fost limbă liturgică.

Étă de ce — aşa credem noĭ — Sfîntul Scaun nu voĭesce a împlini dorinţa magiarilor greco-catolicĭ. Se teme, că tóte naţionalităţile vor urma a cere acelaşi lucru şi în biserica latină.

Dar în fine asta nu ne privesce pe noĭ. Nu noĭ avem să concedem orĭ să denegăm limba liturgică magiară: acest drept compete esclusiv numai Scaunului Apostolic.

Respingem însĕ insinuarea — orĭ de unde ar veni — ca şi când noĭ am agita în contra aspiraţiunilor magiarilor greco-catolicĭ.

Noĭ ne iubim biserica nóstră şi o apĕrăm, spunêndu franc şi deschis, dacă observăm undeva pericol. În afacerile altora nu ne amestecăm.

Sîntem bucuroşi dacă ni să dă pace să trăim şi să ne desvoltăm liberĭ şi neîmpedecaţĭ ca românĭ şi ca uniţĭ, şi n'avem nicĭ voĭe, nicĭ plăcere a supĕra pe alţiĭ.

Étă ceea ce noĭ avem de zis în în causa celeĭ mai nóuă acţiunĭ în causa liturgieĭ magiare.

Posturile de învĕţătóre.

(m. b.) Posturile de învĕţătóre în timpul din urmă aŭ început şi la noĭ Românii a se înmulţi, dar încă nu în mĕsura ce ar trebui. În consideraţie pot veni, firesce, singur numai şcólele nóstre confesionale poporale, elementare, la carĭ se pot sistemisa asemenea posturĭ, căcĭ din nefericire alte scolĭ de categorie mai înaltă, la carĭ ar puté fi aplicate femeĭ, avem prea puţine până acum, şi între actualele împrejurărĭ, abia dacă putem spera o schimbare în spre mai bine în apropiatul viitor.

Rolul important al femeiĭ în instrucţiune, l'a recunoscut deja de mult popórĕle culte ale apusului, şi de aceea nu ne putem mira de mulţimea femeilor pe terenul numit. La noĭ abia de câţĭ-va anĭ s'a pornit un curent mai favorabil în privinţa acésta, de unde şi urmézĕ, că încă sîntem numai la începutul începutului.

Credem a fi nu de puţină importanţă să precisăm vederile nóstre, privitor la acest lucru fórte momentuos din tóte punctele de vedere. Acésta cu atât mai vêrtos, cu cât s'aŭ dat casurĭ de nemulţămire cu resultatele arĕtate de învĕţătórele nóstre, ba unele superiorităţi scolastice aŭ chiar cassat ast fel de posturĭ, necercetând a-şĭ da sama de motivele nemulţămiriĭ cu resultatul arătat de învĕţătóre şi denegând simplaminte sexuluĭ mai debil competenţă în instrucţiune. Dovedesce acésta peste orĭ ce îndoiélă afirmaţiunea nóstră, că sîntem la începutul începutuluĭ şi că facem pe tema acésta simple experimente, carĭ în tot de una şi mai ales aicĭ sînt de evitat.

Posturile de învĕţătóre la noĭ Românii, nu numai că trebuesc — cele esistente — susţinute, ci chiar înmulţite la un numĕr corĕspundĕtor exigenţelor poporuluĭ nostru. Firesce, aceste posturĭ trebuesc umplute cu ast fel de persóne — puterĭ didactice, carĭ ne daŭ garanţă, că speranţele nóstre juste vor fi şi împlinite prin zelul şi sîrguinţa lor, ér nu numaĭ cu de acele, carĭ trépta acésta o consideră ca un fel de isvor de venit şi mijloc de esistinţă până la măritiş.

Poporul român din patria acésta, afară de Dumnezeŭ, în bună credinţa de la nimenĭ altul ajutor la susţinerea scólelor sale n'are; are însĕ nenumĕrate şicane şi cârlige aruncate în picióre din partea tuturor, carĭ nu se uită cu ochĭ buni la institutele nóstre culturale. Abia ne vom putea mira, dacă acest popor încă şi acum mai stă uneorĭ la îndoiélă şi se întrĕbă: „Óre la ce-ĭ bună învĕţătórea nóstră şi câtă ispravă ne face? Nu cumva baniĭ daţĭ eĭ sînt parale aruncate în vênt?“

Modul luĭ de resonare este simplu; lute şi de grabă şterge ceea-ce i-se pare superfluu, saŭ preste tot nicĭ nu-şĭ bate capul a întroduce lucrurĭ nóuĕ pentru eĭ, cum sînt la noĭ posturile de învĕţătóre. Cu mersul lucrurilor din lumea mare, cu instituţiile altor popóre prea puţin îşĭ sparge capul.

Noĭ însĕ vedem în instituţia posturilor de învĕţătóre la scólele nóstre, o garanţă mai mult de înaintare a neamuluĭ nostru, mai vêrtos considerând principalul scop, pentru care sînt ele puse, şi sîntem ispitiţĭ a aştepta chiar regenerarea întregului nostru popor pe terenul economic de la învĕţătórele nóstre, dacă şi ele îşĭ vor cunósce înalta misiune.

Abstragênd de la instrucţia, ce pot să o dea învĕţătórele pruncilor nostri, póte tot motorul principal pentru carĭ s'aŭ creat şi se sperăm să vor mai crea asemenea posturĭ, a fost şi este, instrucţia în aşa numitul *„lucru de mână."*

Convingerea nóstră este în punctul acesta, că învĕţătórele nóstre pot face o radicală schimbare pe terenul economiei nóstre naţionale, întru cât adecă de la ele deprinde instruarea fiitórelor soţiĭ şi mame ale némuluĭ nostru în cele mai de folos trebuinţe de îmbrăcăminte şi căsnicie.

Cine nu vede povârnişul pe care aŭ pornit cu toţiĭ: domniĭ şi plugariĭ în procurarea îmbrăcămintei, rufăriei şi objectelor din casă? Cine nu vede corcirea şi în mare parte abandonarea totală a admirabilului şi de altă parte ieftinului port românesc? Cine s'ar încumeta să calculeze părăluţele date de poporul român străinilor pentru haĭne, cârpe, pânză etc.?

Bietul ţĕran e silit să-şi vândă bucatele din coş, ca să procure fetelor, nevestei şi chiar luĭ însuşi diferite nimicurĭ, carĭ tóte în vremurile de mai înainte să făceaŭ acasă de soţia şi ficele luĭ. Ĭată ce credem noĭ că ar puté face învĕţătórele nóstre. A cresce şi deprinde încă de micĭ copile pe fetiţele nóstre la prepararea de obiecte ce sînt indispensabile în înbrăcăminte şi în căsnicia poporuluĭ; a escita gustul faţă de lucrările de casă între femeile nóstre de la sate, prin ce cu succes s'ar pune stavilă rĕuluĭ şi păgubitorului învĕţ de a-şi cumpĕra totul cu banĭ, negligând în timpul acela motivele îmbrăcămintei naţionale române.

Dar pentru ca succesul învĕţătórelor să fie asigurat, va trebui ca ele însăşi să premérgă cu exemplu în îmbrăcăminte, în arangarea caselor lor şi în tótă privinţa căcĭ verba volant, exempla trahunt. — A se familiarisa cu femeile din comună, a le sta întrajutor şi la dispositie cu plăcere pe tema acésta, a forma societăţĭ pentru promovarea scopuluĭ indicat, a fi în tot de una la postul sĕŭ, ér între copile a fi adevĕrate mame, acésta se asteaptă de la ele.

Când în modul acesta se vor degaja învĕţătórele nóstre de sacrul lor obligamînt poporul va recunósce meritul lor, le va stima, susţiné şi va fi mulţămit cu activitatea lor. Naţiunea românésca încet, dar sigur va da înainte.

Ér dacă învĕţătórele nóstre vor face pe „domnişórele" orĭ pe „dómnele" şi vor aştepta ca toţi să se schimbe pe placul lor, ér nu vice versa, şi se vor „gena" a se dimite, ba se vor gena a-şi pregăti şi de mâncare, şi-şi vor comanda totul de-a gata de la hotel, ér în scólă se vor crede dispensate a propune alt ceva afară de indrugarea unor ciorapĭ saŭ începuturĭ de dantele — fără de carĭ românul prea bine póte, şi trebue să fie — pot fi sigure, că nicĭ pe departe nu şi-aŭ împlinit datoria şi că vor fi considerate — şi nu togmai pe nedreptul — de niste sarcinĭ ce trebuesc depărtate.

Adunarea învĕţătorilor din diecesa de Lugoş.

— *Raport special al „Unirii".* —

(Fine.)

Banchetul.

La óra 1. p. m. s'a ţinut un banchet la care fără deosebire de confesiune orĭ naţionalitate s'aŭ întrunit, pe lângă membri, ambelor Reuniunĭ, întrégă inteligința Haţegului şi pot zice a ţinutului. Nu pot descrie animaţia conmesenilor în decursul acestuĭ prânz. — Aclamaţiunĭ de adevĕrat entusiasm erupseră din pepturile tuturora la închiarea toastuluĭ Reverendissimuluĭ dn Presidենt Ioan Boroş pentru sănătatea şi bunăstarea Sfinţiei Sale Pontificelui şi a Maestăţii Sale Prea gloriosuluĭ nostru Împĕrat şi Rege Apost. Francisc Iosif I.

Aceeaşi însufleţire şi sentiment de recunoscinţă ni-a animat la cuvintele accentuate şi bine simţite ale Presidentului Reuniunii nóstre ardelene Nicolaŭ Nestor — pentru sănătatea Escelenţiei Sale Mitropolitului Victor — intemeĭatorul spiritual şi moral al acestor Reuniunĭ — şi a actualului nostru Părinte Dr. Dem. Radu, care atât de mult se interesézĕ, doresce şi promovézĕ înflorirea Reuniunilor, spre binele credincioşilor şi a némuluĭ. Mai remarchez dintre toasturĭ: al meritosuluĭ cetăţan din Haţeg Ioan Muntean şi Mihail Bontescu pentru Reuniunĭ, Presidiŭ şi Rvdsm. Dn canonic B. Densuşan — ca primul dascăl superior la anul 1852 întru instruirea dascălilor destinaţi a lumina poporul din ţinutul Haţegului, unde până atuncĭ nicĭ pomenire nu fusese de vre-o scólă pentru poporul român.

Deosebită impresiune a făcut asupra tuturor toastul Rever. Domn director preparandial din Blaş Georgiŭ Muntean, prin care arată cât de fericit se simte între eleviĭ sĕĭ, pe carĭ cu dragoste paternă i-a crescut, şi câtă mângăiere simte, vĕdĕndu-i, cu ce zel lucrézĕ astăzĭ chiar acolo, unde cugetul, inima şi bunele-i intenţiunĭ aŭ dorit să-i aşeze, — le mulţumesce şi le urézĕ lor, ca şi Reuniunilor fericită prosperare.

Şedinţa II.

Înmediat după prânz s'a ţinut şedinţa a II-a tot sub presidiul Reverendissimuluĭ Ioan Boroş.

Punctul prim, disertaţiunea recte prelegerea de model a dluĭ învĕţător din Cugir

---

FEUILLETON.

GRIŢA.

Nu ştiŭ de unde s'a fi rătăcit în satul nostru. De-o întrebaĭ: „de unde eştĭ Griţo?" — îşĭ ridica liniştită braţele, şi cu nesce gesturĭ largĭ, arăta în celea patru părţi ale lumiĭ: „De acolo," ér ochiĭ eĭ, carĭ nu aveaŭ nicĭ o espresiune, se pironeaŭ în largurĭ, şi remânea mută.

Să fi avut vre-o 30 de anĭ. Înaltă, bine făcută. Pe faţa eĭ nu maĭ puteaĭ ceti nimic. Tóte trăsurile îĭ eraŭ nimicite. Ceva oval, sclipicios, de o roşaţă bolnavă. Ochiĭ marĭ, vineţĭ, sticlosĭ, morţi. Atâta durere îţĭ inspira acésta sermană fiinţă. Pĕrul eĭ încâlcit, nepeptenat Dumnezĕŭ ştie de când, îl acoperea puţin o năframă mică, murdară şi ruptă. Mânile nespălate, neşte mânĭ puternice, carĭ, parcă vezi ce spor ar face să aibă ea minte de lucru. — Desculţă, cu un suman vechiŭ şi sdrenţuit în spate.

Dómne, cum se nimiceşte câte o fiinţă plină de viaţă!

Trăesce pe drumurĭ. Vara e vecînic cu sumanul în spate. Se aşază lângă vr'un gard, în bătaia sórelui şi stă acolo pân o răzbesce fómea. Privirile eĭ sînt aţîntite fix într'o parte, şi privesce fără să mişce din pleópe, şi fără să se ostenéscă.

De multe orĭ nu bagă în samă drumeţiĭ ce trec pe lângă ea. De alt fel îĭ place să se uite după tótă lumea, şi când privirea eĭ se aşézĕ pe vr'un trecător, apoĭ nu ş'o maĭ ridică de pe el, până ce acesta nu dispare la vr'o cotitură. Şi în direcţia aceea remâne pironită cu ochiĭ, până ce altul îĭ strătae direcţia privirii, ş'atuncĭ bolnaviĭ eĭ ochĭ se légă de acesta. Şi tot aşa.... Se părea de multe orĭ că priveşce după vre un tip cunoscut, că în fie care trecător îl găsia, dar acesta depărtându-se, ea îl cunóste tot maĭ puţin, maĭ puţin, până în fine i-se întunecă dinainte, şi privirea eĭ se adânceste în largurĭ, ca acolo să găséscă, ca de acolo să scótă, visul saŭ chipul, saŭ Dumnezĕŭ ştie ce!

Copiĭ îs fricoşĭ şi copiĭ nu se apropia de ea. Griţa nu le zicé o vorbă, parcă nicĭ nu i-ar vedé. — Trebue ceva maĭ mare, pe ce să se pótă odihni slăbita sa privire.

— „De ce nu-ţi maĭ laşĭ sumanul Griţă, că-ĭ prea cald acum?"

Ea tace, înalţă din umerĭ şi iar să perde cu privirea.

— „Ce-ĭ asta Griţo, ce ducĭ în spate?"

Nicĭ, parcă şi-ar aduce de ceva aminte, privesce în pămînt, şi cu un glas subţiat şi rupt zice: „haină", apoĭ îşĭ prinde o mânecă a sumanuluĭ, remâne nemişcată în posiţia acésta, ca o statuă, şi dacă o maĭ întrebĭ ceva tace, orĭ îţĭ rĕspunde scurt, uneorĭ maĭ logic, altă dată fără nicĭ un rînd.

— „Da auzĭ Griţă, de câţĭ anĭ să fiĭ tu?" —

— „De patru!"

— „Eŭ te vĕd, dar nu-mĭ pot da bine sama, ce eştĭ tu, fată orĭ nevastă?"

— „D'apoĭ fată, ce să fiŭ!?"

— „Vedĭ cât îţĭ e de urîtă năframa, şi îţĭ e négră tină, de ce nu ţi-le maĭ spelţĭ, grijesce, că-ĭ căpĕta vre-o bólă."

— „Dacă!"

— „Maĭ peptănăţĭ pĕrul. Griţo, şi maĭ spalăte, nu te maĭ lăsa aşa nepusă în rênd."

— „Dacă!"

O laşĭ şi porneştĭ, ér ea te urmăresce cu aceeaşĭ privire de lustru, până ce te pierde din vedere.

Când o răsbesce fómea se scólă încet, pe îndelete, nu se maĭ scutura de gunóiele ce s'aŭ lipit de suman, şi porneste întrun mers legănat şi rar, şi întră în cea maĭ apropiată casă. Aŭ muşcat'o de vr'o câteva orĭ câniĭ, dar frica nu le-o pórtă.

Femeile îs milóse, şi orĭ în ce casă întră Griţa, capătă câte ceva de mâncat.

„Ţine Griţa — ĭa nesce mămăligă şi brânză, îmbucă şi tu." — Şi, Dómne, ce sfăşietor e să vedĭ cum mâncă un om, ce şi-a perdut mintea! Cu mânile amêndouĕ — alternativ — duce mâncarea la gură, repede, grăbit, cu o poftă bestială. Tótă fiinţa, tot „eul" eĭ se pare concentrat, pironit în acésta operaţiune.

Svîntă în grabă ce i-se pune dinainte, şi cer alta: „Maĭ dă-mĭ!" — Şi din aceste vorbe pare că lasă strigătul de durere după o fericire pierdută. Şi într'adevĕr femeea acésta, dór numaĭ atuncĭ se părea că trăesce, când mânca. Topită şi cufundată cu totul în acésta operaţiune, — era dór cea maĭ mare fericire ce i-se putea da.

Şi îĭ maĭ daŭ, căcĭ inima omenéscă e milósă când vede o altă inimă nefericită.

Ioan Muntean, despre „datorințele scolarilor în scólă, pe stradă și acasă“ a interesat pe toți. de órece prelegétorul cu claritate și spirit. după îndelungată esperință pe terenul didactic, în ton simpatic și colegial. scie împărtăși colegilor, nu numaĭ maĭ tinerĭ, ci și seniorilor, svaturĭ, esperințe bine pipăite și aprețiate. Din partea Reuniunilor i-s'a și esprimat mulțămită în plenul ședinței pentru acésta disertațiune așa de bine succésă și predată.

După pertractarea altor agende mĕrunte ale Reuniunilor, deosebit interes s'a manifestat în discuțiunea calmă a docenților — pro și contra — asupra operatelor cetite în I-a și a II-a ședință.

Concertul.

O idee minunată aŭ avut conducătoriĭ, când aŭ hotărit, ca cu ocasiunea adunăriĭ generale a Reuniunilor docentale, să aducă la Hațeg și corurile, pe carĭ le dirigézĕ: învĕțătoriĭ din Oravița și Lugoș *Ioan Bogdan* și *Iosif Micléŭ.* Participând la concertul comun, dat de corul bărbătesc din Oravița și cel mixt din Lugoș, conduse de numiții vrednicĭ învĕțătorĭ ai nostri, o adevĕrată mândrie te cuprindea.

Nu sciaĭ că óre pe care să-ĭ aștepțĭ maĭ cu drag, pe oravițanĭ orĭ pe lugoșanĭ. Am maĭ audit aceste vocĭ la concertul dat anul trecut cu ocasiunea festivităților din Lugoș din incidentul iubileului nostru de 200 anĭ, dar mărturisesc, că astă dată m'a surprins progresul făcut în decursul unuĭ an. — M'a încântat prestațiunea corului țĕrănesc din Oravița — de altmintrea binecunoscut și I. premiat la adunarea Astrei în Lugoș la anul 1897 dar m'a pus în uimire și progresul făcut de tinĕrul cor din Lugoș, sub conducerea Dluĭ învĕțător Iosif Micléŭ. — Momente de adevĕrat entusiasm am avut la acest concert nu numaĭ noĭ unițiĭ, ci toți câțĭ aŭ participat la acest concert. Ĕr numĕrul participanților a fost inposant, așa că rar se va fi întêmplat vre o dată în Hațeg un concert maĭ bine frecuentat de public din oraș și giur. — Nu se sfîrșia nicĭ o piesă. fără ca publicul cu necurmatele aplause și rogărĭ, să nu doréscă repetarea eĭ, ceea ce buniĭ nostri coriștĭ împlineaŭ cu politeță.

E prea frumos și nu pot lăuda îndestul pe membriĭ acestor corurĭ ale nóstre, dar nu pot retăcé ostenéla și meritul nediscutabil al conducĕtorilor Dniĭ Ioan Bogdan și Iosif Micléŭ. Cu instruarea așa de bine succésă a acestor corurĭ, fie siguri. că-și fac nu numaĭ șieși și națiuneĭ faiă, ci și un adevĕrat și prețios serviciŭ bisericeĭ unite. Le mulțumim din inimă.

După o reușită așa de bună, a urmat petrecerea cu dans. pe care a deschis-o în aplause, cu hora bănățéna. destoinicul chinez, jude al Oraviței Alexă Bogdan.

Petrecerea era frumósă; domniĭ dansaŭ fără genare cu țĕrance, bănățene și ardelene. Un sânge și o sîmțire îĭ însufleția pe toți. Eraŭ românĭ. Abia în zorĭ de zi s'aŭ putut despărți unii de cătră alțiĭ. purtând dulcĭ suvenirĭ ale uneĭ petrecerĭ românesci, plăcute.

Ședința III.

În acéstă ședință presidată de Rsimul vicar al Hațégului Nicolaŭ Nestor, după reporturile comisiunilor esmise pentru censurarea actelor comitetelor centrale și a celor pentru incassarea de tacse și înscrierea de membriĭ, a urmat o frumósă și instructivă disertațiune a dluĭ învĕțător Ioan Muntean din Cugir despre *„cum póte deveni un învĕțător plăcut înaintea poporului și atrăgĕtor față de școlarĭ.“*

Claritatea Dluĭ Muntean ne era cunoscută din ședința precedentă. dar astăzĭ ne-am convins și despre spiritul dînsuluĭ de a compune tóte cu dragoste, spre promovarea învĕțămîntului în mijlocul poporuluĭ, la carĭ se vede lămurit, că ține așa de mult. Îĭ aducem laudă și mulțămită.

Deosebit interes a escitat în acéstă ședința și lecțiunea de model a dluĭ învĕțător din Folea-Bánat, Ioan Musteț despre „Ștefan cel sfînt ca primul rege crestin al patrieĭ nóstre.“

Nu sînt specialist în pedagogie, și nicĭ nu am urmărit cursul desvoltăriĭ metodice în acest ram, dar cu nespusă plăcere am urmărit predarea dluĭ Musteț, în care arată pe tablă schița metodului după nóua doctrină a așa numitelor „Trepte formale“ și conform aceleia propune o prelegere practică din istorie despre „Ștefan cel sfînt.“ Subiectul tractat spre lauda prelegatoriuluĭ. I-sa votat mulțămită și recunoscință.

După pertractarea amenunțită a altor diverse agende ale Reuniunilor și alegerea comitetuluĭ central pentru Reuniunea din ținutul Lugoșuluĭ. Rev. Ioan Boroș prin un discurs plin de dragoste față de reuniuni și activitatea lor desinteresată și făcând apel și maĭ departe la acelașĭ zel care le-a caracterisat până în presente, spre binele și folosul bisericiĭ și a națiuniĭ, le urézĕ ca în deplină armoniă și în venitor să lucreze, și aceeași țintă sublimă să o aibă în vedere întru tóte nisuințele lor. Mulțămindu-le pentru zelul nobil arĕtat, și cu acésta ocasiune potențiat, dechiară adunarea generală a numitelor reuniuni docentale de închisă.

Nesfîrșite urale de „se trăéscă“ urmară după acest discurs însuflețit la adresa vorbitoriuluĭ, după care fie care cu mângăiare

---

Cu mult maĭ bine putem să ne întristăm de nĕcasurile și suferințele cuiva, de cât să ne bucurăm de binele luĭ. Este în noĭ o mare dosă din așa zisul simț al îndurăriĭ, o înduioșare a inimiĭ. dar avem o dosă și maĭ mare de egoism. Inima nóstră ar putea să simtă și știutele plăcerĭ pentru reușita, binele deaprópeluĭ, s'ar putea dilata, în sensul larg al cuvîntuluĭ, dacă nu ar învenina-o acest fatal „ego“-ism, și nu ar face-o să se contragă, și să se strîngă!

Sara se culca într'o casă părăsită. Nu știŭ cum va fi dat de ea, saŭ îĭ va fi arătat'o cineva. Când sórele se apropia de sfințit, rumen și plin de viață. și colora în purpuriŭ noriĭ sdrențuițiĭ din jurul sĕŭ, Grița pornia încet spre „casa eĭ.“

Pe pămîntul gol durmia tot așa de liniștită. cum sta și ziua sub gard. Nicĭ o schimbare pe fața eĭ, nicĭ un oftat nicĭ un vis nu-ĭ tulbura somnul. Și vîntul șuera sinistru și alerga prin „casa eĭ“ cea fără ferestri. fără ușe. Șuera, și din casă eșa maĭ înviforat maĭ plin de vuet. Ș'apoĭ colo, cătră mez de nópte, să maĭ potolia, și începea un cântec trăpănat și plâns, un cântec de morțĭ. Părea că spune povestea vieții celeĭ nevețuite, a sermaniĭ Griță.

Diminéța se scula târziŭ. și îndată pleca prin sat să-ĭ dee cineva de mâncare.

— „De ce nu mergĭ și tu la lucru Griță, uite e mijlocul verii, toiul munciĭ, maĭ câștigĭ și tu ceva.“

— „C'am fost, acum mergețĭ voĭ!“

— „Dar știĭ secera Griță? Să viĭ cu noĭ la secere, uite ce vreme frumósă, că-ți rîde inima privindu-o.“

— „Da, și uite cât de galbene-s lanurile de grâŭ, și cum înótă secerătoriĭ! viĭ Griță?“

— „Griță!“

— „Uite colo claca. Cum seceră de-aprinse fetele, auzĭ cum zice de frumos cetera. — vezĭ colo snopiĭ cum îĭ leagă prăvălindu-ĭ feciorii?“

— „Feciorii!“

— „Ce-ĭ bun omul dacă nu-ți maĭ are firea! Sărmană femee! Dar ce veĭ face azĭ în sat Griță?“

— „Griță!“

Eŭ n'am vĕdut nicĭ o dată lacrimĭ în ochiĭ eĭ; nicĭ un zimbet nu ĭ-a eșit când-va în față. Singura schimbare ce se vedea pe dânsa, era la mâncare. —

Peste iarnă ĭ-aŭ fost dat de la sat o casă maĭ bună. Grijaŭ de ea vecinii. De pe partea eĭ putea să-și scuture iarna tóte cojócele, și maĭ pe urmă să-și despóie și pĭelea și să și-o arunce pe pământ, și de avea lemne nu-și făcea foc. Nepăsătóre și impetrit de liniștită ședea pe un scăunaș cu treĭ picióre, în spate cu sumanul ce-l purta și vara. și privia. privea, aceeași privire adâncită în largurĭ. Óre ce să-ĭ fi atras ochiĭ eĭ în acésta amețitóre depărtare?

E primăvară. Veniaŭ rândunelele și-și deregiaŭ cuiburile vechĭ, orĭ își făceaŭ altele nóuĕ. Înverzia câmpia vĕdând cu ochiĭ. Vr'o flóre alintată, ca o copilă tinĕră se ivia printre firele verzĭ. arĕtându-și lumiĭ frumsețile sale. Mugurii din pădure se deschid, cresc și se schimbă în frunze. Norii vin și trec într'un sbor agitat, enervat. Un durduit. . . . .

De vr'o câteva zile nu știŭ ce e cu Grița. Nu maĭ are astîmpĕr. Pe sub gardurĭ n'o maĭ vedĭ ședând, nu maĭ merge să céră de mâncare. Umblă pe uliță în mersul eĭ încet, tot așa de liniștită. Dar astîmpĕr nu maĭ are. Într'un loc nu póte sta. Și Grița flueră, dar din fluieratul acesta nu poți înțelege nimic, e răgușit, frânt.

Mulerile îĭ daŭ pe drum câte o bucată de pâne. Mâncă mergênd. Trece pe-o uliță, vine pe alta, dar tot maĭ mult se învîrte pe lângă o fântână din mijlocul satuluĭ. . .

„O sermana să-și facă ea singură mórtea!“

— „Cine Vuțo, de cine vorbeștĭ?“

— „Grița cea nebună s'a aruncat în fântâna corbilor. aŭ scos-o țapănă doĭ ómenĭ!“

„Dumnezĕŭ s'o ĭerte, și așa traiul eĭ numaĭ viață nu era!“

„Nu știŭ cine spunea că. ar fi audit'o strigênd, când s'a aruncat: „Viŭ, viŭ!“

— „Óre ce o fi pățit sărmana de și-a perdut firea?“

— „Păĭ, știe Dumnezĕŭ!“

Am mers s'o văd. Era tot așa, nicĭ nu știaĭ că-ĭ mórtă. Aceeași față fără espresie. aceeași liniște împetrită.

Óre în lumea cea alaltă tot așa va fi?

Alfius.

s'a depărtat înbogățit în esperință și cunoscințe, pot zice, pentru mulți până aci neavute.

Cutez a asera că adunarea acésta a reuniunilor nóstre docentale, din ori ce punct de vedere considerată, a fost până acum neîntrecută, și sperăm că venitorul nu ne va lăsa desamăgiți referitor la zelul și activitatea continuă și progresivă a docenților nostri de cea mai bună nădejde.

Presenta adunare s'a remarcat prin presență multor factori didactici de ai nostri, între cari cu multă bucurie am salutat în mijlocul nostru pe iubitul fost părinte și profesor Preon. Dn. Georgiu Muntean directorul preparandiei archidiec. din Blaș. Preoțimea din Bănat și Ardeal s'a representat destul de frumos, manifestând interes deosebit față cu desbaterile agendelor oficióse și literare ale Reuniunilor.

Nu pot retăcea nici interesul și bunăvoința auctorităților politice și administrative din Hațeg, cari au asistat prin șefii lor aprópe la tóte pertractările obiectelor desbătute.

Representațiunea teatrală.

În 26 Sept. sara la 8½ óre membrii Reuniunii de cântări din Oravița au dat representațiune teatrală, constătătóre din piesele: „Cinel-Cinel“ și „Vlăduțul mameĭ.“

Un public fórte numéros din Hațeg și jur, fără deosebire de națiunalitate și clasă socială, cu aplausele sale sincere, cred că a resplătit în deajuns prestațiunile acestor diletanți destri. Dar ce zic diletanți? zic numai pentru că în programul teatrului însiși așa se numesc; după părerea mea înse, dacă ar sta față cu nisce teatraliști de profesiune — fie aceia macar dintre ceĭ mai buni, n'ași putea crede că ar rămânea inferiori acestora. Rolele bine studiate, cu spirit și pricepere predate în ambele comedii, au produs cea mai buna impresiune în întreg publicul present. Laudă și mulțămită se cuvine acestui cor al Oravițenilor, care ne-a procurat atâtea momente de plăcere la concert și teatru, și laudă în deosebi datorim conducétorului Ioan Bogdan, docente gr. cat. în Oravița.

Peregr. la Măn. Silvașului.

În 27 Sept. mulțime multă de peregrini pioși, des de diminéță grăbiau din tóte părțile la locul de mângăiare, de odihnă, al fericiteĭ Domnițe Safira de la Prislopul Silvașului.

Ca în chip de închiare a festivităților anului sfînt, Ilustrul nostru archiereu Dr. Dem. Radu, a încredințat pe Reverendissimul și în acest ținut, iubitul nostru canonic, Beniamin Densușan, să conducă de astă dată peregrinagiul sfînt la Mănăstirea Prislopului.

Pe lângă tótă vrêsta-i înaintată nu și-a pregetat venerabilul betrân a întreprinde o călătorie de 3 óre până la sfîntul lăcaș. După sevêrșirea serviciului divin, s'a făcut sfințirea apeĭ, stropindu-se în comun și special toți credincioșii, a căror numér trecea peste 3000 suflete.

Printre participanți afară de preoțimea și învețătorimea de aprópe și de departe se remarca o mulțime de inteligență din Hațeg și jur.

Plini de mângăere și cu creștinéscă mulțămită cătră Dumnezău că ne-a învrednicit a petrece în linisce și pace acest act de pietate ne-am retras apoĭ fie care la căminul séu.

Fie ca festivitățile de treĭ zile, de carĭ ne-am bucurat, nu numai noĭ credincioșiĭ din Hațeg și jur, ci și străinii cu toții au rémas nimiți și încântați, să-și aibă efectul contemplat de vrednicii nostri conducétori și inițiatori. *C. I.*

Revistă politică.

Afaceri interne. De abia terminate alegerile și candidații de deputație, rémași fără loc în parlament, au și început cu petițiunile contra validitării alegerilor. Se spune, că vre-o 20 alegeri vor fi atăcate.

În préjma deschiderii sesiunii parlamentare ziarele încep a scrie de o remaniare ministerială. E vorba adecă de retragerea lui Lukács și numirea lui Horánszky. De asemenea se ventiléză și retragerea lui Széll de la interne. De president al caseĭ va fi ales contele Apponyi Albert.

Bulgaria. Ziarele de din colo se ocupă mult cu o scire sosită din Sofia, peste Viena, după care o nóuă conspirație s'ar fi descoperit în Bulgaria, a căreĭ țintă ar fi adnexarea Bulgarieĭ la Rusia. „Apĕr. națională“ nu e surprinsă de scirea acésta, ea „este o consecință naturală a stăreĭ de lucruri din Bulgaria și a politiceĭ rusesci din acésta țară.“ Azi întreg principatul bulgar e aprópe rusificat saŭ crescut în cultul pentru țar. Clerul înalt, oficerimea, școlele, literatura, tóte sînt adicți Rusieĭ. Chiar generalii ruși vin adese în Bulgaria spre a inspecționa armata. La tot casul adnexiunea acésta ar fi de o estremă gravitate pentru România.

Transvaal. Am pomenit în numĕrul trecut, că o parte însemnată a opiniĭ publice din Englitera e contra continuării rĕsboiului din Africa de sud. Motivul de căpetenie e, că s'aŭ cheltuit o mulțime de bani și o mulțime de vieți de om, fără ca să se ajungă la ceva sfîrșit favorabil. Étă, după chiar ziarele engleze, care e bilanțul pierderilor: În trecutii doĭ ani, de când ține rĕsboiul, anglezii aŭ pierdut 3270 oficerĭ și 72292 soldați. Afară de acestia o mulțime sînt declarați de incapabili pentru rĕsboiŭ, mulți aŭ pierit în spitale și multora nu li-se mai scie nici urma, așa cât suma totală a pierderilor se póte socoti la 100. mii ómeni. Ce privesce cheltuelile de rĕsboiŭ până acuma acelea se ridică la 420 mii funți sterling, aprópe 10 mil. coróne. Și Burii nici n'aŭ de gând să se predele, ei luptă înainte purtați de dragostea libertății.

Ca o notă tristă a situației se socotesce faptul, că anglezii aŭ decretat starea de asediŭ în provinciile resculate și aŭ dat lui Kitchener deplină putere. Toți oficerii burĭ prinși, aŭ fost parte esilați, parte esecutați. Lucrul nu înspăimîntă pe Burĭ, ci din contră îĭ înfuriéză și mai mult contra barbarilor fiĭ aĭ Albionului.

Corespondințe.

Peregrinaj la Măn. Dealului.

— Scrisóre particulară a Unirii. —

Bucuresci, 10 Oct. n.

Dumineca. 23 Sept. a avut loc de mult proiectata escursiune la mănăstirea Dealului de la Tîrgoviște, unde se află depus capul lui Mihaĭ vitézul. Capul eroului românismului nu este îngropat, ci este pus într'o cutie, în care este închis cu o ușă mică de sticlă și ast fel păstrat în biserica mănăstireĭ la vederea orĭ cuĭ.

Cred, că până vĕ sosesce corespondința mea, deja veți fi cetit din ziarele de aicĭ relațiuni despre acel peregrinaj, totuși pentru cetitorii „Unirii“, carĭ nu aŭ ocasie a ceti ziarele de aicĭ, si ca unul ce am luat parte la acel peregrinaj, vĕ împărtășesc cele petrecute, pe cum și impresiunile, lăsate de acel peregrinaj.

Din Bucuresci peregrinii aŭ plecat dumineca diminéța în câteva vagóne destinate pentru eĭ, atașate trenului ordinar de călători, aŭ luat cu eĭ stégurile societăților carĭ aŭ participat. Pe drum la stația Titu ne-am întâlnit cu delegații ligii de la Craiova: Dnii Dr. Drăgescu, Chețan și alții, pe la unele gări ne așteptaŭ eleviĭ școlelor cu învĕțătoriĭ întîmpinându-ne cu „Deșteptăte române“.

Ajunși la Tîrgoviste, nu ne-am dat jos la gara orașului, ci mai departe la halta Teiș, căci se susținea, că de aicĭ este mai aprópe mănăstirea, care era ținta escursionistilor. Pe urmă înse s'a relevat faptul, că acésta era un plan al sferelor oficiale din cause politice zice-se; carĭ, neputênd împedeca escursiunea aŭ lucrat totuși ca să-i micșoreze efectul, nefăcându-se sgomot prea mare, care ar fi alarmat și supĕrat pe vecini . . . . Căci dacă escursioniștii s'ar fi dat jos din tren la gara orașului, bine înțeles, că orășenii le ar fi eșit înainte cu musica conducându-i în alaiŭ și aclamațiuni prin mijlocul vechiului oraș istoric Tîrgoviște, și atâta sgomot ar fi vibrat prin aer, cât póte ar fi conturbat pe buni nostri vecini.

Dar să urmăm pe peregrini: De la halta Teiș unde ne-am dat jos, am pornit spre locul sfînt; unii cu trăsurĭ, carĭ le-am putut apuca, căcĭ eraŭ puține și scumpe, și ceĭ mai mulți per pedes,

La óra 11 în sunetul musiceĭ întrăm cu toții în curtea mănăstireĭ.

Cuvêntul de primire l'a ținut bĕtrânul senator Costescu Comăneanu, carele pe lângă tótă bĕtrânețea sa respectabilă, a ținut un cuvênt de bine venire așa de entusiasmat și cu alușiuni atât de mișcătóre pentru aspirațiunile juste al Romanismului, încât Dl Tocilescu, care a rĕspuns din partea peregrinilor, terminându-și discursul tot așa de înălțător, a sărutat pe Dl Senator Comănean. Era o scene emoționătóre, aplausele și strigătele de bravo eraŭ unanime.

Dar . . . . Dar vine momentul ca ochiĭ să vadă . . . . ce să vadă . . . . pe o masă puse între patru arborĭ marĭ, și anume doĭ plopĭ și doĭ frasinĭ era . . . era așezat craniul lui Mihaĭ Vodă. Inima nóstră se părea că se strînge de durere, prin ea în acel moment treceaŭ tóte amintirile și suferințele de pe câmpia Turdiĭ de acum 300 anĭ, și tot în acel moment inima ne mai spunea și ne mai cerea . . . ne cerea multe carĭ nu se mai pot spune acuma. . . .

Mulți aveam ochiĭ inmuiați în lacrimi și oftărĭ grele isbucneaŭ din peptu-ne. Patru preoți și un diacon încep un serviciŭ divin, după care învețatul profesor universitar Dl. Tocilescu neobosit și renumit pentru lecțiunile și discursurile sale istorice, începe un discurs pe care nu îndrăsnesc, să'l ciuntesc, căcĭ un cuvênt de a-și altera, a-și crede că am făcut numai deteriorări ne permise; spun numai că a făcut într'un resumat pătrunzĕtor istoricul luptelor lui Mihaiŭ, ținendu-ne atențiunea încordată mai mult asupra bătăiĭ și învingereĭ de la Șelimber lângă Sibiŭ, a întrăriĭ

sale triumfale în Alba-Iulie (Belgrad) şi apoi asasinarea lui de către Basta pe câmpia Turdei.

Dl. Tocilescu ca tot de una a fost la înălţime, a trebuit însă să ne dea a înţelege că ar trebui să dăm mai multă atenţiune marilor nostri eroi şi cu deosebire aceluia care a întrupat în el idealul naţional al Romanismului aşa cum îl înţelegem fie care român, şi că e ruşine ca să mai conservăm cea mai scumpă relicuie naţională în starea în carea s'a conservat până acuma, ci împreună cu Dsa să luăm angajamentul sărbătoresc înaintea mănastirii, unde ne aflăm şi a scumpei hârce a marelui eroŭ, că nu peste multă vreme, să depunem acéste mosce sfinte într'un sicriŭ de argint şi să le ridicăm un mausoleu.

După aplausele nesfârşite cu cari a terminat Dl. Tocilescu, Dl. Cantili secretarul comitetului central, cetesce o scrisóre a Dlui Ureche, care din causă de bólă nu a potut lua parte la acest peregrinaj, însărcinând pe Dl. Tocilescu a-l representa.

Apoi vorbesc pe rênd: cunoscutul naţionalist entusiast Dr. Drăgescu în numele secţiunii Ligei din Craiova, Dl maior în pensiune Mladian Manolescu în numele secţiei Ligei de la Iaşi, tinerul student Giurgiŭ de la Cluş în numele studenţimei ardelene din partea căreia a depus şi o frumósă coróna. Vócea puternică a acestui tinĕr şi entusiasmul cald cu care a vorbit a atras deosebita atenţiune şi aplausele publicului; studentul Bucurescean Dumitrescu vorbesce în numele uniunei studenţesci depunênd din partea acesteia o corónă de bronz, şi în fine Dómna Smara cetesce o poesie de ocasie.

A urmat apoi banchetul cu toasturile obicinuite. Ca conclusiune însă trebuie să ne întrebăm: adevĕrat că Mihai eroul a fost cel mai mare eroŭ român, înainte mergătorul şi concepĕtorul idealului nostru naţional? adevĕrat că fie care popor a avut în trecutul sĕŭ un om mare, din faptele căruia se inspiră şi pe care la asemenea escursiuni solemne din an în an, s'aŭ măcar la un secol o dată îl preamăreşte şi-l dă de esemplu generaţiilor ce se succed?

Da, aşa a fost şi este, şi aşa trebue să fie pentru Naţiunea română, Mihaiŭ eroul,

E bine! să putea ca după trei sute de ani, faptele acestui eroŭ şi mărirea idealului nostru naţional şi esemplele ce ne daŭ alte popóre cu ómenii lor mari, să nu ne îndemne şi pe noi, ca o dată într'un secol, să aducem şi noi mulţămiri generale şi grandióse de recunoscinţă, şi la un secol o dată să ne deşteptăm în tinera generaţiune gloria şi eroismul strămoşilor şi drumul pe care să apuce pentru isbânda idealului pentru care a căduţ sub bardă capul marelui Voivodromân?

Ba da! Aci, acuma era timpul şi locul ca iniţiativa acestui peregrinaj să vie de sus saŭ măcar sprijinit de sus. Trenuri separate să aducă peregrini din tóte părţile ţărei, să ia parte toţi mai marii ţării şi tóte corporaţiunile; cel puţin 10 mii persóne de tóte categoriile trebuiaŭ să asiste, şi ministrii cei întâi să urce tribuna vorbindu-ne despre sĕrbătórea şi însemnătatea zilei şi scopul ei! Toţi corifeii partidelor să se întrécă cu acésta ocasie în discursuri solemne şi în desfăşurarea programelor cari ne pot promite aceea ce fie care popor şi naţiune are drept istoric şi etnic să ajungă: „Unirea.“ . . .

Cu câteva zile mai înainte s'a înaugurat în Bucuresci un monument de bronz în memoria a 200 de soldaţi pompieri, cari cu căpitanul Zăgănescu în frunte, la 13 Sept. 1848 aŭ ţinut piept cu o armată turcéscă, comandată de Omer paşa. Ei bine, acésta înaugurare s'a serbat cu o pompă frumósă şi oficială, cu armată, cu musică, cu elevii şcólelor, cu tribună publică de pe care a vorbit primul ministru, primarul capitalei, aŭ asistat 5 ministrii, mulţi generali şi alte personaje notabile ce se aflaŭ în capitală. Mitropolitul primat a făcut serviciul divin, aŭ defilat trupe, se depun o mulţime de coróne, cu un cuvînt, a fost o serbătóre naţională frumósă cum trebue să fie.

Dar totuşi, ce are a face acest episod eroic, care nu ocupă mai mult ca o pagină dóuĕ în istoria specială a Românieĭ, cu gloria şi faptele lui Mihai Vodă, a cărui fapte şi geniul sĕŭ aŭ trecut în istoria Europeĭ, aŭ câştigat victorii cu câte-va mii contra sute de mii; pe care îl admiră potentaţii Europeĭ şi Patriarchul Romeĭ, şi-i solicitaŭ ajutorul contra Osmanului, care ameninţă tótă Europa, şi pe care singur Mihai îl ţine în frâu, şi pentru cari fapte deci, el pentru noi Românii trebue să fie idealul şi farul nestins pentru acum şi viitor . . . . . Şi se poté deci ca acésta ocasie a unui peregrinaj jos la mănăstirea Dealului să nu fie folosită atât ca act de recunoscinţă şi pietate către marele Domn, cât şi ca act de îmbărbătare pentru generaţiunea actuală şi viitóre?

Românismul întreg trebuia şă-şi dee întâlnire acolo, chiar de s'ar fi pus 10, 20, 30 trenuri gratuite la dispositiunea publicului; o sĕrbătóre naţională trebuia inaugurată, însă spre acest scop trebue să vie cuvîntul şi esemplul de sus, trebuiaŭ preparaţiuni oficiale, dar politica a avut cuvîntul, teama de a se supĕra cine-va, că facem sgomot în jurul unui act naţional, a contribuit, ca pe cât se póte, acest peregrinaj să rĕmână în umbră şi lipsit cu totul de amestecul vre-uneĭ autorităţi.

Bietul Cârţan ciobanul visionar ardelean de la Cârţa, nu a lipsit nici el de la peregrinajul nostru, şi era nedespărţit de un steag, pe care-l ţiné neîntrerupt în mână, rotindu-şi ochii în tóte părţile şi ascultând cu urechile la discursuri şi diferite întrebări cu cari îl asediaŭ mulţi, cât ca în zeflemea, cât de óre care compătimire pentru simplicitatea lui, dar Cârţan scia să rĕspundă la toţi destul de fin, cu tótă simplicitatea lui, şi cu tóte zeflemele ce i-se adresézá.

Cu tóte acestea presenţa lui Cârţan ciobanul din Carpaţi, dă o notă veselă în manifestaţiunile naţionale. Pĕcat numai, că dacă e sĕrac de carte, nu are cel puţin portu-l ciobănesc mai îngrijit: căciula lui e cam ruptă, asemenea opincile, nojiţele şi obielele neîngrijite şi rupte, şi cineva cu dare de mână nu-i oferă nici atâta lucru. . . . Nu sciŭ, dacă la Roma, la Paris, în Elveţia, pe la Atena şi mi-se pare şi la Ierusalim şi pe unde a mai umblat el, tot aşa neîngrijit a fost, şi mai cu samă când s'a rĕzimat la Roma de columna lui Traian? Saŭ că chiar acesta-i *şicul* unui cioban, cum reflectézá unii, ca să fie aşa mai soios şi unsuros la îmbrăcăminte?

Delarupe.

Nr. 20—1901.

Convocare.

„Reuniunea Femeilor române greco-catolice din Blaş“ Duminecă în 27 Oct. a. c. la órele 4 p. m. îşi va ţiné adunarea generală a XXII-a în sala de desĕmn a gimnasiului. La acésta adunare învităm pe toţi membri şi binevoitorii Reuniunii.

Ordinea de zi: 1. Deschiderea adunării. 2. Raportul comisiunii despre fundaţiunile „Ana Vlassa n. Poruţiŭ“ şi „Leontina F. Negruţiŭ.“ 4. Proiectul de budget pe anul 1902. 5. Alegerea comisiunilor: a) pentru censurarea raportului de sub p. 2.; b) pentru censurarea raportului de sub p. 3. şi a proiectului de budget; c) pentru înscrierea membrilor noi şi incassarea taxelor. 6. Rapórtele comisiunilor. 7. Eventualele propuneri. 8. Verificarea procesului verbal şi închiderea adunării.

Blaş din şedinţa Comitetului ţinută la 3 Octobre 1901.

Aurelia n. **Solomon**
presidentă.

Dr. A. Cheţan
secretar.

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Ştefan Covaciŭ şi soţia sa Veronica, economi gr. cat. din comuna Ţapu, în stare materială cam mijlocie, aŭ cumpĕrat pentru sfînta biserică din Ţapu un rînd complet de vesminte bisericesci în valóre de 70 cor. Ér Vasilie Florea cantor şi soţia sa Maria, deşi în stare misera, totuşi aŭ cumpĕrat un frumos stichariŭ tot pentru s. biserică cu 10 cor. Acestor buni creştini, subscrisul în numele poporului bine credincios, le aduce şi pe calea acésta cea mai mare mulţumită şi pentru acésta faptă creştinéscă în un an de zile vor fi amintiţi la s. liturgie între binefăcĕtorii sfintei biserici. Sfinţesce Dómne pe cei ce îl iubesc podóba caseĭ tale şi îi preamăresce pe dînşii. Ţapu, 13 Octobre 1901. *Basiliŭ Dancu,* preot gr. cat.

Din Archidiecesă. Se escrie concurs cu terminul de 31 crt. pentru ocuparea parochieĭ *Ghiriş,* distr. Arieş. Emolumentele sînt: Casa parochială cu treĭ încăperi, culină, grajd, grânariŭ, celar, grădină, porţiune canonică: 27 jugh. 325° arător, 7 jugh. 1424° fînaţ şi 1 jugh. 835° berc. Lectical: câte o felderă de cucuruz de la 78 familii, ér de la 88 câte o zi de lucru. Stola îndatinată. — Pentru ocuparea parochieĭ *Turda-vechie,* distr. Turda, se escrie concurs cu terminul de 17 Nov. 1901. Emolumentele: Casă parochială, cămară, celariŭ, culină, staul. Salariŭ 315 cor. Porţiune canonică: 10 jugh. arător, 3 jugh. cositor. Lectical: 1 felderă cucuruz orĭ 2 cor. Stola îndatinată. Parochia acésta e sub patronatul În. Ministeriŭ de agricultură.

Numiri. Iubitul nostru profesor de cant *Niculae Ionaş* a fost trecut în pensiune cu zina de 1 Oct. n. — *Aron Papiŭ,* notar şi archivar consistorial, a fost absolvat de postul acesta şi numit profesor de cant şi rit la facultatea teologică şi institutul preparandial. — *Iacob Popa,* practicant la oficiul archidiecesan, a fost constituit de vicenotar şi archivar consist. — ér *Iacob Domşa,* cler. abs. numit practicant la cancelaria archidiecesană. — *Teodor Vandor,* prof. la şcóla de fetiţe, a fost numit vicerector la seminariul teologic.

Pentru fondurile archidiecesane. Mon. *Nicolaŭ Pop* şi *Ioan Fodor,* prof. în Blaş, aŭ dăruit câte 9 cor. fondului Internatului de fetiţe.

Predici. Mâne Duminecă, în 20 crt. va predica în biserica catedrală dl profesor *Nicolaŭ Pop.*

Căsătoria archiducesei Elisabetă. Luni s'a fidanţat fica repausatului clironom Rudolf, archiducesa Elisabeta, cu principele Otto Windischgrätz, locotenent de ulani. Principele e de 28 ani, cu 10 ani mai în vrîstă de cât logodnica sa. Casul acesta a surprins cercurile curţii, dar pentru aceea presa îl salută cu vii simpatii, ca pe o nóuă legătură făcută din iubire.

Mulţumită publică. Cu prilejul introducereĭ mele de paroch în Tulgheş, s'aŭ făcut ast feĭ de jertfe, pe cari a le întrelăsa nerecunoscute, ar forma o prea mare rubrică în contul datorinţeĭ mele. Inteligînţă şi popor s'aŭ nisuit adecă din resputeri, ca actului de introducere să-i atribue nimbul de rară solemnitate. Acest motiv fórte măgulitor pentru mine îmi impune riguros, ca în special să aduc ferbinte mulţumită Ilustrului Domn cavaler Augustin Dobrean, mare proprietar în Tulgheş, pentru rara bunăvoinţă, cu care a ridicat introducerea mea la rangul de sĕrbătóre a întregului ţinut. Numitul Domn, pe cum şi gentila sa soţie, aŭ de la Dumnezeŭ tot ce le trebue, şi fiind că aceea ce aŭ o folosesc cu deosebire pentru mărirea lui Dumnezeŭ, le doresc din inimă, ca sănătatea şi avutul să le ţină şi crésca pentru Dumnezeŭ şi pentru noi. Tulgheş, în Octobre 1901. *Ioan Mera,* paroch.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

HÂRTIÏ VECHÏ.

§. 4.

Nisus hic ab effectu in sequentibus se manifestat:

1-o. Ad Scholas Triviales, praeprimis quae in Civitatibus, Oppidis, Locisque populi frequentia notabilioribus existunt, adeoque meliorem Docentibus subsistentiam — una vero majorem etiam Parentibus Proles ad Scholas mittendi, et in Institutionibus non interrupte, longioriqne tempore relinquendo opportunitatem praebent, scholaribus autem ex nobili sola aemulatione ampliores profectus promittunt, nunquam Valachi Docentes applicantur; — Imo si per Inadvertentiam Praepositorum Scholarum, aut sic ordinante Divina Providentia, eo promoti fuissent: tunc vero, ut primum id nescitur, quod sint nativi Valachi, — aut Pubis Valachicae progressus observantur: loco propudiose moventur, non obstanteque Populi Valachici ibidem Incolatum tenentis eminenti potioritate, — imo etiam si unus, vel alter tantum quaestûs Causa ibidem commorans Illyricus vel Graecus adsit, Docens alterius Nationis in Scholas datur Valachorum. — In genere denique ubicumque se Valachus Docens distinguit: praetentiones, vexas, persecutiones amotionesque experitur; — et alii inhabiles, ac inepti potius, praeprimis si inscitiam redimant pecunia, aut gratuitos in aulis Episcopalibus aliquamdiu servos egissent, Ordines sacerdotii consequuntur.

2-o. Proles, in Scholis, addiscendis antiquâ Linquâ Moscoviticâ, seu Slavicâ, literisque Cyrillicis, seu glagoliticis prae Latinis Genio Linguae Suae magis homogeneis, torquentur, ut dum Scholis excedunt, iis, quae in peregrina Lingua operose addidicerant, mox oblivioni datis, nullum transacti in Schola temporis, impensaeque Diligentiae fructum sentiant.

3-o. Cum in Docentes, potissimum Illyri, quorum Linguam Scholastica Juventus non intelligit, applicentur, a principali Scholarum erectionis, in hasque, ac Earum intertentionem factarum Impensarum scopo, et fructu frustrantur Valachorum proles, atque a frequentandis Institutionibus potissimum deterrentur.

4-o. Cantores, et Diaconi, raro nativi Valachi constituuntur, — constituti negliguntur, inque. Linquâ Valachicâ peragendis Cantionibus, Evangeliorum item, Epistolarum, et loco Concionum praescriptae Synodalis Synopsis lectionibus impediuntur; — imo nisi haec in Idiomate Slavico peragant, loco moventur. Scandala sane, sub Divinis adeo saepe in Ecclesiis publice committuntur, dum Valachica Psalteria manibus Valachice canentium violenter eripiuntur, eorumque loco Slavica seu Moscovitica obtruduntur.

5-o. Eadem in applicatione Parochorum etiam tenetur Norma, ut Populus, qui nec in Scholis a Docentibus, nec in Ecclesiis, aut à Sacerdotibus suis, Elementa Cognitionum, ac obligationum nativo idiomate suo percipiendi, et colendi occasionem habet, obbrutescere debeat.

6-o. In Protopresbyteros, et Consistoriales Assessores Valachi rarissime promoventur.

7. In Monasteria raro Valachi secus recipiuntur; nisi Nationem suam celare sciant; recepti vero in Hegumenos raro, — in Archimandritas nunquam promoventur; ut adeo, si quos eminentioris Talenti Valachos, monachica vita, ob illi propriam quasi redditam praerogativam illam, ut Praesules inde sumantur, alliceret, hos tamen constanter experta praeteritio Valachorum deterreat.

8-o. Valachi nunquam in Episcopos promoventur.

§. 5.

Iam praemissorum omnium origo, et causa in eo reposita esse dignoscitur; quod Illyro-Rascianica Natio, Privilegiis eorumque Declaratorio B. Rescripto Regio, ante ipsorum Illyrorum, totiusque Regnum Hungariae, ac Partes annexas incolentis Populi G. n. U. R. Iure caritatis Donationem, elargitis, actu quoque inhaereat, et Electionem Archi-Episcopi, ac Metropolitae; prout, et Episcoporum — omnes minores honores, ac officia conferentium, et omni Hierarchica pollentium — in formâ, per B. Declaratorium Illyricum praescriptâ, exercitam, pro Iure, et proprietate Nationis Illyrico-Rascianice exclusivo teneat, ac tueatur; — quamvis, cum omnibus Privilegiis salvificatoria Iuris alieni clausula naturaliter inesse censeatur; vigore eorundem privilegiorum, aut nulla Valachi Illyricae Nationis Hierarchis subjectione, ac subordinatione teneri certum sit; — aut vero, si ob Religionis identitatem, et Iuris Civilis aequalitatem, pro unâ jam natione, in Spiritualibus, uni eidemque Superioritati Ecclesiasticae subordinandâ, Valachi cum Illyris reputentur: illi ab Electionibus Metropolitarum, ac Episcoporum, in concursu Nationis Suae Deputatorum, a numero populationis proportionate admittendorum, instituendis, et ad ipsa etiam Nationis suae Individua extendendis, excludi hoc minus posse videantur: quum secus Cultura Populi Valachici, cum detrimento statûs Publici, in aeternum infructuose tentetur; — ipsaque illa sacrificia, quae aproportione numeri familiarum G. N. U. R., in intertenendam Religionem, Remque Literariam ejusdem Ritus, adque conflandos fundos Nationalem, ac Praeparandialem conferuntur, nullo Populi Valachici usui deserviunt, ut potius in ejus oppressionem pervertantur.

§. 6.

Exclusio haec Valachorum, illo hucdum palliata, excusataque est artificio: quod aversionalis quidem Populi G. N. U. R. sub Sacrae Regni Coronae Iurisdictione habitantis numerus, exaggeraretur, — (prout in Instantia etiam pro Sessione, ac voto, in Regni Comitiis obtinendo, anno 1792. exhibita, *millones* Religionis hujus incolarum proclamabantur) — specificus tamen, quoad Nationes, Ritui huic addictorum status, studiose semper celaretur; eatenusque Calculus a veritate alienus promulgaretur.

Hac ratione seducti Statisticae hungaricae Scriptores *Schwartzner*, et *Magda*, vulgarunt in Publicum, prior quidem operis sui Parte I-a §. 42, quasi vero ex *1505.* Matribus Parochiis G. N. u. r.; *935.* Illyricae, ac *553.* duntaxat Valachicae forent; — posteriori vero §. 25 puncto III. pag. 138: quod totius Populi G. R. N. uniti, maximam partem Illyri, ast Valachi tantum *unam circiter sextam Partem efficiant.* — Quum igitur, ex populari, anno 1805 peractâ Conscriptione, Numerus G. N. U. R. Populi universim ad 1.116.138. animas calculatus fuerit: Valachorum Hungariam incolentium Numerus ad *Ducentena circiter millia aestimabatur;* dum Illyri ad *millionem* calculati extiterunt!? — Perhibetur vero Tabella A: quod populatio Valachorum, in praedictas (§. 2.) Octo Dioeceses G. N. U. R., ac sub Gubernationem Archiepiscopi, et Metropolitae Carlovicensis relatorum, 720.018. animas anno jam 1810 exportaverit; atque cum Illyri duntaxat 687,041 animas constituissent; hos Valachi numero, — prout, et medietatem totius G. N. U. R. animarum statûs, multum superaverint; Beniguitas proinde, et Institia Caesareo-Regia, ipsâ hujus Populi G. N. U. R. potioritatis Clementissimâ reflexione provocatur: ut Culturae tot Centenorum millium, pro reservato Lege etiam Positiva Majestatico Iure, circa negotia Cleri, Ecclesiae, Religionis, Fundationum, Studiorum, ac Inventutis Educationis, per clementer praeponendos Valachos a proportione Statûs Animarum G. N. U. R. Suae Nationis, et Linguae Episcopos, coeteris paribus pro Metropolitae etiam dignitate habilitandos, benignissime providere; — talique ratione pertinaci, adusque observato, nec alia modalitate sufferibili Oligarcharum Illyricae Nationis Nisui, Populo Valachico in obversum finis socialis Altissimarumque Intentionum, in perpetua ruditate conservato, praedeterminandi, efficaciter obviare dignetur.

(Va urma.)

DIN VENEZUELA.

De Spiridion Gopcevic.

(Continuare.)

Vargas merse la casarmă cu ocrotitul său și strinse la olaltă pe cei trei sute de bărbați, cari încă nu desertaseră.

— Fii glorioși a lui Bolivar! îi agrăi el. E drept, că patria nóstră a fost liberată de sub jugul tiranilor spanioli printr'o bravură fără seamĕn, dar acestia încă n'aŭ recunoscut independența nóstră, încă sîntem amenințați de o nóuă invasiune spaniolă. Pentru a preveni acest pericol, este de lipsă, să avem o armată bună. Voi ați dovedit într'o sută de resbele glorióse (despre un numĕr esact espertul president nu purta grije), ce fel de eroi sînteți, dar numĕrul vostru, în aseměnare cu puterea Spaniei, este neînsĕmnat. Acest neajuns se póte delătura numai prin aceea, ca voi să întreceți pe inimicii vostri prin disciplina militară. Din acest motiv eŭ am adus cu jertfe grele din Germania pe unul dintre cei mai bravi oficeri, ca se formeze aci o trupă de elită după sistemul german. În cât privesce acest sistem, nu trebue să mai fac nici o observare, căci renumele armatei germane și a lui Frideric cel mare este reslățit în întrégă lumea. Și apoi dacă chiar *germanii* aŭ isprăvit lucruri așa de miraculóse prin sistemul lor, ce se va puté aștepta atunci

încă de la *voi*, cei dintâi eroi ai pământului? Atunci voi, fără îndoială, veţi fi în stare să cuceriţi lumea întrégă! De aceea supuneţi-vĕ ordinelor acestui oficer brav, care vĕ voesce binele şi voesce să facă din voi cei dintâi soldaţi din lume!

Mai de parte nu putu vorbi bravul president. „Resboinicii“ zdrenţuroşi urlaŭ de încântare. auḑênd acésta vorbire frumósă, şi jurară că vor lupta până la ultima picătură de sânge pentru patrie, ma chiar şi că se vor supune regulamentului german.

Vesel şi cu ochi strălucitori se întórse acum Vargas cătră Kamenow, carele stetea aci ca împetrit neputênd înţelege o ast fel de comedie.

— Veḑi, domnule comandant, ast fel trebue să vorbescĭ soldaţilor nostri şi totul vei puté isprăvi cu dînşii.

— Bine, voiŭ ţiné minte. În viitor tot de una voiŭ vorbi ast fel acestor „fii a lui Bolivar,“ dacă vreaŭ să-mi împlinéscă ordinele.

De aci în colo esercitiul mergea mai bine şi deja după o lună de zile „batalionul de elită“ se deosebia mult de celelalte. În timpul acela înse în America sudică isbucni un mic resbel civil.

În orăşelul Montecal din interiorul ţării era în garnisónă sergentul Ranchito, cu dóuĕ zeci de soldaţi. Fiind că-l era urît, el căpĕtă un atac de patriotism şi-şi gândi, că este imposibil ca patria să fie fericită până ce el nu va fi devenit general. De óre ce înse, avansamentul de la sergent până la general de comun pretinde óreşi care timp, ér bravului Ranchito îi părea fórte mult la inimă fericirea patriei sale, ast fel el se gândi mult, cum să-şi ajute. Într'o zi îşi adună soldaţii la birt şi-i tracta cu vin şi cu rachiŭ. După ce deja toţi eraŭ ameţiţi binişor, se ridică sergentul, strigă „Silencio!“ şi începu cu o vóce sĕrbătorésc㠖:

— Braví soţi de luptă! Fii ai lui Bolivar, liberatorul! Eroii ceĭ mai glorioşi ai veaculuĭ! Patria e în pericol! Libertatea nóstră, pentru carea ne-am vĕrsat sângele, e ameninţată! Am primit scire sigură, că presidentul a vătĕmat constituţia. Să lăsăm noi ca un despot nemernic să ne răpéscă drepturile nóstre? Nu fraţilor, până mai suflăm, acésta să nu se întîmple! E drept, că noi sîntem numaĭ o ceată mică, dar eroismului nostru nu-l póte resista nimic. Eŭ însu-mĭ vĕ voiŭ conduce şi atunci de ce aveţi să vĕ temeţi? Sus, apucaţi armele şi învingerea e sigură! Să jurăm, că vom mântui scumpa nóstră patrie şi că până la ultima suflare vom lupta pentru libertatea eĭ!

Natural că soldaţii ameţiţi nu putură resista uneĭ ast fel de vorbirĭ aţîţătóre; eĭ apucară păharele şi strigară: „Trăéscă patria adorată! Trăéscă bravul nostru general! Victorie saŭ mórte!“

Ranchito, pe care soldaţii sĕĭ îl înălţară în modul acesta la rangul de general, nu se arĕtă necunoscĕtor. La moment el denumi pe subalternii sĕĭ ca oficerĭ de fie care rang — soldaţii de rînd, îşi gândia el, se vor afla mai târziŭ.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Şematismul veneratului Cler al archidiecesei mitropolitane gr. cat. române de Alba-Iulia şi Făgăraş. pe anul Domnului 1900. de la sta Unire 200. — *Blaş, Tipografia Seminariului archidiecesan.* — Sub acéstă numire a apărut în zilele trecute Şematismul iubilar al archidiecesei nóstre.

Edarea acestui Şematism, care constitue un imposant volum de 804 pag. în 8° mare, s'a făcut în urmarea decisiunei comune a episcopatului provinciei nóstre bisericesci, care într'o conferinţă a sa a decis, ca între feliuritele manifestaţiuni cu ocasiunea ducentenarului sfinteĭ Unirĭ, să fie şi edarea unuĭ Şematism iubilar istoric pentru fiesce care diecesă. Conclusul acesta s'a şi executat în fiesce care diecesă şi în serie al treilea este Şematismul archidiecesei, despre care vorbim acuma. Şematismul dieceseĭ de Lugoş e aprópe terminat şi să va pune sub tipar şi credem, că va completa cu demnitate seria şematismelor iubilare.

În archidiecesa nóstră Preaveneratul Consistor a însărcinat cu compunerea Şematismului iubilar pe Rrsmiĭ canonicĭ Dr. Aug. Bunea şi Dr. Vasile Hossu. Cel dintâiŭ s'a însărcinat cu scrierea istoricului scurt al sfinteĭ Unirĭ şi a biografieĭ tuturor archiereilor; al doilea cu scrierea biografieĭ tuturor capitularilor pe cum şi cu adunarea şi aranjarea sub tipar a întregului material. La ajutor în lucrarea întrégă a fost domnul prof. Teodor Vandor, care cu diliginţă neobosită a adunat uriaşul material referitor la istoricul deosebitelor instituţiunĭ culturale, a protopopiatelor şi parochiilor.

Şematismul acesta — pe cum să presintă la prima vedere — e o lucrare împunĕtóre, cum rare s'aŭ publicat la noi. Forma şi adjustarea esternă fac onóre deosebită tipografieĭ nóstre seminariale: hârtie escelentă, tiparul neescepţionabil, ilustraţiunile bine esecutate.

Şematismul începe cu istoria scurtă a Bisericiĭ române unite cu Roma! Cel ce va ceti acest scurt tractat, va avé înaintea sa într'o găóce trecutul întreg religios al neamuluĭ românesc. Domnul Dr. Bunea cu pénă măéstră a grupat evenimentele în jurul archiereilor şi ast fel i-a presentat ca pe ceĭ ce cu adevĕrat aŭ *făcut* istoria bisericiĭ nóstre. Istoricul e întreţĕsut cu portretele archiereilor dieceseĭ, respective archidieceseĭ de Făgăraş. Portretele pórtă în facsimile *subscrierile olografe* ale respectivilor archiereĭ, lucru, care din punct de vedere istoric, nespus de mult înalţă valórea acelor ilustraţiunĭ.

După istorie urméză biografiile scurte ale canonicilor din Blaş de la întemeierea capitululuĭ până în presente. Datele aceste biografice le-a adunat dl Dr. Vas. Hossu din protocolul capitular şi din alte isvóre, ce a putut să afle. Şi biografiile aceste vor fi la timpul sĕŭ un preţios capitlu în mâna istoriografuluĭ viitor.

După biografiile canonicilor urméză datele privitóre la persónele şi dicasteriile ecclesiastice ale provincieĭ nóstre mitropolitane şi ale archidieceseĭ nóstre.

Urméză apoi districtele protopopescĭ cu istoricul lor scurt, asemenea şi parochiile tot cu cu câte un istoric scurt. Nu-l vorbă în datele aceste istorice să află lacune şi póte icĭ colea şi câte o greşélă, dar cu tóte aceste ele formézĕ un isvor nesĕcat pentru cel ce voesce a scruta istoria celor 200 aniĭ din urmă. Orĭ cum basa e pusă şi de acum preoţiĭ aŭ la mână un îndreptar, după care vor puté să scrie istoricul parochieĭ în care să află, ca aşa într'un viitor nu chiar depărtat, într'o altă ediţiune, să se pótă completa, ceea ce acum lipsesce.

Pe lângă ilustraţiunile amintite să mai află în Şematism încă şi alte frumóse ilustraţiunĭ, anume o vedere generală a Blaşuluĭ, esteriorul şi interiorul catedraleĭ din Blaş, catedrala din Alba-Iulia, catedrala din Făgăraş, mănăstirea Buneĭ-Vestirĭ din Blaş, reşedinţa mitropolitană din Blaş, Seminariul teologic archidiecesan, gimnasiul, preparandia, internatul de băieţi şi internatul de fetiţe din Blaş. Tóte ilustraţiunile aceste sînt fórte bine succese.

Şematismul se încheie cu istoricele deosebitelor nóstre instituţiunĭ culturale din Blaş şi în urmă cu date scurte biografice ale tuturor membrilor clerului archidiecesan.

Scurt acest Şematism e o lucrare vrednică de memorabila serbare a ducentenarului sfinteĭ Unirĭ şi o dovadă neînfrântă despre marea forţă intelectuală şi morală, ce a fost şi este Blaşul de dóuĕ sute de aniĭ şi până în ziua de azĭ.

Observăm de încheiere, că Şematismul să póte procura de la Tipografia Seminarială din Blaş cu preţul de 8 coróne + porto postal. Esemplarele de vîndut sînt puţine la numĕr; credem că nicĭ o sută. Avis celor ce ar dori să-şĭ procure acest op.

Emil Bougaud: **Mama sfintului Augustin**, traducere de Salba, tipărită cu cheltuiéla şi îngrijirea dluĭ prof. Dr. E. Dăianu. Un preţios volum de 494 pag. hârtie fină, tipar curat, preţul 2 cor. Recomandăm cu tótă căldura scrierea acésta a învĕţatului episcop francez, şi tradusă de clericiĭ de la Pesta din 1894. Ea póte servi orĭ cuĭ de o lectură interesantă şi plină de învĕţăturĭ; mamelor creştine în deosebĭ punêndu-le de pildă mărĕţă, pe una dintre mamele carĭ mai mult şi mai dureros a fost cercată în viaţă, dar care în acelaşi timp a avut satisfacţia de a-şi vedé copilul întors la Dumnezeŭ şi lucrând din rĕsputerĭ pentru gloria aceluia, pe care odată îl uitase şi disprepuise. Cărturariĭ creştinĭ ar trebui să grăbéscă să-şĭ procure cartea acésta, una dintre cele mai bune scrierĭ, carĭ aŭ apărut la noi în timpul din urmă. Se póte procura de la editor orĭ tipografia archidiecesană, alăturând şi spesele de porto postal.

Alsófehér vármegye monográfiája. II. kötet, elsŏ rész, Nagy-Enyed 1901. Volumul acesta stă din dóuĕ părţi: *Alsófehér vármegye ŏskora*, scrisă de prof. Herepei Károly din Aiud şi *Alsófehér vármegye történelme a romai korban*, de prof. Dr. Cserni Béla din Alba-Iulia. Cuprinde o mulţime de inscripţiĭ romane, multe ilustraţiĭ de obiecte vechĭ aflate în raionul comitatuluĭ, cum şi mai multe mape, din carĭ una represintă comitatul, cealaltă Dacia traiană, apoi rĕmăşiţele vechiului Apulum ş. a. Scrierea presintă un deosebit interes pentru noĭ Românii, după ce se scie, că în acest comitat s'aŭ aflat atâtea urme romane.

Theochar Alexi **Dicţionar germano-român** pentru şcólă şi conversaţiune. A cincea ediţiune. Preţul 3·60 cor., editura librăriei H. Zeidner. Un frumos volum de 352 pag., tipar curat; la sfîrşitul vocabulariului are conspectul numelor proprii bărbătescĭ şi femeieşcĭ şi un conspect de ţărĭ, oraşe, rîurĭ etc. Acest dicţionar e aprobat de Ministeriul instrucţiuneĭ publice a Românieĭ.

Posta „Unirii“.

Ill. Dn G. P. în *Ny.* Ilustritatea Sa dl preposit I. M. Moldovan, se află acum mai bine.

Dr. I. Ş. şi *Al.* »Scrisorile« vóstre n'aŭ mai încĕput. De »ceva« n'aţi scris nicĭ unu.

— *c.* — Chiar »tóte« nu le putem publica. Celea comunicate sînt nisce lucrurĭ aşa de micĭ, cât nu merită să se tipăréscă.

Romeo. Aĭ lăsat vorbă? până acum n'am primit nimic şi credem că ar fi timpul.

Nic. Popa, Dubricion. Pe aicĭ n'am aflat Euchologiŭ din ed. IV. ómeniĭ nisuesc tot la mai noŭ, nu se întorc înapoĭ.

Delacrasna. Conform promisiuneĭ din 16/5 1900 şi rĕspunsuluĭ nostru din Nrul 21 ex 1900, de sub rubrica acesta, am aşteptat şi aşteptăm pe aniĭ 1898, 1899, 1900 şi 1901.

M. F. Tăure. Ultima plătire a fost în 4/I. 1901 pe semestrul prim al anului curente. De atunci în cóce, pe cum nici în Iuliŭ a. c. nu am primit nimic.

Teocul-de-sus. Sîntem în rînd; achitat până la finea an. 1901.

Şona (Făgăraş). Achităm an. 1897 lunile Ian. —August. Binevoiesce a îngriji să se plătéscă şi lunile Sept.—Decembre din 1897, cum şi anii 1898, 1899, 1900 şi 1901. De la *Rîuşor* în 11 ani, ce se împlinesc acum, nu s'a trimis *nici un* crucer, cu tóte că în epistola din 17 Maiŭ 1900 i-am împlinit dorinţa, şi ne-a *promis* solemn că ne va plăti pe rînd.

Editor şi redactor respundĕtor:
Aurel C. Domşa.

Inserate.

(33) 2—8

Avis!

La subscrisul se pot procura cu preţurĭ scădute şi cu trimitere francată opurile **următóre.**

Îndreptariul practic pentru păstorii sufletescĭ cu 2 coróne.

Predicĭ funebrale Tom. II. cu 1 cor.

Viaţa Sfinţilor cu 3 cor.

Ritul preoţesc cu 60 filerĭ.

Sziget (Maramurĕş) la 9 Oct. 1901.

Tit Bud
vicariul Maramurĕşului.

La esposiţiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote şi de metal a luĭ

(34) 47—52

Antoniu Novotny

în Timişóra-Fabric

se recomándă spre pregătirea clopotelor nóuĕ. pe cum la turnarea diu noŭ a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregĭ armonióse, pe lângă garanţie pe mai mulţi anĭ, provĕdute cu adjustărĭ de fer bătut, construite spre a le întórce cu uşurinţă în orĭ ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o lături, prin ceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

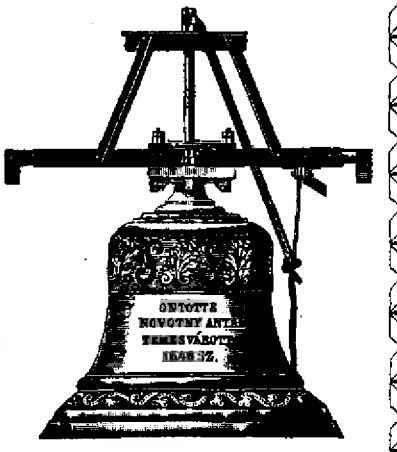

clopotele patentate găurite

de mine inventate şi mai de multe orĭ premiate, carĭ sînt provĕdute în partea superiórĕ — ca violina — cu găurĭ după figura *S* şi pentru aceea aŭ un ton mai intensiv, mai adînc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, **aşa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 408 kg. făcut după sistemul vechiŭ.** Mai departe se recomándă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre pre-**adjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut** — ca şi spre turnarea de **tóce de metal.** Clopote în greutate de 300 kg. şi mai jos se află tot de una în magazin.

Preţ-curanturĭ ilustrate se trimit la cerere grătuit şi franco.

MERSUL TRENURILOR pe liniile orientale ale căĭ ferate de stat r. u. valabil din 1 Oct. 1901.

Budapesta—Predeal

Tren de persón.	Tren de persón.	Tren accelerat			Tren de persón.	Tren accelerat	Tren de persón.
10—	8.50	2.10	pl.	Viena ..... sos.	1.50	1.50	6.20
8.30	5.45	9.15		**Budapesta** ..	7.10	7.50	6.20
11.31	9.02	11.12		Szolnok	3.22	5.32	3.25
1.33	11.33	12.47		P. Ladány ..	12 54	3.56	1.12
3.42	1.48	2.11	sos.	Oradea-mare . pl.	11.04	2.38	11.36
3.58	2.06	2.18	pl.	Mező-Telegd . sos.	10.44	2.31	11.17
4.38	3.03	2.50		Rév	10.07	2.01	10.42
5.20	3.45	3.26		Bratca	9.32	1.34	10.08
5.43	4.06			Ciucia	9.11		9.50
6.31	4.52	4.16		B.-Huiedin ..	8 37	12.52	9.19
7.16	5.32	4.52		Ghârbĕŭ	7.54	12.20	8.37
8.06	6.24			Cluş ..... pl.	6.54		7.37
8.33	6 59	5.55	sos.	sos.	6.13	11.01	7.—
8.50	8.30	6.11	pl.	Apahida	5.24	10.46	6.45
9.07	8.59	6.27		Ghiriş	5.02		6 27
10.14	10.29	7.26		Cucerdea ... pl.	3.40	9.23	5.12
10.44	11.16	7.50	sos.	sos.	3.11	8.54	4.43
10.56	11.31	7.52	pl.	Uióra	3.04	8.49	4.33
11.03	11.40			Vinţul de sus .	2.58		4.27
11.12	11.50			Aiud	2.51		4 20
11.34	12.20	8.16		Teiuş ..... pl.	2 29	8.23	3 59
11.52	12.46	8.32	sos.	sos.	2.07	8.06	3.38
2.24	1.43	8.37	pl.	Crăciunel ...	1.42	8.00	3.02
2.58	2.17			Blaş-Küküllőszög . .	1.09		2.36
3.02	2.26	9.04		Micăsasa ...	12.56	7.34	2.21
3.45	3.14	9.31		Copşa-mică . . pl.	12.11	7.08	1.44
4.01	3.33	9.43	sos.	sos.	11.50	6.56	1.25
4.15	3.48	9.47	pl.	Mediaş ...	11.14	6.50	1.06
4.33	4.08	10.01		Elisabetopol .	10.55	6.37	12.49
4.54	4.45	10.25		Sighişóra ... pl.	10.24	6.16	12.18
5.40	5.27	10.55	sos.	sos.	9.45	5.49	11.40
5.47	5.43	11.—	pl.	Haşfaleŭ ...	9.35	5.42	11.33
4.03	6.08	11.14		Homorod ...	9.12	5.28	11.16
5.35	7.52	12 26		Ágostonfalva .	7.46	4.23	10.03
6.13	8.32	12.58		Apaţa	7.03	3.50	9.22
6.43	9.09	1.16		Feldióra	6.38	3.35	8.57
7.16	9.40	1.35		Braşov .... pl.	5.58	3.15	8.27
8.—	10.25	2.09	sos.	sos.	5.08	2.45	7.48
3.55		2.19	pl.	Timiş		2.18	5.—
4.40		3.01		**Predeal** ...		1.42	4.24
5.10		3.31		Bucuresci ... pl.		1.12	3.32
11.55		9.10	sos.			9.15	7.50

Copşa-mică—Sibiŭ—Avrig—Făgăraş

Tren de persón.	Tren de persón	Tren de persón	Tren mixt.		Tren de persón.	Tren mixt	Tren de persón.		Tren de persón.
2.21	4.43	11.30	7.10	pl. Copşa mică . sos.	6.25	9.32	3.25		12.35
3.50	6.36	12 58	8.50	Ocna	5 07	8 15	1.56		11.01
4.12	7.04	1.20	9.15		4.40	7.41	1.21		10.30
tr. m.		tr. m.		sos. pl. Sibiiu .... pl. sos.					tr. m.
4.33	Numai Marţa şi Vinerea comun.	2.—				7.33	Marţa şi Vinerea		8.57
5.23		2.54		Tălmaciu-m. .		6.45			8.04
6.15		3.59		Avrig		6.01			7.15
8.34		6.35		sos. Făgăraş ... pl.		3.32	Circ.		4.25

Mureş-Ludoş—Bistriţa.

4.—	9.05	4.25		Mureş-Ludoş		6.49	7.30	
5.01	10.29	5.39		Zau		5.52	6.35	
6.57	12.48	7.19		Tagu-Budatelic		4.10	4.54	9.44
7.55	1.55			St. Mihaiu de câmpie .			3.44	8.46
8 47	3.02	Numai		Lechinţa		Circ.	2.48	7.43
9.24	3.52	Marţa		S.-Măghiăruş		Martĭ	2.02	6.52
10 14	4.55	comun		Bistriţa		şi Vinerĭ	1.16	5.55

Cucerdea — Oşorheiŭ — Regh.-săsesc.

3.16	8.10	9.—	2.06	pl. Cucerdea .. sos.		7.39	2.38	8.30	12.31
3.57	8.51	9.47	2.52	Ludoş ...		6.59	1.55	7.37	11.43
4.44	9.40	10.30	3.56	Cipău		6.24	1.19	6.51	10.39
5.34	10.30	11.22	4.59	sos. pl. Oşorheiŭ .. pl. sos.		5.30	12.25	5.48	9.30
5.45	10 42		5.15				9.—	5.04	9.15
7.14	12.16		6.44	sos. Regh.-săs . pl.			7.39	3.30	7.54

Ghiriş — Turda

7.33	10.50	5.40	10.23	6.05	**Ghiriş — Turda**	7.—	5.05	10.15	3 20	9.12
7.55	11.12	6.02	10.45	6.27		6.40	4.45	9.55	3.00	8.52

Alba-Iulie — Zlatna.

4.37	9.40	4.36				7.23	11.03	6.14
7.33	12.32	7.47		**Alba-Iulia—Zlatna.**		4.55	8.20	3.43

Blaş — Kükülloszög — Sóvárad.

3.25	2.48			Kükülloszög-Blaş ...		8.48	6.50
4.02	3.30			Sân.-Miclăuş		8.13	6.16
4.30	4.15			Cetate-de-Baltă		7.41	5.38
5.18	5.21			D.-Sân.-Mărtin		7.06	5.—
8.24	8.59			Sóvárad		4.05	1.53

Notă: Órele însemnate în stânga staţiunilor sînt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în drépta de jos în sus. — Numerii încuadraţi cu liniĭ mai negre însemnéză órele de nópte.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 12 cor.. ½ an 6 cor.. ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs.. ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul XI. Blaş 26 Octobre 1901. Numérul 43.

TEREN DE ACTIVITATE.

Luni în sĕptămâna viitóre Maestatea Sa va deschide nóua sesiune a corpurilor legiuitóre. Aşa numiţii representanţi aĭ locuitorilor din Ungaria, se vor sfătui apoĭ cum să fericéscă pe aceia, carĭ ĭ-aŭ ales şi trimis să-ĭ apere şi să le represinte interesele.

Poporul român din acéstă patrie, a stat departe de alegerĭ, şi fruntaşii neamuluĭ nostru, aŭ şi declarat, că nu se lasă a fi ademeniţi de promisiunea dluĭ Széll, că vor fi alegerĭ curate, ci ţinênd samă de posiţia ce ni-s'a creat şi prin care se face imposibilă representarea nóstră démnă în legislatură, a îndemnat poporul român să nu ĭee parte la lupta electorală.

În acelaşi timp însĕ, când a făcut acésta, a ţinut să accentueze, că dacă pentru alegerea de deputaţi păstrăm pasivitatea, nu tot aşa avem să fim şi faţă cu cele alalte lucrurĭ ce se fac în comune şi comitate. Din contră, prin „concentrarea tuturor forţelor nóstre sănătóse pe terenul de activitate politică afară de parlament şi pe tóte terenele vieţiĭ culturale", fruntaşiĭ neamuluĭ nostru vĕd deşteptarea la conscienţă naţională a poporuluĭ şi înmulţirea şi oţĕlirea acelora, carĭ chemaţi sînt să apere interesele luĭ. De aceea în apelul de dto 5 Sept. n., eĭ accentuézĕ şi pretind *„o vigurósă activitate pe cele alalte terene ale vieţiĭ publice şi culturale"*.

E de datorinţa nóstră să dăm ascultare acestuĭ călduros apel, dacă maĭ vrem, ca şi pentru noĭ să vină nisce timpurĭ maĭ fericite şi maĭ bune.

Să părăsim vechea datină de a pune tot pe aceiaşi bărbaţi în primul şir şi cu tótă ocasia, ér noĭ să stăm şi să privim de multe orĭ cu nepăsare. Fie care să lucre nu numaĭ în cercul sĕŭ de activitate pentru bunăstarea sa personală, ci şi pentru asigurarea şi salvarea intereselor generale ale neamuluĭ nostru.

Poporul românesc din ţările coróneĭ ungare tot de una a ţinut cu drag la patria sa, şi cerênd trebuinţa, şi-a dat viaţa pentru apĕrarea eĭ. Un lucru a cerut tot de una: să i-se lase libertatea de a trăi în linisce, de a se cultiva şi desvolta amĕsurat puterilor şi menirii ce o are şi de a i-se asigura şi luĭ drepturile, ce după vrednicia şi importanţa sa îĭ compet.

El n'a voit nicĭ o dată să conturbe mersul de desvoltare a statuluĭ, ci în linisce, ca un element de ordine ce este, a contribuit şi din a sa parte pentru consolidarea luĭ.

N'a putut însĕ, să ĭee parte în legislativă, pentru că măestrita împărţire a cercurilor electorale, îĭ face imposibilă alegerea pe cale drépt̆ă şi cinstită a adevĕraţilor sĕĭ representanţi. Ér la demoralisarea alegĕtorilor nicĭ nu vré să se dimită.

Orĭ cât aŭ fost de „libere" de data acésta alegerile, totuşi nu se póte zice, că deputaţiĭ din dietă, sînt adevĕraţiĭ representanţi aĭ poporuluĭ.

Sciut lucrul acésta e de trĕbuinţă, că dacă în sus noĭ nimic nu putem face, să nu stăm în neactivitate acolo, unde chiar între marginile legiĭ. putem să facem ceva pentru îmbunătăţirea sorţiĭ nóstre.

Vom pomeni de astă dată numaĭ de alegerile de membrĭ în adunările municipalĭ, carĭ ne stau la uşa.

În celea maĭ multe comitate alegerile acestea îs şi prescrise, ér în altele se vor ordina în scurtă vreme. Se impune tuturor o deosebită atenţiune faţă de ele, căcĭ şi sînt de o netăgăduită importanţă. Şi nóuĕ ne pare, că chiar puţinul interes ce l'am dovedit în trecut în punctul acesta, a fost causa la multe din înjuriile ce am avut să îndurăm. Lucrărilĭ nóstre politice şi întregeĭ activităţi ce am desvoltat pe terenul acesta, ĭ-a lipsit fundamentul, fiind că eram slabĭ în comitate. În zădar cercam noĭ să atragem atenţia cercurilor politice asupra nóstră, dacă acasă, în comune şi comitate, lăsam ca tóte să se facă fără de noĭ. Şi multe de aci pornesc. Nedreptăţirile, pe carĭ are să le sufere bietul ţĕran, de la toţi slugubaşiĭ ţinuţi din sudórea luĭ, maĭ bine se pot curma acasă, în comune. Şi multe rele ce bântuie în cele maĭ multe părţi, s'ar lecui fórte bine şi adese radical în adunările comitatense. Şi dacă am vré să pornim o lucrare maĭ mare, cum a fost de pildă afacerea cu circulara comit. Háromszék pentru ştergerea legiĭ de naţionalităţi, orĭ interpelarea în causa imposibilităţiĭ de a ne presinta la alegerĭ pentru motivul, că partidul nostru naţional a fost oprit de a se intruni, în ast fel de casurĭ, o lucrare armonică şi bine organisată cel puţin în vre-o câte-va comitate ar avé un resultat cu totul deosebit de cel ce l-a avut acum, când acest lucru s'a făcut în unul orĭ dóuĕ locurĭ, şi chiar şi înmulţirea funcţionarilor administrativĭ din neamul nostru, s'ar puté aştepta de la o maĭ viuă interesare faţă cu alegerile municipalĭ.

Cum şi aşteptăm noĭ, ca şi naiviĭ, ca străinul să nu lucre la promovarea intereselor luĭ, chiar cu preterarea orĭ păgubirea nóstră, dacă vede, că pe noĭ puţin, saŭ chiar de loc nu ne dóre capul, de celea ce se isprăvesc prin feliuritele deregătoriĭ comitatense.

E frumósă posiţia ce aŭ singuraticile comitate în stat, şi preţiósă libertatea de acţiune şi multele drepturĭ, de carĭ dispun, şi ar trebui să le păzim cu jalusie, până când le avem.

De aceea repetim frasa citată maĭ sus, şi cerem şi noĭ de la poporul nostru să desvolte o vigurósă activitate pe terenul acesta atât de părăsit de noĭ.

Prin faptul că vom alege şi trimite la congregaţiĭ membriĭ românĭ, vom dovedi, care este adevĕrata coloritură a comitatelor şi vom scóte la iveală, în chiar viaţa publică, importanţa elementuluĭ românesc.

Să alegem deci românĭ, ómenĭ de inimă, cu sentimente curate, carĭ să fie vredniciĭ apărătorĭ a intereselor nóstre. Să ne punem încrederea în ast fel de persóne, carĭ să priméscă mandatul acesta, nu pentru a se făli cu el, ci pentru a folosi celor ce aŭ lipsă de ajutor, presentându-se la adunările comitatense tot de una, de câte orĭ va cere lipsa. Special în comitatele în carĭ maioritatea e a nóstră, dacă vom şi alege membriĭ din neamul nostru, multe, fórte multe vom isbuti să facem.

La Sinaia. — În timpul din urmă visitele la Sinaia s'aŭ făcut tot maĭ dese şi maĭ vrednice de remarcat. După Beck, cetim acum, că comandantul corpuluĭ de armată din Sibiŭ, feldmareşalul *Probst* cu o numĕróasă şi strălucită suită, a făcut regeluĭ Romăniei o visită în castelul de la Sinaia. Scopul acestel visite să fi fost acela de a anunţa regeluĭ Carol, că marile manevre austriace se vor ţinĕ anul viitor la hotarele Romăniei, între Sighişóra, Odorheiŭ şi Braşov, şi în acelaşi timp să-l róge ca să trimită o delegaţie a armatel române spre a asista la aceste manevre.

Combaterea duelului. — Deja de câte va lună se pornise în cercurî catolice germane din Austria şi Bavaria o mişcare îndreptată în contra manieî de a se duela. Mişcarea acésta a început mai întâiŭ. să-şî asigure reuşita prin subscripţiî, carî s'aŭ colectat din tóte straturile societăţiî. În fruntea mişcăriî acesteia s'a pus principele Carol de Lŏwensteiu, unul din conducĕtoriî bavarezî aî centrului german. Aŭ pornit apoî o acţiune antiduelistă în presă şi în cercurile parlamentare. Éră acum s'a întrupat mişcarea acésta în un congres, carele s'a ţinut deunăzî în Lipsca. Cetatea acésta luterană s'a ales ca loc de întîlnire, pentru că în timpul din urmă la mişcarea catolicilor s'aŭ alăturat şi mulţî din luteranî, şi catoliciî aŭ socotit. că alăturarea acésta a luteranilor va cresce încă şi mai tare, dacă congresul se va ţinè în o cetate şi ţară cu locuitorî în maioritate luterană covîrşitóre.

De altmintrea combaterea duelului nu e un lucru nou. Biserica catolică. ţîuţind pururea într'acolo ca să propage — obscurantismul, a susţinut şi propus în tot de una principiile cele corecte despre abusul cel nebun al duelului şi a oprit în tot de una membrilor sĕî duelul şi starea într'ajutor la duel. Osîngirile cele mai aspre le-a primit duelul în o bulă a Papeî Benedict al XIV-lea (1752.), în o enciclică a Papeî Leo XIII. (1891.) şi în sesia a 25-a a sinodului din Trident (1563). Conciliul acesta se esprimă în chipul următoriŭ: „Obiceiul cel vrednic de dispreţ al duelăriî, pe carele diavolul l-a inventat şi l-a introdus, pentru ca din uciderea cruntată a trupului să scótă dobînda de a perdè şi sufletul, să se stirpéscă cu desevârşire din împĕrăţia cea creştinéscă de pe pământ."

Pedepsele bisericescî, cu carî să se lovéscă duelanţiî şi ajutătoriî lor, s'aŭ enunţat. înoit şi înăsprit prin sinodul al III-lea din Lateran (1179.) şi prin Papiî Clemente VIII. (1592). Benediet XIV. (1752.) şi Piŭ IX. (1869). Cele mai de frunte dintre pedepsele acestea sînt:

1. Duelanţiî cad în acele-şi pedepse bisericescî ca şi ucigaşiî.

2. Cei ce provócă la duel. cei ce primesc provocarea la duel, cei ce sevârşesc întru adevĕr duelul, ajutătoriî duelanţilor (secundanţiî, medicii etc.), pe cum şi cei ce permit orî nu împedecă duelul. cad în escomunicare. Dueiurile acelea ale studenţilor, carî se comit cu arme. ce rănesc. încă aŭ de urmare pedépsa acésta.

3. Toţi cei ce mor în duel orî în urma unuî duel aŭ. să se lipséscă de înmormîntarea bisericéscă chiar şi în casul, când ei înainte de mórte fiind conscii de sine aŭ putut, să priméscă sfintele sacramente. Episcopilor, — şi cu atât mai virtos parochilor, — li-se iea facultatea de a împărtăşi dispensare spre înmormîntare bisericéscă.

Adevĕrat că mai ales pedépsa céstă din urmă este grea mai vîrtos pentru rudeniile celuî mort în duel orî în urma duelului. şi biserica catolică totuşî o a susţinut şi o susţine, pentru ca aşa să nu lase necercat niciun mijloc spre a stîrni îngrozire sfîntă faţă cu un rĕŭ aşa de grozav şi de nebun.

Lupta împotriva acestuî rac al societăţiî, căreia îî place a se porecli însă-şî civilisată, nu e deci nóuă.

Ceea ce s'a constatat în congresul acesta mai pe sus de tóte. este aceea, că puterea statului nu numai nu merge mână în mână cu biserica în combaterea manieî duelului. ci dimpotrivă o nutresce cel puţin cu nepăsarea sa. Unul din oratoriî congresuluî a îndrăznit a susţinè, că din esperinţă proprie póte, să declare, că la curtea împĕrătéscă germană nu se primesc mai mult contrarî declaraţi de aî duelului, şi că tot cam aşa stă lucrul şi în Austria.

Congresul a hotărît. să cerce a schimba ţinuta acésta favorabilă manieî duelului. A hotărît, să provóce spre acésta pe împĕratul Germanieî şi representanţa imperiului şi să producă în societate o agitaţie împotriva duelului.

Spre conducerea mai de parte a mişcăriî în contra dueiuluî congresul a ales un comitet compus din 9 membri. dintre carî 4 sînt catoliciî, éră 5 sînt luteranî.

Revistă bisericéscă.

Italia. Se vestesce din Roma, că guvernul italian spre a face tuturor francmasonilor şi liberaliior o bucurie deosebită, va să propună încă în anul acesta parlamentului un proiect de lege pentru divorţul matrimonial. Adevĕrat, că în Italia deja de vre-o 40 de anî are oficialî de aî stăriî civile, înaintea cărora se încheie căsătoria civilă, dară după dreptul italian, ca şi după cel spaniol căsătoria cu tóte acestea se socotesce de indissolubilă în tocmai ca şi după cel canonic. Se concede despărţireade pat şi masă, dară prin acésta căsătoria nu să desface, şi soţiior despărţiţi nu li-se permite să încheie alte căsătoriî. Dară după ce nu numai locuitoriî statelor apusului, ci până şi cel aî Ungarieî, aŭ fost feriţi cu problematicul progres cultural al putinţeî celeî mai desfrînate de a-şî puté desface căsătoriile, guvernul italian socotesce, să fericéscă şi pe guvernaţiî sĕî cu progresul acesta. După ce guvernele Italieî unul după altul s'aŭ silit a ferici pe întrecute poporul italian până la sapă de lemn şi

---

FEUILLETON.

Catolicismul în America.

— Spicuirî. —

Indianiî.

Un alt soiŭ de ómenî din societatea americană sînt indianiî ceî cu piele arămie. Istoria acestuî popor e acoperită de o legendă plină de taine. Acestî locuitorî vechî aî lumiî nóuĕ se pustiesc şi pier. Fie care zi pustiesce câte o bucată din trunchiul acestuî popor. ca din palatul împĕratuluî Montezuma. E ceva propriŭ, că în provinciile supuse protantismuluî, se prăpădesc indianiî cu mult mai lute, de cât în cele catolice. Pe când America sudică mai numĕră ca la 2 milióne de Indianî. pe atunci Statele unite abia mai aŭ ca la 300 miî din aceste florî exotice a pustiilor.

Aceste florî ale naturiî, cultivate într'un pat nu tocmaî cald. aŭ o isteţime extraordinară în puşcatul la ţîntă. care secolî de rîndul le-a fost isvorul de pâne şi apărarea lor. În călărit sunt adevăraţi centaurî, chemaţi să reserve figurile mitice pe sama fiilor epoceî de acum.

Dar ei încep a se rări, ca şi pădurile lor, carî cad sub lovîturile sĕcurilor. Fenimore Cooper îî caracterisézĕ măestru în romanul sĕŭ „Ultimul mohican", cum se luptă în zădar contra valurilor civilisaţiuniî. Pe cum leul închis în cuşca grădiniî zoologice, se pierde în generaţia a 2-a saŭ a 3-a, tocmai aşa nicî indianul nu e capace să sufere îngrăditura, ce aŭ făcut-o Statele unite în jurul patrieî sale libere.

Pe când saracenul se dedă cu tóte în societatea europénă, ca orî care yankee: până atuncî indianul se întórce cu îngrozire de la orî ce cultură. În Albî vede pe duşmanul sĕŭ vecînic, şi ca fiara sĕlbatică se retrage tot mai afund şi mai afund în pustia sa, care avênd und capet. vrêud nevrêud trĕbue să vie în atingere cu un popor, care i-a causat numaî primejdii. o mórte încétă, dar sigură. Chiar în esclusivismul şi rĕcéla acésta trĕbue căutată causa peririi naţionale a Indianilor. Ţinuta lor nu e fără motiv. Albiî le-aŭ fost duşmanî 200 de anî. Cu arma le-aŭ cucerit tot pământul. Puşca europénă sună. nu ca săgéta indiană. Tunurile nu numaî înfuriaŭ. dar făceaŭ în zîdurile lor pustiirî ireparabile. Canoe a indianilor era numaî o cójă uşóră de nucă pe lângă fregata engleză, care ascundea miî de inimicî în sine, ca fagurul de miere albinele. În fine ce a rĕmas nepustiit de glonţ şi de înşelăciunea fără suflet a europenilor, aceea a pustiit alcoholul. Apa arzĕtóre mai mult î-a stricat acestuî popor liber, de cât tóte puşcăturile armateî engleze, pentru că pe inimic se siliaŭ să-l ţină departe de şatrile lor, pe când de vinars nu s'aŭ ferit, ci l'aŭ dus înşişî în satele lor, ca óre când ostaşiî luî Priam calul troian.

După descoperirea Americiî. biserica catolică a început cu convertirea Indianilor atât la nord, cât şi la sud. La sud mai cu succes. dar la nord a fost strînsă de protestantism.

Unde Englezul şi Olandezul şî-a pus o dată piciorul, acolo n'a mai crescut iarbă pentru Indianî. Humboldt. scriitor protestant, decî neescepţionabil. afirmă direct. că Indianiî când aŭ venit în atingere cu sectele engleze şi americane mai mult s'a cufundat, ca înainte de aceea. Atăcat-aŭ biserica. n'aŭ lăsat protestanţiî nicî şcóla.

Aci cuî nu-î va veni în minte tabloul idilic din Atala luî Chateaubrian?

Misiunile indiane catolice sînt mai bine organisate în statul *Minnesota* sub conducerea Ieşuiţilor.

Preoţii misiunilor indiane sînt singurii, carî primesc ajutor de la guvern. Episcopatul Statelor unite a format un consiliŭ special indian. care se ocupă cu întórcerea lor. Acestî sĕlbaticî se pórtă cu cea mai mare încredere faţă de S. Stephan. un trapist bĕtrân. care a petrecut între ei aprópe 30 de anî. Acesta scrie despre ei, că indianul dacă se întórce „se face sfînt." Deprind în grad mare cumpĕtarea. poftind aceeaşî şi de la preot. Misionarul. care ar bea vin,

„APA MINERALĂ (AMARĂ) FRANCISC IOSIF" este unicul **purgativ-natural** şi plăcut la gust.

la anarchism. guvernul actual gândesce, că opera acésta a înaintaşilor nu póte să o încununeze cu nimica mai frumos, de cât cu aceea, că provóca şi bancrotarea vieţii casnice.

Revistă politică.

Afaceri interne. În 27 Oct. va fi ultima alegere de deputat. Guvernul a rĕuşit în 276 cercuri, oposiţia ugronistă şi kosuthistă are 90 mandate, poporale 24. Partida liberală a pierdut aprópe 40 cercuri.

Sâmbătă în 26 crt. noul parlament va ţiné prima şedinţă, ér în 28 se vor primi corpurile legiuitóre în castelul din Buda şi se va rosti mesagiul de deschidere.

Ca o surprindere pentru Croaţia a fost disolvarea neaşteptată a dieteĭ. Rescriptul regesc aduce de motiv al acesteĭ disolvări, împrejurarea, că Coróna doresce, ca dieta croată să pótă lucra de o dată cu cea magiară. În scopul acesta s'a şi dispus nóuĕle alegerĭ, aşa că prin Decembre să se pótă începe nóua sesiune.

Austria. În prima zi a redeschiderii parlamentului, ministrul preşedinte Körber, a făcut unele declaraţii, carĭ nu plac de loc politicianilor magiarĭ. Vorbind adecă de tractatele comerciale, a accentuat, că Ungaria în actuala stare e nevoită să rĕmâie pe lângă pactul de mai înainte. Ministrul a combătut idea unei autonomii economice a Ungariei, arătând, că aşa ceva e imposibil. Şi mai ales acésta e ceea ce a supĕrat pe Magiarĭ. Eĭ accentuézĕ mereŭ, că ţinta Austriei e ca prin pactul economic să împedece desvoltarea economică a Ungariei, în favorul industriei austriace.

România. Sĕptămâna trecută partidul conservator a ţinut banchet la Iaşi. Cu acest prilej s'a făcut ceea ce de mult să prevedé, desfacerea vechilor conservatori de junimiştii, cu carĭ se fusionaserĕ mai an. Di Cantacuzino va rĕmâné şeful partidului conservator, ér junimiştii vor trece érăşi sub conducerea Dlui Carp. În acelaşi timp gruparea junimistă a convocat şi ea o întrunire la Bucuresci, cu care ocasie s'a făcut declaraţia, că adevĕratele principii conservatóre le represintă partisanii Dlui Carp — Maiorescu — Filipescu şi nu cei strinşi în jurul Dlui Cantacuzino-Ionescu Tache, şi s'a hotărît reînceperea luptei contra guvernului liberal.

Transvaal. Un noŭ plan al Englezilor s'a dus în vînt. Generalul Botha, pe care l'a încunjurat cu tótă forţa armată, de care dispun Englezii, a spart cordonul de soldaţi şi reîmpreunându-se cu celalalţi generalĭ Burĭ, s'a retras în nisce posiţii fórte bune.

Între acestea ziarele anunţă, că secretarul lui Krüger a fost sĕptămâna trecută la Petersburg şi după ce a conferit de mai multe orĭ cu ministrul de externe Lambsdorf, a plecat la Spala, spre a înmanua ţarului o scrisóre autografă a bĕtrânului preşedinte.

O telegramă din Londra vestesce, că regele Eduard şi-a esprimat dorinţa, ca rĕsboiul să se sfîrşéscă încă înainte de încoronarea sa. Şi chiar de aceea să zice, că se folosesc celea mai drastice mijlóce pentru a zdrobi oposiţia bravilor Burĭ.

Corespondinţe.

Scrisorĭ din Budapesta.

— De la corespondenţiĭ nostri. —

I.

— 15 Octobre.

— Căderea lui Tisza. — Noul deputat sĕcuiŭ. — — Deputaţiĭ naţionalităţilor. —

Căderea lui Tisza preocupă într'una cercurile politice. Un stîlp puternic al liberalismului s'a rĕsturnat şi cu el, pare a se fi prăvălit însuşi sistemul puternicului „zdrobitor de naţionalităţi.“

Marele Caiafa al sinedriului a rĕmas afară din şirul celor chemaţi a conduce destinele ţării. De o dată parlamentul viitor e lipsit de dóuĕ forţe hotărîtóre: Szilágyi şi Tisza

Pe Szilágyi nu-l vor mai învia din morţi şi aşa „cel mai mare iurist al ţării“ rĕmâne la o parte; dar cât pentru Tisza, témă îmi e, că iarăşi îl vor ridica, după buclucul de la Oradea. Însuşi prim-ministrul Széll insistă, ca Tisza să priméscă candidatura în alt cerc.

Orĭ cum, fiasco de la Orade-mare a fost o satisfacţie pentru naţionalităţi. O satisfacţie pentru ceĭ „zdrobiţi“, vĕdênd cum se prăvălesce „zdrobitorul“.

Slovacii din Nord aŭ şi folosit ocasia şi ĭ-am trimis lui Tisza o *ilustrată,* cu inscriptia: „az összetiprandók — az összetiportnak“, în românesce: „ceĭ ce erau să fie zdrobiţi — celui zdrobit“. Ilustrata a fost iscălită de vre-o 20 fruntaşi slovacĭ, representând edificiul societăţii culturale slovăcescĭ „Matica slovenska“ — societate suprimată de însuşi Tisza, pe când era tare şi puternic.

---

numai de cât şi-ar pierde încrederea poporului. Indianii după întórcere se îmbracă ca europenii, să dedaŭ la lucru, cu deosebire la economie, cercetézĕ şcóle industriale, învaţă meseriĭ şi arată o isteţime mare în pregătirea bumbacului şi a lânii pentru comerciŭ.

Nu de mult, aprópe tóte sectele şi-aŭ trimis predicatori între Indianĭ, dar s'aŭ obosit în munca grea, şi azi numai catolicii mai staŭ la locul lor, având atâtea biserici, câte aŭ celelalte secte la olaltă luate.

Influinţa îmblânditóre a misionarilor catolicĭ nu o ilustrézĕ nimic mai bine, de cât casul părintelui Jutz. Cătră finea anului 1890, generalul Brook a fost trimis din partea republicei, ca să înfrîne o cétă de indianĭ resculaţi, cam din 2000 de capete. În zădar a încercat generalul la început cu frumosul. Să atace n'a cutezat, căci şi la numĕr şi la arme eraŭ aprópe pe o formă. Ca să scape de ruşine, s'a adresat cătră p. Iezuit Jutz rugându-l să întrevină. Problema nu era uşóră. Sĕlbaticii iritaţi nu aveaŭ încredere în promisiuni şi ardeaŭ de mânie după sângele Albilor, de ar fi chiar şi a unui Iezuit. După ce arseră câte-va ferme, uciseră locuitoriĭ şi răpiră cele mişcătóre, îl dederă de scire lui Brook că continuă lupta; sciaŭ că vor pieri, dar cel puţin îşi va rĕsbuna tribul Sioux pentru nedreptăţile suferite. Comunicarea între cele 2 tabere să facea cu gloanţul de puşcă. Generalul Brook, înainte de a se pune în joc, l'a convins cu vorbele cele mai măgulitóre pe P. Jutz, că ar binemerita pentru omenime şi pentru patrie, dacă ar cuteza să cerceteze pe leŭ în peştera proprie. Călugărul cutezător a făcut paşul periculos, în credinţa, că dacă nu-i succede, móre numai el, ér dacă îl va succede ajunge cu 1000 de morţi. În 3 Dec. 1890 a plecat şi nu peste mult a dat de antegarda indiană, care l'a primit cu ţevile puscilor, ducêndu-l între strigăte puternice înaintea şefului lor. Cutezanţa călugărului aŭ asĕmĕnat-o foile americane cu faptele eroice, carĭ le-a cântat Homer în epopeă. Când ajunse în faţa şefului, nu numai el, ci şi Indianii eraŭ convinşi, că din pielea capului îĭ vor tăia tonsură. Eĭ înse pe cât era de cutezător în hotărîrea sa, tot pe atât de calm şi înţelept a fost şi când s'a vĕdut în culmea pericolului. Cu oratoria-i naturală şi-a mântuit nu numai pielea proprie, ci şi a numĕroşilor soldaţi aĭ Statelor unite, când pe Indianĭ i-a făcut atenţi la pericolul întreprinderi lor, care nu folosesce, ci strică, putêndu-se termina cu nimicirea amêndoror părţi. Resculaţiĭ eraŭ gata la paşul cel mai extrem.

— „Nóuĕ ni-e tot una a muri flămânzi, orĭ a pieri în luptă. Comisariĭ guvernului incassézĕ de la noi pieile, ér bucatele, carĭ „marele tată“ presidentul ni-le trimite în schimb, le reţin pentru eĭ. Întâiŭ vor trece Albiĭ peste cadavre şi vor înota în sânge, şi numai apoi murim liniştiţi. Destul a fost din promisiuni. Acum noĭ promitem una, dar marele părinte póte să fie convins, că ne împlinim promisiunea.“ Bĕtrâniĭ eraŭ plecaţi spre pace, dar tinerii însetaŭ de sânge. Numai după multe schimbări de vorbe s'a ridicat de-asupra partida păcii. Pe P. Jutz l'aŭ provocat, ca să jóre *„cu mânile cătră cer“,* că nu li-se va întîmpla nimic, dacă vor merge în taberа lui Brook, ca să tracteze de pace. [1])

[1]) Civilta catolica 1891 Febr. 21, fasc. 510—12,

Acesta lucru natural s'a întîmplat şi aşa vorba blândului misionar mai mult a ajuns, de cât tunurile republicei. Crucea a plecat pe inimicul, pe care arma cel mult l'ar fi putut *omorî.*

Trad. de ***A. M. P.***

Spicuirĭ literare.

Preoţiĭ din România.

Un cetitor al foiĭ nóstre ne atrage atenţia asupra următórelor pasaje, publicate în un însemnat ziar din România, pe carĭ le reproducem, fără nicĭ un comentar.

„Dle poliţaiŭ, am onóre a Vĕ ruga să binevoiţi a da ordin subalternilor dv. a închide la poliţie pe preoţiĭ, fie în oraş fie de afară, pe cântăreţi şi pe paracliserĭ, dacă îĭ va găsi prin berăriĭ, cafenele, la popice şi unde veţi crede că nu e de faţa lor. Protoiereŭ Ioachimescu.“ Ér poliţaiul T. Demacoff dă subalternilor sĕĭ următoriul ordin: „Ordon vóuĕ comisarĭ, ipocomisarĭ, epistaţi, strejarĭ de zi şi de nópte a vĕ pune în urmărirea preoţilor, cântăreţilor şi a tuturor ómenilor bisericescĭ, de-i veţi prinde prin cârciumĭ, cafenele, berăriĭ să-i aduceţi chiar cu forţa la poliţie, căci n'aŭ voe a le visita. Poliţaiŭ T. Demacoff, m. p.“

„Conservatorul“ Nr. 208.

A fost o ironie fórte fină şi fórte succésă.

Bětrânul Tisza a zimbit de sigur când a primit ilustrata; un zimbet, care a trěbuit să samene cu zimbetul olariului cu ólele sparte. . .

*

Sensaţia nóuei sesiuni parlamentare este nou alesul deputat din Akosfalva, Makkai. Este primul cas, când în dieta ţării va lua parte o „naţie" simplă. Zi de zi apar date biografice, cari de cari mai interesante şi mai hazlii. Îndată după alegere, sěcuiul nostru s'a posat şi jurnalele din capitală l-aŭ publicat portretul. Foile umoristice aŭ material de ajuns pe conta bietului sěcuiŭ.

Lumea de aicĭ aştéptă sosirea lui cu neastîmpěr, după cum aştepta illo tempore sosirea şachului din Persia.

Universitarii sěcui îl vor primi la gară, cu mare paradă.

Şi pare că-l věd pe bietul Sěcuiŭ, cum va privi de spăriat în drépta şi în stânga cum va şedé de „strîmtorat" la banchetul ce-l vor aranja în cinstea lui.

În mijlocul acestei lumi elegante şi strălucitóre, abia va avé îndrăsnéla să-şi scótă pipa din „gubă", şi să-şi frece de ciórecĭ un lemnuş, ca să şi-o aprindă.

Orĭ cum, dar atât cât Makkai vrednicesce şi Cârţan al nostru — şi la cas de urgenţă îl recomând cu tótă căldura cetăţenilor alegětorĭ.

Căcĭ Makkai nicĭ n'a ieşit din satul lui afară, pe când Cârţan a cutrierat întrégă Europa, ba a fost şi în Asia, până la Ierusalim. . .

*

Încă nu e completă seria deputaţilor şi deja foile de aicĭ îşĭ esprimă temerea pentru deputaţii naţionalităţilor, 15 la numěr (5 Slovacĭ, 1 Sêrb, restul Saşi).

„Egyetértés" în gură mare atrage atenţiunea guvernului asupra „panslavismului", care azĭ-mâne se va validita în sfatul ţării. Prin păşirea în dietă a acestor deputaţi, numita fóe vede parlamentul nostru schimbat într'un fel de Reichsrath, unde naţionalităţile vor face obstrucţie, ba vor ajunge chiar la pălmi, cu ceialalţi pacinicĭ părinţi ai patriei.

Cele alalte foĭ scriŭ mai puţin esaltat; unele devin chiar obiective.

Ast fel „Magyarország" spune cu multă seriositate, că rolul deputaţilor naţionalişti e fórte important. Eĭ vor avé să mijlocéscă buna înţelegere, eĭ vor tălmăci aspiraţiunile naţiunei respective, pentru ca părinţiĭ patriei să cunóscă mai de aprópe *cine* sînt naţionalităţile, şi *ce* voesc.

Frumos!

De cât că pressa magiară numaĭ atuncĭ îşĭ aduce aminte să întrebe cine sînt naţionalităţile şi ce voesc, când vrea să-şi acopere o temere. Ast fel stăm şi în casul de faţă, când întrarea în parlament alor 15 naţionalişti e o surprindere destul de seriósă.

Cât pentru *noi,* pressa magiară nu are de cât insulte, spunênd, că sîntem mult mai renitenţi, de cât cele alalte naţionalităţi, rěmânênd şi de astă dată în mod demonstrativ în passivitate.

Se mângâle însě foile ungurescĭ cu aceea, că în observarea passivităţiĭ nu sîntem destul de solidarĭ, spunênd, că „massa incultă a Valachilor a fost mânată la alegere, ca o ciurdă."

Ca să fim sincerĭ, trěbue să recunóscem, că foile ungurescĭ aŭ spus de astă dată adevěrul. Cu adevěrat: *„massa incultă* a Valachilor a fost mânată la alegerĭ, ca o ciurdă."...

Coresp.

II.

— *20 Octobre n.*

Lichtenegger. — Universitate. — Drumurĭ pe sub pământ. — Tisza. — Episcopĭ noĭ.

(Lichtenegger). În cercurile preoţescĭ a causat mare bucurie casul unuĭ profesor de stat din cěrcul al V-lea cu numele Iosif Lichtenegger, profesor gimnasial, un om de 45 anĭ, care simţind în sine atragere spre tagma preoţéscă, s'a hotărît a se chirotoni. Cu finea anului şcolastic trecut a recurs la episcopul Satmarului, ca să-l priméscă de preot. Episcopul sus numit l'a primit cu braţěle deschise — şi depunênd un esamen de cualificaţiune, în 2 Iulie l'a ordinat. Interesant e casul acesta pentru aceea, căcĭ el şi mai departe a rěmas membru corpuluĭ profesoral şi schimbare în posiţiunea sa de fel nu s'a făcut. Destul, că acum ajută catechetuluĭ în lucrurile spirituale şi umblă la şcólă în reverédă. Casul luĭ pentru aceea l'am amintit, căcĭ mulţĭ românĭ de prin jurul Satmarului şi Baia-mare îl cunosc, din simţemintele sale filoromâne.

(Universitate). La universitate la aparinţă e linisce. Liniscea acésta însě e sěmnul uneĭ clocotirĭ, ce are să erumpă cât de curênd. Aşa să vede, că tinerimea creştină a ajuns la convingerea aceea, că ţara nu o pot mântui altcum, de cât numaĭ aşa, ca să o repună în nimbul eĭ creştinesc de mai de mult. Alegerĭ acum nu se fac la universitate încă. Superioritatea se teme de demonstraţiuni, dar comitetul din anul trecut e cu trup, cu suflet creştin. E lucru frumos, că tinerimea are cutezanţă a se arăta creştină. Mórtea fostului comisar guvernamental în causa rutenilor Egan, a produs mare consternaţiune. Sciut este, că Egan a luptat mult în contra perciunaţilor veniţi din Galiţia între ruteni — şi mult a suferit pentru acésta din partea jidanilor. Tinerimea acum i-a dat mare satisfacţiune, hotărînd, că în sěmn de doliŭ vor purta pe mână o bandă négră.

Vivat creştinismul!

(Drumurĭ sub pământ). Pentru ómenĭ din provincie mai cu samă, dar şi pentru ceĭ din capitală, e fórte însemnată hotărîrea adusă de senatul orăşănesc în zilele trecute. Sciut este, că în unele încrucişărĭ a stradelor, pe cum e boulevardul cu Kerepesi ut şi altele, numaĭ Dumnezeŭ păzesce viaţa omuluĭ, aşa se conglomeréză acolo trăsurile, tramvairile electrice ş. a. Senatul a hotărît, că în astfel de locurĭ, va face drumurĭ pentru ómenĭ, pe sub pământ, evitând astfel orĭ ce pericol.

(Tisza). În întrégă capitala a produs mare bucurie cutesanţa alegětorilor din Oradea-mare. Nicĭ prin minte nu ĭ-a trecut bětrânului Tisza Kálmán, că oraşul saŭ va fi acela, care-i va da scire, că timpul sěŭ a trecut — şi póte merge cu Dumnezeŭ în pace. Mai mult ca sigur e, că de la oficianţiĭ statului l-a venit căderea.

În vorbirea sa ţinută înainte de alegere anume s'a esprimat, că portirea oficianţilor în causa ameliorării salariului nu are basă juridică şi astfel o condamnă. În Oradea-mare sînt cam 800 de oficianţi, dintre cari 300 aŭ votat contra luĭ, ér 500 s'aŭ abţinut. Foile oposiţionale în primarticolĭ ţin requiem întru amintirea fostului aşa numit general, închidênd articlul, nu cu zicala românului, că „Dumnezeŭ să-l ierte", ci cu „bine că l'a dus".

(Episcopĭ noĭ). Astă iarnă v'am scris despre episcopiile vacante, că cine ar fi anume miriĭ acelor episcopiĭ?

Acum cu cea mai mare siguranţă pot afirma aceea, ce atuncĭ v'am scris, că publicarea denumirilor acum nu va întârzia mult. La Győr va fi contele Széchenyi rectorul Pazmaneului din Viena; la Székesfehérvár Városi, rectorul seminariului central din Budapesta, ér la Szombathely va fi prepositul István, consciolarul luĭ Széll, — om altcum după inima luĭ Christos şi rânduéla luĭ Melchisedec.

Pestanul.

Catechisarea în şcólele nóstre poporale.

Tractul Dêrgea, Octobre 1901.

S'aŭ deschis salele de învěţământ, copiiĭ alérgă la şcólă cu tăbliţa şi cărţile în mână, ér noĭ puşĭ în fruntea acestor instituţiuni, sama trebue să ne dăm despre aceea, că pe ce cale s'ar puté face progrese mai bune; pe ce cale s'ar delătura pedecile înmiite, cari împedecă lumina de la poporul nostru iubit. Cu deosebire sacră datorinţă avem de a îngriji de progrese cât mai marĭ în studiul religiuniĭ, căcĭ în religiune e lumina, instrucţia religiósă o pretinde biserica, fundatórea şi susţinětórea şcólei, aceea o caută bietul ţăran sěrac, ce îşĭ dă copilul la şcólele de la sate.

Scopul cathechisării nu póte fi, de cât acela, ca elevul să-şi însuşéscă cunoscinţele religióse de lipsă, atât pentru a se pune în stare de a-şi elupta fericirea cerésca, cât şi pentru a-şi cunósce religiunea sa, a şi-o sci deosebi de alte confesiuni, spre a fi convins de necesitatea şi adevěrătate religiunii catolice şi spre a-l face apt a să ferĭ de ideile liberale ireligióse, atât de lăţite azĭ.

Resultatelele acestea mărěţe nu se pot dobîndi prin instrucţiunea defectuósă, ce o dăm noĭ azĭ, ci trěbue dată o estindere mai mare religiunii, dar şi mai metodică. Trěbue nisuit în scurt timp a propune multe şi folositóre — apoĭ aşa făcută propunerea, în cât aceea să rěmână pe viaţa întrégă, nu numaĭ pe cât timp ţine şcóla.

Unĭĭ catecheţi aŭ obiceiul de a propune ad literam din manualele de religiune, urmarea este, că în fie care an propun câte-va paginĭ din istoria legiĭ vechĭ şi din catechism. Prin acésta procedură şcolariĭ mai de frunte repeţesc materia sciută, ceĭ mai slabĭ câştigă puţinele cunoscinte.

Ast fel de propunere nu e numai defectuósă, ci mancă şi fără nici un folos practic.

Alţii în propunerea religiunii nu fac deosebirea de clăsile prescrise de legile şcolastice şi desvoltarea intelectuală a elevilor, ci propun tot acelaşi material la toţi şcolarii, frămîntându-se atâta, până şi pe cei mai nedesvoltaţi îi dedaŭ la recitarea materialului propus. Prin procedura asta se póte percurge prea puţin material, şi unii şcolari se prea încarcă, alţii n'aŭ ce studia.

Propunerea trébue făcută aşa, cât şcolarii înaintând cu progresul şi desvoltarea să-şi lărgéscă neîncetat cunoscinţele.

Ceea ce uşor o póte face catechetul propunênd celor din clasele mai înalte mai pe larg celor mai tineri mai pe scurt.

Aşa d. e.: Propunênd rugăciunea „Tatăl nostru“ şcolarilor din cl. V. şi VI. le-o propune cu esplicarea cererilor, de la cl. III. şi IV. pretinde numai cunoscinţa despre împărţirea ei în cereri, de la cei din cl. I. şi II. recitarea aceleia.

Trébue silit acolo, ca şcolarii leşiţi din cl. VI-a să aibă cunoscinţele dogmatice mai însemnate, să cunóscă pe scurt istoria legii vechi şi nóue, să fie în stare a documenta adevărurile, pe cari să baséză religiunea catolică.

În genere ar trébui să fim mai pretensivi faţă cu progresul din şcólele nóstre, să nu ne închipuim tot cu 50 ani mai târziŭ, îndestulindu-ne cu un progres, ce acelor timpuri ar fi de ajuns. Trébue să ne deschidem ochii să vedem ce fac străinii şi să-i imităm.

Apoi de óre ce religiunea are ceremonie, şi sărbători, trébue propus şi ritul, esplicând sărbătorile şi ceremoniile sacre, spre care lucru n'ar strica un manual, ba după părerea mea modestă, nici istoria particulară a bisericii nóstre n'ar trebui cu totul neglesă.

— f —

Întrând în pătrariul din urmă al anului, rogăm pe Onoraţii Cetitori ce sînt în restanţă, să binevoiéscă a se îngrigi de achitarea abonamentului şi a ne trimite preţul foii.

Întru adevĕr, sîntem tare îngrigiţi de viitorul acestei foi, şi nu aflăm tip şi modru, prin carele se potem acoperi cel puţin spesele tiparului, necum alte multe cerinţe, împreunate cu edarea ei.

Administraţiunea.

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Credincioşii Ioan Şimon şi soţia sa Istina, aŭ dăruit sfintei biserici: potir, disc, steluţă, lance şi linguriţă, tóte înaurite, în valóre de 80 coróne. În numele curatoratului bisericei nóstre le esprim şi pe acésta cale sincere mulţumite. Dumnezeŭ le răsplătéscă însutit! Vale, la 9 Octobre 1901. — *Gregoriŭ Oprea,* admin. parochial. — Senatul şcolastic din Iscroni, diec. de Lugoş, aduce mulţumitele sale Dnei Roza Maderspach, care anî de-a rîndul, a procurat recuisite de şcólă elevilor săraci, cheltuind 10—20 cor.- Iscroni 21 Octobre 1901. *Petru Burlec,* paroch greco-catolic.

Scirĭ personale. Escelenţa Sa Mitropolitul *Victor* a plecat Marţi sara la Budapesta, spre a fi de faţă la deschiderea corpurilor legiuitóre. — Rsmul *Ioan V. Rusu,* canonic prebendat, şi-a strămutat Joi locuinţa la Blaş. — *Gerasim Domide,* noul protopop al Bistriţei, a fost ales cu unanimitate de preşedinte a fondurilor grănitărescĭ de la Năsĕud. Felicităm pe distinsul nostru amic de deosebită încredere şi onóre, de care a fost împărtăşit.

Scirĭ literare. Aflăm cu multă bucurie, că iubitul nostru poet *George Coşbuc,* a pus sub tipar *Infernul de Dante.* Sîntem siguri, că neîntrecutul traducĕtor al Eneidei, a avut acelaşi succes şi cu admirabila Comedie divină a lui Dante, pe care de bună sămă publicul o aştéptă cu neastîmpĕr. — *Curierul literar.* Nr. 1 a apărut deja sub îngrijirea domnului *I. Constantinescu Stanu,* are poesii de Coşbuc, Cunţan, Naum, Iosif, Stanu ş. a. scrierĭ în prosă de Adam, Chendi etc. Dóuĕ ilustraţii, Ienachiţă Văcărescu şi Colomba, desemn original de Baltazar. Apare în fie care Vinerĭ, şi costă anual 14 coróne, pentru învĕţătorĭ 8 coróne. — Poetul *Vlăhuţa* a scris la însărcinarea ministeriului de instrucţie al Romêniei o interesantă broşură numită *Geografia pitorescă a Romêniei.* Scrierea e şi pusă sub tipar şi va apărea zilele acestea. — *„Clipe de liniştе“* de Sorcova, anunţată de noi, a apărut deja într'un format elegant şi plăcut. Are 208 pag. şi costă 2 cor. „Sorcova“ cunoscutul scriitor de la Braşov ne sînt destulă garanţie de spiritul cu care sînt scrise umorescele adunate în acésta broşură.

Balonul dirigabil. În Paris e pus la concurs un premiŭ de o sută mii franci, pentru cel ce va afla cum s'ar puté cârmui balónele. Să prevede, că nu va trece mult şi vom ajunge şi acest succes. Un inginer, Santos Dumont, care s'a ocupat mult cu planul aflării unui balon dirigabil, a făcut încercări, carĭ aŭ succes aprópe perfect. Premiul nu l'a luat, fiind că calea designată şi proprie manevrarea cu balonul n'a făcut-o în terminul statorit, întârziând 40 secunde.

Predicĭ. Mâne Duminecă, în 20 crt. va predica în biserica catedrală dl profesor *Emil Viciŭ.*

Congregaţia de tómnă a comitatului nostru e convocată pe 29 Octobre n. Între celea 82 puncte din program, e şi statorirea terminilor pentru alegerile municipalĭ.

Pentru fondurile archidiecesane. *George Muntean,* director preparandial, a dăruit 9 cor. fondului internatului de fetiţe din Blaş.

Scolastic *Dr. Kuncz Elek,* directorul suprem, a visitat Sâmbătă, Luni şi Marţi prelecţiunile singuraticilor profesorĭ de la gimnasiul nostru, ér Duminecă după ss. liturgie a luat parte la un matinée literar aranjat de societatea de lectură a junimei studióse. Marţi d. a. a presidat şedinţa corpului profesoral, cu care ocasie şi-a esprimat mulţumirea şi îndestulirea cu mersul învĕţămîntului.

Convocare. Despărţemîntul Mediaş al reuniunii învĕţătorilor archidiecesanĭ, îşi va ţinè adunarea generală la 21 Nov. n. în Mediaş. La acésta adunare se convócă şi învĕţătorii din distr. protop. al Ibaşfalăului.

Constituire. „Societatea de lectură pedagogico-teologică din Arad“ ţinêndu-şi şedinţa sa de constituire în 25 l. tr. sub presidenţa Rsmului Domn prof. Dr. Ioan Petran s'a organisat în următorul mod: President: Victor C. Fizeşanu, teolog curs. III., Secretar: Romul R. Raţiŭ, teol. curs. II., Notar: Ioan Giuchiciŭ, ped. curs. IV., Casier: Valer Felnecan, teol. curs. II., Bibliotecar I: Iosif Tărăn, teol. curs. I., Bibliotecar II: Nicolaŭ Raicu, ped. curs. III., Controlor: Petru Saviĭ, ped. curs. IV. Com. literară: Victor Aga, teol. curs. III., Zacharie Moga, teol. curs. II., Aurel Papp, teol. curs. I., Ioan Suciŭ, ped. curs. IV., Ioan Popovici, ped. curs. III. Com. musicală: Traian Naghiŭ, teol. curs. III., Demetriŭ Maci, teol. curs. II., Aurel Raicu, teol. curs. I., Petru Ciucur, ped. curs. IV., Ştefan Ştef, ped. curs. III. Com. revisóră: Moise Popovici, teol. curs. II., Ioan Chereşladan, teol. curs. I., Iosif Leu, ped. curs. III.

De la Liga culturală. Cetim în „Familie“ că comitetul central al Ligei, a hotărît să ţină conferinţe săptĕmânale, în fie care Sâmbătă sara, în localul Ligei, cu subiecte naţionale şi culturale. În acest scop va face intervenirĭ pe lângă bărbaţi de frunte, literaţi cunoscuţi, prefesorĭ, etc., pentru a da concursul lor. Apoi să organiseze serate literare şi artistice. Pentru acest scop se va cere concursul mai multora dintre artiştii românĭ, carĭ vor declama bucăţi literare, etc. Pe lângă acestea a hotărît să serbeze ziua de 8 Novembre (archangelii Mihail şi Gavriil) prin serviciŭ divin oficiat la biserica Mihaiŭ-Vodă din Bucurescĭ şi prin ţinerea unei conferinţe la Ateneŭ asupra vieţii lui Mihaiŭ-Viteazul. La serbare vor participa, sub drapele propriĭ, tóte societăţile din capitala română, membriĭ Ligei şi public. După conferinţă vor urma alte discursurĭ ocasionale.

Telefon fără sîrmă. După telegrafia fără sîrmă a italianului Marconi, natural, că trebue să urmeze şi telefonarea fără ajutorul sîrmei. Încercările în direcţia acésta s'aŭ şi făcut la Londra, în faţa unui public de specialiştĭ şi a dat cele mai neaşteptate succese. S'a vorbit la distanţă de 500 m. şi deşi vorbele aŭ fost spuse încet, totuşi s'aŭ înţeles bine cele graite. Descoperitorii acestei senzaţii nóue în lumea sciinţifică sînt inginerii Armstrong şi Orling, ei nu se folosesc de undulaţiunile aerului în conducerea curentului electric, ci de electricitatea pământului. Tótă maşinăria se póte purta în buzunar.

† George Maxim. În momentul ultim ni-se anunţă din Sibiiŭ mórtea maiorului ces. şi reg. în pens. *George Maxim de Höchstenberg.* Înmormîntarea va avé loc Duminecă în 27 crt. în cimiteriul militar. Repausatul móre la vrîsta de 70 anĭ, după lungĭ şi dureróse suferinţe. Ceremonia funebrală va avé la órele 3 d a., după ritul bisericiĭ gr. cat.

Necrolog. † *Ana Simu n. Ghertes,* soţia fostului învĕţător Romul Simu, a murit la Sibiiŭ în 17 crt. în urma unui atac de apoplexie. Repausata era abia de 42 anĭ, prin mórtea sa lasă în doliŭ pe soţ şi patru fiĭ minorenĭ.

† *Leontina Florian,* fica preotului nostru din Mădăraş, a trecut la celea eterne în etate de 16 anĭ, împărtăşită cu s. taine ale muribunzilor.

În veci amintirea lor!

(30) 9—?

Mai ieftin ca orĭ unde!

— „Hotel-Restaurant Corona“ —

Aug. Coltor — Blaş.

oferesce On. Public român **chiliile** sale de óspeţi **modern mobilate,** vinurĭ **curate** de pe Târnave şi **prima calitate** de **bere** de la **Steinbruch.**

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Ródele ortodoxismului.

Când cineva se ocupă cu lucrurĭ istorice, treĭ recerințe principalĭ să nu piérdă din vedere: originalitatea, acurateța și raționabilitatea, adecă să nu fie numaĭ simplu decopiator a părerilor altora, ci studiând singur obiectul, să-i predee după convingerea sa proprie, citatele să le facă cu punctualitate și numaĭ după ce le-a înțeles bine să facă din ele deducțiunĭ. Faptele adeverite să nu le nege, nicĭ să le ascundă saŭ retacă numaĭ pentru că nu-ĭ plac. ér autoritatea individuală să nu o ridice peste dovedĭ, pentru că în istorie autoritatea este egală cu zero, — ca critic să fie drept fără otărire și clevetire.

Dl Dr. G. Popovicĭ când a scris „Uniunea“ sa, n'a fost cu atențiunea cuvenită la nicĭ una din aceste, ci un singur îndemn l'a condus de la început până la sfîrșit: ura supremă față de catolicism și în specie de s. Unire. Din causa acésta grămădesce la escerpte din diferiții autorĭ fără nicĭ o combinare logică. — De la p. 1—8 se nevoesce a arĕta cum biserica gr. ort. în Ungaria până în veacul XV. prosperézá, înființându-se mănăstirĭ și episcopiĭ, susținênd că românii la venirea Ungurilor aŭ avut viață de stat închegată cu ierarchie bisericéscă. Apoĭ de la p. 9 în colo fără nicĭ o legătură cu cele precedenți, afirmă că biserica ortodoxă din Ungaria și Transilvania, până la ivirea reformațiunii (sub reformațiune a fost purtată pe pălmi), și deschilinit de la despărțirea bisericilor în apusană și rĕsăriténă la 1054. a avut să îndure grele lovitură din partea papismului, fiind creștinii ortodoxĭ persecutați neuman. Dar numaĭ de cât, tot pe aceeași pagină, își contrazice când adauge, că „dorința papilor nu s'a realisat, și regiĭ Ungariei aŭ trebuit, nu numaĭ să tolereze, ci chiar rare orĭ să privilegieze biserica ortodoxă.“ Apoĭ conclusiunea ce o face îmediat că „din causa acestor persecuțiunĭ cumplite și locurile episcopiilor variézá și probabil în schiturĭ aŭ aflat adăpost episcopiĭ în veacurile aceste de suferințe, pe cum și românii numaĭ în crepăturile Carpaților aŭ aflat asilul lor“ — este mai mult de cât ridiculă. Audĭ acolo, românii de frica papilor în pesterĭ și crepăturile munților, și încă după veacul X. după Christos! — A afirma că în vremile grele de năvălire a varvarilor, micul popor român, în mijlocul semințiilor de alt neam, s'a retras și s'a ascuns în văile și poenele Carpaților — mai are sens, dar a susținé așa ceva despre veacurile X și XI. când românii scăpând de năvălirile varvarilor, prind îndrăsnéla, ies din asilurile lor și pe cóstele saŭ la pólele munților se alcătuesc în micĭ căpitanaturĭ și voĭvozĭ, sub șefĭ de sângele lor, și în sfîrșit în veacurile XIII și XIV. se întind pe șesurĭ, ies în țară și întemeiézá dóuĕ state neatîrnate a Valachieĭ și Moldoveĭ. — este ceva neauđit (cf. cuvînt introductiv la ist. nat. de M. Cogălnicean în Cron. Rom. 1872).

Nu, papiĭ n'aŭ persecutat neuman pe românĭ. Sub scutul lor popórele barbare, formându-se în state creștine, aŭ înaintat în civilisațiune, pe când cele ce aŭ ajuns sub stăpânirea puterniculuĭ Bizanț heterodox, vedem și astăzĭ în ce stare sînt.

Cumcă Românii nu aŭ fost persecutați pentru religiune se póte vedé și de acolo, că la 1293 însuși regele Andreiŭ III-lea aŭ colonisat cu românĭ un prediu cu numele Székes. Asemenea și episcopul catolic de la Oradea-mare în anul 1349 a înpopulat cu românĭ moșia sa Fĕl-Venter din comitatul Biharieĭ, după ce locuitorii de maĭ înainte aŭ fost pustiițĭ de ciumă. Când românii s'aŭ presentat înaintea acestuĭ prelat catolic, nu numaĭ aŭ fost primiți cu bunăvoință, ci și popiĭ lor aŭ fost absolvați de la prestarea orĭ și căreĭ dajde orĭ serviciŭ domnesc, chiar și poporul nu trebuĭa să plătéscă decimă ci cincizecime ca domnuluĭ de pământ, ér nu ca unuĭ episcop. Ma atât episcopul, cât și capitulul, pentru românii de pe teritorul lor aŭ ținut voĭvodĭ și cnezĭ deosebiți cu anumite privilegiĭ. Anume cneziĭ alegeaŭ din sinul lor 12 juraț, carĭ împreună cu voda țineaŭ sfat și aduceaŭ legĭ pentru trebile interne a românilor. Popiĭ se alegeaŭ liber de popor și stăteaŭ sub jurisdicția protopopuluĭ de la Beiuș, și Episcopul numaĭ atunci se amesteca, când causele veniaŭ la el ca apelate de la forul protopopesc (cf. Bunyitay a váradi püspökség története. I. 102 II. 298).

La 1360 Petru Vodă din Ardeal a chemat la Hațeg 12 cnezĭ românĭ, 6 popiĭ și 6 posesorĭ de pământ, pentru a se sfătui și a aduce legĭ. După cum mărturisesce Pray pe basa unui document din 1473, chiar și s. Ștefan I. rege, nu numaĭ a întărit, fără a și înmulțit libertățile valachilor din Transilvania (Hr. Pray Diss. pag. 163 și Hr. Sulcter II. p. 9. în Allgemeine Weltgeschichte, Brünn 1788. T. 56 p. 386—387).

În eserciarea religiunii românii eraŭ atâta de liberĭ, în cât cu procesiune visitaŭ bisericele maĭ de frunte a catolicilor și preoții românĭ împliniaŭ funcțiunĭ chiar și la catoliciĭ de rit latin. Acésta a fost causa, pentru ce contra acestor preoți s'a purces maĭ cu asprime câte odată. Tot acesta a fost causa și pentru ce papa Gregoriŭ IX. a recercat pe regele Bela IV. a întreprinde o espediție în contra schismaticilor și păgânilor din Cumania. Pe la 1227 adecă, maĭ mulți Cumanĭ, cu prințul lor Boricz, aŭ primit creștinismul, papa le-a trimis un episcop, pe acest episcop greco-orientalii și muhamedanii l'aŭ împedecat în eserciarea drepturilor sale, și pentru aceea a scris papa lui Bela, dar Bela n'a ascultat. (Opul citat T. 51. p. 302, 303).

Pe nedreptul se susține dară, că românii aŭ fost persecutați numaĭ din causa religiunii, cu atât maĭ puțin aŭ fost iobagĭ pentru religiune. Sub iobăgie aŭ gemut și magiariĭ și alțĭ locuitorĭ fără deosebire de religiune.

Nu papiĭ, nicĭ catolicismul a persecutat pe românĭ, ci din contră acestia li-a fost în câtva razim. Picând influința catolicismului în Transilvania, pe cum recunósce și Dl Dr. G. Popovicĭ, se începe în secolul al 16-lea o eră nóuă, era reformaților, în care aŭ început persecuțiunile de estirpare a românilor din causa religiunei, și dacă acésta eră ar fi stat maĭ mult la putere, nu sciŭ zeŭ, maĭ fire-ar fi rĕmas gr.-orientalii în Ardeal. Dar pe la fiuea secolului al 17. venind Ardealul sub domnia austriacă și crescênd influința catolicismului, românii încep a resufla érá maĭ ușor. Unirea scóte o parte a românilor de sub jugul slavon bisericesc, le deschide calea spre cultură, și românismul ia avînt prin atingerea cu bisericile apusane.

Căcĭ, zică cine ce va zice, dar tot rĕmâne adevĕr, că asupririle venite din afară asupra Românilor, n'aŭ produs atâta rĕŭ, ca însuși ortodoxismul cel preamărit de Dl Dr. George Popovicĭ. Pentru că ortodoxismul nu numaĭ a aservit și încătușat pe românĭ contopindu-i cu popórele slavone, fără ce e maĭ mult, i-a despoiat de limbă și de naționalitate.

„Dacă starea chaotică produsă prin prăbușirea barbarilor asupra Dacieĭ, avuse de efect nimicirea vieții culturale trăită de Daco-romanĭ în țara lor, introducerea limbeĭ slavone în biserică și statul român, împedecă pentru secliĭ îndelungați reînodarea firuluĭ cultural, rupt prin violența năvălirei ..... Limba latină în loc de a se mantiné în sfera închinăriĭ religióse, fu alungată cu totul din întrebuințarea reflexiva a poporuluĭ român, și el, în loc de a-și păstra comunitatea sa intelectuală cu popórele latine ale Europeĭ apusene, din care făcea parte prin originea lui, intră în legătură prin forma cultului, și în curênd prin cea a întregeĭ sale vieți culturale, cu popórele slavone. Ei se apropie încă și maĭ mult de aceste, când la 1054 despărțindu-se biserica ortodoxă de cea catolică, Românii luară și ei parte cu ortodoxiĭ contra creștinilor apuseni..... Ca un munte zăcu acésta limbă străină pe întrégă comóră inteiectuală a poporului român timp de aprópe opt veacurĭ, înăbușând orĭ ce manifestare maĭ înaltă a cugetărei, care chiar dacă s'ar fi putut ivi nu putea să se desfășure“ (Xenopol. Ist. rom. din Dacia Traiană v. III. p. 6!6).

Slavismul dispare cu timpul pentru a fi înlocuit cu grecismul, care pe lângă introcerea limbeĭ grecescĭ în biserica și societatea fruntașă a românilor, stórse și materialicesce poporul român în favorul privilegiaților fanarioți. Aceste aŭ fost pentru românĭ ródele ortodoxismului cel atât de preamărit de Dl Dr. George Popovicĭ.

Comloșul-mare. 15 Oct. 1901.

Dr. Laurean Luca.

HÂRTIĬ VECHĬ.

§. 7.

Per clementissimam ejus Declarationem: quod Dioecesis Aradiensis quae extensione sua complures Comitatus, et plura Centena Millia Valachorum complectitur. Praesule nativo Valacho exhinc semper provideri debeat; nisus praerepetitus relate ad *duas* circiter quintalitates Populi Valachici, in Praedictas 8-to Dioeceses G N U. R relati, in perpetuum perimetur; atque altissimae, circa Culturam Populi Clerique hujus Nationis Intentiones' fructus, in hâc Dioecesi, ut sub A. 299.897. animas Valachorum numerante, promittit Monarchiae laetissimos.

At tres ejusdem Populi Valachici quintalitates, maxima in Parte Banatum Temesiensem incolentis — (juxta Tabellam enim *A.* in Temesiensi quidem 205 713. in Versetziensi autem Dioecesibus 213 108. et ita universim 418.821. — in cunctis ab adverso reliquis Dioecesibus, exceptâ Aradiensi, duntaxat 1.300 Valachicae Nationis animae anno 810. conscribebantur) — parem eatenus altissimam attentionem Gratiamque Caesareo Regiam memeri, deposcereque videntur, ut a simili nisu, lugubrissimis que ejus attributis, ac sequelis, praeserventur.

§ 8.

Numerus Illyrorum, praedictas duas Dioeceses Banaticas incolentium sub A. in 175 058 animabus proditur; qui totius Illyrico-Rasciani Populi G. N. U. R. 687.041. animas constituentis, unam circiter quartalitatem efficit.

Omnes hi Banatici Illyri, ex quibus ad Temesiensem Diocesim 147.140, ad Versetziensem vero 27 918. animae sub *A.* relatae conspicerentur, una cum illis 11.621. Illyris qui doca Dioecesi Aradiensi adscripta incolunt, in Partibus Marusio, ac Tibisco vicinis, idque in una contiquitate, sedes fixerunt. Sunt scilicet illorum, cum Metropolita Arsenio Csernovits anno 1690 immigrantium Illyro-seu Serblo-Rascianorum reliquiae: qui ad ambos eotum Confiniarios Districtus Marusianum, ac Tibiscanum, Auctoritate Consilii Aulae Bellici illocabantur. — Confiniis autem his regnante Divâ olim Mariâ Theresiâ, in Complementum Inaugurationalis Legis art. 18. 1741. mox sublatis, Regnoque reincorporatis atque Confiniariâ omni Militiâ ad finitimas Regni oras translocatâ: cum illis suorum viginti quatuor mille Familiis, quae Translocationem hanc peraeque, sicut et Provincialisationem aversati, in Russico Imperio novam pro se Serviam quaesiverunt, ac fundaverunt, emigrare nolebant, verum partim in praehabitis Sedibus suis Colonicatum, partim in Kikindano ac Tybiscano Districtibus privilegiatum provincialem Statum adepti — partim denique in armis porro perseverantes, in Confiniariis Legionibus Germanico-Banatica, et Valachico-Illyrica novis Sedibus dotati sunt; — Ut tamen praemissum est, nunc quoque proxima Marusio, et Tibisco Loca, invicem (et cum coronali etiam Districtu Tibiscano) collimitanea, partim pure Rascianica, partim Valachis mixta incolunt. Si proinde Illyri Privilegiis suis stricte inhaerere, et Metropolitae, Episcopisque Suae Nationis, praescriptâ per B. Declaratorium Illyricum Normâ, cum exclusione Valachorum, de hinc etiam, per se eligendis, subesse mallent, quam ad Banaticas, Aradinensemque Dioeceses Episcopos Natione Valachos admittere: Tunc sane, aut contiquae Dioecesi Bátsiensi, in Protopresbyterialibus quatquor Districtibus, ut sub *A,* 92 714 duntaxat animas numeranti, commode subordinari; — aut proprio Dioecesano provideri possent. — Alioquin prostant similis Dioecesium Alterationis, ex supremo Iure Majestatico, ac Patronatus manantis, exempla, relate ad ipsos Illyros. — Nam ex eorum 12. Episcopalibus, indigitante Leopoldino Diplomate B. anno 1695. *Temesvárini, Ienopoli* (nempe Boros Jenöviae in Aradinensi Cottu) *Carolostadii, Irinopoli, Szedini, Budae, Alba-Regali, Mohácsini, Szigethini, Versetzini, Váradini,* ac *Agriae* deficis, quatuor nunc duntaxat. *Temesvariensis* quippe, *Carolostadiensis, Budensis,* ac *Versetziensis,* exstant Dioeceses; loco autem reliquarum 8. abolitarum; 3. pro ratione fixarum per Illyros in Regno hoc habitationum, *Aradiensis* scilicet. Bátsiensis, ac Pakratziensis surrexerunt.

(Va urma.)

DIN VENEZUELA.

De Spiridion Gopcevic.

(Continuare.)

Ranchito conchemă mai întâiŭ magistratul orăşelului, constătător din câţi-va păstorĭ de vacĭ şi alţi asemenea onorabilĭ, carĭ să şi învoiră îndată cu planul cel noŭ şi chemară pe scriitorul oraşului, ca pe unica persónă din localitate, care era versată în nobila artă a scrierei. Acesta şi compuse la moment următórea proclamaţiune avîntată:

„Popóre a lumeĭ civilisate! Vĕ luăm de martorĭ aĭ causeĭ nóstre sfinte! Nobilĭ fiĭ a lui Bolivar! Plângerile vóstre aŭ pĕtruns până la noĭ şi aŭ aflat resunet puternic în inimile nóstre patriotice. Voĭ vedeţi libertatea ameninţată, patria în pericol religiunea insultată, independenţa periclitată. Voĭ gemeţĭ sub tirănia înspăimîntătóre a presidentului, carele ziinic vatĕmă câte un articol din constituţiunea nóstră.

„Fraţilor! Îi este permis s'o facă acésta nepedepsit? Să lăsăm să ni-se răpéscă religiunea, independenţa şi constituţiunea? Să se lase braviĭ fiĭ a lui Bolivar a fi îngenunchiaţi sub un jug ruşinător? Eroismul nostru numaĭ pentru aceea a scuturat tirănia spaniolă, ca să sufere pe ceea a presidentului?

„Nu, bravilor venezuelanĭ, asta nu va fi şi nu este permis ca să se intîmple. Eŭ, renumitul general Ranchito şi trupele mele eroice, sîntem ferm hotărîţi a mântui patria şi a nu depune armele, până când nu ne-am ajuns scopul. Ne simţim fericiţi, că putem să ne vĕrsăm sângele pentru patria adevĕrată. Nu vom suferi, ca drepturile poporului suveran să fie şi mai de parte călcate în picióre. Sus, bravilor fiĭ a lui Bolivar! Ridicaţi-vĕ! Apucaţi armele şi vĕ alipiţi de céta nóstră eroică, pe care am onóre a o conduce eŭ. Ér voĭ, popóre a lumeĭ civilisate, fiţi martorĭ, cum luptăm noĭ pentru libertatea nóstră, şi fiţi adoratorĭ aĭ faptelor nóstre eroice!

„Trăéscă patria! Trăéscă constituţiunea! Trăéscă libertatea şi independenţa! Mórte tiranilor!“

General Ranchito.

Aceste lucrurĭ frumóse se cetiră în mijlocul pieţeĭ, ér poporul plângea mişcat; şi fără să scie, orĭ să întrebe, cine este rĕul, care îĭ ameninţă bunurile sale cele mai scumpe, şi că ce anume a făcut presidentul, striga în gura mare: „Aşa este! Adevĕrat! Înainte! Mergem cu toţiĭ, ca să mântuim patria!“

După aceste se înarmară cu toţiĭ, deschiseră temniţele şi întărindu-se cu locuitorĭ acestora, înaintară, cinci-zecĭ şi doĭ de bărbaţi, către Achaguas. Pe drum un căpitan de hoţĭ, care auḑi despre cele întîmplate, îşi oferi serviciile sale, pe carĭ se înţelege că Ranchito le primi cu mulţămită. El îl denumi de vice-colonel, ér pe ómenĭi sĕĭ de oficerĭ. Prin acésta se dete ocasiune ómenilor, ca sub titlul „liberărĭi patrieĭ“, să pótă jefui şi fura în dragă voia lor.

Ceata se măria din zi în zi, de óre ce satele prin carĭ treceaŭ eraŭ resculate şi temniţele le deschideaŭ pe tóte. Din tóte părţile alergaŭ neîndestuliţi, hoţĭ, leneşĭ şi hămesiţi de tot soiul şi se alipiaŭ de ceata eroică, carea după ocuparea Achaguasului numĕra deja dóuĕ sute de bărbaţi şi de aceea adoptă numele de „armata liberătóre“.

În oraşul maĭ mare San-Fernando se află în garnisóna un locotenent cu patru-zecĭ de ómenĭ. La apropierea luĭ Ranchito acesta publică asemenea un manifest fulminant, în care anunţa poporului firma sa hotărîre, „a muri cu toţĭ soldaţiĭ sĕĭ în luptă contra căpitanului de hoţi Ranchito.“ Acest manifest el îl trimise prin un parlamentar „generalului Ranchito“ însoţit de împărtăşirea privată, că el bucuros ar cruţa sângele preţios al fiilor luĭ Bolivar, dacă Ranchito îl va denumi de colonel şi şef general de statul maior. Se înţelege că luĭ Ranchito prea puţin îĭ păsa de o diplomă maĭ mult saŭ maĭ puţin şi de aceea el împlini fórte bucuros dorinţa locotenentului.

La Guayabal trecu Ranchito cu armata liberătóre peste rîul Cuarico şi înainta pe ţĕrmul sting aĭ acestuia către Caracas.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

„Convorbirĭ Literare“, Nro 10, anul 35/1901 cu următorul cuprins: G. Bogdan-Duică. Dóuĕ capitole dintr'o biografie a luĭ Constantin Negruzzi (studiŭ). — Sextil Puşcariŭ, Studiĭ şi notiţe filologice: III. -s final în monosilabe. — P. V. Haneş, Corespondenţa din tinereţe a luĭ Mihail Kogălniceanu (urmare). — St. Orăşanu, Pompiliŭ Eliade, Filosofia luĭ La Fontaine (recensiune). — A. D. Xenopol, N. Iorga, Istoria literatureĭ române în sec. XVIII. (dare de samă).

Şematismul veneratului Cler al archidiecesei mitropolitane gr. cat. române de Alba-Iulia şi Făgăraş pe anul Domnului 1900. de la sta Unire 200. — *Blaş, Tipografia Seminariului archidiecesan.* — Un preţios volum de 804 pag. cu o mulţime de ilustraţiĭ, hârtie fină, tipar curat şi cuprins important. Se vinde cu preţul de 8 cor.

Emil Bougaud: **Mama sfintului Augustin**, traducere de Salba, tipărită cu cheltuiéla şi îngrijirea diuĭ prof. Dr. E. Dăianu. Un preţios volum de 494 pag. hârtie fină, tipar curat, preţul 2 cor. Se póte procura de la editor orĭ tipografia archidiecesană, alăturând şi spesele de porto postal.

Suplex libellus Valachorum, text original şi traducere făcută de Dr. Elie Dăianu, Sibiŭ 1901, pag. 67, preţul 1 cor. Se póte procura şi de la Tipografia archidiecesană.

Istoria diecesei gr. cat. de Oradea-mare de Dr Ioan Ardeleanu. Partea I. 1 cor. 60 b., partea II. 1 cor. 20 b., ambele 2 cor. 80 b., 20 b. porto, pentru teologĭ şi învĕţătorĭ saŭ pedagogĭ cu 2 cor. 20 b. ambele părţi, se află spre vîndare la auctorul. Oradea-mare, Nagy-magyar utcza gör. kath. elemi iskola.

Posta „Unirii".

Simin. A sosit, dar prea târziŭ pentru numĕrul acesta. Va urma.

D. D. în O. Idem. Mulţumită pentru »ceia« trimişi. De aĭ avè cât de mulţĭ imitatorĭ!

Reun. de lect. Timişóra, I. R. Orade, Csanádos. Achităm până la finea an. 1901.

Reun. de lect. *Năsăud.* Achităm lunile Iuliŭ —Sept. din a. curent.

G. M. Beiuş. Reun. de lect. *Reşiţa-mont. Cichindeal.* Achităm pătrariul ultim din an. c. 1901.

Lendrăfalu. Ér-Kávás. Achităm an. 1900.

Icloda. Achităm semestrul 2-lea al an. 1900.

Buség. Achit. lunile April—Iunie din an. c. 1901.

Fărău. Achit. an. 1901.

D. C. Dumbrăviţă. Achităm până la finea anului 1900. În restanţă e numaĭ anul curent 1901.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

Inserate.

(33) 3—3

Avis!

La subscrisul se pot procura cu preţurĭ scădute şi cu trimitere francată opurile următóre.

Îndreptariul practic pentru păstorĭ sufletescĭ cu 2 coróne.

Predicĭ funebrale Tom. II. cu 1 cor.

Viaţa Sfinţilor cu 3 cor.

Ritul preotesc cu 60 filerĭ.

Sziget (Maramurĕş) la 9 Oct. 1901.

Tit Bud
vicariul Maramurĕşului.

524 v. szám (34) 1—1
1901.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróság 1901. évi V. 246. számu végzése következtében Dr. Maniu Gyula ügyvéd által képviselt Anton Krisch fiai javára Gross Reinhold ellen 168 kor. — fil. s jár. erejéig 1901. évi Augusztus hó 9-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 760 kor. — fillérre becsült következő ingóságok, u. m.: 4000 kilo Portland Cement. 1 uj vas kovács üllő, 1 vas suto. 10 pár vas kocsi tengely és 5 kerti fecskendő nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. jbiróság 1901. évi V. 246/2. számu végzése folytán 168 kor. — fil. tőkekövetelés, ennek 1899. évi November hó 28-ik napjától járó 6% kamatai. és eddig összesen 42 kor. 33 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig helyben alperes üzletében leendő eszközlésére 1901. évi Október hó 31-ik napjának délutáni 2 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Balázsfalván 1901. évi Oktober hó 12-ik napján.

Thát György,
kir. jbirósági végrehajtó.

631 v. szám (35) 1—1
1901.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróság 1900. évi Th. 140/2. számu végzése következtében Dr. Maniu Gyula ügyvéd által képviselt Blasián Artimon javára Gross Reinhold ellen 325 kor. — fil. s jár. erejéig 1900. évi Junius hó 30-án foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 790 kor. — fillérre becsült következő ingóságok, u. m.: 20 drb érez kályha, és 100 drb kapa nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. jbiróság 1901. évi V. 8/11. számu végzése folytán 325 kor. — fil. tőkekövetelés, ennek 1897. évi Május hó 12-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 33 korona 86 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig helyben alperes üzletében leendő eszközlésére 1901. évi November hó 2-ik napjának délelőtti 9 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénz fizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Balázsfalván 1901. évi Oktober hó 21-ik napján.

Thát György,
kir. jbirósági végrehajtó.

635 v. szám (36) 1—1
1901.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz 102. §. értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróság 1901. évi V. 161. számu végzése következtében Dr. Ronai János helyettesitett ügyvéd által képviselt Erdélyi bank és takarék pénztár javára Turk Básil és társai ellen 1612 kor. 90 fil. s jár. erejéig 1901. évi Május hó 15-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 1607 kor. — fillérre becsült következő ingóságok, és pedig: Turk Básil és Turk Gizellánál: 1 gárnitura selyem butor. 1 rinsz gárnitura és más több házibutorok és házberendezési tárgyak ugy 4 sodrony mátrácz, 1 vas Wertheim pénzszekrény. 1 fagylalt gép. 1 zongora. 4 fehér márvány asztal, fali kének és tükrök nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. járásbiróság 1901. évi V. 161/8. számu végzése folytán 1612 kor. 90 fil. tőkekövetelés, ennek 1901. évi Január hó 2-ik napjától járó 6% kamatai. és eddig összesen 130 kor. 70 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig helyben alperes „Grand Caffé" czimü házánál leendő eszközlésére 1901. évi November hó 15-ik napjának délelőtti 9 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Balázsfalván 1901. évi Oktober hó 23-ik napján.

Thát György,
kir. jbirósági végrehajtó.

La esposiţiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote şi de metal a lui

(34) 48 - 52

Antoniu Novotny

în Timişóra-Fabric

se recomándă spre pregătirea clopotelor nóue, pe cum la turnarea din nou a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote intregĭ armoniose, pe lângă garanţie pe mai mulţĭ anĭ, provĕdute cu adjustărĭ de fer bătut, construite spre a le întórce cu uşurinţă în orĭ ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o lăture, prin ceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele patentate găurite

de mine inventate şi mai de multe orĭ premiate, carĭ sînt provĕdute în partea superióră — ca violina — cu găurĭ după figura *S* şi pentru aceea aŭ un ton mai intensiv, mai adinc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, **aşa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 408 kg. făcut după sistemul vechiŭ.** Mai departe se recomándă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre pre-**adjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut** — ca şi spre turnarea de **tóce de metal.** Clopote în greutate de 300 kg. şi mai jos se află tot de una în magazin.

Preţ-ouranturĭ ilustrate se trimit la cerere grătuit şi franco.

Tipografia Seminarului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare in fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« in Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul XI. Blaş 2 Novembre 1901. Numĕrul 44.

ROMA şi UNIŢII.

Un noŭ semn de dragoste pentru biserica unită, a sosit de la Roma.

Sfinţia Sa, Preafericitul Părinte Papa *Leo XIII.* ca să-şĭ arete ĭubirea faţă de românii uniţi, acum la închierea ĭubileuluĭ de 200 anĭ de la sta Unire, s'a îndurat a numi pe Rever. Dn ***Dr. Vasile Hossu,*** de *prelatul sĕŭ domestic.*

Scirea acésta a produs la noĭ cea maĭ viuă bucurie şi va produce pretutindenea în Provincia nóstră mitropolitană.

Ilustritatea Sa *Dr. Vasile Hossu,* noul prelat papal, e cel maĭ tinĕr, între membriĭ veneratuluĭ Capitul, dar deosebita sa activitate, meritele şi vredniciile sale, sînt cunoscute tuturor.

Elev al strălucituluĭ institut de la Propaganda din Roma, unde a escelat printre colegiĭ sĕĭ, ajunge de tinĕr profesor de teologie în Blaş, de filosofie la gimnas, de rector la internatul de băĭeţĭ, ér la 1898. de canonic, încredinţîndu-i-se în acelaşĭ timp şi greua sarcină de inspector al dominiilor fundaţionale.

„Unirea“ are şi ea parte la bucuria acésta: Ilustritatea Sa a fost unul dintre întemeietoriĭ eĭ şi primul redactor al foiĭ.

Alăturându-ne şi noĭ la bucuria generală, dorim nouluĭ prelat fericită viaţă întru lungime de zile!

Dar se lăsăm să urmeze breva de denumire:

LEO PP. XIII.

Dilecte fili salutem et apostolicam benedictionem! Sacrae quae enites doctrinae laus, peculiare erga Romanam Cathedram obsequium et complura inprimis beneficia quae in Antistitem tuum atque in istam Dioecesim assidue contulisti, Nobis facile persuadent ut euisdem Archiepiscopi votis benigne exceptis, perillustri te honoris titulo pro meritis augeamus. Quare te a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, si quas forte incurreris, huius tantum rei gratia absolventes et absolutum fore censentes, hisce litteris Antistitem Urbanum seu Pontificalis Domus Praesulem facimus, constituimus, renuntiamus, Tibi dein dilecte fili concedimus ut violaceas vestes induere ac etiam in Romana Curia lineum amiculum manicatum seu Rochetum gestare queas utque utaris fruaris singulis quibusque honoribus, privilegiis, praerogativis, indultis, quibus alii huiusmodi titulo aucti utuntur, fruuntur vel uti, frui possunt ac potuerunt. Contrariis non obstantibus quibuscumque. Datum Romae apud S. Petrum sub annulo Piscatoris die III. Octobris MDCCCCI. Pontificatus Nostri anno vigesimo quarto.

Alois. Card. **Macchi** m. p.

L. S.

MESAJUL DE TRON.

În alt loc a foiĭ nóstre publicăm raportul corespondentuluĭ nostru pestan, despre deschiderea corpurilor legiuitóre. În corespondenţa aceea, cetitoriĭ nostri pot afla aprópe în întregime cuvîntul de deschidere, rostit de Maestatea Sa.

Ziarele din capitală constată unanim, că de multă vreme, nu s'a presentat camerelor un ast fel de mesaj şi lung şi concipiat cu atâta grije, şi în care să se tracteze aprópe tóte chestiunile, carĭ preocupă pe ceĭ ce doresc binele patrieĭ.

Alăturându-ne şi noĭ la constatările aceste, ţinem să relevăm din cuvîntul tronuluĭ dóuĕ pasaje maĭ ales, carĭ ne intereséză maĭ de aprópe şi ca pe Românĭ şi ca pe preoţi. Şi facem acésta cu atât maĭ vîrtos, cu cât am observat, că confraţiĭ din ziaristica românéscă trec peste ele, fără ca să le remarce şi să le dele importanţa ce merită.

Aceste dóuĕ pasaje sînt acele, în carĭ se vorbesce de *autonomia catolică* şi *congrua preoţimeĭ nóstre;* dóuĕ chestiĭ, carĭ ne-aŭ preocupat fórte mult în timpul din urmă şi ne maĭ preocupă şi azĭ.

Étă ce se spune în mesaj:

„Guvernul nostru şi de aci încolo va conlucra cu plăcere, ca chestiunea organisăriĭ autonomice a bisericeĭ catolice din Ungaria să-şĭ priméscă o resolvare, care să fie potrivită a realisa instituţiunea acésta momentósă spre mulţumirea tuturor“.

În cuvintele acestea ale Maestăţiĭ Sale, noĭ credem a afla o asigurare, dată de cel maĭ însĕmnat factor în stat, că biserica nóstră română greco-catolică va rĕmâné şi pe viitor în aceleaşĭ drepturĭ, pe carĭ le-a avut tot de una, şi carĭ ĭ-aŭ fost recunoscute prin legĭ şi prin bule papalĭ.

Teama, neliniştea şi agitaţiunea adîncă, de care cu toţiĭ am fost cuprinşĭ, la cetirea proiectelor congresuluĭ catolic regnicolar, vor dispărea pe viitor, şi biserica nóstră va continua să fie cu totul independentă de biserica catolică, păstrându-şĭ autonomia sa şi fiind scutită de amestecul cu biserica latină din patrie, rĕmânênd a fi supusă direct Sfîntuluĭ Scaun Apostolic al Romeĭ.

În acelaşĭ timp ne place a crede, că manifestul cleruluĭ nostru, dat din Sinodul archidiecesan ţinut la 1899 şi înaintat factorilor competenţĭ, a fost luat în socotinţă şi a şi avut efectul dorit.

Privitor la regularea congrueĭ preoţimeĭ nóstre, mesajul de tron, spune următórele:

„Chestiunea întregiriĭ venitelor preoţescĭ, în urma art. de lege XIV—1898 va primi deslegarea definitivă prin regularea congrueĭ preoţilor catolicĭ de ambe riturile, efectuită cu conlucrarea cleruluĭ înaltˮ.

Şi din acest pasaj pentru noĭ licuresce o rază de dulce speranţă.

Pricepem, că acéstă nóuă licurire de un viitor maĭ îndestulit, va fi salutată cu multă bucurie de preoţiĭ ruralĭ, carĭ după mulţĭ anĭ de şcólă ĭes la parochie, spre a se apuca din adins de economie, ca orĭ ce ţăran, şi de multe orĭ, ca unul din ceĭ maĭ slabĭ situaţĭ ţăranĭ.

Acum în sfîrșit și preoțimea nóstră va fi împărtășită diin îngrijirea părintéscă, de care deja e făcută părtașe preoțimea acatolică din patrie, cu tóte că și preoții nostri staŭ pe aceeași trépță de cultură ca și confrații favorisați, și fac statului aceleași prețióse servicii ca și ei.

Un lucru ne pare nóuĕ mai înveselitor în regularea congruei preoțimei nóstre. Mesajul spune, că regularea acésta se va face *„cu conlucrarea clerului înalt"*.

Conlucrarea acésta o înțelegem noi așa, că întregirea venitelor nu se va face pentru preoțimea catolică din budgetul statului, ci din percentuarea averilor clerului înalt, va se zică din fonduri catolice.

Și în acésta aflăm noi o speranță, că posiția preoțimei nóstre va fi cu mult mai ușóră, de cât a preoților acatolici. Căci orî cum, dar ceî ajutorați din fondurile bisericeî catolice, vor fi cu mult mai liberi și independenți, de cât ceî ajutați din banii statului, și nu vor avé să țină samă de caprițiile și plăcerea micilor funcționarî administrativi, de témă, că altcum vor pierde și li-se va detrage ajutorul dat de la stat.

Acésta este impresia bună, pe care ne-a făcut-o nóuĕ mesajul de tron, și dorim, ca impresia acésta să o lase și în inimile confraților nostri preoți, pe carî cel mult cinci anî îi mai despart de timpul așa de mult așteptat de eî și de toți, ceî ce doresc înflorirea bisericeî nóstre în mijlocul poporului român.

Fie, ca impresia acésta a nóstră să fie adeverită prin fapte, ér nu numaî o sinamăgire, de care atâta parte am avut.

De la Asociațiune. — Duminecă s'a ținut ședința comitetului central, fiind presidată de noul președinte Ales. Mocsonyi, care a fost întîmpinat cu multă căldură din partea tuturor. Dsa deschidênd ședința, mulțumesce de deosebita onóre, de care a fost împărtășit prin alegerea de președinte al Asociațiunii „cea mai însemnată instituțiune națională," care și-a pus de țintă realisarea celor mai nobile aspirațiuni naționale, „realisarea aspirațiunilor culturale ale poporului român din patrie." Declară, că primesce postul de președinte în speranța, că modestele sale prestațiuni, vor fi apreciate cu bunăvoință. Îi réspunde dl vice-președinte Iosif Sterca Șuluțiŭ și apoi se trece la ordinea zilei.

Din hotărîrile aduse cu acest prilej, însemnăm decisiunea de a distribui suma de 2000 fl. votată pentru școlele poporale, la mana despărțemintelor în proporția numĕrului membrilor. Despărțemintele vor folosi banii, cum vor crede de mai potrivit pentru ajungerea scopului.

Hotărîrî vrednice. — Primim o lungă corespondință din tractul Dêrgea în care se da samă de cel de pe urmă sinod protopopesc, ținut sub Preaon. *Ioan Hațegan*, numit la Coșocna. Din lipsa de spaț remarcăm pasajele de deosebită importanță.

Din celea ce ni-se comunică, apare cu câtă căldură a încunjurat preoțimea din tr. Dêrgea, pe distinsul și barnicul sĕŭ protopop, care acum se desparte de ea, spre a-și ocupa noul post. Ca o viuă și frumósă dovadă de dragostea acésta, servesce propunerea preotului din Cristur, ca o delegație de preoți să-l însoțéscă pe protopopul Hațĕgan la întroducerea sa în Coșocna. Propunerea primită cu entusiasm, face onóre preoțimei.

De asemenea sînt de mare importanță și celealalte hotărîrî, anume, că preoțimea cedéză 10% din ajutórele, ce le-ar primi, fie de la stat, fie de la Preaven. Consistor, și se învoiesce, ca acele să se trécă la fondul de ajutorare a preoțimei, înființat în ultimul an, și a cărui capital a trecut deja peste 1000 cor. Ér din stipendiile pentru celebrarea de ss. liturgii ce li-s'ar încredința de cătră Preaven. Ordinariat mitrop. cedéză jumĕtate în favorul aceluiași fond.

Ne umplu de bucurie ast fel de hotărîrî, carî dovedesc viul interes față de sórtea preoțimei, regretăm numaî, că nu se află ast fel de preoți entusiaști și în celealalte protopopiate, cu escepția numaî a câtorva. Când preoțimea nóstră din tóte părțile ar fi inspirată de ast fel de ideî generóse și când ar avé mai ales așa protopopi cum e Hațĕgan, atunci n'ar trĕbui să bată la ușile străinilor după milă, ci ea din puterile propriî s'ar ajuta.

Dar și pentru acésta trĕbue mai mult idealism și abnegație, lucrurî, carî lipsesc și de la unii și de la ceilalți.

De la congregația comit. Arad. — Cu ocasiunea adunării de tómnă a comitatului Arad, Românii de acolo presentându-se în numĕr mare, aŭ lust cuvîntul de câte orî aŭ fost vorbă de apĕrarea intereselor poporului românesc. La raportul vicecomitelui aŭ vorbit dnii Velicîŭ, Dr. Pop, Dr. Suciŭ și Rusu Șirianul. Special dl Velicîŭ, venind vorba despre alegerile de deputați, pomenesce că libertatea alegerilor e numaî vorbă, de óre ce Românilor nu li-s'a dat putința, de a lua parte la alegerî, fiind încă în vigóre ordinațiunile lui Hieronymi.

FEUILLETON.

POSTA REDACȚIEI.

— *Palavre* —

de

C.

E cea din urmă rubrică la ziar. Póte chiar din acest motiv, jurnalele nóstre îi daŭ așa de puțină importanță.

Și rĕŭ fac jurnalele nóstre.

Poftim, mĕ rog, și ia în mână un jurnal străin, și te convingi, că nu e numĕr, în care posta redacției să nu ocupe 2—3 colóne.

Literatură, politică, chestii de onóre, sociale etc. etc.

La jurnalele mai marî, redactorul de la „postă" se ocupă esclusiv cu rubrica lui.

Ast fel posta redacției devine un fel de enciclopedie în miniatură, care dă deslușirî la întrebările stimabililor domni abonenți. (Toți abonenții sînt stimabili ipso facto!)

Vĕd deja, cum stimabilul domn redactor se cătrănesce.

— Da ce-i domnule? cum ajungi să-mi vorbescî de jurnalele marî, străine? Spriginesce-ne pe noi publicul, ca să putem lucra în mai mare?

Și dacă staŭ și mĕ gândesc puțin, vĕd, că drept are domnul redactor.

Publicul nu ne spriginesce! redactorii sînt avisați la puterile propriî. N'ar strica, dacă pe lângă ziar i-s'ar mai da fie cărul cetitor și câte un caputiner gratuit; atunci cel puțin publicul cetitor ar fi mai zelos.

Bietul redactor românesc, quem dii odere. . . .

După ce a dat deja material pentru numĕr, așteptă liniștit articolul de fond promis de un condeî celebru. În momentul ultim „condeiul celebru" îl aviséză, că pentru numĕrul acesta nu póte scrie, de óre ce a fost silit să plece: afacerî urgente. Redactorul, dacă e țigareta între dinți, o isbesce de pămînt; ér dacă nu e cu țigareta între dinți, își aprinde repede una și plécă bombănind la un alt condeî. Condeiul acesta deși nu e „celebru", dar totuși este o forță a ziarului; să-i zicem: condeî „dibaciŭ".

— Mă, fiî bun scrie un prim pentru numĕrul acesta, căci eŭ sînt prea obosit.

— Nu pot . . . zĕŭ . . . chiar acum . . . uite, am de lucru. . . .

Și condeiul cel dibaciŭ nu se înduplecă, până când domnul redactor nu îi permite dóuĕ halbe de bere și un „pörkölt" mic.

*

Am fost deci cam aspru, când am enunțat, că rĕŭ fac redactorii nostri, când nu daŭ mai multă atenție postei redacției.

Pentru a fi mai obiectiv, trĕbuia să spun cel mult, — — — „nu fac bine".

Căci orî cum, ar trĕbui să i-se dele mai multă importanță.

Cutez să afirm, că posta redacției o cetesce tótă lumea.

Apare d. e. într'o revistă literară:

> *Blaș.* Poesiile trimise nu ating mĕsura. Cetesce mai mult domnule, scrie mai puțin și *nu publica* nicî o dată nimic.

A dóua zi e plin tot Blașul. Se încep deducțiile, combinările, o adevĕrată vînătóre după bietul poet turtit. Unul știe una, altul alta. Ba că cutare tot scria mai zilele trecute pe ascuns . . . ba, că l'aŭ vĕdut la postă cu o epistolă, pe care o ascundea de cunoscuți. Bietul poet iesă la ivélă.

În casul cel mai nostim ajunge suspicionat un nevinovat. Nu înțelege, pentru ce pretinii îl întrébă cu un zimbet de ironie: „Cetit-ai revista cutare?"

— Cetit.

— Și cum îți place?

— Cam așa. . . .

Și rîsul isbucnesce, ér el se uită mirat și nu înțelege. Am cunoscut eŭ însu-mi un ast fel de om, care a fost suspicionat pe basa unor coincidențe fatale.

Rîdeaŭ de el pe înfundate — și el bietul, *era cel mai cinstit om din lume,* căci nicî când nu a scris vre-o poesie. . . .

Saŭ apare:

> *Stelescu.* Nuvela dumnitale e o confusie babilonică. Am cetit-o de patru orî și n'am înțeles nimic. Dacă vreî să ne faci o plăcere, vin-o personal și ne-o spune cu cuvintele propriî, pe scurt. Nu se publică.

Dl Stelescu ăsta e mai ușor de aflat. Publicase de mai înainte câte-va „ghicituri de șach" sub acest pseudonim poetic. În scrisorile intimilor iscălesce scurt: al tĕŭ Stelescu. Ba are și un „ideal", căreia îi descoperise în taină, că *el* e Stelescu.

Revistă politică.

Afaceri interne. Dieta s'a deschis, tóte aŭ decurs după program. Kossuthiştiĭ aŭ declarat, că ei nu iaŭ parte la deschidere, de óre ce aceea se face în castelul din Buda, pe care fâlfâie steagul galbin-negru, şi nu în parlament. Ei nu merg la rege, vie regele la ei. Î-a mai nĕcăjit pe patrioţi şi aceea, de ce Maestatea Sa s'a presimţat în haine de general. Nĕcazurile acestea vor trece, căci nime nu le încréstă.

Cereri pentru învalidarea mandatelor de deputat aŭ început deja să soséscă şi Curia a statorit deja seria pertractărilor. Dintre deputaţiĭ comitatului nostru s'a protestat alegerea lui Werner Gyula de la Zlatna, sub cuvînt, că nu plătesce dare nicăiri. De asemenea e protestată şi alegerea secuiului Makai, din motivul, că la alegerea lui s'aŭ făcut presiuni grozave, ameninţări şi chiar bătăi.

Partidul ugronist a suferit fórte mult, fiind că archişovinistul Bartha Miklós, deşi ales preşedinte a partidului, a leşit din acéstă grupare.

Austria. Ziarele din Viena primesc din Cernăuţi o telegramă, prin care se anunţă, că dl Dr. George Popovici, fost deputat în dieta imperială, care a luat adese cuvîntul şi a apĕrat cu multă căldură causa Românilor din Bucovina, s'a hotărît acum să se retragă de pe cariera politică. Scirea acésta e dată de ziarele austriace, ca o veste de deosebită importanţă, se vede, că însuşirile dlui Popovici sînt apreţiate fórte mult. Se mai adauge la sfîrşitul depeşei, că dsa ar voi să ocupe un loc de docent la universitate.

Se mai anunţă din Viena un cas de o însĕmnătate politică remarcabilă. E vorba adecă, că în decursul acestei luni se vor întîlni acolo regele Carol al României, cu regele George al Greciei şi cu acest prilej vor închia definitiv alianţa româno-grecă pentru asecurarea statelor balcanice, contra curentului slav. După alte combinaţiĭ regele George ar veni la Viena, spre a cere întrevenirea, respective învoirea Monarchului nostru pentru anexarea Cretei. Lucru, care se pare că nu i va succede, de óre ce nu se vede de sosit timpul pentru anexiunea acésta.

Anglia. A făcut surprindere scirea, că generalul Buller a fost dimisionat din armată şi pensionat numai cu jumĕtate suma ce i-s'ar fi cuvenit. Se fac fel de fel de combinaţiĭ, dar adevĕrul nu se cunósce. Se zice, că Buller ar fi dispreţuit tot de una pe financiariĭ, carĭ aŭ provocat rĕsboiul cu Burii şi acum acestia s'aŭ rĕsbunat. După alţiĭ lordul Roberts, care încă îi este duşman, l'ar fi acusat cu multe inesactităţi de pe timpul când conducea rĕsboiul. De altcum e teamă, că o mare nenorocire va mai veni peste poporul brit. Regele Eduard se spune că sufere aşa de mult de cancer (rac), în cât ómeniĭ sînt îngrijaţi, că nu va ajunge, nici macar să fie încoronat. De aceea în urma sfatului medicilor, e vorbă ca peste ĭernă să petrécă în clima blândă de pe Riviera.

Transvaal. De pe câmpul de luptă nimic nou. Arâta numai că Anglezii tot cer la soldaţi, şi guvernul n'are de unde le da. Opinia publică chiar şi în Anglia dă tot mai mult espresie indignăriĭ sale, pentru continuarea acestui rĕsboiu nedrept. În ziarele angleze de samă, comandaţiĭ Buller şi Roberts îs intitulaţi cu numirile cele mai ordinare. Muncitoriĭ din Rouen în Franţa, aŭ luat resoluţia de a nu mai ajuta corabiilor engleze la încărcare şi descărcare, silindu-i ast fel la încetarea rĕsboiului. Din Petersburg se anunţă, că înaintea consulatului anglez s'a făcut o mare demonstraţie, spărgênd ferestrele şi murdărind zidul. În acelaşi timp se anunţă şi aceea, că guvernul anglez a făcut lui Krüger propuneri de pace.

Corespondinţe.

DESCHIDEREA PARLAMENTULUĬ.

— De la corespondentul nostru. —

Budapesta 28 Octobre.

În strălucita sală a palatului regal din Buda, împĕratul a deschis nóua sesiune a corpurilor legiuitóre.

Prelaţiĭ, stegariĭ, membriĭ caseĭ magnaţilor şi a caseĭ deputaţilor s'aŭ presentat în numĕr aprópe complet înaintea Monarchului, ca să asculte mesajul de tron.

La órele 11 a. m. a fost serviciŭ divin în biserica Sf. Ştefan din Buda. A pontificat primatele Vaszary cu numĕrósă asistinţă. La acest serviciŭ divin a luat parte Împĕratul, curtea, ministriĭ, casa magnaţilor şi a deputaţilor.

După s. liturgie Împĕratul s'a retras în apartamentele din lăuntru, până la adunarea tuturor celor chemaţi în sala cea mare.

Escepţionând prelaţiĭ, membriĭ ambelor corpuri legiuitóre s'aŭ presentat în „diszmagyar". Escepţie au mai făcut *saşiĭ* şi *toţiĭ*, carĭ s'aŭ presentat în frac. Nu am pomenit escepţia cea mai nostimă: sĕcuiul Makkai s'a presentat *în ciórecĭ*.

Înainte de 12 cu ceva, se anunţă sosirea Împĕratului.

Musica intonéză imnul imperial.

Domnitorul ocupă tronul, dând cetire următorului mesaj de tron:

Domniloŕ Magnaţi şi Deputaţi!

Credincioşi Adicţi!

„Cu încredere şi cu speranţă Vĕ salutăm la începutul sesiunei parlamentare.

Sînteţi chemaţi a resolvi probleme de mare importanţă. Avem lipsă de a valjdita legislatura nóstră pe tóte terenele vieţii publice, pentru ca iubita nóstră Ungarie să atingă trépta de desvoltare intelectuală şi morală, dorită cu tótă căldura inimii nóstre părintesci.

Între problemele de resolvit locul prim îl ocupă marea *problemă economică*. Sesiunea parlamentară anterióră a sistemisat relaţiile comerciale în mod provisoric. Aceste însĕ, în urma importanţeĭ loŕ asupra ţăriĭ întregi, recer o sistemisare definitivă, în sensul articolului de lege XII. din 1867.

Cu ce admiraţie privia copila asta la domnul Stelescu, cu ce dor aştepta să-i apară o dată nuvela, de care-i amintise de atâtea ori.

Şi vine „posta" cea fatală, şi domnul Stelescu nu-i mai pomenesce de nuvelă; nici ea nu-i mai întrĕbă.

Numai din când în când zimbesce pe furişul.

Înţelege zimbetul bietul om, şi ochiĭ domnului Stelescu — *stelesc*.

*

Posta redacţieĭ este un areopag a tot puternic. Unde sînt nemuritoriĭ, unde sînt celebrităţile literare stabilite?

Din înălţimea loŕ de nemurire, îndure-să şi arunce o privire retrospectivă; aducă-şi aminte de primul loŕ manuscris, prima loŕ operă!

Cu ce sfiélă a pus-o pe postă, cu ce emoţie a rupt faşia numĕrului proxim, cu ce frică s'a uitat la posta redacţieĭ.

Literele trĕmură . . . nicĭ nu le póte descifra în primul moment . . . sângele i-se urcă în faţă. . . . De-o dată un zimbet îĭ luminéză faţa, un zimbet fericit.

Cetesce negru pe alb:

Domnului H. Comunică-ne numele adevĕrat, căci lucrarea D-Tale ne-a plăcut.

A trecut de atunci multă apă pe Dunăre. Începĕtorul timid a păşit în lume, urcând trépta de trépta scara nemuririi.

Ziarele l'aŭ ridicat în slavă; a luat de repetite ori premiul Academieĭ; numele lui e rostit cu admiraţie.

Şi ori cât de fericit ar fi nemuritorul nostru în atmosfera de dragoste şi admiraţie, ce îl încunjură, nu va uita nicĭ o dată prima emoţie, primul lui *succes* literar: cele dónĕ şire de la posta redacţieĭ.

O, voĭ redactoriĭ fără inimă, când scrieţi nepăsătoriĭ „nu se publică", nu vĕ gândiţi, că aceste treĭ cuvinte sînt o sentinţă de mórte pentru un biet talent în faşie?

Voĭ tiraniĭ ai condeiului, nu vĕ înduioşaţi când vĕ gândiţi, câtă emoţie a pus bietul începĕtor în şirele lui; câte nădejdi îl risipiţi cu o trăsătură de condeĭ?

Nu vĕ e milă? — — —

Dar la adecă, de ce să vĕ fie milă?

Respectivul din chestie saŭ are talent, saŭ nu.

Dacă are, înzădar îl trataţi cu refus, căci tot va leşi la iveală şi fără concursul vostru binevoitor.

Ér dacă nu are — atunci astupaţi-i gura de cu bună vreme.

Puneţi-l la „postă" şi luminaţi-l, să nu se mai încurce cu literatura.

Dacă lucrarea e *slăbuţă*, arătaţi-i greşelele, sfătuiţi-l şi încurăjaţi-l să mérgă înainte.

Dacă lucrarea e *slabă*, aruncaţi-o în coş şi scrieţi-i simplu: „nu se póte domnule".

Ér dacă lucrarea e *fórte slabă*, publicaţi-o vĕ rog, în întregime la „posta redacţieĭ", ca să rîdem şi noi, cum aţi rîs dumneavóstră. Ţineţi în taină numele autorului, dar lucrarea publicaţi-o căci o lucrare fórte slabă atinge adese ori efectul unei încrări de valóre.

Vorba ăluia: De la sublim până la ridicol, nu-i de cât un paş!

Pentru încheierea contractelor comerciale internaţionale. în sensul art. de lege XXX. din 1899 e necesară reînfiinţarea tarifei vămale. carea are menirea de a echilibra tôte ramurile economice şi industriale.

O problemă importantă a sesiunei parlamentare, în interesul sistemului defensiv, este statorirea *proporţiei recruţilor*. Nici un stat nu póte trece cu vederea mijlócele de apĕrare proprie. Pentru că cea mai mare garanţă a esistinţei unui stat este puterea lui proprie.

Înţelepciunea şi patriotismului D-Vóstre, va afla modalitatea de a asigura acest înalt interes de stat.

În sesiunea parlamentară trecută s'a sulevat chestiunea de a *îmbunătăţi administraţia*.

Sistemisarea *imigrării şi a emigrării* nu mai póte fi amînată. E necesară distribuirea gendarmariĭ la hotarĕle ţariĭ. Va fi o problemă de frunte pentru D-Vóstre reforma unitară şi armonică pe întreg terenul administrativ. Reforma să pornéscă din punct de vedere al validităriĭ voinţei de stat, asigurată prin lege, garantându-se tot o dată controlarea conscienţiósă a administraţiunii.

Cu drept cuvînt aştéptă ţara *reforma dării directe*.

Scopul acestei reforme este aşezarea dării pe baze sănătóse şi echitabile.

Proiectul de lege relativ la *mine*, va avé menirea de a regula relaţiile minerilor.

Guvernul nostru şi de aci încolo va conlucra cu plăcere, ca chestiunea organisăriĭ autonomice a bisericeĭ catolice din Ungaria, să-şi priméscă o resolvare, care să fie potrivită a realisa instituţiunea acésta momentósă spre mulţumirea tuturor.

Chestiunea întregiriĭ venitelor preoţescĭ în urma art. de lege XIV—1898, va primi deslegare definitivă prin regularea congruei preoţilor catolicĭ de ambe riturile, efectuită cu conlucrarea clerului înalt.

*

Acesta e punctul de forţă. care pe noĭ ne intereséză mai de aprópe. Domnitorul aminteşce în trăsurĭ generale agendele unei sesiunĭ parlamentare pe terenul instrucţiei publice. al administrăriĭ justiţiei, al reformelor sociale, al scopurilor întăririĭ propriĭ, al politicei esterne, încheiind mesajul de tron cu următórele:

„Domnilor Magnaţi şi Deputaţi! Sub povóra greutăţilor ce Vĕ aştéptă, să Vĕ inspire puterĭ cugetul, că fericirea locuitorilor e depusă în mânile D-Vóstre, şi că ostenéla D-Vóstre va fi rĕsplătită de recunoscinţa generaţiei viitóre.

Binecuvîntarea ceriului o cerem asupra activităţiĭ D-Vóstre: dorim paciinţă şi succes în noul parlament, pe care Ungaria millenară l'a zîdit spre lauda constituţionalismului eĭ strămoşesc.

După carĭ asigurându-Vĕ de graţia Nóstră regéscă, declarăm sesiunea corpurilor legiuitóre de deschisă".

Coresp.

DIN MĂRGINIME.

25 Octobre 1901.

Ziua de 20 Octobre a. c. a fost pentru credincioşiĭ nostri gr. cat. din Gurarîului o adevĕrată zi de sĕrbătóre şi de bucurie din motivul, că în ziua amintită aŭ fost fericiţi de a-şi vedé realisat visul lor dorit de atâta timp. după multe şi grele lupte şi pedecĭ întîmpinate de zelosul şi harnicul paroch de acolo. Dionisiŭ Aron.

Gureniĭ aŭ azĭ o şcólă. care de model póte servi în întreg tractul protopopesc gr. cat. al Sibiiului.

Inaugurarea acesteĭ şcóle confesionale gr. cat. s'aŭ întîmplat în 20 Oct. a. c. cu o ceremonie vrednică de causa, pentru care s'a făcut.

Sosirea óspeţilor.

Duminecă cu trenul de ½9 óre a sosit tinĕrul şi vrednicul administrator protop. M. O. D. N. Togan la staţiunea Orlatului. unde a fost întîmpinat de întreg corpul didactic al şcóleĭ din Orlat pe cum şi de o mulţime de fruntaşi Orlăţenĭ. De aci împreună cu preotul Orlatului aŭ plecat către comuna vecină Gurarîului, însoţiţi încă de vre-o 5 trăsurĭ cu Orlăţenĭ şi alţĭ străinĭ.

În biserică.

În biserica gr. cat. din Gurarîului aŭ servit administratorul protopopesc, preotul Orlatului şi parochul local. Cântările liturgice le-a esecutat cu precisiune şi adevĕrată frumuseţă corul plugarilor din Orlat, sub conducerea harnicului diriginte I. Giurgiŭ. Am fost emoţionat până la lacrimi, vĕdĕnd cu câtă satisfacţie întipărită pe faţa iui, cu câtă evlavie şi din inimă se rógă în casa sfîntă a Domnului Dumnezeului sĕŭ Românul, mai ales atunci, când după o muncă grea şi îndelungată i-să dă prilej a gusta fructele eĭ în pace şi linisce pe anĭ înainte!

Procesiunea.

La finea serviciului divin am plecat cu toţiĭ între sunete de clopote în procesiune de la biserică până la noul edificiŭ, menit de a servi multor generaţiunĭ viitóre din Gurarîului. ca loc de luminare şi înaintare naţională şi religiósă. În fruntea procesiuneĭ eraŭ bĕtrânii cu praporĭ, apoi corul plugarilor Orlăţenĭ. toţi unul ca altul de chipeşĭ şi mândriĭ, în mijloc servitoriĭ altarului în ornate bisericescĭ şi în urmă poporul. Eram puţinĭ când am ieşit din biserică, dar trecĕnd prin strada principală şi piaţă, poporul atras de solemnitatea actului şi cântările dulcĭ ale corului, se înmulţia mereŭ.

În curtea şcóleĭ.

Aicĭ s'a sevîrşit sfinţirea cea mică a apeĭ şi după rugăciunile îndatinate la astfel de ocasiunĭ, acompaniate de cântările edificătóre ale corului, stropindu-se cu apă sfinţită noul edificiŭ M. O. D. administrator protopopesc şi-a rostit vorbirea.

„Acésta este ziua, care a făcut-o Domnul" . . . se începe cuvîntul plin de învĕţăturĭ creştinescĭ şi de un adevĕrat entusiam elevător de suflet. Rînd pe rînd espune însemnătatea bisericeĭ şi a ficeĭ sale a şcóleĭ, în mijlocul poporului nostru. Aduce apoĭ laude meritate harnicului şi zelosului paroch D. Aron. carele cu celea mai bune intenţiuni de mult a ostenit, ca să-şi ridice un edificiŭ şcolar solid, dar chemaţi şi nechemaţi, între carĭ — durere — şi fraţi de acelaşi sânge, fără nici un rost îi puneaŭ pedecĭ întru realisarea planului sĕŭ de interes obştesc. „Nime n'are drept a ne lua în nume de rĕŭ, când noĭ dorim şi voim a ajuta înaintarea poporului român, după vederile nóstre. pe cum nici noĭ nu luăm în nume de rĕŭ altora nisuinţele lor, când scopul e acelaşi: cultura şi înaintarea românéscă . . . " Aduce în fine laude curatoratului şi poporului gr. cat. din Gurarîului pentru ajutórele prestate la edificarea acestuĭ locaş şi zice: „acum predaŭ acest locaş destinaţiunei sale. cu sufletul meŭ plin de recunoscinţă şi cu dorul în inima mea, ca el să servéscă mlădiţelor tinere în multe generaţiunĭ de luminare. înaintare şi adevĕrată cultivare religioso-morală şi naţională".

Reîntórcerea în biserică.

După stropirea întreg poporului present cu apă sfinţită ne-am întos cu toţiĭ érăşi în procesiune şi între cântărĭ şi sunete de clopote în biserică, unde făcĕndu-se opustul îndatinat şi împărţindu-se poporului „nafura", ne-am grăbit cu toţiĭ la

Prânzul

dat de parochul local D. Aron în casele sale proprii. 40 persóne: preoţi. învĕţătorĭ şi plugarĭ fruntaşi cu şeful tractului protopopesc în frunte. ne-am bucurat de ospitalitatea în veci voiosului prietin Aron.

Toaste încă s'aŭ ţinut pentru Escel. Sa Iubitul Mitropolit. pentru M. O. D. admin. protop., pentru óspeţi etc.

În decursul prânzului. corul plugarilor din Orlat a delectat pe óspeţi cu multe şi frumóse cântece.

Am fost cu toţiĭ veseli de resultatul zileĭ de azĭ şi ne-am reîntors liniştiţi şi mângăiaţi. fie care pe la ale sale. că prin actul sevîrşit s'a asigurat viitorul parochieĭ şi şcóleĭ gr. cat. din Gurarîului pen ru tot de una.

Un participant.

DE ALE ÎNVĔŢĂTORILOR.

Tr. Mureş, 29 Oct. 1901.

Basat pe bunăvoinţa, ce în tot de una aţi arĕtat-o faţă de corpul învĕţătoresc, îmi permit a aduce la cunoscinţă cetitorilor „Unireĭ", câte-va momente mai însemnate referitóre la adunarea generală a reuniunii învĕţătorilor gr. cat. din tractul Murĕşului, ţinută la 26 Oct. în şcóla gr. cat. din Cenaşul-de-Câmpie.

Şi cu tot dreptul trebue să ne simţim plinĭ de bucurie, vĕdĕnd adunaţi mulţime de învĕţătorĭ, cu scopul de a se lumina unii pe alţii şi de a se face tot mai entusiasmaţi pentru chemarea lor, atât de grea şi însemnată, ér în timpul de faţă dór, cea mai espusă furtunilor, ce ne amenință cu cutropire.

Reuniunile învĕţătorescĭ aŭ fost de o necesitate imperiósă. De mult se simţia lipsa lor. Cu ajutorul lui Dumnezeŭ însĕ, ne-a succes să vedem şi idea acésta de

fapt întrupată. Întrupată odată se pretinde interes şi fiind acesta, şi sperarea unui viitor mai bun ni-e asigurat.

Lucrările teoretice şi lecţiunile practice ale învĕţătorilor, pregătite cu mare îngrijire, interesul lor faţă de adunările reuniunii şi spiritul de disciplină în acestea adunări, sînt tot atâtea dovedi, din cari putem conchide la sporiul, ce-l face, şi-l va face mai ales, acésta reuniune.

Şedinţei i-a premers sf. liturgie, cântând corul învĕţătorilor întruniţi. Şi era şi popor de faţă, care a rĕmas fórte edificat.

În dată ce preşedintele ad hoc a declarat şedinţa de deschisă, dl Isidor Dopp, învĕţător, cerêndu-şi cuvêntul, spune celor de faţă, cari erau în număr de 20, că cu ocasiunea adunării generale, ce s'a ţinut în 4 Oct. la Blaş, Înalt Prea Sfinţia Sa, Dl Mitropolit, în un frumos discurs, a împărtăşit învĕţătorilor binecuvêntarea apostolică, ce Pontificele Roman, Papa Leo XIII. a dat în special şi corpului didactic din acésta Archidiecesă. — Prin sculare în picióre toţi, ca unul aŭ strigat „Să trăéscă!“

Prelegere practică a ţinut *Dl Iuliŭ Saltelechi,* desvoltarea sunetului *„a,“* ér dşóra *Maria Naşcu* a disertat despre: „În ce mod şi cu ce mijlóce póte ajunge învĕţătorul, ca nu numai copil, ci şi poporul, adecă părinţii, să-l iubéscă, cari şi acum, în celea mai multe locuri, privesc şcóla de o mare povară.“ Disertaţiunea acésta a fost considerată de *fórte bună* şi s'a trimis organului reuniunii în Blaş, ca să i-să facă locul cuvenit. A mai disertat dl. Vas. Cioloca despre: „Datorinţele părinţilor faţă de creşcerea pruncilor sĕi. Folósele bunei educaţiuni.“

Între altele s'a mai decis şi ţinerea unei petreceri cu teatru pentru popor la viitórea adunare în Şiamşudul de Câmpie şi un apel din partea bibliotecarului.

V'a diserta dl Isidor Dopp despre „Cântările din şcóla poporală“ şi vor prelege dşóra M. Nascu desvoltând Nrul 18, George Comes din economie: altoitul ér dl V. Cioloca din stupărit.

Ca încheiare a acestei scurte dări de sémă, mai pomenesc, că ne-aŭ onorat conferinţa cu presenţă şi unii domni preoţi în fruntea cărora sta O. D. *Petru Suciŭ* din Sâbad, care îşi dă multă silinţă pentru naintarea reuniunii nóstre.

Cu acestea sfârşesc, facêndu-alusie la rasa dvóstră din articlul de fond al „Unirii“ de Duminecă. „Fie care să lucre nu numai în cercul sĕŭ de activitate pentru bunăstarea sa personală, ci şi pentru asigurarea şi salvarea intereselor generale ale neamului nostru.“

Edi.

Întrând în pătrarul din urmă al anului, rogăm pe Onoraţii Cetitori ce sînt în restanţă, să binevoiéscă a se îngrigi de achitarea abonamentului şi a ne trimite preţul foii.

Întru adevĕr, sîntem tare îngrigiţi de viitorul acestei foi, şi nu aflăm tip şi modru, prin carele se potem acoperi cel puţin spesele tipariului, necum alte multe cerinţe, împreunate cu edarea ei.

Administraţiunea.

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Sp. Du George Breban, mare proprietar în Ghilad, a binevoit a dărui pe sama s. biserici gr. cat. din loc 20 cor. în bani gata şi 500 cărămidi arse în preţ de 16 cor. În numele credincioşilor mei îi esprim şi pe acésta cale cea mai căldurósă mulţumită. Ghilad la 27 Octobre 1901. *Georgiŭ Muntean,* paroch gr. cat.

Sciri personale. Escelenţa Sa Mitropolitul nostru s'a întors Marţi diminéţa de la Budapesta, unde fusese la deschiderea casei magnaţilor.

Din Archidiecesă. Cu terminul de 21 Nov. n. se escrie concurs pentru ocuparea staţiunei de cantor-învĕţător în Cernuc, distr. Dêrgea. Emolumintele sînt. Ajutor de stat 180 cor. repartiţie 420 cor. cuartir şi grădină de legumi şi pomologie.

Predici. Mâne Duminecă, în 3 ert, va predica în biserica catedrală dl profesor *Aron Deac.*

Pentru fondurile archidiecesane. *Iuliŭ Nistor,* reviaor la esactorat, a dăruit cor. 7·50, fondului Internatului de fetiţe din Blaş.

Congregaţia comitatului Alba-inferióră şi-a ţinut în 29 Oct. n. adunarea de tómnă. Aŭ luat parte puţini membri, nefiind puncte interesante. Amintim, că s'a aprobat proiectul de finanţiare a comunei Blaş, pentru plătirea casei opidane, cumpĕrate de la Iosif Vancea. S'a publicat lista virilităţilor pe 1902 şi s'a statorit ziua de 20 Nov. pentru alegerile municipali. Printre virilităţi români, afară de cei publicaţi de noi în nri 38, mai sînt: Nic. Adamovici şi Avram Grecu.

Constituire. Societatea de lectură „Inocenţiŭ Micu Clain“ a teologilor din Blaş, s'a constituit pe anul şcol. 1901—2 în modul următor: Preşedinte: *Sever I. Frăţilă,* teolog an. IV.; vice-preşedinte: *Nicolaŭ Ticaciŭ,* teolog an. III.; secretar: *Vasile Moldovan,* teolog an. IV.; cassar: *Traian German,* teolog an. III.; controlor: *Cornéliŭ Andrea,* teolog an. II.; archivar: *Eugen Pop Păcurar,* teolog an. III.; bibliotecar: *Petru Ţintea,* teolog an. II.; notar: *Nicolaŭ Marcu,* teolog an. I. Membrii în comisia literară: *Valeriŭ Vêrv,* teolog an. IV., *Virgil Hăţĕgan,* teolog an. IV. *Gavril Branea,* teolog an. III., *Iuliŭ Tătar,* teolog an. III., *Ioan Boldor,* teolog an. II., *Octavian Popa,* teolog an. II., *Ştefan Pop,* teolog an. I., *Petru Suciŭ,* teolog an. I. — Societatea „Alexi-Şincai“ s'a constituit pe an. scol. 1901/2 în următorul chip: Preş.: *Octavian Bulbuc,* teol. an. IV., Vicepreş.: *Ioan Tarţa,* teol. an. IV., Secretar: *Tit Demian,* teol. an. III., Cassar: *Victor Ştefiŭ,* teol. an. III., Controlor: *Victor Criste,* teol. an. IV., Bibliotecar: *Dariŭ Vlad,* teol. an. III., Notar: *Alecsandrin Marica,* teol. an. II., Archivar: *Alecsandru Murĕşan,* teol. an. II.

Tinerimea recunoscĕtóre. Duminecea trecută tinerimea universitară română din Cluş, a dat o frmósă dovadă de cum scie să-şi aducă aminte da binefăcĕtorii ei. În aceea zi — estragem din o corespondinţă — s'aŭ presentat în corpore la celea dóuĕ biserici românesci, în cari s'a servit părăstas pentru binefăcĕtorii tinerimii: Ioana Rădilă, Şuluţ, Gozsdu, Vancea, Vajda, Romonczai şi Grăniţerii de la Năsĕud. După amiaza la 4, aŭ aranjat în localul Casinei o şedinţă festivă. Cuvêntul de deschidere l'a rostit stud. filos. *Ioan Giurgiŭ.* A disertat apoi stud. filos. *Aug. Caliani,* vorbind despre Şuluţ, Vancea, Romanczai şi Vajda. — stud. Giurgiŭ a vorbit despre neuitata Ioana Rădilă, care a lăsat fundaţiunea pentru ridicarea unui internat pentru universitarii din Cluş; — stud. filos. *Traian Suciŭ* a disertat despre Gozsdu, ér despre grăniţeri s'a cetit o lucrare a stud. *Vasile Mĕruţ.* Pe lângă acestea chorul tinerimei sub conducerea stud. *Başotă,* a cântat unele bucăţi potrivite. Ne place mult când vedem tinerimea, aducêndusi aminte cu pietate şi recunoscinţă de marii ei binefăcĕtori; e acésta un semn de bine.

Marele duce Michail Nicolaevici a făcut zilele acestea o visită Maiestăţii Sale la Budapesta. Înaltul óspe e ajutant al ţarului şi preşedinte al consiliului imperial. Maiestatea Sa şi-a aşteptat óspele la gară, de unde aŭ mers amêndoi la hotel. Joi marele duce a părăsit Budapesta mergênd la Viena.

Progresul veacului al XIX-lea. Étă după o fóe americană progresele realisate de sciinţă în suta de anî trecută: În veacul al XVIII-lea mijlocul de comunicaţie era calul, acum lomotivul, bicicleta şi automobilul. În locul secerii a venit maşina de secerat; locul teascului de tipărit l'a ocupat maşina rotativă, a penei de gâscă maşina de scris, a picturei şi desĕmnului lito-şi cromolitografia. Rĕsboiul a fost alungat de modernele maşini de cusut şi împletit, năile cu ventrele aŭ fost înlocuite cu vapórĕle accelerate, telegraful optic şi cablul submarin, cu telegraful şi telefonul fără sîrmă. Pravul de puşcă ieşit din modă, a fost înlocuit cu pravul fără fum şi cu materiile esplosive. În veacurile trecute întunerecul era alungat de lumina slabă a candelei, azi de splendida lumină electrică. Columna galvanică a fost întrecută de cel mai nou succes a veacului trecut, de maşina dinamo-electrică. Puscile cu cremene aŭ ajuns între vechiturî şi în locul lor soldaţii folosesc armele cu repetiţie. Chiar şi optica s'a modificat, razele Röntgen şi Bequerel a făcut o adevĕrată cucerire.

Băncile nóstre. Directorii celor 69 bănci poporale române din Transilvania şi Ungaria aŭ ţinut o conferinţă în Sibiiŭ, sub presidenţa dlui Partenie Cosma, directorul băncii „Albina“ din Sibiiŭ, şi aŭ decis, ca tóte băncile să se unéscă, comunicându-şi reciproc tóte împrumuturile ce le acórdă, tóte cererile de împrumut ce le resping, tóte protestele etc. Aŭ hotărît apoi, ca „Revista Economică“ din Sibiiŭ să fie organul lor oficial. Ziarele ungurescî spun, că hotărîrile luate în acéstă conferinţă, aŭ o importanţă mare sub raportul financiar, căci alianţa băncilor române, cum şi apropiata înfiinţare a unei bănci de scont românesci, care să conteze protofoiiile băncilor poporale române, însemnéză emanciparea instituţiunilor financiare române de sub influenţa băncilor ungurescî.

Czolgos. Asasinul lui Mac Kinley a fost esecutat Marţi dim. A fost dus într'o chilie anume, unde i-s'a pus pe cap un coif de fer, în care era întrodus un pol al firului electric, celalalt i-s'a aşedat la picióre. S'a dat drumul la trei curente puternice, dar deja la cel dintâiŭ trupul i-a amurţit şi i-a omorît.

Ninge. . . . Azi primii fulgi sosiţi sficioşi din norii plumburii, ne-aŭ adus a minte apropierea ierniî. Sperăm însă, că morocanósa iarnă va mai întârzia încă, şi vom mai avé încă prilej să ne desfătăm în frumósele zile de tómnă.

(30) 10—?

Mai ieftin ca orî unde!

— „Hotel-Restaurant Corona“ —

Aug. Coltor — Blaş.

oferesce On. Public român **chiliile** sale de óspeţi **modern mobilate,** vinurî **curate** de pe Târnave şi **prima calitate** de **bere** de la **Steinbruch.**

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Paradoxe la s. cruce.

(de Kuchar.)

În lume nu esistă nicĭ un semn mai malestos ca s. cruce şi nicĭ nu se póte afla vre-o catedră de sciinţă aşa sublimă, ca şi cum e catedra studiului s. crucĭ, tocmai pe cum nu se găsesce în tótă lumea vre-o armă aşa sigură de a câştiga învingere, de cât arma s. crucĭ. St. Efrem, în scurte cuvinte aşa caracterisézĕ s. cruce: „crucea e mărirea împĕraţilor, e filosofia păgânilor şi apĕrătórea luptătorilor.“ Şi tot cu asemenea cuvinte, o măresce şi s. nóstră biserică, la ziua *înălţării crucel de viaţă făcĕtóre* în 14/27 Septembre după mineiul sĕŭ, când cânta: „Crucea e păzitóre a tótă lumea, crucea e podóba bisericiĭ, crucea stăpânirea împĕraţilor, crucea întărirea credincioşilor, crucea mărirea îngerilor, ér dracilor rana.“

Crucea Domnuluĭ, începĕnd de la patimile luĭ, a fost şi va rĕmâné strălucirea mărireĭ lumescĭ a împĕraţilor, ea a fost şi este filosofia păgânilor şi a sĕlbătăcieĭ ómenilor putere sdrobitóre şi studiŭ celŭ mai înalt. Şi óre pentru ce? Pentru că dînsa e aceea putere şi esemplu atrăgĕtor şi admoniĕtor, ce fu în stare, şi este şi va fi, de a conduce tótă lumea păgână cătră Christos şi a o străforma.

Crucea e dogma moraluluĭ evangelic, şi acest moral, abia ar fi fost în stare de a preface atât de mult, ma de a transforma şi reforma de tot inima omenimeĭ, dacă n'ar fi folosit esemplul Luĭ, supunerea, patima şi mórtea Luĭ, şi prin acésta eterna luĭ învingere şi mărire. Însăşĭ aflarea s. crucĭ le demnstra aceste. Plecând s. Elena, din încredinţarea fiuluĭ eĭ, a împĕratuluĭ Constantin, spre a căuta crucea sfîntă, pe care Isus Christos a pătimit şi prin care a mântuit lumea, a aflat pângărită, atât Golgota, cât şi s. mormînt a Domnuluĭ, de cătră împĕratul Adrian, prin statnele şi bisericile luĭ Iupiter şi Venus, paradoxul saŭ contrarul s. crucĭ.

Barbarismuĭ a înţeles ce e drept dogma s. crucĭ şi umilirea, răbdarea şi abzicerea, dar aceste, după zisa s. Pavel, înaintea luĭ — a barbarismuluĭ — erau „nebunie“, şi apoĭ nu peste mult şi el (s. Pavel) împreună cu barbarismul, vĕdĕnd taina s. crucĭ strălucind, şi şi lucrarea puteriĭ iresistibile a esemplului Luĭ în următoriĭ sĕĭ, o admiră mai întâiŭ, apoĭ o îmbrăţoşézĕ şi în urmă o apĕră.

Tótă lumea admira acest paradox, ba unul din ceĭ mai învĕţaţi din lume: Mnigenes, strigă: „Crucea luĭ Christos e triumful nostru!“ Şi crucea de odinióră batjocorită, a devenit emblema învingeriĭ, şi stindardul mărireĭ. „Nebunia“ a ajuns, după cum zice s. Pavel, sciinţa supraeminentă, de óre ce, de când s. Elena a aflat în mod aşa miraculos s. cruce şi fiul eĭ Constantin a înălţat-o, de atuncĭ şi atuncĭ a aflat lumea în s. cruce, aceea carte saŭ codice a evangeliuluĭ luĭ Isus Christos, prin care ni-se predică învĕţătura luĭ, nu în cuvinte şi litere, ci în faptul cel mai sublim, în esemplul ceresc, în acel prototip perfect, viŭ, ce póte în genere fi înţeles de cătră orĭ şi cine, deşi simplu dar inexhauriabil; ce se póte înţelege cu o privire şi se póte îmbrăţoşa, şi cu ajutorul căruia mintea omenéscă admiră aşa zicĕnd paradoxul ceresc a iubireĭ luĭ Dumnezeŭ, când vede că însuşĭ legislatorul se face sacrificiŭ legiĭ pe s. cruce, după cum se esprimă un mare filosof creştin, că cu atât mai tare să facă a se înţelege şi pricepe lipsa legiĭ şi a o face plăcută şi iubită înaintea lumeĭ, vĕdĕnd că însuşĭ medicul probézĕ mai întâiŭ în persóna sa efectul medicineĭ saŭ mai corect: făcĕndu-se El pe sine medicina şi aşa devenind vorba faptă, şi Cuvîntul trup făcĕndu-se, că cu atât mai bine să fie primit în trupul omenimeĭ.

Acest efect admirabil a dogmeĭ s. crucĭ, se arată în cele mai înalte mişcări a istorieĭ omenimeĭ saŭ universalĭ şi în cele mai critice scene a vieţiĭ, fie bisericescĭ, lumescĭ, cât şi în politică şi pe terenul sciinţeĭ.

Pofte de avere, de plăceri, de laude şi de domnie aŭ fost şi vor fi în lume tot de una. Acésta nebunie a omenimeĭ, după zisa s. Pavel, trebue să o recunóscă fie ce om cu minte sănătósă.

Cine saŭ ce e în stare de a readuce pe om la opusul acelor mai sus zise: la umilinţă, la penitinţă, la abzicerea de sine, la suprimarea poftelor rele şi prin aceste, la pace şi linişte, la fericirea şi tignéla vieţiĭ şi la iubirea virtuţiĭ? Răspunsul nu póte fi altul, de cât: spiritul s. crucĭ, graţia luĭ Christos.

Singur numaĭ Dumnezeŭ e în stare de a susţiné ecuilibrul vieţiĭ şi a lumiĭ, pentru că numaĭ opul Luĭ póte fi fericirea omuluĭ devenit nefericit prin el însuşĭ.

Omul însuşĭ se miră de acest paradox a s. crucĭ, după ce o află şi ascultă de cuvintele acesteĭ dogme ceresci, când simte că pentru el e mărire de a se umili cu Christos şi e câştig de a fi sĕrac pentru El, şi când află că e merit a fi disconsiderat, lipsit, delăturat, şi când în locul uneĭ recunoscinţe binemeritate e resplătit cu nerecunoscinţă, bătaĭ şi batjocurĭ, şi tóte aceste, îl fac tare la suportarea s. crucĭ.

Câte milióne de ómenĭ, după ce aŭ aflat s. cruce şi aŭ înţeles învĕţătura eĭ, după zisa s. Augustin, ca nisce suflete sdrobite, nu s'aŭ mai cunoscut pe sine, adecă: s'aŭ abnegat pe sine.

Nu este nicĭ un secol, în care să nu fi resunat acésta admoniţiune a Provedinţeĭ dumnezeescĭ şi a cuvîntuluĭ de iubire de pe lemnul s. crucĭ: îndĕrĕpt, la Dumnezeŭ! îndĕrĕpt, la s. cruce! Şi materialistul fără credinţă, a cărui Dumnezeŭ e pântecele, stă plin de mirare la acest „paradox“, până când „învĕţatul“ egoist, rĕtăcesce laudând humanismul. Şi paradoxul susţină, el învinge prin s. cruce şi popórele şi naţiunile se reîntorc la s. cruce fie şi după evoluţiuni marĭ, dacă nu chiar după revoluţiuni.

Nicĭ nu trebue să ne mirăm; iubireă are mare putere, mai mare ca mórtea, şi nu să află nicĭ o inimă omenéscă, ce să nu fie aptă de iubire, nicĭ aceea, care nu iubesce pe nime şi nimic, încă nu e eschisă, de óre ce şi acésta se iubesce pe sine însăşĭ. Apoĭ aberaţiunile omenimeĭ nu sînt alt ceva, de cât abateriĭ a flacăriĭ de la vatra adevĕrată a foculuĭ, adecă de la Dumnezeŭ, de unde urmézĕ o nelinişte firéscă şi apoĭ din acésta cercarea de a afla „un alt ceva“, spre liniştire. Se caută decĭ isvorul original a vieţiĭ, cum caută şi o căprióră însetată isvorul limpede a muntelui.

Păgânismul în deşert a umblat să afle isvorul adevĕrateĭ fericiriĭ a demnităţiĭ omenescĭ şi a vieţiĭ, de óre ce nicĭ una din religiunile umane şi din sciinţă nu a putut cunósce şi predică adevĕrată iubire, pentru că nicĭ nu o cunoscé încă, şi aşa nu o puté predica ca motorul virtuţiĭ omenescĭ saŭ ca mijloc spre aceea, cu atât mai puţin ca scop final.

Obiectul iubireĭ pentru păgânĭ era: Bachus, Apollo, Venus! şi aceste eraŭ chiar staţiunile principalĭ a rĕtăcireĭ; în aceste eraŭ focularele patimilor şi în aceste le consta zeitatea şi peste ele domniaŭ zeiĭ şi idoliĭ.

E neesplicabil, e chiar admirabil, că cum a putut creştinismul să facă iubită s. cruce cu omenimea păgână, cea supusă la patimĭ; şi cum a putut face iubite învĕţăturile eterne ale amvonuluĭ ceresc?! Singurĭ păgânil aŭ admirat acest sublim paradox, când strigaŭ cătră s. cruce, care îşĭ arĕta puterea eĭ între creştinĭ: Victi victoribus leges perabant! (Învinşiĭ impun legiĭ învingĕtorilor). Creştinii învinşi cu forţă maiora, daŭ legiĭ păgânilor şi domnesc peste domniĭ barbarĭ prin spiritul şi puterea s. crucĭ, adecă prin iubire.

Iubirea iubire nasce, şi în inima omenéscă stă adânc înrădăcinat un stimul nobil, ce uresce nemulţămirea şi resplătesce orĭ ce jertfă. Tocmai la acésta îndĕmnă doctrina s. crucĭ. Sacrificiul luĭ Christos pe cruce a fost şi este cel mai mare sacrificiŭ, aşa în cât între sacrificiile întîmplate din cause naturalĭ nu este nicĭ unul, care barĕm de de parte să se pótă aseména cu cel de pe s. cruce. Pe cruce s'a făcut evidentă dreptatea infinită a luĭ Dumnezeŭ, îndurarea şi iubirea cea fără margini; tóte aŭ devenit curate, limpedĭ şi luminate şi s'a îndeplinit scriptura, ce zice: „plăcerea mea e a fi cu fiiĭ ómenilor.“ şi aşa s'aŭ priceput de fi cine cuvîntul Mântuitorului: „dorind am dorit să mănânc acel miel cu voi,“ şi acest miel El însuşĭ a fost, iubirea luĭ.

Cu cât năcăjesce mórtea mai mult dulcea jertfă, cu atât mai mult iubirea şi mulţămita decoréză şi înfrumseţézĕ aceea jertfă, şi alt obiect, cu putere mai atragĕtóre de cât acésta, nu esistă în lume; raze de strălucire ies din dînsa, de frumseţa acesteĭ jertfe voluntare, ce prin strălucirea eĭ încunjură s. cruce a Domnuluĭ, prin care recâştigă pentru sine inimile ómenilor.

Cu ce simţĕminte încunjură s. Elena şi Macariŭ episcopul Ierusalimuluĭ împreună cu Constantin marele s. cruce! Cu câtă bucurie scriŭ şi mărturisesc despre dînsa şi despre aflarea eĭ: ss. Paulin, Sever, Ambrosiŭ, Chrisostom, Rufin, Teodorat, etc. Toţi admiră puterea eĭ momentană, prin care lemnul batjocureĭ, deviue corona tuturor măririlor omenescĭ. Nu-i acesta un alt paradox, ce s'a arĕtat posibil în sistemul moral al lumeĭ?!

Tóte s'aŭ schimbat prin s. cruce, şi în aceea, de ce se ruşina filosofia păgână, s. apostol al ginţilor afla tesaure; şi ceea ce mai înainte i-s'a părut nebunie, a devenit sciinţă şi mărire apostolică.

Sciinţă şi mărire?! Cruce şi umilinţă?!

Opreşte-te călĕtoriule! cel ce eşti cu atenţiune la cele ce se petrec şi aci la noi. Privesce înainte şi înapoi! Ce vedi?! Când acest stat apĕrat o mie de ani de s. cruce, în urma renumitei politice bisericesci poreclite, din nouŭ vre să jertféscă lui Venus-Apollo, sedus de doctrinele false a murarilor liberi şi a cosmopolitismului! Ce zici? a greşit óre brava junime, speranţa patriei, purtătórea sublimelor idei a conducĕtorilor viitorului, când a pornit să afle şi să ridice s. cruce, ce dispăruse de la întrările la sciinţe?! Şi aŭ aflat-o, că ea era în inima junimei creştine.

Întru adevĕr érăşi un mare paradox, de care nu se póte destul mira falsul materialism şi cerbicosul barbarism. — Salutare şi onóre junimei universitare creştine, luptătorilor neînfrînţi! Înainte cu şi pentru s. cruce, „în acésta veţi învinge!"

Étă ce zice s. Efrem, adâncul filosof, despre s. cruce: „Crux juvenum, juvenum paedagogus." Să nu uitaţi, că vóue vĕ zice, că s. cruce e educătórea vóstră, a fost şi va fi, de óre ce numai spiritul ei şi sciinţa ei póte sigur să conducă.

La finea secolului a XVIII., statul cel mai creştin, Franţa, a batjocorit s. cruce; ér la finea secolului a XIX ea a fost batjocorită chiar în acel stat, care are a-şi mulţămi ei esistinţa. La începutul secolului a XIV, marele Napoleon restitui crucea în mărirea ei lumescă; ér la începutul secolului a XX, junimea universitară creştină pretinde sus şi tare ĕră restituirea ei. Bine cunoscută ne este tótă pragmatica ei.

La acest loc e demn de a se aminti o trăsătură fórte frumósă şi mult cuprinzĕtóre, din viaţa eroului Napoleon Bonaparte, spre a ne convinge din viaţa privată a acestui eroŭ şi filosof admirat, că cu ce veneraţiune s'a purtat faţă de s. cruce, şi că cum dispare faţă de ea orî ce putere lumescă.

În districtul Hitzing pe la a. 1809 trăia un emigrant bĕtrân, care se luptase în şirurile óstei marelui Condé; acelă în locul măririi lumesci a mai căutat mărirea crucei, şi se făcu preot, numele lui e: baronul de Montlué. Mai mult a preţuit crucea şi de cât stindardul, şi convingerea lui şi-o manifesta şi ca soldat.

Semnele militari: un stindard, o sabie de cavalerie şi câte-va pistóle, eraŭ puse pe pereţii chiliei sale, şi de-asupra acestora sta crucea s. Ludovic.

A sosit o zi grea, neaşteptată. Într'o zi întrară la el doi soldaţi din óstea lui Napoleon, şi acestia la vederea acestora şi în specie a s. crucĭ, deveniră furioşi şi loviră pe preot peste faţă, de căduleşinat.

Acésta faptă vrednică i-se făcu cunoscută lui Napoleon, carele trase pe soldat înaintea tribunalului martial, şi fu judecat la mórte. Audĕnd bĕtrânul preot de acésta, se sculă din pat şi bolnav cum era, merse la Napoleon, şi îngenunchiind înaintea lui se rugă pentru soldatul judecat la mórte. Napoleon se miră, dar nu voi să agraţieze pe soldat, vrĕnd a statori un esemplu. Tot ce a putut esopera bĕtrânul preot în favorul soldatului, a fost o amânare de 24 óre a sentinţei de mórte, în care timp putu să visiteze pe osîndit în închisóre. El se grăbi deci în închisóre şi aci pregăti sufletesce pe soldat la mórte, după care în cea mai mare penitinţă şi linişte şi muri.

Audînd Napoleon despre nobila faptă a preotului, se decise şi plecă, spre a esprima în persónă recunoscinţa sa preotului marinimos, însoţit fiind şi de generalul sĕŭ Rapp.

La privirea feţei de marmoră a lui Napoleon bĕtrânul preot se spăimîntă şi să grăbi ca să ieé jos de pe părepi chiliei sale scumpele trofee. Împĕratul încă se grăbi şi privind la crucea s. Ludovic îşi descoperi capul şi plecându-se spre stindardul cu lilie, zise aceste memorabile cuvinte: „Mărirea Franţei îmi este scumpă tot de una, orî sub ce steag s'a câştigat. Semnul acela de învingere, care dta voiai să-l ieî dinaintea mea, e aceea pentru secolii trecuţi, ce va fi al meŭ pentru ceî viitorî: simbolul gloriei. Eŭ nu voesc ca vulturul să facă să se uite lilia crucei; că mi-a arĕtat calea la învingere; ea a făcut Franţa puternică şi regina lumei. Înalţă dar crucea şi stégul de lilie ĕră la locul lor, ĕr dta pe lângă crucea s. Ludovic veî purta pe pept cu onóre şi acésta cruce" şi aceste zicênd, Napoleon îşi luă de pe pept crucea ordului aceluia ce-l înfiinţase în castru de la Boulogna şi însuşi o puse pe vestmîntul bĕtrânului soldat, acum preot, care s'a luptat eroicesce sub treî împĕraţi, dar mai eroicesce sub stindardul cel mai sfînt a lui Christos sub s. cruce. — Ce priveliste minunată, ce paradox mare!

Baronul Montlué şi-a aflat crucea sa, crucea credinţei adevĕrate creştine, tocmai pe cum a aflat-o Napoleon pe a sa mai târziŭ pe insula s. Elena, înaintea căreia s'a plecat cu aşa veneraţiune, cu şi împĕratul Constantin înaintea crucei Domnului, aflate de mama sa Elena.

Filosofii istoriei simţesc mare greutate de a puté afla şi distinge, că óre fost-a Napoleon mai mare în strălucirea victoriei de la Jena şi Marengo, saŭ dóră pe insula s. Elena, la umbra moderaţiunei dictate de s. cruce!?

Paradoxe de acest fel aŭ fost şi vor fi tot de una şi în diverse forme şi fase, însĕ neschimbat rĕmâne acel paradox şi anume că pe când de o parte tronurile cele mai puternice, cum a fost şi a lui Napoleon, se ruşinézĕ şi dispar, tronul lui Isus Christos; lemnul crucii, va sta şi va străluci în etern, pentru că „nu este mórte, unde este Christos!"

Rodna-nóuă, 27 Sept. 1901.

Pamfiliŭ Grapini
preot gr. cat.

DIN VENEZUELA.

De Spiridion Gopcevic.

(Continuare.)

Într'aceea aci aflară despre rescólă, şi Vargas trimise un batalion întru întimpinare. La Calabozo se întîlniră trupele inimice. Ambe părţile eraŭ într'o formă de tarî: câte cinci-sute de bărbaţi. Ambe părţile să şi temeaŭ într'o formă una de alta. De aceea lupta să mărgini într'atâta, că ambe părţile rĕmaseră într'o depărtare, unde nu bătea glonţul. Scoţênd strigăte asurzitóre, puşcând mereŭ, înjurând înfricoşat, ei încercaŭ a se anima reciproc prin: „Adelante! Coraje!" (Înainte! Curaj!), însĕ fără să-i trécă cuiva prin minte, ca într'adevĕr să mérgă înainte.

Între ast fel de împrejurări nu încăpea îndoială, că învingerea era pe partea aceluia, care făcea larmă mai mare. Şi acestia aŭ fost soţii de luptă a lui Ranchito. După ce strigătele şi puşcăturile aŭ durat ziua întrégă, muniţiunea trupelor regimului s'a isprăvit şi de aceea ele se retraseră.

Abia vĕzură acésta „liberătorii," când ei le urmară, scoţênd strigăte şi mai asurzitóre. Când însĕ inimicul se opri érăşi, eroii se retraseră repede în vechia lor posiţiune şi nu împedecară mai mult retragerea trupelor.

Acésta „luptă", fiind că s'a întîmplat în afară de bătaia glonţului, n'a causat nici o pierdere de ómeni şi de aceea Ranchito inspirat dete următorul ordin de zi:

„Soldaţi! Bravilor fii a lui Bolivar! Eroi laureaţi ai Venezuelei! Într'un mod eroic v'aţi făcut vrednici pentru patrie! Sub conducerea mea v'a succes să reportaţi una dintre cele mai strălucite învingeri ale veacului acestuia. Spiritul lui Napoleon cel mare privesce cu invidie spre voi, pentru că eroii gardei sale vechi nu se pot asemĕna cu voi. Învingerea cea gloriósă întrece pe tóte învingerile lui Napoleon, pentru că aceste tot de una îl costaŭ mult, pe când noi n'am pierdut nici un om. Cu ast fel de eroi sé cuceresce lumea! Înainte, la Caracas! Victorie saŭ mórte!"

Un esemplar din acest ordin de zi fu trimis comandantului trupelor regimului. În epistola însoţitóre era scris:

„Eşti încunjurat! Predă-te şi te denumesc ca general de brigadă. Dacă nu, voiŭ pune să te pusce, pentru că voescî a vĕrsa îndeşert sângele cetăţenilor."

Comandantul se înfrică, şi fiind că de bună samă îi plăcea mai bine să devină general, primi propunerea şi depuse armele. După aceste Ranchito se denumi pe sine însuşi de general de divisiune şi înaintă mai de parte.

La Francisco se întâlniră érăşi cu trupe de ale regimului; resultatul a fost asemenea celui dintâiŭ. În modul acesta „armata liberătóre", când se pregătia să trécă muntele din faţa oraşului Caracas, numĕră deja dóuĕ mii de ómeni.

Acum Vargas luă lucrul mai serios şi punêndu-se însuşi în fruntea alor treî mii de ómeni, înaintă contra lui Ranchito. Pe drum însĕ jumĕtate din ómenii sĕi desertară şi ast fel era în minoritate, când la San Sebastian dete peste Ranchito.

Lupta începu după obiceiul ţării, adecă în afară de bataia puscei. Zădarnice aŭ fost tóte silinţele presidentului, să-i facă a merge înainte. După ce aŭ isprăvit întrégă muniţiunea, ei se vĕzu silit a se retrage. Se înţelege că prin acésta inimicul căpĕtă curaj şi cu urlete asurzitóre ieşi din posiţiunile sale. Acest „elan" aparent băgă spaimă în trupele regimului şi câte-va companii se puseră pe fugă. Prin acésta se iscă o panică generală, carea se mai mări, când inimicul încurajat începu a-l urmări de aprópe, strigând şi împuşcând. Înzădar încercă presidentul, să-şi oprescă ómenii. Ei nu-l auziaŭ şi în fuga lor îl răpiră cu dînşii.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

„Clipe de repaus“ de Sorcova. anunțată de noi. a apărut deja într'un format elegant și plăcut. Are 208 pag. și costă 2 cor. „Sorcova“ cunoscutul scriitor de la Brașov ne e destulă garanție de spiritul cu care sînt scrise schițele și foițele adunate în acéstă broșură.

Tit Chitul: **O fată de Tarabostos,** roman de pe timpul Dacilor, tom I. Gheria 1901 pag. 269 prețul 1 cor. 50 bani plus porto. Tomul II. încă va apăre peste scurt timp. Vom reveni.

Moșul: **Carnetul roșu,** o interesantă novelă nihilistă. Brașov 1901 pag. 104 prețul 60 bani.

Posta „Unirii“.

On. *Io. Crișan,* paroch în Zorlenț. Te-al supărat că n'am publicat sensațională scire, că pe *turnul bisericii de acolo s'au pus cruci nóue.* Ei, ce se facî? așa îs redactorii, acestia cam nărăvoși, și Dómne ce eveniment epocal e fapta comunicată! Dar mângâie-te, că o fóie mai mare ca »Unirea« a publicat-o și ast fel și-a satisfăcut dorința. Se audim de bine!

Romanus. Vom respunde în curînd.

Editor și redactor respundetor:
Aurel C. Domșa.

La espositiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și de metal a lui

(34) 49—52

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea din nóu a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregĭ armonióse, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provĕdute cu adjustărĭ de fer bătut, construite spre a le întórce cu ușurință în orĭ ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o lături, prin ceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

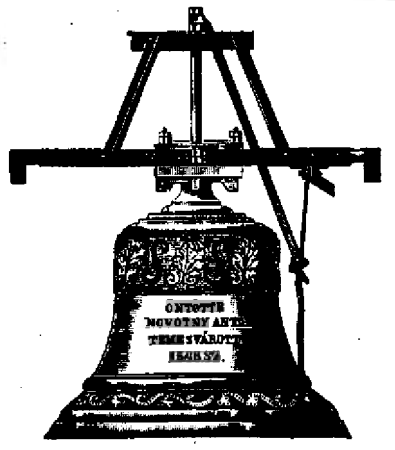

clopotele patentate găurite

de mine inventate și mai de multe orĭ premiate, carĭ sînt provĕdute în partea superiórĕ — ca violina — cu găurĭ după figura *S* și pentru aceea aŭ un ton mai intensiv, mai adînc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, **așa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 408 kg. făcut după sistemul vechiŭ.** Mai departe se recomândă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **preadjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut** — ca și spre turnarea de **tóce de metal.** Clopote în greutate de 300 kg. și mai jos se află tot de una în magazin.

Preț-curanturĭ ilustrate se trimit la cerere grătuit și franco.

MERSUL TRENURILOR pe liniile orientale ale căĭ ferate de stat r. u. valabil din 1 Oct. 1901.

Budapesta—Predeal

Tren de persón.	Tren de persón.	Tren accelerat				Tren de persón.	Tren accelerat	Tren de persón.
10—	8.50	2.10	pl.	Viena	sos.	1.50	1.50	6.20
8.30	5.45	9.15		**Budapesta**		7.10	7.50	6 20
11.31	9.02	11.12		Szolnok		3.22	5.32	3.26
1.38	11.38	12 47		P. Ladány		12 54	3.56	1 12
3.42	1.48	2.11	sos.	Oradea-mare	pl.	11.04	2.38	11.36
3.58	2.06	2.18	pl.		sos.	10.44	2.31	11.17
4.38	3.03	2.50		Mező-Telegd		10.07	2.01	10.42
5.20	3.45	3.26		Rév		9.32	1.34	10.08
5.43	4.06			Bratca		9.11		9.50
6.31	4.52	4.16		Ciucia		8.37	12.52	9.19
7.16	5.32	4.52		B.-Huiedin		7.54	12.20	8.37
8.06	6.24			Ghârbĕŭ		6.54		7.37
8.32	6.59	5.55	sos.	Cluș	pl.	6.13	11 01	7.—
8.50	8.30	6.11	pl.		sos.	5.24	10.46	6.45
9.07	8.59	6.27		Apahida		5.02		6 27
10.14	10.29	7.26		Ghiriș		3.40	9.23	5.12
10.44	11.16	7.50	sos.	Cucerdea	pl.	3.11	8.54	4.43
10.56	11.31	7.52	pl.		sos.	3.04	8.49	4.33
11.03	11.40			Uióra		2.58		4.27
11.12	11.50			Vîntul de sus		2.51		4 20
11.34	12.20	8.16		Aiud		2 29	8.23	3 59
11.52	12.46	8.32	sos.	Teiuș	pl.	2.07	8.06	3.36
12.24	1.43	8.37	pl.		sos.	1.42	8.00	3.02
12.58	2.17			Crăciunel		1.09		2.36
1.02	2.26	9.04		Blaș-Küküllőszög		12.56	7.34	2.21
1.45	3.14	9.31		Micăsasa		12.11	7.08	1.44
2.01	3.33	9.45	sos.	Copșa-mică	pl.	11.50	6.56	1.26
2.15	3.48	9.47	pl.		sos.	11.14	6.50	1.06
2.38	4.08	10.01		Mediaș		10.55	6.37	12.49
3.04	4.45	10.25		Elisabetopol		10.24	6.16	12.18
3.40	5.27	10.53	sos.	Sighișóra	pl.	9.45	5.49	11.40
3.47	5.43	11.—	pl.		sos.	9.35	5.42	11.33
4.03	6.08	11.14		Hașfaléŭ		9.12	5.28	11.16
5.35	7.52	12 26		Homorod		7.46	4.23	10.08
6.13	8.32	12.58		Ágostonfalva		7.03	3.50	9.22
6.43	9.09	1 16		Apața		6.38	3.35	8.57
7.16	9.40	1.35		Feldióra		5.58	3.15	8.27
8.—	10.25	2.09	sos.	Brașov	pl.	5.08	2.45	7.48
3.55		2.19	pl.		sos.		2.18	5.—
4.40		3.01		Timiș			1.42	4.24
5.10		3.31		**Predeal**			1.12	3.32
11.55		9.10	sos.	Bucuresci	pl.		9.15	7.50

Copșa-mică—Sibiiu—Avrig—Făgăraș

Tren de persón.	Tren de persón	Tren de persón	Tren mixt.				Tren de persón.	Tren mixt	Tren de persón.		Tren de persón.
2.21	4.43	11 30	7.10	pl.	Copșa mică	sos.	6.25	9.32	3.25		12.35
3.50	6.36	12 58	8.50		Ocna		5 07	8 15	1.56		11.01
4.12	7.04	1.20	9.15	sos. pl.	Sibiiu	pl. sos.	4.40	7.41	1.21		10.30
tr. m.		tr. m.									tr. m.
4.53	Numai Marția și Vinerea comun.	2.—						7.39			8.57
5.23		2.54			Tălmaciu-m.			6.45			8.04
6.15		3 59			Avrig			6.01			7.15
8.34		6.35		sos.	Făgăraș	pl.		3.32	Circ. Marția și Vinerea		4.25

Mureș-Ludoș—Bistrița.

4.—	Numai Luni și Joia comun.	9.06	4.25	Mureș-Ludoș		6.49	7.30	
5.01		10.29	5.39	Zau		5.52	6.36	
6.57		12.48	7.19	Țagu-Budatelic		4.10	4.54	9.44
7.55		1.56		St. Mihaiu de câmpie			3.44	8.46
8 47		3.02	Numai Marța comun.	Lechința		Circ. Marți și Vineri	2.48	7.43
9.24		3.52		S.-Măghiăruș			2.02	6 52
10 14		4.55		Bistrița			1.16	5.55

Cucerdea — Oșorheiu — Regh.-săsesc.

3 16	8.10	9.—	2.06	pl.	Cucerdea	sos.	7.39	2.38	8.30	12.31
3.57	8.51	9.47	2.52		Ludoș		6.59	1.55	7.37	11.43
4.44	9.40	10.30	3.56		Cipău		6.24	1.19	6.51	10.39
5.34	10.30	11.22	4.59	sos. pl.	Oșorheiu	pl. sos.	5.30	12.25	5.43	9.30
6.45	10 42		5.15					9.	5.04	9.15
7.14	12.16		6.44	sos.	Regh.-săs	pl.		7.39	3.30	7.54

Ghiriș — Turda

7.33	10.50	5.40	10.25	6.05	**Ghiriș — Turda**	7.—	5.05	10.15	3 20	9.12
7.55	11.12	6.02	10.45	6.27		6.40	4.45	9.55	3.00	8.52

Alba-Iulie—Zlatna.

4.37	9.40	4.36		**Alba-Iulia—Zlatna.**		7.23	11.03	6.14
7.38	12.32	7.47				4.55	8.20	3.43

Blaș — Kükülloszög — Sóvárad.

3.25	2.48		Kükülloszög-Blaș		8.48	6.50	
4.02	3.30		Sân.-Miclăuș		8.13	6.15	
4.30	4.15		Cetate-de-Baltă		7.41	5.38	
5.18	5.21		D.-Sân.-Mărtin		7.05	5.—	
8.24	8.59		Sóvárad		4.05	1.53	

Notă: Orele însemnate în stânga stațiunilor sînt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în drépta de jos în sus. — Numerii încuadrați cu linii mai negre însemnéză orele de nópte.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul XI. Blaş 9 Novembre 1901. Numĕrul 45.

„SALBA.“

(Al.) Acesta e numele societăţii bisericesci-literare înfiinţate de clericii nostri vienezi de la S. Varvara, cu începutul anului şcolar 1861—2.

Înfiinţării definitive i-aŭ premers unele demersuri, carî numaĭ laudă meritá, caracterisând dorinţa ferbinte a clerului nostru tinĕr de a se perfecţiona — alăturea cu studiile teologice — şi în limba maternă.

Încă prin 1850 aŭ conceput idea înfiinţării unei bibliotecĭ. Ideia aprobată şi de Rectorul seminarial încetul cu încetul începe a se realisa, obligându-se fie care membru a contribui cu 2—3 florenĭ plus 20 crucerĭ, taxă lunară.

Începutul acesta modest, spriginit de fruntaşiĭ nostri de atunci, ajunge cu sfîrşitul anului 1860 la o sumă de aprópe 300 fl. şi peste 300 de volume în biblioteca clericilor.

Sosise timpul de a se constitui într'o societate bisericéscă-literară după tóte cerinţele.

Şi-aŭ compus statute, carî aŭ fost aprobate de Archiereiĭ nostri de pie aducere aminte: Şuluţiŭ, Ioan Alexi şi Iosif Papp Szilágyi.

Urméză 12 anĭ de înflorire, în carî clerul nostru tinĕr de la Universitatea din Viena a îmbogăţit cu dóuĕ traduceri de valóre literatura nóstră bisericéscă, înţelegem *„Fabiola“* şi tomul prim al escelentului *„Catechism“* de Deharbe.

Activitatea acésta atât de entusiastă şi atât de rodnică s'a zădărnicit de odată cu strămutarea clericilor nostri în seminariul central din Budapesta, la începutul anului şcolar 1873—4.

Societatea a esmis o comisie de 4 membriĭ, (din fie care diecesă câte unu) pentru ca să întrevină la Archiereiĭ nostri, cerêndu-le spriginul pentru înfiinţarea, maĭ bine zis *continuarea* societăţii şi în seminariul din Budapesta.

Archiereiĭ aŭ renunţat a întreveni, până nu vor cunósce împrejurările. Şi împrejurările, în carî trăiaŭ clericiĭ nostri în noul seminar, eraŭ destul de vitrege, ca să nu se pótă împăca cu reînfiinţarea societăţii lor literare.

După ce Rectorul le-a declarat, că nu e competent a se declara în causă, clericiĭ aŭ petiţionat la Primatele. La sfatul Rectorului, aŭ făcut petiţia, fără de a cere concursul Archiereilor. Prevedea, pe semne, Rectorul, că petiţia nu va avea nicĭ un resultat, de aceea a evitat cu multă diplomăţie amestecul Archiereilor români.

Resoluţia li-s'a împărtăşit verbal din partea Rectorului, după un an: „schola valachica hic numquam erit.“

Răspunsul acesta lapidar a întăritat într'atâta spiritele, în cât, clericiĭ aŭ publicat petiţia lor în „Federaţiunea“, pentru care lucru eraŭ să fie eliminaţi din seminar, după ce toţi luasera asupra-şĭ responsabilitatea publicării.

Fericitul Mitropolit Vancea a dojenit aspru pe clericĭ pentru acest pas al lor, întrevenind în aceea-şi vreme, ca biblioteca să rĕmână şi pentru maĭ de parte în folosinţa clericilor, pentru care scop Rectorul le-a pus la dispoziţie o sală.

De atunci clericiĭ nostri din Budapesta se bucură singur de privilejul bibliotecei lor naţionale, fără speranţă a maĭ resuscita dreptul de publicitate al „Salbeĭ“, înfiinţată de braviĭ lor antecesorĭ vienezĭ.

* * *

Maĭ zilele trecute a ieşit de sub tipar minunata carte a luĭ Bougaud *„Mama sfîntului Augustin,“* în traducere românéscă. Traducerea e lucrată de câţi-va elevĭ aĭ seminariului din Budapesta, din generaţia maĭ tineră a clerului nostru. Neavênd dreptul de publicitate, clericiĭ nostri aŭ tradus pe ascuns opera luĭ Bougaud, obligându-se, să o scótă la lumină îndată ce vor părăsi zidurile seminariului. Traducerea acésta este o dovadă despre dragostea de muncă, despre entusiasmul nobil al teologilor nostri din seminariul central.

Şi o vóce din public, apreţiând valórea acesteĭ lucrări, solicitéză în *„Gazeta Transilvaniei“* reînfiinţarea societăţii literare „Salba“.

Acela-şi dor de a învia din morţi „Salba,“ ne-a pus şi nóuĕ condeiul în mână.

Activitatea clericilor nostri de la Universitate — considerând numaĭ cele treĭ opurĭ datorite muncei lor — póte fi pusă orĭ când alăturea de activitatea societăţii *„Inocenţiŭ Micu Clain“*, a clericilor din Blaş şi de *„Alexi-Şincai“*, a clericilor din Gherla.

Şi póte fi preferită chiar, când ne gândim că clericiĭ nostri din Budapesta, deşi sînt numaĭ 15 la numĕr, dar sînt ceĭ *„aleşi,“* în proporţie cu numĕrul maĭ mare al celor *„chemaţi“* din seminariele nóstre provinciale.

A trecut timpul, când Superioritatea seminariului central, să privéscă cu neîncredere la seminariştiĭ românĭ.

Azĭ, averea bibliotecei lor e administrată de superiorii înşişĭ, biblioteca le stă deschisă orĭ când.

Maĭ anii trecuţi Superioritatea nu era străină de ideia înfiinţării unei „şcóle românesci“, unde seminariştii să se deprindă în încercări de oratorie; predicĭ în limba română. O idee destul de clară, când clericiĭ nostri românesce vor propovĕdui învĕţăturile Evangelieĭ şi românesce vor servi la altarul Domnului.

De la ideia acésta până la dreptul de publicitate a „Salbeĭ,“ nu-ĭ de cât un pas.

Un pas, care ne-ar îndreptăţi la frumóse speranţe, deslegând cătuşile de fier, ce légă mânile „Salbeĭ“.

Dar pasul acesta numaĭ atunci va fi hotărîtor, când Archiereiĭ nostri — urmaşiĭ celor ce aŭ „sancţionat statutele „Salbeĭ“ — vor întreveni pentru reactivarea eĭ, asigurând prin întrevenirea Lor activitatea unei societăţi, al căreĭ început a fost tot aşa de frumos pe cât de promiţĕtóre ni-se pare continuarea.

Intrigă ruséscă în contra Românieĭ. — În nrĭ de Duminecă a luĭ „B. Hirlap“ aflăm următorul articol care meritá tótă atenţiunea, cunoscute fiind tot teliul de mijlóce, ce folosce politica ruséscă, contra acelora, carî se pun în calea planurilor eĭ de înălţare. Îl dăm în întregime:

Politica ruséscă e sieveá fórte abundantă în mijlóce, prin carî póte conturba liniştea şi pacea Românieĭ. Óre cum din ură pentru că politica oficială a acesteĭ ţărĭ, nu numaĭ s'a alăturat la tripla alianţă, dar e gata să şi împedece în Balcanĭ alegerile ruseştĭ, acum de curênd a scos din ruinile trecutului la ivélă un lucru fórte neplăcut pentru România.

Lucrul acesta cu deosebire de aceea e neplăcut, pentru că e fórte acomodat, ca să aţiţe întreg clerul grecesc în contra Românieĭ, şi în urma acesteia mânĭ a clerului,

să bată un ic, în edificiul, şi de alt cum nu prea solid, a pretiniei româno-greceşti. S'a întîmplat la 1864 că Cuza vodă, la sfatul luĭ Cogălniceanu, a secularisat pe sama statuluĭ tótă averea mănăstirilor greceştĭ din România, şi pe călugăriĭ greci ĭ-a eschis de pe teritoriul Moldoveĭ şi a Munteniei. Averea secularisată a acestor mănăstirĭ a fost colosală, pentru că cuprindea în sine a patra parte a pămîntuluĭ, ce se cultiva pe atunci în România. Patriarchul din Constantinopol s'a plâns în potriva acesteia la Sultanul, care atunci era suzeranul Românieĭ. Sultanul a pretins rebonificare pentru averile confişcate. Guvernul luĭ Cuza a şi îmbiat optzeci şi dóue de milióne piastri, patriarchul din Constantinopol însă a pretins cinci sute milióne.

Chestiunea acésta a preocupat diplomaţia europénă anĭ de zile. Napoleon al III care era mare patron a luĭ Cuza, a esoperat ca mările puterĭ să esmită o comisie, care ca o judecătorie internaţională, să esamineze pretensiunile de drept ale călugărilor grecĭ, şi să hotărască asupra mărimeĭ sumeĭ ce e a se da ca recompensă. Comisia însă atâta a amânat cercetarea lucruluĭ, până când întîmplările de interes istoric universal, aŭ acoperit întrégă pâra cu negura uităriĭ.

În diplomaţie, recompensaţiunea ce e a se da pentru averile bisericescĭ secularisate în România, nicĭ nu s'a mai amintit, până la chestiunea subvenţionăriĭ gimnasiuluĭ român gr. ort. din Braşov. Atunci guvernul român cu aceea s'a apărat, că suma din chestiune nu e subvenţiune, ci recompensare, pentru averile bisericiĭ din Braşov, secularisate în 1864. Guvernul magiar, deşi a tras la îndoiélă adevĕrătatea acesteĭ aserţiunĭ, tótuşi s'a liniştit, sub aceea condiţiune, dacă mai întâiŭ óre care tribunal competent din România, prin judecată va decide, că suma din chestiune, aievea are caractĕrul recompensăriĭ pentru averile secularisate. „Bud. Hirlap", în 8 Iuniŭ 1899, apreciind chestiunea, a arĕtat, că guvernul român la acésta tocmai de aceea nu a fost aplicat a se învoi, pentru că s'a temut, că hotărîrea judecătorésca, ar fi cel mai grav cas de precedenţă, şi ar avé natura de a servi de motiv, ca patriarchul din Constantinopol să-şĭ resusciteze din noŭ pretensiunile de cincĭ sute milióne.

Că subvenţiunea dată gimnasiuluĭ din Braşov are caracterul de rebonificare, basată pe dreptul privat, nu a enunţat-o ce e drept judecătoria, totuşi acéstă resonare a servit de basă, la aceea învoiélă, care în chestiunea acésta a încheiat-o guvernul român şi magiar. E curios, că chestiune a atras şi atenţiunea politiceĭ rusescĭ. În primăvara trecută, foile grecescĭ în mod bătător la ochĭ, aŭ început a aminti chestiunea recompensăriĭ date gimnasiuluĭ din Braşov, şi cu acésta în legătură aŭ şi resuscitat pretensiunea de 500 milióne, a averilor secularisate ale mănăstirilor grecescĭ. Călugăriĭ mănăstirilor grecescĭ, aflătóre în imperiul Sultanuluĭ, uniĭ după alţiĭ aŭ început a provoca pe patriarchul din Constantinopol Ioachim al III-lea, ca să reînvie chestiunea dormitantă de atâta timp. Precum cetim în foile românescĭ în chestiunea acésta patriarchul aievea a şi înaintat guvernuluĭ român un memoriŭ, cerênd din recompensaţiunea din chestiune, plătirea de 82 de milióne, recunoscute şi de guvernul român.

Că în jocul acesta e mestecată mâna Rusieĭ e fără îndoiélă. Însuşi patriarchul Ioachim al III-lea se ştie, e mijlocul cel mai credincios şi supus a politiceĭ ruseştĭ. Ambiĭ aŭ la olaltă planurĭ marĭ. Ioachim ca patriarch ecumenic, ar vrea să aibă în mână conducerea intelectuală a tuturor bericilor ortodoxe, aflătóre afară de Rusia. Dacă ar ajunge în posesiune alor 500 mil., tóte ar merge mai uşor. Rusia de altă parte cu bucurie îĭ spriginesce nisuinţele în acésta direcţie, dacă nu din alte cause, cel puţin de aceea, ca în schimb să-ĭ servéscă în orient, de mijloc şi de părtinitor a nesuinţelor ruseştĭ de hegemonie. E interesant, că în timpul mai noŭ, nesciinţelor patriarchuluĭ Ioachim, ĭ-a venit în ajutor şi stiinţa teologică germână.

Geltzer, profesor de teologie din Viena, reîntors din călĕtoria făcută în Orient, în o revistă germână, şi-a espus impresiunile, şi a insistat pe lângă aceea, ca din patriarchatul din Constantinopol, în adevĕr trebue creat un centru pentru biserica ortodoxă, pentru că alt cum biserica ortodoxă se descompune, sub influinţa bisericelor naţionale, devenite autonóme în timpul din urmă. Părerile luĭ Geltzer aŭ produs o estraordinară agitaţie, atât în presa bisericéscă grecéscă, cât şi în cea română. Ziariul „Asti" din Athena, şi „Biserica ortodoxă Română" din Bucureşti, pe-o formă protestéză în contra corectităţiĭ părerilĭ luĭ Geltzer. În aceea, că patriarchul ecumenic, în privinţa eclesiastică, să-şĭ estindă puterea şi asupra singuraticelor bisericĭ naţionale, ambele vĕd intrigile politiceĭ ruseştĭ, şi fórte probabil că şi aŭ dreptate.

Apel.

Onorată Redacţiune!

Subscrişiĭ întruniţĭ fiind în ziua de astăzĭ în funcţiunĭ oficióse, ne rugăm a da loc în preţuitul ziar „Unirea" următorului apel:

După ce în presinte am fost nu numaĭ destul de nĕcăjiţi în celea materiale, astăzĭ ne vedem chiar şi batjocoriţi din partea clerului altor confesiunĭ, care se vede fericit,

FEUILLETON.

O VISIUNE.

I.

Dacă crezĭ, iubite cetitorule, în fiinţe mai înalte, îţi spun o istorióră pe cât de necrezută, pe atât de adevĕrată.

Era pe la 1859. Regimentul meŭ mergênd spre Italia, a trecut peste Alpĭ. Prima clocnire am avut'o la Solferino. Am primit o rană la picior, apoĭ concediŭ pe şese lunĭ şi o frunză frumósă la butonieră. Eram nespus de fericit. Ranele mai întâiŭ primite ca sublocotenent, nu le-aşĭ fi schimbat nicĭ cu bâta de mareşal. După legarea ranelor m'aŭ transportat în spitalul taberiĭ. În decursul călĕtorieĭ am adormit, slăbit de ostenélă orĭ de pierderea sângeluĭ. Când m'am trezit, eram într'un pat comod. La picior eram legat. Durerea mi-a fost încetat. În jurul meŭ se audiaŭ gemetele răniţilor. Eraŭ acolo 100 de ómenĭ: francezĭ, austrieci şi italienĭ. Spitalul, în care zăceam, era coridorul unuĭ claustru de călugăriţe, împodobit cu tablourile celor mai distinse din fóstele superióre a ordnluĭ.

Ferestrile în stil gotic ale coridoruluĭ se deschideaŭ spre grădină, unde ciripiaŭ veselĭ micĭ cântăreţĭ aĭ arborilor.

Plăcută trezire după învingere! Inima mi s'a uşurat şi salta de bucurie. Cu gemetele soţilor nu mult îmĭ băteam capul. Stând în nelucrare începuĭ a fantaza. În 10 minute am fost major şi peste câte-va momente eram general, de nu m'ar fi trezit din fantazare strigătul de durere al unuĭ tinĕr oficer italian, veciuul meŭ. El era rănit la pĭept. În fierbinţala răniĭ începea să aĭureze. Chema într'ajutor pe toţĭ sfinţiĭ.

Acuşĭ se făcu linişte de mormînt. Bolnavul tăcea şi numaĭ respirarea trada, că el mai trăesce.

— Sĕrmanul colonel! zise paznicul păşind spre patul bolnavuluĭ.

— Îl cunoscĭ dóră? întrebaĭ curios.

— Îl cunosc fórte bine. E Hanibal Morozini, colonelul husarilor regescĭ, unicul fiŭ al fericituluĭ Jean Petronio — la care avu fericirea să servéscă tatăl meŭ tótă viaţa luĭ. Sĕrmanul colonel! Aşa cred, că el e ultimul descendent din familia Morozini.

Compătimindu-l am clătinat din cap, când am vĕdut, cu câtă grijă ridică acel om bun capul bolnavuluĭ.

— Cum te chémă? — întrebaĭ din noŭ pe paznic.

— Luigi Deridolo, la serviciŭ d-le sublocotenent!

— Unde sîntem noĭ acum?

— În claustrul S. Maria, unde aŭ instituit spital provisor.

— Departe sîntem de câmpul de luptă?

— Numaĭ dóuĕ mile geografice, d-le sublocotenent. Ierĭ după amiazĭ, când ţĭ-aŭ legat ranele, medicĭĭ francezĭ, s'aŭ esprimat, că peste o lună, o lună şi jumătate, Dta de noŭ te poţĭ întórce pe câmpul de luptă.

— O scire fórte plăcută, amice Deridolo, miĭ de mulţămite pentru ea.

În momentul acesta îl strigară pe bunul om la celalalt capet al coridoruluĭ. Eŭ mi-am întors capul, ca să pot privi pe colonelul bolnav.

II.

Era un bărbat ca de 30 anĭ, palid şi espresiv la faţă. Purta muşteţe frumóse negre. Trăsurile feţeĭ eraŭ regulate. Mĕ cugetam cu durere, că tinĕrul acesta frumos peste câte-va minute va fi un cadavru fără viaţă. De o dată faţa aceea frumósă s'a contractat dureros şi i-s'aŭ observat admirabiliĭ dinţĭ albĭ. Omul acesta a luat o formă diavolésca.

Sara a venit medicul şi a făcut legăturile necesare cu ajutorul surorilor misericordiane şi a paznicului. Când a ajuns la colonelul Morozini, medicul a plecat capul îngrozit.

A sosit nóptea, Deridolo s'a întins pe aşternut. Totul s'a liniştit în întunerecul coridoruluĭ.

Cătră mieznl nopţiĭ, ostenit de privirea stelelor, pe carĭ le vedeam minunat prin feréstra din faţă, m'am cufundat în somn.

„APA MINERALĂ (AMARĂ) FRANCISC IOSIF" este unicul **purgativ-natural** şi plăcut la gust.

fiind ajutat în miseria lui din partea statului. Şi noi fiind tot asemenea servi altarului şi ai statului, după ce până în presinte încă nici speranţă de ceva mângâiere nu avem, ne permitem a ruga pe fie care onorat frate şi preot, ca însuşindu-şi idea acésta, să vină la şedinţele ţinênde în proximul sinod de tómnă cu propunerea: ca să se alégă din fie care tract protopopesc 2—3 delegaţi pentru a se întruni la o consfătuire în causa sus indicată în Blaş, unde discutându-se cu tótă seriositatea să se hotărésca modalitatea cum s'ar puté ajunge cât mai în grabă la ajutorarea clerului nostru. Subscrişii terminul întrunirii l'am afla de cel mai potrivit pe ziua de s. Nicolae, adecă 19 Dec. a. c., pe care termin rugăm pe fie care sinod să binevoéscă a-l susţiné pentru siguritatea întrunirii.

Şmig în 1 Novembre 1901.

Basiliu Stoian
paroch gr. cat. Ateli.

Georgiu Vamoş
preot gr. cat. Giacoş.

Vasile Şerban
paroch gr. cat. Alma.

Georgiu Savu
parochul Dârlosului.

Ioan Roman
par. gr. cat. în Ernea.

George Şerban
par. gr. cat. al Şmigului.

Nicolau Roman
coop. gr. cat. în Ernea.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie. În 5 crt. s'au făcut la nunţiatura din Viena procesul canonic al noilor episcopi: Dr. Városy Gyula, numit la Alba regală, contele Dr. Széchenyi Miklos, la Győr şi Dr. István Vilmos la Szombathely. Toţi trei prelaţii noŭ denumiţi sînt din vechi familii nobilitare.

În Pesta s'au ţinut zilele acestea şedinţele mareluĭ congres catolic. Aŭ luat parte mai toţi episcopii catolici, şi peste 4000 de persóne din cler şi popor. Şedinţele s'aŭ ţinut în sala redutei orăşenescĭ.

Revistă politică.

Afaceri interne. Camera deputaţilor s'a constituit alegêndu-şi biroul. Preşedinte a fost ales contele Apponyi Albert. De o dată cu alegerea acésta s'a produs şi un fel de crisă în partida kossuthistă. Capul partideĭ, Kossuth F. a promis ministrului Széll, că partida sa nu va pune contracandidaţi, Când colo în consfătuirea avută, el e bătut de partisanii sĕĭ, carĭ doriaŭ să candideze pe Komjáthi. De aci neînţelegere şi fel de fel de vorbe la adresa şefului.

Până acuma dieta n'a făcut nimica, ci si-a ales numaĭ feliuritele comisiunĭ Curia încă va avé de lucru, 53 de cererĭ sînt pentru invalidarea alegerilor de deputaţi. Caracteristic e, că şi singurul deputat sêrb, căruia i-a succes a ajunge în dietă, încă nu e sigur de mandatul sĕŭ, alegerea sa încă a fost protestată.

Rusia. De când cu ocuparea Maujurieĭ, Iaponeziĭ nu se maĭ uită cu ochĭ bunĭ la Muscaiĭ. Opinia publică în marea insulă e fórte surescitată contra lor, ér ziarele cer pe faţă rĕsboiul. Rusia ie fórte în serios agitaţia acésta a spiritelor în Iaponia şi şi-a concentrat mai tótă flota aprópe de porturile din Asia de rĕsărit, privind neutrală la celea ce se întîmplă în peninsula balcanică. O infrângere în Asia, ar costa-o pe Rusia fórte mult.

Turcia. Conflictul turco-francez încă nici acum nu-i aplanat deplin. E adevĕrat, că Sultanul, când a aflat că flota franceză a plecat spre Constatinopol, a declarat că recunósce tóte pretensiunile franceze şi că va plăti luĭ Lorando, cuvenita despăgubire, dar n'a dat garanţiile, că se va şi ţiné de cuvînt. De aceea o parte din flota franceză e în préjma Constantinopolului. În timpul din urmă guvernul francez şi-a precisat pretensiunile sale faţă de Turcia. El cere recunóscerea oficiósă a şcólelor şi spitalelor franceze, libertatea de a reedifica şcólele şi institutele franceze derimate cu ocasia turburărilor armene, de asemenea recunóscerea patriarchului din Caldea. Sscrisórea terminâ cu declaraţia, că guvernul francez nu maĭ sufere nicĭ o aminare.

Transvaal. Din ce în ce le merge tot maĭ rĕŭ Englezilor. După chiar raportul telegrafic a luĭ Kitchener, o întrégă divisiune engleză a fost nimicită de Burĭ, comandantul şi oficerii aŭ căḑut în lupta acésta, care a fost fórte violentă, ér soldaţii aŭ fost făcuţi prinsonerĭ. Lupta n'a ţinut de cât ½ óră. Burii aŭ luat 2 tunurĭ, 700 puşcĭ, 2 vagóne muniţii şi multe de a le hraneĭ. „Şi póte orĭ cine închipuĭ, cât de colosală a putut să fie consternată poporaţiunea Londreĭ l'a auḑul acestuĭ desastru, când se maĭ scie şi aceea, că rĕsboiul să pórtă fórte crud, oficerii englezĭ vor fi împuşcaţi, graţie mĕsurilor draconice luate de Kitchener. Aşa se anunţă din Londra, că cu ocasiunea reîntórcerii principelui moştenitor din lunga călĕtorie făcută pe la coloniile engleze, la Portsmouth s'aŭ făcut marĭ serbărĭ si la prânzul de gală dat cu acest prilej, regele Eduard, n'a putut uita desastrul din Africa, ci închinând în sănătatea fiuluĭ sĕŭ, a zis: Durere rĕs-

---

— Înger saŭ drac? — a început de o dată să mormăéscă vecinul meŭ. —

Vreaŭ să sciŭ cine estĭ tu blăstămatule? . . . Ah! Deja numaĭ o dată maĭ viĭ? . . . Vino. . . . vino . . . te aştept . . . Ce? Te temĭ? . . . Tu nu escĭ femeie ci vestitóre morţii! . . . Pentru aceea însĕ vino, vino . .!

M'am trezit şi am căutat drept la bolnav. Cugetam, că are de noŭ fierbinţeli, dar era cu totul la sine. M'a fixat cu ochiĭ luĭ negri, schinteitorĭ, şi abia puteam suporta privirea aceea.

— Nu dormĭ? — mĕ agrăi el peste puţinel timp. — Dacă vreaĭ, să povestim puţin.

— Cu tótă plăcerea! — ĭ-am rĕspuns.

— Sufletul meŭ are lipsă mare de vorbă, căcĭ altcum, crede-mĕ, n'aşĭ sci nicĭ aceea, că maĭ trăesc? . . .

Aşa înfiorător, aşa drăcesc e tot, — ce s'a întîmplat cu mine. . . .

Până când zise aceste, ochii şi-i ţinu tot la mine. Ei se păreaŭ acum şi maĭ marĭ, şi maĭ schinteitorĭ.

— Dar cine escĭ dta? — Ĭ-am spus numele meŭ.

— Da; — continuă impacient, — dar cum de samenĭ aşa cu el?

— Cu cine? — întrebaĭ mirat.

— Cu îngerul meŭ păzitor. — Şi dta te uiţi la mine chiar ca el. . . . A fost visiune . . . nu, înger viŭ. . . . Mi-ar plăcé să-ţi spun o istorióră, care te-ar linişti mult. . . . Dar mĕ tem, că mĕ rîḑi şi mĕ ţiĭ de nebun saŭ seminebun. . . . Nu am vorbit despre acésta cu nicĭ un suflet viŭ. . . .

L'am asigurat, că voiŭ păstra tăcerea cea maĭ mare, — la ce colonelul mi-a enarat următórele:

III.

— Sînt ultimul descendent al familiĭ Morozini, care a dat treĭ dogĭ glorioşi frumóseĭ Veneţie, pentru care mi-am jertfiit şi eŭ viaţa.

Am fost crescut în Piza, în cetatea Santa Rosse. — nu departe de Campo Santo. În etate de 12 anĭ am rĕmas orfan de părinţi. În ziua morţiĭ lor m'a cuprins o frică deosebită. Umblând prin curtea cetăţiĭ plângeam cu amar, când iată pe neaşteptate staŭ faţă în faţă cu o femeie în haine lungĭ negre.

— Nu plânge Hanibal Morozini! — îmĭ zise ea cu blândeţă. — Eŭ port grige de tine.

Pe când vorbia, eŭ o priviam cu ochiĭ, scăldaţi în lacrimĭ. O, ce creatură seducătóre!

Captivat de frumseţa eĭ, mi-am întins după ea braţele. M'a ferit cu delicateţă şi a dispărut peste zidurile cetăţiĭ zicêndu-mĭ: „încă de 3 orĭ mĕ veĭ maĭ vedé.“

Când am enarat doicĭi mele întîlnirea acésta, buna Bibilla mi-a zis cu un suris, plin de compătimire:

— Sĕrmane, scumpe fiule? Tu escĭ tare întristat, de aceea aĭ ast fel de visiunĭ.

Trecură de atunci 8 anĭ. Eram la balul princeseĭ Salviani. — Privirea mi s'a oprit asupra uneĭ dame de o frumseţă uimitóre. Privind'o maĭ bine a erupt din sinul meŭ pe neaşteptate vócea surprinderiĭ şi a bucurieĭ.

— E ea!

— Cunoscĭ pe contesa Del-Diavolillo? — mĕ întrebă contele Adimari. — Póte escĭ şi amoresat în ea?

— Amoresat! — îĭ arunc vorba iritat — Încă şi maĭ mult. . . .

— Cum? Maĭ mult ca amoresat!? . .

Ce s'a întêmplat cu dta, Hanibal? . . Orĭ nu sciĭ. . .

Nu l'am ascultat. În focul joculuĭ îmĭ ţineam ochiĭ aţintiţi la contesa cea frumósă. Frumseţa eĭ m'a cucerit cu totul. — Jocul s'a finit. Am grăbit către ea agitat peste măsură şi răpit m'am desfătat în ochiĭ aceĭa marĭ, negri ca nóptea.

Tinĕra contesă m'a măsurat cu privirea în mod despreţuitor.

Părea că se simte vătĕmată, că un necunoscut cutézâ a o privi aşa. —

Dar eŭ nu mi-am bătut capul cu nimic. Surprins de asĕmănarea eĭ uimitóre cu necunoscuta mea, o urmăriam la tot paşul, ca un nebun, până când a venit la mine un domn, care mi-a zis, că el este prinţul Montescarnafigi, bărbatul conteseĭ, şi m'a lovit cu mănuşa peste faţă.

În câte-va minute m'am trezit din confusie, ĭ-am aruncat prinţuluĭ biletul meŭ de visită şi însoţit de contele Adimari am părăsit sala balului.

— Cum? — îmĭ zise pe cale contele Adimari. — Dta, Hanibal Morozini, membru al uneĭ vechĭ familiĭ nobilitare, dta aĭ putut ofensa pe o femeie, pe care acum aĭ vĕḑut'o maĭ întâĭ în viaţă?! . .

— Nu maĭ întâĭ! — am rĕspuns iritat. — Am vĕḑut'o cu opt anĭ înainte de acésta la Campo Santo.

— Dta escĭ nebun de bună samă!

. . Cu opt anĭ înainte contesa Del-Diavolillo era numaĭ de 9 anĭ şi nicĭ când n'a părăsit Padua.

— De 9 anĭ? — întrebaĭ uimit.

— Natural! Aceea numaĭ nu veĭ crede, că s'a născut femeie deplin desvoltată, ca strămóşa Evă.

boiul tot mai dureză, dar noĭ facem ferbinți rugăciuni pentru restabilirea păceĭ și a bunelĭ stărĭ. Ceea ce-l mai supĕră pe Englezĭ, mai e și împrejurarea, că Burii erau sub comanda lui Botha și óstea sdrobită era din acele, carĭ aveaŭ misiunea să prindă pe viteazul general. bur.

Corespondințe.

DIN ROMÂNIA.

Țara Hațegului, luna Octobre 1901.

Speram, că vre-un tinĕr de aĭ nostri va descrie escursiunea făcută în România cu ocasiunea adunăriĭ generale a Asociațiunii, dar am asteptat în zădar, de aceea o voiŭ face eŭ în câte-va linii scurte, scrise în fuga condeiului.

* * *

Până ce n'am ajuns la Sibiŭ, nu sciam unde se va face escursiunea, de abia aicĭ am aflat, că vom merge în România liberă la Râmnicul-Vîlcea, locul nascerii lui Tudor Vladimirescu, și la scaldele din Călimănescĭ.

Toți eram curioși să vedem fâlfâind treĭ-colorul Românieĭ libere. Escursiunea a fost proiectată pe Luni deminéța la 8 óre și avé să se facă cu tren separat. Era destul de mare numĕrul escursioniștilor. Timpul fórte frumos. Entusiasm general. Pe fața fie căruia se vedé dorul, de a călca cât mai curênd pe pămînt românesc. Dorul nu ni s'a împlinit de cât la 11 óre.

Trenul nostru sbura cătră Turnul-roșu cu o repediune destul de mare, Ĕată-ne în graniță. Gară frumósă cu edificiĭ pompóse.

Trenul pléca mai departe și étă, că sîntem în Carpați. Oltul murmura. Locomotiva șuiera de rĕsunaŭ văile. Sosim la gara Cornet. Ne întimpină conductorii din România. „Mehet!" nu se mai aude, de cât dulcea nóstră limbă. „Gata domnilor? Poftiți în lăuntru." Și cugetați că pleca trenul până nu se suiaŭ toți? Nu! Chiar se întârzie locomotiva. Ce prevenire! Sosim la gara Cânenĭ. Ne dăm jos. Ilustratele curg ca plóia. Ce bine ar fi fost, dacă baniĭ aceia s'ar fi folosit spre scopurĭ mai nobile. La jumĕtate la 11 óre eșim din Carpați. Sîntem la gara Calimănescĭ. Între noĭ Oltul. visavis scaldele. Pavilónele decorate cu treĭcolorul românesc ca în sesonul băilor. De aicĭ încolo sbura trenul cu o iuțală și mai mare, fiind un șes frumos.

Ne apropiem de podul de peste Olt. Și ce zărim aprópe de pod? Un catun de 40 corturĭ de faraoni. Se vede că aŭ mai mare libertate ca la noĭ. Se zăresc viile de la Râmnic, étă și orașul la pólele unuĭ deal. Locomotiva șuleră. Sîntem în gară. Mulțimea ne ascéptă Gara plină de mulțime așa că nu poteaĭ să străbați. Cel dintâiŭ cuvênt ce l'am auḑit a fost „Dómne ce preoți vrednicĭ."

Eram mulți preoți. Uniții cu neuniții. Toți ca nesce brați din Carpați. De la gară toți ne-am dus la otelul Adriani, unde ne era pregătit prânzul. Era pregătit pentru 150 persóne, deși noĭ eram numaĭ 136. Musica militară ne delecta la întrare, éră în sală alta musică, cu acompaniare de cântare.

Urmézá bineventarea din partea unuĭ advocat. Apoĭ ne așeḑăm cu toții la mese éră la masa de reservă se așéḑă spre surprinderea nóstră mai multe familii Râmnicene dară nóuĕ la puținĭ cunoscute. Și ce cugetați? Cine eraŭ? Seliștenii stabiliți a colo ca comercianți unde pot să resufle mai liberĭ. Ĭ-am agrăit. Ne-am întreținut mult cu eĭ, interesându-ne despre sórtea lor. Sînt în stare bună. Ĭ-am vĕrdut de la noĭ, am fi avut lipsă de eĭ pe terenul care muncesc. Apetitul nostru e mare. Timpul trece. Conducătorul nostru ne aviséză, că senatorii orașului ne poftesc în grădina publică „Zăvoi." Am mers cu toții cătră grădină și în drumul nostru dăm peste tribunal, un edificiŭ de tótă lauda, cu sale frumóse în carĭ se adoptese și învrajbiții, nu ca la noĭ, că-l vezĭ în multe locurĭ răzimând părețiĭ. Zărim treĭ preoți pe care mi-e rușine să-l descriŭ. . . .

Înaintăm spre grădina „Zavoĭ." Ne crescea inima de bucurie, când zăriam atâtea stindarde cu mândrul treĭ-color. Resuflam mai liberĭ, ca și când am fi scăpat din sclăvie. Musica militară ne delectéză, éră în pavilon o masă plină cu Champagner ne aștéptă; să fi auḑit toasturĭ peste toasturĭ.

Se aude o vóce din public „să vorbéscă dl Dr. Fr. . . . din C. . ." Agrăitul se suie pe o masă. A început cu Tudor Vladimirescu și a continuat cu entusiasm, închinând pentru înflorirea Românieĭ.

Sîntem rogați să schimbăm programul. Ce daună că timpul se apropie de 5 óre după amiazĭ și trebue să fim la gară, ca să reîntórcem la Calimănescĭ. Programa nu se schimbă, căcĭ nu se póte. Plecăm cu toții sub marșul militar, pe urma nóstră ceriul plânge.

Ploaĭe 5 minute, încât nime nu e în stare să mérgă cătră gară. Ne adăpostim cu toții pe la case private. Ce privelisce

---

Am priceput, că eram nebun, dar asĕmĕnarea aceea bătătóre la ochĭ. . . . Nu mĕ puteam cugeta la ea fără fricĕ.

În diminéța următóre la 7 óre mergeam cătră pădurea Pagali, ca să ne ducĕm în pistóle cu prințul Montescarnafigi. Abia trecut de pórta cetățiĭ, m'am întâlnit față în față cu femeia, pe care am recunoscut'o la balul de asară. Și acum era îmbrăcată în haină lungă, négră, ca mai înainte.

— Te aștept, Hanibal Morozini! — mĕ agrăi.

— Poți merge liniștit la duel, veghiez asupra ta.

Am stat acolo ca o statuă. Fantóma însĕ și-a ridicat mâna, arĕtând spre pădure.

— Mergi, prințul e deja acolo, te aștéptă cu nerăbdare și începe deja a se îndoi în curajul tĕŭ.

— Dar cine escĭ tu? întrebaĭ în ton rugător?

Nu-mĭ rĕspunse. M'am întins după mână, ca să ĭ-o sărut, dar ea de noŭ arĕtă cătră pădure și șoptind încet: „Încă de dóuĕ orĭ mĕ veĭ mai vedé," dispăru.

Peste 10 minute prințul Montescarnafigi era mort. Glonțul meŭ ĭ-a pătruns în inimă.

Crezĭ, că acea femeie, acea apariție mĭ-a stricat tótă tinerețea, tótă viața? Femeie mai mult n'a esistat pentru mine. Alta n'am mai putut iubi, dacă nu sĕmĕna cât de cât cu acésta.

Ochĭ ca nóptea, față palidă, buze micĭ ca purpura, mânĭ delicate, vóce serafică. . . . Iată originalul chip ideal, pe care în deșert l'am căutat. . . . . În viața întrégă n'am vĕzut'o, de cât în órele destinate de sórte.

Cu cincĭ anĭ mai înainte rătăciam prin Apeninĭ cu regimentul meŭ. Am fost rĕmas de regiment, și grăbiam să-l ajung. Calul meŭ, spăriat de sunetul clopotului de la un claustru din apropiere, începu să fugă cu o iuțélă de necreḑut.

Dta póte nu sciĭ, ce însémnă a călători prin Apeninĭ? Dintre 500 drumurĭ abia daĭ de unul bun. Pe care mergeam eŭ era încunjurat de prăpăstiĭ înfiorătóre.

Într'una sigur m'ar fi dus calul, dacă nu se ivia în momentul acela apariția acea négră. Calul a început să trămure, și ca și cum s'ar supune unei ființe supranaturale s'a oprit cu la 50 pași înaintea îngerului meŭ păzitor.

— Hanibal Morozini! — m'a liniștit vócea cunoscută, și de bucurie inima începŭ a-mĭ bate violent. — Încă o dată mĕ veĭ vede, în óra morții.

Înte sărĭ de pe cal, care sta ca și cum ar fi prins rădăcinĭ, și fugiĭ înaintea îngerului meŭ păzitor. El însĕ a fost dispărut. În zădar l'am căutat ca pe un ac, câte-va óre. Nicăirĭ nu l'am putut afla.

Aci s'a oprit colonelul. Respirarea lui era neregulată.

— Încércă să adormĭ! — l'am sfătuit cu iubire. — Alungă-ți amintirile. Aĭ lipsă de odihnă!

— Dar și dta?! — mĭ-a replicat colonelul într'un ton amar.

— Dta crezĭ, că totul ar fi halucinare . . . crezĭ, că alurez. . . . Veĭ ajunge-o, căcĭ eŭ — așa se pare nu mai am mult. . . Trĕbue să vie în óra morții mele. . . Mi-a promis'o . . . Veĭ vede-o. . .

Trecură câte-va minute. Colonelul începu de o dată să horcăe mai tare. Acușĭ și-a căscat ochiĭ pe jumĕtate închișĭ, s'a ridicat în pat, și-a întins mânile ca de un sgârciŭ, apoĭ a căḑut pe perină cu un strigăt înfiorător.

Ultimul surcel al familieĭ Morozini a trecut din viață. . . .

IV.

Lângă patul luĭ s'a apropiat o femeie înaltă, strălucitóre — în haine lungĭ negre.

La strigătul erupt din sinul moribunduluĭ a căutat înderĕpt, a grăbit la căpătâiul patuluĭ și cu suspine nădușite a căḑut în genunchĭ lângă el.

Am cunoscut'o.

Era figura descrisă de nefericitul Hanibal, fantóma cu ochĭ negri și față palidă.

S'a rugat mult lângă defunctul, și numaĭ atuncĭ s'a depărtat, când observă, că s'a deșteptat Deridolo.

— Cine-l femeia aceea? — întrebaĭ înte pe paznic.

— Venerabila stariță a claustruluĭ S. Maria, o femeie evlaviósă, frumósă și din familie bună. Preotul din Sannazario mi-a povestit, că în etate de 12 anĭ s'a măritat după vĕrul seŭ, pe care l'a iubit pătimaș. Bărbatul eĭ era principe; mare demnitate! Însĕ nu fericirea ĭ-a fost scrisă eĭ în cartea vieții. La câte-va zile după nuntă, un nebun l'a pușcat în duel pe tinĕrul principe.

Deridolo numaĭ acum a observat, că Hanibal și-a dat sufletul în mânile Creatorului. A căḑut la pămînt și pe față îĭ curgeaŭ lacrimĭ amare — iar eŭ într'una m'am gândit la povestirea colonelului.

Ce-l adevĕr și ce-l închipuire în ea? Singură contesa Del-Diavolillo ar fi putut da ceva lămuriri asupra acesteĭ gâcituri, pline de secret, dar ea, pe cum auḑiĭ de la Deridolo, la dóue zile după mórtea luĭ Hanibal, abzise de dignitatea de principală, retrăgându-se pentru tot de una în claustrul cartausianelor.

Trad. de ***A. M. P.***

român cu român se saluta pretinesce. Mai erau 10 minute și trebue să fim la gară. Ne luam rĕmas bun unii de la alții, ca de la frați de acelaș sânge. Trenul plécă cătră Calimănesci, lăsând suveniri în inimile tuturora, și peste o jumătate óră ne aflam în gara Calimănesci, ne dam jos din tren și trecem cu podul Oltul. Ne întîmpină dóuĕ dame în costume românesci. Ne bombardézĕ cu flori pe cari noi le luăm ca amintire, de acéstă călătorie plăcută. Urmézĕ încuartirarea în stabilimentul băilor. Un edificiŭ aranjat fórte frumos, cu sale de petrecere etc.

Sosesc 7 óre. Ne aședăm la cină. Lautarii sosesc și ei, sînt șiese la numĕr. Încep o cântare cu acompaniare de musică, încât cugetai că escI în cort. Rîsete. Aplaudam cioroiul. Ce cugetați? Cu mai mare voiă cânta, se simția fericit; ér noi ne aflam distragere. Poesia își va fi însemnat-o fratele P. din C. . . . Vin bun nu a lipsit, când étă și Selisceni nostri sosesc încă cu o sumedenie de vin vechiŭ, pe care ni-l oferesc gratuit. Aŭ venit să-și petrécă cu noi împreună. Le sîntem mulțămitori. După cină ceI mai tineri aŭ întins o horă mare în salele băilor, ér unii s'aŭ culcat. M'am culcat si eŭ, însĕ n'am potut dormi, căci musicanții nostri după ce aŭ ostenit tinerii, aŭ început ĕră a cânta. Cu tóte aceste nu ne-am supĕrat, căci așa e datina în România. Deminĕța ni s'a pus la dispositie din partea statului scăldile gratuit. Apoi ceI cari aŭ dorit aŭ făcut escursiune la Mănăstirea „Cozia“ și la isvorul Căciulata.

Am cercetat și eŭ acéstă mănăstire peste care a trecut atâtea năpaste din partea Turcilor și unde se află îngropat „Mircea cel bătrân“ Mănăstirea e bine conservată, însĕ pictura pare stricată de Musulmani. Se află ca stariță un Archimandrit, care fusese la Sibiŭ la adunarea generală, un om cult; mai sînt și trei călugări. Ne-am reîntors ér la Calimănesci 4 km. depărtare, unde am luat prînzul, ér la 12 óre am plecat cătră țara nóstră. La $^1/_2$4 óre am sosit în Sibiŭ aducând dulci suveniri cu noi. Miercuri ni-am reîntors în dulcea „Țara Hațegului,“ aducênd salutări frățesci de la frații de un sânge din România liberă. . . .

R.

Nr. 748—1901.

CONCURS.

De la „Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român“ cu începutul anului școlar 1901—1902 sînt de conferit următórele stipendii:

1. Un stipendiŭ *Ioan Roman* de K 120. — destinat pentru studenți români de gimnasiŭ ori școla reală,

2. Un stipendiŭ de K 80· — din *„Fundațiunea studiosului de clasa a V gimnasială Emiliŭ Dionisiŭ Basiota Dembulu din Abrud,“* destinat pentru studenți români de gimnasiŭ ori școla reală, originari din munții apuseni ai Transilvaniei sau din districtul Năsăudului; vor fi preferiți cei înrudiți cu familia Basiota, fără considerare la ținutul, de unde sînt originari.

3. Un stipendiŭ de K 100· — din *„Fondul Avram Iancu,“* destinat pentru studenți români de gimnasiŭ, școlă reală saŭ comercială.

4. Un stipendiŭ de K 120· — din *„Fundațiunea Ioan Gallianu,“* destinat pentru studenți români din gimnasiŭ; vor fi preferiți, ceteris paribus, rudeniile fundatorului din familiile „Popu“ și „Antonu.“

5. Un stipendiŭ K 80· — din *„Fundațiunea Dr. Ioan Moga și soția Ana născută Bologa,“* destinat pentru fetițe de naționalitate română din Ardeal, cari frecuentézĕ vr'o școlă românéscă, în prima linie școla civilă de fete a Asociațiunei saŭ școla elementară de fete a „Reuniunii femeilor române din Sibiŭ;“ vor fi preferite, ceteris paribus, fetițele, cari vor puté documenta, că sînt înrudite cu familia Dr. Ioan Moga saŭ cu familia Bologa.

Cererile pentru aceste stipendii aŭ să se înainteze comitetului central al Asociațiunii în Sibiŭ (Strada Morii nr. 8) până la 30 Novembre a. c., provĕdute cu următórele documente:

a. Atestat de botez;

b. Testimoniŭ școlar de pe semestrul din urmă al anului școlar 1900—1901;

c. Atestat de paupertate.

d. Eventual document de înrudire.

Cererile întrate după termin nu se vor considera.

Sibiŭ, din ședința comitetului central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român,“ ținută la 27 Octobre 1901.

Iosif Sterca Șuluțiŭ. **Dr. Ben**
secr. II.

Noutăți.

Avis. Atragem atenția cetitorilor nostri, că alegerile municipali ne bat la ușe, să fim precauți! În comitatul nostru alegerile se vor face în 20 Novembre n. să băgăm bine de samă în cine ne punem încrederea, să represinte interesele nóstre!

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Domnul Emiliŭ Dragea înv. în pensiune din Tătârlaua; și cu credincioșii Vas. Moldovan Ioan Surdu sen. Georgiŭ Macavei a Tomi. Georgiŭ Macavei a Saveti, Ioan Suciŭ, Ilie Drăgan, Tódor Olar, Georgiŭ Olar și Nicolae Olar, aŭ contribuit de s'a cumpĕrat pentru sfînta nóstră biserică, un Apostolier cu litere străbune în preț de 13 coróne. Asemenea Aritoa Surdu agricultor de frunte în comuna nóstră cu soția sa Maria n. Oprea, aŭ cumpĕrat un rînd complet de ornate bisericesci, în preț de 100 cor. întru eterna amintire a fiului lor decedat Valeriŭ. Ér Dl Romul Rusu notar cercual în loc. cu stimata sa soție Victoria M. Pandrea tot pentru biserica nóstră, aŭ cumpĕrat o sfîntă Evangelie, cu litere străbune, frumos legată, în preț de 25 cor. Pentru cari fapte laudabile, și demne de crestini adevĕrați, subscrisul în numele întreg poporului meŭ credincios le esprimă și pe acésta cale celea mai mari mulțămite. Tătârlaua în 5 Novembre 1901. *Ioachim Langa,* paroch.

Din Archidiecesă. *Alesandru Bărbulescu,* până acum administrator parochial în Băla, distr. Pogăcéna, a fost numit paroch tot acolo. — *Ioan Blaga,* paroch în Ghirișul român, a fost permutat în aceeași calitate la Șeica-mică, distr. Mediaș. — *Mihail Ilieș,* admin. parochial în Șarpatoc, a fost numit în aceeași calitate la Aiton, distr. Coșocna.

Chirotoniri. Vineri, în ziua sfîntului Demetriŭ aŭ fost chirotoniți întru diaconi și Duminecă în 10 crt. vor fi ordinați ca preoți, clericii absoluți: *Gregoriŭ Manuilă,* numit capelan în Tohanul-vechiŭ, în Vicariat; — *Iuliŭ Băieșiŭ,* adm. paroch. la Huduc, distr. Reghin. *Ioan Stanciŭ,* în Vișlea-inf. Vicariat, *Teofil Popovici,* în Vorumloc, distr. Mediaș.

Scirĭ personale. *Ioan F. Negruț,* profesor de preparandie în Blaș, a fost numit membru ordinar în secția școlară de la Asociațiune, în locul rĕmas vacant prin trecerea membrului Dr. Vasile Hossu la secția economică.

Predici. Ieri a predicat în biserica catedrală dl profesor *Dr. Ioan Sâmpălean,* ér mâne Duminecă, în 10 crt. va predica dl profesor *Dr. Ambrosiŭ Ghețan.*

Pentru fondurile archidiecesane. On. *Ioan Baciŭ,* preot gr. cat. în Noșlac, tr. Uióra, a dăruit cor. 7·50 fondului Internatului de fetițe din Blaș.

Scire literară. Dl *N. Iorga,* distinsul profesor de istorie la universitatea din București va începe cu nrl de la 15 Novembre al Nóuei Reviste Române, publicarea importantelor sale articole: *Preoții și satele românesci din Ardeal în secolul XVIII, după corespondența acum descoperită a episcopului neunit Dionisie Novacovici.* Recomandăm cetitorilor nostri, acéstă revistă, care costă pe 6 luni ediție de lux 12 cor. ediție ordinară 7 cor.

„Călindarul Poporului.“ Cu primii fulgi de néuă a venit la noi reslățitul călindar, care apare acum în anul al XVII. bogat și variat ca tot de una, are mai multe ilustrațiuni frumóse, scóse mai ales din lumea românéscă.

Avansări în armata comună. Cu prima Novembre aŭ fost înaintați în armata comună între alții și următorii Români: *Locotenent-colonel:* maiorii Vicențiŭ Visoina în reg. 22 de inf., Dionisiŭ Aldea alias Popa de Comana-inferióră în reg. 65 și Ștefan Bogat în reg. 64 de inf. *De maiori:* căpitanii de clasa I Iosif Glogariŭ în reg. 81, George Petrovan în reg. 52, Daniel Bădescu în reg. 5 de inf. și Elia Popist în reg. 35 de art. *De căpitan de clasa I:* căpitanul de clasa a II-a Corneliŭ, Papházy în reg. 59 de inf. *De căpitani de clasa a II-a:* prim-locotenenții: Romul Moga în reg. 31, Alexandru Bob în reg. 63 și Victor Rus în reg. 5 de inf. *De prim-locotenenți:* locotenenții: Adrian Roman în bat. 7 de pionerI, Arcadiŭ cav. de Grecul în reg. 98, Emiliŭ Chezan în reg. 66, Traian Cioban în bat. 13 de pionerI, Ioan Cazan în în bat. 16 de vênătorI, Alexandru Vladu în reg. 87, Ioan Morariŭ în reg. 7 și Alexandru Nemeș în reg. 81 de inf. *De locotenenți:* locțiitorii de oficerI: Iuliŭ Pleban în reg. 14, Ervin Funtan în reg. 11, Sabin Flora în reg. 41, Octavian Popavan în reg. 37, Victor Domșa în reg. 61, Savu Iancea în reg. 5, Victor cav. Balașon în reg. 102, Vasiliŭ Popițan în reg. 31, Iosif Hanula în reg. 85, Rudolf Petru în reg. 12, Virgiliŭ Madincea în reg. 50 Elia Obsenar în reg. 66, Ovidiŭ Gerasim în reg. 50 și Bartolomeŭ Șinlariŭ în reg. 6 de inf.

La cavaleriă: Alexandru Aldea de prim-locotenent în reg. 12 de ulani și Niculaŭ Cindru în reg. 4 de ulani.

La artileriă: de căpitan de clasa I. Antoniŭ Pop în reg. 8. *De prim locotenent:* Petru Jucu în reg. 21.

In corpul sanitar: prim-locotenentul Camil Hamsa în desp. 2.

In reservă: locotenent: Mircea Soresciu în reg. 6, Pin Trevian în reg. 97 de inf. și Albert Schiaŭ în reg. 36 de art.

In statul preoțesc: De protopop gr. cat. Demetriŭ Pop în districtul Sibiiului.

In statul medicilor: De medic superior de stab clasa a II-a Dr. Iuliŭ Murășan, ca șef al spitalului de garnisónă din Cernăuți (Bucovina).

In statul oficialilor militari: de consultor de comptabilitate Vincențiŭ Peiscu atașat în ministerul de rĕsboiŭ. De *oficial de comptabilitate clasa a III-a:* Ioan Craiovan atașat în ministerul de rĕsboiŭ în Viena.

Necrolog. † Aflăm cu adênc regret, că *Traian Murășan,* fratele direct. „Gazetei“ și a profesorului nostru de musică, a repausat la Viena în 3 crt. în urma unei bóle acute. Repausatul era absolvent al Academiei de sculptură din München, pe lângă aceea provĕzut cu o vóce plăcută de bariton, s'a dedicat și artei musicale. Esprimăm sincerile nóstre condolențe îndurerateI familii.

În vecI amintirea luI!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

HÂRTIÏ VECHÏ.

§. 9.

Neque enim id, aut Oligarchae Illyri Iure quopiam praetendere possunt, aut vero cum socialibus finibus, altissimâque Iustitiâ Caesareo-Regiâ, omnes Subditorum Classes absque Religionis, aut Nationis Discrimine, illius, quae a Civitate petitur, felicitatis participem reddere adsuetâ, conciliabile foret: ut Valachi Banatum Incolentes, Coincolis suis Illyrae Nationis multum numerosiores, causâ melioris subsistentiae aliquot Praesulum, et Individuorum Illyricae Nationis periculo ultra secutum, — a pulsis nempe ex Banatu anno 1716. Turcis, — invalescenti; porro quoque expositi maneant; inque cultura morali penitus neglecti, obbrutescant.

Si scilicet praedictus, anno 810. sub *A.* praeexistens Illyrorum, in ambabus Banaticis Dioecesibus cum 175,058. animabus conscriptorum, numerus, cum statû animarum Nationis Valachicae 418,821. combinatus fuerit: illa resultat Proportio: quod totius in Banatu Populi G. n. u. r. 593,879. animas efficientis, Illyri non integras tres-octavalitates; Valachi autem plus quam quinque-octavas partes efficiant. Signanter autem, Populi Dioeceseos G. n. u. R. Temesvariensis duas-tertialitates Valachi, unam autem partem tertiam Illyri — in Versetziensi vero, hi *tres* duntaxat; — Valachi vero *viginti tres vigesimas sextas* partes; proinde plus quam septem-octavalitates constituunt.

Ut vero ab anno inde 1810. numerus populi notabiliter adauctus sit, tamen eadem proportio nunc quoque subsistit.

Moderna scilicet populatio totius Banatûs in 698. Locis populosis, — (juxta Connumerationem Lipszkyanam anno 806. vulgatam, expositis — illis itaque, quae abinde impopulata sunt, non computatis) — perhibente summario sub *C.* conspectu, 895.073. animas exportat.

Ex his in 125 Locis, seu matribus Ecclesiis ad 122 Parochias, ut sub *D.* reductis, sub cura 162. Sacerdotum 203,999. Romano-Catholici, — in 587. autem Locis, seu Ecclesiis, ad 942 Parochias evectis, sub cura 1183. Sacerdotum, 675,431. G. n. u. R. — idque in Dioecesi quidem Temesváriensi, *(E.)* 170,432. Illyri, atque 254,532. Valachi; in Versetziensi autem *(F.)* 220,297. Valachi, et 28959. Illyri; in summa 474,829. Valachi, et 199,391. Illyri numerantur. — Qualis igitur esset justitia: quae eminentem hanc potioritatem, parti minori immolaret?!

Ceterum, Diametrali relate ad Curam animarum Calculo ducto, dum ad unum ex 162 Sacerdotibus Romano-Catholicis: 1260 = eotum ad unum ex 1183. G. n. u. R. Sacerdotibus: 570 animarum Cura obtingit.

In hâc porro G. n. u. R. Sacerdotum ad animas sub Cura eorum Cadentes proportione Diametrali, ex 1183. Sacerdotibus 350 Illyri — 833 autem Valachi esse deberent, — at juxta Resultatum Calculi Diametralis sub *G.* quoad Singuli Protopresbyteriatûs Dioeceseos Temesiensis Populum, ac Sacerdotium ducti, ex 667. Dioeceseos hujus Sacerdotibus 209 quidem Illyri, 458 autem Valachi sunt; — In Versetziensi Dioecesi *tres* vigesimae sextae Partes 516: Sacerdotum, adeoque 59. possunt esse Illyri, reliqui-autem 457. deberent esse Valachi; — Consequenter in ambabus Banaticis Dioecesibus, 268. Illyri, atque 915. Valachi Sacerdotes numerarentur.

Si demum realis iniretur numerus: Ex 587. Locis populosis, Ecclesiâ G. R. n. u. în Banatu Temesiensi provisis, in Dioecesi quidem Temesvâriensi non ultra 80, in Versetziensi autem vix 15, in simul proinde ad summum *95. Loca pure per Illyros* inhabitata reperirentur; illorum vero Locorum ubi *mixtim cum Valachis habitant Illyri,* et totius populationis non infra unam sextalitatem efficiunt, *20* circiter in Temesvariensi, et *6* in Versetziensi Dioecesibus erit numerus; consequenter, *Loca pura per Valachos inhabitata 466. resultarent.*

Si jam, juxta Evangelicam Doctrinam, ille sit principatis Episcoporum institutionis finis, ipsorumque obligatio: ut regant Ecclesiam Dei, instituantque Populum, perficiant, praeficiantque Pastores, ac Sacrorum Ministras, in quos curam Pastoralem quam universae Dioecesi impendere debent (Can. Apost. 28) secure partiantur; ad rectamque Episcopolis potestatis Executionem, vel maxime pertineat Ius et obligatio frequenter visitandi Dioecesim; id quod ex imposito Divinitus officio: invigilandi iis, quae in Dioecesi geruntur, promanat, et ad morum correctionem necessarium est, ac ita ad bonum Ecclesiae publicum spectat; — si his Iuribus et Obligationibus, absque exactâ Labii Diocesanorum Notitiâ, satisfacere sit impossibile; — et haec Linguae Cleri, populique Dioecesani Notitia, taliter essentiale, ac Divinitus indicatum sit in Episcopis, et Sacrorum ministris requisitum, per Missionem Spiritus Sancti, et attributam ita gratiam omnium Populorum liguis loquendi, largitus sit: Sane ad indispensabiliter ad promovendum Populi etiam G. n. u. R. Banatici religiosam ac moralem Culturam necessarium esse oppido patet: ut Praesulibus Linguam Valachicam, velut majoris quinque-octavae partis scilicet Populi, quem instituere, aedificare, reqereque obligantur, propriam exacte Callentibus provideatur. — Nec enim de Sacerdotum duntaxat 268. Illyrorum, aut 95 vel 121 Locorum, ac in his 199,391 Illyricae Nationis Animarum Ordinatione, curâ, et aedificatione agitur, verum alii etiam 915 Sacerdotes, et reliqua 466. pure Valachis inhabitata Loca, haecque incolentes 474,829. Valachicae Nationis Animae, Episcopi non nomen duntaxat: at obligationes etiam exacte effectuandas deposcunt.

§. 10.

Liceat his consideratiouibus, citra ullam aut Invidiam, aut arrogantiam: ut potius unice ex homagiali obligatione unius cujusque boni Civis, pro modulo virium suarum ad promotionem Altissimi Servitii, et Salutis publicae cooperari obstricti, profluentibus: illa Media subjicere: quae ad Altissimas, circa Culturam Populi, Clerique G. n. u. R., proximius vero Banatici, et potioris ejus partis Valachicae directas Intentiones optato successu secundandas ducerent; qua nimirum in parte I-Ctus Temesiensis Universitas, sub G. Congregatione 3-ae Septembris 822. Nr. 2385. medelam a Sua Excellentia Archi-Episcopo Carlovicziensi requirendam sub *H.* determinavit necessarium quippe videtur:

1-o. Ut Valachis, si non nativi Valachi: tales semper dentur Episcopi: qui illorum Linguam exacte callent; — atque in Cura Animarum, etiam extra monasteriorum, moenia versati sunt; insuper amoris quoque erga Valachos dederunt Specimina, alioquin nec Canones Ecclesiastici, neque verum hgnum Declaratorium Illyricum (§. 21.) alligant Statui Monachali Episcopalem dignitatem.

2-o. Ut etiam in Electione Archi-Episcopi, ac Metropolitae ratio habeatur Cognitionis Linguae Valachicae.

3-o. Ut ad has Electiones, non Illyri tantum, Verum Valachi etiam, a proportione statûs Animarum admittantur, et concurrant.

4-o. Ut, si superior Studiorum G. n. u. R. Inspectio, a districtualibus Romano-Catholicae rei Literariae Superioribus Directionibus in perpetuum avulsa foret: attacta nihilominus Inspectio, ratione Nationis non habita, viris, utriusque Ideomatis exactam Cognitionem habentibus. — idque etiam Ecclesiasticis deferatur. — ad literarios autem Districtus illos, in quibus Valachi potioritatem Populi constituunt, Directores nativi Valachi ordinentur; iique super eo responsabiles reddantur: quod ad Scholas pure Valachicas: nativos Valachos; — ad mixtas utriusque Linguae gnaros Docentes applicent; — Horum denique, in applicandis, amovendisque Docentibus activitas, arbitrio Superioris Inspectoratus non perimatur; — respectivi demum locales Parochi, et Districtuales Protopresbyteri, in re Scholarum, ac Docentium non praetereantur. — Valachus enim Populus, qui tam ad Nationalem fundum conflandum, quam et ad rei literariae fundationes proportionate concurrit; — (ut id, extractu Symbolarum hoc fine, per Communitatem fabricensem quidem sub *H.* cum 1.878 fl. $2^1/_2$ x. per protopresbyterialem vero Districtum Temesvariensem sub *I.* cum 25.656. fl. $47^1/_2$ x. inde a 1-a 8-bris 811. usque ultimam Iunii 822 administratorum docetur) — omnino Iure meretur suo: ut ad quorum Institutorum Erectionem, et Conservationem contribuit, horum utilitatem experiatur.

5-o. Omnis Parochus, — omnis localis Scholae Director, — Cantor, — et Epitropus, — atque

6-o. Omnis Protopresbyter, sit de illâ Natione: quae in Parochiâ, aut Districtu, ubi fungitur, potior est.

7-o. Ut ad Consistoria, proportionate nativi etiam Valachi pro Assessoribus applicentur; sitque ad consequendum hoc munus essentiale requisitum utriusque Idiomatis tam Valachici, quam Illyrici exacta Cognitio.

8-o. Idipsum de monachis etiam, et monasteriorum Praefectis, videlicet Hegumenis, ac Archimandritis teneat.

9-o. Cum ad Sacerdotalem Statum, cultis in alio etiam Scientiarum genere, et benemoratis Individuis ornamdum, ac providendum, — a quibus dein Cultura in plebem dimanet, — citra praeviam provisionem de honestâ Parochorum subsistentiâ, congrui gressus fieri nequeant: illa hujus innocens suppetere videtur modalitas; si Parochi, ad illum, qui Locorum Ecclesiis Provisorum, realiter adest, numerus, reducerentur; sessiones vero integrae, in Dotationem Parochiarum Singularum clementer admensae, a reducendis — (quamprimum unus, aut alter,

in loco fungentium Parochorum, emortuus fuerit) — Parochiis resultantes, cum attributâ his a decimis, ac praestationibus immunitate, venderetur; quarum si cum immunitate praedicta venduntur, ad notabilem summam ascensurum pretium; in Capitale convertendum, Interusuria, in fundum praestandae pauperioribus, et exilioribus Parochiis adjutae, annue convertendum, redderet. — Alioquin, cum de Ritu orientalis Ecclesiae, Incruentum Liturgiae Sacrificium, nonnisi semel per diem in quâvis Ecclesiâ offerri possit: plures, qui nunc in Cómmunitatibus populosioribus ordinati sunt, Parochi, Sacrô suô hôc officiô, per vices duntaxat, Septimanatim defunguntur; — ex reductione Parochiarum factâ, ad Sacri muneris partes exacte in Locis frequentioribus obeundas, Cooperatores, Sicut in Ecclesia Romano-Catholica moris est, in subsidium possent constitui. Majorum Ecclesiarum sic uniti stolares, ac alii (Sessionum vendendarum usu excepto) Proventus, honestam uni Parocho, Cooperatoribusque suis praebebunt subsistentiam; — quin Episcopales Proventus Ideo diminuerentur; — exiliorum vero Ecclesiarum Parochi, ê fundo, ex vendendis superfluis Parochialibus liberis Sessionibus conflando, congrue dotari, proviserique possent.

10-o. Ut ad Instituta Dioecesana, proximius erigenda, Professores pro Valachis, Valachi constituantur, secus fini suo non responderent.

11-o. Tres modo Dioecesani Episcopatus, et illi recte vacant: ubi Populus Valachicus potior est; *Aradiensis* nimirum, *Temesváriensis*, et *Versetziensis* — Quamvis autem ex parte Hierarchiae Illyricae praetextuetur defectus habilium pro Episcopatu ex Natione Valachica Individiorum: Infrascriptus nihilominus, si bgne jussus fuerit, proponet Viros pro obeundo Episcopi officio, omni numero absolutos. — et non minori, ac in Clero Illyrico reperiuntur, habilitate conspicuos, imo quibusdam, non illis duntaxat, qui vix nomen suum pingere capaces nec legere quidem sciunt, et tamen ad administrationem Episcopatuum, et Praesidium Consistoriorum — (recentissimum annus modo currens vidit Exemplum) admoventur: verum aliis quoque Episcopatum anhelantibus, incomparabiliter praestantiores. — Nec obstat: quod praescriptos, usuque inductos gradus Sacros fors emensi non sint. Si denatus Excellentissimus Temesváriensis Episcopus ab Avakumovits, intra 6. Septimanas, ex Patvaristâ Abbas, seu Archimandrita, — Illustrissimus vero Episcopus Transylvaniensis, intra 4. dies ex Seculari Sacerdote Episcopus consecrari potuit: ita his etiam, si qui requirerentur, Ordines Sacri, tribui poterunt.

12-o. Si nefors Illyrica Hierarchia, a Privilegiis suis recedere, et ad Sedes Episcopales modo vacantes supplendas, in Synodis suis, more solito, cum exclusione Valachorum, procedere vellet: tunc, motivo superius deductarum Considerationum, Summum Suae Majestatis Sacratissimae Majestaticum, et Apostolicum Ius Ecclesiarum Patronatûs, Valachos, Valachicis Episcopis, illâ, quae circa R Catholicas Dioeceses obtinet, modalitate, bgnissime providere dignetur. Temesvárini die 29. Septembris 1822.

Basilius Georgievits

L. S. B. G.

parochus Suburbii Fabricensis Districtus Temesváriensis Protopresbyter, ac Dioecesani G. n. u. r. Consistorii Assessor.

DIN VENEZUELA.

De Spiridion Gopcevic.

(Continuare.)

Trupele regimului aŭ fost împrăştiate de tot. Vargas abia aduse dóuĕ sute de ómenĭ înderĕpt la Caracas. În zăpăceala sa el se cugeta deja să pacteze cu Ranchito, carele nu pretindea de cât „numaĭ“ recunóscerea tuturor patentelor sale şi o desdaunare în banĭ.

Atunci apăru Kamenow ca ânger mântuitor.

El cu batalionul sĕŭ de elită rĕmase ca garnisónă în Caracas, şi acum adunând rĕmăşiţele armateĭ risipite, promise, că numaĭ cu batalionul sĕŭ va nimici pe rebelĭ. În ultimele dóuĕ lunĭ a făcut progres mare cu soldaţiĭ şi cugeta că se póte încrede într'înşiĭ.

Presidentul, carele în urma meritelor sale l'a fost denumit de curênd colonel, ĭĭ promise, că-ĭ va da patenta de general, dacă va învinge pe Ranchito.

Kamenow îşĭ adună batalionul şi-ĭ ţinu o vorbire după obiceiul sudamerican; le spuse, că ochiĭ lumeĭ întregĭ sînt aţintiţĭ asupra lor şi că binele patrieĭ depinde de la eroismul lor. Se sili maĭ cu samă a le însufla speranţă şi încredere în disciplina lor. Le spuse, că inimicul este compus numaĭ din nisce vagabunzĭ, carĭ nu vor resista unuĭ atac energic. Într'adevĕr el câştigă atâta, că soldaţiĭ cerură unanim, să fie conduşĭ contra inimiculuĭ.

Nu departe de Rio Tuya se încăerară la luptă. Kamenow dispunea numaĭ de patru companiĭ de câte opt-zecĭ de ómenĭ. Dintr'acele el trimise o companie în pădurea din apropiere, pentru a încunjura aripa drĕptă a inimiculuĭ şi a-l ataca de la spate. O companiĕ rĕmase ca reservă în posiţiunea ocupată, ér celelalte dóuĕ le aşezĕ în şirurĭ laterale. El opri cu strictеţă, să nu pusce nimenĭ, până nu vor căpĕta ordin.

Când Ranchito vĕzu puterea cea micĕ a inimiculuĭ, se temu de o cursă, cu atât maĭ mult, că la puşcăturile ómenilor sĕĭ nu le rĕspundea nimenĭ. Ómeniĭ sĕĭ înse, din contră, devenirĕ tot maĭ curagioşĭ şi se apropiară până la jumĕtate distanţa bătăiĭ puscelĭ — se înţelege că strigând şi puşcând mereŭ. De óre ce înse între a puşca şi a nimeri este deosebire, trupele regimului nu suferirĕ aprópe nicĭ o pĭerdere.

Când în sfirşit rebeliĭ fură aprópe de tot, Kamenow comandă foc. Comanda fu împlinită şi o sută de rebelĭ se tăvăliaŭ pe jos.

Ast feĭ de pĭerderĭ erau ne maĭ pomenite în istoria resbelelor civile sudamericane! Nu-ĭ mirare, că rebeliĭ ajunserĕ în încurcătură. În momentul acesta resună o salvă şi la spatele lor. Încunjurarea a succes pe deplin.

Când rebeliĭ se vĕzură aşa pe neaşteptate atacaţĭ de la spate, încurcătura lor deveni şi maĭ mare. Kamenow se folosi de acest moment hotărîtor, şi comandă soldaţilor, să înainteze cu baioneta întinsă. Compania de reservă avea ordin să pusce pe fugarĭ.

Acest ordin înse era superfluŭ. Deja numaĭ vĕdênd cu ce hotărîre înaintézĕ trupele, ajunse, ca să alunge pe rebelĭ la fugă sĕlbatică. Trupele regimuluĭ se luară după eĭ, triumfând. În curênd întregă „armata liberătóre“ era împrăştiată în tóte părţile. Ranchito însuşĭ fu prins.

Ast fel Kamenow, cu neînsemnata pĭerdere de un mort şi dóuĕ-zecĭ şi şepte de răniţĭ, a reportat o învingere strălucită asupra inimiculuĭ de şepte orĭ maĭ tare, prin urmare denumirea sa de general era bine meritată. Cu o lovitură el deveni eroul zilelĭ. Până aci de abia îl cunoscea cine-va, de óre ce aprópe tot de una îşĭ petrecĕ în casarmă saŭ pe câmpul de exerciţiŭ. După învingerea de la Rio Tuya, lucrurile se schimbară. Cele maĭ fruntaşe familiĭ din Caracas îşĭ ţineaŭ de onóre, a vedĕ în salónele lor pe interesantul oficer. Damele maĭ cu samă se interesaŭ nespus de junele general. Nu numaĭ că ĭĭ lăudaŭ gloria şi vaza luĭ, ci îşĭ şopteaŭ tot felul de observărĭ asupra esteriorului sĕŭ, observărĭ, carĭ dacă el le-ar fi sciut, ar fi putut să-l facă ambiţios. E drept, că generalul cu statura sa robustă, faţa înfloritóre, ochiĭ vineţĭ şi pĕrul blond, se deosebia mult de stăturile fără nimic particular ale indigenilor.

Kamenow avênd o inimă simţitóre, ca toţi oficerii germanĭ, cocheta cât să póte de mult cu frumósele din Caracas. De sigur că în salon el n'ar fi rĕmas maĭ puţin învingĕtor, de cât pe câmpul de luptă, dacă bunul president nu l'ar fi admoniat cu insistinţă.

— Bagă de samă! — ĭĭ zise el într'o zi; — nu uĭta, că te afli într'o ţară, a cărei locuitorĭ sînt de rassă spaniolă. Sângele ferbinte al damelor nóstre uşor te-ar putea seduce la vre-o neprecauţiune. Aci nu sînt cunoscute amorurile după sistem european. Orĭ ce curtare aci se ĭea de lucru serios şi ast fel, dacă o damă îşĭ face speranţă la dta şi maĭ târziŭ vede că s'a înşelat, şi că dta întocmaĭ aşa cutezĭ alteia, atunci se póte întîmpla fórte uşor, ca înşelată să-şĭ resbune sângeros asupra dtale. De aceea, ca amic sincer al dtale, te sfătuesc, să nu fiĭ prea prietinos faţă de nicĭ o damă şi să nu preferĭ pe nicĭ una într'un mod prea bătător la ochĭ. Alt ceva este, dacă o damă îţĭ va plăcea aşa de mult, în cât vreaĭ să o ĭeĭ în căsătorie, atunci natural că poţĭ să-ĭ facĭ curte după plac. Dar şi atunci singur numaĭ acesteĭ alese a dtale!

Tinĕrul general urmă acestor admoniţiunĭ şi de aci înainte se arĕtă maĭ retras faţă de ochiĭ fulgerătorĭ a venezuelanelor. Cu tóte aceste, în curênd avea să se concentreze o furtună straşnică asupra capuluĭ sĕŭ.

Kamenow era preşedintele tribunaluluĭ de resbel, care avé să judece pe rebelĭĭ prisonerĭ. El condamnă la mórte prin glonţ pe Ranchito, „generalul de brigadă“ al aceluia, toţĭ „oficerĭĭ de stat maior,“ jumĕtate dintre celalalţĭ oficerĭ şi a zecea parte dintre soldaţiĭ de rînd. Judecata a fost drĕptă şi sub alte împrejurărĭ fie care ar fi aflat lucrul în ordine, de óre ce în America sudică este obiceiul, că toţĭ rebeliĭ prinşĭ sînt împuşcaţĭ.

(Va urma.)

Posta „Unirii".

S. Z. în B. Documentele trimise mai de mult nu presintă interes deosebit, sînt cunoscute. Cărţile cerute nu se pot căpăta. De cele trimise voiŭ vedé.

Al. Merçi! Cealaltă în numĕrul viitor.

Elie.: Am primit darul trimis redacţiĭ nóstre, mulţumite, n'am primit nicĭ un raport. Pe aicĭ, sîntem bine cu toţiĭ, har Domnuluĭ. Aşteptăm manuscrisul promis!

Editor şi redactor rĕspunzĕtor:
Aurel C. Domşa.

Inserate.

Nr. 3157—1901. (37) 1—1

Publicare de concurs.

Pentru ocuparea postuluĭ de *poliţist opidan* se escrie concurs cu termin precis până la 5 Decembre a. c.

Emoluminţele împreunate cu acest post sînt:

1. Salar fix anual 480 cor.
2. Relut de cortel, eventual în natură 120 cor.
3. Paušal pentru uniformă 80 cor.

Concursele adresate cătră subscrisă primărie sînt a se aşterne până la terminul sus indicat.

De la concurenţi se recere necondiţionat cunoscinţa limbeĭ magiare şi române în vorbire şi scriere.

Blaş în 5 Novembre 1901.

Primăria opidană:

Ioan Ianza primar. **Simeon Muntean** notar.

645 v. szám 1901. (38) 1—1

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróság 1901. évi V. 273. számu végzése következtében Dr. Maniu Gyula ügyvéd által képviselt Patria takarék pénztár javára Friedrich Schuller és társai ellen 140 kor. — fil. s jár. erejéig 1901. évi Augusztus hó 19-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 898 kor. — fillérre becsült következő ingóságok, és pedig: Friedrich Schuller és nejénél: házi butorok, 2 drb ló, 1 lószekér, 112 drb épület-álványhoz való deszkák és álványfák, — Gross Reinholdnál: 1 hordó firnáisz nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. jbiróság 1901. évi V. 273/5. számu végzése folytán 120 kor. — fil. hátralék tőkekövetelés, ennek 1900. évi Jun. hó 14-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 79 kor. 86 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig helyben alperesek lakásánál leendő eszközlésére 1901. évi November hó 16-ik napjának délelőtti 9 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Balázsfalván 1901. évi November hó 6-ik napján.

Thát György,
kir. jbirósági végrehajtó.

543 v. szám 1901. (39) 1—1

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi. hogy a glulafchérvári kir. törvényszék 1899. évi 7073. számu végzése következtében Dr. Maniu Gyula ügyvéd által képviselt Patria hitelintézet javára Bratu Iuon és társai ellen 123 kor. 40 fil. s jár. erejéig 1899. évi Auguszt. hó 4-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 620 kor. — fillérre becsült következő ingóságok, u. m.: 90 kalangya buza és 2 szekér nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a vizaknai kir. jbiróság 1901. évi V. 70/4 számu végzése folytán 123 kor. 40 fil. tőkekövetelés, ennek 1898. évi Auguszt. hó 7-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 86 korona 78 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig Örményszékesen végrehajtást szenvedőknél leendő eszközlésére 1901. évi Nov. hó 12-ik napjának délelőtti 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénz fizetés mellett, a legtőbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Vizaknán 1901. évi Oktober hó 14-ik napján.

Elchner Károly,
kir. jbirósági végrehajtó.

540 v. szám 1901. (40) 1—1

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezennel közhirré teszi. hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1901. évi 5924. számu végzése következtében Dr. Maniu Gyula ügyvéd által képviselt Patria hitelintézet javára Vacariu Nitia és társai ellen 103 kor. — fil. s jár. erejéig 1901. évi Oktober hó 4-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 677 kor. 50 fillérre becsült következő ingóságok. u. m.: 2 tehén. 20000 tégla és egyébb tárgyak nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a vizakuai kir. járásbiróság 1901. évi V. 240/2. számu végzése folytán 103 kor. — fil. tőkekövetelés. ennek 1900. évi Julius hó 19-ik napjától járó 6% kamatai. és eddig összesen 80 kor. 91 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig Pókafalván, Fogarasi Kálmán lakásán leendő eszközlésére 1901. évi November hó 13-ik napjának délutáni 1 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg. hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett. a legtőbbet igérőnek becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Vizaknán 1901. évi Oktober hó 26-ik napján.

Elchner Károly,
kir. jbirósági végrehajtó.

La espoziţiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote şi de metal a luĭ

(84) 50—52

Antoniu Novotny

în Timişóra-Fabric

se recomándă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea din noŭ a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregi armonióse, pe lângă garanţie pe mai mulţi ani, provĕdute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întórce cu uşurinţă în orĭ ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o lături, prin ceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele patentate găurite

de mine inventate şi mai de multe orĭ premiate, carĭ sînt provĕdute în partea superióră — ca violina — cu găurĭ după figura *S* şi pentru aceea aŭ un ton mai intensiv, mai adînc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, **aşa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 408 kg. făcut după sistemul vechiŭ.** Mai departe se recomándă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **preadjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut** — ca şi spre turnarea de fórce de **metal.** Clopote în greutate de 300 kg. şi mai jos se află tot de una în magazin.

Preţ-curanturĭ ilustrate se trimit la cerere grătuit şi franco.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare in fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul XI. **Blaş 16 Novembre 1901.** **Numĕrul 46.**

În jurul unei propuneri.

În nrl 44. al foiĭ nóstre, pornind de la cuvintele rostite de Maĭestatea Sa, cu prilejul deschiderii corpurilor legiuitóre, am dat espresiune credinţii, că în sfîrşit totuşi licuresce şi pentru preoţimea nóstră o rază de speranţă, întru cât adecă prin acele cuvinte, se pune în prospect ameliorarea stării materiale a clerului catolic de ambe riturile.

Multora li s'aŭ părut prea optimiste scrisele nóstre.

Se póte să fie şi aşa! Dar a trĕbuit să dăm acest colorit articolului nostru, pentru că în multe părţi preoţimea nóstră e în pericol de a cădé pe povîrnişul desnădejdii. Şi noi credem şi acum, că e mult mai bine să susţii focul în jăratecul de sub spuză, de cât să laşi, ca totul să se prefacă în cenuşe.

În părţile acelea mai ales, unde preoţimea nóstră e în mai intimă atingere cu preoţi de alte confesiuni, în acele mai ales preoţimea nóstră pare mai părăsită şi desconsiderată. Acolo unde vede, că colegul sĕŭ, care ierĭ-alaltă erĭ era chiar aşa de năcăjit ca şi el, ca şi el îşi câştiga de cu anevoie mijlócele de traiŭ, ér azĭ se îmbuibă cu sutele primite de la stat, pe acolo preoţiĭ nostri şi-aŭ pierdut orĭ ce nădejde şi se cred ceĭ mai nedreptăţiţi şi părăsiţi de toţi.

Până la un punct e naturală amărăciunea acésta. E fórte esplicabil, ca preoţiĭ nostri, carĭ aŭ aceiaşi crescere ca şi colegiĭ lor favorisaţi, carĭ aduc statului şi societăţii aceleaşi preţióse servicii, să se simtă acuma nedreptăţiţi şi să nu-şi pótă înăbuşi în pĭept un strigăt de durere. Aŭ fost prea multe miseriile, carĭ s'aŭ descărcat pe umerii preotului român unit în ultimiĭ anĭ, în cât nu-ĭ mirare, că în sufletul sĕŭ istovit, aŭ început să se usce şi să piară şi ultimul colţ de nădejde în un viitor mai bun.

Cetitoriĭ nostri s'aŭ convins despre acésta; apelul publicat în numĕrul trecut vorbesce destul de precis. Şi nu credem, că e lipsă să fie cineva mare psiholog, ca să afle printre şire mai mult, de cât s'a spus prin cuvinte.

La tot casul acésta e o slăbăciune, un păcat, dar e un fapt, care nu mai are lipsă să fie discutat. E o mare slăbăciune, că o parte a preoţimeĭ nóstre îşi închipue, că nu mai este nicĭ un remediŭ, nu e nicĭ o scăpare, de cât singur în a se arunca în braţele aceluia, care dă banĭ. E o slăbăciune, că preoţiĭ nostri îşi uĭtă, că cel ce dă aşteptă a lua, şi că pretinde cu atât mai mult, cu cât vede, că mai cu neastîmpăr e asteptat ajutorul sĕŭ.

Noĭ am fost tot de una pe partea acelora, carĭ aŭ susţinut, că e de lipsă să ne îngrijim noĭ de lipsele nóstre, noĭ să ne ajutăm şi dacă n'avem de unde, să creăm un fond anume pentru acest scop. Dar puţinĭ sînt aceĭa, carĭ aŭ fost pentru idea acésta.

Să lăsăm faptele să dovedéscă.

Sînt acuşi doĭ anĭ, de când sinodul archidiecesan. întrunit la Blaş. în şedinţa a cincea, pertractând cestiunea ameliorăriĭ stăriĭ materiale a clerului, după o interesantă şi îndelungată discuţie, a enunţat mai multe mijlóce, prin carĭ spera că se va face ceva. Era vorbă de plătirea contribuţiunilor din partea comunelor bisericesci. de întroducerea lecticaluluĭ, de ridicarea stolelor şi ca ultim punct, de înfiinţarea unuĭ fond de ajutorare. Şi se zicé, că fondul acesta se va forma din jumĕtate stipendiile pentru liturgiile împărţite de Ordinariat, din colecte, din donaţiunĭ legate ş. a.

Se vedem ce s'a făcut?

Protopopul Cutean a dăruit 200 cor. viceprotop. Albini 100 cor. apoĭ protop. Hăţegan de la Dêrgea, Pop de la Almaş, Solomon de la Ludoş şi alţiĭ puţinĭ, aŭ colectat sume mai însemnate. La aceste s'aŭ adaus sumele colectate de noĭ. ca rĕscumpĕrare a felicitărilor de anul noŭ, dar de abia s'aŭ putut înjgheba 700 cor.

Anul acesta zelul a mai scăḑut ca la tóte lucrurile bune. Afară de colectele făcute de protopopiĭ numiţi mai sus, carĭ aŭ desvoltat o activitate vrednică de multă laudă, şi afară de colecta continuată de noĭ. încolo mai nimic. În anul al doilea de abia s'aŭ adunat vre'o 300 cor.

Nu vrem să supărăm pe nime. Lucrurile aceste sînt cunoscute publice, fiind publicate tóte donaţiunile în colónele foiĭ nóstre. Suma întrégă. adunată în acestĭ doĭ anĭ primĭ, de abia va face 1000 cor. Dar ce sînt acestia? şi ce putem să sperăm pentru viitor, când încă la început zelul e aşa de puţin învăpăiat?

Şi cu tóte că, dacă am vré aievea să facem ceva pentru causa nóstră, am puté uşor să ajungem la resultate fórte frumóse.

Étă de pildă un mic calcul:

După ultima conscripţie în Archidiecesa nóstră, sînt acum 668 preoţi şi 723. parochiĭ; dacă de la preoţi şi din cassele bisericilor s'ar solvi pe an câte 1 cor. s'ar aduna aprópe la 1400 cor. Mai sînt apoĭ 418444, suflete, dacă de la acestia s'ar lua numaĭ câte 2 bănuţi anual, s'ar aduna peste 8000 cor. Şi ast fel, dacă n'ar lipsi însufleţire, în fie care an am puté augmenta fondul de ajutorare a preoţilor, cu suma destul de respectabilă de 10 miĭ cor. Baniĭ acestia plasaţi numaĭ cu 5% ar aduce deja în al doilea an câte 500 cor. carĭ ar puté fi capitalisaţi, ca fondul să crescă mai repede. Se mai punem, că şi între preoţiĭ nostri s'ar afla uniĭ, carĭ ar urma păr. Cothişel, preot gr. ort. în Certege. şi şi-ar asigura viaţa în favorul acestuĭ fond; aşa am puté spera ceva.

Eĭ, dar este la mijloc acel *dacă* nefericit, care zădărnicesce orĭ ce avînt spre fapte mai generóse. Preoţimea nóstră, o parte mare, e greŭ să o şi spunem, parcă nicĭ nu vré să facă absolut nimic spre ameliorarea sorţii sale.

A dat dovezĭ despre acésta, când la sinodul trecut, a făcut să cadă propunerea, care doré ca colecta în favorul acestuĭ fond să fie obligatóre.

De cele alalte isvóre. din carĭ ar fi să se augmenteze fondul, nu mai pomenim. Vor fi căpătând eĭ mulţi preoţi liturgiĭ spre celebrare de la Ordinariatul mitrop. dar până acum n'am auḑit, să fi lăsat care va jumĕtate premiul în favorul acestuĭ fond. Póte nicĭ nu le mai aduce nime aminte, că ar avé şi datorinţa acésta!

Aşa stăm dar noĭ cu viul interes faţă de causa proprie.

Dar să ne întórcem la apelul din nrl trecuŭ.

Am publicat apelul, fără de aĭ face vre-un comentar, publicăm azĭ şi o vóce de aderinţă la apelul acesta, dar avem încă convicţia, că nu se se va alege nimic din tot lucrul. Acésta e convicţia nóstră proprie, câştigată din esperienţa ultimilor anĭ.

Se presupunem însе, că totuşi apelul va fi salutat cu viuă căldură, că tóte protopopiatele îşi vor trimite câte 2—3 delegaţi, că în ziua de sf. Niculae vor fi adunaţi la Blaş la 100

preoţi plini de dorul de a face ceva, — la ce vor ajunge? Póte se va redacta o representaţiune la guvern, prin care se va cere resolvirea cât mai urgentă, a regulării venitelor preoţesci.

Atâta numai! Aşa dar *se va cere milă de la guvern!* Ce josnic ni-se pare nóuě tabloul, ce ni-l presintă gândul acesta, şi ce măreţ şi sublim celalalt, de a te ajuta tu prin tine, din forţele tale, din ce ţi-a dat Dumnezĕŭ!

E adevĕrat că noi generaţia de azi, tot va mai trĕbui să luptăm cu miseriĭ, dar următorii nostri de sigur vor gusta din fructele arborilor sădiţi de părinţii lor şi îi vor binecuvînta.

Viitorul va dovedi, care din aceste dóuě direcţiĭ, ar fi fost mai potrivite clerului nostru.

Noi ne-am spus cuvîntul!

Rĕsunet. — Tractul Dêrgiĭ 1901 Nov. La interesantul apel publicat în preţiósa nóstră „Unirea“ nr. 44 a. c. n'am a reflecta de cât că, întrunirea cerută e fórte la loc, căci nedreptatea ce se face preoţimeĭ nóstre n'are păreche.

După ce nedreptatea nu se restringe numai la archidiecesă, ci trece şi la celealalte diecese, ar trebui ca tóte diecesele să iee parte la întrunire.

Deci unde sinódele s'aŭ ţinut, preoţimea însăşi să afle o modalitate spre a-şi alege ablegaţi — unde nu, să se ţină şi alégă.

După eşirea apelului pentru noi nu mai póte exista de cât devisa. „Fraţi preoţi, la revedere la Blaş pe 15 Dec. a. c.“

—*f.*—

Batjocorirea crucii. — Cetitorii nostri îşi vor aduce aminte de cutezanţa, cu care un candidat de advocat jidan, întrebase în decursul pertractării pe judele investigător, dacă crucifixul de pe masa judelui, figuréză acolo în calitate oficiósă, saŭ numai din iniţiativă privată. Casul s'a petrecut în Budapesta şi la timpul sĕŭ am scris, cum judele i-a rĕspuns laconic, că la întrebarea acésta nu e dător să dea rĕspuns. Candidatul de advocat nu s'a îndestulit cu atâta, ci a declarat, că nu iea parte la pertractare, câtă vreme crucifixul figuréză pe masa judelui. S'a pornit apoi cercetare în contra lui pe dóuě motive: întîi, că a insultat crucea, al doilea, că a cutezat să iee la rĕsnundere o persónă, care în urma posiţiei *oficióse* îi era superióră.

Camera advocaţială din Budapesta a ţinut pertractare în 8 a l. c. Şedinţa este o nóuě pălmuire a Crucii: Candidatul de advocat a fost — *admoniat.*

Atât! Admoniarea se referă la purtarea lui necuviinciósă faţă cu judele. Cât pentru insultarea crucii, camera advocaţială a aflat de bine a păstra cea mai adîncă tăcere. Dacă ar fi vorba de o insultă adusă unei persóne singuratice, acusatul s'ar fi ales cel puţin cu o pedépsă de vre-o 20—30 coróne, plus câte-va zile de arest. Dar fiind vorbă *numai* despre insultarea crucii — e achitat pur şi simplu. . . .

Şi nu are a face, că este articol de lege, care prescrie presenţa crucifixuiui în sala tribunalului; nu are a face, că crucea este simbolul cel mai sfînt al crestinismului; nu are a face, că ţara nóstră are pretenţii de ţară creştină.

Tote aceste nu mai aŭ a face.

Sentinţa camereĭ advocaţiale, ne-a convins, că în ţară la noi îşi póte bate cineva joc de cruce, fără să-i fie témă de urmări.

Să fi cutezat jidanul din chestie să insulte crucea în Viena, ştim că şi-ar fi înecrestat pentru tótă viaţa, să nu-şi mai bată joc de crestini. Dar la noi — la noi tóte sînt cu putinţă.

Băncile românesci. — Nu de multă vreme ziaristica magiară nu mai încápe de băncile românesci, acusându-le, că daŭ bani împrumut magiarilor, cu gândul reservat, ca să-i espropieze. Şi de aici apoi o lungă eremiadă pe acésta temă. „Albina,“ era mai ales luată la ochi. A fost zădarnice desmintirile apărute chiar în ziarele magiare. Acum, în nrl ultim, din 10 crt. a lui „Közérdek“ din Aiud, aflăm un prim articol, în care se dă cea mai eclatantă desmintire acestei acuse contra „Albineĭ.“

Scriind adecă de descompunerea partideĭ ugroniste, pomenesce de falimentul lui Ugron (în parantes fie zis şi „Unirei“ îi datorescc câţi-va zeci de florenĭ pentru inserate), de căderea băncii din Odorheiŭ, a cărui director esecutiv a fost şi în legătură apoi, de ruinarea sutelor de familiĭ secuesci, carĭ eraŭ în legătură cu acésta banca, şi apoi continuă: şi acelor ómenĭ nenorociţi, carĭ eraŭ debitorii institutului şi carĭ ar fi trĕbuit să fie provocaţi sa plătéscă, le-aŭ întins ajutor în prima linie „Albina“ din Sibiŭ, şi încă în aşa mĕsură, cât în ultimele dóuě Sâmbete, preotul român din Héjasfalva agentul Albineĭ, a împărţit 254 mii cor.

Nu mai continuăm cu spicuirile, şi cele reproduse până acum dovedesc de ajuns, că băncile românesci şi special „Albina,“ sînt institute de credit, şi nu institute cu menirĭ ascunse revoluţionare, după cum le plac foilor şoviniste să acuse institutele nóstre de bani, a căror înflorire şi progres e un spine în ochiĭ lor.

FEUILLETON.

FĂRĂ SÎRMĂ.

Étă devisa cea mai nóuă! Ce frumos sună: *telegraf fără sîrmă, telefon fără sîrmă,* şi cele alalte şi cele alalte, câte mai sînt şi vor mai fi fără sîrmă! Atât de melodiósă e combinaţiunea de cuvinte: *fără sîrmă,* în cât mĕ mir, că până acum nimenul nu i-a venit în minte, să dee veacului nostru numirea: *veacul fără sîrmă.*

Da! puneţi pe foc stâlpiĭ telegrafului, aruncaţi între vechiturĭ ulcelele de pe stîlpi şi sîrmele întinse întrĕ ele, căci italianul *Marconi* a aflat telegraful fără stâlpi şi fără sîrmă, şi după-ce veţi fi gătat cu aceste, Vĕ apucaţi de telefóne, şi le despoiaţi şi pe aceste, căci din America vine vestea, că s'a inventat şi telefonul fără sîrmă.

Noi Europeniĭ şi Americaniĭ, popórele aşa numite civilisate ale lumeĭ, ne-am făcut cheltuelĭ peste cheltuelĭ cu stîlpi şi sîrme. În specie noi Românii din Ardeal ne-am încurcat într'un proces mare, procesul memorandului, ca mai în grabă să ne putem face telefóne; dar cel puţin ne-am şi făcut mai în tóte comitatele, unde formăm maioritatea şi nicĭ prin minte nu ne trecea, că şi fără aceste se póte telegrafa şi telefona, pe când popórele, cărora noi le zicem necivilisate orĭ chiar sĕlbatice, aŭ asteptat frumos ivirea lui Marconi şi a soţului sĕŭ de peste Ocean. Cultură, cultură! cum tocescĭ tu presîmţul omului!

La început lumea era cu multă reservă faţă cu inventiunea lui Marconi. Încetul pe încetul însĕ Italia s'a deprins cu idea lui, încât Marconi azi nu mai face esperimente prin Anglia, ci acasă. Mai anul trecut telegrafa numai la depărtare de 30—40 chilometri, acuma se zice, că póte telegrafa şi la 300 chilometri, firesce de cumva 0 din urmă nu s'a adaus pe cale, până ce scirea a venit din Italia la noi. Mare progres într'un singur an! De va merge tot aşa, în câţi-va anĭ nu-i mai ajunge pământul (ecuatorul, adecă brâul de de peste mijloc e de 40000 de chilometri), ci va trĕbui să se îndrepte spre lună (depărtare de 380000 chilometri), spre sóre (148000000 chilometri), spre planete orĭ chiar spre stelele fixe.

Săracĭ fiinţe din corpurile ceresci! Azi mâne e dusă şi liniscea vóstră. Azi mâne nu vĕ veţi mai puté apăra de scirile de pe pământ: ba, că ministrul Chamberlain într'o vorbire fulminantă a nimicit pe toţi Burii, şi numai atâta a mai lăsat, câţi să-i fie şi lui Kitchener; ba, că Jókai a improcesuat pe fată-sa, carea nu-i mai recunósce dreptul de a pune cunună pe mormîntul soţieĭ sale prime, mama eĭ; ba, că Secuii şi-aŭ ales un deputat cu ciórecĭ, care nu vrea să se facă *per tu* cu deputaţii românĭ şcl. şcl.

Încă şi mai ne dedaţi sîntem cu idea telefonului fără sîrmă. Filosofii grecĭ ziceaŭ, că eĭ în unele momente de elevaţiune saŭ de însufleţire filosofică, aud armonia sferelor, adeca musica sublimă, ce se produce prin mişcarea repede a corpurilor ceresci. Să fi fost acesta un presimţ a unui legăturĭ telefonice între pământ şi corpurile ceresci, orĭ numai nisce tragerĭ pe sfóră a celor uşor credĕtorĭ? Orĭ în care parte ar fi adevĕrul, atâta se póte zice, că prin telefonul fără sîrmă, ne apropiem de realisarea înţĕlegerii între pamînt şi corpurile ceresci mai apropiate. Însĕ în schimb pentru pretinsa armonie a sferelor, noi óre ce le vom da? Mugete, sbierăte, răcnete de animale şi uneorĭ şi de ómenĭ; chiuiturĭ şi strigăte de flăcăi porniţi la asentare, concerte de păuni, înjurăturĭ ungurescĭ şi românescĭ veritabile şi alte asemenĭ. Că ce se va alege din amestecul acesta, când va fi ajuns la eĭ; că avĕ-vor şi eĭ filosofi, carĭ la amestecul acesta să-i zică armonie, — e trĕba lor?

Cum va fi telegraful şi telefonul fără sîrmă? De o cam dată puţin se scie cu siguranţă. Semnalator saŭ apărat de espedare la tot casul va fi ca şi până acuma, receptor saŭ aparat de primire asemenea va fi. Dar cum are să mérgă telegrama şi sunetul fără sîrmă? Vorba aceea: de multe orĭ facĭ de silă şi lucrurĭ, ce de bună voie nu le-aĭ face. La început se va codi póte şi electricitatea, în cele din urmă nu va avé în cătrăŭ şi va merge. Cum póte veni căldura şi lumina de la sóre până la noi fără punte, fără cale, chiar şi fără sîrmă, şi cum póte merge vorba şi peste tot sunetul prin aer, pentru ce să nu pótă merge telegrama şi sunetul din telefon?

Adevĕrat că e greŭ a-ţi închipui telegraf şi telefon fără de sîrmă, cum peste tot greŭ te desfaci de un lucru, cu care te-ai dedat, greŭ te deprindi cu un lucru noŭ; dar odată realisate, mai iute saŭ mai târziŭ, tot ne vom deprinde. Vĕdut'aţi Chinezi? Eŭ nu am vĕdut de cât în reviste ilustrate. Capul le era ras afară de un petec, de care atîrna o cosiţă împletită, încolo ómenĭ şi eĭ

Autonomia. — Sub acest titlu scrie organul diecesan „Esztergom“ Nr. 46-10 Nov. 1901 următórele:

Din péna unuĭ fruntaș am primit următórele șire: Cei ce se intereséză de autonomia catolică din Ungaria, le vor ceti cu interes, fiind-că să dă espresiune părerilŏ cercurilor mai înalte, și propagă lumina asupra unor cause ascunse ce împedecă autonomia. — Diferitele părerĭ le vom publica cu plăcere.

Atâta cernélă a curs în causa autonomieĭ, încât chiar și o mare négră s'ar fi putut face din aceea. Dar nu să póte zice că lumea catolică din patrie ar fi deja în curat cu ceea ce ar trébui să céră; zi de zi audim și cetim încă celea mai divergente părerĭ.

Să curgă așa dară negréla și mai departe: odată dóră ne vom uni totuși într'o cerere și activitate comună — în favorul credinții nóstre catolice.

Când vorbim de autonomiă, trebue să facem dóuĕ *întrebări*, carĭ se deosebesc fórte de olaltă.

Părerea nóstră e, că causa principală a confusiuneĭ din jos (celor mai micĭ) și a neîncredereĭ din sus (celor mai marĭ) este că acestea dóue întrebărĭ nu aŭ fos în tot de una destul de fin deosebite.

Prima cestiune e: scóterea bisericiĭ catolice din Ungaria (magyarhoni) de sub tutoratul guvernuluĭ interconfesional;

A dóua: influința elementului mirén în afacerile publice catolice.

De nu vom tracta acestea dóuĕ cestiunĭ separat, ușor să póte nasce o confusie de ideĭ.

Prima întrebare așa dară să ocupă cu modul cum am putea subtrage bișerica catolică din Ungaria — și anume mai vîrtos biserica propunétóre, de sub tutoratul guvernuluĭ interconfesional? Fiind întru adevĕr o anomaliă, că membriĭ guvernuluĭ interconfesional, propun Episcopĭ pentru biserica catolică.

Mai de multe orĭ am audit asĕmenarea, că propunerile ministrilor pentru ocuparea scaunelor episcopescĭ, tocmai așa apar, ca și cum consiliul de resbel turcesc, ar propune pe cineva să fie general la noi. Recunóscem că asĕmĕnarea acésta nu se potrivesce; și de aceea vom aduce una care se potrivesce. Propunerea ministerială amintită e tocmai așa, ca și cum episcopatul magiar ar propune cine să fie generalĭ la honvedĭ. Administrarea averiĭ bisericescĭ din partea guvernului, e tocmai ca și când d. e. capitulul din Agria ar administra cu drept deplin baniĭ honvezimeĭ.

Asta e într-u adevĕr o anomaliă mare. Dar că ar ajuta ceva aceea, ca să predăm candidarea uneĭ comisiuni mixte, e o întrebare mare.

O stare ideală ar fi aceea, ca pe capiĭ bisericiĭ învĕțătóre însuși biserica acésta să îĭ propună patronului suprem; prin preoțimea diecesană, saŭ prin capitiul respectiv, saŭ prin episcopiĭ conprovincialĭ, orĭ prin Episcopatul din Ungaria.

Înse se va zice: quae non sunt, nulla quaestio fiat.

Să ne încredem în simțĕmîntul catolic al patronului suprem Apostolic, care numai Episcopĭ buni voesce a da bisericiĭ, și să ne încredem în rigórea Scaunului apostolic, care pe tot candidatul ne apt de sigur îl va respinge.

Să primim cu încredere, fie care denumire a prelaților: fie care candidat a trecut ce e drept prin sita consiliului ministerial, dar a trecut și prin sita regelui apostolic și a Scaunului apostolic: și într'adevĕr să denumesce: Dei miseratione et apostolica Sedis gratia.

Dar orĭ cât de ideală s'ar părĕ datorința acésta, să nu ținem mânile în sîn, să nu abzicem de nisuința, ca dreptul de a atrage înalta atențiune a Maĭestății Sale asupra unor persóne, carĭ sînt mai competente în acésta privință, să revină membrilor bisericeĭ învĕțătóre.

Și în privința acésta nu putem face alta, de cât a întări părerea publică catolică și organele acesteia: presa catolică și partida poporală. Cu cât vom lucra mai mult pe terenul acesta, cu atât mai iute vom constrînge guvernul, ca să facă o propunere în înțelesul acesta Patronului suprem apostolic.

A dóua întrebare: influința elementului mirén în afacerile catolice.

Proiectul ce s'a făcut până acum pentru autonomiă, încă nu ne-a convins, că mulțimele de comitete bisericescĭ ar aduce mai mult bine, de cât rĕŭ. Întârziere și pledecă mare în administrație sigur vor aduce.

Chiar și cu privire la alegerea parochilor, numai atîta zicem: vestigia terent! Nu e ceva mângâĭetor că d. e. Ordinariatul din Strigon în timpul din urmă, a trebuit să nimicéscă dóuĕ alegerĭ din parochiĭ autonóme în Szakolca și Pozsony-virágvölgy. Iritarea pasiunilor, supărarea minorității îngreunézĕ fórte păstorirea.

Dar prin acésta nu vreaŭ să zic că laiciĭ să nu lucre nimic pe terenul public catolic.

Din contra, să lucre cât mai mult pe terenul politic și social.

Spre acésta înse nu trebue un nou cadru regnicolar, deórece atare esistă, atât pe terenul activitățiĭ politice, cât și sociale.

Pe terenul politic e aci partidul poporal, care fără a stirbi drepturile confesionalĭ, totuși scopul sĕŭ principal e apĕrarea drepturilor catolice.

---

ca și noi. Spun că ar fi galbinĭ la față. Se póte, dar din ilustrațiune nu se părea, așa că pentru mine tótă deosebirea între un Chinez și noi e cosița, ce le atîrnă pe spate. Dar îndată ce Chinezii s'ar lăsa de moda de a purta cosiță, și saŭ că voiŭ vede Chinezĭ viĭ fără chică, saŭ cel puțin ilustrațiunĭ fără chică, va înceta greutatea de a-mĭ închipui Chinezii fără cosiță.

În tocmai așa e și cu telegraful și cu telefonul. Cei mai mulțĭ ómenĭ din tot telegraful nu cunosc de cât stâlpiĭ de lemn, ulcelele și sîrma. Când nu va mai fi nicĭ sîrmă, nicĭ ulcele, nicĭ stîlpi, ómeniĭ vor cerca să vadă semnalatorul și receptorul, și conceptul telegrafuluĭ îl vor lega de aceste, și când va fi vorbă de telegraf, nu se vor gândi la stîlpĭ de brad și la sîrme de fer ci la semnalator și la receptor.

Dar bine! totuși cum va merge electricitatea fără sîrmă? Cum trece fulgerul și cum isbesce trăsnetul și fără sîrmă, va sci să-și afle calea și electricitatea telegrafuluĭ; dar totuși deosebirea, că pe când aceste sînt nisce fiarĕ sĕlbatice, ce urlă și spintecă, electricitatea telegrafuluĭ și a telefonuluĭ vor fi rîndunele ușurele saŭ porumbeĭ drăgălașĭ, ce sbóră cu rediune prin aer.

Așa dară grija, că electricitatea nu va puté merge prin aer fără sîrmă, care a mai purtat'o, pună-o de o parte. Dacă cineva chiar are voie, să pórte grija că óre nu va greși electricitatea calea, óre merge-va tocmai la stațiunea, unde voim să telegrafăm? Pe porumbeiĭ de postă îĭ duce instinctul, electricitatea înse e fără de instinct. Aci zace greutatea, dar mai ales e temerea, că va fi greŭ a o scuti de nlii, ce vor cerca să pună mâna pe ea, saŭ mai la înțeles: e temerea că ușor vor puté pune mâna pe telegrame ómenĭ ne chemați.

Cei ce aŭ făcut esperimente cu locomotive micĭ, fie că aŭ fost aparate de fisică, fie jucărel de copiĭ, sciŭ prea bine, că locomotiva pe pămînt saŭ pe padiment nu merge în linie dréptă, ci se abate și face un rotogol. Tot așa și locomotiva trenuluĭ, dacă nu ar avé șinĭ, fără cârmuire nu ar merge în linie dréptă. Óre tot așa ar face și electricitatea fără sîrmă? Óre abate-s'ar de la linia dréptă? La electricitate lucrul merge alt fel. Electricitatea nu e corp, cum e locomotiva, nicĭ cel puțin, cum sînt vaporiĭ carĭ o mînă. Electricitatea ca și lumina, ca și căldura ca și sunetul e numai proprietate a corpurilor. Unele corpurĭ o aŭ, altele nu; și carĭ o aŭ, o aŭ astăzĭ Iar mâne póte nu; o aŭ în cutare momente, în cele alalte nu. Și pe cum sunetul, lumina, și căldura merg în tóte părțile, se răspân!esc în tóte direcțiunile, în tocmai așa merge și electricitatea în tóte direcțiunile, și merge cu mare ușurință, decum-va are tensiune destul de mare, Iar tensiune i-se póte da.

La telefonul fără sîrmă se zice, că electricitatea va merge prin pămînt. Prin pămînt? Prin aer calea valea, sîntem mai obicinuiți, căcĭ prin aer trece și fulgerul și trăsnetul, dar prin pămînt cum va trece? Adevărat, că și mergênd prin aer se póte întîmpla șodenia, ca vre-o telegramă să ți-se lovéscă drept în nas, și să strănuți una sdravănă, orĭ să să ți-se frece de pĕr, și să-ți sêmți pĕrul sburlit, dar în aer pare-că totuși e mai mult loc, pe unde-și póte lua calea. Cât loc nu este de la capetele nóstre până la norĭ, și dela norĭ până unde se gată aerul! În pămênt înse electricitatea e silită să rĕmână la suprafață și să ne trécă drept pe sub tălpi, și de va voi, va întra să vadă, cum sîntem încălțați.

La conducătorĭ saŭ conducătóre bune, cum e și pămîntul, electricitatea nu străbate în lăuntru, așa ne spune fisica, ci rĕmâne și se rĕspândesce la suprafață. Ast fel vorbirile telefonice vor veni la unul fie care din nou, să ne întrebe de sănĕtate, și apoi drumu mai departe! Zimbiți? Credeți că e giumă? De cum-va e giumă, gluma o face Americanul nu eŭ. De cum-va scirea venită din America e falsă, orĭ că prin pămînt e imposibil a telefona, trageți dungă peste aceste câte-va paginĭ ce am scris aci, deschideți ferésta memorieĭ dvóstre și le aruncați afară, dar să nu uitați ferésta deschisă, nu cum-va vîntul să vi-le ducă din nou în lăuntru.

Încă ceva și póte asta va și fi și cea din urmă: cum va puté prinde receptorul telegrama saŭ vorbirea telefonică? Tocmai așa cum prinde urechea nóstră vorba, ce i-se adresézĕ, și de multe orĭ și ce nu i-se adresézĕ. Dar tocmai aci zace buba, că electricitatea va da cu nasul pe la toți receptoriĭ și fie căruia îĭ va flecări, ce telegrame, ce vestĭ telefonice aduce cu sine. Cum să nu spună, când îĭ de neam atât de vorbăreț!

Se spune înse, că ar fi ac de cojocul electricității, adecă mijloc de a-i pune lăcat pe gură. Ce mijloc? Cum? E cam greŭ de spus. Ceĭ ce vĕ mai aduceți aminte de fisică, și din fisică de acustică, și din acustică de resonanță, veți fi sciind, că sunetul unuĭ diapason îĭ putem întări cu un tub gol de o anumită lungime. Fie căruĭ ton îĭ corespunde alt tub, vorba celuĭa: alt cap,

Aci e partida ugronistă şi fracţiunea lui Hortoványi, carî asemenea doresc a apăra credinţa catolică şi drepturile bisericesc.

Pe terenul social avem cercurî, societăţi şi asociaţiunî.

Unuî e finea alor sute de cuvinte:

De cât un comitet parochial, maî mult plătesce în fie care parochie un cerc de lectură, o reuniune de credit şi consum. Mireniî în acestea pot lucra maî mult şi maî meritor pentru causa nobilă.

De cât comitetul diecesan, maî mult plătesce a alege nesce deputaţi aî partidului poporal; maî sînt vre-o dóue reuniunî districtuale d. e. e societatea pentru sprijinirea preseî catolice în Pozsony.

De cât comitetul autonomic regnicolar, maî mult plătesce activitatea mirenilor catoliciî în adunările generalî catolice. Reuniunea lui Pazmany regnicolară, şedinţele comitetelor centralî aie reuniunilor şi asociaţiunilor crestine.

Aci sînt interesele sociale, economice scientifice, literalî, artistice aie Ungarieî crestine; aci sînt organisările şi institutele, părtinirea acelora, aci e terenul inmens de activitate; care e cu mult maî momentos şi interesant de cât şedinţele şi certe birocratice.

Unde nu ajung tóte acestea spre a escita interesul, acolo nu e adevĕrat, că interesul dormitézĕ, ci el nu esistă.

Şi unde nu e, acolo înzădar cauţî a descepta, că-cî unde nu-î nicî nu caută!

Revistă politică.

Afaceri interne. Părinţiî patrieî încă nu s'aŭ apucat din adins de lucru. Până acuma sînt pe tapet tot numaî alegerî de comisiunî şi verificarea mandatelor. În una din şedinţele trecute Max Falk a cetit proiectul de rĕspuns la mesagiŭ. Desbaterea specială se va începe numaî Joî. Kossuth şi Rakowsky s'aŭ insinuat deja ca oratorî, nefiindu-le pe plac linguşirile, pe carî Falk, le face partideî liberale.

Austria. Opositia crâncenă a Cehilor a avut efectul dorit. Guvernul n'a avut în cătrăŭ, a trebuit să cedeze şi să facă pe placul lor. Una dintre pretensiunile lor se împlinesce deja. Fóia oficiósă austriacă publică, cu numele pe profesoriî, carî vor face cursurile la politechnicul, care la dorinţa Cehilor se va înfiinţa la Brŭnn.

Ministriî austriacî se sfătuesc mereŭ cu ceî ungarî, spre a stăbili definitiv tariful vamal. Din ambe părţile se fac concesiunî, numaî ca să ajungă la o înţĕlegere, şi să nu provóce furtunî cu ocasia desbaterieî în parlament.

De altcum liniste deplină tot nu e încă în Austria, orî cât de mult nisuesce guvernul Körber, să împace tóte partidele.

Se anunţă că acum s'a pornit o nóuă mişcare, pentru ridicarea uneî universităţi slave. Spre acest scop s'aŭ adunat la Praga la 500 studenţi, carî aŭ hotărît, să provóce tóte cluburile slave să lucre în acest sens. Mişcarea acésta stă în legătură, cu promisiunea făcută italienilor, că le va ridica o universitate în Triest.

Anglia. Chamberlain, ministrul coloniilor, şi-a ridicat în capŭl sĕŭ, aprópe întrégă ziaristica germână. În un discurs ţinut la Edinburg, a cercat să spele pata, ce revine asupra Angliei, pentru barbariile comise contra Burilor, zicĕnd, că lucrurî de aceste s'aŭ făcut şi în alte rĕsbóie, ca de pildă în rĕsboiul franco-german. Declaraţia acésta a fost întîmpinată cu mult resens în Germania şi în contra lui Chamberlain s'aŭ şi sculat până acum cele maî de căpetenie foî germane. Universităţile germane încă se pregătesc să protesteze contra acestor vorbe a ministrului anglez. Îngrozite de resultatul acestor demostraţiunî, ér ziarele germane vin acum şi declară, că vorbele aceste n'ar trebui luate în samă, de óre ce pe Chamberlain în Anglia, nu-l ia nime în serios.

În un alt discurs rostit de Salisbury la banchetul lord-major-ului, a declarat categoric, că Anglia nu vrea să scie de nicî o concesiune, republicele sudafricane vor trĕbui să fie total nimicite, fiind că s'aŭ resculat contra dominaţiuniî angleze. Guvernul nu se va retrage dinaintea niceî uneî jertfe, până ce nu-şi va duce în îndeplinire propusul.

După cum se vede din cele de maî sus ministriî englezî sînt tare lăudăroşî; nu scim însĕ de ce să tem aşa mult de convocarea parlamentului, pe care mereŭ îl amână: orî póte le vine maî bine la socoteală să vorbéscă la banchete, de cât înaintea representanţilor naţiunii.

Turcia. Conflictul franco-turc s'a terminat în sfîrşit. Sultanul s'a îngrozit, când a auzit, că flamura francză flutura în porturile insuleî Mitilene. În nĕcasul sĕŭ a cerut sprijinul ambasadorului rus, dar zădarnic. S'a adresat apoî împĕratului Germanieî, dar şi acesta l'a sfătuit, să împlinéscă pretensiunile guvernului francez. Sultanul vrênd-nevrênd a trebuit să facă pe voia Francieî: a recunoscut pe Patriarchul caldeilor uniţi şi a asignat despăgubirea lui Lorando, promiţĕnd în acelaşi timp, că va îndeplini şi cele alalte pretensiunî ale guvernului francez

Transvaal. În vreme ce Chamberlain şi Salisbury îmbĕtă pe englezî cu frase sforăitóre, bieţiî soldaţi din Africa sudică, cad saŭ se predaŭ Burilor învingĕtorî. Chiar ca un echo, după vorbirile ministrilor englezî, a sosit scirea de pe câmpul de luptă, că Burii ér aŭ reportat învingere asupra Anglezilor, carî după o scurtă opunere, s'aŭ predat, lăsând în mânile lor tunurî, proviant şi tot ce aŭ avut.

La rîndul lor şefiî Burilor din Europa, desmint scirea ziarelor angleze, că în zilele trecute s'ar fi pertractat la Krŭger condiţiunile de pace. Pace nu póte fi de cât atunci, când republicelor sudafricane li-se va recunósce absoluta independenţă.

Zilele acéste Dr. Leids, agentul diplomatic a Burilor, a fost la Berlin. Călĕtoria acésta se zice, că a avut de scop, să maî încerce încă odată pe lângă cercurile hotărîtóre, da de cum-va îl vor puté înduplecа pe împĕratul Wilhelm să păşéscă ca mijlocitor de pace în acest rĕsboiŭ nedrept, care costă arătea vieţi. Se maî susţine şi aceea, că acum împĕratul Germanieî, ar fi aplecat să facă acest paş.

Corespondinţe.

Selagiŭ, 3 Novembre 1901.

Credinţa viuă a poporului român de pe vastul teritor a Dieceseî Gherleî şi cu deschilinire din provincia selagiană, în ciuda legiîor politice bisericescî şi a lipselor cuotidiane, cu carî se luptă poporul nostru, se manifestéză în mod îmbucurător, — graţie energioşilor lui conducĕtorî sufletescî, carî inspiraţi de zelul înalteî vocaţiunî, luptă cu eroism în contra plĕdecelor, şi lupta se încoronéză cu laurii învingeriî glorióse, spre mărirea lui Dumnezĕŭ şi mângâierea credincioşilor.

Spre argumentarea acesteî aserţiunî, servéscă actul măreţ, îndeplinit în Duminecа din 3 Novembre a. c. în comuna filială Seer, aparţinĕtóre tractului protopopesc gr. cat. a Şamşondului, în care zi poporul credincios de acolo — numaî şeptesprezece familiî — în mijlocul unuî neam, străin de credinţa şi ritului nostru, la stăruinţa asiduă a demnului sĕŭ păstoriŭ încă tinĕr, Victor Vasvári, şi-a vĕzut realisat ferbintele sĕŭ dor, de a-se putea închina Dumnezĕuluî părinţilor nostri în Biserica cea nóuă, edificată mare parte din sudórea lor, în timp relativ scurt şi din material solid, corespunzĕtóre timpuluî şi mărireî lui Dumnezĕŭ. Actul sfinţiriî s'a îndeplinit prin Revs. Dn Alimpiŭ Barbolovicî, vicariul for. episcopesc a Silvanieî, cu asistarea protopopului tractual, şi alor şese preoţi din tract şi din apropiere.

Cuvîntarea ocasională a ţinut-o Revs. Dn. vicariŭ, părintele iubit şi oratorul neîntrecut, în presenţa alor dóue miî şi maî bine de credincioşi, veniţi la acĕstă solem-

---

altă căciulă. Dacă punem alt tub, nu cel potrivit, nu se întîmplă resonanţă.

Cam în felul acesta se contemplézĕ şi la telegraful, şi la telefonul fără sîrmă. Fie cărui sĕmnalator îî va corĕspunde un anumit receptor. Electricitatea va veni şi va cerca în tóte părţile, dar telegrama nu o va puté spune de cât numaî receptorului, la care e trimisă. Închipuiţi-vĕ electricitatea ce duce vorbele spuse în telefon, ca un servitor necredincios, care ar vinde din lapte şi ar pune apă, dar vasul e încuiat cu lăcat; o cheie o are stăpânul, una acela, căruia îî duce laptele.

Bibliografie.

A apărut:

„Curierul literar", anul I. nrl 3. sub îngrijirea dlui I. Constantinescu-Stans, cu cuprins variat şi interesant. Abonamentul anual 14 cor.

„Nóua Revistă Română", vol. IV. nrl 42. sub direcţiunea dlui Rădulescu-Motru. Abonamentul anual 14 cor.

Geografia comitatului Brassó de Ión Darîŭ, cu mapa comitatului. Braşov 1901. editura librărieî Ciurcu, preţul 40 fil.

nitate în procesiune, cântând cântări de mărire şi laude lui Dumnezĕu. Cu elocinţa-i proprie, vorbitorul face paralelă între imprejurările în cari strămoşii nostri şi-aŭ zidit bisericuţele sale în timpul vitreg a feudalismului, şi între condiţiunile favoritóre a vieţii nóstre de astă-zi. Cuvîntarea acésta a storş lacrimi de bucurie din ochii credincioşilor.

După terminarea serviţiului divin întrégă inteligința din cler şi mirenĭ, s'a adunat la masa bogată a simpaticului Domn notariŭ român Alesandru Mircea şi amabila-i Dómnă, a căror merit în edificarea acestei Biserici încă e mare; la care masă, conform datinei nóstre străbune, nu a lipsit nici glorificarea tuturor acelora, din acărora liberalitate s'a efectuit acésta solemnitate.

n—t.

Dêrgea la 11 Nov. st. n. 1901.

Et honorum, aliquando meminisse juvabit.

Aŭ trecut câte-va septămâni, de când cred că întrégа preoţime gr. cat. a primit la mână Şematismul iubilar din 1900. Aparițiunea lui a fost dorită de tot clerul, căci resfoindu-l, aflăm în el un op de mare valóre şi o istorie bisericéscă particulară în mic; din carea fie care preot póte să-şĭ câştige datele statistice, istorice, chronologice şi biografice ale fraţilor sĕi preoţi contimporani, pe cum şi a mai marilor bisericeşci cari aŭ guvernat biserica gr cat. din 1700—1900 inclusive.

În adevĕr datorim cu mare mulţămită bărbaţilor vrednici cari aŭ compus şi aranjat acest op de mare valóre pentru biserica şi provincia nóstră bisericéscă gr. cat.

Cu toţii scim, cu câtă solemnitate s'aŭ serbat Ducentenariul s. Unirĭ începênd de la vechia Reşedinţă mitrop. din Blaş, Lugoş, Beiuşi şi pe la tóte bisericile parochiale, câte pompe frumóse ale cultului nostru gr. cat. s'aŭ putut vedé la acele solemnităţi? câte vorbirĭ frumóse presidiali? câte conveniri ale clerului şi mirenilor nostri gr. cat. întruniţi în jurul capului nostru bisericesc Escel. Sa Mitrop. Victor.

În urmarea acestor serbări la 200 anĭ de la S. Unire, dorul meŭ şi cred că şi a confraţilor meĭ preoţi, ar mai fi: ca Şematismul iubilar să fie concomitat încă de un opuscul în forma de *„Memoriŭ,“* care se conţină şi ce descrie tóte serbările iubilare, începênd de la vechia mitropolie, până la închearea lor cu serbarea concilinlui al III-lea provincial. — Solemnităţile decurgerei acelora, bărbaţii cari aŭ fost presenţi, vorbirile panegirice, şi cu un cuvînt: tot ce póte lăsa urmaşilor nostri ca document splediđ despre alipirea nóstră cu biserica mama a Romei. Broşura acésta se formeze când-va o piatră fundamentală în edificiul s. nóstre biserici, — ca aşa la împlinirea Centenariului al III-lea, ceĭ ce vor fi pe atunci în viaţă, să aibă o oglindă a trecutului, şi să se îndemne spre fapte şi mai glorióse.

Rogăm pe bărbaţii competenţi, ca printre alte ocupaţiunĭ oficióse, să se apuce încetişor şi de compunerea şi ordinarea acestui opuscul, nelipsind nici noĭ ceĭ din provincie, a-le sta întru ajutoriŭ cu datele de lipsă.

Ioan Haţiegan
protopop.

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Ioan Săbăŭ a lui Gyurca, cu soţia sa Anica Bunea din Biia, aŭ donat pe sama s. biserici din Căpâlna-de-jos un rînd de vesminte bisericesti cu tóte apertinenţele, în valóre de 60 coróne. Pentru care dar în numele poporului li-se aduce mulţumită publică. Dumnezĕŭ să le resplătéscă înzecit! Căpâlna-de-jos la 7 Nov. 1901. *Pantelie Valean* paroch gr.-cat.

Din diecesa de Gherla. Joi în 7 l. c. aŭ fost ordinaţi de diaconi clericii absoluţi: *Emil Butean, Ioan Coste, Iustin Péter, Aurel Bungărdean* şi *George Mesaroş,* — ér Duminecă în 10 l. c. aŭ primit ordul preoţiei.

Chirotoniri. Afară de ceĭ înşiraţi în nrĭ trecuţi, a mai fost chirotonit Vinerĭ întru diacon şi Duminecă întru preot, clericul absolut *Ioan Neagu,* dispus admin. parochial în Draşov, distr. Sebeş; ér Duminecă întru diacon şi Joia trecută întru preot, clericul absolut *Alesandru Pop Şovaroşi,* dispus de admin. parochial în Ghirişul-român distr. Coşocna.

Sfinţiri de biserici. La 21 crt. se va sfinţi biserica gr. cat. din *Sân-Georgiul-de-Mureş,* distr. Mureş. După sfinţire va urma petrecere, teatru, cântări şi declamări. — Tot atunci se va sfinţi biserica din *Cetea,* distr. Alba-Iulieĭ. — La 24 crt. se va sfinţi biserica cea nóuă din *Salva,* diecesa de Gherla. La 1 óră va fi banchet şi sara petrecere cu joc. Venitul e destinat în favorul bisericii.

Pentru fondurile archidiecesane. On. *Nicolaŭ Popescu,* prof. pens. a dăruit 9 cor. fondului Internatului de fetiţe din Blaş, ér *Enea Pop Bota,* preot în Şard, aceluiaşi fond cor. 7·50.

Predici. Mâne Duminecă, în 17 crt. va predica în biserica catedrală dl prof. *Emil Subo,* ér Joi, în 21. sĕrbătórea Archangelilor Mihail şi Gavril, dl profesor *Dr. Vasile Suciŭ.*

Hymen. *Radu Cuparin,* profesor gimnasial, teolog absolut şi *Maria Luisa Caşoltan* de Vestem, anunţă cununia lor, ce se va întîmpla în 19 Nov. 1901 în biserica catedrală gr. cat. din Beiuş. — *Anuţa R. Patachi* şi *Nicolaŭ S. Aron,* învită la serbarea cununiei lor, ce se va ţinè Duminecă în 24 Nov. n. la 3 óre p. m. în biserica gr. cat. din Mihalţ.

Serbări. Credincioşii români gr. cat. din Şomcuta-mare învită cu tótă onórea la festivităţile şi petrecerea ce se va aranja din prilejul sfinţirii nou edificateĭ şcóle române gr. cat. în 8/21 Novembre 1901 (la serbătórea Arch. Michail şi Gavril) în sala cea mare a şcóleĭ. Venitul curat este destinat pentru fondurile: Şcóleĭ române şi Reuniunii române de cântări din Şomcuta-mare. Tot în 8/21 Nov. se va ţinea în Şomcuta-mare şi adunarea generală a Reuniunii învĕţătorilor românĭ gr. cat. filiala Şomcuta-Ardusad. La concert se vor cânta mai multe piese românescĭ şi se va juca piesa „Pentru ochii lumii“ comedie localisată de Gil.

Biserică nóuă în Arad. Cetim în „Trib. pop.“ că în Arad se proiectézĕ ridicarea alor treĭ biserici nóuĕ, între cari şi a bisericii greco-catolice. Se scie, că în anul trecut ilustrul Episcop al Lugoşului a fost în persónă la Arad, însistând pentru ca comuna politică, ca patron, să începă cu clădirea uneĭ nóuĕ biserici.

Mihaiŭ Viteazul. Contésa Elisa de Bosniasky, dramaturgă polonă, apreţiată mult, a scris o nóuă dramă, a căreĭ eroŭ e viteazul domn al Munteniei, Mihaiŭ bravul. Piesa a fost tradusă în italienesce şi cetită în Pisa, în faţa unui auditor numĕros şi inteligent. Ziarele italiene scriŭ în terminĭ fórte elogioşi despre acéstă dramă.

Serată literară-musicală. Tinerimea universitară română din Cluş, va aranja la 21 crt. o Serată literară-musicală împreunată cu dans în sala „Hotelului Central.“ Venitul este destinat pentru ajutorarea, stud. univ. lipsiţi de mijlóce.

Producţiune teatrală. Tineriĭ meseriaşi români din Blaş vor aranja la 24 crt. producţiune teatrală, în sala cea mare de la „Hotel Univers“, în favorul înfiinţăriĭ uneĭ „Reuniuni de înmormîntare“. Se vor juca piesele: *Nepotul ca unchiŭ* de Petrescu şi *Cinel-Cinel* de Alesandri.

Un noŭ serum. Se anunţă din Paris, că Charmessan, profesor în Paris, fost elev al renumitului Pasteur, a descoperit serul contra tifusului. Dacă scirea acésta se va adeveri, atunci sciinţa medicală va face un noŭ paş în folosul omenimeĭ suferinde.

Makkai — şi moda. Deputatul sĕcuiŭ Makkai bacsi nici n'a visat ce persónă însemnată va ajunge prin alegerea sa de deputat. După cum anunţă ziarele din capitală, universitariĭ sĕcuĭ s'aŭ presintat de a ună zi la prelegerĭ, îmbrăcaţi în costumul sĕcuiesc à la Makkai, cu cisme şi cu ciórecĭ albi decoraţi cu şinóre negre. Studenţii aŭ declarat, că costumul acesta îl vor folosi nu numai pe stradă, ci chiar şi cu ocasiunile solemne...

De la direcţia căilor ferate se anunţă, că de la 10 Nov. înainte, trenul accelerat, care vine de la Predeal şi trece pe la Apahida nóptea la 10 óre 30 min. se va opri la gara acésta numai condiţionat. Aceia cari vreaŭ să se sue, saŭ scobóre, aŭ să aviseze din vreme.

Precepte higienice. Librariul Hachette din Paris, a fost escris concurs pentru cele mai bune 10 precepte de higienă. Dintrĕ 500 recurenţi a dobândit premiul Dr. Decomet medic în comuna Fertesur—Aube cu următórele 10 precepte saŭ regule de higienă: 1. *Despre sănătate în genere*: De timpuriŭ te scólă, de timpuriŭ te culcă, timpul dintre aceste ocupă-l cu lucrurĭ folositóre. 2. *Referitor la respirare*: Apa şi pânea susţin viaţa, şi aerul curat şi raza de lumină sînt neapărat de lipsă pentru sănătate. 3. *Sănătatea stomacului*: Cumpet şi trezie sînt cele mai miraculóse mijlóce pentru a dobîndi viaţă lungă. 4. *Dormitul*: odihna de lipsă recreéză şi întăresce, odihna prea multă slăbesce şi schilodesce. 5. *Îmbrăcămintea*: Să îmbracă bine cel ce-şĭ ţine corpul destul de cald si-l apără de schimbările repezi a-le temperaturei, fără înse ca să-i împedece mişcarea liberă. 6. *Intregitatea pieleĭ*: Curăţenia te apără de rugină, acele maşini sînt mai trainice pe cari le ţinem mai grijite. 7. *Edificiul*: Locuinţă fericită aceea casă ne întinde, care e curată şi amicabilă (atrăgătóre). 8. *Moralitatea*: Activitatea sufletului pauséză şi se întăresce prin odihnă, ér multele petrecerĭ deschid calea la patimi, după cari urméză pecatul. 9. *Intregitatea minţii*: Vioiţiunea ne face plăcută viaţa, apoi pofta de a trăi e jumĕtate de sănătate. Grija şi tristéţa produc bĕtrâneţe timpurie. 10. *Ocupaţia*. Óre nutrescu-ne creeriĭ? Să nu lăsăm să ne amurţéscă piciórele şi mânile. Lucră ca viaţa să-ţi fie folositóre, dar nu neglége a-ţi înmulţi cunoscinţele şi-a te ocupa cu cugete înalte.

(30) 11—?

Mai ieftin ca orĭ unde!

— „Hotel-Restaurant Corona“ —

Aug. Coltor — Blaş.

oferesce On. Public român **chiliile** sale de óspeţi **modern mobilate,** vinurĭ **curate** de pe Târnave şi **prima calitate** de **bere** de la **Steinbruch.**

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Coșbuc în unguresce.

Titlu acesta va surprinde pe cetitor.

Cum? Coșbuc? Coșbuc în unguresce imposibil!

Cel mai mare poet al țărănimii, cel mai *național* poet al nostru?

Nu e adevĕrat: așa dară ceea ce a scris Odobescu, că fie care popor are în geniul sĕŭ un mod special de a concepe și de a produce frumosul plastic?

Nu e adevĕrat, că Coșbuc este al nostru. *numai* al nostru?

Tóte aceste sînt adevĕrate — și totuși cetitorul se va convinge, că traducerea poesiei „Noi vrem pămînt“ este fórte frumósă și în aceeași vreme fórte fidelă.

Mai astă vară spunea un scriitor tinĕr, că Eminescu și Alexandri pot fi traduși în alte limbi, dar Coșbuc nici când.

Împărtășesc vederea tinĕrului scriitor chiar și astăzi, când cunosc deja o traducere a lui Coșbuc în unguresce — o traducere de artă.

Susțin și eŭ, că Coșbuc nu póte fi tradus în alte limbi, pentru că este țăran — și țăran român — din tălpi până în creștet.

Și dacă „Noi vrem pămînt“ a putut fi redată așa de fidel în o limbă străină, asta nu însémnă de cât, că sujetul nu este *special* românesc, ci e de o întindere mai mare.

„Noi vrem pămînt“ nu este revolta unui Român, ci este revolta unui țăran în contra păturei bogate a societății — și revolta acésta s'ar potrivi chiar așa de bine în gura unui socialist din Germania, ca și în gura unui socialist din Hodmezővásárhely. Nu avem de a face deci cu un sujet neaoș românesc, ci cu antagonismul de clase — propriŭ tuturor neamurilor.

„Noi vrem pămînt“ este un fel de Marseillaise-ă, un cântec revoluționar, în tótă întinderea cuvîntului.

Ast fel, póte fi tradusă în ori ce limbă.

Traducerea se datorește dlui profesor *Dr. Kacziány Géza* — un condei bine apreciat în literatura ungurescă. Dsa mi-a dat voe, cu multă amabilitate, să o fac cunoscută publicului românesc.

Las să urmeze:

FÖLDET NEKÜNK!

Meztelen, éhen és hajléktalan
Hordom, mit kényed terhül rám rakott,
Megversz, leköphetsz, hisz kutyád vagyok,
És barmod oktalan.
Gazdag pribék, jött-ment, kit szél hozott,
Tán a pokol segit, az átkozott,
Hogy már mindig csak barmaid legyünk!
Üss — türjük; türünk szitkot, terheket,
És hámot, jármot s mind amit lehet,
De földet adj nekünk!

Ha látsz egy száraz kis kenyérhajat
Silány kunyhómban, rögtön elkapod,
Fiamat véres harczba ragadod,
S elrablod lányomat.
Kigunyolod, mi drága, szent nekem,
Hitetlen vagy galád, könyörtelen,
Az uton éhen hal meg gyermekünk,
A szánalom értük szivet szakaszt,
De türjük mindezt nem hallasz panaszt,
Csak földet adj nekünk!

Ha van falunkban temetőnk talán,
Fölszántod mind, ekédbe minket fogva,
S kifordul a földből apáink szent csontja,
Irigy ekéd nyomán.
Mi csontunkból való csontok azok,
De ez mi nektek? Hisz kihuztatok
Kunyhónkból, fagyban kell didergenünk,
S nem hagytok békét a sirban levőknek,
E holtakért kiengesztelni őket
Földet, földet nekünk!

De annyit tudni most is akarunk,
Csontunk számára lesz-e menhelyünk,
S nem üznek gunyt fiaitok veltünk,
Ha mi is meghalunk?
Árvánk s mindaz, ki nekünk drága,
Borulhat-e sirunk ormára,
Ha árok alján rothad tetemünk,
Mert egy keskeny sir földet sem kapunk,
Pedig mi is keresztyének vagyunk, —
Azért földet nekünk!

Hiszen keresztet alig vethetünk,
Mert minden percztünk a tiétek,
Talán már azt is feledétek,
Hogy lelkünk van nekünk!
Megeskürétek mind egyen,
Jogunk, szavunk hogy ne legyen.
Verést, kinzást, bármily békén türünk,
Bilincset, békót, hogyha mocczan egy,
S ólmot, ha elgyötörve igy rebeg:
Földet, földet nekünk!

Ti itt e földbe mit temettetek?
Buzát ugy-e? Mi őseink-s apánkat,
Nővérünket, bátyánkat és anyánkat,
Odább idegenek!
Nekünk e föld oly drága, szent,
Mert bölcsőnk volt, sirunk leend,
Forró vérünkön keile védenünk,
S a viz, mely termővé locsolta
Könyünk volt, buhánatban ontva, —
Ezért földet nekünk!

Nincs már erőnk tovább is türni még,
Hogy koldusként éljünk e földön,
És mint gazdánk minket gyötörjön
Az idegen pribék!
Imádkozzál, sok czéda, jött-ment,
Hogy vért ne kivánjunk, nem földet!
Ha több lesz, mint amit ember kibir,
S inség nyomor lázitva tépnek,
Ha Krisztusok lesztek, se véd meg,
Dühünktől mujd a sir!

Notez de încheiere, că Dl Kacziány *nu scie românesce.*

Încă o dovadă, că pentru a traduce o operă nu e suficientă cunoscința limbei respective — ci se recere înainte de tóte, ca traducĕtorul să se transpună în modul de gândire și simțire al autorului.

Dsa și-a tradus prin altul poesia, cerênd deslușiri asupra anumitelor *nuanțe,* ce le întrevedea.

Avea deci sujetul în contiure destul de hotărîte, nu-i mai lipsia de cât să se transpună în psichicul autorului.

Și pentru ca acésta transpunere să fie mai reușită — a lucrat traducerea în cele 6 zile cât a fost închis la Vaț, pentru duel . . .

Dsa cunósce bine literatura nóstră și regretă din inimă, că publicul unguresc nu are nici ideie despre ea.

Despre Coșbuc îmi vorbia cu mult entusiasm, spunêndu-mi că „Noi vrem pămînt“ este fără pereche în literatura universală.

Are și câte-va traduceri din Alexandri tot atât de succese.

Avea de gând să edea un Almanach al poeților români în unguresce, dar a renunțat la ideea acésta, nefiind spriginit de nimeni.

Și adause cu un zimbet:

— De sigur, așa ar păți și vre-un autor român, care ar vrea să edea în românesce poeții unguri . . .

Budapesta.

Al. Ciura.

DIN VENEZUELA.

De Spiridion Gopcevic.

(Continuare.)

Din întîmplare însĕ, „generalul de brigadă,“ adecă comandantul carele după lupta de la Calabozo a trecut pe partea lui Ranchito, avea în Caracas prietini cu influință, cari se întrepuseră pentru el la president. Vargas dete lui Kamenow se înțelegă, ca ori să libereze pe prisoner, ori să-l facă scăpat pe sub ascuns. Simțul datoriței militare a lui Kamenow se opuse însĕ la acésta. Tradarea de pe câmpul de luptă era imposibil să rĕmână nepedepsită. Kamenow voia să stîrpéscă rĕul, și acésta nu se putea întîmpla, dacă fie cine, care avea amici cu influință, se simța sigur contra pedepsei. Chiar din causa acésta Kamenow dispuse ca tradatorul să fie pușcat în public, pe piața orășelului.

Prin acésta atrase asupra-și ura multor locuitori. Amicii esecutatului aițiaŭ în tóte părțile contra „străinului“, carele s'a vîrît în republică și nu se potrivesce aci ca aristocrat. El a sciut să se facă favorit presidentului și damelor, și dacă acésta va merge tot așa, el va ajunge la cele mai înalte distincțiuni

Junii erau mânioși pe el, de óre ce îi întuneca în ochii damelor, ér aceste tóte îi deveniră contrare, când observară, că el preferea pe o „străină“, adecă o fată din La Guayra.

Asta se întîmplă ast fel.

Kamenow călĕtori în treburi oficióse la La Guayra, unde cercetă pe patronul și amicul sĕŭ Pardo. Acesta îl felicită pentru victoria și cariera sa cea repede și dete în onórea lui o festivitate solemnă. Se înțelege, că tot orașul se presintă, pentru a vedea pe eroul sĕrbătorit.

Între numĕrósele fete, cu carî Kamenow făcu cunoscință în sara aceea, se află și Donna Caridad de Solis, cea mai frumósă fată din La Guayra. A o vedea și a se inamora de mórte într'însa, a fost asupra tinĕrului general efectul unui moment.

Donna Caridad aievea era o apariție estraordinară, o adevĕrată frumseță spaniolă. Fața plină rotundă, a cărei albeață orbitóre se deosebia cu efect de cătră mantaua cea négră; pĕr pompos negru și des, sprincenele arcuite, gura mică, roșie și ochii fulgerători întunecați — cine putea să resiste astor fel de grații!

Așa dar eroul nostru veni, vĕzu și — fu învins. Din momentul, când a vĕdut pe Caridad, nu mai esista nime pentru dînsul. Nici o astuție nu-l mai putu despărți de dînsa, nu vedea privirile înfuriate ale celor alalte dame, nu auzia șóptele alor o sută de limbi rĕutăcióse — după medul nopții ei făcu deja propunerea de căsătorie, și înainte de despărțirea societății, se făcu cunoscută fidanțarea.

Când generalul se reîntórse la Caracas, aci se lățì deja vestea despre fidanțarea sa. Tóte damele, cărora înainte de asta le-a făcut curte și carì din causa aceea aveaŭ speranță, că le va lua în căsătorie, se înfuriară și-i jurară rĕsbunare.

În diminéța de după sosirea sa, Kamenow zăcea încă în pat, când un caballero întră cu forța în odaia sa și-l interpelă în causa fidanțării sale.

— Te importă ceva? — întrebă generalul cu mirare.

— Fórte mult! Dta aĭ făcut curte sorei mele, Donna Blanca, într'un mod așa de bătĕtor la ochĭ, în cât ea a ajuns în gura lumeĭ. Dta trebue să reparezĭ iucrul printr'o căsătorie. Decĭ aștept, ca să stricĭ fidanțarea dtale cu Donna Caridad.

— Trebue că nu eștĭ cu mintea întrégă?

— Caballero, acéstă insultă veĭ plăti-o!

— Frumos, trimite-mĭ martorĭĭ.

Dóuĕ zile mai târziŭ fratele lui Donna Blanca a fost greŭ rănit, în duel cu Kamenow. Prin acésta frații celor alalte dame perdură pofta de duel și-și făcură planurĭ pentru asasinatul mai puțin periculos.

Kamenow, carele într'aceea fu denumit ministru de resbel, într'o zi lucră cu presidentul în biuroŭ până la medul nopții. Când părăsi palatul regimului pentru a merge acasă, din umbra unei case învecinate se deslipi o statură întunecată și urmă generalului. Acesta auzi pașĭ repedĭ înapoia sa, se întórse și zări un bărbat mascat, care-l urmăria.

Kamenow se opri și-l ficsă.

— Caballero! — șopti acesta, îți aduc o epistolă din La Guayra.

— De la cine?

— De la dracul, la care te trimit acum! Zicênd aceste, mascatul își desfăcu mantaua și generalul vĕzu tăișul unuĭ pumnal înaintea ochilor sĕĭ.

Instinctiv el pară lovitura cu brațul stâng, ér cu cel drept căuta să-și scótă sabia. Înse înainte de a-ĭ succede acésta, ucigașul dete a dóua lovitură, carea îl răni la gât. Kamenow lăsă mănunchiul sabieĭ, spre a apuca mâna ucigașului. În intervalul acesteĭ hărțueli, generalul primi încă o lovitură în pĭept, carea îl trânti la pământ, fără cunoscință. Ucigașul chiar voia să-l înfigă pumnalul în inimă, când o lovitură de sabie îl desp[illegible]. În focul luptei adecă, el nu auz[illegible] un poliție, ce alerga în cóce, și care a[illegible] încă la timp, spre a mântui viața generalului.

Kamenow fu transportat în palatul regimului, unde presidentul dispuse a i-se da îngrijirile cele mai bune. Caridad, care a fost încunoscințată imediat despre atentat, grăbi îndată din La Guayra și-și îngriji mirele cu credința uneĭ femeĭ iubitóre.

În atentator a fost recunoscut fratele uneĭ dame, căreia mai înainte Kamenow i-a făcut curte într'un mod superficial.

După principiile locuitorilor, era natural, că toți compătimeaŭ pe ucigaș și afurisiaŭ pe polițistul care i-a despicat capul și a împedecat astfel, ca să nimicéscă pe „veneticul“.

Astfel s'a schimbat dispositia față de sĕrbătoritul „mântuitor al patrieĭ!“ Damele îl uriaŭ din gelosie, oficerii pentru avansamentul sĕŭ repede, oficialii ministeriului pentru omenia sa, tinerii pentru calitățile sale personale. Sĕrmanul general avea inimicĭ în tóte părțile. Nici chiar în trista sa stare actuală nu însufla compătimire nimĕruĭ. Toți îĭ doriaŭ mórtea. Numaĭ presidentul Pardo și familia logodniceĭ sale mai țineaŭ cu el.

În butul inimicilor sĕĭ înse, Kamenow se reînsănătoșă.

Când se lățì vestea, că ministrul de resbel a scăpat de pericol și că vindecarea sa este sigură, inimicii sĕĭ se înfuriară și făuriră un atentat noŭ, care numaĭ printr'o întîmplare a putut fi delăturat.

(Va urma.)

HÂRTIĬ VECHĬ.

Considerațiuni față de raportul, ce s'a dat de către ambiĭ vice-comiți ai inclitului comitat al Timișórei cu ocasiunea adunăriĭ generale din 3 Sept. 1822, referitor la cultura poporului romăn neunit de ritul grec, în cât aceea lipsesce și să negligéze, și față de decisiunea, ce s'a luat în acest merit cu aceea ocasiune la nrul Protocolului 2385.

§. 1.

Bunătatea părintéscă a Maestății Sale Sacratissime a întins spre folosire tóte mijlócele conducĕtóre la cultura poporului și clerului român neunit de ritul grec.

Pe lângă liberul esercițiŭ al religiuneĭ, și dreptul cetățenesc, de carĭ în înțelesul legiĭ, se bucură locuitoriĭ din regatul Ungarieĭ și a părților adnexe aparținĕtorĭ la acest rit, li-s'a ridicat școliĭ normaliĭ și preparandialĭ; — pentru tinerimea studióșă sînt deschise gimnasiile statului, academiile și alte institute sciințifice; — și după terminarea cu succes a studiilor, li este deschisă calea la oficie, la demnități și la onorurĭ chiar așa pe cum la celalalți compatrioți.

Legea nu cunósce nicĭ o diversitate între naționalități și religiune, și Preabunul Împĕrat și Rege nicĭ o deosebire, ca așa cultura cu atât mai secur să străbată și la clasa cea mai de jos, să învețe fie cine și să scie datorințele sale obligătóre față de Dumnezeŭ, de principe și de patrie. Acuma se ridică seminare în fie care diecesă pentru crescerea Cleruluĭ, din care cu timpul se vor face parochĭ în păstorirea sufletéscă. Singur numaĭ aceea pare a fi de dorit și de sperat, că după ce preagratios s'ar fi făcut dispusețiune previe pentru subsistința mai bună a parochilor, — pentru că acestia să nu fie constrinși a ține de córnele plugului, și lucrurile câmpului a le face cu mânile sale proprie, alăturea cu credincioșiĭ încredințațĭ păstorireĭ lor, pentru câștigarea mijlócelor de traiŭ, ci mai vîrtos scutiți de grijile și de lucrurile manualĭ, pentru câștigarea pânel de tóte zilele, să se pótă ocupa cu lucrurĭ ce să țin de misiunea lor înaltă și în acele să se perfecționeze, — că la seminariile aceste diecesane pe cum și la cel general, a cărui înființare ar fi fórte folositóre, — (saŭ studiile teologice în Universitatea regéscă unguréscă, unde dogmatica și ritul să se propună prin profesorĭ de ritul lor, — dotarea cărora, în lipsa altor fonduri literare să li-se porunceáscă saŭ din fondul național Illiric saŭ din fondul preparandial,) — numaĭ acei tinerĭ să se primésca, carĭ aŭ absolvat școlele gramaticalĭ, umanióre și cursul filosofic.

§. 2.

Aceste părintescĭ intențiunĭ a Maestății Sale Sacratissime și a guvernului față de așa numĕros popor, care pe cum arĕta Tabella sub *A.* alăturată deja la anul 1810 a numĕrat 2·217697 suflete; înse intențiunile amintite, — purcedĕnd din acel adevĕr etern: că în natura lucrurilor, unitatea acelora, carĭ după firea lor se pot împreuna, aduce cu sine stabilitate; ér despărțirea acelora, carĭ după firea lor ar trebui să se unéscă, ruinare, — avênd de scop fericirea publică, mai de aprópe ating pe aceĭ neuniți de ritul grec, — carĭ locuesc în regatul Ungarieĭ și în părțile anexe, adecă în Croația, Slavonia și în Banatul Timișórei în numĕr de 1·409 621 și staŭ sub jurisdicțiunea unuĭ Mitropolit și în șepte diecese episcopescĭ, — și într'acolo țintesc: ca pe acele națiunĭ, pe carĭ le unesce identitatea religiuniĭ și egalitatea drepturilor cetățenescĭ, aceste națiunĭ, delăturând orĭ ce prerogativă saŭ destinațiune, — ce de altmintrelea legile nu le cunosc, — *să se constituéscă în o națiune neunită de ritul grec,* și națiunea astfel constituită, ajunsă la cultura generală a Clerului și a poporului, să aducă și frupte mai îmbucurătóre pentru Monarchie.

§. 3.

Cu tóte aceste nenumĕrate date, urmate la căințele ridicate, de la locurile cele mai înalte, și din investigațiunea imparțială preagratios demandată a acelora, până la evidență dovedesc: că pe Românii neuniți de ritul grec, celalalți concetățeni de acela-și rit, pe carĭ, eĭ Românii, în numĕr tare îĭ întrec, — nu atâta sînt ce e drept concetățeni cu eĭ, ci mai vîrtos acestia sînt superiorii lor în cele bisericescĭ și scolastice, — în tótă cultura atât intelectuală, cât și morală să nisuiesc a-i împedeca, și așa sub pretextul defectului culturei să nisuiesc a-l eschide și de la oficiĭ și demnități mai ales bisericescĭ atât mai micĭ cât și mai înalte, și așa în modul acesta să domnéscă peste eĭ; ér binevoitórele și cele mai salutare intențiunĭ referitóre la întreg binele public, cu cerbicoșie să nisuiesce a le zădărnici, animați póte și acum de acela-și principiŭ, ce l-a făsionat Mitropolitul și Archiepiscopul de la Carlovețĭ, óre când Putnik, înaintea Augustului Împĕrat și Rege Apostolic Iosif al II-lea, carele tótă viața sa și-a sacrificat-o fericireĭ popórelor sceptrului sĕŭ supuse, și pentru ridicarea seminarului general la Arad, a oferit zidirĭ gratuite cu ajutóre fórte marĭ banalĭ, — *„cum că adecă pe Clerul necult și prin acela pe poporul deținut în necultură să îl aibă în mânile sale și asupra acelorà să-și pótă reține potestatea nerestrînsă.“*

(Va urma.)

Posta „Unirii“.

S. Z. în *B.* Cerculara Episc. Maĭer se va reproduce.

Al. Octavian ne-a promis câte-va traducerĭ din ceva limbă antidiluviană, când le trimite?

Roșia-Abrud. Scrisórea Dtale s'a mestecat printre alte hârtiĭ, cât nu-ĭ mai dăm de urmă. Ne pare rĕŭ!

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

Inserate.

366 szám (41) 1—1
1901.

Árverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött bir. végrehajtó ezennel közhirré teszi, hogy a maros-ujvári kir. járásbiróságnak 1901. évi V. 125/1. sz. végzése folytán Dr. Maniu Gyula balázsfalvi ügyvéd által képviselt Patria balázsfalvi takarék pénztár felperes részére Wincze György és társai alperesek ellen 66 kor. — fil. követelés s jár. erejéig elrendelt kielégitési végrehajtás folytán alperestől lefoglalt és 960 kor. — fillérre becsült ingóságokra a m.-ujvári kir. járásbiróság 1901. évi V. 125/2. sz. végzésével a további eljárás elrendeltetvén, annak az alap és felülfoglaltatók követelése erejéig is, amennyiben azok kielégitési jogot nyertek volna, Maros-Szentbenedek községben végrehajtást szenvedők lakásán leendő megtartása határidőül 1901. évi Nov. hó 26-ik napján délelőtt 10 órája kitüzetik, a mikor a biróilag lefoglalt 1. Wincze Györgynél: 2 drb tulok és 1 drb borju. 2. Zeyk Endrénél: 2 drb ökör a legtöbbet igérőnek készpénzfizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Felhivatnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtató követelését megelőző kielégitéshez jogot tartanak a mennyiben részükre a foglalás korábban eszközöltetett volna és ez a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tünik, hogy elsőbbségi jelentéseiket az árverés megkezdéseig alulirt kiküldöttnél irásban beadni, vagy pedig szóval bejelenteni el ne mulasszák, mert különben csak a vételár fölöslegére fognak utaltatni.

Kelt Maros-Ujvártt 1901. évi November hó 3-ik napján.

Dergán János,
kir. jbirósági végrehajtó.

545 v. szám (42) 1—1
1901.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1901. évi 429. számu végzése következtében Dr. Maniu Gyula ügyvéd által képviselt Patria takarék pénztár javára Bera Sora lui Maftein és társai ellen 194 kor. — fil. s jár. erejéig 1901. évi Május hó 28-án foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 802 kor. — fillérre becsült következő ingóságok, u. m.: marhák, szekerek és 1 eke nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a vizaknai kir. jbiróság 1901. évi V. 88/4. számu végzése folytán 194 kor. — fil. tőkekövetelés, ennek 1900. évi Április hó 16-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 80 kor. 31 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig Sz.-Preszákán végrehajtást szenvedőknél leendő eszközlésére 1901. évi November hó 19-ik napjának délelőtti 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Vizaknán 1901. évi Oktober hó 14-ik napján.

Eichner Károly,
kir. jbirósági végrehajtó.

538 v. szám (43) 1—1
1901.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1901. évi 4809. számu végzése következtében Dr. Maniu Gyula ügyvéd által képviselt Patria hitelintézet javára Barth Mária és társai ellen 182 kor. — fil. s jár. erejéig 1901. évi Oktober hó 7-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 897 kor. — fillérre becsült következő ingóságok, u. m.: sertések, buza, 2 tehén és egyébb gazdasági eszközök nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a vizaknai kir. jbiróság 1901. évi V. 231/2. számu végzése folytán 182 kor. — fil. tőkekövetelés, ennek 1900. évi Decemb. hó 20-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 78 korona 69 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig Sorostényen végrehajtást szenvedőknél leendő eszközlésére 1901. évi Nov. hó 21-ik napjának délutáni 2 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénz fizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Vizaknán 1901. évi Oktober hó 26-ik napján.

Eichner Károly,
kir. jbirósági végrehajtó.

537 v. szám (44) 1—1
1901.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1901. évi 5926. számu végzése következtében Dr. Maniu Gyula ügyvéd által képviselt Patria hitelintézet javára Toth József ellen 300 kor. — fil. s jár. erejéig 1901. évi Oktober hó 5-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 1180 kor. — fillérre becsült következő ingóságok, u. m.: marhák, széna és buza nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a vizaknai kir. járásbiróság 1901. évi V. 247/2. számu végzése folytán 300 kor. — fil. tőkekövetelés, ennek 1901. évi Márczius hó 8-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 77 kor. 98 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig Sorostényi gőzmalomban leendő eszközlésére 1901. évi November hó 26-ik napjának délelőtti 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Vizaknán 1901. évi Oktober hó 26-ik napján.

Eichner Károly,
kir. jbirósági végrehajtó.

La espositiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote şi de metal a lui

(34) 51 - 52

Antoniu Novotny

în Timişóra-Fabric

se recomandă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea din noŭ a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregĭ armonióse, pe lângă garanţie pe mai mulţi ani, provĕdute cu adjustărĭ de fer bătut, construite spre a le întórce cu uşurinţă în orĭ ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o

lături, prin ceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele patentate găurite

de mine inventate şi mai de multe orĭ premiate, carĭ sînt provĕdute în partea superióră — ca violina — cu găurĭ după figura *S* şi pentru aceea aŭ un ton mai intensiv, mai adînc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, **aşa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 408 kg. făcut după sistemul vechiŭ.** Mai departe se recomândă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **pre-adjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut** — ca şi spre turnarea de **tóce de metal.** Clopote în greutate de 300 kg. şi mai jos se află tot de una în magazin.

Preţ-curanturĭ ilustrate se trimit la cerere grătuit şi franco.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul XI. Blaş 23 Novembre 1901. Numĕrul 47.

SPERANŢA VIITORULUÍ.

(Al.) Spes alit — spes fallit! cam acésta ar fi reflecţia tristă cu care Budapesta priveşte în urma celuĭ maĭ tinĕr defraudator.

Defraudatorul e de 22 anĭ ér suma defraudată *întrece jumĕtate de milion:* 588 coróne.

O defraudare aşa enormă încă nu a obvenit în capitală. Kecskeméthy Gyözö este numele celuĭ maĭ tinĕr elev aluĭ Krivány şi pentru ca să fim obiectivĭ, trebue să recunóscem, că de astă dată nu e adevĕrat principiul „non est discipulus supra magistrum.“

Nu!

Krivány — măiestrul, rĕmâne departe în urma elevuluĭ.

Krivány s'a ridicat abia la câte-va zecĭ de miĭ — elevul a început de-a dreptul cu jumĕtate de milion; Krivány era înaintat în vîrstă, în cât şĭ-a putut însuşi o „esperinţă“ óre care — elevul e un băiat fără esperinţă, dar s'a dovedit mult maĭ harnic, ca dascălul.

Unde ar fi ajuns acest *elev,* dacă ar fi avut puţină răbdare, până ajungea director de bancă măcar?

Dar n'a avut răbdare; s'a îndestulit şi cu jumĕtate de milion, căcĭ, în ultima analisă, jumĕtate de milion totuşĭ e *ceva* pentru un tinĕr, ce se respectă.

Când prim-ministrul Széll a aflat casul, a esclamat zdrobit „Asta maĭ lipsia!“

Ştiut este, că finanţele capitaleĭ, în timpul din urmă sînt tare încurcate. Acum, când chiar era să se stabiléscă un echilibru óre care, vine un oficiant al capitaleĭ în persóna luĭ Kecskeméthy şĭ se sterge cu jumĕtate de milion.

Cine e acest Kecskeméthy?

Nu e nicĭ Krivány, nicĭ Schladerer, şarlatanĭ bĕtrânĭ; nu e nicĭ măcar Falkai, bietul epistoler sĕrac şi cu familie, momit de ispita banilor.

E student în drepturĭ de anul al IV-lea, în urmare un băiat cu viitor, apreţiat de publicul unguresc, unul din conducĕtoriĭ tinerimiĭ ungurestĭ, născut din familie nobilă: tatăl luĭ încărunţit în munca cinstită e inginer în pensiune.

Între universitariĭ ungurĭ era purtat pe palme. Vice-preşedinte al societăţiĭ studenţimeĭ ungurestĭ, *preşedintele clubuluĭ naţional studenţesc „Nemzeti párt.“*

Chiar în timpul din urmă a figurat de dóuĕ orĭ ca conducĕtor al tinerimiĭ: la ziua morţilor, când a vorbit la mormîntul luĭ Kossuth şi când în numele universitarilor ungurĭ a salutat pe Apponyi, din incidentul alegeriĭ luĭ de preşedinte al camereĭ.

Îţĭ stă mintea în loc, când te gândeştĭ, că un tinĕr din familie aşa de bună, cu perspective aşa de frumóse pentru viitor, s'a putut dimite la o crimă atât de mare. Şi-ţĭ vine să-l scuzĭ, când te gândeştĭ, că póte a făptuit furtul într'un moment de uitare de sine, vĕdîndu-se ispitit de o dată de o sumă atât de enormă. —

Dar lucrul stă alt cum. Defraudarea a fost premeditată. Imediat după furt, poliţia a făcut perchisiţie la domiciliu, pentru ca să afle posa făptuitoruluĭ. Aŭ găsit posa, dar capul era tăiat. Í-aŭ aflat şi indexul, dar posa era sfîrticată. Din norocire, poliţia s'a putut folosi de adresa fotografuluĭ, notată pe posă, şi în restimp de o óră fie care detectiv avea în busunar fotografia.

Decĭ nu maĭ încape îndoială; avem de a face cu un criminalist consumat.

Un tinĕr de 22 anĭ, jurist de anul al IV-lea, preşedinte la „Nemzeti párt,“ tâlhar ordinar.

Ar trebui să zimbim, dacă tabloul nu ar fi aşa de sinistru.

Înţelegem pe toţĭ Kriványiĭ pe toţĭ Schladereriĭ şi pe toţĭ Takács Zoltániĭ, înţelegem pe toţĭ ticăloşiĭ şi pe toţĭ miseiĭ, carĭ în decursul vieţiĭ şĭ-aŭ timpit simţemîntul moral, trăind în atmosfera morală atât de infectă a ţărĭĭ nóstre; înţelegem cum aŭ scoborit tréptă de tréptă scara demoralisărĭĭ, până aŭ ajuns la ultima conclusie: banĭ, banĭ cu orĭ ce preţ!

Dar aicĭ nu e vorbă de „vulpĭ bĕtrâne,“ e în joc un tinĕr universitar, un băiat cu viitor aşa de frumos, conducĕtorul entusiast al tinerimiĭ ungureştĭ.

Şi orĭ cât ne-am fi dedat cu corupţia, ce a copleşit tóte terenele vieţiĭ publice din ţara nóstră — nu am putut fi aşa de pesimistĭ, încât să nu maĭ reservăm pe sama tinerimiĭ puţin *idealism,* puţină curăţenie de caracter.

Tinerimea e speranţa viitoruluĭ, obicĭnuim a zice, tinerimea are să păşéscă azĭ-mâne în viaţă publică, şi trăĭnicia vieţiĭ publice, are garanţă suficientă în însufleţirea nobilă, în idealismul, cu care tinerimea păşesce în viaţă.

Ştim noĭ, că flacăra aceea să va potoli în lupta pentru traĭ, stim noĭ, că tinerimea nu póte remânea aşa de idealistă, cum credea să rĕmână, dar din *flacăra* de o dată, remâne totuşĭ o *schinteie,* măcar o micá schinteie de cinste şi idealism.

Şi asta e de ajuns.

Casul luĭ Kecskeméthy ne nimiceste şi acésta schintee de nădejde, când vedem pe conducĕtorul tinerimiĭ maghiare coborît la trépta unuĭ tâlhar de rînd.

Vaĭ de aceea ţară, a căreĭ temelii morale se clătină — şi temeliile ţărĭĭ nóstre acuşĭ-acuşĭ se prăbuşesc.

Şi vaĭ de acel popor, care nu póte avea credinţa, că măcar elementul tinĕr să iésă biruitor asupra curentuluĭ fără credinţă şi fără Dumnezĕŭ!

Căsătoria bisericéscă fără căsătorie civilă. — În nrul de la 14 crt. a ziaruluĭ „Alkotmány“, s'a publicat darea de samă, despre procesul intentat unuĭ capelan catolic, pentru că a cununat o păreche, care n'avé certificat de căsătorie de la matriculantul civil.

Reproducem şi noĭ resumatul aceleĭ pertractărĭ, fiind instructiv pentru preoţimea nóstră.

Pentru maĭ buna luĭ înţelegere, ţinem să observăm, că împedimentul clandestinităţiĭ în biserica latină e dirimător de căsătorie, pe când în biserica nóstră e numaĭ împiedecător. Care va se zică, căsătoria încheiată înaintea unuĭ alt preot şi nu a parochuluĭ propriŭ, este validă, dar e illicită, şi prin urmare, preotul, care a binecuvîntato ast fel de căsătorie, nefiind parochul propriŭ al mirilor, se pedepsesce fórte greŭ.

De altă parte, azĭ nu se maĭ póte disputa adevĕrul dogmatic, că ministriĭ sacramentuluĭ căsătorieĭ sînt înşişĭ mirii şi nu preotul cununător. De unde urmézĕ, că pe cum căsătoria, despre care e vorba aicĭ, e validă, deşi parochul a asistat numaĭ pasiv la ea, aşa ar fi validă o căsătorie în biserica nóstră, chiar şi atuncĭ, când preotul ar asista numaĭ pasiv la declaraţiunile mirilor, fără să îndeplinéscă ceremoniile prescrise, — şi pentru ast fel de căsătorie bisericéscă, încheiată înainte de căsătoria civilă şi fără

certificat de la matriculantul, civil. preotul nostru nu póte fi pedepsit din partea autorităţii civile, pe cum n'a fost pedepsiţi preotul şi capelanul din comunicatul, pe care lăsăm să urmeze:

În o causă interesantă şi unică în felul ei. şi-a spus sentinţa în zilele acestea tribunalul din Budapesta.

Anume în contra lui Francisc Gross, fost caplan în Duna-Bogdány. şi de presinte caplan în Ettyek, tribunalul din Budapesta a ridicat acusă. că în 2 Februar an. c. a cununat bisericesce în chilia sa pe Kamerer Ignácz şi Zeller Elisabeta, fără ca contrahenţii de căsătorie să fie putut arăta certificat de căsătorie civilă. Interesarea faţă de pertractare o arăta sala ticsuită de lume. Acusatul şi-a insinuat de apărător pe Tetétleni Armin.

După întrebările generali, preşedintele a provocat pe Gross să espună fidel starea faptului, care acusatul l'a şi espus în următórele.

În Duna-Bogdány între băiaşii de acolo, s'a lăţit tare concubinatul. S'a întîmplat, că unul, trăia deja cu a treia fată în concubinat, şi avea de la ea şi trei copii. Acesta pe patul de mórte. chiar şi la întrevenirea lui Gross Francisc, fără pocăinţă şi-a trăit ultimele óre şi aşa a şi murit. Casul acesta l'a îndemnat pe preotul de acolo Antoniu Prikosowitsch. ca acelora carî ast fel mor, să le denege ceremoniile bisericesci ale înmormîntării. urmarea căreia a fost aceea, că concubinii în scurtă vreme toţi s'au cununat. Acésta a voit s'o facă şi părechia amintită, dar căsătoriei civile i-se puneau pledecî în cale. Soţia lui Kamerer Ignácz, cu mai mulţi vînzetori de póme, lovindu-se cu luntrea de stâlpii podului de la Strigon, s'au cufundat în Dunăre, dintre carî toţi, afară de soţia lui Kamerer. au scăpat la ţérmurî. Femeia a dispărut în unde şi altul nu s'a mai ivit. Într'acestea Ignácz Kamerer s'a unit cu Elisabeta Zeller, trăind în concubinat de patru anî şi avênd doi copii. Venind acestia înaintea lui Gross plângênd s'au rugat ca să-i ajute, la ce Gross, esplicându-le în ce stă *passiva asistenţă,* acestia s'au şi folosit de ea. Sara, împreună cu dónă mărturii, au venit în chilia caplanului, unde înaintea plebanului, care din întîmplare a întrat, şi-au declarat consensul împrumutat de a se căsători. la ce firesce, plebanul. nu a putut declara de invalidă o căsătorie încheiată bisericesce corect. Faptul acesta l'a pertractat tribunalul. şi după espunerea acusatului, procurorul şi-a spus acusă, care pe lângă tótă obiectivitatea sa a culminat acolo. că aicî. de óre ce s'a întîmplat o căsătorie bisericéscă, fără de legătură civilă, vătemându-se legile patriei, capelanul e de a se pedepsi.

Faţă de acestea Dr. Tetétleni Armin, apărătorul. cu argumente convingătóre. şi cu aprofundare minunată a dreptului canonic şi-a espus apărarea. A arătat că acusa în contra caplanului e de natură de a înceta, de óre ce căsătoria nu prin presenţa caplanului şi-a câştigat valabilitatea, ci prin a plebanului, şi ast fel caplanul trebue scos de sub acusă. Pentru că cuvîntul legii „cine *leagă* căsătoria" nu se póte nici când acomoda la asistinţa pasivă a preotului. De altmintrelea legea mai permite escepţii. de esemplu pe patul de mórte. Dacă azi ar aduce verdict de condamnare, mâne ar putea fi închişi toţi preoţii. Cu încredere aştéptă dară achitarea clientului sĕu.

După acésta şi-a espus pe scurt apărarea şi Francisc Gross. Nu e de condamnat. pentru că a luminat pe contrahenţi despre forma încheierii căsătorii. pentru că fiind religiunea catolică recunoscută, deşi durere. nu domnitóre. avem încă libertatea. ca să predicăm dogmele credinţei nóstre.

Cu atât mai vîrtos că a umblat şi la matriculantul civil pentru înlesnirea căsătoriei civile. şi-a spus-o. că nu voesce să demonstreze în contra instituţiunei căsătoriei civile. Dar când o anunţă acésta, mai adauge tot odată şi aceia. că convingerea sa, emanată din învĕţăturile bisericii, nu şi-o schimbă, şi căsătoria civilă nici odată nu o va recunósce de legală. Când cere în casul de faţă achitarea sa. o face şi din punctul de vedere al relaţiunilor dintre stat şi biserică. Pentru că dacă nu vedea, că acum ţin de a pedepsi şi a persecuta o căsătorie bisericéscă. încheiată fără concursul activ al preotului. ér concubinatul îl sufere. ar fi evident, nu numai că efectele civile ale acestei căsătorii bisericesci nu le-ar recunósce, fără ar degrada căsătoria civilă concubinatului, şi ast fel casul acesta concret. ar face fórte îndreptăţită lupta acelora. carî tind la revisuirea legii pentru căsătoria civilă şi peste tot a legilor bisericesci. Codificătorii politicii bisericesci, au voit să aducă legi mai bune. mai cuminţ. ca celea dumnezeesci şi bisericesci, întru cât nu şi-au ajuns scopul o arată şi faptul. că până când legile bisericesci. faţă de orî şi ce schimbări ale timpurilor rĕmân neschimbate, până atunci legislaţiunea alcătuitóre a legilor bisericesci. pe lângă tótă înţelepciunea sa rară nu conţine ordinaţiune, faţă de faptul concret care constitue basa acusei de faţă. Liniştit privesce în faţa judecăţii.

După acésta tribunalul s'a retras, să delibereze şi după lungi sfătuiri. a decis, ca pe basa argumentelor apărătorului pe capelanul Gross *l'a scos de sub acusă şi urmări, achitându-l.*

FEUILLETON.

Cărţi românesci şi cărţi străine.

Scriitorul acestor şire am traversat într'o vară, cu trăsura şi cu trenul, o mare parte a Ardealului. pe unde locuesc aprópe numai români, şi mai ales români gr. cat. Şi am întrat cu acel prilej în multe case preoţesci, unde am fost primit cu multă afabilitate şi ospitalitate. E un ţinut sĕrac acela, de care vorbesc, şi totuşi în casele preoţilor nostri, am găsit o bunăstare relativ mulţămitóre, de şi fórte departe firesce, de starea, pe care clerul nostru ar merita-o cu tot dreptul, pe titlul cualificaţiunei sale înalte şi al marelui rol ce-l are în mijlocul poporului, ca factor cultural pe tóte terenele vieţii.

Peste tot, impresiile ce mi-au remas de ieri colea, de prin întreg colţul acela de ţară, sînt din cele mai bune. Şi cu deosebire bună impresiune mi-a lăsat viaţa morală, de mare abnegaţiune şi muncă, ce o duc preoţii nostri, spre binele credincioşilor şi a familiei lor.

O împrejurare însă m'a atins fórte neplăcut, şi trebue să o relevez aicî. orî cât de durerósă ar fi. Am constatat anume că spiritul străin a întrat deja în casele preoţilor nostri. La putinî am găsit în case jurnale politice românesti. Nici chiar *Unirea* nu am găsit'o pretutindenia. În schimb însă am găsit fórte des ziare magiare. catolice şi necatolice, mai ales ziarul „M. Állam" care, în trecăt fie zis. este cel mai slab redactat, şi cel mai scump ziar unguresc. Şi am vĕzut în bibliotecile parochilor nostri mulţime de cărţi unguresci. frumos, elegant compactate, în schimb însă fórte puţine cărţi românesci. Cele mai nóuĕ lipsiau total.

Spiritul acesta străin însă nu se opresce în cancelaria parochilor nostri, — el întră şi în salonul lor, şi mai toţi au o căsuţă alésă, adese elegantă, care se numeşte salon. Spiritul străinismului literar nu respiră numai din biblioteca preotului nostru — din acele părţi ungurene şi mărginaşe — ci şi din salonul preotesei române.

Am vĕzut pe masa din salon, aprópe pretutindinia. cărţi elegante, strălucit compactate. Mi-au atras atenţiunea şi mi-au deşteptat curiositatea prin înfăţoşarea lor. Dar mare mi-a fost amăgirea, când le-am luat în mână şi le-am resfoit. Erau tot cărţi ungureşci; cărţi în prosă şi poesie, ilustrate şi neilustrate. dar tot ungureşti.

Chiar şi reviste literare ungureşti, frumos compactate, am găsit adese pe masa din salonul preoţilor nostri.

Ştim cu toţii în ce mod ajung aceste cărţi străine în posesiunea preoţilor români. E trist a constata acest fapt, şi e cu atât mai trist. că spre a introduce ast fel spiritul străin în sinul familiilor preoţeşti, se întrebuinţézĕ un mijloc, care ar fi vrednic şi permis numai spre scopurile cele mai bune, cele mai înalte. . . . .

Nici nu sînt tot cărţi serióse acelea, carî pe acésta cale ajung în salonul preotului român. Nu!

În multe locurî am vĕzut volume de novelete şi humorescurî ungureşti, carî de bună samă numai ca obiecte de galanterie, ca lucrărî ale compactorului, au vre un preţ.

Mulţi dintre preoţii nostri deprinşi cu aceste stărî, carî ar trebui să înceteze, se scusă cu aceea, că românește nu găsesc cărţi aşa frumóse, carî pe lângă lectura ce ofer, să mai fie şi podóbe ale caseî, ale meseî din salon. . . .

E o mare rătăcire în acésta „scusă." Întâiu pentru că preotul n'ar trebui să se uite numai la esterior. ci mai ales la cuprins. Apoi a dóua, nici nu e tocmai aşa adevĕrat, că n'am avé cărţi românești de salon. În timpul din urmă chiar, au apărut la noi cărţi fórte valoróse pentru preoţi, carî tóte se pot lega frumos. în legătură de salon, ba unele sînt chiar aşa legate gata şi se vînd pe un preţ relativ fórte ieftin. Nu amintesc de cât pe celea mai nóuĕ.

Cartea Durerii escelenta meditaţiune a episcopului. Bougaud. carĕ a fost recomandată şi de Prea veneratul consistoriu archidiecesan, compactată fórte frumos, costă numai 3 cor.

„APA MINERALĂ (AMARĂ) FRANCISC IOSIF" este unicul **purgativ-natural** şi plăcut la gust.

Acéstă sentință a produs între jidovii de față o neașteptată consternațiune, dar publicul creștin, la enunțarea ei, a făcut frenetice ovațiuni lui Francisc Gross.

Procurorul regesc, a înaintat recurs în contra sentinței.

Pentru congruiști. — În ședința din 18 Novembre a. c. a parlamentului unguresc deputatul Beöthy Ákos, din incidentul decisiunii asupra răspunsului la mesajul regesc, face guvernului și partidului liberal imputări pentru politica bisericéscă, a căreĭ legi sînt desastruóse pentru țară. Constată, că din punctele de vedere financial, pentru matriculele de stat, budgetul s'a îngreunat nu numaĭ cu bagatelul de 80,000 fl., cum zicea fostul ministru Hieronymi, ci cu 1.150.000 fl., pe lângă enormele sarcinĭ, ce le pórtă comunele; pe când maĭ înainte matriculele le purtaŭ confesiunile gratuit și bine. O altă urmare a amintitelor legi este ridicarea congruei, despre care zice oratorul, a fi informat, că în Ardeal lucrurile așa sînt întocmite, cât subvențiunea de stat e pepiniera daco-romanismului. La acésta imputare gravă, ministrul president n'a răspuns nicĭ cu un cuvînt, póte că a considerat'o de o frasă hasardată a oratorului oposițional, despre a cărei netemeĭnicie toți sînt convinși, dară și aceea să póte și e maĭ probabil, că atât oposiționalilor, cât și guvernamentalilor le plac să hasardeze atarĭ frase spre a terorisa preoțimea română, amenințându-o cu sistarea subvențiunei de stat, de câte orĭ voesce a da semne de viață ca românĭ. Credem, că nu e de prisos ca asupra acesteĭ împrejurări să atragem atențiunea acelor confrați preoți, carĭ nu scim la a cui sfat și din a cuĭ inițiavă, aŭ început mișcarea pentru regularea necondiționată a congruei din partea statului. Noĭ scim, că factoriĭ nostri competenți lucră pentru regularea congruei, însă pentru o regulare compatibilă cu demnitatea bisericiĭ și a clerului nostru. Să fim pacienți și cu încredere în Dumnezeŭ și în prudența și bunăvoința acelor, pe carĭ Dumnezeŭ ĭ-a pus de ocârmuitorĭ în biserică; să nu fim amăgiți de interesele nóstre personale, ci pururea să avem în vedere și interese maĭ înalte.

Alegerile municipalĭ. — Miercurĭ în 20 crt. s'aŭ făcut alegerile membrilor pentru congregația comitatului Alba inf. Am pomenit și noĭ, că la sfîrșitul acestuĭ an, având să se îndeplinéscă și alegerile funcționarilor comitatensi și special alegerea vice-comitelui, organele administrative aŭ făcut cele maĭ marĭ presiuni, ca la alegerile aceste să ĭésă persóne agreate de centru.

Resultatul alegerilor cunoscute până acum sînt triste și nefavorabile pentru noĭ.

Étă informațiile nóstre: La Vizocna aŭ espirat mandatul la 8 membriĭ, toțĭ străinĭ, aŭ rĕușit de astă dată dintre românĭ: *Ioan Ghișoiŭ, Isaia Henteș și Isaia Popa.*

În cercul Blaș aŭ ieșit 7 membriĭ, aŭ fost aleși: *Dr. Isid Marcu, Dr. Iuliŭ Maniŭ, Brut Hodosiŭ, Ștefan Fop, Aron Deac, David, Radeș și Ioan P. Pĕcurariŭ.*

La Ighiŭ aŭ ieșit 5 străinĭ, s'aŭ ales dintre aĭ nostriĭ preoțiĭ *Andrea* de la Ighiŭ și *Bota*, Șard.

În cercul Uióra, de asemenea aŭ fost numaĭ străinĭ, de astă dată s'aŭ ales și 2 de aĭ nostri: protopopiĭ *Dr. Seb. P. Radu* din Uióra și *Aron Gherasim* din Petrilaca.

În cercul Aiudului aŭ fost realeși *Nic. Crișan* not. pens. Geomal, *Iosif Anghel*, Lopade și *Basiliŭ Hagea*, Măgina.

În cercul Vingardului aŭ ieșit 13 membriĭ, dintre carĭ 12 românĭ. Lista nóstră aŭ căḑut tótă, fiind aleși candidații oficialĭ, între carĭ sînt apoĭ și *Ioan Topârcian*, jude com. Alămor *Sebastian Nistor*, colector Cut, *Nic. Miclea*, jude. Boz, *George Neamțu*, jude, Armeni și *Ioan Oprean*, preot Conța. Candidații nostri n'aŭ întrunit de cât 92 voturĭ.

După informațiile ce avem, la cădere a contribuit și împrejurarea, că din partea preoților și poporului nostru s'a arătat slab interes, ca să nu zicem altceva. Dintre 331 alegătorĭ, de abia s'aŭ presentat 160 și și din aceștia vre-o 60 aŭ trecut la partida contrară, între aceștia se află și păr. Alesiŭ Deac din Sângătin și vre-o treĭ învățătorĭ, carĭ și-aŭ câștigat prin acestea merite înaintea solgăbiraelor și vor fi miluiți din visteria statului. Pe popor l'aŭ presionat cum aŭ sciut numaĭ. Alegătorilor li-aŭ smuls ședulele din mânĭ, chiar în sala de votisare; pe crișmarĭ i-aŭ amenințat, că le ieŭ licența și câte și maĭ câte. Dar chiar nicĭ alegerea însașĭ n'a decurs în deplină ordine. Un individ a votisat, dar după ce și-a aruncat ședula în urnă s'a constatat, că n'a fost alegĕtor, votul pentu aceea însă nu i-s'a scos din urnă.

Și tóte aceste se fac sub făimósa era a alegerilor curate. . . .

În sfîrșit la Zlatna, unde aŭ ieșit 4 de aĭ nostri și 1 străin; aŭ fost aleși numaĭ 3: Protop. *Montani*, preotul *Ariton Popa*, din Bucium-șésă și *Nic. David*, tot din Șésa. Aŭ stricat tot lucrul Buciumaniĭ, carĭ prin neînțelegere, aŭ făcut să nu fie aleși și în celealalte dóue locurĭ tot românĭ.

Încă nu scim resultatul din cercul: Abrud-Roșia, unde auḑim, că aŭ reușit în locul celor 5 străinĭ și 3 românĭ, — apoĭ resultatul din cercul Vinț si Bărăbant, în carĭ ar fi putut să ĭésă ér tot de aĭ nostri, fiind unele din cele maĭ românescĭ cercurĭ. În cercul Alba-Iulia-oraș, românii nicĭ n'aŭ pus candidați, cunoscută fiind dragostea, și armonia (?!) în care trăiesce inteligința nóstră de acolo.

Un noŭ scandal de a gendarmilor. — Cetim în „Drapelul", că în comuna Belinț, aprópe de Lugoș, gendarmiĭ aŭ comis un noŭ scandal, neîntrecut până acum.

Românii gr. ort. de acolo îșĭ așteptaŭ protopopul, înaintea căruia aŭ ieșit la gară o mulțime de călărețĭ cu steguleț̦e trefcolore. Protopopul n'a venit cu trenul, a venit însă protopretorul, care a fost apucat de gróză vĕḑînd steguleț̦ele. Sosind protopopul cu trăsura pe altă cale s'a început serviciul divin în biserică, de unde cu toțiĭ aŭ plecat la sfințirea scóleĭ. Până ce se sfința scóla, protopretorul a trimis 5 gendarmĭ, carĭ aŭ întrat în biserică cu pălăria pe cap și cu baioneta pe pușcă, aŭ trecut pe ușa împĕrătéscă în altar și aŭ început a scotoci prin biserică după steagurĭ. N'aŭ aflat însă nimica și aŭ ieșit rușinațĭ.

Ancheta oficială a dovedit adevĕrătatea acesteĭ sciriĭ, pe care unele foĭ aŭ început a o trage la îndoiélă. În contra gendarmilor hiperzeloșĭ s'aŭ pornit cercetare.

Apoĭ *Tragedia Calvarului*, editată de soc. *„I. M. Clain"* a teologilor nostri e un adevĕrat giuvaer de carte, nu numaĭ ca cuprins sublim, ca stil admirabil, ci cu deosebire și ca înfățoșare esternă. Așa compactare artistică, de salon, n'am vĕzut la carte românéscă pusă în comerciŭ. Și costă dór nicĭ 4 coróne.

D'apoĭ *Mama sfîntului Augustin?* O carte anume menită pentru mamele creștine, cu deosebire pentru dómnele preotese, într'un volum de aprópe 500 pag. și compactată în pânză, cu aurităra și florĭ artistice, — nicăirĭ nu se póte căpĕta așa ieftin cum de fapt se vinde, cu 3 coróne (plus porto 30 fil.)

Esistă din acésta carte și o traducere unguréscă, compactată asemenea frumos, deși nu cu gust așa delicat, dar aceea costă de dóuĕ orĭ cât cea românéscă.

În fine, ca să vorbesc și de cărțĭ, carĭ ce e drept nu-s legate de salon, dar pot fi legate, și carĭ se recomandă prin cuprinsul lor prețios, — óre câțĭ dintre preoțiĭ nostri aŭ în biblioteca lor d. e. escelentul roman întitulat *Ben-Hur*, atât de interesant și de instructiv? Saŭ câțĭ aŭ *Castelul din Carpați*, romanul cel cu cuprins curat românesc, și care se capetă și legat în legătură de lucs? Orĭ încă o ultimă întrebare — câțĭ aŭ escelentul op al canonicului Dr. Bunea: *„Ioan Inocențiŭ Clain,"* care pentru preoțiĭ românĭ e de maĭ mare importanță, de cât tótă istoria universală trad. de Szabó Ferencz care în multe bibliotecĭ parochiale se găsește — ?

Adevĕrat, că și 3—4 coróne sînt banĭ mulțĭ pentru câte un preot român. Dar aceea încă e adeverat, că faptul constatat maĭ sus, nicĭ în general clerului unit, nicĭ preoților singuraticĭ, nu le face nicĭ o onóre. Pentru-că a procura pe intențiunĭ cărțĭ frumóse póte fi permis, dar nu e consult, nicĭ atunci când se observă tóte prescrisele, dacă e vorba numaĭ de a ne inunda casa cu cărțĭ scrise în limbĭ străine, carĭ scot ast fel spiritul românesc din sinul familiilor preoțeștĭ, saŭ cel puțin îl pun în linia a dóua.

Casa preotului român trebue să fie întru tóte corespunzĕtóre chemăriĭ luĭ de părinte al *poporului*. Și spiritul acestuĭ popor trebue să se reoglindeze din întreg arangeamentul eĭ.

Relevând acest fapt, apelăm la bunul simț al preoților nostri — și cu deosebire la bunul simț al dómnelor preutese, — ca să-și împodobéscă casele — dacă țin la acésta podóbă — cu cărțĭ românești, din carĭ orĭ orĭ cine s'ar uita la ele, să vadă că e în casa unuĭ preot românesc.

Să nu uĭtăm vorba ceea a unuĭ mare patriot ungur, care a zis, că a ști limbĭ străine e frumos, dar a-și ști și a cultiva limba proprie, maternă, e o datorință.

A ține cărțĭ frumósc în casă e — frumos. Dar a ține cărțĭ frumóse *românești*, pentru Românĭ e o datorință.

Acum, când, se apropie iarna, cu serile eĭ lungĭ, carĭ cer lectură, cred că nu e fără interes a fi atras atențiunea preoțimeĭ nóstre și în acésta direcțiune.

Peregrin.

Revistă bisericéscă.

Viena. Contele Revertera representantul mouarchiei nóstre pe lângă sfîntul Scaun, a fost revocat şi se zice, că în locul lui va fi numit contele Szechen, şeful secţiunei prime din ministeriul de esterne. Noul representant îşi va ocupa postul cu începerea anului nou.

Revistă politică.

Afaceri interne. Joi s'a început discuţia asupra respunsului la mesajul de tron. Max Falk, raportorul comisiunei însărcinate cu proiectul de respuns, n'a făcut altceva, decât a parafrasat mesajul, aducênd elogii linguşitóre partidei liberale. În acelaşi timp însé şi celealalte partide aŭ presentat câte un proiect.

Kossuth reeditéză vechiile clişee. Spune anume, că Ungaria nu póte prospera până e în unire cu Austria, cere deci armată independentă, representanţă esternă independentă şi bancă naţională magiară şi termină în a imputa guvernului, că nu lucră pentru crearea teritorului vamal independent.

După Kossuth a luat cuvîntul contele Zichy, conducĕtorul partidei poporale, care asemenea presintă un proiect de respuns. Proiectul acesta culminéză în a cere o nóuă lege electorală şi o nóuă şi dréptă împărţire a cercurilor, reformă a dărilor, libertatea întruniri-şi ştergerea legilor politico bisericescĭ, carĭ daŭ prilej la lăţirea inmoralităţii şi scădérea sentimentului religios.

Fracţiunea ugronistă a presintat şi ea un proiect de respuns, dar de mai puţină importanţă.

Austria. În partea a dóua a monarchiei nóstre, érăşi e primejdie, că lucrurile vor ajunge pe vechiul calapod, de certe şi obstrucţii. Spre a preveni acéstă stare boinavă, care zădărnicesce orĭ ce activitate a parlamentului, a intervenit din nou Maiestatea Sa. Primind adecă zilele trecute pe noul vicepreşedinte al camerei, Monarchul ĭ-a spus, că e fórte trist, că discordia între guvern, cehĭ şi germanĭ împedecă resolvarea celor mai urgente cestiuni, cum e de pildă bugetul, care ar trebui să fie partea cea mai interesantă a lucrărilor camerei.

Nu de mult a fost primit dep. Vasilco. Acestuia încă ĭi s'a plâns Maiestatea de situaţia parlamentară, imputând, că multora dintre deputaţi le lipsesce chiar şi bunăvoinţa, de a îndrepta lucrurile. Apoi a adaus, că trebue schimbat totul, din rădĕcină, pentru că actuala situaţie e insuportabilă.

Anglia. O nóuă scădere a armatei engleze a ieşit zilele acestea la iveală. După cum se scie, Anglezii n'aŭ armată regulată, soldaţii ei nu se luptă pentru apĕrarea patriei, ci pentru plată. Dar acum şi patima acésta s'a liniscit şi cei mai mulţi soldaţi, carĭ se duc în luptă, o fac acésta pentru că li se promite deplină libertate de tălhărie. E fórte natural că contra astor feliŭ de ómeni se revóltă şi cei cu sentimente mai puţin înfierbântate, şi se zice că şi acésta e una dintre pricinele, carĭ aŭ contribuit la resculărea în massă a Africanderilor.

De alt cum la sumuţarea acestora a contribuit mult şi persónele acelea, pe carĭ guvernul anglez, le-a trimis în provinciile sudafricane, ca să pacifice spiritele. Pacificarea acésta aŭ început să o facă aşa de nesocotit, şi prost, cât tot deuna ducé la resultate contrare. E vorbă acum, ca pe gener. Brabant, care a fost trimis anume în ţara Cap cu misiunea acésta, să-l revóce.

România. La începutul lunei viitóre se va începe sesiunea parlamentară. Partida liberală stă tare, în contra aşteptării opositii, care e dismembrată, între conservatorĭ şi junimiştĭ. Consfătuirea maiorităţii ţinută Sâmbătă şi Duminecă a decurs fórte liniştită, nicĭ o vóce nu s'a ridicat contra direcţiunei politice date de dl Sturdza partidei liberale.

Turcia. În legătură cu conflictul franco-turcesc, se anunţă, că şi monarchia nóstră a esoperat de la guvernul otoman mai multe lucrurĭ, carĭ de multă vreme se trăgănaseră. Bar. Calice, representantul nostru pe lângă pórtă, a obţinut satisfacţie pentru tóte pretensiunile, pe carĭ monarchia Austro-Ungară le avé faţă de Turcia. Aşa s'aŭ dat cuvenitele despăgubirĭ şi satisfacţii supuşilor nostri vătămaţi de Turcĭ, s'aŭ permis zidirea bisericilor catolice în Albania şi s'aŭ pus la cale complanarea diferinţii dintre societatea de căĭ ferate şi guvernul otoman.

Corespondinţe.

Sinódele protopopesci.

Făgăraş, 12 Novembre 1901.

Sinodul preoţimei române gr. catolice din vicariatul Făgăraşului, s'a ţinut astăzi în sala scólei. Aprópe toţi preoţii s'aŭ presentat, unii chiar din marĭ depărtărĭ.

Primul punct din program, anume *„incassarea taxelor“* a ţinut până la óra 1 d. a.

Cu tótă acésta întârziere toţi preoţii arătaŭ un deosebit interes pentru cele ce eraŭ să urmeze. Ca punct 2 din program, alte puncte nicĭ nu aŭ fost afară de aceste dóuĕ, era la ordine recercarea tractului Ludoş, ca preoţii să cedeze în favorul fondului subsidiar preoţesc din ajutul de stat câte 25%.

După o desbatere destul de lungă, s'a primit a se ceda numitului fond *10% din ajut,* dar aşa ca detragerea *să o facă însuşi Ordinariatul* şi să o transpună de-a dreptul la fondul din cestiune.

Ordinaţiunea ministerială, ca morţii să nu fie scoşi din casă în curte, fără ca şiciele să fie închise cu coperişul, s'a reînprospetat de noŭ în memoria preoţimei.

Singura propunere ce s'a făcut, de şi era fórte înaintat timpul, ca eflux. al înţelegerei frăţescĭ prealabile a mai multor preoţi, după o desbatere fórte seriósă, s'a primit cu unanimitate. Acésta propunere este următórea: *Să fie rugaţi venerabilii Archierei, a se întrepune pentru crearea autonomiei bisericii române gr. catolice şi a esopera convocarea şi ţinerea unui congres bisericesc în vederea pregătirei terenului pentru autonomia bisericei nóstre.*

În legătură cu acésta: *Să se cĕră de la stat întregirea dotaţiunei preoţescĭ prin mijlocirea Ordinariatului.*

Ca motivare la acéstă propunere s'a adus chiar cuvintele din mesagiul tronului, unde se spune, că resolvarea cestiunei autonomiei bisericii catolice, să va face spre mulţămirea tuturor.

Pe noi românii gr. catolicĭ, cler şi popor, numai o autonomie separată a bisericii nóstre ne póte mulţămi, înjghebarea în autonomia bisericei latine, ar fi mórtea bisericii nóstre, de aceea cler şi popor se îngrozesce de ea.

E timpul suprem, ca să arătăm ĕră şi ĕră dorinţa nóstră, şi de altă parte să protestăm de noŭ contra apucăturilor autonomistilor latinĭ, carĭ se par surdĭ la protestele nóstre. Nu putem suferi, ca să fim aflaţi ne preparaţi în privinţa acésta, de aceea convocarea şi ţinerea unui congres, care să prepare terenul pentru autonomia bisericii nóstre se impune.

Ér ce privesce partea a dóua a propunerei, s'a motivat cu aceea, că starea misĕră a clerului nostru e de dorit să se amelioreze din partea statului, căci regularea congruală din fundaţiunile de caracter bisericesc, fiind acésta regulare în strînsa legătură cu crearea autonomiei bisericii latine, probabil se va amâna încă fórte mult şi preoţimei, nóstre cu totul în altă posiţie ca cea romano catolică, i-se face o mare nedreptate prin acéstă trăgănare. De alt fel asemenea propunere s'a primit şi în sinodul archidiecesan ţinut în 22 urr. Nov. 1899 în Blaş.

S'a decis apoi unanim a se publica acésta în „Unirea“ şi a se ruga tóte sinódele a şi-o apropia şi a lucra în sensul ei.

Discuţia s'a terminat la órele 3 d. a.

X.

Societatea de înmormîntare a preoţilor.

— *20 Nov. 1901.*

Zi de zi vedem sporindu-se societăţile de înmormîntare. Óre pentru ce nu s'ar potea înfiinţa o ast fel de societate şi sub titlul de mai sus?

La tóte ocasiunile se accentuéză cu deosebire miseria în care sînt vĕduvele şi orfanii preoţilor nostri. Óre pentru ce nu s'ar potea curma cel puţin încâtva de o cam dată acest neajuns?

Sînt în Archidiecesă cu totul peste 800 preoţi. Dacă toţi s'ar face membrii ai unei atarĭ societaţi, contribuind d. e. 1 cor. de fie care cas de mórte, cei rĕmaşi în urma preotului, ar primi de ocamdată o sumă destul de considerabilă de peste 800 cor. Óre e de desconsiderat suma acésta, în schimbul contribuirilor ce s'ar face?

Să luăm însé în considerare şi aceea, că o ast fel de societate, ar puté avea ca scop mai îndepărtat şi s. e. înfiinţarea unui orfelinat de băeţi şi fetiţe pentru orfanii

preoţilor, saŭ augmentarea fondului preoţilor deficienţi, saŭ al vĕduvelor şi orfanilor remaşi după preoţi; saŭ formarea unor alt fel de fonduri.

Modalităţile, înţĕleg statutele, după carî ar fi condusă o ast fel de societate, ar putea fi aceleaşi, ca şi la alte societăţi de înmormîntare, cu deosĕbire, ca taxele să nu să solvéscă din cas în cas, ci s. e. la finea fiesce carei luni saŭ s. e. la quartale.

De altmintrelea asupra modalităţilor mai speciale voi reveni, dacă glasul meŭ va afla resunet la cei interesaţi.

Tot aşa şi-ar putea înfiinţa şi preoţii din diecese ast fel de societăţi, şi tot aşa şi-ar potea înfiinţa şi învĕţătoriî nostri societăţi de înmormîntare.

Preoţilor şi învĕţătorilor! Cu puterî propriî puneţi basă unuî viitor mai bun!

Niţa.

În chestia „apelului."

Din tractul Reghinului 20 Nov. 1901.

Convocarea făcută pe ziua de 15 Dec. a. c. la Blaş, de cătră cei 7 preoţi din tractul Ibaşfalăului, eŭ o aflu de oportună din mai multe puncte de vedere. Deşi On. Redacţiune nu légă multe speranţe de acésta întrunire, totuşi pentru preoţimea din afară póte ave resultate însemnate. Preoţimea nóstră, astăzi singură este, care nu se bucură de favorurile de carî se bucură preoţiî altor confesiunî, şi nu e mirare, dacă mulţi în desnădăjduire, numaî ca să-şi pótă ajuta în starea lor deplorabilă, fac paşi carî nu convin cu demnitatea unuî preot român unit. Dovadă este amorţala cea mare naţională, alegerile dietalî ş. a.

O convenire, o consfătuire colegială, sum de părere, ca ar întări pe mulţi ca se nu-şi piardă curagiul şi iar îndemna la o procedere solidară şi uniformă în lucru. Las că s'ar face şi o representaţie cătră guvern şi s'ar urgita regularea congruei, dar pe lângă acésta s'ar mai discuta şi alte cestiunî referitóre la obiect.

Punem casul că congrua nóstră încă s'ar regula póte chiar în anul viitor, dar óre atunci nu ar trebui să avem un fond propriŭ de salarisare? Ba da, şi încă cu atât mai vîrtos, căcî congrua dovedindu-se neacceptabilă, noî trebue să avem limanul nostru de refugiŭ.

Aci îmî vine în minte propunerea acceptată în sinodul protopopesc al Ludoşului şi trimisă spre desbatere şi celor alalte tracte din archidiecesă. Preoţimea acestuî tract a luat conclus că pe viitor din subsidiul de stat 25% cedează în favorul fondului de salarisare, asemenea şi $^1/_2$ din stipendiile misale primite de la Prea Ven. Ordinariat Mitropolitan spre acest scop.

Sinódele de tómnă s'aŭ ţinut aprópe pretotindenea, şi cred că în fie care s'a luat conclus în causă. Dacă alte tracte ar fi votat numaî 5% şi dacă pentru uniformitate, numaî atâta s'ar accepta ca să se verse în favorul fondului de salarisare, şi acésta anual ar face câte-va mii de corône, la carî mai adaugându-se şi cele fórte la loc propuse în Nr. 46 al „Unireî" din a. c. fondul nostru de salarisare ar creşce cu paşi repeḑi. În Nrî 46. „Unirea" ne arată clar şi cu cifre, cât de neînsemnat e zelul preoţimeî întru augmentarea acestuî fond. — Drept că noî carî chemaţi sîntem astăzi al augmenta, nu avem speranţă a usa de róḑele luî, dar dătorî sîntem a face acésta pentru posteritate şi dacă la sinodul trecut a căzut propunerea, care doria ca colecta în favorul acestuî fond să fie obligătóre, după ce s'a dovedit că aşa nu se póte ajunge la scop, pe viitor impună-se ca obligătóre pentru toţi. Cât de bine ar fi astăzi, dacă înaintaşiî nostri s'ar fi cugetat la acésta bare-mi cu 20—30 anî înainte de acésta! Unde am fi astăzi şi cât de linişciţi am privi în viitor. Dacă noî vom lucra şi vom face, posteritatea pe noî ne va binecuvînta.

Ĕcă dar pentru ce eŭ aflu convocarea la loc, şi doresc ca la timpul indicat întrunirea să se facă.

Alt cum să auzim şi părerile altora.

De la Luţ.

Noutăţi.

Întru mărirea luî Dumnezeŭ. Credincióşa Maria Ogbean n. Ciufudean a cumpărat pentru s. nóstră biserică un prapor în preţ de 20 cor. şi o cruce frumósă pe s. altar în preţ de 24 cor. În numele curatoratului bisericiî nóstre, îl esprim şi pe acéstă cale sincere mulţămite. Deie Dumnezĕŭ, ca fapta ei nobilă să aibă mulţi imitatorî între credincioşiî meî. Mureş-Sânerai la 10 Nov. 1901. *Augustin Marcu* adm. par. — Dómna Finica Oprea, din Şomostelnic, a dărnit 20 cor. pe sama bisericiî din Şonfalău. Dumnezĕŭ să-i răsplătéscă! *Curatoratul parochial.* — Oficiul parochial şi curatoratul bisericesc în numele comuneî bisericescî gr. cat. din Greovăţ, aduce mulţămită profundă gentileî dómne Eugenia Epure născută Călinescu, notăréscă în Greovăţ, carea pentru capela gr. cat. de aicî a donat treî preţióse perdele la uşile altariuluî. Tot asemenea mulţumită să aducă dl Ilie Epure din Oraviţa-română, carele a donat treî scaune stranale, şi în fine fiuluî acestuia Spect. dn Ioan Epure, notariŭ cercual în Greovăţ, carele pe lângă donarea uneî preţióse icóne, cu scripta sa de datul 3 Novembre a. c. a depus la oficiul parochial suma de 40 coróne cu menirea: ca fructificând acest capital pe lângă sporirea sa şi cu alte oferte benevole, să servéscă órecând ca o modestă basă la edificânda biserică. Dumnezĕŭ să le răsplătéscă însutit şi înmiit dărnicia generósă susţinêndu-i întru mulţi fericiţi anî, ca să ajungă a vedea edificată contemplata biserică. Greovăţ la 14 Novembre 1901. *Vasilie Pascu* paroch gr. cat. *Pavel Frăţilă* curator prim.

Din Archidiecesă. *Ariton Migia,* paroch în Boian, a fost numit în aceaşi calitate la Ghiriş, distr. Arieş. — *Iosif Moga,* preot disp. a fost numit adm. parochial în Chinariŭ, distr. Reghin.

Scirî personale. *Dr. Victor Onişor,* anunţă că la 1 Dec. n. îşi va deschide cancelaria advocaţială în Bistriţa, str. lemnelor nr. 30. — *Aurel Sava* jurist absolut, a fost promovat Sâmbătă în 16 crt. la universitatea din Cluş, de doctor în scinţele politice.

Predicî. Mâne Duminecă, în 24 crt. va predica în biserica catedrală dl profesor *Nicolaŭ Pop.*

Sfinţire de biserică. Joî în Sĕrbătórea Archangeliloi Mihail şi Gavril s'a sĕvîrşit sfinţirea bisericeî radical renovată din comuna Cetea distr. Alba Iuliei. Din partea Preav. Consist. a fost trimis Ill. Sa *Dr. Vasile Hossu,* canonic şi prelat papat. Delegatul Mitropolitului a fost însoţit de prof. Alesiŭ Viciŭ şi redactorul nostru, cum şi de un chor, compus din clericiî seminarialî. Mercurî sara s'a făcut înseratul cu litie, ér Joî dim. mânecatul, apoî sfinţirea apeî, căreia î-a urmat sta liturgie şi cetirea deslegărilor mortilor. La intrarea Ill. Sale în curtea bisericiî, l'a întimpinat preotul local *Petru Raica,* încunjurat de curatorat şi popor. După cuvintele calde de salutare ale preotuluî şi răspunsul delegatuluî, între sunete de trascurî şi clopote aŭ plecat cu toţiî prin şirele de braḑi, cătră sfta biserică. După sfinţirea apeî s'a făcut încunjurarea bisericeî, ér între sunete de clopot şi bubuit de trascurî, şi s'aŭ cetit patru evangeliî. În decursul sf. liturgiî, după cetirea evangeliî, Ill. Sa a ţinut o prea frumósă cuvîntare despre însĕmnătatea sĕrbătoriî şi despre nepreţuitul ajutor al îngerilor. Cuvîntarea Illustr. Sale a fost ascultată cu multă pietate de credincioşiî adunaţi în număr fórte mare. Terminându-se sta. liturgie s'a ieşit în procesiune la morminte, unde s'aŭ cetit deslegările morţilor, stropindu-se poporul cu apă sfinţită şi ungêndu-se cu oleŭ. Ceremonia religiósă s'a terminat la 1 óră d. a. În decursul stei liturgii, la care a asistat prof. Viciŭ, redactorul nostru, preoţiî Raica din Cetea şi Popa din Geoagiŭ şi a lectorat clericul Hăţegan, chorul bravilor clericî, sub conducerea tinĕruluî Popovicî, aŭ esecutat cu multă precisiune şi dulceaţă tóte cântările religióse. (Compositiî de Vorobchievicî, Dima şi Mureşan.) Zelul preotuluî local şi a curatoruluî din Cetea merită tótă lauda. Deşi puţinî la număr, credincioşiî nostri n'aŭ fugit de nicî o jertfă, spre a vedé reparată şi frumósă şi biserica lor. Şi dorinţa lor s'a realisat. Recunoscinţa merită şi familia Sava, care a făcut frumóse daruri steî bisericî şi a primit cu multă ospitalitate pe totî óspeţiî veniţi la acéstă frumósă şi de inimî înălţătóre serbare.

Nóuă revistă literară. În nrl. ultim al „Curierului literar" cetim o scire veselă pentru toţi românii, carî aŭ dragoste pentru literatura românéscă. Se spune, anume, că fruntaşiî literaturiî dniî Vlăhuţă şi Coşbuc, simţind nevoia uneî grupărî puternice în haosul atâtor agitaţiuni bolnave, străine aspiraţiunilor neamuluî românesc, aŭ hotărît să înfiinţeze o nóuă revistă sĕptĕmînală, în jurul căreia se vor aduna de bună samă tóte elementele doritóre de muncă din tinĕra generaţie. Spre acest sfîrşit „Curierul literar" îşi şi sistézăă apariţia. Salutăm cu bucurie acéstă scire şi nu ne îndoim, că toţi românii de bine se vor bucura la cetirea ei.

Petreceri. Duminecă în 27 n. se va aranja cu elevii şcoleî producţiune cu cântărî şi declamărî în salele şcoleî române gr. cat. din Alba-Iulia. Venitul curat este destinat în folosul înfiinţăriî unuî fond pentru provederea elevilor miserî de la şcóla gr. cat. din loc cu cărţi şi îmbrăcăminte.

Bilete de bancă de 10 fl. nu se mai pot folosi ca mijloc de plată de cât până la 1 Sept. n. 1903 când încétă cu totul rescumpĕrarea lor.

Necrolog. † *Elena Şolnay* n. *Kristof,* soţia protopopuluî nostru din Kezdi-Polyán, în urma unuî morb îndelungat şi fórte greŭ, dar suportat cu pacienţă adevĕrat crestinéscă, Joî în 14 Novembre st. n. 1901 la 1 óră după amiazî, împărtăşită cu s. sacramente ale muribunḑilor, şi-a dat blândul sĕŭ suflet în mâinile Creatoriuluî, în al 62-lea an al vieţi şi al 42-lea al fericiteî căsătoriî.

În vecî amintirea eî!

(30) 12—?

Mai ieftin ca orî unde!

— „Hotel-Restaurant Corona" —

Aug. Coltor — Blaş.

oferesce On. Public român **chiliile** sale de óspeţi **modern mobilate,** vinurî **curate** de pe Târnave şi **prima calitate** de **bere** de la **Steinbruch.**

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

UN DOCUMENT VECHIŬ.

Frunzărind printre cărțile bisericesci din Vajda-Szt.-Ioana, între alte însemnări vechi, făcute pe părețiĭ acelor cărți, am aflat și o pastorală a Episcopului de pie memorie Grigorie Maier, datată din Blaș la an. 1778. din incidentul ostilităților esistente între Împĕratul Austrieĭ și mare principe al Ardealuluĭ Iosif II. și Regele Prusieĭ de pe atunci.

Împĕratul Iosif II. pe acelea vremuri era mare și puternic, în cât se putea birui cu orĭ cine, dar Episcopul, cu esemple din s. scriptură, arată în pastorala sa, cum-că nu trebue să se încrédă omul în puterea armelor saŭ în numĕrul mare al ostașilor, căcĭ biruința în rĕsboiŭ, atîrnă de la ajutorul Celuĭ de sus. Ast feĭ pentru a îmblânzi pe Dumnezeŭ și pentru a-L îndupleca, să aducă isbânda pe partea ostirilor luĭ Iosif II., la cererea împĕrăteseĭ, impune tuturor credincioșilor din Eparchia sa, ca în anumită zi, prin slușbe, post și rugăciunĭ, să implore ajutorul dumnezeesc, pentru ostirile împĕrătescĭ.

Pentru cunóscerea jurstărilor de pe atunci, pentru limba clară și pentru profunda erudițiune, cu care este concipiată acésta pastorală, o lăsăm să urmeze aci în transcriere cu litere latine:

Noĭ Gavriil Grigorie Maier. Din mila luĭ Dumnezeŭ și a Scaunuluĭ Apostolicesc prin țara Ardealuluĭ și părțile eĭ împreunate, Românilor, Grecilor, Rușilor, Sêrbilor, și tuturor celor de legea grecéscă, Vlădica Făgărașuluĭ, Al Prea Înălțateĭ Cesaro-Crăescĭ și Apostolicescĭ Mărimĭ Sfetnic din lăuntru.

Iubiților în Christos Fiĭ. Clirosuluĭ și neamuluĭ românesc, în țara Ardealuluĭ și părțile eĭ împreunate pravoslavnicĭ de legea grecéscă, pace vóuĕ. dar. milă și ajutor de la Domnul oștilor, ér de la smerenia nóstră archierésca blagoslovenie.

Cunoscut lucru e nu numaĭ vóuĕ fiilor, ci în tót pământul, pe cum Craiul Borusieĭ, care e jurat vrășmaș a Prea Înălțateĭ Cesaro-Crăescĭ împĕrățieĭ nóstre. și până acum adese orĭ cu vicleșug, și neavênd nicĭ o cuviósă pricină, ci numaĭ din înălțarea inimeĭ sale aŭ ridicat rĕsboiŭ în potriva prea milostiveĭ împĕrătesiĭ și de Dumnezeŭ încoronaților împĕraților nostri, și și acum din sumeția minții sale, din noŭ s'aŭ sculat asupra binecredinciosuluĭ Domnuluĭ nostru, împĕratul Romanilor al doilea Iosif. Se sculă óre când și Goliat cel îndrăsneț, carele nădăjduindu-se în vîrtutea puterii sale, merse asupra luĭ David cu sabie, cu suliță și cu pavéză întrarmat. răcnind ca un leŭ și lăudându-se că va da trupul luĭ David pasĕrilor ceriuluĭ și jivinilor pământuluĭ; ér David în numele Dumnezeuluĭ Savaot, oborî cu o petricea pe acea fiară cumplită și tăiă capul luĭ cu sabia luĭ. Olofern cel mândru purcese asupra Israiliteniloř cu 170,000 de pedestrași și 12 miĭ de călărețĭ ca să-ĭ stingă de pe fața pământuluĭ. ér Iudit prin post și prin rugăciunĭ a luat capul luĭ. — Moĭsi prin credință pe sumețul Farao cu tótă óstea l'a biruit, calul și pe călărași ĭ-a aruncat în mare. cântând Israil cântare de biruință. Peri de năpraznă Nicanor acel îndeșert îngâmfat asupra Israiltenilor, carele cugeta în inima sa să-ĭ stingă de pe fata pământuluĭ. Ér Iuda Macaveiŭ prin rugăciunĭ și lacrimĭ cu puterea luĭ Dumnezeŭ, stând de a drépta luĭ îngerul cel bun cu puterile cerescĭ trimis de la Dumnezeŭ omorî pe Nicanor și pe Asirienĭ îĭ întórse în fugă pe toțĭ. — Acestea și alte nenumĕrate, ce aflăm în s. Scripturĭ, lucrurĭ și puterĭ dumnezeescĭ de mare învĕțătură sînt nóuĕ și prea înălțatuluĭ nostru împĕrat, că macar că Înălția Sa și cu mulțimea oștilor și cu tăria și cu tot felul de gătire maĭ tare este astăzĭ de cât totĭ craiiĭ și împĕrațiĭ pământuluĭ, dară încă-și fiind că înaintea Domnuluĭ ceriuluĭ și al pământuluĭ nu este deosebire între multĭ și între puținĭ. căcĭ: „Nu întru mulțimea oștilor (zice Domnul) este biruința rĕsboiuluĭ. ci numaĭ de la cer este puterea“ (I. Malach. cap. 3. vers. 18). Și érăși la Iuda (cap. 8. vers. 12): „Pentru că nu e întru mulțime tăria ta. ci celor smeriți eștĭ Domn. celor maĭ puținĭ eștĭ ajutor, celor fără de nădejde mântuitor, și va cunósce tótă adunarea acésta că nu cu sabie și cu suliță mântuesce Domnul, căcĭ a luĭ Dumnezeŭ e rĕsboiul, și va da pe voĭ în mânile nóstre.“ (I. Imp. cap. 17. v. 47). Și érăși (cap. 14. v. 7.) „căcĭ nu e la Domnul cu anevoie a mântuĭ. în multĭ saŭ în puținĭ. Că tu eștĭ Domnul cel ce sdrobescĭ rĕsbóiele.“ (Iudith cap. 9. v. 9.) „Decĭ dar și voĭ fiiĭ luĭ Dumnezeŭ aducându-vĕ aminte de făgăduința Domnuluĭ grăind: de veți umbla în poruncile mele, voiŭ da vóuĕ ploĭe în vremea eĭ, și pământul va da rodurile sale și veți locui fără frică în pământul vostru și rĕsboiŭ nu va trece prin pământul vostru. și veți goni pe vrășmașiĭ vostri. și vor goni cinecĭ din voĭ o sută, și o sută din voĭ va goni zece miĭ, și vor cădé vrășmașiĭ vostri înaintea vóstră de sabie, și voiŭ căuta spre voĭ și voiŭ blagoslovi pe voĭ.“ (Levit. cap. 27).

Pentru aceea ca să îmblânzim mânia luĭ Dumnezeŭ și să isbândéscă împĕratul nostru asupra protivnicilor, să ne întrarmăm o fiilor cu armele cele duchovnicescĭ. carĭ maĭ puternice sînt de cât tótă oștirea pământéscă adecă: cu postul, cu ruga, cu credință tare, cu umilință întru dréptă pocăință. — „Și tu când ridică Moĭsi mânile luĭ biruia Israil, ér când slobozia mânile. biruia Amalie, și fiind mânile luĭ Moĭsi grele, Aaron și Or răzima mânile luĭ, unul de o parte și altul de altă parte și eraŭ mânile luĭ Moĭsi rădimate până în apusul sóreluĭ, și a sfărmat Isus Navi pe Amalie și tot norodul luĭ cu ucidere de sabie. Ér Saul blăstĕmă norodul zicênd: blăstĕmat omul, carele va mânca pâne până în sară, și voiŭ isbândi pe vrășmașul și n'aŭ gustat tot norodul. (I. Imp. Cap. 14. vers. 24). Și făcu putere și lovi pe Amalie și scóse pe Israil din mâna celor ce călca pe el. (v. 49). Așișderea ni-a lăsat pildă și Iudith, carea postindu-se în tóte zilele vĕduvieĭ sale și rugându-se luĭ Dumnezeŭ, ba și pe bĕtrâniĭ luĭ Israil și pe preoțiĭ îndemnându-ĭ la post și la rugă, îndrăsni singură a merge la Olofern, și cu ajutorul Domnuluĭ ĭ-aŭ luat capul luĭ și a izbăvit pe Israil de vrășmașiĭ luĭ.“

Mare este puterea luĭ Dumnezeŭ fiilor și căruia îĭ stă întru ajutor. nu este lipsă de multă óste; așa făcu cu Gedeon, poruncindu-ĭ că numaĭ puținĭ ostași să ĭee cu sine în potriva luĭ Madiam, pentru că să nu se laude Israil zicênd mâna mea m'a mântuit (Cartea Iudec. cap. 4. v. 2). Ér Ezechia cu credința și nădejdea către Dumnezeŭ prin îngerul Domnuluĭ omorî din Asirienĭ 185 miĭ. (IV. Imp. Cap. 19. v. 37). Așișderea Eliseŭ prorocul prin post și prin ruga orbi pe Asirienĭ și aduse óste cerésca înfocată asupra lor: „Și Domnul auzit făcu la taběra Asirilor glas de cară, glas de caĭ și glas de putere mare, și ziseră între sine Sirienĭ aŭ adus asupra nóstră împĕratul luĭ Israil pe împĕrațiĭ Hetenilor și pe împĕrațiĭ Egiptuluĭ, ca să vie asupra nóstră, și se sculară Sirienĭ cu frică și fugiră că măcar sufletele sale să-și pótă izbăvi“ (IV. Imp. Cap. 7. v. 8). „Pe cum și David după ce robi Amalie pe muierile și fiiĭ luĭ Israil, ridică mânile către cer dimpreună cu poporul și plânseră cu amar și după aceea întărindu-se în Domnul și luând blagoslovenie de la Aviator preotul, fiul luĭ Avimelech, lovi pe eĭ și n'aŭ scăpat dintre eĭ om.“ (I. Imp. Cap. 1). Pe Ninivitenĭ să mâniase Domnul pentru fărădelegilor și vrea să-ĭ piardă de pe fața pământului: „și se sculă Iona și merse la Nivitenĭ după cum a grăit Domnul, ér Ninevi era cetate mare a luĭ Dumnezeŭ, cale ca de treĭ zile, și începu Iona a întra în cetate cale ca de o zi, și strigă și zise: încă treĭ zile și Ninevi se va prăpădi. și crezură ómenii ceĭ din Ninevi luĭ Dumnezeŭ și strigară post. și se îmbrăcară cu saci de la marele lor până la micul lor. și a venit cuvîntul la împĕratul Ninivieĭ și se sculă din scaunul luĭ și se desbrăcă de hainele sale și se îmbrăcă cu sac și șezu în cenușă și se strigă și se grăi întru Ninevi de la împĕratul și de la boieriĭ luĭ zicênd: ómenii și dobitócele n'aŭ păscut și strigară către Dumnezeŭ întins, și se întórseră fiesce care din calea lor cea rea și din strimbătatea ce era în mâna lor, zicênd, cine scie, dară de se va milostivi Dumnezeŭ și se va mângâia și se va întórce din urgia mânieĭ luĭ și nu vom peri. Și vĕdu Dumnezeŭ faptele lor, cum s'aŭ întors din căile lor cele rele, și i-s'aŭ făcut milă luĭ Dumnezeŭ pentru rĕul carele a grăit să le facă lor și n'a făcut.“ (Iona, cap. III).

Mare este mânia luĭ Dumnezeŭ, fiilor cea asupra pĕcătoșilor. și pentru pĕcatele nóstre, ne trimite nóuĕ rĕsboiŭ, ciumă și fómete, dară și mila luĭ Dumnezeŭ mare este și neměsurată spre ceĭ ce să întorc dintre fărădelegile sale. Așișderea dară și noĭ fiilor, ca să înblânzim pe Dumnezeŭ și într'acésta vreme de ispită, să ne facem vrednicĭ și noĭ și împĕratul nostru de ajutorul Domnuluĭ, ca el să bată rĕsboiŭ pentru noĭ, urmând scripturilor, maĭ înainte de tóte să ne pocăim, să postim, să ne rugăm cu Ninevitenii și cu Israilitenii, ca trimițêndu-ne îngerul cel bun, cu puterea de sus să isbândéscă împĕratul nostru asupra protivnicilor sĕĭ, întru carele după Dumnezeŭ tótă nădejdea și mântuirea nóstră razimă pe acest pământ. Acésta este datoria nóstră pentru bunătățile și mila ce a făcut și nu încetéză a face cu noĭ pururea înălțată împĕrăție. — Vedeți, vedeți o fiilor cum marele împĕratul nostru. împĕratul a tot pământul, atâta vreme afară la câmp, în ploĭ, în vînturĭ, în zăduch. întru ostenélă multă, ziua și nóptea priveghiéză pentru noĭ, așa cât și viața, fără de care alta nimica maĭ scump nu are, gata este a și-o pune, numaĭ nóuĕ să ne fie bine și să ne mântuim. Decĭ dară pentru ca să ne învrednicim cu ochiĭ nostri a vede pe împĕratul cu ostașiĭ sĕĭ, fiiĭ vostri și aĭ nostri în pace, întregĭ, sănătoșĭ, biruitorĭ, ér prin țările nóstre. ca să se mângâie maĭcele lor, femeile lor și pruncĭ lor și bucuria nóstră să fie deplin. Pentru aceea din prea milostiva poruncă a Prea înălțateĭ împĕrătesei nóstre în 13 zile a acesteĭ luniĭ Iulie cu puterea nóuă de sus dată, acestea rînduim și poruncim ca toțĭ și fiesce care nóuĕ canonicesce supușĭ să aibă a le ține până când va fi acest rĕsboiŭ. A) În tóte bisericile după tóte slușbele sara și dimineața îngenunchiud preoții să se facă acestea rugăciunĭ, carĭ din s. cărțĭ culese aicĭ le trimitem. [1]) B) Toțĭ preoțiĭ și călugării s. Liturgie și cele alalte rugăciunĭ să le aducă luĭ Dumnezeŭ jertfă pentru fericita isbândire a împĕratuluĭ nostru. C) Fiind-că Domnul Dumnezeŭ pe nevĕdute ajută credincioșilor sĕĭ împĕrațiĭ și le dă lor biruință prin oștile cerescĭ, pentru aceea toțĭ creștinii ceĭ pravoslavnicĭ să vor postĭ lunea în cinstea s. îngerĭ. D) În tóte orașele și satele să se cânte în biserica Pa-

[1]) Acestea rugăciunĭ nu le-am aflat.

raclisul Maicei Precestei, și să se cânte pe săptămână de 3 ori. Luni. Miercuri și Vineri sara, când începe a întuneca.

Acésta archierésca a nóstră orânduială să o lipéscă preoții locurilor pe o tablă, și să o puie în ușile bisericilor și adese ori se o cetéscă norodului în loc de învățătură, îndemnând pe toți spre ținerea acestora. Și așa putem cu de adins nădăjdui de la împĕratul cerurilor și domnul șireagurilor ajutor, învingere, pace și mare milă.

Din Blaș de la Mitropolie în ziua s. slăvitului marelui proroc Ilie. Anul Domnului 1778, ĕră al păstoriei nóstre al cincelea.

Vlădica Grigorie Maier m. p.

La archierésca Exelenții Sale poruncă:

(L. S.) **Vasilie Vitez** m. p.

Subscrierea Episcopului e cu litere cirile, făcută cu mâna proprie. el să subscrie Maier și nu Maior pe cum în istorie este cunoscut. Asemenea cu mâna proprie e și subscrierea lui Vitez, care probabil l-a fost secretar saŭ ceva sfetnic. Sigilul e bine conservat cu tóte că e aplicat după metodul vechiŭ afumându-se. Conține emblema Mitropoliei nóstre aprópe ca cea de astăzi, ér inscripția cercuală este următórea: Sigillum episcopatus Fogarasiensis.

Brețc la 3 Novembre 1901.

Simeon Zehan.

DIN VENEZUELA.

De Spiridion Gopcevic.

(Continuare.)

Caridad și servitorul indian ai mirelui ei, se schimbaŭ pe rînd la paza de nópte. Odată, obosită fiind, ea adormi. Atunci visă, că în odae întră o persónă străvestită, să apropie de patul bolnavului și apoi se departă ĕrăși. Ea să trezi cu inima palpitândă și i-se păru, ca și când în odaia laterală ar auzi nisce pași ușorĭ.

Înspăimîntată, sări în sus, spre a se convinge, dacă n'a fost cineva în odae. Prin mișcarea ei cea vehementă însĕ, ea resturnă mĕsuța cea de nópte. Pe acésta se află între altele și un păhar plin de apă cu zăhar. Să înțelege că acesta încă se vĕrsă.

În odaia laterală nu află pe nimenĭ.

Diminĕța veni presidentul. Cățelușul sĕŭ, care-l urma, mirosi în cóce și în colo prin odae și când dete peste restul de apă vĕrsată, începu a o linge. De odată însĕ el se resturnă și muri. Caridad, carea observă acésta, enară presidentului visul ei ciudat.

— De bună samă a fost cineva azĭ nópte aci și a înveninat apa cu zăhar, zise presidentul iritat. — Se vede că aci sîntem încunjurați tot de ucigași!

Când sosi medicul, acesta cercetă apa și constată adevĕrul presupuneriĭ presidentului.

Servitorul indian a fost luat la întrebare, dar se dovedi în curênd, că era nevinovat. Acum Vargas luă alte dispositiuni mai severe. Doi dintre ceĭ mai încrezuți soldați stăteaŭ de pază înaintea caseĭ, alți doi la ușa odaeĭ de durmit. Doi servitori fideli a presidentului ajutaŭ lui Caridad la îngrijirea bolnavului. Ea însăși îi pregătia mâncările.

În sfârșit Kamenow se însănătoșă deplin, și însoțit de Vargas și Caridad, eși pentru prima óră la stradă. Pe piața constituțiuneĭ era adunată o mulțime mare de ómeni, carĭ la apropierea lor le strigară un puternic: „Trăéscă presidentul! Mórte străinului!“

Vargas îi admoniă pentru purtarea lor necuviincióșă.

— Chiar și recunoscința, zise el, ar trebui să vĕ facă a întrelăsa ast fel de demonstrațiuni. Don Carlos de Kamenow, prin învingerea sa gloriósă de la Rio Tuyo și prin reorganisarea armateĭ nóstre și-a câștigat mai multe merite pentru patrie, de cât voi toți la olaltă.

— Mórte tiranului! rĕsună rĕspunsul mulțimeĭ, dar într'un ast fel de ton, în cât nu se scia dacă acéstă espresiune era adresată presidentului, saŭ ministrului urît.

Vargas întórse cu dispreț spatele mulțimeĭ și însoți pe Kamenow la locuința sa.

Dar deja un noŭ pericol amenința pe eroul nostru.

După cum am amintit deja, Kamenow, prin stricteța și dreptatea sa ca ministru de rĕsboiŭ, a atras asupra-și ura celor mai mulți oficerĭ. Când acestia vĕzură, că el se bucură de favorul neschimbat al presidentului, hotărîră, ca printr'o rescólă să se scape de ministrul urgisit. Într'o diminĕță ambe batalióne de linie, sub conducerea oficerilor conjurați, își părăsiră casarmele și desarmară mai întâiŭ batalionul de elită ce era devotat ministrului. După aceea încunjurară palatul regimului și siliră pe president să subscrie un decret, prin care Kamenow era depus din postul sĕŭ ca ministru de resbel și era denumit ca guvernor în Maracaybo. Acest post era asemenea unei esilărĭ. Cum-că Vargas se supuse voinței conjuraților, își avé motivul într'aceea, că el tremura pentru viața amiculuĭ sĕŭ și-l crede, mai sigur în Maracaybo, de cât în Caracas.

Lui Kamenow nu-i rĕmase alta, de cât să se supună. El își luă remas bun de la logodnica sa și se îmbarcă pe corabia Culebra, carea era destinată pentru Maracaybo. Nefericirea însĕ urmăria pe eroul nostru și pe mare. În curênd după plecare se ridică o furtună înfricoșată. Corabia juca pe valurĭ ca o sfârlă. Cu tótă furtuna cea înfricoșată, Kamenow stătu lângă căpitan. Valurile inundaŭ în continuŭ podul corabieĭ și răpiaŭ cu sine tot ce nu era bine întărit.

Mai târziŭ orcanul deveni așa de turbat, în cât tóte catargurile fură rupte. Acum Culebra desarmată era aruncată în tóte părțile și era evident, că în curênd avea să se cufunde.

— Deslégă-te, generale! strigă căpitanul cătră Kamenow, carele s'a fost legat lângă dînsul de catargul vintreleĭ. — Corabia trebue să se cufunde îndată. Încércă să poți apuca vre-o bârnă saŭ scândură.

Kamenow își scóse cuțitul, și-și tăiă legăturile. Era timpul suprem! Abia s'a deslegat, când veni un val și-l mătură de pe pod. Acésta însĕ a fost spre binele sĕŭ, căci altcum ar fi fost tras în adîncime prin corabia ce se cufunda.

Kamenow se ținu de-asupra apeĭ un timp îndelungat. Cu o resignațiune strictă el își trase socoteala cu lumea și se lăsă cu nepăsare a fi purtat de valurĭ în cóce și în colo.

Atunci observă aprópe lângă sine o scândură. Acésta îi redete pofta de viață. El inotă cu ostenélă la scândură și să ținu cu putere de dînsa.

Încetul cu încetul furtuna se liniști. Nóptea trecu și Kamenow înota încă pe mare, a căreĭ temperatură era așa de stimpĕrată, în cât el nu ducea grije, că va căpĕta vre-un sgârciŭ. În sfîrșit observă o luntră de pescarĭ și strigă după ajutor. Pescariĭ îl auziră în fine și-l conduseră la Willemstad pe insula olandeză Curaçao.

(Va urma.)

HÂRTIĬ VECHĬ.

§. 4.

Acésta nisuință efectiv sășĭ manifestézĕ în următórele:

1. Că la școlele normalĭ, mai ales la acele, carĭ se află în cetățĭ, orașe și în comune mai renumite pentru mulțimea poporațiuneĭ, și carĭ pentru aceea asecurézĕ și mai bună subsistință pentru învĕțătorĭ și tot odată și Părinților întind mai mare oportunitate de a-și trimite fiiĭ sĕĭ la școlă, și și pentru instrucțiune, timp mai îndelungat și neîntrerupt, ér școlarilor din singura nobilă emulațiune promit mai multă înaintare, nicĭ când nu se aplică învĕțătorĭ românĭ; și dacă din nebăgare de samă a superiorilor școlelor, saŭ din dispuseținea Providinței, Român ar fi fost promovat, atunci abia că să observézĕ progresul în sciințe a tinerimeĭ studióse române, de loc cu rușine se ridică din oficiŭ, deși locuitoriĭ aceleĭ comunități în maioritate sînt Românĭ, și ce e mai mult, dacă din întîmplare singur numaĭ un grec saŭ Illiric, din causa negustătorieĭ s'ar domicilia acolo, la școlele Românilor se ordinézĕ învĕțător de altă națiune. În urmă, cu un cuvînt, orĭ unde escelézĕ Românul ca învĕțător, e espus la ispite, vexărĭ, persecuțiuni și amovărĭ, și alțiĭ necapacĭ și mai vîrtos netrebnicĭ, — *carĭ mai ales ignoranța lor o rescumpĕră cu banĭ, saŭ când-va la curțile episcopescĭ aŭ servit gratis — să promoveză la ordurile sacre.*

2. Pruncii în școle la învĕțătură se torturézĕ cu limba veche moscovitică saŭ slavică, cu litere cirilice saŭ glagolitice, în locul celor latine, carĭ sînt mai acomodate firei limbeĭ lor, pentru ca după ce aŭ ieșit din școle, lute ultând cele anevoie învĕțate în limba străină, să nu simțéscă cam nicĭ un folos de timpul petrecut în școlă și de sirguință ce și-a dat.

3. De óre ce de învĕțătorĭ mai cu samă se aplica Illiriciĭ, a căror limbă, tinerimea studióșă nu o pricepe, fiiĭ Românilor nu iaŭ nicĭ un folos de scopul principal a ridicăriĭ acestor școle și de spesele făcute întru susținerea lor, și așa să îngrozesc de la frecuentarea acelora.

4. Cantoriĭ și diaconiĭ a rare orĭ să denumesc Românĭ de origine, ceĭ denumiți să negleg și în sevîrșirea cântărilor și în cetirea Evangeliilor, epistolelor, în limba română, și în cetirea cuvîntărilor, (căzanielor) în locul predicelor, prescrise sinoptic de cătră sinod sînt împedecați, ér dacă aceste nu le sevârșesc în limba slavică, să scot din stațiunile lor, și adese orĭ chiar scandale se fac publice în biserică sub timpul servițului divin, când Psalteriile românescĭ cu forță să iaŭ din mânile cantorilor, carĭ cântă românesce și în locul acelora cu forță li-se imănuézĕ Psaltirĭ slavice saŭ Moscovitice.

5. Aceea-şi datină se practisézá şi la aplicarea parochilor, şi ast fel poporul acesta, care nicí în şcólă de la învĕţátorí, nicí în biserică de la preoţíí sĕí în limba nativă neavênd ocasiune de a învĕţa şi practisa elementele sciinţei şi a obligaţiunilor sale, trebue să se sĕlbăticéscă.

6. Românií de protopresbiterí şi de asesorí consistorialí fórte a rare orí să denumesc.

7. La mănăstirí arare orí să primesc Români dacă numaí nu îşí sciú tăinui naţionalitatea lor, ér ceí primiţí la rangul de egumení arare orí, la cel de archimandriţí nicí când nu se promovézá. întru atâta, că dacă pe cutarí Români maí talentaţí í-ar atrage viaţa călugărésca pentru prerogativa ei, ca din acestia să se alégă presulí, şi pe acestia totuşí îí împedecă trecerea cu vedere a Românilor, carea necontenit se esperiézá.

8. Românií nicí când nu se promovézá de Episcopí.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Curs elementar de botanică şi zoologie pentru clasele inferióre ale şcólelor mediĭ, de *George Ohelariú*, profesor şi director la şcóla reală română din *Braşov*. Partea II. Braşov, tipariul tipografiei Ciurcu & Comp. Ediţie ajutorată din fondul „Coresi“ al şcólelor mediĭ gr.-or. române din Braşov. Preţul 2 coróne.

„Nóua revistă română pentru politică, literatură, ştiinţă şi artă“ Nr. 43 (vol. 4) dto 1 Novembre a apărut cu următoriul sumariŭ: Cronica politică şi economică (Declaraţie. Programul nostru de redacţiune); Cestiunea impositelór, de P. Grecianu; Cestiunea tratatelor comerciale (anchetă); Reforma procedurei civile, de M. N. Burghele; Bălcescu popularisator, de P. Haneş; Din lumea lor, (scene din viaţa de provincie) de A. Goroveiŭ; Ler-Împĕrat. de Al. Dumitrescu; Cum trebuesce înfăţişată legea fundamentală psihofisică a raportului dintrĕ sensaţie şi excitaţie? de N. Vaschide; Din genealogia familiei Golescú, de I. Nicolescu; Originile etnice ale Românilor, de I. Ştef.

„Nóua rev. română“ apare în *Bucurescí* şi costă 24 leí pe an ediţia de lux, şi 14 leí ediţia ordinară. Redacţia şi administraţia în Bucurescí strada Dómnei Nr. 16.

[illegible] „Auroreí“ pe anul comun 1902. [illegible]raţiunĭ. Anul XIV. Edit. tipografiei „Zorile“ A. Todoran. Gherla 1901. E al [illegible]ea calendar, ce am primit. Are parte literară destul de bogată: scrierí originale şi traduceri de I. Pop Reteganul, Dr. Bojor, şi Ant. Pop. În frunte are portretul lui George M. Marinescu, prof. emerit la Beiuş. Preţul 60 baní.

„Convorbirí Literare“, Nro. 11. anul 35/1901 cu următorul cuprins: St. O. Iosif. Sonete. — A. Naum, Stejarul (poesie). — Teohari Antonescu, Cum s'a format preistoria (studiŭ). — N. Iorga, Viaţa unuí mitropolit de altă dată: Filaret al II-lea (studiŭ). — D. Onciul, Titlul şi posesiunile lui Mircea cel Bătrîn (studiŭ). — P. V. Haneş, Corespondenţa din tinereţe a lui Mihail Koglnicean (urmare). — N. Iorga, A. Vlăhuţă, România pitorească (dare de samă). — Comunicărí mărunte şi bibliografie.

Şematismul veneratului Cler al archidiecesei mitropolitane gr. cat. române de Alba-Iulia şi Făgăraş, pe anul Domnului 1900, de la sta Unire 200. — *Blaş, Tipografia Seminariului archidiecesan.* — Un preţios volum de 804 pag. cu o mulţime de ilustraţiĭ. hârtie fină, tipar curat şi cuprins important. Se vinde cu preţul de 8 cor.

Posta „Unirii“.

Iacob. Se vor trimite în viitorul cel maí apropiat.

G. F. în C. n. Respuns la »post-scriptă« urmézá pe cale privată.

P. G. în R. Detto.

S. Z. în B. Am făcut întocmaí.

Cigani. Achităm anul 1899. De promisiune ţinem cont şi dorinţa Vi-o împlinim.

V. Z. Dicsö-Sz.-M. Achităm sem. 2-lea din an. 1899.

Gyimesbükk. Achit. sem. 2-lea din an. 1901 şi sem. 1. 1902.

H.-Lápoş. Achit. an 1893.

G. H. Gherla. Achit. pătrariul 3-lea din anul curente.

Taşnád-Szilvás. Achit. an. 1899.

Teure. Achit. sem. 2-lea din an. 1901. Ceí administraţi s'aŭ străpus la destinaţiune.

Doh. V'am împlinit dorinţa, dar binevoiţí a regula restanţiile, căcí cu promisiuní nu putem susţiné fóia.

Mildşel. Achităm an. 1900. Dar de maí înainte restézá aniĭ 1897 şi 1898. — Binevoiţí a-í achita şi pe acestia.

Acâş. Achit. aniĭ 1898 şi 1899.

Abafaia, Şeulia-de-Câmpiă, Checichehate, Chechiş, Csáki-Gorbó, Gălgău, Rece-Cristur, Sân-Mihaiul-deşert, Tihău-Var, Vajda-haza, Ilva-mare achităm an. 1901.

I. M. Budapesta, Bogata (Deés), *Imbuz, Gerţamică*, achit. pătrariul al 4-lea din 1901.

Hamba. Achit. an. 1900.

Buduş, Ghiţasa-super. achit. sem. 2-lea din an. 1901.

Editor şi redactor rĕspunzĕtor:
Aurel C. Domşa.

Inserate.

582 v. szám 1901. (45) 1—1

Árverési hirdetmény.

Alulirt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1901. évi 2264. számu végzése következtében Dr. Maniu Gyula ügyvéd által képviselt Patria hitelintézet javára Zeurzse Nicolae és társai ellen 58 kor. — fil. s jár. erejéig 1901. évi Május hó 28-án foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 615 kor. — fillérre becsült következő ingóságok, u. m.: marhák és szekerek nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a vizaknai kir. jbiróság 1901. évi V. 146/4. számu végzése folytán 58 kor. — fil. tőkekövetelés, ennek 1900. évi Február hó 10-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 54 kor. 18 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig Sz.-Preszákán végrehajtást szenvedőknél leendő eszközlésére 1901. évi November hó 28-ik napjának délelőtti 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Vizaknán 1901. évi Október hó 26-ik napján.

Eichner Károly,
kir. jbirósági végrehajtó.

La esposiţiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote şi de metal a luí

(34) 52—52

Antoniu Novotny

în Timişóra-Fabric

se recomándă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea din noŭ a clopotelor stricate, maí de parte spre facerea de clopote întregí armonióse, pe lângă garanţie pe maí mulţí aní, provĕdute cu adjustărí de fer bătut, construite spre a le întórce cu uşurinţă în orí ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o lături, prin ceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

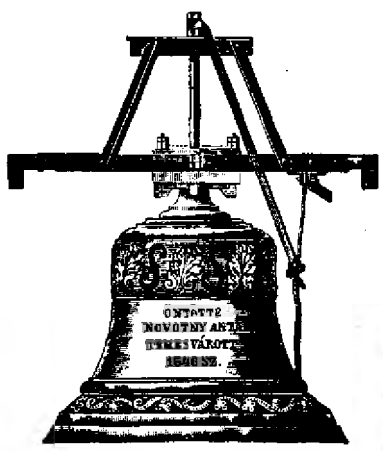

clopotele patentate găurite

de mine inventate şi maí de multe orí premiate, carí sînt provĕdute în partea superióră — ca violina — cu găurí după figura *S* şi pentru aceea aŭ un ton maí intensiv, maí adînc, maí limpede, maí plăcut şi cu vibrarea maí voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, **aşa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unuí clopot de 408 kg. făcut după sistemul vechiŭ.** Maí departe se recomándă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătătoř,** — spre **preadjustarea clopotelor vechí cu adjustare de fer bătut** — ca şi spre turnarea de **tóce de metal.** Clopote în greutate de 300 kg. şi maí jos se află tot de una în magazin.

Preţ-ouranturí ilustrate se trimit la cerere grătuit şi franco.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul XI. **Blaş 30 Novembre 1901.** **Numĕrul 48.**

LA APEL.

— *din afară.* —

(I. P. P.) Apelul celor 7 preoţi, va fi causat surprindere în mare parte a preoţimei archidiecesane, ba póte, la întrégă preoţimea provinciei mitropolitane gr. cat.

Surprindere întâiu, pentru-că el a venit din o parte, de unde póte mai puţin se aştepta, iară de altă parte pentru limbagiul clar, scopul declarat şi curagiul apelatorilor. Şi să fim sinceri! De ce natură, va fi fost surprinderea, causată prin acest apel la cercurile dătătóre de ton archidiecesane, nu ştiŭ, dară pot afirma, că asupra clerului inferior archidiecesan, nu a făcut impresie rea, din contră, marea lui maioritate îl va fi salutat cu bucurie şi satisfacţie.

Sinceritatea încă e o vîrtute, şi încă o mare vîrtute în timpurile acestea, când materialismul, egoismul şi trebşórele particulare, dominézá tóte terenele vieţii publice De aceea, în casul presinte, fie el chiar „slăbiciune" saŭ „pĕcat" — pe cum zice „Unirea"*) — el este la tótă întîmplarea simptomatic, pentru împregiurările actuali materiali ale preoţimei române gr. cat. şi merită să fie discutat de toţi, cărora le zace întru adevĕr la inimă prosperarea bisericii române gr. cat. din punct de vedere religios-moral, cultural şi românesc. Deci mi-am propus să fiŭ cât să póte de sincer şi franc în espunerea vederilor mele faţă de apelul redactat şi publicat de cei 7 fraţi în Christos ai Archidieceseĭ nóstre; *cu atât mai virtos, că am orientarea şi convingerea deplină, că sinceritatea şi francheţa, în chestiunea mult agitată a congrueĭ preoţimii române gr. cat.*, nu a supĕrat de loc şi nici odată cercurile dătătóre de ton archidiecesane, *şi cu atât mai puţin Redacţia „Unireĭ."* — Dovadă nu numai multele şi multifariele corespondinţe, apărute într'însa pro şi contra, ci chiar provocările directe şi indirecte ale Redacţieĭ „Unirii," ca pe cum în alte chestiuni, de interes general pentru biserică şi neam, aşa şi în chestiunea congrueĭ, să se audă cât mai multe şi diferite opiniuni, — *să se facă lumină.*

Motivele, ce aŭ îndemnat pe fraţii preoţi memoraţi, a esmite apelul publicat în „Unirea," e de o parte sórtea actuală tristă şi durerósă materială a preoţimeĭ române gr. cat. în comparaţie cu cualificaţia sa teologică, intelectuală şi socială, şi apoi sacrificiile şi devotamêntul sĕŭ din tóte timpurile, faţă de tron şi patrie. Vor fi contribuit la esmiterea luĭ şi motive de insemnătate secundară, accentuate şi de „Unirea," dară acésta nu detrage absolut nimica din apariţia luĭ simptomatică şi din importanţa luĭ psihică.

Cestiunea congrueĭ deosebitelor confesiuni din patria nóstră, e bine cunoscută tuturora. Ştim, că preoţimea magiară acatolică şi preoţii români gr. or. deja beneficiézá, şi cu tot dreptul, din dotaţiunea statuluĭ, în comparaţie cu cualificaţia lor. Nu mĕ ocup la acest loc, nici cu motivele, nici cu scopul prevĕdut de stat la salarisarea preoţimeĭ magiare acatolice. Nu pot înse să nu reflectez la preoţimea română gr. or., dară „sine ira et studio." Ce amăreşte şi iritézá astăzi spiritele preoţimeĭ române gr. cat.. *e postpunerea acesteĭ preoţimi tuturor confesiunilor din patria nóstră.* Toţi se întrébă: Cum s'a putut întîmpla, că chiar şi biserica gr. or. română, carea atât de mult şi la tóte ocasiunile, se laudă cu caracterul eĭ esclusiv românesc; carea în sinódele şi congresele eĭ micste, de repetite orĭ şi-a esprimat temerea, că salarisarea preoţilor sĕĭ din partea statuluĭ, va fi lovitura de mórte naţională a acesteĭ biserici, — cum s'a putut întîmpla, ca acéstă biserică, atât de fălósă şi lăudărósă cu timbrul eĭ românesc, de odată să se împace cu congrua statuluĭ? Nu ştim; vor fi ştiind ceĭ competenţi, atâta înse se ştie, că ea e salarisată în comparaţie cu cualificaţia preoţilor sĕĭ, şi acéstă salarisare a pus capet scandalóselor umilirĭ şi insinuărĭ de mai'nainte, deprinse pentru participarea din aşa numitele ajutóre de stat, pe cum şi consecuenţiilor acelora desastróse.

Aceea preoţime nu încetézá nici astăzi *a se gira pe sine, ca singura depositóre a naţionalismului românesc şi a bisericii române adevĕrate* şi vedem şi azi, că mulţi dintre inteligínţa română laică, la tóte ocasiunile, în adunărĭ, fie politice, fie culturali, se identifică cu acele vederĭ ale preoţimeĭ române gr. or.; ma unii în orbia lor intelectuală şi spirituală, şi în ignoranţa aşezĕmintelor bisericii române gr. cat. merg pâu'acolo, de nu pot crede în puritatea simţĕmintelor preoţimeĭ române gr. cat., — *a fi român şi gr. cat. le pare un lucru paradocs.* Aşa dară preoţii *români* gr. cat. sînt astăzi condamnaţi a suferi şi ocara şi paguba. Aşa staŭ lucrurile în present. Viitorul va dovedi, că óre primirea congrueĭ de la stat, pe lângă condiţiunile, respective garanţiile puse de sinóde şi congresele gr. or. nu va avé urmările cele mai funeste pentru caractĕrul şi aşezămintele eĭ românescĭ.

Preoţimea română gr. cat. cu cualificaţia sa şi cu meritele eĭ netăgăduite pentru tron şi patrie, deşi surprinsă cu salarisarea altor confesiuni înainte de salarisarea sa, a suferit timp îndelungat cu paciinţă acésta preterare, respective postpunere, căci credea, că va fi salarisată în condiţii mai favorabile şi mai independente de stat, adecă *cu participarea fondurilor regnicolare catolice,* ce s'a accentuat de repetite orĭ — *Cine cunóşte înse simţĕmêntul general al preoţimeĭ romano-catolice magiare,* nu va mai hesita nici un moment, a pune la o parte tótă speranţa, că acéstă preoţime *va contribui vre o dată din fondurile sale, din propriul îndemn,* vre un filer la ameliorarea sorţiĭ materiale a preoţimeĭ române gr. cat. Preoţii romano-catolici sînt deja salarisaţi — directe şi indirecte — în tóte diecesele; aprópe toţi cu salariŭ de 1600 cor. şi nu doresc nici unul vre-o modificare în starea lor actuală materială, fiind ómeni fără familie, mai cu samă; nu, când e vorba de sacrificarea independenţeĭ lor spirituale. Ilustriĭ Archiereĭ aĭ bisericiĭ române gr. cat. şi cercurile eĭ normative ştiŭ acésta, — chiar şi credincioşiĭ eĭ laicĭ adevĕraţi, — şi vedem şi înţĕlegem şi noĭ, că eĭ de mult timp îşĭ frământă mintea, cum ar puté ameliora starea materială a preoţimiĭ române gr. cat. fără sacrificarea independenţiĭ eĭ spirituale. Dovadă sînt sinódele archidiecesane convocate în timpul mai recent, pe cum şi adunările micste din diversele centre gr. cat., pentru a căror convocare meritul principal revine totuşi celor ce în prima linie luptă şi muncesc pentru esistinţa şi prosperarea bisericiĭ române gr. cat.

În sinodul archidiecesan mai recent, protopopii şi delegaţii, unanim, şi cu entusiasm, carele pe toţi ne îndreptăţia la o resolvare grabnică şi satisfăcătóre a chestieĭ congrueĭ, aŭ discutat şi votat decisiuni de mare valóre, pentru biserica română gr. cat. în genere şi pentru Archidiecesă în specie.

*) »Unirea« nu apelul l'a numit »slăbiciune« şi »pĕcat.« Red.

Acolo, din partea guvernului archidiecesan, s'aŭ propus diverse moduri și modalităţi ușóre, de a ne putea ajuta în timpul cel mai scurt, noi, și numai prin noi singuri, fără nici un amestec străin, și aprópe nici una din acele propuneri nu aŭ fost primite din considerații subtile și basate pe motive timide. Onóre escepţiunilor; dară aŭ fost de tot puține. După prânzurile date cu mână largă și multă bunăvoință părintéscă din partea Escelenției Sale Mitropolitului, toți delegații s'aŭ depărtat cu promisiunea făcută solemn, că nu vor primi nici un ajutor de stat sub condițiuni umilitóre, vină acele ori de unde. Abia aŭ trecut înse vre-o câte-va săptămâni, și în lista beneficiaților din ajutorul de stat, vedem aprópe pe toți membrii sinodului archidiecesan, și încă în prima linie pe maioritatea protopopilor cu 200—500. și mai multe coróne, *țară cei vre-o 100—200 preoți preterați, la cetirea acestei liste cu nume și conume schimonosite, aŭ rămas uimiți.* Poftim solidaritate, și us de încrederea *depusă în elita clerului!* Departe să fie de mine a presupune, că toți beneficiații, fosti membrii ai sinodului archidiecesan, aŭ cerșit sumele împărțite lor; știind înse modul și modalitatea de subvenționare de azi, nu ne convine de loc încrederea nóstră depusă într'înșii, și tabloul desfășurat ulterior înaintea ochilor nostri. Sumele, cu cari aŭ fost împărtășiți mulți din fosti membrii sinodali, sînt fórte elocuente; căci astăzi e un secret public, că sumele de 100 și mai multe coróne, le capătă numai acei preoți, cari cerșesc compatimirea și întrevenirea organelor administrative: cărora de bună samă trebue să le facă mari și însemnate contra-servicii, și ori care din acestea contra-servicii, sînt păgubitóre pentru biserica și scóla română gr. cat. Apoi cei buni cu mare mâhnire sufletéscă mai véd și aceea, că mulți din cei dubii, favoriți ai statului, se bucură și azi de egală încredere și considerație cu cei desconsiderați și prigoniți.

Așa dară, pașul desperat a fraților preoți subscriși în apelul amintit, să nu surprindă și impresioneze réŭ pe nimene. E o erupțiune, deși precipitată, și principial greșită. — dară total îndreptățită și escusabilă. Trebue pus capet odată corupțiunei și nedisciplinei. Trebue să ne cunóștem cei buni din cei réi.

În chestia colonisărilor. — Cel mai forte mijloc contra naționalităților s'a aflat a fi colonisările. Nu de mult anunțaŭ ziarele, că un noŭ plan e pregătit la guvern și va fi pus în esecutare peste scurtă vreme. Ascuțișul acestui mijloc de esterminare e îndreptat firesce în potriva românilor și se esecută cu multă rafinărie mai ales în Bănat.

Săptămâna trecută ținêndu-și comitatul Caraș-Severin congregația estraordinară, protopopul Dr. Popovici a interpelat pe vicecomite în chestia colonisărilor ce se fac în Bănat, cu vădita intențiune, de a nimici comunele băștinașe românesci. „Sînt 16 ani trecuți, de când după un sistem nedrept, cu vătemarea intereselor, în parte și cu nimicirea comunelor băștinașe de sute și mii de ani, se aduc coloniĭ din diferitele părți ale țării și se formézá comune nóuĕ în o vale frumósă a comitatului nostru, numită a Begheiului.“ Dsa arată cu cifre cum coloniilor li se daŭ mii de jughere de pământ, în paguba satelor românesci învecinate, cari sĕrăcesc. Și spune, cum tóte demersurile n'aŭ avut alt resultat, de cât promisiuni și vorbe frumóse. Și acésta pentru că e proiectat, ca românilor să nu li se delie nici un petec de pământ, după cum s'ar fi esprimat un funcționar trimis să ancheteze afacerea. Cere din noŭ să se întrevină pentru ajutorarea populațiunii sĕrace. Vicecomitele respunde, că cunósce miseria populațiunei din ținutul acela, și scie și aceea că acum să lucréză la îndreptarea rĕului.

Interpelantele nu se mulțumesce cu respunsul acesta, ci cere, ca în proxima congregație, să se pună chestia la desbatere, pentru că nu póte presupune, „că s'ar găsi un singur om, carele să delie posiție contra ei.“ Continuând, pomenesce, că să fac demersuri, ca românii și magiarii, să se apropie de olaltă și să se apere împreună, avênd multe interese comune și identice. „Până când înse se procedézá ast fel, tóte vorbele și înțelegerile nu plătesc nimic, căci poporul român, nu va ține cont de înțelegerile fruntașilor, ci va rĕspunde amarnic la suferințele îndurate pe nedrept.“

Interpelația dlui Dr. Popovici a fost viŭ salutată din partea Românilor și vicecomitele a promis, că o va pune în discuție la proxima congregație, deși sperá, că până atunci va fi resolvată în mod favorabil.

Alegerile municipali. — Putem să terminăm azi cu resultatul alegerilor municipali din comitatul nostru, avênd tóte informațiile de lipsă.

În cercul Abrud-Roșia, aŭ ieșit 6 membrii, toți străini, și în urma compromisului făcut între români și maghiarii din Abrud aŭ fost aleși de astă dată și trei români,

---

FEUILLETON.

LEGENDA MARINARILOR

de Sienkiewicz.

A fost odată de mult o naie, căreia îi ziceaŭ Cardinal, ca era așa de mare și de puternică, cât nu se temea nici de furtunile, nici de valurile cele mai grozave. Ea trecea cu catargurile înțepenite chiar și prin valurile înalte ca turnurile bisericelor și cu peptu-i de aramă despărția stâncile, ce apăreaŭ sub luciul mării, și cari pe alte nai le-ar fi sdrobit. Mergea înainte și așa de iute, cât lăsa în giuru-i o cale tótă spume.

— Admirabilă naie! — șopteaŭ marinarii celor alalte nai. — Îți vine să crezi, că e plugul lui Leviatan, care ară peste valuri.

Când și când nu se puteaŭ răbda să nu întrebe pe marinarii de pe Cardinal:

— Ei băieți! încătrăŭ?

— Încătrăŭ? încătrăŭ ne mână vîntul! — rĕspundeaŭ flegmatic.

— Grijiți, acolo aveți să dați de stânci!

Dar în loc de rĕspuns, vêntul aducé pe aripile sale cântarea celor de pe Cardinal

Înainte, înainte!
Veseli înainte!

Viața de pe Cardinal era și ea fórte fericită. Încrezuți în mărimea și puterea naii, marinarii nu-și sdrobiaŭ mult capul cu primejdii și în vreme ce pe alte nai toți eraŭ plini de grije, pe podul Cardinalului făcea fiesce cine numai aceea ce voia. Cu o vorbă era o vecinică sĕrbătóre. Și cum le succedea să înfrunte norocoși ori ce valuri și talazuri, încrederea marinarilor crescu întruna, așa cât în urmă începură a crede, că numai este așa stâncă, ori așa furtună, pe care Cardinal nu o ar putea înfrunta, și ziceaŭ, cu cât e mai turbată furtuna pe mare, cu atâta Cardinal plutesce mai liniscit! Și așa și era, Cardinal și în mijlocul celor mai mari frurtuni plutea superb, mereŭ înainte.

Trecură ani. Cardinal nu numai, că rĕmase nebiruită, dar adese veni în ajutorul altor nai, aflându-și mulți naufragiați adăpost pe podul ei. Și zi de zi crescea tot mai mult órba încredere în inimile marinarilor de pe ea. Norocul acesta înse aduse lenevirea în marinari și încetul cu încetul ei își ieșiră din meseria lor. „Cardinal și așa plutesce singură — își ziceaŭ ei. — de ce se mai și lucrăm, de ce să mai grigim de cârmă, de ce se ne mai suim pe funii și pe catarte, de ce se ne mai obosîm și asudăm, naia și așa nu póte să se prăpădéscă saŭ strice, ea e ceva divin. Să îi dăm pace și să mergem veseli înainte!“

Așa plutiră ei încă mulți ani înainte, până ce marinarii lenevirá așa de tare, în cât nici nu mai sciaŭ ce datorință aŭ, și nu observară, cum naia începu a slăbi, cum apa întra printre părețiĭ ei și mărĕța construcție începu a se descompune. Părețiĭ aŭ început a-i plesni, superbele-i catarte s'aŭ plecat în laturi și vîntul i-a smuls vîslele.

S'a aflat cu tóte acestea un marinar cu minte, care i-a făcut atenți asupra primejdii, mulțimea rĕspundea încrezută: „Nici vorbă, pe noi ne vor duce valurile mai departe!“

Odată erupse o furtună, dar așa de înfricoșată, cum nu mai fusese până atunci. Ciclonii amestecaŭ la olaltă apa cu norii. Columne colosale de apă se sdrobiră cu furie înspăimântătóre peste Cardinal, care în fie ce minut puté să fie înghițită de ape. Grinzile-i învechite începură a trosni și de odată se audi în naie strigătul sinistru: „Cardinal se cufundă!“ și aievea naia se cufunda și năierii desvățați de la lucru și nepriceputi nu o mai putură mântui.

După ce trecură primele clipe de grózá, inimele năierilor fură cuprinse de o furie órbă, căci le era dragă naia. Se aruncară asupra tunurilor și începură a trage în valurile sbiciuite de furtună. Apoi fie care apuca, ce-i cădé în mâni și începură a lovi marea, pe acea mare grozavă, carea voia să nimicéscă pe Cardinal. Era plină de măreție luptă acésta a ómenilor desperați cu marea! În urmă marea totuși fu mai puternică de cât marinarii și astupă gura tunurilor. Câți-va marinari aŭ fost luați de ciclon și svîrliți în afundime. Personalul naii se împuținа vĕdînd cu ochii; acei, cari mai remaseră se luptaŭ mai departe, udi, aprópe astupați de apa, care crescea în continuu. — dar nu încetaŭ a se lupta tot mai departe, până la nemurire. În sfîrșit puterile îi părăsiră și simțiră, că-s aprópe de mórte. În desperarea ce-i cuprinse o scurtă clipită mai priviră unul în ochii celuialalt.

anume: advocatul *Dr. Vasile Fodor*, protop. *Petru Popovici*, și păr. *Iosif Gomboș*.

La Vințul-de-jos unde de asemenea a espirat mandatul la 6 membrii, s'aŭ ales și românii *George Deac*, *Emil Maxim* și *Art. Stoia*. Noĭ credem, că și în cercul acesta, ar puté fi aleși numaĭ românii, și încă bărbați independenți, de lipsă e numaĭ puțină însuflețire și interes din partea celor chemați.

La Bărăbanț s'aŭ pierdut 2 mandate, alegêndu-se în locul celor 6 românĭ numaĭ 4 anume: proĭ. *Dr. Ioan Rațiu*, *Ioan Magde*, *Bas. Vasilca* și *Ioan Moldovan*. Preoții și învĕțătorii nostri nu și-aŭ făcut datoria: n'aŭ luminat poporul și nicĭ nu l-aŭ spus macar, cu cine să voteze. Unii nicĭ n'aŭ luat parte la alegere. Adjunctul de notar, Marian Popa, care a stat câte-va luni și în Seminariul din Blaș, a escelat prin nimicirea biletelor de votare românescĭ. Toți s'aŭ scandalisat de purtarea luĭ. Să-ĭ fie rușine!

Scriind despre resultatul alegerilor de membrii municipalĭ, fóia comitatului constată, că de astă dată s'aŭ arĕtat un viŭ interes față cu aceste alegerĭ, presentându-se la urnă maĭ mulți chiar de cât la alegerile de deputați.

„Közérdek" regretă că Abrudenii neținênd la pactul cu ceĭ din Roșia-Abrudului, aŭ pricinuit căderea unor persóne vrednice, și plânge, că la Vizocna n'aŭ fost ales „cel maĭ însuflețit fiŭ al orașului" prof. Dr. Szöcs Géza din Sibiŭ, și se cătrănesce, că conducătorii românilor din Blaș, n'aŭ ales pe nicĭ unul din inteligința magiară. În acelaș timp uită, că la Vingard, în locul celor 12 bărbați vrednicĭ, s'aŭ ales nisce biraie de pe sate și gazda-tiszturĭ. Ei, dar asta e altă căciulă! La Vingard aŭ căduț maĭ tot Blășenĭ, și de aceĭa, chiar acum nu-ĭ nicĭ o lipsă.

Și acum din noŭ se audĭră glasurile acelea, carĭ odată le atraseră atenția asupra primejdiĭ, de astă dată așa de puternic și așa de tare, cât întrecură și mugetul valurilor.

„Oh orbiților! nu în potriva furtunii trebue să ve îndreptați voĭ tunurile, nu valurile trebue să le bateți, ci naia trebue să vi-o reparați! Scoborîți în fundul năiĭ, acolo e locul vostru!"

Cuvintele acestea îĭ înspăimântară, năvălirĭ cu toții în jos și se apucară de lucru și lucraŭ de diminĕța până sara, plinĭ de sudóre, mânați de un singur gând, cum vor puté îndrepta aceea ce stricară cu lenea și orbia lor, și Cardinal érĕ se ridica de asupra undelor.

Speranța și încrederea se reîntórse érăși în peptul năierilor și crescea clipă de clipă, pân'ce un glas asemenea mugetului tunetului și valurilor, dar cu tóte acestea de o bunătate îngerescă le vesti, „Încă nu veți pieri!"

a.

Notă:

În acésta frumósă alegorie e vorba de luptele Polonilor pentru independență.

Frumos se practică dreptatea la noĭ chiar și în era dlui Szélĭ!

După cum ni se scrie probabilĭ că alegerile de la Ighiŭ, Zlatna și Abrud, să fie protestate.

La noĭ tot se póte! De ait cum și eraŭ cam prea mulțĭ în congregație 85 de românĭ, când întreg comitatul în absoluta sa majoritate e românesc!

Fondurile și fundațiunile archidiecesane. — Ultimul cercular mitropolitan, comunică clerului din Archidiecesă, conspectul fondurilor și fundațiunilor aflătóre în administrația Cassei centrale. Datele publicate sînt luate din rațiociniile de pe anul 1899 trecute prin revisiunea consistorială.

Credem, că e bine să dăm aci câte-va estrase din acel conspect, fiind de interes public.

Numĕrul acestor fonduri în 1899 a fost de 189, față de anul premergător o crescere de 13 fonduri. Averea totală a fost de 2.757.642 fl. 27 cr. și frcs. 8500 arĕtând față de trecut o crescere de peste 100 mii fl. ce a resultat din adaugerea de fundațiunĭ nóuĕ, ca Vișa II (20776 40) Filip (10000) Vișa-stipendiĭ (5500) George și Ioan Vișa (2000) Scóla din Sâncel. Coșocna, ș. a. Cercularĭul spune, că valórea realităților celor maĭ multe fundațiunĭ, nu e cuprins aicĭ. Pe lângă aceea, în acest conspect nu sînt cuprinse nicĭ fundațiunile aflătóre în administrația statului, carĭ încă represintă o avere destul de considerabilă.

În numĕrul acesta de 189, fonduri, sînt cuprinse și hârtiile de valóre (ca obligațiunĭ de regal, de rentă ș. a.) averea singuraticilor biserici, grupate în conspect după districtele protopopescĭ. Maĭ sînt unele fundațiunĭ maĭ micĭ, carĭ până acum sînt numaĭ deposite, apoĭ fundațiunĭ de liturgiĭ și capitale maĭ micĭ de a unor biserici.

Dintre fondurile maĭ marĭ însemnăm aicĭ:

f. basilitan *	de	fl.	128.627·61
„ șuluțan	„	„	416.776 93
„ bobian	„	„	735 967 68
„ scolastic *	„	„	40.784·18
„ Dănuț	„	„	31 936·46
„ de pensiune a prof.	„	„	42.946 44
„ de liturgiĭ	„	„	10.406 37
„ catedraleĭ *	„	„	35 571·93
„ Alutan	„	„	13.233·12
„ Simu	„	„	22.656·20
„ seminarial *	„	„	93.969·12
„ Ciparĭu	„	„	28.914·56
„ deficienților	„	„	25.793·52
„ premiilor	„	„	12.802 22
„ viduo-orfanal *	„	„	160.400 49
„ convictului de băieți *	„	„	18.558·95
„ Papfalvi	„	„	20.755·10
„ mitropolieĭ *	„	„	500 521·43
„ Vișa I.	„	„	9 550·35
„ Baldi	„	„	11.696 60
„ Láday *	„	„	10.212·70
„ br. Urs	„	„	25.293·61
„ Vișa II *	„	„	20.776·40
„ Filip	„	„	10000 —

Am specificat aci numaĭ unele, celea cu stelușe aŭ și realităț!: moșiĭ, case, dar valórea acestora nu e cuprinsă aci.

Am lăsat nepomenită fundațiunea reuniuneĭ de asigurare contra focului, despre care în acelaș cercular, aflăm date și maĭ nóuĕ, publicându-se rațiociniile pe 1900 și raportul direcțiuneĭ despre mersul afacerilor.

Înființată abia de 3 anĭ — 1 Iuliŭ 1897. — are în asigurare realități bisericescĭ și scolastice de 762294 fl. pentru carĭ ar fi fost să încassese aprópe la 6 miĭ fl.

Indolența factoriților competenți se manifestă și aicĭ, la sfîrșitul anuluĭ eraŭ premiĭ restante aprópe 3000 fl. deși capitalul de reservă de aprópe șésă miĭ fl. e o dovadă destul de elocventă despre frumósele resultate ce se pot dobândi cu reuniunea acésta, a căreĭ crescere are să fie de mare folos bisericiĭ nóstre.

În decursul anuluĭ, spune raportul, s'aŭ plătit despăgubirĭ la patru comune bisericescĭ, în sumă de 2194 fl totalul despăgubirilor solvite în acești trei anĭ și jumĕtate de la fondare, a fost de 2531 fl.

După cum apare tot din acel raport, reuniunea a început să se estindă și asupra diecesei de Lugoș, unde încă a asigurat realități de peste 30 miĭ fl.

Vĕrsare de sânge și cădere de ministeriŭ pentru versiunea s. Scripturĭ. — În Atena la columnele luĭ Joe Olimpicul, studenții aŭ aranjat în 21 a c. o adunare, la care aŭ luat parte ca la 20.000 ómenĭ, și s'aŭ întîmplat ciocnirĭ între studenți și între ostășime și s'aŭ descărcat și puscĭ. Aŭ fost omorîte 7 persóne, éră ca la 30 aŭ fost rănite maĭ greŭ. Între rănițĭ se află și prefectul poliției. Până și asupra ministrului president Theodokis aŭ împușcat, însĕ fără de a-l nimeri.

Causa turburărilor acestora și a celor ce aŭ maĭ urmat, „Internat. Corr." o împărtășesce în următórele: Colegiul profesorilor de teologie de la universitatea din Atena, aŭ constat cu unanimitate, că versiunea L. N. de pe limba elină clasică pe limba neo-elină are, să se combată ca o profanare a Evangelieĭ. Versiunea acésta a s. Scripturĭ o gătise un fost preot grec cu numele Pallis, carele petrece în Liverpool. Versiunea acésta, pe cum a spus ministrul Theodokis, s'a gătit la dorința regineĭ, pentru ca să se cetéscă în familiĭ. Ziarele „Akropolis" și „Asty" din Atena aŭ început, să o publice în urmărĭ zilnice, și aŭ continuat publicarea în ciuda hotărîrilor colegiului de profesorĭ și în ciuda numeróselor scrisorĭ de protestare. În urma acestora, studenții de teologie aŭ aranjat un meeting de indignare și aŭ învitat la el și pe studenții ceĭ alalțĭ. Meetingul s'a și ținut, și pe cum am vĕdut, a provocat și mórte de ómeni și vĕrsare de sânge. Éră după ce chip de resoluție, s'a pretins escomunicarea traducĕtorilor, de închiare studenții aŭ pornit de la locul adunăriĭ la localul celor dóuĕ ziare, aŭ pătruns în tipografiile și birourile lor și aŭ făcut acolo pustiire mare.

Încă în aceea-și zi ministrul president a oferit regelui abzicerea sa, dară regele nu o a primit. În ziua următóre ședința camereĭ deputaților a fost fórte furtunósă. Oposiția, în frunte cu fostul ministru president Rally, a pus tóta vina turburărilor pe guvern și a părăsit ședința. Afară mulțimea a întîmpinat pe oposiționalĭ cu aplause, éră în sara aceleia-și zile a inscenat demonstrațiunĭ dușmanóse înaintea locuinței luĭ Theodokis. Tot asemenea s'aŭ inscenat demonstrațiunĭ sgomotóse și la înmormîntarea celor uciși. Éră universitariĭ aŭ ocupat

clădirea universităţii şi aŭ declarat, că o vor părăsi, numaĭ dacă traducătorii s. Scripturĭ se vor escomunica.

Scirile cele maĭ nóuĕ spun, că regele în sfârşit a primit abzicerea ministeriului Theodokis, şi că şi prefectul poliţieĭ şi chiar şi mitropolitul de Atena încă aŭ abzis, acesta din urmă pentru că nu a aflat alt chip de a scăpa din dilemă, căci alăturându-se la o parte orĭ la cealaltă, ar fi cădut saŭ în disgraţia dinastieĭ saŭ în disgraţia ortodoxilor.

Revistă bisericéscă.

Austria. Deputaţiĭ direcţiunii „Ios von Rom“ însoţiţi cu ceĭ social-democraţi, aŭ fost făcut camereĭ deputaţilor propunerĭ de urgenţă, pentru a se împedeca imigrarea călugărilor espulsaţi din Franţa. Dară propunerea acésta a avut de urmare de o parte constatarea meritelor, ce şi le-aŭ dobîndit pentru cultura catolicismul peste tot şi instituţia călugărésca în special, éră de altă parte, lipsa de a se face o propunere de urgenţă spre a se împedeca imigrarea forţată a pastorilor luteranĭ. În urma acestora propunerea de urgenţă a celor de direcţia „Ios von Rom“ a fost respinsă. De altmintrea până acum încă nicĭ nu aŭ imigrat călugărĭ francezĭ în Austria, şi se scie numaĭ atâta, că principele de corónă a oferit Benedictinilor din Franţa un castel al sĕŭ, pentru ca să se aşeţe într'însul, câţi vor puté.

Revistă politică.

Afaceri interne. După mesaĭul de tron, cea maĭ interesantă discuţie în dietă se face în jurul proĭectuluĭ de buget. În şedinţa de Sâmbătă ministrul Lukács a presintat proĭectul pe anul 1902. arătând un escedent de 120,935 cor. În special cheltuelile s'aŭ urcat la tóte ministerele. În bugetul ministruluĭ president s'aŭ pus suma de 50 miĭ pentru magiariĭ emigraţi în America, şi pentru înlesnirea reîntórcereĭ acasă. Bugetul cultelor arată o crescere de 3½ mil. pentru ca, cu tótă crisa economică şi industrială, constatată şi de ministru, statul se pótă continua cu ridicarea instituţiunilor folositóre pe terenul cultural. Crescere maĭ mare e la comerciŭ şi comunicaţie, aprópe 6 mil. Peste tot, faţă cu trecutul buget, se arată o crescere de 29 mil. Pentru regularea salarielor amploiaţilor de stat s'aŭ luat în buget 3 mil. nu vor puté însă să le reguleze aşa cum pretind eĭ.

În lunga vorbire, cu care a presentat proĭectul, ministrul a înşirat maĭ multe cestiunĭ, carĭ tóte aştéptă să fie resolvate, ca reforma administraţiuneĭ, reforma armateĭ ş. a. dar carĭ de o cam dată vor trebui să rĕmână, din motivul, că starea economică a ţăreĭ e departe de a fi înfloritóre.

Austria. Guvernul austriac trebue să continue, şi cu ameninţările şi cu concesiunile, căci altcum, nu-i speranţă, că va ajunge la ceva resultat.

În o consfătuire ţinută cu capiĭ partidelor, ministrul president a apelat la acestia, declarând, că bugetul nesmintit trebue votat, alt cum, va trebui să recurgă la ultimul rememediŭ, la alegerĭ, cerend de la acestia, să îndrume pe deputaţi la o activitate maĭ rodnică.

Se zice că maĭ toţi presidenţii aŭ promis concursul lor.

Franţa. Consiliul comunal din Paris a pertractat în şedinţa din 23 a. c. petiţie, în carĭ maĭ multe congregaţiunĭ călugărescĭ aŭ cerut, să fie admise. În sensul legiĭ are adecă, să se declare respectivul consiliŭ comunal asupra admisibilităţiĭ cutărei congregaţiunĭ, maĭ înainte de ce hotărésce guvernul ca respectiveĭ congregaţiunĭ i-se permite orĭ nu a se aşeda în cutare comună. Propunerea congregaţiilor să li-se denege facultatea de a se aşeda în Paris, consiliul comunal cu 44 împotriva la 33 voturĭ a respins-o şi dimpotrivă a primit cu 39 contra la 33 voturĭ altă propunere, carea declară de stricăciósă şi de antirepublicană legea despre însoţirĭ, şi că libertăţii reuniriĭ nu are, să i-se pună stavilă. Se vede deci, că în consiliul comunal din Paris predominéză sentimentul conciliant. Firesce însă că acest fapt încă nu hotărésce, ci hotărîrea atîrnă de la guvern, éră acesta e auctorul legiĭ despre însoţirĭ şi a bună samă va dovedi spiritul sĕŭ duşmănos congregaţiilor călugărescĭ şi atuncia, când va fi vorbă despre aplicarea legiĭ acesteia.

Transvaal. De pe câmpul de resboiŭ puţine veşti maĭ transpiră în public, atâta e constatat, că situaţia Englezilor nu e din cele maĭ favorabile.

Însuşi Kitchener maĭ telegrafézĕ la Londra, că Buriĭ mereŭ capturéză, când proviantul, când caiĭ armateĭ, când întrerup comunicaţia trenurilor, făcênd prisonerĭ.

În acelaşi timp opinia publică, aprópe din tótă lumea, încă e pe partea lor. Aşa d. e. în München, un comitet de bărbaţi fruntaşi aŭ descris în celea maĭ negre colorĭ barbariele pe carĭ Englezii, le comit acum cu femeile şi copiiĭ Burilor, espunêndu-i la fóme şi bóle.

În o localitate din Irlanda a fost ales de deputat Lynch, care a comandat o trupă de irlandezĭ în resboiul african, contra Englezilor.

În Iohannesburg s'a descoperit o conjuraţie contra Englezilor. S'aŭ făcut o serie de arestărĭ.

E evident deci, că tóte scirile, carĭ vestesc de apropiata terminare a resboiuluĭ sînt fără temeiŭ. Burii nu vreaŭ odată cu capul, să abdică de independenţa republicelor sudafricane.

Corespondinţe.

Sinóde protopopescĭ.

— *26 Novembre 1901.*

În 25 a c. s'a ţinut în Cluş sinodul mixt protopopesc din tractul Cluşului, care şi-a luat începutul cu celebrarea s. liturgiĭ, după care la órele 9 a. m. adm. protopopesc interimal deschide sinodul, accentuând în vorbirea de deschidere, că îndreptăţită e mişcarea preoţimeĭ gr. cat., ce intenţionéză ameliorarea sorţiĭ sale, căci considerând miseria, ce ne apasă, preoţimea nu póte să tacă, şi pe maĭ de parte şi să nu voéscă a-şi scutura lanţurile sărăcieĭ. Atrage însă atenţiunea preoţimeĭ la împrejurarea, că dacă cestiunea acésta va răpi cu sine tótă gândirea, tot sentimentul şi tóte forţele, uşor se póte întîmpla, că ea să se demoralizeze, pentru ce o rógă să fie pacientă, ca nu cum-va cugetele negre ale stării sale insuportabile să-i păteze caracterul, în care cas şi-ar pierde rolul şi şi-ar degrada misiunea.

Se aleg 2 notarĭ: un preot şi un mirean. Se constată, că tóte comunele bisericesci sînt representate în sinod. Se alege comisiune verificătóre şi candidătóre. Toţi mireniĭ se verifică, după ce cu adevĕrat parlamentarism se discută asupra obiectelor de la ordinea zileĭ.

Presidentul îşĭ cetesce raportul sĕŭ, în care între altele constată, că imoralitatea poporului cresce în raport cu decădinţa luĭ materială; că preoţimea nu numaĭ în acest tract, ci peste tot stă indiferentă faţă de acésta aparîţiune îngrozitóre ce s'ar puté stavili atuncĭ, când decisiunile sinódelor n'ar umplé numaĭ hârtia, ci s'ar pune şi în praxă; când în fie care comună, cu începuturi cât de modeste, s'ar înfiinţa diferite reuniuni şi asociaţiunĭ, carĭ în mod decisiv ar fi numaĭ în stare să ne scape de perire. Constată, că şcóla în presinte e numaĭ sarcină, va rĕmâne şi în venitor, dacă nu se va pune pond şi pe şcóla repetiţională, care în mare parte e neglesă şi nu se vor înfiinţa bibliotecĭ poporalĭ, carĭ până în presinte formézĕ numaĭ o dorinţă pia. Arată cât de mult e neglesă instrucţiunea în pomărit şi stupărit, ce dovedesce şi împrejurarea, că premiile votate pentru doĭ docenţi, carĭ vor dovedi maĭ frumóse resultate pe terenele acestea, nu le-a meritat nicĭ unul din ceĭ peste 30 învĕţători tractualĭ.

Raportorul se declară mulţumit cu curăţănia bisericilor.

Espune schimbările întîmplate în corpul învĕţătoresc şi preoţesc din tract de la ultimul sinod. Arată casurile disciplinarĭ şi criminalĭ, carĭ aŭ obvenit în tract. Espune, că în câte rînduri s'a adunat forul protopopesc şi sen. scol. protopopesc. Raportézĕ donaţiunile maĭ însemnate, ce s'aŭ întîmplat, anume Escelenţa Sa Dl Mitropolit a contribuit pentru fondul bisericiĭ nóuĕ din Cluş 1000 cor., On. Gavril Pop din Feleac pentru nouă edificânda biserică de acolo 2000 cor., credinciosul Ioan Mihalca şi soţia sa Maria aŭ donat cea maĭ frumósă grădină din Feleac, unde să se edifice biserica, care valorézĕ până la 1400 cor., fostul curator din Cluş-Mănăştur dl Lökei a lăsat bisericiĭ de acolo 800 cor.

Beneficiul preoţesc s'a ameliorat în Totelec, unde credincioşiĭ aŭ dat pentru venitorul preot 6 jug. arător şi cositor şi s'a obligat, că-i vor face ziua de lucru cu intertenţiunea lor.

Raportézĕ, că s'aŭ ridicat o şcóală şi o biserică şi că s'aŭ luat hotărîrĭ pentru edificarea alor 3 biserici şi 3 şcóle.

Constată, că în multe parochii nu sînt protocóle pentru şedinţele curatoratului şi a senatului scolastic, că bisericile peste tot nu dispun de lădile prescrise.

Cu bucurie constată, că în multe comune s'aŭ făcut primele începuturi pentru înființarea de reuniuni felurite.

Amintesce despre preagraționalul act de iubire al Sfinției Sale Pontificelui roman prin care a ridicat la demnitatea de prelați papali pe 2 bărbați vrednici în înțelesul strict al cuvîntului: pe canonicii Ioan M. Moldovan și Dr. Vasile Hossu.

Închiarea raportului a fost o rugăminte, ca fie care să-și facă datorința, și o cerere, ca toți preoții și învețătorii să contribue prin muncă cinstită, acurată și punctnósă la ușurarea sarcinei în adevĕr grele, ce e pe umerii raportorului, pentru ce îi asecură despre recunoscința și stima, ce tot de una și ori unde le va păstra.

La propunerea M. On. Ioan Pop raportul să ie spre scire și acomodare. M. On. Augustin Cosma în o căldurósă vorbire asecură presidiul de tot sprijinul posibil.

Membrii sinodului își esprimă prin sculare și la protocol condolința față de decedarea fostului protopop Ioan Laslo.

Să decide felicitarea Ilustrilor Prelați, anume Ilust. Sa Dl I. M. Moldovan telegrafice, ér Ilust. Sa Dl Dr. V. Hossu, care era în Cluș, prin o deputațiune din preoți, învĕțători și popor.

Pe un nou period de trei ani se aleg membrii în sen. scol. protopopesc; în comitetul fondului cult. tractual. Se votézā docenților, școlelor, bisericilor și pentru biblioteca tractuală suma de 480 cor. din F. cult. tractual.

Preoțimea apoi alege membrii în forul protopopesc, forul matrim. de I. inst., alege fisc și defensor și constitue comitetul reuniunii de înmormîntare a preoților.

Alege 4 delegați pentru conferința, ce se va ține în Blaș la s. Nicolae.

Decide, ca fară de considerare la decisiunile altor tracte, va ceda pentru fondul de salarisare 10% din subsidiul, ce-l va primi unul fie care ca întregire de salar. Privitor la stipendiile misali și resp. la împărțirea acelora, doresce, ca să se realiseze decisiunea sinod. arch. din 1899. cap. VIII. p. 4. lit. a. — A decis, că Preav. Consistor să fie rugat a aduce un regulament pentru sinódele protopopesci, de carī are lipsă și cea mai neînsemnată societate și în urmă a decis, ca Preav. Consistor să fie rugat a concrede unui bărbat competent în materie, redactarea dreptuinī administrativ bisericesc, lipsa căruia zilnic se simte și care mult ar fi de dorit, ca să fie studiŭ obligător la facultatea teologică din Blaș.

Terminându-se sinodul, deputațiunea alésă pentru felicitarea Ilust. Sale Dr. Hossu a fost condusă la Ilustrul bărbat din partea adm. protop., care l'a felicitat, la ce Il. Sa a rĕspuns plin de emoțiune, mulțumind pentru onórea, ce i-s'a făcut și asigurând pe cei presenți de dragostea, ce le păstrézā.

X.

Roșia-montană la 7 Nov. 1901. *)

Ziua de 3 Nov. st. n. a. c. a fost o zi durerósă, atât pentru biserica și școla nóstră gr. catolică, cât și pentru ambe reuniunile femeilor gr. cat. și gr. or. din Roșia-montană, încetând din viață, neuitata nóstră patrónă și binefăcătóre *Iustina Cosma n. Suba*, carea tótă viața el și-a petrecut'o întru ajutorarea bisericeī și școlei nóstre gr. catolice, ér ca membră a reuniunei femeilor gr. cat. a fost între celea dintâiŭ membre fundătóre, și care de la începutul esistenții reuniunii nóstre, a fost casiera aceleia, zelând cu mare consciență pentru prosperarea și înflorirea aceleī reuniuni; a cărei scop este: înfrumsețarea bisericii, școlei și ajutorarea scolarilor miserī.

Inima-i bună a câștigat și încrederea reuniunei surorī gr. or. de femeī din loc, denumindu-o de cassieră și a el, ér dênsa a și satisfăcut deplin încrederei pusă în dênsa, după cum s'a putut vedé din abnegațiunea, zelul și conscienția dênsei, ce a caracterisat-o în întréga sa viață.

Sufletu-i nobil nu s'a îndestulit numai cu faptele făcute în viața sa, fără s'a nisuit, ca și după mórtea sa din puținul sĕŭ să rĕmână o donațiune de 400 cor. bisericeī sale, carea să se administreze din partea Prea ven. ord. arch. gr. cat. de Alba-Julia și Făgăraș, a căror percente să se folosésca conform testamentului sĕu. Față de o ast fel de binefăcătóre s'a și manifestat apoi sentimentele de recunoscință și stimă în ziua îngropării sale.

Curgeaŭ locuitorii comunei întregi, inteligința și poporul fără deosebire de națiune saŭ confesiune. Membrele reuniunilor în corpore în frunte cu spectabila lor presidentă Enf. Caian, aŭ depus câte o cunună ca semn de veneratiune pe sicriul neuitatei lor membre. Elevii scólei nóstre gr. cat. încă aŭ fost de față, având drapelul de doliŭ, ér poporul care forma un lung cortej până la biserica nóstră gr. cat., unde s'a continuat serviciul funebru și unde inimile nóstre aŭ fost mângâiate de frumosul cor al bisericiī nóstre. Zelosul nostru păstor sufletesc Isidor Butnar, a mișcat inimile nóstre până la lacrimi, desfășurând în cuvîntarea-i funebră faptele frumóse a înbiteī nóstre defuncte. Odihnéscă în pace!

Un participant.

*) Întârziată.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Dreptcredincioșii creștini din Cățelul român, Georgiŭ Gudea a Gafieī cu soția sa Anisia Milos, a dăruit pe sama bisericiī nóstre un ornat frumos bisericesc în valóre de 80 coróne, pentru care dar frumos, subscrisul le implórā de la Dumnezeŭ binecuvîntare cerésca; ér din partea poporului le rostesce mulțumită ferbinte. Cățelul-român, la 16 Nov. 1901. *Grațian Flonta*, preot. — Spectabilii Mihail Mărincaș, cassar și Constantin Căcină, comptabil la institutul de credit „Vlădésa“ din B.-Huedin, luând în considerare lipsa cea mare de care suferia biserica nóstră, a binevoit a cumpĕra pe sama bisericiī de acolo o Evangelie, un Liturgieriŭ și un Euchologiŭ tóte cu litere latine în preț de 39 cor. 96 fil. În numele credincioșilor esprim dlor donatorī cea mai căldurósă mulțumită. Dumnezeŭ le lungéscă cât mai mult firul vieții, pentru ca inima lor înflăcărată, probată și devotată pentru biserică, se pótă aduce și alte jertfe pentru biserica din B.-Huedin, care se află abia la începutul renascerii sale. Molosig, la 18 Novembre 1901. *Georgiŭ Meseșan*, adm. filieī B.-Huedin.

Scirī personale. Dnii *Septimiŭ B. Murĕșan și Nicolae Boca Velchereanul*, clericī absoluți, aŭ trecut cu distincție licență în drept la universitatea din Bucurescī. Felicitărī sincere!

Din Archidiecesă. Cu terminul de 15 Dec. n. se escrie concurs pentru completarea parochieī Alfalău, distr. Giurgeului. Emolumentele sînt: Casă parochială, culină de vară, staul, șopru, grădină. Porțiune canonică: 6, 511 jugh. finaț, drept de pășunat computat în 6.30 cor. lemnăritul în 5 cor. interese după desdaunarea regalului 5. 12 cor. Capeții în secară, ovez, lemne de foc și bani. Venitele stolarī îndatinate. Totalul venitelor după conscrierea de congruă face 684.50 cor.

Dar preaînalt. Maiestatea Se a dăruit bisericiī din Topa-Sân-Craiŭ, distr. Cluș 200 cor pentru terminarea edificiului bisericeī.

Predici. Mâne Duminecă, în 1 Dec. va predica în biserica catedrală dl profesor *Dr. Ioan Sâmpălean*, ér Miercurī, în 4 Dec. dl prof. *Aron Papiŭ*.

Dăruire. Domnul Ignat Borza cantiner în Alba-Iulia a dăruit pentru pruncii mai sărac din comuna sa natală Berchiș cărți de școlă în preț de 28 cor. 49 fil.

Teatru român în Sibiŭ. „Reuniunea sodalilor români din Sibiŭ“ va da Vineri la 6 Decembre n. 1901, în teatrul orășenesc din loc piesa *„Sâmbăta morților“* dramă din popor în 5 acte, de Raupach, localisată de Teodor V. Păcățianu. Acésta piesă se representă pentru prima ór pe scenă românéscă. Între acte cântă capela musicei orășenesci. Venitul curat e destinat pentru daruri de Crăciun săracilor nostri! Bilete se vênd cu începere de Luni în 2 Decembre n. c. în librăria archidiecesană (Strada Măcelarilor nr. 45) și sara la cassă. Comitetul reuniunii având în vedere scopul creștinesc ce se urmăresce de a împărți daruri de Crăciun între săracii nostri, apoi împrejurarea, că atât de rari prilejurī ni-se dau nóua românilor de ca lua parte la representațiuni teatrale — apeléză și pe acésta cale la fruntașii nostri de prin comunele învecinate să binevoéscă a sprigini acésta întreprindere a meseriașilor nostri.

Bancnotele vechi de 5 fl. la 1 Decembre ĭésă cu totul din circulație și nu se mai pot schimba nicĭ chiar la cassele statului.

De la direcția căilor ferate. Se aviséză, că pachetele urgente să primesc la gară și Dumineca până la órele 12.

Necrolog. † *Michail Lucaciŭ*, fost cantor-învĕțător iubilar și pensionat greco-catolic în Baia-mare, tatăl dlui Dr. Vasile Lucaciŭ, a repausat la 23 Novembre 1901 în etate de 79 ani, după primirea sfintelor sacramințe ale muribunzilor.

† *Aurel Barbu*, fost oficial de postă și telegraf după lungi și grele suferințe și-a dat nobilul seŭ suflet în brațele Creatorului Duminecă în 24 Novembre a. c. la 1 ór d. a. în etate de 38 ani.

† *Dr. Augustin Dosa*, candidat de advocat, fiul preotului din Sĕcălășenī a repausat la Budapesta în 23 Novembre 1901. în etete de 26 ani, provezut cu Sântele Taine a muribunților.

† *Elisabeta Nascu n. Popa*, soția preotului din Dumbrăŭ, după scurte și grele suferințe, provĕzută cu s. sacrument al muribunților, în anul al 24-lea a vieții sale, și al 3-lea a prea fericiteī căsătorie, și-a dat nobilul sĕu suflet în mânile Creatorului la 25 Nov. a. c. 9. óre a. m.

În veci amintirea lor!

(30) 13—?

Mai ieftin ca ori unde!

„Hotel-Restaurant Corona“ — Aug. Coltor — Blaș.

oferesce On. Public român **chiliile** sale de óspețī **modern mobilate,** vinurī **curate** de pe Târnave și **prima calitate** de **bere** de la **Steinbruch.**

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Credințele și tradițiunile nóstre.

Un poet modern a esclamat într'un entusiasm:

„Avem *idolii nostri!*“ . . . [1]) Nu mĕ îndoiesc, că poetul a contemplat: credințele — superstițiunile — și tradițiunile nóstre, la carĭ ținut'am și ținem cu multă alipire. Dem. Cantemir, în descrierea Moldoveĭ, ne spune, că pentru stirpirea superstițiunilor din poporul român din Moldova, s'aŭ luat aspre dispositiunĭ legale. Multe s'aŭ stirpit, dar multe aŭ rĕmas. N'am regreta stirpirea lor din punct religios; dar din interesul sciinței ne dóre, că pe acele timpurĭ, ne sciind ómenii însemnătatea acestor credințe, și-aŭ bătut joc de ele, nu ni le-aŭ însemnat macar. „Oh, de am puté redobîndi și câte avem pierdute“ esclamă azĭ orĭ ce folklorist. Azĭ învĕțațiĭ și cărturariĭ nostri își fac datorința: toți adună cu sfințenie, ce ne-a mai rĕmas din străbunĭ: sĕrbătorĭ, cântece, datine, moravurĭ, obiceiurĭ, tradițiunĭ, povestĭ, povestirĭ, cuvinte dialectale ș. a. ș. a. câte pot contribui la studiul psichologieĭ poporului. Cercăm să ne împlinim o misiune. Preoți în templul sciinței, vrem să pĕtrundem în sanctuarul eĭ și cheia ni este studiul. Pĕtrunḑênd prin popor, cercetăm și esaminăm *credințele* luĭ, ca să aflăm, care-i este originea, ce a fost și ce este? „Credințele aŭ dat nascere datinelor și moravurilor, ér aceste oglindesc prin ele însele o națiune,“ observă dl G. Dem. Teodorescu. Ĕtă îndemnul și ținta, ce avem, când publicăm la acest loc dóuĕ formule de jurăminte, dintre carĭ cel dintâiŭ se făcea în fața legiĭ, ér al doilea este jurămînt de fidelitate, ce-l depuneaŭ așa zișiĭ *„biraie de curte“*.

Analisând puțin aceste formule, vedem că din punct de vedere al limbeĭ, cel dintâiŭ este superior. Afară de barbarismul *kedvelat* (părtinire), textul este într'o bună românéscă. De unde deducem, că l'a compus om cu mai multă carte și încă român, care cunósce firea poporuluĭ și spre a-l cutremura recurge la tot, ce e sfînt înaintea luĭ, fie în credința cea adevĕrată, fie în credința deșartă. Mai mult: îl conjură pe datinile religióse din óra morțiĭ, pe tóte actele de pietate, ceremoniile, sacramentalele bisericescĭ, amestecându-le aceste cu resturile din credința păgână despre un „Iupiter tonans“, în terminologia poporală: Ilie și *Pălie „care pórtă tunul,“* care lovesce saŭ *pălesce* cu trăsnetul, că tunul în unele zicerĭ poporale e identic cu trăsnetul, așa în blăstĕmul vulgar: *„o, tune-te tunul!“* (= tunetul, trăsnetul). Ast fel Pălie, este o numire *mai laică*, a aceluia-și Ilie, pe care fantasia poporuluĭ devenit creștin, l'a substitnit luĭ Joe tunătorul. — Autorul formuleĭ de jurămînt mai adauge la icóna grozavuluĭ din cer și de sub firmament, un amestec de lucrurĭ sfinte și profane, creștine și păgâne, ca: fulger și tócă, foc și comêndare (pomana), deslegare (la grónă) apoĭ 12 apostolĭ și peste aceste adauge amenințarea 1) cu *revólta pămîntului* (în cas de jurămînt fals) că zice: „așa să te rebde pămîntul“ 2) cu pierderea *bunurilor moștenite:* „așa să aĭ parte de *lăsate;*“ 3) cu pierderea celor scumpĭ aĭ sĕĭ: muiere, copiĭ.

Ast fel vedem, că deși formula este un amestec de credințe și superstițiunĭ, de creștinism și păgânism, ea togma prin acésta este fórte potrivită fireĭ superstițióse a vulgarului, pe care îl face, să se cutremure de atâtea elemente grozave, ce sînt în fantasia luĭ.

Formularul al doilea de jurămînt este făcut tot pe aceleași lucrurĭ sfinte românuluĭ ca creștin. În acela întimpinăm barbarismul *„domnul pămîntesc“* — termin din era de sclăvie a iobăgieĭ, prin care se înțelege boierul, domnul conte, baron saŭ alt Măria Sa, căruia era silit, să-ĭ presteze lucrul, saŭ, cum să zicea pe atunci: „să-ĭ facă slujbă“. Topica cuvintelor și a propositiunilor cum și barbarismiĭ de cuvinte, tóte dovedesc, că formula este *tradusă de pe ungurie*. Ea datéză din timpul aprobatelor, până când țăranul n'avea dreptul de liberă migrațiune (strămutare de la un domn la altul) că zice-se „de care om veĭ audi, că vrea să fugă, veĭ da scire la Domnul Măria Sa, *o* (vulgar. = *orĭ*) la diregătorul.“

Notăm, că aceste formule de jurămînt comunicate de dl I. Nestor se află în cartea „1791-ik esztendőbeli diaetalis provisionalis artikulusok.“ Kolozsváron, 1820, la pag 57 și următórea: *„az oláh nemzeten lévőknek,“* scrise cu ortografia magiară. De acolo le reproducem cu ortografia românéscă.

I.

În fața legiĭ.

„Așa să-ți ajute Dumnezeŭ Tatăl Fiul, Duhul sfînt, un Dumnezeŭ adevĕrat Sfînta Troiță, Maica Preacurată, toți sfinții luĭ Dumnezeŭ, Sfînta Cruce, Sfînta biserică Sfînta Evangelie, pita, sarea, lumina și cuminecătura cea de la mórte, patru posturĭ într'un an, dóuĕ zile de post într'o sĕptĕmână, tóte zilele de rugăciune, tóte duminecile, Ilie și *Pălie, care pórtă tunul* și fulgerile, tóca și focul. [1]) comêndarea, deslegarea, doĭ-spre-zece Apostolĭ; — așa să te rebde pămîntul, așa să aĭ parte de lăsate, de muiere, de copiĭ: pe cum ce scii, ce aĭ auḑit, ce aĭ vĕḑut, ce aĭ pomenit îĭ spune cu mare dreptate, fără frați, fără prietinie, fără kedvelat și fără mănie. — Așa să-ți ajute Dumnezeŭ și așa să-ți dee spăsania sufletului tĕŭ.

II.

În curtea dluĭ pământesc.

Așa să-ți ajute Dumnezeŭ Tatăl, Fiul Duhul sfînt etc. . .. cum că domnului tĕŭ celuĭ pământesc veĭ fi birăŭ cu bună dreptate, porunca domnului cum va pofti Măria Sa, cu tótă puterea o veĭ plini, slușba ómenilor pentru plată, kedve niměrul nu o veĭ îngădui și după porunca Mărieĭ Sale cu mare grabă veĭ umbla, cuvîntul diregătoruluĭ care-ĭ înaintea ta îĭ veĭ asculta, și paguba domnu-to, care veĭ lua samă și o veĭ simți, de vreme la Măria Sa orĭ diregĕtoruluĭ o veĭ da de scire, nicĭ unuia mai tare de cât altuia nu veĭ kedveluĭ, fără putere, fără mĕsură și fără porunca domnului pe nime nu-ĭ sili, de care om veĭ audi că vrea să fugă veĭ da scire la domnul Măria Sa o la diregĕtorul, după ómenĭ la lucru cu tótă inima veĭ lua samă, în sat, în câmp, la arătură, la cósă, în urma adunatului fînului, în vreme de cărat, în vremea lucrului și întru alte slușbe pe cum ți-o sluji puterea, cu tótă dreptatea veĭ umbla și veĭ sluji. — Așa să-ți ajute Dumnezeŭ!

[1]) Rectius Doca și Foca.

Red. »Unirii«

[1]) Brut Catone Horea: Amor și Patrie.

DIN VENEZUELA.

De Spiridion Gopcevic.

(Fine.)

Guvernorul de acolo îl primi cu prietinie, îl îmbrăcă și-ĭ spuse, că chiar acum o corabie se gată să plece către La Guayra și ast fel are ocasiune de a se reîntórce acolo. Generalul se socoti că n'are alteeva mai bun de făcut și se reîntórse la La Guayra, unde logodnica sa încântată îl primi cu brațele deschise. Aci adecă toți eraŭ de firma credință, că corabia cea slabă s'a prăpădit în oceanul cel turbat.

Caridad nu se învoi cu nicĭ un preț, ca logodnicul eĭ să se mai încredă încă odată valurilor perfide și-l făcu să-ĭ promită, că va călĕtori pe uscat. Deși acésta era un lucru fórte greŭ, el îĭ ascultă rugămintele. Aŭ făcut planul, ca el să petrécă o sĕptĕmână în La Guayra și apoĭ să călătorescă călare la Maracaybo.

Se înțelege, că acéstă reîntórcere neașteptată puse în mișcare tóte limbile din Caracas. Nimenĭ nu voia să creadă în naufragiŭ, saŭ și dacă credeaŭ ei afirmaŭ, că generalul s'a folosit de acéstă întîmplare, pentru a se reîntórce și a-și reocupa postul avut, pe cum și influința sa. Toți inimicii sĕĭ se puseră în mișcare. Presidentul primi epistole amenințătóre, la cas dacă permite luĭ Kamenow reîntórcerea în Caracas.

După câte-va zile generalul își luă rĕmas bun de la Caridad și de la Pardo, și însoțit de doĭ servitorĭ, plecă către Maracaybo. Înse nu avea se ajungă de parte.

La câți-va chilometri de La Guayra ceĭ treĭ călărețĭ treceaŭ tocmaĭ printr'o pădure, când de odată resunară pușcături și unul dintre servitorĭ rănit greŭ căḑu de pe cal. Din fericire Kamenow nu fu nimerit.

În momentul următor apărură de după arborĭ mai mulți bărbați mascați și se aruncară asupra generalului. Acesta își scóse pistólele, ucise pe unul dintre agresorĭ și răni pe un al doilea. Cu tóte acestea posiția sa era fórte periculósă. Eraŭ încă treĭ inimicĭ neraniți și Kamenow era numaĭ singur, de óre ce al doilea servitor în dată după primele pușcăturĭ își întórse calul și o luă la sănătósa.

Generalul trase sabia și înaintă curajos asupra inimicilor. Într'aceea înse unul dintre acestia și-a reîncărcat arma și dete foc. Glonțul nimeri pe Kamenow în umĕrul drept, sabia îĭ scăpă din mână — el era desarmat! Sub ast fel de împrejurărĭ îĭ mai rĕmânea numaĭ o speranță: a scăpa prin fugă. Fiind că avea un cal escelent, ér agresorii sĕĭ eraŭ pedestri, lucrul nu părea așa greŭ.

Dar agresorii încă aveaŭ cai, numaĭ cât aceia eraŭ legaţi de arborĭ mai în lăuntru în pădure. Trebuia dar cât-va timp, până să alerge la cal, să-l deslege şi să se arunce în şea. Ast fel Kamenow, care alerga în fuga cea mai mare a calului sĕŭ pe drumul cătră La Guayra, le apucă cu mult înainte.

Următorii, carĭ într'aceea îşi reîncărcară armele, trimiseră în urma lui mai multe glónţe, dar niciunul nu nimeri.

Ast fel îi succese lui Kamenow a ajunge în La Guayra, unde, ostenit şi slăbit prin pierderea sângelui, căzu de pe cal. Câţi-va trecători ce-i voiaŭ binele îl duseră la casa lui Pardo, unde grăbi asemenea şi Caridad, spre a-l îngriji. Acéstă reîntórcere a generalului agită şi mai mult spiritele locuitorilor. Inimicii sĕi afirmaŭ că el a născocit numaĭ atentatul şi că el însuşi şi-ar fi făcut rana de la umĕr. Presidentul însuşi grăbi la La Guayra spre a cerceta casul.

Un despărţĕmînt de gendarmi aŭ fost trimişi la locul atentatului, acestia însă s'aŭ reîntors cu scirea, că afară de nisce urme de sânge pe pămînt şi câte-va glónţe în arborĭ n'aŭ vĕdut nimic ceva mai de însemnat. De bună samă ucigaşii aŭ depărtat mortul şi pe cei doi răniţi. Servitorul scăpat, printr'o întîmplare ciudată, încă a rĕmas dispărut fără nici o urmă.

După ce presidentul se înţelese cu Kamenow, el zise: „Vĕd, că în Veneznela viaţa dtale nu este sigură. Ai prea mulţi inimici. Cu tótă prietinia ce ţi-o păstrez, eŭ nu te voiŭ putea apĕra. Până aci ai scăpat norocos de tóte atacurile — dar se vor mai repeta óre vre-odată aceste întîmplărĭ norocóse? . . . . Nu trebue să ne încredem pe deplin zeiţei Fortuna. De aceea te sfătuesc, ca să părăsescĭ ţara cât se póte mai curênd. Mergi cu logodnica dtale la Brasilia, unde nu veĭ fi căutat. Acolo îţi voiŭ trimite tóte documentele trebuincióse, te veĭ cununa în Rio de Janeiro, şi după ce aci se vor mai fi mulcomit spiritele, te voiŭ denumi unde-va în străinătate de consul al republicei nóstre. De o cam dată îţi daŭ un concediŭ de doi anĭ, dimpreună cu salarul întreg, aşa ca să nu porţi grije pentru traiŭ.“

Kamenow mulţumi mişcat nobilului president şi urmă sfatul sĕŭ. Se lăţi vestea, că starea raneĭ s'a înrĕutăţit şi că viaţa lui Kamenow se află în pericol. Pe când inimicii sĕi îşi frecaŭ mânile de bucurie rĕutăcióasă şi aşteptaŭ alte sciri rele, într'o nópte întunecósă tinĕrul general îşi părăsi asilul sĕŭ şi se îmbarcă în secret pe o corabie portugesă, ce pleca la Bahia. Caridad se îmbarcase deja mai dinainte. Ambiĭ ajunseră în pace la Bahia, se cununară aci şi mai târziŭ trecură la Chile, unde aşedându-se la o haciendă mică, duseră de aci înainte o viaţă comodă şi liniştită. Kamenow n'a mai reflectat la nicĭ o funcţie de stat, ci să mulţumi a-şi petrece viaţa ca agricultor, de parte de sgomotul lumeĭ, în sinul familieĭ sale.

G.

HÂRTIĬ VECHĬ.

§. 5.

Isvorul şi causa a tuturor celor premise să cunósce a fi basată pe aceea, că naţiunea Illyro-Rasciana şi azĭ se ţine de privilegiile dăruite lor cu benignul rescris declaratoriŭ Illiric înainte de donaţiunea cu dreptul cetăţenesc a tuturor popórelor neunite de ritul grec locuitóre în Ungaria şi părţile anexe, şi alegerea Archiepiscopului şi Mitropolitului, pe cum şi a Episcopilor, carĭ conferesc tóte onorurile şi oficiile mai micĭ şi carĭ sînt provĕduţi cu putere ierarchică, în forma practisată după înţelesul benignului declaratoriŭ o ţin şi o păzesc, ca pe un drept şi proprietate exclusiva a naţiunei Illirico-Rascianică, cu tóte că tóte privilegiile naturalminte pórtă cu sine clausula nestîrbăriĭ drepturilor altuia, în puterea acelor privilegie este neîndoit: cum-că Românii aŭ nu sînt datorĭ hierarchilor naţiunei Illirice cu nici o supunere şi subordinaţiune, aŭ dacă se consideră pentru identitatea religiunei şi egalitatea drepturilor cetăţenescĭ, Românii cu Illirii de o naţiune în cele spirituale, ca supuşi unei şi aceleia-şi superioritaţi bisericescĭ, atunci ei cu atât mai puţin se pot considera a se eschide de a concurge cu deputaţii sĕi în proporţiunea numerică a populaţiunei lor în alegerile Mitropoliţilor şi a Episcopilor şi de a-şi estinde aceste şi la individii naţiunei sale, pentru că altcum, spre detrimentul statului, pentru tot de una în zădar s'ar intenţiona cultura poporului românesc, şi însă-şi sacrificiile ce se aduc după numĕrul familielor neunite de ritul grec pentru conservarea religiunei şi a literaturei şi pentru întemeiarea foudurilor naţionali şi preparandiali, poporului românesc nu i-ar şerbi nici spre un folos, ci din contră s'ar perverta spre oprimarea lui.

§. 6.

Aceea eschidere a Românilor de la alegereĭ, cu aceea apucătură s'a paliat şi s'a escusat până acum: că numĕrul aproximativ a poporului neunit de ritul grec, de sub coróna sacră a regatului, s'ar fi exagerat, (pe cum să fáliaŭ cu milióne a locuitorilor de acésta religiune în instanţă presentată la anul 1792 pentru obţinerea de scaun şi vot în dietă), ĕră statul specifice după naţionalităţi a aparţinĕtorilor acestui rit, tot de una din intenţiune s'ar fi tăinuit, şi prin urmare s'a promulgat un calcul statistic abătut de la adevĕr.

Şi ăst mod fiind seduşi şi Schwartzner şi Magda scriitorĭ statisticeĭ Ungarieĭ, aŭ divulgat în public, cel dintâiŭ în cartea sa, partea I. §. 42. ca şi cum din 1505 parochii matre neunite de ritul grec 935, ar fi Illirice şi numaĭ 553 române, ĕr celalalt în § 25. punct. III. pag. 138. scrie: că cea mai mare parte a populaţiunei neunite de ritul grec o constituesc Illiriciĭ, şi Românii, numaĭ cam una a şasa parte; când aşa dară din conscrierea poporului făcută la anul 1805 numĕrul poporului neunit de ritul grec s'a calculat în 1·116·138 suflete; numĕrul Românilor locuitorĭ în Ungaria s'a preţuit cam la 200.000, pe când Illirii s'a calculat la un milion. Se aretă însă în Tabella *A.* că populaţiunea română în cele 8 diecese neunite de ritul grec, amintite în §. 2. şi care stă sub guvernarea Archiepiscopului şi Mitropolitului de la Carloveţ, deja la anul 1810 s'a urcat la numĕrul 720 018, pe când Illirii numaĭ 687·041 de suflete aŭ numĕrat, pe aceştia Românii pe cum şi medietatea întregului numĕr a sufletelor neuniţilor de ritul grec cu mult i-aŭ întrecut; deci bunătatea şi dreptatea cesaro-regéscă pe basa acestei binevoitóre reflexiuni, la maioritatea poporului neunit de ritul grec, să pretinde saŭ să impune de sine-şi, pentru ca cu reservarea dreptului maestatic şi prin lege positivă, referitóre la afacerile cleruluĭ, bisericiĭ, religiuniĭ, a fundaţiunilor, studielor şi la educaţiunea tinerimeĭ, preagraţios a se îngriji, ca să se prefereze Românii, că după proporţiunea numĕrului sufletelor de ritul grec să li-se denuméscă Episcopi de naţiunea şi limba lor, de asemene să se habiliteze şi pentru demnitatea de Mitropolit, şi aceste ăst mod statorindu-se, preagraţios să se împedece cu efect nisuinţa pertinace cea până acum practisată şi insuportabilă a oligarchilor naţiunei Illirice, de a ţinĕ pe poporul român, în contra destinelor sociali şi a intenţiunilor preaînalte, în necultură perpetuă.

§. 7.

Prin preagraţiósa declaraţiune, ca diecesa Aradului, care în intensiunea sa cuprinde cele mai multe comitate şi mai multe sute de miĭ de Românĭ, să se provĕdă de aci înainte tot de una cu Episcop născut român; nisuinţa amintită, referitor cam la dóuĕ din cinci părţi a poporului român din cele 8 diecese neunite de ritul grec, pentru tot de una se va nimici, şi intenţiunile preaînalte referitóre la cultura poporului şi clerului acestei naţiunĭ, carea în diecesa acésta după Tabella A. numĕra 299·899 suflete de Românĭ, promit cele mai îmbucurătóre fruptе pentru Monarchie.

Ĕr alte treĭ din cinci părţi tot ale acestui popor român, care în cea mai mare parte locuesc în Banatul Temeşan (pentru că după Tabella A. în diecesa Timişóreĭ 205·713, ĕr în a Verşeţului 213·108, şi aşa la olaltă 418·821 — pe când din contră cu escepţiunea dieceseĭ Aradului în tóte celelalte diecese numaĭ 1·300 suflete de Românĭ sînt conscrise), asemene atenţiune preaînaltă şi graţie împĕrătéscă să vĕd a merita, şi pofti, ca de aceea asemene nisuinţă şi de cele mai deplorabile atribute şi urmărĭ ale eĭ să fie scutiţi.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut în editura lui *W. Krafft* în Sibiŭ:

Calendare pe an. 1902.

„Amicul Poporului“, calendar ilustrat pe anul 1902, întocmit de I. Popovicĭ. Acest calendar pentru familie ĭese acum în al 42-lea an, o etate, care şi ea dovedesce bunătatea acestui calendar, care mai ales în anii din urmă a adus însemnate îmbunătăţiri şi a devenit în adevĕr amic al tuturor familiilor, în carĭ a întrat. „Amicul Poporului“ aduce articole şi poesii originale de cei mai buni autorĭ români contimporani, mai de parte informaţiuni, notiţe instructive şi poveţe, pe cum şi o cronică a evenimentelor mai însemnate din ultimul an. Articolele sînt bogat ilustrate, ca în nicĭ un alt calendar românesc. „Şematismul statistic al Românilor din Ungaria“ ne arată ca într'un tablou starea culturală, economică, etc. a Românilor din patrie. Preţul —.60, cu trimiterea francată —.70.

„Posnaşul“, cunoscutul calendar umoristic ilustrat pe 1902, anul VII. De astă dată „Posnaşul“ are un cuprins mai bogat şi glume de prima calitate cu mulţime de gravuri şi caricaturi excelent reuşite. Cine vrea să-şi facă voe bună, să cumpere „Posnaşul“, care costă numaĭ —.50, cu trimiterea francată — 60.

„Calendarul Săteanului“ pe anul 1902, e cel mai ieftin calendar românesc, menit pentru popor şi-orĭ ce om sciutor de carte, are cuprins instructiv şi costă numaĭ —.25, cu trimiterea francată —.30.

Calendar pe anul de obşte 1902, anul CX. Calendar cu litere cirile (mai înainte editura lui Closius), oferă şi celor ce nu cunosc literele latine o lectură frumósă şi instructivă, şi costă —.40, cu trimiterea francată —.45.

Babeş-Bolyai Central University Library Cluj

Cărți cu preț redus:

„Încercări în **Vocalismul limbei române**“ de profesorul Alesiu Viciu, scriere de specialitate bine apreciată în cercurile literare competente, se vinde la autorul cu *30* fil. în loc de 50.

„**Glosariu de cuvinte dialectale**“ din graiul viu al poporului, de care „Curier. Liter.“ Nr. 3 scrie: „lucrări de acest fel sînt *fórte rari* în literatura nóstră. În Transilvania a apărut *una singură* de Al. Viciu.“ se vinde la autorul cu *60* fil. în loc de 1 cor. — trimise *franco*.

Șematismul veneratului Cler al archidiecesei mitropolitane gr. cat. române de Alba-Iulia și Făgăraș, pe anul Domnului 1900, de la sta Unire 200. — *Blaș, Tipografia Seminariului archidiecesan.* — Un prețios volum de 804 pag. cu o mulțime de ilustrații, hârtie fină, tipar curat și cuprins important. Se vinde cu prețul de 8 cor.

Emil Bougaud: **Mama sfintului Augustin**, traducere de Salba, tipărită cu cheltuiéla și îngrijirea dlui prof. Dr. E. Dăianu. Un prețios volum de 494 pag. hârtie fină, tipar curat, prețul 2 cor. Se póte procura de la editor orî tipografia archidiecesană, alăturând și spesele de porto postal 30 fil.

„**Ben Hur**“, de Lew. Wallace, tom. I. 539 pag., tom II. 508 pag., prețul broșurat 2 cor. 90 b. Blaș. Tipografia seminariului archidiecesan. 1898.

„**Clipe de repaus**“ de Sorcova, anunțată de noi, a apărut deja într'un format elegant și plăcut. Are 208 pag. și costă 2 cor. „Sorcova“ cunoscutul scriitor de la Brașov ne e destulă garanție de spiritul cu care sînt scrise schițele și foițele adunate în acéstă broșură.

Posta „Unirii“.

— i — Fără de a cunósce pe autor, nu putem publica nimic. Discreția e asigurată.

Iacob. Ne pare reu, scrisórea a sosit târziu pentru numĕrul acesta, o vom da-o în numĕrul viitor.

Dr. G. T. în B. Se înțelege, că cercăm serios după tóte mijlócele, carî credem să îmbunătățéscă sórtea preoțimei Va urma în numĕrul viitor. Mai scrieți și de altă dată.

Editor și redactor rĕspundĕtor:

Aurel C. Domșa.

Inserate.

Szám: 579—1901 (46) 1—1
telek.

Árverési hirdetmény kivonata.

A hosszuaszói kir. járásbiróság telekkönyvi hatósága részéről közhirré téteti, hogy Dr. Maniu Gyula ügyvéd által képviselt Langa Ioachim tatárlaki lakós végrehajtónak Gligorás Todor tatárlaki lakós végrehajtást szenvedett elleni végrehajtási ügyében, az árverés 272 k. tőke, és ennek 1898. évi Január hó 21-ik napjától járó 6% kamatai 59 k. 10 fi. végrehajtási már megállapitott. valamint jelenlegi 20 k. 60 fi. és a még felmerülendő költségeknek kielégitése végett az 1881. LX. t. cz. 144. §. alapján és a 146 §. értelmében az erzsébetvárosi kir. törvényszék területén levő Tatárlak községben fekvő a 172. sz. tjkvben foglalt

A †	26	rsz.	a.	390. 391.	hrsz.	a.	426 kor.,
	27	„	„	516	„	„	15 „
	30	„	„	1216	„	„	260 „
	31	„	„	1397 1397/1	„	„	26 „
	32	„	„	1427 1428	„	„	32 „
	33	„	„	1400/2	„	„	2 „
	34	„	„	2242	„	„	28 „
	37	„	„	2797/2	„	„	36 „
	39	„	„	2652/1	„	„	300 „
	40	„	„	822/1	„	„	65 „

becsült ingatlanokra ezennel elrendeltetik.

Az árverés megtartására határidőül: 1901. évi Decemben hó 4-ik napjának délelőtti 10 Tatárlak község házához tüzetik ki.

Árverezni szándékozók tartoznak ingatlanok becsárának 10%-át készpénzben, vagy az 1881. LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számitott és az 1881. évi November hó 1-én 3333. sz. a. kelt m. kir. igazságügyi miniszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t.-cz. 170 §-a értelmében a bánat pénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállitott szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Hosszuaszón, 1901. évi Junius hó 17-én.

A kir. járásbiróság, mint telekkönyvi hatóság.

Kocziány
kir. aljbiró.

MERSUL TRENURILOR pe liniile orientale ale căĭ ferate de stat r. u. valabil din 1 Oct. 1901.

Budapesta—Predeal

Tren de persón.	Tren de persón.	Tren accelerat			Tren de persón.	Tren accelerat	Tren de persón.
10—	8.50	2.10	pl.	Viena ..... sos.	1.50	1.50	6.20
8.30	5.45	9.15		**Budapesta** ..	7.10	7.50	6 20
11.31	9.02	11.12		Szolnok	3.22	5.32	3.25
1.33	11.33	12.47		P. Ladány ..	12 54	3.56	1 12
3.42	1.48	2.11	sos.	Oradea-mare . pl.	11.04	2.38	11.36
3.58	2.06	2.18	pl.	sos.	10 44	2.31	11.17
4.38	3.03	2.50		Mező-Telegd .	10.07	2.01	10.42
5.20	3.45	3.26		Rév	9.32	1.34	10.08
5.43	4.06			Bratca	9.11		9.50
6.31	4.52	4.16		Ciucia	8.37	12.52	9,19
7.16	5.32	4 52		B.-Huiedin ..	7.54	12.20	8.37
8.06	6.24			Ghârbĕŭ	6.54		7.37
8.33	6 59	5.55	sos.	Cluș ..... pl.	6.13	11 01	7.—
8.50	8.30	6.11	pl.	sos.	5.24	10.46	6.45
9.07	8.59	6.27		Apahida	5.02		6 27
10.14	10.29	7.26		Ghiriș	3.40	9.23	5.12
10.44	11.16	7.50	sos.	Cucerdea ... pl.	3.11	8.54	4.43
10.56	11.31	7.52	pl.	sos.	3.04	8.49	4.33
11.03	11.40			Uióra	2.58		4.27
11.12	11.50			Vinţul de sus .	2.51		4 20
11.34	12.20	8.16		Aiud	2 29	8.23	3 59
11.52	12.46	8.32	sos.	Teiuș ..... pl.	2.07	8.06	3 38
12.24	1.43	8.37	pl.	sos.	1.42	8.00	3.02
12.53	2.17			Crăciunel ...	1.09		2.36
1.02	2.26	9.04		Blaș-Küküllőszög . .	12.56	7.34	2.21
1.45	3.14	9.31		Micăsasa ...	12.11	7.08	1.44
2.01	3.33	9.43	sos.	Copșa-mică . . pl.	11.50	6.56	1.25
2.15	3.48	9.47	pl.	sos.	11.14	6.50	1.06
2.33	4.08	10.01		Mediaș ...	10.55	6.37	12.49
3.04	4.45	10.25		Elisabetopol .	10.24	6.16	12.18
3.40	5.27	10.53	sos.	Sighișóra ... pl.	9.45	5.49	11.40
3.47	5.43	11.—	pl.	sos.	9.35	5.42	11.33
4.03	6.08	11.14		Haşfalĕŭ ...	9.12	5.28	11.16
5.35	7.52	12 26		Homorod ...	7.46	4.23	10.03
6.13	8.32	12.58		Ágostonfalva .	7.05	3.50	9.22
6.43	9.09	1 16		Apața	6.38	3.35	8.57
7.16	9.40	1.35		Feldióra	5.58	3.15	8.27
8.—	10.25	2.09	sos.	Brașov .... pl.	5.08	2.45	7.48
3.58		2.19	pl.	sos.		2.18	5.—
4.40		3.01		Timiș		1.42	4.24
5.10		3.31		**Predeal** ...		1.12	3.32
11.55		9.10	sos.	Bucuresci ... pl.		9.15	7.50

Copșa-mică—Sibiiu—Avrig—Făgăraș

Tren de persón.	Tren de persón.	Tren de persón.	Trap. mixt.		Trau de persón.	Tren mixt	Tren de persón.		Tren de persón.
2.21	4.43	11.30	7.10	pl. Copșa mică . sos.	6.25	9.32	3.25		12.35
3.50	6.36	12 58	8.50	Ocna	5 07	8.15	1.56		11.01
4.12	7.04	1.30	9.15						
tr. m.		tr. m.		sos. pl. Sibiiu .... pl. sos.	4.40	7.41	1.21.		10.30
4.33	Numai Marța și Vinerea comun.	2.—							tr. m.
5.23		2.54				7.33			8.57
6.15		3 59		Tălmaciu-m. .		6.45			8.04
8.34		6.35		Avrig		6 01			7.15
				sos. Făgăraș ... pl.		3.32			4.25

Mureș-Ludoș—Bistrița.

4.—	9.06	4.25		Mureș-Ludoș		6.49	7.30	
5.01	10.29	5.39		Zau		5.52	6.35	
6.57	12.48	7.19		Țagu-Budatelic		4.10	4.54	9.44
7.55	1.55			St. Mihaiu de câmpie .			3.44	8.46
8 47	3.02	Numai Marța comun.		Lechința		Circ.	2.48	7.43
9.24	3.52			S.-Măghiăruș		Marți și Vineri	2.02	6 52
10 14	4.56			Bistrița			1.16	5 55

Numai Lunia și Joia comun.

Cucerdea — Oșorheiu — Regh.-săsesc.

3 16	8.10	9.—	2.06	pl. Cucerdea .. sos.		7.39	2.38	8.30	12.31
3.57	8.51	9.47	2.52	Ludoș ...		6.59	1.55	7.37	11.43
4.44	9.40	10.30	3.56	Cipău		6.24	1.19	6.51	10.39
5.34	10.30	11.22	4.59	sos. pl. Oșorheiu .. pl. sos.		5.30	12.25	5.43	9.30
5.45	10 42		5.15				9.—	5.04	9.15
7.14	12.16		6.44	sos. Regh.-săs . pl.			7.39	3 30	7.54

Ghiriș — Turda

7.33	10.50	5.40	10.23	6.05	**Ghiriș — Turda**	7.—	5.05	10.15	3 20	9.12
7.55	11.12	6.02	10.45	6.27		6.40	4.45	9.55	3.00	8.52

Alba-Iulie—Zlatna.

4.37	9.40	4.36			7.23	11.06	6.14
7.33	12.32	7.47	**Alba-Iulia—Zlatna.**		4.55	8.20	3.43

Blaș — Kükülloszög — Sóvárad.

3.25	2.48		Kükülloszög-Blaș . . .		8.48	6.50
4.02	3.30		Sân.-Miclăuș		8.13	6.15
4.30	4.15		Cetate-de-Baltă		7.41	5.38
5.18	5.21		D.-Sân.-Mărtin		7.05	5.—
8.24	8.59		Sóvárad		4.05	1.53

Notă: Órele însemnate în stânga stațiunilor sînt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în drépta de jos în sus. — Numerii încuadrați cu liniĭ mai negre însemnéză órele de nópte.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare in fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« in Blaş.

Anul XI. Blaş 7 Decembre 1901. Numĕrul 49.

„A DERAIAT“ . . .

S'a încheiat în dieta din Budapesta, şi desbaterea asupra respunsului la mesaj, şi desbaterea asupra proiectului de indemnisare — aşa numit — prin care guvernul este autorisat să încasseze şi să cheltuéscă din tesaurul ţării, înainte de a i-se vota în tótă regula budgetul obicinuit. Ambele desbateri sînt de obiceiŭ cele mai largi şi cele mai principiale: pentru că într'amêndóuĕ aceste acte parlamentare se vedeşte încrederea — orĭ ne încrederea — camerei în guvernul, care după vremurĭ, deţine cârma ţării. Cel puţin aşa ar trebui să fie desbaterile în jurul acestor teme,

Cu aceste prilejurĭ se rostesc — de obiceiŭ — cele mai interesante discursurĭ. Partidele singuratice îşĭ marchézĕ, — prin rostul matadorilor lor — posiţia faţa cu guvernul, şi se declară, după cum le este credeul şi direcţiunea politică, asupra chestiunilor celor mai de *frunte,* carĭ preocupă opinia publică a ţării . . . .

În considerarea acestora am urmărit până acum cu interesul, ce ni-l impune datoria de publicistĭ, desbaterile din parlamentul pestan. Şi impresiunea ce ni-a lăsat întrégă desbaterea, în amîndóue ciclurile acestea capitale, nu e nicĭ decum favorabilă acestuĭ parlament.

Ni-s'á confirmat de noŭ, că parlamentul, în actuala sa formaţiune, nu corespunde menireĭ sale, că parlamentul acesta, mai puţin încă decât celelalte anterióre, póte să-şi aróge titlul de *representanţa ţării.*

S'a vorbit, ce e drept, mult, despre aşa numitele alegerĭ „libere.“ Dar cu tótă libertatea acésta problematică de alt fel, a alegerilor trecute, parlamentul a remas tot ce a fost, manc, o representanţă ciuntită, un „Rumpf-Parlament în înţelesul moral al cuvîntuluĭ.

De fapt marea maioritate a poporuluĭ, saŭ mai corect, a popórelor, a remas şi de astădată fără adeverapĭ representanţĭ în dieta ţării . . . . Cercurile electorale, aşa cum sînt ele făurite, arbitrar şi tendenţios, îşĭ aŭ ele tóte câte un representat acolo în dietă; adeverat! De aceea parlamentul nu póte fi numit manc în înţeles fisic. Dar spiritul ce dominéză în aceste cercurĭ, lumea de ideĭ ce umple inimile şi mintile din aceste periferiĭ, acestea nu sînt representate.

Românii, treĭ milióne de Românĭ, nicĭ acum nu aŭ nicĭ un singur representant.

Slovacii aŭ reuşit cu vre-o 4 representanţĭ aĭ lor; *Sêrbiĭ* cu 1, zi unul! Dar aceste simptomatice escepţiunĭ nu pot de cât să confirme regula, tristă şi fatală, ce am statorit, că naţionalităţile nu sînt representante în parlament, prin urmare parlamentul actual nu este nicĭ el representanţa morală a ţării, nu este representanţa fidelă a popórĕlor, ce compun „naţiunea politică“ şi susţin statul.

Faptul acesta, pe cât de trist, pe atât de adevĕrat, l'aŭ dovedit clasic însă-şĭ desbaterile din parlament. S'a vorbit acolo de orĭ şi ce, nu mai de ceea ce mai mult clocote în inima ţării: de *nemulţumirea popórelor nemagiare,* nu s'a vorbit nimic, absolut nimic.

A fost într'un rînd vorbă şi despre naţionalităţĭ; e drept. Partidul poporal a fost acusat că ar pacta cu naţionalităţile trădătóre de patrie, pentru că . . . . nicĭ *eĭ,* acusatoriĭ şi acusaţiĭ, nicĭ *eĭ* nu sciŭ pentru ce. Acusa a fost susţinută, chiar şi de prim-ministrul Széll. Acusaţiĭ s'aŭ apărat, ca de foc, de un lucru ca acesta. Şi dl prim-ministru, după o vorbire gólă, sacă, fără nicĭ o pricepere pentru chestiune, a declarat, că politica *luĭ* de naţionalităţĭ, e „cam tot aceea“ (körülbelül ugyanaz) ca şi a partidului poporal. Adecă o politică absolut neorientată, o politică care nicĭ nu merită acest nume.

Incidentul acesta fórte caracteristic l'a calificat o fóie magiară cu vorba *„a deraiat.“* Adecă desbaterea parlamentară a ieşit din ogaşa obicinuită „patriotică“, a divagat nitel şi spre *chestiunea naţionalităţilor* — care până aci nicĭ nu esista pentru dniĭ ministri — va să zică „a deraiat,“ tocmai cum ar deraia un tren, ce sare afară de şine. . . . Cam aşa este şi carul politiceĭ magiare, ca un „car de foc.“ Merge pe şinele artificios pregătite luĭ, ca şi cum tot pămîntul ţării, în tóte părţile ar fi tot numai o cale ferată... Ca şi cum ţara acésta ar fi zidit'o cutare societate pe acţiĭ, cutare vicinaliştĭ... Ca şi cum cetăţeniĭ ţării ar fi tot numai *vigecaĭ* călĕtorĭ, agenţĭ aĭ ideiĭ de stat, saŭ vînzĕtorĭ *en gros* şi *en detail* aĭ acesteĭ próste marfe. Şi cum trece neted, uşor, grabnic peste ţară acest tren accelerat, conducĕtoriĭ luĭ tot aşa de puţin cunosc veritabila ţară, cum o ar cunósce cutare englez, care ar studia-o în sborul trenuluĭ Express-Orient . . .

Ce va fi însĕ, Dómne, când trenul acesta politic de *fapt* ar *deraia,* de fapt ar suferi o *ciocnire?* Cum se vor mai trezi atunceĭ din sinamăgirea lor şoviniştiĭ cârmuitorĭ, şi cât va mai fi de târzie trezirea lor!

V. A. URECHIĂ.

Blaş, 6 Dec. 1901.

Azĭ diminĕţa ne-a sosit de la Bucureştĭ următórea tristă ştire telegrafică:

Bucureştĭ. 5 Decembre n. — Marele stegar al neamuluĭ nostru, Vasile Al. Urechiă, muri subit azĭ, la 3 óre după amiazĭ.

Ştirea acésta s'a respândit ca un fulger printre fruntaşiĭ Blaşuluĭ, deşteptând în inimina fie căruia un echoŭ de jalnică durere. Ne-am deprins a-l şti pe bĕtrânul Urechiă, vecinic cu inima tinerĕ, în tot de una puternic campion al ideilor marĭ şi generóse, şi nu ne trecea prin minte, că chiar acum, când mai mare e lipsa de inimĭ entusiaste, să înceteze a mai lupta, şi să trécă la odihna de vecĭ.

Acum Preşedintele Ligeĭ pentru unitatea culturală a Românilor nu mai este între ceĭ viĭ. Sufletul sĕŭ dornic de fapte măreţe, aprins de idealele cele mai strălucite ale neamuluĭ sĕŭ, despărţîndu-se de trupul istovit, trece de la noĭ în sferele senine ale eternităţiĭ, ca să-şĭ iee resplata meritată. Fie partea luĭ cu dreptiĭ. pe cum amintirea luĭ fi-va pururea vie în mijlocul neamulnĭ românesc de pretutindenia.

Urechiă a fost între Românĭ unul din ceĭ mai neostenitĭ şi mai însufleţiţĭ apostolĭ aĭ ideilor marĭ, carĭ inspiră viaţă şi tărie în luptă tuturor Românilor. Român de baştină, legat prin frumóse tradiţiĭ familiare de trecutul neamuluĭ, el şi-a făcut studiile tinereţiĭ la isvórele de lumină ale apusuluĭ latin. A studiat universitatea în *Madrid* şi *Paris.* Adăpat de tinĕr la isvórele mărireĭ ginteĭ latine, a devenit un adevĕrat apostol al latinităţiĭ nóstre. În tóte colţurile locuite de Românĭ, numele luĭ a devenit cunoscut şi iubit; în tóte centrele popórĕlor latine a fost cunoscut

și apreciat, Legăturile nóstre cu frații din Apus se datoresc de câte-va decenii în mare măsură lui. Legăturile acestea și comunitatea nóstră spirituală cu apusul latin au remas până în ultimele zile preocupațiunile lui.

Ultima lui acțiune mare, în acest sens, a fost manifestația din 1899 în *forul lui Traian din Roma*. Acolo a rostit el frumosul discurs în care zicea: „Sîntem aicî, ca să spunem tuturor că *Roma este mama nóstră*."

Pentru acestea înalte ideî și sentimente bătrânul Urechiă a fost deosebit stimat și iubit la noi. La mormîntul lui noi depunem în numele Blașului, unde ideile Romei tot de una aŭ aflat plăcut echou, espresiunea sinceră a sentimentelor nóstre de recunoștință piosă. Amintirea lui și ideile marî, ce l'aŭ căleuzit, să fie tot de una vii în sinul neamului românesc.

„Elita clerului." — Ca un trist resunet a primului nostru din numĕrul trecut, scris de un preot de la sate, am primit dóuĕ scrisorî, în carî se descrie în întunecate colorî, activitatea acelora, carî ar fi să fie elita clerului, a acelora carî în tóte ar trĕbui să premérgă cu esemplul celor alalți preoți, înbărbătându-i cu tăria cuvîntului și dându-le povețe bune, în celea ce se țin de apĕrarea bisericiĭ, poporului și a administrățiunii. Dăm aceste scrisorî în estras și fără comentar, ca să nu deșteptăm susceptibilităților, nicî în o parte, nicî în cealaltă.

În prima scrisóre, ni se atrage atențiа asupra unuĭ avis apărut în celea dóuĕ foi sĕcuieschî din Oșorheiŭ. Avisul a emanat de la senatul școleî nóstre de acolo și e de următorul cuprins: „A helyi gör. kath. iskola gondnoksága tudomására hozza azon szülőknek, kiknek gyermekei kiszorultak az iskolából, hogy e gondnokság iskolájában még 15—20 tanulónak felvételésére van hely. *A tanitás magyar nyelven történik csekély tandij fizetése mellett.*"

Anunțul acesta va surprinde cu tot dreptul pe orî cine, și încă cu atât mai mult, cât după sciința nóstră, școla din Oșorheiŭ, primesce din f. scolastic archidiesan, o subvenție anuală de 100 fl. și e o ofensă aș presupune, că Preaven. Consistor, a asignat ajutorul acesta, avênd cunoscință, că în școla din Oșorheiŭ limba de propunere e cea magiară. Se înșală mult curatorul și senatul scolastic, daca cred, că prin ast fel de mijlóce se va mântui poporul român din aceea parochie, de a nu fi înghițit de colosul secuiesc, care îl nimicesce, vĕdînd cu ochiĭ. Ce crede să ajungă tinĕrul învĕțător din Oșorheiŭ, despre care scim, că are de altcum frumóse talente, — întroducênd limba de propunere străină în școla confesională românéscă? Și mai pe sus de tóte, se face lucrul acesta cu scirea și învoirea oficiului protopopesc al Murĕșului? Așa crede dl protopop din Oșorheiŭ să deie pildă parochiilor din tractul sĕŭ atât de espus?

Dacă ar fi adevĕrat, ar fi destul de regretabil. Așteptăm confirmarea acesteî scirî, atrăgênd atențiа forurilor competente asupra acesteî triste aparițiunî.

A dóua scrisóre, e un lung raport, ce l'aŭ primit din districtul protopopesc al Bieî despre desbaterile sinodului protopopesc.

Și în acésta se înșiră o mulțime de lucrurî, carî numaî cinste nu fac conducĕtoriului acelui district protopesc. Se spune anume, că ședința sinodului mixt, a fost ridicată, pentru motivul, că . . . . unii preoți l-aŭ făcut protopopului imputărî de negligență culpabilă.

Nu ne estindem a înșira una câte una miseriile acestea, ale unui membru din elita clerului, nu publicitatea are să vindece rĕul — ci pentru cunoscerea situațiuneî relevăm un singur lucru fórte simptomatic.

Și în sinodul acesta, ca în tóte, s'a discutat curenda district. Lugoș, pentru a se da câte-va procente din subsidiul erarial întru înființarea fondului de salarisare a preoților. Propunerea acésta — mirabile dictu — *a fost respinsă* de maioritatea sinodului: Lăsăm, ca cetitorii nostri să-și tragă înșiși conclusiunea și se judece asupra antecedențelor. Noi închiem repetind ultimele frase din primul numĕrului trecut: „Trebue pus capet odată corupțiuneî și nedisciplineî. Trebue să ne cunóscem cei buni din cei rĕi!"

Pentru confrații de la „Közérdek." — În nrî sĕĭ din Dumineca trecută, fóia comitatului nostru e supĕrată rĕŭ pe „Unirea," pentru că folosesce „rossz kifejezés"-urî. A mâhnit-o adecă împrejurarea că dând samă de alegerile municipalî, fóia nóstră a folosit espresia *străin*, tot de una, de câte orî a fost vorba, de alegerea uneî persóne, care nu e român, și zice: „Accentuarea continuă a vorbeî *străin*, o ținem de fără gust, vătămătóre, fără tact și nereală. Căcî bine să fim pricepuți, dar aicî vorba acésta nu se aplică, față de nesce ómenî vagabunzi, căduți scie Dumnezĕŭ de unde, ci față de cetățenî ungarî, născuți în patria acésta și . . . și — și așa mai departe.

Nu mai întindem vorba. Proverbul român zice: „cum e spălătórea, așa-i și ștergătórea," și am puté gata cu respunsul.

Pe cum Dior nu ne cruță din „oláh", „nem magyar ajku", „idegen ajku", cerem și noi, să avem libertate a ne esprima cum

---

FEUILLETON.

„ROMÂNIA PITORÉSCĂ." *)

Sub acest titlu a apărut nu de mult la Bucurescî, o elegantă și prețiósă broșură, care va deștepta în sufletul fiesce cărui cetitor o mai puternică dragoste de țară și o mai strînsă alipire de poporul, care în zile de năpastă, a înfruntat cu peptul sĕŭ puhóiele de dușmanî, carî se revărsaŭ peste pămîntul scump nóuĕ tuturor.

Acéstă scriere de însemnată valóre literară, a apărut în tipografia Socecŭ, și e datorită distinsului scriitor și poet *A. Vlahuță*. Dsa a străbătut de a lungul țara românéscă și sub fermecata sa pană, ne duce și pe noi cu gândul prin locurile de o frumseță de raiŭ, pe carî le-a vĕdut și umblat. Alăturea cu el imbarcăm vaporul la Orșova, granița din spre apus a Românieî, și trecem în revistă tóte satele și orașele, șesurile și câmpiile, carî se întind lângă cursul bătrâneî Dunărea, până ce acésta își unesce undele sale cu sbuciumata și neliniscita Marea Négră. Apoi ne întórcem ér la granițele apusene și pornim de la Turnu-Severin în sus spre munți, ascundîndu-ne pașul în așternutul de muschiŭ móle și în umbra désă și recoritóre a codrilor, și trecênd acuși pe vîrfurî de munți orî pe stâncî ripóse, acuși prin văi adăpostitóre de primejdiî, atingênd sfintele locașurî, ascunse și retrase de sgomotul lumeî, autorul ne duce sub vraja glasului sĕŭ povestitor, până sus la vechia capitală a domnilor moldovenî. Ér de aicî, ca să ne opréscă óre cum lacrimile, ce încep să ne ardă obrajiî la amintirea viteazului domn, ce și-a dat viața pentru țara sa orî la ivirea altui țĕrm scump inimilor nóstre, răpit miselesce, ne sue pe plută și pe undele primejdióse a le Bistriței, ne duce până la Piatra, de unde, de alungul Prutului, ne scobóră la Galați și de aci mai departe la Bucurescî, închîndu-și admirabila călătorie cu vorbe scumpe de țară și popor.

Ce soun inse aceste câte-va liniî, scrise în fugă, față cu tablourile și icónele de o frumseță artistică, descrise cu o pană de maĭestru pe 279. paginî, și împodobite cu multe ilustrațiî fin lucrate?

Ales. Vlahuță e azî unul din cei dintâî prosatorî, care alăturea cu Coșbuc stăpânesce literile române și sînt fala neamului nostru. Și e fericire să te pierdî în cetirea descrierilor sale și în stilul sĕŭ curgĕtor și plin de neîntrecute frumusețî. O pagină la întîmplare scósă din acéstă carte, ar fi de ajuns să spună mai mult, de cât tot ceea ce noi am scris până acum. Pe contra pagina titulară înse, autorul își reservă dreptul de publicitate și așa noi ne avênd îngăduința sa, — pe care n'am cerut'o — nu vom reproduce „bucățî." ci spre a linisci curiositatea cetitorilor nostri, vom scóte câte-va „pasajiĭ," ce întâlnim întorcênd filele cărții.

Vaporul ajunge la Giurgiul, din sus de care e Vadul Călugărenilor, unde înainte cu 300 anî, Mihaiŭ raportase învingere strălucită contra lui Sinan. Cine ar puté trece pe lângă locul acesta, fără, ca în sufletul sĕŭ să nu se deștepte fala națională, sciindu-se din neamul acelora, carî aŭ sdrobit aci înzecit de marea armată turcéscă Ĕtă cum povestesce autorul sfîrșitul acesteî lupte:

„Turcii încep să se creadă biruitorî, când de odată se trezesc izbiți în față de óstea învăpăiată a lui Mihaiŭ. Puterea, și mai ales iuțala atacului neașteptat, îl oprește în loc; loviturile, carî curg ca grindina, le ia văzul. Țipetele celor dinainte aruncă gróza în sufletele celor din urmă. Măcelul se înfierbîntă. Luptătorii sînt piept la piept. Ochiî scapără, și inimile se îndîrjesc de o parte și de alta. Adînc străbate în glótă fulgerătorul Voivod, lăsând dîră de morți pe unde trece; ostașii lui ucid cu mânerul, când li-se rupe spada. Ei înaintéză mereŭ, spărgênd șir după șir, împrăștiind spaimă și neorînduială în óstea păginĕ, care începe să dea îndărăt și să se învălmășéscă. Cei din urmă, văzîndu-se împinși spre pod, o iaŭ la fugă. Sinan se repede să-i întórcă. El răcnește, blastemă, și bate în mișcî cu ghioga-i de fer. Dar strigătul morții răsună mai tare. Óstea vizirului se tulbură tótă, nănădită ca de o furtună. Românii lovesc orbește. Piepturi și capete trosnesc sfărîmate sub copitele cailor. Mulțimea, nebună de gróză, își caută scăparea în fugă, Fricoșii trăesc pe eroi. La pod se înghesuesc să trécă de odată caî ómenî și tunurî. Se face o larmă și'un învălmășag de nu mai știŭ în cotro să se miște. Toți poruncesc, și nimenî n'ascultă. Unii mor striviți de îmbulzeală, alții s'asvîrl în mocirlă. Sinan, îmbrîncit, cade de pe pod și-și rupe dinții. — un supus îl ia în spate și-l scapă. Soldații și pașî fug la olaltă, lăsând și arme și steaguri în mânile Românilor, carî îi gonesc, lovindu-i

*) România pitorésсă de A. Vlahuță Bucureștî. I. V. Socecŭ 1901. prețul Leî 3.50.

vrem. Sînrem dóră pe pămîntul clasic al Ardealului, ţara libertăţii şi a independenţii, cum îi zic chiar Dlor. Şi e interesant, cum sciŭ Dlor să învóce principiile aceste de libertate, când e vorba de apĕrarea proprie; dar cât de iute le uită, când e vorba de neamurĭ străine.

Mai are „Közérdek“ dóuĕ frase. („szűk olvasókörre vidéki lap“ şi „az Unirea széles láthatárú, müveit fómunkatársai“) la aceste insinuări naive, nu mai rĕspundem, ni-e scump spaţiul.

Revistă bisericéscă.

Grecia. Spiritele s'aŭ liniscit, studenţii împuşcaţi cu ocasia manifestaţiunilor de stradă, aŭ fost îngropaţi în asistinţa unui public numĕros, ér cei răniţi sînt obiectul celor mai călduróse atenţiuni. Pentru aplanarea turburărilor, a întrevenit şi Patriarchul ecumenic, care desapróbă traducerea bibliei pe limba vulgară, ca incapabilă pentru esplicarea preceptelor divine şi menită să ducă la raceală şi indiferentism faţă de cele religióse.

Corespondinţe.

DE LA LUGOŞ.

Lugoş la 25 Nov. 1901.

Diecesa gr. cat. a Lugoşului care a avut şi are încă de a se lupta cu mari greutăţi şi neajunsuri, a avut şi mângăerea de a vedea pe unii fii generoşi ai sĕi curgêndu-i întru ajutor, prin frumóse fundaţiuni, destinate cu deosebire spre ajutorarea tinerimii studióse lipsite de mijloce. Între atari generoşi fundatori, cari mişcaţi de credinţa sfântă şi de caritatea crestinéscă, al cărui izvor de binefacere nesecat este, s'aŭ nisuit ca prin fundaţiuni frumóse, să sprijinéscă acţiunea culturală şi morală a sfintei Biserici, loc de frunte se cuvine şi nobililor fundatori, fericiţilor Ioan Iova Povici şi soţiei sale Ecaterina n. Panajot. Acesti vrednici fii ai acestei Diecese, a căror amintire cu laudă va fi în neam şi neam, dăruiţi fiind de la bunul Dumnezĕŭ cu frumósă avere şi neavênd prunci, aŭ făcut o fundaţiune, care azi constă din 2 case frumóse, preţuite în 57.000 coróne, ér în bani gata, dispune de un capital de aprópe 35,000 coróne. Venitul fundaţiunei, conform voinţei fundatorilor, este destinat $^1/_3$ pentru stipendii ér $^2/_3$ pentru sustinerea scólei elementare de fetiţe din Lugoş. Acéstă scólă, în urma unor împrejurări nefavorabile fundaţiunei abia în Octobre anul 1899 s'a putut deschide, aşedêndu-se în casa fundaţională din strada Timişórei. Dovedindu-se însă, în urma creşterei îmbucurătóre a numĕrului copilelor, cari frecuentéză aceea scólă, prea mică sala de propunere de pân'aci, în vara anului curent sala s'a mărit, prin delăturarea unui zid din mijloc, făcêndu-se ast fel din 2 odăi o sală frumósă şi destul de spaţiósă.

În acéstă scólă primesc instrucţiune gratuită 38 copile, sub conducerea vrednicei docentese Dşóra Ana Baboiŭ. Fiind ast fel sala scolastică întru tóte corespundĕtóre menirei sale şi provĕdută cu tóte cele de lipsă instrucţiunei, Ven. Ordinariat dorind, ca copilele cari frecuentéză şi vor frecventa acea şcólă, să aibă pururea înaintea ochilor chipurile acelor generoşi binefăcĕtori, din dărnicia cărora ele să împărtăşesc din beneficiile educaţiunei şi instrucţiunei, sub aripile ocrotitóre ale sfintei Biserici, a dispus să se pregătéscă prin un pictor portretele amintiţilor fundatori şi să se aşeze la loc de frunte în sala scolară. Acésta dispositiune fiind împlinită, s'a decis ca inaugurarea şi respective binecuvîntarea saleĭ scolare şi desvĕlirea tablourilor fundatorilor, să se întîmple cu solemnitatea cuvenită în ziua de duminecă 24 Novembre st. n. a. c.

Înainte de a descrie frumósa solemnitate vom da câte-va notiţe biografice a fundatorilor.

Fericitul Ioan Iova Popovici s'a născut la anul 1795 în comuna Cristian lângă Braşov, de unde încă ca băiat a venit la Lugoş şi a intrat ucenic la un comerciant, apoi a mers la Arad şi de acolo, după ce a eşit calfă, s'a reîntors ĕrăşi la Lugoş şi a deschis prăvălia în companiă cu Iosiv Panajot. Pe timpurile acelea Lugoşul nu era inundat de jidani, ca acum, ci negutătorii erau aprópe toţi români şi le mergea bine. Ast fel şi Iova Popovici cu companistul sĕŭ, prin diligenţă, şi favorizaţi de noroc, în scurt timp aŭ câşigat bani frumoşi, apoi s'aŭ despărţit şi Iova Popovici, care luase de soţie pe Ecaterina sora lui Iosif Panajot, a deschis singur prăvălie în casa de lângă palatul comitatului, care casă a rĕmas apoi fundaţiunei.

În aceea casă se afla el ca unul dintre cei mai de frunte comercianţi şi cetăţeani ai Lugoşului pe timpul stabilirei sfintei Unirĭ şi a înfiinţărei Diecesei Lugoşului. Unirei însă Iova Popovici i-a fost duşmanul cel mai neîmpăcat. Să spune chiar, că atât de tare urea pe uniţi, încât nici nu voia să le vîndă marfa sa! Dar darul lui Dumnezĕŭ, căruia nimic nu-i póte resista, a înfrânt cerbicia lui, şi Iova dimpreună cu soţia sa Ecaterina, la anul 1855 spre bucuria nespusă a uniţilor şi spre uimirea tuturora, s'a întors la sînul sfintei nóstre biserici şi a devenit

---

de zor, până când nóptea la sub ocrotirea întunereculuĭ ei sfărmăturile ce mai rămăseseră din marea óstea lui Sinan. Mihai se întórce încărcat de trofee. Stelele clipesc peste bălţile de sînge. Bătrînul cruntul vizir, boceşte în cortu-i, rupêndu-şi hainele de pe el. Nănc, nepricepênd ce-i asta, aiurit de durere, geme clătinând din cap: Alah, Alah! . . . Şi pe când spahiii lui tremura tupilaţi prin bălării, din tabăra Românilor se înalţă în liniştea nopţii cîntece de biruinţă.“

Dar vaporul ajunge la Constanţa, capitala Dobrogei. „E o sară frumósă, liniştită, una din acele dulci sări de vară. În care simţi o adevĕrată fericire să te laşi în voia visurilor. Valurile cu vîjîitul lor legănător ţin ison orchestrei de pe mal, a cărei famfară se împărtia lin în largul mării. Pe cer s'aprind candelabre de stele. De pe terasa otelului Caroi, îmi lunec ochiĭ pe sclipitórea cîmpie a mării, şi cuget la vremile îndepărtate, la câte întîmplări şi prefaceri aŭ curs după ele. Mĕ gîndesc la blîndul şi nefericitul Ovidiŭ. . . Aici şi-a plâns amărăciunile surghiunului gingaşul poet al Romei. Străin, bolnav, neînţeles de nimeni, el nu găseşte, în sufletu-i abătut, un cuvînt de laudă, nici pentru locul, nici pentru poporul în mijlocul căruia e osîndit să trăéscă. În versul lui urlă crivĕţul iernelor grozave, cari îngheţaŭ marea, pe lira lui suspină dorul de soţie, de prieteni, de patria lui pururea frumósă şi surizătóre, din care a fost gonit, şi pe care n'avea s'o mai vadă nici odată.

„Aŭ trecut de atunci nóuĕ-spre-zece veacuri. Azi, póte nu te-ai mai simţi aşa de de străin în locurile acestea. N'ai mai vedea chipuri fioróse de barbari îmbrăcaţi în cojóce, nici marea prefăcută în pod sunător de ghiaţă. Sciţii s'aŭ dus, şi Tomi s'a dărăpănat, şi tóte s'aŭ schimbat de atunci. Patria ta, némul teŭ a rĕzbătut în cóce, s'o lume nóuă a răsărit aici, pe pămîntul acesta stropit de lăcrămile tale; un noŭ oraş s'a ridicat din valurile Pontului, subt un cer tot aşa de albastru şi de cald, ca şi al frumóseĭ Italiĭ. Din mijlocul acestui oraş, statua ta de bronz priveşte visătóre peste cîmpia acoperită de ruinele cetăţilor şi lagărelor române, sub zidurile cărora zac ósele compatrioţilos teĭ. Azi te-ai primbla pe uliţi romane, printre vechi monumente, pe ale căror lespezi de marmură ai citi nume cunoscute şi scumpe inimiĭ tale; pe scutul legionarilor de piatră ai revedea pe ceĭ doi prunci aplecaţi la sînul lupóiceĭ, s'ai căuta cu noi în adîncimea vremiĭ obîrşia îndepărtată a gloriosului teŭ neam. Azi nu s'ar mai tîngui aşa de jalnic lira ta, căci ai trăi aci în mijlocul unui popor, care ţi-ar fi drag, între ómeni ai căror chip ţi-ar aminti trăsăturile mîndre ale cetăţenilor romani, şi în a căror limbă — mlădiósă şi sonoră ca şi versurile tale — ai regăsi, cu atâta sfinţenie păstrate, urmele viĭ din graiul stîns de mult al poporului teŭ.“

Neîntrecut de poetic descrie autorul rîurile ce ating în cursul lungeĭ sale călătoriĭ.

Ĕtă câteva: „Din fundul acesteĭ văi s'aude viind un vuet, ca un ropot de plóie. — Lotrul, vijeliosul Lotru, care, isvorînd din depărtatele steiurĭ ale Păringului, tae de-a curmezişul partea de miază nópte a Vîlciĭ, deschide plaiurĭ frumóse, holde neaşteptate şi vetre de gospodărĭ în ascunzătorile munţilor, mişcă morĭ, pive şi herăstrae, şi vine mîndru să-şi verse în Olt undele-i limpezi, ce par-că aduc cu ele colórea pajiştilor şi freamătul codrilor prin carĭ aŭ trecut. De pe podul înalt, aşternut pe gura Lotrului, ne uităm cum undele verzui ale acestuĭ rîŭ învîrtéză pinza lată a Oltului, întinzînd pe lîngă malul din dreapta o fâşie luminósă, ca si cum apele celor dóuĕ rîurĭ împreunate n'ar vrea să se amestece.“

Saŭ vorbind de Olt: „Drumul nostru pe valea Oltului se încheie la graniţa ţărĭi, din sus de rîul Vadului, la strunga de la Turnu-Roşu, care, în vechime, întărită de Romani, purta măreţul nume de *„Pórta lui Traian.“* Aicĭ Oltul desfundă munţiĭ, spintecându-i din creştet până în temelie, şi-şi deschide drum larg în văile nóstre. Pe undele lui ne vin cîntece duióse din Ardeal, glasurĭ de dor din Ţara Bîrseĭ, tînguitóre doine din câmpiile Făgăraşului. — pe undele lui ne vin amintirĭ sfinte din Avrig, din satul care ne-a dat pe cel dintâiŭ dascăl român — pe nemuritorul George Lazar. De aicĭ ne uităm, şi cu drag, şi cu durere, în sus pe albia Oltului. . . Dincolo de munţiĭ aceştia sînt fraţi de-ai nostri, s'acolo e o parte însemnată din istoria nóstră. — Câte steagurĭ n'aŭ fluturat pe aicĭ, câte oştĭ n'aŭ curs prin strunga acésta, în multele şi singerósele războe pe carĭ aŭ avut a le purta strămoşiĭ nostri cu neamurile megieşe!“

Saŭ şi mai frumos de Argeş: „Numai Argeşul, călător fără odihnă, trece hăulind pe spintecătura văilor, şi undele lui vorbesc întruna, când mai tare, când mai încet. Vorbesc undele lui de măreţia şi frumseţile Negoiului, din coapsa căruia aŭ izvorît, de codrii lui deşi, adînci, nestrăbătuţi, unde fiarăle şed fără frică tolănite în luminişurĭ,

unul dintre cei mai adicți fii ai ei și fórte zelos propagator al sfintei Uniri. Iubirea și alipirea sa față de sfînta Unire și-a arĕtat-o la tóte ocasiunile și în tóte chipurile. Cu deosebire a contribuit mult prin serviciile sale prețióse la primirea solemnă a Nunțiului papal Antonio de Luca carele în anul 1858 însoțit de vre-o câți-va canonici a visitat și Lugoșul. Pentru acestea servicii. Nunțiul i-a mulțumit în mod deosebit și a mijlocit ca SS. Papa Piŭ al IX-lea să-l decoreze cu ordul de cavaler al sfîntului Gregoriŭ cel mare. Strălucitul ord i-sa predat de cătră fericitul Episcop Dobra în mod solemn în fața consistoriului diecesan.

Mulțumind Iova Popovici pentru acésta înaltă distincțiune, a promis că din iubire față de neam și Biserică, va face o fundațiune pentru susținerea unei scóle de fete în Lugoș. Înființarea unei atari scolĭ a fost dorința cea mai ferbinte a lui și a soției sale și adese orĭ spunea ei, că averea lui o va lăsa tótă spre acel scop. În anul 1865 a avut marea durere de a perde pe buna și nobila sa soție Ecaterina.

În 27 Novembre 1871 a adormit în Domnul și el și a fost înmormîntat cu mare solemnitate lângă soția sa, în cemeteriul român din Lugoș. Încă în anul precedent înainte de a pleca la Marienbad, a fost făcut testament verbal, iar în 1871 și în scris a testat tótă averea sa spre scopul înființărei scólei de fete. Fiind însă Testamentul lipsit de formele legali, a fost atăcat de rudenii, cu carĭ apoĭ s'a făcut împăciuire, remânênd fundațiunei numai cele 2 case amintite deja. Vrednic de amintire mai este și aceea, că la realisarea fundațiunei aŭ contribuit fórte mult și fostul Episcop Ioan Oltean, canonicul Michail când-va Nagy, ér advocatul Dr. Ioan Maior ca massa curator, a apărat interesele fundațiunei și a făcut împăciuirea cu rudeniile fundatorilor.

Revenind acum la descrierea solemnităților de ierĭ, amintesc mai întâiŭ, că după terminarea sfintei liturgii s'a ținut părăstas solemn în biserica catedrală pentru odihna sufletelor fericiților fundatorĭ.

După părăstas în frumósa sală a scólei de fetițe, în presența unui public numeros și ales, s'a început solemnitatea zilei prin sfințirea apei și stropirea scólei și a locuinței Dșórei docentese. Apoĭ Rvs. Beniamin Densușan, directorul școlei, prin o vorbire fórte potrivită, a arĕtat meritele neperitóre, ce și-leaŭ câștigat fericiții fundatorĭ prin înființarea acestei scóle. Terminând Rvs. Dn director cuvêntul de deschidere, a căḑut vĕlul de pe frumósele portrete, spre carĭ cu pietate îndreptatu-s'aŭ privirile tuturora.

Corul bisericii catedrale, condus de dl. Iosif Micleu a cântat jalnic și pătrunzĕtor. „În veci pomenirea lor", apoĭ o fetiță cu numele Elena Ardelean a recitat o poesie ocasională și corul copilelor de scólă a cântat fórte frumos, cântecul „Limba mamei." Terminată acésta cantare, D-șóra docentésă Ana Baboiŭ a cetit o frumósă disertație, despre educațiunea femeii, ascultată cu atențiune și viŭ aplaudată din partea publicului asistent. Aŭ urmat apoĭ 5 copile carĭ aŭ stors admirațiunea tuturor prin declamarea poesiei: „La ospĕțul Dunării", pe urmă a mai cântat corul copilelor frumosul cântec religios. „Cătră maica Preacurată" și solemnitatea s'a încheiat prin cuvintele înțelepte ale Ill. Sale D. Petru Pop canonic prelat și vicar gen. Episcopesc. Carele în absența Ill. Sale Dlui Episcop a presidat serbarea.

Felicitând apoĭ cu toții pe D-șóra docentésă pentru succesul serbarei, ne-am depărtat cu inimile pline de mângăere și îndestulire, că am putut asista la acésta solemnitate comemorativă a generoșilor fundatorĭ, carĭ prin înființarea acelei sale, de care aveam mare trebuință, și-aŭ câștigat merite neperitóre și și-aŭ scris cu litere nesterse numele în cartea de aur a binefăcătorilor bisericii române unite și a neamului românesc. ***Raportor.***

SFINȚIRE DE BISERICĂ.

Sân-Georgiul de Murĕș la 26 Nov. 1901.

Joĭ în 21 Novembre a. c. ziua Archangelilor Michail și Gavril, s'a sĕvîrșit sfințirea bisericii greco catolice din Sân-Georgiul de Murĕș, districtul Murĕșului.

Actul sfințirei s'a făcut prim Preaonprotopop *Iosif Vancea,* cu asistența de patru preoți. După ce s'a sfințit apa, s'a făcut încungiurarea bisericei de treĭ orĭ și s'a cetit sf. evangelie, întrând de noŭ în casa Domnului, s'a continuat ceremonia cu sfînta liturgie, ér la urma liturgiei s'a ținut predică ocasională de protop. Vancea..

Biserica era înțesată cu public venit din tóte satele din jur, ér cuvintele rostite de orator, aŭ fost ascultate cu multă atențiune. După aceea s'a continuat cu prânzul comun ér sara la órcle 6 s'a început teatru jucându-se „Paza Maicii Sfinte" de Ant. Popp, dramă în patru acte.

Noi numai felicita îi putem pe Dnii diletanți pentru alegerea pieseĭ, în care se, sbiciuesce credința deșértă, ce e înrădăcinată și acuma în poporul nostru de la sate, cum și pentru chipul desĕvîrșit cu care s'aŭ jucat rolele. Între acte Dl. învĕț. *Isidor Dopp* din Murĕș Oșorheiŭ, a declamat poesiile: „O scrisóre de la Muselim-Selo" de G. Coșbuc și „Dómna Stanca" de Ioan Nenițescu. S'a mai cântat dnetul „Ce faci Ióno" și „Ană Lugojană" solo (Dl. Dopp.)

A urmat dans. Notez că cu acésta ocasiune s'a încassat frumósa sumă de 80 coróne, în favorul sf. bisericĭ.

Suprasolvirĭ s'aŭ încassat de la *George Murĕșan* ofițer 5 cor. 60 fil. *N. Birtolon* notar *Ioan Bârsan,* preot, câte 2 coróne, *Eugen Băduț* preot 1 cor. 60 fil., *Iosif Vancea* protopop; *Ștefan Boroș* preot, *Benedict Viciŭ* notar. *Iuliŭ Crainic* preot, câte 1 cor., de la *Niculae Motora* preot, *Vasile Cioloca* învĕț *N. Rus* învĕț. *Iacob Pop, Vasile Tătar* preot *Petru Chețan* învĕț. câte 60 filerĭ și *Ioan Crișan* preot 20 filerĭ.

Relevăm de închiere meritul dlui preot din Sân-Georgiŭ, *Mihail Bucșa,* care deși cu puțini credincioși, totuși a câștigat locaș vrednic lui Dumnezeŭ. Trebue amintit aicĭ și de zelul și priceperea, cu care a fost condusă representația teatrală de dl învĕțător *Isidor Dopp,* din Oșorheiŭ. ***U—U—***

Soc. de înmormîntare preoțéscă.

Din Bistrița.

În nr. 47 a. c. al „Unirii" am cetit apelul, resp. idea sulevată de cătră un domn („Nița".) de a înființa *o societate de înmormîntare a preoților și eventual și a învĕțătorilor români gr. catolici din Archidiecesă.* Ideea e fórte bună, trebue luată în mână *și pertractată cu factorii compenenți din centrul interesat.* În interesul causeĭ daŭ următórele indigitărĭ:

1. Mai întâi aveți lipsă de a studia societățile și statutele analóge. Statute *bune* puteți căpĕta de le societățile existente din Sibiŭ, Orăștie. Deva, Timișóra. (Presidenți: Dnii P. Lucuța, Dr. Mihu. Aug. Nicóră, Em. Ungurean, Dr. G. Tripon.)

2. Aveți lipsă, în privința purtării socotelilor, de ómeni de fach, model de muncă, *exactitate,* și sigurĭ garanți după posiție și caractĕr, căci abia există socotele atât de mĕrunțele și minuțióse, și o controlă proprie și străină atât de anevoiósă, ca la aceste societăți de înmormîntare. Ér plata, se înțelege, că nu póte fi, decât subțire. O ast fel de societate e filantropică, și funcționariĭ ei sînt mai mult propter honores; de aceea se recrutézĕ din ómeni, carĭ își aŭ deja pânea lor, și carĭ vrĕŭ a munci, inspirați de abnegațiune, spre folosul binelui public.

3. Idea, de a ajuta preoțimea nóstră între împrejurările nóstre sărace, pe căile posibile, nu numai e bună și drĕptă, dar

---

ș'ascultă ca omul cîntecul privighitorilor, unde mușchiul e móle ca perna de puf, și isvórele albe ca spuma laptelui, și brazii așa de înalți că-ți cade căciula din cap când stai să te uiți în vîrful lor. Vorbesc undele Argeșului de strășnicia stîncilor de la Cheĭ, pe carĭ le-aŭ biruit și le-aŭ lăsat în urmă ca pe niște cetăți dărăpănate, vorbesc de comorile pămîntului-i acestuia îngrășat cu sîngele atîtor viteji, de mîndreța plaiurilor, de rodnicia pășunilor și holdelor, pe carĭ le scaldă, de turmele pe carĭ le-aŭ adăpat, de chiotele ciobanilor și de tînguirea dulce a doinelor, pe carĭ le-aŭ ascultat cu drag în lunga și zbuciumata lor călătorie. Trece bătrînul Argeș de vale îndoindu-și albia spre răsărit, pe lângă orașul Pitești, unde s'aŭ născut frații Dumitru și Ioan Brătianu — dóuĕ figurĭ marĭ luminóse în istoria politică a patriei nóstre, — de aicĭ din ce în ce mai potolit se lasă în largul netezis al câmpiilor, și după ce-și trage, în matca-i nisipóșă, din stînga Neajlovul și Glavaciocul, din drépta Vîlsanul, Rîul-Dómneĭ. Sabarul și Dîmbovița, abate spre miază-zi tae șesul Ilfovului și merge de se tórnă în Dunăre, în dreptul Olteniței."

La pag. 150. trecênd pe la Rucăr, autorul întâlnesce Rîușorul, étă cum ni-l înfățoșéză: „De acolo, din coapsele Păpușiĭ, zbucnește Rîușorul, șivoiŭ puternic, care sparge meterezile de stîncĭ ce-i staŭ în cale, sórbe isvórele codrilor, și în góna-i nebună strigă, se cértă, se bate cu grămezile de bolovanĭ ce vor să-i astupe matca, — învolburat și alb de spumă sosește în Rucăr, și Rucărenii cum îl vĕd, îl pun la treabă: ei aŭ porumb de măcinat, sumane de bătut, buștenĭ de retezat și de înfeliat în scîndurĭ — și Rîușorul, sprinten și harnic, se înhamă la tóte, pe tóte le face cu drag, iar când își isprăvește lucrul, voios se duce de se culcă în patul larg al Dîmboviței, rîul norocos care a călăuzit pașiĭ celui dintâiŭ Voivod și care străbate capitala, unde s'a încoronat cel dintâiŭ Rege al țărĭ românescĭ." Și tot așa de frumos scrie de Trotuș (pagina 215) de Bistrița (pag. 243) și alte isvóre și rîulețe, carĭ fac mănóse câmpiile României.

(Va urma.)

e o mare necesitate și mare datorință și a nóstră, a laicilor, de a conlucra în acest scop împreună, cu fapta și cu sfatul, pretutindeni.

4. Amenuntele sînt cu mult mai variĭ și mai multe, de cât se stărui asupra lor aci.

5. Cine vré în Archidiecesă să întrupeze idea dluĭ „Niţa“, mai bine va face, dacă se va alia cu factoriĭ competenţi din Blaș: cu factoriĭ de legĭ, de statute, de socotele, de controlă; și cu puterea competentă de concentrare.

Dr. G. Tripon.

Daruri de Crăciun pentru săracii nostri.

»Mila dată săracilor te curăță de pécate, iţi câștigă îndurare și viață vecinică.

Inscripţia pe icóna Maicei Domnului, din localul „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu.“

Mulțămită inimilor pline de îndurare, subscrisului comitet posibil i-a fost a îmbrăca și a milui cu alimente în ajunul Nașterii Domnului nostru Isus Christos din anul 1899 și 1900, sute de copii săraci, văduve și ómeni lipsiţi.

La distribuirea darurilor, ce n'a fost lipsită de scene mișcătóre, am trebuit să facem durerósă esperiență, că cu mult prea puţin am adunat, de cât să fim în posițiune să ajutăm și numaĭ în parte pe toţi aceia, carĭ cu drept cuvînt ar fi trebuit să fie miluiţi.

Din acest motiv am luat hotărîre a continua și pe viitor împărţirea de darurĭ și a pune de pe acum la cale colectarea de banĭ și de vesminte.

Cu o cale, ne luăm voe, a vesti pe toţi ómenii nostri cu durere pentru săracĭ, că stimabila dómnă *Minerva Dr. Brote,* a binevoit a primi și de astă dată în mod generos *protectoratul* la sărbările de distribuire; ér un comitet de dame, ajutate de membriĭ corului reuniunii nóstre, s'a angajat a conscrie șaracii nostri și a colecta banĭ, vesminte, alimente, ce să se împartă ca darurĭ de Crăciun între acestia.

Împărţirea darurilor și pentru anul de față o vom face în mod de tot sărbătoresc în presența tuturor acelora, carĭ durere aŭ pentru cei lipsiţi.

Ne permitem a apela și pe acéstă cale la inimile generóse, rugîndu-le ca din prisosul lor să contribue cu cât de puţin la alinarea suferinţelor săracilor nostri.

Lacrimile vĕrsate de săracii nostri vor servi de cea mai înaltă recompensă pentru toţi aceia, carĭ posibilă ne vor face acéstă manifestare a simţului și datorinţei creștinești.

Sibiiu, 12 Novembre n. 1901.

Comitetul „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu.“

V. Tordășianu președint. **I. Apolzan** notar.

Apel.

Despărţemîntul Sebeș al reuniunei învĕţătorilor români gr. cat. din archidiecesa de Alba-Iulia și Făgăraș nefiind în stare din propriile sale puteri a-și înființa biblioteca prevĕdută în statutele reuniunei, apelézĕ la marinimositatea On. public și în special a dlor autorĭ, librarĭ etc. rugându-i să binevoéscă a dona câte ceva — fie în banĭ orĭ cărţi — pe sama acestei bibliotecĭ.

Eŭ cred, că inteligința nóstră și poporul nu va rĕmânea rece la rugarea acelora, carĭ și-aŭ dedicat viața întrégă culturiĭ poporului român. Cine doresce cultura poporului acela să contribue mai întâiŭ la cultivarea acelora carĭ sînt menițĭ să cultive poporul.

Ofertele marinimóse sînt de a se trimite la adresa subscrisului și vor fi cuitate cu mulțumită pe cale ziaristică.

Ghirbom, în 28 Nov. 1901.

Oláh-Girbó. u. p. Vingárd Alsó-fehér megye.

Pentru reuniune: **Nechifor Frățilă** învĕțător, presid. despărț.

NB: P. T. Domniĭ la carĭ trimit câte o listă de acestea, sînt în special rugaţi cu tot respectul a face o mică colectă în loc și jur, și cel mult până în 31 Decembre a. c. a o retrimite.

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Ioan Borda cu soția sa Maria, aŭ dăruit bisericii gr. cat. din Beica-magiară un Triod în preț de 20 cor.; Teodor Moldovan cu soția sa dna Rosalia Mechler un trichion de bronz înaurit cu 10 cor. și toţ dînșiĭ în 1898 o cruciuliță de argint de china cu 18 coróne; Stimabila dna Maria Moldovan (România), ér un trichion de bronz cu 10 cor. Pentru fapta bună, dăruitorilor în numele poporului credincios, și pe acésta cale, mĕ simt dator a le aduce mulțumită, rugând pe bunul Dumnezeŭ, ca primindu-le fapta bună, să le resplătéscă înzecit. Beica-magiară la 24 Nov. 1901. *Valeriŭ Popescu,* adm. parochial.

Din diecesa de Lugoș. Ordinariatul episcopesc a împărţit vĕduvelor și orfanilor de preoţi pe an. curent suma de 5833 cor. ér la 8 preoţi deficienţi le-aŭ votat 1256 coróne.

De la Beiuș. Cu prilejul sĕrbătoriĭ ss. Archangelĭ, tinerimea studiósă la frumósele institute de cultură, ridicate în Beiuș, din dărnicia Escel. Sale Episcopului Pavel, aŭ ținut să-și manifeste din prisosință sentimentele lor de mulțumită și veneraţiune, față de ilustrul Prelat. Șirul festivităţilor s'a deschis la 20 Nov. sara, în ajunul sĕrbătoriĭ. Elevele școleĭ civile aŭ dat un concert variat și succes. Joĭ, societatea de lectură „Sam. Vulcan“, a elevilor de cl. VII. și VIII. aŭ aranjat în sala de gimnastică o ședință festivă, cu care ocasiune s'a declamat între altele o odă festivă, scrisă de dl prof. Radu Cuparĭu. După amézĭ, în aceiași zi, a fost o altă ședință aranjată de membriĭ societăţiĭ „Mihaiŭ Pavel“ a studenţilor din cl. V. și VI. Tóte producţiunile aŭ succes pe deplin, studenţimea de la Beiuș s'a arĕtat vrednică de iubirea și atenţiunea mareluĭ episcop de la Orade.

Pentru fondurile archidiecesane. *Alesiŭ Viciŭ,* prof. în Blaș, a dăruit fondului preoţilor deficienţi suma de cor. 12·13.

Predicĭ. Mâne Duminecă, în 8 Dec. va predica în biserica catedrală dl profesor *Dr. Vasile Suciŭ.*

Sfinţire de biserică. Poporul gr. cat. din *Salva* în vicariatul Rodneĭ la 24 Nov. a. c. a fost ferice a-și vedea realisată o dorință de zecĭ de anĭ — consacrarea noŭ edificateĭ biserici. Actul consacrării s'a sĕvĕrșit prin bine cunoscutul canonic și rector seminarial Magu. D. Ioan Georgiŭ, cu concursul alor 14 preoţi, parte din vicariat parte din vecinĭ. Cu acéstă ocasiune am fost fericiţi a vedea în mijlocul nostru mulțime de popor: inteligenţi și mirenĭ, carĭ apreţiând atât biserica (edificiul) ca atare, cât și ornamentul din lăuntru, pe întrecute aŭ concurs cu obolul lor în favorul acestei sfinte clădirĭ. — Dintre confraţi uniĭ aŭ escelat cu sume frumósĕ și până la 100 coróne, pentru ce li-se aduce cea mai sinceră și adĕncă mulțămită. Cu deosebire se dă espresiune de profundă recunoscință Dluĭ Dr. Gavriil Tripon advocat în Bistriță, care a binevoit a ne face frumosul ofert de 180 coróne. Senatul bisericesc în suvenirea amintirilor trecute, își ține de sfântă datorință a aduce cele mai profunde mulțămirĭ primo loco Magnif. Sale Dluĭ canonic Ioan Georgiŭ, pentru buna și înțelépta conducere; apoĭ onoraţilor participanţi, carĭ aŭ binevoit a înălța solemnitatea zilei prin presența Dlor Sale și a se împărtăși de nespusa bucurie a poporului din Salva. Asemenea mulțumesce interprinzĕtorilor Ștefan și Emil Oltean, pentru zĕlul arĕtat și corecta ducere în îndeplinire a edificiului sus amintit, care nu póte să le servéscă de cât spre onóre și laudă, și pe carĭ îĭ recomândă pentru orĭ și cine cu cea mai mare căldură. În numele senatului bisericesc, *Vasiliŭ Dumbrava* preot.

Întru amintirea iubiţilor repausaţi. Dna Aurelia n. Solomon, directóra Internat. de fete din Blaș, a dăruit fondului întru amintirea iubiţilor repausaţi suma de 5 cor. întru pomenirea repaus. Rafila Berghezan n. Bunea.

Congregaţia estraordinară a comitatului nostru e convocată pe 10 crt. Cu acest prilej se va face raport despre resultatul alegerilor municipalĭ și eventual se vor verifica cei aleși; se va desbate cererea actualului vicecomite pentru pensionare și se vor alege feliuritele comisiuni comitatense. Putem pretinde cu tot dreptul, ca în fie care din comisiunile acestea să se alégă și membriĭ românĭ.

Constituire. Comitetul societăţiĭ de lectură „Petru Maior“ are onóre a Vĕ aduce la cunoscință constituirea sa pe anul administrativ 1901—902 după cum urmézĕ: Președinte: *Ioan Lăpĕdat,* stud. phil.; Vicepreșed.: *Octavian Papp,* stud. iur.; Secretar: *Const. Flămând,* teol. abs. stud. phil.; Cassar: *Pompiliŭ Cioban,* stud. iur.; Controlor: *Mircea Pascuţiŭ,* stud. technic; Notarĭ: *Ioan Montani* și *Marcian Căluţiŭ,* stud. iur.; Bibliotecar: *Octavian Goga,* stud. phil.; Archivar: *Ioan Maior,* stud. iur.; Econom: *Antoniŭ Bălaciŭ,* stud. iur. Comisiunea literară: Președinte: *Aurel Bratu,* stud. phil.; Referent: *Ioan Lupaș,* stud. phil.; Membriĭ: *Octavian Prie,* stud. phil., *Pompiliŭ Cioban,* stud. iur., *Octavian Goga,* stud. phil., *Teofil Tanco,* stud. med., *Laurenţiŭ Căpușan,* stud. technic, *Ioan Montani,* stud. iur. Comisiunea de supraveghere: *Nicolae Siclovan,* stud. technic, *Ioan Gădariŭ,* stud. iur., *Nicolae Olariŭ,* stud. iur.

Rugare. Societatea „Petru Maior“ rógă pe toţi aceĭ dnĭ, la carĭ din întîmplare s'ar fi aflând cărţi împrumutate din biblioteca sa, ca în timp de 8 zile de la acésta publicare să le reînapoieze recomandat per adresa: „IV. Molnár uteza 20. II. 10.“ La cas contrar toţi aceĭ dnĭ vor fi provocaţi publice cu numele. Comitetul societăţiĭ: *Octavian Papp,* v.-preș. *Const. Flămând,* secretar.

† Mihail Dobrean. Primim trista scire despre adurmirea în Domnul a unuia dintre cei mai bĕtrânĭ preoţi archidiecesani, a lui *Mihail Dobrean,* viceprotopop onorar și preot deficient, adurmit în Domnul la 27 Nov. n. în Tulgheș. Persónă venerabilă rep. Dobreanu a atins vrîsta de 87 anĭ întreg la minte și sănătate, și móre după ce mai mult ca o jumĕtate de veac, 62 anĭ, a servit sfîntului altar al Domnului. Biserica din Tulgheș, unde a funcţionat aprópe tótă viața sa, casele parochialĭ și școla, mărturisesc acolo la graniţa din spre Moldova, de zelul și neobosita sa activitate. Numĕrósa și de toţi respectata sa familie, încă e o dovadă viuă de ceea ce el a jertfit pentru mărirea lui Dumnezeŭ, ridicarea neamului și a familieĭ sale. Trimitem întristaţilor sĕĭ fiĭ și fice sincerile nóstre condolenţe.

Necrolog. † *Maria Hossu* n. *Mateiŭ,* protopopésă vĕduvă, după împărtășirea cu ss. Sacramente ale muribunzilor, a adormit în Domnul în al 73-lea an al vieţii și al 4-lea al vĕduvieĭ sale.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Necesitatea religiuneĭ în societate.

Disertație cetită de *Dr. Victor Bojor* — cu ocasiunea adunăriĭ despărțemîntuluĭ din comit. Solnoc-Dobâca al Asociațiunii pentru lit. și cult. pop. rom. ținută în Gherla la 29 August a. c.

De unde venim, de unde ne tragem? În cătrăŭ ne îndreptăm, și în cătrăŭ țintim? Aceste sînt dóuĕ probleme marĭ, pe carĭ în tóte timpurile și în tot locul și-a propus să le resólve neamul omenesc. Dacă vom consulta istoria tuturor popórelor, atât culte, cât și barbare, dacă vom studia principiile și ideile, dacă vom observa datinele și obiceĭurile, vom afla resolvarea marilor probleme despre originea și destinul omuluĭ în dóuĕ adevĕrurĭ, admise de întreg neamul omenesc: că adecă omul își are originea de la Dumnezeŭ, prima causă, de la care se derivă tóte celelalte cause, și că sufletul nu móre împreună cu trupul, ci vieţuesce în vecĭ, pentru ca să priméscă saŭ o resplată, saŭ o pedépsă. Din aceste dóuĕ adevĕrurĭ, în mod firesc urmézĕ un alt adevĕr și anume: că între Dumnezeŭ și om, trebue să fie o legătură, în puterea căreia ființa creată și finită saŭ mărginită, se pune în relațiune, în atingere cu ființa necreată și infinită saŭ nemărginită; pe acésta ființă o recunósce de Domn suprem al tuturor lucrurilor, pe acésta o învócă, o chiamă într'ajutoriŭ în tóte necesitățile, lipsele sale, în acéstă ființă aștéptă să-și afle odichna după împlinirea carierei sale. Cu alte cuvinte, întreg neamul pământesc cu un glas ne strigă, că e necesară, de lipsă religiunea, că e neapĕrat de lipsă în societate. Nu a fost nicĭ când vre-un popor, care să fi creḑut, că e dispensat saŭ scos de sub obligămîntul datorinței de a onora dumnezeirea prin praxa religiuneĭ. Numaĭ în veacul al XIX. și în zilele nóstre, s'aŭ ivit bărbațĭ impiĭ, fără de lege și nebunĭ, carĭ voesc să rumpă firele aceste misterióse, carĭ ne împreună și unesce cu Dumnezeŭ. Îngânfat, sumeț fiind veacul al XIX. și cel present cu descoperirile sale sciințifice și cu progresele sale materiale, s'a lipit de pământ, și a uĭtat de ceriŭ, ba maĭ mult, arogându-și onorurile divine, provócă pe cel etern la luptă, repetind anticul motto de rebeliune: *Non serviam: Nu voesc să-ți slujesc!*

O parte mare, un numĕr însemnat de ómenĭ din zilele nóstre, voesc ca Dumnezeŭ să fie eschis din viața morală a individuluĭ, a familieĭ și a societățiĭ. Sciința modernă anticreștină, nu se mărginesce, nu se îndestulesce de a combate o dogmă saŭ alta, ci pĕtrunde până în fundul edificiuluĭ sacru, combate credința, afirmațiunile teismuluĭ filosofic, ba ajunge până acolo, că négă chiar și conceptul aceleĭ ființe creatóre, care premiéză vîrtutea și pedepsesce pĕcatul, aceleĭ ființe, pe care aŭ adorat'o tóte națiunile, négă existința luĭ Dumnezeŭ!

Ateismul! Étă ultima conclusiune, la care a ajuns sciința modernă anti-creștină, numéscă-se dînsa critică, fiind că afirmă că esența sa consistă în negarea dogmelor; saŭ numéscă-se paleontologiă, fiind că susține, că de miliarde de anĭ esistă pe pământ omul, care începe de la atom spre a ajunge la moĭmă perfecționată; saŭ numéscă-se astronomie, care vede în constelațiune o combinațiune de atomĭ, ivită din întîmplare, ceea ce ne revelézĕ, ne descopere o lege, dar nicĭ când un legislator. Și în urmă sciința modernă declară, că numaĭ omul și singur omul e ființă înțelegătóre, prin urmare religiunea, cultul, sînt lucrurĭ deșerte, vorbe góle, fără sens, și nu alt ceva de cât o scornitură a preoților. Așa în cât, după sciința modernă anticreștină, nu există religiune, nu esistă Dumnezeŭ. Și mulțĭ ómenĭ aŭ credut în acésta sciință și pretind, voesc să formeze o societate, fără de religiune, fără de Dumnezeŭ. Acéstă greșală mare, acéstă ilusiune, ar aduce cu sine decăderea socială, ba chiar ruinarea, nimicirea societățiĭ. Sciința modernă așa dară voesce să ne deslege de supunerea față de Dumnezeŭ, zicĕnd că omul e destul șieșĭ, omul e stăpân pe pământ, n'are lipsă să se supună niměnuĭ.

În fața acestor greșeli atât de marĭ, care e datorința aceluia, care își ține deschiși ochiĭ, cât de puțin la lumina adevĕruluĭ? Să ne reîntórcem la Dumnezeŭ, să ne reîntórcem la religiune, la datinele evlavióse ale strămoșilor nostri, étă datorința nóstră, étă remediul pentru multe rele și nĕcasurĭ carĭ ne apasă. Mântuirea individiĭlor, a familieĭ, și a semnpuluĭ nostru neam e depusă într'aceea, că în fața indiferentismuluĭ religios și în fața totaleĭ necredințe în cele religióse, ce a străbătut și în mulțĭ dintre aĭ nostri, noĭ să credem cu tărie adevĕrurile sfinteĭ nóstre religiuni, ér în fața corupțiuneĭ celeĭ marĭ, ce domnesce peste tot, în fața corupțiuneĭ moravurilor, să practizăm învețăturile evangelice. Înse fiind că fundamentul și basa edificiuluĭ social e religiunea, voesc să Vĕ disertez despre necesitatea religiuneĭ în societate, și dacă veți avé bunăvoința de a mĕ asculta, voiŭ proba necesitatea religiuneĭ:

1. Din idea luĭ Dumnezeŭ, ce ne-a dat-o. 2. Din drepturile luĭ Dumnezeŭ, carĭ o pretind. 3. Din lipsa inimeĭ omenescĭ, care o chémă într'ajutor. 4. Din consensul tuturor popórelor, carĭ o afirmă.

I. Ce este religiunea? Religiunea este un comerciŭ împrumutat între Dumnezeŭ și om, prin care Dumnezeŭ să descopere, se manifestézĕ omuluĭ fie prin lumina naturală, fie prin revelațiunea supranaturală; ér omul prestézĕ omagiŭ și venerațiune luĭ Dumnezeŭ, mărturisind prin acésta stăpânirea supremă ce o are Dînsul asupra tuturor făpturilor. Obiectul și fundamentul religiuneĭ este Dumnezeŭ.

Dar esistă Dumnezeŭ? Un faĭmos demagog de pe romanticul pământ al luĭ Dante a scris în veacul trecut: „Dumnezeŭ există. Noĭ nicĭ nu trebue, nicĭ nu voim să probăm, să documentăm acésta; să ne încercăm a o face ni s'ar părea o injurie, o blasfemie, ér dacă am nega acest adevĕr, am fi nebunĭ.“ Pe cum de pe pânza orĭ marmura unuĭ artist distins, ușor putem observa stilul și caracterul luĭ, așt fel și de pe tóte operele mânilor atotputernice a luĭ Dumnezeŭ, începênd de la cel maĭ mare corp ceresc, ce strălucesce pe ceriŭ, până la acele animale carĭ trăesc în apă, și carĭ sînt atât de micĭ, în cât nu se pot vedé, ne cât numaĭ cu microscopul, de pe tóte aceste ne apare aceea ce Dumnezeŭ cu caractere nesterse a scris: *Ego sum: Eŭ sum.* Dacă cineva numaĭ și-ar înălța privirea la ceriŭ, și ar admira aceea mulțime de corpurĭ ceresci strălucitóre, apoĭ mărimea lor imensă, pe cum și frumósa ordine, ce reguléză tóte mișcările lor, ar fi imposibil să nu mărturisésca că esistă un Dumnezeŭ, care le-a creat și le conservă. Newton zicea că un astronom nu póte să fie ateŭ. Noĭ, fără să pretindem a fi astronomĭ, observăm în nopțile plăcute și senine de vară, un ceriŭ frumos înstelat, și vĕḑênd acel numĕr imens de lumĭ, aruncate de mâna Atotputerniculuĭ în univers, ne vom simți răpiți în estasă de admirațiune, și vom fi siliți să esclamăm cu Profetul Rege David: *„Ceriurile spun mărirea luĭ Dumnezeŭ și facerea mânilor luĭ o vestesce tăria.“* Dacă statuele de marmură a luĭ Moisi și a luĭ David, făcute de nemuritorul Michelangelo — carĭ să vĕḑ și astăzĭ în faimică Romă — leagănul originei, religiuneĭ și culturei nóstre, dacă aceste statue zic — ar avé simțire și graiŭ ar fi recunoscĕtóre față de neîntrecutul lor autor; dar apoĭ un suflet înțelegĕtor și să nu aibă vre-un simțemînt de recunoscință față de Făcătorul sĕŭ? O bunătate, o frumsețe pământéscă ne încântă, ne delectézĕ, dar apoĭ să nu admirăm nicĭ o bunătate și o frumsețe nemărginită? O înțelepciune omenéscă adese orĭ ne răpesce, și să nu ne răpéscă apoĭ înțelepciunea infinită a Creatorului? Inima nóstră nu póte să nu iubéscă un obiect în care strălucesce vre-o rază de bunătate, înțelepciune și frumseță divină, vom puté óre să nu iubim isvorul nesăcat a tótă bunătatea, înțelepciunea și frumsețea?

Și pentru ce ne-a lăsat Dumnezeŭ pe pământ, să contemplăm spectacolul admirabil al operelor sale? Óre nu pentru ca contemplând minunile Creatoruluĭ, să ne înălțăm cu mintea la El? Pentru ce ne-a dăruit o minte atât de ageră, o voință atât de promptă, o memorie atât de fidelă? Óre nu pentru ca să-l iubim și să-ĭ servim Luĭ? Óre inima aceea, care ne palpitézĕ în piept, nu ne conduce înainte de tóte la Dumnezeŭ? Dacă așa dară esistă un Dumnezeŭ, trebue să fie și o legătură între Dînsul și creatura rațională, de nu vom admite acéstă legătură, însăși idea luĭ Dumnezeŭ să nimicesce.

Dar dacă Dumnezeŭ esistă, va fi vrednic de o onóre supremă, și omul nu-ĭ va puté denega omagiul recunoscinței, adorațiunei și iubireĭ. Și fiind că omul constă din suflet și din trup, trebue să presteze omagiŭ Creatorului, nu numaĭ cu sufletul, ci și cu trupul, trebue ca efectele inimeĭ sale să se manifesteze și din afară, prin riturĭ, ceremoniĭ, sacrificiĭ saŭ jertfe, pentru ca sufletul și trupul sînt atât de unite și atîrnătóre unul de la altul, în cât nu pot să nu aibă o operațiune, o lucrare comună. De aci resultă necesitatea cultului intern și a cultului estern.

(Va urma.)

CELE PATRU GARÓFE.

Povestire din istoria Polonilor sub ultimii Jagelloni*)

de Paul Popovici.

I.

— Alteță! un curier de la curte, sosit deja de ieri în Wilna, se rógă să fie primit, — zise servitorul cătră Sigismund, carele ședea la locul său cu fața înnorată și se părea abătut.

— Din cetatea părintelui meŭ regesc?! Ți-am spus iubite Sanislaŭ, că dacă m'ar cerceta cineva să-i rĕspundĭ, că pătimesc, că sum debil . . . Nu-mĭ place încomodarea, pentru că deși mĕ vedĭ pe picióre, sufletul meŭ sufere în mare chin! Care îl este numele? Îl cunoscĭ? Ore e tinĕr? — întrebă Sigismund agitat.

— Nu-l cunosc, numele încă nu-l sciŭ, însĕ mai de multe orĭ l'am vĕdut în cetatea părintelui Vostru. Cu ceva pare mai bĕtrân de cât Alteța Vóstră, — rĕspunse Sanislaŭ.

— Lasă-l să între. Sciŭ deja ce voesce. Apoĭ orĭ cine ar mai întreba să-ĭ rĕspundĭ așa după cum ți-am spus.

Sanislaŭ se închină și se depărtéză. Înmediat după el întră străinul.

— Modrșevszky! — esclamă Sigismund saltând de bucurie și grăbind cătră el. — De unde vii? Ce te a îndemnat prĭetine, la aceea, ca să ne certezĭ în Wilna?

— Părintele Vostru maiestatic a voit. „Mergĭ Modrșevszky — așĭ fel mĭ-a zis — în Wilna, ca să mângăĭ pe fiul meŭ. Pe tine mai mult te a iubit el din copilăria lui, și cu tine conversa el mai bucuros. Și eŭ — continuă părintele Vostru maiestatic — am fost așa de nefericit, că de timpuriŭ am pierdut pe întâia mea soție, dar pentru aceea totuși nu am jelit-o atâta, ca fiul meŭ pe a sa. Nu peste mult am pășit la o nóuă căsătorie, cu o altă femeie, care a fost întemeietórea norocului meŭ. Ea a dat viață iubitului meŭ fiŭ. Așt fel are să fie și el. El încă de tinĕr a luat în căsătorie pe Elisabeta, pe care deși mai înainte silit de mine, mai târziŭ însĕ totuși a iubit'o ferbinte. Vedĭ-l cum plânge și acum după ce a murit! Nu l'am putut mângâia și pentru aceea a mers în Wilna, pentru ca să fie de parte de tóte acele locurĭ, unde atât de fericit a trăit cu ea. Eŭ ĭ-am conces să mérgă în Wilna. Însĕ șase luni de când petrece acolo, aŭ fost prea puține, pentru ca să pótă uita pe iubita lui. E tot bolnăvicios. Mai mult moros. Fața îĭ este palidă. Deja sum tare îngrijat pentru el. Acel curteni, pe carĭ ĭ-am trimis la el, aŭ făcut cu mult mai curênd drumul în cóce, de cât în colo. Du-te acum tu Modrșevszky și nisuesce-te să-l mângâĭ; folosesce-te de tótă istețimea, de care dispuni, dar cu deosebire de iubirea și încrederea nutrită de fiul meŭ față de tine. Eŭ îĭ voiŭ cânta o soție din familie domnitóre, pentru că mĕ tem, că dinastia cea vestită a Jagellonilor, care aprópe de dóuĕ veacurĭ stăpânesce tronul Polonieĭ, are să se sfârșéscă cu el!

Aceste mi le-a zis maiestaticul Vostru Părinte. Acéstă misiune mĭ-a încredințat-o mie regele meŭ. Din parte-mĭ, cunosc cât de mare e pierderea Alteței Tale. Fórte dureros ni a atins pe toți mórtea prea timpurie a fericitei Vóstre soții, cu carea Alteța Ta abia aĭ petrecut dóuĕ primăverĭ. Mulți deplâng mórtea eĭ preatimpurie, mai ales părinții regescĭ, însĕ mai mult, de cât toți o deplânge aceea Alteția Ta. Însĕ cugetă-te Alteță la ani-ți tinerĭ! Apoĭ cugetă și la aceea, că norocul și fericirea poporului Polon poftesce să Te căsătorescĭ din noŭ și că tronul nostru și pe viitor să fie asecurat pentru urmașiĭ Vostri. Să fie asecurat acel tron, carele înainte de strămoșul Vostru, înainte de Jagello, la fie care alegere de rege, a dat ansă la atâtea jertfe de sânge. Și la ce ar trebui să se aștepte poporul Polon, dacă Alteța Ta, aĭ muri fără de următori? Pentru aceea . . . . .

— Destul Modrșevszky! — îl întrerupse Sigismund. Destul! Despre starea și despre durerea mea și tu eștĭ informat greșit, și tu eștĭ în rĕtăcire! Nu pe fericita mea soție o deplâng și compătimesc eŭ atâta, ci alte dóuĕ suflete le plâng, pe carĭ le-a ajuns atâta durere din causa mea. Însĕ îndurarea lui Dumnezeŭ nu are margini! El tot de una sprijinesce pe cel ce sufere și rĕsplătesce pe cel ce rabdă. Modrșevszky! Tu în tinerĕța mea, tot de una mĭ-aĭ fost amic sincer! ferindu-mĕ de pompa și splendórea de la curte, încunjurând fleacurile mameĭ mele, ale regineĭ, adese orĭ m'am odihnit în brațele tale de amic. Pe umeriĭ tĕĭ, deși tu nu sciaĭ causa, de câte orĭ n'am plâns dureros?! Bine a lucrat tatăl meŭ, că te a trimis pe tine la mine. Scopul vostru se va împlini; tu mĕ veĭ mângâia! Însĕ acum pe tine împreună cu mine, dacă întru adevĕr mĕ iubescĭ, te aștéptă o faptă mare și cutezată. Fi-mi veĭ întru ajutor! Voescĭ să-mi fiĭ prĭetin și ajutor în un lucru?! Vorbesce!

— Óre este vre-un lucru pe acest pământ, pe care eŭ la dorința Alteței Tale, să nu-l fac? Și dacă fericirea și norocul Vostru este în joc, și viața mĭ-o sacrific bucuros! — rĕspunse cu patimă tinĕrul polon.

— Bine vorbescĭ; da, despre fericirea și norocul nostru nu e vorbă, iubite Modrșevszky! Sufletul meŭ și așa acum e tare agitat, și tu încă eștĭ obosit de drum. Astăzĭ nu-ți comunic nimica. Du-te acum, te rog la cuartirul destinat pentru tine, și diminéță la revĕrsatul zorilor, mĕ cercetézĭ fără nicĭ o anunțare; atunci apoĭ ne vom grăbi undeva la un loc frumos, și acolo veĭ sci adevĕrata causă a dureriĭ mele. Acum stringêndu-ĭ mâna — ceriul să fie cu tine! Grijesce ca diminéță să nu trebuéscă să te aștept!

Modrșevszky surprins de vorbele neîndatinate și tainice ale lui Sigismund, s'a depărtat la odihnă.

Așa dară alt ceva este în lucru! — zise în sine frămîntându-se tótă nóptea în patul sĕŭ și abia așteptând să se zăréscă de ziuă.

(Va urma.)

*) Spre a sci în ce timp se desfășură evenimentele din acéstă povestire aflu delipsă a constata următórele:

Cu mórtea lui Casimir, numit marele, tronul Polonieĭ a devenit vacant. După mórtea lui Casimir tronul ajunge sub stăpânirea lui Carol Robert din Casa de Anjou, regele Ungarieĭ. El a lăsat tronul lui Ludovic, fiul suroreĭ sale Elisabeta, ér acesta ficeĭ sale Jadviga saŭ Hedviga.

În timpul acesta Olgerd, principele de Litvania, a devenit puternic și vestit, care a purtat mai multe resbele norocóse atât în contra Polonieĭ cât și contra Rusieĭ. La an. 1377 móre Olgerd și tronul lui îl moștenesce fiul sĕŭ Jagello, carele și-a consolidat tronul numai cu multe crudimĭ și vĕrsărĭ de sânge. Vĕdênd Jagello că tronul Polonieĭ e vacant și legat de mâna Hedvigeĭ, fica lui Ludovic, spre a-l puté dobîndi, a cerut mâna Hedvigeĭ. Acésta deși era încredințată deja cu Wilhelm de Austria, din familia de Habsburg, la sfatul nobilimeĭ, s'a măritat după Jagello la an. 1386 și așt fel ajunge dinastia Jagellonă pe tronul Polonieĭ. Cel din urmă rege din acésta familie e Sigismund Jagello, eroul povestireĭ de față, carele a trăit la începutul și mijlocul veaculuĭ al XVI-lea. La an 1572 a murit Sigismund fără moștenitorĭ, și cu el se stinge și dinastia cea vestită a Jagellonilor, care aprópe 200 anĭ a stat pe tronul Polonieĭ.

HÂRTIĬ VECHĬ.

§. 8.

Numĕrul Illirilor locuitorĭ în memoratele dóuĕ diecese sub *A.* se aretă în 175 058 de suflete, carĭ fac cam a patra parte a întregului popor Illirico-Rascian numit de ritul grec statoriŭ din 687 041 suflete.

Toți acești Illiri Bănățenĭ, din carĭ de diecesa Timișóreĭ se țin 147 140, ér de a Verșețului 27 918, cu acei 11 621 de Illiri, carĭ locuesc ținuturile aparținĕtóre diecesei Aradului, în părțile vecinașe ale Murĕșului și Tiseĭ și așa sînt așezați într'o continuitate: sînt adecă rĕmășițele acelor Illiri serbo-Rasciani, carĭ aŭ imigrat aicĭ la anul 1690 cu Mitropolitul Arseniŭ Csernovits, carĭ s'aŭ colonisat în ambele acele dóuĕ districte granițeresci ale Murĕșului și Tiseĭ cu auctoritatea consiliului aulic de resbel, ér aceste districte saŭ confinie milităresci sub domnirea Augusteĭ óre când Maria Teresia, în grația legiĭ inaugurale art. 18. din 1741 desființându-se și reincorporându-se Regatului, și tótă miliția grănițăréscă translocându-se în ținuturile mărginașe ale Regatului: cu acele 24 000 familie ale lor, carĭ nevoind atât translocarea cât și provincialisarea, și căutând a-și funda în imperiŭ rusesc o nóuă Serbiă, n'aŭ voit să emigreze acolo, ci s'a colonisat parte în locurile de mai înainte avute, parte în districtele Chichindeĭ și a Tiseĭ, câștigând stat provincial privilegiat; ér parte în urmă, rĕmânênd și mai în colo în arme, li-s'a dat ținuturĭ nóuĕ în regiunile granițeresci ale legiunilor germano-banatică și Românо-Illirică. Însĕ, pe cum s'a zis mai de asupra și acum locuesc parte ca Sêrbĭ curațĭ, parte mestecațĭ cu Românĭ, în ținuturile cele mai deaprópe de Murĕș și Tisa și învecinate și cu districtul erarial de la Tisa; și prin urmare, dacă Illiriĭ ar voi și de acum înainte a se ține strict de privilegiile lor și ar voi mai bine să rĕmână după norma prescrisă de grațiosul declaratoriŭ Illiric pe lângă alegerea Mitropolitului și a Episcopilor din națiunea sa, cu eschiderea Românilor, de cât ca să admite în diecesele bănățene și a Aradului Episcopĭ de națiunea română, atunci la tótă întîmplarea s'ar puté subordina saŭ dieceseĭ vecinașe de Baciŭ, carea împărțită în patru districte protopopescĭ pe cum sub *A.* numaĭ 92 714 suflete numĕra, saŭ să se provedă cu diecesă proprie.

De altmintrelea nu lipsesc esemple de asemene schimbărĭ ale dieceselor, urmate din puterea dreptului suprem maiestatic și al patronatului referitóre la însuși Illiriĭ, pentru că pe cum arată benigna diploma Leopoldina din 1695 din celea 12 episcopate ale lor fundate: în Timișóra, Ienopol, (Boros Jenŏ, com. Aradului), Carlostadt, Irinopol, Szedin, Buda, Alba-Regale, Mohács, Szegedin, Verșeț, Oradea-mare și Agria, acum numaĭ patru mai sînt, adecă: aĭ Timișóreĭ, Carlostadtului, Budeĭ și a Verșețului, ér în locul celor opt șterse cu considerațiune la locurile locuite de Illirĭ în regatul acesta s'a înființat treĭ, anume: a Aradului, a Baciului și Pacrațiului.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Dr. Mihaĭ Szabo: **Drepturile şi datorîle învĕţătorilor români,** a apărut şi în traducerea românéscă, datorită dlui Aug. Zaslo, prof. Arad. şi costă cor. 5 20 fil. deşi hârtia e slabă şi tiparul pe alocurea tocit. Cartea dlui Szabó o cunóscem, de când dsa era inspector scolar în comitatul nostru. şi pe când încă se ocupa cu idea de a o da şi în traducere românéscă. Învĕţătorii aŭ acum dóne preţióse volume, carî se ocupă cu drepturile şi datorinţele lor, bărbaţi specialiştî vor cerceta întru cât e mai preferabilă una celelalte. De alt cum e sciut, că scirea dlui Szabó a fost bine primită de dăscălimea magiară şi dsa ca specialist a şi avut posibilitatea să cunóscă mai bine ca orî ce, tâlcuirea feliuritelor ordinaţiunî ministeriale date în trebile scolastice. Tot la dsa în Becicherecul mare se mai pot comanda următórele scrierî în limba magiară: „Administraţia comunală a învĕţământului poporal," — „Evidenţa terminelor pentru agendele învĕţământului poporal" — „Despre asilele de copiî" — ş. a. tóte lucrărî de mult folos învĕţătoritor.

Cărţi cu preţ redus:

„Încercărî în **Vocalismul limbeî române**" de profesorul Alesiŭ Viciŭ, scriere de specialitate bine apreciată în cercurile literare competente. se vinde la autorul cu *30* fil. în loc de 50.

„**Glosariŭ de cuvinte dialectale**" din graiul viŭ al poporului. de care „Curier. Liter." Nr. 3 serie: „lucrărî de acest fel sînt *fórte rarî* în literatura nóstră. În Transilvania a apărut *una singură* de Al. Viciŭ." se vinde la autorul cu *60* fil. în loc de 1 cor. — trimise *franco*.

Şematismul veneratului Cler al archidiecesei mitropolitane gr. cat. române de Alba-Iulia şi Făgăraş pe anul Domnului 1900. de la sta Unire 200. — *Blaş, Tipografia Seminariului archidiecesan.* — Un preţios volum de 804 pag. cu o mulţime de ilustraţiî. hârtie fină. tipar curat şi cuprins important. Se vinde cu preţul de 8 cor.

Emil Bougaud: **Mama sfîntului Augustin,** traducere de Salba. tipărită cu cheltuiéla şi îngrijirea dlui prof. Dr. E. Dăianu. Un preţios volum de 494 pag. hârtie fină, tipar curat. preţul 2 cor. Se póte procura de la editor orî tipografia archidiecesană, alăturând şi spesele de porto postal 30 fil.

Suplex libellus Valachorum. text original şi traducere făcută de Dr. Elie Dăianu. Sibiiŭ 1901. pag. 67. preţul 1 cor. Se póte procura şi de la Tipografia archidiecesană.

„**Ben Hur**", de Lew. Wallace, tom. I. 539 pag., tom. II. 508 pag., preţul broşurat 2 cor. 90 b. Blaş. Tipografia seminarinlui archidiecesan. 1898.

„**Clipe de repaus**" de Sorcova, anunţată de noi. a apărut deja într'un format elegant şi plăcut. Are 208 pag. şi costă 2 cor. „Sorcova" cunoscutul scriitor de la Braşov ne e destulă garanţie de spiritul cu care sînt scrise schiţele şi foiţele adunate în acéstă broşură.

Posta „Unirii".

— *i* — Ne pare reŭ, dar nu se póte publica nicî un articol, a cărui autor e necunoscut din partea redacţiuneî. Principiul Dtale în casul acesta e reŭ aplicat.

S. V. V. Va urma.

P. G. în R. n. Deşi cam târziŭ îl vom face loc. Ne-am bucura eând ne am puté afla o persónă de încredere prin părţile acelea.

Pestanul. Am primit, dar aveam deja împărţit materialul. Nî-ar plăcé lucrurî nu aşa generale . . . ne înţelegeţi ce vrem, nu-î aşa?

B. M. Ne bucura tonul bărbătesc, va urmat

Alesandru. Mil de scuse. Nu s'a mai putut.

Niţă. Póte că vom scóte numerul viitor cu suplement. Puţină răbdare.

Protop. în A. Laude propriî nu publicăm.

Agent general în V. Vom începe cu numĕrul viitor.

X. Póte îndreptat puţin, altcum nu se póte. Tot articolul are un puternic accent pesimist.

Fraţii Orosz, America, încă n'a sosit. Ve vom scrie îndată.

Am primit şi achităm următórele abonamente: *Eiscut* pe an. 1900 şi 1901; *Mármoros Sziget* pe 1901 sem 2-lea; *Solovestru* pe 1901; *Ohaba* (Făgăraş) 1901; *Unimĕt* pe 1901 sem. 2-lea; *Curciŭ* pe 1900; *Riciŭ* restul pe 1900 şi 1901; *Slatina-sat* pe 1901; *Cianul mare* pe 1901 sem. 2-lea; *Hájó* pe 1901; *Bórta* pe Sept. Decembre 1900 şi întreg an. 1901.

Editor şi redactor răspundĕtor:

Aurel C. Domşa.

MERSUL TRENURILOR pe liniile orientale ale căiî ferate de stat r. u. valabil din 1 Oct. 1901.

Budapesta—Predeal

Tren de persón.	Tren de persón.	Tren accelerat			Tren de persón.	Tren accelerat	Tren de persón.
10—	8.50	2.10	pl.	Viena . . . . . sos.	1.50	1.50	6.20
8.30	5.45	9.15		**Budapesta** . .	7.10	7.50	6 20
11.31	9.02	11.12		Szolnok	3.22	5.32	3.25
1.33	11.33	12.47		P. Ladány . .	12 54	3.56	1.12
3.42	1.48	2.11	sos.	Oradea-mare . pl.	11.04	2.38	11.36
3.58	2.06	2.18	pl.	sos.	10.44	2.31	11.17
4.38	3.03	2.50		Mezö-Telegd .	10.07	2.01	10.42
5.20	3.45	3.26		Rév	9.32	1.34	10.08
5.43	4.06			Bratca	9.11		9.50
6.31	4.52	4.16		Ciucia	8 37	12.52	9.19
7.16	5.32	4.52		B.-Huiedin . .	7.54	12.20	8.37
8.06	6.24			Ghârbĕŭ	6.54		7.37
8.33	6 59	5.55	sos.	Cluş . . . . . pl.	6.13	11.01	7.—
8.50	8.30	6.11	pl.	sos.	5.24	10.46	6.45
9.07	8.59	6.27		Apahida	5.02		6 27
10.14	10.29	7.26		Ghiriş	3.40	9.23	5.12
10.44	11.16	7.50	sos.	Cucerdea . . . pl.	3.11	8.54	4.43
10.56	11.31	7.52	pl.	sos.	3.04	8.49	4.33
11.03	11.40			Uióra	2.56		4.27
11.12	11.50			Vinţul de sus .	2.51		4 20
11.34	12.20	8.16		Aiud	2 29	8.23	3 59
11.52	12.46	8.32	sos.	Teiuş . . . . . pl.	2.07	8.06	3.36
12.24	1.43	8.37	pl.	sos.	1.42	8.00	3.02
12.59	2.17			Crăciunel . . .	1.09		2.36
1.02	2.26	9.04		Blaş-Küküllöszög . .	12.56	7.34	2.21
1.45	3.14	9.31		Micăsasa . . .	12.11	7.08	1.44
2.01	3.33	9.43	sos.	Copşa-mică . . pl.	11.50	6.56	1.25
2.15	3.48	9.47	pl.	sos.	11.14	6.50	1.06
2.33	4.08	10.01		Mediaş . . .	10.55	6.37	12.49
3.04	4.45	10.25		Elisabetopol	10.24	6.16	12.18
3.40	5.27	10.53	sos.	Sighişóra . . . pl.	9.45	5.49	11.40
3.47	5.43	11.—	pl.	sos.	9.35	5.42	11.33
4.03	6.08	11.14		Haşfaléŭ . . .	9.12	5.28	11.16
5.35	7.52	12 26		Homorod . . .	7.46	4.23	10.03
6.13	8.32	12.58		Ágostonfalva .	7.09	3.50	9.22
6.43	9.09	1.16		Apaţa	6.38	3.35	8.57
7.16	9.40	1.35		Feldióra	5.58	3.15	8.27
8.—	10.35	2.09	sos.	Braşov . . . . pl.	5.08	2.45	7.48
8.55		2.19	pl.	sos.		2.18	5.—
4.40		3.01		Timiş		1.42	4.24
5.10		3.31		**Predeal** . . .		1.12	3.32
11.55		9.10	sos.	Bucuresci . . . pl.		9.15	7.50

Copşa-mică—Sibiŭ—Avrig—Făgăraş

Tren de persón.	Tren de persón	Tren de persón	Tren mixt.		Tren de persón.	Tren mixt	Tren de persón.		Tren de persón.
2.20	4.43	11 30	7.10	pl. Copşa mică . sos.	6.25	9.32	3.25		12.35
3.50	6.36	12 58	8.50	Ocna	5 07	8 15	1.56		11.01
4.12	7.04	1.20	9.15	sos. Sibiiu . . . . pl.	4.40	7.41	1.21		10.30
tr. m.		tr. m.		pl. sos.					tr. m.
4.38	Numai Marţa şi Vinerea comună.	2.—				7.33	Circ. Marţa şi Vinerea		8.57
5.28		2.54		Tălmaciu-m. .		6.45			8.04
6.15		3 59		Avrig		6 01			7.15
8.34		6.35		sos. Făgăras . . . pl.		3.32			4.25

Mureş-Ludoş—Bistriţa.

4.—	9.06	4 25		Mureş-Ludoş		6.49	7.30	
5.01	10.29	5.39		Zau		5.52	6.35	
6.57	12.48	7.19		Ţagu-Budatelic		4.10	4.54	9.44
7.55	1.55			St. Mihaiu de câmpie .			3.44	8.46
8 47	3.02	Numai Marţa comun.		Lechinţa		Circ.	2.48	7.43
9.24	3.52			S.-Măghiăruş		Marţi şi Vineri	2.02	6.52
10 14	4.55			Bistriţa			1.16	5.55

Cucerdea — Oşorheiŭ — Regh.-săsesc.

3 16	8.10	9.—	2.06	pl. Cucerdea . . sos.		7.39	2.38	8.30	12.31
3.57	8.51	9.47	2.52	Ludoş . . .		6.59	1.55	7.37	11.43
4.44	9.40	10.30	3.56	Cipău		6.24	1.19	6.51	10.39
5.34	10.30	11.22	4.59	sos. pl.		5 30	12.25	5.48	9.30
5.45	10 42		5.15	Oşorheiŭ . . pl. sos.			9.—	5.04	9.15
7.14	12.16		6.44	sos. Regh.-săs . pl.			7.39	3.30	7.54

Ghiriş — Turda

7.39	10.50	5.40	10.23	6.05	**Ghiriş — Turda**	7.—	5.05	10.15	3 20	9.12
7.55	11.12	6.02	10.45	6.27		6.40	4.45	9.55	3.00	8.52

Alba-Iulie—Zlatna.

4.37	9.40	4.36				7.23	11.03	6.14
7.35	12.32	7.47		**Alba-Iulia—Zlatna.**		4.55	8.20	3.43

Blaş — Kükülloszög — Sóvárad.

3.26	2.48			Kükülloszög-Blaş . . .	8.48		6.50
4.02	3.30			Sân.-Miclăuş	8.13		6.15
4.20	4.15			Cetate-de-Baltă	7.41		5.38
5.18	5.21			D.-Sân.-Mărtin	7.05		5.—
8.24	8.59			Sóvárad	4.05		1.53

Notă: Órele însemnate în stânga staţiunilor sînt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în drépta de jos în sus. — Numerii încuadraţi cu liniî mai negre însemnéză órele de nópte.

Tipografia Seminarinlui archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blas.

Anul XI. Blaş 14 Decembre 1901. Numĕrul 50.

LA APEL.

Sîntem în préjma sĕrbătorii sfîntului Nicolae, pe care zi aŭ conchemat ceĭ şepte preoţi conferinţa în causa congruei. Cuvine-se dară, ca să ne maĭ ocupăm de lucrul acesta, cu atât maĭ vîrtos, că după informaţiunile nóstre însuşi Ordinariatul archidiecesan s'a ocupat de conferinţa proiectată într'un circular îndreptat tuturor oficiilor protopopescĭ.

În circularul amintit se recunósce îndreptăţirea nemulţumireĭ ce o simte veneratul cler faţă de felul cum e ajutorat din partea statului; se recunósce şi dreptul veneratuluĭ cler de a discuta cestiunea acésta pe orĭ ce teren legal bisericesc, anume în sinódele protopopescĭ şi în sinóde diecesane. Dar în vederea faptului, că Ordinariatul continuă pertractările pentru o regulare definitivă şi démnă a cestiuneĭ acesteia atât de ardente, circularul sfătuesce clerul să se abştină de la orĭ ce fapte, carĭ în loc de a promova resolvarea causeĭ, numaĭ ar poté-o compromite.

Étă dar, că am interpretat bine intenţiunile veneratuluĭ Ordinariat, când din capul locului ne-am dat espresiune convingerii, că nu e *oportună* mişcarea pornită de ceĭ şepte fraţi preoţi.

Întru adevĕr să luăm lucrurile aşa cum sînt. Ce era să decidă conferinţa convocată de ceĭ şepte fraţi preoţi? Una din treĭ.

Maĭ întâiŭ putea să decidă a trimite o rugare la Maestatea Sa, ca la suprem Patron al bisericiĭ nóstre, ca Însuşi să întrevină şi să depună regularea congrueĭ.

În locul al doilea putea să decidă a merge cu rugarea aceea la guvernul ţării.

În ambe casurile, carĭ ar fi fost şansele de reuşită?

Credem, că absolut *nule*. Pentru că în ambe casurile, clerul s'ar fi presentat el de el, singur, fără de conducĕtoriĭ sĕĭ firescĭ, fără de *Cap*. Şi apoĭ dacă se póte închipui o armată fără de conducĕtor, însĕ biserică şi cler fără de cap, nu se póte absolute închipui.

Ce ar fi fost deci sórtea acelor rugărĭ? Simplu ar fi fost transpuse Ordinariatului spre dare de opiniune. Şi pe lângă aceea, în ochiĭ factorilor celor maĭ înalţi din stat, biserica nóstră ar fi pĭerdut nespus din nimbul eĭ şi Ordinariatul ar fi apărut într'o lumină cât se póte de sinistră, putându-se zice, că nu e harnic a da directivă în chestiunĭ, carĭ ating interesele bisericiĭ întregĭ.

În urma urmelor, deci n'ar fi rĕmas alta, de cât ca conferinţa să trimită o delegaţiune din sinul sĕŭ, care să mérgă la Capul archidieceseĭ, cu rugarea să întrevină pentru o regulare cât maĭgrabnică şi cât maĭ démnă a chestiuneĭ acesteia.

Atâta şi nimic alta n'ar fi putut să fie resultatul conferenţeĭ proiectate.

Pentru atâta s'ar fi rentat ca 90—100 de preoţi să alerge la Blaş?

Şi óre nu-şĭ aduc aminte fraţiĭ preoţi, carĭ aŭ fost membriĭ aĭ Sinodului archidiecesan din 1899 de cele întîmplate în acest Sinod?

Nu-şĭ aduc óre aminte, că în acel Sinod, cu de-a-dinsul s'a desbătut cestiunea congrueĭ?

Nu-şĭ aduc aminte, că după resoluţiunile luate cu ocasiunea aceea, s'a lăsat ca Veneratul Ordinariat să urmeze pertractările cu înaltul guvern pentru regularea cestiuneĭ congruale?

Eĭ bine, Ordinariatul după scirile nóstre positive, n'a încetat nici un moment a urma maĭ de parte pertractările în causa acésta. Şi cu tóte că natura pertractărilor n'a permis, ca resultatul şi fasele lor să se deie publicităţiĭ, fiind vorbă de lucrurĭ şi momente fórte delicate, totuşi veneratul cler a putut să vadă însuşi, că unele schimbărĭ în causă aŭ întrevenit.

Anume, unde este óre vidimarea cuitelor prin solgăbirae? Óre nu vidimarea acésta a fost gravamenul cel dintâiŭ şi cel maĭ ponderos al veneratuluĭ cler, pentru care sinodul din 1899 a decis respingerea ajutoruluĭ de stat? Vidimarea a căḑut, biserica şi clerul nostru a scăpat de o mare umilire şi de o mare ruşine. Şi cine a câştigat acel resultat? Ordinariatul, care a sciut tocmi ast fel lucrurile, în cât basat pe adênca revoltare a clerului, a putut să convingă cercurile maĭ înalte, că vidi-

FEUILLETON.

FLÓRIKA SZERELME.

— Piesă poporală în 4 acte de dl *Moldován Gergely*. —

Sâmbăta trecută, în „teatrul poporal“ de aicĭ, s'a predat piesa acésta şi a avut un succes fórte mare. Autorul a fost chemat de maĭ multe orĭ la rampă, i-s'aŭ făcut ovaţiunĭ, i-s'a predat o cunună de laurĭ cu treĭcolor roşu-alb-verde. . .

Piesa de alt cum nu e nóuă, s'a maĭ predat de repetite orĭ în Cluj; nóua a fost numaĭ pentru publicul din capitală.

Cuprinsul eĭ pe scurt e următorin:

Iuon, ficiorul adoptiv al avutului pĕcurariŭ Bocotan *Ilie*, îndrăgeşte pe *Florica*, fata sĕracă a cărbunarinlui *Petricaş*. Florica deşi îl are drag şi ea, nu cutézĕ să i-se destăinuéscă, deórece e legată prin o promisiune, făcută mame-sĭĭ pe patul de mórte

Actul al doilea se petrece la „tîrgul din Găina.“ Iuon şi cu Gligor (prietinul lui de cruce) jócă şi îşĭ petrec cu fetele. Vine Florica cu tată-sĕŭ şi chiar atunci sosesce din cătănie *Onuţ*, logodnicul destinat aĭ Floricăĭ. Iuon, veḑênd că Florica póte ajunge alu: Onuţ, *o răpeşte* şi o duce în munţi.

În actul aĭ treilea Petricaş şi Onuţ, carĭ plecaseră în urma Floricĭi, se întîlnesc cu Iuon. Ceĭ doĭ flăcăĭ se apucă la trîntă şi când Iuon era să-l străpungă pe Onuţ, cu cuţitu, apare Bocotan Ilie, tatăl lui Iuon şi îl opreşte. Aflând Bocotan despre răpirea Floriceĭ, *îi aruncă o pungă cu bani*, ca să-l lase pe Iuon în pace. Florica rĕspunde indignată, aruncându-i banii înapoĭ. Urmézĕ o scenă vehementă între tatăl şi fiul adoptiv, după care Iuon îl părăseşte pe tată-sĕŭ şi plécă să se cunune cu Florica.

Actul al patrălea se petrece înaintea bisericiĭ. Popa *Aron* împacă pe ceĭ doĭ bĕtrânĭ. Îĭ spune lui Bocotan, să se uite maĭ bine la Florica „hisz a *te* lányod.“ . . . . . (Deschidem o paranteză. Mama Floriciĭ a fost drăguţa lui Bocotan şi numaĭ pe urmă s'a măritat după Petricaş cărbunariŭ. Înţelegem acum, de ce mama Floriciĭ i-a *lăsat* cu limbă de mórte, să nu se mărite după cioban.)

Bocotăn se uită la Florica, îşĭ aduce aminte, şi se învoleşte la cununia tinerilor.

Acesta e conţinutul, înfrumseţat cu câteva episóde, cântărĭ, jocurĭ naţionale, scene hazliĭ de la tîrgu din Găina, etc.

Nu insist asupra conţinutului ca piesă dramatică. Chiar critica jurnalelor ungurescĭ spune, că are multă asemĕnare cu piesele poporale ungurescĭ. Şi cu adevĕrat, piesa asta s'ar fi putut întîmpla chiar aşa de bine pe pusta Ungarieĭ, ca şi la pólele-Găineĭ. Póte singurul element *naţional* ar fi răpirea Floricăĭ. (De cât că răpirea asta nu ne cam face ciuste, şi pare-mi-se constitue şi un fel de anachronism.)

Să rĕmânem la partea *etnografică* a pieseĭ, căcĭ acésta ne interesézĕ maĭ de aprópe.

Întîiŭ şi maĭ întîiŭ nu a fost chiar o ideie norocósă, a aduce tîrgul de la Găina, în legătură cu dragostea tinerilor. Prin asta indirect se alimentézĕ părerea, că tîrgul de la Găina este un adevĕrat *tîrg de fete*. Dl Moldován, ca profesor de universitate ştie fórte bine, că părerea asta nu are drept de esistinţă din punct de vedere ştiinţific chiar. Cunósce dsa cartea lui *Frâncu-Candrea*, opul „Zarandul şi Munţiĭ Apuseni“ a lui

marea aceea nu are şi nu póte avé loc. Şi vidimarea a căđut.

Pertractările urmézĕ. Şi alt resultat mai e, că sumele ce le primesce clerul nostru din an în an cresc, şi crescênd sumele, cresc şi cuotele şi cresce şi numĕrul celor împărtăşiţi. Va se zică, zilnic putem vedé unele schimbări şi unele îmbunătăţiri.

Veđi bine, cel ce e neîndreptăţit, cel ce e lipsit, aştéptă greŭ şi cu greŭ observă câte un mic paş spre mai bine. De aceea nu ne trece prin gând a reproba pe ceĭ şepte fraţi preoţi, carĭ în dorul lor de a vedé uşurată sórtea lor şi a familiilor sale, aŭ credut de bine a se gândi, ca la un mijloc, şi la conferinţa convocată pe sĕrbătórea sfîntuluĭ Nicolae.

Dar după ce orĭ ce amestec în cursul pertractărilor ar puté numaĭ să turbure acţiunea începută şi să îngreuneze posiţia Ordinariatuluĭ, credem, că de la ţinerea conferinţeĭ proiectate, la tot casul este a se renunţa, şi anume chiar în interesul causeĭ, în folosul căreia s'a conchemat conferinţa.

Aĭbă încredere veneratul cler în Ordinariatul archidiecesan.

Şi fiind că tótă darea cea bună de sus este, pogorîndu-se de la Părintele luminelor, în sĕrbătórea sfîntuluĭ Nicolae, făcĕtorul de minunĭ, róge-se toţĭ fraţiĭ preoţi la acel mare Părinte a bisericiĭ nóstre, ca cu rugăciunile Luĭ să-şi pótă dobîndi biserica nóstră sfîntă scutul acela, de care atât de mare lipsă are în zilele aceste de grele încercărĭ.

Alegerile municipalĭ. — Comisia de verificare din comitatul nostru, a luat la revisie rapórtele despre alegerile municipalĭ, în legătură cu protestele înaintate în terminul legal.

Aŭ fost protestate alegerile de la Vingard, Zlatna şi Abrud. Contra alegeriĭ de la Vingard aŭ protestat româniĭ, contra celorlalte magiariĭ.

Cum cetim în „Közérdek," prostestele aŭ fost respinse „Acusa dată însĕ contra notarului de la Vingard, s'a transpus vicecomiteluĭ spre a face cercetare."

Care va se zică, tot aŭ fost motive ca dl notar să fie tras la cercetare. Eĭ şi dacă aŭ fost, pentru ce s'aŭ verificat alegerea, când abusurile şi presiunile comise cu ocasia acesteĭ alegerĭ aŭ fost cunoscute comisieĭ?

Se vede însĕ, că istoria se repetéşce. Românul când avé pîră cu magiariĭ, tot de una trebuia să piérdă, pentru că, era român. Aşa era mai de mult, şi se vede, că tot aşa are să fie şi acuma, cu tóte vorbele umflate despre libertate ale dluĭ Széll şi ciracilor luĭ.

Pentru confraţiĭ de la „Közérdek." — Nicĭ numaĭ încape vorba, „sentimentaliĭ" nostri de la Aiud, n'aŭ putut duce mult cu principiile sublime de respect, urbanitate şi iubire împrumutată, cu care eraŭ să ne capaciteze şi pe noĭ(!) În nrl de la 8 crt. étă ce caraghioslîc cetim: *„Bani boemescĭ în Ardeal.* (Care va se zică tot mai esistă Ardealul! bravo!) De mult cercurile magiare din părţile ardelene îşi sfîrmaŭ capul, că de unde le Albina *valahă* (asta-i din respect şi urbanitate) sumedenia aceea de banĭ, de carĭ dispune. S'a credut multă vreme, că la spatele Albineĭ staŭ capitale de banĭ din România. Acum însĕ a leşit la ivélă (sus s'avem inimile!) că atât pe Albina cât şi pe celealalte institute de banĭ valahe (auḑĭ *străiniĭ!)* le ajută stabil Zsivnoteszka din Praga. Dacă asta e drept, atunci întrebăm, că Zsivnotesvka, de unde dispune de atâta sald chiar spre scopul acesta?" (vezĭ asta-i asta, şi va fi cam greŭ de ghîcit!.)

Şi numaĭ cu câţi-va numerĭ mai înainte, chiar dlor relevaŭ meritul ce-l are Albina întru ajutarea secuilor, ruinaţĭ de Ugron, şi acum étă cum flecăresc!

Pentru noĭ o nóuă învĕţătură: străinul, nicĭ când îl scoţi din tină, nu ţi-l recunoscĕtor şi atunci în loc să-ţi mulţuméscă, bârfesce.

Să le fie de bine! ceĭ interesaţi lele act!

Contra duelului. — În timpul din urmă tot mai mult lésă în primul plan un puternic curent, contra duelului. Câte-va duele terminate din nefericire cu mórte, aŭ aprins mult spiritele contra acesteĭ barbare instituţiĭ medievale.

Spuneaŭ unele foĭ, că prinţul nostru moştenitor, în visita făcută nu de mult la împĕratul Germanieĭ, va aduce în discuţie şi chestia acésta şi se vor înţelege, cum s'ar mai puté înăspri puţin dispoşiţiile legeĭ contra duelanţilor.

În legătură cu acésta se anunţă, că împĕratul Germanieĭ va da în scurtă vreme un regulament, care cuprinde unele dispoşiţiĭ contra duelului, stabilit fiind principiul, că legile creştine trebue respectate. Şi până atunci se impune a înregistrăm câte-va date, carĭ ne dovedesc, că în Germania duelgiĭ sînt cu mult mai aspru pedepsiţi ca la noĭ. Aşa d. es. tribunalul militar a osândit la 2 anĭ temniţă grea de fortareaţă pe un locotenent, care a ucis în duel pe adversarul sĕŭ. Ér tribunalul civil pe un advocat l'a pedepsit cu treĭ septĕmânĭ temniţă pentru

---

Silv. Moldovan, cunóşte de sigur şi pe *Bergner* şi pe *Schmidl.* Eĭ, atunci pentru ce insistă asupra tîrgului din Găina chiar? Putea presinta o simplă petrecere poporală, i-ar fi succes póte şi mai bine, căcĭ în urma urmeĭ şi tîrgul de la Găina, nu e de cât o simplă petrecere poporală, în limbaj găzetăresc: „un tîrg împreunat cu dans."

Cât pentru *port,* am rĕmas încântat de frumósele costume româneştĭ, în carĭ s'aŭ presentat actoriĭ. Mai ales costumele femeilor eraŭ cu adevĕrat pitoreştĭ.

Dar dacă e vorbă, că acţiunea să petrece la pólele Găineĭ, trebue să spun, că costumele *nu* corespund portuluĭ local. La tîrgul din Găina, convin Crişeniĭ şi Moţiĭ. Şi nicĭ Crişeniĭ nicĭ Moţiĭ nu pórtă cămeşa scósă din şerpar. Numaĭ de la Zlatna în sus, se pórtă cămeşa afară din şerpar; dar aicĭ nicĭ nu mai sîntem în ţara Crişuluĭ, nicĭ în ţara Moţilor, ci sîntem *„la ţară."* Chiar acésta e dór nota dinstinctivă a portuluĭ moţesc şi ţărănesc.

Încă un motiv pentru dl Moldován de a nu-şi fi ales ca loc de acţiune pólele Găineĭ. Căcĭ întru adevĕr portul ţăranilor e mai frumos şi mai pitoresc. Înţĕleg portul bărbaţilor: cât pentru portul femeilor din Munţi, póte rivalisa orĭ când cu cel al ţărancelor, escepţionând dór jurul Sibiuluĭ, în special Selistea.

Cât pentru *cântările,* ce obvin în piesă, trebue să spun, că aŭ fost fórte frumóse. Dar ce folos, că Florica a cântat aşa de frumos, când cântările acele se potrivesc cu o piesă *poporală,* ca nuca în părete. Florica, fata simplă a cărbunariuluĭ, care n'a eşit nicĭ când din munţi, de cât dumineca la biserică, cântă d. e. „Suvenir de Sinaia." apoĭ „Steaua nopţiĭ da lumină", ér Ţuon, pĕcurariul din creeriĭ munţilor, cântă cu pathosul unuĭ Romeo „Ştiĭ tu când te ţineam pe braţe." . . .

Ce drăguţă şi ce *naturală* ar fi fost Florica, dacă în loc de a se încurca cu cântări de elea, „domneştĭ", ne-ar fi delectat cu „Jeluim'aş, jelui" . . orĭ cu „Cine n'are dor pe vale", orĭ . . . orĭ cu ce în sfîrşit, dór are naţia nóstră destule perle de *doine,* încât să nu fie necesitată a vorbi după cum nu-ĭ e portu şi a se purta după cum nu-ĭ e vorba.

(De altcum chiar şi pressa maghiară constată, că piesele cântate nu sînt poporale.)

Jocurile aŭ fost esecutate cu multă graţie. Când aŭ întrat pe bină, cei 12 călußerĭ cu zurgălaie, încinşĭ cu tricolor românesc, nu m'am putut reţinea să nu-ĭ aplaudez. Dóuĕsprezece călußere (căcĭ eraŭ fete) mlădindu-se aşa de graţios, aşa de armonic, pe ritmul „bătutel."

Dar érăşĭ sînt silit să spun pentru a treia óră, că jocul acesta nu e potrivit la pólele Găineĭ, deórece este érăş un joc al ţăranilor.

Singur jocul flăcăilor şi al fetelor în tîrg corĕspunde şi cerinţelor locale.

Să luăm câte-va *obiceiurĭ* poporale din piesă.

Ţuon se jură *„pe pită şi pe sare."* Cunosc formula asta de jurămînt din manualele de literatură, ca o formă veche, eşită din us cu desĕvîrşire. Azĭ nimenea nu mai jură la noĭ „pe pită şi pe sare." Moţu zice: „să între smerilĭ în mine." ţĕranul zice: „să fiŭ al dracului" şi „să-mi sară ochiĭ" . . . . şi alte jurăminte pe acest calapod. Dar „mĕ jur pe pită şi pe sare"? . . .

Altu. În tîrgu de la Găina, când Ţuon îşi petrece, ţiganu îĭ zice *din ţimbalmă.* Nu cred, că dnu Moldován, să fi vĕzut vre-un moţ petrecîndu-şi cu ţimbalma. El ştie de „ceteră" şi de „clanet", când e vorbă sĕ-l „zică" ţiganiĭ. Ér când e singur, ştie de fluier şi de tulnic.

În jocul de la Găina, poporul începe *să fluere după aria jocului.* N'am vĕzut în viaţa mea Românĭ fluierând când jócă. Românul descântă, s'aŭ dacă actoriĭ din Pesta nu ştiŭ descânta, dl autor le-ar fi putut da îndrumărĭ să bată în palme, saŭ să *pocnéscă în degete,* căcĭ aşa îşi petrece Românul, când e cu chef.

Când Dumitru vine beat pe bină, spune că nu-ĭ porunceşte nicĭ popa, nicĭ *regele* (király.) Rĕsfoiţi, mĕ rog, tótă literatura poporană de dincóce, şi nu cred, că-mĭ veţĭ arĕta undeva cuvîntul „rege." Românul ştie de *împĕratu,* slujeşte la împĕratu şi când e cătrănit spune, că nu-ĭ pasă nicĭ de împĕratu.

„APA MINERALĂ (AMARĂ) FRANCISC IOSIF" este unicul **purgativ-natural** şi plăcut la gust.

rănirea gravă a adversarului şi cu 3 ani temniţă de fortăreaţă pentru delictul duelului.

În acelaşi timp, în Viena s'a constituit o puternică ligă contra duelului. Liga acésta are câte-va sute de membrii. recrutaţi mai ales din marea aristrocaţie.

Prin ast fel de mijlóce sperăm că se va pune capet acestei datini neumane şi se vor afla şi căile potrivite pentru vindecarea „onórei“ vătămate.

Revistă politică.

Afaceri interne. Curia şi-a început deja activitatea sa întru a decide în causa mandatelor protestate. Până acum a invalidat alegerea dr. Gagern, membrul partidei poporale, pentru că alesul nu e cetăţan ungar. De asemenea a dispus cercetare, spre a se constata, dacă aievea deput. Werner de la Ighiu, e alegétor saŭ nu, fiind respinse celealate acuse, date contra luĭ. În timpul din urmă a declarat validă alegerea unicului deputat sêrbesc Lyubomir Pavlovicĭ, acusat, că ar fi agitat contra întregităţiĭ statului, spunênd în vorbirea program, că „pământul acesta e al nostru.“

Prin ziarele şoviniste s'a pornit un curent contra ministrului Goluchowski, care trece cu vederea peste magiari, când e vorba de ocuparea posturilor de importanţă în ministeriul séŭ şi-l acusă în special, că se încunjură tot cu ómeni de aceia, cu carĭ a fost la Bucurescĭ.

În parlament s'a primit şi în a treia cetire proiectul de lege pentru îndemnisare şi apoĭ s'a trecut la discuţia asupra cererilor adresate dietei. Între acestea mai interesantă e petiţia câtor-va deputaţi, pentru darea în judecată a ministeriului Bánffy. După scurtă discuţie prim-ministrul propune să se trécă peste ea la ordinea zilei, ceea ce se şi primesce.

Cu acest prilej „Magyarország“ scrie un articol fórte violent în potriva luĭ Bánffy, scoţindu-i la iveală mai ales incapabilitatea, cu care cerca să acopere róte celealalte lipsurĭ ale facultăţilor sale.

Franţa. Şi acum se comentézâ viŭ în presă, o declaraţie facută în camera franceză de un senator, care îndemna pe francezi să se alăture la Germania. Ceea ce intrigézâ spiritele e motivul, care a putut îndemna, pe Massabuau, să rostéscă în cameră o vorbă, ca şi care nu s'a audit până acum nicĭ odată. Se presupune, ca guvernul francez are o atitudine slabă, voind, să lucre în acelaşi timp şi pe plăcerea unora şi pe a celoralalţi, adecă şi pe a Germanilor şi pe a Englezilor. Atitudinea acésta însé discreditézâ fórte mult autoritatea Franciei înaintea Europei, şi de aceea trebue să se declare odată hotărît, pentru una din aceste dóue. Din punct de vedere practic, Franţa va trebui să se aprópe de Germania şi să lucre mai ales contra politicei coloniale a Angliei, a cărei posiţie e sdruncinată prin îndelungatul resboiŭ sud-african.

Transvaal. Burii nu se daŭ, din contră, după cum vestesc ultimele telegrame, se pregătesc la o activitate intensivă. Se anunţă, că Botha ar fi avisat pe preşedintele Krüger, că 16 mii Burĭ sînt sub arme. Cum că nicĭ din partea angleză nu crede nime în o apropiată terminare a rĕsboiului, se vede şi din faptul, că agenţiĭ anglezĭ continuă să cumpere caĭ pentru armată. Aşa în ultimele zile un transport de opt vapóre aŭ plecat din America spre câmpul de luptă.

Corespondinţe.

Sinóde protopopesci.

Tr. Almaş, 5 Decembre.

În tractul protopopesc al Almaşului s'a ţinut sinodul de tómnă în comuna Nireş, la 10 Novembre a. c. în zi de duminecă, ca poporul să nu fie la lucru şi ca în număr frumos, să pótă participa la ascultarea diferitelor disertaţiuni de mare valóre, ce se ţin cu ast fel de ocasiunĭ.

On. preot Meseşan, învĕţătoriĭ Tufescu şi Dobocan, parte în biserică, parte în sinod, aŭ cetit disertaţiunĭ bine lucrate. Apoĭ M. On. domn Vice-protopop prin o admirabilă vorbire, plină de marĭ învĕţăturĭ arată şi îndémnă poporul spre moralitate, ascultarea de s. biserică şi mai marii sei. A combătut tot feliul de adunărĭ nocturne recomândând şcóla de adultĭ. Ceteaĭ din faţa poporului, cât de mult a edificat acéstă escelentă vorbire.

După eşitul din s. biserică, s'a ţinut sinodul în şcólă, unde M. O. dn. v. protopop, deschide şedinţa. Presidiul reîmprospetézâ celea din sinodul de primăvară cu privire la pomologie, recomandând cu viu interes acest ram de economie, din care cu timp s'ar puté ajutora fondul de salarisare al clerului. Şi preoţii şi învĕţătoriĭ n'aŭ de cât să recurgă la Ministru de agricultură după altoi.

Să propune din partea presidiului, ca preoţii împărtăşiţi cu ajutor de stat, spre a fi în câtva recompensaţi şi ceĭ carĭ nu capĕtă, se contribue 25% în favorul fondului de salarisare a clerului.

Apoĭ s'a discutata cestiunea după merit şi s'a hotărît să se contribue 10%. Tot odată să se róge P. ven. consist. pentru procurarea şi asemnarea de ştipendiĭ, missalĭ din care jumĕtate să se cedeze în favorul acelui fond.

După ce în genere luat districtele protopopescĭ, afară de 3—4 nu desfăşură interesul cuvenit faţă de fondul de salarisare archidiecesan, pe care însé tractul Almaşului în toţi anii îl sprijinesce cu colecte de la popor, sinodul a decis: ca şi mai departe să concurgă cu oferte în favorul acestui fond. Dar de órece acest fond archidiecesan, arată puţin spor şi e departe timpul, când din el să se pótă ajutora preoţiĭ miserĭ, dacă nu se bucură de spriginul tuturor tractelor, s'a decis şi înfiinţarea unui fond de salarisare a preoţilor miserĭ din acest tract. M. O. dn. v-protopop face cunoscut, că în favorul acestui fond şi a celui archidiecesan din 15 Nov. a. c. va întreprinde o colectă de banĭ şi bucate, şi fórte atrage atenţiunea clerului şi curatorimei, ca din rĕsputerĭ să conlucre spre a ajunge la oferte însĕmnate, ma lasă, că unde se pot esecuta pedepse curatoralĭ, faţă cu înjuratoriĭ, călcătoriĭ de serbătorĭ, şi concubinarĭ etc. şi acestea să se ofere pentru acestea fondurĭ.

Cu bucurie generală se ia spre ştiinţă distincţiunea, cu care a fost învrednicit de la Roma Ilustritatea Sa Dr. Vasiliŭ Hossu canonic, prin denumirea de „Prelat domestic Papal“. Sinodul privindu-o de un titlu de onóre şi fală pentru biserică şi cler, cu adêncă reverinţă dând espresiune protocolară, călduros îl felicitézâ.

După acestea presidiul arĕtând în cuvinte fórte pĕtrundătóre activitatea reposatului v.-protopop Vas. Poruţiŭ, sinodul dând espresiune regretelor sale, întru păstrarea amintirei fostului séŭ şef, care era neobosit în muncă, prin membrul séŭ Emanoil Mocean docente în Almaş — rógă pe familia reposatului, ca să ofere portretul acestuia la tóte şcólele, a căror prim organisator a fost.

În cât pentru şcólele de adultĭ M. O. dn. v-protopop arată scopul lor mareţ şi dispune a se ţiné în tóte comunele. S'a constatat cu bucurie, că tóte şcolele sînt provĕdute cu docenţi cualificaţi şi cu salarele în ordine

Bibliotecarul tractual raportézâ, că biblioteca numeră mai multe sute de opurĭ de valóre mare. M. O dn. v-protopop la acest punct, a desfăşurat cu cuvinte fórte alese însĕmnătatea cetitului, aducênd înainte tesaurul aflător în operele ce le cetim, satisfacţiunea spiritului şi luminarea minţiĭ. Ma propune, ca şi poporului să i-se desfacă acésta bibliotecă şi pe toţi îi îndruma întru resfoirea opurilor eĭ, şi cu multă blândeţă şi prudinţă rógă pe toţi, să fie laborioşi, conscienţioşi şi să petrécă în activitate, dând mulţumită luĭ Dumnezeŭ, că azi tractul nostru — deşi în părţile acestea unde solul e cam vitreg, forţele poporului în celea materiale cam sleite, — totuşi după

»Aşa om nicĭ Vlădica nu-l
»Şi nu-l nicĭ *împĕratu.*

(Coşbuc.)

Ce fals ar fi fost Coşbuc, să fi zis: „Şi nu-l nicĭ *regele!*“ . . .

Dl Moldován ştie fórte bine, că Moţiĭ nu spun nicĭ odată „rege“, dar nu putea spune pe bina din Cluş saŭ din Pesta cuvîntul „császár“, ca să nu vateme anumite susceptibilităţi patriotice. . . .

Cam aceste ar fi obiecţiunile de natură etnografică.

Un critic ungur a spus cu mult drept, că dl Moldován presintă pe Românĭ, ca şi când i-ar cunósce numaĭ din jurnale.

Piesa ca atare e drăgălaşă, are părţi fórte bune, în deosebi rolul Floricăĭ a plăcut mult — nu înzădar l'a jucat Blaha, cea mai mare artistă a Ungurilor.

De încheiere, nu pot să retac un episod, care a produs multă amărăciune.

Obvine în piesă un rol de vre-o zece şire, rolul luĭ Dumitru „chisbirăŭ.“ Vine beat pe bină şi spune „nu-mĭ trebue şcólă . . . . *u paraszt maradjon paraszt.*“

Va spune cineva, că acest Dumitru e real. Admit real să fie! Dar nu urmézâ, că dnu Moldován, să-l şi presinte necondiţionat străinilor, carĭ şi de altcum sînt fórte aplicaţi a crede, că Românul prost a fost şi prost remâne. . . .

Budapesta.

Al. Ciura.

chibzuiala şi conducerea cu tragere de inimă cu tot dreptul putem zice, e în cea mai bună ordine, domnind moralitatea.

După tóte acestea presidiul cu cuvinte alese încheie şedinţa.

Mai în registrez faptul îmbucurător, că la noi conducĕtorul tractului, a ştiut câştiga atât pe dnii. preoţi tractuali, cât şi pe docenţi, de trăesc în cea mai bună armonie, conlucrând fieşte care în sfera sa de activitate spre binele poporului nostru.

Când s'ar observa acésta şi în alte părţi, ar înceta multele certe dintre preot şi învĕţător, cari aprópe zilnic le cetim prin ziare.

Încheiu spunênd, că dnul A. Marincaş preot în Nireş, cu multă bună voinţă şi afabilitate, ne-a primit pe toţi la ospitala sa casă.

Un participant.

La chestia „apelului"

Tractul Indolului 28 Nov. 1901.

Ameliorarea stărei materiali a preoţimei nóstre este o dorinţă, ce de mult timp o nutresce întrégă preoţimea, începênd de sus până la cel din urmă preot moralist. Şi acésta cu tot dreptul, căci îs multe, prea multe miseriile ce are să le supórte preoţimea nóstră. E greŭ traiul preotului în ziua de azi şi multe se ascéptă de la el.

Pe lângă tóte acestea, apelul publicat în Nrul 46 al „Unirei", trebue să ne pună pe cugete. Confraţii preoţi, cari aŭ subscris acel apel, îs prea dornici de a fi miluiţi din partea statului, căci numai aşa se póte esplica urgitarea miluirei cerută prin acel apel.

Îs preot în o parochiă a cărei venit după conscrierea congruală, abia dă suma de 258 cor. şi totuşi o ast fel de urgitare „a milei" n'am dorit şi nici nu voiŭ dori vre-o dată.

Doresc şi voiŭ dori tot de una o ast fel de ameliorare, în urma căreia preoţimea să fie independentă şi liberă, supusă fiind numai auctorităţilor nóstre bisericeşci, ér nu guvernului interconfesional orî altor neamurî.

Şi acésta cu atât mai vêrtos, cacî dóră istoria ni-e martoră, că preoţimea nóstră până la un timp, a fost în o stare destul de deplorabilă şi acésta a fost pe timpul, când era supusă, — ér acum, după ce şi-a eluptat o libertate óre care, noi să o întórcem érăşi în sclăviă?!

Libertatea de carea se bucură preoţimea nóstră a costat lupte, şi acestea lupte nu aŭ fost cruţate nici de sacrificiî marî, nici chiar de martirî, ér noi cu voia şi sciinţa, se voim a perde ceea ce alţiî ne-aŭ câştigat spre binele nostru a preoţimei şi-a poporului nostru mult cercat?

Libertatea de care ne bucurăm azi e pentru noi un capital, carele dacă-l vom perde, comitem un păcat, ce trage după sine celea mai legitime reprobrărî ale generaţiilor viitóre. — Şi póte acolo vom ajunge, dacă vom primi, respective ne vom însuşi idea publicată de apelul subscris de cei 7 confraţi.

Dar nu, ... nu vom fi aşa laşi, ci urmând mijlócelor pettractate în „Unirea", vom nisui, ca să ne ajutăm *„noi de noi"*, lăsând mila statului pentru aceia cari vinézá la o viaţă atât de comodă, ér interesele bisericeî şi ale neamului sînt pentru ei numai neşce invenţiunî.

Confraţilor, cari aţi subscris apelul, pe cum şi toţi aceia, cari îl secundaţi, părîsiţi idea asta josnică, şi la muncă pe căile pertractate în „Unirea" şi atunci dacă voi nu veţi ajunge ca se vĕ bucuraţi de rodul muncei vóstre, veţi avea mângăerea, ca cel puţin urmaşii nostri îl vor gusta, ér voi scăpaţi de reprobările urmaşilor.

Nu grăbiţi óra de ispită, căci va veni ea!

— ***stilian*** —

Înmormîntarea lui V. A. Urechiă.

— *Raport special al „Unirii".* —

Bucuresci 10 Decembre n.

Sîmbătă la órele 2 p. m. s'a sĕvîrşit înmormîntarea regretatului V. A. Urechiă. Corpul defunctului într'un bogat sicriŭ, era aşezat pe catafalc în mijlocul bisericii sfintului George. Palidul chip era adumbrit de floriile ce-i încunjuraŭ sicriul. Rînd pe rînd se aduc corónele diferitelor autorităţi şi societăţi, între cari şi cea a tinerimii universitare din Cluş. Tot ce are Bucureştiul mai distins, a luat parte la acest doliŭ al ţării. Regele era representat prin d. maior Dumitrescu şi Baranga, adjutanţi regali. Serviciul divin a fost oficiat de cătră archiereul Pimen Pitesteanu. După terminarea serviciului divin vorbesce Spiru Haret, ministrul instrucţieî din partea guvernului. În numele Academieî Române şi-a facultăţii de litere vorbesce dl. Gr. Tocilescu; ér Valerian Ursian prof. univ. în numele Ligeî.

La $3^1/_2$ se terminá seria cuvîntărilor în biserică şi cosciugul e luat de studenţi şi dus pe dric. Armata face onorul ér musica întonézá un mars funebru şi cortejul pornesce. În faţa universităţii se mai ţin trei discursurî din partea studenţilor, şi cortegiul din noŭ pornesce făcêndu-şi cale prin miile de privitorî.

Defunctul Urechiă avusese dorinţa, să nu i-se facă nici o pompă, să nu i-se aducă corône, să nu i-se ţină discursurî. Dar la intervenţia Ligeî şi a altor societăţi, şi mai ales la dorinţa M. S. Regelui Carol, familia a trecut peste dorinţa ilustrului eî părinte.

Şi bine a făcut, căci cel ce a trăit în mijlocul, în fruntea cetăţenilor, trebuia însoţit pe cel din urmă drum, nu spre agitaţie şi luptă ca odată, ci spre liniste şi repaus, zic trebuia însoţit cu tótă pompa şi onórea. Acésta pompă, acésta onóre i-s'a dat cu tótă plinitatea şi prin oficialitatea statului, dar mai ales prin participarea imensului public, prin asaltul cuvios al publicului, ce simţea cu adevĕrat pierderea ilustrului sĕŭ şef, ilustrului seŭ învĕţător în ale iubireî de ţară şi neam.

La órele $5^1/_2$ prin întunerecul uneî serî figuróse, dar frumóse, aŭ ajuns la cimiterul Belu, unde s'aŭ depus spre vecinică odihna osemintele celui ce nu a cunoscut odihna. La mormînt a mai vorbit dl Dimitrescu din partea soc. Tinerimea Română Nicolaescu din partea Macedonenilor, ér din partea Ardelenilor vecinică pomenire i-s'a zis prin Luca Rusu.

De încheiere observăm, că Românii din Blaş aŭ trimis următórea telegramă de condolenţă dlui Dr. Alceŭ Urechiă, fiul ilustrului bărbat: „Blaşul împreună cu tótă românimea deplânge pierderea stegarului neclătinat al ideiî românismului, apĕrătorul călduros al fraţilor sĕi de pretutindenia."

† MIHAIL DOBREAN.

Drept şi cuviincios lucru este, ca să onorăm memoria bărbaţilor binemeritaţi şi activitatea lor să o punem, ca un fălinar aprins, care se îndemne şi pe alţiî spre fapte folositóre societăţii.

Mihail Dobrean, de curênd repausatul, paroch al Tulgheşului, a fost unul din preoţii nostri ceî mai zeloşi, şi a avut mângăierea că siliuţele lui cumpenite cu multă prudenţă, aŭ fost încoronate cu succes deplin.

În crerii nordosticî ai Carpaţilor nostri, la graniţa Moldoveî, un rîŭ sĕlbatec cu numele Bistricióră, sărind din stîncă în stîncă, îşi rostogolesce undele spumegătóre spre a scăpa din strîmtórea munţilor şi a se vedé odată în largul Moldoveî. La punctul unde rîul acesta îşi la remas bun de la Transilvania, înainte cu vre-o sută de aní, s'a aşedat o coloniă nóuă, compusă din persóne de naţiunî şi caractere deosebite. Venit'aŭ aci bărbaţi pliní de vigóre de prin Sĕcuime, venit'aŭ individi, a căror frunte nu se puté încovoia sub jugul iobăgieî din Transilvania şi Moldova, şi aŭ căutat viaţă fericită, în colibele, ce şi-aŭ ridicat întru acest loc retras. Atunci America era prea departe pentru ómenii nostri. Deci se mulţumeaŭ a face colonii mai pe aprópe, — cum s'aŭ şi făcut şi în părţile Giurgeului mai multe. Şi ceî ce-şi formaŭ drept de proprietate asupra acelor ţînuturi, se bucuraŭ, că le vin cultivătorî, de la carî se pótă trage şi eî ceva venit. În Tulgheş sînt aşedaţi: secuî, românî, armeni ş. a. Vama nemţéscă s'a aşedat în Tulgheş la an. 1809 şi administrarea militară numai în 1860 a încetat, în care an teritoriul acesta a fost declarat de *Siculica haereditas*.

La an. 1815 se înfiinţă pentru românî parochia română unită, al cărei paroch de la 1840 până la mórtea sa a fost Mihail Dobrean. Cu destulă îngrijire a cuprins el postul acesta: pentru-ca întâiul paroch al nostru de acolo, fusese sugrumat în lăuntrul caselor sale parochiale. Chiar de aceea dênsul şi-a propus, a fi întru tóte cu precauţiune, şi-a fost aşa, până la capetul vieţii sale.

Purcedênd în tact cuvenit, a sciut câştiga inimile fiilor seî sufletescî, a sciut susţiné relaţiuni bune cu cele alalte naţiunî şi confesiunî conlocuitóre. Întru atingerile sale cu greco-orientalii din Moldova, carî atingerî, după situaţiunea parochieî aceleia eraŭ de tóte zilele, s'a întogmit aşa, încât în tótă viaţa s'a bucurat de stima şi iubirea poporului şi-a preoţilor vecinî din partea aceea a Moldoveî, carî îl cercetaŭ şi pe carî îi cerceta şi dênsul. Elementele şi firele deosebite, carî îl veniaŭ în parochiă, parte din Transilvania, parte din Moldova, prin sfaturile sale părintescî, le-a sciut închiega într'un corp, gata a pune pe altariul bisericii şi al naţiunei jertfe însemnate din câştigul făcut cu sudorî crunte. Lupta grea

a avut parochul cu deosebire în contra căsătoriilor nelegiuite.

La 1845 erau numai 250 români în Tulgheș. În 55 ani numĕrul lor a crescut la 1000 de suflete; dară ce este numĕrul acesta în alăturare cu cheltuelele cele mari, ce au recerut lucrările, cari s'au făcut acolo sub păstorirea dênsului!

Înainte de acésta cu 20 de ani prin stăruința dênsului, cu ajutorul fiilor și al ficelor sale, ĕră cu deosebire al ginerelui sĕu Ioan Spiru, în Tulgheș au crescut ca din pămînt: o biserică pompósă, casă parochială frumósă, școlă corespunzătóre, tóte zidite din material solid și aședate în loc de frunte al orașului. Pe lângă preceperea luminată și sacrificiile materiale fórte însemnate aduse de comerciantul macedoroman numit mai sus și apoi de vĕduva acestuia, fica lui M. D., de mare ajutoriŭ a fost parochului întru tóte stăruințele sale, fruntașiul de acolo Ioan Balaș.

Frumos progres acesta și demn de tótă lauda, mai ales dacă considerăm, că la an. 1845 parochia acésta nu avea nice un sfînt cruceriŭ, — nice alta avere, afară de biserica vechiă și casa parochială de lemn, cari stau și azi.

La aceste cu drept cuvînt se cuvine să adaugem și meritul, ce și-a câștigat îngrigind fórte bine crescerea prunciloŭ sei, și prin acésta a întemeiat mai multe familii alese și-a dat națiunei individi, cari se disting pe diverse terenuri ale vieții nóstre publice.

M. Dobrean spunea adese ori o întîmplare din tinerețele sale, care spre a fi scăpată de uitare o însemn aci. Anume: la an 1835, când era dênsul de 21 ani, episcopul *Leményi* a făcut visitațiune canonică în părțile Giurgeului, și ajungênd la poiana Corbului, — de-mi aduc bine aminte la pĕrâul Argintarii — vĕdênd nisce cruci neîngrădite, a cugetat, că acele trebne să fiă morminte, și neînvitat de nime, a descălecat de pe cal, împreună cu tótă suita sa, și a făcut deslegarea îndatinată a morților. La serviții acela a fost de față și un dascăl din Moldova, cu numele Vasile Apostol, carele pe atunci locuia în Corbu. Pe acesta episcopul după serviții l'a întrebat: „Da P. S. mitropolitul Veniamin așa slugesce?“ Dascălul a respuns: „Așa, întru tóte așa!“ — ĕră episcopul a continuat: „Că nici nu se póte altmintrelea.“ Apoi a adaus: „Blăstĕmat se fiă, cel ce a făcut desbinarea între frați!“

Noutăți.

Scirĭ personale. Pe ziua de 11 n. aniversarea luării Plevnei, au fost înaintat la gradul de general, între alții și dl colonel *Moise Groza*, din infanterie. Esprimăm viile nóstre felicitări distinsului nostru compatriot. — *I. Bianu*, profesor de cursul superior la liceul sf. Sava, a fost recomandat cu unanimitate, atât de senatul universității din Iași, cât și de cel din Bucuresci, ca profesor de limba și literatura română la catedra de la facultatea de litere din Bucuresci. Recomandarea unanimă a ambelor universități în persóna dlui *I. Bianu* este meritată distincțiune și rĕsplată pentru munca și activitatea, ce a desfășurat și desfășură în învĕțămîntul nostru, pentru rîvna cu care s'a consacrat studiilor istorice și literare.

Pentru fondurile archidiecesane. Dl. prof. *Aron Deac* a dăruit cor 16·83 fondului Internatului de fetițe din Blaș.

De la comitat. Pe ziua de 20 crt. s'a convocat ședința, pentru alegerea funcționarilor administrativi. Vice-comitele Csato János, s'a pus în retragere.

Predici. Mâne Duminecă, în 8 Dec. va predica în biserica catedrală dl profesor *Dr. Elie Dăianu*, ĕr Joi, sĕrbătórea sfîntului Nicolae, dl prof. *Teodor Vandor*.

„Semănătorul“ va fi titlul nóuei reviste literare, ce va începe să apară la Bucuresci sub direcția dlor *Ales. Vlăhuță* și *George Coșbuc*. Numerul 1 va ieși mâne Duminecă și Revista va fi sĕptĕmânală și va costa pe an. 10 Lei. Abonamente se pot face și la redacția foii nóstre, trimițîndu-se banii înainte cel puțin pe $^1/_2$ an.

Scire literară. Dl A. Todoran din Gherla, anunță că va scóte în broșură novelele dlui *Vasile Rauta Buticescu*. Volumul I. s'a și pus sub tipar și va cuprinde cel puțin 18 cóle tipar. Dacă vor fi îmbrățișate cu căldură, va continua mai departe, editând și volumul II. Dl Buticescu e un cunoscut scriitor ardelean, care de multă vreme scrie frumóse novele în revistele nóstre de aci. Subiectele tractate de dsa sînt scóse aprópe tóte din viața poporului țăran, pe care îl cunósce bine în tóte manifestațiunile sale. Nu ne îndoim, că publicul românesc, va întîmpina cu bucurie acéstă scire. Observăm că volumul I va costa 1 cor. 60 plus porto 20 fil. și abonenții au a să insinua la tipografia „Aurora“ în Gherla.

Reuniune de binefacere. În colónele foii nóstre s'a mai scris despre înființarea și lucrarea Reuniunii femeilor române din Buciumsésa. Scriem și de data acésta cu plăcere despre nóua faptă bună, ce ni-se împărtășesce din sinul reuniunii acesteia tinere. La 1 Dec. a. c. în școla gr. cat. de acolo s'au împărțit haine școlarilor, lipsiți de mijlóce. Numĕrul celor ajutorați este de 15, rĕmânênd însĕ bani, ca să se mai provadă cu haine vre-o 2—3. Împărțirea hainelor s'a făcut în presența comitetului reuniunii, fiind sala plină de elevi de școlă. Premergênd o alocuțiune a secretarului reuniunii, stimatele membre din comitet predară cele destinate elevilor adênc impresionați. Ni-am depărtat cu toții din sală în aceasi impresiune și cu dorul de a face din ce în ce mai mult, după creșcerea puterilor reuniunii, ajutorate acum și de minele de aur „Concordia“ și „Arama“ în mod însĕmnat. Înainte cu Dumnezeŭ sub patronajul Prea sântei Fecióre Maria!

Avis. Publicând scrierea episcopului francez, Emil Bougaud, tradusă de *Salba*, și intitulată: *„Mama sfîntului Augustin,“* eŭ n'am rîvnit la nicĭ un câscig material, de aceea am și statorit prețul cel mai mic posibil pentru o carte așa de voluminósă — 8° 494 pag. — adică: 2 cor6ne. Acum însĕ după-ce socotéla definitivă a tipografiei a întrecut cu mult suma prevĕdută de mine, așa cât din prețul statorit nicĭ în casul cel mai bun nu a-și puté acoperi tóte îndatoririle luate, mĕ vĕd necesitat să mai ridic prețul cărții cu o corónă. Anunț deci și pe acéstă cale, că de la 1 Ian n. 1902 *„Mama sfîntului Augustin,“* de E. Bougaud, va costa broșurată: *3 corone:* legată elegant în pânză *4 corone,* plus porto postal, 30 fil. Ca să se scie! — Blaș, 3 Dec. n. 1901. *Dr. E. Dăianu*, profesor.

Constituire. Membrii societății literare „România Junĕ“ din Viena, s'au constituit pe an. 1901/2 în modul următor: Președinte: cand. phil. *Orest Procopovici*, Vice-președinte: cand. ing. *Romulus Pop*, Secretar I: stud. technic. *Demian David*, Secretar II: stud. forest. *Teodor Vicol*, Cassar: stud. forest. *Mihaiŭ Iacubovici*. Controlor: stud. med. *Laurențiŭ Luca*, Btbliotecariŭ: stud forest. *Teodosiŭ Iliuț* Econom: sud. tng. *George Cosma*.

Dare de samă și mulțumită publică. La producțiune teatrală ținută în 24 Novembre de tinerii meseriași români din Blaș s'au incassat prin vinderea biletelor suma de 108 cor. 28 fil. suprasolviri 11 cor. 80 fil. suma totală 120 cor. Au incurs suprasolvirĭ de la Dl Dr. Iuliŭ Maniŭ adv. arch., 8 cor. 40 fil. Dl Dr. Eugen Solomon medic, 1 cor. 20 fil. Dl Danilă Sabó cand. de adv. 1 cor. 20 fil. Dl Ioan Chirilă cand. de adv. 80 fil. Dl Iosif Bart, com., 20 fil. pentru cari și pe acésta cale li-se aduce mulțumită din partea tinerilor meseriași. Spese cu ocasiunea producțiunei teatrale au fost 166 cor. au rĕmas un deficit de 46 cor. la care au contribuit: Dnii. Teodor Onișor 7 cor. Ștefan Oltean 6 cor. și Dl Dionisiŭ Trifan 8 cor. cărora încă li-se aduce mulțumită din partea tinerilor meseriași. Suma cealaltă au fost împărțită între diletanți și anume: Dnii Aurel Maniŭ 4 cor. Augustin Gruiția 4 cor. George Both 4 cor. Iosif Gruița 2 cor. Michail Măcelar 2 cor. Aug. Stoica 2 cor. Scarlat Iliescu 2 cor. și Spiridon Letițian 2 cor. Blaș 10 Decembre 1901. În numele tinerilor meseriași *Augustin Gruiția* și *G. T. Both*.

De la postă. Din prilejul sosirei apropiate a sĕrbătorilor Crăciunului și Anului nóŭ, publicul e rugat să fie cu tótă grija la spedițiile ce le face pe postă. Banii se pot trimite mai bine și mai sigur cu mandate postale. Pachetele merg mai sigur în cutii de lemn, coșercuțe saŭ în pânză. Pachetarea în ziare, cutii de carton subțire nu e de loc recomandabilă. Capetele spărgii saŭ marginile lăditiĭ trebue sigilate cu ceară bună. Adresa să nu se scrie pe hârtie, ci pe pachet și cât se póte de precis. Ar fi tare de dorit, ca adresa întrégă să se mai scrie încă odată și pusă în pachet, pentru casul, când s'ar nimici învelitórea pachetului.

Mulțumită. Tuturor acelor Prea stimați Domni și Dómne cari din ocasiunea morții și petrecerii la locul de rĕpaus al inbitului nostru tată Michail Lucaciŭ, personal saŭ prin epistole și-a manifestat condolințele și a luat parte la mormîntarea lui pe acéstă cale viu. — și în numele familiei — a le mulțămi cordial pentru aceste manifestațiuni atât de mângăitóre și onorifice. Jojib la 5 Dec. 1901. st. n. Constantin Lucaciŭ preot.

Necrolog. † *Aron Mateiŭ*, preot gr. cat. în Sânjacobul-de-Mureș, a repausat la 5 crt. în vrîstă de 68 ani după o păstorire de 42 ani ca preot în Chinariŭ și Sântana.

În veci amintirea lui!

Apropiindu-se finea anului acestuia, rugăm pe P. T. Cetitori și abonenți ai fóiei nóstre, să binevoéscă a ne trimite abonamentul restant al fóiei.

Administrațiunea.

(30) 14—?

Mai ieftin ca orĭ unde!

— „Hotel-Restaurant Corona“ —

Aug. Coltor — Blaș.

oferesce On. Public român **chiliile** sale de óspeți **modern mobilate,** vinuri **curate** de pe Târnave și **prima calitate** de **bere** de la **Steinbruch.**

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Necesitatea religiuneĭ în societate.

Disertație cetită de *Dr. Victor Bojor* — cu ocasiunea adunăriĭ despărțemîntuluĭ din comit. Solnoc-Dobâca al Asociațiuniĭ pentru lit. și cult. pop. rom. ținută în Gherla la 29 August a. c.

(Continuare.)

II. Se nu zică cineva că Dumnezeŭ e preafericit în sine însuși, și pentru aceea nu are lipsă de veneraținnea și omagiul omuluĭ. Scim și noĭ, că cultul nostru nu póte adauge nimic la perfecțiunea înfinită a luĭ Dumnezeŭ. El de bună samă n'are lipsă de veneraținnea și omagiul nostru, dar fiind că e stăpînul suprem al tuturor lucrurilor, pretinde de la noĭ veneraținne și omagiŭ. Creaturile sînt esențialminte relative față de Creatoriŭ, și pe cum fiul nu póte să șteargă din inima sa simțemîntul acel fraged, ce-l légă de cel ce viață i-aŭ dat, pe cum cetățanul trebue să conlucre la mențínerea, splendórea și decorul patrieĭ, așa nicĭ creatura nu se póte dispensa, nu se póte subtrage de la datorința pietățiĭ, recunoscinței și iubireĭ față de Creatoriŭ. Voiŭ adauge și maĭ mult: chiar și când un părinte, un mire și un monarch ar vré să renunțe la drepturĭ atât de esențialĭ, Dumnezeŭ nu ar puté renunța, altcum saŭ El ar înceta de a fi Dumnezeŭ, saŭ viața nóstră s'ar puté aseměna cu viața animalelor necuvîntătóre, și încă ar fi și maĭ miserabilă, pentru că dobitócele cel puțin nu simțesc nicĭ o mustrare pentru trecut, nu simțesc amărăciunile presinteluĭ, și n'aŭ frică de viitor.

Să punem casul — de altcum imposibil — că Dumnezeŭ ne-ar dispensa de orĭ ce datorință religiósă; și în casul acesta — zic — noĭ am trebui, am fi obligați să-L onorăm și să-ĭ prestăm cultul nostru, și pentru ce? Pentru că noĭ necontenit avem lipsă de dînsul, neîntrerupt avem lipsă de ajutorul luĭ Dumnezeŭ. Pe cum luna nu strălucesce prin lumina sa proprie, ci prin lumina, ce ĭ-o comunică sórele, așa că ar rămâné în întunerec dacă ar înceta să o lumineze sórele, tot ast fel omul primesce ființa sa, primesce existința sa de la Dumnezeŭ, și depinde de la Dînsul în așa mĕsură, în cât în tot momentul s'ar nimici, de cumva nu l'ar conserva Dumnezeŭ.

După cele ce le ați auḑit până acum despre necesitatea religiuneĭ, -las bunuluĭ plac al Dvóstră să decideți, că ce trebue să cugetăm despre aceia, carĭ zic că e destul să fie omul cinstit, onest, de omenie, și apoĭ cu religiunea n'are la ce să-și bată capul. Dumnezeŭ ne impune religiunea prin atâtea titule, din atâtea motive, câte sînt atributele sale, și apoĭ puté-vor acestia, să calce în picióre, să desprețuéscă atributele luĭ Dumnezeŭ, perfecțiunile Luĭ, și totuși să se fălésca că eĭ sînt ómenĭ onestĭ, ómenĭ de omenie? Să scia acestia, că onestitatea adevĕrată consistă în pietatea față de Dumnezeŭ, în dreptatea față de deaprópele, și în cumpĕtul față de sine însiși. Se pot tot făli că eĭ tot de una își împlinesc datorințele față de deaprópele, potu-se tot făli, că aŭ purtarea cea maĭ bună și viață nepětată, dar dacă nu-și împlinesc cea maĭ sfîntă datorință, care e pietatea față de Dumnezeŭ, nu merită titlul de onestĭ și de omenie, pentru că basa și fundamentul a tótă onestitatea este religiunea, este pietatea față de Dumnezeŭ. Ce ați judeca Dvóstră despre acel soldat-păzitor din garda regéscă, care ar zice: Eŭ îs om onest, îs un om de omenie, dar pentru aceea voiŭ fi cel dintâiŭ carele voiŭ aplauda când dinamita va arunca în aer castelul regesc, saŭ când vre-o revoluțiune va exila pe Suveranul meŭ în țărĭ depărtate? Pe un ast fel de militar judecați-l de om onest, om de omenie? Óre împlinesce-și dînsul datorința față de Suveranul, față de Regele sĕŭ? Și óre regele putere-ar să rabde multă vreme în curtea sa un om onest de atare natură? Tot ast fel ziceți și despre aceia, carĭ să fălesc că sînt onestĭ și de omenie, fără de a-și împlini datorințele față de Dumnezeŭ.

III. Maĭ de parte religiunea este necesară pentru că inima omenéscă o invócă, o chiamă într'ajutor.

Voĭ ateiștilor și materialiștilor din tótă lumea, carĭ negați esistința luĭ Dumnezeŭ, întrebați inima vóstră, și dînsa cu palpitările sale vĕ va rĕspunde, că afară de Dumnezeŭ, nimic nu este, ce se vĕ pótă îndestuli pe deplin dorințele și poftele inimeĭ vóstre. Desfătați-vĕ în tóte pompele, prosperitățile și deliciele saŭ plăcerile pămîntescĭ, dați frîŭ libĕr patimilor vóstre celor maĭ nemoderate, și apoĭ întrebați inima vóstră, că óre mulțămită e, îndestulită e? Ah! dacă vreți numaĭ să fiți sinceri, trebue să mărturisiți că în inima vóstră esistă un gol, că nicĭ un lucru creat nu e în stare să o îndestulésca; veți trebui să mărturisiți, că Dumnezeŭ vĕ încunjură de tóte părțile, și vĕ răpesce la sine cu atractive atât de puternice, pe carĭ nicĭ de cum nu le puteți înăduși saŭ ascunde. Unul dintre ceĭ maĭ marĭ ómenĭ, ce a esistat pe pământ, sfîntul Augustin, a esclamat: *„Pentru tine ne-aĭ zidit pe noĭ, o Dumnezeule, și neliniștită e inima nóstră, până ce nu se odihnesce întru tine.“* — Și cu tot dreptul, pentru că noĭ deși sîntem ființe finite, mărginite și limitate, cu tóte aceste aspirăm la orizonurĭ nelimitate și înfinite, inima nóstră neîncetat se bate după fericire, și pururea luptă pentru ca să o dobândéscă.

E prea vastă inima nóstră, și chiar și când ar puté să între în dînsa tóte bunătățile lumeĭ acesteia, nicĭ atunci n'ar fi deplin îndestulită, n'ar fi deplin liniștită, și atunci ar simți ceva gol, ar simți că-ĭ lipsesce ceva. Solomon după ce a gustat tóte plăcerile pămîntescĭ, a trebuit să mărturiséscă că tóte sînt deșertăciune: *Deșertăciunea deșertăciunilor și tóte sînt deșertăciune.* Alesandru cel mare, după strălucitele sale învingerĭ puté să zică cătră Joe, falsul părinte al zeilor și ómenilor: O Iupiter, domnesce tu în ceriŭ, îndestulesce-te cu ceriul, căcĭ întreg pământul e al meŭ, pentru că am supus piciórelor mele tóte popórele lumeĭ. Și cu tóte aceste a plâns, pentru că nu era o altă lume, pe care să o supună. Numaĭ un singur bine, numaĭ o singură bunătate, față de care tóte bunătățile create dispar și cedéză, numaĭ o bunătate înfinită e în stare să ne îndestulésca pe deplin și să liniștésca total inima nóstră. Dar numaĭ singur Dumnezeŭ e bunătate înfinită. Așa dară singur numaĭ Dumnezeŭ ne póte face fericiți, numaĭ Dumnezeŭ ne póte îndestuli și liniști inima nóstră. Observați vre una din acele planete, carĭ își fac cursul lor periodic în jurul sórelui. Dînsele nu se abat nicĭ când de la legile acelea, ce le țin legate față de marele corp ceresc, de la care se pare că-și aŭ propria subsistință. Tot ast fel stă lucrul și cu inima nóstră, căcĭ dînsa își trage viața sa din inima luĭ Dumnezeŭ, și până când palpitéză, trebue să palpiteze pentru Dumnezeŭ, de la care depinde, și fără de care nu póte să trăéscă, nu póte să subsiste.

Aduceți-vĕ aminte de acele zile nefericite, în carĭ ați fost loviți de vre-o nenorocire, de vre-o bólă grea, saŭ de vre-o persecuțiune; aduceți-vĕ aminte de ziele acele, în carĭ pierderea unuĭ părinte, a unuĭ prunc saŭ a vre-uneĭ scumpe persóne — v'a causat tristeță și amărăciune adâncă; spuneți-mĭ: în acele momente dureróse, în carĭ nicĭ o mângâiere omenéscă nu vĕ puté vindeca rănile inimeĭ, nu vĕ puté alina durerile și supĕrarea, nu vĕ simțați óre cum va împinși să vĕ ridicați ochiĭ cătră ceriŭ, să vĕ întórceți cătră Dumnezeŭ, pentru ca să-l chemați într'ajutoriŭ, pentru ca să implorați asistința sa? Și atunci ați simțit în inimă o liniște senină, ce v'a transportat în o regiune înaltă și depărtată de miseriile și necazurile acesteĭ lumi. Argument și acesta, că omul nu póte să nu se împreune cu Dumnezeŭ prin legătura religiuniĭ.

(Va urma.)

CELE PATRU GARÓFE.

Povestire din istoria Polonilor sub ultimiĭ Jagelloni de Paul Popovicĭ.

2.

(Continuare.)

II.

Întunerecul încă se luptă pentru putere cu razele sórelui. Înse crepusculul de diminéță, carele deja colora la rĕsărit bolta ceriului, tot maĭ multe și maĭ multe raze ademenesce pe ceriŭ, până ce în fine apare sórele în tótă splendórea sa, împrăștiând întunerecul nopții, carele așa de gros se lăsase pe pământ.

Mulțimea de păserele trezite din cuĭburile lor, se așédă pe crengile încă ude de picurĭ de róuă. Ciripind se înțeleg între sine, cum să salute pe sórele, ce resare de după deal. Celelalte ființe viețuitóre încă nu și-aŭ părăsit locul lor de repaus.

Părăul curge încet și liniștit printre pădurile umbróse, până ce apa luĭ dulce, să pĭerde în marea cea sărată.

Pe cósta dealuluĭ, lângă o tufă de rose, staŭ cuprinși de admirare: Sigismund și Modrșevszky. Timp îndelungat privesc la florile din tufă: aicĭ este una, care chiar acum a eșit din mugur, pe când acésta de aicĭ strălucesce în tótă pompa eĭ înflorită, din colo, o a treia deja vestezită se scutură la pământ, închipuind sórtea comună a nóstră a tuturor.

Era o diminéță de Maiŭ.

Sigismund trezindu-se din fantasarea sa, întrerupse tăcerea cea maiestatică a naturei cu următórele cuvinte: Oh, voĭ ómenilor, carĭ cheltuiți miĭ și miĭ. ca să vĕ aflați fericirea, înse în zădar! Dorința vóstră nu se împlinesce, pentru că natura, carea singură întinde sufletului omenesc bucurie și mângăiere, voĭ o despreţuiți! Mama mea, carea trăésce în pompă și în strălucire, este îndestulită cu sórtea sa; înse dacă ar părăsi mai de timpuriŭ locul eĭ de repaus și ar privi natura când se trezesce, de bună samă, că ar fi mai fericită! Pentru că cel ce la leagănul naturei, cércă recreare și fericire, inima aceluia de bună samă trebue să fie curată și nestricată.

Razele sórelui auriseră vîrfurile arborilor, coperișele caselor și crucile de pe turnurile bisericilor. Ferestile de la casele lui Radzivil, carĭ sînt la o cotitură a rîului, de parte de la eĭ ca de o puşcătură, se deschid.

— Oh. Modrşevszky, — zise Sigismund — ce simțesc eŭ în aceste momente, când privesc acésta regiune înflorită! Sînt deja chiar patru anĭ de atunci, când în apropierea acelei fetițe cu fața de rosă . . . . Înse nu e aicĭ timpul. să-ți spun totul. Viața mea vială și sburdalnică de la curte, a cărei causă a fost mama mea, îți este cunoscută. Patima tinĕrului și uşurătatea bărbatului de regulă o moderézĕ religiositatea și frăgedimea. Cu mine s'a întîmplat contrariul. Mama mea, principésa de *Mediolan,* când a adus-o tatăl meŭ din Italia, a adus cu sine și o mulțime de dame de onóre; damele eĭ de curte, carĭ o încunjuraŭ, m'aŭ atras și pe mine în cercul lor și prin natura lor estravagantă de italiene și prin ademenirile lor seducătóre, era cât pe aicĭ să-mĭ prindă inima în cursă. De multe orĭ abia m'am putut stăpâni, ca să nu mĕ arunc în brațele cutărei jucătóre, carea saŭ prin frumseța sa, saŭ prin jocul eĭ înfocat, mĭ-a fermecat întrégă ființa. Nu odată aşĭ fi căḑut jertfă patimeĭ mele, dacă educătorul meŭ și tu, prietinul meŭ din tinerețĕ, carele și atunci aveaĭ un caracter bărbătesc, nu m'ați fi abătut și nu m'ați fi făcut atent! Drept că tatăl meŭ privea cu ochĭ reĭ viața dostrĕbălată de la curte, dar după cum scĭĭ, mama mea, domnia și peste el, și așa n'a putut face nimica. Dar ca totuși să mĕ scótă din cercul lor, cu patru anĭ înainte de acésta, m'a trimis în afacerĭ de stat în Wilna. Când după aceea din noŭ m'am reîntors în Cracovia, toți s'aŭ mirat vĕḑînd, că m'am îndreptat. și toți aŭ fost de părerea, că causa îndreptărei mele ar fi fost absența de treĭ lunĭ de la curte. Nu neg, că și acea în cât-va, înse adevĕrata causă a fost alta. Ascultă!

Când înainte de acésta cu patru anĭ, după cum ți-am spus, m'a trimis tatăl meŭ în Wilna, curĕnd am uitat curtea cu viața eĭ stricată și pe prietinele mele. Acea bucurie, carea se sfârşesce de sine, nu captivézĕ sufletul omuluĭ; acel amor, carele ademenesce pe tinĕr cu brațele deschise, își pierde înaintea luĭ orĭ ce preț: adevĕrat, că patima adese orĭ clocotesce, dar curĕnd și adórme érăși; acolo sărutările ca ploia, fără ca sentimentul fericireĭ să-ți furnice pieptul; flórea amorului udată cu astfel de apă, curĕnd să vestezesce și piere.

Numaĭ acele suflete, carĭ sînt aprópe unul de altul și totuși se simțesc de parte — și mai târziŭ urmând șópta secretă a sufletului, să unesc, ca să-și dee unul altuia nóuă viață și fericire etern durătóre; numaĭ acele suflete să iubesc în mod constant.

Acest amor e veĭnic, — acela înse, vine iute ca o furtună și iute și trece! Poți cugeta că aicĭ toți s'aŭ supus ordinelor mele, cu deosebire bĕtrânul Radzivil, primarul orașuluĭ Wilna, a făcut marĭ pregătirĭ pentru primirea și comoditatea mea.

Odată mĭ-a zis:

„Alteță regală! Cât de rĕŭ póte să fie pentru Alteța Vóstră așa singur! Învrednicesce barĕm odată pe supușiĭ vostri cu vre-o visită!“

— Jubite Razdivil — ĭ-am zis — cugetul meŭ încă e acela-și de când petrec aicĭ. Peste o sĕptĕmână îmĭ isprăvesc afacerile, și așa fiind că voesc să petrec aicĭ timp maĭ îndelungat, atunci și pe Dta te voiŭ cerceta maĭ de multe orĭ!

Din suita mea, nu a fost nicĭ unul, de care să mĕ fi legat vre-o legătură maĭ strînsă de prietinie; toți aŭ fost favoriți de aĭ mameĭ, carĭ și aicĭ voiaŭ numaĭ să-și petrécă cu mine. Și fiind că încomodarea lor nu am putut-o suferi, ĭ-am trimis înapoĭ în Cracovia. Și după cum se întîmplă de regulă după zile de veselie, am căḑut în melancolie.

III.

Pentru reînsănătoirea sufletului meŭ, la sfatul medicului, m'am dat în brațele naturei maiestóse, traversându-o cruciș și curmediș. În o zi, era chiar o diminéță frumósă de Maiŭ, ca și astăzĭ, pentru ca să încunjur salutările continue ale cetățenilor, am părăsit cetatea travestit în vestminte schimbate, am mers de-alungul rîuluĭ pe sub crengile arborilor umbroși. Sórele își pierduse puterea dogoritóre, ér razele luĭ de adio, aŭ fost primite de frunzele verḑĭ ale arborilor. Cum mergeam așa cufundat în cugete, mĕ pomenesc de odată în o grădină frumósă. — și privind casele luĭ Radzivil, în dată am fost în curat, că acésta e grădina luĭ. Privind în drépta și în stânga la florile, ce eraŭ sădite în rîndurĭ frumóse, pe cum și la arborii înverdiți, de odată observ în calea mea *patru garóțe,* carĭ eraŭ legate cu un fir de paiŭ debil. Eŭ la moment le-am ridicat Înse abia am înaintat vre-o 10 paşi, și înaintea mea vĕḑ o fetiță, carea singură era ocupată cu aranjarea și ordinarea florilor. Curiositatea, dar maĭ ales un sentiment secret, m'a îndemnat ca să mĕ apropiŭ de ea. Am privit-o îndelungat cum era ocupată cu florile, când de odată ridicându-se, m'a observat. Fața eĭ era înroșită ér în ochiĭ eĭ schînteietorĭ se reoglindea confusia eĭ sufletéscă, nevinovația eĭ de ânger, pe când pe trăsurile feței eĭ se putea vedea un sentiment de rușine. Talia eĭ sveltă, îmbrăcămintea eĭ albă, ce era brodată cu catifea rosa, îĭ dădeaŭ un esterior răpitor.

— Nu cum va Dta eștĭ un ânger scoborît din ceriŭ în acest paradis pămîntesc — o întreb eŭ asemenea confus.

— Eŭ sum Olga, unica fică a luĭ Radzivil — șopti ea cu sfială.

(Va urma.)

HÂRTIĬ VECHĬ.

§. 9.

Pentru că aceea, cu nicĭ un drept nu o pot pretinde nicĭ oligarchiĭ Illirĭ, nicĭ se póte concilia cu destinele socialĭ și cu acea dreptate cesareo-regéscă, carea e îndatinată pe tóte clasele supușilor sĕĭ fără deosebire de religiune și națiune a le face părtașe de acea fericire, ce se poftesce de la stat: *ca Românii locuitorĭ în Bănat, — fiind cu mult maĭ numeroși de cât collocuitorii lor de națiunea Illirică,* — din causa maĭ bunei subsistențe a câtor-va Episcopĭ și individ de națiunea Illirică, întărită acum după ce a trecut peste pericol, provenit din causa Turcilor, carĭ adecă la anul 1716 fură alungați din Bănat; — *se rĕmână și maĭ de parte espuși și în cultura morale de tot neglesĭ, se selbătĕcéscă.*

Și adecă dacă comparam numĕrul Illirilor, ce se află conscriși la anul 1810, sub *A,* în ambele diecese Bănățene în 175·058, cu numĕrul de 418·821 de națiune română, acea proporțiune resultă: că din numĕrul 593·879 al sufletelor întregului popor Bănățan neunit de ritul grec, Illirii nu fac treĭ optimĭ întregĭ, ér Românii adecă, în diecesa neunită de ritul grec al Timișóreĭ: fac dóuĕ a treia parte, ér una a treia parte sînt Illirĭ; ér în diecesa Verșețului acestia sînt treĭ a 26 parte, și prin urmare Românii fac maĭ mult de cât șepte optimĭ.

Cu tóte că de la anul 1810 numĕrul poporului considerabil s'a urcat, totuși acea proporțiune și acum subsistă.

Și adecă populațiunea de acuma a Banatului întreg, în cele 698 locurĭ înpoporate, (carea se aretă în conscrierea Lipszkyana publicată la anul 1806, și așa dară necomputându-se acele locurĭ, carĭ s'a înpoporat de atunci), pe cum aretă conspectul sumariŭ de sub *C,* face 895·073 suflete.

Dintre acestia în 125 de locurĭ, saŭ biserici matre, reduse după adnexul *D.* la 122 parochiĭ sub păstorirea alor 162 preoți 203·999 sînt romano-catolicĭ; ér în 587 locurĭ saŭ biserici ridicate la 942 parochiĭ sub păstorirea alor 1·183 preoți, 675·431 sînt neuniți de ritul grec, și aceștia în diecesa Timișóreĭ pe cum sub *E.* 170·432 Illirĭ și 254·532 Românĭ; ér în a Verșețuluĭ pe cum sub *F.* Românĭ 220·297, ér 28·959 Illirĭ; în suma 474·829 numĕra Româniĭ, ér 199·391 numere Illiriĭ. Ce dreptate ar fi așa dară aceea, carea ar sacrifica acésta maioritate însemnată părții maĭ micĭ?

De altcum după calculul diametral relativ la păstorirea sufletéscă, pe când pe unul din ceĭ 162 preoți romano-catolicĭ se vin 1260, pe atunci pe unul din ceĭ 1183 preoți neuniți de ritul grec cad 570 suflete.

Maĭ de parte după proporțiunea acésta diametrală referitor la sufletele, ce cad sub păstorirea lor, ar trebui să fie 350 Illirĭ și 833 Românĭ, înse după resultatul calculul diametral de sub *G.* dedus cu privire la poporul și preoțimea deosebitelor protopresbiterate ale dieceseĭ Timișóreĭ, din 667 preoți aĭ acesteĭ diecese sînt adecă: 209 Illirĭ și 458 Românĭ. În diecesa Verșețului cele treĭ a dóuĕ-zecĭ și șésa parte, din ceĭ 516 preoți pot să fie numaĭ 59 Illirĭ, ér celalalți 457 ar trebui să fie Românĭ; prin urmare în ambele diecese bănățene s'ar numĕra 268 preoți Illirĭ și 915 preoți Românĭ.

În urmă dacă s'ar lua în considerare de basă numĕrul real: atunci din cele 587 locurĭ înpoporate, și în Banatul Timișóreĭ provĕḑute cu bisericĭ neunite de ritul grec, în diecesa Timișóreĭ n'ar fi peste 80, ér în a Verșețului abia 15, și așa la olaltă 95 locurĭ locuite curat de Illirĭ; ér numĕrul acelor locurĭ unde Illirii locuesc amestecați cu Românii și nu sînt maĭ puțini de cât o a treia parte a întregeĭ poporațiuni: în diecesa Timișóreĭ este ca la 20,

ér în a Verşeţului 6 prin urmare ar resulta 466 de locurĭ locuite curat de Românĭ.

Drept aceea după ce în înţelesul doctrineĭ evangelice, acela este destinul maĭ de frunte a instituţiuneĭ episcopale şi aceea este detorinţa Episcopilor, ca să guverneze biserica luĭ Dumnezeŭ, să instrueze poporul, să perfecţioneze şi să fiă în fruntea păstorilor şi a administratorilor sfintelor taine, asupra cărora pe cum şi a întregeĭ diecese trebue să aibă grigea păstorireĭ. (Canon apost. 28) ca tóte aceste să se sorţéscă sigur; — însé deórece de împlinirea adevărateĭ potestăţĭ episcopale principalminte se ţine dreptul şi detorinţa de a-şĭ visita adese diecesa, ce isvoresce din oficiul impus luĭ de Dumnezeŭ, de a priveghia asupra a tóte ce se petrec în diecesă, şi pentru îndreptarea moralului este de lipsă, şi est mod se referesce la binele public al bisericeĭ; — şi dacă fără cunoscinţa deplină a limbeĭ diecesanilor este imposibil a face destul acestor drepturĭ şi obligaţiunĭ, şi acésta cunoscinţă a limbeĭ Clerului şi poporuluĭ diecesan într'atât de de esenţial şi recerinţă impusă de însuşĭ Dumnezeŭ în Episcopĭ şi în Ministriĭ sântelor taine, că aceea însuşĭ Christos Domnul prin trămiterea Spiritului sfînt şi dăruirea graţieĭ de a vorbi în limbele tuturor popórelor a împărţit-o apostolilor séĭ: *în adevĕr este lucru evident, cum că şi pentru promovarea religiuneĭ şi culturei morale a poporuluĭ neunit Bănăţian, este neapĕrat de lipsă: ca să se provadă cu Episcopĭ, carĭ se sciă pe deplin limba Română propriă a poporuluĭ, care face maĭ mult de cincĭ a opta parte a credincioşilor, pe carĭ sînt detorĭ aĭ instrua, îndrepta şi guverna,* pentru că aci nu e vorbă numaĭ de îngrigirea, îndreptarea şi guvernarea, celor 268 preoţĭ Illirĭ, saŭ 95, 121 locurĭ. şi de 199 391 de suflete a naţiuneĭ Illirice aflătóre în aceste, ci din contră, *celalalţĭ 915 preoţĭ şi cele 466 de locurĭ locuite curat de Românĭ, şi celea 474 829 suflete de naţiunea Română recer lor şi nu numaĭ cu numele Episcop, ci din contră, carele să-şĭ pótă efectiv împlini faţă de dînşiĭ şi detorinţele sale.*

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Dr. Sterie Stinghe: **Istoria bisericiĭ scheilor Braşovuluĭ**, manuscript de la Radu Tempea, şi ca continuare vol. I. din *Documente privitóre la trecutul Românilor din Scheiĭ.* (1700—1703). Amîndóuĕ volumele aceste sînt tipărite cu cheltuiala bisericiĭ sf. Nicolae din Braşov şi cuprind date preţióse pentru istoria bisericéscă a Românilor.

Posta „Unirii".

I. P. Nu se póte. Propunerea Dtale nu o socotim recomandabilă.

N. în P. Lăudăm interesul ce-l areţi în acéstă chestiune însemnată, dar proiectul desfăşurat, nu-l credem de potrivit împrejurărilor actuale. Ar trebui schimbate multe dispoziţiĭ din trecut, ceea ce cu greŭ credem, că s'ar face.

Alfius. Vor urma pe rînd tóte, mulţumite!

Lugoş. Am cetit şi noĭ scrisele din foiţa »Trib. pop.« n'am răspuns, pentru că celea ce am avut de spus, le-am scris când am recensat, şi de atunci »blândul« şi »distinsul« protopop al Lugoşului, n'a spus nicĭ un cuvînt. Noĭ numaĭ cu Dsa stăm de vorbă.

U. U. A sosit târziŭ pentru acum, resultatul îl veĭ afla în numĕrul următor.

Am primit şi achităm următórele abonamente:

Chendrea, Poptelec, Fizeş, pe an. 1901. *Mirislău*, pe 1899 pătrariul al 3-lea; *Csenger-Ujfalu* pe an. 1901; *Asinip* pe 1897 sem. 2-lea şi 1898 sem. 1. *Părţa* pe 1901. *Ér-Tarcsa* pe 1898 sem. 2-lea şi 1899 sem. 1.

Editor şi redactor răspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

Inserate.

Szám: 2496—1901. (47) 1—1
tkvi.

II. Póthirdetmény.

A hosszuaszói kir. járásbiróság mint telekkönyvi hatóság közhirré teszi, miserint a Brád Nikulae, Pánádi lakós végrehajtónak Zeres Juon és neje Pánádi lakósok végrehajtást szenvedők elleni 469 kor. 26 fil. s jár. iránti végrehajtási ügyében az 1271—1901 telelkkönyvi szám alatt kibocsátott árverési hirdetményben a Pánádi 342 számu tetekjegyzőkönyvben foglalt 120 és 121 helyrajzi számu ingatlanokra 79 kor. kikiáltási árban Pánád község házához 1901. évi Deczember hó 20-ik napjának délelötti 9 órájára kitüzött árverés az 1881. LX. törvényczikk 167 §. alapján a „Patria" balázsfalvi takarék pénztár végrehajtató érdekében és 170 kor. tőke követelése és járulékai kielégitése végett megtartatni fog.

Miről összes érdekelt felek értesittetnek.

Hosszuaszón 1901. évi November hó 18 napján.

A hosszuaszói kir. járásbiróság mint telekkönyvi hatóság.

Lokody Géza
kir. járásbiró.

370 v. szám (48) 1—1
1901.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1901. év. 4892. számu végzése következtében Dr. Maniu Gyula ügyvéd által képviselt Patria hitelintézet javára Szabó Márton és társai ellen 120 kor. — fil. s jár. erejéig 1901. évi Augusztus hó 19-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 696 kor. — fillérre becsült következő ingóságok, u. m.: Szabó Mártonnál: buza, sertések; Téglás Istvánnál: ökrök, buza, sertések, széna; Udvar János idb-nél: tehén, sertések, széna, vaseke, ökör-szekér nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a hosszuaszói kir. jbiróság 1901. évi V. 160/2. számu végzése folytán 120 kor. — fil. tőkekövetelés, ennek 1900. évi Május hó 23-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 94 kor. 42 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig Bethlen-Szent-Miklóson végrehajtást szenvedők lakásán leendő eszközlésére 1901. évi Deczember hó 23-ik napjának délelötti 11 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Hosszuaszón 1901. évi Deczember hó 10-ik napján.

Kónya János,
kir. jbirósági végrehajtó.

Alesandru Gratzel

Comisionar pentru Veneratul Cler catolic

Viena I. am Lugeck Nr. 3.

Recomandă articliĭ séĭ specialĭ:

Tămâiă Aegyptiană din anul 1901.

I. Specia cea maĭ nobilă, productul ultim, mărgăritare cu mirosul cel maĭ plăcut un kilo . . . . . fl. 1·48
II. Stropĭ finĭ, mirositorĭ albĭ un kilo . . fl. 1·15
III. Bucăţĭ marĭ mirositóre, curate un kilo fl. —·70

Aparatul „Luminei vecinice"

Patent Guillon din Paris.

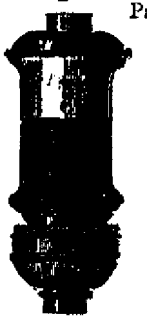

Singur acest Aparat dă o „lumină vecinică" sigură, care arde neîntrerupt de 6—14 orĭ câte 24 óre cu o flacără frumósă liniştită.

Candela pentru oleŭ din sticlă roşie-rubin, vinétă orĭ verde . . . . . fl. 1·20
Fitil-patent pentru un an întreg Nr. 0, 1, 2, 3 orĭ 4 . . . . . fl. 1·40
Acoperemînt aurit . . . . . fl. —·70
Strecurătóre pentru oleŭ cu bumbac . . fl. —·18
Pedestal în reservă din metal . . . . . fl. —·12
Clin de alamă şi lemn . . . . . fl. —·60
Suma fl. 4·20
Pe lângă acestea o candelă roşie, vinétă orĭ verde în reservă . . . . . fl. 1·20
1 Sticlă de oleŭ pentru primă folosire . . fl. —·54
1 Lăduţie de transport şi rambursă . . . fl. —·26

Oleŭ pentru Aparat din 1901.

Oleul meŭ pentru Aparat se pregătesce anume pentru mine din cea maĭ bună rapiţă ungară, şi să depune în nisce reservóre anume pregătite câte 6—8 săptĕmâni ca oleŭ crud, apoĭ după o patentă duplu rafinat se aşedă prin o strecurătóre de bumbac în vase, prin ce primesce o fineţă estraordinară

Pentru un an întreg.

23 kile de oleŭ pentru Aparat à 54 cr. . fl. 12·42
1 Sticlă împletită pentru 25 litre . . . . fl. 2·10
Transport la gară şi rambursă . . . . fl. —·30
Suma fl. 14·82
Pe lângă acestea o coşarcă pentru transport 50 cr.

Lampe bisericesci pompóse

pregătite după desĕmnurile unor artiştĭ academicĭ, fórte frumos şi solid lucrate, aurite . . . . . fl. 50·—
Lampe pentru biserică maĭ marĭ . . . . fl. 90·—
Sfóră pentru lampe din câuepă roşie italiană în o lungime de 10 metri cu 6 globurĭ şi cincurĭ . . . . . fl. 8·80
Aceleaşi cu ciururĭ marĭ fórte frumoşĭ . . fl. 9·80

Luminĭ din ceară fină veritabilă

fără amestecarea altor materĭ 1 kilo fl. 2·75
cu următórele mărimĭ:

1 kilo	à 1	à 2	à 4	à 6	à 8	à 12
	Lumina					
cu lung.	118	96	79	66	56	47
cu gros.	3½	2½	2	1½	1½	1½

Luminĭ bisericesci noĭ exelente

4—10 kile à fl. 1·55 de la 10 kile în sus à fl. 1·50

1 kilo	à 1 buc	à 2 buc	à 3 buc	à 4 buc.		à 6 buc.		à 8 buc.		à 12 buc.		à 16 buc.	
Mărimea:	lungĭ	lungĭ	lungĭ	lungĭ	scurte	lungĭ	scurte	lungĭ	scurte	lungĭ	scurte	lungĭ	scurte
cu lungim. de	118	88	60 cm.	72	46	58	44	53	40	47	33	39	25 cm.
cu grosim. de	3½	2½	2½ cm.	2	2½	1½	2	1½	2	1½	2	1½	1·7 cm.

Sirmă de ceară sistem francez
pentru aprinderea luminelor, care arde frumos şi nu stropeşte, în rotile de 5 m. costă fl. —.24

Corn de aprins şi stins
din alamă lustruită cu 2 scóbe pentru sirmă de ceară sistem francez . . . . . fl. 1·20

Sonerie armonică
cu 4 clopoţeĭ în acordul cel maĭ curat . . fl. 6·—
Cu clopoţeĭ maĭ marĭ şi maĭ finĭ . . . . fl. 8·—

Cădelniţă şi naviculă
din argint de china, argintit . . . . . fl. 17·—

Sticluţe de cristal
pentru viu şi apă, în formă fórte artistică din cristalul cel maĭ curat, părechea . . fl. 1·50
Maĭ marĭ, părechea . . . . . fl. 1·80
Aurite, părechea . . . . . fl. 1·80
Pentru acestea o tasă mare din argint noŭ fl 1·80

Afară de obiectele aci înşirate liferez orĭ ce articlu pentru biserică şi garantez pentru bunătatea orĭ cărei marfe trimise de mine.

Cu distinsă stimă:
(49) 1—10 **Alesandru Gratzel** m. p.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blas.

Anul XI. Blaş 21 Decembre 1901. Numĕrul 51.

O CONSTATARE.

Sîntem datorĭ cu o constatare.

Şepte preoţi archidiecesanĭ convocaseră o conferinţă la Blaş, pe sĕrbătórea Sfîntului Părinte Nicolae, cu scop, ca în acea conferinţă, să discute cestiunea atât de arzĕtóre a congruei clerului nostru greco-catolic.

Noi, în dată la apariţiunea apelului, am dat espresie părerii nóstre, că drumul apucat de ceĭ şepte fraţi preoţi nu e cel bun şi că acţiunea pornită de dînşiĭ nu va înlesni resolvarea cestiunei aceleia atât de delicate, ci din contră o va îngreuna.

Ce să ascundem adevĕrul? Noi ne temeam, că părerea acésta a nóstră va provoca resens şi că va fi aspru combătută din partea preseĭ nóstre naţionale.

Temerea nóstră îşi avea basa în esperinţele din trecut.

Nu s'a întîmplat, ceea ce ne temeaŭ că se va întîmpla. S'a întîmplat tocmaĭ contrarul. Presa a venit în ajutorul nostru şi a recunoscut, ba din a sa parte încă a întărit motivele ce noi le aduceam, pentru a arĕta neoportunitatea acţiuneĭ pornite de ceĭ şepte fraţi preoţi.

Constatarea acésta eram dătorĭ s'o facem şi o facem cu cea maĭ viuă bucurie.

Chemarea preseĭ este critica obiectivă a tuturor evenimentelor şi faptelor publice. Înse nu e, şi nu póte fi chemarea preseĭ slăbirea auctorităţilor constituite, maĭ ales când acele auctorităţi aŭ să pórte lupte grele pentru ajungerea unuĭ scop comun, de toţi dorit.

Fie orĭ cine convins, că cestiunea congrueĭ e una dintre cele maĭ delicate şi maĭ importante cestiunĭ, din câte privesc biserica.

Întru adevĕr biserica numaĭ aşa îşĭ póte împlini marea sa misiune, dacă e independentă. Şi biserica póte să fie independentă numaĭ în casul acela, dacă clerul eĭ va fi independent. Clerul înse nu póte să fie independent, dacă în esistinţa sa materială atîrnă de la un factor străin de biserică, cum e statul civil.

Aşa dară misuinţa celor de la cârma bisericiĭ este şi trebue să fie, ca esistinţa materială a cleruluĭ să fie asigurată ast fel, în cât independenţa cleruluĭ să pótă fi garantată în mĕsura cât să *póte* maĭ mare.

Veţĭ bine, statul are alt interes. Interesul statuluĭ este, ca şi clerul catolic să fie tocmaĭ aşa atîrnător de auctorităţiie civile, cum e clerul confesiunilor.

De altă parte — durere — clerul înalt latin se lasă a fi condus de interese nu tocmaĭ bisericescĭ, când pune pedecĭ în calea regulării congrueĭ clerului nostru din vistieria cea mare a averilor bisericescĭ catolice din Ungaria.

Étă cu ce factorĭ şi cu ce pedece aŭ să se lupte archiereiĭ nostri în cestiunea regulării atât de mult dorite a congrueĭ.

Numaĭ cel cel ce petrece la centrul dieceselor, în apropierea oficielor diecesane, póte să spună câte pedecĭ şi ce pedecĭ să pun în continuŭ în calea regulării definitive a acesteĭ cestiunĭ, şi se pun chiar de aceia, carĭ după nume sînt puşĭ anume, ca să ducă la resolvire cestiunea acésta.

Că clerul într'aceea ascéptă anevoie, că îşĭ perde pacinţa, că îş perde şi simţul pentru interesele maĭ înalte ce să leagă de cestiunea acésta, e numaĭ lucru prea firesc. La cel flămênd pânea-ĭ în gând.

Guvernul firesce cércă a folosi situaţiunea în folosul sĕŭ; cu ajutoriul de stat desorganiséză şirurile preoţimeĭ, renumerând în cele maĭ multe casurĭ tot ómenĭ de aceia, carĭ renumeraţia acésta nu pentru vîrtuţĭ preoţescĭ aŭ meritat'o.

Este decĭ prea din cale afară grea posiţia şi lucrarea Ordinariatelor. De acea să se întrarmeze clerul nostru cu părerea credinţeĭ şi a sperării.

Starea ce s'a creat cleruluĭ nostru e aşa de injustă, de nedémnă şi de insuportabilă, în cât în faţa eĭ vor trĕbui să se spulbere tóte deficultăţile de până aicĭ, şi cestiunea va trĕbui să-şĭ primească resolvarea eĭ mulţumitóre şi definitivă.

De aceea cu plăcere am constatat sprijinul ce în cestiunea acésta presa nóstră a dat'o Ordinariatuluĭ.

Cerem acest sprijin şi pentru viitor.

E timpul ca să ne câştigăm şi noi ceva scólă politică.

De astă dată nu uităm a constata şi aceea, că preoţimea nóstră, şi din a sa parte, face totul, ca să nu îngreuneze posiţia Ordinariatuluĭ întru resolvarea acesteĭ cestiunĭ atât de însemnate. La conferinţa convocată pe Joĭa trecută, nu s'a presintat niciun preot, deşi, după cum se scie, din multe protopopiate s'aŭ ales câte 2·3 şi chiar maĭ mulţĭ delegaţi.

E bine ca preoţimea nóstră şi credincioşiĭ toţi, să aĭvă deplină încredere în ceĭ puşĭ în fruntea bisericiĭ, asiguraţi, că aceĭa vor face totul, ce vor crede de trebuinţă pentru ajutorarea lor.

Restauraţiunile comitatense. — Am întârziat cu scóterea numĕruluĭ acestuia, pentru că doriam să publicăm resultatul restauraţiilor comitatense, carĭ s'aŭ făcut Vineri şi Sâmbătă la Aĭud.

Şi am dorit-o acésta cu atât maĭ vîrtos, cu cât de astă dată o viuă agitaţie s'a desfăşurat faţă cu aceste alegerĭ în general şi special faţă cu alegerea vice-comiteluĭ.

Pentru postul de vice-comite eraŭ doĭ candidaţi: *Gáspár János,* protonotar comitatens, candidatul oficios şi al aristocraţiĭ de pe teritorul comitatuluĭ şi *Szász József,* protopretor în Aĭud, candidatul cercurilor democrate, ce să zicem aşa.

Lupta a fost vehementă. Amîndóuĕ partidele se organisaseră de lunĭ înainte şi eraŭ aprópe în o formă de tarĭ. Dintre membriĭ românĭ eraŭ de faţă vre-o 40—50. Votisarea a fost urmărită cu mult interes. După prânz, când s'a încheĭat, Szász, a avut maioritate de 31. voturĭ. Româniĭ presenţĭ aŭ votat toţi pentru el.

După amézĭ s'a continuat alegerea celoralalţĭ oficialĭ.

De protonotar a fost ales primul vicenotar *br. Bánffy Kázmér,* fiul fostuluĭ prim ministru.

Aŭ fost realeşĭ toţi protopretoriĭ vechĭ ér la postul din Aĭud, devenit vacant, a fost ales *Imreh József,* fost pretor în Blaş.

Sâmbăta s'a continuat votarea.

Dintre românĭ aŭ concurat *Ioan Chirilă* la postul de vice-notar, *Laurian Gerasim* şi *Dr. Aurel Sava* la postul de solgăbirăŭ. Aŭ reuşit numaĭ cest din urmă, care va fi dispus eventual la Uĭóra.

De la sinódele protopopescĭ. — Sinodul protopopesc al Sebeşuluĭ, ocupându-se cu cestiunea regulăriĭ beneficiilor preoţilor, a adus cu unanimitate următorul conclus:

Avênd în vedere, că de la începutul s. Unirĭ, preoţilor uniţĭ cu s. biserică a Romeĭ, li s'a pus în prospect, că vor fi împărtăşiţĭ din tóte favorurile, prerogativele, beneficiile şi privilegiile, asemenea cu preoţiĭ romano-catolicĭ, şi că nicĭ acum după aşteptare de 200 anĭ, clerul nostru gr. cat. nu s'a bucurat de vre un ajutoriŭ material din fondurile catolice, ba fraţiĭ rom. catolicĭ se pórtă cu aversiune faţă de fraţiĭ lor gr. catolicĭ.

Avênd în vedere, că autonomia rom. cat. e problematică, şi vor trece mulţĭ anĭ, orĭ deceniĭ, până la înfiinţarea eĭ, şi că atunci când se va realisa în mod definitiv, va veni în colisiune cu dorita, si prin legĭ şi sancţiunĭ papale şi maiestatice, confirmata autonomie gr. catolică, decĭ de la acésta autonomie rom. catolică nu avem nimica de aşteptat.

Avênd în vedere, că preoţiĭ toturor confesiunilor din ţară, primesc deja întregirea venitelor preoţescĭ de la stat, numaĭ ceĭ gr. catolicĭ sînt desconsideraţĭ şi condemnaţĭ a tângi pe lângă puţinele venite din trecut, carĭ din zi în zi devin tot maĭ miserabile.

Acest sinod protopopesc, cu fiéscă obedienţă rógă pe Escelenţia Sa Preabunul nostru Mitropolit, să întrevină la locurile competente, şi să esopereze şi pentru clerul gr. catolic — în condiţiunile esprese în sinodul archidiecesan din 1899 — întregirea venitelor preoţescĭ, din averea statuluĭ. Sebeş 14 Decembre 1901. *Alesandru Dobrescu,* protopopul Sebeşuluĭ.

Iubire frăţéscă. — E próspet încă necasul celor de la „Közérdek," carĭ s'aŭ mâhnit réŭ pe noĭ, că l-am numit „străinĭ." Şi pomelnicul de provocărĭ la codul buneĭ cuviinţe şi a sentimentelor de respect reciproc, par-că le vedem şi acum pe fina hârtie a foiĭ comitatuluĭ. Am réspuns cu un proverb. şi am provocat pe sentimentaliĭ confraţĭ, să începă de la eĭ cu omenia şi noĭ vom fi ceĭ dintâiŭ, carĭ îĭ vom urma. Dar se vede, că totuşĭ dragostea n'a prins aşa afunde rădăcinĭ, ca să aducă róde. În ziarele ungurescĭ, faţă cu un singur *román,* daĭ mereŭ peste sute de *oláh.* E bólă incurabilă.

Un cetitor al nostru ne atrage atenţiunea, că zilele acestea preoţimea nóstră a fost năpădită cu învitărĭ de prenumeraţiune la ediţiunile oficiuluĭ de statistică din Budapesta.

Şi ar fi să salute orĭ cine cu bucurie publicaţiile acestea, menite să pună în relief progresele realisate în ultimiĭ anĭ, atât pe terenul cultural, cât şi pe cel al creşterei poporaţiunii.

La noĭ însе lucrurile staŭ întors. Nicĭ chiar acestea publicaţiunĭ nu sînt scutite de bólă şovinismuluĭ şi dragostea frăţéscă se vedesce din faptul, că în învitarea de abonament, nu se pomenesce de neamul nostru, de cât sub numirea de „oláh."

Aşa dar confraţiĭ de la fóia aiudeană, trebue să începă tare de departe opera de regenerare în ce privesce dragostea de fraţi şi respectul împrumutat.

Dar mult ne temem, că de cât să se apuce de acéstă muncă grea, maĭ bine, le vor lăsa pe tóte să mérgă pe făcuta ogaşie.

Inconsecuenţă. — Comitetul central al Asociaţiuniĭ nóstre, ér a comis un act de inconsecuenţă. Étă casul espus obiectiv:

Dna Roman da Asociaţiuniĭ anual 240 cor. ca stipendiŭ pentru doĭ studenţi de gimnas. Anul trecut stipendiile acestea, le avé un student de la Braşov şi unul de la Blaş. Absolvând ceĭ dintâiŭ, stipendiul rĕmas vacant, s'a dat în concurs, împreună cu alte stipendiĭ. Când să se împartă stipendiile, Dna Roman vestesce comitetul, că nu maĭ e dispusă să dele stipendiile şi astfel comitetul nu numaĭ nu conferesce nimĕruĭ stipendiul vacant, ci pur şi simplu detrage şi pe a studentuluĭ blăşan, un tinĕr eminent şi bun, care maĭ puţin se aştepta la acésta.

Logica lucruluĭ poftea, ca onorabiliĭ membriĭ aĭ comitetuluĭ, să conferéscă studentuluĭ rĕmas fără stipendiŭ, alt ajutor, de pildă stipendiul „Avram Iancu", a cărui conferire nu era legată de nicĭ o condiţie, orĭ eventual să-ĭ facă un ajutor de fondurile propriĭ.

Nicĭ una, nicĭ alta; la aşa ceva onor. comitet nu se puté gândi. Lasă pe bietul student fără ajutor, şi stipendiul Iancu îl votéză altuia, ér din fondurile sale dă în acelaşĭ timp 100 cor. pentru procurarea recuisitelor de învĕţământ, pe sama elevilor românĭ, carĭ ascultă cursul de patru luni, de desĕmn şi pictură decorativă.

Judece orĭ cine, dacă e consecuenţă aicĭ saŭ ba?

Şi să te maĭ mirĭ apoĭ, că numĕrul membrilor nu cresce, cum ar trebui, şi că ómeniĭ se entusiasmézĕ aşa slab de Asociaţiune! Şi să maĭ privim cu invidie la fondurile de milióne ale Kulturegyletuluĭ?

Rĕmânem datorĭ cu rĕspunsul.

Revistă politică.

Afaceri interne. Ministrul de justiţie a presintat dieteĭ proiectul legiĭ de estradare, încheiat cu România, care a trecut de mult prin corpurile legiuitóre române.

FEUILLETON.

CÂNTEC.

Câte ştiĭ tu codru spune
Când începĭ a povesti,
Crengile-a ţi-le lovi,
Faci frunzişu-ţĭ să rĕsune.

Vîntul când pe-aicĭ s'abate
Câte-ţĭ spune din străinĭ;
— Noriĭ ceĭ de vifor plinĭ
Câte-ţĭ povestesc fîrtate!

Şi tu totuşĭ, codru dragă,
Le maĭ gaţĭ, te liniştescĭ. . .
Sufletul să mi-l cetescĭ,
Aĭ fi vifor viaţa întrégă. . .

„ROMÂNIA PITORÉSCĂ."

(Fine.)

Sosind la graniţa Bucovineĭ, în sufletul poetuluĭ se deştéptă vócea dragosteĭ de frate şi el scrie:

„Sîntem la Cornu-Luncĭĭ, în pragul ţinutuluĭ Suceava — şi al ţărĭĭ. Netedă şi albă ca marmura se întinde înaintea nóstră şoseaua care merge la Dorna. . . Frîntură de raiŭ scumpă inimiĭ nóstre, grădină cîntată de poeţĭ, ţărînă sfîntă în care se odihnesc ósele celuĭ maĭ glorios Voivod al Moldoviĭ, nespus de duios freamătă isvórĕle tale, şi ce dulce-ĭ umbra codrilor tĕĭ! . . tu eştĭ într'adevĕr una din cele maĭ frumóse ţărĭ de pe pământ, — dar numele tĕŭ ne dóre să-l rostim şi, străbătîndu-ţĭ fermecătórele drumurĭ, ochiĭ nostri nu-ţĭ pot privi podóbele de cât printr'o perdea de lăcrimĭ."

Am puté să ne oprim aicĭ, dar nu o facem, căcĭ ne zoresce gândul, să maĭ arătăm iubiţilor nostri cetitorĭ, ce dragoste păstrézĕ scriitorul ţăranuluĭ nostru şi cât de frumos cetesce în sufletul luĭ:

„Multe şi nepreţuite frumseţĭ ar descoperi acel care-ar putea străbate în sufletul acestuĭ popor ales şi atât de bine înzestrat de fire, în adîncimile tăinuite ale inimiĭ luĭ bune şi răbdătóre, unde s'aŭ păstrat cu atâta sfinţenie credinţele, datinile, graiul şi vîrtuţile neamuluĭ nostru, şi de unde a isvorît ceĭ maĭ cald şi maĭ duios cîntec din câte vr'odată s'aŭ spus pe lume — dulcea şi fermecătórea doină, în a cărei largă mlădiere pare că freamătă toţĭ codriĭ şi plîng tóte izvórĕle ţărĭĭ."

Orĭ la pag. 120 „Vîlcea e o livadă încântătóre, cu văĭ străbătute de ape limpezĭ, cu pajişti înflorite pe sub póiele codrilor, cu sate vesele pe marginea rîurilor, cu drumurĭ albe şi netede, ce s'aştern ca niştе dungĭ de lumină pe brîele verzĭ ale dealurilor. Şi bogăţia aceasta de priveliştĭ atrăgătóre, darurile şi frumseţile acestuĭ pământ binecuvîntat, aŭ croit o fire maĭ deosebită ţăranuluĭ de aicĭ. În privirea luĭ deştéptă, în portul luĭ îngrijit, în umbletul luĭ semeţ, cu pieptul înainte şi cu fruntea sus, în vorba luĭ cumpănită şi desgheţată, şi în felul cum te întîmpină şi te ospătézĕ în ceĭ patru păreţĭ aĭ luĭ, are ceva din măreţia blîndă a naturiĭ care-l încunjóră, din dărnicia largă a pământuluĭ pe care trăeşte, din aerul curat şi sănătos pe care-l respiră. De la cea dintâĭ vorbă, de cum îţĭ zice „bună-ziua", simţĭ că aĭ de-a face c'un om de ispravă, gata să-ţĭ dea un sfat bun, o mână de ajutor dacă e nevoe, şi asta — fără socotelĭ negustoreştĭ, fără nicĭ un gînd de rĕspiată, mulţumit că i-aĭ adus prilej să facă şi el un bine. Şi câtă plăcere simţĭ să vezĭ cum îşĭ iubeşte ţăranul Vîlcean tóte lucrişórele gospodărieĭ luĭ, cum caută să le înfrumseţeze, şi în tot ce face să pue ceva din sufletul luĭ, din gustul şi priceperea luĭ, din darul mânilor luĭ meştere şi răbdătóre. Mĕ oprisem la o casă ţărănéscă de pe valea Cernеĭ, şi mĕ uitam cu drag la pórta ogrăduĭ — o pórtă grea de stejar, lucrată tótă în sculpturĭ migălóse, cum se lucraŭ în vremile vechĭ şi bune uşile sfintelor bisericĭ.

Grija acésta de aşĭ lega viaţa de un lucrişor care va rĕmânea pe urma luĭ, la care se vor uita feciorĭĭ cu drag, când el nu va maĭ fi, — acéstă duiósă întindere de braţe, a celuĭ care se duce, spre ceĭ carĭ-or să vie, este semnul uneĭ simţirĭ alese, şĭ al

E vorba de estradarea criminaliştilor, carî aŭ comis delictul, fiind afară de ţara, de unde se cere estradarea. Pentru crime politice nu se estradézĕ nime, afară de casul, când crima comisă e atentat contra familiei domnitóre.

În ministerul de agricultură se lucră acum la proiectul unei legi nóuĕ de comasare, cu ajutorul căreia regularea proprietăţilor să se facă mai lesne şi mai uşor.

În ultimele şedinţe s'a pertractat şi proiectul despre administrarea banilor comitatelor prin direcţiunile financiare. E primul atentat, ce se face contra autonomiî comitatelor, cu tóte asigurările dlui Széll, că nu de acésta e vorba, ci de simplificarea administraţiuniî comitatense. Proiectul a fost primit în general. Făcut începutul vor urma şi celealalte proiecte, despre statificarea administraţiuniî.

Dieta şi-a început vacanţele Joia trecută şi nu se va mai întruni, de cât la 16 Ian.

Din insprăvile Curieî în afacerile electorale, însĕmnăm validitarea mandatului lui Makkai Zeigmond. Curia a respins acusa ridicată contra lui şi a reservat camerei ungare fericirea de a avea în sinul ei un deputat ţăran.

Transvaal. E interesant, că în vreme ce de pe câmpul de rĕsboiŭ se aud puţine scirî, vine rîndul discursurilor. Mai de multe orî tăcerea acésta e o dovadă de vre-o înfrângere a Anglezilor.

Acum de odată se anunţă, că, încă în lunile trecute, Anglezii aŭ fost bătuţi grózнic şi o mulţime de oficerî superiorî aŭ căḑut morţi saŭ captivi.

Se mai spune, că comandantul anglez Kitchener, e aşa de bolnav (!) cât numaî póte conduce operaţiunile de rĕsboiŭ şi va fi silit să plece acasă.

Din Bruxella se anunţă, că lui Krüger i-s'aŭ făcut din noŭ propunerî de pace, în sensul, că republicele sud-africane să devină autonome şi să-şi piérdă independenţa. Propunerea a fost respinsă de generalii Burî, carî nu se îndestulesc de cât cu absoluta independenţă.

Şi ca încheiere a acestor scirî destul de triste pentru Anglezî, se remarcă mult un discurs ţinut de conducĕtorul partidului liberal din Anglia. El a zis între altele şi următórele: „Orî ce rĕsboiŭ e îngrozitor, rĕsboiul acum se pórtă însĕ cu aşa mijlóce şi în aşa chip, cum n'ar fi permis să lupte un popor creştin, contra altuî popor creştin."

Apreţiarea acésta nefavorabilă anglezilor, îşi are basă temeinică, în continuele scirî, carî vin de pe câmpul de rĕsboiŭ, şi carî descriŭ în cele mai negre colorî barbaria, cu care Anglezii se pórtă faţă cu Burii captivi, cu femeile şi copiiî lor.

Afară de aceea Anglezii şi-aŭ făcut de furcă şi cu Austriacii. Ministrul Chamberlain a insultat armata nóstră, care ar fi comis asemenea cruḑimi cu ocasia ocupăriî Bosnieî.

Un mare meeting de protestare s'a ţinut la 12 crt. în Viena, cu care ocasie Anglezii aŭ fost aspru condamnaţi.

Corespondinţe.

Scrisóre din Budapesta.

— De la corespondentul nostru. —

Congres. — Köpösdy. — Sanatoriŭ. — Teatru.

(Congres.) Congresul catolic şi-a gătăt munca. A ţinut şedinţe multe — dar cu resultate puţine. Congresul catolic totuşi îşi are resultatul moral, căcî baremî prin acésta începe a se deşteptа catolicismul din „somnul cel de mórte." E ridicul a vorbi în Ungaria de deşteptare. Aicî unde ar trebui ca tot omul, creştin să fiă — aicî unde sfîntul Ştefan şi-a încredinţat ţara Prea Curateî Vergure Maria. Nu aî ce-î face — durere — trĕba stă cam întors. Jidaniî sînt aşa de nemodestî. Dóră chiar şi casul advocăţelului Ladányi cu crucea de la judecătoriă, te revóltă până în inimă. Casul acesta a produs mare mâhnire în cercurile serióse — chiar şi camera advocaţială s'a esprimat, dojenind pe respectivul pentru naturelul sĕŭ iritătoriŭ.

Aşa dară aicî ar fi lipsă, ca în tótă zina să se ţină zece congrese — spre a aduce pe perciunaţii la reson. Congresul acesta deşi eraŭ îndesate salele reduteî, totuşi inteligînţa catolică, pe cum deputaţii, profesoriî, juḑii etc. nu eraŭ de faţă. Zichy a şi apostrofat casul acesta — n-aî ce-î face, inteligînţa de acum a crescut în era sdrobitoruluî Tisza.

(Köpösdy.) Köpösdy e un om tinĕr. Aşa se aude, că numaî acum absólvă Iura. Apostrofez om tinĕr — dar cu curaj şi plin de însufleţire creştinéscă. S'a format anul acesta, aicî în cercul universitarilor creştinî, un partid, numit „partid naţional." Acesta şi-a propus, ca în orî ce mod, dar trebue, ca Ungarieî să-î redee caracterul sĕŭ

---

unei bunătăţi largî, înălţătóre, pe care ţăranul Vîlcean pare c'o respiră cu aerul sănătos al văilor şi al pădurilor carî-l încunjóră."

Saŭ în sfîrşit vorbind cu un turist francez care îl spune, că nu se póte, să nu se simţă fericit în acéstă frumósă ţară, dl Vlahuţă conturéză istoria şi psichologia poporuluî:

„— Ar trebui să fim. Îţi spunem însĕ ce istorie zbuciumată am avut — o lupt'a fost, aprópe tótă viaţa nóstră. ş'un câmp de jaf şi de măcel pământul ţăriî. Şi azî găsesc plugariî nostri săgeţi pe unde ară, şi pinteni şi zăbale ruginite, şi óse de cal cu óse de viteji amestecate. Pe cînd D-vóstră munciaţi în linişte, şi rîdicaţi altarele luminiî apusene, noî păziam — străji credincióse şi neadormite — la porţile Carpaţilor, noî ne luptam sĕrmaniî, neştiuţi şi neajutaţi de nimenî, şi apăram cu sîngele nostru sfînta şi rodnica D-vóstră pace . . . Garda care móre — cum ziceţi în mîndra D-vóstră limbă — móre dar nu se predă. *Noî* am fost garda aceea! Vedeţi dar că nu vĕ sîntem tocmaî străinî, şi c'am pus şi noî ceva — de departe — la lumina asta mare, spre care de abia acum, de câţi-va anî, putem să ne întórcem faţa, şi să ne adăpăm, la strălucirea eî, sufletele nóstre aşa de însetate, de veacurî însetate. Poporul nostru e încă sub spaima primejdiilor prin carî a trecut. El nu-î strîngĕtor, pentru c'a strîns de mil de orî, şi de mil de orî a fost jăfuit; el nu-î încrezător în dreptatea şi rînduéla omenéscă, pentru că mereŭ s'a încrezut, şi mereŭ a fost înşelat, şi de ómenî, şi de sórtă. El e acum, bietul, ca un copil bătut, un copil bun, blând, înzestrat cu cele mai alese însuşirî — comorî ascunse dorm încă'n sufletul luî, ca şi în pămîntul pe care trăeşte — şi în ziua cînd. înseninat şi trezit la adevĕrata viaţă va fi chiemat să şi-le arate, nu va fi ponor pe lume mai cuminte, mai generos şi mai de ispravă, ca poporul românesc.

Ş'atuncî, scumpul meŭ domn. frumosul D-tale vis, visul nostru al tuturora, nu va mai fi un vis. . ."

Şi acum ne oprim.

Cetitorul se va fi convins din prisosinţă, că n'am spus laude asupra acesteî cărţi, care în sfîrşit nicî n'are nevoe de laudele nóstre, ci am deliniat în mod puţin perceptibil, aceea ce autorul o spune cu o bogăţie de frumóse cuvinte şi întorsenturî de frase. Un lucru însĕ nu-l putem lăsa neatins: limba sa e amestecată cu multe vorbe, pe carî noî Ardeleniî póte nu le pricepem cu toţiî. Se spunem unele: slomneşte lumina zorilor (pag. 106) dealurile se întind bussiŭ (pag. 117) nahlapiî de stâncî, grepeniî stâncoşi (pag. 151) edecurile Mitropoliei (pag. 157) dealurî împoncişate (pag. 159) bătelişteа munţilor (pag. 218) poghiazurile Maramurĕşuluî (pagina 336) ş. a. multe.

Dar în locul acestora e atâta poesie în stilul sĕŭ, atâta lumină şi atâta dragoste de viaţă şi dor spre bine.

Şi constatând acésta, în o clipă de gândire ne revin în minte frumósele cuvinte ale dluî prof. Iorga, din ultimul numĕr al „Nóueî reviste române" (15 Nov. v. 1901 pag, 343)

Dsa ne spune: „Literatura de călĕtoriî a nóstră nu e bogată: dar între paginile carî s'aŭ scris n'ar fi fost rĕŭ, să se întîmpine şi câte-va despre ţara pe care aŭ apărat'o şi aŭ făcut'o roditóre cu sângele inimiî şi sudórea frunţiî lor, fraţiî nostri înstrăinaţi, cei de din colo de Carpaţi, de din colo de Nistru, de din colo de graniţa meşteşugită şi străbătută de blăsteme, pe care aŭ tălat'o cumpĕratoriî de suflete omenescî pe lângă şanţurile bĕtrâneî Suceve. Trebue să cunóştem de fapt, tot aşa de bine ca şi usurpătoriî, ceea ce reclamăm de drept. căcî alt fel reclamaţiile nóstre nu sînt de cât neşte zădarnice tînguirî carî nu rĕzbat până la auḑul izbândeî, nişte florî de retorică, artificială, carî nu daŭ róḑă."

Şi ne gândim, că dacă ţara nóstră ar fi avut norocul să fie străbătută de un scriitor aşa de distins ca dl Vlăhuţă, şi descrisă în nemuritóre paginî de condeiu-î neajuns, întreit de mult am iubi-o şi am ţinè la ea.

Dar şi până atuncî admirăm pe acela ce ne-a făcut să cunóştem pitorescile ţinuturî ale Românieî libere, şi a înemurit frumuseţa vetriî străbune.

a.

creştinesc. Conducătoriul partidului e Köpösdy. În comitetul partidului acestuia sînt 1000 de membrii. Nu este săptămână, ca să nu facă vre-o ispravă. Când scriu vre-o carte, când fac demonstraţiunĭ. În săptămâna trecută s'a deschis pinacoteca.

Tinerii aŭ folosit şi ocasiunea acésta — şi aŭ mers în grupă la pinacotecă şi acolo aŭ depus cunune pe tablourile pictorilor creştinĭ. Jurnalistica evreiéscă cugetaĭ că plesnesce de mâniă. Fóia cea maĭ scandalósă, a lui Légrádi „Pesti Hirlap" în articliĭ de fond, zi de zi provoca pe Rectorul magnific al universităţiĭ, să pună capĕt cutezanţiĭ acestia.

Redactorul foiĭ banffyste „Magyar Szó", cu numele Pályi, atacă chiar şi caractĕrul lui Köpösdy, aducêndu-l în comparaţie cu ştrengariul de Kecskeméthy. Köpösdy nu se cugetă mult, îl caută pe Pályi în cafenea, şi acolo palam et publice, îi trage una la drépta, una la stênga — şi apoĭ se duce maĭ departe. Duelul nu a rĕmas Köpösdy, carele în dueluri e capacitate, a împuşcat pe Pályi — glonţul şi acum îi este în picior şi zace în spital. Foile jidane firesce, acum atacă pe secundanţiĭ lui Köpösdy, că ar fi umblat incorect. De ar fi lovit Pályi pe Köpösdy atunci — conform regulelor cavalerestĭ — duelul ar fi fost după tótă regula.

(Sanatoriŭ.) Ceĭ maĭ nefericiţi ómenĭ pe pământ sînt tuberculoşiĭ. În apropierea capitaleĭ acum s'a deschis şi sanatoriŭ pentru tuberculoşi. Sanatoriul e edificat în mijlocul uneĭ pădurĭ, şi pot fi primiţi de o eam dată numaĭ aceia, carĭ sînt încă în stadiul prim al morbului. Morboşiĭ vor plăti la zi numaĭ 4 coróne — dar vor fi şi locurĭ gratuite. Acum este loc pentru 116 morboşi. Deie cerul să aibă cât de puţinĭ lipsă de acest sanatoriŭ!

(Teatru.) Sesonul principal a teatrelor s'a început deja. Domniĭ marĭ din provincie încep a se stabili pe iarnă în capitală. Pot zice, că deşi sĕrăcia e mare, teatrele maĭ marĭ sînt de comun pline. În teatrul comic a debutat acum dómna Rejane din Paris cu trupa sa. Serile acestea aŭ fost aşa zicênd sĕrbătorĭ artistice. Tótă lumea mare era acolo, în plină paradă. În teatrul naţional s'a jucat chiar acum o piesă alui Gárdonyi, scriitoriŭ cunoscut, care represinta nascerea Domnului Christos: Craiĭ de la rĕsărit, Irod cu sabia etc. sînt persónele principale.

Pestanul.

Ĭubileul reuniunii „Mariana".

Rodna nóuă, Dec. 1901.

Am asceptat, ca o pénă maĭ competentă să descrie în iubita nóstră „Unire." decursul serbărilor ĭubilare a „Reuniuneĭ Mariana", a învĕţătorilor gr. cat. din Vicariatul Rodneĭ. Eŭ abia de un an am devenit membru al eĭ, dar sînt încântat de dînsa, şi de resultatele eĭ cele frumóse. Pot să afirm fără hesitare, că e cea din întâiŭ între Reuniunile învĕţătorescĭ din Diecesa Gherleĭ. Étă în estras decursul festivităţiloŕ.

Conform programeĭ bogate şi bine întocmite şi alese, festivităţile s'aŭ început cu Dumnezĕŭ, adecă cu S. Liturgie, mulţămind Lui de ajutorul dat, şi cerênd binecuvêntarea cerului peste partea ce vrem a continua. La S. Liturgie a pontificat Rev. canonic *I. Georgiu*, ca delegat al Esc. Sale Episcopului de Gherla, asistat încă de câţi-va dnĭ preoţi.

Răspunsurile le-a esecutat bine instruatul chor al tinerimeĭ gimnasiale, condus de bravul prof. de musică *E. Ştefănuţiŭ*. La finea S. Liturgiĭ sui amvonul dl preot *Pamfiliŭ Grapini* din Rodna-nóuă, şi în sublime trăsurĭ, ţine o adevărată predică ĭubilară, care am onóre a o trimite, rogându-vĕ D. redactor a o publica, fiind că scósă din inima fie caruĭ, din ceĭ ce am fost de faţă în s. biserică.

După finitul sfinteĭ liturgiĭ D. admin. interimal al oficiuluĭ vicarial, învită pe toţi a veni în aula gimnasiuluĭ, în care aŭ decurs festivităţile rarĭ, în faţa unuĭ mare şi ales public, între carĭ şi representanţiĭ multor diregătoriĭ, cum şi a altor reuniunĭ. Nu pot a nu aminti aci, că dintre cele cinci Reuniunĭ, din acésta diecesă, cea din Maramurĕş singură si-a împlinit datoria şi şi-a arĕtat ĭubirea faţă de sora sa de luptă, prin scripta Rev. D. Vicar *Tit Bud*, ér celelalte, ca nesce sororĭ vitrege, aŭ tăcut.

Cuvîntul de deschidere, rostit din partea D. *Ig. Seni* ca preşedinte substitut, ne-a arĕtat în scurte şi alese trăsurĭ, trecutul şi fasele Reuniuniĭ; după care a urmat alegerea comisiuneĭ pentru înscrierea deĭ membriĭ noĭ şi apoĭ raportul istoric a Reuniuneĭ, un adevărat studiŭ, cetit de *Clement Grivase*, secretarul reuniuniĭ şi director al şcólelor elem. fund. din Năsĕud. Acest istoric cu timpul sĕŭ se va şi tipări.

În înţelesul programeĭ, ĭubitul preot din loc D. *Pamfiliŭ Grapini*, a cetit *oda ocasională ĭubilară*, în care a zis, nu numaĭ multe şi bune despre sórtea şcóleĭ şi a învĕţătorilor, ci a arĕtat în cuvinte profetice viitorul ce-l creéză învĕţătoriĭ. Prin acéstă odă d-sa a dovedit, că nu e numaĭ preot alesŭ ci şi poet. Maĭ nu putea ceti de desele aplause. Oda, pentru care i-s'a esprimat recunoscinţă protocolară, se va tipări în almanachul ĭubilar. Chorul, între pausele şedinţiĭ, a cântat dóuĕ cântărĭ fórte frumóse dintre carĭ una ocasională. Tot în acésta şedinţă fu ales de membru onorar al Reuniuneĭ Escel. Sa D. Mitropolit Victor Mihályi.

După aceste a urmat banchetul în saia de gimnastică, la care aŭ participat toţi învĕţătoriĭ, mulţi profesorĭ, învĕţătoriĭ, veniţi ca óspeţi, cum şi Rev. Dn canonic Georgiŭ, insp. şcol. com. Dr. Csernátoni, representatul Reuniuneĭ învĕţătorilor de stat etc. S'aŭ ţinut toaste pentru S. Sa Pontificele de la Roma, arĕtându-se ĭubirea aceluia cătră biserica gr. cat. română şi cătră fica eĭ şcóla; apoĭ pentru Maestatea Sa Monarchul nostru, pentru Esc. Sa Eppul diecesan, guvern, inspectorul de şcóle, pentru învĕţătorĭ, pentru corporaţiunile representate, şi carĭ ne-aŭ salutat, pentru preotul-poet, autorul entusiasticeĭ ode ĭubilare, şi acest toast din partea representantuluĭ reun. învĕţătorilor de stat din Bistriţa, care a fost mişcat de focul aceleĭ ode.

Sara a fost o petrecere de joc fórte succésă.

A dóua zi a urmat şedinţa a II în care s'aŭ resolvat cu mult tact, celelalte puncte ale programeĭ, alegêndu-se de preşidente în locul reposatului vicar şi preşedinte Dr. I. Pop M. O. D. *G. Domide* protopopul Bistriţeĭ.

Dee Dumnezĕŭ, ca să începem noul period în óră bună, să continuăm marea şi nu prea uşóra lucrare a cultivăriĭ poporului român din acest frumos şi istoric district.

Alesandru Pop
învĕţător.

(Va urma.)

Sfinţire de biserică.

Hordoŭ, 16 Dec. n.

Duminecă în 13 Octobre, a fost o zi de bucurie şi mângăere sufletéscă pentru poporul nostru credincios gr. cat. din comuna Hordoŭ, pentru că în aceea zi s'a dedicat cultuluĭ divin prin consacrare, biserica din noŭ edificată.

Multe şi grele aŭ fost luptele, lipsa şi neajunsurile, carĭ a întîmpinat pe vrednicul nostru păstoriŭ sufletesc, până când am ajuns ziua fericită să ne vedem dorinţa nóstră ferbinte realisată.

Delegatul E. S. *Dr. Ioan Szabo*, episcop de Gherla, Magn. Dn canonic *Alesandru Bene*, a fost salutat pe teritoriul comuneĭ Mocod, de un banderiŭ de 12 voinicĭ românĭ, graniceri de aĭ nostri, conduşi de tinerii învĕţătorĭ Ioachim Cira şi Anton Demian, din Hordoŭ.

La órele 8½ deminĕţa bubuitul trascurilor anunţa sosirea înaltuluĭ óspe.

Poporul în vesminte sĕrbătorescĭ alerga spre pórta de triumf, unde preotul nostru Iacob Pop, însoţit de întreg senatul bisericesc şi popor mult, l'a bineventat cu scurte şi potrivite cuvinte.

Ast feĭ între sunetele musicel şi urările poporului de „se trăiéscă" am condus pe înaltul óspe până la casa parochială. De aicĭ abia străbătênd uliţa principală de mulţimea poporului, am ajuns în faţa biserice, unde era aşteptat de 18 preoţi.

Actul consacrăreĭ s'a sĕvîrşit de Magn. dn canonic Alesandru Bene, asistat de toţi preoţii presenţi.

Cântările liturgice s'a esecutat cu precisiune de corul plugarilor din comuna Zagra sub conducerea destinsului învĕţător N. Drăgan. La finea sf. liturgiĭ, delegatul episcopesc a rostit o prea frumósă predică plină de învĕţăturĭ creştinescĭ, împărtăşind şi binecuvîntarea Escelenţieĭ Sale dlui Episcop.

După serviciul divin a urmat prânzul în sala şcóleĭ confesionale gr. cat. la care a participat 80 de persóne. S'aŭ ţinut şi toaste; delegatul episcopesc a toastat pentru Escelenţia sa domnul episcop de Gherla. Preotul local pentru delegatul episcopesc magnificul domn Alesandru Bene. Preotul din Poeni pentru sănătatea economuluĭ Tanase Iacob din Hordoŭ, carele a donat pentru scopul edificăreĭ aceleĭ biserici suma de 5400 coróne. Aci oprindu-mĕ nu pot să nu fiŭ mândru, când pot aduce la cunostinţă publică vrednicia şi marinimositatea acestuĭ plugariŭ român, a cărui laudă se resfrânge asupra întreg neamuluĭ românesc. În fine magnificul delegat episcopesc, aduce laude meritate vredniculuĭ şi neobositului nostru preot Iacob Pop, care şi-a concentrat tóte forţele, nereflectând la jertfele, greutăţile şi miseria, cu carĭ aŭ

avut de a se lupta pentru de a putea sevîrşi acest op măreţ dumnezeesc.

Mulţămesce poporului pentru abnegaţiunea şi zelul prestat, pentru iubirea şi alipirea către biserică şi păstoriul lor sufletesc, încheie cu cuvintele: doresc ca fie care preot să lucre nu numai pentru buna starea sa personală ci pentru promovarea intereselor morali şi culturali a poporului românesc.

Cu ocasiunea consacrării s'a încassat din oferte benevole suma de 1400 coróne pentru biserica din Hordoŭ.

Hordoan.

† Iacob Bordan.

Lita-Română la 10 Decembre.

Marţi în 10 l. c. s'a sevîrşit înmormîntarea parochului deficient Iacob Bordan din Lita-română, tractul Indolului.

Ştirea tristă despre mórtea octogenariului Bordan a străbătut repede în părţile învecinate, şi mulţime mare de inteligenţă şi popor, alergataŭ să iee parte la actul înmormîntării.

Serviciul divin la îndeplinit cu solemnitate v-protopopul tractual: Georgiŭ Suciŭ în fruntea alor 6 preoţi tractuali: Ştefan Mariş, Vasile Fărcăşan, Iuliŭ Suciŭ Basil L. Murĕşan, Emil Marcu, Nicolaŭ Racoviţan şi 2 preoţi din tractul Turdii: Ioan Găbudean şi Gavril German.

Cuvîntarea funebrală îndatinată a ţinut'o v-protopopul actual, care în tiniaminte generali schiţând viaţa repausatului l'a adus de model vrednic de imitat. . . . . .

„Reposatul, născut în comuna Mischiŭ din părinţi economi, studiile şi le-a făcut în Cluş, continuându-le în Blaş, unde a absolvat şi s. teologie, după a cărei absolvare timp de 12 ani, retras de sgomotul lumii, şi-a pus viaţa la probă şi numai după aceea s'a chirotonit de celibe, ca cu mai multă esactitate să-şi pótă împlini oficiul de păstoriŭ sufletesc. Şi el şi la şi împlinit, simţind cea mai mare plăcere la altariul Domului. Modestele-i venite şi le-a jerfit cu deosebire întru crescerea nepoţilor sĕi. Octogenariul Bordan nu s'a numĕrat între aceĭ preoţi, carĭ pentru mila guvernului să iee parte la alegerĭ şi să se căciuléscă înaintea puternicilor zilei, nicĭ n'a contras datoriĭ, pentru-ca să trăléscă luxos, nu, ci el în simplicitatea sa a mai voit a mânca prescură uscată şi a purta îmbrăcăminte fórte modestă, de cât ca călcând pe simţĕmêntul sĕŭ naţional, să pacteze cu străinii, tradându-şi ast fel neamul sĕŭ.

Adormitul în Domnul, chirotonit fiind, fu denumit în Hăşmaş de adm. paroch. Pe basa meritelor sale mai târziŭ fu denumit paroch, purtând într'un timp de sedisvacanţă şi oficiul de adm. protopopesc al Indolului, ér oficiul de notariŭ tractual până înainte de acésta cu $3^1/_2$ ani, când stors de puterĭ s'a retras din Hăşmaş în deficienţă lângă nepotul sĕŭ Teodor Borcan de presente adm. paroch. în Lita-română sub a cărui îngrijire bună a şi repausat."

Vorbirea frumósă şi mult pătrunzĕtóre a fost vrednică de memoria octogenariului, stêrnind în preoţime simţĕminte de reverinţă, ér poporului storcându-i şiróie de lacrimi pentru pierderea unui părinte sufletesc blând şi bun.

În numele poporului din Hăşmaş — representat prin o delegaţiune, care cu pietate stătea lângă osemintele fostului părinte sufletesc — a vorbit succesorul sĕŭ: Basil L. Murĕşan, care în un scurt dar sentimental discurs, îşi la adio de la bunul şi neuitatul lor părinte.

Terminându-se vorbirea cosciugul e luat de 4 preoţi şi dus spre cimiteriŭ, unde a vorbit în numele preoţimeĭ tractuale Emil Marcu, ér la mormînt Ştefan Mariş. La órele 5 după astrucarea osemintelor repausatului retraşi la masa ospitală a nepotului sĕŭ sfinţindu-se apa a urmat poména reposatului.

În decursul mesei v-protop. reflectând încă odată la vîrtuţile veteranului şi îndemnând preoţimea la imitarea acelora mulţumesce nepotului sĕŭ pentru buna îngrijire şi înmormîntarea vrednică. Tot cu acésta ocasiune succesorul repausatului Basil L. Murĕşan propune, ca în memoria decedatului să se facă o colectă între ceĭ presenţi în favorul fondului de salarisare a preoţilor.

Propunnerea primindu-se resultatul colecteĭ a fost următoriul:

V-protopop George Suciŭ, Iuliŭ Suciŭ preot, Basil L. Murĕşan adm. parochial în Hăsmaş, Nicolaŭ Racoviţan adm. parochial în Schiopi, Gavril German adm. parochial în Filea de sus, Teodor Bordan adm. paroch. în Lita-română, Vasiliŭ Fărcăşan adm. paroch în Hăşdate câte 2 cor.; Dşóra Aurelia Petricaş în Sîncraiŭ Ioan Hărşan învĕţător în Lita-română, Gaja Vasilie din Şutu, câte 1 cor.; Constantin Vlas curator în Şutu, 40 fil.; Simu Paraschiva n. Sălăgian, 80 fil.; Ioan Ilea din Rachis, 30 fil.; Ioan Hideg din Rachis, Dşóra Petronela Copcea o strănepótă, Ioan Bordan nepot, câte 20 fil.; total 19 cor. 20 fil.

Afară de aceştia aŭ mai promis şi alţiĭ, că vor trimite pe póstă.

În fine notariul tractual Ştefan Mariş propune, că fie care preot present să servéscă câte 2 s. liturgiĭ pentru sufletul adormitului în Domnul.

Schiopénul.

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Subscrisul, în numele curatoratului şi a poporului gr. cat. din Homorod, aduc şi pe acésta cale mulţumită publică credincioşilor Andreiŭ şi Ana n. Sionca pentru ornatele bisericescĭ: felon, epatrafir, brâŭ, mânecărĭ, aer, procovete, în preţ de 100 coróne, pe carĭ le-a donat repausata lor mamă: Ana Sionca sf. biserice gr. cat. din Homorod, până a fost încă în viaţă. Homorod în 14 Decembre 1901 *Georgiŭ Repede,* paroch gr. cat. — *Nicolaŭ Balu* cu soţia sa *Mia,* agricultorĭ în Lunca, aŭ dăruit bisericiĭ gr. cat. din Lunca un rînd de ornate preoţescĭ în preţ de 100 cor. Pentru fapta bună, dăruitorilor în numele poporului credincios, şi pe acésta cale, mĕ simt daror a le esprima sinceră mulţumită, rugând pe atot puternicul Dumnezĕŭ, ca pentru jertfa adusă, să le răsplătéscă înzecit. Lunca, la 16 Decembre 1901. *Ştefan Lita* paroch. — Popa Marişca vĕduvă şi familia din Reghin aŭ donat pe sama s. nóstre biserici din Schiopi un rînd de vesminte bisericescĭ complet — afară de stichariŭ — în preţ de 90 cor. şi un potir de argint china cu cupolă aurită în preţ de 50 cor. Tolan Nechită şi soţia sa Moisă Maria din Schiopi aŭ donat bis. din Măgura, un rînd de vesminte bis. complet în preţ de 100 cor. Pentru aceste fapte nobile dăruitorilor în numele poporului credincios li-se aduce şi pe calea acésta mulţumită, rugând pe bunul Dumnezeŭ să le resplătéscă însutit. Schiopi la 19 Decembre 1901 *Nicolaŭ Racoviţan,* adm. paroch. gr. cat.

Din Archidiecesă. Dumineca trecută aŭ fost chirotoniţi întru diaconi, ér Joi, ziua sfîntului Nicolae întru preoţi, clericiĭ absoluţi: *Vasile Micu,* dispus adm. parochial la Palatca, districtul Cătina, *Niculae S. Aron,* la Tâmpăhaza-Ujfalău, distr. Aiud şi *Iacob Domşa,* practicant la oficiul archidiecesan.

Dar preainalt. Maiestatea Sa a donat bisericeĭ gr. cat. române din Slaţiora, distr. Izeĭ, comit. Marmaţieĭ, 100 coróne, pentru terminarea edificăriĭ bisericeĭ de acolo.

Pentru fondurile archidiecesane. În favorul fondului subsidiar al preoţilor aŭ întrat următórele donaţiuni. Anume: de la *Elie Câmpean,* v-prot. G.-Szt.-Miklós cor. 5. *Gavril Ciobotar,* v-prot. onor. paroch în Ghimeş, a colectat cor. 4·40. *Dumitru Boar,* adm. paroch. Bobohalma, cor. 5.

Predici. Mâne Duminecă, în 22 Dec. va predica în biserica catedrală dl profesor *Dr. Ioan Sâmpălean.*

„Deşteptarea poporului" e titlul foiĭ, editate de partidul poporal naţional din Bucovina, şi menită pentru poporul ţăran. Ea va cuprinde lucrurĭ de mare trebuinţă pentru popor: cunoscinţa drepturilor şi datorinţelor, afacerĭ bisericescĭ şi scolastice, poveţe în ale economieĭ şi meseriei ş. a. Apare de dóuĕ orĭ pe lună şi costă pe an 4 coróne.

Contra duelului. Zi de zi ni se ofere ocasiune, de a inregistra sciriĭ nóuĕ carĭ arată o pornire sănătósă contra duelului. Din Viena se vestesce, că oficerilor din armata austro-ungară li s'a oprit duelul prin un ordin reservat. De acum înainte nicĭ unuĭ oficer, nu-i e permis să provóce saŭ să se bată în duel, până ce nu va fi primit concesiune de la comanda regimentului. Chiar şi ofensa prin lovire, se va puté pe viitor spăla prin procedură judecătorésca, fără de a mai fi lipsă a recurge la arme. Deosebită sensaţie a făcut o scire sosită de la Paris: un colonel a fost provocat la duel, dar a respins provocarea, pe motivul, că convicţiile sale religióse nu-i permit aşa ceva.

De la postă. Din prilejul sosireĭ apropiate a sĕrbătorilor Crăciunului şi Anului nou, publicul e rugat să fie cu tótă grija la spediţiile, ce le face pe postă. Banii se pot trimite mai bine şi mai sigur cu mandate postale. Pachetele merg mai sigur în cutiĭ de lemn, coşercuţe saŭ în pânză. Pachetarea în ziare, cutiĭ de carton subţire, nu e de loc recomandabilă. Capetele spărgiĭ saŭ marginile lăditiĭ trebue sigilate cu ceară bună. Adresa să nu se scrie pe hârtie, ci pe pachet şi cât se póte de precis. Ar fi tare de dorit, ca adresa întrégă să se mai scrie încă odată şi pusă în pachet, pentru casul, când s'ar nimici învelitórea pachetului.

Necrolog. † *Emil Aranyosi,* oficial de postă şi telegraf în Budapesta, după scurtă suferinţă şi-a dat nobilul suflet în mânile creatorului în 7 Decembre la 11 óre sara, în al 29 an al etăţii.

În veci amintirea lui!

Apropiindu-se finea anului acestuia, rugăm pe P. T. Cetitori şi abonenţi ai fóieĭ nóstre, să binevoéscă a ne trimite abonamentul restant al fóieĭ.

Administraţiunea.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Necesitatea religiuneĭ în societate.

Disertație cetită de *Dr. Victor Bojor* — cu ocasiunea adunăriĭ despărțemîntuluĭ din comit. Solnoc-Dobâca al Asociațiuniĭ pentru lit. și cult. pop. rom. ținută în Gherla la 29 August a. c.

(Fine.)

IV. Dacă așa dară considerăm pe Dumnezeŭ și drepturile sale, dacă întrăm în noĭ înși-ne și ne întrebăm inima nóstră, tóte ne spun, că sîntem dătorĭ luĭ Dumnezeŭ cu omagiul adorațiunilor nóstre. Dacă apoĭ percurgem analele lumiĭ, aflăm că în decursul veacurilor nu a esistat nicĭ când vre-un popor fără de religiune. Începênd chiar de la leagănul neamuluĭ omenesc — vedem cum Dumnezeŭ însuș învață pe om cu privire la datorințele ce-l légă de Creatorul sĕŭ. Considerând migrațiunea popórelor din o regiune într'altă, deși aflăm că Dumnezeŭ nu e adorat cum să cuvine — de cât numaĭ de un singur popor, — deși cultul datorit dumnezeireĭ s'a atribuit la zeĭ falșĭ și mincinoșĭ, cu tóte aceste nu aflăm nicĭ un singur popor, care să se fi ținut dispensat de obligațiunea de a presta dumnezeireĭ omagiĭ interne și esterne, și aflăm că adevĕrată este zicala luĭ Plato: Maĭ ușor e, să daĭ de vre-un ținut, unde se lipséscă sórele, de cât unde se lipséscă vre-un rit religios.

Când Cristofor Columb a descoperit lumea nóuă, s'aŭ aflat în vastul continent american popóre, carĭ ignoraŭ artele și sciințele, dar nu s'a aflat nicĭ un popor, care să nu aibă o credință, o religiune, un cult. Când s'a descoperit provincia Paraguay, se trăgea la îndoiélă, și încă serios — că óre locuitoriĭ aceleĭ provinciĭ aŭ rațiune, dar apoĭ s'a aflat că și dînșiĭ aveaŭ o religiune. Nicĭ chiar între antropofagĭ nu vețĭ afla să lipséscă un cult, o religiune. Dar îmĭ vețĭ zice: Aceste tóte sînt religiunĭ false! E adevĕrat, dar e adevĕrat și aceea, că dacă nu ar esista o religiune adevĕrată, ar fi fost imposibil, ca ómeniĭ să fi inventat religiunĭ false. Și într'adevĕr, cum e posibil să falsificĭ aceea ce nu esistă? Óre puté-s'ar fabrica monete false, dacă nu ar esista monete adevĕrate? Aceste religiunĭ — sînt — ce e drept false, dar tóte se derivă din cea adevĕrată, și dacă vo m estrage din ele tot aceea ce e absurd, irațional și nemoral, vețĭ afla tot de una într'însele ceva adevĕrat.

În mod special la tóte religiunile esistă un monument, pe care sînt sculptate, sînt scrise adevĕrurile religiunĭ, și acest monument este altarul. Pe altar se oferesc jertfe, se junghie victimele, în altar se fac voturĭ și rugăciunĭ la dumnezeire. Jertfe s'aŭ ofer.. tot de una de cătră tóte popórele, urme de jertfe aflăm în grandiósele păduri sacre ale Scandinavieĭ, în templele idolilor din China, în petrile Druidilor, în altarele Grecieĭ și Latiuluĭ. Așa dară consensul tuturor popórelor, din tóte veacurile, ne afirmă că e necesară religiunea. Acest consens unanim trebue să-l reținem de lege a natureĭ. Și cine se încércă să stérgă simțĕmîntul religios din inima omuluĭ, cine vrea să desfacă nodul acela, ce légă împreună și unesce creatura cu Creatorul, — acela are împotriva sa șése zecĭ de veacurĭ de o credință constantă și universală, și glasul sĕŭ va rĕmânea înădușit de armoniosul strigăt unanim al întregeĭ omenimĭ, care se ridică, se înalță, până la tronul luĭ Dumnezeŭ.

Domnilor! în zilele nóstre religiunea e privită cu cea maĭ mare indiferință, erorĭ de tot felul, corump mințile și inimile generațiuneĭ presente, junimea de astăzĭ cresce fără de frica luĭ Dumnezeŭ, peste tot vedem disordine, desfrînărĭ cumplite, vedem cum e desprețuită orĭ ce autoritate, orĭ ce lege, fie dumnezeéscă, fie omenéscă. În fața atâtor rele, carĭ amenință cu nimicire întreg edificiul social, ce trebue să facem? Am zis-o la început, să ne reîntórcem la Dumnezeŭ, să ne reîntórcem la religiune, să ne ținem religiunea nóstră sfîntă, așa pe cum voesce Dumnezeŭ și sfînta Maĭcă Biserică. Numaĭ reîntórcerea la Dumnezeŭ și la religiune va puté vindeca radical societatea, bântuită de atâtea rele, de atâtea erorĭ și fără-de-legĭ. Numaĭ reîntórcerea la Dumnezeŭ și la religiune, va avea putere, de a substitui adevĕrul în locul eroreĭ, vîrtutea în locul pĕcatuluĭ. Numaĭ Dumnezeŭ și religiunea vor puté rĕspândi un balsam plăcut asupra amărăciunilor viețiĭ, pentru că religiunea atâta însamnă, cât adevĕr de crezut, vîrtute de practisat, mângăiere în viață, mângăiere în acésta vale de plângerĭ.

Înainte de tóte religiunea e adevĕr de crezut.

Noĭ cu toțiĭ voim să scim aceea ce sîntem, de unde venim, în cătrăŭ țîntim, și ce trebue să facem, ca să ne ajungem ultimul nostru scop. Și numaĭ religiunea e care ne resólvă aceste probleme, numaĭ religiunea ne resólvă marea problemă a origineĭ, a esistinței și a destinelor nóstre, cu atâta precisiune și evidență, în cât în zădar vom cerca acesta resolvare în sistemele filosofilor moderni anticreștinĭ.

În locul al doilea, religiunea e vîrtute de practisat, de deprins. Numaĭ singură religiunea are o sancțiune puternică, pentru de a conduce pe ómenĭ la onestitatea viețiĭ, singur numaĭ religiunea are puterea de a desrădăcina din inima omuluĭ germele pĕcatuluĭ și fără-de-legiĭ, și să samene în locul acelora sĕmînța vîrtuților. Dacă se va delătura religiunea, óre cu ce se va puté înlocui? Aŭ dóră cu onórea? cu mărturisirea propriĭ consciințe? Saŭ dóră cu sentimentul moral, care ne descopere frumseța vîrtuții și diformitatea, urîciunea pĕcatuluĭ? Puteți tot vorbi de onóre, de consciință, de sentiment moral la cel ce e cufundat în patimĭ și fără-de-legĭ, că nu vĕ va succede să-l conduceți la onestitatea viețiĭ. Voițĭ să înlocuițĭ religiunea cu instrucțiunea? Deschideți cât de multe școle, dar instrucțiunea fără educațiune religióză-morală, nu va forma nicĭ când bărbațĭ cu naravurĭ bune, cu sentimente și cu inimĭ nobile, că numaĭ și numaĭ religiunea póte da educațiunea adevĕrată a inimeĭ.

În urmă religiunea e o mângăiere în viață, numaĭ în religiune aflăm adevĕrata plăcere, adevĕrată mângăiere. Multe și marĭ sînt nĕcasurile și miseriile viețiĭ omenescĭ; noĭ toțĭ — care maĭ mult, care maĭ puțin — am trecut prin nĕcasurĭ și póte trecem și de present. Și cine ne-a putut, cine ne póte ușura greutatea miseriilor și nĕcasurilor în acésta vale a plângerilor? Numaĭ și numaĭ religiunea. Numaĭ în religiune aflăm mângăiere, când sîntem loviți și apĕsațĭ de nĕcasurĭ, căcĭ creștinul luminat de credință, tot de una are o speranță în viitor, în nemurirea sufletuluĭ sĕŭ, și sufere nĕcasurile și miseriile acesteĭ lumĭ cu paciință, pentru ca să câștige ceriul. Cel ce nu aŭ speranța creștină, nu-și află mângăiere de cât saŭ bênd un pocal de venin, saŭ sinuciḑîndu-se.

Domnilor! dacă voim să conlucrăm cu succes în agrul cultureĭ și literatureĭ poporuluĭ nostru, să ne aducem aminte tot de una, că basa și fundamentul cultureĭ este religiunea.

CELE PATRU GARÓFE.

Povestire din istoria Polonilor sub ultimiĭ Jagelloni de Paul Popovicĭ.

3.

(Continuare.)

Apoĭ după câte-va momente de recuḑegere, întrebă cu o vóce blândă:

— De cine am onóre?

— Îs din Cracovia, — am mințit eŭ — și în zilele acestea am sosit la Wilna. Eŭ încă îs nobil, însă sĕrac. Am venit în snita Prințuluĭ regesc și îs scriitor la secretarul luĭ. — În cursul preumblăriĭ mele, cu totul pe neobservate, am întrat în grădina Dtale. Recunosc, că sum pĕcătos, pentru că am cutezat, să pășesc aicĭ fără concesiunea Dtale, dar cu deosebire am pĕcătuit prin aceea, că am luat aceste garófe, pe carĭ, le-am aflat jos pe pămînt. Concede-mĭ frumósă dșóră, ca să țin aceste florĭ. — am zis eŭ, dar în momentul acela, căḑură din mâna mea tremurândă.

Până m'am reculeș din confusiune, copila sprintenă le-a ridicat cu surisul grațios al firieĭ sale, și mi le oferĭ zicêndu-mĭ:

— Poțĭ să le ținĭ, garófele sînt ale Dtale!

Privirea mea era ațintită, acușĭ la ea, acușĭ la florile, cu carĭ m'a dăruit, și am oftat adênc.

Așa mi-s'a părut, că și din sinul eĭ de feciór încă ar fi ieșit un oftat. Și în adevĕr, când am privit la ea, fetița a înroșit.

— Bucuros petrecĭ Dtă aicĭ? — am întrebat-o cu curiositate.

— Înainte de rĕsărirea și apunerea sórelui, îmĭ ordinez și ud florile. Nicĭ un servitor nu mĕ îndestulesce în privința acésta, ma ce e maĭ mult, nicĭ unuia nu-l este permis, să fie de față când lucru eŭ în grădină.

— Îmĭ conceḑĭ ca în timpul petrecerĭĭ mele pe aicĭ să-ţĭ fiŭ în ajutoi? — am agrăit'o.

Ea s'a înroşit şi oftând profund mĭ-a zis:

— Tatăl meŭ . . . . .

În momentul acesta observă pe servitóre a, carea venise după ea. Se întórse repede către mine şi cu o privire de ochiŭ, care pentru mine a fost mai mult de cât orĭ ce vorbă, şĭ-a luat adio de la mine şi s'a îndreptat către servitóre.

Am privit îndelung după ceea ce se depărta, însă după câte-va clipite a dispărut dinaintea ochilor meĭ. Că ce am simţit în aceste momente, poţĭ să-ţĭ închipuescĭ uşor. Abia sara a putut să mĕ facă să mĕ depărtez din locul acela unde a stat ea. Numaĭ atuncĭ am simţit eŭ puterea adevĕratuluĭ amor, de care până atuncĭ nicĭ idee nu aveam.

„Înainte de rĕsăritul şi apunerea sórelui!"

Aceste câte-va cuvinte aŭ fost de ajuns ca să pot lua o hotărîre: când şi unde am să merg. Abia a trecut cea dintâiŭ nópte fără odichnă, deja m'am sculat cu nóptea în cap, şi tot pe drumul acela pe care mi-l'am imprimat bine în memorie, am grăbit la locul de ierĭ. Ea era deja acolo lucrând. Când înroşindu-mĕ i-am poftit: „Bună diminéţă", ea ca şi când ar fi voit să-mĭ reproşeze mĭ-a rĕspuns:

— Am sciut că în diminéţa acésta voiŭ fi salutată, deşi până acum mĭ-am petrecut timpul şi fără de aceea.

Iubite Modrşevszky, bucuros ţi-aşĭ povesti tóte întâlnirile nóstre, însă ar fi prea greŭ pentru tine a le asculta. Până când aŭ ţinut aceste, în tóte zilele am primit de la ea patru garófe, pe carĭ le-am ţinut în mână tótă ziua până sara. Cele dintâiŭ patru le-am privit ca pe un talisman preţios şi le-am grijit ca lumina ochilor. Însĕ o întîlnire totuşĭ trebue să ţĭ-o povestesc. Timp de dóuĕ sĕptĕmânĭ, în tótă sara şi diminéţă, am cercetat'o la locul sciut. Adese, abia am putut petrece cu ea câte-va minute, pentru că tatăl sĕŭ o iubea fórte mult şi numaĭ atuncĭ o lăsa singură, când era ocupat cu afacerile de stat, însĕ şi atuncĭ era sub supraveghiarea crescătórel sale.

Din ce în ce tot maĭ multe graţiĭ am descoperit la ea.

În o diminéţă am sosit de timpuriŭ la locul acela, care era maĭ mult locul nostru de întîlnire, de cât locul eĭ de lucru. Ea atuncĭ a venit tare târziŭ, cu mult maĭ târziŭ de cum se îndatina de alte orĭ şi mĭ-a spus că tatăl sĕŭ a plecat la vînĕtóre şi a trebuit să aştepte depărtarea luĭ. M'am hotărît aşa dară, ca acum să rĕmân maĭ mult cu ea. Până acum m'am purtat faţă de ea cu cea maĭ mare reverinţă, pentru că aşa zicênd am divinisat-o. Dar am şi suferit fórte mult! În fine m'am hotărît ca să pun capet suferinţeĭ mele, am să sciŭ óre mĕ iubesce ea saŭ nu? pentru că eŭ am voit ca în mine să iubéscă ea nu pe fiul de rege, ci pe sermanul scriitoraş.

— Iubită Olgă, — i-am zis, — Dta eştĭ nevinovăţia întrupată, inima Dtale e îngerésca. Dta până acum nu aĭ observat amorul meŭ, însĕ eŭ te adorez cu tot focul inimeĭ mele! La Dta încă am observat o schimbare óre care, de când ne cunóscem amîndoĭ. — oftările Dtale ţĭ-aŭ tradat sentimentul inimeĭ, — se facem dară sfîrşit secretuluĭ! Eŭ sufer pentru tine îngerul meŭ, şi tu oftezĭ — după mine! — Drept am zis?

— Adevĕrul vorbescĭ! — a sburat fără voie cuvîntul de pe buzele eĭ purpurate, şi a şovăit de ruşine.

Acest cuvînt pentru mine a fost de ajuns. Talia eĭ sveltă am cuprins'o în braţele mele, ér capul eĭ lăsat pe umĕrul meŭ şi astfel înbrăţoşaţĭ am uitat de lume. În fine s'a desfăcut din braţele mele şi după datină s'a mĭ-a întins patru garófe, pe carĭ eŭ le-am aninat la pieptul meŭ şi cu jurămînt i-am zis:

— Tu încă eştĭ tinĕră! Părinţiĭ teĭ se vor opune la căsătoria nóstră. — Însĕ când vor începe arboriĭ a înmuguri a patra óră, ca mirésa mea îmĭ veĭ întinde atuncĭ fiorĭ.

Orele aŭ sburat ca minutele. Crescătórea eĭ, carea o însoţia de regulă şi carea nu odată a fost martoră la întîlnirile nóstre, de bună samă că a presimţit acésta scenă mişcătóre şi pentru aceea numaĭ către amézĭ a venit înaintea stăpâneĭ sale. Ea era deja confidenta Olgeĭ.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

„Semănătorul", primul numĕr cu următorul sumar: Primele vorbe, Semănătorul (sonet), A. Vlahuţă. — Vaet şi tăcere, I. Gorun. — Fragment epic (poesie), G. Coşbuc. — Crisanteme, Const. Hodoş. — Către tinerĭĭ poeţĭ (sonete), St. O. Iosif. — Din trecut, G. Moroianu. — Esposiţia St. Popescu, V. Cioflec. — Primul fior, C. Xeni. — Rĕspunsurĭ, Red. Numĕrul 20 banĭ. Abonamentul 10 leĭ pe an. Abonamente se pot face şi la redacţia foiĭ nóstre, trimiţîndu-se banĭĭ înainte cel puţin pe ½ an.

N. Iorga: **Studiĭ şi documente cu privire la istoria românilor,** vol. III fragmente de cronicĭ şi scirĭ despre cronicarĭ, cu o prefaţă despre istoria munteană în legătură cu istoriografiia sĕrbéscă. Bucurescĭ 1901 preţul 2 Leĭ.

N. Iorga: **Istoria luĭ Mihaiŭ Viteazul,** scrisă anumit pentru poporul românese, o mică broşură de 127 pag. form. 16° costă 25 banĭ. Ar trebui să înlocuiéscă cele maĭ latite cărţĭ poporalĭ, fiind o scriere a căruĭ cuprins toţĭ româniĭ trebue să-l cunóscă.

V. Gr. Borgovanu: **Ionel,** educaţia unuĭ bun copil. Carte pentru părinţĭ şi alţĭ educatorĭ, în care se înşiră principiile morale şi creştinescĭ de carĭ trebue să fie conduşĭ părinţiĭ în educarea copiilor lor. Dar înşirarea acésta nu e făcută în forma cea sacă didactică, ci din contră în forma uneĭ povestirĭ, cum sînt atâtea în literatura celor alalte popóre culte. Chipul acesta face ca cunóscerea acestor principiĭ să fie uşóră şi acomodată orĭ cuĭ. Scrierea voluminósă de peste 500. pag. s'a tipărit în Gherla la „Aurora" şi costă 2 cor. Meritele şi apreţiarea favorabilă, de care e împărtăşit compatriotul nostru dl Borgovan, în cercurile pedagogice, de din colo, sînt o puternică chezăşie de valórea însemnată a acesteĭ scrierĭ. — care a fost recomandată şi de Preav. Consistor archidiecesan.

Adjutus secundus: **A bibliai történetek,** felnŏttek számára. II. rész ujszövetség. Costă 3 cor. şi e provĕḑută cu 80 ilustraţiĭ şi 4 harte. Se póte procura de la autor din *Sătmar*.

„Enciclopedia Română", publicată din însărcinarea şi sub auspiciile „Asociaţiunĭĭ pentru literatura română şi cultura poporuluĭ român", de *Dr. C. Diaconovich*, prim-secretarul Asociaţiunĭĭ. Fasc. XVIV *(Mirabeau—Negativ)*.

Fascicolul din urmă al acesteĭ marĭ publicaţiunĭ cuprinde circa 1000 articole din lit. *M* (Mirabeau—Myxosporidii) şi o parte însemnată din lit. *N* (N—Negativ), între carĭ numeróse articole de interes special românesc.

Fascicolul este înzestrat şi cu câte-va ilustraţiunĭ, între carĭ: Mausoleul fam. Mocsonyi, stabiliment de móra din Bucurescĭ, etc.

Acéstă scurtă serie de titlĭĭ dintr'un singur fascicol, arată în destul, atât bogăţia materiilor cuprinse în publicaţiunea de care vorbim, cât şi însemnătatea eĭ pentru popularisarea sciinţelor.

Abonamentèle se fac la *W. Krafft în Sibiiŭ* şi se primesc numaĭ pentru publicaţiunea întrégă. Preţul de prenumerare: pentru un tom broşurat cor. 20.—, legat cor. 23.20 (în România: leĭ 25.—, resp. 28.50).

Cărţi cu *preţ redus:*

„Încercărĭ în Vocalismul limbeĭ române" de profesorul Alesiŭ Viciŭ, scriere de specialitate bine apreciată în cercurile literare competente, se vinde la autorul cu *30* fil. în loc de 50.

„Glosariŭ de cuvinte dialectale" din graiul viŭ al poporuluĭ, de care „Curier. Liter." Nr. 3 scrie: „lucrărĭ de acest fel sînt *fórte rarĭ* în literatura nóstră. În Transilvania a apărut *una singură* de Al. Viciŭ." se vinde la autorul cu *60* fil. în loc de 1 cor. — trimise *franco*.

Viaţa şi operile luĭ Andreiŭ Mureşan. Studiŭ istorico-literar de Dr. Ioan Raţiŭ, profesor. Blaş 1900. Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan. Pag. 182. Preţul 2 cor.

Posta „Unirii".

Rĭuanul. Nu credem, că s'ar ajuta ceva causeĭ, publicând corespondinţa trimisă, din contră s'ar maĭ înăspri relaţiunile.

I. D. în *M. V.* Cea dintâiŭ nu maĭ are sens, după ce s'aŭ trimis declaraţiile, carĭ vor urma în numĕrul viitor.

Un participant. Când nu se scie succesul, e curios să fie timbraţĭ cei ce n'aŭ participat. De altcum corespondinţa nu e pentru noĭ. Altele ar fi maĭ bine primite.

Editor şi redactor rĕspunḑĕtor:
Aurel C. Domşa.

Inserate.

353 v. szám (50) 1—1
1901.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1901. évi 5989. számu végzése következtében Dr. Maniu Gyula ügyvéd által képviselt Patria hitelintézet javára Duleu Juon és társai ellen 200 kor. — fil. s jár. erejéig 1901. évi Augusztus hó 26-án foganatositott kielégitési végrehajtás utján le és felülfoglalt és 1048 kor. — fillérre becsült következő ingóságok, u. m.: Ignát Petrunál: ökör-borjuk, sertések, buza; Duleu Onunál: tehén, tehén-borju, törökbuza, ló-szekér; Duleu Juonnál: bival-ökrök, sertések, ökör-szekér, széna, nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a hosszuaszói kir. jbiróság 1901. évi V. 193/2. számu végzése folytán 200 kor. — fil. tőkekövetelés, ennek 1900. évi Április hó 30-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 68 kor. 90 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig Magyar-Bényén végrehajtást szenvedők lakásán leendő eszközlésére 1901. évi Deczember hó 31-ik napjának délutáni 1 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Hosszuaszón 1901. évi Deczember hó 10-ik napján.

Kónya János,
kir. jbirósági végrehajtó.

---

866 v. szám
1901. (51) 1—1

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1901. évi 4895. számu végzése következtében Dr. Maniu Gyula ügyvéd által képviselt Patria takarék pénztár javára Duleu Juon és társai ellen 260 kor. — fil. s jár. erejéig 1901. évi Augusztus hó 19-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján le és felülfoglalt és 1168 kor. — fillérre becsült következő ingóságok, u. m.: Duleu Juonnál: bival-ökrök, sertések, ökör-szekér, széna; George Todoránnál: ökrök, buza; Germán Georgenál: ökrök nyilvános árverésen eladatnak

Mely árverésnek a hosszuaszói kir. járásbiróság 1901. évi V. 164/2. számu végzése folytán 260 kor. — fil. tőkekövetelés, ennek 1900. évi Április hó 30-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 99 kor. — fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig M.-Bényén végrehajtást szenvedők lakásán leendő eszközlésére 1901. évi Deczember hó 31-ik napjának délelőtti 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Hosszuaszón 1901. évi Deczember hó 10-ik napján.

Kónya János,
kir. jbirósági végrehajtó.

Fundat în anul 1789.

ERNEST KRICKL & SCHWEIGER

liferanți de curte ces. și reg. pentru materie de mătasă și ornamente sacre,

Viena I. Kohlmarkt 2. „la porumbul alb".

recomandă

ornatele sacre, pregătite strict după ritul grec, ca de es. falóne, diaconale, sticharii, saccos, omofor, epigonation, mitre, mandii, plasșanice, baldachine, prapori etc. cum și tóte utensiliile și vasele sacre de metal, ca disc, ciboriu, cruce, chivot, artoclasie, tricheriu și dicheriu, cădelnițe, candele, sfesnice, candelabre etc. tóte pregătite solid

și cel mai ieftin de fabrică.

Catalage ilustrate se trimit la cerere gratis și franco.

(52) 1—10

Alesandru Gratzel

Comisionar pentru Veneratul Cler catolic

Viena I. am Lugeck Nr. 3.

Recomandă articlii sĕi speciali:

Tămâiă Aegyptiană din anul 1901.

I. Specia cea mai nobilă, productul ultim, mărgăritare cu mirosul cel mai plăcut un kilo . . . . . fl. 1·48
II. Stropi fini, mirositori albi un kilo . . fl. 1·15
III. Bucăți mari mirositóre, curate un kilo fl. —·70

Aparatul „Luminei vecinice"

Patent Guillon din Paris.

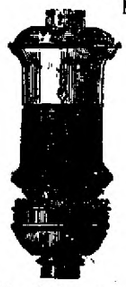

Singur acest Aparat dă o „lumină vecinică" sigură, care arde neîntrerupt de 6—14 ori câte 24 óre cu o flacără frumósă liniștită.

Candela pentru oleŭ din sticlă roșie-rubin, vinětă ori verde . . . . . fl. 1·20
Fitil-patent pentru un an întreg Nr. 0, 1, 2, 3 ori 4 . . . . . fl. 1·40
Acoperemînt aurit . . . . . fl. —·70
Strecurătóre pentru oleŭ cu bumbac . . fl. —·18
Pedestal în reservă din metal . . . . . fl. —·12
Clin de alamă și lemn . . . . . fl. —·60
Suma fl. 4·20

Pe lângă acestea o candelă roșie, vinětă ori verde în reservă . . . . . fl. 1·20
1 Sticlă de oleŭ pentru primă folosire . . fl. —·54
1 Lăduție de transport și rambursă . . . fl. —·26

Oleŭ pentru Aparat din 1901.

Oleul meŭ pentru Aparat se pregătesce anume pentru mine din cea mai bună rapiță ungară, și să depune în nisce reservóre anume pregătite câte 6—8 sĕptĕmâni ca oleŭ crud, apoi după o patentă duplu rafinat se așĕdă prin o strecurătóre de bumbac în vase, prin ce primesce o finețĕ estraordinară

Pentru un an întreg.

28 kile de oleŭ pentru Aparat à 54 cr. . fl. 12·42
1 Sticlă împletită pentru 25 litre . . . . fl. 2·10
Transport la gară și rambursă . . . . . fl. —·30
Suma fl. 14·82

Pe lângă acestea o coșarcă pentru transport 50 cr.

Lampe bisericesci pompóse

pregătite după desĕmnurile unor artiști academici, fórte frumos și solid lucrate, aurite . . . . . fl. 50·—
Lampe pentru biserică mai mari . . . . fl. 90·—
Sfóră pentru lampe din cânepă roșie italiană în o lungime de 10 metri cu 6 globuri și ciucuri . . . . . fl. 8·80
Aceleași cu ciucuri mari fórte frumoși . . fl. 9·80

Lumini din ceară fină veritabilă

fără amestecarea altor materii 1 kilo fl. 2·75
cu următórele mărimi:

1 kilo	à 1	à 2	à 4	à 6	à 8	à 12
	Lumina					
cu lung. de cm.	118	96	79	66	56	47
cu gros. de cm.	3½	2½	2	1½	1½	1½

Luminii bisericesci noi exelente

4—10 kile à fl. 1·55 de la 10 kile în sus à fl. 1·50

1 kilo	à 1 buc	à 2 buc	à 3 buc	à 4 buc.		à 6 buc.		à 8 buc.		à 12 buc.		à 16 buc.	
Mărimea:	lungi	lungi	lungi	lungi	scurte	lungi	scurte	lungi	scurte	lungi	scurte	lungi	scurte
cu lungim. de	118	88	80 cm.	72	46	58	44	53	40	47	33	39	25 cm.
cu grosim. de	3½	2½	2½ cm.	2	2½	1½	2	1½	2	1½	2	1½	1·7 cm.

Sîrmă de ceară sistem francez

pentru aprinderea luminelor, care arde frumos și nu stropesce, în rotile de 5 m. costă fl. —·24

Corn de aprins și stins

din alamă lustruită cu 2 scóbe pentru sîrmă de ceară sistem francez . . . . . fl. 1·20

Sonerie armonică

cu 4 clopoțel în acordul cel mai curat . . fl. 6·—
Cu clopoțel mai mari și mai fini . . . . fl. 8·—

Cădelniță și naviculă

din argint de china, argințit . . . . . fl. 17·—

Sticlute de cristal

pentru vin și apă, în formă fórte artistică din cristalul cel mai curat, părechea . . fl. 1·50
Mai mari, părechea . . . . . fl. 1·80
Aurite, părechea . . . . . fl. 1·80
Pentru acestea o tasă mare din argint nou fl. 1·80

Afară de obiectele aci înșirate liferez ori ce articlu pentru biserici și garantez pentru bunătatea ori cărei marfe trimise de mine.

Cu distinsă stimă:

(49) 2—10 **Alesandru Gratzel** m. p.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul XI. Blaş 28 Decembre 1901. Numĕrul 52.

Cătră P. T. Cetitorĭ.

Aflându-ne la finea anului acestuia, rugăm călduros pe toţi cetitorii nostri, să binevoéscă a grăbi cu achitarea abonamentelor restante.

Plătitorilor regulaţi le mulţămim din inimă pentru viul interes, ce arată causeĭ sfinte, pentru carea luptăm, şi pentru bunăvoinţa, cu carea ne spriginesc, rugându-i a ne da tot concursul lor şi pe viitor.

Administraţiunea.

TURBURĂRĬ SOCIALISTE.

(Al.) **Înaintea strălucirii sfintelor sĕrbătorĭ, *miseria* şi-a proiectat umbra eĭ sinistră în capitala ţării.**

Sâmbĕta trecută mai multe miĭ de lucrătorĭ fără aplicaţie, aŭ percurs în mod demonstrativ bulevardele de frunte ale capitaleĭ. Icĭ colo vedeaĭ table marĭ cu inscripţia: „Pâne şi lucru.“ Totul a decurs în ordine, până când poliţia nu a deţinut pe un muncitor, care isbise o pétră în geamul cafeneleĭ „New-Jork.“ Atuncĭ muncitoriĭ aŭ fost somaţi să se disólve. Poliţia adunată în pripă aŭ dat năvală călărĭ în mulţime. Muncitoriĭ s'aŭ retras, dar în retragere aŭ sfărmat tot ce le-a venit în drum. Bulevardul Elisabeta şi Teresia au căzut victimă urgieĭ muncitorilor. Tóte geamurile aŭ fost sparte, aŭ jefuit prăvăliĭ întregĭ, aŭ dus cu sine tóte jiuvaerele din vitrina unuĭ juvaergiŭ — un adevĕrat jaf, o adevĕrată revoluţie.

Nicĭ nu ĭ-am da acesteĭ jăfuirĭ o importanţă mai mare, dacă nu ne-am aduce aminte, că se repetésce acum pentru a dóua óră, şi dacă nu ne-am da samă, că în mulţimea de ticăloşi şi jăfuitorĭ, se află şi câte-va elemente bune, carĭ în cel mai rĕŭ cas, merită numai atenţiune şi compătimire.

Scim, că esistă şarlatanĭ, carĭ învîrt capul muncitorilor cu teoriĭ de socialism, pe carĭ nicĭ propovĕduitoriĭ lor nu le înţĕleg şi nu le cred. Scim, că se face abus de buna credinţa muncitorilor; scim, că o mare parte din pretinşiĭ socialiştĭ sînt elemente dubiĭ, esistenţe catilinare, carĭ fug de lucru, şi cércă a-şi asigura traiul prin jaf şi turburări.

Dar am fi nedrepţi, dacă am susţiné, că toţi sînt nisce leneşi şi nişce ticăloşi, carĭ nu merită de cât dispreţ şi temniţă.

Sînt în capitală *câte-va miĭ* de muncitorĭ, carĭ ar lucra bucuros, dar nu aŭ unde; carĭ îşi oferă serviţiile sĕptĕmânĭ de a rîndul, fără ca cine-va să reflecteze la ele. Şi zgribură bieţiĭ muncitorĭ de frig şi se istovesc de fóme cu femeile lor şi cu copilaşiĭ. . .

Aŭ cercat eĭ şi pe cale legală să ajungă la ceva lucru, aŭ recurs şi la parlament — dar parlamentul n'a avut urechĭ pentru cererea lor atât de îndreptăţită.

Şi dacă aceştĭ nenorociţi ajung la cea din urmă conclusie a desperării, dacă zdrobesc ce le vine în drum, urméză că eĭ sînt vrednicĭ de temniţă necondiţionat?

Urméză, că societatea sĕ-ĭ întărîte şi mai mult şi să desăvîrşéscă în eĭ convingerea, că societatea nu vrea sĕ scie de eĭ?

Ce a făcut poliţia după aceste turburărĭ? Cautat-a vre-un mijloc de a sana rĕul, de a mijloci lucru pe sama celor doritorĭ de lucru şi de ordine?

Aşĭ! a prins vre-o 40—50 de inşi, ĭ-a judecat la amêndă de câte 30—40 cor. şi le-a dat drumul.

Cu asta şĭ-a achitat datoria.

Muncitoriĭ rĕmân pentru mai de parte prada celeĭ mai negre miseriĭ, prada şarlatanilor, carĭ află teren rodnic de activitate în starea lor sufletéscă desnădăjduită.

Şi totuşĭ se mai miră cine-va, că an de an emigréză miĭ şi miĭ de muncitorĭ în America? Şi totuşĭ varsă jurnalistica magiară lacrimĭ de crocodil în urma acestor desmoşteniţĭ, carĭ alérgă să-şi caute pânea în alte ţărĭ, după ce ţara lor nu a voit să-ĭ scie? . . .

Pe noĭ turburările aceste nu ne interesézĕ de cât de de parte. Muncitorĭ românĭ de sigur nu aŭ spart nicĭ un geam pe bulevardele capitaleĭ.

Dar nu putem trece cu vederea procedura superficială a stăpânitorilor faţă cu clasa muncitóre. O ast fel de procedură nu póte de cât să alimenteze mai de parte focul ce arde năbuşit sub cenuşă.

Am fost deja martorĭ la unele începuturĭ de rescólă socialistă; ca să tăcem de altele, amintim numai cea din Hód-Mezŏ-Vásárhely.

Şi scim, că socialiştiĭ din Apus încércă tot mai mult a-şi propaga ideile şi între muncitoriĭ ţărĭĭ nóstre.

În ast fel de împrejurărĭ guvernul face rĕŭ, când recurge numai la forţă, care póte — ce e drept — să amuţéscă şi se sufóce pentru un timp óre care revolta muncitorilor, dar să o *vindece* — nicĭ odată!

Dar cu ast fel de lucrurĭ guvernul nu-şĭ bate capul — şi nu şi-l bate nicĭ poliţia capitaleĭ.

Lucrul principal e strălucirea esterióră, ca să moméscă ochiĭ lumiĭ, în cât niměnuia să nu-ĭ trécă prin gând, că acésta formă strălucitóre acopere un fond de miseriĭ. . . .

De la fraţiĭ nostri din America. — Apăsaţĭ de miile de nevoĭ, carĭ fac nesuportabilă viaţa în acéstă patrie, scumpă inimilor nóstre, miĭ de fraţĭ de aĭ nostri, mai ales din părţile ţărĭĭ amestecate cu saşĭ, şi-aŭ vîndut saŭ amanetat tot ce aŭ mai avut aci, aŭ luat toiagul pribegieĭ şi s'aŭ dus de parte peste mărĭ întinse, spre noul continent. Gândul lor însĕ e la noĭ şi în ceasurile de repaus, îşĭ aduc cu multă jele aminte de satul părăsit.

Se spune, că în Pensilvania sînt aprópe la opt miĭ românĭ, pribegiţĭ din Transilvania. Mutaţĭ între străinĭ, eĭ cu greŭ se desfac de obiceiurile de acasă, şi dragostea faţă de lege şi biserica, sînt primele gândirĭ ce-ĭ neliniştesc.

Din multele scrisorĭ, private, ce aŭ început să soséscă din America, se vede, că Româniĭ de acolo sînt sirguincioşĭ, cinstiţĭ şi cruţătorĭ, şi din prisosul lor fac parte şi fraţilor rĕmaşĭ la vatra părintéscă.

Étă câte-va fragmente din o scrisóre, sosită nóuĕ de la un abonent din Wheatland, în Pensilvania.

„Subsemnaţiĭ supunem la cunoscinţa Dvóstre următórele şi anume: Preotul D. Constantinescu din comuna Ighişdorful-român, ni-a rugat să facem un bine, şi să strîngem cu toţiĭ vre-o 90 fl. . . ca să pótă cumpĕra cu aceĭ banĭ cărţile ce-ĭ lipsesc în biserică dlor gr. ort. din aceea comună. Noĭ însĕ ómenĭ de ambele religiĭ, am strîns suma de 150 fl. şi aceştĭ banĭ, ca să fim siguri de primire, ĭ-am trimis pe adresa On. Consistoriŭ gr. ort. din Sibiŭ . . . pe care ne-am permis şi l'am rugat să ne respundă de primire, dar nu ne-a mai rĕspuns până azĭ, póte o fi şi pentru aceea, că colecta şi banĭĭ şi scrisórea a fost făcută de românĭĭ gr. uniţĭ. . . . .

„Acum dle Redactor am făcut o a dóua colectă pentru biserica cea bĕtrână a*l unită,* şi până ază am strîns 500 cor. şi tot pe numele On. Consistoriŭ din Blaş om trimite baniĭ şi o listă de aceĭ. carĭ aŭ dat. Credem însĕ că dniĭ din Blaş ni-or rĕspunde . . . . . — *Fraţiĭ Orosz.*“ —

După cum scim noĭ, aŭ şi sosit la Preav. Consistor *535 cor.* carĭ s'aŭ şi depus spre fructificare pentru biserica gr. cat. din Ibişdorful-român. Aŭ sosit şi lista şi aŭ plecat înapoĭ şi rĕspunsul de mulţumită din partea Consistoriului.

Un alt gând al acestor fraţĭ e, că ar vrea *să aibă un preot şi să-şi pótă clădi o biserică şi maĭ aŭ lipsă de cărţi de cetit, de Sf. Scriptură şi alte cărţi folositóre.*

Cine póte să afle alte vorbe, de cât de laudă, pentru aceştĭ fraţĭ, carĭ cu drag îşĭ aduc aminte de *biserică cea bĕtrână unită,* şi jertfesc pentru ea din baniĭ câştigaţĭ cu multă osteneală în străină ţară?

Cine scie însĕ, când se vor puté împlini şi celelalte dorinţe ale fraţiĭor nostri din Pensilvania?

Cărţĭ, preot, biserică . . . . sînt nisce ideale măreţe, vrednice de nouĭ continent, dar vor fi cam greŭ de sĕvîrşit.

Cu câţi-va anĭ maĭ înainte, redacţia nóstră a trimis, la cererea unuĭ alt abonat, peste 50 broşurĭ, cărţĭ de lectură uşóră.

Acum eĭ doresc biserică şi preot, dar acésta va fi maĭ greŭ!

Poporul nostru, maĭ mult ca orĭ care altul dóră, se deslipesce anevoie de vatra părintéscă şi aŭ trebuit marĭ nenorocirĭ şi repetite pilde, carĭ să-l hotăréscă în sfîrşit şi pe el să plece pe drumurĭ şi ţărĭ, de carĭ n'a auḑit, de cât, ca din poveştĭ.

Şi ce frumósă menire ar avé un ast fel de preot, plecat cu gândul să predice în Pensilvania învĕţătura luĭ Christos, în dulcele graĭ românesc şi să aprindă în inimĭ tinere, născute pe tĕrîmurĭ străine, dragoste de neamul. de ţara şi de limba strămoşéscă; de câmpiile frumóse ale patrieĭ mame şi de piscurile acoperite cu vecinică nea din falniciĭ Carpaţi!

Dar de o cam dată aceste sînt până acum dorinţe piĭ, împlinirea cărora o ascunde neeuprinsul viitor. . . . .

Şcóla din Vásárhely. — În nrul 49. al „Unirii“ am relevat o publicaţie făcută în ziarele secuieşcĭ din Vásárhely, în care se învitaŭ părinţiĭ a-şi da copiiĭ la şcóla nóstră de acolo, de óre ce propunerea se face în limba magiară.

Am rĕmas dureros surprinşĭ la scirea acésta, şi am înfierat nesocotita procedură a senatuluĭ scolastic şi puţina supraveghiere a directoruluĭ aceleĭ şcóle şi am cerut să ni-se confirme adevĕrătatea acesteĭ sciriĭ.

Şi n'am trebuit să aşteptăm mult. Tinĕrul învĕţător din Vásárhely s'a grăbit să desmintă scirea, declarând că n'a avut cunoscinţă de publicarea respectivei notiţe şi ne aviséză, că o şedinţă a curatoratuluĭ e convocată să se declare în acéstă afacere destul de penibilă.

Se pare că şedinţa s'a ţinut, căcĭ declaraţiile ni-s'aŭ trimis, subscrierile însĕ par colectate de pe stradă. fie care subscriere fiind făcută tot cu altă negrélă.

Dar în sfârşit asta nu împórtă, se dăm cuvîntul celor interesaţĭ.

Maĭ întâiŭ se declară curatorul primar dl Ioan Pădurian. Étă naiva declaraţie a dluĭ Erdös:

Declaraţie. Subscrisul curator primar cetind în foile ungurescĭ. că ar fi rĕmas afară din şcóla comunală de aicĭ vre-o 30—40 de elevĭ şi maĭ avênd în vedere, că până atuncĭ aveam înscrişĭ numaĭ 15 băeţĭ la şcóla nóstră românéscă. în favorul şcóleĭ. am creḑut de lucru bun. a face acel avis în „Székelység“-ul de aicĭ. E fórte rĕŭ zis acolo că: *„A tanitás magyar nyelven történik.“* Se vede însĕ. că saŭ compunĕtorul acestor şirurĭ — însuşĭ redactorul — a uĭtat conjuncţiunea **„is“**, saŭ. că tipograful a trecut'o cu vederea. Eŭ zicênd acestea. n'am vrut să zic. că dóră predarea lecţiunilor la noĭ e în limba magiară, nu, ci vream să zic, că numaĭ studiul limbeĭ magiare ca atare.

Fiind şcóla corespunḑĕtóre încă pentru 15—20 copiĭ, cred de a nu fi sevîrşit un păcat aşa de mare, publicând acest avis. care din eróre şi fără voinţa mea, s'a publicat aşa cum ni-l'aţĭ reprodus. Declarez dar în faţa întreguluĭ senat, că nicĭ protopopul, dar nicĭ învĕţătorul nostru. cu atât maĭ vîrtos senatul parochial scolastic din Oşorheiŭ, n'aŭ avut sciinţă despre avis.

Publicarea luĭ a avut de scop, pur şi simplu, înmulţirea elevilor la şcóla nóstră şi prin urmare cu acésta făceam numaĭ un beneficiŭ şcóleĭ.

Afirmând acestea, nu voesc a trece cu vederea, că la noĭ sentimentul naţional stă în cea maĭ strînsă legătură cu religiunea şi când cine-va atacă pe unul, atacă şi pe celalalt. Noĭ vom sci îngriji de amĕndóuĕ.

Creḑênd că cu acésta declaraţie, făcută de mine şi cu cealaltă din partea senatuluĭ nostru român greco-catolic din Murĕş-Oşorheiŭ, declar de închiere. că vom sta de parte de orĭ ce discuţie, ce eventual s'ar maĭ ivi şi de aicĭ înainte, în cestiunea acésta.

Rugându-vĕ, Die redactor, să primiţĭ espresiunea stimeĭ mele, ce vĕ păstrez, am onóre a sĕmna cu subscrierea mea proprie. Murĕş-Oşorheiŭ la 12 Dec. 1901. *Ioan Pădurian,* curator primar.“

FEUILLETON.

STROFE.

Tu ziçi că-ĭ greŭ să mergĭ la deal pe munte,
Dar crede-mĕ-ĭ cu mult maĭ greŭ la vale,
Când vreaĭ să nu-ţĭ frângĭ gâtul pe nevrute.

Că în fruntea tuturor, prin foĭ, ziare,
E pus, e cu înţeles, căcĭ vezĭ, să sue,
Piticul pe stejarĭ să fie mare.

Cum şopotă părâul şi să stînge
De lin şoptitul luĭ târziŭ în nópte. . .
Tu drag'aĭ învĕţat numaĭ a plânge.

În laturĭ Aristot şi tu, Virgile,
Aşĭ fetele sînt universitare,
O Xenofonă vĕd întrĕ copile.

Alfius.

Din ziarul luĭ Artemiŭ Anderco.

În Decembre.

Turin, 1872.

În Decembre se făcu primăvară. După ce se aridică cĕţa, ne apucă nişte óre frumóse, de este o plăcere a-ţĭ ţiné spatele către „ministrul naturieĭ“, care în loc să-ţi céră óreceva îţĭ trimite gratis razele sale. Bieţiĭ fachinĭ! Încalete nu pot invidia, dărdăind înaintea palatelor, fericirea celor din lăuntru: sórele încălzesce pe toţĭ în mĕsură egală.

Ma zilele acestea nu aduc folos numaĭ proletarilor, ne aduc şi nóuĕ maĭ pricopsiţilor. Putem face economie. Lemnele-s scumpe în Turin, De un leŭ noŭ pe dóuĕ zile nu ne ar fi de ajuns. În privinţa paralelor cu noĭ nu se maĭ întêmplă minunĭ: paralele nu voesc a clocĭ în pungile nóstre, pentru simpla causă, că nu se pot afla nicĭ cu macroscop, ba nicĭ cu microscop. Sîntem către 15 Decembre, termin, când numaĭ cu speranţe ne maĭ nutrim. Noroc, că avem credit! În Januarie apoĭ bucurie: vin bursele saŭ asemnatele de la părinţĭ. Până atuncea înghiţim la răbdărĭ. La „tratoria vittoria“ prostiile chiorului; la şcólă neajunsurile; acasă noroc zic că nu este frig.

Cu Costica Bobeica trăim ca doĭ fraţĭ. Ştim secretul binelui traiŭ şi-l practicăm. Ne ştim înţelege şi a fi indulgenţĭ. Ne silim a nu cădé în obstinaţiunĭ şi pedantisme. Zilele nóstre trec ĭute, bine.

De sara, când ne remâne vre un soldo cumpărăm vre-o câteva grame de castane şi ne punem la făuritul proleptelor pentru vacanţe. Călĕtoria ne este debilitatea comună. Dinovicĭ — moşul sĕŭ se scria Dinu, tatăl sĕŭ e deja Dinovicĭ; Moldovo. Moldovo! — e complementariul petrecerilor nóstre de sara. El însĕ voeşte *prima* (maĭ întâiŭ) a învĕţa limba italiană şi numaĭ după aceea a face escursiunĭ.

Pe vacanţe mergem la espositiunea din Viena; apoĭ visităm Ungaria. Maramurăşul, Bucovina România. Câte planurĭ, câte combinaţiunĭ! Ce visurĭ! Partea cea maĭ frumósă a uneĭ călătoriĭ este bucuria taciturnă a lucrurilor vĕzute. a órelor petrecute frumos şi cu folos. Noĭ anticipăm acestea; ne facem o duplă petrecere. Óre întêmplase-vor, trăi-vom, vedé-vom?!

La pascĭ, dacă vom avé „quibus“ şi sănetate — argumente tarĭ — visităm Parisul Atât de aprópe şi a nu-l vedé! Dacă ne mutăm pe viitor la Roma, adio Paris, ar fi prea departe. A face o escursiune din Roma — Luteţieĭ, ar fi un lucs.

Écă *somnurile* (visurile.) tinereţelor: aurea aetas. Timpule, amice, inimice, plecăm capul, tu eştĭ despotul nostru: amic, inimic, te aşteptăm.

* * *

În Decembre studiaĭ linguistică. M'am pus asupra cestiuneĭ de schimbare a limbilor latine: Diez, Diefenbach. Angius. Muratori.

Naţionalitatea mea îmĭ inpune detoriĭ. Cerc tot ce ne póte interesa. Sîntem necunoscuţĭ. Ce întunerec asupra nóstră. între noĭ! Trebue noĭ înşine să ne presentăm lumeĭ. Suplinesc cu bunăvoinţa ceea ce de natură mi s'a negat. Eŭ aduc puţin nisip, alţĭi vor adauge petrile. şi edificiul, ce trĕbue să fie columna mărireĭ nóstre, se va ridica.

A dóua declaraţie e a însuşĭ senatuluĭ scolastic şi e de următorul cuprins:

„În urma publicărĭĭ, ce s'a făcut în nrl 49. al „Unirĭĭ“ din acest an, senatul nostru scolastic parochial român greco-catolic din Mureş-Oşorheiŭ se vede silit a da următórea declaraţiune:

Avisul publicat în presa magiară de aicĭ. nóuĕ ne-a fost cu totul necunoscut. Senatul nostru nicĭ odată în şedinţele sale n'a discutat lucrurĭ de acésta natură, cu atât mai vîrtos, să publice un ast fel de avis. Prin urmare noĭ nicĭ nu ne-am făcut culpabilĭ de învinuirile, ce „Unirea“ le face, primo loco, senatuluĭ nostru. Ne cunóscem scopul şi greaua sarcină, pentru care sîntem puşĭ în fruntea poporuluĭ de aicĭ şi putem mărturisi cu inimile liniştite, că în tot de una am ţinut cont de acésta datorinţă, pentru care vom fi şi sîntem răspundĕtorĭ înaintea luĭ Dumnezeŭ şi a neamuluĭ nostru.

Învĕţătorul nostru e în tot de una la culmea chemărĭĭ sale, îşĭ cunósce menirea şi ast fel lucră, respective propune în limba de care are dreptul, adecă în limba românéscă. Dînsul a dat dovedĭ despre înalta sa chemare, nu numaĭ în şcólă ci şi afară de şcólă.

Protopopul nostru a luat cu profund regret spre cunoscinţă imputarea ce i-se atribue şi în faţa senatuluĭ aflător de faţă îşĭ esprimă indignarea Dsale. Mai bine ar face „Unirea“ să ne dea nóuĕ pace, nóuĕ acelora carĭ chiar după zisa eĭ sîntem atât de espuşĭ.

Prin ast fel de lucrurĭ se face mult sânge rĕŭ în poporaţiunea din traetul Mureşuluĭ. În pace şi linişte numaĭ vom conduce naia la limanul mult dorit. Nu cuvinte vătĕmătóre la adresa superiorităţilor, căcĭ după părerea nóstră fie care e dător să-şĭ cunóscă chemarea de autoritate şi tot odată for bisericesc.

Aducênd spre cunoscinţa publiculuĭ doritor, acésta declaraţiune, avem onóre a o subscrie cu tot respectul. Mureş-Oşorheiŭ, la 12 Dec. 1901. *Iosif Vancea,* protopop şi direct. scol. *Isidor Dopp,* învĕţ. rom. gr.-cat. *Eremie Ladoşan,* membru în senatul scol. şi pretore în pensiune. *Petru Raţ. Alesandru Hancu. Dumitru Cheţan.*“

După tóte acestea ne luăm voie a constata următórele:

Avisul s'a publicat nu numaĭ în „Székelység“, cum susţine dl autor, ci şi în „Maros-Torda“, nrl 36. de la 18 Sept. 1901. E curios să şi presupunem, că deşi publicat în amêndóuĕ foile, şi deşi în amêndóuĕ în acela-şĭ text greşit, dl Pădurian, nu s'a grăbit să rectifice textul, ci l'a lăsat aşa compus, compromitând întreg senatul scolastic.

E maĭ mult, de cât naĭvă aserţiunea, că nicĭ dl învĕţător, nicĭ dl protopop şi nicĭ unuĭ din membriĭ senatuluĭ scolastic, n'aŭ avut cunoscinţă de publicarea luĭ, până ce a venit „Unirea“ să-l scótă la lumină.

De „regretele“ dluĭ protopop, fie acele orĭ cât de profunde, şi de „indignarea“ sa, permită-ne dsa să nu ţinem samă, cu atât maĭ puţin să considerăm falsele dsale concepte de „autoritate“ şi „for bisericesc“.

„Unirea“, ca unicul organ politic bisericesc e dătóre să deie alarmă, orĭ de câte orĭ să vatămă drepturile bisericiĭ unite, şi pentru josnice motive, se trece aşa de uşor peste caracterul eĭ naţional românesc. Şi sîntem aşa de constanţĭ în dreptul acesta al nostru, cât de la chemarea acésta nu ne va zădărnici chiar dl protopop al Mureşuluĭ.

Doruri şi speranţe.

Turin, 17. VII. 1872.

Să trăescĭ în mijlocul unuĭ popor liber, între un popor cult; să vezĭ lăţirea ideilor democratice, republicane; să observĭ încercările, emulaţiunea de a sta în tóte paralel cu celalalţĭ maĭ înaintaţi; să vezĭ mişcare, viaţă, entusiam, apoĭ să facĭ asemenare cu cele de acasă, cu connaţionaliĭ tĕĭ, şi să simţi durere, ruşine, ca fiŭ al poporuluĭ aceluia măreţ, Roman, pentru degenerarea nóstră. La noĭ şi între noĭ astăzĭ domneşte nepăsarea, ba şi *capuplecarea;* ideile stagnéză, cugetarea, curagiul, valórea antică perdute.

„Sângele fiilor tĕĭ s'a corupt, inima lor a îmbĕtrânit.“ — Ce drept, ce adevĕr!

Dar generaţiunea nóuă, fiĭ din 1848, botezaţiĭ cu sângele libertăţiĭ, ce fac? Aŭ uĭtat dóră *credeul* botezuluĭ? Ĕr celalalţĭ crescuţĭ de mame, de şi nu sclave, nu-şĭ aduc aminte de mame, de părinţĭ?

În tóte părţile tăcere adâncă saŭ — ruşine — servitute. Şi să sperĭ în viitor, să nutrescĭ dorul despre unitate şi libertate! Educaţiune, educaţiune, alte ideĭ, alţĭ ómenĭ, altă junime! La noĭ cultura generală, instrucţiunea poporuluĭ, stă fórte rĕŭ. Fără cultură ideile de libertate şi unitate sînt imposibilităţĭ, utopiĭ. Am rĕmas înapoĭ şi dacă voim a fi, este estremă necesitate de a înainta; alt cum puţiniĭ pot tot visa, şi seclul va trece şi progresul ne póte şterge de pe faţa pământuluĭ.

De alungul *„Corso del Re,“* sub platanĭĭ umbroşĭ, de multe orĭ ţeseam planurĭ, ne încercam cu fratele Drăgescu de a afla moduri spre înaintarea culturiĭ poporale, spre lăţirea ideilor nóuĕ şi spre recâştigarea graduluĭ, ce ni se cuvine, ca fiĭ Romeĭ.

Inimă simţitóre, poetul Drăgescu, curajosul Horea, are mare încredere în popor, în sîmţul şi judecata ţĕranuluĭ. Interesul — zice el — a putut corumpe inteligenţa, poporul însĕ a rĕmas intact; să-ĭ dăm educaţiune şi ne-am regenerat.

Dacă *domnaşiĭ* nostri ascultă cu nebăgare de samă saŭ suris, cuvintele unitate prin republică, acésta va să zică, că nu se sîmt capabilĭ a fi demnĭ părinţilor, aŭ uĭtat strămoşiĭ.

Fără de sacrificiĭ nu se póte obţiné nimic. „Viaţa nóstră azĭ e viaţă de post, şi Pascile vor fi departe, dacă vom fi pururea cap plecat. Durmim de mult şi din vulturĭ am devenit liliacĭ.“

Mult, mult ne lipsesce, avem necesitate de o regenerare. Trebue să avem agerimea ochilor spre a nu ne orbi când privim figurile trecutuluĭ. Noĭ trebue să ne scim sacrifica, să voim a lupta; altcum nu scim cum se va împlini şi când, idea sublimă espusă în cărticica *Doruri şi Speranţe** prin simpaticul şi ardentele cântător de amor, de patrie:

„Va veni veni odată, timpul cel de mult dorit
Când din Tisa în marea négră şi din Nistru în Balcanĭ
Va fi liber, va fi mare, unit poporul roman.

(Copie fidelă.)

*) De Drăgescu.

Corespondinţe.

Ĭubileul reuniuniĭ „Mariana“.

Cuvîntare festivă la ĭubileul de 25 anĭ, a Reuniuneĭ „Mariana“ a învĕţ. gr. cat. din fostul district a Năsĕudului, în 20/X 1901.

Luminézĕ-te şi veĭ fi!
Voesce şi veĭ putea!
În unire e putere!

Iubiţĭ creştinĭ şi fraţi!

Stăm în faţa unuĭ monument, la a cărui ridicare se lucră de 25 de anĭ, şi după acest şir lung de lucrare, plină de sudorĭ, am ajuns aşa zicênd, în redicarea acelnia, de am pus fundamentul şi am tăiat în laturile clădireĭ etagiuluĭ prim şi ferestrile, pentru că de aicĭ înainte, ceĭ ce sînt chiemaţĭ spre a ajuta maĭ departe la clădirea colosală, să lucre maĭ la lumină şi să fie maĭ orientaţĭ.

În faţa acestuĭ frumos monument, ce se póte numi drăgălaş, de ceea ce vedem lucrat la el de atâţĭ meşterĭ Manolĭ, voesc şi eŭ cu graiul viŭ să scriŭ pe pétra cea de marmoră din faţa de cătră răsărituri, cuvintele în etern pline de adevĕr: „Luminézĕ-te şi veĭ fi!“ „Voesce şi veĭ putea!!“ „În unire e putere!!!“ — Acésta inscripţie a trinităţiĭ forţelor omenescĭ conduse de Dumnezĕŭ, a fost şi trebue să rĕmână busola conducĕtóre pe oceanul vast al luptelĭ spre lumină, adevĕr şi libertate.

Vĕd cum tóte privirile d-vóstre, celor suiţĭ azĭ la sĕrbătóre în Sionul Domnuluĭ sînt aţîntite asupra mea din amvonul Dluĭ. Ca pe un munte înalt, m'am suit aicĭ spre a redica „ochiĭ meĭ la munţĭ, de unde a venit ajutorul nostru.

Inimile dvóstre doritóre de descoperirĭ din trecutul lucrărilor la acest monument, aşteaptă şi un discurs academic, demn de mărirea zileĭ; dar nóuĕ ómenilor micĭ şi neînsemnaţĭ, carĭ trăim fără mare alaĭ în lume, nu ne este cu putinţă de a presta maĭ mult, de cât în proporţiă cu puterile de carĭ dispunem şi scim despre evenimente ce se petrec în libera natură şi se perîndézĕ pe la ochiĭ nostri.

Ce sîntem noĭ toţĭ ceĭ de faţă adunaţĭ azĭ la acésta sĕrbătóre? Aŭ nu sîntem noĭ óre cu toţiĭ nesce adevĕraţĭ *zilerĭ,* puşĭ în serviciul omenimeĭ şi special în a poporuluĭ doritoriŭ de lumină spre a poté *fi,* din al cărui sânge am ieşit, din a cărui sudóre trăim, şi cu care împreună împărţim bucuriile şi supĕrările; bogăţia şi lipsa: *„eŭ ţĭ's frate, tu'm escĭ frate, în noĭ toţĭ un suflet bate“* . . . şi avênd o sórte în lume!

Sîntem fraţiĭ poporuluĭ, dar şi conducĕtoriĭ luĭ naturalĭ, şi aceia trebue să rămânem; pentru el avem de a trăi şi a muri, de a-l lumina, conduce şi apĕra.

Fie care să lucre în chemarea ce este pus, că din mâna tuturor, orĭ de ce stare să fie, va cere samă Domnul, despre sórtea sufletéscă a poporuluĭ.

Spre împlinirea rodnică a acesteĭ marĭ deregătoriĭ nóuĕ impuse, avem lipsă ca dispărênd înpărecherile (desbinarea) să ne păstrăm tóte puterile unite, pentru-că: *„în unire e putere“* şi punênd puterile ast fel unite în o armonică lucrare, sub scutul luĭ Dumnezĕŭ, orĭ ce voim putem, că Domnul

ne dă graţia sa şi zice: *„voiesce şi veĭ putea“* şi pe acéstă cale de aur şi resultatul e tot maĭ aprópe.

Concentrarea acésta dinamică, pornită în sănătósă direcţiune, produce schinteĭ de electrică lumină în urma eĭ şi luminéză periferiile tot maĭ des şi maĭ mult, şi scopul propus se ajunge, şi resultatul e: îndestulire, trăĭnicie şi fericire. Apoĭ gustând din acestea frupte dulcĭ te convingĭ că: *luminându-te veĭ fi!*

Iubiţi creştinĭ! — Când percurg paginile istorieĭ negre de suferinţă şi de nedreptate şi pline de neomenéscă împilare, ce a stat ca o stâncă pe grumazul popórelor lipsite de lumină şi ast fel şi de dreptate, libertate şi egalitate, şi de carĭ suferinţe şi popórele acesteĭ patriĭ fără escepţiune avură parte, me mir, că ce a fost causa de nu aŭ dispărut? Îmĭ esplic înse, care a fost causa aceea, a fost puterea de *trăĭnicie,* ce ne-a purtat pe deasupra nĕcasurilor, ca pe o altă corabie de a luĭ Noe, până se va areta curcubeul, de la care zi vor avea să reînvie popórele lumiĭ întregĭ în o eră nóuă, a libertăţiĭ şi egalităţiĭ, de a căreĭ raze şi noĭ ceĭ de acum avurăm parte, şi am aretat lumiĭ ce am putut face şi clădi până acum căci avem *„menirea tot înainte. . . . .“*

Şi antecesoriĭ nostri din timpurile de suferinţă, anziaŭ de lumină, se nisuiaŭ spre dênsa, dar spaţul dintre eĭ şi aceea, era cu multe pedecĭ, era de norĭ măestriţi acoperit, carĭ descărcaŭ furtune la delăturarea lor şi numaĭ dorul şi virtutea, că trĕbue să ajungă şi la lumina depărtată, ca şi Columb din fortunosul ocean, ĭ-a ţinut de nu aŭ desperat luptând.

Puterea vîrtuţiĭ străbune, stropită de razele libertăţiĭ inspirate de Dumnezĕŭ, a reînviat şi ridicat lumea din întunerec, a resuscitat drepturile omuluĭ arĕtând, în faţa tirăniel, că: *toţi sîntem egalĭ*, prin urmare: *să dee fie cuĭ, ceea ce e al sĕŭ.* Mâna de fer ce ţinea cumpĕna neegalităţiĭ şi a nelibertăţiĭ, a dispărut, pentru că tot ce e nedrept nu are trăĭnicie, şi tot ce e întunerec dispare la lumină; tendenţa spre lumină e vîrtute şi putere de trăĭnicie.

Ţie vîrtute de lumină aducetóre, ţie me închin!

Vedem că tot ce e materie să schimbă. A dispărut Roma veche a nedreptăţieĭ şi a întunereculuĭ desfrên, a dispărut Atena, s'a ster şi Palmira şi şi Cartagena, şi imperiĭ, popóre, carĭ azĭ nu maĭ sînt şi carĭ gem uĭtate în negru mormînt, dar vîrtutea de a fi în lumină nu are sfîrşit, de aceea îşĭ strigă poetul: „ţie (vîrtute) şi spaţul şi timpul să închină, tu, tu escĭ divină!!!“, ér poporuluĭ plin de vîrtute îĭ zice alt poet:

Menirea ta tot înainte
Măreţ îndréptă paşiĭ seĭ
Ea merge tot cu paşĭ potinte
Vĕrsând lumină în urma eĭ!

Şi când acéstă divină vîrtute ne-a dat razul lumineĭ în mână, şi ne-a vestit era libertăţiĭ, noĭ spre a ajunge şi a produce tot maĭ multă lumină: *am dat cu toţiĭ mâna, să fim pururea fraţi.*

Destinul a vorbit în aceea epocă către popórele, pe carĭ le iubia Dumnezĕŭ, tocmaĭ aşa cum a vorbit şi Domnul Christos odinióră către tinĕrul din Naim, a cărui pĭerdere o deplângea mama sa, şi ĭ-a zis acestuia: *„tinĕrule. zic ţie scólă-te,* şi s'a sculat, şi l'a dat mameĭ saie.“ Aşa a zis şi către popórele iubite, dar împilate, după a căror pĭerdere, plângea patria. *„scolaţi-vĕ din somnul cel de mórte* şi serviţi omenimea!“ În aceea óră a strigat şi poetul să'l audă popórele şi le-a vestit sosirea libertăţiĭ zicênd:

„Libertatea în faţa lumiĭ, a aprins un mândru sóre.
Şi azĭ naţiile tóte, către dênsul aţintesc
Ca un cârd de vulturĭ agerĭ, ce cu-aripĭ schinteitóre
Se încĕrcă vesel să sbóre către sórele ceresc.“

Şi care e cârdul acel de agerĭ vulturĭ, ce spre lumină şi pentru lumină lucră de un pătrar de secol şi înalţă în sborul lor binefacerĭ omenimeĭ de a o deşcepta şi a o face conscie de sine, orĭ pe unde trec în sborul lor?

Acel cârd de vulturĭ sînt *zilerĭĭ* poporuluĭ, învĕţătoriĭ nostri, puşĭ în serviciul cultural al poporuluĭ. Eĭ lucră unde e maĭ greŭ, şi maĭ înţĕlenit pămîntul, cu plată puţină, dar lucră cu ardóre, nu pentru plată, ci din dragoste, de la lucrarea lor atêrnă, să fim orĭ să nu fim.

Pĕtrunşĭ cu toţiĭ de dorul resultatelor marĭ şi bune, şi convinşĭ că: în unire e putere, aŭ decis la 1876, şi şi-aŭ închiegat puterile în o legătură organică şi plină de viaţă, în un corp, a căruĭ membre, deşi aŭ funcţionat deosebit, dar tóte aŭ lucrat pentru vitalitatea trupuluĭ şi la bunăstarea mediuluĭ pe unde s'aŭ învîrtit, care e poporul.

Acesteĭ uniri organice ĭ-aŭ dat un nume fórte vrednic, care să fie nu numaĭ patronul, ci şi îndemnul, şi apoĭ ĭ-aŭ dat şi atribut creştinesc, prin ce a devenit şi un organ creştin sub numirea: *„Reuniunea „Mariana“ gr. cat. a învĕţătorilor.“* care de la nascerea eĭ astăzĭ a ajuns etatea de 25 de ani, o etate drăgălaşe şi mult promiţĕtóre, fiind în celea maĭ bune puterĭ, sciţĭ, ca atuncĭ, când e omul maĭ frumos şi are voe la orĭ ce, şi mult se aşteaptă de la el.

Şi-a luat acésta onorabilă reuniune numele *„Mariana“*, de la acel vrednic bărbat a acestuĭ ţinut, pe carele uniĭ dintre ascultătoriĭ póte l'aŭ cunoscut personal ér ceĭ alalţĭ îl cunosc din lucrările luĭ celea neperitóre, carĭ sînt drépta mărturie despre mărimea sufletului seŭ. — Şi inspiraţi în lucrare de lucrările luĭ, a pornit şi reuniunea pe acei teren, tare în credinţă, ca şi Constantin Marele, *sub semnul s. crucĭ,* sub *scutul confessionalităţiĭ,* şi a păşit înainte cu Dumnezĕŭ şi apoĭ: *unde e Dumnezĕŭ, cine ne póte stă înpotrivă?* Şi fiind că e lucru cel maĭ de căpeteniă, ba e chiar detorinţa către Dumnezĕŭ, ca să-ĭ mulţămim, şi de iubire către deaprópele să ne rugăm pentru el, aşa creştineşce am lucrat dând laudă luĭ Dumnezĕŭ, că ne-a scos şi pe noĭ din sclăvia egipténă a apĕsăreĭ şi *a încins cu putere mijlocul nostru, punênd fără scădere calea nóstră,* cât am făcut 25 de stadiĭ în calea misiuneĭ nóstre, trecênd prin marea roşie a sudorilor şi acum începem din ce în ce a ajunge la loc scutit şi tare. Azĭ înse ne-am rugat şi pentru fericirea sufletuluĭ luĭ Ioan Mărian, care cu tolagul sub columna luminósă ne-a condus zicêndu-ne: *tot înainte!*

Şi cine a fost acel bărbat: Ioan Marian?

A fost apostolul şi învĕţătorul poporuluĭ; étă şi biografia luĭ:

În şirul vicarilor episcopescĭ gr. cat. a valeĭ Rodna, cu reşedinţa în Năsĕud, Ioan Marian a ocupat locul al IV-lea. Sa născut în comuna fostă graniţăréscă *„Zagra.“* După absolvirea scólelor normalĭ din Năsĕud şi a gimnasiuluĭ şi teologieĭ din Blaş, fu sfinţit de preot celibe prin episcopul Ioan Bob. A fungat ca profesor în Blaş, de unde fu dispus ca paroch în Zagra şi catechet în Năsĕud, maĭ târziŭ fu numit învĕţător la şcólele normalĭ în Năsĕud. El a lucrat la deschiderea claseĭ a IV-a în Năsĕud la a. 1827. El a dat cu totul altă faţă învĕţămîntuluĭ, stăruind ca şcolariĭ să înţeleagă ce învaţă. La 1830 fu trimis în Praga, unde absolvă preparandia, şi de unde reîntors propune cu maĭ mare efect.

În 1893 e numit de director al tuturor şcólelor din regimentul I cu reşedinţa în Orlat. În 1834 fu denumit de administrator vicarial în Năsĕud şi de director a şcóleĭ de aicĭ, acestea dónă oficiĭ el le-a purtat de odată.

Ca director şcolar a mijlocit de s'aŭ edificat şcóle în fie care comună şi s'aŭ dat şi grădinĭ de pomărit. A ţinut câte-va cursurĭ de câte 6 lunĭ cu învĕţătoriĭ, spre a se cualifica maĭ bine, le-a mijlocit salare maĭ bune din cassele comunalĭ.

Mergea în tot anul în fiecare şcólă la esamen şi se convingea despre tóte, zile întregĭ. A introdus şcóla de sĕrbătorĭ pentru copiĭ de la 12—16 anĭ. În modul acesta a ajuns de şcóle ca a luĭ Marian nu aŭ fost până atuncĭ.

Prin tactul luĭ, în conţĕlegere cu comunele, a mijlocit de s'a esarendat dreptul regal în favórea unuĭ fond şcolastic şi a înfiinţat în fie care comună maĭ mare un fond şcol. de 4000 fl. ér în celea mijlociĭ de câte 3000 fl. şi în celea maĭ micĭ de 2000 florenĭ.

A instruat pe grăniţerĭ la facerea gardurilor viĭ de păducelĭ (Weissdorn.) A întrodus studiul pomologieĭ şi stupărituluĭ în şcóle şi el însuşĭ deprindea pe învĕţătorĭ la acestea, ba căpĕtând de la comuna Năsĕud o rîpă rea, a arĕtat practice, că şi de acolo se póte trage mare folos, decĭ el a îngradit-o, a făcut casă pe aceea şi o pomărie de model.

El a murit în 2 Iuliŭ 1846 după o activitate rodnică aicĭ de 23 de anĭ (după cărticica: „Activitatea vicarilor for. epp. din Năsĕud.“)

Şi acum ve întreb pe toţĭ: óre greşit'a acésta reuniune, când şi-a luat de model pe acest mare învĕţător şi zelos şi iubitor de neam bărbat, şi s'a concentrat sub stindardul de activitate ca şi a acestuia? Eŭ zic că nu! — Esperinţa de 25 de anĭ ce am făcut'o pe urma arĕtată de el, şi cu programul luĭ, ni-a convins că bine am lucrat şi sub acest semn vom învinge!

Şi acum mi se pare, că aud o putere înaltă, ce ne vorbesce îndemnând: *luminézĕ-te şi veĭ fi!* ér alt vers ceresc la sĕrbătórea de azĭ ne strigă, ca în un noŭ Ierusalim: *luminézĕ-te noule Ierusalime, că mărirea Domnuluĭ peste tine a strălucit . . . că morţi am fost şi am înviat, pĭerduţi am fost şi ne-am aflat!!*

Întru cât am putut şi eŭ să contribuĭ la monumentul iubilar de azĭ, nu sciŭ, dar nicĭ nu dispun de puterĭ, spre a me ridica în sfera barĕm aprópe démnă, de a arĕta calităţile bărbatuluĭ mare de noĭ sĕrbătorit

O convingere am, şi aceea este a tuturor şi adecă: că tot ce avem, avem de a mulţămi învĕţătorilor nostri ad: *şcólei*, a cărei devisă este: *luminéză-te şi vei fi! voesce şi vei putea!* Ér luminarea şi puterea nóstră constă în unire, şi unei uniri cu scopuri culturali mari şi generali îi este de Domnul promisă şi asistinţa Spiritului sfânt care zice: *„unde sînt doi sau trei adunaţi în numele meu, acolo sînt eu în mijlocul lor.“*

Şi fiind noi de mult şi mai cu samă de 25 de ani adunaţi în numele Domnului, nu ne-a părăsit ajutorul sĕu sfânt, pentru că *resultatele* obţinute din lucrarea de până acum sînt: *fruptul Spiritului sfînt!* —

Să rĕmânem şi de aicî strînşi uniţi în cugete, simţiri şi lucrări, spre care scop aicî astăzi să dăm cu toţii mâna, să fim pururea fraţi!

Pamfiliŭ Grapini
preot gr. cat. în Rodna nóuă,
membru Reuniunei „Mariana.“

---

† VASILIŬ PORUŢ.

Almaşul-mare, 23 Dec. n. 1901.

Prea Stimată Redacţiune!

Vĕ rog să binevoiţi în interesul public a da loc în colónele mult preţuiteĭ „Unirea“ la următórele:

Cine a fost preotul şi v-protopopul Vasiliŭ Poruţ — decedat în tómna a. c. — ? **L'am cunoscut de vre-o 35 ani.** Şi când trebue să daŭ rĕspuns la întrebarea acésta, am a spune: Acest veteran a fost un preot distins, scoborît din familia bună a Poruţeştilor, a dus o viaţă atât ca preot, cât şi ca protopop din celea mai laborióse şi rodnică. A urmat zisa S. Scripturi „Păstorul cel bun sufletul sĕu îl pune pentru oile sale“

Într'o viaţă lungă aprópe de 60 ani ai activităţeĭ sale ca preot şi vre-o 30 ani ca protopop, — la mórte era de 83 ani — i-a zăcut la inimă interesul cultural al poporului, a lucrat cu cel mai mare zel pentru cultura şi înălţarea neamului.

Când a devenit protopop, în întreg tractul n'a fost aprópe nimic, nu era şcóle de loc; bisericile aprópe ruinate. S'a apucat de muncă. — A fost om tare cetit. — A sciut să conducă şi conlucre cu poporul tractului aşa, în cât fără şovăire, poporul şi-a dat concursul la ridicarea şi construirea şcólelor; cari s'aŭ şi ridicat în tóte comunele — după planul ministerial, fórte spaţióse şi şolide; de şi fonduri n'aŭ fost nicăiri. — Dar poporul însufleţit de cuvintele magice ale şefului sĕu, bucuros a jertfit. Le-a înzestrat cu celea de lipsă şi cu învĕţători cualificaţi.

Cine trece prin Almaşul-mare, şi vede biserica pompósă, care în stilul eĭ anevoe cred că i-s'ar afla păreche, şcóla cea spaţiósă şi solidă, casele parochiale cu o simetrie fórte alésă, tóte acestea edificiĭ zidite din piatră şi cari vor corespunde pentru tóte timpurile, se scie, că sînt concepute şi efeptuite sub paza şi îngrigirea, sus amintitului bun Părinte.

A întemeiat o familie distinsă. Cel întâiŭ fiŭ este dl Ioan Poruţ membru la consulatul român din B.-Pesta om cu mari talente. Al doilea fiŭ dl Iuliŭ Poruţ, notarul înţelept din loc, şi director esecutiv la institutul de credit „Vlădeasa“ din Huiedin; care prin prudinţa sa, mult a conlucrat la înfiinţarea acestui institut. Apoi ginerele decedatului O. dn. Florian Petran preot în loc. E un preot ales, bun şi harnic, notarul tractului acestuia; mâna cea drépta — aşa zicênd — a vrednicului şi neobositului în lucru actualul nostru v-protopop Vasiliŭ L. Pop, vrednic urmaş a repaus. Poruţ.

Sînt convins, că amintirea decedatului v.-protopop Vas. Poruţ nestînsă va rĕmâné în inimile tuturor cari l'aŭ cunoscut.

Em. Mocean
învĕţ. în Almaşul-m.

Noutăţi.

Rĕscumpĕrarea felicitărilor de ss. Sĕrbători. Îndemnaţi de frumosul succes realisat anii trecuţi, rugăm şi de astă dată pe iubiţii nostri cetitori, ca banii ce i-ar cheltui spedând felicitări de Crăciun şi Anul noŭ, să-i trimită *fonduluĭ de ajutorare a preoţilor*, cari singuri, aŭ rĕmas fără de nici un ajutor din vre-o parte. Şi sumele cele mai mici vor fi bine primite.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Dl Şofroniŭ N. Oprea, proprietar în Şomoşteinic, cu soţia sa Finica n. Pop aŭ donat pe sama bisericiĭ 2 cununi frumóse în preţ de 20 cor. asemenea aŭ pregătit vesminte pentru ministranţi în preţ de 16 cor. dl Sonu Pop Florian cu soţia sa Carolina Nemeş aŭ donat un stichar şi o cunună în preţ de 14 cor. Credincioşii Ştefan Pop, Niculiţă Pop, Petru Şĕrban, Vasilica Pop, George Poĕtă şi Sonu Pop l. Filon aŭ cumpĕrat un rênd de ornate bisericesci de colóre négră cu 48 cor. Dumnezĕŭ să le rĕsplătéscă pentru acestea fapte crestinesci! Şomoşteinic în 22 Decembre 1901 *Petru Cristea*, preot gr. cat. — Simion Moldovan învĕţător pensionat în Bethlean comitatul Solnoc-Dobâca şi soţia sa Flórea Moldovan n. Cârc aŭ donat pe sama noŭ edificândeĭ biserici române gr. cat. din loc suma de 200 cor. Dumnezĕŭ încununeze pe bunii donatori cu lungime de zile fericite şi cu pomenire vecînică, avênd de odată parte şi de sfintele rugăciuni, ce se vor face în acel locaş divin prin bravul protopop local Georgiŭ Puşcariŭ şi următorii seĭ.

Din Archidiecesă. Rsmul canonic *Simeon Pop Mateiŭ* a fost numit revisor la Cassa centrală archidiecesană. — Rsmul *Ales. Uilăcan* de inspector-adjunct la Administraţia centrală capitulară. — *Dumitru Căliman*, paroch în Ciavaşul-de-Câmpie, a fost transpus în aceea-şi calitate la Sântana-de-Mureş, tr. Mureş.

Din diecesa de Orade. În 19 l. c. la sĕrbătórea s. Niculae s'a conferit ordul preoţesc la 9 teologi absolvţi, anume s'a ordinat de preoţi: *Radu Cupar* prof. la gimnasiul de Beiuş, *Georgiŭ Miculaş* vice-protocolist în aula episcopéscă, *Vasiliŭ Basti, Petru Cupcea, Ioan Clintoc, Petrŭ German, Teodor German, Liviŭ Selaqian, Isidor Szilágyi.*

Sciri personale. Luni în 23 crt. a fost promovat la Budapesta de doctor iuris, candidatul de advocat *Laurenţiŭ Nestor*, fiul distinsului profesor de aci Silvestru Nestor. Felicitările nóstre!

Predici. Mâne Duminecă, în 29 Dec. va predica în biserica catedrală dl profesor *Dr. Vasile Suciŭ.*

Pentru fondurile archidiecesane. În favorul fondului infarnatului de fetiţe, aŭ incurs următórele donaţiuni: *George Muntean*, director, Blaş cor. 9·63 *Ioan Sântimbrean*, preot, Silvaşul-roman, cor. 9·63. *Dr. Martin I. Puha*, episcop, Budweis, cor. 10.

Deputatul de la Ighiŭ. În contra alegerii de deputat la Ighiŭ, a lui Dr. Werner Gyula, advocatul Reiner din Alba-Iulia a dat protest la Curie, arătând, că Werner nu póte fi ales, de vreme ce nu e nici macar alegĕtor. Curia a dispus cercetare. Până ce a decurs cercetarea, Werner a abdis de mandat şi a mers la Zlatna de şi-a pus a a dóua óră candidatura. Între acestea s'a dovedit, că într'adevĕr Werner nu-i trecut în nicî o listă. Chestia s'ar puté socoti de finalisată, este înse un cusur: cine va avé să plătéscă spesele? Vom vedé ce va decide Curia. Acum a abzis şi Reiner din candidaţie şi a păşit dl Aurel Muntean din Orăştie, cu program naţionalist.

Serate literare. Casina română din Blaş, a hotărît să aranjeze în sesonul de iarnă un ciclu de serate literare. Prima serată va fi Duminecă în 29 crt. în sala de gimnastică la 5 óre p. m. Va ceti Revers. domn canonic Dr. Aug. Bunea despre „Mănăstirea Prislopului“; dşóra Rosica Căpuşan va deciama poesia „Mórtea lui Fulger“, de G. Cosbuc, ér dl Iacob Murĕşan se va produce cu corul. Preţul întrării de persónă: 20 fil. Avis publicului doritor de ast fel de distracţii.

Un proces interesant. Un cutare domn Caion din România, a acusat pe Caragiale, că ar fi plagiat din unguresce, cunoscuta dramă *Năpasta*. Autorul a dat pe calumniator în judecată. Procesul va fi interesant. Vom informa şi noi pe cetitori la vremea sa.

De la postă. Fóia oficiósă publică ordinaţiunea ministeriului de comerciŭ, după care, începênd cu 11 Ian. 1902, cărţile de corespundinţă se vor scumpi de la 4 la 5 filerî, ér mandatele postale de la 1 la 2 filerî. Cărţile postale de 5 filerî nu se vor puté folosi, de cât pentru patrie, mandatele postale înse se vor puté folosi şi în străinătate.

Fóe nóuă. Ziaristica română se înmulţesce pe anul viitor cu nóuă fóe, cu numele „Libertatea“, care va ieşi la Orăştie, sub conducerea dlui advocat Dr. Aurel Vlad. Îi dorim viaţă lungă!

Necrolog. † *Pongrátz Gergely*, proprietar în Blaş, virilist al comitatului nostru, a repausat în 23 crt. sara în etate de 75 ani. Înmormîntarea s'a sevîrşit în 26. Îl deplâng numerósele sale rudenii.

† *Emilia Otilia Morariŭ*, copila preotului nostru din Juriul-de-câmpie, a repausat la 10 crt. în vrîsta de 13 ani.

În veci amintirea lor!

(30) 15—?

Mai ieftin ca ori unde!

— „Hotel-Restaurant Corona“ —

Aug. Coltor — Blaş.

oferesce On. Public român **chiliile** sale de óspeţi **modern mobilate,** vinuri **curate** de pe Târnave şi **prima calitate** de **bere** de la **Steinbruch.**

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

CELE PATRU GARÓFE.

Povestire din istoria Polonilor sub ultimiĭ Jagelloni

de Paul Popovicĭ.

4.

(Continuare.)

IV.

Din ziua acésta întîlnirile nóstre aŭ fost adevĕrate rendez-vousurĭ de amor. Deşi nimenia nu bănuia nimica în privinţa acésta, totuşĭ spre a încunjura orĭ ce suspiţiune, cu ocasiunea întîlnirilor nóstre, din partea eĭ era presentă crescĕtórea, ér din partea mea medicul meŭ. Ea nu s'a cugetat la aceea, că tatăl sĕŭ e un nobil avut şi primarul oraşuluĭ Wilna, — Ea în mine iubea pe scriitorul sĕrac. În o zi a venit la mine cu ochiĭ plinĭ de lacrimĭ. Vĕdĕndu-o în aşa stare am înmărmurit, dar pentru aceea m'am încercat, să o mângăiŭ. Strîngêndu-o la sinul meŭ mĭ-a spus că: după ce tatăl sĕŭ din ce în ce e tot maĭ debil, a abzis de la idea, că ea să-şĭ maĭ petrécă încă câţi-va anĭ viaţa ca fată, fiind că în tómnă voesce să o dee de soţie supremuluĭ comandant, carele deja în zilele aceste ĭ-a cerut mâna. Eŭ am mângăiat'o şi în starea mea de agitaţie ĭ-am jurat, că în ziua următóre o voiŭ cerceta la casa lor şi vom vorbi cu tatăl sĕŭ în persónă, cu privire la împedecarea acesteĭ căsătoriĭ.

— Oh, se vede că tu nu cunoscĭ ambiţiunea aristocratuluĭ polon?! Mĕ tem că nicĭ nu te va asculta! zise fata cu îngrijire.

— Eŭ îs sigur că mĕ va asculta iubită Olgă! Mâne voiŭ prânzi la voĭ.

— Tatăl meŭ are o natură curiósă şi eŭ mĕ tem, că te va vĕtăma şi ast fel şi pe mine te veĭ nĕcăji!

Acésta s'a întîmpiat diminéţa. După ce m'am reîntors la palatul meŭ, am chemat la mine pe Radzivil şi ĭ-am făcut cunoscut, că mâne la prânz am să-ĭ fiŭ óspe. Cât s'a bucurat bĕtrânul viteaz polon! Între strigătele luĭ de bucurie, s'a rugat să-l dimit, pentru ca să pótă face pregătirile de lipsă, pentru primirea unuĭ óspe atât de rar şi de o posiţie atât de înaltă.

În ziua următóre am dispus celor din suita mea, să se îmbrace de sĕrbătóre spunêndu-le că la amézĭ vom merge la Radzivil, unde vom şi rĕmâné la prânz. Eŭ încă m'am îmbrăcat în vesmintele mele cele maĭ splendide şi punêndu-mĭ la piept tóte ordurile ce le aveam, încălecând calul meŭ sprinten de rassa angleză, mĭ-am luat drumul către casa luĭ Radzivil. El deja ne aştepta la porţile cetăţiĭ şi în câte-va minute am fost la el acasă. Am sciut bine că se va spăria fetiţa cea cu faţa de rose, cândva recunósce în mine, în locul sĕrmanuluĭ scriitor, pe Sigismund, fiul de rege. În coridor ne-aŭ primit: soţia, consângeniĭ şi întreg personalul caseĭ — numaĭ Olga nu a fost printre eĭ. Ea — după cum mĭ-a spus maĭ târziŭ, a privit din ferésteă sosirea mea, dar s'a depărtat numaĭ de cât, pentru ca să supravegheze asupra lucrurilor casnice. După ce suita mea s'a împrăştiat prin grădină, am întrebat pe Radzivil, că óre întrégă familia luĭ mĭ-a fost presentată?

— Fata mea — zise el — se genézĕ ca să se presinte înaintea Alteţeĭ Vóstre .... I e ruşine .... Încă e de tot tinĕră .... Abia a trecut de 15 anĭ! ....

— Nu-ĭ nimica! — l'am întrerupt eŭ — voesc să-ţĭ cunosc întrégă familia.

S'a depărtat numaĭ de cât.

Femea polonă ţine mult la sine, — de altcum şi eŭ m'am presentat în mod splendid, — ast fel nicĭ primarul oraşuluĭ Wilna, n'a voit să-şĭ aducă fata înaintea mea în vesmintele acele. în carĭ eŭ am aflat-o în grădină cât se póte de drăguţă.

Şi ea a trebuit să îmbrace haĭne împodobite şi pentru aceea a trebuit să vorbesc mult cu Radzivil, — până ce fată sa a putut să se presinte. Împaciinţa mea a ajuns la culme; dar cel puţin am avut timp, ca să mĕ pregătesc spre primirea fetiţeĭ. Într'aceea chiar priveam afară pe o ferésteă, când Olga şi mamă-sa aŭ păşit înaintea mea.

— Alteţă, unica mea fică, Olga! — mĭ-o presintă tatăl sĕŭ.

Eŭ m'am întors de la ferésteă şi am vĕdut-o în haĭnele eĭ cele bogate. Nicĭ o regină nu ar fi putut fi îmbrăcată maĭ frumos şi maĭ splendid. Frumseţa, bunătatea şi inocenţa străluciaŭ de pe faţa eĭ; tóte eraŭ concentrate în ea.

Îţĭ poţĭ închipui confusiunea eĭ, când m'a vĕdut şi m'a recunoscut. Puţin a fost de n'a leşinat. Eŭ încă nu m'am maĭ putut reţinea. Îmbrăţoşându-o am strîns'o la pieptul meŭ şi am tăcut amîndoĭ. Numaĭ tatăl sĕŭ a fost martor la acésta scenă mişcătóre! Dar ca să nu te reţin prea mult iubite Modrzsevszky, eŭ ĭ-am descoperit tatăluĭ sĕŭ cunoscinţa nóstră şi întîlnirile nóstre nevinovate. A stat mult aşa mormăind în sine şi tăcênd, în fine se reculese şi esclamă:

— Dumnezeule, fie voia Ta! Bine sciŭ eŭ, că în nóptea aceea când s'a născut copila mea, am visat despre tron. Pentru aceea aĭ întrebat Alteţa Ta aşa dară că óre întrégă familia mea Ţĭ-a fost presentată? Pentru că chiar aceea fost de parte, carea maĭ mult Te-a interesat.

Olga în timpul acesta, stătea lângă mine tăcută, când înse îşĭ îndreptă privirea spre tatăl sĕŭ, de ruşine şĭ-a ascuns capul la sinul meŭ. Tatăl sĕŭ s'a liniştit, o sărută pe frunte, luându-o din braţele mele în ale luĭ, ceea ce o încurajă în cât-va. În acest moment întră servitorul şi anunţă că pe sama luĭ Radzivil a sosit o epistolă din Varşiovia.

— Îmĭ concedĭ Alteţă, s'o pot primi! — zise bĕtrânul şi se departă.

Acum din noŭ am fost numaĭ singur cu ea. Timp îndelungat am tăcut ambiĭ, până ce mi-s'a trezit curajul şi ĭ-am zis: — Iartă-mĕ, că am fost aşa fără de inimă faţă de tine!

— Oh, Alteţă, un scriitor am iubit eŭ din suita Alteţeĭ Tale!

— Înse în persóna luĭ Sigismund, fiul de rege! .... Ce, dóră tu nu poţĭ iubi pe fiul regeluĭ?! Nu te teme iubita mea Olgă, eŭ voiŭ delătura din calea nóstră orĭ ce pledecă şi când voiŭ păşi eŭ pe tron şi tu veĭ ajunge pe tron! ....

— Eŭ nu m'am născut spre aceea, — respunse ea. — Nu voesc se răpesc norocul feteloŕ de împĕraţi!

— Tu nu eştĭ causa la aceea îngerul meŭ! Tu urmézĕ-ţĭ numaĭ şópta inimeĭ tale. Nu căuta rang, nu căuta splendóre! .... Nu iubi tu pe fiul regeluĭ; persóna mea, pe mine mĕ iubesce! Saŭ dóră cu schimbarea rangului meŭ s'a schimbat şi amorul tĕŭ? amorul tĕŭ nutrit faţă de mine, să se fie schimbat el óre? La o parte cu titulele; dacă mĕ iubescĭ în adevĕr, atuncĭ Dumnezeŭ. ....

— Încă mĕ maĭ întrebĭ? — îmĭ întrerupse vorba, pe când cu sărutul eĭ arzĕtor, a esprimat tot ce-ĭ zăcea pe inimă.

— Dacă în ast fel de pompă te aşĭ fi vĕdut maĭ întâiŭ, nu te aşĭ fi iubit .... nu aşĭ fi cutezat, să te iubesc până la deliciŭ!

Într'aceea a sosit şi tatăl sĕŭ; prânzul la care Olga a şedut lângă mine, încă s'a sfîrşit.

Luĭ Radzivil ĭ-am legat de inimă, ca despre cele întîmplate să fie cu discreţiune şi numaĭ către sară m'am reîntors în Wilna.

(Va urma.)

HÂRTIĬ VECHĬ.

§. 10.

Fie-mĭ dar ĭertat, din aceste consideraţiunĭ, de parte de orĭ ce individie, saŭ aroganţă, ci maĭ virtos prevenitóre, singur din obligaţiunea omagială, cu care este dător fie care bun cetăţen, de a conlucra după puterea sa la promovarea serviţuluĭ preaînalt şi a saluteĭ publice, a subministra acele mijlóce, carĭ după preaînalta intenţiune ar conduce la promovarea culturei a poporuluĭ şi clerului neunit de ritul grec, maĭ ales a aceluĭ din Bănat, şi carĭ ar conduce maĭ cu scop la împlinirea intenţiunilor îndreptate faţă de cea maĭ numĕrósă parte a acelora, adecă: a Românilor; faţă de ce adunarea comitatensă a Timişóreĭ sub nrul 2385 din 3 Sept. 822 a adunăriĭ generale a decis: a se recerca *Escellentissimul domn* Archiepiscop de la Carloveţ, ca să se îngrijéscă de remediile corespundĕtóre. Pentru ce pare a fi de lipsă:

1. Că Românilor atarĭ să se denumescă de Episcopĭ. carĭ şi dacă nu-s de nascere Românĭ, limba acestora să o scie deplin, şi carĭ în păstorirea sufletéscă şi din afară de zidurile mănăstirilor sînt deprinşĭ, şi că afară de aceea faţă de Românĭ într'adevĕr aŭ arĕtat semne de iubire, — altcum nicĭ canónele bisericescĭ. nicĭ Benignul Declaratoriŭ Illiric nu pretind, ca demnitatea episcopéscă numaĭ călugărilor să se conferéscă.

2. Că şi în alegerea Archiepiscopuluĭ şi Mitropolituluĭ să se aibă în consideraţiune şi cunoscinţa limbeĭ românescĭ.

3. Că la aceste alegerĭ nu numaĭ Illiricii, ci şi Românĭ după proporţiunea sufletelor să se admită şi se concurgă.

4. În cas, dacă inspecțiunea supremă a studielor pentru neuniții de ritul grec pentru tot de una s'ar smulge de sub direcțiunea superióră a studielor districtuali a romano-catolicilor, cu tóte aceste amintita inspecțiune să se concrédă bărbaților cunoscetori a ambelor limbi și celor bisericesci. — De directori districtuali a învețământului în acele locuri, unde maioritatea o formézá Românii, să se aplice născuți Români, și aceia să se facă respundetori despre aceea, cum că la școlele curat românesci să aplice învețători născuți Români, ér la cele micste de acia, cari posed ambele limbi, și în urmă, activitatea acestora, întru aplicarea și amovarea învețătorilor, să nu fie împedecată arbitrariu prin inspectoratul suprem, și că în urma parochii locali și protopopii districtuali în afaceri școlari și învețătoresci, să nu se trécă cu vederea, de óre ce poporul român, care atât la stabilirea fundului național, cât și la fundațiunile scolastice, după proporțiune conferesce, (ce se adeverésce din estrasul simbólelor, după care comuna Fabric pentru acest scop a solvit 1878 fl. 2½ cr., ér prin protopresbiteratul districtual al Timișórei de la 1 Octobrie 1811 până la capetul lunei iuniu 1822 s'a incassat 25656 fl. 47½ cr.) cu tot dreptul meritá, ca să simțéscá folosul acelor instituțiuni, la ridicarea și conservarea cărora contribuesce.

5. Fie care paroch, fie care director al școlei locale cantor și curator, — și

6. Fie care protopresbiter să fie de acea națiune, carea în parochia saŭ în district, — unde funcțiéză, — este în maioritate.

7. Ca la consistóre, în proporțiune să se denumésca de asesori și Români născuți, și pentru câștigarea acestui oficiu, ca condițiune de frunte să se pretindă cunoscința deplină a ambelor limbi: române și illirice.

8. Tot acea condițiune să se observe și față de călugări și de superiorii mănăstirilor, adecă de Egumani și Archimandriți.

9. După ce pentru decorarea și provederea statului preotesc cu bărbați versați și în alte sciințe și cuviosi, — de la cari apoi se strácura cultura și în popor, fără de provisiunea previe despre subsistența onestă a parochilor, — pașii cuviincioși nu se pot face, acea modalitate pare a fi aplicabilă: dacă parochii s'ar reduce la acel numer, care îl aŭ comunele provedute cu biserici; ér sesiunile întregi, cari preagratios s'a dat în dotațiunea parochiilor singuratice și vor rémânea după reducerea parochiilor, — (de loc ce unul saŭ altul, care funcționéză în loc de paroch ar muri), — s'ar vinde cu imunitatea legată de ele a decimelor și prestațiunilor, prețul cărora, — (dacă cu imunitatea amintită s'ar vinde), — urcat la sumă însemnată, ar fi a se converta în capital, — ce ar da interusurie pentru fondul subsidiar, care din an în an se folosesce pentru ajutorarea parochiilor mai mici și mai sărace. — Altcum, de óre ce după ritul bisericii orientale pe zi în fie care biserică numai odată să póte celebra sfîntă liturgie, parochii, — cari acum se află mai mulți dispuși în una și aceea-și comună mai impoporată, — oficiul acest sfînt îl împlinesc perîndați după săptămâni, după ce s'ar reduce parochiile pentru împlinirea esactă a funcțiunilor sacre în locurile mai impoporate, de ajutor s'ar póte dispune capelani, pe cum e în us la romano-catolici. Stolele și alte provente, (cu escepțiunea folosului sesiunilor, ce ar fi de a se vinde), — a bisericilor mai mari ast fel concentrate, ar întinde o onestă subsistență pentru un paroch și pentru capelanii séi, fără ca prin aceea să se stîrbéscă venitele episcopesci; ér parochii bisericilor mai mici cuviincios s'ar puté dota și provede din fondul, ce s'ar înființa din vênzarea sesiunilor libere a parochiilor superflue.

10. Cum că la institutele diecesane, ce cât mai curênd sînt de a se înființa, pentru Români să se denumésca profesori Români, pentru că altcum nu ar corespunde scopului.

11. Acum sînt trei episcopate vacante, și chiar pe nimerite acele sînt vacante, unde poporul român e în maioritate, adecă: de la Arad, Timișóra și Verșeț. Cu tóte că din partea clerului Illiric, să aduce pretextul, că între Românii, nu s'ar afla individi capaci de episcopie, cu tóte aceste, *subscrisul*, dacă preagratios i-s'ar demânda, ar propune bărbați în tótă privința vrednici pentru demnitatea episcopéscă, și cunoscuți nu de mai puțină capacitate, de cât cei ce se află în clerul Illiric, ci mai superiori nu numai de cât aceia, cari abia sînt capaci a-și iscăli numele lor și cari nu sciu nici ceti, și totuși se promovézá la administrarea episcopatelor și la presidiul consistórelor, (pe cum chiar în anul acesta avem esemplul), — dar fără asemănare, ci și de cât aceia, cari aspirézá la episcopat. Nu se póte aduce de obiecțiune, că acestia în gradurile sacre și prescrise nu sînt inițiați, de óre ce, dacă de curênd repausatul Escellentissimul Domn Episcop de la Timișóra ab Avacumovich în restimp de 6 săptămâni, din practicant de drepturi s'a denumit de abate saŭ Archimandrit, ér Illustrissimul Domn Episcop din Transilvania, în restimp de 4 zile din preot secular, s'a putut consacra de Episcop, ast fel și acestora, dacă s'ar afla, li-s'ar puté conferi ordurile sacre.

12. Și de cum-va clerul Illiric nu ar desista de la privilegiile sale, și în afacerea complenirei episcopatelor vacante, și în sinódele lor după datină, ar voi se procedă cu eschiderea Românilor, atunci din îndemnul considerațiunilor mai în sus deduse: Maestatea Sa în vîrtutea dreptului suprem Maestatic și Apostolic al Patronatului peste biserici, chiar cu acea modalitate, carea o observéză față de diecesele romano-catolice să se îndure preagratios a da și Românilor, Episcopi născuți Români.

Timișóră, 29 Sept. 1822.

L. S. B. G.

Basiliu Georgievits
parochul Suburbiului Fabric, protopopul districtului Timișórei și asesor al consist. neunit diecesan.

Bibliografie.

Învitare la abonament. Încheiându-se în curênd anul 1901, rugăm pe toți cei ce doresc să aboneze revista nóstră „Familia“ în anul viitor, să respundă costul de abonament și anume: pe un an 16 coróne, pe ½ de an 8, pe trei luni 4; pentru România pe an 20 lei.

Abonenții nostri noi, pe cum și aceia cari în anii trecuți nu le-aŭ comandat, vor primi gratuit dóuĕ tablouri mari, naționale românesci și anume: „Ștefan cel Mare și aprodul Purice“ și „Ștefan cel mare pe patul de mórte“. Amîndóuĕ aprópe de câte un metru, sînt esecutate în 16 colori, escelent, în cât pot să decoreze ori ce casă românéscă. Prețul lor de librărie este 9 coróne. Abonenții nostri n'aŭ a trimite de cât o corónă pentru împachetare și francare. Cei ce comandézá numai unul, aŭ a trimite 60 filerí. Ca premiŭ extraordinar, la cele 2 tablouri, se dă — fără a mai plăti nimic — portretul reginei poete Carmen Sylva în costum național.

La aceste tablouri înse aŭ drept numai aceia cari respund abonamentul înainte pe un an saŭ pe jumĕtate de an; cei ce se abonézá numai pe câte trei luni, nu pot să reclame tablourile.

Toți abonenții nostri, chiar și cei de pe trei luni, pot să-și comande la noi cu prețul redus la o corónă, următórele scrieri de Iosif Vulcan: „De la sate“, nuvele, „Gărgăunii dragostei“ și „Mâța cu clopot“ comedii, „Nunta lui Pêrjol“ (pentru copii), „Prima rochie lungă“ monolog.

Oradea-mare, 7/20 Dec. 1901.

Redacția și editura „Familiei“.

A apărut:

„Semănătorul“, Nr. 2 cu următorul sumar: Uniți, G. Coșbuc. — Tulnicul lui Pintea (poesie), St. O. Iosif. — Recensentul imparțial, I. G. — În parc (poesie), I. Darie. — Degetul (nuvelă), A. Vlahuță. — Exposiția N. Vermont, V. Cioflec. — Onor. P. T., C. Xeni. — Sciri, Răspunsuri. Red. Numĕrul 20 bani. Abonamentul 10 lei pe an. Abonamente se pot face și la redacția foii nóstre, trimițindu-se banii înainte cel puțin pe ½ an.

Colinde, culese din câmpia Ardealului de Th. A. Bogdan, învețător. E al doilea numĕr din biblioteca săteanului, 24 pag. prețul 20 bani.

Curs practic de economie, pentru școlele poporale, de Ioan Georgescu, învețător diriginte în Scoreiŭ. Ediț. IV. revĕdută și adausă, cuprinzĕnd și 65 ilustrațiuni. Editura librăriei Ciurcu, pag. 115, prețul 60 bani. Broșura conține noțiuni de grădinărit, economia câmpului, economia vitelor și celealalte ramuri ale economiei, și e aprobată de ministerul de culte și Ordinariatele de la Blaș, Lugoș și Caransebeș.

Călindarul Plugarului pe anul comun 1902. Anul X. editura tipografiei A. Mureșanu. Cuprinde afară de partea calendaristică, biografia și portretul lui George Lazar și mai multe bucăți literare bine alese. Prețul 60 fil.

Dicționar mitologic, de Gavril Pop Fasc. II. Blaș 1901, prețul 40 fil., începe cu *Diana* și continuă până la *Mercurius*, pag. 80. aduce prețióse servicii tinerimii, făcêndu-i cunoscute diferite numiri de persóne și de lucruri din vechia mitologie grecă și latină, și ast fel ușrându-i mult preceperea scrierilor clasiceuce se propun în gimnas.

Istoria diecesei gr. cat. de Oradea-mare de Dr Ioan Ardeleanu. Partea I. 1 cor. 60 b., partea II. 1 cor. 20 b., ambele 2 cor. 80 b., 20 b. porto, pentru teologi și învețători saŭ pedagogi cu 2 cor. 20 b. ambele părți, se află spre vîndare la auctorul. Oradea-mare, Nagy-magyar utcza gör. kath. elemi iskola.

Cadouri de Crăciun:

Suplex libellus Valachorum, text original și traducere făcută de Dr. Elie Dăianu, Sibiŭ 1901, pag. 67, prețul 1 cor. Se póte procura și de la Tipografia archidiecesană.

Clipe de repaus de Sorcova, un volum elegant și plăcut. Are 208 pag. și costă 2 cor. „Sorcova“ cunoscutul scriitor de la Brașov ne e destulă garanție de spiritul, cu care sînt scrise schițele și foițele adunate în acéstă broșură.

Emil Bougaud: **Mama sfîntului Augustin**, traducere de Salba, tipărită cu cheltuiéla și îngrijirea dlui prof. Dr. E. Dăianu. Un prețios volum de 494 pag. hârtie fină, tipar curat, prețul 2 cor. Se póte procura de la editor ori tipografia archidiecesană, alăturând și spesele de porto postal 30 fil.

Ben Hur, de Lew. Wallace, tom. I. 539 pag., tom. II. 508 pag., prețul broșurat 2 cor. 90 b. Blaș. Tipografia seminariului archidiecesan. 1898.

Posta „Unirii".

C. A. în *Buc.* Mulţumită, vom începe cu nrl 1.

S. Z. în *B.* Cât ce vom termina cu aceste de acum.

Romanus. Veţi primi regulat fóia nóstră. Pentru numérul de Crăciun ar fi bine primită o povestire scurtă. Eram pregătiţi la celea comunicate în scrisóre. Cele trimise vor urma.

P. P. M. în *B.* Regretăm, dar noi considerăm afacerea acésta de încheiată. Nu mai aşteptăm deci continuarea.

I. B. în *Bp.* Tractatul trimis nu-l putem publica, pentru motivele cuprinse chiar în scrisórea Dtale.

I. C. în *Bp.* Nu mai avem esemplare disposibile. Noi o recomandăm cu tot din a dinsul. Adresaţi-vĕ la Bucurescĭ, Str. regală 6.

I. P. R. în *R.* Ne vine peste mână să publicăm poveştĭ . . . săsescĭ din Ardeal. Dacă aveţĭ ceva mai potrivit pentru noi.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

Inserate.

405 v. szám (53) 1—1
1901.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1900. évi 7066. számu végzése következtében Dr. Maniu Gyula ügyvéd által képviselt Patria takarék pénztár javára O-Girboi Giia Nicolae és társai ellen 225 kor. — fil. s jár. erejéig 1901. évi Május hó 15-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 1020 kor. — fillérre becsült következő ingóságok, u. m.: 4 ökör, 4 tehén és egy szekér nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a gyulafehérvári kir. járásbiróság 1901. évi V. 1210/2. számu végzése folytán 225 kor. — fil. tőkekövetelés, ennek 1899. évi November hó 8-ik napjától járó 8% kamatai, és eddig összesen 73 kor. 79 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig O.-Girbou végrehajtást szenvedők lakásán leendő eszközlésére 1902. évi Jannár hó 4-ik napjának délelőtti 10 órája határidőül kitüzetik és abhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Gyulafehérvárt 1901. évi Deczember hó 6-ik napján.

Papp Károly,
kir. jbirósági végrehajtó.

Fundat în anul 1789.

ERNEST KRÝCKL & SCHWEIGER

liferanţi de curte ces. şi reg. pentru materie de mătasă şi ornamente sacre,

Viena I. Kohlmarkt 2. „la porumbul alb".

recomandă

ornatele sacre, pregătite strict după ritul grec, ca de es. falóne, diaconale, stichariĭ, saccos, omofor, epigonation, mitre, mandiĭ, plasţanice, haldachine, praporĭ etc. cum şi tóte utensiliile şi vasele sacre de metal, ca disc, ciboriŭ, cruce, chivot, artoclasie, tricheriŭ şi dicheriŭ, cădelniţe, candele, sfeşnice, candelabre etc. tóte pregătite solid şi cu preţul cel mai ieftin de fabrică.

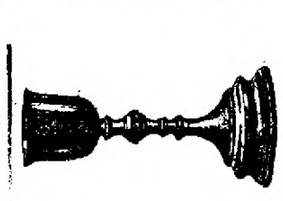

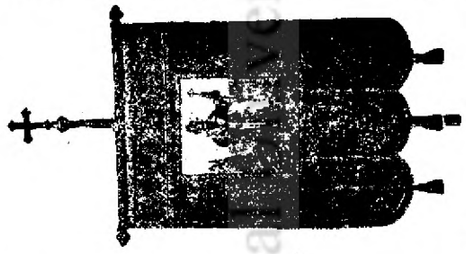

Catalóge ilustrate se trimit la cerere gratis şi franco.

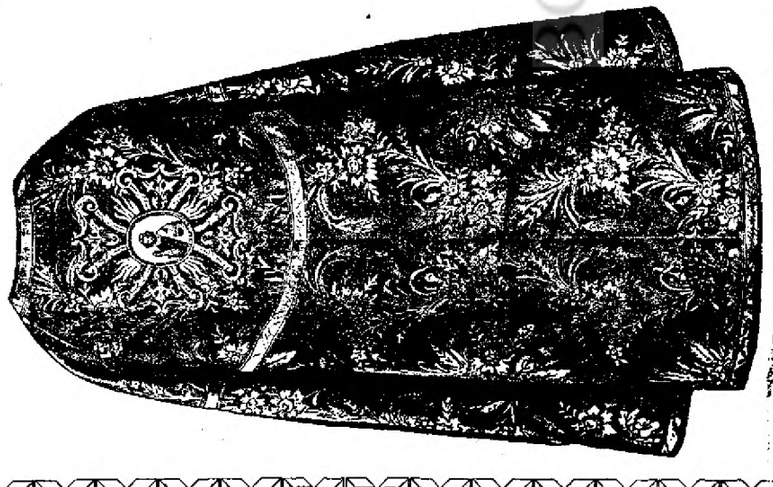

(52) 2—10

Alesandru Gratzel

Comisionar pentru Veneratul Cler catolic

Viena I. am Lugeck Nr. 3.

Recomandă articlii sĕi speciali:

Tămâiă Aegyptiană din anul 1901.

I. Specia cea mai nobilă, productul ultim, mărgăritare cu mirosul cel mai plăcut un kilo . . . . . fl. 1·48
II. Stropi fini, mirositori albi un kilo . . fl. 1·15
III. Bucăţi mari mirositóre, curate un kilo fl. —·70

Aparatul „Luminei vecinice"

Patent Guillon din Paris.

Singur acest Aparat dă o „lumină vecinică" sigură, care arde nentrerupt de 6—14 ori câte 24 óre cu o flacără frumósă liniştită.

Candela pentru oleŭ din sticlă roşie-rubiu, vinĕtă ori verde	fl. 1·20
Fitil-patent pentru un an întreg Nr. 0, 1, 2, 3 ori 4	fl. 1·40
Acoperemînt aurit	fl. —·70
Strecurătóre pentru oleŭ cu bumbac . .	fl. —·18
Pedestal în reservă din metal	fl. —·12
Clin de alamă şi lemn	fl. —·60
Suma	fl. 4·20
Pe lângă acestea o candelă veşnie, vinĕtă ori verde în reservă	fl. 1·20
1 Sticlă de oleŭ pentru primi folosire . .	fl. —·54
1 Lăduţie de transport şi rasbursă . . .	fl. —·26

Oleŭ pentru Aparat din 1901.

Oleul meŭ pentru Aparat se pregătesce anume pentru mine din cea mai bună rapiţă ungară, şi să depune în nisce reservóre anume pregătite câte 6—8 sĕptĕmâni ca oleŭ crud, poi după o patentă duplu rafinat se aşedă prin o strecurătóre de bumbac în vase, prin ce primesce o finetă estraordinară

Pentru un an întreg.

23 kile de oleŭ pentru Aparat à 54 cr. . fl. 12·42
1 Sticlă împletită pentru 25 litre . . . . fl. 2·10
Transport la gară şi rambursă . . . . . fl. —·30
Suma fl. 14·82
Pe lângă acestea o cosarcă pentru transport 50 cr.

Lampe bisericesci pompóse

pregătite după desănnurile unor artişti academicĭ, fórte frumos şi solid lucrate, aurite . . . . . fl. 50·—
Lampe pentru biserici mai mari . . . . fl. 90·—
Sfóră pentru lampe din cănevă roşie italiană în o lungime de 10 metri cu 6 globuri şi ciucuri . . . . . fl. 8·80
Aceleaşi cu ciucuri mari fórte frumoşi . . fl. 9·80

Lumini din ceară fină veritabilă

fără amestecarea altor materii 1 kilo fl. 2·75 cu următórele mărimi:

1 kilo	à 1	à 2	à 4	à 6	à 8	à 12
	Lămina					
cu lung. de cm	118	96	79	66	56	47
cu gros. de	3½	2½	2	1½	1⅛	1½

Luminĭ bisericesci noi exelente

4—10 kile à fl. 1·55 de la 10 kile în sus à fl. 1·50

1 kile	à 1 buc.		à 2 buc.		à 3 buc.		à 4 buc.		à 6 buc.		à 8 buc.		à 12 buc.		à 16 buc.	
Mărimea:	lungĭ	scurte	lungĭ	scurte	lungĭ	scurte	lungĭ	scurte	lungĭ	scurte	lungĭ	scurte	lungĭ	scurte	lungĭ	scurte
cu lungim. de	118		88		80 cm.		72	46	58	44	53	40	47	33	39	25 cm.
cu grosim. de	3½		2½		2½ cm.		2	2½	1½	2	1½	2	1½	2	1½	1·7 cm.

Sîrmă de ceară sistem francez
pentru aprinderea luminelor, care arde frumos şi nu stropesce, în rotile de 5 m. costă fl. —·24

Corn de aprins şi stins
din alamă lustruită cu 2 scóbe pentru sîrmă de ceară sistem francez . . . . . fl. 1·20

Sonerie armonică
cu 4 clopoţel în acordul cel mai curat . . fl. 6·—
Cu clopoţel mai mari şi mai fini . . . . fl. 8·—

Cădelniţă şi naviculă
din argint de china, argintit . . . . . fl. 17·—

Sticluţe de cristal
pentru viu şi apă, în formă fórte artistică din cristalul cel mai curat, părechea . . fl. 1·50
Mai mari, părechea . . . . . fl. 1·80
Aurite, părecha . . . . . fl. 1·80
Pentru acestea o tasă mare din argint noŭ fl. 1·80

Afară de obiectele aci înşirate liferez orĭ ce articlu pentru biserici şi garantez pentru bunătatea orĭ cărei marfe trimise de mine.

Cu distinsă stimă:
(49) 3—10 **Alesandru Gratzel** m. p

Tipografia Seminariului archidiecesan.